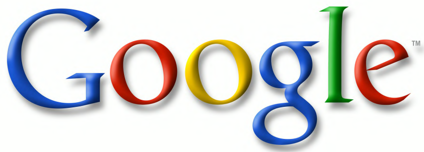

ΗΛΙΑ Α. ΤΣΙΤΣΕΛΗ

ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΚΑ ΣΥΜΜΙΚΤΑ

ΣΥΜΒΟΛΑΙ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΝ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ

ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΤΡΕΙΣ

« *Ἡ ἱστορία παρορᾷ σχεδὸν τὰ καθέκαστα, οὔτε*
» *δύναται νὰ πράξῃ ἄλλως, διότι θὰ τὴν κατέκλειε*
» *τὸ ἄπειρον, καὶ ὅμως αἱ λεπτομέρειαι αὗται ἃς*
» *ἀτόπως ἀποκαλοῦσι μικράς, εἶνε ὠφέλιμοι. Αἱ*
» *μορφαὶ τῶν αἰώνων συντίθενται ἐκ τῆς φυσιο-*
» *γνωμίας τῶν ἐνιαυτῶν* ».
(V. Hugo. *Ἄθλιοι. Ἔκδ. Φέξη 126*).

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ. ΟΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΙ. ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ
1904

ΗΛΙΑ Α. ΤΣΙΤΣΕΛΗ

ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΚΑ ΣΥΜΜΙΚΤΑ

ΣΥΜΒΟΛΑΙ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΝ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ

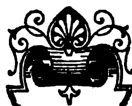
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΤΡΕΙΣ

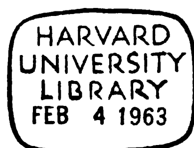
« Ἡ ἱστορία παρορᾷ σχεδὸν τὰ καθέκαστα, οὔτε
» δύναται νὰ πράξῃ ἄλλως, διότι θὰ τὴν κατέκλειε
» τὸ ἄπειρον, καὶ ὅμως αἱ λεπτομέρειαι αὗται ἃς
» ἀτόπως ἀποκαλοῦσι μικράς, εἶνε ὠφέλιμοι. Αἱ
» μορφαὶ τῶν αἰώνων συντίθενται ἐκ τῆς φυσιο-
» γνωμίας τῶν ἐνιαυτῶν ».
(V. Hugo. *Ἄθλιοι. Ἐκδ. Φέξη 126*).

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ. ΟΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΙ. ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ
1904

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
FEB 4 1963

ΤΟΙΣ

ΠΡΟΘΥΜΩΣ ΚΑΙ ΓΕΝΝΑΙΩΣ

ΕΡΩΤΙ

ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΜΟΥΣΙΑΣ

ΠΡΟΣ ΕΚΔΟΣΙΝ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ ΤΟΥΤΟΥ

ΔΑΠΑΝΗΣΑΣΙΝ

ΟΦΕΙΛΗΝ ΔΙΚΑΙΑΝ ΤΙΩΝ

ΚΟΙΝΗΣ ΓΕΝΕΘΛΙΟΥ ΓΟΝΩΝ ΕΡΓ' ΑΓΑΘΑ

ΙΣΤΟΡΗΜΑΤΩΝ ΔΕΛΤΟΥΣ ΤΕ

ΤΥΧΑΣ ΚΛΕΗ ΤΕ

ΚΑΡΠΟΝ ΤΟΥΤΟ ΕΜΩΝ ΜΑΚΡΩΝ

ΠΟΝΩΝ

ΕΥΓΝΩΜΟΝΩΣ

ΤΟΙΣ

ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΕΚΔΟΣΙΝ ΣΥΝΕΙΣΕΝΕΓΚΟΝΤΩΝ

ΦΙΛΟΙΣ ΟΝΟΜΑΣΙ

ΤΗΝ

ΒΙΒΛΟΝ ΚΟΣΜΟΥΜΕΝ

---

† Σ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΚΡΑΝΙΩΝ. ΔΗΜΟΣ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ. ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΡΟΥ
ΕΡΓΑΤΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΒΑΛΙΑΝΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ
ΒΕΓΙΑΣ Σ. ΠΛΑΤΩΝ
ΓΚΕΝΤΙΛΙΝΗΣ Μ. ΠΕΤΡΟΣ
ΓΡΕΓΚΟΥΣΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ
ΚΟΡΓΙΑΛΕΝΙΑΣ Σ. ΜΑΡΙΝΟΣ
ΚΟΥΠΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΙ ΟΡΑΤΙΟΣ
ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
ΜΕΤΑΞΑ ΤΖΑΝΝΗ ΑΔΕΛΦΟΙ ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΜΕΤΑΞΑ ΓΕΡ. ΑΔΕΛΦΟΙ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΚΑΙ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ
ΠΙΝΙΑΤΟΡΟΣ Β. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ
ΡΩΜΑΝΟΣ Ι. ΑΘΩΣ
ΤΖΙΤΖΕΛΛΗΣ Γ. ΠΑΝΑΓΗΣ
ΤΟΥΛ ΑΔΕΛΦΟΙ ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΙΑΚΩΒΟΣ
ΤΣΙΜΑΡΑΤΟΣ Α. Γ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
ΤΥΠΑΛΔΟΥ ΙΑΚΩΒΑΤΟΥ ΤΟΥΛ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΑ
ΤΥΠΑΛΔΟΥ ΙΑΚΩΒΑΤΟΥ Χ. ΣΤΑΜΟΥΛΑ
ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΜΠΑΣΙΑΣ Ε. ΘΑΝΟΣ
ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΞΥΔΙΑΣ. Σ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΦΟΡΕΣΤΗΣ. Σ. ΠΑΝΑΓΗΣ
ΧΑΡΟΚΟΠΟΣ ΠΑΝΑΓΗΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΤΟΥ ΟΛΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ἡ ΙΣΤΟΡΙΑ τυγχάνει ἀναντιλέκτως τὸ πνευματικώτερον ἐντρύφημα τῶν μεμορφωμένων διανοιῶν καὶ τὸ διδακτικώτατον τῶν μελετημάτων. Ἄριστα ὥρισεν αὐτὴν ὁ Κικέρων εἰπὼν «Historia vero »testis temporum, lux veritatis, vita memoriae, magistra »vitae, nuntia vetustatis», *ὡς καὶ ὁ Πολύβιος γράψας, «καλλί»στην παιδείαν πρὸς ἀληθινὸν βίον τὴν ἐκ τῆς πραγματικῆς ἱστορίας »περιγιγνομένην ἐμπειρίαν, μόνη γὰρ αὕτη χωρὶς βλάβης ἀπὸ παντὸς »καιροῦ καὶ περιστάσεως, κριτὰς ἀληθινοὺς ἀποτελεῖ τοῦ βελτίονος». Ἀλλ' ἵνα ὁ σκοπὸς αὐτῆς ὅσον οἷόν τε ἐπιτυγχάνηται καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς πορίσματα παράσχωσιν ἀδιάσειστον τὸ κῦρος τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας, ἀνάγκη ἵνα ἐπιδιώκηται ἡ ἀκριβὴς τῶν γεγονότων γνῶσις. Πολλὰ διέφυγον καὶ θὰ διαφεύγωσι τοὺς ἐρευνητὰς τοῦ παρελθόντος καὶ τοὺς ἱστοριογράφους. Ἡ ὕλη εἶνε ἀνεξάντλητος, τὰ ὅρια τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου στενά, ἡ τῶν ὀλίγων ἐργασία ἀνεπαρκὴς καὶ αἱ πηγαὶ δυσεύρετοι τὰ πολλὰ καὶ οὐχὶ πάντοτε εὐπρόσιτοι· ἀναπόφευκτος ἐντεῦθεν ἡ τῶν πλειόνων συνεργασία καὶ αἱ ἐπιβοηθητικαὶ μονογραφίαι. Κατὰ πόσον αἱ εἰδικαὶ ἔρευναι καὶ μελέται συμβάλλονται εἰς τὴν ἀκριβεστέραν τῶν γεγονότων γνῶσιν καὶ τὴν βασιμωτέραν ἐκτίμησιν, δὲν χρῄζει ἀποδείξεως. Πόσαι ὄντως ἀπὸ ἀγνώστων ἱστορικῶν μνημείων γενόμεναι γνωσταὶ ἱστορικαὶ εἰδήσεις, δὲν ἐπηνώρθωσαν κρατούσας λελανθασμένας ἰδέας ἢ δὲν ἐπλήρωσαν χρονικὰ κενά, ὁποίοι δὲν διηνοίγησαν ἐκ τούτων νέοι ὁρίζοντες καὶ διευθύνσεις μελετῶν καὶ κρίσεων, ἡλίκος δὲ ὁ ὁσημέραι προερχόμενος εἰς τὸ φῶς ὑπὸ τῶν εἰδικῶν ἐρευνητῶν εἰσκομιζόμενος, ἐθνολογικός, γεωγραφικός, βιογραφικός, λαογραφικὸς πλοῦτος! Κάλλιστα ἐρρήθη, ὅτι τὸ ἔργον τῆς ἱστορίας σήμερον εἶνε αἱ μονογραφίαι, οὔσης ἐπακολουθήματος τῶν κατὰ μέρος ἐργασιῶν*

καὶ κορυφώματος, οὐχὶ βάσεως τοῦ ἔργου, ἀλλ' ἐὰν αἱ ποικίλαι λεπτομέρειαι τοῦ παρεληλυθότος, καὶ τὰ ἱστορικὰ ἐν γένει μνημεῖα τά τε ἔγγραφα καὶ μή, δὲν εἶνε κατορθωτὸν νὰ προγνωσθῶσι πάντα, ἵνα ταῦτα μελετῶν καὶ ἀπὸ τούτων ἀρυόμενος, ἐκπονήσῃ τὴν συγγραφὴν αὐτοῦ ὁ καθολικῆς ἱστορίας ἐπιλαβόμενος, οὐχ ἧττον ὅσα τούτων καὶ ὅταν δήποτε ἀχθῶσιν εἰς φῶς, ἀποτελοῦσι πάντοτε ἀναγκαῖα στοιχεῖα καὶ πολύτιμα ἐφόδια πρὸς συμπλήρωσιν καὶ ἀκρίβειαν ὅσην οἷόν τε, ἀφ' οὗ ἡ ἱστορικὴ κριτικὴ δὲν ἐξέφρασεν, οὐδὲ θὰ ἐξενέγκῃ ποτὲ σχεδὸν τὴν ὁριστικὴν καὶ ἀμετάκλητον ἐπὶ τῶν γεγονότων τῶν αἰώνων ἐτυμηγορίαν αὐτῆς. Καὶ παρορᾷ μὲν ἡ ἱστορία τὰ καθέκαστα ἐξ ἀνάγκης, διότι θὰ τὴν κατέκλειε τὸ ἄπειρον, ἀλλ' αἱ λεπτομέρειαι ἃς ἀτόπως ἀποκαλοῦσι μικράς, εἶνε ὠφέλιμοι· αἱ μορφαὶ τῶν αἰώνων συντίθενται ἐκ τῆς φυσιογνωμίας τῶν ἐνιαυτῶν, καθ' ἃ εἶπεν ὁ Οὐγγώ.

Ἀνάλογος τῆς σχέσεως τῆς ἑκάστου ἔθνους ἱστορίας πρὸς τὴν καθολικὴν καὶ παγκόσμιον, εἶνε καὶ ἡ ἑκάστου λαοῦ πρὸς τὰς τοπικὰς λεπτομερείας. Καὶ εἶνε βεβαίως τὸ ἔργον τοῦ περὶ τῶν τῆς ἀνθρωπότητος τυχῶν ἀσχολουμένου καὶ φιλοσοφοῦντος, καθὼς καὶ παντὸς ὑπὸ γενικωτέρας ἐπόψεις ἐρευνῶντος καὶ κρίνοντος κλάδον τινὰ τῆς ἱστορίας μέγα, ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ ἱστορικοῦ ἔθνους τινὸς δὲν εἶνε βεβαίως μικρόν, ἔτι δ' ἥκιστα εὐχερές, ἀλλὰ καὶ τὰ μάλιστα πολύμοχθον, τὸ τῶν εἰδικῶν ἐρευνητῶν καὶ συλλογέων τῆς ὕλης, ἐξ ἧς πρόκειται νὰ ἐγερθῇ καὶ διαμορφωθῇ ὅσον οἷόν τε ἄρτιον τὸ ἱστορικὸν οἰκοδόμημα. Οὔτε ὁ προαπαιτούμενος ἐπιστημονικὸς καὶ πατριωτικὸς ζῆλος καὶ ὁ διαπυρώτερος ἔτι, οὔτε ἡ μᾶλλον ἀκαταπόνητος φιλεργία καὶ ἀφοσίωσις καὶ τὰ μήκιστα ἔτι τοῦ χρόνου ὅρια θὰ ἐπήρκουν, ὅπως ὁ ἐθνικὸς ἱστορικὸς εὕρῃ καὶ μελετήσῃ τὴν ὕλην, προκειμένου μάλιστα περὶ τῶν ἱστορικῶν ἐκείνων περιόδων, ὧν αἱ πολλαὶ πηγαὶ δὲν ἐξηντλήθησαν ἢ δὲν ἠρευνήθησαν ἔτι προσηκόντως. Εἰς τὸ ἐπιβοηθητικώτατον τοῦτο ἔργον δύνανται τὰ μάλα νὰ συντελέσωσι, λόγιοι διαφλεγόμενοι ἐξαιρέτως ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος τοῦ τοπικισμοῦ, δυνάμενοι δὲ νὰ ἐργασθῶσι τελεσφόρως ἐν περιωρισμένῳ τοπικῷ κύκλῳ, τρεπόμενοι πρὸς ἕνα ἢ πλείους κλάδους μελετῶν, καθ' ἃ ἕκαστος φύσει ἢ μορφώσει κλίνει σπουδάσματα.

Εἰ καὶ ἐν χώραις, ὡς ἡ Ἑλλάς, μὴ πεπλουτισμέναις ὑπὸ δημοσίων ἀρχείων καὶ ἰδιωτικῶν συλλογῶν, ἐστερημέναις ἢ μὴ πλουσίαις ὁδῶν εὐβάτων καὶ ἀσφαλῶν, ἥκιστα ἐνθαρρυνούσαις τοὺς τῶν γραμ-

μάτων ἐργάτας, ἐν αἷς δὲν ἐγενικεύθησαν ἔτι τὰ εὐγενῆ ἰδεώδη καὶ δὲν ἐνοήθη ἐπακριβῶς ὁ ἐπιστημονικὸς καὶ ὁ ἐθνικὸς τῆς ἱστορικῆς ἐρεύνης σκοπός, καὶ διὰ τὴν μακραίωνα καὶ σκοτώδη ξενοκρατίαν καὶ δουλείαν, δὲν ἦτο κατορθωτὴ ἡ διάσωσις τόσων πηγῶν καὶ μνημείων, ὧν πολλὰ ἐντεῦθεν ὁ χρόνος, ἡ ἀκηδία, ἡ ἀμουσία, αἱ ξέναι δεσποτεῖαι καὶ αἱ βαρβαρικαὶ ἐπιδρομαὶ ἐξηφάνισαν, ἐργασίαι λέγομεν τοιαῦται εἶνε ἔτι δυσχερέστεραι· οὐχ ἧττον παρ' ὅλας τῶν καιρῶν τὰς δυσχερείας, ἡ φιλοπατρία καὶ ἡ φιλομουσία, ἐκείνη μὲν ἀπὸ τὰ προγονικὰ κλέη καὶ τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη ὁρμωμένη, αὕτη δὲ ἀπὸ τῆς ἐμφύτου τῷ Ἕλληνι πρὸς τὰς σπουδὰς καὶ τὰς μούσας ἀγάπης, δὲν ἐσβέσθησαν ὅλως ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς ψυχαῖς, καὶ δὲν παρημελήθησαν ἐντεῦθεν αἱ ἱστορικαὶ ἔρευναι καὶ μελέται, παρὰ δὲ τὰ οὐκ ὀλίγα συγγράμματα τῶν περὶ ἑλληνικῶν ἐν γένει χωρῶν ἀσχοληθέντων ἀλλοεθνῶν λογίων ἀπὸ τῆς Ἁλώσεως μάλιστα, (εἰ καί τινες τούτων δὲν ὑπῆρξαν πάντοτε κατά τάς τε τῶν γεγονότων ἐκθέσεις καὶ τὰς κρίσεις ἀκριβεῖς, φιλαλήθεις καὶ ἄδολοι), δὲν εἶνε μικρὸς ὁ ἀριθμὸς καὶ τῶν ἐργασθέντων Ἑλλήνων περὶ τὴν ἱστορίαν καὶ λαογραφίαν, συμβολὰς πολλοῦ τοῦ λόγου ἀξίας εἰσενεγκόντων, κατὰ τοὺς τελευταίους δὲ χρόνους διὰ τὸ συστηματικώτερον, ἐπιστημονικώτερον καὶ τὴν εὐρύτητα μελετῶν καὶ ἐρευνῶν διαχριθέντων, πλουσιωτάτην δὲ καὶ πρωτότυπον ὕλην καὶ ἐργασίαν ὑποβαλλόντων, ὑπὸ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἱστορικῆς ἐπιστήμης[1]. Οὐχ ἧττον τὸ ἔργον τυγχάνει ἔτι, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἐν τῇ ἀρχῇ, διὰ τὸ δυσεξάντλητον ἐξαιρέτως τῆς ὕλης· ἀλλὰ καὶ ἀνώτεροι ἐθνικοὶ λόγοι ἐπιβάλλουσι συντονωτέραν τὴν μέριμναν. Ἠμφισβητήθη, ὡς γνωστόν, πρὸ ἐτῶν καὶ αὐτὴ ἡ ἀπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καταγωγὴ ἡμῶν, δεινὸς δὲ διεξήχθη ὁ ἀγὼν μεταξὺ ἡμετέρων καὶ ξένων λογίων ἐπὶ τοῦ πολυθρυλήτου θέματος, ὅπερ ὅμως παρέσχεν εὐτυχῶς ἀφορμὴν εἰς συλλογὰς τινῶν κατὰ τόπους γλωσσημάτων, ἠθῶν καὶ ἐθίμων καὶ ἄλλων λειψάνων τοῦ βίου, ἀποδείξεων τρανῶν τῶν μετὰ τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος διὰ τῶν αἰώνων δεσμῶν ἡμῶν. Διάφορος ἀπό τινος ἐπικρατεῖ ἡ περὶ τῶν

[1] Πλὴν τῶν ἔργων πολλῶν νεωτέρων λογίων, ὀφείλομεν νὰ ἐξάρωμεν καὶ τὴν πολλὴν καὶ περισπούδαστον ἐργασίαν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἀθήναις συλλόγων καὶ ἑταιρειῶν, ὧν ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης ἄξιοι ἐξαιρέτως τυγχάνουσιν ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν Ἀθήναις ὁ Παρνασσός, ἡ Ἱστορικὴ καὶ Ἐθνολογικὴ Ἑταιρεία καὶ ἡ Γλωσσικὴ Ἑταιρεία.

Βυζαντινῶν χρόνων ἐκτίμησις, δσημέραι δ' ἐκλείπουσιν αἱ κατὰ τῆς χρονικῆς ἐκείνης περιόδου προκαταλήψεις, διὰ τῶν νεωστὶ προαχθέντων εἰς φῶς διανοητικῶν προϊόντων καὶ τῆς ἐμβριθεστέρας ἐρεύνης τοῦ καθ' ὅλου βίου καὶ τοῦ ἰδιαιτέρου ἐκείνου πολιτισμοῦ. Ἐν ταῖς τοῦ Αἵμου χώραις, ἐπίμονος διεξάγεται πάλη μεταξὺ διαφόρων ἐθνοτήτων διεκδικουσῶν τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ ὁ ἑλληνισμὸς δολίως ὑπονομεύεται καὶ ἀπειλεῖται ἐπικινδύνως, ἂν μὴ καὶ ἡ ἱστορία, ἡ ἐθνολογία καὶ ἡ λαογραφία, προσέλθωσιν αὐτῷ ἀρωγοὶ διὰ τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ κύρους τῆς ἀληθείας. Τὸ τῆς Ἐκκλησίας σκάφος, ἥτις διὰ τῶν λυγρῶν τῆς δουλείας χρόνων συνεπορεύθη καὶ συνήθλησε μετὰ τοῦ ἔθνους δεινῶς κλυδωνίζεται, γοερὰς δ' ἐκπέμπουσι κραυγὰς πρὸς βοήθειαν γεραροὶ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀρχιθῦται, ὑπὲρ ὧν δὲ οὗτοι προΐστανται ἐκκλησιῶν, ὀφείλομεν νὰ προσέλθωμεν ἐπίκουροι, οὐ μόνον χρήμασι καὶ πολιτικαῖς ἐνεργείαις, ἀλλὰ καὶ ἐπιστήμης πορίσμασι καὶ φωναῖς πραγμάτων. Τὸ γλωσσικὸν ζήτημα διαιρεῖ εἰς ἀδιαλλάκτους σχολὰς τοὺς λογίους, αἱ δὲ λαογραφικαὶ ἐξαιρέτως ἔρευναι κατὰ πολὺ θὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν διαλεύκανσιν. Ἡ νεωτέρα γραμματολογία εἶνε ἐλλιπής, πολλοὶ δὲ λόγιοι καὶ σχολαὶ μένουσιν ἔτι κεκρυμμένα ἐν ἀρχείοις καὶ ἔργα τίς οἶδε πόσα καὶ οἷα σήπονται ἐν τῇ κόνει. Τὰ ὅρια τοῦ ἑλληνισμοῦ δὲν εἶνε ἀκριβῶς γνωστά, ἡ Μικρασία μάλιστα μόλις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἤρξατο ἐρευνωμένη προσηκόντως ὑπὸ φιλιστόρων καὶ λογίων ἑλλήνων. Καὶ πνεῦμα λοιπὸν ἀνωτέρων εὐγενῶν ἰδεωδῶν, ὁδηγησάτω ἡμᾶς ἐρρωμενέστερον εἰς γνῶσιν καὶ ἐπισκόπησιν τοῦ ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ, ἐν πάσαις αὐτοῦ ταῖς ἀπόψεσι καὶ λεπτομερείαις. Καὶ διὰ τῶν ὅπλων τῆς εἰρήνης προασπίσωμεν τὸ μέλλον τῆς κοινῆς πατρίδος. «Σπεύσωμεν, λέγει ἐνθουσιώδης τῶν πατρίων λάτρις, εἰς τὴν περισυλλογὴν καὶ διάσωσιν παντὸς τοῦ κινδυνεύοντος νὰ ἐκλείψῃ καὶ δυναμένου νὰ συμπληρώσῃ καὶ διαλευκάνῃ τὰ τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐκλείψεως αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἐλευθέρου κόσμου καὶ καθ' ἃς ἡμέρας διετέλει τὸ Γένος δοῦλον ταύτῃ ἢ ἐκείνῃ τῇ ξένῃ κατακτήσει. Οὐδὲν ξένον τῇ μελέτῃ ἡμῶν, ἐκ τῶν ἀφορώντων εἰς τὸν καθ' ὅλου βίον τῶν Ἑλλήνων, εἴτε τὸν κατ' οἶκον, εἴτε τὸν κατ' Ἐκκλησίαν, εἴτε τὸν κατὰ τοὺς ποικίλους κλάδους τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας. Δέον νὰ περισυναχθῇ καὶ αὐτὸ τὸ σμίκριστον θρύμμα τῆς ἐκλιπούσης ὑπάρξεως, διότι πολλάκις ἡ λύσις σπουδαιοτάτων ἀποριῶν καὶ θεμελιωδῶν προ-

»βλημάτων, ἤρτηται ἀπὸ τῆς διασώσεως ἑνὸς ἀσημάντου λειψάνου»[1]. Οὕτω διὰ τῆς ὅσον οἷόν τε ἀκριβοῦς τοῦ παρελθόντος μελέτης, οὐ μόνον μεγίστη θὰ προκύψῃ ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ ἐθνικὴ ὠφέλεια, ἀλλὰ καὶ θ' ἀποδειχθῇ ἔτι τρανότερον, ὅτι τοὺς πατέρας ἡμῶν οὐδέποτε ἀπεθάρρυναν αἱ συμφοραί, ἄσβεστον δ' ἐτήρησαν ὡς ἑστιάδες παρθένοι τοῦ ἐθνικοῦ φωτός, τὴν προγονικὴν εὔκλειαν ἐν ταῖς φιλοτίμοις, ὑπερηφάνοις καὶ καρτερικαῖς αὐτῶν ψυχαῖς, ὑποθάλπουσαν τοὺς πόθους καὶ τὸ ἔργον τῆς ἀναγεννήσεως. Ἁπανταχοῦ λοιπὸν ἑλληνίδος γῆς, ἐκτιθήτω ἡ ἔρευνα, ἡ διάσωσις καὶ ἡ μελέτη. Πᾶσα χώρα ἑλληνικὴ δέον νὰ τύχῃ εἰδικοῦ ἱστοριοδίφου καὶ λαογράφου καὶ εἰσφέρῃ κεφάλαια εἰς τὸ γενικὸν τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας καὶ λαογραφίας ταμεῖον, ἵνα ἀπὸ τούτου ἀντλήσῃ ὅσας οἷόν τε πλείους καὶ βασίμους εἰδήσεις, ἐκκαθαρίζων, κρίνων καὶ ταξινομῶν ὁ ἐθνικὸς ἱστορικὸς καὶ πᾶς ἄλλος ὀργῶν πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Ἐπιμελῶς ἐν ἰδιαιτέραις μονογραφίαις συλλεχθήτω ἐν ἑνί, πᾶν τὸ περὶ ἑκάστης τῇδε κἀκεῖσε ἀναγραφόμενον ἢ ἀπὸ νέων πηγῶν προκύπτον, εἰ δὲ καὶ οὐκ ὀλίγαι τοιαῦται μέχρι τοῦδε ἐξεπονήθησαν, ἀνάγκη ἵνα γενικευθῶσιν ἔτι μᾶλλον αἱ ἔρευναι καὶ ἐναμίλλως ἐργασθῶσιν οἱ λόγιοι, διότι πολλαὶ καὶ ἄγνωστοι ἢ ἀνερεύνητοι τυγχάνουσιν ἔτι αἱ πηγαί. Αἱ δὲ βιβλιοθῆκαι καὶ τὰ ἀρχεῖα ἐν Ἑσπερίᾳ, κρύπτουσιν ἀκόμη θησαυροὺς προϊόντων ἑλληνικῆς διανοίας καὶ ἐγγράφων ἀπειρίαν, περὶ ἅτινα πλὴν τῶν παλαιοτέρων διφητῶν καὶ συγγραφέων, ἠσχολήθησαν τόσα ἀνακαλύψαντες καὶ πραγματευθέντες, οἱ νεώτεροι χαλκέντεροι ὄντως ἱστοριοδῖφαι καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐξαιρέτως μεσαίωνος ἐρευνηταί, Schlumberger, Krümbaher, Miklosich, Müller, καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων οἱ Σπ. Λάμπρος καὶ Κ. Σάθας. Οὐδὲν τὸ ἀπολύτως ἀπορριπτέον. Μὴ λησμονῶμεν καὶ τὸ τοῦ Δημοσθένους «καὶ τὸ χείριστον ἐν τοῖς παρεληλυθόσι, τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει». Ἡ λαογραφία, ἡ ἐθνολογία, ἡ γεωγραφία, ἡ ἐκκλησία, τὰ γράμματα, αἱ τέχναι, ἡ νομοθεσία, ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις, αἱ ἱστορικαὶ λεπτομέρειαι καὶ πᾶσα ἄλλη τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ τοῦ δημοσίου βίου λεπτομέρεια, γενέσθωσαν ἀντι-

[1] Τ. Φιλήμονος. Λόγος. Ἐν Δελτίῳ Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος. Α'. α'.

κείμενα εὐρείας καὶ ἐπισταμένης μελέτης. Μόνον διὰ μιᾶς τοιαύτης συντόνου, φιλοτίμου καὶ φιλακριβοῦς ἐργασίας τῶν πολλῶν καὶ δὴ τῶν εἰδικῶν, δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ τὸ γενικὸν ἔργον καὶ ἐλπίσῃ τις ἐντεῦθεν, ὅτι μετ' οὐ πολὺ θ' ἀναπαρασταθῇ πως ὁ μετὰ τὴν ἅλωσιν τοὐλάχιστον χρόνος, οὕτω δ' ἐμφανέστερον καὶ βασιμώτερον δειχθῶσι καὶ οἱ ἱστορικοὶ σύνδεσμοι, αἱ κοιναὶ περιπέτειαι, ἡ πνευματικὴ συσταδιοδρομία, ἡ ταὐτότης τοῦ χαρακτῆρος, καὶ ἡ διὰ τῶν αἰώνων τῆς δουλείας ἀδιάσπαστος καὶ ἐπ' ἐλπίσιν αἰσίαις τοῦ ἑλληνισμοῦ ἑνότης.

Τῇ γενικωτέρᾳ ταύτῃ ἰδέᾳ καὶ πόθῳ ἑπόμενος, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀγάπης πρὸς τὴν γενέτειραν ὁρμώμενος, ἐπελήφθην κἀγὼ νὰ ἐργασθῶ, ἑνῶν ἐν ἑνὶ τά τε παρ' ἄλλοις εὑρισκόμενα ἄξια λόγου, καὶ τὰ ἐκ τῶν ἐμῶν ἐρευνῶν προκύπτοντα ἄγνωστα, ἀναγόμενα εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ λαογραφίαν τῆς νήσου Κεφαλληνίας. Πολλὰς εὗρον ἐν τῇ νήσῳ τὰς νέας καὶ τὰς μὴ δεόντως ἐρευνηθείσας πηγάς. Ἐν τῷ ἀρχειοφυλακείῳ ἔνθα ἀπόκεινται τὰ ἀπὸ τοῦ ιε' αἰῶνος ἐπίσημα ἔγγραφα, ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐπισκοπῆς καὶ τῆς ἐν Ἀργοστολίῳ καθολικῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἐν κώδιξι καὶ βρεβίοις μονῶν καὶ ναῶν, ἐν ταῖς συλλογαῖς τῶν κωδίκων καὶ χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκης Κεφαλληνίας, ἐν τῇ τετρατόμῳ εἰς φύλλον συλλογῇ δημοσίων ἐγγράφων τοῦ Φρ. Λουκίσα, ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς τοιαύταις τῶν οἴκων Πολλάνη, Πετεινάτου, Πιτσαμάνου, Γκεντιλίνη, Τσιμαράτου, Καρούσου, Ἰακωβάτου κλ. ἐν ταῖς ἀνεκδότοις καὶ ἀνερευνήτοις μονογραφίαις περὶ Κεφαλληνίας τοῦ S. Morelli, τοῦ Π. Βαλσαμάκη, τοῦ Π. Χοϊδᾶ, τοῦ Χ. Δαγκούση καὶ ἐν ταῖς εἰδικαῖς ἱστορίαις τῶν οἰκογενειῶν Πινιατόρρου, Λουκίσα, Κομποθέκρα, Ζερβοῦ, Ῥαζῆ καὶ Καρούσου, εὗρον πλεῖστα ὅσα τὰ συμπληροῦντα καὶ ἐπανορθοῦντα ἄλλας δημοσιευθείσας ἱστορίας καὶ δοκίμια, ἀλλὰ καὶ ὅλως ἄγνωστα γεγονότα ἔτι δὲ καὶ πρόσωπα, δι' ὧν πλουτίζεται καὶ ἡ καθ' ὅλου ἑλληνικὴ ἱστορία καὶ γραμματεία. Περιελθὼν πρὸς τούτοις ἅπασαν σχεδὸν τὴν νῆσον καὶ ἐν συνεχεῖ διατελῶν μετὰ τῶν κατοίκων κοινωνίᾳ, καὶ τὰ τῆς λαλουμένης, τῶν ἠθῶν, τῶν ἐθίμων καὶ τῶν τοπωνυμιῶν διερευνήσας, συνέλεξα πλείστην ὅσην λαογραφικὴν ὕλην, διασώσας καί τινα χειρόγραφα, ὧν τὴν ταχεῖαν ἐξαφάνισιν ἠπείλουν ὅ τε χρόνος καὶ ἡ ἀδιαφορία, πολλὰς δὲ ἀπεκόμισα τοπικὰς πληροφορίας, παραδόσεις καὶ ἄλλα σχετικὰ τοῦ ὑφ' οὗ ἠγόμην σκοποῦ. Οὕτως ἐξ ἐπιτοπίων ἐρευνῶν, ἐκ τῶν ἰδιαιτέρων μου μελετῶν καὶ ἐξ

ἐρανισμάτων, ἐξεπόνησα τρίτομον ἔργον, ἐξ οὗ ἔχω δι' ἐλπίδος ὅτι δύνανται νὰ δειχθῶσιν ἡ πολιτική, κοινωνικὴ καὶ διανοητικὴ κατάστασις ἐν τῇ νήσῳ, γνωσθῇ ἡ δρᾶσις τοῦ κεφαλληνιακοῦ πνεύματος καὶ προκύψωσιν οἱ ἐπικρατέστεροι χαρακτῆρες τῆς ἐπιτοπίου ἱστορίας. Τὰς συλλογάς μου ταύτας, διὰ τὸ πολὺ καὶ ποικίλον τῶν περιεχομένων, καὶ τὴν ἀναμὶξ καὶ οὐχὶ κατὰ μέθοδον κατάταξιν αὐτῶν, ἐπιτλοφόρησα **Κεφαλληνιακὰ Σύμμικτα**, ἤτοι *Συμβολὰς εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ λαογραφίαν τῆς νήσου*. Καὶ ὁ μὲν Α', μετὰ χεῖρας Τόμος, περιλαμβάνει τὰ βιογραφικά, τὰς ἱστορίας πλείστων οἴκων καὶ τὰ ποικίλα δημοσιεύματα, μετὰ πολλῶν σημειώσεων, παρεκβολῶν καὶ παραρτημάτων, ὁ Β' τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς νήσου, τοὺς καταλόγους τῶν ἀπὸ Ἑνετοκρατίας ἀρχῶν, τινὰ ἔγγραφα καὶ χειρόγραφα, καὶ ὁ Γ' τὰ λαογραφικά, ὧν πολλὰ ἔχω πρότερον δεδημοσιευμένα καὶ ἅτινα ἐν αὐτῷ συμπληρῶ.

Καὶ εἰργάσθην μὲν τὸ ἐπ' ἐμοί, ἀλλὰ καὶ τὸ τέλειον ἀδύνατον, τὸ δὲ σφάλλεσθαι ἀνθρώπινον· «Χαλεπὸν μὲν ἄνθρωπον ὄντα μὴ διαμαρτεῖν »ἐν πολλοῖς, τὰ μὲν ὅλως ἀγνοήσαντα, τὰ δ' ἀμελέστερον γράψαντα» ὥς λέγει ἀρχαῖος συγγραφεύς. Ἡ μορφή, ἡ ὑφή, ἡ ἔκτασις τοῦ ἔργου καὶ αἱ παντοῖαι δυσχέρειαι, ἃς τίκτουσι τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου καὶ τῶν περιστάσεων τὰ ὅρια, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ καταστήσωσι τὸ πόνημα πλῆρες καὶ καθ' ὅλα τέλειον, ἐφ' οἷς εὐελπιστῶν, ἐπικαλοῦμαι τὴν δέουσαν ἐπιείκειαν τοῦ ἀναγνώστου. Ἐπαναπαυόμενος δὲ ὅτι ἐν τῷ μέτρῳ τῶν ἀσθενῶν μου δυνάμεων, ἐξέτισα ἓν πρὸς τὴν γενέτειραν ὄφλημα καὶ ὅτι δυνατὸν νὰ καταστῶ κατά τι τοῖς συμπολίταις μου ὠφέλιμος, διὰ τῆς πρὸς τὸ παρελθὸν τῆς κοινῆς πατρίδος διδακτικωτάτης ὅσον καὶ ἐπαγωγοῦ ἀναδρομῆς, εὔχομαι ὅπως τὰ ὑπ' ἐμοῦ γραφόμενα, ὑπεκκαύσωσι τὸν πατριωτισμὸν καὶ ἐνισχύσωσι τὴν τοπικὴν φιλοτιμίαν πρὸς ἅμιλλαν καὶ ἔργα ἀρετῶν καὶ προόδου, προσδὲ ἵνα καὶ ἄλλοι τῷ ἐμῷ αἰσθήματι φλεγόμενοι, ἐπιληφθῶσιν ὁμοίων ἐρευνῶν, συμπληροῦντες τὰ κενὰ καὶ ἐπανορθοῦντες τὰ ἡμαρτημένα, γραφῇ δ' ἐντεῦθεν ἐκτενεστέρα καὶ βασιμωτέρα τῶν γνωστῶν μονογραφιῶν, γενικὴ τῆς νήσου ἱστορία. Quod potui scripsi, scribant meliora potentes.

Καταστρέφων δὲ τὸ προοίμιον τοῦτο, ἐξαιρέτως καὶ ἐξ ἐπιβαλλομένου καθήκοντος, ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω πολλὰς τὰς χάριτας πρὸς

πάντας τοὺς κατὰ τὴν πολυχρόνιον καὶ πολύμοχθον ἐργασίαν μου ταύτην, ἐκ πατριωτισμοῦ, φιλομούσου αἰσθήματος καὶ φιλίας διαθέσεως συνδραμόντας μοι διαφοροτρόπως, συλλέγοντι καὶ ἐρευνῶντι τὴν ὕλην, ἐκπονοῦντι καὶ ἐκδίδοντι, καὶ τοσαύτης τυχόντι ἐκδηλώσεως εἰλικρινῶν συμπαθειῶν παρ' ἡμεδαπῶν καὶ ξένων λογίων.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

« Καινοποιουμένης ἀεὶ τῶν ἀγαθῶν τῆς ἐπ' ἀρετῇ
» φήμης, ἀθανατίζεται μὲν ἡ τῶν καλόν τι διαπρα-
» ξαμένων εὔκλεια, γνώριμος δὲ τοῖς πολλοῖς καὶ
» παραδόσιμος τοῖς μεταγενεστέροις, ἡ τῶν εὐεργε-
» τησάντων τὴν πατρίδα γίγνεται δόξα ».
(Πολύβ. VI νδ')

Ἡ δρᾶσις τῶν προσώπων κατὰ τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας τοῦ πνεύματος διευθύνσεις, ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς καθ' ὅλου ἱστορίας, ἡ δὲ ἀκριβὴς γνῶσις τῶν βίων τῶν εἰς ἔργα γενικοῦ ἐνδιαφέροντος διακριθέντων, τυγχάνει τῶν ἀπαραιτήτων ἐφοδίων πρὸς βασίμους μελέτας καὶ χαρακτηρισμὸν γεγονότων καὶ χρόνων, διὰ ταῦτα ὡς ἀρίστην συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν, πρώτιστα ἐρευνητέον τὰ πρόσωπα. Τοῦτο πράττω κἀγὼ προτάσσων τὰ βιογραφικὰ καὶ τὰ τούτοις σχετιζόμενα.

Βιογραφίας κεφαλλήνων πολλὰς καὶ ἐκτενεῖς, ἐδημοσίευσαν ἐν εἰδικαῖς πραγματείαις καὶ ἱστορικοῖς ποιήμασιν οἱ ἀοίδιμοι συμπολῖται Ἄνθιμος ὁ Μαζαράκης, καὶ Μαρῖνος ὁ Πινιατόρρος. Δυστυχῶς ἡ νεωτέρα γενεὰ στερεῖται τῆς ἐξ ἐκείνων πνευματικῆς ὠφελείας, διότι τοῦ μὲν πρώτου τὸ σύγγραμμα εἶνε τανῦν ἐξηντλημένον καὶ δυσεύρετον, τοῦ δευτέρου δὲ συνεγράφη ἰταλιστί, κτῆμα οὕτως ὂν τῶν ὀλίγων. Καὶ οἱ περὶ τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ ἱστορίας, ἢ τῆς Ἑπτανησιακῆς γραμματολογίας διαπραγματευθέντες Ζαβίρας, Βρετός, Παρανίκας, Γούδας, Σάθας, Δημητρακόπουλος, Χιώτης κλ. καὶ ἐκ τῶν ξένων οἱ Fabricius, Legrand κλ. ἔγραψαν ἐπίσης καὶ βίους κεφαλλήνων συντόμους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον.

Ἐν εἰδικῇ περὶ Κεφαλληνίας μονογραφίᾳ, ἐξόχως δέον νὰ συμπεριληφθῶσιν οἱ ἄξιοι μνείας γόνοι αὐτῆς, ἡ καινοποίησις ἄλλως τε τῶν

ἐπ' ἀρεταῖς πεφημισμένων, εἶνε πάντοτε ὀφειλόμενος εὐλαβὴς πρὸς ἐκείνους φόρος καὶ χάριν τῶν ζώντων καὶ τῶν μελλόντων ἁμίλλης πρὸς ἔργ' ἀγαθὰ κίνητρον. Τοὺς παρ' ἄλλων βιογραφηθέντας ἢ ἀναφερομένους, μετὰ συμπληρωματικῶν ἢ ἐπανορθωτικῶν προσθηκῶν καὶ ὅσους παλαιοτέρους τε καὶ νεωτέρους ἐκ τῶν ἐμῶν ἐρευνῶν προκύψαντας, περιλαμβάνω ἐνταῦθα, ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος ἀρξάμενος. Ἀλλὰ δὲν ἔγραψα βίους ἐνδόξων καὶ ἐπιφανεστάτων μόνον ὡς ἔπραξαν ἄλλοι. Εὐρύτερος σκοπὸς ἤγαγέ με κατὰ τὴν ἐκπόνησιν τοῦ μέρους τούτου τοῦ συγγράμματός μου. Ἐπιβαλόμενος ἵνα παράσχω τοῖς ἐμοῖς ἀναγνώσταις, περιληπτικὴν εἰκόνα τῆς ἐν παρῳχημένοις χρόνοις καὶ τῆς μέχρι τοῦδε διανοητικῆς, κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς τῆς νήσου καταστάσεως, περιλαμβάνω τοὺς διακριθέντας ἢ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον κοινωφελῶς ἐργασαμένους ἢ συνδέσαντας τὸ ὄνομα αὐτῶν μετὰ τῆς ἱστορίας τῆς νήσου ἢ γενικοῦ τινος ζητήματος ἀξιομνημονεύτου, τινὰς δὲ τῆς βιβλιογραφίας ἕνεκεν. Ἵνα δὲ καταστήσω τὸ ἔργον μείζονος ἐνδιαφέροντος ἐγερτικὸν καὶ ἀρτιώτερον, διαλαμβάνω καὶ περὶ τῶν ἔτι ζώντων. Καὶ εἶνε μὲν βέβαιον ὅτι μετὰ θάνατον ἡ κρίσις ἀπαλλάσσεται δεσμῶν καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν πρὸ πολλοῦ ἀποιχομένων, ἡ δὲ ἀκρίβεια ἐπιδιώκεται λυσιτελέστερον διὰ τῆς ἐπισκοπήσεως καὶ μελέτης τοῦ ὅλου βίου· ἐν τούτοις οὐδόλως ἀποκλείεται ἡ τῶν ζώντων μνεία ἀπὸ τοῦ σκοποῦ τοῦ ἀνὰ χεῖρας ἔργου, βιογραφικαὶ δὲ ἄλλως εἰδήσεις συλλεγεῖσαι ὑπὸ συγχρόνου διφήτορος, εἶνε ὁπωσδήποτε πηγαὶ ἀσφαλεῖς εἰς βιογράφους καὶ ἐρευνητὰς μέλλοντας. Ἐν τοῖς συμπολίταις κατέλεξα κατὰ σύστημα καὶ τοὺς ἀλλαχοῦ γεννηθέντας ἐκ κεφαλλῆνος πατρός, φρονῶν ὅτι μόνος ὁ τόπος τῆς γεννήσεως, δὲν εἶνε τὸ κύριον καὶ ἀναμφισβήτητον τεκμήριον τῆς πατρίδος ἑκάστου, πράξας δ' οὕτως εἰμὶ βέβαιος ὅτι οὐδαμῶς προσέκρουσα πρὸς τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς ἰδέας ἐκείνων, οὓς ἐν τῇ κατηγορίᾳ ταύτῃ κατέλεξα, ἀφοῦ καὶ πολλοὶ ἐκείνων ἄσμενοι μοὶ ἀπέστειλαν τὰς βιογραφικὰς αὐτῶν σημειώσεις. Πολὺν ποιοῦμαι τὸν λόγον καὶ περὶ τῶν κατὰ τὸν ἱερὸν περὶ ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα καὶ τοὺς πρὸ τούτου, κεφαλλήνων ἀρχηγῶν, πολιτικῶν, χορηγῶν καὶ ὁπλιτῶν, διότι ἢ ὀλίγα ἔγραψαν ἢ ὅλως ἀπεσιώπησαν περὶ τῆς δράσεως τῶν κεφαλλήνων ἐκείνης, οἱ ἱστορικοὶ καὶ ὑπομνηματογράφοι τῶν ἀγώνων, τοῦτο δὲ πράττω ἵνα δειχθῇ καί διὰ τούτου, ὅτι ἡ Κεφαλληνία καθὼς ἐπίσης καὶ αἱ λοιπαὶ ἀδελφαὶ αὐτῆς νῆσοι

τοῦ Ἰονίου, εἰ καὶ τυγχάνουσαι ὑπὸ κυβερνήσεις πεπολιτισμένας καὶ οἰκονομικῶς μὴ πάσχουσαι, προθύμως οὐχ ἧττον συμμετεῖχον τῶν ἐθνικῶν ἀγώνων, ταῦτα στηρίξας ἐπὶ σῳζομένων ἐγγράφων, πεποιθὼς οὕτως ὅτι καὶ τὴν ἠδικημένην ἐκείνων μνήμην τιμῶ καὶ τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἐξυπηρετῶ, διὰ τῶν ἐν πολλοῖς ἀγνώστων τούτων συμβολῶν. Ἐν τῇ ἐπιδιωκομένῃ ἀκριβείᾳ καὶ τῷ γενικωτέρῳ τοῦ πονήματος σκοπῷ, συντελοῦσι τὰ μάλα καὶ ἡ γνῶσις τῆς ἐν τῇ νήσῳ δράσεως ξένων τινῶν προσώπων καὶ αἱ περὶ κοινωνικῶν τινων τάξεων καὶ ἀνωτέρων ἀρχῶν καὶ ἄλλαι σχέσιν ἔχουσαι πρὸς τὰ γράμματα εἰδήσεις, διὸ τοῦτο ἠσχολήθην ἔτι, καθ' ὅσον ὅμως ταῦτα συνδέονται πρὸς τὴν τοῦ τόπου ἱστορίαν καὶ περὶ τῶν ἐνταῦθα ξένων διδασκάλων, ἱεροκηρύκων, συγγραφέων καὶ καλλιτεχνῶν, περὶ πολλῶν βιβλιογράφων καὶ ἐρανιστῶν, γνωστῶν ἢ ἀδήλων, περὶ ἀνεκδότων ἔργων κεφαλλήνων καὶ μή, ἐν εἰδικοῖς δὲ ἄρθροις περὶ φραγκικῶν, χρυσοβιβλικῶν, προνομιούχων, στρατιωτικῶν καὶ ἐκλιπόντων οἴκων καὶ περὶ τῶν Βυζαντίνων τοῦ θέματος τῆς Κεφαλληνίας διοικητῶν [1], ἐν ἰδιαιτέραις δὲ προσθήκαις ἱκανὰ καὶ ἐν παραρτήμασιν ἐκθεὶς τινα ζητήματα διὰ τὸ ἐκτενὲς καὶ γενικώτερον τῶν ὁποίων, δὲν ἔκρινα ὀρθὸν νὰ περιλάβω περὶ τούτων ἐν ταῖς σημειώσεσι τοῦ κειμένου.

Ἐκ τῆς μελέτης τῆς κεφαλληνιακῆς ἱστορίας, ἐπείσθην ὅτι πολλαὶ τῆς νήσου οἰκογένειαι δι' ἃς παρέσχον πρός τε τὸ Ἔθνος καὶ τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα ἐκδουλεύσεις, συνδέονται στενῶς μετὰ τῆς πατρίου ἱστορίας, καὶ ὅτι θὰ ἠδικοῦντο ἂν μὴ καὶ περὶ αὐτῶν ἐγίγνετο ὁ προσήκων λόγος, πληροῦσιν ἄλλως τὸ φύσει φιλοπερίεργον τῶν πολλῶν καὶ τέρπουσι τὸ πνεῦμα αἱ ἱστορικαὶ περὶ τῶν οἴκων λεπτομέρειαι, ἐν εἰδικῇ μάλιστα πραγματείᾳ, σκοπούσῃ καὶ τὴν ἅμιλλαν καὶ ὄτρυνσιν εἰς τὸ καθῆκον καὶ τὸ καλὸν ἐν γένει, διὰ τῆς ἀναπαραστάσεως τῆς φιλοπάτριδος δράσεως ἀτόμων καὶ οἴκων. Ἄξιον ἀπορίας μάλιστα εἶνε, πῶς αἱ τοιαῦται μελέται δὲν ἐγενικεύθησαν ἐν Ἑλλάδι, ἐνῷ ἐν Ἑσπερίᾳ καὶ μάλιστα ἐν Ἰταλίᾳ πολλὴ καταβάλλεται ἡ περὶ τὰ τοιαῦτα μέριμνα, εἰδικοὶ δὲ ἱστοριοδίφαι καὶ σωματεῖα ἀσχολοῦνται μετὰ ζήλου περὶ τούτου, ἰδιαιτέρου θεωρουμένου τούτου κλάδου τῶν ἱστορικῶν

[1] Τὰ τῶν ἀπὸ Ἑνετοκρατίας μέχρι τοῦ νῦν προνοητῶν, πρυτάνεων, τοποτηρητῶν καὶ νομαρχῶν ἐν τῷ Β' τόμῳ.

ἐρευνῶν, τῆς Ἀραλδικῆς καλουμένης τέχνης. Περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐπιφανῶν οἰκογενειῶν, ἀφ' ἧς ὁ περιώνυμος βυζαντινολόγος Ducange συνέγραψε τὸ περὶ βυζαντιακῶν οἴκων περισπούδαστον ἔργον του, εὐάριθμοί εἰσιν οἱ ἀσχοληθέντες ξένοι καὶ ἡμέτεροι περὶ τὰ τοιαῦτα [1], ὥστε πηγὰς περὶ τῶν οἴκων τῆς Κεφαλληνίας κυριώτατα ἔσχομεν, τὰ παρὰ ταύταις σῳζόμενα ἔγγραφα καὶ τὴν παράδοσιν· ἀλλὰ καὶ δὲν περιωρίσθημεν μόνον εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐπιφανεστέρων, διότι ἀφορμὴν λαβόντες, διηρευνήσαμεν καὶ τὰ τῆς καταγωγῆς πλείστων ὅσων τῆς νήσου οἴκων. Ἐν τῇ νήσῳ πλὴν τῶν κατὰ τὸν ιγ' αἰῶνα ἀπαντωσῶν ἐντοπίων, βυζαντιακῶν, νορμανδικῶν, κουμανικῶν [2], σλαβικῶν καὶ φραγκικῶν οἰκογενειῶν, κατέφυγον ἐγκατασταθεῖσαι ἐν τοῖς μετὰ τὴν Τουρκικὴν κατάκτησιν χρόνοις, πλεῖσται ὅσαι ἐκ Μοθώνης καὶ Κορώνης κυρίως καὶ μάλιστα ἀπὸ τῶν ταγμάτων τῆς Στρατιᾶς κατὰ τὸν ις' αἰῶνα, καὶ ἐκ Κρήτης κατὰ τὸν ιζ', ἐπὶ Ἐνετοκρατίας δὲ ἱκαναὶ ἐξ Ἐνετίας καὶ ἄλλων ἰταλικῶν τὸ πλεῖστον ἐπαρχιῶν, ὧν αἱ πλείους ἐτήρησαν καὶ τὸ καθολικὸν δόγμα ἐφ' ἱκανὸν χρόνον.

Τὴν βιογραφικὴν ὕλην διήρεσα εἰς δύο κύρια μέρη. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ κατέλεξα τοὺς ἔκ τε τῶν παλαιοτέρων καὶ τῶν νεωτέρων ἢ τῶν ζώντων γνωστοτέρους διὰ τὴν γενικωτέραν αὐτῶν δρᾶσιν ἢ τὴν τοπικὴν αὐτῶν σημασίαν, ἐπίσης τοὺς ἀρχαίους κεφαλλῆνας, ἐπιφανεῖς τινας ὧν ὑπάρχουσιν οἱ δοξάζοντες ὡς πατρίδα τὴν νῆσον, ξένους διδασκάλους καὶ ἁγιογράφους, ἄνδρας τινὰς διὰ τὰς ἀρετὰς αὐτῶν σεβαστὸν καταλιπόντας ὄνομα καὶ πάντας τοὺς ἀπαντῶντας λογίους μέχρι τελευτῶντος ιη' αἰῶνος [3]· ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ μέρει περιέλαβον πάντας τοὺς λοιποὺς ἀξίους ἀναγραφῆς θανόντας καὶ ζῶντας συμπολίτας μετὰ βραχειῶν βιογραφικῶν σημειώσεων καὶ τὰ δημοσιεύματα αὐτῶν, ἐξαιρέ-

[1] Ἀντ. Μηλιαράκη Οἰκογ. Μαμουνᾶ. Ἐν Ἀθήναις. 1902, ἔνθα καὶ ἡ βιβλιογραφία.

[2] Κουμάνοι ἢ Κομάνοι λαὸς ἀπὸ τοῦ Βόλγα εἰσελάσας κατὰ τὸν ια' αἰῶνα εἰς τὰς δυτικὰς χώρας καὶ ἐκταθεὶς μέχρις Εὐξείνου καὶ Καρπαθίων, δι' ὃ καὶ ἡ Μολδαβία ἐκλήθη Κουμανία. Ταντν τινὲς κουμάνοι σῴζονται ἐν Οὐγγαρίᾳ.

[3] Ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ περιλαμβάνω τοὺς ἀλλαχοῦ ἐπισκοπήσαντας κεφαλλῆνας, περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἀρχιερατευσάντων ὀρθοδόξων τε καὶ καθολικῶν, λεχθήσεται ἐν τόμῳ Β'.

σει τῶν διδακτικῶν βιβλίων, ἅτινα κατὰ γενικὸν λόγον δὲν ἀναγράφω. Περὶ τῶν ἔργων ὧν εἴς τε ἑκάτερον τῶν μερῶν καὶ τὰς προσθήκας ποιοῦμαι μνείαν, δὲν πραγματεύομαι, πλὴν ὀλίγων. Τῆς βιβλιογραφίας ἕνεκα πολλὰ δημοσιεύματα ἀναγράφων, ἀφίημι ἄλλοις νὰ κρίνωσιν περὶ τῆς πρωτοτυπίας ἢ μὴ καὶ τῆς ἀξίας ἐν γένει τῶν ἔργων, διότι ὁ βιβλιογράφος ἐργάζεται μᾶλλον ἐξ ἀντικειμένου, ἀναγράφων τὸν τίτλον, εὐνόητον δὲ ὅτι δὲν εἶνε πανεπιστήμων, οὐδὲ μετέρχεται ἔργον κριτικοῦ, ἀσχολούμενος μόνον εἰς τὴν συναγωγὴν ὕλης, ἣν ἄλλοι εἶνε ἁρμόδιοι νὰ ἐξετάσωσιν. Ἡ βιβλιογραφία σήμερον εἶνε ἐπιστήμη, σκόπιμος δὲ τυγχάνει καὶ ἡ τῶν βιβλίων περιγραφή, ὅταν ἐπακριβῶς ὁρίζηται τὸ σχῆμα, ὁ ἀριθμὸς τῶν σελίδων, ἡ ποιότης τοῦ χάρτου, ὁ τόπος καὶ χρόνος τῆς ἐκδόσεως, οἱ πρόλογοι καὶ ἐπίλογοι κλ. ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἦτο κατορθωτόν, διότι πάντα τὰ ὑπ' ἐμοῦ ἀναφερόμενα ἔργα, δὲν ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν ἐξέτασίν μου.

Κατὰ σύστημα ἡ ἱστορία ἑκάστου οἴκου, ἕπεται τῇ βιογραφίᾳ τοῦ κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν πρώτου βιογραφουμένου, περιλαμβάνονται δ' ἐν καταλόγῳ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἐπὶ ξενοκρατείας ἐπαγγελματιῶν καὶ ἄλλων τινῶν ἀνδρῶν παλαιοτέρων καὶ νεωτέρων γενικωτέρας πως δράσεως. Ἐν τοῖς βιογραφικοῖς καὶ ἐν ταῖς περὶ οἴκων ἐκθέσεσιν, ἐξῆρα τὰς ἀρετὰς καὶ ἐκδουλεύσεις, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀπεσιώπησα τὰ τρωτὰ καὶ τὰς ἐλλείψεις ἐκείνας, ὧν ἡ μνεία θὰ καθίστη ἀκριβέστερον τὸν χαρακτηρισμὸν προσώπων καὶ γεγονότων, ἀπέφυγον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς μὴ ἐπὶ ἐγγράφων ἢ ἄλλων ἀσφαλῶν πηγῶν βασιζομένους ἐπαίνους, ἐρρύθμισα δὲ τὴν ἐμὴν κρίσιν κατὰ τὸν σκοπὸν τοῦ ἔργου, ὅστις δὲν εἶνε ὁ ἐγκωμιασμὸς καὶ ἡ κολακεία, ἀλλ' ἡ ἐξερεύνησις καὶ ἔκθεσις τῆς ἀληθείας, ἣν ἐκτίθημι ἐν καθαρῷ καὶ ἠρέμῳ συνειδότι μὴ ἐκ προμεμελετημένης κακοβούλου προθέσεως ἀποσιωπήσας ἢ διαστρέψας αὐτὴν καθ' ἃς εἶχον ὑπ' ὄψει πηγάς, παρορῶν τὰς ἐκ προσωπικῶν λόγων, φυσικῆς μεμψιμοιρίας, τοπικῆς ἀπόψεως, ἢ λελανθασμένης ἀντιλήψεως ἄλλας γνώμας καὶ κρίσεις, καὶ ἐξ ἀνωτέρας περιωπῆς καὶ ἀπροσωπολήπτως ἀγόμενος. Καὶ βεβαίως παρά τισι θὰ ἐγείρω ἴσως παράπονα καὶ μομφὰς καὶ θὰ παρεξηγηθῶ, ἀλλὰ τοῦτο δὲν μὲ ἀναγκάζει εἰς τἀναντία. Ἡ κρίσις τοῦ βιογράφου ἰδίως, δέον νὰ ᾖ ὑπερτέρα τῶν στενῶν καὶ ταπεινῶν ἀπόψεων· ἐὰν δὲ ᾖ σφαλερά, ἡ ἀνασκευὴ καὶ ἡ ἐπίκρισις τῶν γεγραμμένων, ἐπανορθοῦσι, βασίμως καὶ ἀπαθῶς γιγνό-

μεναι τὰ τυχὸν λελανθασμένα. Ἄριστα εἶπεν ὁ Εὐάγριος «σιγᾷν τὴν ἀλήθειαν, χρυσόν ἐστι θάπτειν ὅμοιον», ἀλλ' ἐξαιρέτως αὕτη προαπαιτεῖ θάρρος ἰδεῶν καὶ παντὸς πάθους ἀπουσίαν, ἐπὶ γεγονότων καὶ προσώπων συγχρόνων, ἐφ' ᾧ καὶ ὁ Πλούταρχος «Ἡ τῶν πράξεων καὶ τῶν βίων ἡλικιῶτις ἱστορία, τὰ μὲν φθόνοις καὶ δυσμενείαις, τὰ δὲ χαριζομένη, λυμαίνεται καὶ διαστρέφει τὴν ἀλήθειαν».

Πέπεισμαι ὅτι μετὰ χαρᾶς καὶ ὑπερηφανίας τοπικῆς, θὰ διεξέλθωσι τὰς δέλτους ταύτας οἱ κεφαλλῆνες κυρίως, μανθάνοντες τὰς τόσας λεπτομερείας καὶ τὰ ἐνδιαφέροντα περὶ προσώπων, οἴκων καὶ γεγονότων καὶ εἶνε τοῦτο ἄλλως φυσικόν: «Τί γὰρ πατρῴας φίλτερον χθονὸς» κατ' Εὐριπίδην; Ἐξαιρετικὸν ὄντως εἶνε τὸ θέλγητρον τοῦ ἀνατρέχοντος καὶ μανθάνοντος τὸ παρελθὸν τῆς πατρίδος αὐτοῦ, κάλλιστα δὲ περὶ τούτου ἀπεφήνατο ὁ Λουκιανὸς εἰπών· «Οὐδὲν γλύκιον ἧς πατρίδος φθάνει προτεθρυλημένον».

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ—ΟΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΙ

Α

ΑΒΒΑΤΙΟΣ ΙΕΡΟΘΕΟΣ.[1] Λόγιος κληρικὸς τοῦ ιζ′ αἰῶνος θανὼν μετὰ τὸ 1664. Ἡγούμενος τῆς μονῆς Σισίων ἀπὸ 16 Μαρτίου 1631, λαβὼν τὴν κάρπωσιν αὐτῆς διὰ περιβολῆς (investitura) ὑπὸ τοῦ δουκὸς Φ. Ἐρίτσου μετὰ τὸν θάνατον Ι. Τσιμάρα, ἰσοβίου τῆς μονῆς πάτρωνος.[2] Κηδόμενος τῆς συντηρήσεως καὶ εὐπρεπείας τῶν μονῶν, ᾠκοδόμησε τὸ 1642 καὶ τὸ ἐν Παβιολάτοις τοῦ δήμου Ἐλιοῦ μονίδιον τῶν Στροφάδων, τυχὼν πρὸς τοῦτο κυβερνητικῆς συνδρομῆς. Πρὸς ἐπανόρθωσιν δὲ τῶν ζημιῶν τῆς μονῆς Σισίων, περιῆλθε ἀπὸ τοῦ 1644 πολλὰ μέρη τῆς Ἑσπερίας καὶ Ἀνατολῆς, ἵνα συλλέξῃ βοηθήματα. Τῆς ἡγουμενίας παρῃτήθη κατ᾽ Ὀκτώβριον τοῦ 1664, τῆς μονῆς δοθείσης τῷ ζακυνθίῳ ἐπισκόπῳ Σεβαστείας καὶ ἐξάρχῳ πάσης Ἀρμενίας Ἰωσὴφ τῷ Δόξᾳ εἰς κάρπωσιν ὑπὸ τοῦ δημοσίου, λόγῳ ἐκδουλεύσεων.[3] Ὁ ἀνὴρ δείκνυται ἐραστὴς των γραμμάτων καὶ τῆς θεολογίας κυρίως ἐγκρατής, ἔγραψε δὲ καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ εἰς τὴν ὁμιλουμένην. Ἡ οἰκογένεια ***Ἀββάτη*** (κοινῶς ***Ἀμπάτη***) σῴζεται ἔτι, ἐπὶ Ἑνετῶν δὲ ἦν προνομιοῦχος· δὲν κατελέγετο ὅμως μεταξὺ τῶν Χρυσοβιβλικῶν, εἰ καὶ ὁ Ἱερόθεος λέγεταί που, ***ἄρχων*** τοῦ τόπου. Ἔργα καὶ ἐκδόσεις τοῦ ἀνδρὸς εἰσὶ τὰ ἑξῆς.

α′) ***Περιγραφὴ τοῦ σεισμοῦ τῆς 30 Σεπτεμβρίου 1637***, γραφεῖσα ἐν Leyde τῶν Βαταβῶν τὸ 1648 εἰς γλῶσσαν κοινήν, πολλὰ δια-

[1] Ἀπαντᾷ καὶ Ῥοδόθεος Ἀμπάτης ἐν Κώδικι μονῆς Σισίων παρὰ τῷ Ν. Πολλάνῃ ἱερεῖ σελ. 65-66.

[2] Αὐτ.

[3] Αὐτ. Περὶ τοῦ Ἰωσὴφ Δόξα πρβλ. Λ. Ζώη. Βιογραφιῶν συμπληρώσεις ἐν περιοδ. Πανδαισία Βάρνης 1899 σ. 22.

σώσασα τῆς τότε καταστάσεως τῆς νήσου Κεφαλληνίας, ἀνακριβῶς ὅμως ὁρίζει τὴν χρονίαν, τοῦ σεισμοῦ γενομένου τὸ 1636. [1] Τὸ χειρόγραφον ἐσῴζετο καὶ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων [2] δημοσιευθὲν ὑπὸ E. Legrand [3], καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ Φωκᾶ Κοσμετάτου, ὅπερ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Π. Βεργωτῆ τὸ 1867, καὶ εἰς Ἰταλικὴν μετάφρασιν ἔτι, ὑπὸ Πινιατόρου [4].

β′) *Λόγος ἀνέκδοτος εἰς Ἰωσὴφ Πάγκαλον* [5].

γ′) ***Ἑρμηνεία εἰς τὸ ᾆσμα τῶν ᾀσμάτων τοῦ Σολομῶντος ὑπὸ Θεοδωρήτου***. Ἐνετίῃσι αχλθ′ εἰς 4ον. Ἡ ἑρμηνεία αὐτὴ μετ' ἐξηγήσεων ***Γρηγορίου Νύσσης***, ***Νείλου τοῦ ἀσκητοῦ***, ***Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ*** καὶ στίχων τοῦ ***Ψελλοῦ***, περιῆλθε τῷ ἐκδότῃ ἐκ κληρονομίας Βίκτορος Γριμάνη, ἐξεδόθη δὲ ἀναλώμασι τοῦ ***Ἀββατίου*** διορθωθεῖσα ὑπὸ Ματθ. Κιγάλα καὶ ἀφιερώθη τῷ μητροπολίτῃ Φιλαδελφείας Ἀθανασίῳ τῷ Βαλεριανῷ. Ὁ ἐκδότης προτάσσει καὶ στίχους αὐτοῦ εἰς ἀρχαῖον ἰδίωμα, ***πρὸς Νεόφυτον παῖδα*** ὑπὸ τὴν ἐπιγραφήν, ***ὁ τῶν ἐντολῶν δεκάλογος***, καὶ τὴν ἑξῆς ἀκροστιχίδα [6].

Ἄκουσον, ὦ παῖ, τῆς ἐμῆς συμβουλίας.
Βλέψον πρὸς αὐτὴν μᾶλλον ἢ πρὸς ἄλλο τι,
Γράψον δὲ ταύτην εἰς πλάτος τῆς καρδίας.
Δὸς πάντα καὶ φρόνησιν ἔκπριον μόνην.
Ἕωλα πάντα τῆς φρονήσεως ἄνευ.
Ζήλου σοφὸν μάλιστα καὶ σοφῶν βίον.
Ἡ γλῶσσα καιροῦ μηδὲν ἐκφέρῃ δίχα.
Θήρευε τὰ κράτιστα τῶν νοημάτων.
Ἴχνη δ' ἔρρησον πρὸς πύλας τῶν ἐνθάδε
Καλῶς βάδιζε καὶ κακῶν πᾶν ἐκτρέπου.
Λόγῳ τρόπους κόσμησον ἢ λόγους τρόπῳ.
Μὴ τῶν ῥεόντων, τῶν μενόντων δ' ἀντέχου.

[1] Καὶ παρὰ Σάθα (Ν. Φιλ. 407) ἀνακριβῶς 1627.

[2] Fabricj-bibliot. Gr. XI 637. H. Omont Catalogue 47-59.

[3] Bibliot. gr. vulgaire I. 355.

[4] Ἐν Memorie St. e. Crit.

[5] Εὑρίσκεται εἰς τὸ ἀρχεῖον ἱερέως Ν. Πολλάνη, ὅπου καὶ κάλλιστα ἀντιγεγραμμένος ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Ἀββατίου, καὶ βίος Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος μεταφρ. εἰς κοινὴν γλῶσσαν ὑπὸ Ἀνθίμου μοναχοῦ (Διακρούση ;).

[6] Τοιαύτας παραινετικὰς ἀκροστιχίδας εὕρομεν καὶ ὑπ' ἄλλων ποιηθείσας. Ἐπ. Πετρίτσης Βενέδικτος.

Νόμου Θεοῦ, πατρός τε μὴ λήθην λάβῃς.
Ξένος προσῆλθε, Χριστὸν αὐτὸν ἐννόει.
Ὅλον σεαυτὸν τοῖς μαθήμασι δίδου.
Πραΰς ταπεινὸς τοῖς διδασκάλοις ἔσο.
Ῥάθυμον ἔργον, μηδὲ προβλέψαι θέλῃς.
Σαύτοῦ δ' ἀδελφοὺς σοὺς ὁμήλικας λέγε.
Τῶν σῶν σχολαστῶν τὰς συνουσίας φίλει.
Ὑπὲρ δέ τοῦτο καὶ πρὸ πάντων καὶ μόνον,
Φοβοῦ τὸ θεῖον ἐξ ὅλης τῆς καρδίας.
Χριστὸν δὲ τοῖς σοῖς ἔνδον ἐν στέρνοις φέρων,
Ψυχὴν κράτυνε πρὸς πόνους μαθημάτων.
Ὡς ἂν δι' αὐτῶν καὶ τύχῃς σωτηρίας.

ΑΚΟΥΡΣΙΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ. Λόγιος καθολικὸς ἱερεὺς τοῦ ιε' αἰῶνος. Τούτου δαπάναις, μετεγράφη ἡ *Ἰλιὰς* ὑπὸ τοῦ ἱερέως Ἰωάν. Ῥούσου τοῦ Κρητὸς ἔτει 1486—1487 ὑπάρχουσα μεταξὺ τῶν ναγιακῶν κωδίκων[1]. Οἰκογένειαν τοιαύτην δὲν εὕρομεν εἰς παλαιὰ ἐν τῇ νήσῳ ἔγγραφα. Ὁ ***Ἀκούρσιος*** ἦν πιθανῶς ἐφημέριος ἐκκλησίας τινος καθολικῆς ἢ ἡγούμενος τοιαύτης μονῆς ἐν τῇ νήσῳ, ἐκληφθεὶς ὡς Κεφαλλήν.

ΑΝΝΙΝΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Κάστρῳ υἱὸς Ἀνδρέου, ἔτει 1713 ἀπέθανε δὲ τὸ 1748 ἐν Ἐρίσσῳ. Διαπρεπὴς ἁγιογράφος διδαχθεὶς κατ' ἀρχὰς τὴν τέχνην, ὑπὸ τοῦ ἀρχιπρεσβυτέρου Α. Καραντινοῦ (ἰδ. βιογρ. τούτου). Εὐρυτέρας ὅμως ἐποιήσατο σπουδὰς καὶ ἀσκήσεις ἐν Ἑνετίᾳ, δαπάναις τοῦ συγγενοῦς αὐτῷ Ἰωάνν. Σοριὰν Σιροπούλου, ἐνωρὶς διϊδόντος εἰς τὸν εὐφυᾶ καὶ φιλόμουσον νεανίαν, φύσιν δεκτικὴν μείζονος καλλιεργείας[2]. Ἐκεῖ διακούσας τῆς διδασκαλίας ἐξόχων καλλιτεχνῶν, οἷοι οἱ Longhi, Piazzetta καὶ Tiepolo, ἠκολούθησεν ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ ἐπαγγέλματος, τὸν ἑνετικὸν κυρίως ῥυθμόν. Ἐπίσης ἠσκήθη ἑπταετίαν ὅλην ἐν Ῥώμῃ καὶ ἐν Φλωρεντίᾳ. Ἔργα αὐτοῦ μαρτυροῦντα τὴν καλλιτεχνικὴν φύσιν καὶ ζωγραφικὴν δεινότητα τοῦ ἀνδρὸς εἰσί, ὁ ἐν τῇ Λατινικῇ ἐκκλησίᾳ ἁγ. Νικολάου ἐν Ἀργοστολίῳ Ἐσταυρωμένος, ἡ Ἁγία Τριὰς ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἐν Κάστρῳ, τῶν διαστύλων μονῆς Δραπάνου

[1] Χιώτου Σειρ. VI 302. Ν. Κατραμῆ. Ζακ. Ἀνάλεκτα 147.

[2] Ὁ Σιρόπουλος ἦτο Κεφαλλήν, διετέλεσε δὲ καὶ διοικητὴς ἐν Ἰθάκῃ ἀπὸ τοῦ 1763-1764. Ἴδε καὶ Στρατικὸς Σιρόπουλος Ἀντώνιος.

τρεῖς εἰκόνες, οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι εἰς φυσικὸν μέγεθος, ἐν τῇ μονῇ Μηλαπιδιᾶς καὶ ἡ τοῦ ἁγ. Χαραλάμπους ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἀρχαγγέλων ἐν Ἀργοστολίῳ[1]. Ὑπὸ τῶν τεχνοκριτῶν ἐξαίρεται, ἡ τοῦ ἱεράρχου Γρηγορίου καὶ ἡ τοῦ ἁγ. Χαραλάμπους, εἰς τὴν γραφὴν τῶν ὁποίων φαίνεται ὁ καλλιτέχνης ἐπηρεασθεὶς ὑπὸ τοῦ ρωμαϊκοῦ ρυθμοῦ[2], φημίζεται δ' ἐπίσης καὶ ἡ προσωπογραφία τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ Καραντινοῦ, ἥτις ὅμως ἄγνωστον ποῦ διασώζεται[3]. Τοὺς Ἀννίνους κατά τινα ἐν τῷ οἴκῳ παράδοσιν, λέγουσι καταφυγόντας εἰς Κεφαλληνίαν τὸ 1509, ἐν χρόνοις καθ' οὓς ὁ χείμαρρος τῆς Ὀθωμανικῆς ἐπιδρομῆς κατακλύσας πᾶσαν σχεδὸν τὴς χερσόνησον τοῦ Αἵμου,

[1] Αἱ εἰκόνες τῶν τριῶν ἱεραρχῶν, ἦσαν βημόθυραι, τοῦ μὴ σωζομένου σήμερον ναοῦ τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους ἐν τῷ λοιμοκαθαρτηρίῳ Ἀργοστολίου καὶ εἶνε λίαν λυπηρόν, ὅτι οὐδεὶς ποτε ἐμερίμνησε περὶ συντηρήσεως αὐτῶν εἰς ἀθλίαν κατάστασιν εὑρισκομένων.

[2] Γερασ. Μαυρογιάννη. Βυζαντινὴ τέχνη καὶ καλλιτέχναι. Ἐν Ἀθήναις σελ. 150. Τοῦ αὐτοῦ. Ἡ τέχνη ἐν Κρήτῃ καὶ Ἑπτανήσῳ Ἐν Ἡμερολογίῳ Ε. Ἀσωπίου. 1889. Ἀθήνησι, σελ. 255.

[3] Pignat. Ἔνθα ἀνωτ. II 195. Πλὴν τῶν ἰδιαιτέρως ἐν τῷ κειμένῳ ἀναφερομένων ἁγιογράφων, σημειοῦμεν ἐνταῦθα καὶ τοὺς ἑξῆς παλαιοτέρους καὶ νεωτέρους, πολλὰ δὲ εὑρίσκονται ἐν τῇ νήσῳ ἁγιογραφικὰ ἔργα πολλοῦ λόγου ἄξια, ἀγνώστων ζωγράφων τῆς βυζαντιακῆς καὶ τῆς ἐνετικῆς σχολῆς, ὧν τινα μικρογραφίαι ἔξοχοι — Ἄννινος Ἀνδρέας ἱεροδιάκονος 1704 ἐν Κάστρῳ. Κουντούρης Ἀπόστολος 1768 ἐν Ἀγριλίοις Σάμης. Μαργέτης Χριστόδουλος 1678. Καροῦσος Εὐστάθιος 1756, 1772. Κούρτσουλας Τιμόθεος ἱερεύς· ιη' αἰὼν ἐν Ληξουρίῳ. Περλιγγῆς Ἰωάννης 1763 αὐτόθι. Κοζάκης Ἀγαθάγγελος ὁ εἶτα μητροπολίτης Τριπόλεως, ιθ' αἰών. Σφαέλος Θεοδόσιος ἱερεὺς 1747, ἐν Ληξουρίῳ. Εὐστάθιος Μαυρογιάννης, ιθ' αἰών. Λυκούδης Λάσκαρις, 1729 ἐν Ἁγία Θέκλη, εἰς συλλογὴν Τσιμαράτου. Σβορῶνος Ἰωάν. ιθ' αἰών. Δημισιᾶνος Θεόδωρος, ιθ' αἰὼν κλ. Ἐκ δὲ τῶν συγχρόνων καὶ τῶν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀποβιωσάντων κεφαλλήνων ζωγράφων, ἔγραψαν καὶ ἁγιογραφικὰ ἔργα, οἱ Γεώργιος Μηνιάτης (εἰκὼν Ἀναστάσεως ἐν ναῷ Ἁγίου Νικολάου Μηνιατῶν ἐν Ληξουρίῳ). Βέγιας Διονύσιος (Ἅγ. Γεράσιμος ἐν ναῷ Ἁγ. Σπυρίδωνος τοῦ Ἀργοστολίου). Χαρ. Ι. Μηλιαρέσης. Μαντζαβῖνος Μαρῖνος καὶ Γ. Ἄβλιχος. Ἐκ τῶν νεωτέρων δὲ κεφαλλήνων ἁγιογράφων καὶ κοσμηματογράφων ἄξιος μείζονος λόγου εἶνε ὁ κ. Κωνσταντῖνος Λιόκης, οὗ ἔργα εἶνε ἡ ἐσωτερικὴ διακόσμησις καὶ αἱ εἰκόνες πλείστων ναῶν τῆς νήσου, τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ρωμουνίας, καθὼς καὶ αἱ εἰς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ἀβυσσηνίας σταλεῖσαι ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰκόνες διαστύλων Περὶ ξένων ἁγιογράφων ὧν ἔργα σώζονται ἐν τῇ νήσῳ, πρβλ. Μόσχοι.

κατήρχετο ἀπειλητικὸς πρὸς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα. Δύο ἀδελφοὶ *Ἠλίας* καὶ *Γεώργιος* (ἢ *Πέτρος*) φυγόντες ἐξ Ἀννίνου τῆς Ἀκαρνανίας [1], διεσώθησαν ἐν τῇ νήσῳ, καὶ ὁ μὲν Ἠλίας κατοικίσας εἰς τὸ Κάστρον τότε πρωτεύουσαν, ἐγένετο ὁ γενάρχης τῶν ἐκεῖ καὶ εἶτα ἐν Ἀργοστολίῳ κατοικισάντων Ἀννίνων, ὁ δὲ Γεώργιος ἢ Πέτρος εἰς Κορωνήν, ἐξ οὗ ἕλκουσι τὴν καταγωγὴν οἱ εἰς Ἀννινᾶτα κατοικοῦντες. Ἡ παράδοσις ὅμως αὕτη συγκρούεται πρὸς ἑτέραν μαρτυρίαν, καθ' ἣν τὸ 1262 ἔζων ἐν τῇ νήσῳ *Ἄνοινοι* κύριοι κτημάτων ἐν αὐτῇ [2]. Ἀλλ' ἆρα ὑπάρχει μεταξὺ τῶν τελευταίων τούτων *Ἀνοίνων* σχέσις τις ἢ συγγένεια πρὸς τοὺς ἐκ Ἀννίνου, ὡς ἐρρήθη, καταφυγόντας εἰς Κεφαλληνίαν καὶ ἐνταῦθα μέχρι σήμερον σῳζομένους; Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπάρχει ταὐτότης οἰκογενίας, ἥτις κατήγετο ὑπὸ παλαιᾶς καὶ διακεκριμένης βυζαντινῆς τῆς τῶν *Ἀοίνων*, ἐπωνύμου, ὡς τόσα παμπληθῆ ἐπιθετοφανῆ καὶ ἰδιότητος ἢ χαρακτῆρος σημαντικά, καὶ ἀπαντῶντος σποράδην εἰς βυζαντίνους χρονογράφους καὶ παλαιὰ ἔγγραφα [3] καὶ ἐν πράξει ***τοῦ σεκρέτου τῆς θαλάσσης*** συνταχθείσῃ τὸ 1188 περὶ καταμετρήσεως πλοίου ἰδιοκτήτου τῆς ἐν Πάτ-

[1] Ἄννινον, χωρίον μεταξὺ Ἀκαρνανίας καὶ Ἠπείρου παρὰ τὴν παλαιὰν ὁροθετικὴν γραμμήν, ἐκφέρεται δὲ εἰς πτῶσιν γενικὴν (τοῦ Ἀννίνου) ὡς τόσα τοπικὰ ὀνόματα ἐν Ἑλλάδι, οἷα τὰ ἐν Πελοποννήσῳ τοῦ Λεβίδη, τοῦ Μανιάκη, τοῦ Λεοντάρη, τοῦ Κανδρέβα, τὰ ἐν Ἀττικῇ τοῦ Σπάτα, τοῦ Μαρκοπούλου, τοῦ Καπαντρίτη, τοῦ Πικέρμη καὶ τὰ ἐν Κεφαλληνίᾳ παλαιότερον, τοῦ Μιχαλίτση κατὰ τὸν ιγ' αἰῶνα (νῦν Μιχαλιτσᾶτα ἐν Πάλῃ) τοῦ Σαμουὴλ (τανῦν Σαμόλι), τοῦ Γιαννικάκη, τοῦ Εὐστράτη (Στράτη ἐν Ληξουρίῳ ;), καὶ νῦν Βαλεριάνου, Μαρκόπουλου, Τσακαρισιάνου ἐν Κραναίᾳ, δηλωτικὰ τοῦ ὀνόματος τῆς στρατιωτικῆς συνήθως οἰκογενείας, εἰς ἣν ἐπὶ βυζαντίνων ἀπενέμετο κτῆμα ὡς ἀμοιβὴ ἀνδραγαθημάτων ἢ ἐκδουλεύσεων, ἢ ὡς ἐκ τοῦ ἰδιοκτήτου. Τοῦ χρόνου προϊόντος καὶ τοῦ συνοικισμοῦ αὐξάνοντος, ἐλησμονήθη ἡ ἀρχὴ τῆς ὀνομασίας, τὸ κτητικὸν ἄρθρον ἐξωβελίζετο καὶ τὸ ὄνομα ἐξεφέρετο κατ' ὀνομαστικὴν οὐδετέραν (τὸ Λεβίδιον κλ.).

[2] F. Miklosich καὶ J. Müller. Acta et diplomata græca medii ævi σελ. 12, 18, 20, 21, 34, 39, 60, 64 κλ.

[3] Πρβλ. καὶ τὰ Βωδός, Ὀρφανός, Σκληρός, Τραυλός, Εὐγενικός, Μακρῆς, Ἀπότομος, Μαῦρος, Ἀργυρός, Γλυκύς, Καματηρὸς κλπ. — Περὶ βυζαντηνῶν ἐπωνύμων πρβλ. Heinrich. Moritz. Die Zunamen bei den byzantinischen. Historikern und Chronisten. 1 Theil. Programm des K. Humanistischen Gymnasiums in Landshut, Schuljahr 1896 - 1897 καὶ Βυζαντ. Χρονικὰ Πετρουπόλεως 1898.

μῳ ἱερᾶς μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, καὶ ἐν καταλόγῳ ἀρχιεπισκόπων Ἀχρίδος καὶ Βουλγαρίας, ἐν τῷ ὁποίῳ μνημονεύεται καὶ ***Ἰωάννης Ἄοινος*** ἀρχιερατεύσας ἀπὸ τοῦ 1054 - 1071 [1]. Καὶ ἡ μὲν μεταβολὴ τοῦ ὀνόματος ***Ἄοινος*** εἰς ***Ἄνοινος***, ἐπῆλθε κατὰ γλωσσικοὺς κανόνας παρεντιθεμένου τοῦ εὐφωνικοῦ ***ν***, πῶς ὅμως τὸ ὄνομα ***Ἄνοινος*** ἐγένετο ***Ἀνοινός***, ὡς ἐν τῷ μνησθέντι Κτηματολογίῳ τῆς Λατινικῆς Ἐπισκοπῆς τοῦ ιγ΄ αἰῶνος καὶ τανῦν γράφεται ***Ἄννινος***, τοῦτο δὲν ἠδυνήθημεν ν' ἀκριβώσωμεν [2]· ἀλλ' οὐδὲν ἐν τούτῳ ὑπάρχῃ τὸ ἄπορον, διότι πάμπλειστα ὀνόματα τῶν οἰκογενειῶν τῆς νήσου, ὑπέστησαν τοιαύτας μεταβολὰς τόν τε τονισμὸν καὶ τὴν γραφήν [3]. Συμπεραίνομεν λοιπὸν ὅτι ἡ ἀρχαία Βυζαντινὴ οἰκογένεια ***Ἄοινος*** [4] διαπεραιωθεῖσα εἰς Ἀκαρνανίαν ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων διέμεινεν εἰς τὸ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως παραχωρηθὲν ἐκεῖ αὐτῇ χάριν ἐκδουλεύσεων κτῆμα (τοῦ ***Ἀννίνου***), βραδύτερον δὲ διωκομένη ὑπὸ τῶν ἐπελθόντων ἐχθρῶν προυτίμησεν — ὅπερ καὶ ἐτελέσθη ἀρχομένου τοῦ ις΄ αἰῶνος — νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Κεφαλληνίαν, ὅπου ἔζων παλαιοὶ συγγενεῖς καὶ ὁμαίμονες αὐτῆς [5]. Εἰς τὴν βίβλον τῶν εὐγενῶν τῆς νή-

[1] Πανδώρας, τόμος ΙΗ΄ φυλλ. 420, 424 - 425 καὶ σελ. 330.

[2] Ἐν Ζακύνθῳ ὑπάρχει οἰκογένεια Ἄνοινος.

[3] Πρβλ. Καμίτσης (Καμπίτσης ;), Λειχούδης (Λυκούδης), Χοϊδιᾶς (Χοϊδᾶς), Κοργισιᾶνος (Κουρβισιᾶνος ;), Περιστιανὸς (Περιστιάνος), Ματράγκας (Ματαράγκας), Κολοκύνθης (Κολοκυθᾶς), Κουρκουμάλης (Κουρκουμέλης ;), Πηλαρινὸς (Πυλαρινός), Σβορῶνις (Σβορῶνος), Μακρεὺς (Μακρῆς ;), Βεργότης (Βεργωτῆς), Ἀδηλινὸς (Ἀδειλίνης) κλ.

[4] Κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Miklosich καὶ Müller ἡ γραφὴ εἶνε Ἀνοινός, Ἀνοινάδες κλ. ἀλλ' ὁ καθηγητὴς κ. Κλὼν Στέφανος ἀσχολούμενος εἰς τὰ ἀρχαιολογικὰ καὶ εἰδήμων τῆς παλαιογραφίας (καθ' ἃ μὲ ἐβεβαίωσεν ὁ φίλτατός μοι Μπάμπης Ἄννινος), μελετήσας ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου Μάρκου τῆς Ζακύνθου τὸ ἐν λόγῳ κτηματολόγιον, ὅπερ καὶ ἐπιμελῶς ἀντέγραψεν ἵνα αὖθις ἐκδώσῃ αὐτό, μεταξὺ τῶν διορθώσεων ἃς ποιεῖται εἰς τὸ ὑπὸ τῶν μνησθέντων γερμανῶν καθηγητῶν δημοσιευθέν, περιλαμβάνει καὶ τὴν τοῦ Ἄοινος Ἀοινάδες, ἀντὶ Ἀνοινὸς Ἀνοινάδες, μεταγενέστερον, ὡς φαίνεται, παρεντεθέντος τοῦ εὐφωνικοῦ ν.

[5] Τὰς περὶ Ἀννίνων πληροφορίας κατὰ μέγα μέρος ἠρυσάμεθα ἀπὸ τὸν Χιώτην VI 304 καὶ Ἰωάννην Σ. Ἄννινον (ἐν Ὑπομνήματι πρὸς τὴν Βουλὴν τῆς Η΄ περιόδου 1879 ἐν Κεφαλληνίᾳ, καὶ ἐν Ἐκλογῇ βουλευτῶν Σάμης. Ἐν Κεφαλληνίᾳ σελ. 28 τοῦ 1882), ἐξαιρέτως δὲ ἀπὸ μακρᾶς

σου, οἱ *Άννινοι* κατελέγησαν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593—1604, φέρουσι δὲ καὶ τίτλον κόμητος ἀπὸ τοῦ 1691 καὶ διαιροῦνται εἰς πολλοὺς κλάδους, οἷοι οἱ *Ροδοθεᾶτοι*, *Καβαλιερᾶτοι*, *Φουσέκαι*, *Χωραφάδες*, *Ἀναστασᾶτοι* κλπ. Ὁ οἶκος ἔσχεν ἱκανὸν μέρος εἰς κοινωνικὰς τῆς νήσου ἀνωμαλίας καὶ οἰκογενειακοὺς πολέμους, πολλοὺς δ' ἀριθμεῖ στρατιωτικοὺς καὶ πολιτικούς [1]. Γνωστότατοι ἐπὶ ἀρεταῖς καὶ διοικήσει τῆς ἐκκλησίας, εἰσὶν οἱ ἐκ τῆς οἰκογενείας ταύτης ἀρχιερεῖς τῆς νήσου, *Σεραφεὶμ* (1732 - 1745) καὶ *Ἰωαννίκιος* (1783—1817). Συνδίκους δ' ἐξ αὐτῆς ἀπαντῶμεν τοὺς *Ἠλίαν* (1636, 1650), *Βουφίλιον* (1639) *Γεώργιον* (1718) *Ἀναστάσιον* (1723) *Μαρῖνον* (1738) *Ἰωάννην* (1760) *Σάββαν* (1778, 1796) *Χριστόδουλον* (1782) κλ. καὶ διοικητὰς Ἰθάκης, τοὺς *Ἀναστάσιον* (1680) *Εὐάγγελον* (1688) ἱππ. *Ἀνδρέαν* (1701, 1710) *Μαρῖνον* (1714) *Ἀναστάσιον* (1735) ἱππ. *Ἀνδρέαν* (1740) *Σπυρίδωνα* (1755) *Γεράσιμον* (1771) *Ἀναστάσιον* (1781) *Ἰωάννην* (1784) *Χριστόδουλον* (1790) καὶ *Γεώργιον* (1796)· ἐπίσης πολιτικὸν καὶ διοικητικὸν ἀνώτερον, τὸν *Νικόλαον* ἀρχομένου τοῦ ιθ' αἰῶνος. Ἐκ τῶν στρατιωτικῶν δὲ τοῦ οἴκου, ἄξιοι μνείας εἰσὶν ὁ *Ἀναστάσιος* ζήσας πρὸς τὰ τέλη τοῦ ιζ' αἰῶνος, συγκαταλεγόμενος ἐν τοῖς προθύμως δραμοῦσιν εἰς ὑπεράσπισιν τῶν χριστιανικῶν ὅπλων καὶ ἐξ ἰδίων δαπανήσασι τὸ 1668, μετὰ τοῦ συγγενοῦς αὐτῷ *Εὐαγγέλου*. Τὸ 1669 ἀπαντῶμεν αὐτὸν ἐν Κρήτῃ ὑπὸ τὸν Μοροζίνην καὶ τὸ 1684 ἐν Ζαβέρδᾳ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ *Χριστοδούλου*, ἡγουμένους πεντακοσίων κεφαλλήνων. Ἐν δουκικῇ Σιλβέστρου Οὐαλερίου ἀπολυθείσῃ 28 Μαρτ. 1695, ἀναφέρεται ὅτι ha fatto apparire l' ardor della sua fede fra molti azzardi, ne' posti più pericolosi con pieno suo merito e con intiera soddistazione dei nosti Rappresentanti etc. Ἐπίσης ὁ υἱὸς αὐτοῦ *Χριστόδουλος* συνέδραμε τοῖς χριστιανικοῖς ὅπλοις ἐν Ναυπά-

ἱστορικῆς ἐπιστολῆς τοῦ φίλου ἡμῶν κ. Μπάμπη Ἀννίνου, εἰδικῶς ἀσχοληθέντος εἰς τὰ τῆς καταγωγῆς τῆς οἰκογενείας του.

[1] Μεταξὺ ὅμως τῶν ἐπ' ἀνδραγαθήμασιν, ἀρεταῖς καὶ ἐκδουλεύσεσιν ἀναφερομένων, ἀπαντῶσιν οὐχ ἧττον καὶ οἱ Ἀναστάσιος καὶ Εὐάγγελος ἐν συγχρόνῳ σατύρᾳ ὡς πλεονέκται καὶ βίαιοι, ἐξοντώσαντες πολλὰς οἰκογενείας καὶ πολλὰς ἐπενεγκόντες καταστροφὰς εἰς τὰ χωρία Ἀντιππάτα, Χαλιοτᾶτα, Βλαχᾶτα, Πουλᾶτα, Λιβαθηνᾶτα καὶ Λαταβινᾶτα (ἴδε καὶ Ἀνώνυμοι).

κτῳ ἡγούμενος πεντακοσίων κεφαλλήνων ἰδίαις δαπάναις στρατολογηθέντων[1]. Τὸ 1695 μὴ ζῶντος πλέον, ὁ υἱὸς αὐτοῦ ***Ἀνδρέας*** διὰ τὰς τοῦ πάππου καὶ πατρὸς ἐκδουλεύσεις, ἔτυχε παρὰ τῆς Ἑνετικῆς Γερουσίας τοῦ διασήμου τῶν ἱπποτῶν, καὶ τοῦ τίτλου ἱππότου (Cavalier) τοῦ ἁγίου Μάρκου μετὰ τῶν παρομαρτουσῶν ἀμοιβῶν, τιμῶν καὶ προνομίων, ἔκτοτε τοῦ κλάδου τούτου τῶν ***Ἀννίνων***, προσεπικληθέντος ***Καβαλιεράτου***. Στρατιωτικὸν ἱκανὸν ἀπαντῶμεν ἐπὶ Ἑπτανήσου πολιτείας καὶ τὸν ***Ἀνδρέαν*** τοῦτον, διακριθέντα κατὰ τὰς τότε ἐμφυλίους ἔριδας καὶ ῥήξεις ὡς διοικητὴν ὅπλων, ἐφ' ᾧ καὶ ἔγγραφον τιμητικώτατον ἀπὸ 24 Ἰουλίου 1892 ἀπέστειλαν αὐτῷ οἱ προὔχοντες Ληξουρίου διὰ τὴν σύνεσιν, τὴν φιλοδικαιοσύνην, τὸ θάρρος καὶ τὴν ἀποτελεσματικότητα τῶν μέτρων πρὸς κατεύνασιν τῶν πνευμάτων. Ἐδημοσίευσε πολιτικά τινα ὑπομνήματα τὸ 1817 ἐν Κερκύρᾳ καὶ κατ' ἔγγραφα σῳζόμενα, συνέδραμε γενναίως τῷ ἀγῶνι τοῦ 1821 [2].

ΑΝΝΙΝΟΣ ΘΕΜΟΣ. Υἱὸς Ἀναστασίου ἰατροῦ καὶ βουλευτοῦ Κεφαλληνίας μετὰ τὴν Ἕνωσιν, ἐκ τοῦ κλάδου τῶν Ἀναστασάτων, γεννηθεὶς ἐν Πάτραις. Ἀνὴρ πολλῆς ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως, λεπτῆς ἀνατροφῆς, εὐφυέστατος καὶ φιλόμουσος. Πρῶτος εἰσήγαγεν ἐν Ἑλλάδι τὸ σύστημα τῶν εἰκονογραφημένων δημοσιογραφικῶν φύλλων καὶ μάλιστα τὸ τῆς καλλιτεχνικῆς γελοιογραφίας εἰς ἣν διαπρέπει διὰ τὴν καλαισθησίαν, τὴν ἔμπνευσιν, τὴν πρωτοτυπίαν καὶ τὴν σκοπιμότητα. Ἐπί τινα ἔτη ἐξέδιδε μετὰ τοῦ πολλοῦ Ἐμμ. Ῥοΐδου τὸν ***Ἀσμοδαῖον***, σατυρικοπολιτικὴν εἰκονογραφημένην ἐφημερίδα, δοῦσαν νέαν διεύθυνσιν εἰς τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν δημοσιογραφίαν, εἶτα δὲ συνεργασίᾳ καὶ ἄλλων λογίων καὶ πολιτικῶν, τὸ ***Ἄστυ*** ἐν σμικρῷ κατ' ἀρχάς, εἶτα ἐν μεγάλῳ σχήματι, οὗ διατελεῖ νῦν ἰδιοκτήτης καὶ διευθυντὴς καὶ ὅπερ διὰ τὸ συντηρητικόν, τὸ φιλόπολι καὶ τὸ

[1] Οὐκ ἀκριβῶς πεντήκοντα ἀντὶ πεντακοσίων λέγει ὁ Pignatorre (I. 144) τοὺς μετὰ τοῦ Ἀννίνου συνεκδραμόντας εἰς ἁγίαν Μαύραν. Ἴδε Δουκικῆν, σελ. 169, ἣν οὐκ ἀκριβῶς μετέφρασεν ὁ Χιώτης (VI 304) παραλιπὼν τινά.

[2] Τὰ ἔγγραφα σῴζονται παρὰ τῷ κ. Ἀνδρέᾳ Α. Καβαλιεράτῳ ἐν Ἀργοστολίῳ πρώην βουλευτῇ. Υἱοὶ τοῦ στρατιωτικοῦ Ἀνδρέου ἦσαν καὶ οἱ Σπυρίδων πολιτευτὴς καὶ κομματάρχης ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ Ἀναστάσιος ἰατρὸς καὶ βουλευτὴς τοῦ 10 Κοινοβουλίου, οὗ σῴζεται ἀνέκδοτος συλλογὴ ὡραίων σατυρῶν καὶ λυρικῶν τρυφερῶν ποιήσεων.

συνετὸν τῶν φρονημάτων, τὴν τοῦ ὕφους κομψότητα καὶ σεμνότητα, τὴν ποικιλίαν τῆς ὕλης, τὰς εἰκόνας καὶ τὰς γελοιογραφίας, θεωρεῖται εὐλόγως μία τῶν πρωτευουσῶν ἑλληνικῶν ἐφημερίδων.

ΑΝΝΙΝΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Υἱὸς Σάββα γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ ἀρχομένου τοῦ ιθ' αἰῶνος. Νομικὸς καὶ πολιτικὸς φιλόπατρις, ἀνὴρ ἱκανῆς μορφώσεως καὶ παροιμιώδους ἁβρότητος τρόπων. Διετέλεσε βουλευτὴς τῶν δ' ε' καὶ ιγ' κοινοβουλίων τῆς Ἑπτανήσου. Νεώτατος ἐγένετο μέλος τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας. Ἐπὶ Καποδιστρίου μετακληθεὶς διωρίσθη εἰς διοικητικὰς θέσεις, καὶ πρόεδρος τῶν δικαστηρίων Κυκλάδων, Τριπολιτσᾶς καὶ Λεονταρίου, προσλαβὼν γραμματέα αὐτοῦ τὸν Εὐάγγ. Α. Ἰγγλέσην, καὶ ἀμισθὶ ὑπηρετήσας· ἀναλαμβάνων δὲ τὴν προεδρείαν ἐξεφώνησε πατριωτικώτατον μάλιστα λόγον.[1] Εἰς τὸ Δ' καὶ Ε' Κοινοβούλιον ὕψωσε θαρραλέαν φωνὴν περὶ ἐλευθεροτυπίας, περὶ κλήρου καὶ ἱερᾶς περιουσίας, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ χρήσεως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ὡς ἐπισήμου ὀργάνου, ὑποκινήσας πρὸς τοῦτο καὶ ἀναφορὰν τῶν πολιτῶν πρὸς τὸ ϛ' κοινοβούλιον περὶ τοῦ ἔτι τότε ἀλύτου ζητήματος [2]. Ὁ ἀνὴρ κηδόμενος τοῦ ἱεροῦ τάγματος, ἐδωρήσατο μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Βαπτιστοῦ, τὰς μισθοδοσίας αὐτῶν ὡς πληρεξουσίων ἐν τῇ Β' ἐθνοσυνελεύσει Ἀθηνῶν, εἰς τὸ Ἱερὸν ταμεῖον, τοῦ μητροπολίτου Σπυρίδωνος Κοντομιχάλου ἀπολύσαντος θερμὰ εὐχαριστήρια πρὸς τοὺς ἄνδρας γράμματα ὑπὸ χρονίαν 10 Ἰανουαρίου, 2 Ἰουνίου καὶ 30 Μαρτίου τοῦ 1864 δημοσιευθέντα ἐν φυλλαδίῳ, τύποις Ἠχοῦς.

Ὁ ***Αννινος*** ἐδημοσίευσε α') ***Σκιαγραφίαν Ἀργοστολίου τοῦ ἐνδόξου 1821 καὶ 1965*** ἐν Κεφαλληνίᾳ 1888. β') ***Ὑπόμνημα πρὸς τὴν βουλὴν τῆς 8ης περιόδου***. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1879. γ') ***Λόγον περὶ Καποδιστρίου***, ἐν Κεφαλληνίᾳ 1887. Ὡς φίλος ἐπιζῶν τοῦ ἀειμνήστου Κυβερνήτου, προσεκλήθη εἰς τὸ ἐν Κερκύρᾳ παρατεθὲν γεῦμα κατὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος αὐτοῦ, ὅπου ἐξεφώνησε τὸν λόγον τοῦτον. δ') ***1879 Σεπτεμβρίου 23. Ἐκλογὴ βουλευτῶν Σάμης***

[1] Ἴδ. Φοίνικα Ναυπλίου 1831, ἀριθ 2. Ὁ Καποδίστριας διώρισεν εἰς θέσεις δικαστικὰς τότε διὰ τὴν ἐκεῖ ἔλλειψιν νομικῶν, ἱκανοὺς ἑπτανησίους, ἐν οἷς καὶ τοὺς κεφαλλῆνας Σταμ. Πυλαρινόν, Ἀλεξ. Σολομόν, Γεώργ. Βοθροντὸν καὶ Ἰωάν. Καπελέτον.

[2] Ἴδε Παράρτημα Α'.

Κεφαλληνίας-Ἰωάννης Ἄννινος. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1882 καὶ ε΄) ***Φεγγίτην*** ἐφημερίδα.

ΑΝΝΙΝΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ. Υἱὸς Γερασίμου καὶ μητρὸς ἐκ τοῦ οἴκου Σκιαδᾶ, γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 6 Σεπτεμβρίου 1852. Τὰ γυμνασιακὰ μαθήματα διήνυσεν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, εἰς τὴν ἔμφυτον δὲ καὶ ἀκόρεστον αὐτοῦ φιλομάθειαν καὶ φιλοπονίαν, καὶ οὐχὶ εἰς περαιτέρω πανεπιστημιακὰς σπουδάς, ὀφείλεται ἡ εὐρύτης τῶν φιλολογικῶν αὐτοῦ γνώσεων, καὶ ἡ γλωσσομάθεια. Ἀπὸ παίδων διεκρίνετο ἐν τοῖς ὁμήλιξιν ὡς αἰσθηματίας, ζωηρός, φίλερως, φιλοθεάμων. Νεώτατος ἐξέδωκεν ἐν Ἀργοστολίῳ, ***τὸ Λυκαυγές***, συλλογὴν λυρικῶν ποιήσεων. Εἰς τὰ ποιήματα ἐκεῖνα ἀνέπτυψε τόσην περιπάθειαν καὶ λυρισμόν, τόσην φαντασίαν καὶ γλωσσικὴν καὶ ῥυθμικὴν τέχνην, ὥστε βασίμως διέβλεπον οἱ κρίνοντες τὰ περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἡ νῆσος, θὰ εἶχε προσεχῶς τὸν ἐφάμιλλον ἄλλων γνωστῶν ἑπτανησίων ποιητῶν. Ἀλλ' ὁ Ἄννινος ἔδωκε κατόπιν, ἀλλοίαν διεύθυνσιν εἰς τὴν ποιητικὴν αὐτοῦ φύσιν καὶ τὸν σκοπὸν τῶν δημοσιευμάτων του. Λόγοι κατ' ἀρχὰς οἰκογενειακοί, ἂν μὴ καὶ φυσική τις εἰς τὰ τοιαῦτα πνεύματα ἀστασία, ἠνάγκασαν αὐτὸν ν' ἀναζητήσῃ διάφορα βιοποριστικὰ ἐπαγγέλματα. Διορισθεὶς τὸ 1872 ὑπάλληλος ἐν τῷ Ἐφετείῳ Ἀθηνῶν, ἔσχεν ἀφορμὴν νὰ δημοσιεύσῃ μελέτας τινας καὶ στιχουργήματα ἑλκύσαντα τὴν ἐκτίμησιν τῶν λογίων, διαβλεπόντων ἐν αὐτῷ μέλλον οὐκ ἀκλεὲς ἂν ἐκαλλιέργει τὰς κλίσεις αὐτοῦ συστηματικώτερον καὶ σκοπιμώτερον, τὸ δ' ἑπόμενον ἔτος ἐπεδίωξε θέσιν εἰς τὸ ἐν Κάλλιαρι προξενεῖον, ὁπόθεν τὸ 1875 νοσταλγῶν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν γενέτειραν. Ἐνταῦθα ἐξέδιδε κατ' ἀρχὰς τὴν ***Γλῶσσαν***, ἔμμετρον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σατυρικὴν ἐφημερίδα, εἶτα δὲ τὴν πολιτικὴν ***Πατριώτης***, διατελῶν σύναμα καὶ ὑπάλληλος τοῦ τελωνείου μέχρι τοῦ 1877. Τὸ 1878 ἀνέλαβε τὴν σύνταξιν τοῦ ***Νεολόγου Ἀθηνῶν***. Τότε ἐδημοσίευσε τὸ πολύκροτον ἄρθρον του ***Ἡ ἁγία Ῥωσσία***, ἐξ οὗ πλὴν τῆς καὶ ἐξ ἄλλων του ἄρθρων γνωσθείσης δυνάμεως καὶ δεξιότητος τοῦ καλάμου, κατέδειξε θαυμαστὴν εὐστροφίαν πνεύματος καὶ θάρρος ἰδεῶν, ἀλλὰ καὶ αὖθις ἄλλην τραπόμενος ὁδόν, ἐπεδίωξε διορισμὸν ὑπαλλήλου τοῦ ἐν Καστελλαμάρε προξενείου, προσληφθεὶς μετέπειτα καὶ ἰδιαίτερος γραμματεὺς τοῦ ἐν Ῥώμῃ πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος Γ. Μαυροκορδάτου· ἡ ὑφ' ἱκανὰ οὕτως ἔτη οὐχ ἧττον ἐν Ἰταλίᾳ διαμονὴ

του, **συνετέλεσε** λίαν εἰς τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν καὶ καλλιέργειαν τῆς ἐμφύτου αὐτῷ φιλομουσίας καὶ φιλοκαλίας, διὰ τῆς μελέτης τῆς Ἰταλικῆς φιλολογίας καὶ καλλιτεχνίας καὶ μάλιστα τῶν νεωτέρων ἰταλῶν ποιητῶν, ὧν καί τινα ἔργα μετέφρασεν. Ἀπὸ τοῦ 1881 ἐγκαθίσταται πλέον ὁριστικῶς ἐν Ἀθήναις, συνεργασθεὶς μετ' ἄλλων λογίων εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ *Μὴ χάνεσαι*, τοῦ *Ἀσμοδαίου*, τῆς ***Νέας Ἐφημερίδος***, τοῦ *Τηλεγράφου* καὶ τῆς *Ἐφημερίδος*, ἧς διετέλεσε καὶ ἀρχισυντάκτης μέχρι τοῦ 1885, ἀσχολούμενος ἅμα καὶ εἰς φιλολογικὰς μελέτας, εἰς συλλόγους καὶ σωματεῖα καὶ ἐπιστέλλων ἄρθρα εἰς Εὐρωπαϊκὰ φύλλα. Τὸ 1885 ἐξέδιδε τὸ μικρὸν *Ἄστυ* μέχρι τοῦ 1886, μετὰ δὲ τοῦ Μιχ. Λάμπρου τὸ 1887 ἀνέλαβε τὴν σύνταξιν τῆς ***Καθημερινῆς***. Ἔκτοτε εἰργάσθη εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς Ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας ἐφ' ἱκανὸν δὲ διετέλεσεν ἀνταποκριτὴς τοῦ ***Νεολόγου Κωνσταντινουπόλεως***, καὶ ἄλλων φύλλων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ ψευδώνυμον πραγματευόμενος τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν φιλολογικὴν κίνησιν μετὰ σοβαρότητος καὶ φιλοπατρίας, ὅσης δεξιότητος καὶ χάριτος καλάμου. Ἔργα του ἐδημοσίευσε πλεῖστα εἰς τὰ περιοδικὰ ***Ἑστία*** καὶ ***Ἑβδομάς***, διηύθυνε δὲ καὶ τὸν ***Παρνασσὸν*** τὸ γνωστὸν περιοδικὸν τοῦ ὁμωνύμου συλλόγου, οὗ ἐτύγχανεν ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων μελῶν, ἀπὸ τοῦ 1891 μέχρι τοῦ 1895 μετὰ τοῦ λογίου Σαμαρτζίδου. Ἀναγράφομεν ἐνταῦθα τὰ σπουδαιότερα τῶν δημοσιευμάτων αὐτοῦ.

α') ***Λυκαυγές***, Συλλογὴ ποιήσεων· ἐν Κεφαλληνίᾳ 1872. β') ***Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ*** ἐν Ἀθήναις 1884. γ') ***Ἀττικαὶ ἡμέραι*** αὐτ. 1894. δ') ***Χίλια μετὰ Χριστὸν*** αὐτ. ε') ***Οἱ Φιλέλληνες τοῦ 1821***[1]. ς') ***Θεατρικὰ ἔργα***, οἷα αἱ κωμῳδίαι, ***ὅποιος φυλάει τὰ ῥοῦχά του***, ***ζητεῖται ὑπηρέτης***, ***ἡ οἰκογένεια τοῦ παραδαρμένου***, ***ἡ νίκη τοῦ Λεωνίδα*** κλ. ζ') Μελέται ἱστορικαί, οἷαι ***Τρόπαια καὶ δάφναι***, ***περὶ τοῦ Παπουλάκου***, τὰ ***Ἑλληνικὰ γράμματα καὶ ὁ ἐν τῇ ξένῃ Ἑλληνισμός***[2]. η') Μετάφρασις ἐκ τῆς γαλλικῆς τῆς ***ἱστορ. τοῦ Ἀνατολ. ζητήματος*** τοῦ Ε. Ντριώλτ. θ') Μετάφρασις τῆς ***ἱστορίας τῆς Ἰταλικῆς Παλιγγενεσίας*** τοῦ Βερτολίνη κλ. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης τυγχάνει εἷς τῶν μεταρ-

[1] Ἐδημοσιεύθη εἰς σειρὰν ἄρθρων ἐν τῷ Ἄστει τοῦ 1896.

[2] Διάλεξις ἀπαγγελθεῖσα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ἐδημοσιεύθη ἐν Ποικίλῃ Στοᾷ Ἀθηνῶν 1898, σελ. 273.

ρυθμιστῶν τῆς νεωτέρας δημοσιογραφίας καὶ συγγραφικῆς. Ἀφεὶς τὴν πεπατημένην σοβαρὰν μορφήν, τὸ πομπῶδες καὶ ἐπιδεικτικὸν τῆς ἐκθέσεως, τὴν στενότητα τῶν κύκλων τῶν πολιτικῶν ζητημάτων, τὴν ἐξυπηρέτησιν ἰδεωδῶν δυσπραγματοποιήτων καὶ χειμαιρικῶν, τὴν ἐσπρωγμένην φιλοπατρίαν, τὴν ἐμπάθειαν καὶ τοὺς πανηγυρικούς, ὡς ἐδημοσιογράφουν μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν, ἐκτὸς εὐαρίθμων ἐξαιρέσεων, ἐξέτεινε μετὰ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ τοιούτων, τὰ πραγματευτέα θέματα, διήνοιξεν ὁρίζοντας εὐρυτέρους, εἰσήγαγε τὴν μείζονα πρακτικότητα τῶν σκέψεων, ἐχαρακτήρισε τὴν ἀληθῆ φιλοπατρίαν, ἐμόρφωσε τὴν δημοσιογραφικὴν γλῶσσαν ἐν κομψότητι, χάριτι καὶ ἁδρότητι, εἰσήγαγε τὸ λεπτῶς δηκτικὸν καὶ σατυρικὸν ὕφος, κατέστησε διὰ τῶν ἀντικειμένων καὶ τῆς ποικιλίας εὐπρόσιτα καὶ δημωδέστερα τὰ ὄργανα τοῦ τύπου καὶ προσέδωκεν ἐν γένει σκοποὺς γενικωτέρους καὶ μορφὴν μᾶλλον κοινωνικὴν εἰς τὰ δημοσιεύματα. Ἰδίως ὁ ***Ἄννινος*** πραγματευόμενος καὶ τὰ σοβαρώτερα ζητήματα, καθίστησιν αὐτὰ διὰ τῆς ἐκλαϊκεύσεως τῶν ἰδεῶν, εὐπροσιτώτατα καὶ τοῦ πρέποντος ἐνδιαφέροντος ἐγερτικά, ἰδίᾳ αἱ ***Πινακίδες*** τῆς ***Ἐφημερίδος*** ἦσαν ἡ μεγαλειτέρα τῶν φιλομούσων καὶ φιλοπεριέργων ἀπόλαυσις. Πλὴν τούτων ὁ λόγιος συμπολίτης συνέτεινε λίαν εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου, συγγράψας καὶ μεταφράσας πλεῖστα νεώτερα ἔργα. Λίαν ἐπηνέθη ἡ ***Νίκη τοῦ Λεωνίδα*** ἡ γνωστὴ κωμῳδία, ἥτις καὶ εἰς τὴν Ἰταλικὴν μετεφράσθη ὑπὸ τοῦ λογίου Ἰταλοῦ κ. Vito Palumbo τὸ 1895 ἐν Ἀθήναις, εἰς πάντα δὲ τὰ θεατρικὰ πρωτότυπα ἔργα του ἀγόμενος ἐξ ἀνωτέρων ἰδεωδῶν, κατώρθωσε νὰ προσδώσῃ χαρακτῆρα ἐθνικὸν καὶ διασώσῃ ἤθη καὶ ἔθιμα λαϊκά, ἀντλῶν ἀπὸ τοῦ πραγματικοῦ τοὺς χαρακτῆρας καὶ τὸν μῦθον, καὶ διαμορφῶν καλλιτεχνικῶς αὐτὰ διὰ τοῦ ἰδιάζοντος τρόπου καὶ ὕφους του, πολλὰ δὲ τοιαῦτα ἔργα ἔχει ἔτι ἀνέκδοτα καὶ ἐν ἐκπονήσει, δι' ὧν θὰ πλουτήσῃ ἀληθῶς τὴν πτωχὴν εἰς ἑλληνικὰ ἔργα ἐθνικὴν σκηνήν. Τῆς αὐτῆς ἀφετηρίας προϊόντα εἰσὶ καὶ πολλὰ διηγήματα καὶ ἠθογραφίαι δεδημοσιευμένα καὶ μή. Ἀλλὰ καὶ τῶν ἱστορικῶν ἐρευνῶν καὶ ἔργων δὲν ὑστέρησεν ὁ φιλόπονος συμπολίτης. Συμβολὴ καλὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ῥιζοσπαστισμοῦ ἐν Ἑπταννήσῳ εἶνε ἡ ***βιογραφία τοῦ Γερασίμου Λειβαδᾶ*** δημοσιευθεῖσα ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ 1876, διὰ τὴν νεωτέραν δ' ἑλληνικὴν ἱστορίαν, αἱ ***μελέται περὶ φιλελλήνων τοῦ 1821***, ἡ ***περὶ Παπουλάκου*** καὶ

ἡ θαυμασία εἰσήγησις αὐτοῦ ἐν τῷ συλλόγῳ Παρνασσῷ **περὶ ἐκθέσεως τῶν κειμηλίων τοῦ ἀγῶνος**, περὶ ὧν ἐπαινετικώτατα γράφει ὁ καθηγητὴς τῆς ἱστορίας Σ. Λάμπρος. Τὸ 1895 ἐξ ἀγάπης πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα ἀγόμενος, ἤγγειλε τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν τῶν **βιογραφιῶν τῶν ἐνδόξων κεφαλλήνων**, τοῦ γνωστοῦ συγγράμματος τοῦ Ἀνθ. Μαζαράκη, μετὰ προσθηκῶν, τυγχάνει δὲ καὶ συλλογεὺς κεφαλληνιακῶν παροιμιῶν [1]. Ἀπό τινος ὁ ἀνὴρ ἀσχολεῖται εἰς ἐρεύνας ἀρχείων καὶ εἰδικὰς μελέτας περὶ τῆς πρώτης βασιλείας, συγγράφων ἱστορικὴν μονογραφίαν **περὶ τοῦ βασιλέως Ὄθωνος**. Ἐσχάτως διετέλει ἀρχισυντάκτης τοῦ **Νεολόγου Κωνστ.-Ἀθηνῶν**, ἐξέδιδε δὲ μετ' ἄλλων τὸ γνωστὸν εἰκονογραφημένον περιοδικὸν **Ὀλύμπια**. Μετέφρασεν ἐπίσης τὸν **Κολόμβον** καὶ τὸν **Στρατιώτην**, δημοσιευθέντας εἰς τὰς ἐκδόσεις τοῦ πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων γνώσεων ἐν Ἀθήναις συλλόγου. Εἰ καὶ πατὴρ πολυμελοῦς οἰκογενείας καὶ δημόσιος λειτουργός, εἶνε οὐχ ἧττον πάντοτε μελετητικὸς καὶ ἀκαταπόνητος τὸ γράφειν, ἀνεξάντλητος ὄντως εἰς πνεῦμα καὶ αἴσθημα, εἰς δρᾶσιν κοινωφελῆ καὶ ἐθνικήν. Φύσει καλοκάγαθος, ἁπλοϊκός, μετριόφρων, αἰσθηματίας, κοινωνικός, ἐπισπᾶται τὴν κοινὴν ἀγάπην. Πολλοὶ λόγιοι ἔγραψαν βιογραφίας αὐτοῦ καὶ μελέτας καὶ κρίσεις περὶ τῶν ἔργων του, ἀλλὰ τρανώτατον δεῖγμα τῆς πανελληνίου πλέον τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου ἐκτιμήσεως, εἶνε ὁ ὑπὸ τῶν ἐν Ἀθήναις λογίων ἑορτασμὸς τῆς τριακονταετηρίδος τῆς φιλολογικῆς του δράσεως καὶ τὸ πρὸς τοῦτο ἐκδοθὲν **Λεύκωμα**, περιλαμβάνον τὰς συμφώνους κρίσεις καὶ ἀποφάνσεις πλείστων Ἑλλήνων καὶ ξένων λογίων, μνημεῖον ἀληθῶς ἐσαεί, καὶ ἀντάξιος τῷ ἀνδρὶ πνευματικὸς στέφανος [2].

ΑΝΤΙΓΡΑΦΕΙΣ (ἢ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΟΙ) καὶ ΕΡΑΝΙΣΤΑΙ. Ὑπὸ τὴν κατη-

[1] Ν. Πολίτου. Παροιμίαι Α'. ἐν Ἀθήναις 1899, σελ. 33. Συλλογὰς κεφαλληνιακῶν παροιμιῶν κατήρτισαν οἱ κ. κ. Σπ. Παγώνης, Παν. Βεργωτῆς, Ἰωάν. Βουτσινᾶς, Γεώργιος Λυκιαρδόπουλος, Γεώργ. Ι. Βανδῶρος, Χαρ. Ἄννινος, Ἰωάν. Κορφιωτάκης (γυμνασιάρχης ἐν Κεφαλληνίᾳ), Ἰωάν. Σ. Κρασᾶς (†), Χαρ. Γεν. Τσιμαρᾶτος (†). Αἱ πλεῖσται τούτων, καθὼς καὶ ἡ ἐκ τριῶν περίπου χιλ. ἐμὴ συλλογή, ἐστάλησαν τῷ κ. Πολίτῃ περιλαμβανόμεναι ἐν τῷ ἐκτενεῖ καὶ ἐξόχῳ ἔργῳ ἐκείνῳ.

[2] Τριακονταετηρὶς Χ. Ἀννίνου. Ἐν Ἀθήναις 1900, σελ. 115 εἰς 8ον, ὅπου καὶ ἡμετέρα πραγματεία (σελ. 103, 106) Ὁ Μπάμπης Ἄννινος κατὰ τὴν νεανικήν του ἡλικίαν.

γορίαν ταύτην καταλέγομεν ἐνταῦθα ἐκ τῶν πολλῶν ἐπὶ μεμβράνης ἢ χάρτου σῳζομένων ἐν μοναῖς, ἰδιωτικαῖς συλλογαῖς καὶ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Κεφαλληνίας χειρογράφων, ἐκεῖνα ἅτινα διασῴζουσι τὰ ὀνόματα τῶν γραψάντων ξένων ἢ Κεφαλλήνων ἢ τοιούτων πιθανῶς ἀντιγραφέων ἢ ἐρανιστῶν μόνον.

Α΄) ***Γεώργιος*** ἄνευ ἐπωνύμου, μοναχὸς ἀκμάσας τὸν ιη΄ αἰῶνα. Τούτου σῴζονται ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ Θεμάτων τῆς Πυλάρου, ἱκανὰ ἀντίγραφα ὀρθῶς καὶ καλῶς γεγραμμένα καὶ πολλοῖς σχήμασι πεπλουτισμένα φέροντα δὲ χρονίαν ᾳψμς-ᾳψμή, εἰσὶ δὲ ταῦτα φιλοσοφικῶν ἔργων Θεοφίλου τοῦ Κορυδαλέως κυρίως, τόμοι τέσσαρες εἰς φύλλον ἐπὶ χάρτου χονδροῦ, φερόντων τῶν ἔργων τοὺς ἑξῆς τίτλους α΄) βιβλία ὀκτὼ τῆς ***φυσικῆς ἀκροάσεως*** β΄) βιβλία ὀκτὼ ***περὶ ψυχῆς*** γ΄) φυσικὰ ζητήματα ***περὶ λύσεως καὶ ἀνασκευῶν*** δ΄) ***λογικὴ*** ἐν ᾗ καὶ ***σχολαστικαὶ σημειώσεις εἰς τὴν τοῦ Πορφυρίου εἰσαγωγὴν*** ε΄) ***προλεγόμενα εἰς τὰς δέκα τοῦ Ἀριστοτέλους κατηγορίας*** ς΄) ***προλεγόμενα εἰς τὸ περὶ Ἑρμηνείας Ἀριστοτέλους*** ζ΄) ***εἰς τὰ πρότερα ἀναλυτικὰ προθεωρία*** η΄) ***εἰς τὰ ὕστατα ἀναλυτικὰ*** θ΄) ***Πρόκλου σφαῖρα περὶ ἄξονος πόλεων***. Ἡ ἀντιγραφὴ ἐγένετο ἐν Μαχαλᾷ Ξηρομέρου ὅπου ἴσως ὁ Γεώργιος ἐμόναζεν ἢ ἐδίδασκεν, ἐκεῖθεν ἐλθὼν εἰς Θέματα κομίσας μετ' αὐτοῦ καὶ τὰ χειρόγραφα. Δικαιότατα τελευτῶν, γράφει ὁ κεκμηκὼς βεβαίως ἀντιγραφεὺς τὸ παρὰ τοῖς ἀντιγραφεῦσι ἀπὸ παλαιοτάτου χρόνου σύνηθες.

«Ὥσπερ ξένοι χαίρουσιν ἰδεῖν πατρίδα
καὶ οἱ θαλασσεύοντες ἰδεῖν λιμένα,
οὕτω καὶ οἱ γράψαντες, βιβλίου τέλος [1]

πρὸς τοὺς ἐντευξομένους δ' ἐπάγων ὁ εὐσεβὴς ἀνήρ, ἐν δικαίᾳ ἀξιώσει θείας ἀντιμισθίας,

Χάριν παράσχου Χριστέ, τοῖς ἐμοῖς πόνοις
ὅσοι δὲ τυγχάνετε τῆσδε τῆς βίβλου,
εὔχεσθε τοῦ γράψαντος ὥσπερεὶ θέμις,
τυχεῖν με χώρας τῆς ἄνω τρισολβίου» [2].

[1] Κατραμῆ. Ἀνάλεκτα Ζακύνθου. σελ. 200 ἔπ. καὶ Κατάλογον χειρογράφων Ἐθν. βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἀθήναις 1892, ἀριθ. 173.

[2] Τινὰ τῶν ἀντιγραφέντων τούτων ἔργων τοῦ Κορυδαλέως εἰσὶν ἀνέκδοτα. Περὶ τῶν γνωστῶν πρβλ. Σάθα Ν. φιλολ. 253.

Β′) *Πετρίτσης Ἀθανάσιος*. Ἱερεὺς ἀκμάσας κατὰ τὸν ιζ′ αἰῶνα. Τούτου σώζεται ὀγκῶδες ἐπὶ χονδροῦ χάρτου βιβλίον παρὰ τοῖς ἀδελφοῖς Νικ. Α. Πετρίτση ἐν Ληξουρίῳ, φέρον τίτλον *Παράδεισος* καὶ περιέχον βίους ἁγίων, ἐρωτήματα καὶ ἀπαντήσεις, διηγήματα καὶ ἄλλα τοιαῦτα θρησκευτικῆς καὶ μάλιστα ἀσκητικῆς ὕλης, ἐγράφη δὲ ὑπὸ τοῦ ἐρανιστοῦ ἐν τῇ μονῇ ἁγίου Νικολάου τῆς Γρούσπας τῶν Ὁμαλῶν ἔτει αχμα, εἶνε ὅμως ἀμελῶς γεγραμμένον[1]. Ὁ Πετρίτσης ἦν βεβαίως, ἐκ τῶν ἀξίων λόγου τότε κληρικῶν τῆς νήσου, ἀφ' οὗ ἦν συνυποψήφιος ἄλλων διακεκριμένων κεφαλλήνων καὶ ζακυνθίων ἱερέων, πρὸς πλήρωσιν τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ θρόνου Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου μετὰ τὸν θάνατον Νικοδήμου Β′ τοῦ Μεταξᾶ[2]. Ἀπέθανε μετὰ τὸ 1656[3]. Ἦν δὲ καὶ κτίτωρ τοῦ ἐν συνοικίᾳ Ποταμίου οἰκογενειακοῦ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας. Γ′) *Πετρίτσης Βενέδικτος*. Ἱερεὺς ἐκ Ληξουρίου υἱὸς Νικολάου γεννηθεὶς μετὰ τὰ μέσα τοῦ ιη′ αἰῶνος. Πρωτοσύγκελος τῶν μητροπολιτῶν Κεφαλληνίας Ἰωαννικίου καὶ Ἀγαθαγγέλου, ἡγούμενος τῆς ἐν Πάλῃ μονῆς τοῦ Ταφιοῦ ἀπὸ τοῦ 1819, μοναστὴς διατελέσας πρότερον ἐν Ἁγίῳ Ὄρει καὶ ἡγουμενεύσας τῆς ἐκεῖ μονῆς Γρηγορίου. Τούτου σώζονται καλλιγραφικῶς ἀντίγραφα διαφόρων ἀκολουθιῶν, τυπικῶν, περιλήψεις καὶ ἐρανίσματα ἀπὸ πατερικῶν βιβλίων, τροπάριά τινα, ἐκκλησιαστικὰ ὁμοιοκατάληκτα στιχουργήματα, καί τινες εὐχαί, συνθέσεις ἴδιαι, ἄξιαι μνείας μόνον, διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὸν θρησκευτικὸν τοῦ γράψαντος ζῆλον. Εἰς τὰ ἔγγραφα αὐτοῦ παρὰ τοῖς μνησθεῖσιν ἀδελφοῖς Πετρίτση, εὕρομεν καὶ τὰς ἑξῆς ἀσκητικὰς συμβουλὰς ὑπὸ χρονίαν 1784.

Ἀρχὴν ἀγαθὴν τὴν ξενίαν ποιοῦ.
Βίον ἀγαθόν, κοινόβιον λογίζου.
Γαστέρα, γλῶτταν, ὀφθαλμοὺς παιδαγώγει.
Δούλευσον καλῶς καὶ καλῶς δουλευθείσῃ.
Ἔχε τοὺς πρὸ σοῦ, ὡς ἀγγέλους κυρίου.
Ζήλου τὰ καλά, τῶν δέ κακῶν ἐκτρέπου.

[1] Ὅμοιον εὕρηται καὶ ἐν τῇ μονῇ ἁγ. Γερασίμου τῶν Ὁμαλῶν. Ἴδε Ι. Τσέτση, Χειρόγραφα ἐν Κεφαλληνίᾳ. Ἐν Ἐφημ. Συζητήσεων 439 καὶ 440 τοῦ 1895.

[2] Σάθα ἔνθ. ἀνωτ. 286.

[3] Ἡ διαθήκη του γραφεῖσα Φεβρουαρ. μηνὶ 1656, ἐλέγχει ἄνδρα τῶν καλῶν ζηλωτὴν καὶ ἑλληνομαθῆ.

῾Ηλθες τοῦ μαθεῖν, οὐ τοῦ διδάσκειν τέκνον.
Θέλε μήποτε σὸν θέλημα γενέσθαι.
῎Ισχυε πᾶσαν λοιδωρίαν βαστάζειν,
Κράτει τοῦ θυμοῦ καὶ κρατήσῃς δαιμόνων.
Λιμὸν καὶ δίψαν και γυμνίαν πόθει (!)
Μελετᾶν ψαλμοὺς ὅταν ἀργὸς καθίζῃ.
Νόει τὰ πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ γενέσθαι.
Ξένον ἂν ἴδῃς, Χριστὸν εἶναι, δόκει.
῞Οταν ἀκούῃς τὸν σημαντῆρα τρέχε.
Προσεύχου, νῆφε, ἐν ταπεινῇ καρδίᾳ.
῾Ράβδος δικαίου καὶ μὴ δῶρα ἀδίκου.
Στέναζ᾽ ἂν σφάλῃς καὶ πάλιν ἀρχὴν βάλλε.
Τρέμε τὴν χεῖρα πρὸς ἀθέσμους κινήσεις.
῾Υπὲρ σεαυτόν, τὸν προεστῶτα ἔχε.
Φρόνησιν μάθε καὶ πάντων δοῦλος ἴσθι.
Χρόνους εἴκοσι τῶν ἀρετῶν ἂν μάθῃς.
Ψάλλων λογίζου, ποίησον ἅπερ λέγω.
᾿Ω ἀγαπητὲ ταῦτα ποίει καὶ σῴζου [1].

Δ΄) ***Πυλαρινὸς Νικόλαος***. ᾿Εκ Ληξουρίου, κληρικὸς καὶ διδάσκαλος τὸν ιη΄ αἰῶνα, υἱὸς Σταματέλου. Τούτου ἐσῴζετο ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ μακαρίτου ἱερέως ᾿Ιωάν. Σκαλτσούνη ἐν Ληξουρίῳ βιβλίον ὀρθῶς καὶ καλῶς γεγραμμένον, περιέχον ἐξ ἐρανισμάτων ἐν σελίσι 196, ἀκολουθίας, ἑρμηνείας κανόνων καὶ σημειώσεις διὰ τοὺς ἐκ πονηρῶν πνευμάτων πάσχοντας. Ε΄) ***Λοβέρδος Συμεών***. Νοτάριος ἐκ Κοντογεννάδας τῆς ᾿Ανωγῆς, ἀνὴρ οὐκ ἄμοιρος παιδείας καὶ ἔμπλεως ζήλου θρησκευτικοῦ, ζήσας ἀρχομένου τοῦ ιη΄ αἰῶνος. Τούτου ὀρθῇ καὶ καλῇ γραφῇ σῴζεται μετάφρασις κατ᾽ ἐκλογὴν ἐν ἁπλῇ γλώσσῃ τοῦ ***Νομοκάνονος***, ἔτει ͵αψηδ΄ νοεμβρ. ια΄. Τὸ βιβλίον ἐπὶ κεφαλῆς φέρει τὸ τῆς γραφῆς, ***Θησαυρὸς κεκρυμμένος καὶ πηγὴ ἐσφραγισμένη τὶς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις***; ἐσῴζετο δ᾽ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ μνησθέντος ἱερέως Σκαλτσούνη καὶ ἐγράφη, ὡς λέγει, ***ἐν τῇ περιφήμῳ μητροπόλει Κεφαλληνίας, ἥτις ἐστὶν ὁ ναὸς τοῦ ἐνδόξου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου ᾿Ιωάννου τοῦ Θεολόγου*** [2]. Ϛ΄) ***Σκαλτσούνης Φραγκῖσκος***, ἐκ Ληξου-

[1] Πρβλ. καὶ τὸ ἐν βιογραφίᾳ ῾Ιεροθέου ᾿Αββατίου τοιοῦτο.

[2] ῾Ο ἐρανιστὴς πιθανῶς διὰ τὸ ταφῆναι εἰς τὸν ἐκεῖ ναὸν ἕνα ἀρχιερέα τῆς νήσου, ἀπὸ τῶν Λοβέρδων καταγόμενον, ἄγεται νὰ ὀνομάσῃ ἐσφαλμένως τὸν ναόν, μητρόπολιν τῆς νήσου.

ρίου ἱερεὺς εὐπαίδευτος ζήσας τὴν ιη' ἑκατ. Τούτου σῴζεται *Λογικὴ Φυσικὴ* καὶ *Γεωγραφία*. Ἡ *Λογικὴ* ἀφιεροῦται τῷ *Λόγῳ* διὰ μακρᾶς προσφωνήσεως ἀρχαΐζούσῃ γλώσσῃ γραφείσης, ἕπεται δὲ διατριβὴ πρὸς τοὺς *λογικοφιλοσόφους* ἀναγνώστας ὡς προεισαγωγή, εἰς σπουδὰς παρορμητική, τῆς ἑλληνικῆς σοφίας ἐγκώμιον. Τὸ ἔργον, εἶνε ἀπάνθισμα κυρίως ἐκ τῶν τοῦ Δαμοδοῦ καὶ Ε. Βουλγάρεως φιλοσοφικῶν συγγραμμάτων. Τὸ βιβλίον ἐπερατώθη ἔτει αψπ, ὅτε ὁ ἐρανιστὴς **ἐπανελθὼν** ***ἐκ Σμύρνης*** (ὅπου ἐφημέρευεν) ***εἰς τὰ ἴδια, τὰς διαφόρους,*** **λέγει,** ***τῶν φιλοσόφων δόξας διὰ βραχέων σαφηνίσας, τὴν βίβλον ἐξ αὐτῶν γενομένην προσφέρει.*** Εἰς τὸ τέλος σῴζεται καί τις ***διδαχὴ*** ἀγνώστου ἱεροκήρυκος, ἂν μὴ τοῦ αὐτοῦ *Σκαλτσούνη*[1]. Ζ') *Λουκέρης Νικόλαος*. Τούτου σῴζεται κῶδιξ καλλιγραφικώτατα γεγραμμένος περιέχων ἐκκλησιαστικὰ διάφορα, τοῦ ἔτους 1704[2]. Η') *Μελέτιος*. Κρής· πρωτοσύγκελος Ἀλεξανδρείας. Χειρόγραφον τοῦ ΙϚ' αἰῶνος περιλαμβάνον διαφόρους θεολογικὰς πραγματείας καὶ συλλογιστικὰ κεφάλαια πρὸς Λατίνους, Μάρκου τοῦ Ἐφέσου[3]. Θ') *Τσακασιᾶνος Νικόλαος* ἱεροδιάκονος. Ἀντίγραφον καὶ ἑρμηνεία ἱερῶν νόμων ἐξ ἀρχαίου χειρογράφου τῷ αψωγ[4]. Ι') *Φραγκᾶτος Παναγῆς*. Ἀντιγραφεὺς καλλίστῃ καὶ ὀρθῇ γραφῇ μετὰ προλόγου, παλαιᾶς μὴ ἐν χρήσει πλέον

[1] Τὸ χειρόγραφον ἔχει ὁ κ. Παν. Σκαλτσούνης.

[2] Ἐν συλλογῇ Χαρ. Γεν. Τσιμαράτου ἐν ἀγ. Θέκλῃ.

[3] Ἐν συλλογῇ Τσιμαράτου. Πρόκειται πιθανώτατα περὶ συναγωγῆς τινος Μελετίου Πηγᾶ, διατελέσαντος πρωτοσυγκέλου μὲν Ἀλεξανδρείας τὸ 1582, καὶ πατριάρχου αὐτῆς ἀπὸ τοῦ 1590-1599. Τοιαύτην δὲν ἀναφέρει ὁ Σάθας (ἐν Ν. Φιλ. σελ.210). Περὶ δὲ τῶν ἔργων Μάρκου Εὐγενικοῦ τοῦ ἐπισκόπου Ἐφέσου, πρβλ. Δημητρακοπούλου (Ὀρθ. Ἑλλ. Λειψ. σ. 98). Ἐν τῷ περὶ οὗ πρόκειται χειρογράφῳ εὕρηται καὶ ἐκδεδομένη πρᾶξις τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Σεραφεὶμ Α' (1733-1734), τῆς ιϐ' Φεβρουαρίου αψλδ' ἀνακηρύττουσα τὴν ἁγιότητα Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ, εἰ καὶ τούτου ἡ μνήμη καθηγιάσθη καὶ ἐπὶ πατριάρχου Γενναδίου Β' τὸ 1456 καὶ ἐπετράπη ὁ ἑορτασμὸς αὐτοῦ ἐν Γαλατᾷ τῇ 19 Ἰανουαρίου (Γεδεὼν. Π. Πίνακες 477 καὶ 633). Ἡ πρᾶξις ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Σεραφεὶμ Ἄννινον ἀρχιεπίσκοπον Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, καὶ τὸν τῆς Κερκύρας Πρωτοπαπᾶν, ἀφορμὴν δ' εἰς τὸ πρᾶγμα παρέσχεν ὁ ἐν Κεφαλληνίᾳ ἑορτασμὸς τὸ 1730 ὑπό τινος ἱερομονάχου Σαμουὴλ Βυζαντίου παρεπιδημοῦντος ἐν τῇ νήσῳ, ἐφ' ᾧ ἀνηνέχθησάν τινες πρὸς τὸν Πατριάρχην μεμφόμενοι τοῦ Σαμουήλ.

[4] Ἐν συλλογῇ Ἱερ. Ν. Πολλάνη ἐν Ἀργοστολίῳ.

2

ἀκολουθίας εἰς τελευτήσαντας .ρεῖς ἔτει αψλα εἰς τὸ τέλος δ' ἔχει καὶ τὸ ἔμμετρον

Οἰκοδομεῖν χωρὶς θεμέθλου πόνος ἐστὶ μάταιος,
νόσφι δὲ γραμματικῆς, ἀνεμώλιόν ἐστι μαθῆσαι [1].

ΑΝΤΙΠΠΑΣ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ. Ἐξ Ἄσσου τῆς ἐπαρχίας Σάμης. Ἀρχιερεὺς ἀγνώστου ἐπισκοπῆς [2] καὶ ἱδρυτὴς τῆς ἐν τῇ γενετείρᾳ μικρᾶς μονῆς τῆς ἁγίας Βαρβάρας, ἐπὶ ἀρχιεπισκόπου Νικοδήμου Β' τοῦ Μεταξᾶ ἔτει 1629 [3]. Ἡ οἰκογένεια ***Ἀντίππα*** ἔχει διακλαδώσεις καὶ ἐν Πυλάρῳ ὅπου καὶ χωρίον Ἀντιππᾶτα, καὶ ἐν Ληξουρίῳ. Κατά τι σῳζόμενον δένδρον (albero genealogico) τοῦ οἴκου [4] γενάρχης ἦν ὁ ***Μιχαὴλ*** πρόπαππος ***Ἀνθίμου*** τοῦ ἐπισκόπου Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου (1601—1610.) Τοῦ ἀρχιερέως τούτου ἐκ πατρὸς θεῖος, ἦν ὁ ***Κάλλιστος, πρωτοπαπᾶς*** σημειούμενος ἐν τῷ δένδρῳ. Οἱ ***Ἀντίππαι*** ἰσχυρὰ καὶ πλουσία οἰκογένεια, κατελέχθησαν ἐν τῇ Βίβλῳ τῶν Εὐγενῶν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1594—1604 [5] κατὰ τὰ μέσα δὲ τῆς ιζ' ἑκατοντ. εἰς αἱματηροτάτας καὶ μακροχρονίους διετέλει διαστάσεις πρὸς τὰς οἰκογενείας κομήτων Σδρίν, Ἀννίνων καὶ Καρούσων συμμαχησασῶν. Ἐν σατύρᾳ τοῦ 1680 [6] διὰ ζοφερῶν χρωμάτων ὁ ποιητὴς γράφει περὶ τοῦ Θεοδ. Καρούσου, ὅστις ὑπῆρξεν ἕνεκα τῶν κατὰ τῶν Ἀντίππα διωγμῶν, ὁ προκαλέσας τὴν εἰς Ἄσσον μετοίκησιν τούτων.

Gridano, λέγει, gli Antippi, che scazziati
dalle paterne case esiliati,
vengano non ostante per dispetto
perseguitati sino in Asso allo stretto,
ove ridotti son per sicurezza
e sotto il calor della Fortezza
e pur non son sicuri ma insidiati
e nella vita e robba strapazzati etc.

[1] Παρὰ τῷ ἐν Ληξουρίῳ κ. Γερασ. Περιστιάνῳ.

[2] Τοῦ ὀνόματος τῆς παροικίας αὐτοῦ σῴζονται μόνον τὰ ἀρχικὰ γράμματα Μελ. (Μελενίκου ; Μελιτηνῆς ;) τῶν λοιπῶν ἀποτριβέντων.

[3] Ἴδε κώδικας μονῆς Ὁμαλῶν, ἐν ἀρχειοφυλ. Κεφαλληνίας βιβλ. Ε' σ. 216 Ποῦ ἔκειτο ἡ μονὴ αὕτη, δὲν κατώρθωσα νὰ μάθω.

[4] Τοῦτο ἔχει ὁ φίλος δικηγόρος κ. Σπυρ. Γ. Ἀντίππας ἐν Ληξουρίῳ.

[5] Libro Consigli ἐν ἀρχειοφ. Κεφαλλ.

[6] Ἴδ. Ἀνώνυμοι.

ΑΝΩΝΥΜΟΙ. Ὑπὸ τὴν κατηγορίαν ταύτην διαλαμβάνομεν περὶ ἔργων ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει σωζομένων ἐν τῇ νήσῳ ἀγνώστων συγγραφέων, ποιητῶν κλ. τῶν πλείστων κεφαλλήνων. Εἰσὶ δὲ τάδε Α′) ἀπόσπασμα μεταφράσεως εἰς τὴν ἁπλοελληνικὴν τῶν *Τρῳάδων* τοῦ *Σενέκα*. Ὁ μεταφραστὴς προτάσσει τὴν ὑπόθεσιν *Μετὰ τὴν Ἰλίου πόρθησιν οἱ Ἕλληνες ἐκληρώσαντο τὰς αἰχμαλώτιδας τῶν γυναικῶν· τοῖς γὰρ ἐν ἀξιώμασιν ἔδωκαν, Ἀγαμέμνονι Κασσάνδραν, Ἀνδρομάχην Νεοπτολέμῳ, Πολυξένην δ' Ἀχιλλεῖ· ταύτην μὲν οὖν ἐπὶ τοῦ τάφου ἔσφαξαν, Ἀστυάνακτα δὲ ἀπὸ τῶν τειχῶν ἔρριψαν. Ἑκάβη δὲ τῆς μὲν Ἑλένης κατηγορήσασα, τοὺς ἀναιρεθέντας δὲ κατοδυρομένη τε καὶ θρηνήσασα, πρὸς τὰς τοῦ Ὀδυσσέως ἤχθη σκηνάς, τούτῳ λατρεύειν δοθεῖσα*, μεθ' ἣν ἕπονται τὰ ἑξῆς·

Ἡ τραγῳδία Τ ρ ῳ α δ ε ς εἶνε ὠνομασμένη
τοῦ σοφωτάτου Σένεκα λατινοσυνθεμένη
καὶ ἐσυντέθη νεωστὶ εἰς τὴν πεζὴ τὴ φράσι
σὲ στίχους ἀπὸ λόγου μου, ποὖχα τὴν μεταφράσει
εἰς τὸ νησὶ τοῦ Κέφαλου, στοῦ Πάλιου τὰ μέρη.
Τὸ ὄνομά μου 'πιθυμῶ, τινὰς νὰ μὴν τὸ ξέρῃ,
Στὰ χίλια ἑφτακόσια τριάντα δύο ἔτη,
ἐκ τῆς ἐνανθρωπήσεως Χριστοῦ τοῦ εὐεργέτη...

Β′) Ἐξιστόρησις ἐν στίχοις καὶ γλώσσῃ δημώδει, τῶν κατὰ τὰ τέλη τοῦ ιη′ καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ιθ′ αἰῶνος ἀνωμαλιῶν τῆς νήσου καὶ κυρίως τῶν μεταξὺ Ἀργοστολιωτῶν καὶ Ληξουριωτῶν διαφορῶν, ἐν φορτικῇ λεπτομερείᾳ. Ὁ ἄγνωστος στιχουργὸς σύγχρονος τῶν τότε γεγονότων τυγχάνων, ἐδίδαξεν, ὡς λέγει, δεκατετραετίαν ἐν Ληξουρίῳ ὅπου καὶ ἐγκατέστη ὁριστικῶς· γράφει δ' εὐνοϊκῶς ὑπὲρ τῶν Ληξουριωτῶν, ὧν ἐξαίρει τὰς εἰς τὰ γράμματα καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐκδουλεύσεις. Τοῦ μακροῦ στιχουργήματος ἐξερρύησαν τινα φύλλα ἐκ τῶν πρώτων. Τὸ ἔγγραφον σώζεται παρ' ἐμοί[1]. Γ′) Cefalonia in doloroso spettacolo. Discorso per oratorium modum, ἐν συλλογῇ Πολλάνη. Προτάσσεται ἐπιστολὴ πρὸς τὴν πατρίδα, ἔχει δὲ σελίδας 41 εἰς 8ον καὶ φέρει χρονίαν 1746. Ὁ γράψας εἶνε ῥήτωρ ἱκανὸς καὶ ἰταλιστὴς δεινός, τὸ δὲ ἔργον συμβολὴ οὐκ ἄμοιρος σημασίας, εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν κατὰ τὰ μέσα τῆς ιη′ ἑκ. ἐν τῇ νήσῳ ἐμφυ-

[1] Ἴδε Παράρτημα Β′.

λίων ταραχῶν, ὁ δὲ ἱεροκῆρυξ οὗτος, προτρέπει εἰς φόβον Θεοῦ, **μετάνοιαν** ἁμαρτημάτων καὶ σύνεσιν. Δ′) In physicam Aristotelis 1690. Ὀγκῶδες χειρόγραφον εἰς 4ον λατινιστὶ γεγραμμένον καὶ σωζόμενον ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ Κεφαλληνίας, ἀλλὰ κακῶς ἀποδοθὲν τῷ ***Σπυρίδωνι Ἀσάνῃ*** ἀκμάσαντι μεταγενέστερον· (ἴδ βιογρ. τούτου) Ε′) Racconto della famiglia del conte Georgio Corafan e delle sue peripezie ἄνευ χρονίας, καλλιγραφικώτατα γεγραμμένον ἐν σελ. 36 εἰς 4ον (ἰδ. βιογρ. *Γεωργίου Χωραφᾶ*). Ϛ′) Συλλογὴ ἰταλιστὶ γεγραμμένων σατυρῶν ἐκ σελ. 69 εἰς 8ον σωζομένη ποτε ἐν οἰκίᾳ Κατσαΐτου τινος ἐκ Ληξουρίου, ταύτης δ' ἀντίγραφον λαβόντος τοῦ μακαρίτου ἀρχαιοδίφου ***Χαραλ. Γεννατᾶ Τσιμαράτου*** καὶ δωρήσαντος τοῦτο εἰς ἐμέ. Ἀγνώστων ποιητῶν ἔργον, ἀλλὰ κατὰ τὸ πλεῖστον παλαιοῦ τινος κληρικοῦ Κατσαΐτου, ὡς μοὶ ἔλεγεν ὁ μακαρίτης μνησθεὶς Τσιμαρᾶτος[1]. Ἄξιον λόγου μνημεῖον πολλῶν λεπτομερειῶν ἱστορικῶν, διαφόρων τῆς νήσου ἀριστοκρατικῶν οἴκων, καὶ τῆς κατὰ τὸν ιζ′ αἰῶνα κοινωνικῆς καταστάσεως ἐν Κεφαλληνίᾳ. Αἱ σάτυραι ἐπιγράφονται 1) Satira del 1680 contro i perversi e malfatori dell'isola di Cefalonia i quali colle loro inique azioni in quell'epoca infestarono gli abbitanti di detta isola appropriandosi, con ogni modo illecito la proprieta altrui, ed è per questo che si resero tanto ricchi ed opulenti. Ἀντικείμενον τῆς δηκτικωτάτης καὶ πικροτάτης ταύτης σατύρας, ἀλλ' ἐλεγχούσης καρδίαν εὐαίσθητον καὶ φρόνημα φιλοδίκαιον καὶ ἀνεξάρτητον, εἶνε ἡ ἐνώπιον τοῦ Ὑψίστου δοσιλογία τῶν ἰσχυρῶν τότε ἀριστοκρατῶν τῆς νήσου, ***Ἀντωνίου Λοβέρδου, Ὀκταβίου Δελλαπόρτα, Λούζῃ*** καὶ ***Πολυκαλᾶ, Ἀγγέλου Χαρίτωνος Τυπάλδου, Εὐαγγέλου*** καὶ ***Ἀναστασίου Ἀννίνων, Λουκᾶ Σδρίν, Βαπτιστοῦ Μεταξᾶ*** καὶ ***Θεοδ. Καρούσου***, οὓς ὁ ποιητὴς παραδίδει εἰς ἐπάρατον μνήμην παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις. Ἀμφιβάλλομεν οὐχ ἧττον, ἂν ζώντων ἐκείνων εἶχε τὸ θάρρος ὁ ποιητής, νὰ διασύρῃ τόσον σκαιῶς καὶ διακωμῳδήσῃ τόσον ἀπροκαλύπτως ἰσχυρὰς τοῦ τόπου οἰκογενείας, πιθανώτατον δ' ὅτι ἔγραψεν ἀνωνύμως καὶ μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνων· ἀξιοθαύμαστον δ' εἶνε τὸ φιλέρευνον

[1] Ἐν τῇ συλλογῇ εἶνε καὶ ἄλλου ἀγνώστου ποιητοῦ παρῳδία τις, περὶ ἧς κατωτέρω. Ἡ συλλογὴ ἐγράφη παρὰ τρίτου συλλέξαντος τὰ σχετικὰ ποιήματα.

καὶ ὁ ζῆλος τοῦ ποιητοῦ πρὸς στιγμάτισιν τῶν κακιῶν καὶ τῶν ἐκνόμων. 2) Processo formato dal giudice dei vivi e dei morti per l' assassinio di Papa Stati Rizzardopulo. Ἐκτενὲς καὶ τοῦτο ποίημα, ἐπὶ γεγονότος διεγείραντος ὡς φαίνεται, πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς κοινωνίας καὶ ἐμπνεύσαντος τὸν ποιητὴν εἰς γονιμότητα στίχων οὐχ' ἅπαξ, διότι ἔγραψε καὶ ἄλλο ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου στιχούργημα. Τοῦ ἔργου τούτου ἐλέγχοντος καὶ φαντασίαν ἱκανὴν καὶ δύναμιν, καὶ τὸν γράψαντα ἀριστοτέχνην τοῦ στίχου, δεξιώτατον τῆς ἰταλικῆς χειριστὴν καὶ ἀρχαιομαθείας οὐκ ἄμοιρον, ὡς δεῖγμα τοῦ ὅλου δημοσιεύομεν ἐνταῦθα τὸ ἐκ τοῦ προοιμίου,

Più non voglio la mia Musa
di febei splendori sparsa,
ma di serpi qual Medusa
in terribile comparsa.
Più non voglio a dolce pletro
accordar eroici carmi,
ma ad' un suon funesto e tetro
che lo sdegno e muova ed armi κλ. [1]

Τῆς σατύρας ὅμως ταύτης τοῦ πολυγράφου κεφαλλῆνος ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῶν ἀρχιλοχίων ἰάμβων, ἐγένετο ἐπιτυχεστάτη ὁμοιοκατάληκτος παρῳδία ὑπ' ἄλλου ἐπίσης ἀξίου λόγου σατυρικοῦ κεφαλλῆνος, ἀγνώστου δυστυχῶς ἀλλ' ἀνταξίου ἀντιπάλου τοῦ πρώτου, ὅστις βεβαίως ἦν γνωστὸς τῷ παρῳδήσαντι καὶ ἀρχομένη ἀπὺ τῶν ἑξῆς

Ecco in campo un empia Musa
arrabiata, ingiusta e sparsa,
dal veleno di Medusa
che vuol far la sua comparsa.
Empia Musa a quando il pletro
avezzasti a dolci carmi?
il tuo fonte invido e tetro
non puo dar che sdegni ed armi κλ. [2]

[1] Ὁ ποιητὴς δῆλον, ὅτι ἔγραψε καὶ ἡρωϊκὰ ποιήματα.

[2] Ὁ παρῳδῶν τὴν σάτυραν μέμφεται τοῦ ποιητοῦ ἐκείνης ὅτι πάντοτε πικρῶς ἔγραψεν. Ἠτο φαίνεται μάστιξ τῆς τότε κοινωνίας· ὅμοιός που τῷ ζακυνθίῳ ἱερεῖ Ν. Κουτούζη, οὗ τὸ χεῖλο ἐφόβιζε ἐχθρὸ καὶ φίλο κατὰ τὸν Σολομόν.

Ὁ πείσμων ὅμως ποιητὴς τῆς πρώτης, δὲν ἔρριψε τὰ ὅπλα χαμαί, ἀλλ' ἀνταπήντησε δι' ἄλλης σατύρας ἐπιγραφομένης. 3) Contro risposta alla difesa della satira che comincia «Ecco in campo un empia musa». 4) Sonetto ἐπὶ τοῦ φόνου τοῦ ἱερέως Ῥιτσαρδοπούλου εἰς ἐνετικὸν ἰδίωμα ὡς ἐπίσης καὶ τὸ 5) Sonetto. Morforio che s' incontra in Pasquino che tienne una carta in mano. Ζ') *Συλλογὴ* θρησκευτικῶν ζητημάτων, κυρίως ἀσκητικῶν, ἀχρονολογήτως, καλῶς γεγραμμένη. Ἐν ταύτῃ εἰσιν ἀντιγεγραμμένα κατὰ σειράν, λόγοι, συμβουλαί, ἑρμηνεῖαι κλ. *Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου*, *Ἰωάννου Καρπαθίου*, *Ἀββᾶ Ἰσαάκ*, *Ἁγίου Νείλου*, *Ἀββᾶ Ἡσαΐου*, *Ἁγ. Μάρκου*, *Ἰωάννου τῆς Κλίμακος*, *Βασιλείου τοῦ Μεγάλου*, *Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου*, *Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ*, *ἁγίου Μαξίμου*, *Φωτίου πατριάρχου*, *Ἀββᾶ Μωϋσέως*, *Ἁγίου Θαλασσίου*, *Ἡσυχίου πρεσβυτέρου ἑρμηνεῖαι ψυχωφελεῖς περὶ προσευχῆς καὶ νηστείας εἰς γλῶσσαν κοινήν*, μοναχοῦ *Νικηφόρου* περὶ *φυλακῆς καρδίας καὶ προσευχῆς μέθοδος πνευματική*, ἐπίσης εἰς γλῶσσαν κοινήν, *Ἀνωνύμου ἐκλογαὶ ἁρμόδιαι καὶ χρήσιμοι εἰς ἱερωμένους*, ὡσαύτως *Γεροντάκου* (sic), *ἁγίου Ἀναστασίου*, *Ἰωάν. τοῦ Χρυσοστόμου*. Ἔπειτα δὲ καὶ μακρὰ πραγματεία *ποῖα εἶνε τῆς ἀληθινῆς ὑποταγῆς τὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα κρατῶντας ὁ ἀληθινὸς ὑποτακτικός, ἤθελεν ὑποτάσσεσθαι ἀμέσως*. Η') Metodo di agricoltuta per le uvepasse. Θ') *Διογένους Λαερτίου βίων καὶ γνωμικῶν ἐν φιλοσοφίᾳ εὐδοκιμησάντων συλλογή*, ἐπὶ χάρτου ἐπιμελέστατα καὶ καλλίστῃ γραφῇ γεγραμμένη, παρὰ τῷ κ. Γερ. Βειλάνδῳ, ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ Γεωργίου Γιαννουλάτου[1].

[1] Περὶ πολλῶν ἄλλων χειρογράφων ἐν τῇ νήσῳ σωζομένων πρβλ. O - Rieman. Rech. Arch. sur îles joniennes. II. Céphalonie. Paris 1789 p. 67 § 19 καὶ Ἰωάν. Τσέτση. Χειρόγραφα ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἔνθ. ἀνωτ. Πλὴν τῶν ἀνεκδότων ἔργων κεφαλλήνων περὶ ὧν ἐν ταῖς βιογραφίαις ὁ λόγος, καλὸν νομίζομεν χάριν τῶν εἰς τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν ἀσχολουμένων νὰ γράψωμεν ἐνταῦθα καὶ περὶ τῶν ἑξῆς ἐν τῇ νήσῳ χειρογράφων, ἀνεκδότων καθ' ὅσον ἠρευνήσαμεν, διαφωτιστικῶν δὲ τοῦ βίου καὶ τῶν συγγραμμάτων πεπαιδευμένων ἀνδρῶν καὶ ἄλλων ἱστορικῶν ζητημάτων· α') χειρόγραφον καθαρῶς καὶ κομψῶς γεγραμμένον ἐκ σελ. 78 εἰς 8ον, ἐν ᾧ ἡ Γρηγορίῳ τῷ Ναζιανζηνῷ ἀποδιδομένη τραγῳδία Χριστὸς πάσχων καὶ ἐξήγησις αὐτῆς ἐν γλώσσῃ ἁπλῇ. Εἰς τὸ τέλος ξένῃ χειρί, φέρεται χρονία αφυδ καὶ τὸ ἰαμβικὸν ἐκ τῶν συνήθων.

ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ. Υἱὸς Ἰωάννου γεννηθεὶς ἐν Ἰλάροις τῆς Πάλης τὸ 1797. Κληρικὸς εὐπαίδευτος καὶ σεμνοπρεπέστατος. Διετέλεσεν ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ κατὰ τὰ πρῶτα τοῦ ιθ' αἰῶνος ἔτη

Χειρὶ γραφεῖσα ἐμοῦ τοῦ Παναγιώτου.
Ὅσοι δὲ τυγχάνετε τῆς δε τῆς βίβλου,
εὔχεσθε τοῦ γράψαντος ὑπὲρ, ὡς θέμις,
τυχεῖν με χώρας τῆς ἄνω τρισολβίου.
Εἴληφεν ᾧδε πέρας λόγος.

β') Συλλογὴ ἧς τὰ πρῶτα φύλλα, ἐν οἷς δεκαεννέα ἐκ τῶν ὅλων ἑξήκοντα ἐπιστολῶν, ἐξερρύησαν. Ἀμελῶς γεγραμμένον καὶ τῷ χρόνῳ πολλαχοῦ ἐφθαρμένον χειρόγραφον. Τῶν ἐπιστολῶν ἄλλαι μὲν εἰς ἀρχαΐζουσαν, ἄλλαι δ' εἰς δημώδη, ἔχουσιν ὕφος τῶν ἐκκλησιαστικῶν ρητόρων τῆς ιζ' ἑκατονταετηρίδος, ἀπευθύνονται δ' εἰς ἀλλοδαποὺς καὶ ἕλληνας λογίους, τοὺς Ἱλαρίωνα Πάγκαλον, Ἀκάρδιον Στανίλαν Μασσακίας ἐπίσκοπον, Παῦλον Ζερβόν, Ἰωάν. Πόντερ, Ἀντ. Σοδερίνον, Ἐμμ. Τζάννεν Μπουνιαλῆν, Θωμᾶν Φλῶρον, Ἀλοΐσιον Γραδενῖγον, Ἰακὼβ Μαφέραν, Διον. Φιλιππῆν, Ἐρρ. Κορράδον, Γεώργ. Μελισσηνόν, Φραγ. Σπαθαφίραν, Κωνστ. Μάριον, Γρηγόρ. Πετρίτσην, Ἀργυρ. Βεναλδίν, Παρθ. Σκοῦφον, Φιλόθ. Σκοῦφον, Λουδ. Ῥικάρδην, Ἀθαν. Γραδενῖγον, Πρόσπερον Βάλσαμον, Ἑλένην Γρυπάρη καὶ πρός τινας συγγενεῖς. Τὸ ὅλον ἀντίγραφον ἐκ σελ. 94 εἰς 8ον. Ἐξ ἐπιστολῆς πρὸς Ἀκ. Στανίλαν, δι' ἧς ἀγγέλλεται τούτῳ ὑπὸ τοῦ ἐπιστέλλοντος ὅτι οὗτος ἐξεφώνησε λόγον ἐγκωμιαστικὸν εἰς τὸ γενέθλιον τοῦ προδρόμου, ἐκ τοῦ ὕφους ἐν γένει τῶν ἐπιστολῶν, ἐκ τῶν ἀναφερομένων λογίων καὶ ἔκ τινων περὶ τῆς πατρίδος τοῦ ἐπιστέλλοντος, πιθανῶς αἱ ἐπιστολαὶ εἰσὶ Φραγκίσκου Σκούφου τοῦ Κρητός. Ἐν ταύταις πραγματεύεται πολλὰ ζητήματα τῆς συγχρόνου γραμματείας, καλλιτεχνίας καὶ κοινωνίας, εὕρηνται δ' ἐν αὐταῖς ἐπιγράμματα πολλὰ εἰς γλῶσσαν ἀρχαίαν. Τὸ ἀντίγραφον φέρει χρονίαν 1819· γ') abbozzo d'istoria, ovvero memorie antiche e recenti sopra l'isola di Cefalonia e sua appendice, detta Itaca ossia Cefalonia piccola. Τὸ πολλοῦ λόγου ἄξιον χειρόγραφον τοῦτο, μὴ πλῆρες δυστυχῶς, περιέχον δ' ἱκανὴν ἱστορικήν, βιογραφικήν, νομισματικὴν καὶ γεωγραφικὴν ὕλην ἀφορῶσαν εἰς τὰς νήσους ταύτας, τυγχάνει ἄγνωστον τοῖς περὶ τούτων γράψασι καὶ ἀσχοληθεῖσιν. Συγγραφεὺς τοῦ χειρογράφου εἶνε ὁ Ἰάκωβος Μορέλλης, πολυμαθέστατος ἑνετὸς φιλόλογος, διατελέσας βιβλιοφύλαξ καὶ διευθυντὴς τῆς Μαρκιανῆς βιβλιοθήκης, ἀποθανὼν ἐν Ἑνετίᾳ τὸ 1619. Τὸ χειρόγραφον φέρει χρονίαν 1814. δ') Συλλογὴ πατριαρχικῶν σιγιλλίων καὶ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν δημοσίων ἐγγράφων, ἀφορώντων εἰς τὸν γνωστὸν ἀρχιεπίσκοπον Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου Νικόδημον Β' τὸν Μεταξᾶν (1628—1646)· χειρόγραφον ἐκ χάρτου χονδροῦ καλλιγραφικώτατα γεγραμμένον καὶ περιέχον σελ. 30 εἰς 4ον, χρησιμώτατον δὲ διὰ τὴν

διατρίψαντος ἐπί τινα ἔτη ἐν Ληξουρίῳ σιναΐτου ἱερομονάχου Ἀποστόλου, μεθ' ὃ διήκουσεν ἰδιαιτέρων παραδόσεων τῶν ἱεροκηρύκων Χαρχλ. Τυπ. Ποβερέτου καὶ Κωνσταντίνου Τυπάλδου ἔπειτα δ' ἐφοίτησεν ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ. Ἐκ φύσεως εὐφραδής, ἐπιδοθεὶς εἰς μελέτας πατέρων καὶ ἐκκλησιαστικῶν ῥητόρων, διέπρεψεν ἐν Κεφαλληνίᾳ ὡς δημόσιος ἱεροκήρυξ ἀπὸ τοῦ 1847, ἀφεὶς μνήμην ἔτι ζωηρὰν

ἱστορίαν τῆς ἐκκλησίας τῆς Κεφαλληνίας. ε') Ἀνωνύμου, ὄχι δὲ καὶ ἀπίθανον ἑπτανησίου. Relazione et esame della serenissima Republica di Venezia con la quale si discorre i modi del suo governo, i mezzi per tener a freno la nobilta, le massime dei Primati, la politica che adopta con suditi, il genio e le pretese con principi, le sue fonti ordinarie con che possa opperar in straordinario armamento, l'abbondanza del danaro, e la sicurezza, e il dubbio della sua permanenza. Εἰς 4ον μέγα σελ. 114 ἄνευ τέλους δυστυχῶς καὶ ἀχρονολόγητον. ς') Ἐκ σῳζομένης ἐν κώδικί τινι τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κεφαλληνίας εὑρισκομένῳ ἐν συλλογῇ Τσιμαράτου (ἴδ. Φραγ. Λουκίσσας) ἀπογραφῆς ἀμφίων, σκευῶν, βιβλίων κλ. τοῦ ἐν Μεταξάτοις ἐπισκοπείου, γενομένης κατὰ Μάϊον τοῦ 1782, προκύπτει ὅτι ἱκανὰ ἀπεθησαυρίζοντο ἐκεῖ χειρόγραφα καὶ ἐκδόσεις σπάνιαι, ὧν δυστυχῶς ἀγνοεῖται σήμερον ἡ τύχη! Καθ' ἃ δὲ μοὶ ἔλεγέ ποτε, περὶ τῶν ἐν μοναῖς τῆς νήσου χειρογράφων καὶ μάλιστα ἐπὶ διφθερῶν, ὁ μακαρίτης Γεώργιος Τ. Ἰακωβᾶτος, περιηγηθεὶς κατὰ τὴν νεότητα αὐτοῦ μετὰ τοῦ αὐταδέλφου του Χαραλάμπους τὰς μονὰς πρὸς ἱστορικὰς ἐρεύνας, ὑπῆρχον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Πυλάρῳ ἱερᾶς μονῆς τῶν Θεμάτων πολλὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ παραδόξως εὗρε μεταξὺ τῶν βιβλίων οὐ μόνον πατέρας καὶ κήρυκας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ πολυτελεστάτας ἐκδόσεις τοῦ Voltaire καὶ Rousseau! Ἐκπλαγεὶς ἐπὶ τούτῳ καὶ ἐρωτήσας, ἔμαθε παρὰ γέροντος ἁπλοϊκοῦ μοναχοῦ, ὅτι καθ' ἃ ἐνεθυμεῖτο οὗτος, ἡ μονὴ εἶχε κιβώτιον κεκλεισμένον, πλῆρες σκυλοπετσίων καὶ κιτρίνων φυλλάδων τὰ ὁποῖα ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ γάλλοι τὸ 1797, οἵτινες πρὸς ἀντάλλαγμα τῶν παληοχάρτων, ὡς ἔλεγον, ἐδώρησαν καινουργῆ καὶ χρυσόδετα βιβλία! ζ') Περὶ Κρητικῶν κωμῳδιῶν σῳζομένων ἐν τῷ ἀρχείῳ Τσιμαράτου πρβλ. βιογρ, Παναγ. Βεργωτῆ. η') Διήγησις τοῦ θαύματος τοῦ διὰ πρεσβειῶν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Εὐαγγελιστρίας κατὰ Τούρκων γεγονότος ἐν τῇ πολιορκουμένῃ πόλει τῆς περιφήμου Κερκύρας εἰς τοὺς 1716, ὑπὸ τοῦ κερκυραίου ἱεροδιδασκάλου Βίκτορος Κλαπατσαρᾶ, ἐν ἀρχείῳ νῦν, ἱστορ. ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος. θ') Βοτανολόγιον, πλαντοσελινοδρόμιον καὶ Καλενδάριον ὑπὸ Ἰωάνου Σκένα Λευκαδίου, παρὰ τῷ κ. Πέτρῳ Π. Κατσαΐτη. ι') Μονογραφία περὶ Κεφαλληνίας μετὰ πλουσίας βιβλιογραφίας καὶ Ἐπιγραφαὶ Λευκάδος ὑπὸ Ἰωάν. Σταματέλου, παρὰ τῷ προειρημένῳ.

διὰ τὴν κηλοῦσαν εὐγλωττίαν, τὸ μετὰ παρρησίας κήρυγμα καὶ τὴν στηλίτευσιν τῶν κακῶν, τὸ κατανυκτικὸν τοῦ ὕφους καὶ τὰς πολλὰς αὐτοῦ ἀρετάς. Τὸ 1839 μετὰ διαγωνισμόν, διωρίσθη καθηγητὴς τῆς Ἱερᾶς καὶ Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ Ἑρμηνευτικῆς ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ, παραιτηθεὶς ὅμως τὸν Ἰούνιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Ἐδίδαξεν ἔτη τινὰ ἰδιαιτέρως ἐν Ληξουρίῳ καὶ ἀπὸ τοῦ 1849 τὰ ἱερὰ μαθήματα ἐν τῇ Πετριτσείῳ σχολῇ. Βίον ἀσκητικὸν φιλῶν, ἐμόνασεν ἐν τῇ μονῇ τῶν Λεπέδων τῆς Πάλης ἧς μέρη ἀνῳκοδόμησε, διατελέσας προεστὼς ἐν αὐτῇ καὶ διασώσας ἐκ παραδόσεων ἱκανὰ περὶ τοῦ κτίτορος αὐτῆς Ἀνθίμου Κουρούκλη τοῦ θεοτύφλου, γράψας αὐτὰ τὸ 1849, συμπεριληφθέντα μάλιστα ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τοῦ ὁσίου [1]. Ἡ σειρὰ τῶν πολλῶν του διδαχῶν, καὶ ἄλλα αὐτοῦ χειρόγραφα, σῴζονται παρὰ τῷ ἐν Ἱλάροις συγγενεῖ αὐτοῦ κ. Στυλ. Ἀραβαντινῷ Ζαφειρίῳ. Ἀπέθανε τὸ 1853 ἐν Λεπέδοις. Ἡ οἰκογένεια τῶν ***Ἀραβαντινῶν*** εἶνε παλαιοτάτη ἐν τῇ νήσῳ, ἀπὸ ταύτης δὲ κατάγεται καὶ ἡ ἐν Ἠπείρῳ ὁμώνυμος [2].

ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΚΡΑΣΟΠΑΤΕΡΑΣ ἐπιλεγόμενος. Υἱὸς Ἀγγέλου, γεννηθεὶς τὸ 1825 ἐν Ἱλάροις τῆς Πάλης. Ἐμαθήτευσε κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τὸν θεῖόν του Διονύσιον τὸν ἱεροκήρυκα, καὶ εἰς τὸ δευτερεῦον τοῦ Ληξουρίου σχολεῖον, ἡ περαιτέρω δ' αὐτοῦ μόρφωσις ὀφείλεται πρωτίστως εἰς τὴν φιλομάθειαν καὶ τοὺς μόχθους αὐτοῦ. Μοναχὸς ἐν τῇ μονῇ Κηπουρίων καρείς, ὅτε καὶ Ἰωσὴφ μετεκλήθη, κατέταξε τὴν ἐκεῖ βιβλιοθήκην, καταγράψας λεπτομερῶς τὰ βιβλία ἐν τῷ κώδικι τῆς μονῆς. Ἐδίδαξεν ἐφ' ἱκανὰ ἔτη τὰ ἑλληνικὰ καὶ τὴν ἱστορίαν εἰς τὴν Πετρίτσειον σχολήν. Ὁ πολὺς Θ. Καροῦσος ἐξαίρει λίαν, ***τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας καὶ τὴν ἐπιδεξιότητα, δι' ἧς λαμβάνει τὸ ἐνδόσιμον κατὰ τὰς ὥρας τῆς παραδόσεως, νὰ ἐγχαράσσῃ εἰς τὰς ἁπαλὰς τῶν νέων ψυχάς, αἰσθήματα πατριωτικῆς ἀρετῆς, εὐσεβείας καὶ χρηστότητος συντείνων οὐκ ὀλίγον εἰς τῶν μαθητῶν τὴν διά-***

[1] Χειρόγραφον ταύτης εὑρίσκεται ἐν Λεπέδοις· ἦν ποίημα ἀγνώστου, ἐπεδιωρθώθη δ' ὑπὸ Ἰωάννου Λεούδου. καὶ φέρει χρονίαν 18 Αὐγούστου αωμζ'. Ἀγνοῶ ἂν ἐξεδόθη ἐν Ἀστυπαλαίᾳ. Περὶ τούτων ἐκτενέστερον ἐν τῷ Β' τόμῳ τοῦ συγγράμματος τούτου.

[2] Miklosich et Müller ἔνθ. ἀνωτέρ. II 57.

πλασιν [1]. Διατελέσαντες καὶ ἡμεῖς μαθηταὶ τοῦ ἀνδρὸς ζωηρὰν τηροῦμεν τὴν μνήμην τῆς φιλοπάτριδος, καὶ εὐμεθόδου διδασκαλίας του, καὶ τῆς ἐνθουσιώδους εὐγλωττίας αὐτοῦ παραδίδοντος τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν. Ὁ ***Ἀραβαντινὸς*** ἦτο ποιητὴς εὐφυεστάτων πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν σατυρῶν, καὶ βακχικῶν ᾀσμάτων ἐφ' ᾧ καὶ ***Κρασοπατέρας*** ἐκλήθη. Ἔγραφεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διαλογικῶς καὶ εἰς δημῶδες ἰδίωμα, καυτηριάζων ἐπὶ ῥιζοσπαστισμοῦ τὰ κυβερνητικὰ ὄργια καὶ ἐμψυχῶν τὸ ἐθνικὸν φρόνημα. Πολλὰ τῶν ἔργων του ἐδημοσιεύοντο ἐν ἰδιαιτέροις ἡμιφύλλοις, φυλλαδίοις καὶ ἐν ἐφημερίσι, πολλὰ δὲ τῶν ᾀσμάτων του ἐγένοντο δημοτικώτατα, οἷα τὰ ***Κρασοπατέρας***, ***Ἐξομολόγησις***, ***Ἀνάρρωσις***, ***Ἐθνικὸ ποτῆρι*** κλ. Ἐδημοσίευσε καί τινα φύλλα περιέργου σατυρικῆς ἐμμέτρου ἐφημερίδος, ***Δενδροζώγλωσσα*** καλουμένης καί τινας λόγους ἐπιταφίους. Εἰδήμων καὶ τῆς βυζαντιακῆς μουσικῆς ἣν ἐσπούδασεν ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ Ἀθηνῶν τὸ 1855, ἦν καὶ ἄριστος ἱεροψάλτης. Ἐδίδαξεν ἐπί τινα καιρὸν μετὰ τὴν ἕνωσιν καὶ εἰς τὸ ἐν Πεσάδαις σχολεῖον τοῦ Ἀντ. Ἰγγλέση εἰς μνημόσυνον τοῦ ὁποίου ἐκφωνήσας λόγον τὸ 1873, ἐδημοσίευσεν ἐν Κεφαλληνίᾳ. Ἐκ τῶν δημοφιλῶν τυγχάνοντες, προὐτάθησαν τὸ 1868 μετὰ τοῦ ἰατροῦ Μιχ. Τ. Χαριτάτου, ἀντίπαλοι ὑποψήφιοι βουλευταί, παραιτηθέντων τῶν Γ. καὶ Χ. Ἰακωβάτων καὶ αὖθις ἀποδυθέντων εἰς τὸν ἀγῶνα. Τὰ κατὰ τὴν σκανδαλώδη καὶ αἱματώδη ἐκείνην ἐκλογήν, τὴν διὰ κακοτεχνίας(?) νοθεύσεως ἐπιτυχίαν τῶν ἀντιακωβατιανῶν, καὶ τὴν τότε διάλυσιν τῆς βουλῆς, παρέσχον ἀφορμὴν τῷ μὲν Γ. Ἰακωβάτῳ νὰ γράψῃ τοὺς ***Ἕλληνας καὶ Μουζίκους*** (ἰδ. βιογρ. τούτου) εἰς ὃ ποίημα ὁ ***Ἀραβαντινὸς*** εἶνε εἷς τῶν ἡρώων, καὶ ἓν τῶν ἀντικειμένων τῆς δηκτικότητος τοῦ σατυρογράφου, εἰς δὲ τὸν ***Ἀραβαντινὸν*** τοῦτον, νὰ δημοσιεύσῃ ἐν πεζῷ, ἀσθενῆ ἀπάντησιν, ***Ὁ Συκοφάντης ἐξελεγχόμενος*** 1868. Ὁ ***Ἀραβαντινὸς*** ἔγραψε καὶ λυρικὰ ᾄσματα, ὡς τὰ ***Μάρτυρες λαμπρά μου ἀστέρια***, καὶ τὸ ***Μὲ ῥόδα ἀπὸ τὰ στήθια σου***, μελοποιηθέντα ὑπὸ Πέτρου Σκαρλάτου, ἀφῆκε δὲ πλεῖστα στιχουργήματα ἀνέκδοτα καὶ μακρὸν ἐπικολυρικὸν ποίημα τὸ ***Κοιμητήριον*** σῳζόμενα παρὰ τῷ ἐν Ἰλάροις συγγενεῖ του Στυλ. Ἀραβ. Ζαφειρίῳ, παρ' ᾧ καὶ ἡ ἀξιόλογος βιβλιοθήκη του.

[1] Ἴδε. Νέας Ἐποχῆς 1870 φύλλ. 81.

ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ. Υἱὸς Σταματέλου ἀναχωρήσαντος ἐξ Ἱλάρων τῆς Κατωγῆς κατὰ τὸ τελευταῖον τέταρτον τοῦ ιη' αἰῶνος καὶ ἐγκαταστάντος ἐν Πάργᾳ. Ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου κλάδου τῶν Ἀραβαντινῶν Γεωργάτων ὁ ῥηθεὶς Σταματέλος, κατέφυγε κατ' ἀρχὰς εἰς Παξούς, ναυτικὸς δ' ὤν, κατὰ τὰ ἔτη τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος συνετέλεσε κατὰ τὸ ἐφικτόν, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν καὶ ὑποστήριξιν αὐτοῦ εἰς τὰ Ἠπειρωτικὰ παράλια, καθ' ἃ προκύπτει ἐξ ἐγγράφων τοῦ οἴκου του. Ὁ Παναγιώτης ἐγεννήθη ἐν Πάργᾳ τὸ 1811, ἔνθα καὶ τὰς προκαταρκτικὰς αὐτοῦ ἐποιήσατο σπουδάς, ἐγκατέστη δ' ὁριστικῶς ἐν Ἰωαννίνοις τὸ 1836 μετελθὼν κατ' ἀρχὰς τὸν διδάσκαλον καὶ ἐφαρμόσας τὸ πρῶτον ἐκεῖ τὴν ἀλληλοδιδακτικὴν μέθοδον. Εἰ καὶ ὁ ἀνὴρ ἐπεδόθη εἰς τὴν ἐμπορίαν, ἦτο οὐχ' ἧττον τῶν μουσῶν λάτρης θερμός. Φιλόμουσος, φιλόπατρις, φιλίστωρ καὶ ἐργατικώτατος, ἐγκύψας εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἱστορίας καὶ λαογραφίας τῆς Ἠπείρου, ἐγένετο ὁ εἰδικώτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον ἐργασθεὶς ἠπειρογράφος, πολλὰ καὶ σπουδαῖα γράψας περὶ τῶν χωρῶν ἐκείνων, ἃς ἠρεύνησεν ἐθνολογικῶς, κοινωνικῶς καὶ ἱστορικῶς. Εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐργασίας ταύτης συνετέλεσεν ἡ ἐκ μακρᾶς ἐν τῷ τόπῳ διαμονῆς κτηθεῖσα γνῶσις καὶ πεῖρα, πρὸς δὲ ἡ φιλία ἣν συνῆψε πρὸς πρόσωπα δράσαντα διαφοροτρόπως ἐν ταῖς τύχαις τῆς Ἠπείρου κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, παρ' ὧν προσώπων ἔμαθε πολλὰ τ' ἀσφαλῆ καὶ ἄγνωστα, οὕτω δὲ ἡ δευτέρα πατρὶς εὗρεν ἐν τῷ ***Ἀραβαντινῷ*** τὸν πιστότερον τῶν ζωγράφων τῆς ἐθνικῆς καὶ ἱστορικῆς αὐτῆς εἰκόνος. Ἐπὶ ἕνδεκα ἔτη διετέλει εἷς τῶν συντακτῶν τῆς ***Πανδώρας*** ὅπου ἐδημοσίευσε πολλὰς πραγματείας, ἐκ μετριοφροσύνης ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον ***Θεσπρωτὸς*** καὶ περὶ ὧν ἐγράφησαν κρίσεις ἐπαινετικώταται [1]. Ὁ πολυγραφότατος ἀνὴρ ἐδημοσίευσεν ἐπίσης α') ***Χρονογραφίαν Ἠπείρου ἐν Ἀθήναις*** 1856 εἰς τόμους δύο [2]. β') ***Περὶ μαντείου τῆς Δωδώνης***, ἐν Ἰωαννίνοις 1861. γ') ***Παροιμιαστήριον***, ἤτοι συλλογὴν παροιμιῶν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ἠπειρώταις, μετ' ἀναπτύξεως τῆς ἐννοίας αὐτῶν καὶ παραλληλισμοῦ πρὸς τὰς ἀρχαίας. Ἐν Ἰωαννίνοις 1863 [3]. δ') Πλείστας μονογραφίας,

[1] Πανδώρας Η'. σελ. 214, ΙΘ', 411, Κ'. 46, 264. Ἰ. Ρωμανοῦ. Γρατιανὸς Ζώρζης, σελ. 231, σημ. 3.

[2] Ἴδ. Ἀνάλυσιν τοῦ ἔργου ἐν Πανδώρᾳ. Η' 214.

[3] Ἐν Πανδώρᾳ τοῦ 1863 ἐδημοσιεύθη καὶ ὁ πρόλογος. Ἀλλὰ τὸ ἔργον

οῖαι, αἱ **περὶ Κουτσοβλάχων, περὶ Ἀλβανῶν, περὶ Κορυτζᾶς, περὶ Ἀχρίδος**[1] **περὶ Ὁσίου Νείλου τοῦ Ἐριχιώτου. βιβλιογραφία εἰς τὸ χρονικὸν τοῦ Γαλαξειδίου ὑπὸ Κ. Σάθα** κλ. Ἀλλὰ τ' ἀνέκδοτα ἔργα τοῦ φερεπονωτάτου λογίου, εἰσὶν ὁλόκληρος βιβλιοθήκη. Ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων ἐστιν ἡ τρίτομος ὀγκώδης συγγραφή, **Περιγραφὴ τῆς Ἠπείρου** βραβευθεῖσα τὸ 1872, ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντινοπολεως κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ Ζωγραφείου διαγωνίσματος[2]. Ἕτερον ἔξοχον ἔργον εἶνε, ἡ **Συλλογὴ τῶν ἐθίμων τῆς Ἠπείρου, τριῶν χιλιάδων λέξεων ἀθησαυρίστων** καὶ αἱ **βιογραφίαι** τριακοσίων περίπου ἠπειρωτῶν, θεσσαλῶν καὶ μακεδόνων τῶν τελευταίων ἐτῶν, ἀρίστη συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς φιλολογίας, ἔτι δὲ πραγματεία **περὶ τῆς καθ' ἕλληνας ναυτικῆς κατὰ τὴν ἡρωϊκὴν καὶ τοὺς μετ' αὐτὴν χρόνους** καὶ μονογραφία περὶ **Σκιπετάρων** καὶ ἄλλαι τινες μικρότεραι. Διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἀνεκδότων τούτων ἔργων καὶ τῆς συμπληρώσεως τῶν ἀτελῶν ἴσως, θ' ἀποδειχθῇ ὅτι ὁ **Ἀραβαντινὸς** τυγχάνει ἐκ τῶν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους σπουδαιοτέρων συλλογέων λαογραφικῆς, βιογραφικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ὕλης, διασώσας μνημεῖα γλωσσικὰ καὶ λογίους ἀγνώστους ἀπὸ τῆς λήθης ἀπειλούμενα νὰ ἐκλείψωσι τέλεον καὶ συντελέσας εἴπερ τις καὶ ἄλλος εἰς ἔργον, εἰς ὃ καὶ ἄλλοι ἐρρωμένως σύγχρονοι ἐπεδόθησαν καὶ ἐκ τῶν πορισμάτων τοῦ ὁποίου, ὑπὸ τὴν ἱστορικὴν κρίσιν καὶ τὴν μετὰ τοῦ χρόνου πάροδον, ἤρξατο νὰ ὑψῶται ἀριπρεπὲς καὶ πρὸς ἀρτιότητα τεῖνον τὸ ἱστορικὸν οἰκοδόμημα τῶν ζοφερῶν τῆς Ἑλλάδος χρόνων[3]. Εὐτυχῶς τ' ἀνέκδοτα συγγράμματα τοῦ κεφαλληνοηπειρώτου τούτου λογίου, δὲν φαίνεται ὅτι κατεδικάσθησαν εἰς τὸ σκότος· οἱ φιλότιμοι καὶ εὐπαίδευτοι υἱοὶ αὐτοῦ, ἐπεξειργάσθησαν καὶ

ἔψεξαν καὶ ἐπέκριναν οἱ Ν. Πολίτης (ἐν Παροιμίαις ἐκδ. Μαρασλῆ 1899 ἐν Ἀθήναις. Τόμ. Α') Krümbacher M. G. S. p. 11, καὶ Ῥάδος (ἐφημ. Ἀθηνᾶ 1864 Ἰανουαρ.) Ὁ Ἀραβαντινὸς ἀπήντησεν εἰς τὸν τελευταῖον δι' ἰδιαιτέρου φυλλαδίου. Ὁ ἐν Ἰωαννίνοις καταγέλαστος ἐπικριτὴς τοῦ παροιμιαστηρίου. Ἐν Ἀθήναις 1864.

[1] Πανδώρας 1857-1865 καὶ ἐν Φιλίστορι Ἀθηνῶν.

[2] Εἶνε ἴσως τὸ μεταξὺ τῶν ἐκδοθέντων ἀναφερόμενον ὑπὸ Χιώτου (σελ. 307) ἐπιγραφόμενον Τοπογραφία ἱστορικὴ καὶ ἀρχαιολογικὴ Ἠπείρου.

[3] Ἴδ. Πανδώρας ΚΒ' σελ. 46.

συνεπλήρωσάν τινα ἅτινα ὁ ἄωρος τοῦ συγγραφέως θάνατος ἀφῆκεν ἀτελῆ πως, καὶ ἤρξαντο δημοσιεύοντες αὐτά· καὶ δὴ ἐξέδωκαν ἐν Ἀθήναις τὸ 1880 εἰς τόμον ἐκ 383 σελίδων τὴν ***Συλλογὴν τῶν δημοτικῶν ᾀσμάτων τῆς Ἠπείρου.*** Ἀλλ' ἡ περὶ Ἠπείρου ἐργασία τοῦ ἀοιδίμου λογίου θὰ ἦτο χασματική, ἂν μὴ οὗτος ἐπελαμβάνετο τῆς ἱστορίας τοῦ Ἀλῆ πασᾶ. Ἀπὸ νεότητος ζήσας ἐν μέσῳ ζώντων ἔτι προσώπων, μνημείων καὶ ἰχνῶν τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς δράσεως τοῦ τυράννου, ἐρευνήσας ἐκ τοῦ ἐγγὺς τὸν τόπον καὶ τὰς περιστάσεις πρὸ παντὸς δὲ ζήλου θερμοῦ, καὶ φιλοπατρίας ἔμπλεως, γλωσσομαθέστατος δ' ἵνα ἀπροσκόπτως ἀντλήσῃ, ἀπὸ ξενογλώσσων συγγραφέων περὶ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ διαλαβόντων, δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ ἐργασθῇ τελεσφόρως. Δυστυχῶς ὁ κατὰ τὸ 1870 ἐπισυμβὰς θάνατος τοῦ ἀνδρὸς ἐν Ἰωαννίνοις, ἀφῆκε τὸ μέγα ἱστορικὸν ἔργον ἐν δέλτοις καὶ σημειώσεσιν, ἀλλ' ὁ υἱὸς αὐτοῦ ***Σπυρίδων*** συνεχίσας τὸ ἔργον τοῦ ἀειμνήστου πατρὸς αὐτοῦ καὶ εἰς νέας πηγὰς καὶ συγγραφεῖς ἐπιζητήσας τὴν μείζονα ἀκρίβειαν καὶ λεπτομερείας, ἐδημοσίευσε τὸ σύγγραμμα ἐν Ἀθήναις τὸ 1895, προτάξας μακρὸν καὶ ἐμβριθέστατον πρόλογον. Ὁ ***Ἀραβαντινὸς*** κατέλιπε τέκνα ἀντάξια τῆς παιδείας τῶν ἀρετῶν καὶ ἐκδουλεύσεων αὐτοῦ ἐν οἷς τὸν ***Σπυρίδωνα*** νομομαθῆ καὶ ***Ἰωάννην*** πολιτειολόγον καὶ συγγραφέα [1].

ΑΡΔΑΒΑΝΗΣ ΔΗΜΟΣ. Στρατιωτικὸς ἐν τῷ Ἐνετικῷ στρατῷ τῆς Πελοποννήσου τὸ 1688 - 1690. Οἱ Ἀρδαβάναι ἦσαν πιθανῶς καθολικοί, αὐτοῖς δ' ἀνῆκε καὶ ὁ ἐν Ληξουρίῳ, τανῦν ἀνήκων τῇ οἰκογενείᾳ Κατσαΐτου, παλαιὸς ναΐσκος τοῦ ἁγίου Ἀλυπίου, ἄλλοτε καθολικὸς τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ S. Luigi ἢ S. Antonio. Τὸ 1545 ἀπαντῶμεν ἐν τῇ νήσῳ τὸν Zuan. Ardavani inteprete, διότι ἐπὶ Ἐνετῶν διωρίζοντο Ἕλληνες ἢ Ἐνετοὶ εἰδήμονες τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ἐνετικῆς ὡς διερμηνεῖς (interpreti) πρὸς δὲ καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι ὡς γραφεῖς τῶν ἑλληνιστὶ γραφομένων ἀποφάσεων καὶ προκυρύξεων [2]. ***Ἀρδαβάνη*** οἰκογένεια, σώζεται ἐν Λειβαθεῖ καὶ ἐν Ἱλάροις. Τὸ 1712

[1] Ἴδ. καὶ Ἐφημερίδος Ἀθηνῶν τοῦ 1897 ἀριθ. 283 καὶ Προλεγόμενα ἐν Βιογραφίᾳ Ἀλῆ Πασᾶ. Ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου κλάδου τῶν Ἀραβαντινῶν Γεωργάτων, εἰς κατοικήσας τελευτῶντος τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ἐν Κορίνθῳ, ἐγένετο γενάρχης καὶ τῶν ἐκεῖ Ἀραβαντινῶν.

[2] Ἔκθ. Corner. ἐν Δελτ. Ἱστορ. Ἐθνολ. Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος II

ἀπαντῶμεν καὶ πρωτοπαπᾶν *Ἀνδρ. Ἀρδαβάνην*. *Ἀρδαβάνας* κατόχους γαιῶν ἐν Μιχαλιτσάτοις ἀπαντῶμεν καὶ πρὸ τοῦ 1526 ἐν βραβείῳ Ἁγ. Μαρίνης [1].

ΑΣΑΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Νομομαθὴς γεννηθεὶς ἐν Κάστρῳ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ ιζ′ αἰῶνος. Διοικητὴς ἐν Ἰθάκῃ τὰ ἔτη 1709 καὶ 1719-1720 καὶ εἰσαγγελεὺς ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐπὶ τριακονταετίαν. Μετὰ τοῦ τότε ἐγκρίτου νομομαθοῦς Δ. Βαλιέρη, ἔσχε μέρος ἀποτελεσματικὸν εἰς τὸν μεταξὺ Ζακυνθίων καὶ Κεφαλλήνων γενόμενον συμβιβασμὸν ἔτει 1718 περὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ ζητήματος, συμπραττόντων τούτοις καὶ τῶν τότε Συνδίκων τῆς Κοινότητος Γ. Ἀννίνου, Α. Μεταξᾶ καὶ Αθ. Πινιατόρου. Τοῦ *Ἀσάνη* σῴζεται ἔκθεσις μακροσκελὴς περὶ τῆς ἐν τῇ νήσῳ καταστάσεως τῆς γεωργίας, τῶν φυτειῶν καὶ τοῦ ἐμπορείου τῆς σταφίδος, κατ' ἐντολὴν τῆς Κυβερνήσεως γραφεῖσα μετ' ἐρεύνας καὶ ἐν τῷ ἀρχειοφυλακείῳ, ἔτει 1725. Ἡ ἔκθεσις εἶνε καλὴ συμβολὴ εἰς τὴν τότε ἱστορίαν τῆς νήσου [2]. Ἡ οἰκογένεια *Ἀσάνη* εἶνε ἀρχαιοτάτη καὶ ἐπιφανής. Καταγομένη ἐκ Βουλγάρων, ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ιβ′ αἰῶνος ἐν Βουλγαρίᾳ, συγγενείαις συνδεθεῖσα πρός τε τοὺς αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου καὶ τὴν Ῥωσσικὴν αὐλήν. Ὁ τελευταῖος τῆς Βουλγαρίας βασιλεὺς Μιχαὴλ Ἰωάννου Ἀλεξάνδρου, παραιτησάμενος ἕνεκα ἐπαναστάσεως τὰ σκῆπτρα ὑπὲρ τοῦ Λαχανᾶ, κατέφυγε τὸ 1280 εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινοπόλει πενθερὸν

τεῦχ. 6 σελ. 290 ὑπὸ Σπ. Λάμπρου. Ἐν αὐτῇ ἀναφέρεται καὶ ἄλλος στρατιωτικὸς Ματθαῖος Κεφαλᾶς. Ἀπαντῶμεν καὶ ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1556 καὶ Στέφανον Ἀρδαβάνην διευθυντὴν τοῦ ἐπὶ τῶν βαλανιδίων φόρου (Sathas. Μεσαιων. Ἱστορ. ἔγγρ. V 178 καὶ 299). Περὶ τῶν interpreti, προσθέτομεν ὅτι τοιούτους εὕρομεν καὶ τοὺς Ἰάκωβ. Λευκόκοιλον πρὸ τοῦ 1535, Τζαννέτον Δάνδολον τὸ 1535. Ἀνδρ. Γαβριηλόπουλον τὸ 1545. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ J. Artavani ἠτήθη νὰ διορίζηται κεφαλλὴν λαμβάνων μόνον τυχηρὰς ἀποζημιώσεις (regalia sua) καὶ μὴ ὢν δικηγόρος, παύσῃ δὲ ἡ ὑπὸ τοῦ δημοσίου ἀντιμισθία (αὐτ. 174).

[1] Ἐν τῷ παλαιοτάτῳ τούτῳ κώδικι ἀπαντῶμεν καὶ τὰς ἑξῆς παλαιὰς οἰκογενείας κατόχους καὶ δωρητὰς κτημάτων, Χαλκοματᾶς, Μιχαλίτσης, Μάντουκας, Μαντάτος, Κοντογιάννης, Δουκάτος, Σουπιωνᾶς, Κρασᾶς, Μουρδοῦτος (;) Ἀβάσταγος, Γαβρίλης, Βόρος, Ἀλητρίβας (;), Δεράγος, Ληβαθινός, Στρογγυλός, Ῥασπάτος (;), Βαρθολόμος, Μαρκόπουλος, Καλοτᾶς, Σολομός, Δάνδολος, Καραβᾶς.

[2] Ἰδ. Ἔκθεσιν δημοσιευθεῖσαν παρὰ Pignat. ἔνθα ἀνωτ. II 159.

αὐτοῦ Μιχαήλ, γενόμενος ἐπὶ Ἀνδρονίκου δεσπότης τῆς Αὐτοκρατορίας. Τῆς αὐτῆς τυγχάνουσι καταγωγῆς καὶ οἱ ἐν Ἰταλίᾳ, Πελοποννήσῳ, Ἀγχιάλῳ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ποντικῆς ἀκτῆς ***Ἀσάναι.*** Κλάδος τούτων μετηνάστευσεν εἰς Πελοπόννησον ἀπὸ τῆς ιδ' ἑκατονταετηρίδος ὅπου τινὲς τούτων ἐστάλησαν ὡς ἐπίτροποι τῶν αὐτοκρατόρων. Ἐκεῖ ἀπαντῶμεν τοὺς ***Ἀσάνας*** συγγενεύσαντας καὶ πρὸς τοὺς Ζαχαρίας, τελευταίους φράγκους τῆς χώρας ἐκείνης ἡγεμόνας, καὶ πρὸς τοὺς ἐκεῖ ἕλληνας δεσπότας, μέγα δ' ἰσχύσαντας πρὸ πάντων δὲ τοὺς ***Δημήτριον***, ***Ματθαῖον*** καὶ ***Ἰσαάκιον***[1]. Ἐκεῖ ἀπαντῶμεν ἀρχομένου τοῦ ιε' αἰῶνος καὶ ἐπίσκοπον Πατρῶν ***Στέφανον Ἀσάνην*** ἀδελφὸν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Ναυαρικῆς ἑταιρίας[2] καὶ αὐθέντου Χαλανδρίτσης κεντηρίονος ***Ζαχαρίου***, ἀλλὰ καὶ πρότερον ἔτι τὸ 1320, ἀναφέρεται ***Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος Ἀσάνης***, εἰς ὃν παρεδόθη τὸ ἐν Ἀρκαδίᾳ φρούριον τῆς Σκόρτας καὶ τὰ Matagrifon, Polipant καὶ Καρύταινα ὑπό τινος Νικολούχου καταδολιευθέντος τοὺς φράγκους, ὁμώνυμος δ' αὐτῷ τὸ 1391 καὶ Κοντόσταυλος τοῦ Μωρέως. Κλάδος ἕτερος μετηνάστευσεν εἰς Ἰταλίαν, καὶ ἴσως οἱ ῥηθέντες ***Στέφανος*** καὶ ***Ζαχαρίας*** ἦλθον εἰς Πελοπόννησον ἐκ Γενεύης, ὁ πρῶτος μάλιστα λέγεται καὶ πωλήσας τὸ 1408 τὰς Πάτρας τοῖς Ἑνετοῖς ἀντὶ πεντακοσίων δουκάτων[3]. Ἐκ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ἐγκαταστάντων μείζων γίγνεται λόγος περὶ τῶν ***Μιχαὴλ*** καὶ ***Δημητρίου*** καταφυγόντων ἐκεῖ ἐκ Πελοποννήσου τὸ 1453[4] ἐπίσης δὲ περὶ ***Θωμᾶ*** γερουσιαστοῦ, ὅστις ἐπὶ κεφαλῆς εὐγενῶν οἰκογενειῶν κατέφυγεν εἰς Νεάπολιν μετέπειτα ἐπὶ Φερδινάνδου Β' τοῦ καθολικοῦ,

[1] Ἴδε τὴν Βυζαντινὴν βιβλιογραφίαν παρὰ Ἀνθίμῳ Μαζαράκῃ, ἐν Βίοις Ἐνδόξων ἀνδρ. Κεφαλλ. Ἔκδοσ. Ἑνετίας 1843, σελ. 356 - 357 ἐν σημ. Ἡ χρονία 1342 δὲν εἶνε βεβαίως ἡ τοῦ χρόνου τῶν ἀφιερωμάτων ἀλλὰ μεταγενεστέρα. Παπαρρηγοπούλου αἱ Δύο Μωραΐτισσαι ἐν Ἑστίᾳ, 13 τοῦ 1876 καὶ Δωροθέου Βουλισμᾶ ἐπιστολὴ 1819, ἐν Κωνσταντινουπόλει δημοσιευθεῖσα ὑπὸ Σ. Ἀσάνη.

[2] Κατὰ Sanuto Vita dei duchi.

[3] Θωμοπούλου Ἱστ. Πατρῶν, σελ. 293, 308, 312, 313.

[4] Philelfj Epist. LXII ὅπου καὶ vires nobiles λέγονται. Crusii. Turcograecia 91, 449, 497. Ἀναφέρονται ἄξιοι μνείας καὶ Ἰωάννης ἐν Μοθώνῃ dignis respectibus persona καὶ Δημήτριος δωρητὴς τοῦ κράτους κατὰ τὰ αὐτὰ ἔτη (Sathas. Doc. inedits relatifs à l'hist. de la Grèce (1400 - 1500) I. Paris 229, 230 - 231).

ἐγείρας τὸ 1518 καὶ τὸν ἐκεῖ ναὸν τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου ὃν καὶ γενναίως ἐπροίκισε[1]. Τῆς πολυκλάδου οἰκογενείας τινες μετ' ἄλλων ἐπιφανῶν οἰκογενειῶν[2] κατέφυγον τὰ τέλη τῆς ιϛ' ἑκατοντ. εἰς τὴν Ἀγχίαλον καὶ τὴν Ποντικὴν ἄκραν[3]. Δὲν γνωρίζομεν ἐπακριβῶς τὸν χρόνον τῆς ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐγκαταστάσεως τῶν ***Ἀσανῶν***, οὐδ' ἂν κατέφυγον κατ' εὐθεῖαν ἐκ Βυζαντίου, ὡς λέγει ὁ Σάθας, μετὰ τὴν ἅλωσιν[4], ἢ ἦλθον ἐκ Πελοποννήσου βραδύτερον ὡς ὁ Μαζαράκης ἀμαρτυρήτως[5]. Μὴ δεχόμενοι ὅτι οἱ ***Ἀζάνη*** τοῦ ιγ' αἰῶνος ἐν τῇ νήσῳ, εἰσὶν οἱ αὐτοὶ καὶ οἱ μετέπειτα ***Ἀσάναι***[6] τοῦτο γιγνώσκομεν βέβαιον ὅτι ἡ οἰκογένεια μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 καὶ 1604[7] ἐνεγράφη ἐν τῷ ἀρχοντολογίῳ τῆς νήσου, ἀριθμοῦσα βεβαίως ἱκανὰ ἔτη ἐγκαταστάσεως, ἵνα τύχῃ τῆς τιμῆς ταύτης. Ὁ λόγιος ***Σπυρίδων Γρ. Ἀσάνης*** (ἴδ. βιογρ.) ἐξέδωκε τὸ 1819 τευχίδιον ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν ᾧ ἱκανὰ περὶ τῆς ἱστορίας τῆς οἰκογενείας, δημοσιεύσας καὶ τὸ γενεαλογικὸν ταύτης δένδρον. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἐκεῖνος ὡρμήθη εἰς τὴν ἔκδοσίν του, ὅπως εἰσφέρῃ πληροφορίας τινας ἱστορικὰς ἀναγκαίας εἰς τὴν διαλεύκανσιν τῆς τότε ἔτι σκοτεινῆς περιόδου τῆς ἐν ταῖς νήσοις δυναστείας τῶν κομήτων Τόκων, προκυπτούσας ἐκ τριῶν παρὰ τῷ ***Ἀσάνῃ*** δουκικῶν ἐγγράφων καὶ

[1] Ὁ ἔτι ἐκεῖ σῳζόμενος ὀρθοδόξων ναὸς οὗτος, ἐγκαινιάσθη τὸ 1536 ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ πάπα Παύλου III ὡς ἡ μετέπειτα βοῦλα τῆς 16 Δεκεμβρίου 1544. Ὁ ναὸς πλούσιος εἰς σκεύη, ἄμφια καὶ ἐτησίας προσόδους ἀνῆκεν ἔκτοτε δικαίῳ πατρωνικῷ τοῖς Ἀσάναις ἕως οὗ μετὰ δίκην πεισματώδη μετέπειτα, ἀπόγονος τοῦ Θωμᾶ ἡ Βικτωρία παρῃτήθη παντὸς αὐτῆς δικαιώματος ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων. Ἴδε καὶ Sarnelli. Guida dei forestieri in Napoli. p. 174, 175. Rodota. Del. Rito Greco v. III Napoli p. 97.

[2] Ὡς τῶν Παλαιολόγων, Λασκάρεων (ἴδ. Παλαιολόγος, Δημήτριος καὶ Λάσκαρις Ἀνδρέας), Κατακουζηνῶν, Ῥαλλέων, Νοταράδων, Μουζαλῶν, Βατάτσιδων, Χρυσολοράδων, Εὐγενικῶν.

[3] Κατὰ Θεόδ. Ζυγομαλᾶν. Ἴδ. Σάθα. Βιογραφ. Σχεδ. περὶ Ἱερεμίου τοῦ Β'. Ἀθήνῃσι 1870, σελ. γ', σημ. 2.

[4] Νεοελλ. Φιλολ. σελ. 690.

[5] Βίοι Ἐνδόξων ἀνδρ. σελ. 358.

[6] Ἴδε Miklosich et Müller, ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 46, ἐκτὸς ἂν δεχθῶμεν ὅτι ἐκ τῆς βουλγαρικῆς οἰκογενείας κατέφυγον τότε ἐνταῦθα, ἀλλὰ πιθανώτερον πρόκειται ἴσως περὶ Ἰταλικῆς τινος οἰκογενείας γαιοκτημόνων Asani (ἑλλ. Ἀσάνης).

[7] Χιώτου. Σειρᾶς Γ' 957.

ἄλλων ὑπὸ χρονίαν 1500 σῳζομένων παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ Πεκκατὸρ συγγενεῖ αὐτοῦ [1]. Περὶ τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ **Ἀσανῶν** γνωρίζει ἡμῖν ὅτι πρὸ τοῦ 1600 ὁ Ἰωάννης ἤγαγε σύζυγον τὴν Μαργαρίταν, θυγατέρα τοῦ Μαρκαντωνίου Παλατσόλ, ἀπόγονον μετὰ πέντε γεννήσεις τοῦ Γοβέλλου Πεκκατὸρ ἀγαγόντος τὸ 1418 σύζυγον τὴν μονογενῆ κόρην τοῦ ἀπὸ τοῦ 1391 εὑρισκομένου ἐν τῇ νήσῳ ἰσχυροῦ τιμαριούχου ὑποκόμητος Ἀντωνίου Βεκαρέλ. Ἐκ τοῦ Ἰωάννου καὶ τῆς Μαργαρίτας κατάγονται ὅλοι οἱ φέροντες τὸ ὄνομα τῶν **Ἀσανῶν** κεφαλλῆνες. Ἡ οἰκογένεια δὲν ἀνεμίγνυτο φαίνεται πολὺ εἰς τὰ διοικητικά, διότι σύνδικον μὲν τῆς Κοινότητος εὕρομεν μόνον, τὸν **Σπυρίδωνα** μετὰ τοῦ Μαρ. Μετ. Λυσαίου καὶ Σπυρ. Κατσαΐτου τὸ 1788, διοικητὴν δ' Ἰθάκης τετράκις ἐκλεγέντα τὸν **Γεώργιον** περὶ οὗ ἀνωτέρω ἐλέχθη καὶ τὸν **Θεόδωρον** τὸ 1787. Οἱ ἐν Κάστρῳ κάτοικοι **Ἀσάναι** ἐδώρησαν τοῖς καθολικοῖς τὰ γήπεδα ἐφ' ὧν ἀνηγέρθη ὁ ναὸς καὶ ἡ ἐκεῖ μονὴ τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1521 - 1547, ἤδη κατερειπωμένη [2].

ΑΣΑΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Υἱὸς Γρηγορίου. Ἀνὴρ λόγιος ἐν Παταυίῳ ἐκπαιδευθείς, ἐδημοσίευσεν ἐν Ἑνετίᾳ τὸ 1816 εἰς 8ον μεταφράσας ἐκ τῆς Ἰταλικῆς, τὴν **περὶ τῶν τεσσάρων ἵππων τῆς ἐν Βενετίᾳ Βασιλικῆς τοῦ ἁγίου Μάρκου**, ἐπιστολὴν τοῦ **Α. Μουστοξύδου.**

ΑΣΑΝΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Υἱὸς Σπυρίδωνος, γεννηθεὶς τὸ 1790. Ἐσπούδασε τὰ μαθηματικὰ καὶ τὴν ἰατρικὴν ἐν Παταυίῳ, Βιέννῃ, καὶ Παρισίοις, ἤσκησε δὲ τὴν ἐπιστήμην μετ' ἐπιτυχίας ἐν Ἀργοστολίῳ, ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐπί τινα ἔτη ἐν Ἱεροσολύμοις, προσληφθεὶς ὡς ἰδιαίτερος τοῦ πατριάρχου ἰατρός. Ἐπὶ Ἀγγλικῆς προστασίας ἐξελέγη τὸ 1817 καὶ τὸ 1830 ἐγχώριος Σύμβουλος. Ἐγκρατὴς τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ ἀρχαιολογίας. Ἐδίδαξε τὰ μαθηματικὰ εὐμεθόδως ἐν τῷ Λυκείῳ Ἀργοστολίου, διορισθεὶς τῇ συστάσει τοῦ Ἰωάν. Καραντινοῦ ὅστις εἶχε διδάξει ἐκείνῳ ἐφ' ἱκανὸν τὰ μαθηματικά. Ὁ ἀνὴρ ἀπεβίωσεν ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1850 ὑπὸ χολέρας. Ἐδημοσίευσε τὰ ἑξῆς α') μετάφρασιν ἐκ τῆς Ἰταλικῆς τοῦ Raggionamento al

[1] Περὶ οἰκογ. Πεκκατὸρ καὶ τῶν ταύτης συγγενῶν ἀριστοκρατικῶν οἴκων Βεκαρὲλ καὶ Παλατσὸλ ἐκλιπουσῶν, ἴδε βιογρ. Σπυρ. Ἀσάνη καὶ Γοβέλου Πεκκατόρ.

[2] Inn. Da Modugno. Cefalonia Cattolica. Foligno 1903, σελ. 116

miglior modo d' impedire ritorno delle febbri periodiche interrotte già della china, πονήματος τοῦ ἐν Πάρμῃ καθηγητοῦ P. Rubino, ἀφιερώσας τὴν μετάφρασιν τῇ Ἰατρικῇ ἑταιρίᾳ τῶν Ἀθηνῶν. Ἐν Κωσταντινουπόλει 1841. β') ***Πραγματείαν ἐπὶ τοῦ συστήματος τοῦ*** Brown[1]. Ἱκανὰ ἄλλα ἔργα φιλολογικὰ καὶ ἰατρικὰ ἔγραψεν ὁ ἀνὴρ ἀνέκδοτα σῳζόμενα, οἷα αἱ ἀρχαιολογικαὶ διατριβαὶ ***περὶ βασιλέως***, ***περὶ ἄρχοντος***, ***περὶ γερουσιαστῶν***[2], ἡ μεταγλώττισις εἰς τὴν Ἰταλικὴν τῶν ***ἀφορισμῶν τοῦ Ἱπποκράτους*** μετὰ προλεγομένων[3], ***πραγματεία τις ἰατρικὴ*** ὑποβληθεῖσα τὸ 1843 εἰς ἀγώνισμα τῆς ἐν Ἀθήναις Ἰατρικῆς ἑταιρίας[4] καὶ ἡ μετάφρασις ἀπὸ τῆς Ἰταλικῆς τοῦ Itinerario della Bitinia, τοῦ Γεωργίου Γουλελέου[5].

ΑΣΑΝΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ. Πατὴρ τοῦ προβιογραφηθέντος γεννηθεὶς ἐν Κάστρῳ τὸ 1749 καὶ ἀποθανὼν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ 1833[6]. Τὰ πρῶτα γράμματα διδαχθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς του ***Γρηγορίου*** ἰατροφιλοσόφου καὶ ἑλληνιστοῦ, ἐφοίτησεν εἶτα ἐν Παταυίῳ ὅπου ἔτυχε τοῦ τῆς ἰατρικῆς καὶ φιλοσοφίας διπλώματος τὸ 1775· ἀλλ' ἀπὸ παίδων σφοδρὰν αἰσθανόμενος κλίσιν εἰς φυσικομαθηματικὰς μελέτας, ἐφοίτησε κατόπιν ἐν Βιέννῃ διακούσας σοφῶν ἐκεῖ τοῦ κλάδου τούτου ἐπιστημόνων. Τὸ ἰατρικὸν ἐπάγγελμα ἤσκησε μετ' ἐπιτυχίας ὅσης φιλανθρωπίας ἐν Κεφαλληνίᾳ, Ἰθάκῃ, Θεσσαλονίκῃ τὸ 1795, Ἀμπελακίοις τὸ 1799, Κωνσταντινουπόλει ἐφ' ἱκανὰ ἔτη καὶ ἐν Ἰα-

[1] Ἐγράφη ὡς ἀπάντησις. Ἴδ. Λόγιον Ἑρμῆν. Βιέννη 1811. Ὁ Χιώτης (VI 310 καὶ 312) ἀνακριβῶς λέγει ταύτην ἔργον ἄλλου ὁμωνύμου, ἀφοῦ περὶ ἑκατέρου γράφει ἰδιαιτέρας βιογραφικὰς σημειώσεις.

[2] Σώζονται παρ' ἐμοί.

[3] Μέρος ταύτης εὕρηται ἐν τῇ οἰκίᾳ τῶν υἱῶν Σπυρίδ. Ν. Δελλαπόρτα ἐν Ἀργοστολίῳ.

[4] Ἴδε Αἰῶνος, ἀριθ. 480 τοῦ 1843.

[5] Ὁ Μαζαράκης (ἔνθ. ἀνωτ. 365, 366) λέγει ἔργον τοῦ Σπυρίδωνος Ἀσάνη πατρὸς τοῦ Ἰωάννου μίαν περὶ Βιθυνίας ἀρχαιολογικὴν πραγματείαν, ἀλλ' ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ ἱστορικοῦ τῆς Κεφαλληνίας Ἰωάννου Λοβέρδου Κωστῆ πρὸς τὸν Σπυρίδωνα τοῦτον τὸ 1834, ἐξάγεται ὅτι πρόκειται περὶ τῆς μεταφρ. τοῦ Itinerario μεταφραζομένου ὑπὸ Ἰωάννου Ἀσάνη, καὶ ὅπερ ὡς φίλος ὁ Λοβέρδος, ἤγγελε τῷ πατρὶ τοῦ μεταφραστοῦ Σπυρίδωνι.

[6] Κατὰ πληροφορίας τοῦ ἐγγόνου του Σπυρίδωνος ἰατροῦ ἐν Κάστρῳ καὶ οὐχὶ ὡς ὁ Μαζαράκης (ἔνθ. ἀνωτ.) ὅτι ἐγεννήθη τὸ 1756 καὶ ἀπέθανε τὸ 1836.

σίῳ ἀπὸ τοῦ 1804, ὡς ἰδιαίτερος ἰατρὸς τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδοβλαχίας Ἀλεξάνδρου τοῦ Καλλιμάχη. Ἑλληνιστής, ἀρχαιολόγος, ἱστοριοδίφης, γλωσσομαθής, ἀλλὰ κυρίως μαθηματικός, ἐγένετο κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα περισπούδαστον πρόσωπον, διδάσκαλος διατελέσας καὶ τῶν γνωστῶν λογίων καὶ διδασκάλων τοῦ γένους, Κούμα, Γαζῆ, Γρηγορίου Κωνσταντᾶ, Ἰωανᾶ Σπαρμιώτου καὶ ἄλλων. Εἰς τὸν ἀείμνηστον συμπολίτην ἀποδίδεται ἡ εἰσαγωγὴ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἑλλάδι τῆς ἀντιφλογιστικῆς μεθόδου, ἐφ' ᾧ διάσημοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἰατροί, οἱ Makfoc καὶ Meblingen ἐκάλουν αὐτὸν ἀναμορφωτὴν τῆς ἰατρικῆς. Ὁ λόγιος συμπολίτης ἐδημοσίευσε τάδε α') ***Στοιχεῖα ἀριθμητικῆς καὶ ἀλγέβρας συγγραφέντα μὲν γαλλιστὶ παρὰ τοῦ ἀββᾶ Δέλλα Καῒλλε, μετὰ δὲ ὁ ἐν ἰατροφιλοσόφοις Σπυρίδων Ἀσάνης κεφαλλὴν εἰς τὴν καθομιλουμένην ἁπλοελληνικὴν μετηνέγκατο καὶ τελευταῖον ἐκ ταύτης εἰς τὴν Ἑλληνίδα μεθερμηνεύσατο Ἰωνᾶς ἱερομόναχος ὁ Σπαρμιώτης***. Ἐν Ἐνετίᾳ 1797 εἰς 4ον σελ. ξδ-568. Τῆς μεταφράσεως ἐγένετο καὶ δευτέρα ἔκδοσις τὸ 1800 [1]. Ὁ *Ἀσάνης* προσθεὶς καὶ ἱκανά, εὐηργέτησεν ἀληθῶς τὴν ἑλληνίδα νεότητα διὰ τῆς ἐκδόσεως ταύτης. Ὁ Κούμας λέγει ὅτι εἶνε τὸ πρῶτον ἀλγεβρικὸν σύγγραμμα, ὅπερ ἐφάνη διὰ τοῦ τύπου εἰς τὸ γένος [2]. Ὁ Ἰωνᾶς προσφωνῶν τὸν διδάσκαλον καλεῖ αὐτὸν πολύφωνον καὶ πάμμουσον, ἀφιεροῖ δὲ τούτῳ καὶ τοὺς ἑξῆς στίχους, οὓς διὰ τὸ δυσεύρετον τοῦ βιβλίου καθὼς καὶ τοὺς ἐν τῷ μεθεπομένῳ, ἀναδημοσιεύομεν ἐνταῦθα

Γαῖα Ἑλλάς, Χαῖρε, ἔφασαν αὖθις
τήν δε τὴν δέλτον προσιδοῖσαι Μῶσαι
αἶψα πλέξαν δὲ στέφος ἀδύπνοον
στέψαι Ἀσάνην

β') ***Κωνικαὶ τομαὶ τοῦ Γράντις***. Ἐν Βιέννῃ μεταφρ. 1803. Ἔκδοσις Γρηγ. Κωνσταντᾶ [3]. γ') ***Τῶν Κωνικῶν τομῶν ἀναλυτικὴ πραγματεία,***

[1] Βρετοῦ. Ν. Φ. τόμος Β' 103.

[2] Ἐν Ἱστορίᾳ ἀνθρωπίνων πράξεων, τόμῳ ΙΒ' σελ. 573.

[3] Κατὰ Μαζαράκην ἔνθ. ἀνωτ. 365. Τὸ σύγγραμμα μετετρ. ἀπὸ τῆς λατινικῆς εἰς τὴν ἁπλουστέραν ἑλληνικήν, μετηνέχθη δ' εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ὑπὸ Ἰωνᾶ ἱερομ. Σπαρμιώτου, ἐπιστασίᾳ καὶ διορθώσει Ἀνθίμου Γαζῆ, δαπάναις δὲ φιλοτίμων καὶ φιλοκάλων Ἑλλήνων αωβ εἰς 8ον, σελ. XXII—251 μετὰ δώδεκα πινάκων Π. Λάμπρου. Καταλ. Β' σπανίων βιβλίων 1864. Ἐν Ἀθήναις σελ. 38.

συγγραφεῖσα μὲν γαλλιστὶ παρὰ τοῦ ἀββᾶ. - Κάϊλλε, ἐκ δὲ τῆς Γαλλικῆς εἰς τὴν τῶν Λατίνων πρότερον μετενεχθεῖσα, μεθηρμηνεύθη ἤδη παρὰ τοῦ ἰατροφιλοσόφου Σπυρίδωνος Ἀσάνη κεφαλλῆνος εἰς τὴν ἁπλοελληνικήν, ἐκ δὲ ταύτης εἰς τὴν ἑλληνίδα, ἐπιδιορθωθεῖσα παρὰ Κωνσταντίνου Μιχαὴλ τοῦ ἐκ Λαρίσσης, τύποις ἐκδίδοται εἰς χρῆσιν τῶν Ἑλληνικῶν Φροντιστηρίων, ἐπιστασίᾳ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἀνθίμου Γαζῆ Μηλιώτου. Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας ͵αωγ΄ τύποις Φ. Α. Σχράϊμβλ εἰς 4ον μετὰ 159 πινάκων. Πρὸς ἀπόδειξιν οἵας ὁ ἀνὴρ ἀπελάμβανεν ὑπολήψεως διὰ τὰ συγγράμματα ταῦτα, ἀναδημοσιεύομεν, εἰ καὶ ὑπερβολικόν τοὺς ἐπαίνους, τὸ ἑξῆς ἡρωελεγεῖον τοῦ Γερμανοῦ Σπαρμιώτου.

Καὶ Διὸς ἀθανάτοιο σὺ φέρτερος, ἠ δέ τε Φοίβου
Ἀτρεκέως τελέθεις Διογενὴς Σπυρίδων
Τῶν γάρ, ὁ μὲν προσέηκεν ἑοῖο ἀπὸ κρατὸς αὔτως
Παλλάδ' Ἀθηναίην! τὴν τεῷ αὐτὸς ἔθου
Αὐτὰρ ὁ Μουσῶν, τὰς ῥ' ἄγεμεν λάχε, νόσφι λιασθεὶς
Μείρακι θηκεύει, κάκτανεν δέ γε πέτρῳ
Αἱ δ' αὖ αἳ ψάγ' ἵκοντο σέθεν κάρα, τὸν προλιποῦσαι
Τοὔνεκα Φοῖβος ἔης. Δεῖγμα δ' ἄρ' ἤδη βίβλος
Ἀλλ' Ἄνα ὑψιμέδων, τόδε μοι κρήηνον ἐέλδωρ
Ὑγρὰ κέλευθα βίου σῶς Ἀσάνης περάσαι!

δ΄) ***Ἐπιστολιμαία διατριβὴ πρὸς Θεόδ. Νέγρην, περὶ τοῦ θανάτου τοῦ κόμητος Μαρίνου Χαρβούρη***, ἐν Λογίῳ Ἑρμῇ τῆς Βιέννης. ε΄) ***Γενεαλογικὸν δένδρον τῆς οἰκογενείας Ἀσάνη*** ἰταλιστὶ μεθ' ἱστορικῆς εἰσαγωγῆς. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1819[1]. Ἀνέκδοτα δὲ κατέλιπεν ἔργα ὁ ἀνὴρ τὰ ἑξῆς α΄) μεταφρ. ***Γεωμετρίας καὶ Τριγωνεμετρίας Τοάλδου***, β΄) ***Ὁλοκληρωτικὸς καὶ διαφορικὸς ὑπολογισμὸς Εὐλέρου***, ἀτελὲς διὰ τὸν ἐπισυμβάντα τοῦ ἀνδρὸς θάνατον καὶ δ΄) ***ἱστορίαν τοῦ Βασιλείου τοῦ Πόντου ἐν Ἀσίᾳ.*** Ὁ ἀνὴρ φιλίστωρ καὶ φιλόπατρις προθύμως καὶ ἐν πολλοῖς συνέδραμε διὰ πληροφοριῶν καὶ προμηθείας βιβλίων, τὸν Ἰωάννην Λοβέρδον Κωστῆν ἐν τῇ ἐκπονήσει τῆς περὶ Κεφαλληνίας γνωστῆς ἱστορικῆς του μονογραφίας[2].

[1] Ἴδ. Γεώργιος Ἀσάνης ὅπου ἡ ἱστορία τῆς οἰκογενείας.

[2] Ἐξ ἐπιστολῶν του σῳζομένων παρ' ἐμοί. Ἴδ. περὶ τοῦ βίου τοῦ ἀνδρὸς πλείονα παρὰ Μαζαράκη ἔνθ. ἀνωτ. καὶ Σάθα Ν. Φιλ. — Ἡ εἰκὼν τοῦ ἀνδρὸς σῴζεται ἐν Κάστρῳ.

Β

ΒΑΛΛΙΑΝΟΙ. Οἱ γνωστοὶ μεγαλέμποροι καὶ τραπεζῖται. Ἐκ τῶν ἓξ **ἀδελφῶν** ***Μεταξᾶ, Νικολάου, Σπυρίδωνος, Μαρίνου, Παναγῆ*** καὶ ***Ἀνδρέου*** υἱῶν Ἀθανασίου, γεννηθέντων ἐν Κεραμειαῖς τῆς Λειβαθοῦς, οἱ τελευταῖοι τρεῖς, ἐτράπησαν νεώτατοι εἰς τὰ ναυτικὰ καὶ τὸ ἐμπόριον. Ὁ ***Μαρῖνος*** ἀνεχώρησεν ἐκ Κεφαλληνίας τὸ 1825 εἰς Ἀζοφικήν, προστατευθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ ἐν Ταϊγανίῳ φιλογενοῦς Κεφαλλῆνος ἐμπόρου Αὐγερινοῦ, ἠγόρασε μετ' οὐ πολὺ μικρὸν πλοῖον, ἀλλ' ἡ δεξιότης τοῦ νεαροῦ πλοιάρχου προσείλκυσε τοσοῦτον τὴν τοῦ προστάτου του ἐκτίμησιν, ὥστε μετ' ὀλίγον οὗτος διώρισεν ἐκεῖνον πλοίαρχον, μεγάλου ἱστιοφόρου πλοίου του. Ὁ ἀνὴρ τραπεὶς εἶτα εἰς τὴν ἐμπορίαν, ἐγκατεστάθη πλέον ὁριστικῶς ἐν Ταϊγανίῳ, ἔνθα μέχρι τοῦ θανάτου του ἐβίωσε. Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀειμνήστου τούτου συμπολίτου, ἀπαντᾷ ἐξαιρετικὴ ὄντως ἐμπορικὴ ἰδιοφυΐα καὶ τόλμη εἰς ἐπιχειρίσεις, ἡ δὲ πρακτικότης τοῦ πνεύματος, ἡ ἀκαταπόνητος φιλεργία καὶ ἡ ἀσφαλὴς τῶν περιστάσεων ἐκτίμησις, προοιωνίζοντο αὐτῷ ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτοῦ ἐργασιῶν, μέλλον εὐρὺ καὶ αἴσιον. Καὶ ἀληθῶς ἡ δρᾶσις, τὰ κέρδη τοῦ οἴκου καὶ τὸ κτηθὲν ὄνομα ἐν τοῖς τραπεζιτικοῖς, ἐμπορικοῖς καὶ ναυτικοῖς κύκλοις, πρωτίστως ὀφείλονται αὐτῷ. Ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ ***Μαρίνου*** ἐν Ταϊγανίῳ, ὁ ***Παναγῆς*** ὀργῶν πρὸς εὐρυτέραν ἐργασίαν, ἀνεχώρησεν ἐκεῖσε καὶ εἶτα ἐγκατέστη εἰς Ζάκυνθον, ἔνθα ἵδρυσεν ἐμπορικὸν γραφεῖον, ἐπιδοθεὶς ἰδίως εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν σιτηρῶν, ἐκεῖ δὲ καὶ ἐνυμφεύθη· ἀπὸ δὲ τοῦ 1858 ἐγκατασταθεὶς ἐν Λονδίνῳ συνέστησεν ὑποκατάστημα ἐπὶ εἴκοσι δὲ καὶ πέντε ἔτη μεταξὺ τῶν τριῶν καταστημάτων Ταϊγανίου, Μασσαλίας καὶ Λονδίνου καὶ πλείστων τῆς Εὐρώπης ἐμπορικῶν κέντρων, ἔνθα ἀντιποκριτὰς εἶχον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Κεφαλλῆνας, διεξήγετο εὐρύτατον ἐμπόριον σιτηρῶν, ὅπερ προσεπόριζε τοῖς τε Βαλλιάνοις καὶ τοῖς μετὰ τούτων συναλλασσομένοις μεγάλα τὰ κέρδη. Ὁ δὲ ***Ἀνδρέας*** ὁ καὶ νεώτερος τῶν ἀδελφῶν γεννηθεὶς τὸ 1837, ἐπίσης διεκρίθη ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς ἐργασίαις, ἄξιον δὲ μνήμης εἶνε τὸ ἑξῆς περιστατικόν, ἐλέγχον τὴν ἀκά-

θεκτον πρὸς δρᾶσιν ῥοπὴν καὶ τὴν ἀποφασιστικότητα τοῦ χαρακτῆρός του. Δέκα καὶ πέντε ἐτῶν γεγονὼς μόλις, ἐγκατέλιπε κρύφα ἡμέραν τινὰ τὴν πατρικὴν οἰκίαν καὶ κατελθὼν εἰς Ἀργοστόλιον, ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν, ἀφοῦ προσέδεσεν ἐπὶ τῶν ὤμων του τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ, ἀναρριχηθεὶς ἐπὶ ἱστιοφόρου ἀποπλέοντος εἰς Ῥωσσίαν. Ὁ πλοίαρχος διεμήνυσε τοῦτο τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἀλλ' οὗτος ἀπήντησεν εἰ καὶ ὑπερλυπούμενος διὰ τὴν στέρησιν προσφιλοῦς τέκνου, ὅτι ἔχαιρεν ἅμα διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του τούτου ἐκδηλωθεῖσαν πρὸς ἀποδημίαν καὶ ἐργασίαν ἀπόφασιν. Εἰς Ταϊγάνιον καὶ οὗτος ἀφικόμενος, ἐπεδόθη εἰς τὴν ναυτικήν, μετά τινα δὲ χρόνον ἐγένετο πλοίαρχος ἑνὸς τῶν καλλίστων τότε ἱστιοφόρων ναυπηγηθέντος ἐν Μελίτῃ καὶ ὅπερ οἱ φιλοπάτριδες ἀδελφοί, ὠνόμασαν ***Κεφαλληνίαν***. Ἐπιδοθεὶς εἶτα εἰς τὸ ἐμπόριον συνεργασίᾳ τοῦ αὐταδέλφου αὐτοῦ Μαρίνου, ἀπὸ τοῦ 1849 ἵδρυσε τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει κατάστημα, ἔνθα ἐπὶ εἰκοσαετίαν ἔδρασεν ἐν μεγάλαις καὶ τὰ μάλα κερδοφόροις ἐπιχειρήσεσιν, ἀπὸ δὲ τοῦ 1869 ἐγκατέστη εἰς Μασσαλίαν πλέον, διευθύνων τὸ ἐκεῖ μέγα κατάστημα τῆς ἐμπορίας κυρίως τῶν σιτηρῶν. Τὰ μεγάλα κέρδη τοῦ οἴκου τῶν ***Βαλλιάνων***, χρονολογοῦνται κυρίως ἀπὸ τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου, ὅτε παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ἐξαγωγῆς σίτου, κατώρθωσαν οὗτοι διὰ τῶν πλοίων αὐτῶν νὰ ἐξαγάγωσι μεγάλας ποσότητας, καὶ ἀγοράσωσι πρὸ τῆς συνομολογήσεως τῆς εἰρήνης σημαντικὰς ποσότητας, ἃς μετὰ τὴν ἄρσιν τῆς ἀπαγορεύσεως ἐπώλησαν, μεγάλας καρπωσάμενοι ἐντεῦθεν τὰς ὠφελείας. Οἱ ***Βαλλιᾶνοι*** ὑπῆρξαν θερμότατοι προστάται τῆς Ἑλληνικῆς ἐμπορικῆς ἱστιοφόρου τε καὶ εἶτα ἀτμήρους ναυτιλίας, καὶ τῶν ἐν τῇ ξένῃ συμφερόντων τῶν ὁμογενῶν, εἰς τὰ πλοῖα δὲ αὐτῶν ἢ στόλον μᾶλλον εἰπεῖν ἱστιοφόρων καὶ πυροσκάφων, ὧν τὰ πλεῖστα εἰσὶ νηολογημένα ἐν τῷ λιμένι Ἀργοστολίου καὶ εἰς τὴν λοιπὴν εὐρεῖαν ἐργασίαν τοῦ ἐμπορίου των, εὗρον πόρους ζωῆς καὶ ἀφετηρίας προόδου καὶ πλούτου πλεῖστοι Ἕλληνες, κυρίως δὲ Κεφαλλῆνες, διακρινόμενοι τὰ νῦν ὡς ναυτικοί, ἔμποροι, τραπεζῖται, βιομήχανοι, ἐφοπλισταί, τοιουτοτρόπως δὲ διὰ τῆς φιλοπάτριδος αὐτῶν προστασίας ταύτης, ὁ οἶκος σώσας πολλάκις τὴν ἐθνικὴν ναυτιλίαν, ἀπὸ ἐπικρεμαμένων ὡς ἐκ τοῦ συναγωνισμοῦ καὶ τῶν πολέμων, καταστροφῶν καὶ ἐνθαρρύνας τὴν ἀτμήρη μάλιστα ναυτιλίαν διὰ προκαταβολῶν καὶ συνεταιρισμῶν, τοὺς δ' εἰς τὰ στάδια ταῦτα ἀποδυομέ-

νους ποδηγετῶν ἅμα διὰ τῶν πρακτικῶν συμβουλῶν καὶ συστάσεων, διετέλεσεν ἀληθὴς πατὴρ τοῦ νεωτέρου ἑλληνικοῦ ἐμποροναυτικοῦ κόσμου καὶ ἐκ τῶν πρωτίστων παραγόντων τῆς πανελληνίου οἰκονομίας· ἐλπὶς δ' ὑπάρχει ὅτι τὸ φιλόπολι αἴσθημα καὶ τὴν πρὸς εὐεργεσίαν ῥοπὴν τῶν μεταστάντων ἤδη ἀδελφῶν, θὰ συνεχίσωσιν ἐπ' ἀγαθῷ τῶν ἑλληνικῶν συμφερόντων ἐν γένει οἱ ἐρίτιμοι αὐτῶν ἀπόγονοι. Ἄνδρες οἱ ***Βαλλιᾶνοι*** ἐξ εὐγενοῦς παλαιᾶς οἰκογενείας καταγόμενοι μὲν καὶ δὴ καταλεχθέντες ἐν τῇ χρυσῇ τῆς Κεφαλληνίας βίβλῳ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ις' αἰῶνος [1], ἀλλ' ὀλίγων γραμμάτων ὡς ἐκ τῆς τότε καταστάσεως τῆς παιδείας ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ μάλιστα ἐν Λειβαθοῖ κάτοχοι, ἀπέδειξαν ὅμως ἔμφυτον φιλομουσίαν καὶ πρὸς κοινωφελῆ ἔργα ἔφεσιν, ἐκ τῶν πρώτων δ' ἐμερίμνησαν πάντοτε μετ' ἰδιάζοντος ἐνδιαφέροντος περὶ τῆς γενετείρας των κωμοπόλεως, ἔνθα ἀνῳκοδόμησαν μεγαλοπρεπῆ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, ἵδρυσαν σχολαρχεῖον ὅπερ γενναίως ἐπροίκισαν, κατεσκεύασαν γεφύρας καὶ ὁδούς, ἐπροικοδότησαν ὀρφανάς, ἐσπούδασαν νέους καὶ πολλοῖς διήνυξαν στάδια ἐργασίας καὶ προόδου· ὑπὲρ δὲ τῶν ἐν Ἀργοστολίῳ εὐεργετικῶν ἱδρυμάτων, συνεισήνεγκον γενναῖα ποσά, εὐλόγως δὲ πάνυ οὐ μὴν ἀναγράφονται ἐν τῇ πλακὶ τῶν εὐεργετῶν, ἀλλὰ καὶ αἱ εἰκόνες αὐτῶν κοσμοῦσι τὴν αἴθουσαν τοῦ καταστήματος. Ὡσαύτως τρανὸ δεῖγμα τῆς ὑπὲρ τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν μερίμνης καὶ ἀγάπης τυγχάνει καὶ ἡ ἐπὶ τῆς θεομηνίας τοῦ περονοσπόρου, γενναία συνδρομὴ ἐκ διακοσίων χιλ. δραχμῶν, ἱκανῶν ποσῶν ὡς γνωστὸν τότε ἀποστειλάντων καὶ τῶν ἀνεψιῶν αὐτοῦ καὶ ἄλλων πλουσίων κεφαλλήνων. Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου ὅπερ ἀπέστειλεν ὁ ἀείμνηστος ***Παναγῆς***, αἱ τεσσαράκοντα χιλιάδ. διενεμήθησαν εἰς τοὺς ἐν Κεραμειαῖς κατοίκους· ἀλλὰ καὶ ταῦτα πάντα ὑστεροῦσι πρὸ τῆς ἡγεμονικῆς δωρεᾶς ἢ κληροδοτήματος αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ὅλης νήσου, καταλιπόντος πεντακοσίας χιλιάδων λιρῶν στερλινῶν κατατεθειμένων ἤδη εἰς τὴν London and Westimster BanK, ἵνα οἱ ἐτήσιοι αὐτῶν τόκοι, διατίθενται ὑπὸ τῶν ἐκτελεστῶν ἀνεψιῶν αὐτοῦ ἐξ ἀδελφῶν κ.κ. Βασιλείου, Μαρίνου καὶ Ἀλκιβιάδου, πρὸς σκοποὺς ἀγαθοεργούς, ἱδρύσεις σχολείων, συντηρήσεις ναῶν καὶ βοηθείας ἀπόρων. Ὑπὸ τὰς γενικὰς ταύτης κατηγορίας, καὶ ἑρμηνευομένου πλατύτερον τοῦ πνεύ-

[1] Χιώτου Σειρᾶς III 957.

ματος τῆς διαθήκης, ἡ ἀπὸ προτέρων ἐγνωσμένη καλὴ πρόθεσις, φιλοδικαιοσύνη, ὀξυδέρκεια καὶ ἡ πρὸς τὴν παλαιὰν μητρίδα ἀγάπη τῶν ἀνταξίων τῷ διαθέτῃ ἐκτελεστῶν, δι' ἀκριβοῦς ἐκτιμήσεως τῶν τῆς νήσου ἀναγκῶν καὶ πρὸς σκοπιμωτέραν τοῦ χρήματος διάθεσιν προβαινόντων, βεβαιότης ὑπάρχει ὅτι πλείστων θὰ τύχῃ ἡ νῆσος τῶν εὐεργετημάτων, πρὸς ἀέναον μνήμην τοῦ γενναιοδώρου της γόνου. Ἀλλ' οἱ ἀδελφοὶ **Βαλλιάνοι**, ὡς καὶ ἐν τῇ καθ' ὅλου ἐμπορικῇ των δράσει, δὲν ἐδείχθησαν τοπικισταὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ γενικωτέρων ἐθνικῶν ζητημάτων ἐμερίμνησαν. Γνωστὴ ἡ θερμῇ συστάσει τοῦ ἀειμνήστου μητροπολίτου καὶ φίλου αὐτῶν Γερμανοῦ, γεννναία εἰσφορὰ πρὸς ἔγερσιν ἱερατικῆς ἐν Ἀθήναις σχολῆς, εὐγλωττότατα δὲ λαλεῖ ὑπὲρ τῆς γενναιότητος καὶ φιλομουσίας αὐτῶν, τὸ ἐν Ἀθήναις ἔκπαγλον μέγαρον τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης θεμελιωθὲν τὸ 1888 καὶ δι' ὃ ἐδαπάνησαν περὶ τὰ τρία ἑκατομ. δραχμῶν, ἐφ' ᾧ δικαίως ἐγείρονται μὲν καλλιτεχνικώτατοι οἱ ἀνδριάντες τοῦ μὲν **Παναγῆ** ἐν τῇ πλατείᾳ, τῶν δὲ **Μαρῆ** καὶ **Ἀνδρέου** ἐν τῇ εἰσόδῳ, πλὰξ δ' ἐντετειχισμένη ὕπερθεν τῆς θύρας τῆς αἰθούσης, διαμνημονεύει τὸ γεγονός. Τῶν τιτάνων ἀληθῶς τοῦ καθ' ὅλου ἐμπορίου καὶ τῆς ἐργασίας αὐταδέλφων **Βαλλιάνων**, ἀπέθανον ὁ μὲν **Μαρῖνος** ἐν Ταϊγανίῳ τὸ 1896, ὁ **Ἀνδρέας** ἐν Μασσαλίᾳ τὸ 1887 καὶ ὁ **Παναγῆς** ἐν Λονδίνῳ τὸ 1902.

ΒΑΛΛΙΑΝΟΣ ΑΝΘΙΜΟΣ. Κατὰ κόσμον **Ἀναστάσιος**, ἀκμάσας κατὰ τὰ μέσα τοῦ ιη' αἰῶνος. Ἀνὴρ λόγιος κυρίως ῥήτωρ ἐκκλησιαστικὸς ἄξιος λόγου. Πρωτονοτάριος τῷ 1751 τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀβραμίου Μελισσηνοῦ. Τούτου σῴζονται χειρόγραφοι ἔν τε τῷ ἀρχείῳ Νικολάου Πολλάνη ἱερέως καὶ παρὰ τοῖς ἀδελφοῖς Π. Μελισσηνοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ ***δύο λόγοι***, ὁ μὲν ἐκφωνηθεὶς τὸ 1745 κατὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου Ἀβραμίου Μελισσηνοῦ, ὁ δὲ τὸ 1759 κατὰ τὴν κηδείαν τοῦ αὐτοῦ. Σῴζεται ὡσαύτως ἀνέκδοτος ***λόγος γενόμενος περὶ τοῦ καθαρτηρίου πυρὸς πρός τινα ἄρχοντα Κεφαλληνιώτην, ποιηθεὶς μετ' ἐπιμελείας ὑπὸ τοῦ σοφωτάτου Ἀνθίμου κυρίου Βαλλιάνου Κεφαλληνιώτου εἰς τὸ ἀφελεῖν παρ' αὐτοῦ τὰ βέλη, δι' ὧν περ ὁ προρρηθεὶς τρωθεὶς ἐπλήγη ὑπὸ τῶν ἑτεροδοξούντων καὶ κακῶς φρονούντων φρατόρων***[1].

[1] Καταλ. χειρογ. Ἐθν. Βιβλ. ἀρ. 1143.

ΒΑΛΛΙΑΝΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ῥωσσίᾳ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Λοχαγὸς ἐν τῷ Ῥωσσικῷ Στρατῷ καὶ ἀγωνιστὴς κατὰ τὴν Ἑλλ. ἐπανάστασιν, ἐπὶ Ὄθωνος δὲ καταταχθεὶς ἐν τῷ στρατῷ καὶ προαχθεὶς εἰς συνταγματάρχην τοῦ μηχανικοῦ εἶτα δὲ τῶν γενικῶν ἐπιτελῶν. Σπουδάσας ἐν Πετρουπόλει ἐγένετο ἐγκρατὴς τῆς ῥωσσικῆς καὶ τῆς γαλλικῆς φιλολογίας, ἀπὸ νεαρᾶς δ' ἡλικίας διαπνεόμενος ὑπὸ αἰσθημάτων εὐσεβείας, ἠσχολήθη εἰς θεολογικὰς μελέτας προασπίσας τὴν ὀρθοδοξίαν σθεναρῶς διὰ τῶν δημοσιευμάτων αὐτοῦ, ὅταν ὁ προσηλυτισμὸς ἠπείλει νὰ καταφέρῃ καίρια τραύματα κατὰ τῆς Ὀρθοδόξου ἐκκλησίας[1]. Φιλόπατρις καὶ φιλελεύθερος ἐλθὼν τὸ 1848 εἰς Κεφαλληνίαν, ἀνεμίχθη εἰς τὰ τῆς τότε ἐπαναστάσεως, ἐφ' ᾧ οὗτός τε καὶ ὁ συγγενὴς αὐτοῦ *Στέφανος* κατεδιώχθησαν, ἐδημοσίευσαν δὲ τότε καὶ ἀπολογίαν τῆς καταγγελίας ἐκείνης[2]. Ἀπεβίωσε πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐν Ἀθήναις. Ἔργα τοῦ ἀνδρὸς εἰσί. α') ***Ἀλήθεια τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας***. Ἐκ τῆς ῥωσσικῆς. Ἐν Ἀθήναις 1854. β') ***Διάλογος περὶ ὀρθοδοξίας τῆς Ἀνατολ. Ἐκκλησίας***. Ἐν Ἀθήναις 1853. γ') ***Παράρτημα τῆς Ἀληθείας τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι λόγος τῆς καθολικῆς Ὀρθοδοξίας***. δ') ***Διαφοραὶ ὀρθοδόξου καὶ καθολικῆς Ἐκκλησίας***. ε') ***Ἀλήθειαι τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος***. ϛ') ***Ἀνασκευὴ τοῦ ἰησουΐτου Γαγγάριν ἐπιστρέψαντος εἰς τὸν καθολικισμόν***. ζ') ***Ἱστορία τῆς Ῥωσσικῆς Ἐκκλησίας***, Ἀθήνῃσι 1851. η') ***Δογματικὴ Θεολογία ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας*** τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἀντωνίου. Ἐκ τῆς Ῥωσσικῆς. 1858. θ') ***Ὁ θάνατος τοῦ ἐκ Σμολένσκης πρίγκηπος Ποτέμκην συμβὰς τὸ 1812 ἔτος***, τραγῳδία εἰς πράξεις τρεῖς, ἐν Ἀθήναις. 1850. ι') ***Ἐπιστολαὶ περὶ τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας***. Ἐκ τοῦ ῥωσσικοῦ, ἐν Ἀθήναις. 1864. ια') ***Παράρτημα περὶ τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν***. ιβ') ***Λόγος τῆς καθολικῆς ὀρθοδοξίας πρὸς τὸν ῥωμαϊκὸν κατολικισμὸν καὶ πραγματεία περὶ τῆς διαφορᾶς τῆς προτεσταντικῆς ἢ τῆς τῶν διαμαρτυρομένων διδασκαλίας ἀπὸ τῶν τῆς Ὀρθοδοξίας ἀληθειῶν, συγγραφέντα μὲν ῥωσσιστὶ καὶ ἐκδοθέντα τὸ 1852 ἔτει ἐν Μόσχᾳ, ἐξελληνισθέντα δὲ ὑπὸ Θ. Βαλλιάνου***. Ἀθήνῃσι. 1853. ιγ') ***Ἀνάμνησις τῆς ἱερᾶς στέψεως Ἀλε-***

[1] Rangabé. Hist. de litt. de la Grèce mod. 224.
[2] Χιώτου VII 321.

ξάνδρου Β', ἐν Ἀθήναις. 1857, ιδ') *Ἑρμηνεία τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ περὶ λειτουργίας*. Ἐκ τοῦ ῥωσσικοῦ, ἐν Ἀθήναις 1859, δημοσιευθεῖσα ὑπὸ τῆς συζύγου του Ἀναστασίας μετὰ θάνατον τοῦ μεταφραστοῦ. ιε') *Διάλογος μεταξὺ ἐρευνητοῦ καὶ πεποιθότος περὶ ὀρθοδοξίας τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς ἀποπομπῆς τῶν Ἰησουϊτῶν ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου*[1].

ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ ΔΗΜΟΣ. Υἱὸς Πέτρου γεννηθεὶς ἐν Κεφαλληνίᾳ λήγοντος τοῦ ιη' αἰῶνος. Ἀνὴρ ἐπιμεμελημένης ἀγωγῆς καὶ αἰσθημάτων εὐγενῶν, διετέλεσεν ἐπὶ Ἀγγλικῆς προστασίας ἀνώτερος δημόσιος ὑπάλληλος καὶ ἐτιμήθη φιλίᾳ καὶ σχέσει διαπρεπῶν ἀνδρῶν ὡς τοῦ Κοραῆ, τοῦ Καποδιστρίου καὶ ἄγγλων πολιτικῶν καὶ λογίων. Ἐξελέγη βουλευτὴς συντηρητικὸς καὶ ἐγένετο ἱππότης τοῦ Τάγματος τῶν ἁγίων Μιχαὴλ καὶ Γεωργίου. Ἀνὴρ ἐκτάκτου καλλονῆς, ἁβρότητος τρόπων καὶ φιλομουσίας ἐνυμφεύθη πλουσίαν χήραν ἄγγλου ἐπισκόπου ἐρασθεῖσαν αὐτοῦ. Φοιτητὴς ἐν Ἑσπερίᾳ, ἠσχολεῖτο εἰς τὴν ποίησιν καὶ εἰς μελέτας φιλολογίας καὶ αἰσθητικῆς. Τότε ἐδημοσίευσεν ἐν Φλωρεντίᾳ ἔτει 1815 Discorso intorno l' origine della poesia dramatica ἔγραψε δὲ καὶ τὸ ἔτι ἀνέκδοτον Lettere sulla vita e le opere dei poeti greci col aggiunta di varie note sopra i principali poeti della altre nazioni[2]. Ἐκ φιλοπατρίας ὁρμώμενος ἐνόμισε δικαίωμα αὐτοῦ ὡς Ἰονίου, ν' ἀναμιχθῇ ἀνεπισήμως εἰς τὰ τοῦ Συνεδρίου τῆς Βιέννης ἔτει 1815, ὑποβαλὼν τὰς σκέψεις αὐτοῦ περὶ Ἑπτανήσου ἐλπίσας δ' εἰς τὸ φιλικὸν πρὸς αὐτὸν αἴσθημα τινῶν ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων. Τὸ ὑπόμνημα ἔφερε τίτλον Nota sopra la Republica jonia presentata al Congresso di Vienna, εἰς τοῦτο δὲ καὶ ἀπαντήσεις ἐδόθησαν μετὰ προθυμίας καὶ ὑποσχέσεων ὑπὸ τῶν λόρδων Stewart, καὶ Clancarty, τοῦ βαρώνου De wessenberz, τοῦ ἱππότου Labrador καὶ τοῦ πρίγκηπος Talleyrand. Ταῦτα πάντα ὁ φιλόπολις *Βαλσαμάκης* ὑπέβαλεν εἰς τὴν Ἰόνιον Γερουσίαν τῇ 3 Ἰουνίου 1815, δημοσιεύσας εἰς ἴδιον τεῦχος ἐν Βιέννῃ τῇ 10 Ἰουλίου 1815. Ὁ ἀνὴρ παρακολουθήσας οὕτω τὰς πολιτικὰς τύχας τῆς Ἑπτανήσου, ἐδημοσίευσεν ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1865 καὶ τὸ ἱστορικὸν αὐτοῦ πόνημα

[1] Οἰκονόμου Κ. Βίος Στούρζα. Ἐν Ἀθήναις, σελ. 26.
[2] Pignat. Mem. II 298.

Divers ducuments concernant la République Septinsulaire. Ὁ **Βαλσαμάκης** ἐπλούτισε διὰ νέων ἀντικειμένων ἀρχαίας τέχνης καὶ ἰατρικῆς τὸ ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του **Κωνσταντίνου** περιελθὸν αὐτῷ φυσιολογικὸν μουσεῖον ὅπερ ἐτήρει εἴς τινας αἰθούσας τῆς ἐν Ἀργοστολίῳ οἰκίας του, ταξινομίσας αὐτὸ ἐπιστημονικώτερον. Τὸ μουσεῖον τοῦτο ἠγοράσθη ἐν Φλωρεντίᾳ, σπανία δ' ἦτο ἡ ἐκ κηρίνων ἐκμαγείων καὶ προπλασμάτων συλλογὴ τῶν διαφόρων περιόδων τῆς ἐγκύου γυναικὸς καὶ τοῦ κυοφορουμένου ἐμβρύου. Ὁ ἀνὴρ ποθῶν νὰ καταστῇ χρήσιμος τοῖς συμπολίταις αὐτοῦ, ἐκληροδότησε τὰς ἐν λόγῳ συλλογὰς τῷ δήμῳ Ἀργοστολίου ὑπὸ τὴν διαλυτικὴν αἵρεσιν νὰ περιέρχωνται αὗται τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ Πηνελόπῃ ἂν ἐν ὡρισμένῳ χρόνῳ ὁ δῆμος δὲν διώριζεν εἰδικὸν καθηγητὴν πρὸς διδασκαλίαν. Δυστυχῶς εἴτε δι' ὀλιγωρίαν τῆς ἀρχῆς, εἴτε διὰ τὸ δυσκατόρθωτον τῆς διδασκαλίας εἰδικῶν ἐπιστημονικῶν μαθημάτων, ἡ νῆσος ἐστερήθη τοῦ μουσείου, ὅπερ ἡ τοῦ κληροδότου κληρονόμος ἐπώλησεν εἰς τὸ Ἐθνικὸν πανεπιστήμειον τὸ 1883, ἀντὶ δραχμῶν ἑπτὰ καὶ ἡμισείας χιλιάδων! [1] Ὁ **Βαλσαμάκης** τυγχάνει εἷς τῶν ἱδρυτῶν τῶν ἐν Βιέννῃ Ἑταιριῶν τῶν φιλομούσων καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ἦν ἐπίσης ἑταῖρος τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Ἀκαδημίας τῶν Ὡραίων τεχνῶν, τῆς Societé Colombaire des sciences et d'antiquités, καὶ μέλος ἀντεπιστέλλον τῆς τῶν Γεωργοφίλων ἐν Γαλλίᾳ, τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου καὶ τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας. Ἀπέθανεν γηραιότατος ἐν Κερκύρᾳ. Οἱ **Βαλσαμάκαι** εἰσὶ παλαιοτάτης φραγκικῆς καταγωγῆς. Τὸ 1428 ἐπὶ Καρόλου Τόκου ἡ οἰκογένεια ἔλαβεν ἐν τῇ νήσῳ τιμάρια, καὶ ἦτο βαρωνική [2]. Κατὰ τὰς ἐν τῷ οἴκῳ παραδόσεις, ἐκ δύο ἀδελφῶν ἀναχωρησάντων ἐκ Κρήτης, ὁ μὲν μετηνάστευσεν εἰς Σικελίαν ὅπου ἔτι σώζονται τάφοι τινὲς οἰκογενειακοί, ὁ δ' εἰς Κεφαλληνίαν, ἔνθα καταταχθεὶς ἐν τοῖς προνομιούχοις (privilegiati), ἀνέλαβεν ὑποχρέωσιν νὰ παράσχῃ τοῖς αὐθένταις ἀριθμόν τινα ὁπλιτῶν, τὸ προνόμιον δ' ἀνενεώθη τὸ 1638, ὅτε νέος κατηρτίσθη κατάλογος τῶν προνομιούχων οἴκων τῆς νήσου, ἐπὶ τοῦ ἰνκουϊζίτορος καὶ ἀβογαδόρου

[1] Ἐντολοδόχος τοῦ πανεπιστημίου ἐστάλη τότε εἰς Κεφαλληνίαν ὁ καθηγητὴς τῆς ἀνατομίας Δαμιανὸς Γεωργίου.

[2] Ἴδε. Ἀνέκδοτον ἱστορίαν τῆς Κεφαλληνίας, ὑπὸ Πέτρου Χοϊδᾶ καὶ Χιώτου II 390.

τῆς Ἀνατολῆς Ἰωάννου Καπέλου[1]. Εἰς τὴν Χρυσῆν βίβλον συμπεριελήφθησαν οἱ **Βαλσαμάκαι** μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593-1604[2] ἔτυχον δὲ καὶ τίτλου κόμητος ἐπὶ Ἑνετῶν τὸ 1796[3]. Ἡ οἰκογένεια κατῴκησε κατ' ἀρχὰς εἰς τὰς τότε **Κάτω Πεσάδες**, οἱ δὲ **Κουντοῦραι** εἰς τὰς **ἐπάνω Πεσάδες** ὡς ἐκαλοῦντο τότε τὰ νῦν Κουντουρᾶτα[4]· ἀλλ' εἰς τοὺς μὴ γνησίους ἀπογόνους τῶν παλαιῶν τιμαριούχων, δὲν ἐπετρέπετο νὰ κατοικῶσιν ἅμα νυμφευόμενοι ἐν τῇ κωμοπόλει, ἀλλ' εἰς τὴν εἴσοδον αὐτῆς ὅπου τὰ νῦν αἱ συνοικίαι **Σκαλιὰ** καὶ **Νιοχῶρι**. Ἡ οἰκογένεια τὸ 1490 περιέθαλψεν ἄγγλον τινα βαρῶνον **Γουλιέλμον** ναυαγόν, οὗτος δὲ ἐγκαταστὰς πλέον ἐν τῇ νήσῳ καὶ νυμφευθείς, ἐγένετο ὁ γενάρχης τοῦ οἴκου **Ἰγγλέση** (English)[5].

ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Ἀδελφὸς τοῦ προηγουμένου, ἰατροφιλόσοφος, εὐρείας δ' ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως καὶ γλωσσομαθέστατος. Κατέγινεν εἰς τὰς βιβλιοθήκας τῆς Εὐρώπης καὶ τὰ ἀρχεῖα πρὸς συλλογὴν ἱστορικῆς περὶ Κεφαλληνίας καὶ Ἑπτανήσου ἐν γένει ὕλης καὶ μάλιστα νομισματικῆς, φιλάρχαιος λίαν τυγχάνων καὶ ἀφειδῶς δαπανῶν πρὸς κτῆσιν ἀντικειμένων ἱστορίας καὶ ἀρχαίας τέχνης. Ἐν Φλωρεντίᾳ ἠγόρασε τὸ ἀνωτέρω εἰρημένον, παρὰ τοῦ ἐκεῖ περιωνύμου κατασκευαστοῦ ἐν τῷ θεατηρίῳ, Φοντάνα. Ἤσκησε τὴν ἰατρικὴν ἐν Κύπρῳ τὸ 1821[6]. Ἀφῆκεν ἀνέκδοτα τὰ ἑξῆς ἔργα. α') Raccolta di varie notizie riguardanti la storia di Cefalonia tanto antica che moderna, ἐξ ἐρευνῶν ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Φλω-

[1] Libro ordini, ἐν ἀρχείῳ Τσιμαράτου καὶ Libro municipale, ἐν ἀρχειοφυλ. Κεφαλλ.

[2] Libro Consigli αὐτ.

[3] Χιώτου III 960.

[4] Κατ' ἔγγραφον ὅπερ διέσωζεν ὁ μακαρίτης Ἀντώνιος Κουντούρης. Κωμόπολις Πεσάδα ἢ Πεσάδες τῆς Λειβαθοῦς ἀπαντᾷ τὸ 1262 καλουμένη Πεσνάδα καὶ Πεονάδα (Miklosich et Müller ἔνθ. ἀνωτ. 45, 67), τὸ δὲ 1583 ἐν τῇ τότε ἀπογραφῇ ἀπαντᾷ ἔτι, Cato Passadha καὶ Apano Passadha.

[5] Τὸ οἰκογενειακὸν δένδρον τῶν Ἰγγλέση μετὰ τοῦ στέμματος, σώζεται παρὰ τῷ κ. Κοσμᾷ Ἰγγλέσῃ ἐν Πεσάδαις. Τὰς πλείστας ἐκ τῶν ἐν τῷ κειμένῳ πληροφοριῶν, ἐγνωστοποίησέ μοι ὁ σεβαστός μοι φίλος κ. Νικόλαος Μ. Βαλσαμάκης.

[6] Σαριπόλου. Αὐτοβιογραφικὰ ἀπομνημονεύματα. Ἐν Ἀθήναις, 1889 σελ. 9.

ρεντίας, διαιρουμένου τοῦ ἔργου εἰς κεφάλαια, φέροντος δὲ χρονίαν 1807 καὶ διαλαμβάνοντος περὶ τῆς νήσου ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι τοῦ 1453· ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ πόνημα ἔμεινεν ἀκατάτακτον σχεδὸν καὶ χασματικὸν β′) Libro che contienne la numismatica della sette isole joniche μετ' εἰκόνων, φέρον χρονίαν 1809 [1] γ′) ἐδημοσιεύθη ἐν Φλωρεντίᾳ τὸ 1814, τὸ εἰς τρία ᾄσματα διηρημένον αὐτοῦ ποίημα La morte di Saffo μετ' εἰκόνων.

ΒΑΣΑΛΜΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Ἐκ Πεσάδων. Ἐσπούδασε τὰ γυμνασιακὰ ἐν Σύρῳ καὶ τὰ νομικὰ ἐν Aix τῆς Γαλλίας, ἀσκήσας τὸ ἐπάγγελμα ἐν Ἑλλάδι καὶ Ῥωμουνίᾳ ὅπου καὶ τὸν καθηγητὴν τῆς Γαλλικῆς ἐπηγγέλθη, ἐκδοὺς ἐκεῖ *καὶ γραμματικήν*. Ἐγκατασπὰς τὸ 1865 ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐπεδόθη καὶ εἰς τὰ τραπεζιτικά. Ἐκεῖ ὡς λόγιος διατέλεσε καὶ ἔφορος τῶν σχολῶν, ὑπέρ δὲ τῆς σχολῆς τῶν ἀπόρων κορασίων ἐν Σταυροδρομίῳ, πολλὰ ἐμερίμνησε ἐκφωνήσας καί τινας *λόγους* ἐν αὐτῇ, οὓς ἐδημοσίευσε τὸ 1875 ἐν Ἀθήναις, ἔνθα ἀπὸ τοῦ 1872 ὁριστικῶς ἐγκαταστάς, ἐγένετο ὁ ἱδρυτὴς τῆς Πιστωτικῆς τραπέζης, ἣν καὶ διηύθυνε μέχρι τοῦ 1877 ὅτε ἀπέθανε λιπὼν μνήμην ἀνδρὸς ἐντίμου καὶ φιλοπάτριδος.

ΒΑΣΑΛΜΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ 1834 ὑπὸ πατρὸς Μαρίνου [2]. Τὰς ἐγκυκλίους σπουδὰς διανύσας ἐν Κερκύρᾳ καὶ Κωνσταντινουπόλει, ἐφοίτησεν εἶτα ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Σιέννης ὅπου καὶ ἔτυχε τοῦ διδακτορικοῦ στεφάνου τῆς Νομικῆς τὸ 1854, ἀκροασθεὶς καὶ παραδόσεων ἐν Παρισίοις ὁπόθεν ἐπανῆλθε τὸ 1856 εἰς Κεφαλληνίαν, ὅπου κατετάχθη εἰς τὸ ῥιζοσπαστικὸν κόμμα καὶ ἐγένετο ἓν τῶν δραστηριωτέρων μελῶν τῆς τότε μεταβληθείσης εἰς πολιτικὸν σωματεῖον Ἐμπορικῆς ἐν Ἀργοστολίῳ λέσχης, συνεργαζόμενος

[1] Τὰ χειρόγραφα εὑρισκόμενα ἐν τοῖς ὑπὸ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολ. Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος ἀγορασθεῖσι χειρογράφοις τοῦ ἀειμνήστου Ι. Ῥωμανοῦ, ἀπόκεινται ἤδη ἐν τοῖς ἀρχείοις ταύτης.

[2] Οὗτος σπουδάσας τὴν ἰατρικὴν δαπάναις τοῦ θείου του Νικολάου ἰατροῦ ἐν Ἀνατολῇ ἀσκοῦντος τότε τὸ ἐπάγγελμα, ἐνεκατέστη ἐν Κυδωνίαις. Ἐκεῖ προήδρευσε τὸ 1821 τῶν Φιλικῶν, μετὰ δὲ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως ταύτης, διέτριψεν εἰς Σῦρον ὁπόθεν αὖθις ἐπανῆλθεν εἰς Κυδωνίας. Καὶ εἰς Πάτρας κατέφυγον Βαλσαμάκαι ἐκ Κεφαλληνίας, εἶναι δὲ ἡ τανῦν οἰκογένεια τῶν Τσέρτων ἢ Τσερτιδῶν, ἴδ. Θωμοπούλου, ἔνθ. ἀνωτ. 406.

κυρίως μετὰ τῶν Γερ. λειβαδᾶ καὶ Δημ. Μηλιαρέση. Τὸ σωματεῖον ἐκεῖνο ἦτο ὄντως κέντρον πατριωτικῆς ἐργασίας τότε, διότι διετέλει εἰς ἀνταπόκρισιν καὶ μετὰ τῆς ἐν Κοπεγχάγῃ ἀποστολῆς, καὶ μετὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς, περὶ τοῦ Ἑπτανησιακοῦ ζητήματος. Τὸ κέντρον τοῦτο, ὅπερ ἐλάμβανεν ἐνεργὸν ζωηρὸν μέρος εἰς τὰς ἑκάστοτε ἐκλογὰς προέβαλε τὴν ὑποψηφιότητα τοῦ ***Βαλσαμάκη*** ὡς ἐγχωρίου συμβούλου. Ἀποτυχὼν εἰς τὰς ἐκλογάς, ἀπεδύθη εἶτα εἰς τὰς βουλευτικὰς τοῦ ιϛ′ Κοινοβουλίου ἐκλεγεὶς ἐν τῷ κληθέντι τότε ῥιζοσπαστικῷ συνδυασμῷ τῆς ***Δεκανδρίας***. Μετὰ τὴν ἕνωσιν ἀπὸ τῆς Β′ ἐν Ἀθήναις ἐθνοσυνελεύσεως, ἀπετέλεσε μέλος ὅλων σχεδὸν τῶν μετὰ τὸ 1875 βουλῶν τῆς Ἑλλάδος, διορισθεὶς καὶ Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης τὸ 1879-1880. Ὁ ἀνὴρ ὑπῆρξεν ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων βουλευτῶν τῆς νήσου, καὶ ἐκ τῶν καλῶν τῆς βουλῆς ῥητόρων. Ἡ μακρὰ αὐτοῦ πεῖρα καὶ αἱ πολιτειακαὶ μελέται ἐμόρφωσαν παρ' αὐτῷ σύστημα οἰκονομολογικῶν καὶ πολιτικῶν ἰδεῶν, ὧν πολλάκις παρέσχεν ἀποδείξεις, συζητήσας περισπούδαστα κυρίως οἰκονομολογικὰ ζητήματα. Εἰς τ' ἀφορῶντα δὲ τὴν Ἑπτάνησον, πολλάκις ὑπερεμάχησε ὑπὲρ τῶν δικαίων αὐτῆς μετὰ σθένους καὶ βαθείας τῶν πραγμάτων γνώσεως, εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν μάλιστα μετὰ τῶν λοιπῶν ἀντιπροσώπων κατώρθωσαν ν' ἀποφύγωσι δεξιῶς τὸν ἐπικρεμασθέντα τότε κίνδυνον τῆς ἐξ ἐφόδου ἀφομοιώσεως, διὰ τῆς ἐπιτευχθείσης ἀναβολῆς πρὸς μείζονα τοῦ ζητήματος μελέτην, τῆς πρὸς τοῦτο δ' ὁρισθείσης ἐπιτροπῆς μέλος ἐξελέχθη καὶ ὁ ***Βαλσαμάκης***. Εἰς τὴν δίκην τῶν ἐπισκόπων, ὁ ἀνὴρ διὰ τὴν ῥητορικὴν δύναμιν καὶ νομικὴν πεῖραν ἐξελέχθη μεταξὺ τῶν πέντε τῆς Βουλῆς εἰσαγγελέων ἀγορεύσας διὰ μακρῶν εὐγλώττως, καὶ μετ' εἰλικρινοῦς ζήλου ὑπὲρ τῶν πολιτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν, ἱκανότατος δειχθεὶς ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῆς πολυπλόκου διαδικασίας, κατὰ τὴν τότε κρίσιν τῆς δημοσιογραφίας. Ἡ ἀγόρευσις αὐτοῦ ἐδημοσιεύθη ἰδιαιτέρως ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ 1876 εἰς 4ον ἐν σελίσι 69. Φίλος πολιτικὸς κατ' ἀρχὰς τοῦ Κουμουνδούρου, ἐτάχθη τούτου θανόντος, ὑπὸ τὸν Χ. Τρικούπην, ὅστις πεποιθὼς εἰς τὴν κοινοβουλευτικὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀξίαν, οὐ μόνον προὔτεινεν αὐτῷ τὸ 1887 ὑπουργικὸν χαρτοφυλάκιον, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰσήγησιν ἀνέθετο τῶν νομοσχεδίων περὶ ἄρσεως τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας καὶ περὶ προπαρασκευῶν τῆς χώρας, ἀλλὰ τὴν μετέπειτα

πολιτικὴν τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτοῦ καὶ ἰδίᾳ τὴν οἰκονομικὴν μὴ ἀσπαζόμενος, μετέστη εἰς τὰς τάξεις τῆς κατ' ἐκείνου ἀντιπολιτεύσεως ἐν τοῖς ἐπιφανέσι καταλεχθεὶς ἔκτοτε. Μεταξὺ τῶν ὑπ' αὐτοῦ πολεμηθέντων νομοσχεδίων ἦν καὶ τὸ περὶ εὐρείας περιφερείας, ἐδημοσίευσε δ' ἰδιαιτέρως τὸ 1886 τὰς κατ' ἐκείνου γνώμας του, ἐν Κεφαλληνίᾳ τύποις *Προόδου* σελ. 16. Ἐκλεγεὶς βουλευτὴς τοῦ νομοῦ τότε ἀνέπτυξε πολλὴν δρᾶσιν, ὑπεστήριξε δὲ σὺν τοῖς ἄλλοις ἀπὸ τότε τὴν ἀναστολὴν τοῦ χρεωλυσίου, καὶ τὴν τῶν τοκομεριδίων φορολογίαν· τὸ 1891 ὅμως ὑπεστήριξε τὴν ἀνάγκην τοῦ συμβιβασμοῦ, θεωρῶν πλέον τὴν χρεωκοπίαν ἐπελθοῦσαν. Ὡμίλησε δ' ἐπὶ τῶν πολεμικῶν προπαρασκευῶν μετὰ παῤῥησίας καὶ ἐξ οἱονεὶ προφητικῆς τινος δυνάμεως κατὰ τοῦ πολεμικοῦ φρονήματος. Ὑπεστήριξε τὴν παρακράτησιν τῆς σταφίδος ὑποβαλὼν ἴδιον νομοσχέδιον, ὅπερ ἐπολεμήθη ὑπὸ τοῦ Δηληγιάννη ὑποβαλόντος αὐτὸ τροποποιημένον. Ὁ *Βαλσαμάκης* ἀπέσχε τοῦ ἐκλογικοῦ ἀγῶνος ἀπὸ τῶν ἐκλογῶν τοῦ 1898 διὰ λόγους ὑγείας. Ὑπῆρξε μέλος σχεδὸν πάντοτε καὶ προήδρευσε διαφόρων τῆς βουλῆς ἐπιτροπῶν καὶ μάλιστα τῶν ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ τῆς Δικαιοσύνης καὶ μέλος τακτικὸν καὶ ἐπίτιμον πολλῶν σωματείων καὶ συλλόγων. Ἐφρόντισε περὶ κατασκευῆς νέων ἐν Κεφαλληνίᾳ ὁδῶν, περὶ τῶν εὐεργετικῶν ἱδρυμάτων καὶ περὶ προστατευτικῶν τῆς γεωργίας ζητημάτων δι' ἰδιαιτέρων νόμων οὓς προὐκάλεσε. Ὁ *Βαλσαμάκης* πρὸ ἐτῶν δικηγορῶν ὑπῆρξε πάντοτε ἀξιοπρεπὴς καὶ τίμιος τῆς Θέμιδος θεράπων, διαπρέψας κυρίως διὰ τὴν εὐγλωττίαν καὶ πειθὼ ἐν ταῖς εἰς τὰ ποινικὰ δικαστήρια ἀγορεύσεσιν. Ὑπῆρξεν ἔτη τινὰ καὶ σύμβουλος τοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ ὑποκαταστήματος τῆς Ἰονίου Τραπέζης.

ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ ΠΑΥΛΟΣ. Νομομαθὴς ἐκ Πεσάδων ζήσας κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τῆς ιη' ἑκατονταετηρίδος. Τούτου σῴζεται ἀνέκδοτον νομικὸν πόνημα «Ritratto del origine e progresso del codice veneto con alcune riflessioni sulla prelazione e la prescrigione. 1798[1].

ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ ΣΜΥΡΙΔΩΝ. Ἐγεννήθη ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ 1796 καὶ ἀπέθανεν ἐν Κερκύρᾳ. Νομομαθὴς καὶ ἐξαιρέτως ποινικολόγος. Διετέλεσεν ἐφ' ἱκανὰ ἔτη εἰς ἀνωτέρας ἐν Ἑπτανήσῳ δικαστικὰς θέσεις.

[1] Pignat. Mem. II 303. Χιώτου VI 322.

Ὡς πρόεδρος πρωτοδικῶν ἐν Κυθήροις, ἀφῆκε μνήμην σεβαστὴν διὰ τὸ φιλοδίκαιον καὶ τὴν ἱκανότητα, ἐφ' ᾧ καὶ ποίημα ἐγράφη ἐκεῖ ὑπὲρ αὐτοῦ τε καὶ τοῦ τότε Ὑπάρχου τῆς νήσου (Reggente) Γερασίμου Τσιτσέλη [1]. Τὸ 1845 ὁ ἁρμοστὴς Σίτων ἐκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὴν προεδρείαν τῆς Ἰονίου Γερουσίας, ἀλλ' ἡ αὐλικὴ ῥᾳδιουργία ἐματαίωσε τὸν διορισμόν. Ἐτιμήθη ἐπὶ Ἀγγλ. προστασίας διὰ τοῦ παρασήμου τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ τάγματος τῶν ἁγίων Μιχαὴλ καὶ Γεωργίου, Ἀνωνύμως ἐξέδωκεν ἐν Κερκύρα α') i meriti e le colpe ossia il memorandum di un filantrope sulle passate vicende del mondo in generale 1859. β') Breve saggio sulle vicende della Grecia in via di seconda appendice al mio saggio, sulle vicende del mondo in generale 1863. Δὲν εἶνε βέβαιον ὅτι ἀφῆκεν ἀνέκδοτον *φιλοσοφικὸν δοκίμιον* [2].

ΒΑΛΣΑΜΟΣ ΔΑΝΙΗΛ. Ἱερομόναχος ἐκ Βαλσαμάτων. Ἡγουμένευσε τῆς ἐν Ὁμαλοῖς μονῆς τοῦ ὁσίου Γερασίμου ἀπὸ τοῦ 1758 - 1776. Τούτου προστάξει καὶ προτροπῇ ἐγένετο ἡ ἔκδοσις τῆς ***Ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου Γερασίμου*** ἐν Ἑνετίᾳ τὸ 1778, ἡ ὑπὸ Μητροφάνους τοῦ ἐκ Ναυπλίου ποιηθεῖσα [3].

[1] Ἴδε ἡμετέραν πραγματείαν. Δύο Ἰόνιοι ὑπάλληλοι, ἐν Μούσαις Ζακύνθου Γ' ἀριθ. 70.

[2] Χιώτου Σειρ. VI 322. Ἀρνεῖται τοῦτο ὁ ἔγγονος αὐτοῦ κ. Α. Ἱδρωμένος ἐκ Κερκύρας.

[3] Ἀρχαιοτέραν γινώσκομεν τὴν νῦν σπανιωτάτην, ἐν Λονδίνῳ τὸ 1625 ἐκδοθεῖσαν δαπάνῃ καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦ Ἱερεμίου Κατσάττου ἐπισκόπου Μαΐνης, (ἴδ. βιογρ. τούτου) ὑπὸ Παϊσίου Μεταξᾶ, ἀφιερωθεῖσαν δὲ Θεοφίλῳ τῷ Κορυδαλεῖ. Ἀγνοοῦμεν ὅμως ποῦ βασισθεὶς ὁ Ι. Πολλάνης (ἴδ. ἅγιος Γεράσιμος. Ἐν Κεφαλληνιακῇ Ἐφημερίδι, ἀριθ. 13 τοῦ 1896), λέγει, ὅτι συνετάχθη αὕτη τὸ 1596. Ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ μετὰ τὸ τῆς καθαγιάσεως ἔγγραφον, ἕπεται καὶ Σύντομος ἔκθεσις Ἀναστασίου Ἀλεξανδρείας καὶ Κυρίλλου περὶ ὀρθοδόξου πίστεως. Ἀντίτυπον τοῦ σπανίου βιβλίου διασώζει ὁ φίλος μεσαιωνοδίφης Μαν, Γεδεών, (ἴδ. Χρονικὰ Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας, σελ. 81). Νεώτεραι ἐκδόσεις εἰσὶν ἡ τοῦ Βίκτ. Κλαπατσαρᾶ ἐν Ἑνετίᾳ τὸ 1704, 1750, 1768, 1778, 1789 καὶ 1819. Ἄλλας ἀκολουθίας καὶ ἐκδόσεις γινώσκομεν τὴν τοῦ ζακυνθίου Ν. Γαβριηλοπούλου ἐν Ἑνετίᾳ τὸ 1718, τὴν τοῦ Γερμ. Κυρούσου ἐν Ἑνετίᾳ τὸ 1830, ἐπίσης τὴν τοῦ Ν Πολλάνη ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ 1850, τὴν τοῦ Ἀνδρέου Πάσχου ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ 1870 καὶ τὴν τοῦ Δημ. Λυκούδη ἐν Πάτραις τὸ 1870.

ΒΑΜΒΑΚΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἱερεὺς ἐκ Ζακύνθου πιθανῶς (ἐκ τῆς οἰκογ. ***Μπαμπάκου***;) ἐκ τῶν ἀποστησάντων τοῦ πατρίου δόγματος τροφίμων τοῦ ἐν Ῥώμῃ Ἑλληνομουσείου τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου. Κατὰ τὸν ιζ′ αἰῶνα εὑρίσκομεν τὸν λόγιον ἄλλως τε ἄνδρα ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἔνθα ἐδίδασκε ἢ ἀπεστάλη πιθανῶς πρὸς διάδοσιν τῶν δογμάτων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καθ' ἃ καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐπειράθη. Τούτου σώζεται ἐπιστολὴ ἐκ Κεφαλληνίας εἰς παλαιὰν Ῥώμην ἀδήλῳ σοφῷ ἀπευθυνομένη, ἀλλ' ἐνθέρμῳ λατινόφρονι ἕλληνι, ἣν σχέσιν ἔχουσαν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ Γυμνασίου ἐκείνου, καλὸν ἡγούμεθα νὰ δημοσιεύσωμεν πρὸς ἀπόδειξιν τῆς εἰς τὸ ὀρθόδοξον δόγμα στερρότητος τῶν ἐν τοῖς Ἰονίοις νήσοις καὶ πρὸς γνῶσιν τῶν ἐν αὐταῖς τότε διαπραττομένων πρὸς διάδοσιν τοῦ καθολικισμοῦ [1].

« Τῷ ἀρίστῳ τὴν σοφίαν ἀνδρὶ καὶ εἰς πᾶν εἶδος ἐξησκημένῳ παι- » δείας εὖ πράττειν.

» Ἄχρι μὲν τοῦ παρόντος ἐπιστολῇ παραδοῦναι τὰ ἐμὰ τοῖς ἐμοῖς » εὐνουστάτοις ἐν Ῥώμῃ κατώκνουν, σοφώτατε, τοῦτο μὲν ὅτι δια- » κομιστὴς τῶν γραμμάτων οὐ παρῆν πιστὸς καὶ ἐχέγγυος, τοῦτο δὲ » ὅτι δέος εἶχέ με μέγα μήπως λάθῃ τι ἐμπεσὸν εἰς χεῖρας τῶν ἡμε- » τέρων ἐχθρῶν, οἵτινες ὁσημέραι τοῖς ἡμετέροις ἐπιβουλεύουσι πράγ- » μασιν ὅπως τι κακὸν δηλονότι ἐργάσωνται, νῦν δὲ δραξάμενος ἀφορ- » μῆς (ἔστι γὰρ πόρρω πάσης ὑποψίας ὁ κομίζων τὴν ἐπιστολήν), μα- » κρὰν ἔρρωσθε φράζω τῇ σιωπῇ καὶ πάντα φόβον ἀποσεισάμενος διὰ » γραμμάτων τῇ σῇ λογιότητι παρρησιάζομαι τὴν ἀλήθειαν. Ἀλλὰ » τί σοι πρῶτον, ὦ φιλότης, ἢ τί ὕστατον καταλήξω τούτων ἅτινα » συνέβη μοι κατὰ τὴν ἐμὴν ἀποδημίαν ἀπὸ Ῥώμης εἰς Ζάκυνθον; » ἔρως ἔμφυτος κἀμὲ τῆς πατρίδος ἐβιάσατό τε καὶ ἔπεισε καταλι- » πεῖν με τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων τὴν ἀρραγῆ πέτραν καὶ κρηπῖδα » τῆς πίστεως, ἐλθεῖν δ' ἔνθα τὴν ἀσέβειαν ἐπιπολάζουσάν ἐστιν » ὁρᾷν [2]. Ἅπαντες οἱ τῇδε τῶν Ἑλλήνων παῖδες, οὕτω δεινοὶ πολέ- » μιοι τῆς τῶν ῥωμαίων ἐκκλησίας πεφύκασιν, ὡς τοὺς πρεσβεύοντας » τὰ αὐτῆς ἀποτροπιάζεσθαι, πάντως οἷον.....καὶ ἀποτρόπαιον θέα-

[1] Τὸ πρωτότυπον ἔχει ὁ ἐκ Κερκύρας λόγιος κ. Σ. Παπαγεώργιος.

[2] Ἐννοεῖ τὴν Κεφαλληνίαν ὅπου δὲν ἔσχεν ὡς φαίνεται ὀπαδοὺς ἡ διδασκαλία του.

» μα, διὸ μύουσι τοὺς ὀφθαλμούς, τά τε ὦτα βύουσι ἵνα μὴ θεάσωνται
» παντελῶς ἡμᾶς, μηδὲ τοὺς ἡμῶν λόγους ἀκοῇ παραδέξωνται, βα-
» σιλίσκους καὶ ἐχίδνας, οὐχ οὕτω δειδίσκουσιν ὡς ἡμᾶς, ὅθεν θᾶτ-
» τον ἕλοιντο συνδιαιτᾶσθαι, λέγουσι, τίγρεσί τε καὶ παρδάλεσι ἢ
» τοῖς τροφίμοις τοῦ Ἑλληνομουσείου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ τὸ
» μέγιστον πάντων τὴν συνουσίαν ἡδέως ἀσπάζονται τῶν τὰ Λουτή-
» ρου καὶ Καλβίνου νοσούντων, ἀποστρέφονται δὲ τοὺς φρονοῦντας τὰ
» τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Οὐχ ἧττον ἢ πάλαι τὸ ὀδωδὸς θνησιμαῖον
» ὁ Ἕλλην (!!) παρ' ᾧ οὐδὲ μαθεῖν τὸ παράπαν ἐνέχονται Σαβελ-
» λίου τινὸς ἢ Ἀρείου θανατηφόρον ἰόν, τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν εἶναι
» νομίζοντες, ἀλλ'.......σύνεισιν ἀνθρώποις αἱρεσιώταις ὧν οὐκ οἶδας
» ὅ,τι καὶ μᾶλλον θαυμάσαι τὴν ἀμάθειαν ἢ τὴν ἀσέβειαν. Ὦ πόσους
» καμάτους καὶ ἱδρῶτας ὑπέστησαν ὁ Ζήνων, ὁ Πυθαγόρας, ὁ Σόλων,
» ὁ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης ὅπως ἐν τῇ Ἑλλάδι τὰ ὑπέρτατα τῆς
» σοφίας καὶ ἀρετῆς καταβάλλοιεν, οὐ στοὰς ἐπενόησαν; οὐχὶ λύκεια
» καὶ ἀκαδημίας ἀνῳκοδόμησαν; πόσους ἀγῶνας καὶ πόνους εὐλόγως
» ἀνέτλησαν ὑπὲρ τοὺς μυθικοὺς Ἡρακλεῖς τε καὶ Ἄτλαντας οἱ τῆς
» ἑῴας διδάσκαλοι καὶ λαμπτῆρες, ἵνα τὴν ἑπτακάρηνον τῆς ἀσεβείας
» ἕδραν ἀποκαρατομήσαντες, τὸ πάνσεπτον σέβας ταῖς διανοίαις καὶ
» ψυχαῖς ἐμφυτεύσειαν; Συμμαρτυροῦσί μοι τῷ λόγῳ σύλλογοι τοσοῦ-
» τοι, καὶ σύνοδοι τῶν πατέρων συγκροτηθεῖσαι πολλαχῇ τῆς οἰκου-
» μένης, ὅπῃ αὐγάσαι τῆς εὐσεβείας τὸ φῶς καὶ περιαστράψαι πάντα
» τὰ πέρατα τῆς ἀνατολῆς, ἀλλ' ὦ τύχη, καὶ τῆς τύχης κράτος καὶ
» τύχης ἀτυχία πολλή· ποῦ νῦν τὸ πάτριον σέβας; ποῦ τῆς σοφίας τὸ
» κλέος; πάλιν ἡ Γοργὼ τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς ἀσεβείας εἰσέφρησαν
» ἢ.....Περσέως ἄλλου τινος ἀφανίσαντος. Ἀλλ' ἄχθομαι λίαν ὅτι
» τοσοῦτον φρικῶδες καὶ ἀκαταγώνιστον τὸ πέρας ἐστιν, ὡς μὴ
» διὰ....βοηθὸν ἔχοντα, δύνασθαι ποιήσασθαι τὸ δεινὸν ἐκποδών, ὥστε
» εἰς τὸν τετριμμένον πῖθον ἀπαντλεῖν τις κατὰ τὴν παροιμίαν πειρώ-
» μενος, τοὺς ἐνταῦθα γραικοὺς ἀπαγαγεῖν τῆς κακοδοξίας ἧς ἔχον-
» ται τό γε νῦν ἔχον ἀπρίξ, ἐγὼ μὲν (εἰρήσεται τ' ἀληθές) ὅτε πρῶτον
» τὴν Ἑλλάδα κατέλαβον τὴν ἐμὴν δόξαν τοῖς ἡμετέροις γραικοῖς ἀ-
» πογυμνῶσαι οὐκ ἠξίουν τὸ πρὸς τοὺς λατίνους μῖσος ἐντετηκὸς
» αὐτοῖς καθορῶν καὶ μηδὲν συνοίσειν ἐλπίζων, ἄλλως γὰρ ἔδει παλιν-
» δρομήσαντα τὸν Ἰωάννην ἄπρακτον ἀπελθεῖν, διὸ τὸν Πρωτέα μι-

» μούμενος ἐπειρόμην λαθεῖν αὐτοὺς πολύποδος δίκην, ὃς ταῖς πέτραις
» προσκὺς ἀπομιμεῖται τὴν πέτραν καὶ κλέπτων τῶν προσιόντων ἰχθύ-
» ων τὴν αἴσθησιν καταβιβρώσκει τὸ θήραμα καὶ σιωπὴν ἐτίμων ἀκίν-
» δυνον γέρας μήτε τῶν δογμάτων τῶν ἡμετέρων ὑπερμαχῶν, μήτε
» τὴν κακοδοξίαν ἐκείνων ἐλέγχων, τῶν ἀπειθούντων ἐκείνων καὶ
» σκληροκαρδίων ἀνδρῶν, τούτου γε χάριν ἐκ καρδίας ἐφίλουν με πάν-
» τες καὶ ἐξεθείαζον (!!!) ἀλλ' ὅτε τῆς ἀσεβείας ὁ πέπων, ὁ ἐκ τῶν
» τελμάτων τῶν αἱρέσεων φὺς Θεόφιλος ὁ Κορυδαλεύς, ἐποίει πολὺ
» τὸ δηλητήριον τὸ ἰοβόλον τῆς ἀσεβείας ἐξεμῶν τῇ Ζακύνθῳ καὶ εἴ-
» χετο τῆς τοῦ Ἐφέσου μανίας [1], οὐκέτι σιωπῇ ἤνεγκε καιρὸν τοῦ
» λαλεῖν τὸν ἐκκλησιαστὴν ἡγησάμενος, διὸ πάντως οἱ τοῦ ἡμετέρου
» θιάσου, ἄλλοι τε καὶ Ἀντώνιος ὁ Ῥαπτόπουλος [2] ἔστηκεν ἐξ ἐναν-
» τίας κατατοξεῦσαι τὸν δράκοντα τουτονὶ σπουδάζοντας, ὃν καθηγη-
» σάμεθα πάντως (;) εἰ καὶ οἱ ὁμόψηφοι καὶ ὁμογνώμονες χαρίσασθαι
» τῷ προμάχῳ τὴν ἧτταν ἐπείγοντο. Καὶ τί δῆτα......ταῦτα λέγει;
» οὕτως ἐπισχέσθημεν αὐτοῖς, ὡς ἐξοστρακισμὸν ἡμῖν, ἀντιβουλεύειν
» καὶ θάνατον, ἀλλ' ἵλεως εἴης αὐτοῖς ὦ Θεέ! καὶ δοίης αὐτοῖς μὲν
» ἀνανῆψαι, τὸν χάρον τῆς ἀσεβείας ἀπώσαντας, ἡμᾶς δὲ περιλαμ-
» φθέντας ταῖς τῆς ἀληθείας αὐγαῖς προασπίζειν τῆς πατροπαραδό-
» του καθολικῆς ἡμῶν πίστεως ἀλλὰ περὶ τούτων οὐ δὴ μηκύνειν τὸν
» λόγον, ἥκει γὰρ εἰς ὑμᾶς Ἀθανάσιος ὁ Παλαιολόγος, ὃς ἔργῳ καὶ
» πείρᾳ τὰ τούτων μαθὼν ἐκτραγωδήσει καὶ ἐκκωμῳδήσει ταῦτα διε-
» ξοδικῶς..... [3] σοὶ δὲ ὦ θεία καὶ ἱερὰ κεφαλή, διατέλει φιλῶν ἡμᾶς
» ὡς τὸ πρὶν καὶ μέμνησο γράφων ἡμῖν τὰ περὶ τῆς σῆς εὐρωστίας, ἧς
» οὐδὲν ἡμῖν εὐκταιότερον, προσαγορεύσας ἀφ' ἡμῶν τὸν σοφώτατον
» Κὺρ Πέτρον τὸν Ἀρκούδιον [4] ὃν ὡσαύτως καὶ ὁ Λατῖνος ἐπίσκοπος
» ἀσπάζεται καὶ πᾶσαν τὴν νεολαίαν τοῦ ἡμετέρου γένους. Ἔρ-
» ρωσο» [5].

[1] Ὁ Κορυδαλεὺς κατὰ τὸ ἔτος 1628 καὶ μετέπειτα ἐδίδασκεν ἐν Ζακύνθῳ.

[2] Ἴσως ἦν Ζακύνθιος παπολάτρης καὶ οὗτος, ἔχων ὡς φαίνεται καὶ ἄλλους ἐκεῖ τοὺς συμφρονοῦντας.

[3] Οὗτος ἴσως ἦν καὶ ὁ κομιστὴς τῆς ἐπιστολῆς εἰς Ῥώμην.

[4] Οὗτος ἦν ὁ περιώνυμος σοφὸς Κερκυραῖος καὶ ἐξωμότης, περὶ οὗ ἔπιθι **Σάθαν**. Ἐν Νεοελ. Φιλολ. 260 ἐπ.

[5] **Ἡ** ἐπιστολὴ αὕτη ἀποτελεῖ μέρος φακέλλου ἀφορῶντος τὸν Θεόφιλον **Κορυδαλέα**.

ΒΑΜΒΑΣ ΝΕΟΦΥΤΟΣ. Περὶ τοῦ κλεινοῦ τούτου τοῦ γένους διδασκάλου, γράφομεν ἐνταῦθα τὰ σχέσιν ἔχοντα μόνον πρὸς τὴν ἐν Κεφαλληνίᾳ διδασκαλίαν αὐτοῦ. Δὲν εἶνε ἠκριβωμένος ὁ χρόνος τῆς εἰς τὴν νῆσον ἀφίξεως αὐτοῦ, ἕνεκα τῶν ἐμφυλίων ἐρίδων ἀναχωρήσαντος εἰς Ἑπτάνησον· τὸ 1823 ὅμως ἐδίδασκεν ἐν Κεφαλληνίᾳ[1], πολλοὶ δὲ νέοι ἐφοίτων ἐν τῇ σχολῇ του ἀντὶ μηνιαίου τεσσάρων ταλλήρων[2]. Ἐκήρυττε συχνάκις ἐν ἐκκλησίαις καὶ τὸν θεῖον λόγον. Ἵνα ὑποθάλψῃ ἔτι μᾶλλον τὴν πρὸς τὰς κλασικὰς σπουδὰς ἔφεσιν καὶ ἀναπτερώσῃ τὸ αἴσθημα τῆς πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπης, ἤσκει τοὺς ὁμιλητὰς αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν ἠθοποιΐαν διδάσκων αὐτοὺς τὴν ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλίαν ἀρχαίων δραμάτων. Τὸ 1825 διωρίσθη καθηγητὴς τοῦ ἐν Κάστρῳ τότε συστηθέντος Δημοσίου σχολείου διδάξας μέχρι τοῦ 1828. Εἰς τὰ μαθήματα τοῦ σοφοῦ καὶ φιλοπάτριδος κληρικοῦ ὀφείλεται ἐν πολλοῖς ἡ ὑπὲρ εὐρυτέρων μελετῶν καὶ ἐθνικῆς δράσεως ἐν τῷ μέλλοντι, ἀναπτυχθεῖσα κλίσις καὶ διεύθυνσις τῶν πνευμάτων παρὰ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ[3]. Μεταξὺ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἠρίθμει καὶ τὸν γνωστὸν ἄγγλον τοποτηρητὴν Napier ὅστις εἰ καὶ προβεβηκώς, μετὰ πολλοῦ πόθου ἔσπευσε νὰ διδαχθῇ τὴν Ἑλληνικήν. Ὁ διδάσκαλος ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις ἔτει 1855.

ΒΑΡΟΥΑΛΜΙΟΣ. Κύπριος. Διετέλεσε διδάσκαλος λήγοντος τοῦ ιϛ′ αἰῶνος ἐν Κάστρῳ, ἐφημέριος καὶ τοῦ ἐκεῖ καθολικοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ προνοητοῦ Δαν. Βετούρη τὸ 1566, ἀνῆκε δὲ εἰς τὸ τάγμα τῶν ἐλασσόνων ἀδελφῶν τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου. Ἐν τῷ ἐγγράφῳ τοῦ διορισμοῦ του ὡς ἐφημερίου, ἀναφέρεται ὅτι atteso anco la buona et fedel servitù sua portata in questo

[1] Ἴδε ἐπιστολὴν πρὸς Κοραῆν τῆς 20 Ἰουλίου 1823. Γούδα. Βίοι Παράλληλοι Α′. 298.

[2] Κατ' ἀρχὰς εἶχε σχολὴν ἐν συνοικίᾳ Ῥακαντζῆς τοῦ Ἀργοστολίου καὶ ἐν ᾗ οἰκίᾳ κατῴκει ποτὲ ὁ ἀρχιερεὺς Σπυρ. Κοντομίχαλος, εἶτα ἐν παλαιᾷ ἰσογαίῳ οἰκίᾳ ὅπου τανῦν ὁ οἶκος υἱῶν Εὐστ. Ἰγγλέση.

[3] Μεταξὺ τῶν μαθητῶν του, διέπρεψαν κατόπιν ἐπὶ παιδείᾳ, δράσει ἐθνικῇ καὶ ἀρεταῖς οἱ Ἠλ. Ζερβός, Ἰωάν. Μενάγιας, Ἰωσὴφ Μομφερρᾶτος, Ἀντ. Μελισσηνός, Γεράσ. Κωνστ. Τσιτσέλης, Θεόδ. Καροῦσος, Δημ. Δελλαδέτσιμας κλ.

luogo nel disciplinare et ammaestrare i figli dei cittadini[1].

ΒΑΡΟΥΧΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Υἱὸς Δημητρίου. Ἐξ Ἀργοστολίου. Διαπρεπὴς ζωγράφος σπουδάσας ἐν Ῥώμῃ καὶ τυχὼν ἀριστείων εἰς πρωτότυπα ἔργα· εἰς ἀντιγραφὰς ὅμως πινάκων μεγάλων καλλιτεχνῶν ἦτο δεξιώτερος. Ἀπέθανε πρό τινων ἐτῶν ἐν Ῥώμῃ. Ἡ οἰκογένεια *Βαρούχα* εἶνε ἀρχαιοτάτη ἐκ Βυζαντίου καταγομένη. Μεταξὺ τῶν δώδεκα ἀρχοντοπούλων τῶν πρὸς καθυπόταξιν τῆς Κρήτης ἀποσταλέντων τὸ 1182 ὑπὸ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ εἰς τὴν νῆσον, ἀναφέρεται καὶ ὁ *Κωνσταντῖνος Βαρούχας*, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τοὺς ἐκ τῆς οἰκογενείας του, *Πολύκαρπον*, *Ἰωάννην*, *Ἀλέξιον*, *Νικηφόρον* καὶ *Ἀντώνιον*. Τῆς νήσου ὑποταχθείσης, ἀπενεμήθησαν γαῖαι πολλαὶ καὶ τοῖς *Βαρούχαις* ἐγκατασταῖσιν ἔκτοτε ἐκεῖ. Τοῦ Βονιφατίου Μομφερράτου, λαβόντος προῖκα τὴν νῆσον καὶ ταύτην πωλήσαντος τοῖς Ἑνετοῖς τὸ 1204, σφοδρῶς ἀντέστησαν πρὸς τοὺς νέους κατακτητὰς αἱ οἰκογένειαι τῶν δώδεκα ἀρχοντοπούλων. Τῆς κατακτήσεως πραγματοποιηθείσης διὰ τῆς προδοσίας Φωκᾶ τινος, καταπείσαντος καὶ τὰς λοιπὰς οἰκογενείας εἰς παραδοχήν, οἱ *Βαροῦχαι* ἀνεγνωρίσθησαν ὡς εὐγενεῖς Κρῆτες, προνομιοῦχοι καὶ φεουδοῦχοι ἱππόται, κύριοι δ' ἐκτεταμένων ἐν Ῥεθύμνῳ γαιῶν. Παλαιοὺς Βαρούχας ἐν Κρήτῃ ἀπαντῶμεν *Μιχαὴλ* ἔτει 1254, καὶ *Κωνσταντῖνον* 1309 διακρινομένους εἰς τὰ στρατιωτικὰ καὶ πιστοὺς τῇ Ἑνετικῇ δημοκρατίᾳ. Κλάδος *Βαρούχα* εἶνε καὶ ἐν Κερκύρᾳ, σχὼν γενάρχην τὸν *Γεώργιον*, μετὰ τὴν Τουρκικὴν κατάκτησιν, ἐγκατασταῖντα ἐκεῖ περὶ τὸ 1647. Ὁ δ' ἐν Κεφαλληνίᾳ κλάδος γινώσκεται ἀπὸ τῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ ιη' αἰῶνος, πρώτου ἀναφερομένου ὡς μετοικήσαντος ἐκ Κρήτης (ἢ Κερκύρας;) τοῦ *Γεωργίου* υἱοῦ *Ἰωάννου*. Ἄξιοι λόγου εἰσὶ καὶ οἱ ἑξῆς· *Νικόλαος*, ἀξιωματικὸς τοῦ Ῥωσσικοῦ στρατοῦ κατὰ τὸ 1806· *Σπυρίδων*, ὡσαύτως σχὼν μέρος εἰς τὴν ναυμαχίαν τῆς Τενέδου ὑπὸ τὸν ναύαρχον Σινόβην τὸ 1807, ἀκολούθως ὑπηρετήσας ἐν τῷ γαλλικῷ στρατῷ μέχρι τοῦ 1814, καὶ *Ἀλέξανδρος* υἱὸς Σπυρίδωνος, ἀνὴρ φιλάρχαιος συλλέκτης πολλῶν ἀρχαιολογικῶν ἀντικειμένων καὶ ἐγγράφων καὶ ἀρχιφαρμακοποιὸς τοῦ ἑλλ. στρατοῦ θανὼν πρό τινων ἐτῶν ἐν Ἀθήναις, δημοσι-

[1] Ἴδ. Κώδικα καθολικῆς μονῆς Ἁγίου Νικολάου ἐν Ἀργοστολίῳ, σελ. 7. Τὴν ἔρευναν τοῦ ἀρχείου τῆς μονῆς ἐπέτρεψέ μοι φιλοφρόνως, ὁ λόγιος φίλος μου πατὴρ Inn. Da Modugno.

εύσας δ' ἀνωνύμως τὰ τῆς *οἰκογενείας Βαρούχα* εἰς 4ον σελ. 27 μετὰ τοῦ γενεαλογικοῦ δένδρου καὶ τοῦ οἰκοσήμου[1].

ΒΑΡΤΟΛΑΤΣΗΣ ΒΑΠΤΙΣΤΗΣ. Ἰταλὸς φιλόλογος διδάξας ἐν Κεφαλληνίᾳ πολλοῖς ἐν οἷς καὶ τῷ Ἀνδρέᾳ Λασκαράτῳ, τὴν ἰταλικὴν φιλολογίαν κατὰ τὴν τρίτην δεκαετίαν τοῦ ιθ' αἰῶνος, λέγεται δὲ πολυμαθέστατος καὶ εὐμέθοδος.

ΒΕΓΙΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ. Ἐξ Ἀργοστολίου. Τούτου ἀνέκδοτος σῴζεται ἱστορικοπολιτικὴ πραγματεία Dei difetti della costituzione Settinsulare del 1800[2]. Ἡ οἰκογένεια *Βέγια* ἕλκει τὴν καταγωγὴν ἐκ τῆς Ἰλλυρικῆς νήσου Veglia, κατετάσσετο δ' ἐν ταῖς Προνομιούχοις τῆς νήσου, ἐλθοῦσα εἰς Κεφαλληνίαν κατὰ τὴν Λατινικὴν κατάκτησιν. Ἔγγραφον τοῦ 1751 λέγει τὴν οἰκογένειαν κάτοικον εἰς Σπαρτιὰ τῆς Λειβαθοῦς, προσεπικαλουμένην δὲ *Σκλαβούνου*, ὡς ὑπαγομένης παλαιότερον τῆς Veglia εἰς τὴν Σκλαβουνίαν τοῦ Αὐστριακοῦ κράτους. Εἶχεν ἐν Κάστρῳ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἴδιον ναόν, προικοδοτηθέντα τὸ ἔτος 1663 διὰ κτημάτων, οἰκιῶν καὶ βιβλιοθήκης, ἔκτισε δὲ καὶ ἐπροικοδότησε καὶ τὴν ἐν Δειλινάτοις μονὴν τῆς Θεοτόκου ἐν θέσει *Λάμια*. Κλάδος τοῦ οἴκου τυγχάνει καὶ ὁ ἐν Κερκύρᾳ[3].

ΒΕΓΙΑΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ. Ἐξ Ἀργοστολίου. Δαπάνῃ τῆς Ἰονίου Κυβερνήσεως ἐσπούδασε τὴν ζωγραφικὴν ἐν Ῥώμῃ ἔνθα ἔτυχε καὶ βραβείου ἐν διαγωνίσματι τῆς Ἀκαδημίας τοῦ ἁγίου Λουκᾶ. Διετέλεσε πρότερον καὶ μαθητὴς τοῦ Προσαλέντου. Ἐν Φλωρεντίᾳ διέμεινεν ἔτη τινὰ ἐργαζόμενος καὶ μελετῶν, ἐπιστρέψας δ' εἰς Κέρκυραν τὸ 1839 ἐδίδαξε τὴν ἰχνογραφίαν, ἧς ἡ ἕδρα ἦτο κενὴ ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Προσαλέντου, διετέλεσεν εἶτα καθηγητὴς ἐν τῇ ἐκεῖ Καλλιτεχνικῇ

[1] Πλὴν τῶν ἐκ τῆς μονογραφίας ταύτης, ἠρυσάμην τινα καὶ ἐκ σημειώσεων καὶ γενεαλογικοῦ δένδρου, ἀνακοινωθέντων μοι εὐγενῶς παρὰ τοῦ ἐν Ἑνετίᾳ Studio araldico e genealogico τοῦ κ. Pellegrini. — Περὶ Βαρουχῶν Κερκύρας πρβλ. καὶ Marmora. Stor. di Corfù L. VI 243.

[2] Pignat, ἔνθ. ἀνωτ. II 303.

[3] Τὰ ἔγγραφα ἔχει ὁ κ. Μαρῖνος Σ. Βέγιας. Τὰ περὶ τῆς μονῆς Λάμιας οἰκογενειακὰ ἔγγραφα εἰσὶ παρακατατεθειμένα εἰς τὸ ἐν Ἀργοστολίῳ συμβολαιογραφεῖον τοῦ κ. Γεωργίου Ταμπάκη. Ἴδε καὶ Χιώτου Γ. 956 καὶ Ipraviz. Corcira 1902. Venezia 73.

Σχολῇ ἣν καὶ διηύθυνε μέχρι τοῦ 1854, τὸ 1857 διδάξας καὶ Σκιαγραφίαν εἰς τὸ Λύκειον Κερκύρας. Γλωσσομαθὴς καὶ ἐγκυκλοπαιδικός. Ἐκ τῶν ἔργων του κρίνονται κρείττονα ἡ *Δέσπω* βραβευθεῖσα ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ Λονδίνου καὶ δωρηθεῖσα τῷ Βασιλεῖ ἡμῶν Γεωργίῳ, αἱ πρωσοπογραφίαι τῶν πλείστων προέδρων τῆς Ἰονίου Γερουσίας ἐν τοῖς ἀνακτόροις τῆς Κερκύρας, καὶ ἡ τοῦ ἁρμοστοῦ Σίτωνος. Τὰ ἔργα του διακρίνονται διὰ τὸ εὔστοχον τῆς συνθέσεως καὶ τοὺς ἐπιτυχεῖς χρωματισμούς, ἦν δὲ καὶ δεξιὸς φυσιογνωμιστής. Ἐποίησε καί τινας ἁγιογραφίας παρακάμψας τὸν παραδεδεγμένον τύπον καὶ χαρακτῆρα. Ὁ συμπολίτης ἀπέθανεν ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1884[1].

ΒΕΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΟΣ. Ἐξ Ἀργοστολίου. Διαπρεπὴς πολιτικὸς ἐπὶ Ἀγγλικῆς προστασίας. Ἀνὴρ ἁδρᾶς μορφώσεως καὶ χαρακτῆρος ἀκεραιοτάτου. Διετέλεσε βουλευτής, γερουσιαστής, ὕπαρχος Κεφαλληνίας, πρύτανις ἐν Ζακύνθῳ τὸ 1806, τὸ 1817 πρόεδρος τῆς Βουλῆς καὶ τὸ 1818 πρόεδρος τῆς Γερουσίας[2]. Ἦτο ἀξιόλογος ῥήτωρ. Τὸ 1825 ἀπενεμήθη αὐτῷ τὸ παράσημον τῶν ἁγίων Μιχαὴλ καὶ Γεωργίου. Σῴζονται τινὰ πολιτικὰ αὐτοῦ ὑπομνήματα, καὶ orazione funebre in onore di S. E. Teotochi principe e preside del senato settinsulare[3].

ΒΕΡΓΩΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ. Υἱὸς Ἀνδρέου καὶ Ἀγγελικῆς Δρακονταειδῆ, ἐξ Ἀργοστολίου. Τὰς γυμνασιακάς του σπουδὰς διανύσας ἐν τῷ Λυκείῳ τῆς πόλεως ταύτης, ἐπεδόθη εἶτα εἰς πολυετεῖς μελέτας ἐκτάκτῳ φιλομαθείᾳ καὶ ζήλῳ γραμμάτων ὁρμώμενος, διήκουσε δὲ μετ' ἄλλων τῆς τότε ζωηρᾶς καὶ φιλομούσου τοῦ Ἀργοστολίου νεολαίας, τῶν ἰδιαιτέρων παραδόσεων τοῦ Ἰωάννου Μενάγια μυήσαντος αὐτοὺς εἰς τὰ τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας καὶ μάλιστα τῆς καθ' Ἕγελον. Ὁ **Βεργωτῆς** ὑπῆρξεν ἐκ τῶν ἐνθουσιωδεστέρων ὑπερμάχων τῆς χρήσεως τοῦ δημώδους γλωσσικοῦ ἰδιώματος ἔν τε τῷ πεζῷ καὶ τῷ ἐμ-

[1] Μετὰ πολλῶν ἐπαίνων γράφει περὶ αὐτοῦ ἡ Gazzeta degli Stati uniti delle isole jonie 1839 Feb. g. n. 424 p. 12.

[2] Κεφαλλῆνες πρόεδροι τῆς Ἰονίου Βουλῆς μὲν κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν ἐχρημάτισαν, Μαρῖνος Βέγιας τῆς Α' Βουλῆς καὶ ὁ Ἠλίας Ζερβὸς τῆς ΙΒ', τῆς δὲ Ἰονίου Γερουσίας ὁ Μαρ. Βέγιας τῆς Β', ὁ Δημήτρ. Δελλαδέτσιμας τῆς Ε', ὁ Σπυρίδων Φωκᾶς τῆς Ϛ' καὶ ὁ Δ. Καρούσος τῆς ΙΑ'.

[3] Ἡ εἰκὼν τοῦ ἀνδρὸς σῴζεται ἐν τῇ οἰκίᾳ Σπ. Σκιαδᾶ ἐν Ἀργοστολίῳ.

μέτρῳ λόγῳ, πολλὰ περὶ τοῦ ζητήματος γράψας καὶ πεποιθότως ἑπόμενος τῇ γνώμῃ, ὅτι ἡ καθωμιλημένη δὲν εἶνε παρακμῆς ἀπαύγασμα ἀλλ' ἐξέλιξις καὶ πρόοδος, ἀπορρέουσαι ἀπὸ τῆς ὑπὸ τῶν λαῶν αὐτῶν φυσικῆς τῶν γλωσσῶν μορφώσεως. Ἔγραψε πολλὰ λυρικὰ καὶ πατριωτικὰ ᾄσματα, ὧν τινα καὶ ἐμελοποιήθησαν ὑπὸ τῶν μουσικοδιδασκάλων Νικολ. Τζανῆ Μεταξᾶ, Καρὲρ καὶ Ἀνδρ. Δελλαδέτσιμα. Ἐδημοσιογράφησε πολλάκις καὶ συνέτεινε λίαν εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν γραμμάτων καὶ ὑπὲρ τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων ἐν τῷ τόπῳ καλλιέργειαν. Ὑπηρέτησεν ἔτι τινὰ ὡς δικαστικὸς καὶ διοικητικὸς ὑπάλληλος, ἐπιδοθεὶς δ' εἶτα εἰς τὸ διδασκαλικὸν στάδιον, ἐσχολάρχησεν ἐφ' ἱκανὰ ἔτη ἐν Ἀργοστολίῳ, Ληξουρίῳ καὶ Πυλάρῳ, διδάξας πολλοῖς καὶ ἰδιαιτέρως καὶ ἐν ἰδιωτικοῖς ἐκπαιδευτηρίοις. Τυγχάνει μέλος πολλῶν συλλόγων, εταιρειῶν καὶ ἐπιτροπῶν καὶ ἔφορος τοῦ Γυμνασίου Ἀργοστολίου. Ἔγραψε καὶ ἐδημοσίευσε τὰ ἑξῆς. α') ***Ὁ σεισμὸς τῆς 23 Ἰανουαρίου 1667***. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1867. Συνεξέδωκε καὶ τὴν περὶ τοῦ ἐν τῇ νήσῳ ἐπίσης καταστρεπτικοῦ σεισμοῦ τοῦ 1636, ἔκθεσιν τῶν Συνδίκων τῆς Κοινότητος πρὸς τὸν Δόγην τῆς Ἑνετίας[1]. β') ***Γεῦμα λιτὸν ὀλίγων στίχων, πρὸς τὸν διακεκριμένον ἰατροχειρουγὸν Φώτιον Πανᾶν ὑφηγητὴν τῆς ἐν Παρισίοις ἰατρικῆς Σχολῆς καὶ χειρουργὸν τοῦ Νοσοκομείου τῆς Λουρσίνης***. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1866[2]. γ') ***Ἐμβατήριον εἰς τὸν Κρητικὸν ἀγῶνα***. 1866. Ἐν Ἀργοστολίῳ. δ') ***Σολομοῦ Ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν***, Ἐν Κεφαλληνίᾳ, τύποις ***Ἠχοῦς***. 1880 μετὰ προλόγου τὴν ἔκδοσιν ἀφιερώσας τῇ νεολαίᾳ Ληξουρίου. ε') ***Γενεαλογία λέξεων***· πραγματεία γλωσσολογική, ἣν ἔγραψεν ἀφορμὴν λαβὼν ἐξ ὁμοίας τοιαύτης τοῦ Λασκαράτου[3]. ϛ' ***Μετάφρασις τῶν πέντε πρώτων ᾀσμάτων τῆς Κολάσεως τοῦ Δάντου***, ἐμμέτρως μετὰ μακρᾶς εἰσαγωγῆς καὶ πολλῶν σημειώσεων. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1865· Τῶν ᾀσμάτων τούτων ἐποιήσατο καὶ ἄλλας ἐκδόσεις. Ἡ καὶ ὑπὸ τοῦ Παναγ. Μαυροκεφάλου ἔμμετρος μετάφρασις ὅλης τῆς Κολάσεως παρέσχεν ἀφορμὴν εἰς φιλολογικὰς συζητήσεις καὶ ἀρθρογραφίαν. Καὶ δὴ τὸ 1882 ὁ ***Βεργωτῆς*** ἐξέδωκεν ἐν Ἀργοστολίῳ ἐπὶ τοῦ ζητήματος

[1] Ἴδε βιογραφ. Ἀββατίου Ἱεροθέου.
[2] Ἴδε βιογρ. Φωτ. Πανᾶ.
[3] Ἴδε Ἐμπρός, ἐφημ. Κεφαλλ. Α' φυλλ. 36, 37, ἑπόμ.

τὸ πόνημα *Τὰ παραδείσια τῆς Κολάσεως* ἐν ᾧ μετὰ σύγκρισιν τοῦ Ὁμήρου, Σαίξπηρ καὶ Δάντου, τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῦ Μωϋσέως, ἀναδημοσιεύει τὸ ε΄ ᾆσμα τῆς *Κολάσεως* περιλαβὼν τὰς κρίσεις καὶ γνώμας διαφόρων λογίων περὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκπονηθείσης μεταφράσεως, ἵν' ἀντιμετωπίσῃ τοὺς τἀναντία φρονοῦντας καὶ γράψαντας περὶ αὐτῆς καὶ ἰδίᾳ τὸν Ἰωάννην Ῥαζῆν, ἀναλαβόντα ἐνθέρμως τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ κ. Μαυροκεφάλου[1], προβὰς εἶτα καὶ εἰς τὴν ἐπίκρισιν τῆς ὑπὸ τοῦ τελευταίου τούτου μεταφράσεως καὶ εἰς ἀντεπίκρισιν τῶν ἐπικριτῶν αὐτοῦ, πρὸς ὃν σκοπὸν ἐξέδωκε ἕτερον καὶ δημοσίευμα *τὰ Παραδείπνεια*[2]. Ἐπὶ καιρὸν ἱκανὸν διήρκεσεν ἡ μεταξὺ *Βεργωτῇ* καὶ Ῥαζῇ φιλολογικὴ αὕτη πάλη· χωρὶς ὅμως ν' ἀδικήσωμεν τοὺς οὐκ ὀλίγους καὶ ἐν Ἑλλάδι μεταφραστὰς τοῦ θείου ποιητοῦ, ἐλάχιστοι τούτων προσήγγισάν πως εἰς τὸ πρωτότυπον. Ὁ μέγας ἀοιδὸς τῆς μυστηριώδους Τριλογίας εἶνε σχεδὸν ἀπρόσιτος. Ἡ ἰδιόρρυθμος γλῶσσα δι' ἧς ἐτίθει τὰ θεμέλια τοῦ νέου Ἰταλικοῦ λόγου, εἷς καὶ οὗτος ἐκ τῶν μεγάλων ἐκείνου ἀναμορφωτῶν, τὸ ὕψος καὶ τὸ βάθος τῶν ἐννοιῶν καὶ τῆς ἐμπνεύσεως, αἱ τόσαι ἑρμηνεῖαι τῶν ἀλληγοριῶν, ἡ ἀπαιτουμένη γνῶσις τοῦ μεσχιωνικοῦ καθεστῶτος καὶ τῆς τότε ἱστορίας τῆς πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας, καθιστῶσι τὸ ἔργον μονονοὺ ἀδύνατον νὰ ἐννοηθῇ ἀκριβῶς καὶ μετενεχθῇ εἰς ἄλλην γλῶσσαν· ἂν ἀποβλέψωμεν ὅμως εἰς τὸ σχετικὸν καὶ δώσωμεν πίστιν εἰς τὴν εἰλικρίνειαν μυστῶν τῆς Ἰταλικῆς φιλολογίας, ὀφείλομεν νὰ κατατάξωμεν τὴν μετάφρασιν τοῦ *Βεργωτῆ*, ἐν ταῖς καλλιτέραις ἐν Ἑλλάδι γενομέναις. ζ΄) *Ὁ Μικρὸς Πολίτης*. Ἐν Ἀργοστολίῳ εἰς 8ον 1876. Τὸ παιδαγωγικὸν τοῦτο πόνημα εἶνε τὸ σπουδαιότερον τῶν ἔργων τοῦ ἀνδρός, μεταφρασθὲν εἰς τὴν Ἰταλικὴν καὶ τὴν Ἰσπανικὴν[3] καὶ περὶ οὗ ἐπαινετικώτατα ἀπεφήναντο ἄνδρες τὰ μάλα σοφοί, οἷοι οἱ V. Grotta, ὁ M. Müller, ὁ *Δ. Βερναρδάκης*,

[1] Ἐδημοσίευσε τὰς κρίσεις καὶ συγχαρητήρια τῶν Tomaseo, Galeani, Crotta, Ἰουλ. Τυπάλδου, Ἀλ. Ῥαγκαβῆ, Ἀνδρ. Λασκαράτου, Δημ. Βερναρδάκη, Στεφ. Κουμανούδη.

[2] Εἰς τὰ δημοσιεύματα τοῦ Βεργωτῆ ἀπήντησεν ὁ Ῥαζῆς διὰ τοῦ ἐκτενοῦς πονήματος, Τὰ παραδείσια τοῦ Κ. Βεργωτῆ. Ἐν Ἀργοστολίῳ 1882. Περίεργον ὅτι τὰς δύο ἐν Κεφαλληνίᾳ γενομένας μεταφράσεις δὲν ἀναφέρει τὸ ἑλληνικὸν ἐγκυκλοπαιδικὸν λεξικὸν Μπὰρτ καὶ Χὶρστ ἐν λέξει Δάντης.

[3] Μετεφράσθη καὶ ἓν κεφάλαιον εἰς τὴν Γερμανικὴν «Das schöne ansdem»

ὁ ***Σ. Φιντικλῆς***, ὁ ***Γ. Μιστριώτης***, ὁ ***Θ. Λειβαδᾶς***, ὁ ***Φιλ. Ἰωάννου*** καὶ ὁ ***Ἐμμ. Ῥοΐδης***[1]. Κατὰ τὴν ὁμόφωνον κρίσιν τῶν λογίων τούτων ὁ συγγραφεὺς μετὰ πολλῆς τῆς λεκτικῆς τέχνης καὶ δι' ὕφους ἐπαγωγοῦ ὅσον ἁπλοῦ, ἀνέπτυξε τόσην ψυχολογικὴν γνῶσιν τῶν παιδικῶν δυνάμεων καὶ τόσην φιλοπόλιδα ἔφεσιν πρὸς λυσιτελῆ τῶν ἑλληνοπαίδων παιδαγωγίαν, ὥστε παρουσίασε σύστημα ἄρτιον περὶ ἐθνικῆς θρησκευτικῆς, κοινωνικῆς καὶ ἀτομικῆς ἀγωγῆς. η') ***Ὁ ἔρως τῆς ἰδέας***. Ὁ συγγραφεὺς ἐξετάζει ἐν αὐτῷ κοινωνικοϊστορικῶς τὸν ῥιζοσπαστικὸν ἀγῶνα. θ') ***Ὁ κόσμος τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης***. Ἐν Ἀθήναις 1873. Εἰς τοῦτο ἀναπτύσσει μετὰ πολλῆς τῆς χάριτος τοῦ λόγου, τὰ τῆς καλλονῆς καὶ τῆς κοσμοπολιτικῆς ἀποστολῆς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. ι') ***Δύο λόγια περὶ τῆς μεταφράσεως τοῦ ποιητοῦ τῆς Ἰταλίας***. Ἐν Ἀθήναις, ὅτε ἐγένετο διαγώνισμα περὶ μεταφράσεως τοῦ Δάντου ια') ***Ἐλλείψεις τῆς ἐκπαιδεύσεως***. ιβ') ***Ἡ πρόθεσι ἀπό***. Μακρὰ γλωσσικὴ διατριβὴ ἐν ***Παρνασσῷ*** Ἀθηνῶν 1893. ιγ') ***Περὶ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν μουσικῆς***. Ἐν Ἀργοστολίῳ 1889. Διὰ τῆς πραγματείας ταύτης ἀντεπεξῆλθε κατὰ τοῦ Ῥαγκαβῆ. ιδ') ***Περὶ τοῦ τοποτηρητοῦ Κεφαλληνίας*** Napier. Ἐν Παρνασσῷ 1894. Καλὴ συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀγγλικῆς ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις προστασίας. Τὰ ἀνέκδοτα ἔργα τοῦ Βεργωτῆ εἰσὶ πλεῖστα. α') ***Συλλογὴ λυρικῶν, ἐθνικῶν καὶ σατυρικῶν ποιημάτων***. β') ***Περὶ προθέσεων ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ***. γ') ***Γλωσσάριον Κεφαλληνίας***, ***παροιμίαι***, ***δημοτ. ᾄσματα*** καὶ ***ἄλλη γλωσσικὴ ὕλη***. Τὸ ***γλωσσάριον*** ὑπέβαλεν εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις γλωσσικὸν διαγωνισμόν, περὶ τούτου δ' ἡ εἰσήγησις λέγει τὰ ἑξῆς: « Τὸ δὲ ***γλωσσάριον τῆς Κεφαλληνίας*** ἐπιγραφόμενον καὶ σύμβολον φέ» ρον τὸ ὁμηρικὸν ***Μή με μαλ' αἴνεε***, ***μήτε τι νείκει***, σύγκειται ἐκ σε» λίδων 271. Τὸ ἔργον τοῦτο παραβάλλεται ἐπιτυχῶς πρὸς τὸ ἀνω» τέρω Ποντικὸν γλωσσάριον, διότι καὶ τούτου ὁ συγγραφεὺς ἀποδεί» κνυται λόγιος καὶ μελετηρός, καὶ δι' αὐτὸ τὸ ἔργον του, ἔχει τὰς

Kleinen Bürger des prof. P. Vergotis Cephaloniæ 1876 ins deutsche über tragen von M. Geiger philologen in Stuttgart. Ἐπαινετικὴν βιβλιοκρισίαν. πρβλ. καὶ ἐν περιοδ. XIX Siecle n. 2572. Paris Janviers 4. 1879.

[1] Ὅλαι αἱ κρίσεις ἐδημοσιεύθησαν ἰδιαιτέρως ἐν Ἀργοστολίῳ, τῇ 18 Αὐγούστου 1885 ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἀγγείλαντος σύναμα προσεχῆ δευτέραν τοῦ πονήματος ἔκδοσιν.

» αὐτὰς ἐκείνῳ ἀρετάς, μάλιστα ὑπερέχει κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ἑκά-
» στοτε παρατιθεμένων καὶ ἑρμηνευομένων φράσεων. Οὐχὶ δὲ σπα-
» νίως λαμβάνων ἀφορμὴν παρεμβάλλει καὶ γραμματικὰς ἀξίας λόγου
» παρατηρήσεις, περὶ ἀφαιρέσεως, ἀποκοπῆς, τροπῆς τῶν φθόγγων,
» παθημάτων τῆς κλίσεως κλ. Ὁ συγγραφεὺς τούτου εἶνε ἀνὴρ πολυ-
» μαθὴς καὶ κάτοχος ξένων γλωσσῶν, ἔχει δὲ κρίσιν ὑγιᾶ, ἐντεῦθεν
» ποιεῖται δεξιὰν χρῆσιν πολλῶν ἀρχαίων καὶ νέων ἐπιστημονικῶν βι-
» βλίων. Πλὴν τοῦ γλωσσαρίου ἀπέστειλεν ὁ συγγραφεὺς καὶ ἀντί-
» γραφον μερῶν τινων κωμικῶν ποιημάτων ἐκ Κρήτης τοῦ ΙΖ' αἰῶνος.
» Ἐπαινοῦσα λοιπὸν ἡ ἐπιτροπεία τὸν ἄξιον συγγραφέα προτείνει
» ὅπως τὸ ἔργον τύχῃ βραβείου». δ) Ἀδημοσίευτος τυγχάνει ἔτι ἡ ἀγ-
» γελθεῖσα μέλλουσα ἔκδοσις δύο κωμῳδιῶν κρητικῶν τοῦ 1660 τῆς μὲν ποιμενικῆς, τῆς δὲ κωμικῆς ὑποθέσεως εἰς στίχους δεκαπεντασυλλάβους. Μία τῶν κωμῳδιῶν εἶνε ὁ *Γύπαρις* διαφέρουσα ἔν τισι τῆς ὑπὸ Σάθα ἐκδοθείσης[1]. Ἡ ἐν Λειβαθεῖ, Ἀργοστολίῳ καὶ Ληξουρίῳ οἰκογένεια *Βεργωτῆ* εἶνε πιθανώτατα ἡ αὐτὴ καὶ ἡ *Βεργότη* τοῦ ΙΓ' αἰῶνος ἐν τῇ νήσῳ, κάτοχος τότε γαιῶν ἐν Σπαρτέᾳ. Καταλεγομένη εἰς τὰς προνομιούχους, ὧν τὰ προνόμια ἐκυρώθησαν τὸ 1638, ἐνεγράφη μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593-1604 καὶ εἰς τὸν κατάλογον τῶν εὐγενῶν τῆς νήσου [2].

ΒΟΥΡΒΑΧΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ. Ἐξ Ἀργοστολίου. Ὁ οἶκος *Βούρβαχη* κατάγεται ἐκ Πολωνίας, ἄγνωστον ὅμως πότε ἀκριβῶς μετηνάστευσεν ἐν Κεφαλληνίᾳ ὁπόθεν ὅμως εἶνε βέβαιον ὅτι κατάγονται οἱ ἐν Μεσολογγίῳ καὶ Νάξῳ ἢ Πάρῳ[3]. Ὁ πατὴρ τοῦ βιογραφουμένου *Σωτήριος*[4], γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ λήγοντος τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, ἦν ἐκ

[1] Τὸ ἐν Κεφαλλ. χειρόγραφον εἶχεν ὁ Χ. Τσιμαρᾶτος ἐν Ἁγίᾳ Θέκλῃ. Πρβλ. Σάθα. Κρητικὸν Θέατρον. Ἐν Ἐνετίᾳ 1889. Τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ χειρογράφου προηγεῖται καὶ πρόλογος ἐπαινετικὸς τῶν Κεφαλλήνων, γεγραμμένος ὑπὸ ἀδήλου.

[2] Miklosich, Müller, ἔνθ. ἀνωτ. Χιώτου 937 Γ'.

[3] Ἐκ τοῦ ἐν Μεσολογγίῳ κλάδου, διεκρίθη ὁ φρούραρχος Βασιλαδίου Ἀνδρέας κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Μεσολογγίου, τούτου δ' ἔγγονος ἐκ θυγατρός, ἦν ὁ Δημ. Παπαζαφείρης ὁ διὰ Β. Δ. μετακληθεὶς τὸ 1859 Βούρβαχης, σπουδάσας ἐν Γαλλίᾳ συνδρομῇ καὶ προστασίᾳ τοῦ Διον. Βούρβαχη καὶ φονευθεὶς πρό τινων ἐτῶν ἐν Ἀθήναις μονομαχήσας μετὰ τοῦ Δοσίου.

[4] Κατὰ τὰς πληροφορίας ὅμως τοῦ κ. Θεοδ. Βούρβαχη ἐλέγετο Κωνσταν-

τῶν ἱκανωτέρων πλοηγῶν, γενναῖος, καὶ φιλότιμος τὰ φρονήματα, οἰκεῖος δὲ διαπρεπῶν ἀνδρῶν τῆς Γαλλίας οὓς ἐγνώρισε κατὰ τὰ ἐκεῖ ταξείδιά του, κυρίως δὲ τοῦ Κλαρὺ καὶ τοῦ γαμβροῦ τούτου Ἰωσὴφ τοῦ Βοναπάρτου. Τοῦ Μ. Ναπολέοντος τότε εὑρισκομένου εἰς Αἴγυπτον, μεγάλη κατεβάλετο προσπάθεια ὑπὸ τὰς οἰκογενείας αὐτοῦ καὶ δὴ τοῦ Ἰωσήφ, πρὸς εὕρεσιν καταλλήλου ἀτόμου, ὅπως πεμφθῶσι δι' αὐτοῦ ἐμπιστευτικῶς ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν Ναπολέοντα, ἐν αἷς ἐξετίθεντο τὰ ἐν Γαλλίᾳ καὶ παρωτρύνετο ὁ ἀνὴρ νὰ ἐπανακάμψῃ ταχέως. Ἦτο ἀνάγκη ὅμως κομιστοῦ ῥιψοκινδύνου σύναμα καὶ δεξιοῦ τῶν θαλασσίων ὁδῶν δρομέως, τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου περιπλέοντος τότε τὴν Μεσόγειον ἐντεῦθεν δ' ὁ πλοῦς τῶν ἐχθρικῶν πλοίων ἦτο μονονοὺ ἀδύνατος. Ὁ καπετὰν ***Σωτήριος*** φιλόγαλλος ὅσον ἀφωσιωμένος φίλος, ἀνεδέχθη προθύμως τὴν τιμητικὴν ἀποστολὴν καὶ μετὰ θαυμαστῆς ὄντως δεξιότητος ἔφθασεν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον. Τῆς σπουδαίας ταύτης πολιτικῆς καὶ φιλικῆς ἐκδουλεύσεως τοῦ ἀνδρὸς μὴ ἐπιλαθόμενος ὁ Ναπολέων ἀπένειμε τῷ ***Βούρβαχη*** αὐτοκράτωρ γενόμενος, τὸν τίτλον τοῦ γάλλου πολίτου, καὶ τὸν μὲν νεώτερον αὐτοῦ υἱὸν ***Ἰωσήφ***, διώρισε πρόξενον ἐν Κεφαλληνίᾳ εἶτα ἐν Ἀγκῶνι, τὸν δὲ πρωτότοκον ***Διονύσιον*** ἐξεπαίδευσεν εἰς τὴν ἐν Φονταινεβλῷ στρατιωτικὴν σχολήν[1]. Ὁ ***Διονύσιος*** ἀπὸ νεότητος ἔκλινεν εἰς τὸ στρατιωτικὸν στάδιον, πολεμήσας ἐν Κεφαλληνίᾳ κατὰ τῶν Ῥωσσοτούρκων καὶ ἀκολουθήσας τὸν γαλλικὸν στρατὸν ἀναχωρήσαντα τότε τῆς νήσου οἰκτρῶς. Ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ἰωσὴφ Βοναπάρτου προήχθη εἰς ὑψηλοὺς στρατιωτικοὺς βαθμοὺς καὶ ἔσχε μέρος εἰς πολλὰς μάχας τὸ 1815, ἐχρημάτισε δὲ καὶ ὑπασπιστὴς τοῦ Ἰωσὴφ γενομένου βασιλέως τῆς Ἱσπανίας. Ἀκλόνητος φίλος τοῦ Ναπολεοντείου οἴκου καὶ τῶν πατρικῶν παραδόσεων ἀκόλουθος, νύκτα τινὰ τοῦ Φεβρουαρίου 1815 ἀνέλαβε

τῖνος. Ὁ Παῦλος Λάμπρος ἐν Δελτ. Ἱστορ. Ἐθνολ. ἑταιρ. τῆς Ἑλλάδος 1883, σ. 189 λέγει, ὅτι πάππος τοῦ ἐν Γαλλίᾳ στρατηγοῦ Καρόλου Σωτηρίου ἦν ὁ χρυσοχόος Κωνσταντῖνος, ὅστις καὶ χαράκτης ἦν μεταλλίου τινος τοῦ 1800. Ἴδ. περὶ Διονυσίου, Miot de Melito. Memoires etc.

[1] Ὁ οἶκος Βούρβαχη ἀείποτε ἦτο ἀφωσιωμένος εἰς τοὺς γάλλους. Ἐν τῇ εἰς Ἀργοστόλιον οἰκίᾳ των παρὰ τὸν Ἅγιον Γεράσιμον κατέφυγεν ἵνα κρυβῇ ὁ διοικητὴς τοῦ νομοῦ Ποσσόλ, ὅταν τῷ 1799 οἱ Ῥωσσοτοῦρκοι κατέλαβον τὴν νῆσον. (Μαυρογιάννη. Ἱστορία Ἰον. νήσων Ι. σ. 213).

τὴν δύσκολον ἐντολὴν νὰ γνωρίσῃ τῷ εἰς Ἔλβαν τότε εὑρισκομένῳ Ναπολέοντι, ὅτι οἱ σύμμαχοι ἐσκόπουν νὰ στείλωσιν αὐτὸν εἰς μᾶλλον μεμακρυσμένον τόπον ἐξορίας. Ἀντεμετώπισαν ὁ ἡμέτερος συμπατριώτης ἀληθῶς μεγάλους κινδύνους διελθὼν διὰ πλοίων ἐχθρικῶν ἵνα πιστῶς ἐκπληρώσῃ τὴν ἐντολήν, ἐφ' οἷς καὶ ὁ Ναπολέων μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ καὶ τὴν τοῦ στρατοῦ ἀνασύστασιν, πολλὰς ἀπένειμε τῷ ἀνδρὶ τιμὰς ὅστις κατετάχθη αὖθις εἰς τὸν στρατὸν ὡς συνταγματάρχης ὢν παρῃτημένος ἀπὸ τῆς παλινορθώσεως· ἀλλὰ μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βατερλώ, ὁ ἀνὴρ τετρωμένος τὴν καρδίαν, παρῃτήθη αὖθις τοῦ στρατοῦ διαγαγὼν ἔκτοτε βίον μεστὸν πικριῶν καὶ διωγμῶν παντοίων, ἐγκατασταθεὶς ἐν Ἰσπανίᾳ καὶ εἶτα ἐν γαλλικῇ τινι μικρᾷ πόλει. Ἀνὴρ φιλελεύθερος καὶ μὴ λησμονῶν τὴν Ἑλλάδα ἀγωνιζομένην τότε τὸν ἔνδοξον ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνα, ᾐτήσατο νὰ προσκολληθῇ εἰς τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Μωρέως φέρων τὸν βαθμὸν αὐτοῦ ἀλλ' ὁ Κλαὶρ Μοντενὲρ τότε Ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν δὲν ἐξετέλεσε τῆς βουλῆς τὴν ἀπόφασιν, ἐφ' ᾧ ὁ Βούρβαχης ἀπῆλθεν ὡς ἁπλοῦς ἐθελοντὴς εἰς Ἑλλάδα, ἀποβιβασθεὶς δ' εἰς Ναύπλιον τὸ 1826 κατ' εἰσήγησιν τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ Ἀνδρέου Μεταξᾶ, ἔδραμεν εἰς τὸ πεδίον Ἀττικῆς. Ὁ *Βούρβαχης* ἐν Γαλλίᾳ ἐνισχυθεὶς ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ κομιτάτου, τῇ ἐπινεύσει δὲ καὶ τοῦ φιλέλληνος βασιλέως Καρόλου Ι', παρέλαβε μετ' αὐτοῦ καὶ ἐκλεκτούς τινας γάλλους ἀξιωματικούς, ἐπὶ κεφαλῆς δὲ τούτων καὶ ἄλλων ξένων καὶ ὀκτακοσίων ἑπτανησίων, ὧν τοὺς πλείστους ἐξ ἰδίων δαπανήσας ἐστρατολόγησε, ἔφθασεν εἰς τὸ ἀττικὸν πεδίον ὅπου εὗρεν ἀπουσιάζοντα τὸν Καραϊσκάκην, ἀρχηγοὺς δὲ τὸν Βάσον καὶ Π. Νοταρᾶν πρὸς οὓς δυστυχῶς διεφώνησε, ἀπειλήσας φυγὴν ἂν μὴ ἐπολέμουν εἰς τὸ πεδίον. Ἐκείνων τέλος ὑποχωρησάντων, ἀπεφασίσθη ἡ κατάληψις τοῦ Καματεροῦ καὶ τῆς μὲν ἐμπροσθοφυλακῆς ἡγεῖτο ὁ Βάσος, τῆς ὀπισθοφυλακῆς ὁ Νοταρᾶς καὶ τοῦ κέντρου ὁ *Βούρβαχης*, ἀλλὰ καταβὰς οὗτος ἀπὸ τὰ Χασία καὶ ἀναμένων βοηθείας ὑπὸ τῶν Βάσου καὶ Νοταρᾶ, ἐκυκλώθη αἴφνης ὑπὸ τῶν δυνάμεων τοῦ ἐχθροῦ, καὶ πρὶν ἢ ἔτι ὀχυρωθῶσιν οἱ Ἕλληνες, ὁ Κιουταχῆς διεσκόρπισε τὰ σώματα τοῦ *Βούρβαχη* καὶ τοῦ Βάσσου, σωθέντων μόλις ὁπλιτῶν τινων τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς καί τινων ἄλλων ὑπὸ τοῦ Νοταρᾶ. Ἡρωϊκώτατα ἀντέστη τότε τὸ ὑπὸ τὸν ἡμέτερον συμπολίτην σῶμα ἀπέναντι πολυαριθμοτάτου στρατοῦ, εἰς τὴν μάχην δὲ

πεντακόσιοι ἔπεσον νεκροί, ὁ δὲ ἀρχηγὸς καὶ οἱ φιλέλληνες Γιβασιέ, Τάσκος καὶ Βὼν ᾐχμαλωτίσθησαν. Μάτην ἐγένοντο προτάσεις ἀνταλλαγῆς αἰχμαλώτων ἢ ἀφέσεως ζωῆς ὑπὸ ὅρους. Ὁ σκαιὸς στρατάρχης ἐφόνευσε τὸν *Βούρβαχην*, ἀποστείλας ὡς πολύτιμα τρόπαια τῷ Σουλτάνῳ τὴν κεφαλὴν τοῦ γενναίου στρατιώτου καὶ τὴν περικεφαλαίαν αὐτοῦ [1].

ΒΟΥΡΒΑΧΗΣ ΚΑΡΟΛΟΣ-ΣΩΤΗΡΙΟΣ. Υἱὸς τοῦ προβιογραφηθέντος, γεννηθεὶς ἐν Πῶ τῆς Γαλλίας τῇ 22 Ἀπριλίου 1816. Κατετάχθη νεώτατος κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν στρατιωτικὴν σχολὴν Flèche προστατευθεὶς ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου Ῥουμενή, εἶτα δ' ἔτει 1834 εἰς τὴν τοῦ S. Cyre. Ταχέως ἀνῆλθε τοὺς βαθμοὺς τοῦ ἀξιώματος· τὸ 1836 ἐγένετο ὑπολοχαγὸς τῶν Ζουάβων, τὸ 1838 μετετέθη εἰς τὸ πρῶτον σύνταγμα τῆς ξένης λεγεῶνος, τὸ 1842 προήχθη εἰς λοχαγὸν τῶν Ζουάβων, τὸ 1846 εἰς ταγματάρχην τῶν ἰθαγενῶν ἀκροβολιστῶν, τὸ 1850 εἰς ἀντισυνταγματάρχην, τὸ 1851 εἰς συνταγματάρχην, τὸ 1854 εἰς ὑποστράτηγον καὶ τὸ 1857 εἰς ἀντιστράτηγον. Μετέσχε τὸ 1840 τῆς πρώτης καταλήψεως τοῦ Σέτιφ πολεμήσας καὶ εἰς τὸ Χάϊν τούρ. Ἡ ἡμερησία τοῦ ἀρχηγείου διαταγὴ καὶ ἔκθεσις, περιέχει περὶ τῆς εἰς τὰς μάχας ἐκείνας συμμετοχῆς αὐτοῦ τάδε: «Νεαρὸς ἀξιωματικὸς ὑψίστης νοημοσύνης, ὁρμητικότητος καὶ ἀν-» δρείας, λαβὼν ἔκλαμπρον μέρος εἰς τὰς πρὸ τῶν προμαχώνων συμ-» πλοκὰς καὶ ἐκτελέσας θαυμασίαν διὰ τοῦ λόχου του ἐπίθεσιν κατὰ » δεκαπλασίου τὸν ἀριθμὸν ἐχθροῦ, μετὰ θάρρους ἀπαραμίλλου καὶ » ἀρίστης τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν περιστάσεων ἐκτιμήσεως, ἐφ' οἷς καὶ » ὠνομάσθη ἱππότης τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς». Τὸ 1840 διεκρίθη εἰς Ἀφρικήν, τὸ δὲ 1846 συμμετέσχεν τῆς εἰς Μικρὰν Καβυλίαν στρατείας, καταστείλας κατόπιν τὴν ἀνταρσίαν τῶν Χαρακτᾶς, ἐν δὲ τῇ πολιορκίᾳ τῆς Ζαΐτσᾶς, παρέσχε δείγματα ἐκτάκτου στρατιωτικῆς ἱκανό-

[1] Ἀνακριβῶς ὁ Χιώτης ἐν Ἱστορίᾳ Ἰονίου Κράτους, τόμῳ Α' 796, λέγει Δημήτριον τὸν ἐν Καματερῷ πεσόντα. Πλείονα περὶ τοῦ Βούρβαχη, ἴδε παρὰ Blancard, Études sur la Grèce Contemp. Montpellier 1886, σελ. 66 καὶ Ἐφημερίδα Ἀθηνῶν 1897 Ὀκτωβρ. 14, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ, ἀνακριβῶς Κωνσταντῖνος λέγεται ὁ πεσὼν ἐν Καματερῷ. Δικαίως πρὸς τιμὴν τοῦ Διονυσίου, μία ὁδὸς τῶν Ἀθηνῶν ἐν συνοικίᾳ Μακρυγιάννη ὠνομάσθη τὸ 1881 διὰ τοῦ ὀνόματός του. Ἴδε καὶ Γούδα, Παραλλ. Βίοι Ζ', σελ. 144.

τητος καὶ ἀνδρείας, ἐμπεδώσας τὴν πεποίθησιν τῶν ἀνωτέρων του περὶ μέλλοντος ἀγλαοτάτου. Ἡ Ἀλγερία ἦν τότε ἀληθὲς στρατιωτικὸν σχολεῖον ὅπου ἐδιδάχθησαν καὶ ἠσκήθησαν οἱ μεγάλοι κατόπιν ἀναδειχθέντες γάλλοι στρατιωτικοί. Καὶ ὁ *Βούρβαχης* ὑπηρετῶν εἰς τὸ τάγμα τῶν Ἀφρικανῶν ἀκροβολιστῶν (Turcos) συνέτεινεν οὐ μὴν εἰς τὴν τελειοτέραν τοῦ σώματος ὀργάνωσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς μείζονα αὐτοῦ τοῦ ἰδίου στρατιωτικὴν μόρφωσιν καὶ ἐκγύμνασιν. Ἡ Ζαΐτσὰ εἶνε ἐκ τῶν ἐνδοξωτέρων σταθμῶν τοῦ στρατιωτικοῦ τοῦ ἀνδρὸς σταδίου, διότι ἐγένετο τότε αὐτόχρημα ἀντικείμενον λατρείας τῶν τε ἰθαγενῶν καὶ γάλλων στρατιωτῶν, προκαλέσας μάλιστα τὴν σύνθεσιν δημωδῶν καταστάντων στιχουργημάτων οἷον καὶ τὸ

Eh ! bien ce chic exqis
par les Turcos acquis
ils le doivent a qui ?
a Bourbaki.
Oui c' est a BourbaKi

Ὡς ἀντισυνταγματάρχης τὸ 1850 ἐστάλη πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν εἰς τὰς κοιλάδας Βογυνᾶ καὶ Σαχὲλ οἰκουσῶν φίλα φρονουσῶν τῇ Γαλλίᾳ πατριῶν, διὰ τὴν ἀρίστην δὲ διεξαγωγὴν τῆς ἐκστρατείας ὁ στρατηγὸς Πελισιέ, ᾐτήσατο τὸν προβιβασμὸν τοῦ ἀνδρός. Ἀπὸ τοῦ 1851 ὑποστράτηγος πλέον, φιλίᾳ στενῇ μετὰ τοῦ Ναπολέοντος συνδεθείς, ὑπῆρξεν ἔκτοτε πιστότατος ἐν εὐτυχίαις καὶ ἐν ἀτυχίαις φίλος, διατελέσας τὸ 1869 κατ' Ἰούλιον καὶ ὑπασπιστὴς αὐτοῦ, λεπτοτάτης ὢν συμπεριφορᾶς καὶ περὶ τὰ αὐλικὰ εἰδικότητος, ἐφ' οἷς τὸ 1844 διωρίσθη καὶ διαγγελεὺς τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου. Κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον, ὁ *Βούρβαχης* κατελθὼν εἰς Ἀνατολήν, ἐπεσκέφθη τὸ πρῶτον τὴν Ἑλλάδα ἀποβὰς εἰς Σῦρον· ἐν τῷ πολέμῳ δ' ἐκείνῳ διεκρίθη ὡς διοικητὴς τῆς Α' Μεραρχίας ἐν τῇ παρὰ τὸν ποταμὸν Ἄλμαν μάχῃ, ἐν θριάμβῳ ἐκτελουμένης τῆς πρὸς τὰ πρόσω πορείας του καὶ συστηθεὶς θερμῶς πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν στρατιωτικῶν ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ ἀρχηγοῦ Ἀρνώ. Ἐπίσης διεκρίθη εἰς τὴν ἐν Ἴγκελμαν μάχην ἐπισπασάμενος τὰς εὐχαριστίας καὶ τοῦ ἄγγλου ἀρχιστρατήγου καὶ νέας τιμητικῆς ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον ἐκθέσεως ἀξιωθείς. Τὴν 8ην Σεπτεμβρίου τοῦ 1855 προσβαλὼν τὸ συνέχον τὸ Μαλακὼφ μετὰ τοῦ μικροῦ προμαχῶνος μεταπύργιον (courtine),

ἐπληγώθη σοβαρῶς, προαχθεὶς διὰ τὴν ἐπιτυχίαν εἰς ταξιάρχην τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς. Μετὰ τὴν εἰρήνην ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς ἐν Γιρόνδη ταξιαρχίας, μετ' οὐ πολὺ δ' ἐστάλη εἰς Μεγάλην Καβυλίαν, ἔνθα κατὰ τὴν τοῦ ἀρχηγείου ἔκθεσιν «συνεβάλετο διὰ τῆς σθεναρᾶς » αὐτοῦ ἐνεργείας εἰς τὰς ἐπιτυχίας τῆς 24 Μαΐου καὶ 24 Ἰουνίου». Κατὰ δὲ τὸν Ἰταλικὸν πόλεμον τὸ 1859 διεκρίθη ὑπὸ μὲν τὸν Καν-ροβὲρ ἐν Μαγέντη καὶ Σολφερίνῳ ὑπὸ δὲ τὸν Βαλλιὰν ἐν Κρεμόνῃ. Ἔκτοτε θεωρούμενος εὐλόγως, σπουδαῖος παράγων ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς τῆς χώρας ζητήμασι, διωρίσθη τὸ 1866 μέλος τῆς ἀνωτέρας ἐπιτροπῆς περὶ ἀναδιοργανώσεως τοῦ στρατοῦ, καὶ τῆς ἑτέρας περὶ τῶν λεπτομερειῶν τοῦ νέου ὀργανισμοῦ[1]. Κατὰ τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον, διωρίσθη τὸ 1870 Ἰουλίου 17 ἀρχηγὸς τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς, εἷς τῶν ἀρχηγῶν τοῦ στρατοῦ τοῦ Ῥήνου. Ἔσχε περισπούδαστον μέρος εἰς τὰς μάχας Ῥεζονβὶλ, ἁγ. Πρεβέτου, Μεζιέρ, Ἀμαμβιλιὲρ καὶ ἄλλας, ἠνδραγάθησε δὲ λίαν εἰς τὸν ἐν Βελὲρ Σεξὲλ ἀγῶνα ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν ἀπὸ Βεζὸλ εἰς Μομβελιὰρ καὶ ἀπὸ Βελφὸρ εἰς Βεζανσὸν ὁδῶν ὅτε ὁ ἐχθρὸς ὑπεχώρησεν ἀτάκτως, πολλὰς τὰς ἀπωλείας σχών. Ὁ Φραισσινὲ λέγει ὅτι ἡ ἐπιτυχία ὀφείλεται τῷ Βούρβαχῃ, κατορθώσαντι νὰ κρατήσῃ ἀμείωτον τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ στρατοῦ, καὶ δείξαντι αὐταπάρνησιν, ἱκανότητα καὶ δεξιότητα ἐκτάκτους. Ἀλλὰ μετὰ τοὺς θριάμβους καὶ τὰς δάφνας ἐπέπρωτο νὰ ἐπέλθωσι καὶ ἀποτυχίαι. Κλεισθεὶς ὁ ἀνὴρ εἰς Μὲτς μετὰ τοῦ Βαζαὶν ἀπέφυγε διὰ μυστηριώδους τρόπου τὴν αἰχμαλωσίαν, φυγὼν εἰς Ἀγγλίαν παρὰ τῷ Αὐτοκράτορι αὐτοῦ διὰ πρωσσικοῦ διαβατηρίου τυχοδιώκτου τινός, ἀλλὰ τὴν ἀπάτην νοήσας, ἠθέλησε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν θέσιν του ἀλλ' ἦτο ἀκατόρθωτον. Παρουσιασθεὶς τότε εἰς τὴν προσωρινὴν κυβέρνησιν ἐν Τοὺρ ἐτέθη εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ ἀνατολικοῦ στρατοῦ τοῦ Λίγηρος, παλαίων κατ' ἀρχὰς κατὰ τοῦ Βέρδερ καὶ τοῦ Μαντάουφελ. Ὁ στρατὸς τοῦ Βούρβαχῃ ἐξηντλημένος καὶ στερούμενος τῶν χρειωδῶν, ἤρξατο ὑποχωρῶν εἰς Βεσανσὲν βραδέως μὲν ἀλλ' ἄνευ ζημιῶν. Πολλὰς τότε ἐδοκίμασε πικρίας ὁ γενναῖος ὅσον καὶ καρτερικὸς ἀνήρ. Ἡ πόλις δὲν εἶχε τροφὰς ὑπὲρ τὸ ὀκταήμερον, ἡ δὲ πλά-

[1] Κατ' ἐπιστολὴν τοῦ ἰδίου κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1866 πρὸς Ὀδυσσέα Μπούρμπαχην εἰς Κεφαλληνίαν.

στιγξ ἔκλινε πανταχοῦ ὑπὲρ τῶν Πρώσσων. Ἡ πρωτεύουσα ἐψυχορράγει καὶ οἱ στρατηγοὶ ὑπεχώρουν ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον. Τότε καὶ ὁ **Βούρβαχης** εὑρέθη εἰς τὴν ἀναπόφευκτον ἀνάγκην νὰ ὑποχωρήσῃ, προτιθέμενος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν νομὸν τοῦ Ἄϊν διὰ τοῦ Πονταρλιέ. Ἐκεῖ ὁ φιλότιμος καὶ ἱπποτικὸς ἀνὴρ βλέπων πᾶσαν ἐλπίδα σωτηρίας σβεννυμένην καὶ ἀναθεὶς τὴν ἀρχηγείαν εἰς τὸν Κλενσὰν ἀπεπειράθη αὐτοκτονίαν, ἀλλ' ἰαθεὶς ὑπηρέτησεν εἶτα ὡς διοικητὴς ἐν Λυὼν διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ Θιέρσου εἰς τὴν 8ην μεραρχίαν καὶ τὸ 6ον στρατιωτικὸν σῶμα καὶ διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1879, ἐπὶ Μακμαὼν ἐτέθη τὸ 1881 εἰς διαθεσιμότητα. Ἔκτοτε ἐβίωσε βίον μονήρη καὶ ὅλως ἰδιωτικόν, ἐκτεθεὶς δ' ὡς ὑποψήφιος γερουσιαστὴς τὸ 1885 καὶ ἀποτυχών, ἀπεσύρθη ὁριστικῶς εἰς τὴν ἔπαυλιν τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου ἐν Βαϋόνῃ. Ὁ ἀνὴρ κατέλιπεν ὄνομα σεβαστὸν καὶ ἀξιομνημόνευτον ἐν τῇ ἱστορίᾳ διὰ τὴν φιλοπατρίαν, τὴν ἀνδρείαν, τὸν ῥιψοκίνδυνον χαρακτῆρα τὴν ἁδρὰν αὐτοῦ στρατιωτικὴν μόρφωσιν καὶ ἱκανότητα ὅθεν δικαίως κατατάσσεται μεταξὺ τῶν εἰς τοὺς ἐπὶ τῆς μοναρχίας τοῦ Ἰουλίου καὶ τῆς δευτέρας αὐτοκρατορίας πολέμους διαπρεπῶν στρατηγῶν τῆς Γαλλίας. Ὁ στρατηγὸς Φὰρρ ὑπουργὸς λέγει πρὸς τὸν **Βούρβαχην** «Τὸ ὄνομά σας, προσφιλέστατε στρατηγέ μου, » τυγχάνει στερρῶς συνδεδεμένον μεθ' ὅλων τῶν ἐνδόξων τοῦ γαλλι- » κοῦ στρατοῦ χρονικῶν. Ἡ ἔκλαμπρος στρατιωτικὴ ὑμῶν ἀρετή, » συνεσώρευσε περὶ τὸ ἡμέτερον ὄνομα ἀναμνήσεις ἀνεξιτήλους ἃς » περιβάλλει νῦν ὡς αἴγλη, ἡ εἰλικρινὴς ἀγάπη καὶ ἡ εὐλαβεστάτη » ὑπόληψις παντὸς ὅστις ἐγνώρισεν ὑμᾶς». Ὁ στρατηγὸς ἀπέθανεν ὑπέργηρως τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1897 ἄτεκνος[1]. Ὁ ἀνὴρ τιμᾷ λίαν καὶ τὴν παλαιὰν πατρίδα οὐδέποτε ἐπιλαθόμενος αὐτῆς, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐν Γαλλίᾳ Κεφαλλῆνας σπουδαστὰς προστατεύων καὶ βοηθῶν πολλάκις χρηματικῶς, πρὸς δὲ τοὺς ἐν τῇ νήσῳ συγγενεῖς γράφων συχνάκις μετὰ συγγενικοῦ φίλτρου, αἰτησάμενος μάλιστα αὐτοὺς καὶ τὴν ἐλαιογραφικὴν εἰκόνα τοῦ πατρός του Διονυσίου ἣν ἐκεῖνοι ἔστειλαν αὐτῷ, οὗτος δ' ἀνταπέστειλεν ἀντίγραφον ταύτης[2]. Ἡ Γαλλία εὐ-

[1] Εἶχε τότε ἔτι ζῶσαν ἐκεῖ ἀδελφὴν ὑψηλῆς ἀνατροφῆς, τὴν κυρίαν Lebreton, κυρίαν τῆς τιμῆς τῆς αὐτοκρατείρας Εὐγενίας.

[2] Εἰς τὰς ἐπιστολάς του ὑπογράφεται μόνον Κάρολος. Παράδοξον ὅτι τινὲς ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες ὠνόμασαν αὐτὸν οὐχ' ἧττον ἢ Ῥουμελιώτην, διορθώσα-

γνωμονοῦσα εἰς τὸν ἔνδοξον στρατηγὸν κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1899, ἤγειρεν αὐτῷ ὀρειχάλκινον ἀνδριάντα ἐφ' οὗ ἐπιγραφὴ ἐν μεταφράσει

Πρὸς τὸν στρατηγὸν Βούρβαχην
22. Ἀπριλίου 1816 - 22 Σεπτεμβρίου 1897,
Ἡ πόλις τῶν Παρισίων.
Ἡ Ἐπαρχία τῶν κάτω Πυρηναίων,
Ὁ στρατός. - Ἡ Γαλλία.

ΒΟΥΤΣΙΝΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἐξ Ἀργοστολίου, υἱὸς Γεωργίου ἀνδρὸς γενναιοδώρου καὶ φιλοπάτριδος, μητρὸς δὲ ἀπὸ τοῦ οἴκου Σχινᾶ γεννηθεὶς ἐν Ὀδησσῷ τὸ 1834. Σπουδάσας τὰ ἐγκύκλια καὶ τὰ ἐμπορικὰ ἐν Σύρῳ, Ἀθήναις καὶ Παρισίοις, ἀνέλαβεν εἶτα τὴν διεύθυνσιν τοῦ μεγάλου ἐμπορικοῦ καὶ τραπεζιτικοῦ του οἴκου ἐν Ῥωσσίᾳ. Ὁ φιλόπολις καὶ φιλόμουσος ἀνὴρ τυγχάνει ὁ γνωστὸς ἀγωνοθέτης τοῦ μέχρι τοῦ 1875 τελουμένου ἐν Ἀθήναις φερωνύμου ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ ὃν συνέστησε τὸ 1861, περιορίσας ὅμως τὸ στάδιον, οὐχὶ ἐξ ὡρίμου ἀχθεὶς σκέψεως, εἰς ποιητικὰ ἔργα γεγραμμένα μόνον εἰς τὴν καθαρεύουσαν ἵνα συντελέσῃ κατὰ τὰς ἰδέας αὐτοῦ εἰς τῆς γλώσσης τὴν καλλιέργειαν, ὁρίσας ἆθλον χιλίων μὲν δραχμῶν ὑπὲρ τοῦ βραβευομένου, ὡς ἀμοιβὴν δὲ τῶν ἑλλανοδικῶν δραχ. πεντακοσίας [1]. Διετέλεσεν ἀπὸ τοῦ 1874 πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν Ὀδησσῷ. Ἐδαπάνησεν ἐξ ἰδίων ἱκανὰ πρὸς ἐκπαίδευσιν Κεφαλλήνων τινων νέων καὶ ὑπῆρξεν ἀείποτε πρόθυμος καὶ γενναῖος ὑπέρ τε τῆς μερικῆς καὶ τῆς γενικῆς πατρίδος καὶ πάσης ἀγαθοεργίας. Τὸ 1871 προέθετο καὶ ἕτερα δύο ἆθλα πεντακοσίων καὶ τριακοσίων ἀργυρῶν ἀπονεμητέων τῷ συγγραφεῖ τοῦ δοκιμωτέρου δραματικοῦ ποιήματος διδαχθησομένου ἐν τῷ δημοτικῷ Ῥωσσικῷ θεάτρῳ τῆς Ὀδησσοῦ, εἰλημμένου δ' ἐκ τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ βίου τῶν Ῥώσσων [2]. Τὸ 1875 συνέστησε διαγώνισμα καὶ περὶ μεθόδων τῆς κατωτέρας καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως διὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλλ. Φιλ. Συλλόγου,

σαι ὅμως εἶτα τὸ λάθος. Ἴδε πλείονα περὶ τοῦ στρατηγοῦ παρὰ τῷ Royere de Beauvoir. Nos generaux κατὰ μετάφρ. Π. Τυπάλδου ἐν περιοδ. Ἀθηνῶν Ἐπιθεώρησις τοῦ στρατοῦ 1890 Α. 4-5, καὶ Ἐφημερίδα Ἀθηνῶν, 14 Σεπτεμβρ. 1897. Νεολόγον αὐτ. 16 Σεπτεμβρ. καὶ Νέαν Ἡμέραν ἀριθ. 1189.

[1] Πανταζίδου. Χρονικὸν Πανεπιστημίου. Ἐν Ἀθήναις 1889, σελ. 135.

[2] Ἴδε Κλειὼ Τεργέστης, 1871 Δεκεμβρίου 4)16.

ἵδρυσε δὲ καὶ σχολεῖον δημοτικὸν ἐν προαστείῳ τινὶ τῆς Ὀδησσοῦ. Νεώτερος εἶχε δημοσιογραφήσει εἰς τὸν **Ἀγγελιοφόρον** τῆς πόλεως ταύτης καὶ ἐν γαλλικαῖς ἐφημερίσι πολλάκις ἀπέστελλεν ἀνταποκρίσεις καὶ ἄρθρα ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων. Αὐτῷ ὀφείλεται καὶ ἡ δι' αὐτοκρατορικοῦ οὐκαζίου ἀναγνώρισις τῆς ἐν Ὀδησσῷ ἑλληνικῆς ἐμπορικῆς σχολῆς ὡς προσώπου νομικοῦ καὶ ἡ ἐξασφάλισις τῆς κτηματικῆς αὐτῆς περιουσίας ἀξίας πεντακοσίων χιλιάδων ρουβλίων. Ἐπὶ ἐννέα ἔτη διετέλεσε πρόεδρος τοῦ ἐκεῖ Χρηματιστηρίου. ὡσαύτως ἐφ' ἱκανὸν σύμβουλος τῆς ἐκεῖ Αὐτοκρατορικῆς τραπέζης, μέλος καὶ ταμίας τοῦ Ἐρυθροῦ σταυροῦ καὶ τοῦ Ἀσύλου τῶν ἀστέγων. Ἐνετείλατο τῷ λογίῳ κερκυραίῳ ἀειμνήστῳ Ἰωάν. Ῥωμανῷ νὰ ἐκδώσῃ δαπάναις αὐτοῦ τὴν **Ἱστορίαν τῆς Ἑπτανήσου**, ἣν τότε οὗτος συνέγραφε, συμπληρῶν τοῦ κλεινοῦ Μουστοξύδου τ' ἀτελῆ καταλειφθέντα σημειώματα, ἀλλ' ὁ θάνατος δυστυχῶς τοῦ ὑπὲρ πάντα ἄλλον καταλλήλου νὰ ἐπιληφθῇ τῆς συγγραφῆς καθολικῆς ἱστορίας τῆς Ἑπτανήσου, ἐματαίωσε καὶ τοῦ **Βουτσινᾶ** τὸν φιλόπατριν σκοπόν [1]. Ἐτιμᾶτο διὰ ρωσσικῶν καὶ ἑλληνικῶν παρασήμων, ἦν δὲ μέλος πολλῶν φιλανθρωπικῶν ἑταιρειῶν καὶ ἄλλων συλλόγων ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἀνατολῇ [2]. Ἀπεβίωσεν ἐν Ὀδησσῷ τὸ 1902. Γνωστός ἐστι καὶ ὁ ἐπίσης φιλογενέστατος καὶ γενναῖος αὐτοῦ ἀδελφὸς **Ἀλέξανδρος**, ὅστις προτροπῇ τοῦ ζακυνθίου πατριώτου Δ. Χαριάτου, κομίσαντος τὸ 1871 εἰς Ἀθήνας κρανίον ἱερολοχίτου, ἀνέλαβε τὴν ἰδίαις δαπάναις ἀνέγερσιν κενοταφίου τῶν ἱερολοχιτῶν ἐν Ἀθήναις τὸ 1873 [3]. Ἡ οἰκογένεια **Βουτσινᾶ** κατάγεται ἐκ Τογχίου (Thonca) καθ' ἃ τὸν μεσαίωνα ἐκαλεῖτο ἡ Πύλος. Κατ' ἀρχαῖον δίπλωμα ἀνανεώσεως προνομίου ὑπὸ Λεονάρδου Τόκου τῆς 6 Ὀκτωβρίου 1465, ὁ Κάρολος Δε-Τόκος

[1] Βροκίνη Λ. Προλεγόμενα εἰς τὴν ὑπὸ τούτου ἐκδοθεῖσαν μονογραφίαν του Ι. Ῥωμανοῦ, περὶ τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου, σελ. λγ'. Χιώτου VI 354.

[2] Ἴδε Ἡμερολόγιον Σκόκου. Ἐν Ἀθήναις 1895, σελ. 357.

[3] Κεφαλλῆνας ἱερολοχίτας γνωρίζομεν τοὺς Ἀναστάσιον καὶ Νικόλαον Ἰγγλέση, Σπυρίδωνα Βουτσινᾶν καὶ ἀδελφόν του (ἦσαν οὗτοι θεῖοι τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ Γεωργίου), Δημ. Χοϊδᾶν, Λουκᾶν Βαλσαμάκην, Α. Σφαέλον καὶ Γεράσ. Ὀρφανόν. (Οὗτος πεσόντος τοῦ Ἱεροῦ λόχου, παρεδόθη μετὰ τοῦ Ἀλ. Ὑψηλάντου καὶ τοῦ Λασσάνου εἰς τὰς αὐστριακὰς ἀρχάς).

κατέστησε προνομιοῦχον τὸν τότε *Γεώργιον Βουτσινᾶν*, ἔχοντα ἐκδουλεύσεις παρὰ τῷ δουκί ἅτε πιστῶς ὑπηρετήσαντα αὐτῷ καθὼς καὶ τοῖς ἑαυτοῦ γονεῦσι, τιτλοφορεῖ δὲ τὸν *Βουτσινᾶν* εὐγενῆ οὐ μὴν ἀλλὰ διατάσσει νὰ καλῶσιν οὕτω καὶ τοὺς ἀπογόνους ἐκείνου in secula seculorum! ἀναγραφῇ δ' εἰς τὴν κατὰ τὰ τότε ἰσχύοντα τηρουμένην βεβαίως βίβλον τῶν εὐγενῶν[1]. Γνωρίζομεν καὶ συνοικισμὸν *Βουτσινᾶτα* ἐν Σαρλάτοις, τὴν οἰκογένειαν δ' ἀπαντῶμεν πολλαχοῦ τῆς νήσου. Τὸ 1619 ἀπαντῶμεν *Βουτσινᾶν* ἄποικον ἐν Κερκύρᾳ[2].

ΒΡΙΩΝΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Ἀνὴρ λόγιος καὶ ναυτοδιδάσκαλος. Ἐδημοσίευσε σύγγραμμα ***περὶ ναυτικῆς*** εἰς τὴν προμετωπίδα τοῦ ὁποίου ἔγραψε,

> **Ὁ Νικόλαος Βριώνης ἐκ τῆς νήσου Κεφαλλήνων**
> **ναυτικὴν διδάξας πρῶτος, εἰς τοὺς παῖδας τῶν Ἑλλήνων.**

Κατὰ τὰς ἐν τῷ οἴκῳ παραδόσεις μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἱ ἐξ ἐπιφανοῦς γένους ἀδελφοὶ *Μαρῖνος* καὶ *Γεώργιος Βριῶναι* μετηνάστευσαν εἰς Μουζακίαν τῆς Ἀλβανίας, ὁπόθεν ἐπὶ Σκενδέρβεη καταδιωχθέντες στερηθέντες δὲ καὶ τῶν κτημάτων αὐτῶν κατέφυγον εἰς Λευκάδα. Ἐκεῖ ὁ πασᾶς ὑπὸ σφοδροῦ τρωθεὶς ἔρωτος πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ *Μαρίνου* καὶ μετελθὼν κατ' αὐτῆς βίαν, ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ *Μαρίνου*, ὅστις ἵν' ἀποφύγῃ τὴν ποινικὴν καταδίωξιν ἔφυγεν εἰς τὸ Δουλίχιον τῆς Κεφαλληνίας· τοῦτο δὲ λέγουσι συμβὰν πρὸ διακοσίων πεντήκοντα ἐτῶν. Οἱ Τοῦρκοι τότε ἐπέβαλον τῷ ἐν Ἀλβανίᾳ ἑτέρῳ ἀδελφῷ νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ ἐξωμόσεως καὶ θανάτου, ὁ *Γεώργιος* δὲ δεξάμενος τὸ πρῶτον, ἐγκατεστάθη ἐκεῖ ὁριστικῶς γενόμενος γενάρχης τῆς ὀθωμανικῆς οἰκογενείας τῶν *Βριωνῶν*. Τὴν παράδοσιν ταύτην μοὶ ἐγνώρισεν ὁ μακαρίτης διδάσκαλος Παν. Βριώνης ἀλλ' εἰ καὶ αὕτη διασῴζει πως τὰ τῆς καταγωγῆς τοῦ οἴκου, δὲν εἶνε ὅμως καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ πολὺ ἀκριβής. Ὁ Σκενδέρβεης ἀπέθανε τὸ 1468, ἂν δὲ μικρὸν πρότερον κατέφυγον οἱ *Βριῶναι* εἰς Λευκάδα, δὲν εὗρον βεβαίως ἐκεῖ τοὺς Ὀθωμανοὺς

[1] Pignatorr. I. Mem. 108.

[2] Λ. Βροκίνη. Ἡ περὶ τὰ μέσα τῆς ις' ἑκατ. ἐν Κερκύρᾳ ἀποίκησις τῶν Ναυπλιέων καὶ Μονεμβασιωτῶν. 1883 ἐν Φωνῇ Κερκύρας, ἀρ. 14—18.

ἀλλὰ τοὺς Τόκους, ὥστε ἡ εἰς Λευκάδα φυγὴ τῶν **Βριωνῶν** ἐγένετο κατὰ τὰ μετὰ τὰς ἐπαναστάσεις τοῦ Σκενδέρβεη ἔτη καὶ μεταγενέστερον τοῦ 1479, ὅτε τὴν νῆσον κατέλαβον οἱ Ὀθωμανοί. Ἐνταῦθα κατὰ τὴν παράδοσιν ἐπ' ὀλίγον διέτριψαν, φυγόντες εἰς Δουλίχιον πρὸ τετρακοσίων περίπου ἐτῶν. Ἡ οἰκογένεια ἔχει κλάδους ἐν Κοθρέᾳ, Ἄσσῳ καὶ Ληξουρίῳ. [1]

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΔΙΟΙΚΗΤΑΙ. Ἐνταῦθα γράφομεν ὅσα περὶ ἀνωτέρων Βυζαντίνων ἐπαγγελματιῶν ἐν τῇ νήσῳ γινώσκονται ἐπειδὴ δὲ σχέσιν ἔχουσι ταῦτα πρὸς τὸ **Θέμα** τῆς Κεφαλληνίας, ποιούμεθα ἐνταῦθα ἱστορικὴν περὶ τούτου παρέκβασιν. Τὰ περὶ τῆς διοικήσεως τῆς νήσου ἐπὶ Βυζαντίνων δὲν εἰσὶν ἱκανῶς ηὐκρινισμένα. Κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἡρακλείου μέχρι Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου (611—685) τασσομένην στρατιωτικὴν καὶ χωρογραφικὴν τοῦ κράτους διαίρεσιν, ἡ Κεφαλληνία ἀπετέλει μετὰ τῶν Ἰονίων νήσων, ἐξαιρέσει τῶν Κυθήρων καὶ ἴσως τῆς Ζακύνθου ὑπαγομένης εἰς τὸ Θέμα τῆς Ἑλλάδος, μέρος τοῦ ἑνδεκάτου Θέματος ἐκ τῶν δώδεκα τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τῶν ὅλων εἴκοσι καὶ ἐννέα τοῦ κράτους, τὸ ἑνδέκατον δ' ἐκεῖνο Θέμα ἦν τὸ τῆς Λογγοβαρδίας ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῶν Ἄλπεων μέχρι Καλαβρίας καὶ Σικελίας. Ἡ Κεφαλληνία ἦν τότε *τοῦρμα*[2]. Κατὰ τὴν ἐπὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ γενομένην ὅμως ἔτει 887 νέαν τοῦ κράτους πολιτικὴν διαίρεσιν, ἡ νῆσος ἦν ἰδιαίτερον **Θέμα** ἢ **Στρατηγὶς** (praefectura) περιλαμβάνουσα καὶ τὰς λοιπὰς νήσους τοῦ Ἰονίου πελάγους, πρωτεύουσαν δ' ἔχουσα τὴν **πόλιν τῆς Κεφαλληνίας**[3]. Ταῦτα ἱστοροῦνται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν παρὰ Κωνσταντίνῳ τῷ Πορφυρογεννήτῳ «ἡ ***Κεφαλληνία στρατηγὶς ἤγουν τὰ νησία, τοῦρμα ἦν τὸ παλαιὸν τῆς «στρατηγίδος Λογγοβαρδίας. ἐπὶ δὲ Λέοντος τοῦ φιλοχρίστου δεσπότου γέγονε στρατηγίς»***[4] ἀλλὰ παραδόξως ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς λέγει ἐν

[1] Ἴδε περὶ Βριωνῶν καὶ Βαλαωρίτου. Διάκον ἐν προλεγομ. 42.

[2] Λέξις στρατιωτική, σημαίνουσα ἄθροισμα στρατιωτῶν πεμπομένων πρὸς φυλακὴν ἐπαρχίας τινός, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπαρχίαν αὐτήν.

[3] Αὐτη βεβαίως ἦτο ἡ καὶ ἐπὶ φραγκοκρατίας πρωτεύουσα τῆς νήσου, ὅπου τὸ φρούριον τοῦ ἁγίου Γεωργίου, Κεφαλληνία λεγομένη, ἐξ ἧς ὡς καὶ ἄλλα θέματα, ὠνομάζετο καὶ τὸ ὅλον θέμα, ἐν ταύτῃ δὲ διέμενε καὶ ὁ στρατηγός.

[4] Περὶ Βασιλείου τάξεως. ΙΙΙ 224, ἐκδ. Βόννης.

ἄλλῳ αὐτοῦ ἔργῳ [1] οὐ μὴν ὅτι ἡ ***Κεφαλληνία συμπεριείληπται τῇ Πελοποννήσῳ*** ἀλλ' ὅτι καὶ ***οὐδέποτε εἰς τάξιν ἐχρημάτισε θέματος.*** Νεώτεραι ἔρευναι συνεβίβασάν πως τ' ἀντιφατικὰ χωρία, προκύπτει δ' ὅτι ἡ νῆσος πιθανώτατα ἦν Θέμα ἴδιον πολλῷ ἔτι πρότερον Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, ὅτε ὡς ἐρρήθη ἐγένετο τοιοῦτο· ἀλλ' ὅπερ δὲν φαίνεται τηρηθὲν μέχρι τέλους τῆς Βυζαντινῆς κυριαρχίας, ὑποβιβασθὲν προφανῶς καθ' ἃ κατωτέρω ἐκ μολυβδοβούλλου δειχθήσεται, εἰς ἁπλῆν ***τοῦρμαν*** τὸ δεύτερον ἥμισυ τῆς ια'. ἑκατονταετηρίδος, ὅτε ἐγένοντο νέαι διοικητικαὶ μεταρρυθμίσεις. Ἐξαίρεται πρὸς τούτοις ἡ σπουδαιότης τοῦ νησιωτικοῦ τούτου Θέματος διὰ τὸ στρατηγικὸν τῆς θέσεως, ὑφισταμένου ὡς πιθανολογεῖται καὶ πρὸ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ ὡς προερρήθη, ἀφοῦ ἀπαντῶμεν στρατηγοὺς ἐν τῇ νήσῳ τότε· γνωστὸν δ' ὅτι ἁπλᾶς τούρμας καὶ μάλιστα τὴν Κεφαλληνίαν ἂν ἦτο τοιαύτη, δὲν διώκουν στρατηγοί [2]. Διοικητικοὺς ἄρχοντας τῆς νήσου ἀπαντῶμεν τοὺς ἑξῆς α) ***Νικόλαον***, ὕπατον καὶ χαρτουλάριον Κεφαλληνίας κατὰ τὸν θ'. αἰῶνα· τούτου σῴζεται σιγίλλιον ἐν τῷ νομισματικῷ μουσείῳ Ἀθηνῶν [3]. β) ***Νικήταν***, βασιλικὸν πρωτοσπαθάριον καὶ στρατηγὸν κατὰ τὴν θ'. ἑκατ. οὗ μολυβδόβουλλον ὡσαύτως ὑπάρχει ἐν τῷ νομισματικῷ μουσείῳ Ἀθηνῶν [4]. γ') Ἕτερον τῶν αὐτῶν περίπου χρόνων στρατηγόν. Ὁ Schlumberger κατέχει τε-

[1] Περὶ θεμάτων. II 54.

[2] Ἴδε Lebeau. Hist. de Bas empire LLXI 34. Λέοντος τοῦ σοφοῦ τακτ. διατ. Δ' Θ'. Μαυρικίου. Στρατ. λογ. Α' κ. γ'. Παπαρρηγοπούλου. Ἱστορ. Ἑλλ. Ἔθνους, ἐκδ. Β' IV, 34, 42, 52. Ducange Gloss. Inf. Lat. ἐν λέξει Τοῦρμα. Partsch. Κεφαλληνία καὶ Ἰθάκη, μεταφρ. Παπανδρέου 111 - 112. Μηλιαράκη. Γεωγρ. νομοῦ Κεφαλλ. καὶ Ἰθάκης 225 καὶ σημ. 93, καὶ Ζησίου Κ. Κεφαλληνίας Χριστιανικαὶ ἀρχαιότητες, ἐν περιοδ. Ἁρμονία Ἀθηνῶν Δ'. 1900 καὶ σημείωσιν περὶ μολυβδοβούλλων τῆς Κεφαλληνίας, ὑπὸ Κ. Μ. Κωνσταντοπούλου. Αὐτόθι.

[3] Τὰ τῶν ἐπαγγελματιῶν τοῦ μικροῦ τῆς Κεφαλληνίας Θέματος σιγίλλια εἰσὶ σπανιώτατα· τὸ δὲ περὶ οὗ ἐν τῷ κειμένῳ εἶνε τὸ πρῶτον ὅπερ ἀπαντᾷ ἀφορῶν εἰς χαρτουλάριον Κεφαλληνίας.

[4] Κακῶς ἀνέγνωσαν Νικηφόρος οἱ Schlumberger ἐν Sigillographie byzantine. Paris 1884 p. 207 - 28, καὶ Revue des études grecques 1889. II 250, καὶ Ποστολάκας ἐν Καταλ. Νομισμάτων Κερκύρας κλ. Ἐν Ἀθήναις 1868, σ. 101.

μάχιον τοῦ μολυβδοβούλλου τούτου, φέρον μόνον τὸ ἀρχικὸν γράμμα Μ. δ') **Κωνσταντῖνον**, πρωτοσπαθάριον καὶ στρατηγὸν κατὰ τὸν η'. αἰῶνα [1] ε') **Λέοντα**, σπαθάριον αὐτοκρατορικὸν καὶ στρατηγὸν κατὰ τὸν η' - θ' αἰῶνα [2] ς') τὸν τουρμάρχην Ν. τοῦ θ' - ι' αἰῶνος, οὗ τὸ μολυβδόβουλλον φέρει στηθάριον τοῦ ἁγίου Τρύφωνος καὶ τὸ μονόγραμμα τούτου [3] ζ') **Στ...** βασιλικὸν πρωτοσπαθάριον καὶ στρατηγὸν Κεφαλληνίας, τοῦ θ' αἰῶνος οὗ σώζεται λίαν περισπούδαστον μολυβδόβουλλον, ὅπερ εἶχεν ἐν τῇ συλλογῇ του ὁ φιλάρχαιος ἀρχιφαρμακοποιὸς τοῦ στρατοῦ **'Αλέξανδρος Βαρούχας**, καὶ ὅπερ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Ζησίου [4], η') **Γεώργιον** αὐτοκρατορικὸν πρωτοσπαθάριον καὶ στρατηγὸν Κεφαλληνίας καὶ Λομβαρδίας. 'Απαντῶμεν ὅτι οὗτος ἀπένειμεν ἐπ' ὀνόματι τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος, προνόμιον Μαΐονι ἡγουμένῳ μονῆς Βολτούρνου ἐν τῇ νοτίῳ 'Ιταλίᾳ. 'Ο στρατηγὸς ἀνάγεται μεταξὺ τῆς ἀπὸ τοῦ 611 - 887 χρονικῆς περιόδου. [5]

---

[1] Τὸ μολυβδόβουλλον σώζεται ἐν συλλογῇ Dancoisne.

[2] Σώζεται ἐν τῷ νομισματικῷ μουσείῳ 'Αθηνῶν.

[3] 'Ωσαύτως.

[4] Ἴδ. Ζησίου Κ. Κεφαλληνίας Χριστιαν. 'Αρχαιότητες. Περὶ τῶν μολυβδοβούλλων τούτων ἴδε ἐκτενέστερον Journal international d'archeologie numismatique dirigé et publié par J. N. Svoronos directeur du Musée national numismatique. V 1902. Athènes σελ. 204.

[5] Χοϊδᾶ. 'Ανέκδ. 'Ιστορία Κεφαλληνίας, σελ. 55 καὶ Cronaca del monastero di Volturno di G. C. 1081· ἄγνωστον ὅμως τίνος τῶν τριῶν ὁμωνύμων αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, τοῦ 'Ισαύρου, τοῦ 'Αρμενίου ἢ τοῦ Σοφοῦ, ἐξετέλει τὴν διαταγὴν ὁ στρατηγὸς ἐκεῖνος τῆς Κεφαλληνίας, ἥτις τότε βεβαίως ἦν τοῦρμα (ἤτοι ἐπαρχία) τῆς Λογγοβαρδίας.

Γ

ΓΕΝΝΑΤΑΣ ΤΣΙΜΑΡΑΤΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ. Υἱὸς Ἀγγέλου γεννηθεὶς ἐν Ἁγίᾳ Θέκλῃ Ἀνωγῆς τὸ 1816. Ἀνὴρ περιωρισμένων μὲν γνώσεων καὶ ἄνευ συστηματικῆς παιδείας, ἀλλὰ ζήλου ἐξαιρετικοῦ πρὸς ἱστορικάς, βιβλικὰς καὶ λαογραφικὰς ἐρεύνας καὶ συλλογὴν κυρίως πηγῶν τῆς Κεφαλληνιακῆς ἱστορίας καὶ ἀρχαιολογίας. Ἦτο ἀληθῶς ταμεῖον τοπικῶν ἱστορημάτων καὶ λεπτομερειῶν ἀφορωσῶν μάλιστα τὰς ἱερὰς μονὰς καὶ τοὺς οἴκους τῶν εὐπατριδῶν. Ἐκ τῶν ἀφωσιωμένων πολιτικῶν φίλων τοῦ Δημ. Καρούσου, κατώρθωσε τῇ φιλίᾳ τούτου ἐρειδόμενος νὰ συλλέξῃ ἀπὸ μὲν τῶν μονῶν καὶ δημοσίων τῆς νήσου ἀρχείων ἱστορικὰ ἔγγραφα, κώδικας, ἀνέκδοτα ἔργα, ἀρχαίας συγγραφέων ἐκδόσεις, πρὸς τούτοις ἀλλαχόθεν τῆς νήσου νομίσματα, εἰκόνας, καὶ ἀρχαῖα ἀντικείμενα, δι' ὧν καταρτίσας μικρὸν μουσεῖον ἐν τῇ γενετείρᾳ του κώμῃ, ἐξυπηρέτησεν οὐκ ὀλίγον τοὺς περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου ἀσχολουμένους καὶ διέσωσεν ἀπὸ βεβαίας καταστροφῆς ἄξια λόγου πράγματα. Τὸ μουσεῖον τοῦ Τσιραμάτου ἐπεσκέφθησαν καὶ ξένοι ἀρχαιολόγοι καὶ ἱστοριοδίφαι, ὁ γάλλος μάλιστα Ὄθων Rieman ἐδημοσίευσε καὶ κατάλογον, τῶν ἐπὶ διφθέρας χειρογράφων, ἀρχαιοτήτων καὶ ἐκδόσεων τῆς συλλογῆς ταύτης[1]. Μεταξὺ τῶν εἰκόνων ἀξία λόγου εἶνε τὸ ***Κομπατιμέντο τοῦ Κουρτσουλαρίου*** (Ναυμαχία τῆς Ναυπάκτου)[2]. Ὁ ***Τσιμαρᾶτος*** ἀφῆκε χειρόγραφον ἐν τῷ ὁποίῳ ἔγραφε πᾶν ὅ,τι σχετικὸν πρὸς τὴν Κεφαλληνίαν ἐκ παραδόσεων καὶ ἀναγνώσεων, καὶ ἱκανὴν ὕλην λαογραφικήν. Ὁ ἀνὴρ ὡς ἐκ τῆς περιωρισμένης αὐτοῦ μορφώσεως καὶ τῆς μὴ ἀπαιτουμένης κριτικῆς βασάνου τῶν γραφομένων δὲν εἶνε πάντοτε ἀσφαλὴς πηγή, ἑλκόμενος μᾶλλον ἐξ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν τόπον, ἢ ἐκ πνεύματος ἱστορικῆς ἀκριβείας. Ἀπεβίωσεν ἐν Ἁγίᾳ Θέκλῃ τὸ 1884. Ἡ οἰκογένεια ***Γεννατᾶ*** εἰς πολλοὺς κλάδους σή-

[1] Recherces Arch. sur les iles joniennes. II. Cephalonie. Paris 1879. p. 67 § 19.

[2] Ἴδε ἡμετέραν πραγματείαν, Μνημεῖα τῆς ἐν Ναυπάκτῳ ναυμαχίας ἐν Κεφαλληνίᾳ. Ἐν Μούσαις Ζακύνθου.

μερον χωριζομένη, καὶ ἐξ ἧς ἕλκει τὴν καταγωγὴν καὶ ὁ ἐν Κερκύρᾳ οἶκος, μετηνάστευσεν ἐν Κεφαλληνίᾳ μετὰ τὴν ἅλωσιν Μοθώνης καὶ Κορώνης τὸ 1498· ἐχορηγήθησαν μάλιστα αὐτῇ καὶ γαῖαι εἰς Ἀθέραν καὶ τὰ πέριξ τοῦ νῦν Ληξουρίου, ὅπου ἴσως ἡ θέσις ***Γενναταῖς***. Ἔχει καὶ ἴδιον ναὸν ἐν Ἁγίᾳ Θέκλῃ τὸν τοῦ ἁγίου Νικολάου εἰς τὴν Πηγήν, συγκυριευόμενον κατ' ἀρχὰς καὶ ὑπὸ τῶν Ἀβαστάγων, Κοκκινῶν, Μουλίνων καὶ Δεμπονέρα[1]. Τὸ 1636 ἀπαντῶμεν ἡγούμενον τῆς Μονῆς Κυρίας τῶν Ἀγγέλων ἐν Πάλῃ καὶ τὸν ***Θεοφάνη Γεννατᾶν***.

ΓΕΡΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1647, υἱὸς Γεωργίου καὶ Τζαννέττας Φωκᾶ Σουπιωνάτου. Διὰ τὸ ὀργίλον καὶ φιλέκδικον τοῦ ἤθους, ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀπεμάκρυνε τῆς νήσου τὸν δωδέκατον ἔτος μόλις ἄγοντα υἱὸν προορίσας τοῦτον εἰς τὸ ναυτικὸν στάδιον, εἰς ὃ τότε ἐκθύμως ἐτρέποντο οἱ Κεφαλλῆνες διὰ τὸ φύσει ῥιψοκίνδυνον καὶ ἐπιχειρηματικὸν αὐτῶν, μὴ ἐξαιρουμένων καὶ τῶν δυσυποτάκτων καὶ τραχέων υἱῶν τῶν ἀριστοκρατῶν[2]. Ἀγνοεῖται ποῦ ἐξεπαιδεύθη ὁ μὴ ἐστερημένος μορφώσεως ἀνήρ. Ἦτο γλωσσομαθὴς ἠγάπα λίαν τὰς μετὰ τῶν λογίων ἀναστροφὰς καὶ ἦτο ἄγαν φιλόβιβλος. Ἐνέκυψε βεβαίως καὶ εἰς μελέτας φυσικῆς ἱστορίας, διότι ἀποδίδοται αὐτῷ ἡ παρατήρησις ὅτι οἱ ὕβοι (gobbe) τῶν καμήλων, δὲν εἶνε φυσικαὶ τῆς σπονδυλικῆς στήλης καμπαί, ἀλλ' ἁπλαῖ ἐκφύσεις ἢ ὑπερσαρκώσεις ἀδενώδους φύσεως[3]. Λίαν περιπετειώδη διήνυσε νεότητα ὁ ἀνήρ, συνετέλεσεν ὅμως τοῦτο εἰς ἐνίσχυσιν χαρακτῆρος ἐκ φύσεως ὀργῶντος εἰς μεγάλα καὶ δυσχερῆ διὰ τῆς καρτερίας καὶ τῆς φρονήσεως, τόσον χρησίμων εἰς τὸν μετέπειτα πολυκύμαντον βίον του. Ἐγκαταλιπὼν τὰ ναυτικὰ καὶ καταταγεὶς εἰς τὴν Ἑταιρείαν τῶν Ἰνδιῶν ἐστάλη εἰς Κίναν καὶ Ἰαπωνίαν, ὅπου ἐφ' ἱκανὸν διατρίψας ἐγνώρισε τὰ ἐκεῖ ἤθη καὶ ἔθιμα, καὶ τὰς ἐμπορικὰς καὶ πολιτικὰς περιστάσεις τοῦ τόπου· μεταβαίνων ὅμως εἰς Ἀγγλίαν δι' ἴδιον ἐμπόριον, ἐναυάγησεν εἰς Μαλαταρ ἀπολέσας μάλιστα καὶ τὴν κτηθεῖσαν διὰ τόσων ἱδρώτων καὶ κινδύνων περιουσίαντου. Ἐκεῖ ἐναυάγη-

[1] Ἴδε Κώδικα τοῦ ναοῦ ἐν ἀρχείῳ Τσιμαράτου ἀπὸ τοῦ 1608.

[2] Ἐν χειρογρ. Morelli λέγεται ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ τῶν γονέων του ἔφυγεν ἐπὶ ἀγγλικοῦ πλοίου τὸ 1660.

[3] Pignat. Mem. II 243.

σεν ἐπίσης εἰς Περσίαν μεταβαίνων πρεσβευτής τις τοῦ βασιλέως τοῦ Σιάμ, ὃν ὁ **Γεράκης** λίαν περιεποιήθη. Ὁ διπλωμάτης ἐκεῖνος θελχθεὶς ἐκ τῆς πείρας, τῆς ἀγχινοίας, τῆς γενναιότητος καὶ τῆς τῶν τρόπων ἁβρότητος τοῦ Κεφαλλῆνος νέου, κάλλιστα λαλοῦντος καὶ τὴν σιαμικὴν καὶ κατόχου γνώσεων δυναμένων νὰ καταστήσωσιν αὐτὸν χρήσιμον εἰς ὑψηλότερα στάδια, εὐγνωμονῶν ἀλλὰ καὶ τοῦ ἰδίου κράτους κηδόμενος, ἅτε οὐκ ἄδοξον διορῶν καὶ προοιωνιζόμενος τὸ μέλλον τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου, θερμότατα συνέστησεν αὐτὸν τῇ Σιαμικῇ αὐλῇ, ὡς ἄξιον προστασίας καὶ κατάλληλον ἵνα χρησιμοποιηθῇ ἐν ἀνωτέραις τοῦ κράτους ὑπηρεσίαις. Ἔκτοτε ὁ **Γεράκης** ἀνέρχεται διαδοχικῶς εἰς τὰ ὑψηλὰ ὑπουργήματα τοῦ πρωθυπουργοῦ καὶ τοῦ ἀντιβασιλέως, διακριθεὶς ἐπὶ πολιτικῇ συνέσει, ἐμπειρίᾳ, καὶ ἐπὶ αὐστηρᾷ καὶ μέχρις ἡρωϊσμοῦ αὐταπαρνήσει καὶ ἀφοσιώσει εἰς τὰ καθήκοντα, ἐπισπασάμανος τὸν θαυμασμὸν καὶ τὸ σέβας μανδαρίνων καὶ ἄλλων μεγάλων ἀνδρῶν, ἱεραποστόλων καὶ εὐρωπαίων πολιτικῶν, ἐπισφραγίσας δὲ τὴν ἐκπολιτιστικὴν αὐτοῦ δρᾶσιν διὰ τοῦ μαρτυρίου. Εἰς λαοὺς ὅμως ἀγεύστους τῶν τοῦ πολιτισμοῦ ἀγαθῶν, αἱ περιωρισμέναι γνώσεις, ἡ στασιμότης τοῦ πνεύματος, ὁ στενὸς τοπικισμὸς καὶ τὸ ἐντεῦθεν φύσει μισόξενον καὶ ζηλότυπον, ἦτο ἑπόμενον νὰ καταστήσωσι οὐ μὴν δυσχερῆ ἀλλὰ καὶ οὐκ ἀκίνδυνον τὴν ὑπὸ ξένον διοίκησιν καὶ μάλιστα ὑπὸ τοιοῦτον ἐπιλαβόμενον μεταρρυθμίσεων μεταβαλλουσῶν τὸ ἰσχῦον θρησκευτικόν, κοινωνικὸν καὶ πολιτικὸν τοῦ τόπου καθεστώς· ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀγῶσι διακρίνονται οἱ ἔξοχοι χαρακτῆρες καὶ ἀναδεικνύονται τὰ ἐξαιρετικὰ σθένη τῆς ψυχῆς. Ἀπῃτεῖτο ὄντως μεγάλη τόλμη καὶ δεξιότης ἵνα ἀντιμετωπίζων ὁ **Γεράκης** ἐρριζωμένας προλήψεις καὶ προκαταλήψεις, προσωπικὰς ἐπιρροάς, καὶ τὸ δύσπιστον τῶν βαρβάρων λαῶν, ἐμπεδώσῃ νέαν πραγμάτων τάξιν, ἐμπνέων τῷ λαῷ τὴν ἰδέαν τοῦ ὀρθοῦ, τοῦ δικαίου, τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ συμφέροντος. Ὁ **Γεράκης** πρὸ οὐδενὸς κωλύματος ὠπισθοχώρησε. Ἀληθὴς τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰς χώρας ἐκείνας ἀπόστολος, θὰ ἔβλεπε βεβαίως τοὺς ἀγῶνας αὐτοῦ στεφομένους, ἂν μὴ προώρως ὅσον βιαίως ἀπεκόπτετο τὸ νῆμα τῶν πολυτίμων αὐτοῦ ἡμερῶν. Διεῖδεν ὅμως ἅμ' ἀναλαβὼν τὰ τῆς διοικήσεως τοῦ κράτους, ὅτι ματαιοπονία θὰ ἦτο πᾶσα πρὸς μεταρρυθμίσεις σκέψις, ἐφ' ὅσον τὸ ἐγχώριον στοιχεῖον ἦτο ξένον τῆς ἐμ-

τορικῆς ἐν τῷ τόπῳ κινήσεως καὶ πάσης μετὰ πεπολιτισμένων λαῶν ἐπιμιξίας. Τὸ ἐμπόριον ἐκεῖ ἠσκεῖτο ὑπὸ Ὀθωμανῶν ἐκμυζώντων ἀπλήστως τὴν χώραν· εἰς τὸ ζήτημα δὲ τοῦτο ἔδει πρὸ παντὸς νὰ ἐργασθῇ χειραφετῶν τὸν δοῦλον τοῦ ξένου συμφέροντος λαὸν καὶ χειραγωγῶν αὐτὸν εἰς ἰδίαν ἐργασίαν καὶ ἐθνικὴν οἰκονομίαν. Τῶν σχεδίων αὐτοῦ κατέστησε γνώστας καὶ εὐνοϊκὰς ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ξένας κυβερνήσεις, ἀλλὰ τὰ μεγάλα σχέδια καὶ αἱ τοιαῦται ἀποφάσεις ἦσαν ἀλληλένδετοι πρὸς τὰ ληπτέα γενικώτερα τοῦ πολιτικοῦ ἐκείνου μέτρα. Δὲν θὰ ἦτο ἡ βάσις στερρὰ καὶ οὐδὲν θὰ συνετέλει εἰς τὴν εὐημερίαν τοῦ λαοῦ ἔν τε τῷ Σιὰμ καὶ τοῖς ὁμόροις αὐτῷ κράτεσι, ἂν μὴ διεδίδετο ἐκεῖ ὁ Χριστιανισμός, πρὸς τοῦτο δ' ὁ ἀνὴρ ἔχων τὴν εὔνοιαν τοῦ βασιλέως, ἔστρεψε πᾶσαν αὐτοῦ τὴν προσοχὴν καὶ ἐνέργειαν. Ἦτο ἀναγκαιότατον ὅμως νὰ συναφθῶσι σχέσεις μετὰ τῆς Γαλλίας, ὅπου τότε ἐβασίλευε Λουδοβίκος ὁ ΙΔ'. Μυήσας ὁ ἀνὴρ εἰς τοῦτο τὸν βασιλέα αὐτοῦ, ὥδευσε θαρραλέως ἐπὶ τὸ ἔργον. Ἀφορμὴν εἰς τὴν σύναψιν ἐμπορικῶν μετὰ τῆς Γαλλίας σχέσεων παρέσχον τῷ *Γεράκῃ* αἱ πρόοδοι τῶν Ὁλλανδῶν ἐρευνητῶν καὶ περιηγητῶν, οἵτινες ἔφθασαν μέχρις σχεδὸν τοῦ Mekang, σκοπὸς δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἦν πρὸς τῷ γενικωτέρῳ, νὰ χρησιμοποιήσῃ τοὺς γάλλους, ἀντιπάλους ὄντας τῶν Βαταυῶν, ὑπὲρ τῶν ναυτικῶν καὶ πολιτικῶν συμφερόντων τοῦ Σιὰμ πρῶτος αὐτὸς σχὼν ἐν τῷ νῷ σχέδιον τοιοῦτο. Κατὰ πρῶτον λοιπὸν προστατεύει τοὺς ἱεραποστόλους ἐπισκόπους Lambert, Pollu καὶ Cotolendi, συνδραμὼν αὐτοῖς εἰς τὴν ἀνέγερσιν τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Ἰωσήφ, προσδὲ καὶ τινὰς Ἰησουΐτας ἱδρυτὰς σχολῆς, ὑπὲρ τῆς συντηρήσεως τῆς ὁποίας καὶ ἐξ ἰδίων εἰσήνεγκεν· πρὸς λυσιτελεστέραν δ' ἐνέργειαν καὶ ἀπόκρουσιν ἐνδεχομένων ἀντιπράξεων, ἀπέστειλε τότε τὴν πρώτην εἰς Γαλλίαν Σιαμικὴν πρεσβείαν ἐκ τριῶν σοφῶν μανδαρίνων συγκροτουμένην, δεκτὴν δ' ἐκεῖ μετὰ πολλῶν τιμῶν καὶ μεγαλοπρεπείας γενομένην, ἥτις μετὰ ταῦτα διεπραγματεύθη εἰς Ἀγγλίαν μεταβᾶσα, ἐμπορικὴν συνθήκην καὶ μετὰ Ἰακώβου τοῦ Β'.[1] Ὁ Λουδοβῖκος ΙΔ'. ἔδωκε τῇ πρεσβείᾳ διαβεβαιώσεις συνδρομῆς, καὶ ἀπέστειλε πρὸς τοῦτο τὸ 1685 πρεσβείαν εἰς Σιὰμ ἐκ τῶν περιωνύμων ἀνδρῶν Chaumont,

[1] Ἴδ. Πανδώρας VIII 183.

Cerveret, Latubere, Choisy, τοῦ σοφοῦ Ἰησουΐτου Tachard καὶ ἄλλων, ἵνα σὺν τοῖς ἄλλοις περιηγηθῶσιν οὗτοι καὶ μελετήσωσι τὰ τῶν ἀγνώστων ἐκείνων χωρῶν[1]. Ἡ μεταξὺ Σιὰμ καὶ Γαλλίας ἐμπορικὴ συνθήκη συνήφθη τῇ 10 Δεκεμβρίου 1685, ἀφεώρα δ' εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ χριστιανισμοῦ· τὸ δὲ 1686 καὶ ἑτέρα συνωμολογήθη περὶ συμμαχίας[2]. Κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην ἡ μὲν Γαλλία ὑπεχρεοῦτο νὰ στείλῃ στρατὸν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ βασιλέως τοῦ Σιὰμ καὶ ἀνελάμβανε νὰ διδάξῃ τὴν εὐρωπαϊκὴν στρατιωτικὴν τακτικὴν δι' εἰδικῶν ἀνδρῶν, τὸ δὲ Σιὰμ νὰ ὑπερασπίζῃ τὸ γαλλικὸν ἐμπόριον. Ἔκτοτε ὅμως ὁ ὁρίζων ἄρχεται θολούμενος. Εἰ καὶ ὁ χριστιανισμὸς διεδίδετο ἀνεγειρομένων μονῶν καὶ σχολείων, τῶν δὲ γραμμάτων καὶ τοῦ κηρύγματος προσελκυόντων πολλοὺς τοὺς θιασώτας, ἡ ἀντιζηλία Πορτογάλλων καὶ Ὁλλανδῶν ἐγειράντων ἐσωτερικὰς στάσεις καταβληθείσας ἄλλως διὰ μέτρων συντόνων, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ ὁσημέραι κοχλάζουσα καὶ αὔξουσα τοῦ ἐγχωρίου κλήρου ἀγανάκτησις καὶ τῶν ὑπὲρ τῆς κρατούσης θρησκείας ἀγομένων, ἦτο ἑπόμενον νὰ ἐγείρωσιν σοβαρωτάτους ἐσωτερικοὺς κλύδωνας. Οἱ τοῦ *Γεράκη* ἐχθροὶ ὑπηρέθιζον κυρίως τὸ κατὰ τῶν ξένων μῖσος τοῦ ἐγχωρίου στοιχείου, ἀποδίδοντες εἰς τὸ ἀσθενὲς τοῦ χαρακτῆρος τοῦ βασιλέως τὴν ὑπὲρ τῶν εὐρωπαίων προστασίαν τῆς κυβερνήσεως, ὁ δὲ μανδαρῖνος Πετρᾶκος ὀνειροπολῶν τὸ σκῆπτρον, τίθεται ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ μελετωμένου ἀπό τινος καὶ ἑτοίμου νὰ ἐκραγῇ ἐπαναστατικοῦ κινήματος κατὰ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ *Γεράκη*. Καὶ εἰδοποιήθη μὲν οὗτος ἐγκαίρως μετὰ τῆς συνήθους δ' εὐτολμίας καὶ δεξιότητος πάσῃ δυνάμει ἀντεπεξέρχεται, ἀλλὰ κατὰ τῆς γενικῆς σχεδὸν ἐξεγέρσεως προσέτι δὲ καὶ διὰ τὴν ἀδράνειαν καὶ δειλίαν τοῦ γάλλου ἀρχιστρατήγου De-Ferz, ματαία ὑπῆρξεν ἡ ἄμυνα τῆς ἀρχῆς καὶ αἱ περὶ καταστολῆς ἐνέργειαι, τῆς δ' ἐπαναστάσεως αὖθις ἀνανεωθείσης σφοδρότερον τῇ 18 Μαΐου 1688, συλλαμβάνονται ὡς αἰχμάλωτοι ὅ τε βασιλεὺς καὶ ὁ πρὸς ὑπεράσπισιν τούτου δραμὼν *Γεράκης*, πρόδρομοι ταῦτα τόσων αἰχμαλωσιῶν, φόνων καὶ πολυχρονίου ἀνωμα-

[1] Αὐτ. Ἀναφέρεται ὅτι πρώτη πρεσβεία ἐστάλη τὸ 1683 καὶ ἑτέρα τὸ 1687 ὡς καὶ στόλος μετὰ στρατοῦ πέντε χιλιάδων.

[2] Ἴδ. καὶ Encyclop. Britannica. art. Siam καὶ τοὺς εἰς οὓς παραπέμπει συγγραφεῖς.

λωτάτης ἐκεῖ καταστάσεως. Ὁ ἀτυχὴς ὅσον μέγας ἡμῶν συμπολίτης, ἐπέρανεν ἐν μέσῳ βασάνων ἀνηκούστων τὸν βίον ὡς ἀληθὴς ἥρως καὶ μάρτυς τῇ 5 Ἰουλίου 1688 [1] διαρπαγείσης καὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ, τῆς δὲ συζύγου του Μαρίας [2] καὶ τοῦ τέκνου του, ἐλεεινὸν σχόντων τὸ τέλος ἐν ταλαιπωρίαις καὶ καταισχύναις. Φοβερὸς τότε ἐκηρύχθη διωγμὸς ἐκεῖ κατὰ τῶν Εὐρωπαίων· οἱ Γάλλοι ὑπεχρεώθησαν ν' ἀναχωρήσωσι τὰ δὲ χριστιανικὰ ἱδρύματα καὶ αἱ τῶν Εὐρωπαίων περιουσίαι ἐσυλήθησαν καὶ κατεστράφησαν ὑπὸ μαινομένων φανατικῶν Ταλαπουΐνων, πᾶσα δὲ βιαιότης καὶ αἰσχρότης κατὰ τῶν ξένων οἰκογενειῶν ἐπηκολούθησεν εἰς ἐπίμετρον. Οὐχ ἧττον τὸ ἔργον καὶ αἱ προσπάθειαι τοῦ *Γεράκη* ἤνεγκάν πως καὶ τὰ εὐχάριστα ἀποτελέσματα, διότι ὁ Πετράκος, μετὰ τὴν καθησύχασιν τῶν πνευμάτων συνῆψεν αὖθις σχέσεις μετὰ τῶν Εὐρωπαίων, ὑποχρεωθεὶς νὰ προστατεύσῃ τὰ ἱδρύματα τῶν χριστιανῶν ἐν Σιὰμ ὅπου ἔκτοτε ηὔξησεν ὁ ἀριθμὸς τῶν χριστιανῶν. Ὁ *Γεράκης* ἦτο ὄντως μεγαλεπήβολος καὶ μεγαλοφυής, διοικητικὴ ἱκανότης σπανία, χαρακτὴρ εὐθαρσὴς καὶ καρτερικώτατος, λιγὺς τοὺς λόγους, ἀκαταπόνητος ἐν μελέταις καὶ ἔργοις, οἰακοστρόφος πολιτικὸς ἐκπλήττων διὰ τὴν σύνεσιν, τὴν ὀξυδέρκειαν, τὴν σκοπιμότητα, ὅσον τὸ μνημονικόν, τὴν ἑτοιμότητα τῶν λόγων, τὴν ταχύτητα τῆς ἀντιλήψεως, ἐνεργείας καὶ ἐκτελέσεως. Ταῦτα ὁμολογοῦνται καὶ παρ' αὐτῶν τῶν πολιτικῶν καὶ ἀτομικῶν αὐτοῦ ἐχθρῶν καὶ παρ' ὅλων τῶν ἐν ἱστορικοῖς συγγράμμασι καὶ εἰδικαῖς πραγματείαις διαλαβόντων περὶ τοῦ ἀνδρός, ὃν ὁ χριστιανισμὸς δύναται ὑπερήφανος νὰ καταλέξῃ μεταξὺ τῶν ἀθλοφόρων αὐτοῦ καὶ ὃν δικαίως ἐτίμησαν διὰ παρασήμων καὶ ἄλλων ἐκδηλώσεων εὐνοίας καὶ σεβασμοῦ καὶ βασιλεῖς καὶ πάπαι. Ἡ εἰκὼν τοῦ ἀνδρὸς εὕρηται ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Orleans [3]. Ἡ οἰκογένεια

[1] Τῇ 5 Ἰουνίου κατὰ Μορέλλην.

[2] Κατήγετο αὕτη ἐκ Σιὰμ ἀσπασθεῖσα τὸν χριστιανισμόν. Τὸν γάμον προὐκάλεσεν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἐπὶ σκοπῷ ν' ἀσφαλίσῃ τὴν ἐκεῖ ὁριστικὴν τοῦ Γεράκη ἐγκατάστασιν.

[3] Ἴδ. χειρογρ. Morelli, σελ. 4, παραπέμποντος εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς ἑταιρείας τῶν ἄγγλων σοφῶν XXX cop. 11, σ. 41 καὶ εἰς τὸν Chrohusi 344-385. Kaenimpter p. 21. Hist. du Japon μεταφ. Des maizeaux Lattaye 1731 ἐν χειρογρ. Morelli. Λοβέρδου ἱστορ. Κεφαλλ. σελ. 84. Pignat.

Γεράκη ἀνακριβῶς ἱστορήθη ὅτι τυγχάνει ἐνετικῆς καταγωγῆς καὶ ὁ βιογραφούμενος *Κωνσταντῖνος* ὡς ἔγγονος ἐνετοῦ τῆς Κεφαλληνίας προνοητοῦ.[1] Παρὰ τῷ συγγράψαντι τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀνδρὸς Πέτρῳ Ἰωσὴφ D' Orleans ἰησουίτῃ, ἀπαντῶμεν μάλιστα τὸ ὄνομα αὐτοῦ Constantino καὶ Constanzo Paulcon ἢ Phaulkon παρ' ἄλλοις δὲ συγγραφεῦσι Falcone, ὅπερ ὄνομα εἶνε μετάφρασις τοῦ *Γεράκης* (ἱέραξ - falcone)· πάντες ὅμως βεβαιοῦσιν ὅτι ἐγεννήθη ἐν Κεφαλληνίᾳ, ὁ δὲ Forbin προστίθησιν ὅτι γενέτειρα αὐτοῦ ἐγένετο ἡ κώμη Custodi.[2] Τὴν ἐκ Κεφαλλήνων καταγωγὴν τοῦ ἀνδρός, ἣν ἐπιπολαίως βεβαίως ἐρευνήσαντες δὲν ἐδέχθησάν τινες, παραδέχονται ἐξ ἄλλου ἀξιόπιστοι συγγραφεῖς οἷοι ὁ φίλος τοῦ ἀνδρὸς Ἀββᾶς Choisy, ὁ Chaumont ὁ ἀποσταλεὶς ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', ὁ ἱστορικὸς τῆς Ἐνετίας Daru, ὁ ἀξιωματικὸς Forbin ὅστις καὶ Ἕλληνα μάλιστα καλεῖ τὸν ἄνδρα, ὁ Toccardo, ὁ Voltaire ὅστις ἐπίσης λέγει αὐτὸν Ἕλληνα ἐκ Κεφαλληνίας υἱὸν ξενοδόχου, ὁ Ἀββᾶς G. Morelli, καὶ ἐσχάτως ὁ Marcel Paisant.[3] Ὑπάρχει

Mem. II 243. Ὁ Μαζαράκης ὁμολογουμένως ἐπραγματεύθη ἁπάσας τὰς λεπτομερείας τοῦ βίου τοῦ ἀνδρός, μετὰ κριτικῆς δυνάμεως καὶ ἀφθονίας λόγων ἀποδείξας ἀβασίμους καὶ ἐξ ἐχθρότητος προερχομένας τὰς κρίσεις τῶν Forbin, Dumont, D. Urvile καὶ Kaempter. (Ἴδ. Βίους ἐνδόξων ἀνδρῶν Κεφαλληνίας. σελ. 407-462). Ἐπιθ. καὶ Orleans. Storia di Costanzo Veneziano (!) primo ministro del re di Siam. tradotta dal Francese. Venezia MDCCLVIII.

[1] D'Orleans, ἔνθα ἀνωτ. σελ. 1 καὶ βιογρ. λεξ.

[2] Ὁ ἐν Φλωρεντίᾳ λόγιος καὶ ἡμέτερος σεβαστὸς φίλος καθηγ. κ. Gustavo Uzielli μοὶ ἐγνώρισεν ὅτι Custodia κατὰ παλαιά τινα λεξικά, ἐκαλοῦντο τὰ φρούρια, ἀλλὰ καὶ ὁ Marin Sanuto (ἐν Diarium III 562, 584, 70, 280, 333. 398, 423, 445 etc.) γεωγράφος τοῦ ιε' αἰῶνος, λέγει ὅτι Custodi ὠνομάζετο λιμήν τις τῆς Κεφαλληνίας κατὰ τὸν Uzieli δὲ οὗτος ἦτο ὁ λιμὴν Φισκάρδου, ὅπου καὶ φρούριον, βεβαίως τὸ τῆς Ἄσσου. Καθ' ὅσον ἠδυνήθημεν νὰ ἐρευνήσωμεν ὄνομα Custodi ἢ Custodia οὐδέποτε ἔφερε ἢ φέρει νῦν χωρίον ἢ θέσις τις τῆς νήσου, δὲν εἶνε ὅμως δύσκολον ἂν ὁ Γεράκης ἐγεννήθη ἐν φρουρίῳ, νὰ ἦτο τοῦτο τὸ τῆς Ἄσσου, ἢ τὸ τοῦ ἁγίου Γεωργίου πρωτευούσης τῆς νήσου μέχρι τῶν μέσων τοῦ ιη' αἰῶνος.

[3] Πρβλ. χειρόγραφον Morelli παρ' ἐμοί. Pignat. Mem. καὶ Μαζαράκην ἐν Βίοις Ἐνδ. Ἀνδρῶν Κεφαλλ. ἔνθα καὶ ἡ βιβλιογραφία· περὶ δὲ τοῦ Paisant, ἴδε Relations de la France avec le Siam. Ἐν Revue generale de droit international. Paris 1894, σ. 235.

ἄλλως τε καὶ τὸ ἐπίσημον κῦρος ἔχον γενεαλογικὸν δένδρον τοῦ οἴκου, καθ' ὃ πρῶτος ἀναφέρεται ὁ Φραγκῖσκος ἐξ οὗ κατήγετο ὁ Γεώργιος πατὴρ τοῦ *Κωνσταντίνου* καὶ ἱκαναὶ ἄλλαι ἔγγραφοι παλαιαὶ μαρτυρίαι ἐν τῷ ἀρχείῳ τῆς οἰκογενείας· ἄλλως κατὰ τοὺς καταλόγους τῶν προνοητῶν Κεφαλληνίας, οὐδεὶς τούτων ποτε ἔφερε τὸ ὄνομα Gerachi ἢ Falcon[1]. Κατὰ παραδόσεις οἱ *Γεράκαι* εἰσὶ Κυπριακῆς καταγωγῆς. Ἀπαντῶσιν ἐν Κεφαλληνίᾳ πρὸς τὰ τέλη τοῦ Ις'. αἰῶνος, καταλεχθέντες ἐν τῇ χρυσῇ βίβλῳ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 - 1604[2] πιθανῶς δὲ κλάδοι τοῦ οἴκου εἰσὶν ὅ τε ἐν τοῖς ἀστοῖς τῆς Κρήτης κατατασσόμενος[3] καὶ ὁ ἐν Κυθήροις κύριος τῆς μονῆς Ἐλεούσης[4].

ΓΕΡΟΓΛΑΝΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ. Ἐκ Ληξουρίου γεννηθεὶς τὸ 1867 υἱὸς Ἰωάννου καὶ Θηρεσίας Τυπάλδου Χαριτάτου. Μετὰ τὰς ἐν Κεφαλληνίᾳ γυμνασιακὰς σπουδὰς ἀσχοληθεὶς διετίαν πρὸς ἐκμάθησιν τῆς γαλλικῆς, γερμανικῆς καὶ ἰταλικῆς, ἐφοίτησεν εἰς τὴν ἰατρικὴν σχολὴν τοῦ ἐν Μονάχῳ πανεπιστημίου τυχὼν τοῦ διπλώματος τὸ 1892, ὑποβαλὼν δ' ἐναίσιμον διατριβὴν ***περὶ κακοήθων μεταστατικῶν ὄγκων τοῦ ἐγκεφάλου***· μετ' οὐ πολὺ δ' ὑποβληθεὶς καὶ εἰς τὰς μεγάλας ἐξετάσεις (staats examen), ἔτυχε τῆς ἀδείας τοῦ μετέρχεσθαι τὸ ἐπάγγελμα ἐν Γερμανίᾳ σπανίως χορηγουμένης τοῖς ξένοις. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας φιλομαθής, σεμνός, σοβαρός καὶ φιλέρευνος, προεδείκνυε μέλλον ἐπιστημονικὸν ἄξιον λόγου ἂν ἐπεδίδετο εἰς περαιτέρω σπουδάς· τοιοῦτος ὑπῆρξε καὶ ὡς φοιτητὴς ἐπισπασάμενος διὰ τὰ φυσικὰ καὶ ἐπίκτητα προσόντα τὴν ἀγάπην καὶ τὴν προστασίαν τῶν ἐν Μονάχῳ παγκοσμίου φήμης καθηγητῶν Ziemssen, Nussbaum, von Winkel καὶ Pettenkofter, ὧν ὑπῆρξε καὶ ἰδιαίτερος μαθητής. Τὸ 1892 μεταβὰς εἰς Βερολῖνον ἠσχολήθη εἰς τὴν παιδιατρικήν, λαρυγγολογίαν, ὠτολογίαν καὶ γυναικολογίαν, διακούσας καὶ σειρὰς ἄλλων μαθημάτων. Βοηθὸς ἐξωτερικὸς γενόμενος ἐν τῇ ἐκεῖ Κλινικῇ τοῦ Rotler εἶτα δὲ τοῦ Ziemssen ἐν Μονάχῳ, προσείλκυσε τὴν ἰδιαι-

[1] Ἰδ. τοὺς ἀτελεῖς καταλόγους παρὰ Pignat. ἔνθ. ἀνωτ. καὶ Hopf. Chroniques greco-romaines. Berlin 1873, σελ. 399 - 404.

[2] Χιώτου ΙΙΙ 957.

[3] Χειρογρ. παρὰ κ. Σ. Τζαγκαρόλα ἰατρῷ ἐν Ληξουρίῳ.

[4] Σκρὶπ Ἀθηνῶν 18 Ἰουλίου 1903.

τέραν προσοχὴν τῶν καθηγητῶν ἐφ' ᾧ κατὰ Μάρτιον τοῦ 1884 διωρίσθη τακτικὸς βοηθὸς τοῦ νοσοκομείου τοῦ Βερολίνου ὑπὸ τὸν καθηγητὴν Rotler, οὗ τὸ 1896 ἐχρημάτισε καὶ ἐπιμελητής, ἀλλὰ τοῦ ἔτους τούτου τελευτῶντος διωρίσθη ἐπιμελητὴς εἰς τὴν χειρουργικὴν Κλινικὴν τοῦ ἐν Greisswald πανεπιστημίου ὑπὸ τὸν καθηγητὴν Helterich ἐπὶ ἑξαετίαν ὅλην, ἀκολουθήσας τοῦτον καὶ ἐν Κιέλῳ ὅτε οὗτος μετετέθη διαδεξάμενος τὸν Esmarch. Ὁ **Γερουλᾶνος** ἐγένετο ὑφηγητὴς τῆς Χειρουργικῆς τοῦ ἐν Greisswald πανεπιστημίου τὸ 1887, ὑποβαλὼν τὴν διατριβὴν αὐτοῦ ***περὶ χειρουργικῆς τῶν πνευμόνων***, τὸ δὲ 1899 τοιοῦτος καὶ τῆς ἐν Κιέλῳ σχολῆς διδάξας ὀρθοπαιδικά, ἐγχειριστικὴν τῶν πτωμάτων, χειρουργικὴν διαγνωστικήν, ἐπιδεσμολογίαν, κλ. πολλάκις δ' ἐν φροντιστηρίοις καὶ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ ἀντικαταστήσας τὸν καθηγητὴν Helferich ὡς ἐπιμελητὴς καὶ ὑφηγητὴς τῆς Κλινικῆς. Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1902, ἐγένετο καὶ ἔκτακτος καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου Κιέλου. Ἡ φήμη τῆς ἰατρικῆς ἀξίας τοῦ συμπολίτου ἡμῶν γενομένη γνωστὴ εἰς τοὺς διερχομένους ἢ κατοικοῦντας ἐκεῖ ὁμογενεῖς, ἦτο φυσικὸν νὰ διεγείρῃ τὸν πόθον τοῦ νὰ μὴ στερηθῇ ἡ πατρὶς ἡμῶν τῶν φώτων τοῦ διαπρεποῦς καὶ πολλὰ ὑπισχνουμένου ἐπιστήμονος καὶ δὴ κατ' αἴτησιν τῆς Α. Μ. τῆς βασιλίσσης ἡμῶν Ὄλγας παρὰ τῷ καθηγητῇ Helterich, ὁ **Γερουλᾶνος** κατῆλθεν τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1902 εἰς Ἀθήνας, γενόμενος διευθυντὴς τοῦ χειρουργικοῦ τμήματος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης φέρων οὕτω τοιαῦτα ἐν ἑαυτῷ ἐφόδια εὐδοκιμήσεως καὶ ἐπιστημονικοῦ ζήλου, διαπρέπει μεταξὺ τῶν ἐν Ἀθήναις ἰατρῶν, καὶ δικαιοῖ ὁσημέραι τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ προσδοκίας ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ αὐτοῦ δράσει. Φύσει ἀνεπίδεικτος, μετριόφρων καὶ καλοκἄγαθος, ἀφιλοκερδὴς καὶ φιλάνθρωπος, ἕλκει εὐλόγως τὴν κοινὴν ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν. Ἐν Γερμανίᾳ, πλὴν τῶν μνησθεισῶν μονογραφιῶν ἐξέδωκε γερμανιστὶ καὶ τὰς ἑξῆς πραγματείας· α') ***περὶ φυματιώσεως τῶν ὀστῶν καὶ ἀρθρώσεων***, ἐν Μονάχῳ 1895, β') ***περὶ πολλαπλῶν ἐχινοκόκκων τῶν μυῶν***. Αὐτ. 1897, γ') ***περὶ ἀσθενειῶν τῶν πνευμόνων καὶ περιπλοκῶν μετ' ἐγχειρίσεις***. Αὐτ. 1900 καὶ ἄλλας πολλὰς ἰδιαιτέρως καὶ ἐν Γερμανικοῖς περιοδικοῖς ὧν ἦτο συνεργάτης· σπουδαιοτάτας δ' ἐποιήσατο ἀνακοινώσεις ἐν τῇ ἰατρικῇ τῶν Ἀθηνῶν Ἑταιρείᾳ δημοσιευθείσας ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς ἰατρικοῖς περιοδικοῖς, ἐν

χἰς καὶ τὸ *περὶ ὑποδιαφραγματικῶν ἀποστημάτων*, εἰσήγησιν κατὰ τὸ Πανελλήνιον Ἰατρικὸν Συνέδριον τοῦ 1903, καὶ ἄλλας ἀνακοινώσεις ἐν αὐτῷ.

ΓΚΕΝΤΙΛΙΝΗΣ ΠΑΥΛΟΣ. Υἱὸς Δημητρίου καὶ Ἄννης Βολτέρα, γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1789 καὶ ἀποθανὼν τὸ 1821. Νομομαθὴς καὶ ἰδίως τὰ ποινικὰ ἐγκρατής, σπουδάσας ἐπὶ δεκαετίαν ἐν Παβίᾳ. Ἑταῖρος διαφόρων ἐπιστημονικῶν σωματείων. Εἰσαγγελεὺς καὶ Ἐφέτης. Βουλευτὴς Κεφαλληνίας κατὰ τὴν Α' Βουλήν, ἧτο ἐκ τῶν ἀντιταχθέντων κατὰ τοῦ Μαιτλανδίου Συντάγματος εἰ καὶ ὁ ἁρμοστὴς δὲν παρέλιπε νὰ ἐκβιάσῃ ὑπὲρ τούτου τὴν ψῆφον τοῦ νεαροῦ βουλευτοῦ διὰ τοῦ πατρός του[1]. Ἐδημοσίευσεν ἐν Μεδιολάνοις τὸ 1820 διαφόρους νομικὰς πραγματείας τύποις Defestani. Περὶ τοῦ πονήματος αὐτοῦ Sulla confiscazione ἱκανοποιητικὰς κρίσεις ἔγραψεν ὁ διάσημος δημοσιογράφος Manguin[2] ὅστις καὶ ὤτρυνε τὸν νομοδίφην συμπολίτην εἰς περαιτέρω μελέτας ἐπὶ ζητημάτων τῆς Ποινικῆς νομοθεσίας. Τὸ 1819 ἐδημοσιεύθησαν ἐν Κερκύρᾳ τύποις Κυβερνήσεως τοιαῦται διατριβαὶ τοῦ *Γκεντιλίνη*, Dissertazioni intorno alla Giurisprudenza criminale περὶ οὗ ἔργου σύγχρονος ἰταλὸς νομικὸς ἔγραφεν αὐτῷ, ὅτι accopia alla profondità dei giudizij una non comune erudizione. Ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ ἔργου τούτου ὁ φιλόπονος συγγραφεὺς ὑπισχνεῖτο τὴν δημοσίευσιν καὶ ἄλλου ἔργου παρ' αὐτοῦ ἤδη ἀγγελθέντος, Opera critica assai vasta sulla criminale giurisprudenza[3] ὅπερ ὅμως ἔμεινεν ἀδημοσίευτον ἕνεκα τοῦ ἐπελθόντος θανάτου αὐτοῦ. Ὁ Γ. Θεοτόκης λαβὼν ὑπ' ὄψει τὰς νομικὰς τοῦ *Γκεντιλίνη* πραγματείας, λέγει πρὸς τοῦτον ἐν ἐπιστολῇ συγχαρητηρίῳ «ὅτι καὶ ἄλλα τοιαῦτα αὐτῷ εὔχεται ἵνα γράψῃ, ὡς » ἀρχάς τινας καὶ σπέρματα τοῦ μελετωμένου γενέσθαι κώδικος τῶν νόμων». Ἀφῆκεν ἐπίσης ἀνέκδοτον δευτέραν πολλαῖς προσθήκαις πεπλουτισμένην ἔκδοσιν τῶν Dissertazioni, τινὰ ὑπομνήματα πολιτικὰ καὶ διατριβὴν μακρὰν sull' agricoltura[4]. Οἱ *Γκεντιλῖναι*

[1] Ἴδε ἀγόρευσιν Βαπτιστοῦ Σ. Ἀννίνου πληρεξουσίου Κεφαλληνίας ἐν τῇ Β' ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῇ Συνελεύσει. Πρακτ. 1864, σελ. 398.

[2] Bibliotecque du barreau et des écoles de droit. 1820.

[3] Ἴδ. Gazzeta jonia 2. Maggio 1818.

[4] Ταῦτα ὡς καὶ τὰ τοῦ Πέτρου ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἀνέκδοτα καὶ μὴ ἔργα, κα-

κατάγονται ἐξ Este, πόλεως ἄλλοτε τοῦ Λομβαρδοβενετικοῦ κράτους, τανῦν δ' ἐπαρχιακῆς παρὰ τὸ Πατάβιον, ἐγκατεστάθησαν ἐν Κεφαλληνίᾳ πιθανῶς τὰ μέσα τοῦ ις' αἰῶνος[1] καὶ κατελέχθησαν ἐν τῷ ἀρχοντολογίῳ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 - 1604 κατοικήσαντες κατ' ἀρχὰς ἐν Ἄσσῳ. *Μαρῖνος Γκεντιλίνης* ὀνομάζεται ὁ ἐκπονήσας τὸ σχεδιάγραμμα τοῦ ἐκεῖ σωζομένου ἔτι ἐνετικοῦ φρουρίου καὶ θεὶς τὰ θεμέλια αὐτοῦ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ μηχανικοῦ Μ. Ῥασπόνη[2]. Ἀπόγονος τῆς οἰκογενείας ἦν καὶ ὁ *Ἀναστάσιος* ἀρχηγὸς τῆς γ' λεγεῶνος τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ Ἀστικοῦ στρατοῦ ἐπὶ Ἑπτανήσου πολιτείας[3], διακριθεὶς κατὰ τὴν ἐπιδημίαν τοῦ λοιμοῦ τὸ 1806 καὶ

θῶς καὶ αἱ εἰκόνες αὐτῶν σώζονται παρὰ τῇ κ. Μαρίᾳ Γκεντιλίνῃ Κοσμετάτου ἐν Ἀργοστολίῳ.

[1] Οἰκογένεια Γκεντιλίνη εὑρίσκεται ἔτι ἐν Este, ἐξ αὐτῆς δὲ καὶ ὁ ἐν τῷ πολέμῳ τῆς Ἀφρικῆς διαπρέψας ἀξιωματικὸς Δημήτριος. (ἴδ. Tribuna Ῥώμης. IV 21).

[2] Τὸ φρούριον τοῦτο ἀνηγέρθη τὸ 1593 - 1595 πρὸς ἀσφάλειαν ἀπὸ τῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν· ἐνομίσθη μάλιστα τὸ μέρος κατάλληλον καὶ πρὸς ἵδρυσιν ναυστάθμου τῆς Ἑνετίας ἐν ταῖς ἀνατολικαῖς αὐτῆς κτήσεσιν παρασχὼν ἀφορμὴν καὶ εἰς ὀνειροπολήματα τῶν κατοίκων, ὅθεν καὶ τὸ ῥητόν «Tra Asso e Venezia e pocca diferenzia». Ὁ γνωστὸς ἐπὶ ἀγγλικῆς προστασίας τοποτηρητὴς τῆς νήσου Napier μελετῶν περὶ καταλλήλου θέσεως νοσοκομείου στρατιωτικοῦ, προὐτίμησε τὸ φρούριον τοῦτο περὶ οὗ γράφει μετ' ἐνθουσιασμοῦ, ἐξαίρων τὸ ὑγιεινὸν τῆς θέσεως, τὸ τερπνὸν τῆς θέας, τὰ καλὰ ὕδατα ἅτινα ἐσκόπει νὰ διοχετεύσῃ εἰς μεγάλας δεξαμενάς, καὶ τὸ ἐκεῖ ἄφθονον τῶν ἰχθύων καὶ τῶν θηρευομένων πτηνῶν (Napier. Trattato dell'importanza delle colonie. Cap. XXVII). Οἱ Κεφαλλῆνες ᾐτήσαντο τὴν ἔγερσιν τοῦ ἐν λόγῳ φρουρίου τὸ 1584 Ἰουνίου 22, διὰ πρεσβείας σταλείσης εἰς Βενετίαν (Sathas Mon. V 214 - 215). Τοῦ φρουρίου τούτου διάγραμμα ἔχει καὶ ὁ Coronelli (ἐν Isolario, σελ. 178). Πρβλ. καὶ διαθήκην Νικολ. Γκεντιλίνη τοῦ ἔτους 1688 παρὰ Ἀντ. Μηλιαράκη ἔνθ. ἀνωτ. 182.

[3] Τὸ ἐν τῇ νήσῳ Ἀστικὸν στράτευμα (trupa civica) ἢ τῶν τσέρνιδων (cernidi) διῃρεῖτο εἰς 16 σώματα ἢ λεγεῶνας, τούτων δὲ προΐστατο εἷς ἀρχηγός, γενικὸς δὲ τοιοῦτος ἦτο ὁ καὶ τῆς Α' λεγεῶνος. Ὁ Γκεντιλίνης εἶχεν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ τὰς περιοχὰς Εἰκοσιμίαν, Ἐλιὸν καὶ Σκάλαν. Εἰς τὸν στρατὸν τοῦτον τῆς Ἑπτανήσου ὑπηρέτησαν καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν εἶτα μεγάλων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν, οἷοι ὁ Κολοκοτρώνης, ὁ Νικηταρᾶς, Ἀναγνωσταρᾶς κλ. Ἀξιωματικοὺς τοῦ ἀστικοῦ τούτου σώματος, εὕρομεν τοὺς Νικ. Μπερέταν, Γερ. Καμπίτσην, Δημ. Μελισσηνόν, Γερ. Τσιμά-

τὸ 1807 κατὰ τὴν φρούρησιν τῶν ὅρμων Κατελιοῦ, Ἄσσου, Σκάλας, Μηνιῶν καὶ Ἁγίας Πελαγίας, πρὸς ἀπόκρουσιν προσεγγίσεως ἐχθρικῶν πλοίων[1] καὶ κατὰ τὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῶν Πατρῶν[2].

ΓΚΕΝΤΙΛΙΝΗΣ ΠΕΤΡΟΣ. Ἀδελφὸς τοῦ προηγουμένου (1788 - 1822) Ἐσπούδασεν ἐν Παβίᾳ ἐφ' ἱκανὰ ἔτη ἰατρικὴν καὶ φιλοσοφίαν. Ἐτιμᾶτο διὰ τῆς φιλίας σοφῶν ἀνδρῶν ἐν οἷς καὶ τοῦ Φοσκόλου. Ἐδημοσίευσεν ἐν Παβίᾳ τὸ 1807 ἐκ τοῦ γαλλικοῦ, τὸ Trattato di anatomia patologica del corpo umano del. S. Baillie dottore in medicina etc. accresciuto di note sull'ultima edizione dal. D. Pietro Gentilini. Εἰς τὰς ἰατρικὰς τοῦ ἀνδρὸς γνώσεις καὶ τὴν ὑγιᾶ κρίσιν βασισθεὶς ὁ ἐν Παβίᾳ διάσημος τότε ἰατρὸς Καῖσαρ Bressa di Mortara, ἔγραψεν ἐπιστολιμαίαν πρὸς ἐκεῖνον διατριβήν, Sul uso primario della tuba Eustachiana. Pavia 1808, αἰτῶν τὴν γνώμην του. Ἀφῆκεν ἀνεκδότους ἰατρικὰς μονογραφίας περὶ *μυῶν* καὶ περὶ *πυρετῶν* καὶ ἐκθέσεις κλινικῶν παρατηρήσεων.

ΓΡΑΤΣΙΑΤΟΣ ΠΑΥΛΟΣ. Γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1845 υἱὸς Κωνσταντίνου καὶ Ἄννης Μπίνη. Τὰ γυμνασιακὰ διανύσας ἐν τῷ Λυκείῳ τοῦ Ἀργοστολίου, ἐπεδόθη μετέπειτα εἰς ἰδιαιτέρας εὐρείας μελέτας μαθητεύσας καὶ ὑπὸ τὸν Ἰωάννην Μενάγιαν, μετερχόμενος σύναμα καὶ τὸν ἰδιαίτερον προγυμναστὴν καὶ διδάσκαλον. Εἰδήμων εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν. Ἐδίδαξεν ὡς ἑλληνοδιδάσκαλος ἐν Κερκύρᾳ, Λουλεβουργὰζ καὶ Ἱεροσολύμοις, ἀπὸ δὲ τοῦ 1890 ἐγκατέστη ἐν Ἀθήναις πρὸς διδασκαλίαν καὶ περαιτέρω μελέτας ὅπου ἔτι διαμένει ἐργαζόμενος ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἑταιρείᾳ, συγγράφων καὶ δημοσιογρα-

ραν, Λουκ. Χωραφᾶν, Θεοφ. Καμπίτσην, Σπυρ. Μεταξᾶν Λυσέον, Βέγιαν, Ἰακ. Μεταξᾶν, Ἀνδρ. Ἀν. Καβαλιεράτον, Θεόδ. Κεφαλᾶν, Μ. Μαζαράκην, Β. Φωκᾶν, Β. Πετεινᾶτον, Ἀγγ. Τ. Ἰακωβᾶτον, Πέτρον Τ. Ἰακωβᾶτον, Ἀναστ. Φωκᾶν, Ἀλ. Πόγγην, Π. Μυλωνᾶν, Βαρδέζην κλ.

[1] Μεταξὺ τῶν ἐγγράφων τοῦ στρατιωτικοῦ τούτου εὕρομεν καὶ δύο ἀξίας λόγου ἐγκυκλίους τοῦ Πρυτάνεως, τὴν μὲν ἀφορῶσαν εἰς τὰ πρὸς ἀποσόβησιν τοῦ κινδύνου μέτρα κατὰ τῆς ὑπὸ τῶν υἱῶν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ ἀπειλουμένης καταλήψεως τῆς νήσου τὸ 1807, τὴν δὲ εἰς τὴν τότε διαταχθεῖσαν ἀπογραφήν.

[2] Φιλήμονος. Ἱστορ. Δοκίμιον. Ἀθῆναι 1861, σελ. 240. Χιώτου Ἱστορ. Ἰονίου Κράτους Α' 418.

φῶν. Κομιδῇ νέος ὁ ἀνὴρ διετράνωσε ἔκτακτον φιλομάθειαν, πεπροικισμένος δ' ἐκ φύσεως διὰ κρίσεως ὀρθῆς καὶ ἤθους σοβαροῦ, προεδείκνυεν ἄνδρα προωρισμένον εἰς ἀνωτέραν ἐπιστημονικὴν δρᾶσιν καὶ χρησιμότητα εἰ ἐτύγχανεν ὑπὸ ἄλλας συνθήκας. Ἐξέδωκε τὰ ἑξῆς α') *Βιογραφίαν Θεοδ. Καρούσου.* Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1876. β') *Βιογραφίαν Γερασ. Λειβαδᾶ.* Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1877 [1]. γ') ***Ἡ Ἑπτάνησος ξενοκρατουμένη καὶ ὁ τελευταῖος πρόεδρος τῆς Ἰονίου πολιτείας κόμης Δημ. Καροῦσος***, μετ' ἐκτενοῦς ἱστορικῆς εἰσαγωγῆς περὶ τῶν τυχῶν τοῦ Ἰονίου λαοῦ ἀπὸ τοῦ μεσαίωνος μέχρις ἀγγλικῆς προστασίας. Ἐν Κεφαλληνίᾳ. 1878, σελ. 107 εἰς 8ον, δ') Μετάφρασιν τῆς ἰταλιστὶ γεγραμμένης ἀνεκδότου ***Ἱστορίας τῆς Κεφαλληνίας τοῦ Ἰωάννου Λοβέρδου Κωστῆ***. Ἐν Κεφαλληνίᾳ, τύποις ***Προόδου*** 1888. σελ. 25, εἰς 8ον· ταύτην πλουτίσας ὁ φιλίστωρ καὶ φιλέρευνος μεταφραστὴς διὰ πολλῶν σημειώσεων καὶ διορθώσεων. Διὰ τῶν ἀνωτέρω ἔργων συνετέλεσεν οὐκ ὀλίγον ὁ ἀνὴρ εἰς διευκρίνησιν πολλῶν ἱστορικῶν ζητημάτων τῆς Κεφαλληνίας, περὶ ὧν ἔκρινεν ὡς οἷόν τε ἀσφαλῶς καὶ ἀμερολήπτως, ε') ***Σχίσμα Ἐκκλησίας πρὸς τὸν Χριστιανικὸν πολιτισμόν***. Κοινωνικὴ μελέτη. Ἐν Ἀθήναις 1894 εἶνε δὲ τοῦτο κριτικὴ τῶν δογμάτων καὶ τῆς λατρείας τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ Καθολικισμοῦ, κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Ἑγελιανῆς φιλοσοφίας. ϛ') ***Νεωτάτη μέθοδος πρὸς ταχεῖαν ἐκμάθησιν τῆς ἀγγλικῆς γλώσσης*** ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τοῦ Ahn συντεθεῖσα πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλλήνων, ζ') Μετάφρασιν τοῦ ***ἀπολεσθέντος παραδείσου*** τοῦ Μίλτωνος, μετὰ 50 εἰκόνων τοῦ διασήμου Δορέ. Ἐν Ἀθήναις 1896.

ΓΡΗΓΟΡΙΝΗΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1766, υἱὸς Κωνσταντίνου καὶ Ἄννης Τζαγκαρόλου. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἰ καὶ μικρᾶς μορφώσεως δὲν παρεῖδον τὰς κλίσεις τοῦ υἱοῦ των, πρὸ παντὸς δὲ τὸ σεμνὸν τοῦ ἤθους καὶ τὴν θερμὴν πρὸς τὰ θεῖα ἀγάπην, προωρίσαντες αὐτὸν εἰς τὸ κληρικὸν στάδιον, ὡς ἐκ τῆς ἀπορίας αὐτῶν μὴ δυνάμενοι νὰ δώσωσιν αὐτῷ μόρφωσιν ἀνωτέραν· ἀλλ' ὁ εὐφυὴς καὶ ὀργῶν εἰς εὐρυτέρας σπουδὰς νέος, κατώρθωσε δι' ἐπιμόνων προσπαθειῶν νὰ ὑπερνικήσῃ τὰς οἰκονομικὰς δυσχερείας, τὰς περι-

[1] Ἐγράφη ἐπὶ τῇ βάσει ἀσυμπληρώτου πραγματείας τοῦ Θ Καρούσου ἣν ἐπεξειργάσθη.

πετείας τῆς τύχης, καὶ τῶν γονέων τὴν ἀντίπραξιν. Καὶ δὴ προσληφθεὶς κατ' ἀρχὰς παρὰ τοῦ εἰς Ἄθωνα μεταβαίνοντος ἱερομονάχου Μακαρίου Τ. Ξυδιᾶ καὶ ἀποβιβασθεὶς εἰς Ὕδραν, ἐπέτυχεν ἐκεῖθεν σύστασιν πρὸς ἐγκατάστασιν ἐν Σμύρνῃ καὶ Πάτμῳ, ὅπου διήκουσε λογιωτάτων διδασκάλων εἰς τὰς ἐκεῖ πεφημισμένας τότε σχολὰς διδασκόντων, οἵτινες πεισθέντες περὶ τῆς χρηστότητος, τοῦ εὐμεθόδου τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν ἱκανῶν αὐτοῦ γνώσεων, συνέστησαν αὐτὸν καὶ ὡς ἰδιαίτερον διδάσκαλον τῶν τέκνων τοῦ ἐν Βουκορεστίῳ Δημητρίου Μουρούζη ἡγεμόνος τῆς Μολδοβλαχίας, ὅπου καὶ ἐν τῇ δημοσίᾳ σχολῇ ἐδίδαξεν [1]. Ἀκαταπονήτως μελετῶν καὶ παρασκευάζων ἑαυτὸν πρὸς ἀνώτερα ἐκαραδόκει μέσα καὶ εὐκαιρίαν ἵνα ἐπιδοθῇ εἰς τὴν ἰατρικὴν εἰς ἣν ἀπὸ παίδων ἔρρεπεν. Ἀπὸ Βουκορεστίου ἀναχωρήσας εἰς Βιέννην μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μουρούζη, ἐνεγράφη ἐκεῖ φοιτητὴς ἐλπίζων τὴν πραγματοποίησιν τοῦ εὐγενοῦς αὐτοῦ πόθου, ἀλλὰ διὰ τὴν οὐχὶ ἐπάρκειαν τῶν πόρων θ' ἀπετύγχανεν, ἂν μὴ ἐτύγχανεν ἐκεῖ ἀληθοῦς Μαικήνα τοῦ ἡμετέρου ἐνδόξου συμπολίτου Σπυρίδωνος Λούζη αὐλικοῦ, ὅστις πεποιθὼς εἰς τὴν ἐλπιζομένην τοῦ νέου ἐπίδοσιν, ἀνέλαβεν ἰδίᾳ δαπάνῃ τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ μόρφωσιν, θεωρήσας τοῦτο καὶ ὡς καθῆκον ἀνδρὸς λάτρου τῶν Μουσῶν καὶ ὡς ὀφειλὴν πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα καὶ τὸ Γένος. Πρόδηλον ὅτι νέος οἷος ὁ *Γρηγορίνης* καὶ ὑπὸ τοιαύτης προστασίας ἐνθαρρυνόμενος, ἔμελλεν ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ φοιτητικοῦ του βίου νὰ δώσῃ ἀξιοσημείωτα ἐχέγγυα τῆς ἐπιδόσεως αὐτοῦ καὶ τῆς μελλούσης αὐτοῦ ἀξίας. Τυχὼν τοῦ διπλώματος ἔτει 1795 Ἀπριλίου 14 ἐδημοσίευσε διατριβήν, De Hydrope uteri et hydatibus intra uterum visis aut ex eo exclusis. Ἐν Ἄλλῃ. 1795 [2]. Τὴν ἰατρικὴν ἤσκησεν ἐν Βερολίνῳ καὶ Δρέσδῃ καὶ ἄλλαις μικροτέραις πόλεσι· ὡς ἀνὴρ δὲ λόγιος καὶ ὑψηλῆς περιωπῆς, ἔτυχε τῆς φιλίας διασήμων ἀνδρῶν καὶ ἐτιμήθη μετὰ τὴν ἔκδοσιν συγγράμματός τινος αὐτοῦ, ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσσίας διὰ τοῦ τίτλου τοῦ βαρώνου· διετέλεσε δὲ καὶ ἰδιαίτερος ἰατρὸς

[1] Ὁ **Χιώτης** λέγει (VI 376) ὅτι καὶ ἐσχολάρχησε ταύτης καὶ ἐν Πάτμῳ ἐπίσης ὅτι ἐγένετο ὑποδιδάσκαλος· ταῦτα ὅμως δὲν ἀναφέρει ὁ Παρανίκας Ἐκ. Σχεδίασμα, σελ. 183 καὶ 146.

[2] Λελανθασμένος ὁ τίτλος παρὰ Σάθᾳ Ν. Φιλ. 680.

τοῦ μάλα τότε σημαίνοντος Dietrichstein Prokauleslie τὸ 1803, ὅστις καὶ συνοδοιπόρον ἔλαβεν αὐτὸν εἰς πολλάς του περιηγήσεις. Μετὰ πολυετῆ ἐν Ἰταλίᾳ διαμονὴν ἐγκατέστη ἐν Ἑνετίᾳ, ὅπου ἐπίσης ἐξαιρετικῶν τιμῶν ἠξιώθη ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ παρεπιδημοῦντος βασιλέως τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου. Ἦν ἑταῖρος πολλῶν σωματείων καὶ τῆς πεφημισμένης Sydenhamiana Halensis ἑταιρείας ἀπὸ τοῦ 1797. Ἀπεβίωσεν ἐκ κυστίτιδος ἐν Πίσῃ τῇ 29 Νοεμβρίου 1844[1]. Πλὴν τοῦ μνησθέντος πονήματος ἐδημοσίευσε α΄) Reflexions sur la vegétation. Hallei 1794. β΄) Observations sur la dissertation du D. N. an mostrua sint baptigenda. Berlin 1798. Ὁ ἀείμνηστος συμπολίτης ἦτο εἰδήμων λίαν καὶ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας, τῆς γεωγραφίας καὶ φυσικῆς ἱστορίας· τούτων τῶν γνώσεων αὐτοῦ ἀποδείξεις εἰσὶ καὶ τὰ ἑξῆς ἔργα του. γ΄) Viaggio istorico naturale per una parte della Toscana diviso in 2 parti. ἐν Ἄλλῃ, 1798· τὸ ἔργον ὅμως ἦτο τοῦ Santi ὅπερ ὁ ***Γρηγορίνης*** ἐπλούτισε διὰ πολλῶν σημειώσεων μεταφράσας ἐκ τῆς Γερμανικῆς. δ΄) Viaggio sentimentale per la Francia e l' Italia, μετάφρασις ἀπὸ τοῦ ἀγγλικοῦ. Ἐν Πράγᾳ 1820. Ἀλλὰ καὶ ἀνέκδοτα ἔργα κατέλιπε ὑπὸ τοὺς τίτλους α΄) ***Διατριβαὶ καὶ λύσεις φιλοσοφικαὶ καὶ φυσικαὶ ἐπιστολιμαῖαι***, β΄) ***Κεφάλαιά τινα τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας*** καὶ γ΄) ***Σχόλια εἰς τοὺς Ὀλυμπιονίκας τοῦ Πινδάρου***. Ὁ φιλόπατρις ἀνὴρ παρήγγειλε θνήσκων νὰ δώσωσι τὴν πλουσίαν του βιβλιοθήκην τῷ βασιλεῖ Ὄθωνι πρὸς χρῆσιν τῶν σχολείων τοῦ κράτους[2]. Σῴζονται ἱκαναὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐπιστολαὶ ἐξ ὧν δείκνυται ὁ ἀνὴρ ἀγαθός, φιλεύσπλαγχνος, ἀμνησίκακος, φιλόπατρις, ταπεινόφρων καὶ εὐσεβής[3]. Ἡ οἰκογένεια λέγεται ***Γοργορίνης Χαλικιόπουλος***, καὶ οὐχὶ ***Γρηγορίνης*** καὶ ***Γεωργίνης*** ὡς μετέβαλον[4] αὐτὴν ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον καὶ αὐτὸς ὁ ἀείμνηστος ἀνὴρ καὶ οἱ περὶ τού-

[1] Ἀνακριβῶς τὸ 1824 παρὰ Σάθᾳ, αὐτόθι.

[2] Ἄγνωστον ἂν ἐξεπληρώθη ἡ τελευταία τοῦ ἀνδρὸς θέλησις. Τὰ χειρόγραφα αὐτοῦ σῳζόμενα πρὸ πολλῶν ἐτῶν παρὰ τῷ ἐν Ληξουρίῳ ἀδελφῷ αὐτοῦ Παναγῇ, ἐδωρήθησαν τῷ Ἀνθίμῳ Μαζαράκῃ.

[3] Σῴζονται παρὰ τῷ κ. Ζ. Παρτίδῳ ἐν Ληξουρίῳ, παρ' ᾧ καὶ τὰ διπλώματα τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἡ εἰκών του.

[4] Pignat II. 299. Καὶ ἡμεῖς ἑπόμενοι τῇ ὑπὸ τοῦ βιογραφουμένου γραφῇ, ἐτηρήσαμεν ταύτην.

του γράψαντες, σώζεται δ' ἐν Ληξουρίῳ καταγομένη ἐξ Ἀρκαδίας πιθανῶς. Γόνοι ταύτης ἦσαν καὶ ὁ *Παῦλος* νομομαθὴς δημοσιεύσας ἐν Μεδιολάνοις τὸ 1810 Dissertazioni sul diritto criminale τύποις Dastefani εἰς 8ον [1] καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ *Γερασίμου* ἱκανὸς ἀρχιτέκτων *Ἱερώνυμος* ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ὁποίου ἠγέρθη ἐν Ληξουρίῳ τὸ κωδωνοστάσιον τοῦ Παντοκράτορος καὶ κατεσκευάσθη ἡ μεγάλη λιθίνη γέφυρα [2]. Ἀπαντῶμεν καὶ *Νικόδημον Γοργορίνην* ἐπίσκοπον ἐν Μωρέᾳ τὸ 1588 τοῦ πατρίου δόγματος ὅμως ἀποστάτην, καταγόμενον ἴσως ἐκ Κεφαλληνίας [3].

Δ

ΔΑΛΛΑΠΟΡΤΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1767 υἱὸς Ἀντωνίου καὶ Καλομοίρας Μάνεση. Τὰς ἐν τῷ τόπῳ σπουδὰς ἐποιήσατο ὑπὸ τοὺς τότε λογίους καὶ ἐπ' ἀρεταῖς γνωστοὺς διδασκάλους, Χαραλάμπη Λαγκούσην Φλώριον, καὶ Φαράνδον Χοϊδᾶν, ὅστις ἐνέπνευσε τῷ μαθητῇ καὶ τὴν πρὸς τὴν ἰατρικὴν κλίσιν ἧς τὰ στοιχεῖα ἐδίδαξεν αὐτῷ τριετίαν ὅλην. Ἐφοίτησεν εἶτα δέκα καὶ ὀκτὼ ἐτῶν γενόμενος εἰς τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Παταβίου, εἰς ὃ τότε διετέλει καθηγητὴς ὁ συμπολίτης Ἄγγ. Δελλαδέτσιμας ὅστις λίαν ἠγάπα τὸν νέον καὶ ἐξετίμα τὴν φιλομάθειαν καὶ τὸν πρὸς τὴν ἐπιστήμην ζῆλόν του, τῇ συστάσει δὲ τούτου ὁ *Δαλλαπόρτας* ηὐτύχησε νὰ τύχῃ τῆς εὐνοίας καὶ ἄλλων ἐκεῖ διαπρεπῶν ἰατρῶν. Τοῦ διπλώματος τυχὼν τὸ 1792 ἠσκήθη εἶτα πρακτικῶς ἔν τε τοῖς ἐκεῖ καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσι νοσοκομίοις ἐπὶ διετίαν. Τὸ φιλέρευνον τοῦ ἐπιστήμονος τούτου, ἡ γλωσσομάθεια, αἱ εὐρεῖαι γνώσεις φυσικῆς ἱστορίας καὶ φιλολογίας, ἡ ἀκαταπόνητος μελέτη καὶ ὁ πρὸς τὴν ἰατρικὴν διάθερμος ἔρως, εὐλόγως ἤγειραν παρὰ τοῖς συγχρόνοις αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ συμπολίταις τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἐλπίδα, διαβλέπουσιν ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ οὐχὶ κοινὴν μέλλουσαν δρᾶσιν, καὶ ἀντάξιον διάδοχον τοῦ Δαλλαδέτσιμα· καὶ τοιοῦτος βεβαίως θ' ἀνεδείκνυτο ἂν ἀγάπη θερμὴ πρὸς τὴν πατρῴαν γῆν δὲν ἠνάγκαζεν αὐτὸν νὰ ἐπανέλθῃ τὸ 1794, ὅπου δυστυχῶς ἀναμιχθεὶς εἰς τὰ τῆς πολιτικῆς διέκοψε τὴν ἐπιστημονικὴν προπαρασκευήν,

[1] Pignat. αὐτόθι.

[2] Τῶν γεφυρῶν τοῦ ποταμοῦ Ληξουρίου ἡ μὲν τῆς Εὐαγγελιστρίας κατεσκευάσθη τὸ 1812, ἡ μεγάλη τὸ 1836 καὶ ἡ σιδηρᾶ τὸ 1892.

[3] Rodota ἔνθ. ἀνωτ. III. 183.

καὶ ἤσκησεν μόνον ἐν τῇ νήσῳ, μετ' ἐπιτυχίας ἄλλως τε καὶ φιλανθρωπίας, τὸ ἐπάγγελμα διακρινόμενος μεταξὺ τῶν πρώτων τῆς Ἑπτανήσου ἰατροφιλοσόφων, χημικῶν καὶ φαρμακολόγων. Διετέλεσε πάρεδρος, ἤτοι σύμβουλος τοῦ ἄγγλου διοικητοῦ Schummel Ketel τὸ 1814 μετὰ τῶν ἐγκρίτων πολιτῶν, Β. Καρύδη, Μαρ. Πινιατόρου καὶ Μαρ. Βέγια [1] προσέτι καὶ δικαστὴς διὰ τὸ εὐθὺ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τὰς πολλὰς νομικὰς γνώσεις [2]. Τὸ 1817 διωρίσθη μέλος τοῦ Προκαταρκτικοῦ συμβουλίου τῆς νήσου (Consiglio primario) καὶ γραμματεὺς τῆς Διοικήσεως τὸ 1818, ὑπουργήματα ταῦτα ὑψηλὰ κατὰ τὸ τότε καθεστώς. Ἐξελέγη βουλευτὴς τῶν Α', Β' καὶ Γ' κοινοβουλίων, ἐγχώριος Σύμβουλος καὶ ὕπαρχος (Reggente) ἀπὸ τοῦ 1834-1838, ἀπεβίωσε δ' ὁ ἀνὴρ τὸ 1860 ταφεὶς ἐν Δρεπάνῳ, λόγους ἐπικηδείους ἐκφωνησάντων τοῦ τε ἱεροκήρυκος Γ. Βυζαντίου καὶ τοῦ δικηγόρου Ἀλεξ. Κατσαΐτου. Ὁ ἀοίδιμος συμπολίτης ἦν ἀντεπιστέλλον μέλος καὶ τῆς τὸ 1808 συστάσης ἐν Κερκύρᾳ ἐπὶ Γάλλων πρώτης Ἰονίου Ἀκαδημίας· ἐπίσης ἑταῖρος τῶν ἰατρικῶν Συλλόγων Βενετίας, Μαντούης καὶ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἰατρικῆς ἑταιρείας. Τῆς φιλοπονίας, τῶν ἐρευνῶν, τῆς περὶ τὸ συγγράφειν ἱκανότητος, τῆς ἰατρικῆς καὶ περὶ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας πολυμαθείας τοῦ ἀνδρός, τρανοτάτας ἔχομεν ἀποδείξεις, τὰ ἑξῆς πολλὰ αὐτοῦ ἐκδεδομένα καὶ ἀνέκδοτα ἔργα, α') Sulla coralina del isola di Cefalonia ἀναγνωσθὲν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Κερκύρας [3], β') Μετάφρασις μετὰ σχολίων τῶν Elementi di Chimica τοῦ G. A. Chapsal τόμοι V. Venezia. γ') ***Περὶ τῆς εὐλόγου ἀνατροφῆς τῶν παίδων· ἐκ τῶν τοῦ*** Οὔφελανδ. Ἐν Ἀθήναις 1846. Προτάσσει μακρὸν πρόλογον περὶ τῆς ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀγωγῆς τῶν παίδων. δ') Nosografia patrognomonica 1818. ε') Dissertazione sull' elefantiasi che s' incontra negli abitanti dell isola di Cefalonia. Ἐν Giornale Veneto 1854. ς') Prospetto delle piante che si trovano nell' isola di Cefalonia e che si possano adoprare a titoli di rimedii ed alimenti.

[1] Πρὸ τοῦ συντάγματος τοῦ 1817, ὁ διοικητὴς εἶχε συμβούλιον παρ' αὐτῷ ἔχον μόνον γνωμοδοτικὴν ψῆφον.

[2] Δικαστὰς ἰατροὺς γνωρίζομεν καὶ τοὺς Πανταζῆν Καρύδην, Σταμάτιον Πυλαρινόν, Στάμον Πετρίτσην καὶ Φιοραβάντεν Κρασᾶν.

[3] Μουστοξίδου. Περὶ ἀκαδημιῶν, σελ. 20.

Corfu 1821. Τύποις Κυβερνήσεως. Ὁ *Δαλλαπόρτας* πρῶτος ἠσχολήθη περὶ τῆς βοτανικῆς τῆς νήσου, προσδὲ περὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἐπιδημιῶν φυσικῶν ἀντικειμένων καὶ γεωργικῶν ζητημάτων κλ. Ἡ μονογραφία αὕτη περιλαμβάνει περὶ τῶν ἰαματικῶν ἢ θρεπτικῶν ἰδιοτήτων διακοσίων πεντήκοντα φυτῶν, ἅτινα ὁ ἀνὴρ δι' ἐπιτοπίων ἐρευνῶν καὶ μελετῶν ἀνεκάλυψεν. Οἱ Margot καὶ Reuter[1] ἐμέμψαντο τοῦ ἔργου τούτου ὡς ἀτελοῦς καὶ μὴ ἐπιστημονικῶς συντεταγμένου, ἀλλὰ προφανῶς παρενόησαν τὸν τοῦ συγγραφέως σκοπὸν μὴ ἐπιληφθέντος συγγραφὴν βοτανικῆς, ἀλλὰ μᾶλλον πρακτικοῦ πονηματίου ὡς ἐφοδίου τῶν ἰατρῶν καὶ συμπολιτῶν του, ὡς καὶ αὐτὸς λέγει περίπου ἐν τῇ εἰσαγωγῇ, εἰ καὶ δὲν φαίνεται ὁ ἀνὴρ ἀδαὴς τῶν περὶ τὴν ἐπιστήμην ταύτην προόδων τῆς ἐποχῆς του. Ὁ *Δαλλαπόρτας* εὗρεν ὄντως ἰαματικὰς ἰδιότητας εἰς πολλὰ φυτὰ τῆς νήσου, ἅτινα μετεχειρίζετο ἀποτελεσματικῶς ἐν ἀφαιψήμασι ἢ εἰς πληγάς, δοὺς οὕτω σημασίαν καὶ κῦρος εἰς πολλὰ πρακτικὰ φάρμακα τῆς δημώδους θεραπευτικῆς[2]. Τὸ ἔργον τοῦτο ἔχει καὶ γλωσσικὴν σημασίαν, ἅτε διασῷζον καὶ τὰ λαϊκὰ δημώδη ὀνόματα τῶν φυτῶν, οἷς ἔδωκεν ὁ συγγραφεὺς τὰς ἐπιστημονικὰς λατινικὰς ὀνομασίας καὶ ἅτινα ὑπήγαγεν εἰς τὰς πρεπούσας κατηγορίας[3]. ζ') Trattato elementare dei gas. Padova 1793 Stamp Conzati. η') Raguagli sopra la corteccia di angostura e le sue virtù mediche. Venezia 1794. θ') Delle piante officinali eseulenti che si trovano in Cefalonia. Corfù Stamp. Governo 1821. ι') Dissertazioni sui quesiti dell Accademia di medicina d'Atene riguardante il solfato di chinino e le sue virtù mediche, ἐν Giornale medico di Venezia 1856. Ἡ διατριβὴ αὕτη ἐβραβεύθη συναγωνισθέντος τοῦ συγγραφέως μετὰ τοῦ γάλλου γνωστοῦ παθολόγου Πιορύ. ια') Trattenimento medico sull olio di frumento quale farmaco di alcune specie d'

[1] Ἐν Χλωρίδι Ζακύνθου 1838.

[2] Καὶ ἄλλος παλαιὸς σοφὸς τῆς νήσου ἰατρὸς ὁ Ἄγγελος Τσουλάτης, μετεχειρίζετο πολλάκις τὰς ἰαματικὰς βοτάνας τῆς νήσου ἐν τῇ τῆς ἐπιστήμης ἀσκήσει. Μαζαράκη. Β. Ε. Ἀνδρῶν Κεφαλλ. 280, 654 - 655.

[3] Ὁ Σάθας (Νεοελλ. Φιλολ. 645), παραδόξως τὸ ἔργον τοῦτο ἀποδίδει τῷ Νικολ. Δαλλαδέτσιμα. Τὴν Χλωρίδα τῆς νήσου ἐδημοσίευσε πρό τινων ἐτῶν γαλλιστὶ καὶ ὁ καθηγητὴς Heldraich. Ἐν Ἀθήναις.

erpete. 'Ev Giornale medico di Venezia 1856. ιϐ′) Considerazioni pratiche sulla vaccina. 'Εν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ 1856 καὶ ἰδιαιτέρως ἐν Βενετίᾳ τὸ 1858. ιγ′) Sullo stato dell' agricoltura nelle isole jonie, ἐν Giornale di scienze e lettere inscritte. Corfù 1846. ιδ′) Avvisi agli agricoltori Cefaleni, ἔνθα κυρίως περὶ λιπασμάτων. 'Εν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ 1846. Τοῦ φιλοπονωτάτου, φιλοπάτριδος καὶ ἀμφιλαφεστάτης παιδείας ἀνδρὸς τούτου σῴζονται καὶ τὰ ἑξῆς ἀνέκδοτα ἔργα παρὰ τοῖς ἐγγόνοις αὐτοῦ. α′) Ragguagli sul Kermes ossia grana assoggettata alla comissione agraria per essere presentati all. De-Bosset[1] da esso ricercati alla comissione stessa. 1810. γ′) Trattenimenti medici. γ′) Gli aforismi d' Ippocrate tradotte dal latino in italiano, con analisi delle più importanti massime in essi esposte. δ′) Jatrologia, ossia trattato di medicamenti semplici e composti ε′) Della peste. ς′) Discorso al problema proposto dall illustre accademico S. Teotochi «Si cerca di conoscer la »causa principale per cui gli abitanti delle isole jonie, benchè »forniti di talento e di forza d'ingegno, pur non ostante »si occupano facilmente sopra oggetti frivoli e vani trascu»randone i più importanti, ed i più utili al loro ben essere». ζ′) il medico dinanzi al foro. η′) Annotazioni sopra alcuni particolari rimedj. θ′) memoria sulla nutrizione dei vegetabili sulle sostange che a loro sominístrano del nutrimento 1811. ι′) Discorso sul giudizio d' Ippocrate «ars lunga vita brevis». ια′) Brevi cenni sull' agricoltura, sulla navigazione e sul commercio dell isola di Cefalonia e sopra alcuni mezzi di premuoverle. ιϐ′) Continuazione e compimento della Flora Cefalena, μετὰ πλουσίας συλλογῆς εἰς τέσσαρας τόμους ὀγκώδεις εἰς φύλλον, ἀπηξηραμένων βοτανῶν τῆς νήσου (Erbario), ἣν κατὰ καιροὺς συνεϐουλεύθησαν καὶ διάφοροι βοτανικοὶ εὐρωπαῖοι καὶ ἕλληνες ἐπισκεφθέντες τὴν νῆσον, ἐπαινέσαντες δὲ τὴν εἰδικότητα

[1] 'Ο γνωστὸς ἑλϐετὸς στρατιωτικὸς ἐν τῇ ἀγγλικῇ ὑπηρεσίᾳ, Φίλιππος Κάρολος Δεϐοσέτ, διοικητὴς Κεφαλληνίας ἀπὸ τοῦ 1810, μεριμνήσας σὺν τόσοις ἄλλοις καὶ περὶ γεωργίας, ὁ γνωστὸς ἄριστος ἡγεμὼν καὶ κοσμήτωρ τῆς νήσου ὡς ἐκλήθη.

καὶ τὸν ζῆλον τοῦ συλλογέως. ιγ′) Sulle cerimonie funebri che si usano in Cefalonia esaminate sotto il rapporto igienico e religioso· ἐκτενεστάτη μονογραφία ἐλέγχουσα καὶ πολλὴν παρὰ τῷ συγγραφεῖ ἀρχαιομάθειαν. ιδ′) Ὀγκώδης τόμος περιέχων ἐν χρονολογικῇ σειρᾷ, Lettere, consulti e memorie mediche. ιε′) Ἕτερος τόμος Lettere mediche sopra varj argomenti, ἔνθα πολλῶν σοφῶν τῆς Ἑσπερίας ἰατρῶν ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν *Δαλλαπόρταν*. ιϛ′) Criterj medici. ιζ′) Memoria sopra l' ospizio per gli alienati[1]. ιη′) Discorso fatto all. onor. S. Magg: T. W. Parson, Residente di S. E. il L. A. Comm. nella isola di Cefalonia 1838[2]. ιθ′) Trattenimento medico sopra la località Tafios di Cefalonia sotto i rapporti d' igiene e della medicina[3]. Καὶ οἱ *Δαλλαπόρται* ἐκ τῶν μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Λατίνων κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐγκατασταθεισῶν ἐν Ἀνατολῇ οἰκογενειῶν, εἶνε γαλλικῆς καταγωγῆς (De Laporte)[4]. Εὑρίσκομεν αὐτοὺς κατοίκους ἐν Κάστρῳ, ὅπου ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου σώζεται ὁ παλαιὸς οἰκογενειακὸς αὐτῶν τάφος ἐφ' οὗ τὸ οἰκόσημον καὶ χρονίᾳ αχμθ′. Ἄγνωστον πότε κλάδος τοῦ οἴκου ἐγκατεστάθη ἐν Πάλῃ, ἔτει ὅμως 1529 ἀπαντῶμεν ἐν βραβείῳ Ἁγίας Μαρίνης τῶν Μιχαλιτσάτων, πρωτοπαπᾶν *Δαλλαπόρταν*, ἀπόδειξις ὅτι πολὺ βεβαίως πρὸ τῆς χρονίας ἐκείνης οἱ *Δαλλαπόρται* ἦσαν ἐγκατεστημένοι ἐν Πάλῃ μεταβαλόντες καὶ δόγμα. *Δαλλαπόρται* ἦσαν καὶ ἐν Σχοινέᾳ τῆς Ἀνωγῆς, περὶ ὧν σώζεται πα-

[1] Τὸ εὐεργετικὸν τοῦτο ἵδρυμα ὠφείλετο εἰς τὴν πρόνοιαν τῆς Ἰονίου Γερουσίας καὶ τὴν εἰσήγησιν καὶ πρωτοβουλίαν τοῦ ἁρμοστοῦ Δούγλας (1835-1841), ἀλλὰ δὲν διήρκησεν ἐπὶ πολὺ ὁ βίος του.

[2] Ὁ τοποτηρητὴς οὗτος ἦτο εἷς τῶν καλλιτέρων τῆς νήσου, κατὰ τὴν ἐκ τῆς νήσου δ' ἀναχώρησίν του κοινῇ εἰσφορᾷ, τῷ προσηνέχθη πολυτιμώτατον σκεῦος, ἐπὶ Ὑπάρχου Δαλλαπόρτα.

[3] Ἦτο τὸ ἔργον τοῦτο ἔκθεσις μετὰ χημικὴν ἀνάλυσιν περὶ τῶν συστατικῶν τῶν ἰαματικῶν ὑδάτων Ταφιοῦ περὶ ὧν τῷ ἐζητήθη γνωμάτευσις ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, συνεπείᾳ ἀναφορᾶς τῶν ἰατρῶν Ληξουρίου τὸ 1835, αἰτουμένων τὴν ἐκεῖ ἀνέγερσιν ξενώνων χάριν τῶν μεταβαινόντων ἐξ ὅλης τῆς νήσου καὶ ἄλλων μερῶν ἀσθενῶν.

[4] Κλάδος καὶ ἐν Κερκύρᾳ, ἧς ἀπαντᾷ τὸ 1348 καὶ ἐπίσκοπος καθολικὸς Ἰωάννης Δαλλαπόρτας. Ἴδ. Coronelli. Isolario. Κατ' ἄλλους κατήγετο ἐκ Σαλέρνου. Ἴδ. Μοστοξύδου Ἱστορικὰ καὶ Φιλολογικὰ Ἀνάλεκτα. Α′. 99.

ράδοσις ὅτι μεσοῦντος τοῦ ιζ′ αἰῶνος, ὑποπεσόντες εἰς τὴν δυσμένειαν ἀπλήστου καὶ σκαιοῦ γαιοκτήμονος τοῦ Ἀντωνίου Λοβέρδου, ἐξωντώθησαν ὑπὸ τῶν μισθοφόρων τούτου, πυροβοληθέντες ἐνσφαίρως κατὰ τὴν λιτανείαν τῆς Ἀναστάσεως· τινῶν δ' ἐκ τῶν τότε σωθέντων μετῴκησαν οἱ μὲν εἰς πλησίον λόφον ὅπου τανῦν τὸ μικρὸν χωρίον Δαλλαπορτᾶτα, καὶ ἄλλοι εἰς Ληξούριον καὶ Πύλαρον. Τὴν παράδοσιν βεβαιοῖ καὶ ἡ μνησθεῖσα ἀνέκδοτος σάτυρα τοῦ 1680[1].

....Scacciaudo i Dallaporta da Schinea
perche alcun di loro nou volea
seguirlo colle armi nel malfare
e finalmente feceli amazzare

Ἡ οἰκογένεια κατελέχθη ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ μεταξὺ τοῦ 1593 καὶ 1604. Ἐκ τῶν μεταγενεστέρων ἄξιος λόγου ἦτο ὁ νομικὸς ***Ἰωάννης*** ὃν ἡ Κοινότης τῆς νήσου ἐξελέξατο πρέσβυν αὐτῆς τὸ 1757, ὅπως μεταβῇ εἰς Ἑνετίαν καὶ κατορθώσῃ τὴν ἀπὸ Κάστρου εἰς Ἀργοστόλιον μετάθεσιν τῆς πρωτευούσης τῆς νήσου χάριν τῆς εἰρήνης τοῦ τόπου, ὃν ἐδίχαζον ἐπὶ μακρὸν αἱ μεταξὺ τῶν ἀριστοκρατικῶν οἴκων διχόνοιαι, τῆς μεταθέσεως ἐγκριθείσης ὑπὸ τοῦ Γεν Προνοητοῦ Ι. Βεττούρη καὶ πραγματοποιηθείσης ἔτει 1758, εἰ καὶ ὁ Α. Σαγρέδος ἀπὸ τοῦ 1753 ἀπεφάσισε περὶ τούτου.

ΔΑΛΛΑΠΟΡΤΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Ἔγγονος τοῦ ἀνωτέρω, υἱὸς Σπυρίδωνος καὶ Ἰσαβέλλας Μελισσηνοῦ γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1849. Τὰς γυμνασιακὰς σπουδὰς διανύσας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐφοίτησεν εἶτα ἐν Πίσῃ, Νεαπόλει καὶ Βιέννῃ, ἐν τῷ πανεπιστημίῳ δὲ τῆς τελευταίας, ἔνθα καὶ εἰδικῶς ἐπεδόθη εἰς τὰ ὀφθαλμολογικὰ ὑπὸ τοὺς Gager καὶ Arlt, ἔτυχε τοῦ διπλώματος τῆς ἰατρικῆς καὶ τῆς ἀδείας τοῦ ἀσκεῖν τὴν ἐπιστήμην καθ' ἅπαν τὸ αὐστριακὸν κράτος. Πρὸ εἰκοσιπενταετίας καὶ πλέον ἐγκατέστη ἐν Ἀθήναις, διορισθεὶς κατ' ἀρχὰς ἰατρὸς ἐν τῇ ἀστυκλινικῇ γενόμενος εἶτα ὑφηγητὴς τῆς ὀφθαλμολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ διατελέσας δὲ καὶ εἷς τῶν συντακτῶν τοῦ ἰατρικοῦ περιοδικοῦ *Γαληνοῦ*. Κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1897 διωρίσθη καθηγητὴς τῆς ὀφθαλμολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ ἀναλαβὼν καὶ τὴν τοῦ Ὀφθαλμιατρείου διεύθυνσιν,

[1] Ἴδε Ἀνώνυμοι.

διακριθεὶς διὰ τὸν ἐπιστημονικὸν ζῆλον, τὸ εὐμέθοδον τῆς διδασκαλίας καὶ τὴν ἐγχειριστικὴν ἱκανότητα, σύναμα δὲ διὰ τὸ εἰλικρινὲς καὶ τὸ ἀνεπίδεικτον τοῦ χαρακτῆρος ἀλλὰ τὸ 1899 κατ' Ἰούλιον διὰ λόγους ἀνωμαλιῶν ἐν τῇ διοικήσει τοῦ ὀφθαλμιατρείου ὅσον ὅμως καὶ ἐξ ἀνειλικρινοῦς καὶ ἐσφαλμένης ἐκτιμήσεως τῶν γεγονότων ὁ ἐν λόγῳ καθηγητὴς ἀπελύθη τῆς θέσεως, μεγάλου ἐγερθέντος τοῦ σκανδάλου ἐπὶ τούτῳ. Ἐδημοσίευσεν α') Del. strabismo. Napoli 1872. β') ***Περὶ τῆς ἐγχειρίσεως τοῦ στραβισμοῦ***, διατριβὴ ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ. Ἐν Ἀθήναις 1873 [1] γ') ***Ἡ ὀφθαλμολογία ὡς εἰδικότης ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐν γένει ἐπιστήμην*** καὶ πολλὰς ἄλλας πραγματείας καὶ κλινικὰς παρατηρήσεις ἐν τῷ περιοδικῷ ***Γαληνῷ***.

ΔΑΛΛΑΠΟΡΤΑΣ ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ. Ἐκ Ληξουρίου υἱὸς Κωνσταντίνου γεννηθεὶς τὸ 1741, ***Χαρίσιος*** ἢ ***Εὐθύμιος*** (Gaudenzio) κατὰ κόσμον κληθείς. Λόγιος κληρικὸς καὶ πολιτικὸς ἐκπαιδευθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Πάτραις. Τὸ 1782 ἀπαντῶμεν αὐτὸν ἐπίσκοπον Νέων Πατρῶν (Πατραντζικίου - Ὑπάτης), ὅτε καὶ μετωνομάσθη ***Χρύσανθος***. Φίλα τοῖς ρώσσοις φρονῶν ἠπειλήθη ὑπὸ τῶν τούρκων θανάτῳ, ἐφ' ᾧ καὶ φυγὼν μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν ὅπου παρῃτήθη τῆς ἀκανθώδους δι' αὐτὸν ἐκκλησιαστικῆς ἐκείνης διοικήσεως, σταλεὶς ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου εἰς Ἅγιον ὄρος ὡς ἔξαρχος. Πενόμενος ἀπαντᾷ μετέπειτα ἐν Σμύρνῃ· ἀλλ' ὁ ἀνὴρ μὴ ἀποδειλιῶν πρὸ τῶν τῆς τύχης καταδρομῶν, ὢν δ' ἐπιχειρηματικὸς καὶ ἐπιτήδειος, καταφυγὼν εἰς Κριμαίαν καὶ Καμπεσίαν κατώρθωσε νὰ κατευνάσῃ τὰ ἐκεῖ ἠρεθισμένα πνεύματα καὶ καταπείσῃ τοὺς κατοίκους ἵνα αἰτήσωνται τὴν προστασίαν Αἰκατερίνης τῆς Β', πρὸς ἣν χάριν τοῦ σκοποῦ μεταβὰς ὡς ἐπίτροπος τῶν κατοίκων καὶ δεξαμένης ἐκείνης τὴν ὑποταγὴν τούτων, διωρίσθη ὑπ' ἐκείνης ἀντιβασιλεὺς τῆς Καμπεσίας, διακριθεὶς ἐπὶ πνεύματος γοργότητι καὶ δεξιότητι διοικήσεως. Ἄγνωστα τὰ λοιπὰ τοῦ βίου τοῦ ἀνδρὸς τούτου [2].

ΔΑΛΛΑΔΕΤΣΙΜΑΣ ΑΓΓΕΛΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1752

[1] Ὑπὲρ τῆς περὶ Στραβισμοῦ μονογραφίας ἔγραψαν οἱ ἐν Ἰταλίᾳ διάσημοι καθηγηταὶ Maguisi καὶ Deluconte καὶ τὰ ἐκεῖ ἔγκριτα περιοδικὰ Movimento medico chirurgico di Napoli καὶ Giornale di Bologna.

[2] Βελούδου, Ἑλλήνων ὀρθοδόξων ἀποικία. Ἐν Ἑνετίᾳ 1893, ἐκδ. β'. 190. Pignat, ἔνθ. ἀνωτ. II. 232.

υἱὸς κόμητος Κωνσταντίνου καί Στυλιανῆς Κρασᾶ. Νεανίαν προσέλαβε παρ' αὐτῷ ὁ πατὴρ εἰς Σπάλαθρον τῆς Δαλματίας, διευθυντὴς τότε διορισθεὶς τοῦ λοιμοκαθαρτηρίου, ἐκεῖ δὲ ὁ ***Ἄγγελος*** ἐδιδάχθη τὰ προκαταρκτικὰ γράμματα, ἐκεῖθεν δ' ἐστάλη εἰς Πατάβιον μόλις τὸ δωδέκατον ἄγων ἔτος, μαθητεύσας εἰς τὴν πεφημισμένην σχολὴν τῶν Σομάσκων[1]. Εἰς τὴν ἐν ταύτῃ φοίτησιν αὐτοῦ ὁ φιλομαθὴς καὶ φιλότιμος νέος, ὀφείλει τὴν γνῶσιν τῶν κλασικῶν γλωσσῶν καὶ τῆς ἀγγλικῆς, γαλλικῆς καὶ ἰταλικῆς, προσδὲ τῶν γενικῶν ἀρχῶν τῆς χημείας, τῆς φυσικῆς καὶ τῶν μαθηματικῶν. Εἰκοσιτριετὴς τυχὼν τὸ 1775 τοῦ διπλώματος ἐν Παταβίῳ, ἐγυμνάσθη πρακτικῶς εἰς τὰ νοσοκομεῖα Βονωνίας, Παβίας, Φλωρεντίας, Ῥώμης, Νεαπόλεως καὶ Ἑνετίας, ἐν τῇ τελευταίᾳ δὲ πόλει ἤσκησεν ἐπί τινα χρόνον καὶ τὸ ἐπάγγελμα. Πλὴν τῶν ἰατρικῶν του γνώσεων ὁ ἀνὴρ πολλὰς τὰς φιλοσοφικὰς καὶ μαθηματικὰς γνώσεις διδαχθεὶς καὶ ὑπὸ τοῦ περιωνύμου ἠθικολόγου Στελλίνη, ἐξαιρετικὴν δὲ κλίσιν ἔχων πρὸς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, ἐπεδόθη εἰς ἰδιαιτέρας μελέτας καὶ ἐρεύνας ἀνὰ τὰς βιβλιοθήκας καὶ τὰς συλλογὰς φυσικῶν ἀντικειμένων ἐν Ἰταλίᾳ. Εἰς τοὺς ἐπιστημονικοὺς κύκλους ἤρξατο ὁ ἀνὴρ νὰ ἐπισύρῃ ἀπὸ τότε εὐλόγως τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν ὁμοτέχνων καὶ τῶν λογίων ἐν γένει· ἐπιφανεῖς δὲ ἄνδρες ὁποῖοι οἱ Μελόνης, Γιακομίνης, Μενεγέλης, οἱ δύο Φοντάναι, ὁ Boscovich κλ. ἀνεγνώριζον τὴν ἀξίαν τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου, προλέγοντες λαμπρὸν τὸ ἐπιστημονικὸν αὐτοῦ μέλλον, ἐξαιρετικὴ ὅμως ἦτο ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη καὶ εὔνοια τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ Tissot. Ὁ ***Δαλλαδέτσιμας*** διωρίσθη τὸ 1786 καθηγητὴς τῆς Ἰατρικῆς ὕλης ἢ φαρμακολογίας (materia medica) τοῦ ἐν Παταβίῳ Πανεπιστημίου, τὸ δὲ 1813 ἀναπληρωματικὸς τοιοῦτος τῆς Φυσικῆς ἱστορίας καὶ τὸ 1817 τῆς Γενικῆς παθολογίας ὅτε καὶ πρύτανις ἐξελέχθη. Μεγάλη ἦτο ἡ ἀφοσίωσις καὶ ἡ φιλοπονία τοῦ ἀνδρὸς περὶ τὰς μελέτας, ἐκ τῶν δημοσιευμάτων δ' αὐτοῦ καὶ ἐκ παραδόσεως, ἀμφιλαφεστάτη δείκνυται ἡ ἐγκυκλοπαιδικὴ μόρφωσις καὶ ἡ ἀρχαιομάθεια. Ἔργα αὐτοῦ γινώσκονται τάδε. α') De trium corporum celeberimo poblemate

[1] Μοναχῶν τάγμα ἱδρυθὲν τὸ 1531, πρώτην ἕδραν ἔχον τὴν πόλιν Σομάσκην παρὰ τὸ Βέργαμον.

mathematica, inquisitio ad Greg. Fontana per Josephum **Bianchi** 1780. Ticino εἰς 8ον. β′) Riflessioni sopra varj veleni e **sopra** varie sostanze. Venezia pres. Colletti. 1781 εἰς 4ον[1]. γ′) Περὶ ἀντιδότων ἐν τῇ Oratio habita in gymnasio Patavino cum materiam medicam tradere ingrederetur. Colletti fratres excudebant anno 1787 εἰς 8ον Veneziae[2]. δ′) Lettere al abbate Toaldo professore di astronomia in Padova[3]. ε′) Trattato di materia medica di G. Cullen Padova nella Stamp. del. Seminario. Ὡς κείμενον τῶν παραδόσεων αὐτοῦ εἶχε τὸ σύγγραμμα τοῦ σοφοῦ σκώτου ἰατροῦ «A. treatise of the materia medica», διότι εὗρεν ἐν αὐτῷ ὅλας τὰς ἀρετὰς ἐπιστημονικοῦ θεωρητικῶς ἀλλὰ καὶ πρὸς διδασκαλίαν ἔργου, τὸ δὲ τοῦ συγγραφέως εὐκλεὲς ὄνομα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἰατρικῆς διὰ τὰς τόσας φυσιολογικὰς ἐρεύνας καὶ τὰς περὶ νοσολογίας συγγραφὰς καὶ ἡ ἀνάγκη κειμένου παρὰ τοῖς φοιτηταῖς, ἔτι μᾶλλον παρώρμησαν τὸν ἡμέτερον συμπολίτην νὰ μεταφράσῃ τὸ ἔργον ἐκεῖνο ἀπὸ τῆς ἀγγλικῆς. Ἔχω ὑπ' ὄψει μου ἐκ τῶν διαφόρων ἐκδόσεων τὴν δευτέραν ἐν Παταβίῳ εἰς τόμους ἕξ[4]. Ὁ πρῶτος περιέχει καὶ μακρὰν εἰσαγωγὴν τοῦ μεταφραστοῦ (σελ. 55-368) ἐκδοθεὶς τὸ 1800, τῶν δευτέρου, τρίτου, τετάρτου καὶ πέμπτου ἐκδοθέντων τὸ 1798 καὶ τοῦ ἕκτου τὸ 1800· ἕπεται δὲ τοῦ ὅλου συγγράμματος appendice ἔργον τοῦ *Δαλλαδέτσιμα*[5]. Τὰ τρία πέμπτα τοῦ ὅλου ἔργου εἰσὶ προσθῆκαι, διορθώσεις καὶ παρατηρήσεις τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου ὅστις τόσον μετριοφρόνως ἐκάλεσεν αὐτὸ μετάφρασιν. Περὶ ταύτης ἔκριναν ἐπαινετικώτατα οἱ εἰδήμονες, μὴ ἐξαιρουμένου καὶ τοῦ φύσει μεμψιμοίρου Ῥαζόρη, ὅστις ἐξαίρει καὶ δι-

[1] Κατὰ Pignat, II, ἐξεδόθη τὸ 1783. Ταύτας ἐδημοσίευσε καὶ ἐν τοῖς Πρακτικοῖς Φερράρας, τόμ. ΙΒ′ 45 - 102. Γ′ 75 - 146.

[2] Τοῦ ἐναρκτηρίου τούτου λόγου ἐδημοσιεύθη καὶ περίληψις μετὰ κρίσεων ἐν Φιλολογ. ἐφημερίδι Πάρμας, τόμῳ ΞΘ′ 303.

[3] Ἐν Giornale Encycl. Vicenza 1785.

[4] Κατὰ Μαζαρ. ἔνθ' ἀνωτ. 269, καὶ Σάθαν, ἐν Ν. Ε. Φιλ. εἰς τόμους ἑπτὰ τὸ 1793, κατὰ Pignat, ἔνθ. ἀνωτ. εἰς πέντε τὸ 1793.

[5] Ὥστε οἱ τόμοι Α′ καὶ ΣΤ′ ἐξεδόθησαν τελευταῖοι πάντων. Κρίσιν περὶ τῆς μεταφρ. ἐδημοσίευσε καὶ ἡ ἐν Μαντούῃ Φιλολ. ἐφημερίς, σελ. 399, τῷ αὐτῷ ἔτει.

καίως τὴν μνησθεῖσαν τοῦ *Δελλαδέτσιμα* μετριοφροσύνην, ἐκδόντος ἔργον σχεδὸν πρωτότυπον καὶ ἀπαύγασμα πολυετῶν ἰδίων μελετῶν ἐρευνῶν καὶ πείρας ὡς μετάφρασιν· ἐν δὲ τῇ Φιλολογικῇ Ἐφημερίδι *Δαρείου* τοῦ Παταβίου ὁ ποιησάμενος τὴν κριτικὴν ἀνάλυσιν προστίθησι «Τὸ πόνημα τοῦτο πολύτιμον διὰ τὰς ἐν αὐτῷ περιεχομένας »θεωρίας, ἄφθονον ὡς πρὸς τὰς ἰδέας, πλούσιον κατὰ τὰς διδασκα- »λίας, τιμᾷ τὸν ἐκδώσαντα αὐτὸ συγγραφέα καὶ προασφαλίζει ὑπὲρ »αὐτοῦ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν σπουδαίων ἰατρῶν. ϛ′) Discorso sulla Storia naturale. Padova 1814. Εἶνε τοῦτο ὁ ἐναρκτήριος λόγος τῶν παραδόσεων τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας. ζ′) Tratatto di Geologia. Venezia 1816 in 8°. Καὶ τοῦτο ἦτο κείμενον παραδόσεων η′) De facultatibus remediorum recte investigandis specimen. Venetiis 1813. in 8°[1]. Θ) *Παρατηρήσεις περὶ ἀμανιτῶν.* Ἐν Παταβίῳ 1814[2]. ι′) *περὶ κωνικῶν τομῶν*, ἐπιστολιμαία διατριβὴ πρὸς Ὁράτιον Λαντζελόττην. Ἐν Νεαπόλει 1784[3] ια′) Prospectus eorum quae hoc anno publice tradet comes Angelus Decima. Patavii. Typis Ant. Conzatti 1786 ιϐ′) Lettera di X-a-Z sulla direzione de pallone aerostatico[4] ιγ′) accumulamenti aerei o gazosi del corpo umano. Padova 1816 ιδ′) Δύο λόγοι ἐκφωνηθέντες τῷ 1788 ἐν τῷ Παταβινῷ Γυμνασίῳ[5] ιε′) Orazioni pronunziate nelle radunanze degli accademici dell università di Padova al chiudere dell anno 1817, ἀφιερωθεῖσαι τῷ φίλῳ τοῦ καθηγητοῦ σοφῷ Φρ. Σκιπίωνι Δόνδη Ὡρολογίῳ ἐπισκόπῳ Παταβίου. Ἡ πρώτη τῶν ὁμιλιῶν ἐξεφωνήθη κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀπονομῆς διπλωμάτων (lauree) τῇ 22 Ἰουλίου 1817, διαλαμβάνει δ' ἐν ἐκτάσει τὴν ἱστορίαν τῆς παιδείας παρὰ τοῖς διαφόροις λαοῖς, ἡ δὲ δευτέρα κατὰ τὴν ἀπονομὴν τῶν ἀδειῶν (licenze) καὶ ἡ τρίτη τὴν τῶν βαθμῶν δοκίμου (bacelieri)· καὶ εἰς τὰς

[1] Περίληψιν ἐδημοσίευσεν ἡ Ἐφημερὶς Δαρείου ἐν τόμῳ 35, σελ. 154.

[2] Ἐπίσης ἐν τῇ αὐτῇ ἐφημερίδι, περίληψις μϐ′, σελ. 131. Αἱ παρατηρήσεις συνεξεδόθησαν μετὰ παρατηρήσεων τῶν καθηγητῶν Βονάτη καὶ Βρέρα τὸ 1815.

[3] Ἐν ἐφημερίδι τῆς Βικεντίας τῷ 1784, σελ. 102 - 117.

[4] Τοῦτο ἀναφέρει μόνον ὁ Pignat. II. 298.

[5] Ἐξεδόθησαν ὑπὸ Α. Κοντζέτη τῷ 1788. Ἐν Παταβίῳ εἰς 8ον.

τρεῖς ζηλευτὴ ῥητορικὴ δεινότης, σαφήνεια καὶ πολυμάθεια. ις′) Instituzioni di Patologia generale. Venezia τόμοι V εἰς 8ον 1819. Περὶ τοῦ συγγράμματος τούτου πολλαὶ ἐγράφησαν ἀναλύσεις καὶ κρίσεις, ἐθεωρήθη δὲ πολλοῦ λόγου ἄξιον δι' ἃ ἀντέταξεν ὁ συγγραφεὺς ἐπιχειρήματα κατὰ τῶν τότε ἐξενεχθεισῶν νέων ἰατρικῶν θεωριῶν, καὶ δὴ τῶν τοῦ διασήμου σκώτου J. Brown, ταμόντος νέας ἐν τῇ διαγνώσει τῶν νοσημάτων ὁδοὺς διὰ τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ Elementa Medicinae. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἦτο ἐκ τῶν ὀλίγων τότε τῶν μετὰ παρρησίας καὶ βασιμότητός πως ἀντιταχθέντων, αἱ δὲ παρατηρήσεις αὐτοῦ ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπεδείχθησαν ἐν πολλοῖς ὀρθαί, ἅμα ὡς ἐκόπασεν ἡ πρώτη ἐντύπωσις καὶ ὁ ἐκδηλωθεὶς ὑπὲρ τοῦ νέου συστήματος ἐνθουσιασμός. ιζ′) *Περὶ πελλάγρας.* Περὶ τοῦ ἔργου τούτου ὅπερ ἄγνωστον ἂν ἐδημοσιεύθη, γινώσκομεν ὅτι εἶνε γνωμοδοτικὴ ἔκθεσις, εἰς αἴτησιν τοῦ ἐν Παταβίῳ ὑγειονομείου, διαλαμβάνει δ' ἐν τούτῳ διὰ μακρῶν, ἱστορικῶς, παθολογικῶς καὶ κλιματολογικῶς περὶ τῆς ἐπιδημίας[1]. Παρὰ παλαιῶν συμπολιτῶν ἡμῶν διατελεσάντων μαθητῶν τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ ἠκούσαμεν περὶ τῆς φιλανθρωπίας, σεμνότητος, σοβαρότητος, καὶ καλοκαγαθίας αὐτοῦ, περὶ τῆς μεγάλης ἀφοσιώσεως εἰς τὸ καθῆκον καὶ περὶ τῆς ἐξαιρετικῆς ἀγάπης πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα, ἧς τὰ τέκνα φοιτῶντα ἐκεῖ ἐπροστάτευε θερμῶς, τινὰ δ' ἐβοήθει καὶ χρηματικῶς. Ὁ Δαλλαδέτσιμας ἦτο ἑταῖρος καὶ τῶν ἐν Νεαπόλει, Μαντούῃ, Φλωρεντίᾳ καὶ Σπαλάθρῳ Ἀκαδημιῶν καὶ συνεργάτης εἰς πολλὰ ἐπιστημονικὰ περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας. Ὁ σοφὸς συμπολίτης ἀπέθανεν ἐν Παταβίῳ ἐκ κυστίτιδος τῇ 14)24 Φεβρουαρίου 1825, κηδευθεὶς δι' ἐκτάκτων τιμῶν καὶ ἐκδηλώσεων κοινοῦ πένθους, τοῦ καθηγητοῦ Galdani ἐκφωνήσαντος ἐπικήδειον. Μεταξὺ τῶν ἐξαιρετικῶν τιμῶν ὧν ἀπήλαυσεν ἐκεῖ ὁ ἀνήρ, μαρτυρουσῶν σύναμα τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἀνεξαρτήτως τῆς καταγωγῆς ἐκτιμήσεως τῆς ἀξίας ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκείνου, εἶνε καὶ ἡ ἔγερσις ἐν τῇ πλατείᾳ Pra della Vale τῆς πόλεως, δύο τιμητικῶν μνημείων ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός. Ἐκεῖ ὑπερήφανος βεβαίως πᾶς Ἕλλην καὶ ἰδιαιτέρως ὁ

[1] Τοῦτο εὕρηται ἐν τοῖς ἐγγράφοις τοῦ παλαιοῦ ἰατροῦ Παύλου Γκεντιλίνη παρὰ τῇ κ. Μαρίᾳ Γκεντιλίνη Κοσμετάτου ἐν Ἀργοστολίῳ.

Κεφαλλήν, περιεργαζόμενος τοὺς ἀνδριάντας τοῦ Γαλιλαίου, Ἀριόστου, Κανόβα, Τάσσου καὶ ἄλλων κορυφῶν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας καὶ τὰ μνημεῖα καὶ ἐπιμνημοσύνους ἐπιγραφὰς ἄλλων ἐνδόξων ἀνδρῶν, θ' ἀναγνώσῃ καὶ τὰς πρὸς τιμὴν τοῦ συμπολίτου ἡμῶν ἐπιγραφὰς ἐχούσας ὡς ἑξῆς:

Comes Angelus Dalla. Decima
Nobilis Cephalenus
In Patav : Gymn : P. N.
Genii Coco [1].

καὶ τὴν ἑτέραν

Cephaleni. Patav : G. Alumni
Com. Angelo Dalla - Decima
Praecept : optim : meriti
Cives amati
Studio obseqnentes
Loci Genio
P. P. [2].

Τὸν βίον τοῦ ἀνδρὸς ἔγραψεν ὁ Ἰταλὸς καθηγητὴς Menegelli [3] ἀπὸ τούτου δὲ κυρίως, προσθεὶς καὶ ὅσα ἐξ ἄλλων πηγῶν ἐντοπίων καὶ ἐκ μελετῶν εὗρεν, ἠρύσατο τὴν βιογραφίαν τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου, ὁ Ἄνθιμος Μαζαράκης [4]. Ἡ οἰκογένεια τῶν *Δαλλαδέτσιμα* κατὰ τὰς ἐν τῷ οἴκῳ παραδόσεις κατάγεται ἐκ φραγγαρχόντων τῆς Κρήτης πιθανῶς· τὸ πότε ὅμως κατέφυγεν εἰς Κεφαλληνίαν, ἔνθα φέρουσα κατ' ἀρχὰς τὸ ἐπώνυμον Φλωριᾶς κατῴκησεν ἐν Πυλάρῳ, δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς ἀλλὰ βεβαίως πρὸ τοῦ 1500, διότι ἀπαντῶμεν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὸν ***Ἰωάννην Δαλλαδέτσιμαν*** πρεσβευτὴν τῆς Ἐλβετίας ἐν Γαλλίᾳ καὶ συνεπῶς ἄνδρα ἀξίας καὶ βαρύτητος, ἀλλ' ἀγνοοῦμεν πότε καὶ πῶς ἀνέλαβεν οὗτος ξένην ὑπηκοότητα ὡς καὶ πότε καὶ ποῦ ἀπέ-

[1] Τὸ μνημεῖον ἠγέρθη συνεισφορᾷ καθηγητῶν καὶ πολιτῶν, πρωτοβουλίᾳ δὲ Ἀγγέλου Διέδου διοικητοῦ τῆς πόλεως.

[2] Ἠγέρθη δαπάναις φοιτητῶν Κεφαλλήνων. Ἡ παρὰ Pignatorre ἐπιγραφὴ II. 236, εἶνε κακῶς ἀντιγεγραμμένη.

[3] Ἐδημοσιεύθη ἐν Nuovi Saggi della R. Accademia di Scienze lettere ed arti di Padova v. III. 12.

[4] Ἴδε καὶ Pignat. ἔνθα ἀνωτ. Σάθαν 643 Ν. Φιλ. καὶ Χιώτην VI. 388.

θανεν [1]. Ἡ οἰκογένεια κατελέγη ἐν τῷ ἀρχοντολογίῳ τῆς νήσου μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1530-1604 [2]. Εἰς τοὺς μεταξὺ Ὀθωμανῶν καὶ Ἐνετῶν πολέμους τοῦ ιζ' αἰῶνος ἠνδραγάθησαν οἱ *Ἄγγελος*, *Φλωριᾶς*, *Ἰωάννης* καὶ *Θωμᾶς*· ὁ *Ἰωάννης* δὲ κατόπιν ὑποβαλὼν ὑπόμνημα πρὸς τὴν Ἐνετικὴν Γερουσίαν περὶ τῶν καὶ ἐπισήμως ἀνεγνωρισμένων ἐκδουλεύσεων τοῦ οἴκου των [3], ᾐτήσατο ἀπονομὴν τίτλου τιμητικοῦ, ὅπερ ἐγένετο ἐπὶ δουκὸς Μοτσενίγου διὰ δουκικῆς ἀπὸ 22 Ἰανουαρίου 1704 ἀπονεμηθέντος τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ τίτλου τοῦ *κόμητος*, ὑπὸ δὲ τοῦ Γενικοῦ τῶν νήσων προνοητοῦ στρατηγοῦ Φ. Γριμάνη ἐντολῇ τῆς Γερουσίας, ἐδόθησαν τῷ οἴκῳ τὸ 1706 Δεκεμβρίου 6 καὶ αἱ ἐκ τῶν Ἐχινάδων νησῖδες Καστὸς καὶ Κάλαμος, ἵνα περιέρχωνται διαδοχικῶς εἰς τοὺς πρωτοτόκους ἄρρενας. Ἔκτοτε πολλαὶ ἐγένοντο κυρώσεις καὶ νέαι περιβολαὶ (investiture) διά τε τὸν τίτλον καὶ τὰς νησῖδας ἀποθνησκόντων τῶν τέως τιμαριούχων, ἐπ' ὀνόματι τῶν νέων κληρονόμων [4].

[1] Pignat. ἔνθ. ἀνωτέρω.

[2] Χιώτου, Σειρᾶς III. 957 καὶ VI. 387. Ἐτάξαμεν τὴν χρονίαν 1530-1604, διότι ὁ συγγραφεὺς οὗτος ἔχει ἀντιφατικὰς σημειώσεις περὶ τούτου.

[3] Καθ' ἃ αἱ Δουκικαὶ M. A. Giustiniani τοῦ 1665, τοῦ A. Mocenigo 1704, τοῦ P. Καθ' ἃ οἱ Grimani 1742, ἔγγραφον Γ. προνοητοῦ F. Grimani τοῦ 1706 καὶ διάφορα δεκρέτα τῆς Γερουσίας.

[4] Τῷ 1705 Μαρτίου 12 καὶ Ἰουνίου 19, τῷ 1716 Νοεμβρ. 30, 1721 τῷ Αὐγούστου 16 καὶ Νοεμβρίου 8, καὶ τῷ 1741 καὶ 1742. Περὶ τοῦ τίτλου τοῦ κόμητος ἴδε Filza Senato I. 7. 790 Mar. Dec.-Gen.-Feb. 1704, in pregadi. ἐν Μαρκ. βιβλ. Ἐπίσης Libro d'oro dei veri titolati ἐν Μαρκ. Βιβλιοθ. Arch. dei Proved. sopra Feudi. Cefal. n. 532. Δὲν εἶνε ἀκριβὲς ὅτι τῷ ταγματάρχῃ Φλωριανῷ Ἀγγέλῳ (εἶτα Decima (;)) ἀπενεμήθη ὁ τίτλος τοῦ κόμητος τοῦ Levante κατ' ἀρχάς, μετά τινα δ' ἔτη ὅτι καὶ αἱ νῆσοι ἐδόθησαν πρὸς εἴσπραξιν τῆς δεκάτης (decima) τῷ Ἀγγέλῳ καὶ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ, (V. Kirkwall ἐν Four years in the Ionian islands I. 29. Χιώτου VI 388). Εἰς τὸν μνησθέντα Ἄγγελον ἐδόθη μόνον τὸ παράσημον κατὰ τὴν δουκικὴν Giustiniani 31 Ἰουλίου 1685 (ἣν ἴδε παρὰ Pignat. I. 152). τῷ δὲ Ἰωάννῃ καὶ τοῖς ἀπογόνοις ὁ τίτλος καὶ αἱ νῆσοι. Ἡ οἰκογένεια ἀνεγνωρίσθη αὖθις διὰ πράξεως τῆς Ἰον. Γερουσίας ἀπὸ 16 Δεκεμβρίου 1804 ὡς τιμαριοῦχος, καθὼς καὶ αἱ οἰκογένειαι Ἀλφόνσου (Τυπάλδου), Λουκίσα, Κοντομιχάλου, Λούζη, Σολομοῦ, Κλαδᾶ, Τραυλοῦ, Πεκκατόρου. Ὁ Κάλαμος καὶ Καστὸς ἀνῆκον πρότερον τῇ οἰκογενείᾳ Πελεκάνου. Ἴδ. Χιώτου II. 288-289.

Αἱ περὶ οὗ ὁ λόγος νησῖδες ἦσαν τότε ἀκατοίκητοι· μόλις δὲ μεσοῦντος τοῦ ιζ′ αἰῶνος, ἤρξαντο μεταβαίνοντες ἐκεῖ Ἰθακήσιοί τινες πρὸς καλλιέργειαν γαιῶν ἐν ὡρισμέναις τοῦ ἔτους ἐποχαῖς, τῆς Κυβερνήσεως ἐπιτρεπούσης τοῦτο ἐπὶ ἀποδόσει αὐτῇ τοῦ δεκάτου τῶν προϊόντων οὐχὶ ὡς φόρου, ἀλλὰ δικαίῳ κυριότητος ὡς **ἐγκτητικῆς προσόδου**. Οἱ **Δαλλαδέτσιμαι** λαβόντες τὰς νήσους ἀκαλλιεργήτους σχεδόν, προεκήρυξαν τοὺς αὐτοὺς ὡς ἄνω ὅρους καλλιεργείας, ὑπισχνούμενοι καὶ ἀμοιβὰς χρηματικὰς καὶ πλοῖα διατιθέμενοι πρὸς μεταφορὰν τῶν καλλιεργητῶν καὶ ἀσφάλειαν ἀπὸ τῶν πειρατῶν. Οἱ **Δαλλαδέτσιμαι** ὡς γνώμονα λαβόντες τὴν διατίμησιν τοῦ νόμου περὶ φορολογικῆς δεκάτης (decima), πρὸς κανονισμὸν τῶν ἀπὸ τῶν νησίδων ἐκείνων προσόδων αὐτῶν, παρέσχον ἀφορμὴν νὰ θεωρηθῇ ποτὲ τὸ τιμάριον ὡς **φόρων δεκάτη**[1] καὶ ζητηθῇ δι' ἀγωγῆς τῶν κατοίκων τῶν νησίδων κατὰ τῶν τιμαριούχων, ἡ κατάργησις τοῦ δικαιώματος τούτου· ἡ μακρὰ ὅμως καὶ πεισματώδης δίκη ἔληξεν ὑπὲρ τῶν **Δαλλαδέτσιμα** κυρωθέντων αὖθις τῶν δικαίων αὐτῶν ἐπὶ τῶν νησίδων, ἅτινα καὶ πρότερον μὲν ἠμφισβητοῦντό πως διοικητικῶς τε καὶ δικαστικῶς, ἀλλὰ καὶ τότε ἀνεγνωρίζοντο· ἡ τελευταία ὅμως δίκη ἔλυσεν ὁριστικῶς καὶ κατ' οὐσίαν τὸ ζήτημα, ἐγένετο δὲ δεκτὸν ὅτι τὸ τιμάριον ἀπέβλεπεν **ἐγκτητικὴν πρόσοδον** καὶ συνεπῶς δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπαχθῇ εἰς τοὺς νόμους τῆς 30 Μαρτίου 1820 καὶ 25 Μαΐου 1825 τοὺς καταργοῦντας τὴν φορολογίαν τῆς δεκάτης[2]. Τινὲς διατείνονται, ὅτι ἕνεκα τῆς δεκάτης ταύτης (decima) ἐκλήθη καὶ ἡ οἰκογένεια Dalla (ἢ Della)-Decima ἢ καὶ ἁπλῶς Decima, τοῦτο ὅμως δὲν εἶνε ἀκριβές, ἀφ' οὗ ὡς ἐρρήθη δύο καὶ ἐπέκεινα αἰῶνας πρὸ τῆς ἀπονομῆς τοῦ τιμαρίου ἀπαντῶμεν αὐτήν· πιθανώτατα δ' ἡ ἐπωνυμία αὕτη ἔσχε τὴν ἀρχὴν ἢ ἀπὸ ἄλλης ἀρχαιοτέρας ἐν Κρήτῃ **δεκάτης** (decima) ἐκκλησιαστικῆς ἢ τιμαριωτικῆς, ἢ ἀπό τινος ἐκεῖ ἀρχηγοῦ διατελέσαντος **δεκάτου**

[1] Καὶ ὁ Ἀλβάνας. Περὶ τῶν ἐν Κερκύρᾳ τιμαρίων 1894, σελ. 14-15, λέγει ὅτι τὸ feudo censuale τοῦτο, ἀπέβλεπε δέκατον (δικαίωμα φόρου τοῦ δημοσίου), ἀπονεμηθὲν τοῖς Δαλλαδέτσιμα.

[2] Ἀποφ. ἀνωτάτου Συμβουλίου Δικαιοσύνης 4/16 Μαΐου 1861, ἀκυροῦσα ἀπόφασιν 29 Ἰουνίου 1860 πρωτοδικείου Ἰθάκης. Μετά τινα ἔτη οἱ Δαλλαδέτσιμαι ἐκανόνισαν ἄλλως τὰ τοῦ δικαιώματος αὐτῶν μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

τινος τάγματος στρατιωτικοῦ, ἢ διοικητοῦ *δεκάτης* τινος κατ' αὔξοντα ἀριθμὸν ἐπαρχίας, τῆς λέξεως decima μὴ οὔσης μόνον ὅρου φορολογικοῦ[1]. Οἱ ἑξῆς ἀνῆλθον εἰς ὑψηλὰ ὑπουργήματα ἐπὶ Ἐνετῶν· *Φλωριᾶς*, σύνδικος τῆς Κοινότητος τὸ 1676 καὶ πρέσβυς εἰς Ἐνετίαν τὸ 1663. *Λουδοβῖκος* διοικητὴς Ἰθάκης τὸ 1783 καὶ σύνδικος τὸ 1784, καὶ οἱ *Θωμᾶς* τὸ 1639, *Θωμᾶς* 1666 καὶ 1682 πρὸς δὲ *Ἱερώνυμος* 1715, 1722, καὶ 1729 καὶ *Βίκτωρ* τὸ 1746, διοικηταὶ Ἰθάκης[2].

ΔΑΛΛΑΔΕΤΣΙΜΑΣ ΑΓΓΕΛΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ἀργοστολίῳ ἀρχομένου τοῦ ιζ' αἰῶνος, υἱὸς Ἰωάννου πιθανῶς. Ἐκ τῶν μάλιστα διαπρεψάντων Κεφαλλήνων στρατιωτικῶν κατὰ τοὺς Ἐνετοτουρκικοὺς πολέμους. Οἱ Ἑπτανήσιοι προσῆλθον πολλάκις ἀρωγοὶ τῶν ὅπλων τῆς δημοκρατίας, ἱκανοὺς καὶ γενναίους στρατιωτικοὺς παρασχόντες· ἡ προθυμία δὲ καὶ ἡ γενναιότης τούτων, δὲν εἶχον ἀφετηρίαν μόνον ὑποχρέωσιν νόμιμον καὶ εὔορκον ἐκπλήρωσιν στρατιωτικοῦ καθήκοντος, διότι καὶ ἐθελονταὶ πλεῖστοι ὅσοι προσήρχοντο ὑπὸ τὰς Χριστιανικὰς σημαίας καὶ ἁδρὰ ποσὰ εἰσήνεγκον αἱ τῶν νήσων κοινότητες ἐνίοτε καὶ πλοῖα καὶ ὅπλα. Αἱ μεσαιωνικαὶ δυναστεῖαι ἀφῆκαν ἀλγεινὰς ἐν τῷ τόπῳ ἐντυπώσεις καὶ ἀναμνήσεις· τὸ αὐθαίρετον καὶ δεσποτικὸν τῶν διοικήσεων, ἡ κερδοσκοπικὴ ἀφετηρία τῶν κατακτήσεων, ἡ διηνεκὴς ἀστασία καὶ ἀνωμαλία, αὐτὸ τὸ τιμαριωτικὸν σύστημα, τὸ ἀσύντακτον τῶν κυβερνήσεων τῶν τυχοδιωκτῶν ἐκείνων κυριαρχῶν τῆς νήσου, καὶ ἡ κακοδαιμονία τοῦ Γένους ὑπὸ τοὺς Φράγγους καὶ Ὀθωμανούς, ἦσαν λόγοι ἐπαρκεῖς ὅπως μὴ βαρέως φέρωσιν οἱ τῶν νήσων κάτοικοι τὸν Ἐνετικὸν ζυγόν, διότι ἡ Δημοκρατία τοῦ Ἁγίου Μάρκου μεθ' ὅλας τὰς ἐλλείψεις τῆς διοικήσεως καὶ τὸ ὀλιγαρχικὸν τοῦ καθεστῶτος ἐν γένει, ἦτο πάντοτε κράτος ὁπωσδήποτε συντεταγμένον καὶ εὐνομούμενον ἐν πολλοῖς, ἰσχυρὸν δὲ καὶ πεπολιτισμένον, οἱ πόλεμοι δ' αὐτοῦ ἐκεῖνοι ἐπὶ μακρὰ ἔτη, ἦτο ἑπόμενον νὰ ἐγείρωσιν οὐ μὴν τὸ ἐνδιαφέρον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν τῶν ἑλλήνων ὑπὲρ τῆς Ἐνετίας, ὑποθερμαινομένων οὕτω καὶ τῶν κεκρυμμένων οὐ-

[1] Ι. Σκαλτσούνη. Δίκη Καλάμου καὶ Καστῶν. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1861. Τύποις Κεφαλληνίας.

[2] Δαλλαδέτσιμα οἶκος καὶ ἐν Χρυσῇ Βίβλῳ Κερκύρας. Ἴδ. Marmora, ἔνθ. ἀνωτ. II. 312.

δέποτε δὲ μαρανθέντων πόθων τῆς μελλούσης τοῦ Γένους ἀναστάσεως· τοιουτοτρόπως οἱ Ἰόνιοι ἐνόμιζον ὡς εἰκὸς καὶ αὐτοὺς εὐτυχεῖς πως, ὅτι ἡ Ἑνετικὴ Κυβέρνησις ἠσφάλιζεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς τουρκικῆς τυραννίας ὑφ' ἣν ἔστενον τόσοι ἀδελφοί, ἀλλὰ τὴν κατάστασιν ἤλπιζον πάντοτε προσωρινήν [1]. Ἡ συμμετοχὴ κυρίως τῶν Κεφαλλήνων ὑπῆρξε προθυμοτέρα ἐξαιρέτως κατὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Ναυπάκτου καὶ τοὺς Κρητικοὺς πολέμους, κατ' ἐκείνην μάλιστα ἀξία μείζονος σημασίας διὰ τὸ μὴ ἔτι ὑποχρεωτικὸν τῶν Ἰονίων πρὸς ἐξόπλισιν γαλερῶν [2]· οἱ Ἰόνιοι δύνανται βασίμως λοιπὸν ν' ἀξιῶσιν ὅτι συμμετέχουσι τῆς δόξης τῶν Ἑνετῶν τόσον σθεναρῶς καὶ ἀποτελεσματικῶς ἀντιταχθέντων κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα, ἐναντίον τοῦ ἀπειλήσαντος τὴν Εὐρώπην ὅλην Ὀθωμανικοῦ κολοσσοῦ [3]. Εἷς τῶν ἀνδρειοτέρων καὶ ἱκανωτέρων ἀρχηγῶν ἦτο καὶ ὁ ***Ἄγγελος Δαλλαδέτσιμας***. Τοῦτον ἀπαντῶμεν τριηράρχην τὸ 1650 ἐν Κρήτῃ ἐπὶ κεφαλῆς πεντακοσίων ἀνδρῶν [4] ὑπ' αὐτοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ στρατολογηθέντων, ἐκ φιλοτιμίας δὲ ὅσης γενναιότητος ἀρκούμενον εἰς τὴν νόμιμον μόνον ἐκ 3,400 δουκάτων ἀντιμισθίαν ἵνα μὴ ἐπιβαρύνῃ τὸ δημόσιον ταμεῖον. Καταδιωκόμενος ὑπὸ πλοίων πειρατικῶν, ἐβύθισε τότε ἐκεῖ καὶ ἓν τῶν πλοίων του, ἵνα μὴ πέσῃ εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν· τὸ δὲ 1660 ἡγούμενος τετρακοσίων ἀνδρῶν καὶ διοικῶν δύο πλοῖα ἠνδραγάθησε σπουδαίως, διότι εἰς τὴν πολεμικὴν αὐτοῦ πεῖραν καὶ ἀνδρείαν βασισθεὶς ὁ ἀρχιστράτηγος προώρισεν αὐτὸν ἄγοντα τρεῖς χιλιάδας ἐπιλέκτων, πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν πολιορκουμένων εἰς τὸν προμαχῶνα τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου [5]. Μετὰ τὴν κατὰ τὸ 1669 ἀτυχῆ λῆξιν τοῦ Κρητικοῦ πολέμου, ὁ ἀνὴρ ἀπαντᾷ καὶ ἀλλαχοῦ συνεχί-

[1] F. Lenormand. Le. C. André Métaxas et le parti napiste en Gréce. Paris 1861 p. 8.

[2] Ἡ νῆσος ὑπεχρεοῦτο εἰς ἐξοπλισμὸν τριῶν γαλερῶν, κατὰ πενταετίαν δὲ τὸ Συμβούλιον τῆς Νήσου ἐξέλεγε τοὺς τρεῖς τριηράρχας (Sopracomiti) ἐκ τῆς τάξεως τῶν εὐγενῶν. Ταῦτα κατὰ θέσπισμα τοῦ Γενικοῦ προνοητοῦ Φιλ. Πασχαλίγγου τὸ 1606.

[3] Λούντζη, περὶ πολιτ. καταστάσεως τῆς Ἑπτανήσου ἐπὶ Ἑνετῶν ἐν εἰσαγωγῆς ρι'.

[4] Ι. Καραντινοῦ, Ἱστορ. Κεφαλληνίας.

[5] Locatelli. Stor. della Ven. guerra in Levante 60.

ζων τὸ ἔντιμον στρατιωτικὸν αὐτοῦ στάδιον. Ἀλλ' ἡ Ἑνετία συμμαχήσασα καὶ μετ' ἄλλων, ἐκήρυξε νέον κατὰ τῆς Πύλης πόλεμον τὸ 1684, ὑπὸ τὴν ἀρχηγείαν δὲ τοῦ Φρ. Μοροζίνου, αἱ Ἰόνιοι νῆσοι, ἡ Πελοπόννησος καὶ ἡ Ἤπειρος ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἐγένοντο θέατρον πολέμων αἱματηροτάτων. Ἡ τῆς Λευκάδος ἐκπόρθησις ἦτο ἡ πρώτη τοῦ Μοροζίνη ἐπιχείρησις. Ὁ **Δαλλαδέτσιμας** ἡγούμενος τριῶν χιλιάδων ἀνδρῶν, οὓς ἐστρατολόγησεν ἰδίαις δαπάναις ὁ τότε ἰσχυρὸς ἐν Κεφαλληνίᾳ οἶκος τοῦ Χωραφᾶ κατ' εἰσήγησιν τοῦ **Δαλλαδέτσιμα** συγγενοῦς στενοῦ τυγχάνοντος τούτου, ἐπολέμησεν ἀνδρείως κατὰ δὲ τὴν συνομολόγησιν τῆς παραδόσεως τοῦ φρουρίου Λευκάδος, παρεδόθη τῷ Μπεκὴρ ἀγᾶ ἑκουσίως προσενεχθεὶς ὡς ὅμηρος μετά τινος ἱππότου ἐκ Μελίτης καὶ τοῦ ἐνετοῦ Πρακτεζίνη, εἰς αὐτὸν δ' εἶχον παραδοθῇ πρότερον ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ αἱ κλεῖδες τοῦ φρουρίου[1]. Τὸν **Δαλλαδέτσιμαν** ἀπαντῶμεν πολεμήσαντα μετὰ τῶν αὐταδέλφων αὐτοῦ Θωμᾶ καὶ Ἰωάννου καὶ κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Πρεβέζης. Αὐτὸς ἐκυρίευσε τὴν θέσιν Βαθὺ καὶ διετάχθη τῇ 8 Νοεμβρίου ὑπὸ τοῦ Μοροζίνου νὰ καταδιώξῃ τὸν ἐχθρὸν ἐκ Βονίτσης, συνετέλεσε κατόπιν εἰς τὴν κατατρόπωσιν τοῦ ἐχθροῦ παρὰ τὸ Λουτράκιον καὶ διέπρεψεν εἶτα ἐν Ναυπάκτῳ τὸ 1685 ἐπὶ κεφαλῆς τετρακοσίων νησιωτῶν σταλεὶς ἐκεῖ πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν ἐχθρικῶν ἐφόδων καὶ παρακώλυσιν τῆς ἐπικρεμαμένης λεηλασίας, ἐπέστρεψε δ' εἰς Πρέβεζαν φέρων καὶ ἑξήκοντα κεφαλὰς χριστιανῶν σφαγέντων ὑπὸ τῶν τούρκων[2]. Πρὸς τιμὴν καὶ ἱκανοποίησιν αὐτοῦ τῇ ἀπαιτήσει αὐτῶν τῶν κατοίκων, διωρίσθη διοικητὴς καὶ φρούραρχος Βονίτσης καὶ τῆς λοιπῆς ἐπαρχίας Βάλτου καὶ Ξηρομέρου[3]· καλῶς δὲ διοργανώσας τὴν χώραν πρὸς μέλλουσαν ἄμυναν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ συνῴκισεν εἰς Λευκάδα, ἧς ἐπίσης εἶτα ἐγένετο κυβερνήτης, πολλὰς ἐξ Ἀκαρνανίας οἰκογενείας· ἐπαινεῖται μάλιστα ἡ μετ' ἐπιμονῆς καὶ αὐταπαρνήσεως παρακώλυσις τῆς

[1] Χιώτου. Ἀπομνημ. III 279 καὶ 286, καὶ Racconto della famiglia del conte Georgio Corafan, ἀνέκδοτον παρ' ἐμοί. Βλαντῆ Σ. Ἡ Λευκὰς ὑπὸ τοὺς Φράγκους, Τούρκους καὶ Ἑνετούς. Ἐν Λευκάδι 1902, σελ. 115.

[2] Σάθα. Τουρκοκρατ. Ἑλλὰς 321.

[3] Garzoni. Istor. Ven. II. 69, 75, 98, ὅστις λέγει ὅτι ἐν Ξηρομέρῳ μάλιστα ἀπέκρουσε καὶ τὰς ἐφόδους τῶν ἐκ τοῦ φρουρίου Ναυπάκτου ἐξελθόντων, ἐπὶ κεφαλῆς πενταχοσίων Κεφαλλήνων.

λεηλασίας εἰς τὰς κατακτωμένας χώρας, ὅπερ τιμᾷ τὸν φιλάνθρωπον καὶ δίκαιον ἄνδρα ὅσον καὶ ἡ στρατιωτικὴ αὐτοῦ περίνοια καὶ γενναιότης[1]. Ὀγδοήκοντα λέγονται τὰ χωρία τῆς Στερεᾶς ἅτινα ὑπέταξεν ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ Ἁγίου Μάρκου[2] διὰ τὰ κατορθώματα δ' αὐτοῦ ταῦτα, ἐξαιρετικῶν ἔτυχεν ὁ ἀνὴρ τιμῶν καὶ ἀξιωμάτων[3]. Περὶ αὐτοῦ ἀναφέρεται ἐπίσης ὅτι ὡς διοικητὴς Ἰθάκης ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰργάσθη κοινωφελῶς, ἀλλὰ πιθανώτερον δὲν διετέλεσε πολιτικὸς διοικητὴς ἀλλὰ στρατιωτικός[4]. Ὁ συμπολίτης ἡμῶν ἔπεσε μαχόμενος ὑπὸ σφαίρας εἰς τὴν ὠμοπλάτην βληθείς, κατὰ τὴν τὸ 1687 πολιορκίαν τοῦ Ναυπλίου[5], κατ' ἔγγραφον ὅμως τοῦ Γενικοῦ προνοητοῦ Γριμάνη ἔπεσεν ἐν Αἰτωλικῷ[6]. Οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δὲν ἔδειξαν ἧσσον θάρρος κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Κερκύρας τὸ 1716, δραμόντες ἐκεῖ ἐπὶ κεφαλῆς πεντήκοντα ἀνδρῶν ἰδίαις ἐκείνων δαπάναις στρατολογηθέντων, δόντες καὶ οὗτοι τρανὰ δείγματα ἀφοσιώσεως καὶ ἱκανότητος εἰς τὰς ἐπικινδύνους θέσεις ὧν τὴν ὑπεράσπισιν τοῖς ἐνεπιστεύθησαν[7].

[1] M. Foscarini Stor. Ven. 141. Locatelli ἔνθ. ἀνωτ. 68. Garzoni ἔνθ. ἀνωτ. 73, 76.

[2] Ἀμαρτυρήτως ὁ Χιώτης VI. 387, ἀναβιβάζει τὸν ἀριθμὸν εἰς τετρακόσια.

[3] Ἴδ. δουκικὴν M. Giustiniani MDCLXXXV, ἥτις ἀναφέρει καὶ θέσπισμα σχετικὸν τῆς Γερουσίας τῆς 18 Ἰανουαρ. 1684.

[4] Ἴδ. κατάλογον διοικητῶν Ἰθάκης παρὰ Pignat. II. 324.

[5] Κατὰ Pignat. αὐτόθι I. 145.

[6] Ἴδε τὸ ἔγγραφον παρὰ Pignat. Αὐτόθι 154.

[7] Στρατιωτικοὶ καὶ ναυτικοὶ ἀρχηγοὶ Κεφαλλῆνες εἰς πολέμους μεταξὺ Ἐνετῶν καὶ Ὀθωμανῶν ἀπὸ τῆς ἐν Ναυπάκτῳ ναυμαχίας γινώσκονται καὶ οἱ ἑξῆς πλὴν τῶν Δαλλαδέτσιμα, οἱ Ἀλ. Λοβέρδος—Μάρκος καὶ Ἰωάννης Τσιμάραι—Ἰμπερ. Φωκᾶς—Σωτ. Φωκᾶς—Βίκτ. Καρύδης—Λαυρέντιος καὶ Γεώργ. Ἀντίππαι—Γερ. Βάλσαμος—Ἰωάνν. Βαπτ. Μεταξᾶς — Ἄγγ. Κόκκινος—Νικόλ. καὶ Δημήτρ. Λοῦζαι— Ἄγγ. Χωραφᾶς — Ἀρχιερεὺς Τιμοθ. Τυπάλδος—Ῥαφαὴλ, Βεντούρας, Μαρῖνος καὶ Νικόλαος Πινιατόρροι—Ἀνδρ. καὶ Ἰακωβ. Μεταξᾶ—Ἰωάν. Βαπτ. Λοβέρδος—Ἀναστάσ. Ἄννινος—Γεώργ. Χαρβούρης—Εὐάγγ. Ἄννινος—Κωνσταντ. Τυπάλδος—Χριστόφ. Κρασᾶς—Ἀλέξ. Καροῦσος — Βικτ. Τυπάλδος — Ζαχαρ. Χωραφᾶς—Ἰωάν. Ἀντίππας—Πιτσαμᾶνος—Φραγ. Λουκίσας—Ἰακωβ. Ζερβός— Ἰωάν. Κολόνιας—Νικ. Ζερβός — Ἀναστ. Μεταξᾶς — Ἄγγελ. Μεταξᾶς—Σταμ. Βολτέρας—Ἱερών. Δαλλαδέτσιμας—Γεώργιος, Θεόδωρος, Μαρῖνος, Ἀναστάσιος, Χριστόδουλος, Ἄννινοι—Θωμᾶς Λαβερόνας—Ἀγαπητὸς Λοβέρδος—Ἰωάν. Τυπάλδος κλ.

ΔΑΛΛΑΔΕΤΣΙΜΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ. Περὶ τούτου γινώσκομεν μόνον ὅτι ἀφῆκεν ἀνέκδοτον *ποιητικὴν συλλογήν*[1].

ΔΑΛΛΑΔΕΤΣΙΜΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Υἱὸς Βασιλείου πιθανῶς, γεννηθεὶς τὸ 1717 ἐν Ἀργοστολίῳ. Προστατευθεὶς διὰ τὴν εὐφυΐαν καὶ τὴν εἰς τὰ γράμματα κλίσιν ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου Κάλβου καθολικοῦ ἐπισκόπου Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου πατρικοῦ αὐτοῦ φίλου, παρελήφθη ὑπὸ τούτου εἰς Ἑνετίαν δωδεκαέτης τὸ 1729, μετατεθέντος τοῦ ἐν λόγῳ ἀρχιερέως εἰς Φερεντῖνον. Ἐν Ἑνετίᾳ καὶ εἶτα ἐν Παταβίῳ ἐσπούδασε τὰ ἐγκύκλια καὶ τὰ νομικὰ γενόμενος ἐκ τῶν διαπρεπῶν τῆς νήσου νομικῶν, ἀφοῦ ἠσκήθη πρακτικῶς ὑπὸ τὸν Παν. Κατελᾶνον. Ὁ γεν. προνοητὴς Αὐγ. Σαγρέδος ἐκτιμῶν τὰ φῶτα καὶ τὴν πεῖραν τοῦ ἀνδρός, θελχθεὶς δὲ σύναμα ὑπὸ τῆς εὐφυΐας καὶ τῆς τῶν τρόπων ἀβρότητος, οὐ μόνον φιλίᾳ στενῇ συνεδέθη μετ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ προσέλαβεν παρ' αὐτῷ εἰς Κέρκυραν ὡς βοηθὸν καὶ σύμβουλον ἰδιαίτερον· ὡς τοιοῦτος δ' ἐγένετο ἅμα καὶ συνοδὸς ἄλλων ἐκτάκτων ἀντιπροσώπων τῆς Δημοκρατίας καὶ προνοητῶν τῶν ἐν Ἑπτανήσῳ καὶ Ἑλλάδι κτήσεων. Ὡς εἰσαγγελεὺς Κερκύρας ἀφῆκε μνήμην φιλονομωτάτου καὶ ἀκεραίου ὑπουργηματίου. Θαυμαστὴς τῆς ἀξίας τοῦ ἀνδρὸς ὁ ἰταλὸς Natale delle Laste, ἐποίησεν ὑπὲρ αὐτοῦ ᾠδὴν λατινιστί. Ἀπέθανεν ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1793[2].

ΔΑΛΛΑΔΕΤΣΙΜΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. Υἱὸς Γερασίμου καὶ μητρὸς ἐκ Μεδιολάνων ἐγεννήθη ἐν Ἀργοστολίῳ ἔτει 1782. Ἐσπούδασε τὰ ἐγκύκλια ἐν τῇ νήσῳ προκεχωρημένης δ' ἡλικίας ἐδιδάχθη τὴν ἑλληνικὴν ὑπὸ τὸν Ν. Βάμβαν. Δὲν ἦτο συστηματικῆς παιδείας οὐδὲ πολλῶν γνώσεων ἀνήρ, διακριθεὶς ἐν τοῖς δημοσίοις μᾶλλον διὰ τοῦ πνεύματος, τῆς εὐθύτητος καὶ δυνάμεως τοῦ χαρακτῆρος, τῆς κτηθείσης πείρας καὶ τοῦ ζήλου του ὑπὲρ τοῦ νόμου καὶ τῆς κοινῆς ὠφελείας. Εἰς τὸ δικαστικὸν στάδιον εἰσῆλθεν ἐπὶ Δεβοσὲτ διορισθεὶς ποινικὸς δικαστὴς τὸ 1812. Ὁ μετ'αὐτοῦ φιλίᾳ συνδεθεὶς Ἄγγλος τοποτηρητὴς K. Napier, ἔχων πεποίθησιν εἰς τὴν ὀρθὴν κρίσιν, τὴν φιλοδικαιοσύνην καὶ τὴν περὶ τὰ δικανικὰ πεῖραν τοῦ ἀνδρός, συνέστησεν αὐτὸν εἰς τὴν Γερουσίαν, ἐφ' ᾧ καὶ διωρίσθη εἶτα εἰρηνοδίκης ἐν Κερκύρᾳ,

[1] Pignat. Mem. II. 297.
[2] Pignat. Mem. II. 236.

ἀνελθὼν ἐντὸς οὐχὶ μακροῦ χρόνου εἰς τ' ἀνώτερα δικαστικὰ ἀξιώματα γενόμενος καὶ μέλος τοῦ ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Δικαιοσύνης τὸ 1834 ἧς θέσεως μετ' ὀλίγον παρῃτήθη ἕνεκεν ἀσθενείας. Ὁ ἀνὴρ ἦτο τὰ μάλα φιλόπατρις συνεχίζων δὲ τὸ αἴσθημα καὶ τὴν δρᾶσιν ἐνίων προγόνων αὐτοῦ, ὑπεστήριξεν ἀρκούντως τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας Ἐθνικὸν ἀγῶνα. Ὁ οἶκος αὐτοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ ἦτο ἐκ τῶν κέντρων τῆς ἐνεργείας καὶ καταφύγιον προσφύγων καπετανέων καὶ φιλελλήνων, ἐν αὐτῷ δ' ἐφ' ἱκανὸν ἐφιλοξενήθη καὶ ὁ Βύρων τὸ 1823, ἔκτοτε φίλος τοῦ ἀνδρὸς καὶ σύμβουλος γενόμενος[1]. Εἶνε λυπηρὸν ὅτι δὲν σῴζονται ἢ ὀλίγαι ἐν ἀντιγράφῳ ἐπιστολαὶ παρὰ τῷ κ. Παναγ. Βεργωτῇ, ἀπὸ τῶν μετὰ θάνατον τοῦ ἀνδρὸς καταλειφθεισῶν πολλῶν δεσμίδων ἐγγράφων καὶ ἀλληλογραφίας μεταξὺ τοῦ *Δαλλαδέτσιμα* καὶ τῶν κυριωτέρων τοῦ ἀγῶνος πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν, οἷοι οἱ Ἀλ. Μαυροκορδᾶτος, Μάρκος καὶ Κώστας Μπότσαρη, Δημ. Ὑψηλάντης, Νῖκος Τζαβέλλας, Γεώργιος Καραϊσκάκης. Ἐπίσης καὶ ἱκαναὶ ἐπιστολαὶ τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως εὑρίσκοντο μεταξὺ τῶν δεσμίδων ἐκεί-

[2] Περὶ τὸν Αὔγουστον τοῦ 1823 ὁ Βύρων ἀφίκετο εἰς Σάμην καὶ ἐκεῖθεν μετέβη καὶ διέτριψεν ἐπ' ὀλίγον εἰς Ἰθάκην, ὁπόθεν ἐπανῆλθεν εἰς Κεφαλληνίαν. Ἐν τῇ νήσῳ εὑρίσκοντο τότε τεσσαράκοντα Σουλιῶται ὑπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς Γιαννίλαν, Φωτομάραν καὶ Δράκον, καταρτίσας δ' ὁ Βύρων ἐκ τούτων πάντων ὑπ' αὐτοῦ ἐκμισθωθέντων, μικρὸν στρατιωτικὸν σῶμα ὡς πυρῆνα μεγάλου τοιούτου μέλλοντος νὰ συγκροτηθῇ κατόπιν, ἀπέστειλεν εἰς Μεσολόγγιον. Ἐν Κεφαλληνίᾳ διατρίβων διετέλει ἐν ἀλληλογραφίᾳ μετὰ τῶν Μ. Μπότσαρη, Κ. Μεταξᾶ, Θ. Κολοκοτρώνη καὶ ἄλλων ἀρχηγῶν καὶ φιλελλήνων, ἐξαιρέτως δὲ μετὰ τοῦ Ἄστιγγος, διέμενε δὲ κυρίως ἐν Μεταξάτοις μέχρι τῆς 15 Δεκεμβρίου, ὁπόθεν ἐποιεῖτο ἀρχαιολογικάς, διασκεδαστικὰς καὶ κυνηγετικὰς ἀνὰ τὴν νῆσον περιοδείας, πολλάκις μάλιστα ἐκυνήγησεν καὶ εἰς τὸν Βάλτον τῆς Πάλης. Εἶχε μετ' αὐτοῦ τὸν ἰταλὸν ἰατρὸν Βροῦνον καὶ τοὺς ἄγγλους Τρελλόνην, Ἅμιλτον καὶ Βράουν. Ἵνα μὴ ἀναμιχθῇ εἰς τὰς προσωπικὰς τῶν ἀρχηγῶν τῆς Ἐπαναστάσεως διαπάλας, ἀπεφάσισε νὰ διατρίψῃ ἐφ' ἱκανὸν ἐν τῇ νήσῳ, ὁπόθεν ὅμως ἔστελλεν ἀντιπροσώπους εἰς τὴν ἐπαναστατημένην Ἑλλάδα πρὸς συνεννοήσεις καὶ γνώσεις ἀναγκαίων πληροφοριῶν. Συνηλλάσετο μετὰ τῶν ἐν τῇ νήσῳ τότε τραπεζιτικῶν καταστημάτων Κοργιαλένια καὶ Καρύδη, ἐδαπάνα δ' ἀφειδῶς εἰς διατροφὴν Σουλιωτικῶν οἰκογενειῶν καὶ ἄλλων προσφύγων. Ἐν Μεταξάτοις τὸν ἐπεσκέφθη καὶ ὁ λόρδος Σίδνεϋ Ὀσβόρν. Αὐτόθι ἔγραψέ τινας ποιήσεις καὶ ἤρξατο γράφων τὸ ἡμερολόγιον τοῦ ταξειδίου του, ἐκεῖ δὲ λέγεται περατώσας καὶ τὸν Δὸν Ζουάν. Ἐκ τῆς νήσου ἀνεχώρησεν τῇ 28 Δεκεμβρίου 1823.

νων αἵτινες δυστυχῶς περιῆλθον, πωληθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Δ. Δαλλαδέτσιμα, τῷ καταρτίσαντι ἐν Κεφαλληνίᾳ περισπούδαστον συλλογὴν τοιούτων ἐγγράφων ἄγγλῳ βαρῶνι D. Everton. Ἀντικείμενον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῆς ἐπιστολογραφίας ταύτης καὶ τῶν πλείστων ἐγγράφων ἦτο τὸ περὶ τῶν ἐν τῇ νήσῳ προσφύγων ζήτημα, ἡ προμήθεια πολεμεφοδίων, ἡ ἀποστολὴ ἐθελοντῶν καὶ κυρίως τὰ τοῦ ἔτους 1823, καθ' ἃ μ' ἐβεβαίωσεν ὁ ἐρευνήσας τὰ ἔγγραφα ἐκεῖνα κ. Βεργωτῆς. Ὁ *Δαλλαδέτσιμας* καὶ οἱ Μεταξάδες εἶνε ἐκ τῶν πρώτων Κεφαλλήνων τῶν μυηθέντων τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας κατηχηθέντες ὑπὸ τοῦ Ῥώμα, συλλέξαντες ἐν τῇ νήσῳ χρήματα καὶ πολεμεφόδια καὶ μυήσαντες εἰς τὰς ἐνεργείας των καὶ ἄλλους.[1] Μετὰ τῶν Ζακυνθίων Καρβελᾶ, Στεφάνου, Δραγόνα καὶ τοῦ Γεροστάθη ἐν Κερκύρᾳ, ὁ ***Δαλλαδέτσιμας*** ἐπεφορτίσθησαν ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὴν ἐν Ἑπτανήσῳ σύναψιν δανείου ἑκατὸν χιλ. διστήλων, ἠγγυημένου διὰ τῶν χρημάτων τοῦ ἐξ Ἀγγλίας τοιούτου, ἐργασθέντες μετ' ἐπιτυχίας[2]. Ἀναμιχθεὶς εἶτα εἰς τὴν ἐνεργὸν πολιτικήν, ἐξελέχθη πολλάκις βουλευτὴς Κεφαλληνίας καὶ γερουσιαστὴς ἐν τῷ διοικητικῷ δὲ κλάδῳ ὑπηρετήσας διεκρίθη διὰ τὴν πολιτικὴν χρηστότητα, τὴν πρακτικότητα τοῦ πνεύματος καὶ τὴν δύναμιν καὶ θέλησιν τοῦ χαρακτῆρος, ὥς τε ὕπαρχος καὶ ὡς πρόεδρος τῆς Γερουσίας. Ἡ ἐκλογή του εἰς τὸ ὕπατον τοῦτο τελευταῖον ἀξίωμα, ἐγένετο ὑπὸ περιστάσεις ἐν αἷς πρέπει νὰ ἐνδιατρίψωμεν ὀλίγον, πρὸς χαρακτηρισμὸν ἔτι πλείονα τῆς ἀξιοπρεπείας καὶ τῆς λεπτότητος τοῦ ἀνδρός. Ἐπὶ ἁρμοστοῦ Στ. Μακέντζη (1841—1843) προήδρευε τῆς Γερουσίας ὁ Δ. Πετριτσόπουλος, διορισθεὶς ἐπὶ ἁρμοστοῦ Χ. Δούγλας (1835—1841). Συνῳδὰ τῷ Ἰονίῳ Συντάγματι ἡ προεδρικὴ περίοδος ὡρίζετο εἰς ἔτη δύο καὶ ἥμισυ, εἶχε δὲ δικαίωμα ὁ ἁρμοστὴς μετὰ τὴν λῆξιν ταύτης, νὰ διορίζῃ νέον πρόεδρον ἢ ἀναδιορίζῃ τὸν τέως τοιοῦτον, ἐνῷ δὲ ὁ πρῶτος διορισμὸς κατὰ τὴν ἔναρξιν ἑκάστης πενταετοῦς γερουσιαστικῆς περιόδου ἦτο δικαίωμα τοῦ προστά-

[1] Ἐν Ληξουρίῳ ὁ Δαλλαδέτσιμας εἶχε πράκτορα τὸν σύγγαμβρον αὐτοῦ νουνεχέστατον ἄνδρα Γεράσ. Λασκαράτον (πατέρα τοῦ ποιητοῦ Ἀνδρέου) ὅστις καταδιωχθεὶς ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς ἀστυνομίας, ἐσώθη παραδοὺς εἰς τὸ πῦρ πολλὰ ἔγγραφα.

[2] Χιώτου. Ἱστορ. Ἰον. Κράτους Ι. 509.

του βασιλέως ὁ ἀναδιορισμὸς καὶ ὁ δεύτερος διορισμὸς μεσούσης τῆς περιόδου, ἐγίγνετο ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ ἁρμοστοῦ συμβουλευομένου ὅμως ὁπωσδήποτε τὸ Ἀγγλικὸν ὑπουργεῖον. Ὁ Μακέντζης γινώσκων τὴν διοικητικὴν δεξιότητα, τὴν πολιτικὴν περίνοιαν καὶ τὰ ἠθικὰ τοῦ *Δαλλαδέτσιμα* προσόντα, ἀπεφάσισε ν' ἀντικαταστήσῃ διὰ τούτου τὸν οὗ ἔληγεν ἡ προεδρικὴ περίοδος Πετριτσόπουλον, γνωστὸν δὲ τοῦτο ποιησάμενος τῷ ὑπουργῷ Derby καὶ μὴ τυχὼν ἀπαντήσεως, προέβη εἰς τὸν ἐν λόγῳ διορισμὸν τὸ 1842, τὸ πρᾶγμα ὅμως ἔτεξε σκάνδαλα. Ὁ *Δαλλαδέτσιμας* ἦτο μὲν προσφιλέστατος τῇ Κυβερνήσει, ἀλλ' ὁ ὑπουργὸς εἰ καὶ μὴ ἔχων νόμιμον ἐξουσίαν ἀρνησικυρίας ἐπὶ τοῦ διορισμοῦ, ἀπεδοκίμασεν οὐχ ἧττον τὸ βῆμα τοῦ ἁρμοστοῦ μὴ ἀναμείνανος τὴν τυπικήν του ἀπάντησιν καὶ διέταξε τὸν ἁρμοστὴν ν' ἀπολύσῃ τὸν διορισθέντα. Τοῦτο προὐκάλεσε πολιτικὸν σάλον ἐν Ἑπτανήσῳ τοῦ ἁρμοστοῦ προτιμήσαντος νὰ παραιτηθῇ μᾶλλον ἢ ν' ἀπολύσῃ τὸν *Δαλλαδέτσιμαν* ὃν ἐξόχως ἐτίμα καὶ νομιμώτατα προήγαγεν εἰς τὸ ἀντάξιον ἐκείνῳ ὑψηλὸν ὑπούργημα, ἀλλ' ὁ χολωθεὶς ὑπουργὸς μὴ δεξάμενος τὴν παραίτησιν τοῦ εἰς Λονδῖνον πρὸς τοῦτο μεταβάντος ἁρμοστοῦ, διέταξε τοῦτον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Κέρκυραν καὶ ἐκεῖθεν νομοτυπώτερον δῆθεν νὰ ὑποβάλῃ τὴν παραίτησίν του. Διεξήγετο πλέον ἀγὼν προσωπικοῦ πάθους καὶ τὸ ζήτημα ἠπείλει μείζονας διαστάσεις, ἀλλ' ὁ *Δαλλαδέτσιμας* ὡς ἥκιστα ἀρχομανής, ὑψηλόφρων καὶ ἔντιμος ἀνήρ, μὴ κρίνας καλὸν νὰ γίνῃ αἴτιος ἀνωμαλίας τοιαύτης, πρωτίστως δ' ἀγόμενος ἵν' ἀπαλλάξῃ τὸν φίλον αὐτοῦ ἁρμοστὴν θέσεως δυσχεροῦς, παρητήθη μετ' ὀλίγον ἀναδιορισθέντος τοῦ Πετριτσοπούλου. Ὁ *Δαλλαδέτσιμας* ἦτο φίλος τῶν μεταρρυθμίσεων καὶ ἀνὴρ φιλελεύθερος, οὐδέποτε δὲ μέχρι δουλοφροσύνης καὶ ὑποκρισίας φίλος τῆς Ἀγγλικῆς προστασίας. Ἐπὶ ἁρμοστοῦ Μακέντζη δι' ἐκτενῶν πρὸς τοῦτον ὑπομνημάτων συνίστη τὴν ἐλευθεροτυπίαν καὶ ὑπὲρ αὐτῆς τῆς κυβερνήσεως μεριμνῶν ἵνα μὴ αἱ πράξεις αὐτῆς ἐκφαυλίζονται εἰς ξένας ἐφημερίδας, ἀλλὰ καὶ τῶν λαϊκῶν δικαίων ὑπερμαχῶν, ἔκτοτε δὲ τὸ ἀπόρρητον καὶ ἀνεξέλεγκτον τῆς κυβερνητικῆς διαχειρίσεως μικροῦ δεῖν ἐξέλιπε, δημοσιευομένων διά τῆς ἐπισήμου ἐφημερίδος τὸ πρῶτον τότε τῶν κυβερνητικῶν πράξεων[1]· εἰς ἄλλα δὲ

[1] Γ. Βερυκίου. Ἀπομνημονεύματα περὶ τῆς πρώην Ἰονίου πολιτείας. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1870, σελ. 99.

πολιτικὰ ὑπομνήματα αὐτοῦ ὀφείλονται ἐν πολλοῖς καὶ αἱ ἐπὶ ἁρμοστοῦ I. Σείτωνος (1843 - 1849) γενόμεναι ἐκλογικαὶ μεταρρυθμήσεις. Ὁ ἀνὴρ ἀείποτε ἐφείλκυε τὴν προσοχὴν καὶ ἐκτίμησιν τῶν Ἄγγλων ὑπουργῶν καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Derby ἐκτιμῶν τὸν ἱπποτισμὸν καὶ τὴν λεπτότητα τοῦ ἀνδρὸς ἐν τῷ προεδρικῷ ἐπεισοδίῳ, διὰ τιμητικωτάτης ἐπιστολῆς ἐξέφρασεν ἐπαίνους ἐπὶ τῇ ὑπὸ τοῦ *Δαλλαδέτσιμα* ἄρσει τῆς δυσχερείας, ἐφ' οἷς συνευδοκούσης καὶ τῆς Κυβερνήσεως ἐξελέχθη κατόπιν πρόεδρος τῆς βουλῆς. Κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1839 ὁ *Δαλλαδέτσιμας* ἐτιμήθη καὶ διὰ τῆς ἀπονομῆς τοῦ παρασήμου τῶν ἁγίων Μιχαὴλ καὶ Γεωργίου [1]. Ἀποθανὼν ἐν Κερκύρᾳ τῇ 18 Μαΐου 1844 ἐτάφη ἐν Ἀργοστολίῳ [2].

ΔΑΛΛΑΔΕΤΣΙΜΑΣ ΦΛΩΡΙΑΣ. Υἱὸς Ἰωάννου γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ περὶ τὰ μέσα τῆς ιζ' ἑκατονταετηρίδος. Συνεπολέμησε καὶ οὗτος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Θωμᾶ καὶ τοῦ ἐκ πατρὸς θείου του Ἀγγέλου εἰς πολέμους ἑνετικούς. Ἡγούμενος ὡς ταγματάρχης τετρακοσίων Κεφαλλήνων οὓς ἰδίαις δαπάναις ἐστρατολόγησε, διεκρίθη κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, ὃν καταλαβὼν διέκοψε τὴν πορείαν τῶν ἐχθρῶν καὶ ἔσωσεν οὕτω τὴν Κόρινθον. Ἐπίσης καὶ ἐν Ναυπάκτῳ ἔδρεψε δάφνας νίκης, παρασκευαζόμενος ὅμως ἵνα δράμῃ καὶ ἀλλαχόσε στρατολογῶν νέους ὁπλίτας, ἀπέθανεν εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας του. Ὑπῆρξεν οὐχ ἧττον πρόσωπον καὶ πολιτικῆς ἀξίας, διότι τὸ 1676 ἐξελέχθη πρέσβυς τῆς Κοινότητος Κεφαλληνίας ἐν Ἑνετίᾳ ἵνα μετὰ τῶν Φρ. Λουκίσα, Νικ. Πολυκαλᾶ καὶ Σταμ. Λούζη διαπραγματευθῶσι πρὸ τῆς γερουσίας τὸ ἀπὸ ἐτῶν συνταράσσον τότε τὰς νήσους Κεφαλληνίαν καὶ Ζάκυνθον ἐπισκοπικὸν ζήτημα [3].

ΔΑΜΟΔΟΣ ΒΙΚΕΝΤΙΟΣ [4]. Ἐγεννήθη ἐν Χαυριάτοις τῆς Κατωγῆς

[1] Ἴδε καὶ Whittingham C. B. Four years in the Ionian Islands, their political and social condition with a history of the british protectorate edided by Visc. Kirkwall vol. I. 155 - 157.

[2] Ἡ εἰκὼν τοῦ ἀνδρὸς εὕρηται παρὰ τῷ ἐν Ἀργοστολίῳ ἰατρῷ κ. Δαλλαδέτσιμα.

[3] Ἴδ. Tesoro episcopale, συλλογὴν ἀξίων πολλοῦ λόγου ἐγγράφων τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ἀπὸ τοῦ 1450 ἐν τῷ ἀρχείῳ Χ. Γεννατᾶ Τσιμαράτου.

[4] Ἀνακριβῶς παρὰ Λάμπρῳ Φωτιάδῃ, λέγεται Βενέδικτος. Ἴδε Σάθα, Παράρτημα Ἑλλ. Φιλολ. 63. Ἀμαρτυρήτως Κρῆτα λέγει αὐτὸν ὁ Ρ. Νερουλὸς ἐν Ἱστορ. Ἑλλ. Φιλ. 139. Προετιμήσαμεν τὴν γραφὴν ΔαμΟδὸς

τὸ 1678 ἢ 1679[1] υἱὸς Φραγγίσκου καὶ Φιλανδρίας Μοσχοπούλου. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἦσαν πτωχοὶ καὶ ἀμόρφωτοι, ἡ δὲ ἁδρὰ τοῦ υἱοῦ τούτων μόρφωσις ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἔμφυτον φιλομάθειαν καὶ τὴν πρὸς ἀνώτερα μαθήματα κλίσιν καὶ ἐπιμονὴν τοῦ νέου, κατορθώσαντος νὰ πείσῃ τοὺς γονεῖς εἰς δυσαναλόγους τῶν πόρων αὐτῶν θυσίας ὅπως μαθητεύσῃ εἰς τὸ Φλαγγινιανὸν Φροντιστήριον. Ἐν Παταβίῳ εἶτα ἐσπούδασε τὰ νομικὰ καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ἐπιδοθεὶς σύναμα εἰς θεολογικὰς καὶ φιλολογικὰς μελέτας καὶ εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ῥητορικῆς ἵνα καταστήσῃ καρποφορώτερον καὶ διευθύνῃ ἐπιστημονικῶς τὸ φύσει εὔγλωττον καὶ εὐθαρσὲς τῶν λόγων. Πολλὰς κτησάμενος οὕτως ἔκ τε τῶν πολυχρονίων μελετῶν καὶ τῆς πρὸς σοφοὺς ἀναστροφῆς τὰς γνώσεις, πολύγλωσσος καὶ δὴ τῶν κλασικῶν γλωσσῶν ἐγκρατέστατος, δεινὸς τὰ μαθηματικὰ[2], ἐρευνητικώτατος καὶ φιλόπονος, ζήλου διαθέρμου πρὸς κοινωφελῆ ἔργα ἔμπλεως, σπανίου ἀντιληπτικοῦ, ὑγιοῦς καὶ ὀρθῆς κρίσεως, εὐμέθοδος τὸ διδάσκειν καὶ ἠθικῆς ἀνεπιλήπτου ἀπὸ πρώτης νεότητος ἀνήρ, ἦτο ἑπόμενον σὺν τῷ χρόνῳ ν' ἀναδειχθῇ ἐκ τῶν πάνυ σοφῶν καὶ καταταγῇ μεταξὺ τῶν μεγαλειτέρων, πατριωτικωτέρων καὶ εὐεργετικωτέρων τοῦ Γένους διδασκάλων. Ἀλλὰ τὴν νομικὴν φαίνεται ὅτι εἶχεν ὡς πάρεργον μὴ ἐπὶ πολὺ ἀσκήσας αὐτὴν διότι τὸ μὲν δικηγορεῖν δὲν συνεβιβάζετο πρὸς τὰς ἀπολύτους περὶ ἀληθείας καὶ δικαίου ἀρχὰς αὐτοῦ, αἱ δὲ φιλοσοφικαὶ μελέται καὶ αἱ ἐκπονήσεις συγγραμμάτων ἀπῄτουν βίον φιλήρεμον καὶ μακρὰν περισπασμῶν καὶ ἄλλων ἀσχολημάτων[3]. Τὸ 1720 περίπου

ἀντὶ τῆς ἐν χρήσει Δαμφδός, ἅτε τ' ὄνομα λαβούσης τῆς οἰκογενείας ἐξ ἧς τὸ παλαιότερον ὡρμᾶτο πόλεως τῆς Μοθώνης (Da Modon), ὀρθότερον δ' εἴς τινα τῶν χρόνων ἐκείνων συμβόλαια ἀπαντᾷ καὶ Νταμοντός. Τοιαύτην διὰ τοῦ Ο γραφὴν φέρουσι καὶ χειρόγραφα ἔργων τοῦ διδασκάλου ἐν βιβλιοθήκαις εὑρισκόμενα.

[1] Κατὰ Pignator. II. 233 τὸ 1676.

[2] Χαλικιοπούλου. Ἐπικήδειος λόγος εἰς Χρύσανθον Κεφαλᾶν.

[3] Πολλαὶ σῴζονται αἱ παραδόσεις περὶ τῆς νομικῆς δεξιότητος καὶ τῆς τῶν λόγων ἑτοιμότητος τοῦ ἀνδρός. Λογομαχία τις αὐτοῦ μετὰ τοῦ προεδρεύοντος ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἐνετοῦ προνοητοῦ, παρέσχεν ὡς λέγεται ἀφορμὴν τῷ Δαμοδῷ ν' ἀπόσχῃ τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος. Ὁ προνοητὴς ἐπιμένων εἰς ἀπόφασίν τινα κατὰ πελάτου τοῦ Δαμοδοῦ θεωροῦντος αὐτὴν πεποιθότως ἄδικον, εἶπε τῷ νομικῷ τούτῳ ἐνισταμένῳ ἐπιμόνως, quod scripsi scripsi, ἀλλ'

ἤρξατο τῆς διδασκαλίας, συστήσας τὴν ἐν Χαυριάτοις σχολὴν εἰς ἣν ἐφοίτων· οὐ μόνον ἐντόπιοι, ἐν οἷς καὶ οἱ μετέπειτα διακριθέντες εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ῥητορικήν, Ἰωακεὶμ Φωκᾶς, Ζώσιμος Περιστιᾶνος, Μιχ. Φραντζῆς, Ἄγγ. Τσουλάτης, Ἀντώνιος καὶ Μιχ. Μοσχόπουλοι, Χρύσ. Κεφαλᾶς, Νικοδ. Καροῦσος, Νικόλ. Μαυροειδής, Ἀγάπιος Λοβέρδος καὶ ἄλλοι, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν, ἐν οἷς καὶ Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις πρὸ τῆς εἰς τὴν Ἤπειρον ἀποδημίας αὐτοῦ ἤτοι πρὸ τοῦ 1742[1]. Ὁ διδάσκαλος ἀκολουθήσας τὸ σύστημα τοῦ Φ. Σχούφου καὶ Η. Μηνιάτου ἔν τε τῇ διδασκαλίᾳ καὶ ταῖς συγγραφαῖς μετεχειρίζετο τὴν ἁπλοελληνικὴν ἐπὶ τὸ εὐμεθοδώτερον καὶ συστηματικώτερον, καθαρίζων αὐτὴν κατὰ τὸ ἐφικτὸν ἀπὸ τῶν ἰταλισμῶν καὶ χυδαϊσμῶν καὶ διαμορφῶν ὅπως καταστήσῃ ταύτην τελεσφορώτερον ὡς οἷόν τε ὄργανον τοῦ σκοποῦ ἀποδείξῃ δ' ἐν αὐτῇ πλοῦτον καὶ δύναμιν. Καὶ ἄλλη πρὸ τοῦ *Δαμοδοῦ* καὶ τοῦ Μηνιάτου ἦσαν θιασῶται τῆς ἁπλοελληνικῆς καὶ εἰς ταύτην ἔγραψαν, ἀλλ' ὡρμῶντο ἐξ ἄλλου σκοποῦ, οὐδὲ τὴν καθ' αὐτὸ ὁμιλουμένην ἔχοντες ὡς βάσιν· καὶ δὴ ὁ Κερκυραῖος Ν. Σοφιανὸς ἀφοῦ συνεφώνησε μετ' ἄλλων λογίων περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς μεταγλωττίσεως τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ἤρξατο ταύτης ἐκδοὺς Ἐνετίησι τὸ ͵αφμδ', τὸ **περὶ παίδων ἀγωγῆς** τοῦ Πλουτάρχου, δὲν ἦτο ὅμως καὶ ὁ πρῶτος ἐπιληφθεὶς τῆς ἀναμορφωτικῆς ταύτης γλωσσικῆς ἐργασίας, διότι καὶ ἄλλα ἔργα προγενέστερα τοιαῦτα ἐτυπώθησαν, καθ' ἃ βεβαιοῖ ὁ κλεινὸς Α. Μουστοξύ-

οὕτος ἑτοίμως ὅσον εὐφυῶς τῷ ἀπήντησε, Non sapevo trovarmi innanzi a un Pilato, ἐφ' ᾧ ἐπεπλήχθη καὶ ἐφυλακίσθη ἀπογοητευθεὶς ἔκτοτε.

[1] Βρετοῦ, Νεοελλ. Φιλολ. 183. Σάθα Ν. Φ. 469. Ἐγκυκλ. Λεξ. ἐν λέξει Εὐγ. Βούλγαρις. Chassiotis. L'instructions publique chez les Grecs. Paris 1881, σελ. 78. Τὰ ἐρείπια τῆς σχολῆς ταύτης ἐσῴζοντο ἔτι πρό τινος, ἔκειτο δ' αὕτη νοτίως τοῦ νῦν κελλίου τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωρίου. Παρὰ τῶν γηραιῶν χωρικῶν ἀναφέρονται ἔτι περὶ τῶν ἀγροτικῶν περιπάτων τοῦ διδασκάλου μετὰ τῶν μαθητῶν του πρὸς μελέτας βοτανικάς, καθὼς καὶ τὰ περὶ τῶν πρὸς τὸν διδάσκαλον ἐπισκέψεων σοφῶν Ἀθηναίων (;) καθὼς καὶ περί τινος διαλέξεως περὶ ψυχῆς μετὰ σοφῶν συνεστιωμένων μετ' αὐτοῦ ποτε ἐν κεκλεισμένῳ καὶ σκοτεινῷ δωματίῳ ὑπὸ τὸ φῶς λύχνου ἐν ἡμέρᾳ ἡλιοφεγγεῖ καὶ ἄλλα τοιαῦτα περιέχοντα εἰ καὶ συγκεχυμένως, ἐπεισόδια βεβαίως τοῦ διδασκαλικοῦ βίου τοῦ ἀνδρός. Ὁ ἱερεὺς Δημήτριος Χαλικιόπουλος, ἐν Ἐγκωμιαστικῷ λόγῳ εἰς Χρύσανθον Κεφαλᾶν, λέγει ὅμως ὅτι ἓξ μόνον μαθητὰς εἶχεν ἐν Χαυριάτοις ὁ Δαμοδός (;).

δης[1]. Εἰ καὶ σπουδαιότερον πάντων, ὡς ὁμολογεῖται, ἐπραγματεύθη τὸ ζήτημα τῆς χρήσεως τῆς ἁπλοελληνικῆς ὁ Ἀλ. Ἑλλάδιος, οὐχ ἧττον ἐν τῇ πράξει ὁ Σκοῦφος, ὁ Μηνιάτης καὶ ὁ *Δαμοδὸς* μεταχειρισθέντες αὐτὴν τὴν ὁμιλουμένην ἔν τε τῇ διδασκαλίᾳ, τῷ κηρύγματι καὶ ταῖς συγγραφαῖς, θεωροῦνται ἀρχηγέται τοῦ συστήματος[2]. Μέχρι τότε ἐπεκράτει καὶ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἔτι τὸ ἀρχαῖον ἰδίωμα περίπου, ἀμεθόδως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῶν διδασκόντων χειριζόμενον, ἀλλ' ὁ *Δαμοδὸς* καὶ οἱ μετὰ τούτου ἐργασθέντες ἐθεώρουν ἐκεῖνο γλῶσσαν νεκράν, καὶ ματαίαν τὴν προσπάθειαν τῶν λογίων ἵνα δώσωσιν αὖθις ζωὴν εἰς ἐκεῖνο, ἀνεπαρκὲς ὂν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς καὶ τὸ λυσιτελὲς τῆς διδασκαλίας. Δὲν ἦσαν βεβαίως ἐκεῖνοι ἐχθροὶ τῆς ἀρχαίας γλώσσης, οὐδ' ἐπεδίωκον τὴν ἀνευλαβῆ λύσιν τῶν ἐθνικῶν δεσμῶν μετὰ τῆς ἀρχαιότητος ἀλλὰ φιλόσοφοι ἀληθεῖς καὶ νόες πρακτικοὶ σύναμα, τῆς ἱστορίας τῆς μορφώσεως καὶ τοῦ σκοποῦ τῶν γλωσσῶν γνῶσται, πρὸ πάντων δὲ βαθεῖς ψυχολόγοι τῶν ἐθνικῶν ἀναγκῶν καὶ ῥηξικέλευθοι, εἶδον τὸ ἀπροσδιόνυσον πλέον καὶ ματαιόσχολον τῆς ἐν χρήσει μεθόδου ἐν χρόνοις καθ' οὓς τὸ γένος βεβυθισμένον εἰς δούλιον σκότος, ἐκινδύνευε νὰ ἐκβαρβαρωθῇ πλὴν τῶν ἄλλων, καὶ διὰ τὴν ἔλλειψιν συστηματικῆς διδασκαλίας, ἂν μὴ ἄνδρες σοφοὶ καὶ φιλοπάτριδες ἀνελάμβανον τὸν δυσχερῆ ἀγῶνα καὶ τῆς ἀμύνης ταύτης, διὰ καταλλήλου τρόπου διδασκαλίας ἐπιλαβόμενοι νὰ τηρήσωσιν ἀσβέστους τὰς ἐθνικὰς καὶ θρησκευτικὰς παραδόσεις. Ἤρχετο προλυόμενον οὕτω καὶ τὸ μέγα τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης ζήτημα, ἥτις ἔκτοτε καλλιεργουμένη καὶ συμπληρουμένη, ἐγένετο καὶ ἐξακολουθεῖ οὖσα κάλλιστον καὶ τοῦτο λόγου ὄργανον εἰς πάντα τὰ εἴδη. Ὁ κλεινὸς διδάσκαλος, πλὴν τοῦ νέου τούτου συστήματος ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἐγένετο καὶ μεταρρυθμιστὴς τῶν κρατουσῶν ἐν Ἑλλάδι φιλοσοφικῶν θεωριῶν διὰ τῆς αὐτόθι μεταφυτεύσεως καὶ διδασκαλίας τῶν νεωτέρων τοιούτων. Ἡ διδασκαλία τῆς φιλοσοφίας τότε ἦτο ἀτελὴς καὶ ἀμέθοδος, μεγάλη δ' ἐπεκράτει ἰδεῶν καὶ συστημάτων σύγχυσις ἐν Ἑσπερίᾳ περὶ τὰς ἀρχὰς καὶ μεθόδους ἐν τῇ μελέτῃ

[1] Ἑλληνομνήμων. Δ'. 250-252. Παρανίκα. Σχεδ. 146-147 Θερειανοῦ. Κοραῆς Α' 38.

[2] Σάθα. Παραρτ. 117.

τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Πλάτωνος μέχρις οὗ ὁ Λόκκιος, ὁ Κονδιλιάκ, ὁ Βοννέττος, ὁ Καρτέσιος καὶ ὁ Νεύτων, βαθύτερον ἐγκύψαντες εἰς τὰ μυστήρια τῆς φύσεως, ἐπινοήσωσι νέαν μέθοδον φιλοσοφικῆς ἐρεύνης, καὶ διακριθεισῶν διὰ τοῦ Βάκωνος καὶ τοῦ Κρτεσίου τῶν ἀληθῶν ἀπὸ τῶν ψευδῶν ἀρχῶν, διανοιγῶσι νέοι τρίβοι εἰς τὸ πνεῦμα, καὶ ἐμπεδοθῶσι τὰ νεώτερα φιλοσοφικὰ συστήματα. Τῶν νεωτέρων τούτων ἀρχῶν καὶ μεθόδων εἰδήμων ὁ πολὺς συμπολίτης, ἐκ τῶν πρώτων διδάσκει αὐτά, ἐφαρμόζει γράφων καὶ γίγνεται, ἂν ὄχι ἔστω ὁ πρῶτος ὡς οἱ πολλοὶ δέχονται, ἀλλ' ἐκ τῶν πρώτων εἰσηγητὴς καὶ καρποφόρος διδάσκαλος αὐτῶν ἐν Ἑλλάδι[1]. Ἡ μελέτη τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας, τὰ ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας διδάγματα, αἱ ἐν ταῖς ἐθνικαῖς περιπετείαις ἐκδουλεύσεις τῆς θρησκείας πρὸς τὸ Γένος, καὶ τὸ ἔμφυτον συναίσθημα τῆς εἰλικρινοῦς εὐσεβείας, ἐνίσχυσαν παρὰ τῷ ἀνδρὶ τὴν ἐμμονὴν πρὸς τὸ πάτριον δόγμα καὶ ἐνέπνεον τὴν ἀνάγκην καταλληλοτέρας θρησκευτικῆς τοῦ λαοῦ διαπαιδαγωγήσεως. Εἰ καὶ οὐδέποτε μετελθὼν τὸν ἱεροκήρυκα, ὡς ἀνακριβῶς λέγει ὁ Ῥίζος Νερουλὸς[2], ἔγραψεν ὅμως πολλὰ θρησκευτικὰ συγγράμματα, διὰ τούτων καὶ τῆς διδασκαλίας μορφώσας ἄνδρας διακριθέντας μετέπειτα ἐν τῇ ἐπ' ὀκρίβαντος ῥητορικῇ, τῇ θρησκευτικῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ποιμαντορικῇ καὶ πολλαῖς χριστιανικαῖς ἀρεταῖς μιμητὰς γενομένους τοῦ ἐναρέτου διδασκάλου. Τοιοῦτος γενόμενος ὁ σοφὸς συμπολίτης διὰ τὴν στίλβουσαν ἠθικήν, τὸ ἀφιλοκερδὲς καὶ τὸν ζῆλον ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, τὸ ἁπλοῦν καὶ μετριόφρον τοῦ ἤθους, τὴν μέθοδον καὶ τὸ σύστημα τῶν παραδόσεων, τὴν ἀκραιφνῆ πρὸς τοὺς ὁμιλητὰς ἀγάπην, εὐλόγως παραβάλλεται πρὸς τὸν ἀρχαῖον Σωκράτην. Μέχρι γήρατος βαθέος διδάσκων ἐν τῇ περιωνύμῳ τότε σχολῇ αὐτοῦ, ἀπέθανεν εἰς ἐπιπρόσθετον τῶν ἀνωτέρω καὶ πένης τὸ 1752 ἐν Χαυριάτοις, ταφεὶς ἐν τῷ ἐκεῖ ναῷ[3]. Τοῦ πολυμαθεστάτου συμπο-

[1] Ὁ Σάθας (Ν. Φιλ. 253) πρῶτον διδάσκαλον θεωρεῖ Θεόφιλον τὸν Κορυδαλέα καὶ ὁ Κούμας ἐν Ἱστορ. ἀνθρ. πράξεων, Εὐγένιον τὸν Βούλγαριν, τὸν δὲ Δαμοδὸν οἱ λοιποί. Ἐπιθ. Μαζαρ. ἔνθ. ἀνωτ. 147. Pignat. II. 234. Ἑστίας Ἀθηνῶν 1887, ἀριθ. 357 καὶ Φιλήμονος I. Ἱστορικὸν Δοκίμιον περὶ Φιλικῆς Ἑταιρείας Α', σελ. 61.

[2] Νεοελλ. Φιλολ. Ἱστορία, σελ. 139.

[3] Κατὰ Pignat. II. 234 ἀπέθανε τὸ 1754. Ποῦ κεῖται ἐν τῷ ναῷ τούτῳ

λίτου γνωρίζονται τὰ ἑξῆς ἔργα· α΄) ***Ἐπίτομος λογικὴ κατ' Ἀριστοτέλη***. Ἐν Ἑνετίᾳ. 1759. Κοινῇ φράσει. Ἔκδοσις Γ. Φατσέα μητροπολίτου Φιλαδελφείας. Τὸ ἔργον τοῦτο ὡς λέγει συγγραφεύς τις μετεφράσθη ἐκ τῆς Λατινικῆς μετὰ προσθηκῶν καὶ διορθώσεων [1]. β΄) ***Ῥητορικὴ τέχνη***. Ἑνετίῃσι 1759. Καὶ αὕτη ἐπίσης ἐξεδόθη ὑπὸ Γ. Φατσέα, δαπάναις Σπ. Πολυζώη, τῆς συγγραφῆς δὲ προτάσσεται πρόλογος τοῦ ἐκδόντος ἔνθα πολλὰ περὶ τοῦ συγγραφέως. γ΄) ***Φυσικὴ γενικὴ καὶ μερικὴ*** κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Καρτεσίου [2]. Ὁ Χιώτης ἔχει ἄλλως τὸν τίτλον, ***Φυσικὴ ἢ φυσιολογία αἰτιολογικὴ ἀριστοτελικὴ σχολαστικὴ καὶ νεωτερική, ἐν ᾗ περὶ τῶν φυσικῶν σωμάτων ἐστιν ὁ λόγος*** [3]. Καὶ ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ ἱερέως Ν. Πολλάνη εὗρον χειρόγραφον τόμον Α΄ ***Φυσιολογίας*** αψνδ΄, ἐπίσης χειρόγραφον τοιαύτην καὶπαρὰ τῷ κ. Γρηγορίῳ Η. Πυλαρινῷ. Τοῦ συγγράμματος ποιεῖται μνείαν καὶ ὁ Ζαβείρας [4]. Ὅλα ταῦτα φαίνεται ὅτι ἀποβλέπουσιν εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἔργον τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου. δ΄) ***Λογικὴ διεξοδικωτέρα***. Ἐσῴζετο παρὰ Νικοδ. Καρούσῳ κατὰ Ζαβείραν [5]. Εἰς τὴν συλλογὴν ἱερέως Ν. Πολλάνη εὗρον τήν τε ἐπίτομον καὶ τὴν διεξοδικήν, ὑπὸ τὸν τίτλον ***Λογικὴ μείζων καὶ ἐλάσσων περιπατητική***, ἀντιγραφεῖσα ὑπὸ Ἰωακεὶμ Φωκᾶ τὸ 1751. ε΄) ***Πρᾶξις κατὰ συντομίαν εἰς τὰς ῥητορικὰς ἑρμηνείας***, ἐκδοθεῖσα χάριν τῶν εὐσεβῶν ἱεροκηρύκων καὶ ἀφιερωθεῖσα τῷ λογίῳ ἱερεῖ Παϊσίῳ Χωραφᾷ, εἰς φράσιν ἁπλῆν. Ἐν Πέστῃ 1815. Τὸ χειρόγραφον ἐσῴζετο παρὰ Ζαβείρᾳ. ϛ΄) ***Ῥητορικὴ ἀνάλυσις διδαχῶν***

ὁ τάφος τοῦ ἀνδρὸς εἶνε ἄγνωστον. Τὴν ἔλλειψιν μνημοσύνου πλακὸς ἐπλήρωσεν ὁ ἀείμνηστος Γεώργ. Γ. Τυπάλδος Κοζάκης ἐξ ἰδίων δαπανήσας καὶ θεὶς ἐν μέσῳ τοῦ ναοῦ πρό τινων ἐτῶν μαρμαρίνην πλάκα ἐφ' ἧς ἡ ἀρχαϊκὴ ἐπιγραφή

ΜΝΗΜΑ ΤΟΔΕ ΣΟΦΙΑΣ
ΒΙΚΕΝΤΙΟΥ ΔΑΜΩΔΟΥ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΑΡΙΣΤΟΥ
1679—1752

[1] Pignat. II. 234.
[2] Pignat. αὐτ.
[3] Σειρ. VI. 380.
[4] Ἑλλ. θέατρον, ἔκδ Γ. Κρέμου, σελ. 208.
[5] Αὐτόθι.

τινων τοῦ Μηνιάτου. Τὴν ῥητορικὴν τέχνην τοῦ Μηνιάτου ὁ Δαμοδὸς θεωρεῖ ὡς ὑπόδειγμα, ἐκ τῶν ἐκείνου δὲ διδαχῶν ἠρύετο ἐν τῇ διδασκαλίᾳ αὐτοῦ παραδείγματα εἰς τὰς περὶ ῥητορικῆς θεωρίας, ὡς ἔπραττε καὶ ἐπὶ χωρίων τοῦ Ἰσοκράτους καὶ Δημοσθένους. Τὸ ἔργον καταλέγει ὁ Α. Παπαδόπουλος ἐν τοῖς χειρογράφοις τῶν ἐν Μικρασίᾳ πόλεων[1]. ζ') ***Μεταφυσικὴ καὶ Ἠθικὴ*** ἀνέκδοτος σῳζομένη ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Θεσσαλονίκης. η') ***Τέλειον σύστημα φιλοσοφίας***. Τοῦτο ἀναφέρουσιν ὅ τε Μαζαράκης[2] καὶ ὁ Λοντόπουλος[3]. Ἐν τῷ ἀνεκδότῳ τούτῳ ἔργῳ περιέχονται βεβαίως ἅπαντα τ' ἀνωτέρω μνησθέντα φιλοσοφικὰ ἰδιαίτερα ἔργα θ') ***Περὶ τῶν δέκα ἐντολῶν***. Τοῦτο σῴζεται ἀνώνυμον μὲν παρὰ τῷ ἱερεῖ Ν. Πολλάνῃ ἀλλ' ἐκ παραδόσεως γινώσκεται ὅτι ἦτο ἔργον τοῦ Δαμοδοῦ. ι') ***Θεολογικὸν σύστημα***. Τοῦτο εἶνε βεβαίως ἡ ***Δογματικὴ Θεολογία***, ἣν ἐπέρανεν ὁ ἀνὴρ τὸ 1730 εἰς πέντε τόμους διῃρημένην. Ὁ Ζαβείρας εὗρε τὸ ἔργον τῷ 1787 παρὰ τῷ μαθητῇ τοῦ συγγραφέως Νικοδήμῳ τῷ Καρούσῳ ἐν Πέστῃ, τηροῦντι αὐτὸ ὡς ἱερὸν κειμήλιον ἐπὶ σκοπῷ ἐκδόσεως, ἔφερε δὲ τίτλον, ***Θεία καὶ Ἱερὰ θεολογία, ἐν ᾗ εὐκόλως ὁμοῦ καὶ μεθοδικῶς ἐξηγοῦνται τὰ ἱερὰ δόγματα τῆς πίστεως, ὅθεν ἐν αὐτῇ περιέχεται ἡ ὀρθὴ καὶ ἀληθὴς διδασκαλία περὶ τῶν μυστηρίων τῆς ἐκκλησίας καὶ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων, καθ' ἃ δεῖ διευθύνειν αὐτὰς τῇ ὁδηγίᾳ τοῦ θείου νόμου***[4]. Τὸ εἰς ἁπλῆν καὶ τοῦτο γραφὲν γλῶσσαν χειρόγραφον δὲν ἐξεδόθη ἔτι, κατὰ Λοντόπουλον δ' εὑρίσκεται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐν Βιέννῃ Ἑλλ. σχολείου, καὶ φέρει τίτλον, ***Θεία καὶ Ἱερὰ θεολογία, ἤτοι ὀρθόδοξος δογματικὴ θεολογία τῆς ἁγίας καθολικῆς ἀποστολικῆς καὶ ὀρθοδόξου ἐκκλησίας τῆς ἀνατολικῆς, τῆς ὁποίας ἡ διδασκαλία θεμελιοῦται ἐν τῇ ἱερᾷ ἀποκαλύψει, ἐν τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ, ἐν ταῖς παραδόσεσι τῶν ἀποστόλων, ἐν ταῖς οἰκουμενικαῖς καὶ τοπικαῖς συνόδοις καὶ ἐν τοῖς θείοις πατράσι τῆς ἐκκλησίας***. Τὸ ἔργον ἐδοκιμάσθη μάλιστα καὶ παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἱερ. Συνόδου διὰ τοῦ Κεφαλλῆνος ἱεροκήρυκος Νικοδήμου Καρούσου[5]. Ὁ Μαζα-

[1] Ἴδε Ὅμηρον περιοδ. Σμύρνης Δ' 296.
[2] Ἔνθ. ἀνωτ. 151.
[3] Ἐν προλεγομ. Θεολογικοῦ Εὐγ. Βουλγάρεως. Ἐνετίᾳ 1892.
[4] Ζαβείρα αὐτ. Χιώτου. VI. 380. Σάθα. Ν. Φιλολ. 469.
[5] Ἴδε Λοντοπούλου, Ὀρθ. Ἑλλὰς 179.

ράκης σφάλλεται προφανῶς, θεωρῶν ὡς δύο διακεκριμένα ἔργα, τὴν ἀδημοσίευτον **δογματικὴν** καὶ τὸ εἰς χεῖρας τότε τοῦ Ἀγγέλου Καταρέλου σωζόμενον χειρόγραφον ***Θεολογικὸν σύστημα***, ἐν ᾧ καθ' ὅλα τὰ διδόμενα, καὶ τὸν συνδυασμὸν τῶν μαρτυριῶν πρόκειται περὶ τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος, τῶν διαφόρων τίτλων δοθέντων ὑπὸ τῶν ἀντιγραφέων πιθανῶς, ἐνῷ πρόκειται περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου [1]. Ὁ Βεντότης [2] πολλὰ λέγει περὶ τοῦ ἔργου τούτου, ἀλλὰ τὴν μείζονα πίστιν πρέπει νὰ παράσχωμεν εἰς τὴν ἀντίληψιν, κρίσιν καὶ εἰδικότητα τοῦ Λοντοπούλου, οὗ καὶ μεταφέρομεν ἐνταῦθα τὸ σχετικὸν χωρίον. «Τὸ » θεολογικὸν τοῦτο σύγγραμμα εὑρόντες κατ' εὐτυχίαν ἐν τῇ βιβλιο- » θήκῃ τῆς Βιενναίας Κοινότητος καὶ μελετήσαντες ἐκ τῶν ἐνόντων » τὰ κυριωδέστερα, ἐθαυμάσαμεν τὸν ἀπέραντον θησαυρὸν τῶν γνώ- » σεων, τὴν πολυειδῆ μάθησιν τοῦ ἀνδρός, τὴν ἁπλότητα καὶ γλυκύ- » τητα τῆς φράσεως καὶ τὴν ἀκάματον φιλοπονίαν. Ἐνταῦθα κατα- » φαίνεται ὁ Δημοδὸς οὐ μόνον κλειδοκράτωρ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, » τῆς τε θύραθεν καὶ τῆς ἱερᾶς, ἀλλὰ καὶ ἐντριβέστατος περὶ τὴν φι- » λοσοφίαν καὶ τὰς θεολογικὰς ἔριδας τοῦ ιζ' καὶ ιη' αἰῶνος. Ἐκ τῆς » θεολογικῆς καὶ φιλοσοφικῆς πανοπλίας του, ἐξακοντίζει βέλη ὀλέθρια » κατὰ παπιστῶν, λουθηρανῶν, ζουϊγγλιανῶν καὶ πασῶν συγχρόνων » καὶ προγενεστέρων αἱρέσεων, ἀντιτάσσων αὐταῖς τὴν ὀρθόδοξον πί- » στιν, ἣν πανταχοῦ ἐμπεδοῖ μετὰ τῆς δεινοτέρας διαλεκτικῆς. Τίς » ἤθελε πιστεύσει ὅτι ἐν τῇ θεολογίᾳ τοῦ Δαμοδοῦ ὑπάρχουν ἀκατα- » μάχητα ἐπιχειρήματα κατὰ τῶν κακοδοξιῶν, ἃς μόλις μετὰ ἑκατὸν » πεντήκοντα ἐτῶν παρέλευσιν, ἔμελλεν ἀνακηρῦξαι δόγματα πίστεως » ἡ Παπωσύνη, τὴν ἄσπορον, λέγω, σύλληψιν, καὶ αὐτὴν τὴν παπι- » κὴν ἀναμαρτησίαν! Ἀναγνόντες μετ' ἐπιστασίας τὴν εἰσαγωγὴν καὶ » πολλὰς περικοπὰς τοῦ Δαμοδείου συγγράμματος, ἐπείσθημεν ὅτι, » πρῶτος ὁ ἀοίδιμος Εὐγένιος συνώψισεν αὐτὸ ἐν τῇ ***Θεολογικῇ*** του, » καὶ ἐλύσαμεν ἣν κατ' ἀρχὰς ἔσχομεν ἀπορίαν, πόθεν δῆλα δὴ ὁρ- » μηθεὶς ὁ Ἀντώνιος Μοσχόπουλος (ἴδ. βιογραφ. τούτου) συνώψισε καὶ » συνεπλήρωσε τὸ τοῦ Εὐγενίου ***Θεολογικόν***, οὗ προεστήσατο δὲ ὁδηγὸν » τῆς ἑαυτοῦ συγγραφῆς, τὸ ἐκτενέστερον πόνημα τοῦ Δαμοδοῦ, οὗ-

[1] Μαζαρ. αὐτ. 152.

[2] Ἐκκλησ. Ἱστορίας, τόμῳ Δ'.

»τινος ὑπῆρξεν ἄξιος μιμητὴς καὶ ἱκανώτατος διάδοχος ἐν τῇ κατὰ »Χαυριᾶτα σχολῇ». Ὁ Λοντόπουλος ἐδημοσίευσε καὶ πίνακα περιε-«χομένων τοῦ ἔργου «ἵνα ὡς λέγει, πεισθῶσιν οἱ ἑτερόδοξοι ἡμῶν κα-»τήγοροι τί ἠδύνατο κατορθῶσαι ἡ ἑλληνικὴ διάνοια, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ »ἐσχάτῃ ἐθνικῇ ταπεινώσει, φιλοτιμηθῇ δέ τις τῶν εὐπόρων ὁμογε-»νῶν, ὅπως σώσῃ ἀπὸ τῆς λήθης βαρύτιμον θεολογικὸν θησαυρόν, εἰς »ὃν οὔτε ὀλίγα οὔτε μικρὰ ὀφείλει ἡ καθ' ἡμᾶς ἑλληνικὴ θεολογία»[1]. ια') **Κυριακοδρόμιον**· τὸ χειρόγραφον εἶχεν ὁ Ἀνθ. Μαζαράκης, ἀποδίδων ὅμως αὐτὸ μετά τινος δισταγμοῦ τῷ *Δαμοδῷ*[2]. ιβ') ***Περὶ μυστηρίων***, ἀπόσπασμα χειρογράφου παρ' ἐμοί, ἔνθα περὶ τῶν τοῦ γάμου κωλυμάτων καὶ πῶς δεῖ μετρεῖν τοὺς τῆς συγγενείας βαθμούς. Εἰς βιβλιοθήκας περιεσώθησαν πολλὰ χειρόγραφα ἀνέκδοτα τοῦ ἀνδρός, καὶ ἀντίγραφα ἐντύπων αὐτοῦ καὶ συνόψεις τῶν ἔργων του, ἀλλὰ τινὰ τούτων ποικίλοντα κατὰ τοὺς τίτλους, εἰσὶ ταὐτὰ πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς ἃ ἐμνήσθημεν συγγράμματα σχεδόν· πρὸς ἐπιδίωξιν ὅμως μείζονος ἀκριβείας, ἀναγράφομεν ἐνταῦθα τοὺς τίτλους καὶ τὰς χρονίας τῶν κυριωτέρων χειρογράφων. α'.) ***Ἀμφοτέρα λογικὴ ἐλάσσων καὶ μείζων περιπατητικὴ καὶ νεωτερική· αψπ' ἐκ φύλλων 251 συγκείμενον ἐπὶ κοινοῦ χάρτου.*** β') ***Ἐπιτομὴ λογικῆς*** (ἀχρονολόγητον). γ') ***Σύνοψις τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας εἰς ἁπλῆν φράσιν, ἐξηγοῦσα ἐπιμελῶς τ' ἀναγκαῖα τῆς ἐπιστήμης ἐκείνης· εἰς ταύτην ἐπροστέθη καὶ ἡ Σύνοψις τῆς ἠθικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους εἰς τὸ τέλος αψλϛ'.*** δ') ***Σύνοψις τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας καὶ σύνοψις τῆς ἠθικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους πρὸς Νικόμαχον κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τῶν περιπατητικῶν. 1744 ἐν φράσει κοινῇ***[3]. ε') ***Θεολογικά.*** ϛ') ***Λογική.*** ζ') ***Φυσικὴ περιπατητικὴ καὶ νεω-***

[1] Λοντοπούλου Ἀγαθαγγ. ἀρχιμανδρ. Θεολογικὸν τοῦ Εὐγενίου Βουλγάρεως ἐν προλεγομένοις. Ἑνετίᾳ 1872. Ἀντίγραφον τῆς ἀνεκδότου ταύτης Δογματικῆς εὕρηται καὶ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Βατοπεδίου ἐν Ἄθωνι (ἀρ. χειρογ. 86). Ὁ περὶ ἀσπίλου συλλήψεως τῆς Θεοτόκου γράψας Χριστόφορος Κυήτης (ἴδ. Ἱερ. Συνδέσμου Ἀθηνῶν ἀριθ. 15 τοῦ 1900). λέγει, ὅτι ὁ Δαμοδὸς ἱκανῶς πραγματεύεται καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο (ἐν τόμῳ Β' § γ' κεφ. 37 σελ. 177), ἀλλ' ἐν πνεύματι σχολαστικῷ, ἅτε τὴν Summa Θωμᾶ τοῦ Ἀκυνάτη ἔχων βάσιν τῆς πεντατόμου αὐτοῦ συγγραφῆς.

[2] Ἐν Βίοις ἐνδόξων ἀνδρῶν Κεφαλλ.

[3] Ἴδε περὶ τούτων πάντων Κατάλ. χειρογρ. Ἐθν. Βιβλιοθήκης. Ἐν Ἀθήναις 1892. ἀριθ. 1141-1143, 1293.

τερικὴ κοινῇ φράσει, τόμος Β′ περιέχων τὴν μερικὴν φυσικὴν περὶ τῶν ἀψύχων σωμάτων. η′) Πρᾶξις κατὰ συντομίαν εἰς τὰς ῥητορικὰς ἀσκήσεις «Τί δὴ φρονεῖν περὶ τοῦ προορισμοῦ καὶ περὶ τῆς ἀποδοκιμασίας ὡς ἀσφαλέστερον ἐν τῇ καθολικῇ πίστει σύμφωνον. θ′) *Μεταφυσική. Πρώτη φιλοσοφία καὶ φυσικὴ θεολογία εἰς τὴν ἁπλῆν διάλεκτον συντεθεῖσα αψ′*. Ἐγράφη χειρὶ Ἀγαπίου Κολυβᾶ ἱερομονάχου τοῦ καὶ Παπαντωνάτου. Τὸ ἔργον εἶνε πιθανῶς ἀνέκδοτον[1]. ι′) *Ἡμετέρα λογικὴ ἐλάσσων καὶ μείζων*. **1784. ια′) Φυσιολογία ἀψλη′ τόμος 2ος** ια′) *Φυσιολογία μετὰ σχημάτων* εἰς ἓξ τμήματα[2]. Οἱ Δαμοδοὶ κατελέχθησαν εἰς τὴν χρυσῆν βίβλον μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 - 1604 ἀπὸ Κάστρου δὲ μετοικήσας εἰς Χαυριᾶτα ὁ Φραγγίσκος, ἐνυμφεύθη ἐκεῖ· ἐξέλιπε δ' ἡ οἰκογένεια μετὰ τὸ 1783[3].

ΔΑΥΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Δαυγάτοις Κραναίας τὸ 1812. Φύσει πρὸς μαθήματα ὀργῶν ἀλλὰ στερούμενος μέσων, ἐφόδιον μόνον ἔχων στοιχειωδέστατα γράμματα διδαχθέντα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ πατρός του, ἐγένετο βοηθὸς ἱερέως τινος ἐν Ἀργοστολίῳ, ἵνα οὕτω δυνηθῇ νὰ φοιτήσῃ εἰς τὰ ἐνταῦθα δημόσια σχολεῖα. Γενόμενος εἷς τῶν ἐπιμελεστέρων μαθητῶν τοῦ Γερμανοῦ Καρούσου καὶ διακούσας ἐν πλάτει φιλολογίαν καὶ φιλοσοφίαν ὑπὸ τὸν Θεόδ. Καροῦσον ἐκ φύσεως δὲ πνευματώδης, φιλομαθὴς καὶ φερέπονος, ἐγένετο κάτοχος πολλῶν γνώσεων καὶ γλωσσῶν. Κατ' ἀρχὰς ἐδίδαξεν ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ αὐτοῦ σχολείῳ εἰς τὴν γενέτειραν κώμην, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ δὲν ἦτο προωρισμένος εἰς τόσον στενὸν κύκλον δράσεως. Αἰσθηματίας, φιλόπολις, δεξιώτατος τοῦ ἕλληνος λόγου χειριστὴς πρὸ παντὸς ὅμως τολμηρὸς καὶ φιλελεύθερος, ἦτο προωρισμένος εἰς τὸ δημοσιογραφικὸν καὶ πολιτικὸν στάδιον. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπέστελλεν ἀνταποκρίσεις εἰς τὰς ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας περὶ ζητημάτων τῆς Ἑπτανήσου, καὶ μάλιστα περὶ Κεφαλληνίας, ἐν ἐποχαῖς καθ' ἃς ἡ δημοσιογραφία δὲν ἐπετρέπετο ἐν τοῖς Ἰονίοις νήσοις, πολύτιμον οὕτω παρέχων τότε ἀρωγὴν καὶ συνερ-

[1] Ἴδε περὶ τούτων πάντων, Σ. Λάμπρου. Κατάλογος βιβλιοθηκῶν ἁγίου Ὄρους. Ἐν Καταβρυγίᾳ 1900, ἀριθ. 6018, 1509, 1520, 2302, 5490, 5739, 640.

[2] Ἴδε περὶ τούτων παρὰ Παπαδοπ. Κεραμεῖ. Ἐν κατλ. χειργρ. βιβλ. Ἱεροσολύμων Α′. 373, Γ. 179.

[3] Ἴδ. Κώδικα ναοῦ Θεοτόκου ἐν Χαυριάτοις. Ὁ Βικέντιος εἶχε καὶ συγγενῆ Ἀντώνιον μαθητεύσαντα ἐν τῷ Παταβινῷ Γυμνασίῳ ἴδ. Σάθαν ἔνθ. ἀνωτ.

γασίαν εἰς τοὺς ἄλλους γνωστοὺς φιλοπάτριδας, τοὺς ὑψώσαντας ὑπὸ τύπον διαμαρτυριῶν μόνον, τὴν σημαίαν τῶν δικαίων τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως καὶ θέντας τὰ πρῶτα θεμέλια τοῦ μετέπειτα ῥιζοσπαστισμοῦ. Διὰ τὰς ἀνταποκρίσεις ἐκείνας ὁ *Δαυῆς* κατεδιώχθη ὑπὸ τῆς ὑψηλῆς ἀστυνομίας, τοῦτο δὲ παρέσχε αὐτῷ ἀφορμὴν ν' ἀποδημήσῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα ἔτυχε διδασκαλικῆς ἕδρας εἰς τὸ ἐκεῖ ἰδιωτικὸν λύκειον τοῦ ἡμετέρου Γ. Ραζῆ, ἀλλὰ διψῶν εὐρυτέρας παιδείας καὶ ὀργῶν εἰς ἐθνικωτέραν δημοσιογραφικὴν δρᾶσιν, ἀνεχώρησε μετ' ὀλίγον εἰς Ἀθήνας. Φοιτήσας ἐν τῇ φιλοσοφικῇ τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου σχολῇ μέχρι τοῦ 1848, ἔγραφεν ἅμα φλογερὰ περὶ ἑπτανησιακῶν ζητημάτων ἄρθρα. Ἐπανακάμψας εἰς τὴν γενέτειραν τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐγένετο εἷς τῶν ἱδρυτῶν τοῦ ἀναγνωστηρίου ***Κοραῆς*** πρὸ τῶν συνταγματικῶν μεταρρυθμίσεων ἱδρυθέντος ἐν Ἀργοστολίῳ καὶ τοῦ μετὰ ταῦτα σπουδαίου πολιτικοῦ κέντρου γενομένου ***Δημοτικοῦ καταστήματος***. Ἔκτοτε ἄρχεται ἡ σπουδαιοτέρα περίοδος τοῦ δημοσιογραφικοῦ τοῦ ἀνδρὸς σταδίου. Ὁ *Δαυῆς* ἦτο εἷς τῶν συντακτῶν τῆς ***Ἀναγεννήσεως*** τοῦ Ι. Μομφερράτου, διευθυντὴς δὲ καὶ ἀρχισυντάκτης ἀπὸ Φεβρουαρίου 1850 μέχρι τοῦ 1852 τοῦ ***Χωρικοῦ*** μετὰ τοῦ ὁμόφρονος αὐτῷ διδασκάλου ***Μ. Κουρβισιάνου***, συντελέσας λίαν εἰς τὴν ἐνίσχυσιν καὶ διεύθυνσιν τῶν πατριωτικῶν αἰσθημάτων, τὴν διάδοσιν τῶν ἀρχῶν τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἀδελφότητος, τὴν κατὰ τῶν κυβερνητικῶν μέτρων εὔτολμον ἄμυναν καὶ ἐντεῦθεν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ῥιζοσπαστῶν κατὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς Θ' βουλῆς. Γνωστὴ τότε καὶ δι' ὅλου τοῦ ῥιζοσπαστικοῦ ἀγῶνος ἡ πορεία τῆς ῥιζοσπαστικῆς δημοσιογραφίας ἐν Ἑπτανήσῳ. Ἦτο τότε ἀγὼν ἰδεῶν καὶ οὐχὶ προσώπων. Εἰς τοὺς τότε δημοσιογράφους ἀπαντῶμεν ὄντως πρότυπα ἀδόλων πατριωτῶν καὶ χαρακτῆρας ἱερᾶς αὐταπαρνήσεως. Ἡ ἑπτανησιακὴ δημοσιογραφία ὑπηρέτει εὐγενῆ ἰδεώδη καὶ διετράνου πόσον τὸ ὄργανον τοῦτο δύναται ν' ἀρθῇ εἰς ὕψος περιωπῆς καρπίμου καὶ ἐθνωφελοῦς ἀποστολῆς χειριζόμενον ὑπ' ἀνδρῶν τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος τῶν δημοσιογράφων ἐκείνων [1]. Τοι-

[1] Ἔπ. καὶ τὴν ἀξιόλογον πραγματείαν τοῦ κ. Διονυσίου Τρικάρδου. Ἡ Δημοσιογραφία ἐν Ἑπτανήσῳ πρὸ τῆς ἑνώσεως. Ἐν φύλλοις πολλοῖς τῆς Ἐλπίδος Ζακύνθου ἀπὸ 16 Ἰουλίου 1900.

οὗτος ὑπῆρξε καὶ ὁ *Δαυῆς*. Ἐδημοσιογράφησεν εἶτα καὶ ἐν Κερκύρᾳ, ὅπως καταστῇ χρησιμώτερος διὰ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως καὶ τῆς ὡς οἷόν τε ἀκριβεστέρας ἐκτιμήσεως τῶν πραγμάτων, ἐκδοὺς μετὰ τοῦ Ι. Μομφερράτου καὶ ἄλλων φιλελευθέρων τὸν ***Ῥιζοσπάστην*** σπουδαίως ἐξυπηρετήσαντα τὸ ἑνωτικὸν κόμμα μετὰ τὴν παράνομον διακοπὴν τῶν συνεδριάσεων τῆς Θ΄ βουλῆς. Ὁ *Δαυῆς* ἐν δυσχερείαις περιελθὼν καὶ μὴ δυνάμενος ὡς εἰκὸς μόνος ν' ἀναλάβῃ τὴν συνέχειαν τοῦ ἀγῶνος, οὗ οἱ πρωτοκορυφαῖοι διετέλουν ἐν ἐξορίᾳ καὶ ταλαιπωρούμενοι, μετέβη εἰς τὰς Παραδουναβίους ἡγεμονίας ἐμπορευόμενος δ' ἐκεῖ, δὲν ἔλειπεν οὐχ ἧττον νὰ ἐπιστέλλῃ εἰς ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας περὶ τῶν ἐν Ἑπτανήσῳ συμβαινόντων, συντελῶν λίαν εἰς τὸ ἀμείωτον καὶ τὸ θερμὸν τοῦ ἐνδιαφέροντος, μεθ' οὗ παρηκολούθουν τότε τὸν ἐν Ἑπτανήσῳ ἀγῶνα οἱ ἁπανταχοῦ Ἕλληνες. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἦτο ἡ προσωποποιημένη ἄρνησις πάσης ἀτομικῆς φιλοδοξίας καὶ ἰδιοτελείας, οὐδέποτε ἀξιώσας νὰ προταθῇ ὑποψήφιος εἰς ἐκλογὰς βουλευτῶν ἢ ἐγχωρίων συμβούλων, εἰ καὶ πολλάκις τῷ ἐγένοντο ἐπίμονοι προτάσεις, ἀντιτάσσων ἐν τῇ ἀγαστῇ μετριοφροσύνῃ του ὅτι ἠδύνατο νὰ ὠφελῇ τὸν τόπον καὶ τὸν ἀγῶνα ἐξ ἴσου διὰ τοῦ καλάμου του, θεωρῶν καὶ ὀνομάζων ἑαυτὸν ἁπλοῦν τῆς ἰδέας στρατιώτην. Ὅταν τὸ 1850 εἰς ἐκλογὰς ἐγχωρίων συμβούλων, τὰ δύο ῥιζοσπαστικὰ τῆς νήσου κέντρα, τό τε ***Δημοτικὸν Κατάστημα*** τοῦ Ἀργοστολίου καὶ ἡ ***Ὁμόνοια*** τοῦ Ληξουρίου προέτεινον τὸν *Δαυῆν* ὡς ὑποψήφιον ῥιζοσπάστην, οὗτος παρῃτήθη ἐν γενικῇ λύπῃ τῶν τιμώντων αὐτόν, παρὰ τὴν θέλησίν του δ' ἐξετέθη εἰς τὰς μετὰ τὴν ἕνωσιν πρώτας βουλευτικὰς ἐκλογάς, ἀλλ' ὁ συνδυασμὸς ἀπέτυχε. Ἐκλεγεὶς ὅμως τὸ 1868 βουλευτὴς Κραναίας ὑπῆρξε πρότυπον ἀντιπροσώπου ἀκολουθοῦντος ἀπαρεγκλήτως τὸν πολιτικὸν καὶ νομικὸν τῆς ὑψηλῆς ἐντολῆς χαρακτῆρα καὶ σκοπόν, ξένος παντὸς φατριασμοῦ καὶ συναλλαγῆς καὶ ἀκολουθῶν πάντοτε τὰς δημοκρατικὰς αὐτοῦ ἀρχάς. Συνειργάσθη μετὰ τοῦ Μομφερράτου καὶ εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς ***Ἀναμορφώσεως*** ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ 1866. Ἔκτοτε ἀσθενῶν ἀπέσχε πλέον τῆς πολιτικῆς, πονῶν σφόδρα διὰ τὴν ἐν γένει κατάστασιν καὶ ἀπέθανε τὸ 1894 ταφεὶς ἐν Δαυγάτοις.

ΔΑΦΑΡΑΝΑΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ. Ἐγεννήθη ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1766. Ἀνὴρ πνευματώδης, ἁβρότατος τοὺς τρόπους, ἱκανῶς μεμορφωμένος, εὐσε-

βέστατος καὶ εὐεργετικὸς ὡς λέγουσιν οἱ ἐνθυμούμενοι αὐτόν. **Διδαχθεὶς ἐν τῇ** πατρίδι ὑπὸ τοὺς Σπυρίδωνα Καροῦσον ἱεροκήρυκα καὶ **Ἀντώνιον Μοσχόπουλον**, συναπεδήμησε μετὰ τοῦ πρώτου εἰς Ῥωσσίαν καὶ Κωνσταντινούπολιν, ἐν τῇ τελευταίᾳ δὲ ταύτῃ πόλει ἐτελειοποίησε τὰς μουσικάς του γνώσεις ὑπὸ διαπρεπεῖς διδασκάλους τῆς ἱερᾶς μουσικῆς, ἧς τὰ στοιχεῖα εἶχε μάθει ἐν Κεφαλληνίᾳ ὑπὸ τὸν ἱεροψάλτην ἱεροδιάκονον Πετρίτσην. Ὁ *Δαφαράνης* ἦτο φύσις καλλιτεχνική. Ἡ φωνή του, ὡς λέγουσιν ἦτο ἔξοχος καὶ μελῳδικωτάτη, ἐφ' ᾧ καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἀηδόνα ὠνόμασεν αὐτὸν ὁ συνθεὶς τὸν ἐπικήδειον αὐτοῦ. Ὑπηρέτησεν ὡς διάκονος παρὰ τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως Καλλινίκῳ Ε', ἐν Κεφαλληνίᾳ δὲ διετέλεσεν ἐφ' ἱκανὰ ἔτη ἱερογραμματεὺς καὶ ἀρχιδιάκονος τοῦ μητροπολίτου Παρθενίου. Ἡ Ἰόνιος Κυβέρνησις πεποιθυῖα εἰς τὸ φιλεύσπλαγχνον καὶ τὴν εἰς τὸ καθῆκον ἀφοσίωσιν τοῦ ἀνδρὸς ἀνέθετο αὐτῷ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἀπόρων καὶ νόθων παίδων. Ἐκήρυξε πολλάκις τὸν θεῖον λόγον. Εἰδήμων καὶ τῆς ῥωσσικῆς ὑπῆρξε διερμηνεὺς τῶν Ῥώσσων, ὅταν οὗτοι ἐξέωσαν τοὺς Γάλλους ἀπὸ τῶν Ἰονίων νήσων. Ἐμελοποίησε πλείστας ἀκολουθίας, ψαλμοὺς καὶ παπαδικά, μετήνεγκε δὲ πολλὰ τοῦ παλαιοτέρου συστήματος μουσικὰ συνθέματα εἰς τὸ νέον, ὡς ἐγκρατὴς δὲ τῶν τῆς γλώσσης καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ὑμνῳδικῆς ποιήσεως, ἐφήρμοζε καταλλήλως τὸ μέλος πρὸς τὰς ἐννοίας, δι' ὃ ἐνεθουσία τὰ πλήθη ἐνωτιζόμενα τῶν συνθέσεων αὐτοῦ καὶ καθίστη τὰς τελετὰς τὰ μάλα ἐπιβαλλούσας. Ἐκ τῶν ἔργων του κατὰ τὰς κρίσεις εἰδημόνων, καλλίτερα κρίνονται οἱ ***πολυέλεοι*** ἁγίων ἐπὶ τῶν γνωστῶν ἀπανθισμάτων τοῦ Νικηφόρου Βλεμμίδου, ἄριστος δὲ πάντων ὁ ***ἐπὶ τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος***. Ποίημα τοῦ δεινοῦ τούτου μουσικοῦ εἶνε καὶ τὸ γνωστὸν ***Σήμερον κρεμᾶται***, τροποποιηθὲν πως μετέπειτα ὑπὸ Γ. Σολωμοῦ. Ὡς φιλόπατρις ὁ ἀνὴρ θέλων νὰ καθίσταται ἐπωφελὴς τοῖς συμπολίταις ὧν ἐγίνωσκε τὴν πρὸς τὰ ναυτικὰ κλίσιν, μετέφρασεν ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ ἰχθύος τὸ 1803 ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις Πατριαρχείων τὸ σύγγραμμα τοῦ Ἐδγκόβου, ***Τοῦ Ναυκλήρου ἐφημερινὴ πρᾶξις***, ***ἤγουν μέθοδος βραχεῖα καὶ εὔκολος τοῦ νὰ κρατοῦν λογαριασμὸν τῆς ὁδοιπορίας ἑνὸς καραβίου εἰς θάλασσαν μεγάλην, περιέχουσα καὶ πίνακας εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς ναυτικῆς ἀναγκαίους***. Ὁ *Δαραφάνας* ἀπεβίωσε πλή-

ρης ἡμερῶν τῇ 4 Δεκεμβρίου 1845 [1]. Δὲν εἶνε σύνηθες τὸ ἐπώνυμον *Ζαφαράνας* ὡς λέγει ὁ Χιώτης [2]. Ἡ οἰκογένεια *Δαφαράνα* ἢ *Δεφαράνα* εἶνε ἰταλικῆς πιθανῶς προελεύσεως, σῴζεται δ' ἔτι ἐν τῇ νήσῳ ὅπου καὶ χωρίον *Δαφαρανᾶτα* ἐν δήμῳ Ἄσσου· κλάδος δ' αὐτῆς ἐν Ζακύνθῳ ἀπαντᾷ ἐν ἔτει 1745.

ΔΕΒΑΡΗΣ (ἢ ΔΕΓΑΡΗΣ) ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ. Ἁγιογράφος τῆς ιη' ἑκατ. Τούτου σῴζονται ἔργα καὶ μάλιστα μικρογραφίαι ἄξιαι λόγου, οἷα ἡ εἰκὼν τῆς *Πίστεως* καὶ ἡ τοῦ *Χρυσοστόμου* κωλύοντος τὴν Εὐδοξίαν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν ναόν, ἐν οἰκίᾳ Γ. Σολομοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ. Ἀμφότερα ταῦτα ἐπαινεῖ εἰδήμων ἀνήρ, διὰ τὴν σύνθεσιν καὶ τὴν μελέτην τῶν σωμάτων [3].

ΔΕΟΡΖΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Ἐκ τῶν εὐπαιδεύτων καὶ ἐναρέτων κληρικῶν τῆς νήσου ζήσας κατὰ τὰ τέλη τοῦ ιη' αἰῶνος. Ἱεροκήρυξ καὶ πρωτονοτάριος τῶν ἀρχιερέων Κεφαλληνίας Γερασίμου, Σωφρονίου καὶ Ἰωαννικίου, καὶ ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος ἀπὸ τοῦ 1781. Σύγχρονος τῷ ἀνδρὶ συγγραφεὺς λέγει ὅτι κατὰ τὸ 1760 era il migliore maestro di quei tempi uomo dedito alle più minute pratiche di pieta [4]. Ἐν συλλογῇ Πολλάνῃ σῴζονται ***διδαχαί τινες*** καὶ ***πανηγυρικοὶ λόγοι*** αὐτοῦ καὶ ***ὕμνος εἰς ἅγιον Γεράσιμον***. Οἱ ***Δεόρζαι*** κατάγονται ἐκ τῆς πόλεως Orzi (De-Orzi), ἐκ τῶν μετὰ τὴν Λατινικὴν κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς ἑλληνικὰς χώρας ἐποικησα-

[1] Λόγος ἐπιτάφιος εἰς τὸν Σ. Δαφαράναν ὑπὸ Γρηγορ. Μελησόνη, ἱεροδιδασκάλου. Ἐν Κερκύρᾳ τύποις Κυβερνήσεως 1846 καὶ ἄλλος ὑπὸ ἀνωνύμου δημοσιευθεὶς αὐτόθι τῷ αὐτῷ ἔτει.

[2] Σειρᾶς, VI 424.

[3] Κ. Ζησίου Χρ. Ἀρχ. Κεφ. ἐν Ἁρμονίᾳ Ἀθηνῶν 1900 Δ'. Μικρογραφίας διακεκριμένων ζωγράφων ἀναφέρομεν ἐξαιρέτως τὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Γερ. Κοκκίνου ἐν τοῖς διαστύλοις τοῦ ναοῦ Ἁγίας Τριάδος ἐν Ληξουρίῳ, τοὺς εἰκοσιτέσσαρας οἴκους τοῦ Τζαγκαρόλου ἐν τῷ θρόνῳ τῆς μονῆς Σισίων, τοὺς εἰκοσιτέσσαρας οἴκους ἐν τῷ οἰκίᾳ Τσιτσέλη ἐν Ληξουρίῳ ἀγνώστου ζωγράφου τῆς Ἑνετικῆς σχολῆς, τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου ἐν τῇ οἰκίᾳ Γκεντιλίνη ἐν Ἀργοστολίῳ ἀνήκουσαν πρώην τῇ οἰκογενείᾳ Δούσμανη, καὶ τὸ θαυμάσιον καὶ καλλιτεχνικώτατον μικρὸν εἰκονοστάσιον ἐν τῇ οἰκίᾳ κληρονομίας Γερ. Κουρούκλη ἐν Ληξουρίῳ.

[4] Μ. Πινιατόρου. Ἀνέκδ. Ἱστορία οἰκογενείας Πινιατόρου παρὰ τοῖς ἀδελφοῖς Γεωργίῳ καὶ Γερασίμῳ Πινιατόρου.

σῶν φραγγικῶν οἰκογενειῶν[1]. Ἐξ αὐτῆς καὶ ὁ τὸ 1554 διοικητὴς Ἰθάκης *Ἀλέξανδρος*.

ΔΕΣΤΟΥΝΗΣ ΓΑΒΡΙΗΛ. Ἐγεννήθη ἐν Πετρουπόλει τῇ 16 Μαρτίου 1818, υἱὸς Σπυρίδωνος καὶ Ἀναστασίας. Μέχρι τοῦ 1826 ἔζησε μετὰ τοῦ πατρός του ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Τουρκίᾳ. Τὸ 1838 ἐγένετο διδάκτωρ τοῦ πανεπιστημίου Πετρουπόλεως ἐν τῷ ἱστορικοφιλολογικῷ τμήματι τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς. Εἰ καὶ διὰ λόγους ὑγείας ἐματαιώθη ἡ δημοσίᾳ δαπάνῃ ἀποστολὴ αὐτοῦ εἰς πανεπιστήμια τῆς Ἑσπερίας πρὸς εὐρυτέρας σπουδάς, οὐχ ἧττον ὁ *Δεστούνης* φύσει φιλομαθὴς καὶ φιλίστωρ ἰδίως, ἐνέκυψεν εἰς βαθείας ἰδιαιτέρας μελέτας καὶ μετ' οὐ πολὺ καθεῖξεν ἐπίζηζον θέσιν μεταξὺ τῶν ἐκεῖ λογίων. Τὸ 1848 προσελήφθη ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν εἰς τὸ Ἀσιατικὸν τμῆμα ὡς μεταφραστὴς ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς, μετ' οὐ πολὺ δὲ προσεκλήθη νὰ διδάξῃ τὴν Νεοελληνικὴν εἰς τὸ Ἰνστιτοῦτον τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν, διορισθεὶς ἐν ταὐτῷ καὶ καθηγητὴς τῆς τε Γενικῆς καὶ ἰδίᾳ τῆς Ῥωσσικῆς ἱστορίας εἰς τ' ἀνώτερα γυναικεῖα ἐκπαιδευτήρια, ἀπὸ τοῦ 1860 διδάξας δωρεὰν καὶ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν καὶ τὴν βυζαντιακὴν ἀρχαιολογίαν εἰς τὸ πανεπιστήμιον, ἀπονεμηθέντος αὐτῷ τὸ 1865 τοῦ τίτλου τοῦ διδάκτορος τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας. Διωρίσθη τακτικὸς καθηγητὴς τὸ ἑπόμενον ἔτος καὶ τὸ 1894 ἐξελέγη μέλος ἐπίτιμον τῆς αὐτοκρατορικῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν. Ἀπεβίωσε τῇ 19 Μαρτίου 1895. Ὁ ἡμέτερος συμπατριώτης, εἰ καὶ μακρὰν τῆς πατρίδος ζήσας καὶ ἐν ξένῃ ὑπηρεσίᾳ, διεκρίνετο διὰ τὴν θερμὴν ἀγάπην πρὸς τὸ πάτριον ἔδαφος καὶ ἐν πολλοῖς ἐξυπηρέτησε τὰ ἑλληνικὰ συμφέροντα καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῇ ξένῃ. Ἔγραψε πλεῖστα ἔργα ῥωσσιστί, ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ καί τινας μεταφράσεις. Τούτων τὰ κυριώτερα εἶνε τὰ ἑξῆς. α') *Βιογραφία Σπυρίδωνος Δεστούνη*. β') *Περὶ τῶν κλεφτῶν τοῦ 1821*. γ') *Περιγραφὴ τῆς Ἀλβανίας*. δ') *Περὶ μέσων πρὸς ἀναθεώρησιν τοῦ ζητήματος περὶ ἰχνῶν σλαβωνικῶν ἐν τῇ νῦν ἑλληνικῇ γλώσσῃ*. ε') *περὶ τῆς τοπογραφίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως*[2]. ς') *Βίος καὶ πράξεις Κων-*

[2] Κωστῆ Λοβέρδου. Ἱστ. Κεφαλληνίας. 103 - 104.

[1] Ταῦτα τὰ ἔργα ἐδημοσιεύθησαν ἐν τοῖς ἐγκρίτοις περιοδικοῖς τοῦ ὑπουρ-

σταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων. Ἐν Πετρουπόλει 1860[1]. ζ′) *Σκέψεις περὶ ἀναγεννωμένης Ἑλλάδος*. η′) *Ἔκθεσις περὶ τῶν ἐν τῷ πρώτῳ τεύχει τοῦ Δελτίου τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος περιεχομένων*. θ′) *Ἔρευναι περὶ τῶν ἑλληνικῶν ἡρωϊκῶν ᾀσμάτων τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων*. ι′) *Ἆσμα δημοτικὸν τοῦ Ἀρμούρη. Ἐν Πετρουπόλει 1877*. ια′) *Κρίσεις περὶ τοῦ Ἄθωνος*, ἔργου Μαν. Γεδεὼν[2]. ιβ′) *Βιβλιογραφία ἑλληνιστὶ ἐπὶ τῶν μεσαιωνικῶν ἔργων τοῦ σοφοῦ ῥώσσου* Vladimir Lamansky[3]. ιγ′) *Ἱστορικὴ διήγησις τοῦ μοναχοῦ Κομνηνοῦ καὶ τοῦ μοναχοῦ Πρόκλου περὶ διαφόρων δεσποτῶν τῆς Ἠπείρου καὶ περὶ τοῦ τυράννου Θωμᾶ Πρελουμπόβα*. Μετάφρασις ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς μετ' εἰκόνων. ιδ′) Les annales byzantines comferment elles le contenu de l' inscription runique gravée sur le lion de Pirèe, conservé a l' arsenal de Venice?[4]. ιε′) *Βατοπαιδινοὶ κατάλογοι τῆς Πτολεμαϊκῆς γεωγραφίας*. ις′) *Περὶ Ἀνδρέου Μεταξᾶ*. ιζ′) *Ταξείδιον ἀνὰ τὴν Ῥωμυλίαν 1879*. ιη′) *Ἰωάννης καὶ Θεόδωρος Ζυγομαλᾶ ἕλληνες δράσαντες ὑπὸ* E. Legrand. ιθ′) *Φωτίου Κωνσταντινουπόλεως, τὰ περὶ τοῦ τάφου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ* ἐκδοθέντα μετὰ προλόγου ὑπὸ Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως, μετάφρασις *Γ. Δεστούνη* 1892. κ′) *Ἔκδοσις τῶν Βυζαντίνων ἱστορικῶν Δεξίππου, Ὀλυμπιοδώρου, Μάλχου, Πατρικίου, Μενάνδρου, Κανδίδου, Νώνου, Θεοφάνους* κλ. οὓς μετέφρασε μὲν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Σπυρίδων καταλιπὼν τὸ ἔργον ἀνέκδοτον, ἐπέρανε δ' ὁ υἱὸς καὶ ἐπλούτισε διὰ σημειώσεων. κα′) *Ἔκδοσις τῆς ὑπὸ Σπυρίδωνος Δεστούνη γενομένης μεταφράσεως, τῆς Ἱστορίας τοῦ πολέμου τῶν Ῥωμαίων πρὸς τοὺς Πέρσας, Βανδάλους καὶ Γότθους, τοῦ Προκοπίου Καισαρέως*, ἔτει 1876. κβ′) *Βιβλιοκρισίαι*,

γείου τῆς Παιδείας, τῆς ἱστορικῆς καὶ ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας Ὀδησσοῦ, τῆς ῥωσσικῆς γεωγραφικῆς ἑταιρείας καὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς ἀρχαιολογικῆς τοιαύτης.

[1] Σάθα Ν. Φ. 735.

[2] Ἐν περιοδικῷ τοῦ ὑπουργείου Παιδείας 1886 σελ. 349—375 ἴδε Μαν. Γεδεών. Ἀναγραφὴ συγγραφῶν καὶ ἐκδόσεων εἰκοσιπενταετίας. Ἐν Κων)πόλει 1896 σελ. 40.

[3] Δελτ. Ἱστορ. Ἐθνολ. Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος Α. 558.

[4] Ἐν Bull. de l' Accademie imp. des sciences de St. Petersbourg 1859.

ἄρθρα πολιτικά, πραγματεῖαι φιλολογικαὶ καὶ ἱστορικαὶ περὶ Ἑλλάδος πλεῖσται ἐν περιοδικοῖς καὶ ἐφημερίσιν[1]. Ἡ οἰκογένεια *Δεστούνη* ἀγνώστου καταγωγῆς, πολύκλαδος δ' ἐν τῇ νήσῳ, ἐξαιρέτως ἐν Ἄσσῳ, εἶνε ἀριστοκρατικὴ κατὰ τὸ σῳζόμενον δίπλωμα τοῦ 1802. Ἄξιοι μνείας εἰσὶ καὶ οἱ ἐξ αὐτῆς ἄνδρες α') ***Γεώργιος Δεστούνης***, υἱὸς Παύλου Παναγῆ, ἰατρὸς καὶ πολιτικός. Διετέλεσε γερουσιαστὴς Κεφαλληνίας ἐπὶ Ἑπτανήσου πολιτείας, περὶ τῶν πολιτικῶν ἀρετῶν καὶ ἐκδουλεύσεων τοῦ ὁποίου, λαμπρὸν ἀπαφῆκεν αὐτῷ πιστοποιητικὸν ὁ πρόεδρος τῆς Γερουσίας Σπυρ. Θεοτόκης τῷ 1800[2]. Τῷ ***Γεωργίῳ Δεστούνῃ*** καὶ τοῖς συναδέλφοις αὐτοῦ καὶ διαπρεπέσι πολίταις Δημ. Πινιατόρῳ, Μαρ. Ἰγγλέσῃ, Ἰωάν. Τσουλάτῃ καὶ Γερ. Καμπίτσῃ, ἀνετέθη ὑπὸ τῆς νήσου Κεφαλληνίας ἡ προσφορὰ τιμητικοῦ μεταλλίου τῷ ναυάρχῳ Θεοδ. Οὐζακὼφ ἁρμοστῇ ἐν Ἑπτανήσῳ[3]. β') ***Ἰωάννης Δεστούνης***. Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἐγκατασταθεὶς ἐν Ῥωσσίᾳ μεγαλέμπορος, φιλόπατρις καὶ εὐσεβέστατος ἀνήρ. Ἰδίαις δαπάναις ἐσπούδασε τὸν Σπυρίδωνα ἀνεψιὸν αὐτοῦ ἐξ ἀδελφοῦ καὶ τὸν Κωνσταντῖνον ἰατρόν. Ἐν Ῥωσσίᾳ διωρίσθη Σύμβουλος τοῦ Κράτους καὶ διετέλεσε ἀπὸ τοῦ 1802 γενικὸς πρόξενος τῆς Ἰονίου πολιτείας, ἀναφέρεται δ' ὅτι εἰσήνεγκεν ἱκανὰ ποσὰ ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τῆς πατρίδος τὸ 1821[4].

ΔΕΣΤΟΥΝΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ. Υἱὸς Γεωργίου ἰατροῦ καὶ ἐπαγγελματίου ἐπὶ Ἐνετῶν καὶ Σταματίνας Βανδώρου πατὴρ τοῦ προβιογραφηθέντος, γεννηθεὶς ἐν Ἄσσῳ τὸ 1782. Νεώτατος τὸ 1795 ἐστάλη εἰς Μόσχαν, δαπάναις τοῦ κράτους πιθανῶς ἐκπαιδευθεὶς[5], συμμαθητὴς γενόμενος τῶν μετέπειτα ἐξόχων ἀνδρῶν Δάσκωφ, Μπλούδωρ καὶ Μπρον-

[1] Πληροφορίας καὶ ἔγγραφα περὶ Δεστουνῶν μοὶ παρέσχον ὁ ἐν Ὀδησσῷ πρωθιερεὺς κ. Α. Πεφάντης, ὁ ἐν Πετρουπόλει λόγιος κ. βαρῶνος Γερ. Ἰγγλέσης καὶ ὁ ἐν Κεφαλληνίᾳ ἰατρὸς κ. Νικόλαος Δεστούνης, ἐφ' ᾧ καὶ ἐκφράζομεν τούτοις τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν.

[2] Πρακτ. τοῦ Conclave 1799 Δεκεμβρ. 10.

[3] Ἴδε. Παράρτημα Γ'.

[4] Οἰκογ. Δεστούνη ἀπαντῶμεν τὸ 1788 καὶ ἐν Χρυσῇ βίβλῳ Βονίτσης.

[5] Τὸ Ῥωσσικὸν Ἀνακτοβούλιον δι' ἐγγράφου του ἀπὸ 5 Αὐγούστου 1805, ἐνετείλατο τῷ ἐν Ἑπτανήσῳ τότε τῆς Ῥωσσίας πληρεξουσίῳ κόμητι Δ. Μοτσενίγῳ, νὰ ἐκλέξῃ δέκα ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων νέους, γόνους οἴκων παθόντων κατὰ τὰς ἀνωμάλους περιστάσεις τῶν χρόνων ἐκείνων ἐκεῖ, καὶ ἀποστείλῃ διὰ

τζέσκο, μεθ' ὧν συνεδέθη μέχρι τέλους τοῦ βίου δι' ἀκραιφνοῦς ἀγάπης καὶ ἀμοιβαίας ἐκτιμήσεως. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀπαρεσκόμενος τὸ κρατοῦν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ πνεῦμα κατὰ τὰ πολυτάραχα ἐκεῖνα ἔτη, ἐξελέξατο τὴν Μόσχαν διὰ τὴν τοῦ υἱοῦ του σπουδήν· ἐκεῖ ὁ νέος ὑπότροφος διατελέσας ἄριστα ἐπαιδεύθη ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Τουργένιεφ, ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν διατρανώσας θερμὴν εἰς τὰ γράμματα κλίσιν καὶ ἐν τῇ διανύσει τῶν ἐκεῖ μαθημάτων πολλῶν τυχὼν ἀριστείων καὶ βραβείων. Ὁ *Δεστούνης* ἀναφέρεται, ὅτι πολλοὺς ὤτρυνεν εἰς μελέτας καὶ βίον ἐργασίας καὶ σεμνότητος· εἷς μάλιστα τῶν διὰ τῶν συμβουλῶν καὶ τοῦ παραδείγματος αὐτοῦ προοδευσάντων καὶ διακριθέντων εἶτα νέων ἐκδοὺς μετὰ τριάκοντα ἔτη ἔργον τι, ἐμνήσατο τοῦ παλαιοῦ του φίλου διὰ τῶν ἑξῆς λέξεων· ***Νεανία μου Ἕλλην, προστάτα μου καὶ ὑψηλῆς σοφίας διδάσκαλε.*** Ἀπὸ τοῦ 1802 ἀνέλαβε δημοσίας ὑπηρεσίας διορισθεὶς τὸ πρῶτον ὑπάλληλος εἰς τὸ ἀρχειοφυλακεῖον τοῦ Συλλόγου τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων ἀπὸ τότε δ' ἤρξατο δημοσιεύων πονήματα καὶ δὴ τὴν ***Οἰκονομίαν τῆς ζωῆς, ἤτοι σύνοψιν ἠθικῆς*** ἐκ τῆς ῥωσσικῆς. Ἐν Μόσχᾳ 1802, ὅπερ ἔργον ἀφιέρωσε τῷ Φρειδ. Λούζῃ ἐκδοθὲν διὰ δαπάνης τῶν Ζωσιμαδῶν καὶ τὴν ***Ἠθικὴν τῶν παίδων*** τοῦ Κάμπε, λαβὼν ὡς ἀφετηρίαν τῶν πρώτων του τούτων ἔργων τοὺς στίχους·

Reveille toi mortel, deviens utile au monde
Lors de l' indifference ou languiessent tes jours
Le temps fuit. Hâte toi demain la nuit profonde
T' engloutit pour toujours.

πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν ὁποίων συνεμορφώθη καθ' ἅπαντα τὸν βίον ὁ φερέπονος καὶ χρηστότατος ἀνήρ. Ἀπὸ τοῦ 1818 διετέλεσε πρόξενος

δημοσίου πλοίου εἰς Πετρούπολιν, ἵνα ἐκεῖ ἀνατραφῶσι δαπάναις τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου Α' ἐν τῇ σχολῇ τῶν δοκίμων (corps de cadet). Ἡ ἀπόφασις τῆς αὐλῆς ἐν πολλοῖς ὀφείλεται εἰς τὰς συστάσεις αὐτοῦ τοῦ Μοτσενίγου καὶ διὰ θερμοτάτων τότε ἐφωδιάσθησαν συστατικῶν οἱ νέοι, πρὸς τὸν De-Budberg ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τοὺς ἐκεῖ πρεσβευτὰς τῆς Ἑπτανήσου Ναράντζην καὶ Βαττάλιαν. Ἐκ Κεφαλληνίας γνωρίζομεν σταλέντα ἕνα Δεστούνην ἴσως συγγενῆ τοῦ Σπυρίδωνος εὑρισκομένου ἀπὸ τοῦ 1795 εἰς Μόσχαν, τὸν Μιχ. Ὀρφανόν, καὶ τὸν Γεράσ. Ἠλ. Χωραφᾶν μὴ εὐαρεστηθέντα νὰ μεταβῇ διὰ ξηρᾶς, ὡς ἐκ τοῦ τότε ἀποκλεισμοῦ τῶν Δαρδανελίων. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα ἔχει ὁ ἐν Ληξουρίῳ ἀξιότιμος κ. Πέτρος Χωραφᾶς.

εἰς διαφόρους πόλεις, ἐν Σμύρνῃ δὲ τοιοῦτος διατελῶν τὸ 1821, ἐπροστάτευσε λίαν τοὺς Ἕλληνας, ὧν οἱ πλείονες Ἑπτανήσιοι, κατὰ τὰς ἐκεῖ ἀπειληθείσας σφαγὰς ὑπὸ τῶν ἅμα τῇ ἐκρήξει τῆς Ἐπαναστάσεως ἐκμανέντων Ὀθωμανῶν, σώσας μετὰ προφανοῦς κινδύνου τῆςζωῆς αὐτοῦ καὶ τῆς πυρπολήσεως τοῦ προξενείου πολλοὺς χριστιανοὺς ὑπὸ τὴν ῥωσσικὴν σημαίαν καταφυγόντας, τοῦ ἐκεῖ Ἄγγλου προξένου Βέριν ἀρνηθέντος συνδρομήν! Ἐρεύνης μάλιστα γενομένης καὶ εἰς πλοῖον προσφύγων, μεγάλη ἐπηκολούθησεν ἡ διάστασις μεταξὺ τῶν ἐκεῖ προξένων, ὁ δὲ *Δεστούνης* καταδιωκόμενος ἐσώθη εἰς πλοῖον καὶ ἀναθεὶς τὰ τοῦ προξενείου του εἰς τὸν πρόξενον τῆς Γαλλίας, ἔφυγεν εἰς Κύθηρα καὶ μετὰ ἑπτάμηνον ἐκεῖθεν εἰς Ἐνετίαν διατελῶν ὑπὸ τὴν δυσμένειαν τῶν Ἄγγλων καὶ Αὐστριακῶν, ἐπιδοθεὶς δ' ἐκεῖ αὖθις ἐπί τινα καιρὸν εἰς τὰς προσφιλεῖς του μελέτας [1], καὶ μετὰ τὸ 1826 ἐπανελθὼν εἰς Πετρούπολιν, ὅπου ὁριστικῶς ἐγκατέστη. Ὁ ἀνὴρ ἦτο φιλεργότατος καὶ ἐρευνητικώτατος καὶ συνέτεινε λίαν νὰ ὑποθάλπῃ ἐκεῖ τὸ φιλελληνικὸν αἴσθημα καὶ καθιστᾷ γνωστὴν τὴν δρᾶσιν τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος. Τοῦ πολυγράφου συμπολίτου γινώσκονται τὰ ἔργα· α') Μετάφρασις ἐκ τῆς Ῥωσσικῆς *τῶν Παραλλήλων βίων τοῦ Πλουτάρχου*. Ὁ δεινὸς θεολόγος καὶ φιλόπατρις Στούρζας συστήσας θερμῶς εἰς τὸν τότε καγκελλάριον τῆς αὐτοκρατορίας κόμητα Ῥομαντζὼφ τὸν μεταφραστήν, παρέσχε τούτῳ ἀφορμὴν καὶ θάρρος νὰ ὑποβάλλῃ τὸ χειρόγραφον εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, ὅπερ αἰτησάμενον τὴν γνωμοδότησιν τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ καὶ περιωνύμου πλουταρχιστοῦ Μαρτίνωφ ἀπεφάσισε τὴν ἔκδοσιν, ἥτις ὅμως ἐγένετο τὸ 1818 ὑπουργοῦντος τοῦ Καποδιστρίου, ὅστις ἀπὸ τοῦ 1816 εἶχεν ὑποβάλλει αἴτησιν εἰς τὸν αὐτοκράτορα περὶ τῆς δαπάνῃ τῆς Κυβερνήσεως ἐκδόσεως, ἥτις οὕτω καὶ ἐγένετο εἰς τόμους ΙΓ' ὧν οἱ μὲν ἓξ πρῶτοι μόνον ἐξεδόθησαν ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν τοῦ μεταφραστοῦ, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπεκρίθησαν διά τινα λάθη καὶ ἐλλείψεις. Εἰς τὸν *Δεστούνην* τὸ ἀνακτοβούλιον πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν πολυετῶν του μόχθων καὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἔργου τούτου ἐχορήγησεν ἐκτεταμένας γαίας καὶ δέκα χιλιάδας ῥουβλίων [2]. β')

[1] Χιώτου. Ἱστορία Ἰονίου Κράτους Α. 367.—Ὁ ἀνὴρ ἦτο καὶ μέλος τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας.

[1] Βρετοῦ Παπαδ. Β'. σελ. 260 Κατ' Οἰκονόμον (ἐν βίῳ Ἀλεξ. Στούρζα.

Σάλπισμα πολεμιστήριον τοῦ Κοραῆ. Μετάφρ. εἰς τὴν ῥωσσικήν. Ἐν Πετρουπόλει 1807. γ΄) ***Ἱστορία τῆς εἰς Μόσχαν*** τῷ 1812 ἐκστρατείας τῶν Γάλλων γαλλιστί, ἐν Μόσχᾳ 1813 ἀνωνύμως[1]. δ΄) ***Ἐγχειρίδιον τοῦ Ὀρθοδόξου Χριστιανοῦ*** ὑπὸ Ε. Στούρζα[2] μετάφρασις ἐκ τοῦ γαλλικοῦ εἰς τὸ ῥωσσικὸν 1849 καὶ δευτέρα ἔκδοσις ε΄) ***Ἱστορία τῆς Βενετίας καὶ τοπογραφικὴ αὐτῆς περιγραφή***. ϛ΄) ***Μετάφρασις τοῦ*** Nuovo Galateo ***τοῦ*** M. Gioja. Τὰ δύο τελευταῖα ἔργα ἀνέκδοτα μείναντα, ἐφιλοπόνει ὁ ἀνὴρ κατὰ τὴν ἀπὸ 1822 - 1826 διατριβήν του ἐν Ἑνετίᾳ. ζ΄) ***Λεξικὸν Ἑλληνορωσσικὸν*** ἀνέκδοτον, ἐντολῇ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας. η΄) Ἐπιστασίᾳ αὐτοῦ ἐξεδόθη ἑλληνιστὶ τὸ 1805 ἐν Μόσχᾳ καὶ ἡ μετάφρασις τοῦ ἔργου τοῦ Ὀλλανδοῦ Gravesande, Introductio ad philosophiam metaphysicam et logicam ὑπὸ Εὐγ. Βουλγάρεως. θ΄) Μετάφρασις ***τῆς Ἑξαβίβλου τοῦ Ἀρμενοπούλου*** ἀπὸ τῆς ἐν Ἑνετίᾳ ἐκδόσεως τοῦ 1766, μετὰ πολλῶν διορθώσεων τῇ βάσει ἀρχαιοτάτου κειμένου σωζομένου ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ βιβλιοθήκῃ Πετρουπόλεως, ἐκδοθεῖσα τὸ 1831 ὑπὸ τῆς Γερουσίας[3]. ι΄) Ἀπὸ τοῦ 1838 ἐντολῇ τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν, ἐπὶ τριετίαν κατέγινεν εἰς μεταφράσεις βυζαντίνων συγγραφέων περὶ τὴν βυζαντιακὴν φιλολογίαν καὶ ἱστορίαν ἀσχοληθεὶς ἰδιαιτέρως ἐπὶ πολλὰ ἔτη. Ἐκ τῆς ἐν Βόννῃ ἐκδόσεως τοῦ Niebuhr, (Corpus scriptorum historiae byzantinae) μετέφρασε τὰ σωθέντα ἀποσπάσματα τῶν Δεξίππου, Μάλχου, Μενάνδρου, Ὀλυμπιοδώρου, Πρίσκου καὶ ἄλλων πρὸς δὲ τὴν ἱστορίαν τοῦ Προκοπίου καὶ τὴν τοῦ Ἀγαθία, ἀλλ᾽ αἱ μεταφράσεις αὗται εἰ καὶ ἐγκριθεῖσαι ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας, δὲν ἐδημοσιεύθησαν ὑπ᾽ αὐτοῦ ἀλλὰ μετέπειτα ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του Γαβριὴλ ὡς ἐρρήθη. ια΄) ***Περὶ τῆς ῥωμαϊκῆς πρεσβείας παρὰ τῷ Ἀττίλα*** 1842[4]. ιβ΄) ***περὶ τῶν***

Ἀθήνησι. 1855 σελ. 53) οἱ Παράλληλοι βίοι ἐξεδόθησαν τὸ 1816 ἐν Πετρουπόλει

[1] Αὐτόθι 170, καὶ Λόγιος Ἑρμῆς ἐν Βιέννῃ 1818 σελ. 574.

[2] Κατ᾽ Οἰκονόμον ἐν βίῳ Στούρζα, ἡ μετάφρασις ἐξεδόθη τὸ 1829 καὶ τὸ 1844.

[3] Παράδοξον, λέγει συγγραφεύς τις, πῶς ἡ μετάφρασις αὕτη δὲν ἀναφέρεται ἐν τῇ Ῥωσσικῇ βιβλιογραφίᾳ εἰ καὶ χρησιμεύει ὡς ὁδηγὸς διὰ τοὺς ἐν Βασσαραβίᾳ. (Ἴδ. Παλαιολόγου βιογρ. ἐν περιοδικῷ ἀρχαιολ. Ἑταιρείας Ὀδησσοῦ.

[4] Ἐν ἐφημερ. ὑπουργ. Δημ. Ἐκπαιδ. ἐν Πετρουπόλει 1842, ἀριθ. 2.

βυζαντίνων ἱστοριογράφων ἐν σχέσει πρὸς τὴν ῥωσσικὴν ἱστορίαν[1] ιγ') *περὶ τῶν προσκτήσεων τῶν γενομένων ὑπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς καὶ ἰδίᾳ τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας, διὰ τῶν συγγραμμάτων τῆς ἀρχαίας Ἀνατολῆς*. Τὸ ἔργον τοῦτο ἔγραψεν ἐπ' ἀφορμῇ τῆς ἐνάρξεως τῆς τὸ 1845 ἐκδόσεως τῶν ἀπὸ τῆς Σανσκριτικῆς μεταφράσεων τοῦ Δημ. Γαλανοῦ ἀφ' ὧν καὶ μετέφρασεν εἰς τὸ ῥωσσικὸν τὰς *ἠθικὰς ἐννοίας* τοῦ φιλοσόφου Σαναξῆ. ιδ') Καθ' ἃ γνώστης τῶν ναυτικῶν νόμων ἠσχολήθη καὶ εἰς ἔργον ὄντως ἀντάξιον τῆς νομομαθείας καὶ φιλοπονίας αὐτοῦ, ἤτοι εἰς τὸ *Ναυτικὸν δίκαιον τῆς Εὐρώπης*, κύριον σκοπὸν προτιθέμενος νὰ συντάξῃ ῥωσσιστὶ ὁδηγὸν πρὸς γνῶσιν τῶν σπουδαιοτέρων ζητημάτων, οἷα τὰ περὶ τῆς ἐλευθέρας ἢ μὴ ναυτιλίας, περὶ οὐδετερότητος, περὶ ναυτικῆς λείας κλ. ἐν τῇ ἐκπονήσει τῆς συγγραφῆς ἀκολουθήσας τοὺς Vattel, Heineccius, Mably, Azuni, Zampredi, Hübner. Τὸ ἔργον ὑπεβλήθη περατωθὲν ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ διασήμου Μ. Μ. Σπεράνσκη, ὅστις λίαν ἐπήνεσεν αὐτό· περὶ τῆς ἀξίας δ' αὐτοῦ καὶ τοῦ συγγραφέως, διαλαμβάνει ἐν μακρῷ ἡ ἔκθεσις τῆς κρίσεως ὅταν τὸ σύγγραμμα ὑπεβλήθη τὸ 1841 καὶ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας[2]. Τὸ Ὑπουργεῖον συνέστησε τῷ συγγραφεῖ ὅπως ἐν ἰδιαιτέρῳ τοῦ συγγράμματος κεφαλαίῳ διαλάβῃ περὶ τῆς ἱστορίας τῶν διαφόρων διεθνῶν συνθηκῶν, ἢ ἂν τοῦτο ἦτο ἐπίπονον καὶ δυσχερές, νὰ περιλάβῃ τὰ κείμενα τούτων προτάσσων περιληπτικῶς τὰς ἀφορμὰς καὶ τοὺς λόγους τῆς συνομολογήσεως· ἀλλ' ἡ ἀνάπτυξις τῶν ζητημάτων τούτων θὰ προσέδιδεν εἰς τὸ ἔργον ἱστορικὴν μορφήν, δὲν εἶνε δ' ἄλλως καὶ εὐχερὲς καὶ μάλιστα ἐπὶ παρῳχημένων ἐποχῶν νὰ καθορίζηται ἐπακριβῶς ἡ πολιτικὴ σημασία καὶ ἡ ἀρχικὴ ἀφορμὴ συνθήκης τινος. Ὁ συγγραφεὺς ἐργαζόμενος οὕτως ἤθελεν ἐξέλθει τῶν προδιαγεγραμμένων ὁρίων καὶ τοῦ ὃν προετίθετο σκοποῦ δοξάζων, ἂν μὴ καὶ ἐκ μετριοφροσύνης ὅτι ἐργασία τοιαύτη ἀπῄτει ἄνδρα εἰδικώτερον τὰ τοιαῦτα· ἐντεῦθεν τὸ ἔργον εἰς τὸ ὁποῖον τόσα κατέτριψεν ἔτη ἔμεινεν ἀδημοσίευτον, ἐξ αὐτοῦ δ' ἐδημοσιεύθη μόνον τὸ κεφάλαιον, *Ἔκθεσις ἰδεῶν τῶν διαφόρων ἐθνῶν περὶ ἐξουσίας καὶ κυριότητος ἐπὶ τῶν θαλασσῶν*[3]. Ὁ

[1] Αὐτόθι. ἀριθ. 4.
[2] Ἴδ. ταύτην ἐν βιογραφίᾳ Δεστούνη ὑπὸ Παλαιολόγου ἔνθ' ἀνωτέρω.
[3] Ἐν Ἐφημερίδι Ὑπουργείου Παιδείας 1846 βιβλ. Ε' καὶ ς'.

Δεστούνης εἰ καὶ ἦτο τόσον ἀφωσιωμένος εἰς τὰς μελέτας, διήνυσεν ἐξίσου μετὰ ζήλου καὶ τιμιότητος καὶ τὸ στάδιον τῶν δημοσίων ὑπουργημάτων. Διατελέσας ἀπὸ τοῦ 1835 πρῶτος διερμηνεὺς ἐν τῷ Ἀσιατικῷ τμήματι τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου, τὸ 1842 προεβιβάσθη εἰς ἐν ἐνεργείᾳ Σύμβουλον τῆς Ἐπικρατείας. Ἐτιμᾶτο διὰ πολλῶν παρασήμων ῥωσσικῶν καὶ ξένων, ἦτο δὲ μέλος πολλῶν συλλόγων καὶ ἑταιρειῶν, ὡς τῆς τῶν ἐραστῶν τῆς Ῥωσσικῆς Φιλολογίας, τῆς Αὐτοκρατορικῆς φιλανθρωπικῆς, τῆς ἐν Ἀθήναις ἀρχαιολογικῆς, τῆς ἄλλοτε ἐν ταύτῃ τῇ πόλει τῶν ὡραίων τεχνῶν καὶ τῆς ἐν Ὀδησσῷ ἱστορικῆς καὶ ἀρχαιολογικῆς. Φιλάρχαιος λίαν ὅσον καὶ ἀφειδὴς συνέλεξεν οὐκ ὀλίγα ἀρχαιολογικὰ ἀντικείμενα, ἀξιόλογον δὲ συλλογὴν ἀναγλύφων ἐπιταφίων πλακῶν, ἀγγείων κλ. ἣν κατήρτησεν ἐν Σμύρνῃ, ἐδωρήσατο τὸ 1841 εἰς τὸ μουσεῖον τῆς Ὀδησσοῦ. Ὁ ἀείμνηστος συμπολίτης περιβαλλόμενος ὑπὸ τῆς γενικῆς ἐκτιμήσεως, ἀπέθανεν ἐν Πετρουπόλει τὸν Ἰούνιον τοῦ 1848 [1]. Ἡ εἰκὼν τοῦ ἀνδρὸς σῴζεται ἐν Ἀργοστολίῳ παρὰ τῷ κ. Ν. Δεστούνῃ ἰατρῷ.

ΔΕΤΟΝΤΗΣ. Ἀναφέρεται ὡς ἐπιφανὴς ἐκ Κεφαλληνίας ζωγράφος κατὰ τὸν μεσαίωνα [2]. Ἡ οἰκογένεια δὲν σῴζεται ἐν τῇ νήσῳ.

ΔΗΜΗΣΙΑΝΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ [3]. Ἐκ Σβορωνάτων τῆς Λειβαθοῦς γεννηθεὶς μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1570 - 1580. Σπουδάσας ἐν τῷ Ἑλληνομουσείῳ τῆς Ῥώμης ἀπὸ τοῦ 1588, εἶνε καὶ οὗτος ἐκ τῶν ἀπαρνησαμένων τὸ ὀρθόδοξον δόγμα ἑλληνοπαίδων [4]. Μαθητεύων ἔτι ἔγραψε

[1] Ἴδ. Παλαιολόγου βιογραφίαν τοῦ ἀνδρὸς ῥωσσιστί, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τινα τῶν περὶ Ἄσσου καί τινα ἱστορικὰ τῆς νήσου εἰσὶν ἀνακριβῆ.

[2] Natalis Comes. Mythologie. Venice. 1551. L. VII 16. Ζερβοῦ. Ἀρχαιολ. λείψανα Κεφαλληνίας. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1861. σελ. 73.

[3] Ἀπαντᾷ καὶ Δαμησιᾶνος καὶ Δαμησιανός.

[4] Ἡ σχολὴ αὕτη ἱδρύθη ὑπὸ τοῦ πάπα Λέοντος Ι' τὸ 1513, ἀνιδρύθη δ' ἐπὶ Γρηγορίου VII τῷ 1581. Crusius Turcogr. 94. Μουστοξύδου. Ἑλληνομν. Πολλοὶ τρόφιμοι τῆς σχολῆς ἀπέστησαν τῆς Ὀρθοδοξίας ἔχθιστοι ταύτῃ γενόμενοι. Σοφὸς ἀνὴρ γράφει περὶ τούτων ὅτι «ὡς ἀπὸ δουρείου ἵππου ἐκρυέντες ἐξεμάνησαν κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν» Σοφοκλ. Οἰκονόμου. Περὶ Φραγγίσκου Κόκκου 19. Ὁ καθολικὸς ἀρχιερεὺς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου Βαλτάσαρ Ῥεμονδίνης (1736 - 1777), ὑπέβαλε τὸ 1767 μακρὰν ἔκθεσιν πρὸς τὸν ἐν Ῥώμῃ προϊστάμενον τῆς Προπαγάνδας, αἰτησάμενον παρ' ἐκείνου πληροφορίας περὶ τῶν ἐν τῇ παροικίᾳ αὐτοῦ θρησκευτικῶν φρονημάτων καὶ ἐξαιρέτως περὶ

κατὰ Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ τοῦ γνωστοῦ τῆς Ἐφέσου ποιμένος καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας σθεναροῦ προμάχου, συμφρονῶν καὶ τοῖς γνωστοῖς ἕλλησι παπολάτραις Ματθ. Κόκκῳ καὶ Ἰ. Καρυοφύλλῳ[1]. Ἐδίδαξε τριετίαν (1596-1599) ἐν τῷ εἰρημένῳ σχολείῳ, προσδὲ ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ἐν Ζακύνθῳ, ἐν Παταβίῳ δ' εἶτα φοιτήσας ἔτυχε διπλώματος φιλοσοφίας. Ἦτο θεολόγος κράτιστος, φιλόλογος, τ' ἀστρονομικὰ ἐγκρατής, καὶ ποιητής. Λέγεται τέρας εὐφυΐας καὶ γνώσεων, ἑλληνομαθέστατος, μεγάλης πνεύματος ἑτοιμότητος, μνήμης ἀπεράντου, στωμυλίας ἀγαστῆς, καὶ χάριτος λόγων. Διὰ τὰ χαρίσματα αὐτοῦ ταῦτα, ἀνεξάλειπτον ἀφῆκεν ἐν Ῥώμῃ τὴν ἐντύπωσιν τῆς φωτεινῆς αὐτοῦ ἐμφανίσεως. Ἦτο μέλος τῆς Ἑταιρείας τῶν Λυγκῶν ἐν Ῥώμῃ καὶ συνεργάτης καὶ φίλος τοῦ Γαλιλαίου. Διὰ τὴν σοφίαν αὐτοῦ ἐτιμᾶτο τὰ μάλα ὑπὸ τῶν διασήμων ἀνδρῶν Servini, Frey, Fabri, Columba καὶ τῶν καρδιναλίων F. Sforzi οὗ διετέλεσε καὶ βιβλιοθηκάριος καὶ O. Bandini, οὗτινος τῇ συστάσει εἰσήχθη εἰς τὴν αὐλὴν τῶν δουκῶν τῆς Μαντούης καὶ τῆς Φλωρεντίας, οἵτινες καὶ σύμβουλον εἶχον αὐτὸν καὶ εἰς δυσχερεῖς ὑποθέσεις μετ' ἄλλων κρατῶν, διώρισαν διπλωματικὸν αὐτῶν ἀντιπρόσωπον. Ἡ ἐν Ζακύνθῳ διδασκαλία αὐτοῦ ὑπῆρξε σκανδάλων πάροχος· ὑπερμαχῶν τῶν δογμάτων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ μετερχόμενος τὸν προσηλυτιστὴν ἐξεδιώχθη ἐκεῖθεν, οὐδ' εἰς Κεφαλληνίαν τολμήσας νὰ καταφύγῃ, τοῦ ἐν Ζακύνθῳ τὰς διατριβὰς ποιουμένου Γαβριὴλ τοῦ Φιλαδελφείας, ἐξεγείραντος τοὺς ὀρθοδόξους τῶν κατοίκων τῆς νήσου κατ' αὐτοῦ. Ἐκεῖθεν κρύφα ἀπάρας εἰς Ῥώμην καὶ μετ' οὐ πολὺ εἰς Παρισίους φθάς, ἀπέθανεν ἐν τῇ τελευταίᾳ πόλει ἓν ἔτος μετὰ τὴν ἐκεῖ ἄφιξίν του. Ὁ φίλος αὐτοῦ καὶ λόγιος Ἀθηναῖος Λεονάρδος Φιλαρᾶς ἔγραψε τὸ ἑξῆς ἐπιτάφιον τῷ ἀνδρί.

Κλεινὸς Ἰωάννης Ἑλλήνιδος εὖχος ἀρούρης
πουλὺν ἐν Αὐσονίῃ τελέσας χρόνον αἰὲν ἀμύμων

τῆς εἰς τὸν παπισμὸν σταθερότητος τῶν ἐν Ῥώμῃ ἀποσκιρτησάντων τῆς ὀρθοδοξίας Κεφαλλήνων καὶ Ζακυνθίων. Ἴδε τὴν ἔκθεσιν ἐν Χιώτου VI. 71. Μεταξὺ τῶν μεταβαλόντων τὸ δόγμα κατηρίθμει καὶ τοὺς Κεφαλλῆνας Φιοραβ. Κρασᾶν, Νικ. Μεταξᾶν, Στεφ. Χοϊδᾶν, Βικτ. Καρύδην, Ἱερών. Τυπάλδον καὶ Ζ. Περιστιάνον.

[1] Ν. Κεραμέως. Ἀντέγκλημα παρὰ Ζαβείρᾳ. Ἔκδ. Κρέμου 1872, 263.

ἐνθάδε κεῖται χθαμαλὴ κόνις, ἧς ἀπὸ πάτρης
τηλέθι Πιερίδων τόσσον φάος· ὅς ποτε κείνων
πρήξεις αἰνεσίῃσι κατὰ χθόνα ῥέξεν ἀπείρους
γλώττη, χειρί, νόῳ τε κλέος Δαναοῖσιν ἀέξων
τοῦ ῥα χοροστασίης ψυχῆς μέρος ἄφθιτον ἦσι
δέκτο πόλος γαίης πολυφέρτερον. Ἀλλὰ σὺ πάτρα
φεῦ τριτάλαινα, πόθεν πάλιν ἕξεις ἀστέρα τοῖον;

Ὁ *Δημησιᾶνος* ἔγραψεν ἐγκώμιον εἰς *Ἐρυθραῖον*, ἐπίσης *Λόγους ἐκκλησιαστικούς*, ἐν οἷς καὶ *Ἐγκώμιον εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου* τὸ 1597, ἔτι καὶ πολλὰ ποιήματα Λατινικὰ καὶ Ἑλληνικά. ἐν οἷς εἶνε γνωστά, μακρὸν *ἐπίγραμμα εἰς Βαπτιστὴν Πόρταν*, τὰ εἰς *Κλαύδιον Ποντεανὸν* καὶ *Στεφ. Κλαβήριον*, καὶ τὸ ποίημα *εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν* οὗ ἡ ἀρχὴ

Μικκοῦ Χριστιδίοιο γενέθλιον ἦμαρ ἀείδω [1].

Οἱ *Δημησιᾶνοι* ἐνεγράφησαν ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 - 1604 [2]. Εὑρίσκομεν κλάδον καὶ ἐν Ληξουρίῳ ἀρχομένου τοῦ ιη΄ αἰῶνος, ὑπάρχει δὲ καὶ χωρίον *Δημησιανᾶτα* ἐν δήμῳ Προννων. Ἡ οἰκογένεια κατήγετο ἐν Λακεδαίμονος καὶ αὐτὸς δὲ ὁ βιογραφηθεὶς ἔν τινι ποιήματί του καλεῖ ἑαυτὸν Λακεδαιμόνιον· κατ' ἄλλους ὁ Ἰωάννης κατήγετο ἐκ Ζακύνθου γέννημα ὅμως ὢν Κεφαλληνίας [3].

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. Τὸν ἐμπειρότατον τοῦτον Κεφαλλῆνα ναυτικὸν ἀπαντῶμεν κατὰ τοὺς ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τὸ 527 ἐναντίον τῶν τε Βανδήλων εἰς Λιβύην καὶ κατὰ τῶν Γότθων ἐν Ἰταλίᾳ τὸ 541 ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Βελισάριον πολέμους. Διὰ τ' ἀνδραγαθήματα αὐτοῦ καὶ τὰς ἐκδουλεύσεις ἃς παρέσχε, διωρίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπίτρο-

[1] Ὁ Δημητρακόπουλος ἐν Ἐπικρίσει τῆς Ν. Φιλ. τοῦ Σάθα, συνεβούλευσε τοῦτον ν' ἀπαλείψῃ τὴν βιογραφίαν τοῦ γραικολατίνου Δημησιάνου ὡς οὐδὲν γράψαντος, ἀλλ' ὁ Σάθας ἀπήντησε τὰ δέοντα περὶ τῆς σοφίας καὶ τῶν ἔργων τοῦ ἀνδρός. Ἴδ. Κλειοῦς Τεργέστης 1872, ἀρ. 579, ἔνθα Ἐπικρίσεως ἔλεγχος.

[2] Ἴδε περὶ Δημησιάνου πολλὰ παρὰ Legrand, Bibl. hell. du XVII siècle 53 - 54, 142, 474 κλ.

[3] Ὁ Pignatorre. Ἔνθ. ἀνωτ. II, 237, λέγει ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἐσῴζοντό τινες ἀπόγονοι τοῦ διδασκάλου ἀμόρφωτοι ἀγρόται, μόλις τηροῦντες τὴν παράδοσιν τῆς ὑπάρξεώς του.

πος αὐτοῦ ἐν Νεαπόλει, ἀλλ' ἡ μετέπειτα ἱστορία αὐτοῦ δὲν προσέθηκε νέας δάφνας εἰς τὸ μέτωπόν του. Ὅταν Τωτίλας Δ' ὁ βασιλεὺς τῶν Γότθων ἐπολιόρκει τὴν Νεάπολιν, ὁ *Δημήτριος* ἐξ ὑπερβάλλοντος βεβαίως ζήλου, ὑπῆρξεν οὐ μὴν προκλητικώτατος καὶ ἀθυρόγλωσσος κατὰ τοῦ Τωτίλα, ἀλλ' ἀπεφάσισε νὰ περαιωθῇ διὰ λέμβου πρὸς τὸν καταφθάνοντα αὐτοκρατορικὸν στόλον, ἵνα προτρέψῃ τὸν ἀρχηγὸν τούτου Δημήτριον εἰς ἀπόβασιν διαβεβαιῶν τὴν νίκην, ἀφοῦ τοῦ σχεδίου κατέστησε κοινωνὸν καὶ τὸν διοικητὴν τῆς πόλεως Κόνωνα τυχὼν καὶ τῆς τούτου συναινέσεως· ἀλλ' ὁ Τωτίλας ἐνήμερος ὢν τῆς ἀνεπαρκείας τῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων, ἐπέπεσε κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἅμ' ἀποβιβασθέντων, διεσκορπίσας τὸν στρατὸν καὶ τὸν στόλον, καὶ πλείστους αἰχμαλωτίσας, μάτην ἀναμείναντος τοῦ ἀρχηγοῦ τὴν αἰτηθεῖσαν συνδρομὴν ἀπὸ τῶν λιμένων τῆς Ῥώμης, διότι οἱ λαοὶ ἐκεῖνοι πολλὰ ὑπὸ τῶν Γότθων παθόντες, ἐφοβοῦντο νὰ στείλωσιν ἐπικουρίας εἰς τὴν βυζαντιακὴν στρατιάν. Μεταξὺ τῶν ζωγρηθέντων ἦτο καὶ ὁ ἡμέτερος παλαιὸς συμπολίτης ὅστις ὡς ἀντίποινον τῆς ἀσυνέτου αὐτοῦ πολιτείας καὶ τῶν κατὰ τοῦ Τωτίλα ὕβρεων, ἠκρωτηριάσθη ὑπὸ τούτου οἰκτρῶς, ἀφεθεὶς νὰ ζήσῃ ἐν ἀθλιότητι[1].

ΔΙΑΚΡΟΥΣΗΣ ΑΚΑΚΙΟΣ. Ἱερομόναχος κατὰ κόσμον *Ἄνθιμος*, λόγιος τῆς ιζ' ἑκατονταετηρίδος, σπουδάσας ἐν τῷ Φλαγγινιανῷ φροντιστηρίῳ. Ἐξέδωκε τὰ ἑξῆς· α') *Νέον παράδεισον*, ἐν Ἑνετίᾳ. 1664· β') *Κυριακοδρόμιον* αὐτ. μετὰ προλόγου καὶ διορθώσεων· ἀμφότερα ἔργα τοῦ *Ἀγαπίου Λάνδου* ἐκδοθέντα αὖθις μετὰ θάνατον αὐτοῦ· γ') *Ἑρμηνείαν τῶν Ἕνδεκα ἑωθινῶν Εὐαγγελίων* τοῦ Γρηγορίου Ταυρομενίας. Μετάφρ. εἰς τὴν ἁπλοελληνικήν· δ') *Ἐκλογάς*, ἐν Ἑνετίᾳ. 1700. Εἶνε τοῦτο συλλογὴ πεζῶν καὶ ἐμμέτρων ἔργων, οἷα *αἱ εὐχαὶ τῆς μεταλήψεως* στιχουργηθεῖσαι, *εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα καὶ τὴν μεγάλην Παρασκευὴν καὶ εἰς τὸν Χριστόν*. ε') *Ἀκολουθίαν τοῦ ἁγ. Νικολάου τοῦ νέου ὁσιομάρτυρος τοῦ ἐν Βουνίοις ἀσκήσαντος*[2]. ς') *Βίον Ἰωάννου τοῦ ἐλεή-*

[1] Προκόπιος. Περὶ Γοτθικοῦ πολέμου. Ἔκδ. Βόννης II. 303, 22. Le Beau Hist. de Bas. Emp. XII, L. 46, c. 43. Χοϊδᾶ, Ἀνέκδ. Ἱστορ. τῆς Κεφαλληνίας 52, 53. Κωστῆ Λοβέρδου, Ἱστορ. Κεφαλλ. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1888, σελ. 85.

[2] Αὕτη ἐξεδόθη καὶ τὸ 1791 διασκευασθεῖσα ὑπὸ Ἰωσὴφ ἐκ Φουρνᾶ τῶν Ἀγράφων. Ἴδε Βρετοῦ, Νεολ. Φιλ. Α'. 117.

μονος. Μετάφρ. εἰς τὴν ἁπλῆν ἀνέκδοτος[1]. ζ') *Βιβλίον ὡραιότατον περιέχον στίχους πολιτικοὺς κατὰ πολλὰ ψυχωφελεῖς εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, εἰς τὴν μακαρίαν Τριάδα, εἰς τὸν μάταιον κόσμον, εἰς τὴν Δευτέραν παρουσίαν καὶ ἕτερα διάφορα πρὸς ψυχικὴν ὠφέλειαν χρήζοντα*. Ἐνετίῃσι ᾳχνθ'. η') *Ἔμμετρον ἐπιστολὴν πρὸς Λεονάρδον Φιλαρᾶν Ἀθηναῖον*. θ') *Διήγησιν περὶ τοῦ Κρητικοῦ πολέμου*. Ἐκδόσεις δύο τὸ ᾳχξδ' καὶ τὸ ᾳχοθ' ἐν Ἐνετίᾳ. Τὸ ἔργον τοῦτο θεωρεῖται κατώτερον τῶν Α. Σκληροῦ καὶ Μ. Τζάννε Μπουνιαλῆ Κρητῶν ἐκδοθέντων ποιημάτων περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου[2]. Ἄγνωστον πότε καὶ ποῦ ἀπέθανεν ὁ ἀνήρ. Οἱ *Διακροῦσαι* συμπεριελήφθησαν ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ μεταξὺ τοῦ 1593 καὶ 1604 ἀναγνωρισθέντες καὶ τὸ 1802 ὡς εὐγενεῖς, κλάδος δ' αὐτῶν εὕρηται καὶ ἐν Ζακύνθῳ[3].

ΔΙΞΩΝ. Ἄγγλος διδάσκαλος μετὰ τῆς λογίας αὐτοῦ συζύγου κατὰ τὸ ἀπὸ 1830-1835 χρονικὸν διάστημα διευθύνοντες ἀδείᾳ τῆς Ἰονίου Κυβερνήσεως, σχολὴν οἰκοτρόφων κορασίων ἐν τῇ παλαιᾷ γυναικείᾳ μονῇ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου εἰς Μηλαπιδιάν, ὅπου ἐφοίτησαν καὶ ἀνετράφησαν κατὰ τὰ νέα τότε παιδαγωγικὰ συστήματα κόραι τῶν καλλιτέρων τῆς νήσου οἴκων.

ΔΡΑΚΟΝΤΑΕΙΔΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Ἀρχιμανδρίτης ἐξ Ἀργοστολίου, γεννηθεὶς τὸ 1791 καὶ θανὼν τὸ 1873 αὐτόθι. Διετέλεσεν ἡγούμενος καὶ προστάτης τῶν μονῶν ἁγίου Ἀνδρέου Μηλαπιδιᾶς καὶ Διός, ἃς διερρύθμισεν, ἐκαλλώπισε καὶ κατέστησεν ἀντάξια τοῦ σκοποῦ θρησκευτικὰ καταγώγια. Μετὰ τῶν Εὐσεβίου Πανᾶ ἱερέως καὶ Κοσμᾶ Φλαμιάτου συνέπραξε πολλάκις πρὸς σκοποὺς θρησκευτικοὺς καὶ φιλανθρωπικούς, τὸ 1824 μάλιστα ὅτε φοβερὰ σιτοδεία ἐμάστιζε τὴν νῆσον, ἐνήργησαν συλλογὴν γενναίων συνδρομῶν ὑπὲρ τῶν δυστυχούντων. Αὐτοδίδακτος ἀλλὰ πολλὰς μελέτας ποιησάμενος εἰς πατέρας καὶ ὑμνογράφους τῆς ἐκκλησίας, ἔγραψε *τροπάρια* τινα καὶ *ὕμνους* μὴ ἐλέγχοντα μὲν πρωτοτυπίαν καὶ φαντασίαν, ἀλλὰ κάλλιστα συνηρμολο-

[1] Ἴδ. Βιογρ. Ἱεροθέου Ἀββατίου ἐν σημ.

[2] Rangabé. Hist. de la litt. greq. mod. I. Paris. Σάθα, Τουρκ. Ἑλλάς, ἐν Ἀθήναις 1869, σ. 222 καὶ Παραρτ. Ν. Φιλ. 410. Χιώτου VI. 397. Βρετοῦ ἔνθ. ἀνωτ. 27. Ζαβείρα. Ἑλλ. θέατρον, ἔκδ. Κρέμου 130. καὶ Π. Λάμπρου. Κατ. σπαν. βιβλίων, ἐν Ἀθήναις 1864, σ. 11.

[3] Περὶ Διακρούση, ἴδ. καὶ Legrand, ἔνθ. ἀνωτ. 114.

γημένα καὶ ἠρανισμένα[1] ἐπίσης καὶ *τυπικά* τινων ἀκολουθιῶν ἐν τῇ νήσῳ ἐθιζομένων, οἷα καὶ ἡ μετὰ τὰς Ὥρας τῆς Μ. Παρασκευῆς τελουμένη ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἱερέων τῆς *ἐκθέσεως τοῦ ἁγίου ἄρτου*, λειψάνου καὶ τούτου πολλῶν θρησκευτικῶν ἐθίμων καὶ τελετῶν, εἰσαχθέντων ἐπὶ Ἑνετοκρατίας, ὁσημέραι ὅμως ἐκλειπόντων. Περὶ τοῦ ἀνδρός, ἅτε ἐρρωμένως ἀντιταχθέντος κατά τινων μέτρων τῆς Ἰονίου Κυβερνήσεως, ἀφορώντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἑπτανήσου, τὰ ἑξῆς ἄξια σημασίας, γράφει σύγχρονος αὐτῷ συγγραφεύς, ἐξ ὧν γνωστὰ καθίστανται καὶ τὰ τότε συνταράσσοντα τὰς νήσους θρησκευτικὰ ζητήματα. Questo sacerdote di un finissimo criterio, di una politica profonda, di un'anima grande, di uua generosita rarissima, quantunque non versato nelle scienze, fu per molti anni ministro di Monsignore Partenio, metropolita di Cefalonia. Finche si attrovo in quest' impiego, suffragato da altri virtuosi e dotti Cefaleni, s'appose con coraggio, con prudenza e con costanza agli attentati del Governo contro la religione, per quanto gli era possibile. Questa società di gelanti Cefaloni attraversavano molti progetti midiciali del Governo, e si mostrarono in tutto e per tutto degni difensori della nostra religione, e degni successori dei nostri santi Padri, e preservarono to Stato Jonio da mille persecuzioni e vessazioni peggiori contro la Chiesa ortodossa[2].

ΔΡΑΚΟΝΤΗΝΟΣ ΦΡΑΓΓΙΣΚΟΣ. Ποιητὴς ζῶν τὸ 1675[3].

ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ. Υἱὸς Καρόλου καὶ Θεώνης Καλαμογδάρτου γεννηθεὶς ἐν Πάτραις τὸ 1834, ὅπου καὶ διήνυσε τὰς γυμνασιακὰς σπουδάς, γενόμενος εἶτα διδάκτωρ τῆς ἰατρικῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου. Ἀπὸ τοῦ 1862 ἐτράπη τὸ διπλωματικὸν στάδιον ὑπηρετήσας ἐν Βάρνῃ καὶ Ἀδριανουπόλει ὡς πρόξενος τῆς Ἑλλάδος, ἐν Κωνσταντινουπόλει ὡς διερμηνεὺς τῆς ἑλληνικῆς πρεσβείας καὶ ἐν Κρήτῃ καὶ Φιλιππουπόλει ὡς Γενικὸς πρόξενος· κατηγορηθεὶς ὅμως ὅτι ὑπεκίνησεν ἐν Κρήτῃ τὸ κατὰ τοῦ διοικητοῦ Φω-

[1] Σῴζονται παρὰ τῷ ἐγγόνῳ αὐτοῦ κ. Παν. Βεργωτῇ ἐν Ἀργοστολίῳ.

[2] Lettera d'un anonimo Settinsulare, scritta ed inviata all'onorevolissimo Lord Nugent. Parigi. 1839, σελ. 224.

[3] Ἀντ. Μηλιαράκη. Οἰκ. Μαμωνᾶ. Ἐν Ἀθήναις 1902, σ. 60.

τιάδου ψήφισμα τοῦ Κοινοβουλίου, ἀπελύθη κατ' ἀπαίτησιν τῆς Πύλης. Ἀπὸ τοῦ 1895 διετέλεσε Νομάρχης ἐν Λακωνίᾳ, Φθιωτιδοφωκίδι, Εὐβοίᾳ καὶ Ζακύνθῳ, ἀφεὶς πανταχοῦ ἐντυπώσεις φιλονόμου, δραστηρίου καὶ ἀνεξαρτήτου ἐπαγγελματίου, ἐφ' οἷς καὶ διὰ παρασήμων ἐτιμήθη ἑλληνικῶν, πρὸς τοῖς ἄλλοις τοιούτοις ἀπονεμηθεῖσιν αὐτῷ ὑπὸ ξένων κυβερνήσεων κατὰ τὴν διπλωματικὴν αὐτοῦ ὑπηρεσίαν. Μέλος τῶν ἐν Βάρνῃ καὶ Ἀδριανουπόλει συλλόγων συνέτεινε δι' ὁμιλιῶν, δημοσιευθεισῶν πραγματειῶν, καὶ ἐνεργείας, εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ ἐκεῖ ἐθνικοῦ φρονήματος καὶ τῆς πρὸς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἀγάπης. Ἐκ τῶν πραγματειῶν τοῦ εὐπαιδεύτου ἀνδρός, αἱ μᾶλλον ἄξιαι λόγου, εἶνε ἡ ***περὶ χοροῦ παρ' ἀρχαίοις***[1], τὸ ***θρησκευτικὸν ἐνύπνιον***[2] καὶ ἡ ***περὶ ὠφελείας τῶν φιλολογικῶν συλλόγων***[3]. Δημοσιογραφῶν μετέφρασε καὶ πλεῖστα περισπούδαστα ἄρθρα περὶ τοῦ μεταξὺ Ἰαπωνίας καὶ Κίνας πολέμου δημοσιεύσας αὐτὰ εἰς τὴν ***Ἀκρόπολιν***· ἐπίσης καὶ τὸ περιώνυμον ἔργον τοῦ Φρήμαν The Turks in Europe τὸ 1882, ὅπερ ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς μετηνέχθη καὶ εἰς τὴν βουλγαρικήν. Ὑπηρετήσας καὶ ὡς ὑγειονομικὸς ἰατρὸς τριετίαν ἐν Συρίᾳ καὶ Μακεδονίᾳ ἔσχεν ἀφορμὴν νὰ περιηγηθῇ τὰ μέρη ταῦτα καὶ τὴν Θράκην καὶ Ἤπειρον, ὅπου ἀντιληφθεὶς τὰ ἐκεῖ πράγματα καὶ μελετήσας τὴν τοπογραφίαν καὶ τὰ ἐθνολογικὰ ζητήματα, μακρὰν ὑπέβαλεν ἔκθεσιν περὶ τούτων εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν. Τανῦν ὁ ἀνὴρ ἀποσυρθεὶς εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον, ἐπεδόθη αὖθις εἰς τὰς προσφιλεῖς του ἱστορικοπολιτικὰς μελέτας.

ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Υἱὸς Παναγῆ ἐκ Πυλάρου, γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1828. Νεαρώτατος ἀπολυθεὶς τοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ Λυκείου, ἐπεδόθη εἰς σπουδὴν γλωσσῶν, εἰσαχθεὶς δ' εἰς τὴν ἀστυνομικὴν ὑπηρεσίαν, ἀνῆλθεν ὅλα τὰ στάδια ἀπὸ ἁπλοῦ γραφέως μέχρι διευθυντοῦ ἐν Λευκάδι. Μετὰ τὴν ἕνωσιν τῆς Ἑπτανήσου, ἰσχύοντος ἔτι μέχρι τῆς ἀφομοιώσεως τοῦ ἐπὶ προστασίας ἀστυνομικοῦ νόμου, διωρίσθη διευθυντὴς καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἔνθα εἰς κρισίμους ἡμέρας τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, ἀνέπτυξε δεξιότητα καὶ δρα-

[1] Ἐδημοσιεύθη ἐν Πανδώρᾳ 1870.
[2] Ἴδ. περιοδ. Βύρων 1871.
[3] Ἴδ. Νεολόγον Κωνσταντινουπόλεως 1871.

στηριότητα πολλήν, κατορθώσας τὴν εἰρήνευσιν τῶν πνευμάτων καὶ τὴν παγίωσιν τῆς τάξεως, εἰ καί τινες ἐμέμψαντο αὐτοῦ ὡς χρησαμένου παρανόμοις καὶ ἀντισυνταγματικοῖς τισι μέτροις, ἐκεῖθεν δὲ μετετέθη εἰς Κέρκυραν. Τὸ 1866 διωρίσθη Νομάρχης Κυκλάδων ὅτε συνέβη τὸ γνωστὸν ἐν Σύρῳ διπλωματικὸν ἐπεισόδιον. Τὸ ἀτμόπλοιον *Ἕνωσις* καταδιωχθὲν ἐπὶ Κρητικῆς ἐπαναστάσεως ὑπὸ τῶν Τουρκικῶν πλοίων ὡς ἀποβιβάσαν ἐν τῇ νήσῳ τροφὰς καὶ πολεμεφόδια καὶ διαφυγὸν τὴν ἐν ἀνοικτῷ πελάγει καταδίωξιν, κατέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα Σύρου. Ὁ ναύαρχος Χόβαρτ πασᾶς τὰ μένεα πνέων διέταξεν αὐθαιρέτως τὸν ἀποκλεισμὸν τοῦ λιμένος, ἀπαιτήσας παρὰ τοῦ Νομάρχου τὴν τοῦ εἰρημένου πλοίου παράδοσιν καὶ ἀπειλῶν ἐν ἀρνήσει βομβαρδισμὸν τῆς πόλεως μετὰ εἰκοσιτετράωρον προθεσμίαν. Ὁ *Δρακόπουλος* ἐπέδειξεν ὡς γνωστὸν τότε πολλὴν τὴν σύνεσιν ἅμα καὶ τὸ θάρρος ἀξιοπρεπῶς προκαλέσας, ἐναντίον μάλιστα τῶν γνωμῶν τῆς δειλιασάσης κυβερνήσεως Βούλγαρη διαταξάσης τὴν παράδοσιν τοῦ σκάφους, τὴν παρέμβασιν τῶν προξένων τῶν μεγάλων δυνάμεων, ἀφοῦ πρότερον ἀπήντα τῷ Χόβαρτ μετ' ἐκπληττούσης τόλμης ἀλλὰ καὶ ἁβρότητος σύναμα ὅτι ἕκαστος τῶν διαφερομένων δύναται νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἑαυτοῦ καθῆκον, ἐκεῖνος μὲν βομβαρδίζων τὴν πόλιν, ὁ δὲ Νομάρχης προστατεύων τὸ ὑπὸ ἑλληνικὴν σημαίαν σκάφος, ἀποροῦντος τοῦ ναυάρχου περὶ τοῦ πρακτέου. Ἡ Σῦρος τότε ἐσώθη ἀπὸ μεγάλου κινδύνου, ἐφ' ᾧ εὐγνωμονοῦντες οἱ κάτοικοι τῷ *Δρακοπούλῳ*, ἐδωρήσαντο τούτῳ πολύτιμον ὡρολόγιον φέρον τὴν ἐπιγραφὴν *ἡ Σῦρος εὐγνωμονοῦσα*. Ἐκεῖθεν μετετέθη τὸ 1871 εἰς Πάτρας καὶ τὸ ἑπόμενον ἔτος εἰς Ἀθήνας ἔνθα διετέλεσε τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1875. Τὸ 1883 διατρίβων ἐν Νεαπόλει ἐκλήθη ὑπὸ πολλῶν συνδημοτῶν του ἵνα ἀγωνισθῇ κατ' ἰσχυροῦ ἀντιπάλου ὡς ὑποψήφιος δήμαρχος Κρανίων, ὅτε καὶ ἐξελέχθη τοιοῦτος, διατελέσας ἐπὶ δύο συνεχεῖς περιόδους. Ὀργῶν ἵνα φανῇ χρήσιμος τοῖς συνδημόταις αὐτοῦ, ἐπελάβετο τῆς τακτοποιήσεως τῶν οἰκονομικῶν τοῦ δήμου καὶ ἐχρησιμοποίησε διὰ νόμου ὃν προὐκάλεσε, λιμενικὰ κεφάλαια εἰς ἔργα δημοτικά, δι' ὧν ἐνόμιζεν ἐν πεποιθήσει ὅτι θὰ προῆγε τὰ οἰκονομικὰ τοῦ δήμου καὶ θὰ συνετέλει εἰς τὴν ἐξυγίανσιν καὶ τὸν ἐξωραϊσμόν τῆς πόλεως καὶ πλήρωσιν σπουδαίων ἀναγκῶν αὐτῆς. Ἠγόρασε τότε οἰκίας καὶ οἰκόπεδα, κατεσκεύασε πλατείας καὶ κήπους, ὡς τὴν νοτίως τῶν δικαστηρίων πλα-

τεῖαν, καὶ τὸν τοῦ δημοτικοῦ ὡρολογίου κῆπον, ἤγειρε ζωοστάσια, σφαγεῖα καὶ κτίρια βαναύσων τεχνῶν ἐν Κουτάβῳ, ἤνοιξε νέας ὁδοὺς διὰ ῥυμοτομιῶν εἰς τὰς ἄνω συνοικίας, καὶ ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἐν Κουτάβῳ ὑδραγωγείου [1]. Ὁ ἀνὴρ ὁμολογητέον, εἶχε τόσην ἀγάπην πρὸς τὸν τόπον καὶ τηλικοῦτον ἐν τῷ καθήκοντι ζῆλον, ὥστε πολλάκις ἐπεσκότιζον ταῦτα τὴν ἀσφαλῆ ἐκτίμησιν τῶν περιστάσεων, ἐντεῦθεν δ' ἔσπευδεν ἐνίοτε εἰς μέτρα ἀτελέσφορα καὶ δυσανάλογα τοῦ τόπου, διὰ τοῦτο τινὰ τῶν ἔργων του καὶ μέτρων του δὲν ἐφάνησαν ἐκ τῶν ὑστέρων συντελεστικὰ τοῦ σκοποῦ ὃν ἐπεδίωκε, πολλοῦ χρήματος δαπανηθέντος ἀνωφελῶς· ὁπωσδήποτε ὅμως ἡ διαχείρισις αὐτοῦ ὑπῆρξε τιμία, ἡ πρόθεσις ἁγνὴ καὶ ἡ πρὸς τὸ καθῆκον ἀφοσίωσις ἐξαιρετική. Τὸ 1892 πρωθυπουργοῦντςς τοῦ Κωνσταντοπούλου, διωρίσθη αὖθις Νομάρχης Ἀττικῆς, ἔνθα πολλὰ ὑπὲρ τῶν δήμων τοῦ νομοῦ εἰργάσθη, καὶ εἰς πολλὰ χρήσιμα καὶ ἐξωραϊστικὰ ἔργα ἔν τε τῇ πρωτευούσῃ καὶ Πειραιεῖ ἔδειξε ζῆλον, καλαισθησίαν καὶ σκοπιμότητα. Ὡς Νομάρχης, συνετέλεσε λίαν ὑπὲρ τῆς προόδου καὶ λυσιτελεστέρας λειτουργίας τῆς Σχολῆς τῶν ἀπόρων παίδων διατελῶν καὶ ἐπίτιμον ἅμα μέλος τοῦ *Παρνασσοῦ*. Ὁ *Δρακόπουλος* ἐν τῇ νομαρχιακῇ διοικήσει του ταύτῃ ἦτο τύπος δραστηρίου καὶ τιμίου ὑπαλλήλου. Καὶ κατηγορεῖτο μὲν ὑπό τινων, ὡς ὑπεράγαν ἀφοσιωμένος τῇ αὐλῇ, καὶ ὡς συμπράξας εἰς ἔκτροπα μέτρα κυβερνήσεών τινων, ἀλλ' οἱ ἀμερολήπτως καὶ ἀπαθῶς κρίνοντες τὰ πράγματα. πᾶν ἄλλο ἔβλεπον ἢ τυφλὴν καὶ ἔνοχον ὑπακοὴν εἰς ἀνωτέρας βουλήσεις, ἐπείθοντο δὲ μᾶλλον ὅτι ὁ ἀνὴρ ἔπραττεν ἐκ πεποιθήσεως καὶ ἐξ ἰδέας καθήκοντος. Ὡς ἄτομον δὲ ὁ ἡμέτερος συμπολίτης εἷλκε τὴν ἀγάπην πάντων διὰ τῆς προσηνείας, τῆς ἀξιοπρεπείας καὶ τῆς λεπτότητος τοῦ ἤθους, τῆς καλαισθησίας καὶ φιλοκαλίας, ἀλλὰ πρὸ πάντων τῆς ἐμφύτου καλοκαγαθίας καὶ προθυμίας εἰς τὸ νὰ καθιστᾷ ἑαυτὸν ὠφέλιμον ἐν τοῖς ὁρίοις τοῦ καθήκοντος. Ὁ *Δρακόπουλος* ἐτιμᾶτο διὰ πολλῶν ἑλληνικῶν καὶ ξένων παρασήμων. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τῇ 13 Ἰανουαρίου 1894, ἀντάξιον τῷ ἀνδρὶ λόγον ἐπικήδειον ἐκφωνήσαντος τοῦ συμπολίτου ἡμῶνκαθηγητοῦ κ. Ι. Μεσολωρᾶ.

[1] Τὸ ὑδραγωγεῖον ἐπερατώθη ἐπὶ τῆς δημαρχίας Σπ. Ῥ. Λουκάτου (1895—1903).

ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΡΟΛΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ἀργοστολίῳ. Νεανίσκος ἐγένετο ὑπάλληλος ἐν Πάτραις καὶ εἶτα γραμματεὺς τοῦ ἐκεῖ Ἀγγλικοῦ προξενείου. Ἅμα τῃ ἐκρήξει τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἱεροῦ ἀγῶνος, ἔδραμε καὶ οὗτος μετ' ἄλλων καταταγεὶς εἰς τὸ ὑπὸ Κ. Μεταξᾶν σῶμα τῶν Κεφαλλήνων, πολεμήσας εἰς διαφόρους μάχας καὶ ἀνδραγαθήσας κυρίως ἐν Κρήτῃ τὸ 1825. Στρατολογήσας διακοσίους τριάκοντα τέσσαρας ὁπλίτας ἀπὸ τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος καὶ μετενεγκὼν τούτους εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Παλαιῶν Πατρῶν, ἐδαπάνησεν ἐξ ἰδίων 19.126 γρόσια. Τιμητικώτατα ἀπεφῆκεν αὐτῷ πιστοποιητικὰ ἡ ἐν Ἄργει ἐπιτροπὴ τῇ 2 Ἰουνίου 1824, ἐτιμήθη δὲ καὶ διὰ τοῦ ἀριστείου τοῦ ἀγῶνος καὶ ἄλλων διασήμων, προαχθεὶς καὶ εἰς συνταγματάρχην τῆς ἐνεργοῦ φάλαγγος. Ἕνεκα τῶν ἐκδουλεύσεων αὐτοῦ καὶ τῆς πρὸς τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν ἀγάπης καὶ ἐκδουλεύσεών του, ἡ ἐκεῖ Δημογεροντία τῇ 19 Ἰανουαρίου 1829 λόγῳ εὐγνωμοσύνης ἐνέγραψεν αὐτὸν πολίτην Πατρῶν[1]. Ἄγνωστον ποῦ καὶ πότε ἀπέθανεν ὁ ἀνήρ.

[1] Τὰ ἔγγραφα τοῦ ἀγωνιστοῦ τούτου κατέχει ὁ υἱὸς αὐτοῦ κ. Ἀριστομένης. Κατὰ ταῦτα δὲ ὑπῆρξε καὶ ἄλλος Α. Δρακόπουλος ἀγωνιστής, συνεργασθεὶς μετὰ τοῦ Καρόλου.

E

ΕΠΙΦΑΝΗΣ (ἢ **ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ**) ὁ Καρποκράτους Ἀλεξανδρέως γνωστικοῦ φιλοσόφου τῆς β' μ. Χ. ἑκατ. καὶ μητρὸς Ἀλεξάνδρας ἐκ Κεφαλληνίας, ἀλλὰ κατ' ἄλλον συγγραφέα, πατρὸς Κεφαλλῆνος καὶ μητρὸς Ἀλεξανδρινῆς. Ἀνῆκε καὶ οὗτος εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν Γνωστικῶν. Νεαρὸς ἔτι τόσης σοφίας ἦτο κάτοχος καὶ τόσην δξύνοιαν καὶ κρίσιν κατέδειξεν, ὥστε καὶ ἀπεθεώθη ἐν Σάμῃ, ἔνθα καὶ ναὸς πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἠγέρθη καὶ βωμοὶ καὶ τεμένη μουσείων κατὰ δὲ νουμηνίαν ασυνιόντες εἰς τὸ ἱερὸν οἱ Κεφαλλῆνες, γενέθλιον ἀποθέωσιν » ἔθυον ἐν σπονδαῖς καὶ ᾄσμασιν». Πότε ἤρξατο κηρησσόμενος ὁ χριστιανισμὸς ἐν τῇ νήσῳ δὲν δυνάμεθα ἀκριβῶς νὰ προσδιορίσωμεν, ὑπάρχει ὅμως πιθανότης ὅτι τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων ὅτε ἐπὶ αὐτοκράτορος Κλαυδίου (41 - 45 μ. Χ.), ἤρξατο διαδιδόμενον τὸ νέον θρήσκευμα εἰς πολλὰ τῆς Ἑλλάδος μέρη διὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου κυρίως· τὰ περὶ ***Ἐπιφάνους*** ὅμως ἱστορούμενα δίδουσί πως ἀφορμὴν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἐπὶ πολὺν χρόνον ἡ καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ διάδοσις δὲν ἦτο ταχεῖα καὶ ἀπρόσκοπτος, ἀνδρῶν σοφῶν καὶ τῶν πατρίων ζηλωτῶν ἀντιτασσομένων σθεναρῶς κατὰ τῶν νέων ἰδεῶν καὶ δὴ θεοποιουμένων ἕνεκα τούτου. Ὁ ***Ἐπιφάνης*** (ἢ ***Ἐπιφάνιος***) ἑπόμενος τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ συμπληρώσας αὐτήν, μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐπρέσβευεν ὅτι ἡ αἰδὼς παρὰ ταῖς γυναιξί, ἦτο προσβολὴ κατὰ τοῦ θείου καὶ ἐδέχετο τὴν κοινογαμίαν, λέγεται δὲ καὶ συγράμματα καταλιπών[1].

ΕΥΑΓΡΟΣ. Περὶ τούτου ἀγόμεθα νὰ γράψωμεν οὐχὶ βεβαίως ἵν' ἀντεπεξέλθωμεν κατὰ τῆς κρατησάσης πλέον γνώμης ὅτι τὰ ὑπὸ

[1] Ἐπιφάνιος, ἐκδ. Κολωνίας 1682, φ. 211. Κλήμ. Στρωμ. L. 6. III. 428. Bercastel Stor. del Christianesimo v. I. p. 316. Baronius. Annales Ecclesiastici V. ii ἔτος 128 μ. Pignatorre, Memorie II. σελ. 3. Περὶ τῆς αἱρέσεως τῶν Γνωστικῶν ἔπιθι. M. Matter. Hist. critique du Gnosticisme. 1842. Paris. vol. 3. Σ. Λάμπρου, Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος Γ'. σ. 257. καὶ C. Lombroso e G. Terrero. La donna delinquente, la prostituta e la donna normale. Torino. Roma 1894, σ. 240 ed. sec.

τούτου δημοσιευθέντα ἦσαν μῦθοι, ἀλλ' ἁπλῶς ἵνα μεταδώσωμεν τοῖς νεωτέροις καὶ μέλλουσι συμπολίταις τὰ περὶ ζητήματος ἱκανῶς σκανδαλίσαντος τοὺς λογίους, καὶ οὕτινος αἱ λεπτομέρειαι δὲν εἶνε τοῖς πολλοῖς γνωσταί. Τὸ 1851 ὁ Σιμωνίδης ἀνὴρ ἱκανῆς μορφώσεως ἄλλως, ἐδημοσίευσεν ἐν Ἀθήναις βιβλιάριον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *Κεφαλληνιακά, ἤτοι αἱ τέσσαρες πρὸς ταῖς εἴκοσι τῶν Ἐθνικῶν βίβλοι, ἃς Εὔλυρος ὁ Κεφαλλήν, ὁ τοῦ Ἑρμολάου καὶ Ἐλπινίκης ἔγραψε τῷ πεντακισχιλίῳ καὶ ἑνὶ πρὸς τοὺς τριάκοντα τῆς τοῦ παντὸς δημιουργίας*. Περὶ τοῦ *Εὐλύρου* τούτου, ὁ αὐτὸς Σιμωνίδης ἐν ἄλλῳ αὐτοῦ δημοσιεύματι[1] ἔγραφεν, ὅτι καὶ Νικηφόρος Δαίδαλος ὁ Κερκυραῖος ἐβιογράφησεν αὐτόν, διασώσας μάλιστα καὶ τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ *Ἐθνικά*. Κατὰ τὸν μνησθέντα βιογράφον καὶ ὅσα ὁ Σιμωνίδης γράφει ἐν Προλόγῳ τῶν *Κεφαλληνιακῶν*, ὁ Εὔλυρος ἦτο γένους ἐπιφανοῦς καὶ πάσης παιδαίας ἔμπλεως, μαθητὴς γενόμενος τῆς ἐν Σύμῃ Ἀπολλωνιάδος σχολῆς, διακούσας ἐν ἐκείνῃ Θεοδοσίου τοῦ Συμαίου, καὶ ὅτι ἐτιμήθη διὰ δωρεῶν αὐτοκρατορικῶν, μετὰ δὲ περιήγησιν ἐπὶ τρεῖς καὶ εἴκοσιν ἐνιαυτούς, ἐπανέκαμψεν εἰς Κεφαλληνίαν, ὅπου συνέγραψε τ' *Ἀνθρώπινα* εἰς βιβλία δύο, ἀποθανὼν ὀκτὼ πρὸς τοῖς ἐννενήκοντα ἄγων ἔτη τὸ 484 μ. χ. Ἀποσπάσματα ἐκ τῶν *Ἐθνικῶν* μὲν τὰ εἰς τὴν Κεφαλληνίαν ἀφορῶντα καὶ γραφέντα τῷ 423, ἐκ τῶν *Ἀνθρωπίνων* δὲ τὰ *Νομικά*, ἤτοι τὰ τῆς νομοθεσίας τῆς νήσου γραφέντα τῷ 472, περιέχονται ἐν τοῖς *Κεφαλληνιακοῖς* τοῦ Σιμωνίδου ὅστις μάλιστα, πλὴν ἄλλων σοφῶν καὶ ἕτερον παλαιὸν Κεφαλλῆνα γεωγράφον καὶ ἱστορικὸν ἤχθη νὰ γνωρίσῃ ἡμῖν παρ' Εὐλύρῳ ἀπαντῶντα, τὸν *Ἑλλάδιον* ἐκ τῆς πόλεως *Ταφιούσης*[2] συγγράψαντα *Ἑλληνικὰ* τὰ μετὰ τὰ Τρωϊκά, ὅπερ χειρόγραφον ἀνεῦρε καὶ τοῦτο σὺν τοῖς ἄλλοις, ὡς ἔλεγεν, ἐν Ἁγίῳ Ὄρει. Τὰ δημοσιεύματα τοῦ Σιμωνίδου ἤγειραν κατ' ἀρχὰς πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν λογίων, ἡ ἑλληνικὴ δὲ καὶ ἡ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος δημοσιογραφία καὶ ἔγκριτοι φιλόλογοι ἠσχολήθησαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος· ὑπῆρξαν μάλιστα γερμανοὶ καὶ ἄγγλοι, καὶ μέχρι τοῦδε

[1] Συμαΐς. Ἀθήνησι. 1849 σ. 178.

[2] Ἡ πόλις αὕτη, κειμένη ἴσως ὅπου τανῦν ἡ μονὴ Ταφιοῦ ἐν Πάλῃ, ἐσῴζετο ἔτι ἐπὶ τῶν χρόνων Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου. Ἴδε ἐκδ. Westermann ἐν Λειψίᾳ.

ἔτι τινες μὴ δυσπιστήσαντες περὶ τὴν γνησιότητα τῶν χειρογράφων, ἀλλ' ἡ βαρυσήμαντος ἀπόφανσις τοῦ κλεινοῦ Α. Μουστοξύδου [1], ἡ μακρὰ ἀνασκευὴ τοῦ πολλοῦ Α. Ῥαγκαβῆ διὰ κριτικωτάτης ἀναλύσεως ἐπεξελθόντος, καθὼς καὶ τὸ κῦρος τῆς γνώμης τοῦ Σ. Κουμανούδη, ἀπέδειξαν τὸν Σιμωνίδην δόλιον μυθοπλάστην, ἄγευστον γλώσσης καὶ ἱστορίας, οἰκτρῶς ἐντεῦθεν καταπεσόντα ἐν τῇ κοινῇ ἐκτιμήσει μεθ' ὅλην τὴν ἐν πρώτῃ ἐντυπώσει καταπλήσσουσαν εὐρυμάθειαν, ἀρχαιογνωσίαν καὶ γνῶσιν τῆς τοπογραφίας τῆς νήσου, πρὸ τῶν πορισμάτων καὶ τοῦ φωτὸς τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης καὶ τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας [2]. Ὁ Σιμωνίδης ἐγένετο ἕνεκα τούτου καὶ ἀντικείμενον ποινικῆς καταδιώξεως ἀφοῦ ἀπεκαλύφθη ὁ δόλος ἐν Γερμανίᾳ διὰ τοῦ τότε ἐκεῖ σπουδάζοντος Ἀλ. Λυκούργου τοῦ εἶτα ἀρχιεπισκόπου Σύρου καὶ Τήνου [3].

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ. Ἄγνωστον ἂν ἦτο Κεφαλλὴν ἢ οὔ, ἀπαντᾷ ὅμως διδάσκων τὰ ἑλληνικὰ ἐν Κεφαλληνίᾳ κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ ιη' αἰῶνος. Ἐκ τῶν παρ' αὐτῷ μαθητευσάντων αὐτόθι, ἀναφέρεται καὶ ὁ περιφανὴς Μακάριος Νοταρᾶς (1731 - 1805) μητροπολίτης Κορίνθου, ὅστις τὸ 1769 αὖθις κατέφυγεν εἰς Κεφαλληνίαν καθῃρημένος τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος [4].

---

[1] Ἐν Πανδώρας Α'. 263.

[2] Αὐτόθι 551, 565 καὶ Β' 595, 846.

[3] Ἴδ. ἱκανὰς λεπτομερείας περὶ τοῦ ζητήματος, ἐν Ἑλληνικοῖς Χειρογράφοις, πραγματείᾳ τοῦ καθηγ. κ. Σπ. Λάμπρου διαλαμβάνοντος περὶ τοῦ ἁγιορειτικοῦ Κώδικος τοῦ Ἑρμᾶ. Ἐν Ἑστίας Ἀθηνῶν 405. 1893.

[4] Σάθα. Ν. Φ. 586.

Z

ΖΕΡΒΟΣ ΙΑΚΩΒΑΤΟΣ ΗΛΙΑΣ. Ἐγεννήθη ἐν Γριζάταις Σάμης τῇ 27 Ὀκτωβρίου 1814 υἱὸς Ἀναστασίου καὶ Ἀσημίνης Π. Ζερβοῦ[1]. Τὰ Τὰ πρῶτα γράμματα ἐδιδάχθη ὑπὸ τὸν ἐκεῖ καλὸν διδάσκαλον ἱερέα Νικόλαον Ζερβὸν Πετρᾶτον, διευθυντὴν διατελέσαντα καὶ τοῦ ἐν Σάμῃ ἀλληλοδιδακτικοῦ. Ἐπιδοθεὶς εἰς τὸ ἐμπόριον ἐν Ἀργοστολίῳ ἀλλ' ἀποτυχὼν εἰς τὰς μικράς του ἐργασίας καὶ ἀπογοητευθείς, ἐτράπη εἰς σπουδὰς εἰς ἃς ἐκ φύσεως ἔκλινεν, ἐγγραφεὶς δεκαεννεαέτης τὸ 1833 εἰς τὸ ἐν Ἀργοστολίῳ Λύκειον, διευθυνόμενον τότε ὑπὸ τοῦ Κ. Σακελλαροπούλου, ἰδιαιτέρως δὲ διδασκόμενος τὰ ἰταλικά, τὰ μαθηματικὰ καὶ τὴν ἰχνογραφίαν ὑπὸ τοῦ Ἀνδρέου Πόγγη. Τυχὼν ἀπολυτηρίου κατ' Ὀκτώβριον 1836 ἀπεφάσισε νὰ διαγωνισθῇ ἐν Κερκύρᾳ διὰ τὴν κενὴν θέσιν τοῦ διευθυντοῦ τοῦ δευτερεύοντος σχολείου Παξῶν, ἀλλὰ μεταβαλὼν σκοπὸν κατώρθωσε, παρακάμπτων τοὺς οἰκονομικοὺς σκοπέλους, νὰ μετέρχηται ἐν Κερκύρᾳ τὸν οἰκοδιδάσκαλον ἵνα ποριζόμενος οὕτω τὰ τοῦ βίου, φοιτᾷ εἰς τὸ ἐκεῖ πανεπιστήμιον πρὸς σπουδὴν τῆς νομικῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας, ἀκροώμενος ἅμα καὶ τοῦ καθηγητοῦ Λαντσέλη διδάσκοντος τὸ συνταγματικὸν δίκαιον. Ὀργῶν ὅμως εἰς εὐρύτερα ἀκροάματα, ἐφοίτησε τὸ 1837 εἰς Πίσαν ἑλκόμενος ἐκεῖ ὑπὸ τῆς φήμης τοῦ Καρμινιάνη, τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ φιλομάθεια αὐτοῦ, ὥστε καὶ μαθημάτων τινῶν ἰατρικῶν, προσδὲ χημείας καὶ φυσικῆς ἠκροᾶτο, αὐτόθι δὲ τὸ 1839 ἔτυχε τοῦ διδακτορικοῦ τῆς νομικῆς διπλώμα-

[1] Ἀδελφοὺς εἶχε α') τὸν Χρυσόστομον, ἱερέα οὐκ ἄμοιρον θεολογικῶν κυρίως γνώσεων, διατελέσαντα καὶ διδάσκαλον ἐν Πυλάρῳ καὶ Ἀργοστολίῳ. Ὑπῆρξεν οὗτος μαθητὴς Κ. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, ἐμόνασε δ' ἐν Ἄθωνι καὶ ἐν μονῇ Ἀγριλίων τῆς Σάμης ὅπου καὶ ἡγουμένευσε, τὸ δὲ 1854 ἠγωνίσθη ἐν Πέτᾳ. Ἐξεφώνησε πολλοὺς λόγους, οὗτοι δὲ καὶ ἄλλα τινα πονημάτια αὐτοῦ εὕρηνται χειρόγραφα ἐν τῇ συλλογῇ ἱερέως Ν. Πολλάνη. Ἐξέδωκεν ἐν Ἀργοστολίῳ καὶ Ἐπιστολιμαίαν διατριβὴν ἐπὶ τῆς Ἑρμηνείας τοῦ πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες. β') τὸν Δημήτριον συνεργασθέντα μετὰ τοῦ Ἀνδρ. Μομφερράτου καὶ Παν. Πανᾶ εἰς τὴν νέαν ἔκδοσιν τῆς ἐφημερίδος Κεραυνοῦ ἐν Ἀογοστολίῳ, ἥτις καὶ πρὸ τοῦ 1851, ἐξεδίδετο ὑπὸ τῶν ῥιζοσπαστῶν.

τος. Χάριν περαιτέρω μελετῶν περιηγήθη διαφόρους τῆς Ἰταλίας πόλεις, ἐν Νεαπόλει δὲ μακρότερον διατρίψας διήκουσε καὶ σειρὰν μαθημάτων τοῦ διασήμου Νικολίνη, ἐπανῆλθεν δ' εἰς Κεφαλληνίαν σκοπὸν προτιθέμενος νὰ μετέλθῃ τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα, πρακτικῶς ἀσκηθεὶς ἐνταῦθα ἐπί τινα καιρὸν ὑπὸ τὸν τότε πεπειραμένον δικηγόρον Σπ. Φωκᾶν Τζανεττᾶτον[1]. Ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἀσκήσεως τοῦ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος, ἐφάνη ἡ ἀδούλωτος καὶ εὐσθενὴς αὐτοῦ φύσις κατά τινα δίκην προεστῶτος τινὸς τοῦ χωρίου Μουζάκων[2], ὑπὲρ οὗ γράψας ἔντονον ἀναφορὰν πρὸς τὸν τότε ἄγγλον τοποτηρητὴν τῆς νήσου Thomson καὶ χαρακτηρισθεὶς ὡς ὑβρίσας τοῦτον, κατεδικάσθη εἰς φυλάκισιν καὶ πρόστιμον, ἅτε ἐπιμόνως ἀρνησάμενος ν' ἀνακαλέσῃ τὰς δῆθεν ὑβριστικὰς ἐν αὐτῇ φράσεις. Ἡ αὐθαίρετος ἐκείνη διπλῆ ποινή, καθ' ἃ γράφει, ὑπῆρξε «τὸ προοίμιον καὶ »τὸ προσφερόμενον οὕτως εἰπεῖν πρωτόλειον τῶν αἰσθημάτων του »ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας». Φύσει ζωηρός, αἰσθηματίας, φιλοπρόοδος, ἀνεξάρτητος καὶ δυσυπότακτος πρὸς πᾶν ὅ,τι ἀντεστρατεύετο πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ λατρευόμενα ἰδεώδη τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς πατρίδος, ἀριδήλως προεμήνυε μέλλον πολλῆς δράσεως καὶ προσωπικότητα τολμηράν, προωρισμένην νὰ διανοίξῃ νέας τρίβους ἐν τῇ τοῦ τόπου ἱστορίᾳ ἰδίως καὶ συνετελέσῃ ν' ἀναγραφῶσιν ἐν ταῖς δέλτοις αὐτῆς, σελίδες ἐκτάκτου πατριωτισμοῦ καὶ ἡρωικῆς αὐταπαρνήσεως. Ὁ χαρακτὴρ τοῦ ἀνδρὸς δὲν συνεβιβάζετο πρὸς τὴν τότε ἐν Ἑπτανήσῳ πολιτικὴν κατάστασιν. Τὸ συνταγματικὸν καὶ διοικητικὸν καθεστὼς ἄλλων ἰδεῶν καὶ συνθηκῶν ἀπαυγάσματα, ἀντέκειντο κατὰ τὴν κρίσιν καὶ τὸ αἴσθημα μεγάλης μερίδος τοῦ Ἰονίου λαοῦ πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἀξιοπρέπειαν, τὸ πνεῦμα τῶν συνθηκῶν καὶ τὸ συμφέρον τῶν πολιτῶν. Ἐκ τῶν θιασωτῶν τῶν ἰδεῶν ἐκείνων καὶ ὁ *Ζερβός*, ἅμ' ἐγκαταστὰς ἐν Ἀργοστολίῳ ἐτάχθη ἔνθους εἰς τὸ κόμμα τῶν φιλελευθέρων. Ἀπὸ τοῦ 1839 καὶ μικρὸν

[1] Μετὰ πολλῆς χάριτος ἴσης γνώσεως ὁ Ζερβὸς γράφει τὰς λεπτομερείας τῶν περιηγήσεών του ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ τὰ τῆς ἐκεῖ τότε πολιτικῆς καταστάσεως, ἐν τῇ Αὐτοβιογραφίᾳ του, σελ. 11-13.

[2] Προεστῶτες τῶν χωρίων ἐπὶ Ἀγγλικῆς προστασίας διοριζόμενοι ὑπὸ τῆς ἐπιτοπίου διοικητικῆς ἀρχῆς ἦσαν περίπου οἱ αὐτοὶ πρὸς τοὺς νῦν εἰδικοὺς παρέδρους.

πρότερον ἤρξαντο ἐν Ἑπτανήσῳ ἀναφαινόμεναι μεταρρυθμιστικαὶ τάσεις. Ἔβλεπον οἱ Ἑπτανήσιοι ἐν τῷ Μαιτλανδίῳ Συντάγματι τοῦ 1817 δολίευσιν τῶν συνθηκῶν τῆς τε Βιέννης τοῦ 1815 καὶ τῆς τῶν Παρισίων τοῦ 1814, διότι αἱ Ἰόνιοι νῆσοι ὡρίσθησαν ὡς κράτος *ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας*. Ὑπομνήματα πρὸς ἐπιδίωξιν μεταρρυθμίσεων συνταγματικῶν, νομίμῳ τῷ τρόπῳ δι' εἰδικῶν ἐπιτρόπων μεταβάντων τὸ 1839 εἰς Λονδίνον ὑποβληθέντα οὐδὲν ἤνεγκαν τὸ ἀποτέλεσμα[1]· ὡς ἐπίσης οὐδὲ τοῦ ἐκεῖ φιλελευθέρου τύπου τ' ἄρθρα καὶ διαπρεπῶν πολιτευτῶν διαμαρτυρίαι ἐν τῷ ἀγγλικῷ κοινοβουλίῳ, ἀντιδρῶντος εἰς τὰ βήματα τῶν φίλων τῆς μεταρρυθμίσεως Ἰονίων, τοῦ τότε ἁρμοστοῦ Duglas (1835-1841)[2]. Ἡ ἀρχὴ δὲν ἔβλεπεν ὡς εἰκὸς ἀταράχως, τὰ ῥιπτόμενα σπέρματα τῶν φιλελευθέρων φρονημάτων ἐκείνων καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ 1830 ἐκδηλουμένας ἐμφαντικωτέρῳ τῷ τρόπῳ τάσεις. Ὁ ἱερὸς ἐν Ἑλλάδι ἀγὼν ἀπὸ τῆς ἐκρήξεως αὐτοῦ, εἶχεν ἔτι μᾶλλον ἐξεγείρει τὴν φιλοπατρίαν τοῦ Ἰονίου λαοῦ καὶ ὑποθάλψει τὴν ἰδέαν τῆς Πανελληνίου ἀναγεννήσεως· γνωστὰ δ' εἰσὶ τὰ ληφθέντα μέτρα κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνος ἐν Ἑπτανήσῳ ὑπὸ τῶν ἀγγλικῶν ἀρχῶν. Αἱ αὐθαιρεσίαι, τὸ δεσποτικὸν τῆς διοικήσεως, αἱ παντοῖαι βιαιότητες καὶ ὁ μισελληνισμὸς τῶν ἀγγλικῶν ἀρχῶν, ἐγνωρίζοντο διὰ φλογωδῶν ἀνταποκρίσεων εἰς τὰς Ἰταλικὰς καὶ Μελιταίας ἐφημερίδας ὑπὸ τοῦ Γερ. Λειβαδᾶ καὶ ἄλλων φιλελευθέρων ἀπὸ τότε δὲ χρονολογεῖται ἡ ἐπίσημος καταδίωξις τῶν πρώτων ῥιζοσπαστῶν[3], οἵτινες ἤνοιξαν οὕτω τὴν μεγάλην σελίδα τῶν θυμάτων καὶ τῶν ἡρώων τοῦ Ἑπτανησιακοῦ ἀγῶνος. Ὁ *Ζερβὸς* θεωρηθεὶς μετὰ τὸ 1839 ἐπαναστατικὸν στοιχεῖον, τίθεται κατ' ἀρχὰς μέν, ὑπὸ ἀστυνομικὴν ἐπιτή-

[1] Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ Ἀνδρ. Μουστοξύδης, Ἀντ. Γαήτας καὶ Νικόλ. Μ. Πινιατόρρος, πολλὰ δ' ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ πρὸ τούτων εἰργάσαντο ὁ Ἰ. Καποδίστριας καὶ ὁ Ν. Φόσκολος (ἴδε Γ. Βερυκίου. Ἀπομνημονεύματα κλ. ἐν Κεφαλληνίᾳ 1870 σελ. 73.

[2] Ἴδε περὶ τούτων καὶ Confutazione al dispaccio del 10 April. 1840 di H. Duglas καὶ Μουστοξύδου. Promemoria sulla Condizione attuale delle isole jonie, πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἀποικιῶν Normamby τῷ 1837.

[3] Τὸ ὄνομα Ῥιζοσπάστης ἐδόθη τὸ πρῶτον τοῖς Ἑνωτικοῖς ἀποδεξαμένους τοῦτο, ὑπὸ τῆς ἐν Κερκύρᾳ ἐφημερίδος Πατρὶς (ἴδ. φύλλα 4 καὶ 19 τοῦ 1849).

ρησιν καὶ ὑπὸ ἐγγυοδοσίαν ἑκατὸν λιρῶν, ἀλλὰ μὴ συμμορφωθεὶς πρὸς τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐξωρίσθη τὸ 1843 εἰς Ὀθωνούς, ὁπόθεν μετὰ τετράμηνον ἀνεκλήθη ὑπὸ τοῦ ἁρμοστοῦ Στιούαρτ Μακέντζη (1841-1843). Ἐπὶ τοῦ τοῦτον διαδεξαμένου Ἰωάννου Σείτωνος (1843-1849), ἡ κατάστασις ἐν Ἑπτανήσῳ μετεβλήθη πως ἐπ' ὀλίγον, τῆς Κυβερνήσεως μετριασάσης τὸ δεσποτικὸν καὶ βίαιον καὶ ἀποκλινούσης πρὸς βαθμιαίαν εἰσαγωγὴν ἐλευθεριωτέρου πολιτεύματος [1]. Ὁ τῶν φιλελευθέρων τότε στοιχείων ὀργασμὸς ἤρξατό πως κοπάζων ἐπὶ ταῖς αἰσίαις ἐλπίσιν, ἐντεῦθεν δὲ καὶ ὁ *Ζερβὸς* ἀνέλαβεν αὖθις τὴν ἄσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός του, ἀλλ' ἡ κατὰ τὸ 1843 ἐν τῷ ἐλευθερωθέντι κράτει ἀνακήρυξις τοῦ Συντάγματος ἀνερρίπισε τοὺς πόθους τῶν Ἰονίων. Τότε συνέστη ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ ἀναγνωστήριον *Κοραῆς* κέντρον ὅλων τῶν φίλων τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐλευθεριῶν νέων τῆς νήσου, τὸ πρῶτον δ' ἐν αὐτῷ ἑωρτάσθη καὶ ἡ ἐπέτειος τῆς Ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας· ἀλλὰ τὸ σωματεῖον ἐκεῖνο ἔμελλε μετέπειτα νὰ μεταβληθῇ εἰς ἑστίαν ἥτις ἐτήρει διὰ τῆς προσφόρου δράσεως καὶ διευθύνσεως τῶν ζητημάτων, ἄσβεστον καὶ αὔξον τὸ πῦρ τοῦ ῥιζοσπαστισμοῦ, ἀφ' ἧς μάλιστα ἀντήλλαξε τὴν ὀνομασίαν πρὸς τὴν τοῦ *Δημοτικοῦ Καταστήματος*. Κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα καὶ ἄλλη ἀφορμὴ ἐδόθη κινημάτων κατὰ τῆς ἀρχῆς, ἡ ἐν Ἀργοστολίῳ λιτανεία τοῦ Ἐπιταφίου, τοῦ λαοῦ κωλύσαντος τὸν ἀρχιερέα Σπυρίδωνα Κοντομίχαλον, ν' ἀναπέμψῃ ὑπὸ τὸ Τοποτηρητεῖον τὴν ὑπὲρ τῆς προστάτιδος Ἀνάσσης συνήθη δέησιν ὡς εἶχεν αὕτη καθιερωθῇ ἀπὸ τοῦ 1836. Εἷς ἐκ τῶν ὑποκινητῶν τῶν ταραχῶν ἦτο καὶ ὁ *Ζερβὸς* καὶ κατώρθωσε μὲν οὗτος ν' ἀποφύγῃ τὴν φυλάκισιν εἰς ἣν καὶ ἄλλοι τότε κατεδικάσθησαν, ἀλλ' ὑπεβλήθη εἰς ἐγγυοδοσίαν ἐπὶ ἑπτάμηνον. Ἐπέστη ὅμως πλέον ἡ ὥρα συστηματικωτέρας καὶ ἀποφασιστικωτέρας δράσεως τοῦ ῥιζοσπαστικοῦ κόμματος. Τὸ Σύνταγμα τοῦ 1817 δὲν καθιέρου ὡς γνωστὸν ἐλευθεροτυπίαν ἐν τῷ κράτει, ἡ δ' ἐκλογὴ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν νήσων ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ, ἦτο κατ' οὐσίαν καὶ τύπους ἐκλογὴ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως διεξαγομένη [2]. Ἐντεῦθεν σιγὴ

[1] Γ. Βερυκίου. Αὐτόθι 98 - 99 ἐπ.

[2] Οἱ ὑποψήφιοι κατὰ τὸ Σύνταγμα καὶ τὸν Κανονισμὸν τῆς βουλῆς κατ' ἀρχὰς μὲν διπλάσιοι εἶτα δὲ τριπλάσιοι τῶν μελλόντων νὰ ἐκλεγῶσι, προυτείνοντο ὑπὸ τοῦ λεγομένου Προκαταρκτικοῦ Συμβουλίου (Consiglio Primario)

ἀπὸ τοῦ βήματος, σιγὴ ἐν τῷ τύπῳ καὶ λαὸς ἐν ἀγνοίᾳ διατελῶν τῶν ἐπισήμως καὶ μὴ συμβαινόντων, ἐλλείψει τοῦ φωτὸς τῆς δημοσιογραφίας. Μία λοιπὸν τῶν πρωτίστων τοῦ τόπου ἀναγκῶν, ἓν τῶν κυριωτάτων μέσων πρὸς ἔλεγχον κυβερνήσεως ἀπολύτως καὶ ἀνεξελέγκτως διοικούσης, ἐκ τῶν διακαεστέρων πόθων τῶν ἀνεξαρτήτων πνευμάτων καὶ τῶν μεμορφωμένων πολιτῶν, ἦτο ἡ ἐλευθεροτυπία [1]. Τὸ ζήτημα εἶχεν ἀνακινηθῆ καὶ ἐπὶ Δούγλα, ὅστις ἠρώτησε τὴν Ἰόνιον Γερουσίαν ἂν ἐθεώρει αὕτη καλὸν τὴν σύστασιν ἰδιωτικῶν ἐν ταῖς νήσοις τυπογραφείων καὶ κατὰ τίνας ὅρους ἐνόμιζεν αὕτη συμ-

συγκροτουμένου ὑπὸ τοῦ ἑκάστοτε Προέδρου τῆς Γερουσίας, τῶν Γερουσιαστῶν, τῶν Ὑπάρχων (Reggenti) τῶν μεγάλων νήσων, καὶ ἐκ περιτροπῆς ὑφ' ἑνὸς τοιούτου τῶν μικροτέρων· διεξήγετο δ' ἡ ἐκλογὴ κατ' ἀρχὰς ἐν ἑνὶ μάλιστα ἐκλογικῷ διαμερίσματι, ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν τῶν ἀρχῶν καὶ ὑπὸ περιωρισμένου ἀριθμοῦ ἐκλογέων. Τὸ συμβούλιον τοῦτο συνέστη διὰ προκηρύξεως τοῦ ἁρμοστοῦ Μαίτλανδ (1816 - 1824) ἀπὸ 19 Νοεμβρίου 1816. Ἐκ Κεφαλληνίας διωρίσθησαν τότε οἱ Νικόλαος Ἄννινος Χωραφᾶς καὶ Βίκτωρ Καρύδης (ἴδ. Raccolta ploclam. di Maitland. Corfù 1818). Αἱ πρῶται ἐκλογαὶ ἐγένοντο τὸν Μάρτιον τοῦ 1817, ἀπηρτίζετο δὲ ἡ Ἰόνιος βουλὴ ἢ Γερουσία ὡς κατ' ἀρχὰς ἐκαλεῖτο, ἐξ εἴκοσι καὶ ἐννέα μελῶν ὧν ὀκτὼ ἀντεπροσώπευον τὴν Κεφαλληνίαν. Τὰς ἐκλογὰς τότε ἐνταῦθα διηύθυνεν ὁ ὑπασπιστὴς τοῦ ἁρμοστοῦ A. Wood.

[1] Ἀπὸ τοῦ 1628 ὅτε Νικόδημος Β' ὁ Μεταξᾶς ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου ἐκόμισεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Μεταξᾶτα τῆς Λειβαθοῦς μικρὸν πιεστήριον, ἡ νῆσος ἔκτοτε ἐστερεῖτο τοιούτου. Περὶ τοῦ τυπογραφείου τούτου ἔπιθι καὶ Collectanea de Cyrillo Lucario Patriarcha Constantinopolitano. Londra. MDCCVII. Ἐπὶ Γάλλων εἰσήχθη ἡ τυπογραφία ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις κατὰ τὴν πρώτην ὑπ' ἐκείνων κατοχήν, ὅταν δὲ ὁ στρατηγὸς Dongelot ἐγένετο διοικητὴς τὸ 1808, ἐκόμισε ψηφία καὶ μηχανὰς ἀπὸ τὸ περιώνυμον τυπογραφεῖον Didot τῶν Παρισίων. Ἐν τῷ τυπογραφείῳ Κερκύρας ἤρξατο τότε ἐκδιδόμενος ὁ Ἰόνιος Μηνύτωρ· δὲν ἠδυνήθημεν ὅμως νὰ ἐπακριβώσωμεν ἂν καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ ἱδρύθη τότε τυπογραφεῖον ἑλληνογαλλικὸν ὡς τὸ ἐν Κερκύρᾳ. Ὁ στρατηγὸς Campell κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀγγλικῆς κατοχῆς ὡς ἀνὴρ βιαίου καὶ μισελευθέρου χαρακτῆρος, κατήργησε τὰ τυπογραφεῖα ἐκεῖνα πλὴν ἑνὸς ὅπερ κατέλαβε βίᾳ, διορίσας ἐν αὐτῷ ὡς ἔπραξε καὶ ἐν τῇ ἀστυνομίᾳ καὶ τῷ ταχυδρομείῳ, ξένους ἐργάτας καὶ ὑπαλλήλους πειθηνίους αὐτῷ. (Ἴδ. G. Pauthier. Les îles joniennes pandant l' occupation francaise et le protectorat Anglais. Paris σελ. 53 σημ. 3. Κατὰ τὸ 1849 ἐν Κεφαλληνίᾳ συνέστη διὰ μετοχῶν τυπογραφικὸν κατάστημα, τῆς μετοχῆς ὁρισθείσης εἰς δίστηλα δέκα, ἐπίτροποι δ' ἐξελέχθησαν οἱ Νικόλαος Μεταξᾶς Τζαννῆς, Τιμοθ. Τ. Φορέστης καὶ Ἠλίας Ῥαζῆς Λουκᾶτος.

φέρουσαν καὶ δυνατὴν τὴν μεταρρύθμισιν ταύτην, ἀλλ' ὁ τότε πρόεδρος τῆς Γερουσίας Σ. Βούλγαρις ἀπεφαίνετο φεῦ! ὅτι τὸ βῆμα τοῦτο θὰ ἐζημίου μᾶλλον ἢ θὰ ὠφέλει τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὰ συμφέροντα τοῦ λαοῦ[1]· ἐπίσης ὑπεκινήθη καὶ ἐπὶ ἁρμοστοῦ Μακέντζη ὑποβαλόντος περὶ τούτου ὑπομνήματα τοῦ Δημητρ. Δαλλαδέτσιμα συνιστῶντος τὴν δημοσίευσιν τοὐλάχιστον τῶν κυβερνητικῶν πράξεων, αἵτινες ἤρξαντο δημοσιευόμεναι ἀπὸ τότε διὰ τῆς ἐπισήμου ἐφημερίδος, τοῦ ἀπορρήτου καὶ ἀνεξελέγκτου τῆς κυβερνητικῆς διαχειρίσεως ἐκλιπόντος οὕτως ἐν πλείστοις[2]. Ἀλλ' ἡ ῥιζικὴ περὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου καὶ περὶ τῶν ἐκλογῶν μεταρρύθμισις ἐπεφυλάσσετο εἰς τὸν ἁρμοστὴν Ι. Σείτωνα (1843-1849) συνετὸν πολιτικὸν καὶ φιλελεύθερον ἄνδρα. Ἐν ἐποχῇ τόσης ἐν Ἑσπερίᾳ ἐξεγέρσεως τῶν λαῶν ὡς ἦτο τὸ ἔτος 1848, ἡ Προστασία ἔχουσα ὑπ' ὄψει καὶ τὴν γνώμην ἀνεξαρτήτων καὶ ὀξυδερκῶν Ἰονίων ἐν οἷς καὶ ὁ μνησθεὶς Δ. Δαλλαδέτσιμας καὶ ἐκ πολιτικῆς συνέσεως ἂν ὄχι καὶ ἐξ ἀνάγκης ὁρμωμένη, ἀπεφάσισε τὴν Συνταγματικὴν μεταρρύθμισιν. Ὁ Σείτων μικρὸν ἀφ' ὅτου ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν ἐπέτρεψε μὲν τὴν ἵδρυσιν τυπογραφείων, ἀλλ' ὁ τεθεὶς ὅρος τῆς λογοκρισίας καὶ τῆς μὴ ἐκδόσεως βιβλίων ἢ πραγματειῶν περὶ κυβερνητικῶν πράξεων, καθίστη τὸ μέτρον ἀλυσιτελὲς καὶ οἱονεὶ ἐμπαιγμόν. Ἦτο καιρὸς πλέον παροχῆς δικαιωμάτων εὐρυτέρων καὶ μεριμνῶν εἰλικρινεστέρων καὶ οὐχὶ ἡμιμέτρων καὶ ἐφεκτικοτήτων, ἐφ' ᾧ ὁ αὐτὸς ἁρμοστὴς παρεχώρει κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 10 Μαΐου 1848 τοῦ η' κοινοβουλίου, καθαρῶς καὶ ἀπεριορίστως εἰς τὸ ἑξῆς τὰς πολυποθήτους μεταρρυθμίσεις[3]. Ὁ **Ζερβὸς** εἶδε τότε περιχαρὴς διανοιγόμενον πρὸ αὐτοῦ ἐνεργητικώτατον στάδιον καὶ ἤγγειλε μὲν τῇ 16 Ἰουνίου 1848 ὁ εὔτολμος δημοσιογράφος, τὴν ἐν Ἀθήναις ἔκδοσιν ἐφημερίδος *ἡ* **Ἑπτάνησος**, ἀλλὰ τὸ μὲν διὰ τὰς τότε πολιτικὰς ἀνωμαλίας, τὸ δὲ διότι δεύτεραι σκέψεις ἐπέβαλον τὴν ἐν αὐταῖς ταῖς νήσοις δημοσιογραφίαν, ἡ ἐφη-

[1] Χιώτου. Ἱστορ. Ἰον. Κράτους. II. 99.

[2] Βερυκίου. Ἔνθ. ἀνωτ. 99.

[3] Ὁ Pakington, ὁ εἶτα διατελέσας ὑπουργὸς τῶν Ἀποικιῶν, ἀντίθετος δὲ τῶν ἰδεῶν καὶ μέτρων τοῦ Σείτωνος, ἐκ τῶν ὑστέρων κρίνας καὶ ἀποδοὺς εἰς τὸν μεταρρυθμίσεις τὰ τοῦ ῥιζοσπαστισμοῦ ἐν Ἑπτανήσῳ, ὀνομάζει τὴν ἐλευθεροτυπίαν τὴν μᾶλλον ἀτυχῆ καὶ ἀπερίσκεπτον παραχώρησιν. Ἴδ. Ἀνδρ. Ἱδρωμένου. Ὁ περὶ ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας ἀγών. Ἐν Κερκύρᾳ. 1889 σ. 77.

μερὶς ἐκείνη δὲν εἶδε τὸ φῶς. ἀλλὰ τῇ 19 Φεβρουαρίου 1849 ἐξεδίδετο ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐν Ἀργοστολίῳ καὶ ἐν τῷ ἰδιοκτήτῳ του τυπογραφείῳ τὸ πρῶτον φύλλον τοῦ *Φιλελευθέρου*[1]. Ἔκτοτε ὁ ἑνωτικὸς τύπος ὑπῆρξεν ὁ σθεναρώτερος ὑπέρμαχος τῆς Ἑνώσεως, ἐδίδαξε τὸν ἕως τότε ἐν σκότει πολιτικῶν δικαιωμάτων ὄντα λαὸν τὰ δίκαια καὶ τὰς ἐθνικάς του ἀξιώσεις, ἀντεπεξῆλθε κατὰ τῶν ἀρχῶν διὰ τῆς ἐξελέγξεως τῶν παρανόμων αὐτῶν πράξεων, καὶ ἐνεθάρρυνε τοὺς ἀγωνιζομένους πρὸς τὴν ταχυτέραν λύσιν τοῦ περιμαχήτου ζητήματος[2]. Ἀλλ' οἱ πατριωτικοὶ κάλαμοι ἅμα τοῖς πρώτοις αὐτῶν χειρισμοῖς, ἐκρίθη καλὸν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως νὰ θλασθῶσι καὶ αἱ εὐγενεῖς καὶ φιλελεύθεροι ἰδέαι νὰ πολεμηθῶσιν βιαιότερον ἢ πρότερον ἐν ταῖς νέαις διὰ τοῦ τύπου ἐκδηλώσεσιν αὐτῶν, τῆς ἐκδόσεως τοῦ τρίτου ἀριθμοῦ τοῦ *Φιλελευθέρου* παρασχούσης τὴν πρὸς νέας καταδιώξεις ἀφορμήν. Ὁ *Ζερβὸς* ἀπεφασίσθη τότε νὰ καθειρχθῇ εἰς τὸ φρούριον τῆς Μελίτης, ἀλλὰ κατὰ νεωτέραν ἀπόφασιν ἐξωρίσθη τὸ δεύτερον ἤδη εἰς Παξοὺς τῇ 20 Μαρτίου, πολλὰς ἐκεῖ δοκιμάσας στερήσεις καὶ πικρίας, ἕως οὗ ἀνεκλήθη ὑπὸ τοῦ ἁρμοστοῦ Ε. Γ. Οὐάρδου (1849 - 1855) τῇ 3 Ἰουλίου. Ἀλλὰ τὰ παθήματα εἰς ἄνδρα τοῦ σθένους καὶ τῶν ἰδεῶν τοῦ *Ζερβοῦ*, οὐ μόνον δὲν ἠδύναντο νὰ μετριάσωσι τὴν ζέσιν καὶ δρᾶσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ μάλιστα ἔτι πλεῖον ἐνίσχυον αὐτὸν εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ δὴ ἅμ' ἀπολυθεὶς ἐξέδιδει τὸν δ' ἀριθμὸν τοῦ διακοπέντος *Φιλελευθέρου*, ὅτε εἶχεν ἐκραγῇ ἐν τῇ νήσῳ ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1849. Ὁ σκοπὸς τοῦ κινήματος ἠμφισβητήθη. Δὲν δύναταί τις ν' ἀρνηθῇ ὅτι ἦτο καὶ ὅλως ξένον τὸ ἐθνικὸν φρόνημα ἐν τοῖς κινητηρίοις, αἱ δὲ φοβεραὶ ληστοπραξίαι, οἱ ἐμπρησμοὶ οἴκων καὶ ἀνθρώπων καὶ αἱ ἄλλαι συμβᾶσαι καταχρήσεις καὶ βιαιότητες ἐν Σκάλᾳ κυρίως, πράγματα

[1] Τὸ πρόγραμμα τοῦ Φιλελευθέρου ἐξεδόθη ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1849 ὑπὸ τὸν τίτλον Φιλελεύθερος ἢ. Διδασκαλία.

[2] Πολλαὶ ἐφημερίδες ἐξεδόθησαν τότε ἐν Ἑπτανήσῳ. Ὄργανα τῶν μὲν μεταρρυθμιστῶν ἦσαν ἡ Πατρὶς ἐν Κερκύρᾳ, ἡ Ἕνωσις ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ τὸ Μέλλον ἐν Ζακύνθῳ, τῶν δὲ ῥιζοσπαστῶν ὁ Φιλελεύθερος ἐν Κεφαλληνίᾳ (ὃν ἡ Πατρὶς ἐν φύλλῳ Μαρτίου 1849 δικαίως ὠνόμασεν Πρῶτον κήρυκα τῆς Ἑνώσεως) ἡ Ἀναγέννησις καὶ ὁ Χωρικὸς αὐτόθι, ὁ Ῥιζοσπάστης ἐν Κερκύρᾳ καὶ ὁ Ῥήγας ἐν Ζακύνθῳ, καὶ τῶν λεγομένων καταχθονίων ἤτοι τῶν συντηρητικῶν καὶ φίλων τῆς Κυβερνήσεως, ὁ Φίλος τοῦ λαοῦ.

ἄλλως οὐκ ἀσυνήθη εἰς τὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα καθ' ἃ συντρέχουσι πάντοτε καὶ λόγοι μερικωτέρων ἀφετηριῶν καὶ ἀπόψεων, δὲν εὐθύνουσι βεβαίως τοὺς ὑποκινητάς, ὅσοι μάλιστα ἐξ αὐτῶν ἦσαν εἰλικρινέστατοι τῆς ἰδέας ἐργάται. Ἡ τοῦ 1848 ἐπανάστασις τοῦ Ληξουρίου τοὐναντίον, εἶχε καθαρῶς ἐθνικώτερον καὶ ἄδολον τὸν χαρακτῆρα, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ 1849 συνέτειναν λίαν εἰς τὴν ἐξαγρίωσιν τῶν πνευμάτων, ἡ δυσαρέσκεια τοῦ λαοῦ, αἱ δυσχαλίνωτοι αὐτοῦ ἐπιθυμίαι δι' ἃς κατετρύχετο ἀνάγκας, αἱ ἐπίμονοι πολλάκις καὶ ἄδικοι καταδρομαὶ προσφιλῶν ὑποκειμένων, αἱ εἰσηγηθεῖσαι ψευδεῖς ἐπαγγελίαι, ἡ ἀνώμαλος ἐν γένει τῶν πραγμάτων διοίκησις, ἡ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως πολλάκις ἐκτίμησις καὶ εὔνοια πρὸς ἄνδρας μισητοὺς καὶ ἐκπροσωποῦντας ἰδέας καὶ χρόνους τυραννικοὺς καὶ ἄλλοι λόγοι τοπικοί[1]. Εἷς τῶν ὑποκινησάντων τὴν τοῦ 1849 ἐπανάστασιν, ἐθεωρήθη καὶ ὁ *Ζερβὸς* ἀνατεθείσης τούτῳ, κατά τινα κατάθεσιν μάρτυρος, τῆς ἐν Σάμῃ ἐξεγέρσεως· ἀλλὰ τὸ ἀνεύθυνον τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὰς βιαιότητας ἐκείνας καὶ εἰς πᾶν ὅ,τι ἦτο ξένον τῆς γενικότητος τοῦ σκοποῦ καθὼς καὶ ἄλλων ἀναμιχθέντων εἰς τὸ κίνημα ἐγκρίτων πολιτῶν, φαίνεται πασιδήλως ἐκ τῆς ὅλης διαδικασίας[2]. Ὡς εἶχον τότε τὰ πράγματα, ἡ Ἀρχὴ ἠδύνατο νὰ εὕρῃ βεβαίως λόγους καὶ ἀφορμὰς πρὸς ἐξόντωσιν τῶν ῥιζοσπαστῶν ὡς πραγματικῶν ἢ ἠθικῶν αὐτουργῶν, ἀλλὰ τοιοῦτό τι δὲν προέκυψε βασίμως μεθ' ὅλας τὰς αὐστηρὰς ἀνακρίσεις καὶ τὰς τῶν ἀρχῶν προσπαθείας. Τὸ ὅτι καὶ ὁ *Ζερβὸς* ἦτο ὑπὲρ τῶν ἐντὸς τοῦ δεκαμήνου ἐκραγεισῶν ἐπαναστάσεων ἐκείνων οὐδ' αὐτὸς τὸ ἀρνεῖται, ἄγεται μάλιστα δεξιῶς νὰ μειώσῃ τὴν ἐκ τῶν ἐκνόμων ἐκείνων ἐντύπωσιν, οὐχὶ βεβαίως ἵνα δικαιολογήσῃ ταύτας φιλανθρώπως καὶ ἐν θλίψει μάλιστα γράφων περὶ τῶν ἐν ἐκείναις παθόντων, ἀλλ' ἵνα ὑποστηρίξῃ ὅτι τὰ κινήματα ἦσαν ἐθνικὰ καὶ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ χαρακτηρισθῶσιν ἄλλως ἕνεκα τῶν συμβάντων ἐκτρόπων· ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου καὶ λάβρως ἐπετέθη κατὰ τῶν μέτρων τῆς ἀρχῆς, ἅτινα ἐχαρακτήρισεν ὡς ὑπὲρ ἄγαν αὐστηρά, πα-

[1] Pamflet primo. 1851. σελ. 50. Ἐν Κεφαλληνίᾳ. Τύποις Σάλπιγγος.

[2] Ἴδε, Καταθέσεις καὶ διαδικασίαι ἐπὶ τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ κατὰ τὸ 1849 συμβάντων. Ἐν Κερκύρᾳ. Τύποις Κυβερνήσεως (ἐξαιρέτως δὲ τὴν κατάθεσιν ἱερέως Γρηγορίου Νοδάρου ἢ Παπαληστῆ) σελ. 84 ἑπομ. καὶ 110.

ράνομα καὶ ἐκδικητικά, ἀπὸ νομίμου μάλιστα ἐξουσίας ἐνεργούμενα[1], ἀλλὰ μετέπειτα ἀπαθέστερον κρίνων δὲν ἀπέστερξε νὰ γράψῃ ὅτι ἡ τοῦ 1849 ἐπανάστασις ἦτο ἀποτέλεσμα ἐνεργειῶν καταχθονίων, καταδικάζων ταύτην διὰ τὰ ἐπελθόντα τῇ νήσῳ δεινά[2]. Ἐν τοιαύτῃ διετέλει ὁ τόπος ἐκρύθμῳ καταστάσει ὅτε ὡς εἴπομεν δημοσιευθεὶς ὁ δ' ἀριθμὸς τοῦ *Φιλελευθέρου*, ἔδωκε νέαν ἀφορμὴν καταδιώξεως κατὰ τοῦ ἀνδρὸς συλληφθέντος τῇ 25 Αὐγούστου. Ἄξιον μνείας τυγχάνει καὶ τὸ ἑξῆς ἐπεισόδιον κατὰ τὴν ἀνάκρισιν αὐτοῦ· ὁ γραμματεὺς τοῦ Τοποτηρητοῦ Ῥ. Στίβενς ἤγγειλεν αὐτῷ, ὅτι «μὴ διορθω» θείσης τῆς διαγωγῆς του, ἐπαναλαμβάνεται τὸ μέτρον τῆς ὑψηλῆς » ἀστυνομίας», ὁ δὲ *Ζερβὸς* μετὰ θάρρους ἠρώτησεν αὐτόν, ποῖον ἦτο τὸ ἔγκλημά του, καὶ μήπως ἐθεωρήθη ὑπεύθυνος τῶν διατρεξάντων, τοῦ δὲ γραμματέως ἀπαντήσαντος ὅτι ἡ Κυβέρνησις τὸν θεωρεῖ ὅλως ἀθῷον καὶ ὅτι πταίει ὁ τέταρτος ἀριθμὸς τοῦ *Φιλελευθέρου*, ὁ εὐθαρσὴς δημοσιογράφος εἶπε τὰ ἑξῆς ἀξιομνημόνευτα: «Νὰ εἰπῇς ἐκ » μέρους μου εἰς τὸν Μ. Ἁρμοστήν, ὅτι ἡ διαγωγή μου οὐδὲν ἔχει τὸ » ἐπιλήψιμον, ὅτι καλῶς γνωρίζω τὰ δικαιώματά του καὶ τὰ καθή» κοντά μου, καὶ ὅτι ἂν θέλῃ νὰ παύσω τὴν ἔκδοσιν τοῦ *Φιλελευθέρου*, » ἢ πρέπει νὰ καταργήσῃ τὸν περὶ τύπου νόμου, ἢ νὰ διατάξῃ *ἐγγρά» φως τὴν παῦσιν τῆς ἐφημερίδος*[3]. Ἐξορισθεὶς τότε τὸ τρίτον εἰς Κύθηρα δὲν ἔμενεν ἐκεῖ ἄεργος, τοὐναντίον ὡς μεγάλης ἰδέας ἀπόστολος ἐποιεῖτο ἐκεῖ προσηλύτους ἐν οἷς καὶ τοὺς μετέπειτα πολιτευτὰς τῶν Κυθήρων Κοσμᾶν Πανάρετον καὶ Γεώργ. Ἀρώνην. Διετάσσοντο τότε κατὰ τὰς νέας συνταγματικὰς μεταρρυθμίσεις, αἱ ἐκλογαὶ τοῦ θ' Κοινοβουλίου. Τὸ *Δημοτικὸν Κατάστημα* τοῦ Ἀργοστολίου ἐκ συμφώνου μετὰ τοῦ ἐν Ληξουρίῳ ῥιζοσπαστικοῦ κέντρου *Ὁμόνοια*, διὰ τῆς ὑπὸ χρονίαν 6 Φεβρουαρίου 1850 προκηρύξεώς των, ἤγγελον ὡς ὑποψηφίους ῥιζοσπάστας τοὺς ἓξ τοιούτους ἀρχηγοὺς καὶ προμάχους τῆς ἰδέας, καὶ ὅτι οἱ φίλοι δύνανται νὰ ἐκλέξωσι τοὺς ἄλλους τέσσαρας, ἐξ ἐκείνων

[1] Ζερβοῦ. Κεφαλληνιακά, σελ. 8, 19-20.

[2] Ἐν ἀνεκδότῳ Αὐτοβιογραφίᾳ του, σελ. 22 ἑπομ. Ὡς ὑποκίνησιν τῆς καμαρίλλας παραδέχεται τὸ κίνημα καὶ ὁ Χιώτης, (Ἱστορ. τοῦ Ἰον. Κράτους. II. 158) ἐπιρρίπτων τὴν εὐθύνην εἰς τοὺς Δ. Καροῦσον καὶ Σπ. Φωκᾶν Λιναρδᾶτον. (σελ. 173).

[3] Χιώτου. Αὐτόθι 176. Ζερβοῦ. Κεφαλλ. 55.

όσοι πλησιάζουσι πρὸς τὰς ἀρχὰς τῶν πρώτων[1]. Μέγας ἦτο τότε ὁ ἐκλογικὸς σάλος εἰς τριάκοντα δὲ καὶ ἑπτὰ ἀνῆλθεν ὁ τῶν ὑποψηφίων ἀριθμός, ὧν ἕκαστος σχεδὸν καὶ πᾶσα μερὶς ἐξέδωκαν πολιτικὰ προγράμματα[2]. Μεταξὺ τῶν ἐκλεγέντων κατηριθμοῦντο καὶ οἱ ἓξ ῥιζοσπάσται ἐν οἷς καὶ ὁ ἐξόριστος *Ζερβός*, ὅστις μετὰ ἑξάμηνον ἀνακληθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἁρμοστοῦ, ἀπεδύθη εἰς νέον στάδιον ἐνεργοῦ πολιτικῆς καὶ κοινοβουλευτικοῦ βήματος, ἔχων μάλιστα φυσικὴν λόγου εὔροιαν καὶ δύναμιν. Δὲν ἦτο πλέον δημοσιογράφος ἐπικρίνων καὶ καταδικάζων κυβερνητικὰς πράξεις, καὶ ὑποθάλπων καὶ καλλιεργῶν διὰ τοῦ καλάμου τὸ ἐθνικὸν φρόνημα, ἀλλὰ νομοθέτης, ἐπίσημος ἀντιπρόσωπος τοῦ λαοῦ, ἀνὴρ δὲ δεδηλωμένων ἀρχῶν καὶ γνωστῆς δράσεως, ἀναλαμβάνων οὕτως ὑποχρεώσεις καὶ εὐθύνας μείζονας. Συνεργάται αὐτοῦ ἦσαν γνωστοὶ φιλοπόλιδες, εὐπαίδευτοι καὶ φιλελεύθεροι ἄνδρες, οἱ μὲν ἱκανὰ δόντες δείγματα εὐσταθείας, εὐτολμίας καὶ πατριωτικῆς δράσεως, ἄλλοι δὲ διὰ τὴν πολυμάθειαν καὶ τὴν ῥητορικὴν δεινότητα, παρέχοντες βεβαίαν ἐλπίδα εὐδοκιμήσεως καὶ τελεσφόρου ἐργασίας, οἷοι οἱ Ἰωάν. Τυπάλδος Δοτορᾶτος Καπελλέττος, Γ. Ἰακωβᾶτος, Ἰωσ. Μομφερρᾶτος, Γ. Λειβαδᾶς καὶ Στ. Πυλαρινός· ἦτο λοιπὸν εὐνόητον ὅτι ἐν τῇ νέᾳ βουλῇ ἐκείνῃ θὰ διηνοίγοντο νέοι τρίβοι δράσεως, θὰ ἐλαμβάνοντο ἀποφάσεις ὑψίστου πατριωτισμοῦ καὶ θὰ ἐπισημοποιοῦντο διατυπούμενοι κατηγορηματικώτερον οἱ πόθοι τῶν φιλελευθέρων Ἰονίων. Ὁ *Ζερβός*, καθ' ἃ λέγει ἐν τῇ αὐτογραφίᾳ αὐτοῦ, ἐνετάλη κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τῶν συναδέλφων ἵνα συντάξῃ τὸ μέλλον νὰ ὑποβληθῇ περὶ Ἑνώσεως ψήφισμα, ἀλλ' ἕνεκα ἀτομικῆς τινος μικροζηλοτυπίας δὲν τὸ ἔπραξεν, ὁ Καπελλέττος δ' ἔσχε τὴν τιμὴν τῆς ὑποβολῆς τῆς προτάσεως κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 26 Νοεμβρίου 1850[3]. Τεθέντος ἔκτοτε

[1] Διευθυνταὶ τοῦ Δημοτικοῦ καταστήματος ἦσαν οἱ Ἰωάν. Μ. Χωραφᾶς, Ἰωάν. Β. Μελίτας καὶ Παν. Κουρκουμέλης.

[2] Τῶν προγραμμάτων πολλὰ ἐδώρησα εἰς τὸ Ἀρχεῖον τῆς Ἱστορικῆς Ἑταιρείας Ἀθηνῶν, ὡς μνημεῖα τῶν τότε κρατουσῶν πολιτικῶν ἰδεῶν.

[3] Κατὰ τὴν μνησθεῖσαν Αὐτοβιογραφίαν, καὶ τὸ φυλλάδιον Ἠλίας Ζερβὸς ἐν Ἀργοστολίῳ 1895, σελ. 5, τὸ ψήφισμα ἦτο συντεταγμένον ὑπὸ τοῦ Ζερβοῦ, ἀλλὰ κατ' ἄλλους γνώστας τῶν τότε, ἦτο ἔργον τοῦ Μομφερράτου ὡς ἐπὶ τὸ δημοκρατικώτερον διατετυπωμένον, ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ Καπελλέττου, ἀλλὰ τὸ πι-

ἐπισήμως ἐπὶ τοῦ τάπητος τοῦ Ἑνωτικοῦ ζητήματος, ἤρξατο νέα φάσις τῶν πολιτικῶν πραγμάτων τῆς Ἑπτανήσου. Αἱ ἐργασίαι τῆς βουλῆς ἀνεβλήθησαν ἀποτόμως ἐπὶ ἓξ μῆνας, πρὶν ἢ ἔτι περατωθῇ κἂν ἡ ἀνάγνωσις τοῦ περιλαλήτου ψηφίσματος, μέτρα δὲ βίαια ἀπεφασίσθησαν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς κατὰ τῶν ῥιζοσπαστῶν. Ὁ *Ζερβὸς* ἐξέδωκεν αὖθις τὸν ***Φιλελεύθερον*** μέχρι 2 Ὀκτωβρίου τοῦ 1851 ὅτε πάλιν συλληφθεὶς ἐξωρίσθη τὸ τέταρτον εἰς Ἀντικύθηρα μετ' ἄλλων, μετὰ δίμηνον ὅμως τούτων μὲν ἀπαλλαγέντων, ἀλλ' ἐκείνου μείναντος ἐξορίστου ἐν πολλαῖς ταῖς ταλαιπωρίαις καὶ δυσχερείαις μέχρι τοῦ 1857 πολλάκις δὲ μετὰ περιφρονήσεως ἀπορρίψαντος προτάσεις αὐτῷ γενομένας περὶ ἀπαλλαγῆς ὑπὸ ὅρους διαφόρους[1]. Ἡ ὑπὸ τοῦ ἰδίου περιγραφὴ τῆς ἐξορίας ἐκείνης συγκινεῖ καὶ τὴν σκληροτέραν καρδίαν, ὅσον δικαιοῖ τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα ἐκτίμησιν διὰ τὴν καρτεροψυχίαν, τὴν αὐταπάρνησιν καὶ τὸ εὐσταθὲς τοῦ φρονήματος. Ἐσίγησε τότε ἐν Ἑπτανήσῳ ὁ τύπος· ὁ Μομφερρᾶτος ὁ γνωστὸς συντάκτης τῆς ***Ἀναγεννήσεως*** ἐξωρίζετο εἰς Ἐρικοῦσαν, οἱ ἐν Ζακύνθῳ συντάκται τοῦ *Ῥήγα* κατεδιώκοντο, οἱ τοῦ ***Κεραυνοῦ*** ἐν Κεφαλληνίᾳ ἦσαν εἰς τὰς φυλακάς. Ὁ σκαιὸς καὶ δεσποτικὸς ἁρμοστὴς Οὐάρδος ἐνόμιζεν ὅτι οὕτω φερόμενος θὰ ἐπολέμει ἀποτελεσματικῶς τὸ φρόνημα καὶ θὰ κατασβέννυε τὸ πῦρ τοῦ ἐθνισμοῦ, ἀλλ' ἡ ἱστορία τῶν μεγάλων καὶ εὐγενῶν ἰδεῶν διδάσκει, ὅτι αἱ καταδιώξεις καὶ μάλιστα ὅσον αὗται εἰσὶ βιαιότεραι καὶ ἐπιμονώτεραι, δύνανται μὲν νὰ κατορθώσωσι πρόσκαιρον κατευνασμόν, ἀλλὰ καὶ συντελοῦσιν εἰς τοὐναντίον, ὁ δὲ ἀγὼν μετ' ὀλίγον ἀναρριπίζεται, ἐξαγιάζεται ἔτι μᾶλλον διὰ τῶν θυμάτων, διεγείρει μεῖζον τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὰς συμπαθείας τῶν λαῶν, προσελκύει νέους θιασώτας καὶ συσφίγγει ἔτι μᾶλλον τὸν συνασπισμόν. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἕνεκα τῶν δεινοπαθημάτων ἐκείνων περιῆλθεν εἰς οἰκτροτάτην οἰκονομικὴν κατάστασιν, τὴν δὲ οἰκογένειάν του τὴν πολυμελῆ στερηθεῖσαν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἄρτου,

θανώτερον ἦτο ὅτι ἅπαντες συνειργάσθησαν καὶ πᾶσιν ἀποδοτέα ἡ τιμή· ὁ Ἰακωβᾶτος ὅμως πολλὰς ἡμέρας πρότερον ὑπηνίξατο ἐν τῇ βουλῇ τὴν προσεχῆ ὑποβολὴν τῆς προτάσεως, ὅπερ ἤγειρε μάλιστα δυσαρεσκείας περὶ τοῦ προώρως καὶ ἄνευ προσυνεννοήσεως λεχθέντος ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς τούτου. (Ἴδε βιογρ. Γεωργ. Ἰακωβάτου).

[1] Ἐν Αὐτοβιογραφίᾳ σελ. 26.

φιλάνθρωποι πολῖται ἔλαβον ὑπὸ τὴν προστασίαν των ἀφοῦ εἰς ἐπίμετρον τῆς δυστυχίας καὶ δανεισταὶ ἀπηνεῖς εὗρον κατάλληλον τὴν εὐκαιρίαν, νὰ τὸν καταδιώξωσι δικαστικῶς καὶ ἀπογυμνώσωσι τῆς οὐσίας, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ μὴ θεωρῶν ξένην καὶ ἐν τοῖς κατ' αὐτοῦ ἰδιωτικοῖς μέτροις τούτοις ἐκδικητικὴν ἀφετηρίαν καὶ εἰσηγήσεις δολίας, ἔμεινε πάντοτε βράχος ἀκλόνητος μεθ' ἡρωικῆς αὐταπαρνήσεως ὑπομένων πάσας τὰς σωματικὰς καὶ ἠθικὰς ταλαιπωρίας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ τόπου τῆς ἐξορίας ὑπηρετῶν καὶ τότε ὡς καὶ πρώην τὴν ἰδέαν καὶ μεριμνῶν περὶ τῶν συμφερόντων τοῦ Ἰονίου λαοῦ, διαμαρτυρόμενος μάλιστα δι' ἀνταποκρίσεων, ὑπομνημάτων καὶ ἀναφορῶν κατὰ τῶν παρανομιῶν τῆς προστασίας καὶ πραγματευόμενος τὰ περὶ τῶν κυβερνητικῶν πράξεων ὑπὸ τὸν αὐστηρὸν ἔλεγχον τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης καὶ τὸ πνεῦμα καὶ γράμμα τῶν συνταγματικῶν ἄρθρων καὶ τῶν νέων μεταρρυθμίσεων. Τοιαῦτα μᾶλλον ἄξια λόγου ἔγγραφα ὑπῆρξαν. τὸ ἐκτενὲς ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Γ. Λειβαδᾶ ἐκ Παξῶν ὑπόμνημα πρὸς τὸ ι' Κοινοβούλιον, ἡ κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1850 ἐκ Κυθήρων μακρὰ ἀναφορὰ ***Κεφαλληνιακὰ*** περὶ τῶν δύο τῆς νήσου στάσεων εἰς τὴν θ' βουλήν, ἀναγνωσθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ***Ζερβοῦ*** μάλιστα[1] καὶ τὸ ἐξ Ἀντικυθήρων ὑπόμνημα κατὰ τῆς Ὑψηλῆς ἀστυνομίας καὶ περὶ ἀποζημιώσεως αὐτοῦ δι' ὅσας ὑπέστη ζημίας ἐκ τῆς στερήσεως τῆς προσωπικῆς του ἐλευθερίας ὡς δικηγόρος, διευθυντὴς τυπογραφείου καὶ ἐξόριστος ἀπὸ 10 Μαρτίου 1849[2]. Ἡ ἐξορία τῶν ***Ζερβοῦ*** καὶ ***Μομφερράτου*** ἐξαιρέτως καὶ ἡ ἀπηνὴς στάσις τῆς ἀρχῆς κατ' αὐτῶν, ἐγένετο πολλάκις ἀντικείμενον σφοδρᾶς ἀντιπολιτεύσεως κατὰ τῆς κυβερνήσεως, ἔν τε τῷ Ἑπτανησιακῷ τύπῳ καὶ τῇ Βουλῇ. Καὶ εἰς τὸ δέκατον Κοινοβούλιον εἰ καὶ ἀποτελούμενον τὸ πλεῖστον ὑπὸ κυβερνητικῶν καὶ μετριοφρόνων, ἠγέρθησαν ἑξάκις μὲν κατὰ τὴν πρώτην Σύνοδον καὶ τετράκις κατὰ τὴν δευτέραν, φωναὶ διαμαρτυρήσεων καὶ ἐν ἐκτάσει ἐπραγματεύθησαν τὸ ζήτημα σπουδαῖοι τῆς βουλῆς ῥήτορες καὶ

[1] Ἴδ. Χωρικόν, ἐφημ. Ἀπριλ. 1850. φ. 15. Τὴν ἀναφορὰν δι' ἧς ὑπεβάλοντο τὰ Κεφαλληνιάκά, ὑπέγραψαν καὶ οἱ Λειβαδᾶς, Πυλαρινός, Δοττοράτος καὶ Μομφερρᾶτος, τοῦ Ἰακωβάτου τότε περιοδεύοντος εἰς Εὐρώπην. Ἡ ἀναφορὰ ἐκείνη παραπέμφθη εἰς εἰδικὴν ἐπιτροπὴν πρὸς μελέτην. Ἴδ. Βερυκίου. Ἀπομν. σ. 155.

[2] Τῆς ἀποζημιώσεως παρῃτήθη κατόπιν. Κεφαλληνιακά. σελ. 32 ἑπομ.

πατριῶται οἷοι οἱ Φρ. Δομενεγίνης, Γ. Βερύκιος καὶ Κ. Λομβάρδος, ἀντιτασσομένων ἀσθενῶς καὶ συμβουλευόντων μετριοπάθειαν τῶν Κουρῆ καὶ Μαρίνου εἰ καὶ μὴ ἀποκρυπτόντων τὸν πόθον περὶ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν ἐξορίστων. Μετὰ πολλὰς ἀναβολὰς τῇ 25 Ἰανουαρίου τέλος, ὁ Γ. εἰσαγγελεὺς ἀνέφερεν ὅτι ὁ Ἁρμοστὴς θὰ συγκατένευεν εἰς τὴν ἀπόλυσιν τῶν ἐξορίστων, ἂν ἡ Βουλὴ **παρεκάλει ἐγγυωμένη** περὶ τῆς τοῦ τόπου ἡσυχίας, ἢ ἂν αὐτοὶ οἱ ἐξόριστοι **ἱκέτευον** καὶ **ἠγγυῶντο**, ἀλλ' ἡ Βουλὴ ἐν ἀγανακτήσει **παμψηφεὶ** ἀπεφήνατο ὅτι **αὐθαιρέτως** ἐξωρίσθησαν οἱ *Ζερβὸς* καὶ Μομφερράτος καὶ **παρανόμως** κρατοῦνται καὶ ὅτι κατὰ τὸν **νόμον** καὶ τὸ **δίκαιον** πρέπει νὰ **ἐλευθερωθῶσιν**. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ια' Κοινοβούλιον, εἰ καὶ ἐξελέχθησαν ἐν Κεφαλληνίᾳ δέκα κυβερνητικοὶ βουλευταὶ ᾐτήθη ὑπὸ τούτων ἅμα ἐκλεγέντων ἡ ἀπόλυσις καὶ τότε ὁ Ἁρμοστὴς διέταξε ταύτην ἀμέσως. Τὸ 1857 ἀπολυθεὶς τοιουτοτρόπως ὁ *Ζερβὸς* ἀνεχώρησεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὅπως μετέλθῃ τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα, ἀφοῦ ἀπέτυχεν ἐν Ἀθήναις μεταβάς, νὰ κατορθώσῃ τὴν ἔκδοσιν μεγάλου δημοσιογραφικοῦ φύλλου[2]· κενωθείσης ὅμως μετ' ὀλίγον βουλευτικῆς τινος θέσεως ἐν τῷ ια' Κοινοβουλίῳ, ἡ πατρὶς μὴ λησμονοῦσα τὰς ἐκδουλεύσεις, τὰς θυσίας, καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνδρός, ἐξελέξατο αὐτὸν ἀντιπρόσωπον, ἀλλ' ὡς εἶχον τότε τὰ ἐν τῇ βουλῇ ἐκείνῃ δὲν ἐνόμιζεν οὗτος χρήσιμον ἑαυτὸν καὶ ἀπέστειλε τὴν παραίτησίν του, αὕτη ὅμως οὐ μόνον δὲν ἐγένετο δεκτή, ἀλλὰ καὶ πεντήκοντα λίραι ὡρίζοντο ὑπὸ τῆς Βουλῆς διὰ τὴν δαπάνην τοῦ ταξειδίου του ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Κέρκυραν καὶ δὲν ἐπέμεινε μὲν οὗτος, ἔφθασε μάλιστα καὶ εἰς Κέρκυραν, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ διαλυθείσης τῆς βουλῆς, ἐπανῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἐκεῖ προὐτάθη τότε αὐτῷ ἡ ἕδρα τοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου καὶ τῆς Ἰταλικῆς γλώσσης ἐν τῇ κατὰ Χάλκην ἐμπορικῇ σχολῇ, ἀλλὰ δὲν ἐπραγματοποιήθη τοῦτο διότι δὲν εἶχε σκεφθῇ ἔτι περὶ ὁριστικῆς ἐκεῖ ἐγκαταστάσεώς του. Ἔκτοτε κατὰ τοὺς ἐπιπολαίως καὶ ἐκ προκαταλήψεων κρίναντας αὐτὸν ἐφάνη μεταβαλὼν πορείαν καὶ ἡ εὐστάθεια καὶ ἀκεραιότης τοῦ ἀνδρὸς ἠμφισβητήθησαν φεῦ παρά τινων! ἱκανὰ δὲ αὐτοῦ κατεμέμψαντο καὶ φίλοι ἔτι αὐτοῦ

[2] Λεπτομερῶς τὰ ἐν Ἀθήναις τότε γράφει ἐν τῷ πονήματι αὐτοῦ, Αἱ δύο πρωτεύουσαι τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἐν Αὐτοβιογραφίᾳ, σελ. 32 ἑπομ.

ὡς ὁ Σ. Μαλάκης· καὶ ὄντως ὁ ἡρωϊκώτατος καὶ ἀκλόνητος ἑνωτιστὴς ἐδόξαζε πλέον ὅτι συνέφερε ν' ἀναβληθῇ τὸ ζήτημα ἐπιδιωχθῶσι δὲ βελτιώσεις. Οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος κατήγοροι, καὶ οἱ πολιτικοί του ἐχθροί, ἐνόμισαν εὐθετωτάτην τὴν εὐκαιρίαν νὰ χαρακτηρίσωσι τὸν ἄνδρα ὡς ἀρνησίαρχον πλέον καὶ προδότην καὶ δὴ ὄργανον ξένων σκοπῶν! ἀλλ' ἀκριβὴς τῶν γεγονότων ἐξέτασις δεικνύει ὅτι ἔσπευσαν ἐκεῖνοι εἰς τὰς δυσμενεῖς αὐτῶν κρίσεις μὴ ἐρευνήσαντες τὴν ἀληθῆ ἀφορμὴν τῆς δῆθεν μεταβολῆς τῶν φρονημάτων τοῦ ἀνδρός. Ἐν Κωνσταντινουπόλει εὑρισκόμενος ὁ *Ζερβὸς* ἔσχε συνέντευξιν μετά τινος ἑπτανησίου ἀποκαλύψαντος αὐτῷ τὴν ὕπαρξιν μυστικῆς ἑταιρείας εὑρειῶν διακλαδώσεων καὶ ἀφθόνων χρηματικῶν μέσων, σχέσιν δ' ἐχούσης μετὰ τῆς διπλωματίας καὶ κέντρον τὴν Γαλλίαν, ἥτις μᾶλλον τῶν ἄλλων κρατῶν ἐνδιεφέρετο διὰ τὴν κατάργησιν τῶν συνθηκῶν τοῦ 1815 καὶ τὴν μετάπλασιν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ διεθνοῦς δικαίου. Ἐκ τῶν ἐν τῇ ἑταιρείᾳ σκοπουμένων ἦτο καὶ ἡ ἐκδίωξις τοῦ Ὄθωνος καὶ ἄλλα ζητήματα ἀνατολικά, μέγας δ' ἐπεκρέματο ὁ κίνδυνος τῇ Ἑλλάδι ἐκ τῶν τεκταινομένων ὑπὸ τῆς διπλωματίας. Ὁ *Ζερβὸς* διαβλέπων ἐν τούτοις ὅτι γενικώτερα ἐθνικὰ ζητήματα ἐδέοντο πολλῆς προσοχῆς, μετὰ πολλοὺς καὶ ποικίλους διαλογισμοὺς καὶ ἐρεύνας ἐσκέφθη ὅτι ἀναστολὴ τοῦ μερικοῦ ζητήματος τῆς Ἑνώσεως, συνοδευομένη ὑπὸ βελτιώσεων ἐν τῇ καθ' ὅλου διοικήσει, ἐπεβάλλετο ὑπὸ τῶν περιστάσεων πρὸς ἀποφυγὴν δεινοτέρων. Ἐκ τῶν ἰδεῶν τούτων ἐλαυνόμενος ἦλθε τὸ 1860 εἰς Κέρκυραν, ἔνθα ἀνακοινώσας τῷ διαπρεπεῖ ἀνδρὶ Σωκράτει Κουρῇ τὰ περὶ τούτων, ἐνετείλατο αὐτῷ ἵνα ποιήσηται ταῦτα γνωστὰ τῷ Ἁρμοστῇ ὅστις ὅμως, δυσπιστῶν βεβαίως εἰς τὰς εἰσηγήσεις τοῦ *Ζερβοῦ* ἀλλὰ καὶ παρεννοήσας τὸ ζήτημα τῶν βελτιώσεων, ἀπήντησεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐγκατέλιπε πλέον τὴν ἐπιδίωξιν μεταρρυθμίσεων ἃς ἀπέκρουσεν ἤδη ὁ Ἰόνιος λαός. Ἀλλὰ καὶ ἄλλης ἑταιρείας ἡ σύστασις, ἠγγέλθη ὑπὸ τοῦ Θ. Καρούσου τῷ ἡμετέρῳ συμπολίτῃ ἐλθόντι εἰς Κεφαλληνίαν κατ' ἐντολὴν φιλελευθέρων τινων ζακυνθίων σχέσιν ἐχούσης μετὰ τοῦ Γαριβάλδου καὶ ὑπισχνουμένης συνδρομὴν δι' ἀποστολῆς σώματος εἰς Ἤπειρον, ἀλλ' ὁ *Ζερβὸς* εἰ καὶ ἐσχημάτισε πεποίθησιν ὅτι καὶ ἡ ἑταιρεία αὕτη δὲν ἦτο ἄσχετος πρὸς τὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένας αὐτῷ ἀνακοινώσεις, ἠρνήθη νὰ γίνῃ μέλος ταύτης ἀμφιβάλλων περὶ τῆς σκοπιμότητος

τῶν μελετωμένων[1]· ταῦτα πάντα πρὸς τῇ τότε πολιτικῇ τῆς Εὐρώπης καταστάσει ἐνίσχυον ἔτι μᾶλλον τὴν ἰδέαν τοῦ *Ζερβοῦ* ὅπως τὸ ἔθνος προφυλαχθῇ ἀπὸ ἐπαναστατικῶν κινημάτων δυναμένων νὰ φέρωσι καὶ ναυάγιον πλῆρες τῆς Ἐθνικῆς τῶν Ἰονίων ἀποκαταστάσεως[2], ἕνεκα δὲ τούτου καὶ τὴν Ὀκτωβριανὴν μεταπολίτευσιν, ἐθεώρησεν «οὐχὶ » μίαν ἐσκεμμένην, ὥριμον καὶ ἠθικὴν ἰδεῶν ἐγκαθίδρυσιν, ἀλλ' ἁπλῆν » πολιτικὴν συνωμοσίαν», διαβλέπων ἐν τῷ κινήματι τὸν ξενικὸν δάκτυλον καὶ δὴ τὸν ἀγγλικόν[3]. Ἀλλὰ δὲν ἦσαν οἱ γενικοὶ οὗτοι λόγοι καὶ μόνοι, οἵτινες ἔδωκαν ἀλλοίαν διεύθυνσιν εἰς τὰ φρονήματα τοῦ *Ζερβοῦ*. Τὸ Ἑνωτικὸν ζήτημα δὲν ἐβάδιζε πλέον τὴν ὑπὸ τῶν πρωταγωνιστῶν τῆς ἰδέας χαραχθεῖσαν ὁδόν. Τὸ ια' Κοινοβούλιον μετέβαλε τὸν χαρακτῆρα τοῦ ζητήματος, ἱκετευτικῶς ἀποτεινόμενον πρός τε τὴν προστάτιδα καὶ τὰς ἄλλας δυνάμεις, ἐνῷ ὁ ῥιζοσπαστισμὸς ἀπὸ τοῦ 1849 ἄλλως ἐθεώρει καὶ ἀλλαχοῦ ἐστήριζε τὰ δίκαια τοῦ λαοῦ. Ὡς ἀπαύγασμα ἐποχῶν δημοκρατικοῦ ὀργασμοῦ ἔφερε τὸν τύπον καὶ χαρακτῆρα τῆς ἐποχῆς του, στηριζόμενος δὲ κατὰ τὸ ψήφισμα τῆς 26 Νοεμβρίου 1850, ἐπὶ τῶν φυσικῶν καὶ ἀπαραγράπτων δικαιωμάτων τῆς ἀνεξαρτησίας, τῆς κυριαρχίας καὶ ἐθνικότητος, διεμαρτύρετο κατὰ προστασίας ἀδίκως ἐπιβληθείσης, θαρραλέως δὲ καὶ ἀξιοπρεπῶς, ἐξεδήλου τὴν θέλησιν καὶ ἀπαίτησιν ἑνὸς λαοῦ ἄνευ ἱκεσιῶν καὶ ταπεινώσεων, ὥστε ὁ *Ζερβὸς* καὶ ὁ Μομφερρᾶτος δὲν ἠδύναντο νὰ ταχθῶσιν ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς νέας φάσεως τοῦ ζητήματος, διότι ἔβλεπον πλέον τὴν βουλὴν ἐξευτελιζομένην καὶ ἐστερημένην ἐθνικῆς καὶ ἀτομικῆς ἀξιοπρεπείας καὶ πολιτικῆς συνέσεως, ὡς ἐδείχθη καὶ ἐκ τῶν ἀρνητικῶν ἀπαντήσεων τῆς προστασίας εἰς τὰς ἱκεσίας τοῦ ια' Κοινοβουλίου[4]· τούτου ἕνεκα παρῃτήθησαν τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος, ἀφ' οὗ μάλιστα εἶδον καὶ τὴν ἀνάρρησιν τοῦ Δημ. Καρούσου εἰς τὴν προεδρείαν τῆς Γερουσίας, ἀλλ' ἡ βουλὴ οὐ

[1] Αὐτοβιογραφία. 42, 51.

[2] Ὑπόμνημα πρὸς τὴν Ἑλλ. Κυβέρν. 1866.

[3] Αὐτοβ. 59 καὶ ἐν μνησθέντι Ὑπομνήματι.

[5] Π. Πανᾶ. Ῥιζοσπάσται καὶ βελτιώσεις ἐν Ἑπτανήσῳ, σελ. 28, ἐν Κεφαλληνίᾳ. Ἀνατύπωσις ἄρθρων τοῦ Τηλεγράφου Ἀθηνῶν εἰς ἀπάντησιν τοῦ καθηγ. Σπ. Παπαγεωργίου διὰ τὰ ἐν περιοδ. Παρνασσῷ 1877 γραφέντα ὑπὸ τούτου περὶ Ζερβοῦ καὶ Μομφερράτου, ἐν βιογραφίᾳ Θ. Καρούσου.

μόνον δὲν ἐδέξατο τὴν παραίτησιν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐξελέξατο τὸν μὲν **Ζερβὸν** πρόεδρον αὐτῆς τὸν δὲ Μομφερρᾶτον ἀντιπρόεδρον, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῇ προτάσει τοῦ ἐθνικοῦ ποιητοῦ καὶ βουλευτοῦ Ἀριστ. Βαλαωρίτου, σύσσωμος μετέβη εἰς τὰς κατοικίας αὐτῶν ἐπὶ τὸ ἐπισημότερον καὶ τρανώτερον ἐπιμένουσα ἵνα ἴδῃ ἐκείνους συμπαρακαθημένους ἀλλὰ καὶ προϊσταμένους ἐν αὐτῇ, ὡς τοὺς κατ' ἐξοχὴν προμάχους καὶ μάρτυρας τῆς ἐνωτικῆς ἰδέας· οἱ ἐκλεγέντες ἰδόντες οὕτως ἑαυτοὺς ἀμειβομένους τὴν δὲ πρᾶξιν τῆς βουλῆς θεωρήσαντες διαμαρτυρίαν κατὰ τῆς ἀρχῆς, ἐδέξαντο τὴν τιμητικωτάτην ἐκλογήν. Οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι τότε αὐτόχρημα ἀπεθεώθησαν· αἱ δοξολογίαι, αἱ φωταψίαι, αἱ θριαμβευτικαὶ ἁψῖδες, τὰ πολιτικὰ συμπόσια, οἱ λόγοι, τὰ ποιήματα καὶ αἱ περιφερόμεναι ἐν διαδηλώσεσιν εἰκόνες τῶν ἐθνομαρτύρων, ὡς ἐκαλοῦντο, ἐκείνων, ἐξήγγελλον ἔκτακτον παρὰ τῷ λαῷ ἀγαλλίασιν καὶ τὴν βεβαίαν αὐτοῦ ἐλπίδα ὅτι ἐπέστη πλέον ὁ χρόνος τῆς πληρώσεως τῶν πόθων αὐτοῦ. Καὶ δὴ πάντες ἀνέμενον ἐν τῇ βουλῇ ἐκείνῃ ν' ἀκούσωσι τοῦ **Ζερβοῦ** τὰ φλογερὰ ῥήματα, ἀλλὰ τοὐναντίον ἤκουσαν αὐτοῦ συμβουλεύοντος, ὅτι «ἵνα μὴ διὰ τὸ ἀντίξοον, τῶν περιστάσεων, ἡ ἐπὶ Ἡρακλείας » στήλης ἀνεγερθεῖσα Ἑλληνικὴ ἰδέα ἐκ βάθρων ἀνατραπῇ, νὰ » καιροφυλακτῶσι, καὶ περιμείνωσι τὴν δημοσίευσιν τῶν διπλωμα- » τικῶν ἐγγράφων περὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Γλάδστωνος καὶ ἐπιδι- » ώξωσιν ἐν τῷ μεταξὺ βελτιώσεις», ἀποδοκιμάζοντος δὲ τὰς μετὰ τὴν θ' βουλὴν ἐθνικὰς διαδηλώσεις ὡς ἡμαρτημένας καὶ μὴ ἐξ ἁγνοῦ φρονήματος προελθούσας[2]. Δὲν ἐχαρακτηρίσθησαν ὡς ἔδει ὁ **Ζερβὸς** καὶ ὁ Μομφερρᾶτος καὶ ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ. Οὗτοι ἀπέστεργον πάντοτε τὰς μεταρρυθμίσεις διότι αὗται προϋπέθετον σύνταγμα ἐν ἰσχύϊ καὶ συνεπῶς νέαν σύμβασιν μετὰ τῆς προστασίας, ἐνῷ αἱ βελ-

[2] Ὁ Βερύκιος ἐν Ἀπομνημ. Δ' 188 διὰ μακρῶν ἐπικρίνει τὴν πορείαν τοῦ Ζερβοῦ, δικαιολογεῖ δὲ τὴν ὑπὸ τῶν Ζακυνθίων ῥιζοσπαστῶν ἐν τῇ ια' Βουλῇ διατύπωσιν τοῦ ἐνωτικοῦ ζητήματος, ὡς συμφωνοτέραν πρὸς τὸ ῥῆμα τοῦ συντάγματος ἐπιτρέποντος παραστάσεις καὶ οὐχὶ διαγγέλματα. Ὁ συγγραφεὺς ἐξήτασε τὸ ζήτημα φαίνεται μόνον κατὰ τύπους, δὲν ἔμεινε δὲ ἀνεπηρέαστος τοπικισμοῦ, ἐξέλαβε δὲ τὸ ζήτημα ὁμαλὸν καὶ οὐχὶ ὑπὸ τὸ κράτος ἐπαναστάσεως πολιτικῆς σκοπούσης ἀνατροπὰς καὶ νέαν κατάστασιν, ὅτε οἱ δεσμοὶ λύονται καὶ ὁ λαὸς ἀνακτᾷ τὰ φυσικὰ καὶ κυριαρχικά του δικαιώματα.

τιώσεις ὑπὲρ ὧν ἐκηρύχθησαν, ἀπέβλεπον τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω μεταβολὴν τῆς διοικήσεως ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν θεσμῶν, πρᾶγμα ὅπερ δὲν ἐνέφαινε βεβαίως πόθον διατηρήσεως τοῦ καθεστῶτος ἀλλὰ προσωρινὴν ἀνακούφισιν τοῦ λαοῦ διὰ τῶν περιορισμῶν τῆς ἐξουσίας. Μεταρρυθμίσεις ἄλλωςτε δὲν προυτάθησαν εἰς τὴν Βουλὴν ἐκείνην, ἀλλ' ἀντιμεταρρυθμιστικαί τινες προτάσεις κατά τινων τάσεων μεταρρυθμιστικῶν, οἱ δὲ *Ζερβὸς* καὶ Μομφερρᾶτος διεφώνησαν μάλιστα εἰς τοιαύτας προτάσεις, μένοντες ἀδιάσειστοι εἰς τὴν περὶ τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως ἰδέαν, καθ' ἃ ἐμφαίνεται ἀριδήλως ἐκ τοῦ σχεδίου τῆς ἀπαντήσεως εἰς τὸν λόγον τοῦ ἁρμοστοῦ ὑπὸ τῶν βουλευτῶν ἐκείνων καὶ ἄλλων συμφρόνων ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 20 Μαρτίου 1862[1]. Οὐχ ἧττον αἱ κρίσεις περὶ τῆς τότε πορείας τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων εἰσέτι ταλαντεύονται. Αἱ παραιτήσεις αὐτῶν ἀπὸ τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος καὶ ἡ τοῦ *Ζερβοῦ* μάλιστα πρὸ ταύτης ἐγκατάστασις μακρὰν τοῦ πεδίου τῶν ἀγώνων, ἐνέφαινον κατά τινας ἀποκαρτέρησιν καὶ ἀπογοήτευσιν. Ἡ ἀρνητικὴ τῶν ἀνδρῶν στάσις ἐν τῇ ιϐ' βουλῇ καὶ ἡ ἐπιμονὴ νὰ μὴ ἐκθέσωσι κἂν ὑποψηφιότητα εἰς τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς τῆς ιγ', ἐφαίνετο ἀσυνεπὴς πρὸς τὴν προτέραν πορείαν καὶ ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῇ ὡς προελθοῦσα ἐξ ἐλλείψεως περαιτέρω θάρρους καὶ πεποιθήσεως εἰς τὰς ἰδέας αὐτῶν, ἃς μετὰ παρρησίας ἠδύναντο νὰ ὑπερασπίσωσιν ἐν τῇ βουλῇ ἐκείνῃ ἀντεπεξερχόμενοι κατὰ τῶν νέων σημαιοφόρων καὶ τῶν ὑπὸ τούτων διατυπωθεισῶν γνωμῶν καὶ προτάσεων, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐμειοῦμεν ἐθελοτυφλοῦντες ἀφ' ἑτέρου τὴν σημασίαν τῶν ἀνδρῶν, ἂν ἑπόμενοι ἄλλοις κριταῖς ἐκ στενοτέρων καὶ ποταποτέρων ἀγομένοις ἀπόψεων, ἐὰν ἐδεχόμεθα ὅτι λόγοι προσωπικῶν ἀντιζηλιῶν πρωτίστως κατὰ τοῦ Κ. Λομβάρδου ἀναλαβόντος ὡς γνωστὸν τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἑνωτικοῦ ζητήματος ἀπὸ τοῦ ι' Κοινοβουλίου, ἢ μετάνοια ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις, ἢ ἄλλοι ταπεινότεροι λόγοι ὤθησαν ἐκείνους εἰς τὴν νέαν ἀπόφασιν. Καὶ ἀληθῶς θὰ ἦσαν ὅλως ἀσύνετοι καὶ ἀφιλότιμοι οἱ ἄνδρες

[1] Ι. Μομφερράτου. Ἱστορικαὶ Σημειώσεις. Ἐν περιοδ. Παρνασσῷ Α' τεύχει Θ' 647. Ἴδ. καὶ Π. Πανᾶ. Ῥιζοσπάσται καὶ βελτίωσις ἐν Ἑπτανήσῳ. Ἔπιθι ὅμως καὶ τὸν ἔξοχον λόγον τοῦ Βαλαωρίτου ἐν τῇ ιϐ' Βουλῇ ἀπορήσαντος ἐπὶ τῇ πορείᾳ τῶν ἀνδρῶν, ἐπίσης καὶ τὸ φυλλάδιον Ὁ ῥιζοσπαστισμὸς καὶ αἱ πολιτικαὶ δοξασίαι τοῦ προέδρου τῆς ιϐ' Βουλῆς, ὑπὸ Σπυρ. Λειβαδᾶ. Ἐν Ζακύνθῳ 1862 κλ.

ἐκεῖνοι, ἂν διὰ λόγους τόσον ταπεινοὺς ἀνέκρουον πρύμναν, τιθέμενοι ἐν ἀμφιβόλῳ τὴν πρέπουσαν ἐκτίμησιν τῶν τόσων αὐτῶν ἐκδουλεύσεων, ἀμαυροῦντες στίλβον παρελθὸν καὶ ἀμεριμνοῦντες περὶ τοῦ πολιτικοῦ αὐτῶν μέλλοντος. Ῥητέον ὅμως ὅτι καὶ οἱ ῥιζοσπάσται ἦσαν αἰσθηματίαι μᾶλλον ἢ πρακτικοὶ νόες, διὰ τοῦτο καὶ αἱ ἰδέαι τῶν μεταρρυθμιστῶν φαίνεται ἐκ τῶν ὑστέρων ὅτι θὰ ἦσαν πραγματοποιούμεναι κοινωφελέστεραι ἐπί τινα ἔτη. Ἡ πολιτικὴ ὀξύνοια τῶν πρώτων δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ πρυτανεύσῃ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ αὐτῶν, ἐντεῦθεν δὲ ἡ ἐσπευσμένη ἐνέργεια καὶ ἡ οὐχὶ ἀσφαλὴς τῶν ἀποτελεσμάτων ἐκτίμησις· ἀλλ' αἱ μεγάλαι ἰδέαι καὶ αἱ μεγαλεπήβολοι πράξεις δὲν πρέπει μόνον νὰ κρίνωνται ἐκ τῶν ὑστέρων, ὅτε περιπλοκαὶ διάφοροι καὶ ἀλλοῖαι πολιτικαὶ ἢ κοινωνικαὶ συνθῆκαι δύνανται νὰ μεταβάλλωσι τὰ ποθούμενα καὶ ἐπιδιωκόμενα, ἀλλὰ νὰ ἐξετάζηται ὁ σκοπὸς καὶ τὸ αἴσθημα τῶν σχόντων τὰς εὐγενεῖς πρωτοβουλίας. Κατὰ τὴν κρίσιν τῶν *Ζερβοῦ* καὶ Μομφερράτου οὐδὲν εἶχε τὸ ἀσυνεπὲς καὶ τὸ δειλὸν ἡ νέα αὐτῶν πορεία, ἀφοῦ νέα γεγονότα ἀπῄτουν κατ' αὐτοὺς ἀναστολὴν τοῦ ζητήματος, ἔβλεπον δὲ ταύτην λίαν συμφέρουσαν καὶ ὑπεστήριξαν αὐτὴν περιφρονοῦντες τὸν κίνδυνον τῆς ὑπολήψεως αὐτῶν ἀπέναντι τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ. Οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ ἁγνὴν φιλοπατρίαν εἰς αὐτούς· ὅταν τὸ 1850 ἐτίθετο τὸ ζήτημα ἐπισήμως ἐπὶ τοῦ τάπητος, ὑπερίσχυε βεβαίως ὁ νεανικὸς ἐνθουσιασμός, ἀλλ' ὅταν ἤρχοντο λευκανθίζοντες οἱ κρόταφοι, δὲν ἀπεκρύπτετο ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ *Ζερβοῦ* «ἡ φαεινὴ τῆς ἀπελευθερώσεως κρηπὶς» ὡς οὐχὶ δικαίως κρίνων λέγει ὁ Βερύκιος[1], ἀλλ' ἤρχετο τὸ στάδιον τῆς μείζονος σκέψεως, τῆς σοβαρωτέρας μελέτης τοῦ μέλλοντος καὶ τῆς εὐθύνης ἀπέναντι τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἱστορίας, ὧν ἕνεκα οὐχὶ ἐκ μεταμελείας ἢ πολιτικῆς ἀσκεψίας, ἀλλ' ὡς ὑπὸ νέας συνθήκας τελοῦντες ἔκριναν ἐπιβαλλομένην αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ καθήκοντος θυσίαν ἑαυτῶν, τὴν διὰ τῆς ἀναβολῆς δηλονότι βεβαιοτέραν πραγμάτωσιν τοῦ πόθου, βελτιουμένης ἐν τῷ μεταξὺ καὶ τῆς διοικητικῆς τοῦ κράτους καταστάσεως· ἐκ τῶν ὑστέρων δ' ἀπεδείχθη δυστυχῶς ὅτι ἡ ἀναβολὴ τοῦ ζητήματος δὲν ἦτο ξένη προορατικότητος καὶ πολιτικῆς περινοίας. Ὁ *Ζερβὸς* ἑπόμενος τῇ νέᾳ αὐτοῦ ἀρχῇ ἠρνήθη καὶ ὑποψη-

[1] Ἀπομνημ. 190.

φιότητα ἐν ταῖς ἐκλογαῖς τοῦ ιγ΄ Κοινοβουλίου ὅπερ συνεκλήθη ἵνα ὁριστικῶς ἀποφανθῇ περὶ τῆς Ἑνώσεως, ἣν ἐκεῖνος ὡς εἰκὸς ἔβλεπε πρόωρον ἐπὶ τοῦ παρόντος[1]· καθ' ἃ δὲ αὐτὸς λέγει, «βλέπων καταπνι-» γομένην ὑπὸ τῆς ἀγυρτίας τὴν ἐν τῇ ιβ΄ βουλῇ πορείαν του καὶ μὴ » συμμεριζόμενος τὰ γενόμενα ἀλλ' οὐδ' ἔχων τὰ μέσα καὶ τὴν δύ-» ναμιν νὰ ἐμποδίσῃ τὸ κακόν, ἠρνήθη τὴν ὑποψηφιότητα ἀπέναντι » τόσων καταβληθεισῶν προσπαθειῶν ὅπως δεχθῇ τοιαύτην»[2]. Μετὰ τὴν Ἕνωσιν ἡ Κεφαλληνία τιμῶσα τὸν ἄνδρα καὶ ἀγομένη νὰ χρησιμοποιήσῃ εἰς νέας τῆς πατρίδος περιστάσεις τὰ φῶτα, τὴν πεῖραν, τὴν φιλοπατρίαν αὐτοῦ μὴ ἐπηρεασθεῖσα δὲ ὑπὸ τῆς γνώμης τῶν ὀλίγων ὅσοι ὑπετίμησαν τὴν τελευταίαν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Μομφερράτου στάσιν, ἀμφοτέρους ἐξελέξατο πληρεξουσίους ἐν τῇ β΄ ἐν Ἀθήναις Ἐθν. Συνελεύσεσι, πρῶτον ἐκ τῶν εἴκοσι μάλιστα ἀναδείξασα τὸν **Ζερβὸν** διὰ καταπληκτικῆς πλ.ιοψηφίας. Ἀλλ' ὁ ἀνὴρ παρὰ τὰς προσδοκίας τῶν ἐκλογέων αὐτοῦ, παρῃτήθη τοῦ ἀξιώματος εἰ καὶ δι' ἰδιαιτέρου ἐγγράφου ἡ Συνέλευσις προσεκάλει ἐπιμόνως αὐτόν. Πικρία βεβαίως διὰ τὰ κατ' αὐτοῦ λεχθέντα καί τις ἀπογοήτευσις, ὤθησαν φαίνεται εἰς τὸ νέον βῆμα ἐκεῖνο τὸν ἄνδρα ὡς μὴ ὤφελε, εἰ καὶ πᾶς τις ἀνέμενε νὰ ἴδῃ αὐτὸν τῇ ἐντολῇ τῆς ἰδίας πατρίδος κατὰ καθῆκον ὑπείκοντα καὶ ἄσμενον πρὸς συνεργασίαν μετὰ τόσων ἐξόχων συναδέλφων εἰς τὰ περὶ τῶν νέων συνταγματικῶν θεσμῶν καὶ τοῦ κανονισμοῦ σπουδαίων Ἑπτανησιακῶν ζητημάτων, ἀλλὰ καὶ ἄλλας ἐπρέσβευεν ἀρχὰς ὁ ἀνήρ, ὧν ἕνεκα ἐθεώρει τὰ τελούμενα ἀλυσιτελῆ. Ἐν τῇ αὐτοβιογραφίᾳ αὐτοῦ[3] ψέγει τὰ καθέκαστα τοῦ νέου Συντάγματος, καὶ δὴ τὴν τῆς Γερουσίας κατάργησιν, κατωτέρω δὲ κατακρίνει λίαν τὴν ἄμεσον ἐξ ἐφόδου καὶ πλήρη ἀφομοίωσιν τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τοῦ λοιποῦ κράτους· ἐπίσης ὑπερμαχεῖ τοῦ θεσμοῦ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας εἰ καὶ μὴ ἀντικαθιστῶντος μὲν τὴν Γερουσίαν, ἀλλὰ τὰ μάλα ὠφελίμου διὰ τὴν νομοθετικὴν ἐργασίαν, τὰς ἀφατριάστους τῶν ἀποφάσεων ἀφετηρίας καὶ ὡς φυτώριον καὶ σχολεῖον μορφώσεως πολιτικῶν ἀνδρῶν· καὶ εἰσὶ βεβαίως πολλὰ τῶν γραφομένων ὑπ' αὐτοῦ ὀρθὰ καὶ συνετά, ἀλλ' ἔτι γεννᾷ πλειότερον ἀπο-

[1] Αὐτοβιογρ. 62.
[2] Αὐτόθι 67 ἐπ.
[3] Αὐτοβιογρ. σελ. 67 ἐπ.

ρίαν καὶ λύπην πῶς ὁ ἀνὴρ ἐπολιτεύσατο τότε τόσον ἀρνητικῶς ἐνῷ ἴσως ἡ σθεναρά του φωνὴ καὶ ἡ ἐπιβάλλουσα γνώμη, θὰ ἠδύναντο πιθανῶς νὰ μεταβάλλωσί πως τὰς ληφθείσας ἀποφάσεις. Μετὰ τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ Συντάγματος ἐπικειμένων τῶν διορισμῶν συμβούλων τῆς ἐπικρατείας καὶ τὸ τοῦ *Ζερβοῦ* ὄνομα ἐκυκλοφόρει μεταξὺ τῶν πρώτων [1]. Ὁ Βασιλεὺς ἀποφηνάμενος περὶ τοῦ ἀνδρὸς ὅτι c'est l'homme qu'il faut c'est l'homme incorruptible, συμπεριέλαβε τὸ ὄνομά του μεταξὺ τῶν διοριστέων καὶ ἐδέξατο μὲν οὗτος τὴν ὑψηλὴν θέσιν ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἐσχολιάσθη. Φίλοι καὶ συναθληταὶ αὐτοῦ, οἷοι οἱ Μομφερρᾶτος, Δαυῆς, Μαλάκης κλ. κεκηρυγμένοι κατὰ τοῦ θεσμοῦ, ἠπόρουν πῶς ὁ *Ζερβὸς* δημοκρατικὰ φρονῶν, καὶ ἅτε ὑψηλόφρων ἀνὴρ ἐσκέπτετο τόσον παραδόξως καὶ παραχόρδως ὥστε νὰ δεχθῇ θέσιν ὑπαλλήλου Βασιλικῆς Κυβερνήσεως· καὶ ὄντως οὐχὶ μόνον ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην, ἀλλὰ καὶ ἵνα μὴ φανῇ ἀσυνεπὴς πρὸς τὴν μέχρι πρὸ μικροῦ ἀπομάκρυνσιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐνεργοῦ πολιτικῆς, ὁ ἀνὴρ ἔδει ν' ἀρνηθῇ διατρανῶν ἅμα καὶ πολιτικὴν ὀξυδέρκειαν προκειμένου περὶ θεσμοῦ ὡς προεικάζετο βραχυβίου. Φαίνεται ὅτι ἐδέσποσαν μᾶλλον παρ' αὐτῷ ἡ ἰδία τῆς χρησιμότητός του καὶ ἡ πεποίθησις ὅτι ὁ θεσμὸς ἐκεῖνος θὰ ὠφέλει καὶ οὐχὶ τόσον ἡ συναίσθησις τῆς πρὸς τὴν ἐνεργὸν πολιτικὴν ὑποχρεώσεως ἐπιβάλλουσα αὐτῷ τέλος πάντων ὑπακοὴν καὶ ἐνέργειαν, διότι καὶ μετὰ τὴν κατάργησιν τοῦ θεσμοῦ καὶ βουλευτικαὶ ὑποψηφιότητες τῷ προὐτάθησαν καὶ ὑπουργικὰ χαρτοφυλάκια ὑπὸ τῶν Ῥούφου καὶ Κουμουνδούρου τὰ ὁποῖα ἠρνήθη. Ὁ ἀνὴρ συνῃσθάνετο ἀπὸ τότε προφανῶς ὅτι ἤρξατο λῆγον πλέον τὸ πολιτικόν του στάδιον. Οἱ πόθοι του ἀδιαφόρως ἂν προώρως ἢ ὄχι ἐπραγματοποιήθησαν, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἦσαν παρεπόμενα εἰς ἃ ἐκαλοῦντο ἄλλοι νὰ δράσωσι, διότι σὺν τοῖς ἄλλοις ἐκεῖνος οἰκονομικῶς κατασυντετριμμένος ὢν καὶ πρὸς ἄλλα ἐπίσης ἱερὰ φυσικὰ αἰσθήματα καὶ χρέη ὑπείκων, ἔδει νὰ στρέψῃ καὶ εἰς τὴν οἰκογενειακὴν ἑστίαν τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν. Ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῷ ὡς καὶ παρ' ἄλλοις αὐτοῦ συναδέλφοις καὶ συναθληταῖς, ἤρξατο ἐπικρατοῦσα πρὸ πάντων ἡ ἀπογοήτευσις διὰ τὴν πολιτικὴν ἐν γένει κατάστασιν, διότι δὲν ἔβλεπον ἀγλαοὺς

[1] Πλὴν τοῦ Ζερβοῦ ἐκυκλοφόρουν καὶ τὰ ὀνόματα τοῦ Κανδιανοῦ Ῥώμα καὶ Δημητρ. Καρούσου, συνιστώμενα ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Κοζάκη Τυπάλδου (Ἀρχεῖον Εὐαγγ. Καρούσου).

τοὺς καρποὺς τῶν πολυετῶν ἀγώνων των, ἄνδρες δὲ τῶν ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων ἐκείνων ἦσαν πλέον ἄχρηστοι φεῦ! ὑπὸ τὸ κράτος τῆς προσωπικῆς πολιτικῆς, τῶν περιωρισμένων ἀπόψεων, καὶ τῆς ταπεινῆς συναλλαγῆς. Τί δὲ νὰ εἴπωμεν περὶ τῆς πρὸς τοὺς ἀγωνιστὰς τῆς Ἑπτανήσου τοσαύτης ἀχαριστίας καὶ ἀναλγησίας τῶν Ἑλληνικῶν Κυβερνήσεων; Τὸ 1866 ὑπέβαλεν ὁ *Ζερβὸς* μακρὸν πρὸς τὸν τότε πρωθυπουργὸν Δ. Βούλγαρην *ὑπόμνημα*, δι' οὗ εὐλόγως ἠπόρει καὶ παρεπονεῖτο διὰ τὴν μὴ ἐπίσημον ἀναγνώρισιν τοῦ Ῥιζοσπαστικοῦ ἀγῶνος καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἀγωνιστὰς ἐκείνους ἀδιαφορίαν τοῦ Δημοσίου, ἀλλ' οὐδεμία φεῦ! ἐδόθη ἀπάντησις εἰς ἐκεῖνο, ἐφ' ᾧ ὁ ἀνὴρ ἐδημοσίευσε τὸ 1868 τὴν ἐκτενῆ αὐτοῦ πολιτικὴν πραγματείαν *Ἀρνησιδικία ἐπὶ τοῦ ὑπομνήματός μου*[1], ἀλλὰ καὶ πάλιν σιωπή! Ηὐδόκησεν οὐχ ἧττον ἡ Κυβέρνησις νὰ χορηγῇ αὐτῷ διὰ Β. Διαταγμάτων ἑκάστοτε χρηματικά τινα ποσὰ ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου τῶν *βοηθημάτων* τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν![2] ἕως οὗ ὡρίσθη ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κονδυλίου μηνιαῖον ἐπίδομα ἐκ δρ. διακοσίων πεντήκοντα[3], οὕτω δ' ἐνόμισεν ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησις ὅτι ἐξώφλει τὸ χρέος αὐτῆς! Οἱ πολλάκις ἐξ ἐπιπολαίου μελέτης καὶ προσωπικῶν ἐλατηρίων ὁρμώμενοι, ἀπονείμαντες τίτλους ἀγωνιστῶν, ἀφειδῶς καὶ συντάξεις καὶ προικοδοτήσαντες διὰ γαιῶν ἐθνικῶν, ἐφάνησαν τόσον αὐστηροὶ καὶ φειδωλοὶ πρὸς τοὺς ἑπτανησίους ῥιζοσπάστας, ἐνῷ ἔδει οὐ μόνον νὰ ἐξισωθῶσιν οὗτοι πρὸς τοὺς ἀγωνιστὰς τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ἅτε καὶ αἷμα καὶ χρῆμα εἰσενεγκόντες καὶ εἰς πολυετεῖς μαρτυρικοὺς ἀγῶνας ἀποδυθέντες μετ' ἀγαστῆς αὐταπαρνήσεως, διὰ τοῦ καλάμου καὶ τοῦ λόγου ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τοῦ λαοῦ ἀμυνθέντες, καὶ ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως χιλιάδων ὁμοφύλλων καρτερικώτατα καὶ ἀποτελεσματικῶς ἐργασάμενοι, ἀλλὰ ν' ἀναγνωρισθῇ ἐν εὐγνωμοσύνῃ δι' ἐπισήμου πράξεως τῆς Νομοθετικῆς ἐξουσίας ὁ ἀγὼν ἐκεῖνος, ὡς ἐπίσης ἱερὸς καὶ ἐθνικὸς καὶ ἐντεῦθεν ληφθῇ ποιά τις μέριμνα ὑπὲρ τῶν ἐργατῶν τῆς εὐγενοῦς ἐκείνης πάλης. Τὸν *Ζερβὸν* ἐτίμων διαπρεπεῖς ἡμεδαποὶ καὶ ξένοι σοφοὶ καὶ πολιτευταί, ἑταιρεῖαι καὶ σωματεῖα διάφορα. Τὸ 1862 ἐξελέχθη

[1] Τούτου συνέχεια εἶνε τὸ ἀνέκδοτον ἔργον «Ὑπόλοιπα».

[2] Π. χ. δραχ. 1000 διὰ Β. Δ. τῆς 10 Φεβρ. 1869, ἑτέρας τόσας διὰ Β. Δ. τῆς 11 Σεπτεμβρ. τοῦ ἰδίου ἔτους.

[3] Διὰ Β. Δ. τῆς 17 Ἰανουαρίου 1870.

καί ἐπίτιμος πρόεδρος τοῦ Ἀφρικανικοῦ Ἰνστιτούτου[1], ἦτο δ' ἐπίτιμον μέλος πολλῶν ἐν Ἀθήναις καὶ τῇ λοιπῇ Ἀνατολῇ φιλολογικῶν καὶ πολιτικῶν συλλόγων καὶ ἄλλων σωματείων. Ὁ πολυπαθὴς ἀνὴρ ἀπεβίωσεν ἐν Ἀργοστολίῳ πλήρης ἡμερῶν τῇ 14 Νοεμβρίου 1894, κηδευθεὶς δημοσίᾳ δαπάνῃ καὶ ἐν θερμαῖς ἐκδηλώσεσι γενικοῦ σεβασμοῦ[2]. Ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ ὁ *Ζερβὸς* διεκρίθη διὰ τὸ ἀκλόνητον τοῦ χαρακτῆρος, τὸ ἁγνὸν αἴσθημα, τὴν αὐταπάρνησιν, τὴν καρτερίαν, τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὸ φιλελεύθερον τοῦ φρονήματος, τὴν ἀκαταπόνητον ἐργασίαν καὶ τὸν θερμὸν πατριωτισμόν, ἅτινα τυγχάνουσι προσόντα οὐχὶ τῶν πολλῶν. Εὐφραδὴς ἀγορητής, πολυμαθής, εὔτολμος εἰς λόγους καὶ τῶν πολιτειακῶν ἐγκρατής, διέπρεψεν ἐν τῷ κοινοβουλευτικῷ βήματι. Ἐπὶ εἰκοσαετίαν διευθύνων μεγάλην ἐν Ἑπτανήσῳ μερίδα κρατεῖ τοὺς οἴακας τοῦ μεγάλου ἑνωτικοῦ ζητήματος, ἐκπροσωπῶν αὐτὸς πρωτίστως ὅλην ἱστορικὴν περίοδον. Εἶχεν ὡς ἄνθρωπος βεβαίως τὰς ἐλλείψεις του. Δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε ξένος τῶν κομματικῶν παθῶν καὶ τῶν πολιτικῶν τεχνασμάτων. Εἰς τὴν ἐπί τινων ζητημάτων καὶ πολιτικῶν ἀντιπάλων στάσιν του, ἦτο ὑπεράγαν αὐστηρὸς οὐχὶ δὲ δικαίως καὶ ἀπαθῶς πολλάκις κρίνων, ὅσον περὶ ἑαυτοῦ γράφων περιαυτολογῶν ἐνίοτε καὶ κενοδοξῶν. Ὡς νομικὸς δὲν διέπρεψεν. Ὑπερεῖχεν ἐν αὐτῷ τὸ αἴσθημα μᾶλλον ἢ ἡ πρακτικότης τοῦ πνεύματος καὶ ἡ κρίσις. Φίλος τῶν γραμμάτων, γλωσσῶν ἐγκρατὴς καὶ φιλέρευνος, ἐποιήσατο ἐν μέσῳ τόσων δημοσιογραφικῶν καὶ νομοθετικῶν ἀσχολιῶν, τόσης πολιτικῆς ἐργασίας καὶ βίου πολυάθλου, εὐρείας μελέτας εἰς τοὺς κλασικοὺς συγγραφεῖς καὶ τὴν νεωτέραν εὐρωπαϊκὴν φιλολογίαν, ὡς δείκνυται καὶ ἐκ τῶν ἔργων του ἅτινα εἰσὶ πλήρη χωρίων καὶ ἀποφθεγμάτων ἅτινα συνέλεγεν ὡς ἐφόδια εἰς τὰς κρίσεις καὶ τὰ ἔργα τῶν πολιτικῶν ἀγώνων. Ἦτο πολυγραφότατος ἀλλὰ τοῦτο ἀποδοτέον εἰς τὰς διαφόρους διευθύνσεις τοῦ πνεύματος, εἰς τὴν φυσικὴν εὐχέρειαν τοῦ γράφειν, εἰς τὸ φιλέρευνον καὶ εἰς τὴν πρὸς ἐπίδειξιν σοφίας ῥοπὴν ἴσως. Ἦτο ὄντως δεξιώτατος χειριστὴς

[1] Τοῦτο ἱδρυθὲν τὸ 1838 ἐν Παρισίοις, ἐσκόπει τὴν κατάργησιν τῆς σωματεμπορίας, τὸν ἐκπολιτισμὸν τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

[2] Τὰ τῆς κηδείας καὶ τοὺς ἐκφωνηθέντας λόγους, ἴδε ἐν τεύχει Ἠλίας Ζερβός. σελ. 80 ἐν Κεφαλληνίᾳ 1895. Καὶ ἐν Κερκύρᾳ ἐτελέσθη μνημόσυνον, ὁμιλήσαντος τοῦ ἐκεῖ δικηγόρου κ. Γ. Καίσαρη.

τῆς γραφῖδος, ἀλλὰ τὰ τελευταῖα του ἔργα εἶνε χαλαρά πως καὶ βεβιασμένα τὸ ὕφος, ὅσον τὰ πρῶτα καὶ μάλιστα τὰ πολιτικὰ νευρώδη, φυσικὰ καὶ γλαφυρά. Εἰς τὰ ἱστορικά του πονήματα δὲν φαίνεται ἐπιτυχὼν διότι ἡ ἱστοριογραφία δὲν εἶνε μόνον χρονολογικὴ κατάταξις γεγονότων ἀσυνδέτων πρὸς γενικώτερον ἠθικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν λόγον, δὲν προσέδραμε δὲ ὡς φαίνεται ὁ ἀνὴρ καὶ εἰς νεωτέρας πηγάς, οὐδ' εἶχε φύσει τὴν ἐμπρέπουσαν τῷ ἱστορικῷ ἀπάθειαν καὶ τὴν δέουσαν φωτεινὴν κρίσιν· καὶ οὐδεὶς μὲν ἀρνεῖται αὐτῷ ζῆλον καὶ φιλοπονίαν ἐν τῷ σταδίῳ τῶν γραμμάτων, ἀλλ' εἰς πολλὰ ἔργα του ἐματαιοπόνησεν, ἀσχοληθεὶς εἰς ζητήματα ἐκζεζητημένα καὶ παρ' ἄλλων ἐπαρκῶς ηὐκρινισμένα, πολλάκις δὲ δεικνύμενος περιττολόγος, σχοινοτενὴς καὶ διατρίβων περὶ ἐπουσιώδη καὶ προσωπικὰ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἀφορῶντα εἰς τὸ ἄτομον αὐτοῦ. Ὡς ἀρχαιολόγος ἐπίσης δὲν ἔχει πολὺ τὸ κῦρος. Ἡ *περὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν τῆς Κεφαλληνίας λειψάνων* πραγματεία αὐτοῦ ἔχει ἱκανὰ τὰ ἐσφαλμένα καὶ τὰς ἐλλείψεις, εἶνε οὐχ ἧττον ἀξιέπαινος ὁ συγγραφεὺς ἅτε ὁ πρῶτος ὢν Κεφαλλὴν ὅστις συνέλεξεν ὕλην τοιαύτην. Ὡς ποιητὴς στερεῖται φαντασίας καὶ δυνάμεως, εἶνε ὅμως αἰσθηματίας καὶ κάλλιστος στιχουργός, εἰς δὲ τὸ συτυρικὸν εἶδος ὑπεράγαν δηκτικὸς καὶ πικρόχολος. Ἐντεῦθεν ὁ ἀνὴρ φαίνεται μᾶλλον ὅτι προωρίσθη εἰς δημοσιογράφον κυρίως καὶ αἰσθηματίαν πολιτικὸν εἰς ἃ στάδια καὶ διεκρίθη ὁμολογουμένως. Ὡς δημοσιογράφος ἦτο ἐπιθετικός, ὁρμητικός, ἀχαλίνωτος ἐνίοτε καὶ ἐξεγερτικός, ἀλλὰ τὰ ἄρθρα του εἰσὶ περιτετεχνημένα γλωσσικῶς, εὔληπτα, πλούσια εἰς ἐπιχειρήματα καὶ εἰς ῥητορικὰ καὶ ποιητικὰ κάλλη, φέρουσι δὲ τὸν χαρακτῆρα τῆς ἐποχῆς καὶ τοῦ σκοποῦ πρὸς ὃν οἱ ῥιζοσπάσται ἀπέβλεπον, τῶν δημοσιογραφικῶν των ὀργάνων ὄντων ὡς εἰκὸς φύλλων μᾶλλον ἐπαναστατικῶν. Εἰς τὰ λοιπά του ἔργα καὶ κυρίως τ' ἀνέκδοτα καὶ δὴ ἐν τῇ *Αὐτοβιογραφίᾳ* αὐτοῦ δὲν εἶνε ἀπαθής, ἐκδηλῶν μεγάλας ἐπὶ τῆς ὑστεροφημίας ἀξιώσεις καὶ ἀνάγων τὰ περὶ τῆς δράσεως καὶ τῶν θυσιῶν αὐτοῦ εἰς τοσοῦτον σημασίας, ὥστε νὰ κινδυνεύῃ νὰ χαρακτηρισθῇ ἴσως, ὡς μὴ ἀποβλέψας μόνον εἰς τὸν κύκλον τοῦ πατριωτικοῦ ἰδεώδους· δείκνυται ὡσαύτως φιλύποπτος καὶ δύσπιστος πρὸς πᾶν ὅ,τι ἐτελεῖτο ἢ ἐμελετᾶτο ἐθνικὸν ἢ πολιτικὸν διάβημα εἰ καὶ μὴ σφαλλόμενος ἔν τισι καθ' ἃ ἐκ τῶν ὑστέρων ἐδείχθη, δὲν ἀποκρύπτει δὲ ὑπερβολικὸν πάθος

μετ' ἐπιμονῆς ἐνίοτε διασύρων ὑπολήψεις καὶ ἀρνούμενος ἄλλοις φιλοπατρίαν καὶ ἐκδουλεύσεις ἐν Ἑπτανήσῳ. Μεθ' ὅλα ταῦτα ὅμως τ' ἀφορῶντα ἰδίως αὐτὸν πονήματα ἐκδεδομένα καὶ μή, πρωτίστως δὲ τὰ εἰς τὸν ῥιζοσπαστισμὸν ἀναγόμενα, δὲν εἶνε ἐστερημένα ἱστορικῆς σημασίας καὶ εἰσὶ πλούσιαι συμβολαὶ ὕλης εἰς τὸν μέλλοντα νὰ διαλάβῃ ἐκτενέστερον περὶ τῶν πολυταράχων ἐκείνων χρόνων καὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἀγγλικῆς ἐν ταῖς νήσοις προστασίας. Ἔργα τοῦ ἀνδρὸς εἶνε τὰ ἑξῆς ἐκδοθέντα ἅπαντα ἐν Κεφαλληνίᾳ. α') Ὁ ***Φιλελεύθερος***. Ἐφημερὶς ἐκδοθεῖσα ἀπὸ τοῦ 1849-1851. β') ***Αἶνος***. Περιοδ. σύγγραμμα. γ') ***Συλλογὴ ἀρχαιολογικῶν λειψάνων τῆς νήσου Κεφαλληνίας***. 1861, μετὰ βραχείας ἱστορήσεως τῶν ἐν τῇ νήσῳ γενομένων μετὰ τὴν ῥωμαϊκὴν κατάκτησιν. Τὸ ἔργον τοῦτο ὁ μὲν Ῥωμανὸς λέγει ὅτι ἔχει ἀνακριβείας ἐν τῇ μεσαιωνικῇ ἱστορίᾳ[1], ὁ δὲ Rieman κρίνει αὐτὸ ὡς travail mediocre[2], καθὼς καὶ ὁ Δεβιάζης ὡς ἐστερημένον ἐπιστημονικῆς ἀξίας[3]. δ') Ὁ ***Ἀριστομένης καὶ ἡ ἀρχαία Μεσσηνία***, 1857[4]. ε') Ἡ ***Κρήτη καὶ οἱ νόμοι τοῦ Μίνωος μετὰ τῆς σπαρτιατικῆς πολιτείας***, 1861. ϛ') ***Κεφαλληνιακά***, 1850[5]. ζ') Αἱ ***δύο πρωτεύουσαι τῆς ἀνατολῆς κατὰ τὸ 1858 καὶ 1861*** καὶ ***ἡ διπλωματία μετὰ τῆς Ἑλλάδος***, 1872. η') Αἱ ***ἐξ Ἀντικυθήρων δύο ἐπιστολαί***, 1852. θ') Ἡ ***ἀρνησιδικία ἐπὶ τοῦ ὑπομνήματός μου καὶ ἡ μετ' αὐτὸ ἰδιαιτέρα καὶ ἐπίσημος ἀλληλογραφία μου μετὰ συντόμων παρατηρήσεων***, 1868. ι') ***Ὑπόμνημα πρὸς τὴν ἑλλ. Κυβέρνησιν***, 1866. ια') ***Πρόδρομος***. Πολιτικὸν φυλλάδιον. ιβ') ***Κριτικὴ ἐπὶ τῶν συγχρόνων μυθιστορημάτων***, 1789. ιγ') Ἡ ***Κρητοφίλη καὶ τὰ τρία λεμονάνθια***. 1870 ποιήματα, ἐν οἷς καὶ στίχοι εἰς τὸν κατὰ τὸ 1854 πεσόντα ἐν τῷ ἀγῶνι Ναθαναὴλ Δομενεγίνην, καί

[1] Ἴδ. Χόπφ. Γρατιανὸς Ζώρζης, μεταφρ. σελ. 3 καὶ 287.

[2] Rech. arch. sur les îles joniennes. Cèphalonie. Paris. 1879.

[3] Ἐν πραγμ. Ἑπτανήσιοι ἱστοριογράφοι, ἐν Μούσαις Ζακύνθου, 1900 σελ. 142.

[4] Βιβλιοκρισίαν ἔγραψεν ὁ Π. Χιώτης ἐν Ζακύνθῳ.

[5] Ἔργον κατὰ τῶν βιαιοτήτων τοῦ Οὐάρδου. Ἐν τῇ Αὐτοβιογραφίᾳ διαλαμβάνει ἐν ἐκτάσει περὶ τοῦ ἁρμοστοῦ τούτου ἔχει δὲ καὶ τὸν κατάλογον τῶν ὑπογραψάντων τὴν τότε εὐχαριστήριον διὰ τὰ ὑπ' ἐκείνου ληφθέντα σύντονα ὑπὲρ τῆς τάξεως μέτρα ἀναφοράν.

τινα ἐπιγράμματα καὶ γνωμικά. ιδ′) Ἡ *Κόρη τοῦ Ἰεφθάε*, ποίημα 1869. ιε′) Ὁ *Φονιᾶς τῆς πατρίδος*, ποίημα. Ἐξεδόθη τὸ 1872 δαπάνῃ τινων φιλομούσων, ἀπόσπασμα ὃν τῆς *Λύρας τοῦ Ἐρημίτου*. ις′) Ἡ *Δεκακαλπία καὶ ὁ ἥρως αὐτῆς. Σελὶς ἱστορικὴ τῆς πρώην Ἑπτανησιακῆς Πολιτείας*, 1872. Ἀντικείμενον τῆς μακρᾶς ταύτης πραγματείας καθὼς καὶ τῆς προηγουμένης ποιήσεως, εἶνε ὁ *Δημήτριος Καροῦσος*, οὗτινος ἂν ὄχι ἐπινόησις ἀλλ᾽ ἐκτέλεσις ἦτο ἡ κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ ι′ Κοινοβουλίου Δεκακαλπία[1]. ιζ′) Τὰ *μεταλλουργεῖα τοῦ Λαυρείου*, 1871. ιη′) *Ἐπιστολιμαῖαι διατριβαί*. ιθ′) Τὰ *γενέθλια τῶν Ἑβραίων*. κ′) *Ἐπιστολὴ πρὸς Ἀγησίλαον ἢ βίος Σωκράτους Κουρῆ*. 1877. Ὁ Κουρῆς ἀνῆκεν εἰς τὸ κόμμα τῶν μεταρρυθμιστῶν, ἀλλ᾽ ἦτο ἀνὴρ πάσης τιμῆς καὶ ὑπολήψεως ἄξιος ἐφ᾽ ᾧ λίαν ἔσεβεν αὐτὸν ὁ *Ζερβός*, ἐξάρας τὰς ἀρετάς του ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος πονήματι[2]. κα′) Οἱ *συνεταιρισμοὶ ἢ σύλλογοι ὑπὸ πλουτολογικὴν ἔποψιν*. κβ′) Τὰ *Διονύσια τῶν Δημοτικῶν ἐκλογῶν* 1883, εἰς δύο τεύχη. Ἡ ἀνάμιξις τοῦ *Ζερβοῦ* εἰς τὰς τότε ἐκλογὰς τοῦ Ἀργοστολίου, ἀφείσας ἐποχὴν παντοίων παρανομιῶν καὶ καταχρήσεων, ὑπὸ πολλῶν κατεκρίθη. κγ′) *Εὐαρέτη*, δρᾶμα 1882. κδ′) *Λόγος εἰς τὸν θάνατον τοῦ Ἰωσὴφ Μομφερράτου*. Ἐκτὸς τῶν ἄνω καὶ πολλῶν ἄλλων πραγματειῶν ἐν περιοδικοῖς καὶ ἐφημερίσιν, ἀφῆκε καὶ πολλὰ ἀνέκδοτα, ὧν τινά εἰσι ἐκ τῶν ἐκδοθέντων ἀνατεθεωρημένα πρὸς νέαν ἔκδοσιν φέροντα τοὺς ἑξῆς τίτλους. α′) *Ἠθικαὶ καὶ καλαισθητικαὶ ἐκλογαὶ ἐκ τῶν τριῶν μεγάλων τραγῳδοποιῶν*. β′) *Ἀδάμαντες ἢ γνωμικὰ σχολιαζόμενα, ἐκ τῶν αὐτῶν ποιητῶν*. γ′) *Ἡ ἐπὶ τῶν Ἀντικυθήρων αἰχμαλωσία μου*. δ′) Τὰ ὑπόλοιπα (*Μετὰ τὴν ἀρνησιδικίαν*). ε′) *Δέκα ἐπιστολιμαῖαι διατριβαί*. ς′) *Μετάφρασις ἑνὸς Μαχδῆ τοῦ ιη′ αἰῶνος*. ζ′) Ἡ *Ἑπτάνησος πολιτεία καὶ τὰ κόμματα*. η′) *Βυζαντινὴ μελέτη, ἀπὸ τῆς ἐν τῇ ἀνατολῇ μεταθέσεως τῆς ῥωμαϊκῆς πρωτευούσης μέχρι Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου*. Ἐγράφη τὸ 1880. θ′) *Αὐ-*

[1] Ἐν τῇ Αὐτογραφίᾳ ἔχει καὶ τὰ ἄξια δυσφημίας ὀνόματα τῶν δεκακαλπιτῶν, ὧν 179 ἐξ Ἀργοστολίου, 84 ἐκ Ληξουρίου, 95 ἐκ Λειβαθοῦς, 63 ἐκ Θηναίας, 95 ἐξ Εἰκοσιμίας καὶ 90 ἐκ Πυλάρου, τῶν ἓξ τούτων ἐκλογικῶν τῆς νήσου τμημάτων.

[2] Ἰδ. βιβλιοκρισίαν ὑπὸ Χιώτου, Ἠλίας Ζερβὸς ὡς βιογράφος Σωκράτους Κουρῆ, ἐν Περιοδ. Κορίννη Ζακύνθου, Γ′, σελ. 60. 1877.

τοβιογραφία ἐν ἐκτάσει μετὰ σημειώσεων καὶ ἐγγράφων. ι') *Ἱστορία τῆς οἰκογενείας Ζερβοῦ.* ια') *Ἀνάμικτα*, συμπληρωθέντα τὸ 1893, εἰσὶ δὲ ταῦτα τὰ ἑξῆς: Αἱ *φατρίαι.* - *Ἐπιστολὴ πρὸς Γλαύκωνα.* - *Ὁ Κικέρων ἐξοστρακισθείς.* - *Ὁ μεσαίων τῆς δύσεως ἐν τῇ ἀνατολῇ.* - *Ὁ ἐν Ζακύνθῳ ῥιζοσπαστισμός.* - Τὰ *ἐν Κερκύρᾳ καὶ Ζακύνθῳ ἰσραηλητικά.* - *Κύκνιον ᾆσμα ἢ ὑπουργικὴ μεταβολὴ τῆς 18 Φεβρουαρίου 1892.* - *Ποία ἡ τῶν ποιμένων τῆς ἐκκλησίας ἀποστολή.* - Τὸ *Ἀργοστόλιον κατὰ τὸ 1846, πρὸ τῆς Ἑνώσεως καὶ κατὰ 1890.* - Τὰ *ἐν Ἀργοστολίῳ Διονύσια ἢ Καρναβάλια ἐν στίχοις 1881.* - *Κατὰ τίνα τρόπον δρῶσιν ἐν Ἑλλάδι οἱ νόμοι τοῦ πολιτισμοῦ.* - Ἡ *ὑπὲρ τοῦ Διαδόχου κατὰ πλειονοψηφίαν ψηφισθεῖσα δωρεά.* - Ἡ *στρατιωτικὴ ἀστυνομία.* - Ὁ *ὑπὸ τῆς Εὐρώπης ναυτικὸς ἀποκλεισμὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ ἀφόπλισις αὐτῆς τὸ 1887.* - *Ἐπιστολὴ πολιτικὴ πρὸς Ἀπολλώδωρον καὶ Ἐπιστολὴ πρὸς Θεόφραστον. δυσαγγελία.*[1]. Περὶ δὲ τοῦ οἴκου *Ζερβοῦ* γνωρίζομεν τὰ ἑξῆς[2]. Οἱ *Ζερβοὶ* ἦλθον ἐκ Βυζαντίου μετὰ τὴν ἅλωσιν εἰς Κορώνην, ἐκ τριῶν δ' ἐκεῖ ἀδελφῶν ὁ μὲν ἀνεχώρησεν εἶτα εἰς Κέρκυραν γεννάρχης γενόμενος τῶν *Ζερβῶν* τῆς Λευκίμνης, ὁ δὲ εἰς Σούλιον ἐξ οὗ ἕλκουσι τὸ γένος οἱ *Ζέρβα*[3] καὶ ὁ Ἀναστάσιος εἰς Σάμην. Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τὴν ἐν τῷ οἴκῳ παράδοσιν κυρουμένην ἄλλως καὶ ἐξ ἐπισήμων τινων ἐγγράφων, ἀλλ' ἀντιθέτως τούτοις ἀπαντῶμεν *Ζερβοὺς* ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ἀρχομένου τοῦ ιγ' αἰῶνος[4] οἵτινες

[1] Ἐκφράζω τὰς εὐχαριστίας μου τῇ ἀξιοτίμῳ κυρίᾳ Ἀμαλίᾳ Ἀν. Ζερβοῦ, ἥτις προθύμως μοὶ ἐπέτρεψε τὴν ἔρευναν τῶν χειρογράφων καὶ τοῦ ἀρχείου τοῦ πενθεροῦ αὐτῆς Ἠλία, καλὸν δὲ θὰ ἦτο ἄν τις πλούσιος φιλόπατρις Κεφαλλὴν ἐξέδιδε τὰ ἀνέκδοτα ἔργα τοῦ ἀνδρός.

[2] Ἴδε Ἱστορίαν τῆς οἰκογενείας Ζερβοῦ ὑπὸ Ἠλία Ζερβοῦ, ἀνέκδοτον.

[3] Οἱ Ζέρβα ἀπετέλουν ἰδίαν φυλὴν ἢ φάραν, ὡς κατ' ἀλβανικὸν ἔθιμον διηροῦντο ἐκεῖ οἱ κάτοικοι, τὸ ἐν Σουλίῳ μάλιστα χωρίον Χεμίτσα ἐπλήρωνεν ὑποτελείας φόρον εἰς τοὺς Ζέρβα (Ἀραβαντινοῦ Π. Ἱστορ. Ἀλῆ πασᾶ. Ἐν Ἀθήναις 1895 σελ. 69 σημ. 1.

[4] Miklosich et Müller ἔνθ. ἀνωτ. 51, 53. Γνωστὸν ὅτι καὶ χωρίον Ζερβᾶτα μετὰ συνοικισμοῦ Ἀλευρᾶτα εἶνε ἐν Σάμῃ, ἀλλὰ περίεργον πῶς κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1583 δὲν ἀναφέρεται, τὸ πρῶτον ἐνῷ τοὐναντίον συμβαίνει περὶ τῶν Ἀλευράτων, ἅτινα τότε εἶχον κατοίκους ἑκατόν. Ἀπαντῶμεν Ζερβοὺς καὶ ἐν Μεθώνῃ τὸ 1565 (Sathas Monum. IX ἐν λέξει εἰς εὑρετ.).

βεβαίως θὰ ἐξέλιπον, τῶν νῦν ἐν τῇ νήσῳ ἀπογόνων ὄντων τῶν ἐκ Κορώνης καταφυγόντων ἐνταῦθα μετ' ἄλλων ὑπό τὴν ἀρχηγίαν Νικολάου Μενάγια Ἰουλίου 12 τοῦ 1501, οὗτοι ὅμως δὲν ὠνομάζοντο ὡς καλεῖ αὐτοὺς ὁ γράψας τὴν ἱστορίαν τοῦ οἴκου, ἀλλὰ Δῆμος, Γεώργιος, Ἀνδρόνης (!) καὶ Ἀνδρέας ἀνήκοντες, εἰς τὸ τάγμα τῶν Stradeoti ὡς καὶ τὸ 1502 τὶς Κώστας. Εἰς τούτους ἀπενεμήθησαν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως μηνιαῖοι μισθοί, κατοικίαι καὶ κτήματα, κατῴκησαν δὲ οὗτοί τε καὶ ἄλλοι στρατιωτικοὶ ἐν τόποις ἔνθα ὑφίστατο κίνδυνος πειρατικῶν ἐπιδρομῶν διετέθησαν δὲ ὑπὲρ αὐτῶν καὶ αἱ πρόσοδοι βαρωνιῶν τινων[1]. Ἀπὸ τοῦ μνησθέντος *Ἀναστασίου Ζερβοῦ* τοῦ ἐκ Κορώνης ἐγεννήθη ὁ Σπυρίδων, τούτου δὲ υἱός ἦν ὁ Ζαχαρίας καὶ τούτου ὁ Δράκος πατὴρ τοῦ Ἰακώβου. Ὁ τελευταῖος οὗτος κατῴκησε κατ' ἀρχὰς εἰς τὰς κλιτύας τοῦ βουνοῦ Αὐγὸ ἔνθα εἶτα οἱ μὴ σωζόμενοι τανῦν συνοικισμοὶ τῶν Πατερέων καὶ Νικολοβιενέων[2], ἀπὸ δὲ τῶν τελευταίων τούτου υἱῶν Νικολάου, Γεωργίου, Ἀλεξάνδρου, Στεφάνου, Χριστοδούλου, Φράγγου, Ζαφειρίου, καὶ Δράκου, κατάγονται ἅπαντες οἱ κλάδοι καὶ αἱ ὑποδιαιρέσεις τούτων. Τούτων ὁ μὲν Νικόλαος ἦτο κτίτωρ τῆς ἐπὶ τοῦ Αἴνου μονῆς ἁγίου Νικολάου τῆς Γρούσπας ἐκ τῶν διαλυθεισῶν τὸ 1805, ὁ Γεώργιος ἢ Γαβριὴλ ἐπίσης τῆς ἐν Σάμῃ μονῆς τῶν ἁγίων Φανέντων, ὁ Χριστόδουλος ἦτο ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἕλκει τὴν καταγωγὴν ὁ ἰδιαίτερος κλάδος τῶν *Ζερβῶν* παπαδάτων[2] εἰς ὃν ἀνήκει καὶ ὁ τῶν Μαρκοπούλων σωζωμένων μέχρι σήμερον ἐξ οὗ καὶ ὁ ἐπίσκοπος Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου *Σεραφείμ*, ὁ ἀνακαινίσας τὸ 1664 καὶ τὴν ῥηθεῖσαν μονὴν τῶν ἁγίων Φανέντων. Ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν ὁ *Φράγγος* ἦτο γεννάρχης τῶν *Ζερβῶν* Φραγγάτων καὶ τῶν διακλαδώσεων Τρεμουντάνη, Τζαννῆ, Καψοχείλη καὶ Ἀναστασάτου σωζομένων, ὁ δὲ Ζαφείριος τοῦ τῶν Ζαφειράτων ὑποδι-

[1] Σάθα. Μνημ. Ἑλλ. Ἱστορ. V. Cap. Cephaleniae 35, 40, 150, 153, 154 ὅπου καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ τότε καταφυγόντων. Τοῦ αὐτοῦ Ἀνέκδοτα μη',̓ ἔνθα σημείωσις Κωνστ. Βριώνη τοῦ 1687. Ὁ τὸ 1502 Γεν. προνοητὴς τῆς θαλάσσης Βενέδικτος di Ca-Pesaro εἶνε ὁ ἀπολύσας ἀπὸ τῆς τριήρεως αὐτοῦ διαταγὴν πρὸς τὸν τότε καπετάνον τῆς νήσου Μάρκον Τρὸν περὶ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν στρατιωτῶν ἐκείνων.

[2] Τὸ ἐπώνυμον Παπαδᾶτος εἶνε ἐν τῇ νήσῳ κοινότατον, διότι οὕτω καλοῦνται αἱ οἰκογένειαι τῶν ἱερέων.

αιρουμένου εἰς Κρούσους καὶ Πετρέους σῳζομένους, ὁ 'Αλέξανδρος καὶ Στέφανος τοῦ τῶν 'Αλεξανδράτων καὶ Στεφανάτων ἐκλιπόντων περὶ τὸ 1835 - 1839 καὶ ὁ Δράκος τοῦ τῶν Δρακάτων ὑποδιαιρεθέντας εἰς τοὺς τοῦ Ζέπου (Giuseppe - 'Ιωσὴφ) Ζαχαράτου, Τερλιντάνη, Λιναρδάτου, Μικελάτου, Κανάλη καὶ Σπυράτου σῳζομένους [1]. Ἡ οἰκογένεια ἤσκει παλαιότερον μεγάλην ἐπιρροήν, ἦτο δὲ πλουσία καὶ γενναία, ἀναφέρονται ὅμως πολυχρόνιοι σοβαρώταται διαμάχαι καὶ αἱματώδεις συγκρούσεις αὐτῆς μετὰ τῆς οἰκογενείας 'Αννίνου καθ' ἃς φόνοι, ἀπόπειραι δηλητηριάσεων, βιαιότητες παντοῖαι, πνεῦμα ἐκδικήσεως καὶ ἐξοντώσεως κατ' ἀλλήλων, κατέληξαν εἰς προμεμελετημένην σφαγὴν δεκατεσσάρων 'Αννίνων εἰς θέσιν Βαλμὰ-Σπηλιές. Κλάδοι τινες τῶν ***Ζερβῶν*** ἔκτισαν ἔκτοτε τὰ χωρία Τζανεττᾶτα, Γριζᾶτα καὶ Καταποδᾶτα [2]· εἰς δὲ τὰ Γριζᾶτα κατῴκησεν ἡ οἰκογένεια Ζέπου Ζερβοῦ. Γόνος τῆς τελευταίας ταύτης ἦτο ὁ νεώτερος 'Ιάκωβος ἐκ τῶν ἰσχυρῶν προσώπων τῆς νήσου κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ιη' ἑκατονταετηρίδος, κατοικῶν ἐν Κάστρῳ ἀνὴρ παιδείας καὶ ἀνελθὼν εἰς ὑψηλὰς δικαστικὰς καὶ διοικητικὰς θέσεις, εἰς δὲ τοὺς κατὰ τῶν Τούρκων πολέμους ἀνδραγαθήσας μετὰ τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ Νικολέττου [3]· τοῦ 'Ιακώβου δὲ τούτου οἱ υἱοὶ 'Αστάσιος καὶ Μιχαὴλ ἤγειραν ἐν Σάμῃ καὶ τὴν ἔτι ὑφισταμένην ἱερὰν μονὴν τῶν 'Αγριλίων ἐπὶ τῶν παλαιοτέρων θεμελίων τοῦ ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῶν καὶ τοῦ ἐν Καταποδάτων ἱερέως Σ. Δευτεραίου ἀνεγερθέντος ναΐσκου. Οἱ ***Ζερβοὶ*** ἐνεγράφησαν εἰς τὴν Χρυσῆν Βίβλον τῶν εὐγενῶν τῆς νήσου μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 καὶ 1604 [4], τὴν ἀνανέωσιν δὲ τῆς ἐγγραφῆς ἐπεκαλέσθη παρὰ τοῦ προνοητοῦ τῆς νήσου G. Baldù, προσαγαγὼν πολλὰ ἔγγραφα ἐπίσημα ὁ 'Ιάκωβος, ὅτε τὸ 1729 εἶχε διαταχθῆ ἡ ἀνακάθαρσις τῶν παλαιῶν τίτλων τῆς εὐγενείας. 'Απὸ τοῦ 'Ιακώβου ἐκείνου, ὁ κλάδος προσωνομάσθη ἔκτοτε ***'Ιακωβᾶτος***, γόνος δὲ τούτου κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἦτο ὁ βιογρα-

[1] Τὰ Πατερᾶτα ἀπαντῶνται ἐν τῇ ἀπογραφῇ τοῦ 1583 ἔχοντα κατοίκους 43, τὰ δὲ Ζερβᾶτα ἐκτίσθησαν κατόπιν μεταξὺ τῶν δύο συνοικιῶν.

[2] Εἰς τὴν μνησθεῖσαν ἀπογραφὴν ἀπαντῶσι μόνον τὰ Γριζᾶτα καὶ Καταποδᾶτα ἔχοντα ἐκεῖνο μὲν 245 τοῦτο δὲ 111 κατοίκους.

[3] 'Εκ τῶν ἐγγράφων τῆς οἰκογενείας προκύπτει ὅτι ἐδιδάσκοντο τότε ἐν Κάστρῳ ἑλληνικὰ καὶ λατινικὰ ἅτινα ἐδιδάχθη καὶ ὁ ῥηθεὶς ἀνήρ.

[4] Libro Consigli. Famiglie catalogate, ἐν ἀρχειοφ. Κεφαλλ.

φηθεὶς *Ἠλίας*. Ἀπὸ τοῦ οἴκου τῶν *Ζερβῶν* ἕλκων τὸ γένος εἶνε καὶ ὁ ***Παῦλος*** λόγιος καὶ ῥήτωρ ἀκμάσας τὰ τέλη τοῦ ιζ′ αἰῶνος. **Ὁ** πολὺς Φραγγίσκος Σκοῦφος ἔγραψεν αὐτῷ ἐκ Μελίτης ἐπιστολήν : «...ποτέ, λέγει ἐν αὐτῇ, δὲν διαβάζω τὰ γράμματά σου, ὦ » πολυποθεστάτη ψυχὴ καὶ νὰ μὴ θαυμάζω τὴν μεγάλην σου τέχνην » καὶ εὐγλωττίαν, ἐπειδὴ καὶ ἂν ἐπαινῇς, πλέκεις στεφάνους, ἐὰν » συμβουλεύῃς, τύραννος γλυκὺς καταναγκάζεις εἰς τὰ αὐτεξούσια (;), » ἂν προστάσσῃς, μὲ τόσην χάριν σοῦ βγαίνει ἀπὸ τὰ χείλη τὸ πρόσ» ταγμα, ὁποῦ κάθε καρδία σκιρτᾷ καὶ χαίρεται νὰ σὲ ὑπακούῃ. Τί » πλέα ; ὡς καὶ ὅταν ἐλέγχῃς καὶ ὀνειδίζῃς, ἔχεις τρόπους τόσον » ὡραίους, ὅπου κάθε πρόσωπον καυχᾶται εἰς τὴν ἰδίαν του ἐρυθρία» σιν. Ὁ Θεὸς ὅπου σὲ ἐστόλισε μὲ τόσες ἀρετές, νὰ σοῦ χαρίσῃ τὴν » τιμὴν τοῦ γένους καὶ χρόνους [1].

ΖΥΓΟΥΡΑΣ ΞΕΝΟΦΩΝ. Ἐγεννήθη ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1830 υἱὸς Διονυσίου καὶ Αἰκατερίνης Κονιδάρη. Τὰ γυμνασιακὰ διανύσας ἐν τῷ Λυκείῳ τῆς γενετείρας, ἐφοίτησεν εἶτα εἰς τὴν φιλοσοφικὴν τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ πανεπιστημίου σχολήν, ἐπιδοθεὶς καὶ εἰς ἰδιαιτέρας οἰκονομολογικὰς καὶ ἐμπορικὰς μελέτας. Τὸ 1850 ἐπανελθὼν εἰς Κεφαλληνίαν κατέγινεν εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς ἀγγλικῆς, γαλλικῆς καὶ ἰταλικῆς, μεθ᾿ ὃ ἀναχωρήσας εἰς Ἡγεμονίας μετῆλθεν ἐπὶ εἰκοσαετίαν ἐκεῖ καὶ ἀλλαχοῦ τὸν ἐμπορικὸν ὑπάλληλον, παραγγελιοδόχον καὶ μεσίτην. Ἀλλ᾿ ὁ ἀνὴρ ἐφλέγετο ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ γίνῃ κοινωφελέστερος, καὶ τοῦτο ἐπεδίωξε διά τε τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἐκδόσεως πονημάτων, εἰς ἃ εὐλήπτως, πρακτικῶς καὶ διὰ γλώσσης ἁπλῆς νὰ μεταδίδωνται τῷ λαῷ γνώσεις ἠθικαί, πολιτικαί, παιδαγωγικαί, οἰκονομολογικαὶ καὶ ἱστορικαὶ ἐκλαϊκευομένων οὕτω τῶν φιλοσοφικοκοινωνικῶν θεωριῶν. Τὸ διδασκαλικὸν τοῦ ἀνδρὸς στάδιον ἄρχεται ἀπὸ τοῦ 1872 ὅτε διωρίσθη καθηγητὴς ἐν Χάλκῃ ἔνθα ἐδίδαξε μέχρι τοῦ 1877 ὁπότε ἐλθὼν καὶ ἐγκατασταθεὶς ἐν Ἀθήναις, ἐδίδαξεν εἰς τὸ ἐμπορικὸν Λύκειον Ἀντωνιάδου, εἰς τὴν σχολὴν τῶν ὑπαξιωματικῶν καὶ εἰς τὸ παρθεναγωγεῖον Χίλλ, ἀναλαβὼν σύναμα ἑσπερινὰς παραδόσεις ἔν τε τῷ φιλολογικῷ Συλλόγῳ Βύρωνι οὗτινος ἦτο μέλος, καὶ ἐν τῇ Ἑταιρείᾳ τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ. Ὁ *Ζύγουρας*

[1] Ἀνεκδ. Ἐπιστολαὶ Φραγ. Σκούφου παρ᾿ ἐμοί.

τυγχάνει πολυγραφότατος καὶ ἀκάματος ἀληθῶς λόγιος, φιλόπατρις καὶ εὐσυνείδητος διδάσκαλος, ἑνῶν τὴν ἠπειρωτικὴν αἰσθηματικότητα μετὰ τῆς κεφαλληνιακῆς πρακτικότητος τοῦ πνεύματος· ἐν χρόνοις μάλιστα σπάνεως πρακτικῶν ἐγχειριδίων, τὰ πονήματα καὶ αἱ μεταφράσεις αὐτοῦ ἦσαν χρησιμώτατα. Τοῦ ἀνδρὸς γινώσκονται τὰ ἑξῆς ἔργα. α′) Ὁ ***Τάφος τοῦ Μάρκου Μπότσαρη*** μεταφρ. ἐκ τῆς ἰταλ. μετὰ παραρτήματος, ***Εἰκὼν τῆς Ἑλλην. Ἐπαναστάσεως***. Ἐν Ἀργοστολίῳ. 1852. β′) ***Βίος Πολυβίου***. Ἐν Φωξανίῳ. 1860. γ′) ***Ἐμπορικὴ ἐπιστολογραφία***. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. 1868 - 1869. δ′) ***Πρακτικὸς βίος τοῦ ἐμπόρου***. Αὐτόθι 1872 καὶ ἔκδοσις ἑτέρα Ἀθήνησι 1880. ε′) ***Ἱστορία τοῦ καθόλου ἐμπορίου***. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. 1874. ϛ′) ***Ἑλληνικὴ οἰκιακὴ οἰκονομία***. Αὐτ. 1875, ζ′) ***Γενικὸν ἐπιστολάριον***. Αὐτ. 1876. η′) ***Στοιχεῖα πλουτολογίας, θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς***. Αὐτ. 1877. θ′) ***Ἐπιτομὴ οἰκιακῆς οἰκονομίας χάριν τῶν παρθεναγωγείων***. Ἐν Ἀθήναις 1879, ἐκδοθεῖσα τὸ δεύτερον τὸ 1885. ι′) ***Πρακτικὸς ὁδηγὸς τῆς οἰκοδεσποίνης***. Ἐν Ἀθήναις. 1885. ια′) ***Ἐμπορικὴ Λογιστική***. Αὐτ. 1885. ιβ′) ***Ἐλευθέριος***, διήγημα παιδαγωγικὸν Μαρίας Ἐδζουάρτ, πλουτισθὲν διὰ ποιημάτων παιδαγωγικῶν. Αὐτόθι, 1880. ιγ′) ***Ῥαπτική, κοπτική, πλεκτικὴ καὶ ποικιλτικὴ*** μετὰ σχημάτων. Αὐτ. 1880. ιδ′) ***Θεόφιλος***, διήγημα Σμίθ. Αὐτ. 1881. ιε)′ ***Ἐγχειρίδιον γεωργικῆς***. Μετάφρασις ἀπὸ τοῦ βραβευθέντος ἔργου τοῦ Πονὰλ μετ᾽ εἰκόνων. Αὐτ. 1887. ιϛ′) ***Νεωτάτη Ἐμπορικὴ ἀλληλογραφία***. Αὐτ. 1889 ἔκδ. β′. ιζ′) ***Ἱστορία τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος*** εἰς τόμους 4, ἀπὸ τῆς τοῦ Πουκεβίλ. Μεταφρ. Αὐτ. 1890 καὶ τὸ 1900 συστηθεῖσα ὑπὸ τῶν ὑπουργείων Ἐσωτερικῶν καὶ Παιδείας. ιη′) ***Γενικὴ λογιστική***. Αὐτόθι 1892. ιθ′) ***Ἐγχειρίδιον οἰκονομικῆς ἐπιστήμης***. Αὐτ. 1893. κ′) ***Μεθοδικὴ ἐπιστολογραφία***. Αὐτόθι. 1894. κα′) ***Βιβλιοθήκη τοῦ λαοῦ***, περιοδικὸν σύγγραμμα εἰς τομίδια ὑπὸ τίτλους ἕκαστον διαφόρους, ὡς ***κριτικὴ ἱστορία τοῦ Ἑλλ. ἐμπορίου, βιβλίον τοῦ ἀνδρός, πῶς γίνονται τὰ χρήματα, περὶ μορφώσεως καὶ ἀγωγῆς, γενικὸς ὁδηγὸς τῆς οἰκοδεσποίνης, ἡ πρακτικὴ τοῦ ἐμπορίου, τὰ χρυσᾶ λόγια τοῦ φιλοσόφου Δαμοδοῦ*** καὶ ἄλλα διάφορα. Ἡ οἰκογένεια ***Ζύγουρα*** κατέφυγεν ἐπὶ Ἀλῆ πασᾶ ἐξ Ἠπείρου εἰς Κεφαλληνίαν.

Θ

ΘΕΟΚΛΥΜΕΝΟΣ. Υἱὸς Πολυφείδους ἀπόγονος δὲ Μελάμπους, ἕνεκα φόνου φυγὼν ἐξ Ἄργους καὶ ἐλθὼν εἰς Ἰθάκην πρὸς τὸν Τηλέμαχον [1], ἀλλὰ κατ' ἄλλον συγγραφέα Κεφαλλὴν χρησμολόγος. «Ἤδη δέ, λέ» γει ὁ συγγραφεὺς οὗτος, καὶ παρ' Ἕλλησι χρησμολόγοι συχνοί γε » γονέναι φέρονται, ὡς οἱ Βάτιδες...Τί μοι Τήλεμον καταλέγειν; ἢ τὸν Ὀνομάκριτον ἢ *Θεοκλύμενον* ἐν Κεφαλληνίᾳ ἢ Τελμισὸν ἐν Καρίᾳ ; [2].

ΘΙΣΕΛΘΟΥΕΪΤ ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ. Ἄγγλος λόγιος κυρίως μαθηματικός, ἕλκων τὴν καταγωγὴν ἀπὸ τῆς πόλεως Burton τῆς κόμητείας Στάφφορδ. Ἐδίδαξεν ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Γυιλφὸρδ συστάντι τὸ 1825 σχολείῳ τοῦ Κάστρου, διευθύνας τοῦτο διετίαν ἀντὶ μηνιαίου μισθοῦ διστήλων ἑκατὸν εἴκοσι. Τὸ ἐκπαιδευτήριον ἐκεῖνο εἰς ὃ ἐφοίτων νέοι καλῶν τῆς νήσου οἰκογενειῶν ὡς ὑπότροφοι ἀντὶ μηνιαίου δραχμῶν ἐνενήκοντα, ἐλειτούργει καλῶς κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1826 ἐπιθεώρησιν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Γυιλφὸρδ ἀριθμοῦν τότε δώδεκα ἐσωτερικοὺς μαθητάς. Ὁ τότε ἔφορος τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας Ἰωάν. Καραντινὸς ὁμιλήσας κατὰ τὴν λῆξιν τῶν μαθημάτων τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1826, εἶπε περὶ τοῦ ἐν λόγῳ σχολείου τὰ ἑξῆς «μᾶς » δίδει βασίμους ἐλπίδας, ὅτι μετ' ὀλίγον ἡ Ἰόνιος Ἀκαδημία θέλει » λάβῃ παρ' αὐτοῦ μαθητὰς κάλλιστα διευθυνομένους εἰς τὴν ὁδὸν » τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν γραμμάτων». Τότε εἶχεν εἰσαχθῇ καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ ὡς καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις νήσοις τοῦ Ἰονίου καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ 1821 ψηφισθεῖσα ἀλληλοδιδακτικὴ μέθοδος, ἐφαρμοσθεῖσα τὸ πρῶτον ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ καθηγητοῦ Α. Πολίτου [3]. Ὁ *Θισελθουέϊτ* ἐδίδαξε καὶ τὴν ἀγγλικὴν φιλολογίαν κατόπιν ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ.

---

[1] Ὁμ. Ὀδυσ. Ν. 223, 256, 363. Πλατ. Ἴων. 538.

[2] Κλημ. Στρωμ. ἐκδ. Κολωνίας 1641 - 335 καὶ χειρόγρ. Morelli παρ' ἐμοί.

[3] Vreto Papadopulo. Notizie etc. su lord Guilford. Atene. 1844, σελ. 103, 106, 109. καὶ Χιώτου Vl. 250.

I

ΙΓΓΛΕΣΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ. Ἐκ Πεσάδων ἐγκαταστὰς ἐν Ῥωσσίᾳ καὶ Κωνσταντινουπόλει ἐκ νεότητός του πρὸς ἐμπορείαν. Ἀνὴρ τὰ μάλα φιλόπατρις καὶ φιλόμουσος, εἷς τῶν ἱδρυτῶν τοῦ ἐν Κ)λει Φιλολογικοῦ Συλλόγου καὶ ἔφορος τῆς Σχολῆς Χάλκης τὸ 1851, ἀποθανὼν δ' ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ 1872 καὶ κληροδοτήσας τῇ γενετείρᾳ κωμοπόλει οἰκίαν ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐπρόσοδον, ἧς τὸ ἐκ τριῶν καὶ πλέον χιλ. δραχμ. ἐτήσιον εἰσόδημα, διέταξεν ἵνα χρησιμοποιῆται πρὸς πληρωμὴν δύο διδασκάλων διδασκόντων ἐν τῇ προγονικῇ του οἰκίᾳ. Εἰς τὴν ἐπί τινα ἔτη λειτουργήσασαν σχολὴν ταύτην, ἐδίδαξαν οἱ Ἰωάννης Κρ. Ἀραβαντινός, Σπυρ. Σερεμέτης, Νικ. Κουντούρης κ.ἄ. ὁ τῆς διαθήκης ὅμως ἐκτελεστὴς βλέπων ὅτι αἱ πρόσοδοι δὲν ἐπήρκουν εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ σχολείου, ὑπέβαλε πρότασιν εἰς τὸ συμβούλιον τοῦ δήμου Ἄνω Λειβαθοῦς, ὅπως πωληθῇ ἡ κληροδοτηθεῖσα οἰκία καὶ κατατεθῶσι τὰ χρήματα εἰς τὴν Ἰόνιον Τράπεζαν ἵνα κεφαλοποιουμένων τῶν τόκων, μετά τινα ἔτη κατορθωθῇ ἡ ἐκ τῶν προσόδων τοῦ ὅλου ποσοῦ ἀπρόσκοπτος συντήρησις τῆς ἐν λόγῳ σχολῆς ὅπερ καὶ ἐγένετο [1]. Περὶ τῆς οἰκογενείας ***Ἰγγλέση*** ἐλαλήσαμέν τινα προηγουμένως [2]. Ἀπαντῶμεν ἐξ αὐτῆς ἱκανοὺς τοὺς φιλανθρώπους, φιλοπάτριδας καὶ λογίους. Πρὸ τοῦ ***Ἀντωνίου*** ἀναφέρεται ὁ ***Δημήτριος*** διατελέσας καὶ φίλος τοῦ Καποδιστρίου καὶ ὅστις συνήργησεν εἰς σύστασιν σχολῆς ἐν Πεσάδαις [3]· ἐπίσης οἱ ἀδελφοὶ ***Γεράσιμος***, ***Ἰωάννης***, ***Μαρῖνος*** καὶ ***Ἀντώνιος*** ἱδρυταὶ σχολῆς αὐτόθι ἐπίσης, κληθείσης ***Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρό-***

[1] Α. Πεφάνη. Ἐπιμνημόσυνος εἰς Α. Ἰγγλέσην. Ἐν Κεφαλληνίᾳ. 1872 καὶ Ἰωάν. Ἀραβαντινοῦ, Λόγος ἐπιμνημόσυνος εἰς Ἀντ. Ἰγγλέσην Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1873.

[2] Ἴδε σελ. 44. Τῇ οἰκογενείᾳ ἀνήκει καὶ ὁ γνωστὸς περίλαμπρος ναὸς τῆς Εὐαγγελιστρίας ἐν Πασάδαις περιελθὼν αὐτῇ ἐκ κληρονομίας Θωμαΐδος τινος ἀπὸ παλαιῶν χρόνων. Ἐκτισμένος παλαιότερον κατὰ βυζαντιακὸν ῥυθμὸν σῴζει ἔτι λείψανον τούτου τὴν ἐπὶ τοίχου εἰκόνα τῆς Παναγίας ἥτις παλαιόχτιστη λέγεται. Ὁ ναὸς πρὸ ἑξηκονταετίας ἀνοικοδομηθεὶς εἶνε νῦν τρισυπόστατος.

[3] Ἴδε, Λόγιον Ἑρμῆν Βιέννης. 1818. σελ. 574.

δρομος[1]. Ὡσαύτως ὁ ἰατρὸς *Σταῦρος* υἱὸς Εὐσταθίου ἀποθανὼν τὸ 1855 καὶ κληροδοτήσας τὴν περιουσίαν του ἵνα προικοδοτῶνται δύο νεάνιδες κατ' ἔτος προτιμωμένων τῶν ἐξ οἰκογενειῶν *Ἰγγλέση* καὶ Βαλσαμάκη, καὶ ἵνα ἐκπαιδεύωνται διὰ τῆς ἀλληλοδιδακτικῆς μεθόδου καὶ διδάσκωνται γλώσσας εὐρωπαϊκάς, ὀκτὼ ἄποροι νέοι ἐν τῇ ἐν Ἀργοστολίῳ οἰκίᾳ αὐτοῦ[2]. Ἐκ δὲ τῶν ἐν Ῥωσσίᾳ ἐγκαταστάντων ὑπῆρξαν ὁ *Δημήτριος* διατελέσας καὶ δήμαρχος Ὀδησσοῦ ἀπὸ τοῦ 1818 - 1821, ὁ υἱὸς τούτου *Σπυρίδων* ναύαρχος καὶ ὁ *Ἀντώνιος* ἐπίτιμος ἀξιωματικὸς ἐπὶ Αἰκατερίνης Β'· οὗτος παλινοστήσας κατεδιώχθη ὑπὸ τῶν γάλλων ἐν Κεφαλληνίᾳ, ὅταν δὲ ὁ στόλος τῶν ῥωσσοτούρκων κατέπλευσεν εἰς Ζάκυνθον οὗτος μετὰ τοῦ Σπυρ. Λυκιαρδοπούλου Στεκούλη ἀνέλαβον ἐν ὀνόματι τῶν ῥώσσων τὴν προσωρινὴν ἐν Κεφαλληνίᾳ διοίκησιν ὡς ἀρχαῖοι ἀξιωματικοὶ τοῦ ῥωσσικοῦ στρατοῦ[3]. Ἄξιοι λόγου συμπολῖται ἐκ τῆς οἰκογενείας ταύτης ἦσαν καὶ οἱ ἑξῆς στρατιωτικοὶ α') *Δημήτριος*, ἀγωνιστὴς τοῦ 1821. Ἀντισυνταγματάρχης ἐν τῷ τακτικῷ στρατῷ, διατελέσας καὶ πρόεδρος τοῦ Στρατοδικείου ἀποθανὼν δ' ἐν Ἀθήναις τὸ 1876. β') *Παναγῆς*, ἀνώτερος ἀξιωματικὸς γεννηθεὶς ἐν Πεσάδαις τὸ 1801. Ἠγωνίσθη εἰς πολλὰς μάχας κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα ἐξαιρέτως δὲ διεκρίθη ἐν Καρύστῳ ὑπὸ τὸν Κριεζώτην καὶ ἐν Ἀκροπόλει Ἀθηνῶν ὑπὸ τὸν Καραϊσκάκην ὅτε καὶ ἠχμαλωτίσθη καὶ ἐπληγώθη ἐν Μουλῇ. Ἀμοιβὴν λαβὼν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸν ἐν Θήβαις ναὸν τοῦ ἁγίου Λουκᾶ μετὰ τῶν πέριξ αὐτοῦ ἀνηκόντων πρότερον τῷ Ὀμὲρ Χουσεΐν, ἐδωρήσατο τοῦτον τὸ 1837 τῷ κοινῷ, καθὼς τὸ 1855 καὶ τὸ ἐκεῖ ἰδιόκτητον αὐτοῦ ὑδραγωγεῖον[4].

ΙΓΓΛΕΣΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ. Ἀγωνιστὴς τοῦ 1821. Φίλος στενὸς τοῦ Φαβιέρου πρὸς ὃν ἔστελλεν ἐκθέσεις περὶ μαχῶν καὶ ζητημάτων τοῦ ἀγῶνος. Πολιορκουμένης τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν καὶ ἐν δεινῇ θέσει εὑρισκομένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Φαβιέρος ἐπει-

[1] Ἀγγ. Πεφάνη. Λόγος ἐπιμνημ. εἰς Ἀντ. Ἰγγλέσην.

[2] Συμβολ. πράξεις Εὐαγγέλου Πρόντζα 1855 σελ. 13944. Δυστυχῶς δίκη μακρὰ ἐματαίωσε τὸν σκοπὸν τοῦ φιλοπόλιδος διαθέτου.

[3] Ι. Κ. Λοβέρδου. Ἱστορ. Κεφαλ. 205 - 206.

[4] Ἴδε ἔγγραφα 28806 - 28810 ἀγῶνος ἐν Συλλογαῖς Ἐθν. Βιβλιοθήκης καὶ Βαγιάννη, Ἱστορικὴ σελίς, ἐν Θορύβῳ ἐφημ. Ἀθηνῶν 1898. Ὀκτωβ. 13.

γόμενος νὰ διαλύσῃ τὴν πολιορκίαν, διέταξε τὴν ἐν Ἀθήναις σύστασιν δύο στρατοπέδων ὑπὸ τοὺς Γόρδωνα καὶ Βούρβαχην. Ὁ Γόρδων γινώσκων τὴν τόλμην, τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν φιλοπατρίαν τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου, προσεκάλεσε τοῦτον ἐκεῖ ἐν τοῖς πρώτοις ἀπὸ Μεθάνων ἔνθα διηύθυνε τὸ τακτικὸν σῶμα, καὶ ἐτοποθέτησεν εἰς Φάληρον ὅπου σχηματίσας οὗτος ὅλον τὸ πεζικὸν εἰς φάλαγγα πυκνὴν ἀποτελεσματικώτατα ἀντετάχθη κατὰ τῆς στρατιᾶς τοῦ Κιουταχῆ. Τὸ ὑπὸ τὸν ταγματάρχην ***Ἰγγλέσην*** σῶμα διεκρίθη ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Πειραιῶς· ὅταν δὲ ὁ Καραϊσκάκης ὅστις τὰ μάλα ἐτίμα τὴν ἱκανότητα τοῦ ἀνδρός, ἐνεπιστεύθη αὐτῷ τὴν ὕψωσιν ὀχυρωμάτων, ὁ ἡμέτερος συμπολίτης κατέδειξε τόσην δραστηριότητα καὶ δεξιότητα ὥστε διὰ νυκτὸς ἔφερεν εἰς πέρας τὴν ἐντολήν, ἐφ' ᾧ διὰ τὴν πειθαρχίαν καὶ προθυμίαν οὐ μόνον ἔτυχεν ἐπαίνων θερμῶν, ἀλλὰ τῷ ἐδόθησαν 7,000 γροσίων τουρκικῶν ἵνα διανείμῃ αὐτὰ τοῖς ὑπ' αὐτὸν στρατιώταις. Διεκρίθη ὡσαύτως ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Καρύστου κατὰ δὲ τὴν ὀλεθρίαν ἐν Φαλήρῳ μάχην εἰς θέσιν Ἀνάλατος, ἔπεσε μαχόμενος ὡς καὶ ὁ αὐτάδελφός του ***Ἀντώνιος*** [1].

---

[1] Ἴδε καὶ Χρ. Βυζαντίου. Ἱστορ. τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ τῆς Ἑλλάδος (1821 - 1832). Ἐν Ἀθήναις 1837 σελ. 116 ἐπ.

K

ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ ΜΑΚΑΡΙΟΣ. Λόγιος κληρικὸς καὶ ἀρχιμανδρίτης τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Οὔτε ὁ Δημητρακόπουλος[1] οὔτε ὁ Παρανίκας[2] ἀναφέρουσί τι περὶ αὐτοῦ ἀλλ' ὁ Μαζαράκης ὅστις ἀναγράφων τὸ ὄνομα αὐτοῦ[3] κατατάσσει τοῦτον μεταξὺ τῶν πεπαιδευμένων Κεφαλλήνων, μὴ κατορθώσας ὅμως νὰ συλλέξῃ περὶ τοῦ ἀνδρὸς βιογραφικὴν ὕλην. Εὑρίσκομεν ὅμως ὅτι ἐδίδαξεν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τοῦ Βουκορεστίου, ἔνθα ἀνέλαβε καὶ τὴν κατ' οἶκον διδασκαλίαν καὶ ἀνατροφὴν τῶν υἱῶν τοῦ πρίγκηπος Ὑψηλάντου. Ἐξεδόθη τούτου ἐν Ἑνετίᾳ ἔτει αωβ', *Λόγος παραινετικὸς πρὸς τοὺς ἰδίους μαθητὰς ἢ κατὰ Οὐολταίρου καὶ τῶν ὀπαδῶν, συνεκδοθέντων ἐν τέλει καί τινων ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων, πρὸς τὴν μακαρίαν Τριάδα, τοὺς ἁγίους Παντελεήμονα καὶ Ἑρμόλαον ἐν ἑξαμέτρῳ, εἰς τὴν Θεοτόκον ἐν στίχοις ἰαμβικοῖς, ἡρωϊκοῖς, ἀνακρεοντείοις, διμέτροις, βραχυκαταλήκτοις, ἰαμβικοῖς καὶ ἀδωνίοις μετὰ διπλῆς ἀκροστιχίδος*. Ὁ ἀείμνηστος συμπολίτης ἀφῆκεν ἀνέκδοτα συγγράμματά τινα σῳζόμενά ποτε παρά τινι Κωνσταντίνῳ ἐκ Κρήτης[4]. Ἡ οἰκογένεια *Καββαδία* ἀνῆκεν ἐπὶ Ἑνετῶν εἰς τὰς προνομιούχους, κλάδος δὲ αὐτῶν ὑπάρχει καὶ ἐν Λευκάδι. Κατὰ τὰς ἐν τῷ οἴκῳ παραδόσεις γενάρχης τοῦ οἴκου ἦτο ἱερεύς τις ἐξ Ἰταλίας. Κεφαλλὴν πιθανῶς ἦτο καὶ ὁ *Ἰωάννης Καββαδίας* ἱεροδιδάσκαλος, διδάξας ἄγνωστόν που τὸ 1736 τὴν Ἀριστοτελικὴν φιλοσοφίαν[5].

ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ ΠΑΝΑΓΗΣ. Ἐγεννήθη ἐν Κοθρέᾳ τῆς Σάμης τῇ 1 Μαΐου 1851, υἱὸς Ἀναστασίου καὶ Μαρίας Βριώνη. Τὰς γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς διήνυσεν ἐν Ἀργοστολίῳ, ἔνθα μετήρχετο εὐδοκί-

[1] Ὀρθοδ. Ἑλλάς. Ἐν Λειψίᾳ.

[2] Σχεδίασμα. Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

[3] Βίοι Ἐνδ. Ἀνδρῶν Κεφαλ. σελ. 403, σημ. Ἰδ. βραχέα καὶ παρὰ Σάθᾳ. Ν. Φιλ. 615.

[4] Μαζαρ. ἔνθ. ἀνωτ.

[5] Χειρογράφ. ἐθν. Βιβλ. κατάλ. 1178.

μως καὶ τὸν προγυμναστήν. Ἀπὸ τότε διεκρίνετο μεταξὺ τῆς μαθητιώσης νεολαίας διὰ τὴν ἔκτακτον εἰς τὰς μελέτας ἀφοσίωσιν, τὴν ἐμβρίθειαν, τὴν φιλοπονίαν καὶ τὴν τοῦ ἤθους σοβαρότητα καὶ σεμνότητα, προδεικνύων μέλλον ἀγλαὸν ἂν ἐτύγχανεν εὐρυτέρας παιδείας. Διὰ τῶν γλίσχρων μέσων ἅτινα ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ, μεταβὰς εἰς Ἀθήνας ἐφοίτησεν εἰς τὴν Ἰατρικὴν Σχολήν, μετεγγραφεὶς εἶτα εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν καὶ τυχὼν ἐν ταύτῃ τοῦ διπλώματος. Ἑπόμενος θερμῷ ζήλῳ γραμμάτων καὶ ταῖς κλίσεσι τῆς τότε φιλομούσου νεολαίας, ἀνεμίχθη εἰς τὰ τῶν φιλολογικῶν συλλόγων, ἐκλεγεὶς μέλος τοῦ ***Παρνασσοῦ*** καὶ τοῦ ***Βύρωνος***, διατελέσας καὶ εἷς τῶν ἱδρυτῶν τοῦ βραχυβίου συλλόγου τῆς ***Ἀθηνᾶς***. Ἀκόρεστος γνώσεων ἐσπούδαζε σύναμα γλώσσας, ἐγκρατὴς γενόμενος τῆς γερμανικῆς, τῆς γαλλικῆς καὶ τῆς ἰταλικῆς, ἐπίσης τῆς βυζαντιακῆς καὶ εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς ἐκ τῶν ἐπιμελεστέρων μαθητῶν τοῦ Ὠδείου ὑπὸ τὸν Παριζίνην καὶ μέλος ἀπὸ τότε τῆς Φιλαρμονικῆς ἑταιρείας γενόμενος. Ἐδίδαξε καὶ εἴς τινα ἰδιωτικὰ λύκεια τὰ φιλολογικά. Ἐπιτυχὼν ἐν διαγωνισμῷ ἐγένετο τὸ 1875 ὑπότροφος τοῦ δημοσίου καὶ ἐστάλη εἰς τὴν Ἑσπερίαν ἵνα εἰδικῶς ἐπιδοθῇ εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἀρχαιολογίας. Ἐπὶ τριετίαν ἀκροασάμενος τοῦ ἐξόχου καθηγητοῦ H. Brunn ἐν Μονάχῳ καὶ σειρᾶς μαθημάτων ἀρχαιολογίας ἐν Βερολίνῳ, ἐφοίτησε πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ καὶ ἐν Παρισίοις ὑπὸ τοὺς διασήμους καθηγητὰς M. Foucart διδάσκοντα τὴν ἐπιγραφικὴν ἐν τῷ Γαλλικῷ κολλεγίῳ καὶ M. Perrot ἐν τῇ Σορβόννῃ. Ἐπανακάμψας τὸ 1879 εἰς Ἀθήνας καὶ ὑποβαλὼν ἀξίαν λόγου διατριβήν, ἐγένετο δεκτὸς ὡς ὑφηγητὴς τῆς ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ· διορισθεὶς δὲ κατ' ἀρχὰς ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων, προήχθη τὸ 1885 εἰς Γενικὸν Ἔφορον πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ Σταματάκη διατελῶν μέχρι τοῦ νῦν τοιοῦτος. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἔδρασεν ἐν χρόνοις πολλῆς ἀρχαιολογικῆς ἐν Ἑλλάδι ἐργασίας. Ἀπὸ τριακονταετίας ἐξεδηλοῦτο θερμότερον, τὸ ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν ἀρχαιοτήτων καὶ τοῦ ἐν γένει προγονικοῦ ἡμῶν βίου ἐνδιαφέρον τῶν ἐπιστημόνων καὶ τῶν πεπολιτισμένων ἐν γένει λαῶν. Ἐν τῷ χρονικῷ τούτῳ διαστήματι, πλὴν τῆς ἐν Ἀθήναις ὑφισταμένης ἔτι Γαλλικῆς ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς, ἱδρύθησαν καὶ ἄλλα ἰνστιτοῦτα καὶ σωματεῖα, ἡ δὲ ἀρχαιολογικὴ ἑταιρεία ὠργανώθη ἐπιστημονικώτερον

καὶ εἰργάσθη εὐρύτερον καὶ συστηματικώτερον, ξέναι δὲ κυβερνήσεις ἐνήργησαν ἀνασκαφὰς πόλεων, ἱερῶν καὶ ἄλλων μνημείων, μουσεῖα καὶ εἰδικαὶ συλλογαὶ κατηρτίσθησαν καὶ ἡ ἱστορικὴ καὶ ἀρχαιολογικὴ ἐπιστήμη ἱκανῶς ἐφωτίσθησαν διὰ τῶν εἰς φῶς προελθόντων εὑρημάτων τῆς τέχνης καὶ τῶν πορισμάτων τῶν βασιμωτέρων μελετῶν ἐπὶ τοῦ προϊστορικοῦ καὶ τοῦ ἀρχαίου ἐν γένει ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ Τροία, αἱ Μυκῆναι, τὰ Ὀλύμπια, ἡ Ἐπίδαυρος, οἱ Δελφοί, ἡ Ἐρέτρια, ἡ Ἐλευσίς, ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν κλ. εἰσὶ φαεινότατοι σταθμοὶ τῆς ἀπὸ τότε μέχρι σήμερον μεγάλης ἐν Ἑλλάδι ἐπιστημονικῆς ἀρχαιολογικῆς ἐργασίας. Ἀλλ' ἡ Ἑλλὰς δὲν εἶχε κατ' ἀρχὰς πολλοὺς καὶ καταλλήλως μεμορφωμένους ἀρχαιολόγους. Τοῦ Ῥαγκαβῆ τραπέντος τὸ διπλωματικὸν στάδιον, τοῦ Ῥουσοπούλου περιορισθέντος εἰς τὴν θεωρητικὴν ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ διδασκαλίαν, τοῦ Πιττάκη ἐστερημένου ἐπιστημονικῆς ἐν τῷ ἐρευνᾷν μεθόδου ἀποθανόντος δὲ πρὸ τῶν νεωτέρων ἀνασκαφῶν, τοῦ Λ. Ῥὸς μὴ ὄντος εἰδικοῦ, τοῦ Εὐστρατιάδου περὶ τὴν ἐπιγραφικὴν κυρίως ἀσχολουμένου, καὶ τοῦ Σταματάκη διακρινομένου μᾶλλον διὰ τὸν ζῆλον ἢ τὴν μόρφωσιν, παρίστατο ἀνάγκη νέων ἀνδρῶν καταλλήλων, προκειμένου μάλιστα νὰ συναφθῶσι διεθνεῖς συνθῆκαι καὶ καταρτισθῶσι σχετικοὶ κανονισμοὶ ἐργασιῶν καὶ μουσείων. Ὁ *Καββαδίας* ὑπεδεικνύετο τότε ὡς εἷς τῶν κεκτημένων καὶ ἔμφυτα καὶ ἐπίκτητα πρὸς τὸν σκοπὸν πλεονεκτήματα, ὡς τοιοῦτος δ' ὁμολογητέον ἀνεδείχθη ἐκ τῶν κυριωτάτων παραγόντων τῆς μεγάλης ἀρχαιολογικῆς ἐργασίας ταύτης, δικαιώσας πληρέστατα τὴν γνώμην τοῦ Ad. Michaelis, ὅτι ἦτο ὁ πρῶτος ἐπὶ τῆς διοικήσεως τῶν ἀρχαιοτήτων τεθεὶς ἐπιστημονικῶς μεμορφωμένος ἀρχαιολόγος· καὶ ὄντως μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ *Καββαδία* ὡς ἐρευνητοῦ, ἐπιστήμονος, καὶ δημοσίου λειτουργοῦ συνδέονται τοσαῦται ἐπιτυχεῖς ἀνασκαφαί, τόσαι ἱστορικαὶ ἀποκαλύψεις, τόση ἐργασία καὶ πρόοδος. Ὡς ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων ἀντεπροσώπευσε τὴν Ἑλλ. Κυβέρνησιν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῆς Ὀλυμπίας, τῆς Τεγέας καὶ τῆς Δήλου, ἀπὸ δὲ τοῦ 1881 διηύθυνε τὰς δαπάναις τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας γενομένας ἀνασκαφὰς τῆς Ἐπιδαύρου, ὅτε ἀνεκάλυψε τὸ θέατρον, τὴν θόλον τοῦ Πολυκλείτου καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ μετὰ τόσων ἐπιγραφῶν. Ἀπὸ τοῦ 1885 ἀφ' οὗ διωργάνωσε τὴν ἀρχαιολογικὴν ὑπηρεσίαν, ἐπε-

λήφθη τῶν μεγάλων ἀνασκαφῶν τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, συστηματικώτατα διευθυνομένων κατὰ τὰ ἐπιστημονικὰ δεδομένα καὶ θεωρηθεισῶν ὑπὸ τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου διὰ τὰς πολλὰς ἀποκαλύψεις, ὡς ἓν τῶν μεγάλων καὶ μᾶλλον ἀξίων μνείας γεγονότων τῶν αἰώνων, τοῦ ***Καββαδία*** εὐλόγως ὑπὸ τοῦ Deshamps θεωρηθέντος, ὅτι ἔσχε τὴν τιμὴν τῆς ἐπιστημονικῆς κατακτήσεως τῆς Ἀκροπόλεως. Αἱ ἐπιτυχέσταται αὗται ἐργασίαι ἔσχον ὡς ἄμεσον πρακτικὸν ἀποτέλεσμα, τὴν σύστασιν τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως ἔνθα ἀπεθησαυρίσθησαν τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ λοιπὰ ἀρχαῖα εὑρήματα, μοναδικοῦ θεωρουμένου σήμερον διὰ τὰ ἐν αὐτῷ ἀρχαιολογικὰ λείψανα. Πλὴν τοῦ Μουσείου τούτου ὁ ***Καββαδίας*** ἐπλούτισε καὶ ὠργάνωσε καὶ τὸ Κεντρικὸν ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον, εἰς ὃ μετέφερε καὶ κατέταξεν ἐπιστημονικώτατα τὰ ἐν διαφόροις πόλεσιν ἀρχαῖα ἀντικείμενα τὰ μάλα πρὸς τοῦτο καὶ πολυετῶς μοχθήσας, καταστήσας τοῦτο τὸ πλουσιώτερον καὶ σημαντικώτερον τῶν ὑπαρχόντων τοιούτων· ἀμφοτέρων δὲ τῶν ἐν Ἀθήναις μουσείων τούτων οἱ ἐσωτερικοὶ ὀργανισμοὶ ἔργα τοῦ ***Καββαδία***, καθιστῶσιν ἔτι μᾶλλον καταφανῆ τὴν ἐξαιρετικὴν εἰδικότητα, τὴν πεῖραν καὶ τὴν ἀρχαιογνωσίαν τοῦ ἀνδρός, ὁ δὲ ἀρξάμενος νὰ δημοσιεύηται ὑπ' αὐτοῦ κατάλογος, περὶ οὗ κατωτέρω ῥηθήσεται, ἀναδεικνύει τὴν ἐργασίαν τοῦ ἀνδρὸς ἔτι θαυμαστοτέραν καὶ εὐλόγως ἐπισύρει τοὺς ἀμερίστους ἐπαίνους τῶν ἀρχαιολόγων καὶ περιηγητῶν. Ἀλλὰ πλὴν τούτων ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ὑπῆρξεν ἀληθὴς κέρβερος τοῦ ἀρχαιολογικοῦ πλούτου. Πολλὰ εἰσηγήσατο παρὰ τοῖς ἁρμοδίοις καὶ ἐνήργησε κατὰ τῶν συλητῶν τῶν ἀρχαιοτήτων, διὰ τῶν προσπαθειῶν δὲ αὐτοῦ καὶ τῆς ἀγρύπνου μερίμνης, πολλάκις ἔσωσεν ἔργα μεγάλης σημασίας· μέλος δὲ πάντοτε ἐπιτροπῶν πρὸς κανονισμὸν ἀρχαιολογικῶν ζητημάτων καὶ ἐκπόνησιν νομοσχεδίων, διετράνωσε καὶ ἐν τούτοις πάντοτε ὀξύνοιαν, ζῆλον, πεῖραν καὶ εἰδικότητα. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης δὶς ἐνήργησε καὶ ἐν Σάμῃ Κεφαλληνίας δοκιμαστικὰς ἀνασκαφάς, τὸν Μάϊον τοῦ 1884 καὶ συστηματικώτερον τὸν Αὔγουστον τοῦ 1889, ὅτε ἀνεκάλυψε καὶ δευτέραν εἴσοδον τῆς Ἀκροπόλεως μετὰ δύο πυλῶν, ὁμοίαν τὸ σχῆμα πρὸς τὴν τῶν Μυκηνῶν, τὸ αὐτὸ δ' ἔτος ἀνεκάλυψε καὶ ἐν Κραναίᾳ τρεῖς θολωτοὺς τάφους σπηλοειδεῖς μετὰ δρόμου λελαξευμένου ἐν τῷ βράχῳ,

ὁμοίους ὡσαύτως πρὸς τοὺς τῶν Μυκηνῶν καὶ ἱκανὸν ἀριθμὸν ἀγγείων μυκηναίου ῥυθμοῦ, περὶ τούτων δὲ πάντων σπουδαίας ἐποιήσατο ἀνακοινώσεις εἰς τὰ ἐν Ἀθήναις ἰνστιτοῦτα ἀφορῶσας εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς καταγωγῆς τῶν πρώτων κατοίκων τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐν ταύτῃ μυκηναίου πολιτισμοῦ, περὶ τῆς Κεφαλληνίας ἰδίως ἀποφηνάμενος ὅτι ἐπὶ Ὀδυσσέως καὶ Ὁμήρου ἐκαλεῖτο Δουλίχιον. Ἔχομεν δι' ἐλπίδος ὅτι ἐπιλαμβανόμενος ὁ *Καββαδίας* ὁριστικῶν ἐν τῇ νήσῳ ἀνασκαφῶν, θὰ φέρῃ εἰς φῶς πολλὰ ἔτι ἀρχαῖα λείψανα, συντελῶν εἰς τὴν διασάφησιν καὶ ἐπίλυσιν πολλῶν ἐκκρεμῶν ζητημάτων τῆς ὁμηρικῆς γεωγραφίας καὶ τοῦ προομηρικοῦ ἐνταῦθα πολιτισμοῦ, δημοσιεύων τὰ περὶ τούτου ὡς πολύτιμον συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς γενετείρας αὐτοῦ [1]. Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν διατελεῖ καὶ γεν. γραμματεὺς τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ γήρως ἕνεκεν ἀποσυρθέντος ἀειμνήστου σοφοῦ ἀρχαιολόγου Στ. Κουμανούδη. Ὁ *Καββαδίας* τυγχάνει μέλος ὅλων τῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἀνατολῇ φιλολογικῶν σωματείων καὶ ἑταιρειῶν καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις ξένων ἀρχαιολογικῶν ἰνστιτούτων, εἰς ἃ συχνὰ ποιεῖται ἀνακοινώσεις καὶ πραγματεύεται τὰ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐν γένει ἐργασίας μετ' ἐμβριθείας ὅσης καὶ ῥητορικῆς δυνάμεως, πολλαὶ δὲ ὁμιλίαι αὐτοῦ ἱκανὸν ἔχυσαν φῶς καὶ ἔλυσαν ἀμφισβητούμενα ζητήματα, οἷα καὶ ἡ περὶ τοῦ χρόνου τῆς ναοδομίας τοῦ ἐν τῇ Ἀκροπόλει Ἀθηνῶν ναοῦ τῆς Ἀπτέρου Νίκης, ἣν ὥρισε μεταξὺ τῶν ἐτῶν 440 - 435 π. Χ. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης εἶνε καὶ πολυγράφος συγγραφεύς. Πλὴν πολλῶν διατριβῶν ἐν περιοδικοῖς καὶ ἐφημερίσιν, ἔργα αὐτοῦ ἐδημοσιεύθησαν καὶ τὰ ἑξῆς· α') Ὁ *Βολταῖρος* ἤτοι ὁ φιλοσοφικός, φιλολογικὸς καὶ ἰδιωτικὸς αὐτοῦ βίος. Ἐν Ἀθήναις. 1873, ἐράνισμα ἀπὸ πολλῶν συγγραφέων κυρίως δὲ ἐκ τῶν τοῦ Condorset. Ἐκ τῶν τοῦ Βολταίρου μάλιστα ἐδημοσίευσεν ἐν μεταφράσει καὶ τὸν ***Λευκὸν ταῦρον*** ἀνωνύμως, ἵνα μὴ καταδιωχθῇ ὑπὸ τῆς Ἱερ. Συνόδου. β') ***Ὁρατίου Ὠδαί*** (βιβλ. I - II). Μεταφρ. μετ' εἰσαγωγῆς καὶ σημειώσεων. Ἐν Ἀθήναις. 1875. γ') ***Μεταμορφώσεις Ὀβιδίου***. Μεταφρ. μετ' εἰσαγωγῆς. Ἐν Ἀθήναις. 1874. δ') ***Ἱστορία τῆς Ἑλλ. καὶ Ρωμαϊκ. ἀρχαιολογίας***. Ἐν Ἀθήναις. 1884. ε') ***Ὀλυμπιακαὶ ἀνασκαφαί***. ***Ὁ***

[1] Ἴδε Παράρτημα Δ'.

Παιώνιος καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ. 1879. Ἐν Ἀθήναις. ϛ′) ***Ἀθηνᾶ ἡ παρὰ τὸ Βαρβάκειον***. Αὐτ. 1881. Ἡ πραγματεία αὕτη ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον καὶ εἰς τὸν ἀριθ. 3 τῆς *Πολιτικῆς καὶ φιλολογικῆς ἐπιθεωρήσεως*. Τὸ ἄγαλμα τοῦτο τῆς Ἀθηνᾶς ἐσχέτισεν ὁ συγγραφεὺς πρὸς τὴν ἐν τῷ Παρθενῶνι. ζ′) ***Ἀρχαιολογικὸν δελτίον***. Μηνιαῖον περιοδικὸν ἀρξάμενον νὰ δημοσιεύηται ἀπὸ τοῦ 1888 καὶ ἐν ᾧ λεπτομερῶς ἐκτίθεται καὶ ἑρμηνεύεται πᾶσα ἐν Ἑλλάδι ἀρχαιολογικὴ ἐργασία καὶ εὕρημα καὶ ἡ τῶν μουσείων καὶ συλλογῶν κατάστασις. Τοιαύτην ὕλην ἐδημοσίευσε ἀπὸ τοῦ 1885 καὶ ἐν τῇ *Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως*, γνωστὰ ποιούμενος τ' ἀνακαλυπτόμενα ἀρχαῖα καὶ μάλιστα τὰ εἰς τὰ μουσεῖα τοῦ κράτους εἰσαγόμενα. η′) Fouilles d' Epidaure avec tables. Athénes. 1893 vol. I. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐβραβεύθη ἐν τῷ διαγωνισμῷ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου τῶν Ἑλλ. σπουδῶν, χορηγοῦντος τοῦ Ζάππα. Αἱ τῆς Ἐπιδαύρου ἀνασκαφαὶ ὑπῆρξαν ἡ πρώτη ἐπιχείρησις ἣν ὁ ***Καββαδίας*** διηύθυνε καὶ δι' ἧς ἐποιήσατο ἔναρξιν τῆς διὰ τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐπιστήμην τοσοῦτον ἐξόχως ὠφελίμου δράσεώς του. Τὸ ἔργον διακρίνει μεγάλη ἀκρίβεια καὶ κεφαλαιώδης συντομία· περιγράφεται ἐν αὐτῷ τὸ θέατρον μετὰ πλείστων ἐπιγραφῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων πολλαὶ ἀρχαϊκαὶ ἀναθηματικαὶ τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν μέσων τῆς ε′ ἑκατ. καὶ ἄλλαι ἐν αἷς ἄγνωστα μέχρι τοῦδε ὀνόματα καλλιτεχνῶν, ἐδημοσιεύθησαν ἐν αὐτῷ κατὰ πρώτην φοράν, ἡ μεγάλη δὲ οἰκοδομητικὴ ἐπιγραφὴ τῆς θόλου συνοδεύεται διὰ τὴν σπουδαιότητα αὐτῆς καὶ διὰ διεξοδικοῦ ὑπομνήματος. Περὶ τοῦ πονήματος τούτου ὁ εἰσηγητὴς τοῦ ἀγῶνος P. Girard ὡμίλησεν ἐπαινετικώτατα μετὰ δὲ τὴν δημοσίευσιν αὐτοῦ ἐξελέγη ὁ συγγραφεὺς τῇ 28 Δεκεμβρίου 1894 ἀντεπιστέλλον μέλος τοῦ γαλλικοῦ ἰνστιτούτου (Academie des inscriptions et belles lettres) εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ Whitney. θ′) ***Ἡ ἐν Λούβρῳ Σαμοθρακία Νίκη***. Ἐν Ἀθήναις. 1879. Εἰς τὸν συγγραφέα ὀφείλεται ἡ ἐπαγωγικὴ ὑπόθεσις ὅτι τὸ ἄγαλμα τοῦτο εἶνε ἴσως ἔργον τοῦ ἐκ Σμύρνης Εὐτυχείδου. ι′) Les fouilles de Lycosoura et les Musèes d' Athénes. Athénes. 1893. ια′) Sculture di Scopa al Museo di Tegea. Ἐν bullet del. instituto di cor. ar. p. 199. 1881. Εἰς τὸν ***Καββαδίαν*** ὀφείλεται ἡ πρώτη μελέτη περὶ τῶν ἔργων τοῦ Σκόπα τῶν διασωθέντων ἐν τῷ ἐν Πιαλὶ Μουσείῳ. ιβ′) ***Ἀνα-***

σκαφαὶ ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Ἐπιδαύρου. Ἐν παραρτήματι πρακτικῶν ἀρχαιολ. ἑταιρείας 1882. ιγ') *Ἀρχαιότητες ἐν Σάμῃ*. Ἐν ἐφημερ. ἀρχαιολ. Ἀθηνῶν 1884 σελ. 94. ιδ') *Ἱστορ. Ἑλλην. καλλιτεχνίας*. Ἐν Ἀθήναις 1884. ιε') *Ἱστορία τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος*. Ἐν Ἀθήναις. 1890. ις') *Γλυπτὰ τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου*, τόμ. Α' ἐν Ἀθήναις. 1892. Τὸν κατάλογον ἤρξατο δημοσιεύων ἀπὸ τοῦ 1886 ἀλλ' ἐγκατέλιπεν αὐτόν, ἐκδοὺς τὸν ἄλλον ἐπὶ νεωτέρων βάσεων τὸ 1892. Τὸ ἔργον ἤγειρε τὸ γενικὸν τῶν ἀρχαιολόγων ἐνδιαφέρον καὶ ἐπαινετικώταται ἐδημοσιεύθησαν βιβλιοκρισίαι, ἐβραβεύθη δὲ καὶ τοῦτο ἐν τῷ διαγωνισμῷ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου τῶν Ἑλλ. σπουδῶν χορηγοῦντος τοῦ Ζάππα, μετὰ δὲ τὴν δημοσίευσιν αὐτοῦ ἐξελέγη ὁ συγγραφεὺς ἀντεπιστέλλον μέλος καὶ τῆς ἐν Βερολίνῳ Ἀκαδημίας. Τὸν κατάλογον καλοῦσι σοφόν, καὶ τὸν συγγραφέα παρασχόντα μεγάλην ἐπιστημονικὴν ἐκδούλευσιν καὶ ἄξιον εὐγνωμοσύνης, μεγάλοι τῆς Ἑσπερίας ἀρχαιολόγοι, οἷοι οἱ G. Perrot, F. Winter, Ch. Belger, S. Reinach, A. Milchofer κλ. Προτέτακται τοῦ ἔργου ἱστορικὴ εἰσαγωγὴ τῇ περιγραφῇ δὲ ὁμοειδῶν ἔργων τῆς τέχνης, εἶνε προσηρτημέναι εἰσαγωγικαὶ παρεκβολαί, ἀκριβὴς δὲ εἶνε ἡ περιγραφὴ καὶ ἡ βιβλιογραφία πλουσία. ιζ') *Τὸ Ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ καὶ ἡ θεραπεία τῶν ἀσθενῶν*. Ἐν Ἀθήναις 1900. Τὸ ἔργον ἐβραβεύθη ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Μονάχου. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἐγένετο καὶ εἰσηγητὴς τοῦ περὶ ἀρχαιοτήτων νομοῦ τῆς Κρήτης, κατελθὼν αὐτόθι τῇ προσκλήσει τοῦ Ὑπάτου αὐτῆς ἁρμοστοῦ πρίγκηπος Γεωργίου. Ὁ **Καββαδίας** τιμᾶται πλὴν τοῦ ἑλληνικοῦ, καὶ διὰ τῶν παρασήμων τῆς λεγεῶνος τῆς τιμῆς τοῦ ἰταλικοῦ στέμματος, τοῦ πρωσσικοῦ, τῶν τῆς Βάδης, Δανίας, Ῥωσσίας, Αὐστροουγγαρίας καὶ Σερβίας[2].

[2] Περὶ Καββαδία καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἴδε Encyclopedie des professions liberales et du monde officiel. Paris, σελ. 193 ἔνθα ἡ βιογραφία καὶ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ. Ὡσαύτως Reinach, ἐν Revue archel. VII. 1886 p. 45. A. Michaelis, ἐν Beilage zur allgemei nen Zeitung 1888, ἀρ. 281. Diehl, ἐν Excursions archeologiques en Grece 90, E. Loewy ἐν Kunstchronik 1886, ἀριθ. 45. Michaelis ἐνθ' ἀνωτ. 1886 ἀρ. 288. Reinach. Ἐν Revue critique 1888 p. 427. Milchhöfer, ἐν Berliner Philologische Wochenschrift 1888 σ. 724, C. Perrot, ἐν Journal des Savants. 1893. F. Winter ἐν τῷ Kunstchronik. 1893 σ. 486. Ch. Belger ἐν τῇ Berliner Philologiche

Καλλιγας (Αννινος) Παυλος. Ἐκ Καλλιγάτων τῆς Λειβαθοῦς υἱὸς Παναγῆ καὶ μητρὸς Σοφίας Μαυροκορδάτου γεννηθεὶς τὸ 1814 εἰς Σμύρνην ὅπου ἐκ Κεφαλληνίας ἀναχωρήσας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐγκατέστη πρὸς ἐμπορείαν. Φοιτήσας πρόσηβος εἰς Ἰταλικὰ Λύκεια ἔτυχεν ἐν Ἐνετίᾳ καλλίστου κηδεμόνος καὶ προστάτου, τοῦ ἐκεῖ οἰκογενειακοῦ φίλου καὶ συμπολίτου μεγαλεμπόρου Ἀνδρέου Τσιτσέλη, τὰς γυμνασιακὰς δ' αὐτοῦ σπουδὰς ἐπεράτωσεν ἐν τῷ περιφήμῳ σχολείῳ Heyer τῆς Γενεύης ἀπὸ τοῦ 1827 - 1830 φοιτήσας ἐν αὐτῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ προορίσαντος αὐτὸν εἰς ἔμπορον, ἐφ' ᾧ καὶ μετὰ τὰς ἀπολυτηρίους ἐξετάσεις ἐπανελθὼν εἰς Τεργέστην ἤρξατο ἐργαζόμενος εἰς τὸ ἐμπορικὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γραφεῖον ἀλλὰ δυσανασχετῶν, διότι ἡ εἰς τὰ γράμματα κλίσις καὶ μάλιστα εἰς τὴν νομικὴν προώριζον καὶ ἔτρεπον αὐτὸν εἰς πνευματικωτέρους κύκλους καὶ εὐρύτερα καὶ κοινωφελέστερα στάδια. Θανόντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τὸ 1832 ἐν Τεργέστῃ, ἀκάθεκτος ἐτράπη τότε τὴν πρὸς τὰς ἐπιστήμας ὁδὸν φοιτήσας ἐν Μονάχῳ τὸ 1834, ἐν Βερολίνῳ τὸ 1835 καὶ ἐν Ἑϊδελβέργῃ κατόπιν, ἑλκυσθεὶς ὑπὸ τῆς φήμης τοῦ Σαβιγνὺ καὶ τοῦ Ἑγέλου ἐν τῇ τελευταίᾳ δὲ ταύτῃ πόλει ἔτυχεν ἐν ἀριστείοις τοῦ διδακτορικοῦ στεφάνου ἔτει 1837 πρυτανεύοντος τοῦ Mittermayer. Πολὺ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῶν πρὸς τὰς ἐπιστήμας καὶ μάλιστα τὴν φιλοσοφίαν κλίσεων τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου καὶ ὁ ἐκεῖ τότε τελειόφοιτος τῆς φιλοσοφίας Ἰωάν. Μενάγιας (ἴδ. βιογρ. τούτου) μυήσας μάλιστα πρῶτος αὐτὸν εἰς τὰ τῆς καθ' Ἕγελον φιλοσοφίας, ἐκεῖ δ' ἐπίσης ἔτυχε τῆς εὐνοίας καὶ τοῦ περιφανεστέρου ὀπαδοῦ τῆς Ἑγελιανῆς σχολῆς Ἐδουάρδου Γκανσίου, ἐκ τῆς μετὰ τοῦ ὁποίου ἀναστροφῆς πολλὰς ἐκτήσατο τὰς γνώσεις. Ἐπανελθὼν εἰς Ἑλλάδα ἐγκατέστη κατ' ἀρχὰς ἐν Ναυπλίῳ καὶ εἶτα ἐν Ἀθήναις ἀσκῶν μετ' ἐπιτυχίας τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα, ἀσχολούμενος εἰς μελέτας καὶ προαλειφόμενος εἰς

Wochenschrift 1893. ἀρ. 14. Reinach. Ἐν Reme archeologique. 1893 σ. 237. Belger ἐνθ' ἀνωτ. 1896 σελ. 179, Winter ἐν τῇ Deutsche litteratur Zeitung. 1893 ἀρ. 26. Ἐπίσης Revue des études greques. VII σελ. XVIII, Ἄστυ Ἀθηνῶν 1899 Αὐγ. 22 καὶ G. Deschamps. La Grèce d' aujourd'hui. Paris 1892 p. 355 - 356

ἀνώτερα στάδια. Γενόμενος ὑφηγητὴς τοῦ ***Φυσικοῦ Δικαίου*** καὶ τοῦ ***Ἀλληλεθνοῦς*** τῇ 10 Ἰανουαρίου 1839, ἐπίσης τῶν ***Πανδεκτῶν*** κατὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι ἰσχύν των τῇ 14 Μαρτίου 1842, προήχθη εἰς ἐπίτιμον καθηγητὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου πρὸς διδασκαλίαν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου τῇ 11 Σεπτεμβρίου 1843, ἀπολυθεὶς ὑπὸ τοῦ Κωλέττη κατ' Ἰούνιον τοῦ 1845, ἀναδιορισθεὶς αὖθις ἐπίτιμος καθηγητὴς τοῦ μαθήματος τούτου τῇ 19 Αὐγούστου 1854, προαχθεὶς εἰς τακτικὸν τῇ 1 8βρίου 1862 καὶ διδάξας μέχρι τοῦ 1879 Αὐγούστου 30 ὅτε παρῃτήθη, τῷ αὐτῷ δ' ἔτει Σεπτεμβρίου 28 διορισθεὶς αὖθις καθηγητὴς ἐπίτιμος καὶ διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ θανάτου του. Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου ἐξελέχθη τῷ 1869—1870, κοσμήτωρ δὲ τῆς Νομικῆς Σχολῆς τὸ 1845, 1865, 1872, 1877 καὶ συγκλητικὸς τὸ 1866 καὶ 1871[1]. Ἡ κατὰ τὸ 1845 ἀπόλυσις αὐτοῦ κατ' ἄλλους μὲν προὐκλήθη διότι οὗτος καὶ ἄλλοι τέσσαρες συναπολυθέντες συνάδελφοι αὐτοῦ, ἐψήφισαν ὑπὲρ τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου ὡς βουλευτοῦ τοῦ πανεπιστημίου[2], κατ' ἄλλους δ' ἕνεκα τοῦ μετὰ τὴν μεταπολίτευσιν νόμου περὶ ἑτεροχθόνων[3], ἡ δὲ κατὰ τὸ 1879 παραίτησίς του λόγον εἶχε τὴν τότε ἐκλογὴν αὐτοῦ ὡς βουλευτοῦ Ἀττικῆς. Ὁ ***Καλλιγᾶς*** τυγχάνει ἀναμφισβητήτως ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ἀνδρῶν. Ἡ εὐφυΐα τούτου συμβαδίζει μετὰ τῆς καταπλησσούσης εὐρυμαθείας καὶ ἡ φιλοπονία μετὰ τῆς γονιμότητος τοῦ πνεύματος. Ὡς καθηγητὴς δὲν περιωρίσθη εἰς τὴν μελέτην τῶν πηγῶν καὶ τῆς φιλολογίας τοῦ δικαίου ἀποκομίζων ἐκεῖθεν μόνον ὡς εὐσυνείδητος ὑπάλληλος στοιχεῖα πρὸς μεθοδικὴν διδασκαλίαν, ἀλλὰ βαθύτατα ἐνέκυψεν εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἱστορίαν τοῦ δικαίου ὡς ἀληθὴς καὶ ἀνώτερος τῆς ἐπιστήμης ἀπόστολος, ἵνα ὑπὲρ ταύτης ἐργασθῇ καὶ δώσῃ νέαν διεύθυνσιν εἰς τὰς παρ' ἡμῖν νομικὰς μελέτας δι' ἔργων πρωτοτύπων, τὰ ὁποῖα ἡ βαθύνοια, ἡ σοφία καὶ ἡ πεῖρα αὐτοῦ κατέστησαν ἔξοχα καὶ μοναδικὰ σχεδόν. Κάτοχος τῶν κλασικῶν γλωσσῶν προσδὲ τῆς Γερμανικῆς, Γαλλικῆς, Ἀγγλικῆς καὶ Ἰταλικῆς, παρηκολούθησεν ἐπὶ

[1] Πανταζίδου. Χρον. Πανεπιστ. Πίναξ Γ'.
[2] Ἴδ. Ἀκρόπολιν Ἀθηνῶν, 1896 Σεπτεμβρίου 11.
[3] Ἴδ. Ἐφημερίδα Ἀθηνῶν, 17 Σεπτεμβρίου 1896.

πολλὰ ἔτη πᾶσαν τῆς ἐπιστήμης τῶν νόμων τελουμένην ἐν Ἑσπερίᾳ ἔρευναν καὶ πρόοδον, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς φιλοσοφίας καὶ ἱστορίας πολὺς ἐρευνητής, εἰσεκόμισεν ἀπειρίαν γνώσεων, καθ' ἃ δείκνυται ὁ ἀνὴρ ἐν λόγοις, διδασκαλίᾳ καὶ συγγραφαῖς διαφόροις. Ὁ *Καλλιγᾶς* εἶνε ἴσως ὁ ἐγκυκλοπαιδικώτερος τῶν νεωτέρων λογίων, τὰ δὲ νομικὰ αὐτοῦ ἔργα ἔτυχον ἐπαινετικωτάτων κρίσεων ἐν Ἑσπερίᾳ καὶ τοῦ κύρους μεγάλων νομοδιδασκάλων [1] παρ' ἡμῖν δὲ μείζονα ἔτι ἔχουσι ταῦτα τὴν σημασίαν, διότι ὁ συγγραφεὺς εἶνε ὁ πρῶτος ὅστις ἐδημοσίευσε σύστημα ὅλον Ῥωμαϊκοῦ δικαίου καθ' ἃ ἐν τῷ κράτει πολιτεύεται, ἀπὸ τοῦ λαβυρίνθου τῶν πηγῶν ἐξονυχίσας τὰ ἰσχύοντα μέχρι σήμερον παρ' ἡμῖν. Ἔξοχοι κυρίως εἶνε αἱ εἰσαγωγαὶ καὶ προθεωρίαι αὐτοῦ ἐφ' ἑκάστου θεσμοῦ· εἶνε αὐτόχρημα φιλοσοφήματα προδιατυποῦντα ἐν βραχεῖ καὶ ὕφει περιτέχνῳ, τὴν καθολικὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος καὶ εἰσάγοντα τὸν μελετῶντα εἰς τὴν εὐχερεστέραν κατανόησιν τῆς ἐκτυλισσομένης εἶτα ἱστορικῆς καὶ νομικῆς ὕλης. Πολλὰ ἀληθῶς ὀφείλει ἡ νεωτέρα παρ' ἡμῖν ἐπιστήμη τοῦ δικαίου εἰς τὸν σοφὸν ἄνδρα, ὅστις πλὴν τῶν μακρῶν αὐτοῦ καὶ βαθειῶν μελετῶν εἰς τὸ ἀρχαῖον ῥωμαϊκὸν δίκαιον, ἐγένετο ἐντριβέστατος δι' ἀμέσου ἐρεύνης τῶν πηγῶν τῶν νόμων καὶ τῆς ἱστορίας τοῦ Βυζαντίου, τῶν ἐν Ἑλλάδι νομικῶν ἐθίμων καὶ τῶν ἰδιαζόντων ἐπὶ Φραγγοκρατίας καὶ Τουρκοκρατίας θεσμῶν καὶ νόμων. Δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι κατέθηκε πρῶτος τὰ θεμέλια τῆς νομικῆς ἐπιστήμης ἐν Ἑλλάδι· ἐντεῦθεν πολλὴν ἔχουσιν οὐ μὴν νομικὴν ἀλλὰ καὶ ἐθνικὴν καὶ ἱστορικὴν σημασίαν πολλαὶ αὐτοῦ μονογραφίαι, ἐν πολλοῖς δ' ὁμολογουμένως ἐπλούτισε τὴν παρ' ἡμῖν καὶ τὴν ἐν Ἑσπερίᾳ φιλολογίαν καὶ βιβλιογραφίαν τῆς βυζαντιακῆς περιόδου τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας. Οὐ σμικρὰν παρέσχε τῷ κράτει ἐπιστημονικὴν ἐκδούλευσιν καὶ ὡς μέλος τῆς πρώτης ἐπιτροπῆς πρὸς κατάρτισιν Ἀστικοῦ Κώδικος. Ἡ ἐν τῷ Ἐθνικῷ πανεπιστημίῳ διδασκαλία αὐτοῦ ἧς καὶ ἡμεῖς ηὐτυχήσαμεν ν' ἀκροασθῶμεν, ἦτο σοβαρὰ καὶ ἐπιβάλλουσα, ξηρὰ μέν πως ἀλλ' οὐσιαστική. Δὲν ἦτο λεπτολόγος καὶ παρεκβατικός, οὐδ' ἠσμένιζεν εἰς ἐπίδειξιν σο-

[1] Ἴδ. καὶ τὴν βιβλιοκρισίαν Laboulaye. Ἐν Revue historique de droit. Paris.

φίας καὶ πνεύματος ὡς ἄλλοι. Ἀκολουθῶν τῇ συνθετικῇ μᾶλλον μεθόδῳ προφανῶς ἤγετο ν' ἀσκήσῃ τὴν κρίσιν τοῦ ἀκροατοῦ εἰς τὰ καθέκαστα καὶ ὀτρύνῃ εἰς εὐρυτέρας ἐρεύνας ἀναπτύσων κυρίως τὰς γενικὰς ἀρχάς, τὰ οὐσιωδέστερα καὶ τὰ ἀναπόφευκτα στοιχεῖα, ἐνδιατρίβων μόνον εἰς τὰ δυσχερῆ ζητήματα καὶ ἐγχειρίζων οὕτω τὸν μίτον τῆς περαιτέρω ὅσον οἷόν τε ἀσφαλοῦς ἐρεύνης τοῦ νομικοῦ λαβυρίνθου εἰς τὸν μαθητὴν αὐτοῦ. Ὁ ἀνὴρ καὶ εἰς τὰ διάφορα τοῦ βίου αὐτοῦ στάδια διετράνωσεν ἀείποτε τὴν αὐτὴν τοῦ πνεύματος δύναμιν, τοῦ χαρακτῆρος τὴν σύνεσιν καὶ σοβαρότητα, τὴν φιλεργίαν τὴν ἀκαταπόνητον, τὴν εἰς τὸ καθῆκον ἀφοσίωσιν, τὴν σκοπιμότητα τῶν ἔργων καὶ μέτρων, τὸ φιλόπολι συναίσθημα καὶ τὸν ἀείποτε θαλερὸν ἐπιστημονικὸν ζῆλον. Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὡς δικαστικός, ὡς διδάσκαλος, ὡς ἐργάτης τῶν γραμμάτων, ὡς πολιτικός, ὡς οἰκονομολόγος, ὡς πολίτης. Ἀπὸ τοῦ 1851 - 1854 διετέλεσεν ἀντεισαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου, διαρκούσης δὲ τῆς κατοχῆς ἀνέλαβε τὸ 1854 τὸ πρῶτον, τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης ὑπὸ πρωθυπουργὸν Ἀλ. Μαυροκορδᾶτον παραιτηθεὶς ὅμως μετ' ὀλίγον, ἅτε διαστὰς πρὸς τὸν συνάδελφον αὐτοῦ Καλλέργην καταδιώξαντα δημοσιογράφον τινα ὡς ὑβριστὴν τοῦ βασιλέως. Εἰς τὸ πολιτικὸν στάδιον ἤρξατο ἀναμιγνυόμενος ἀπὸ τοῦ 1843, ὅτε ἐξελέχθη πληρεξούσιος τῆς α' ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῆς συνελεύσεως ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ πανεπιστημίου, τοιοῦτος γενόμενος καὶ ἐν τῇ β' αὐτόθι ἐπίσης Συνελεύσει τὸ 1862, ἧς ὑπῆρξεν ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων ῥητόρων ἀγωνισθεὶς ὑπὲρ τῆς τάξεως καὶ συντελέσας διὰ τῶν γνωμῶν αὐτοῦ εἰς ἐπίλυσιν σοβαρωτάτων ζητημάτων. Συντηρητικὸς ὅσον καὶ περισκεμμένος ἀνὴρ διεκρίθη ἐν τῇ σοβαρᾷ προσπαθείᾳ ὅπως δοθῇ τῇ χώρᾳ πολίτευμα ἀνάλογον τῶν τοπικῶν καὶ ἐθνικῶν συνθηκῶν καὶ ἰδεωδῶν· ἡ ἀγόρευσίς του κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ 2 ἄρθρ. τοῦ Συντάγματος, κρίνεται ὡς ἀριστοτέχνημα ῥητορικῆς εὐγλωττίας καὶ ἱστορικῆς πολυμαθείας, εἰ καὶ εἶχε σθεναροὺς ἀντιφρονοῦντας αὐτῷ ἐν οἷς καὶ τὸν Γ. Ἰακωβᾶτον. Τὸ 1836 ἐγένετο Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τῆς ἐλεύσεως τοῦ βασιλέως Γεωργίου, ὅτε καὶ αὖθις ἀνέλαβε τὸ αὐτὸ Ὑπουργεῖον συνοδεύσας καὶ τὸν βασιλέα εἰς τὰς Ἰονίους νήσους, τὸ πρῶτον τότε ἐπισκεφθεὶς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα μετ' ἀγάπης καὶ περιεργείας περιηγηθεὶς

πολλὰ τῆς νήσου μέρη καὶ ἀνανεώσας τὰς παλαιὰς συγγενικὰς καὶ φιλικὰς σχέσεις τῆς οἰκογενείας του Τὸ 1865 διωρίσθη Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῆς Παιδείας. Ἔκτοτε ἀφοσιωθεὶς εἰς τὸ καθηγητικὸν στάδιον ἀπέσχε τῆς ἐνεργοῦ πολιτικῆς, ἀλλὰ τὸ 1879 ἐξελέγη βουλευτὴς Ἀττικῆς μετὰ δὲ τὴν διάλυσιν τῆς βουλῆς ἅμα τῇ προσαρτήσει τῶν νέων ἐπαρχιῶν, ἐξελέγη αὖθις καὶ τὸ 1882 διωρίσθη Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ὑπὸ τὸν Τρικούπην, πρὸς ὃν ὅμως ἐλθὼν εἰς διάστασιν ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος τούτου παρῃτήθη. Ἀπὸ τοῦ 1884 βουλευτὴς αὖθις Ἀττικῆς ἐξελέγη δὶς πρόεδρος τῆς βουλῆς. Τὴν ἐν τῇ β′ ἐθνοσυνελεύσει, ταῖς μετέπειτα βουλαῖς καὶ τὴν ἐν τῷ ὑπουργικῷ ἀξιώματι πολιτικὴν αὐτοῦ πορείαν, προέδειξε καὶ διετύπωσεν πλὴν ἄλλων ἐνωρίτερα καὶ διὰ τοῦ περὶ κομμάτων ἐν Ἑλλάδι πονήματός του, ***Ἡ τριχοτομία ἢ ἡ εἰς τρία διαίρεσις τοῦ Κράτους***. Ἐν Ἀθήναις. 1844. Ἀξιοπρεπὴς καὶ νομοταγὴς ἦτο ἡ κατὰ τοῦ Κωλέττη στάσις αὐτοῦ τὸ 1849, ἐκ τῶν πρώτων δὲ ἀντεπεξῆλθεν ἐπὶ Ὄθωνος κατὰ τῶν ἐκλογικῶν ἐν γένει παρανομιῶν καὶ τῆς τότε διοικήσεως, συντελέσας εἰς τὴν τότε μεταπολίτευσιν ὅτε ὡς ἐρρήθη καὶ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν διωρίσθη ἐν τῇ προσωρινῇ κυβερνήσει. Μετὰ τὴν Ἕνωσιν τῆς Ἑπτανήσου διωρίσθη καὶ Σύμβουλος τῆς Ἐπικρατείας. Ἡ περὶ τὰ οἰκονομικὰ γνωστὴ αὐτοῦ πολυπειρία καὶ ἐπιστημονικὴ κατάρτισις, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ γνωστὴ ἐμβρίθεια καὶ περίνοια αὐτοῦ προήγαγον αὐτὸν ἀπὸ μὲν τοῦ 1885 Μαρτίου 15 εἰς ὑποδιοικητὴν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἀπὸ δὲ 2 Ἰουλίου 1890 εἰς διοικητὴν αὐτῆς πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ παραιτηθέντος Μ. Ῥενιέρη, ἀφοῦ πρότερον διετέλεσεν ἐφ' ἱκανὰ ἔτη σύμβουλος καὶ δικηγόρος τοῦ ἱδρύματος καθὼς καὶ ἄλλων τραπεζῶν καὶ σωματείων ὑπῆρξε τοιοῦτος. Ἐνημερώτατος ὢν τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν οἰκονομικῶν τῆς χώρας ἐν γένει καὶ ἄριστος διαγνώστης τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν ἐνδεικνυομένων μεριμνῶν καὶ μέτρων πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς Τραπέζης δι' ἐκτάσεως ἐργασιῶν καὶ σκοπῶν ἐν αὐστηρᾷ καὶ τιμίᾳ διοικήσει, ἀνεδείχθη ὄντως ἀντάξιος διάδοχος τοῦ Σταύρου καὶ τοῦ Ῥενιέρη[1]. Εὐρύτατον ἐπίσης τυγχάνει καὶ τὸ φιλολογικὸν τοῦ ἀνδρὸς

[1] Ἴδε λεπτομερέστερον τὰ ἐν τῷ περισπουδάστῳ συγγράμματι τοῦ κ. Ἰωάν. Α. Βαλαωρίτου τανῦν ὑποδιοικητοῦ τῆς Τραπέζης, Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλ-

στάδιον. Πολυδαίδαλος καὶ πολυγνώστης διατρανοῦται καθ' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς συγγραφικῆς ἐργασίας, ἐξαιρέτως, δὲ ἀκριβὴς καὶ κριτικώτατος ἱστοριογράφος καὶ μάλιστα τῆς μεσαιωνικῆς περιόδου. Ἦτο ἀληθῶς ἀκαταπόνητος ὁ ζῆλος καὶ ἡ ἐργασία τοῦ ἀνδρὸς παρὰ τὰς τόσας αὐτοῦ ἀσχολίας ἐν τῷ καθηγετικῷ, τραπεζιτικῷ καὶ δικηγορικῷ σταδίῳ, ἐργαζομένου σύναμα οὐχὶ παρέργως ἀλλὰ μετ' ἴσης ἀγάπης καὶ κοινωφελοῦς σκοποῦ καὶ πατριωτικοῦ ζήλου ἐν τῇ φιλολογίᾳ καὶ μετέχοντος ἐνθουσιωδῶς πάσης ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, τῆς κοινωνίας, καὶ τῶν γραμμάτων ἐργασίας, μέλους δὲ ὅλων τῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἀνατολῇ καὶ πολλῶν ἐν Ἑσπερίᾳ ἑταιρειῶν καὶ συλλόγων καὶ συνεργάτου εἰς νομικὰ καὶ φιλολογικὰ περιοδικά. Ἔργα τοῦ ἀνδρὸς εἰσὶ τάδε. α') ***Φιλολογικὸν Σχεδίασμα περὶ τῶν συλλογῶν τῶν κανόνων τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας***. Μετάφρασις ἐκ τοῦ Λατινικοῦ ἀπὸ τοῦ περιωνύμου ἔργου τοῦ Βέϊνερ. Ἐν Ἀθήναις. 1840. Ὁ μεταφραστὴς προὔταξε μακρὰν ἰδίαν εἰσαγωγὴν ἐξ ἧς ἀποδείκνυται καὶ τοῦ κανονικοῦ δικαίου μαλ' ἐγκρατὴς καὶ θεολογίας οὐκ ἄγευστος. β') ***Σύστημα Ρωμαϊκοῦ δικαίου καθ' ἃ ἐν Ἑλλάδι πολιτεύεται***. Τόμοι Ε'. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκδόσεις 1848, 1855 καὶ 1873-1881. Τύποις Κορομηλᾶ. γ') ***Μελέται καὶ Λόγοι***. Ἐν Ἀθήναις. 1882. σελ. 538. Περιέχει ἡ συλλογὴ αὕτη τὰς ἑξῆς πραγματείας. 1) ***Περὶ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου***. 2) ***Περὶ δουλοπαροικίας παρὰ Ρωμαίοις καὶ Βυζαντίοις καὶ φορολογικῶν διατάξεων***. 3) ***Περὶ τοῦ τυπικοῦ τῆς Βυζαντίου αὐλῆς***. 4) ***Περὶ τῆς στάσεως τοῦ Νίκα*** καὶ 5) ***Λόγοι διάφοροι ἐν ταῖς Βουλαῖς***. δ') ***Μελέται βυζαντινῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς τελευταίας ἁλώσεως*** (1264 - 1453). Ἐν Ἀθήναις 1894, τύποις Κωνσταντινίδου. ε') ***Μελέται νομικαί, πολιτικαί, οἰκονομολογικαί, ἱστορικαί, φιλολογικαὶ κλ. καὶ λόγοι ἐν τῇ Ἐθνοσυνελεύσει καὶ τῇ Βουλῇ. Τόμοι δύο***. Ἐν Ἀθήναις. 1899. Τύποις Α. Κωνσταντινίδου. Τούτων ἐκ τῶν ἐν τῷ Α' τόμῳ ἐδημοσιεύθησαν εἰς νομικὰ ἢ φιλολογικὰ περιοδικὰ ἢ ἰδιαιτέρως πρότερον, αἱ ἑξῆς 1) ***Ἡ ἐξάντλησις τῶν κομμάτων*** 1842. Ἐν Ἀθήναις. 2) ***Οἱ τρεῖς ἱερατικοὶ βαθμοὶ τῆς Ἐκκλησίας***. 1841. Αὐτ. 3) ***Περὶ μεταγραφῆς καὶ παραγραφῆς***. Ἐν περιοδ. ***Θέμιδι*** Ἀθη-

λάδος, τόμος Α, μέρος Α'. Ἱστορία τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος 1842 - 1902. Ἐν Ἀθήναις, 1902.

νῶν 1846 καὶ 1861. 4) *Περὶ κατοικίας*. 5) *Περὶ συστήματος τῶν φόρων παρὰ Βυζαντίοις*. 6) *Περὶ κολλήγων παρὰ Βυζαντίοις*. Ἀμφότεραι αἱ ἱστορικαὶ καὶ οἰκονομολογικαὶ αὗται πραγματεῖαι, ἐδημοσιεύθησαν ἐν περιοδικ. *Θέμιδι* Ἀθηνῶν, θεωρηθεῖσαι δικαίως ὡς κάλλισται συμβολαὶ εἰς τὴν εὐκρίνησιν τῆς βυζαντινῆς δημοσιονομίας καὶ τοῦ ἀγροτικοῦ δικαίου· εἰς τὴν περὶ κολλήγων μάλιστα ἐκτίθησι μετὰ πολλῆς ἱστορικῆς ἀκριβείας τὰς περὶ τοῦ ζητήματος τροποποιήσεις τῆς ῥωμαϊκῆς νομοθεσίας μέχρι τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἑρμηνεύων καὶ σαφηνίζων πολλὰ διατάγματα αὐτοκρατορικὰ τῶν τελευταίων βυζαντιακῶν χρόνων. Ὁ Σάθας κρίνει τὴν πραγματείαν ταύτην ὡς λίαν ἐνδιαφέρουσαν [1]. Ἐκ δὲ τῶν ἐν τῷ Β′ τόμῳ αἱ ἑπόμεναι· 1) *Ἱστοριογραφικαὶ σκέψεις*. Ἐν *Πανδ*. Θ′. 2) *Περὶ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ Ἐνετοκρατίας*, ὑπὸ L. Ranke (1685-1715). Ἐν *Πανδ*. ΙΒ′ καὶ *Ἐρανιστῇ* Ἀθηνῶν 1842. Ὁ μεταφραστὴς εἰδήμων καὶ τῆς ἐνετικῆς διαλέκτου ἐξ ἰδίων ἐρευνῶν ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Ἐνετίας, ἐπλούτισε τὸ ἔργον διὰ πολλῶν προσθηκῶν καὶ παραπομπῶν εἰς συγγραφεῖς καὶ ἐκθέσεις προνοητῶν. 3) *Ἡ ἐν Ναυαρίνῳ ναυμαχία*. Ἐν *Πανδ*. Δ′. 4) *Περὶ τῶν ἐν Ἐτρουρίᾳ Τυρρηνῶν Πελασγῶν, ὑπὸ Λεψίου*. Ἐν *Θέμιδι* Ε′. 5) *Βίος Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως*. Ἐν *Πανδ*. Α′. 6) *Γνωστικὴ καὶ στοιχεῖα φιλοσοφίας ὑπὸ Θ. Καΐρη*. Ἐν *Πανδ*. Β′. 7) *Π. Βράϊλα Ἀρμένη. Δοκίμιον περὶ πρώτων ἰδεῶν καὶ ἀρχῶν*. Ἐν *Πανδ*. Β′. 8) *Περὶ Φαίδρου τοῦ Πλάτωνος*. Ἐν *Πανδ*. Γ′. Φιλοσοφικὴ μελέτη περὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ διαλόγου καὶ 9) *Δύο λόγοι Ὑπερείδου τοῦ ῥήτορος*. Ἐν *Πανδ*. Δ′. Οὗτοι εὑρεθέντες ἐν Θήβαις τῆς Αἰγύπτου, ἐπωλήθησαν Ἄγγλῳ τινι τῷ 1847. Ὁ *Καλλιγᾶς* ἀναλύων τούτους χαρακτηρίζει ὡς ἀπολογίας εἰσαγγελίας, δεικνύων εὐρεῖαν γνῶσιν καὶ τοῦ ἀρχαίου ἀττικοῦ δικαίου καὶ τῆς Ἑλληνικῆς γραμματολογίας. ϛ′) *Θάνος Βλέκας*. Μυθιστορία δημοσιευθεῖσα τὸ πρῶτον ἐν *Πανδώρᾳ* τὸ 1855, καὶ ἐσχάτως ἐν τῇ *Ἑλληνικῇ Βιβλιοθήκῃ* ἐν Ἀθήναις, ὑπὸ Γ. Μπάρτ. Εἶνε ἔργον γεγραμμένον μετὰ πολλῆς εὐφυΐας καὶ γλαφυρότητος ἐν αὐτῷ περιγραφομένων τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν ὀρεινῶν τῆς Ἑλλάδος πληθυσμῶν. Ὁ συγγραφεὺς ἀπεδείχθη καὶ τῆς λαογραφίας δεξιὸς ἐρευνητὴς ἐγένετο

[1] Ἐν Μνημείοις Ἑλλ. Ἱστορίας IV pref. III, σημ. 4.

δὲ διὰ τοῦ ἐν λόγῳ δημοσιεύματος ὁ εἰσηγητὴς τοῦ ἑλληνικοῦ διηγήματος. 10) *Περὶ Πυθαγόρου*. Ἐν *Πανδ*. ΙΖ'. Ἀπηγγέλθη ἐν τῷ *Ἀθηναίῳ*. 11) *Αἱ Ἀθῆναι ἐπὶ τῶν τελευταίων σοφιστῶν*. Ἐν *Ἀττ. Ἡμερολ*. Γ'. 12) *Βίος Κουϊακίου. Λόγος Πρυτανικὸς* τοῦ 1869. Ἐν *Πανδ*. Κ' καὶ ἰδιαιτέρως. 12) *Λόγος ἐπὶ τῇ ἀποθέσει τῆς Πρυτανείας* 1870, ἰδιαιτέρως καὶ ἐν *Πανδ*. ΚΑ'. 13) *Περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ Πανεπιστημίου*. Ἐν *Παλιγγενεσίᾳ* 1867. 14) *Περὶ τοῦ ἀρχαίου δράματος*. Ἐν *Ἀθηνᾷ* 1847. 15) *Οἱ Ἱππεῖς τοῦ Ἀριστοφάνους*. Ἐν *Ἀθηνᾷ* 1846. 16) *Περιηγήσεις* εἰς *Σῦρον, Δελφούς, Σμύρνην* καὶ *Κωνσταντινούπολιν*. Ἐν διαφόροις ἐφημερίσιν, 1845, 1867. 17) *Ἱστορία τῆς Ἀγγλικῆς Ἐπαναστάσεως* τοῦ 1640, ἐν *Καρτερίᾳ* 1845. 18) *Ἀπόπειρα ἐπαναστάσεως ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ιζ' ἑκατ. τοῦ Δεξιβρέ*, μετάφρασις δημοσιευθεῖσα ἐν τῷ *Πανελληνίῳ* 1853. 19) *Περὶ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ συστήματος μετὰ τὸν Γαλλοαυστριακὸν πόλεμον*. Ἐν *Ἀθηνᾷ*. 1859. 20) *Περὶ ἀποικήσεως σλαβικῶν τινων φυλῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον*. Βιβλιοκρισία ἐν *Αἰῶνι*. 1843 [1]. Ὁ *Καλλιγᾶς* τοιουτοτρόπως κατατάσσεται μεταξὺ τῶν πολυγραφοτέρων νεωτέρων λογίων. Τὸ ὕφος τῶν ἔργων του εἶνε σοβαρόν, ἀξιωματικὸν καὶ συνεσφιγμένον, οὐχὶ ὅμως ἐνίοτε καὶ ἐστερημένον γλωσσικῆς ὀρθότητος καὶ γλαφυρότητος, κυρίως εἰς τὰ πρῶτά του ἔργα. Εἶνε ἁδρὸς εἰς νοήματα καὶ πολὺς εἰς δύναμιν λόγου καὶ γραφῖδος χειρισμόν. Διακρίνεται διὰ τὴν πρωτοτυπίαν, τὸ ῥηξικέλευθον, τὴν ὀξεῖαν ἀντίληψιν, τὴν βαθεῖαν κρίσιν, τὸ θαρραλέον τῶν ἰδεῶν καὶ τὴν ἔντεχνον πλοκὴν καὶ κατάταξιν τῆς ὕλης. Τῆς γλώσσης ἐπιδιώκει τὴν ὀρθοέπειαν εἰς τὰ τελευταῖα του ἔργα, διότι εἰς τὰ πρῶτα δὲν ἐφαίνετο ζηλῶν φιλολογικὰς δάφνας. Ὁ *Καλλιγᾶς* καὶ ἐν τῷ λέγειν καὶ ἐν τῷ συγγράφειν, καὶ ἐν ταῖς κοινωνικαῖς ἀναστροφαῖς ὑπῆρξεν εὐφυολόγος, ἑτοιμολόγος καὶ χαριτολόγος, τηρήσας μέχρις ἐσχάτου γήρατος νεάζον καὶ σπινθηρίζον τὸ πνεῦμα, ὑπῆρξε δ' ἅμα φοβερὸς καὶ ἐν τῷ σαρκασμῷ καὶ τῇ ἐπιθέσει, ὅσον ὑψιπέτης ἐν ταῖς αἰσθηματικαῖς ἐξάρσεσι καὶ τῷ πατριωτισμῷ. Ταῦτα καταφαίνονται ἐν ταῖς ἀγορεύσεσι μάλιστα αὐτοῦ καθ'

[1] Τοὺς δύο τούτους τόμους τῶν Μελετῶν κλ. ἐξέδωκεν ἐν Ἀθήναις ὁ ἀξιότιμος τοῦ συγγραφέως υἱὸς κ. Γεώργιος Καλλιγᾶς, τοῦ τρίτου τόμου ἐκδοθησομένου προσεχῶς καὶ μέλλοντος νὰ περιλάβῃ λόγους πολιτικοὺς ἔν τε ταῖς Βουλαῖς καὶ τῇ Β' Ἐθνοσυνελεύσει.

ας τὰ ξηρότερα καὶ σοβαρώτερα πολλάκις ζητήματα καθίστη ἐπαγωγὰ καὶ θελκτικὰ δι' ὅσων ἤρτυεν αὐτὰ ἡ εὐστοχία, τὸ μέθυ, ἡ πολυμάθεια, ἡ ἑτοιμότης καὶ ἡ εὐστροφία τοῦ πνεύματος. Ὁ ἀνὴρ ἐτιμᾶτο πολλοῖς παρασήμοις καὶ περιεβάλλετο ἀμερίστῳ ὑπολήψει, ἀγλάϊσμα γενόμενος τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος καὶ τιμῶν λίαν τὴν ἐξ ἧς κατήγετο νῆσον. Οὕτω βιώσας καὶ δράσας ἀπεβίωσεν ἐν Φαλήρῳ τῇ 14 Σεπτεμβρίου 1896. Οἱ ἐκφωνηθέντες λόγοι ὑπὸ τῶν ἐξόχων νομομαθῶν κ.κ. Τσιβανοπούλου, Κρασᾶ, Στρέιτ, Φιλήμονος καὶ Ἀντωνοπούλου ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ καὶ τὰ ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ γραφέντα, τυγχάνουσιν ἀποδείξεις τῆς μεγάλης τοῦ ἀποιχομένου ἀξίας καὶ τοῦ γενικοῦ πένθους ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἀληθῶς ἀπωλείᾳ [1].

ΚΑΛΟΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Υἱὸς Αὐγουστίνου γεννηθεὶς ἐν Καλάτοις τῆς Ἀνωγῆς τὸ 1801. Μονάσας κατ' ἀρχὰς ἐν Ἄθωνι, ἐπανῆλθεν εἰς Κεφαλληνίαν ἔνθα ἐκοινοβίασεν ἐν τῇ μονῇ Κηπουρίων, ἧς τὸ 1863 ἐξελέχθη ἡγούμενος, παραιτηθεὶς τὸ 1872. Ἱερωθεὶς τὸ 1830 ἐν Παραμυθίᾳ ἐφημέρευσεν ἀπὸ τοῦ 1838 - 1840 ἐν Ἑνετίᾳ [2], τὸ δὲ

[1] Ἴδε καὶ Hist. gener. qui comprend les hommes d' état. κλ. Genéve. Χιώτου. Ἱστορ. Ἀπομνημονεύματα Ἑπτανήσου VII. Ἔκδοσις Λ. Ζώη ἐν Ζακύνθῳ. 1900, σελ. 11. Ποικίλην Στοάν. Ἐν Ἀθήναις. 1898. σελ 44, Ἐξαιρέτως δὲ τὴν κριτικὴν καὶ βιογραφικὴν περὶ αὐτοῦ μελέτην, ὑπὸ Ἀλ. Κρασᾶ, προτασσομένην τῆς ὑπὸ Γεωργ. Καλλιγᾶ ἐκδόσεως περὶ ἧς ἐρρήθη ἀνωτέρω.

[2] Ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῆς τόσον ἀνθούσης ἐκεῖ μέχρι πρὸ μικροῦ Ἑλληνικῆς ἀποικίας ἐφημέρευσαν καὶ οἱ ἑξῆς Κεφαλλῆνες. Ἰωάν. Αὐγερινὸς (1527), Βενέδ. Μοσχόπουλος (1711), Γερασ. Φωκᾶς (1718), Σπυρ. Κρασᾶς (1720), Ζωσιμ. Μαντζαβῖνος (1746), Δημήτρ. Βάλσαμος (1751), Χρυσ. Μοσχόπουλος (1755), Ἀνδρέας Ἀρδαβάνης (1813), Παναγῆς Φαρίνας (1828), Ἀνθ. Μαζαράκης (1838), Διον. Λοβέρδος (1851), Σπυρ. Κομποθέκρας (1870) ὁ εἶτα ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας καὶ Ἀριστοτέλης Μοντεσάντος (ἀπὸ τοῦ 1898), διατελέσας πρότερον ἀρχιδιάκονος καὶ καγγελάριος τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει ἀρχιεπισκόπου Γερασίμου Δόριζα, κήρυξ τοῦ θείου λόγου, δημοσιεύσας δὲ καί τινας ἐπικηδείους λόγους. Ἔνιοι τούτων ἐδίδαξαν καὶ ἐν τῷ Φλαγγινιανῷ Φροντιστηρίῳ. Καὶ ἄλλοι ἐν Ἑσπερίᾳ, Ἀμερικῇ, Ῥωσσίᾳ, Ἀνατολῇ καὶ Ἀθήναις ἐφημέρευσαν καὶ ἐφημερεύουσιν, διδάσκουσι καὶ κηρύττουσι μεμορφωμένοι συμπολῖται ἱερεῖς, οἷοι οἱ Γερμανὸς Ἀποστολᾶτος, Ἰωακεὶμ Σπετσέρης, Ἄγγελος Πεφάνης, Ἀθαν. Ζακύνθιος, Πορφύριος Γοργορίνης, Νεοφ. Καλόγερος, Κωνστ. Καββαδίας, Γερμανὸς Μεταξᾶς Μαριᾶτος, Ζώσιμος Τυπάλδος, Γερμανὸς Τρωϊάνος κλ.

1861 προήχθη εἰς ἀρχιμανδρίτην. Διδαχθεὶς ὑπὸ τοῦ ἱερέως Παύλου Κομινάτου καὶ εἶτα ὑπὸ τοῦ Διον. Ἀραβαντινοῦ καὶ τοῦ Ἀνθ. Μαζαράκη τὰ πρῶτα γράμματα, δὲν ἦτο ἄμοιρος θεολογικῶν γνώσεων, ἃς ἐκαρπώσατο διὰ τῆς ἀδιακόπου τῶν πατέρων μελέτης καὶ τῆς μετὰ μεμορφωμένων κληρικῶν ἀνατροφῆς. Ποθῶν νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν πρόοδον τῆς μονῆς Κηπουρίων, ἐπεχείρισε ταξείδιον εἰς Ῥωσσίαν ἀπὸ τοῦ 1861 - 1863, ὅπου δεικνύων καὶ σῳζόμενα ἐν τῇ μονῇ ἐπίσημα ῥωσσικὰ ἔγγραφα τῶν χρόνων τῆς Αἰκατερίνης περὶ τῶν ὑπηρεσιῶν ἃς παρέσχε τῇ Ῥωσσίᾳ ὁ ἱδρυτὴς τῆς μονῆς Χρύσανθος ὁ Πάξιος, κατώρθωσε νὰ συλλέξῃ ἱκανὰ χρήματα, ἱερὰ ἄμφια καὶ σκεύη, τυχὼν τῆς ἀγάπης καὶ προστασίας ἡγεμόνων, πολιτικῶν καὶ πλουσίων εὐπατριδῶν. Ὁ ἐνάρετος ἀνὴρ ἀπέθανεν τῇ 21 Νοεμβρίου 1880 ἐν Κηπουρίοις[1]. Ἐδημοσίευσε ***Συνοπτικὴν ἐξιστόρησιν τῆς τῶν Κηπουρίων μονῆς ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς***, μονογραφίαν διασκευασθεῖσαν ὑπὸ Ἰωάνν. Ἀραβαντινοῦ. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1873, σελ. 24, 453, 4ον. Ὁ Ἰθακήσιος λόγιος ἰατρὸς καὶ κληρικὸς Ἰωάννης Κασσιανός, μαθητεύσας ἐν Ληξουρίῳ ὑπὸ τὸν ***Καλὸν*** μετερχόμενον τὸν διδάσκαλον, ἔνθους γενόμενος διὰ τὰς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὰς ἀφιέρωσεν ἐκείνῳ τὸ ἑλληνιστὶ καὶ ἰταλιστὶ γραφὲν πόνημά του ***Σχολάσατε*— Vacate. Firenze. tipografia di T. Barachi. 1853,** μετὰ τοῦ ἀνδρὸς τηρήσας ἐγκάρδιον καὶ περὶ θεολογικὰ ζητήματα ἀλληλογραφίαν· ὁ δὲ Ἀνδρέας Λασκαράτος, εἰ καὶ μὴ συμπαθῶν ὡς γνωστὸν πρὸς τὸν κλῆρον, λίαν ὅμως ἐξετίμα τὸν εἰλικρινῆ καὶ εὔτολμον χαρακτῆρα καὶ τὰς χριστιανικὰς αὐτοῦ ἀρετάς, σῴζεται μάλιστα ἀξία λόγου ἀλληλογραφία τοῦ 1874 περὶ θεολογικῶν ζητημάτων μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀνδρῶν μετ' ἀπαθείας, κοσμιότητος καὶ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ ἐν ᾗ θαυμάζει τις ἀληθῶς τὸ θάρρος, τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ὑπὲρ τὰ ταπεινὰ ἔξαρσιν τοῦ ***Καλοῦ***, ὅσον τοῦ φιλονείκου καὶ δυσκάμπτου περὶ τὰ τοιαῦτα ὡς γνωστὸν Α. Λασκαράτου τὴν ἀσυνήθη πραεῖαν γλῶσσαν, τὴν σοβαρὰν φιλοσοφικὴν ἐξέτασιν καὶ τὴν λεπτότητα τῶν κρίσεων[2]. Ὁ ***Καλὸς*** καταδιωχθεὶς τὸ 1841 ὑπὸ

[1] Ἀνακριβῶς ὁ Χιώτης (VII) λέγει τὸν Καλὸν θανόντα ἐν Ἄθωνι τὸ 1876.

[2] Ταύτην ἔχει ὁ κ. Δ. Καλὸς, θὰ ἔπραττε δὲ κάλλιστα ἐὰν ἐδημοσίευεν αὐτήν.

τῆς ὑψηλῆς ἀστυνομίας, ἐξωρίσθη εἰς Βαρδιάννους διὰ τὰ τοῦ ληξιαρχικοῦ νόμου.

ΚΑΜΙΛΛΑΤΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Ἐγεννήθη τὸ 1860 ἐν Λουρδᾷ. Σπουδάσας ἐν Μασσαλίᾳ ἐπὶ πενταετίαν ἐγένετο κάτοχος γλωσσῶν καὶ ἐμπορικῶν γνώσεων. Ῥέπων εἰς το στρατιωτικὸν στάδιον, τὸ 1882 μεταβὰς εἰς Ἀλγέριον κατετάχθη εἰς τὴν ἐκεῖ λεγεῶνα τῶν ξένων, ἡ δὲ φύσει γενναιότης τοῦ φρονήματος, ὁ φιλογαλλισμὸς καὶ ἡ κτηθεῖσα στρατιωτικὴ μόρφωσις, δὲν ἐβράδυναν νὰ διανοίξωσιν αὐτῷ στάδιον δράσεως ἀξίας μνήμης ἐν τοῖς πεδίοις τῶν μαχῶν. Διακριθεὶς τὸ 1883 ἐν Τογκίνῳ, προήχθη εἰς ὑπολοχαγόν· τὸ δὲ 1885 ἐπιστρέψας εἰς τὴν γενέτειραν, ἐπανῆλθε μετ' οὐ πολὺ εἰς τὰς τάξεις τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ. Ἀκέραιος, φιλότιμος καὶ εὔτολμος, κατήγγειλε καταχρήσεις ἀνωτέρων αὐτοῦ, παλαίων δὲ κατὰ τῶν ἀγρίων, ἔπεσεν ἀνδρείως ἐν Τογκίνῳ τῇ 6 Φεβρουαρίου 1890, ἡγούμενος ἀποσπάσματος πρὸς καταδίωξιν μεγάλης συμμορίας ληστοπειρατῶν ἣν καὶ ἐξώντωσε. Ὁ ἐν τῇ Ἰνδοσινικῇ στρατηγὸς τῶν γαλλικῶν στρατευμάτων Biscot ἀγγείλας τὸ γεγονὸς τῷ Ὑπουργείῳ, ἐξῇρε λίαν τὴν νοημοσύνην καὶ γενναιότητα τοῦ πεσόντος.

ΚΑΜΠΙΤΣΗΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Ἐξ Ἀργοστολίου. Νομομαθής, πολιτικὸς καὶ λόγιος. Ἔσχε μέρος κατὰ τὰς ἀνωμαλίας τῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ ιη' αἰῶνος καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ ιθ', διατελέσας καὶ εἷς τῶν συμβούλων καὶ ὁδηγῶν τοῦ τότε μεγάλου ἐν τῇ νήσῳ κόμματος τῶν Ἀννίνων Χωραφᾶ. Ἀνώτερος ἀξιωματικὸς εἰς τὸ ἐν Ἑπτανήσῳ ἐπιτόπιον τάγμα τῶν τσέρνιδων (cernidi), διορισθεὶς δυνάμει τοῦ νόμου τῆς 15 Μαΐου 1804 καὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ σώματος[1]. Γερουσιαστὴς ὢν τὸ 1800, ἦτο ἐκ τῶν σφόδρα ἀντιταχθέντων καὶ ἀντενεργησάντων κατὰ τῶν Ληξουριωτῶν εἰς τὰς μετὰ τῶν Ἀργοστολιωτῶν διαμάχας ἐκείνων[2], ὑποβαλὼν μάλιστα καὶ μακρὰν ἔκθεσιν. Διετέλεσε καὶ πρωτοδίκης ἐπὶ Δεβοσσὲτ τὸ 1812. Ἀφῆκεν ἀνέκδοτον Relazione topografica del. isola di Cefalonia μὴ σῳζομένην[3]. Ἡ οἰκογένεια ***Καμπίτση*** ἀπαντᾷ ἐν τοποθεσίᾳ τινι τῆς νήσου τὸν

[1] Cernidi καὶ Albanesi ἐλέγοντο καὶ οἱ ἐκ Μωρέως καταφυγόντες εἰς τὴν νῆσον στρατιῶται ἀρχομένου τοῦ ις' αἰῶνος.

[2] Ἴδ. Παράρτημα Β'.

[3] Ἴδε καὶ Ι. Λ. Κωστῆ. Ἱστορ.Κεφαλλ. 226 καὶ Pignat. Mem. II. 295.

ιδ′ αἰῶνα[1], κατελέχθη δ' ἐν ταῖς Χρυσοβιβλικαῖς μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 - 1604. Κάτοικος ἐν Κάστρῳ ἀναφέρεται ὡς ἱκανῶς συνδραμοῦσα πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ ἐκεῖ μητροπολιτικοῦ μεγαλοπρεποῦς ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας λήγοντος τοῦ ιϛ′ αἰῶνος[2]. Ἐκ τῆς οἰκογενείας ταύτης ἄξιοι μνείας εἶνε καὶ οἱ α′) *Σπυρίδων*, τριηράρχης (sopracomito) περὶ τῶν ἐκδουλεύσεων τοῦ ὁποίου σώζεται τιμητικώτατον ἔγγραφον τοῦ Γεν. προνοητοῦ καὶ ἰνκουϊζίτορος τῆς Ἀνατολῆς Ἀντωνίου Μολὶν τῇ 30 Ἰουνίου 1679. β′) *Ἰωάννης*, διοικητὴς Ἰθάκης τὸ 1739. γ′) *Γεώργιος*, υἱὸς Ἰωάννου ἰατρός. Ἐδημοσίευσεν ἐν Φλωρεντίᾳ ἐπ' ἀφορμῇ τοῦ ἀνατολικοῦ πολέμου πολιτικὸν πόνημα La Grèce an milieu des nations belligerantes. 1854.

ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ (ἢ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ). Ἐγεννήθη ἐν Κάστρῳ περὶ τὰ τέλη τῆς ιζ′ ἑκατονταετηρίδος θανὼν τὸ 1740. Ἀρχιπρεσβύτερος τῆς νήσου διαπρεπὴς δὲ ἁγιογράφος ἀνήκων εἰς τὴν σχολὴν τῆς κατὰ τὸν ἐνετικὸν ῥυθμὸν μεταρρυθμίσεως τῆς βυζαντιακῆς εἰκονογραφίας, ἔργα δὲ τοῦ ἀνδρὸς σώζονται ἔτι ἐν Κάστρῳ καὶ Κηπουρίοις περὶ ὧν οἱ συγγραφεῖς εὔφημον ποιοῦνται μνείαν[3]. Ἀπόδειξις τῆς ὁποίας ἀπήλαυεν ἐν τῇ νήσῳ ὑπολήψεως, εἶνε καὶ ὅτι ἦτο συνυποψήφιος Σπυρίδωνος Ἀννίνου, Ἡγουμένου Χοϊδᾶ καὶ Ἀγαπίου Λοβέρδου διαπρεπῶν κληρικῶν κατὰ τὴν γενομένην τὸ 1718 ἐκλογὴν ἀρχιεπισκόπου τῆς νήσου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Τιμοθέου Τυπάλδου[4]. Ἡ οἰκογένεια τῶν *Καραντινῶν* εἶνε βυζαντιακῆς καταγωγῆς κατὰ τὸ σῳζόμενον δὲ δένδρον γενάρχης τῶν ἐν τῇ νήσῳ Κεφαλληνίᾳ, ἦτο ὁ πρωτοσπαθάριος *Γεώργιος* οὗ σώζεται καὶ ἡ ἐλαιογραφικὴ εἰκών[5]. Ὁ ἐν Βυζαντίῳ οἶκος ἔσχε διαπρεπεῖς στρατιωτικοὺς καὶ ναυτικούς, ὡς τοὺς *Κωνσταντῖνον* ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸν

[1] Bouchon Rech. nouvelles, VIII ἐν ἐγγράφοις.

[2] Κῶδιξ ναοῦ ἐν ἀρχειοφ. Κεφαλλ.

[3] Μαυρογιάννη. Βυζαντ. τέχνη καὶ καλλιτέχναι. 161. Pignat. ἔνθ' ἀνωτ. II. 196. Κ. Ζησίου. Κεφαλληνίας Χριστιανικαὶ ἀρχαιότητες. Ἐν Ἀθήναις 1900 σ. 21 ἑπομ.

[4] Κατὰ παλαιὸν χρονολογικὸν σημειωματάριον ἱερέως Λασκάρεως Τυπάλδου παρὰ τῇ ἐν Ληξουρίῳ οἰκογενείᾳ Κ. Τ. Λασκαράτου, καὶ σημείωσιν ἐν παλαιῷ μηναίῳ τοῦ αὐτόθι ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἀλυπίου.

[5] Παρὰ τῷ κ. Χ. Καραντινῷ ἐν Ἀργοστολίῳ, ὡς καὶ τὸ δένδρον.

τοῦ αὐτοκράτορος Ῥωμανοῦ Γ' διορισθέντα ἡγεμόνα τῆς Συρίας ἔτει 1030 καὶ σχόντα ἱκανὸν μέρος ἐν τοῖς κατὰ τῶν Ἀράβων τῆς Συρίας πολέμοις, προσέτι τὸν υἱὸν τούτου *Νικηφόρον* μεγάλα ποιήσαντα ναυτικὰ κατορθώματα ἔτει 1033 ἐν Ἀφρικῇ κατ' Ἀράβων καὶ Σαρακηνῶν καὶ τὸν *Νικήταν* νομικὸν τῶν παλατίων κατὰ τὸν ιγ' αἰῶνα καὶ ἄλλους [1]. Οἱ ἐν Κεφαλληνίᾳ *Καραντινοὶ* καταριθμοῦνται μεταξὺ τῶν ἐκ Μοθώνης καὶ Κορώνης μετὰ τὴν ἅλωσιν τῶν πόλεων τούτων ὑπὸ τῶν Τούρκων καταφυγόντων εἰς Κεφαλληνίαν στρατιωτῶν [2], ἴσως δὲ τότε ἐδόθησαν αὐτοῖς ὡς κατοικίαι καὶ πρὸς κάρπωσιν αἱ ἐν Λειβαθεῖ γαῖαι ὅπου ἔκτοτε τὸ χωρίον *Καραντινᾶτα*, ὅπερ ὅμως θὰ εἶχε πάντοτε ὀλίγους τοὺς κατοίκους διότι δὲν ἀπαντᾷ, ὡς καὶ τὸ ἐγγὺς χωρίον *Φωκᾶτα*, εἰς τὰς ἐπὶ Ἑνετοκρατίας ἀπογραφὰς τῶν ἐτῶν 1583 καὶ 1766, ὄντα τότε ὡς φαίνεται ἁπλοῖ συνοικισμοὶ συμπεριληφθέντες βεβαίως εἴς τι ἄλλο ἐγγὺς μεγαλείτερον χωρίον. Ἡ οἰκογένεια περιελήφθη εἰς τὸν κατάλογον τῶν εὐγενῶν τῆς νήσου μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 - 1604 [3].

ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Λόγιος. Τὸ 1779 διετέλει καγγελάριος τῆς Κοινότητος. Τούτου ἔργα γινώσκομεν. α') Cenni storici e topografici sopra Cefalonia γραφέντα τὸ 1776 καὶ ἅτινα ἐδημοσίευσεν ὁ Πινιατόρος. Μεθ' ὅλας τὰς ἐλλείψεις τῆς μνησθείσης ἱστορικῆς μονογραφίας δὲν στερεῖται αὕτη σημασίας τινος χάριν τινῶν ἐν αὐτῇ λεπτομερειῶν. β') *Στιχουργήματά τινα* ἰταλιστὶ γεγραμμένα μείναντα ἀνέκδοτα [4].

ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἐγεννήθη ἐν Κάστρῳ τὸ 1784. Κατ' ἀρχὰς κατετάχθη εἰς τὸν στρατὸν τῆς Ἑπτανήσου, προαχθεὶς καὶ εἰς λοχίαν, ἐπιδοθεὶς εἶτα εἰς σπουδάς. Ἐν Κερκύρᾳ ἠκροάσατο στοιχεῖα μαθηματικῆς ὑπὸ τὸν Πελεγρίνον καὶ φιλολογικὰ ὑπὸ τὸν Μουστοξύδην καὶ τὸν καθολικὸν ἱερέα Λέοντα Ἐβάσιον. Κεκτημένος ἔμφυτον ὀξύνοιαν καὶ ἀγάπην πρὸς θετικὰς ἐπιστήμας, ἐξεδήλωσεν ἅμα

[1] Παπαρρ. Ἱστορ. Ἑλλ. Ἔθνους Δ', ἔκδ. β', Ἀθήνησι, 1887, σελ. 258 - 260. Μηλιαράκη. Ἀντ. Ἱστορ. Βασιλ. Νικαίας. Ἀθήνησι. σελ. 459.

[2] Ἴδ. Ι. Λοβ. Κωστῆ, ἔνθ' ἀνωτ. 130, πλείονα δὲ περὶ τῶν οἰκογενειῶν τῶν στρατιωτῶν ἐκείνων, ἐν βιογρ. Διον. Κοιμποθέκρα.

[3] Libro consigli, Ἀρχειοφ. Κεφαλλ.

[4] Pignat. Αὐτ. II 296 καὶ 104 - 105.

ταῖς πρώταις αὐτοῦ σπουδαῖς, θερμὴν κλίσιν εἰς τὰ φυσικομαθηματικά, φοιτήσας εἰς τὴν μετὰ τὴν δευτέραν ὑπὸ τῶν γάλλων κατοχὴν συστᾶσαν τὸ 1808 ἐν Κερκύρᾳ Ἀκαδημίαν, ὑπὸ τὸν περιώνυμον καθηγητὴν τῶν ἀνωτέρων μαθηματικῶν, γεωμέτρην καὶ μηχανικὸν Κάρολον Δουπὲν τὸν ἐκπονήσαντα καὶ τὸν κανονισμὸν τοῦ νέου ἱδρύματος. Ὁ *Καραντινὸς* ὡς ἐκ τῆς ἀκαταπονήτου μελέτης, τῆς ἐκτάκτου ἀντιλήψεως καὶ τοῦ κριτικοῦ του πνεύματος, κατώρθωσεν ἐν ἡλικίᾳ σχετικῶς προϊούσῃ καὶ σμικρῷ χρόνῳ, ὅ,τι θὰ ἦτο φυσικὸν ἑπόμενον πρωϊμωτέρας βαθμιαίας μορφώσεως καὶ ἐγκαιροτέρας κτήσεως ἐπιβοηθητικῶν ἐγκυκλοπαιδικῶν γνώσεων· ἐντεῦθεν ἐστερεῖτο βεβαίως ὁ ἀνὴρ τῆς ἀπαιτουμένης συστηματικῆς παιδείας, ἑλληνομαθείας καὶ γενικῶν γνώσεων, περιορισθεὶς κυριώτατα εἰς τὰς μαθηματικὰς ἐπιστήμας, τὰ ἐξ ὧν φῶτα καὶ πορίσματα ὡς καὶ τῆς διαπύρου φιλοπατρίας τὰς ὑπαγορεύσεις, ἀφιέρωσεν ὁλοψύχως ὑπὲρ τῆς ἐπιδιωκομένης καὶ καλλιεργουμένης τότε ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις ἀναγεννήσεως τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων πρὸς φωτισμὸν τῶν ὑπὸ τὸ βάρος τῆς δουλείας καὶ τῶν ἐθνικῶν περιπετειῶν ἐσκοτισμένων ἑλληνικῶν διανοιῶν. Σταλεὶς πρὸς συμπλήρωσιν σπουδῶν ὑπὸ τοῦ Γουιλφὸρδ εἰς Ἰταλίαν, Γαλλίαν καὶ Ἀγγλίαν ἠκροάσθη ἐκεῖ διαπρεπῶν καθηγητῶν, ἐπανελθὼν δὲ εἰς Κέρκυραν διωρίσθη τὸ 1825 καθηγητὴς τῆς Νέας Ἀκαδημίας ἧς καὶ ἔφορος διετέλεσεν εἶτα, αὐτὸς ἐνταλθεὶς νὰ ἐκφωνήσῃ καὶ τὸν ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις αὐτῆς τῷ 1824 εναρκτήριον ὅτε καὶ διδάκτωρ μετ' ἄλλων ἀνηγορεύθη ὑπὸ τοῦ Γουιλφόρδ. Κατὰ τὸ 1826 λογοδοτῶν ὁ ἀνὴρ περὶ τῶν τῆς παιδείας ἐν Ἑπτανήσῳ εὔελπις ἀνεφώνει, «Δὲν μένει πλέον ἀμφιβολία, ἀφ' οὗ οἱ καθηγηταὶ εἶνε ἕλληνες καὶ »οἱ φοιτηταὶ περισπούδαστοι, ὅτι τὸ φῶς πάσης μαθήσεως θέλει ἐκ»λάμψει πάλιν ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος τῆς ἑλληνικῆς γῆς», ἐκφράζων οὕτω οἵαν ἔδιδεν ἐθνικὴν καὶ ἐκπολιτιστικὴν σημασίαν εἰς τὸ ἵδρυμα ἐκεῖνο. Παρὰ τῶν ἀκροασαμένων αὐτοῦ ὁμολογοῦνται αἱ εὐρύταται αὐτοῦ φυσικομαθηματικαὶ γνώσεις, ἡ τοῦ λόγου εὔροια, τὸ εὐμέθοδον τοῦ συστήματος, ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἡ μεγάλη ἐπιμέλεια καὶ ἡ φιλοπατρία. Προστατεύων τοὺς ἀπορωτέρους τῶν φοιτητῶν καὶ μάλιστα τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ, οὐ μὴν ἐκ τοῦ ὑστερήματος προσήρχετο ἐπίκουρος τοῖς δεομένοις χρημάτων ἀλλὰ καὶ συνίστη εἰς τὴν εὐεργετικὴν διάθεσιν τοῦ γενναίου Γουιλφόρδ. Ἐπὶ τοῦ ἁρμοστοῦ Φρ.

Ἄδαμ διωρίσθη καὶ ἄρχων τῆς Παιδείας, ἐχορηγεῖτο δὲ τούτῳ τε καὶ τῷ κλεινῷ Κ. Ἀσωπίῳ κατ᾿ ἐξαίρεσιν καὶ ἐπιμίσθιον πρὸς παράδοσιν ἰδιωτικῶν μαθημάτων[1]. Πλὴν τῶν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ παραδόσεων, ἐδίδαξε τὸ 1812 καὶ ὡς ὑποδιδάσκαλος ἐν τῇ σχολῇ Τενέδου μαθηματικὰ καὶ μηχανικὴν κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Λακροὰ καὶ τῶν νεωτέρων γάλλων, προαχθεὶς κατόπιν εἰς καθηγητὴν τῆς ἐν λόγῳ σχολῆς τὸ 1818, κατά τινα ἔκθεσιν τοῦ τότε ἐφόρου Σ. Δ. Προσαλέντη πρὸς Ἄνθιμον Γαζῆν[2]. Καὶ ὁ Καποδίστριας τὸ 1829 εἰδὼς τὸ εὐμέθοδον καὶ γενναῖον τοῦ ἀνδρὸς παρεκάλει αὐτὸν νὰ διδάξῃ ἐν Αἰγίνῃ, ἢ νὰ στείλῃ ἀντίτυπα τῆς ἀριθμητικῆς καὶ τῆς ἀλγέβρας του διὰ τὸ ἐκεῖ Ἑλληνικὸν σχολεῖον[3]. Ἀλλ᾿ ὁ καθηγητὴς δὲν ἦτο πεπρωμένον νὰ ἴδῃ ἐπὶ μακρὸν τοὺς καρποὺς τῶν ἀγώνων του, διότι τὸ 1833 προσβληθεὶς ὑπὸ φρενίτιδος καὶ ἐγκλεισθεὶς δαπάναις τοῦ Δημοσίου, κατ᾿ εἰσήγησιν τοῦ πολὺ τιμῶντος τὸν ἄνδρα Α. Μουστοξύδου ἐν τῷ φρενιατρείῳ Νεαπόλεως, ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν τὸ 1834 ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ[4]. Εἰς βαθυτάτην λύπην ἐνέβαλε τοὺς λογίους καὶ τοὺς πολίτας ὁ ἄωρος καὶ σκληρὸς τοῦ ἀνδρὸς θάνατος. Ἡ κυβέρνησις ἐκήδευσεν αὐτὸν δαπάνῃ δημοσίᾳ, πάνδημον δ᾿ ἐτελέσθη ἐν Κερκύρᾳ μνημόσυνον τῇ 8 Ἰουνίου 1835, ἐκφωνήσαντος ῥητορικώτατον τῷ ἀνδρὶ ἐγκώμιον τοῦ Κωνστ. Τυπάλδου καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας, δημοσιευθὲν τῇ αἰτήσει τῶν ἱεροσπουδαστῶν ἐν τῷ τυπογραφείῳ τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης μετενεγκὼν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν τὰ ἔργα σοφῶν τῆς Ἑσπερίας μαθηματικῶν, ἔδωκε πρῶτος εἰς τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα σειρὰν ὅλην συγγραμμάτων

[1] Ὁ Βρετὸς ἐν Ν. Φιλ. Β. 272 γράφει ἀνευλαβῶς καὶ παρὰ τὴν κοινὴν φήμην κατὰ τοῦ Καραντινοῦ, χαρακτηρίζων δὲ αὐτὸν ὡς κενόδοξον, ἄσωτον καὶ ἐστερημένον συστηματικῆς παιδείας, ἐκτίθησιν οὐχὶ μετ᾿ ἀπαθείας ἱστορικῆς τὸ περὶ τῶν ἰδιαιτέρων ἐπιμισθίων ζήτημα, ὅπερ λέγει ἤγειρε σκάνδαλα ἐν Κερκύρᾳ τοῦ Καραντινοῦ ἐκμεταλλευθέντος τὸ ἀδύνατον (!) τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Γουιλφόρδ, καταργηθέντων τῶν ἐπιμισθίων τὸ 1828.

[2] Ἀνδρ. Ἰδρωμένου. Ἡ πρώτη δημοσία Σχολὴ ἐν Κερκύρᾳ, καὶ Παρνασσοῦ ΙΓ΄. 278. Ἡ σχολὴ Τενέδου συνέστη τὸ 1803 ἐν τῇ ὁμωνύμῳ καθολικῇ μονῇ κτισθείσῃ τὸν ις΄ αἰῶνα. Ἴδε Λ. Βροκίνη Βιογρ. Σχεδ. Κερκύρᾳ σελ. 390.

[3] Bétant. Corresp. du C. Capodistria. Cenève 1839 σ. 103 - 105.

[4] Οὐχ ὀρθῶς τὸ 1838 παρὰ Βρετῷ ἔνθ. ἀνωτ. 273.

τοιούτων, ἅτινα ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἦσαν τὰ κείμενα τῆς μελέτης τῶν στοιχείων καὶ τῶν ἀνωτέρων κλάδων τῆς μαθηματικῆς, ὡς ἔδωκε καὶ τοὺς πρώτους καὶ διαπρεπεστέρους ἐν τῇ Ἀνατολῇ μαθηματικούς, οἷοι οἱ Βάφας, Δεσποτόπουλος, Κουντούρης, Ῥαζῆς, Ἀσάνης, Βουλισμᾶς, Μαυρομμάτης, Φατσέας, Μαζαράκης καὶ ἄλλοι. Τοῦ ἀνδρὸς γινώσκονται τὰ ἑξῆς ἔργα. α΄) *Ἀνάλυσις γεωμετρικὴ* τοῦ ἄγγλου Leslie ἐν Κερκύρᾳ 1829. β΄) *Στοιχεῖα ἀριθμητικῆς* τοῦ Bourdon, ἐν Βιέννῃ. 1828 [1]. γ΄) *Τριγωνομετρία Λεγένδρου*, ἐν Κερκύρᾳ. 1830. δ΄) *Στοιχεῖα Γεωμετρίας* Λεγένδρου, ἐν Κερκύρᾳ. 1829. ε΄) *Στοιχεῖα ἀριθμητικῆς* τοῦ γάλλου Hachette μετὰ προλεγομένων περὶ ἀναλυτικῆς καὶ συνθετικῆς μεθόδου. ϛ΄) *Πολυγωνομετρία* μετ᾽ ἐπεξηγήσεως τοῦ Λαγγραγγίου περὶ τῆς λύσεως τῶν ἀλγεβρικῶν ἐξισώσεων. ζ΄) *Ἔρευναι περὶ τῆς φύσεως τοῦ διαφορικοῦ ὑπολογισμοῦ*, ἐν Κερκύρᾳ. 1827 ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστί [2]. Τοῦτο τὸ ἔργον ὑπεβλήθη καὶ εἰς τὸ γαλλικὸν ἰνστιτοῦτον θεωρηθὲν δὲ ἄξιον λόγου, μετηνέχθη καὶ εἰς τὴν ἀγγλικὴν κατὰ πρότασιν τοῦ Φουριὲρ [3] καὶ η΄) *Ἔκθεσις* ἐπὶ φιλονεικουμένου μαθηματικοῦ ζητήματος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἰταλοῦ ἀρχιτέκτονος Λεονέλλη, ἐφ᾽ οὗ ὁ πολὺς Lacroix ἔκρινεν ὡς ὀρθοτέραν τὴν γνώμην τοῦ *Καραντινοῦ* [4].

ΚΑΡΥΔΗΣ ΒΙΚΤΩΡ. Τρεῖς ὁμωνύμους ἀπαντῶμεν ἀξίους λόγου. α΄) τὸν κατὰ τοὺς κρητικοὺς πολέμους διακριθέντα ἐπὶ κεφαλῆς ἐνενήκοντα ἀνδρῶν στρατολογηθέντων ἰδίαις δαπάναις καὶ ὅστις πολεμῶν ἔπεσε τὸ 1645 [5]. β΄) Τὸν ἔγγονον τούτου ἰατροφιλόσοφον, γεννηθέντα ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1686, τρόφιμον τοῦ ἐν Ῥώμῃ ἑλληνομουσείου τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου καὶ παπολάτρην καὶ ἀπὸ τοῦ 1716 - 1718 διατελέσαντα ἀρχίατρον τοῦ ἐνετικοῦ στόλου κατὰ τὰς εἰς τὰ ἔτη ἐκεῖνα τέσσαρας ναυτικὰς στρατείας, προσωρινὸν δὲ τὸ 1717 διευθυντὴν καὶ τοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ στρατιωτικοῦ νοσοκομείου. Περὶ αὐτοῦ τιμι-

[1] Τοῦτο καὶ τὸ πρῶτον ἐνεκρίθησαν παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς τῆς δημοσίας παιδείας καὶ τὸ 1841.

[2] Πανδώρας Θ΄ 39.

[3] Journal des savants. Paris 1828 Sept. p. 573.

[4] Ἴδε ἐκτενέστερον παρ᾽ Ἀνθ. Μαζαράκη. Βίοι ἐνδ. ἀνδρῶν Κεφαλληνίας, σελ. 385 καὶ 660.

[5] Pignat. Mem. I. 141.

κώτατα περιεσώθησαν πιστοποιητικὰ καὶ ἔγγραφα τοῦ ἐκτάκτου προβλεπτοῦ Μαρκαντωνίου Diedo καὶ τοῦ Γενικοῦ στρατηγοῦ τῆς θαλάσσης Ἀνδρέου Πιζάνη [1] καὶ γ΄) τὸν ἐπὶ τῆς πρώτης γαλλικῆς κατοχῆς τῶν Ἰονίων νήσων διορισθέντα ὑπὸ τοῦ Ποσὸλ μέλος τῆς κεντρικῆς διοικήσεως ἔγκριτον δ' ἐπιστήμονα καὶ πολιτικόν, ὅστις καὶ ἐπὶ ἀγγλικῆς προστασίας ἀνῆλθεν εἰς ὑψηλὰ ὑπουργήματα καὶ ἐκ τῶν λίαν τοῖς προστάταις ἀφωσιωμένων, ὄντα δὲ καὶ μέλος τοῦ τε πρώτου προκαταρκτικοῦ συμβουλίου καὶ τῆς πρώτης Γερουσίας τῆς ψηφισάσης τὸ Σύνταγμα τοῦ 1817. Φιλίᾳ συνδεδεμένος μετὰ τοῦ ἁρμοστοῦ ἐκείνου καὶ ὡς ἀνὴρ γνωστῆς πολιτικῆς μορφώσεως καὶ τρόπων ἁβρότητος, ἐξελέγη, μετὰ τὴν τοῦ συντάγματος ἐκείνου ἐπιψήφισιν τῇ 5 Μαΐου 1817 μέλος τῆς ἐπιτροπείας, μετὰ τῶν Ἀντωνίου Θεοτόκη Κερκυραίου καὶ Διον. Βούλτσου Ζακυνθίου ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ πρώτου, ἵνα μεταβαίνοντες εἰς Λονδῖνον αἰτήσωνται τὴν κύρωσιν τοῦ χάρτου, περίεργον ὅμως ὅτι ῥητῶς ἐν τῷ ἐγγράφῳ τοῦ διορισμοῦ [2], ἀπηγορεύετο τούτοις πᾶσα καὶ οἱαδήποτε συζήτησις ἐπὶ πολιτικῶν ζητημάτων ὡς ξένων τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν! γινώσκομεν ὅμως ὅτι ὁ *Καρύδης* προσεφώνησε καταλλήλως τῷ προστάτῃ βασιλεῖ Γεωργίῳ Δ΄ καὶ ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ ἔτυχεν ἐκεῖ μεγαλοπρεποῦς δεξιώσεως καὶ τιμῶν ὑψηλῶν [3]. Τοῦ *Βίκτωρος* ἀδελφὸς ἦτο ὁ Πανταζῆς πολιτικὸς ἀνὴρ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς ἀγγλ. προστασίας καὶ πρῶτος διατελέσας ὕπαρχος τῆς Κεφαλληνίας. Ἡ οἰκογένεια ἄγνωστον ἡμῖν πόθεν καταγομένη ἰταλικὴ δὲ πιθανῶς, εἶχε κλάδους ἐν Ληξουρίῳ καὶ Ἀργοστολίῳ καὶ ἐνεγράφη ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 - 1604 [4].

ΚΑΡΟΥΣΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ. Λόγιος καὶ ἰατροφιλόσοφος, υἱὸς Κωνσταντίνου καὶ Αἰμιλίας κομ. Μεταξᾶ, γεννηθεὶς ἐν Κάστρῳ ἔτει 1724. Τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐσπούδασεν ὑπὸ καθολικοὺς ἱερεῖς ἐν τῇ νήσῳ καὶ ἐν τῷ τοῦ Μουράνου τῆς Ἑνετίας ἐκπαιδευτηρίῳ τοῦ ἁγίου Μιχαήλ. Ἐπανελθὼν εἰς Κεφαλληνίαν διήκουσε σειρᾶς φιλοσοφικῶν πα-

[1] Τὰ ἔγγραφα ταῦτα ἔχει ὁ κ. Εὐάγγελος Δ. Καροῦσος ἐν Ἀργοστολίῳ, τὸ ἕτερον δὲ τούτων ἐδημοσίευσεν ὁ Pignat ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 157.

[2] Παρὰ τῷ κ. Εὐαγγ. Δ. Καρούσῳ.

[3] Χιώτου. Ἱστορ. Ἰον. κράτους Α΄. 104, ἑπ.

[4] Libro Consigli. Ἀρχειφ. Κεφαλλ.

ραδόσεων ὑπὸ τὸν καθολικὸν ἱερέα Φινέτην ἐν τῇ τότε σχολῇ τῆς S. Maria della Salute [1]. Ὁ ἀνὴρ διήγαγε βίον φιλοτάραχον, φιλέρωτα, περιπετειώδη καὶ ἐν οἰκογενειακαῖς διαπάλαις [2]. Ἐπὶ τῆς πρώτης γαλλικῆς κατοχῆς τῆς νήσου διετέλεσεν εἷς τῶν Προέδρων, πρότερον δὲ σύνδικος τῆς κοινότητος τὸ 1774 καὶ διοικητὴς ἐν Ἰθάκῃ τὸ 1774 καὶ 1777. Ὑπῆρξεν ἐκ τῶν δραστηριωτέρων καὶ χρησιμωτέρων ἑταίρων τῆς ἐν τῇ νήσῳ ἀγροτικῆς ἀκαδημίας. Αἱ σχετικαὶ περὶ τῆς βελτιώσεως τῆς γεωργίας ἐν τῇ νήσῳ πραγματεῖαι του δεικνύουσι μόρφωσιν ἱκανήν, πρακτικὸν πνεῦμα καὶ ζῆλον θερμόν, σοφὸς δὲ συμπολίτης καὶ σύγχρονος αὐτῷ, γράψας περί τινος τοῦ ἀνδρὸς τοιαύτης μελέτης, λέγει ταύτην «ἐξαχθεῖσαν ἀπὸ μεταλλείου ἐπιμε»λεστάτης κομψότητος καὶ βασίμων φιλοσοφικῶν μελετῶν» [3]. Τοῦ ἀνδρὸς γινώσκομεν τὸ πόνημα «Del utile govermo delle api. Napoli. 1798 ἀναφέρεται δὲ καὶ ἄλλη πραγματεία αὐτοῦ «*περὶ τῆς εἰς τὴν γεωργίαν τῆς νήσου ἐπιφερομένης ζημίας ὑπὸ τοῦ διαμελισμοῦ καὶ τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν γαιοκτημόνων* [4], ἀφῆκε δὲ ἀνέκδοτα καὶ ἰταλιστὶ γεγραμμένα *ἀνακρεόντια* ἐπαινούμενα ὑπὸ συγχρόνου συγγραφέως [5]. Οἱ *Καροῦσοι* εἰσὶν ἰταλικῆς καταγωγῆς. Ὁ Don Cristofalo Caruso barone della terra bassa ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Σικελίας, εἶχε δύο υἱοὺς τὸν *Πέπλασον*, ὅστις καθ' ἃ πρωτότοκος ἐκληρονόμησε τούς τε πατρικοὺς τίτλους καὶ τὰ κτήματα, καὶ τὸν *Κωνστάντιον* (Costanzo) ὅστις ἀναχωρήσας τὸ 1495 εἰς Ἀνατολήν, κατετάχθη εἰς τὸ σῶμα τῶν ἱππέων τῆς Ἑνετικῆς δημοκρατίας καὶ ἐπολέμησε κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς καθολικῆς πίστεως, ἀλλ' ἐπανερχόμενος τὸ 1499 εἰς τὰ ἴδια καὶ προσορμισθεὶς εἰς Κεφαλληνίαν, ἐνυμφεύθη ἐν Γουϊσκάρδῳ τὴν Πατρικίναν Γιαννουλάτου, ἔκτοτε ἐγκαταστὰς ἐν τῇ νήσῳ καὶ ἀποβιώσας ἐν αὐτῇ τὸ 1502 [6]. Ὁ τούτου υἱὸς *Χριστόφορος* τὸ 1525

[1] Ἔκειτο ὅπου νῦν ὁ ναὸς Μισοσπορίτισσας ἐν Πλάκᾳ Ἀργοστολίου.

[2] Pignat. II 219.

[3] Τσουλάτη. Ἔκθεσις περὶ τῆς Ἀκαδημίας, παρὰ Pignat. II. 178.

[4] Σάθα. Νεοελ. Φιλολογία, 582, σημ. 1.

[5] Μαρ. Πινιατόρου. Ἐπιστολογραφία παρὰ τῷ κ. Γερ. Β. Πινιατόρῳ, ἐν Ἀργοστολίῳ, σελ. 49.

[6] Οὐχὶ μετὰ τὴν λατινικὴν κατάκτησιν ὡς λέγει ὁ Ι. Κ. Λοβέρδος (Ἱστορ. Κεφαλλ. 129) οὔτε μετὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Βυ-

ἠτήσατο παρὰ τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως ἀμοιβὴν διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφ' ᾧ καὶ ἀπενεμήθη ὑπὸ ταύτης ἐκείνῳ οὐ μὴν τίτλος εὐγενείας, ἀλλὰ καὶ τιμάριx[1] καὶ οἰκόπεδον ἐν Κάστρῳ ὅπου ἀσπασθεῖσα εἶτα ἡ οἰκογένεια τὸ ὀρθόδοξον δόγμα, ἤγειρεν ἐκεῖ καὶ ναὸν τῶν Ἀρχαγγέλων[2]. Ἀπόγονος τοῦ *Χριστοφόρου* ἦτο ὁ ***Ἀλέξανδρος*** τριηράρχης τῆς νήσου (sopracomito) κατὰ τοὺς Κρητικοὺς πολέμους, πρὸς ὃν ἀπενεμήθη καὶ τίτλος κόμητος τῷ 1704[3], τούτου δὲ υἱὸς ἦτο ὁ *Δημήτριος* πρόπαππος τοῦ ὁμωνύμου προέδρου τῆς Ἰονίου Γερουσίας περὶ οὗ κατωτέρω ἔσται λόγος. Κλάδος τοῦ οἴκου εἶνε καὶ ὁ τῶν ἐν Εὐρυτανίᾳ Ἰατριδῶν, ἀπογόνων *Παναγιώτου* καὶ *Δημητρίου Καρούσων Σαντριβιλῶν* ἰατρῶν, οἵτινες τὸ 1769 αἰχμαλωτισθέντες εἰς Πάτρας ἤχθησαν εἰς Θεσσαλίαν, τούτων δὲ οἱ υἱοὶ ἐκ τοῦ πατρικοῦ ἐπαγγέλματος ἐκλήθησαν Ἰατρίδαι[4]. Τὸ στέμμα τῶν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ *Καρούσων* φέρει κράνος, ὑφ' ὃ λέων μετὰ στέμματος πέντε ἐξοχῶν ἐπὶ θυρεοῦ, οὗ τὸ ἥμισυ ἔχει ὁριζοντίως ἐναλλὰξ ἐρυθρὰς καὶ κυανᾶς γραμμὰς ἢ ταινίας. Ἀπὸ τοῦ ἐν Μεσσήνῃ κλάδου εἷλκον τὴν καταγωγὴν καὶ οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες *Στέφανος* καὶ ***Ἀνδρέας*** διατελέσαντες καὶ πρόξενοι ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸν ιη' αἰῶνα τῆς Α. Καισαρικῆς καθολικῆς Μεγαλειότητος. Ἐκ δὲ τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ εἰσὶ καὶ οἱ ἑξῆς ἄξιοι μνείας. α') *Παῦλος*, ἰατροφιλόσοφος, ἀρχομένου τοῦ ιη' αἰῶνος. β') *Σπυρίδων*, υἱὸς τοῦ πρώτου στρατιωτικὸς ἰατρὸς ἐν τῷ νοσοκομείῳ τῆς νήσου τὸ 1760. γ') *Θεόδωρος*, ἰατροχειρουργὸς καὶ πο-

ζαντινῶν, ὡς λέγει ὁ Πινιατόρος (Mem.I. 64) ἦλθον εἰς Κεφαλληνίαν οἱ Καροῦσοι, ὅτε θανόντος ὡς λέγει ὁ τελευταῖος οὗτος τοῦ Ῥοβέρτου Γουϊσκάρδου, οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ κατετάχθησαν εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν στρατὸν καὶ ἴσως ἤρξαντο ἀπὸ τότε ἐγκαθιστάμεναι ἰταλικαί τινες οἰκογένειαι καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ. Ἀνακριβῶς καὶ ὁ Χιώτης, ὁρίζει ἐν βίῳ Θεοδώρου Καρούσου (ἐν Ζακυνθίῳ Ἀνθῶνι, Β'. φυλ.Ζ.) χρόνον ἐγκαταστάσεως τῶν Καρούσων τὸ 1530. Ὁ ἐν Μεσσήνῃ τῆς Ἰταλίας κλάδος κατά τι δίπλωμα ἐσῴζετο μέχρι τοῦ 1722.

[1] Τοιοῦτο πιθανῶς ἦτο καὶ τὸ χωρίον Καρουσᾶτα ἐν Πυλάρῳ. Ὁ Χιώτης (Σειρ. III, 957), λέγει ὅτι ἐνεγράφησαν εἰς τὴν Χρυσῆν βίβλον τὸ 1593 - 1604, ἀλλὰ τότε ἴσως ἀνανεώθη τὸ δικαίωμα.

[2] Filza, Conventi sopressi. Ἀρχειοφ. Κεφαλλ.

[3] Ὁ τίτλος ἀνανεώθη κατὰ τὸν νόμον τοῦ VII Ἰονίου Κοινοβουλίου τὸ 1841.

[4] Κατὰ πληροφορίας τοῦ φίλου μου κ. Γεωργ. Χοϊδᾶ πρωτοδίκου.

λεμιστὴς ἐγκαταστὰς τὸ 1674 ἐν Ζακύνθῳ [1]. δ′) *Κωνσταντῖνος*, ποιητὴς λυρικῶν καὶ σονέττων ζῶν ἀρχομένου τοῦ ιθ′ αἰῶνος. Ἐπαινετικώτατα διαλαμβάνει περὶ αὐτοῦ μεμφόμενος τὴν ἄγαν μετριοφροσύνην, σύγχρονος αὐτῷ λόγιος [2]. ε′) *Παναγῆς*, υἱὸς Χριστοδούλου καγγελάριος τῆς Κοινότητος Κεφαλληνίας, ἀνὴρ φίλεργος καὶ φιλίστωρ καθ' ἃ φαίνεται ἐκ τῆς ἀντιγραφῆς τῶν ὀγκωδῶν συλλογῶν τοῦ Λουκίσσα ἐν τῷ ἀρχειοφυλακείῳ τῆς νήσου [3]. ϛ′) *Εὐστάθιος*, λόγιος καὶ ποιητὴς τοῦ ιη′ αἰῶνος ζήσας πολλὰ ἔτη ἐν Νεαπόλει ἔνθα κατήρτισε καὶ πλουσίαν βιβλιοθήκην [4]. Ἐδημοσίευσε α′) Sonetti in morte di Georgio Corafan. Napoli. 1775 καὶ β′) Sentimenti di un concittadino delle isole jonie e suoi concittadini. ζ′) *Ἀνδρέας*, ἐκ τοῦ κλάδου *Σαντριβίλη* νομικὸς (1814 - 1850). Ἀνὴρ φιλελεύθερος καὶ δράσας ἐν τῷ ῥιζοσπατικῷ ἀγῶνι καὶ ἐκλεχθεὶς εἰς ἀναπληρωματικὴν ἐκλογὴν βουλευτὴς Κεφαλληνίας ἐν τῇ θ′ βουλῇ. Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἀνδρὸς τὰ πολιτικὰ κέντρα Ἀργοστολίου καὶ Ληξουρίου ἐτέλεσαν μνημόσυνον, εἰς ὃ ὡμίλησαν ἐγκωμιάσαντες τὸν νεκρὸν οἱ Ἰωσὴφ Μομφερρᾶτος καὶ Γερ. Μαυρογιάννης. η′) *Σπυρίδων*, ἐξ Ἀργοστολίου ἀκμάσας περὶ τὰ μέσα τοῦ ιη′ αἰῶνος. Ἱεροκήρυξ καὶ παιδείας ποικίλης, ἐδίδαξε τὰ Ἑλληνικὰ καὶ θεολογικὰ ἐν Τουρκίᾳ καὶ Ῥωσσίᾳ ἀφεὶς μνήμην κληρικοῦ σεμνοῦ καὶ ἀγαθοεργοῦ.

ΚΑΡΟΥΣΟΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ. Υἱὸς Δημητρίου ἱερομόναχος κατὰ κόσμον Γεράσιμος, ἀκμάσας ἀπὸ τοῦ ἡμίσεως τῆς ιη′ ἑκατονταετηρίδος [5]. Διδάσκαλος τῆς θύραθεν καὶ ἱερᾶς σοφίας, καὶ κήρυξ τοῦ θείου λόγου ἐν Κεφαλληνίᾳ, Κερκύρᾳ καὶ Μεσολογγίῳ ὅπου εὑρίσκομεν αὐ-

[1] Περὶ τῶν προσώπων τούτων ὑπάρχουσι ἔγγραφα παρὰ τῷ ἐν Ἀργοστολίῳ κ. Ν. Ι. Καρούσῳ, ἐν οἷς καὶ αἱ εἰκόνες τῶν Χριστοφόρου, Πεπλάσου καὶ Κωνσταντίνου.

[2] Μαρ. Πινιατόρ. Ἐπιστολογραφία.

[3] Ἰδ. βιογρ. Φραγκίσκου Λουκίσσα.

[4] Ἴδε τοῦ παρόντος τόμου, σελ. 4, σημ. 3.

[5] Ἀνακριβῶς ὁ Ῥαγκαβῆς ἐν Hist. Litter de la Grèce moderne I. p. 245 λέγει αὐτὸν Κερκυραῖον. Ὁ Βρετὸς ἐν Νεοελλ. Φιλολ. II. 191 καὶ 274, καὶ ὁ Παρανίκας ἐν Σχεδιάσματι, ἀναφέρουσι Γεώργιον Καροῦσον διδάσκοντα τὸ 1818 ἐν Κερκύρᾳ, ἀλλὰ καθ' ὅσον μοὶ προέκυψεν ἐξ ἐρευνῶν, οὗτος εἶνε αὐτὸς ὁ Γερμανός. Ὁ Χιώτης ὀνομάζει τοῦτον Γεράσιμον. Σειρ. VII.

τὸν τὸ 1798. Διετέλεσεν ἔτη τινὰ προεστὼς καὶ προστάτης τῆς μονῆς Μηνιατάτων τῆς Κραναίας. Τοῦ εὐσεβοῦς καὶ φιλοπόνου ἀνδρὸς ἔργα γινώσκονται τάδε· α΄) *Γενικὴ κατήχησις ἑρμηνεύουσα τὰ καθήκοντα ἑκάστου πολίτου οἱασδήποτε τάξεως μετὰ χριστιανικῆς διδασκαλίας ἐν τῷ τέλει ἀναγκαίας ἑκάστῳ χριστιανῷ. Ἐν Κερκύρᾳ. 1805.* Ἐτυπώθη διὰ πατρικῆς φροντίδος καὶ δαπάνης τῆς Γαληνοτάτης Γερουσίας κατὰ τὸ θέσπισμα ταύτης ἀπὸ 14 Ἀπριλίου 1806 ὠφελείας ἕνεκα τῶν πολιτῶν τῆς Ἰονικῆς πολιτείας, καὶ ἀφιερώθη Ἰωάννῃ τῷ Καποδίστρια. Μετάφρασις ἑλλ. Ἡ εἰς τὸ τέλος *Χριστιανικὴ διδασκαλία* εἶνε πόνημα τοῦ ἀνδρός. β΄) Μετάφρ. ἀπὸ τῆς ἰταλικῆς τοῦ συγγράμματος Avvertimenti alla gente di campagna intorno i veleni, τοῦ ἐν Κερκύρᾳ σοφοῦ ἑβραίου ἰατροῦ *Δε-Μόρδου*. Ἐν Κερκύρᾳ. 1818. γ΄) *Ἱστορία τῆς Ταυρικῆς χερσονήσου, ἤτοι Κριμίου, μικρᾶς Ταταρίας μετὰ τῶν πλησιοχώρων αὐτῆς ἐπαρχιῶν, ἐν ᾧ περιέχεται καὶ μία καταγραφὴ γενικὴ τῶν διαφόρων γενῶν τῶν Τατάρων μὲ τὰ ἤθη καὶ τάξεις αὐτῶν, ὁμοῦ τε καὶ τῶν ὅσων πολέμων ἠκολούθησαν ἐξ ἀρχῆς ἀναμεταξὺ Ῥώσσων, Τατάρων καὶ Τούρκων ἕως τὴν σήμερον μὲ τὴν τελευταίαν κυρίευσιν τοῦ Κριμίου καὶ ἄλλα συμβάντα λίαν περίεργα. Τὰ πάντα διαιρεθέντα εἰς τόμους δύο, μετάφρ. ἀπὸ τῆς ἰταλικῆς. Ἐν Βιέννῃ. 1818.* Ὁ μεταφραστὴς ὀνομάζεται κατὰ τὸ κοσμικόν του ὄνομα *Γεράσιμος* [1]. δ΄) *Κατήχησις τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Ἐν Κερκύρᾳ. 1801.* ε΄) *Ἐγκώμια (Στάσεις τρεῖς) ψαλλόμενα ἐν ταῖς λιταῖς τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου τοῦ θαυματουργοῦ μετὰ τῶν εὐλογηταρίων.* Ὁ ἀνὴρ ἐκ τούτων φαίνεται καὶ ποιητικῆς φαντασίας εὐμοιρῶν καὶ εἰδήμων τῆς βυζαντιακῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Ταῦτα ἀνέκδοτα ὄντα, συνεξεδόθησαν ἐν Κεφαλληνίᾳ τῷ 1851, δαπάνῃ φιλοθρήσκου τινος κεφαλλῆνος, μετὰ τῶν ἀκολουθιῶν τοῦ αὐτοῦ ἁγίου, τῶν ποιηθεισῶν ὑπὸ Βικτ. Κλαπατσαρᾶ, Νικοδήμου Ἁγιορείτου καί τινος ἀνωνύμου, ψαλλόμενα δ' ἐπὶ τῇ μετακομιδῇ τῶν λειψάνων τοῦ ἱεράρχου τῶν Μυρέων καὶ τῇ ἐκ Κεφαλληνίας εἰς παλαιοτάτους χρόνους παρόδῳ αὐτῶν [2]. ϛ΄) *Ἡ κατὰ τὴν 16 Αὐγούστου ψαλλομένη ἀκολουθία τοῦ*

[1] Οὐχὶ Νικόλαος, ὡς λέγει ὁ Χιώτης. VII.

[2] Κατὰ παλαιοτάτην παράδοσιν ὅταν ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ μετεφέρετο ἐκ

ἁγίου Γερασίμου μετὰ τοῦ παρακλητικοῦ κανόνος καὶ ἐπιταφίου ὕμνου. Ἐν Βενετίᾳ. 1830, ἀλλὰ περὶ τοῦ τίς ὁ ποιητὴς εἰσὶ καὶ οἱ ἀμφιβάλλοντες [1]. Δὲν ἠδυνήθημεν νὰ μάθωμεν ποῦ καὶ πότε ἀπεβίωσεν ὁ διδάσκαλος. Λέγεται ἀφεὶς ἀνεκδότους ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ σωζομένας, *τὰς τεσσαρακονθημέρους αὐτοῦ διδαχὰς* καὶ μετάφρ. ἐκ τῶν τοῦ Fontenelle τοῦ ἔργου Les entretiens sur la pluralité des mondes [2].

ΚΑΡΟΥΣΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 30 Ἰουνίου 1800 υἱὸς Νικολάου καὶ Ῥεγγίνας Ε. Κεφαλᾶ. Μεθ' ὅλον τὸ φυσικὸν πνεῦμα καὶ τὴν εἰς τὰ γράμματα κλίσιν τοῦ νέου, ἡ πρώτη του παίδευσις ἦτο περιωρισμένη, τὸ μὲν διὰ τὴν ἔλλειψιν συστηματικῆς διδασκαλίας ἐν τῇ νήσῳ, τὸ δὲ διὰ τὴν οἰκονομικὴν δυσπραγίαν τοῦ οἴκου του μετὰ τὸν κατὰ τὸ 1805 συμβάντα θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· ἐγένετο οὐχ ἧττον γνώστης τῆς ἰταλικῆς, ἐπισήμου τότε ὀργάνου τοῦ κράτους καὶ ἀναποφεύκτου εἰς τὸν μέλλοντα νὰ ἐπιδιώξῃ δημόσιον ὑπούργημα ἢ νὰ τραπῇ εἰς ἐπιστημονικὰς μελέτας. Ἀπὸ τοῦ 1818 ἤρξατο ἐργαζόμενος εἰς δικαστικὰ γραφεῖα, κτησάμενος δὲ πεῖραν τινὰ ἤσκησε καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ὑποδικηγόρου, τόσην δὲ ἀπέκτησεν εἶτα ἐπιστημονικὴν καὶ δικονομικὴν ἐμπειρίαν καὶ ἦτο πεπροι-

Μυρέων τὸ λείψανον τοῦ Ἁγ. Νικολάου εἰς Ἰταλίαν, τὸ πλοῖον ἐφ' οὗ τοῦτο προσήγγισεν εἰς Ζάκυνθον, Κεφαλληνίαν καὶ Κέρκυραν, ὧν οἱ κάτοικοι ἔσπευσαν εἰς ἀσπασμόν. Ὁ Ι. Κ. Λοβέρδος (Ἱστορ. Κεφαλ. 89), λέγει, ὅτι τοῦτο ἐγένετο ἓν ἔτος μετὰ τὸν ἐν τῇ νήσῳ θάνατον τοῦ Ῥ. Γουϊσκάρδου συμβάντα τῇ 17 Ἰουλίου 1085 ἐν τῷ ἐλλιμενισμένῳ τότε πλοίῳ του ἐν τῷ νῦν ἐκ τούτου καλουμένῳ λιμένι Φισκάρδῳ (ἢ Πισκάρδῳ), ἄλλοι ὅμως λέγουσιν αὐτὸν θανόντα ἐν Ἀθέρᾳ (Ἀθήροις ὡς ἐν Ἄννῃ Κομνηνῇ - Ἀλεξ. Α. δ' καὶ ς') ἢ ἐν Κασσιόπῃ Κερκύρας (Ducange. Romaldus 317. Ἔκδ. Παρισ. καὶ P. Orosins), ἀλλ' ὁ G. Straforello (ἐν Chiese e monumenti πραγματείᾳ δημοσιευθείσῃ ἐν Illustraz. popol. 1876) λέγει ὅτι ἡ εἰς Βάρην μεταφορὰ τοῦ λειψάνου ἐγένετο τὸ 1087, ὅτε ἐθεμελιώθη καὶ ἡ ἐκεῖ Βασιλικὴ ἣν ἐγκαινίασεν Οὐρβανὸς ὁ Η'· ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ νεωτέρας βασιμωτέρας ἐρεύνας ὁ Γουϊσκάρδος ἀπέθανε τὸ 1089 (Εὐστ Βουλισμᾶ, ἀρχιεπισκόπου Κερκύρας, πραγμ. ἐν Αἰγυπτιακῷ, Ἡμερολογίῳ τοῦ 1899), τὸ λείψανον διῆλθε τῶν νήσων μετὰ τὸ ἔτος τοῦτο. Ἡ πάροδος ἑορτάζεται ἐν Κεφαλληνίᾳ τῇ δεκάτῃ, ἐν Κερκύρᾳ δὲ τῇ εἰκοστῇ Μαΐου, περίεργον δὲ πῶς ἐν Βάρῃ ἑορτάζουσι τὸ γεγονὸς τῇ ἐννάτῃ.

[1] Ἴδ. Πολλάνη. Ἅγιος Γεράσιμος. Ἐν Κεφαλλ. Ἐφημ. 13.

[2] Pignat. Mem. II, 296.

κισμένος τοσοῦτον διὰ νοημοσύνης καὶ κρίσεως, ὥστε κατὰ τὸ 1837 ἡ Γερουσία προὐβίβασεν αὐτὸν εἰς δικηγόρον [1]. Ἀπὸ τοῦ 1830 ἤρξατο ἀναμιγνύμενος εἰς τὰ πολιτικὰ ἐκλεγεὶς τότε ὡς καὶ τὸ 1834 Ἐγχώριος Σύμβουλος (municipale), ὑπούργημα εὐρείας διοικητικῆς δικαιοδοσίας [2]. Ὁ ἀνὴρ ὀρεγόμενος εὐρυτέρας δράσεως καὶ φιλοδοξῶν ἀνώτερα στάδια πολιτικά, ἐτράπη ἔκτοτε ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ πολιτικὸν στάδιον, γενόμενος εἷς τῶν μετὰ ταῦτα ἰσχυροτέρων ἑπτανησίων πολιτευτῶν καὶ κομματαρχῶν, τὴν στέρησιν συστηματικῆς, πολιτειακῆς καὶ ἐπιστημονικῆς καταρτίσεως ἐν τῷ σταδίῳ του τούτῳ ἀναπληρούντων, τοῦ ἰσχυροῦ αὐτοῦ χαρακτῆρος, τῆς ὀξύτητος τοῦ πνεύματος, τῆς κτηθείσης πείρας, τοῦ ζήλου καὶ τῆς δραστηριότητος. Ὁ *Καρούσος* ὅ,τι ἐγένετο τὸ ὀφείλει εἰς τὴν εὐφυΐαν του, τὰς φυσικὰς αὐτοῦ κλίσεις, τὴν προσωπικήν του ἐνέργειαν καὶ τὰς ἰδιαιτέρας μελέτας, διότι οὐδένα εἶχε τὸν σημαίνοντα προστάτην. Ἂν ὁ ἀνὴρ συνήνου τοῖς ἐκ φύσεως πλεονεκτήμασι τούτοις συστηματικὴν μόρφωσιν, καὶ ἐπολιτεύετο εἰς κύκλον εὐρύτερον, θὰ κατελάμβανε βεβαίως πολλῷ σπουδαιοτέραν θέσιν ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ πολιτικῇ ἱστορίᾳ. Ἑπόμενος ταῖς ἀριστοκρατικαῖς τοῦ οἴκου αὐτοῦ παραδόσεσι καὶ ἐπιδιώκων ὅσον οἷόν τε πλείονα καὶ κατὰ τὰς τότε κοινωνικὰς καὶ πολιτικὰς περιστάσεις ἀναγκαῖα ἐφόδια πρὸς ἀνωτέρας σταδιοδρομίας, ᾐτήσατο καὶ ἐπέτυχε τὴν ἀνανέωσιν τοῦ τίτλου τοῦ κόμητος κατὰ Μάϊον τοῦ 1841, ὑποβαλὼν τοὺς ἀρχαίους τίτλους τῶν προγονικῶν ἐκδουλεύσεων. Ἡ εἰς τὴν ἀνωτέραν πολιτικὴν ἀνάμιξις τοῦ ἀνδρὸς ἄρχεται ἀπὸ τοῦ 1858, ὅτε ἐκτεθεὶς ὡς ὑποψήφιος κατὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς περιωνύμου θ′ βουλῆς ἐξελέχθη, εἰ καὶ σφόδρα πολεμηθείς, μετ' ἄλλων τριῶν μετριοφρόνων τῶν Νικ. Βαλιέρη, Κωνσταντ. Ἀνν. Χωραφᾶ, καὶ Ἀντων. Δαλλαπόρτα. Ἐν τῇ βουλῇ ἐκείνῃ

[1] Τοιοῦτον εἶχε δικαίωμα ἡ Γερουσία ἀσκήσασα τοῦτο ὑπὲρ τινων πεπειραμένων ὑποδικηγόρων. Ἦσαν οὗτοι περίπου ὡς οἱ τανῦν δικολάβοι, κυρίως δὲ παρίσταντο πρὸ τῶν εἰρηνοδικείων καὶ πταισματοδικείων καὶ εἰς ὡρισμένας περιστάσεις πρὸ τῶν ἀνωτέρων δικαστηρίων, ἐκαλοῦντο δὲ κουμέσιοι καὶ intervenienti.

[2] Πέντε ἐξελέγοντο τοιοῦτοι διαχειριζόμενοι ἕκαστος τούτων ὡρισμένον κλάδον διοικήσεως, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ὑπὸ τῆς Γερουσίας διοριζομένου Ὑπάρχου (Reggente).

τὸ πρῶτον ἐπισήμως ἀντεμετωπίσθησαν τὰ δύο προοδευτικὰ κόμματα, τὸ τῶν μεταρρυθμιστῶν ἢ μετριοφρόνων καὶ τὸ τῶν ῥιζοσπαστῶν ἀμφότερα ὅμως ἀντίθετα ὅλως τῷ τῶν συντηρητικῶν ἢ φίλων τοῦ καθεστῶτος ὅπερ διὰ τὸ ἀντεθνικόν, δουλόφρον καὶ κερδοσκοπικόν, ἐκάλει ὁ λαὸς κόμμα τῶν καταχθονίων[1]· ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχον μόνον ἡ ἀντίθεσις αὕτη τῶν ἰδεῶν καὶ τῆς ἐνεργείας καὶ ἡ ἐν τῇ βουλῇ ἐκείνῃ ἀνωμαλία, ὅτε ὁ *Καρούσος* ἤρξατο τοῦ κοινοβουλευτικοῦ του σταδίου. Ἐν τῇ νήσῳ τότε πολὺς ἐξηκολούθει ἔτι ὁ σάλος τῶν ἐν ἔτεσι 1848 καὶ 1849 ἐπαναστάσεων, ὁ δὲ τόπος εἶχεν ὑπέρποτε ἀνάγκην δεξιοῦ καὶ συνετοῦ διοικητοῦ, χειρὸς στιβαρᾶς ἵν' ἀντιτάξῃ μετὰ σθένους τὴν αὐστηρότητα τοῦ νόμου καὶ ἀνιδρύσῃ τὸ ἐκλιπὸν κράτος τῆς δημοσίας ἀσφαλείας καὶ τάξεως, καταστέλλων χάριν τοῦ γενικοῦ κοινωνικοῦ συμφέροντος τὰς εὐεπιφόρους εἰς ἐκτροπὰς ψυχὰς καὶ προλαμβάνων τὰς ἐνδεχομένας ἐπικινδυνωδεστέρας ὑποτροπὰς τῶν πρῴην σοβαρῶν γεγονότων, ὑποθαλπομένας πως ὑπό τε τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς καὶ τῶν τοπικῶν συνθηκῶν ἐν αἷς αἱ προσωπικαὶ ἀφετηρίαι δὲν ἦσαν πολλάκις ξέναι. Ὁ ἁρμοστὴς Οὐάρδος διώρισεν ἐπὶ τούτῳ Ὕπαρχον τῆς νήσου τῇ 8 Ἀπριλ. 1850 τὸν *Καρούσον*, ὅστις προτιμήσας τὸ ἀξίωμα τοῦτο, τοῦ συνάμα προσενεχθέντος αὐτῷ γερουσιαστικοῦ, παρῃτήθη τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος καὶ ἀνέλαβε μετὰ ζήλου τὰ καθήκοντα αὐτοῦ. Διαλυθείσης τῆς θ' βουλῆς τῇ 14 Νοεμβρίου 1851 ἡ Κυβέρνησις ἐπεδίωκε κατάρτισιν βουλευτικοῦ σώματος ἐκ μεταρρυθμιστῶν, ἂν μὴ καὶ ἐκ τῶν ὅλως ἀφωσιωμένων τῷ καθεστῶτι φίλων αὐτῆς, ἵν' ἀπροσκόπτως ψηφισθῶσιν οἰκονομικαὶ καὶ δικαστικαὶ μεταρρυθμίσεις καὶ ἐπιτευχ-

[1] Μεταρρυθμισταὶ ἐλέγοντο οἱ ἐπιδιώκοντες συνταγματικὰς μεταρρυθμίσεις καὶ διοικητικὰς βελτιώσεις, ἀνέφικτον θεωροῦντες καὶ πρόωρον μάλιστα τὴν Ἕνωσιν, νομίζοντες δὲ ὅτι εἰλικρινῶς θὰ συνέτεινον οὕτω πράγματι ὑπὲρ τῆς τοῦ Ἰονίου λαοῦ εὐημερίας διὰ θεσμῶν μᾶλλον φιλελευθέρων καὶ διοικητικῶν συστημάτων αὐτονόμων καὶ ἀποκεντρωτικῶν, ἐντεῦθεν δὲ δὲν διέκειντο ἐχθρικῶς πρὸς τὴν προστάτιδα δύναμιν ἀπό τινος κλίνουσαν εἰς μεταρρυθμιστικὴν πολιτικήν. Ῥιζοσπάσται δὲ ἦσαν οἱ ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ μέτρῳ εὑρίσκοντες τὴν ἐπιδίωξιν τῆς εὐημερίας τοῦ λαοῦ ἢ ἐν τῇ ταχείᾳ καὶ ἄνευ ὅρων Ἑνώσει καὶ συνεπῶς ἔχθιστα καὶ πολεμικώτατα ἔχοντες πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ὅλως δυσπιστοῦντες καὶ ἀδιάλλακτοι πρὸς πᾶσαν αὐτῆς πρᾶξιν καὶ ὑπόσχεσιν τυγχάνοντες.

θῶσιν ἄλλα οὐσιώδη ἐν τῇ διοικήσει μέτρα[1]. Οἱ ἐντεταλμένοι μάλιστα τῶν κυβερνητικῶν πόθων, ἦλθον καὶ εἰς διαπραγματεύσεις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις νήσοις πλὴν τῆς Κεφαλληνίας[2]. Ἐπὶ τάπητος ἦτο τότε ἡ ἀναθεώρησις τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων πρὸς περιορισμὸν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκλογέων, κυριώτατα ὡς εἰκὸς τῶν ἐνωτιστῶν τοιούτων. Τὸ μέτρον ὅπερ ἦτο τὸ πρῶτον χάριν τοῦ σκοποῦ ἀποφασισθέν, ἐκτελεσθὲν φοβερὰν ἤγειρε τὴν ἀγανάκτησιν τῶν διαγραφέντων καὶ τῶν ἀνεξαρτήτων πολιτῶν. Ὁ ***Καροῦσος*** ὡς ἀρχὴ διοικητικὴ καὶ ἐκτελεστικὴ τῶν κυβερνητικῶν μέτρων, ἦτο ἑπόμενον νὰ ἐπισύρῃ κατ'αὐτοῦ καταχραυγὴν καὶ μῖσος, ἐκτὸς ἂν ἀκολουθῶν τὸ παράδειγμα τοῦ ὑψηλόφρονος Ὑπάρχου Ζακύνθου Λούντζη ἤθελε παραιτηθῇ. Ἐπηκολούθησεν ἡ περιώνυμος πρὸς τοὺς Τοποτηρητὰς (Residenti) ἐγκύκλιος τοῦ Ἁρμοστοῦ περὶ *πάσης* ἐνεργείας πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν μετριοπαθῶν καὶ νοημόνων (!), ἀλλὰ πάντα τὰ μέτρα ὑπερηκόντισεν ἡ ***Δεκακαλπία***[3], κατὰ τὰς τῇ 22 καὶ 23 Ἰανουαρίου διεξαχθείσας ἐκλογὰς τῆς ι′ βουλῆς. Ὁ ***Καροῦσος*** δὲν ἐδείχθη ὄντως ἀντίθετος τῶν γενικῶν σκοπῶν τῆς ἀρχῆς ἐν τῇ ἐπιδιώξει τῆς τάξεως, ἀλλ' ἡ ἔξαψις τῶν πνευμάτων, ἡ κατ' αὐτοῦ προκατάληψις καὶ δυσπιστία τῶν ῥιζοσπαστῶν, τὰ προσωπικὰ πολλάκις ἐλατήρια τῶν κατ' αὐτοῦ κρίσεων καὶ ἀντιπράξεων, ἦτο φυσικὸν νὰ καταστήσωσιν αὐτὸν αὐστηρότερον καὶ οὐχὶ πάντοτε ἀπαθῆ. Τὰ τῶν πρὸ καὶ μετὰ τὰς ἐκλογὰς ἐκθέσμων καὶ βιαίων μέτρων, ἐξέθεντο ἐπισυνάψαντες ἐκθέσεις καὶ ἔγγραφα ἐπίσημα οἱ ἀποτυχόντες βουλευταὶ Γερ. Λειβαδᾶς, Ἀνδρ. Κατσαΐτης, Κωνστ. Φωκᾶς καὶ Ἀναστ. Καίσαρος Μεταξᾶς ἐν ἀναφορᾷ αὐτῶν πρὸς τὴν βουλήν[4]. Πιθανῶς φιλοδοξία τις τοῦ Ὑπάρχου ὅπως

[1] Whittingham (ed. Kirwall) ἔνθ' ἀνωτ. I. 205.

[2] Caruso. Cenni sul protettorato britanico. Cefalonia. 1872, σελ. 62-63.

[3] Δεκακαλπία ὠνομάσθη διότι παρὰ τὴν κατὰ νόμον μυστικότητα τῆς ψηφοφορίας, καὶ τὴν κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν τοποθέτησιν τῶν καλπῶν ἀνεξαρτήτως κομματικῆς χροιᾶς, προσέτι παρὰ τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ψηφοφόρου ἵνα ψηφοφορῇ εἰς ὅλας τὰς κάλπας, αὗται ἐτοποθετήθησαν κατὰ κόμματα, ἐπετρέπετο δὲ τῷ ψηφοφόρῳ δήλως πλέον νὰ ψηφοφορήσῃ εἰς τὰς τῶν ῥιζοσπαστῶν ἢ εἰς τὰς τῶν καταχθονίων δέκα κάλπας. Ἡ Δεκακαλπία ἐπενοήθη ἵνα οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, οἱ ψοφοδεεῖς καὶ οἱ μετὰ τῆς Κυβερνήσεως συνδεόμενοι, ὑπερψηφίσωσι τῶν αὐτῆς ὑποψηφίων. Ἴδ. καὶ Χιώτου Ἱστ. Ἰον. Κρ. II, 286.

[4] **Ἴδε Ἀναφορὰν πρὸς τὴν ι′ βουλὴν πρὸς ἀκύρωσιν τῶν ἐκλογῶν**

κατισχύσῃ τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ ἀντιπάλων καὶ κατακτήσῃ· χάριν τοῦ εὐρέος διανοιγομένου πρὸ αὐτοῦ πολιτικοῦ σταδίου ἀσφαλεστέραν τὴν εὔνοιαν τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ ἐκ προθέσεως κατὰ τὴν κρίσιν τῶν περισσοτέρων ἀγαθῆς χάριν γενικωτέρου καλοῦ ἐπηρέασε τοσοῦτον τὸν ἄνδρα, ὥστε νὰ παρίδῃ πως τὰ μέσα χάριν τοῦ σκοποῦ· ἔχοντες ὅμως ὑπ' ὄψει οὐκ ὀλίγα τεκμήρια τῶν φιλονόμων καὶ φιλανθρώπων αὐτοῦ αἰσθημάτων, τῆς ἀξιοπρεπείας, συνέσεως καὶ τῆς πρὸς τὸν τόπον αὐτοῦ ἀγάπης, θὰ ἠδικοῦμεν λίαν τὸν ἄνδρα ἂν κατηγοροῦμεν αὐτοῦ ἀνεπιφυλάκτως ἐπὶ τοσαύτῃ δουλοφροσύνῃ καὶ στερήσει πόθων εὐγενεστέρων καὶ καλῆς πίστεως ἐν τοῖς διαβήμασι καὶ σκοποῖς αὐτοῦ ποθοῦντος βεβαίως νὰ συντείνῃ κατὰ τὰς ἰδέας του εἰς τὴν ἀγαθὴν τοῦ τόπου διακυβέρνησιν [1]· ἀλλὰ παρὰ τοῖς πολλοῖς ἐπεκράτησεν ἡ ἰδέα ὅτι οὐδεμία δικαιολογία δύναται νὰ εἶνε πειστική, ὅπως ἐξαγνίσῃ πρὸ τοῦ νόμου καὶ τῆς ἱστορίας τοὺς ἐργάτας τοῦ εὐφυοῦς μέν, ἀλλ' ἀνόμου καὶ ἥκιστα ἠθικοῦ μέτρου τῆς Δεκακαλπίας, τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ νομιμοποιήσῃ καὶ στηρίξῃ τὸ βεβιασμένον ἐπιχείρημα τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ πρώτου μάλιστα εἰς τὰς κυβερνητικὰς κάλπας ψηφοφορήσαντος Ἰωάννου Σκαλτσούνη συνεργαζομένου τότε πολιτικῶς μετὰ τοῦ *Καρούσου*, ὅτι τὸ ἄρθρον 24 τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου δὲν εἶνε τοῖς ἐκλογεῦσιν ὑποχρεωτικόν [2], ὅλως ἀντιθέτως εἰς τὰς σαφεῖς καὶ κατηγορηματικὰς διατάξεις τοῦ Συντάγματος, παρὰ τὰς τῶν σπουδαιοτέρων πολιτειολόγων γνώμας καὶ δὴ τὸ ἀπὸ 11 Μαΐου 1849 διάγγελμα τῆς η' βουλῆς πρὸς τὸν Ἁρμοστὴν Σείτωνα τὸν παρασχόντα ὡς γνωστὸν τὰς Συνταγματικὰς μεταρρυθμίσεις. Ἐδέσποσε παρὰ τῇ ἀρχῇ προφανῶς τὸ Sic volo sic jubeo ἦτο δὲ ἀνάγκη νὰ ἐκζητηθῇ ἡ δικαιολογία τοῦ μέτρου, ἵνα μὴ ἡ βεβαία ἀπὸ προτέρου κυβερνητικὴ νίκη χαρακτηρισθῇ ὡς ἐπιτευχθεῖσα per fas et nefas. Τὰ τοιαῦτα παρέσχον ἀφορμὴν νὰ θεωρηθῇ ὁ *Καροῦσος* ὡς ὁ ἥρως τοῦ παρανόμου μέτρου καὶ

Κεφαλληνίας. Ἐν Κεφαλληνίᾳ, τύποις Σάλπιγγος, 1852. Τὸ σπάνιον τοῦτο φυλλάδιον ὑπάρχει εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ Γυμνασίου.

[1] Παύλου Γρατσιάτου. Ἡ Ἑπτάνησος ὑπὸ τὴν ξενοκρατίαν καὶ ὁ τελευταῖος αὐτῆς πρόεδρος, σελ. 44. Caruso, ἐνθ' ἀνωτ. 62 - 63.

[2] Ἐπιθι Ἔκθεσιν Δημ. Ζερβοῦ, σελ. 38.

ὡς ἀπεργαζόμενος τὴν στέρησιν τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ λαοῦ οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ φονεὺς τῆς πατρίδος νὰ κληθῇ μάλιστα ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων[1], μειωθῇ δ' ἔτι πλεῖον ἡ ὑπόληψις τοῦ ἀνδρὸς καὶ διὰ τῆς βεβιασμένης καὶ ἀλόγου πως ὑπ' αὐτοῦ ἐξενεχθείσης γνώμης, ὅτι ἡ ἐξαιρετικὴ τοῦ τόπου τότε κατάστασις, ἀπῄτει τὰ μέτρα ἐκεῖνα χάριν τῆς ἐπανόδου τῆς ἡσυχίας καὶ τάξεως, μὴ ἀρνουμένου τὰ γενόμενα ἂν μὴ καὶ καυχωμένου πως ἐπὶ τοῖς διαπραχθεῖσιν[2], εὐλόγως δὲ γενομένου ἀντικειμένου δικαίας κατακρίσεως ἔν τε τῷ τύπῳ καὶ τῇ βουλῇ. Τότε ὁ Οὐάρδος προὔτεινε τοῦτον ὡς πρόεδρον τῆς Ἰον. Γερουσίας ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἐνέβαλεν εἰς ἀμηχανίαν τὴν κυβέρνησιν, τοσαύτη δ' ἐγένετο ἀντίπραξις ἐκ μέρους τῶν Ζακυνθίων ἀπειλούντων μάλιστα τὴν ἀκύρωσιν τῶν ἐκλογῶν τῆς Κεφαλληνίας, ὥστε αὐτὸς ὁ *Καρούσος* ἠναγκάσθη νὰ διευκολύνῃ τὸν Ἁρμοστὴν ἀρνησάμενος τὴν προταθεῖσαν ὑψηλὴν θέσιν προσθεὶς οὕτω νέαν ἐκδούλευσιν τῇ Κυβερνήσει ἐκλεγέντος προέδρου τοῦ Ῥώμα· ἀρκεσθεὶς δὲ νὰ ἐπαναδιορισθῇ Ὕπαρχος Κεφαλληνίας ἀφοῦ ἠρνήθη τὴν Γερουσιαστικὴν ἕδραν, μέχρις οὗ ἔλθῃ ἡ σειρὰ τῆς Κεφαλληνίας νὰ δώσῃ Κεφαλλῆνα πρόεδρον[3]· τότε δὲ καὶ συνεστήθη ὑπὸ τοῦ Οὐάρδου εἰς τοὺς Ὑπουργοὺς Ῥοῦσσελ καὶ Γρέϋ, πρὸς ἀπονομὴν αὐτῷ τοῦ παρασήμου τοῦ μεγαλοσταύρου[4]. Ἐν τῇ λοιπῇ ὑπαρχιακῇ του διοικήσει ὁ ἀνὴρ ἀπέδειξε διοικητικὸν πνεῦμα, ἰσχὺν θελήσεως, προνοίας ἀγαθάς, φιλόνομα αἰσθήματα καὶ πολλὴν φιλεργίαν. Κατὰ τὴν τὸ 1850 ἐνσκήψασαν ἐπιδημίαν τῆς χολέρας, πᾶν ὅ,τι ἐκρίθη ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, τῆς πείρας, τῆς φιλανθρωπίας καὶ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ὡς καλὸν καὶ ἐπιβαλλόμενον, ἐξετέλεσε προθύμως καὶ μετ' αὐταπαρνήσεως. Διωρίσθησαν τότε ἰατρικαὶ ἐπιτροπαί, ἱδρύθησαν νοσοκομεῖα, ἀπηγορεύθη ἡ ἀπομάκρυνσις ἰατρῶν, φαρμακοποιῶν καὶ συμβολαιογράφων, τὰ φάρμακα ἐχορηγοῦντο δωρεάν, καὶ γενναῖαι προυκλήθησαν συνδρομαὶ ὑπό τε τοῦ Δημοσίου καὶ ἄλλων

[1] Ἠλ. Ζερβοῦ. Ἡ Δεκακαλπία καὶ ὁ ἥρως αὐτῆς. Ἐν Κεφαλληνίᾳ. 1872. Τοῦ αὐτοῦ. Ὁ Φονιᾶς τῆς Πατρίδος. Ἐν Κεφαλληνίᾳ, 1872. Χιώτου. Ἱστ. Ἰον. Κρ. 286.

[2] Caruso, Cenni, ete 38-39.

[3] Γρατσιάτου. Ἔνθ' ἀνωτ. 53, 55 καὶ Ἐπιστολὴ Ῥώμα πρὸς Καροῦσον Ἐν ἀρχείῳ Εὐαγγ. Δημ. Καρούσου. Ἐν Ἀργοστολίῳ, 1852, Φεβρ. 15.

[4] Caruso. Αὐτ. 10. Χιώτου. Αὐτ. 288, II.

ὑπὲρ τῶν δυστυχούντων, οὐ μὴν ἀλλ' ὁ ἀνὴρ δραστηριώτατος καὶ περιφρονῶν τὸν κίνδυνον τῆς ἰδίας ζωῆς, ἐπεσκέπτετο ἀδιακόπως τοὺς πάσχοντας παρηγορῶν καὶ μεριμνῶν περὶ αὐτῶν πατρικώτατα, ἐφ' οἷς καθὼς καὶ ἐπὶ τῇ κατὰ τοὺς φίλους του ἰδίως καλῇ γενικῇ διοικήσει, προσηνέχθη αὐτῷ εὐγνωμοσύνης ἕνεκεν μετάλλιον χρυσοῦν κατ' Αὔγουστον τοῦ 1852, φέρον ἀφ' ἑνὸς μὲν *Τῷ ἐναρέτῳ κόμητι Δημητρίῳ Καρούσῳ* καὶ ἐξ ἑτέρου *Ἡ πατρὶς εὐγνωμονοῦσα*, ὅπερ ἐνετάλησαν νὰ ἐγχειρίσωσιν αὐτῷ οἱ Νικολ. ἀρχιμανδρίτης Δρακονταειδής, Νικ. Εὐσταθιάδης Μεταξᾶς, Ἰωάν. Τυπάλδος Φορέστης, Ἰωάν. Δ. Πανᾶς, Χρ. Τσιμάρας, Ἄγγ. Ῥωμάνος καὶ Β. Κοκκινᾶτος μετ' εὐχαριστηρίου ἐγγράφου ὑπογεγραμμένου ὑπὸ 2589 πολιτῶν συνεισενεγκόντων τὸ χρῆμα [1], ἡ δὲ Γερουσία συνειδυῖα τὸ δεδικαιολογημένον τῆς ἀπονεμηθείσης τιμῆς τῷ ἀνδρί, ἄσμενος παρέσχε τούτῳ τὴν ἄδειαν ἵνα φέρῃ τὸ μετάλλιον ἐκεῖνο [2]. Τὰ αὐτὰ σύντονα καὶ φιλάνθρωπα μέτρα ἔλαβεν ὁ ἀνὴρ καὶ κατὰ τὰ ἔτη 1852-1854, ὅτε ἡ νῆσος καὶ κυρίως ἡ τάξις τῶν γεωργῶν ἐμαστίζετο ὑπὸ πενίας, ὡς βεβαιοῦσι πολλαὶ αὐτοῦ προκηρύξεις [3]. Εἰς τὴν τότε διοίκησιν αὐτοῦ ὀφείλονται καὶ ἄλλαι συνεταὶ καὶ διοικητικαὶ πράξεις καὶ μέριμναι, οἷαι οἱ κανονισμοὶ τοῦ ἔργου τῶν πραγματογνωμόνων, τῶν ἀγορανόμων, τῶν συμβουλίων τῶν χωρικῶν διαμερισμάτων, ὁ ἐσωτερικὸς ὀργανισμὸς τοῦ Ἐγχωρίου συμβουλίου, τὰ κατὰ τῶν καταχρήσεων τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς σταφίδος μέτρα, τὰ τῆς δασοφυλακῆς ἐν τῷ Αἴνῳ, ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις, ἡ βοσκή, τὰ τῶν ἐπιτρόπων καὶ τὰ τῆς διαχειρίσεως τῶν ἱερῶν μονῶν τῆς νήσου, ὁ κανονισμὸς τῶν συναδελφικῶν καὶ ἰδιοκτήτων ναῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τοῦ Αὐγ. Σαγρέδου νενομοθετημένων ἐπὶ Ἑνετοκρατίας καὶ ἄλλα τοιαῦτα δηλωτικὰ μεριμνῶν ὑπὲρ τοῦ τόπου ἀγαθῶν, κυρωθέντα ὑπὸ τῆς Γερουσίας. Τοιαύτη δραστηρία καὶ φιλόπολις διοίκησις τοῦ ἀνδρός, προσέτι ἡ ἀπὸ τοῦ 1850-1854 πρόνοια αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἀπόρων τάξεων, προὐκάλεσαν καὶ τὴν ἀπονομὴν εἰς αὐτὸν τοῦ Μεγαλοσταύρου, εἰση-

[1] Ἐδημοσιεύθη καὶ ἰδιαιτέρως τύποις Σάλπιγγος. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1852. Ἴδε καὶ Φίλον τοῦ Λαοῦ, Ἐφ. Κερκύρας, 8 καὶ 14 Ὀκτωβρίου 1852. Caruso, ἔνθ. ἀνωτ. 62-63. Τοῦ αὐτοῦ. Cenni sul origine etc.

[2] Ἴδε καὶ πρᾶξιν Γερουσίας, τῆς 7 Σεπτεμβρίου 1860.

[3] Ὡς αἱ τῶν 4, 20, 21 Μαρτίου 1854. Ἰανουαρ. 12 καὶ ἄλλαι πρότερον.

γησαμένου τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἀποικιῶν Sir Jhon Pacingthon καὶ εἰπόντος ὅτι ασμικρὰν θὰ ἔδιδεν ἱκανοποίησιν εἰς τὰ αἰσθήματά του, »ἂν μὴ διεκήρυσσεν ὅτι κατ' αὐτὸν κριτὴν οὐδεὶς πολίτης Ἰόνιος κατὰ τὰ τελευταῖα τριάκοντα ἔτη, ἔχει δικαιώτερον ἀξιωθῇ τοιού- »του ἐπαίνου παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς προστάτιδος δυνάμεως». Ἡ περιβολὴ ἐγένετο τῇ 20 Ἰανουαρίου 1853 δι' ἐκτάκτου μεγαλοπρεπείας καὶ ἐπισημότητος, προσφωνήσαντος τοῦ ἁρμοστοῦ καὶ ἐξάραντος τὰ ἀγαθοεργὰ καὶ εὐτυχῆ ἀποτελέσματα τῆς διοικήσεως τοῦ *Καρούσου* [1]. Ὡς Ὕπαρχος ἐπίσης εὐθαρσῶς καὶ ἐν πεποιθήσει τῆς σκοπιμότητος καὶ τοῦ κοινωφελοῦς διάφορα ὑπέβαλεν ὑπομνήματα πρός τε τὸν ἁρμοστὴν καὶ τὴν Γερουσίαν, ὡς τὰ περὶ ὑπαλληλίας ἐν γένει, περὶ ἐγέρσεως φρενοκομείου, νοσοκομείου κλ. Τὸ 1857 Μαρτίου 6, ὁ τότε ἁρμοστής, Ἰ. Γιούγγ (1855-1859) διώρισε τὸν *Καροῦσον* Γερουσιαστήν, ἐν τῇ νέᾳ δὲ θέσει ταύτῃ ἐπίσης ἀνέπτυξε τὴν αὐτὴν φιλεργίαν καὶ ζῆλον ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐν τῷ κύκλῳ πάντοτε τῶν συντηρητικῶν αὐτοῦ ἰδεῶν, πολλὰ δ' εἰσηγήσατο τὰ καλὰ ὑπὲρ τῆς Κεφαλληνίας ἰδίως καὶ ὑπεβαλέ τινα ὑπομνήματα πρὸς Ἁρμοστάς, ὧν ἄξιον μείζονος σημασίας διὰ τὸ εἰλικρινὲς καὶ θαρραλέον, τὴν πολιτικὴν διορατικότητα, τὴν ἀσφαλῆ ἀντίληψιν καὶ τὴν πρακτικότητα τῶν σκέψεων, τὸ πρὸς τὸν Γλάδστωνα τῇ 29 Δεκεμβρίου 1858 [2]. Ἐν τούτῳ ὁ ἀνὴρ στερρὸς εἰς τὰς γνωστὰς αὐτοῦ πολιτικὰς πεποιθήσεις περὶ τοῦ ἑνωτικοῦ ζητήματος, φιλῶν δὲ τὸ βέβαιον καὶ καθ' ἃ ἐνόμιζε καλῶς ἔχον καθεστὼς ἀπέναντι ἀβεβαίου καὶ ἀορίστου μέλλοντος; δὲν παρεσύρθη ὑπὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῆς κοινῆς γνώμης, δὲν ἐφάνη δημοκοπῶν οὐδ' ἠκολούθησε τὴν ὁμογνωμίαν ἀρχῶν τινων ἐξ ἀνασκοπῶν καὶ φόβων καὶ σκοπῶν ἄλλων δευτέρων ἀγομένων μᾶλλον ἢ ἐξ αἰσθήματος εἰλικρινείας καὶ πόθου ἐθνικοῦ. Ὁ *Καροῦσος* κηρύσσει ἐν τῷ ἰδίῳ του ὑπομνήματι τὴν ***ἕνωσιν πρόωρον καὶ ἐν χερσὶ τῆς θείας προνοίας***, καὶ τὴν τήρησιν τῶν συνθηκῶν ὡς ἱερὰν ὑποχρέωσιν, ἀναγνωρίζει δὲ τὴν ἀνάγκην διορθώσεως τῶν κακῶν τῆς διοικήσεως· καὶ ὅμως διεβοήθη ὅτι ὁ πολιτικὸς οὗτος ὑπηγόρευσε τῷ ἐκτάκτῳ ἐκείνῳ ἀπεσταλμένῳ, τὴν ἀπόρριψιν τῶν μεταρρυθ-

[1] Γρατσιάτου, ἔνθ. ἀνωτ. 57. 59. Caruso. Cenni, sul. origine etc. 12.

[2] Ἴδε κατάλογον καὶ ἄλλων ὑπομνημάτων τοῦ Καρούσου, ἐν Cenni sul origine etc. 22-23.

μίσεων, ὑπό τινων μάλιστα ὑπεβλήθη τῷ Γλάδστωνι καὶ ὑπόμνημα κατὰ τοῦ ἀνδρός, ἵνα κακῶς διατεθῇ ὁ ἀπεσταλμένος κατ' ἐκείνου ἀλλ' ἐματαιοπόνησαν καὶ οὗτοι καὶ οἱ διαδώσαντες τὰς δῆθεν περὶ ἀντιμεταρρυθμιστικῶν τοῦ *Καρούσου* ἐνεργειῶν, διότι ὁ πολιτικὸς ἐκεῖνος εἰς τὴν ὀρθὴν ἀντίληψιν καὶ φιλαλήθειαν τοῦ ὁποίου οὐδεὶς πρέπει ν' ἀμφιβάλλῃ, οὐ μόνον ἐπείσθη περὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ συνετῶν τοῦ ***Καρούσου*** διαθέσεων καὶ τῆς πρὸς τὸν τόπον εἰλικρινοῦς ἀγάπης ἀλλὰ καὶ ἐξέφρασε τιμητικώτητα καὶ ἱκανοποιητικώτατα ὑπὲρ ἐκείνου αἰσθήματα [1], εἶνε δὲ ἀπαύγασμα ἐπιπολαίου ἐρεύνης ἂν ὄχι καὶ προκαταλήψεως τὸ γραφέν, ὅτι καταχθονίως ἐνεργῶν ὁ ***Καροῦσος*** καὶ θέλων φανερὰ μὲν νὰ κολακεύῃ τοῦ λαοῦ τοὺς πόθους ἐνδομύχως δ' ἐπιθυμῶν τὸ ναυάγιον τῶν μεταρρυθμίσεων, ὤτρυνε τὰς ἀρχὰς τῆς νήσου εἰς ὑποβολὴν ψηφισμάτων ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως ἐπὶ σκοπῷ νὰ θεωρηθῶσιν αὗται μεταδίδουσαι ἰδέας τοῦ ἀρχηγοῦ εἰς ὃν κομματικῶς ὑπήγοντο [2]· τοιαύτη πορεία θ' ἀντέκειτο λίαν πρὸς τὴν γνωστὴν εὐφυΐαν, παρρησίαν καὶ σύνεσιν τοῦ ἀνδρὸς δὲν θὰ ἐβράδυνε δὲ ν' ἀποκαλυφθῇ ἡ ἀλήθεια πρὸς μεγάλην αὐτοῦ ἠθικὴν βλάβην, ἄλλως τε οὐδεὶς τῶν ξένων καὶ τῶν ἀνεξαρτήτων πολιτῶν θὰ ἔδιδέ τινα σημασίαν εἰς ἰδέας ὑποκειμένων καὶ ἐξαρτωμένων, ἀφοῦ αὐτὸς οὗτος ὁ ἀρχηγὸς σαφῶς καὶ θαρρούντως ἀπέκρουε τὴν ἕνωσιν ὡς πρόωρον καὶ βλαβεράν. Κατὰ τὴν 2 Μαρτίου 1863 ἐπὶ ἁρμοστοῦ Στόρζ (1859-1864) ἀνῆλθεν ὁ ἡμέτερος πολιτικὸς καὶ εἰς τὸ ὕπατον ἐν Ἑπτανήσῳ ἀξίωμα τὸ τοῦ Προέδρου τῆς Γερουσίας (altezza), τὸ γεγονὸς δὲ προὐκάλεσε πολυημέρους ἑορτὰς καὶ διαδηλώσεις τῶν πολλῶν αὐτοῦ πολιτικῶν καὶ ἀτομικῶν φίλων ἐν Κεφαλληνίᾳ πολλοὶ δὲ διαπρεπεῖς ἄνδρες συνεχάρησαν αὐτῷ. Ἀλλ' αἱ τότε πολιτικαὶ συνθῆκαι ἦσαν ἄλλαι ἢ αἱ τοῦ πρώην αὐτοῦ πολιτικοῦ βίου, ἐφ' ᾧ ἐπ' ὀλίγον καθέξας τὴν ἕδραν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐργασθῇ ὡς ἐπόθει. Ἡ παράλυσις ὁπωσδήποτε τῆς κυβερνητικῆς μηχανῆς ὑπὸ τῆς ἀντιπολιτεύσεως καὶ ἡ ἐπικειμένη ῥιζικὴ μεταβολὴ ἐπέβαλον ἄλλας σκέψεις καὶ διήνοιγον νέας ὁδοὺς ἀντιθέτους τῶν συντηρητικῶν ἰδεῶν τοῦ ἀνδρός. Καὶ ἡ Ἕνωσις ἐτελέσθη πλέον ὁ δὲ τελευταῖος τῆς

[1] Γρατσιάτου, ἔνθ' ἀνωτ. 69-71.
[2] Χιώτου. Ἱστορ. Ἰον. Κράτους. II. 395.

Ἑπτανήσου πρόεδρος θεωρηθεὶς ὡς ὁ κυριώτερος ἀντιπρόσωπος τοῦ δυναστικοῦ παρελθόντος, ἐμισήθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ διατελοῦντος ἐν τῷ πρώτῳ ἐνθουσιασμῷ· ἀλλ' ὅταν ἤρξαντο σκέψεις ψυχρότεραι καὶ ἐν ἀπωτέρῳ χρόνῳ ὑπεφαίνετο τὸ μέλλον οὐχὶ πολὺ εὔελπι καὶ ἀντάξιον τῶν θυσιῶν καὶ τῶν πόθων τοῦ Ἰονίου λαοῦ, ἡ ἐπαρχία Κραναίας ἰδίως ἀνεμνήσθη αὖθις τοῦ περιωρισμένου εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ ὅλως ἀπομακρυνθέντος τῆς νέας πολιτικῆς τύρβης σεβασμίου γέροντος καὶ ἐξελέξατο αὐτὸν πρῶτον αὐτῆς ἀντιπρόσωπον τὸ 1868. Ἀνὴρ θετικοῦ πνεύματος, ἐξετάζων τὰ ζητήματα μακρὰν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἀλλ' ὑπὸ τὴν κοινωφελῆ αὐτῶν σκοπιμότητα, εἰδὼς τὰ ἤθη, ἔθιμα, ἀνάγκας, πρόσωπα καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἑπτανησιακοῦ λαοῦ ὃν ἔβλεπε ἀδικούμενον καὶ μόνον οὐ περιφρονούμενον, εἰργάσθη τότε ὡς ἀληθὴς πατριώτης καὶ συνετὸς πολιτευτὴς ἐφ' ὅσον τῷ ἐπέτρεπον αἱ τοῦ γήρατος ὀχληρίαι ὑποστηρίξας ἄνευ προκαταλήψεων καὶ φατριαστικοῦ πνεύματος, τὰ γενικὰ καὶ τοπικὰ συμφέροντα. Εἰς τὴν πολιτικὴν ἐκείνην περίοδον ὀφείλονται διάφορα νομοσχέδια καί τινα ὑπομνήματα πρός τε τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα, οἷα τὰ ἀπὸ 20 Μαΐου καὶ 30 Σεπτεμβρίου 1868 καὶ πρὸς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, οἷον τὸ ἀπὸ 30 Σεπτεμβρίου ἰδίου ἔτους καὶ τὸ περὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἀφομοιώσεως κοινῇ μετὰ τῶν βουλευτῶν Πάλης καὶ Σάμης ὑποβληθὲν τῇ 4 Ἰουλίου 1868 καὶ ἄλλα τινά· πολλάκις ὡμίλησεν εὐθαρσῶς ἀπὸ τοῦ βήματος, οὐχὶ βεβαίως κηλῶν τὰς ἀκοὰς ἢ ἐκπλήττων διὰ τῆς ῥητορικῆς του δυνάμεως καὶ ὀρθοεπείας ἀλλὰ λαλῶν πάντοτε μετ' αἰσθήματος καὶ περὶ μέτρων σοβαρῶν καὶ συντελεστικῶν ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τοῦ τόπου κατὰ τὴν πολλὴν αὐτοῦ πεῖραν καὶ τὴν ὑγιᾶ κρίσιν. Ἀποσχὼν ἀπογοητευμένος ἔκτοτε τῆς ἐνεργοῦ πολιτικῆς, ἀπέθανε τῇ 26 Ἰανουαρίου 1873 ἐν τῷ μεγάρῳ Φιλιππάκη εἰς Ντομᾶτα ἐγκωμιασθεὶς ὑπὸ τοῦ ἱεροκήρυκος Δημητρίου Ῥόζου Μαντζαβίνου καὶ ταφεὶς εἰς τὸν ἐν Κραναίᾳ ἰδιόκτητον αὐτοῦ ναὸν τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος ἀφεὶς μνήμην εἰς τοὺς μὴ ἐπιπολαίως ἐξετάζοντας τὰ πρόσωπα καὶ πράγματα, ἀνδρὸς τιμίου καὶ ἀκεραίου, χαρακτῆρος εἰλικρινοῦς, ἐχθροῦ τῆς δημοκοπίας, πρακτικωτάτου πνεύματος, φιλοπόλιδος καὶ ὀξυδερκοῦς. Βεβαίως ἔπταισεν ἔν τισι δὲν ἦτο δὲ καὶ ξένος τῶν κακῶν τοῦ φατριασμοῦ, ἀλλὰ ταῦτα κοινὰ παντὶ πολιτευομένῳ δὲν δύναται ν' ἀμαυρώσωσι τὰς ἄλλας καλὰς τοῦ βίου αὐτοῦ σελίδας. Τὰ ὑπομνήματα

αὐτοῦ δεικνύουσιν ἐκ τῶν ὑστέρων πόσα εἶπε τ' ἀληθῆ καὶ προεμάντευσεν. Οἱ ἀντίπαλοι αὐτοῦ πολλάκις σκαιότατα κατ' αὐτοῦ ἐπιτεθέντες δὲν ἐστάθμισαν καλῶς τὰ πράγματα. Ὁ ἀνὴρ παρεξηγήθη καὶ ἐσυκοφαντήθη διότι κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα τῆς αἰσθηματικότητος καὶ τοῦ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ, πᾶσα ἄλλη σκέψις ὅσον καὶ ἂν ἦτο ἀπαύγασμα λογικῆς καὶ πείρας ὑπετιμᾶτο καὶ ἐθεωρεῖτο πολλάκις ὕποπτος καὶ προδοτική. Ἡμεῖς ἐξ οὐδεμιᾶς προσωποληψίας ἀγόμενοι καὶ ἀπαθῶς τὰ τῆς ἱστορίας ἐπισκοποῦντες, νομίζομεν ὅτι ὁ ἀνὴρ ἠδικήθη ὑφ' ὅλων σχεδὸν τῶν συγχρόνων ἱστοριογράφων καὶ δημοσιογράφων, ἐνῷ εἶνε φανερὸν ὅτι ἐκ τῶν κριθέντων τότε ἀξίων λίθου ἀναθέματος ἐν Ἑπτανήσῳ, πολλοὶ θὰ ἠδύνατο σήμερον νὰ χρησιμεύσωσι ἐν Ἑλλάδι ὡς πρότυπα πολιτικῆς χρηστότητος καὶ δεξιότητος. Ὁ *Καρούσος* ἐδημοσίευσε καὶ συμβολὰς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀγγλικῆς προστασίας· μακρὰν κτησάμενος πεῖραν τῶν πραγμάτων καὶ προσώπων τῶν χρόνων αὐτοῦ, φιλόπονος καὶ κριτικὸς ἐρευνητής, ἀντιλήψεως ὀξείας, σοβαρὸς τὸν χαρακτῆρα, δεξιὸς χειριστὴς τοῦ ἰταλικοῦ λόγου καὶ σύγχρονος τῶν σπουδαιοτέρων γεγονότων, εἰσήνεγκεν ἱκανὴν ἱστορικὴν ὕλην, διέσωσε πλεῖστα ἐπίσημα ἔγγραφα καὶ ἱστορικὰ πολλά, ἅτινα εἰ καὶ κυρίως ἀφορῶσιν εἰς τὸν πολιτικὸν αὐτοῦ βίον, ἐπιχέουσι οὐχ ἧττον φῶς καὶ εἰς ὅλην τὴν ἱστορικὴν περίοδον, κάλλιστα ὄντα βοηθήματα εἰς τὸν μέλλοντα νὰ πραγματευθῇ ἐκτενῶς τὰ τῶν Ἄγγλων ἐν Ἑπτανήσῳ. Πλὴν τῶν τόσων ὑπομνημάτων καὶ νομοσχεδίων πρὸς δὲ τῶν δημοσιευθέντων ἐν τῷ δημοσιογραφικῷ αὐτοῦ ἐπὶ ῥιζοσπαστισμοῦ ὀργάνῳ. *Πελέκει* ἄρθρων, ἐδημοσίευσε καὶ τὰ ἑξῆς α') Cenni sulla origine della famiglia del Conte Demetrio Caruso, colla esposizione di alcuni fatti e documenti rellativi alla sua vita politica. Corfù. Tipogr. Jonia 1863. Τὸ φιλοπόνημα τοῦτο μεταφράσθη γαλλιστὶ καὶ ἑλληνιστὶ ἐν Κερκύρᾳ. β') Cenni sul protettorato britannico nelle isole jonie dall' anno 1817 che fu installata una costituzione sino l' anno 1864 che furono cedute al regno ellenico, con apendice relativa alla suddetta cessione, si parla anche della publica carriera del C. Demetrio Caruso dall anni 1850-1864. Cefalonia. 1872. γ') *Ἀπόγραφα τῶν πρακτικῶν τοῦ Ἐγχ. Συμβουλίου Κεφαλλ. Ἐν Κεφαλληνίᾳ. 1853.* δ') *Τὰ δεινὰ τῆς Ἑπτανήσου δσημέραι κορυφοῦνται. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1876*

ε') *Ἐπὶ τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ πραγματοποιηθείσης ἀφομοιώσεως.* ς') *Γεγονότα δι' ὧν ἀνασκευάζονται αἱ συκοφαντικαὶ ἐπινοήσεις τοῦ ἀρθρογράφου τῆς «Ἀληθείας».* Ἰταλιστὶ καὶ Ἑλληνιστί. Ἐν Κερκύρᾳ. 1861. ζ') Risposta del Conte Demétrio Caruso alla seconda lettera del Conte Antonio Dusmani. Napoli. 1864, η') Analisi del memorandum 30 8bre 1862 del presidente nel senato jonio Conte Dem. Caruso, ed osservazioni documentali sulle apologie publicate colla stampa del Cav. G. Marcoran, E. Vassilachi, C. Antonio Dusmani e Caval. Anast. Xidian. Livorno 1863. Τὰ ὑπ' ἀριθ. ς'—η' ἀφορῶσιν εἰς πολλὰς καὶ ποικίλας λεπτομερείας τοῦ πολιτικοῦ βίου τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ τὸ η' δὲν ἐτέθη ὑπὸ κυκλοφορίαν λόγῳ σεβασμοῦ πρὸς τὸν συγγενῆ μὲν αὐτοῦ ἀλλὰ πολιτικὸν ἀντίπαλον Ἀναστάσιον Ξυδιᾶν καθ' οὗ λίαν ἐπετίθετο, ἐν τῷ μεταξὺ ἀποθανόντα. Τὸν *Καροῦσον* ἐβιογράφησαν διὰ μακρῶν ὁ *Π. Γρατσιᾶτος* καὶ τὸ ἐν Γενεύῃ ἐκδιδόμενον Extrait de l' istoire géneral des hommes du XIX siecle vivants ou morts de toutes le nations. 1865 σελ. 53.

ΚΑΡΟΥΣΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1808 [1]. Υἱὸς Δημητρίου [2] ἀπογόνου Μαρκαντωνίου Καρούσου. Τὰς πρώτας αὐτοῦ

[1] Κατὰ Διον. Λιναρδᾶτον ἀκούσαντα τοῦτο παρὰ τοῦ βιογραφουμένου. Κατὰ Παπαγεώργιον (ἐν Παρνασσῷ Ἀθηνῶν Α' φυλλ. Δ') τὸ 1810, κατὰ Νικ. Καλόγερον καὶ Π. Γρατσιᾶτον τὸ 1812 καὶ κατὰ Χιώτην (ἐν Σειρ. Ζ') τὸ 1803. Προυτίμησα τὸ 1808 ὡς αὐθεντικώτερον.

[2] Οὗτος ἦτο πρότυπον ἀνδρὸς τοῦ καθήκοντος, χαρακτῆρος ἀκεραίου καὶ ὑψηλόφρονος, διατελέσας συμβολαιογράφος, δικαστικὸς γραμματεὺς καὶ ἐπιτηρητὴς ἐπὶ τῶν τελωνειακῶν δασμῶν. Ὁ δεσποτικὸς Campel, κατεδίωξεν αὐτὸν ἀπηνῶς καθ' ἃ ἀπαφίσαντα ἀντίγραφον καταδικαστικῆς ἀποφάσεως εἰς θάνατον κατά τινος Μιγγάρδη τὸ 1814, ἣν οἱ ἀντίπαλοι τοῦ σκαιοῦ ἐκείνου διοικητοῦ, ἐσκόπουν νὰ στείλωσι πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον κατ' αὐτοῦ ἀναφερόμενοι. Ὁ Δημήτριος τοσοῦτον τότε κατεδιώχθη, ὥστε τὰ περὶ αὐτοῦ ἀπετέλεσαν ἓν τῶν κεφαλαίων τῆς τὸ 1817 ὑποβληθείσης ὑπὸ τοῦ κόμητος Γερ. Κλαδᾶ (ἴδ. βιογρ. τούτου) μακροσκελοῦς κατ' ἐκείνου ἐκθέσεως καὶ καταγγελίας πρὸς τὸ Ἀγγλικὸν ἀνακτοβούλιον. Αἱ καταδρομαὶ τοῦ πατρὸς ἤγειραν μετὰ ταῦτα ἔτι μᾶλλον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ υἱοῦ ὑπὲρ τῶν κοινῶν καὶ ἐθέρμαναν τὸ φιλελεύθερον αὐτοῦ αἴσθημα. Ἴδε Θεοδ. Καρούσου. Τὰ πρωτόλεια τῆς Ἀγγλοϊονίου κυβερνήσεως. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1865 καὶ ἀνέκδοτον σχετικὸν ὑπόμνημα Γερ. Κλαδᾶ, παρὰ τοῖς ἀδελφοῖς Ν. Γ. Πινιατόρου.

σπουδὰς ἐποιήσατο ὑπὸ τὸν Γερμανὸν Καροῦσον **εἶτα** δὲ ὑπὸ τὸν **Νεόφυτον** Βάμβαν, τῶν δὲ ξένων γλωσσῶν διδάσκαλον ἔσχε τὸν πο-**λύγλωσσον** καθολικὸν ἱερέα P. Bernardo εἰς τὰς ἰδιαιτέρας ὅμως **αὐτοῦ μελέτας** ὀφείλεται ἡ γνῶσις καὶ τῆς ἀγγλικῆς, ἧς τὰ στοιχεῖα **ἐδιδάχθη** ὑπὸ τοῦ Napier εἰς ἀντάλλαγμα τῆς ἑλληνικῆς ἣν κατὰ **σύστασιν** τοῦ Βάμβα ἐδίδαξεν ἐκείνῳ, ἐπίσης δὲ ἡ τῆς Γαλλικῆς καὶ **τῆς Γερμανικῆς**, τὴν τελευταίαν διδαχθεὶς κατ' ἀρχὰς παρὰ Ἰ. Με-**νάγια. Εὐμοιρήσας** οὕτως ὁ ἀνὴρ καλλίστων διδασκάλων καὶ ἐκ **φύσεως** φιλομαθέστατος ἦτο ἑπόμενον νὰ τύχῃ ἁδρᾶς τῆς περαιτέρω μορφώσεως, ἀλλ' ἡ κυρία τοῦ ἀνδρὸς ἀσχολία καὶ εἰδικότης, ἦτο περὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ δὴ τὴν Ἑλληνικὴν εἰς ἣν μάλιστα περὶ τὰ νεώτερα συστήματα ἐμύησεν αὐτὸν ὁ Μενάγιας. Ὁ *Καροῦσος* καταλιπὼν τὴν περαιτέρω μελέτην τῆς ἐκλεκτικῆς τῶν Γάλλων σχολῆς, ἐνέκυψε μετ' ἐνθέρμου ἔρωτος εἰς τὴν βαθεῖαν μελέτην τῆς καθ' Ἕγελον φιλοσοφίας ἧς ἐγένετο γνώστης βαθύτατος. Τὸ διδασκαλικὸν τοῦ ἀνδρὸς στάδιον ἄρχεται ἀπὸ τοῦ 1832, ὅτε τὸ πρῶτον διωρίσθη εἰς τὸ Δευτερεῦον Σχολεῖον Ἀργοστολίου βοηθὸς ἢ συνεργὸς ὡς ἐλέγετο τότε. Μετὰ τετραετίαν προαχθεὶς εἰς καθηγητὴν τῶν Ἑλληνικῶν καὶ τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ λυκείῳ Ἀργοστολίου καὶ εἶτα εἰς διευθυντὴν αὐτοῦ τὸ 1840 διεδεξάμενος τὸν Σακελλαρόπουλον, μετετέθη τὸ 1842 ὡς διευθυντὴς τοῦ λυκείου Παξῶν, ὁπόθεν μετετέθη αὖθις εἰς Ἀργοστόλιον διδάξας μέχρι τοῦ 1851 ὅτε ἀπελύθη ὑπὸ τοῦ Οὐάρδου. Ἀφορμὴ τῆς ἀπαλλαγῆς ταύτης ἦσαν ἄρθρα αὐτοῦ δημοσιευθέντα ἐν τῷ *Αἰῶνι* καὶ τῇ *Ἀθηνᾷ* περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις ἐπισήμου γλώσσης διαμαρτυρομένου ὅτι ἡ μὴ χρῆσις τῆς Ἑλληνικῆς ὑπῆρξεν ὑπαγόρευμα πολιτικῆς δολίας πρὸς ζημίαν τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ προσβολὴν ὁλοκλήρου λαοῦ· ἀλλὰ καὶ πρότερον ὁ ὑπὲρ πάντα ἄλλον εἰδὼς τὴν κοσμοπολιτικήν, ἐθνικὴν καὶ ἐκπαιδευτικὴν σημασίαν τοῦ ἕλληνος λόγου ἀνὴρ ἐκεῖνος, ἐπραγματεύθη τὰ περὶ τοῦ ζητήματος ἐν τῷ *Ἑλληνικῷ παρατηρητῇ* (ἀριθ 26) δι' ἄρθρου νευρώδους ἀντιταχθεὶς τῷ τοποτηρητῇ Κεφαλληνίας βαρῶνι Δ' Ἔβερτον. Οὗτος ἀναθεὶς τῷ διδασκάλῳ τὴν ἐκπόνησιν σχεδίου καταστατικοῦ ἑταιρείας τινὸς [1] διέστη πρὸς τὸν *Καροῦσον*

[1] Πρόκειται περὶ τῆς τὸ 1842 συστάσης ἐν τῇ νήσῳ ἑταιρείας πρὸς ἐμψύχωσιν τῆς Γεωργίας καὶ Βιομηχανίας.

*ε') Ἐπὶ τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ πραγματοποιη-
γονότα δι' ὧν ἀνασκευάζονται αἱ συκοφαντ
γράφου τῆς «Ἀληθείας».* Ἰταλιστὶ κα
1861. ζ') Risposta del Conte Demét
lettera del Conte Antonio Dusmani.
lisi del memorandum 30 8bre 186
nato jonio Conte Dem. Caruso, ed o
sulle apologie publicate colla stamp
E. Vassilachi, C. Antonio Dusmani
Livorno 1863. Τὰ ὑπ' ἀριθ. ϛ'—η' ἀφ
λας λεπτομερείας τοῦ πολιτικοῦ βίου
ἐτέθη ὑπὸ κυκλοφορίαν λόγῳ σεβασμοῦ
ἀλλὰ πολιτικὸν ἀντίπαλον Ἀναστάσιον
θετο, ἐν τῷ μεταξὺ ἀποθανόντα. Τὸ
μακρῶν ὁ *Π. Γρατσιᾶτος* καὶ τὸ ἐν
l' istoire géneral des hommes du
de toutes le nations. 1865 σελ.

ΚΑΡΟΥΣΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ. Ἐγεννήθ
Δημητρίου [2] ἀπογόνου Μαρκαντωνί

[1] Κατὰ Διον. Λιναρδᾶτον ἀκούσα
Κατὰ Παπαγεώργιον (ἐν Παρνασσῷ
Νικ. Καλόγερον καὶ Π. Γρατσιᾶτο
τὸ 1803. Προυτίμησα τὸ 1808 ὡς

[2] Οὗτος ἦτο πρότυπον ἀνδρὸς
ὑψηλόφρονος, διατελέσας συμβολ
τηρητὴς ἐπὶ τῶν τελωνειακῶν δ
αὐτὸν ἀπηνῶς καθ' ἃ ἀπαφίσ
εἰς θάνατον κατά τινος Μιγγάρδ
νου διοικητοῦ, ἐσκόπουν νὰ στ
ρόμενοι. Ὁ Δημήτριος τοσο
τέλεσαν ἓν τῶν κεφαλαίων τ
Κλαδᾶ (ἴδ. βιογρ. τούτου)
πρὸς τὸ Ἀγγλικὸν ανακτ
ταῦτα ἔτι μᾶλλον τὸ ἐνδ
φιλελεύθερον αὐτοῦ αἴσθ
γλοϊονίου κυβερνήσ
μνημα Γερ. Κλαδᾶ,

ἀλλ' ἡ καθ' ὅλα ἐναρμόνιος καὶ ἀποτε-
ματος ὠφείλετο πρώτιστα εἰς τὸν *Καροῦσον*
ατέρα τῆς νεολαίας μεριμνήσαντα. Τὰ ἔτη
χὴν ἀξιομνημόνευτον ἐν τῷ τόπῳ, πολλοὶ δὲ
επιτυχίαν τῶν εἰς ἃ ἐτράπησαν σταδίων, τὴν
ατα τῆς φιλοπατρίας καὶ εὐσεβείας. Ἀλλ'
περιώριζε μόνον ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τὸ ἔργον
λῆξιν τῶν μαθημάτων, εἰς κηδείας διαπρε-
ας ἐθνικάς, εἰς τὰ μνημόσυνα τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς
ιογραφίας, δι' ἀγορεύσεων, διὰ πολιτικῶν ὑπο-
μμάτων καὶ πραγματειῶν διαφόρων, διὰ πρωτο-
νωφελῆ καὶ ἐθνικά, διὰ συμμετοχῆς εἰς σωματεῖα
ῶν καὶ φιλολογικῶν, διὰ τῆς ὡς διαρκοῦς ἐφόρου
ως του, κατεδείκνυτο ἐν πᾶσιν εἰλικρινὴς καὶ θερ-
τῆς ἐπιστήμης ἀπόστολος. Εἰς τὸ κατὰ τὸ 1866 ἐν
θὲν σωματεῖον πρὸς διδασκαλείαν τῶν λαϊκῶν τά-
ν τῶν πρώτων προθυμότητα τὴν ἐν αὐτῷ δωρεὰν δι-
α τὸ ἵδρυμα δυστυχῶς ἦτο βραχύβιον. Μέλος ἐπίτιμον
συλλόγων *Παρνασσοῦ* καὶ *Βύρωνος*, ἐπέστελλε πε-
πραγματείας πρὸς ἀνάγνωσιν, δὲν περιεφρόνει δὲ ἀλλὰ
θάρρυνε τοὺς φιλογραμμάτους νέους τοῦ Ἀργοστολίου
τασιν καὶ δρᾶσιν τῶν συλλόγων *Ἠοῦς* καὶ *Ἐλπίδος*,
ὴν νεανικὴν ἐκείνην πρωτοβουλίαν σπέρματα φιλοπρόοδα
α ῥιζοβολήσωσιν ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ τόπου ἀλλὰ τὰ σωμα-
ῆσαν δυστυχῶς βραχύβια. Ὡς ὁρκωτὴς ἀφῆκεν ἄληστον
μετέχων ἐνθουσιωδῶς τῶν συνεδριάσεων εἰς δὲ τὰ φῶτα,
ν καὶ τὸ φιλοδίκαιον τοῦ ἀνδρὸς πάντοτε σχεδὸν προΐστα-
οῦ σώματος, διάδικοι, δικασταί, συνάδελφοι καὶ πολῖται,
πεποιθότως τὴν αὐστηρὰν δικαιοσύνην καὶ μόνην ὁδηγοῦσαν
υμηγορίας. Ὁ *Καροῦσος* καὶ ἐν τούτῳ ἦτο διδάσκαλος ἠθι-
θετοῦ νόμου καὶ ἀπόστολος ἁγνὸς δικαιοσύνης καὶ κοινοῦ
οντος. Τῶν φιλανθρώπων τοῦ ἀνδρὸς αἰσθημάτων ἀπόδειξις ἦτο
αἱ ὑπὲρ τῶν φυλακισμένων μέριμναι· ὅταν δὲ ὁ ἐν Ἀθήναις σύλ-
γραμμάτων ἔθετο διαγώνισμα περὶ τοῦ **πῶς**
ικώτερον **θὰ ἐχρησιμοποιοῦντο ἑκατὸν πεν-**

ἀξιῶν νὰ συνταχθῇ ὑπὸ τούτου τὸ ἐν λόγῳ καταστατικόν, τὰ πρακτικὰ καὶ τὰ ἐκδοθησόμενα τυχὸν ὑπομνήματα ἐν γλώσσῃ ἰταλικῇ, ἀλλ' οὗτος ἀντεπεξῆλθε σφοδρῶς ἀρνηθεὶς νὰ τὸ πράξῃ, ἀφοῦ μάλιστα ἤκουσεν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ τοποτηρητοῦ τοὺς ἀνεξαλείπτους ἀπὸ τῆς μνήμης τῶν Ἰονίων ἐκείνους λόγους τοὺς μεστοὺς ἀνθελληνικῶν αἰσθημάτων καὶ πολιτικῆς δολιότητος «τὸ κράτος τοῦτο δὲν εἶνε ἑλληνικὸν ἀλλ' ἰόνιον κατὰ τὸν συνταγματικὸν χάρτην «καὶ γλῶσσαν ἐπίσημον ἔχομεν τὴν ἰταλικήν», ὅτε ἀποχωρησάντων ὅλων σχεδὸν τῶν ἑταίρων τὸ σωματεῖον διελύθη [1]. Τῶν πατριωτικῶν αἰσθημάτων καὶ τῆς παιδείας τοῦ ἀνδρὸς ἐνήμερος γενομένη ἡ ἐν Τεργέστῃ ἑλληνικὴ παροικία προσεκάλεσεν αὐτὸν τὸ 1851 ὡς διευθυντὴν τῆς ἐκεῖ ἑλληνικῆς σχολῆς, ἀλλὰ διὰ λόγους ὑγείας ἓν μόνον ἔτος ἔμεινεν ἐκεῖ διδάξας. Τὸ 1854 προσεκλήθη ὡς καθηγητὴς τῶν ἑλληνικῶν προαχθεὶς εἶτα καὶ εἰς γυμνασιάρχην τῆς ἐν Ληξουρίῳ Πετριτσείου σχολῆς, διδάξας καὶ φιλοσοφικὰ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπὶ διετίαν δὲ τὴν ἰταλικήν. Τὸ ἵδρυμα τοῦτο ἀληθῶς ἤκμαζεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων· καθηγηταὶ ξένοι καὶ ἡμεδαποὶ διαπρεπεῖς, ἄνδρες φιλοπάτριδες, εὐσεβεῖς καὶ εὐσυνείδητοι, ὑπεξέκαιον τὴν ἔμφυτον φιλομάθειαν ἀξιολόγου τότε νεολαίας ἡ δὲ φήμη τῆς σχολῆς προὐκάλει καὶ ἀλλαχόθεν μαθητάς. Ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν διεύθυνσιν καὶ τὴν σκόπιμον ἐποπτείαν τοῦ σοφοῦ συμπολίτου, διαπνεομένου ὑπὸ ζήλου ἀνυποκρίτου, μὴ δούλου τῶν τύπων οὐδὲ ψοφοδεοῦς ἀπέναντι ἰσχυρῶν καὶ ἀρχῶν, μὴ θεωροῦντος δὲ ὡς εἰκὸς τὸ καθῆκον ἀντάλλαγμα μόνον χρήματος καθ' ἃ δυστυχῶς κρατοῦσι παρὰ πολλοῖς τῶν νῦν ἐπαγγελματιῶν καὶ πρὸ τοῦ παραδείγματος διδασκάλου σεμνοῦ, φιλέργου καὶ εὐσυνειδήτου, ἀνεπτύσσετο ὡς ἑπόμενον ἅμιλλα εὐγενὴς μεταξὺ τῶν διδασκόντων καὶ προθυμία μελετῶν ἐκ μέρους τῶν μαθητῶν καὶ τὸ ἵδρυμα ἐλειτούργει τελεσφορώτατα. Συνέτεινον ἴσως πρὸς τοῦτο καὶ αἱ τότε τῆς σχολῆς συνθῆκαι καὶ τὸ διδακτικὸν σύστημα ἵνα κτῶνται οἱ μαθηταὶ γνώσεις ὠφελίμους καὶ θετικὰς καὶ ἀπολύωνται κάλλιστα κατηρτισμένοι πρὸς περαιτέρω ἐπιστημονικὰ με-

[1] Πρβλ. περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐπισήμου γλώσσης τὰ ἐν βιογρ. Ἰωάννου Σ. Ἀννίνου καὶ Ἀναφορὰν Θ. Καρούσου πρὸς τὸν ἔντιμον Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν. Ἐν Κεφαλληνίᾳ. 1871.

λετήματα καὶ ἄλλα στάδια, ἀλλ' ἡ καθ' ὅλα ἐναρμόνιος καὶ ἀποτε-**λεσματικὴ** πορεία τοῦ ἱδρύματος ὠφείλετο πρώτιστα εἰς τὸν ***Καρoῦσoν*** **ὡς φιλόστοργον** ἀληθῶς πατέρα τῆς νεολαίας μεριμνήσαντα. Τὰ ἔτη **ἐκεῖνα** ἀληθῶς ἀφῆκαν ἐποχὴν ἀξιομνημόνευτον ἐν τῷ τόπῳ, πολλοὶ δὲ **ὀφείλουσιν** ἀπὸ τότε τὴν ἐπιτυχίαν τῶν εἰς ἃ ἐτράπησαν σταδίων, τὴν **φιλεργίαν** καὶ τὰ αἰσθήματα τῆς φιλοπατρίας καὶ εὐσεβείας. Ἀλλ' ὁ **ἀείμνηστος** λόγιος δὲν περιώριζε μόνον ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τὸ ἔργον **του· εἰς** τὴν ἔναρξιν καὶ λῆξιν τῶν μαθημάτων, εἰς κηδείας διαπρε-**πῶν πολιτῶν**, εἰς ἑορτὰς ἐθνικάς, εἰς τὰ μνημόσυνα τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς **σχολῆς**, διὰ τῆς δημοσιογραφίας, δι' ἀγορεύσεων, διὰ πολιτικῶν ὑπο-**μνημάτων**, διὰ συγγραμμάτων καὶ πραγματειῶν διαφόρων, διὰ πρωτο-**βουλιῶν** εἰς ἔργα κοινωφελῆ καὶ ἐθνικά, διὰ συμμετοχῆς εἰς σωματεῖα **σκοπῶν** φιλανθρωπικῶν καὶ φιλολογικῶν, διὰ τῆς ὡς διαρκοῦς ἐφόρου τῶν σχολείων δράσεώς του, κατεδείκνυτο ἐν πᾶσιν εἰλικρινὴς καὶ θερμὸς τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἐπιστήμης ἀπόστολος. Εἰς τὸ κατὰ τὸ 1866 ἐν Ἀργοστολίῳ συσταθὲν σωματεῖον πρὸς διδασκαλείαν τῶν λαϊκῶν τάξεων, ἀνέλαβεν ἐκ τῶν πρώτων προθυμότητα τὴν ἐν αὐτῷ δωρεὰν διδασκαλίαν, ἀλλὰ τὸ ἵδρυμα δυστυχῶς ἦτο βραχύβιον. Μέλος ἐπίτιμον τῶν ἐν Ἀθήναις συλλόγων ***Παρνασσοῦ*** καὶ ***Βύρωνος***, ἐπέστελλε περισπουδάστους πραγματείας πρὸς ἀνάγνωσιν, δὲν περιεφρόνει δὲ ἀλλὰ τοὐναντίον ἐνεθάρρυνε τοὺς φιλογραμμάτους νέους τοῦ Ἀργοστολίου κατὰ τὴν σύστασιν καὶ δρᾶσιν τῶν συλλόγων ***Ἠοῦς*** καὶ ***Ἐλπίδος***, βλέπων εἰς τὴν νεανικὴν ἐκείνην πρωτοβουλίαν σπέρματα φιλοπρόοδα δυνάμενα νὰ ῥιζοβολήσωσιν ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ τόπου ἀλλὰ τὰ σωματεῖα ἐκεῖνα ἦσαν δυστυχῶς βραχύβια. Ὡς ὁρκωτὴς ἀφῆκεν ἄληστον ὄνομα συμμετέχων ἐνθουσιωδῶς τῶν συνεδριάσεων εἰς δὲ τὰ φῶτα, τὴν κρίσιν καὶ τὸ φιλοδίκαιον τοῦ ἀνδρὸς πάντοτε σχεδὸν προϊσταμένου τοῦ σώματος, διάδικοι, δικασταί, συνάδελφοι καὶ πολῖται, ἔβλεπον πεποιθότως τὴν αὐστηρὰν δικαιοσύνην καὶ μόνην ὁδηγοῦσαν τὰς ἐτυμηγορίας. Ὁ ***Καροῦσος*** καὶ ἐν τούτῳ ἦτο διδάσκαλος ἠθικοῦ καὶ θετοῦ νόμου καὶ ἀπόστολος ἁγνὸς δικαιοσύνης καὶ κοινοῦ συμφέροντος. Τῶν φιλανθρώπων τοῦ ἀνδρὸς αἰσθημάτων ἀπόδειξις ἦτο καὶ αἱ ὑπὲρ τῶν φυλακισμένων μέριμναι· ὅταν δὲ ὁ ἐν Ἀθήναις σύλλογος τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἔθετο διαγώνισμα περὶ τοῦ ***πῶς κοινωφελέστερον καὶ πρακτικώτερον θὰ ἐχρησιμοποιοῦντο ἑκατὸν πεν-***

τήκοντα χιλιάδες δραχμῶν γενναίου φιλοπάτριδος χορηγοῦ, **δι' ἰδίου** ὑπομνήματος καταριθμηθέντος μεταξὺ τῶν τεσσάρων ἐκ τῶν πολλῶν ὑποβληθέντων, ἐγνωμάτευεν ὑπὲρ ἐγέρσεως φυλακῶν τοῦ νέου συστήματος. Ὁ τόσον τῆς βασίμου ἐκπαιδεύσεως κηδόμενος ἀνήρ, προσκληθεὶς εἰ καὶ εἰς βαθὺ γῆρας ἐληλακὼς καὶ νόσῳ κατατρυχόμενος ν' ἀναλάβῃ αὖθις τὴν διδασκαλίαν ἐν τῇ Πετριτσείῳ σχολῇ τὸ 1868 ἵνα συντελέσῃ εἰς τὴν ἀναβίωσιν ἱδρύματος ὑπὲρ οὗ νεώτερος τόσον ἐμόχθησε, προθύμως ἐδέξατο ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον μόνον διότι ἡ ὑγεία **δὲν** ἐπέτρεπε μόχθους πέραν τῶν ἰδιαιτέρων ἠρέμων μελετῶν καὶ συγγραφῶν ἀφ' ὧν δὲν ἀπεχωρίσθη εἰμὴ ὅταν ὁ θάνατος ἀφήρεσεν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ βιβλία καὶ ἀπὸ τῆς χειρὸς τὸν κάλαμον. Ὁ ἀοίδιμος διδάσκαλος ὑπῆρξε ἀναντιλέκτως διαπρεπέστατος λόγιος ἔτι μᾶλλον ὡς τοιοῦτος κριθείς, διότι ἦτο σχεδὸν αὐτοδίδακτος, τῆς διδασκαλίας δὲ αὐτοῦ ἀγλαοὶ ἦσαν οἱ καρποὶ γενεὰς δύο τῆς πατρίου νεότητος διδάξαντος. Παρακολουθῶν πᾶσαν τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς φιλολογίας τὴν κίνησιν, γλωσσομαθής, συστήματος εὐμεθόδου καὶ ἀναλυτικοῦ, ὑπομονητικός, φίλεργος, φιλόπατρις, εὐσεβής, χρηστός, εὐσυνείδητος ἦτο πρότυπον ἐθνικοῦ διδασκάλου. Εὐτυχήσαντες καὶ ἡμεῖς ἔν τε τῇ Πετριτσείῳ σχολῇ πρόσηβοι ὄντες καὶ ἐν ἰδιαιτέραις μετέπειτα παραδόσεσι καὶ φιλικαῖς ἀνατροφαῖς ν' ἀκροασθῶμεν τοῦ διδασκάλου ἐκείνου, ἔναυλον ἔτι τηροῦμεν εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν τὴν οὐσιαστικήν, σοβαράν, μεθοδικωτάτην, εὔληπτον καὶ ἐπαγωγὸν αὐτοῦ διδασκαλίαν. Ἡ εὐχέρεια τοῦ γράφειν, τὸ φιλέρευνον, ἡ ἀκαταπόνητος μελέτη, ἡ ὀξεῖα ἀντίληψις καὶ κρίσις, πρὸ πάντων δὲ ὁ πόθος νὰ καταστῇ χρήσιμος, ἀνέδειξαν αὐτὸν καὶ ἐκ τῶν πολυγραφοτέρων νεωτέρων συγγραφέων. Ἀπὸ τοῦ 1858 ἀνεμίχθη καὶ εἰς τὴν ἐνεργὸν πολιτικήν, ἀποτυχὼν δὲ κατὰ τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς τοῦ ι' Κοινοβουλίου, ἐξελέγη τὸ 1862 εἰς τὰς ἀναπληρωματικὰς τοῦ ιβ' μετὰ τοῦ Μ. Τ. Χαριτάτου, εἰς ἀντικατάστασιν τῶν παραιτηθέντων Γεωργίου Τ. Ἰακωβάτου καὶ Κωνστ. Ἀννίνου Χωραφᾶ. Τότε ἦσαν ἐπὶ τοῦ τάπητος αἱ συνταγματικαὶ μεταρρυθμίσεις. Ὁ ἀνὴρ ῥιζοσπάστης ἁγνὸς καὶ λάτρης τῶν ἐθνικῶν ἰδεωδῶν, ἐκηρύχθη κατὰ τῶν μεταρρυθμίσεων οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ἔκτακτον ἀπεσταλμένον Γλάδστωνα, ὑπέβαλεν ὑπόμνημα πολιτικόν, ἐν ᾧ χαρακτηρίζει τὰς προτεινομένας μεταρρυθμίσεις ***ἰατρικὸν ἄχρηστον πλέον καὶ ἀτέχνους λαθραίας σφυρη-***

λατήσεις τῶν ἐθνικῶν ἐλευθεριῶν τοῦ Ἰονίου λαοῦ. Ἐν τῇ βουλῇ τότε συνειργάσθη μετὰ τῶν Γερ. Λειβαδᾶ καὶ τῶν ζακυνθίων ῥιζοσπαστῶν, εἰ καὶ ἠμφισβητήθη δὲ ὁ λόγος τῆς στάσεως του ἀπέναντι τῶν ἀρχαιοτέρων Κεφαλλήνων ὁμοφρόνων αὐτῷ[1], οὐδεὶς ὅμως δύναται ν' ἀρνηθῇ τῷ ἀνδρὶ φιλοπατρίαν ἄδολον καὶ προθέσεις ἀγαθάς· ἀλλὰ καὶ τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ὁ ἀνὴρ δὲν ἦτο προωρισμένος εἰς ἐνεργὸν πολιτικήν, αἱ δὲ ἀγορεύσεις αὐτοῦ ἐν γένει ἐν τῷ ἑνωτικῷ ζητήματι δὲν ἤλεγχον ἱκανὴν πολιτικὴν ὀξυδέρκειαν καὶ πεῖραν, ἀλλὰ μᾶλλον ἄνδρα θεωριῶν ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων τῆς ἐπιστήμης σφαιρῶν ἐξετάζοντα τὰ πράγματα καὶ ἐμπνεόμενον μόνον ἀπὸ ἰδεώδη, ἅτινα δὲν ἐσχέτιζε πολὺ πρὸς τὰς συνθήκας ὑφ' ἃς τὰ ζητήματα διετέλουν[2]. Φιλοεθνέστατα αἰσθήματα γνωστὸν ὅτι διετράνωσεν ὁ ἀνὴρ καὶ εἰς ἄλλας περιστάσεις. Τὸ 1854 μετὰ τοῦ Ἀντ. Μηλιαρέση συνέλεξε βοηθήματα καὶ ἀπέστειλεν ὁπλίτας καὶ πολεμεφόδια εἰς τὸν ἀγῶνα καταδιωχθεὶς μάλιστα ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς ἀστυνομίας[3]. Ἦτο καὶ ἐκ τῶν μεμυημένων τῶν περὶ ἀνατολῆς σχεδίων ὑπὸ ἑταιρείας ἥτις ἐπεδίωκε τὴν σύμπραξιν Γαριβαλδίνων καὶ Ἑλλήνων ἐν Ἠπείρῳ[4], τοῦ κομιτάτου τούτου μέλος δὲ μετὰ τοῦ μνησθέντος Μηλιαρέση καὶ τοῦ Θ. Κλαδᾶ τὸ 1859 - 1860, εἰργάσθη ἐν Κεφαλληνίᾳ μετὰ πολλοῦ τοῦ πατριωτικοῦ ἐνδιαφέροντος[5]. Ὁ διδάσκαλος ἀπεβίωσεν ἐν Ἀργοστολίῳ ἔτει 1876 Νοεμβρίου 3 ἐγκωμιασθεὶς ὑπὸ τῶν Ε. Κοφινιώτου καθηγητοῦ, Ν. Καλογέρου, Ἀντ. Φορέστη, Γερασ. Ν. Φωκᾶ καὶ ἐμμέτρως ὑπὸ Γ. Κυπριώτου ταφεὶς δὲ ἐν Δρεπάνῳ. Ἡ διαθήκη αὐτοῦ καταλιπόντος ἐκ τῆς δι' αὐστηρᾶς οἰκονομίας καὶ λιτότητος βίου κτηθείσης περιουσίας αὐτοῦ ἱκανὰ εἰς εὐεργετικὰ καὶ φιλολογικὰ ἱδρύματα καὶ τὸν ἐθνικὸν στόλον,

[1] Παρνασσοῦ Α' τεῦχος Α' 249 καὶ Θ' Φεβρ. 1879. Ἐπίσης Π. Πανᾶ Ῥιζοσπάσται καὶ βελτιώσεις ἐν Ἑπτανήσῳ. Ἐν Κεφαλληνίᾳ. 1880.

[2] Κατ' ἀρχὴν ὁ Καροῦσος ἐθεώρει ἔργον ἱερόσυλον καὶ τὴν ἀντιμισθίαν τῶν βουλευτῶν διὰ τοῦτο τοὺς μισθούς του διέθεσεν ὑπὲρ τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Μαυροβουνιωτῶν, εἰς τὴν ἀνέγερσιν μνημείου τοῦ Γρηγορίου Ε', εἰς τὴν πρώτην σύστασιν τῆς ἐν Ἀθήναις ἐθνοφυλακῆς, εἰς ἐμψύχωσιν τῆς Φιλαρμονικῆς σχολῆς τοῦ Ληξουρίου καὶ ὑπὲρ τοῦ ταμείου τῶν ἐνδεῶν ἱερέων τῆς νήσου.

[3] Γ. Βερυκίου. Ἀπομνημον. 121.

[4] Ἠλ. Ζερβοῦ. Ἱστορ. οἰκογ. Ζερβοῦ, ἀνέκδοτος 30.

[5] Χιώτου. Ἱστορ. Ἰον. Κράτους 440 - 443.

εἶνε καὶ αὕτη ἀπόδειξις τῶν ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ φιλοεθνῶν καὶ φιλανθρώπων μελημάτων καὶ αἰσθημάτων. Βιογραφίας συντόμους ἐδημοσίευσαν τότε ὅλαι τοῦ κράτους καί τινες τῆς ἀνατολῆς ἐφημερίδες καὶ περιοδικά, ἀξία δὲ μείζονος λόγου διὰ τὴν ψυχολογικὴν ἔρευναν ὅσην καὶ ἀκρίβειαν τυγχάνει ἡ περὶ τοῦ ἀνδρὸς μονογραφία τοῦ κ. Παύλου Γρατσιάτου [1]. Τοῦ ἀειμνήστου λογίου ἐδημοσιεύθησαν τὰ ἑξῆς ἔργα καθ' ὕλην κατατασσόμενα, Α') Κριτικά. α') ***Ἔκθεσις τοῦ συστήματος τῆς λογικῆς τοῦ ἄγγλου*** R. Whatlely ἐν ***Πανδώρας*** Θ'.470 καὶ 485. β') ***Ἀπάντησις καὶ ἐπίκρισις τῶν Μυστηρίων τῆς Κεφαλληνίας τοῦ Α. Λασκαράτου***, ἐν ***Ἐφημερίδι Εἰδήσεων*** Κερκύρας. 1857 [2] γ') ***Κριτικὴ ἔκθεσις τοῦ ὑπὸ*** Renan ***βίου τοῦ Ἰησοῦ***, ἐν ***Πανδώρᾳ***. δ') ***Ἀνάλυσις τῆς μονογραφίας Βλόσιος καὶ Διοφάνης*** τοῦ Μάρκου Ρενιέρη, ἐν περιοδ. ***Βύρωνι***. 1874. Α'. ε') ***Βιβλιοκρισία τοῦ συγγράμματος τοῦ Ι. Σκαλτσούνη, Ἐπιστήμη τοῦ Ἐμπορίου*** ἐν ***Πανδώρᾳ***. ϛ') ***Βιβλιοκρισία τῶν Στοιχείων Φιλοσοφίας τοῦ Π. Βράϊλα Ἀρμένη***. αὐτ. Β') Φιλολογικά. α') ***Νύξεις εἰς τὸ περὶ νεοελληνικῆς ζήτημα***. 1857, ἐν ***Πανδώρᾳ***. β') ***Περὶ λεκτικοῦ ὕφους***. Αὐτόθι ΙΒ'. 569. γ') ***Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν μελέτην τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν***. Αὐτόθι. 1860. 257-258. Γ') Φιλοσοφικά. α') ***Εἰσαγωγικὸς λόγος εἰς τὴν σειρὰν τῆς φιλοσοφίας κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν μαθημάτων τῆς ἐν Παλαιῷ Κεφαλληνίας Πετριτσείου Σχολῆς***. Ἐν ***Πανδώρᾳ***, 1895. β') ***Φιλοσοφία τοῦ Σωκράτους ὑπὸ*** Alf. Fouillée. Ἐν περιοδ. ***Βύρωνι*** 1896. γ') ***Σωκρατισμὸς καὶ Χριστιανισμός***. Ἐν ***Πανδώρᾳ***. 1865. Τὴν ἀξιολογωτάτην ταύτην πραγματείαν ἀνέλυσε καὶ ἐπῄνεσεν ἐν συνεδρίᾳ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικοῦ Συλλόγου ὁ σοφὸς Στ. Καραθεοδωρῆς. δ') ***Μελέται ἐπὶ τῶν Πλατωνικῶν διαλόγων***. Τοιαύτας ἐδημοσίευσε τὸ ***Συμπόσιον***, ***τὸν Φαῖδρον***, ***Φίληβον***, ***Εὐθύδημον***, ***Πρωταγόραν*** καὶ ***Γοργίαν***, ἐν τοῖς

[1] Ἴδε βιογραφίας αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Χιώτου.(Ἐν Ζακυνθίῳ Ἀνθῶνι. Β' φυλλ. Ζ'). Παπαγεωργίου Σ.(Ἐν Παρνασσῷ 1877 τεῦχος δ') ἣν βιογραφίαν ἔγραψε κατ' ἐντολὴν τοῦ συλλόγου Παρνασσοῦ εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ ὁποίου ἀνηρτήθη καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ Καρούσου καὶ Δ. Λιναρδάτου (ἐν Δοκιμίῳ. Ἱστορ. Φιλοσοφίας).

[2] Ἡ ἀπάντησις αὕτη παρέσχεν ἀφορμὴν εἰς μακρὰς καὶ μετὰ πάθους ἐπιθέσεις μέχρι προσωπικῶν ζητημάτων καὶ εἰς διάστασιν διὰ βίου μεταξὺ τῶν δύο τούτων λογίων. Ἴδε καὶ Λύχνον Λασκαράτου.

περιοδικοῖς *Πανδώρᾳ*, *Βύρωνι* καὶ *Κλειοῖ* τῆς Τεργέστης. Ὁ *Πρωταγόρας* ἀνεγνώσθη πρῶτον ἐν συνεδρίᾳ τοῦ ἐν Ἀθήναις φιλολογ. συλλόγου *Παρνασσοῦ*. Αἱ μελέται αὗται, θεωροῦνται δικαίως τὸ σπουδαιότερον τοῦ διδασκάλου ἔργον, εἶνε δὲ λεπτομερεῖς ἀναλύσεις ἐπὶ τοῦ συστήματος τοῦ μεγάλου φιλοσόφου τῆς ἀρχαιότητος, πόνημα μοναδικὸν ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ γραμματολογίᾳ. Ὁ Πλάτων, ἐγένετο ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας αὐτόχρημα ἡ λατρεία τοῦ ἀνδρός. Ἀκριβὴς ὑπὸ τούτου κατανόησις τοῦ συστήματος, σαφῶς καὶ διὰ μεθοδικῆς κατατάξεως τῆς ὕλης ἐκτιθεμένου, κατέστησαν τὸν Πλάτωνα τοῖς ἀναγνώσταις τῶν ἐν λόγῳ ἀναλύσεων οὐχὶ δυσπρόσιτον, ἐναρμονίως καὶ ἀνελλιπῶς ὡς οἷόν τε εἰκονιζόμενον διὰ τῆς ἀριστοτέχνιδος τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου γραφίδος, μεταδιδούσης ὅσα ἀσφαλῶς ἠρύσατο διὰ τῶν πολυετῶν μελετῶν ἐπί τε τῶν διαλόγων καὶ τῆς πλουσίας πλατωνικῆς βιβλιογραφίας. Περὶ τῆς φιλοσοφικῆς μορφώσεως τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς ἀξίας τῶν περὶ τὴν φιλοσοφίαν, ἔργων αὐτοῦ καὶ ὁ πολὺς Ῥαγκαβῆς εἶπεν, ὅτι εἰσὶ ταῦτα produits d' un esprit mûr et serieux [1]
Δ') α') Ἱστορικά. *Ἡ ἀρετὴ ἀναξιοπαθοῦσα*, ἤτοι ἱστορικὴ ἀφήγησις τῶν δεινοπαθημάτων τοῦ ῥιζοσπάστου Γερ. Λειβαδᾶ, 1870 ἐν Κεφαλληνίᾳ [2]. β') Συνειργάσθη εἰς τὴν ἐκπόνησιν τοῦ ἱστορικοῦ ἔργου τοῦ Ζακυνθίου Γεωργ. Βερυκίου «*Ἀπομνημονεύματα περὶ τῆς πρῴην Ἰονίου πολιτείας*». Ε') Φιλοσοφοϊστορικά, οἷον τὸ *Δοκίμιον περὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἀρχαίας παρ' Ἕλλησι φιλοσοφίας* ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ συγγράμματος τοῦ Zeller. Ἐν Ἀθήναις. 1888 [3] Ϛ') Πολιτικά. α') Τὰ *πρωτόλεια τῆς Ἀγγλοϊονίου Κυβερνήσεως*. Ἐν Κεφαλληνίᾳ, 1865, ἐν μορφῇ ἐπιστολῆς πρὸς ἀνώνυμον συγγράφοντα τὴν ἱστο-

[1] Rangabé. Hist. litter. de la Grèce moderne. 1877, τόμος Α' 216.
[2] Ἐξ ἀφορμῆς προτάσεως τοῦ Ἀλ. Κουμουνδούρου (ἴδε Πρακτικὰ Α' περιόδου βουλῆς ἐν συνεδρίᾳ 101 τῆς 8 Ἰανουαρίου 1866) περὶ τοῦ μακαρίτου Λειβαδᾶ. Ὁ Καρούσος ἀφῆκεν ἀτελὲς καὶ ἐκτενέστερον ἔργον Τὸ πολιτικὸν στάδιον τοῦ ἀγωνιστοῦ Γερ. Λειβαδᾶ, ὅπερ συμπληρώσας ἐξέδωκεν ὁ Γρατσιάτος τὸ 1877 ἐν Κεφαλληνίᾳ.
[3] Ἴδ. βιβλιογρ. ἐν Ἑστίᾳ Ἀθηνῶν ΙΖ' κατ' Αὔγουστον. Ἀναμένεται καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐκδότου κ. Δ. Λιναρδάτου ἀναδημοσίευσις τῶν Ἀναλύσεων τῶν Πλατωνικῶν διαλόγων καὶ ἄλλων ἔργων τοῦ ἀοιδίμου λογίου κατὰ τὴν σχετικὴν διάταξιν τῆς διαθήκης αὐτοῦ.

ρίαν τῆς Ἀγγλοϊονίου κυβερνήσεως· καλὴ συμβολὴ πρὸς τοῦτο. β′) ***Τὸ πρὸς τὸν Γλάστωνα ὑπόμνημα.*** γ′) ***Ἡ ἠθικότης τοῦ ἑπτανησίου λαοῦ,*** ἐν ἐφημ. ***Φιλελευθέρῳ.*** δ′) *Πολιτικὴ λογοδοσία.* Ἐν Κεφαλληνίᾳ. 1862. Τύποις *Ἠχοῦς*. Ζ′) Θεολογικά, οἷον τὸ *περὶ Χριστιανικῆς ἁγιότητος ἐν Πανδώρας* ΙΒ′. σελ. 193. Η′) Ἐκπαιδευτικά. α′) ***περὶ διοργανώσεως τῆς κοινῆς παιδείας.*** Τὴν διαπραγμάτευσιν τοῦ ζητήματος τούτου ταύτην ἀνέθετο αὐτῷ τὸ ιβ′ Κοινοβουλίου τῆς Ἑπτανήσου. β′) ***Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν τῇ Πετριτσείῳ σχολῇ κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν μαθημάτων.*** 1860. Ἐν Κεφαλληνίᾳ. 1861. Θ′) Διάφορα. α′) ***Νεκρολογία Ἰωάννου Μενάγια.*** β′) ***Ἐπιμνημόσυνος εἰς Ἀνδρέαν Μεταξᾶν.*** γ′) ***Εἰς τὸ μνημόσυνον τοῦ Καποδιστρίου.*** δ′) ***Τὸ ἑτερόδοξον τῆς Ὀρθοδόξου ἐπιθεωρήσεως.*** 1871 κτλ. Τοιαύτη καὶ τοσαύτη ὑπῆρξεν ἡ δρᾶσις τοῦ σεβαστοῦ συμπολίτου περὶ οὗ κάλλιστα ἐλέχθη, ὅτι ἂν ἔζη ὑπὸ συνθήκας ἄλλας καὶ ἐν κέντροις ἐπιστημονικῆς εὐρυτέροις ὅπου ὡς εἰκὸς θὰ εὕρισκεν ἀφθονωτέραν τροφὴν τὸ ἀκόρεστον εἰς κτήσεις παντοδαπῶν γνώσεων πνεῦμα αὐτοῦ, θὰ κατελάμβανεν ἀφεύκτως ἔτι καρποφορωτέραν καὶ εὐκλεεστέραν θέσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, παρομοιαζόμενος πρὸς ἀποπλανηθέντα πολίτην ὑπερτέρας πολιτείας ἐν μέσῳ ξένων καὶ ἀγνώστων ἢ ὡς καλλιτέχνημα στηθὲν ἐν γωνίᾳ καὶ ἐρήμῳ [1].

ΚΑΡΟΥΣΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Ἐξ Ἀργοστολίου ἐγκαταστὰς ἐν Τεργέστῃ. Ὁ ἀείμνηστος Χ. Τρικούπης εἰδὼς τὰς περὶ κτηματολογίου μελέτας καὶ τὸν ζῆλον τούτου, προσεκάλεσεν αὐτὸν ἵνα ὀργανώσῃ καὶ ῥυθμίσῃ τὰ τῆς μελετωμένης τότε τακτοποιήσεως τῶν τίτλων τῆς ἰδιωτικῆς ἀκινήτου ἰδιοκτησίας διὰ συντάξεως γενικοῦ χάρτου τῶν κτημάτων, ὅτε ὁ *Καροῦσος* συνετέλεσεν ἵνα κατέλθῃ εἰς Ἑλλάδα ἡ ἐξ Αὐστριακῶν γαιωδαιτικὴ ἐπιτροπή [2]. Τὸ 1901 συνέστησε καὶ διαγώνισμα συγγραφῆς περὶ τῶν ἐπὶ τῆς ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας ὑποθηκικῶν ὑποχρεώσεων ἐν Ἑλλάδι καθόλου καὶ περὶ τῆς ἀνισότητος τῆς ἐπιβαρύνσεως τῶν αὐτόθι ἰσχυόντων κτηματικῶν φόρων καὶ τελῶν, τὸ δὲ 1902 ὁ τότε ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης Τοπάλης ἀνέθετο αὐτῷ τὴν μελέτην τοῦ συστήματος τῶν κτηματικῶν βιβλίων παρὰ

[1] Π. Γρατσιάτου. Θεόδωρος Καροῦσος. Ἐν Κεφαλληνίᾳ σελ. 3.
[2] Ἐθνικῆς Ἀγωγῆς περιοδ. Α′.

ταῖς διαφόροις ἐπικρατείαις. Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1901 προεκήρυξε καὶ διαγώνισμα πρὸς ἐκπόνησιν συγγράμματος «ὑπὲρ εἰσαγω-» γῆς ἐν Ἑλλάδι τοῦ συστήματος τοῦ κτηματικοῦ βιβλίου καθ' ὑ-» πόδειξιν τῶν ἐντελεστέρων γερμανικῶν νομοθετημάτων, ἤτοι με-» λέτης πραγματευομένης περὶ τῆς τοιαύτης μεταρρυθμίσεως κατά » τε οὐσίαν καὶ τύπον, περὶ τοῦ τρόπου τῆς προσαρμογῆς αὐτῆς εἰς » τὴν ἰσχύουσαν παρ' ἡμῖν νομοθεσίαν καὶ περὶ συσχετίσεως αὐτῆς πρὸς νέον Ἀστικὸν κώδικα»[1]. Ἐδημοσίευσε *Μελέτην περὶ κτηματολογίου* ἐν Τεργέστῃ τὸ 1896 ἐπαινεθεῖσαν[2].

ΚΑΡΟΥΣΟΣ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ. Ἱερομόναχος γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ, (1713 - 1788) Μαθητὴς τοῦ Δαμοδοῦ, διακούσας εἶτα καὶ Δωροθέου τοῦ ἐν Σμύρνῃ. Διωρίσθη ἱεροκήρυξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, κηρύξας ἐν Κωνσταντινουπόλει, Οὐγγαρίᾳ καὶ Βιέννῃ ὅπου συνῆψε στενὴν φιλίαν καὶ μετὰ τοῦ Ζαβείρα. Ἦτο κάτοχος τῶν κλασικῶν γλωσσῶν καὶ τῆς ἰταλικῆς φιλολογίας. Ἔργα του εἶνε, *Λόγοι ψυχωφελεῖς ἤτοι ῥομφαία δίστομος κατὰ τοῦ διαβόλου*. Ἐν Βιέννῃ. 1788. Τούτους ἐκήρυξεν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ 1755 - 1756 ἐπὶ Κυρίλλου τοῦ Ε'. Προὐτίθετο νὰ ἐκδώσῃ τὴν *Θεολογίαν* τοῦ Κορεσίου, τὴν σειρὰν τοῦ *Ἰὼβ* καὶ τὴν πεντάτομον *Θεολογίαν* τοῦ Δαμοδοῦ, ἀλλ' ὁ θάνατος ἐματαίωσε ταῦτα. Εἶχε μεταφράσει καὶ συγγράμματα ξένων θεολόγων ἅτινα ἀφῆκεν ἀνέκδοτα καθὼς καὶ *τοὺς λόγους του εἰς τὴν μεγάλην Τεσσαρακοστὴν*[3].

ΚΑΡΟΥΣΟΣ ΠΑΣΧΑΛΗΣ. Υἱὸς Εὐσταθίου γεννηθεὶς ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ 1789. Σπουδάσας τὰ νομικὰ ἐν Βονωνίᾳ ἠσχολήθη ἐκεῖ τε καὶ ἐν Μεδιολάνοις εἰς τὴν ζωγραφικὴν μετὰ τόσου ἔρωτος, ὥστε ἐν διαστήματι βραχεῖ ἔγραψεν εἰκόνα ἰδίας ἐμπνεύσεως ἀξιωθεῖσαν τιμητικοῦ μεταλλίου ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τῶν ὡραίων τεχνῶν. Μαθητεύσας εἶτα πρὸς πρακτικὴν τῆς δικηγορικῆς ἄσκησιν ἐν Ἑνετίᾳ ὑπὸ

[1] Ἴδε Ἔκθεσιν τῆς ἐπὶ τοῦ διαγωνίσματος Κ. Δ. Καρούσου περὶ κτηματικοῦ βιβλίου ἐπιτροπῆς. Ἐν Ἀθήναις 1903.

[2] Ἴδ. Νέαν Ἡμέραν Τεργέστης. 1898. 3/15 Ἰουλίου.

[3] Παρὰ Σάθᾳ 500 καὶ Ζαβείρᾳ ἐν Νέᾳ Ἑλλάδι 489 - 490, ἀναφέρεται ἄνευ οἰκογενειακοῦ ἐπωνύμου. Ἴδε καὶ Pignat. Mem. II 296. Δημητρακοπούλου, Ὀρθόδ. Ἑλλάδα ἐν βίῳ Δαμοδοῦ 497. Τὴν Σειρὰν τοῦ Ἰὼβ ἐξέδωκεν εἶτα ἐν Βιέννῃ ὁ ὑποτακτικὸς αὐτοῦ Ἰωάννης (Ζαβ. Αὐτόθι 490).

τὸν ἐκεῖ νομομαθῆ Καλούτσην, κατώρθωσε νὰ τῷ ἐπιτραπῇ εἰ καὶ ξένῳ ὑπηκόῳ ἡ ἐκεῖ ἄσκησις τοῦ ἐπαγγέλματος. Τὸ 1815 περιελθούσης τῆς Ἑπτανήσου ὑπὸ τὴν ἀγγλικὴν προστασίαν καὶ συναισθανόμενος τὸ καθῆκον τοῦ νὰ φανῇ χρήσιμος παρέχων τὰ φῶτα αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς νεοσυστάτου πολιτείας, ἀνεχώρησεν εἰς Κέρκυραν προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου λόρδου Γουϊλφόρδ, ὅστις κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Δανδούλου «συνέλεγε τὰ ἄνθη ταύτης τῆς γῆς ἡμῶν ὅπου «καὶ ἂν ἐσκορπισμένα τὰ ἀπήντα ἢ εὑρισκόμενα τὰ ἐγνώριζεν» [1]. Διορισθεὶς τὸ 1825 καθηγητὴς τοῦ ἀστικοῦ καὶ τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ ἧς καὶ γραμματεὺς διετέλεσεν, ἐδίδαξε διαφόρους τοῦ Δικαίου κλάδους ἀφεὶς μνήμην εὐσυνειδήτου, σοφῆς καὶ καρποφόρου διδασκαλίας. Ἐδίδαξε κατ' ἀρχὰς μὲν ἰταλιστὶ ἐγκύψας ὅμως εἶτα εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς, μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἤρξατο τῶν εἰς ταύτην παραδόσεών του [2]. Τῆς ἁδρᾶς ἐπιστημονικῆς καταρτίσεως καὶ δικαστηρειακῆς πείρας ὅσον τῆς ἐμβριθείας, εὐθυκρισίας, γνώσεως τῶν ἠθῶν, ἐθίμων καὶ ἀναγκῶν τῆς Ἑπτανήσου, καὶ τῆς εἰς τὰς πηγὰς τοῦ Ἰονίου δικαίου καὶ κυρίως εἰς τὰ Ἑνετικὰ στατοῦτα εἰδικότητος τοῦ ἀνδρὸς ἡ Κυβέρνησις ἐν γνώσει οὖσα ὅτε ἐπρόκειτο ἡ ἐκπόνησις νομοσχεδίων πολιτικῶν, ἐμπορικῶν καὶ ποινικῶν κωδίκων, δικονομιῶν καὶ ὀργανισμῶν ἐπὶ ἁρμοστοῦ Φρ. Ἄδαμ τὸ 1828, διώρισε καὶ τὸν *Καροῦσον* μέλος τῆς ἐκ νομομαθῶν ἐπιτροπῆς [3] ἥτις καὶ ἐπεράτωσε τὴν ἐργασίαν αὐτῆς κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1829· ἵνα δὲ καταστήσῃ τὴν ἐπὶ τῶν νομοσχεδίων μελέτην καὶ συζήτησιν ἐν τῇ βουλῇ τελεσφορωτέραν διώρισεν αὐτὸν ἅτε τοσοῦτον ἀκριβῶς καὶ λεπτομερῶς τηρήσαντα τὰ πρακτικὰ τῆς ἐπιτροπῆς καὶ παρακολουθήσαντα ἁπάσας τὰς συζητήσεις καὶ ἐρεύνας αὐτῆς, εἰδικὸν τοῦ Κοινοβουλίου γραμματέα καὶ οἱονεὶ εἰσηγητὴν ἵνα

[1] Δανδούλου. Ἔπαινος ἐπικήδειος εἰς Πασχάλην Καροῦσον, ῥηθεὶς ἐξ ὑπογείου εἰς τὸ πλάγιον τῆς νεκροφόρου αὐτοῦ λάρνακος τῇ 19 Ἰανουαρίου 1837. Ἐν Κερκύρᾳ 1847.

[2] Βρετοῦ. Βιογραφία Γουϊλφόρδ, σελ. 223.

[3] Συναδέλφους εἶχε τοὺς Ἰάκωβ. Μάντζαρον Χαλκιόπουλον, Διονύσ. Φλαμπουριάρην, Ἀνδρέαν Φωκᾶν Κοσμετᾶτον. Ἄγγελ. Κόνδαρην καὶ τὸν ἄγγλον Σμίθ. Ἴδε Σκαλτσούνη Μελέται ἐπὶ τῶν ἀστικῶν νόμων τῶν Ἰονίων νήσων. Ἀθῆναι. 1866 σελ. 62.

ἐν τῇ ἐπισήμῳ αὐτοῦ ἰδιότητι, παράσχῃ τῇ βουλῇ πᾶσαν πληροφορίαν, συμβουλεύων καὶ συνιστῶν τὰ ψηφιστέα τῶν ἄρθρων, ἀλλὰ τοῦ ζητήματος τῶν κωδίκων ἀναβληθέντος μετ' ὀλίγον, ὁ ἡμέτερος συμπολίτης διωρίσθη δικαστὴς ἐν Κερκύρᾳ προαχθεὶς κατόπιν εἰς πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν ἐν Ἰθάκῃ. Ἐκεῖ ἐξύπνησεν αὖθις ὁ πρὸς τὴν καλλιτεχνίαν ἔρως· καθ' ἃ δὲ φιλάρχαιος καὶ φιλίστωρ τόσον ἠγάπησε τὴν νῆσον ταύτην, ὥστε περιελθὼν σχεδὸν ὅλην ἐρευνῶν καὶ μελετῶν τὰς ἱστορικὰς τοποθεσίας, ἐζωγράφησε πολλὰ τοπεῖα καὶ ἀρχαιολογικὰ λείψανα, ἀγόμενος νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν μείζονα εὐκρίνησιν ἀμφισβητουμένων γεωγραφικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν ζητημάτων. Μετατεθεὶς αὖθις εἰς Κέρκυραν ὡς μέλος τῶν ἀνωτέρων δικαστηρίων, ἀπέθανεν ἐκεῖ τῷ 19 Ἰανουαρίου 1847 ταφεὶς δημοσίᾳ δαπάνῃ. Οἱ πίνακες τοῦ ἀνδρὸς περιῆλθον εἰς διαφόρους, ἀφῆκε δὲ καὶ ἀνέκδοτα νομικά τινα ἔργα, ἐν οἷς καὶ παραδόσεις αὐτοῦ ἐν τῇ ἀκαδημίᾳ, ὧν τινες ἐδημοσιεύθησαν τὸ 1850 ἐν Κερκύρᾳ ὑπὸ τὸν τίτλον Introduzione allo studio legale etc. Λόγον ἐγκωμιαστικὸν ἐξεφώνησε πρὸ τοῦ νεκροῦ τοῦ *Καρούσου* ὁ διαπρεπὴς κερκυραῖος Ἀντώνιος Δάνδουλος.

ΚΑΣΙΔΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Φίλιππος ὁ ἐκ Τάραντος ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Ἀνδεγαυῶν προσεπάθησε νὰ βιάσῃ τὸν Ἰωάννην Κομνηνὸν δεσπότην Ἠπείρου[1] εἰς παραδοχὴν ἐπιδεσποτείας, ἀλλὰ τοῦτο δὲν κατωρθώθη μεθ' ὅλην τὴν συμμαχικὴν τὸ 1325 ἐνέργειαν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Φιλίππου, Ἰωάννου τοῦ ἐκ Γραυΐνης υἱοῦ τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως Καρόλου Β', ἀποτυχούσης καὶ τῆς πρὸς τοῦτο συμμετοχῆς τῶν Ἑνετῶν· ἡ μετὰ ταῦτα ὅμως κατὰ τὸ 1331 συμμαχία τοῦ Φιλίππου μετὰ τοῦ ἐκ Βρέννης Οὐαλτέρου ἐπὶ θυγατρὶ γαμβροῦ αὐτοῦ καὶ ἡ τοῦ ἀξιομάχου στρατοῦ κατὰ τοῦ Ἰωάννου προέλευσις ἠνάγκασαν τοῦτον εἰς ὑποχώρησιν. Τότε οὗτος ἵν' ἀναγνωρίσῃ ἐπισήμως τὴν ἐπὶ τοῦ δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου ἐπικυριαρχίαν τοῦ Ἀνδεγαυϊκοῦ οἴκου, ἔπεμψεν εἰς Νεάπολιν παρὰ τῷ τότε βασιλεύοντι Ῥοβέρτῳ, τὸν ἐκ Κεφαλληνίας ἱππότην *Νικόλαον Κασίδην*, ὅστις δεξιῶς διαπραγματευθεὶς τὸ ζήτημα κατώρθωσε καὶ τὴν τοῦ ἐντολέως αὐτοῦ

[1] Ὁ Ἰωάννης οὗτος κατὰ Γρηγορᾶν (ια' 3) κατέλαβε τὴν ἀρχὴν φονεύσας ἰδίᾳ χειρὶ τὸν ἀδελφόν του Νικόλαον δεσπότην Ἠπείρου ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου, ἔκτοτε δὲ ὁ τῶν Οὐρσινῶν ἀπόγονος ἐκεῖνος προσέλαβε καὶ τὴν προσεπωνυμίαν Κομνηνός.

ἀμνηστίαν, ἀλλὰ καὶ ἵππους νὰ φέρῃ εἰς Αἴγυπτον ἔτει 1332, ὧν εἶχεν ὁ δεσπότης ἀνάγκην [1].

ΚΑΤΕΛΑΝΟΣ ΠΑΝΑΓΗΣ. Υἱὸς Γεωργίου καὶ Ἀνδριάννης Πεκατόρου γεννηθεὶς ἐν Κάστρῳ τὸ 1690. Νεανίας προστατευθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀλ. Πεζάρου, ἐφοίτησεν ἐν Ἑνετίᾳ καὶ εἶτα ἐν Παταβίῳ σπουδάσας νομικά. Διὰ τὴν παιδείαν καὶ τὴν ῥητορικὴν δεινότητα τὸ 1715 κατελέχθη εἰς τὸν κατάλογον τῶν εὐγενῶν τῆς νήσου, τὸ δὲ 1742 ἐξελέχθη σύνδικος τῆς Κοινότητος καὶ εἶτα διωρίσθη εἰσαγγελεὺς ὑπηρετήσας ἐν ὅλῳ εἴκοσι καὶ ἑπτὰ ἔτη. Σύνδικος ὢν ἀνέλαβε τὴν ἐποπτείαν τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ λοιμοκαθαρτηρίου [2]. Ὅτε πρότερον διετέλει ἐλεγκτὴς τῶν δημοσίων προσόδων ἀπεκάλυψε πολλὰς παρανομίας καὶ ἀπιστίας τινῶν οἰκονομικῶν ὑπαλλήλων ἐφ' ᾧ καὶ τῷ ἐδόθη πρὸς ἀμοιβὴν τὸ τότε τιμητικὸν ἐπάγγελμα τοῦ ἀρχιγραμματέως τοῦ Ὑγειονομείου ἐπὶ μίαν δεκαετίαν· ἀλλὰ κατὰ τῶν τοιούτων πρὸς τὸν ἄνδρα ἐνδείξεων εὐαρεσκείας καὶ γενναιότητος τῆς ἀρχῆς, ἀντετάχθησαν οἱ Ἄννινοι καὶ οἱ Μεταξάδες ἐχθρικῶς πρὸς τὸν *Κατελᾶνον* διακείμενοι, διότι ἐκεῖνος εὑρὼν τινας τούτων ἐλλειμματίας, προὐκάλεσε τὴν νόμιμον αὐτῶν καταδίωξιν. Διὰ δολίων εἰσηγήσεων καὶ διὰ συνασπισμοῦ τῶν συγγενῶν ἐπετεύχθη τότε ὥστε πολλὰς νὰ ὑποστῇ ὁ *Κατελᾶνος* τὰς καταδρομάς, ὁ δὲ μετέπειτα βίος αὐτοῦ διαρρεῖ ἀπὸ δυστυχήματος εἰς δυστύχημα· τὸ 1758 μάλιστα ἐξυφάνθη κατ' αὐτοῦ καὶ φοβερὰ συκοφαντία ὅτι ἐφόνευσε τὴν σύζυγον τοῦ ἀδελφοῦ του,

[1] Ersch ünd Grüber, Encycl. 429.

[2] Τὸ λοιμοκαθαρτήριον ἀνῳκοδόμησεν τὸ 1791 ὁ Ἄγγελος Zorzi, καθ' ἃ ἡ σῳζομένη ἔτι λατινικὴ ὑπὸ Ἀγγέλου Τσουλάτη γραφεῖσα ἐπιγραφή. Ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν τούτην παρέσχε κροῦσμα λοιμικῆς, ὅτε ἀνηγέρθησαν εἰς διαφόρους παραλίας καὶ φυλακεῖα (κούλιες). Ἕνεκα τῶν ληφθέντων συντόνων τότε μέτρων τὰ κρούσματα περιωρίσθησαν καὶ τὸ δεινὸν δὲν ἐξετάθη, ἐνῷ καθ' ἃ τὸ 1763 ἡ νόσος ἐνσκήψασα εἰς Σαρλᾶτα, ἐγένετο πολλῶν θανάτων πρόξενος. Ἡ πανώλης ἐνέσκηψε τὸ 1816 καὶ εἰς Κομιτᾶτα τῆς Ἐρύσου ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔαρος μέχρις Ὀκτωβρίου διαρκέσασα, ὅτε ὁ τότε ἄγγλος διοικητὴς Ἀβραὰμ Σουμελκέτελ χιλίαρχος τοῦ τάγματος τῶν Κόρσων, εἰργάσθη συντόνως καὶ τελεσφόρως κατὰ τοῦ δεινοῦ. Ἴδε καὶ Proclamazione del. maggiore General. Smith, ὁρίζουσαν τὴν νησῖδα Δασκαλειὸ πρὸς μεταφορὰν τῶν λοιμοβλήτων ἀπὸ 12 Αὐγούστου καὶ ἑτέραν τῆς 10 Ὀκτωβρίου δι' ἧς ἤγγελε τὴν παῦσιν τῆς λοιμικῆς ἐν τῇ νήσῳ.

συνελήφθη δὲ ὁ ἀνὴρ ἐν τῇ τελετῇ τῶν ἀποβατηρίων (ingresso) τοῦ Γενικοῦ προνοητοῦ Αὐγ. Σαγρέδου, παραπεισθέντος τοῦ στρατηγοῦ τούτου ὑπὸ τοῦ συμβούλου αὐτοῦ καὶ θεολόγου Φραγγιπάνη δελεασθέντος τούτου ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἀνδρός, ὅστις πολλὰς ὑπέστη ἔκτοτε τὰς ζημίας καὶ τοὺς διωγμοὺς μέχρις οὗ μετὰ διετῆ προφυλάκισιν! ἠθῳώθη αὐτὸς καὶ οἱ συγγενεῖς του. Τὰ γεγονότα ταῦτα ἀναγράφομεν διότι ἦσαν ἐκ τῶν σκανδαλωδεστέρων καὶ βιαιοτέρων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐλέγχοντα τὴν τραχύτητα τῶν μεταξὺ οἴκων τινων διαστάσεων, τὰς ἐκδικητικὰς ῥοπὰς καὶ τὰς ἐκνόμους πράξεις ἀριστοκρατικῶν τινων οἴκων, ὅσον καὶ τῶν ἀρχῶν τὸ εὔπιστον καὶ τὸ κακόηθες ἐν τῇ διαχειρίσει καὶ ἀπονομῇ τῆς δικαιοσύνης. Ὁ ἀνὴρ ἀπέθανε τὸ 1790 ὑπέργηρως λιπὼν μνήμην περιφημοτάτου τῆς νήσου δικηγόρου καὶ ἐπαγγελματίου καί τινα ἔργα ἀνέκδοτα μὴ σωθέντα [1]. Ὁ οἶκος τῶν *Κατελάνων* μὴ σῳζόμενος σήμερον ἐν τῇ νήσῳ εἰκάζεται καταγωγῆς ἰσπανικῆς, ἦτο ἰσχυρὸς καὶ πλούσιος, εἶχε δὲ καὶ φέουδα ἐν Ἐλιῷ καὶ δύο ναοὺς ἰδιοκτήτους, τὸν ἅγιον Στέφανον καὶ τὸν παλαιότατον τοῦ ἁγίου Νικολάου Πολυπαξιμαδᾶ.

ΚΑΤΣΑΪΤΗΣ ΑΓΓΕΛΟΣ. Υἱὸς Ἀλεξάνδρου γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ. Ὅταν συνωμολογήθη ἐν Καμποφορμίῳ τῇ 17 Ὀκτωβρίου 1797 ἡ συνθήκη δι᾽ ἧς ἐν ἄρθρῳ Ε′ ὁριστικῶς ὑπετάσσοντο τῇ Γαλλίᾳ αἱ ἔν τε τῷ Ἰονίῳ πελάγει καὶ ἐν Ἠπείρῳ ἐνετικαὶ κτήσεις, μεγάλαι ἐπηκολούθησαν ἐν Ἑπτανήσῳ ἐκδηλώσεις χαρᾶς ἐπὶ τῇ πολιτικῇ ταύτῃ μεταβολῇ, ἐν Κεφαλληνίᾳ μάλιστα ἐκρίθη πρέπον πρὸς τρανωτέραν ἔκφανσιν τῶν αἰσθημάτων καὶ ἐλπίδων ἅμα τοῦ λαοῦ, ἵνα γνωσθῶσι τῇ νέᾳ κυριάρχῳ οὐ μὴν ταῦτα, ἀλλ᾽ ὑποβληθῶσι καὶ ἄλλα ζητήματα φύσεως διοικητικῆς, δι᾽ εἰδικοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου (Municipalita) εἰς Μεδιόλανα. Τοιοῦτος τότε ἐξελέγη ὁ διὰ τὴν γνωστὴν εὐφυΐαν, παιδείαν καὶ διπλωματικὴν περίνοιαν, τὴν ἁβρὰν συμπεριφορὰν καὶ τὰ φιλόγαλλα αἰσθήματα *Ἄγγελος Κατσαΐτης*, ὅστις ἀρχομένου τοῦ Νοεμβρίου ἀναχωρήσας ἐγένετο δεκτὸς μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης καὶ τιμῶν ὑπὸ τοῦ τότε ἐκεῖ εὑρισκομένου Ναπολέοντος, ὅστις ἐβεβαίωσεν αὐτὸν οὐ μόνον περὶ τῆς ὁριστικῆς τῶν νήσων ἑνώσεως μετὰ τῆς Γαλλικῆς δημοκρατίας, ἀλλὰ

[1] Ἴδ. **Pignat**, ἔνθ᾽ ἀνωτ. II 222-225.

διεκοίνωσεν αὐτῷ καὶ τὸ σχέδιον τοῦ διοικητικοῦ τῶν νήσων ὀργανισμοῦ· ὁ συμπολίτης δὲ ἐπανελθὼν εἰς τὴν νῆσον ὑπέβαλεν ἔκθεσιν περὶ τῶν τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ [1]. Μετέπειτα καταταχθεὶς εἰς τὴν προξενικὴν ὑπηρεσίαν τῆς Υ. Πύλης, διετέλεσε ταύτης καὶ γεν. πρόξενος ἐν Τεργέστῃ ὅπου καὶ ἀπέθανεν. Οἱ *Κατσαῖται* κατὰ τὰς ἐν τῷ οἴκῳ παραδόσεις κατάγονται ἐκ Τραπεζοῦντος μεταναστεύσαντος εἰς Κεφαλληνίαν τινὸς τῶν ἐκεῖ προὐχόντων μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ νυμφευθέντος ἐν τῇ νήσῳ τὴν ἐκ Κρήτης Αἰκατερίναν Καλλέργη. Τέκνα τούτου ἦσαν οἱ *Ἀντώνιος* καὶ *Λεονάρδος* ἐξ ὧν κατάγονται οἱ διάφοροι κλάδοι. Τὸ ὄνομα φαίνεται ξενόγλωσσον παραγόμενον κατὰ τοὺς ἐτυμολογοῦντας τὰ τοιαῦτα ἢ ἐκ τοῦ ῥήματος cacciare, ἀπελαύνω διότι ὡς λέγουσιν, ὁ πρῶτος καταφυγὼν εἰς Κεφαλληνίαν κατεδιώχθη ἀπὸ τῆς πατρίδος του, ἢ κατὰ παραφθορὰν τῆς λέξεως cacciatore, κυνηγός, ἀφ' οὗ καὶ τὸ οἰκογενειακὸν στέμμα φέρει πτηνὸν καὶ ἔλαφον σύμβολα κυνηγετικά. Εἰς τὴν χρυσῆν βίβλον ἐνεγράφησαν οἱ *Κατσαῖται* μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 καὶ 1604 [2] κλάδος δέ τις αὐτῶν ἐγκατασταθεὶς ἐν Κερκύρᾳ ἐνεγράφη καὶ εἰς τὴν ἐκεῖ βίβλον τὸ 1600 [3]. Δι' ἐκδουλεύσεις, ἃς ὅμως δὲν διασώζει ἡ ἱστορία, ἔλαβον ὡς τιμάριον τὸ νησύδριον *Βαρδιάννους* καὶ γαίας ἐν Πάλῃ ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου ἁγίου Γεωργίου μέχρις ἁγίου Ἰσιδώρου· τούτων ὅμως ἐστερήθησαν δι' ἄγνωστον αἰτίαν μετὰ ταῦτα, διότι ἐκτὸς τῆς νησῖδος τὸ πλεῖστον τοῦ τιμαρίου ἐκείνου κατέχεται ἀπὸ αἰώνων ὑπὸ τοῦ οἴκου Κλαδᾶ [4]. Ἡ οἰκογένεια σήμερον εἶνε πολύκλαδος ἔχει δὲ καί τινας ἰδιοκτήτους ναούς [5]. Ἀναφέρονται ἄξιοι μνείας ἀλλ' ἀχρονολογήτως ἱκανοὶ ἐκ τοῦ οἴκου τούτου ἄνδρες ἐν βιβλίῳ

[1] Ἴδε καὶ E. Lunzi. Storia della isole jonie sotto il reggimento dei republicani francesi. Venezia 1860, σελ. 78.

[2] Libro Consigli. Ἀρχειοφ. Κεφαλλ.

[3] Χιώτου. Ἔνθ' ἀνωτ. III, 956. Καὶ ἐν Ζακύνθῳ εἰσὶ Κατσαῖται.

[4] Ι. Κλαδᾶ. Ἀρχαῖα ἱστορικὰ γεγονότα οἰκογενείας Κλαδᾶ. (1366—1803). Ἐν Ἀθήναις 1872.

[5] Οἱ κλάδοι ἔχουσι τὰ ἰδιαίτερα προσεπώνυμα, Ἀμβροσιᾶτος, Μαρκαντὶς (μὴ σωζόμενος), Σμπάρας κλπ. Ναοὶ οἰκογενειακοὶ εἶνε οἱ τοῦ Ἁγίου Ἀλυπίου, Ἁγ. Ἀνδρέου, Ἁγ. Ἀθανασίου καὶ Ἁγ. Ἰωάννου ἐν Ληξουρίῳ. ὧν ὁ τελευταῖος ἦτο μικρὰ μονὴ τὸ 1719 ἱδρυθεῖσα ὑπὸ Ἀντωνίου ἱερέως Κατσαΐτου.

περὶ οὗ κατωτέρω, οἷοι οἱ *Ζαχαρίας* ἐπίσκοπος ἐν Πελοποννήσῳ [1], *Μαρῖνος*, *Πέτρος*, *Γεώργιος* λόγιοι, *Ἀλέξανδρος*, *Ζαχαρίας*, *Σπυρίδων* καὶ *Ἰωάννης* στρατιωτικοὶ καὶ εἰς διοικητικὰ ἀξιώματα ἀνελθόντες καὶ οἱ *Μαρκαντώνιος*, *Σπυρίδων*, *Γεώργιος*, *Δημήτριος*, *Κωνσταντῖνος*, *Ἄγγελος*. Πλὴν τούτων γνωστοὶ καὶ οἱ *Σοφιανὸς* (1637) *Ἰωάννης* (1723) *Σπυρίδων* (1782 καὶ 1796) σύνδικοι τῆς Κοινότητος Κεφαλληνίας καὶ οἱ *Γεώργιος* (1767) καὶ *Σπυρίδων* (1775), διοικηταὶ Ἰθάκης. Περί τινων τούτων καὶ ἄλλων γινώσκονται καὶ τὰ ἑξῆς. α΄) *Δημήτριος*. Ἱεροδιάκονος κατὰ τὰ μέσα τοῦ ιη΄ αἰῶνος. Τούτου εὗρον ἐν χειρογράφῳ ἑρμηνείαν τῶν κανόνων τῆς Πεντηκοστῆς συνεκπονηθεῖσαν μετὰ τοῦ ἱερέως Στεφάνου Κρασσᾶ. β΄) *Γεώργιος*. Ἀναφέρεται ἐν τοῖς μαθηταῖς τοῦ A. Rubbi καὶ F. Domenichi ἐν Ἑνετίᾳ ληγούσης τῆς ιη΄ ἑκατονταετηρίδος. Τρυφερώτατος λυρικὸς ποιητὴς ἰταλιστὶ γράψας καὶ ἐπαινούμενος ὑπὸ τοῦ Μαρίνου Πινιατόρου [2]. γ΄) *Μαρκαντώνιος*. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1717 σπουδάσας ἐν Ἑνετίᾳ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ δουκὸς Πιζάνη πρὸς ὃν καὶ ἀφιέρωσε τὸ κατὰ τὴν νεανικήν του ἡλικίαν ἐκδοθὲν ἔργον του Geografia in dialogo con moltissime notizie storiche e cronologiche. Venezia. 1738 pr. Lazzaroni Ἐξαίρεται ἡ μόρφωσις καὶ ἡ κρίσις τοῦ ἀνδρός [3]. Ἀνακριβῶς ἐγράφη ὅτι ἦτο Κερκυραῖος [4]. δ΄) *Πέτρος*. Περὶ τούτου γινώσκεται ὅτι τὸ 1718 ἔγραψεν ἀπάνθισμα χρονολογικὸν περὶ Κεφαλληνίας ἑλληνιστὶ ἐν στίχοις ὁμοιοκαταλήκτοις ἀνέκδοτον καὶ ἄγνωστον ἂν σῴζηται [5]. ε΄) *Σπυρίδων*. Υἱὸς Ἰωάννου ἐκ Ληξουρίου (1760 1840). Ἤσκησεν ὅλην τριακονταετίαν τὸ ἰατρικὸν ἐπάγγελμα ἐν Ὕδρᾳ καὶ Σπέτσαις [6], ἐπὶ δὲ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως λόγῳ

[1] Πρόκειται ἆρά γε περὶ τοῦ Ἱερεμίου Μαΐνης περὶ οὗ κατωτέρω ἢ περὶ ἄλλου ἀγνώστου ἐπισκόπου;

[2] Ἐν μνησθείσῃ ἀλληλογραφίᾳ τούτου.

[3] Pignat. Mem. 225 καὶ 296.

[4] Χιώτου. Ἔνθ' ἀνωτ. VII, 42.

[5] Pignat. Αὐτ. 297.

[6] Ἰατροὺς Κεφαλλῆνας ἐν τῇ δούλῃ τότε Ἑλλάδι γινώσκομεν καὶ τοὺς Στάμον Πετρίτσην καὶ Ἀλοΐσιον Τζουλάτην ἐν Πάτραις, Κωνστ. Τζουλάτην ἐν Καρπενησίῳ, Ἰωάννην Δαλλαπόρταν ἐν Λαμίᾳ φονευθέντα ὑπὸ λῃστῶν πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, Ἀναστάσιον Τσιτσέλην ἐν Ὕδρᾳ ὅπου

τῆς ὁποίας ἀπήλαυεν ὑπολήψεως ὁ ἀνήρ, πολλοὶ τῶν ἐκεῖ πλουσίων καὶ προκρίτων ἐνεπιστεύθησαν αὐτῷ εἰς παρακαταθήκην χρήματα καὶ πολύτιμα εἴδη, ἅτινα ἐκεῖνος φυλάξας ἀσφαλῶς ἐν Ληξουρίῳ παρέδωκε μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἀγῶνος τοῖς εἰς οὓς ἀνῆκον. Ἔγραψε α΄) *Βοτανικὴν ἢ Χλωρίδα τῆς Κεφαλληνίας*, β΄) *περὶ τῶν ἐν Ἀργοστολίῳ ὑδρομύλων*, γ΄) *περὶ χολέρας*, ἀλλὰ δὲν περιεσώθησαν. Διετέλεσε καὶ σύνδικος τῆς νήσου τὸ 1782 καὶ 1796 [1]. Περὶ τῆς οἰκογενείας ταύτης ὡς ἐφεξῆς διαλαμβάνει πιστοποιητικὸν ἀπὸ 30 Ἰανουαρίου 1802 τῆς Deputazione » Sindicale di Lixuri. «...é una della piu antiche famiglie » sostenendo sempre il proprio decoro e con una interotta » serie di generose lodevoli azioni e benemerenze. Quindi » i sogetti del casato medesimo furono in ogni tempo con- » tradistinti dal. ex. Seren. Rep. di Venezia comepare per » ducali ad altri documenti ad essi esibiti» [2].

καὶ φίλος στενότατος ὑπῆρξε τῶν Βούλγαρη, ἐν Ἰωαννίνοις καὶ ἐν Λειβαδίᾳ ὅπου ἐνυμφεύθη, καὶ Γεράσιμον Πολυκαλᾶν.

[1] Ἐν Ὕδρᾳ περιῆλθεν εἰς τὴν κυριότητα αὐτοῦ ἀρχαῖον ἐπὶ μεμβράνης Εὐαγγέλιον, μουσικοῖς σημείοις παρασεσημασμένον καὶ ἐπιχρύσοις κόσμοις ἐστολισμένον, πολλῆς δὲ παλαιογραφικῆς σπουδαιότητος, ἅτε τοῦ ὀγδόου ὡς λέγεται αἰῶνος, τασσόμενον μετὰ τοὺς πασιγνώστους κώδικας τοῦ Σινᾶ καὶ τοῦ Ἐφραίμ. Ἴδε Ἰωάνν. Τσέτση. Χειρόγραφα ἐν Κεφαλληνίᾳ. Ἐν Ἐφημερ. Συζητήσεων. Ἐν Ἀθήναις, 9-10 Φεβρ. 1895, καὶ ἡμετέραν πραγματείαν Ἀρχαῖα Εὐαγγέλια ἐν Κεφαλληνίᾳ. Ἐν Ἑστίᾳ, περιοδ. Ἀθηνῶν ἀρ. 569 τοῦ 1887. Τὸ 1898 ἐλθὼν ἐκ Λονδίνου εἰς Ληξούριον ὁ γνωστὸς βιβλέμπορος κ. Bernard Quaritch, προσήνεγκε πρὸς ἀγορὰν τοῦ κώδικος τούτου τῷ κατόχῳ κ. Σωκράτει Σ. Κατσαΐτη ἐμοῦ παρόντος λίρας ἀγγλικὰς 450, ἀλλ' οὗτος ἠρνήθη νὰ τὸν ἀποξενώσῃ.

[2] Τὸ ἔγγραφον εὕρηται παρ' ἐμοί. Τὰς περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Κατσαΐτῶν, τῶν τιμαρίων αὐτῶν καὶ τῶν ἀχρονολογήτως ἀναφερομένων ἀνδρῶν ἐπὶ Ἑνετοκρατίας πληροφορίας, ἠρυσάμην ἐκ βιβλίου ἰταλιστὶ γεγραμμένου σωζομένου δὲ παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ Κωνστ. Π. Κατσαΐτη ἐν Μιχαλιτσάτοις, ὅπερ ὅμως δυστυχῶς στερεῖται τῶν πρώτων καὶ τῶν τελευταίων φύλλων. Μετὰ τοὺς ἐν τῷ κειμένῳ ἀναγραφέντας παλαιοτέρους μέχρι τοῦ Ἀγγέλου, ἕπονται τὰ ἑξῆς ἐν τῷ ἀτίτλῳ βιβλίῳ . . . «ἀπὸ τῶν τελευταίων τούτων ἕλκει τὴν γέν- » νησιν ὁ πατὴρ τῆς συζύγου (ἐβιογράφει ἴσως ὁ συγγραφεὺς τινὰ νυμφευθέντα » κόρην Κατσαΐτου τινος), σοφώτατος εἰς τὴν ὀρυκτολογίαν καὶ πεφημισμένος » εἰς τὸ ἔργον τῆς δημοσίου νομισματοκοπίας ..» Ἐνταῦθα διακόπτεται ἡ σειρὰ καὶ μένει ἄγνωστος ὁ ἄξιος λόγου Κατσαΐτης ἐκεῖνος.

ΚΑΤΣΑΪΤΗΣ ΙΕΡΕΜΙΑΣ[1]. Υἱὸς Ἀντωνίου. Ἀνυψωθεὶς κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Ἕλους ἐν Πελοποννήσῳ, μετετέθη μετ' οὐ πολὺ εἰς τὴν τῆς Μαΐνης ἐπὶ ἀρχιεπισκόπου Μονεμβασίας Λαυρεντίου[2], ὁ ἀνὴρ ὅμως τῆς πολυταράχου ἐπισκοπικῆς δικαιοδοσίας προείλετο φαίνεται τὴν μοναδικὴν πολιτείαν, διότι ἀπὸ τοῦ 1596 ἀπαντῶμεν αὐτὸν ἐπίσκοπον ὄντα ἐν τῇ μονῇ *Νέᾳ Ἱερουσαλὴμ* τῶν Ὁμαλῶν τὸ δὲ 1603 ἐκλεγέντα ἡγούμενον ταύτης κατὰ τὸ ἑξῆς πρακτικόν. «αχγ' » μηνὶ Φεβρουαρίῳ κ' εἰς τὴν μάνδραν τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ, τὴν σή- » μερον ἡ κυρὰ ἡγουμένη μὲ ὅλαις ταῖς κυρὰ καλόγρηες θέλουν καὶ » κάνουν τὴν παροῦσαν γραφήν, ἐξ οἰκείας βουλῆς καὶ προαιρέσεως » καὶ γνώμης αὐτῶν καὶ δίνουν ὅλην τὴν ἐξουσίαν τοῦ γέροντός των » πρώην Μαΐνης, κύριος ὡς ἐκεῖναι εἰς κινητὰ καὶ ἀκίνητα πράγματα » τοῦ μοναστηρίου, ἀκόμη καὶ τὸ ἴδιόν τους θέλημα ὡς καθὼς εἶ- » χαν καὶ τὸν ἅγιον Γεράσιμον[3] τὸν διδάσκαλον, τὴν αὐτὴν τιμὴν » καὶ ἐξουσίαν καὶ ὑποταγὴν ἕως ζωῆς αὐτῶν ὁμοίως καὶ αὐτὸς » νὰ ἔχῃ τὴν κυρὰ ἡγουμένην εἰς τὴν τάξιν ὁποῦ τὴν εἶχεν ὁ ἅγιος » διδάσκαλος καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ εἰρημένου πρώην Μαΐνης νὰ » ἔχουν ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν αἱ καλογραῖαι ὅλαι, ἢ ἕναν χρόνον ἢ δύο » ἢ ὅσον τοὺς φανῇ, καὶ εἰ μὲν ζῇ ἡ κυρὰ ἡγουμένη ὑστερότερα, νὰ ἔχῃ » τὴν τάξιν της ἕως ποῦ ζῇ, καὶ ἀποθανόντας της νὰ εἶναι ὡς ἄνω » εἴρηται νὰ διαλέγουν νὰ κάνουν ἡγουμένην» κτλ.[4]. Τὴν μονὴν ἐποί-

[1] Ἀπαντᾷ καὶ Ἰωακεὶμ ἐν συμβολαίῳ 1597 Ὀκτωβρ. 23 Σίμωνος Μεταξᾶ καὶ ἐν ἄλλῳ Ἱερομ. Φάγγου τῆς 1 Ἰουνίου 1612. Ἴσως τὸ ὄνομα τοῦτο ἔλαβε καρεὶς μοναχός, τὸ ἄλλο δὲ προχειρισθεὶς εἰς ἐπίσκοπον.

[2] Κατὰ περγαμηνὴν σῳζομένην ἐν Ἀρχειοφυλ. Κεφαλληνίας, τῆς χρονίας ὅμως ἀποτριβείσης. Περὶ Ἕλους ἢ Ἕλου ἢ Αἴλους πρβλ. Σ. Λάμπρου Ἱστ. Μελετήματα. Ἀθήνησι 1884. σ. 104 καὶ Χρυσάνθου. Συνταγμ. ξη'. Ἡ ἐπισκοπὴ αὕτη ὑπήγετο ὑπὸ τὸν Μονεμβασίας Μητροπολίτην τὸν ιϛ' αἰῶνα, αὕτη τε δὲ καὶ ἡ τῆς Μαΐνης ἀπαντῶνται τελευτῶντος τοῦ ιϛ' ὑπαγόμεναι ὡσαύτως τῷ αὐτῷ μητροπολίτῃ. Ἴδε καὶ Σάθα. Μνημ. Ἑλλ. Ἱστορίας. 66. Κατὰ Μελέτιον. Ἐν λέξ. «Πόλις Ἕλος παρημελημένη 30 στάδια ξέμακρα τῆς Ἀκρείας» (Ὁρμόας). Περὶ δὲ Μαΐνης ἴδε Κ. Πορφυρ. Ἐκδ. Banduri, 134. Α. Πετρίδου. Ἐν Πανδ. ΚΒ' 142 καὶ Μελετίου Γεωγρ. 374 καθ' ὃν Μαΐνη εἶνε τὸ Λεῦκτρον.

[3] Ὁ ὅσιος ἐκοιμήθη ἐν Ὁμαλοῖς ἔνθα καὶ ἐτάφη τῇ 15 Αὐγούστου 1579.

[4] Ἐκ παλαιοῦ τῆς μονῆς Κώδικος, σελ. 30, ἐν Ἀρχειοφυλακ. Κεφαλληνίας. Τὸ πρακτικὸν ἐγράφη ὑπὸ τοῦ τότε συμβολαιογράφου Ἀλ. Βαλσάμου.

μανε θεαρέστως μέχρι τοῦ αχμβ' Φεβρουαρίου ιη', περὶ δὲ τῆς ἐν αὐτῇ διοικήσεως αὐτοῦ ὁ ἐπίσκοπος Κεφαλληνίας *Μακάριος ὁ Πανᾶς*(1650-1655) λέγει ἐν τῷ ὑπὸ τὴν χρονίαν ἐκείνην πρακτικῷ τῆς ἐκλογῆς τοῦ διαδεξαμένου εἰς τὴν ἡγουμενείαν τὸν *Ἰερεμίαν* Κλήμεντος τοῦ Βαλσάμου τάδε «.... ὀλίγων χρόνων παρελθόντων μετὰ τὴν ἀπο-» δημίαν τούτου τοῦ ἁγίου Γερασίμου, ἔλαβε τὴν ἐπιστασίαν ταύτης » τῆς θείας μονῆς, ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος πρώην Μαΐνης *Ἰερεμίας* » *ὁ Κατσαΐτης* καὶ διέμεινε ποιμαίνων ὁσίως καὶ θεοφιλῶς, αὐξά-» νων, ἀνεγείρων καὶ οἰκοδομῶν εἰς τὰ πνευματικὰ καὶ σωματικὰ » μετὰ πολλῆς πατρικῆς ἀγάπης καὶ πνευματικῆς διαθέσεως, χρόνους » πεντήκοντα καὶ τρεῖς, τούτου δὲ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐν γήρει μα-» κρῷ ἐλάσαντος, ζῶντος μετεκλήθη παρ' αὐτοῦ καὶ τῆς ἱερᾶς συνο-» δείας διὰ ἡγούμενος τῆς ἄνωθεν θείας μονῆς, ὁ πανοσιώτατος καὶ » λογιώτατος κύριος Κλήμης ὁ Βάλσαμος κλ.»[1]. Ἐπίσης *Ἱερόθεος ὁ Ἀββάτιος* σύγχρονος τῷ *Κατσαΐτῃ* τυγχάνων λέγει. «Ἡ μονὴ » αὕτη διοικεῖται μὲ τὸν αὐτὸν κανονισμὸν καὶ σύστημα καὶ φροντίδι » ἐπιμελεστάτῃ ὑπὸ τοῦ θεοφιλοῦς πρώην Μαΐνης ἐπισκόπου *Ἰερε-» μίου Κατσαΐτη*, γέροντος ἐναρέτου καὶ σεβαστοτάτου ἐν τῇ νήσῳ » τῆς Κεφαλληνίας, μεγάλης εἰς τὸν τόπον φήμης καὶ διδασκάλου ἐν » λόγοις καὶ ἔργοις ἐν τῷ μοναστηρίῳ τούτῳ, ὑπογραμμοῦ καὶ πα-» ραδείγματος παντὸς ἐκκλησιαστικοῦ βαθμοῦ καὶ πιστοῦ πνευμα-» τικοῦ συμβούλου παντὸς χριστιανοῦ ὀρθοδόξου»[2]. Παραδόξως ἀπαντῶμεν τὸν *Ἰερεμίαν* λεγόμενον ἐπίσκοπον Κεφαλληνίας τὸ 1550 ἐν καταλόγῳ τινὶ ἐμμέτρῳ, σῳζομένῳ ἐν τῇ οἰκίᾳ Νικολ. Πετρίτση ἐν Ληξουρίῳ,

«.... Καὶ εἰς τὰ πεντακόσια πενῆντα ὁ Μαΐνης
« Ἰ ε ρ ε μ ί α ς 'ποὖτανε χεὶρ ἐλεημοσύνης[3]

Ὁ *Κατσαΐτης* ἐδαπάνησε πρὸς ἔκδοσιν τῆς πρώτης φυλλάδος τοῦ

[1] Ἴδε Κώδικα Μονῆς. Ἐν Ἀρχειοφ. Κεφαλλ. σελ. 36.

[2] Ἔκθεσις περὶ τοῦ σεισμοῦ τῆς 30 Σεπτεμβρίου 1636.

[3] Ταῦτα εἰσὶν ἀνακριβῆ. Ὁ Ἰερεμίας δὲν εἶχεν ἔτι γεννηθῇ τότε, ἐκτὸς ἐὰν ἡ χρονία εἶνε λελανθασμένη, πρόκειται δὲ περὶ αὐτοῦ χρηματίσαντός ποτε ἴσως τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου μετὰ θάνατον ἐπισκόπου τινος τῆς νήσου. Τὸ 1550 ἐποίμαινε τὰς νήσους Κεφαλληνίαν καὶ Ζάκυνθον Ἀθανάσιος ὁ Λοβέρδος.

ἁγίου Γερασίμου [1] ἥτις ἔχει τίτλον. *Βιβλίον τοῦ ὀρθοῦ λόγου, βεβαίωσις καλούμενον, τυπωθὲν διὰ δαπάνης καὶ ἐπιμελείας τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου πρῴην Μαΐνης κυρίου Ἰερεμίου.* Ἐν Λονδώνῃ παρὰ Ἰωάννῃ τῷ Ἀβιλανδ κατὰ τὸ αχκε' ἔτος τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας. Ἐν αὐτῷ καὶ ἐπιστολὴ τοῦ *Ἰερεμίου ὡς ἐκ προσώπου τῆς περιφήμου νήσου Κεφαλληνίας* εἰς πάσας καὶ τὰς μετέπειτα ἐκδοθείσας φυλλάδας τοῦ ὁσίου περιλαμβανομένη. Ὁ *Ἰερεμίας* προσήλωσεν εἰς τὴν μονὴν πολλὰ κτήματά του ἐν Λειβαθοῖ καὶ Κατωγῇ καὶ τὴν ἐν Παλικῇ οἰκίαν αὐτοῦ ὡς καὶ τὰ ἐλαιοστάσια τῆς μητρός του ἐν Ἐλιῷ [2], ἀπέθανε δὲ ὑπέργηρως μετὰ τὸ 1652 ταφεὶς ἐν τῇ μονῇ. Ἡ εἰκὼν τοῦ παλαιοῦ τούτου ἐπισκόπου σῴζεται ἐν τῇ οἰκίᾳ Γερασίμου Στ. Κατσαΐτου ἐν Ληξουρίῳ καὶ ἐν τῷ παρὰ τῇ αὐτῇ δένδρῳ τῆς οἰκογενείας *Κατσαΐτη*.

ΚΑΤΣΑΪΤΗΣ ΠΕΤΡΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1800 υἱὸς Ἰωάννου καὶ Ἄννης Λούζη. Νομομαθής, διατελέσας καὶ δικαστὴς ἐπὶ Ἀγγλικῆς Προστασίας ἐν Λευκάδι ἀπὸ τοῦ 1834-1853, λίαν τιμώμενος ἐκεῖ διὰ τὴν τοῦ ἤθους προσήνειαν, τὴν νομολογικὴν πεῖραν, τὸ φιλοδίκαιον καὶ ἀκέραιον τοῦ χαρακτῆρος καὶ τὴν πρὸς τὰς μούσας λατρείαν. Ἠσχολήθη ἐφ' ἱκανὸν εἰς ἀρχαιολογικὰς μελέτας καὶ ἐρεύνας, ὑπὸ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ἀναστροφὴν τῶν ἐκεῖ λογίων γενόμενος εἰδικώτατος εἰς τὴν ἐπιγραφικὴν καὶ τὰ νομισματικά. Διὰ πολλῶν δαπανῶν καὶ προσπαθειῶν, κατώρθωσε ν' ἀποκτήσῃ ἐν Λευκάδι πλὴν πλουσίας νομισματικῆς συλλογῆς καὶ ἄλλα ἀρχαιολογικὰ ἀντικείμενα, οἷον ὑδρίας, πυξίδας, κάλπας, ἀμφορεῖς, δακρυδόχους, ἐνεπιγράφους πλάκας, κόρας, ἀρυβάλλους, ἔγγλυφα διάφορα, καθὼς καί τινα ἀντικείμενα φυσικῆς ἱστορίας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ παλαιὰς δυσευρέτους ἐκδόσεις συγγραφέων, κατατάξας τὸ μουσεῖόν του τοῦτο κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Sestini [3]. Εἰς τὴν συλλογὴν ταύτην περιέχονται ἑκατὸν ἑπτὰ ἑλληνικῶν καὶ δεκαεπτὰ ξένων πόλεων νομίσματα,

[1] Ἴδε Δανιὴλ Βάλσαμος.

[2] Ἴδε συμβολ. πράξεις ἱερομονάχου Νεοφύτου Βαλσάμου 1603 σελ. 37 ἐν δευτέρῳ Κώδικι τῆς μονῆς ἀποκειμένῳ ἐν τῷ Ἀρχειοφυλ. Κεφαλλ. καὶ σελ. 19 τοῦ παλαιοῦ βραβείου αὐτῆς ἐν τῷ αὐτῷ Ἀρχειοφ.

[3] Classes Generales seu moneta vetus. Firenze. 1821.

ὢν τὰ ἑλληνικὰ ἀνέρχονται εἰς χίλια [1]. Ὁ ἀνὴρ ἦτο αὐτοδίδακτος. θαυμάζει δὲ ὁ ἐρευνῶν τὰς συλλογὰς καὶ τὰ χειρόγραφα αὐτοῦ τὴν φιλοπονίαν, τὴν φιλομάθειαν καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν ἀρχαιοτήτων ζῆλον τοῦ ἀνδρός. Εὐρυτάτας ποιησάμενος μελέτας εἰς τοὺς σπουδαιοτέρους ἀρχαίους καὶ νεωτέρους συγγραφεῖς παλαιογραφίας, ἐπιγραφικῆς, ἀρχαιολογίας, νομισματολογίας καὶ μυθολογίας, ἀπήνθισεν ἐν περιλήψει τὰ χρησιμώτερα γράφων καὶ καλλιγραφικώτατα, καθ' ἃ δὲ κάλλιστος ἰχνογράφος ἀποτυπώσας νομίσματα, πρόσωπα, καὶ ἀρχαιότητας ἀκριβῶς. Γλωσσομαθὴς ὢν μετέφρασε τὰ ἑξῆς πεφημισμένα ἔργα τοῦ κλάδου, ἀνέκδοτα ταῦτα καταλιπών. α') Ἐγχειρίδιον τῆς νομισματικῆς ὑπὸ Barthelemy. β') Monuments inedits de l' antiquité τοῦ Winckelmann Rome. 1781. γ') *Τὰ πάρια μάρμαρα καὶ τὰ αἰγυπτιακὰ ἀντικείμενα* τοῦ Guignes. δ') *Τὰ Ἱερογλυφικὰ* τοῦ P. Giovani καὶ τοῦ G. Augusto Curione. ε') *Τὰ Ἐτρουσκικὰ* τοῦ M. Guarnaco, καὶ ϛ') *Τὰ ἀρχαιολογικὰ* τοῦ B. Vermiglioti καὶ πλείστας ἄλλας μικροτέρας μονογραφὰς καὶ διατριβάς, ἀποσπάσματα καὶ περιλήψεις. Περισπούδαστος εἶνε ἡ σωζομένη ἀλληλογραφία τοῦ ἀνδρὸς περὶ παντοίων ἱστορικῶν καὶ νομισματικῶν κυρίως ζητημάτων καὶ ἑπτανησιακῶν ἀντικειμένων μετὰ τῶν γνωστῶν λογίων Α. Μουστοξύδη, Ι. Οἰκονομίδου, Ὀριόλη, Χ. Φιλητᾶ, Σ. Ζαμπελίου καὶ Ι. Σταματέλου μετὰ τοῦ τελευταίου μάλιστα τούτου εἰδικῶς περὶ τῶν νομισμάτων τῆς Λευκάδος. Ὁ *Κατσαΐτης* ἀφῆκεν ἀνέκδοτον ἐκτενὲς καὶ χρησιμώτατον εὑρετήριον τῆς συλλογῆς αὐτοῦ εἰς ὃ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας, ἀκριβείας καὶ κομψότητος εἰργασμένα περιέλαβε συμβολικοὺς τύπους, εἰκόνας καὶ νομίσματα κατὰ σύστημα χρονολογικόν, ὑπὸ τὸν τίτλον «Brevi cenni archeologici numismatici, mito- » logici che uniti alle nozione geografiche - storiche ren- » dono all' illustrazione di alcune medaglie greche che nella » mia piccola collezione esistono e che sarano descriti alla » fine delle rispetive provinzie e cittá a cui esse apparten- » gono. Santa Maura. 1845», ἀλλ' ἕπονται καὶ πρόσθετοι ἑρμηνεῖαι ἐπιγραφῶν, καὶ νομισμάτων μεταγενέστερον καταλεχθέντων εἰς τὴν συλλογήν. Ἀνέκδοτα ἐπίσης ἀφῆκεν καὶ *Ὑπομνήματά τινα ἱστο-*

[1] Λεπτομερῆ περιγραφὴν ἐδημοσίευσεν ἡ Πανδώρα τοῦ 1853 ἐν φύλ. ΞΓ'.

ρικὰ περὶ Κεφαλληνίας, μετὰ νέας συλλογῆς ἐπιγραφῶν καὶ ἑρμηνειῶν τινῶν νομισμάτων [1]. Ὁ Κατσαΐτης νοσήσας ἐπανῆλθεν εἰς τὴν γενέτειραν πόλιν ἔνθα ἀπεβίωσε τὸ 1857 [2]. Ἀδελφὸς αὐτοῦ ἦτο ὁ νομομαθὴς καὶ φιλόλογος Παῦλος ἀποθανὼν ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1873. Διετέλεσεν οὗτος ἐπὶ Ἀγγλικῆς προστασίας ἐγχώριος σύμβουλος καὶ δικαστής, προαχθεὶς εἰς Ἐφέτην ἐν Πάτραις μετὰ τὴν Ἕνωσιν. Κατέλιπεν ἀνέκδοτά τινα ποιήματα καὶ ἐπιγράμματα Ἰταλιστὶ καὶ Λατινιστί. Ἦτο φίλος στενὸς τοῦ Ἀρ. Βαλαωρίτου καὶ ἐδώρησε τούτῳ δημοτικόν τι ᾆσμα ἐξ οὗ ἐμπνευσθεὶς ἐποίησεν ἐκεῖνος τὴν Κυρὰ-Φροσύνην. Τὸν Κατσαΐτην ζῶντα ἔτι ἐβιογράφησεν φίλος τις αὐτοῦ ἀνωνύμως [3].

ΚΕΦΑΛΑΣ ΔΑΥΙΔ. Υἱὸς Σίμωνος ἱερέως πιθανῶς [4]. Ἐπίσκοπος Πολυφέγγου ἐν Πελοποννήσῳ [5]. Τῆς ἐπισκοπῆς παραιτηθεὶς ἡγουμένευσεν ἀπὸ τοῦ 1615-1639 τῆς ἐν Ἀνωγῇ τῆς Πάλης παλαιᾶς γυναικείας μονῆς Κυρίας τῶν Ἀγγέλων ἔνθα καὶ ἐτάφη [6]. Κατὰ τὰς ἐν τῇ οἰκογενείᾳ Κεφαλᾶ παραδόσεις αὕτη κατάγεται ἐξ Ἠπείρου, ὁπόθεν τρεῖς ἀδελφοὶ κατέφυγον περὶ τὸ 1500 ὁ μὲν εἰς Κρήτην, ὁ δὲ εἰς Θεσσαλίαν καὶ ὁ τρίτος εἰς Κεφαλληνίαν Χριστόφορος ἢ Χριστό-

[1] Ἡ συλλογὴ καὶ τὰ χειρόγραφα εὕρηνται παρὰ τῷ ἀνεψιῷ τοῦ ἀνδρὸς κ. Πέτρῳ Π. Κατσαΐτῃ ἐν Ληξουρίῳ.

[2] Ἴδε Νεκρολογικὴν βιογραφίαν ὑπὸ Σ. Λευκαδίου. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1857, καὶ Ι. Σταματέλου «Ὁ πρὸς τὴν ἀρχαιολογίαν ἔρως ἐν Λευκάδι. Ἐν Πανδώραις Γ' 357.

[3] Ἴδε Κυρα-Φροσύνην, Βαλαωρίτου, ἐν προλεγομένοις, καὶ Βιογραφικὰς σημειώσεις Παύλου Κατσαΐτου ὑπό τινος τῶν φίλων αὐτοῦ γραφείσας. Ἐν Κερκύρᾳ. 1873.

[4] Εἶνε οὗτος ἴσως ὁ ἐν τῷ οἰκογενειακῷ δένδρῳ ἱερεὺς Δημήτριος.

[5] Τὸ Πολύφεγγον ἢ Πολύφθεγγον ἔκειτο ὅπου τὸ πάλαι αἱ Μυκῆναι καὶ εἶτα ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου (Μελετ. Γεωγρ. ΚΑ' 378). Τὸ 1591 ἐπὶ Ἱερεμίου Β', ἢ τὸ 1608 ἐπὶ Νεοφύτου Β' ἡνώθησαν εἰς μίαν ἐπισκοπὴν αὖθις αἱ καὶ πρότερον ἡνωμέναι καὶ εἶτα διαιρεθεῖσαι ἐπισκοπαὶ Πολυφθέγγου, Δαμαλᾶ καὶ Πεδιάδος, ὑπαγόμεναι τῇ Μητροπόλει Κορίνθου, (Σάθα. Βιογρ. Σχεδ. περὶ Ἱερεμίου Β' 171-172 ἀλλ' ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς λέγει τὴν ἕνωσιν τελεσθεῖσαν ἐπὶ Νεοφύτου Β' (ἐν Bibl. med aevi 555) πρβλ. καὶ Μελέτ. Γ' 404. Δοσίθεον Ἱεροσ. 1169 καὶ Γεδεών. Πατριαρχ. Πίνακες 546.

[6] Ἡ μονὴ εἶνε κατηρειπωμένη σῴζεται δὲ μόνος ὁ ναός.

δουλος Κακούρης λεγόμενος Κεφαλᾶς κατὰ τὸ οἰκογενειακὸν δένδρον[1] ἔνθα καὶ ἔλαβε λόγῳ ἐκδουλεύσεων ὡς τιμάριον, ὅλην τὴν ἐκτεταμένην περιοχὴν τοῦ Λογγοῦ νοτίως τοῦ Ληξουρίου, ἐν ᾗ καὶ μέχρι τοῦτε πολλὰ ἔχει κτήματα ἡ οἰκογένεια καὶ ἰδιόκτητον ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων παρὰ τὸ δημοτικὸν νεκροταφεῖον[2]. Εἰς τὴν Χρυσῆν βίβλον ἐγράφησαν οἱ ***Κεφαλάδες*** μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593-1604, τὸ δὲ οἰκόσημον αὐτῶν παριστᾷ ***κεφαλὴν*** ἐντὸς θυρεοῦ μετὰ σημαιῶν πέριξ καὶ ἄνω στέμμα μετὰ πέντε ἐξοχῶν. Κλάδοι τοῦ οἴκου σῳζόμενοι καὶ μή, ***Παυλᾶτος***, ***Ματιᾶτος***, ***Πατεράκης***, ***Τσαγκρῆς***, ***Σακκᾶς***, ***Θεόφιλος***, καὶ ὁ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐν Κερκύρᾳ ἐγκατασταθεὶς ἐξ οὗ καὶ ἡ ἐκεῖ συνοικία ***τοῦ Κεφαλᾶ***. Πλὴν τῶν ἰδιαιτέρως βιογραφουμένων γνωρίζομεν καὶ τοὺς ἑξῆς ἀξίους λόγου α΄) ***Δημήτριον*** υἱὸν Θεοφίλου νομικὸν καὶ πολιτικὸν τὸ δὲ 1800 ἐκλεγέντα γερουσιαστήν. Κατὰ τὰς τὸ 1799 ἔριδας μεταξὺ Ἀργοστολιωτῶν καὶ Ληξουριωτῶν ἀπεστάλη ὑπὸ τῶν τελευταίων εἰς Κέρκυραν ἵνα ὑποστηρίξῃ τὰ δίκαιά των παρὰ τῇ Γερουσίᾳ. Ἐδημοσίευσε Discorso giustificante lo sfortunato viaggio aereo di Fr. Zambecari. Venezia. 1804 β΄) ***Παναγῆν*** υἱὸν Ἀνδρέου διδάσκαλον τῆς ἰταλικῆς καὶ λατινικῆς, ποιητὴν σονέττων, ἐλεγείων καὶ δηκτικωτάτων πολιτικῶν σατυρῶν, ὧν στιχουργημάτων ἰταλιστί, λατινιστὶ καὶ ἑλληνιστὶ γεγραμμένων, σῴζεται συλλογὴ παρὰ τῷ ἐγγόνῳ αὐτοῦ κ. Παναγῇ Ν. Κεφαλᾷ ἐν Κερκύρᾳ. Αὐτὸς συνέθεσε καὶ τὴν σάτυραν ***Πολιτικαὶ καὶ ἠθικαὶ ἱεροπραξίαι***

[1] Κατὰ τὸν φίλον μου κ. Θεαγ. Κεφαλᾶν δικηγόρον, ὑπῆρχε παλαιὸν οἰκογενειακὸν δένδρον εἰς ὃ πρῶτος ἐφέρετο ὁ Λέων περὶ τὰ 1400.

[2] Τὸ νεκροταφεῖον τοῦτο ἤρξατο λειτουργοῦν ἐπὶ δημάρχου Ἀναστασίου Λιβιεράτου ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου 1900 μέχρι τότε ἐνταφιαζομένων τῶν νεκρῶν ἐν τοῖς προαυλίοις ἢ νεκροταφείοις τῶν ἐν τῇ πόλει ἐνοριακῶν ναῶν ἢ καὶ ἐντὸς αὐτῶν. Τὸ ἕτερον ἐν Ἁγίᾳ Ἄννῃ Λεπέδων ἐγκαταλελειμμένον ταφεῖον, ἠγοράσθη τὸ 1850 ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως πρὸς ταφὴν τῶν ὑπὸ τῆς χολέρας τότε θνησκόντων. Τῶν ἐν Δρεπάνῳ τοῦ Ἀργοστολίου τό τε τῶν Καθολικῶν καὶ τὸ τῶν Διαμαρτυρομένων ἤρξαντο λειτουργοῦντα τὸ 1827. Τὸ 1804 διαλυθείσης τῆς ἐν Ἀργοστολίῳ Λατινικῆς μονῆς S. Maria della Vittoria, τὸ ἐκεῖ γήπεδον ἐχρησίμευεν ὡς ταφεῖον τῆς Λατινικῆς παροικίας μέχρι τοῦ 1849 ὅτε ἐτέθη εἰς χρῆσιν τὸ νῦν τοιοῦτον ἐν Δρεπάνῳ ἐν ᾧ καὶ ναΐσκος καθολικός· τὸ ἐκεῖ δὲ τῶν Ὀρθοδόξων ἐνεκαινίσθη ἐπὶ τῆς πρώτης δημαρχίας τοῦ Παναγῆ Βινιεράτου. Ταφεῖον τῶν Ἑβραίων εἶνε τὸ βορείως τῆς ἀγγλικῆς σχολῆς γήπεδον.

καὶ τὰς ἀνωνύμως κυκλοφορησάσας ἐν Κεφαλληνίᾳ πολιτικὰς σατύρας κατὰ τοῦ Ἁρμοστοῦ Adam τὸ 1830 [1].

ΚΕΦΑΛΑΣ ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1736 ὑπὸ πατρὸς Θεοφίλου καὶ μητρὸς Μαριέττας κατὰ κόσμον Χριστόδουλος. Ἀπὸ παίδων ἐτράπη εἰς τὰ θεῖα ἀπαύστως μελετῶν τοὺς πατέρας καὶ προαλειφόμενος ἐν ἀσκήσεσιν ἀρετῶν εἰς τὸ ἱερατικὸν στάδιον παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πατρός του προορίσαντος αὐτὸν εἰς τὸ νομικὸν ἐπάγγελμα. Τὸ 1753 ἀπαντῶμεν ἤδη αὐτὸν νεαρώτατον ὄντα διάκονον. Ἐμαθήτευσεν ὑπὸ τὸν Δαμοδὸν καὶ τὸν ἐν Ληξουρίῳ ἐφημέριον τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας ἀββᾶν Κορνάλβαν. Μέχρι τοῦ 1766 μετελθὼν ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸν διδάσκαλον, ἐγκατέστη εἶτα ἐν Κερκύρᾳ ὅπου ἐφ᾽ ἱκανὰ ἔτη διετέλεσε διδάσκαλος καὶ κήρυξ τοῦ θείου λόγου διορισθεὶς τοιοῦτος τὸ 1767 ὑπὸ τῶν Συνδίκων τῆς πόλεως [2]. Συμβάντος τότε τοῦ καταστρεπτικοῦ σεισμοῦ τῆς Κεφαλληνίας, ὁ ἀνὴρ ἀλγῶν ἐπὶ τοῖς παθήμασι τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ ἔσπευσεν εἰς τὴν γενέτειραν πόλιν· ἐνταῦθα συμπάσχει μετὰ τῶν συγγενῶν καὶ συμπατριωτῶν, παραμυθεῖ καὶ ἐνθαρρύνει διὰ τοῦ κατανυκτικοῦ καὶ ἐποικοδομητικοῦ κηρύγματος καὶ συλλέγει ὑπὲρ τῶν παθόντων συνδρομάς, αὐτόθι δὲ ἐχειροτονήθη ἱερεὺς μεθ᾽ ὃ ἐπανῆλθεν εἰς Κέρκυραν ὅπου ἐφημέρευσεν ἀπὸ τοῦ 1781 - 1784 ἐν τῷ ναῷ τῆς Παναγίας τῶν Ξένων καὶ εἶτα ἐν τῷ τῆς Ἐλεούσης τοῦ Μανδουκίου ὅστις ἐδόθη

[1] Ὑπαρχεύοντος ἐν τῇ νήσῳ τοῦ Πανταζῆ Καρύδη, ἐκυκλοφόρησαν σάτυραι σκοποῦσαι ἐκδήλωσιν ἀγανακτήσεως κατὰ τῶν πιέσεων καὶ ἀναπτέρωσιν ἐλπίδων ἀνεξαρτησίας πολιτικῆς. Ἦτο τοῦτο ἡ πρώτη κατὰ τῶν ἀγγλικῶν ἀρχῶν δημοσίᾳ ἐξαγγελθεῖσα δυσμένεια, ἐπεδιώκετο δὲ διὰ τῶν στιχουργημάτων ἐκείνων, ἡ παρεμπόδισις τῶν πολιτῶν ἀπὸ τοῦ νὰ ὑπογράψωσι συγχαρητήριον προσφώνημα ἐπὶ τῇ εἰς τὸν θρόνον ἀναρρήσει του βασιλέως Γουλιέλμου, τόσην δ᾽ ἐντύπωσιν ἐνεποίησαν αἱ ἐν λόγῳ σάτυραι, ὥστε αὐτὸς ὁ ἁρμοστὴς τὰ μένεα πνέων διεξῆγε τὰς ἀνακρίσεις πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν σατυροποιῶν, πολλοὺς προφυλακίσας καὶ εἶτα ἀπολύσας καὶ τέλος ἀπηνῶς καταδιώξας τὸν νέον Κεφαλᾶν, ὅστις ἵνα μὴ τιμωρηθῶσιν οἱ ἀθῷοι προσῆλθε μόνος ὁμολογήσας ἑαυτὸν ποιητὴν τῶν σατυρῶν, ἀπαλλαγέντων οὕτω τῶν Γερασ. Λειβαδᾶ, καὶ Κοσμέττου Βαλσαμάκη. Τὰς σατύρας ἐδημοσίευσεν ὁ Χιώτης (Ἱ. Ἱστ. Ἰον. Κράτους. 27-29).

[2] Οὐχὶ ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως Κερκύρας Γεωργίου Μαντζάρου ὡς λέγει ὁ Μαζαράκης, διότι ὁ ἐπίσκοπος ἐκεῖνος ἀπέθανε πρὸ τῆς χειροτονίας τοῦ Κεφαλᾶ τῇ 3 Ὀκτωβρίου 1799. Μαζ. ἔνθ᾽ ἀνωτ. 324.

αὐτῷ εἰς κάρπωσιν ὑπὸ τῆς Ἑνετικῆς κυβερνήσεως καὶ ὃν ἀνῳκοδόμησεν. Ὁ ἀνὴρ ἀφῆκε πολὺ σεβαστὴν φήμην ἐν Κερκύρᾳ καὶ ὡς ἱερεὺς καὶ ὡς ἱεροκήρυξ καὶ ὡς διδάσκαλος, ἐπίσημα δ' ἔγγραφα πιστοποιοῦσι τὴν καρποφόρον αὐτοῦ διδασκαλίαν[1]. Τὸ 1781 παραιτησαμένου τὸν ἀρχιερατικὸν τῆς Κεφαλληνίας θρόνον Σωφρονίου τοῦ Κουτούβαλη, ἐπιτροπὴ Κεφαλλήνων μετέβη εἰς Κέρκυραν ἵνα παρακαλέσῃ καὶ πείσῃ τὸν ***Κεφαλᾶν*** ἵνα δεχθῇ ὑποψηφιότητα κατὰ τὰς μελλούσας νὰ διεξαχθῶσιν ἐκλογὰς ἀλλ'ὁ μετριόφρων καὶ φιλήρεμος ἀνὴρ μεθ' ὅλας τὰς προτροπὰς τοῦ Γενικοῦ Προνοητοῦ Cradenigo ἐπιμόνως ἠρνήσατο, μὴ θέλων ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ δυσαρεστήσῃ τοὺς συνυποψηφίους αὐτοῦ, ἐξ ἄλλου δὲ διότι πεποιθότως ἐθεώρει ἑαυτὸν ὠφελιμώτερον διὰ τῆς διδασκαλίας ἢ διὰ τῆς ἀκάρπου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅσον πολυμερίμνου καὶ ταραχώδους ἐπισκοπικῆς δικαιοδοσίας, ἀλλ' ἡ ἐπιμονὴ τῶν φίλων καὶ τῆς ἀρχῆς κατίσχυσε καὶ ὁ ***Κεφαλᾶς*** ἀπεδύθη εἰς τὸν ἀγῶνα. Σύγχρονος συγγραφεὺς καταμεμφόμενος τῶν ἐκνόμων μέσων ἅτινα διέθετεν ὁ ἐκ Λειβαθοῦς ὑποψήφιος Παρθένιος Κούπας, ἐπαινεῖ λίαν τὴν φιλόνομον καὶ ἀξιοπρεπῆ πορείαν τοῦ ***Κεφαλᾶ***, μόνα φέροντος ἐφόδια τὰ διανοητικὰ αὐτοῦ καὶ ἠθικὰ χαρίσματα[2] καὶ ἐξελέχθη μὲν τότε ὁ Γεράσιμος Κλαδᾶς, ἀλλὰ καὶ ὁ ***Χρύσανθος*** ἔτυχεν ἱκανῶν λευκῶν ψήφων[3]. Ἀποθανόντος μετ'οὐ πολὺ τοῦ Ἱεροθέου Κερκύρας οὗ ὁ ἡμέτερος συμπολίτης διετέλεσε ἱερογραμματεὺς καὶ σύμβουλος, ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις τὸ 1813 πανδήμῳ ἑπομένη ἐπιθυμίᾳ διώρισε τὸν ἡμέτερον συμπολίτην τοποτηρητὴν τοῦ θρόνου, κεκτημένος δὲ οὗτος πολλὴν διοικητικὴν πεῖραν ἀνταπεκρίθη πληρέστατα εἴς τε τοῦ κοινοῦ καὶ τοῦ κλήρου τὰς προσδοκίας. Ἀπέθανεν ὑπέργηρως ἐν τῇ ἀξίᾳ τῇ 6 Μαΐου 1818 καὶ ἐτάφη ἐν τῷ ναῷ τῆς Παναγίας τῶν ξένων ὑμνηθεὶς ἀνταξίως ὑπὸ τοῦ ἱερέως Δ. Μυλωνοπούλου[4]. Ὀγκώδης τόμος ***Προλεγόμενα εἰς τὴν λογικὴν***

[1] Filza diversorum, sotto il protopapa Alv. Capadoca ἔτει 1767 (σελ. 68) καὶ 1777 (σελ. 145). Ἐν Ἀρχειοφ. Κερκύρας, Τόμος II.

[2] Pignat. Mem. II. 13.

[3] Ὁ Κλαδᾶς ὑποψήφιος τῆς Κυβερνήσεως ἔλαβε ψήφους 271 κατὰ 42, ὁ δὲ Κεφαλᾶς 133 κατὰ 184.

[4] Ὁ λόγος μετεφράσθη καὶ Ἰταλιστί. Orazione funebre ossia descrizione della vita virtuosa di monriguor Crissanto Cefalá fu grand economo e

ἐπιστήμην, μετεγλωττίσθη καὶ ἐγράφη ἐν Κερκύρᾳ ὑπὸ τοῦ *Κεφαλᾶ* ἱεροδιακόνου ἔτι ὄντος ἔτει 1753[1] ἀναφέρονται δὲ αὐτοῦ ἔτι, *Λόγος ἐγκωμιαστικὸς εἰς τὸν Ἅγιον Σπυρίδωνα*, *Δώδεκα περίοδοι τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς*, *Πολλαὶ θρησκευτικαὶ ὁμιλίαι*, καὶ *Ἐπικήδειοι εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς Κερκύρας Κιγάλλαν καὶ Μάντζαρον*, ἀλλ' ἄγνωστον ἂν καὶ ποῦ ταῦτα σώζονται. Τὸ 1791 ἐποίησε καὶ ἐπίγραμμα ἐν ἀρχαίῳ ἰδιώματι καὶ μέτρῳ εἰς τὸν *Γεώργιον Βαρόκιον* (Zorzi Barozzi) διοικητὴν Κερκύρας [2].

ΚΙΓΑΛΛΑΣ ΙΛΑΡΙΩΝ. Ὁ γνωστὸς ἐκ Κύπρου λόγιος κληρικὸς τοῦ ιθ' αἰῶνος [3]. Μεταφέρομεν ἐνταῦθα ὁλόκληρον καὶ ὡς ἔχει τὸ ἑξῆς εἰς αὐτὸν ἀφορῶν πρακτικὸν τοῦ νοταρίου Γεωργίου Μεταξᾶ, περὶ τῆς ἐν Κεφαλληνίᾳ διδασκαλίας αὐτοῦ περὶ ἧς οὐδὲν ἀναφέρουσιν οἱ βιογράφοι αὐτοῦ [4]. « Ἐν ὀνόματι Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἔτει » ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας αωξγ', ἰνδ. α'. μηνὶ Μαΐῳ 13 ἡμέρα » παρασκευῇ. Μέλλοντας ὁ λογιώτατος κύριος Ἱλαρίων ἱεροδιδάσκα» λος καὶ ἱεροκήρυξ Κιγάλλας ὁ Κύπριος ν' ἀναδεχθῇ προθύμως καὶ » ὁλοψύχως μέγα τι ἐγχείρημα, τουτέστι νὰ θεμελιωθῇ ἐν διδασκα» λεῖον ἄμισθον εἰς τὸ ὁποῖον μὲ ἀκατάπαυστον διαδοχὴν διδασκάλων,

vicegerente della curia greca in Corfù scritta dal Reverendo Don Demetrio Milonopulo, tradotta dal Greco con alcuni fatti aggiunti non cogniti all autore. Venezia. 1819. Dalla tipografia Fracasso in 4ον, σελ. 23. Ἀνακριβῶς ὁ Σάθας ἐν Ν. Φιλ. 645 λέγει τὸν λόγον τοῦτον ἐκφωνηθέντα ὑπὸ τοῦ Χρυσ. Κεφαλᾶ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ διδασκάλου τούτου Κορνάλβα ὅστις ἀπέθανε πολλῷ πρότερον.

[1] Τοῦτο μοὶ ἐγνώρισεν ὁ ἐν Κερκύρᾳ λόγιος φίλος κ. Λ. Βροχίνης.

[2] Ἴδ. Μ. Θεοτόκη. Κρίσεις ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ Π. Λάμπρου, Νομίσματα καὶ μετάλλια τῆς Ἑπτανήσου πολιτείας, σελ. 22.

[3] Περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἴδε Procopii, De erud. Gr. ἐν Fabric. Bibl. XL. 780 Σάθαν, ἐν Ν. Φιλ. 300. Παρανίκαν, ἐν Σ/. 163. Κυριακουρένιον, ἐν Π Χρονολ. Βελοῦδον, ἐν Ἀπ. Ὀρθοδ. Βενετίᾳ. 179. Φιλ. Γεωργιάδην, ἐν Εἰδήσεσι περὶ Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. Ἐν Ἀθήναις. 1875, σελ. 95, Rodota Del rito Greco III, 209. Μελέτιον ἐν Ἐκκλ. Ἱστ. Γ, 473. Ricart. Present state of tha Creek and armenian churches. London. 1679. p. 92. Πανδώραν Ἀθηνῶν Η' σελ. 560. Περιγραφὴν μονῆς Κύκκου ἐν Κύπρῳ. Ἑνετίῃσι, 1819 καὶ Ζαβείραν ἐν Νέᾳ Ἑλλ. Ἔκδ. Κρέμου. Ἐν Ἀθήναις. σ. 347.

[4] Ἴδε παλαιὸν Κώδικα ναοῦ Παντοκράτορος ἐν Ληξουρίῳ παρὰ τῷ κ. Ν. Φορέστῃ.

» νὰ ῥιζώσῃ κάθε λογῆς ἐπιστήμην, γραμματικήν, ἐγκυκλοπαιδείαν,
» ῥητορικήν, ποιητικήν, διαλεκτικήν, φιλοσοφίαν, θεολογίαν, μαθη-
» ματικήν, κάθε λογῆς Ἑλληνικὰ καὶ Λατινικά, Ἰταλικά τε καὶ
» Ῥωμαΐϊκα μαθήματα, καθὼς διαλαμβάνει ἡ ἄνωθεν πρωτότυπος
» ὁμολογία συμφωνημένη καὶ ὑπογεγραμμένη ἀπὸ κοινὴν βουλὴν καὶ
» γνώμην τῶν ἀρχόντων ὅλων καὶ τοῦ αὐτοῦ διδασκάλου [1]· διὰ τὸ
» ὁποῖον ἡ κοινότης τοῦ Ληξουρίου ὅλη, δίδει του ἐλευθερόνει ἀπὸ τὴν
» ἰδίαν της ἐξουσίαν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Παντοκράτορος ὡς τὸν μῶλον
» μὲ τὰ οἰκήματα (;) πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ διδασκαλείου, ἔτι δὲ καὶ τὰ
» λοιπὰ προσήκοντα εἰς τὸν ἄνωθεν ναὸν καὶ μὲ ταῖς συνδρομαῖς
» ὁποῦ λόγῳ καὶ γραφῇ ὑπεσχέθησαν πρὸς αὔξησιν καὶ στερέωσιν τῆς
» οἰκοδομῆς, ἀλλ' ὁ κῦρ Ἱλαρίων διδάσκαλος, κύριος ὄντας βλέπει ὅτι
» αἱ μεγάλαι φροντίδες ὅπου ἀκολουθοῦν διὰ τὴν ἀνακαίνισιν τοῦ
» ναοῦ, θὰ τὸν ἐμποδίζωσιν ἀπὸ τὴν γυμνασίαν τῆς γραμματικῆς καὶ
» τὴν γρήγορην προκοπὴν τῶν νέων. Διὰ ταῦτα διαλέγοντας ἡ λο-
» γιότης του τὸ κυριώτερον ἔργον ὁποῦ εἶνε τῆς διδασκαλίας, καὶ
» παρακαλεῖ τὸ κοινὸν τῆς πολιτείας ταύτης ν' ἀναλάβωσιν εἰς μέρος
» ταῖς λοιπαῖς φροντίδες. Εἰς τὸ ὁποῖον ἔκρινεν ἀναγκαῖον, νὰ κατα-
» σταθοῦν εἰς ἐλάφρωσιν τοῦ κόπου του, τρεῖς σύντιχοι καὶ τρεῖς προ-
» μηθευτάδες, ἤτοι προκουρατόροι ὡς συμβοηθοὶ καὶ σύμβουλοι [2], ἐκεῖ-
» νοι δὲ νὰ ἀποδέχωνται μετὰ τὴν ἐξέτασιν καὶ δο ιμὴν τοῦ κατὰ
» καιρὸν διδασκάλου, τοὺς ἔξω τοῦ διδασκαλείου κατοικοῦντας μαθη-
» τάδες κατὰ τὰς διατάξεις ὁποῦ μέλλουσι νὰ γραφθῶσι εἰς τὸ αὐτὸ
» διδασκαλεῖον, ὅσους δηλαδὴ εἶνε εὔτακτοι, εὐπειθεῖς καὶ σπου-
» δαῖοι καὶ ν' ἀποδιώκουν ὅσους εἶνε δύστροποι, ἀπειθεῖς, ἀπρόκο-
» ποι καὶ ταραχοποιοί, ἔτι δὲ νὰ προσέχωσι καὶ ἐπιμελῶνται, νὰ
» μὴ πολλαπλασιάζουν τὸν αὐτὸν καιρὸν εἰς τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα διδά-
» σκαλον, διάφορα τάγματα μαθητῶν, πρᾶγμα ὁποῦ δυσκολεύει τὴν
» ἐπίδοσιν καὶ αὔξησιν τῶν γραμμάτων καὶ τοῦτο διὰ νὰ μὴ πέσῃ

[1] Προηγουμένων τοῦ ἐν λόγῳ πρακτικοῦ φύλλων τινῶν ἐκρυέντων δὲν περιεσώθη ἡ ὁμολογία αὕτη.

[2] Σύντιχοι εἶδος ἐφόρων ἐπὶ τῆς παιδείας ἐκ τοῦ Sindaco ὡς ἐλέγοντο ἐπὶ Ἑνετοκρατίας οἱ σύνδικοι τῆς Κοινότητος. Καὶ ἐπὶ Ἀγγλ. Προστασίας ἔτι ὁ λαὸς συντίχους ἐκάλει τοὺς ἐγχωρίους συμβούλους καὶ μάλιστα τοὺς ἀγορανόμους.

» κανένα καιρὸν βάρος τι ἢ παράπονον κατὰ τοῦ αὐτοῦ διδασκάλου.
» Τοῦτοι δὲ οἱ προμηθευτάδες νὰ προνοοῦσιν εἰς τὴν αὔξησιν καὶ τὴν
» στερέωσιν τῆς οἰκοδομῆς καὶ τὴν εὐπρέπειαν, τηροῦντες βιβλία ὅσων
» πέρνονται καὶ ὅσων δίνονται, ἀπὸ διετίαν εἰς διετίαν δὲ νὰ ἀλλάσ-
» σουν διὰ νὰ μετέχωσιν ἀπὸ τὸ βάρος καὶ ἄλλοι. Κάμνων ὁ διδά-
» σκαλος μίαν καλὴν ἀρχὴν ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
» στοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, ὀνομάζει καὶ ἐκλέγει διὰ τὴν φροντίδα
» τῶν μαθητῶν, τοὺς εὐγενεστάτους κυρίους Παῦλον Τυπάλδον καὶ
» Ἰωάννην Περλιγγῆν καὶ Μιχαὴλ Τυπάλδον καὶ παρακαλεῖ τους νὰ
» ἀποδεχθῶσι τὸ βάρος εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς ὠφέλειαν τῆς πα-
» τρίδος. καὶ διὰ προμηθευτάδες καὶ ἐπιτρόπους εἰς τὴν οἰκοδομὴν καὶ
» τὰ εἰσοδήματα τοὺς τρεῖς, καὶ ἑτέρους ἑπτὰ διὰ τὴν πρώτην διε-
» τίαν, ὁποῦ χρειάζεται κόπος πολύς, ὡς ἀρχὴ μεγάλου ἐγχει-
» ρήματος, καὶ παρακαλεῖ τους ὁμοίως, ἤτοι τοὺς εὐγενεστάτους κυ-
» ρίους Ἱερώνυμον Πολυκαλᾶν, Μαρκαντώνιον Κεφαλᾶν, Βασίλειον
» Κρασσᾶν, Ὀράτσιον Ἄννινον, Συμεὼν Κατσαΐτην, Δῆμον Ἀρδα-
» βάνην, Ληξουριώτην Τυπάλδον, Χαρίτονα Τυπάλδον, Κανάλεν
» Κλαδᾶν, Ἐμμανουὴλ Τυπάλδον καὶ Ἰωάννην Καρύδην.........
» ... οἱ ὁποῖοι ὅλοι ἀντάμα σύντιχοι καὶ προμηθευτάδες μιᾷ γνώμῃ
» καὶ προαιρέσει νὰ συνεργοῦσιν εἰς τὴν αὔξησιν καὶ στερέωσιν τοῦ
» νεοπαγοῦς τούτου διδασκαλείου, συντρέχοντες οὗτοι εἰς τὴν ἔλλειψιν
» ἐκείνων ἀλλήλως καὶ νὰ πέρνωσι καὶ τὴν γνώμην τοῦ διδασκάλου.
» ... Ἐγὼ ***Ἱλαρίων*** ὁ εὐτελὴς Κύπριος βεβαιόνω τὰ ἄνωθεν καὶ ὡς
» ἀπὸ κοινὴν βουλὴν διέταξα τὰ προγεγραμμένα καὶ ἰδιοχείρως ὑπέ-
» γραψα πρὸς ἀσφάλειαν. ***Γεώργιος Μεταξᾶς*** νοτάριος καὶ ὑπογραφεὺς
» τοῦ διδασκαλείου, ἔγραψα ὡς ἄνωθεν ». Μετὰ τὴν συμφωνίαν ταύ-
την, ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι τοῦ ναοῦ ὑπάρχει καὶ ἀπόφασις τῶν συν-
τίχων καὶ προμηθευτάδων, οἵτινες βλέποντες τὴν « ἄνωθεν διάταξιν
» τοῦ λογιωτάτου αὐθεντὸς διδασκάλου, δέχονται προθύμως τὴν
» ἐκλογήν των καὶ προσδιορίζουσι δίδακτρα ῥεάλια δέκα τὸν χρόνον διὰ
» τὴν οἰκοδομὴν τοῦ διδασκαλείου λόγῳ συνδρομῆς καὶ ἐλεημοσύνης[1],
» μὴ θέλοντος τοῦ ἱεροδιδασκάλου μισθόν» , μεθ' ἃ ἕπονται τὰ ὀνό-

[1] Εἴς τινας παραλαβὰς διδάκτρων λέγεται καὶ φροντιστήριον, πᾶσαι δὲ αἱ φοιτήσεις δὲν ἦσαν ὑποχρεωτικαὶ πέραν ἐννεαμήνου, ἤτοι ἑνὸς ἔτους σχολικοῦ.

ματα τῶν πολλῶν ἐκ Ληξουρίου, Ἀργοστολίου καὶ ἄλλων τῆς νήσου μερῶν μαθητῶν, ὧν τινες ἀνδρικῆς ἡλικίας καὶ ἱερωμένοι [1]. Ἡ ἐν λόγῳ σχολὴ ὑφίστατο ἔτι τῇ 28 Φεβρουαρίου 1664 κατά τινα σημείωσιν τοῦ διδασκάλου ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι ὅστις ἐν τῇ μνησθείσῃ ὁμολογίᾳ του ὑποσχέθη καὶ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ τότε κατηρειπιωμένου ναΐσκου [2] ὅπερ καὶ ἐξετέλεσε. Ἀμφισβητεῖται ὁ χρόνος τὴν εἰς ἐπίσκοπον Κύπρου προαγωγῆς τοῦ Κιγάλλα. Ἐκπαιδευθεὶς εἰς τὸ ἐν Ῥώμῃ Ἑλληνομουσεῖον τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, εἶνε γνωστὸν ὅτι ἐγένετο εἶτα παπολάτρης, ἐφ' ᾧ καὶ καθῃρέθη τῆς ἀξίας. Κατά τινας ἐχειροτονήθη τὸ 1660 [3] κατ' ἄλλον δὲ συγγραφέα διεδέξατο τὸν Νικηφόρον τὸ 1684 [4] κατὰ δὲ Rodota τὸ 1678 [5]. Πιθανώτατον εἶνε ὅτι ἐλθὼν εἰς Κεφαλληνίαν δὲν ἦτο ἔτι ἀρχιερεύς, οὐδὲ καθῃρημένος ὡς ἀλλοδοξῶν, διότι τοιοῦτον δὲν θὰ ἐδέχοντο ἐνταῦθα τόσον προθύμως οἱ τότε εὐσεβεῖς καὶ στερροὶ εἰς τὰ τῆς πίστεως κάτοικοι τοῦ Ληξουρίου, θὰ ἐβεβαιοῦτο δὲ τοῦτο ἄλλως κατά τινα τρόπον καὶ ἐκ τῶν σῳζομένων ἐγγράφων ὥστε τακτέα ἡ χειροτονία αὐτοῦ μετὰ τὴν ἐκ Κεφαλληνίας ἀναχώρησιν καὶ τὴν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1668 ἀπέλευσιν εἰς Λευκωσίαν τῆς Κύπρου ὅπου καὶ μετέσχε τῆς ἐκεῖ κατὰ τῶν Καλβινιστῶν συνόδου. Ὁ διδάσκαλος ἀπέθανεν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ 1682.

ΚΑΛΔΑΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Πατρὸς Σπυρίδωνος καὶ μητρὸς ἐκ τοῦ οἴκου Βαλσαμάκη γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τῷ 1762. Ἀνὴρ πολλῆς μορ-

[1] Μεταξὺ τούτων ἦτο καὶ ὁ τότε διάκονος Τιμόθεος Τυπάλδος ὁ ἔπειτα ἀρχιερεὺς Κεφαλληνίας, καὶ ὁ Ἰωάννης Λυκούδης, ὅστις ὡς ἐκ τοῦ ἔτους (1663) ἦτο ἴσως ὁ ἕτερος τῶν δύο σοφῶν Λυκουδῶν ἀδελφῶν, ὁ Ἰωαννίκιος.

[2] Ὁ παλαιότατος ναΐσκος ἀνῆκεν εἰς τοὺς Τυπάλδους Κωνσταντακάτους ἀνοικοδομηθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ Κιγάλλα, ἀνεκαινίσθη τὸ ͵αχξζ' ἐπὶ ἀρχιερέως Παϊσίου τοῦ Χοϊδᾶ ἀφιερωθεὶς τῷ Παντοκράτορι. Ὁ ἀρχιερεὺς οὗτος πολλὰ ἐμερίμνησεν περὶ τοῦ ναοῦ, δοὺς καὶ ψήφου δικαίωμα εἰς πάντα πληρόνοντα ἓν ῥεάλιον, ὅπερ ἴσχυσε καὶ μέχρις ἐσχάτων. Ὁ ναὸς κρημνισθεὶς κατὰ τοὺς σεισμοὺς τοῦ 1835 ἀνηγέρθη αὖθις ἐπὶ νέου σχεδίου, κατερειπιωθεὶς αὖθις κατὰ τοὺς σεισμοὺς τῆς 23 Ἰανουαρίου 1867 καὶ ἀνεγερθεὶς ἐκ νέου ὡς ἔχει νῦν ἐπὶ τῆς πρώτης δημαρχίας τοῦ Ἀγγέλου Τ. Ἰακωβάτου εἶνε δὲ δημοτικὸς καὶ μητροπολικός.

[3] Σάθα. Ν. Φιλ. 300. Παρανίκα, Σχεδ. 163.

[4] Φιλ. Γεωργιάδου. Ἔνθ' ἀνωτ. 95.

[5] Del. Rito Greco III, 210.

φώσεως καὶ ἀνατροφῆς λεπτοτάτης, νομομαθὴς καὶ πολιτικός. Νεώτατος ἐξελέχθη τὸ 1793 σύνδικος τῆς Κοινότητος μετὰ τῶν Νικ. Τσιμάρα καὶ Παν. Ξυδιᾶ[1]. Τότε ἴσως ὑπέβαλε πρὸς τὴν Ἑνετικὴν Κυβέρνησιν τὸ σῳζόμενον μακρὸν *ὑπόμνημα* περὶ τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ φυτειῶν ἐλαιῶν, μωρεῶν καὶ ἀμυγδαλῶν, ἀγόμενος ἐν αὐτῷ νὰ καταδείξῃ τὰ ἐκ τούτων προσδοκώμενα ἀποτελέσματα ἐν τῇ τοῦ τόπου οἰκονομίᾳ, ἡ δὲ περὶ τούτων ἔκθεσις ἀποδεικνύει τὸν πρακτικὸν νοῦν, τὰς οἰκονομολογικὰς καὶ γεωργικὰς τοῦ ἀνδρὸς γνώσεις, ὅσον καὶ τὰς ὑπὲρ τοῦ τόπου θερμὰς μερίμνας.[2] Ἀπὸ τοῦ 1799 ἀνεμίχθη περισσότερον εἰς τὴν ἐνεργὸν πολιτικήν. Καταλαβόντων τότε τῶν Ῥωσσοτούρκων τὰς νήσους, ὁ ναύαρχος Οὐτσακὼφ δι' ἐγγράφου αὐτοῦ τῆς 17 Μαΐου πρὸς τὰς τῶν νήσων ἀντιπροσωπείας (Deputazioni) διέτασσε κατὰ τὸ σχετικὸν τοῦ συντάγματος ἄρθρον τὴν ἐκλογὴν εὐϋπολήπτων καὶ μεμορφωμένων ἀνδρῶν ἵνα σταλῶσιν οὗτοι ὡς εἰδικοὶ ἀπεσταλμένοι εἰς τὰς αὐλὰς τῆς Πετρουπόλεως καὶ Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ τῆς Κεφαλληνίας ἀντιπροσωπεία συγκειμένη τότε ὑπὸ τῶν Ἀναστ. Μεταξᾶ, Μαριν. Βαλσαμάκη, Ἰωάννου Κρασσᾶ, Εὐσταθίου Μεταξᾶ καὶ Νικολ. Καρούσου, διὰ τὸ κατεπεῖγον τοῦ ζητήματος μὴ ἔχουσα τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον πρὸς σύγκλησιν τοῦ Συμβουλίου, προσεκάλεσε παρ' αὐτῇ συμπολίτας τινας

[1] Κατὰ τὸν τότε διοικητικὸν ὀργανισμόν, ἡ θέσις τῶν Συνδίκων ἦτο σπουδαιοτάτη, ἐξελέγοντο δὲ ὑπὸ τοῦ Μείζονος Συμβουλίου καὶ ἦσαν ἀντιπρόσωποι τῆς Κοινότητος καὶ προστάται ταύτης ἀπέναντι τῶν ἀνωτέρων ἀρχῶν κατὰ τῶν καταχρήσεων τῶν ἐπιτοπίων ἐξουσιῶν. Εἶχον τὴν οἰκονομικὴν τοῦ νομοῦ διαχείρισιν, δικαίωμα συγκλήσεως τοῦ συμβουλίου, ἐξετέλουν καθήκοντα ἀγορανόμων κλ. Ἐξελέγοντο τρεῖς λογοδοτοῦντες μετὰ τὴν λῆξιν τῆς περιόδου. Ἡ δικαιοδοσία αὐτῶν ὡμοίαζεν ἐν πολλοῖς πρὸς τὴν τῶν νῦν δημάρχων.

[2] Τὸ κατάλληλον τοῦ ἐδάφους πλείστων τῆς νήσου μερῶν πρὸς ἐλαιοπαραγωγὴν εἰδὼς καὶ ὁ γενικὸς προνοητὴς Αὔγουστος Σαγρέδος ἐκ τῶν περινουστάτων πολιτικῶν τότε, λίαν ἐμερίμνησε καὶ περὶ τῆς ἐν τῇ νήσῳ ἐλαιοφυτείας φαίνεται ὅμως ὅτι τὰ μέτρα τοῦ ἀνδρὸς δὲν ἐτελεσφόρησαν. Τὸ ζήτημα περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο καὶ ἡ ἀγροτικὴ ἀκαδημία (πρβλ. βιογρ. Ἀγγ. Τσουλάτη). Ἀλλὰ καὶ προγενέστεροι προνοηταὶ ἐμερίμνησαν σπουδαίως περὶ τῆς ἐν τῇ νήσῳ ἐλαιοφυτείας εἰ καὶ αἱ προσπάθειαι τούτων δὲν ἦσαν τόσον ἀποτελεσματικαὶ ὡς ἐν Κερκύρᾳ. Τοιοῦτοι προνοηταὶ μνημονεύονται Fr. Bragadin (1618-1619), N. Erizzo (1631-1632) καὶ ὁ γεν. προνοητὴς Fr. Grimani τὸ 1760. πρβλ. Parsch. Γεωγρ. Κεφαλλ. μεταφρ. Λ. Παπανδρέου. Ἀθήνῃσι. 244, ἐπ.

σημαίνοντας καὶ μετὰ τούτων συσκεψαμένη προέβη τῇ 27 **Μαΐου** 1769 εἰς τὴν ἐκλογὴν ὡς εἰδικῶν ἀπεσταλμένων, τῶν Δρ. ***Γερασίμου Κλαδᾶ***, Κωνσταντίνου Τυπάλδου καὶ Φραγγίσκου Ἰνκιόστρου, τῶν δύο τελευταίων ἀντικατασταθέντων τῇ 6 Ἰουνίου ὑπὸ τῶν Εὐφημίου Λοβέρδου καὶ Ἀλοϊσίου Ἰνκιόστρου, τὴν ἐκλογὴν δ' ἐγκρίνασα ἡ Γερουσία ἀπέστειλε τῇ 14 Ἰουνίου πρὸς τοὺς ἐκλεγέντας ἔγγραφον ἐν ᾧ ἐξαίρουσα τὰ φῶτα, τὴν πεῖραν, τὸν ζῆλον, τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὰς λοιπὰς ἀτομικὰς ἀρετὰς ἐκείνων, διατυποῖ καὶ κανονίζει τὰ τῆς σπουδαίας ἐντολῆς καὶ ἐκφράζει ἀπὸ προτέρων πεποίθησιν καὶ ἐμπιστοσύνην εἰς τὰς ἐνεργείας αὐτῶν προσδοκῶσα καλὰ καὶ τ'ἀποτελέσματα[1]. Κύριος σκοπὸς τῶν εἰδικῶν πρεσβεύσεων ἐκείνων ἦτο νὰ ζητηθῇ παρὰ τῶν ῥηθεισῶν αὐλῶν, ἡ κύρωσις τοῦ προσωρινοῦ τῶν Ἰονίων νήσων πολιτεύματος, τοῦ συνταχθέντος ὑπὸ τοῦ Α. Ὀρίου ἐνετοῦ ἐν Λευκάδι ἐγκατεστημένου καὶ τοῦ Ἰωαν. Καποδιστρίου. Ὁ ***Κλαδᾶς*** ἀφίκετο μετὰ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1799 καὶ ὑπέβαλε τῷ Ῥεΐζ ἐφένδη ὑπόμνημα, ἀλλ' ἡ Πύλη δὲν ἔτρεφεν εἰλικρινεῖς ὑπὲρ τῶν νήσων σκοπούς, ἐφ ᾧ οἱ πρέσβεις ἐπέδωκαν πρὸς τοὺς ἐκεῖ πρεσβευτὰς τῶν μεγάλων δυνάμεων ἔκθεσιν, ἥτις ὅμως διὰ τὸ ἀνώμαλον τῶν τότε πραγμάτων καὶ τῶν μεταξὺ τῶν κρατῶν ἐκκρεμῶν ζητημάτων δὲν ἐλήφθη ὑπ' ὄψει. Ἡ Πύλη κατόπιν ᾐτήσατο περιορισμὸν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πρεσβευτῶν εἰς δύο, ἀπεφασίσθη δ' ἕνεκα τούτου νὰ μείνωσιν ὡς τοιοῦτοι ἐν Κωνσταντινουπόλει μέν, οἱ Θ. Συγοῦρος καὶ Α. Μ. Καποδίστριας εἰς Πετρούπολιν δὲ νὰ σταλῶσιν οἱ Α. Ὄριος καὶ ***Γ. Κλαδᾶς*** ὑπερισχύσαντος τούτου τοῦ ὑπὸ τῆς Γερουσίας διορισθέντος Εὐφ. Λοβέρδου, διὰ τῆς προστασίας ἣν παρέσχεν ἐκείνῳ ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ῥωσσίας Β. Τομάρας. Μετὰ ταξείδιον περιπετειῶδες οἱ πρέσβεις ἀφίκοντο διὰ Βασσαραβίας εἰς τὴν Πετρούπολιν. Ἐκεῖ ὁ ***Κλαδᾶς*** πολλὰς ἔσχε συνεντεύξεις μετὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν Ῥασταψὶν περὶ τῶν Ἑπτανησιακῶν ζητημάτων, δια-

[1] Ἀφίετο τοῖς ἀντιπροσώποις δικαίωμα μεταβολῆς τοῦ τόπου τῆς μεταβάσεως, ἂν δὲν ἐθεωρεῖτο ὑπ' αὐτῶν κατάλληλος ὁ ὑπὸ τῆς Γερουσίας ὁρισθείς· ἐξελέγησαν δὲ ἐκ τῶν νήσων τότε οἱ α') Α. Ὄριος, Ε. Λοβέρδος, Ἀντ. Λευκόκοιλος, Παῦλος Κλάδης, Θεόδ. Συγοῦρος διὰ τὴν Πετρούπολιν β') Ἀντ. Μαρ. Καποδίστριας, Γερ. Κλαδᾶς, Νικ. Συγοῦρος, Νικ. Μερκούρης, Νικ. Στάης, Ῥόκ. Δεζώρζης καὶ Ἠλ. Βλασόπουλος διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν.

τρανώσας ἱκανὴν τὴν διπλωματικὴν ἐμπειρίαν καὶ τὴν πολιτικὴν σύνεσιν, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ αἱ αὐλαὶ Ῥωσσίας καὶ Πύλης συνωμολόγησαν συνθήκην τῇ 15 Μαρτίου 1800 περὶ τῆς ὁριστικῆς τῶν νήσων ἀποκαταστάσεως, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐλήφθη μᾶλλον ὑπ' ὄψει τὸ συμφέρον τῆς Πύλης τὸ δὲ κράτος ἀνεγνωρίζετο ἡμιανεξάρτητον παρὰ τὰς δοθείσας ἐπισήμους ὑπὸ τῶν συμμάχων ὑποσχέσεις ὅτε ἐξώσθησαν οἱ γάλλοι καὶ τὰς περὶ πολιτικῶν ἐλευθεριῶν αἰτήσεις τῶν πρέσβεων, ἀλλοία δ' ἐπίσης ἐδίδετο λύσις καὶ περὶ τῶν ἐν Ἠπείρῳ πρώην Ἑνετικῶν κτήσεων. Ὁ *Κλαδᾶς* καὶ ὁ Ὅριος σφοδρῶς τότε διεμαρτυρήθησαν διὰ τὴν τῶν συμπεφωνημένων παράβασιν, καθὼς ἀντέστησαν καὶ κατὰ τοῦ σχεδίου τοῦ νέου Συντάγματος τῶν νήσων τοῦ κληθέντος Βυζαντινοῦ ὅπερ μετὰ τὴν συνθήκην ὑπέβαλον οἱ ἐν Κωνσταντινοπόλει πρέσβεις· καὶ ἔπραξαν οἱ ἡμέτεροι ὀρθῶς, διότι σχέδιον στηριζόμενον ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἑνετικοῦ καθεστῶτος καὶ τῶν ἀριστοκρατορικῶν ἰδεῶν καὶ ἀπόψεων, δὲν ἠδύνατο νὰ φέρῃ ἐφαρμοζόμενον αἴσια ἀποτελέσματα εἰς τὰς νήσους τραπομένας εἰς νέας ἰδέας καὶ ποθούσας ῥιζικωτέραν καὶ ἐπὶ τὸ φιλελευθερώτερον μεταβολὴν τῶν θεσμῶν αὐτῶν. Οἱ πρέσβεις ἐκεῖνοι φαίνονται καὶ πολιτικοὶ ὀξυδερκεῖς καὶ πατριῶται ἁγνοί. Ὑπόμνημα τῆς 30 Ἰουνίου 1800 τοῦ *Κλαδᾶ* πρὸς τὸν ἀρχικαγγελάριον τῆς Ῥωσσίας κόμητα De Panin καὶ πολλαὶ ἐκθέσεις καὶ κρίσεις ἐπὶ τῶν διαφόρων ἄρθρων τοῦ σχεδίου τοῦ συντάγματος ἐκείνου περισωθεῖσαι, ἐλέγχουσι βαθεῖαν τῶν ζητημάτων γνῶσιν, διορατικότητα πνεύματος καὶ φιλοπάτριδα ἐργασίαν· δυστυχῶς ὅμως αἱ προσπάθειαι τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων δὲν ἐστέφθησαν δι' ἐπιτυχίας, διότι ἡ Πύλη καὶ ἡ Ῥωσσία ἐνέκριναν τὸ σχέδιον ἐκεῖνο τοῦ Συντάγματος, τῆς δευτέρας ἐπιδιωκούσης τὴν συμμαχίαν μετὰ τῆς πρώτης. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης πολλοῖς χαρίσμασιν ἐμφύτοις καὶ ἐπικτήτοις κεκοσμημένος, συνεδέθη φιλίᾳ καὶ μετ' ἐξόχων προσωπικοτήτων τῆς ῥωσσικῆς αὐλῆς καὶ τῆς ὑψηλῆς ἀριστοκρατίας, τιμώμενος πρεπόντως ὑπὸ τούτων ἐξαιρετικῶς δὲ ὑπὸ τῆς αὐτοκρατείρας. Ὁ αὐτοκράτωρ Παῦλος ἀπένειμε τῷ *Κλαδᾷ* συσταθέντι ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ ἰλάρχου, διορίσας αὐτὸν καὶ ἐπίτιμον σύμβουλον τῆς Αὐτοκρατορίας, κοσμήσας δὲ τὰ στήθη αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦ παρασήμου τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἱπποτῶν καὶ συστήσας αὐτὸν τῇ Ἰονίῳ Γερουσίᾳ, ἐκδηλῶν ἅμα καὶ τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ εὐαρέσκειαν

ὅτι ἄσμενος θὰ ἔβλεπεν ἐκεῖνον διοριζόμενον αὖθις ἐν τῇ αὐλῇ αὐτοῦ ὡς τακτικὸν τοῦ Ἰονίου Κράτους πρεσβευτὴν καὶ πολλὰ ἄλλα δείγματα οἰκειότητος, ἐμπιστοσύνης καὶ εὐνοίας διατρανωσάσης τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας πρός τὸν ἡμέτερον συμπολίτην[1]. Ἐπὶ Ἑπτανήσου πολιτείας βουλευτὴς Κεφαλληνίας διατελῶν, εἰς δεινὴν περιῆλθεν ἔριδα πρὸς τὸν τότε ἐν Ἑπτανήσῳ ἐπίτροπον τῆς Ῥωσσίας κόμητα Μοτσενῖγον. Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 14 Μαρτίου 1804, ἐκείνου ἀποστείλαντος διὰ τῆς Γερουσίας εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχέδιον περὶ συγκροτήσεως σώματος στρατιωτικοῦ ἐξ Ἰονίων, ὁ *Κλαδᾶς* ἀντέκρουσε τὸ ζήτημα εἰπὼν ὅτι καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ τόπου ἀντίκειται καὶ ὁ ὀργανισμὸς εἶνε ἀκατάλληλος διὰ τὰς περιστάσεις, τοῦτο δὲ καὶ ἡ εὐπιστία τοῦ ἐπιτρόπου πρὸς ὅντινες διέβαλον τὸν *Κλαδᾶν* ὡς ταραξίαν καὶ συνωμότην, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ συκοφάντην τῶν ἐν τοῖς πράγμασι καὶ ῥᾳδιουργοῦντα κατὰ τῶν ἐν Πετρουπόλει ἀντιπροσώπων, προσδὲ ἡ ἐχθρική πως στάσις τοῦ Μοτσενίγου πρὸς τὸν ἡμέτερον συμπολίτην ἐν τῷ ζητήματι τῆς ὑπὸ τούτου αἰτήσεως περὶ ἀποζημιώσεως χρηματικῆς δι' ἃς ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ ταραχῶν ὑπέστη ζημίας, ἐδείνωσαν τόσον τὰς μεταξὺ τῶν δύο ἀνδρῶν σχέσεις, ὥστε ὁ Μοτσενῖγος διέταξε τὴν φυλάκισιν τοῦ *Κλαδᾶ* εἰς τὸ φρουραρχεῖον καὶ εἶτα ἐν τῇ φρεγάτᾳ «Ναζαρέτ». Μακρὰ τότε ὑπέβαλεν ὁ *Κλαδᾶς* ὑπομνήματα κατὰ τοῦ παρανόμου διαβήματος τοῦ ἐπιτρόπου πρὸς τὸ ἀνακτοβούλιον, σῴζεται δὲ καὶ ἄλλη τις ἰδιαιτέρα μακρὰ περὶ τούτου ἔκθεσις αὐτοῦ πρὸς τὸν βαρῶνον Budberg Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς 26 Ὀκτωβρίου 1806 εἰς ἀπάντησιν τῆς ὑπὸ χρονίαν

[1] Ὁ Κλαδᾶς ᾐτήσατο δι' ἀναφορᾶς του ὅπως ἡ μόνη του θυγάτηρ Ἄννα εἰσαχθῇ εἰς τὸ Ἰνστιτοῦτον τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης ἵνα ἐκπαιδευθῇ. Ἡ αἴτησις οὐ μόνον ἐγένετο δεκτὴ ἀλλὰ καὶ ἡ αὐτοκράτειρα δι' ἐγγράφου της τὸ 1802 ἀνεδέχθη τὴν ἰδίᾳ δαπάνῃ ἀνατροφὴν τῆς νεάνιδος ἡ τιμητικὴ ὅμως δι' αὐτὸν ἀπόφασις τῆς αὐλῆς δὲν ἐξετελέσθη, διότι ἡ μήτηρ τῆς Ἄννης Ῥεγγίνα δὲν ἔστεργε νὰ στερηθῇ τῆς μόνης κόρης της ἐν ἡλικίᾳ τρυφερᾷ, εἰ καὶ ἦτο βέβαιον ὅτι τὸ μέλλον τῆς νέας ἦτο ἀσφαλὲς καὶ ἡ πρόσληψις αὐτῆς ὡς δεσποινίδος ἐπὶ τῶν τιμῶν τῆς αὐτοκρατείρας ἦτο ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας. Πρὸς τούτοις τοσαύτη ἦτο ἡ μετὰ τῆς αὐλῆς οἰκειότης τοῦ Κλαδᾶ, ὥστε ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἔστελλε πρὸς τὴν αὐτοκράτειραν, διάφορα τῆς νήσου προϊόντα, ὡς ῥοσόλια, μοσχᾶτον, ἰαματικὰς βοτάνας καὶ κόμμι ἐλαιῶν.

5 Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους ἀποφάσεως τούτου, προσδὲ καὶ ἀναφορά τις ἀπὸ 31 Ὀκτωβρίου πρὸς τὴν αὐτοκράτειραν, εἰς ἃ ἔγγραφα ὁ **Κλαδᾶς** μετὰ σθένους καὶ ἀξιοπρεπείας ἀντεπεξέρχεται κατὰ τῶν παρανόμων κατ' αὐτοῦ μέτρων καὶ κατὰ τῆς διοικήσεως τοῦ Μοτσενίγου, ὁ αὐτοκράτωρ ὅμως κάλλιστα εἰδὼς τὴν πρὸς τὴν ῥωσσικὴν αὐλὴν ἀφοσίωσιν τοῦ ἀνδρός, τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, ἀναγνωρίσας δ' ἐξ ἑτέρου τὸ ἔκνομον καὶ ἄτοπον τῆς ἐφ' ἱκανὸν μάλιστα φυλακίσεως τοῦ *Κλαδᾶ*, ἀπέδωκε προθύμως τὸ δίκαιον τῷ προσβληθέντι συμπολίτῃ ἡμῶν διατάξας ἅμα ν' ἀπονεμηθῶσι τούτῳ καὶ τιμαὶ στρατιωτικαὶ νὰ αἰτηθῇ δὲ δημοσίᾳ συγγνώμη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Μοτσενίγου, οὕτω δὲ πληρέστατα ἱκανοποιηθεὶς ὁ *Κλαδᾶς* καὶ μὴ ἀνακόψας τὰς περὶ τῆς τύχης τῶν Ἰονίων περαιτέρω αὐτοῦ μερίμνας, ἐπεχείρισε νέα ταξείδια εἰς Ἑσπερίαν. Τὸ 1808 ἐν Βιέννῃ συνάψας φιλίαν μετὰ τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Ἀγγλίας Sir R. Adair[1] καὶ ἐν γνώσει ὢν τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ ἀνωμάλου πολιτικῆς καταστάσεως καὶ τῆς κατὰ τῶν Γάλλων ἐπιτεινομένης ἀντιπαθείας, ἔσχεν ἐν τῷ νῷ τὴν ἀνασύστασιν τῆς Ἰονίου πολιτείας ἀλλ' ὑπὸ ἀγγλικὴν προστασίαν. Τὰς σκέψεις του ἀνεκοίνωσε τῷ διπλωμάτῃ ἐκείνῳ ὅστις αἰτήσας ταύτας ἐν ὑπομνήματι, ἔστειλεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον ὁπόθεν ταχεῖα ἐστάλη ἀπάντησις διὰ τὰ περαιτέρω, συστατικὰ δὲ γράμματα συναπεστάλησαν καὶ πρὸς τὸν ἐν τῇ Μεσογείῳ στόλαρχον λόρδον Collinwood. Ὁ *Κλαδᾶς* τότε ἔπεμψεν εἰς Μελίτην τὸν ἡμέτερον συμπολίτην Ἰωάννην Μηλιαρέσην μετ' εἰδικῆς ἐντολῆς, τοῦ νὰ συννενοηθῇ μετὰ τῶν ἐκεῖ ἀρχῶν ἐν ἐκτάσει καὶ εἶτα μεταβῇ εἰς Ἑπτάνησον πρὸς προπαρασκευὴν τῶν πνευμάτων διὰ τὴν μελετωμένην πολιτικὴν μεταβολήν. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης χάριν τοῦ ἀσφαλεστέρου ἀποτελέσματος ἐδόξαζεν ὅτι ἔδει νὰ ὑποκινηθῇ ἐπανάστασις κατὰ τῶν Γάλλων ἐν ταῖς νήσοις, ὅτε θὰ ἐστρέφοντο οἱ Ἰόνιοι πρὸς τοὺς ἄγγλους ἐπιδιώκοντας τότε κατακτήσεις ἐν τῇ Μεσογείῳ καὶ προθύμως βεβαίως ἀναλαμβάνοντας τὴν εἰρήνευσιν τοῦ τόπου ἀφοῦ προσεκαλοῦντο ὑπὸ τῶν πολιτῶν τῶν ὁποίων μέγα μέρος ἑνούμενον μετὰ τῶν προστρεχόντων ἄγγλων θὰ κατώρθου οὐ μόνον τὴν τῶν

[1] Διαπρεπὴς ἄγγλος πολιτικὸς διακριθεὶς λίαν κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα καὶ δημοσιεύσας ἐν Βιέννῃ τὸ 1806 ὑπὸ τὸν τίτλον Historical memory of a mission to the court of Vienna iu 1806. Ἴδε Revue des deux mondes 1847. I. Janvier 1 livr.

Γάλλων ἀπέλασιν, ἀλλὰ θὰ προὐλαμβάνετο νέα ὑπὸ τούτων κατάληψις, ἐπανάστασις δὲ τοιαύτη θὰ ἐνέπνεε σύναμα ζωηρὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας πόθον καὶ τοῖς ὑπὸ τὴν Τουρκίαν δούλοις Ἕλλησι[1]· οἱ ἄγγλοι ὅμως ἔκριναν τὴν ταχεῖαν καὶ ἄμεσον κατάληψιν ἀξιοπρεπεστέραν καὶ ἀποτελεσματικωτέραν. Ὁ *Κλαδᾶς* εἶχε τότε ἐν Μελίτῃ μετ' αὐτοῦ καὶ ἱκανοὺς Κεφαλλῆνας μισθοδοτουμένους ὑπ' αὐτοῦ, ὅπως χρησιμοποιήσῃ τούτους εἰς πραγματοποίησιν τοῦ σχεδίου μετὰ τοῦ στολάρχου δὲ καὶ τοῦ διοικητοῦ τῆς Μελίτης Ball διεπραγματεύετο ἐπὶ πολὺ μεταβὰς ἐκεῖ τὰ καθέκαστα. Ἐπανελθὼν εἰς Κεφαλληνίαν καὶ προφυλασσόμενος ἵνα μὴ καταστῇ τοῖς Γάλλοις ὕποπτος, ὑπέθαλπεν ἐπιτηδείως τὴν κατὰ τῶν Γάλλων δυσμένειαν καὶ τὸ ὑπὲρ τῆς ἀγγλίας φρόνημα, ἔχων δὲ παρ' αὐτῷ καὶ ἐμπιστευτικὰ ἔγγραφα τοῦ ἀγγλικοῦ Ὑπουργείου, ἀνεχώρησε τῆς νήσου, ὅπως κατορθώσῃ νὰ ἐγχειρίσῃ ταῦτα ἀσφαλῶς εἴς τι πλοῖον ἐκ τῶν παρὰ τὴν Κέρκυραν τότε πλεόντων, προκαλῶν οὕτω καὶ τὴν σύλληψιν αὐτοῦ ὡς αἰχμαλώτου, ἀλλ' ὁ πλοίαρχος ἀρνηθεὶς νὰ θεωρήσῃ τοῦτον ὡς τοιοῦτον ἔλαβε μόνον τὰ ἔγγραφα, ἀφεὶς ἐλεύθερον αὐτὸν ἵνα μεταβῇ εἰς Κέρκυραν ὅπου ὅμως οὗτος καταστὰς ὕποπτος, ἐφυλακίσθη ὑπὸ τῶν Γάλλων εἰς τὸ φρούριον ἑξάμηνον ὅλον. Ἐκεῖ μετὰ ταῦτα ἔσχεν ἀφορμὴν ἵνα φανῇ τοῖς ἄγγλοις χρήσιμος λίαν χάριν τοῦ ὑπὲρ τῆς Ἑπτανήσου σχεδίου, διότι περισυλλέγων πλείστας ὅσας πληροφορίας περὶ πολεμεφοδίων, τροφῶν, ὀχυρωματικῶν ἔργων καὶ μελετωμένων ἀμυντικῶν μέτρων, προσδὲ προπαρασκευάσας τὴν εἰς τὰ τάγματα τοῦ μέλλοντος ἑπτανησιακοῦ στρατιωτικοῦ σώματος πρόσληψιν Ἀλβανῶν καὶ Τζάμιδων εὑρισκομένων τότε εἰς τὴν γαλλικὴν ὑπηρεσίαν δυσηρεστημένων ὅμως διὰ τὰς τῶν μισθῶν αὐτῶν καθυστερήσεις, ἐγνώρισε ταῦτα δι' ὑπομνήματος[2] τῷ τε Collinwood καὶ τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει τότε Adair. Ὁ *Κλαδᾶς* ἐν Μελίτῃ εὑρισκόμε-

[1] Ἐξ ὑπομνήματος τοῦ Κλαδᾶ, Memorial of Count Geras. De-Cladan, to his Ex. M. General Airey. April 20. 1812. Ὁ Airey ἦτο διοικητὴς ἄγγλος τῶν νήσων διαδεχθεὶς τὸν Osvald καὶ τὸ 1813 ἀντικατασταθεὶς ὑπὸ τοῦ Campell.

[2] Δυστυχῶς μέρος μόνον τοῦ σπουδαίου τούτου ὑπομνήματος σώζεται. Ἐκ τούτου μανθάνομεν καὶ περὶ τῆς μεγάλης τότε ἐν Κεφαλληνίᾳ ὑλοτομίας πρὸς κατασκευὴν κυλιβάντων καὶ ἄλλων χρειωδῶν εἰς τὰ ὀχυρωματικὰ τῆς Κερκύρας ἔργα ὅτε διακόσιοι πεντήκοντα ἐργάται ἐμισθώθησαν πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῶν γάλλων καὶ ἄλλα σχετικά.

ους, συνεφώνησε μετ' ἄλλων Ἑπτανησίων καὶ μάλιστα Κεφαλλήνων πλοιάρχων ἀγανακτούντων διὰ τὸν ἕνεκα τοῦ πολέμου ἀποκλεισμὸν τῶν πλοίων αὐτῶν ἐν τῷ λιμένι τοῦ Ἀργοστολίου καὶ διὰ τὴν νέκρωσιν τοῦ ἐμπορείου, ἵνα ὑποβάλλωσιν ὑπόμνημα ὑπ' αὐτοῦ συνταχθὲν πρὸς τὸν στρατάρχην Ἰωάννην Στιούαρτ προσκαλοῦντες τοῦτον ἵνα καταλάβῃ τὰς νήσους πρὸς κατάπαυσιν καὶ τῆς ζημιώδους καὶ ἀνωμάλου ἐκείνης καταστάσεως [1], ὅπερ καὶ ἐγένετο κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1809 καταλαβόντων τῶν ἄγγλων ἡγεσίᾳ τοῦ στρατηγοῦ Ὀσβάλδ, πρῶτον τὴν Ζάκυνθον καί εἶτα τὴν Κεφαλληνίαν. Ἀλλ' αἱ τόσαι προσπάθειαι τοῦ *Κλαδᾶ* πρὸς τοῦτο, αἱ πρὸς τοὺς ἄγγλους ἐκδουλεύσεις καὶ τὰ φίλαγγλα ἐν γένει αἰσθήματα δὲν ἀντημείφθησαν πρεπόντως· μακρὰ μετέπειτα ὑπέβαλλε μάλιστα ὑπομνήματα πρὸς τὰς ἀνωτέρας ἀρχὰς παραπονούμενος καὶ αἰτούμενος δικαίας ἀποζημιώσεις καὶ ἱκανοποιήσεις. Ὁ *Κλαδᾶς* ἀνῆλθεν ἐπὶ ἄγγλων εἰς ἀνωτέρας δικαστικὰς θέσεις, ἀπαντῶμεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐφέτην ἐν Ἀργοστολίῳ ἀπολυθέντα ὑπὸ Κάμπελλ τὸ 1814. Ὁ ὄντως θαρραλέος ὅσον καὶ φιλελεύθερος ἀνὴρ ἐκεῖνος συνέταξε μετέπειτα τὸ περιώνυμον κατὰ τοῦ βιαίου καὶ δεσποτικοῦ ἐκείνου Ἄγγλου πρὸς τὸ ἀγγλικὸν Ὑπουργεῖον ὑπόμνημα τὸν Ἰούνιον τοῦ 1817 ἐν ἄρθροις τεσσαράκοντα καὶ ἑνί, ὅπερ μάλιστα ἐσκόπει νὰ ὑποβάλλῃ αὐτοπροσώπως μεταβαίνων εἰς Λονδῖνον ἀλλ' ἀγνοεῖται ἂν τὸ ἔπραξεν [2]· εὑρίσκομεν οὐχ ἧττον αὐτὸν ἐκεῖ τότε τῆς ἀνωτάτης ἀριστοκρατίας διατελοῦντα οἰκεῖον καὶ μάλιστα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ δουκὸς Saxes [3]. Ὁ *Κλαδᾶς* κατόπιν ἔζησεν ἐν Ῥωσσίᾳ ἐν τῇ ἐπαύλει δὲ τῆς κομήσης Σοφίας Potesky ἐν Kavalesky τῆς Ποδολίας ξενιζόμενος ἐτελεύτησε τῇ 28 Ἰουνίου 1822 [4]. Ἡ οἰκογένεια *Κλαδᾶ* κατέχει σπουδαίας σελίδας ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ. Πολλὰ πρὸ τῆς Ὀθωμανικῆς εἰσβολῆς ἔτη ἀλλ' ἄγνωστον πότε, ἡ

[1] Περὶ τῆς ἐν τῇ νήσῳ ναυτιλίας ἴδε Παράρτ. Ε'.

[2] Θ. Καρούσου. Τὰ πρωτόλεια τῆς ἀγγλοϊονίου Κυβερνήσεως. Ἴδε καὶ βιογρ. Εὐθυμ. Λοβέρδου.

[3] Ὁ δοὺξ οὗτος ἦτο καὶ μάρτυς εἰς τοὺς γάμους τῆς Ἀννέττας θυγατρὸς μονογενοῦς τοῦ Γ. Κλαδᾶ τὸ 1817.

[4] Ἀνακριβῶς ὁ Χιώτης (Ζ' 44) λέγει ὅτι ἀπέθανε τὸ 1830. Τὰ ἐν τῷ κειμένῳ ἀναφερόμενα ἔγγραφα εὑρίσκονται ἐν τῷ ἀρχείῳ τῶν ἐκ μάμμης δυσεγγόνων τοῦ ἀνδρὸς κ. κ. Γεωργίου καὶ Γερασίμου Ν. Γ. Πινιατόρων ἐν Ἀργοστολίῳ.

ἀρητίφιλος κατὰ Σάθαν οἰκογένεια αὕτη ἐξ Ἠπείρου ὡρμωμένη μετηνάστευσεν εἰς Πελοπόννησον καὶ μάλιστα εἰς Μάνην, ἀπαντῶμεν δὲ καὶ τὸ 1366 ***Λέοντα Κλαδᾶν*** δωρητὴν τῆς μονῆς Βρουνλόκη [1] (;). ***Θεόδωρος*** ὁπλαρχηγὸς τῆς Μάνης καὶ τῶν πέριξ ἐπαρχιῶν κατοικῶν ἐν Κορώνῃ καὶ ἀνεγνωρισμένος ὑπὸ τῶν τελευταίων τοῦ Βυζαντίου αὐτοκρατόρων, θεωρεῖται ὁ πρῶτος ἱστορικῶς γνωστὸς γενάρχης τοῦ οἴκου, υἱοὶ δὲ αὐτοῦ ἦσαν οἱ γνωστοὶ ***Κορκόνδειλος*** καὶ ***Μάρκος Ἐπιφάνιος*** [2]. Ἐκ τῶν πρώτων κατ' εὐθεῖαν ἀπογόνων τούτων ὁ ***Θεόδωρος*** μετηνάστευσεν εἰς Κεφαλληνίαν συστηθεὶς διὰ δουκικῆς ἀπὸ 9 Ἰουνίου 1514 τοῦ δόγου Λεον. Λαουρεδάνου τῷ τότε τῆς νήσου προνοητῇ Ἱερων. Rardadico, ὡς πιστότατος καὶ τολμηρότατος στρατιωτικὸς καὶ ἄξιος τῆς κυβερνητικῆς μερίμνης καὶ γενναιότητος δι' ἃς αὐτός τε καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ παρέσχον ἐκδουλεύσεις κατὰ τὸν τότε πόλεμον, διατασσομένου ἅμα τοῦ προνοητοῦ ὅπως ἀντὶ τῶν ἐν Brazzo Maina καὶ Bordogna τοῦ Μωρέως ἀπολεσθεισῶν κτήσεων τῆς οἰκογενείας δωρήσῃ τούτῳ γαίας ἐν τῇ νήσῳ ἵνα ἀνέτως συντηρῇ τὴν πολυάριθμον οἰκογένειάν του ὅπερ καὶ ἐξετελέσθη, ἀναγνωρισθὲν καὶ διὰ μεταγενεστέρων περιβολῶν (investiture) περὶ ἐπιπροσθέτων κτημάτων κατὰ τὰ ἔτη 1516, 1519, 1520, 1521 μέχρι τοῦ 1592, ἐν Λειβαθοῖ, Ὁμαλοῖς, Ἡρακλείῳ, Φάρσοις, Λουκεράτοις, Λυχνιᾷ, δωρηθέντων ἔτι τῷ οἴκῳ καὶ τῶν ἀδεσπότων ἀγαθῶν τοῦ ταγματάρχου Mangrenari· ἀλλ' αἱ μεγάλαι ἐκτάσεις τῶν δωρηθεισῶν γαιῶν ἔκειντο εἰς τὸ Ἀκρωτήριον, τὸν Σχοῖνον καὶ τὴν Ἀγριάδα τῆς Καγωγῆς ἔτι κατεχομένων ὑπὸ τῆς οἰκογενείας, τοῦ Ἀκρωτηρίου ὅμως συμπεριλαμβανομένου πρότερον εἰς τὰς κτήσεις τοῦ οἴκου ***Κατσαΐτου*** [3]. Περὶ τῶν ἐκδου-

[1] Ἡ μονὴ αὕτη εἶνε ἄρα ἡ κατὰ τὸν ιγ' αἰῶνα ἀναφερομένη μονὴ Βροντοχίου παραφθορᾷ τῆς λέξεως; (Γεδ. Π. Πιν. 403).

[2] Σάθα. Ἑλλ. Ἀνέκδ. Α'. Ἀθήνῃσι 1867, ογ', σημ, ι', καὶ ξε'-ογ'. Τοῦ αὐτοῦ. Τουρκοκρ. Ἑλλάς. Ἀθήνῃσι 1869, σελ. 35-39 καὶ Mon. Med. aevi etc. Ὁ Ἰωάννης Κλαδᾶς τοὐναντίον λέγει ὅτι Ἐμμανουὴλ ἀδελφὸς Κορκονδείλου κατῴκησε πρῶτος ἐν τῇ νήσῳ ὅπερ δὲν φαίνεται ἀκριβές· ἐξ ἀναφορᾶς ὅμως τοῦ Θεοδώρου πρὸς τὸν δόγην τῆς Ἑνετίας τὸ 1594, ἐξάγεται ὅτι καὶ ὁ Ἐμμανουὴλ οὗτος συνετέλεσεν εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν ἀνάκτησιν τῆς νήσου. Σάθα. Τουρκ. Ἑλλάς. 36

[3] Ὁ χάρτης τοῦ τιμαρίου σῴζεται παρὰ τῷ κ. Ν. Κλαδᾷ δικηγόρῳ ἐν Ληξουρίῳ.

λεύσεων τοῦ *Θεοδώρου* τούτου Οὐαλέριος ὁ Μάρκελλος προνοητὴς τῆς νήσου γράφει κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1516 «Noi veramente conoscemo per approbati documenti el dito esposente, esser non solum di nobile e benemerita famiglia come caro et nel numero de grati servitori della illustrissima Signoria nostra, non avendo in ogni tempo della guerra sparagnato et dubbitato lui et fratelli esponer la vita et facultá al servizio publico con ogni et manifesto pericolo delle vite loro, per fare si ché meritamente die esser in ogni gratitudine et demostrazion remeritato et accarezzato etr [1]. Ἀλλ'ἐκτὸς τῶν δωρεῶν ἐκείνων ἀπαντῶμεν ὅτι καὶ *Ἰωάννῃ* τινι *Κλαδᾷ* ἀπενεμήθησαν καὶ πρὸ τῆς ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐγκαταστάσεως τοῦ οἴκου, κτήματα ἔτει 1494 ὑπὸ τῆς Δυτικῆς Ἐπισκοπῆς Ζακύνθου πρὸς ἀνταμοιβὴν ὑπηρεσιῶν [2]. Οἱ πρῶτοι *Κλαδᾶ* κατῴκησαν βεβαίως ἐν Κάστρῳ, κλάδος μάλιστα τοῦ οἴκου ἐσῴζετο μέχρι πρὸ μικροῦ, εἶχον δ' ἐκεῖ καὶ ἰδιόκτητον ναὸν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ὡς εἶχον κατόπιν ἐν Ληξουρίῳ καὶ τὸν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἢ Παναγοπούλας ἀμφοτέρους σῳζομένους, μετῴκησαν δὲ πιθανῶς ἐν Πάλῃ μικρὸν μετὰ τὴν ἀπονομὴν τῶν τιμαρίων. Ἐν τῇ τῶν εὐγενῶν βίβλῳ τῆς νήσου, ἀπαντᾷ ἀναγραφόμενος *Κλαδᾶς Μέγας Κύριος* μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 - 1604 [3]. Ὁ τίτλος τοῦ κόμητος ἀπενεμήθη τῷ οἴκῳ κατὰ τὸ 1700 [4], ἀναγνωρισθεὶς καὶ τὸ 1803 ὑπὸ τῆς Ἰονίου Γερουσίας [5].

ΚΛΑΔΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. α') Υἱὸς τοῦ πρώτου ἐν τῇ νήσῳ ἐγκαταστάντος Θεοδώρου μεθ' οὗ συνεπολέμησεν ἐν Κατάρῳ τὸ 1550 ἀνδραγαθήσας καὶ ὑπὸ τὸν διοικητὴν Βαλέριον προβλεπτήν, ἔν τε ταῖς κατὰ τῶν Μαυροβουνίων μάχαις καὶ τὸ 1557 ὑπὸ τὸν Γεν. Προβλεπτὴν Bern. Contarini κατὰ τῶν Μουρλέσκων καὶ Λοσκόπων οἵτινες ἐλεηλάτουν χώρας ἐνετικάς· ἀπαντῶμεν αὐτὸν καὶ ἀρχηγὸν στρα-

[1] Ἀντίγραφα τῶν ἐγγράφων τούτων πάντων ἔχω εἰς τὸ ἀρχεῖόν μου.

[2] Registrum Episc. Zacynthi, I. 280-294.

[3] Libro Consigli. Ἀρχ. Κεφ.

[4] Χιώτου, III. 960.

[5] I. Κλαδᾶ. An. historical. outline etr. Chettenham. 1864. Τοῦ αὐτοῦ. Ἀρχαῖα Ἱστορικὰ γεγονότα τῆς οἰκογενείας τῶν κομήτων Κλαδᾶ ἀπὸ τοῦ 1366-1803. Ἀθήνῃσι. 1872.

τιᾶς ἐν Ζάρᾳ καὶ Κερκύρᾳ τὸ 1548 καὶ 1554. Ἀπέθανε δ' ἐν Κερκύρᾳ. β') Ἔγγονος τοῦ πρώτου. Νεαρὸς ἔτι διὰ τὸ φύσει τολμηρὸν συνεστήθη ὑπὸ τοῦ προνοητοῦ Ζακύνθου ὡς διοικητὴς στρατιᾶς τῇ 18 Ἰουνίου 1601 τὸ δὲ 1608 ἀπαντῶμεν αὐτὸν ἀνδραγαθήσαντα κατὰ Τούρκων καὶ δυτικῶν πονεντίνων ἐφ' ᾧ καὶ διὰ συστάσεων τῶν προβλεπτῶν Κεφαλληνίας Gerol. Minio καὶ Gerol. Trevisano διωρίσθη καὶ στρατιωτικὸς τῆς νήσου διοικητής. Τὸ 1618 στάσεως ἐγερθείσης ἐν Κεφαλληνίᾳ διετάχθη οὗτος νὰ καταστείλῃ ταύτην, τὸ δὲ 1620 πολλῶν ἐξορίστων πλανωμένων ἀνὰ τὴν νῆσον καὶ ἀδικοπραγίας διαπρασσόντων, εἰς τὸν *Κλαδᾶν* αὖθις ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ προβλεπτοῦ Bart. Giustiniani ἡ καταδίωξις ἐκείνων καὶ ἡ τοῦ τόπου εἰρήνευσις ὅπερ μετὰ δεξιότητος ἐξετελέσθη μετ' ἐπιτυχίας. Τὸ 1599 ἀπαντᾷ καὶ ὡς διοικητὴς Κερκύρας. Περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων σῴζονται τιμητικώτατα πιστοποιητικὰ στρατιωτικῶν ἀρχηγῶν, ἰνκουϊζιτόρων καὶ προνοητῶν. Οὐδὲν κατώρθωσα νὰ εὕρω περὶ ἑτέρου τινος Δημητρίου ἀνδραγαθήσαντος ἐν Ἰταλίᾳ [1].

ΚΛΑΔΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ. Υἱὸς Δημητρίου. Ἀπορφανισθεὶς νεώτατος καὶ παιδευθεὶς προσηκόντως διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐγένετο ἀξιωματικὸς ἐπίτιμος τοῦ ἐνετικοῦ στρατοῦ. Ἀπαντᾷ σχὼν μέρος ἐν τοῖς πολέμοις κατὰ τῶν Κάτω Χωρῶν καὶ τῆς Γαλλίας δεκαετίαν ὅλην ὅτε καὶ πολλάκις ἐπληγώθη, διακριθεὶς καὶ ἐν ἀπελευθερώσεσι ζωγρηθέντων ἐνετῶν ὑπηκόων. Ἀνδρεῖος καὶ ῥωμαλέος ἐμονομάχησε μετὰ τοῦ περιωνύμου Χασὰν Ἀγᾶ Φιλίππο6ιτς Συνὰήμ Μπέη ταγματάρχου ἐπιδραμόντος τότε τὴν Κροατίαν, Οὐγγαρίαν καὶ Δαλματίαν, ὃν καὶ φονεύσας μέγα ἤρατο κλέος. Ὡς ἀνώτερος ἀξιωματικὸς ἀπαντᾷ ἐπίσης ἐν Γαλλίᾳ καὶ Κάτω Χώραις στρατολογῶν καὶ συντηρῶν δι' ἰδίων δαπανῶν πεντήκοντα ἱππεῖς. Διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις αὐτοῦ πρὸς τὴν Δημοκρατίαν καὶ τὴν ἱκανότητα αὐτοῦ, τῷ 1585 Ἰουνίου 25 προήχθη εἰς στρατιωτικὸν διοικητὴν Κεφαλληνίας ὑπὸ τοῦ δουκὸς Μ. Γριμάνη. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἡ νῆσος πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πειρατικῶν ἐπιδρομῶν τῷ Κλαδᾷ ὀφείλει τὴν ἀπὸ τούτων ἀπαλλαγὴν αὐτῆς πληγωθέντι μάλιστα σοβαρῶς. Τὸ 1594 μετετέθη εἰς Ζάκυνθον εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ Fendai. Ἀνα-

[1] Ι. Κλαδᾶ. Ἐνθ' ἀνωτ. καὶ Χιώτου. Σ. 44.

φέρεται ἐπίσης ὡς ὑπηρετήσας ἐν Ἰταλίᾳ εἰς φύλαξιν ὁδῶν καὶ εἰς συνοδείας δημοσίων χρημάτων. Εἴς τινα ἔγγραφα προσεπικαλεῖται μεγαλοπρεπὴς (magnifico) ἴσως ὡς ἀπόγονος τοῦ Κορκονδείλου, ᾧτινι Φερδινάνδος ὁ βασιλεὺς τῆς Σικελίας καὶ Ἀραγωνίας ἀπένειμε τὸν τίτλον magnifico διὰ τὰς ὑπὲρ τῶν χριστιανικῶν ὅπλων ἐκδουλεύσεις του. Τιμητικώτατα περισῴζονται ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς πιστοποιητικὰ προνοητῶν Δαλματίας καὶ Κεφαλληνίας καὶ ἀνωτέρων στρατιωτικῶν. [1] Ὁ Κλαδᾶς ἔζη ἔτι τὸ 1604.

ΚΛΑΔΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ [2]. Δύο ἀπαντῶσιν ὁμώνυμοι. α΄) Ἀναφέρεται περὶ αὐτοῦ ὅτι ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ καταρτίσῃ τὸ 1533 κατὰ Δεκέμβριον ταγματάρχης διατελῶν, σῶμα ἐκ τετρακοσίων Κεφαλλήνων ἐν τῷ ἐνετικῷ στρατῷ. β΄) Εἴς τι θέσπισμα Ἰωαν. Κορνηλίου τῆς 17 Ἰουλίου 1730 ἀναφέρεται παρασχὼν σπουδαίας τῇ Δημοκρατίᾳ ἐκδουλεύσεις ἅτε καταρτίσας ὁλόκληρον τάγμα πεζῶν ἐκ Κεφαλληνίας, ἔν τινι δὲ πολέμῳ κατὰ τῶν Τούρκων αἰχμαλωτισθεὶς καὶ συνθηκολογήσας ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς Δημοκρατίας, ἥτις διὰ τοῦτο ὥρισεν αὐτῷ ἰσόβιον ἐξ εἴκοσι πέντε δουκάτων σύνταξιν. Τὸ 1735 ἐπίσης συνεφώνησε μετὰ τῆς Δημοκρατίας ν' ἀνασυστήσῃ τὸ Κεφαλληνιακὸν σῶμα ἐκ χιλίων ἀνδρῶν, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως νὰ διατηρήσῃ τὸν βαθμὸν αὐτοῦ ὡς ταγματάρχου καὶ δικαιῶται εἰς ἐκλογὴν τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀξιωματικῶν. Ἀπὸ τοῦ 1726 - 1727 ἐχρημάτισε καὶ διοικητὴς Ἰθάκης.

ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ (ΣΤΡΟΥΜΠΟΥΛΟΣ). Ἱερεὺς ἐκ Κάστρου θανὼν ὑπέργηρως τὸ 1850. Διετέλεσεν ἡγούμενος τῆς μονῆς Ὁμαλῶν ἀπὸ τοῦ 1817 - 1821 καὶ τῆς τῶν Σισίων 1804-1817 [3]. Διακεκριμένος ἁγιογράφος, ἀκόλουθος τοῦ ἑλληνοϊταλικοῦ ῥυθμοῦ, ἰδίως δεξιώτατος εἰς τὰς συνθέτους παραστάσεις καὶ τὰς μικρογραφίας. Πολλὰ τῶν ἔργων του ἐλέγχουσι πολὺ τὸ καλλιτεχνικὸν τάλαντον καὶ ἐγκρατῆ τῆς τέχνης χρωστῆρα, περιορισθέντα ταῦτα δυστυχῶς εἰς στενὸν κύκλον. Εἰκόνες αὐτοῦ σῴζονται ἐν τῇ μονῇ Μηνιάτάτων, ἐν Κάστρῳ καὶ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας Τριάδος τοῦ Ληξουρίου. Ἔγκριτος ζωγράφος καὶ τεχνοκρίτης ἐξαίρει λίαν τὴν ***Δευτέραν Παρου-***

[1] Ι. Κλαδᾶ. Αὐτ.
[2] Ι. Κλαδᾶ. Αὐτ.
[3] Filza Conventi sopressi. Εἰς τὸ Ἀρχειοφ. Κεφαλληνίας.

σίαν εἰς τὰ διάστυλα τῆς Ἁγίας Τριάδος[1]. Ἡ οἰκογένεια ***Κοκκίνου*** καταριθμεῖται καὶ αὕτη μεταξὺ τῶν ἐπὶ τῶν γαλεῶν τοῦ γενουνησίου Δόρια καταφυγουσῶν μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς διαφόρους Ἑλληνικὰς χώρας καὶ ἐντεῦθεν εἰς Κρήτην ὑπὸ τὸν Θωμᾶν Κέλσον. ***Γεώργιος*** καὶ ***Λέων οἱ Κόκκινοι*** μετηνάστευσαν ἐκ Κρήτης εἰς Κεφαλληνίαν κατοικήσαντες ἐν Κάστρῳ κτημάτων πολλῶν γενόμενοι κύριοι ἐν Πυργίῳ, Ὁμαλοῖς καὶ Κρανναίᾳ ὅπου καὶ ναὸν ἔχουσιν ἔτι τῶν ἁγ. Τεσσαράκοντα. Οἱ τίτλοι τῆς εὐγενείας αὐτῶν ἀνεγνωρίσθησαν καὶ τὸ 1803. Ἄξιοι μνείας τοῦ οἴκου γόνοι εἶνε καὶ οἱ ἑξῆς α′) ***Ἄγγελος***, υἱὸς Εὐαγγέλου φιλόλογος διδάξας τὴν Ἰταλικὴν καὶ τὴν Λατινικὴν ἐν τῷ ἐπὶ Ἀγγλικῆς προστασίας Λυκείῳ τοῦ Ἀργοστολίου. β′) ***Γεράσιμος***, ἱεροκήρυξ οὗτινος σῴζεται παρ' ἐμοὶ ἀνέκδοτος, ***ἐπικήδειος εἰς Γεράσιμον Κλαδᾶν ἀρχιεπίσκοπον Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου ἐκδημήσαντα πρὸς Κύριον τὸ*** *1782*. γ′)***Γεράσιμος***, υἱὸς Νικολάου γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1809 καὶ θανὼν πρὸ δεκαετίας ἐν Ἀθήναις φέρων βαθμὸν συνταγματάρχου. Ἀγωνιστής, πολεμήσας καὶ ὑπὸ τοὺς φιλέλληνας Ἄστιγγα καὶ Τσοὺρτ διακριθεὶς ἔν τε Μεσολογγίῳ καὶ Αἰτωλικῷ ὅπου καὶ ἐτραυματίσθη καὶ ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Εἰσαχθεὶς ὑπὸ τοῦ Καποδιστρίου εἰς τὸ ἐν Αἰγίνῃ στρατιωτικὸν σχολεῖον, πρῶτος ἐνεδύθη τὴν στολὴν τοῦ ἱππικοῦ. Δὶς ἐξελέχθη βουλευτὴς Σάμης.

ΚΟΜΙΝΑΤΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Διπλωμάτης. Διὰ τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ περίνοιαν καὶ δεξιότητα, ἔτυχεν ἐκτιμήσεως ὑπό τε τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Μαξιμιλιανοῦ Α′. (1459-1519) καὶ τοῦ πάπα Ἰουλίου Β′. (1503-1513), ὅταν δὲ οὗτοι διὰ τῆς ἐν Καμπραὶ συνθήκης τῷ 1508 συνεμάχησαν μετὰ Λουδοβίκου VII τῆς Γαλλίας καὶ Φερδινάνδου τῆς Ἱσπανίας κατὰ τῆς Ἑνετίας, ὁ ***Κομινᾶτος*** ἐνετάλη ὑπὸ τοῦ πάπα σπουδαίαν καὶ λίαν ἐμπιστευτικὴν ἐντολήν· δῆλα δὴ ν' ἀνακοινώσῃ τῷ ἐν Ῥώμῃ πρεσβευτῇ τῆς Ἑνετίας Ἰωάννῃ Βαδουὲρ τὰ τῆς συμμαχίας, ποιούμενος ὅμως τούτῳ ἅμα γνωστὸν ὅτι θὰ κατώρθου ν' ἀποτρέψῃ τόν τε πάπαν καὶ τὸν αὐτοκράτορα τῆς συμμαχίας, ἀλλ' ἐν ταυτῷ νὰ πείσῃ τούτους ἵνα κη-

[1] Γ. Μαυρογιάννη. Ἡ τέχνη ἐν Κρήτῃ καὶ Ἑπτανήσῳ. Ἐν Ἀττικῷ Ἡμερολογίῳ Ἀσωπίου. 1889. Ἐν Ἀθήναις σελ. 285.

ρυχθῶσι τῶν λοιπῶν συμμάχων πολέμιοι ἂν ἡ Ἑνετία παρεχώρει τὴν Φαέντσαν καὶ τὸ Ἀρίμινον τῷ πάπα, ἀλλ' ὁ Βαδουὲρ ἀπέρριψε τὴν πρότασιν[1].

ΚΟΜΠΟΘΕΚΡΑΣ ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ. Υἱὸς Σπυρίδωνος καὶ Ἑλένης Κουντούρη, γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 1 Σεπτεμβρίου 1857. Τὰς γυμνασιακὰς σπουδὰς περάνας τὸ 1879 ἐν τῷ Βαρβακείῳ Λυκείῳ τῶν Ἀθηνῶν, ἐσπούδασε τὰ νομικὰ ἐν Γενεύῃ τυχὸν τοῦ διπλώματος τὸ 1887 ὅπου καὶ ἔκτοτε ἐγκατέστη. Ἀνὴρ πολύγλωσσος, φιλοπονώτατος καὶ συγγραφεὺς πολλῶν ἔργων. Πρὸ ὀκτὼ ἐτῶν δοκιμασθεὶς ἐγένετο ἐκεῖ ὑφηγητὴς τοῦ Δικαίου, διδάξας δημόσιον καὶ ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ ἱστορίαν τοῦ δικαίου, ἀπὸ διετίας δὲ ἀνετέθη αὐτῷ ἐλλείψει τακτικοῦ καθηγητοῦ καὶ ἡ διδασκαλία τῆς Εἰσαγωγῆς εἰς τὴν ἐπιστήμην τῶν νόμων. Τυγχάνει καὶ συνεργάτης εἰς διάφορα νομικὰ καὶ πολιτειακὰ περιοδικὰ καὶ ἐπιθεωρήσεις τῶν Παρισίων, Παλέρμου, Λειψίας, Γενεύης, Βερολίνου, διατελέσας καὶ μέλος τοῦ κατὰ τὸ 1900 συνελθόντος ἐν Παρισίοις Συνεδρίου τῶν Πολιτικοκοινωνικῶν ἐπιστημῶν. Ἐδημοσίευσε τὰ ἑξῆς α'). Essai sur le regime parlementaire. Paris. 1889 εἰς 8ον σελ. 158, β') Les actions pauliennes en droit romain. Paris. 1890 p. 68. γ') Conseption juridique de l' êtat. Paris. 1889 p. 185. εἰς 8ον κλ. Ἐὰν ὅπερ πιθανώτατον, οἱ *Κομποθέκραι* εἰσὶν οἱ αὐτοὶ πρὸς τοὺς *Κομποθέκλας* καὶ *Κομποθέκνας* κατὰ παραφορὰν τῆς ὀρθῆς ὀνομασίας, ἀπαντῶμεν αὐτοὺς πολλῷ πρὸ τοῦ 1336 κυρίους φερωνύμων ἐν Ἀκαρνανίᾳ τιμαρίων ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου Γ', ***πλουσίους καὶ δυναμένους*** καλουμένους. Τούτων γόνος ὑπηρετῶν ἐν τῷ βυζαντιακῷ στρατῷ, ἠνδραγάθησεν ἐν Πελοποννήσῳ τιμαριοῦχος ἀπαντῶν ἐν Μοθώνῃ τὸ 1338 καὶ ἀνελθὼν εἰς τὸν βαθμὸν φρουράρχου ἢ διοικητοῦ (dux)· ἴσως δὲ τὸ προσεπώνυμον ***δόκας*** ὅπερ φέρει κλάδος τις τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ οἴκου, ἐκεῖ ἀνάγει τὴν ἀρχήν του. Οἱ *Κομποθέκραι* καταλέγονται μεταξὺ τῶν Ἀλβανῶν φεουδαρχῶν τῆς Πελοποννήσου ἐκείνων ἐξ ὧν καὶ χωρία τινα ἕως τοῦ νῦν φέρουσι τὸ ὄνομα[2]. Εἰς Κεφαλληνίαν ἦλθον μετ' ἄλλων

[1] Vianoli. Storia Veneta p. II, l. u. p. 75.

[2] Ἐν Πελοποννήσῳ φέρουσι νῦν τὸ ὄνομα τοῦτο τὸ ἐν δήμῳ Ἀρήνης τῆς Ὀλυμπίας καὶ τὸ ἐν δήμῳ Βουπρασίων τῆς Ἠλείας καὶ ἐν Τριφυλίᾳ δὲ ὑπῆρχε τὸ 1700 χωρίον Cobotheca(Sathas Μνημ. IV pref. XLVI, καὶ Pacifico. Breve

στρατιωτικῶν οἰκογενειῶν μετὰ τὴν τῆς Μοθώνης ἅλωσιν, μικρὸν **δὲ** μετὰ ταῦτα τὸ 1505 ἀπαντῶσιν ὡς μέλη τοῦ πρώτου Μεγάλου τῆς νήσου Συμβουλίου [1] καὶ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593-1604 φέρονται ἐγγεγραμμένοι ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ ὡς ἀπόγονοι παλαιοτέρων ἐν τῷ Μ. Συμβουλίῳ μελῶν (originarj). Κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα ἐδωρήθησαν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ δημοσίου κτήματα ἐν Κραναίᾳ, Λειθαθοῖ, Πάλῃ καὶ γήπεδον ἐν Ἀργοστολίῳ κείμενον ὅπου περίπου τανῦν ὁ ναὸς τοῦ Φουσάτου [2]. Τιμάριον τοῦ οἴκου ἦτο πιθανῶς καὶ τὸ προάστειον *Κομπο-*

descrizione corografica del. Peloponeso e Morea. Venezia. MDCC. Κατὰ τὰς αὐτὰς πηγὰς καὶ τὰ ἑξῆς ἔτι χωρία ἐν Πελοποννήσῳ φέρουσιν ὀνόματα Κεφαλληνιακῶν νῦν οἴκων. Σκιαδᾶ, Καρβούνη, Λαδικοῦ, Κατσαροῦ, Κολοκυθᾶ, (Ἑλληνικά), Μάνεση, Ῥένεση, Μαζαράκη, Ματαράγκα, Δόριζα, Μπέτση, Λούζη (Ἀλβανικά). Ἐπίσης κατὰ τὸν Pacifico, ἔνθ' ἀνωτ. εὑρίσκονται καὶ χωρία Lechudi (Λυχούδη;) Comi, Brana, Zapanti, Culende (Κολέντης;) Bezzi, Mezzoghori, καὶ Magula.

[1] Libro Consigli. Ἀρχειοφ. Κεφ. Πρεσβεία τότε Κεφαλλήνων σταλεῖσα εἰς Ἑνετίαν ἔτυχε τῆς ἀδείας νὰ συστηθῇ καὶ ἐν τῇ νήσῳ Μέγα Συμβούλιον, καταλεχθέντων ἐν αὐτῷ τῶν τε παλαιοτέρων εὐγενῶν τῆς νήσου καὶ τῶν ἄρτι μετοικησάντων ἐπιφανῶν στρατιωτικῶν καὶ προὐχόντων Ἑλλήνων ἐν οἷς καὶ οἱ Κομποθέκραι. Κατὰ τὴν περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ οἴκου ἀνέκδοτον μονογραφίαν τοῦ μακαρίτου Διον. Κομποθέκρα ὡσαύτως ἐνεγράφησαν τότε ἐν τῇ Χρυσοβίβλῳ καὶ οἱ Ἄννινοι, Φωκάδες, Μεταξάδες, Πανάδες, Τραυλοί, Σβορῶνοι, Μηλιαρέσαι, Κόμαι, Κατσαῖται, Μουσοῦραι, Λοβέρδοι, Χοϊδάδες, Κρασσάδες, Πετρῖτσαι, Περιστιᾶνοι, Γερακάραι, Μηνιᾶται, Πυλαρινοί, Μελισσηνοί, Λασκάρεις, Βατάτζαι, Μεγαδοῦκαι, Σονοδινοί, Ἀσάναι, Χωραφάδες, Φλωριάδες, Κλαδάδες, Βλαστοί, Κεφαλάδες, Τυπάλδοι, Φραγκόπουλοι, Ζερβοὶ καὶ Φλῶκαι, ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς δὲν ἀναφέρει τὰς πηγὰς ἐξ ὧν ἠρύσθη ταῦτα.

[2] Περὶ τοῦ ναοῦ τούτου ἀναφέρουσιν ὁ μὲν Διον. Κομποθέκρας ἔνθ' ἀνωτ. ὅτι τὸ 1632 ἐπανελθὼν μετὰ στρατιωτικοῦ σώματος εἰς τὴν νῆσον ἀξιωματικός τις Κομποθέκρας, ἐκόμισε μεθ' ἑαυτοῦ τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, ἣν ἀφιέρωσε τῷ τότε εἰς τοὺς Χωραφᾶ ἀνήκοντι ναῷ τῆς Εὐαγγελιστρίας, ἔκτοτε κληθέντι τοῦ Φουσάτου δηλ. τοῦ στρατιωτικοῦ σώματος, ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος πρώην Κεφαλληνίας Σπυρίδων Κομποθέκρας ὅτι μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Μοθώνης ἐλθόντες ἐνταῦθα οἱ στρατιωτικοὶ Κομποθέκραι, ἐκόμισαν καὶ κατέθηκαν ἐν τῷ ναῷ τὴν ἐν λόγῳ εἰκόνα ἣν κατὰ προνόμιον ἐλιτάνευον συνοδευομένην ὑπὸ τοῦ στρατοῦ (Φουσάτου) ὅπερ καὶ μέχρις ἐσχάτων ἐτελεῖτο μετ' ἐπισημότητος. Ἀλλὰ κατ' ἄλλους τὸ 1538 ὠρύχθη ἐκεῖ τὸ μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν σῳζόμενον Πλατὺ πηγάδι ὑπὸ τῶν ἐπιδραμόντων Τούρκων οἵτινες εἶχον ἐγείρει ἐκεῖ καὶ

Θεκρᾶτα, ὅπερ τότε καὶ μετέπειτα ἐκαλεῖτο κατὰ παλαιὰ ἔγγραφα **χωρίον** *τοῦ Καβαλλάρη* ὡς ἐκ τοῦ κυρίου αὐτοῦ ἱππέως, καθὼς καὶ τὰ **χωρία** Χελμᾶτα τότε χωρίον τῶν Κιντιλίων (Gentili ;) ὀνομαζόμενον **καὶ** Κουρουπᾶτα τότε Μισοχῶρι. Ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ τούτου οἴκου διέπρεψαν ἐν πολέμοις ὁ τὸ 1501 ἀρχηγὸς *Νικόλαος* αἰχμαλωτισθεὶς ἐν Μοθώνῃ καὶ οἱ σύγχρονοι καὶ μεταγενέστεροι τούτου *Μιχαήλ*, ***Ἀλέξανδρος***, ***Ἀνδράσος***, *Βενέδικτος*, *Δράκος*, *Ἰάκωβος* καὶ *Εὐστάθιος*[1].

ΚΟΝΤΟΓΟΥΡΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ τῷ 1804 υἱὸς

στρατῶνα, γνωστὸν δὲ ὅτι Φουσᾶτα χυδαϊστὶ ὠνομάζοντο τότε οἱ στρατοί· ἡ περὶ ἧς πρόκειται εἰκὼν ὅμως, δὲν φαίνεται ὅτι εἶνε ἡ σήμερον ἐν τῷ εἰκονοστασίῳ τοῦ εἰρημένου ναοῦ σῳζομένη, οὐδὲ ὁ νῦν ναὸς ἐκεῖνος εἰς ὃν ὑπὸ τῶν Κομποθέκρα ἐναπετέθη αὕτη, διότι τὸ 1658 καθ' ἃ ἀναγράφεται εἰς τὴν νῦν εἰκόνα, ἀφιέρωσε ταύτην ὁ εὐγενὴς Κρὴς ἱερομόναχος Μελέτιος Ἀρχολέος ὁ καὶ κτίτωρ τοῦ ναοῦ. Περὶ ἱερῶν εἰκόνων ἃς ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν οἱ μεταναστεύοντες πρβλ. Rodota Del. rito Greco III 116. Ἴριδα, Βουκουρεστίου, ἀριθ. 1323. Βροκίνη, ἐν Φιλοπάτριδι Κερκύρας 1883 καὶ ἡμετέραν μονογραφίαν Ὀνόματα θέσεων ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἐν λέξει Μοθωνᾶτο καὶ Κορωνᾶτο.

[1] Πλὴν τῶν Κομποθεκρῶν προσκλήσει τοῦ στρατηγοῦ Βεν. Πεζάρου ἦλθον καὶ συνῳκήσθησαν ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ἄλλαι πολλαὶ οἰκογένειαι. Ἀπὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος καὶ μετέπειτα γινώσκομεν ὅτι αἱ ἑξῆς οἰκογένειαι μετηνάστευσαν εἰς τὴν νῆσον ἐκ Πελοποννήσου, Πατρίκιος, Μενάγιας, Φαρακλός, Καλογερᾶς, Μποζίκης, Λογαρᾶς, Πασχάλης, Καγκάδης, Σπαθώνης, Πλυμένος, Ζερβός, Μπλέσας, Σταμένης, Κυριακόπουλος, Βασιλόπουλος, Σοφᾶς, Κορέσης, Πολυκαλᾶς, Γεννατᾶς, Ῥένεσης, Καραντινός, Μαρκεζίνης, Μάνεσης, Βαρβάτης, Μαζαράκης, Πανδῆς, Μαλκιέζης, Βουτσινᾶς, Κούτσης, Μπούγας, Κλαδᾶς, Σπάθας, Φραγκίτης, Στάτος, Τσιτσέλης, Κανάλης, Γιούρεσης, Φραγκούλης, Μόσχαρης, Μάστεσης, Κρεβερέσος, Ῥομποτίνης, Λουκίσας, Μπαρκελίνης, Κόμης, Γκίνης, Καστρίτης, Μπαρπάνης, κλ. ὧν τινες φαίνεται ἐκ τοῦ ξενικοῦ ὀνόματος ὅτι ἦσαν ἰταλικῆς καταγωγῆς. Ἰδιαιτέρως περί τινων τούτων πρβλ. περὶ μὲν Κορεσίων. Σάθαν. ἐν Ἑλλ. ἀνεκδ. Ἀθῆναι. 1867. Α' ρκη' Ῥοδοκανάκιδα. Βιογρ. Λογίων Χίων. Ἐν Πανδ. ΚΒ' 519 καὶ Σ. Λάμπρον. Βασ. Κορέσιος. Ἐν Πανδ. ΚΒ' 367, περί τινων δὲ Κεφαλληνιακῶν, ἴδε Βριώννην παρὰ Σάθᾳ. Ἑλλ. Ἀνέκδ. μηζ'. Ἑλληνομνήμονα 158. Meola Stor. della chiesa Greca in Napoli καὶ Ι. Κωστῆ. Λοβ. Ἱστορ. Κεφαλληνίας. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἐγκατασταθέντων ἀνῆκον εἰς τὰ τάγματα τῶν Stradeoti (Cernidi καὶ Ἀλβανέζοι) εἰς οὓς ἀπενεμήθησαν γαῖαι, κατοικίαι καὶ συντάξεις. Ἴδε καὶ ἰδιαίτερον ἄρθρ. Στρατιωτικαὶ οἰκογένειαι. Τὰς περὶ Κομποθέκρα πληροφορίας ὀφείλομεν τῷ μακαρίτῃ Διον. Κομποθέκρᾳ καὶ τῷ Σ. ἀρχιερεῖ Σπυρίδωνι ὅστις καὶ κατέχει τὰ

Μαρίνου καὶ Φραγγίσκης Λοβέρδου. Θερμὸς τῶν σπουδῶν ἐραστὴς ἰδιαιτέραν ἀπὸ τῆς μαθητικῆς ἡλικίας εἶχε κλίσιν εἰς τὰ φυσικομαθηματικά. Περατώσας τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Κερκύρας, διωρίσθη ἐπὶ Καποδιστρίου λιμενάρχης ἐν Πάτραις μεθ' ὃ διδάσκαλος τετραετίαν ὅλην διδάξας ἐν Ναυπάκτῳ ἐν ταύτῃ δὲ συνάψας φιλίαν μετὰ τοῦ γάλλου Ῥιγγώ, ὅστις τόσον ἐθέλγετο ὑπὸ τῆς μετὰ τοῦ φιλοπόνου καὶ εὐφυοῦς διδασκάλου ἀναστροφῆς καὶ τόσον ἔβλεπε ζῆλον εἰς περαιτέρω καὶ ὑψηλοτέρας φυσικομαθηματικὰς σπουδὰς παρ' ἐκείνῳ ὥστε ἰδίᾳ δαπάνῃ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς Παρισίους πρὸς κτῆσιν ἀνωτέρων καὶ εὐρυτέρων γνώσεων. Ἐπιστρέψας τὸ 1837 εἰς Ληξούριον μετῆλθεν ἐπὶ διετίαν τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, διορισθεὶς εἶτα καθηγητὴς τῆς φυσικῆς ἱστορίας εἰς τὸ ἐν τῷ προαστείῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Κουρουτσεσμὲ πατριαρχικὸν γυμνάσιον ἔνθα ἐδίδαξεν ὅλην ὀκταετίαν, ἐκεῖθεν δὲ ἐδίδαξε τριετίαν ἐν τῇ σχολῇ τῆς Σάμου προαχθεὶς καὶ εἰς διευθυντὴν ταύτης, μεθ' ὃ ἐκλήθη εἰς Χίον ὅπου προέστη τοῦ γυμνασίου μέχρι τοῦ 1858 ὅτε παρῃτήθη ἀποθανὼν αὐτόθι τὸ 1863 κατ' Ἰανουάριον. Ἔργα τούτου εἰσί. α') *Ὑπόμνημα περὶ τῶν φυσικῶν τοῦ Ἀργοστολίου καταβοθρῶν*. Ἐν Παρισίοις 1837. Ὑπεβλήθη τοῦτο εἰς τὴν γαλλικὴν Ἀκαδημίαν ἐνδιαφερούσας δὲ τὰς παρατηρήσεις τοῦ *Κοντογούρη* ἔκρινεν ἡ ἔγκριτος ἐφημερὶς Presse[1]. β') *Περὶ τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ φυτοῦ* Ruseus aculeatus (κοινῶς *Κατερινάκι*). 1839 [2]. γ') Physique du globe, ὑπόμνημα ὑποβληθὲν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ τὸ 1839[3] δ') *Διατριβὴ περὶ πολλῶν φαινομένων ζῳολογικῶν καὶ βοτανικῶν ἀξιοπεριέργων*, ε') *Περὶ τῆς ἀεικινήτου πέτρας τῆς Κεφαλληνίας* ϛ') Sur un dattier dont les fruits murissent dans l'ile de Cephalonie ζ') Lettre concernant les observations méteorologiques faites sur l'île de Chios. η') Observations metéorologiques faites a Chios du 1 Sept. bre 1833 an août 1836 et énumeration de quelques végetaux indigénes de cette île ou

ἐπίσημα ἐπὶ μεμβράνης ἔγγραφα τῶν τίτλων, τῶν δογῶν Barbarigo, Daponte, Grimani καὶ τοῦ ναυάρχου Finesio.

[1] V. Compts rendus Inst. de France. IV p. 21.

[2] Ἐν Ἰονίῳ Ἐφημερίδι. 1839. Ἰούνιος 443.

[3] Annales de l' Institut 24. Jouillet 1839.

qui y sont cultivés. θ′) *Ἕτεραι ὅμοιαι παρατηρήσεις* ἀπὸ τοῦ 1854 - 1855. ι′) *Διάλεξις Αὐγουστίνου Καλμέτου περὶ τοῦ ἐσχάτου Πάσχα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.* Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1843, ἐκ τῆς γαλλικῆς μετὰ σημειώσεων τοῦ μεταφραστοῦ [2], ια′) Ἄρθρα ἐπιστημονικὰ ἐν ἐφημερίσι Σμύρνης καὶ Ἀθηνῶν. Ἀφῆκεν ἀνέκδοτον καὶ θεολογικὴν διατριβὴν *περὶ πρωτείου πάπα.* Οἱ *Κοντογοῦραι* κατάγονται ἐκ Κοντογουράτων τῆς Θηναΐας κλάδος δ' αὐτῶν εἶνε καὶ ὁ εἰς Πάτρας, ἐγκαταστάντος πρώτου ἐκεῖ τοῦ εὐπαιδεύτου καὶ δραστηρίου ἀνδρὸς *Ἀνδρέου* τὸ 1806 προξένου διατελέσαντος διαφόρων κρατῶν. Τούτου υἱὸς ἦτο ὁ διακριθεὶς ὡς πολιτευτὴς καὶ ἀνώτερος δικαστὴς *Στυλιανός*, πατὴρ τοῦ ἐπίσης διαπρεποῦς πολιτευτοῦ, λογίου καὶ ῥήτορος *Ἀριστομένους* οὗ τοὺς λόγους ἐδημοσίευσεν ὁ Κολαΐτης.

ΚΟΡΓΙΑΛΕΝΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. Υἱὸς Ἀνδρέου καὶ Αἰκατερίνης Σβορώνου γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ κατὰ Μάϊον τοῦ 1775. Ἔφηβος ἐμόνασεν ἐν τῇ μονῇ Θεμάτων τῆς Πυλάρου ὅπου ἡγουμένευεν ὁ Ἰάκωβος Κοργιαλένιος μητρόθεν συγγενὴς αὐτοῦ, ποδηγετήσας αὐτὸν εἰς τρίβους εὐσεβείας, φιλοπατρίας, φρονήσεως καὶ ζήλου πρὸς ἱερὰς μελέτας. Τοῦ Ἰακώβου θανόντος ὁ *Δημήτριος* ἐκ πρακτικωτέρων ἰδεῶν ἀγόμενος ἐτράπη τὰ ναυτικά, ἐν Μελίτῃ ὅμως τυχὼν τῆς εὐνοίας καὶ προστασίας τῆς φιλομούσου μαρκησίας D'Epiron, ἐπεδόθη μετὰ ζήλου καὶ εἰς τὰ θύραθεν γράμματα, μετά τινα δὲ ἔτη ἐτράπη εἰς τὸ ἐμπόριον συνεργασθεὶς μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν του Ἀναστασίου, Σπυρίδωνος καὶ Γερασίμου. Ἀπὸ νεανικῆς ἡλικίας λάτρης τῶν ἐθνικῶν ἰδεωδῶν ὁ *Δημήτριος*, ἐμυήθη εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς ἑταιρείας ὑπὸ τοῦ Ὑψηλάντου, ὅστις διϊδὼν ἐν τῷ ἀνδρὶ διά-

[1] Compts rendus. Inst. de France. IX 484, 609, XXXX, III, 650. Εὑρέθησαν δύο ἐπιστολαὶ τοῦ Élie de Reaumont γραμματέως τῆς Ἀκαδημίας [illegible] πιστοῦται ὅτι ὁμοθύμως ἡ Ἀκαδημία ἐπεκρότει τινὰς ἀνακοινώσεις τοῦ Κοντογούρη· τὰς ἐπιστολὰς μεταφράσας ὁ ἀ[illegible] Σ. Σερεμέτης καθηγητὴς τῆς Γαλλικῆς ἐδημοσίευσεν ἐν Ἀναγεννήσει Κερκύρας Β′. φ.62.

[2] Ἀνώνυμος παπιστὴς ἐδημοσίευσε τότε κατὰ τοῦ ἔργου, Διατριβὴν ἀπολογητικὴν περὶ τοῦ ἐσχάτου Πάσχα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ταύτην δὲ ἀνεσκεύασεν ὁ πολὺς Ταντολίδης (ἴδε Παπιστικοὺς Ἐλέγχους ἐν Κωνσταντινουπόλει Α′ 15 καὶ 122.

πυρον πατριωτισμόν, εὐφυΐαν καὶ σύνεσιν, κατέστησε τοῦτον ἕνα τῶν πρακτόρων τῆς ἑταιρείας ἐν Ἑπτανήσῳ. Πρὸ τοῦ ἀγῶνος ἐσχετίσθη μετὰ διαφόρων ἀνδρῶν ἐκ τῶν μετέπειτα διακριθέντων ὡς στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν ἐν τῷ ἀγῶνι. Ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Ζακύνθου ἐγνώρισε τὸν φιλέλληνα Church ὅστις λίαν μέχρι τοῦ θανάτου του ἐξετίμα τὸν ἄνδρα, αὐτόθι δὲ ὁ πρόξενος τῆς Ἀγγλίας Γ. Φορέστης, διατελῶν πρότερον ὡς τοιοῦτος καὶ ἐν Ἰωαννίνοις, σπουδαίας πολιτικὰς διαπραγματεύσεις ἀνέθετο τῷ *Κοργιαλένιῳ* καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλῆ πασᾶς, ὁ ὡς γνωστὸν περιέπων τότε τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἐξετίμα λίαν αὐτόν· πολλὰ ὅμως ἔπαθεν ὁ ἀνὴρ διατρέχων τὴν Ἀλβανίαν καὶ τὴν Ἤπειρον, συλληφθεὶς μάλιστα καὶ ὑπὸ ληστῶν, συνετέλεσεν οὐχ ἧττον μεθ' ὅλας τὰς ταλαιπωρίας αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκεῖ διάδοσιν φιλελευθέρων ἀρχῶν καὶ εἰς τὴν θέρμανσιν τῶν πατριωτικῶν συναισθημάτων χάριν τοῦ προπαρασκευαζομένου ἀγῶνος· τότε ἔσχε τὸ θάρρος καὶ τὴν ἡρωϊκὴν ὄντως αὐταπάρνησιν ὅσην καὶ δεξιότητα ἐν τοῖς μέτροις, ἵνα σώσῃ τὸν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ τυράννου κρατούμενον ἀνεψιὸν τοῦ Μάρκου Μπότσαρη Γεώργιον, ὃν λάθρα προσλαβὼν μετ' αὐτοῦ εἰς Κέρκυραν ὑπὸ ψευδώνυμον, ἤνεγκεν εἶτα εἰς Κεφαλληνίαν παραδοὺς τοῦτον κατόπιν εἰς τὴν οἰκογένειάν του, ἥτις ἀείποτε εὐγνωμόνως ἀνεμιμνήσκετο τοῦ γεγονότος τούτου. Ἀρξαμένου τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος ἠγόρασε πλοῖον πρὸς καταδίωξιν πειρατῶν, ὅπερ εἶτα μετέβαλεν εἰς πολεμικὸν δημευθὲν ὅμως ἐν Κεφαλληνίᾳ διαταγῇ τῶν Ἰονίων ἀρχῶν· τὴν αὐτὴν δὲ τύχην θὰ ἐλάμβανε καὶ ἅπασα ἡ περιουσία τῶν ἀδελφῶν *Κοργιαλένιου* ἕνεκα τῶν τότε αὐστηρῶν μέτρων τῶν ἄγγλων κατὰ τῶν βοηθούντων τοὺς ἀγωνιζομένους ἀδελφοὺς Ἑπτανησίων, ἂν μὴ παρενέβαινεν ὑπὲρ ἐκείνων παρὰ τῷ τοποτηρητῇ ὁ Χριστόδ. Πήλικας ἀστυνόμος γυναικάδελφος δὲ τοῦ ἑνὸς αὐτῶν Σπυρίδωνος. Κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Μουσταφᾶ πασᾶ ὁ *Δημήτριος*, ἡγούμενος διακοσίων ἐπιλέκτων σουλιωτῶν ἰδίαις δαπάναις συντηρουμένων, κατώρθωσεν ἐπί τινα χρόνον νὰ παρακωλύσῃ τὴν διάβασιν τοῦ ἐχθροῦ ὑποχωρήσας εἶτα ἐντίμως· ὅταν δὲ τὸ Μεσολόγγιον ἐπολιορκεῖτο, ναυλώσας πλοῖον ἑπτανησιακὸν καὶ πληρώσας αὐτὸ σιτηρῶν καὶ ἄλλων τροφίμων, διεπεραιώθη ἐκεῖ κατορθώσας χάριν σφοδροῦ λαίλαπος ὅστις ἠπείλησε τὸν καταποντισμὸν τοῦ στόλου, νὰ διαφύγῃ τὴν κατ' αὐτοῦ καταδίωξιν καὶ σώσῃ τῆς

πείνης τὴν λιμώττουσαν πόλιν. Τὸ Μεσολόγγιον τόσον ἐνεθουσία καὶ συνεκίνει διὰ τὸν ἡρωϊσμόν του τὸν *Κοργιαλένιον*, ὥστε ὁ γενναιότατος καὶ φιλόπατρις συμπολίτης λέγεται ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα χιλ. δραχμῶν δαπανήσας ὑπὲρ τῆς πόλεως. Ἐτίμα λίαν τοὺς Σουλιώτας οὓς τόσον συνέδραμε χρήμασιν ἐν Κεφαλληνίᾳ, εἰς αὐτὸν δὲ συνιστῶντο οὗτοι παρὰ τῆς Γεν. Διοικήσεως· ὁ Μάρκος Μπότσαρης πολλάκις ἔγραφε πρὸς τὸν ἄνδρα, ἐσῴζετο δὲ καὶ οἰκειωτάτη πρὸς τοῦτον ἐπιστολὴ ἐκείνου, μίαν ἡμέραν πρὸ τοῦ θανάτου του σταλεῖσα, ἐν ᾗ προέλεγε οὗτος φεῦ! καὶ τὸν θάνατόν του[1], ὁ δὲ Νότης Μπότσαρης τοσαύτην εἶχε πεποίθησιν περὶ τῆς γενναιότητος καὶ γνῶσιν τῶν ἐκδουλεύσεων τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου, ὥστε εἶπέ ποτε τ' ἀξιομνημόνευτα ἐκεῖνα «Ἡμεῖς οἱ Σουλιῶτες ἐκάμαμε πολλὰ ἀλλ' οὐδεὶς εἶχε τὴν γενναιοψυχίαν τοῦ *Κοργιαλένιου*». Τὴν κατὰ τὸν ἀγῶνα μετοχὴν καὶ δρᾶσιν τοῦ ἀνδρὸς πιστοποιοῦσιν ἐπίσημα ἔγγραφα, ὁ δὲ Καποδίστριας ἀνεγνώρισε διὰ τιμητικωτάτου πιστοποιητικοῦ τὰς θυσίας τοῦ ἀνδρός[2]· τῶν ἑξῆς ὅμως τριῶν ἐκ τῶν ἀφορώντων εἰς αὐτὸν ἐγγράφων, κρίνομεν δεδικαιολογημένην τὴν ἐνταῦθα δημοσίευσιν καὶ διότι τρανώτερον μαρτυροῦσι περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὡς συμβολὰς εἰς τὴν καθ' ὅλου ἱστορίαν τοῦ ἀγῶνος.

Α'.

Stimatisimo Signore

De bordo il Brik l'Ercole 10 agosto 1823

Rispondo sul momento alla vostra preziosa. Spedite per l' espréso a Missolonghi communicando a Botzari le mie dispozioni e pregandolo di darmi tutte le più esatte relazioni sullo stato delle cose, senza la quale io non mi movero.

[1] Ἡ ἐπιστολὴ ἐδόθη τῷ Βύρωνι ὑπὸ τοῦ Κοργιαλένιου περιῆλθε δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ φιλέλληνος τῷ κόμητι Γάμβᾳ.

[2] Ταῦτα ὡς καὶ τὸ πρωτότυπον τῆς πιστωτικῆς λιρῶν 4000 τοῦ τραπεζίτου Ramson τῷ λόρδῳ Βύρωνι, ἐδωρήσατο τῷ Ἀρχείῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος, ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Δημητρίου κ. Μαρῖνος Κοριαλένιος ὁ γνωστὸς ἐν Λονδίνῳ τραπεζίτης.

Perciò avvisatelo, che non può aspettarmi finchè non mi sia consigliato dopo la sua risposta. Credetemi.

Vostro devotissimo servo
NOËL BYRON
barone d' Inghilterra

B′.

'Αριθ. 3365.

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὸ ἐκτελεστικὸν Σῶμα

Πρὸς τὸν εὐγενέστατον κύριον Δημήτριον Κοργιαλένιον

Ἡ ἀπόκρισις εἰς τὸ ἔγγραφόν σου τῶν 10 τοῦ λήγοντος, ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐκφράζεσαι εἶνε τῷ ὄντι πατριωτικὸς καὶ ἀπεμφαίνει ἑλληνικὴν διάθεσιν καὶ καρδίαν καὶ εἰς τοιούτου γνησίου τέκνου της τὰς εἰλικρινεῖς προσφορὰς ἡ πατρὶς θὰ προστρέξῃ ἀσυστόλως, ὁσάκις ἡ χρεία τὸ καλέσει διὰ ν' ἀπαιτήσῃ τὴν συνδρομήν του.

Ἡ διοίκησις ὁμολογεῖ χάριν εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβες φροντίδα ὁμιλήσας τὰ εἰκότα τὸν Βύρωνα, μετὰ τοῦ ὁποίου ἐπιθυμεῖ καὶ εὔχεται νὰ σὲ ἀπολαύσῃ καὶ προσωπικῶς καὶ νὰ χαρῇ γνωρίζουσα αὐτόψει τὸ ἑλληνικόν σου πρόσωπον.

Ἡ πατρὶς εὐγνωμονεῖ διὰ τὴν ὁποίαν ἐπρόφθασας βοήθειαν εἰς τοὺς πολιορκουμένους ἀδελφούς μας καὶ ἐσημείωσεν ὅτι ἔκαμες τὸ χρέος σου συντελέσας εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος καὶ πρὸς μικρὰν ἀπόδειξιν τῶν αἰσθημάτων τῆς εὐγνωμοσύνης της σὲ περικλείει τὸ ἔσωθεν ἐπίσημον «ἔσωθι εὑρίσκεις ἔγγραφον πρὸς τὸν κυρ. Ι. 'Ορλάνδον, 'Ιω. Ζαΐμην, καὶ 'Ανδρ. Λουριώτην, τὸ ὁποῖον λαμβάνεις τὴν φροντίδα νὰ τὸ ἐγχειρίσῃς ἀμέσως ζητῶν ἀπόκρισιν καὶ εἰς ἔλλειψιν τοιαύτης, ἀπόδειξιν τῆς παραλαβῆς διὰ νὰ τὴν ἀποστείλῃς πρὸς τὴν Διοίκησιν».

'Εν Ναυπλίῳ τῇ 29 8βρίου 1823.

Ὁ πρόεδρος
Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης
Χαραλάμπης

Εἰς ἀπουσίαν τοῦ Γεν. Γραμματέως
Ν. Σπηλιάδης

Γʹ.

Ἐντιμότατε Κύριε

Ἡ ἐκλαμπρότης του σᾶς γράφει ἰδιαιτέρως περὶ τῶν αὐτόσε (εἰς Κεφαλληνίαν;) εὑρισκομένων συμπατριωτῶν μου, γράφων δὲ κἀγὼ πρὸς τὴν ἐντιμότητά σας, ἐρωτῶ πρῶτον περὶ τῆς ἐφετῆς μοι ἀγαθῆς ὑγείας σας καὶ σᾶς ὑπερευχαριστῶ διὰ τὰς φιλοφροσύνας ὁποῦ πρὸς αὐτοὺς ἐμεταχειρίσθητε· σᾶς εἰδοποιῶ ὅτι ἐπειδὴ καὶ ἡ φιλανθρωποτάτη Διοίκησις τῆς Ἑπτανήσου ἔδωκεν ἐλευθέραν τὴν ἔξοδον εἰς τοὺς συμπατριώτας μου, στέλλω τὸν ἐπιφέροντα νοῦντζον αὐτοῦ, γράφων πρὸς αὐτοὺς διὰ νὰ ἔβγωσιν ἔξω, μὲ τὸ νὰ λείπωσιν ὅμως εἰς αὐτοὺς τὰ πρὸς χρείαν, ἰδοὺ ὅπου σᾶς γράφει ἡ ἐκλαμπρότης του, καὶ σᾶς παρακαλῶ κἀγὼ κατὰ τὸ δοτῆρι ὁποῦ ὁ ἄνθρωπός μου σᾶς παρουσιάσῃ, νὰ διαμοιράσητε εἰς τὰς φαμηλίας αὐτῶν καὶ εἰς αὐτοὺς ὁποῦ νὰ ἔβγουν καὶ ἐβγῆκαν τὰ πρὸς χρείαν ἀρκοῦντα κατὰ τὴν συνήθη καλοκαγαθίαν σας, διὰ δὲ ταύτας τὰς χάριτας ἡμεῖς μὲν θέλει σᾶς κηρυττόμεθα διὰ παντὸς ὑπόχρεοι ἡ δὲ πατρὶς ὀφείλει νὰ σᾶς ἀνταποδώσῃ δεκαπλασίως ἐν καιρῷ τῷ δέοντι, τὰ δὲ ἔτη σας θεόθεν εἴησαν πλεῖστα καὶ πανευδαίμονα.

Τῇ 13 Ἰανουαρίου 1823 Κερασοβίτικα.

Τῆς ἐντιμότητός σας
δοῦλος
Μάρκος Μπότσαρης

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ὁ ἡμέτερος συμπολίτης διέτριψεν ἐν Ζακύνθῳ ὅπου καὶ ἐνυμφεύθη, εἶτα δὲ ὁριστικῶς ἐγκατεστάθη ἐν Φλωρεντίᾳ ἀείποτε διαπρέπων εἰς εὐγενῆ καὶ φιλοπάτριδα αἰσθήματα. Κατὰ τὴν κατάρτισιν τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης εἰργάσθη ὥσπερ ὀλίγοι καὶ ἐξ ἰδίων ἱκανῶς δαπανήσας καὶ ἀπὸ τῶν πολλῶν του φίλων ἐν Ἑσπερίᾳ προκαλέσας σπουδαίας συνδρομὰς βιβλίων, χειρογράφων καὶ χρημάτων. Αἱ πρὸς τὴν βιβλιοθήκην δωρεαὶ ἐξαιρέτως αἱ τοῦ Μ.Δουκὸς τῆς Τοσκάνης Λεοπόλδου, τῆς μαρκησίας Senzoni Medici, τοῦ συμβούλου τῆς ἐπικρατείας Gherardi, τοῦ abbate Gelli καὶ τοῦ καθηγ. Ciampolini, ὀφείλονται εἰς τὰς θερμὰς συστάσεις καὶ ἐνεργείας τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρός, περὶ τούτου δὲ βεβαιοῦσι τὰ πρὸς αὐτὸν εὐγνώμονα ἔγγραφα τῆς Πρυτανείας τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπι-

στημίου τῶν ἐτῶν 1841 καὶ 1842 [1]. Ὁ *Κοριαλένιος* ἐτιμᾶτο διὰ ξένων παρασήμων προσέτι διὰ τοῦ ἀριστείου τοῦ ἀγῶνος καὶ τοῦ Χρυσοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος. Ἀποβιώσας ἐν Φλωρεντίᾳ τῇ 21 Δεκεμβρίου 1861, κατέλιπεν ἀνταξίας αὐτῷ θυγατέρας, τὰς διαπρεπεῖς ἐπὶ μορφώσει καὶ ἀρεταῖς κ. *Πηνελόπην* χήραν τοῦ ποιητοῦ Α. Λασκαράτου ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ κ. *Σαρίναν*. Ὁ οἶκος ***Κοργιαλένιου*** (ἢ ***Κοργιαλένια***) κατὰ τὰς ἐν τῷ οἴκῳ παραδόσεις κατάγεται ἀπὸ τῶν ἐκ Σικελίας ἀριστοκρατικῶν καὶ πλουσίων Conti Caridi. Εἰς Κεφαλληνίαν κατέφυγον δύο υἱοὶ φονευθέντος ἔν τινι ἐπαναστάσει πατρός, κατοικήσαντες κατ' ἀρχὰς ἐν Σκάλᾳ ἐξ οὗ ἐπωνυμοῦντο μετὰ ταῦτα ***Σκαλισιᾶνοι***, λίαν δὲ σημαίνοντες ἐκεῖ καὶ μεγαλοκτηματίαι γενόμενοι καὶ ἐκεῖθεν μετοικήσαντες εἰς Κάστρον καὶ εἶτα εἰς Ἀργοστόλιον. Τὸ ἐπώνυμον ***Κοργιαλένιος*** ἀντικατέστησεν τὸ τοῦ ***Καρίδης*** διὰ τὸν ἑξῆς λόγον. Ὁ ***Ἰωάννης Καρίδης Σκαλισιᾶνος***, ἐδικοπάλαισεν ἐφ' ἱκανὸν μετὰ τοῦ ***Βίκτορος*** διϊσχυριζόμενος ὅτι μόνος αὐτὸς ἐδικαιοῦτο νὰ φέρῃ τὴν παλαιὰν οἰκογενειακὴν ἐπωνυμίαν ἡ δὲ δίκη ἔληξεν ὑπὲρ τοῦ δευτέρου διότι ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωάννου Ἀνδρέας ἀπώλεσε τοὺς τίτλους ἐν ναυαγίῳ ὅταν μετέβαινεν εἰς Ἑνετίαν ἵνα παραστῇ ἐν τῇ κατ' ἔφεσιν συζήτησιν τῆς ὑποθέσεως, σωθεὶς μάλιστα ὡς ἐκ θαύματος τοῦ θανάτου. Ἔκτοτε ὁ κλάδος τοῦ Ἰωάννου προσέλαβεν ὡς ἴδιον ἐπώνυμον τὸ τοῦ ***Κοργιαλένιου*** ληφθὲν ἀπὸ Ἀγγελικῆς συζύγου τοῦ Ἰωάννου, ἀδελφῆς δὲ τοῦ μνησθέντος ἡγουμένου Ἰακώβου ***Κοργιαλένιου*** ὅστις τελευταῖος ἔφερε τὸ ὄνομα οἰκογενείας σὺν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ἐκλιπούσης, ὑπὸ τὸ νέον δὲ ὄνομα τοῦτο ἐνεγράφη ἡ οἰκογένεια καὶ ἐν τῇ χρυσῇ βίβλῳ. Ὁ οἶκος ὑπῆρξεν ἀπὸ παλαιῶν χρόνων ἐμποροναυτικός, διετέλεσε δ' ἐν ἀκμῇ μέχρι τοῦ 1833. Τοῦ ρηθέντος Ἰωάννου ὁ υἱὸς Ἀνδρέας μετὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ***Ἀναστασίου, Σπυρίδωνος, Δημητρίου*** καὶ ***Γερασίμου*** (τοῦ ***Μαρίνου*** ἰατροῦ μὴ μετασχόντος τῶν ἐμπορικῶν ἐργασιῶν) εἰργάσθησαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐν Ἑσπερίᾳ καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἐξέτειναν δὲ πλεῖον τὰς ἐργασίας αὐτῶν ἀφ' ἧς ἐποχῆς κέντρον τῶν ὑποθέσεων αὐτῶν κατέστησαν τὴν Μελίτην καὶ κατόπιν τὸ Λιβόρνον, συνδέσαντες ἔκτοτε σχέσεις μετὰ τῶν πρώτων ἐμπορικῶν καὶ τραπεζιτικῶν οἴκων

[1] Ἀριθ. ἐγγρ. 649, 659 τοῦ 1840 καὶ 146, 841 καὶ 994 τοῦ 1842.

τῆς Ἰταλίας, Ὀλλανδίας καὶ Λονδίνου, καὶ διὰ τῆς μορφώσεως, ἐντιμότητος, φιλοπονίας καὶ γενναιότητος αὐτῶν, ἀπολαμβάνοντες τῆς ἐκτιμήσεως καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἐν ταῖς μεγαλουπόλεσι τῆς Ἑσπερίας ἀνωτέρων κοινωνικῶν τάξεων. Ὁ οἶκος αὐτῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ διεκρίνετο οὐ μὴν διὰ τὴν ἐν τοῖς πρώτοις δρᾶσιν ἐν τῷ ἐντοπίῳ ἐμπορίῳ καὶ μάλιστα τὸ τῆς σταφίδος ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν γενναιότητα, τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν φιλοξενίαν. Ἐν τῷ μεγαλοπρεπεῖ αὐτῶν μεγάρῳ διέτριβον τὰ εἰς τὴν νῆσον παρεπιδημοῦντα διαπρεπέστερα πρόσωπα, ἐν οἷς ἡ δούκισσα τῆς Πλακεντίας καὶ ὁ λόρδος Βύρων τὸ 1823, ἐξωφλήθη μάλιστα τῷ τελευταίῳ τούτῳ τότε ὑπὸ τοῦ καταστήματος τοῦ *Κοργιαλένιου* καὶ πιστωτικὴ συστατικὴ τοῦ μεγάλου ἀγγλικοῦ τραπεζιτικοῦ οἴκου Ramson διὰ λίρας 4,000, ἐκεῖ δ' ἐφιλοξενήθη ἐπίσης καὶ ὁ ἐκ Τοσκάνης καθηγητὴς καὶ πρόσφυξ Βικ. Νανούτσης εἰς Κεφαλληνίαν καταφυγὼν καὶ μετελθὼν αὐτόθι τὸν διδάσκαλον γλωσσῶν καὶ φιλοσοφίας καὶ ὅστις ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς *Κοργιαλένιου* ἀφιέρωσε τούτοις τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ μὲν ἐκπονηθέν, ἐν Κερκύρᾳ δὲ τὸ 1825 τυπωθὲν Corso elementare di retorica e di litteratura greca latina ed italiana. Διαλυθέντος τοῦ ἐν Λιβόρνῳ καταστήματος, ὅτε καὶ ἐπωλήθη ἡ μεγαλοπρεπεστάτη ἔπαυλίς των ἐν Ardenza ἔνθα καὶ τόσα ἔξοχα ἔργα ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς ἀπεθησαύριζεν ἡ καλλισθησία, ἡ πρὸς τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὰς ὡραίας τέχνας ἀγάπη καὶ ἡ γενναιότης τῶν ἀδελφῶν *Κοργιαλένιου*, καὶ μετὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς περιουσίας, ἐπανέλαβον οἱ ἀδελφοὶ *Γεράσιμος* καὶ *Σπυρίδων* τὸ 1838 τὰς ἐργασίας των ἐν Ἰταλίᾳ, Λονδίνῳ καὶ Κεφαλληνίᾳ, ἀλλ' ἀτυχήματά τινα κατὰ τὰς ἐργασίας διέκοψαν τὸ ἐμπορικὸν τοῦ οἴκου στάδιον, ἀπορφανισθείσης καί τῆς οἰκογενείας διὰ τοῦ θανάτου τοῦ *Σπυρίδωνος*. Πλὴν τῶν εἰδικῶς βιογραφουμένων ἐκ τῆς οἰκογενείας ταύτης, μνείας ἄξιοι εἶνε καὶ οἱ ἑξῆς. α') *Ἰάκωβος*, γεννηθεὶς τὸ 1690 ἐν Ἀργοστολίῳ, ἐκ τῶν καλλιτέρων γενόμενος μαθητῶν τοῦ Ἀντωνίου Μοσχοπούλου. Ἐγκρατὴς τῆς θεολογίας, διδάσκαλος καὶ κήρυξ τοῦ Θείου Λόγου. Ὑπηρετήσας κατὰ τὴν νεότητα αὐτοῦ ἐν τῷ ἐνετικῷ στρατῷ καὶ οὐκ ὀλίγα παρασχὼν δείγματα ἀνδρείας καὶ ἀφοσιώσεως, ἐπεδόθη εἶτα εἰς τὸν μοναχικὸν βίον ἐπὶ τῇ τρὶς διασώσει αὐτοῦ ἀπὸ δεινοτάτων νόσων διὰ τῆς τοῦ θείου ἐπικλήσεως, ἡγου-

μενεύσας δὲ τῆς ἐν Πυλάρῳ ἱερᾶς μονῆς τῶν Θεμάτων καὶ ὑπόδειγμα ὑπάρξας εὐσεβείας καὶ βίου ὁσιακοῦ ἀπέθανεν ἐκεῖ ἄγων τὸ ἑκατοστὸν ὄγδοον ἔτος τὸ 1798. β') *Σαρίνα*, θυγάτηρ Δημητρίου καὶ τῆς ἀγγλίδος Ἐλοϊσίας Scott γεννηθεῖσα ἐν Φλωρεντίᾳ τὸ 1836. Τυχοῦσα μορφώσεως ἁδρᾶς, μετῆλθεν ἐκεῖ τὴν διδάσκαλον εὐδοκίμως ἐδημοσίευσε δὲ καὶ τὰ ἑξῆς πονήματα. α') La grammatica della mama ossia avviamento allo studio della grammatica. Milano. 1875 σελ. 182 εἰς 16ον. β') Il guercio e il galeoto, breve storia tratta dagli usi del secolo di canuovoressimo e raccontata dal. dottor Cristoforo all amico Corrado. Firenze. 1868, σελ. 132 εἰς 16ον, καὶ ἄλλας φιλολογικὰς διατριβάς.

ΚΟΡΓΙΑΛΕΝΙΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1830 υἱὸς Σπυρίδωνος καὶ Ῥεγγίνας Ἀναστ. Πήλικα, ἀμφοτέρων σεβαστοτάτων προσώπων τῆς ἀνωτάτης κοινωνικῆς τάξεως. Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἀπορφανισθεὶς πατρὸς φιλοστόργου καὶ καλοκαγάθου προορίσαντος τὸν νέον *Μαρῖνον* εἰς ἐπιστήμονα, ἐδείκνυεν ἔκτακτον ζωηρότητα πνεύματος, κλίσιν εἰς μελέτας, ῥοπὴν εἰς ἐργασίαν καὶ αἰσθήματα εὐγενῆ, ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ διϊδοῦσα ἐν τῷ υἱῷ αὐτῆς τούτῳ φυσικὰ προσόντα τοιαῦτα, ἅτινα καλλιεργούμενα θὰ ἠσφάλιζον αὐτῷ μέλλον ἀγλαόν, οὐδὲν παρέλιπε τὸ ἀφορῶν εἰς τὴν περαιτέρω μόρφωσιν τοῦ εὐέλπιδος νέου· καὶ δὴ τὸ 1846 ἀπεστάλη οὗτος εἰς Σμύρνην ὅπου ἐμαθήτευσεν εἰς δύο ἀγγλικὰ καταστήματα, τὸ δὲ 1849 ἀγόμενος τοῦτο μὲν ὑπὸ τῶν ἐμφύτων αὐτοῦ κλίσεων, τοῦτο δὲ ἐκ τῶν παραδόσεων τοῦ τόσα ἐργασθέντος καὶ πεφημισμένου παλαιοῦ του ἐμπορικοῦ οἴκου, εἰς πρακτικὰ στάδια, ἤρξατο κατὰ πρῶτον ἐν Ὀδησσῷ ὅπου ἔμεινε μέχρι τοῦ 1848, ἐπιδιδόμενος εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἀπὸ τοῦ 1859 ἐγκαταστὰς ἐν Λονδίνῳ καὶ συνεργασθεὶς δεξιῶς μετὰ τῶν ἑτερορρύθμων ἑταίρων, τοῦ γυναικαδέλφου του Ν. Γεωργακάτου καὶ τοῦ Ἀγγέλου Μενάγια Κεφαλλήνων καὶ τοῦ Χρ. Νομικοῦ, τὸ δὲ 1863 συστήσας ἐμπορικὴν ἐπωνυμίαν ἐν Μασσαλίᾳ μετὰ τῶν ἑτερορρύθμων ἑταίρων Γ. Γεραλοπούλου πενθεροῦ αὐτοῦ καὶ Ξεν. Μπαλῆ, ἐγκατέστη ὁριστικῶς πλέον τὸ 1872 ἐν Λονδίνῳ κατ' ἀρχὰς διορισθεὶς δεύτερος διευθυντὴς ἀγγλοαλλοδαπῆς τραπέζης μέχρι τοῦ 1875 διατελέσας τοιοῦτος, ὅτε παραιτηθεὶς συνέστησεν ἴδιον ἐκεῖ τραπεζιτικὸν προεξοφλητικὸν κατάστημα, κτησάμενον μετ' οὐ πολὺ τὴν ἐμ-

πιστοσόνην τοῦ μεγάλου ἐμπορικοῦ κόσμου καὶ κατελεγόμενον ἐν τοῖς πρώτοις ἑλληνικοῖς οἴκοις τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἀνὴρ ὁ *Μαρῖνος* πρὸς τούτοις μεμορφωμένος, φιλόπατρις, φιλόμουσος καὶ μεγαλοπρεπὴς πολλάκις ἦλθε γενναῖος ἀρωγὸς εἰς ἀνάγκας ἐθνικὰς καὶ εἰς εὐεργετικὰ ἱδρύματα ἐκ τῶν πρώτων δ' ἔσπευσε νὰ συνδράμῃ καὶ τὴν ἐν σπαργάνοις Γεωργικὴν ἑταιρείαν τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ δὲ τῆς πανωλεθρίας τοῦ 1900, ἡ ἰδιαιτέρα αὐτοῦ πατρὶς ἔσχεν ἀφορμὴν μετ' εὐγνωμοσύνης ν' ἀναμιμνήσκηται ἐσαεὶ τῆς γενναίας αὐτοῦ δωρεᾶς ὑπὲρ τῶν ἐκ τοῦ περονοσπόρου παθόντων. Ἐγένετο εὐεργετικὸς ἐπίσης πολλοῖς ἄλλοις συμπολίταις καὶ ἄλλοις συγγενέσιν πρὸ πάντων ὅμως ὑπῆρξεν ὑπόδειγμα υἱϊκῆς στοργῆς πρὸς τὴν ἐνάρετον αὐτοῦ μητέρα, γυναῖκα καταλιποῦσαν εὐλογητὸν ὄνομα διὰ τὰ φιλάνθρωπα αὐτῆς αἰσθήματα, τὴν καρτερίαν, τὴν σύνεσιν, τὴν καλοκαγαθίαν, καὶ πρὸς ἣν ὁ *Μαρῖνος* μέχρι θανάτου παρέσχε τρανωτάτας ἀποδείξεις ἀπείρου σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης ἀνθ' ὧν ἐκείνη ὑπὲρ ἐκείνου τε καὶ τοῦ οἴκου εἰργάσατο. Ὁ κ. *Κοργιαλένιος* ὑπῆρξεν ἀείποτε ἐντιμότατος ἐν ταῖς συναλλαγαῖς αὐτοῦ καὶ οὐδένα ἐζημίωσέ ποτε ἢ ἠδίκησεν ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς αὐτοῦ ἐργασίαις. Συνδυάζων ἁρμονικῶς τὴν πρακτικότητα τοῦ πνεύματος πρὸς τὴν θερμότητα τῶν πατριωτικῶν αἰσθημάτων, βεβαιότης ὑπάρχει ὅτι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι θὰ προσέλθῃ ἀρωγὸς τῇ ἐξ ἧς κατάγεται νήσῳ κυρίως. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης τυγχάνει οὕτω τύπος ἀληθοῦς ἀριστοκράτου ἐκ καταγωγῆς, πνεύματος καὶ καρδίας τιμῶν δικαίως τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα.

ΚΟΡΓΙΑΛΕΝΙΟΣ (ΚΑΡΙΔΗΣ) ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ. Υἱὸς Ἰωάννου Καρίδου καὶ Ἀγγελικῆς Κοργιαλένια, γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ πρὸς τὰ μέσα τοῦ ιη' αἰῶνος. Ἐπιδοθεὶς εἰς τὰ ναυτικὰ κατετάχθη τὸ 1770 εἰς τὸ ῥωσσικὸν πολεμικὸν ναυτικὸν ὑπὸ τὸν ναύαρχον Ὀρλὼφ Κεσμένσκη, ὅστις διιδὼν εἰς τὸν νέον προσόντα ἄξια ἐκτιμήσεως καὶ ἐμπιστοσύνης, ταχέως προήγαγεν αὐτὸν εἰς ἀνωτέρους βαθμούς. Ὁ συμπολίτης ἡμῶν ἀναφέρεται μεταξὺ τῶν διακριθέντων εἰς πολλὰς ναυμαχίας, ὑπηρετήσας ἀπὸ τοῦ 1788 ὑπὸ τοὺς ναυάρχους Greyk, Kostielvoff, De Crus καὶ ὑπὸ τοὺς πλοιάρχους Kartzoff, Sivers καὶ Adinzoff, ἐξαιρετικῶς δὲ μνημονεύεται ἐν τῇ κατὰ τῶν Σουηδῶν ναυμαχίᾳ τῆς 6 Ἰουλίου καθ' ἃ ἐκ τιμητικῶν πιστοποιητικῶν τῶν μνησθέντων ἀρχηγῶν ἐμφαίνεται, τὸ 1790 σχὼν μέρος καὶ ἐν ταῖς

κατὰ τῶν Σουηδῶν ἑτέραις ναυμαχίαις τῆς 23-24 Μαΐου καὶ τῆς 2 Ἰουνίου ὅτε ἔτυχε τῆς δόξης νὰ αἰχμαλωτίσῃ σουϊδικὸν μεταφορικὸν πλοῖον, ἐφ' ᾧ τε καὶ διὰ τὰς ἐν γένει πιστὰς αὐτοῦ ὑπηρεσίας καὶ ἐκδουλεύσεις τῷ ἀπαφέθησαν καὶ ἄλλα ἐπαινετικώτατα πιστοποιητικὰ ὑπὸ τῶν Stingel πλοιάρχου καὶ τοῦ Koricoff ἀντιναυάρχου. Προαχθεὶς εἰς ταγματάρχην τὸ 1799 ἀναφαίνεται δρῶν ὑπὸ τὸν ναύαρχον Usacoff ἐν Κερκύρᾳ καὶ ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸν Sorokin ἐν Ἀπουλίᾳ, κατόπιν δὲ ἐν ταῖς ἐκστρατείαις καὶ πολιορκίας τῆς Λιέγης, Νεαπόλεως καὶ Καπύης κατὰ τὰ ἐπίσημα ἀποδεικτικὰ τῶν Bailly, Micheveaux καὶ Sorokin, ἐφ' οἷς τῷ ἀπενεμήθη καὶ τὸ παράσημον τῆς Ἁγίας Ἄννης β' τάξεως ὅπερ εἶναι ἤδη εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ κ. ***Μαρίνου Κοργιαλένιου.*** Μετὰ μακρὰν ἐν Νεαπόλει διαμονὴν κατατρυχόμενος ὑπὸ τοῦ γήρατος, παρῃτήθη προβιβασθεὶς εἰς ἀντισυνταγματάρχην ὅτε ἐχορηγήθη αὐτῷ ἰσόβιος σύνταξις, ἐπανελθὼν δὲ εἰς Κεφαλληνίαν ἀπέθανεν ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 30 Ἰουλίου 1815 ταφεὶς ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Τσιμάρα, περίλυπος ὅμως διὰ τὰς καθυστερήσεις τῶν ἀποδοχῶν αὐτοῦ καὶ τὴν ἄδικον καὶ ἀχάριστον συμπεριφορὰν τοῦ Ὑπουργείου, εἰ καὶ ἔχαιρε τοσοῦτον τὴν εὔνοιαν τοῦ αὐτοκράτορος Παύλου τοῦ Α' καὶ τῆς Αἰκατερίνης Β' εἰς τὴν τιμητικὴν φρουρὰν τῆς ὁποίας ἐπί τινα καιρὸν καὶ ὑπηρέτησε [1].

ΚΟΡΝΑΛΒΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ (;). Καθολικὸς ἱερεὺς ἐκ Πομπηΐας μετελθὼν ἐν Ληξουρίῳ ἐφ' ἱκανὰ ἔτη τὸν ἰδιωτικὸν διδάσκαλον τῆς Λατινικῆς καὶ Ἰταλικῆς πρὸς τὰ μέσα τοῦ ιη' αἰῶνος. Ἡ σχολὴ αὐτοῦ καθὼς καὶ ἡ Δαμοδοῦ, λέγονται le due migliori scuole di quell' epoca, le più distinte e le più costose [2]. Μεταξὺ τῶν μαθητῶν του ἦτο καὶ ὁ ἐγκωμιάσας αὐτὸν θανόντα Χρ. Κεφαλᾶς [3].

[1] Χάριτας πολλὰς ὀφείλω τῷ ἀξιοτίμῳ κ. Μαρ. Κοργιαλένιῳ εὐγενῶς παρασχόντι μοι τὰς περὶ τοῦ οἴκου καὶ τῶν προγόνων αὐτοῦ πληροφορίας, ὡσαύτως δὲ καὶ τῇ σεβαστῇ Κυρίᾳ Σαρίνᾳ Κοργιαλένιου, ἀποστειλάσῃ μοι ὑπόμνημα βιογραφικὸν περὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς Δημητρίου, ὅπερ ἤδη ὑπάρχει δωρηθὲν ὑπ' ἐμοῦ εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἱστορ. καὶ Ἐθνολ. Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος. Πρβλ. καὶ Λύχνον περιοδ. Ἀργοστολίου 1862. φ. 12.

[2] Ληξ. Βιβλ. Καθολ. ναοῦ ἐν Ληξουρίῳ 1732. Demetr. Milonopulo. Orazione funebre di Crisanto Cefala. Venezia. 1819.

[3] Ἴδε Χρ. Κεφαλᾶ. Βιογρ.

ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ. Περιοριζόμεθα εἰς τὰ ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὸ ἐν τῇ νήσῳ κήρυγμα τοῦ γνωστοῦ τούτου νεομάρτυρος. Τοὺς οἴακας τῆς Κεφαλληνιακῆς ἐκκλησίας ἰθύνοντος Σωφρονίου τοῦ Κουτούβαλη (1759 - 1780), ὁ *Κοσμᾶς* λαβὼν ἄδειαν γενικοῦ κηρύγματος ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Σωφρονίου Β', ἦλθε καὶ εἰς Κεφαλληνίαν. Ἐκήρυξε, καθ' ὅσον γνωρίζομεν ἐξ ἐγγράφων καὶ παραδόσεων ἐν Ἀργοστολίῳ, Ληξουρίῳ, Θηναίᾳ, Ἄσσῳ, Λειβαθοῖ, Ἰλάροις, Χαυδάτοις, Κερίοις, Πλαγιᾷ, Κομιτάτοις, Κορωνῇ, Πυργίῳ, Δειλινάτοις, Κουλουράτοις, Κάστρῳ, Γριζάτοις καὶ ἐν ταῖς μοναῖς Ἀγριλίων καὶ Θεμάτων κατὰ τὸ σύστημα δὲ αὐτοῦ ἐπήγνυε πρὸς μνήμην ξυλίνους μικροὺς σταυροὺς ὅπου ἐκήρυττεν [1]. Ὁ ἀναχωρητὴς ἐκεῖνος ἐγένετο αἰτία ταραχῶν ἐν Ζακύνθῳ ἕνεκα διαστάσεως μεταξὺ τοῦ τότε ἐκεῖ ποιουμένου τὰς διατριβὰς ἀρχιερέως Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου Σωφρονίου καὶ τῶν τῆς Κοινότητος συνδίκων ἐξ ἀφορμῆς τοῦ κηρύγματος τοῦ ἀνδρός ὃν ὁ ἐπίσκοπος οὐ μόνον δυσμενῶς ἐδέξατο, ἀλλὰ καὶ αἱρετικὸν ἐχαρακτήρισε μετά τινων τῶν ἐκεῖ θεολογούντων [2]. Καὶ εἶνε ἀληθῶς ἀπορίας ἄξια ταῦτα, διότι ὁ *Κοσμᾶς* τόσα ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῆς πίστεως εἰργάσατο ἱδρύσας ἐν τῇ δούλῃ σχολὰς καὶ καρποφόρως τὸ εὐαγγέλιον διδάξας, καὶ διὰ τοῦ ἰδίου μαρτυρίου τὴν στεῤῥὰν αὐτοῦ πίστιν διατρανώσας εἶτα, ὥστε ἡ ἐν Ζακύνθῳ ἀντίπραξις καὶ αἱ δυσμενεῖς κατ' αὐτοῦ κρίσεις εἶχον προφανῶς ἄλλην ἀφετηρίαν. Κήρυξ πιστὸς τῶν εὐαγγελικῶν ἀρχῶν τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἀγάπης, φίλος τοῦ νόμου καὶ τοῦ δικαίου, φιλόπτωχος καὶ φιλάνθρωπος ὢν ἐκεραυνοβόλει τὰς καταχρήσεις τῶν ἀρχῶν τὴν ἰδιοτέλειαν καὶ τὰς δεσποτικὰς ἰδέας. γνωστὸν δὲ ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα μάλιστα ἔτη τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ ἐνετοκρατίας, παντελὴς ἐβασίλευε χαλάρωσις καὶ ἀκολασία ἐν ταῖς ἀρχαῖς, ὀλίγοι

[1] Τοιοῦτοι ἐπάγησαν ὁ ἐν τοῖς νῦν λαχανοκήποις Δαλλαπόρτα ἐν Ληξουρίῳ τότε πλατείᾳ μετενεχθεὶς μετὰ ταῦτα καὶ τεθεὶς ἐν μικρῷ κουβουκλίῳ ὑπὸ τὸ κωδωνοστάσιον τοῦ ἁγίου Νικολάου τῶν Μηνιατῶν· ἐπίσης ὁ ἐν οἰκοπέδοις ἄλλοτε Ἀννίνου ἐν Ἀργοστολίῳ δυτικῶς τοῦ Δημ. Ὡρολογίου, ὃν μετέπειτα μετέφερον εἰς τὸν ναὸν τοῦ Σωτῆρος. Πρὸ τῶν σταυρῶν τούτων εὐσεβεῖς συμπολῖται τηροῦσιν ἀκοιμήτους κανδήλας.

[2] **Χιώτου** VI. 150. **Pignat.** Mem II. 12. Οὗτος θεωρεῖ ἀθῷον τὸν ἀρχιερέα.

δὲ ἀριστοκράται ἦγον καὶ ἔφερον τὰς νήσους ἴδια ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὠφέλη διώκοντες, τελευταῖα ταῦτα λείψανα τοῦ μεσαιωνικοῦ καθεστῶτος. Ὁ κήρυξ τῶν φιλελευθέρων ἀρχῶν καὶ τῆς εὐαγγελικῆς ἠθικῆς ἀπόστολος ἐθεωρήθη ὡς εἰκὸς ἀνὴρ ἀσυμφόρων τοῖς τε ἐν τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ἀριστοκράταις ἀρχῶν, ἐπομένως ἀνατρεπτικὸς τοῦ κοινωνικοῦ συστήματος ἐφ' οἷς ἐκεῖ τε καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ πολλοὶ ἀπήτησαν τὴν ἐκδίωξιν αὐτοῦ· ἐν τῇ τελευταίᾳ μάλιστα θ' ἀπεπέμπετο βίᾳ, ἂν μὴ ὁ τότε προβλεπτὴς ἔβλεπε τὴν πλειονότητα τοῦ τόπου ἀντικειμένην πρὸς τοῦτο καὶ λατρεύουσαν αὐτόχρημα τὸν ***Κοσμᾶν***. Ἐκ Κεφαλληνίας ὑπὸ πολλῶν ἀκολουθούμενος κληρικῶν τε καὶ μὴ μετέβη εἰς Ζάκυνθον ὅπου μικρὸν διατρίψας ὡς ἐρρήθη, ἐπανῆλθεν αὖθις εἰς Κεφαλληνίαν καὶ ἐντεῦθεν εἰς Κέρκυραν. Ὁ ἱεροκήρυξ ἀφῆκεν ἐποχὴν ἐν τῇ νήσῳ, σῴζονται δὲ καί τινες χειρόγραφοι αὐτοῦ λόγοι εἰς κοινὴν γλῶσσαν γεγραμμένοι ἐλέγχοντες τὸ θερμὸν συναίσθημα τῆς εὐσεβείας καὶ ἔμφυτον εὐγλωττίαν μᾶλλον ἢ τὴν θεολογικὴν αὐτοῦ κατάρτισιν καὶ τὴν τεχνικὴν διασκευὴν ἐν τῇ συνθέσει τῶν λόγων[1]. Ἐξεδόθη ἐν τῇ νήσῳ πλέον ἢ ἅπαξ ἡ ἀκολουθία αὐτοῦ, ἧς ἡ τελευταία ἔκδοσις περιέχει καί τινα σχετικὰ τῆς ἐν τῇ νήσῳ διατριβῆς τοῦ ἀνδρὸς ἐρανισθέντα ἐκ παλαιοῦ χειρογράφου[2]. Εἰς τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου ἐν Μηλαπηδιᾷ φυλάσσονται ἔτι εὐλαβῶς ἐντὸς τοῦ ἀρτοφορίου καὶ αἱ ἑξῆς δύο ἐπιστολαὶ τοῦ ἰσαποστόλου.

«Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ καὶ ἐλλογιμωτάτῳ κ. κ. Γεωργίῳ τῷ Κλαδᾷ
» μεγάλῳ οἰκονόμῳ καὶ ἀρχιδιδασκάλῳ Κεφαλληνίας εἰς Κάστρον[3].
» Σοφολογιώτατε, πανοσιώτατε ἅγιε Μέγα Οἰκονόμε κύριε Γεώργιε
» ἀσπαζόμενος σὲ χαιρετῶ. Ἐγὼ ἀδελφὲ εἶμαι ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς
» καὶ ἀμαθής, δοῦλος ἀνάξιος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, παρακινούμε-

[1] Εἷς τούτων σῴζεται ἐν Λεπέδοις, ἐπιγραφόμενος Λόγος Δ'. εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν περικοπὴν «ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι» κλ. ἕτερος δὲ ἐν τῇ συλλογῇ χειρογράφων Χ. Γεννατᾶ Τσιμαράτου ἐν ἁγίᾳ Θέκλῃ Ἀνωγῆς καὶ ἄλλος ἐν τῷ ἀρχείῳ κ. Εὐαγ. Καρούσου· σῴζεται ἐπίσης ἡ ῥάβδος αὐτοῦ ἐν τῇ μονῇ Κηπουρίων καὶ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἱερέως Π. Βλάχου ἐν Ληξουρίῳ.

[2] Τὴν ἔκδοσιν ταύτην ἐποιήσατο ὁ Χαρ. Ποταμιᾶνος ἔτει 1894 ἐν Ἀργοστολίῳ εἶνε δὲ πόνημα Χριστοδούλου Σαπφείρου καὶ ἀφιερώθη τῷ Κεφαλληνίας Γερασίμῳ. Ἴδ. καὶ βιογρ. Ἀνδρ. Λάσκαρη.

[3] Οὗτος ἐγένετο κατόπιν ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου.

» νος **δὲ** ἀπὸ τοὺς πατριάρχας τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἀρχιερεῖς, » ἡγουμένους καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν κύριον... νὰ διδάξω τοὺς χρι- » στιανοὺς τὸ κατὰ δύναμιν, εὑρισκόμενος δὲ ἐδῶ εἰς τὸ εὐλογημένον » νησίον καὶ λαμβάνοντας τὴν ἄδειαν τῶν ... καὶ τοῦ προβεδούρου » εἰς τὴν Ἄσσον, μοὶ ἐφάνη εὔλογον καὶ νόμιμον τὸ νὰ ἀναφέρω καὶ » εἰς τὴν πανοσιότητά σου [1] καὶ ζητῶ ἄδειαν παρὰ σοῦ, ἐπειδὴ εἶ- » σαι οἰκονόμος τοῦ ἀρχιερέως καὶ συμβουλήν, καὶ ἐπειδὴ εἶσαι ἀδελ- » φὸς καὶ γέννημα καὶ θρέμμα εἰς τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἠξεύρεις τὰ » πράγματα καλλίτερα. Συμβούλευσαί με λοιπὸν ὅ,τι σὲ φωτίσει ὁ » Θεὸς ἢ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως διὰ γράμματος διὰ νὰ κάμωμεν τὸ χρέος » μας. Ὑγίαινε αψοζ' Ἰουνίου 13. Σὸς ἀδελφὸς ἐν Χριστῷ. *Κοσμᾶς* » **Ἱερομόναχος** εὔχομαι σὲ καὶ διὰ σοῦ καὶ πάντας τοὺς χριστιανούς». Ἡ ἑτέρα ἐπιστολὴ ἐγράφη ἐν Ἠπείρῳ τὸ αψοθ' πιθανῶς, ὅτε ἀναχωρήσας ἐκ Κερκύρας ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, μετέβη εἰς Ἤπειρον [2] ἔχει δὲ ὡς ἕπεται. «Τῷ ἐνδοξοτάτῳ, σοφωτάτῳ, πολυχρονεμένῳ » ἀφέντῃ Κατῇ προσκυνητῶς. Ἐνδοξότατε, σοφώτατε, καὶ πολυχρε- « νεμένε ἀφέντη Κατῆ σὲ ἀσπάζομαι καὶ παρακαλῶ τὸν ἅγιον Θεὸν » διὰ τὴν σωματικὴν καὶ ψυχικήν σου ὑγείαν καὶ εὐτυχίαν. Ἐγὼ » ἀφέντη μου ὡς χριστιανὸς καὶ ἀνάξιος δοῦλος τοῦ ἁγίου Θεοῦ καὶ » ῥαγιᾶς τοῦ βασιλέως μου Σουλτὰν Χαμήτ, προσταζόμενος ὑπὸ πα- » τριαρχῶν καὶ ἀρχιερέων μου περιπατῶ καὶ διδάσκω τοὺς χριστια- » νοὺς νὰ φυλάγωσι τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ πείθωνται εἰς τὰς » κατὰ Θεὸν βασιλικὰς προσταγάς. Πλησιάζοντας δ' ἐδῶ εἰς τὴν ἐπι- » κράτειάν σου, μοῦ ἐφάνη εὔλογον νὰ σᾶς προσκυνήσω μὲ τὸ παρόν » μου ταπεινὸν γράμμα καὶ ἂν ὁ ὁρισμός σας νὰ περιπατήσω τὴν » ἐπικράτειάν σας. Ὑγιαίνετε ἐν Κυρίῳ αψο'... Δοῦλος ἀνάξιος *Κο-* » *σμᾶς Ἱερομόναχος*, προσμένω δὲ τὸν ὁρισμόν σου». Τὸ ἔτος τῆς διατριβῆς τοῦ ἱεροκήρυκος ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀναφέρεται διαφόρως 1770 [3], 1776 [4], 1779 [5], ἀλλὰ κατὰ τὴν πρὸς *Κλαδᾶν* ἄνω ἐπιστολὴν εὑρί-

[1] Ἀπῆν ἐν Ζακύνθῳ τότε ὁ ἀρχιερεὺς Σωφρόνιος, οὗ τινος ἦτο τοποτηρητὴς ὁ Κλαδᾶς.

[2] Σάθα. Νεοελλ. Φιλολ. 490.

[3] Ἐν καταλόγῳ ἀρχιερέων Κεφαλληνίας. Ἀρχεῖα Ἐπισκοπῆς.

[4] Ι. Λ. Κωστῆ. Ἱστ. Κεφαλ. 170 - 173. Ἡμερολ. ἀνεκδ. Γ. Ζερβοῦ.

[5] Χιώτου. Σ. VI. 150.

σκετο ἐν τῇ νήσῳ τὸ 1777 [1].

ΚΟΥΛΟΥΜΠΗΣ ΦΡΑΓΓΙΣΚΟΣ. Ἐκ Ληξουρίου υἱὸς Ζησίμου γεννηθεὶς τὸ 1688 [2]. Προστατευθεὶς ὑπὸ τοῦ Φιλαδελφείας Μελετίου τοῦ Τυπάλδου, ἐσπούδασε τὰ ἐγκύκλια ἐν τῷ Φλαγγινιανῷ Φροντιστηρίῳ τῆς ἱερωσύνης δὲ ὀρεγόμενος, ἐχειροτονήθη διάκονος τὸ 1708 μόλις εἴκοσι ἐτῶν γεγονώς. Ἦτο ἀνὴρ λόγιος καὶ ἔγραψε ποιήσεις ἱεράς. Ἐγένετο μέλος καὶ τῆς ἐν Ἑνετίᾳ Ἀκαδημίας τῶν Ἀβλαβῶν (Illesi). Ἀπέστη βεβαίως τοῦ πατρίου δόγματος, διότι ἐστάλη ὡς ἀποστολικὸς ἀπεσταλμένος εἰς Χειμάραν κατὰ οἰκογενειακὰ σημειώματα, ἐκεῖ δὲ καὶ ἀπέθανεν ἄγνωστον πότε. Ὠδάριον αὐτοῦ εἰς δημώδη γλῶσσαν ποιηθὲν *Εἰς τὴν μετάστασιν τῆς Πανάγνου* περιληφθὲν δ' ἐν σπανιωτάτῳ σήμερον βιβλιαρίῳ, ἀναδημοσιεύομεν ἐνταῦθα ὡς δεῖγμα τῆς ποιητικῆς ἀξίας τοῦ ἀνδρός [3].

Ἐὰν εἰς ἅρμα λαμπρόν, στὰ χρυσωμένα
τῶν ἀγγέλων φτερά, ἐπέτα ἡ θεία
μητέρα τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν ὁποία
ἦσαν ὅλα τὰ κάλλη μαζωμένα,

—

Τοῦτα βλέπουσα ἡ γῆ μὲ πικραμένα
μάτια, μὲ στεναγμούς, εἶπε, Μαρία
Ποῦ μ' ἀφίνεις ἐδῶ στὴν ἐρημία
ἢ πῶς νὰ ζήσω 'γὼ χωρὶς ἐσένα ;

—

[1] Περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἴδε καὶ Μπαρτᾶ περὶ Ἐποίκων Ῥωμαίων ἐν Ἑλλάδι. Ἐν Βουκουρεστίῳ 1878, Νέαν Ἐφημερίδα Ἀθηνῶν. 1896 Αὐγ. 23. Σπυρ. Ἀραβαντινοῦ. Ἱστορίαν Ἀλῆ πασᾶ. Ἐν Ἀθήναις 1895, σελ. 29. Καισαρίου Δεπόντε Ἱστορ. κατάλ. παρὰ Σάθα. (Bibl. Graeca med aevi καὶ III 123). Σεργίου Μακραίου. Ἐκκλ. Ἱστορ. Αὐτόθι 276 καὶ Ἰωάν. Πολλάνη, Ἐφημ. Ἀργ. 190.

[2] Κατ' ἐπιστολὴν Μελετίου Τυπάλδου τοῦ 1697, ἀλλ' ὁ κ. Θωμᾶς Κουλουμπῆς διατείνεται ὅτι ἦτο υἱὸς Εὐαγγελινοῦ.

[3] Τὸ βιβλιάριον φέρει τίτλον Ἄνθη εὐλαβείας ἐκχυθέντα εἰς τὴν πανένδοξον μετάστασιν τῆς Θεομήτορος Μαρίας παρά τινων τῶν τοῦ Φλαγγινιανοῦ ἑλληνομουσείου τροφίμων καὶ σπουδαίων, ἐπιστασίᾳ καὶ ἐπανορθώσει τοῦ πολυμαθεστάτου αὐτῶν ἱεροδιδασκάλου Ἰωάννου Πατούσα τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν γυμνασιάρχου τοῦ ῥηθέντος φροντιστηρίου καὶ πανευλαβῶς ἀφιερωθέντα τῷ πανιερωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ Κ. Κ.

Εἶνε πολεμικὸς νόμος νὰ σέρνῃ
'πίσω του ὁ νικητὴς τοὺς νικημένους
ὅταν θριαμβικὴν δόξαν λαβαίνῃ

—

Καὶ 'μὲ καὶ τοὺς υἱούς μου ὑποκειμένους
ἔκαμες Μαρία, λοιπὸν τυχαίνει
νὰ μᾶς σύρῃς αὐτοῦ γλυκὰ δεμένους.

Ἡ οἰκογένεια *Κουλουμπῆ (ἢ Κολομπῆ*, Colombin) κατὰ τὰς οἰκογενειακὰς παραδόσεις κατάγεται ἐκ Κρήτης, ἐλθοῦσα εἰς Κεφαλληνίαν κατὰ τὰς τελευταίας σταυροφορίας καὶ κατοικήσασα κατ' ἀρχὰς εἰς Πύλαρον ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἐκδιωχθεῖσα ἐκεῖθεν ὑπὸ ἀποικησάντων Πελοποννησίων καὶ καταφυγοῦσα εἰς Παλικὴν καὶ Θηναίαν[1]· οὐχ ἧττον μεταξὺ τῶν ἐκ Μονεμβασίας καὶ Ναυπλίου ἐν Κερκύρᾳ μετοικησάντων κατὰ τὰ μέσα τοῦ ις'. αἰῶνος, ἀπαντῶσι καὶ οἱ *Κολομπῆ*[2].

ΚΟΥΝΤΟΥΡΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Διαπρεπὴς ἐκ Λειβαθοῦς μαθηματικὸς σπουδάσας ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ ὑπὸ τὸν Ἰ. Καραντινόν, ὃν καὶ διεδέξατο ἐν τῇ ἕδρᾳ τὸ 1833 διδάξας προσέτι καὶ εἰς ἰδιωτικὰ τῆς Κερκύρας ἐκπαιδευτήρια. Ἐν Παρισίοις εὐρυτάτας ἐποιήσατο σπουδὰς εἰς τὸ φυσικομαθηματικὸν τμῆμα καὶ τὴν χημείαν ὑπὸ τοὺς καθηγητὰς Dumas, Pouillet, Biot καὶ Poisson, ὧν τὰς νέας θεωρίας οἱ ἕλληνες μαθηταί των εἰσήγαγον ἐν ἀνατολῇ. Ἐδημοσίευσε τὸ 1841 ἐν Κερκύρᾳ εἰς γλῶσσαν δημώδη *Στοιχεῖα ἀριθμητικῆς* ἐγκριθέντα ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῆς δημοσίας παιδείας. Ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐξέδιδε μέχρι τοῦ 1852 ἐπιστημονικάς τινας ἐν φυλλαδίοις πραγματείας, ἐν αἷς ἔβλεπέ τις ἔμως προφανῶς τὰ σημεῖα τῆς νοσηρᾶς τοῦ ἐγκεφάλου του καταστάσεως ἀπέθανε δ' ἐν Κεφαλληνίᾳ.

ΚΟΥΡΚΟΥΜΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Λόγιος τοῦ ις'. αἰῶνος. Ἐξελέγη τὸ 1540 ἐπιμελητὴς τῆς Κοινότητος ἐν Ἑνετίᾳ[3]. Ἡ οἰκογένεια *Κουρ*-

Μελετίῳ Μητροπολίτῃ Φιλαδελφείας ὑπερτίμῳ ἐξάρχῳ πάσης Λυδίας καὶ τῶν ἐν ταῖς κλειναῖς Ἑνετίαις ἀξιοπρεπεστάτῳ προέδρῳ αψη.

[1] Κατὰ πληροφορίας τοῦ φίλου δικηγόρου κ. Θ. Κουλουμπῆ.

[2] Λ. Βροκίνη ἐν ἐφημ. Φιλόπατρις Κερκύρας 1883.

[3] Εἰς τὴν σπουδαίαν ταύτην καὶ τιμητικήν, ὑπό τε οἰκονομικὴν καὶ ἐθνικὴν σημασίαν ἀξίαν καὶ ἐντολὴν μάλιστα κατὰ παλαιοτέρους χρόνους οἱ ἑξῆς ἀνῆλθον Κεφαλλῆνες, Ἀνδρ. Τσιτσέλης (1807, 1814, 1827) Ἠλίας Κα-

κουμέλη κατάγεται ἐκ Λειβαθοῦς ὅπου καὶ χωρίον ***Κουρκουμελᾶτα***, ἐγγραφεῖσα εἰς τὴν χρυσῆν βίβλον μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 - 1605· πιθανῶς οὖσα ἡ αὐτὴ πρὸς ἐν τῇ νήσῳ κατὰ τὸν ιγ'. αἰῶνος **ἀπαντῶσαν** *Κουρκουμάλη* [1]. Ἐκ Κεφαλληνίας ἕλκει τὴν καταγωγὴν καὶ ὁ ἐν Κερκύρᾳ κλάδος πρώτου ἐγκαταστάντος ἐκεῖ Ἰωάννου τινος τὸ 1650, οὗ ἀπόγονος ἐγένετο καὶ ὁ *Δημήτριος* (1810 - 1885) **διαπρεπὴς** νομομαθής, γενικὸς εἰσαγγελεὺς (1850 - 1862), βουλευτὴς Κερκύρας ἐκ τῶν μεταρρυθμιστῶν εἰς τὸ η'. καὶ θ'. Κοινοβούλιον καὶ Ὕπαρχος Κερκύρας (1862 - 1864) μετὰ δὲ τὴν ἕνωσιν τῆς Ἑπτανήσου καὶ βουλευτὴς αὐτῆς (1868). Τούτου ἔργον καὶ πρωτοβουλία λέγεται ὁ ΣΜΔ'. νόμος περὶ τῆς ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας τῆς Κερκύρας. Ὁ *Κουρκουμέλης* οὗτος εἶνε ὁ ὑποβαλὼν τὸ 1856 τὸ περὶ ὑπαγωγῆς τῶν νήσων Κερκύρας καὶ Παξῶν εἰς τὸ ἀποικιακὸν Ὑπουργεῖον τῆς Ἀγγλίας, πολύκροτον ὑπόμνημα ὅπερ κατέστησε τὸν ἄνδρα ἀντιδημοτικόν, εἰ καὶ ἦτο κατά τινας ἁπλῆ μόνον δοξασία αὐτοῦ μὴ ὑποβαλόντος ὑπόμνημα [2].

ΚΟΥΡΚΟΥΜΕΛΗΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ. Ἐγεννήθη ἐν Κουρκουμελάτοις τῆς Λειβαθοῦς. Ἠγωνίσθη κατὰ τὴν Ἑλλ. ἐπανάστασιν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῶν Μεταξάδων καὶ ἄλλων. Διεκρίθη εἰς πολλὰς μάχας πολλάκις μάλιστα πληγωθείς. Ἀπαντῶμεν αὐτὸν εἰς τὸ Χάνι τῆς Γραβιᾶς, ἐπίσης εἰς Φάληρον ὑπὸ τὸν Καραϊσκάκην καὶ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν Ἀθηνῶν ὑπὸ τὸν Φαβιέρον ἐκ τῶν πρώτων εἰσελθόντων τὴν 29 καὶ 30 Νοεμβρίου 1826 καὶ ἐκ τῶν καρτερικώτατα ὑποστάντων τὰ τῆς πολιορκίας δεινὰ μέχρι τέλους. Καταταχθεὶς ἐν τῷ τακτικῷ στρατῷ τὸ 1834 φέρων τὸν τοῦ ὑπολοχαγοῦ βαθμόν, διετέλεσε φρούραρχος

τσαΐτης (1808), Ἀγγ. Φορέστης (1812, 1819, 1826, 1841, 1842) Πέτρος Τυπάλδος (1818) Αἰμίλ. Τυπάλδος (1828 - 1829. 1851 - 1853, 1859-1861) Κωνστ. Τυπάλδος (1838-1839) Παναγ. Φορέτσης (1876-1880) καὶ Κωνστ. Μπλέσσας 1893 - 1896.

[1] Miklosich et Müller. Acta ἔνθ. ἀνωτ. σελ 60.

[2] Χιώτου. Ἱστ. τῶν Ἰον. νήσων II. 369, 385. Ἀναφέρεται ὅτι ὁ τότε ἁρμοστὴς ὑποβαλὼν ἐμπιστευτικὴν διακοίνωσιν τῷ Ὑπουργῷ E. Bulwer Lython τὸν Μάϊον 1856 διεβίβασεν ἅμα καὶ ἐπὶ τούτῳ ὑπόμνημα τοῦ Γενικοῦ Εἰσαγγελέως Κουρκουμέλη. Ἴδε Ἱδρωμένου. Ὁ ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως ἀγὼν τῶν Ἑπτανησίων 1815.- 1864. Ἐν Κερκύρᾳ. 1889 σελ. 100 ἐπίσης Dusmani. La missione di Gladstone. σελ. 41.

εἰς πολλὰς τοῦ Κράτους πόλεις. Θερμὸς ὀθωνιστὴς ἐπολέμησε μετὰ τοῦ τάγματός του ἐν Ναυπλίῳ τὸ 1862· μετὰ δὲ τὴν ἕνωσιν τῆς Ἑπτανήσου ἔσχε τὴν χαρὰν νὰ ἐπανέλθῃ μετὰ μακρὰ ἔτη εἰς τὴν γενέτειραν νῆσον ὡς πρῶτος αὐτῆς φρούραρχος, δεκτὸς γενόμενος ἐνθουσιωδῶς ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἔτι ζώντων ἐκ τῶν συναδέλφων του ἀγωνιστῶν [1], ἀπέθανε δὲ πρὸ εἰκοσιπενταετίας περίπου ἐν Ἀθήναις ὑπέργηρως.

ΚΟΥΤΟΥΦΑΣ ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Διδάσκαλος ἀρχομένου τοῦ ιθ'. αἰῶνος. Ἡ οἰκογένεια *Κουτουφᾶ* εἶνε ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν *Κουτούφαρη* ὡς ἀπαντᾷ εἰς παλαιὰ ἔγγραφα, κατήγετο δ' ἐκ Σπάρτης καὶ μετηνάστευσεν εἰς Κεφαλληνίαν, ἔνθα τῇ ἀπενεμήθησαν γαῖαι ἕνεκεν ἐκδουλεύσεων πρὸς τὸ κράτος ἐν Μιχαλιτσάτοις, Λειβαθοῖ καὶ Θηναίᾳ. Ἐκ τοῦ οἴκου ἀπαντῶμεν καὶ τοὺς α') *Πέτρον*, λόγιον ἱερέα διδάσκοντα τὸ 1725 ὅστις καὶ ἀντέγραψε τὰ Κρητικὰ δράματα, Ζήνων, Γύπαρις καὶ Στάθης, σῳζομένου τοῦ ἀντιγράφου μεταξὺ τῶν νανιανῶν κωδίκων [2]. β') *Μιχαήλ*, φιλόλογον γεννηθέντα ἐν Κέᾳ τελευτῶντος τοῦ ιθ'. αἰῶνος ζήσαντι δ' ἐν Λιβόρνῳ καὶ διδάξαντι τὴν ἑλληνικὴν τῷ δουκὶ τῆς Φλωρεντίας [3] καὶ γ') *Μιχαήλ*, ἀγωνιστὴν τοῦ 1821, γραμματέα καὶ διερμηνέα διατελέσταντα καὶ καθ' οὗ ἀπευθύνθη ἡ περὶ δημεύσεως ὑπαρχόντων γνωστὴ προκήρυξις τῆς Ἰονίου Κυβερνήσεως [4].

ΚΡΑΣΣΑΣ ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ. Ἐκ Ληξουρίου γεννηθεὶς ἐν Ναυπλίῳ τὸ 1840 υἱὸς Χριστοδούλου δικαστοῦ τότε ἐκεῖ διατελοῦντος [5]. καὶ Σοφίας Ἠσαΐου ἐξ ἐγκρίτου ἑλληνικοῦ οἴκου τῆς Σμύρνης. Ἀπὸ παίδων

[1] Ἰδ. φυλλάδιον ἐκδοθὲν ὑπὸ Γ. Καρατζᾶ. Τ. Λαζαρέτου καὶ Χρ. Βυζαντίου 1865 ἐν Ἀθήναις καὶ Ἄστυ Ἀθηνῶν 12 Νοεμβρίου 1893.

[2] Σάθα. Κρητικὸν Θέατρον. ἐν εἰσαγ. ιϐ'. Ι. Χιώτου VII ἐν Μούσαις Ζακύνθου 1903.

[3] Τὰς περὶ τούτου καὶ τῆς οἰκογενείας πληροφορίας μοὶ ἐγνώρισεν ὁ μακαρίτης Παναγῆς Κουτουφᾶς ἀρχαῖος πλοίαρχος ἐκ παραδόσεως οἰκογενειακῆς τηρῶν ταύτας.

[4] Φιλήμονος. Ἱστορ. Δοκ. IV 493 - 494

[5] Ἐπὶ τοῦ ἀοιδίμου Κυβερνήτου πολλοὶ νομικοὶ Ἰόνιοι προσελήφθησαν ὡς δικασταὶ ἐν τῷ νέῳ κράτει ἐν οἷς καὶ ὁ Χριστόδουλος υἱὸς Κυριακοῦ, σπουδάσας ἐν Ἰταλίᾳ, μεμορφωμένος καὶ ἀκεραιότατος ὑπάλληλος, ἀποθανὼν δὲ πρὸ τριακονταετίας περίπου ἐν Ἀθήναις διατελῶν ἐφέτης.

ἔτυχε λίαν ἐπιμεμελημένης διδασκαλίας καὶ κατ' οἶκον ἀνατροφῆς, αἵτινες εὗρον γόνιμον ἔδαφος τὴν ἔμφυτον αὐτοῦ εὐφυΐαν καὶ θερμὴν φιλομάθειαν, τεθεισῶν οὕτως ἀσφαλῶν βάσεων πρὸς τὰς περαιτέρω αὐτοῦ ἐπιστημονικὰς μελέτας καὶ τὴν γενικωτέραν μετέπειτα δρᾶσιν. Τὰ γυμνασιακὰ μαθήματα ἐν Ἀθήναις διανύσας καὶ ἐγγραφεὶς εἰς τὴν νομικὴν σχολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἐτελειοποίησε μετέπειτα τὰς μελέτας ἔν τε Ἀϊδελβέργῃ καὶ ἐν Παρισίοις, εἰδικῶς ἐπιδοθεὶς εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον. Ἐπανακάμψας εἰς Ἀθήνας κατὰ τὸ 1862 ἤρξατο εὐθὺς τῆς ἀσκήσεως τοῦ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος, δοὺς ἀμέσως δείγματα οὐχὶ κοινοῦ τῶν νόμων μύστου προοιωνιζομένου μέλλον ἔτι ἀγλαότερον. Καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ 1867 ἐτράπη τὸ δικαστικὸν στάδιον, ἀνελθὼν μέχρι τῆς θέσεως τοῦ ἐφέτου καὶ διακριθεὶς ἐπὶ παροιμιώδει αὐστηρότητι καθήκοντος, ὅσῃ εὐθυκρισίᾳ καὶ φιλεργίᾳ ἀλλ ἀνωτέρων νομικῶν σπουδῶν μάλα ἐρῶν, ἐπεβάλετο νὰ προπαρασκευάσῃ ἑαυτὸν εἰδικώτερον εἰς διδάσκαλον τῶν νόμων· καὶ δὴ τὸ 1865 ἐγένετο ὑφηγητὴς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, ὅτε δὲ τὸ 1879 ἀπεχώρησε τῆς διδασκαλίας ὁ ἀείμνηστος μέγας διδάσκαλος τῶν νόμων Παῦλος ὁ Καλλιγᾶς, συστάσεσι τοῦ ὑπὲρ πάντα ἄλλον καταλλήλου νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν ἐπιστημονικὴν τοῦ ***Κρασσᾶ*** ἀξίαν ἀνδρὸς ἐκείνου, διωρίσθη καθηγητὴς ἐπίτιμος κατ' ἀρχάς, προαχθεὶς τὸ 1882 εἰς τακτικὸν τοιοῦτον. Ὁ συμπολίτης ἡμῶν τυγχάνει ἀναντιρρήτως ἐκ τῶν κρατίστων νεωτέρων παρ' ἡμῖν νομοδιδασκάλων καὶ μάλιστα ῥωμαϊστῶν, σαφὴς καὶ κριτικώτατος συγγραφεύς, εὐμέθοδος διδάσκαλος, εἰδήμων τῆς κινήσεως καὶ τῶν προόδων τῶν ἐν Ἑσπερίᾳ νομικῶν σπουδῶν, αὐστηρός, φιλοδίκαιος καὶ ἀξιοπρεπὴς ἐν τῷ καθήκοντι. Φιλόπονος ἀνὴρ ὁ ***Κρασσᾶς*** πολλὰ μέχρι τοῦδε ἐδημοσίευσεν ἔργα ἰδιαιτέρως καὶ ἐν περιοδικοῖς, τὰ γραφόμενα δὲ αὐτοῦ καὶ αἱ γνῶμαι ἀπέκτησαν πλέον κῦρος ἐπιστημονικὸν ἀδιαφιλονείκητον παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν περὶ τὰ τῶν νόμων ἐγκρατῶν. Τὸ 1869 διορισθεὶς γραμματεὺς καὶ τὸ 1872 μέλος τῆς πρὸς κατάρτισιν νομοσχεδίων Ἀστικῶν κωδίκων ἐπιτροπῆς, εἰργάσθη μετὰ ζήλου καὶ δεξιότητος, ἐκδοὺς καὶ τὴν σχετικὴν μονογραφίαν ***Περὶ κωδικοποιήσεως***, ἐν Ἀθήναις τὸ 1871, ἐκθεὶς ἐν ταύτῃ τὰ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου συστήματα τῶν νομοδιδασκάλων Τιβὼ καὶ Σαβιγνὺ καὶ ὑπερμαχήσας τῆς κωδικοποιήσεως ἐν Ἑλλάδι. Τυγχάνει μέλος πολλῶν ἐπιστημονικῶν σωματείων

καὶ ἑταιρειῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἀνατολῇ καὶ νομικὸς σύμβουλος τραπεζῶν, ἐσχάτως δ' ἐξελέχθη καὶ πρόεδρος τῆς Ἀθηναϊκῆς Λέσχης. Ἐξελέχθη πολλάκις κοσμήτωρ τῆς Νομικῆς Σχολῆς καὶ συγκλητικὸς κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1899 - 1900 καὶ πρύτανις τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου, πολλὰ ὑπὲρ τῆς σκοπιμότητος καὶ τῶν συμφερόντων τοῦ ἱδρύματος μεριμνήσας καὶ ὑποβαλὼν τοῖς ἁρμοδίοις, ἀντιπροσωπεύσας δὲ τοῦτο μετὰ τοῦ μακαρίτου καθηγητοῦ Θεοδώρου Ἀρεταίου ἐν ταῖς ἑορταῖς τοῦ ἐν Βονωνίᾳ πανεπιστημίου τὸ 1888. Ὡς πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου διηυθέτησε κυρίως τὰ τῶν πολλῶν κληροδοτημάτων, δημοσιεύσας εἰς δύο τόμους ὀγκώδεις συλλογὴν χρησιμωτάτην, περιέχουσαν ἐν ἐκτάσει καὶ λεπτομερείαις τὰ τῶν διαφόρων κληροδοτημάτων· αὐτὸς δ' ἐξεφώνησε καὶ τὸν ἐπὶ τοῖς ἀποκαλυπτηρίοις τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Γλάδστωνος πρὸ τοῦ πανεπιστημίου λόγον, λαλήσας μετὰ παρρησίας ὡς ἐμπρέπει εἰς ἀληθῆ ἐπιστήμονα ἐραστὴν τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας καὶ ἄνευ δευτέρου σκοποῦ ἐταστὴν καὶ κριτήν, περὶ τῶν πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἐκδουλεύσεων τῆς Ἀγγλίας, ἐγείρας ὅμως παραδόξως ἄδικα παράπονα καὶ προκαλέσας ἀνωτέρων παρατηρήσεις ! Ἀπὸ τοῦ 1867 ἐπελήφθη τῆς ἐν Ἀθήναις ἐκδόσεως συστήματος Ῥωμαϊκοῦ δικαίου δημοσιεύσας τὸν πρῶτον τόμον τοῦ *Κληρονομικοῦ*, ὅπερ ὅμως συστηματικώτερον καὶ ἐκτενέστερον κατόπιν πραγματευθείς, ἐξέδωκεν ἐν ὅλῳ, εἰς ὀγκώδη τόμον ἐν Ἀθήναις τὸ 1887. Ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ, εἰ καὶ ἐπεκρίθη ὑπὸ τοῦ νομομαθοῦς συμπολίτου κ. Ἀντωνίου Μομφερράτου [1], οὐδεὶς ὅμως δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι ὁ *Κρασσᾶς* εἰσήνεγκεν ἁδρὰν ἐπιστημονικὴν εἰσφορὰν καὶ νέαν ὕλην καὶ ὅτι ἐπραγματεύθη τὰ θέματα συνοπτικώτερον τοῦ Παπαρρηγοπούλου καὶ ἧττον στρυφνῶς τοῦ Καλλιγᾶ, καταστήσας χρησιμώτερα καὶ εὐπροσιτώτερα τῷ τε φοιτητικῷ κόσμῳ καὶ τοῖς νομοδίφαις ἐν γένει, τὰ πολύπλοκα καὶ σκοτεινὰ ἐν πολλοῖς ζητήματα τοῦ κλάδου. Τὸ 1891 ἐπηκολούθησεν ἡ ἔκδοσις τοῦ *Οἰκογενειακοῦ Δικαίου* ὅπερ ἐξεδόθη τὸ δεύτερον κατὰ τὸ 1894 τὸ δὲ 1897 εἶδον τὸ φῶς αἱ *Γενικαὶ Διδασκαλίαι*, ἤτοι αἱ Γενικαὶ ἀρχαὶ τοῦ δικαίου καὶ τὸ 1898 ἑτέρα ἔκδοσις τοῦ *Κληρονομικοῦ*, ἀναμένεται δ' ἐναγωνίως ἡ τοῦ *Ἐμπραγμάτου* [2] κλ.

[1] Ἐν Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν πολλοῖς φύλλοις. 1888.

[2] Βιογραφίαν σύντομον τοῦ ἀνδρὸς ἴδε καὶ ἐν Ἡμερολογίῳ Σκόκου, ἐν Ἀθήναις. 1896.

Ὁ οἶκος ***Κρασσᾶ*** τυγχάνει ἐκ τῶν παλαιοτάτων ἐν τῇ νήσῳ. Τὸ 1262 ἀπαντῶμεν τινὰς γαιοκτήμονας ἐν Θηναίᾳ, Βάτσοις καὶ τοῖς πέριξ τοῦ νῦν Ληξουρίου[1].μεταγενέστερον δ' εὑρίσκομεν κλάδον τοῦ οἴκου ἐν Κάστρῳ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ὁπόθεν κατὰ τὸν ις' αἰῶνα πιθανῶς, μετανάστευσάν τινες ἐξ αὐτοῦ εἰς Ληξούριον[2]. Ὁ οἶκος ἀναφέρεται καταλεχθεὶς ἐν τοῖς εὐγενέσι τῆς νήσου ἀπὸ τοῦ 1593-1604, ἔχων τότε δύο κλάδους τὸν τοῦ Δαρείου καὶ τὸν τοῦ Φιοραβάντου[3], σῴζεται δ' ἔτι ἐν Ληξουρίῳ καὶ ὁ παλαιὸς ἰδιόκτητος ναὸς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου, ἔνθα καὶ ἐντετειχισμένον τό τε ἀρχαῖον οἰκόσημον καί τις ἐπιγραφὴ δυσανάγνωστος. Ἄξιοι μνείας πλὴν τῶν εἰδικῶς βιογραφουμένων ἐνταῦθα εἶνε καὶ οἱ ***Διονύσιος*** (1634) πρέσβυς τῆς Κοινότητος, ***Φλώριος*** (1639, 1643, 1646) ὡσαύτως καὶ διοικητὴς ἐν Ἰθάκῃ, ***Ἰωάννης Φλορίου*** πρέσβυς (1639), ***Ἀναστάσιος*** (1655. 1657) ***Ἰωάννης*** (1728, 1729), ***Πέτρος*** (1756) καὶ ***Ἰωάννης Σπυρίδων*** (1758) ἐπίσης διοικητὴς ἐν Ἰθάκῃ καὶ ὁ κατὰ τὰς πρώτας δεκάδας τοῦ ιθ' αἰῶνος ἀκμάσας ἐν Ληξουρίῳ πολιτικὸς καὶ ἰατροφιλόσοφος ***Ἰωάννης***. Ἀπαντῶσιν ἔτι καὶ οἱ ἑξῆς λόγιοι, ***Μαρῖνος***, γράψας Sur abuso della religione[4]· ***Σπυρίδων***, θεολόγος καὶ ποιητὴς δημοσιεύσας τὸ 1806 ἐν Φρειβούργῳ Sermoni in versi sciolti[5] καὶ ***Στέφανος***, ἀκμάσας τὸν ιη' αἰῶνα θεολόγος καὶ οὐκ ἀδέξιος εἰκονογράφος. Τούτου σῴζεται ἑρμηνεία τῶν δύο κανόνων τῆς Πεντηκοστῆς, τοῦ μὲν εἰς ἦχον βαρὺν ***Πόντῳ ἐκάλυψε***, τοῦ δὲ εἰς ἦχον δ', ***Θείῳ καλυφθεὶς***[6].

ΚΡΑΣΣΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Ἐκ Ληξουρίου στρατιωτικὸς ἐπὶ Ἑπτανήσου

[1] Miklosich et Müller. Ἔνθ' ἀνωτ. VI, 20, 40, 43. Συγγραφεύς τις λέγει τοὺς Κρασσάδες Κρῆτας. (Φ. Ἀλβάνα. Κρητικαὶ ἀποικίαι. Ἐν Κερκύρᾳ. Ἐν Νεολόγῳ Κωνσταντ. - Ἀθηνῶν, 30 Νοεμβρ. 1897). Ἡ λέξις ἀπαντᾶται γραφομένη καὶ διὰ δύο σ καὶ δι' ἑνός.

[2] Ἴδε ἀρχαῖον κώδικα ναοῦ Ἁγίας Μαρίνης ἐν Μιχαλιτσάτοις Ληξουρίου τοῦ 1526.

[3] Χιώτου, III, 957.

[4] Ἴδε κατάλογον βιβλιοθ. Πασχάλη Καρούσου, ἐν Ἀρχείῳ Ἱστορ. Ἐθνολ. Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος.

[5] Pignat. II. 297.

[6] Ἴδε καὶ Δημ. Κατσαΐτην ἐν σελ. 231. Οὐκ ἀκριβῶς λέγει τὸν ἄνδρα ζήσαντα τὴν ιζ' ἑκατ. ὁ Ζησίου ἔνθ' ἀνωτ. ἐν περιοδ. Ἁρμονίᾳ Δ'.

πολιτείας. Ἡ τότε Γερουσία μάτην πειραθεῖσα νὰ κατευνάσῃ στάσιν τινὰ ἐν Λευκίμνῃ Κερκύρας, ἀπέστειλεν ἐκεῖ ὡς ἐπίτροπον αὐτῆς τὸν ἡμέτερον τοῦτον συμπολίτην, ὅστις μετὰ πολλῆς δραστηριότητος κατώρθωσε τὴν τῆς τάξεως ἐπαναφοράν, τυχὼν συνδρομῆς καὶ σώματός τινος τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ ὑπὸ τὸν ἀξιωματικὸν Βοϊκώφ[1] «Ὁ » *Κρασσᾶς*, κατά τινα συγγραφέα, ἐτιμώρησε τὴν πρὸς τὴν κυβέρνη- » σιν προσβολήν, ἱκανοποίησε τὴν δημοσίαν ἀξιοπρέπειαν, ἐπέβαλεν » αὐστηρὰς τιμωρίας, ἀποβαλὼν πᾶσαν ἀπεχθῆ ὠμότητα καὶ πᾶσαν » ἀσθενῆ ὑποχώρησιν· δικαστὴς καὶ πατὴρ ἀλλὰ δίκαιος, ἐγκατέλι- » πεν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη ἀξιομνημόνευτον ἐντύπωσιν, τῆς προσκλη- » θείσης δυνάμεως », ἐφ' οἷς χρυσῷ μεταλλίῳ ἐτιμήθη τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1802 ἐφ' οὗ ἡ ἐπιγραφὴ ἐξ ἑνὸς μὲν κυκλοτερῶς πέριξ τοῦ τῆς πολιτείας ἐμβλήματος Nicolao Crassano nob(ili) Cephalo(niensi) MDCCCIII, ἀφ' ἑτέρου δὲ in coercenda Corcyren(sis) rustica audacia prolegati mune (re) optime (explecto)[2]. Ὁ στρατιωτικὸς οὗτος ἔζη ἔτι ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1827.

ΚΡΑΣΣΑΣ ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ. Ἐκ Ληξουρίου κληρικὸς εὐπαίδευτος, ἐφημερεύσας ἐν τῷ αὐτόθι ναῷ τῆς Ἀναλήψεως ἔτει 1717. Ἴσως εἶνε ὁ κατὰ κόσμον Σπυρίδων ὁ ἐφημερεύσας ἐν Ἑνετίᾳ[3]. Ὑπῆρξεν ἔκτος τὴν σειρὰν ἐπίσκοπος ἐν Κορώνῃ. Τοῦ ἱεράρχου τούτου ἀπαντῶμεν τὴν ἑξῆς δωρεάν· « Τὴν σήμερον ἐγὼ ὁ κάτωθεν ὑπογεγραμμένος δοῦλος τῶν » δούλων τοῦ Θεοῦ καὶ ἐλάχιστος τῶν ἀρχιερέων ἀφιερόνω ἐν τῷ σε- » βασμίῳ ναῷ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας » ὀνομαζομένης εἰς τὰ Περλιγγᾶτα, ἕνα σκεῦος περιαργυρωμένον ἵνα » φυλάττηται ἔσω εἰς αὐτό, ὁ πολυτελὴς ἅγιος ἄρτος τοῦ Κυρίου » ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δεόμενος αὐτοῦ ἵνα δεχθῇ τὸ παραμικρόν » μου τοῦτο δῶρον, ὡς ποτὲ τὰ τῆς χήρας ἐκείνης δύο λεπτὰ καὶ νὰ » μοῦ χαρίσῃ δι' ἄκραν του εὐσπλαγχνίαν τὸ τῶν πολλῶν μου ἁμαρ- » τιῶν πλῆθος, φυλάττοντας τὸ λοιπὸν τῆς ζωῆς μου ἀναμάρτητον, » ἄνοσον, ἄμαχον, ἀτάραχον, ἀσκανδάλιστον καὶ εἰρηνικὸν ἵνα ἀκα-

[1] Γ. Μαυρογιάννη. Ἱστορ. Ἰον. νήσων, τόμος Β'. 23.

[2] Μάρκου Θεοτόκη. Ἐπίκρισις τοῦ συγγράμματος Π. Λάμπρου. Νομίσματα καὶ μετάλλια τῆς Ἑπτανήσου πολιτείας. Κέρκυρα. 1885, σελ. 137-139.

[3] Βελούδου. Ἐνθ' ἀνωτ. 172.

» ταπαύστως προσκυνῶ, δοξολογῶ καὶ ἀνυμνῶ πατέρα ἀγέννητον, » υἱὸν γεννητὸν καὶ πνεῦμα ἐκπορευτὸν ἐκ πατρὸς μόνου. 1753 μηνὶ » Ἰουνίῳ 20.

» † Σωφρόνιος Κορώνης ἐπίσκοπος ὁ Κρασσᾶς φημὶ ὡς ἄνωθεν.
» Γεώργιος ἱερεὺς ὁ Λοβέρδος καὶ ἐφημέριος ἤμουν παρών.
» Στέφανος ἱερεὺς ὁ Κρασσᾶς καὶ ἐφημέριος ἤμουν παρών.
» Ἱεροδιάκων Σπυρίδων ὁ Κρασσᾶς ἐποίησα τὰ ἄνωθεν διὰ προσταγῆς τοῦ » ἄνωθεν θεοφιλεστάτου ἀρχιερέως » [1].

Ἀλλ' ὁ τόσος εὐσεβὴς καὶ φιλορθόδοξος φαινόμενος ἱεράρχης ὑπῆρξε δυστυχῶς καὶ οὗτος παπολάτρης, ἐφ ᾧ καὶ ὑπὸ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ ἐξωσθείς, μετετέθη μετὰ τὸ 1753 βεβαίως εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Ulissiponem [2].

ΚΡΑΣΣΑΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ. Τριηράρχης Κεφαλληνίας ἐκ Κάστρου διακριθεὶς ἐν τῇ ναυμαχίᾳ τῆς Ναυπάκτου [3]. Δὶς ἀπαντῶμεν αὐτὸν πρεσβευτὴν τῆς νήσου ἐν Ἑνετίᾳ τό τε 1563, ὅτε ἐστάλη ὑπὸ τῆς Κοινότητος πρὸς ἐπίλυσιν διαφόρων ζητημάτων ἐν οἷς καὶ τὸ τῆς ἐκλογῆς τοῦ διοικητοῦ Ἰθάκης, θεσπισθέντος τότε νὰ ἐκλέγηται οὗτος ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τῆς Κεφαλληνίας [4] καὶ τὸ 1583 ὅτε καὶ καλεῖται *μεγαλοπρεπής*.

[2] Ἐν παλαιῷ Κώδικι τοῦ ἐν Ληξουρίῳ ναοῦ τῆς Θεοτόκου τῶν Περλιγγάτων.

[3] Lequiens. Oriens Christianus, ἐν λέξει Coronae.

[1] Paruta St. Venezia. Πρβλ. καὶ ἡμετέραν πραγματείαν Μνημεῖα τῆς ἐν Ναυπάκτῳ ναυμαχίας ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἐν περιοδ. Ζακύνθου Μοῦσαι, φυλ. 107 - 108 τοῦ 1897.

[2] Τὸ λειτούργημα τῶν ἐκτάκτων ἀπεσταλμένων ἢ πρεσβευτῶν τῶν Κοινοτήτων τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἑνετικῶν κτήσεων, συνεβάλετο πολὺ εἰς τὴν ὀρθὴν ἀπονομὴν τοῦ δικαίου καὶ τὴν καλὴν διοίκησιν, ἀποστελλομένων ἐνίοτε εἰς Ἑνετίαν εἰδικῶν ἀνδρῶν. Τοιουτοτρόπως αἱ Κοινότητες ἐν ἐλλείψει βουλῆς ἠδύναντο νὰ ἔρχωνται εἰς ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὰς ἀνωτάτας τοῦ Κράτους ἀρχάς· οὕτω δὲν περιωρίζετο ἡ διεξαγωγὴ τῶν ζητημάτων εἰς μόνους τοὺς τακτικοὺς ἢ ἐκτάκτους προνοητάς, ἰνκουϊζίτορας καὶ ἀβογαδόρους διὰ τῆς κατὰ νόμον ἱεραρχικῆς ἐνεργείας, ἥτις δὲν ἦτο ἐκ τῶν προτέρων πάντοτε ἀσφαλὴς καὶ τελεσφόρος ἐξ ἐλλείψεως τοπικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἀγνοίας τῶν λεπτομερειῶν, καὶ κακῆς ἐνίοτε πίστεως. Ἐξελέγοντο δὲ οἱ πρεσβευταὶ οὗτοι ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους συμβουλίων μέχρι τεσσάρων τὸν ἀριθμόν, δαπάναις δὲ τῶν Κοινοτήτων μετέβαινον εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἵνα ἐκθέσωσι ταῖς ἀνωτέραις ἀρχαῖς τὰ περὶ ἀναγκῶν διαφόρων τοῦ τόπου, αἰτήσωνται προνοίας τῶν ἀρχῶν, ἐκφέρωσι παράπονα

ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἐκ Σάμης. Ὁ πρῶτος καὶ διάσημος Ἕλλην ὑψίφωνος διακριθεὶς ἐν μεγάλοις τῆς Ἑσπερίας, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἀνατολῆς θεάτροις. Τὸ 1877 ἐλθὼν καὶ εἰς Κεφαλληνίαν ἔδωκεν ἔκτακτον ἐν τῷ θεάτρῳ *Κεφάλῳ* παράστασιν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν. Τανῦν διατελεῖ καθηγητὴς τῆς ᾠδικῆς ἐν Παρισίοις.

ΚΩΠΑΣ (ἢ ΚΟΥΠΑΣ) **ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ.** Ἐκ Λειβαθοῦς υἱὸς Ἰακώβου γεννηθεὶς τὸ 1778. Ἐξεπαιδεύθη δημοσίᾳ δαπάνῃ μαθητεύσας δὲ καὶ παρὰ Νικηφόρῳ τῷ Θεοτόκῃ καὶ εἰς ἀνώτερα τοῦ κράτους διδακτήρια, ἐγένετο ἐγκρατὴς τῶν νόμων, τῶν φυσικομαθηματικῶν, τῶν ναυτικῶν καί τινων γλωσσῶν [1]. Καταταχθεὶς κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ ῥωσσικὸν ναυτικόν,

κατὰ διοικητῶν, κανονίσωσι ζητήματα ἐκκλησιαστικά, φορολογικὰ ἢ δικαστικά, συγχαρῶσι τῷ δόγῃ ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει αὐτοῦ κλ. Ἐξελέγοντο πάντοτε ἐκ τῶν ἐγνωσμένης πολιτικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς μορφώσεως καὶ περικοσμουμένων ὑπὸ ἀρετῶν ἀτομικῶν πολιτῶν, ἀνηκόντων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς ἀριστοκρατικὰς οἰκογενείας, σπανίως δὲ διοριζομένων τοιούτων καὶ ἐκ τῶν ἐν Ἑνετίᾳ ἐγκατεστημένων Ἑλλήνων ἢ Ἑνετῶν· ἐξεδίδοντο δὲ διαπιστευτήρια γράμματα πρὸς αὐτοὺς ὑπὸ τῶν Γ. προνοητῶν τῆς θαλάσσης. Τοιούτους ἀπαντῶμεν τοὺςἑξῆς. Χριστόφορον Κρασσᾶν (1563 καὶ 1583), Σταμ.Βολτέρραν (1586), Νικ. Πεκατὸρ Βισκόντην (1599 καὶ 1601), Ἀλοΐσιον Φαζὸλ (1563), Δράκον Κόμην (1599), Ὁράτιον Δράκου Κόμην (1611), Ἀγγ. ἱππότην Καροῦσον (1611), Δρ. Μαρῖνον Μπλιαρέσην (1629), Δομέν. Γουερῖνον (1603), Ἰακωβ. Μεταξᾶν (1633), Ἰωάνν. Φλωρίου Κρασσᾶν (1639), Βικ. Τσιμάραν ἔκτακτον (1643), Ἀνδρ. Γαβριηλόπουλον Κωνστ. Κόκκινον (1671). Νικόλ. Δεόρζην (1627), Φραγ. Βιάνκον (1627), Δομεν. Φισκάρδην (1627), Διον. Κρασσᾶν (1634), Ἀλεξ. Καροῦσον (1663), Φλωριανὸν Δαλλαδέτσιμαν (1663), Φραγ. Λουκίσσαν (1676), Ἰωάν. Δαλλαπόρταν(1750). Ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς Ἀβογαδόρους καὶ Συνδίκους τῆς Ἀνατολῆς ἀπαντῶμεν πρεσβευτὰς ἀποστελλομένους ὑπὸ τῶν Κοινοτήτων, ἐνίοτε δὲ καὶ πλείονας τῶν τριῶν χάριν ἐπειγουσῶν ὑποθέσεων·τὸ δὲ 1561 καὶ μεγάλην πρεσβείαν συγκειμένην ὑπὸ τοῦ πρωτοσυγγέλου Αὐγερινοῦ, τῶν Λαυρεντίου Πεκατὸρ ἐκ Πυλάρου, τοῦ ἐξ Ἀνωγῆς πρωτοπαπᾶ Λοβέρδου, Ἀλοϊσίου Δαλλαπόρτα, Παύλου Τυπάλδου, Δράκου Ἀβαστάγου ἐκ Παλικῆς, Ἀλεξ. Βαλσαμάκη καὶ Γαλλεάτσου Βεργωτῆ ἐκ Λειβαθοῦς, πρωτοπαπᾶ Μαρκέτου καὶ Νικολάου Καρδάκη ἐκ Θηναίας, Μάρκου Καγγελάρη ἐξ Ἐρύσου καὶ Θ. Χαράκτη ἐκ Σάμης. Ἴδε Sathas. Μεσ. ἔγγρ. V. 190.

[1] Τὴν δημοσίᾳ δαπάνῃ ἐκπαίδευσίν του, ὀφείλει ταῖς πρὸς τὸ κράτος ἐκδουλεύσεσι τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Δημητρίου, ὅστις καὶ διὰ δωρεᾶς γαιῶν ἠμείφθη προσέτι.

διετέλεσε εἶτα σύμβουλος τοῦ ναυάρχου Σιντέβην, ὅτε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ιδ'. αἰῶνος ὁ στόλος ἐπέμφθη εἰς Μεσόγειον κατὰ τῶν Τούρκων. Παραιτηθεὶς καὶ εἰς Κεφαλληνίαν ἐπανελθὼν διωρίσθη ἐπὶ De-Bosset ἔφορος τοῦ ἐκεῖ Ὑγειονομείου σπουδαιοτάτης τότε θέσεως διὰ τὸν φόβον τῆς πανώλους, αὐτὸς δ' ἐκρίθη κατάλληλος νὰ ἐγχειρίσῃ ἐκείνῳ καὶ τὴν χρυσῆν σπάθην ἣν ἡ νῆσος τῷ προσήνεγκεν. Τὸ 1814 ἀπελθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἤσκησε τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα ἐδίδαξε δὲ σύναμα καὶ τὰ ναυτικὰ ἐν ἰδιαιτέρᾳ σχολῇ. Τὸ 1818 μυηθεὶς τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, κατήχησε καὶ ἄλλους εἰς τὰ αὐτῆς· ἐπὶ δὲ Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως διετράνωσε καὶ αὐταπάρνησιν καὶ γενναιότητα. Ἅμα ταῖς σφαγαῖς τῆς Κωνσταντινουπόλεως δι' ἰδίου του πλοίου κατέφυγεν εἰς Ψαρὰ καὶ παραδοὺς τοῦτο τοῖς Ψαριανοῖς, ὑπηρέτησεν ὑπὸ τὸν ναύαρχον Ἀποστόλην, σχὼν μέρος εἰς πολλὰς μάχας, χρησιμώτατος δὲ γενόμενος διὰ τὰς πολλὰς μαθηματικὰς καὶ ναυτικὰς αὐτοῦ γνώσεις. Τυγχάνει καὶ συντάκτης τῶν γνωστῶν τότε φλογερῶν προκηρύξεων πρὸς τοὺς Χίους, Κασσίους κλ. Διωρίσθη ἔπειτα γραμματεὺς τῆς τριμελοῦς ἐπιτροπῆς τῶν τριῶν ναυτικῶν νήσων, ἐπεχούσης κατὰ τὰς ταραχὰς τοῦ ἀγῶνος τόπον Ὑπουργείου Ναυτικῶν, κατόπιν γενόμενος γραμματεὺς τοῦ δικαστηρίου τῶν Λειῶν, ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης καὶ ἐπίτροπος τῶν Κεφαλλήνων τὸ 1823. Δημοσιεύματα αὐτοῦ εἶνε α') ***Πίναξ τῆς κλίσεως τοῦ ἡλίου ἐπὶ τῇ τοῦ Βυζαντίου μεσημβρίᾳ διὰ τὰ ἔτη 1816 ἕως 1827 κατὰ τὸ παλαιὸν ἔτος***. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. 1816 καὶ β') ***Νέα χάρτα ἐπιφανικὴ τῆς τοῦ Εὐξείνου πόντου θαλάσσης, κοινῶς καλουμένης Μαύρη θάλασσα, παρὰ Γερασίμου Κώπα Κεφαλλῆνος τὸ 1816 μὲ πᾶσαν ἀκρίβειαν· ἀκριβεστέρα δὲ ἐστὶ τῶν ὅσων ἕως τοῦ νῦν ἐξεδόθησαν κατὰ τύπον, ὡς ὁ εἰδήμων γνώσει***. Εἰς τὸ τέλος ὁ φιλόπατρις συμπολίτης γράφει, «ὦ μῆτερ γραῖα Ἑλλάς, ἰδοὺ καὶ τὴν » παρὸν χάρτην ἐπὶ τοὺς πόδας σου ἀνατίθημι, ἐξαπόστειλόν μοι τὰς » εὐχάς σου, ὅπως καὶ τὰ ἀνήκοντα ἐν αὐτῇ καταθέσω σοι». Αὐτὸς ὁ ***Κώπας*** λέγει αὐτὸν ἄποικον Βυζαντινόν. Ἀπέθανεν ἐν Ναυπλίῳ τὸ 1832 [1].

[1] Περὶ τῶν πρὸς τὴν Ἑλλάδα αἰσθημάτων τοῦ ἀνδρός, ἴδε καὶ μακρὰν αὐτοῦ ἐπιστολὴν παρὰ Βρετῷ (Ν. Φιλ.)Β'.294. πρβλ. καὶ Γούδα. Βίοι Παραλλ. Β'. 209, ἐπ. 419, ἑπ.

Λ

ΛΑΒΡΑΓΚΑΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ. Ἐκ Ληξουρίου γεννηθεὶς τὸ 1860 ἐν Ἀργοστολίῳ υἱὸς Σπυρίδωνος[1] καὶ Κασσάνδρας Ν. Ῥαζῆ. Διανύσας τὴν γυμνασιακὴν παίδευσιν ἐν Ἀργοστολίῳ, ἔτυχε καὶ κατ' οἶκον ἐπιμεμελημένης ἀγωγῆς δι' ἰδιωτικῆς διδασκαλίας εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν καὶ μουσικῆς. Ἐκ φύσεως αἰσθηματίας, ζωηρὸς καὶ φιλόμουσος ἔγραψεν ὡραῖα λυρικὰ καὶ σατυρικὰ ποιήματα, μεταφράσας και τινα ἀπὸ τῆς ἰταλικῆς, ὑποβαλὼν δὲ συλλογὴν ποιήσεων αὐτοῦ εἰς τὸν Φιλαδέλφειον διαγωνισμὸν ἔτυχεν ἐπαίνων. Ἐξέδιδεν ἐν Ἀργοστολίῳ καὶ σατυρικὴν ἐφημερίδα *Ἔγνοια μας*. Μεταφράσας προσέτι ἀπὸ τῆς Ἰταλικῆς ἐδημοσίευσεν ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1878 τὸ πρῶτον μέρος τῶν *Ἐπιστολῶν ἐπὶ τῆς Ἑνετίας*. Ἀλλ' ἡ κυρία κλίσις τοῦ *Λαβράγκα* ἦτο πρὸς τὴν μουσικήν, ἥντινα ἐδιδάχθη πρῶτον μὲν ὑπὸ τοῦ Νικ. Μεταξᾶ Τζαννῆ εἶτα δὲ ἐν Νεαπόλει ὑπὸ τῶν Rossi καὶ Scarano, κατόπιν τελειοποιηθεὶς ἐν τῷ ᾠδείῳ τῶν Παρισίων ὑπὸ τὸν περιώνυμον Massenet. Πολλὰ εἰσὶ τὰ πρῶτά του συνθέματα, συμφωνίαι, χορῳδίαι, μονῳδίαι κλ.ῶν δημωδέστατα ἐγένοντο τὰ *Σὲ ποθῶ*, ἐπὶ στίχων Γεωργ. Φορτούνα, *Βραβεῖον*, *Πρωτοτάξειδος ναύτης*, *Τελευταῖον ῥόδον*, *Πρωτομαγιά*, *Ἐπιστροφὴ* ἐπὶ στίχων Ἠλία Τσιτσέλη, *Τριανταφυλλιὰ* ἐπὶ στίχων Μιχ. Ἀβλίχου καὶ ἄλλα. Τετραφωνία τις δι' ἔγχορδα ὄργανα ἐβραβεύθη ἐν μουσικῷ διαγωνίσματι τῶν Παρισίων τὸ 1890, κριθεῖσα ὑπὸ τῶν διασήμων τεχνοκριτῶν Delibes, Dubois καὶ Guirod, λαβόντος τοῦ *Λαβράγκα* τό τε ἐκ δραχ.500 γέρας, ἐκδοθείσης δὲ καὶ τῆς συνθέσεως ὑπὸ τῶν καταστημάτων Ricordi. Ἐκλεκτὸν ἔργον τοῦ ἀνδρὸς εἶνε καὶ τὸ ἐπὶ στίχων πεντακοσίων τοῦ Ι. Πολέμη *Πένταθλον* καλούμενον μουσούργημα, προορισθὲν ἵνα ψαλῇ ὑπὸ χοροῦ κατὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων ἐν Ἀθήναις, κριθὲν δὲ σύμφωνον τῷ σκοπῷ διὰ τὴν ἀρχαϊκὴν αὐτοῦ χροιὰν καὶ ἐθνικὴν ἔμπνευσιν. Ὁ *Λαβράγκας* συνέθεσεν ἐν Ἰταλίᾳ ἔτι σπουδάζων καὶ τρία

[1] Διετέλεσεν οὗτος καθηγητὴς τῆς διπλογραφίας τοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ Λυκείου καὶ διευθυντὴς τοῦ ἰδιαιτέρου ἐκπαιδευτηρίου Ἑρμῆς τὸ 1882.

μελοδράματα, τὴν Elda di Nord ἐπὶ ποιήσεως τοῦ Guidi, ἧς μία πρᾶξις ἐψάλη ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Ἀργοστολίου, la vita é un sogno ἐπὶ στίχων τοῦ Golisciani καὶ τὴν Galatea ἐπὶ μεταφράσεως τῆς τοῦ Βασιλειάδου ἐπίσης ὑπὸ Guidi. Ὁ ἡμέτερος μουσουργὸς ἀκολουθεῖ τὸ σύστημα τῆς ἐλαφρᾶς γαλλικῆς μελοποιΐας, διακρίνεται δὲ διὰ τὴν τρυφερότητα τοῦ αἰσθήματος. Ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐπί τινα ἔτη διατρίψας μετῆλθε τὸν διδάσκαλον τοῦ κλειδοκυμβάλου καὶ διηύθυνε τὴν ὀρχήστραν τοῦ μελοδράματος ἐν τῷ θεάτρῳ *Κεφάλῳ* ἀπὸ τοῦ 1887 μέχρι τοῦ 1893, ἀπό τινων δ' ἐτῶν ἐγκατέστη εἰς Ἀθήνας ὅπου διηύθυνε τὴν φιλαρμονικήν, καὶ μετέρχεται ἔκτοτε τὸν μουσικοδιδάσκαλον εὐδοκίμως διδάσκων, διορισθεὶς καὶ καθηγητὴς τῆς ἁρμονίας ἐν τῷ Ὠδείῳ. Τὸ 1899 μετὰ τοῦ συναδέλφου του Σπινέλλη ἐπεβάλλετο τὴν συγκρότησιν καὶ μόρφωσιν Ἑλληνικοῦ μελοδραματικοῦ θιάσου, τιθεμένων οὕτω τῶν βάσεων ἐθνικοῦ ἑλληνικοῦ μελοδράματος· πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὡς δοκίμιον ἐμελοποίησε τὸ ἴδιον δρᾶμα *Τὰ δύο ἀδέλφια*, λίαν ἐπικροτηθὲν διὰ τὸν ἁρμονικὸν καὶ ἐντεχνότατον συνδυασμὸν τῆς Εὐρωπαϊκῆς τέχνης πρὸς τὰς ἀνατολικὰς μελῳδίας· ὡς ἄξιον λόγου ἐθεωρήθη καὶ τὸ ἐπὶ ἰδίων ἐπίσης αὐτοῦ στίχων μελόδραμα ἡ *Μάϊσσα* ἀναβιβασθὲν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐν Ἀθήναις τὸν Νοέμβριον τοῦ 1901. Ἀγόμενος ὁ μουσουργὸς πρὸς δημιουργίαν καθαροῦ ἑλληνικοῦ μελοδράματος, συνεδύασεν ἄριστα τὸ μουσικὸν ὕφος πρὸς τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν μυθογραφίαν, μελοποιῶν ἐπὶ ἀντικειμένων εἰλημμένων ἀπὸ τῆς πλουσίας ἑλληνικῆς λαογραφίας. Τοιοῦτο εἶνε καὶ τὸ νῦν ὑπ' αὐτοῦ μουσουργούμενον ὁ *Λυτρωτής* ἐπὶ στίχων τοῦ Παπαντωνίου. Τὸ 1903 ἐξέδωκεν ἐν Ἀθήναις καὶ *Ἐγχειρίδιον Ἁρμονίας*. Ὁ *Λαβράγκας* ἐπίσης ἐργάζεται ἐκ τῶν πρώτων καὶ εἰς δημοσιεύσεις εὐώνους λαϊκὰς ἐκλεκτῶν μουσικῶν τεμαχίων, τὸ πρῶτον ἤδη ἀναληφθέντων ὑπὸ τῶν ἐκδοτικῶν καταστημάτων Φέξη ἐν Ἀθήναις, καθιστάμενος δι' ὅλα τὰ ἄνω εἷς τῶν κυριωτέρων παραγόντων τῆς ἐνισχύσεως, διαδόσεως καὶ προόδου τοῦ μουσικοῦ αἰσθήματος κυρίως ἐν τῷ παλαιοτέρῳ κράτει. Ὁ οἶκος *Λαβράγκα* εἶνε κλάδος τῆς εὐγενοῦς καὶ ἀρχαιοτάτης ἐν τῇ νήσῳ καὶ ἔτι σῳζομένης οἰκογενείας *Κολοκυθᾶ*, ἀπαντώσης ἀπὸ τοῦ ιγ' αἰῶνος [1], ὑπῆρχε δὲ δυτικονοτίως τοῦ Ληξουρίου καὶ χωρίον *Κολοκυθᾶτα*, τιμάριον πιθανῶς

[1] Miklosich et Müller. Ἔνθ' ἀνωτέρω 24.

τῆς οἰκογενείας, περιλαμβανόμενον εἰς τὴν κατὰ τὸ 1583 ἀπογραφήν [1]. Ἴσως μετηνάστευσε παλαιότερον ἡ οἰκογένεια αὕτη ἐν τῇ νήσῳ ἐξ ὁμωνύμου χωρίου τῆς Πελοποννήσου [2]. Τῆς οἰκογενείας ταύτης γόνος ἦτο καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου *Νεόφυτος* (1582 - 1592).

ΛΑΓΚΟΥΣΗΣ (ἢ **ΦΛΟΡΙΟΣ**) **ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ**. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ περὶ τὰ μέσα τοῦ ιη' αἰῶνος υἱὸς Δημητρίου. Ἐμαθήτευσεν ὑπὸ τὸν Φαρκάνδον Χοϊδᾶν καὶ τὸν Σπυρ. Τρέκκαν νεανίας δὲ κομιδῇ διήκουσε καὶ τοῦ Δαμοδοῦ. Ἀπὸ τρυφερᾶς νεότητος ἀφιερωθεὶς τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐβίωσεν ἀσκητικῶς καὶ χειροτονηθεὶς ἱερεὺς διεκρίθη διὰ τὴν ἱεροπρεπεστάτην αὐτοῦ πολιτείαν. Ὑπῆρξεν εἷς τῶν καλλιτέρων τῶν τότε χρόνων ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις ἱεροκηρύκων καὶ διδασκάλων. Ἀπὸ παίδων σχολάζων εἰς τὰς Γραφάς, εὐφραδέστατος, τὴν φράσιν ἐπαγωγός, σαφὴς εἰς ἐννοίας, πνευματώδης ἐκ φύσεως, ἕτοιμος εἰς λόγους, εἰς γλῶσσαν εὔληπτον ὁμιλῶν ἀλλὰ πρὸ παντὸς βίου ἀνεπιλήπτου, ἦτο τύπος ἱεροῦ διδασκάλου, προωρισμένου νὰ ὠφελήσῃ κατ' ἐκεῖνα τὰ ἔτη τῆς ὀλίγης τῶν πολιτῶν μορφώσεως καὶ τῶν πολλῶν κοινωνικῶν ἀνωμαλιῶν. Οἱ λόγοι ὅμως καὶ αἱ διδαχαὶ αὐτοῦ ἔχουσι μὲν οὐκ ἄτεχνον τὴν σύνθεσιν, ἀλλ' ἡ γλῶσσα εἶνε χυδαΐζουσα καὶ μετὰ πολλῶν ξενισμῶν τὸ δὲ ὕφος ἐστερημένον πολλάκις δυνάμεως, διότι ἐπεκράτει ἐν αὐτοῖς μᾶλλον ἡ φύσις ἢ ἡ ἐπιστήμη· συνέτεινεν ὅμως εἰς τὴν ἐκ τῶν λόγων πειθὼ καὶ τὴν συρροὴν τῶν ἀκροατῶν, ὁ κατὰ τὴν παράδοσιν σεμνοπρεπέστατος βίος αὐτοῦ, τὸ πρᾶον καὶ τὸ φιλεύσπλαγχνον, ἡ ἀνυπόκριτος εὐσέβεια καὶ τὸ κατανυκτικὸν τοῦ λόγου. Μονάζων καὶ διδάσκων κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ μικρᾷ ἔξω τοῦ Ληξουρίου μονῇ τῶν Βλαχερνῶν, ἀνήγειρε εἶτα μετὰ τοῦ φιλοθρήσκου φίλου αὐτοῦ Γεωργίου Τυπάλδου Ξυδιᾶ, τὸ ἠρειπιωμένον ἐκκλησίδιον τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος μετά τινος κελλίου εἰς Πλατὺν αἰγιαλὸν βορείως τοῦ Ληξουρίου ἐπὶ τῆς παραλίας ἔνθα ἐμόνασε καὶ ἐτάφη [3]. Ἐκήρυξεν ἐν ὅλῃ σχεδὸν τῇ νήσῳ, Ἰθάκῃ, Ζακύνθῳ καὶ ἄλλαις τῆς

[1] Pietro Castrofilaca Codici Italiani, bibl. S. Marco. Cl. VII cod. 1095 f. 351, 354. Τοῦ χωρίου σήμερον σώζεται μόνον ἡ τοπωνυμία ἐρημωθέντος.

[2] Sathas. Μνημεῖα Ἑλλ. Ἱστορίας. IV pref. XLVI.

[3] Ἴδε Σπυρίδ. Τρέκκα. Συμβολ. 1800. Ἰουνίου 7.

Ἑλλάδος μέρεσιν, ἀπέθανε δὲ πλήρης ἁγίων ἡμερῶν Φεβρουαρίου 9 τοῦ 1821 [1]. Παρ' ἐμοὶ σῴζονται ἀνέκδοτοι ἰδίᾳ αὐτοῦ γεγραμμένοι χειρί, ὅλοι σχεδὸν οἱ ἀπὸ τοῦ 1771 - 1782 συντεθέντες καὶ ἐκφωνηθέντες λόγοι, ὁμιλίαι, ἐγκώμια καί τινα τροπάρια, ὅλα ταῦτα ἐν τόμῳ ὀγκώδει ἐπιγραφομένῳ *Οὐρανὸς πολύφωτος ἤτοι βιβλίον πολυσύνθετον*. Ἐν αὐτῷ ὁ φιλόπονος καὶ φιλέρευνος συμπολίτης ἡμῶν, ἀντιγράψας ἐπιμελῶς περιέλαβε καὶ τὰ ἑξῆς α') *Συνοδικὸν* Ἔκδ. Ὀξωνίας, MDCLXXII, μέχρι τοῦ μα'. ἀποστολικοῦ κανόνος. β') *Ζῳδιακὸν βιβλίον*, ͵αψοβ'. γ') *Σεισμολόγιον ἀκριβέστατον*. δ') *Μαξίμου τοῦ φιλοσόφου καὶ ὁμολογητοῦ πρὸς Θαλάσσιον* περὶ διαφόρων ἀποριῶν τῆς ἁγίας Γραφῆς. ε') *Περὶ μυστηρίων* ὑπὸ ἀδήλου. Τοῦ ἀκαταπονήτου ἀληθῶς ἀντιγραφέως σῴζεται ἔτι ἐν ἀντιγράφῳ ἥ τε *Φυσιολογία τοῦ Δαμοδοῦ* καὶ ἡ *προθεωρία τοῦ Πορφυρίου* [2]. Ὑπάρχει προσέτι παρ' ἐμοὶ καὶ ἕτερον τοῦ αὐτοῦ χειρόγραφον *Λόγοι ψυχωφελεῖς*, εἰς τὸ τέλος τοῦ ὁποίου ξένῃ χειρὶ ἐγράφη τὸ ἰαμβικὸν

Βροντοφῶνος ὢν εἰς ἅπαντας ἐκπέμπει
Κήρυγμα θεῖον, κήρυξ διδαχῶν γλυκυρρόων.

Μελετήσας καὶ πολλοὺς ἱστοριογράφους, περιηγητὰς καὶ γεωγράφους, ἀπήνθισεν ἀπὸ τούτων πολλὰ περὶ Κεφαλληνίας γράψας ἐν στίχοις δεκαπεντασυλλάβοις ὁμοιοκαταλήκτοις καὶ ἐν γλώσσῃ δημώδει, *Ἀπάνθισμα χρονολογικὸν περὶ Κεφαλληνίας*, μετὰ πολλῆς ὅμως συντομίας οὐχὶ δὲ καὶ ἀκριβείας πάντοτε, ἀναφέρων κατὰ τὰς γνωστὰς τότε χρονολογικῶς, τὰ σπουδαιότερα γεγονότα ἀπὸ τῶν ἀρχαίων μέχρι τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς Ἑνετικῆς κατακτήσεως. Τὸ μικρὸν τοῦτο ἔργον ὁπωσδήποτε ἔχει τὴν ἀξίαν του, διότι εἰδικὴ περὶ Κεφαλληνίας ἱστορικὴ πραγματεία δὲν εἶχεν ἔτι δημοσιευθῇ [3], ὥστε ὁ στιχουργὸς

[1] Ἀνακριβῶς ὁ Χιώτης ὀνομάζει τὸν ἄνδρα Παναγῆν καὶ ἔτι ἀπέθανε τὸ 1836. (Ἴδε Μούσας Ζακύνθου 1 Νοεμβρ. 1903).

[2] Ἐν χειρογράφῳ τόμῳ παρὰ τῷ κ. Γρηγ. Πυλαρινῷ ἐν Ληξουρίῳ.

[3] Μέχρι τότε γνωστὰ ἦσαν τὰ συγγράμματα Corsi di pena e catena di materie τοῦ Ἑνετοῦ Morosini, ἐν ᾧ διαλαμβάνει οὗτος καί τινα περὶ τῆς νήσου, καὶ τὸ προγενέστερον περὶ ἀρχαιολογικῶν, ἱστορικῶν καὶ γεωγραφικῶν Κεφαλληνίας, Ζακύνθου καὶ Κυθήρων τοῦ λογίου Ἑνετοῦ N. Crasso δημοσιευθὲν ἔτει 1586. Ἴδε Χιώτου VII Ἀνεκδ. Ἐκ τῶν περὶ τῆς νήσου εἰδικῶς γραψάντων μόνος ὁ Ἰωάν. Λουκίσσας ἦτο προγενέστερος τοῦ Λαγκούση, ἀλλ' ἄγνωστον ἂν τὸ ἀνέκδοτον ἐκείνου σύγγραμμα, ἦτο γνωστὸν τῷ στιχουργῷ.

δύναται νὰ θεωρηθῇ εἷς ἐκ τῶν πρώτων περὶ τῆς νήσου εἰδικῶς ἀσχοληθέντων δι' ἰδίων ἐρευνῶν εἰς τὰς πηγάς. Ὡς ποίημα δὲν ἔχει βεβαίως ἀξίαν, εἰ καί τινα μέρη αὐτοῦ δὲν στεροῦνται ποιᾶς τινος φαντασίας καὶ αἰσθήματος. Τὴν ποιητικὴν αὐτοῦ γυμνότητα καὶ τὴν πεζότητα τοῦ λόγου ἄλλως, αὐτὸς ὁ *Λαγκούσης* ὁμολογεῖ εἰλικρινῶς ἐν τῷ προοιμίῳ.

Εἰς ξεροτόπι εἶν' τὸ δενδρὶ τοῦ νοῦ μου φυτεμένο
καὶ δὲν μπορεῖ ποτὲ καρπὸ νὰ δώσῃ προκομένο.
Ἡ μοῦσά μου δὲν ἔφτασε ν' ἀνέβῃ στοῦ Ἑλικῶνα
τὸ ὄρος, νὰ στεφανωθῇ τῆς δάφνης τὴν κορόνα
οὔτε ὁποῦ ἐχόρτασε στοῦ Παρνασσοῦ τὴ βρύσι
νερὸ πολὺ τῆς ἀρετῆς τὴν δίψαν της νὰ σβύσῃ κλ [1].

Ἡ οἰκογένεια *Λαγκούση* ὑπάρχει πολλαχοῦ τῆς νήσου, ἀπαντᾷ δ' ἐν αὐτῇ ἀπὸ ὑπερμεσοῦντος τοῦ ιγ' αἰῶνος [2].

ΛΑΔΙΚΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Πάτμῳ τὸ 1818 ὑπὸ πατρὸς ἐκ Κεφαλληνίας ἐκεῖ ἐγκαταστάντος. Σπουδάσας τὰ ἐγκύκλια ἐν Ἀθήναις καὶ προστατευθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐκ πατρὸς θείου αὐτοῦ φιλομούσου ἀρχιμανδρίτου ἐν Ἰασίῳ καὶ ἐξάρχου τοῦ Ἁγίου Τάφου *Ἀνθίμου*, ἐφοίτησεν εἰς τὴν ἐν Παρισίοις ἰατρικὴν σχολήν, ὅπου καὶ ἔτυχε τοῦ διπλώματος διατελέσας καὶ ἐπιμελητὴς ἐν τῇ Κλινικῇ τοῦ περιωνύμου Andral. Τὸ ἐπάγγελμα ἤσκησεν ἐν Ἰασίῳ διακρινόμενος διὰ τὴν ἰατρικὴν πολυμάθειαν, τὴν πεῖραν καὶ τὰ φιλογενῆ αἰσθήματα, χρηματίσας δὲ καὶ ἰδιαίτερος ἰατρὸς καὶ φίλος τοῦ ἡγεμόνος Γκίκα. Ἦτο καὶ τὰ μαθηματικὰ μάλα ἐγκρατής. Ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις πρό τινων ἐτῶν.

ΛΑΜΠΙΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Ἐξ Ἀργοστολίου υἱὸς Κοσμᾶ καὶ Ἑλένης Σβορώνου, γεννηθεὶς τὸ 1833. Μετὰ τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυμνασιακὰς σπουδὰς ἐμαθήτευσεν ἐν Κερκύρᾳ ὑπὸ τὸν ἀείμνηστον μουσικοδιδάσκαλον Ν. Μάντζαρον, οὗτινος ἐγένετο ἐκ τῶν καλλιτέρων μαθητῶν. Ἐπί τινα ἔτη διδάξας ἐν Ἀργοστολίῳ τὴν μουσικὴν καὶ διευθύνας τὴν ὀρχήστραν τοῦ μελοδράματος, ἀπὸ τοῦ 1867 ἐγκατέστη εἰς Ἀθήνας ὅπου διέμεινε διδάσκων καὶ μελοποιῶν μέχρι τοῦ θανάτου του. Συνέθεσε

[1] Ὁλόκληρον τὸ Ἀπάνθισμα θὰ περιλάβωμεν ἐν τῷ Β' τόμῳ τοῦ μετὰ χεῖρας ἔργου ἔνθα τὰ Ἱστορικὰ κλ.

[2] Miklosich et Müller. Ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 26.

συμφωνίας, χορούς, χορῳδίας, ᾄσματα διάφορα ἐπὶ στίχων ἑλληνικῶν, γαλλικῶν καὶ ἰταλικῶν. Θιασώτης τῆς παλαιοτέρας ἰταλικῆς σχολῆς, ἔγραφε πάντοτε μετὰ τρυφερότητος καὶ χάριτος, τὰ δὲ συνθέματά του ἐγένοντο ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα δημοτικώτατα. Ἐκ τῶν ἔργων του τινὰ ἐβραβεύθησαν, οἷα ὁ *Βασιλικὸς ὕμνος* καὶ τὸ *Νὰ γειτόμουνα πουλάκι* ἐπὶ στίχων Ἀντ. Μελισσηνοῦ τὸ 1876 ἐν τῷ μουσικῷ διαγωνίσματι τῆς γ΄ Ὀλυμπιακῆς ἐκθέσεως[1], ὡς ἐπίσης καὶ τὰ θεωρητικὰ καὶ διδακτικά του ἔργα *Στοιχειώδης διδασκαλία τῆς μουσικῆς καὶ ᾠδικῆς* καὶ *Διδασκαλία τῆς Μουσικῆς* ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν Ὀλυμπίων τὸ 1886. Ὁ *Λαμπίρης* εἶχε γονιμότητα φαντασίας καὶ εὐχέρειαν συνθέσεως, τὰ ἔργα του ὅμως δὲν εἶχον δύναμιν οὔτε πρωτοτυπίαν πολλὴν ὡς κρίνονται ὑπὸ εἰδημόνων, εἰ καὶ τεχνικῶς κρινόμενα ἦσαν ἄπταιστα διὰ τὴν ἀρτίαν τοῦ ἀνδρὸς μουσικὴν μόρφωσιν. Ἐτόνισε καί τινα πατριωτικά, οἷα ἡ *Φάλαγξ* ἐπὶ στίχων τοῦ Βαλαωρίτου τὸ *Ἐμπρὸς παιδιὰ πετάξετε*, ἐπὶ κρητικῆς ἐπαναστάσεως τὸ 1867 ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐπὶ στίχων τοῦ Π. Βεργωτῆ ὁ πρὸς τὸν *Πατριάρχην Γρηγόριον Ε΄ ὕμνος* τοῦ γνωστοῦ ποιήματος τοῦ Βαλαωρίτου, τὸ *Ἀρκάδιον*, ὁ *Κωνσταντῖνος* καὶ ἄλλα. Φιλέλλην καὶ εἰδήμων τῆς μουσικῆς, ἡ βαρωνὶς E. M. de Chwart ἐν ἐπιστολῇ αὐτῆς πρὸς τὸν *Λαμπίρην* ἣν ἀνέγνωμεν, γράφει περὶ τοῦ πρὸς τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον Ε΄ ὕμνου « Je trouve la composition bien approprié aux paroles, » elle est grandiose, digne, simple, et comprehensible pour » tous. En choeur l' effet doit être superbe » Ἐκ τῶν λυρικῶν τοῦ μουσουργοῦ, διακρίνονται τὸ *Ὀρφανὸ* τοῦ Παράσχου, ὁ *Ῥεμβασμὸς* καὶ τὸ *Νάνι νάνι* τοῦ Βαλαωρίτου, τὸ *Ἀηδόνι* τοῦ Λασκαράτου, ἡ *Φούλη* τοῦ Παπαρρηγοπούλου. τὸ *Μπουμποῦκι* τοῦ Ἰατρίδου, τὸ *Συμφορὰ κρύα γῆ* τοῦ Φ. Λούζη, τὸ *Ἄχ ψυχή μου τὴν ὥρα ποῦ σ' εἶδα*, τὸ *Φύσα βορειά μου*, ἡ *Βαρκοῦλα*, τὸ *Μέσα σὲ κάμπους κατοικῶ* καὶ ἄλλα πολλά. Ἐπιφανὴς κριτικὸς ἰταλὸς ὁ κόμης Γαρνάσκης εἶπεν ὅτι ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ *Λαμπίρη* εὑρίσκει ὕφος ὑψηλὸν καὶ καθαρόν, ἐπαινεῖ δὲ λίαν τὸν εἰς *τοὺς ἥρωας τοῦ 1821 ὕμνον*[2]· ἰταλικὴ δὲ

[1] Ἴδε Ἐφημερίδα Ἀθηνῶν 25 Φεβρ. 1876.

[2] Αἱ μνησθεῖσαι ἐπιστολαὶ σῴζονται παρὰ τῇ ἐν Ἀθήναις κ. Ἀγγελικῇ χήρᾳ τοῦ μουσικοῦ.

ἡ εἰδικὴ ἐφημερὶς ἐπαινεῖ λίαν τὴν Marcia nel Ruy-Blas variata καὶ τὴν ῥηθεῖσαν σύνθεσιν aux heros de 1821 per piano, περὶ ὧν ἐφ' οὗ τὰς κατέλεξε πρώτας ἄλλων ὁμοίων ἰταλικῶν ἔργων, ἐπάγει « Nei primi due c' é tulta la concettosa poesia del genio greco[1]. Ὁ διδάσκαλος ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τῇ 14 Ἰουλίου 1889, λόγον ἐπιτάφιον ἐκφωνήσαντος τοῦ Ν. Μακρῆ.

ΛΑΜΠΟΥ Ο (ΑΝΩΝΥΜΟΣ). Διάσημος τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος κιθαρῳδός, ἀναγορευθεὶς νικητὴς ἐν τοῖς Πυθικοῖς ἀγῶσι κατὰ τὴν 48 Ὀλυμπ. ἔτει 3 (592 π. Χ.), ὧν τ' ἆθλα ἔθεντο οἱ Ἀμφικτύονες κιθαρῳδίας ἐξ ἀρχῆς, προσθέντες εἶτα καὶ αὐλῳδίας καὶ αὐλῶν[2].

ΛΑΣΚΑΡΙΣ ΑΝΔΡΕΑΣ. Ἐξ Ἀργοστολίου υἱὸς Ἰωάννου (1740-1821). Ἀνὴρ τρίβων τὰ ἐκκλησιαστικά, ὑπῆρξεν ἡ δεξιὰ χεὶρ τῶν ἱεραρχῶν Κεφαλληνίας Σωφρονίου Κουτούβαλη καὶ Ἰωαννικίου Ἀννίνου, ὧν ἐπὶ μακρὰ ἔτη διετέλεσε σύμβουλος καὶ καγκελάριος. Περιεσώθη τούτου *Διήγησις τῶν πεπραγμένων τοῦ ἱεραποστόλου Κοσμᾶ ἐν Κεφαλληνίᾳ*[3]. Ἦτο τελευταῖος γόνος οἰκογενείας βυζαντιακῆς ἐν τῇ νήσῳ, σὺν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ἐκλιπούσης. Περὶ *Λασκάρεων* ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀναφέρει ὁ Πινιατόρος ὅτι Ἑλένη ἡ σύζυγος τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Νικαίας Θεοδώρου Β' καταφυγοῦσα ἔγκυος εἰς τὴν νῆσον, ἔτεξεν ἐνταῦθα τὸν υἱὸν αὐτῆς *Ἐμμανουὴλ* ὃν καὶ κόμιτα Κεφαλληνίας ὠνόμασε, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶνε ἀκριβές[4]. Ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις, ἀπαντῶμεν ἐπί-

[1] Ἴδε Dietro la scena. Aprile. 1876.

[2] Παυσανίου, Φωκικά. Ἐκδ. Francof. MDLXXXIII. 322.

[3] Ἴδε βιογρ. Κοσμᾶ Αἰτωλοῦ ἐν τούτῳ τῷ τόμῳ.

[4] Πλὴν τοῦ ὅτι ἀμαρτυρήτως ὁ εἰρημένος ἱστοριογράφος ἀναγράφει τοῦτο, ἀλλὰ καὶ βέβαιον εἶνε ὅτι Θεόδωρος Β' ἀποθανὼν τὸ 1258, πέντε κατέλιπε τέκνα, ὧν ἓν μόνον ἄρρεν ὀκταετὲς Ἰωάννην καλούμενον καὶ διαδεχθέντα τὸν πατέρα του ἐπὶ τοῦ θρόνου ὑπὸ τὴν ἐπιτροπείαν τοῦ Γεωργίου Μουζάλωνος, οὐδαμοῦ δ' εὕρηταί τις ἑτέρα πληροφορία περὶ Ἐμμανουὴλ καὶ τῆς ἐν Κεφαλληνίᾳ γεννήσεώς του. Ἴδε τὸ περισπούδαστον σύγγραμμα Ἱστορία τοῦ Βασιλείου τῆς Νικαίας καὶ τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου (1204-1261). Ἐν Ἀθήναις 1398 ὑπὸ τοῦ ἐξονυχίσαντος τὰ περὶ πάντων τῶν σχετικῶν ζητημάτων λογίου κ. Ἀντων. Μηλιαράκη (σελ. 482). Ἀπαντᾷ μόνον Μανουὴλ ἀδελφὸς τοῦ Θεοδώρου Α', ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτοῦ οὐδὲν εὕρηται τὸ σχετικὸν πρὸς τὴν Κεφαλληνίαν. Ducange. Hist. Byz. Famil. Byzantinae. Venetiis. MDCCXXIX καὶ Μηλιαράκη, ἔνθ' ἀνωτ. 8. 425, 432, 446. Ὁ Πινιατόρος ἀβασανίστως

σης ὅτι Ἀμεδαῖος ὁ πρίγκηψ τὸς Σαβοΐας συμμαχήσας μετὰ τῶν Ἐνετῶν πρὸς ἀνάκτησιν πόλεώς τινος τῆς Πελοποννήσου, ἀπένειμε κατ' Ἰούλιον τοῦ 1391 τὴν κομιτείαν τῆς Κεφαλληνίας, ***Ἰωάννῃ τῷ Λασκάρει*** σχόντι μέρος κατὰ τὴν ἐν λόγῳ ἐκστρατείαν[1]. Ἐπίσης ἀναφέρονται ὑπὸ ἑτέρου βυζαντινολόγου, οἱ ***Θεόδωρος*** ἑκατόνταρχος υἱὸς Ἰσαακίου Λασκάρεως πρωτοστάτορος, τούτῳ δ' ὡς λέγουσι παρεχωρήθη ἡ Κεφαλληνία ἔνθα εἶχε κτήματα· ***Γεώργιος*** ἐπίσης ἑκατόνταρχος κάτοχος φεούδων ἐν τῇ νήσῳ, κεκυρωμένων ὑπὸ τῆς Ἑνετικῆς Γερουσίας, ἀλλ' ἀμφότεροι ἀχρονολογήτως καὶ ***Ἀλέξανδρος*** ἀποθανὼν τῷ 1580 Κερκύρας καὶ Κεφαλληνίας διοικητὴς (praefectus)[2]· ὡσαύτως δὲ παρ' ἄλλου συγγραφέως, οἱ ***Μανουὴλ*** καὶ ***Θωμᾶς Λασκάρεις*** κόμιτες Κεφαλληνίας[3]. Ἀφιέμενοι ἄλλοις εἰδικωτέροις ἐρευνηταῖς τὰ περὶ τῶν ***Λασκάρεων*** ἐν γένει, ἀναγράφομεν τὰ ἑξῆς μεμαρτυρημένα σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὴν Κεφαλληνίαν. Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μεταξὺ τῶν ἄλλων κατέφυγον εἰς Κρήτην καὶ οἱ ***Θεό-***

ἠκολούθησεν ἴσως τὰ παρὰ L. Miniati περὶ Κομνηνῶν κλ. παρ' ᾧ ἀπαντῶσι Μανουὴλ καὶ Θωμᾶς κόμιτες Κεφαλληνίας, λαβὼν ὑπ' ὄψει πιθανῶς καὶ τὸν παρὰ τοῖς ἐν Ἀργοστολίῳ Μελισσηνοῖς παλαιὸν μεγάλον ἐλαιογραφικὸν πίνακα τῆς οἰκογενείας Λασκάρεως, ἔνθ' ἀπαντᾷ ὡς γενάρχης ὁ Ἐμμανουὴλ φέρων καὶ τὸν τίτλον principe di Tenissia(;) e Tenedo(;). Πλὴν τῶν προσωπογραφιῶν καὶ τῶν στεμμάτων ὁ ῥηθεὶς πίναξ ἔχει καὶ εἰκόνας Τραπεζοῦντος καὶ Ἀδριανουπόλεως. Ἐν τῷ δένδρῳ τούτῳ ἀναγράφεται ὅτι κατήρτισαν τοῦτο οἱ Del Pozzo καὶ J. Zabarella· περὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ τελευταίου τούτου ἐκπονηθέντος πίνακος ἀναφέρει καὶ ὁ Ducange ἐνθ' ἀνωτ. Τὸ ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀντίγραφον φθάνει μέχρι τοῦ Ἀνδρέου γεννηθέντος τὸ 1740. Ἀπαντᾷ ἐπίσης ὅτι Μαρία ἡ ἐγγονὴ Θεοδώρου Β' τοῦ Λασκάρεως, θυγάτηρ Μαρίας τῆς τούτου θυγατρὸς καὶ Μιχαὴλ Β' δεσπότου Ἠπείρου, ἔλαβεν ὡς προῖκα τὴν εἰς τὰς κτήσεις τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου ἀνήκουσαν τότε Κεφαλληνίαν τὸ 1280. Ἴδ. Sandi St. Civile - l. VIII. c IX. Ρωμανοῦ Ἰωάννου. Περὶ τοῦ δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου. Ἐν Κερκύρᾳ. 1895 σελ. 47.

[1] Ταῦτα κατὰ E. Muralt. Essai de Chronogr. byzant. (1057-1453) Bule et Genève 1871 σελ. 741, παραπέμποντα εἰς χειρόγραφον Guicheron. πρβλ. καὶ Χοϊδᾶ χειρόγρ. Ἱστορ. Κεφαλλ.

[2] Ducange. Ἐνθ' ἀνωτ. 180.

[3] Lor. Miniati. Περὶ οἰκογ. Κομνηνῶν, Venezia. MDCLXIII σελ. 157. Τὰ ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ δὲν θεωροῦνται ἱστορικῶς βάσιμα ὑπὸ τῶν βυζαντινολόγων.

δωρος καὶ *Ἐμμανουὴλ Λασκάρεις*, γνωστὸν δὲ τυγχάνει ἐξ ἐγγράφων ἐπισήμων, ὅτι ἐκεῖθεν οἰκογένειαί τινες διεσπάρησαν εἶτα εἰς τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου πελάγους [1]. Ἀπαντῶμεν ὅτι κατὰ τὸ 1520 Ἀπριλίου 21 καὶ τὸ 1575 Μαρτίου 11 ἡ οἰκογένεια ἦτο κυρία φεούδων ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀτίτλων ὅμως καὶ ἄνευ προνομίου ἀνηκόντων ποτὲ Νικολάῳ Ῥάλῃ sive Lascari, καὶ ὧν τὴν ἀναγνώρισιν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ αἰτησάμενος ὁ ἀπόγονος ἐκείνου *Δημήτριος*, ἔτυχε πρὸς τοῦτο ἀποφάσεως ὑπὸ τοῦ δόγου Ἀλ. Μοτσενίγου ἀπὸ 11 Φεβρ. 1703 [2]. Τὰ κτήματα ἔκειντο ἐν τοῖς χωρίοις Μαντζαβινάτοις καὶ Καμιναράτοις τῆς Πάλης καὶ ἐν Μαυρικάτοις καὶ Ἡρακλείῳ τῆς Κρανaίας. Τὰ λείψανα τῆς περιουσίας ταύτης ἐδημεύθησαν μετὰ θάνατον τοῦ τελευταίου γόνου *Ἀνδρέου*. Ἠθέλησαν νὰ δεχθῶσι τινες ὅτι τὰ ἐν τῇ νήσῳ φέουδα ἐκεῖνα ἀνάγονται εἰς δωρεὰν τῆς μνησθείσης Ἑλένης συζύγου τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδώρου Β', πιθανώτερον ὅμως φαίνεται ὅτι οἱ *Λασκάρεις* ἐκέκτηντο ἐν τῇ νήσῳ ἰδιωτικὰ κτήματα, ἀπονεμηθέντα αὐτοῖς λόγῳ στρατιωτικῶν ἐκδουλεύσεων, ἀφοῦ μάλιστα ἀναφέρονται investiture ἐκείνων, ἤτοι περιβολαὶ ἢ ὑπενδύσεις οὐχὶ δὲ *κυρώσεις* αἵτινες προϋποθέτουσι παλαιοτέρας περιβολὰς καὶ τίτλους [3]. Τὸν οἶκον ἀπαντῶμεν ἀναγεγραμμένον ἐν τῇ Χρυσῇ τῆς νήσου βίβλῳ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 - 1604 [4]. Ἄξιον λόγου εὑρίσκομεν τὸ 1682 καὶ τὸν ἐκ τοῦ οἴκου ***Κωνσταντῖνον Λάσκαριν*** υἱὸν Ἰωάννου, διοικητὴν Στρατιᾶς (Stradea) θανόντα ἐν Ἀργοστολίῳ καὶ κηδευθέντα ἐπισήμως ταφέντα δὲ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Πλάκας [5].

[1] Ἐν Ζακύνθῳ φαίνεται ὅτι κατέφυγον ἐνωρίτερον, διότι ἀπαντῶσιν ἐγγεγραμμένοι ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1483 - 1580, ταύτης ἀπαντᾷ δ' ἐν αὐτῇ Λάσκαρις Ῥάλις μέγας κύριος αὐτοκρατορικὴ οἰκογένεια. Οἱ Καρρὲρ λέγονται ἐκ θηλυγονίας ἀπόγονοι τῶν Λασκάρεων. πρβλ. Χιώτου. II. 288-289 καὶ III. 958, 959.

[2] Ἡ περγαμενὴ σῴζεται ἐν τῷ Ἀρχειοφ. Κεφαλληνίας.

[3] Μίαν τούτων ἴδε ἐν τῇ ἀνωτέρω μνησθείσῃ περγαμηνῇ.

[4] Καὶ οἱ Μεγαδοῦκαι ἐν Κεφαλληνίᾳ ἦσαν συγγενεῖς τῶν Λασκάρεων. Ἐκ τῶν Μεγαδουκῶν μὴ σῳζομένων νῦν, διέπρεψαν οἱ Δημήτριος τιμαριοῦχος καὶ ἄλλος τούτῳ ὁμώνυμος διοικητὴς Κεφαλληνίας, Ζακύνθου καὶ Κερκύρας καὶ καπετάνος Κρήτης. Pignat. Ἐνθ' ἀνωτ. I. 75.

[5] Ἴδε Συμβολ. πραξ. Βασ. Μεταξᾶ 17 Νοεμβρ. 1682. Διοικητὰς στρατιᾶς (governatori) ἀπαντῶμεν ἐν τῇ νήσῳ καὶ τοὺς ἑξῆς, Andrea Striglia 1631,

ΛΕΙΒΑΔΑΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ἀγκῶνι τῆς Θηναίας τὸ 1789 υἱὸς Ἀνδρέου καὶ Ῥεγγίνας Π. Χωραφᾶ. Μετὰ τὰς ἐν τῷ τόπῳ πρώτας σπουδάς, ἐφοίτησεν εἰς τὰ πανεπιστήμια Παυΐας καὶ Βονωνίας τυχὼν διπλώματος τῆς νομικῆς τὸ 1819. Ἐπανελθὼν εἰς τὴν γενέτειραν, ἀπεκόμισεν ἐξ Ἑσπερίας θερμὸν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἔρωτα καὶ μῖσος κατὰ τῶν τυράννων τῶν λαῶν ἐμπνευσθέντα αὐτῷ, ὑπὸ τῆς τότε ἐν Εὐρώπῃ πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς καταστάσεως, καὶ ἐνισχυόμενα ὑπὸ τοῦ ἐμφύτου φιλοπροόδου πνεύματος καὶ τῆς πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπης τοῦ νεαροῦ *Λειβαδᾶ*. Ἐν Ἰταλίᾳ φιλίᾳ συνδεθεὶς καὶ μετὰ τοῦ Ἀνδρέου Ζαήμη καὶ ἄλλων τότε ἐκεῖ φοιτώντων ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα ἐν τῷ ἀγῶνι δρασάντων ἀνδρῶν, ἐγένετο ἑταῖρος τοῦ ἐν Ἑνετίᾳ Ἐθνικοῦ Κομιτάτου καὶ ἐμυήθη τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας. Ὑπὸ τοιαύτας ἐντυπώσεις καὶ ἰδέας ἐπανήρχετο εἰς Κεφαλληνίαν, προπαρασκευαζομένης ἐν μὲν τῇ Τουρκοκρατουμένῃ Ἑλλάδι τῆς ἐθνικῆς ἐξεγέρσεως, τοῦ Θωμᾶ Μαίτλανδ δὲ διοικοῦντος ἐν Ἑπτανήσῳ διὰ τοῦ συντάγματος τοῦ 1817 τοῦ ἐπιβληθέντος εἰς τὸν Ἰόνιον λαὸν παρὰ τὰς διεθνεῖς συνθήκας καὶ τὰ φυσικὰ τῶν λαῶν δίκαια, μεμορφωμένον μάλιστα καὶ ἔχοντα τὴν ὑπερήφανον συναίσθησιν τῆς ἱστορικῆς αὐτοῦ εὐκλείας. Ὁ κατὰ τὸ 1821 ἀρξάμενος ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγών, ἐξῆπτεν ὡς εἰκὸς ἔτι μᾶλλον τὰ φιλελεύθερα τῶν Ἰονίων αἰσθήματα καὶ ἔτρεπεν αὐτὰ εἰς μέτρα τείνοντα πρὸς μέλλουσαν ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν, ἐντεῦθεν καὶ ἡ θερμοτάτη ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος τοῦ 1821 συμπάθεια καὶ ἡ κατὰ τοῦτον συμμετοχὴ τῶν Ἰονίων. Καὶ ὁ πλούσιος τότε τοῦ *Λειβαδᾶ* οἶκος ἦτο καταφύγιον ὁπλαρχηγῶν καὶ ἡ περιουσία του ἀφειδῶς διετίθετο ὑπὲρ προσφύγων καὶ πρὸς προμήθειαν πολεμεφοδίων, ὁ δὲ ἀνὴρ ὁμιλῶν, συζητῶν, γράφων, ἐπιστέλλων, ἐργαζόμενος, ἐφαίνετο ὄντως ὡς ἐμπνευσμένος τῆς Μεγάλης Ἰδέας, καθ' ἃ τότε ἐβαυκαλίζετο τὸ Γένος, ἀπόστολος. Ὁ Maitland ὁ διὰ τὸ αὐθαίρετον, βίαιον καὶ σκαιὸν King Thom κληθείς, οὐ μόνον ἤρξατο καταδιώκων τότε ἐν Ἑπτανήσῳ πάντα φιλελεύθερον καὶ πᾶν κίνημα ὑπὲρ τῶν ἀγωνιζομένων ἀδελ-

μεθ' ὃν Const. Scipioni 1631 καὶ Θεοδ. Χαριάτην 1635. Οἱ διοικηταὶ τῆς Στρατιᾶς εἶχον ἐτήσιον μισθὸν ἐκ 250 δουκάτων, ἡ δὲ θητεία ἦτο πενταετής, εἶχον δὲ καὶ προνόμιον ν' ἀπελευθερῶσι καθ' ὡρισμένας τοῦ ἔτους ἑορτὰς τέσσαρας ἐξορίστους.

φῶν ἀλλὰ καὶ τοῦ ἱεροῦ ἐν γένει ἀγῶνος ἐκηρύχθη πολέμιος ἐμπαθέστατος καὶ δόλιος, διοργανώσας μάλιστα καὶ ἐπονείδιστον κατασκόπευσιν πρὸς ἀνίχνευσιν τῶν τῆς τότε παρασκευαζομένης ἐπαναστάσεως [1]. Ὁ *Λειβαδᾶς* ἱδρύει ἐν Ἀργοστολίῳ καί τινα σύλλογον πρὸς ψυχαγωγίαν δῆθεν, ἀλλὰ πράγματι ἐντευκτήριον συσκέψεως καὶ συνεργασίας πρὸς διάπλασιν τῆς κοινῆς γνώμης, πρὸς καλλιέργειαν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος καὶ πρὸς ἄμυναν κατὰ τοῦ δεσποτισμοῦ καὶ τοῦ μισελληνισμοῦ τοῦ Ὑπάτου ἐκείνου. Συνεννοεῖται τότε μετὰ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀρχηγῶν, περιθάλπει πρόσφυγας, συλλέγει συνδρομὰς ἐνθουσιᾷ τοὺς πολίτας καὶ προτρέπει αὐτοὺς ὑπὲρ τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἐμμονῆς καθ' ὅλων τῶν ἐπικρεμαμένων κινδύνων ἀπὸ τῶν καταδρομῶν τῶν ἀρχῶν. Ἡ Κυβέρνησις ὅμως εἰ καὶ δὲν ἔβλεπε τὰς ἰδιωτικὰς ταύτας ἐνεργείας εὐαρέστως, ἐκ πολιτικῆς δεξιότητος ἀνέβαλε τὴν ἐπίσημον κατὰ τοῦ *Λειβαδᾶ* καὶ ἄλλων καταδίωξιν εἰς στιγμὰς καταλληλοτέρας, οὐχὶ ὅμως καὶ ἐκ σεβασμοῦ ἀκουσίου πρὸς τὸν ἄνδρα τοῦτον ὡς λέγει βιογράφος τις τοῦ ἀνδρὸς μετ' ἐπιεικείας πως κρίνων τὰ κυβερνητικὰ ἐκεῖνα μέτρα προκειμένου μάλιστα περὶ ἁρμοστοῦ μισέλληνος, βιαίου καὶ μισελευθέρου, καθ' ἃ δὲ τοιούτου ὡς εἰκὸς ἐχθρικώτατα καὶ ἀπηνέστατα ἔχοντος πρὸς πάντα φιλελεύθερον καὶ φιλοεθνῆ πολίτην [2]. Καὶ ἡ ἔκρηξις τοῦ χόλου ἐβράδυνε μέν, ἀλλ' ἵνα ἡ καταδίωξις ᾖ ἀπηνεστέρα καὶ σκοπιμωτέρα πρὸς τὰ μέτρα τῆς ἀρχῆς. Ὁ *Λειβαδᾶς* ἀνοίγει τότε πρῶτος καὶ τὸν ἐν Ἑπτανήσῳ ἀγῶνα τῆς κατὰ τῆς ἀγγλικῆς προστασίας ἀντιπολιτεύσεως, ἀπὸ δὲ τοῦ 1830 ὁ κάλαμος αὐτοῦ εἰς ἑλληνικὰς καὶ ξένας ἐφημερίδας, ἐκτίθησι θαρραλέως τὰς αὐθαιρεσίας, τὰς βιαιότητας, τὰ ἀντεθνικὰ κινήματα, τὰς παραβάσεις τῶν συνθηκῶν, ῥίπτων καὶ καλλιεργῶν τὴν ἰδέαν καὶ τῆς ἐθνικῆς τῶν Ἰονίων ἀποκαταστάσεως. Ἐπὶ τῇ ἁπλῇ ὑπονοίᾳ μόνον ὅτι ἐνέχεται εἰς τὰς κατὰ τοῦ Adam μνησθείσας ἀνωνύμους σατύρας τὰς τοιχοκολληθείσας ἐν Ἀργοστολίῳ, συλλαμβάνεται καὶ προφυλακίζεται ἐπὶ ἐννέα μῆνας παραπεμφθεὶς μετὰ τοῦ Κοσμέττου Βαλσαμάκη ἵνα δικασθῶσιν οὐχ ἧττον ἢ ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ, ἀθῳωθέντες ὅμως δι' ἀποφάσεως τῆς

[1] Τοῦτο βεβαιοῖ καὶ ὁ Γλάδστων ἐν τῷ πονήματί του τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἐν τῷ ἀνατολικῷ ζητήματι.

[2] Γρατσιάτου Π. Βιογρ. Γερ. Λειβαδᾶ. Ἐν Κεφαλληνίᾳ, σελ. 8. 9.

31 Μαΐου τοῦ 1831 τοῦ ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Δικαιοσύνης[1] Καὶ βεβαίως ὁ *Λειβαδᾶς* ἅτε ὑψηλόφρων καὶ εὐθαρσὴς ἀνὴρ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ κατέλθῃ εἰς τὸ δειλὸν καὶ ἀναξιοπρεπὲς βῆμα τῶν ἀνωνύμων λιβελλογραφημάτων, τὰ κατὰ τὴν σύλληψιν δὲ αὐτοῦ καὶ τὰ ληφθέντα μέτρα δὲν ἀπέδειξαν ἄλλο ἢ πνεῦμα ἐσπευσμένης ἐνεργείας καὶ φιλεκδίκων διαθέσεων τῆς ἀρχῆς. Ὁ ἁρμοστὴς Nugent (1832-1835) διαδεξάμενος τὸν Adam, ἀνὴρ ἀρχῶν φιλελευθέρων, πολλὰ μὲν ἐπηγγείλατο ἅμα τῶν οἰάκων τῆς διοικήσεως ἐχόμενος, ἀλλὰ δὲν ἀνταπεκρίθη ἐπακριβῶς εἰς τὰς ἐκ τῶν πομπωδῶν προκηρύξεων προσδοκίας. Ἡ περὶ διπλῶν καταλόγων ὑποψηφίων διὰ τοῦ Προκαταρκτικοῦ Συμβουλίου ὑποβαλλομένων καὶ προτεινομένων μεταρρύθμισις, ἦτο εἰρωνεία πικρὰ τῶν δικαιωμάτων τοῦ λαοῦ καὶ τερατουργία συνταγματικὴ καὶ ὑπὸ τὸ σύστημα τοῦτο ἐκαλεῖτο,φεῦ! ὁ λαὸς κατὰ Φεβρουάριον 1833 εἰς ἐκλογὴν βουλευτῶν. Τὸ φιλελεύθερον ἐν Κεφαλληνίᾳ στοιχεῖον ἀποκαμὸν πλέον ἐν διαμαρτυρίαιςκαὶ αἰτήσεσι καὶ συναισθανόμενον τὴν φοβερὰν ἀδικίαν, ἀπεφάσισε οὐ μόνον ν' ἀπόσχῃ τοῦ ἀγῶνος, ἀλλὰ νὰ κωλύσῃ καὶ πάντα τὸν εἰς τὰς κάλπας προσερχόμενον. Ὁ *Λειβαδᾶς* τότε τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν φίλων ἤνεγκε τὸ ἀποτέλεσμα καὶ ἡ ἐκλογὴ ἡ διεξαγομένη τότε μόνον ἐν Ἀργοστολίῳ ἐματαιώθη,κατηγορηθεὶς δ'ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ προὐφυλακίσθη ἐν ταῖς φυλακαῖς Κεφαλληνίας καὶ Κερκύρας, πρὸς ἐπιβάρυνσιν τῆς θέσεως αὐτοῦ συντελεσάσης καὶ νέας κατὰ τὴν ἐπανάληψιν τῆς ψηφοφορίας στάσεως τῶν χωρικῶν, ἥτις δὲν εἶνε καὶ ἀπίθανον ὅτι δολίως προπαρεσκευάσθη φεῦ! πρὸς ἐξόντωσιν τοῦ ἀνδρός, εὐτυχῶς ὅμως τὸ ἀνώτατον Συμβούλιον σταθμίσαν ἀπροσωπολήπτως τὰ πράγματα, ἀπήλλαξε τὸν ἄνδρα καὶ τοὺς λοιποὺς συγκατηγορουμένους, πρωτίστως συντελέσαντος εἰς τοῦτο τοῦ εὐφυοῦς καὶ φιλοδικαίου ἄγγλου δικαστοῦ Πάτρικ[2]. Ὁ διωγμὸς οὐχ ἧττον ἐξακολουθεῖ καὶ ἐπὶ ἁρμοστοῦ H. Douglas (1835-1841). Ὁ *Λειβαδᾶς* ἐγκρατὴς τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς ἱστορίας τῆς Ἑπτανήσου, φιλελεύθερος καὶ φιλοπρόοδος, εὐσταθὴς τὰ φρονήματα καὶ μὴ ἀποκαρτερῶν, ἔβλεπε τὸ ἐκλογικὸν σύστημα καὶ τὴν στέρησιν τῆς

[1] Ἴδ. σελ. 239.

[2] Ἴδ. ἀπόφ. Ἀν. Συμβ. Ἑπταν. 17 Αὐγούστου 1833.

ἐλευθερίας τοῦ λόγου καὶ τοῦ τύπου, μεγάλα δεινὰ καὶ πέδας φοβερὰς πρὸς πᾶσαν ἐπιδίωξιν βελτιώσεως καὶ προόδου, τὸν δὲ Ἰόνιον λαὸν τὸν μεμορφωμένον καὶ αἰσθηματίαν, περιφρονούμενον ὑπὸ τῶν προστατῶν. Ἕνεκα τούτου ὑπέβαλε μακρὰ ὑπομνήματα πρός τε τὸ ἀγγλικὸν Κοινοβούλιον καὶ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν μετὰ παρρησίας καὶ λογικῆς δυνάμεως συντεταγμένα. Ἓν τῶν ὑπομνημάτων τούτων συνυπογραψάντων καὶ πεντάκις χιλίων πολιτῶν ὑποβαλὼν κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον καὶ περὶ τοῦ Δούγλα κυρίως διαλαμβάνον, ἤγειρε σφοδρὰν τὴν τούτου ὀργήν, διότι καὶ προκατειλημμένος ἦτο κατὰ τοῦ ἀνδρὸς καὶ διότι ἔδει νὰ ὑποβληθῇ τὸ ἔγγραφον διὰ τῆς ἱεραρχικῆς δῆθεν ὁδοῦ. Τείνων ὁ Ἁρμοστὴς οὖς εὐήκοον καὶ εἰς ἐχθρικὰς κατὰ τοῦ ἀνδρὸς εἰσηγήσεις, διέταξε νέαν τούτου κάθειρξιν εἰς τὰς στρατιωτικὰς τῆς Πτυχίας (Βίδου) φυλακὰς τὸ 1841 ὅπου ὁ πολυπαθὴς ἀνὴρ ταλαιπωρηθεὶς λίαν ἐνόσησε δεινῶς. Τῆς ἐπ' ἐγκλήματι καθοσιώσεως νέας ταύτης καταγγελίας ἐσώθη οὐχ ἧττον ὡς ἐκ θαύματος, ἀπολυθέντος τοῦ Δούγλα ὃν διεδέξατο ὁ πρᾶος καὶ φιλάνθρωπος Σ. Μακέντζης (1841 - 1843). Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ εἶτα Ἁρμοστοῦ Ἰωάννου Σίτωνος (1843 - 1849) καταδιώκεται αὖθις τὸ 1846 καταδικασθεὶς ὑπὸ τοῦ πλημμελειοδικείου Ἀργοστολίου εἰς ἑνὸς ἔτους φυλάκισιν, ἀποτίσας τὴν ποινὴν ἐν ταῖς σκοτειναῖς καὶ ὑγραῖς φυλακαῖς τοῦ φρουρίου ἁγίου Γεωργίου παυθεὶς ἅμα τοῦ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος, εἰς τοῦτο ὅμως διότι συστήσας ἐν ἐφέσει τινὶ ἀμερόληπτον καὶ δικαίαν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης, ἐθεωρήθη ὑβριστὴς τῆς ἀρχῆς. Ἡ ἐπὶ τόσα ὅμως ἔτη καταδίωξις τοῦ ἀνδρός, αἱ φυλακίσεις, αἱ δαπάναι, ἡ ἐγκατάλειψις τῶν ἰδίων ὑποθέσεων καὶ ἡ τόση ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐν θαυμαστῇ αὐταπαρνήσει ἀφοσίωσις, ἦτο φυσικὸν νὰ ἐπενέγκωσι ταχέως τὸ οἰκονομικὸν τοῦ οἴκου του ναυάγιον, εἰς ἐπαύξησιν τοῦ ὁποίου ἂν προσθέσῃ τις καὶ τὰς κατὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Θρασυβούλου, Ἀνδρέου καὶ Ὄθωνος φυλακίσεις, ὑπερορίας καὶ χρηματικὰς ποινὰς κατὰ τὰ ἔτη 1848—1853, θὰ ἔχῃ τὴν πιστοτέραν εἰκόνα τῆς οἰκονομικῆς ἀθλιότητος. Καὶ ὅμως ὁ ἀνὴρ δὲν ἀπεκαρτέρησε. Τὰ πάντα ἐν λόγῳ δευτέρῳ πρὸ τῆς πατρίδος. Ἐπὶ τὰ πρόσω πάντοτε, οὐδέποτε ὑποκύπτων ἢ μεταμελούμενος ἐν ἀληθεῖ εὐσταθίᾳ μάρτυρος. Δὲν ἀφίνει αὐτὸν ἥσυχον ἡ παρατεινομένη κακοδιοίκησις. Δὲν ἀνέχεται τὸ βίαιον. Δὲν συμβιβάζεται τὸ αἴσθημα καὶ τὸ πνεῦμά του πρὸς τὴν ἄρνησιν τῶν νομίμων καὶ

φυσικῶν τοῦ λαοῦ δικαίων ἐπιζητεῖ πάντοτε ἀφορμὰς νέων βημάτων, νέας δράσεως. Καὶ ἰδοὺ τὸ ἔτος 1848 καὶ αἱ ἐκλογικαὶ μεταρρυθμίσεις τοῦ Σίτωνος. Ὁ ῥιζοσπαστισμὸς εἶχε τότε πρὸ αὐτοῦ στάδιον εὐρυτέρων ἀγώνων, ἐκρήγνυται δ' ἐν τῷ μεταξὺ καὶ ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1848, ὅτε ὁ *Λειβαδᾶς* κατεδιώχθη μὲν ἀλλ' ἠθῳώθη. Ἐπακολουθεῖ ἡ στάσις τοῦ 1849 ὅτε αὖθις συγκαταδιωχθεὶς μετὰ τοῦ Ἠλ. Ζερβοῦ ἐξορίζεται ἐπὶ ὀκτάμηνον εἰς Παξούς. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ δὲν μένει ἥσυχος· ἐντονώτατον ἀποστέλλει τῇ 2 Ἀπριλίου 1849 πρὸς τὴν η' βουλὴν ὑπόμνημα μετὰ τοῦ Ζερβοῦ, εἰς ὃ περιγράφουσιν οὗτοι τὰ ἐν Κεφαλληνίᾳ συμβάντα ὡς ἔργα τῆς Κυβερνήσεως καὶ διαμαρτύρονται διὰ τὴν ἐξορίαν[1]. Τὸν Σίτωνα ἀντικαταστήσας ὁ Οὐάρδος (1849 - 1855) διατάσσει μὲν τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ἀνδρῶν μετὰ παρέλευσιν πενταμήνου ἐξορίας ἵνα μαλάξῃ ἴσως αὐτοὺς καὶ καθησυχάσῃ πως τὰ πνεύματα, ἀλλ' οὐδέποτε ἐπαύσατο ἐπιτηρῶν αὐτοὺς καὶ δυσμενῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχων. Διετάχθησαν τότε αἱ ἐκλογαὶ διὰ τὴν συγκρότησιν τῆς περιωνύμου θ'. βουλῆς ἐν αἷς ὁ *Λειβαδᾶς* ἐκλέγεται πρῶτος μετὰ πέντε αὐτῷ ὁμοφρόνων, μετὰ τούτων δὲ συνεργασθεὶς εἰλικρινῶς ὑπογράφει πρῶτος τὸ περὶ ἑνώσεως ψήφισμα, ἡ ὑποβολὴ τοῦ ὁποίου ἐπήνεγκε τὴν ἀπότομον διακοπὴν τῶν συνεδριάσεων καὶ μετ' ὀλίγον τὴν διάλυσιν τῆς Βουλῆς καὶ νέας ἐκλογὰς διὰ τὸ ι' Κοινοβούλιον ἐνεργηθείσας παρὰ τὰ νόμιμα ὡς γνωστὸν[2] καὶ δημιουργησάσας ἀντιπροσώπους ἀρεστοὺς τῇ Κυβερνήσει ἀποκλεισθέντων τῶν ῥιζοσπαστῶν. Ἡ οἰκονομικὴ τοῦ οἴκου τοῦ *Λειβαδᾶ* δυσπραγία φθάνει τότε εἰς τὸ κατακόρυφον. Ὁ ἄδολος καὶ ἀτρόμητος πατριώτης πενέστατος πλέον, ἐγκαταλελειμμένος, καταδιωκόμενος ὑπὸ ἀπηνῶν καὶ αἰσχροκερδῶν δανειστῶν, ὁσημέραι ἀπογυμνούμενος καὶ τῶν κινητῶν του ἔτι, διεγείρει τὴν γενικὴν λύπην ἀλλὰ καὶ τὸν σεβασμὸν ὅσον καὶ τὸν θαυμασμὸν διὰ τὴν εὐστάθειαν, τὴν ἐξαιρετικὴν αὐταπάρνησιν καὶ τὸν ἡρωϊσμόν· ὁ πενιχρός του οἶκος οὐχ ἧττον ἐν Ἀργοστολίῳ, ἦτο ἔτι κέντρον συγκεντρώσεως τῶν φιλελευθέρων. Τότε συνέταξεν ἰταλιστὶ τὸ ἄξιον πολλοῦ λόγου ὑπόμνημα ἐκεῖνο πρὸς τὸ ἀγγλικὸν Κοινοβούλιον[3] ἀφοῦ

[1] Ἴδ. Ζερβοῦ Κεφαλληνιακὰ 81 - 91.

[2] Ἴδε βιογρ. Δημ. Καρούσου.

[3] Ἐδημοσιεύθη ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1878 μετ' ἄλλων διτριβῶν, ὑπὸ τοῦ κ. Παναγῆ Γερ. Λειβαδᾶ.

μικρὸν πρότερον ἐνήμερον καταστήσας τὸν φιλελεύθερον βουλευτὴν **J. Hume** περὶ τῶν καθέκαστα τῆς Ἑπτανήσου, ὑπέβαλε διὰ τούτου **τρεῖς** ἀναφορὰς πρὸς τὸ αὐτὸ κοινοβούλιον περὶ ζητημάτων τῆς **ἡμέρας** ἐπ' ἀφορμῇ τῶν παρανομωτάτων ἐκλογῶν τοῦ ι' Κοινοβουλίου. **Τὸ** ὑπόμνημα ἐκεῖνο εἶνε ἀληθὴς κατὰ τῆς προστασίας κόλαφος, ὅσον **νέα** ἀπόδειξις τῆς στερρότητος τοῦ φρονήματος, τῆς καρτεροψυχίας καὶ τῶν ἐπ' ἀγαθῷ ἐλπίδων τοῦ *Λειβαδᾶ*. Ὅλα τὰ ἔκτροπα καὶ βίαια, αἱ συνταγματικαὶ παραβάσεις, αἱ πολιτικαὶ πανουργίαι καὶ πονηρίαι, ἐκτίθενται ὑπὸ τοῦ εὐθαρσοῦς ὑπομνηματογράφου ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ. Τὸ δίκαιον, αἱ συνθῆκαι, ἡ σύγκρισις, ἡ ἱστορία, ἡ στατιστικὴ ὅλα συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῶν Ἰονίων, καταλήγοντος τοῦ ἐγγράφου εἰς τὴν δικαίαν ἀξίωσιν τούτων ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος. Ἡρμόστευεν ἔτι ὁ σκαιὸς Οὐάρδος, ὅστις μένεα πνέων κατὰ τοῦ ἀνδρὸς δι' ὅσα ἐξέθετο κατ' αὐτοῦ καὶ ἐπιζητῶν ἀφορμὴν πρὸς νέον διωγμόν, θεωρήσας δὲ τὸ ῥηθὲν ὑπόμνημα ἐπίβουλον, αὔθαδες, ἀντισυνταγματικῶς ὑποβληθὲν καὶ ὡς σύνθημα συνωμοσίας πρὸς ἀνατροπὴν τῶν καθεστώτων, ἐγνωστοποίησε τῷ *Λειβαδᾶ* διὰ τοῦ ὑφαρμοστοῦ Κεφαλληνίας τῇ 30 Μαρτίου 1853 ὅτι *θὰ τὸν θεωρήσῃ ὡς καὶ ἄλλους ὑπεύθυνον διὰ πᾶν ὅ,τι συμβῇ βίαιον κατὰ τῆς Κυβερνήσεως ἐν τῇ νήσῳ*. Ὁ Οὐάρδος οὕτω βαδίσας ἐνόμιζεν ὅτι ἐξησφάλιζε τὴν ἐξόντωσιν τοῦ ἀνδρός, διότι ἡ ἔξαψις τῶν πνευμάτων ἐν τῇ νήσῳ ἐνεκυμόνει σοβαρὰ καὶ ἦτο πιθανώτατον ὅτι νέα ἀνταρτικὰ κινήματα ἠδύνατο νὰ ἐπισυμβῶσι, ἀλλ' ἵνα ᾖ ἔτι ἐν τῇ ἐμπαθεῖ αὐτοῦ στάσει ἀσφαλέστερος περὶ τῆς τύχης τοῦ *Λειβαδᾶ*, προέβη καὶ εἰς ἄλλο βῆμα ἐλέγχον σύναμα καὶ τὰ μισελληνικά του αἰσθήματα. Παρεσκευάζετο τότε τὸ ἐν Ἠπείρῳ καὶ Θεσσαλίᾳ κίνημα, καθ' οὗ ἡ ἀγγλικὴ πολιτικὴ ἦτο δυσμενέστατα διατεθειμένη. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἀπὸ τοῦ 1821 ἦτο γνωστὸς διὰ τὰς θερμὰς ὑπὲρ τῶν γενικῶν ἐθνικῶν ἀγώνων ἐνεργείας του καὶ συνεπῶς ἀνεμένετο ὅτι καὶ ἐν τῷ ἐπικειμένῳ, θὰ ἔδρα εὐθαρσῶς καὶ θὰ ἐνεθουσία τοὺς συμπολίτας του προτρέπων αὐτοὺς εἰς θυσίας αἵματος καὶ χρήματος. Ὁ Οὐάρδος γνωστοποιεῖ τότε τῷ *Λειβαδᾶ* διὰ τῆς Ὑψηλῆς ἀστυνομίας τὴν παράξενον ἐκείνην ἀπειλὴν « ὅτι ἅμα ὡς διαπραχθῇ ἡ ἐλαχίστη κατὰ τῶν » Τούρκων βιαιοπραγία, θὰ φυλακισθῇ ἐκεῖνος καὶ θὰ ἐξορισθῇ εἰς Ἀν» τικύθηρα μένων ἐκεῖ ἐφ' ὅσον ὁ Οὐάρδος διατελεῖ ἁρμοστής ! » Ὁ

ἀνὴρ βλέπων οὕτω τὸν ἀναπόφευκτον πλέον κίνδυνον καὶ τὴν δυσκολίαν τῆς ἀποφυγῆς τῶν κατ' αὐτοῦ πρὸς τελείαν ἐξόντωσιν μέτρων, ἔφυγεν εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἐδημοσιογράφησε κατὰ τῆς Προστασίας, δημοσιεύσας τῇ 8 Ἀπριλίου 1853 καὶ φοβερὰν κατὰ τοῦ Οὐάρδου διαμαρτυρίαν, μετὰ σθένους καὶ ἐπιστημονικῆς ἱκανότητος ἐπεξελθὼν κατὰ τοῦ Ὑπάτου ἐκείνου δι' ὅσα ἔκρινεν οὗτος κατὰ τοῦ πρὸς τὸ ἀγγλικὸν Κοινοβούλιον ὑπομνήματός του ἀλλὰ νέαι πικρίαι καὶ ζημίαι ἐπεφυλάσσοντο τῷ ἀνδρί. Οἱ δύο αὐτοῦ υἱοὶ Θρασύβουλος καὶ Ὄθων, οἵτινες ἔδραμον εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν ἅμα ἐπανελθόντες, φυλακίζονται καὶ εἶτα ἐξορίζονται· ὁ ἀνὴρ ὅμως δὲν ὑποχωρεῖ οὐδ' ἀποκαρτερεῖ, πάντοτε διαμαρτύρεται καὶ ἐργάζεται. Τὸ 1857 καταρτίζεται τὸ ια′ Κοινοβούλιον οὗτινος ἀποτελεῖ μέλος καταλεγεὶς μεταξὺ τῶν ἀρνηθέντων τὰς περὶ μεταρρυθμίσεων προτάσεις τοῦ ἐκτάκτου ἀπεσταλμένου κατ' Ἰανουάριον τοῦ 1859 Γ. Γλάδστωνος. Ἐκλεχθεὶς αὖθις βουλευτὴς ἐν τῷ ιβ′ Κοινοβουλίῳ, ἐν ᾧ οἱ φιλελεύθεροι ἐδιχάσθησαν εἰς τὰ περὶ τοῦ ἑνωτικοῦ ζητήματος, συνειργάσθη μετὰ τῶν Κ. Λομβάρδου, Θεοδ. Καρούσου, Στ. Πυλαρινοῦ καὶ ἄλλων κατὰ τῶν μεταρρυθμίσεων, ἐμφαντικωτάτην δήλωσιν ποιησάμενος τῶν ἀμεταβλήτων αὐτοῦ φρονημάτων, ἅμ' ἀναλαβὼν τὰ χρέη τοῦ προσωρινοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς ἐκείνης[1]. Κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἔτυχε καὶ τῆς τιμῆς νὰ ἐκλεγῇ ἐπίτιμος πρόεδρος τοῦ ἐν Παρισίοις Institut d'Afrique. Ἐξελέχθη αὖθις βουλευτὴς καὶ εἰς τὸ ιγ′ καὶ τελευταῖον Κοινοβούλιον, ὅπερ συνεκλήθη ἵνα ὁριστικῶς πλέον ἀποφανθῇ ἐπὶ τῆς ἑνώσεως, ἧς τελεσθείσης ἐξελέχθη πληρεξούσιος Κεφαλληνίας ἐν τῇ β′ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῇ Συνελεύσει[2]. Πολιτικῶς εἶτα συνδυασθεὶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν Ἰακωβάτων, ἐξελέγη βουλευτὴς καὶ τῆς ἐπαρχίας Πάλης κατὰ τὴν α′ βουλευτικὴν περίοδον, ὅτε καὶ ὑπέβαλε μετὰ τῶν ὁμοφρόνων αὐτῷ τὸ

[1] Ἴδε τὴν δήλωσιν παρὰ Γρατσιάτῳ, αὐτ. σελ. 37.

[2] Ἡ Κεφαλληνία ἐξελέξατο ὡς πληρεξουσίους τότε διαπρεπεῖς ἄνδρας τοὺς ἑξῆς Ἠλ. Ζερβόν, Γεώργ. Τυπ. Κοζάκην, Γεώργ. Τ. Ἰακωβᾶτον, Ἰωάννην Σ. Ἄννινον, Ἰωσ. Μομφερρᾶτον, Νεστ. Σολομόν, Νικ. Βαλσαμάκην, Δημ. Μηλιαρέσην, Ἰωάν. Τ. Καπελ. Δοττορᾶτον, Γερ. Λειβαδᾶν, Σταματ. Πυλαρινόν, Νικ. Λούζην, Ἐπαμ. Κ. Μεταξᾶν, Ἀντ. Βριώννην, Γεράσ. Μαυρογιάννην, Βαπτ. Σ. Ἄννινον, Χαράλ. Τ. Ἰακωβᾶτον, Νικόλ. Βαλιέρην καὶ Νικ. Φωκᾶν Γεωργακᾶτον.

1866 πατριωτικώτατον ὑπόμνημα πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον. Τῶν τόσων τοῦ ἀνδρὸς ἐκδουλεύσεων, καὶ τῆς ἐντίμου τοῦ ἀνδρὸς πενίας γνώστης ὁ μακαρίτης Α. Κουμουνδοῦρος, μετ' ἐνδιαφέροντος καὶ εἰλικρινείας ἐξέθετο τῇ Βουλῇ ἐν ὀλίγοις περὶ τοῦ ἀνδρός, συνιστῶν ὅπως ληφθῇ μέριμνα περὶ ἀπονομῆς συντάξεως τῷ γηραιῷ πατριώτῃ καὶ ἐθνομάρτυρι [1]· καὶ ἡ μὲν βουλὴ δὲν ἀντέστη εἰς τὴν σύστασιν ἐκείνην, ἀλλ' ἔκτοτε οἱ τὰ τοῦ κράτους διέποντες ἐπιλήσμονες καὶ ἀγνώμονες γενόμενοι τῶν πραγματικῶν θυσιῶν, τῶν πολυετῶν καὶ μαρτυρικῶν ἀγώνων καὶ τοῦ ἁγνοτάτου πατριωτισμοῦ τοῦ *Λειβαδᾶ* καὶ ἄλλων τῆς ἑνώσεως προμάχων, δὲν ἐσκέφθησαν πλέον σοβαρῶς περὶ τοῦ καθήκοντος, πικρίαν πολλὴν ποτίσαντες τοὺς ἐν στερήσεσι καὶ ταλαιπωρίαις διατελοῦντας ῥιζοσπάστας καὶ ἐθνομάρτυρας. Μάτην ὁ φιλόπατρις λόγιος Θεοδ. Καροῦσος ἐπ' ἀφορμῇ τοῦ ὑποκινηθέντος ζητήματος ἔγραψε περὶ *Λειβαδᾶ* μακρὰν πραγματείαν. « Ἡ *ἀρετὴ ἀναξιοπαθοῦσα* »· καὶ ὁ Λομβάρδος ἀνεκίνει μέν ποτε τὸ ζήτημα τῆς πενίας τοῦ *Λειβαδᾶ*, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος εἰς τὰ πράγματα ἀνελθὼν καὶ ἰσχύων δὲν ὑπέβαλε σχετικὸν νομοσχέδιον καθ' ἃ ἔδει νὰ πράξῃ ὡς φιλοδίκαιος καὶ φιλόπατρις πολιτευτὴς ἀλλὰ καὶ ὡς επτανήσιος συναγωνιστὴς καὶ πολιτικὸς φίλος ἐξαιρέτως τοῦ σεβαστοῦ γέροντος· ἐματαιολόγει δὲ καὶ ὁ τύπος πολλάκις ψέγων τὰς ἑκάστοτε κυβερνήσεις ἐπὶ τῇ ἀδίκῳ καὶ ἀχαρίστῳ στάσει των, ἕως οὗ αὐτὸς ὁ *Λειβαδᾶς* βαρυνθεὶς τέλος, παρὰ τὴν ἔμφυτον αὐτοῦ ὑψηλοφροσύνην καὶ ἀφιλοκέρδειαν, κατέφυγεν ἐν ἀγανακτήσει ἀλλὰ καὶ θάρρει πρὸς τὸν βασιλέα δι' ἀναφορᾶς τῆς 20 Ἰουνίου 1868, ἐδέησε ὅμως ἵνα καὶ μετὰ ταῦτα παρέλθῃ πολὺς καιρός, ὅπως ἀπὸ τοῦ κονδυλίου τῶν ἐλεῶν τοῦ προϋπολογισμοῦ, χορηγῶνται τοῖς ῥιζοσπάσταις ἀγωνισταῖς γλίσχρα ἐπιδόματα! [2] Εἰ καὶ ἐν συντομίᾳ ἐκτιθέμενα, γράφομεν ὅμως ταῦτα ἵνα διασωθῇ ἐν τῇ μνήμῃ τῶν πολιτῶν καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑπτανήσου, ἡ τόσον ψυχρά, ἄσπλαγχνος, ἀντιπατριωτικὴ καὶ ἄδικος στάσις τῶν ἑλλήνων κυβερνητῶν πρὸς τοὺς ἑπτανησίους προμάχους τῆς ἑνώσεως καὶ παράσχωμεν οὕτως ἀφορμὴν εἰς τὸν μέλλοντα ἱστοριογράφον τῶν συγχρόνων τοῦ ἑλληνισμοῦ τυχῶν, νὰ ἀφιερώσῃ μελανὰς σελίδας κατὰ τῶν ὑποτιμη-

[1] Συνεδρ. 101 τῆς 8 Ἰανουαρίου 1866 τῆς α' βουλ. περιόδου.
[2] Ἴδε βιογρ. Ἠλ. Ζερβοῦ, σελ. 163.

σάντων οὕτως ἀγῶνα ἐπίσης ἱερὸν ὡς τὸν τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἄνδρας δικαιουμένους ἴσης πρὸς πολλοὺς μάρτυρας καὶ ἀγωνιστὰς τιμῆς καὶ προνοίας. Ὁ *Λειβαδᾶς* ἐσχατόγηρως πλέον, ἀποσχὼν τῆς ἐνεργοῦ πολιτικῆς ἔβλεπε μετ' ἄλγους τὴν ματαίωσιν πολλῶν ἁγνῶν πόθων αὐτοῦ καὶ πατριωτικῶν ὀνείρων, ἐν τῇ ἀθλιότητι τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων, ἀπέθανε δὲ πένης ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 27 Ἰουνίου 1876, κηδευθεὶς δι' ἐκτάτων λαϊκῶν τιμῶν καὶ ἐνδείξεων σεβασμοῦ, τῆς Κυβερνήσεως διαταξάσης τὴν διὰ δημοσίας δαπάνης κηδείαν ἐξώρας πλέον καὶ ἀσκόπως γενναία καὶ εὐγνώμων ἐπιδεικνυμένη πρὸς τὸν ἀνικανοποίητον καὶ πολυπαθῆ τοῦτον πατριώτην. Οἱ δικηγόροι Γερ. Μουσούρης καὶ Διον. Σπινέλης καὶ ὁ δημοσιογράφος Χ. Ἄννινος ὡμίλησαν καταλλήλως ἐπὶ τοῦ νεκροῦ καθὼς εἰς μνημόσυνα τελεσθέντα ἐν Ἀθήναις μὲν ὁ Κ. Ξένος, ἐν Κερκύρᾳ δὲ ὁ Ι. Πολυλᾶς, τοῦ δήμου Κρανίων δωρεὰν χορηγήσαντος τὸν χῶρον τοῦ τάφου καὶ ἀνεγείραντος τὸ 1884 μνημεῖον τῷ ἀνδρὶ ἐν τῷ νεκροταφείῳ τοῦ Δραπάνου. Τὴν βιογραφίαν τοῦ ἀνδρὸς ἐν ἐκτάσει ἔγραψεν ὁ εὐπαίδευτος ἡμῶν συμπολίτης Παῦλος Γρατσιᾶτος, συμπληρώσας τὰ ὅσα ἀφῆκεν ἐν χειρογράφῳ καὶ σημειώσεσιν ὁ ἀοίδιμος καὶ φίλτατος τῷ ἀνδρὶ Θεοδ. Καροῦσος. Ὁ ἀείμνηστος πατριώτης δὲν διεκρίθη βεβαίως ὡς πολιτικὸς βαθύνους, ἢ ὡς δεινὸς ῥήτωρ· ἦτο κυρίως ἀνὴρ αἰσθηματίας, οὐδεὶς ὅμως τῶν Ἰονίων ῥιζοσπαστῶν ὑπῆρξε καρτερικώτερος, ἁγνότερος καὶ πολυπαθέστερος αὐτοῦ. Ὁ ἀτρόμητος καὶ ἀκαταδάμαστος χαρακτὴρ αὐτοῦ, ἡ μεγάλη φιλοπατρία καὶ αἱ τόσαι θυσίαι ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος οὗτινος ὑπῆρξεν ἐγκαινιστὴς καὶ πρῶτος σπορεύς, δικαίως τιμῶσι τὴν γενέτειραν εὐλόγως καταλέγουσαν τὸν *Λειβαδᾶν* μεταξὺ τῶν νεωτέρων εὐκλεεστέρων της τέκνων [1]. Περὶ οἰκογενείας *Λειβαδᾶ* σῴζεται παράδοσις ὅτι κατάγεται ἐκ Λεβαδείας. Στέφανος τις Καλογερᾶς ἢ Καλογερόπουλος, μεταναστεύσας ἐκεῖθεν εἰς Λευκάδα πρὸ τριῶν καὶ ἐπέκεινα αἰώνων, ὑπῆρξε θετὸς υἱὸς Ἰωάννου Κατηφόρου Λευκαδίου ἐν Θηναίᾳ ἐγκαταστάντος ὅπου καὶ συμπαρέλαβε τὸν Στέφανον προσεπικληθέντα *Λειβαδᾶν* διότι περα-

[1] Ἴδ. καὶ Χαρ. Ἀννίνου, Γεράσ. Λειβαδᾶς. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1876. Π. Γρατσιάτου. Βιογρ. Γερ. Λειβαδᾶ. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1877. Εὐστ. Παντελιοῦ ἱερέως, Περὶ τῶν ἐθνικῶν ἐκδουλεύσεων καὶ ὑλικῶν θυσιῶν τοῦ Γ. Λειβαδᾶ κλ.

ωθείσης τότε δίκης τινος μεταξὺ τῆς ἐν Λεβάδειᾳ οἰκογενείας τοῦ ἱετοῦ του πατρὸς καὶ τοῦ Δημοσίου, ἐπεδικάσθη ἐκείνῳ ὁριστικῶς καὶ τελεσιδίκως μεγάλης ἐκτάσεως λειβάδιον[1]. Ἡ οἰκογένεια κατελέγετο ἐν τοῖς προνομιούχοις ἐπὶ Ἐνετῶν. Ἐκ ταύτης γνωστοὶ εἶνε καὶ οἱ ἑξῆς α′) *Εὐάγγελος* ἀγωνιστὴς καὶ φιλικός, ἔμπορος ἐν Πάτραις ἀρχομένου τοῦ ιθ′. αἰῶνος. Ἔδραμε μετ' ἄλλων Κεφαλλήνων καὶ Ζακυνθίων ἔνθους εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν κατὰ τὴν Ἑλλ. ἐπανάστασιν, πολεμήσας ἀνδρείως κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ φρουρίου τῶν Πατρῶν, καὶ δαπανήσας πολλὰ ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος[2]. β′) *Κωνσταντῖνος* ἐκ τοῦ κλάδου Χαριτάτου, ἐξ Ἀγκῶνος θανὼν τὸ 1888 ἐν Κερκύρᾳ, κληροδοτήσας τὴν ἐκ δραχ. 140,000 περιουσίαν του, ὅπως ἐκ τῶν πόρων αὐτῆς διὰ κλήρου προικίζωνται δύο πτωχαὶ ὀρφαναὶ κόραι ἐκ Ζώλων καὶ Ἀγκῶνος, δίδωνται δραχ. 600 εἰς τὸ ἱερὸν ταμεῖον τῆς νήσου καὶ τὰ λοιπὰ εἰσοδήματα εἰς τὰ εὐεργετικὰ τῆς νήσου ἱδρύματα. Δίκης γενομένης, ἡ ὑπόθεσις συνεβιβάσθη ἐπὶ τοῦ ἀρχιερέως Γερασίμου Δόριζα.

ΛΕΙΒΑΔΑΣ ΘΕΑΓΕΝΗΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1827 υἱὸς Μιχαὴλ[3] καὶ Ἀγγελικῆς Χριστοφάλου[4]. Μετὰ τὰς ἐν τῇ γενετείρᾳ σπουδὰς ἐφοίτησεν ὡς ὑπότροφος τῆς Κυβερνήσεως ἐν τῷ ἱεροσπουδαστηρίῳ Κερκύρας δεκαπενταέτης δὲ μόλις ἀπεστάλη πρὸς εὐρυτέρας μελέτας εἰς τὰ πανεπιστήμια τοῦ Βερολίνου καὶ τῆς Λειψίας ἐν τῇ τελευταίᾳ δὲ μετὰ ἑξαετῆ φοίτησιν ἔτυχε τοῦ ἐπὶ φιλοσοφίᾳ διδακτορικοῦ στεφάνου. Ἐπανελθὼν εἰς Κέρκυραν ἐδίδαξεν ἑπταετίαν ἐν τῷ Ἰονίῳ Γυμνασίῳ. Ἠγέρθη τότε ζήτημα μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἄρχοντος τῆς παιδείας Ἀνδρέου Μουστοξύδου, διότι ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἠρνήθη νὰ δεχθῇ ἕδραν καθηγητοῦ ἐν τῇ Πετριτσείῳ Σχολῇ τοῦ Ληξουρίου. Τὴν στάσιν ταύτην τοῦ ἀνδρὸς μὴ ἐκτιμήσας προσηκόντως ὁ ἄρχων, μὴ ξένος ἴσως καὶ δυσμενοῦς τινος αἰσθήματος κατὰ

[1] Ἐκ πληροφοριῶν τοῦ εὐπαιδεύτου διδασκάλου κ. Σπυρ. Λειβαδᾶ.

[2] Ἰ. Φιλήμονος, Ἱστορ. δοκίμιον III. 409. Γερμανοῦ Π. Πατρῶν Ἀπομν.

[3] Ἀρχαῖος συμβολαιογράφος καὶ διδάσκαλος, εἰδήμων δὲ λίαν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ στιχουργὸς ἀποθανὼν πρὸ δεκαετίας ἐν Ληξουρίῳ.

[4] Ἀνάδοχος αὐτοῦ ὑπῆρξεν ὁ κατὰ τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα πρόσφυξ ἐν Ληξουρίῳ ἱεροδιάκονος Εὐγένιος Διογένης.

τοῦ νέου λογίου, χαρακτηρίσας δὲ τοῦτον ἀπροκαλύπτως ὡς ἀγνωμονήσαντα πρός τε τὴν πνευματικῶς ἐκθρέψασαν κυβέρνησιν καὶ τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα, προὐκάλεσεν ἀπάντησιν τοῦ *Λειβαδᾶ* μετὰ παρρησίας, τύποις μεταγενέστερον ἐκδοθεῖσαν, ἀφοῦ ὑπέβαλεν οὗτος πρότερον πρὸς τὸν ἁρμοστήν, τὴν Γερουσίαν καὶ τὸν ἄρχοντα τῆς παιδείας δικαιολογητικὰ ὑπομνήματα περὶ τοῦ ζητήματος[1]· γνωστὸν δ'ἄλλως ὅτι εἶχεν ἐπίσης ἀρνηθῇ ὁ ἀνὴρ οὐ μόνον ἕδραν ἐν τῷ γυμνασίῳ Λευκάδος, ἀλλὰ καὶ καθηγετικὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Κερκύρας. Εἰ καὶ ἡ ἰδιαιτέρα τοῦ ἀνδρὸς πατρὶς καὶ τὰ γράμματα ἐν γένει ἐν Ἑπτανήσῳ ἐστερήθησαν τότε τῆς ἀνωτέρας σοφῆς διδασκαλίας ἀνδρὸς πολλῆς καὶ ποικίλης μετειληφότος παιδείας καὶ πολλὴν τὴν πεῖραν περὶ τὰ παιδαγωγικὰ κεκτημένου, εἰ καὶ ἐν Ληξουρίῳ μέχρι τοῦδε ἀκόμη δὲν ἐξέλιπε παράπονόν τι τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ διὰ τὴν ἄρνησίν του ἐκείνην, ἡμεῖς ἐκ τῶν ὑστέρων ἐπισκοποῦντες καὶ κρίνοντες δὲν καταλεγόμεθα μεταξὺ τῶν κατακρινόντων αὐτόν. Ὁ ἀνὴρ γενικωτέρας ἔχων ἰδέας περὶ πατρίδος καὶ καθήκοντος, ὀργῶν καὶ παρασκευάζων ἑαυτὸν πρὸς μελέτας εὐρυτέρας καὶ δράσεις ἐθνικωτέρας καὶ κοινωφελεστέρας, ἐνόμιζεν εἰλικρινῶς οὐ μόνον ὅτι δὲν παραβαίνει τὸ φιλόπατρι αἴσθημα καὶ τὸ καθῆκον, ἀλλ'ὅτι καὶ θὰ συνετέλει οὕτω τὰ μάλα ὑπὲρ τῆς καθόλου μορφώσεως τοῦ Γένους καὶ τῆς προόδου τῶν ἑλληνικῶν μελετῶν, ἐγκαθιστάμενος ὁριστικῶς ἐν Ἑσπερίᾳ μελετῶν, ἐρευνῶν, διδάσκων, συγγράφων καὶ δημοσιογραφῶν, ἀμυνόμενος ὑπὲρτῶν ἑλληνικῶν δικαίων καὶ συμφερόντων καὶ ἐνισχύων τὸ ὑπὲρ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους γόητρον καὶ ἐνδιαφέρον ἐν χώραις καὶ κύκλοις ὅπου ξένος τῶν πολιτικῶν παθῶν, μακρὰν τοῦ ἐν Ἑλλάδι στενοῦ διανοητικοῦ κύκλου, ἐν μέσῳ τόσων σοφῶν, εἰς ἀφθόνους πηγὰς καὶ μέσα γνώσεων, θὰ κατώρθου ἀπαθέστερον, εἰλικρινέστερον καὶ καρποφορώτερον νὰ ἐργασθῇ. Ὁ περισπούδαστος συμπολίτης ἦτο τότε ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ σταδίου αὐτοῦ, ἡ δὲ δίψα αὕτη ἀνωτέρας σοφίας, οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιδίωξις ἐντίμων πόρων, προασφαλιζόντων μέσα μέλλοντος βίου ἀνέτου καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς τοὺς οἰκείους ὑποχρεώσεων, ἔτρε-

[1] Ἴδε Τὰ κυριώτερα τῆς περὶ παιδείας ἐπισήμου τοῦ ἄρχοντος ἀλληλογραφίας πρὸς τὴν Ἐκλαμπροτάτην Γερουσίαν. Μέρος Α'.ἀριθ. 571 168. Πρβλ. καὶ Θεαγένης Λειβαδᾶς καὶ Ἀνδρέας Μουστοξύδης. Ἐν Τεργέστῃ 1)14 Φεβρ. 1861.

πον ὡς εἰκὸς ἀλλαχοῦ τὸν ἐθνικώτατον ἄνδρα καὶ τὸν φιλόστοργον υἱόν, ἐγκαταστάντα ὁριστικῶς ἀπὸ τοῦ 1859 ἐν Τεργέστῃ, ὅπου ἐκλήθη ἵνα προστῇ τῆς ἐκεῖ ἑλληνικῆς σχολῆς[1] καὶ διδάξῃ κατ'ἀρχὰς τὴν Πολιτικὴν Οἰκονομίαν[2], ἀλλ' ὅταν τὸ 1884 προὐτάθη αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ κ. Δ. Βουλπιώτου ἕδρα ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ἀνδρὶ πρὸς τὴν διδασκαλίαν ἄριστα πλέον παρεσκευασμένῳ καὶ παντοδαπῆς ἐμπλέῳ σοφίας, ἐκ τῶν ἀποταμιευμάτων δ' αὐτοῦ δυναμένῳ ἀνέτως νὰ ζῇ καὶ ἐν Ἑλλάδι, ἡ ἄρνησις αὐτοῦ οὐκ ἀλόγως κατεκρίθη καὶ διηπόρουν πολλοὶ διὰ τὴν ἀπροσδόκητον ἀπόφασιν, ἣν ἐδικαιολόγει πως μόνον ἡ ἀσθενικὴ αὐτοῦ ἰδιοσυγκρασία. Ἀπὸ τοῦ 1859 - 1870 διδάξας ἐν Τεργέστῃ, ἐγκατέστη ἔκτοτε ὁριστικῶς ἐν Βιέννῃ, ἐπιδοθεὶς ἐκεῖ ἐνθουσιωδέστερον εἰς ἱστορικάς, θεολογικὰς καὶ φιλολογικὰς μελέτας, διδάσκων ἰδιωτικῶς καὶ συγγράφων. Ἀπὸ τοῦ 1861 συνεργασίᾳ τοῦ Δ. Θερειανοῦ ἐξέδιδεν ἐν Τεργέστῃ τὴν ἐφημερίδα *Κλειώ*, ἧς ἀπὸ τοῦ 1870 ἐγένετο συντάκτης ἀντεπιστέλλων ἐκ Βιέννης. Ἐνταῦθα διορισθεὶς τὸ 1874 διευθυντὴς τῆς Ἐθνικῆς Ἑλλ. Σχολῆς, παρῃτήθη τὸ 1894 ἀντικατασθεὶς ὑπὸ Εὐγ. Ζωμαρίδου, ἐκλεγεὶς ἔκτοτε μέλος τοῦ Ἐκκλήτου τῆς Κοινότητος. Ὁ *Λειβαδᾶς* θεωρεῖται ἐκ τῶν κρατίστων νεωτέρων λογίων. Δεινὸς τήν τε ἀρχαίαν καὶ νεωτέραν φιλολογίαν καὶ ἱστορίαν, πολλῶν γλωσσῶν εὐρωπαϊκῶν ἐγκρατέστατος, θεολογίας καὶ φιλοσοφίας ἁδρῶς μετειληφώς, φύσει εὐφυής, φίλεργος καὶ εὔτολμος, κρίσεως λεπτοτάτης, θερμοτάτου πρὸς τὴν πατρίδα, τὰ γράμματα καὶ τὴν θρησκείαν ἔρωτος ἐμπεφορημένος, καὶ γλωσσοπλάστης διαπρεπὴς εἰς ὃν ὀφείλεται ἡ μόρφωσις τόσων λέξεων καὶ φράσεων, διακρίνεται εὐλόγως διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν πηγῶν, τὴν εἰλικρίνειαν καὶ τὴν σοβαρότητα τῶν γνωμῶν, τὴν πρωτοτυπίαν τῶν πολλῶν ἔργων, τὴν οὐχὶ ἐν ἑνὶ διεύθυνσιν τοῦ πνεύματος, τὸ φιλόπατρι καὶ τὸ κοινωφελὲς τῶν σκοπῶν, τὴν γλαφυρότητα καὶ τὴν πειθὼ τοῦ καλάμου· εἰς τὰς βιβλιοκρισίας μάλιστα ἄγεται οὐ μόνον ἐξ ἐπιστημονικῆς αὐστηρότητος ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνικῆς ἀπόψεως νὰ ἐξετάζῃ τὰ ἔργα τῶν νεωτέρων ἑλλήνων γράφων

[1] Ἡ ἑλληνικὴ αὕτη σχολὴ ἱδρύθη καθὼς καὶ ὁ ἐκεῖ ναὸς τοῦ ἁγίου Νικολάου ἔτει 1786.

[2] Ὁ εἰσηγητήριος λόγος ἐδημοσιεύθη ἐν Τεργέστῃ.

μετὰ πεποιθήσεως καὶ παρρησίας, ἐγείρας μάλιστά ποτε τὴν μῆνιν τινῶν, προκαλέσας ἐπικρίσεις καὶ ὑποληφθεὶς ἀδίκως ὡς μὴ εἰλικρινῶς καὶ ἀπαθῶς γράψας καὶ κρίνας. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης εἶνε πολυγραφότατος, ἡ δὲ πολλὴ καὶ περὶ πολλῶν ἐργασία αὐτοῦ, κατλαμβάνει πολλὰς σελίδας φαεινὰς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς νεωτέρας ἑλλ. γραμματείας. Ἐκ τῶν πολλῶν αὐτοῦ φιλοπονημάτων ἀναγράφομεν ἐνταῦθα τὰ σπουδαιότερα α΄) *Στοιχεῖα Γενικῆς ἱστορίας*. Ἐν Τεργέστῃ. 1863 μετάφρ. ἀπὸ τῆς γερμανικῆς. β) *Λογικὴ Βεκκίου* αὐτόθι 1861, ἧς ἐγένοντο καὶ νεώτεραι ἐπηυξημέναι ἐκδόσεις. Μετάφρ. ἀπὸ τῆς Γερμανικῆς. Τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως μετέφρασε καὶ τὴν *Ψυχολογίαν* μὴ δημοσιευθεῖσαν. Ἡ *Λογικὴ* τοῦ Βεκκίου κατὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ *Λειβαδᾶ* ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὑπῆρξε τὸ μόνον κείμενον τῆς διδασκαλίας τοῦ κλάδου τούτου τῆς φιλοσοφίας ἐν τοῖς Γυμνασίοις τοῦ ἑλλ. κράτους. Ὁ περιώνυμος καθηγητὴς τῆς ἐν Βιέννῃ Θηρεσιακῆς Ἀκαδημίας Ἰωσ. Ζισμᾶνος ἐδημοσίευσε τιμητικωτάνην περὶ τοῦ ἔργου τούτου κρίσιν. «Ὁ κ. *Λειβαδᾶς*, λέγει, πολὺν κατατρίψας χρό-
» νον ἐν τοῖς πανεπιστημίοις τῆς Γερμανίας καὶ τῆς εὐνοίας καὶ ἰδιαι-
» τέρας ἀγωγῆς τῶν καθ' ἡμᾶς περιφανῶν φιλοσόφων Τρενδελεμβουρ-
» γίου καὶ Δροβιχίου τυχών, ἦτο βεβαίως ὁ καταλληλότερος νὰ ἐπι-
» χειρήσῃ τὴν κατὰ πάντα ἐπιτυχῆ ἀναδειχθεῖσαν ταύτην μετά-
» φρασιν. Οὐσιωδῶς δὲ πάλιν μεγαλύνουσι τοῦ πονήματος τὴν σημαν-
» τικότητα, αἱ δι' ἀστερίσκων σημειωθεῖσαι πολυάριθμοι ἐξηγήσεις
» καὶ συμπληρώσεις, τὰς ὁποίας προσέθηκεν ὁ μεταφραστὴς τὰς πλεί-
» στας τούτων ἐκ τῶν ἀρίστων τοῦ ἀριστοτελείου ὀργάνου πηγῶν
» ἐρανισάμενος. Ἐὰν δὲ τοιουτοτρόπως ηὐξήθη τὸ περιεχόμενον τοῦ
» τοῦ βιβλίου, ηὐξήθη συγχρόνως καὶ ἡ ἀξία αὐτοῦ δι' ἕτερον λόγον ὅτι
» δηλαδὴ ὁ *Λειβαδᾶς* ἐσπούδασεν εὐσυνειδήτως νὰ μεταφέρῃ εἰς τὸ
» ἑαυτοῦ ἰδίωμα τὴν ἀπὸ Καντίου ἀναπτυχθεῖσαν παρ' ἡμῖν φιλο-
» σοφικὴν φρασιολογίαν καὶ ἐπέτυχεν ἄριστα. κλ. Τὸ κριτικὸν πνεῦμα
» τὸ διὰ πάσης τῆς ἐργασίας τοῦ κ. *Λειβαδᾶ* διῆκον βοηθεῖ τὰ μέ-
» γιστα τοὺς σπουδαστάς, ἀποβαῖνον διὰ τῶν σημειώσεων αὐτοῦ
» οἱονεὶ ἀξιόλογος μεσίτης τῆς τῶν ἀρχαίων λογικῆς καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς
» νεωτέρων συστημάτων». Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Βέκκιος διὰ βαρυσημάντου ἐπιστολῆς αὐτοῦ ἐξ Ἑϊδελβέργης ἀπὸ 16 Μαΐου 1861, γράφει τῷ *Λειβαδᾷ*, ὅτι «ἡ ἐπεξεργασία τῆς *Λογικῆς* του, δὲν ἠδύνατο νὰ

» περιέλθῃ εἰς χεῖρας ἁρμοδιωτέρας καὶ ὅτι διὰ πλήρους δημιουργι-
» κῆς τοῦ πνεύματος ἐλευθερίας, μετεποίησεν ἐκ τοῦ συγγράμμα-
» τος πόνημα ἕτερον καὶ ὅλως νέον καὶ φαινόμενον ὡς πρω-
» τυπον»[1]. Τοιαῦτα τὰ διδακτικὰ τοῦ ἀνδρὸς ἔργα. Ὁ ἀνὴρ ἐπὶ σειρὰν ἀδιάκοπον ἐτῶν διετέλεσεν ἀρχισυντάκτης τῆς *Κλειοῦς* ἐν ᾗ ἐκτὸς τῶν πολιτικῶν ἄρθρων, διακρινομένων πάντοτε διὰ τὸ ἄδολον αἴσθημα τῆς φιλοπατρίας, τὴν πρακτικότητα τῶν σκέψεων, τὴν πολιτικὴν σύνεσιν, τὴν ἀγαστὴν φιλαλήθειαν, τὴν τῶν εἰδήσεων ἀκρίβειαν, τὴν σοβαρὰν κρίσιν ἐπὶ τῶν ἐθνικοπολιτικῶν ζητημάτων καὶ τὰς σοφὰς συμβουλάς, ἐδημοσίευσεν ἐν παραφυλλίσι πλείστας ὅσας φιλολογικάς, ἱστορικάς, γραμματολογικὰς καὶ θεολογικὰς πραγματείας, μεταφράσεις καὶ βιβλιοκρισίας. Ἐκ τούτων ἐξαιρετικῆς σημασίας εἶνε αἱ ἑξῆς. α') ***Περὶ τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως.*** Ὁ συγγραφεὺς διὰ τοῦ μακροῦ τούτου ἄρθρου, βασισθεὶς κυρίως εἰς τὴν παράδοσιν, ἀντεπεξῆλθε κατὰ τοῦ ἐν Λονδίνῳ λογίου κ. Βαλέττα, ἀμφισβητήσαντες ἐν ἑρμηνείᾳ τινι τοῦ Συμβόλου, τὰ παραδεδεγμένα ἐπὶ τοῦ ἄρθρου ***Εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν.*** β') ***Περὶ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως.*** Τοῦτον ὑπερασπίζεται κατὰ τῶν μομφῶν τοῦ Villoison καὶ ἄλλων[2]. γ') ***Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν μελέτην τῆς ποιήσεως.*** δ') ***Ἡ πεντηκονταετηρὶς τοῦ Πετράρχου.*** Ἐν τῇ διατριβῇ ταύτῃ ἐλέγχεται δεινὸς ἰταλιστὴς καὶ εἰδημονέστατος τῆς ἱστορίας τῆς Ἰταλικῆς γραμματολογίας. ε') ***Βιβλιοκρισία ἐπὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι μεταφράσεων τῆς Θείας κωμῳδίας τοῦ Δάντου.*** Ἐν ταύτῃ μετὰ πολλῶν ἐπιχειρημάτων καὶ κριτικῆς λεπτότητος ἐπικρίνει τὴν ἐν Ἀθήναις βραβευθεῖσαν μετάφρασιν. Ὁ μέγας ποιητὴς ὑπῆρξεν ἐπὶ μακρὸν τὸ ἀντικείμενον τῶν μελετῶν τοῦ ἀνδρός, τραπέντος εἰς ταύτας ἔκ τε τοῦ ἔρωτος πρὸς τὴν μεσαιωνικὴν τῆς Ἰταλίας ἱστορίαν καὶ τῆς πρὸς τὴν θεολογίαν κλίσεώς του. ϛ') ***Ἐπίκρισις τοῦ Συντακτικοῦ τοῦ Δ. Βερναρδάκη.*** Τούτου ὑπῆρξεν ὁμογνωμῶν τῷ Κόντῳ καὶ τῷ Μιστριώτῃ, πολλάκις σθεναρὸς ἐπικριτὴς καὶ νευρώδης ἀντίπαλος, ἀλλὰ καὶ ὁ Βερναρδάκης δὲν ὑπῆρξεν ἀδιάφορος κριτὴς ἔργων τινῶν τοῦ *Λειβαδᾶ*, διὰ μακρῶν ἐπικρίνας τήν τε περὶ οὗ ὁ λόγος πραγματείαν

[1] Πανδώρας ΙΒ'. 119.
[2] Κλειοῦς ἔτος ΚΒ'. 1139.

καὶ τὴν *Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν μελέτην τῆς ποιήσεως*, ἃς ἐν πολλοῖς **δὲν** εὗρε καὶ πρωτοτύπους. ζ′) *Περὶ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου*, φιλολογικῶς καὶ θεολογικῶς. η′) *Περὶ τῆς κατὰ τὸ 1873 τὸ πρῶτον συνελθούσης συνόδου τῶν παλαιοκαθολικῶν*. θ′) *Περὶ τῆς νῦν ἑλληνικῆς γλώσσης*[1]. Ἐκτενεστάτη πραγματεία γραφεῖσα ἐπ' ἀφορμῇ τῆς ἐκδόσεως τῶν *Γλωσσικῶν παρατηρήσεων* τοῦ Κόντου. ι′) *Ἡ σπουδαιότης καὶ ὠφέλεια ἐκ τῆς ἱστορίας*. 1864. Ἀνετυπώθη ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Κ. Νεστορίδου ἐν τῇ ὑπὸ τούτου ἐκπονηθείσῃ μεταφράσει τῆς Ἱστορίας τοῦ Οὐηβήρου. ια′) Μετάφρασις (ἀνωνύμως) τοῦ Α′ μέρους τοῦ *Ἰονίου Εἰδυλλίου περὶ Κερκύρας*. 1879. ιβ′) *Περὶ ἐκδόσεως καὶ ἀνατυπώσεως διαφόρων τοῦ Κοραῆ ἔργων*[2] καὶ ἄλλαι πολλαὶ πραγματεῖαι ἔν τε τῇ *Κλειοῖ*, τῇ Τεργεσταίᾳ *Ἡμέρᾳ* καὶ ἐν περιοδικοῖς τῆς Ἑσπερίας ἐγείρασαι ἀείποτε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἁπανταχοῦ λογίων. Διὰ τὴν δημοσιογραφικήν του ἀξίαν καὶ τὴν ἁδρὰν ἅμα θεολογικὴν μόρφωσιν, Ἰωακεὶμ ὁ Γ′ κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ πατριαρχείαν, προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὡς ἀρχισυντάκτην τοῦ ἐπισήμου πατριαρχικοῦ ὀργάνου, τῆς *Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας*, ἀρνηθέντα ὅμως, ἅτε νομίζοντα σκοπιμωτέραν ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων τὴν ἐν Βιέννῃ δρᾶσίν του. Πλὴν τῶν ἄνω ἀναλαβὼν ἐξέδωκεν ἐν Τεργέστῃ 1879 τὰς *Ἐπιστολὰς Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου τοῦ ἐξ ἀπορρήτων*, προτάξας μακρὰν εἰσαγωγήν. Εἰς δὲ τὸ ἀναλώμασι τοῦ Οἰκονομείου κληροδοτήματος ἐκδοθὲν αὐτόθι τὸ 1890 τρίτομον σύγγραμμα τοῦ Διον. Θερειανοῦ *Ἀδαμάντιος Κοραῆς*, ἀπεδείχθη πόσον ὑπῆρξεν πολύτιμος ἡ συνεργασία τοῦ *Λειβαδᾶ*, φιλοπονήσαντος καὶ διὰ πολλῶν σημειώσεων πλουτίσαντος τὰ ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ παραρτήματα, ἤτοι τὰ α′) *Πυρετολογίας Σύνοψις*. β′) *Ὁ καθ' Ἱπποκράτη ἰατρός*, ἀμφότερα ταῦτα ἐκ τοῦ λατινιστὶ γραφέντος ἔργου τοῦ ἀοιδίμου Κοραῆ *Θέσεις*. γ′) *Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν μελέτην τῆς φύσεως καὶ τῆς ἰατρικῆς* τοῦ πονήματος τοῦ Selle. δ′) *Ὑπόμνημα περὶ τῆς παρούσης καταστάσεως τοῦ πολιτισμοῦ ἐν Ἑλλάδι*, ἐκ τῆς γαλλικῆς μεθερμηνευθέν. ε′) Τὸ *Νόμῳ καλόν*, *νόμῳ κα-*

[1] Αὐτόθι ΚΒ′. 1883.

[2] Αὐτόθι 1874 ἀριθ. 657. Ὁ Λειβαδᾶς ἀπεφάνθη ὅτι αἱ ἐκδόσεις ἠδύναντο μὲν ν' ἀνατυπωθῶσιν ἀλλὰ διορθούμεναι ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεωτάτων ἐκδόσεων τῆς Γερμανίας.

κόν, τὸ γνωστὸν τῶν σοφιστῶν καὶ σκεπτικῶν φιλοσοφικὸν δόγμα **καὶ** ς΄) *Πολιτικαὶ παραινέσεις πρὸς τοὺς Ἕλληνας*, ἤτοι περιληπτικώτερον ἐξειργασμένα τὰ εἰς τὰ πολιτικὰ τοῦ Ἀριστοτέλους προλεγόμενα τοῦ Κοραῆ [1]. Ὁ *Λειβαδᾶς* ἀποσχὼν ἀπὸ τοῦ 1894 τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ δημοσιογραφεῖν διά τε τὸ προκεχωρηκὸς τῆς ἡλικίας καὶ τὴν κατατρύχουσαν αὐτὸν νόσον, ἀφωσιώθη εἰς τὰς φιλολογικοκριτικὰς μελέτας, ἐργαζόμενος ἀκαταπονήτως καὶ μετὰ νεανικῆς αὐτόχρημα ζωηρότητος, ἐν τῇ ἐκπονήσει νέων καὶ ἐπεξεργασίᾳ προτέρων αὐτοῦ συγγραμμάτων, ἅτινα ἐναγωνίως ἀναμένει νὰ ἴδῃ εἰς φῶς ὁ κόσμος τῶν λογίων. Πρὸ πενταετίας ἐστερήθη τῆς ἀπὸ τοῦ 1862 συζύγου αὐτοῦ τῆς ἐναρέτου καὶ λογίας Ἔμμας Ῥέμβολδ, εἰς αἰωνίαν μνήμην τῆς ὁποίας, κατέθηκε τὸ 1896 εἰς μὲν τὸ ταμεῖον τοῦ ἐν Ἀθήναις ὀρφανοτροφείου Χατζηκώστα, εἰκοσιπέντε χιλιάδας δραχμῶν ὅπως ἐκ τῶν ἐτησίων τόκων αὐτῶν ἐκπαιδεύωνται αὐτόθι δύο ὀρφανοὶ ἐκ Ληξουρίου παῖδες, προτιμωμένων τῶν ἐκ τῆς συνοικίας τῶν Ταξιαρχῶν τοιούτων, ἐκλεγομένων δ' ἑκάστοτε ὑπὸ τῶν ἐφημερίων ἢ ἐπιτρόπων τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ κατὰ καιροὺς δημάρχου τῆς πόλεως, εἰς δὲ τὰ εὐεργετικὰ τῆς Κεφαλληνίας ἱδρύματα δρ. ἕνδεκα χιλιάδας. Ὁ *Λειβαδᾶς* ἐτιμᾶτο διὰ πολλῶν παρασήμων, διετέλεσε δὲ μέλος πολλῶν ἀκαδημιῶν καὶ σωματείων τῆς Ἑσπερίας καὶ τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ ἐρίτιμος συμπολίτης ἀπέθανεν ἐν Mödling τῆς Αὐστρίας τῇ 2)15 Νοεμβρίου 1903, ταφεὶς ἐν Hütteldorf, ἐγκωμιασθεὶς κατ' ἐντολὴν τῆς ἐν Βιέννῃ ἑλληνικῆς Κοινότητος, ὑπὸ τοῦ διαδεξαμένου αὐτὸν ἐν τῇ διευθύνσει τῆς ἐκεῖ Ἑλληνικῆς Σχολῆς κ. Ε. Ζωμαρίδου, ἐξάραντος δικαίως τὴν ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς γράμμασι, τῇ δημοσιογραφίᾳ καὶ τῇ ἐπιστημονικῇ κριτικῇ ἐξέχουσαν θέσιν καὶ τὸν ἐνάρετον βίον τοῦ ἀνδρός[2]. Ἀπαύγασμα τῶν πατριωτικῶν, φιλανθρώπων καὶ εὐσεβῶν αἰσθημάτων τοῦ ἀειμνήστου λογίου, τυγχάνει καὶ ἡ ὑπὸ χρονίαν 23 Αὐγούστου 1900 διαθήκη αὐτοῦ. Πλὴν τῶν ὑπὲρ τῶν ἐν Βιέννῃ ἑλληνικῶν ναῶν καὶ τοῦ αὐτόθι ἑλληνικοῦ φιλελεήμονος οἴκου τῆς ἁγίας Τριά-

[1] Δ Θεριανοῦ. Ἀδ. Κοραῆς III γ΄ - ρλη΄.

[2] Grabrede aut Dr. Theagenes Livada gehalten am 18 November 1903 von Dr. Eugen. Zomarides direcror der Griechischen Nationalschule in Wien. Wienn. 1903. σελ. 16 εἰς 8ον, καὶ ἡμετέραν πραγματείαν ἐν Ἄστει Ἀθηνῶν, 1903 Δεκ. 3.

δος καταλειφθέντων κληροδοτημάτων, ὡς ἑξῆς ἐκανόνισε τὰ τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ἐξαιρέσει τῶν ὑπὲρ συγγενῶν αὐτοῦ διαταχθέντων, κληροδοτήσας α') κορώνας 16,000 πρὸς προίκισιν καθ' ἕκαστον ἔτος ἀπόρου νεάνιδος ἐκ Ληξουρίου. β') Κορ. 44,000 πρὸς σπουδὴν τῆς θεολογίας ἑνὸς νέου ἐκ Ληξουρίου καὶ ἑτέρου ἐκ τῆς λοιπῆς νήσου. γ') κορ. 40,000 ὑπὲρ τῶν ἐν Ἀργοστολίῳ φιλανθρώπων ἱδρυμάτων, πρὸς νοσηλείαν καὶ περίθαλψιν ἀπόρων ἐκ Ληξουρίου γερόντων. δ') κορ. 12,000 εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις νοσοκομεῖον ὁ *Εὐαγγελισμὸς* πρὸς συντήρησιν δύο κλινῶν ἐπὶ νοσηλείᾳ ἀσθενῶν ἐκ Κεφαλληνίας. ε') κορ. 6,000 πρὸς ἑκάστοτε ἐπισκευὴν τοῦ ἐν Ληξουρίῳ ναοῦ τῶν Ταξιαρχῶν. ς') κορ. 13,330 τῷ ἐν Ἀθήναις ὀρφανοτροφείῳ Χατζηκώστα, πρὸς ἀνατροφὴν καὶ ἐκπαίδευσιν ἐν αὐτῷ ἀπόρων παίδων ἐκ Ληξουρίου καὶ ἄλλα ποσὰ ὑπέρ τε τῶν ἐν Ἀθήναις νοσοκομείων τῶν παίδων καὶ τῶν ἀνιάτων καὶ τοῦ αὐτόθι φρενιτιοκομίου [1]. Τοιουτοτρόπως ὁ *Λειβαδᾶς* εἰ καὶ ἄτεκνος θανών, καταλείπει κατὰ Πλάτωνα ἀθάνατα καὶ πολλὰ τέκνα, τὰς καλάς του ἰδέας καὶ τὰ ἔργα του [2].

ΛΕΥΚΟΚΟΙΛΟΣ ΘΩΜΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ἑνετίᾳ περὶ τὰ μέσα τῆς ιη' ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ πατρὸς Κεφαλλῆνος πρὸς ἐμπορείαν ἐγκαταστάντος ἐκεῖ νυμφευθέντος δ' Ἑνετὴν καὶ τὸ καθολικὸν δόγμα ἀσπασαμένου [3]. Νομομαθὴς καὶ πολιτικός. Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ῥωσσοτούρκων κατάληψιν τῆς Κερκύρας, ἐξελέχθη μέλος τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς (Deputazione). Κατὰ τὰς τότε ἀνωμάλους περιστάσεις ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις, τὸ ἔργον τοῦ *Λευκοκοίλου* ἦτο ἐξόχως φιλόπατρι καὶ συνετόν, πολλὰ δὲ κατώρθωσε ν' ἀποκρούσῃ τὰ δεινότερα, ἡ περίνοια καὶ ἡ βαρύτης αὐτοῦ. Τὸν τοῦ ἀνδρὸς χαρακτῆρα καὶ τὴν περὶ τὸ πολιτειακὸν δίκαιον εἰδικότητα ἐκτιμῶσα ἡ Κεντρικὴ Κυβέρνησις, προκειμένου ν' ἀποσταλῶσιν ὑπὸ τῆς Γερουσίας εἰς Πετρούπολιν καὶ Κωνσταντινούπολιν εἰδικοὶ ἀπεσταλμένοι πρὸς κύρωσιν τοῦ νέου τότε τῶν νήσων πολιτεύματος, ἐξελέξατο καὶ

[1] Ἡ ἐν λόγῳ διαθήκη κατετέθη παρὰ τῷ ἐν Βιέννῃ συμβολαιογράφῳ καὶ ἐκτελεστῇ ἅμα αὐτῆς κ. Η. Mayburger.

[2] Ἐν Συμποσίῳ 203.

[3] Ὁ Χιώτης ἐν ΙΙΙ. 762 καὶ 737 λέγει τὸν ἄνδρα Κεφαλλῆνα, ἐνῷ ἀλλαχοῦ Κερκυραῖον.

τοῦτον ἔκτακτον ἀπεσταλμένον (estraordinario inviato)[1]· ἀλλ' ἡ πρέσβευσις ἐκείνη ὡς ἐκ τοῦ πολυμελοῦς αὐτῆς, ἑπόμενον ἦτο ὅτι θὰ προσέκοπτεν ἐν πολλοῖς, οὗ ἕνεκα ἡ Γερουσία ἠναγκάσθη νὰ περιορίσῃ τὸν ἀριθμόν. Μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Πύλης κύρωσιν τοῦ ὁριστικοῦ τῶν νήσων πολιτεύματος τοῦ λεγομένου *βυζαντινοῦ*[2], ὁ ἀνὴρ καθ' ἃ ἐπιδειξάμενος ἱκανὴν διπλωματικὴν ἱκανότητα καὶ δραστηρίως ἐργασθείς, διωρίσθη ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑπτανήσου πολιτείας παρὰ τῇ Υ. Πύλῃ κατὰ σύστασιν τοῦ παρὰ ταύτῃ πρεσβευτοῦ τῆς Ῥωσσίας Β. Τομάρα. Ἐκεῖ διαμείνας ἐφ' ἱκανόν, ἐν ταῖς δυσκόλοις τῆς Ἑπτανήσου περιστάσεσιν ἀπέδειξε καὶ σθένος καὶ δεξιότητα. Ἦτο καὶ ἐκ τῶν κληθέντων ν' ἀποφασίσωσιν εἰς τὸν ὁρισμὸν τῆς σημαίας τοῦ νέου Κράτους, διεπραγματεύθη δ' ἐπίσης καὶ τὰ διάφορα ἀναφυέντα ἐν Κωνσταντινουπόλει ζητήματα κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ Συντάγματος, ὅπερ ἐκ ζήλου καὶ φιλοπάτριδος χαρᾶς ὁρμηθεὶς ἐξετύπωσεν ἰδίαις δαπάναις μάλιστα μετενεγκὼν εἰς τὸ πάτριον ἰδίωμα χάριν τῶν πολλῶν καὶ διανείμας αὐτὸ δωρεάν. Μετὰ τὴν τῶν ῥωσσοτούρκων ἀναχώρησιν, ὁ πρόεδρος τῆς Πολιτείας Θεοτόκης φοβούμενος ἐσωτερικὰς ἀνωμαλίας καὶ νέα ἀπειλούμενα δεινὰ ἐσκέψατο περὶ ῥιζικῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ Συντάγματος, ἐφ' ᾧ δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ ἀπὸ 23 Αὐγούστου 1801 ἀνακοινῶν τὰς σκέψεις αὐτοῦ ἐκείνας τῷ *Λευκοκοίλῳ*, συνιστᾷ τούτῳ νὰ μεσολαβήσῃ παρὰ ταῖς αὐλαῖς τῆς Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας. Εἰς τὰς ἐνεργείας προσέτι τοῦ ἀνδρὸς ὀφείλεται καὶ ἡ ὑπὸ τῆς Γαλλίας ἀναγνώρισις τῆς Ἑπτανήσου πολιτείας κατὰ τὴν προκαταρκτικὴν ἀπὸ 26 Σεπτεμβρίου 1801 μεταξὺ Γαλλίας καὶ Τουρκίας συνθήκην. Ἐκ τῶν τηρουμένων ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Γερουσίας ἐν Κερκύρᾳ πολλῶν ἐκθέσεων, ὑπομνημάτων καὶ ἐπιστολῶν τοῦ ἀνδρός, πείθεταί τις περὶ τῆς πολιτικῆς ὀξυδερκείας, τῆς διπλωματικῆς ἐμπειρίας καὶ τῆς πρὸς τὸ καθῆκον εὐλαβείας αὐτοῦ, εἶνε δὲ τὰ ἐπίσημα ταῦτα ἔγγραφα ἄλλως καὶ πηγὴ ἀσφαλὴς πολλῶν ἱστορικῶν λεπτομερειῶν τῆς τότε καταστάσεως καὶ τοῦ χαρακτηρισμοῦ αὐτῆς. Ἐπὶ ἀγγλικῆς προστασίας ἐξελέχθη μέλος τῆς Α'. Γερουσίας,

[1] Ἴδε ἐκτενέστερον τὰ περὶ τούτων ἐν βιογρ. Γερ. Κλαδᾶ.

[2] Εἰς τὸ σχέδιον τοῦ πολιτεύματος ὑπὸ χρονίαν 20 Φεβρ. 1800 φέρονται ὑπογεγραμμένοι οἱ πρεσβευταὶ Νικ. Γραδ. Σιγοῦρος, Ἀντ. Μαρ. Καποδίστριας, Α. Λευκόκοιλος, Εὐφ. Λοβέρδος καὶ Θ. Σιγοῦρος.

κατελεγόμενος μάλιστα εἰς τὴν κατὰ τοῦ Μαίτλανδ ἀντιπολίτευσιν, τὸ δὲ 1819 μηνὶ Μαρτίῳ τυχὼν ἐπισήμου πολιτογραφήσεως μετ' ἄλλων τότε πολιτογραφηθέντων κατὰ τὸν νόμον τῆς α' περιόδου τῆς Α' Γερουσίας διωρίσθη Ὕπαρχος (Reggente) Κερκύρας, διακριθεὶς ἐν τῇ ἐφ' ἱκανὰ ἔτη διοικήσει αὐτοῦ ἐπὶ δραστηριότητι, ἀκεραιότητι καὶ φιλονομίᾳ, τιμηθεὶς μάλιστα διὰ πολλῶν παρασήμων ἐν οἷς καὶ τοῦ τάγματος τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐκεῖ δὲ καὶ ἀπέθανε, τοῦ οἴκου ἐκλιπόντος ἀλλὰ τὸ ὄνομα τούτου ἐπιπροσθέτως φερούσης ἔκτοτε τῆς οἰκογενείας Δούσμανη [1]. Οἱ *Λευκόκοιλοι* κατάγονται ἐκ Μοθώνης καταφυγόντες εἰς Κεφαλληνίαν πρὸ τοῦ 1505, διότι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οἱ Πέτρος καὶ Κωνσταντῖνος ἀναφερόμενοι ὡς uomini benemeriti di stato, ᾐτήσαντο κύρωσιν ἀπονομῆς κτημάτων, ἀπονεμηθέντων τῷ οἴκῳ δι' ἐκδουλεύσεις ὑπὸ τοῦ Alv. Salomon πρώτου τῆς Κεφαλληνίας προνοητοῦ [2]. Κατὰ τὰς ἐν τῷ οἴκῳ παραδόσεις τὰ τιμάρια ταῦτα ἔκειντο ἐν Μερσιᾷ Ληξουρίου. Ὁ οἶκος εἶχε καὶ ἰδιόκτητον τὸν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ναὸν τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου περιελθόντα εἶτα ταῖς οἰκογενείαις Μάνεση καὶ Κατσαΐτη. Ἡ οἰκογένεια ἀναγράφεται ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν Εὐγενῶν τῆς νήσου μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593-1604 [3] ἀπαντῶμεν ὅμως αὐτὴν καὶ ἐν τῷ τῆς Ζακύνθου ἀρχοντολογίῳ τὸ 1483-1580 καὶ τὸ 1515 [4]· ἐπίσης ἐν Κερκύρᾳ εὑρίσκομεν τοὺς Κεφαλλῆνας *Ἰάκωβον* καὶ *Δημήτριον* υἱοὺς *Κωνσταντίνου* τῷ αφλη' καὶ αμφς' [5]. Ὁ βιογραφηθεὶς ἔφερε καὶ τοὺς τίτλους κόμιτος καὶ ἱππότου.

ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΙ (ΡΑΛΑΤΟΙ). ΑΔΕΛΦΟΙ. *Γρηγόριος*, *Ἀναστάσιος* καὶ *Νικόλαος* υἱοὶ Γερασίμου καὶ Ἑλένης Σταμπολῆ Πατραϊκῆς οἰκογενείας καταφυγούσης εἰς Κεφαλληνίαν κατὰ τὴν Ἑλλ. ἐπανάστασιν, γεννηθέντες ἐν ἁγίᾳ Θέκλῃ τῆς Πάλης ὁ μὲν πρῶτος τὸ 1837, ὁ δεύτερος τὸ 1842 καὶ ὁ τρίτος τὸ 1847. Τούτους μετακαλεσάμενος παρ'

[1] Πρβλ. καὶ Γ. Μαυρογιάννη. Ἱστορ. Ἰον. νήσων. Α'. Χιώτου Ἀπομνημ. ΙΙΙ καὶ Lunzi. Della Rep. Settiusulare.

[2] Sathas. Μνημ. Ἑλλ. Ἱστορίας V. 161.

[3] Libro Consigli. Ἀρχειοφ. Κεφ.

[4] Χιώτου ΙΙΙ 958. Τὸ 1515 ἀπαντᾷ ἐν Ζακύνθῳ ὁ Θωμᾶς Λευκόκοιλος πολίτης Ζακύνθου καὶ πρέσβυς τῆς Κοινότητος. Sathas. Capit. Zacynthi. 90.

[5] Συμβ. πράξ. Μιχ. Ἱερ. Γκλαβᾶ κατὰ σημείωσιν Λ. Βροκίνη.

αὐτῷ ἐν Γαλαζίῳ ὅπου διετέλει ἐφημέριος καὶ διηύθυνεν ἰδιωτικὴν σχολήν, ὁ ἔτι ζῶν ἐκ πατρὸς θεῖος αὐτῶν σεβάσμιος ἱερομόναχος Ἄνθιμος ἢ Ἀνανίας ἐπαίδευσεν αὐτοὺς τὰ προκαταρκτικὰ γράμματα, διὰ πρακτικῶν γνώσεων καὶ συνετῶν ἅμα συμβουλῶν καὶ φιλοστόργου προστασίας δοὺς ἀφορμὴν εἰς τοὺς ἐκ φύσεως φιλέργους, καὶ ἐπιχειρηματείας νέους, δράσεως πολλῆς καὶ ἐντίμου ἐν τῷ ἐμπορικῷ σταδίῳ. Ἐμπορευθέντες κατ' ἀρχὰς ἐν Ῥουμανίᾳ εἰς τὰ σιτηρά, ἐγκατέστησαν εἶτα εἰς Ἀραβίαν (Χοδεϊδαν, Ἄδδεν καὶ ἄλλα μέρη) Ν. Ὑόρκην καὶ Μασσαλίαν, ἐπιδοθέντες εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν ἀποικιακῶν, πολλὰ κτησάμενοι τὰ κέρδη ἐξ ἀσφαλῶν καὶ εὐρειῶν ἐπιχειρήσεων, διαπρέποντες σήμερον μεταξὺ τῶν ἐμπόρων τοῦ ἔξω ἑλληνισμοῦ ἔχοντες πολλὰ κέντρα καὶ πρακτορεῖα, καὶ ἐν Ἀβυσσινίᾳ ἔτι ἔνθα καὶ προμηθείας ὑλικοῦ τοῦ πολέμου ἀνέλαβον. Ἐκ φύσεως φιλοπάτριδες καὶ φιλάνθρωποι, πολλάκις διετράνωσαν εὐγενέστατα αἰσθήματα ὑπὲρ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτῶν πατρίδος ἐξαιρέτως. Καὶ δὴ τὸ 1891 ἀνήγειραν καὶ διατηροῦσι τὴν ἀπὸ 1 Σεπτ. 1892 λειτουργοῦσαν ἐν Ἁγίᾳ Θέκλῃ *Λιβιεράτιον Σχολήν*[1], ἐν ᾗ διανύουσι τὰ μαθήματα τοῦ δημοτικοῦ καὶ τοῦ σχολαρχείου οἱ ἐξ Ἀνωγῆς παῖδες, οὓς ἐπεβάλοντο οἱ ἱδρυταὶ διὰ τῆς μορφώσεως, νὰ τρέψωσιν καὶ εἰς ἄλλα τῶν συνήθων ἔργα καὶ στάδια· ἀλλὰ καὶ πολλοῖς ἄλλοις νέοις παρέσχον τὰ μέσα ἀνωτέρων σπουδῶν, τινὲς δὲ τούτων διακρίνονται νῦν ὡς πράκτορες, διευθυνταὶ καὶ ὑπάλληλοι εἰς τὰ ἐμπορικὰ γραφεῖα τῶν κ. *Λιβιεράτων* συντελεσάντων καὶ μελλόντων οὕτω νὰ συντελέσωσιν ὑπὲρ τῆς οἰκονομικῆς εὐεξίας πολλῶν οἰκογενειῶν. Ἀνῳκοδόμησαν ἐπίσης τὸν ἐνοριακὸν ἐν τῇ κώμῃ ναὸν τῆς ἁγίας Θέκλης, μεγαλοπρεπῆ καὶ περίκομψον, τὴν ἐσωτερικὴν διακόσμησιν ἀναθέντες τῷ γνωστῷ ἁγιογράφῳ καὶ κοσμηματογράφῳ κ. Κ. Λιόκη, διήνοιξαν δὲ καὶ ἐπέστρωσαν νέας ὁδοὺς ἐν τῷ χωρίῳ. Τῶν φιλανθρώπων των αἰσθημάτων καὶ τῆς γενναιότητος τυγχάνει ἀπόδειξις καὶ ἥ τε οὐ σμικρὰ χρηματικὴ συνδρομὴ κατὰ τὴν θεομηνίαν τοῦ περονοσπόρου ὑπὲρ τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν, ἡ προίκισις πολλῶν νεανίδων, καὶ ἄλλαι εἰσφοραὶ ὑπὲρ ἔργων καὶ σκοπῶν

[1] Ἴδε Β. Δ. 31 Ἰουλίου 1892 ἐν Ἐφημ. Κυβερν. ἀριθ. 263 τῆς 4 Αὐγούστου 1892.

κοινωφελῶν. Εὐχάριστον ὅτι ἀπεφάσισαν ὡς φαίνεται νὰ ἐγκαταστῶσιν ὁριστικῶς ἐν Ἀθήναις, ἔνθα ἐγείρουσι νῦν καλλιμάρμαρον καὶ ἐπιβάλλον τὸ μέγαρον «Ἑρμῆς» ἐπὶ τῆς λεωφόρου τοῦ Πανεπιστημίου.

ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ ΠΑΝΑΓΗΣ. Ἐκ Ληξουρίου μονογενὴς υἱὸς Εὐαγγέλου καὶ Ἄννης Μηνιάτου, γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 26 Μαρτίου 1860. Τὰ γυμνασιακὰ διανύσας ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ πόλει, δεκαπενταέτης μόλις ἔτυχεν ἀπολυτηρίου. Ἀπὸ παίδων προέδειξε διὰ τῆς ἐκτάκτου εὐφυΐας καὶ τῆς ἀσβέστου φιλομαθείας αὐτοῦ, ἄνδρα μέλλοντα νὰ διακριθῇ καὶ δράσῃ εὐρύτερον, ἐὰν περαιτέρω καὶ ἐπιστημονικῶς ἐπαιδεύετο. Φιλόμουσος καὶ ἔνθους ὑπὲρ τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου, οὐ μόνον μετ' ἄλλων φιλοδραματικῶν νέων ἀνῆλθε πολλάκις ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἀλλὰ καὶ μετέφραζε πρὸς τοῦτο δράματα καὶ κωμῳδίας, ἐν δὲ τούτων *Ἐκδίκησις* καὶ ἐδημοσίευσεν ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1877. Ὑπὸ τὰς ἐνδελεχεῖς καὶ τρυφερὰς μερίμνας τῶν τε γονέων αὐτοῦ καὶ τοῦ εὐπαιδεύτου αὐτοῦ ἐκ πατρὸς θείου Γερασίμου ἰατροῦ ἀνατραφεὶς καὶ δι' ἰδιαιτέρας διδασκαλίας γλωσσῶν καὶ ἄλλων γνώσεων, ἀπεδύθη ἐγκυκλοπαιδικώτατα κατηρτισμένος εἰς τὰς ἰατρικὰς σπουδάς, φοιτήσας κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν καὶ εἶτα εἰς τὸ τῆς Γενούης, ἐν ᾧ τὸ 1884 ἠξιώθη τοῦ διπλώματος μετὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ δήμου τῆς πόλεως ταύτης ὁρισθέντος ἐπ' ἀριστείοις μεταλλείου optimis meritis. Ἀπὸ τοῦ 1887 διετέλεσεν ἐκεῖ ἀρχιβοηθὸς τῆς Κλινικῆς, διαγωνισθεὶς δὲ τό τε ἔτος ἐκεῖνο τὸ 1889 καὶ τὸ 1893 διὰ κενὰς ἕδρας εἰδικῆς νοσολογίας καὶ κλινικῆς τῶν ἐν Πίσῃ καὶ Σιέννῃ πανεπιστημίων, ἐτύγχανε πάντοτε τῶν ἀνωτέρων βαθμῶν καὶ θέσεων [1], ἐφ' οἷς διωρίσθη κατ' ἀρχὰς μὲν ἰσότιμος καθηγητὴς τῆς Ἰατρικῆς Κλινικῆς καὶ προπαιδευτικῆς ἐν Γενούῃ, τὸ δὲ 1849 ὑποδειχθεὶς παμψηφεί, τακτικὸς τῆς Patologia speciale dimostrativa σύναμα δὲ καὶ ὑποδιευθυντὴς τοῦ ἰνστιτούτου τῆς Κλινικῆς ἀλλὰ τὸ 1900 καταργηθείσης τῆς ἕδρας ταύτης, ἀπελύθη μέν, μετ' οὐ πολὺ ὅμως ἀνασυσταθείσης ἀνεδιωρίσθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς παιδείας Gallo. Ποιησάμενος ἔναρξιν τῶν παραδόσεων αὐτοῦ τῇ 6 Δεκεμβρίου 1900 διεπραγματεύθη τὸ θέμα Sviluppo storico e rapporti della patologia speciale medica colle altre discipline mediche, περὶ

[1] Gazetta uffic. d' Italia 1889, 1890, 1894.

οὗ ἐπαινετικώτατα ἔγραψεν ὁ Ἰταλικὸς τύπος[1].Τὸ ἔργον ἐδημοσιεύθη ἐν Γενούῃ τύποις A. Ciminago 1901. Ὁ κ. *Λιβιεράτος* εἶνε παρατηρητικώτατος καὶ τὰ μάλα φιλέρευνος καὶ φιλόπονος, μακρὸς δὲ τυγχάνει ὁ κατάλογος τῶν πραγματειῶν αὐτοῦ δημοσιευθεισῶν ἰδιαιτέρως ἢ ἐν ἐγκρίτοις εἰδικοῖς περιοδικοῖς, ἀναγομένων κυρίως εἰς καρδιακὰς καὶ πνευμονικὰς νόσους καὶ εἰς κλινικὰς παρατηρήσεις καὶ πειράματα [2]. Ἐκ τῶν νεωτέρων του ἔργων μείζονος λόγου ἄξια εἶνε· α′) Cenni di alcuni progressi fatti in medicina e specialmente nel campo diagnostico e terapeutico. Genova. 1898. β′) Ἡ ἀπὸ τῆς γερμανικῆς μετάφρασις τῆς *Γενικῆς θεραπευτικῆς* τοῦ Hofmann καὶ γ′) Malattie dell' apparato circolatorio, σελ. 300 εἰς 8ον. Milano. Edit. D. F. Vallardi. Τὸ 1885 ὑπείκων τοῖς νόμοις τῆς πατρίδος, ὑπηρέτησεν ἐν τῷ ἑλλ. στρατῷ ὡς ἐπίκουρος ἀνθυπίατρος ἐτιμήθη δὲ τὸ 1893 διὰ τοῦ παρασήμου τοῦ ἀργυροῦ σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος, τὸ 1898 προαχθεὶς εἰς τὸ τοῦ χρυσοῦ. Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1896 συστηθέντος ἐν Γενούῃ Συλλόγου ἐξ ἰατρῶν, φαρμακοποιῶν, κτηνιάτρων καὶ ὀδοντοϊατρῶν, ἐξελέγη παμψηφεὶ σχεδὸν πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου. Ἤδη ἀσκεῖ εὐδοκίμως τὸ ἰατρικὸν ἐπάγγελμα ἐν Γενούῃ καὶ διδάσκει εὐμεθόδως ἐν τῷ πανεπιστημίῳ, διακρινόμενος διὰ τὴν εὐγένειαν τοῦ ἤθους, τὴν μετριοφροσύνην, τὴν ἁδρὰν μόρφωσιν, καὶ τὸν πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἔρωτα, τηρῶν καὶ μακρόθεν ἀείποτε ἀμείωτον τὴν ἀγάπην καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς γενετείρας καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐν γένει προοιωνιζόμενος δὲ εὐκλεέστερον ἔτι τὸ ἐπιστημονικὸν αὐτοῦ μέλλον.

ΛΟΒΕΡΔΟΣ ΑΓΑΠΙΟΣ. Ἐκ τοῦ κλάδου τῶν Δοττοράτων, υἱὸς Νικολάου γεννηθεὶς ἐν Κοντογεννάδᾳ τῆς Πάλης τὰς ἀρχὰς τοῦ ιη′

[1] Ἴδε ἐφημερίδας Ῥώμης καὶ Γενούης καὶ κρίσεις ἐν Caffaro. 7-8 Δεκεμβρίου 1900.

[2] Ἴδε Salute. Italia medica 1885. Medicina Contemporanea 1885. Riforma medica 1887-1889. Memorie della R. Accad. di Genova 1888. Rivista Clinica 1885, 1888, 1889. Gazzetta degli ospedali 1891-1893. Archivio di Clinica medica 1892-3. Atti del congresso di Medicina interna 1892. Cronaca della clinica medica di Genova. 1893-1894 κλ.

αἰῶνος [1]. Ἐκ τῶν καλλιτέρων τοῦ Δαμοδοῦ μαθητῶν, ἐφοίτησεν ἐν Παταβίῳ διακούσας φιλοσοφικά. Ἐγκρατὴς τῶν κλασικῶν γλωσσῶν τῆς Γαλλικῆς καὶ Ἰταλικῆς. Ἀπὸ νεότητος ἔρρεπεν εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν στάδιον, ἀποβλέπων εἰς ἐπισκοπικὴν ἀξίαν ἵνα συνεχίσῃ τὸ κλέος διαπρεπῶν κληρικῶν, τοῦ οἴκου αὐτοῦ βλαστῶν καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐπισκόπων, τῶν ἀοιδίμων *Γερασίμου* (1450;-1500) *Νικηφόρου* (1526) *Ἀθανασίου ἢ Σωφρονίου* (1537-1550), *Φιλοθέου* (1567-1580) καὶ τοῦ ἐκ πατρὸς θείου του *Ἀγαπίου* (1717[(1)]-1726). Μετὰ τὴν εἰς τὴν γενέτειραν ἐπάνοδον προχειρισθεὶς εἰς ἱερέα, ἤρξατο τοῦ ἱεροῦ κηρύγματος, κεκτημένος ὅλα τὰ πρὸς τοῦτο ἔμφυτα καὶ ἐπίκτητα προσόντα, τῶν λόγων τὸ εὔρουν καὶ ἕτοιμον, τὸ ἁπλοῦν καὶ ἐπαγωγὸν λεκτικόν, τὴν θεολογικὴν καὶ φιλοσοφικὴν κατάρτισιν, τὴν τοῦ βίου χρηστότητα, τὴν ἀνυπόκριτον εὐσέβειαν καὶ τὸ ἐπιβάλλον τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἀπὸ τοῦ 1744 διετέλεσεν ἐπί τινα ἔτη ἡγούμενος τῆς ἤδη μὴ σῳζομένης μονῆς τῶν Γερειῶν (Ἱερείων;) ἐν Ἀνωγῇ. Τὸ 1763 εὑρίσκομεν αὐτὸν ἱεροκήρυκα τοῦ Γένους ἐν Ἐνετίᾳ· ἐκεῖ διὰ τὴν παιδείαν καὶ εὐθυκρισίαν διωρίσθη καὶ βιβλιοδίκης τῶν ἐν τῷ τυπογραφείῳ Πάνου Θεοδοσίου ἐκδιδομένων ἑλληνικῶν βιβλίων. Προαχθεὶς τὸ 1766 εἰς διευθυντὴν τοῦ Φλαγγινιανοῦ Φροντιστηρίου, ἐδίδαξεν ἐφ' ἱκανὰ ἔτη τὰ ἑλληνικὰ καὶ τὰ λατινικά, πολλάκις ποιούμενος καὶ ἰδιαιτέρας ὁμιλίας ἐπὶ φιλοσοφικῶν καὶ φιλολογικῶν ἀντικειμένων. Ἐπὶ τῶν κατὰ τὸ 1767 σεισμῶν τῆς Κεφαλληνίας, ὁ φιλόπατρις ἀνὴρ ἔδραμεν εἰς τὴν νῆσον, ὅπου ἄληστον ἀφῆκε τὴν ἀνάμνησιν, συμπάσχων τοῖς πάσχουσι καὶ ὑποκερανύων τὸ ἄλγος καὶ τὸν τρόμον τῶν συμπολιτῶν, οὐ μόνον διὰ τῆς συνδρομῆς ἣν παρέσχε προκαλῶν χρηματικὰ βοηθήματα ἀπὸ τῶν πλουσίων, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ ἱεροῦ κηρύγματος παρηγορῶν καὶ παραινῶν εἰς πίστιν, ἐλπίδα καὶ μετάνοιαν. Ὁ σεβάσμιος συμπολίτης μετηλλάξατο βίον ἐν Ἐνετίᾳ τῇ 22 Ἰαν. 1795 [2]. Γινώσκονται αἱ ἑξῆς ἐκδόσεις καὶ ἔργα του. α') *Χρονικὴ βίβλος* περιέχουσα τὴν Βυζαντίδα μεταφρασθεῖσαν εἰς τὸ ἁπλοῦν ὑπὸ Ἰωάννου Στάμου εἰς τόμους ἕξ. Ἐν Ἐνετίᾳ αψξζ'. β') *Μηναῖον τοῦ Ἰουλίου*. Ἐν Ἐνετίᾳ. 1744.

(1) Ἐξελέγη ἐπίσκοπος τῷ 1718 καὶ ὄχι τῷ 1717. Ὅρα καὶ αὐτ. ἐν [illegible]

[1] Κατὰ Α. Μαζαράκην, ἐν Βίοις Ἐνδ. Ἀνδρ. Κεφαλλ. τὸ 1710, κατὰ Σάθαν ἐν Νεοελληνικῇ Φιλολογίᾳ τὸ 1718.

[2] Ὁ μαθητὴς αὐτοῦ καὶ γνωστὸς ἐκ Λευκάδος λόγιος Σπυρ. Βλαντῆς διεδέξατο αὐτὸν ἐν τῇ διευθύνσει τοῦ Φροντιστηρίου.

γ') ***Τετράγλωσσον Λεξικὸν*** τοῦ Ἰωαννίτου Κωνσταντίνου. Εἰς τοῦτο ὁ ***Λοβέρδος*** προσέθηκε κατὰ Ζαβείραν [1] ἐννέα χιλιάδας καὶ ἑπτακοσίας ὀγδοήκοντα πέντε λέξεις καὶ πλεῖστα παραδείγματα. δ') *Διδασκαλία περὶ τοῦ ἱεροῦ θρόνου τῆς Ῥώμης*. Ἴσως τοῦτο εἶνε τὸ παρὰ Μαζαράκη [2] *Διδασκαλία τῶν γάλλων, σύγγραμμα θρησκευτικόν*, μεταφρ. ἀπὸ τοῦ Ἰταλικοῦ, οὗ δὲν ποιοῦνται μνείαν οἱ Βρετὸς καὶ Σάθας ἐν Νεοελλ. Φιλολογίᾳ [3]. ε') *Ἱστορία τῶν ἐτῶν 1787 καὶ 1788* ἐν Ἐνετίᾳ 1791. Τοῦτο εἶνε μέρος τοῦ μεγάλου ἔργου οὗ ἐπελάβετο μεταφράσας ἐκ τῆς ἰταλικῆς καὶ γαλλικῆς τὰ περὶ τῶν ῥωσσικῶν καὶ αὐστριακῶν κατὰ τῶν Τούρκων πολέμων [4]. *Αἱ Ἐκκλησιαστικαὶ διδαχαὶ* τοῦ ἀνδρὸς ἀνέκδοτοι ἄγνωστον ποῦ περισῴζονται, τῆς ῥητορικῆς του δὲ δεῖγμα ἔχομεν μόνον, ϛ') *Λόγον ἐπιτάφιον εἰς Γρηγόριον Φατσέαν* μητροπολίτην Φιλαδελφείας, ἐκδοθέντα Ἐνετίῃσι 1768. Περὶ τοῦ οἴκου τῶν *Λοβέρδων* ἢ *Λουέρδων* (Luerdi) γινώσκομεν τάδε. Κατελέγετο μεταξὺ τῶν προνομιούχων ἐπὶ Τόκων καταγόμενος κατά τινας μὲν ἀπό τινος τῶν ἐν Ἀνατολῇ ἐγκαταστάντων ἀπογόνων Aluardo τινὸς γραμματέως τοῦ τελευταίου Λατίνου αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὑπηρετήσαντος δ' εἶτα καὶ ὑπὸ τὸν Μιχαὴλ Παλαιολόγον τὸν ἀνακτήσαντα τὴν αὐτοκρατορίαν καὶ ἀναλαβόντος διπλωματικὴν ὑπηρεσίαν παρὰ τῇ αὐλῇ τοῦ πάπα Οὐρβανοῦ IV, κατ' ἄλλους δὲ ἀπὸ *Λομβαρδοῦ* τινος ἐκ τῶν ὑπηρετησάντων ὑπὸ τοὺς αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου παραφθαρέντος πως τοῦ ἐθνικοῦ ὀνόματος [5]. Σῴζεται ὅμως καὶ παράδοσις ἐν τῷ οἴκῳ ὅτι πρῶτος ἐνταῦθα ἐγκαταστάς, ἦτό τις καταδιωχθεὶς ἐν τῇ πατρίδι του ἅτε ἐγείρας ἀξιώσεις θρόνου, καὶ ὅτι καταφυγὼν οὗτος εἰς Κεφαλληνίαν καὶ ἀποβιβασθεὶς εἰς τὰς δυτικὰς τῆς νήσου ἀκτάς, ἐφιλοξενήθη ἐν Ἀνωγῇ παρά τινος ἐκεῖ παλαιοῦ τιμαριούχου Ματσακᾶ [6], τούτου τὴν μονογενῆ θυγατέρα νυμφευθεὶς ἐξ

[1] Σάθα. Ν. Φιλ. 579.

[2] Ἐν Βίοις Ἐνδ. Ἀνδρ. Κεφαλ. 317.

[3] Τὸ ἔργον μετετυπώθη τὸ 1766. Ἡ πρώτη ἔκδ. ἐν Παρισίοις 1765. Ἴδε Δεκιγάλα, Κάτοπτρον σελ. 58.

[4] Βρετοῦ Ν. Φιλ. 55.

[5] Lebean. lib. C. cap. VI. Hist. de Bas-Emp. καὶ Ι. Λοβέρδου Κωστπ. Ἱστορ. Κεφαλλ. μεταφρ. Γρατσιάτου 101.

[6] Συνοικία Ματσακᾶτα σῴζεται μέχρι τοῦδε ἐν Κοντογεννάδᾳ.

έρωτος καὶ γενόμενος κάτοχος εὐρυτάτων γαιοκτησιῶν ἀπὸ Ἀνωγῆς μέχρι Λειβαδίου. Καὶ ἀληθῶς οἱ *Λοβέρδοι* κάτοικοι μέχρι σήμερον ἐν Σκοινέᾳ, Ἁγίᾳ Θέκλῃ καὶ Κοντογεννάδᾳ τῆς Ἀνωγῆς [1], ἐξακολουθοῦν κατέχοντες ὅλας σχεδὸν τὰς ἐκτάσεις ἐκείνας, ἐκεῖθεν δὲ μετῴκησαν ἱκανοὶ κλάδοι ἐν Ληξουρίῳ καὶ Ἀργοστολίῳ ἐπὶ Ἑνετοκρατίας καὶ κατόπιν. Κυριώτεροι κλάδοι τοῦ οἴκου εἶνε οἱ Μισελακκᾶτοι, Στελακκᾶτοι, Δοττορᾶτοι, Σταθακκᾶτοι, Κωστῆ, Λιβιερᾶτοι, Σπυρακκᾶτοι, Λασκαράκαι, καὶ Τζουγαννᾶτοι, περὶ τοῦ τίνες εἶνε ὅμως οἱ ἀρχαιότεροι καὶ γνησιώτεροι, αἱ γνῶμαι καὶ παραδόσεις διΐστανται. Οἱ *Λοβέρδοι* μετηνάστευσαν ἐν τῇ νήσῳ πιθανώτατα μετὰ τὸ 1262 πολὺ δὲ πρὸ τοῦ 1450, διότι ἐν μὲν τῇ κατὰ τὸν ιγ' αἰῶνα ἀναγραφῇ τῶν κτημάτων τῆς λατινικῆς ἐπισκοπῆς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου [2], ἡ οἰκογένεια δὲν ἀπαντᾷ ἐν Ἀνωγῇ, ὅπου ἡ ἐπισκοπὴ εἶχε πολλὰ κτήματα καὶ πάντως θ' ἀνεφέρετό τις *Λοβέρδος* γαιοκτήμων ὅμορος, κατὰ δὲ τὸ 1450 ἐπὶ Λεονάρδου Β' Τόκου τοῦ ἀνασυστήσαντος τὴν μετὰ τὴν Λατινικὴν κατάκτησιν καταργηθεῖσαν ὀρθόδοξον τῆς Κεφαλληνίας ἐπισκοπήν, ἐξελέχθη ταύτης πρῶτος ἀρχιερεὺς ὁ *Γεράσιμος Λοβέρδος*, ὅστις βεβαίως ἦτο ἐξ οἰκογενείας ἐξελληνισθείσης πρὸ πολλοῦ, καὶ αὐτόθι ἐγκατεστημένης, οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ μεγάλης βαρύτητος ἐν τῷ τόπῳ [3]. Τὸ γενεαλογικὸν δένδρον τῆς οἰκογενείας ἐξεπόνησεν ὁ Ι. Κωστῆς Λοβέρδος, λαβὼν ὑπ' ὄψει τὰ τῶν διαφόρων τοῦ οἴκου διακλαδώσεων τοιαῦτα ὡς αὐτὸς λέγει, ἀλλὰ δὲν εἶνε καθ' ὅλα ἀκριβὲς καὶ δὲν πληροφορεῖ περὶ τῶν παλαιοτάτων *Λοβέρδων*. Πρῶτος ἐν αὐτῷ ἀναγράφεται τὸ 1550 ὁ *Σωφρόνιος* (*Σπυρίδων* κατὰ κόσμον) ἀρχιερεύς, ὅστις ἦτο αὐτὸς ὁ *Ἀθανάσιος*[4]· δεύτερος δὲ ἀμέσως ὁ *Φιλόθεος* ἐπίσκοπος καὶ οὗτος ὑπὸ χρονίαν 1580, ἐνῷ κατὰ τοὺς κώδικας τῆς Ἐπισκοπῆς καὶ τοὺς ἱστορικούς [5], δύο μὲν

[1] Εἰς τὸν ιγ' αἰῶνα τὸ χωρίον ἀπαντᾷ Κοντογιαννάδα. Miklosich et Müller. Acta κλ.

[2] Miklosich et Müller. V. 1887, ἔνθα ἀνωτ.

[3] Τὸ 1450 ἀναγράφει ἔτος ἀνασυστάσεως ὁ κῶδιξ τοῦ ἐπισκοπείου, ἀλλὰ κατ' ἄλλους αὕτη ἐγένετο ἢ τὸ 1452 (κατὰ Χιώτην. VI) ἢ τὸ 1477 (κατὰ Γ. Μαρκορᾶν. Περὶ τῆς ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις Ἑλλ. Ἐκκλ. ἐν Ἡμερολ. Βρετοῦ. 1866. σελ. 317).

[4] Ὁ κατάλογος τῶν ἀρχιερέων λέγει τὸν Ἀθανάσιον θανόντα τὸ 1550.

[5] Κατραμῆ. Ἀνάλεκτα Ζακύνθου 1880 σελ. 79. Χιώτου. VI. 120.

κατὰ διαδοχὴν *Λοβέρδοι* ἠρχιεράτευσαν ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ Ζακύνθῳ οἱ *Νικηφόρος* τὸ 1526 καὶ *Ἀθανάσιος* (ἢ *Σωφρόνιος*) τὸ 1537, οὐχὶ δὲ ὁ ***Φιλόθεος*** μετὰ τοῦτον, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1567-1580, διαδεξάμενος τὸν Παχώμιον Μακρῆν [1]. Ἡ οἰκογένεια φέρουσα καὶ τίτλον κόμιτος, ἐνεγράφη εἰς τὴν Χρυσῆν Βίβλον μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593-1604, τὸ ὅτι δ' ἐκέκτητο ἀείποτε ἐν τῷ τόπῳ ἐπιρροήν, ἀποδεικνύει καὶ ἡ ἐκλογὴ τόσων διοικητῶν τε Ἰθάκης, οἷοι οἱ *Γραδενῖγος* (1727), *Νικόλαος* (1760), *Ἰωάννης* (1779), *Σπυρίδων Στελακάτος* (1782), *Γεώργιος Μικελακάτος* (1785), *Εὐφήμιος* (1791) καὶ συνδίκων τῆς Κοινότητος, οἷοι οἱ *Ἀντώνιος* (1650 καὶ 1672) *Νικόλαος* (1723), *Βαπτιστὴς* (1738), *Εὐφήμιος* (1790), *Νικόλαος* (1792) κλ.· ἐπὶ Ἑνετοκρατίας συχνάκις ὅμως ὁ οἶκος ἀναφέρεται ἀναμιχθεὶς εἰς κοινωνικὰς ἀνωμαλίας καὶ αἱματηρὰς συγκρούσεις, διαφερόμενος πρὸς ἄλλους οἴκους ἀριστοκρατικούς, σατυρικὸς δὲ ποιητὴς τοῦ ιζ' αἰῶνος διὰ μελανωτάτων χρωμάτων περιγράφει τὴν σκαιότητα, βιαιότητα καὶ πλεονεξίαν τοῦ *Ἀντωνίου Λοβέρδου* πλουσίου τότε γαιοκτήμονος. Κατὰ τὴν ἐν Ναυπάκτῳ τὸ 1571 ναυμαχίαν ἀναφέρεται ὡς ἡρωικῶς ἀγωνισθεὶς καὶ ὁ *Ἀγαπητὸς Λοβέρδος* διοικητὴς γαλέρας ἐν τῷ συμμαχικῷ στόλῳ, ἐπανακτήσας ἐν θριάμβῳ τὴν ὑπὸ τῶν Ἀλγερίνων κυριευθεῖσαν σημαίαν τῶν Μελιταίων, τὸ τρόπαιον δὲ τοῦτο ἐσῴζετο ἔτι τὸ 1850 φυλαττόμενον ἐν τῷ ναῷ S. Maria della Vittoria τῆς Ῥώμης [2]. Κατὰ τοὺς πρὸ τοῦ 1725 πολέμους διεκρίθη ὡσαύτως ὁ *Μιχαὴλ* [3]· ἀπαντῶμεν δὲ λόγιον, ποιητὴν καὶ τρόφιμον τοῦ ἑλληνομουσείου Ῥώμης καὶ τὸν *Ἀλοΐσιον* consiliarium juristarum ἔτει MDCLXXXIX [4].

ΛΟΒΕΡΔΟΣ ΕΥΦΗΜΙΟΣ (ἢ ΕΥΘΥΜΙΟΣ). Ἐκ τοῦ κλάδου τῶν Μικελακάτων, γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ μετὰ τὰ μέσα τοῦ ιη' αἰῶνος

[1] Ἐν τῇ ἀνεκδότῳ Ἱστορίᾳ τῆς Κεφαλλ. ὑπὸ Π. Χοϊδᾶ, εὗρον ὅτι ἀπὸ τοῦ 1575-1581 ἠρχιεράτευσεν ὁ Φιλόθεος Λεονάρδος (;) σελ. 78.

[2] Ὁ Ἐρρῖκος Λοβέρδος στρατηγὸς υἱὸς τοῦ Νικολάου (ἴδε βιογρ. τούτου) κατὰ τὴν τὸ 1850 εἰς Ῥώμην στρατείαν, εἶδε τὴν σημαίαν ταύτην καὶ τὴν ἠσπάσθη γονυπετήσας, κατ' ἐπιστολὴν τοῦ Louis N. Loverdos πρὸς τὸν κ. Μάρκον Λοβέρδον.

[3] Ἴδε βιογραφίαν Νικολ. Γ. Λοβέρδου.

[4] Legrand. Bibliogr. Hellen. II. 321.

υἱὸς Στυλιανοῦ κόμιτος καὶ Ἀννεζίνης Δαλλαδέτσιμα. Μαθητεύσας ἐν Ἀργοστολίῳ ὑπὸ τὸν σοφὸν καθολικὸν ἱερέα Sanetti, δέκα καὶ τριῶν ἐτῶν μόλις ἐστάλη εἰς Πατάβιον ἐπιδοθεὶς εἰς τὰ μαθηματικά, ἐφ' ᾧ χολωθεὶς ὁ πατὴρ αὐτοῦ, μετεκαλέσατο τὸν νέον μετὰ διετίαν εἰς Κεφαλληνίαν, εἶτα ὅμως ὑπείκων οὗτος τῇ πατρικῇ θελήσει, ἀνεχώρησεν αὖθις εἰς Βονωνίαν ἵνα σπουδάσῃ τὴν ἰατρικὴν κατὰ τοὺς πόθους τοῦ πατρός. Ἐκεῖ ἀγαπηθεὶς ὑπὸ τοῦ Νικολάη καὶ τοῦ Στρατικοῦ ἐξόχων ἀνδρῶν τῶν χρόνων ἐκείνων, διήνυσε τὸ φοιτητικὸν στάδιον ὑπὸ τὰς μερίμνας τούτων, πολλὰ μελετήσας καὶ ἱκανὰς ἐγκυκλοπαιδικὰς γνώσεις κτησάμενος. Τοῦ διπλώματος τυχὼν τὸ 1789 ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα. Ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ νεότητος εἶχε δείξει πνεῦμα ζωηρὸν καὶ φιλοτάραχον φιλοτιμίαν δὲ πολλὴν καὶ ἱπποτικὰ φρονήματα εἴς τινας περιστάσεις. Ἡ Κυβέρνησις γινώσκουσα τὰ προσόντα τοῦ νέου ἐκείνου, δυνάμενα μετὰ τὴν πάροδον τῶν νεανικῶν ζωηροτήτων ν' ἀναδείξωσιν αὐτὸν χρήσιμον εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ τόπου, προὐκάλεσε τὴν ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τῆς νήσου, ἐκλογὴν αὐτοῦ ὡς Διοικητοῦ (governatore) Ἰθάκης τὸ 1791 [1]. Διετέλεσε προηγουμένως καὶ προβλεπτὴς τοῦ ὑγιεινομείου καὶ σύνδικος Κεφαλληνίας, εἰς τὰς τότε ἐνεργείας τοῦ ὁποίου μετὰ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ Μαρίνου Λυσ. Μεταξᾶ καὶ Νικ. Μηλιαρέση, ὀφείλεται ἡ ἀνέγερσις τοῦ κτιρίου τῶν συνεδριάσεων τοῦ συμβουλίου, τοῦ ἀρχειοφυλακείου καὶ τοῦ κατωτέρω δικαστηρίου, προσέτι δὲ καὶ ἡ συναγωγὴ καὶ ἀντιγραφὴ ἐν ἑνὶ τῶν ἀστικῶν νόμων [2]. Ἀλλ' ἡ ἐν Ἰθάκῃ διοίκησις τοῦ ἀνδρὸς δὲν διῆλθεν ἀτάραχος· οἱ ἐκεῖ μάλιστα ὑπέβαλον πρὸς τὰς ἀνωτέρας ἀρχὰς μακρὰς ἐκθέ-

[1] Ἀπὸ τοῦ 1504 ἡ Ἑνετικὴ Κυβέρνησις διὰ προκηρύξεως ἐκάλει οἰκιστὰς τῆς ἐρήμου Ἰθάκης ἐπὶ ἀπονομῇ κτημάτων καὶ ἀτελειῶν. (Sathas Document inedits V. 157) Κωνσταντῖνος Πουλιέζος ἔτυχε διορισμοῦ ἰσοβίου διοικητοῦ ἀπὸ τοῦ 1536-1553, ὅτε διωρίσθη τοιοῦτος ὁ Κεφαλλὴν Μάρκος Περλιγγῆς, ἐκδοθέντος τότε διατάγματος, ὅπως τοῦ λοιποῦ οἱ διοικηταὶ Ἰθάκης ἐκλέγωνται ὑπὸ τοῦ Μεγ. Συμβουλίου τῆς Κεφαλληνίας προνομιακῶς καὶ ἐκ τῶν ἐν ταύτῃ εὐγενῶν, τοῦτο δὲ μετὰ τὴν εἰς Ἑνετίαν σταλεῖσαν πρὸς τοῦτο πρεσβείαν τῶν Κεφαλλήνων παρασταθέντων ὑπὸ τῶν Ἀλ. Φασιὸλ καὶ Σταμ. Βολτέρα ἢ Χρ. Κρασσᾶ.

[2] Ι. Κωστῆ Λοβέρδου. ἔνθα ἀνωτ. σ. 182.

σεις μεμφόμενοι τοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ βιαιότησι καὶ παρανομίαις. Ἴσως ἡ αὐστηρότης καὶ ἡ ἀπροσωποληψία ἀπολύτως ἀσκούμεναι ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ, ἠδύναντο νὰ ἐγείρωσί τινα εὔλογα κατ' αὐτοῦ παράπονα, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο καὶ ἄσχετον πρὸς τὴν δυσμένειαν ἣν ᾐσθάνοντο οἱ Ἰθακήσιοι κατὰ τῶν Κεφαλλήνων ἐν γένει, διὰ τὸ προνόμιον ὅπερ οὗτοι ἐκτήσαντο ἵνα διοικῶσι τὴν γείτονα νῆσον, δὲν ἦτο ἄλλως καὶ ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἣν συνέβαινον ὅμοια [1]. Ὁ **Λοβέρδος** φίλος τυγχάνων τοῦ στρατηγοῦ Α. Ἔμου ὅστις εἶχε λόγους νὰ εὐνοῇ τοὺς Κεφαλλῆνας, κατώρθωσε τυχὼν θερμῶν ὑπὸ τούτου συστάσεων πρὸς τὸν ἐν Κερκύρᾳ Γενικὸν Προνοητήν, νὰ ἐξέλθῃ νικητὴς καὶ ἐπαιρόμενος ἐπὶ τούτῳ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἰθάκην, ὅτε ἀνέλαβεν αὖθις τὴν διακοπεῖσαν λειτουργίαν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ. Μετὰ διετίαν ἐπανακάμψας εἰς Κεφαλληνίαν, ἤσκησεν ἐπί τινα καιρὸν τὴν ἰατρικήν, ἐνταῦθα δὲ ὁ πρὸς τὴν δημοκοπίαν πως κλίνων χαρακτὴρ αὐτοῦ καὶ αἱ ἐπιστημονικαὶ αὐτοῦ ἐκδουλεύσεις προσείλκυσαν πρὸς αὐτὸν ἱκανοὺς τοὺς φίλους, ἐντεῦθεν καὶ ἀρχηγὸς φατρίας ἐν τῷ τόπῳ ἐγένετο, ἀλλ' αἱ κομματικαὶ κατ' αὐτοῦ ἀντιπάθειαι καὶ ἡ πρός τινας συγγενεῖς ἐχθρότης αὐτοῦ, συνετέλεσαν νὰ θεωρηθῇ ὕποπτος ἐν τῇ δολοφονίᾳ τοῦ Γεωργίου Λοβ. Μιχελακάτου τὸ 1796, ὅτε κληθεὶς εἰς Κέρκυραν πρὸς ἀπολογίαν, λίαν ἐπιτηδείως προὐκάλεσε τὴν εὐμένειαν τῶν ἀρχῶν καὶ κατώρθωσε ν' ἀπαλλαγῇ τῆς καταγγελίας [2]. Κατὰ τὴν ἐνταῦθα πρώτην γαλλικὴν κατάκτησιν, ἐκηρύχθη θιασώτης τῶν Γαλλικῶν ἰδεῶν καὶ φίλος τῆς νέας Κυβερνήσεως, ἐκλεγεὶς καὶ μέλος τῆς τε Νομοθετικῆς Ἐπιτροπείας ἐν τῇ Γερουσίᾳ καὶ τῆς πρὸς κατάρτισιν νομοσχεδίου ἀστικοῦ στρατοῦ. Ἡ

[1] Γινώσκομεν ὅτι καὶ κατὰ τὸ 1583 οἱ Ἰθακήσιοι ὑπέβαλον ἔκθεσιν κατὰ τοῦ τότε διοικητοῦ, ὡς διοικοῦντος αὐθαιρέτως καὶ παρὰ τὰς γνώμας τῶν δύο Ἰθακησίων δημογερόντων οἵτινες κατὰ τὸν νόμον ἦσαν σύμβουλοι αὐτοῦ, ὡς ἐπίσης καὶ κατὰ τὸ 1691 κατὰ τοῦ διοικητοῦ Νικ. Πινιατόρρου, τὸ 1697 κατὰ τοῦ Ἀλ. Μομφερράτου πρὸς τὸν Γεν. Προνοητὴν Φρ. Γριμάνην καὶ τὸ 1734 κατὰ τοῦ Δημητρίου Πινιατόρρου (Ἴδ. Γρίβα Καραβία Ἱστορ. Ἰθάκης. Ἐν Ἀθήναις 1849 σελ. 69 ἐπ. καὶ Ἀνέκδοτον Ἱστορίαν Οἰκογεν. Πινιατόρρου). Πβλ. καὶ βιογρ. Νικολ. Πινιατόρρου τριηράρχου.

[2] Ὅταν ὁ Ἔμος ἐπεξῆλθε κατὰ τῶν Τυνησίων διαρπαζόντων Ἐνετικὰ πλοῖα, ὁ Λοβέρδος ἔστειλεν ἐξ ἰδίων δαπανήσας ναύτας τινας, γνωστὸν δὲ ὅτι ἡ Κεφαλληνία ἐνίσχυσε τὸν Ἔμον τότε καὶ διὰ πεντήκοντα ναυτῶν καὶ τῆς κορβέτας τοῦ Ἀνδρέου Πανᾶ Καπιτσῆ. Ἴδ. Ι. Λοβ. Κωστ. ἔνθ. ἀνωτ. 181.

Ἑπτάνησος τότε διετέλει ἐν πολλῇ πολιτικῇ καὶ κοινωνικῇ ἀνωμαλίᾳ· ἡ Γενικὴ τῆς Εὐρώπης κατάστασις ἐπέδρα τόσον ἐπὶ τῶν τυχῶν τῶν Ἰονίων, ὥστε μετήλλασον οὗτοι συνεχῶς καὶ διαδοχικῶς δεσπότας καὶ προστάτας, ἦτο δὲ δυσκατόρθωτος ἡ παγίωσις καθεστῶτος συμβιβάζοντος τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, πρὸς τὰς ἕξεις, τὰς παραδόσεις καὶ τὰς ἀξιώσεις τῶν πολιτῶν. Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ῥωσσοτούρκων κατάληψιν τῶν νήσων, ἤρξατο συζητούμενον τὸ περὶ προσωρινοῦ πολιτεύματος ζήτημα, μέχρις οὗ οἱ σύμμαχοι ἐκεῖνοι ἀποφασίσωσιν ὁριστικῶς περὶ τῆς τύχης τῶν Ἰονίων. Ἡ Πύλη τρεῖς ἐθεώρει τρόπους δυναμένους νὰ καθορίσωσιν ἀσφαλῶς καὶ ὀρθῶς τὰ τῶν νήσων, ἢ νὰ παραχωρηθῶσιν αὗται εἰς δύναμίν τινα δευτερεύουσαν, ἢ νὰ ὑπαχθῶσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Πύλης κατὰ τὸ πολίτευμα τῆς Ῥαγούζης, ἢ ν' ἀποτελέσωσιν ἰδίαν ἡγεμονίαν τῇ ἐγγυήσει Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας, εἰς τὸ τελευταῖον δὲ τοῦτο ἀπέκλινε μᾶλλον ἡ Πύλη, πρὸ τῆς ἐλεύσεως μάλιστα τῶν Ἰονίων ἐπιτρόπων ὑποβαλοῦσα ταῦτα πρὸς τὸ ἀνακτοβούλιον τῆς Ῥωσσίας. Οἱ Ἰόνιοι ἀπεσταλμένοι, ὧν εἷς ἦτο καὶ ὁ *Λοβέρδος*, ἅμα εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐλθόντες ὑπέβαλον διὰ μακροῦ ὑπομνήματος τὰς αἰτήσεις αὐτῶν, ἤτοι περὶ πολιτικῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας τῶν νήσων, ἀναγνωρίσεως τῆς ὁρισθησομένης σημαίας αὐτῶν, ἐκκενώσεως τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ καταληφθεισῶν ἐν Ἠπείρῳ χωρῶν, τηρήσεως τῆς μεθορίου γραμμῆς τῶν πρώην ἐν Ἠπείρῳ ἐνετικῶν κτήσεων καὶ τῆς ἐπικρατείας τοῦ πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων, ἀποζημιώσεων ἀνθ' ὧν ὑπέστησαν ζημιῶν καὶ περὶ ἄλλων δικαιωμάτων καὶ ζητημάτων τῆς ναυτιλίας καὶ ἐμπορίας τῶν νήσων, ἡ Πύλη ὅμως δὲν ἐφαίνετο ἐνδοτικὴ εἰς τὰς ἀξιώσεις τῶν Ἰονίων, τῇ προτροπῇ δὲ τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Ῥωσσίας καὶ ὑπόμνημα μακρὸν ὑπεβλήθη περὶ τοῦ ζητήματος εἰς τοὺς πρεσβευτὰς τῶν δυνάμεων, τὸ ὑπὸ διπλωματικὴν δ' ἔποψιν ἄξιον λόγου ἔγγραφον τοῦτο ἐξεπόνησε μάλιστα ὁ *Λοβέρδος*, ὅστις ἐν αὐτῷ ᾐτήσατο ἀκριβῶς τύπον πολιτεύματος, ὡς τοῦτο μετέπειτα καὶ ἐγένετο ὑπὸ τῶν δυνάμεων δεκτόν, ἱκανὴν πολιτικὴν διατρανώσας διορατικότητα οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐθνικωτέρας ἀπόψεις, ὡς ἐκ τῶν προσπαθειῶν αὐτοῦ ὅπως καὶ αἱ ἐν Ἠπείρῳ πρώην Ἑνετικαὶ κτήσεις, ἀποτελέσωσιν ἀναπόσπαστον μέρος τῆς νέας Ἰονίου Πολιτείας, δυστυχῶς ὅμως ἕνεκα τῆς τότε ἐμπολέμου καταστάσεως ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ὑπό-

μνημα ἀνεβλήθη. Ὅταν μετ' ὀλίγον ἐζητήθη ὁ περιορισμὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πρεσβευτῶν, ὁ *Λοβέρδος* ἐκρίθη μὲν ὡς ἐκ τῶν καταλληλοτέρων ν'ἀποσταλῇ μετὰ τοῦ Ὀρίου εἰς Πετρούπολιν, ἀλλ' οὗτος διὰ τῆς προστασίας τοῦ Ῥώσσου πρεσβευτοῦ, κατώρθωσε τὴν διὰ τοῦ Γερ. Κλαδᾶ ἀντικατάστασιν ἐκείνου [1]. Μετὰ πολυμήνους διαπραγματεύσεις μεταξὺ τῶν δύο αὐλῶν, συνήφθη τέλος ἡ ὑπὸ χρονίαν 15 Μαρτίου 1800 συνθήκη περὶ Ἰονίου Πολιτείας, ἀλλ' οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπίτροποι εἶχον προβῇ εἰς τὴν ἐκπόνησιν νέου σχεδίου συντάγματος ὅπερ ἐκλήθη βυζαντινόν, ἦτο δὲ καὶ τοῦτο ἔργον τοῦ ἡμετέρου *Λοβέρδου*, ὅπερ καὶ ἐκυρώθη. Εἰς τὰς κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα ἀνωμαλίας τῆς Κεφαλληνίας ὁ *Λοβέρδος* ἱκανὸν ἔσχε μέρος. Μετὰ τοῦ Γεωργίου Τ. Παυλῆ καὶ τοῦ Φωκᾶ Παυλάτου τὸ 1801 διηύθυναν τὸ μέγα κόμμα τοῦ Μεταξᾶ κατὰ τοῦ Ἀννίνου, ἂν καὶ λέγεται ἀποθανών, κατά τινας φήμας δηλητηριασθεὶς μάλιστα, τὸ 1800 ἐν Κωνσταντινουπόλει, μὴ ἐπιζήσας τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ πολιτεύματος ὑπὲρ οὗ τόσα εἰργάσθη [2]. Ὁ θάνατος τοῦ *Λοβέρδου* παρέσχε ταῖς τε ἀρ-

[1] Ἴδε περὶ πάντων τῶν ζητημάτων τούτων καὶ τὰ ἐν βιογραφίᾳ Γερ. Κλαδᾶ.

[2] Αἱ ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀριστοκρατικαὶ οἰκογένειαι λυσσωδῶς τότε ἀντεμάχοντο πρὸς ἀλλήλας, συνασπιζόμεναι αἱ μὲν κατὰ τῶν δὲ ὑπὸ τὴν κομματικὴν ἡγεσίαν κυρίως τῶν Μεταξᾶ καὶ τῶν Ἀννίνων. Καὶ ὑπὲρ μὲν τῶν πρώτων ἐτάχθησαν οἱ ἰσχύοντες οἶκοι Στεφ. Φωκᾶ, Δημ. Χωραφᾶ, Γεωργ. Παυλῆ, Νικ. Φωκᾶ Ἀνδρεάτου, Ἰωάν. Κρασσᾶ, ὑπὲρ τῶν Ἀννίνων δέ, οἱ τῶν Ἰωάν. Χοϊδᾶ, Χριστοδ. Καβαλιεράτου, Πετρ. Βαλιέρη, Δημητρ. Γκεντιλίνη, Γερασ. Καμπίτση, Ἀνδρ. Λάσκαρη, Δημ. Κατσαΐτη, Μαρίνου Χαριτάτου. Γερασ. Δαλλαδέτσιμα, Εὐσταθ. Μεταξᾶ, Μαρίνου Βέγια. Καὶ περιοχαὶ ὁλόκληροι ἐν τῇ νήσῳ, ἐκηρύσσοντο ὑπὲρ τοῦ ἑτέρου τῶν διαμαχομένων (Ἴδ. Ι. Κωστ. Λοβερ. Ἱστορ. Κεφ. 226 - 227). Ἀλλὰ καὶ παλαιότερον αἱ ἀριστοκρατικαὶ οἰκογένειαι διηρέθησαν καὶ ἐμφύλιος πόλεμος ἐμαίνετο ἀνὰ τὴν νῆσον, ὃν κατέστειλεν ἐπὶ τούτῳ σταλεὶς τὸ 1760 ὁ στρατηγὸς Φρ. Γριμάνης. Τότε οἱ μὲν Λοβέρδοι ἐν Ληξουρίῳ ἠκολούθουν ὅλοι σχεδὸν τοὺς Ἀννίνους, τῶν δὲ Τυπάλδων οἱ πλεῖστοι τοὺς Μεταξᾶ. Ἐκ τῶν λοιπῶν δὲ οἱ οἶκοι Χωραφᾶ, Τσιμάρα, Σδρίν, Πινιατόρρου, Δαλλαδέτσιμα, Καρούσου, Βαλσαμάκη κατετάσσοντο εἰς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην μερίδα. Καὶ οἰκογένειαι ἐνίοτε συνησπίζοντο κατ' ἄλλων ἰσχυρῶν οἰκογενειῶν, ὡς πέντε ἐν Ληξουρίῳ αἱ τῶν Κρασσᾶ, Κεφαλᾶ, Δαλλαπόρτα, Πολυχαλᾶ καὶ Κατσαΐτη, πενταδιτῶν κληθέντων κατὰ τῶν Τυπάλδων.

ἀρχαῖς καὶ ἐπιφανέσιν ἀτόμοις ἀφορμὴν νέων ἐκδηλώσεων σεβασμοῦ, διότι ἠξιώθη ὁ ἀνὴρ ἐπιγραφῆς ἐπιτυμβίου γραφείσης ὑπό τινος τῶν συμπρεσβευτῶν, ἐντολῇ δὲ τῆς Γερουσίας καὶ διὰ νεκρολογικῆς βιογραφίας ὑπὸ τοῦ λογίου Βλασοπούλου ἐξυμνήθη, ἀλλὰ καὶ συλλυπητηρίου τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὴν τοπικὴν τῆς Κεφαλληνίας διοίκησιν σταλέντος, ἕνεκα τῶν ἀόκνων αὐτοῦ προσπαθειῶν πρὸς παγίωσιν τῆς τάξεως καὶ εὐνομίας τῶν νήσων καὶ τῶν πολλῶν τοῦ ἀνδρὸς ὑπηρεσιῶν περὶ ατῶν » συμβουλῶν τοῦ ὁποίου, τῆς εὐγλωττίας, τῆς δυνάμεως τοῦ καλάμου » καὶ τῶν ἐπαγωγικῶν παρὰ τοῖς ἰσχυροῖς τρόπων του, ἐπὶ πολὺν και- » ρὸν θέλει γίνεσθαι λόγος ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας»[1]. Ἀνακριβῶς λέγεται ὅτι ἐξέδωκεν ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1801 la Costituzione settinsulare dell' anno 1800, ὅπερ ἔπραξεν ὁ Ἀντώνιος Λευκόκοιλος. Καὶ πονημάτιόν τι λέγεται καταλιπὼν ἀνέκδοτον Della spiritualitá dell' anima [2].

ΛΟΒΕΡΔΟΣ ΚΩΣΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ[3]. Ἐκ Κοντογενάδας, γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1773 υἱὸς Πανχγῆ. Ἂν ἐξαιρέσῃ τις τὴν ὑπὸ καθολικοὺς ἱερεῖς σπουδὴν τῆς τε ἰταλικῆς καὶ γαλλικῆς γλώσσης, τὰς λοιπὰς προκαταρκτικὰς καὶ ἐγκυκλοπαιδικάς του γνώσεις ἐκτήσατο δι' ἰδιαιτέρων μελετῶν. Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἐξεδηλώθη παρ' αὐτῷ σφοδρὰ ἀγάπη καὶ κλίσις πρὸς ἱστορικὰς ἐρεύνας καὶ κυρίως τὰς ἀφορώσας εἰς τὴν Κεφαλληνίαν. Ὅταν οἱ σύνδικοι τῆς Κοινότητος Εὐθ. Λοβέρδος, Ν. Μηλιαρέσης καὶ Μαρ. Μεταξᾶς Λυσσέος ἀπεφάσισαν τὴν συλλογὴν καὶ ἀντιγραφὴν τῶν Ἀστικῶν νόμων τῶν τε γενικῶν καὶ τῶν τοῦ Συμβουλίου (leggi municipali), ἀνέθεντο ἐκείνῳ τὴν ἐπιπονωτάτην ἐργασίαν εἰ καὶ νεαρωτάτῳ, ἀλλὰ γνωστῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἐρευνῶν. Ἔτος τότε ὅλον ἀσχοληθεὶς ἀνὰ τὰ δημόσια ἀρχεῖα, ἐξετέλεσε τὴν ἐντολὴν ἐκείνην ἐπισπασάμενος πρὸς ἑαυτὸν τῶν ἀρχῶν τοὺς ἐπαίνους καὶ διορισθεὶς λόγῳ ἀμοιβῆς γραμματεὺς τῶν δικαστηρίων, ὅταν δὲ μετὰ τὴν ἐν Ἀργοστολίῳ μετάθεσιν τῆς πρωτευούσης, ἀπεφασίσθη καὶ ἡ αὐτόθι μεταφορὰ τοῦ ἀρχειοφυλακείου, ὁ ἀνὴρ αὖθις ἐνετάλη οὗ

[1] Ἴδε ἐκτεν. Μαυρογιάννη. Ἱστορ. Ἰονίων νήσων 1797-1815. Α' θ' καὶ Pignat. II. 250.

[2] Pignat. αὐτόθι.

[3] Οὐχ ἀκριβῶς καλεῖται Παναγῆς ἐν Ἐγκυκλ. Λεξ. Βάρτς καὶ Χίρτς. Ἐν Ἀθήναις 1899.

ιόνον νὰ ἐπιστατήσῃ εἰς τὴν μεταφορὰν τῶν εἰς οἰκτρὰν κατάστασιν καὶ ἀταξίαν ὄντων βιβλίων καὶ ἐγγράφων, ἀλλὰ καὶ νὰ κατατάξῃ ταῦτα κατὰ τὸ δυνατὸν χρονολογικῶς καὶ συστηματικῶς [1]. Αἱ ἐργασίαι αὗται παρέσχον τῷ φιλίστορι καὶ φιλερεύνῳ ἀνδρὶ καὶ ἀφορμὴν συλλογῆς ἱκανοῦ ὑλικοῦ πρὸς ἐκπόνησιν ἱστορικῆς περὶ Κεφαλληνίας μονογραφίας, τῆς τοιαύτης δὲ τοῦ ἀνδρὸς εἰδικότητος γνῶσιν ἔχον καὶ τὸ Γενικὸν τῆς νήσου Συμβούλιον, ἀνέθετο αὐτῷ μετὰ μικρὸν καὶ τὴν ἔκθεσιν *Γενικῆς τῆς νήσου περιγραφῆς* πρὸς χρῆσιν τῆς ὑγειονομικῆς ἐπιτροπῆς· ἀλλὰ καὶ μεταγενέστερον ἐπὶ τῆς δευτέρας γαλλικῆς κατοχῆς τῆς νήσου, ὅταν ὁ Ναπολέων ἐπελήφθη τῆς μελέτης τῶν κατὰ τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου, διατάξας τρεῖς εὐπαιδεύτους γάλλους νὰ προβῶσιν εἰς τὰς ἀπαιτουμένας ἐρεύνας, ὁ *Λοβέρδος* ὑπῆρξεν ἡ πηγή, ἐξ ἧς οὗτοι ἤντλησαν πάσας τὰς περὶ τῆς νήσου γεωγραφικάς, πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς πληροφορίας καὶ στατιστικάς, κατόπιν δὲ καὶ τὰς περὶ ναυτικοῦ, σκαφῶν καὶ πληρωμάτων τοιαύτας. Πρὸ τούτων εἶχε διατελέσει ἐπὶ Ῥωσσοτουρκικῆς κατοχῆς καὶ ταμίας τοῦ ἐπὶ τῆς οἰκονομίας ἀρχείου, ἐπὶ ἀγγλικῆς δὲ Προστασίας ἐξελέχθη καὶ Ἐγχώριος Σύμβουλος. Ἀνὴρ τὰ μάλα φιλόθρησκος καὶ τῶν ἀρχαίων μονῶν κηδόμενος,

[1] Ἡ μετάθεσις τῆς πρωτευούσης ἀπεφασίσθη τὸ 1753 ἐπὶ Γ. προβλεπτοῦ τῆς θαλάσσης Α. Σαγρέδου, πρῶτος δὲ προνοητὴς ἐγκαταστὰς εἰς τὸ ὀλιγάνθρωπον τότε ἐπίνειον ἢ πολισμάτιον τοῦ Ἀργοστολίου, ἦτο ὁ Alb. Magno (1757-1760) ἐνοικιάσας ὡς διοικητήριον τὴν ἐν συνοικίᾳ Πλάκας οἰκίαν τοῦ κομ. Ν. Λοβέρδου, διαταχθέντων ἅμα καὶ τῶν μοναχῶν τῆς ἐκεῖ πλησίον καθολικῆς μονῆς S. Maria Della Salute (ὅπου τανῦν ἡ ἐκκλησία τῶν Εἰσοδίων) νὰ παραχωρήσωσι μέρος τῆς μονῆς πρὸς χρῆσιν φυλακῶν καὶ ἀποθηκῶν. (Διάταγμα Φραγ. Λαουρεδάνου δουκὸς τῇ 11 Ἰουνίου 1757). Τὸ Ἀρχειοφυλακεῖον τῆς νήσου εἶνε παλαιότατον.Κατὰ τὸν ιη' αἰῶνα σπουδαίως ἐβλάβη ἐκ πυρκαϊᾶς, ἐνταλθέντος τοῦ συμβολαιογράφου Ληξουρίου Δημ. Τζαγκαρόλου, νὰ περιέλθῃ μετὰ δημοσίας δυνάμεως τὴν νῆσον πρὸς συλλογὴν ἀντιγράφων εἰλημμένων ἐξ ἐπισήμων τοιούτων. Παλαιοτέρας πληροφορίας περὶ τοῦ ἀρχείου τούτου δὲν δυνάμεθα νὰ παράσχωμεν, ἢ περὶ τῆς τὸ 1591 συμβάσης πυρκαϊᾶς ἐπὶ προβλ. Δανιὴλ Βέμβου καὶ περὶ τῆς διαταγῆς τοῦ δουκὸς Φρ.Ἐρίτσου, τῷ προβλεπτῇ Κεφαλληνίας Νικολάῳ Ἐρίτσῳ τῇ 30 Ἀπριλ.1632, ἵνα μεριμνήσῃ περὶ διοργανώσεως τοῦ ἀρχειοφυλακείου, ὅπερ τότε ἐτύγχανεν ἐν μεγάλῃ ἀταξίᾳ, ἐκλέγων κατάλληλον ἀρχειοφύλακα, προβαίνων εἰς τὴν σύνταξιν εὑρετηρίου καὶ φροντίζων περὶ τῆς συντηρήσεως τῶν ἐγγράφων (Libro ordini ἐν συλλογῇ Χαρ. Γεν. Τσιμαράτου). Πλείονα περὶ τῶν μετὰ ταῦτα ἴδε ἐν βιογραφίᾳ Ἰωάν. Φωκᾶ Ἀρκιβίστα.

συνέλεξε συνδρομὰς χρηματικὰς μετὰ τοῦ Νικ. Μιχαλίτση καὶ ἀνήγειρε τὸν ναὸν καὶ τὴν ἀρχαίαν μονὴν τοῦ Δρεπάνου [1]. Ἀπὸ τοῦ 1829 ἤρξατο πλέον συγγράφων ἰταλιστί, τὸ *Ἱστορικὸν Δοκίμιον περὶ Κεφαλληνίας*, περάνας τοῦτο τὸ 1833 καὶ ἀφιερώσας τῷ ἁρμοστῇ Nugent, ἡ πρὸς τὸν ὁποῖον ἀφιέρωσις ὑπάρχει ἐν τῷ παλαιῷ χειρογράφῳ. Ὁ Ἀνδρ. Μουστοξίδης λαβὼν γνῶσιν τοῦ ἔργου, ἐδημοσίευσεν ἐξ αὐτοῦ κεφάλαιά τινα ἐν πρωτοτύπῳ καὶ ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει μετὰ σχολίων, ἐν τῷ τότε ἐγκρίτῳ περιοδικῷ τῆς Κερκύρας *Ἰόνιος ἀνθολογία ἐν φακέλλοις* 3 - 5 [2], ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἱστοριογράφοι τῆς Ἑπτανήσου, οἷοι ὁ Ἑρμ. Λούντζης, ὁ Π. Χιώτης καὶ ὁ Ι. Ῥωμανὸς πολλὰ ἀπὸ τῶν χειρογράφων ἠρύσαντο. Ὁ Ῥωμανὸς γράφων περὶ τῆς μεσαιωνικῆς τῆς νήσου ἱστορίας λέγει περὶ τοῦ ἀνδρός, ὅτι *ἔγραψε πολλὰ καὶ καλὰ* περί τε τῶν πρώτων καὶ τῶν δευτέρων κομίτων τῆς Κεφαλληνίας [3], ὁ δὲ Partsch ἐν τῇ συνοπτικῇ τῆς νήσου ἱστορίᾳ, *ἀρίστην καθολικὴν ἱστορίαν* ὀνομάζει τὸ σύγγραμμα τοῦ *Λοβέρδου*, ὅπερ ἔτι μᾶλλον ὑψοῖ, ἡ περὶ τῆς μονογραφίας τοῦ Μ. Πινιατόρρου ἀντίθετος ἐκείνου γνώμη [4]· ἀλλὰ καὶ ὁ A. Rieman τὰ περὶ ἀρχαιοτήτων τῆς νήσου γραφέντα ἐν τῷ *Δοκιμίῳ*, λέγει renseignements interessants, ἐνῷ τὰ ὑπὸ τοῦ Ζερβοῦ ἱστορηθέντα λέγει travail mediocre [5], ὁ δὲ Δεβιάζης λέγει τὸ ἔργον σχετικῶς ἄριστον, ὑστεροῦν δὲ τῆς τοῦ Πινιατόρρου μονογραφίας διὰ τὸν ἐν ταύτῃ πλοῦτον τῶν ἐγγράφων καὶ τῶν εἰδήσεων [6]. Τὸ ἔργον ἀνέκδοτον ὂν μέχρι τοῦ 1888, μετεφράσθη ἀπὸ τοῦ ἰταλικοῦ εἰς τὴν ἑλληνικὴν κατὰ τὸ συντομώτερον τελευταῖον ἀντίγραφον ὑπὸ τοῦ κ. Παύλου Γρατσιάτου, ὅστις ἐν ἐκτενέσι σημειώσεσιν ἐποιήσατο πολλὰς παρατηρήσεις καὶ προσθήκας ἐπὶ τῇ βάσει ἰδίων ἐρευνῶν καὶ καὶ μελετῶν νεωτέρων συγγραφῶν. Τὸ σύγγραμμα τοῦ *Λοβέρδου* διὰ τὴν μεθοδικὴν κατάταξιν τῆς ὕλης, τὴν ἐπιδιωκομένην ἀκρίβειαν,

[1] Ἴδε Κώδικα τῆς μονῆς ἐν τῷ ἀρχείῳ αὐτῆς.
[2] Τὸ περιοδικὸν ἐξεδίδετο ἀπὸ τοῦ 1833-1845.
[3] Hopf. Γρατιανὸς Ζώρζης αὐθέντης Λευκάδος μετάφρ. ὑπὸ Ι. Ῥωμανοῦ, ἐν εἰσαγωγῇ σελ. 287.
[4] Ἰωσὴφ Πάρς. Κεφαλλ. καὶ Ἰθάκη μεταφ. Λ. Παπανδρέου σελ. 92.
[5] Rech. arch. Cephalonie, σελ 2.
[6] Ἴδε Μούσας περιοδ. Ζακύνθου 1900, σελ. 133 ἐν ἄρθρῳ Ἑπτανήσιοι Ἱστοριογράφοι.

τὴν ὀρθὴν καὶ ἀμερόληπτον κρίσιν ἐπὶ τῶν γεγονότων καὶ τῶν προσώπων, τὴν σαφήνειαν καὶ τὴν πανταχοῦ διαλάμπουσαν φιλαλήθειαν καὶ φιλοπατρίαν, εἶνε ἀξιόλογος ἀληθῶς μονογραφία. Τὰ τῶν τελευταίων ἐτῶν τῆς ἐνετικῆς κατακτήσεως καὶ τὰ τῶν πρώτων τοῦ ιθ' αἰῶνος εἶνε λεπτομερέστερον ἐκτεθειμένα καὶ δύνανται νὰ παράσχωσι καὶ μείζονα πεποίθησιν περὶ τῆς ἀκριβείας αὐτῶν, ἅτε σύγχρονα περίπου τῷ συγγραφεῖ. Τὸ ἔργον ἐν γένει ἔτι πλεῖον εἶνε ἄξιον σχετικῆς ἐκτιμήσεως, διότι ὁ συγγραφεὺς ἤντλησεν ἐξ ἐντοπίων κυρίως πηγῶν τὰ περὶ τῶν νεωτέρων χρόνων, ἦτο δὲ καὶ αὐτοδίδακτος μὴ μεταβὰς πρὸς ἐρεύνας τῶν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ ἀρχείων, οὔτε εἶχον ἔτι διαλευκανθῇ πολλὰ σκοτεινὰ ζητήματα τοῦ ἑλληνικοῦ μεσαιῶνος. Ἄριστα ὄντως ἐποίησε καὶ τὸ δημοτικὸν Συμβούλιον Κρανίων, τῇ εἰσηγήσει τοῦ δημάρχου Γ. Δρακοπούλου, καταβαλὸν μέρος τῶν δαπανῶν πρὸς ἔκδοσιν τῆς μεταφράσεως, γενομένην ὑπὸ κ. Γερασίμου Ἀνδρ. Κωστῆ Λοβέρδου, ἐν Ἀργοστολίῳ τύποις *Προόδου* τὸ 1888 [1], παραλειφθέντων μόνον κεφαλαίων τινῶν περὶ ἠθῶν, ἐθίμων, προλήψεων κλ. Ὁ *Λοβέρδος* ἐκρίθη εὐλόγως καὶ ὡς ὁ πάντων καταλληλότερος νὰ καταρτίσῃ καὶ Νέαν Χρυσῆν βίβλον τῆς νήσου ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ 1799, πυρποληθείσης τὸ 1797 ὡς γνωστὸν ὑπὸ τῶν γαλλοφρόνων καὶ φιλελευθέρων τῆς παλαιοτέρας ἅμα τῇ καταλύσει τῆς Ἐνετικῆς κυριαρχίας, ἐπίσης καὶ τὸ γενεαλογικὸν δένδρον τῆς οἰκογενείας τῶν *Λοβέρδων*, εἰς ὃ περιέλαβεν ὅλα τὰ μέχρι τῶν ἡμερῶν του πρόσωπα καὶ τὰς διακλαδώσεις. Ὁ διαπρεπὴς συμπολίτης ἀπέθανε τὸ 1842 Ἰανουαρίου 29 ταφεὶς ἐν Δρεπάνῳ τοῦ Ἀργοστολίου.

ΛΟΒΕΡΔΟΣ (ΛΟΥΒΕΡΔΟΣ) ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ. Καταλέγεται μεταξὺ τῶν ἐκδόντων ἐν Παταβίῳ ἔτει 1675, τεῦχος πανηγυρικὸν ὑπὲρ τοῦ δουκὸς τῆς Ἐνετίας Ν. Σαγρέδου [2].

ΛΟΒΕΡΔΟΣ ΜΙΚΕΛΑΚΑΤΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Κοντογενάδᾳ τῆς Πάλης κατ' Αὔγουστον τοῦ 1773 [3] υἱὸς Γεωργίου καὶ Ῥουμπίνης Τσι-

[1] Ψήφισμα Δημ. Συμβ. Κρανίων ἀριθ. 276 τῆς 27 Φεβρ. 1887.

[2] Ἀντ. Μηλιαράκη. Οἰκογ. Μαμωνᾶ. Ἐν Ἀθήναις 1902 σελ. 59.

[3] Ληξιαρχικ. Βιβλ. ἁγίου Ἰωάννου Πλάκας ἐν Ἀργοστολίῳ. Τὸ παρεπώνυμον ἕλκει τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ ἐκ πατρὸς πάππου τοῦ βιογραφουμένου Μιχαὴλ ἢ Μικέλη ὡς κοινῶς λέγεται, ἀνδρὸς ἱκανὰς παρασχόντος ἐκδουλεύσεις τῇ ἐνετικῇ δημοκρατίᾳ, ἐφ' ᾧ καὶ τίτλος κόμιτος ἀπενε-

μάρα. Μετὰ τὰς ἐν τῇ γενεθλίῳ πρώτας σπουδάς, ἐννέα ἔτη ἐσπούδασεν ἐν Νοβέντᾳ, μεθ' ὃ ἐφοίτησεν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Παταβίου διακούσας μαθηματικὰ καὶ πολιτικὰς ἐπιστήμας, τελειοποιήσας κατόπιν τὰς μελέτας αὐτοῦ ἐν Παρισίοις, παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐπιμονὴν ὅπως ἐπιδοθῇ εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ Δικαίου. Ἐπανακάμψας εἰς τὰ ἴδια ἐπὶ τῆς πρώτης γαλλικῆς τῶν Ἰονίων νήσων κατοχῆς, διά τε τὴν γνῶσιν τῆς γαλλικῆς καὶ τὰ φιλόγαλλα αἰσθήματα, διωρίσθη νεαρώτατος ἔτι γραμματεὺς ἐν τῇ Ἐπιτροπῇ τῆς Δημοσίας ἀσφαλείας, μιᾶς τῶν ὀκτὼ ἐπιτροπῶν εἰς ἃς διῃρέθη τότε ἐν Κερκύρᾳ κατὰ τὸ ἐφαρμοσθὲν διοικητικὸν σύστημα ἡ προσωρινὴ δημοτικὴ Κυβέρνησις, καθ' ἃ δὲ χαρακτῆρος εὐθαρσοῦς καὶ φιλοδημοκρατικός, τῆς γραφίδος δὲ κάλλιστος χειριστής, ἐκρίθη κατάλληλος νὰ συντάσσῃ τὰς πρὸς τὸν λαὸν προκηρύξεις, δημοσίας ἐκθέσεις καὶ ἄλλα ἔγγραφα, ἐν οἷς ἐπεκράτει ὕφος ἐπαναστατικὸν καὶ πομπῶδες [1]. Τοῦ στρατιωτικοῦ του σταδίου ἤρξατο καταταχθεὶς ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ Ναπολέοντος καὶ πολεμήσας τὸ πρῶτον ἐν Μοντενότῃ τῆς Ἰταλίας τὸ 1796 ὅπου καὶ σοβαρῶς ἐτραυματίσθη, μετὰ δὲ τὴν ἐν Καμποφορμίῳ συνθήκην, προσελήφθη ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Gentily εἰς τὴν κατὰ τῶν ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν κατεχομένων Ἰονίων νήσων ἐκστρατείαν. Ἐν Κερκύρᾳ προήχθη εἰς Γενικὸν γραμματέα τῆς Κεντρικῆς Διοικήσεως, συστηθείσης δ' ἐκεῖ τότε τῆς *Πατριωτικῆς ἑταιρείας*, ὑπῆρξεν εἷς τῶν ζωηροτέρων καὶ μᾶλλον εὐπαιδεύτων ἑταίρων, ἐκφωνήσας ἐν αὐτῇ καὶ λόγους δημοκρατικούς, ὧν παρήγαγε πολλὴν ἐντύπωσιν, ἡ πραγματεία ἐπὶ τοῦ ζητήματος il governo d' un solo o di pochi distrugge i diritti degli nomini e leva l'energia nazionale? [2] ὅπως καὶ ἡ ἐν τῷ Circolo

μήθη αὐτῷ τὸ 1725 ὑπὸ τοῦ δουκὸς Ἀλ. Μοτσενίγκου, τοῦ ἐπὶ διφθέρας διπλώματος σῳζομένου παρὰ τῷ κ. Μάρκῳ Α. Λοβέρδῳ ἐν Ἀργοστολίῳ. Ὁ Χιώτης ἀναφέρει τοὺς Λοβέρδους ὡς κόμιτας καὶ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1594-1604 (Σειρᾶς Γ' 996) ἀλλὰ τὸ τοιοῦτο δὲν ἠκριβώσαμεν. Ὁ Μιχαὴλ ἐκεῖνος εἶνε κατ' εὐθεῖαν ἀπόγονος τοῦ Νικηφόρου Λοβέρδου ἀρχιερέως Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου καὶ ἀπὸ τοῦ υἱοῦ τούτου Κωνσταντίνου τὸ 1550 κατὰ τὸ γενεαλογικὸν δένδρον.

[1] Ἴδε ἀποσπάσματά τινα τούτων παρὰ Μαυρογιάννῃ. Ἱστορ. Ἰον. νήσων Α' 84 - 90.

[2] Ἐδημοσιεύθη εἰς τὰ Discorsi pronunziati nella Societa potriotica di Corfù No 1. Anno VI.

costituzionale τῆς Κερκύρας Dei vantaggi della Dimocrazia [1]. Προαχθεὶς εἰς ὑποχιλίαρχον διεκρίθη ἐν τῇ ὑπὸ τῶν Ῥωσσοτούρκων πολιορκίᾳ τῆς Κερκύρας, διοργανώσας λόχον ἐκ διακοσίων ἑλλήνων πυροβολητῶν, ὃν αὐτὸς διώκει ἱκανὰ μάλιστα ἐξ ἰδίων δαπανήσας· ὅταν δὲ ἡ νῆσος ἔπεσε τῇ 5 Μαΐου 1799, ἐγένοντο αὐτῷ προτάσεις νὰ καταταχθῇ φέρων τὸν βαθμὸν αὐτοῦ εἰς τὸν συμμαχικὸν στρατόν, ἀλλ' ὡς τίμιος καὶ ἀξιοπρεπὴς ἀνὴρ καὶ στρατιώτης ἠρνήθη, ἀναχωρήσας ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἑλλήνων πυροβολητῶν εἰς Ἀγκῶνα, κἀκεῖθεν δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον, ὅπου ἀνέλαβεν ἀρχηγείαν ἐν τῷ σώματι τοῦ στρατηγοῦ Dobelle, ἀγωνισάμενος ἀνδρείως ἐν Νεόβῃ καὶ Μαρέγγῳ δικαίως εἶτα προαχθείς. Ἡ ἱκανότης καὶ τὸ εὔτολμον τοῦ *Λοβέρδου*, προὐκάλουν ὑπὲρ τούτου ἐκθέσεις καὶ συστάσεις θερμὰς τῶν ἀνωτέρων πρὸς τὸν τότε ὕπατον Ναπολέοντα. Εἰ καὶ ἐν ξένῃ ὑπηρεσίᾳ καὶ μακρὰν τῆς γενεθλίου γῆς εὑρισκόμενος, ἐκήδετο λίαν τῶν Ἰονίων διατελούντων εἰς ἀνωμάλους τότε πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς περιστάσεις, ἐργασθεὶς πρὸς βελτίωσιν τῆς τύχης αὐτῶν, προφορικῶς μάλιστα ἐκθεὶς πρὸς τὸν Ὕπατον τὰ περὶ τούτων καὶ ὀτρύνας εἰς νέαν γαλλικὴν κατοχὴν ἥτις καὶ ἀπεφασίσθη, ἀνετέθη μάλιστα τῷ *Λοβέρδῳ* νὰ προπαρασκευάσῃ τὰ τῆς ἐκστρατείας, ματαιωθείσης ὅμως ἕνεκα τῶν ἐν τῷ μεταξὺ ἐν Λονδίνῳ διαπραγματεύσεων περὶ εἰρήνης. Τυχὼν τότε ἀδείας ἦλθεν ὁ ἀνὴρ εἰς Κεφαλληνίαν πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ βαρέως νοσοῦντος πατρός του, ἀνατεθείσης αὐτῷ σύναμα ὑπὸ τοῦ ὑπάτου καὶ τῆς ἐμπιστευτικῆς ἐντολῆς περὶ διοργανώσεως πολεμικῶν κινημάτων ἐν Ἀλβανίᾳ, Ἠπείρῳ, Ἀκαρνανίᾳ, Αἰτωλίᾳ καὶ Πελοποννήσῳ, περὶ ὧν καὶ ὑπέβαλε τὴν δέουσαν ἔκθεσιν. Καὶ μετέπειτα ὡς ἕλληνι, σπουδαία ἐπίσης ἀνετέθη αὐτῷ ἐντολὴ ἵνα μεταβῇ εἰς Σοῦλι, Μάνην καὶ Λάλα καὶ διακοινώσῃ μυστικὰς ὁδηγίας καὶ πολιτικὰ σχέδια εἰς τοὺς ἀρχηγούς, ἣν ἐντολὴν ἐξετέλεσε, πεποιθὼς ὅτι ἐξυπηρέτει οὕτω τὰ ἑλληνικὰ συμφέροντα. Ἐν Ἑπτανήσῳ τακτο-

[1] Ἐδημοσιεύθη τὸ 1798 εἰς 8ον. Τῶν Γάλλων καταλαβόντων τὴν Κέρκυραν πολὺς ἐξεδηλώθη ὁ πολιτικὸς ὀργασμὸς καὶ ὁ πόθος κυβερνήσεως καὶ λογίων ἡμεδαπῶν καὶ μή, πρὸς διάδοσιν ἰδεῶν ἀνατρεπτικῶν τοῦ δεσποτικοῦ παρελθόντος καὶ πρὸς καλλιέργειαν γραμμάτων καὶ φιλελευθέρων ἰδεῶν διὰ συστάσεως ἑταιρειῶν καὶ σχολῶν. Ἐκ τῶν ἐκεῖ τὸ πρῶτον συστασῶν ἑταιρειῶν, ἄξιαι μνείας εἶνε, ἡ Πατριωτικὴ καὶ ἡ τῶν Φίλων. Ἴδε καὶ Χιώτου VI. 223.

ποιηθέντων τότε τῶν πραγμάτων, ἡ Πολιτεία σκοποῦσα τὴν κατάρτισιν πυροβολικοῦ καὶ μηχανικοῦ σώματος, προῦτεινε τὴν ἀρχηγείαν καὶ τὴν ἀνάληψιν τῆς διοργανώσεως, τῷ γνωστῷ ἐπὶ ἱκανότητι καὶ φιλοπατρίᾳ ἀνδρὶ τούτῳ, ἀλλὰ πιστὸς εἰς τὴν ὁποίαν ὤμοσε σημαίαν, προστούτοις καὶ διὰ τῶν παρ' αὐτῷ ἐνεργειῶν τοῦ ἐκεῖ πολιτικοῦ τῆς Γαλλίας ἀντιπροσώπου στρατηγοῦ Ῥωμιού, ἠρνήθη τὴν τιμὴν ἀναχωρήσας εἰς Ὑδροῦντα τὸ 1804, οὐδέποτε ὅμως ἐπιλαθόμενος τῆς πατρίδος καὶ τῶν οἰκείων. Ἔκτοτε ἄρχεται τὸ ἔνδοξον στρατιωτικὸν στάδιον τοῦ ἀνδρός. Ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Μασέναν ὑπασπιστὴς ὢν ἠνδραγάθησεν ἐν Καϊέτῃ, Καλαβρίᾳ καὶ Πολωνίᾳ προβιβασθεὶς τὸ 1807 εἰς ταγματάρχην, μετὰ δὲ τὴν ἐν Τιλσὶτ περὶ εἰρήνης συνθήκην ἐπιστρέψας εἰς Παρισίους, ἔλαβε τὸ παράσημον τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς μετ' ἐτησίου χορηγήματος. Τὸ 1808 ἐπολέμησεν ἐν Ἱσπανίᾳ, ὅτε καὶ θερμότατα ἐσυστήθη τῷ ἀρχιστρατήγῳ ὑπὸ τοῦ Μασένα, ἐπίσης τὸ ἐπιὸν ἔτος ἐν Βαυαρίᾳ καὶ Αὐστρίᾳ ὅπου καὶ αὖθις ἐτραυματίσθη, τιμηθεὶς διὰ ταῦτα καὶ δι' ἀνωτέρου παρασήμου καὶ τιτλοφορηθεὶς ἱππότης τῆς αὐτοκρατορίας. Προβιβασθεὶς εἰς ἀντιστρατάρχην ἐν Πορτογαλλίᾳ τὸ 1812, ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ 59 τάγματος τῆς γραμμῆς μετὰ τὴν ἐν Echalar μάχην τῆς 2 Αὐγούστου 1813, προαχθεὶς εἰς ὑποστράτηγον καὶ τιτλοφορηθεὶς βαρῶνος καὶ κόμης [1]. Εἰ καὶ δεινῶς πληγωθείς, ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ Μονταβῶν καὶ τὴν στρατηγείαν τοῦ ἐπικουρικοῦ στρατοῦ τῶν ἐν Πυρηναίοις δυνάμεων διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος [2]. Ἀλλὰ τότε τὰ εὐρωπαϊκὰ πράγματα ἐλάμβανον ἀλλοίαν φάσιν, ὁ δὲ ἀστὴρ τοῦ Ναπολέοντος μετὰ τὴν ἐν Ῥωσσίᾳ ἀποτυχίαν ἤρξατο κλίνων πρὸς δύσιν. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἀφωσιωμένος εἰς τὸ καθῆκον, ὅσον καὶ συνετός, προσεπάθει νὰ τηρῇ εἰς πειθαρχίαν τὰ ὑπ' αὐτὸν σώματα, συγ-

[1] Michaud. Jeune biograf. Suppl, 177.

[2] Κατὰ Μαζαράκην (ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 595) ἦτο τότε στρατηγός, ἀλλὰ δὲν ἔχεται ἀκριβείας. Πολλοῖς τίτλοις καὶ παρασήμοις ἐκοσμεῖτο ὁ ἐρίτιμος συμπολίτης. Ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ ἐν Γαλλίᾳ κ. Luis de Loverdo, ὁ στρατηγὸς ἦτο lieutenant general, conseiller d' état, gentilhome de la chambre de roi de France, membre de conseil. imperial de la guerre, grand croix de S. Louis, grand officier de la legion d' honneur, grand cordon de S. Alex Newski de Russie et de S. Ferdin. d' Espagne.

κρατῇ τὸν ὁσημέραι μαραινόμενον ἐνθουσιασμόν, συμβιβάζῃ τὰς ἕνεκα τῆς νέας στρατολογίας διαμάχας καὶ δυσαρεσκείας καὶ κατοπτεύῃ σύναμα τὰς ἐχθρικὰς κινήσεις, ἀλλ' ἐπῆλθεν ἐπὶ τέλους ἡ καταστροφή. Τῶν συμμάχων ὁσημέραι θριαμβευόντων καὶ τοῦ Ναπολέοντος ἤδη ἐκπτώτου τοῦ θρόνου, μεγάλη ὡς εἰκὸς ἐπηκολούθησεν ἡ ἀταξία καὶ ἡ ἀποθάρρυνσις ἐν τῷ στρατῷ. Πολλοὶ στρατηγοὶ ἐλειποτάκτησαν, ἀλλ' ὁ ἔντιμος, θαρραλέος καὶ ὑψηλόφρων συμπολίτης ἡμῶν, πιστὸς καὶ ἐν τῇ νέα τῶν πραγμάτων φάσει, ἡτοιμάσθη ν' ἀντιστῇ κατὰ τῶν ἐρχομένων νὰ καταλάβωσι τὰς δυτικὰς τῆς Γαλλίας ἐπαρχίας. Ἔξοχον ἦτο τὸ ψυχικὸν τοῦ ἀνδρὸς σθένος καὶ ἡ φρόνησις ὅταν τὸ Montaubon ἐκηρύχθη ὑπὲρ τῶν Βουρβόνων καὶ ἡ ἀνταρσία ἐμαίνετο ἀνὰ τὴν χώραν· κατεβλήθησαν μάλιστα ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐπίμονοι προσπάθειαι πρὸς χρηματικὴν αὐτοῦ διαφθοράν, ἀλλ'εὗρον οὗτοι ἀντιμέτωπον χαρακτῆρα ἐξαιρετικῆς εὐσταθείας, καρτεροψυχίας καὶ ἀκεραιότητος καὶ στρατιώτην πρόθυμον ν' ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ μονάρχου του, ἕως οὗ οὗτος ἔλυσε τὸν στρατὸν τοῦ ὅρκου. Μετὰ τὴν ἐπὶ τοῦ θρόνου ἀνάβασιν τοῦ Λουδοβίκου XVIII τὸ 1814, ὁ *Λοβέρδος* ἀναγνωρίσας τὴν νέαν ἔννομον τῶν πραγμάτων κατάστασιν, ἀνεχώρησεν ἀπὸ Montaubon μετ'ἐξαιρετικῶν ὑπὸ τῶν κατοίκων ἐκδηλώσεων σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης, κατὰ τὰ μετέπειτα δὲ ἐν Γαλλίᾳ γεγονότα, ὁ ἀνὴρ ἐξηκολούθησε τὸ στρατιωτικόν του στάδιον, εἰ καὶ πολλοὶ τῶν ἀνωτέρων στρατηγῶν ἀπεστρατεύθησαν, τῇ συστάσει δὲ τοῦ Μασένα διωρίσθη καὶ διοικητὴς τοῦ τμήματος τῶν κάτω Ἄλπεων. Κατὰ τὴν ἐκ νέου τὸ 1815 ἐμφάνισιν τοῦ Ναπολέοντος ἐν Γαλλίᾳ, μὴ ἐπιλήσμων μὲν τῆς πρὸς τοῦτον προτέρας ἀφοσιώσεως, ἀλλ' ἀγόμενος ἀφ' ἑτέρου ἐξ ὑψηλοτέρας καὶ εὐγενεστέρας ὑποχρεώσεως, ἣν τῷ ἐπέβαλεν ὁ δοθεὶς ὅρκος, ἔδειξεν εὐθαρσῶς καὶ ἀκάμπτως πόσον ὑπερτέρει παρ' αὐτῷ τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθῆκον, ἀπὸ τῆς προσωπικῆς συμπαθείας ἀντιθέτως τῇ πορείᾳ ἄλλων στρατηγῶν. Ἐντεῦθεν προπαρεσκευάσθη, πεποιθὼς εἰς τὸ ὀρθὸν καὶ δίκαιον τῆς ἀποφάσεώς του, νὰ κωλύσῃ τὴν διάβασιν τοῦ Ναπολέοντος διὰ τῶν Κάτω Ἄλπεων, ἐκποδὼν θέμενος τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ λαοῦ τὴν ἀντίστασιν. Ὀργανίζει τὸ κίνημα καὶ διὰ τοῦ ὀλίγου στρατοῦ αὐτοῦ βαίνει ἐπὶ τὰ πρόσω, μεθ' ἡρωϊσμοῦ ἀξιοθαυμάστου, ἀλλ' ὁ Ναπολέων εἶχε τραπῇ ἄλλην ὁδόν. Ὁ ἀνὴρ μό-

νος σχεδὸν μένων πιστός, παροτρύνει τὸ σῶμά του εἰς πίστιν καὶ εὐστάθειαν καὶ προσπαθεῖ νὰ προλαμβάνῃ τὴν ἀποστασίαν τῶν ἀνδρῶν· ὁ Ναπολέων ὅμως εἰσήρχετο νικηφόρος πλέον εἰς Παρισίους, ὁ δὲ ἀνὴρ ἐκινδύνευε νὰ κηρυχθῇ ἔκπτωτος τοῦ βαθμοῦ του, εἰ καὶ πολλοὶ σπουδαῖοι ἄνδρες καὶ φίλοι αὐτοῦ, ἐθεώρουν τὴν περαιτέρω ἐπιμονὴν ἀσύνετον καὶ ἄσκοπον, συνιστῶντες αὐτῷ ἐξ ἀνάγκης ὑποταγὴν εἰς τὸ νέον καθεστώς, ἀλλ' ὅταν ὁ Μασένας διέταξεν αὐτὸν νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ὕψωσιν τῆς τριχρόου σημαίας, ὑπήκουσε μὲν ἐκείνῳ πειθαρχῶν ἀλλ' εὐθὺς ὑπέβαλε καὶ τὴν παραίτησίν του, αἰτήσας ἄδειαν ἐπανόδου εἰς Κεφαλληνίαν [1]. Θεωρηθεὶς τότε ἐχθρικῶς ἔχων πρὸς τὸν αὐτοκράτορα καὶ ὑποπέσας εἰς τὴν τούτου δυσμένειαν, κατεδιώχθη προφυλακισθεὶς ἐν Grenoble, πολλὰ παθὼν αὐτός τε καὶ ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ, ὅταν ὅμως μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βατερλὼ ἡ Βουρβονικὴ δυναστεία αὖθις ἐγκατέστη ἐν Γαλλίᾳ, προβιβασθεὶς εἰς lieutemant-géneral, ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ 8ου τάγματος, ἔχων ὑπ' αὐτὸν τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ Βερδιὲρ καὶ Λευκοάντ, τοὺς ἐπὶ Ναπολέοντος τόσον ἀμειλίκτους διώκτας αὐτοῦ, ἀλλὰ πρὸς οὓς προσηνέχθη ὑψηλοφρόνως καὶ ἀμνησικάκως. Ὑπὸ τὴν νέαν δυναστείαν ὁ ἀνὴρ διακρίνεται ἐν τῇ καταστολῇ ἐσωτερικῶν ταραχῶν, διοικήσας τὸ 11 τάγμα τοῦ Βορδώ, τὸ δὲ 1823 προκειμένου νὰ κανονισθῶσι τὰ τῆς Ἱσπανίας, ἀναλαμβάνει τὴν διοίκησιν τοῦ 3 τάγματος καὶ εἰσβαλὼν ἐκεῖ διαπρέπει ἐπὶ κατορθώμασι. Ὁ μετὰ τὸν Λουδοβῖκον ἀνελθὼν τὸν θρόνον Κάρολος ὁ Ι' ἐξηκολούθησε τιμῶν τὸν ἄνδρα, διωρίσθη δὲ τὸ 1828 οὗτος καὶ μέλος τοῦ ὑπερτάτου Συμβουλίου τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ στρατιωτικοῦ κώδικος τὸ 1829 καὶ εἰς ἄλλας τινας ὑψηλὰς καὶ τιμητικὰς ὑπηρεσίας. Οὐδέποτε λησμονῶν τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ καὶ μετὰ ζήλου καὶ ἐνδιαφέροντος παρακολουθῶν τὰ ἐν Ἑλλάδι, πολλὰ συνέστησε τῷ φίλῳ αὐτοῦ Ι. Καποδίστρίᾳ περὶ τῆς τακτοποιήσεως τῶν πραγμάτων, ἐλέγχοντα καὶ οὐ σμικρὰν τὴν πολιτικὴν περίνοιαν· μακρὰ μάλιστα διημείφθη περὶ τούτων μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀνδρῶν ἀλληλογραφία [2], καὶ ὅταν ἐλή-

[1] Ἴδε τὰς ἐπιστολὰς Suchet καὶ Μασένα καὶ τὴν παραίτησιν παρὰ Μαζαράκη. Αὐτόθι 606 - 608.

[2] Σώζεται παρὰ τοῖς ἐν Γαλλίᾳ ἀπογόνοις τοῦ ἀνδρός, καθ' ἃ ἐκεῖνοι ἐγνώρισαν τοῖς ἐν Κεφαλληνίᾳ συγγενέσιν αὐτῶν.

φθη ἀπόφασις τὸ 1829 νὰ ἐξωσθῶσιν ὑπὸ γαλλικοῦ στρατοῦ οἱ ἄραβες ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, τὰ ὄμματα τῆς Κυβερνήσεως ἐστράφησαν εὐλόγως πρὸς τὸν *Λοβέρδον*, ἀνατεθείσης τούτῳ τῆς ἀρχηγείας τοῦ πεμφθησομένου εἰς Ἑλλάδα σώματος, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ ἠρνήθη θεωρήσας ἑαυτὸν πολλῷ χρησιμώτερον τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτοῦ πατρίδι, ἂν διέμενεν ἐν μεγάλῳ πολιτικῷ κέντρῳ, δυνάμενος νὰ ἐργασθῇ ὑπὲρ τῶν ὁμοεθνῶν αὐτοῦ παρακολουθῶν τὰς διπλωματικὰς τοῦ ζητήματος φάσεις καὶ ἐπωφελούμενος τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν τοῦ βασιλέως, ὅπως συντελέσῃ οὕτως εἰς τὸν ἐπιδιωκόμενον καθορισμὸν τοῦ νέου κράτους, πρὸς ὃν σκοπὸν καὶ ἴδιον σχέδιον ὑπέβαλεν, ὅπερ ὅμως ἐματαίωσεν ἡ ἀγγλικὴ πολιτική. Τότε ἄρχεται νέον ἔνδοξον στάδιον τοῦ ἀνδρός. Ἡ κατὰ τοῦ Ἀλγερίου ἐκστρατεία ἐβασίσθη κυρίως ἐπὶ πολεμικοῦ σχεδίου τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου τὸ 1830, ἀλλ' οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ἐν οἷς καὶ ὁ πρωθυπουργὸς Πολινιάκ, δυσαρέστως ἔβλεπον τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα εὔνοιαν τοῦ βασιλέως καὶ ὅταν προπαρεσκευάζοντο τὰ τῆς ἐκστρατείας, κατωρθώθη δολίῳ τῷ τρόπῳ ν' ἀμφισβητηθῇ οὐ μόνον τὸ λυσιτελὲς τοῦ σχεδίου, εἰ καὶ ἐπὶ τέλους ἐκρίθη ὡς τὸ προσφορώτερον, ἀλλ' οὐδὲ νὰ συμπεριληφθῇ ὁ *Λοβέρδος* ἐν τοῖς μέλλουσι νὰ ἐκστρατεύσωσιν εἰς Ἀφρικὴν στρατηγοῖς, ὁ βασιλεὺς ὅμως μεγάλην ἔχων ὑπόληψιν καὶ ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸν ἄνδρα, ἔταξεν αὐτὸν διοικητὴν τῆς δευτέρας μεραρχίας. Αἱ σκευωρίαι τῶν ἀντιπάλων τοῦ ἀνδρὸς ἐξηκολούθησαν καὶ μετὰ ταῦτα, ἀλλ' ἡ ὀξυδέρκεια, ἡ πεῖρα καὶ ἡ τόλμη αὐτοῦ παρέκαμπτον ἐπιτηδείως τοὺς σκοπέλους, καὶ ἐξήρχετο ἀείποτε νικητής, ὅσον ὑψηλόφρων, ἀμνησίκακος καὶ γενναῖος πρὸς τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ καὶ μάλιστα τὸν Βουρμούντιον. Καὶ πρὸς τοὺς ἡττωμένους ὁ ἡμέτερος συμπολίτης διετράνου πάντοτε αἰσθήματα φιλανθρωπίας καὶ φιλοδικαιοσύνης, ὡς κατὰ τὴν κυρίευσιν τοῦ Ἀλγερίου, ὅτε οὐδεμίαν ἐπέτρεψε διαρπαγὴν ἢ κατάχρησιν μετ' αὐστηρότητος μεγίστης ἀντιστὰς εἰς τοῦ στρατοῦ τὴν ὁρμήν, τοσοῦτον ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ ἡγεμόνες καὶ μεγιστᾶνες τοῦ Ἀλγερίου, νὰ τῷ ἐμπιστευθῶσιν ἐπὶ ἐπιστροφῇ εἰς φύλαξιν τὰ πολύτιμα εἴδη καὶ σκεύη των, ἅτινα ἐκεῖνος ἀσφαλῶς καὶ ἀνελλιπῶς κατόπιν τοῖς ἐπέστρεψεν. Ἀλλ' ἡ συκοφαντία καὶ ὁ φθόνος σκοτίως πάντοτε ἐργαζόμενα, δὲν κατορθοῦσι βεβαίως τὴν τελείαν τῶν σκοπουμένων ἐπιτυχίαν, ἀλλὰ προσκαίρως ἐπιτυγχάνουσι πολλάκις νὰ ἐγείρωσι τὴν δυσπιστίαν καὶ

φέρωσι βλάβην τινα. Καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει τὰ κατὰ τοῦ ***Λοβέρδου*** ἐξυφαινόμενα, εἰ καὶ διερρήγνυντο πρὸ τῆς ἀθῳότητος καὶ ἀκεραιότητος τοῦ ἀνδρός, οὐχ ἧττον προὐκάλεσαν τὴν ἀνάκλησιν αὐτοῦ καὶ τὴν μετάθεσιν εἰς ἄλλην ὑπηρεσίαν, βραδύτερον ὅμως τὰ περιστατικὰ ἱκανοποίησαν τὴν φιλοτιμίαν αὐτοῦ καὶ ἀφῆκαν στίλβουσαν τὴν αἴγλην τοῦ ἐνδόξου στρατιωτικοῦ του σταδίου. Μετὰ τὴν πτῶσιν τῶν Βουρβόνων τόσην ᾐσθάνθη λύπην, ὥστε περιωρίσθη εἰς τὸν οἰκογενειακὸν βίον, πρόθυμος ὅμως πάντοτε νὰ παρέχῃ εἰς παρουσιαζομένας τῆς πατρίδος περιστάσεις, τῆς στρατιωτικῆς αὐτοῦ πολυπειρίας, καὶ μορφώσεως τὴν ἀρωγήν. Ὁ ἀείμνηστος συμπολίτης, ὁ ἐξ ἴσου πρὸς τὴν πατρῴαν γῆν τὴν νέαν αὐτοῦ πατρίδα, ἧς ἐγένετο πολίτης τῇ 25 Ὀκτωβρίου 1815 [1] ἀγαπήσας, ἀπέθανεν ἐν Παρισίοις τὸ 1837. Ἐκ τοῦ μετὰ τῆς ἐκ Κερκύρας Μαρίας Μυλωνοπούλου γάμου αὐτοῦ ἀφῆκε τέκνα [2], ἐξ ὧν διεκρίθησαν, ὁ μὲν πρωτότοκος ***Ἀλέξανδρος Γεώργιος Θεόδωρος Θεμιστοκλῆς*** (1802 - 1861) ὡς ἀνώτερος στρατιωτικὸς κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον, ὁ δὲ δευτερότοκος ***Λουδοβῖκος Νικόλαος*** (1814-1891) ὡς ἀνώτερος δικαστὴς καὶ ὁ ***Ἐρρῖκος Ἰωάννης Μιχαὴλ*** (1817 - 1902). Ὁ τελευταῖος οὗτος διέπρεψεν ὡς στρατιωτικὸς ἐν Ῥώμῃ τὸ 1850 καὶ κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον, διορισθεὶς εἶτα στρατιωτικὸς διοικητὴς ἐν Ἀλγερίᾳ, μετακληθεὶς δὲ ἐπὶ Γαλλοπρωσσικοῦ πολέμου, ὅτε διετέλεσε στρατηγὸς τοῦ ἐπιτελείου τοῦ σώματος τῶν Τουρκὸ συνεργασθεὶς μετὰ τοῦ ἡμετέρου Βούρβαχη. Ἐκ δὲ τῶν θηλέων ἡ ***Ἄννα Μαρία Καρλόττα*** (1821-1888) ὑπῆρξε κυρία ἐπὶ τῶν τιμῶν τῆς Θηρεσίας ἐν Βαυαρίᾳ, ἀποθανοῦσα μοναχή. Ὁ τριτοτόκος υἱὸς τοῦ ***Λοβέρδου*** Κάρολος ἀπέθανε δεκαέτης τὸ 1826.

[1] Τὴν πολιτογράφησίν του ᾐτήσατο διὰ τὸν ἑξῆς λόγον. Τῆς Κεφαλληνίας κατὰ τὴν συνθήκην τῆς 30 Μαΐου 1814, μὴ ἀποτελούσης πλέον μέρος τῶν γαλλικῶν κτήσεων, ὁ ἀνὴρ ἐθεωρεῖτο ἀλλοδαπός, ὅπερ ἠδύνατο νὰ διακόψῃ τὸ ἐπ' αἰσίοις οἰωνοῖς ἀπὸ εἴκοσι τριῶν ἐτῶν διανυόμενον στρατιωτικόν του στάδιον. Ὁ Λουδοβῖκος παρέσχε τὸ δικαίωμα τῆς πολιτογραφήσεως τῇ 25 8βρίου 1815, διὰ τιμητικωτάτου ἐγγράφου, σῳζομένου ἐν κεκυρωμένῳ ἀντιγράφῳ παρὰ τῷ ἐν Ἀργοστολίῳ κ. Μάρκῳ Λοβέρδῳ.

[2] Περὶ τοῦ Λοβέρδου Ἴδε καὶ Notice biographique sur le lieutenant general C. N. Loverdos. Paris 1832. Μαζαράκη. Ἐνθ' ἀνωτ., Pignat. Mem. καὶ βιογρ. Λεξικά.

ΛΟΒΕΡΔΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ. Υἱὸς Σάββα ἐκ τοῦ κλάδου τῶν Σπυρακάτων γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1770. Διδαχθεὶς τὰ ἐγκύκλια ὑπὸ τοὺς Χαρ. Φλώριον Λαγγούσην καὶ Χαραλ. Τ. Ποβερέτον, ἐσπούδασε τὰ νομικὰ ἐν Ἰταλίᾳ, διαπρέψας εἶτα ὡς πολυμαθής, πνευματώδης καὶ εὔγλωττος δικηγόρος, ἀναμιχθεὶς καὶ εἰς τὰ πολιτικὰ καὶ πολλῆς κτησάμενος τῆς κοινωνικῆς βαρύτητος ἐν τῇ νήσῳ. Ἔγραψε πολλὰ ποιήματα μὴ περισωθέντα, ἐν οἷς καὶ δύο σονέττα εἰς τὸν Maitland τὸ μὲν ἐπὶ τῇ εἰς Ληξούριον ἐλεύσει τούτου τὸ 1817, τὸ δὲ ἅμα διορισθέντι ἁρμοστῇ. Τὸ δεύτερον τοῦτο εὑρισκόμενον ἐν τῷ ἀρχείῳ ἡμῶν δὲν κρίνομεν ἄσκοπον νὰ δημοσιεύσωμεν ἐνταῦθα, ἵνα δειχθῇ ἥ τε ποιητικὴ ἀξία καὶ ἰταλομάθεια τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ καὶ ὁποίας οἱ τότε Ἰόνιοι ἔτρεφον ἐλπίδας, μετὰ τὰ πρῶτα τοῦ αἰῶνος τόσον ἀνώμαλα ἔτη, ἐπὶ τὴν νέαν πολιτικὴν μεταβολὴν καὶ τὸν πρῶτον ἁρμοστὴν ἐκεῖνον, ὅστις παρὰ τὰς προσδοκίας τοῦ ποιητοῦ καὶ τοῦ λαοῦ ἐδείχθη ἐν τῇ διοικήσει του τοσοῦτον δεσποτικός, σκαιὸς καὶ μισέλλην.

Non è il tridente scotitor del onda
  ché più da noi t' involi, Alma onorata,
né la tromba di Marte, che altra fiata
  ti cinse il capo dell' illustre fronda

—

E' celeste sorriso che c' inonda
  di speme e gioja te chiamando a usata
opra sublime, ond é che sempre amata
  la man rettrice da lontana sponda

—

Piova ver noi sue cure, e snida e sperde
  l' antico mal per cui egra e languente
Jonia sen gira scarmigliata e smunta

—

Se tu la fronte, o Duce, hai lauro verde
  la civica corona, hai pur ne smente
quella fama che mai sarà consunta.

ΛΟΥΖΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1695 υἱὸς Ἰωάννου. Τρόφιμος τοῦ ἐν Ῥώμῃ Φροντιστηρίου, ἀπέστη τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος καὶ κατετάχθη εἰς τὴν ἑταιρείαν τοῦ Ἰησοῦ μετονομασθεὶς *Ἰωσήφ*. Δεινὸς λατινιστής, ἰταλιστής, θεολόγος καὶ φυσικομαθηματικός, πολλοῖς ἐχρημάτισε διδάσκαλος, συστήσας καὶ ἰδιωτικὸν ἐκ-

παιδευτήριον ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1746 [1]. Συνέγραψεν εἰς πεζὸν καὶ ἔμμετρον λόγον, ἀλλὰ τὰ ἔργα του δὲν περιεσώθησαν. Ἀπέθανεν ἐν Ληξουρίῳ τῷ 1775 Δεκεμβρίου 12 [2]. Ἡ οἰκογένεια *Λούζη* κατὰ τὰ ἐν τῷ δένδρῳ, ἕλκει τὴν καταγωγὴν ἐξ Ἑλβετίας [3]. Λέγεται ὅτι κατὰ τοὺς θρησκευτικοὺς πολέμους τῆς ιϛ′ ἑκατοντ. ταγματάρχης τις *Λούζης*, ὑπηρέτει εἰς τὸν παπικὸν στρατὸν ἐπὶ Γρηγορίου ιδ′, ἡ δὲ ἐν Ἑλβετίᾳ ἐνίσχυσις τῶν καθολικῶν ἀποδίδοται καὶ εἰς τὴν δρᾶσιν ἐκείνου. Ἐκ ταύτης κατὰ τὰ ἐν τῷ σωζομένῳ δένδρῳ ὁ cavalier Stamatio Elveto perseguitato a cagione dei suoi fasti per la religione catolica rifugiò all isola di Cefalonia anno 1420 [4]· ὁ Σάθας ὅμως τοὐναντίον, καταλέγει καὶ τὴν οἰκογένειαν ταύτην μεταξὺ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ φεουδούχων ἀλβανικῶν [5]. Ὅπως δήποτε αὕτη ἐνεγράφη εἰς τὴν Χρυσῆν βίβλον τῆς νήσου μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593-1604 [6]. Ἀπὸ τοῦ 1722 περιῆλθεν εἰς αὐτὴν μέρος τοῦ παλαιοτάτου τιμαρίου Ariano, τοῦ ἰατροῦ Σταματίου Λούζη ἀγαγόντος σύζυγον τὴν Μαρίαν Γαβριηλοπούλου, διαδοχικοῦ κατόχου ἀπὸ τῶν παλαιοτέρων τιμαριούχων Μηνιατῶν γαιοκτημόνων ἐν Κραναίᾳ κατὰ τὸν ιγ′ αἰῶνα [7], τὸ τιμάριον δὲ ἀνεγνωρίζετο ἐπ' ὀνόματι τῶν *Λούζη* διὰ διαδοχικῶν περιβολῶν μέχρι τοῦ 1804 [8]. Ἡ οἰκογένεια εἶχε καὶ

[1] Ἴδε Istruzioni e regole del convitto istituito a Corfù nell' anno MDCCXLVI e XLVII del. Padre Giuseppe Lusi etc. per educazione de giovanni, ἐν ἀρχείῳ Ἱερ. Ν. Πολλάνη ἐν Ἀργοστολίῳ.

[2] Βιβλίον Ληξιαρχ. πράξεων καθολ. ναοῦ ἁγίων Ἀναργύρων ἐν Ληξουρίῳ σελ. 48 ἐν ἀρχείῳ καθολ. Μονῆς ἁγίου Νικολάου ἐν Ἀργοστολίῳ.

[3] Τὸ δένδρον σώζεται παρὰ τῇ ἐν Ληξουρίῳ οἰκογενείᾳ Χαρ. Λούζη.

[4] L. Ranke hist. de la Papauté εἰς ὃν παραπέμπει ὁ Μαζαράκης (Βίοι ἐνδ. ἀνδρ., σελ. 527). Τὸ ἔτος 1420 ἐγράφη ἐν τῷ δένδρῳ κατὰ λάθος ἀντὶ 1520, διότι ἄλλως δὲν συμβιβάζεται μετὰ τῶν λοιπῶν μαρτυριῶν.

[5] Ἐν Monumenta IV. 557.

[6] Χιώτου. Σειρᾶς III. 957.

[7] Miklosich et Müller. Act. et dipl. II. 52, 56. Ὁ Σταμάτιος ἦτο καὶ κτίτωρ τῆς ἔτι σωζομένης καὶ τοῖς ἐν Ἀργοστολίῳ Λούζαις ἀνηκούσης ἰδιωτικῆς μονῆς εἰς Μηνιατᾶτα Κραναίας. Ταῦτα κατὰ τὸ οἰκογ. δένδρον, ἀλλ' ἡ μονὴ ἀπαντᾷ καὶ τὸ 1709 (ἴδ. πράξ. Ἰωανν. Μαλάχη συμβολαιογρ. ἐν Ἀρχείῳ Πινιατόρρων).

[8] Περὶ τιμαρίων καὶ φεούδων ἴδε Παράρτημα ϛ′. Ἔπιθι καὶ βιογρ. **Ἀλεξ. Μηνιάτου.** Τὴν σήμερον μὴ σωζομένην ἐν τῇ νήσῳ οἰκογένειαν **Γαβριηλο-**

τρεῖς ἄλλους ἰδιοκτήτους ἢ πατρωνικοὺς ναούς, τὸν τῶν Ταξιαρχῶν ἐν Καλαμᾷ Κρανιαίας, τὸν τοῦ ἁγίου Νικολάου ἐν Κάστρῳ καὶ τὸν τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ἐν Ἀργοστολίῳ, τανῦν ἀνήκοντα τοῖς Μελισσηνοῖς. Ὁ οἶκος ὑπῆρξεν εὔανδρος, πλὴν δὲ τῶν ειδικῶς βιογραφουμένων, ἀναφέρομεν καὶ τοὺς ἑξῆς ἀξίους μνείας. α′) *Δημήτριον* υἱὸν Φαράνδου ἀρχηγὸν τάγματος στρατιωτῶν (stradeoti), διακριθέντα ἔν τισι μάχαις ἐν Δαλματίᾳ τὸ 1541. β′) *Ἰωάννην* ἔγγονον τοῦ πρώτου καὶ υἱὸν τοῦ πρώτου ἐγγραφέντος ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ Φραντζῆ. γ′) *Νικόλαον* τὸ 1590 ἀπαλλάξαντα τὴν νῆσον ἀπὸ ἐσωτερικῶν ταραχῶν καὶ πειρατικῶν ἐπιδρομῶν, ἐφ' οἷς ἱππότης ἐτιτλοφορήθη τὸ 1593 καὶ χρυσῇ τῷ ἐδωρήθη ἅλυσις ὑπὸ τῆς Ἑνετικῆς κυβερνήσεως [1]. δ′) *Σταμάτιον* διοικητὴν Ἰθάκης τὸ 1679 καὶ 1700. ε′) *Δημήτριον* υἱὸν Σταματίου καὶ Μαρίας Γαβριηλοπούλου καὶ κατὰ τὸ γενεαλογικὸν δένδρον autore di prose e poesie latine καὶ ς′) *Ἰωάννην* ἐξ ἀδελφοῦ ἀνεψιὸν τοῦ προηγουμένου ἔμπορον, μέλος τῆς Φιλικῆς ἑταιρείας εἰς ἣν εἰσήνεγκε τρεῖς χιλιάδας ταλλήρων.

ΛΟΥΖΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ [2]. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ τῇ 31 Ἰανουαρίου 1740 [3] υἱὸς Ἀνδρέου καὶ Εὐγενίας Πήλικα. Δωδεκαετὴς ἐφοίτησεν εἰς τὸ ἐν Ἑνετίᾳ Φλαγγινιανὸν Φροντιστήριον. Ἐκ φύσεως κλίνων εἰς τὰ φιλολογικά, κατέγινεν ἀπὸ τῆς νεαρᾶς του ἡλικίας εἰς ἐπιμελῆ σπουδὴν τῶν κλασικῶν γλωσσῶν καὶ τῆς ἰταλικῆς, κατόπιν δὲ ἐγέ-

πούλου ἀπαντῶμεν ἐν ταῖς ἀρχοντολογίοις Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, τῆς πρώτης μὲν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593-1604, τῆς δευτέρας δὲ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1483-1580. Ἴδε Χιώτου, Ἀπομν. III. 957-953 καὶ Ζώη, Ἱστορ. Γλωσσάρ. κλ. Ζακύνθου ἐν Μούσαις Ζακύνθου σελ. 159. Περὶ δὲ τοῦ τιμαρίου Ariano γνωρίζομεν τὰ ἑξῆς. Ἰάκωβος Ἀριανὸς ἔτει 1420 σύμβουλος Καρόλου Α′ Τόκου, νυμφευθεὶς τὴν Ἰωάνναν Γιαννέλαν ἐκ τῶν Τόκων, ἔλαβε παρ' ἐκείνων τὸ ῥηθὲν τιμάριον. Ὁ Morosini (ἐν Corsi di penna cte) βεβαιοῖ ὅτι εἶδεν ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ ὑπὸ χρονίαν 1 Αὐγούστου 1424 δίπλωμα τῆς περιβολῆς (investitura), ὁ δὲ Πέτρος Χοϊδᾶς ἐν τῇ ἀνεκδότῳ ἱστορίᾳ τῆς Κεφαλληνίας ἀναφέρει, ὅτι ἐπὶ τῶν χρόνων του ἐσῴζετο ἔτι τὸ ὄνομα τοῦ τιμαρίου, ὅπερ κατόπιν περιῆλθεν ὡς προὶξ ταῖς οἰκογενείαις Λούζη καὶ Τυπάλδου Ἀλφονσάτου.

[1] Ἴδε παρὰ Pignat. I. cap. IX. δουκικὰς καὶ διπλώματα Σταματίου καὶ Νικολάου.

[2] Ἀνακριβῶς λέγεται Σεβαστιανὸς ἐν Gamba Biog. universale IH′. 629.

[3] Κατὰ Pignatorre II. 258, τὸ 1739.

νετο έγκρατής και τῆς Γερμανικῆς, Γαλλικῆς, Ἀγγλικῆς καὶ Ῥωσσικῆς. Τυχὼν διπλώματος ἰατρικῆς ἐν Παταβίῳ, ἤσκησε τὸ ἐπάγγελμα ἐπ' ὀλίγον ἐν Ληξουρίῳ, ἀλλὰ καὶ τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα μετῆλθε νεώτατος, διδάξας ἐν Ἑνετίᾳ τὸ 1760 ἑλληνικὰ καὶ μαθηματικὰ νέοις Ἕλλησιν ἐν τῷ Κωττουνίῳ λυκείῳ ἢ τῷ τῆς ἁγίας Ἰουστίνης[1]. Ἐν Ἰταλίᾳ δὲν ἐβράδυνε νὰ καταστῇ γνωστὸς ἐν τοῖς κύκλοις τῶν λογίων, συνεδέθη δὲ καὶ φιλίᾳ μετὰ τῶν Γ. Γκότση, Φλαγγίνη καὶ Π. Ῥενιέρη ὅστις καὶ παρώτρυνεν αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Λουκιανοῦ μετάφρασιν. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης καὶ διὰ τῆς διδασκαλίας του καὶ διὰ τῶν ὁμιλιῶν του καὶ διὰ τῶν ἐκδόσεών του, συνετέλεσε λίαν εἰς τὴν ἐκεῖ ἐνίσχυσιν τῆς ἑλληνομαθείας καὶ τὴν καλλιέργειαν ἐν γένει τῶν κλασικῶν μελετῶν. Ἐξέδωκεν ἐν Ἑνετίᾳ εἰς τόμους τέσσαρας εἰς 8ον τοὺς πλείστους τῶν διαλόγων, ἱστορικῶν διηγήσεων καὶ δικανικῶν λόγων τοῦ Σαμοσατέως σοφιστοῦ, μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1764 - 1768, συνεκδοὺς καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ Gozzi μεταφρασθέντας διαλόγους[2]. Ἡ ὑπὸ τοῦ *Λούζη* εἰς τὴν ἰταλικὴν μετάφρασις ἐκείνη ἐθεωρήθη πολλοῦ λόγου ἀξία, εἰ καὶ ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Gamba ὅτι ἁπλῶς ἐκεῖνος ἐξέδωκε τοὺς ὑπὸ τοῦ Gozzi μόνον μεταφρασθέντας διαλόγους[3]· ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1812 ἔκδοσιν τοῦ Molinari ἐν Ἑνετίᾳ, ὁ Gozzi μετέφρασε μόνον τὸν Προμηθέα ἢ Καύκασον, τὸν Ὄνειρον ἢ Ἀλεκτρυόνα, τὸν Ῥητόρων διδάσκαλον, τὸν Κατάπλουν ἢ τύραννον, τὴν Θεὰν Ἀρετῆς, τὸν Ἰκαρομένιππον ἢ ὑπερνέφελον, τὸν Τίμωνα ἢ μισάνθρωπον, καὶ τὸν περὶ Πελεγρίνου τελευτῆς[4], ὁ δὲ *Λούζης* μεταφράσας τὸν Λουκιανόν, ἀνεδημοσίευσε καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Gozzi πρότερον μεταφρασθέντα· φέρει δὲ τίτλον ἡ ἔκδοσις Delle opere di Luciano filosofo tradotle della greca nell' italiana favella. Ταύτης ἀφιερώθησαν ὁ μὲν α΄ τόμος, τῷ γερουσιαστῇ Παύλῳ

[1] Μαζαράκη. Β. Ἐνδ. Ἀνδρ. Δὲν ἐδίδαξεν ἐν τῷ Φλαγγινιανῷ Φροντιστηρίῳ ὡς λέγει ὁ Ι. Λοβέρδος Κωστῆς ἐν Ἱστορ. Κεφαλλ. Ὁ Παρανίκας (Σχεδ. 132-133) δὲν καταλέγει αὐτὸν μεταξὺ τῶν ἐν Παταβίῳ διδαξάντων Ἑλλήνων.

[2] Εἰ καὶ ἡ ἔκδοσις ἀναφέρει τόπον ἐκδόσεως τὸ Λονδῖνον, τὸ ἔργον οὐχ ἧττον ἐξεδόθη ἐν Ἑνετίᾳ ἴσως πρὸς ἀποφυγὴν τῆς λογοκρισίας

[3] Ἐν Biogr. Univ.

[4] Ἴδε Τόμ. VI. VII. VIII.

Ρενιέρη δεινῷ ἑλληνιστῇ καὶ φιλοσόφῳ μετὰ προλόγου περὶ Λουκιανοῦ, ἐκδοθεὶς τὸ 1764, ὁ β′ τῷ Ἀλ. Βελαρέζῳ ἀνδρὶ σοφῷ καὶ τὰ μάλα σχύοντι τὸ 1786, ὁ γ′ τῷ Ἰουστ. Σεβαστιανῷ ἐπιφανεῖ ἀνδρὶ καὶ προστάτῃ τῶν γραμμάτων τὸ 1767, ὁ δὲ δ′, ὃν διὰ τὸ δυσεύρετον δὲν κατώρθωσα νὰ ἴδω, ἐξεδόθη τὸ 1758 περιέχων τὸ περὶ θυσιῶν καὶ ἄλλα. Ἀναδημοσιεύσας ὅμως ὁ *Λούζης* τοὺς ὑπὸ Gozzi μεταφρασθέντας, ἐποιήσατο καὶ διορθώσεις, διότι ὁ ἰταλὸς μεταφραστὴς δὲν ἠδυνήθη ἐν πολλοῖς νὰ μεταδώσῃ ἀκριβῶς τὴν ἔννοιαν τοῦ πρωτοτύπου, ὁ δὲ *Λούζης* ἐνεβάθυνε πλειότερον εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ συγγραφέως, ὡς τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ἐγκρατέστατος καὶ δυνάμενος οὕτως εὐκολώτερον νὰ κατανοῇ τὰς ἰδιαζούσας χαριτολογίας, τὰς λεπτὰς εἰρωνείας καὶ τὰ λεκτικὰ κάλλη τοῦ πρωτοτύπου, ἅτινα πάντα ἐξέθηκε μετὰ τόσης σαφηνείας καὶ γλυφυρότητος [1]. Καὶ τοιοῦτος μὲν ἐγένετο ὁ ἀνὴρ ὡς ἐργάτης τῶν γραμμάτων, ἀλλ' ἡ δρᾶσις αὐτοῦ εἶνε ἐπ' ἴσης πολλοῦ λόγου ἀξία καὶ ἐν τῷ στρατιωτικῷ καὶ τῷ διπλωματικῷ σταδίῳ. Τὰ ἐκ τῆς ἱστορίας διδάγματα καὶ ἡ φήμη τῶν πολεμικῶν ἀνδραγαθημάτων τοῦ αἰῶνος αὐτοῦ ἐπέρρωσαν τὸν φύσει εὔτολμον, ὑψηλόφρονα καὶ ἱπποτικὸν χαρακτῆρά του· ὁ κύκλος τῶν φιλολογικῶν ἦτο εἰς τὰς ἐκ νεότητος ἐμφύτους καὶ ἐπικτήτους ῥοπὰς αὐτοῦ, στενὸς καὶ ἂν ὄχι ξένος, ἀλλὰ καὶ οὐχὶ πολὺ συντελεστικός, ὅθεν ἐπιδοθεὶς ὁ ἀνὴρ εἰς πολιτειακὰς καὶ στρατιωτικὰς μελέτας, ἃς καθίστη εὐπροσίτους καὶ ἡ κτηθεῖσα ὅπως δήποτε ἐπιστημονικὴ μόρφωσις καὶ γλωσσομάθεια, ἐπεβάλετο ν'ἀποδυθῇ εἰς τὸ στρατιωτικὸν στάδιον ἀναχωρήσας τὸ 1771 ἐξ Ἰταλίας εἰς Βιέννην. Οἱ θρίαμβοι τοῦ Φρειδερίκου Β′ ἐξήγειραν ἔτι μᾶλλον τὸ φιλοπόλεμον τοῦ ἀνδρὸς φρόνημα· εἶχε μάλιστα ἀποφασίσει καὶ τὸ 1763 νὰ καταταχθῇ εἰς τὸν στρατὸν τοῦ βασιλέως ἐκείνου, ἀλλὰ τότε εἶχε πλέον λήξει ὁ μεταξὺ Πρωσσίας καὶ Αὐστρίας πόλεμος, τῆς πρώτης γενομένης κυρίας τῆς Σιλεσίας [2]. Καὶ ἐσκόπει μὲν νὰ καταταχθῇ τὸ 1771 εἰς τὸν ῥωσσικὸν στρατόν, ὑφισταμένου ἔτι τοῦ κατὰ τῆς Πύλης πολέμου (1768-1773), ἀλλ'ἐπειδὴ εἶχον τὸ ἔτος ἐκεῖνο παύσει αἱ ἐχθροπραξίαι, γενομένης ἀνακωχῆς, ἀπεφάσισε νὰ διαμείνῃ ἐν Βιέννῃ

[1] Pignat. Mem. II. 259.

[2] Αὐτόθι, Πολὺ πιθανὸν ὅτι τὸ 1763 δὲν ἀνεχώρησεν ἐξ Ἰταλίας καθ' ἃ ἀναφέρει ὁ Μαζαράκης (σελ. 563) διότι τότε κατεγίνετο εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ Λουκιανοῦ, οὐδὲ εἶνε πιστευτὸν ὅτι αἴφνης θὰ μετέβαλλε στάδιον δράσεως.

ὅπως παρασκευασθῇ συστηματικώτερον καὶ ἐπιστημονικώτερον εἰς τὰς πολιτικὰς καὶ στρατιωτικὰς σπουδάς. Ἐκεῖ ἠξιώθη τῆς εὐνοίας διαπρεπῶν ἀνδρῶν, ὡς τοῦ κόμητος Zinzendorf καὶ τοῦ πρίγκηπος Dietzichstem, μετὰ τοῦ τελευταίου μάλιστα καὶ συναπῆλθε τὸ 1777 εἰς Σιλεσίαν, προτιθέμενος ἐκεῖθεν ν' ἀναχωρήσῃ εἰς Ῥωσσίαν ἵνα λάβῃ τὸ ξίφος κατὰ τὸν τότε λεγόμενον ὅτι ἐπρόκειτο ἐκ νέου νὰ κηρυχθῇ πόλεμον κατὰ τῶν Τούρκων, ἀλλ' ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τῇ θερμῇ συστάσει τοῦ ῥηθέντος πρίγκηπος, παρουσιάσθη εἰς τὸν Φρειδερῖκον Β' ὅστις διακρίνας ἐν αὐτῷ πολιτικὴν ὀξυδέρκειαν καὶ ἑτοιμότητα πνεύματος, χαρακτῆρος εὐτολμίαν, ἁδρὰν μόρφωσιν καὶ στρατιωτικὸν ἦθος, ἀπέτρεψεν αὐτὸν τοῦ σκοποῦ του, ἔδωκε δ' αὐτῷ καλῶς νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ἐκτιμήσας αὐτὸν προσηκόντως, περιέβαλλε διὰ τῆς ὑψηλῆς του εὐνοίας καὶ ὅτι προσεχῶς θὰ ἐχρησιμοποίει τὰς ἐμφύτους καὶ ἐπικτήτους αὐτοῦ ἀρετὰς εἰς στάδια ἀνάλογα, ἂν ἀπεφάσιζε νὰ ἐγκατασταθῇ ἐν τῇ χώρᾳ αὐτοῦ. Καὶ ἀληθῶς ἡ κρίσις καὶ διορατικότης τοῦ βαθύνου αὐτοκράτορος ἐκείνου δὲν ἐσφάλετο. Ὁ *Λούζης* καταταχθεὶς εἰς τὸν στρατὸν προήχθη μετ' οὐ πολὺ εἰς λοχαγὸν τάγματος φράγγων εὐζώνων ἀπονεμηθέντος αὐτῷ καὶ τοῦ τίτλου τοῦ κόμιτος[1]. Διακριθεὶς ἐν τῷ μεταξὺ Αὐστρίας, Πρωσσίας καὶ Βαυαρίας πολέμῳ (1778-1779) καὶ ἀναλαβὼν θανόντος τοῦ ἀρχηγοῦ τὴν ἀρχηγείαν, προάγεται εἰς ταγματάρχην, τιμηθεὶς καὶ δι' ἱπποτικοῦ παρασήμου. Ἔκτοτε ἀποδύεται καὶ εἰς τὸ διπλωματικὸν στάδιον. Πεμφθεὶς τὸ 1872 τὸ πρῶτον πρεσβευτὴς εἰς Ἀγγλίαν πρὸς διακανονισμὸν τῶν σχέσεων ταύτης μετὰ τῆς Πρωσσίας ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς Ὁλλανδίας, δὲν ἐβράδυνε τυχὼν καὶ τῆς ἐκτιμήσεως τῶν ἐξόχων πολιτικῶν Pitt καὶ North νὰ κατορθώσῃ τὸ σκοπούμενον, διαμείνας ἐκεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ κατὰ τὸ 1786 διαδεξαμένου τὸν Φρειδερῖκον Β' Γουλιέλμου Β' μέχρι τοῦ 1788, ὅτε ἀνεκλήθη ὑπὸ τοῦ νέου μονάρχου, διεξαγαγὼν μετὰ πολλῆς πολιτικῆς περινοίας καὶ ἐπιτυχῶς καὶ ἄλλας πολυπλόκων ὑποθέσεων διαπραγματεύσεις κατὰ τὸ χρονικὸν ἐκεῖνο διάστημα. Ἡ Γερμανικὴ Ὁμοσπονδία εἰς ἣν ὁ βασιλεὺς τῆς

[1] Οὐχ ἀκριβῶς ὁ Pignatorre ἐν Mem. II. 259 λέγει τοῦτο γενόμενον τὸ 1744 καὶ ὅτι τρία μετὰ ταῦτα ἔτη ἐπανιδὼν ἐν Βερολίνῳ τὸν Φρειδερῖκον Β'. ἔλαβε παρὰ τούτου καὶ τὸν τίτλον τοῦ κόμιτος.

Αγγλίας εἰσῆλθεν ὡς ἐκλέκτωρ τοῦ Ἀννόβερ, ἡ συνθήκη πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ συντάγματος καὶ τῶν νόμων τῶν ἡνωμένων ἐπαρχιῶν, ἡ κατὰ τὸ 1788 συναφθεῖσα συνθήκη μεταξὺ Πρωσσίας καὶ Ἀγγλίας κατὰ τῶν σχεδίων τῆς Αὐστρίας καὶ Ῥωσσίας κηρυξασῶν τὸ 1787 τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Πύλης, κατὰ τὸ πλεῖστον ὀφείλονται εἰς τὴν περίνοιαν τοῦ συμπολίτου διπλωμάτου[1]. Κατὰ τὰ Πολωνικὰ ὁ *Δούζης* ἀνέλαβεν αὖθις στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν τὸ 1788, τὸ δὲ 1791 διεπραγματεύθη τὴν ἐν Συτσόβῳ εἰρήνην μετὰ τὸν θάνατον Ἰωσὴφ τοῦ Β΄. ἐφ' ᾧ προήχθη εἰς ὑποσυνταγματάρχην καὶ διωρίσθη πρεσβευτὴς εἰς Πετρούπολιν, σχὼν μέρος καὶ ἐν τῇ συνομολογήσει τῆς μεταξὺ Πρωσσίας, Ῥωσσίας, Σβεκκίας, καὶ Δανίας συνθήκης, τυχὼν δήλων ἀποδείξεων τῆς πρὸς αὐτὸν ὑπολήψεως καὶ εὐνοίας τοῦ αὐτοκράτορος Παύλου, ὅστις καὶ τὸ παράσημον τοῦ μεγαλοσταύρου τῆς ἁγίας Ἄννης ἀπένειμεν αὐτῷ. Μετὰ τὸν θάνατον τούτου ὁ Ἀλέξανδρος διώρισε τὸν *Δούζην* ἔκτακτον αὐτοῦ ἀπεσταλμένον καὶ ἀπένειμεν ἐπίσης τούτῳ τὸν μεγαλόσταυρον τοῦ κοκκίνου αὐτοῦ. Εἰ καὶ ἐν μέσῳ τόσων τιμῶν, τοσαύτης δράσεως καὶ μακρὰν πρὸ πολλῶν ἐτῶν τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πατρίδος, ἐτήρει οὐχ ἧττον ἀείποτε φλογερὸν τὸ πρὸς ταύτην αἴσθημα καὶ ἐπεζήτει ἀφορμὰς ἵνα καταστῇ διὰ τῶν φώτων καὶ τῶν μέσων ἅτινα ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ, χρήσιμος ὑπὲρ τῶν πολιτικῶν αὐτῆς τυχῶν. Ὡς γνωστὸν αἱ νῆσοι τοῦ Ἰονίου πελάγους διήνυον τότε ἀνωμαλωτάτην καὶ πολυτάραχον πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν περίοδον. Διατρίβων ὁ *Δούζης* ἐν Πετρουπόλει μέχρι τοῦ 1803, δὲν ἔμενεν ἀπαθὴς καὶ ἄεργος καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ Ἑπτανησιακὰ ζητήματα, ἀλλὰ μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ δεξιότητος ἠσχολήθη περὶ τὴν ὑπὸ σκέψιν τότε πολιτικὴν τῶν νήσων ὀργάνωσιν, συνεργαζόμενος μετὰ τῶν ἐκεῖσε πεμφθέντων Ἰονίων ἐπιτρόπων, οὓς μετὰ φιλοπατρίας ὅσης καὶ συνέσεως ἐχειραγώγει εἰς τὰ δυσχερῆ ζητήματα, διαμείβων καὶ σχετικὰς ἐπιστολὰς μετ' ἐγκρίτων τῶν νήσων ἀνδρῶν, εἰς πολλὰ τῶν λυθέντων ζητημάτων τὰ μάλα συντελέσας. Τοῦτο μὲν λόγοι ὑγείας, τοῦτο δὲ διαφορὰ πολιτικῶν ἰδεῶν, ἐξαιρετικῶς δὲ ἔρως νόστου εἰς τὰ πατρῷα ἐδάφη ἵνα ἐνταῦθα περάνῃ τὸν βίον, ὤθησαν αὐτὸν ἐπανελθόντα κατὰ τὸ 1803 εἰς Βερολῖνον, ἵνα αἰτήσηται

[1] Pignat. Mem. II. 260.

ἄδειαν ἀπουσίας, ἧς τυχὼν ἀνεχώρησεν εἰς Ἰταλίαν, διατρίψας μέχρι τοῦ 1806 ἐν Ἑνετίᾳ καὶ Φλωρεντίᾳ, σκοπῶν ἐκεῖθεν νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν Ἑπτάνησον, φιλοδοξῶν ἴσως νὰ δράσῃ ἐπίσης καὶ ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ πατρίδι, ἀλλ' ὁ σκοπὸς τοῦ ἀνδρὸς γενόμενος γνωστὸς τοῖς Ἑπτανησίοις ἄρχουσι, δὲν ἀφῆκεν αὐτοὺς ἡσύχους, διαβλέποντας ἐξ ἰδιοτελείας καὶ φθόνου ὅτι ὁ *Λούζης* θὰ ἐξετόπιζεν ἐκείνους ὡς μικροὺς καὶ ἀσήμους ὡς πρὸς αὐτόν, δι' ὃ γεγονότα παρεμβληθέντα ἐκώλυσαν τὴν πλήρωσιν τοῦ σκοποῦ, ἡ δὲ ἐκ νέου γαλλικὴ τῶν νήσων κατοχή, συνέτεινεν ἵνα μεταβάλλῃ ὁριστικῶς τὴν ἀπόφασίν του, ἐγκαταστάντος πλέον ἐν Ἑνετίᾳ ὅπου μετεκάλεσε καὶ τὸν ἀδελφόν του Ἀναστάσιον. Ἐπιστρέψας εἰς Πρωσσίαν τὸ 1806, δὲν ἔμεινεν ἀμέτοχος εἰς τὴν πολεμικὴν στάσιν κατὰ τοῦ Ναπολέοντος. Εἰ καὶ γέρων ἐξηκολούθει οὐχ ἧττον ἔχων σθένος δυνάμεως καὶ πεποίθησιν εἰς ἑαυτὸν καὶ ὀργῶν εἰς δρᾶσιν. Διορισθεὶς λοιπὸν ἀρχηγὸς τῆς ὀπισθοφυλακῆς, ἀντέστη εἰς τὸ σχέδιον τοῦ πολέμου ὅπερ κατήρτισαν οἱ ἀρχιστράτηγοι Bronswick καὶ Mocklendorff, προειπὼν τὴν ἀποτυχίαν καὶ παραιτηθείς, τὰ μετέπειτα δὲ ἀποτελέσματα ἀπέδειξαν, ποία ἦτο ἡ ἐμπειρία καὶ ἡ ὀξυδέρκεια τοῦ γηραιοῦ στρατιωτικοῦ [1]. Ἡ πρὸς τὸν μονάρχην ἀφοσίωσις καὶ ἡ ἱερότης τοῦ ὅρκου, ἦσαν ἐξαιρετικὰ παρ' αὐτῷ, τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ εὐστάθεια, ἡ ἀξιοπρέπεια καὶ ἡ φιλοτιμία αὐτοῦ, ὥστε οὐδέποτε ἐδήλωσεν ὑπακοὴν εἰς τὸν Ναπολέοντα, καὶ ὅταν τὸ 1809 μετὰ τὴν ἐκ τῆς χώρας ἀναχώρησιν τῶν γάλλων ὁ μονάρχης αὐτοῦ ἐπέστρεψεν εἰς Βερολῖνον, τοσοῦτον οὗτος ηὐχαριστήθη καὶ διὰ τὴν τιμίαν τοῦ στρατιώτου του πορείαν, ὥστε πλὴν ἄλλων ἀποδείξεων τῆς ὑπολήψεως αὐτοῦ πρὸς ἐκεῖνον ἀνέθετο αὐτῷ περισπούδαστον τὸ 1821 ἐντολήν, ἵνα μυστικῶς διαπραγματευθῇ τὴν μετὰ τῆς Αὐστρίας σύμβασιν, τυχὼν διὰ τοῦτο καὶ τοῦ μεγαλοσταύρου τοῦ μαύρου ἀετοῦ. Ὁ διαπρεπὴς ἀνὴρ ἀπεβίωσεν ἐν ἔτει 1815 Ὀκτωβρίου πρώτῃ [2].

ΛΟΥΖΗΣ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Βερολίνῳ πρὸ τοῦ 1786, υἱὸς τοῦ προβιογραφέντος Σπυρίδωνος [3]. Ὠνομάσθη δὲ Φρειδερῖκος, διότι

[1] Μαζαράκη. Ἔνθ. ἀνωτ. 377 ἑπομ.

[2] Ἴδε περὶ τοῦ ἀνδρὸς καὶ Denina ἐν Ἱστορ. Φρειδερ. Β'. Μαζαράκη. Ἐνθ' ἀνωτ. 556-584 καὶ Pignat. ἐν Memor. 258-262. Ὁ Σάθας ἐν Ν. Φιλ. οὐδεμίαν παραδόξως ποιεῖται μνείαν τοῦ λογιωτάτου συμπολίτου καὶ ἐκδότου.

[3] Κατὰ τὸ γενεαλογικὸν δένδρον τοῦ οἴκου ὁ Σπυρίδων σύζυγον ἠγάγετο

ατὰ τὸ γενεαλογικὸν δένδρον, αὐτὸς ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας Φρειερῖκος Β΄ τιμῶν τὸν ἔνδοξον αὐτοῦ πατέρα, ἐγένετο ἀνάδοχος αὐτοῦ. Ὑπὸ τὰς μερίμνας σοφοῦ καὶ φιλοστόργου πατρὸς καὶ ὑπὸ τὰς ἐντυπώσεις τῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς τούτου δράσεως, ἦτο ἑπόμενον ὁ υἱὸς νὰ αἰσθανθῇ κομιδῇ πρόσηβος, κλίσεις πρὸς τὰ στάδια τοῦ πατρὸς καὶ εἰς τὰ γράμματα· κατὰ τὰ ἔτη ἄλλως ἐκεῖνα, ἐγεννᾶτό τις καὶ ἡλικιοῦτο ἐν μέσῳ πολεμικῶν γεγονότων, ὑποθαλπόντων ἔτι μᾶλλον τὰς στρατιωτικὰς σπουδὰς καὶ τὸ φιλοπόλεμον φρόνημα. Εἰς τὰς στρατιωτικὰς σχολὰς τοῦ Βερολίνου ὁ νεαρὸς *Λούζης* ἐμορφοῦτο ὡς οἷόν τε ἁδρῶς καὶ ἐπιστημονικῶς, ἐν τῷ πατρικῷ δὲ παραδείγματι ἐδιδάσκετο τὴν αὐταπάρνησιν, τὴν ἀνδρείαν, τὴν εὐστάθειαν, τὴν ἐθελοθυσίαν, τὴν σύνεσιν. Ὅταν θριαμβευτικῶς ὁ Ναπολέων εἰσῆλθεν εἰς Βερολῖνον καὶ ὅλοι οἱ στρατιωτικοὶ ἀρχηγοὶ τεταπεινωμένοι παρουσιάζοντο πρὸ τοῦ νέου κυριάρχου καὶ ὑπετάσσοντο αὐτῷ, ὁ νεαρὸς ἐκεῖνος ἀξιωματικὸς ἐδίστασε ἂν πρέπῃ ἢ ὄχι νὰ πράξῃ ὁμοίως, αἰτήσας δὲ τὴν συμβουλὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἤκουσε παρὰ τούτου τοὺς ἑξῆς ἀξιομνημονεύτους λόγους οὓς καὶ ἠσπάσθη. « Ὢν γέρων » καὶ ἀσθενής, δὲν δύναμαι νὰ σὲ ἐμποδίσω νὰ κάμῃς ὅ,τι θέλεις, ἂν » ὅμως λησμονῶν τὰ χρέη τοῦ ὑπηκόου πρὸς τὸν ἡμέτερον βασιλέα καὶ » τὴν παρ' ἐμοῦ καὶ σοῦ χρεωστουμένην εὐγνωμοσύνην πρὸς ἐκεῖνον, » δειχθῇς τοσοῦτον χαμερπής, ὥστε νὰ ζητήσῃς ἐν ἀξίωμα παρουσια» ζόμενος εἰς τὸν ἐχθρὸν τῆς πατρίδος μας, σὲ δίδω ὡς πατὴρ καὶ ζῶν » τὴν κατάραν μου, καὶ ἐνῷ θέλει καταβαίνω εἰς τὸν τάφον». Τοιαῦτα διδάγματα ἀκολουθήσας, διεκρίθη ἐν τῷ στρατιωτικῷ του σταδίῳ, γενναίως πολεμήσας κατὰ τῶν γάλλων ἐν τῷ σώματι τοῦ πυροβολικοῦ εἰς πολλὰς μάχας, βαρύτατα μάλιστα πληγωθεὶς καὶ θεωρηθεὶς μεταξὺ τῶν νεκρῶν. Ἀνέλαβεν εἶτα τὴν διοίκησιν τοῦ δεκάτου στρατῶνος κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ εἰς Παρισίους, προαχθεὶς καὶ εἰς ἀνωτέρους βαθμούς. Πλὴν τῆς στρατιωτικῆς παιδείας, ὁ ἀνὴρ ἦτο ἐγκρατὴς καὶ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν, ὅταν δὲ μετὰ τὴν

τὴν Καρλότταν ἐκ Παρισίων, κατὰ δὲ Pignatorre, χήραν ἄγγλου στρατιωτικοῦ ἐκ Λιβόρνου τελέσας τοὺς γάμους του τὸ 1788 (Mem. II 260) κατ' ἄλλους τὴν Μαργαρίταν Γαλόττη χήραν τοῦ μυστικοῦ συμβούλου τῆς Πρωσσικῆς κυβερνήσεως Σεπτεἰου τὸ 1792.

ἀνακήρυξιν τῆς Ἑλλάδος ὡς βασιλείου καὶ τὴν κάθοδον τοῦ Ὄθωνος, ἡ Πρωσσία καὶ Βαυαρία ἐπρόκειτο ν' ἀποστείλωσι πρέσβυν εἰς τὸ νέον κράτος, διώρισαν τοιοῦτον τὸν *Λούζην* τὸ 1833 διακριθέντα ἐν Ἀθήναις διά τε τὴν διπλωματικὴν ἐμπειρίαν καὶ τὴν σύνεσιν ἐν πολλοῖς ζητήμασι κανονιστικοῖς τῆς νέας τῶν πραγμάτων καταστάσεως καὶ διὰ τὴν λεπτοτάτην ἀνατροφὴν καὶ ἁδρὰν μόρφωσιν. Κατὰ τὴν περιώνυμον μάλιστα δίκην τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ Πλαπούτα, μετ' ἐπαίνων ἀναφέρεται μακρὰ αὐτοῦ ἔκθεσις πρὸς τὴν Κυβέρνησίν του κατὰ τοῦ πραξικοπήματος, ἐν πνεύματι ἀμεροληψίας ὅσον καὶ πόνου πατριωτικοῦ [1]. Ὁ ἀνὴρ ἔζη ἔτι τὸ 1843.

ΛΟΥΚΙΣΣΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ. Υἱὸς Ἰωάννου ἐξ Ἀργοστολίου ἱεροκήρυξ ζήσας κατὰ τὴν ιη' ἑκατονταετηρίδα καὶ καταλιπὼν ἀνεκδότους τὰς *διδαχάς* του ἄγνωστον ὅμως ποῦ περισωθείσας [2]. Ἡ οἰκογένεια *Λουκίσσα* κατάγεται ἐκ Γαλλίας. Λουκᾶς τις Luchissa μετὰ πέντε τέκνων του ἐγκατέστη ἐν Ναυπλίῳ ὅπου γενόμενος ὑπήκοος Ἑνετός, κατετάχθη εἰς τὸν στρατὸν γενόμενος καὶ διοικητής. Τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Νικολάου ὁ υἱὸς Ἰωάννης, ἦτο ὡσαύτως ἐκεῖ στρατιωτικὸς ἀρχηγὸς διακριθεὶς ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς πόλεως ἐκείνης. Οἱ αὐτόθι *Λουκίσσαι* ἐκαυχῶντο ὅτι εἶχον καὶ προγόνους στρατιωτικοὺς ἀνδραγαθήσαντας, κατὰ τὰ σῳζόμενα ἔγγραφα ἐν Gieredada (;) Levante, Friuli, Puglia, Albania, Dalmazia καὶ Cipro. Υἱὸς τοῦ ῥηθέντος Ἰωάννου καὶ τῆς Θεοδώρας Γεωργίου Βαστόζη, εὐγενῶν καὶ μελῶν τοῦ συμβουλίου Ναυπλίου, ἦτο ὁ Λουκᾶς ὅστις τὸ 1544 φυγὼν μετ' ἄλλων ἐκεῖθεν καὶ ἐγκαταλιπὼν τ' ἀγαθὰ αὐτοῦ μετὰ τὴν Τουρκικὴν κατάκτησιν, μετηνάστευσεν εἰς Κεφαλληνίαν γενάρχης γενόμενος τοῦ ἐνταῦθα κλάδου. Τὰ δύο οἰκόσημα τοῦ οἴκου παριστῶσι τὸ μὲν φρούριον ἐντὸς θυρεοῦ, ἑτέρωθεν δὲ χεῖρας δακτυλοδεικτούσας αὐτό, καὶ τὸ ἄλλο ξίφος γυμνὸν φέρον ἐπὶ τῆς αἰχμῆς στέμμα πέντε ἀκωκῶν καὶ κρατούμενον ἑκατέρωθεν ὑπὸ χειρῶν, ἀμφότερα δηλωτικώτατα τῶν πολεμικῶν τοῦ οἴκου κατορθωμάτων. Ὁ *Σάθας* [3] καὶ ὁ *Μηλιαράκης* [4] οὐχ'

[1] Ἴδε Καιρούς, ἐφημ. Ἀθηνῶν ἐν ἀριθ. 4899 τοῦ 1902.

[2] Pignat. Αὐτ. II 300.

[3] Ἴδε Μνημ. Ἑλλ. Ἱστορίας VIII ἐν καταλόγῳ. Τοῦ αὐτοῦ Ἀνέκδοτα μηζ'

[4] Ἐν Γεωγρ. Κεφαλλ. Ἰθάκης σελ. 94.

ῆττον καταλέγουσι τοὺς *Λουκίσσας* ἐν τοῖς ἀποικήσασιν ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀλβανοῖς. Πλὴν τῶν εἰδικῶς βιογραφουμένων, ἄξιοι λόγου εἶνε καὶ οἱ ἑξῆς α΄) ***Ἰωάννης Φραγγίσκος***, υἱὸς Μαρκαντωνίου ἱππότης τιτλοφορηθεὶς ὑπὸ τοῦ δόγου Πέτρου Λάνδου τῇ 10 Μαΐου 1530. β΄) *Νικόλαος*, ἐπίσης ἱππότης μισθοδοτούμενος διὰ στρατιωτικὰ κατορθώματα ἐν Ἠπείρῳ καὶ Πελοποννήσῳ κατὰ τὸ ἀπὸ 1ης Φεβρουαρίου 1539 πιστοποιητικὸν Πέτρου Βάρβου Προνοητοῦ καὶ ἀντιβαΐλου Ναυπλίου. γ΄) *Θωμᾶς*, ἱππότης υἱὸς Ἰωάννου κυβερνήτου, ἀνδραγαθήσας ἐν Δαλματίᾳ καὶ τυχὼν διαφόρων προνομιῶν καὶ δώρου χρυσῆς ἁλύσεως κατ' ἔγγραφον Ἀλ. Μοτσενίγου δουκὸς τῆς 20 Σεπτ. 1575. δ΄) *Ἀνδρέας*, ἀνδρείως πολεμήσας ἐν Ἀμμοχώστῳ καὶ Ναυπλίῳ, πολλὰ δὲ παθὼν κατ' ἔγγραφον Α. Μοτσενίγου τῷ 1556. ε΄) *Δομένικος*, ὑπηρετήσας ἀπὸ τοῦ 1561 ὑπὸ τὸν Γ. Κομὶν ἐν Δαλματίᾳ καὶ Ἀντιβάρει καὶ ἀνδραγαθήσας ἐν Κατάρρῳ ὑπὸ τοὺς Β. Κονταρίνην καὶ *Ζαχαρίαν* Σολομὸν τὸ 1571. Οὗτος προέλαβε μάλιστα καὶ τὴν μελετωμένην προδοσίαν τοῦ ἀρχηγοῦ Τρογιὰν περὶ τῆς παραδόσεως τοῦ Κατάρρου τοῖς Τούρκοις, συνέλαβε δὲ καὶ πλοῖα Τουρκικὰ καὶ ἐπολέμησεν ἔτι ἐν Ζάρᾳ ὑπὸ τὸν Λαυρέντιον Κόκκον. Ὁ *Δομένικος* διεδέξατο καὶ ἐν Φλάνδρᾳ τὸν συγγενῆ του Θωμᾶν ἐν τῇ ἀρχηγείᾳ. ϛ΄) *Πέτρος*, *Φραγγίσκος*, *Δόντις* κλ. Ἕνεκα τῶν πρὸς τὸ Κράτος ἐκδουλεύσεων ἀπενεμήθησαν τοῖς *Λουκίσσαις* καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ εὐρέα τιμάρια καὶ οἰκήματα ἐν Κάστρῳ, ἀπηλλάγησαν δὲ οὗτοι καί τινων φόρων καὶ διωρίσθησαν εἰς ὑψηλὰς θέσεις ἐν τῇ διοικήσει, τυχόντες στρατιωτικῶν συντάξεων καταβαλλομένων ἀπὸ τοῦ ταμείου τῆς Κρήτης καὶ γενόμενοι πολῖται τῆς Ἑνετίας καὶ πάσης ἄλλης τοῦ κράτους πόλεως. Τὸ 1663 ἀπαντῶμεν ὅτι ὑπὸ τοῦ Προβλεπτοῦ Κεφαλληνίας Μιχ. Πιζάνη, ἀπενεμήθησαν τῷ *Φραγγίσκῳ* ἐκτάσεις ἐν Πλάκᾳ τοῦ Ἀργοστολίου μέχρις ἁγίων Θεοδώρων, γήπεδα παρὰ τὸ Φουσᾶτον αὐτόθι καὶ ἐν Ληξουρίῳ παραλιακὰ οἰκόπεδα, ἐπί τινος τῶν ὁποίων ἐπέτρεψαν κατόπιν τὴν ἀνέγερσιν τοῦ καθολικοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀναργύρων πρεσβεύοντες ἴσως ἔτι τὸ καθολικὸν δόγμα, τὰς δωρεὰς δὲ ταύτας ἐκύρωσε διὰ νέας περιβολῆς (investitura) καὶ ὁ δόγης Dom. Contarino τῇ 12 Αὐγούστου 1666. Μεταξὺ τῶν ἄλλων κτημάτων αὐτῶν ἀναφέρεται καὶ τμῆμα τοῦ σημερινοῦ Βάλτου, συνεγγίζον τότε μετὰ τῶν ἐκεῖ κτήσεων τῆς Λατινικῆς ἐπισκοπῆς Κεφαλληνίας καὶ

Ζακύνθου, τὸ 1632 πρὸς τούτοις δὲ ἀπενεμήθησαν τῷ τε *Νικολάῳ Λουκίσσᾳ* καί τινι Εὐσταθίῳ Γραικοπούλῳ καὶ τὰ ὁποῖα ἔτι ἡ οἰκογένεια *Λουκίσσα* κατέχει ἐκτεταμένα κτήματα ἐν Ἀνεμοδουρίῳ καὶ ἄλλοις μέρεσι τῶν Ὁμαλῶν [1].

ΛΟΥΚΙΣΣΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Υἱὸς Λουκᾶ νομομαθὴς διαπρεπὴς τῆς νήσου. Τὸ 1638-39 ἀπαντῶμεν αὐτὸν καὶ σύνδικον τῆς Κοινότητος. Περὶ τῆς ἀξίας καὶ τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ πιστοποιεῖ ὁ διορίσας αὐτὸν τῇ 29 Ἰουλίου 1630 εἰσαγγελέα, προβλεπτὴς Κεφαλληνίας Νικ. Ἔριτσος τάδε «Conoscendo noi necessaria per difesa delle pu-
» bliche ragioni l' attualità di avocato fiscale, di questa cittá,
» e tenendo sincera certezza della fede, rettitudine, e suffi-
» cienze di dottor Giovanni Luchissa, uno dei principali cau-
» sidici della corte, che in diverse cause... di publici interessi
» senza risparmio di opera e diligenza e rignardo alcuno a
» particolari attioni riportandosi fedele, e singolarmente
» a dato pienezze di vero testimonio con particolarissima so-
» disfation publica, lo abbiamo per virtú delle presenti creato
» costituito et eletto coll' autorità di magistrato in avvo-
» cato fiscale di questa città, contutti quei oblighi, cari-
» chi, utili et emolumenti alla carica pertinenti [2]»... Ὁ *Λουκίσσας* ἀσχοληθεὶς καὶ εἰς ἱστορικὰς περὶ Κεφαλληνίας ἐρεύνας ἐξεπόνησε τὴν ἱστορίαν ταύτης ἥτις ἄγνωστον ποῦ διεσώθη, καὶ ἐξ ἧς ἠρύσθη ἱκανὰ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Φραγγίσκος περὶ οὗ κατωτέρω [3].

ΛΟΥΚΙΣΣΑΣ ΦΡΑΓΓΙΣΚΟΣ. Υἱός τοῦ ἀνωτέρω καὶ Μαρούλας Γ. Ἀννίνου. Διαπρεπὴς νομικός, ῥήτωρ καὶ πολιτικός, ἀνὴρ πολλῆς δράσεως καὶ βαρύτητος γεννηθεὶς περὶ τὸ 1640. Ἀπαντῶμεν αὐτὸν πο-

[1] Ἴδε περὶ τούτων πάντων ἐν ἐκτάσει βιβλίον ἐπὶ διφθέρας, καλλίστης γραφῆς καὶ μετὰ διαφόρων εἰκόνων καὶ κοσμημάτων παρὰ τῷ κ. Σπυρίδωνι Λουκίσσᾳ συμβολαιογράφῳ Ὁμαλῶν, εὐγενῶς παρασχόντι μοι τῶν ἐγγράφων τοῦ οἴκου του τὴν ἔρευναν. Τὸ βιβλίον φέρει τίτλον Ducali diverse delle benemerenze della famiglia Luchissa di Napoli di Romania.

[2] Ἴδε τὴν περὶ Φρ. Λουκίσσα χειρόγραφον Raccolta ducali del. eccel Senato etc, ἐν βιβλιοθήκῃ Κεφαλληνίας σελ. 1.

[3] Ἀνακριβῶς ὁ Η. Ζερβὸς λέγει τὸν Φραγγίσκον γράψαντα τὸ 1509. Ἴδε περιοδικὸν Αἶνος σελ. 375.

λεμήσαντα κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν πολιορκίαν τῆς ἁγίας Μαύρης ὑπὸ τὸν Γεν. Προβλεπτὴν Μαρῖνον Μάρκελλον τὸ 1668 καὶ ἡγούμενον μετὰ τοῦ συμπροσελθόντος συμπολίτου, ἀνδρὸς δὲ εὐγενοῦς καὶ σημαίνοντος τότε λίαν Ἰωάννου Κολόνια πολλῶν ὁπλιτῶν, ὅτε καὶ ἐτραυματίσθη ὑπερασπίζων τὸ Βασιλακάδι [1]. Ἐπίσης εὑρίσκομεν αὐτὸν προθύμως δραμόντα κατὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Ναυπάκτου καὶ τοῦ Βουθρωτοῦ τὸ 1661 ὑπὸ τὸν A. Civran. Ἐπιδοθεὶς εἶτα εἰς τὰ πολιτικά, ἐξελέχθη σύνδικος τῆς Κοινότητος τὸ 1676 μετὰ τοῦ Ἀγγέλου Τυπάλδου καὶ Νικ. Κοντομιχάλου, ὅτε σὺν τοῖς ἄλλοις τῇ εἰσηγήσει αὐτῶν ἐκανονίσθη ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τῆς νήσου καὶ τὸ περιμάχητον ζήτημα τῆς ἐκλογῆς τῶν εὐγενῶν [2]· ἐπίσης τοιοῦτος καὶ τὸ 1678 μετὰ τοῦ Β. Φωκᾶ καὶ Νικ. Κοντομιχάλου. Κατὰ τὸ 1676 ἐστάλη ὑπὸ τῆς Κοινότητος πρέσβυς εἰς Ἑνετίαν ὡς καὶ πρότερον, ἐνταλθεὶς πρωτίστως τὴν περὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ ζητήματος διαπραγμάτευσιν, ἐπὶ τῶν μεταξὺ Κεφαλλήνων καὶ Ζακυνθίων διαφορῶν. Διετέλεσεν ἐπίσης πρότερον ὑποκαγγελλάριος τῆς νήσου, nodaro al criminale, esator καὶ δικαστὴς τὸ 1683. Καγγελάριος ὢν τῆς Κοινότητος διωρίσθη ὑπὸ τῆς Ἑνετικῆς Γερουσίας νὰ συλλέξῃ, ἀντιγράψῃ καὶ κατατάξῃ χρονολογικῶς ἐν ἑνὶ τὰ ἔγγραφα τῆς Ἐπισκοπῆς. Τὸ βιβλίον τοῦτο, τὸ πλεῖον ἐπὶ διφθέρας καλλιγραφικώτατα γεγραμμένον καὶ μετ' εἰκόνων, ποικιλμάτων ἐγχρώμων καὶ ἐπιχρύσων κεκοσμημένον, φέρει τίτλον Tesoro archiepiscopale, raccolta di molte decisioni e sentenze fatte in contraditorio giudicio dall Eccelentissimo.... col attività del eccel. Senato, parti, terminazioni e ducali di confermaziône seguite in favor della prelattura Greca delle Cefalonia e Zante ect. Contro li Sindici e Protopapa del Zante, che l' anno insidiata e perturbata incessantamente sino il presente, necessarj da sapersi da cadaun zelante Cefalonioto. Principiano dal 1556 mag. 12 (su ve-

[1] Περὶ τῆς οἰκογενείας Κολόνια ἢ Κολόνα σωζομένης ἔτι ἐν Κάστρῳ γινώσκομεν ὅτι ἦτο ἰταλικῆς καταγωγῆς καὶ ἔσχεν ἄνδρας ἀξίους λόγου ἐπιστήμονας, συνδίκους καὶ διοικητὰς Ἰθάκης, δὲν εὕρομεν ὅμως αὐτὴν ἐν τῇ βίβλῳ τῶν Εὐγενῶν.

[2] Ἴδε βιογρ. Ἰωάν. Λοβέρδου Κωστῆ καὶ ἰδιαίτερον ἄρθρον Χρυσῆ Βίβλος.

scovo Pachumio Macri Zantioto) sino al. 1718 estratte dalli volumi archiepiscopali. da F. Luchissa. Ἡ συλλογὴ εἶνε ἀξιολογώτατον βοήθημα εἰς τὸν μελετῶντα τὴν κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα ἱστορίαν τῶν νήσων, ὡς ἐκ τῶν πολλῶν καὶ ἐπισήμων λεπτομερῶν πληροφοριῶν περὶ τῶν γεγονότων καὶ τῶν προσώπων [1]. Τὴν συλλογὴν ταύτην ἐκύρωσεν ὡς ἐπίσημον ὁ προβλεπτὴς τῆς νήσου Φρ. Ἰουστινιάνης τῇ 28 Αὐγούστου 1718. Ἑτέρα ἐπίσης ἀξία μνείας συλλογὴ τοῦ φιλεργοτάτου ἀνδρός, εἶνε καὶ ἡ φέρουσα τὸν τίτλον Ducali dell' eccel. Senato che confermano l' elettione fatta dal illustrissimo et eccel. S. Alvise Caotorta mentre fu prov. di Cefalonia [2] approbata prima dalla Somma Prudenza del. S. Franc. Morosini c. p. e Capitan General e Prencipe trionfatissimo della Ser. Rep. di Venezia della persona dell' illustriss. Fr. Luchissa nobile oriundo da Napoli di Romania,. nelle Carica di governator e Esator delle condanne pecuniarie e di tutti indiferentemente li altri publici debbitori di questa magnifica camera fiscale e specialmente delle offerte sive eschibitioni volontarj delli publici datii della Cefalonia e del Tiachi [3]. Ὁ *Λουκίσσας*

[1] Ἡ συλλογὴ εὕρηται ἐν τῷ ἀρχείῳ Τσιμαράτου, ὅστις καὶ μετέφρασεν αὐτὴν καὶ συνεπλήρωσε μέχρι τῶν ἡμερῶν του. Τοῦ τε πρωτοτύπου καὶ τῆς μεταφράσεως ἀντίγραφον ἔλαβε καὶ ὁ ἀείμνηστος ἀρχιεπίσκοπος Γερμανὸς Καλλιγᾶς ἵνα καταθέσῃ τοῦτο ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς ἐπισκοπῆς, τοιαῦτα ὅμως δὲν εὕρομεν,πιθανώτατα τοῦ ἱεράρχου λαβόντος μετ' αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις τὸ χειρόγραφον.

[2] Ὁ Caotorta φέρεται καὶ ἐν καταλόγῳ προβλεπτῶν παρὰ Pignat. Mem. τὸ 1683-1685.Ἀλλὰ κατὰ τὸν ἀκριβέστερον κατάλογον τῶν προβλεπτῶν τῆς νήσου ὑπὸ Hopf. (Croniques Gr. Rom. Berlin. 1873, σελ. 399-404) ὁ Caotorta διώκησε τὴν νῆσον ἀπὸ τοῦ 1681 Νοεμβρ.30 - 1683, 23 Νοεμβρ. ὥστε ὁ διορισμὸς τοῦ Λουκίσσα ἐγένετο ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἐκυρώθη δὲ 1684.

[3] Τὸ ὑπούργημα τῶν esator ἀντεστοίχει περίπου πρὸς τὸ τοῦ Δημοσίου Ταμίου. Πρὸ αὐτοῦ ἀπαντῶμεν τοὺς Paolo Bovin, Theod. Veja, Fr. Damessiano, Vit. Focca, M. Corafan, Mormori, Ant. Volterra καὶ N. Cocchino. Εἴς τινας εἰδικὰς περιστάσεις εὑρίσκομεν καὶ ἀνὰ ἕνα esator εἰς τὰς τέσσαρας τῆς νήσου περιοχὰς (σελ. 1-3). Προτοῦ διορίζωνται εἰδικοὶ τοιοῦτοι, ἀπαντῶμεν ἐκτελοῦντας χρέη esator, τοὺς διοικητὰς τῆς Στρατιᾶς (Covernatori della Stratia), ἀλλὰ τὴν ὑπηρεσίαν ὡς φαίνεται ἤσχουν ὅλως παρέργως καὶ ἑπομένως ἀμελῶς. Ὁ Governator delle condanne pec uniarie κλ. ἤτοι ὁ κύριος

διετέλεσε τοιοῦτος ἐφ' ἱκανὰ ἔτη, ὅπερ ἀποδεικνύει τήν τε περὶ τὰ δημόσια οἰκονομικὰ εἰδικότητα, τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν τοῦ χαρακτῆρος ἀκεραιότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν πεποίθησιν τῆς ἀρχῆς πρὸς τὸν ἄνδρα πρὸς ὃν ἀπέβλεψε πεποιθυῖα, ἐν χρόνοις μάλιστα καθ' οὓς τὰ οἰκονομικὰ Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης διετέλουν εἰς ἀθλίαν κατάστασιν καὶ μεγάλη ἦτο ἡ τῶν διοριζομένων εἰς τὰ ὑπουργήματα ἀκηδεία καὶ ἀπιστία βεβαίως ὡς κυροῦσι αὐτὰ τὰ πράγματα[1]. Ἐν τῇ συλλογῇ προτάσσεται ἐγκύκλιος τοῦ ἀνδρ. Ναβαγὲρ τῆς 8 Ἰανουαρίου 1689 πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς κατοίκους, περὶ καταβολῆς καὶ εἰσπράξεως τῶν καθυστερουμένων, ἕπονται δὲ πολλὰ ἔγγραφα τῆς ιζ' καὶ ιη' ἑκατονταετηρίδος, διαφωτιστικὰ τῆς οἰκονομικῆς τότε τῶν νήσων καταστάσεως. Ἐν σελ. 35 τοῦ χειρογράφου, ὁ *Λουκίσσας* δημοσιεύει καὶ εἰκοσασέλιδον ἔκθεσιν πρὸς τὸν Γενικὸν Προνοητὴν καὶ Ἰνκουϊζίτορα τῆς ἀνατολῆς, ὑπὸ χρονίαν 6 Δεκεμβρίου 1692 περὶ τοῦ φορολογικοῦ ἐν γένει συστήματος, περὶ τῶν καταχρήσεων, περὶ τῶν μεταρρυθμίσεων ἐπὶ Γεν. προνοητῶν Π. Βαλιὲρ Ἀντ. Πριούλη, Ἀνδ. Κορνὲρ καὶ Βιχ. Βενδραμίν, περὶ τῆς ἀδυναμίας τῶν πολιτῶν νὰ πληρώσωσι τὰ πρὸς τὸ δημόσιον ὀφειλόμενα, περὶ τῆς μεγάλης ἀνωμαλίας ἐν γένει τοῦ λογιστικοῦ καὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ ληπτέων μέτρων, ἅτινα ὡς λέγει καὶ σύνδικος διατελῶν τὸ 1678 εἶχεν ὑποβάλλει καὶ ὑποστηρίξει. Ὁποία ὑπῆρξεν ἡ διαχείρισις τοῦ *Λουκίσσα* κατὰ τὴν σπουδαίαν ταύτην ἐντολήν, βεβαιοῖ τὸ ἱκανοποιητικώτατον ἔγγραφον τοῦ προβλεπτοῦ Κεφαλληνίας G. Minio τῇ 21 Μαΐου 1690[2] καὶ ἡ πιστοποίησις τοῦ τότε ἀρχιε-

esator, ἐδικαιοῦτο θὰ διορίζῃ καὶ εἰσπράκτορας ἢ οἰκονομικοὺς τρόπον τινὰ ἐφόρους. Ὁ esator ἀντὶ ὡρισμένου μισθοῦ ἀπελάμβανε ποσοστὰ ἐπὶ τῶν εἰσπράξεων ἀπὸ 5 - 13/₀₀ καὶ ἐπιπρόσθετον ἀμοιβὴν εἴκοσι δουκάτων κατὰ μῆνα, ἡ δὲ θέσις περιήρχετο καὶ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ μέχρι δεκαπενταετίας. Ἴδε ἐν Συλλογῇ κανονιστικὰς διαταγὰς τῶν προβλ. Φ. Βαλλιὲρ καὶ Μιχ. Πιζάνη.

[1] Κατ' ἔγγραφον Ἰακώβου Μινίου προβλ. Κεφαλληνίας ὑπὸ χρονίαν 30 Σεπτεμβρίου 1689, ὠφείλοντο τότε ἐκ δεκάτων καὶ ἄλλων δημοσίων προσόδων ὑπὸ τῆς Κοινότητος καὶ τῆς Ἰθάκης πρὸς τὸ Δημόσιον 50,000 ῥεαλίων.

[2] Ἀνακριβῶς παρὰ Pignat ὅτι ὁ Minio ἦτο προβλεπτὴς ἀπὸ τοῦ 1689-1691 (Mem. 310. II). Κατὰ Hopf (ἐνθ' ἀνωτ.), οὗτος διῴκησεν ἀπὸ 23 Νοεμβρίου 1687-1689 Νοεμβρ. 25. ἴσως δ' ἐξετέλει χρέη προβλεπτοῦ καὶ μετέπειτα ἕως οὗ ἔλθῃ ὁ διάδοχος αὐτοῦ G. Renier.

ρέως Τιμοθέου Τυπάλδου συμμαθητοῦ καὶ φίλου αὐτοῦ, διαλαβόντος περὶ τῶν ἀρετῶν καὶ ἐκδουλεύσεων τοῦ ἀνδρός. Ἀλλ' ἡ αὐστηρότης καὶ ἡ πίστις ἀσκούμεναι ἐν ἐποχαῖς καθ' ἃς δὲν ἦτο τόσον ἀνεπτυγμένη ἡ πρὸς τὰ δημόσια δικαιώματα εὐλάβεια καὶ συνεπῶς ἡ πρὸς τοὺς ὑπαλλήλους τοῦ καθήκοντος ἀπροσωπόληπτος ἐκτίμησις, πολλῷ δὲ μᾶλλον ὅταν αἱ οἰκονομικαὶ τῶν πολιτῶν δυσχέρειαι ἔτικτον παρ' αὐτοῖς ἀμυντικὰς τάσεις κατὰ τοῦ ἀπαιτοῦντος δημοσίου, ἦτο ἑπόμενον ὅτι θὰ διήγειρον παρὰ τοῖς πολλοῖς καὶ μάλιστα τοῖς καταχρασταῖς καὶ φιλαδίκοις δυσμένειαν καὶ πνεῦμα καταδρομῶν, αἵτινες κατέληξαν καὶ εἰς ἀποπείρας φόνου κατὰ τοῦ ἀνδρός, εἰς ἃς δὲν ἦσαν ὡς μὴ ὤφελε καὶ ξέναι αἱ ὑποκινήσεις συνδίκων τῆς Κοινότητος, ἐχθρικῶς πρὸς τὸν ἄνδρα διακειμένων καὶ χάριν σκοπῶν ἰδιοτελείας ὑποστηριζόντων τοὺς ἐλλειμματίας. Ἐντεῦθεν ὁ *Λουκίσσας* λαβὼν ἀφορμὴν ἐκτενέστατον ὑπέβαλε τῇ 27 8βρίου 1693 ὑπόμνημα πρὸς τὸν Στρατηγὸν καὶ Προνοητὴν τῆς θαλάσσης Φρ. Μοροζίνην περὶ τῶν ἐκδουλεύσεων αὐτοῦ καὶ τῆς πιστῆς καὶ δικαίας ἐκτελέσεως τῶν καθηκόντων, μετὰ τοῦ θάρρους καὶ τῆς εἰλικρινείας ἐκείνης, ἅτινα προσδίδει μόνον ἡ πεποίθησις τοῦ δικαίου καὶ τὸ ἄδολον τοῦ αἰσθήματος, εἰ καὶ ὑπερηκόντισε τὴν αὐτοπεποίθησιν, ἀξιῶν ὄχι ὀλιγώτερον ἢ ὄνομα Σκηπίωνος, Φαβρικίου καὶ Κάτωνος[1]. Ἀλλ' ἡ μᾶλλον περισπούδαστος νομικὴ καὶ ἱστορικὴ ἐργασία τοῦ ἀνδρός, ἦτο ἡ περιλαμβανομένη εἰς τέσσαρας ὀγκώδεις τόμους εἰς φύλλον, ἐν τῷ ἀρχειοφυλακείῳ Κεφαλληνίας τηρουμένη καὶ μετ' εὑρετηρίου μακροῦ συμπληρωθεῖσα συλλογή, ἡ ἀποτελοῦσα τὴν ἀσφαλεστέραν καὶ κυριωτέραν πηγὴν τῆς ἱστορίας τῆς νήσου ἐπὶ Ἐνετοκρατίας, ἔργον ἀξιοθαύμαστον διὰ τὴν μετὰ τόσης ὑπομονῆς, ἐπιμελείας, καὶ ἀκριβείας μακροχρόνιον ἐργασίαν. Ἡ συλλογὴ φέρει τίτλον Costituzioni ovvero statuti municipali e consistenti in varj decreti dell' eccel. Senato, del. Eccel. Consiglo di X e dei più illust. ed eccel Capitani, generali, proveditori generali, inquisitori, ed altri eccel. rappresentanti approbati poscia dall eccel. Senato, racolte da F r a n c e s c o L u c h i s s a oriundo da Napoli di Romania et date alla luce della stampa (;) con un catalogo di

[1] Ἴδε σελ. 72 τῆς συλλογῆς σῳζομένης ἐν τῇ βιβλιοθ. Κεφαλληνίας.

tutti i proveditori, vescovi et arcivescovi d' ambi li riti **che sono** in essa dall. anno 1499 che é stata aquistata dalle **armi** della Sereniss. Republica, col loro diligente indice. Αὕτη ἀφιερώθη τῷ Γεν. Προνοητῇ τῶν νήσων Φραγγίσκῳ τῷ Μοροζίνῃ τὸ πρῶτον δ' ἐν αὐτῇ ἔγγραφον φέρει χρονίαν 19 Μαρτίου 1593. τῆς εἰσαγωγῆς γραφείσης τὸ 1713 ὅτε πιθανῶς ἔληξεν ἡ ἐργασία τῆς ἐρεύνης καὶ κατατάξεως. Ὁ *Λουκίσσας* τόσον ἐργασθεὶς ᾐτήσατο εὐλόγως παρὰ τοῦ Συμβουλίου τῆς νήσου καὶ εἶτα παρὰ τοῦ Δουκός, τὴν πρὸς ἔκδοσιν τοῦ ἔργου ἄδειαν, ὁ Μοτσενῖγος δὲ καὶ ὑπέβαλε περὶ τούτου τῇ Γερουσίᾳ ἐκτενῆ ἔκθεσιν τῷ 1666[1], ἀλλ' ἄγνωστος ὁ λόγος τῆς μὴ ἐκδόσεως· τὸ ἐν τῷ ἀρχειοφυλακείῳ ὅμως χειρόγραφον δὲν εἶνε τὸ πρωτότυπον, ἀντιγραφὲν καὶ διαιρεθὲν ἴσως εἰς βιβλία ὑπὸ τοῦ τὸ 1750 διατελέσαντος φιλοπονωτάτου καὶ φιλίστορος καὶ τούτου γραμματέως τῆς Κοινότητος Παναγῆ Χρ. Καρούσου, πολλὰ βεβαίως καὶ τούτου ἐν τῇ συλλογῇ προσθέντος[2].

ΛΥΚΟΥΔΗΣ Ἢ ΛΕΙΧΟΥΔΗΣ ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1633 κατὰ Μάρτιον υἱὸς Μάρκου, *Ἰωάννης* κατὰ κόσμον κληθεὶς[3]. Συνεσπούδασε μετὰ τὴν ἐν τῇ γενετείρᾳ προκαταρκτικὴν παίδευσιν, τῷ αὐταδέλφῳ του Σπυρίδωνι *(Σωφρονίῳ)* ἐν Ἑνετίᾳ ὑπὸ τὸν Γερ. Βλάχον καὶ εἶτα ἐπὶ ἐννέα ἔτη ἐν Παταβίῳ τὰ θεολογικὰ καὶ φιλοσοφικὰ διακούσαντες καὶ Ἀρσενίου Καλούδη ἔνθα ἔτυχον καὶ τῶν ἐπὶ διδακτορίᾳ διπλωμάτων. Ἐπιστρέψας εἰς Ληξούριον ἐχειροτονήθη ἱερεὺς τὸ 1670, ἀποθανούσης δὲ τῆς συζύγου του χαρεὶς μοναχὸς μετεκλήθη *Ἰωαννίκιος*. Τότε ἐδίδαξαν οἱ δύο ἀδελφοὶ ἐν Ληξουρίῳ ἐν ἰδιαιτέρᾳ σχολῇ, ἣν εἶχον κατὰ σωζομένην παράδοσιν παρὰ τὸν ἔτι ἐνταῦθα σωζό-

[1] Ἴδε τὰς πρώτας σελίδας τόμου Α' τῆς συλλογῆς. Εἶνε δυσεξήγητον ὄντως πῶς τὸ ἔργον δὲν ἐδημοσιεύθη δημοσίᾳ δαπάνῃ, ἐκτὸς ἐὰν ὑποθέσῃ τις ὅτι ὁ συλλογεὺς ἐνόμισεν αὐτὸ ἐλλιπές, συμπληρῶν αὐτὸ ἑκάστοτε μέχρι τοῦ 1713 ὡς δεικνύουσι νεώτερα τοῦ 1666 ἔγγραφα, καὶ ὅτι μὴ τυχὼν ὁ Λουκίσσας συνδρομῆς ὑπὸ τοῦ δημοσίου ἀφῆκεν αὐτὸ ἀνέκδοτον διότι ὑπερεβδομηκοντούτης ὢν τὸ 1713, δὲν εἶνε πιθανὸν ὅτι ἐσκόπει πλέον τὴν δημοσίευσιν.

[2] Ἀναφέρεται καὶ ἄλλη τις συλλογὴ τοιαύτη (Cibro ordini) γενομένη ὑπὸ Νικολάου Καρούσου. Pignat. Αὐτ. 32.

[3] Κατὰ Pignat ἀμαρτυρήτως (Mem. II. 249) ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει.

μενον ἴδιον τότε αὐτῶν ναΐσκον τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐν συνοικίᾳ Ποταμίου, ὑπάρξαντες οἱ μόνοι τότε ἐνταῦθα ἄξιοι λόγου διδάσκαλοι. Ἀναφέρεται ὅτι ὁ μὲν ἀρχιερεὺς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου Παΐσιος ὁ Χοϊδᾶς (1669-1683) κατέστησε τὸν *Ἰωαννίκιον* ἐπόπτην τῶν ἐν Ἀργοστολίῳ καὶ Ληξουρίῳ σχολῶν [1], ὁ δὲ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Παρθένιος ἐπίτροπον αὐτοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κεφαλληνίας [2]. Τὸ 1683 μεταβὰς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐδίδαξεν ἐν σχολείοις καὶ ἐκήρυττε τὸν θεῖον λόγον, δοκιμασθεὶς ὑπὸ τοῦ τότε τὸ τρίτον πατριαρχεύοντος Διονυσίου Δ' τοῦ Μουσελίμη. Ἐκεῖθεν ἀναχωρήσαντες οἱ ἀδελφοὶ διὰ Βλαχίας καὶ Μολδαβίας ἔνθα καὶ ἐκήρυξαν τὸν θεῖον λόγον καὶ εἶτα διὰ Τρανσυλβανίας καὶ Πολωνίας, ἀφίκοντο τὸν Μάρτιον τοῦ 1685 εἰς Μόσχαν, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν συστατικὰ πρὸς τοὺς ἡγεμόνας Ἰωάννην καὶ Πέτρον τοὺς Ἀλεξιάδας. Διορισθεὶς ὁ *Ἰωαννίκιος* καθηγητὴς τῆς ἐκεῖ Ἀκαδημίας ἐδίδαξε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του ἐπὶ ἔτη ἱκανά, ἀλλὰ κατὰ τὸ 1687 μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ ἐν Ἑνετίᾳ συμπολίτου αὐτοῦ Κωνσταντίνου Μεταξᾶ κηδεμόνος τῶν ἐκεῖ τριῶν τέκνων του, ἔσπευσε τυχὼν ἀδείας ἐκεῖσε τὸ 1688 ἐπὶ ἐπιστροφῇ πρὸς διευθέτησιν τῶν ἐκεῖ πραγμάτων αὐτοῦ. Αὐτόθι διαμένων ταῖς συστάσεσι τοῦ προστάτου αὐτοῦ Γαλιτσίν, διωρίσθη τὸ 1689 καὶ πρέσβυς τῆς Ῥωσσίας παρὰ τῇ Ἑνετικῇ δημοκρατίᾳ, διότι εἰ καὶ εἰς τὰ φιλοσοφικὰ καὶ τὰ θεολογικὰ κυρίως τραπείς, ἠσχολεῖτο οὐχ ἧττον ἀπὸ νεότητος καὶ εἰς πολιτειακὰς μελέτας, ἔχων πρὸς ἐπίδοσιν καὶ ἐν τούτοις ἀσφαλῆ ἐφόδια, ἔμφυτον ὀξυδέρκειαν καὶ διορατικότητα, ἤθους σοβαρότητα καὶ ἁβρότητα συμπεριφορᾶς· ἀπόφασις ἄλλως τε περὶ διορισμοῦ τοιούτου ὑπὸ μεγάλης δυνάμεως παρὰ

[1] Σάθας. Ν. Φιλ. Περίεργον τοῦτο, διότι τότε καθ' ἃ γνωρίζομεν δὲν ὑφίσταντο ἐν τῇ νήσῳ δημόσια σχολεῖα ἢ ἰδιωτικὰ ἄξια λόγου, οὐδὲ ὁ ἀρχιερεὺς εἶχε τοιαύτην δικαιοδοσίαν. Τῶν ὑπὸ τῶν ἐφημερίων ἐν τοῖς ναοῖς ἢ κελλίοις συνήθως τηρουμένων σχολῶν ἡ ἐποπτεία, δὲν θὰ ἦτο βεβαίως ἔργον ξένον τῶν ἐφέσεων καὶ τοῦ κύκλου, οὔτε ἐξευτελιστικὸν τῆς φιλοπατρίας τοῦ Λειχούδη, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ἡ ἀνωτέρα ἀρχὴ δὲν θ' ἀπησχόλει ἀπὸ τῶν ἀνωτέρω μελετῶν καὶ μεριμνῶν ἕνα τοιοῦτον ἄνδρα εἰς στετονάτους κύκλους ἐνεργείας.

[2] Καὶ τοῦτο φαίνεται ἀπίθανον διότι ὁ Ἀλεξανδρείας οὐδέποτε ἤσκει πνευματικὴν δικαιοδοσίαν ἐν τῇ νήσῳ, ἐκτὸς ἂν διωρίσθη ὁ Λειχούδης ἐπίτροπος αὐτοῦ εἴς τινα διαφορὰν ἢ ὑπόθεσιν τοῦ πατριαρχείου.

όσον τότε σημαινούση ἐπικρατείᾳ, μαρτυρεῖ τρανώτατα, ποίας βασί-
ου ἀπήλαυε διά τε τὰ φῶτα καὶ τὰ ἠθικὰ χαρίσματα ὑπολήψεως
ν τοῖς ῥωσσικοῖς διπλωματικοῖς κύκλοις ὁ ἀνὴρ καὶ πόσον ἐθεωρεῖτο
κατάλληλος, ἐν χρόνοις διηνεκῶν πολιτικῶν διαπραγματεύσεων καὶ
πολέμων ἐν τῇ ἀνατολῇ. Τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ Νικόλαον καὶ Ἀναστάσιον
ἐπέστειλεν εἰς Μόσχαν πρὸς ἐκτενεστέρας μελέτας καὶ στάδια εὐρύτερα,
τὸ δὲ 1692 ἀνέκτησαν οὗτοι καὶ τὸν παλαιὸν τίτλον τῶν ἡγεμόνων
τῆς Βουλγαρίας, οἵου ὅ τε πατὴρ καὶ θεῖος αὐτῶν εἶχον τύχει ἐπίσης
ἐλθόντες ἐκεῖ. Τὸ 1691 ἐπιστρέψας ὁ *Ἰωαννίκιος* εἰς Μόσχαν, μετὰ
διαμονὴν οὐχὶ μακροχρόνιον ἐν Βιέννῃ, Μολδαβίᾳ καὶ Βλαχίᾳ, ἐτιμήθη
διὰ δώρων καὶ ἔτυχεν αὐξήσεως μισθοῦ, διὰ ἃς ὡς πρέσβυς παρέσχεν
ἐκδουλεύσεις· αὐτόθι δ' ἐξηκολούθει συνενοούμενος μεταξὺ τῆς ῥωσσι-
κῆς κυβερνήσεως ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς Βιέννης καὶ Λομβαρδίας ἀφ' ἑτέ-
ρου, τηρῶν ἀλληλογραφίαν μετὰ τοῦ διερμηνέως τῆς αὐστριακῆς αὐ-
λῆς Ἀδὰμ Στὶλλ καὶ ἐπισήμως κοινοποιῶν τὰς πληροφορίας περὶ
τῶν πολιτικῶν πραγμάτων εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν.
Ἔκτοτε ἀπαντῶμεν αὐτὸν συνεξορισθέντα μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του ἀπὸ
τὸ 1691, δι' οὓς λόγους θ' ἀναπτύξωμεν ἐν τῇ τοῦ *Σωφρονίου* βιο-
γραφίᾳ. Ὁ *Ἰωαννίκιος* ἀπέθανεν ἐν Μόσχᾳ κατ' Αὔγουστον τοῦ 1717 [1]
ταφεὶς ἐν τῷ ἐκεῖ ναῷ τοῦ Σωτῆρος, τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ γράψαντος
μακρὸν ἐπιτύμβιον ἑλληνιστὶ καὶ σλαβωνιστί [2]. Τοῦ *Ἰωαννικίου* ἔργα
ἰδιαίτερα εἶνε. α') De anima juxta principia peripateticorum et
doctoris Angelici doctrinam. Venetiis. In libros tres. 1689. β')
In octo libros physicorum seu de naturali auscultatione expo-
sitio. Ἔγραψε καὶ *Φυσικὴν* Ἐνετίησι τῷ αὐτῷ ἔτει. γ') *Λόγος πρὸς
τὸν Πατριάρχην*, μετὰ τὴν ἐν Βενετίᾳ ἐπιστροφὴν 1691. δ') *Λόγος ἐπι-
τάφιος εἰς τὴν βασίλισσαν Ναταλίαν Κυριλόβναν*. 1694. ε') *Λόγος ἐγκω-
μιαστικὸς εἰς τὸν μακαρίᾳ τῇ μνήμῃ βασιλέα Ἰωάννην Ἀλεξίεβιτζ*. 1664.
ϛ') *Θρίαμβος τοῦ βασιλέως Πέτρου Ἀλεξιάδου μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐ-*

[1] Κατὰ Pignat. αὐτ. 250 ἀπέθανε τὸ 1716.
[2] Σάθα. Αὐτ. 369. Ὁ Pignat, αὐτόθι ἔχει μετάφρασιν εἰς τὴν ἰταλικὴν τοῦ ἐπιτυμβίου ἀλλ' ἐπικρίνει τοῦτο λέγων «... nei seguenti termini dai quali si scorge quando ignorasse lo stile lapidiario chi ne fù l'antore». Εἶνε τοῦτο περίληψις τοῦ βίου τοῦ ἀνδρός, ἐν αὐτῷ δὲ καὶ περὶ τῆς ἐκ Κεφαλληνίας καταγωγῆς τῶν Λειχουδῶν· ἴδ. Φιλ. Συλλ. Κωνσταντινουπόλεως ΙΙ. 43.

τοῦ ἐξ Ὁλλανδίας 1698. ζ′) *Διδασκαλία τῇ πέμπτῃ Κυριακῇ τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς περὶ προορισμοῦ*[1]. Οἱ *Λειχοῦδαι* ἢ *Λυκοῦδαι* κατάγονται ἐκ Βυζαντίου καὶ ἀπαντῶσι[2] σημαίνοντες ἔν τε τῇ διοικήσει καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπὸ τοῦ ι′-ιε′ αἰῶνος. Εἷς ἐκ τοῦ οἴκου **Κωνσταντῖνος** υἱὸς τοῦ γερουσιαστοῦ Μιχαήλ, νυμφευθεὶς Καλλίαν τὴν θυγατέρα τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου καὶ ἀνεψιὰν Ῥωμανοῦ τοῦ III, ἔλαβεν ἐξ αὐτῆς προῖκα τὴν ἡγεμονίαν τῆς Βουλγαρίας. Κληθεὶς εἶτα ὡς συνάρχων ἐν Κωνσταντινουπόλει βασιλεύοντος Μιχαὴλ τοῦ Στρατιωτικοῦ, μὴ δυνηθεὶς κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ ἵνα γένηται διάδοχος τοῦ θρόνου, συνετέλεσεν εἰς τὴν συνδιαλλαγὴν τοῦ Μιχαὴλ καὶ τοῦ Ἰσαὰκ Κομνηνοῦ καὶ θανούσης τῆς συζύγου αὐτοῦ, ἐξελέγη τὸ 1059 πατριάρχης, διαδεξάμενος τὸν Κηρουλάριον καὶ ἀπέθανεν ἐν τῇ ἀξίᾳ τὸ 1063. Τῶν υἱῶν τούτου ὁ μὲν

[1] Περὶ τῶν μετὰ τοῦ Σωφρονίου συνεκπονηθέντων ἄλλων βιβλίων, ἴδε πλείονα ἐν βιογραφίᾳ τούτου.

[2] Ὁ Pignat. ἐν Mem. 250 συγκεχυμένως καὶ ἀμαρτυρήτως γράφει τοὐναντίον, ὅτι ἡ οἰκογένεια ἦτο παλαιότατα Κεφαλληνιακή, μεταναστεύσασα εἰς Βυζάντιον ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου, ἐκεῖθεν δ' ἐπανακάμψασα εἰς τὴν νῆσον, ὁπόθεν ἐπανῆλθεν εἰς Βυζάντιον. Οὐχ ἧττον ὅμως βέβαιον εἶνε, ὅτι ὑπερμεσοῦντος τοῦ ιγ′ αἰῶνος ἀπαντῶσι Λυκοῦδαι ἐν Παλικῇ κτηματίαι (Miklosich et Müller ἐνθ' ἀνωτ.). Ἡ γραφὴ Λυκούδης φαίνεται νεωτέρα. Εἰς παλαιὰ συμβόλαια ἀπαντῶμεν Λικούδης, Λεικούδης καὶ Λυκούδης, οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ τὸν Σωφρόνιον εὑρίσκομεν, πρὶν ἢ βεβαίως ἀναχωρήσῃ τῆς νήσου, ὑπογραφόμενον Λυκούδην ἐν συμβολαίῳ Ἱερ. Καραντινοῦ 21 Μαρτίου 1670 (ἀρχεῖον οἰκογ. Λασκαράτου) καὶ ἐν ἄλλῳ Τζαννέτου Δεμπονέρα (ἐν βραβείῳ ναοῦ Κοιμήσεως, Περλιγγάτων ἐν Ληξουρίῳ). Πιθανώτατον καθ' ἡμᾶς εἶνε ὅτι οἱ ἐν τῇ νήσῳ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων μεταναστεύσαντες Λειχοῦδαι, διὰ τὴν χρῆσιν ἐνταῦθα ὡς ἐπισήμου γλώσσης τῆς λατινικῆς καὶ ἰταλικῆς, ὑπεγράφοντο Lichudi ἢ Lechudi, ὅπερ ὄνομα ἐτηρήθη μετενεχθὲν εἰς τὴν ἑλληνικήν, διαφόρως γραφομένης τῆς πρώτης συλλαβῆς· ἀλλ' ὅταν οἱ σοφοὶ ἀδελφοὶ ἐγκατέστησαν κατ' ἀρχὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὑπεγράφοντο καὶ ἐκαλοῦντο πλέον κατὰ τὴν παλαιοτάτην αὐτῶν ὀνομασίαν Λειχοῦδαι. Ἀλλὰ καί τις παράδοσις ὅπως δήποτε σῴζεται ἐν τῇ οἰκογενείᾳ κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ δικηγόρου κ. Ἰωάννη Λυκούδη, ὅτι δύο ἱερεῖς μετέβαλον τὸ ἐπώνυμον μεταναστεύσαντες εἰς Ῥωσσίαν, εἰ καὶ τοῦτο λέγεται γενόμενον τὸ 1730 ὑπὸ τῶν ἱερέων Παϊσίου καὶ Ἀναστασίου (;) Τὸ οἰκόσημον τῆς οἰκογενείας φέρει καὶ Λῦκον, ἀπόδειξις ὅτι κατεσκευάσθη ἐπὶ Ἑνετοκρατίας, ὅτε πλέον εἶχεν ἐπικρατήσει ἐν τῇ νήσῳ ἡ γραφὴ Λυκούδης.

Στέφανος, ἐγένετο ἀνώτερος στρατιωτικὸς καὶ βασιλικὸς ἐπίτροπος ἐν Μηδείᾳ τὸ 1045, πεσὼν τὸ 1048 ἐν μάχῃ τινι κατὰ τῶν τούρκων, οἱ δὲ ἄλλοι δύο *Ἐμμανουὴλ* καὶ *Θεόδωρος*, διεδέχθησαν τὸν πατέρα ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ. Τούτων ἀπόγονος ὑπῆρξεν ὁ *Μάρκος*, πεσὼν ἔν τινι μάχῃ κατὰ Βαγιαζὴτ τοῦ Ι΄ τὸ 1291, πιθανῶς δὲ καὶ *Κωνσταντῖνος* ὁ Χλιαρινὸς πατριαρχεύσας ἐν Κωνσταντινοπόλει ἀπὸ τοῦ 1154-1156. Μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1386 ἅλωσιν τῆς Βουλγαρίας ὑπὸ τῶν τούρκων, οἱ ἀπόγονοι τοῦ εἰρημένου Μάρκου ὧν εἷς καὶ ὁ *Ἀντώνιος*, κατέφυγον εἰς Κωνσταντινούπολιν παρὰ τοῖς Παλαιολόγοις μεθ᾽ ὧν συγγενείᾳ συνεδέοντο, ἅτε Ἰωάννης τῆς τοῦ Μάρκου θυγατρὸς συζύγου γενομένης Ἀνδρονίκου IV, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς βασιλευούσης, οἱ ἔγγονοι τοῦ Ἀντωνίου ἐκείνου, *Γρηγόριος* καὶ *Ματθαῖος*, κατέφυγον εἰς νῆσον τινα τῶν Κυκλάδων, ὁπόθεν διωγμῶν ἕνεκα, μετηνάστευσαν εἰς Κεφαλληνίαν τυχόντες προστασίας ὑπὸ τοῦ δουκὸς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου ἀπονεμηθέντων δ᾽ ὑπὸ τούτου ἐκείνοις καὶ κτημάτων ἐν Ζακύνθῳ τε καὶ Κεφαλληνίᾳ [1]. Ἡ οἰκογένεια βεβαίως περιέπεσεν εἶτα εἰς ἀσημότητα, διότι περὶ αὐτῆς οὐδεμία γίγνεται ἀξία λόγου μνεία ἐν τῇ τῆς νήσου ἱστορίᾳ, ἀλλὰ κατὰ δένδρον τι τοῦ κλάδου Λαμπρινοῦ ἀπὸ τοῦ 1644 ἀρχομένου, ὁ ἐν αὐτῷ πρῶτος ἀναγραφόμενος *Πέτρος* καλεῖται **ἄρχων** κατὰ δὲ τὸ 1756 ὁ *Λαμπρινὸς* μέλος τοῦ Συμβουλίου, ἀλλὰ ταῦτα δὲν προκύπτουσιν ἐκ τῆς Χρυσῆς βίβλου [2]. Κατά τινα ἄλλην παράδοσιν, τρεῖς ἦσαν οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἐλθόντες *Λυκοῦδαι*, ὧν ὁ μὲν κατῴκησεν ἐν Πάλῃ [3] ὁ δὲ ἐν τῷ αὐτόθι χωρίῳ Μαντουκᾶτα καὶ ὁ

[1] Περὶ τούτων πάντων ἴδε Ἰωάν. Ζωναρᾶ Χρον. III, σελ. 207. Ἐκδ. Βασιλίας 1557. Σάθα. Ν. Φιλ. 359. Μ. Γεδεών. Π. Πιν. 327 καὶ 359. Μαγκάκη διατριβὴν ἐν Βυζαντ. Ἡμερολ. 1888 καὶ Annuario della nobiltà italiana. 1879. Pisa. 1878 σελ. 257-261. Ἐν Ζακύνθῳ ὅμως σῴζεται τοπωνυμία Λυκούδη ἀπαντῶσα καὶ τὸ 1531 κατὰ τὸν Ζώνην. Ἀνακριβῶς ἀναφέρεται ὅτι Νικηφόρος ἦτο ὁ μετὰ μεγίστης τιμῆς ὑποδεχθεὶς αὐτοὺς ἐν Κεφαλληνίᾳ. Τὸ 1453 ἦρχε τῶν νήσων Λεονάρδος ὁ Τόκος.

[2] Τὸ δένδρον τοῦ κλάδου τῶν ἐν Ληξουρίῳ Λαμπρινῶν ἔχει ὁ κ. Ἰωάννης Π. Λυκούδης δικηγόρος.

[3] Πάλη. Πιθανώτατα τὸ νῦν Παληόκαστρον, ὅπερ ἦτο τότε κατῳκημένον μόλις ἀρχομένου τοῦ ις΄ αἰῶνος ἐρημωθέν, ὅτε ἤρξατο συνοικιζόμενον τὸ Ληξούριον. Ἓν τῶν χωρίων Φαρακλάτων ἢ Μαντουκάτων, ἦτο βεβαίως τὸ ἀπονεμηθὲν τοῖς Λυκούδαις τιμάριον ὅπου ἔτι πολλοὶ φέρουσι τὸ ὄνομα.

τρίτος ἐν τῷ χωρίῳ Φαρακλᾶτα τῆς Κραναίας. Κλάδοι τοῦ οἴκου εἶνε πολλαχοῦ τῆς νήσου καὶ ἀλλαχοῦ τοῦ κράτους, ἐπίσης ἐν Μόσχᾳ, Ἑνετίᾳ, καὶ Τρανσυλβανίᾳ [1].

ΛΥΚΟΥΔΗΣ Ἢ ΛΕΙΧΟΥΔΗΣ ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1652, αὐτάδελφος τοῦ ἀνωτέρω βιογραφηθέντος ***Ἰωαννικίου*** κατὰ κόσμον Σπυρίδων καλούμενος. Χειροτονηθεὶς ἱερεὺς ὅτε καὶ μετεκλήθη ***Σωφρόνιος***, μετὰ τὴν εἰς Κεφαλληνίαν τὸ 1680 ἐπάνοδον αὐτοῦ, ἐδίδαξεν ἐν Ληξουρίῳ σχολάρχης εἶτα γενόμενος ἐν Κάστρῳ [2]. Κληθεὶς κατόπιν ἐν Ἄρτῃ καὶ Ναυπάκτῳ ὑπὸ τοῦ τούτων μητροπολίτου Βαρθολομαίου, ἐδίδαξε καὶ ἐκεῖ τὰ φιλοσοφικὰ καὶ ἐκήρυξεν ἀπ' ἄμβωνος, ἐκεῖθεν δὲ ἐνσκήψαντος λοιμοῦ ἕνεκα, ἀνεχώρησεν εἰς Μακεδονίαν καὶ Θράκην, ἔνθα ἐπὶ τρία ἔτη ἐδίδαξεν ἐπίσης καὶ ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον [3], ἐπανακάμψας αὖθις εἰς Κεφαλληνίαν τὸ 1680, ὅπου μετῆλθεν αὖθις τὸν διδάσκαλον καὶ ἱεροκήρυκα διετίαν. Ἀμφότεροι οἱ ***Λυκοῦδαι*** μετέβησαν τὸ 1683 εἰς Κωνσταντινούπολιν καθ' ἃ εἴπομεν ἀνωτέρω ὅπου ἐδίδαξαν ἐν σχολείοις καὶ ναοῖς. Ἡ ἄγνοια τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν Ῥωσσίᾳ τότε, παρεῖχεν ἀφορμὴν ἑρμηνειῶν ἐγειρασῶν θεολογικὰς διενέξεις καὶ ταραχὰς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, λόγιοι δὲ καὶ πατριάρχαι συνεβούλευον καὶ ὑπεδείκνυον τὴν ἀνάγκην συστηματικωτέρας διδασκαλίας καὶ θερμοτέρας καλλιεργείας τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ μέτρα ληπτέα πρὸς στήριξιν τῆς πίστεως κατὰ τῶν ἰδεῶν καὶ σκευωριῶν τῶν λατίνων. Ἀναφέρονται ἀπό τινος ἑκάστοτε ἐν Μόσχᾳ καὶ ἕλληνες διδάσκαλοι, οἷοι Σίμων ὁ Σιμωνίδης τὸ 1595, Παΐσιος ὁ Λιγαρίδης τὸ 1560 καὶ ἄλλοι, καθὼς καὶ συστάσεις σχολῶν τινων ἐν μοναῖς [4], φαίνεται δέ πως ὑποθερμαινόμενος ὁ ζῆλος

[1] Ἴδε τὴν σειρὰν τῶν ἔν τε ταῖς ἐπαρχίαις καὶ ταῖς πόλεσι ταύταις Λυκουδῶν, ἐν μνησθέντι Annuario della nob. ital., σελ. 260-261. Ἐκ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ κλάδου τυγχάνει καὶ ὁ ἐν Ἀθήναις διαπρεπὴς νομομαθὴς καὶ συγγραφεὺς κ. Ἐμμ. Λυκούδης.

[2] Ὁ Σάθας λέγει (αὐτ. 359) ὅτι τὸ 1670 ἐχειροτονήθησαν καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ ὅπερ δὲν φαίνεται πιθανόν, διότι τότε ὁ Σπυρίδων ἦτο δεκαοκταέτης· οὐχ ἧττον τὸ 1672 ἔν τινι καταλόγῳ ἱερέων τοῦ Ληξουρίου, (ἐν ἀρχείῳ καθολ. Ἐκκλ. ἁγίου Νικολάου ἐν Ἀργοστολίῳ) ἀπαντῶμεν ἱερεῖς Ἰωάννην (Ἰωαννίκιον (;) καὶ Σωφρόνιον Licudi (;).

[3] Παρανίκας. Σχ. 73-74.

[4] Αὐτόθ. Δ'. 177.

πρὸς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, ὑπὸ τὴν προστασίαν εὐσεβῶν καὶ φιλομούσων πατριαρχῶν καὶ τσάρων. Καὶ δὴ ὁ τσάρος Θεόδωρος Ἀλεξιάδης, διέταξε τὸν πατριάρχην τῆς Ῥωσσίας Νίκωνα νὰ ἱδρύσῃ ἐν Μόσχᾳ ἑλληνικὴν σχολήν, τὸ δὲ 1679 ὑπῆρχεν ἐκεῖ καὶ τυπογραφεῖον, τῆς σχολῆς ἐκείνης μάλιστα τὸ 1681 διὰ χρυσοβούλλου μετατραπείσης εἰς Ἀκαδημίαν, δωρήσαντος τοῦ τσάρου εἰς αὐτὴν καὶ τὴν βασιλικὴν βιβλιοθήκην [1]. Ἐν τῇ σχολῇ ἐκείνῃ ἐδίδαξαν κατ' ἀρχὰς Τιμόθεος Μανουήλ, εἶτα δὲ ὁ Ἰωακείμ, ἀλλ' ὁ τόσον μεριμνῶν περὶ τῆς προόδου καὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ ἱδρύματος ἐκεῖνος ἡγεμών, ἐπελάβετο νὰ προσδώσῃ εἰς τοῦτο γενικωτέραν σημασίαν καὶ πλείονα εὐρύτητα σπουδῶν, διὰ τῆς προσκλήσεως ἔτι σοφωτέρων ἀνδρῶν καὶ μάλιστα δεινῶν ἑλληνιστῶν, διότι τότε ἐδιδάσκετο μόνον ἐκεῖ ἡ Λατινικὴ φιλολογία καὶ αἱ Σλαυϊκαὶ γλῶσσαι, ἀτελῶς δὲ ἡ ἑλληνική. Πρὸς τοῦτο ἠτήθη καὶ παρὰ τῆς Μ. Ἐκκλησίας διὰ τοῦ πρεσβευτοῦ Βοσνίτσιν ἡ εἰς Ῥωσσίαν ἀποστολὴ δεδοκιμσμένης ἀξίας διδασκάλων, οἷς νὰ ἐμπιστευθῶσι τὴν διεύθυνσιν τῆς Νέας ἀκαδημίας καὶ τὸν ὀργανισμὸν τῆς καθ' ὅλου ἐκπαιδεύσεως. Εἶχε τότε ἀποθάνει ὁ ζηλωτὴς αὐτοκράτωρ, ἀλλὰ τοῦτον ἀνεπλήρωσεν ἐν τῷ ἔργῳ, ὁ ἐπίσης τοιοῦτος Ῥῶσσος πατριάρχης Ἰωακείμ. Ὁ κλῆρος τῆς ἐκλογῆς ἔλαχε τότε τοῖς ἀδελφοῖς *Λειχούδη*. Τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ τῶν πατριαρχῶν Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, Παρθενίου Ἀλεξανδρείας καὶ ἄλλων μητροπολιτῶν, ἐφοδιασάντων τούτους διὰ συστατικῶν γραμμάτων πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τῆς Ῥωσσίας ὅπως μεταβῶσιν ἐκεῖσε, ἐστερήθησαν μὲν βεβαίως οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλων διδασκάλων τοῦ Γένους, ἀλλ' ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἐκτᾶτο ἀποστόλους καὶ ἐργάτας ἐξόχους ἐν Ῥωσσίᾳ καὶ ἡγεμονίαις. Οἱ ἡμέτεροι συμπολῖται ἀναχωρήσαντες κατ' Ἰούλιον τοῦ 1683 ἐκεῖθεν, μετὰ πολυχρόνιον καὶ περιπετιῶδες ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἄκαρπον εἰς διδασκαλίαν καὶ ἐθνικὴν ἐργασίαν ταξείδιον, διὰ Τρανσυλβανίας, Μολδαβίας, Βλαχίας καὶ Πολωνίας καὶ ἄλλων ἐπαρχιῶν τῆς Ῥωσσίας, ἀφίκοντο τῇ 6 Μαρτίου 1685 εἰς Μόσχαν, ἀναλαβόντες κατ' ἀρχὰς τὴν ἐν τῇ αὐτόθι σχολῇ διδασκαλίαν τῆς ἑλληνικῆς καὶ ἄλ-

[1] Αὐτ. σελ. 180. Ὁ Pignat. Mem. II. 250 λέγει ὅτι ἡ σχολὴ συνέστη τὸ 1662 ὑπὸ Τσάρου Ἀλεξίου Μιχαήλοβιτς (1645-1676) ἐν τῇ μονῇ Ζαϊκονδρ πάσκι ὑποκειμένῃ τῇ Ι. Συνόδῳ.

λων μαθημάτων, ὅταν δὲ ὑπὸ τοῦ ἕλληνος διακόνου Μελετίου Δομενίκου πρὸς τοῦτο δαπανήσαντος, ἤρξατο ἀνεγειρόμενον ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν τῶν *Λειχουδῶν* τὸ κτίριον περατωθὲν τὸ 1686 καὶ διετάχθη ἡ ἐν αὐτῷ ἔναρξις τῶν μαθημάτων τῆς Ἀκαδημίας, συντάξαντες οὗτοι τὸ πρόγραμμα, ἤρξαντο τῆς ἑαυτῶν ὑψηλοτέρας διδασκαλίας, ἀναλαβόντες νὰ διδάξωσι τὴν γραμματικὴν καὶ ποιητικὴν ἑλληνιστί, τὴν ῥητορικὴν καὶ φυσικὴν λατινιστί, πρὸς δὲ κατόπιν καὶ τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν, ἣν καὶ ἰδιαιτέρως παρέδιδον τοῖς τέκνοις τῶν εὐγενῶν [1]. Ἀλλ' οἱ ὀτρηροὶ ἐκεῖνοι τῶν Μουσῶν καὶ τοῦ Εὐαγγελίου ἐργάται, δὲν περιωρίσθησαν μόνον εἰς τὸ ἔργον τῆς διδασκαλίας, ἀλλ' ἐπεδόθησαν καὶ εἰς ἐπιστημονικοὺς θρησκευτικοὺς ἀγῶνας, ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀντεπεξερχόμενοι κατ' ἀλλοθρήσκων σοφῶν, ἐν οἷς καὶ οἱ Ῥούτκος, Βιτλοβότσκης καὶ Μετβέτιεφ, ἐπὶ δογματικῶν ἀντικειμένων. Ἐν Ῥωσσίᾳ δεινὴ τότε ὑφίστατο διχοστασία μεταξὺ τῶν διαφόρως δοξαζόντων ὀρθοδόξων, μεταρρυθμιστῶν καὶ καθολικῶν, περὶ πολλῶν δογματικῶν ζητημάτων καὶ δὴ περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς θείας εὐχαριστίας. Τοιοῦτο ἀντικείμενον ἐπὶ μακρὸν ὡς γνωστὸν χρόνον, ἀπησχόλησε πολλοὺς τῶν ἐν Ἀνατολῇ καὶ Δύσει εἰς συζητήσεις καὶ δημοσιεύματα, ἡ τοῦ ἑλληνικοῦ μάλιστα πνεύματος τοιαύτη ῥοπὴ τότε καὶ κατεκρίθη ὡς περιοριστικὴ καὶ ἄγονος [2]. Καὶ οἱ *Λειχοῦδαι* ἑπόμενοι τῷ πνεύματι τῆς ἐποχῆς, διεκρίθησαν τότε συζητήσαντες καὶ γράψαντες ἐπὶ δογματικῶν ἀντικειμένων, ἐξ ἀνωτέρας ὅμως πάντοτε περιωπῆς κρίνοντες, ἀπροκαταλήπτως δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης κυρίως ἐργαζόμενοι. Πλὴν τῶν ἀλλαχοῦ ἐπὶ προσομοίων ζητημάτων συζητηθέντων ὑπ' αὐτῶν, ἐν Μόσχᾳ ἠνοίχθη αὐτοῖς εὐρὺ στάδιον διαλέξεων καὶ πονημάτων, διὰ τοῦ περὶ *μυστηρίου τῆς θείας εὐχαριστίας* ἐπιμάχου ζητήματος, γενικευθέντος ἐν ἁπάσῃ σχεδὸν τῇ ὀρθοδοξίᾳ καὶ καταλήξαντος φεῦ ! εἰς διωγμοὺς καὶ ταλαιπωρίας πολλὰς τῶν σοφῶν αὐταδέλφων. Καὶ ἔσχον μὲν οὗτοι δεινοὺς τοὺς ἀντιπάλους, ὧν ἐπρώτευον οἱ ῥηθέντες Βιελοβότσκης πολωνὸς καὶ ὁ Σιλβ. Μετβέτιεφ ῥῶσσος, ἀλλ' οἱ *Λειχοῦδαι* ἐξῆλθον νι-

[1] Ἴδε Κλειοῖς 1872 ἀρ. 577. Παρανίκα. Αὐτόθι 180.

[2] Ἴδε πλείονα ἐν βιογραφίᾳ Ἠλία Μηνιάτου. Ἐπίσης Δ. Θερειανοῦ. Ἀδ. Κοραῆς. Τεργέστῃ 1889. Α'. 34.

:νταί. Ἀλλ' ὁ νέος τῶν ἀντιφρονούντων καί τινων ἐκ προσωπικῶν λόγων ἀγομένων συνασπισμός, δὲν ἀφῆκε περαιτέρω ἡσύχους τοὺς αὐταδέλφους, εἰς τοσοῦτον δὲ κοινωνικὸν καὶ θρησκευτικὸν ἐνδιαφέρον ἵκετο ἡ ὑπόθεσις, ὥστε καὶ ἀνώτεραι προὐκλήθησαν μέριμναι. Ἐπίσκοποι καὶ πατριάρχαι ἐκαλοῦντο εἰς ἀπόφανσιν γνωμῶν, κατεδικάζοντο εἰς ἐξορίαν οἱ τἀναντία διατεινόμενοι ὡς ὁ Σίλβεστρος, οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐν Μόσχᾳ Σύνοδος τοπικὴ κληθεῖσα ὑπὸ τοῦ ῥώσσου πατριάρχου Ἰωακείμ, ἀνεθεμάτιζε τὰς παπιστικὰς θεωρίας καὶ τὰ ὑπὲρ τούτων βιβλία καὶ κυρίως τὸ κατὰ τῶν *Λειχουδῶν* ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ ῥηθέντος Μετβέτιεφ σύγγραμμα. Βραδύτερον ὅμως οἱ ἀντίπαλοι τούτων ἐπιτηδείως ἐργασθέντες, κατώρθωσαν ὥστε νὰ διαθέσωσι τόν τε βασιλικὸν οἶκον καὶ τὸν νέον πατριάρχην τῆς Ῥωσσίας Ἀνδρόνικον, δυσμενῶς κατὰ τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν ὡς κακοδοξούντων καὶ εἰς αἱρέσεις κλινόντων. Ὁ *Ἰωαννίκιος* παρεπιδήμει τότε ἐν Ἐνετίᾳ, ὁ δὲ *Σωφρόνιος* ἐξηκολούθει νὰ διδάσκῃ μόνος τὴν Ῥητορικὴν Ἑλληνιστὶ καὶ Λατινιστί, εἶτα δὲ καὶ τὴν κατ' Ἀριστοτέλη Λογικήν, προετοιμαζόμενος ἵνα ἄρξηται καὶ τῆς φυσικῆς, διαβληθέντες δὲ δολίῳ τρόπῳ, οὐ μόνον ἀπελύθησαν τῆς διδασκαλίας, ἀλλὰ καὶ ἐξωρίσθησαν κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Σωτῆρος, εἶτα δὲ εἰς τὴν τοῦ Ὑπατίου ἔνθα δεκαεπταετίαν ὅλην διέμειναν. Ἐνταῦθα οἱ ἀπολογηταὶ οὗτοι δὲν ἐπελάθοντο τῶν προσφιλῶν αὐτῶν μελετῶν, εἰ καὶ ἐν ταλαιπωρίαις πολλαῖς καὶ θλίψεσι ζῶντες, ὅταν δὲ ὁ μητροπολίτης Νοβογοριδίας Ἰὼβ συνέστησεν ἐκεῖ Ἑλληνικὸν σχολεῖον, ἀνακληθέντες οἱ *Λειχοῦδαι* τῆς ἐξορίας ἐκλήθησαν ἐν αὐτῷ, ἐπὶ ἑξαετίαν διδάξαντες γραμματικήν, ποιητικήν, ῥητορικὴν καὶ λογικήν, ἀσχοληθέντες καὶ εἰς ἐκπονήσεις πρωτοτύπων πονημάτων καὶ μεταφράσεις βιβλίων διδακτικῶν ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς, διαθερμάναντες οὕτως ἔτι πλεῖον τὴν φιλομουσίαν τοῦ ἀοιδίμου ἐκείνου ἱεράρχου καὶ συντελέσαντες οὕτω νὰ συστηθῶσιν ἐν τῇ παροικίᾳ αὐτοῦ, δέκα καὶ τέσσαρες ἑλληνικαὶ σχολαὶ καὶ ἑλληνικὴ τυπογραφία. Τὸ 1708 ἀπαντῶμεν τὸν *Σωφρόνιον* παραδίδοντα αὖθις τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν ἐν τῇ νέᾳ σχολῇ τοῦ μετοχίου Καζάνσκη, τὸ δὲ 1716 διὰ διατάγματος Πέτρου τοῦ Α', ἀνεκλήθη εἰς Μόσχαν καὶ ὁ *Ἰωαννίκιος*, τυχόντες οὕτως οἱ ἀδελφοὶ πλήρους ἱκανοποιήσεως διὰ τὰ ὁποῖα ὑπέστησαν δεινά. Θανόντος τοῦ *Ἰωαννι-*

κίου ὁ *Σωφρόνιος* διωρίσθη αὖθις καθηγητὴς ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἀκαδημίᾳ, τὸ δὲ 1723 διορισθεὶς ἀρχιμανδρίτης, συμπεριελήφθη μεταξὺ τῶν ὑποψηφίων ἀρχιερέων τῆς ἐπαρχίας Σμόλεν. Ὁ πολύτλας συμπολίτης ἡμῶν οὗτος ἐτελεύτησεν ὑπέργηρως ἐν τῇ μονῇ Σαλότσῃ τῇ 15 Ἰουνίου 1730. Τῶν αὐταδέλφων τούτων σθεναρῶν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ὑπερμάχων καὶ τοῦ Γένους κλεινῶν διδασκάλων, πολλὰ δημοσιεύματα ἤνεγκεν εἰς φῶς, ἡ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ ζήλου ἐργασία καὶ συμβίωσις, ἅτινα καὶ ἀναγράφομεν ἐνταῦθα, κατελέγοντες ἰδιαιτέρως κατόπιν τὰ ὑπὸ μόνου τοῦ *Σωφρονίου* ἐκπονηθέντα. α'). ***Περὶ γραμματικῆς μεθόδου*** συστηθείσης καὶ διαιρεθείσης εἰς τρεῖς βίβλους κατ' ἐρωταπόκρισιν. β'). ***Ἐκτεταμένη Ἑλλ. γραμματικὴ*** 1705. γ'). ***Λατιν. γραμματτκὴ ἑλληνιστὶ καὶ λατινιστί.*** δ'). ***Περὶ ποιητικῆς εἴτε μετρικῆς τέχνης.*** ε'). ***Τὸ περὶ βασιλικῆς εὐγλωττίας παλάτιον, εἴτε γυμνασίαι, θεωρίαι τε καὶ ῥητορικὰ μελετήματα, ἐξήγησίς τε τηλαυγεστάτη ἁπάσης τῆς ῥητορικῆς δυνάμεως, ἤτοι περὶ ῥητορικῆς θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης βιβλία δ'.*** ς'). ***Ἄκος ἀντιτασσόμενον τοῖς ἰοβόλοις δήγμασι τοῦ ὄφεως, πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν καὶ θεραπείαν τῶν μὴ ὀρθοφρονούντων ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ μυστηρίου τῆς εὐχαριστίας.*** 1687 [1]. ζ'). ***Διάλογος ἕλληνος διδασκάλου μετὰ Ἰησουΐτου τινος*** [2]. η'). ***Περὶ καθαρτηρίου πυρός*** [3]. θ'). ***Περὶ τῆς δικαιώσεως τῶν ἁγίων.*** ι'). ***Ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας, ἤτοι ἀπάντησις εἰς τὸ μανιῶδες ὕλαγμα.*** 1689. ια'). ***Ἀποφανέρωσις καὶ ἔλεγχος τῶν αἱρέσεων Λουθήρου καὶ Καλβίνου.*** 1706. ιβ'). ***Ἔλεγχος κατὰ τῶν μάντεων τῆς Ἑλλ. ἁγίας Γραφῆς τῶν Ο' ἑρμηνευτῶν.*** ιγ'). ***Λόγος περὶ τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ.*** 1708. ιδ'). ***Λόγος εἰς τὸν ἅγιον Βαρλαὰμ τὸν Χαντἰνσκην.*** ιε'). ***Μετάφρασις τοῦ βίου τοῦ ὁσίου Βαρλαάμ*** [4]. ις'). ***Πρῶτος τόμος τοῦ Β' βιβλίου τῆς ἱερᾶς σχολαστικῆς θεολογίας.*** Τοῦ δὲ *Σωφρονίου* ἰδιαίτερα εἶνετάδε. α'). ***Ῥητορική***, μετάφρ. Κοσμᾶ Μοναχοῦ. 1678. β'). Liber se-

[1] Σώζεται ἐν ἀρχ. ὑπουργ. Ἐσωτ. Ῥωσσίας, ἀριθ. 321.

[2] Χειρογρ. ἀριθ. 24 βιβλιοθ. Πετρουπόλεως.

[3] Τοῦτο καὶ τὸ ἀμέσως ἑπόμενον ἀναφέρει αὐτὸς ὁ Σωφρόνιος ἔν τινι ἐκθέσει. Ἴδε Δημητρακοπούλου, Ὀρθ. Ἑλλάς, σελ. 173.

[4] Περιοδ. Φ Συλλ. Κωνσταντινουπ. Β' 41. Σοφ. Οἰκονόμου. Περὶ τῆς ἁγίας Ὄλγας. Ἀθήνησι αωξγ' 24. Ὁ Σάθας ἐνθ' ἀνωτ. δὲν λέγει τὸ ἔργον μετάφρασιν.

cundus rhetoricae de elocutione καὶ ἁπλοελληνιστί. γ'). **Κατασκευὴ καὶ στερεότης τῶν δογμάτων τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἀνατολ. Ἐκκλησίας** [1]. **δ'**). *Κολλύριον ἀπὸ τοῦ δεινοῦ πάθους τῆς Κοπιτονικῆς ὀφθαλμίας*. **ε'**). *Διόρθωσις τῆς σλαβωνικῆς μεταφράσεως τῆς ἁγίας Γραφῆς* **τῶν Ο' ἑρμηνευτῶν**. 1723· εἰς ταύτην κατεγίνετο ἀπὸ τοῦ 1713 διὰ διατάγματος Πέτρου τοῦ Α' μετ' ἄλλων μαθητῶν αὐτοῦ. ς'). *Πνευματικὸν ἐγχειρίδιον πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τῆς ἀντιλογίας καὶ ἐπιμονῆς τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας*. 1689 [2]. ζ'). *Λόγος ἐγκωμιαστικὸς εἰς τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεως τοῦ βασιλέως Παύλου Ἀλεξίοβιτς*. η'). Apantisma philosoficum per quaestiones ac resolutiones Sophronj Lichudae. Τοσαῦτα ἐργασάμενοι οἱ τόσον εὐρείας καὶ παντοδαπῆς μαθήσεως ἔμπλεοι συμπολῖται, διὰ τῆς ἐν Ῥωσσίᾳ κυριώτατα μεταφυτεύσεως τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας καὶ τῆς ἔκτοτε ἐκεῖ προόδου τῶν ἐπιστημῶν, δικαίως καταλέγονται μεταξὺ τῶν εὐεργετικωτέρων τοῦ Γένους διδασκάλων. Ἀπαριθμήσαντες ἀνωτέρω τὰ διδακτικά, πολεμικά, φιλοσοφικὰ καὶ ῥητορικὰ συγγράμματα αὐτῶν, δεδημοσιευμένα καὶ μή, οὐκέτι τὴν μεγάλην φιλοπονίαν αὐτῶν ἐξείπομεν, διότι καὶ πλεῖστα ἄλλα φιλοπονήματα σῴζονται ἔτι ἐν χειρογράφοις ἢ ἡμιτελῆ, ἀποκείμενα ἐν δημοσίοις καὶ μοναστηριακοῖς τῆς Ῥωσσίας ἀρχείοις. Παρὰ τῶν διαλαβόντων ἐν ἐκτάσει καὶ ἀναλυτικώτερον περὶ τῶν ἔργων καὶ τῆς δράσεως αὐτῶν, ἐξαίρεται τὸ εὐμέθοδον τῆς συγγραφῆς καὶ τῆς διδασκαλίας, εἰς ἃς προσέδωκαν χαρακτῆρα ἐθνικοθρησκευτικόν. Καὶ εἰς μὲν τὰ φιλοσοφικὰ Ἀριστοτελικοί, μετέβαλόν πως τὴν τάξιν τῶν πραγματειῶν τοῦ Σταγειρίτου φιλοσόφου, ἀκολουθήσαντος τὰς ἑρμηνείας τοῦ Θωμᾶ ἐξ Ἀκουΐνου καὶ τῶν παλαιοτέρων ὑπομνηματιστῶν, ὧν ὅμως δὲν ἐδέχοντο καὶ πάσας τὰς ἑρμηνείας. Ἡ τοῦ Βάκωνος καὶ Καρτεσίου διδασκαλία οὐκέτι εἶχεν εἰσδύσει εἰς τὰ σχολεῖα, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἦτο τότε ὁ μόνος φιλόσοφος, ὁ ἀπολαύων τῆς ὑπολήψεως παντὸς τοῦ πεπαιδευμένου κόσμου καὶ ὃν οἱ εἰρημένοι ἀδελφοὶ ὁμολογοῦσιν ὅτι ὤφειλον ν' ἀκολουθήσωσιν. Εἰς τὰ διδακτικὰ ἐπεδίωξαν τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς

[1] Τοῦτο ὁ Δημητρακόπουλος (ἐνθ' ἀνωτ.) ἀποδίδει τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς σελ. 173.

[2] Σῴζεται ἐν τῇ βιβλιοθ. τῆς Ἐκκλ. Ἀκαδημείας τῆς Μόσχας.

ἐπιστήμης ἀπὸ τῆς σχολαστικότητος, εἰς δὲ τὰ γραμματικὰ ὑπόδειγμα ἔσχον τὸν Κωνσταντῖνον Λάσκαριν [1]. Περὶ τῶν ἀοιδίμων τούτων συμπολιτῶν, ἁπλῆν μόνον ἐποιήσατο μνείαν ὁ βιογράφος τῶν ἐνδόξων τῆς Κεφαλληνίας ἀνδρῶν, μὴ κατορθώσας νὰ συλλέξῃ ἱκανὴν πρὸς εἰδικὴν αὐτῶν βιογραφίαν ὕλην [2].

---

[1] Ἴδε καὶ βιογραφίας τῶν ἀνδρῶν παρὰ Σάθᾳ ἐν Ν. Φιλ. 358-371. Δημητρακοπούλῳ ἐν Ὀρθ. Ἑλλ. 72-73. Pignat. ἐν Mem. παρὰ τῷ τελευταίῳ μόνον τὴν τοῦ Ἰωαννικίου· ἀλλ' ἐκτενέστατα καὶ ἀναλυτικώτατα ἔγραψεν ὁ σοφὸς μητροπολίτης Σισανίου Ἀλέξανδρος ὁ Λάσκαρις ἐν Ἱστορικῇ ἐπόψει περὶ τῆς ἐν Μόσχᾳ Ἑλληνικῆς Ἀκαδημίας κατὰ τὸν ιζ' καὶ ιη' αἰῶνα, ἤτοι περὶ τῶν ἀδελφῶν Λειχουδῶν Ἰωαννικίου καὶ Σωφρονίου, ἣν ἴδε ἐν Περιοδ. Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως Β'. 24-44. Ἐν ταύτῃ ἀκριβέστατα καὶ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ ἐκτίθενται τὰ τῶν ἔργων τῶν διδασκάλων, τοῦ συγγραφέως ἐρευνήσαντος ἐπιμελέστατα τὰ δημόσια, σχολικὰ καὶ ἰδιωτικὰ ἀρχεῖα ἐν Ῥωσσίᾳ καὶ ἐξονυχίσαντος πᾶν τὸ σχετιζόμενον πρὸς τοὺς βιογραφηθέντας καὶ τὴν ἐν Ῥωσσίᾳ διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν πρὸ καὶ κατὰ τὸν ιζ' αἰῶνα.

[2] Μαζαράκη ἔνθ. ἀνωτ.

Μ

ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ ΑΝΘΙΜΟΣ. Κατὰ κόσμον *Ἀπόστολος*. Ἐγεννήθη ἐν **Ληξουρίῳ** τὸ 1800 [1] ἢ τὸ 1801 [2] υἱὸς Ἀνδρέου ἱερέως, κατ' εὐθεῖαν ἀπόγονος Φιλίππου ἀπὸ τοῦ ἐν Δειλινάτοις κλάδου [3]. Τὰ πρῶτα γράμματα ἐδιδάχθη ὑπὸ τοὺς Χαραλ. Τ. Ποβερέτον καὶ Χαραλ. Λαγκούσην, ἀπὸ νεαρᾶς δὲ ἡλικίας ἐσχόλαζεν εἰς θρησκευτικὰς μελέτας. Τὸ 1818 ἐφοίτησεν εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλην τοῦ Γένους Σχολήν, ἐκραγείσης ὅμως τῆς ἑλλ. ἐπαναστάσεως, ἔσπευσεν ὑπὸ θρησκευτικοῦ ζήλου καὶ φιλοπατρίας διαφλεγόμενος ν' ἀγωνισθῇ, προσληφθεὶς διὰ τὴν μόρφωσιν αὐτοῦ ὡς γραμματεὺς ἐν τῷ πολεμικῷ πλοίῳ τοῦ Ν. Ἀνδριανοῦ· ἐφοίτησεν εἶτα ἔν τε τῷ ἱεροσπουδαστηρίῳ Κερκύρας, καὶ ἐν τῇ αὐτόθι θεολογικῇ σχολῇ τῆς Ἀκαδημίας, ἀκροασάμενος καὶ φιλοσοφικῶν ἐν αὐτῇ μαθημάτων, ἔνθα ἔτυχε καὶ τοῦ διδακτορικοῦ τῆς θεολογίας στεφάνου τὸ 1831. Ἐπανακάμψας εἰς τὴν γενέτειραν, μετῆλθεν εὐσυνειδήτως ὅσον καρποφόρως τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, ἐκτελῶν σύναμα καὶ καθήκοντα ἐφημερίου, χειροτονηθεὶς εἰς ἱερέα ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Παρθενίου ὅτε καὶ μετεκλήθη *Ἄνθιμος*. Συντελέσας τὰ μάλα μετὰ ταῦτα εἰς τὴν καὶ ἐν Ληξουρίῳ κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1833 σύστασιν δευτερεύοντος σχολείου ἤτοι Λυκείου, διωρίσθη ἐν αὐτῷ διευθυντής [4]. Οἱ ὀλίγοι τῶν ἐπιζώντων πρό τινων ἐτῶν μαθητῶν τοῦ ἀνδρός, εἴτε δημοσίᾳ εἴτε κατ' ἰδίαν διδαχθέντες ὑπ' αὐτοῦ, μετὰ πολλοῦ σεβασμοῦ ἀνεμιμνήσκοντο, τοῦ ὡς φιλοστόργου πατρὸς μετὰ τόσης εὐσεβείας, φιλοπατρίας, ταπεινοφροσύ-

[1] Κατὰ Ἡμερολ. Βρετοῦ 1866 σελ. 363.

[2] Κατὰ Π. Μαζαράκην ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἀνδρός, τῷ προτασσομένῳ τῆς ἐν Πύργῳ τῷ 1893 ἀρξαμένης νὰ δημοσιεύηται νέας ἐκδόσεως τῶν Βίων τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν.

[3] Ἡ μήτηρ του ἦτο ἐκ τοῦ οἴκου Παπαδοπούλου, ταύτῃ δὲ περιῆλθε καὶ τὸ γήπεδον ὅπου ὁ ἐν Ληξουρίῳ ναὸς τῶν Εἰσοδίων, μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἰδιόκτητος τῶν Μαζαρακῶν.

[4] Οὐκ ἀκριβῶς ὁ Βρετὸς ἐν Ἡμερολ. 1866 λέγει ὅτι ἐδίδαξεν ἐν Κεφαλληνίᾳ ὁ Μαζαράκης ἀπὸ τοῦ 1828.

νης, ἁπλότητος, μεθοδικότητος καὶ ζήλου διδασκάλου καὶ ποδηγέτου αὐτῶν, τῆς πρακτικῆς καὶ ἠθικωτάτης αὐτοῦ διδασκαλίας, τοῦ ἐπαγωγοῦ τῶν λόγων καὶ τοῦ εὐπροσηγόρου τοῦ ἤθους, ἀλλ' αἱ πατριωτικαὶ ἐξάρσεις τοῦ διδασκάλου προὐκάλεσαν τὴν ἀπόλυσιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Duglas. Διορισθεὶς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἱεροκήρυξ, ἐποιήσατο ἔναρξιν διὰ λόγου περὶ *ἱερωσύνης*, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς χειροτονίας αὐτοῦ εἰς ἱερέα. Τὸ 1841 τῇ ὑποδείξει τοῦ τότε ἐν Ἑνετίᾳ συμπολίτου Κωνσταντίνου Τυπάλδου Ἰακωβάτου, προσεκλήθη ὑπὸ τῆς ἐκεῖ Ἑλληνικῆς Κοινότητος ἵνα διδάξῃ εἰς τὸ Φλαγγινιανὸν Φροντιστήριον καὶ κηρύσσῃ ἅμα ἐκεῖ τὸν θεῖον λόγον. Ἐνταῦθα πολλὰς παρέσχεν ἀποδείξεις τοῦ φιλογενοῦς, φιλέργου καὶ φιλανθρώπου αὐτοῦ χαρακτῆρος· τῇ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ ἐθνικὸν ᾠκοδομήθη νοσοκομεῖον, προσδὲ γηροκομεῖον καὶ παρθεναγωγεῖον, δαπάνῃ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν κατηχηθέντος διαμαρτυρομένου Πικερίγη, προικοδοτήσαντος τὸ ἵδρυμα δι' ἑκατὸν χιλ. φράγκων, διεκοσμήθη καὶ ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ ἐπεσκευάσθη τὸ σχολεῖον διὰ γενναίων συνδρομῶν τῶν ἐκεῖ ὁμογενῶν Μοτσενίγου, Βογδάνου καὶ Παπαδοπούλου. Ἀπολαύων ὁ ἀνὴρ ὑπολήψεως παρὰ τοῖς λογίοις, ἐγένετο καὶ ἑταῖρος τοῦ ἐκεῖ Ἰταλικοῦ Συλλόγου, τὸ δὲ 1847 ἔσχε καὶ μέρος μετὰ τοῦ Αἰμιλίου Τυπάλδου, εἰς τὸ ἐν Ἑνετίᾳ συγκροτηθὲν Συνέδριον τῶν Σοφῶν. Τὸ φιλελεύθερον τοῦ ἀνδρός, ἦτο ἑπόμενον νὰ προσκόψῃ κατὰ συστήματος κυβερνητικοῦ καὶ κρατουσῶν δεσποτικῶν πολιτικῶν ἰδεῶν. Ὁμιλία τις αὐτοῦ ἔν τινι συνεδρίᾳ, ἐθεωρήθη ὑπὸ τῆς αὐστριακῆς κυβερνήσεως, ἀνευλαβὴς πρὸς τὸ καθεστὼς καὶ δὴ ἐπαναστατική· τοῦτο προὐκάλεσε τὴν προφυλάκισιν αὐτοῦ, θὰ κατεδικάζετο δὲ καὶ εἰς θάνατον, ἂν μὴ παρενέβαινεν ὑπὲρ αὐτοῦ ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας καὶ ἄλλοι ἰσχυροί· ἐξορισθεὶς τότε ἐπανῆλθεν εἰς Κεφαλληνίαν ὅπου καὶ πάλιν ἐδίδαξε καὶ ἐκήρυξε, μὴ διορισθεὶς ὅμως καθηγητὴς ἐν τῇ Πετριτσείῳ σχολῇ ὡς ἐπεθύμει, διὰ λόγους προσωπικῆς φύσεως, ἀρνηθεὶς δὲ καὶ τὴν ἐν τῷ Λυκείῳ Ἀργοστολίου καθηγεσίαν ἥτις τῷ προσεφέρθη τὸ 1851 [1]. Προσκληθεὶς ἐπανειλημμένως ὑπὸ τῶν ἐν Κωνσταν-

[1] Ὁ κλεινὸς Tomaseo τότε θερμότατα συνέστησε τὸν ἄνδρα τῷ Ἀνδρ. Μουστοξύδῃ, ὅπως διορίσῃ τοῦτον ἐν Κερκύρᾳ καθηγητὴν τῆς θεολογίας ἢ διευθυντὴν τοῦ Ἱεροσπουδαστηρίου L. Ippaviz. Kerkyra. Bozzeti Storico-idilliaci Roma. 1893 σελ. 47.

τινουπόλει ὁμογενῶν, ἵνα διευθύνῃ τὴν ἀπὸ τοῦ 1831 ἱδρυθεῖσαν ἐν Χάλκῃ ἐμπορικὴν σχολήν, ἐδίστασε κατ' ἀρχάς, ἀλλ' αἱ ἐν Ἑπτανήσῳ τότε πολιτικαὶ ἀνωμαλίαι καὶ ὁ ζῆλος τοῦ ἀνδρός, ὅπως ἐν εὐρυτέρῳ κύκλῳ καὶ σκοπῷ γενικωτέρῳ καταστῇ χρήσιμος, παρώτρυναν αὐτὸν ἵνα δεχθῇ, ἔργον δὲ αὐτοῦ ἦτο καὶ ὁ νέος ἐσωτερικὸς καὶ δημοσιευθεὶς αὐτόθι τὸ 1851 ὀργανισμὸς τοῦ ἱδρύματος[1]. Αἱ πρῶται τοῦ διδασκάλου ἐντυπώσεις ἐκεῖ ἐγκαταστάντος δὲν ἦσαν εὐάρεστοι. «Ὑποδοχή, λέγει, εὐϋπόληπτος παρὰ τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἐφόρων τῆς σχολῆς, παρουσίᾳ τῆς Α. Παναγιότητος καὶ πολλῶν ἀρχιερέων καὶ σημαντικῶν ὑποκειμένων εἰς τοὺς δύο λόγους οὓς ἐξεφώνησα καὶ κοινὴ τῶν μαθητῶν ἀγάπη, εἶνε τὰ μέχρι τοῦ νῦν εὐχαριστοῦντα τὴν φιλοτιμίαν μου. Ἐπεθύμουν ὅμως νὰ ἔβλεπον τὰ τῆς Σχολῆς βασιμώτερα, τὴν Ἐκκλησίαν ὀλιγώτερον ἐπηρεαζομένην ὑπὸ τῶν ξένων διὰ τῶν κρατούντων, καὶ τὴν κοινωνίαν τῆς Πόλεως μὲ ὀλιγωτέραν διαφθοράν, πράγματα τὰ ὁποῖα μοῦ καταθλίβουσι τὴν ψυχὴν καὶ μὲ κάμνουσι νὰ θεωρῶ ὄχι τόσον ἄξια μεγάλης προσοχῆς τὰ κολακεύοντα τὴν ἐμὴν φιλοτιμίαν . . . »[2]. Ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ ἐδίδαξε ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1851 μέχρι τοῦ 1868, ἐν ἐνιαυσίῳ μόνον διαλείμματι ἀπὸ Ἰουνίου 1855, μέχρις ἰδίου μηνὸς τοῦ 1856, ὅτε διαμείνας ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐσχολάρχησε τῆς ἐν Ληξουρίῳ Πετριτσείου σχολῆς. Προαχθεὶς εἰς ἀρχιμανδρίτην τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἀνῆλθε μετέπειτα καὶ εἰς τὸ ὑψηλὸν τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα, γενόμενος μητροπολίτης Σελευκείας τῇ 1 Μαΐου 1866 ἐπὶ πατριάρχου Σωφρονίου Γ'[3]. Μέλος ἐκλεγεὶς καὶ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως, ἀνέγνωσεν ἐν αὐτῷ τὴν πραγματείαν αὐτοῦ ***περὶ ἑλληνισμοῦ***

[1] «Ἀπὸ τοῦ 1786 Ἀλέξανδρος ὁ Ὑψηλάντης ἔσχε τὸ πρῶτον κατὰ νοῦν τὴν σύστασιν τοιαύτης σχολῆς, ἀλλὰ δὲν ἐπραγματοποιήθη τοῦτο. Τὸ 1831 συνέστησαν αὐτὴν οἱ ἔμποροι Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλ' ἡ σχολὴ ἤρξατο προοδεύουσα ὑπὸ τὸν Μαζαράκην (G. Chassiotis. L' instuction publique ches les Grecs. Paris. 1881 p. 77.

[2] Ἐξ ἐπιστολῆς πρὸς τὸν ἐν Ληξουρίῳ φίλον αὐτοῦ ἱερομόναχον Γ. Καλόν.

[3] Σελεύκεια. Πολλαὶ πόλεις φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦτο, ἀλλ' ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος εἶνε ἡ μεταξὺ τῆς Μαγνησίας καὶ τοῦ Μαιάνδρου ποταμοῦ κειμένη, μία τῶν πρώτων ἄλλοτε ἐν Ἀσίᾳ πόλεων, τετιμημένη δι' ἐπισκοπικοῦ θρόνου ὑπὸ τὸν τῆς Ἐφέσου Μητροπολίτην. (Μελετίου γεωγρ.).

καὶ χριστιανισμοῦ[1]. Περὶ τῆς δράσεως αὐτοῦ ὡς διευθυντοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ σχολῆς καὶ τοῦ εὐσυνειδήτου καὶ καρποφόρου τῆς διδασκαλίας, πληροφορεῖ ἡμᾶς πλὴν τῆς θαλερᾶς ἔτι ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς φήμης καί τις περικοπὴ πραγματείας ἀποδημητοῦ τινος ἐν βραχεῖ μέν, ἀλλ' ἐξ ἰδίας καὶ πιστῆς ἀντιλήψεως ἐκθέντος τὰ περὶ ἐκείνου. Μετὰ τὰ ὅσα ἔγραψε περὶ Κωνσταντίνου Τυπάλδου τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἱερατικῆς ἐν Χάλκῃ σχολῆς, ἐπάγει ὁ ἀποδημητής· «άλλοῖος εἶνε ὁ » χαρακτὴρ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἑλληνοεμπορικῆς σχολῆς, τὸν ὁποῖον » ἐπεσκέφθην μετὰ τὸν Κωνσταντῖνον Τυπάλδον. Προβεβηκὼς καὶ αὐ- » τὸς τὴν ἡλικίαν καὶ κόσμιος τὸ ἦθος καὶ τοὺς τρόπους, ἀκμαῖος » ὅμως τὰς δυνάμεις, ἔχει τὸ βλέμμα ζωηρόν, τὴν γλῶσσαν εὐφραδῆ, » τὸν λόγον ἔντονον καὶ ἐλεύθερον. Ὁ ἔρως τῆς πατρίδος ἐμφωλεύει » βαθὺς εἰς τὴν καρδίαν του καὶ ἔνθερμος μετατίδοται εἰς τοὺς ὁμι- » λητάς. Εἶνε ἐν ἑνὶ λόγῳ τύπος ἑπτανησίου. Διατρίψας ἐν Κωνσταν- » τινουπόλει καὶ πρὸ τοῦ 1821 ἔτους, συγκρίνει ἐπισταμένως τὸ πά- » λαι πρὸς τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ ἐξάγει συμπεράσματα λυποῦντα καὶ αὐ- » τοὺς καὶ τοῦ ἀκούοντος τὴν ἀνυπόμονον φιλοπατρίαν. Ἀλλὰ διὰ » τοῦτο καὶ καταβάλλει συντονωτέρους ἀγῶνας, εἰς διαρρύθμισιν καὶ » ἐνίσχυσιν τοῦ γενναίου φρονήματος. Κατ' ἀξιοσημείωτον οἰκονομίαν » ἑκατέρα τῶν σχολῶν τούτων, ἔτυχε διδασκάλου ὁποῖος ἥρμοζεν εἰς » αὐτήν[2] »· γνωστὸς δὲ συγγραφεὺς καλεῖ αὐτόν, prêtre lettré et travailleur energique[3]. Ἀποβιώσας τῇ 20 Μαΐου 1868 ἐτάφη ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Σχολῆς ὑπὲρ ἧς τόσα εἰργάσατο, μεγάλης ἐκδηλωθείσης τῆς ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ θλίψεως, πολλῶν δὲ τοῦ γένους λογάδων ἔν τε τῇ κηδείᾳ, ἐν μνημοσύνοις καὶ ἐν ἰδιαιτέροις ἄρθροις, ἐγκωμιασάντων αὐτὸν[4] καὶ πολλῶν τιμῶν ἀπονεμηθεισῶν αὐτῷ ὑπό τε συλλόγων καὶ σχολῶν καὶ ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων Ῥωσσίας καὶ Ἑλλάδος, ὧν ἔφερεν ἐπαξίως τὰ παράσημα. Ὁ *Μαζαράκης* τυγχάνει ἐκ τῶν μετὰ τὴν ἑλληνικὴν παλιγγενεσίαν πρώτων ἑλλήνων συγγραφέων. Ἡ ἐν

[1] Ἀνεγνώσθη εἰς τέσσαρας συνεδριάσεις. Ἴδε Περιοδ. Συλλογ. τόμος Δ' σελ. 191 ἑπόμ.

[2] Πανδώρας τόμος ΙΓ'. 196.

[3] Chassiotis. Ἔνθ. ἀνωτ. σ. 434.

[4] Καὶ ἐν Ληξουρίῳ τότε τελεσθέντος μνημοσύνου ἐνεκωμίασε τὸν διδάσκαλον ὁ ἱερεὺς Ἰωάννης Μεληδόνης.

Ἐνετίᾳ πολυετὴς διαμονή, παρέσχεν αὐτῷ φιλομαθεῖ, φιλερεύνῳ καὶ φιλοπόνῳ ὄντι, ἀφορμὴν πολλῶν ἱστορικῶν μάλιστα μελετῶν εἰς τὰς ἐκεῖ πλουσίας βιβλιοθήκας καὶ τὰ ἀρχεῖα, συντελούσης πρὸς ταῦτα τῆς τε γλωσσομαθείας αὐτοῦ καὶ τοῦ πόθου νὰ καταστῇ χρήσιμος καὶ ὠφέλιμος τῇ τε γενικῇ καὶ τῇ ἰδιαιτέρᾳ πατρίδι. Ἐκεῖ ἐπελήφθη τῆς συγγραφῆς τῶν ***Βίων τῶν ἐνδόξων τῆς Κεφαλληνίας ἀνδρῶν***, πολλῆς πρὸς τοῦτο τυχὼν τῆς πνευματικῆς συνδρομῆς καὶ ὑπ' ἄλλων ἑλλήνων καὶ ἀλλοδαπῶν λογίων, οἷοι οἱ Αἰμ. Τυπάλδος, ὁ Ἀνδρ. Μουστοξύδης, ὁ Πετρ. Παραβίας, ὁ Νικ. Θωμασαῖος, οἱ ἀδελφοὶ Βελοῦδοι, ὁ Δημ. Προύσης, ὁ Ἰωάν. Κουντούρης καὶ πολλοὶ συμπολῖται ἡμῶν προθύμως παρασχόντες εἰς μελέτην τὰ οἰκογενειακὰ αὐτῶν ἔγγραφα, ἢ μεταδόντες πληροφορίας καὶ παραδόσεις περὶ τῶν ὁποίων ἠσχολεῖτο ἀνδρῶν ὁ διδάσκαλος. Τὸ ἔργον ἐξεδόθη ἐν Ἐνετίᾳ, τύποις Φοίνικος τὸ 1843 ἐν ἑνὶ τόμῳ εἰς 4ον ἐκ σελ. 663. Μέχρι τῶν χρόνων ἐκείνων ὀλίγα καὶ βραχέα ἦσαν γνωστὰ περί τινων διαπρεπῶν Κεφαλλήνων, συντόμως ἀναγραφόμενα ὑπὸ τοῦ Δημ. Προκοπίου κυρίως ἐν ***Βιβλιοθήκῃ Φαβρικίου*** καὶ ὑπὸ τοῦ Ζαβείρᾳ ἐν τῷ ἀνεκδότῳ τότε αὐτοῦ συγγράμματι, ἢ ἔν τισιν εἰδικαῖς μονογραφίαις ἢ νεκρολογίαις ἀναφερόμενα. Ὁ ***Μαζαράκης*** κατώρθωσε νὰ εὕρῃ τόσας πηγάς, ὥστε πρώτιστος αὐτὸς ἐν ἐκτάσει γράφων, ν' ἀναδείξῃ τὴν γενέτειραν ὄντως εὔανδρον, διασώσας τὰ ὀνόματα καὶ τὴν ποικίλην εἰς διάφορα στάδια δρᾶσιν τόσων συμπολιτῶν, πλουτίσας δ' ἐντεῦθεν διὰ συμβολῆς ἀξίας λόγου καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς γραμματολογίας. Ὁ συγγραφεὺς οὐχ ἧττον δὲν ἐξετίμησεν ὡς ἔδει πάντοτε τὰ ἀντικείμενα, ἐξ ὑπερβάλλοντος δὲ ζήλου καὶ τοπικῆς φιλοτιμίας ἀγόμενος μᾶλλον, συμπεριέλαβεν ὑπὸ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ ἐνδόξου καί τινας, ἀξίους μὲν βεβαίως σεβασμοῦ καὶ μνείας διὰ τὰ φῶτα καὶ τὰς ἀρετὰς αὐτῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ καταριθμητέους μεταξὺ τῶν πανθομολογουμένως καὶ ἀναντιλέκτως περικλεῶν καὶ ἐνδόξων, οὐ μόνον μεταξὺ τῶν Κεφαλλήνων ἀλλὰ καὶ τῶν νεωτέρων ἑλλήνων. Τὸ ἔργον δὲν εἶνε πλῆρες καὶ ὡς μὴ περιλαμβάνον ἔτι περὶ ἄλλων πολλῶν διαπρεπεστάτων Κεφαλλήνων, περὶ ὧν δὲν κατώρθωσεν ὁ ἀνὴρ νὰ συλλέξῃ ἱκανὰς βιογραφικὰς πληροφορίας, μόνον εἴκοσι καὶ ἐννέα βιογραφήσας, ἄγνωστον δὲ ποῦ περισωθείσης τῆς περὶ πολλῶν ἄλλων συλλεγείσης ὑπ' αὐτοῦ ὕλης. Ἡ ἐν τῷ συγγράμματι ψυχολογικὴ ἐξέτασις τοῦ χαρακτῆ-

ρος τῶν προσώπων καὶ τῶν γεγονότων, ἡ μεθοδικὴ τῆς ὕλης κατάταξις, ἡ τῶν ἰδεῶν σαφήνεια, ἡ πανταχοῦ ἐξαγγελλομένη εὐσέβεια καὶ φιλοπατρία, τὸ μέτρον τῶν λόγων καὶ τῶν ἐπαίνων, ἡ ἁπλότης τοῦ ὕφους καὶ τὸ ἀφελὲς διηγηματικόν, εὐχαριστοῦσι λίαν τὸν ἀναγνώστην, καλύπτουσι δὲ γλωσσικάς τινας ἀτελείας καί τινας ἱστορικὰς ἀνακριβείας. Ὁ συγγραφεὺς δὲν εἶνε ἐπιδεικτικὸς οὐδὲ πομπώδης. Μετριόφρων καὶ ἐν τοῖς γραφομένοις καθ' ἅπερ ἐν ὅλῳ αὐτοῦ τῷ βίῳ, δὲν φιλοδοξεῖ δάφνας, ἀλλ' ἕπεται μόνον τῷ καθήκοντι καὶ ἐπιδιώκει τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς ἀληθείας καὶ τὴν κοινὴν ὠφέλειαν. Τοιούτου ἔργου τὴν σημασίαν ὡμολόγησαν πολλοί, διάτορος δ' ἐγένετο ἐγκωμιαστὴς τοῦ ἀνδρός, ὁ σοφὸς φιλόλογος καὶ φιλέλλην ἰταλὸς καθηγητὴς Ν. Θωμασαῖος, ὅστις καὶ μετέφρασε τοὺς *Βίους* εἰς τὴν ἰταλικήν [1]. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἔγραψε καὶ ἄλλας πραγματείας, ὧν μετ' ἐπαίνων ἀναφέρεται ἡ *περὶ Ἀντωνίου Κόκκου*, καθολικοῦ ἀρχιεπισκόπου Κερκύρας τοῦ καὶ ἱδρυτοῦ τοῦ αὐτόθι ἱεροσπουδαστηρίου τὸ 1568, δεινοῦ δὲ τῆς ὀρθοδοξίας πολεμίου, δημοσιευθεῖσα ἐν Μεδιολάνοις ἰταλιστὶ ἐν τῇ Biblioteca Italiana 1842, ἣν καὶ ὁ γράψας τὴν ἱστορίαν τοῦ μνησθέντος ἱδρύματος συνιστᾷ [2]. Ἔγραψεν ἐπίσης *Διορθώσεις καὶ συμπληρώσεις* εἰς τὸν ὑπὸ Παπαρρηγοπούλου γραφέντα βίον τοῦ πολλοῦ Παναγιώτου Νικούση, ἃς θεωρήσας σπουδαίας εὐγνωμόνως ἀπεδέχθη ὁ ἐθνικὸς ἱστοριογράφος καὶ ἐν ὅλῳ ἐδημοσίευσεν, ἐπαινῶν τὸν ἄνδρα «τὸν μὴ ὀκνήσαντα, ὡς λέγει, νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν διευ» κρίνησιν περιστάσεών τινων ἐκ τῶν τὰ μάλιστα λόγου ἀξίων τῆς τοῦ » ἔθνους ἱστορίας [3]». Τιμῶν ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐπιφανῆ Κεφαλλῆνα, τὸν Μηνιάτην, ἐξέδωκεν ἐν Ἑνετίᾳ τὸ 1849, τύποις Φοίνικος εἰς 4ον ἐν ἑνὶ τόμῳ ἐκ σελ. 355, τὰς τούτου *Διδαχάς*, προτάξας ἐκτεταμένην βιογραφίαν τοῦ ἀνδρός, κατόπιν αἰτήσεως ἀδείας παρὰ τοῦ τότε πατριάρχου Ἀνθίμου, δοθείσης τῇ ια' Φεβρ. αωμθ', ἡ ἔκδοσις δὲ

[1] Ἡ μετάφρασις φέρει τίτλον «Vite degli nomini illustri dell' isola di Cefalonia scritte da Antimo Masarachi sacerdote e maestro nel collegio Flanginiano, tradotte dal Greco in Italiano da N. Tomaseo. Venezia. 1843 co' tipi di Giov. Cecchini e comp.

[2] Σπ. Δ. Βιάζη. Ἡ ἐν Κερκύρᾳ ἱερατικὴ Σχολὴ τῶν δυτικῶν ἐπὶ Ἑνετοκρατίας. Ἐν Παρνασσῷ Ἀθηνῶν ΙΣΤ'. 928.

[3] Πανδώρας ΙΑ' 321.

αὕτη εἶνε ἡ πληρεστέρα πασῶν, προσθέντος τοῦ ἐκδότου καὶ τὰς ἰταλιστὶ ἐκφωνηθείσας ὁμιλίας τοῦ ἱεροκήρυκος μετὰ μεταφράσεως εἰς τὴν ἑλληνικήν [1]. Ἀναφέρεται καὶ ἑτέρα τοῦ ἀνδρὸς πραγματεία ἐν εἴδει ἐπικριτικῆς ἀπαντήσεως, πρὸς τὸν ἱστορικὸν τῆς Ἰταλίας Καίσαρα Καντού, γράψαντα κατὰ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Δὲν εἴδομεν τὸ δημοσίευμα τοῦτο, ἐξ ἀντιγράφου ὅμως τινὸς ὅπερ κατέχομεν, ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἐξ ἀκριβοῦς ἐξετάσεως τοῦ ζητήματος, μετὰ παρρησίας ὑπερμαχεῖ τῆς ὀρθοδοξίας, διαλαμβάνων ἐν συντόμῳ μὲν πλὴν μετὰ πειστικότητος. α΄) **περὶ μετανοίας**, β΄) **περὶ θείας εὐχαριστίας**, γ΄) **περὶ συζυγίας**, δ΄) **περὶ κύρους τῶν ἐν ταῖς συνόδοις τεθεσπισμένων**, ε΄) **περὶ ἀνοχῆς** καὶ ς΄) **περὶ ἐπικλήσεως τῶν ἁγίων**. Ὁ διδάσκαλος κατέλιπεν ἀνέκδοτα καὶ τὰ ἑξῆς διδακτικὰ ἔργα, **Ἱερὸν ὁδηγόν**, **Ἱερὰν Ἱστορίαν** [2], **Ἀνθρωπολογίαν** καθ' ὃ ἐδίδασκε σύστημα, **Λειτουργικὴν** καὶ **Ἀπολογητικήν** [3]. Νέαν ἔκδοσιν τῶν **Βίων τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς Κεφαλληνίας** ἐπεχείρησεν ὁ συμπολίτης Α. Μακρῆς ἐν Πύργῳ τὸ 1893 ἀλλὰ δὲν ἐπέρανεν αὐτήν, τοιαύτην δὲ ἤγγειλε τὸ 1895 καὶ ὁ ἕτερος συμπολίτης Χ. Ἄννινος μετὰ προσθηκῶν, ἀλλὰ καὶ αὕτη δὲν ἐπραγματοποιήθη [4]. Ποία ἡ παλαιὰ πατρὶς τῶν **Μαζαρακῶν** δὲν εἶνε εὔκολον νὰ ὁρίσωμεν, ὑπάρχει ὅμως χωρίον ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἄλλο ἐν Ἀλβανίᾳ Mazzara ἐξ οὗ ἴσως κατάγονται, ἀλβανοὺς δὲ λέγει αὐτοὺς ὁ Σάθας [5]. **Μαζαράκαι** ἀναφέρονται τῷ 1401 ἐν Ἠπείρῳ ὡς ἐχθροὶ τῶν Παργίων ὧν διήρπασαν τὰ κτήματα, δι' ὃ καὶ ἡ ἀπόδοσις τούτων τοῖς πρώην κυρίοις ἀνεγράφη ὡς μία τῶν συμφωνιῶν, αἵτινες ἐγένοντο μεταξὺ τῆς ἐκ Παργίων πρεσβείας καὶ τοῦ ἐνετοῦ βαΐλου Κερκύρας Ἀζαρίνου Καραβέλου, ὅταν ἡ Πάργα ᾐτήσατο διὰ τὸν φόβον τῶν Τούρκων τὴν προστασίαν τῆς Ἑνετίας [6].

[1] Ἴδε ταύτας ἐν σελ. 277-352 τῆς ἐν λόγῳ ἐκδόσεως.

[2] Ὁ πρῶτος τόμος ταύτης ἀναφέρεται ἕτοιμος πρὸς ἔκδοσιν ἐν Ἐθνικῷ Ἡμερολογίῳ 1866 σελ. 363

[3] Ταῦτα μοὶ ἐγνώρισεν ὁ ἀξιότιμος φίλος ἰατρὸς ἐν Ἱεροσολύμοις κ. Νικηφόρος Β. Μαζαράκης ἀνεψιὸς τοῦ ἀειμνήστου ἱεράρχου.

[4] Συντόμους βιογραφίας τοῦ ἀνδρὸς ἴδε ἐν Ἐθν. Ἡμερ. Βρετοῦ 1866 καὶ ἐν φυλλαδίῳ Νύξεις περὶ τοῦ βίου τοῦ Ἀνθίμου Μαζαράκη μητροπολίτου Σελευκείας ὑπὸ Α. Γκεντιλίνη. Ἐν Ἀργοστολίῳ 1877.

[5] Monum. IV. pref. XLVJ.

[6] Χιώτου Ἀπομνημ. III 50.

Καὶ ὑπὸ βυζαντίνων ὅμως παλαιότερον μνημονεύεται πατριὰ **Μαζαρακαίων**, οὓς ὁ Λαμπρίδης παραδέχεται ὡς τὴν αὐτὴν φυλὴν μετὰ τῶν ἐν Ἠπείρῳ Μεσσαριτῶν, κληθέντων οὕτως ἐκ τῆς φραγγικὴν ἐχούσης καταγωγὴν *Μεσσαρίας* ἥτις καὶ Messara, Massara καὶ Mazzara ἐκαλεῖτο [1]. Καὶ ἐν Κύθνῳ ἔτι ἀναφέρεται ἀλβανικὴ οἰκογένεια **Μαζαράκη** [2]. Περὶ δὲ τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐξηκριβώσαμεν, ὅτι πρῶτος ἐνταῦθα ἐγκαταστὰς ἦτο ὁ **Σταμάτιος**, καταλιπὼν τὰ ἐν τῇ πατρίδι του Ναυπλίῳ κτήματα, καὶ ἐλθὼν εἰς Κεφαλληνίαν ὡς ἱππότης καὶ διοικητὴς Στρατιᾶς (Stradea), λαβὼν δὲ παρὰ τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως τιμάρια ἐν τῇ νήσῳ, κατεχόμενα πρότερον ὑπὸ τῆς οἰκογενείας Βαρκετίνη, δι' ἃς προσήνεγκεν ἱκανὰς βεβαίως καὶ ἀξίας ἀμοιβῆς ἐκδουλεύσεις, ἀφοῦ preclari meriti λέγεται ἔν τινι ἐγγράφῳ [3], ἡ κατοχὴ ὅμως τῶν κτημάτων ἅτινα δὲν ἀναφέρεται ποῦ ἔκειντο ἐγένετο βραδύτερον, διότι εἰ καὶ διετάσσοντο διὰ δουκικῶν τῶν ἐτῶν 1553 καὶ 1556 οἱ προνοηταὶ τῆς νήσου, νὰ περιβάλλωσι τὸν τιμαριοῦχον ἀπὸ τοῦ 1541 ὄντα τοιοῦτον καὶ διὰ τῆς τυπικῆς περιβολῆς (investitura), δὲν κατωρθοῦτο τοῦτο ἕνεκα προικῴων ἀξιώσεων τρίτων ἐπὶ τῶν κτημάτων, μόλις δὲ τὸ 1635 δι' ἀποφάσεως τοῦ ἰνκουϊζίτορος Fr. Bassadona, ἐγένοντο κύριοι καὶ κάτοχοι οἱ τότε ἀπόγονοι τοῦ ἀρχαίου δικαιούχου, **Γεώργιος** καὶ **Ἀπόστολος**. Δὲν γνωρίζομεν ἄλλους νεωτέρους εἰμὴ τὸν **Ἰωάννην** ἀρχηγὸν στρατιωτῶν τὸ 1564 ἐλθόντα τὸ 1544 [4]. Ἄγνωστον ποῦ κατῴκησαν κατ' ἀρχὰς οἱ **Μαζαράκαι**, πιθανῶς ὅμως ἐν Λειβαθοῖ, ὅπου τὸ φερώνυμον χωρίον περὶ ὃ ἴσως ἦσαν τὰ κτήματα τοῦ τιμαρίου, ἐκεῖθεν δὲ μετέπειτα μετηνάστευσαν εἰς Σάμην, Δειλινᾶτα καὶ Ληξούριον. Ἡ οἰκογένεια φαίνεται ὁπωσδήποτε σημαίνουσα κατὰ τὰ τέλη τῆς ις' πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς ιζ' ἑκατ. διότι τότε ἀναγράφεται ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ [5].

[1] Α. Μηλιαράκη. Μεσσαρία ἐν Δελ. Ἱστορ. Ἑταιρείας. ΙΙΙΙ, τευχ. ιε' 1894.

[2] Αὐτόθι 458.

[3] Ταῦτα κατ' ἔγγραφα ἅτινα ἐδώρησα τῷ ἀρχείῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολ. Ἑταιρείας. Κατὰ Βριώνην πρῶτος ἦλθεν ἐνταῦθα ὁ Ἰάκωβος (Σάθα Ἑλλ. Ἀνεκδ, μηζ') Οἰκογ. Μαζαράκη καὶ ἐν Ναυπάκτῳ τὸ 1499 καὶ ἐν Ζακύνθῳ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1483-1580 ἐγγεγραμμένη μεταξὺ τῶν εὐγενῶν. (Χιώτου ΙΙΙ. 959).

[4] Ἴδε περγαμ. Λουκίσσα σελ. 58.

[5] Libro Consigli Ἀρχειοφ. Κεφαλλ.

ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Ἐκ Βλαχάτων τῆς Σάμης, ἀνὴρ μορφώσεως ἁδρᾶς καὶ θερμοτάτης φιλοπατρίας. Διετέλεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη γραμματεὺς τῆς ἐν Καΐρῳ ἑλλ. κοινότητος, ὑπάλληλος τοῦ Πρακτορείου καὶ γραμματεὺς τῶν Πατριαρχείων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Δημοσιογραφήσας ἐπί τινα χρόνον, ἐπεδόθη εἶτα εἰς ἱστορικὰς καὶ ἀρχαιολογικὰς μελέτας, φιλοπονώτατα ἀσχοληθεὶς κυρίως εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας, πολλὰ ἀρχεῖα καὶ κώδικας ἀναδιφήσας καὶ συλλέξας ἄφθονον ὑλικὸν ἱστορικόν, σύναμα δὲ καὶ συλλογὴν ποιησάμενος πολλῶν αἰγυπτιακῶν νομισμάτων καὶ ἄλλων ἀρχαιολογικῶν ἀντικειμένων, ἣν προτραπεὶς ὑπὸ τοῦ φιλτάτου αὐτῷ ἀειμνήστου ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν καὶ μετὰ ταῦτα Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Γερμανοῦ Καλλιγᾶ, ἐδωρήσατο εἰς τὸ μουσεῖον τῆς βιβλιοθήκης Κεφαλληνίας. Ἦτο μέλος διαφόρων φιλολογικῶν καὶ ἐθνικῶν συλλόγων καὶ ἑταιρειῶν, καὶ πρόεδρος τοῦ ἐν Ἀθήναις Συνδέσμου τῶν Κεφαλλήνων. Ὁ Μαζαράκης ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τῇ 22 Ὀκτωβρίου 1896, ἐπικηδείους λόγους ἐκφωνησάντων τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν κκ. Ν. Φαραντάτου καὶ Δεστούνη. Ἔργα τοῦ ἀνδρὸς γινώσκομεν τὰ ἑξῆς. α΄) ***Περὶ τοῦ μακαρίου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Ἰωακείμ.*** 1890 [1]. β΄). ***Μητροφάνης Κριτόπουλος πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κατὰ τοὺς κώδικας τοῦ πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας καὶ ἄλλας πηγάς.*** Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1884. Διερευνῶν τὰ τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἀνεκάλυψε μάλιστα καὶ τὴν ***Φιλοθήκην*** αὐτοῦ, ἐν ᾗ εἰς 358 σελίδας διεσώθησαν τόσα θεολογικὰ καὶ φιλοσοφικὰ ῥητὰ σοφῶν τῆς Ἑσπερίας φίλων ἐκείνου, ταύτην δὲ δωρήσας τῷ μητροπολίτῃ Ἀθηνῶν Γερμανῷ, παρέσχεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Μάρκον Ῥενιέρην, νὰ γράψῃ τὸ περιώνυμον περὶ τοῦ πατριάρχου ἐκείνου σύγγραμμα αὐτοῦ ἐκδοθὲν τὸ 1893 ἐν Ἀθήναις [2]. γ΄). ***Περὶ τῆς κατὰ Μητροφάνους Β΄ Κωνσταντινουπόλεως*** (1440-1443) ***ἱεροσολυμητικῆς συνόδου.*** Ἐν ***Κέκροπι.*** δ΄). ***Οἱ χριστιανικοὶ ναοὶ τῆς Ἀλεξανδρείας πρὸ τῆς ἁλώσεως*** [3]. ε΄). ***Ὁ Σέραπις,*** μετάφρασις μετὰ σημειώ-

[1] Μ. Γεδεών. Ἀναγραφὴ συγγραφῶν καὶ ἐκδόσεων εἰκοσιπενταετίας. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. 1896 σελ. 41.

[2] Περὶ Κριτοπούλου ἔπιθι καὶ Δημητρακόπουλον ἐν Ὀρθοδ. Ἑλλ. Ἐν Λειψίᾳ 1870 καὶ Σάθαν ἐν Ν. Φιλ.

[3] Ἴδε Ἀνατολικὸν Ἀστέρα 35-36. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1884. καὶ ἐπιφυλ. ἐφημ. Καΐρου 604.

σεων ἀπὸ τῶν τοῦ Γ. Ἔβερς. Ἐν Καΐρῳ 1890. Ἔκδοσις Φοσκόλου, τύποις Ῥένεση. ς′). ***Κατάλογος τῶν πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας***[1]. ζ′). ***Σημείωσις περὶ τῶν ἐν τῇ κατὰ τὸ παλαιὸν Κάϊρον μονῇ τοῦ ἁγίου Γεωργίου εὑρεθεισῶν ἀργυρῶν ἱερῶν εἰκόνων***. Ἐν Καΐρῳ 1888 σελ. 24. η′). ***Τὸ μόνον ἐν Ἑλλάδι μνημεῖον τῆς παρὰ τὰς Ἐχινάδας ναυμαχίας***. Ἐξ ἀφορμῆς σῳζομένης ἔτι ἐν Σάμῃ Κεφαλληνίας παλαιᾶς λατινικῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ ἱερᾶς εἰκόνος[2]. θ′). ***Χριστιανικαὶ ἀρχαιότητες ἐν Σάμῃ***. Ἐν ἐφημερίδι ***Ἐμπρὸς*** Ἀργοστολίου. ι′). ***Κέκροψ***, περιοδικὸν φιλολογικὸν ἐν Καΐρῳ ἐν τῷ ὁποίῳ ἐδημοσίευσε πολλὰ ἀνέκδοτα ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα τῆς πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης τοῦ Καΐρου, οἷα καὶ τὰ ***περὶ ἐγκαινίων ναῶν ἐν Κρήτῃ τὸν ιζ′ αἰῶνα*** καί τινας ἀνεκδότους ἐπιστολὰς ἐπισήμων ἀνδρῶν· ἡ ***Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια*** τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐξαίρει τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ ἀνδρός[3]. Κατέλιπεν ἀνέκδοτον καὶ ἔργον τρίτομον πολλοῦ λόγου ἄξιον ***Περὶ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας***[4].

ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ ΠΑΝΑΓΗΣ. Ἐγεννήθη ἐν Δειλινάτοις τὸ 1815. Σπουδάσας κατ' ἀρχὰς θεολογικὰ ἐν τῷ ἱεροσπουδαστηρίῳ Κερκύρας καὶ τυχὼν ἀπολυτηρίου τὸ 1838, ἠκολούθησε τὰ φυσικομαθηματικὰ ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ ὑπὸ τοὺς διασήμους καθηγητὰς Mossoti, Orioli, Καραντινὸν καὶ Κουντούρην, ἑπόμενος φυσικῇ αὐτοῦ πρὸς τὰς ἐπιστήμας ταύτας κλίσει καὶ προτραπεὶς πλεῖον εἰς τοῦτο, ὑπὸ τοῦ προστάτου καὶ συγγενοῦς αὐτῷ Ἀνθίμου τοῦ Μαζαράκη, ἐν Κεφαλληνίᾳ δ' ἐπανελθὼν ἠσχολήθη καὶ εἰς τὰ ναυτικά, ὑπὸ τὸν τότε ἐμπειρότατον ναυτοδιδάσκαλον Σπ. Σβορῶνον. Τὸ 1844 διωρίσθη καθηγητὴς ἐν τῷ Λυκείῳ Ἀργοστολίου διδάξας ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ μετὰ τὴν Ἕνωσιν Γυμνασίῳ, τὰ μαθηματικὰ καὶ τελευταῖον τὴν φυσικὴν πεντηκονταετίαν ὅλην, ἧς συμπληρωθείσης οἱ τόσοι διατελέσαντες μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἄλλοι συμπολῖται, τιμῶντες τὴν μακροχρόνιον καὶ κοινω-

[1] Νεκτ. Κεφάλα. Περὶ ἱερῶν Συνόδων. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. 1888 σελ. 118-122.

[2] Ἐφημ. Κάϊρον ἀριθ. 531-538 1883. Δὲν εἶνε τὸ μόνον μνημεῖον ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη. Πρβλ. ἡμετέραν διατριβὴν Μνημεῖα τῆς ἐν Ναυπάκτῳ ναυμαχίας ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἐν περιοδικῷ Μοῦσαι Ζακύνθου 1-15 Φεβρ. 1897.

[3] Τόμ. ΙΙΙ α′.

[4] Τρ. Εὐαγγελίδου. Βίοι Ἁγίων. Ἐν Ἀθήναις. 1893 σελ. 110.

φελῆ δρᾶσιν τοῦ διδασκάλου, ἑώρτασαν τὴν πεντηκονταετηρίδα τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ καὶ ᾠδῆς μάλιστα δημοσιευθείσης ὑπὸ τοῦ κ. Σ. Καμιλλάτου ἐπὶ ταύτῃ. Ὁ *Μαζαράκης* ἔχει γράψει ὁλόκληρον ἐκλεκτικὸν σύστημα πρὸς διδασκαλίαν, ἀσχολούμενος δὲ πρὸ ἐτῶν καὶ εἰς τ' ἀστρονομικά, ἤρξατο γράφων καὶ περὶ *οὐρανίου μηχανικῆς*, ἀλλὰ τὸ μετριόφρον τοῦ χαρακτῆρος καὶ ἡ αὐστηρὰ διηνεκὴς βάσανος εἰς ἣν ὑπέβαλλε τὰ ἔργα του, δὲν ἐπέτρεψαν τὴν δημοσίευσιν αὐτῶν. Ὁ ἀνὴρ ὑπῆρξε πρότυπον καὶ πολίτου καὶ διδασκάλου. Ὁ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ζῆλος, ἡ αὐστηρότης, ἡ ἐπιμέλεια, ἡ ὑπὲρ τοῦ τόπου ἀγάπη, τὸ εὐμέθοδον καὶ πρακτικόν, τὸ ὑπὲρ τῆς νεολαίας θερμότατον καὶ πατρικὸν αὐτόχρημα ἐνδιαφέρον καὶ ὁ ὑπὲρ τῆς ὡς οἷόν τε ἐλευθερίου καὶ ἐθνικῆς ἀγωγῆς ἔρως, ἀνεδείκνυον αὐτὸν πάντοτε ψυχὴν τοῦ καθηγετικοῦ συλλόγου καὶ τοῦ διδακτηρίου καὶ ἐκ τῶν εὐσυνειδητοτέρων καὶ καρποφορωτέρων ἐν τῇ νήσῳ διδασκάλων, οὕτινος καὶ ὁ ἰδιωτικὸς ἔτι βίος ὁ ἁπλοϊκὸς καὶ ἀνεπίδεικτος καὶ ὁ εὐθαρσὴς καὶ ἀκέραιος χαρακτήρ, παρεῖχον ὑπόδειγμα μιμήσεως τοῖς ὁμιληταῖς αὐτοῦ. Αἱ ἀρεταὶ τοῦ ἀνδρὸς εἵλκυον πρὸς ἑαυτὸν τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὸ σέβας τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὅστις καὶ διὰ τοῦ ἁπλοῦ καὶ ἐπαγωγοῦ τρόπου τῆς διδασκαλίας, κατώρθου ἵνα καθιστᾷ προσφιλὲς αὐτοῖς τὸ ξηρὸν ἄλλως καὶ δυσχερὲς μάθημα, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐνθουσιᾷ αὐτοὺς καὶ τρέπῃ πολλοὺς εἰς ἀνωτέρας μαθηματικὰς σπουδάς. Οὐδαμῶς φίλαρχος, δὲν ἐδέξατο τὴν προσενεχθεῖσαν αὐτῷ γυμνασιαρχίαν καὶ βουλευτικὰς ὑποψηφιότητας, φρονῶν ἐν τῇ μετριοφροσύνῃ αὐτοῦ ταῦτα ξένα τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ, ὡς διδασκάλου ἐπίσης κοινωφελῶς δρῶντος. Ὁ τόσον εἰς τὸ καθῆκον αὐτοῦ οὕτως ἀφοσιωθεὶς διδάσκαλος, κατ' ἀντίθεσιν πολλῶν ἄλλων ἐμπορικῶς ἀσκούντων τὸ ἐπάγγελμα ὅσον καὶ φυγοπόνων, εἰ καὶ πρὸ τριακονταετίας εἶχε πλέον συμπληρώσει τὰ ἔτη τῆς συντάξεως, ἐξηκολούθησεν οὐχ ἧττον μετ' ἐξαιρετικῆς ζέσεως καὶ ἐπιμελείας διδάσκων, μέχρις οὗ αἱ τοῦ γήρατος ὀχληρίαι τῷ ἐπέβαλον ἄκοντι τὴν παραίτησιν, ἥτις ἐγένετο δεκτὴ ἐκφρασθείσης τῷ σπανίῳ διδασκάλῳ καὶ τῆς βασιλικῆς εὐαρεσκείας διὰ τὴν τόσον μακρὰν καὶ εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν. Ἀπέθανεν ἐν Ἀργοστολίῳ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1903.

ΜΑΚΡΗΣ ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Μακρηοτίκοις τῆς Πυλάρου τὸ 1794. Ἀθωνίτης ἀρχιμανδρίτης. Μικρᾶς μὲν κάτοχος παιδείας ἀλλὰ

φιλόμουσος καὶ εὐεργετικός. Πρὸ τεσσαράκοντα καὶ πέντε ἐτῶν ἐπανακάμψας εἰς τὴν νῆσον, ἀνῳκοδόμησε τὸ 1861 τὸν ἐπὶ παλαιοτάτου χρόνου ἐκεῖ που ἠρειπωμένον ναὸν τῆς ἁγίας Εὐφημίας, ἐν τῇ φερωνύμῳ παραλίᾳ κωμοπόλει τῆς Πυλάρου, κελλία καὶ ξενῶνας δειμάμενος καὶ συστήσας μονὴν κοινοβιακήν. Τὸν Ἰούνιον 1876 θανών, ἐκληροδότησε διὰ τῆς διαθήκης αὐτοῦ [1] τὰ κτήματα αὐτοῦ καὶ τὴν μονήν, πρός τε συντήρησιν μικροῦ ἐν ταύτῃ πτωχοκομείου *Σωφρονείου* ὀνομασθέντος, καὶ πρὸς προίκησιν ἀπόρων ἐκ τοῦ δήμου νεανίδων. Τὸ ἵδρυμα λειτουργεῖ ἀπὸ τοῦ 1877 Ἰανουαρίου 17 καταφυγόντων ἐν αὐτῷ ἐνίοτε καὶ ξένων [2], ἔχει δ' ἐτησίαν καθαρὰν πρόσοδον, περίπου δραχ. 4.000 καὶ διοικεῖται ὑπὸ διευθυντοῦ καὶ ἑπτὰ συμβούλων ἀνὰ τριετίαν ἐκλεγομένων. Ἐν τῇ μονῇ εἶχε καταρτίσει καὶ καλὴν θεολογικὴν καὶ φιλολογικὴν βιβλιοθήκην σῳζομένην.

ΜΑΚΡΗΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ. Ἔζη τὰ πρῶτα τοῦ ιθ' αἰῶνος ἔτη. Τούτῳ ἀνῆκον εὗρον χειρόγραφον φέρον τίτλον «Σύνοψις κανόνων τινῶν καὶ »σημασιῶν λέξεων, ἐξενηνεγμένων παρὰ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γε»νομένου Φωτίου, διδασκάλου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει σχολῆς χρη»ματίσαντος, μεταγραφεῖσα παρὰ Νικολάου Φενερλῆ τοῦ ἐκ Κωνσταν»τινουπόλεως ἔτει ᾳωε', δωρηθεῖσα παρὰ Ἰωάννου Φενερλῆ τῷ φίλῳ »Σωτηρίῳ Μακρῇ». Ὁ *Μακρῆς* φαίνεται κάτοχος παιδείας, τούτου δὲ καὶ τὸ ἑξῆς ἐν τῷ βιβλίῳ.

Εἰ ὁρᾷς με, φίλε, Σωτηρίου πέλω
κτῆμ', ὃς υἱὸς Γρηγορίου καυχᾶται εἶναι
θρέμμα Κεφαλληνίας. Βούλει με ἁλῶσαι
ἀλλὰ μάλιστα πειράσῃ.

ΜΑΛΑΚΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ. Ἐκ Σάμης γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ. Ἀνὴρ

[1] Ἴδε Συμβολ. πράξεις Γεωργίου Αὐγουστάτου.

[2] Ἴδε Ἐφημ. Κυβερν. τῆς 16 Φεβρ. 1877. Πρβλ. καὶ ἐμὴν πραγματείαν Περὶ τῶν εὐεργετικῶν ἱδρυμάτων Κεφαλληνίας, ἐν Πανελληνίῳ Ὁδηγῷ Ἀκροπόλεως σελ. 848. Ἐν Ἀθήναις 1891. Εἰς τὸ πτωχοκομεῖον τοῦτο καταφυγὼν ἀπεβίωσε καὶ ὁ διδάσκαλος Ἰωάννης Λογάδης, ὅστις φθὰς ἐκεῖ τὸ 1870 μετῆλθε καὶ τὸν διδάσκαλον. Καταγόμενος ἐκ Βυζαντίου ἦτο κάτοχος ἑλληνικῆς παιδείας καὶ θεολογίας, μαθητεύσας ὑπὸ τὸν πατέρα του διδάσκαλον τοῦ γένους Νικόλαον καὶ ὑπὸ τὸν Σαμουὴλ Κύπριον ἐν τῇ κατὰ Ξηροκρήνην σχολῇ ἧς ἀπελύθη τὸ 1825. Ἀνακριβῶς ὁ ἡμέτερος διδάσκαλος κ. Ν. Πετρῆς λέγει αὐτὸν Κεφαλλῆνα. (Ἴδε Παρνασσὸν Ἀθηνῶν 1899).

οὐχὶ πολλῆς μορφώσεως ἀλλὰ πνεύματος ζωηροῦ, αἰσθηματίας καὶ φιλόμουσος. Ἀσκῶν ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας τὴν λεπτουργικήν, διεκρίθη εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο ἔν τε Κεφαλληνίᾳ καὶ ἐν Ἀθήναις, ὅπου πρὸ πολλῶν ἐτῶν οἰκογενειακῶς ἐγκατέστη[1]. Φιλοπρόοδος πάντοτε καὶ δημοκρατικὸς τὸ φρόνημα μετὰ παρρησίας πολλῆς καὶ αὐταπαρνήσεως ἀνεμίχθη εἰς τὰ τοῦ ῥιζοσπαστισμοῦ δημοσιογραφῶν καὶ στιχουργῶν. Ὅταν τὸ 1851 ὁ ὕπαρχος Δημ. Καροῦσος παρέθετο γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ τότε τὰς διατριβὰς ἐν Κεφαλληνίᾳ ποιουμένου ἁρμοστοῦ Οὐάρδου, ὁ περικυκλῶν τὸν οἶκον λαὸς δυσμενέστατα φέρων τὴν κατὰ τὰς προηγηθείσας ἐν τῇ νήσῳ ἐπαναστάσεις πορείαν τοῦ ἀνθυπάτου ἐκείνου, εἰς τὰς προπόσεις καὶ ζητωκραυγὰς τῶν συνεστιωμένων, ἐξερράγη οὐ μόνον εἰς ἀποδοκιμαστικὰς κραυγάς, ἀλλὰ καὶ ἔθραυσε τὰς ὑάλους καὶ ἐλιθοβόλησε τοὺς ὁμοτραπέζους. Εἰς τὴν θρασεῖαν μὲν πλὴν ἐλέγχουσαν ἀμείωτον ἀγανάκτησιν καὶ φρονήματα ἀδούλωτα πρᾶξιν ἐκείνην, πρώτιστος ὑποκινητὴς ἦτο ὁ ***Μαλάκης***, ὅστις διατελῶν ἤδη ὑπὸ τὴν δυσμένειαν τῆς ἀρχῆς καὶ διὰ τὸ κατὰ τὸ 1850 ἐν Κεφαλληνίᾳ δημοσιευθὲν ποίημά του ***Αἱ ἡμέραι τοῦ Στρατοδικείου***, ἐκ σελ. 29, κατεδιώχθη ἀπηνῶς φυλακισθεὶς δὲ δεκαοκτάμηνον ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Κερκύρας, διά τε ταῦτα καὶ διὰ τὸ τότε δημοσιευθὲν ἕτερον στιχούργημά του, ***Ἡ σκιὰ τῆς Κεφαλληνίας πρὸς τὸν ἁρμοστὴν Οὐάρδον περιοδεύοντα τὴν Ἑπτάνησον ἐν ἔτει 1851.*** Ὁ ἀνὴρ ἐδημοσίευσε καὶ τὰ ἑξῆς σχετικὰ πλήρη χολῆς καὶ δριμύτητος ἔργα του, ***Ὁ κατήγορος τοῦ Κεραυνοῦ ἐνώπιον τῶν ὁρκωτῶν ἔτει 1859*** καὶ ***Ὁ Κόκκορος τῆς Παπαντῆς—Ἠλίας Ζερβὸς καὶ συντροφία ἢ τὰ***

[1] Τὴν νεωτέραν λεπτουργικὴν καὶ ξυλογλυπτικὴν ἐδίδαξεν ἐν Κεφαλληνίᾳ ὁ διαπρεπὴς τεχνίτης Ἰωάννης Βοτσινόφσκης, στρατιώτης πολωνὸς τοῦ Ναπολεοντείου στρατοῦ καὶ ἐπαναστάτης τὸ 1831, ἐλθὼν δ' ἐν τῇ νήσῳ ὡς ἱπποκόμος τοῦ Νάπιερ. Τῷ 1657 ἀπαντῶμεν τοὺς Ἰωάννην καὶ Ἄγγελον Μοσχέτας ἄγνωστον ἂν Κεφαλλῆνας ἢ ὄχι, ἐργασθέντας ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Ληξουρίου (ἴδε Κώδικα τοῦ ναοῦ). Ἀναφέρεται καὶ ὁ Κεφαλλὴν Εὐστάθιος Διβρηνᾶς, τεχνουργὸς ἄριστος πύλης τινος ὀρειχαλκίνης ἐν τῇ μονῇ τοῦ Μ. Σπηλαίου (ἴδε Κτιτορικὸν Μονῆς. Ἐν Ἀθήναις ͵αωμ' σελ. 10). Ἐκ τῶν μετέπειτα διεκρίθη ὡς τεχνουργὸς ὀρειχαλκίνων πολυελαίων καὶ μανουαλίων καὶ ὁ Ἀθαν. Φαρακλός, ζήσας τὰς πρώτας δεκαετηρίδας τοῦ ιθ' αἰῶνος. Σήμερον ἀξιόλογοι Κεφαλλῆνες ξυλογλύπται εἶναι ὁ ἐν Ἀθήναις κ. Μήλας, καὶ οἱ ἐν Κεφαλληνίᾳ κ. κ. Λευκόκοιλοι, Π. Γκιόλμας, Γ. Μαρκέτος κλ.

διπρόσωπα σκαλτσουνόξυλα καὶ οἱ δεκακαλπῖται. Ἐν Ἀθήναις 1864. Δι' αὐτοῦ ἐσκόπει τὴν κατάκρισιν τῶν τε Ζερβοῦ καὶ Μομφερράτου διὰ τὰ ἐν τῇ ιβ' βουλῇ καὶ τῶν δεκακαλπιτῶν[1]. Ἐδημοσίευσεν ἔτι αὐτόθι καὶ τὰ ἑξῆς. α'). ***Τάφοι τῆς Ἀργολίδος ἢ ὕμνος εἰς τὴν ἐλευθερίαν. Τοῦ ἐξορίστου τοῦ Ναυπλίου*** ᾆσμα πρῶτον. Ἀθήνησι. 1863. β'). ***Ἐλεγεῖον εἰς τὸν ἐθνικὸν ποιητὴν Ἀλέξ. Σοῦτσον.*** Ἀθήνησι. 1863. γ'). ***Ἐλεγεῖα εἰς τοὺς ἐν Κύθνῳ πεσόντας.*** Ἀθήνησι. 1862 κλ. Ὁ ***Μαλάκης*** ἐξελέχθη μέλος καὶ τοῦ ὑπὲρ τῆς Ἰταλίας κομιτάτου τὸ 1861, τὸν δὲ μάϊον ὡς ἀνὴρ ἐμπιστοσύνης, ἐστάλη εἰς Ἰταλίαν παρὰ τοῦ τότε ἐν Ἀθήναις πρόσφυγος Μάρκου Κανίνη, ἵνα κομίσῃ ἐπιστολὰς τῷ Β. Ἐμμανουὴλ καὶ τῷ Γαριβάλδῃ· τότε ὑπὲρ τοῦ ἰταλικοῦ ἀγῶνος ἔνθους ἐδημοσίευσε καὶ ***Ὠδὴν εἰς τὴν Ἰταλίαν κατὰ τὴν ἐπέτειον ἑορτὴν τῆς νίκης τοῦ Σολφερίνου διὰ τῶν γαλλοϊταλικῶν ὅπλων κατὰ τῶν αὐστριακῶν ἀετῶν κατενεχθείσης.*** Εἰδήμων τῆς ἰταλικῆς μετέφρασεν ἐμμέτρως καί τινας ποιήσεις τοῦ ***Φοσκόλου***, ἐν οἷς καὶ τὰ ***Μνήματα***, ἔτι ἀνέκδοτα. Τὸ 1895 ἐξέδωκεν ἐν Ἀθήναις τὰ ***Ἀπομνημονεύματα ἐπὶ τῆς συγχρόνου ἱστορίας***, ἢ ἱστορικὸν ἐπεισόδιον ἐπὶ τῶν ἐνεργειῶν δρασάντων τινων προσώπων πρὸς ἐπίτευξιν τῆς Μεγάλης Ἰδέας, συγγραφέντα κατὰ τὰ ἔτη 1889-1892, ἐκ σελ. 544 εἰς 8ον. Τὸ ἔργον εἶνε βεβαίως χρήσιμον διὰ τοὺς ἐρευνῶντας τὰς λεπτομερείας κυρίως τοῦ ῥιζοσπαστικοῦ ἀγῶνος καὶ κινεῖ τὸ ἐνδιαφέρον ἐξαιρέτως τῶν Κεφαλλήνων. Ὁ συγγραφεὺς λαβὼν ἀφορμὴν ἐξ ἐκκλήσεως ἐπιτροπῆς Ζακυνθίων ὑπὲρ ἐγέρσεως ἀνδριάντος τῷ Κ. Λομβάρδῳ, ἀγόμενος δὲ ἵνα ἐξάρῃ μόνον τοὺς Ζερβοὺς καὶ Μομφερράτους, εἰ καὶ ἄλλοτε ἠμφισβήτησε ὡς προερρήθη τὸ αἴσθημα καὶ κατέκρινε τὴν πορείαν τούτων, γράφει πλεῖστα ὅσα γεγονότα τῶν πολυταράχων ἐκείνων ἐτῶν, ψέγει νόμους ὡς τιμαριωτικοὺς καὶ δεσποτικούς, ἐκτίθησι πολλὰ περὶ τῶν στάσεων τοῦ 1833, 1848 καὶ 1849, ἐπιτίθεται κατὰ προσώπων, ἀναδημοσιεύει τινὰ τῶν στιχουργημάτων καὶ πολιτικῶν αὐτοῦ σατυρῶν κλ. Τὰ ἔργα τῶν συγχρόνων τοῖς ἱστορουμένοις

[1] Κόκκορος τῆς Ἀπαπαντῆς, ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ τοῦ Ἀργοστολίου σημαίνει τὸν εὐμετάβλητον καὶ ἀσταθῆ τὸ φρόνημα, ἐκ μεταφορᾶς ἀλέκτορος τινος σιδηροῦ ἢ ἀνεμοδείκτου περιστρεφομένου κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνέμου ἐπὶ τῆς ὀροφῆς τοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ ναοῦ τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Γεράκη.

γεγονόσι συγγραφέων, ἔχουσι πολλὴν τὴν ἀξίαν ὅταν ἑδραιωθῇ ἡ πεποίθησις περὶ τῆς φιλαληθείας καὶ ἀμεροληψίας αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ βιβλίον τοῦ ***Μαλάκη*** σύγκραμα μᾶλλον σημειώσεων καὶ ἀναμνήσεων, ἄνευ τῆς δεούσης βασάνου καὶ ἀπαθείας ἐν πολλοῖς γεγραμμένον, δὲν εἶνε πολὺ ἀξιόπιστον. Δὲν ἀρκοῦσι μόνα τὸ φιλόπολι, τὸ φιλελεύθερον καὶ τὸ εὐπαρρησίαστον τοῦ φρονήματος, ἅτινα ἀληθῶς ἐκέκτητο ἐκεῖνος, ἀφοῦ ἡ γραφίς του φαίνεται ἐπηρεαζομένη ἐκ προκαταλήψεων καὶ ἐρριζωμένων παρ' αὐτῷ λελανθασμένων ἰδεῶν· οἱαδήποτε δὲ καὶ ὅση τυγχάνει ἡ παρά τινι συγγραφεῖ αὐτοπεποίθησις, δέον πάντοτε νὰ τηρῆται ἡ μετριότης τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἡ προσπάθεια πρὸς τὴν ἀκρίβωσιν τῆς ἀληθείας καὶ ἡ σεμνότης τοῦ λόγου. Ἡ ὑπὸ τοῦ ***Μαλάκη*** ὑποδηλουμένη ἀξίωσις αὐθεντίας, ἡ ἄρνησις πατριωτισμοῦ εἰς ἄλλους τότε δράσαντας, ἡ ἐξ ἐπουσιωδῶν ἐνίοτε λόγων ἀφετηρία πρὸς κατάκρισιν καὶ καταδίκην ἀτόμων καὶ τὸ κατά τινων ἰδεῶν καὶ προσώπων ἀδυσώπητον, καθιστῶσι τὸ προκείμενον ἔργον ἥκιστα σοβαρὸν ὡς ἱστορικόν. Ἐνομίζετο ὅτι τὸ γῆρας, ὁ χαρακτὴρ τοῦ συγγράμματος καὶ τὰ νεώτερα πορίσματα τῶν μελετῶν ἐπὶ τῶν τότε πεπραγμένων ἐν Ἑπτανήσῳ, θὰ ἐμετρίαζον τὸ πῦρ καὶ τὸ ἀχαλίνωτον τῶν νεανικῶν ἔργων, ἐπιθέσεων καὶ αἰσθημάτων ἀλλ' ἐσφάλοντο οἱ ἐπὶ ταῦτα ἐλπίζοντες, διότι ὁ ἀνὴρ προέβη ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν τε κοινωνιστικῶν του ἀρχῶν καὶ τοῦ δυσχαλινώτου του χαρακτῆρος πλήττων οἴκους καὶ ἄνδρας, ἔχοντας καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ τόπῳ τὰς ἐκδουλεύσεις των καὶ δυναμένους, ὄχι βεβαίως ἀνεξαιρέτως, νὰ καυχηθῶσιν ἐπὶ πατραγαθίαις, ἀτομικαῖς ἀρεταῖς καὶ δράσει φιλοπάτριδι καὶ κοινωφελεῖ. Τὴν περὶ τοῦ ἔργου τούτου κρίσιν ἡμῶνταύτην μετὰ λύπης ἐκτιθέμεθα, διότι εἰ καὶ τοῦτο περιέχει πολλὰς τὰς ἀληθείας, ὡς εἰδικὴ ὅμως μονογραφία καὶ συμβολὴ εἰς τὴν ἐπὶ ἀγγλ. προστασίας ἱστορίαν τῶν Ἰονίων νήσων, δέον νὰ κριθῇ δεόντως, μὴ θεωρηθῇ δὲ καθ' ὅλα πηγὴ διαυγὴς καὶ ἀσφαλής, εἰς τὸν μέλλοντα νὰ διαλάβῃ ἐκτενέστερον ἢ πληροφορηθῇ περὶ τῶν τότε. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν.

ΜΑΛΦΑΤΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ. Πρόσφυξ ἰταλὸς καταφυγὼν τὸ 1848 εἰς Κεφαλληνίαν μετ' ἄλλων ὁμοεθνῶν του, ἔνθα ἐδίδαξε τὴν ἰταλικὴν ἐν τῷ Λυκείῳ Ἀργοστολίου καὶ πολλοῖς ἰδιαιτέρως.

ΜΑΝΕΣΗΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Κεφαλλὴν (;) ἱεροδιδάσκαλος κληρικός.

Τούτου ἀκμάσαντος πιθανῶς τὴν ιη' ἑκατ. σῴζεται ἐν συλλογῇ χειρογράφων Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος ***Ἀκολουθία τῆς μεγάλης ἑβδομάδος***, ἧς ἐν τέλει φέρεται τὸ σημείωμα τόδε ὑπό τινος μαθητοῦ αὐτοῦ «ἡ τῶν παρόντων τροπαρίων παράφρασις τυγχάνει γε ἀτρεκῶς »παρά τε τοῦ μακαριωτάτου σοφωτάτου ἐν ἱεροδιδασκάλοις κυρίου »Γερασίμου τοῦ Μάνεση ἡμετέρου διδασκάλου καὶ καθηγητοῦ».

ΜΑΝΤΖΑΒΙΝΟΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Ἱερεύς, υἱὸς ἱερέως Ἀνδρέου ἐξ Ἀργοστολίου γεννηθεὶς τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος. Διάσημος ἱεροψάλτης, ἐγκρατέστατος τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ καλλιφωνότατος. Ἐπί τινα ἔτη διετέλεσεν ἀρχιδιάκονος καὶ ἱερογραμματεὺς τοῦ μητροπολίτου Κεφαλληνίας Σπυρίδωνος Κοντομιχάλου. Μετὰ τὴν Ἕνωσιν ἐγκατέστη ἐν Ἀθήναις ἔνθα προήχθη εἰς ἀρχιμανδρίτην, διορισθεὶς καθηγητὴς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐν τῇ Ῥιζαρείῳ σχολῇ, ἀποθανὼν δὲ αὐτόθι τὸ 1891. Ὁ διδάσκαλος εἰδήμων καὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς καὶ τῆς τοῦ Χαβιαρᾶ, πρῶτος σχεδὸν νέαν ὥδευσεν ὁδὸν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ τῆς νήσου ᾠδικῇ καὶ μελοποιΐᾳ, εἰσαγαγὼν μέλη εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, ἀφορμὴν σχὼν ἔκ τινων μουσουργημάτων τοῦ Δαφαράνα διδασκάλου αὐτοῦ, τοιαύτας τάσεις ἐκδηλώσαντος. Ἦτο εὐφάνταστος καὶ πολυγραφότατος. Ἐκ τῶν πρώτων ὑπεστήριξε τὸ σύστημα τῆς τετραφωνίας τοῦ ἐν Βιέννῃ Χίου καθηγητοῦ Χαβιαρᾶ, γράψας ἀνωνύμως ἐν τῷ ***Αἰῶνι*** Ἀθηνῶν διατριβάς τινας τὸ 1870 [1]. Ἀφῆκεν ἀνέκδοτον ἐπιμελῶς ἐρανισθέντα, χρονολογικὸν κατάλογον τῶν ἐπισκόπων καὶ πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τοῦ 1834, οὗ

[1] Γ. Παπαδοπούλου. Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Ἀθῆναι 1890 σ. 351 καὶ 516. Πλὴν τῶν ἐν τῷ κειμένῳ εἰδικῶς ἀναφερομένων καὶ οἱ ἑξῆς παλαιότεροι καὶ νεώτεροι εἶνε γνωστοὶ καὶ ἄξιοι μνείας ὡς εἰδήμονες τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, μουσουργοὶ καὶ ἱεροψάλται. Ἠλίας Μηνιάτης, Ἰωάνν. Ραζῆς ἱερεύς, Πετρίτσης διάκονος, Ἰωάννης καὶ Διονύσιος Κονιδάραι, Διον. Μανιάτης, Ἄγγ. Λευκόκοιλος, Γρηγ. Μελησδόνης ἱερεύς, Ἰακ. Βριώνης, Γερ. Καλλιγᾶς ἱερεύς, Ἰωαν. Ἀραβαντινός, Γερ. Γιαννουλᾶτος, Σωτ. Μαντζαβῖνος, Γερασ. Πασχάλης ἱερεύς, Γεωργ. Λ. Στελακᾶτος, Βασ. Δρακόπουλος, Γερασ. Παπαγεωργᾶς, Μιχ. Λειβαδᾶς κλ. Καὶ ὁ νομικὸς Γερασ. Λειβαδᾶς ἀποθανὼν ἐν Κερκύρᾳ πρό τινων ἐτῶν, ἦτο βαθὺς γνώστης τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, ἐξεπόνησε δὲ καὶ δύο λειτουργίας, ἀποπειραθεὶς νὰ εἰσάξῃ τετράφωνόν τι σύστημα μικτὸν ἐν Κεφαλληνίᾳ.

τὴν μέλλουσαν ἔκδοσιν ἤγγειλε τὸ 1857. Ἐμελοποίησεν ὅλας σχεδὸν τὰς ἀκολουθίας καὶ τὰ παπαδικὰ μετὰ πρωτοτυπίας, ἐμπνεύσεως καὶ σεμνῆς χάριτος. Ἡ οἰκογ. *Μαντζαβίνου* κατὰ τὸ παρὰ τῷ δικηγόρῳ κ. Νικ. Μαντζαβίνῳ σῳζόμενον ἀρχαῖον ἐπίσημον γενεαλογικὸν δένδρον, ὑπάρχει ἐν τῇ νήσῳ ἀπὸ τοῦ 1385, πρῶτος δὲ φέρεται ὁ Ἀντώνιος ἐξ οὗ πάντες κλάδοι. Ἐν παλαιᾷ τινι ἀπογραφῇ τὸ ἐν Κατωγῇ χωρίον τῶν Μαντζαβινάτων ἀπαντᾷ *Μανταβινᾶτα*.

ΜΑΝΤΖΑΒΙΝΟΣ ΡΟΖΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. Ἱερεὺς ἐκ Μαντζαβινάτων Πάλης. Ἐσπούδασε τὰ θεολογικὰ ἐν τῷ Ἱεροσπουδαστηρίῳ Κερκύρας. Ἐχρημάτισεν ἱερογραμματεὺς τοῦ ἀρχιερέως Σπυρίδωνος Κοντομιχάλου καὶ δημόσιος τῆς νήσου ἱεροκήρυξ ἐφ' ἱκανὰ ἔτη. Ἐν τῷ Γυμνασίῳ Ἀργοστολίου ἐδίδαξε τὰ ἱερὰ μαθήματα ἀπὸ τοῦ 1871-1879. Τὸ 1857 ἔσχε τὴν πρωτοβουλίαν νὰ προκαλέσῃ τὴν ἔγερσιν ναοῦ ἐν τῷ Σωφρονιστηρίῳ Κεφαλληνίας, ὅπερ καὶ ἐξετελέσθη ἐπὶ ὑπάρχου Δ. Καρούσου. Παραιτηθέντος τοῦ ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ καθηγητοῦ τῆς θεολογίας Διονυσίου Ἀραβαντινοῦ, διεδέξατο τοῦτον τὸ 1839 διδάξας ἔτη τινά. Ἀπεβίωσεν ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 18 Σεπτεμβρίου 1881, ἐγκωμιασθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως Σπυρίδωνος Κομποθέκρα. Ἀφῆκεν ἀνεκδότους τινας θρησκευτικὰς πραγματείας, ἐδημοσίευσε δὲ καί τινας ἐπικηδείους λόγους.

ΜΑΤΑΡΑΓΚΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ. Υἱὸς Βασιλείου ἀγωνιστοῦ γεννηθεὶς ἐν Ναυπλίῳ τὸ 1834. Νομικός. Φύσει ὀργῶν εἰς μελέτας καὶ φιλόμουσος, ἀνεδείχθη καὶ ἄξιος λόγου λογογράφος καὶ ποιητής. Τῆς ἰταλικῆς ἰδίως φιλολογίας ἐγένετο τὰ μάλα ἐγκρατής, σπουδάσας αὐτὴν κατ' ἰδίαν καὶ ἐν τῷ Λυκείῳ Μελίτης. Ἀπὸ τοῦ 1858-1882 ὑπηρέτησεν εἰς διαφόρους προξενικὰς θέσεις. Ἐπὶ τῆς μεταβατικῆς Κυβερνήσεως Σωτηροπούλου-Ῥάλλη, διωρίσθη νομάρχης Ζακύνθου ὅπου καὶ ἀπέθανεν τὸ 1894 [1]. Ἔγραψε τὰ ἑξῆς. α'). *Νεαρὰ ἀθύρματα*. Ὑπέβαλε ταῦτα εἰς τὸν ποιητικὸν διαγωνισμὸν τοῦ 1856, ὁ δὲ Ῥαγκαβῆς εὗρεν εἰς αὐτὰ «ἀνακρεόντειον χάριν, δύναμιν φαντασίας καὶ πρωτοτυπίαν». β'). *Ποιητικαὶ ἐμπνεύσεις*. Καὶ ἡ συλλογὴ αὕτη ἐπῃνέθη ἐν τῷ διαγωνισμῷ τοῦ 1868 εἰσηγουμένου τοῦ Θ. Ὀρφανίδου.

[1] Ἀφῆκεν υἱοὺς μεμορφωμένους οἵτινες τὸ 1897 ἤγγειλαν ἔκδοσιν περιοδικοῦ ἐν Ἀθήναις Σελήνη.

γ'). ***Φαντασία καὶ καρδία.*** Καὶ αὕτη τὸ 1870 ἠξιώθη τοῦ πρώτου ἐπαίνου. Ἐδημοσίευσε δὲ δ'). ***Ἐρωτικὰ καὶ πατριωτικὰ ποιήματα.*** Ἐν Ἀθήναις εἰς τόμους 2. ε'). ***Ἡ ἀκατοίκητος νῆσος***, μεταφ. ἀπὸ τοῦ Ἰταλικοῦ. Ἐν Ἀθήναις. 1858. ϛ'). ***Παρνασσός***, ἀπάνθισμα τῶν ἐκλεκτοτέρων ποιημάτων τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, μετὰ βραχειῶν βιογραφιῶν τῶν ἀποθανόντων ποιητῶν καὶ κρίσεων ἐπὶ τῶν ἔργων αὐτων. Ἐν Ἀθήναις. 1880. ζ'). ***Ἄσματά τινα τῆς Κολάσεως τοῦ Δάντου*** ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ. Ἐν ***Ἑσπέρῳ*** Λειψίας καὶ ***Βύρωνι*** Ἀθηνῶν. η'). ***Οἱ τέσσαρες κατὰ Κατιλίνα λόγοι τοῦ Κικέρωνος***, μεταφρ. μετὰ σημειώσεων. Ἐν Ἀθήναις. 1892. θ'). ***Τὰ Ἑλληνικὰ τοῦ Ξενοφῶντος*** μεταφρ. εἰς τὴν νεοελληνικήν, τόμοι δύο σελ. 470. ι'). ***Οἱ Πέρσαι τοῦ Αἰσχύλου***, ἐν Ἀθήναις. 1889 μετὰ προλεγομένων καὶ ἀναλύσεως τοῦ ἔργου, μεταφράσεως καὶ σημειώσεων, ἔργον ὅπερ ἐκρίθη χρησιμώτατον καὶ ἔνδειξις πραγματικῆς ἀναγεννήσεως τῶν κλασικῶν σπουδῶν παρ' ἡμῖν [1] καὶ ια'). ***Εἰδύλλιά τινα τοῦ Βεργιλίου***, μετάφρασις. Ἐν περιοδικοῖς Ἀθηνῶν. Ἐπί τινα καιρὸν ἦτο καὶ εἷς τῶν συντακτῶν τῆς ***Κωνσταντινουπόλεως***, γράψας καὶ εἰς ἄλλας ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ κλ. Ἀφῆκεν ἀνέκδοτον συλλογὴν ποιήσεων καὶ τὴν μετάφρασιν τοῦ Δάντου. Οἱ ***Ματαράγκαι*** ἢ ***Ματράγκαι*** κατάγονται κατὰ μὲν τὰς ἐν τῷ οἴκῳ παραδόσεις καί τινα ἔγγραφα, ἀπὸ τῶν ἐν Κάτω Ἰταλίᾳ μεταναστευσάντων ἐκ Θεσσαλίας (;) ἑλλήνων καὶ ἐκεῖθεν καταφυγόντων εἰς Κεφαλληνίαν πρὸ τοῦ ις' αἰῶνος [2], ἐν Σικελίᾳ μάλιστα σῳζομένου καὶ χωρίου Piana del Greco ὅπου πολλοὶ ***Ματαράγκαι*** [3]. Ἡ οἰκογένεια λέγεται ἀλβανική, ἀλβανὸς δὲ καλεῖται καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ἀχρίδος ***Βασίλειος Ματαράγκας*** ἐκ τῶν ἐν Σικελίᾳ κλάδων, ἀρχιερατεύσας ἀπὸ τοῦ 1726-1737 καὶ ἀποθανὼν ἐν Ῥώμῃ τὸ 1748 [4]· ἀλβανικὸν ἦτο καὶ ὁμώνυμον χωρίον ἐν Πελοποννήσῳ καὶ Ἀλβανοὶ φεουδοῦχοι ***Ματαράγκαι***, ἀπαντῶσιν ἐν Ἀχαΐᾳ καὶ ἀλλαχοῦ [5]. Ἡ ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐγκατάστασις τούτων καθὼς καὶ ἄλλων ἀλβανικῶν οἰκογενειῶν, γενομένη κατὰ

[1] Ἴδε Ἄστυ Ἀθηνῶν ἀρ. 214 τοῦ 1889.

[2] Κατὰ πληροφορίας τοῦ σεβαστοῦ γέροντος κ. Ἠλία Ματαράγκα.

[3] Ἐξ ἐπιστολῆς γραικοουνίτου τινος Ματαράγκα πρὸς τὸν κ. Ἠλ. Ματαράγκαν.

[4] Rodota. Del rito greco in Italia. II. 219 καὶ II. 223.

[5] Sathas. Monum. etc. IV, praef. XLVII.

τὸν ιϛ΄ αἰῶνα συμφωνεῖ πως μετὰ τῶν οἰκογενειακῶν παραδόσεων, βεβαιοῦται δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀλβανικὸν ἐχόντων ὄνομα χωρίων τῆς νήσου, εἰδικῶς δ' ἐκ τοῦ *Ἀρβανιτοχωρίου* ἐν Ἡρακλείῳ Κραναίας καί τινος θέσεως ἐν Πάλῃ *Ἀρβανίτες*, ὅπου βεβαίως ἦτο παλαιὸς συνοικισμὸς ἀλβανικός[1]· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ιγ΄ ἑκατονταετηρίδα ὑπερμεσοῦσαν, ἀπαντῶμεν ἐν τῇ νήσῳ *Ματράγκας*[2] μετέπειτα πιθανῶς ἐκλιπόντας. Τὸ ἐν τῇ ἄλλοτε περιοχῇ Σταλαμιῶν τῆς Κραναίας χωρίον *Ματαραγκᾶτα* τοῦ νῦν δήμου Ὁμαλῶν, ἦτο πιθανώτατα ὁ τόπος τῆς ἐγκαταστάσεως καὶ τῶν κτημάτων τῆς οἰκογενείας. Κλάδος ταύτης εἶνε καὶ ἐν Ζακύνθῳ. Ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας ἔσχον μέρος ὅ τε *Γεράσιμος* λοχαγός, λαβὼν διὰ τὰς στρατιωτικάς του ἐκδουλεύσεις μικρὰν προικοδοσίαν καὶ τὸ τοῦ ἀγῶνος ἀριστεῖον, ὁ τούτου ἐν Σχουλενίῳ πεσὼν ἱερολοχίτης ἀδελφὸς καὶ δύο ἐκ πατρὸς τούτων θεῖοι εὑρόντες οἰκτρὸν θάνατον, ὧν ὁ μὲν αἰχμαλωτισθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἰμβραὴμ ἀπηγχονίσθη, ὁ δὲ τοὔνομα *Ζαχαρίας* μαχητὴς ὑπὸ τὸν Ἀνδρέαν Μεταξᾶν, ὃν καὶ ἔσωσεν ἀπὸ βεβαίου θανάτου δεινῶς τραυματισθέντα ἐν Λάλᾳ, δολοφονηθεὶς μετὰ ταῦτα ἐν Πάρῳ μετ' ἄλλων ἑπτανησίων ὑπὸ τῶν ἀντικαποδιστριανῶν[3].

ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Υἱὸς Εὐσταθίου γεννηθεὶς τὸ 1823 ἐν Κουρκουμελάτοις τῆς Λειβαθοῦς. Ἐπὶ ῥιζοσπαστισμοῦ ἔγραψεν ἐνθουσιωδέστατα ποιήματα, ἓν μάλιστα τούτων *Ὁ ῥιζοσπάστης ἐνθουσιῶν*, ἐμελοποίησεν ὁ Νικόλ. Τζαννῆς Μεταξᾶς. Τοῦ δημοσιογραφικοῦ του σταδίου ἤρξατο διὰ τῆς ἐν Ἀργοστολίῳ ἐκδόσεως τῆς ἐφημ. *ὁ Χωρικὸς* τὸ 1849. Ἀπὸ τοῦ 1861-1862 ἐξέδιδε τὴν *Φωνὴν τῆς Ἐλευθερίας* ἐν Ἀθήναις, μεθ' ὃ διετέλεσε συνεργάτης ἐν τῷ *Ἐθνοφύλακι* καὶ εἶτα τῇ *Εὐνομίᾳ* μετὰ τοῦ Α. Ῥαγκαβῆ, τελευταῖον δὲ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἀρχισυντάκτης τῆς *Παλιγγενεσίας*. Τὸ 1863 ἐξελέχθη πληρεξούσιος Κεφαλληνίας κατὰ τὴν Β΄ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικὴν συνέλευσιν καὶ εἶτα βουλευτὴς Κραναίας κατὰ τὴν Α΄ βουλ. περίοδον. Δὶς διωρίσθη γεν. πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν Μασσαλίᾳ καὶ ἅπαξ ἐν

[1] Μηλιαράκη Ἀντ. Γεωγρ. καὶ Κεφαλλ. καὶ Ἰθάκης σελ. 94 καὶ παραπομπαί.

[2] Miklosich et Müller. Acta et diplom. p. 18.

[3] Ἴδε περιοδ. Ἀνθῶν Ζακύνθου Α΄.

Τεργέστῃ, ἐξυπηρετήσας κάλλιστα τὰ συμφέροντα τῶν ὁμοεθνῶν καὶ ἀφεὶς παρὰ ταῖς κοινότησιν ἐκείναις, ἀρίστας ἐντυπώσεις περὶ τοῦ νομιμόφρονος, χρηστοῦ, πατριωτικοῦ καὶ εὐγενοῦς χαρακτῆρος αὐτοῦ. Εἰδήμων τῆς ζωγραφικῆς καὶ ἐγκύψας εἰς πολυετεῖς μελέτας τῆς ἱστορίας τῶν ὡραίων τεχνῶν καὶ τῆς νεωτέρας ἐν Ἑλλάδι καλλιεργείας καὶ χαρακτῆρος αὐτῶν, ἐκρίθη καταλληλότατος ἵνα διευθύνῃ τὸ ἐν Ἀθήναις πολυτεχνεῖον ὅπου καὶ τριετίαν ἐδίδαξεν. Ἐγκαταστὰς πρὸ ἐτῶν ἐν Κερκύρᾳ, οὐκ ἐπαύσατο πάντοτε μελετῶν καὶ γράφων, παραμυθῶν οὕτως ἑαυτὸν καὶ ἀπὸ τῶν δεινῶν πληγμάτων, ἅτινα κατήνεγκεν αὐτῷ μοῖρα ἀνελεήμων διὰ τοῦ θανάτου καὶ τῶν ταλαιπωριῶν τόσων προσφιλῶν αὐτοῦ ὑπάρξεων. Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1901 διωρίσθη ἀρχειοφύλαξ Κεφαλληνίας ὅπερ ἐθεωρήθη εὐτύχημα, διότι θὰ ἐλάμβανεν οὕτως ὁ ἀνὴρ ἀφορμὰς μειζόνων ἐρευνῶν ἱστορικῶν περὶ Κεφαλληνίας, ἀλλ' ἡ γεροντικὴ αὐτοῦ ἡλικία ἐκώλυσεν αὐτὸν εἰ καὶ ἄκοντα, νὰ παράσχῃ καὶ τὴν κοινωφελῆ ταύτην ὑπηρεσίαν τῇ γενετείρᾳ αὐτοῦ. Τῆς εὐρυμαθείας, φιλοπονίας καὶ τοῦ ὑπὲρ τῆς κοινῆς ὠφελείας ζήλου τοῦ λογίου ἀνδρὸς ἀπαυγάσματα, ἔχομεν τὰ ἑξῆς δημοσιεύματα. α'). ***Περὶ τῶν μεγάλων τῆς Ἰταλίας καλλιτεχνῶν***, μεταφρ. ἐκ τῆς Ἰταλικῆς μετὰ προλόγου. Ἐν Ἀθήναις. 1862. Κεφάλαιά τινα τοῦ ἔργου ἐδημοσιεύθησαν καὶ ἐν ***Πανδώρᾳ***, ἐπαινετικὴν δὲ κρίσιν ἔγραψεν ὁ Ῥαγκαβῆς[1]. β'). ***Συλλογὴν στιχουργημάτων*** τὸ πλεῖστον πατριωτικῶν. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1848. Ἐκ τῶν ἀρίστων εἶνε ἡ ***Καθαρὰ δευτέρα***. γ'). ***Ποιητικὴν Συλλογήν***, Ἐν Ἀθήναις. 1858. Ἐν αὐτῇ δημοσιεύονται καί τινα ᾄσματα τοῦ μακροῦ ἀνεκδότου ἔτι ἐπικολυρικοῦ ἐθνικοῦ αὐτοῦ ποιήματος ***Φροσύνη*** τοῦ ἐπαινεθέντος ἐν τῷ τότε διαγωνισμῷ. Ἐκ τῶν ὡραιοτέρων τῆς συλλογῆς εἶνε καὶ ὁ ***Ναύτης τοῦ Ἰονίου***, μεταφρασθὲν μὲν εἰς τὴν ἰταλικὴν ὑπὸ Ad. Gemma[2] καὶ εἰς τὴν γαλλικὴν ὑπὸ Ῥαγκαβῆ[3], μελοποιηθὲν δὲ ὑπὸ Δ. Λαβράγκα καὶ ψαλὲν ὑπὸ ᾠδικοῦ ἐκ Κεφαλλήνων νέων θιάσου κατὰ τὴν δ' Ὀλυμπιακὴν ἔκθεσιν. Πλὴν τῶν ποιήσεων τούτων, ἐδημοσίευσε καὶ ἄλλας εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικά, μετήνεγκε δὲ εἰς τὴν καθωμιλημένην καὶ ἀρχαῖα εἰδύλλια, ἐν οἷς καὶ τὸν ***Βοσκὸν*** τοῦ Θεοκρίτου. Ἐν τοῖς

[1] Πανδώρας Γ'. σελ. 141.

[2] Ἴδε Canti neoellenici. Verona. 1881.

[3] Ἐν Hist. litter. de la Grèce mod. II. 248.

οιήμασιν αὐτοῦ μετεχειρίσθη καὶ τὴν καθαρεύουσαν καὶ τὴν δημώδη ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε ἀψόγως, τὰ ἔργα του ὅμως ἀποπνέουσι χάριν καὶ αἴσθημα φυσικὸν καὶ τρυφερόν. Ἐδημοσιεύθησαν ἐπίσης ἔργα του α'). *Ἐκδρομὴ εἰς Μέγαρα.* Ἐν *Ἀττικῷ ἡμερολ.* Ἀσωπίου 1876. β'). *Οἱ Αἰτωλοὶ σύμμαχοι τῶν Ῥωμαίων.* Ἐν *Παρνασσῷ* Ἀθηνῶν ιζ', 1-17, ἔνθα πολλὰ καὶ περὶ τῆς τότε καταστάσεως καὶ τῶν τυχῶν τῆς Κεφαλληνίας. γ'). *Ἡρώδης ὁ Ἀττικὸς καὶ οἱ σοφισταὶ τῶν Ῥωμαίων.* Ἐν *Ἀττ. ἡμερολογ.* Ἀσωπίου 1896. δ'). *Ἡ τέχνη ἐν Κρήτῃ καὶ Ἑπτανήσῳ.* Ἐν τῷ ἰδίῳ ἡμερολ. 1890. Διὰ τῆς πραγματείας ταύτης ἐγνώρισε πολλὰ τὰ ἐνδιαφέροντα, περί τε τοῦ ζωγραφικοῦ ῥυθμοῦ ὃν ἠκολούθησαν οἱ Ἑπτανήσιοι καὶ περὶ τῶν ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις διακριθέντων καλλιτεχνῶν καὶ τῶν σῳζομένων ἔργων αὐτῶν, ἀλλὰ γνώμας τινὰς αὐτοῦ ἀνήρεσε μετὰ ταῦτα ἐν τῇ ἑπομένῃ αὐτοῦ συγγραφῇ. ε'). *Βυζαντινὴ τέχνη καὶ καλλιτεχνία.* Ἐν Ἀθήναις 1893. Τοῦ ἔργου κεφάλαια ἐδημοσιεύθησαν καὶ ἐν τῷ Α' τόμῳ τοῦ περιοδικοῦ *Ἑστία.* Τὸ σύγγραμμα ἀπαύγασμα ὂν μακρᾶς μελέτης ἐπὶ τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχαιολογίας καὶ γραφικῆς, ἐθεωρήθη ἀξία λόγου συμβολὴ εἰς τὰς παρ' ἡμῖν σπουδὰς περὶ τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ μάλιστα τῆς ἁγιογραφίας. Ὁ συγγραφεὺς ἀναδραμὼν καὶ εἰς εἰδικὰ συγγράμματα εὐρωπαίων, διετύπωσεν ὡς οἷόν τε ἀκριβῶς καὶ ἐν λεπτομερείᾳ, τὸν χαρακτῆρα τῆς περιόδου ἐκείνης, ἀντιταχθεὶς εἰς τὴν μέχρι πρὸ μικροῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπικρατήσασαν γνώμην, ὅτι ἡ βυζαντιακὴ τέχνη ἦτο παρακμὴ καὶ ἀναξία μνείας ἱστορικῆς, διακρίνει δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον σαφήνεια, γλαφυρότης καὶ ἁδρότης. ς'). *Περὶ τοῦ ἕλληνος ζωγράφου Θεοτοκοπούλου.* Ἐν *Ἑστίᾳ* 1893. ζ'). *Τεχνοκριτικὰ ἄρθρα* ἐπὶ γραφικῶν ἔργων συγχρόνων. Αὐτόθι 1893. Ὁ φιλίστωρ ἀνὴρ βιῶν ἐν Κερκύρᾳ, ἐπεδόθη ὡσαύτως εἰς ἐρεύνας ἀνὰ τὰ ἀρχεῖα τῆς Γερουσίας καὶ τὸ ἀρχειοφυλακεῖον, προϊὸν δὲ τῆς μακροχρονίου ἐκείνης σοβαρᾶς ἐργασίας καὶ τοῦ ζήλου, πρὸς διαλεύκανσιν καὶ χαρακτηρισμὸν τῶν τελευταίων τοῦ προπαρελθόντος αἰῶνος καὶ τῶν πρώτων τοῦ λήξαντος πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν τῆς Ἑπτανήσου γεγονότων, ὑπῆρξεν ἡ ἑξῆς δίτομος μονογραφία. η'). *Ἱστορία τῶν Ἰονίων νήσων ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς ἐνετικῆς Δημοκρατίας μέχρι τοῦ 1815.* Ἐν Ἀθήναις 1889, ταύτης προτάξας καὶ εἰσαγωγὴν ἐκτενῆ περὶ τῶν τυχῶν τῶν νήσων ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι τῆς Ἑνετικῆς καταλήψεως. Ὁ συγγραφεὺς συνεπλήρωσεν

διὰ πολλῶν τὸν Ἑρμ. Λούντζην καὶ τὸν Παν. Χιώτην γράψαντας ἐπίσης τὴν ἱστορίαν τῶν ἐτῶν ἐκείνων, σχετίσας ὅμως τὰ γεγονότα καὶ μετὰ τῶν συγχρόνων εὐρωπαϊκῶν ζητημάτων, δοὺς γενικώτερον καὶ ἐπιστημονικώτερον χαρακτῆρα εἰς τὸν σκοπόν, περιλαβὼν ἐν αὐτῷ πλείστας ἀγνώστους λεπτομερείας καὶ ἀγόμενος ἐν ταῖς κρίσεσι καὶ τῇ ἐκτιμήσει γεγονότων καὶ προσώπων ἐκ φιλελευθέρων μὲν αἰσθημάτων, ἀλλὰ καὶ μὴ ἀπομακρυνόμενος τῆς πρὸς τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν ἀγάπης καὶ τῶν ἐγγράφων πηγῶν, ὧν τὴν ἀκρίβειαν καὶ ἀξιοπιστίαν, ἡ ἄνευ προκαταλήψεως κρίσις καὶ ἡ εἰλικρινὴς πρόθεσις αὐτοῦ ἐπεζήτουν. Ὁ *Μαυρογιάννης* θὰ ἔπραττεν ἄριστα, ἂν ἐξηκολούθει τότε τὰς ἐρεύνας καὶ τῶν λοιπῶν χρόνων τῆς Ἀγγλικῆς προστασίας, διότι ὀλίγοι θὰ ἦσαν ὡς οὗτος κατάλληλοι, νὰ ἐκθέσωσι συστηματικώτερον καὶ βασιμώτερον τὰ τῆς ἱστορικῆς περιόδου ἐκείνης, καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ στάδια καὶ τὰς ἀπόψεις καὶ μάλιστα ὡς σύγχρονος πολλῶν ζητημάτων καὶ δράσας κατὰ τὸν ῥιζοσπαστισμόν. θ').***Περὶ Ν. Μακιαβέλη καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ.***Ἐν *Παναθηναίοις* Ἀθηνῶν 1903 σ. 63 κλ. Ὁ ἀνὴρ μὴ ἀποκάμνων ἐν τοῖς ὑπὲρ πατρίδος μόχθοις τοῦ νευρώδους καὶ πεπειραμένου καλάμου του, ἐδημοσιογράφησε μέχρις ἐσχάτων ἐπιστέλλων εἰς ἐφημερίδας τῆς πρωτευούσης, ἄρθρα περισπούδαστα μεταρρυθμιστικά, οἷα καὶ τὰ ὁ ***Πρωθυπουργὸς δικτάτωρ*** καὶ ***Ἐπὶ δύο βουλαῖς ὥσπερ ἀγκύραις*** [1]. Ὁ σεβάσμιος πρεσβύτης ζῇ ἔτι ἐν Κερκύρᾳ περιβαλλόμενος ὑπὸ τῆς ἀμερίστου ὑπολήψεως τῆς ἐκεῖ κοινωνίας. Οἱ ***Μαυρογιᾶνναι*** κατάγονται ἐξ Ἠπείρου, ἦλθον δὲ εἰς Κεφαλληνίαν ἀρχομένου τοῦ ιζ' αἰῶνος [2]. Κατὰ χειρόγραφον σωζόμενον ἐν Κερκύρᾳ, ἱερεύς τις Παναγῆς ἐνεγράφη εἰς τὴν Χρυσῆν βίβλον τὸ 1770 [3].

ΜΑΥΡΟΕΙΔΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Υἱὸς Πέτρου καὶ Ἰσαβέλλας Πελλεγρίνου γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1705 [4] ἢ 1708 [5]. Μαθητὴς τοῦ

[1] Ἴδε Ἑστίαν 1894. Μαΐου 1 καὶ Ἰουλίου 22.

[2] Συμβολ. πρᾶξις Α. Βαλσάμου 1603 Φεβρ. 20. Ἐκ Πάργας ἦτο καὶ ὁ Βενέδικτος Μαυρογιάννης σχολαρχήσας ἐν Πάτραις. Θωμοπούλου. Ἱστορία Πατρῶν. 308. Ἐκ Πάργας καὶ μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἄγγλων ἀπεμπόλησιν τῆς πατρίδος των κατέφυγον εἰς τὰς Ἰονίους νήσους ἱκαναὶ οἰκογένειαι. Ἐν Κεφαλληνίᾳ φ.ε. οἱ Πετσᾶλαι, Γκιόκα, Παπῦραι κλ.

[3] Ὁ Χιώτης (III 957) δὲν ἀναφέρει τὴν οἰκογένειαν ταύτην.

[4] Pignat. Mem. II. 262.

[5] Μαζαράκη. Ἐνθ' ἀνωτ. 320.

Δαμοδοῦ καὶ τοῦ ἰησουΐτου Λούζη. Ἐσπούδασε φιλοσοφικὰ ἐν Πατα-βίῳ ἀπὸ νεαρᾶς δ' ἡλικίας σχολάζων εἰς θρησκευτικὰς μελέτας καὶ ἐκ φύσεως εὔρους τὴν γλῶσσαν, ἅμα ἐπανακάμψας εἰς τὴν γενέτειραν καὶ χειροτονηθεὶς ἱερεύς, ἤρξατο τοῦ ἀπ' ἄμβωνος κηρύγματος. Ἀνὴρ ἀνυποκρίτου χρηστότητος καὶ εὐσεβείας, διὰ τῶν λόγων αὐτοῦ τὰ μάλα συνετέλει, εἰς τὴν ἠθικὴν τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ ἐποικοδομὴν καὶ τὴν εἰρήνευσιν τῶν πνευμάτων, ἐν χρόνοις κοινωνικῶν διαιρέσεων καὶ παχυλῆς ἀμαθείας. Διδάξας ἐν Ζακύνθῳ, Κερκύρᾳ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, μετεκλήθη εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Σεραφεὶμ Α' (1733-1734) διορισθεὶς ἱεροκήρυξ τῆς Μ. Ἐκκλησίας, μετὰ μικρὸν δὲ ἀναχωρήσας εἰς Ἰάσιον, ὅπως καὶ ἐκεῖ κηρύξῃ τὸν θεῖον λόγον, μετεκλήθη αὖθις εἰς τὴν βασιλεύουσαν ὑπὸ Παϊσίου Β' (1740-1743) ἐπί τε τούτου καὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Νεοφύτου ΣΤ' (1743-1744) συνεχίσας τὸ κήρυγμα, ἕως οὗ προσκληθεὶς διὰ τὴν φήμην αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Οὐγγροβλαχίας, διέτριψεν ἐκεῖ ἔτη ἱκανὰ διδάσκων καὶ κηρύσσων [1]. Τὸ 1756 ἐπανῆλθεν εἰς Ἀργοστόλιον, ὅπου μετελθὼν αὖθις τὸν διδάσκαλον ἐφ' ἱκανὰ ἔτη, ἀπεβίωσε γηραιότατος. Αἱ *Διδαχαὶ* αὐτοῦ ἐξεδόθησαν τὸ 1756 τὸ πρῶτον ἐν Ἰασίῳ, ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ἀποστολικὸν Δίκτυον* » ἤτοι λόγοι ψυχωφελεῖς εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην τεσσαρακοστὴν » καὶ εἰς τὴν τεσσαρακονθήμερον νηστείαν τῶν Χριστουγέννων» ὠνόμασε δὲ τὸ βιβλίον αὐτοῦ οὕτως, «ὡσὰν λέγει ὁποῦ ἀποβλέπει τὴν » ζώγρησιν τῶν λογικῶν ἰχθύων ἀπὸ τὸ ταραχῶδες πέλαγος τοῦ μα-» ταίου τούτου κόσμου, διὰ νὰ εὑρεθοῦν ἡδύτατον ὀψόνιον, ἐν τῇ οὐ-» ρανίῳ τραπέζῃ τοῦ ἀθανάτου βασιλέως». Κατὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα ἐδημοσιεύθησαν *μερικοὶ* μόνον τῶν λόγων του, ἄγνωστον ὅμως ποῦ περιεσώθησαν οἱ λοιποί. Καὶ δευτέρα τῶν *Διδαχῶν* τούτων ἔκδοσις ἐγένετο ἐν Ἰασίῳ τὸ 1780, προτασσομένης εἰσαγωγῆς σὺν τῇ εἰκόνι τοῦ διδασκάλου, ἀφιερωθεῖσα δὲ τῷ ἡγεμόνι Μολδοβλαχίας βοεβόδᾳ Κωνσταντίνῳ Μιχαὴλ Ῥακοβίτσᾳ [2]. Ἐν τῷ βιβλίῳ περιέ-

[1] Ὁ Θ. Ἀθανασίου. Περὶ Ἑλλ. σχολῶν ἐν Ῥωμουνίᾳ. 1898 σελ. 101 λέγει ὅτι ἐκήρυξεν ἐκεῖ εἰκοσιτέσσαρα ἔτη. Τοῦτο δὲν φαίνεται ἀκριβές, ἐκτὸς ἂν ὁ συγγραφεὺς συμπεριέλαβε καὶ τὴν ἐν Ἰασίῳ διαμονὴν τοῦ Μαυροειδῆ, ἀφ' οὗ γνωστὸν εἶνε ὅτι οὗτος ἐπανῆλθεν εἰς Κεφαλληνίαν τὸ 1756.

[2] Λόγιος Ἑρμῆς Βιέννης. 1812 σελ. 73.

χονται *τρεῖς περίοδοι τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, ἀνὰ μία διδαχὴ ἐκ τῶν τοῦ Λουκᾶ εἰς τὰς κυριακὰς θ' κατὰ φιλοπλούτων, ιγ' περὶ ἐλεημοσύνης, ι' περὶ εὐσπλαγχνίας, ια' περὶ ἁμαρτίας καὶ εἰς τὴν κυριακὴν πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως*. Ὁ κήρυξ προσεπάθησε νὰ μιμηθῇ τὸν Δαμοδὸν καὶ Μηνιάτην [1], ἀλλ' οὔτε εἰς τὴν γλῶσσαν, οὔτε εἰς τὴν ἔκθεσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ἀντικειμένων προσήγγισε πολύ, διότι εἰ καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ εἰσὶν ἁδροὶ εἰς ἐπιχειρήματα, διαλάμπει δὲ παντοῦ ὁ ἔνθεος ζῆλος καὶ δὲν στεροῦνται δυνάμεώς τινος καὶ εὐγλωττίας ἂν καὶ οὐχὶ πολὺ φυσικῆς, ἀλλὰ δὲν ἔχουσιν ἄφθονα τὰ ῥητορικὰ κάλλη καὶ τὰς ποιητικὰς ἐξάρσεις, εἶνε δ' ἐν πολλοῖς ξηροὶ καὶ δύσληπτοι, διὰ τὸ πρὸς τὸ φιλοσοφεῖν σύστημα τοῦ διδασκάλου, μὴ ἐκλαϊκεύοντος τὰς ἰδέας πρὸς εὐχερῆ καὶ σκόπιμον κατανόησιν. Ὁ ἱεροκήρυξ τόσην βεβαίως εἶχε τὴν αὐτοπεποίθησιν καὶ τόσον ἐπαθαίνετο ἐνίοτε ἐν τῇ ἀναπτύξει κοινωνικῶν ζητημάτων, ὥστε ἀμειλίκτως, ἀπροκαλύπτως καὶ μέχρι δηκτικότητος κατεφέρετο κατὰ τοῦ ἐλαττώματος, ὑφ' οἱανδήποτε τοῦτο μορφὴν ἐνεφανίζετο, ἢ ὅπου καὶ ἂν ἐκρύπτετο, ἐκποδὼν θέμενος τὰ ἁρμόζοντα ὁπωσδήποτε ἐν τῇ γλώσσῃ ὅρια τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου καὶ τῶν περιστάσεων [2]. Ὁ διδάσκαλος ἐφαίνετο κατὰ τοὺς συγχρόνους αὐτῷ καὶ τοὺς περὶ αὐτοῦ εἰδικῶς διαλαβόντας, προωρισμένος νὰ ἐπιβάλληται καὶ διδάσκῃ μᾶλλον διὰ τῆς ζώσης ἢ διὰ τῆς συγγραφικῆς [3]. Ὁ *περὶ πίστεως* λόγος του θεωρεῖται τῶν ἄλλων καλλίτερος, ἀποσπάσματα δ' αὐτοῦ δημοσιεύει ἐπαινετικῶς λαλῶν, ἀνὴρ λόγιος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος [4]. Ἀναφέρεται γράψας καὶ *περιληπτικὴν πραγματείαν ῥητορικῆς τέχνης καὶ λογικῆς* [5].

ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ (ΜΑΥΡΟΕΙΔΗΣ ;) ΖΑΧΑΡΙΑΣ. Καταλέγεται μεταξὺ τῶν Κεφαλλήνων λογίων καὶ ποιητῶν κατὰ τὸ ἔτος 1800 [6].

ΜΕΛΗΔΟΝΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ἱερεύς. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1795.

[1] Σάθα. Παράρτημα. 117. Chassiotis. Ἐνθ' ἀνωτ. 118.

[2] Pignat. Mem. II 262.

[3] Μαζαρ. Αὐτ. 324.

[4] Ἴδε Ἀντωνίου Μανουὴλ Πατρέως, Τρόπαια Ὀρθ. πίστεως. Ἐν Βιέννῃ 1819 καὶ Ζαβείρα. Ἑλλ. Θέατρον. 195 καὶ 484.

[5] Μαζαρ. Αὐτόθι.

[6] Βρετοῦ Παπαδ. Β'. 307. Παρανίκα. Σχεδ. 148.

θεολόγος καὶ φιλόλογος σπουδάσας ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Κερκύρας. Ἐπανελθὼν ἐν Ληξουρίῳ, συνέστησεν οἰκοτροφεῖον, πολλοῖς χρηματίσας κατ' ἰδίαν διδάσκαλος, διδάξας καὶ ἐν τῷ αὐτόθι Λυκείῳ ἀπὸ τοῦ 1834. Ἦτο καὶ ἐγκρατὴς τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Νεώτατος ἐγένετο μέλος τῆς Φιλικῆς ἑταιρείας. Ἐφημερεύσας ἐν Σμύρνῃ καὶ Κωνσταντινουπόλει μετῆλθε καὶ ἐκεῖ τὸν διδάσκαλον. Τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ τῶν γνώσεων, ἐνήμερος γενομένη ἡ ἐπιτροπὴ τῆς ἐν Ἑνετίᾳ ἑλληνικῆς κοινότητος, προσέλαβεν αὐτὸν ὡς διδάσκαλον καὶ κήρυκα τοῦ θείου λόγου. Ἐκήρυξεν ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀποβλέπων εἰς τὴν οὐσίαν μᾶλλον ἢ εἰς ῥητορικὴν ἐπίδειξιν καὶ γλωσσικὴν τῶν λόγων μορφήν, ἱκανῶς ὠφελήσας ὅμως διὰ τῆς ἀφελοῦς, ὅσον βασίμου αὐτοῦ διδασκαλίας, ὑπῆρξε δὲ ὑμνητὴς διακεκριμένων ἑλλήνων, οἷοι οἱ ἐν Ἑνετίᾳ Μαρία Βελούδου, Ἄγγελος Φορέστης, Κωνσταντῖνος Τυπάλδος Πρετεντέρης καὶ οἱ ἐν Κεφαλληνίᾳ Γεώργ. Χοϊδᾶς, Παντ. Καρύδης, Μαρ. Λοβέρδος, Σπ. Δεφαράνας, Χαραλ. Ποβερέτος καὶ Δανιὴλ Χοϊδᾶς κλ. δημοσιεύσας μόνον τοὺς ἐπικηδείους τῆς Βελούδου, τοῦ Χ. Ποβερέτου καὶ Σπυρ. Δαφαράνα. Σῴζονται τοῦ ἀνδρὸς ἀνέκδοτοι θεολογικαί τινες διατριβαί, τὰ ἐν λόγῳ ἐγκώμια καὶ ἐκτενὴς βιογραφία τοῦ ἐν Ἑνετίᾳ θανόντος τὸ 1862 ἀρχιερέως Δαλματίας καὶ φίλου αὐτοῦ Βενεδίκτου Κράλιοβιτς. Ἀπεβίωσεν ἐν Ληξουρίῳ τῇ 1 Μαρτίου 1870, τὸν ἐπικήδειον δ' αὐτοῦ ἐξεφώνησεν ὁ Μιχαὴλ Λειβαδᾶς, δημοσιευθέντα ἐν Κεφαλληνίᾳ τύποις Προόδου. Οἱ *Μεληδόναι* εἶνε κρητικῆς πιθανῶς καταγωγῆς, κατοικήσαντες κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ χωρίον Καμιναρᾶτα, ὅθεν καὶ ἐν παλαιοῖς ἐγγράφοις καλοῦνται *Καμινᾶραι Μεληδόναι*.

ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ. Ἐξ Ἀργοστολίου. Ἑταῖρος τοῦ Ἀθηναίου ἐν Παταβίῳ, τῆς ἰατρικῆς σχολῆς τοῦ Μοντπελιέ, τῆς ἑταιρείας τῶν Γεωργοφίλων τῆς Φλωρεντίας καὶ τῆς Società d' emoluzione ἐν Παρισίοις. Ἀσκήσας εὐδοκίμως τὸ ἰατρικὸν ἐπάγγελμα ἐπί τινα ἔτη ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἦλθε τὸ 1848 εἰς Κεφαλληνίαν, ὅπου ἀπέθανεν ἐν Μιχαλιτσάτοις τὸ 1849. Ἔργα τοῦ ἀνδρὸς εἶνε. α'). Dissertazione sulla china ed il suo uso nelle febbri periodiche ed intermittenti. Milano. presso G. De-Stefani 1811. β'). Dissertazione sull' uso ed azione del tabacco. Padova. presso Bettoni 1813. Ταύτην ἀφιέρωσε πρὸς τὸν Κοραῆν μεθ' οὗ φιλίᾳ συνεδέετο. γ'). *Ἐγκώμιον εἰς Πέτρον Ἀντώνιον Βονδιόλην*

λόγιον ἄνδρα καὶ φίλον αὐτοῦ, τοῦτο δὲ εἶνε τὸ πρῶτον ἑλληνιστὶ συντεθὲν βιογραφικὸν πόνημα περὶ τοῦ ἐνδόξου Κερκυραίου [1]. Ὁ ἐν τῇ μεσαιωνικῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος γνωστὸς τῶν *Μελισσηνῶν* οἶκος ἕλκει, ὡς δέχονταί τινες, τὴν καταγωγὴν ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μιχαὴλ Α΄ τοῦ Ῥαγκαβὲ (811-813). Ἐπὶ Ἀνδρονίκου Β΄ τοῦ Παλαιολόγου, οἱ *Μελισσηνοὶ* τὸ 1296 κατεῖχον ἐν Πελοποννήσῳ τὰ παλαιὰ αὐτῶν τιμάρια, ὧν ἐτήρουν τὴν ψιλὴν μόνον κυριότητα, μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ν. Ἀκουϊαόλου κατάκτησιν τοῦ πλείστου τῆς Μεσσηνίας, ἥτις ἐπὶ φραγγοκρατίας ὑπέκειτο αὐτοῖς. Τὸ 1462 ἀπαντῶμεν ἐν Κρήτῃ τὸν Νικόλαον, ὅπου ἐχειροτονήθη ἱερεὺς προαχθεὶς εἶτα καὶ εἰς μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως, τούτου δὲ ὁ υἱὸς Ῥιχάρδος ἐγκαταστὰς ἐν Κεφαλληνίᾳ, ὑπῆρξεν ὡς λέγεται ὁ γενάρχης τῶν ἐν ταύτῃ *Μελισσηνῶν*, ὧν τινες μετηνάστευσαν ἐντεῦθεν εἶτα εἰς Κέρκυραν καὶ Ζάκυνθον [2]. Κατὰ τὰς οἰκογενειακὰς παραδόσεις, κατῴκησαν κατ'ἀρχὰς ὅπου νῦν τὸ χωρίον Φαβατᾶτα τῆς Πάλης, ἐκεῖ δὲ τοῖς ἀπενεμήθησαν τιμάρια ἐπὶ Ἑνετῶν, τινὲς δὲ ἐγκατεστάθησαν εἶτα ἐν Ληξουρίῳ καὶ Ἀργοστολίῳ. Ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ τῆς Κεφαλληνίας ἐνεγράφησαν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593-1604 καὶ ἐν τῇ τῆς Ζακύνθου τὸ 1710. Ὁ οἶκος ὑπῆρξεν εὔανδρος, μνήμην δ' ἐναρέτου καὶ

[1] Λαυρ. Βροκίνη. Σχεδάρια Βιογραφικά. Α. 406.

[2] Ἴδε περὶ Μελισσηνῶν Ducange. Hist. de l'emp. de Const. etc. II. lib. VIII p. 296. Ἔκδ. Παρισίων, Bouchon. Rec. nouvelles. Paris. 1845 παρ' ᾧ καὶ τὸ γενεαλογικὸν δένδρον t. II καὶ Atlas etc. Pl.-XLI. Χιώτου Π. Ἀπομν. 134. Cenni Storici su i Melissinos. Pisa. 1836. Ζώη Λ. Ἐν Μούσαις Ζακύνθου 1897 σελ. 707. Περὶ τῶν ἐν Κρήτῃ, ἴδε Βερνάρδου Ἱστ. Κρήτης 1846, Κ. Ἀργυροπούλου, Περὶ τοῦ λαοῦ τῆς Κρήτης. Ἐν Ἀθήναις 1875, 14, 20, 17, Ι. Κονδυλάκη, Ἱστορία τῶν ἐπαναστάσεων τῆς Κρήτης. Ἐν Ἀθήναις 1893, 19, 21, 228. Ἀλλὰ τίνες καὶ πότε ἐγκατεστάθησαν ἐν Κρήτῃ, διαφωνοῦσιν οἱ συγγραφεῖς, καθὼς καὶ περὶ τῆς γνησιότητος τοῦ χειρογράφου Κερκύρας καὶ Ζακύνθου, δι' οὗ Ἀλέξιος Β΄ ὁ Κομνηνὸς (1181-1183) ἀπέστειλεν εἰς Κρήτην τὰ δώδεκα ἀρχοντόπουλα. Ἴδε πλείονα παρὰ Μηλιαράκῃ ἐν Μεσσαρίᾳ (Δελτ. Ἱστορ. Ἐθνολ. Ἑταιρ. IIII). 359. Περίεργον ὅτι ὁ περιηγηθεὶς τὰς νήσους περὶ τὸ 1420 Chr. Bondelmonti ἐν Libro insul. Archipel. λέγει τοὺς ἐκ Βυζαντίου μετανάστας, Ῥωμαίους ἐξελληνίσαντας ἐν Βυζαντίῳ τὰ ὀνόματα αὐτῶν, Vespasiani δὲ κατ' αὐτὸν ἐκαλοῦντο τότε οἱ Μελισσηνοί. Κατὰ Μαζαράκην (ἐν Βίοις Ἐνδ. ἀνδρ. 519) πρῶτος ἐγκατέστη ἐν Κεφαλληνίᾳ ὁ Ἀναστάσιος.

ρέκτου ποιμένος, ἀφῆκεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου *Ἀβράμιος* (1746-1759) περὶ οὗ ἐν οἰκείῳ τόπῳ. Πλὴν τῶν εἰδικῶς ἐκ τοῦ κλάδου Κεφαλληνίας βιογραφουμένων, ἄξιοι μνείας εἶνε καὶ οἱ ἑξῆς. α΄).*Ἀλέξιος*, υἱὸς Πέτρου [1] καὶ μητρὸς Ἑλληνίδος ἐκ τοῦ οἴκου Κατσαροῦ, γεννηθεὶς ἐν Ῥωσσίᾳ μετὰ τὸ 1764. Καταταχθεὶς εἰς τὸν στρατόν, ἀνῆλθε μέχρι τοῦ βαθμοῦ ἀντισυνταγματάρχου, γενόμενος ἀρχηγὸς σώματος εὐζώνων καὶ ἱππέων, ἐπὶ Παύλου Α΄ ὅμως καθαιρεθείς, ἐξωρίσθη τοῦ κράτους ὑποπεσὼν εἰς τὴν δυσμένειαν τῆς αὐλῆς, ἅτε ἀναμιχθεὶς εἰς ἑταιρείας ἀντιδυναστικὰς ὡς λέγεται, χάριν ὅμως τῆς πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ Πέτρον εὐνοίας τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, ἀνεκλήθη ἀπὸ τῆς ἐξορίας ὑπὸ τούτου. Νυμφευθεὶς τὴν πριγκήπισσαν Κανταχουζηνὴν ἔμεινεν ἄτεκνος [2]. Καταταχθεὶς αὖθις εἰς τὸν στρατόν, διεκρίθη ὡς στρατηγὸς εἰς διαφόρους μάχας καὶ μάλιστα ἔν τε Ἰσμαηλίῳ, ὅπου δεινῶς ἐτραυματίσθη καὶ ἐν Δρέσδῃ, ὅπου τὸ 1814 ἔπεσε γενναίως μαχόμενος. Ἐτιμᾶτο καὶ διὰ τοῦ παρασήμου τοῦ ἀγ. Ἀνδρέου. β΄). *Ἰωάννης*, υἱὸς Ἀναστασίου καὶ Ἐλεονώρας Λούζη, γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1684. Ἰατρὸς ἔγκριτος μετελθὼν ἐν Ῥωσσίᾳ τὸ ἐπάγγελμα, ἀπὸ τοῦ 1712 ἐγκαταστὰς ἐν Κουρλανδίᾳ [3]. Θεραπεύσας ἀπὸ δεινῆς νόσου τὴν Ἄνναν Ἰβανόβναν ἀνεψιὰν τοῦ αὐτοκράτορος Παύλου Α΄, προσελήφθη τὸ 1780 ὑπὸ ταύτης γενομένης αὐτοκρατείρας ὡς ἰδιαίτερος ἰατρός, γενναιότατα ἀμειφθεὶς καὶ ὑψηλῶν ἀξιωμάτων τυχών, ὡς κατόπιν καὶ τῆς Ἐλισάβετ Πετρόβνας τὸ 1741. Ἐκεῖ νυμφευθεὶς ἐγένετο πατὴρ Πέτρου καὶ Ἰωάννου Βαπτιστοῦ [4] τῆς θυγατρός του ὑπανδρευθείσης τὸν στρατηγὸν d'Hirscheidt. Ἀπέθανεν ἐν Ῥωσσίᾳ τῷ 1754.

ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ-ΒΑΠΤΙΣΤΗΣ. Υἱὸς Ἰωάννου γεννηθεὶς ἐν Κουρλανδίᾳ τὸ 1715. Ἐπιδοθεὶς εἰς τὰς πολιτειακὰς ἐπιστήμας, συν-

[1] Ἴδε βιογραφίαν τούτου.

[2] Διὰ τοῦ Ἰωάν. Καποδιστρίου ἐγένοντο προτάσεις τοῖς ἐν Ἀργοστολίῳ συγγενέσιν αὐτοῦ, ὅπως σταλῇ παρὰ τῷ Ἀλεξίῳ ὁ Ἀναστάσιος Μελισσηνὸς καὶ σπουδάσῃ τὰ στρατιωτικά, γίνῃ δὲ καὶ κληρονόμος τῶν πλουσίων ἰδιοκτησιῶν τοῦ Ἀλεξίου, ἀλλ' ἡ μήτηρ τοῦ νεανίου ἠρνήθη ν' ἀπομακρύνῃ τὸν μόνον αὐτῆς υἱόν.

[3] Ἀνακριβῶς ἐν χειρογρ. Morell ἐκλέγεται νομικός.

[4] Ἴδε βιογρ. τούτων.

επλήρωσε τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν Παρισίοις, ἀφ' οὗ ἔφηβος εἶχε διανύσει μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Πέτρου καὶ τὰς στρατιωτικάς του σπουδὰς εἰς τὴν ἐν Πετρουπόλει σχολὴν τῶν δοκίμων τῆς ξηρᾶς. Διὰ τὴν ἁδρὰν αὐτοῦ πολιτειακὴν καὶ στρατιωτικὴν μόρφωσιν καὶ τὴν φιλομουσίαν, διωρίσθη σύμβουλος τοῦ Κράτους, ὑπὸ δὲ τῆς Ἐλισάβετ καὶ εἷς τῶν διευθυντῶν τῆς ὑπ' αὐτῆς ἱδρυθείσης ἐν Μόσχᾳ ἀκαδημίας τῶν ὡραίων τεχνῶν, ὡσαύτως Βασ. Ἐπίτροπος ἐν τῇ Συνόδῳ τὸ 1764, διὰ τὴν γνωστὴν δὲ αὐτοῦ ἐμπειρίαν καὶ πολυμάθειαν, πολλάκις ἡ Γερουσία ᾐτεῖτο τὰς συμβουλάς του. Ἱστορικὸν ἀφῆκεν ὄνομα δι' ἃς κατέβαλε προσπαθείας τὸ 1771 πρὸς ἀσφάλειαν τῆς τε Ἀκαδημίας καὶ τοῦ Νοσοκομείου ἀπὸ τῆς πανώλους, πολλῶν τυχὼν δειγμάτων εὐγνωμοσύνης διὰ τοῦτο, ὅτε καὶ ἀπενεμήθη αὐτῷ διὰ βίου καὶ σύνταξις ἐκ 4,000 ῥουβλίων. Ὁ φίλος αὐτοῦ καὶ σοφὸς Ἰταλὸς Matei, τῷ ἀφιέρωσε τὴν ἐν Μόσχᾳ τὸ 1773 δημοσιευθεῖσαν Christomathia greca. Ὁ Μελισσηνὸς ἀπέθανεν ἐν Πετρουπόλει τὸ 1788 ἄτεκνος[1].

ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ ΜΑΚΑΡΙΟΣ. Ἤκμασε κατὰ τὸν ις' αἰῶνα, ἐγένετο δ' ἐπίσκοπος Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς. Ἀναφέρεται ὅτι ὁ ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀδελφὸς αὐτοῦ Θεόδωρος χωροδεσπότης κατὰ τὸ 1572, ἐνεργῶν κατ' ἐντολὴν τοῦ *Μακαρίου*, μετέβη παρὰ τῷ Δὸν Ἰωάννῃ τῷ Αὐστριακῷ εἰς Μεσσήνην καὶ ὑπέβαλε τούτῳ, ὅτι εἰσὶ πρόθυμοι ἀμφότεροι οἱ γενναῖοι ἀδελφοί, νὰ ὁπλίσωσιν ἄνδρας Ἕλληνας πρὸς βοήθειαν τῶν χριστιανικῶν ὅπλων, τῆς προτάσεως δὲ ταύτης δεκτῆς ἀσμένως γενομένης, κατήρτισαν ἐκεῖνοι σῶμα ἐκ τριῶν χιλιάδων ἱππέων καὶ εἰκοσιπέντε χιλιάδων πεζῶν, ἐπιπεσόντες κατὰ τῶν ἐν Μεσσηνίᾳ Τούρκων, ἀποτυχόντος ὅμως τοῦ κινήματος κατέφυγον εἰς Νεάπολιν. Ὁ *Μακάριος*, καθ' ἃ φαίνεται ἐξ ἐπιστολῆς τὸ 1553 πρὸς τὸν Πάπαν Γρηγόριον τὸν ΙΓ', δὲν ἦτο ἐχθρὸς τοῦ καθολικοῦ δόγματος καὶ δὲν ἀπέστεργε τὴν ποντιφικὴν εὔνοιαν, παρ' εἰδήμονος δὲ τῶν τότε παπολάτρου συγγραφέως, λέγεται μάλιστα καὶ πρόμαχος τῆς καθολικῆς πίστεως, τούτου δ' ἕνεκεν ἴσως καὶ Φίλιππος ὁ Β', διὰ τρανῶν δειγμάτων τιμῆς ἐδεξιώθη τοὺς φυγάδας ἀδελφοὺς ἐν Νεαπόλει, ἔνθα ὁ μὲν Θεόδωρος ἀπέθανε τῷ 1582, ὁ δὲ *Μακάριος* τὸ 1585, ταφεὶς ἐν τῷ ἐκεῖ

[1] Morelli χειρογρ. καὶ Pignat. Mem. II 263-264. Σύζυγον εἶχε τὴν πριγκήπισσαν Δολγορούκη.

ἑλληνικῷ ναῷ τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, ὅπου καὶ ἐπιγραφὴ ἐπὶ τοῦ τάφου τ.ων περὶ τῶν πρὸς τὸ ἔθνος ἐκδουλεύσεών των [1].

ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ. Υἱὸς Ἀντωνίου καὶ Μαρίας Φλ. Δαλλαδέτσιμα, γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ πρὸς τὰ τέλη τοῦ ιη' αἰῶνος. Προστατευθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐκ μητρὸς θείου του καθηγητοῦ Α. Δαλλαδέτσιμα, ἐσπούδασε τὰ νομικὰ ἐν Παταβίῳ καὶ ἐτελειοποίησε τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν Παρισίοις. Φιλόγαλλος καὶ δημοκρατικὸς ἐπανελθὼν εἰς Κεφαλληνίαν, ἀντεπολιτεύθη τοὺς ἐν τοῖς πράγμασι, προκαλέσας στασιαστικὰ μάλιστα κινήματα, ἐφ' ᾧ οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ ἀπεφάσισαν ν' ἀπομακρύνωσι τὸν τολμητίαν καὶ ῥιψοκίνδυνον νέον, φοβηθέντες καὶ τῶν ἀρχῶν τὴν ὀργὴν καὶ εἰς τοῦ νέου τὴν θέσιν ἀποβλέποντες, ἣν ἡ ἄγαν ζωηρότης καθίστη ἀκροσφαλῆ. Εἰς Ἰταλίαν τότε μεταβὰς κατετάχθη εἰς τὸν γαλλικὸν στρατὸν ὑπηρετήσας ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Σούλτ, δὲν ἐβράδυνε μάλιστα νὰ προαχθῇ εἰς λοχαγὸν καὶ νὰ διακριθῇ ἐν σταδίῳ εἰς ὃ ἐκ φύσεως ἔκλινε. Φιλόπατρις ἀνήρ, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ τότε διαδιδομένου ὅτι ἐπέκειτο καὶ τῶν Ἑλλήνων ἡ ἀπελευθέρωσις, προέτεινε τῷ Σοὺλτ ὅτι πολλοὶ Κεφαλλῆνες, ἦσαν μετ' αὐτοῦ σύμφωνοι ὅπως ἑνωθῶσι μετὰ τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὑπέβαλλε μάλιστα τῷ στρατηγῷ καὶ τὸν κατάλογον τῶν ὁπλιτῶν καὶ ἀξιωματικῶν, οἵτινες θὰ συνεκρότουν ἴδιον τάγμα καὶ ὁ μὲν Σοὺλτ ἄσμενος ἐδέξατο τὴν πρότασιν, ὁ δὲ ***Μελισσηνὸς*** ἔσπευσε πρὸς κανονισμὸν τῶν περαιτέρω τοῦ διαβήματος εἰς Παρισίους, ἀλλὰ τῶν πολεμικῶν τότε ζητημάτων λυθέντων καὶ ἀνασταλείσης τῆς εἰς Ἑλλάδα ἐκστρατείας, τὸ σχέδιον καὶ ἡ πρότασις τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου ἐματαιώθησαν, ὁ Ναπολέων ὅμως ἱκανοποιῶν τὸν ζῆλον τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὸ φιλόγαλλον αἴσθημα, προὐβίβασεν αὐτὸν εἰς διοικητὴν συντάγματος τινὸς τῆς Λυών. Τῶν Γάλλων τὸ δεύ-

[1] Τὴν ἐπὶ τοῦ τάφου του ἐπιγραφὴν διασώζει ὁ Ughelli ἐν Italia sacra. VIII. 538. Πρβλ. καὶ Bouchon N. Rech. Paris. 1845, σελ. 243 Rodota. Del. Rito Greco. III. 98. Rapport fait le 6. fruct. an 9 de la Rep. Franc. à Napoléon le grand come premier consul, par Farinier et Lucan avec quelques autres renseignements. Cephalonie. Impr. Cephalonie 1855. Ἀντ. Μελισσηνοῦ. Προσλαλιὰ πρὸς τοὺς ἀναχωροῦντας ἐφέδρους ἐκ Κεφαλληνίας. καὶ Σάθα. Τουρκοκρ. Ἑλλάς. 1869 σελ. 170 ἑπ.

τερον καταλαβόντων τὰς Ἰονίους νήσους, ὁ ἀνὴρ ἔτυχε θερμοῦ συστατικοῦ γράμματος τοῦ Ταλλεϋράνδου, ὅπως παρασχεθῇ αὐτῷ ἐπανακάμπτοντι εἰς τὸ πάτριον ἔδαφος ἡ κυβερνητικὴ συνδρομή, πρὸς ἀνάκτησιν τῆς δημευθείσης πρότερον ἰδιοκτησίας του. Ὁ κυβερνητικὸς ἐπίτροπος Romieux διώρισε τότε αὐτὸν διευθυντὴν τῆς ἀστυνομίας ἐν Ἀργοστολίῳ, ὡς λίαν κατάλληλον κατὰ τὴν τότε ἐν τῇ νήσῳ ἀνώμαλον κατάστασιν, ἀλλὰ τῶν ἄγγλων τὸ 1809 καταλαβόντων τὴν Κεφαλληνίαν, ὁ ἀνὴρ μετ' ἄλλων γάλλων ἀξιωματικῶν αἰχμαλωτισθεὶς τὸ 1810, ἐστάλη εἰς Αὐστρίαν ὅπου διαρκούσης τῆς αἰχμαλωσίας αὐτοῦ, ἤγειρε τὸν θαυμασμὸν καὶ τὸ σέβας τῶν τε συναιχμαλώτων καὶ τῶν ἀρχῶν διὰ καὶ τὸ γενναῖον καὶ εὐσταθὲς φρόνημα, ἦτο δὲ ὄντως τιμητικωτάτη δι' αὐτὸν καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος ἀνταλλαγὴ αὐτοῦ πρὸς δύο ἄγγλους ὑπολοχαγούς. Ἐπέστρεψε τότε εἰς Παρισίους, ἀλλὰ μὴ εὑρὼν ἐκεῖ τὸν αὐτοκράτορα ἀναχωρήσαντα εἰς Μόσχαν, μετέβη εἰς Νεάπολιν, ὅπου τυχὼν ἀδείας παρὰ τοῦ στρατηγοῦ Decous, ἐπανῆλθεν εἰς Κεφαλληνίαν προτιθέμενος νὰ μεταβῇ εἰς Ῥωσσίαν, τῆς ἐκεῖ ὅμως ἐκστρατείας ἐν τῷ μεταξὺ ἀποτυχούσης, παρῃτήθη τοῦ στρατοῦ νεώτατος, ἐνῷ προεμηνύετο αὐτῷ μέλλον οὐκ ἀκλεές. Ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ πατρίδι ἤσκησεν ἐπ' ὀλίγον τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα, ἐνταῦθα δὲ ἀπεβίωσε ἄγων μόλις τὸ τεσσαρακοστὸν δεύτερον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος [1].

ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ (de) ΠΕΤΡΟΣ. Υἱὸς Ἰωάννου γεννηθεὶς τῇ 11 Ἰανουαρίου 1726 [2] πιθανῶς ἐν Ῥωσσίᾳ, ὅπου ἦτο ἐγκατεστημένος ὁ πατὴρ αὐτοῦ. Σπουδάσας κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ σχολῇ τῶν δοκίμων τῆς Πετρουπόλεως καὶ καταταχθεὶς κατόπιν εἰς τὴν ἐν Μόσχᾳ σχολὴν τῆς μηχανικῆς, συνεπλήρωσε τὰς φυσικομαθηματικάς του σπουδὰς

[1] Rapport Farinier et Lucan, ἔνθ' ἀνωτέρω. Οἱ γάλλοι Farinier καὶ Lucan ἔτυχον ἐν τῇ νήσῳ πολλῆς συνδρομῆς καὶ φιλοξενίας, ὅταν ναυαγήσαντος τοῦ ἐφ' οὗ ἐταξείδευον πλοίου, κατέφυγον ἐνταῦθα ἀρχομένου τοῦ ιθ' αἰῶνος. Ἡ ἀγγλικὴ Κυβέρνησις τότε ἀπεφάσισε νὰ θεωρήσῃ αὐτοὺς ὡς αἰχμαλώτους καὶ συλλάβῃ αὐτούς, ἀλλ' ὁ λαὸς τῆς Κεφαλληνίας πρωτοβουλίᾳ τοῦ Μαρ. Μελισσηνοῦ ἀντετάχθη σθεναρώτατα καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν κυβερνητικῶν ὀργάνων. Ἴδε καὶ Πέτρου Γ. Κατσαΐτου, Ἐπιτάφιον εἰς Ἰωάννην Μαρῖνον Μελισσηνὸν φιλόλογον καὶ νομικόν. Ἐν Κεφαλληνίᾳ. 1877.

[2] Ἡ χρονία φέρεται ὄπισθεν τῆς σῳζομένης ἐλαιογραφικῆς αὐτοῦ εἰκόνος ἐν τῇ οἰκίᾳ Νικολάου Μελισσηνοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ.

εἶτα ἐν Παρισίοις. Πλὴν τῶν κλασικῶν γλωσσῶν, ἐγίνωσκε κάλλιστα τὴν νεωτέραν ἑλληνικήν, ἰταλικήν, γερμανικήν, γαλλικὴν καὶ ῥωσσικήν, ἠδύνατο δὲ καὶ νὰ συνεννοῆται ἀγγλιστὶ καὶ τουρκιστί. Εἰς τὰς φιλολογικὰς αὐτοῦ καὶ τὰς εἰς τὴν αἰσθητικὴν μελέτας κατὰ τὰ ἔτη τῆς νεότητος αὐτοῦ, ὀφείλεται ἡ πρὸς τὸ θέατρον κυρίως τὸ γαλλικὸν ἀγάπη, πρῶτος δὲ καὶ συνεκρότησε θίασον ἠθοποιῶν ἐν Ῥωσσίᾳ, εἰς ὃν καὶ αὐτὸς κατελέχθη, ἀναλαβὼν καὶ νὰ διδάξῃ τὴν ὑποκριτικήν. Ἡ βασίλισσα Ἐλισάβετ μάλιστα ἐνώπιον τῆς ὁποίας ἐδιδάχθη ἡ *Ζαΐρα*, τοσοῦτον κατεθέλχθη, ὥστε ἤγειρε θέατρον ἐν τοῖς ἀνακτόροις καὶ ἐγένετο προστάτις τῆς σκηνῆς ἐν Ῥωσσίᾳ. Ἀλλ' ὁ *Μελισσηνὸς* προωρίσθη εἰς εὐρύτερα στάδια· τὸ 1740 καταταχθεὶς εἰς τὸν ῥωσσικὸν στρατόν, συνετέλεσεν οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν κατόπιν νέαν τούτου ἐπιστημονικωτέραν ὀργάνωσιν ἐπὶ τῆς Αἰκατερίνης Β', συστήσας ταύτῃ καὶ τὴν πρόσκλησιν ξένων ἀξιωματικῶν καὶ τεχνιτῶν ὅπερ καὶ ἐγένετο. Κατὰ τὸν ἑπταετῆ πόλεμον, ὅταν ὁ Τοτλέβεν μετὰ τῶν αὐστριακῶν κατέλαβε τὸ Βερολῖνον τὸ 1760, ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ὑπηρέτει ὡς ταγματάρχης τοῦ πυροβολικοῦ, διακριθεὶς ὡς καὶ τὸ 1770 εἰς τὸν περὶ Πολωνίας πόλεμον ὑπὸ τὸν στρατάρχην πρίγκηπα Γαλατσίν. Ἠνδραγάθησεν ἐπίσης κατὰ τῶν Τούρκων, οἵτινες ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσωσι μετὰ πολλῶν ζημιῶν εἰς τὸ Χοδζίν, ὅπερ μετ' ὀλίγον στενῶς πολιορκηθὲν ὑπὸ τῶν Ῥώσσων ἐκυριεύθη ὑπὸ τούτων, τοῦ ἀνδρὸς συντελέσαντος κυρίως εἰς τὴν ἀπόκρουσιν τῶν νέων ἐχθρικῶν δυνάμεων, αἵτινες ἐστέλλοντο πρὸς ἐπικουρίαν τῶν πολιορκουμένων, ἐφ' ᾧ καὶ προήχθη εἰς συνταγματάρχην [1]. Ἐπίσης τὸ 1771 ὑπὸ τὸν στρατάρχην Ῥομαντζὼφ διεκρίθη ἐν Μολδαυΐᾳ καὶ Βλαχίᾳ, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν πρώτην ἔφοδον τῶν Τούρκων κατὰ τῆς ῥωσσικῆς ἐμπροσθοφυλακῆς, μεγάλην ἐπενεγκὼν φθορὰν ἐκείνοις διὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν σώματος, καθὼς καὶ εἰς Γιούργεβον καὶ Βενδὲρ κατὰ τὴν ἀποφασιστικὴν μάχην τῆς 17 καὶ 18 ἰουλίου, ὁ δὲ θρίαμβος τῶν ῥωσσικῶν ὅπλων, εἰς τὸ Κογοὺλ τῇ 28 ἰουλίου, ὀφείλεται κατὰ τὰς μαρτυρίας ὅλων, εἰς τὸν ἡμέτερον στρατηγοῦ τότε φέροντα βαθμὸν συμπολίτην [2]. Διαταχθεὶς νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τοῦ πολυαρίθμου τουρκικοῦ

[1] Ἴδε ἔκθεσιν τοῦ Γαλατσὶν παρὰ Μαζαρ. ἐν Βίοις ἐνδ. ἀνδρ. 532 καὶ 534.
[2] Ἴδε Pignat. Mem. II 265.

ἱππικοῦ, τόσον ἡρωικῶς καὶ δεξιῶς ἔδρασεν, ὥστε κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς φοβερὰν ἀταξίαν νὰ ἐμβάλλῃ τὸν ἐχθρόν, εἶτα δὲ διὰ στρατηγήματος εὐστόχου, νὰ ματαιώσῃ τὴν ὑπὸ τῶν γενιτσάρων διάσπασιν τῆς ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Πλεμενικὼφ διοικουμένης ἀριστερᾶς πτέρυγος, ἀποφεύγων τὸν κίνδυνον ὃν διέτρεχε καὶ ἡ δεξιά, θερμαίνων τὸ ἀρξάμενον νὰ ψυχρῶται θάρρος τοῦ στρατοῦ καὶ ἐπενεγκὼν οὕτω τὴν τοῦ ἐχθροῦ πανωλεθρίαν. Ὡς γνωστὸν δὲ κυριωτάτη αἰτία τῆς ἐν Κουτσοὺκ-Καϊναρτζὶκ συνθήκης τῆς 21 Ἰουλίου 1774, θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν ἡ περιώνυμος νίκη ἐν Καβούλ. Περὶ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ ἀνδραγαθημάτων τοῦ ἀνδρός, ὑπεβλήθησαν τιμητικώτατα πρὸς τὴν Αὐτοκράτειραν ὑπομνήματα. Ὁ ἀνὴρ ἐπιστρέψας εἰς Πετρούπολιν, ἐγένετο ἱππότης τοῦ τάγματος Ἀλεξάνδρου Νέφσκη καὶ ἁγίου Γεωργίου καὶ διωρίσθη διευθυντὴς τῆς Σχολῆς τῶν δοκίμων, ἐδωρήθησαν δ' αὐτῷ τιμῆς χάριν καὶ τὰ ἐν Μολδαυΐᾳ κυριευθέντα Τουρκικὰ τηλεβόλα, ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν ὁποίων ἠγόρασεν εὐρείας ἐκτάσεις γαιῶν [1]. Τότε ἐπελήφθη τῆς ἀναδιοργανώσεως τοῦ πυροβολικοῦ, εἰδὼς ἐκ πείρας τὰς ἐλλείψεις καὶ ἀνάγκας αὐτοῦ, συστήσας τὰ περὶ τούτου μέτρα τοῖς ἁρμοδίοις, εἰ δὲ καὶ προσέκρουσεν εἰς ἀντιπράξεις καὶ ἀντιθέτους ἰδέας, διὰ τῆς ἐπιμονῆς αὐτοῦ κατώρθωσεν οὐχ ἧττον, νὰ πραγματοποιῶνται πολλὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ὑποβαλλομένων, περὶ ὧν ἐπραγματεύετο καὶ διὰ δημοσιευομένων ἐπιστημονικῶν πονημάτων. Ὁ ***Μελισσηνὸς*** ἦτο καὶ ἄριστος μαθηματικὸς καὶ χημικός, αὐτῷ δ' ἀποδίδοται καὶ ἀνακάλυψις μίγματός τινος μεταλλικοῦ καὶ ἑνὸς μηχανήματος διατρήσεως, εἰσηγησαμένῳ περὶ τούτων καὶ ἄλλων σπουδαίων μεταρρυθμίσεων εἰς τὸ σῶμα, ἡ αὐτοκράτειρα οὐχ ἧττον εὐνοοῦσα μᾶλλον τὸν Ζουζώφ, ἀπένειμε τούτῳ τὴν ἀρχηγεῖαν, ἀδικήσασα κατὰ τὸ φαινόμενον τὸν ἡμέτερον συμπολίτην, ἀλλὰ τὰ πράγματα ἀπέδειξαν ὅτι τούτου τὴν ἀξίαν ἐξῆρε, δεχθεῖσα τὰ ὁποῖα οὗτος συνέστησε μέτρα, ὁ δὲ διαδεξάμενος τὴν Αἰκατερίναν Παῦλος, ἀπένειμεν αὐτῷ πολλὰς τιμὰς καὶ δῶρα. Ὑπὸ τὸν νέον τοῦτον αὐτοκράτορα, ἠσχολήθη μετὰ πολλοῦ ζήλου καὶ εἰς τὸν νέον τῆς σχολῆς

[1] Κατά τινα ἐπιστολὴν αὐτοῦ τὸ 1764 ἡ Αὐτοκράτειρα ἐδωρήσατο αὐτῷ καὶ τοῖς κληρονόμοις του καὶ τὸ πολλοῦ λόγου ἄξιον ἐν Λιβονίᾳ κτῆμα Chateau de Lais.

τῶν δοκίμων ὀργανισμόν, καθὼς καὶ εἰς τὰ τοῦ πυροβολικοῦ, τοῦ μηχανικοῦ καὶ τῶν ὀχυρωματικῶν ἔργων. Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1788 μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Πύλης, ὁ ἀνὴρ εἰ καὶ γεγηρακὼς ἔσχε μέρος εἴς τινας μάχας, ἀποθανόντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ Μύλλεῤ, προήχθη τὸ 1790 εἰς τὴν θέσιν τούτου [1], ὅτε διεκρίθη κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰσμαηλίου. Διορισθεὶς σύμβουλος τοῦ κράτους ἐν τοῖς τμήμασι τοῦ πολέμου καὶ μάλιστα τῶν ὀχυρωματικῶν ἔργων, διετράνωσεν ἀείποτε ἀφοσίωσιν καὶ ἱκανότητα ἐν τῷ καθήκοντι, ἐφ' οἷς ἐτιμήθη δι' ἀνωτέρων παρασήμων καὶ ἐμισθοδοτήθη ἁδρῶς, ἀλλὰ γενόμενος ἱδρυτὴς τῆς ἐν Πετρουπόλει *Φιλαδελφικῆς ἑταιρείας*, κατέστη ὕποπτος τῷ αὐτοκράτορι καὶ ὑπέπεσεν εἰς τὴν δυσμένειαν τούτου, κακῶς χαρακτηρισθεὶς ὡς τεκταινόμενος κατὰ τῆς δυναστείας. Τακεὶς ὑπό τε τῆς θλίψεως ταύτης καὶ διὰ τὴν τοῦ υἱοῦ του καθαίρεσιν, ἀπέθανεν ἐκεῖ ὑπὸ μαρασμοῦ τὸ 1796. Ὁ συμπολίτης πολλοῖς Κεφαλλῆσιν ἐγένετο προστάτης ἐν Ῥωσσίᾳ καὶ τοῖς ἐν τῇ γενετείρᾳ συγγενέσιν ὑπῆρξε γενναιότατος καὶ προθυμότατος [2]. Ἡ εἰκὼν τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἡ ἀλληλογραφία αὐτοῦ, σῴζονται παρὰ τοῖς ἐν Ἀργοστολίῳ κληρονόμοις τοῦ Ἀναστασίου Μελισσηνοῦ Λάσκαρη [3].

ΜΕΛΙΣΣΙΝΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ. Γεννηθεὶς τὸ 1560 υἱὸς Θεοδώρου καὶ ἀδελφὸς Μακαρίου ἐπισκόπου Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς, ἀμφο-

[1] Ἡ Αἰκατερίνη δὲν ἐνέκρινε τὸν προβιβασμὸν κατὰ Pignat. Mem. II. 265.

[2] Προσεπάθησε νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὰς ἐκεῖ στρατιωτικὰς σχολὰς καὶ τοὺς συγγενεῖς του Βερνάρδον καὶ Σπυρίδωνα. Μεταξὺ τῶν ὑπ' αὐτοῦ προστατευθέντων καθὼς καὶ τῶν ἐπαινουμένων ἐν τῇ σῳζομένῃ ἀλληλογραφίᾳ αὐτοῦ, ἀναφέρονται καὶ οἱ Κεφαλλῆνες στρατιωτικοὶ Δημήτριος Λοβέρδος καὶ ἀδελφοὶ Βέγια, ἀλλὰ περὶ τῶν καταφυγόντων ἐκεῖ Μεταξάδων, ἐκφράζεται ὁ ἀνὴρ δυσμενέστατα ἐν ἐπιστολῇ τοῦ 1791. Ἐξ ἀντιγράφων ἐπιστολῶν ἐπισήμων τοῦ ἀπὸ τοῦ 1785 ἐν Κεφαλληνίᾳ ῥώσσου προξένου ἀλβανοῦ Γχίκα Βατσίλη, (ἐν ἀρχείῳ Ἱστορ. Ἐθν. Ἑταιρείας) μανθάνομεν ὅτι τότε ὑπηρέτουν ἐν τῷ ῥωσσικῷ στρατῷ ὡς ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ Κεφαλλῆνες Παῦλος Χαρβούρης, Αὐγουστῖνος Δαλλαδέτσιμας καὶ ἄλλοι.

[3] Ἴδε περὶ τοῦ ἀνδρὸς καὶ Masson ἐν Memoires secrets sur la Russie 1802. Pignat. ἐν Mem. Stor. Μαζαράκη, ἐν Βίοις Ἐνδ. ἀνδρῶν Κεφαλλ. Τινὰ τῶν ἐν τῷ κειμένῳ καὶ ταῖς σημειώσεσιν, ἠρυσάμην ἐκ τῶν ἐγγράφων τῶν κκ. Μελισσηνῶν εὐγενῶς ἐπιτρεψάντων μοι τὴν ἔρευναν αὐτῶν.

τέρων ὡς ***Κεφαλλήνων*** ἀναφερομένων ὑπό τινων ἱστορικῶν [1], τοῦ Καταραμῆ γράφοντος μόνον ἀλλ' ἀμαρτυρήτως, ὅτι οἱ ἀδελφοὶ κατήγοντο ἀπὸ τοῦ ζακυνθίου κλάδου ἐξ οὗ καὶ ὁ βιογραφούμενος *Νικόλαος*, ἴσως διότι ἐμόνασεν ἐν Στροφάσιν [2], ὅτε καὶ *Νικηφόρος* μετεκλήθη. Σπουδάσας ἐν τῷ σχολείῳ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τῆς Ῥώμης καὶ καταταγεὶς εἰς μοναχικόν τι τάγμα, ἠσπάσατο ἀπὸ τότε ἴσως τὸ Λατινικὸν δόγμα. Ἐγκαταστὰς εἶτα ἐν Νεαπόλει ἐδίδαξε τὰ ἑλληνικά, λέγεται δὲ εὐφραδέστατος ἱεροκήρυξ καὶ παραδόξως μάλιστα ἐφημέριος τῆς ἐκεῖ Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, κρύπτων ἴσως τὴν εἰς τὸν καθολικισμὸν μετάστασίν του. Ὁ πάπας Παῦλος Ε', διώρισεν αὐτὸν ἀποστολικὸν ἐπιθεωρητὴν καὶ ἔξαρχον πάσης ἀνατολῆς ὑπὸ τὸν τίτλον μητροπολίτου Νάξου, ὅπου πολλὰ παθὼν ὑπὲρ τοῦ καθολικισμοῦ καὶ καθειρχθείς, ἀπελύθη διὰ τῆς παρεμβάσεως τοῦ Γάλλου πρεσβευτοῦ. Διατρίψας εἶτα ἐν Γαλλίᾳ, Ἱσπανίᾳ καὶ Ῥώμῃ, μετετέθη εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Κρότωνος (Cortona) ἔτει 1628, ἀποθανὼν τὸ 1635 [3] ἢ τὸ 1643 [4]. Ἀναφέρεται ὡς συγγραφεὺς πονήματος ***περὶ τῶν ἐθίμων καὶ τελετῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας***, ὅπερ χρυσοῦν ἀποκαλεῖ ὁ παπολάτρης λόγιος Παπαδόπουλος [5]. Μνημονεύονται καὶ ἀδελφοὶ τοῦ *Νικηφόρου* Δημήτριος καὶ Ἐμμανουήλ, διακεκριμένοι ἀξιωματικοὶ ἐν τῷ ἱσπανικῷ στρατῷ.

ΜΕΝΑΓΙΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Υἱὸς Σπυρίδωνος καὶ Λαύρας Καλάβρια, γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ ἀρχομένου τοῦ ιθ'. αἰῶνος. Μαθητεύσας ὑπὸ τὸν Νεοφ. Βάμβαν, ἐφοίτησεν εἶτα κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ τῆς Κερκύρας Ἀκαδημίᾳ εἶτα δὲ ἐν Πίσῃ, ἔνθα ἔτυχε τὸ 1833 τοῦ διπλώματος τῆς νομικῆς. Ἀλλ' ὁ ἀνὴρ δὲν ἦτο ἐκ φύσεως προωρισμένος εἰς τὸ στάδιον τοῦ δικηγόρου· φιλοδίκαιος, φιλήρεμος, πρᾶος, ἀφιλοκερδής, ἀρεσκόμενος εἰς ποικίλας καὶ δὴ φιλοσοφικὰς μελέτας, ἐκ φύσεως οὐχὶ κοινωνικὸς καὶ ἄτολμός πως, δὲν θὰ ἤσκει ἐπιτυχῶς τὸ ἐπάγγελμα, τὰ νομικὰ σπουδάσας ὡς προπαίδειαν μᾶλλον καὶ κτῆσιν

[1] Bouchon Rec. nouvelles. 1845 p. 243 Rapport fait par Farinier et Lucan etc.

[2] Ἴδε Ἀνάλεκτα Ζακύνθου σελ. 291.

[3] Rodota. Del rito greco. III. 97. Ugheli Italia. sacra. De episc. Cotronae. VIIII. 126.

[4] Bouchon, ἔνθ' ἀνωτ. καὶ Χιώτου, Σειρᾶς Γ'. 134.

[5] Παρὰ Ζαβείρᾳ ἐκδ. Κρέμου σελ. 497.

γνώσεων συντελεστικῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἠρέσκετο ν' ἀσχολῆται ἀπὸ πρώτης νεότητος φιλοσοφικὰς μελέτας. Κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα, μεγάλη ἐτελεῖτο ἐν Γερμανίᾳ πνευματικὴ ἀναμόρφωσις. Αἱ θεωρίαι καὶ αἱ διδασκαλίαι τοῦ Σχελιγγίου, Ἑγέλου καὶ Καντίου, ἔδωκαν νέαν τροπὴν εἰς ἅπαντας τοὺς κλάδους τῆς ἀνθρωπίνης μαθήσεως. Ἐκεῖ τότε συνέρρεον οἱ διψῶντες εὐρυτέρας σοφίας καὶ πρὸς νέα ἐπιστημονικὰ συστήματα καὶ μεθόδους ὀργῶντες. Εἷς τούτων καὶ ἐκ τῶν πρώτων τότε ἐκεῖ ἐξ Ἑλλάδος μεταβάντων, ἦτο καὶ ὁ ***Μενάγιας*** τετραετίαν φοιτήσας ἐν Λειψίᾳ, ὅπου ὑποβαλὼν τοῖς ἐκεῖ διδασκάλοις τὴν περὶ ***Καρτεσιανῆς φιλοσοφίας*** μονογραφίαν αὐτοῦ, ἀνεκηρύχθη διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν Καλῶν τεχνῶν καθηγητὴς ἔτει 1838. Ἐπανελθὼν εἰς Κεφαλληνίαν, ἐδίδαξε πρῶτος ἐν Ἑπτανήσῳ τὴν νεωτέραν καὶ δὴ τὴν καθ' Ἕγελον φιλοσοφίαν, εἰς λογίους καὶ ἐπιστήμονας. Προτραπεὶς μετ' οὐ πολὺ ν' ἀναμιχθῇ εἰς τὴν ἐνεργὸν πολιτικὴν ἐξελέχθη ἐγχώριος Σύμβουλος. Εἰ καὶ ὑπὸ ἄλλας περιστάσεις ὁ πατριωτισμός, ἡ μόρφωσις καὶ ἡ ἀκεραιότης τοῦ ἀνδρός, θὰ ἠδύναντο νὰ καταστῶσι χρησιμώτατα τῇ πολιτικῇ διοικήσει, ὡς εἶχον ὅμως τότε τὰ ἐν Ἑπτανήσῳ, ἀπῃτεῖτο ἄλλος χαρακτὴρ πρὸς δρᾶσιν. Ἀνὴρ θεωριῶν καὶ μελετῶν, φύσει δὲ καλοκάγαθος καὶ εὐμάλακτος, δὲν ηὐδοκίμει εἰς τοιαῦτα στάδια ἀπαιτοῦντα δραστηριότητα, αὐταπάρνησιν, πρακτικότητα πνεύματος καὶ τόλμην, ὁσημέραι μάλιστα ὀξυνομένου τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τοῦ δεσποτικοῦ καθεστῶτος καὶ τῶν φιλελευθέρων ἰδεῶν. Ἡ εὐσυνείδητος ἐπίγνωσις τῆς ἀδυναμίας του ταύτης, ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ ἤθους, ἡ χρηστότης τοῦ χαρακτῆρος καὶ ἡ ἰδέα τοῦ καθήκοντος δὲν ἠδύναντο νὰ συμβιβασθῶσι πρὸς ὑπουργήματα καὶ δρᾶσιν, ἐν οἷς ἐκυριάρχουν ἐκεῖ τὸ πλεῖστον αἱ ἀφετηρίαι τοῦ κομματισμοῦ, τοῦ συμφέροντος καὶ τῶν προσωπικῶν παθῶν, διὰ ταῦτα ἀποτυχὼν ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῶν καθηκόντων αὐτοῦ ὡς ἀγορανόμου, παρῃτήθη τοῦ λοιποῦ πάσης εἰς τὴν ἐνεργὸν πολιτικὴν ἀναμίξεως. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης προωρίσθη μόνον εἰς διδάσκαλον καὶ μελετητήν. Τὸ 1850 διωρίσθη καθηγητὴς ἐν τῷ Λυκείῳ Ἀργοστολίου, διδάξας ἐπὶ μακρὸν φιλολογικά, φιλοσοφικὰ καὶ ἱστορίαν, προαχθεὶς τὸ 1857 εἰς διευθυντὴν ἐν αὐτῷ, τοιοῦτος διατελέσας μέχρι τῆς ἑνώσεως καὶ μικρὸν μετέπειτα, μέχρις οὗ τὸ 1866 ὁ Θ. Παπαλουκᾶς διορισθεὶς γυμνασιάρχης, ἐφήρμοσε τὸ νέον γυμνασιακὸν σύστημα,

τοῦ *Μενάγια* ἔκτοτε ἀρκεσθέντος εἰς τὴν ἁπλῆν καθηγεσίαν μέχρι τοῦ θανάτου του[1]. Ὁ ἀείμνηστος συμπολίτης δὲν ἦτο κοινός τις διδάσκαλος τῆς τυπικῆς καὶ στενῆς διδασκαλίας, πόσον μάλιστα ἐστενοχωρεῖτο καὶ ἠγανάκτει, ὑπόχρεως ὢν νὰ διδάσκῃ δι' ὡρισμένων κειμένων καὶ ὑπὸ περιορισμοὺς κατὰ τὸ νεώτερον σύστημα, οὐδ'ἐθεώρει τὸ ἔργον του βιοποριστικὸν καὶ κερδοφόρον, ὡς παρὰ πολλοῖς ἐκ τῶν διδασκόντων δυστυχῶς θεωρεῖται, ἐνδεέσιν ὑψηλοτέρου φρονήματος. Καταλιπὼν ἀπὸ νεότητος πᾶσαν σχεδὸν βιωτικὴν ἀσχολίαν καὶ κοινωνικὴν μέριμναν, ἀφωσιώθη ὅλως εἰς τὰ γράμματα καὶ κατ' ἐπιφάνειαν μὲν ἐφαίνετο ψυχρὸς καὶ φυγόπονος, ἀλλ' ὁ διανοητικός του ὀργασμὸς ἦτο ἔκτακτος. Καὶ ἦτο μὲν ἄτολμός πως εἰς τὸ συγγράφειν, ἀλλὰ τοῦτο ἀποδοτέον μᾶλλον εἰς ἀρχὰς καὶ ἕξεις αὐτοῦ. Μετριόφων, ἐχθρὸς πάσης ἐπιδείξεως καὶ εὐσυνείδητος, θηρεύων τὴν ἀπόλυτον ἀλήθειαν καὶ ἀκρίβειαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν τοῖς δημοσιεύμασι σκοπιμότητα καὶ πρωτοτυπίαν, ἐπελήφθη μὲν ἔργων τινων τὴν ἐκπόνησιν, ἀλλ'εἶτα παρῄτει ταῦτα, διδοὺς ἀφορμὰς κατακρίσεων ἂν ὄχι καὶ ἀμφιβολιῶν περὶ τῆς ἱκανότητος αὐτοῦ. Αἱ περιστάσεις δὲν τῷ ἦσαν εὐνοϊκαί· ἔπρεπε νὰ

[1] Τοῦ γυμνασίου τούτου γυμνασιάρχαι μὲν διετέλεσαν οἱ ἑξῆς. Θ. Παπαλουκᾶς (1866 - 1867) Νικ. Πετρῆς (1867 - 1872) Στεφ. Μυρτίλος (1872 - 1874) Κων. Γραμματικόπουλος (1874 - 1876) Δ. Παπανικολάου (1876 - 1880) Γ. Τσερέπης (1880 - 1882). Ν. Βαμβακερὸς (1882 - 1886) Κ. Νεστορίδης (1886 - 1887) Διον. Ζαχαρόπουλος (1887 - 1889) Ἰων. Κορφιωτάκης (1889 - 1890) Παν. Παΐζης (1890 - 1891) Γεωρ. Χοϊδᾶς (1891 - 1892) Νικ. Πυλαρινὸς (1892 - 1893) Σπυρ. Πάγκαλος (1894 - 1895) Γ. Χοϊδᾶς 1895 - 1898) Γ. Γρατσιᾶτος (1898 μέχρι σήμερον) καθηγηταὶ δὲ οἱ ἑξῆς Π. Μαζαράκης, Εὐστ. Χαροκόπος, Γερ. Ἱερ. Σιμᾶτος, Ἰωαν. Σκότης ἰησουίτης ἰταλός, Ἰωαν. Ῥαζῆς, Νικ. Πανούρης, Σπ. Σβορῶνος, Ἀνδρ. Μπίτσης, Ἐμμ. Γαλάνης Δημ. Τσέγκος, Παν. Βασιλείου, Δημ. Ἱερ. Ρόζος, Παν. Κωνσταντινίδης, Μιχ. Γκιόλμας, Ι. Κορφιωτάκης, Φίλιπ. Οἰκονομίδης, Ἡλ. Ἀλιπράντης ἱερεύς, Λεων. Παπανδρέου, Νικ. Πυλαρινός, Π. Ἡλιόπουλος, Γ. Βουκίδης, Βασ. Γράβαρης, Δ. Κυριακόπουλος, Π. Κομνηνός, Γερ. Πινιατόρρος, Διον. Ζαχαρόπουλος, Ἀνδρ. Ἄννινος, Ἕκτωρ Συγοῦρος, Στεφ. Μαρτζώκης, Γ. Χοϊδᾶς, Δημ. Ξυδιᾶς, Ζησ. Τυπ. Ποβερέτος, Ἀθ. Σχεντζόπουλος, Ἐπαμ. Κορνελᾶτος, Εὐστάθ. Λιβιερᾶτος, Ἰωαν. Χάλδας, Σ. Παπακωνσταντίνου. Εὐάγγ. Σβορῶνος, Εὐάγγ. Κωνστανταкᾶτος, Χαρ. Πυλαρινὸς, Ι. Τριανταφύλλης, Γερ. Κακουρᾶτος, Ν. Ἰγγλέσης, Ν. Δάλας, Ι, Μπεζεβανάκης, Γερ, Κουντούρης, Στ. Χρυσομάλλης,Γερ. Τουλιᾶτος.

ζήση εἰς κύκλους εὐρυτέρους, ὅπου ἄφθονα τὰ μέσα τῆς ἐρεύνης καὶ τῆς μελέτης, διότι αὐτόχρημα ἐμαραίνετο ἐν τῇ στενότητι καὶ ἡ ἐν τῷ γυμνασίῳ διδασκαλία αὐτοῦ δὲν ἦτο μὲν ἄκαρπος, ἀλλὰ βεβαίως περιοριστικὴ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ καὶ τῶν ἰδιαιτέρων μελετῶν. Ἡ ἀμφιλαφεστάτη παιδεία του, ἡ βαθεῖα κρίσις, ἡ σοβαρότης τῶν μελετῶν εἰς ἃς ἀφωσιώθη, τὸ σύστημα ὑφ' ὃ ἐπαιδεύθη, εὕρισκον πεδίον κατάλληλον, εἰς ἰδιαιτέρας παραδόσεις πρὸς ἄνδρας μεμορφωμένους καὶ καθεστηκυίας ἡλικίας[1]. Ἀλλ' ἐκ τῶν ὁμιλητῶν αὐτοῦ, ὁ ἀοίδιμος Θεοδ. Καροῦσος ἦτο τὸ ἀληθὲς τοῦ *Μενάγια* ἔκτυπον. Εἰς εὔγονον ἀληθῶς ἄρουραν ῥίψας ὁ διδάσκαλος τὸν σπόρον, εἶδεν ἀναπτυσσόμενον καλλίφυλλον καὶ καλλίκαρπον δένδρον. Κατὰ τὴν προσφυᾶ φράσιν βιογράφου τοῦ Καρούσου, ὁ *Μενάγιας* ἥλιος ἐφώτισε διὰ δορυφόρου, διότι ἄλλως θὰ ἐξηκόντιζεν ἀκτῖνας λίαν καυστικοῦ φωτός[2]. Εὐμοιρήσαντες κατὰ τὴν ἐν τῷ γυμνασίῳ Ἀργοστολίου φοίτησιν ἡμῶν ν' ἀκροασθῶμεν ἐπὶ διετίαν τοῦ ἀνδρός, θὰ τηρήσωμεν ἀνεξίτηλον τὴν ἀνάμνησιν τοῦ εὐγενοῦς, ἁπλοϊκοῦ, σεμνοῦ καὶ φιλοπόλιδος ἀνδρός.Καὶ ἐφαίνετο τότε ἡμῖν τοῖς νεαροῖς ὁμιληταῖς, ἡ διδασκαλία αὐτοῦ ἀμέθοδος καὶ αἱ ἰδέαι δυσκατάληπτοι κατὰ τὰς παραδόσεις μάλιστα τῆς φιλοσοφίας καὶ τὰς ἑρμηνείας τοῦ Θουκυδίδου καὶ τῶν τραγικῶν, διότι οὔτε αὐτὸς ἠδύνατο νὰ μεταβάλληται εἰς παιδαγωγὸν καὶ διδάσκαλον στοιχειωδῶν γνώσεων, οὐδὲ ἡμεῖς νὰ εἰσδύωμεν εὐχερῶς εἰς τῆς διανοίας του τὰ μυστήρια, κατώρθου οὐχ ἧττον ν' ἁπλοποιῇ τὰ ζητήματα καὶ νὰ καθιστᾷ αὐτὰ προσιτὰ δι' ἰδιάζοντος αὐτῷ τρόπου. Δὲν ἦτο καὶ πολὺ φίλος τῶν ξηρῶν γραμματικῶν τύπων, περὶ οὓς μετὰ φορτικῆς σχολαστικότητος ἀσμενίζουσιν ἄλλοι διδάσκαλοι, δὲν ἤθελε τοὺς μαθητὰς δούλους τοῦ βιβλίου, οὐδὲ παθητικὸν ὄργανον τῶν γνωμῶν τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἐπεδίωκε τὴν παρ' αὐτοῖς ἄσκησιν τοῦ κρίνειν ἀνεξαρτήτως, διερωτῶν καὶ βασανίζων τὰς γνώμας αὐτῶν, εἶτα δὲ λέγων καὶ τὴν ἰδίαν οὐχὶ ὅμως μετ' αὐθεντίας, ἵνα μὴ φανῇ περιφρονῶν οὐδ' ἀποθαρρύνων. Τοιοῦτος διδάσκαλος πόσον θὰ καθίστατο βεβαίως κοινωφε-

[1] Οἷοι ὁ Θ. Καροῦσος, ὁ Δημ. Μηλιαρέσης, ὁ Παῦλος Γρατσιᾶτος, ὁ Παν. Βεργωτῆς, ὁ Παναγ. Πανᾶς, ὁ Φερδ. Ὄδδης, κλ. οἷς ἐδίδαξε φιλοσοφικὰ καὶ γερμανικά.

[2] Ἴδ. Παυλ. Γρατσιάτου. Θεοδ. Καροῦσος. Ἐν Κεφαλληνίᾳ. σελ. 11.

λέστερος γενικώτερον, ἂν πειθόμενος τῇ προτάσει τοῦ φίλου αὐτοῦ Παύλου Καλλιγᾶ, ὅπως δεχθῇ θέσιν καθηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ, ἐγκαθίστατο ἀπὸ ἐτῶν ἐν Ἀθήναις, ἐκποδὼν θέμενος τὰς οἰκογενειακὰς αὐτοῦ ὑποθέσεις, αἵτινες ἀπήτουν τὴν ἐν Κεφαλληνίᾳ διαμονήν του. Σοφός τις Γερμανὸς τὸ 1858 ἐπισκεφθεὶς τὴν Κεφαλληνίαν καὶ γνωρίσας τὸν *Μενάγιαν*, ἔγραψε τὰ ἑξῆς περὶ αὐτοῦ ἐπ' ἀφορμῇ τῶν παραδόσεών του περὶ Ἑγελιανῆς φιλοσοφίας. «Ὢ πόσην ἀγαλλίασιν, λέγει, θὰ ᾐσθάνετο ἐν τῷ τάφῳ του ὁ μέγας τῆς Γερμανίας φιλόσοφος, ἐὰν ἐπυνθάνετο ὅτι πορρωτάτω τῆς πατρίδος του ἐν τῷ μικροσκοπικῷ Ἀργοστολίῳ, μαθητὴς αὐτοῦ ζηλωτὴς ὑπάρχων τῶν διδαγμάτων του, διαδίδωσιν αὐτὰ καὶ διὰ τοῦ γάλακτος τῆς λογικῆς καὶ ψυχολογίας, θηλάζει τὴν Κεφαλλήνιον νεολαίαν» [1]. Χαρακτηρισμὸν τοῦ ἤθους τοῦ ἀνδρὸς ἐπακριβῆ ἐν τῇ συντομίᾳ αὐτοῦ, ἔγραψεν ὁ Θεοδ. Καροῦσος. «Ἐκ τοιούτου, λέγει, φυράματος παιδείας καὶ ἀρετῆς, θεωρίας καὶ πράξεως, ὁμολογουμένως συνέκειτο καὶ ὁ βίος τοῦ ἀειμνήστου συμπολίτου, ἐφ' ὅσον τὸ πρᾶον καὶ ἤπιον τοῦ ἤθους, τὸ καλοκάγαθον τῆς προαιρέσεως καὶ τὸ φιλοικτῖρμον, τὸ εἰλικρινὲς καὶ ἁγνὸν τῶν αἰσθημάτων, τὸ ἀφελὲς καὶ ἀνεπιτήδευτον τῶν τρόπων, τὸ ἐπίχαρι καὶ εὐπροσήγορον τῆς συμπεριφορᾶς, δὲν ἦσαν τὰ μόνα ἐπαγωγὰ τοῦ ἀνδρὸς πλεονεκτήματα, ἀλλ' ὅ,τι ἰδιαζόντως περιεκόσμει αὐτόν ἦτο ἡ Δώριος ἠθικότης του, ἡ ζωηρὰ συναίσθησις τοῦ καθήκοντος, ἥτις προσηκόντως δύναται νὰ θεωρηθῇ, ὡς τὸ ἐκμαγεῖον ἢ ἡ ἐνσάρκωσις τῆς βαθυσόφου διδασκαλίας τῶν ἐν Γερμανίᾳ κορυφαίων ἠθικολόγων [2]». Ὁ *Μενάγιας* ἐπελήφθη τῆς ἐκ τοῦ γερμανικοῦ μεταφράσεως *Γενικῆς ἱστορίας* καὶ τοῦ *ἑλληνικοῦ συντακτικοῦ τοῦ Κρυγέρου*, τούτων ὅμως δὲν ἐδημοσίευσεν ἤ τινα φυλλάδια. Μεταβὰς εἰς Βάδεν πρὸς θεραπείαν, ἀπέθανεν ἐκεῖ τὸ 1870 κατὰ Σεπτέμβριον ἐκ φυμάτων τοῦ στομάχου. Οἱ *Μενάγιαι* ὧν πολλοὶ ὑπηρέτησαν εἰς τὴν Stradea, κατήγοντο ἐκ Πελοποννήσου καὶ ἦσαν ἀλβανοί. Τὸ 1465 ἀπαντᾷ ἐν Μαΐνῃ ὁ *Ἰωάννης Μενάγιας* καὶ τὸ 1466 οὗτός τε καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ *Γεώργιος* καὶ *Νι-*

[1] Ein. Besneh auf Korfù und Cefalònien von A. Mousson. 1858.

[2] Θ. Καρούσου, Νεκρολογία Ι. Μενάγια. Ἐν Κεφαλληνίᾳ. Τύποις Ποσειδῶνος 1890.

κόλαος, περὶ ὧν ἐπίσημον ἔγγραφον λέγει. «nobiles Peloponnesi » servierunt continue cum nobis summa fide et strenuitate » nulli parcendo labori, quam animo objectando se omni » periculo pro honore nostri dominio[1]. Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Μοθώνης καὶ Κορώνης ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὁ *Νικόλαος* ὁπλαρχηγός, πολεμήσας ἐν Ἀνατολῇ καὶ Ἰταλίᾳ, ἐξαιρέτως δὲ ἐν Μοθώνῃ ὅπου καὶ ᾐχμαλωτίσθη καὶ τὸν ὁποῖον ἀπόφασις τῆς ἐνετικῆς γερουσίας καλεῖ veramente strenuo καὶ strenuissimo, ἦλθεν εἰς Κεφαλληνίαν τὸ 1501[2], γενάρχης γενόμενος τοῦ ἐνταῦθα κλάδου, ἐδόθησαν δὲ αὐτῷ ὑπὸ τοῦ δημοσίου, μισθὸς καὶ γαῖαι ἐν Κάστρῳ κατὰ διάταγμα τοῦ δουκὸς τῆς Ἑνετίας Λορεδάνου[3].

ΜΕΣΟΛΩΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἐκ Πεσάδων τῆς Λειβαθοῦς υἱὸς Εὐαγγέλου γεννηθεὶς ἐνταῦθα τὸ 1851. Τὰ ἐγκύκλια ἐσπούδασεν ἐν τῷ Λυκείῳ Ἀργοστολίου καὶ ἐν Ἀθήναις ἀπὸ τοῦ 1864. Ἐπιτυχὼν ἐν διαγωνισμῷ, διωρίσθη ὑπότροφος ἐν τῇ Ῥιζαρείῳ σχολῇ, διετέλεσε δ' ἐν αὐτῇ βιβλιοθηκάριος καὶ γραμματεὺς τοῦ τότε διευθυντοῦ καὶ εἶτα ἀρχιεπισκόπου Κορινθίας Σωκράτους Κολιάτσου. Ἀπὸ τοῦ 1871 φοιτήσας ἐν τῇ θεολογικῇ τοῦ Πανεπιστημίου σχολῇ, ἐγένετο λύτης τῆς θεολογίας, ὡς ὑπότροφος τῆς Κυβερνήσεως συμπληρώσας εἶτα τὰς σπουδὰς αὐτοῦ, ἐν τοῖς πανεπιστημίοις Λειψίας, Βερολίνου καὶ Τυβίγκης, ἀσχοληθεὶς κυρίως εἰς τὸν πρακτικὸν τῆς θεολογίας κλάδον καὶ τὴν ἐκεῖ ἐκμάθησιν τῆς γαλλικῆς καὶ γερμανικῆς, ἐν τῇ τελευταίᾳ δὲ πόλει, ἔτυχε καὶ τοῦ διπλώματος τῆς φιλοσοφίας. Δαπάναις τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ φιλομούσου Κεφαλλῆνος κ. Νικολάου Κούπα, ἐφοίτησεν ἐν Παρισίοις πρὸς ἀκρόασιν μαθημάτων καὶ ἐν τῇ Σορβόνῃ. Ἀπὸ τοῦ 1879 διετέλεσε καθηγητὴς τοῦ γυμνασίου Κορίνθου καὶ εἶτα τοῦ ἐν Πειραιεῖ, σύναμα δὲ καὶ ἐπίτιμος καθηγητὴς ἐν τῇ

[1] Sathas. V. 30 - 33. Capit. Mainae.

[2] Ὁ Χιώτης. III. λέγει ὅτι τὸ 1500 ἔσχεν οὗτος μέρος καὶ εἰς τὴν τότε πολιορκίαν τοῦ φρουρίου τῆς Κεφαλληνίας.

[3] Sathas V. Capit. Cephaleniæ 150. 154, 159.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἑλληνικὰ ἀνέκδοτα. κζ'. —Τὰς τότε μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ Μενάγια καταφυγούσας στρατιωτικὰς οἰκογενείας, ἴδε παρὰ τῷ αὐτῷ συγγραφεῖ V.150, 152, τὰς δὲ ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸν Barchetini καὶ ἄλλας τοιαύτας ἐλθούσας τὸ 1504, ἴδε ἐν σελ. 154, 160 αὐτόθι τε καὶ ἐν βιογρ. Δ. Κομποθέκρα.

Ῥιζαρίῳ σχολῇ εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ Νικηφόρου Καλογερᾶ, **διδάξας** ἐν ταύτῃ ῥητορικήν, λειτουργικήν, εἰσαγωγὴν εἰς τὴν ἁγίαν Γραφὴν καὶ κατήχησιν. Διατελεῖ μέλος διαφόρων συλλόγων τε καὶ ἐπιστημονικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν σωματείων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀνατολῆς καὶ εἷς τῶν τακτικῶς διδασκόντων ἐν τῇ Ἑταιρείᾳ τῶν φίλων τοῦ λαοῦ, ἐξεφώνησε δὲ μεθ' ἱκανῆς ῥητορικῆς δυνάμεως καὶ τέχνης, λόγους πολλοὺς πανηγυρικοὺς καὶ ἐπικηδείους εἰς ἄνδρας διαπρεπεῖς. Ὢν ὑφηγητὴς τῆς θεολογίας ἀπὸ τοῦ 1881, διωρίσθη καθηγητὴς τῆς θεολογικῆς σχολῆς τοῦ ἐθνικοῦ πανεπιστημίου τὸ 1888. Ὁ *Μεσολωρᾶς* εἶναι καὶ φιλοπονώτατος συγγραφεύς, ἐδημοσιεύθησαν δὲ τὰ ἑξῆς αὐτοῦ ἔργα ἐν Ἀθήναις, πλὴν πολλῶν βιβλίων διδακτικῶν, δι' ἃ ἐβραβεύθη ἐν διαγωνισμοῖς. α') ***Τὰ γράμματα Ἱερεμίου τοῦ Β' πρὸς τοὺς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Τυβίγκης διαμαρτυρομένους καθηγητάς***[1]. Διατριβὴ ἱστορικοθεολογικὴ ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ. 1881. β') ***Συμβολικὴ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας***. Εἰς τόμους δύο. 1883-1901. γ') *Λειτουργική*. 1895. δ') *Κατήχησις ἐκτενής*. ε') ***Ἑρμηνεία Εὐαγγελίου μετὰ πρακτικῶν ὁμιλιῶν***[2]. ς') ***Ἱστορία τῆς παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης***. ζ') ***Θρησκευτικαὶ καὶ κοινωνικαὶ μελέται***. 1892. η') ***Εἰσητήριος λόγος εἰς τὴν πρακτικὴν θεολογίαν***. 1898. θ') ***Γῆ ἁγία***. 1902. ι') ***Ἀπολογητική*** εἰς τόμους δύο. Ἐκήρυξε πολλάκις καὶ τὸν θεῖον λόγον, εἰς πολλὰ δ' ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα συνειργάσθη μετὰ τοῦ μακαρίτου μητροπολίτου Γερμανοῦ, ὅστις προσέλαβεν αὐτὸν καὶ ὡς ἀρχισυντάκτην τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐφημερίδος *Ἱερὸς σύνδεσμος*, πρότερον διευθύνοντα ἀπὸ τοῦ 1891 - 1893 καὶ τὸ θρησκευτικὸν περιοδικὸν ***Ἀνάπλασις***. Πλὴν τῶν ἄλλων τὸ 1903 ἐτιμήθη καὶ διὰ τοῦ παρασήμου τοῦ Ἁγίου τάφου.

ΜΕΤΑΞΑΣ ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ. Ἐγεννήθη ἐν Ἄργει τὸ 1835 υἱὸς Κων-

[1] Ἐπὶ τοῦ πατριάρχου τούτου (1572-1579), ἐγένοντο ὡς γνωστὸν ἀπόπειραι προσεγγίσεως πρὸς τοὺς διαμαρτυρομένους αἵτινες ἐναυάγησαν, ἐγερθέντος καὶ δεινοῦ ὑπὸ τῶν παπιστῶν πολέμου κατὰ τῶν ὀρθοδόξων. Ἴδε Σάθα, Ἱερεμίας Β'. Γεδεὼν Μαν. Πατρ. Πίνακες 55?. Μεσολωρᾶ Ι. Ἀπολογητικὴν τομ. Α'.

[2] Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἑλλάδος συνέστησε τὸ βιβλίον ὡς χρήσιμον, ψυχωφελὲς καὶ κατάλληλον, οὐ μόνον διὰ τοὺς κληρικοὺς καὶ τὰ σχολεῖα, ἀλλὰ καὶ διὰ πάντα ἐν γένει χριστιανόν.

σταντίνου Φοιτήσας ἐν τῷ λυκείῳ Ἀργοστολίου καὶ ἰδιαιτέρως διδαχθεὶς ὑπὸ τοῦ κλεινοῦ Θεοδ. Καρούσου τὰ ἑλληνικὰ καὶ φιλοσοφικά, ἐνεγράφη τὸ 1856 εἰς τὴν νομικὴν τοῦ Ἐθνικοῦ πανεπιστημίου σχολήν, εἶτα εἰς Μόναχον καὶ Εἰδελβέργην συμπληρώσας τὰς σπουδὰς αὐτοῦ, ἐν τῇ τελευταίᾳ πόλει δὲ τυχὼν τοῦ διπλώματος μετὰ τοῦ βαθμοῦ ἄριστα. Τὸ 1861 ὑποβαλὼν πραγματείαν ***περὶ τοῦ λόγου τῆς ποινῆς***, ἐγένετο ὑφηγητὴς τοῦ ποινικοῦ δικαίου ἐν τῷ Ἐθνικῷ πανεπιστημίῳ διδάξας μέχρι τοῦ 1869, ὅτε ἀνεμίχθη εἰς τὴν ἐνεργὸν πολιτικήν, ἀφοῦ διετέλεσεν ἐν τῷ μεταξὺ πρωτοδίκης, εἰσαγγελεὺς πρωτοδικῶν καὶ ἀντεισαγγελεὺς ἐφετῶν. Ἐδημοσιογράφησε πολλάκις ἐν τῇ ἐφημερίδι ***Φιλολάῳ*** τακτικῶς, ἐκτάκτως δὲ ἐν ταῖς ***Ἐθνικῷ πνεύματι***, ***Ἀθηνᾷ***, ***Νέᾳ Γενεᾷ***, ***Ἐξεγέρσει***, ***Μέλλοντι*** καὶ ***Αἰῶνι***. Ἡ κατὰ τὸ 1862 ἀπόλυσις αὐτοῦ ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ πρωτοδίκου, εἶνε ἀξία νὰ μνημονευθῇ καὶ δι'οὓς αὕτη προὐκλήθη λόγους καὶ δι' ἣν ἀπέδειξεν ὁ ***Μεταξᾶς*** ἐπιστημονικὴν ἱκανότητα καὶ φιλελεύθερον φρόνημα. Ὁ τότε ὑπουργὸς Εὐστ. Ἠλιόπουλος δι'ἐγκυκλίου αὐτοῦ πρὸς τοὺς εἰσαγγελεῖς τοῦ κράτους, ἐνετείλατο ὅπως καὶ αὐτὸ τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν παραβιάζηται ἐν ἀνάγκῃ, πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν ἐνεχομένων εἰς τὴν κατὰ τοῦ Ὄθωνος θρυλουμένην συνωμοσίαν, τοῦ ὑπουργοῦ βασισθέντος εἰς γνώμας, ὡς ἔλεγε, τοῦ ἐν Εἰδελβέργῃ μεγάλου ποινικολόγου καθηγητοῦ Mitermayer. Ὁ ***Μεταξᾶς*** ἀντεπεξῆλθε τότε κατὰ τοῦ κυβερνητικοῦ ἐκείνου μέτρου ἀνωνύμως, γράψας ἐν τῇ ***Ἀθηνᾷ*** καὶ ἀποδείξας ὅτι ὁ Ὑπουργὸς διέστρεψε τὰς γνώμας τοῦ καθηγητοῦ, ἐπειδὴ ὅμως κατόπιν ἐδήλωσεν ὅτι τὸ ἄρθρον ἐγράφη ὑπ'αὐτοῦ, ὁ ὑπουργὸς ἐκεῖνος χολωθεὶς ἀπέλυσεν αὐτόν, πρᾶγμα ὅπερ καὶ ὑπὸ τοῦ τύπου κατεκρίθη καὶ ἐν τῇ Γερουσίᾳ προὐκάλεσεν ἱκανὸν λόγον· ἐζητήθη μάλιστα καὶ ἡ γνωμάτευσις αὐτοῦ τοῦ Mitermayer, ὅστις ἀπέδωκε τὸ δίκαιον εἰς τὸν ***Μεταξᾶν***, ἱκανοποιηθέντα οὕτως ὑπό τε τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς κοινωνίας ἐπὶ τῇ ἀδίκῳ ἀπολύσει. Ἀπὸ τοῦ 1868 ἀναμιχθεὶς εἰς τὴν ἐνεργὸν πολιτικὴν ἐξελέχθη βουλευτὴς Κρανίας (Κεφαλληνίας), ἣν ἔκτοτε ἐννεάκις ἀντεπροσώπευσεν ἐν τῇ βουλῇ, γενόμενος καὶ ἐπὶ ἑξάμηνον ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ὑπὸ τὸν Δ. Βούλγαρην. Διὰ λόγους διαφωνιῶν, αἵτινες προέκυψαν ἀπὸ τῆς ὀξύτητος τοῦ Λαυρεωτικοῦ ζητήματος καὶ ἕνεκα τινῶν βασιλικῶν χαρίτων απονεμηθει-

σῶν εἴς τινας βαρυποίνους, δι' ἃς πολὺς κατ' αὐτοῦ ἐγένετο λόγος **ἐν** τῇ βουλῇ, ὑπέβαλε τὴν παραίτησιν αὐτοῦ, ἥτις ὅμως πρόσχημα **εἶ**χεν ὅτι οἱ ὑπουργοὶ δὲν ὑπεστήριξαν αὐτὸν προσηκόντως, οὐδ' **ἐδέ**ξαντο τὴν ἀλληλεγγύην τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως, ὡς προέτεινεν ὁ Κουμουνδοῦρος [1]. Τυγχάνει μέλος διαφόρων ἑταιρειῶν **καὶ** συλλόγων, τιμᾶται δὲ καὶ διὰ τοῦ παρασήμου τῶν ταξιαρχῶν. **'Αντε**προσώπευσε δὶς καὶ τοὺς ναυτικοὺς δήμους τῆς Κεφαλληνίας, ἐν **ταῖς** συνελεύσεσι τοῦ ἀπομαχικοῦ ναυτικοῦ ταμείου. 'Εδημοσίευσε τὰ **ἑξῆς.** α') ***Περὶ ποινικῶν σωφρονιστηρίων καὶ τῶν συστημάτων τούτων*** [2]· περὶ τῆς πραγματείας ἐπαινετικωτάτην κρίσιν ἔγραψεν ὁ Ν. Σαρίπολος [1]. β') ***Σύντομον ἱστορικὴν ἔποψιν τοῦ ποινικοῦ δικαίου ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι τῆς ἐνεστώσης ἑκατονταετηρίδος*** [3]. γ') ***Σύστημα ποινικοῦ δικαίου.*** 'Εν 'Αθήναις. Εἰς τόμους δύο. 1868. Ἔργον ἄξιον λόγου διὰ τὴν εὐμέθοδον τῆς ὕλης κατάταξιν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν. δ') ***Περὶ θανατικῆς ποινῆς*** κλ. Κατ' εἰδικὴν μελέτην ἡ οἰκογένεια ***Μεταξᾶ***, ἀπαντᾷ ἐν τῇ βυζαντιακῇ ἱστορίᾳ ἀπὸ τοῦ 1081, ὁ ἐκ ταύτης δὲ ***Μαρκαντώνιος*** διατελέσας σύμβουλος καὶ συστρατιώτης τοῦ τελευταίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως αὐτοκράτορος, μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ 1453 φυγὼν ἐκεῖθεν εἰς Κρήτην μετ' ἄλλων εὐπατριδῶν, διὰ τῶν πλοίων τοῦ δουκὸς τῆς Γενούης Andrea Doria, ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν μετά τινων ἐκ τῶν φυγάδων εἰς Κεφαλληνίαν, ἐπὶ Λεονάρδου Β' τοῦ ἐκ Τόκων, κατοικήσας παρὰ τὰ Φραντζᾶτα τῆς Λειβαθοῦς, ὅπου μετὰ ταῦτα καὶ ἄλλων κατοικησάντων, ὁ ἐκεῖ συνοικισμὸς ὠνομάσθη ***Μεταξᾶτα*** [4].

[1] Ἴδε Κλειὼ Τεργέστης 577 τοῦ 1872.

[2] 'Εν ἐπιφυλλ. Αἰῶνος 'Αθηνῶν 1862.

[3] Πανδώρας ΙΓ'. σελ. 66—67.

[4] 'Επ. Μεταξᾶ. 'Ιστορία οἰκογ. Μεταξᾶ. 'Εν 'Αθήναις. 1893. Περὶ τούτων σώζεται μαρτυρία τοῦ Θωμᾶ Τσέλσου προκυβερνήτου τῆς ἐνετικῆς ἀρμάδας, ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν ἐνετικὴν Γερουσίαν περὶ ἐγκρίσεως χορηγητέας διατροφῆς τοῖς φυγᾶσιν, ὧν μετέπειτα ἄλλοι μὲν κατέφυγον εἰς τὸν Πάπαν, ἄλλοι εἰς τὰ Κάστρα τοῦ Μωρέως καὶ ἄλλοι εἰς τὰς 'Ιονίους νήσους, τινὲς δ' ἔμειναν ἐν Κρήτῃ. Τὸ ἔγγραφον ἔχει ἑλληνιστὶ μὲν ἐν 'Αργοστολίῳ, ὁ κ. 'Αν. Γεωργακᾶτος, ἰταλιστὶ δὲ ὁ Pignat. ἐν Mem. I. σελ. 71 ἀρχόμενον ἀπὸ τῶν «Κόπια »(=ἀντίγραφον) ἐβγαλμένη ἀπὸ τὸ ὀριγκινάλε (=πρωτότυπον) τῆς Μασσαρίας »(=ἀρχειοφυλακείου) τῶν Χανίων» κλ. καὶ φέρον χρονίαν ͵αυνγ' μαΐου κθ', ἔχον δὲ καὶ νεωτέρας κυρώσεις τῶν ἐτῶν 1666, 1714 καὶ 1755, (ἴδε **Σάθαν** ἐν

Ἀλλὰ κατ' ἄλλην ἱστορικὴν πηγήν, ἡ οἰκογένεια ἀπαντᾷ ἐν Κεφαλληνίᾳ κατὰ τὸ 1262 μ.χ. μηνὶ ἰουλίῳ, ὡς κυρία γαιῶν ἐν Ὀρόγγοις τῆς Παλικῆς, ἐν περιοχῇ Αὐλῶνος καὶ ἀλλαχοῦ τῆς νήσου [1]· τοῦτο δὲν ἐξηγεῖται ἄλλως, ἐκτὸς ἂν δεχθῶμεν ὅτι καὶ μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Λατίνων κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κατέφυγον εἰς τὴν νῆσον τινὲς ἐκ τοῦ Βυζαντιακοῦ οἴκου, κατόπιν τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ κλάδου ἐκλιπόντος, ἢ εἰς ἀσημότητα τοιαύτην περιελθόντος, ὥστε ἐν ἀγνοίᾳ περὶ ὑπαρξάσης ἢ σῳζομένης τοιαύτης τινος οἰκογενείας, νὰ θεωρηθῇ ὡς γενάρχης ὅλων τῶν νῦν ἐν τῇ νήσῳ κλάδων, μόνος ὁ μνησθεὶς *Μαρκαντώνιος* [2]. Τοῦ οἴκου ὁ μὲν ἐν Ζακύνθῳ κλάδος τῶν Σαντορινῶν (;) καταγόμενος ἐκ Κεφαλληνίας, ἐνεγράφη ἐν τῇ τῆς νήσου ἐκείνης χρυσῇ βίβλῳ, μεταξὺ τῶν 1483-1580, ὁ δ' ἐν Κερκύρᾳ κατ' εὐθεῖαν ἐκ Βυζαντίου ἕλκων τὴν ἀρχήν, ἐν τῇ ταύτης βίβλῳ τῷ 1503, ἐκλιπὼν ὅμως μεσούσης τῆς ιη' ἑκατ. [3] καὶ ὁ ἐν Κεφαλληνίᾳ κατὰ τὸν ις'. αἰῶνα [4]. Πλὴν τῶν κλάδων τούτων καὶ τῶν ἐν Σάμῃ καὶ Πάλῃ [5], εὑρί-

ἐν Ἑλλ.Ἀνεκδ.τόμῳ Β'λγ' καὶ Βερνάρδον ἐν Ἱστορίᾳ Κρήτης 116. Ἀλλὰ περὶ τῆς χρονίας τῆς ῥηθείσης ἀναφορᾶς γεννᾶται εὔλογος ἀπορία, διότι εἶνε αὕτη ἡ ἡμέρα τῆς ἁλώσεως, ἐνῷ ἀπὸ ταύτης ἱκανὸς βεβαίως διέρρευσε χρόνος μέχρι τῆς εἰς Κρήτην καθόδου καὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἑνετ. Γερουσίας· μᾶλλον λοιπὸν δεκτέον ὅτι ὁ γράψας τὴν ἀναφοράν, ἀνέγραψε τὴν χρονίαν τῆς ἁλώσεως ὡς αἰτίαν τῆς φυγῆς. Ἀπὸ τὸ γνωστὸν ἔγγραφον πληροφορούμεθα ὅτι συγκατέφυγον εἰς Κρήτην μετὰ τῶν Σεργίου, Νικολάου καὶ Ἀντωνίου (Μαρκαντωνίου ;) Μεταξάδων καί τινες ἐκ τῶν οἴκων Καλαφάτη, Βαλεριάνου, Φωκᾶ, Κοκκίνου,ὧν γόνοι σῴζονται ἔτι ἐν τῇ νήσῳ, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου Λασκάρεως ἤδη ἐκλιπόντος. Τοὺς Καλαφάτας οὐχ ἧττον ἀπαντῶμεν ἐν τῇ νήσῳ καὶ ὑπερμεσοῦντας τοῦ ιγ' αἰῶνος.

[1] Ἀναφέρονται τότε οἱ Μιχαήλ, Θεόδωρος καί τις ἀνώνυμος.

[2] Miklosich et Müller. Ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 16, 23, 26, 29, 32, 34, 67.

[3] Marmora. St. di Corfù VI. 312. Βροκίνη. Προνομιακὰ παλατινῆς κομητείας δικαιώματα ἐν Κερκύρᾳ κατὰ τὴν ις' ἑκατ. Ἐν Φιλοπάτριδι ἐφημ. Κερκύρας.

[4] Κατὰ Χιώτην. ΙΙΙ, μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593-1604, ἀλλὰ κατ' ἄλλην πηγὴν τὸ 1505, πρβλ. σημ. 1 σελ. 258 τοῦ τόμου τούτου.

[5] Ἴδε κώδικας ναῶν Ληξουρίου μέχρι τοῦ ιη' αἰῶνος, ἔνθ' ἀπαντῶμεν ἱερεῖς καὶ συμβολαιογράφους ἐκ τοῦ οἴκου. Περὶ τῶν ἐν Ζερβάτοις τῆς Σάμης, πληροφορεῖ ἡμᾶς σημείωσίς τις τοῦ ἐκεῖθεν φιλερεύνου Γερ. Ζερβοῦ, ὅτι ἐσῴζετο

σκεται νῦν καὶ ὁ ἐν Ἰταλίᾳ ἀπὸ τῶν Δόρων ἕλκων τὴν καταγωγὴν [1] καὶ ὁ ἐν Λονδίνῳ ἀπὸ τοῦ 1841, ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ ἐγκαταστάντος κόμητος Βαπτιστοῦ Μεταξᾶ Ἀντζουλακάτου [2]. Ὁ οἶκος ὑπῆρξε πάντοτε γόνιμος εἰς ἄνδρας διακριθέντας ἐπὶ πολεμικοῖς κατορθώμασι, ἐν τῇ πολιτείᾳ, τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς γράμμασι, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ἱκανὸν κατὰ τὰς τελευταίας ἑκατονταετηρίδας συνέδεσε τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ, μετὰ γεγονότων στασιαστικῶν ἐν τῷ τόπῳ καὶ συγκρούσεων μετ' ἄλλων ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν τῆς νήσου, ἐφ' ᾧ γόνοι τινὲς αὐτοῦ κατέλιπον μνήμην οὐκ εὐκλεῆ. Ὁ οἶκος ἐτιμήθη καὶ διὰ τοῦ τίτλου τοῦ κόμιτος, ἀπονεμηθέντος τὸ πρῶτον τὸ 1691 τῷ ***Ἀναστασίῳ*** ἐπὶ δουκὸς Φ. Μοροζίνη [3], λαβόντι δι' ἐκδουλεύσεις πρὸς τὸ κράτος ὡς τιμάριον, τὴν παρὰ τὴν Λευκάδα νησίδα ***Μεγανῆσι***, ἧς ὅμως δὲν ἔλαβε κατοχὴν περιελθούσης τῷ δημοσίῳ αὖθις τὸ 1714. Ἀλλὰ τὸ 1841 ἡ Ἰόνιος Γερουσία ἐπ' ἀναφορᾷ τοῦ Γεωρ. Μεταξᾶ, ἀπογόνου κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν τοῦ Ἀγγέλου ἀδελφοῦ τοῦ μνησθέντος Ἀναστασίου, ἀνεγνώρισεν ὡς κομιτικὴν καὶ τὴν διακλάδωσιν τῶν Ἀντζουλακάτων. Τῆς σημασίας καὶ ἐπιρροῆς τοῦ οἴκου ἐπὶ ἐνετῶν, ἀπόδειξις εἶνε καὶ οἱ τόσοι ἐξ αὐτοῦ εἰς ὑψηλὰ ἀξιώματα ἀνελθόντες. Καὶ δὴ διοικητὰς Ἰθάκης ἀπαντῶμεν ***Βασίλειον*** (1558), ***Ἰωάννην Βαπτιστὴν*** (1659 καὶ 1670), ***Ἀναστάσιον*** κόμιτα (1684), ***Ἰάκωβον*** (1689), ***Ἄγγελον*** (1702), ***Ἀνδρέαν κόμητα*** (1722 καὶ 1725), ***Μαρῖνον*** κόμιτα (1744 καὶ 1747), ***Κωνσταντῖνον*** (1750), ***Ἰωάννην*** (1752), ***Βαλλιᾶνον*** (1763,) ***Εὐστάθιον*** (1786) καὶ Μαρῖνον Λυσσέον (1795), συνδίκους δὲ τῆς κοινότητος ἐν Κεφαλληνίᾳ τοὺς ***Ἰάκωβον***(1629,1631,1633) ***Ἰωάννην***(1637), ***Ἰωάν.***

δένδρον τῆς οἰκογενείας φέρον χρονίαν 1415 Μαΐου 17 (;). Τὰ χειρόγραφα τοῦ Ζερβοῦ εὕρηνται παρὰ τῷ ἐν Ἀργοστολίῳ κ. Εὐαγγέλῳ Καρούσῳ.

[1] Ἴδε Μεταξᾶς Δημήτριος.

[2] Burke. A. genealogical and heraldic dictionary. London. 1864 ἐν λέξει.

[3] Τοῦ μὲν Ἀναστασίου δισέγγονος ἦτο ὁ κόμις Ἀνδρέας ὁ γνωστὸς πολιτικὸς τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος τοῦ δὲ Ἀγγέλου ὁ Κωνσταντῖνος, ὁ ἐπίσης γνωστὸς ἀγωνιστής. Ἀνακριβῶς παρὰ Burke's and De-Bretts. Peerage 1880 λέγεται ὅτι ὁ τίτλος ἀπονεμήθη τῷ Ἀγγέλῳ. Ἴδε καὶ Πανδώρας Ἀθηνῶν ΙΑ' 444, ἔνθα καὶ περὶ τοῦ οἰκοσήμου τῆς οἰκογενείας περὶ οὗ ἔγραψεν ὁ Κιγάλας, οὐκ ἀκριβῶς δὲ περὶ τούτου καὶ ὁ Ῥαγκαβῆς. Τὸ παλαιότατον οἰκογενειακόν δένδρον, σῴζεται παρὰ τοῖς ἐν Ἀργοστολίῳ υἱοῖς Βασιλ. Πινιατόρρου ἐν μεγάλῳ πίνακι.

Βαπτιστὴν(1657), *Δωρόθεον* (1668), *Θεόδοτον*(1688), *Ἰω. Βαπτιστὴν* (1683, 1692, 1699), *Γεώργιον* (1698), *Γεώργιον* (1718), *Ἰάκωβον Θ.* (1724), *Μαρῖνον*(1738), *Νικόλαον* (1748), *Βαλλιᾶνον*(1760), καὶ *Μαρῖνον Λυσέον* (1786). Κλάδοι τῆς οἰκογενείας εἶνε οἱ ἑξῆς, *Ἀντζουλακᾶτοι*, *Ἀναστασᾶτοι*, ὧν διακλάδωσις ὁ τοῦ Καίσαρος (Cesare Τσέντσερος, Τσεντσερᾶτοι), *Θεοδωρακᾶτοι*, ὧν διακλάδωσις οἱ Εὐσταθιάδαι, *Δόροι* (ἀπὸ Teodoro ἢ Dorotheo) ἐν Μεταξάτοις, *Τζαννᾶτοι*, *Καψολίβερη* καὶ *Μαριᾶτοι* ἐν Ἐλιῷ, *Λασκαρᾶτοι*, *Στραβόλαιμοι*, *Λυσσέοι* (ἢ *Λρῦτσοι*), *Ἀγγούριαι*. Ἐκτὸς τῶν εἰδικῶς βιογραφουμένων ἔν τε τῷ μετὰ χεῖρας τόμῳ καὶ ἐν τῷ Β′ [1], ἄξιοι μνείας εἶνε καὶ οἱ ἑξῆς α′) *Ἀνδρέας*, υἱὸς Ἰακώβου ἱκανὸς στρατιωτικὸς τῆς Ἑνετίας, τὸ 1657 πολεμήσας ἐν Κρήτῃ, ἡγούμενος ἰδίου σώματος ἐκ διακοσίων πεντήκοντα Κεφαλλήνων ὑπ' αὐτοῦ στρατολογηθέντων, ἐπίσης κατόπιν ἐν Λήμνῳ. Οἱ στρατηγοὶ Ant. Barbaro καὶ Fr. Morosini, ἀπαφῆκαν τιμητικὰ πιστοποιητικὰ τῆς ἀνδρείας καὶ τῶν ἐκδουλεύσεων αὐτοῦ. β′) *Δημήτριος* κόμις, ἀπὸ τοῦ κλάδου Δόρου, μεσοῦντος τοῦ ιη′ αἰῶνος ἀναχωρήσας ἐκ τῆς νήσου, γενόμενος μετὰ μακρὰς σπουδὰς καθηγητὴς τῶν νομικῶν ἐν Ῥώμῃ. Εἶχεν υἱοὺς διαπρεπεῖς τὸν *Τηλέμαχον* ἰατρὸν καὶ ζῳολόγον, τὸν *Φραγγίσκον* νομομαθῆ, διατελέσαντα καὶ πρόεδρον τοῦ Ἐφετείου, καὶ τὸν *Λουδοβῖκον* (1778-1842) ἔγκριτον φυσιοδίφην, ὅστις ἀνεκάλυψε καὶ τὸ φέρον τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὄστρακον. γ′) *Θεμιστοκλῆς* υἱὸς Λουδοβίκου, γεννηθεὶς ἐν Ῥώμῃ τὸ 1813, καθηγητὴς τῆς συγκριτικῆς ἀνατομίας καὶ τῆς φυσιολογίας ἐν τῇ ἐκεῖ ἰατρικῇ σχολῇ τὸ 1837. Ἀντιπαπιστὴς ὢν ἀνεμίχθη μετὰ ζέσεως εἰς τὰ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ διετέλεσεν ἀρχίατρος τοῦ στρατοῦ, ἐξορισθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ πάπα Πίου τοῦ Θ′, ἐπανῆλθεν εἰς Ῥώμην τὸ 1870, διδάξας αὖθις ζῳολογίαν καὶ βοτανικήν. Ἀπέθανε τὸ 1891 ἐν Roccetta, διατάξας μάλιστα νὰ κηδευθῇ πολιτικῶς, ἀλλὰ καὶ νὰ καῇ ὁ νεκρὸς αὐτοῦ ὅπερ καὶ ἐξετελέσθη. Ἐτιμᾶτο διὰ πολλῶν παρασήμων [2]. δ′) *Ἰωάννης* ἐκ τοῦ κλάδου Στραβολαίμου, ἰατρὸς σπουδά-

[1] Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐπισκοπῆς τῆς νήσου, μακρὸς γενήσεται λόγος περὶ τῶν ἱεραρχῶν Νικοδήμου Α′ (1591-1600) καὶ Νικοδήμου Β′ (1628-1646).

[2] Ἐπ. Μεταξᾶ. Ἔνθ' ἀνωτ. 275.

σας ἐν Παρισίοις καὶ γλωσσομαθέστατος. Ἰδιαίτερος ἰατρὸς τοῦ **Ἀλῆ** πασᾶ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1812 - 1813, πολλῆς ἀπολαύων παρὰ τῷ σατράπῃ ἐμπιστοσύνης καὶ σύμβουλος ἐκείνου πολλάκις κατὰ τὸν Γερβῖνον. Ἀπέθανεν ἐν Κεφαλληνίᾳ πρὸ πολλῶν ἐτῶν φρενήρης [1]. ε') ***Μακάριος***, υἱὸς Ἀνδρέου κληρικὸς εὐπαίδευτος καὶ ἐνάρετος. Ἀρχομένου τοῦ ιη'. αἰῶνος ἐφημερεύσας ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος τοῦ Ἀργοστολίου, ἀνεχώρησεν εἰς Λοκρίδα προαχθεὶς εἰς ἐπίσκοπον Ἀταλάντης. ιϛ') ***Παΐσιος***, λόγιος ἱερομόναχος τῆς ιζ'. ἑκατονταετηρίδος χρηματίσας καὶ πατριαρχικὸς πρωτοσύγγελος. Ὁ Χιώτης λέγει αὐτὸν πολυμαθέστατον [2]. Μετὰ τοῦ Ἀθηναίου Ἀγγέλου Βενιζέλου, ἐμαθήτευσε παρὰ Θεοφίλῳ τῷ Κορυδαλεῖ, σύγχρονος δὲ περίπου καὶ φίλος Εὐγενίου τοῦ Γιαννούλη, ᾧ ἐδίδαξε τὴν λογικὴν ἀόκνως καὶ εὐμεθόδως κατά τινα συγγραφέα [3]. Ἐξέδωκεν ἐν Λονδώνῃ τὸ 1625 τὴν παλαιοτέραν φυλλάδαν τοῦ ἁγίου Γερασίμου, ἣν ἀφιέρωσε Θεοφίλῳ τῷ Κορυδαλεῖ [4]. ζ') ***Ἀνδρέας*** υἱὸς Ἀναστασίου. Κατὰ πιστοποιητικὸν τοῦ Γ. προν. Δανιὴλ Δολφίν, ἡγούμενος τὸ 1715 ἑκατὸν πεντήκοντα ὁπλιτῶν ἐξ ἰδίων στρατολογηθέντων, διεκρίθη ἐν Δραγαμέστῳ, καταδιωχθεὶς ὅμως ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του, δι' οὓς λόγους ἐν τῇ βιογραφίᾳ τούτου ῥηθήσεται.

ΜΕΤΑΞΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ. Υἱὸς Ἰωάννου γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ. Τὸ 1648 μετὰ τοῦ συγγενοῦς αὐτῷ Ἰωάννου Βαπτιστοῦ, ἄγων πολλοὺς ἰδίαις δαπάναις στρατολογηθέντας, ἐπολέμησε κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Λευκάδος, διακριθεὶς εἰς τὰς κατὰ τοῦ φρουρίου αὐτῆς ἐφόδους τῶν Ἑνετῶν. Ὅταν δὲ ὁ Λιμπεράκης Γερακάρης τὸ 1689, ἀφοῦ ἐγένετο ἤδη ἥρως ἐμφυλίων ἐν Μάνῃ σπαραγμῶν, ὑπηρετῶν τὰ τῶν Ὀθωμανῶν σχέδια, προέτρεπε τοὺς Ἕλληνας νὰ ὑποταγῶσιν εἰς τὸν Σουλτᾶνον καὶ ἀποτυχὼν νὰ κατορθώσῃ τοῦτο ἐν Πελοποννήσῳ με-

[1] H. Holland. Travels in the Ionian islands etc. during the years 1812-1813. London. 1819.

[2] Ἐν Σειρᾷ VI. 414.

[3] Ἀναστ. Γόρδιος ἐν βίῳ Εὐγενίου Αἰτωλοῦ παρὰ Σάθα Bibl. gr. med. aevi. III. 431. Τὴν νῆσον Κεφαλληνίαν λέγει ὁ Γιαννούλης τότε διδασκάλων καὶ λογίων οἰκητήριον, ὅπερ ἀποδίδει εἰς τὴν χριστιανικὴν διοίκησιν (sic). Ὁ συγγραφεὺς δὲν εἶχε βεβαίως ὑπ' ὄψει τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν.

[4] Ἴδε βιογρ. Ἱερεμίου Κατσαΐτου.

τέθη πρὸς τοῦτο καὶ εἰς τὴν Στερεάν, ὁ *Μεταξᾶς* σπουδαίαν παρέσχε τότε τῷ ἀγῶνι ὑπηρεσίαν, σταλεὶς ὑπὸ τοῦ γενικοῦ ἀρχηγοῦ Μοροζίνου ἐπὶ κεφαλῆς δύο χιλιάδων ἀνδρῶν, ἵν' ἀντεπεξέλθῃ κατὰ τοῦ ἐξωμότου ἐκείνου, λυμαινομένου τότε τὸ Ξηρόμερον καὶ διακωλύσῃ τὴν ἄφιξιν ἀναμενομένων ἐπικουριῶν, ὅπερ καὶ κατώρθωσε, ἐφ' ᾧ καὶ εἰς συνταγματάρχην προήχθη. Τὴν αὐτὴν ἀπέδειξεν ἱκανότητα καὶ ἀνδρείαν καὶ κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Αὐλῶνος (Vellona ;) καθ' ἣν ἠγεῖτο ὀκτακοσίων ἀνδρῶν [1]. Ἐπὶ δὲ τοῦ διαδεξαμένου τὸν Μοροζίνην Κορνέρ, διατάξαντος νέαν πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου στρατολογίαν καὶ τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ κόλπου τῆς Κορίνθου, ὁ ἡμέτερος συμπολίτης μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀγγέλου τοῦ μετέπειτα ταγματάρχου, ἔδραμεν ἡγούμενος πεντακοσίων ἀνδρῶν, συστρατοπεδεύσας μετὰ τοῦ γενικοῦ τῆς θαλάσσης προνοητοῦ Ἀνδ. Ναβαγὲρ εἰς Μεσολόγγιον [2]. Ἐπίσης διεκρίθη ἐν Ναυπάκτῳ ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Βεντραμίν, τὸ δὲ 1691 ἐπὶ στρατηγοῦ Μοτσενίγου διετέλεσε καὶ διοικητὴς Ξηρομέρου, συγκροτήσας αὖθις ἑλληνικὸν σύνταγμα ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν του. Ὅταν τὸ 1693 ἀνέλαβεν αὖθις τὴν ἐξουσίαν ὁ Μοροζίνης, οἱ ῥηθέντες ἀδελφοὶ ἔπεμψαν ἱκανὰ πολεμοφόδια καὶ ἐξώπλισαν δι' ἰδίων δαπανῶν πλοῖον, πρὸς φρούρησιν τοῦ κόλπου τῆς Πρεβέζης. Ὁ *Ἀναστάσιος* λόγῳ τῶν πολεμικῶν του κατορθωμάτων καὶ τῶν ἀπονεμηθεισῶν αὐτῷ τιμῶν, ἐνισχύσας ἔτι πλεῖον τὴν ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀτομικὴν καὶ οἰκογενειακὴν αὐτοῦ βαρύτητα, ἦγε καὶ ἔφερεν αὐτόχρημα τὸν τόπον τοσοῦτον, ὥστε ἐπεσκίαζε τὰς ἐπιτοπίους ἐνετικὰς ἀρχάς, αἵτινες διά τε τοῦτο καὶ τὴν τοῦ οἴκου τροπὴν πρὸς τὴν ῥωσσικὴν πολιτικήν, τότε ἀναφαινομένην εἰς τὰ πράγματα τῆς ἑλληνικῆς ἀνατολῆς καὶ ἀναρριπίζουσαν τοὺς ἐθνικοὺς πόθους, δὲν ηὐνόουν αὐτὸν πλέον ἀλλὰ καὶ ἐξεδήλουν ἐχθρικὰς διαθέσεις κατ' αὐτοῦ καὶ προέβαινον εἰς μέτρα βίαια καὶ μάλιστα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ *Ἀναστασίου*, ὅτε καὶ κατεδίωξαν δεινῶς τὸν τούτου υἱὸν Ἀνδρέαν.

ΜΕΤΑΞΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ. Υἱὸς Πέτρου καὶ Βιολέττας Λοβέρδου, γεν-

[1] Ἴδε Ι. Λοβέρδου Κωστῆ. Ἐνθ' ἀνωτ. 158. Ducale MDCXCI παρὰ Pignat. I 167. Ἡ χρονία 1691 ἀντιφάσκει πρὸς τὴν τῆς ὑπὸ τοῦ Γεραχάρη γενομένης λεηλασίας τῆς Ἄρτης 27 Αὐγούστου 1696 (Παππαρ. Ἱστορ. Ἑλλ. Ἔθνους Ε' 639).

[2] Revue du monde latin. Paris. I. anv. 65.

νηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1790. Μικρᾶς τυχὼν τῆς πρώτης μορφώσεως ἀλλ' ἀπὸ παίδων ἤθους σοβαροῦ, φιλομαθὴς καὶ γενναιόφρων, ἠρέσκετο πολλὰς ν' ἀφιεροῖ ὥρας τῆς ἡμέρας εἰς τὴν μελέτην τῆς πατρίου ἱστορίας, ἐνθουσιῶν ἐπὶ τοῖς προγονικοῖς κατορθώμασι καὶ ὑποτρέφων ἔμφυτον μύχιον πόθον μελλόντων ὑπὲρ πατρίδος ἀγώνων. Ἐπί τινα χρόνον ἐπηγγέλθη τὸν δικηγόρον ἐν τοῖς κατωτέροις δικαστηρίοις τῆς νήσου, μέχρις οὗ αἱ περιστάσεις διήνοιξαν αὐτῷ τὸ ὁποῖον ὠνειροπόλει στάδιον. Κατὰ τοὺς μεταξὺ Τούρκων καὶ Ἑνετῶν πολέμους τῆς ιζ' ἑκατονταετηρίδος, τὸ ἑλληνικὸν γένος μετ' ἐνθουσιασμοῦ προσήρχετο ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ ἁγίου Μάρκου. Οἱ ἑπτανήσιοι κυρίως σπουδαίως συνέδραμον τότε τῇ χριστιανικῇ δημοκρατίᾳ, ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς ὁποίας διατελοῦντες καὶ νίκας ἀραμένης, ἤλπιζον ὅτι θὰ ἠσφάλιζον ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν τουρκικῶν ἐπιδρομῶν. Πλεῖστοι μάλιστα ἐξ ἀγαθοῦ συνειδότος καὶ ἐξ ἐθνικῶν ἐλπίδων ἀγόμενοι, δὲν ἔβλεπον εἰς τοὺς ἀγῶνας ἐκείνους τῶν Ἑνετῶν, ἀπόψεις μόνον ἐμπορικῆς πολιτικῆς, ἀλλὰ καὶ συνέχειαν εὐγενεστέρων ἀφετηριῶν, οἷαί ποτε ὥπλιζον τὰς χριστιανικὰς τῆς δύσεως δυνάμεις ἐπὶ τῶν σταυροφοριῶν κατὰ τῶν ὀθωμανῶν. Καὶ ἐκ τοῦ οἴκου ***Μεταξᾶ*** πολλοὶ ἀναφέρονται μεταξὺ τῶν εἰς τοὺς πολέμους ἐκείνους δρασάντων καὶ διακριθέντων, νεώτεραι ὅμως βλέψεις, τρέψασαι τινὰς τοῦ οἴκου πρὸς τὴν Ῥωσσικὴν πολιτικήν, προὐκάλεσαν τὴν κατ' αὐτῶν δυσμένειαν τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως. Εἶχεν ἀποθάνει πλέον ὁ πάππος τοῦ βιογραφουμένου Ἀνδρέας, ὅταν ἐκραγείσης ἐν Πελοποννήσῳ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1760, οἱ υἱοὶ τούτου Ἰωάννης καὶ Σπυρίδων καὶ ὁ τούτων ἐξάδελφος Νικόλαος, ἔδραμον εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν· ὁ πατὴρ τοῦ βιογραφουμένου Πέτρος διευθετῶν τὰ τοῦ οἴκου ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἵνα παρασκευασθῇ πρὸς ἀναχώρησιν πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπόν, συνελήφθη ὑπὸ τῶν ὀργάνων τῆς ἑνετικῆς κυβερνήσεως φίλα τότε φρονούσης τοῖς Τούρκοις καὶ δέσμιος ἐστάλη εἰς Ἑνετίαν, ὅπου δεκαετίαν ὅλην διέμεινεν ἐν φυλακῇ, δημευθείσης ἅμα καὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ. Τοιούτων προγόνων ἔρνος ὁ βιογραφούμενος ἦτο φυσικὸν νὰ φέρῃ ἐν ταῖς φλεψὶν αὐτοῦ φιλοπατρίαν, αὐταπάρνησιν καὶ φιλελεύθερον φρόνημα· ἐγεννήθη ἄλλως ἀνετράφη καὶ ἠνδρώθη εἰς χρόνους θυελλώδεις πολέμων καὶ ἀγώνων ὑπὲρ ἐλευθερίας καὶ ἦτο ἑπόμενον ταῦτα νὰ ὑπεκκαύσωσι καὶ ἐξάψωσι ἔτι μᾶλλον τὰς κλίσεις αὐτοῦ. Νέος ἔτι ὢν κατὰ τὰς ὑπὸ τῶν

ρωσσοτούρκων καὶ τῶν γάλλων κατοχὰς καὶ τὰς τότε ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις κοινωνικὰς ἀνωμαλίας, ἐλάμβανεν ἐντυπώσεις καὶ διδάγματα ἐκ τῶν παθημάτων τῆς δουλείας καὶ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν κοινωνικῶν τάξεων, ἐπὶ δὲ τοῦ Ἄγγλου ἁρμοστοῦ Θ. Μαίτλανδ, παρέσχε τὰ πρῶτα δείγματα τοῦ φιλελευθέρου αὐτοῦ χαρακτῆρος ἐφ' ᾧ καὶ κατεδιώχθη, ἀλλὰ στενὸν βλέπων τὸν κύκλον τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ κατὰ τῶν ἄγγλων ἀντιπολιτεύσεως καὶ τὸ ζήτημα τοπικοῦ χαρακτῆρος, διεφλέγετο πρὸς γενικωτέραν ἐνέργειαν. Μυηθεὶς ἐντεῦθεν ἐκ τῶν πρώτων ἀπὸ τοῦ 1819 εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς ἑταιρείας, ἐνετάλη καὶ οὗτος τὴν ἐν Κεφαλληνίᾳ διάδοσιν τοῦ σχεδίου, ἕνα δὲ καὶ ἥμισυν μῆνα μετὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς Ἑλλ. ἐπαναστάσεως, ἐπελάβετο συγκροτήσεως σώματος ὅπως δράμῃ εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν. Ἔρις τότε δεινὴ ἐπηκολούθησεν ἐν τῷ οἴκῳ, διότι καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ ὅ τε *Ἀνδρέας* καὶ ὁ *Ἀναστάσιος* [1], εἶχον ἀποφασίσει νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰ τοῦ οἴκου καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ὅπως σπεύσωσιν εἰς τὸν ἀγῶνα, εἰ καὶ χάριν τῆς οἰκογενείας ὁ ἕτερος τούτων ἔπρεπε νὰ μένῃ ἐν τῷ τόπῳ, ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς τούτων ὑπεχώρει, ἕως οὗ ἐπίμονος παρέμβασις συγγενῶν καὶ φίλων, ἔπεισε τὸν ἕτοιμον ἤδη ἐπὶ κεφαλῆς τριακοσίων Κεφαλλήνων ν' ἀναχωρήσῃ διὰ πλοίου τοῦ Πανᾶ Τσιμπούκη *Ἀναστάσιον* νὰ μείνῃ ἐν τῇ νήσῳ, ἀλλὰ καὶ οὗτος δυσανασχετῶν ἀνεχώρησεν εἶτα κρύφα, σχὼν μέρος ἐν τῷ ἀγῶνι ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1824 διακριθεὶς μάλιστα ἐν τῇ πολιορκίᾳ τοῦ Ναυπλίου. Ὁ *Ἀνδρέας* εἰ καὶ συμφρονῶν τῷ ἐξαδέλφῳ αὐτοῦ Κωνσταντίνῳ, ἐνήργει ὅμως ἰδιαιτέρως ἵνα μὴ δώσῃ μείζονας ἀφορμὰς τῇ Ἰονίῳ κυβερνήσει, πρὸς γνῶσιν καὶ παρεμπόδισιν, ἐν τῇ καταφανεστέρᾳ καὶ συστηματικωτέρᾳ ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἐνεργείᾳ. Ἀναχωρήσας ἐκ Σκάλας διὰ τοῦ πλοίου τοῦ Πανᾶ Τσιμπούκη, μετ' ἄλλων τετρακοσίων ὁπλιτῶν εἰς Κυλλήνην τῇ 9 μαΐου 1821, καὶ μετὰ τῶν ὑπὸ τοὺς ζακυνθίους Σολομὸν καὶ Μερ-

[1] Ἦτο οὗτος πατὴρ τοῦ πρό τινων ἐτῶν ἀποθανόντος ἐν Ἀθήναις ἀνωτέρου στρατιωτικοῦ, καὶ ὑπασπιστοῦ τοῦ βασιλέως Γεωργίου Α'. Γερασίμου, διατελέσας βουλευτὴς τοῦ ιγ' Ἰονίου Κοινοβουλίου καὶ γερουσιαστής, ἀνὴρ δὲ πολλῆς ἀπολαύων ἐν τῷ τόπῳ ἐκτιμήσεως. Ὁ δὲ Γεράσιμος ἀρτίας στρατιωτικῆς μορφώσεως ἀνήρ, ἤθους ὑψηλόφρονος καὶ εὐγενοῦς, ἠγωνίσθη τὸ 1854, ἐδίδαξεν ἐν τῇ στρατιωτικῇ σχολῇ καὶ τῷ πολυτεχνείῳ Ἀθηνῶν καὶ ἀνῆλθε μέχρι τοῦ βαθμοῦ ὑποστρατήγου.

κάτην καὶ ὑπὸ τοὺς Κεφαλλῆνας Εὐάγγελον Πανᾶν, Δανιὴλ καὶ Γεράσιμον Φωκᾶν σωμάτων ἑνωθείς, ἐβάδισε κατὰ τοῦ Λάλα, ἐν σῶμα ἀποτελεσάντων μετὰ τῶν ἐξ Ἀχαΐας, Ἀρκαδίας, Γαστούνης καὶ Καρυταίνης, ὑπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς Κολοκοτρώνην, ἀδελφοὺς Πλαπούτα, Γ. Σισίνην, Ζαφειρόπουλον, Χ. Βιλαέτην καὶ ἄλλους ὁπλιτῶν. Ἡ ἐπὶ τῆς Φελόης ἀκρόπολις τοῦ Λάλα, οὐχὶ μακρὰν τῆς Μανωλάδος, ἦτο θέσις δυσπόρθητος, οἱ δὲ μαχιμώτατοι τουρκαλβανοὶ Λαλαῖοι, ἐθεωροῦντο δυσκατάβλητοι καὶ ἐνέπνεον πάντοτε τὸν τρόμον. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γ. Πλαπούτα, ἤρξατο ἐπικρατοῦσα ἡ ἰδέα περὶ ἐγκαταλείψεως τῆς πολιορκίας, ἀλλ' εἰς τοῦτο ἐπιμόνως ἀντετάχθησαν οἱ Ἑπτανήσιοι πρὸ πάντων δὲ ὁ **Μεταξᾶς**, διὰ λόγων πειστικῶν καὶ ἐνθαρρυντικῶν, προτρέψας εἰς ἐμμονὴν καὶ συνέχειαν τοῦ ἀγῶνος. Μετὰ τὰς ματαίως ἑκατέρωθεν διαμειφθείσας ἐπιστολὰς περὶ συνθηκολογήσεως καὶ παραδόσεως, ἐπηκολούθησαν ὡς γνωστὸν ἡρωϊκώταται μάχαι καὶ τὸ Λάλα ἔπεσε, τοῦ κατορθώματος συνδεθέντος στενῶς μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ **Μεταξᾶ** καὶ τῶν λοιπῶν ἑπτανησίων, τῆς νίκης ἐκείνης περίβλεπτον καθεξάσης σελῖδα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐπαναστάσεως [1]. Ἡ ἐκ Κεφαλληνίας ὅμως ἀναχώρησις τῶν ὁπλιτῶν, ἤγειρε σφοδρὰν τότε τὴν μῆνιν τῆς Ἰονίου Κυβερνήσεως. Ὁ Μαίτλανδ φοβηθεὶς τὴν αὐτόθι ἔτι μείζονα διασάλευσιν τῆς δημοσίας τάξεως, ἐξεδήλωσεν ἐξ ἀρχῆς πολλὴν κατὰ τοῦ ἀγῶνος ἀντιπάθειαν καὶ ἀντίπραξιν διὰ μέτρων βιαίων καὶ ἀδίκων, ἑπόμενος τῇ τε οὐδετερότητι τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ μισελευθέροις καὶ ἀνθελληνικοῖς ἰδίοις αἰσθήμασιν [2]. Προσεκαλοῦντο λοιπὸν τότε τῇ ὑπαγορεύσει αὐτοῦ, ὑπὸ τοῦ Β. Θεοτόκη προέδρου τῆς Βουλῆς, οἱ *ἐγκληματίαι καὶ ἀξιοκατάκριτοι* Μεταξάδες,

[1] Περὶ τούτων πάντων ἴδε καὶ J. Blancard. Etude sur la Gréce contemp. ἐν Revue du Monde Latin. 1885, 64 ἑπ. Φιλήμονος. Δοκ. Ἑλλ. Ἐπαν. I. 290. IV. 57. 493-494. Lenormand. A. Métaxas. 13. Τρικούπη. Ἱστορ. Ἑλλ. Ἐπαν. I. 296. Ἐπ. Μεταξᾶ. Ἔνθ' ἀνωτ. 150. Κυριωτέρας μάχας ἐν αἷς τότε ἐπολέμησαν σώματα Κεφαλλήνων, γινώσκομεν τὰς ἐν Μποδίνι, πεδιάδι Λάλα καὶ Ποῦσι. Ἴδε περὶ τούτων πλείονα ἐν πραγματείᾳ Πολεμικὰ ἔργα Κεφαλλήνων ἀπὸ τοῦ 1821-1827, ἐν Ἑβδομάδι περιοδ. Ἀθηνῶν. Περὶ τῆς ἐκ τῆς νήσου ἀναχωρήσεως τῶν ὁπλιτῶν πρβλ. καὶ βιογρ. Ἀγαθαγγέλου Τυπάλδου Κοζάκη.

[2] Ἴδε Lenormand. Τὸ Ἰόνιον ζήτημα 54 καὶ Προκηρύξεις Μαίτλανδ τῆς 1 Ἰουνίου, 22 Ἰουλίου, 16 Ὀκτωβρίου τοῦ 1821.

Φωκάδες, Πανάδες κλ. ἵνα δικασθῶσιν ἐπὶ παραβάσει τῆς οὐδετερότητος, ἣν ὡς ὑπήκοοι Ἄγγλοι ὤφειλον νὰ τηρῶσιν, ἐπὶ ἀπειλῇ ἰσοβίου ἐξορίας καὶ δημεύσεως τῶν ὑπαρχόντων[1], ὅπερ καὶ ἐξετελέσθη μὴ προσελθόντων, εὐτυχῶς ὅμως κατόπιν δι' ἀποφάσεως τοῦ δ'. κοινοβουλίου ἀπὸ 2 μαΐου 1833, οἱ ἀγωνισταὶ ἔτυχον ἀμνηστίας καὶ δικαιώματος ἀνακτήσεως τῶν ἐν τῷ μεταξὺ μὴ πωληθεισῶν ἰδιοκτησιῶν αὐτῶν, περιελθουσῶν ὅμως εἰς ἐγκατάλειψιν. Μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Λάλα ὁ **Μεταξᾶς** μετέβη εἰς Τριπολιτσᾶν ἕδραν τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως, ὁπόταν ἄρχεται καὶ τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ στάδιον. Εἰς μεταγενέστερα πολεμικὰ γεγονότα ἀπαντῶμεν οὐχ ἧττον αὐτὸν καὶ τῇ 25 ἰουνίου 1825, ἐνταλθέντα ὑπό τε τοῦ βουλευτικοῦ καὶ τοῦ ἐκτελεστικοῦ, τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ Ναυπλίου, ἐπίσης κατὰ δεκέμβριον τοῦ 1826, συνεργαζόμενον μετὰ τοῦ **Κωνσταντίνου Μεταξᾶ**, πρὸς καταρτισμὸν νέου σώματος κεφαλληνιακοῦ, ὅπερ ἐνεπιστεύθησαν τοῖς Δανιὴλ Φωκᾶ καὶ τῷ Δ. Πέπᾳ ζακυνθίῳ, τοῦ πρώτου σώματος διαλυθέντος μετὰ τὴν ἐν Λάλᾳ μάχην[2]. Τὴν 5 μαΐου 1822, ἐξελέγη μέλος τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας, διὰ πράξεως ὑπογεγραμμένης ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Βρεσθένης ὡς προέδρου, πολιτογραφηθεὶς τῇ 25 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς δι' ἑτέρας πράξεως, φερούσης τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἀντιπροέδρου τοῦ ἐκτελεστικοῦ Ἀθανασίου Κανακάρη διωρισθεὶς εἶτα ἐπὶ τῆς εἰσβολῆς τοῦ Δράμαλη ὑπουργὸς τῆς ἀστυνομίας[3]. Δύο τότε ἐπεκρέμαντο κατὰ τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος κίνδυνοι, ὁ ἐμφύλιος πόλεμος καὶ ἡ ἐπιδρομὴ τοῦ Δράμαλη, ἡγουμένου ὡς γνωστὸν ὀγδοήκοντα χιλιάδων ἀνδρῶν. Ἡ ἰδέα τῆς κοινῆς σωτηρίας, ἔπρεπε τότε νὰ πρωτεύσῃ πάσης ἄλλης φιλοδοξίας, προσωπικῆς ἱκανοποιήσεως ἢ μικροτέρου ζητήματος. Ὁ ἐχθρὸς ἐπλησίαζε φοβερός, εὑρίσκων καὶ λαὸν καὶ στρατὸν ἀποτεθαρρυμένους ὡς ἐκ τῶν πρὸς ἀλλήλους διαστάσεων τῶν ἀρχηγῶν, ὁ δὲ ἀγὼν ἐκινδύνευεν οἰκτρότατον ναυάγιον, ἂν μὴ ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ πολιτικὴ σύνεσις, αἰρόμενα ἄνω τῶν χαμαιζήλων παθῶν, ἐχαληναγώγουν καὶ καθωδή-

[1] Ἴδε Ἰόνιον Ἐφημερίδα ἀριθ. 186 Ἰουλίου 18 καὶ 13 Αὐγούστου τοῦ 1821. Ἡ Α' Ἰόνιος βουλὴ τῇ 2 Ἀπριλίου 1822 ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ ἁρμοστοῦ ἐνεργοῦσα ἐκύρωσε ταῦτα πάντα.

[2] Περιοδ. Ἑβδομάς. Ἐνθ' ἀνωτ.

[3] Pouqueville. Ἐνθ' ἀνωτ. IV. 112.

γουν τοὺς ἐκτραπέντας εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀνάγκης. Ἡ συμφιλίωσις τῶν ἀρχηγῶν μετὰ τῆς διοικήσεως, ἦτο τὸ πρῶτον ἐπιδιωκτέον καὶ τὸ ὧν οὐκ ἄνευ. Διὰ τὴν πατριωτικωτάτην ταύτην ἐντολὴν καὶ προσπάθειαν, ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἐκρίθη ὡς τὸ καταλληλότερον ὑποκείμενον, διότι ὀλίγοι ἐκέκτηντο τὸν φύσει συνδιαλλακτικὸν τρόπον, τὸ μειλίχιον καὶ πειστικὸν ὕφος, τὴν πολιτικὴν περίνοιαν, τὸ ἐπιβλητικὸν ἠθικόν, τὸ θερμὸν φιλόπατρι καὶ τὴν ἀπαιτουμένην εὐγλωτίαν ὡς ἐκεῖνος. Μεταβὰς λοιπὸν τῇ ἐντολῇ τῆς Γερουσίας εἰς Τριπολιτσᾶν, ἔσχε συνέντευξιν μετὰ τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, ὃν δὲν ἠδύναντο ἢ νὰ ἠλεκτρίσωσιν οἱ πατριωτικώτατοι λόγοι τοῦ ἀνδρὸς ὡς πρότερον εἶχε συνδιαλλάξει καὶ τὸν Πλαπούταν μετὰ τῶν Δηλιγιαννέων[1]. Ὁ πατριωτισμὸς ἀνεθερμάνθη καὶ ἐνίκησε, ἡ δὲ ἔκτοτε ὁμόνοια καὶ ἡ ἑνότης, ἔσχον ὡς ἐπακολούθημα τὴν σειρὰν ἐκείνην τῶν ἡρωϊκῶν κατορθωμάτων, δι' ὧν λαμπρύνεται ἡ ἱστορία τῶν μετὰ ταῦτα τοῦ ἀγῶνος ἐτῶν. Ὁ Δράμαλης ὑπέστη τὴν γνωστὴν πανωλεθρίαν, τὸ ἔνδοξον δὲ γεγονὸς βάσιν κυρίαν ἔσχε, τὴν ὑπὸ τοῦ *Μεταξᾶ* κατορθωθεῖσαν συνδιαλλαγήν, ἥτις ἐθεωρήθη ὡς ἡ πρώτη συνθήκη θριάμβων ἑλληνικῶν ὅπλων. Ἀλλὰ τὰ δίκαια τοῦ ἀγωνιζομένου ἔθνους, ἦτο ὥρα πλέον νὰ γίνωσιν ἐπισήμως γνωστὰ τοῖς ἰσχυροῖς, διότι εἰ καὶ ὁ ἀγὼν ἐκίνει τὰς συμπαθείας τῶν λαῶν, ἔσπευδον δὲ πανταχόθεν φιλέλληνες καὶ μαχηταὶ καὶ εἰσεφέροντο χρήματα καὶ πολεμεφόδια, ἦτο ὅμως ἀνάγκη εὐνοιῶν ἀνωτέρων καὶ μέτρων συντελεστικῶν τοῦ ἀποτελέσματος. Ὁ ἐν Γενεύῃ τότε παρεπιδημῶν Ἰ. Καποδίστριας, ἀνεκοίνωσε τὸ 1822 εἰς τὸν ἐν Ὀδησσῷ φίλον του Ἀλ. Στούρζαν, ὅτι ἐπειδὴ καὶ ἐν Οὐηρῶνι τῆς Ἰταλίας συνελθόντες οἱ ἡγεμόνες πρὸς συνέχειαν τῶν συνεδριῶν τῆς ἐν Λάϊβαχ Συνόδου, ἐπρόκειτο νὰ συζητήσωσι καὶ περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἦτο ἐπάναγκες νὰ παρασταθῶσι δι' εἰδικῶν ἐπιτρόπων τὰ δίκαια τοῦ ἑλληνισμοῦ ἱκετευτικῶς· αὐτὸς μάλιστα ὁ σοφὸς καὶ φιλόπατρις Στούρζας, συνέταξε τὴν ἱκετήριον ἀναφορὰν ἐκ πληροφοριῶν

[1] Ἴδε. Blancard. Ἐνθ' ἀνωτ. 64. Ὁ Μεταξᾶς ἦτο στενὸς φίλος τοῦ Γέροντος τοῦ Μωριᾶ, ὅστις λίαν ἐτίμα καὶ ἱκανοποίει αὐτὸν εἰς περιστάσεις καθ' ἃς ὁ φθόνος ἢ ἡ φιλοπρωτία ἤγειραν τὴν δυσμένειαν ἄλλων ἀρχηγῶν ἢ πολιτικῶν, πάντοτε δὲ συνέπραξαν ἐν ἁγνῇ καὶ εἰλικρινεῖ φιλοπατρίᾳ καὶ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος.

τοῦ Καποδιστρίου, ὑπογραφεῖσαν ἐν Ἄργει τῇ 29 αὐγούστου 1822 ὑπὸ τοῦ ἀντιπροέδρου τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Θάνου Κανακάρη[1]. Ταὐτοχρόνως καὶ ἄλλαι τοιαῦται ἀναφοραὶ πρός τε τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσσίας Ἀλέξανδρον Α' καὶ τὸν πάπαν Πῖον τὸν Ζ' συνετάχθησαν, ὅπως ἰδιαιτέρως ὑποβληθῶσι τούτοις, ταύτας δὲ μάλιστα ἀνεκοίνωσεν ἐμπιστευτικῶς ὁ Στούρζας πρός τε τὸν **Μεταξᾶν** καὶ ἄλλους ἐκ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, συνιστῶν τὴν ἀμελητεὶ ἐνέργειαν, πρὶν ἢ ὑποβάλλῃ αὐτὰς πρὸς τὴν ἑλληνικὴν κυβερνησιν. Μεταξὺ τῶν ὁρισθέντων τότε ὡς ἀπεσταλμένων τοῦ ἀγῶνος ἦτο καὶ ὁ **Μεταξᾶς**[2]. Ἀναχωρήσαντες οἱ ἐπίτροποι εἰς Ἰταλίαν, ἔφθασαν εἰς Ἀγκῶνα τῇ 24 σεπτεμβρίου[3], ὑποβληθέντες δὲ εἰς κάθαρσιν μέχρι τῆς 3 νοεμβρίου, ᾐτήσαντο εἶτα τὴν ἄδειαν παρὰ τῶν ἐκεῖ προξένων, ὅπως μεταβῶσιν εἰς Οὐηρῶνα, διευθύναντες πρὸς τοὺς ἡγεμόνας καὶ τὸν πάπαν ἀναφορὰς πρὸς τοῦτο, ἀλλ' ἡ ἄδεια δὲν ἐχορηγήθη αὐτοῖς, εἰ καὶ ἐγένοντο δεκτοὶ εὐνοικῶς ὑπὸ τῶν παπικῶν ἀρχῶν, ἀλλὰ καὶ νέας ἀναφορὰς ὑποβαλόντες καὶ πρὸς τοὺς αὐτόθι ὑπουργοὺς τῶν βασιλέων καὶ τὸν καρδινάλιον Γονζάλβον τῇ 16 δεκεμβρίου γραφείσας ὑπὸ τοῦ Jourdain, οὐδεμιᾶς ἔτυχον φεῦ! ἀπαντήσεως. Ἐμμέσως τότε ὑπεδείχθη τοῖς ἐπιτρόποις, ὅτι διὰ μειζόνων ὑποχωρήσεων θὰ κατώρθουν τὴν συνδρομὴν τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἦτο δ' εὐνόητος ἡ ἐκ μέρους τοῦ πάπα διατράνωσις φιλελληνικῶν δῆθεν αἰσθημάτων· ἡ Ῥώμη καὶ εἰς προγενεστέρας ἐθνικὰς συμφοράς, ἐδείκνυτο πρόθυμος νὰ βοηθήσῃ τοὺς ὀρθοδόξους Ἕλληνας, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἑνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν ἢ κάλλιον εἰπεῖν τῆς καθυποταγῆς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸν καθολικισμόν, χάριν δὲ τοῦ σκοποῦ τὴν ἰδέαν ταύτην,

[1] Κατὰ τὸν Blancard ἔνθ' ἀνωτ. ὁ Μεταξᾶς συνέταξε τὴν ἀναφοράν.

[2] Συναδέλφους αὐτοῦ ἀπαντῶμεν τοὺς Ν. Πίκκολον, ὃν ἀσθενήσαντα ἀντεκατέστησεν ὁ φιλέλλην Jourdain, τὸν Γερμανὸν ἀρχιεπίσκοπον Πατρῶν, τὸν Νεόφ. Βάμβαν, τὸν Γεώργ. Μαυρομιχάλην, τὸν Ῥαπτόπουλον καὶ τὸν Περρούκαν. Ἴδε Jourdain. Mem. hist. et militaires sur les évenements da la Gréce. Paris. I. 151-160. Σάθαν. Ἐν Ἱστορ. Διατρ. Ἀθῆναι. 1870, σελ. 28. καὶ Χιώτην. Ἱστ. Ἰον. Κράτ. Α' 437. Τὰ πρωτότυπα τῶν ἀναφορῶν ἴδε παρὰ Jourdain ἔνθ'ἀνωτ. καὶ τὴν μετάφρασιν αὐτῶν παρὰ Σάθα ἔνθ' ἀνωτ.

[3] Κατὰ Jourdain ἔφθασαν τῇ 12 8βρίου.

λέγεται ὑποθάλψας καὶ ὁ ζακύνθιος Νικόλαος Κεφαλᾶς, ἀλλὰ καὶ ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις δὲν ἐφαίνετο ἀποστέργουσα κατ' ἀρχὰς τὸ ζήτημα, εἰσηγουμένων αὐτῶν τοῦ Πατρῶν Γερμανοῦ καὶ τοῦ Γεωργ. Μαυρομιχάλη, οἵτινες εἶχον ἐντολὴν οὐ μόνον τοῦτο νὰ προτείνωσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνασύστασιν τοῦ τάγματος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἱερουσαλὴμ ἔν τινι τοῦ Αἰγαίου νήσῳ [1], ἀλλὰ δὲν ἐπετράπη καὶ τούτοις ἡ εἰς Ῥώμην μετάβασις. Ὁ *Μεταξᾶς* ἐπέστελλεν ἐξ Ἰταλίας ἐκθέσεις τῶν πεπραγμένων, τοιαύτην δέ τινα ἀπὸ 15 ἰανουαρίου 1823 δημοσιεύει ὁ Pouqueville [2], ἐξ ἧς διατρανοῦται ἡ σύνεσις καὶ ὁ πατριωτισμὸς τοῦ ἀνδρός, ὅστις ἐν ταῖς πρὸς τοὺς ὑπουργοὺς τῶν ἡγεμόνων ἀναφοραῖς αὐτοῦ, ἐξέθετο μετ' εἰλικρινείας καὶ παρρησίας τὰ τοῦ ἀγῶνος, ὃν ἐχαρακτήριζεν ἱερὸν καὶ οὐδεμίαν σχέσιν ἔχοντα πρὸς τοὺς καρβονάρους, ὡς κακοβούλως παριστάνετο οὗτος πρὸς τοὺς ἡγεμόνας. Προέτρεπε δὲ ἐν ταῖς ἐκθέσεσιν αὐτοῦ τὴν ἀποφυγὴν ἄλλης λύσεως ἢ τῆς ἀνεξαρτησίας, διὰ τῆς ἐγκαρτερήσεως καὶ τῆς συνεχείας τοῦ ἀγῶνος. Διὰ δὲ τῆς εὐνοίας τοῦ ῥώσσου αὐτοκράτορος καὶ διὰ τοῦ Καποδιστρίου ἐπέτυχε τὴν ἐπίσημον τέλος δήλωσιν τῆς παρὰ τῶν ἡγεμόνων οὐδετερότητος, ἥτις ὑπῆρξε τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς ἀθέτησιν τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας [3]. Μὴ ἐπιτραπείσης, ὡς εἴπομεν, τοῖς ἀπεσταλμένοις ἵνα μεταβῶσιν εἰς Ῥώμην, ὁ Jourdain συσκεφθεὶς μετὰ τοῦ Γερμανοῦ καὶ τοῦ *Μεταξᾶ*, μετέβη πληρεξιοδοτηθεὶς ὑπὸ τούτου εἰς Παρισίους, πρὸς διαπραγματεύσεις συμμαχίας καὶ συνάψεως δανείου μετὰ τῶν ἐκεῖ ἑδρευόντων ἱπποτῶν τοῦ τάγματος τῆς Μελίτης, ὅπερ ἀπένειμε τότε τῷ ἡμετέρῳ συμπολίτῃ, οὐ μόνον δίπλωμα κατατάξεως ἀλλὰ καὶ τὸν βαθμὸν priore [4]. Ἐπανελθὼν εἰς Ἑλλάδα ὁ *Μεταξᾶς* ἐξελέχθη πληρεξούσιος τῆς ἐν Ἄργει Ἐθνικῆς συνελεύσεως, εἶτα δέ μέλος τοῦ Νομοτελεστικοῦ καὶ συνεπίτροπος τούτου μετὰ τοῦ Ἀνδρ. Ζαήμη εἰς τὸ στρατόπεδον Πατρῶν, διὰ λόγους ὅμως τυπικοὺς καθαιρεθεὶς τοῦ ἀξιώματος μέλους τοῦ Νομοτελεστικοῦ, ἀντε-

[1] Αὐτόθι.

[2] Ἐνθ' ἀνωτ. 277.

[3] Σάθα Διατρ. 41-45. Τὰς πρὸς τοὺς ἄνακτας ἀναφοράς, ἴδε παρὰ Φιλήμονι ἐν Δοκιμ. Ἱστορ. Ἑλλ. Ἐπαν. καὶ Χιώτῃ ἐν Ἱστορ. Ἰον. κράτους I. 479-494.

[4] Jourdain. Ἐνθ' ἀνωτ.

κατεστάθη ὑπὸ τοῦ Κολέττου, ἀλλ' οἱ νομοτελεσταὶ δὲν ἐθεώρησαν τὸν ἄνδρα ἔκπτωτον, ζήτημα ὅπερ παρέσχεν ἴσως μίαν τῶν ἀφορμῶν, εἰς τὰς ἀποληξάσας εἰς ἐμφυλίους σπαραγμοὺς σφοδρὰς μεταξὺ τῶν ἀρχηγῶν διενέξεις [1]. Τὸ 1825 διωρίσθη στρατιωτικὸς καὶ πολιτικὸς διοικητὴς Κρήτης, τότε δὲ μεταξὺ τούτου καὶ τοῦ ἀοιδίμου Θ. Κολοκοτρώνη, ἀντηλλάγησαν αἱ ἐπιστολαὶ ἐκεῖναι αἱ τιμῶσαι τὴν μνήμην ἀμφοτέρων. Ὁ **Μεταξᾶς** ἠτεῖτο τὴν γνώμην καὶ τὴν ἄδειαν τοῦ στρατάρχου πρὸς ἀποδοχὴν τῆς ὑψηλῆς θέσεως, διότι ἐθεώρει καὶ δικαίως ἑαυτὸν ὑπόχρεων νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῆς Πελοποννήσου, εἰς ἣν εἶχεν ὅλως ἀφιερωθῇ καὶ μάλιστα εἰς περιστάσεις δεινοτέρας τῶν ἐν Κρήτῃ, εἰς ὃ συνεφώνησε καὶ ὁ Κολοκοτρώνης [2]. Ὅταν ἀρχομένου τοῦ 1825, ὁ Ἰμβραὴμ πασᾶς ἡγούμενος τοῦ τακτικοῦ καὶ ἄριστα διωργανωμένου Αἰγυπτιακοῦ στρατοῦ, ἐπάτει ἐπισείων τὸ ξίφος τῆς πανωλεθρίας τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος, ἐν τῇ χώρᾳ ἐμαίνοντο αὖθις τὰ πάθη καὶ ἐπέκειτο πόλεμος ἐμφύλιος ἐπιφοβωτέρων διαστάσεων· ὁ τοῦρκος στρατάρχης ἕνεκα τούτων ἤρατο κατ' ἀρχὰς θριάμβους, ὁ δὲ ἱερὸς ἀγὼν ἔπνεεν αὐτόχρημα τὰ λοίσθια. Ἡ Ἑλλὰς εἶχε τότε ὑπέρ ποτε ἀνάγκην στιβαρᾶς χειρὸς καὶ δεδοκιμασμένης φιλοπατρίας. Τότε ὁ μέγας πατριώτης Α. Μαυροκορδᾶτος, οὐχὶ φιλικῶς διακείμενος πρὸς τὸν **Μεταξᾶν** ἀλλὰ καὶ μὴ ἀρνούμενος τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, προέτεινε τῇ συνελεύσει τοῦτον ὡς δικτάτορα, ὅπερ αὐτοβοεὶ ἐγένετο παραδεκτόν, ἐδικαίωσε δὲ ἡ πορεία τοῦ συμπολίτου τὰς προσδοκίας τοῦ ἔθνους. Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος καὶ πάλιν ἀπεσοβήθη καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐσώθη ἀπὸ τῆς ἐπισειομένης ἀπὸ τοῦ Ἰμβραὴμ πανωλεθρίας, ἕως οὗ ἡ ναυμαχία τοῦ Ναβαρίνου, ἔδωκε πέρας εἰς τὸν μέγαν ἐθνικὸν ἀγῶνα. Ἀλλὰ καὶ τρίτος ἐμφύλιος πόλεμος διήρει αὖθις τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ τὸ ἑλληνικὸν ὅλον, εἰς τὰς κρισίμους ὥρας τῆς ὀργανώσεως τῆς ἐλευθέρας πλέον χώρας. Δύο συνελεύσεις καὶ δύο κυβερνήσεις, ἤριζον περὶ τῆς ἐξουσίας, ἐνῷ ἔτι μέρος τῆς Πελοποννήσου κατεῖχεν ὁ Δράμαλης καὶ σοβαρὰ ἐπεβάλετο νὰ καταβληθῇ σκέψις, πρὸς ἀπόφασιν περὶ τοῦ μέλλοντος ἵνα κληθῇ εἰς τὴν ἀνωτάτην τοῦ κράτους κυβέρνησιν. Ὁ

[1] Γούδα. Βίοι παράλλ. Ζ' 142.
[2] Αὐτ. 143 καὶ Κολοκοτρώνη. Ἀπομνημονεύματα. 283.

27

Μεταξᾶς ὑπὲρ πάντα ἄλλον, ἦτο εἰς θέσιν νὰ διακρίνῃ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων διπλωματῶν, ἐκεῖνον ὅστις ἠδύνατο νὰ εἰρηνεύσῃ καὶ διοικήσῃ τὴν χώραν, ἑλκύων πρὸς ἑαυτὸν καὶ ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων τὴν εὔνοιαν τῶν ἰσχυρῶν. Συσκέψεως γενομένης μετὰ τοῦ Κολοκοτρώνη, τοιοῦτος ἐκρίθη κατάλληλος ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας, ὅστις προταθεὶς τῇ συνελεύσει τῆς Τροιζῆνος τὸ 1827, ἀνηγορεύθη Κυβερνήτης μετ' ἐνθουσιασμοῦ, κυρωθείσης τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Δυνάμεων καὶ ἀφικόμενος εἰς Ἑλλάδα τῇ 6 Ἰανουαρίου 1828. Ὁ ***Μεταξᾶς*** διωρίσθη τότε μέλος τοῦ Γενικοῦ φροντιστηρίου καὶ ἀρχηγὸς τῆς Στρατιωτικῆς ἐπιτροπῆς, οἱονεὶ ὑπουργὸς τοῦ τμήματος τούτου, διαλυθέντος τοῦ Πανελληνίου συμβουλίου, οὗ πάλιν μέλος ἦτο ὁ ἀνὴρ καὶ πρόεδρος. Εἰ καὶ φίλος προσωπικὸς τοῦ Κυβερνήτου καὶ ἑπτανήσιος, πολλὰς οὐχ ἧττον αὐτοῦ τε καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ πράξεις κατέκρινεν, ὡς εἰλικρινής, ἀνεξάρτητος, φιλόνομος ὅσον καὶ συνετὸς πατριώτης, γινώσκων κάλλιστα νὰ συνδυάζῃ τὰ πατριωτικὰ καὶ πολιτικὰ καθήκοντα, πρὸς τὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἐν Ἑλλάδι ῥωσσικοῦ κόμματος· ἐντεῦθεν δὲ καὶ οὐδεμία ποτὲ τῷ προσήφθη μομφὴ ἐπὶ τοῖς διαπραχθεῖσιν ἐπί τε τῆς διοικήσεως τοῦ Ἰωάννου καὶ τῆς τοῦ Αὐγουστίνου. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κυβερνήτου, εἰς τὸ ναπικὸν κόμμα ἀποδίδοται κατά τινα συγγραφέα, ἡ ἰδέα τῆς διὰ προέδρου συνεχείας ἐν τῇ κυβερνήσει τῆς χώρας καὶ ἡ ὡς τοιούτου ἐκλογὴ τοῦ Αὐγουστίνου Καποδιστρίου· λέγεται μάλιστα τοῦτο μέγα λάθος τοῦ ***Μεταξᾶ***, ἀλλὰ σύγχρονος τῶν γεγονότων ἀνὴρ βεβαιοῖ, ὅτι οὗτος οὐ μόνον ἀπεδοκίμασε τὴν ἐκλογήν, ἀλλὰ καὶ διεμαρτυρήθη κατ' αὐτῆς[1]. Μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Αὐγουστίνου, ὁ ἡμέτερος συμπολίτης διετέλεσε μέλος τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως, μετέπειτα δὲ καὶ τῆς Διοικητικῆς ἐπιτροπῆς ἥτις παρέδωκε τὴν ἀρχὴν τῷ βασιλεῖ Ὄθωνι. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἐπὶ τῆς πρώτης βασιλείας, παρέσχεν ἱκανὰς ἐθνικὰς ἐκδουλεύσεις, ἀλλὰ καὶ ἔπιε πικρὰ ποτήρια. Ἐν ἐποχαῖς περισυλλογῆς καὶ τακτοποιήσεως, ἡ πεῖρα καὶ ὁ πατριωτισμὸς τοῦ ἀνδρός, ἔδει νὰ ἐφελκύσωσι πρὸς ἑαυτὸν τὴν προσοχὴν τῆς ἀντιβασιλείας καὶ διώρισε μὲν αὕτη τοῦτον κατ' ἀρχὰς νομάρχην Λακωνίας, ἀλλὰ τοῦ Ἅρμανσβερ δυσμενῶς διακειμένου πρὸς

[1] **Lenormand. Ἔνθ' ἀνωτ. 24. Γούδα. Βίοι Παράλλ. Ζ' 147.**

τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν κομμάτων, μετ' ὀλίγον διετάχθη καὶ ἡ σύλληψις τοῦ ἀνδρός, ὅστις ἀποσταλεὶς εἰς Σῦρον καὶ ἐπιτηρούμενος ὑπὸ τῆς νομαρχίας, ἐπεβιβάσθη ἐπὶ πλοίου ἀναχωροῦντος. εἰς Μασσαλίαν οἱονεὶ ξόριστος καὶ διέμεινεν ἐκεῖ ἔτος σχεδόν, ἀνακληθεὶς μετὰ τὴν καταδίκην τοῦ Κολοκοτρώνη [1]. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἀνδρὸς καὶ μάλιστα ὡς ἀρχηγοῦ τοῦ ῥωσσικοῦ κόμματος, ἐφοβεῖτο ἡ ἀντιβασιλεία, ἀπέστειλεν αὖθις αὐτὸν οἱονεὶ εἰς νέαν ἐξορίαν, κατ' ἀρχὰς μὲν ὡς πρόξενον εἰς Μασσαλίαν, εἶτα δὲ ὡς πρεσβευτὴν εἰς Ἱσπανίαν καὶ Πορτογαλλίαν τὸ 1836. Κατὰ μέτρον ἄλλως γενικόν, σκοπουμένης τῆς ἀπὸ τοῦ κέντρου ἀπομακρύνσεως τῶν πρωτευόντων πολιτικῶν, πρὸς ματαίωσιν ἐπαναστατικῶν κατὰ τῆς δυναστείας κινημάτων, ἀπεφασίσθη ὁ διορισμὸς αὐτῶν ὡς πρεσβευτῶν παρὰ διαφόροις αὐλαῖς [2]. Ἐπὶ τριετίαν ἐκεῖ διατρίψας ὁ *Μεταξᾶς*, κατέγινε καὶ εἰς πολιτειακὰς μελέτας, χρησιμοποιῶν τὸν χρόνον ὃν ἄφινεν αὐτῷ διαθέσιμον, ἡ μικρὰ περὶ τὰ ἐκεῖ διπλωματικὰ καθήκοντα ἀσχολία. Ἀνακληθεὶς τὸ 1839, διωρίσθη σύμβουλος τῆς ἐπικρατείας μεταξὺ τῶν τῶν εἴκοσι ἑπτὰ διαπρεπῶν ἀνδρῶν, οἵτινες συνεκρότουν τότε τὸ σῶμα τοῦτο. Τὸ 1841 διωρίσθη τὸ πρῶτον ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν ὑπὸ τὸν Α. Μαυροκορδᾶτον, εἰ καὶ εἶχε διάφορον περὶ τῶν ἐξωτερικῶν γνώμην, ἀντικαταστήσας τὸν Σμάλτς, ἀξιοθαύμαστοι δὲ ἀπέμειναν οἱ λόγοι, οὓς μετριοφρόνως εἶπε τότε εἰς τοὺς ἀνωτέρους τοῦ στρατοῦ ἀξιωματικούς, ὅτι ἀντὶ παντὸς στρατιωτικοῦ βαθμοῦ ἔχει μόνον τὴν πληγωθεῖσαν ἐν Λάλᾳ χεῖρά του, ἣν ἀσπασθέντες ἐκεῖνοι ἐπεῖπον τὰ ὀρθὰ ἐκεῖνα, «εἴθε ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ νὰ εἶχον τοιούτους βαθμοὺς καὶ τοιοῦτον πατριωτισμόν»· τὸ ὑπουργεῖον ὅμως ἐκεῖνο, τὸ μὲν διὰ τὴν πάλην τῆς ἀγγλικῆς καὶ γαλλικῆς πολιτικῆς, τὸ δὲ διὰ τὸ φιλύποπτον τοῦ Ὄθωνος, ἐπηρεαζομένου ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν κολάκων, δὲν ἠδύνατο νὰ ᾖ βιώσιμον, παραιτηθέντος δὲ τοῦ Μαυροκορδάτου τῇ ἀπαιτήσει τοῦ βασιλέως, ὁ *Μεταξᾶς* ἐτήρησεν ἐπί τινα καιρὸν τὸ χαρτοφυλάκιον, παραιτηθεὶς εἶτα καὶ αὐτός. Ὁ Μαυροκορδᾶτος ἐπιστέλλων πρὸς τὸν Τρικούπην, ὁμολογεῖ τὴν τότε

[1] Δραγούμη. Ἱστορ. Ἀπομνημονεύματα. Ἀθῆναι 1874 σελ. 193.

[2] Κυριακίδου. Ἱστορ. Συγχρ. Ἑλληνισμοῦ Α'. 334, 320. Blancard ἔνθ' ἀνωτ. Πρεσβευταὶ τότε διωρίσθησαν καὶ οἱ ἄλλοι ἐπιφανεῖς Μαυροκορδᾶτος, Τρικούπης, Κολέττης, Ζωγράφος.

μετὰ τοῦ ἀνδρὸς εἰλικρινῆ καὶ ὁμόφωνον συνεργασίαν, περὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἐσωτερικῆς τάξεως καὶ τὴν ἀπόκρουσιν ἐξωτερικῶν περισπασμῶν[1]. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ὡς ἄριστος πατριώτης, ἐνόμισε πλέον ἐπιβαλλόμενα ἄλλα μέτρα καὶ δὴ μετὰ τῶν λοιπῶν ὁμοφρόνων καὶ ἰδίως τοῦ Λόντου, τοῦ Μιχ. Σούτσου, τοῦ Σπυρομήλιου, τοῦ Μακρυγιάννη, συνέστησαν τὴν Μυστικὴν ἑταιρίαν. Ἐπέστη πλέον κατὰ τὰς τότε ἰδέας, ἡ ὥρα ἵν' ἀπαιτήσῃ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς συνταγματικὸν πολίτευμα, διψῶν πολιτιακὰ δικαιώματα, ἅτινα μακραίων καὶ δεσποτικὴ δουλεία ἀφήρεσε σχεδὸν αὐτόν, μὴ λησμονῶν δὲ καὶ τὰ τῆς ἀντιβασιλείας, ᾐτήσατο τῇ 3 Σεπτεμβρίου 1843 παρὰ τοῦ Ὄθωνος τὴν παραχώρησιν συντάγματος. Ὁ ***Μεταξᾶς*** σύμβουλος τότε τῆς ἐπικρατείας διατελῶν, ἦτο εἷς τῶν πρωτουργῶν τῆς ἐπαναστάσεως ταύτης. Ἐπ' αὐτοῦ πρωτίστως ἐστράφη τότε ἡ προσοχὴ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν λοιπῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, λίαν πεποιθότων ἐπὶ τὴν εἰλικρίνειαν καὶ τὸν πατριωτισμὸν αὐτοῦ καὶ τούτῳ ἀνέθετο ὁ ἄναξ τὴν νύκτα ἐκείνην τὸν σχηματισμὸν τῆς νέας κυβερνήσεως, ἐν ᾗ σὺν αὐτῷ ἔσχον μέρος, ἔξοχοι τοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς πολιτικῆς ἄνδρες, οἷοι ὁ Κ. Κανάρης, ὁ Μ. Σχινᾶς, ὁ Λ. Μελᾶς, ὁ Α. Λόντος καὶ ὁ Μανσόλας, τοῦ Μεταξᾶ ἀναλαβόντος τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν. Ἐκ λόγων ὑπερτάτου πατριωτισμοῦ, συνέσεως καὶ ἁβρότητος, μετεκαλέσατο τότε καὶ τοὺς γνωστοὺς διαπρεπεῖς πολιτευτὰς Α. Μαυροκορδᾶτον καὶ Ι. Κολέττην εἰ καὶ πολιτικοὺς αὐτοῦ ἀντιπάλους, συμπαρέδρους θέλων αὐτοὺς εἰς τὰς περὶ τῶν σοβαρῶν ἐκείνων ἀντικειμένων συσκέψεις. Πρώτη πρᾶξις τοῦ τότε ὑπουργείου ἦτο ἡ σύστασις τῆς ἐθνοφυλακῆς[2] καὶ ἡ σύγκλησις τῆς Α' ἐν Ἀθήναις Ἐθνοσυνελεύσεως. Ὁ ***Μεταξᾶς*** ἐκλεχθεὶς πληρεξούσιος Ἀττικῆς, διὰ ψήφων 149 ἐγένετο καὶ εἷς τῶν ἀντιπροέδρων τοῦ σώματος καὶ μέλος τῆς πρὸς σύνταξιν τοῦ σχεδίου τοῦ συντάγματος ἐπιτροπῆς. Ἐν τῇ τότε δράσει του ἔδειξεν εὐφυΐαν, πρακτικότητα σκέψεων καὶ βάσιμον πατριωτισμόν. Ἦτο ῥήτωρ βραχὺς μὲν τοὺς λόγους, ἀλλὰ σοβαρὸς καὶ οὐσιαστικός, πολλὴν ἀσκῶν ἐπιρροὴν ἐπὶ των πνευμάτων διὰ τῆς πειθοῦς, ἣν ἐνέπνεε τὸ

[1] Περὶ τούτων πάντων ἔπ. καὶ Γούδαν ἐν Παραλ. βίοις 148 καὶ Κυριακίδην ἔνθ' ἀνωτ. 297, 298 καὶ 357 καὶ **Blancard** ἔνθ' ἀνωτ. 371.

[2] Β. Διάτ. 15 8βρίου 1843.

παρελθὸν τοῦ ἀνδρός, ἡ φιλαλήθεια καὶ φιλελεύθερον τοῦ ἤθους. Αὐτὸς συνέτεινεν εἰς τὴν ἐπιψήφισιν σπουδαίων ἄρθρων τοῦ συντάγματος, οἷον καὶ τὸ τότε μεγίστης διὰ λόγους ἐθνικῆς σημασίας ζήτημα τοῦ δόγματος, ὅπερ ἔδει νὰ πρεσβεύῃ ὁ τοῦ θρόνου διάδοχος. Ἀλλ' ἐπίσης ἀξία μνείας ἦτο ἡ πορεία τοῦ ἀνδρός, ἅτε ἀντιταχθέντος εἰς τὸ περιλάλητον ζήτημα περὶ αὐτοχθόνων καὶ ἑτεροχθόνων καὶ εἰς τὸ τῆς ἰσοβιότητος τῶν γερουσιαστῶν, φρονῶν ἐν τῷ τελευταίῳ τούτῳ, ὅτι δὲν συνέφερε τῇ Ἑλλάδι ν' ἀκολουθήσῃ τὰ τῶν ἀγγλικῶν καὶ γαλλικῶν συνταγμάτων ἀλλὰ τὰ τοῦ βελγικοῦ, ἂν δ' ἐνίκα ἡ περὶ δεκαετίας τοῦ γερουσιαστικοῦ ἀξιώματος πρότασις αὐτοῦ, ἡ βασιλεία θὰ ἔμενεν ἀσηνὴς κατὰ τὴν κρίσιν σοφοῦ ἀνδρός[1]· εὐσταθὴς ὁ *Μεταξᾶς* εἰς τὰ φρονήματα αὐτοῦ, ἠρνήθη μάλιστα καὶ θέσιν Γερουσιαστοῦ. Περάνας τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ, παρῃτήθη κατ' Ἰανουάριον τοῦ 1844, διαδεξαμένου αὐτὸν τοῦ Ἀλεξ. Μαυροκορδάτου, καταταχθεὶς εἰς τὴν τὴν ἀντιπολίτευσιν, τὸ μὲν διὰ τὰ ὄργια τῶν συνυπουργῶν τοῦ Μαυροκορδάτου, τὸ δὲ διότι ἐκπροσωπῶν ἐν Ἑλλάδι τὸ ῥωσσικὸν κόμμα, δυσμενῶς εἶχε πρὸς ὑπουργεῖον φίλον τῆς ἀγγλικῆς πολιτικῆς[2]. Τῇ 6 αὐγούστου 1844 διωρίσθη ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν καὶ προσωρινῶς τῶν Ναυτικῶν ὑπὸ τὸν Κολέττην, ἀλλὰ τὸν ἰούλιον τοῦ 1845 παρῃτήθη, διότι ἔβλεπε παράβασιν τοῦ ὑπουργικοῦ προγράμματος καὶ ἀνειλικρίνειαν εἰς τὰς προθέσεις τοῦ Ὄθωνος, ἐξηκολούθησε δὲ τὸ στάδιον αὐτοῦ, ἐκλεγεὶς ὡς βουλευτὴς Ἀττικῆς διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας, πιστὸς πάντοτε εἰς τὴν τιμίαν αὐτοῦ πολιτικὴν καὶ τὴν πρὸς τοὺς συνταγματικοὺς θεσμοὺς ἀγάπην, τῆς ἐν τῷ ὑπουργείῳ Κολέττη παρουσίας αὐτοῦ, ἄρδην ἀνατρεπούσης τὰς συκοφαντικὰς διαδόσεις τῶν τε ἄγγλων βουλευτῶν, τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἀγγλικοῦ κόμματος καὶ τῶν τοῦ Κολέττου ἀντιπάλων, ὅτι ἐσκόπει τὴν κατάργησιν τοῦ συντάγματος[3]. Ὁ *Μεταξᾶς* καταλέγεται μεταξὺ τῶν μεγάλων πατριωτῶν, οἵτινες ὅταν ἔξωθεν δὶς ἠπειλήθη ὁ θρόνος, ἔσωσαν αὐτὸν καὶ τὸν βασιλέα[4], ὡς ἐπολιτεύσατο καὶ ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις, ἀποσχὼν ἀπὸ τῶν κατὰ τῆς

[1] Γούδα. Αὐτ. 150. Κυριακίδου αὐτ. 511.
[2] Κυριακίδου. Αὐτ.
[3] Αὐτόθι 539.
[4] Γούδα. Αὐτόθ. 152.

βασιλείας συνομοσιῶν καὶ στάσεων. Ἂν τὰ εὑρεθέντα, λέγει ἀξιόπιστος ἀνήρ, ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀνδρέου, Σπυρίδωνος ἀπομνημονεύματα αὐτοῦ, περὶ τῶν μετὰ τοῦ Ὄθωνος ἐντεύξεών του ὑπὲρ τῆς διορθώσεως τῶν κοινῶν πραγμάτων ἐν ἔτει 1859 ἐδημοσιεύοντο, θὰ ἐδικαίουν πληρέστατα τὴν στάσιν τοῦ ἀνδρὸς καὶ θὰ ἐχαρακτήριζον αὐτὸν ὡς ἔντιμον καὶ ἔξοχον αὐταπάρνησιν ἐπιδειξάμενον[1]. Τὸ 1850 προήχθη εἰς μεγαλόσταυρον καὶ ἀντιστράτηγον, διορισθεὶς πρεσβευτὴς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀντικαταστήσας τὸν Πέτρον Δηλιγιάννην. Ὁ διορισμὸς αὐτοῦ ἐκεῖνος ἐν ἐποχαῖς τόσον ἀνωμάλοις καὶ ἐγκυμονούσαις τὰ μετέπειτα μεγάλα ἐν Ἀνατολῇ πολιτικὰ καὶ πολεμικὰ συμβάντα, ἀποδεικνύει ποίας ὁ ἀνὴρ ἐτύγχανεν ὑπολήψεως καὶ πεποιθήσεως διὰ τὴν εἰς τὰ ἐξωτερικὰ ζητήματα εἰδικότητα καὶ δικαίως, διότι κατώρθωσεν ἐν μέσῳ τόσων συγκρουομένων συμφερόντων, νὰ ἐφελκύῃ πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὸ ἔθνος, τὴν συμπάθειαν τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων[2]. Εἰς τὸ τότε ζήτημα τῶν ἁγίων τόπων διεφώνησε πρὸς τοὺς λοιποὺς πρεσβευτάς, ἅτε συμμεριζόμενος τὰς ῥωσσικὰς ἀξιώσεις, τὸ δὲ ζήτημα τῆς Ἠπειροθεσσαλίας ἐθεώρησεν ἐν ἀρχῇ, ἐξ ἐθνικῶν ὁρμητηρίων γενόμενον καὶ δυνάμενον νὰ ᾖ ἀποτελεσματικόν, παριδὼν ἐν τῇ θέρμῃ τοῦ πατριωτικοῦ του αἰσθήματος, τὸ ἐκ τῶν ὑστέρων ἀποδειχθὲν ἄκαιρον καὶ ἀσύνετον τοῦ βήματος, οὐχ ἧττον ὅμως δὲν παρεσύρθη ὑπὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ μέχρι τῶν ἄκρων, ἀλλ' ὡς συνετὸς καὶ φιλόπατρις πολιτικός, μαθὼν τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ὄθωνος ἵνα ἀναχωρήσῃ κρυφίως εἰς Θεσσαλίαν καὶ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ κινήματος, ἔσπευσεν ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ κατώρθωσε νὰ μεταπείσῃ τὸν ἄνακτα ἀπὸ μέτρου, δεινοτάτας δυναμένου νὰ ἐπενέγκῃ τὰς συνεπείας, συνεργασθεὶς πρὸς τοῦτο μετὰ τοῦ Μαυροκορδάτου καὶ Τσούρτ[3]. Ὁ Κριμαϊκὸς πόλεμος καὶ ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ανα-

[1] Ἐμμ. Κοκκίνου Τὰ τῆς κηδείας τοῦ ἀοιδίμου Σπ. Μεταξᾶ πρεσβευτοῦ κλ. Ἐν Ἀθήναις 1869.

[2] Ὁ Blancard σελ. 71 λέγει ὅτι ὁ Μεταξᾶς διωρίσθη πρεσβευτὴς μετὰ τὰ Παρκερικά, τοῦτο ὅμως εἶνε ἀνακριβές, διορισθέντος τότε τοῦ Πέτρου Δηλιγιάννη.

[3] Ἴδε Παν. Παπαηλιοπούλου. Οἱ πρῶτοι βασιλεῖς τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἐφημ. Κυριῶν Ἀθηνῶν. 1903 ἀριθ. 74.

πτυχθεὶς τότε φανατισμός, δὲν παρεῖχον πλέον τῷ *Μεταξᾷ* στάδιον καὶ μέσα ἐλευθέρας καὶ τελεσφόρου ἐνεργείας, ἐφ' ᾧ καὶ ἀναθεὶς τὴν ὑπεράσπισιν τῶν συμφερόντων τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων εἰς ἄλλον ἐκεῖ ξένον πρεσβευτήν, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν τῇ 10 μαρτίου 1854. Ὁ ἀνὴρ χαρακτηρίζεται ὡς δεξιὸς διπλωμάτης καὶ ὡς ὁ ἀξιοχρεώτερος καὶ ἀξιοπρεπέστερος παραστάτης τῶν ζωτικῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ζητημάτων, ἐν οἷς ποικίλα τ' ἀφορῶντα εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν ναυτιλίαν, τὴν ὑποστήριξιν τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐπιδόσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ μεταξὺ τῶν ὑπὸ τὴν δουλείαν ὁμοφύλων, τὰ τῆς Ἐκκλησίας δικαιώματα, τὴν ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν καὶ ἄλλα τοιαῦτα[1]. Ἀλλὰ καὶ γηραιότατος πλέον, ἐπὶ κρισίμων μετὰ ταῦτα τῆς ἐπικρατείας περιστάσεων, παρέσχε τὰς πατριωτικὰς αὐτοῦ ἐκδουλεύσεις, ὅταν δὲ ὁ Ὄθων ἀνέθετο αὐτῷ νὰ σχηματίσῃ ποτε κυβέρνησιν, ὑπέβαλεν αὐτῷ ὁ ἀνὴρ κατάλογον περιέχοντα πάντας τοὺς κορυφαίους τῶν ἀντιπολιτευομένων, εἰς τὰς ἀποδοκιμασίας καὶ τὰ παράπονα τοῦ βασιλέως εἰπών, τὸ κύκνιον καὶ συνετώτατον ἐκεῖνο, «μόνον διὰ τοῦ »τρόπου τούτου ἐγὼ φρονῶ ὅτι δύναταί τις ν' ἀποσοβήσῃ τοὺς κιν»δύνους, διότι ἂν μὲν εὐδοκιμήσῃ τοιοῦτο ὑπουργεῖον, οὐδὲν λυσι»τελέστερον τῇ τε πατρίδι καὶ τῷ θρόνῳ νὰ ἐξυπηρετῶνται ὑπὸ »τοιούτων ὑπουργῶν, ἂν δὲ ἀποτύχωσιν οὗτοι θέλουσι συντριβῇ καὶ »παύσει νὰ δημοκοπῶσι».Καὶ ἐνταῦθα ἔληξε τὸ πολιτικὸν τοῦ ἀνδρὸς στάδιον. Ὁ ἐρίτιμος συμπολίτης ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τῇ 8 σεπτεμβρίου 1860, λόγον ἐπικήδειον ἀντάξιον αὐτῷ, ἐκφωνήσαντος τοῦ Τιμολέοντος Φιλήμονος[2].

ΜΕΤΑΞΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Ἐκ τοῦ κλάδου τῶν Λυσσέων ἢ Λούτσων, υἱὸς Ἰωάννου καὶ μητρὸς Μαργότας Μεταξᾶ. Ἀπὸ νεαρᾶς του ἡλικίας ἐδείκνυε χαρακτῆρα γενναῖον, φιλελεύθερον καὶ δυσυπότακτον. Εἷς καὶ οὗτος τῆς τότε ζωηρᾶς Κεφαλληνιακῆς νεολαίας, ἥτις βαρέως ἔφερε τὸν ξένον δεσποτισμὸν καὶ φιλοδημοκρατικὰ φρονοῦσα, ἐνεθουσία εἰς τοὺς τότε ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνας τῶν λαῶν. Ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Μεταξᾶ τριὰς ἀδελφῶν, ὁ *Γεώργιος*, ὁ Σταῦρος καὶ ὁ Γε-

[1] Ἐμμ. Κοκκίνου. Ἔνθ' ἀνωτ.σελ. 9.

[2] Ἐν Κεφαλληνίᾳ τότε ἐγένετο δημοτελὲς μνημόσυνον, ὁμιλήσαντος διὰ μακρῶν τοῦ Θεοδ. Καρούσου.

ράσιμος, ἀνεμίχθη εἰς τὰ ἐπαναστατικὰ ἐν Κεφαλληνίᾳ κινήματα τοῦ 1848 μετὰ τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ γενναιότητος ἐκείνης, ἥτις διακρίνει τοὺς ἡρωϊκοὺς χαρακτῆρας· ὁ νεώτερος μάλιστα *Γεράσιμος*, ἔγραφε τότε καὶ δηκτικωτάτας πολιτικὰς σατύρας, ὧν πολλαὶ ἐκ μετριοφροσύνης τοῦ ποιητοῦ ἔμειναν ἀνέκδοτοι[1]. Ὁ *Γεώργιος* ὑπῆρξε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Σταύρου καὶ τοῦ Θεοδώρου Πρόντζα, πρωταίτιοι τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1848 ἐν τῇ νήσῳ[2]. Ὁ *Γεώργιος* ἐνήργησε τὴν ἐξέγερσιν τῶν χωρικῶν ἐν Ὁμαλοῖς, ἡγούμενος τριακοσίων κατὰ τὴν μάχην τῆς γεφύρας[3], ἐλέχθη μάλιστα ὅτι ἀνέλαβε νὰ φονεύσῃ καὶ τὸν τότε τοποτηρητὴν τῆς νήσου βαρῶνον Δ' Ἔβερτων[4]. Αἱ ἀντιδυναστικαὶ καὶ ἐπαναστατικαὶ τάσεις τοῦ *Μεταξᾶ* ἐφάνησαν ἀπὸ τῆς 28 μαρτίου τοῦ ἔτους ἐκείνου, ὅτε οὗτος μετὰ τῶν Νικολ. Φωκᾶ Ῥεπούμπλικα, Ἠλία Ζερβοῦ, Γερασίμου καὶ Θρασυβούλου Λειβαδᾶ καὶ ἱερέως Παναγῆ Πρετεντέρη, ἔκαυσαν τὴν ἀγγελίαν περὶ μελλούσης ἐκδόσεως ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὸ Ναπολ. Ζαμπελίου, ἐφημερίδος ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ Ἰονίου λαοῦ, προσδὲ καὶ κατὰ τὴν γνωστὴν τοῦ λαοῦ ἐξέγερσιν ἐν τῇ λιτανείᾳ τοῦ ἐπιταφίου. Καταδιωχθεὶς κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1848, κατώρθωσε νὰ φύγῃ μεταβὰς εἰς τὴν Ἐλευθέραν Ἑλλάδα, ὅπου συνεχῶς ἐταξείδευεν ἵνα συνεννοῆται μετὰ τῶν ἐκεῖ περὶ τῶν ἑπτανησιακῶν ζητημάτων, δικασθεὶς δ' ἐρήμην τῇ 30 ὀκτωβρίου 1849 κατὰ τὸ ἀπὸ 8 φεβρουαρίου τοῦ ἰδίου ἔτους κατηγορητήριον, ὑπὸ τοῦ ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Δικαιοσύνης, ἐκηρύχθη ἔνοχος ἐσχάτης προδοσίας κατὰ τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ κράτους ἀσφαλείας, καταδικασθεὶς εἰς θάνατον κατὰ τὰ ἄρθρα 203 καὶ 204 τοῦ Ἰονίου ποινικοῦ κώδικος[5]. Ὁ *Μεταξᾶς*

[1] Περὶ τούτου ἴδε περιοδ. Ἀπόλλων ἐν Πειραιεῖ 1889 σελ. 802.

[2] Atto opinativo dell' avvocato generale ad hoc, relativo agli avvenimenti di Cefalonia del giorno 14/26 Settembre 1848. Corcira. 1849 p. 16, μετὰ σημειώσεων ὑπὸ Ἱερων. Πρετεντέρη.

[3] Ἐπ. Μεταξᾶ. Ἔνθ' ἀνωτ. 231.

[4] Τοῦτο ἀνασκευάζει καὶ διαψεύδει ὁ Ἱερών. Πρετεντέρης, ἐν μνησθέντι Atto opinativo. κλ.

[5] Κατὰ τὸ κατηγορητήριον κατεδιώκοντο πεντήκοντα ὀκτώ, κατὰ τὴν γνωμοδότησιν ὅμως τοῦ εἰσαγγελέως, διεκρατήθησαν ὀκτὼ παρόντες, οἱ Σπ. Μεταξᾶς, Χαρ. Παγουλᾶτος, Διον. Κορισιᾶνος, Μένεγ. Ξυδιᾶς, Γεράσ. Θεοφιλᾶ-

εὑρίσκετο τότε ἐν Ναυπλίῳ, ἔνθ' ἀπαιτήσει τοῦ ἄγγλου πρεσβευτοῦ περιώρισεν αὐτόν τε καὶ τὸν ἀδελφόν του Σταῦρον ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἐκεῖθεν δὲ πολλὰ παθὼν κατέφυγεν εἰς Βλαχίαν. Τὸ 1854 ἔσχε μέρος εἰς τὴν ἐπανάστασιν λοχαγὸς ὢν τῶν Κεφαλλήνων[1]· ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἐγγράφοις τοῦ οἴκου του σῳζομένων μάλιστα ἐπιστολῶν τοῦ στρατηγοῦ Τζαβέλλα, τοῦ δημάρχου Αἰτωλικοῦ καὶ ἄλλων, καταδείκνυται ποίας παρ' ἐκείνων ἀπήλαυεν ὁ ἀνὴρ ἐκτιμήσεως καὶ πόσον ἐξαίρεται τὸ γενναῖον αὐτοῦ φρόνημα. Γενόμενος εἶτα ὑπήκοος τοῦ ἐλευθέρου κράτους, διωρίσθη πρόξενος ἐν Κραϊόβῃ τὸ 1861, παραιτηθεὶς τὸ 1863. Ἐκεῖ διαμένων ἐτιμᾶτο καὶ ὑπὸ τῶν ὁμογενῶν καὶ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως τοῦ τόπου, ὅταν δὲ τῇ 24 ἰανουαρίου 1862 ἑωρτάσθη ἡ ἐπέτειος τῆς ἑνώσεως τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ῥωμουνίας, ὁ ἀνὴρ ἐξελέχθη μέλος τῆς ἐπὶ τῆς *Ἐθνικῆς χαρᾶς* ἐπιτροπῆς, πρὸς τὴν ὁποίαν ἔστειλε πολιτικῆς σημασίας ἐπιστολήν, δημοσιευθεῖσαν ἑλληνιστὶ καὶ ῥωμουνιστὶ ἐν Κραϊόβῃ. Μεθ' ὅλας τὰς ταλαιπωρίας τῆς ἐξορίας, τὴν πικρὰν στέρησιν τῶν οἰκείων καὶ τὸν δυσεκπλήρωτον τῆς παλινοστήσεως πόθον, ἐτήρησεν ὁ ἀνὴρ ἀείποτε τὴν αὐτὴν εὐστάθειαν καὶ ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἤθους, οὐδέποτε ταπεινωθεὶς ἀλλὰ λαλῶν, γράφων καὶ δρῶν μετὰ θάρρους καὶ ἐν πεποιθήσει τῶν δικαίων αὐτοῦ, ὡς τοῦτο κατεδείχθη καὶ ἐν τῇ πρὸς τὰς ἀγγλικὰς ἀρχὰς τῆς Ἑπτανήσου ὑπερηφάνῳ καὶ εὐθαρσεῖ αὐτοῦ στάσει, ὅταν συμπολῖταί τινες συγκεκινημένοι δι' ἃ ὑφίστατο δεινὰ καὶ τὸ ἐπακολουθῆσαν σοβαρὸν ὀφθαλμικὸν νόσημα, ὑπέβαλον αἴτησιν περὶ χάριτος πρὸς τὸν ἁρμοστὴν Σὶρ Ἑρ. Στὸρξ ἣν οὗτος ἀπέρριψε. Τοῦτο παρέσχε τῷ *Μεταξᾷ* ἀφορμὴν νὰ ὑποβάλῃ ἐκτενὲς ὑπόμνημα πρὸς τὸν τότε Ὑπουργὸν τῶν ἀποικιῶν λόρδον Βούλβερ Λίτον, ἐν τῷ ὁποίῳ πλὴν τῆς μετὰ σθένους κατακρίσεως καὶ ἐπικρίσεως τῆς ἀπορρίψεως τῆς ἀναφορᾶς ἐκείνης, κακίζει βασίμως ἐπὶ ἀντιφάσεσι καὶ ἀσυνεπείαις τὴν πολιτικὴν τῆς ἀγγλικῆς προστασίας ἐν Ἑπτανήσῳ καὶ ἐξετάζων ἰδιαζόντως τὰς ὑπὸ χρονίαν 15]27 ὀκτωβρίου 1860 διακοινώσεις τοῦ λόρδου Ῥοῦσ-

τος, Σπυρ. Σφαέλος, Ἱερεὺς Ἀναστ. Μαντζουρᾶτος, Γεώργιος ἱερεὺς Κουτρούφης καὶ δέκα ἀπόντες. Συγκατεδικάσθησαν δὲ μετὰ τοῦ Γ. Μεταξᾶ καὶ οἱ Σταῦρος Μεταξᾶς, Γερασ. Λαζαρῆς, Νικολ. Κολαΐτης, Ἀναστασ. Σουπιωνᾶς, Σπυρ. Τζάκης, Δημ. Ἀποστολᾶτος, Γεωργ. Λορεντζᾶτος καὶ Σπυρ. Μαυροειδῆς.

[1] Χιώτου, Ἱστορ. Ἰον. Κρ. Β'. 329 ἔνθα καὶ περὶ ἄλλων ἀρχηγῶν.

σελ περὶ τοῦ Ἰταλικοῦ ζητήματος καὶ τὰς ἐν ταύτῃ ἀσπαστὰς γενομένας ἀρχὰς τοῦ Βάτελ περὶ τοῦ δικαίου καὶ τῆς προστασίας ἀδικουμένων λαῶν καὶ προσώπων, περιγράφει συντόμως μέν, ἀλλ᾽ἐντόνως τὴν ἐν Ἑπτανήσῳ διοίκησιν καὶ τὰς ἐν ταύτῃ ἀντιθέτους ἰδέας τῶν ἄγγλων προστατῶν, διαμαρτυρόμενος διὰ ταῦτα καὶ ἐκφράζων τὸν περὶ ἑνώσεως μετὰ τῆς Ἑλλάδος πόθον του. Τὸ ὑπόμνημα τοῦτο ἐδημοσιεύθη ἐν Βουκουρεστίῳ τῇ 16 ἰανουαρίου 1860. Ἡ ἀγγλικὴ τέλος κυβέρνησις ἐνέδωκέ πως, διότι διὰ τῆς ὑπ᾽ ἀριθ. 2504 διαταγῆς τῆς Ἰονίου Γερουσίας τῆς 29 νοεμβρίου 1861, ἀπονέμεται μὲν ἡ χάρις τοῖς καταδικασθεῖσιν, ἀλλ᾽ ἀπῃτεῖτο ἐγγυοδοσία ὅτι τοῦ λοιποῦ οὗτοι, θ᾽ ἀφίσταντο πάσης διαταράξεως τῆς δημοσίας τάξεως. Ἀλλ᾽ ὁ **Μεταξᾶς** δὲν ἠδύνατο νὰ δεχθῇ ταῦτα, τοὐναντίον σθεναρῶς καί πάλιν ἐπιλαμβάνεται τοῦ ζητήματος καὶ βασιζόμενος εἰς τὸν Bentham καὶ εἰς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ δικαιώματος τῆς χάριτος, γράφει πρὸς τὸν ἁρμοστήν, ὅτι ἡ ἐγγυοδοσία ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἐπιστήμην, αὖθις ἀναφέρων μετὰ παρρησίας περὶ τῆς δυναστικῆς ἐν Ἰονίοις νήσοις διοικήσεως. Ὁ ἀνὴρ καὶ ἐν τῇ πολυσελίδῳ ταύτῃ ἐπιστολῇ, ὡς καὶ ἐν τῇ πρὸς τὸν Βοῦλβερ, ἐδείχθη ἐγκρατὴς τοῦ τε πολιτειακοῦ καὶ τοῦ ποινικοῦ δικαίου, ὁ δὲ κάλαμός του πλὴν τοῦ νευρώδους διακρίνεται ἐπὶ ὀρθοεπείᾳ [1]. Τὸ 1862 τέλος ἐπανελθὼν ἔμεινεν ἔκτοτε ἐν Κεφαλληνίᾳ. Τὸ 1877 ἡ ἐν Ἀθήναις ἑταιρεία ***Ἀδελφότης*** ἐξελέξατο αὐτὸν μέλος, ὅπως μετὰ τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ ὁρισθέντων Γερ. Λειβαδᾶ, Λεωνίδου Ἀννίνου, Παναγῆ Βινιεράτου, Γερ. Κυπριώτου, Χριστοδ. Βανδώρου, Διον. Γ. Σπινέλη, Δημ. Βοθροντοῦ, Νικ. Λαμπίρη, Νικ. Ἀρσένη καὶ Σπ. Καγγελάρη, ἐνεργήσωσιν ἐν τῇ νήσῳ ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τῆς ἑταιρείας ἐκείνης. Ὁ **Μεταξᾶς** ἐχρημάτισεν ἔτη τινὰ καὶ διευθυντὴς τοῦ Σωφρονιστηρίου Κεφαλληνίας, ἧς θέσεως παραιτηθεὶς λόγῳ γήρατος, ἀπεβίωσεν ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 28 σεπτεμβρίου 1844, τοῦ δικηγόρου Νικ. Μαυροκεφάλου ἐγκωμιάσαντος αὐτὸν δι᾽ ἐπικηδείου.

ΜΕΤΑΞΑΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ. Γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ. Νομικὸς καὶ πολιτικός. Ἐπὶ Ἑνετοκρατείας διετέλεσε διοικητὴς Ἰθάκης τὸ 1784,

[1] Ἀντίγραφα τῶν δύο ὑπομνημάτων μοὶ ἔδωκε πρὸς μελέτην ὁ θανὼν ἐν Ἀθήναις ἀνεψιὸς αὐτοῦ Θεμιστ. Μεταξᾶς. Ἀμφότερα εἰσὶ χρήσιμα ἱστορικὰ μνημεῖα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

ἐπὶ δὲ τῶν Ῥωσσοτούρκων διωρίσθη ὑπὸ μὲν τοῦ Οὐτζακὼφ ἔτει 1798, μέλος τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως, ἀνετεθείσης αὐτῷ τῆς δικαστικῆς δικαιοδοσίας, τὸ δὲ 1790 ἐξελέχθη γραμματεὺς τῆς κατὰ τὸ τότε πολίτευμα συστάσης Προεδρείας καὶ μέλος εἶτα ταύτης ἐκ τῶν δραστηριωτέρων καὶ ἱκανωτέρων. Κατὰ τὰς μεταξὺ Ἀννίνων καὶ Μεταξάδων διαμάχας, ἦτο πολιτικὸς φίλος τῶν πρώτων, πολλὰς δ' ὑπέστη ζημίας κατὰ τὰ πολυτάραχα ἔτη ἐκεῖνα ἐν τῇ νήσῳ. Κατὰ τὴν στάσιν τοῦ 1801 ἔστησε τὸ στρατηγεῖόν του ἐν Τρωγιανάτοις, εἶτα δὲ ἐν Φαρακλάτοις ἀπὸ τοῦ 1798 ὢν στασιάρχης, ἐφ' ᾧ καὶ ἐξωρίσθη ἀνακληθεὶς ὅμως μετ' ὀλίγον. Οἱ χωρικοὶ θεωροῦντες αὐτὸν ἀριστοκράτην δεσποτικὸν καὶ πλεονέκτην, ἐπυρπόλησαν τὰς οἰκίας του τὸ 1806, καθὼς καὶ τὰς τοῦ Χοϊδᾶ, μακρὸν δὲ ὑπέβαλον οἱ ζημιωθέντες οὗτοι ὑπόμνημα περὶ τούτων πρὸς τὸν Τισιγχάουζεν. Μετὰ τὴν κατὰ τὸ 1802 τακτοποίησιν τῶν πραγμάτων, διωρίσθη διοικητικὸς ἐπίτροπος (Reggente delegato) ἐν Κυθήροις, ἔνθα δι' αὐστηρότητος μέτρων ἀλλὰ καὶ εὐθύτητος καὶ νοημοσύνης, ἐπανέφερεν ἐκεῖ τὴν κλονισθεῖσαν τάξιν, κατορθώσας πρὸς τούτοις νὰ εἰσπράξῃ καὶ ἱκανὸν καθυστερούμενον δημόσιον χρῆμα, πολὺ ἐντεῦθεν ἀνακουφίσας τὰ οἰκονομικὰ τοῦ κράτους, ἐν χρηματικαῖς δυσχερείαις τυγχάνοντος· οἱ Κυθήριοι τότε δι' ἀντιπροσώπων αὐτῶν παρεπονοῦντο πρὸς τὴν Γερουσίαν κατὰ τῆς τυραννικῆς, ὡς ἔλεγον διοικήσεως τοῦ ἀνδρός, ἐκείνη ὅμως ἐδικαίωσε τὸν ἄνδρα τοῦ καθήκοντος. Ὁ ***Μεταξᾶς*** ἦτο καὶ ἑταῖρος τῆς πρώτης Ἰονίου ἀκαδημίας [1]. Ἔγραψε δὲ α') Quali sono i mezzi per fondare la morale in mezzo ad un popolo libero. Corfù. 1800, ἣν πραγματείαν ἀνέγνωσε καὶ ἐν τῷ τότε συστηθέντι ἐν Ἀργοστολίῳ ***Συνταγματικῷ Συλλόγῳ*** οὗτινος διετέλει μέλος. β') Orazione in lode di Angelo Venier proved. di Cefalonia. 1784. Τοῦτο ὡς καὶ ἄλλοι λόγοι αὐτοῦ καὶ πολιτικὰ ὑπομνήματα εἶνε ἀνέκδοτα. Τούτου υἱοὶ ἦσαν, οἱ ἐπὶ ἀγγλικῆς προστασίας διακεκριμένοι νομομαθεῖς καὶ πολιτευταί, ***Νικόλαος*** καὶ ***Κωνσταντῖνος*** οἱ καὶ Εὐσταθιάδαι κληθέντες [2].

[1] Μ. Θεοτόκη. Ἐπικρίσεις τοῦ ἔργου Νομίσματα καὶ μετάλλια Ἑπτανήσου κλ. ὑπὸ Παύλου Λάμπρου 168-169.

[2] Περὶ τοῦ Εὐσταθίου ἴδε Γ. Μαυρογιάννη ἐν Ἱστορίᾳ Ἰονίων νήσων

ΜΕΤΑΞΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΠΤΙΣΤΗΣ. Δύο ἀπαντῶμεν ὁμωνύμους α΄)τὸν γεννηθέντα ἐν Κεραμειαῖς τῆς Λειβαθοῦς πρὸς τὰ τέλη τῆς ις΄ ἑκατονταετηρίδος υἱὸν Βαλλιάνου καὶ ἀδελφὸν τοῦ περιπύστου ἀρχιεπισκόπου Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου Νικοδήμου Β΄. Τὸ 1617 ἀπαντῶμεν αὐτὸν ἡγούμενον διακοσίων Κεφαλλήνων κατὰ τὸν τότε πόλεμον, καὶ τιτλοφορούμενον ἐπίτιμον κυβερνήτην ὑπὸ τοῦ δουκὸς Ἰωάννου Βέμβου, δι' ἃς παρέσχεν ἐκδουλεύσεις καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ[1]· β΄) υἱὸν τοῦ Τζαννῆ γεννηθέντα τὸ 1630, ἀνεψιὸν ἐκ πατρὸς τοῦ προηγουμένου, πρόσωπον πολλῆς βαρύτητος καὶ πολυχρονίου δράσεως κατὰ τὰ πολυτάραχα ἐκεῖνα ἔτη. Τῇ 20 σεπτεμβρίου 1679 ἀνέλαβεν οὗτος καὶ τὴν συγκρότησιν ἑλληνικοῦ σώματος, ὅπερ κατορθώσας προήχθη εἰς συνταγματάρχην, μετ' ἀφιλοκερδίας καὶ ὑψηλοφροσύνης προσενεχθεὶς πρὸς τὴν Ἑνετικὴν δημοκρατίαν, παρ' ἧς καὶ οὐδὲν ἠξίωσε διὰ τὰς ὁποίας ὑπέστη δαπάνας. Ὁδηγήσας τὸ σῶμα εἰς Ἰταλίαν ὅπου ἱκανὰς παρέσχε στρατιωτικὰς ἐκδουλεύσεις, ἐπανῆλθε κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Λευκάδος, ἐπὶ κεφαλῆς Κεφαλλήνων καὶ Ἰθακησίων[2]. Πολιορκουμένης τῆς Πρεβέζης, ὁ Μοροζίνης ἀπέστειλεν αὐτὸν ἵνα διακωλύσῃ τὴν συγκοινωνίαν τῶν τούρκων μετὰ τῆς Λευκάδος καὶ ἀποκρούσῃ τὸν Σαβὴν Πασᾶν ἐπεξερχόμενον. Ἐκεῖ ἄγων πεντακοσίους Κεφαλλῆνας, ἐπικούρους δ' ἔχων καὶ τὰς πρὸς ἐνίσχυσιν σταλείσας τρεῖς γαλέρας τῆς Μελίτης καὶ τοῦ Πάπα, ἐπήνεγκε σπουδαίας ζη-

Α΄. 295, 301, 326, 331, 381, 385 καὶ Μαρ. Θεοτόκη. Ὁ Καποδίστριας ἐν Κεφαλληνίᾳ. 50-51 καὶ 136.

[1] Pignat. Mem. I. 168, ἔνθα τὸ ἔγγραφον τοῦ δουκός, καθ' ὃ ὅμως δὲν βεβαιοῦται ὅτι ἐστρατολόγησεν Κεφαλλῆνας ἰδίαις δαπάναις, οὐδ' ὅτι προσήνεγκε τῇ κυβερνήσει 4,125 ρεάλια, ὡς ὁ Ἐπ. Μεταξᾶς ἀναφέρει ἐν Ἱστορ. Οἰκογ. Μεταξᾶ 17· κατὰ παραδρομὴν δὲ ἴσως ὁ Γρατσιᾶτος (ἐν σημ. ἹστορίαςΚεφαλλ. Κωστῆ 152) ἀναβιβάζει τοὺς στρατολογηθέντας τότε εἰς δύο χιλιάδας.

[2] Τούτους ὁ μὲν Ἐ. Μεταξᾶς (ἐνθ' ἀνωτ.) ἀνάγει εἰς ἑπτακοσίους, ὁ δὲ Λοβέρδος (ἐν Ἱστορ. Κεφαλλ. 156) εἰς δύο χιλιάδας ἀλλ'ὑπὸ τὸν Δαλλαδίτσιμαν καὶ τὸν Μεταξᾶν, καὶ ὁ Blancard ἐν Études sur la Grèce contemp. 1886, σελ.51 λέγει ὅτι ὁ Ἰωάννης Βαπτιστὴς μετὰ τῶν ἀνεψιῶν του Ἀναστασίου, Ἀγγέλου καὶ Θεοδώρου, συνετήρουν ἰδίαις δαπάναις τὸ ἐκ δύο χιλ.ἀνδρῶν ἐκ Κεφαλληνίας σῶμα. ὅπερ διέπρεψεν ἐν ταῖς κατὰ τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ Ἀχαΐαν μάχαις.

ιίας εἰς τὸν ἐχθρὸν ὃν καὶ ἐξεδίωξεν ἐκεῖθεν [1]. Λέγεται ὅτι ἦτο καὶ εἷς τῶν ὁμήρων οὓς ἔδωκεν ὁ Μοροζίνης τοῖς Τούρκοις, ὅταν τῇ 6 Αὐγούστου 1684 ἐξῆλθε τοῦ φρουρίου τῆς Λευκάδος [2]. Ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀφιερώσεως τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου Γερασίμου ὑπὸ Βίκτορ. Κλαπατσαρᾶ [3], φαίνεται καὶ ἀνὴρ μεμορφωμένος, προσέτι δ' εὐσεβὴς καὶ γενναῖος, εἰ καὶ συγκαταριθμεῖται ἐν τῇ μνησθείσῃ σατύρᾳ τοῦ 1680 ὡς πλεονέκτης καὶ βίαιος [4].

ΜΕΤΑΞΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Υἱὸς Νικολάου καὶ Ἀδαμαντίνης Γαήτα Ἀνδρίτση γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τῷ 1793 [5]. Μετὰ τὰς ἐν τῇ γενεθλίῳ ἐγκυκλίους σπουδάς, ἐφοίτησεν εἰς τὰ πανεπιστήμια τῆς Ἰταλίας τυχὼν διπλώματος τῆς νομικῆς, ἣν ἐπανελθὼν ἤσκησεν ἐπί τινα καιρὸν ἐν Κεφαλληνίᾳ μετ' ἐπιτυχίας. Ἐγκυμονουμένου τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, κατὰ τὰς προγονικὰς παραδόσεις, τὸ ἐκ φύσεως φιλελεύθερον καὶ τὴν κτηθεῖσαν μόρφωσιν, δὲν ἠδύνατο νὰ μείνῃ ψυχρὸς καὶ μεμακρυσμένος. Μυηθεὶς νεώτατος τὰ τῆς Φιλικῆς ἑταιρείας ἐν Ἰταλίᾳ τὸ 1821, ὑπὸ τοῦ συμμαθητοῦ αὐτοῦ Ἀθανασίου Πολίτου Λευκαδίου, ὅταν ἐξερράγη ἡ ἐπανάστασις, συνενοηθεὶς μετὰ τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ τῇ συστάσει τοῦ Πολίτου, διωργάνωσε μεταξὺ τῶν πρώτων τὴν ἐκστρατείαν τῶν Κεφαλλήνων εἰς Πελοπόννησον, συλλέξας καὶ ἱκανὸν χρηματικὸν ποσὸν ἀπὸ τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἑταιριστῶν καὶ ἐξ ἰδίων αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πολλὰ συνεισενεγκόντες καὶ δύο μάλιστα τηλεβόλα. Ἀναχωρήσας καὶ οὗτος ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Σκάλας ἰδιαιτέρως, διὰ τοῦ πλοίου τῶν Γερασίμου καὶ Ἀναστασίου Φωκᾶ, ἀπεβιβάσθη μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ὁπλιτῶν εἰς

[1] Σάθα. Τουρκ. Ἑλλάς. 317. Λοβέρδου. Ἱστορ. Κεφαλλ. 156.

[2] Locatelli Stor. della Veneta guerra, ἔνθα μεταξὺ τῶν ὁμήρων καταλέγει καὶ τὸν Ἄγγ. Δαλλαδέτσιμαν. (Ἴδε βιογρ. τούτου).

[3] Ἴδε Βάλσαμος Δανιήλ. Ὁ φιλοπονήσας τὴν ἀκολουθίαν Μητροφάνης ὁ Ναυπλιεύς, ἐδίδαξεν ἐν τῇ νήσῳ καὶ ἀπέθανεν ἐν τῇ μονῇ τῶν Ὁμαλῶν, ἔνθα ἐμόνασεν.

[4] Ἴδε Ἀνώνυμοι.

[5] Ὁ Νικόλαος οὗτος μετὰ τῶν αὐταδέλφων αὐτοῦ Σπυρίδωνος καὶ Ἰωάννου ἠγωνίσαντο κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1769 ἐν Πελοποννήσῳ. Ἐπανελθὼν εἰς Κεφαλληνίαν συνελήφθη καὶ κατεδικάσθη, οἱ δὲ ἀδελφοί του κατέφυγον εἰς Ῥωσσίαν, ἀνελθόντες ἐκεῖ εἰς ὑψηλὰ ἀξιώματα καὶ θανόντες ἄτεκνοι. Ἴδε καὶ J. Blancard ἔνθ' ἀνωτ. 51.

Κυλλήνην[1], δπου ήνώθησαν ὅλα τὰ ἐπτανησιακὰ σώματα, ἅτινα ὡς γνωστὸν ἠνδραγάθησαν ἐν Λάλᾳ κατὰ πρῶτον. Ὁ ***Μεταξᾶς*** διεκρίθη κυρίως εἰς τὰς μάχας τῆς πεδιάδος τοῦ Λάλα καὶ τῆς κωμοπόλεως ταύτης, ὅταν ἐπανακάμψας μετ' ἐπικουριῶν περὶ ὧν ἐνετείλατο αὐτῷ ἡ Πελοποννησιακὴ Γερουσία, πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ Γιουσοὺφ Πασᾶ καὶ εὑρὼν παρὰ τὸ Ποῦσι θριαμβεύοντα τὰ ἑλληνικὰ ὅπλα, ἔδραμεν εἰς τὴν κώμην καὶ κατέκαυσε αὐτήν, ἐκδιώξας τὸν Γιουσοὺφ καὶ τοὺς Λαλαίους εἰς Πάτρας. Αἱ νίκαι αὗται τότε ἀπεδόθησαν καὶ δικαίως εἰς τοὺς Κεφαλλῆνας, συνδέσαντας τὸ ὄνομα αὐτῶν πρὸς γεγονός, μεγάλην ἀσκῆσαν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν τυχῶν τοῦ ἀρξαμένου ἀγῶνος[2]. Τὸν ἡμέτερον συμπολίτην εὑρίσκομεν μετὰ ταῦτα εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Πατρῶν, εἰς τὸ Γηροκομεῖον καὶ εἰς τὸ Σαρκβάλιον.Ἐκεῖ ἀσθενήσας ὑπὸ τυφοειδοῦς πυρετοῦ καὶ θεραπευθεὶς ὑπὸ τοῦ Κολέττη, ὑπεχρεώθη νὰ μεταβῇ εἰς Ἰθάκην ὅπου ἐπυροβολήθη ὑπὸ τῶν Ἄγγλων, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Μεσολόγγιον, ἀφοῦ ἀνέθεσε τὴν ἀρχηγείαν τοῦ ὑπ' αὐτὸν σώματος τῷ Γερασίμῳ Β. Φωκᾷ, ὅπερ ὅμως λυθείσης μετ' οὐ πολὺ τῆς πολιορκίας τῶν Πατρῶν διελύθη. Ἐν Μεσολογγίῳ συστήσας νέον ἐκ Κεφαλλήνων σῶμα καὶ τάξας τοῦτο ὑπὸ τὸν Εὐάγγελον Πανᾶν, ἀνεχώρησεν εἰς Κόρινθον ἕδραν τότε τῆς Διοικήσεως κατ' ἀπρίλιον τοῦ 1822, μετὰ τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ Ἀνδρέου Μεταξᾶ. Ὁ ***Κωνσταντῖνος*** διωρίσθη τότε Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης, τοῦτο ὅμως ἀπεδείκνυεν ἐξαιρέτως, τὴν πρὸς αὐτὸν τιμὴν καὶ ὑπόληψιν τῆς Κυβερνήσεως, βραβευούσης οὕτω διὰ τίτλου τιμητικοῦ τὰ μέχρι τότε γενναῖα τοῦ ἀνδρὲς κατορθώματα, διότι κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα, ἡ τῆς χώρας ἀνωμαλία, δὲν ἐπέβαλεν ἔτι σκέψεις καὶ μέτρα περὶ δικαστηρίων καὶ δικαιοσύνης. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἐμπράκτως ὁ ἡμέτερος συμπολίτης, παρέσχεν οἰσιωδεστάτας καὶ πραγματικωτέρας καὶ ἐν τῇ διοικήσει ἐκδουλεύσεις, τὸ μὲν ὅτε ἀπεστάλη εἰς Ὕδραν καὶ Σπέτσας πρὸς τακτοποίησιν τῆς διοικήσεως,ὅτε καὶ εἰσέπραξε φόρους καὶ προὐκάλεσε συνδρομὰς ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος, τὸ δὲ ὅταν διωρίσθη ἁρμοστὴς τοῦ Αἰγαίου καὶ μεταβὰς εἰς Σίφνον, Σέριφον, Κύθνον, Κέαν, Ἄνδρον καὶ Μῆ-

[1] Τὰ τῆς καταδιώξεως καὶ τούτου ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς Ἑπτανήσου, ἴδε ἐν βιογραφίᾳ Ἀνδρέου Μεταξᾶ.

[2] Γούδα. Ἐνθ' ἀνωτ. Ζ'. 158.

ιον κατώρθωσεν οὐχ ἀκινδύνως, οὐ μόνον τὴν ἐξέγερσιν τῶν κατοίκων τῶν μὴ ἔτι ἐπαναστησάντων μερῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκεῖ ἐγκατάστασιν ἀρχῶν καὶ συνδρομὰς ἱκανὰς ὑπὲρ τοῦ στόλου, μεθ' ἃ ἐπανῆλθεν εἰς Ἑρμιόνην καὶ ἀνέλαβε τὰ τοῦ Ὑπουργοῦ καθήκοντα, προαχθεὶς ἅμα ὑπὸ τοῦ Βουλευτικοῦ, ἐκ συμφώνου μετὰ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ τῇ 28 ἰανουαρίου 1823 εἰς στρατηγόν, τὸ πρῶτον ἤδη ἀφ' ἧς ἤρξατο ὁ ἀγὼν γενομένης τοιαύτης προαγωγῆς εἰς Ἑπτανήσιον ἀγωνιστήν[1]. Εἰς τὴν ἐν Ἄστρει Δ' Ἐθνικὴν συνέλευσιν παρεκάθησεν ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν ὅπλων τῆς Πελοποννήσου, ἐκλεγεὶς καὶ μέλος διαφόρων ἐπιτροπῶν, πρὸς σύνταξιν νόμων διοικητικῶν καὶ πρὸς ἀναθεώρησιν τῶν ὀργανικῶν νόμων τῆς Ἐπιδαύρου. Τὸ αὐτὸ ἔτος μετὰ τοῦ Νέγρη καὶ Καρακατσάνη ἀντεπροσώπευσε τὴν Κυβέρνησιν καὶ εἰς τὰς μετὰ τοῦ ἄγγλου Χάμιλτον διαπραγματεύσεις, ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ ὁρισμοῦ τῆς Ἑλλάδος ὡς ἡγεμονίας ὑπὸ τὴν τοῦ Σουλτάνου ἐπικυριαρχίαν, καθ' ἧς λύσεως ἀντετάχθη μετὰ παρρησίας, ἣν ἐπέβαλλεν ἡ γνωστὴ φιλοπατρία, ἡ ἐμπειρία καὶ ἡ πολιτικὴ διορατικότης τοῦ ἀνδρός. Μετὰ τὴν συνέλευσιν τοῦ Ἄστρους, ὁ ἀνὴρ εἰ καὶ προσκληθεὶς ν' ἀποτελέσῃ μέλος τῆς Κυβερνήσεως, προυτίμησε τὰς διὰ τῶν ὅπλων μᾶλλον πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίας, συστηθέντος δὲ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, στρατολογήσας αὖθις πεντακοσίους ἄνδρας, ὧν τριακόσιοι Κεφαλλῆνες, μετέβη εἰς Ναύπλιον καὶ Τρίπολιν ὅπου καὶ ὠνομάσθη ἀρχηγὸς τῶν Κεφαλλήνων ὑπὸ τῆς διοικήσεως, ἥτις ἀπέστειλεν εἶτα αὐτὸν ἵνα στρατοπεδεύσῃ εἰς Πάτρας. Μετὰ θερμοῦ τότε ἐνδιαφέροντος ἐργασθείς, καὶ τυχὼν γενναίας χρηματικῆς συνδρομῆς καὶ ὑπὸ τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀδελφῶν αὐτοῦ Μαρίνου καὶ Ῥόκκου, κατώρθωσε ν' ἀποστείλῃ εἰς Κέρκυραν τινὰς τῶν ἀτυχῶν Σουλιωτικῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες εἶχον καταφύγει εἰς Κεφαλληνίαν, ἐφ' ᾧ καὶ εὐχαριστήριον ἔλαβεν ἐπιστολὴν ὁ Μαρῖνος ὑπὸ τοῦ Μάρκου Μπότσαρη[2]. Τὸ 1823 κατ' ἰούνιον, ἐπικειμένης τῆς μεγάλης ἐκστρατείας τοῦ Μουσταῆ πασᾶ τῆς Σκόδρας κατὰ τοῦ Μεσολογγίου, διεκρίθη ὁ *Μεταξᾶς* ἀποσταλεὶς τότε ἔπαρ-

[1] Ἴδε Ἀρχεῖα Παλιγγενεσίας Δ' σελ. 134 καὶ 308.

[2] Ἴδε Ἐπ. Μεταξᾶ. Ἐνθ' ἀνωτ. 172, ἔνθα ἡ ἐπιστολή. Ὁ Ῥόκκος ὁ το διαπρεπὴς ἰατροφιλόσοφος, πρὸς τιμὴν δὲ τούτου οἱ συμπολῖταί του τὸ 1867, ἤγειραν ἐπιταφίαν πλάκα ἔξω τοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ ναοῦ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος.

χος τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος, μετὰ πλήρους πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἐξουσίας, εἰς τὸν πατριωτισμὸν δὲ καὶ τοὺς μειλιχίους καὶ πειστικοὺς τρόπους τοῦ ἀνδρός, ὀφείλεται ἡ συνδιαλλαγὴ τῶν διῃρημένων ἀρχηγῶν, οὓς πρὸς τοῦτο εἶχε καλέσει εἰς τὰ Κερασοβίτικα καλύβια, ἔνθ' ἀπεφασίσθη ἡ κατὰ τῶν Τούρκων ἐκστρατεία. Τότε ὁ ἀνὴρ ἱκανὰς κατώρθωσε νὰ προμηθευθῇ τροφὰς καὶ πολεμεφόδια ἐκ Κεφαλληνίας, κατὰ δὲ τὴν περιώνυμον ἐκείνην πολιορκίαν, ἔδωκε δείγματα οὐ μόνον στρατιωτικῆς ἀλλὰ καὶ πολιτικῆς ἱκανότητος, πολλοὺς δὲ διαφυγὼν κινδύνους καὶ τῆς ἰδίας ζωῆς, ὅταν κατώρθωσε ἵνα διέλθῃ διὰ μέσου τοῦ ὀθωμανικοῦ στόλου, ὅστις ἐπολιόρκει τὴν πόλιν[1]. Εἰς τὴν δεξιότητα, τὴν πειθὼ καὶ τὴν τοῦ ἀνδρὸς εὐγένειαν, ὀφείλεται καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ ἄγγλου πλοιάρχου Κλίφορτ, ἀποστολὴ χιλίων πεντακοσίων ὀκάδων μολύβδου, οὗ ἐστερεῖτο τὸ ἑτοιμαζόμενον νὰ ῥίψῃ τὸν περὶ τῶν ὅλων κύβον Μεσολόγγιον. Τῇ ἐπιμελείᾳ αὐτοῦ ὠχυρώθη τότε ἥ τε πόλις αὕτη καὶ εἶτα τὸ Αἰτωλικὸν κατὰ τὴν πολιορκίαν δὲ τοῦ τελευταίου, ἐστάλησαν τῷ ἡμετέρῳ συμπολίτῃ, ὑπὸ μὲν τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀδελφῶν αὐτοῦ Ῥόκκου καὶ Μαρίνου δύο καὶ ἡμίσεια χιλιὰς ἱσπανικῶν ταλλήρων, ὑπὸ δὲ τοῦ Δημ. Κοργιαλένιου, τριάκοντα χιλιάδες ὀκάδες ἀλεύρων. Μετὰ τοῦ Βύρωνος τὸ 1824 ἔσχε πολλὰς συνεντεύξεις ἐπὶ ζητημάτων τοῦ ἀγῶνος, ὁ λόρδος μάλιστα ἐκτιμῶν τὸν ἄνδρα, παρεκάλει τοῦτον ἵνα μείνῃ παρ' αὐτῷ, ἀλλ' ὁ ***Μεταξᾶς*** προὐτίμησε νὰ μεταβῇ εἶτα εἰς Πελοπόννησον, ὅπου ἐθεώρει ἀναγκαιοτέραν τὴν παρουσίαν του. Εἰς τὸ Αἰτωλικὸν ἐγένετο καὶ ἀντικείμενον ἐχθρικῆς σκευωρίας τοῦ Βαρνακιώτου κατὰ τὴν 22 ὀκτωβρίου, ὅτε δύο προδόται ἐφόνευσαν τὸν τοποτηρητὴν αὐτοῦ καὶ ἀνδρεῖον συμπολίτην ἡμῶν Διον. Φωκᾶν[2]. Κατὰ δεκέμβριον ἀφίκετο εἰς Μεσολόγγιον ὁ Μαυροκορδᾶτος ἀντικαταστήσας τὸν ***Μεταξᾶν***, τὸ δὲ 1825 ἐπὶ τῆς εἰσβολῆς τοῦ Ἰμβραήμ, ἀπαντῶμεν τοῦτον μετὰ τοῦ Εὐαγγ. Πανᾶ ἐπὶ κεφαλῆς τριακοσίων Κεφαλλήνων στρατοπεδεύοντας ἐν Ῥιώλῳ. Κατὰ

[2] Εἰς τὰ τότε συμβάντα ἀφορᾷ καὶ ἐπιστολὴ τοῦ Μεταξᾶ, ἔνθα καὶ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, πρὸς τὸν Ζακύνθιον Φραγ. Καρβελᾶν ἀπὸ 18 αὐγούστου 1823. Ἴδε Ἱστορ. Σελίδες ὑπὸ Λ. Ζώη, ἐν Δελτίῳ Ἱστορ. Ἐθνολ. Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος Ε' τευχ. ιη' 259 καὶ Ἱστορ. Τρικούπη.

[1] Ἐν Αἰτωλικῷ ἔπεσε καὶ ἕτερος ἀνδρεῖος συμπολίτης ἡμῶν, ὁ ἀρ πυροβολητὴς Μαρῖνος Λυκιαρδόπουλος.

προτροπὴν τῆς διοικήσεως καὶ τῆς συνελεύσεως ὁ ***Μεταξᾶς*** τότε ἐπυρπόλησε τὴν Τριπολιτσάν, ἡμέρας τινὰς πρὶν ἢ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν ὁ Ἰμβραήμ, ἀπειλουμένου δὲ τοῦ Ναυπλίου, ἀνετέθη ἡ ἀσφάλεια τούτου μὲν τῷ Ἀνδρέα Μεταξᾷ, τοῦ δὲ φρουρίου Παλαμηδείου τῷ ***Κωνσταντίνῳ***. Παρελθόντος τοῦ κινδύνου, ἡ διοίκησις βλέπουσα τὴν ἀνάγκην συμπληρώσεως τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ διὰ νεοσυλλέκτων, ἐνετείλατο τῷ ***Μεταξᾷ*** ἵνα μεταβῇ πρὸς τοῦτο εἰς τὸ Αἰγαῖον, ἔνθα συνέλεξεν ὑπὲρ τοὺς χιλίους. Ἀλλὰ καὶ ἕτερον δεινὸν ἐμάστιζε τότε τὴν Ἑλλάδα, αἱ πειρατικαὶ ἐπιδρομαί. Οὐδεμία σημαία ἦτο πλέον σεβαστὴ εἰς τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας, ἐφ' ᾧ ἡ διοίκησις κατήρτισε κατ' ἰούλιον τοῦ 1825 τριμελῆ ἀντιπροσωπείαν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ***Μεταξᾶ***, πρὸς καταδίωξιν τῶν πειρατικῶν πλοίων· ὄντως δὲ ἐντὸς διμήνου κατωρθώθη ἡ σύλληψις πολλῶν ἀρχηγῶν καὶ ἡ πυρπόλησις πολλῶν πλοίων. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ ἄλλην περισπούδαστον, ὅσον δυσχερῆ παρέσχε τῷ ἀγῶνι ὑπηρεσίαν ὁ ἀνήρ, κατορθώσας νὰ κατασιγάσῃ τὴν ἐν Μεσολογγίῳ ἀνταρσίαν τῶν λιποτακτησάντων στρατιωτῶν, οἵτινες, ὡς ἐκ τῆς παραμελήσεως τῆς ἐγκαίρου ἐπισιτίσεως τοῦ Μεσολογγίου πνέοντες τὰ μένεα, εἶχον συνέλθει εἰς Περαχώραν καὶ ἠπείλουν τὸ Ναύπλιον, ἐνθουσιάσας μάλιστα τὰ σώματα ἅτινα βραδύτερον τόσον διεκρίθησαν, ἐν ταῖς κατὰ τοῦ Ἰμβραὴμ καὶ Κιουταχῆ ἐκστρατείαις. Ἐπανελθὼν εἰς Ναύπλιον συνέστησε μετὰ τοῦ Ἀνδρέου Μεταξᾶ νέον σῶμα ἐκ κεφαλλήνων καὶ ζακυνθίων ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν Δανιὴλ Πανᾶ κεφαλλῆνος καὶ Διον. Πέτα ζακυνθίου, ὅπερ μετέπειτα ἠρίστευσεν εἰς Ὠρωπὸν καὶ Ἀθήνας[1]. Κατ' ἰούνιον τοῦ 1827 ὁ στρατηγὸς Τσούρτς, κατ' εἰσήγησιν τῶν μελῶν τοῦ ἐπιτελείου Κ. Μπότασῃ, Κ. Βλαχοπούλου, Ῥοδίου καὶ Χρυσοσπάθη, διώρισεν αὐτὸν πρόεδρον τοῦ ἐπιτελείου, πολλὰς προσενεγκόντα καὶ τότε τῷ στρατῷ ὑπηρεσίας. Λήξαντος τοῦ ἀγῶνος, ὁ ἀνὴρ δικαίως ἐξηκολούθησεν ἑλκύων ἐφ' ἑαυτὸν τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἁρμοδίων, ἅτε ἀνὴρ γνωστῆς πολιτικῆς περινοίας, πείρας καὶ ἱκανότητος, καὶ δι' ἃς ἀδιαμφισβητήτους παρέσχεν ὑπηρεσίας τῷ τόπῳ. Καὶ δὴ ἐπὶ Καποδιστρίου διωρίσθη Ἁρμοστὴς εἰς τὰς Κυκλάδας, διακριθεὶς ἐν τῇ ἐκεῖ διοικήσει του, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἑλλάδι, ὅπου

[1] Γούδα. Αὐτόθι 163.

μετὰ τὴν ἐν Ἄργει Δ' Ἐθνικὴν συνέλευσιν, ἧς ἀπετέλει μέλος ὡς βουλευτὴς τῆς Πελοποννήσου, ἐστάλη ὡς ἔκτακτος ἐπίτροπος. Εἰς βραχὺ χρονικὸν διάστημα ὁ *Μεταξᾶς* μετεμόρφωσεν αὐτόχρημα τὰς νήσους, ἀνεγείρας πόλεις ἐπὶ τῶν ἐρειπίων, ἱδρύσας σχολεῖα, προάξας καὶ προστατεύσας τὴν γεωργίαν, καταδιώξας τὴν λῃστείαν, καὶ δοὺς εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα ὄψιν χώρας πεπολιτισμένης· ἐπίσης συνέτεινε καὶ εἰς τὴν ἐμψύχωσιν τοῦ ἐν Σύρῳ μάλιστα ἐμπορείου, ἐνθαρρύνας τοὺς ἐκεῖ ἐμπορευομένους, πρὸς εὐέλπιδα ἐξακολούθησιν τοῦ ἔργου των. Ἔσχε μέρος μετὰ ταῦτα εἰς τὰς μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας διαπραγματεύσεις περὶ ὁροθεσίας, διακοπείσας ἕνεκα τοῦ φόνου τοῦ Κυβερνήτου, ἐνῷ ἔβαινον εἰς λύσιν αἰσίαν. Ἀγαπῶν τὸν Καποδίστριαν ἀντετάχθη κατὰ τῶν ἀνταρτῶν ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἑλλάδι, καταστείλας τὸ ὑπὸ τὸν Καρατάσσον κίνημα, ἱκανὰ παθών, συνῆψε δὲ καὶ ἐπ' ὀνόματί του δάνειον χάριν ἐκείνου, πρὸς πληρωμὴν τῆς καθυστερουμένης τριμηνίας τοῦ στρατοῦ. Ἐπὶ Ὄθωνος, καὶ οὗτος ὡς ἀρχηγός, δὲν διετέλει ὑπὸ τὴν εὔνοιαν τῆς ἀντιβασιλείας, κινδυνεύων δὲ νὰ φυλακισθῇ καὶ πάθῃ οἷα καὶ ἄλλοι τότε, ἔφυγεν εἰς Κεφαλληνίαν, ἐπωφεληθεὶς τῆς ἀπονεμηθείσης τοῖς ἀγωνισταῖς ἀμνηστίας, ὅπου ἀνακτήσας τὰ δημευθέντα αὐτοῦ κτήματα καὶ ἐπιμεληθεὶς τὰ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, διέμεινε μέχρι τοῦ 1843, ὅτε διορισθεὶς σύμβουλος τῆς ἐπικρατείας εἰς ὑπηρεσίαν ἔκτακτον, ἀνεχώρησεν εἰς Ἀθήνας, ὅπερ ὅμως δὲν ἐπραγτοποιήθη καταργηθέντος τοῦ συμβουλίου. Διωρίσθη εἶτα ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν, τὸ δὲ 1855 προήχθη εἰς συνταγματάρχην τῆς φάλαγγος, ὃν βαθμὸν ὅμως δὲν ἐθεώρησεν ἀντάξιον τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸ 1861 ὁ βασιλεὺς ἐδικαίωσε τὸν ἄνδρα, διορίσας αὐτὸν γερουσιαστήν. Μετὰ τὴν ἕνωσιν τῆς Ἑπτανήσου ἐγκατασταθεὶς πλέον ἐν Ἀργοστολίῳ, κατέγινεν εἰς τὴν συλλογὴν καὶ κατάταξιν τῶν ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος σημειώσεών του καὶ ἐξεπόνησε τὰ ***Ἱστορικὰ ἀπομνημονεύματα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως***, ἅτινα ἐξέδωκε μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἐπαμεινώνδας, τυχόντα καὶ μεταφράσεως ἰταλικῆς μὲν τὸ 1882 ὑπὸ τοῦ Vincenzo Grotta προτάξαντος καὶ πρόλογον καὶ γαλλικῆς τὸ 1888 ὑπὸ τοῦ Jule Blancard ἐν Παρισίοις ἐκδίδοντος τοῦ Ἐρνέστου Léroux, ἀποδείξεις ταῦτα τῆς ὁποίας ἐτύγχανον πεποιθήσεως διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς φιλαλήθειαν, τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὰς πολλὰς λεπτομερείας τ ὰ ἀπομνημονεύματα ἐκεῖνα, ὑπὸ γνωστῶν

φιλελλήνων καὶ πεπαιδευμένων τῆς Ἑσπερίας. Ἀπέθανεν ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1870 ταφεὶς ἐν Δραπάνῳ ἐγκωμιασθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως Σπ. Κομποθέκρα [1].

ΜΕΤΑΞΑΣ ΜΑΡΙΝΟΣ. Ἀδελφὸς τοῦ ἀνωτέρω. Διαπρεπὴς νομομαθὴς σπουδάσας ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ, ῥήτωρ, πολιτικός, δημοσιογράφος καὶ ποιητής. Ἐπὶ γάλλων διετέλεσε δικαστὴς καὶ γερουσιαστὴς καὶ ἐπὶ Ἑπτανήσου πολιτείας βουλευτὴς τὸ 1803. Ὑπῆρξε φίλος καὶ συμφοιτητὴς τοῦ Ι. Καποδιστρίου, μεθ' οὗ συνειργάσθη ἐν Ἑπτανήσῳ ἐπὶ Ῥωσσοτούρκων καὶ Ἑπτανήσου πολιτείας. Τὰ τῆς Φιλικῆς εταιρείας ἐμυήθη ὑπὸ τοῦ Δ. Ῥώμα καὶ λέγεται ὅτι ἦτο ὁ πρῶτος ἐν Κεφαλληνίᾳ, ὅστις ἔλαβε γνῶσιν τοῦ μυστικοῦ καὶ ὁ μόνος κεφαλλὴν μεθ' οὗ ἠλληλογράφουν τότε ὁ Ὑψηλάντης καὶ ὁ Μαυροκορδᾶτος [2]. Ἐπὶ γάλλων διετέλεσε γερουσιαστὴς διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ Berthier· συνῆψε δὲ τότε σχέσεις στενὰς μετὰ τοῦ ἐν Ἰονίοις νήσοις γενικοῦ διοικητοῦ Donzelot καὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἐπιτρόπου Lesheps, οἵτινες ἀνέθεντο αὐτῷ ὡς νομομαθεῖ, ἐντριβεῖ τὰ πολιτικά, ἐγκυκλοπαιδικῷ, γλωσσομαθεῖ καὶ δεξιῷ τῆς γραφίδος χειριστῇ, τὴν σύνταξιν καὶ διεύθυνσιν τῆς ἐν Κερκύρᾳ ἐφημερίδος ***Ἰόνιος Μηνύτωρ***, ἐργασθέντι διετίαν. Τὸ 1811 ἐξελέγη μέλος τῆς εἰς Παρισίους σταλείσης πρεσβείας ἐξ Ἑπτανησίων, ὅπως συγχαρῶσι τὸν Ναπολέοντα ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῶν γενεθλίων

[1] Περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἴδε καὶ Extrait de l' histoire générale des hommes du XIX siècle vivants ou morts de toutes les nations. Genève 1879 p. 346. Ὀφειλῆς δικαίας ἀπότισις τυγχάνει ἡ μνεία τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ὑπὸ τοὺς Μεταξάδες καὶ ἄλλους ἀγωνισαμένων ἡμετέρων συμπολιτῶν, εἶνε δὲ λίαν λυπηρὸν ὅτι μεθ' ὅλας ἡμῶν τὰς ἐρεύνας πρὸς ἐξεύρεσιν αὐτῶν, τοὺς ἑξῆς μόνον κατωρθώσαμεν νὰ εὕρωμεν καὶ ἀναγράψωμεν ἐνταῦθα πλὴν τῶν εἰδικῶς βιογραφουμένων ἢ ἀναφερομένων ἀλλαχοῦ τοῦ τόμου τούτου. Σπυρ. Βαλσαμάκης, Μαρ. Λυκιαρδόπουλος, Διον. Κούπας, Ἰωάνν. Δῆμος Καγκάδης, Ἀδελφοὶ Ματαράγκαι, Βασιλ. Μακρῆς, Διον. Μοντεσάντος, Παν. Ὀρφανός, Γερασ. Ὀρφανός, Διον. Ὀρφανός, Καραμπάτος, Μεσάρης, Σπυρ. Ἀμπατιέλος, Νικολ. Γερακάρης, Σπυρ. Πανᾶς, Ἀναστ. Φωκᾶς, Ὀνούφριος Πανᾶς, Λουκᾶς Βαλσαμάκης, Ἀναστάσιος, Χαράλαμπος καὶ Νικόλαος Ἰγγλέσαι, Δαλονᾶς, Παντάζῆς Καγκάδης, Δρακᾶτος, Ἀντώνιος Ματιᾶτος, Μιχ. Ποταμιᾶνος, Σπυρ. Ποταμιᾶνος, Χαραλ. Τζαγκαρόλος, Εὐσταθ. Γαλιατσάτος, Σωτηρ. Βριώνης, Σπυρίδων Συνοδινός, Ἀνδρ. Μοσχόπουλος καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοῦ οἴκου Ῥαζῆ.

[2] Ἐπ. Μεταξᾶ. Ἔνθ' ἀνωτ. 146. Φιλήμονος. Ἱστορ. Ἑλλ. Ἐπαναστάσεως, Α'. 363-364. Χιώτου. Ἱστ. Ἰον. Κρ. Α'. 319 καὶ 325.

αὐτοῦ, ὅτε ἔγραψε καὶ ἐνθουσιώδη ᾠδήν[1], ἐπανακάμψας δὲ εἰς Κέρκυραν ἐλογοδότησε περὶ τῆς ἀποστολῆς ἐκείνης. Ἐτιμᾶτο δι' ἱσπανικοῦ, ἰταλικοῦ καὶ γαλλικοῦ παρασήμου. Ἀπεβίωσεν ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1857. Ἐδημοσίευσε τὰ ἑξῆς α') Per l' anniversario di Napoleone I. dedicata alle. L. L. E E. il generale Donzelot governatore generale, ed il S. Lesheps commissario imperiale nelle isole jonie. β.) Per l' aniversario dell' incoronazione di Napoleone il Grande. Inno dedicato a. S. E. Monsignor Duca di Feltre. γ') La nascita del Re di Roma. Canzone dedicata al medesimo. Parigi. 1811. δ') Odi italiane. Corfù. *1808*. ε') Sulla Feacia d' Omero. Corfù. 1814. Ταύτην ἀνέγνωσεν ὁ καὶ τῆς ἀρχαιολογίας ἐγκρατὴς ἀνήρ, ἐν τῇ τότε Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ ἧς ἐτύγχανεν ἑταῖρος. Κατέλιπε δὲ ἀνέκδοτα. ε') Della costituzione della Republica settinsulare καὶ ἄλλα πολιτικὰ ὑπομνήματα καὶ ποιήσεις.

ΜΕΤΑΞΑΣ (ΛΥΣΣΕΟΣ) ΜΑΡΙΝΟΣ. Υἱὸς Νικολάου γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1752 καὶ ἀποθανὼν τὸ 1820. Ζωηρὸς καὶ φιλόπολις νέος, συμπράξει τῶν ἐκ Ληξουρίου ἀδελφῶν Ἀναστασίου καὶ Σπυρίδωνος Μ. Κρασσᾶ, συνέταξεν ὑπόμνημα ἐκτενὲς πρὸς τὴν Ἑνετικὴν κυβέρνησιν, περὶ ῥιζικῶν μέτρων κατὰ τῆς ἐκρύθμου μεσοῦντος τοῦ ιη' αἰῶνος ἐν τῇ νήσῳ καταστάσεως ὡς ἐκ τῶν πρὸς ἀλλήλας διαμαχῶν εὐγενῶν τινων οἴκων, κυρίως τῶν Ἀννίνων καὶ τῶν Μεταξάδων, συντελέσας καὶ οὗτος ὅπως σταλῇ εἰς Κεφαλληνίαν πρὸς εἰρήνευσιν ὁ στρατηγὸς Φραγγίσκος Γριμάνης τὸ 1760, ὅπερ καὶ ἐπετεύχθη συλληφθέντων τῶν πρωτουργῶν Μαρίνου Ἀννίνου καὶ Μαρίνου Μεταξᾶ καὶ θανατωθέντων ἐν Ἑνετίᾳ ἐφ' ᾧ τὸ 1761 καὶ μετάλλιον ἐκόπη ὑπὸ τῆς νήσου πρὸς τιμὴν τοῦ στρατηγοῦ. Τὸ 1786 ἐξελέχθη σύνδικος τῆς κοινότητος μετὰ τῶν Γεωργίου Τ. Παυλῆ καὶ Νικ. Μηλιαρέση καὶ αὖθις τὸ 1788 μετὰ τῶν Σπυρ. Κατσαΐτου καὶ Σπυρ. Ἀσάνη. Ἀπὸ τοῦ 1795 - 1796 διετέλεσε διοικητὴς ἐν Ἰθάκῃ, ἔπειτα προβλεπτὴς τοῦ Ὑγειονομείου καὶ ἐπὶ Ἑπτανήσου πολιτείας, μέλος τῆς Προεδρείας ἐν Κεφαλληνίᾳ, μετὰ τῶν ἐπίσης ἐξόχων πολιτῶν Ἀνδρ. Πανᾶ καὶ

[1] Στροφὰς αὐτῆς ἐν μεταφράσει ἴδε παρὰ Μαυρογιάννῃ. Ἐν Ἱστορίᾳ Ἰον. νήσων. Β'. 241.

Ιωάν, Μηνιάτου, μετκταῦτα δὲ μετὰ τῶν Κων. Πανᾶ καὶ Ἀθαν. Κεφαλᾶ, ἀντιπρόσωπος τῆς νήσου εἰς τὴν ἐν Κερκύρᾳ οἰκονομικὴν καὶ στρατιωτικὴν κατὰ τὸ τότε σύνταγμα ἐπιτροπὴν καὶ τέλος τὸ 1802 Πρύτανις ἐν Κερκύρᾳ. Ὡς ἀνὴρ λόγιος καὶ νομομαθής, ἐγένετο μέλος καὶ τῆς ἐν Κερκύρᾳ Ἰονίου Ἀκαδημίας τὸ 1808, ἐφέτης ἐν Ἀργοστολίῳ ἐπὶ Δεβοσσὲτ τὸ 1818 καὶ πρόεδρος δικαστηρίου τὸ 1819. Πνεῦμα πρακτικώτατον καὶ ἐν τῇ προστασίᾳ τῆς γεωργίας στηρίζων τὴν οἰκονομικὴν εὐεξίαν τοῦ τόπου τόσα παθόντος μέχρι τότε ἔκ τε τῶν αὐτόθι ταραχῶν, καὶ τῶν γεωργικῶν συστημάτων καὶ νόμων, ὑπῆρξεν εἷς τῶν σπουδαιοτέρων καὶ δραστηριωτέρων ἑταίρων τῆς ἐν τῇ νήσῳ Ἀγροτικῆς ἀκαδημίας, ἧς καὶ πρόεδρος διετέλεσε, τούτῳ δὲ καὶ τῷ Ἰωάννῃ Τσουλάτῃ ἀνετέθη καὶ ἡ σύνταξις μακροῦ ὑπομνήματος πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, περὶ συγκεντρώσεως τῶν ἰδιοκτησιῶν. Ἐπὶ Ἑπτανήσου πολιτείας ὁ *Μεταξᾶς* κατετάχθη καὶ εἰς τὸν ἐγχώριον στρατὸν γενόμενος λοχαγός. Κατὰ νοέμβριον τοῦ 1786 σύνδικος διατελῶν, ὑπέβαλε πρότασιν ἐν τῷ μικρῷ συμβουλίῳ, καὶ περὶ τῆς ἐν ἑνὶ βιβλίῳ καταγραφῆς τῶν ἀπὸ τοῦ 1505-1793 σπουδαιοτέρων διαταγμάτων(ordini) καὶ ἄλλων διοικητικῶν ἐγγράφων κατατασσομένων χρονολογικῶς, μετὰ καταλόγου χάριν τῆς ὑπηρεσίας καὶ τῆς ἱστορίας, ἣν πρότασιν δεξάμενον τὸ σωματεῖον, ὥρισε καὶ ἱκανὴν ἀμοιβὴν ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος ν' ἀναλάβῃ τὸ τόσον χρήσιμον ὅσον δυσχερὲς ἔργον, ὅπερ θὰ συνεπλήρου, τὴν περὶ ἧς ἐλέχθη συλλογὴν τοῦ Φρ. Λουκίσσα. Τὴν ἐργασίαν ταύτην φαίνεται ἀναλαβὼν αὐτὸς ὁ *Μεταξᾶς*, εἰς αὐτὴν πολλάκις μάλιστα παραπέμπει ὁ ἱστορικὸς Μ. Πινιατόρρος. Τοῦ compendio τούτου ἀντίγραφον ἴσως εἶνε τὸ ἐν τῷ ἀρχείῳ Χ. Τσιμαράτου σωζόμενον ἐκ σελίδων 176 εἰς 4ον καὶ φέρον τίτλον Libro ordini raccolta etc. Ἀπέθανεν ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1820.

ΜΕΤΑΞΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Υἱὸς Κωνσταντίνου τοῦ ἀγωνιστοῦ καὶ Ἑλένης, γεννηθεὶς τὸ 1833 ἐν Ναυπλίῳ. Σπουδάσας τὰ γυμνασιακὰ ἐν Ἀργοστολίῳ, κατετάχθη δεκαπενταέτης ἐν τῇ σχολῇ τῶν εὐελπίδων, ὁπόθεν ἀποφοιτήσας τὸ 1855, ἐπεδόθη εἰς ἰδιαιτέρας σπουδὰς τῆς μηχανικῆς, τελειοποιήσας ταύτας ἀπὸ τοῦ 1862 - 1864 ἔν τε τῇ ἐν Παρισίοις Σχολῇ τῶν γεφυροποιῶν ἧς ἐγένετο πτυχιοῦχος καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, διακριθεὶς μάλιστα εἰς διαφόρους διαγωνισμούς. Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἐφαίνετο προωρισμένος εἰς ἀνώτερα στρατιωτικὰ στάδια, τὸ μὲν

διὰ τὸ φύσει εὔτολμον, ὑψηλόφρον καὶ φιλότιμον, τὸ δὲ διὰ τὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν προγόνων στρατιωτικὰ κλέη, ἅτινα ὤτρυνον αὐτὸν πρὸς τοῦτο. Καὶ δὴ τὸ 1855 ἐγένετο ἀνθυπασπιστής, τὸ 1857 ἀνθυπολοχαγός τὸ 1862 ὑπολοχαγός, τὸ 1868 λοχαγός, τὸ 1876 ταγματάρχης, τὸ 1884 ἀντισυνταγματάρχης, τὸ 1890 συνταγματάρχης καὶ τὸ 1897 ὑποστράτηγος. Ἔν τε τῷ πεζικῷ, τῷ μηχανικῷ καὶ τῇ ὑπηρεσίᾳ ἐν γένει ἱκανῶς διεκρίθη· πολλὰ ἔργα δημόσια, δημοτικὰ καὶ ὁδοποιΐας ἐξετέλεσε, διηύθυνε τὸ μηχανικὸν εἰς διαφόρους ἐπαρχίας, ἀνέλαβε τὴν ἀρχηγείαν τοῦ τάγματος τῶν σκαπανέων, διετέλεσε διευθυντὴς τοῦ γεωμετρικοῦ κλάδου ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν οἰκονομικῶν, ἐδίδαξε τὴν ἀρχιτεκτονικὴν ἐν τῇ σχολῇ τῶν Εὐελπίδων, διηύθυνε τὸ ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν στρατιωτικῶν ἐπιτελικὸν γραφεῖον, διῴκησε τὸ 1885 τὸ σχολεῖον τοῦ μηχανικοῦ, ἀπὸ δὲ τοῦ 1887 καὶ τὸ σύνταγμα τοῦ μηχανικοῦ, ὅπερ διωργάνωσεν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐν τῷ σχολείῳ τοῦ συντάγματος κανονισμοῦ τῆς ἐκπαιδεύσεως ὅστις συνετάχθη ὑπ' αὐτοῦ ὅτε διετέλει διοικητὴς τοῦ σχολείου τοῦ μηχανικοῦ καὶ ἐφηρμόσθη ὅταν τοῦτο ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ διοικητοῦ τοῦ συντάγματος. Παρακολουθῶν πάντοτε ἐπιμελῶς τὰ στρατιωτικὰ τῶν μεγάλων κρατῶν καὶ ἐνήμερος τῶν εἰδικῶν ἐπὶ τοῦ κλάδου μελετῶν, πάντοτε ἐχρησιμοποιεῖτο ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως εἰς διαφόρους σχετικὰς περιστάσεις, διὰ τὴν πεῖραν δὲ αὐτοῦ, τὴν στρατιωτικὴν παιδείαν καὶ τὴν διοικητικὴν ἱκανότητα προήχθη καὶ εἰς διοικητὴν τῆς σχολῆς τῶν Εὐελπίδων· διὰ δὲ τὴν αὐστηρότητα τοῦ ἤθους, τὸ φιλοδίκαιον καὶ τὴν περὶ τὸ στρατιωτικὸν δίκαιον ἐμπειρίαν καὶ εἰς πρόεδρον τοῦ ἐν Ἀθήναις Β′ διαρκοῦς στρατοδικείου. Ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας περιστάσεις κληθεὶς νὰ ὑπηρετήσῃ, διετράνωσε πάντοτε φιλεργίαν, τιμιότητα καὶ ἱκανότητα, ἐξαιρέτως ὅταν διετέλεσε πρόεδρος τῆς πρὸς διανομὴν τῶν ἀποξηρανθεισῶν γαιῶν τῆς Κωπαΐδος ἐπιτροπῆς, ὡς διευθυντὴς τῆς ἐπὶ τῶν βοηθημάτων καὶ τῶν ἐργασιῶν ὑπὲρ τῶν ἐκ σεισμοῦ τὸ 1894 παθόντων ἐν Λοκρίδι, Θήβαις, Ἀταλάντῃ Λεβαδείᾳ, Ξηροχωρίῳ, Χαλκίδι κλ. ἐπιτροπῶν, ὡς μέλος ἀπὸ τοῦ 1894 τῆς μεγάλης ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων Ἐπιτροπῆς, ὅτε κατ' ἐντολὴν τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου ἀνέλαβε καὶ τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν ἐποπτείαν τῆς ἀστυνομίας τῶν ἀγώνων. Τὸ 1895 διωρίσθη ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν ὑπὸ τὸν πρωθυπουργὸν Νικ. Δηλιγιάννην, γνωστὸν δὲ πόσον τότε ὑπὸ τὸ ἄχρουν

ἐκεῖνο ὑπουργεῖον, ἀφατριάστως, νομίμως καὶ ἡσύχως, διεξήχθησαν αἱ βουλευτικαὶ ἐκλογαί, δι' ὧν ὁ *Μεταξᾶς* ἔλαβεν αὐστηρῶν καὶ συντελεστικῶν μέτρων καὶ προβλέψεων. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου τοῦ 1897, παραιτηθέντος τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν Νικ. Σμολένσκη, διωρίσθη Ὑπουργὸς τῇ 19 φεβρουαρίου 1897, αὐτόδηλον δὲ ποίαν εἶχε σημασίαν τὸ γεγονὸς τοῦτο καὶ ποίας ἀπήλαυεν ὁ ἀνὴρ ὑπολήψεως, παρά τε τοῖς ἄρχουσι καὶ τῇ κοινῇ γνώμῃ. Εἰσήγαγε τότε εἰς τὴν βουλὴν τὸ περὶ κατατάξεως ἐθελοντῶν νομοσχέδιον, τὸ περὶ συστάσεως Φιλελληνικῆς λεγεῶνος καὶ ἄλλα πολλά, ἐργασθεὶς ὅσον τὸ ἐπ' αὐτῷ καὶ κατὰ τὰ ὑπάρχοντα μέσα, ὡς οἷον τε συνετῶς καὶ μετὰ φιλοπατρίας, διαστὰς μάλιστα πρός τινας τῶν συνυπουργῶν, ἐν τῇ συζητήσει περὶ ληπτέων μέτρων ἀπροσφόρων κατὰ τὴν γνώμην του ἢ παρακεκινδευμένων· ἀλλὰ καὶ οὐδὲ πρέπει νὰ ὑπέχῃ ὁ ἀνὴρ εὐθύνας ἐπὶ τοῖς συμβᾶσι τότε ἀφοῦ ὡς ἀπεδείχθη, εἰς ἄλλους πρέπει νὰ ἐπιρριφθῶσιν αἱ διὰ τὴν ἀτελῆ στρατιωτικὴν ὀργάνωσιν τοῦ κράτους, καὶ τὰς πολιτικὰς ὑφ' ἃς ἐτέλει τὸ κράτος συνθήκας, εὐθύναι ἐπὶ ταῖς ὑποχωρήσεσι τῶν σωμάτων καὶ τῇ ἀποτυχίᾳ τοῦ κινήματος, ὅταν μάλιστα ἀνεκοινώθη ὁ πανικὸς τῆς Λαρίσσης, διέταξε τὸ ἐπιτελεῖον νὰ κρατήσῃ πάσῃ θυσίᾳ καὶ δι' ὅλων τῶν μέσων τὴν Λάρισσαν, ὑπομιμνήσκων συγχρόνως ὅτι ἡ τῆς πόλεως ταύτης ἐγκατάλειψις, ἀποτελεῖ ὁριστικὴν ἀπώλειαν τοῦ πολέμου, ἀλλὰ δυστυχῶς οὐ μόνον δὲν εἰσηκούσθη, ἀλλὰ καὶ δὲν τῷ ἔγεινε κἂν γνωστὴ ἡ ὑποχώρησις! Τῇ 18 ἀπριλίου 1897 παραιτηθέντος τοῦ ὑπουργείου ἐκείνου, ὁ *Μεταξᾶς* διωρίσθη αὖθις διοικητὴς τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων, τὰ δὲ τέλη μαΐου μετετέθη ὡς ἀρχηγὸς τοῦ ἐν Ἠπείρῳ στρατοῦ, ἀλλὰ τότε ἐζήτησε τὴν ἀποστρατείαν του διὰ λόγους ὑγείας, προαχθεὶς εἰς ὑποστράτηγον καὶ εἶτα διορισθεὶς πρόεδρος τοῦ στρατιωτικοῦ ἀπομαχικοῦ ταμείου. Διετέλεσε καὶ δὶς βουλευτὴς Πάλης τό τε 1879 καὶ τὸ 1881, ἐτιμᾶτο δὲ καὶ διὰ τοῦ παρασήμου τῶν Ταξιαρχῶν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1892, καὶ τοῦ τῶν ἀνωτέρων ταξιαρχῶν τοῦ Τακόβου τῆς Σερβίας. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τῇ 2 Δεκεμβρίου 1903.

ΜΕΤΑΞΑΣ (ΤΖΑΝΝΗΣ) ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Υἱὸς Γεωργίου καὶ Μαργαρίτας Φωκᾶ, γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1825. Μαθητεύσας ἐν τῷ Λυκείῳ καὶ ἐπιδοθεὶς εἰς ἐκμάθησιν ξένων γλωσσῶν, ἐτράπη ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας εἰς τὴν σπουδὴν τῆς μουσικῆς, καταταχθεὶς εἰς τὴν φιλαρμο-

νικὴν τῆς πόλεως, διδαχθεὶς δὲ ἰδιαιτέρως καὶ ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ αὐτῆς De Angelis[1]. Ἀπὸ τοῦ 1840 ἐφοίτησεν ἐν τῷ ᾠδείῳ τῆς Νεαπόλεως τυχὼν διασήμων καθηγητῶν, οἷοι οἱ ἀδελφοὶ Sebastiani ὁ Andr. Ruggi, προπάντων δὲ ὁ περιώνυμος μουσουργὸς καὶ διευθυντὴς τοῦ ᾠδείου Mercadante, ὅστις ἰδιαιτέραν εἶχεν ἀγάπην πρὸς τὸν νεαρὸν Κεφαλλῆνα, παρ' ᾧ ἔβλεπεν ἔκτακτον πρὸς τὴν ὑψηλὴν τέχνην ἔρωτα. Ὁ *Μεταξᾶς* ἠκολούθησε μάλιστα εἰς ὅλας αὐτοῦ τὰς συνθέσεις, τὸ ὕφος καὶ τὸ σύστημα τοῦ περικλεοῦς ἐκείνου διδασκάλου του. Τὸ 1846 ἐπανῆλθεν εἰς Κεφαλληνίαν, ἐγένετο δὲ ὁ σπουδαιότερος καὶ ἐνθουσιωδέστερος ἐργάτης τῆς συστηματικωτέρας καὶ εὐρυτέρας καλλιεργείας τῆς τε ὀργανικῆς καὶ ᾠδικῆς μουσικῆς, ὑπ' αὐτοῦ δὲ ἐδιδάχθησαν αὐτόθι διὰ τοῦ μακροῦ του διδασκαλικοῦ σταδίου καὶ δι' εὐμεθόδου συστήματος, ὅλοι σχεδὸν οἱ εἶτα διαπρέψαντες μουσικοὶ τῆς νήσου καὶ πλεῖστοι κύριοι καὶ κυρίαι[2]. Ἐπὶ ῥιζοσπαστισμοῦ ὁ φιλελεύθερος καὶ αἰσθηματίας διδάσκαλος, συνέτεινε διὰ τῶν μουσικῶν συνθέσεών του εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ αἰσθήματος, τονίζων ἐμβατήρια τῶν Ν. Λούζη, Γερ. Μαυρογιάννη, Σπ. Μαλάκη καὶ ἄλλων, ἐφ' ᾧ καὶ κατεδιώχθη ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς ἀστυνομίας. Δημωδέστατα ἐγένοντο τότε τὰ μουσουργήματά του, *Ὦ λαὲ τῆς ἑπτανήσου*, *Ὡς πότε παλληκάρια*, *Μὴ φοβεῖσθε γραικοί*, *Ἕλληνες δοῦλοι*, *Ἂν κόπτῃ τὸ σπαθί μου* κλ. Συνέθεσε πλείστας ὅσας χορῳδίας, συμφωνίας, χορούς, μονῳδίας, διῳδίας, προσδὲ καὶ τὸ ἰταλικὸν μελόδραμα *Μάρκος Μπότσαρης*, ἐπὶ ποιήσεως τοῦ ζακυνθίου Γεωργίου Λαγγουϊδάρα, οὗ μέρη τινα ἐψάλησαν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ Ζακύνθῳ θεάτρων. Παρὰ τῶν ειδημόνων θεωρεῖται ὅτι ἦτο βαθὺς μὲν τῆς ὡραίας τέχνης γνώστης ἀλλ' ὅτι αἱ συνθέσεις του δὲν διακρίνονται πάντοτε ἐπὶ ἐξάρσει

[1] Ἡ φιλαρμονικὴ Ἀργοστολίου συνέστη τὸ πρῶτον τὸ 1836 ὑπὸ ἄγγλον ἀρχιμουσικόν, κατόπιν δὲ ἐξηκολούθησεν ὑπὸ τοὺς ἰταλοὺς De-Angelis, Livieri Crica καὶ ἄλλους, διαλυθεῖσα καὶ ἀνασυσταθεῖσα τὸ 1846, ἀλλὰ καὶ αὖθις διαλυθεῖσα. Πρὸ εἰκοσαετίας ὅμως βαίνει κάλλιστα, συντηρουμένη διά τε ἰδιωτικῶν μηνιαίων συνδρομῶν, καὶ ὑπὸ ἐτησίου ἐπιχορηγήματος τοῦ δήμου Κρανίων, διάφοροι δὲ διετέλεσαν μέχρι τοῦδε διδάσκαλοι, ὁ Ballassona, ὁ Pergola, ὁ Gianelli, ὁ Caravana, ὁ Σχλαβοῦνος.

[2] Μεταξὺ τῶν μαθητῶν του ἦσαν καὶ οἱ Γ. Λαμπίρης, Ἀνδρ. Δαλλαδέτσιμας, Διον. Ἀχβράγκας καὶ Παν. Λ. Κωστῆς, μουσικοδιδάσκαλοι καὶ μουσουργοί.

καὶ πρωτοτυπίᾳ, ἐπιτυγχάνοντος ὅμως μᾶλλον εἰς τὸ πένθιμον ὕφος. Περὶ τοῦ μελοδράματος αὐτοῦ ***Μάρκος Μπότσαρης***, ἀνέγνωμεν καὶ ἐπαινετικωτάτην κρίσιν ἐν πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῇ τοῦ διασήμου Μαντζάρου. Ἐπὶ εἰκοσαετίαν διηύθυνε τὴν ὀρχήστραν τοῦ μελοδράματος ἐν Ἀργοστολίῳ, αὐτῷ ὀφείλεται καὶ ἡ τὸ 1846 ἀνασύστασις τῆς παλαιᾶς διαλυθείσης φιλαρμονικῆς. Διδαχθεὶς ὑπὸ τοῦ διακεκριμένου ἱεροψάλτου Γεωργίου Σολωμοῦ καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικήν, ἐτόνισε εἰς μικτὸν ὕφος τὸ ***Σὲ ὑμνοῦμεν*** καὶ τὸν ***Κύριε ἐν τῇ δυνάμει σου εὐφρανθήσεται ὁ βασιλεὺς*** ψαλμόν, ὅστις ψάλλεται ὡς ὕμνος βασιλικὸς ἐν χορῷ, συντεθεὶς ἐπ' ἀφορμῇ τῆς πρώτης ἐν τῇ νήσῳ τὸ 1864 ἀφίξεως τοῦ βασιλέως Γεωργίου. Ὁ κ. ***Μεταξᾶς*** ζῇ ἔτι ἐν Ἀργοστολίῳ, εὐτυχήσας ν' ἀποκτήσῃ τέκνα τιμῶντα τὴν πατρίδα ἐν Λονδίνῳ μὲν τὸν ***Σπυρίδωνα***, ἐν Ἰνδίαις τὸν ***Ἰωάννην*** καὶ ἐν Μασσαλίᾳ τὸν ***Γεράσιμον***.

ΜΕΤΑΞΑΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ. Υἱὸς Ἀνδρέου καὶ Μαριέττης Μπούρμπαχη γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1808. Ἐσπούδασεν ἐν Γενεύῃ ὅπου πολλοὶ ἕλληνες μετέβαινον συστάσεσι τοῦ ἀειμνήστου Καποδιστρίου, ὅστις ἐν τῇ ἐκεῖ ἀπὸ τοῦ 1822 διαμονῇ του, γνωρίσας τὸ εὐμέθοδον τῆς διδασκαλίας καὶ τὴν τῶν ἠθῶν αὐστηρότητα, ἐπιρρωνυμένην καὶ ἐκ τῆς θρησκευτικῆς τῶν νέων ἀγωγῆς, ἐπείσθη ἐν τῇ ἐγνωσμένῃ φιλοπατρίᾳ αὐτοῦ ὅτι ἐκεῖ θὰ ἦτο ἀγαθὸν φυτώριον πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν ἑλληνοπαίδων. Ἐκεῖ φοιτήσας καὶ ὁ ἡμέτερος συμπολίτης, ἐδικαίωσε τὸν φιλοπάτριδα τοῦ κυβερνήτου σκοπόν, ὡς ἀπεδείχθη κατὰ τὸν πολιτικὸν καὶ ἀτομικόν του βίον. Τελειοποιήσας εἶτα τὰς μελέτας αὐτοῦ καὶ ἐν ἄλλοις τῆς Ἑσπερίας πανεπιστημίοις, εἰδικῶς δ' ἀσχοληθεὶς εἰς τὰ πολιτειακά, διωρίσθη τὸ 1836 γραμματεὺς τῆς ἐν Ἱσπανίᾳ Πρεσβείας, τὸ δὲ 1840 μέχρι τοῦ 1850 τμηματάρχης τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἔλαβε μέρος ἐνεργὸν πρότερον καὶ εἰς τὴν Σεπτεμβριανὴν μεταπολίτευσιν, συνεργαζόμενος μετὰ τοῦ πατρός του, σπουδαῖον δὲ δεῖγμα τῆς πολιτικῆς του συνέσεως ἔδωκεν, ὑπερμαχῶν ὑπὲρ τῆς δεκαετίας τοῦ γερουσιαστικοῦ ἀξιώματος καὶ οὐχὶ τῆς ἰσοβιότητος. Εἰς ἐποχὰς ἐγκυμονουμένων ἐν τῇ ἀνατολῇ σοβαρῶν γεγονότων, ἐκρίθη κατάλληλος, ν' ἀποσταλῇ τὸ 1850 εἰς Κωνσταντινούπολιν ὡς γραμματεὺς τῆς πρεσβείας, ἵνα συνεργασθῇ μετὰ τοῦ ἐμπείρου μὲν πολιτικοῦ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐπιστήμονος διπλωμάτου πατρὸς

αὐτοῦ πρεσβευτοῦ ἐκεῖ, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1854, ὅτε διεκόπησαν αἱ σχέσεις τῶν δύο κρατῶν, ἐπανελθὼν δ' ἐν Ἀθήναις, ἀνέλαβεν αὖθις τὴν θέσιν τοῦ τμηματάρχου μέχρι τοῦ 1861. Μετὰ τὴν Ἕνωσιν τῆς Ἑπτανήσου, ἐξελέγη πληρεξούσιος Κεφαλληνίας εἰς τὴν Β' ἐν Ἀθήναις Συνέλευσιν, τὸ δὲ 1867 προήχθη εἰς πρεσβευτὴν ἐν Πετρουπόλει. Πολλὰ ἐθνικὰ ζητήματα διεπραγματεύθη καὶ ἔλυσε τότε ὁ ἀνὴρ μετὰ συνέσεως, φιλοπατρίας καὶ δεξιότητος. Εἰς τὰς προσπαθείας αὐτοῦ ἐν πλείστοις ὀφείλεται, ἡ εἰς Ἑλλάδα ἀποστολὴ τῶν ἑκατομμυρίων τοῦ κληροδοτήματος τοῦ Βαρβάκη, ζητήματος ἐπὶ τεσσαρακονταετίαν ἐκκρεμοῦς, αἱ ἁδραὶ ἐν Ῥωσσίᾳ ὑπὲρ τῶν Κρητῶν συνδρομαί, ἡ ἐλάττωσις τοῦ δασμοῦ τῶν Ἑλληνικῶν οἴνων, ἡ κατάργησις τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους τῆς σταφίδος καὶ ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἐθνικοῦ δανείου. Ἀνὴρ γνώστης τῶν πραγμάτων καὶ σοφός, χαρακτηρίζει διὰ τῶν ἑξῆς τὰς πολιτικὰς τοῦ ἀνδρὸς ἰδέας καὶ τὴν πορείαν αὐτοῦ. «Ἐπεμελήθη, λέγει, ὁ ἀνὴρ πάσῃ δυνάμει τῆς πρὸς τὴν «κυβέρνησιν τῆς Ὁμοδόξου ἐπικρατείας διπλωματικῆς εὐβουλίας καὶ «ανηφαλιότητος, ἐπιλαμβανόμενος πάσης εὐλόγου ἀφορμῆς πρὸς διά«ψευσιν τῆς πλάνης ἥτις ἐκλαμβάνει καὶ τῆς κακῆς πίστεως ἥτις «προσποιεῖται ὅτι ἐκλαμβάνει τοὺς Ἕλληνας, ὡς δορυφόρους τῆς Ῥωσ«σίας καὶ ὡς ὑπηρέτας τῶν σχεδίων αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς «Εὐρώπης κλ». Ὁ σεβαστὸς συμπολίτης ἀποβιώσας ἐν Πετρουπόλει τῇ 10 Ἀπριλίου 1869 ἐτάφη ἐν Ἀθήναις, ἐγκωμιασθεὶς ὑπὸ τῶν Θεοδ. Δηλιγιάννη καὶ Ἐμμ. Κοκκίνου[1].

ΜΕΤΑΞΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Καραβάδῳ τῆς Κραναίας τὸ 1823, υἱὸς Ἰωάννου ἐκ τοῦ κλάδου τῶν Λυσσέων καὶ Μαργόττας ἐκ τοῦ κλάδου Μεταξᾶ Καίσαρος. Τὴν γυμνασιακὴν παίδευσιν διανύσας ἐν Ἀθήναις, ἐφοίτησεν ἐν τῇ Ἰατρικῇ Σχολῇ τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου, ἀλλὰ τὰ ἐν τῇ νήσῳ ἐπαναστατικὰ γεγονότα ἀνέκοψαν τὰς σπουδὰς αὐτοῦ. Ἡ κατὰ τὸ 1848 πολιτικὴ τῆς Εὐρώπης κατάστασις, ἐνεθουσία τὰ φιλελεύθερα πνεύματα καὶ ὑπέθαλπε παρὰ τοῖς δούλοις λαοῖς τὴν πρὸς ἀπελευθέρωσιν αὐτῶν ἐλπίδα. Ὁ *Μεταξᾶς* καὶ ἄλλοι ἐν Κεφαλληνίᾳ συμφρονοῦντες αὐτῷ νέοι, ἐπωφελούμενοι

[1] Ἴδε Τὰ τῆς κηδείας τοῦ ἀοιδίμου Σπ. Μεταξᾶ πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐν Πετρουπόλει, ἔνθα οἱ λόγοι τῶν ἀνδρῶν τούτων. Ἐν Ἀθήναις. 1869.

καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ 1833 ἐπιτεινομένης κατὰ τῶν Ἄγγλων ἀντιπαθείας ὑπὸ μεγάλης μερίδος τοῦ Ἰονίου λαοῦ, ἀπεφάσισαν νὰ ἐκδηλώσωσι τὰς ἰδέας αὐτῶν δι' ἐπαναστατικοῦ ἐν τῇ νήσῳ κινήματος. Θεωρηθεὶς εἷς τῶν πρωτουργῶν καὶ διακρατηθεὶς ὑπὸ τοῦ Γεν. Εἰσαγγελέως Σωκρ. Κουρῆ, ὅτι ἐν Σκοινιᾷ κρυπτόμενος ὡς ὕποπτος τῇ ἀρχῇ καὶ διὰ τὴν εἰς ἄλλα στασιαστικὰ ἐν τῇ νήσῳ κινήματα συμμετοχὴν αὐτοῦ ἐξήγειρε κατὰ τῆς ἀρχῆς τὰ χωρία Σκοινιά, Βλιχάτα καὶ Λουκερᾶτα καὶ ὅτι μετὰ τῶν συναρχηγῶν Ἰωαν. Καπελέττου καὶ Θεοδ. Πρόντζα, εἰσέβαλεν ἡγούμενος διακοσίων περίπου χωρικῶν εἰς Ληξούριον τὴν 14 Σεπτεμβρίου[1]. Ἡ ἀρχή, ὡς γνωστόν, κατέπνιξεν ἐντὸς μικροῦ τὴν ἐξέγερσιν ἐκείνην τῆς Πάλης κυρίως καὶ κατεδίωξεν αὐστηρότατα τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ τοὺς ἐπαναστάτας, τάξασα καὶ μεγάλην ἀμοιβὴν εἰς τοὺς ὑποδεικνύοντας τῇ ἀρχῇ τὰ κρησφύγετα αὐτῶν ἢ τῶν φονευόντων αὐτούς, διὰ πλοίων μάλιστα ἀπέκλεισε καὶ τὴν νῆσον, ἵνα παρεμποδίσῃ τὴν ἐξ αὐτῆς φυγὴν αὐτῶν. Πολλὰς τότε οἱ ἀρχηγοὶ ὑπέστησαν τὰς ταλαιπωρίας, ἐν χειμῶνος ὥρᾳ καταφεύγοντες ἀπὸ καλυβῶν εἰς σπήλαια καὶ ἀπὸ φαράγκων εἰς δάση, ἀνυπόδητοι καὶ στερούμενοι τῶν ἀναγκαίων, ὁ *Μεταξᾶς* ὅμως διὰ φιλικοῦ πλοίου κατώρθωσεν ἐπιτηδείως, νὰ διαπεραιωθῇ μετὰ τοῦ αὐταδέλφου του Γεωργίου εἰς τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ καὶ ἐν Πάτραις κατεδιώχθη φεῦ! ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, πιεσθείσης πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς πρεσβείας, διαταχθεὶς νὰ ἀναχωρήσῃ πάραυτα μετὰ τῶν μετ' αὐτοῦ εἰς Σῦρον. Μετὰ πολλοῦ κόπου ἐπιτυγχάνουσιν ἐπὶ τέλους οἱ προγεγραμμένοι καὶ ἐξόριστοι ἀδελφοὶ *Σταῦρος* καὶ Γεώργιος νὰ μεταβῶσιν εἰς Ἀθήνας, ὁπόθεν πάλιν ἐκδιώκονται εἰς Ναύπλιον, τοῦ Σταύρου ἀσθενήσαντος ἐν Ἀθήναις, ἔνθα αἱ ἀρχαὶ τῷ ἠρνήθησαν φεῦ! εἶτα καὶ διαβατήριον διὰ τὸ ἐξωτερικὸν[2], δι' ὃ ζήτημα προὐκλήθη καὶ συζήτησις ἐν τῇ Βουλῇ καὶ οἱ ἔνοχοι ὑπουρ-

[1] Ἴδε Atto opinativo relativo agli avvenimenti di Cefalonia del giorno 26 Settembre s. n. 1848. Corcira. 1849 σελ. 16-17. Τὴν ἐπανάστασιν ταύτην ἐκάλεσεν ὁ λαὸς Ἐπανάστασιν τοῦ Σταυροῦ, διότι ἐξερράγη τὴν ἡμέραν τῆς Ὑψώσεως τοῦ σταυροῦ. Κατ' ἄλλον οἱ χωρικοὶ ἀνήρχοντο εἰς τριακοσίους πεντήκοντα. Ἐπ. Μεταξᾶ. Ἔνθ' ἀνωτ. 232.

[1] Ἴδε ἐφημ. Ἀναγέννησιν Κεφαλληνίας τῆς 5 Ἰουλίου 1849 ὅπου ἄρθρον αὐτοῦ τοῦ Μεταξᾶ.

γοὶ ἐγένοντο τὸ ἀντικείμενον τῆς γενικῆς κατακραυγῆς. Τότε ὁ ***Σταῦρος*** τυχὼν διαβατηρίου τῇ 8 Ἰουλίου 1849, ἀνεχώρησεν ὑπὸ ψευδώνυμον εἰς Γαλλίαν. Κατὰ τούτου ὅμως ἐξεδόθη ἐρήμην ἀπόφασις τῆς 30 Ὀκτωβρίου 1849 ὑπὸ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ ἀνωτάτου Συμβουλίου, κατὰ τὸ ἱστορικὸν καὶ δικαιολογητικὸν τῆς ὁποίας, ἅτε διερεθίζων εἰς ἐξέγερσιν τοὺς χωρικοὺς καὶ διασχλπίζων πρὸ μηνός, ὅτι οἱ Γάλλοι ἀπέκτησαν διὰ τῶν ὅπλων τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ὅτι περιέμενε πρόσωπον διατρίβον τότε ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι, ὅπως δοθῇ τὸ σύνθημα τῆς ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐπαναστάσεως [1]. Κατεδικάσθη μετ' ἄλλων εἰς θάνατον κατὰ τὸν νόμον [2] ὡς ἔνοχος ἐσχάτης προδοσίας κατὰ τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ κράτους ἀσφαλείας. Τὰ παθήματα τοῦ ἀνδρός, ἡ ἐπικρατήσασα παρὰ τοῖς συνετωτέροις σκέψις, ὅτι μεμονωμένα ἐν ταῖς νήσοις κινήματα, οὐ μόνον δὲν θὰ ἦσαν λυσιτελῆ, ἀλλ' ὅτι καὶ δυσμενεστέραν θὰ καθίστων τὴν ἀγγλικὴν πολιτικὴν κατὰ τῶν Ἰονίων, ἐπικειμένων τότε τῶν συνταγματικῶν μεταρρυθμίσεων καὶ ὁ παρὰ τῷ ἀνδρὶ πόθος ἐπιστημονικῆς μορφώσεως, δι' ἧς θὰ ἐγίγνετο καὶ ἀλλοτρόπως τῇ πατρίδι χρήσιμος, εἰ καὶ δὲν ἐμείωσαν τὸ φιλελεύθερον αὐτοῦ αἴσθημα καὶ τοῦ ἤθους τὴν γενναιότητα, ἐπέβαλον ὅμως αὐτῷ σκέψεις περὶ ἀποφάσεων πρακτικωτέρων, τοῦ πρώην νεανικοῦ αἰσθηματικοῦ καὶ πολυταράχου βίου, ἀφ' οὗ πλέον αἱ ὑφ' ἃς διετέλει ἡ Ἑπτάνησος συνθῆκαι, ἀντέκειντο πρὸς τὰ βίαια καὶ πρόωρα κινήματα, ὁ δὲ ῥιζοσπαστισμὸς ἤρξατο διὰ τῶν συνταγματικῶν μεταρρυθμίσεων ἐπεκτεινόμενος καὶ ἐπ' ἐλπίσιν αἰσίαις ῥιζοβολῶν ἐν ἀγῶνι εἰρηνικῷ. Ἀκάθεκτος τότε ῥίπτεται ὁ ***Μεταξᾶς*** εἰς τὰς μελέτας ἐγγραφεὶς φοιτητὴς τῆς ἐν Παρισίοις Ἰατρικῆς Σχολῆς. Τὸ δὲ 1861 τυχὼν τοῦ διπλώματος, ἐδημοσίευσεν ἐναίσιμον διατριβὴν De l'exploration de la retine et des alterations de cette membrane visible à l'opthalmoscope. Paris. Avril 5. 1861. Κατὰ τοὺς εἰδήμονας, διὰ τοῦ πονήματος τούτου προανήγγειλλεν ὁ ἀνὴρ τὸν μέλλοντα νὰ διακριθῇ ἐν τῷ κλάδῳ τῆς ὀφθαλμολογίας ἰατρόν. Ἔκτοτε ἐγκατέστη ἐν Μασσαλίᾳ καὶ ἤσκησεν ἐκεῖ μέχρι θανάτου τὸ ἐπάγ-

[1] Ὑπηνίσσετο τὸν αὐτάδελφον αὐτοῦ Γεώργιον.

[2] Ἄρθρ. 203-204 Ἰον. ποιν. νόμου. Ὡς γνωστὸν τὸ 1862 ἔτυχον οἱ τότε καταδικασθέντες ἀμνηστίας.

γελμα, θεωρούμενος ἐκ τῶν ἱκανωτέρων ἐκεῖ ὀφθαλμιάτρων. Ὁ ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτοῦ κλινικῇ βοηθὸς Ἀλεξανδρώφ, ἐδημοσίευσε καὶ ἕτερον πόνημα τοῦ *Μεταξᾶ* Des injections hypodermiques de chloridrate de policarpine dans les maladies des yeux. Paris. 1884. Ὡς δημοκρατικὸς καὶ φιλόγαλλος, ἐθεώρησε τὴν Γαλλίαν ὡς δευτέραν αὐτοῦ πατρίδα, ἀναμιχθεὶς δὲ καὶ εἰς τὰ πολιτικά, ἔσχεν ἀφορμὴν νὰ συνάψῃ σχέσεις μετ' ἐπιφανῶν πολιτικῶν καὶ δημοσιογράφων. Τὸ 1870 κατὰ τὸν γαλλογερμανικὸν πόλεμον, παρέσχε δωρεὰν τὴν ἰατρικὴν αὐτοῦ συνδρομήν διεκρίθη δὲ διὰ τὸ ἀκαταπόνητον καὶ φιλάνθρωπον κατὰ τὴν ἐκεῖ χολερικὴν ἐπιδημίαν, διατελέσας καὶ πρόεδρος τῶν ἐκεῖ ἐπιτροπῶν τῶν νοσοκομείων. Ἐκλεγεὶς μέλος καὶ τῆς ἐπὶ τῶν συνεισφορῶν ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ πολέμου, ὑπεξέκαυσε τὸν ζῆλον τῶν ἐν Μασσαλίᾳ ἐμπόρων καὶ προὐκάλεσε γενναίας συνδρομὰς καὶ ἐκ μέρους τῶν ἑλλήνων, οἵα ἡ τοῦ Ζαφειροπούλου ἐκ δύο ἑκατομμ. φράγκων. Τότε παρεσκεύασεν ἰδίᾳ δαπάνῃ φορητὸν νοσοκομεῖον, καὶ παρέσχεν οὕτως ἐκδουλεύσεις πραγματικάς, αἵτινες ἐφείλκυσαν πρεπόντως ἐφ' ἑαυτὸν τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ καὶ τὴν προσοχὴν τῆς κυβερνήσεως, ἐφ' ᾧ ἐτιμήθη διὰ τοῦ χρυσοῦ παρασήμου τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς, διὰ δὲ διατάγματος τοῦ Γαμβέττα, ἐπετράπη αὐτῷ καὶ ἡ πολιτογράφησις. Τὸ 1885 ἐξελέχθη δημοτικὸς σύμβουλος Μασσαλίας, δημοσιεύσας μάλιστα μετὰ τὴν παραίτησίν του ἐν ἰδιαιτέρῳ τευχιδίῳ τὸν ἀπολογισμόν του. Τῶν φιλανθρώπων αἰσθημάτων τοῦ ἀνδρὸς ἀσφαλὴς ἀπόδειξις τυγχάνει ἡ ἵδρυσις τοῦ γηροτροφείου La Charité ἐν Μασσαλίᾳ. Τὸ 1885 προέτεινεν εἰς τὸ δημοτικὸν Συμβούλιον τῆς πόλεως ταύτης, ἵνα ὁ δῆμος ἀναλάβῃ τὴν ἐκ φράγκων 600,000 δαπάνην πρὸς ἔγερσιν τοῦ εὐαγοῦς τούτου ἱδρύματος, ἀλλὰ τοῦ σωματείου ὁρίσαντος μόνον φρ. 300,000, ὁ *Μεταξᾶς* προσέδραμε καὶ πρὸς τὴν αὐτόθι ἐπιτροπὴν τῶν νοσοκομείων, παρ' ἧς ἐπέτυχεν ἐτησίαν ἐπιχορήγησιν ἐκ φρ. 25,000, ἀλλὰ τῶν ποσῶν τούτων μὴ ἐπαρκῶν ὄντων, μετὰ τῆς διακρινούσης τὸν ἄνδρα ἰσχυρᾶς θελήσεως καὶ θερμοτάτης πρὸς τὸ εὐεργετεῖν ἐφέσεως, κατωρθώθη διὰ τῶν ἐνεργειῶν τούτου νὰ ἐγκριθῇ εὐεργετικὸν λαχεῖον ἐκ 4 ἑκατομ. ὅπερ ἐξησφάλισεν οὐ μόνον τὰ τῆς οἰκοδομῆς καὶ περαιτέρω λειτουργίας τοῦ καθιδρύματος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπιδιόρθωσιν τοῦ νοσοκομείου τῆς Ἁγίας Συλλήψεως (S. Conception), τὴν ἐπαύξησιν τοῦ Hôtel

Dieu καὶ τὴν ἵδρυσιν λαϊκοῦ τινος νοσοκομείου. Ὁ **Μεταξᾶς** μεταβὰς δὶς εἰς Παρισίοις καὶ ὑπερπηδήσας πᾶσαν ἀντίπραξιν καὶ πᾶσαν δυσχέρειαν, ἣν παρενέβαλον οἱ τραπεζιτικοὶ οἶκοι, πρὸς ἐξεύρεσιν τοῦ χρειώδους χρηματικοῦ ποσοῦ καὶ τὰ ὑπουργεῖα καὶ ὁ ἔφορος εὐαγῶν ἱδρυμάτων πρὸς κύρωσιν τοῦ λαχείου, κατώρθωσε τὴν ἐξεύρεσιν τοῦ ποσοῦ τῆς ἐκ φράγκων 800,000 ἐγγυήσεως, κατχβληθέντων ὑπὸ τοῦ γενναίου ὁμογενοῦς καὶ φίλου τοῦ ἀνδρός, Ζαρείφη καὶ τῶν τραπεζιτῶν Rey καὶ Rustand. Τότε πωληθέντος τοῦ δικαιώματος τοῦ λαχείου εἰς τὸ Credit Foncier διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ **Μεταξᾶ**, ἀντὶ φράγκων 2,175,000 ἤρξατο ἐπ' ἀγαθοῖς οἰωνοῖς ἡ ἔγερσις ἱδρύματος, οὗ δικαίως ἐξελέγη πρόεδρος ὁ ἡμέτερος συμπολίτης, παραιτηθεὶς ὅμως τὸ 1888 ἕνεκα διχστάσεως γνωμῶν πρὸς τὸ διοικητικὸν συμβούλιον. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ὡς διαπρεπὴς ἰατρός, πρῶτος συστήσας ἐν Μασσαλίᾳ ὀφθαλμιατρικὴν κλινικήν, γνωστὸς ἐπὶ φιλανθρωπίᾳ καὶ φιλελευθέροις αἰσθήμασι, διετέλεσε μέλος πολλῶν ἐν Ἑσπερίᾳ καὶ Ἀνατολῇ εταιρειῶν καὶ συλλόγων, ἐτιμᾶτο δὲ καὶ διὰ τῶν παρασήμων τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς τῆς Γαλλίας, τῶν Ταξιαρχῶν τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ἰταλικοῦ στέμματος κλ. Σύμφωνος τοῖς πατριωτικοῖς αὐτοῦ αἰσθήμασιν ἦτο ἡ διηνεκὴς ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν ζητημάτων ἐνέργεια καὶ ἡ ὑπὲρ τῆς γενετείρας αὐτοῦ μέριμνα. Καὶ δὴ οἱ πάσχοντες Ἕλληνες ναυαγοὶ τῆς Μεσογείου εἰσήρχοντο εἰς τὸ θεραπευτήριον τοῦ **Μεταξᾶ** ὡς εἰς πατρικὴν στέγην. Ἀνεζήτησε καὶ ἀνεῦρε, προσήγγισε καὶ ἐθέρμανε τοὺς ἐν τῇ Κορσικῇ ἐξ Οἰτύλου ἀποικισθέντας ποτὲ Ἕλληνας ἐγκαταλελειμμένους εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Πάπα καὶ εἰς τὸ ψῦχος τῆς προξενικῆς ἀδιαφορίας. Ἐγένετο πατὴρ καὶ προστάτης τῶν Καρνωτῶν, οὓς συνεχῶς ἐπεσκέπτετο, συστήσας δαπάνῃ αὐτοῦ σχολεῖον ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν Ν. Φαρδῆ, φίλος στενὸς δὲ τοῦ Γαμβέττα κατέστησε τοῦτον οὐ μόνον εὐμενῆ ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν ἀξιώσεων, ἀλλὰ καὶ ἀντιλήπτορα τοῦ ζητήματος, ὅτε συνεζητεῖτο ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ιγ´ πρωτοκόλλου τῆς Βερολινείου συνθήκης, τῆς τότε ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως[1], ἀναθείσης αὐτῷ τὴν τόσῳ σοβαρὰν ὅσῳ καὶ ἐμπιστευτικὴν ταύτην πατριωτικὴν ὑπηρεσίαν[2]. Ὑπῆρξε πρὸς τούτοις κέντρον καὶ ὀργανωτὴς με-

[1] Σώζεται αὕτη παρὰ τῷ κ. Ἀριστ. Μεταξᾷ ἐν Ἀθήναις.

[2] Μακρὰ ὑπῆρξεν ἡ ἀλληλογραφία μεταξὺ τοῦ Μεταξᾶ καὶ πολλῶν πολι-

γάλης δημοσιογραφικῆς ἐκστρατείας πρὸς συνηγορίαν τῶν ἑλληνικῶν δικαίων, ὅτε καὶ ἡ περιώνυμος Juliette Adam ἀνέλαβε θερμὸν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος δημοσιογραφικὸν ἀγῶνα, περὶ οὗ μακρὰ διημείβετο ἀλληλογραφία μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ *Μεταξᾶ*. Ὁ ἀνὴρ ἐταξείδευσε, ἐμόχθησεν, ἐδαπάνησε χιλιάδας δραχμῶν εἰς πᾶσαν ὑπόθεσιν ἐθνικήν, κατὰ δὲ τὴν ἑλληνοτουρκικὴν ὑπόθεσιν, τῇ πρωτοβουλίᾳ καὶ συνεργασίᾳ αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἐκεῖ ἐνθέρμων πατριωτῶν κ.κ. Παν. Τζιτζέλλη, Νικολ. Κούπα καὶ Γεωργ. Βαλιέρη προὐκλήθησαν συνεισφοραὶ ὑπὸ τῆς ἐν Μασσαλίᾳ Κοινότητος πρὸς ἀγορὰν ταχυβόλων, καὶ πρὸς ἀποστολὴν ἐθελοντῶν, εἰδὼς δὲ ὁποίαν δύναται ν' ἀσκήσῃ ἐπιρροὴν ἀνεξάρτητον δημοσιογραφικὸν φύλλον πρὸς μόρφωσιν κοινῆς γνώμης, εἶχεν ἀποφασίσει, ἵνα παράσχῃ τὰ μέσα τῷ κ. Γ. Φιλαρέτῳ πρὸς ἔκδοσιν μεγάλης ἐφημερίδος ἑλληνογαλλικῆς, ἀνεξαρτήτου, ἀλλ' ἡ ἐπελθοῦσα τῷ ἀνδρὶ νόσος ἐματαίωσε δυστυχῶς τὴν πατριωτικήν του πρόθεσιν. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης δικαίως κεκτημένος τὸν σεβασμὸν τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος ἐξελέγη καὶ πρόεδρος τοῦ ἐκεῖ ἑλληνικοῦ συλλόγου. Συντελέσας τὰ μάλα καὶ ὑπὲρ τῆς ἀναρρήσεως εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον τῆς Κεφαλληνίας τοῦ ἀειμνήστου Γερμανοῦ Καλλιγᾶ, ἱκανῶς συνέδραμε τὴν ἐν Ἀργοστολίῳ ὑπὸ τούτου σύστασιν εὐεργετικῶν καθιδρυμάτων, τετρακόσια δὲ συγγράμματα ἐδώρησεν εἰς τὴν ὑπ' ἐκείνου συστᾶσαν αὐτόθι βιβλιοθήκην. Δεῖγμα τῆς πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα πλὴν ἄλλων ἦτο καὶ τὸ δωρηθὲν ὑπ' αὐτοῦ τῇ πόλει Ἀργοστολίῳ λαμπρὸν ὡρολόγιον ὅπερ ἐτοποθετηθη ἐπὶ πυργίσκου εἰς τὴν νοτίαν πλευρὰν τοῦ μεγάρου τῶν δικαστηρίων[1]. Ὁ ἐρίτιμος ἀνὴρ ἀπὸ πολλοῦ πάσχων, ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν ἐξ ἐγκεφαλικῆς αἱμορραγίας ἐν τῇ κατὰ τὸν Ἅγιον Μάρκελλον

τικῶν καὶ σημαινόντων Ἑλλήνων περί τε τοῦ Θεσσαλικοῦ καὶ τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος, ἐξαιρέτως δὲ μετὰ τοῦ κ. Θ. Δηλιγιάννη καὶ τοῦ μακαρίτου Κουμουνδούρου. Ἡ ἐπιστολογραφία αὕτη δημοσιευομένη θὰ συνστέλει εἰς τὴν γνῶσιν πολλῶν ἀξίων λόγου λεπτομερειῶν τῶν ζητημάτων ἐκείνων. Σώζεται δὲ αὕτη ἐπίσης εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ κ. Ἀρ. Μεταξᾶ.

[1] Ὁ πύργος ὅπου τὸ παλαιὸν τῆς πόλεως ὡρολόγιον, ἀντικρὺ τῆς οἰκίας Χαϊδᾶ, ὅπου πρώην ὁ δημοτικὸς κῆπος, εἰς ὃν μετεβλήθη ἡ παλαιὰ piazzetta, ἀνηγέρθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς Ἑνετικῆς κυριαρχίας. Φέρει δ' ἔτι ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου τὸ μεσαιωνικὸν ἔμβλημα, τοῦ S. Francesco d' Assisi. (Ἴδε καὶ

ἐπαύλει αὐτοῦ Villa des Palmiers τῇ 14 σεπτεμβρίου 1899, ταφεὶς κατὰ παραγγελίαν αὐτοῦ ἐν Δραπάνῳ τῆς γενεθλίου γῆς, λόγον ἐκφωνησάντων ἐνταῦθα τῶν κ. κ. Ν. Μαυροκεφάλου καὶ Νικ. Μομφερράτου. Ἡ ἐν Μασσαλίᾳ δὲ κηδεία αὐτοῦ ἦτο δηλωτικωτάτη τοῦ πένθους τῆς πόλεως ὅλης καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν ἐν αὐτῇ σωματείων, ὧν ἀντιπρόσωποι ὡμίλησαν πρὸ τοῦ νεκροῦ ἑταίρου, οἱ Roche ἐκ μέρους τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν νοσοκομείων, ὁ Pluyette ἐκ τῆς Ἰατρικῆς Ἑταιρείας, ὅστις καὶ ἐν συνεδρίᾳ ταύτης διὰ μακρῶν ἐξῆρε τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ φιλάνθρωπον ἀξίαν τοῦ ἀνδρὸς καὶ ὁ Villard ἐκ τῆς Ἰατρικῆς Ἑταιρείας τῶν Bouches du Rhône. Ἐν τῷ ἀρχείῳ τοῦ κ. Ἀριστ. Μεταξᾶ εὑρίσκονται τὰ ἀνέκδοτα αὐτοῦ συγγράμματα [1].

ΜΗΛΙΑΡΕΣΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ἰατρός, ζῶν ἐν Κερκύρᾳ ἀρχομένου τοῦ ιθ΄ αἰῶνος. Διετέλεσε μέλος τῆς ὑγειονομικῆς ἐπιτροπῆς ἐν Ἑνετίᾳ. Τούτου γινώσκομεν δημοσιευθὲν πόνημα Cenni sul trattamento curativo e sull' indole contagiosa del cholara morbus. Ἀναφέρεται ὅτι ἐπὶ Τόκων, ἦλθεν εἰς Κεφαλληνίαν ὡς σύμβουλος τινὸς ἐξ αὐτῶν, ἄρχων τις Migliaressi [2]. Οὗτος ἐγκαταστὰς ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐγένετο γενάρχης τῶν νῦν ἐν Κάστρῳ, Ἀργοστολίῳ καὶ Ληξουρίῳ κλάδων τοῦ οἴκου καταλεχθέντος ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ μεταξὺ τῶν ἐτῶν

ἡμετέραν Συλλογὴν ὀνοματοθεσιῶν τῆς νήσου Κεφαλληνίας μετὰ ἱστορικῶν τοπογραφικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν σημειώσεων. Ἐν Ἀθήναις 1877 σελ. 31 ἐν λέξει Σίσια), τὸ δὲ παλαιὸν ὡρολόγιον καὶ ὁ κώδων τοῦ Ἀργοστολίου ἀντικατασταθέντα διὰ νέων πρὸ τῆς ἑνώσεως, ἐστάλησαν εἰς Ληξούριον ὅπου κατ' ἀρχὰς ἐτοποθετήθη ἐν τῷ κωδωνοστασίῳ τοῦ Παντοκράτορος, εἶτα δὲ εἰς τὸ δημοτικὸν μέγαρον, ἀντικατασταθέντος τοῦ ὡρολογίου ἐκείνου διὰ νέου τελειοτέρου μηχανήματος δωρηθέντος τῷ δήμῳ.

[1] Ἴδε περὶ τοῦ ἀνδρὸς καὶ Γ. Φιλαρέτου, βιογρ. ἐν Ἄστει Ἀθηνῶν 26—27 Σεπτεμβρ. 1899. Φαρδῆ περὶ τῶν ἐν Καρυαῖς καὶ Sidi Meronan τῆς γαλλικῆς Ἀφρικῆς ἀποίκων Ἑλλήνων, ἐν Ἑστίᾳ περιοδ. Ἀθηνῶν 1888. Petit Marseillais ἐφημ. Μασσαλίας N⁰ 7,479 τοῦ 1888. Αὐτ. N⁰ 11,439 καὶ 11,448 τοῦ 1899 καὶ Πρακτικὰ τῆς Séance 11 Octobre 1889 τῆς Ἰατρ. Ἑταιρ. Μασσαλίας σελ. 163.

[2] Κατὰ Χιώτην τοῦ Λεονάρδου Α΄ μετὰ τὸ 1361, κατὰ Χοϊδᾶν ἐν ἀνεκδ. Ἱστορ. Κεφαλληνίας τοῦ Καρόλου.

595 - 1604[1]. Ὁ οἶκος ἦτο ἀπηλλαγμένος πάσης προσωπικῆς ἀγγαρείας, διότι ἐδώρησεν αἰτησαμένου τοῦ γεν. προνοητοῦ Κορνέρ, τὰ δάφη ἐφ' ὧν τὸ 1667 ἀνῳκοδομήθη ἡ ἐν Ἀργοστολίῳ καθολικὴ μονὴ S. Maria della vittoria[2].

ΜΗΛΙΑΡΕΣΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ. Ἐξ Ἀργοστολίου υἱὸς Ἀνδρέου καὶ Ἑλένης Ἀννίνου Καβαλιεράτου. Ἰατρὸς σπουδάσας ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ, ἀσκήσας δὲ δεξιῶς ὅσον ἀφιλοκερδῶς τὸ ἐπάγγελμα, ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ Κωνσταντινουπόλει. Μὴ θεωρῶν τὴν ἐπιστήμην βιοποριστικὸν μόνον μέσον, οὐδὲ διηνεκῆ δουλικὴν ὑποχρέωσιν, ἐπεδόθη καὶ εἰς μελέτας ἐνήμερος τυγχάνων πάσης εἰς τὴν ἰατρικήν, καὶ φαρμακολογίαν καὶ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας συγγραφικῆς κινήσεως, ἐγκύψας εἰς φιλολογικὰς καὶ φιλοσοφικὰς σπουδὰς ἐπισκεπτόμενος κατ' ἔτος σχεδὸν τὰ νοσοκομεῖα, τὰ χημεῖα καὶ τὰς ἐπιστημονικὰς παντοίας συλλογὰς καὶ βιβλιοθήκας τῆς Ἑσπερίας, ἀποκομίζων οὕτω διηνεκῶς γνώσεις καὶ ἐφόδια πρὸς ἀσφαλεστέραν καὶ κοινωφελεστέραν ἄσκησιν τῆς ἰατροχειρουργικῆς, καὶ πρὸς ἱστορικοὺς σκοπούς. Ἐκμαθὼν καὶ τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν ἐν συνεστηκυίᾳ πλέον ἡλικίᾳ, ὑπὸ τὸν φίλον αὐτοῦ καὶ ἀοίδιμον καθηγητὴν Μενάγιαν, ἐτράπη εἰς εὐρείας μελέτας γερμανῶν συγγραφέων καὶ ἐντεῦθεν ἀκολουθήσας τὸ νέον γερμανικὸν σύστημα ἐν τῇ ἰατρικῇ, ἦτο ἐκ τῶν πρώτων οἵτινες εἰσήγαγον ἐν τῇ νήσῳ τὰς νεωτέρας θεωρίας καὶ θεραπείας. Ἐγκρατὴς καὶ τῆς φυσικῆς ἱστορίας, κατέγινε λίαν καὶ εἰς τὴν γεωλογικὴν τῆς νήσου ἡμῶν ἐξέτασιν, συνδραμὼν καί τινας φυσιοδίφας ἐπισκεφθέντας αὐτὴν καὶ τὰς ἐρεύνας αὐτῶν, κυρίως δὲ τὸν Wiebel, οὗτινος ὁ Partsch λέγει τὸν Μηλιαρέσην ἀξιόπιστον καὶ δραστήριον βοηθόν[3], καθὼς καὶ

[1] Libro consigli ἐν Ἀρχειοφ. Κεφαλληνίας.

[2] Ὁ σεβαστὸς πατὴρ Innoc. da Modugno (ἐν Cefalonia Catolica σελ. 107) ἀναφέρει, ὅτι ὁ ναὸς οὗτος ἠγέρθη μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1517—1521 πρὸς ἀνάμνησιν οὐχὶ τῆς ἐν Ναυπάκτῳ τὸ 1571 γενομένης ναυμαχίας, ἀλλὰ τῆς τῶν Ἑνετικῶν καὶ Ἱσπανικῶν ὅπλων νίκης (vittoria) πρὸς κατάληψιν τοῦ φρουρίου τῆς Κεφαλληνίας.

[3] Wibel «Die Insel Kephallenia und die Meermühlen von Argostoli. Hamburg 187. Τὸ σύγγραμμα ἀφιερώθη μάλιστα τῷ Μηλιαρέσῃ. Τὴν νῆσον ὑδρογραφικῶς, ζωολογικῶς, βοτανικῶς καὶ ὑπὸ ἄλλας ἐπόψεις καὶ διὰ τὰ φυσικὰ αὐτῆς παράδοξα, ἐξήτασαν, δημοσιεύσαντες εἰδικὰς μονογραφίας οἱ Wiebel, Austed, Brown, Stevens, Davy, Fouqué, Hamilton, Strickland, Heldraich

εἰς ἱστορικοὺς καὶ ἀρχαιολόγους πολλὰς παρασχὼν περὶ τῆς νήσου πληροφορίας ὧν ἐκεῖνοι μέμνηνται. ἐπαινοῦντες τὸν ζῆλον τοῦ ἀνδρός. Κατὰ τὸ 1850 ἐπὶ τῆς τότε ἐκεῖ ἐπιδημίας τῆς χολέρας, διεκρίθη διὰ τὴν αὐταπάρνησιν, δραστηριότητα καὶ φιλανθρωπίαν, προκαλέσας αὐτός τε καὶ οἱ τότε ὁμοίως προσενεχθέντες συνάδελφοι αὐτοῦ Χαρ. Τ. Πρετεντέρης, Νικόλ. Ἰγγλέσης Μαϊστράλης καὶ Εὐαγγ. Ἀραβαντινός, ἐπισήμους ἐπαίνους καὶ εὐχαριστίας[1]. Φιλάρχαιος καὶ φιλίστωρ, ἐδαπάνα ἀφειδῶς πρὸς καταρτισμὸν συλλογῆς ἀντικειμένων ἀρχαιολογικῶν, νομισμάτων, μεταλλίων, φυσικῶν ἀντικειμένων, ἀρχαίων δυσευρέτων ἐκδόσεων συγγραφέων, κωδίκων, διφθερῶν καὶ παλαιῶν εἰκόνων, τὴν συλλογὴν δὲ ταύτην ἐκληροδότησεν εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπικὴν βιβλιοθήκην καὶ τὸ μικρὸν μουσεῖον ἐν Ἀργοστολίῳ, ἀπετελεῖτο ἐκ δύο χιλ. καὶ πεντακοσίων ὀγδοήκοντα νομισμάτων χαλκῶν, ὀκτακοσίων ἑβδομῆντα ἓξ ἀργυρῶν, καὶ ἑκατὸν δεκαὲξ χρυσῶν, προσδὲ ἄξια λόγου ἦσαν καὶ πολλοὶ δακτυλιόλιθοι, σφενδόναι, λήκυθοι, πυξῖδες, ἀγαλμάτια, σκαραβέοι, κοσμήματα, κλ.[2]. Ὁ Othon Rieman ἐνδιέτριψεν ἐπὶ τῆς συλλογῆς τοῦ Μηλιαρέση κυρίως εἰς τὰ φέροντα τύπους ἄλλους ἢ τὰ ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ Α. Ποστολάκκα[3]. Ὁ *Μηλιαρέσης* ἦτο μέλος διαφόρων σωματείων τῆς Ἑλλάδος, Ἀνατολῆς καὶ Ἑσπερίας, ἑταῖρος δὲ μετ' ἄλλων Κεφαλλήνων καὶ τῆς ***Ἀδελφότητος*** ἑται-

Monson, Partsch, Smith, Miller, Issel Anderlind. καὶ ἐσχάτως ὁ Simonelli «I mulini di mare e gli Scogli Barcolanti. Dagli atti del IV Congresso Geografico Italiano κλ. ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων οἱ Κοντογούρης, Ἐπ. Κατσαΐτης, Ν. Γεωργιάδης, Ἀθ. Εὐαγγ. Κωνσταντακᾶτος, Ἄγγ. Σκιεντζόπουλος, Ἀλ. Μηλιαράκης, Ἀντωνόπουλος. Περὶ τοῦ ἐν Σάμῃ σπηλαίου τῆς Δρογκαράτης καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἀξιοθαυμάστων σταλακτιτῶν, ἴδε καὶ πραγματείαν τοῦ ἐν Ἀθήναις εὐπαιδεύτου ἰατροῦ κ. Βαρθολ. Γκίζη ἐν Ἀκροπόλει Ἀθηνῶν 1 νοεμβρίου 1901.

[1] Ἔγγραφον Ἰονίου Γερουσίας πρὸς τὸν ἔπαρχον Κεφαλληνίας τῆς 12 σεπτεμβρίου 1850.

[2] Ἴδε καὶ Χιώτου. Σειρᾶς VI 258. Ἐκ τῶν πρώτων δωρητῶν ἦν καὶ ὁ ἀείμνηστος ἀρχιερεὺς Γερμανός, δωρήσας πέντε χρυσᾶ νομίσματα, τριάκοντα καὶ ἓν ἀργυρᾶ καὶ ἑκατὸν εἴκοσι καὶ πέντε χαλκᾶ, ἐν οἷς τινα τῆς ἀρχαίας Βουβάστιδος. Ἐπίσης ἱκανὰ ἐδώρησε καὶ ὁ ἐν Αἰγύπτῳ Κεφαλλὴν Γερ. Μαζαράκης κυρίως τῶν χρόνων τῶν Πτολεμαίων (ἴδε βιογρ. τούτου).

[3] Ὁ R i e m a n Rech. Arch. sur les îles ioniennes II Cephalonie 1879. Paris p. 61. Ἀχ. Ποστολάκα. Κατάλογος νομισμ. Ἑπταν. ἐν Ἀθήναις 1868.

:ς συστάσης τὸ 1876 πρὸς ἐπιδίωξιν τῶν ἐθνικῶν σκοπῶν[1]. Ἀπε-
ωσεν ἐν Ἀργοστολίῳ κατὰ Σεπτέμβριον 1887, λόγους ἐπικηδείους
φωνησάντων τοῦ ἀρχιερέως Γερμανοῦ Καλλιγᾶ καὶ τοῦ ἱερομονάχου
ικολ. Καλογέρου. Τὴν πλουσίαν αὐτοῦ συλλογὴν χειρουργικῶν ἐρ-
γαλείων καὶ ἰατρικῶν ἀντικειμένων καὶ βιβλίων ἐκληροδότησεν εἰς
ὁ τότε ἀρτισύστατον νοσοκομεῖον. Ἀφῆκεν ἀνέκδοτα τὰ ἑξῆς ἔργα
) *ἱστορικαὶ καὶ ἀρχαιολογικαὶ διασαφήσεις τῆς νομισματικῆς συλλογῆς*.
αὶ β) *ἱστορίαν τῆς Κεφαλληνίας κατὰ τὰς νεωτέρας μεσαιωνικὰς ἐρεύ-*
ας καὶ ἱστορικὰ συγγράμματα[2].

ΜΗΛΙΑΡΕΣΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Διακεκριμένος ἰατρὸς καὶ χημικὸς ἐξ Ἀργοστολίου, ἀκμάσας κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τῆς ιη' ἑκατονταετηρίδος καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ιθ'. Σύνδικος τῆς Κοινότητος τὸ 1786, μέλος τοῦ Δημοσυμβουλίου (municipalità) μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Ἑνετικῆς κυριαρχίας, καὶ μέλος τῆς Κυβερνητικῆς Ἐπιτροπείας τῆς ἐκλεχθείσης ὑπὸ τοῦ Μείζονος Συμβουλίου (Conclave) ἐπὶ Ρωσσοτούρκων, ἀλλὰ τῆς θέσεως ταύτης παρῃτήθη. Εἰργάσθη μετὰ ζήλου ἐν τῇ Ἀγροτικῇ Ἀκαδημίᾳ[3] ἀναγνοὺς ἐν αὐτῇ καὶ πραγματείαν Sui concimi minerali, ἣν λίαν ἐπαινεῖ ὁ λόγιος γραμματεὺς τῆς ἑταιρίας ἐκείνης Ι. Τσουλάτης[4]. Ἀσχοληθεὶς καὶ εἰς ἱστορικὰς ἐρεύνας, καὶ ἐκπονήσας ἀφῆκεν ἀνέκδοτον ἀλλὰ μὴ περισωθεῖσαν *Ἱστορίαν τῆς Κεφαλληνίας*.

ΜΗΝΙΑΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Υἱὸς Δημητρίου γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1820. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ προώρισαν αὐτὸν εἰς τὸ διπλωματικὸν στάδιον, ἐφ' ᾧ καὶ μετὰ τὴν ἐν Ἀργοστολίῳ ἐγκύκλιον ἐκπαίδευσιν ἐμαθήτευσεν εἰς τὴν ἐνταῦθα Ἀγγλικὴν σχολήν, καὶ ἔπειτα ἐν Ἑσπερίᾳ εἰς εἰδικὴν σχολήν, ἀλλ' ἔρως θερμὸς ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας πρὸς τὴν ζωγραφικὴν ἐπιμόνως ἀντιτασσόμενος πρὸς τῶν γονέων τοὺς πόθους, ἔτρεψεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ 1843 εἰς τὴν καλλιτεχνίαν, μαθητεύσαντα ὑπὸ

[1] Ζερβοῦ Η. ἐν Ἱστορίᾳ Οἰκογ. Ζερβοῦ.

[2] Ταύτην τὴν ἱστορίαν τῆς Κεφαλληνίας συμπληρώσας ἀπό τινος δι' ἰδίων ἐρευνῶν καὶ μελετῶν, θὰ ἐκδώσῃ ὁ εὐπαίδευτος δικηγόρος κ. Παναγῆς Καβαλιερᾶτος, κεφάλαια δέ τινα καὶ ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιδομένῃ ἐφημερίδι «Ἐμπρὸς» τοῦ Ἀργοστολίου.

[3] Ἴδε βιογρ. Ἀγγέλου Τσουλάτη.

[4] G. Zullati Storia dell'Academia di Cefalonia 1792.

τὸν Μινάρδον κυρίως ἐν τῇ τῆς Ῥώμης περιωνύμῳ σχολῇ τῶν ὡραίων τεχνῶν. Τότε ἐνυμφεύθη τὴν γνωστὴν λογίαν Μαργαρίταν Ἀλξάνα. εἰς τὸν γάμον δὲ τοῦτον ὀφείλει ὁ ἀνὴρ πολὺ τὴν περαιτέρω αὐτοῦ μόρφωσιν καὶ πρόοδον. Μετὰ τοὺς γάμους αὐτοῦ, περιελθὼν μετὰ τῆς συζύγου του τὰς σπουδαιοτέρας πινακοθήκας τῆς Ἰταλίας, πολλὰς ἐποιήσατο μελέτας καὶ ἐργασίαν, καὶ συνῆψε σχέσεις πρὸς ἐξόχους καλλιτέχνας καὶ σοφούς, οἷοι οἱ Minghetti, Pepoli, Contessa Martinetti, ὁ μέγας μουσουργὸς Rossini καὶ ἄλλοι. Ἀπὸ τοῦ 1848 ὁριστικῶς ἐγκατέστη ἐν Φλωρεντίᾳ ὅπου ὁσημέραι ἐκεῖνος μὲν εἰργάζετο καὶ ἐτελειοποιεῖτο ἐν τῇ ὡραίᾳ τέχνῃ, ἡ δὲ σύζυγος αὐτοῦ ἐπεδόθη εἰς τὸ συγγραφικὸν στάδιον. Ὁ οἶκος τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου τότε ἦτο πνευματικὸν καὶ καλλιτεχνικὸν κέντρον. Ὅλοι οἱ σύγχρονοι τῆς πόλεως ἐκείνης σοφοί, οἱ τοῦ ὡραίου λάτραι καὶ οἱ μεγάλοι πατριῶται συνήρχοντο ἐκεῖ εἰς συνεντεύξεις. Ὁ Γκουβερνάτης, ὁ Ἀζέλιο, ὁ Δαλούγκαρο, ὁ Ῥοσσίνης, ὁ Σαλβιέττης, ὁ Φερέτης, ὁ Κόντης, ὁ Μορέλλης, ὁ Ῥουφαλίνης, ὁ Βούρτσης, ὁ Μομβέλος καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἦσαν ἐκ τῶν τακτικῶν τῆς αἰθούσης καὶ τῶν σπουδαστηρίων τοῦ ἀνδρὸς θαμῶνες. Ἐκεῖ κατέφευγον καὶ οἱ παρεπιδημοῦντες λόγιοι, πολιτικοὶ καὶ φιλέλληνες οἷοι ὁ Τρολόπε ὁ Browing, ὁ Ἰούλιος Σίμων, ὁ Ed. Schoure, ὁ ἡμέτερος συμπολίτης Ἰούλιος Τυπάλδος Πρετεντέρης καὶ ἄλλοι. Ἐν κύκλοις τοιούτοις τὸ φιλόμουσον καὶ φιλόπατρι ζεῦγος, εὕρισκε πάντοτε ἀφορμήν, νὰ καθιστᾷ ἐνημέρους τοὺς ξένους περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι φιλολογικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς κινήσεως, νὰ προκαλῇ μακρὰς διαλέξεις περὶ τῆς λατρείας τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ὡραίου καὶ τῆς ἱστορίας τῆς καλλιτεχνίας παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι καὶ ὑποθάλπῃ οὕτω τὸν φιλελληνισμὸν καὶ συνεπῶς τὸ ἐνδιαφέρον ἐπὶ παντὸς ζητήματος ἀφορῶντος εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα. Ἐμέμψαντό τινες, τοῦ ἀνδρὸς ὅτι δὲν ἐγκατέστη ἐν Ἀθήναις, ἵνα συντελέσῃ ὑπὲρ τῆς μείζονος καλλιεργείας τῆς τέχνης. Αἱ εἰς τὰ σπάργανα ἔτι ἐν Ἑλλάδι καλλιτεχνικαὶ σπουδαί, ἡ ἔλλειψις πινακοθηκῶν, καὶ ἡ κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα πολιτικὴ ἀνωμαλία, δὲν ἠδύναντο νὰ ὀτρύνωσι, οὐδὲ νὰ παρέξωσι μέσα συντελεστικὰ ὑπὲρ τῆς τέχνης καὶ νὰ ἐξυπνήσωσι τὴν ἀρχαίαν τοῦ Ἕλληνος καλλιτεχνικὴν ἰδιοφυΐαν, καὶ θὰ ἐμαραίνετο αὐτόχρημα καὶ θὰ ἐξουδετέρου τὸν πρὸς τὴν τέχνην ἔρωτα αὐτοῦ ὁ ἀνήρ, ἐγκαθιστάμενος ἐν Ἑλλάδι, ἐνῷ ἐν Ἑσπερίᾳ κατώρθωσε

οὐ μόνον νὰ προαχθῇ ἱκανῶς, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀναπτύξῃ ἐν ἑαυτῷ πνεῦμα ἀρχαϊκοῦ χαρακτῆρος καὶ προσδόσῃ εἰς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐθνικὴν μορφήν, εἰ καὶ μακρὰν τῶν ἐντυπώσεων ἃς ἐγείρει ἡ ἐν τῷ τόπῳ διαμονή· ἐκ τούτου δὲ καὶ λογία τεχνοκρῖτις κατέταξεν αὐτὸν μεταξὺ τῶν ἐργασθέντων πρὸς ἀναβλάστησιν τῆς ἑλληνικῆς ζωγραφικῆς καὶ μόρφωσιν ἐθνικῆς σχολῆς[1]. Δὲν ἦτο προσωπογράφος καὶ ἀντιγραφεὺς μόνον, ἀλλ' εἶχε φαντασίαν γόνιμον, εὐφυΐαν καὶ καλαισθησίαν πολλήν, πνεῦμα πρωτότυπον, προσπαθῶν πάντοτε νὰ συνδυάζῃ ἐν τῇ διατυπώσει τοῦ ὡραίου τὴν ἀντικειμενικὴν μετὰ τῆς ὑποκειμενικῆς ἀπόψεως. Διεκρίνετο εἰς τὰς πολυπροσώπους συνθέσεις, εἰς τὰς παραστάσεις τῆς φύσεως καὶ εἰς τὰ τοπία. Ἐπαινοῦνται διὰ τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν ἔμπνευσιν τὰ ἔργα του. La prima onda, l' aurora boreale, la donna della lettera scartata, il fantasma di Saffo, l'aurora ed il tramonto, Marco Bozzari, l'eroine di Suli, un giorno di gala dell' inquisizione Spagnuola. Μεταξὺ τῶν ἀντιγραφῶν του διακρίνεται καὶ ἡ τοῦ ἱεροκήρυκος Ἠλία Μηνιάτου ἐξ ἀρχαίου πίνακος σωζομένου ἐν Κεφαλληνίᾳ[2], καὶ ἡ πρωτότυπος ἁγιογραφία. *Ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ* a naturale, ἣν ὁ καλλιτέχνης ἔπεμψεν εἰς τὸν ἐν Ληξουρίῳ ναὸν τοῦ ἁγίου Νικολάου εἰς μνημόσυνον τῶν προγόνων αὐτοῦ. Ὁ *Μηνιάτης* ἐκαλεῖτο πολλάκις καὶ ὡς κριτὴς διαγωνισμῶν καὶ ὡς ἐμπειροτέχνης ἐπὶ ζητημάτων ἐκτιμήσεως, πολλῆς ἀπολαύων τῆς ὑπολήψεως ἐν τοῖς κύκλοις τῶν λατρῶν τοῦ Ὡραίου. Τὸ 1869 συζητουμένου ἐν Φλωρεντίᾳ τοῦ θέματος περὶ ἀναδιοργανώσεως καὶ μεταρρυθμίσεως τῶν Ἀκαδημιῶν τῶν Ὡραίων τεχνῶν, ὁ καλλιτέχνης μακρὰν ἀπηύθυνεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Bassanai, διακοινῶν τούτῳ σκέψεις συντελεστικὰς τῆς προόδου καὶ τοῦ λυσιτελεστέρου τρόπου τῆς διδασκαλίας ἐν ταῖς ῥηθείσαις σχολαῖς, διότι ὁ ἀνὴρ καὶ πεῖραν εἶχε τῶν ἐλλείψεων καὶ προηγουμένως εἶχεν ἐνδιατρίψει περὶ τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον ὅταν τὸ 1867 μέλος ἦτο τοῦ ἐν Φλωρεντίᾳ διεθνοῦς συνεδρίου τῆς Στατιστικῆς, διὰ μακρῶν ἐπραγ-

[1] Dora d'Istria. Ἕλληνες Καλλιτέχναι ἴδ. Ἰλισσὸν περιοδ. Ἀθηνῶν Δ' 1.

[2] Ἴδε βιογρ. Ἠλία Μηνιάτου. Ἐκ τῶν πινάκων αὐτοῦ ὁ Μάρκος Μπότσαρης ἐπωλήθη ἀντὶ μεγάλης τιμῆς εἰς Ἀγγλίαν, αἱ δὲ Σουλιώτισσαι προωρίσθησαν διὰ τὴν πινακοθήκην τῶν Ἀθηνῶν.

ματεύθη εἰς τὸ τμῆμα τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ὡραίων τεχνῶν περί τε τῶν σχολῶν τῆς γραφικῆς καὶ περὶ πινακοθηκῶν καὶ μουσείων. Ὁ διαπρεπὴς συμπολίτης ἐτιμᾶτο διὰ πολλῶν παρασήμων καὶ ἦτο μέλος διαφόρων καλλιτεχνικῶν σωματείων. Ὁ θάνατος τῆς ἐξόχου αὐτοῦ συζύγου, δεινώσας τὸ ὑφ' οὗ κατετρύχετο, ὁ ἀνὴρ καρδιακὸν πάθημα, ἐπέσπευσε τὸν θάνατον αὐτοῦ συμβάντα ἐν Φλωρεντίᾳ τῇ 2/14 Ἰανουαρίου 1895. Ὁ πολὺς Γκουβερνάτης καὶ ἡ λογία καὶ ἡ καλλιτέχνις κόμησσα Tomusuzzi galante ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Edvige Fersi ἔγραψε βιογραφίαν τοῦ ἀνδρὸς μετὰ κρίσεων περὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὁ δὲ τύπος τῆς Φλωρεντίας ἐξῆρε τὴν ἀξίαν καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ [1]. Ἡ οἰκογένεια *Μηνιάτη* ἀπαντᾷ ὡς κυρία ἀγρῶν ἐν τῇ νήσῳ ὑπερμεσοῦντος τοῦ ιγ' αἰῶνος [2]. Κατὰ τὸν κατάλογον τῶν προνομιούχων καὶ κατά τι ἔγγραφον περὶ ἀπονομῆς προνομιῶν τῷ οἴκῳ, οἱ Μηνιᾶται κάτοικοι παλαιότερον ἐν Παλικῇ (Mignati da Palichi) κατέφυγον ἐπὶ Τόκων ἕνεκα τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἀνωμαλιῶν καὶ διωγμῶν εἰς Ἄρταν, ἐγκαταλιπόντες τὰ ἐν τῇ νήσῳ κτήματα αὐτῶν. *Δράκος* ἐλέγετο μάλιστα ὁ ἐκεῖ μεταναστεύσας μετὰ τῶν υἱῶν του *Θωμᾶ* καὶ *Δημητρίου*. Ἀλλ' ἐπὶ Λεονάρδου Τόκου ἄγνωστον ἂν τοῦ πρώτου ἢ τοῦ δευτέρου [3], ἐπιστρέψαντες εἰς Κεφαλληνίαν οἱ τελευταῖοι οὗτοι μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῶν *Λέοντος* καὶ *Ἀντωνίου*, δι' ἀποφάσεως τοῦ δουκὸς οὐ μόνον ἔτυχον νέων προνομίων, ἀλλ' ἐπανέκτησαν τὰς κατοικίας αὐτῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ εἰς Μηνιατᾶτα κτήματά των, μεταξὺ δὲ τῶν ἐτῶν 1593-1604 φέρονται καὶ ἐγγεγραμμένοι ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ [4]. Τὰ προνόμια τοῦ οἴκου ἐκύρωσε καὶ τὸ 1638 ὁ Ἰωαν.

[1] Περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἔπιθι Rivista Italiana 1863 Luglio 27, Nazione Φλωρεντίας 1850 Marzo 17, Atheneum. London 1863 December. Nazione Φλωρεντίας 1860 Marzo 28. Vita Italiana περιοδ. Ρώμης διευθυνόμενον ὑπὸ A de Gubernatis I. n. 10 p. 341, ὅπου καὶ αἱ εἰκόνες τοῦ Μηνιάτου καὶ τῆς συζύγου του καὶ φυλλάδιον «Per l'anniversario della morte di Margherita Albana. — Migniati ἐν προοιμίῳ Gubernati εἰς traduzione del Correggio σελ. 35.

[2] M. Klosich et Müller ἐνθ. ἀνωτ. II 52. 56.

[3] Ὁ πρῶτος ἀπέθανε τὸ 1429, ὁ δεύτερος διεδέξατο τὸν Κάρολον Β' τὸ 1448.

[4] Χιώτου Σειρ. III 958 καὶ 959. Καθ' ἃς μοὶ παρέσχε πληροφορίας ἡ ἐν Φλωρεντίᾳ κ. Ἀσπασία Γ. Μηνιάτου, καὶ ὁ μακαρίτης Ἐπ. Μηνιάτης, ὁ οἰ-

Καπέλλος ἰνκουϊζίτωρ καὶ σύνδικος τῆς Ἀνατολῆς. Ἐκ τοῦ οἴκου ἕλκουσι τὸ γένος πλὴν τῶν εἰδικῶς βιογραφουμένων καί οἱ ἑξῆς. α) **Ἀκάκιος** ἡγούμενος Ταφιοῦ ἀπὸ τὸ 1677 - 1704 ἑξάκις ἐκλεγεὶς τοιοῦτος, διατελέσας πρότερον ἐπίσης καὶ ἐν τῇ μονῇ Βαρδιάννων β) **Ἄνθιμος** ἡγούμενος Σισίων τὸ 1763. γ) **Ἀντώνιος** ἐκ τῶν καλῶν τῆς νήσου ἁγιογράφων ἀπαντῶν τὸ 1702. Ὁ ἐν Ληξουρίῳ κλάδος εἶχεν ἰδιόκτητον τὸν αὐτόθι ναὸν τοῦ ἁγίου Νικολάου ἀνοικοδομηθέντα τὸ 1745 καὶ γενόμενον συναδελφικὸν τὸ 1756, τηρήσαντος τοῦ οἴκου προνομιακά τινα δικαιώματα ἐν αὐτῷ [1].

ΜΗΝΙΑΤΗΣ ΗΛΙΑΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1669 υἱὸς Φραγκίσκου πρωτοπαπᾶ καὶ Μορεζίας [2]. Κατ' ἐπιστολὴν Μελετίου Τυπάλδου τοῦ Φιλαδελφείας, διετέλει ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἱεράρχου τούτου ἐν Ἑνετίᾳ, ἔνθα ἀπὸ τοῦ δεκάτου τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτους, παρεπιδημοῦντος ἐκεῖ τοῦ λογίου πατρός του εἰσήχθη εἰς τὸ φλαγγινιανὸν φροντιστήριον, εἰς ὃ δεκαετίαν ὅλην ἐφοίτησε [3]. Ἔκτακτος ἦν ἡ ἐπιμέλεια καὶ ἡ ἐπίδοσις τοῦ νεαροῦ ***Μηνιάτου*** ἔν τε ταῖς ἐν σχολαῖς καὶ κατ' ἰδίαν διδασκαλίαις καὶ μελέταις. Διήκουσε κυρίως τοῦ Φραγκίσκου Σκούφου τὴν ἐκκλησιαστικὴν ῥητορικὴν διδάσκοντος ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Κοινότητος ἀπὸ τοῦ 1669 καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ 1677 ἐν τῷ Φλαγγινιανῷ Φροντιστηρίῳ διδασκόντων Ἀντ. Προκακιάντου, Θωμᾶ Κατάνη, Νικολ. Παπαδοπούλου [4] καὶ Μελετίου Τυπάλδου, κατά τινα δὲ καταλέγεται καὶ ἐν τοῖς μαθηταῖς τοῦ Ἀλεξ. Μαυρο-

κος ἔφερε καὶ τίτλον κόμιτος. Περί μονῆς Μηνιατάτων ἴδ. βιογρ. Γεωργ. Λούζη.

[1] Συμβολ. πράξεις Σπ. Μαλάκη ἐν ἀρχειοφ. Κεφαλληνίας ἰανουαρίου 8 τοῦ 1756.

[2] Ἐν πραγματείᾳ περὶ Μηνιάτου ἀνεκδότῳ ὑπὸ Κωνσταντ. Τυπάλδου τοῦ Σταυρουπόλεως παρὰ τῇ κ. Κάτε Ἰακωβάτου Τούλ, εὗρον ὅτι ὁ πατὴρ τοῦ ἱεροκήρυκος ἐκαλεῖτο Ἐλευθέριος ἤτοι Φραγκίσκος (;). Ὁ Ἠλίας εἶχεν ἀδελφοὺς τὸν πρωτοπαπᾶν Ληξουρίου Ἰωάννην, τὸν ἰατροφιλόσοφον Ματθαῖον καὶ τὸν Εὐάγγελον βοηθὸν ἐν νοσοκομείῳ τινι τῆς Ἑνετίας.

[3] Δημητρακοπούλου Ὀρθ. Ἑλλὰς 167.

[4] Δὲν ἐξηκρίβωσα ἂν οὗτος ἦτο ὁ ἀρνησίθρησκος συγγραφεὺς τῆς ἱστορίας τοῦ Παταβινοῦ γυμνασίου. Ὁ Βελοῦδος δέχεται, ὅτι ἦτο ἄλλος ἐκείνῳ ὁμώνυμος (ἐν Ἑλλ. Ἀποικίᾳ ἐν Βενετίᾳ) ἔκδ. β' 111).

χορδάτου[1]. Ἐκτὸς τῆς κτηθείσης ποικίλης θεολογικῆς, φιλολογικῆς καὶ φιλοσοφικῆς μαθήσεως, ἐγένετο ἐγκρατὴς πλὴν τῶν κλασικῶν γλωσσῶν, καὶ τῆς ἑβραϊκῆς, τῆς γερμανικῆς, τῆς γαλλικῆς καὶ ἰταλικῆς[2]. Νεώτατος ἐχειροτονήθη ἐκεῖ διάκονος, ὅτε καὶ νοτάριος διετέλεσε τοῦ Φιλαδελφείας, πιθανῶς δ' ἐπεστάτει ὡς ἱκανῶν γνώσεων κάτοχος καὶ εἰς τὸ τότε περίφημον ἑλληνικὸν τυπογραφεῖον τοῦ Ν. Σάρου· σῴζεται μάλιστα δυσεύρετον τανῦν βιβλίον τῶν χρόνων ἐκείνων ἐκδοθὲν ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐπιγραφόμενον *Λόγος ἱστορικὸς τῆς ἱερᾶς πολιτείας τοῦ Παναγιωτάτου καὶ σοφωτάτου κυρίου Διονυσίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Κομνηνοῦ Μουσελίμη, συγγραφεὶς ὑπὸ τοῦ λογίου ἱεροκήρυκος Γερασίμου τοῦ Κακαβέλα καὶ ἀφιερωθεὶς τῷ πρῴην Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Διονυσίῳ τῷ Γέροντι παρὰ Ἠλία Μηνιάτου ἱεροδιακόνου* κλ. Ἐνετίῃσι αχπθ', εἰς ὃ βιβλίον ὁ ἐκδότης προτάσσει δύο προσφωνήσεις τὴν μὲν ἔμμετρον, τὴν δ' ἐν πεζῷ ἀπὸ σελ. 1—8[3]. Μόλις εἰκοσαέτης διωρίσθη καθηγητὴς ἐν τῷ Φλαγγινιανῷ Φροντιστηρίῳ[4] τῆς Ἐνετίας διδάξας τῷ 1698 καὶ ἐν τῇ αὐτόθι Σχολῇ τῆς Κοινότητος[5] ἄγνωστον ποῦ καὶ ὑπὸ τίνος ἐδιδάχθη καὶ τὴν βυζαντινὴν μουσικήν, ἧς λέγεται ἐγκρατὴς κατὰ τοὺς πονήσαντας τὰ προλεγόμενα τῆς μουσικῆς βιβλιοθήκης[6]. Τετραετίαν ἐδίδαξε καὶ ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον ἐν Ζακύνθῳ προσκληθεὶς ἐκεῖ διὰ τὸ πεφημισμένον τῆς εὐμεθόδου, σοφῆς καὶ καρποφόρου διδασκαλίας[7]. Ἐν Κεφαλληνίᾳ

[1] Εὐγ. Βούλγαρ. Λογικὴ 25. Ῥίζος Νερουλὸς καὶ Παν. Κοδρικᾶς (ἴδε Νερουλοῦ Ἱστορίαν Ν. Φιλολογίας 30). Ἀντίθετον ἔχει γνώμην ὁ Μάζαράκης (Ἔκδ. Λόγων Μηνιάτου) 1849 ς'. σημ. 1).

[2] Μελετίου Ἐκκλ. Ἱστορία Δ' § 32.

[3] Μ. Γεδεών. Χρονικὰ Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας 95 σημ. 1. Σάθα. Ν. Φιλ. 394.

[4] Πόσα ἔτη ἐδίδαξε, διαφωνοῦσιν οἱ συγγραφεῖς. Κατὰ Βελοῦδον (ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 120) καὶ Δημητρακόπουλον (ἔνθ. ἀνωτ. 167), ἓν ἔτος, κατὰ Μαζαράκην (Ἐκδ. Διδαχῶν Μηνιάτου) καὶ Σάθαν (Νεοελλ. Φιλολ.) τρία, ἐπίσης κατὰ Pignatorre (ἐν Memorie II 266), ὅστις ὅμως λέγει αὐτὸν δεκαεξαέτη διδάσκαλον, κατὰ Ζαβείραν ἐπίσης τριετίαν (Ἑλλ. Θεατρ. 306—331).

[5] Βελοῦδον αὐτ. 112.

[6] Παπαδοπούλου. Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἱστορ. τῆς παρ' ἡμῖν Ἐκκλ. μουσικῆς. Ἀθήνησι 1890 291 καὶ 306.

[7] Ν. Κατραμῆ Ζακ. Ἀνάλεκτα σελ. 128. Κατὰ Pignat. Mem. 266 ἐδίδαξε διετίαν ἐκεῖ.

ότε ἦτο λίαν ἠμελημένη ἡ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων διδασκαλία, ἡ καὶ ἡ νῆσος δὲν ἐστερεῖτο διδασκάλων καὶ λογίων [1]. Ὑπὸ τὴν Ἐνετικὴν Κυβέρνησιν δὲν εἶχεν ἡ νῆσος δημοσίας ἀξίας λόγου σχολάς, ἡ δὲ τῶν νέων μόρφωσις ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐγκυκλίους σπουδάς, ἦτο ἐμπεπιστευμένη ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς ὀλιγομαθεῖς καὶ ἀμεθόδους διδασκάλους. Οἱ ναοὶ ἔν τε ταῖς πόλεσι καὶ ταῖς κώμαις καὶ μάλιστα οἱ γυναικωνῖται αὐτῶν ἐχρησίμευον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὡς κοινὰ σχολεῖα, ὅπου ἐδίδασκον οἱ ἐφημέριοι τὰ στοιχεῖα τῆς ἀναγνώσεως καὶ γραφῆς ἐπὶ κειμένων πάντοτε ἐκκλησιαστικῶν, σπανίως δ' ἐδίδασκον καὶ ξένοι λόγιοι ἐν ἰδιαιτέραις σχολαῖς ἢ Κεφαλλῆνες τοιοῦτοι, ἱερεῖς δὲ καθολικοὶ παρεπιδημοῦντες ἢ ἐφημερεύοντες ἐν τῇ νήσῳ ἐδίδασκον τὰς ξένας γλώσσας καὶ κυρίως τὰ ἰταλικὰ καὶ λατινικά, παρασκευάζοντες τοὺς υἱοὺς τῶν εὐπορωτέρων, πρὸς ἀνωτέρας ἐπιστημονικὰς ἐν Πανεπιστημίοις τῆς Ἰταλίας καὶ δὴ τοῦ Παταβίου κυρίως σπουδάς. Ὁ φιλόπατρις *Μηνιάτης* ἐνήμερος τῆς ἀθλίας ταύτης καταστάσεως δὲν ἠδύνατο νὰ παραβῇ τὰς ὑπαγορεύσεις καρδίας εὐαισθήτου καὶ φιλογενοῦς, ἀρνούμενος τῶν φώτων αὐτοῦ τὴν δαψίλειαν πρὸς τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, δι' ὃ προθύμως ἔσπευσεν εἰς πρόσκλησιν τούτων, παραιτησάμενος τὴν ἐν τῇ μητροπόλει ὑπέροχον αὐτοῦ διδασκαλικὴν καὶ κοινωνικὴν θέσιν, ἵνα διδάξῃ ἐν τῇ γενετείρᾳ τὰ ἐγκύκλια καὶ τὴν φιλοσοφίαν. Ἐγένετο τοιουτοτρόπως ὁ πρῶτος, ὅστις συστηματικῶς ἐδίδαξεν ἐν τῇ νήσῳ ὑψηλότερα μαθήθήματα καὶ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς ἅμιλλαν φιλομαθείας καὶ διδασκαλίας, διότι ἔκτοτε δὲν εἶνε τόσον σπάνιοι οἱ ἱκανοὶ διδάσκαλοι, καὶ αἱ καλαὶ σχετικῶς σχολαὶ ὑπὸ λογίων Κεφαλλήνων διευθυνόμεναι ἔν τε ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς χωρίοις. Πότε ἀκριβῶς καὶ μέχρι τίνος ἐδίδαξεν ἐν Κεφαλληνίᾳ, δὲν εἶνε γνωστόν, βεβαίως ὅμως μετὰ τὸ 1692, οὐχ ἧττον καὶ τὸ 1698 παρεπεδήμει ἐν τῇ νήσῳ, ὅτε ἐξεφώνησεν ἰταλιστὶ τὸν εἰς τὸν Ἀντ. Μολὶν Γεν. προνοητὴν τῶν Ἰονίων νήσων λόγον του. Ὁ ἡμέτερος Μαζαράκης, λέγει, ὅτι ἑπταετίαν ἐδίδαξεν ἐν τῇ νήσῳ κατωτέρω δέ, ὅτι τετραετίαν ἐν Ζακύνθῳ, μεθ' ὃ εἰς Κέρκυραν μέχρι τοῦ 1698, ὅτε ἀπαντῶμεν αὐτὸν καθηγητὴν ἐν Ἐνετίᾳ [2] προσλη-

[1] Ἴδε βιογρ. Παϊσίου Μεταξᾶ.

[2] Ἐνθ. ἀνωτ. 40, 42. Ἐδίδασκε τότε ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Κοινότητος, (ἴδε

φθέντα εἰς Ἑνετίαν ὑπὸ τοῦ ἐκ Κερκύρας ἀνακληθέντος εἰς τὴν πρωτεύουσαν στρατηγοῦ Μολίν. Προφανῶς τὸ ἑπταετὲς διάστημα ἀπὸ τοῦ 1692—1698, ἀποβλέπει καὶ τὴν ἐν ταῖς τρισὶ νήσοις διδασκαλίαν. Δὲν γνωρίζομεν ἐπ' ἴσης ποῦ ἔκειτο ἡ σχολὴ τοῦ *Μηνιάτου* ἐν Κεφαλληνίᾳ· δὲν εἶνε ὅμως ἀπίθανον, ὅτι ὡς Ληξουριώτης καὶ κατὰ τὸ σύστημα ἄλλων συγχρόνων αὐτῷ καὶ μεταγενεστέρων διδασκάλων, ἐδίδαξεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐν Ληξουρίῳ. Τοιοῦτο ὑπῆρξε τὸ οὐχὶ μακροχρόνιον, ἀλλ' ἀγλαόκαρπον βεβαίως διδασκαλικὸν τοῦ ἀνδρὸς στάδιον, ἡ περίοδος δὲ αὕτη τοῦ βίου αὐτοῦ εἰ καὶ κοινωφελής, δὲν εἶχε τὴν γενικωτέραν ἐθνικὴν καὶ θρησκευτικὴν σημασίαν τοῦ ἀπ' ἄμβωνος κηρύγματος. Κηρύξας ἐν νεαρᾷ ἔτι ἡλικίᾳ ἐν Ἑνετίᾳ, ἐφείλκυσεν ἀμέσως τὴν ἐκτίμησιν καὶ προσοχὴν ὁμογενῶν τε καὶ ἑτεροδόξων. Ἡ σχετικῶς τῆς ἡλικίας αὐτοῦ εὐρυμάθεια, ἡ ῥητορικὴ δεινότης, τὰ κάλλη τοῦ ὕφους, ἡ θερμὴ εὐσέβεια καὶ ὁ χρηστὸς χαρακτήρ, προήγγελλον ἔκλαμπρον ἱεροκήρυκα καὶ ἄνδρα μέλλοντα νὰ δράσῃ ἐθνωφελέστατα. Ἐκήρυξεν εἶτα ἐν Ζακύνθῳ, ἐν Κερκύρᾳ καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἐν τῇ τελευταίᾳ μάλιστα συνετέλεσεν εἰς τὴν καταλλαγὴν τῶν πολιτῶν, διὰ τοῦ περιωνύμου λόγου του *περὶ ἀγάπης*, ὃν ἐξεφώνησεν ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγ. Νικολάου τῶν Μηνιατῶν τῇ 6 Δεκεμβρίου, ἑρμηνεύων τὴν περικοπὴν τοῦ Λουκᾶ (Κεφ. ς΄).*Ἔστη ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τόπου πεδινοῦ* ἀγόμενος ὑπὸ τοῦ ἄλγους ἐπὶ τοῖς τότε ἐν τῇ νήσῳ ἐκρύθμοις καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς κατασιγάσεως τῶν παθῶν[1]. Εἰς Κέρκυραν μετεκαλέσατο ἐκ Κεφαλληνίας τὸν ἄνδρα ὁ Γεν. Στρατηγὸς Μολίν, ὅστις εἰ καὶ ἑτερόδοξος, ἐτίμα λίαν τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ φῶτα αὐτοῦ προσλαβὼν τοῦτον ὡς ἰδιαίτερον διδάσκαλον τῶν τέκνων αὐτοῦ καὶ ἀνεψιῶν. Καὶ ἐκεῖ διαχέει ἄφθονα τὰ φῶτα τοῦ κηρύγματος ἐνισχύων τὰ μάλα τὴν ὀρθοδοξίαν ἐν νήσῳ μάλιστα ὅπου πολὺς ἦτο ὁ καθολικὸς πληθυσμός, ἐλαλεῖτο ὡς γλῶσσα τοῦ λαοῦ ἡ ἰταλοενετική, κρατοῦσα θρησκεία ἦτο ἡ καθολική, στερουμένου δὲ τοῦ ὀρθοδόξου ποιμνίου, ὁμοδόξου ποιμένος. Τότε ἡ Κυβέρνησις τιμῶσα τὸν ἔξοχον ἄνδρα, παρεχώρησεν αὐτῷ τὴν ἐφημερίαν καὶ τὴν διὰ βίου κάρπωσιν τῆς ἐν Λευκίμνῃ μονῆς Πετάσονας,

Βελοῦδον ἐνθ. ἀν.) καὶ οὐχὶ εἰς τὸ Φλαγγ. Φροντιστήριον κατὰ Μαζαράκην καὶ Pignator. 266.

[1] Παπαρηγοπ. Ἱστορ. Ἑλλ. Ἔθνους 604—605· 635—636.

ἧς ἐκαλεῖτο ἡγούμενος (abatte) ἀντικαταστήσας τὸν πρῴην τοιοῦτον Ἄνθιμον Τσάκην. Τὸ περὶ τούτου ἔγγραφον τοῦ Μολὶν εὑρίσκεται ἐν τῷ ἀρχειοφυλακείῳ Κερκύρας, ἔχει δ' ὡς ἕπεται: «...E nostra par-
« ticolar mira di farlo con la scielta di persona che dotata di
« virtù e probità di costumi, possa corrisponder al bisogno
« di questa cura e al servizio del S. Iddio. Il reverendo Don
« Elia Mignati seguendo con zelo questa carica, l'ha
« reso abbondandi testimonj d'ardore religioso, non solo
« nell'assistenza spirituale, all' occorenze della squadra, ma
« nel esercito delle predicazioni adempite da lui con l'intiera
« dotrina e con professione d'esempio. A questi requisiti non
« ha mancato di giongere quello di un merito distinto in
« alcune conjionture di presente servizio nelle quali abbiamo
« esato un impiego fruttuoso e fedele, cosi chè a tali mo-
« tivi di sue benemerenze, delle sue esemplarità e a gratitu-
« dine di questa fedelissima città che ce ne porta efficace ri-
« verente preghiera, veniamo in deliberazione etc....Corfù 1
« maggio 1696 [1]». Ἡ μάθησις τοῦ περικλεοῦς κληρικοῦ δὲν περιωρίζετο μόνον εἰς τὰ φιλοσοφικὰ καὶ θεολογικά, διότι ἠσχολήθη καὶ εἰς εὐρείας πολιτειακὰς μελέτας, ὡς ἐγκρατὴς δὲ τῆς διπλωματικῆς ἐπιστήμης, καὶ πολλῶν γλωσσῶν, τοὺς τρόπους ἁβρότατος, κεκτημένος σπινθηροβόλον πνεῦμα, καὶ ἐπιβλητικοῦ ἤθους, ἐκρίθη κατάλληλος καὶ εἰς διεξαγωγὰς διπλωματικῶν σπουδαίων ζητημάτων. Τὸ 1699 ἢ 1700

[1] Ἡ κύρωσις τῆς investitura ταύτης ἐγένετο τῇ 26 ἰουλίου ἔτους 1698 ὑπὸ τοῦ δόγη Σιλϐ. Βαλερίου. Ἀντίγραφον ὀφείλω εἰς τὴν φιλικὴν μέριμναν τοῦ ἐν Κερκύρᾳ φιλομούσου σεβαστοῦ μοι φίλου κ. Παναγ. Σχαλτσούνη δικηγόρου. Ἡ μονὴ τοῦ Παντοκράτορος Petassona ἢ Petasona κεῖται παρὰ τὸ χωρίον Περιϐόλι Λευκίμνης, οὖσα δὲ ἐπὶ Ἑνετῶν jùs patronatu τοῦ δημοσίου, κατέχεται τανῦν ὑπὸ τῶν οἰκογενειῶν Πιέρρη, Μπουσουλίν, Θεοτόκη καὶ Τριϐόλη, αἵτινες ἐκ περιτροπῆς διαχειρίζονται τὰ κτήματα ταύτης. Ἡ ὀρθόδοξος αὕτη μονὴ εἶχεν ἄλλοτε πολλοὺς μοναχούς, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ὅμως τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος παρήκμασε καὶ κατέστη ἔρημος καὶ πτωχή. Ὁ Μαζαράκης δὲν ἀναφέρει τὸ ὄνομα τῆς μονῆς ταύτης. Ἴδε Filza XXII vol. 26 Argomenti diversi ἐν ἀρχειοφυλ. Κερκύρας. Τὸ 1712 ὁ Μηνιάτης ἐτιτλοφορεῖτο ἔτι abbate di Petassona in Corfù, (Ἴδ. πραξ. συμβολαιογρ. Ζακύνθου Δημ. Πυρῆ.

προσελήφθη ὡς σύμβουλος ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει βαΐλου τῆς Ἑνετικῆς δημοκρατίας, ἐν μέσῳ τόσων ἀσχολιῶν αὐτοῦ περὶ τὴν διδασκαλίαν, τὰς μελέτας καὶ τὸ κήρυγμα, εὐδοκιμῶν καὶ ἐν τῷ διπλωματικῷ σταδίῳ καὶ ἑλκύων καὶ ἄλλων ἡγεμόνων τὰ βλέμματα, οἷος καὶ ὁ τῆς Μολδαυΐας Δημ. Καντεμὶρ τὸ 1703, ὅστις ἔπεμψεν αὐτὸν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Αὐστρίας Λεοπόλδον, ὡς εἰδικὸν ἀπεσταλμένον, διακριθέντα ἐν τῇ διαπραγματεύσει τοῦ ἀντικειμένου καὶ τιμηθέντα προσηκόντως[1]. Ἐν Κωνσταντινοπόλει γνωσθείσης τῆς ἀξίας τοῦ ἀνδρός, τὸ οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον, τοὺς οἴακας τῆς Ἐκκλησίας ἰθύνοντος Γαβριὴλ Γ, διώρισεν αὐτὸν Ἱεροκήρυκα τῆς Μ. Ἐκκλησίας τῇ 12 ἰανουαρίου 1704[2]. Κατὰ τὸ ἔγγραφον ἐπετράπη αὐτῷ καὶ ἡ διδασκαλία, ἐντεῦθεν καὶ ἐνομίσθη ὅτι ἐδίδαξε καὶ ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Ἀκαδημίᾳ[3], ἀλλὰ κατὰ τὴν γνώμην εἰδικοῦ ἱστοριογράφου οὔτε ποτὲ ἐδίδαξεν ὁ *Μηνιάτης* ἐν τῇ μνησθείσῃ Ἀκαδημίᾳ οὐδὲ ταύτης ἐσχολάρχησε, τῆς *ἐπιστασίας τοῦ διδασκαλικοῦ ὑπουργήματος*, ἑρμηνευομένης ὡς ἀφορώσης μόνον τὴν ἀπ' ἄμβωνος διδασκαλίαν[4]. Ὁ κλεινὸς διδάσκαλος διέμεινεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑπταετίαν ὅλην, μέγα καὶ ἐκεῖ τὸ κλέος ἀράμενος διά τε τὴν θεάρεστον πολιτείαν καὶ τὸ θαυμάσιον κήρυγμα, ἀλλὰ δυστυχῶς τῶν ἐκεῖ ὑπ' αὐτοῦ ἐκφωνηθέντων πολλῶν βεβαίως λόγων, εἷς μόνον σῴζεται, εἰς τὴν δεκάτην Κυριακὴν τοῦ Λουκᾶ «*περὶ τοῦ δεῖ τιμᾶν τὰς ἑορτάς*». Καὶ ἐπὶ τοῦ διαδεξαμένου τὸν Μολὶν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβεως Ῥουτσίνη τῆς αὐτῆς καὶ ὑπὸ τούτου ἀπήλαυεν ὑπολήψεως φιλοτιμουμένου νὰ προσοικειωθῇ τῷ ἀνδρὶ καὶ ἀκροᾶται τῶν σοφῶν αὐτοῦ γνωμῶν εἰς πολιτικὰς ὑποθέσεις[5]. Δὲν εἶνε βέβαιον ἂν καὶ πότε

[1] Apost. Zeno «Giornale dei letterati d' Italia» v. 26 p. 483.

[2] Πανδ. ΙΕ'. 589.

[3] Μαζαράκη ἔνθ. ἀνωτ. 43—44. Δημητρακοπ. Ὀρθ. Ἑλλ. 167. Σάθα Ν, Φιλ. 391—395.

[4] Μ. Γεδεὼν Χρον. Πατριαρχ. Ἀκαδημείας κλ. 1454—1830 σελ. 133. σημ. 2.

[5] Ἴδ. ἀπολογία Ἱστορικοκριτικὴ ὑπό τινος φιλογενοῦς Ἕλληνος ἐπεξεργασθεῖσα ὑπὸ Ἀναστασίου ἱερέως καὶ οἰκονόμου τῶν Ἀμπελακίων. Δι' ἐπιστασίας Σπ.Πρεβέτου Ζακυνθίου. Ἐν Τριεστίῳ, τύποις Γάσπαρη 1814 σελ. 204.

ἐκήρυξεν ὁ ἀνὴρ ἐν Βουκουρεστίῳ ὡς γράφει ὁ Ῥαγκαβῆς[1] μετὰ τοῦ ῥηθέντος Ῥουτσίνη ἀνεχώρησεν εἰς Κεφαλληνίαν, ὁπόθεν αὖθις ἐκλήθη, ὡς ἱεροκήρυξ ἐν Κερκύρᾳ. Ἀνὴρ τοσαύτης καὶ τηλικαύτης ἀξίας καὶ δράσεως εὐλόγως ἐκρίνετο ἄξιος καὶ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος. Ὁ στρατηγὸς Ἄγγ. Ἔμος γενικὸς τῆς ἐνετοκρατουμένης τότε Πελοποννήσου Διοικητής, ἀνὴρ ἀνεξίθρησκος καὶ τιμῶν τὴν ἀρετὴν καὶ τὰ γράμματα, ἀλλὰ καὶ ἀγόμενος νὰ συντελέσῃ καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν διακυβέρνησιν τῶν ὑπηκόων τῆς Δημοκρατίας, προέτεινε τῷ ἀνδρὶ τὸν τότε χηρεύοντα θρόνον τῆς Χριστιανουπόλεως[2] ὃν ὅμως ὁ ἀνὴρ ἠρνήθη ἀποστρεφόμενος τὰ μεγαλεῖα, καὶ θέλων, ὅσον τῷ ἦτο δυνατόν, ν' ἀποφύγῃ τὴν στενότητα τῆς δικαιοδοσίας τῆς ἀρχιερωσύνης ἐκείνης, ἀπέναντι τῆς γενικωτέρας αὐτοῦ δράσεως ἐν τῷ κηρύγματι, τῇ πολιτικῇ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ, δι' ὃ καὶ προθύμως ἐδέξατο τὸν μετὰ ταῦτα διορισμὸν αὐτοῦ ὡς ἱεροκήρυκος Ναυπλίας καὶ Ἄργους ὑπὸ τοῦ Γεν. προβλεπτοῦ Φρ. Γριμάνη, ἑπομένου πόθῳ κοινῷ τῶν κατοίκων[3]. Ἐκεῖ ὁ ***Μηνιάτης*** ἐκήρυξεν ἐφ' ἱκανὸν χρόνον, ἐκφωνήσας καί τινας ὁμιλίας εἰς ἰταλικὴν γλῶσσαν, χάριν τῶν ἐκεῖ ἰταλῶν βεβαίως οἷαι αἱ ***περὶ πίστεως*** καὶ περὶ ***ἀγάπης ἐχθρῶν*** καὶ αἱ πρὸς τοὺς Γεν. Προβλεπτὰς Φ. Γριμάνην, Α. Μοτσενῖγον καὶ Μ. Λορεδᾶνον, ὧν ὅμως ἐξῆρε μέχρις ὑπερβολῆς τὰς ἀρετὰς καὶ τὴν πολιτικὴν πορείαν, ἀνταποδίδων βεβαίως εὐγνωμοσύνην ὡς πολίτης ἐνετὸς καὶ ὡς φίλος αὐτῶν. Ἐπὶ τοῦ διαδεξαμένου τὸν Ἔμον στρατηγοῦ Μ. Λορεδάνου ἠγέρθη αὖθις τὸ ζήτημα περὶ ἀνυψώσεως τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον. Ὁ προβλεπτὴς ἀντέταξε ἐπιμονωτάτην θέλησιν εἰς τὰς ἐπανειλημμένας ἀρνήσεις τοῦ μετριόφρονος κληρικοῦ, ἀλλ' ἐπὶ τέλους κατωρθώθη ἐν γενικῇ χαρᾷ τῶν ἀρχῶν καὶ τῆς κοινωνίας νὰ δεχθῇ οὗτος τὸ 1711 τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον Καλαβρύτων καὶ Κερνίκης[4]. Ἀλλὰ

[1] Rangabé Hist. Litt. de la Grèce mod. 58.

[2] Χριστιανούπολις τανῦν Λεοντάρι ἢ Παλαιόπολις ἦτο ἡ ἀρχαία πόλις ἐν Ἀρκαδίᾳ Μεγαλόπολις ἐπισκοπὴ ὑπὸ τὸν Κορίνθου μητροπολίτην, γενομένη εἶτα μητρόπολις καὶ μετακληθεῖσα εἰς Χριστιανούπολιν (Μελετ. Γεωγρ. Ἐνετίᾳ αψκη' 367).

[3] Ἀνακριβῶς ὁ Pignat. II 267 λέγει ὅτι ὁ Ἔμος προσήνεγκε τῷ Μηνιάτῃ τὸν θρόνον τοῦ Ναυπλίου.

[4] Τὰ περὶ Κερνίκης δὲν εἶνε διηκριβωμένα. Τὸ 1380 ἠμφισβητεῖτο ὑπὸ τίνα

τὸ ποίμνιον τοῦ *Μηνιάτου* δὲν ἦτο πολυπληθὲς τότε[1], ξένος μαλιστα συγγραφεὺς λέγει ὅτι ἐκήρυσσεν ἐκεῖνος εἰς ἐρημίαν ἀκροατῶν[2]. Ὁ ἀνὴρ δὲν πρέπει νὰ καταλεχθῇ μεταξὺ τῶν καθ' ὧν γράφει εἰδικὸς

ὑπήγετο μητροπολίτην, ἐπὶ Ἰγνατίου Πατρῶν διαταξάσης τῆς Συνόδου ἵνα καὶ αὖθις ὑπαχθῇ τῷ Πατρῶν (Miklosich et Müller acta patriar. Const. V. II. 342), ἀλλὰ τὸ 1380 ἀπαντῶμεν ὅτι Νεῖλος ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἀνεγνώρισεν αὐτὴν ὡς μητρόπολιν, ἀλλὰ τὸ 1381 τὸν μὲν ταύτης μητροπολίτην μετέθεσεν εἰς Ἰωάννινα, τὴν δὲ Κερνίκην ὑπέταξεν ὑπὸ τὸν Πατρῶν (Γεδεὼν Μ. Πατρ. Πιν. 432 καὶ 583. Κερνίκη ἢ Κερνίτσα ἡ ἀρχαία Κερύνεια παρὰ τὰ Καλάβρυτα δύο ὥρας ἀπέχουσα δεξιόθεν δὲ καὶ βορείως κειμένη τοῦ Μ. Σπηλαίου (Κτιτορικὸν ἢ προσκυνητάριον τῆς ἱερᾶς καὶ βασιλικῆς μονῆς τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου. Ἀθήνησι ΑΩΜ σελ. 1). Κατὰ Μελέτιον (σελ. 361 ἔνθ. ἀνωτ.) ἡ ἀρχαία Κερώνια ἐν Ἀχαΐᾳ παρὰ τῇ Βούρᾳ τετιμημένη θρόνῳ ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν τῶν Πατρῶν μητροπολίτην. Ὁ λόγιος ἡμῶν φίλος κ. Ἀντ. Μηλιαράκης, φαίνεται ἀμφιβάλλων περὶ τοῦ ποῦ ἔκειτο ἡ Κερνίκη. Κατ' αὐτὸν καὶ ἐν Γορτυνίᾳ εὑρίσκονται τὰ ἴχνη μεσαιωνικῆς πόλεως Κερνίκης καὶ παρ' αὐτοῖς ὁμώνυμος μονὴ ὑφισταμένη βορείως τῆς Βυτίνης. Τὸ 1700 ἡ Cerenizza ἦτο ἡ ἕδρα τοῦ ὀρθοδόξου ἐπισκόπου, τὰ δὲ Καλάβρυτα ἦσαν φρούριον (P. A. Pacifico Corografia del. Morea MDCC p. 124). Ἡ ἐπισκοπὴ ἐσώζετο τὸ 1723 περὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἐπισκοπησάντων, τοῦ Bern. de Rubeis ἐνετοῦ δόντος τὰς πληροφορίας τῷ Lequiens (ἴδε Oriens Christ. ἐν λεξ. Tzernitza). Ὁ Pouqueville (Viaggio in Morea a Constantinopoli ed in Albania negli anni 1798—1801 II 1816 p. 142) ἀναφέρει μεταξὺ τῶν ἀρχιεπισκοπῶν τῆς Πελοποννήσου τὴν τῶν Καλαβρύτων καὶ Κρονίου οὔσης ἴσως κατηργημένης τῆς Κερνίτσης ἢ μετονομασθείσης. Κατὰ τὰς ἀρχὰς δὲ τοῦ ιθ' αἰῶνος ἔτι ἡ Κερνίκη καὶ τὰ Καλάβρυτα ὑπήγοντο τῇ μητροπόλει Πατρῶν (ἴδε Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων Σωζομ. Ἐκκλ. Συγγραμ. Β' 4). Ἀνακριβῶς ὁ Ῥαγκαβῆς (Hist-litter. de la Grèce moderne I p. 39) λέγει τὸν Μηνιάτην ἐπίσκοπον Μεσσήνης.

[1] Τὸ 1701 ὁ πληθυσμὸς ὅλης τῆς Πελοποννήσου εἶχε μόλις ὑπερβῇ τὰς διακοσίας χιλιάδας. Εἰς τὰ Καλάβρυτα ἐπὶ Κορνὲρ δὲν κατῴκουν κἂν Ἕλληνες ἀλλὰ δέκα καὶ τρεῖς μόνον ἀλβανοί, γνωστὸν δὲ ὅτι ἔκτοτε κατεβλήθη μεγάλη προσπάθεια ὅπως προσελκύσωσι κατοίκους ἐκ τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος ἐν Πελοποννήσῳ, συνεπῶς τὸ 1711 ἡ ἐπισκοπικὴ δικαιοδοσία τοῦ Κερνίκης καὶ Καλαβρύτων δὲν ἐξετείνετο ἐπὶ πολυαρίθμου ποιμνίου. (Ἴδε Ἔκθεσιν προνοητ. Corner, ἐκδίδοντος Σ. Λάμπρου ἐν Δελτ. Ἱστορ. Ἐθνολ. Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος Β' 285).

[2] Pouqueville. Voyage en Albanie vol. I καὶ II ἰταλ. μεταφ. Μιλάνου 1816 p. 142.

τῆς ἐνετοκρατουμένης Πελοποννήσου ἱστορικός. Διὰ τὴν μεγάλην, λέγει οὗτος, σημασίαν τῶν ἀρχιερέων, οἱ Ἐνετοὶ προὐτίμουν πάντοτε ἀνθρώπους ἐμπεπιστευμένους καὶ τοιούτους διώριζον ἐπισκόπους λαμβανομένους ἀπὸ τῶν νήσων. Ὁ Λορεδᾶνος ἐπέτυχε νὰ ἐκλεχθῇ ἐν Καλαβρύτοις ἐπίσκοπος ὃν ἐθεώρει χρήσιμον καὶ κυρίως φρονοῦντα τὰ τῶν Ἐνετῶν, ἐννοῶν βεβαίως τὸν βιογραφούμενον, ὃν οὕτως ἡ κρίσις τοῦ συγγραφέως λίαν ὑποτιμᾷ, ἐκτρεπομένη τῆς κοινῆς, ὅλων περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀνδρὸς διαλαβόντων ἀλλοδαπῶν καὶ Ἑλλήνων, μαρτυρίας [1]. Καὶ ἦτο βεβαίως ἀφοσιωμένος τοῖς Ἐνετοῖς, ὡς χριστιανὸς ἀποβλέπων εἰς τὴν τότε ἐν τῇ ἀνατολῇ στάσιν καὶ πολιτικὴν αὐτῶν, ἣν οἱ Ἕλληνες ἐθεώρουν συντελεστικὴν τῶν ἐθνικῶν ὀνείρων κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, ἀλλ' ἡ ἀξία ἀνύψωσεν αὐτὸν εἰς τὸν θρόνον τῆς ἀρχιερωσύνης, εἰ καὶ ἄκοντα, οὐδὲ ὑπάρχει τι τεκμήριον, πρὸ τούτου ἢ μετὰ ταῦτα, ὅτι ἐπελάθετό ποτε τῆς πατρίδος, ἢ παρέβη χάριν τῶν κρατούντων, τὰς πατριωτικὰς καὶ θρησκευτικὰς παραδόσεις, λόγῳ τιμῶν καὶ τίτλων οὓς δὲν ἐπεδίωξε. Διαδεξάμενος ἐν τῷ θρόνῳ τὸν Λεοντῖνον, διῴκησε τὴν ἐπισκοπὴν ἐκείνην κατὰ τὰ φῶτα, τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν συναίσθησιν τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ, ἐν αὐταπαρνήσει πολλῇ παρὰ τὸ ἀκροσφαλὲς τῆς ὑγείας. Δυστυχῶς οἱ μόχθοι οὗτοι συνετέλεσαν νὰ ἐπισπεύσωσι τὸν θάνατον αὐτοῦ συμβάντα ἐν Πάτραις τῇ 1 αὐγούστου 1714 τεσσαράκοντα καὶ ἓξ ἐτῶν γεγονότος, διαδεξαμένου δὲ αὐτὸν ἐν τῇ ἕδρᾳ τοῦ Παρθενίου [2]. Ὁ νεκρὸς μετενεχθεὶς εἰς Ληξούριον ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Φραγκίσκου ἐτάφη ἐν τοῖς τάφοις τῶν προγόνων ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου τῶν *Μηνιατῶν* [3].

[1] Ranke L. Ἱστορία τῆς Ἐνετοκρατίας ἐν Πελοποννήσῳ μεταφ. Π. Καλλιγᾶ ἐν Πανδ. ΙΓ' 25. Ἐν Πελοποννήσῳ γνωρίζομεν ἐπισκόπους ἐκ Κεφαλληνίας καὶ τοὺς Δαυῒδ Κεφαλᾶν πρὸ τοῦ 1615 Πολυφέγγους, Ἱερεμίαν ἢ Ἰωακεὶμ Κατσαΐτην πρὸ τοῦ 1596 ἐν Μαΐνῃ, Ἱερεμίαν Τυπάλδον ἐν Μεθώνῃ καὶ Ναβαρίνῳ πρὸ τοῦ 1688 καὶ Σωφρόνιον Κρασᾶν ἐν Κορώνῃ τῷ 1731

[2] Lequiens. Oriens Christ. ἐν Λέξ. Tzernizza. Περὶ τῆς χρονίας τοῦ θανάτου ἑπόμεθα τῇ ἐπιστολῇ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ (ἴδε Πέτραν Σκανδάλου. Ἐν Ἀθήναις 1840 ζ').

[3] Δὲν εἶνε ἀκριβῶς γνωστὸν ποῦ κεῖται ὁ τάφος αὐτοῦ ἐν τῷ ῥηθέντι ναῷ, ἀλλὰ τὸ πιθανώτερον ὑπὸ τὸ ἀριστερὸν βημόθυρον ὅπου τὰ εἰκονοστάσια τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους. Ἐκεῖ τὸ 1828 τὸ πρῶτον ἐτέθη ἡ

Περὶ τοῦ ἐπιφανεστάτου τούτου συμπολίτου πολλὰ ἐγράφησαν. Ἐν τῇ νεωτέρῳ ἑλληνικῇ φιλολογίᾳ ὁ ***Μηνιάτης*** ἐγένετο ἐκ τῶν πρώτων οἵτινες ἐκαθάρησαν καὶ διεμόρφωσαν τὸ κοινὸν γλωσσικὸν ἰδίωμα και μετεχει,ἴσθησαν αὐτὸ ἐν ταῖς συγγραφαῖς καὶ τῷ ἱερῷ κηρύγματι. Καὶ ἀλήθῶς κεκτημένος πνεῦμα δημιουργικόν, ἑλληνομαθέστατος, φίλος τοῦ καλοῦ, ἐπιδιώκων τὴν οὐσίαν καὶ καθ' ὃν προείλετο σκοπὸν νὰ καταστήσῃ ὕσον οἷόν τε εὐπρωσιτωτέρας τὰς ἰδέας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθοῦς πίστεως εἰς λαὸν μὴ μεμορφωμένον ἱκανῶς, ἐμόρφωσεν ὕφος τοιοῦτο ἀπὸ τῆς ποικιλίας τῶν τύπων, τῶν μορφῶν, τῶν ἰδιωτισμῶν, καὶ τῆς πλουσίας φρασεολογίας τῆς λεγομένης, ὥστε νὰ καταστήσῃ ταύτην ἄριστον ὄργανον τοῦ λόγου. Ἡ γλῶσσα αὐτοῦ εἶτα ἁπλή, κυριολεκτικὴ καὶ ἀκριβής, ἡ δὲ ἔκθεσις τῶν ἰδεῶν καθίσταται τόσον σαφής, ὥστε εἰ καὶ ἀπαντῶσι πολλάκις ἰταλισμοὶ καί τινες χυδαϊσμοὶ ὁ διδάσκαλος τάσσεται μεταξὺ τῶν πρώτων ἀναμορφωτῶν τῆς γλώσσης καὶ τὰ γραφόμενα αὐτοῦ θεωροῦνται πρύτυπον σχετικῆς τελειότητος ὑφ' ἃς ἡ λαϊκὴ γλῶσσα ἐτέλει ἀπὸ μακροτάτου χρόνου συνθήκας, στερουμένη γλαφυρότητος καὶ ἐλαστικότητος ἅτε μὴ οὖσα ἐν χρήσει παρὰ συγγραφεῦσιν ἐξόχοις [1]. Ἡ Κεφαλληνία δύναται βασίμως νὰ καυχηθῇ ὅτι, κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα δύο περίπυστα αὐτῆς τέκνα ἐκ παραλλήλου ὥδευσαν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἐθνικῆς ἀναμορφώσεως, ὁ ***Μηνιάτης*** καὶ ὁ Δαμοδός, οὗτος μὲν ἰδίως διὰ τῆς ἐν Ἑλ-

μαρμαρίνη πλὰξ ἐφ' ἧς ἡ ἐπιγραφὴ ἣν ἐποίησεν ὁ Κωνσταντῖνος Τυπάλδος Ἰακωβᾶτος, διασῳζομένη παρὰ Μαζαράκῃ. Τὴν πλάκα ἔθηκαν οἱ συγγενεῖς τοῦ ἱεράρχου Ζωσιμᾶς ἱερεὺς καὶ Ἰωάννης οἱ Μηνιᾶται, οἵτινες βεβαίως ἐγίνωσκον ἐκ παραδόσεως οἰκογενειακῆς ποῦ ἐτάφη ὁ Ἠλίας, ὥστε λίαν ἀτόπως πρό τινων ἐτῶν ἡ πλὰξ μετηνέχθη ἐπὶ τῆς οὐδοῦ τῆς βορείας ἐξωθύρας τοῦ καθολικοῦ τοῦ ναοῦ. Ἐπὶ τῆς πλακὸς δὲν ἐχάραξαν κἂν αὖθις τὴν ἀποτριβεῖσαν παλαιὰν ἐπιγραφήν,ἀλλ'ἁπλῶς «Ἠλίας Μηνιάτης ἱεροκήρυξ τελευτήσας 1 Αὐγούστου 1714». Ἀνακριβῶς ὁ Σάθας (Ν. Φ. 398) τὸ Ἐγκυκλ. Λεξικὸν Πολίτου (ἐν λέξει) καὶ ὁ Θωμόπουλος (ἐν Ἱστορ. Πατρῶν 383) λέγουσι τὸν Μηνιάτην ταφέντα ἐν τῳ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου. Τὸ ἄτοπον τῆς μετατοπίσεως τῆς ἐπιταφίου πλακός, ἐπηνώρθωσε τὸ 1902 ὁ φιλόπολις καὶ εὐσεβὴς συμπολίτης κ Παναγῆς Γ. Τζιτζέλλης, νέαν θεὶς ὀρθίαν πλάκα ὕπερθεν τοῦ τάφου, τῇ παλαιᾷ ἐπιγραφῇ κοσμουμένην, ἀνατοποθετήσας αὖθις ὅπου τὸ πρότερον, καὶ τὴν παλαιοτέραν ἧς ἡ ἐπιγραφὴ σχεδὸν ἀπηλείφθη τῷ χρόνῳ.

[1] Raugabé. Ἐνθ' ἀνωτ. I 58 καὶ Pignatorre Mem. II 268.

.άδι εἰσαγωγῆς τῶν νεωτέρων τῆς Ἑσπερίας φιλοσοφικῶν συστημάτων, :κεῖνος δὲ διὰ τῆς χρήσεως τῆς δημώδους συστηματικώτερον ἔν τε τῇ διδασκαλίᾳ καὶ τῷ κηρύγματι ὅπερ καὶ διὰ τούτου ὕψωσεν εἰς τελειότητα ἐφάμιλλον εὐκλεεστέρων τῆς Ἐκκλησίας χρόνων, ἀμφότεροι δ' οὕτω ῥηξικέλευθοι γενόμενοι καὶ σθεναρώτατοι τῶν γραμμάτων ἐργάται. Ἔκτοτε ἡ χρῆσις τῆς δημώδους γίγνεται συχνοτέρα, παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι καὶ τῇ διδασκαλίᾳ, τρανῶς ἀποδειχθέντος ἐκ τῆς ἐπιτυχοῦς ὑπό τε τοῦ Μηνιάτου, τοῦ Σκούφου καὶ τοῦ Μαλάκη κυρίως χρήσεως αὐτῆς, ὅτι ἄριστον τυγχάνει καὶ αὕτη τοῦ λόγου ὄργανον καλῶς χειριζομένη, εἰ καὶ τὰ ἔργα τῶν μνησθέντων λογίων κρίνονται ὡς ὑπολειπόμενα τῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ συντεταγμένων [1]· Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης τῆς τε ἱερᾶς καὶ τῆς θύραθεν σοφίας μάλα ἐγκρατής, τῆς ἱστορίας βαθύτατος μύστης, πεπροικισμένος δι' ἐκτάκτου εὐφυΐας καὶ εὐροίας ὅσης χάριτος λόγων ἀπαραμιλλήτων, κεκτημένος μνήμην πολυδέγμονα, ἐκ φύσεως ῥέπων εἰς ψυχολογικὴν ἔρευναν τοῦ λαοῦ καὶ τῶν χρόνων, πεῖραν ἔχων τῶν ἀναγκῶν καὶ ἀπαιτήσεων τῆς ἐποχῆς, ἐχθρὸς τῆς κούφης ἐπιδείξεως καὶ φίλος τῆς οὐσίας, εἰδὼς τὰ λυσιτελῆ, παντοίαις χριστιανικαῖς καὶ κοινωνικαῖς ἀρεταῖς ἠγλαϊσμένος, πρὸ παντὸς δὲ ἁγνῆς φιλοπατρίας καὶ ἀνυποκρίτου εὐσεβείας ἐμπεφορημένος, ἐν τῇ καθ' ὅλου αὐτοῦ διδασκαλικῇ καὶ συγγραφικῇ δράσει, τυγχάνει ἀληθὴς καὶ θεόπνευστος ὄντως ἐθνικὸς ἀπόστολος. Οἱ λόγοι τοῦ ἀνδρός, μνημεῖα γλώσσης ἐθνικῆς, πηγαὶ πλούτου γνώσεων καὶ ὡς ἄριστα θρησκευτικὰ βιβλία, ἐπὶ γενεὰς ὁλοκλήρους ὑπῆρξαν ἐκ τῶν πρώτων ἐν χρήσει παιδαγωγικῶν καὶ ἠθικῶν κειμένων ἐντρυφήματα πνευματικὰ εὐσεβείας, καὶ τιμαλφῆ τῶν οἰκογενειῶν ἐγκόλπια [2]. Τὸ ὕφος καὶ τὴν μορφὴν τῶν διδαχῶν αὐτοῦ προσεπάθησαν ἔκτοτε νὰ μιμῶνται πλεῖστοι ἱεροκήρυκες μέχρις ἐσχάτων [3]. Τὰ ἔργα τοῦ ἀνδρὸς εὑρεθέντα τῇδε κἀκεῖσε καὶ ἐν ἀταξίᾳ

[1] Γε. Χατζιδάκη. Περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος ἐν Ἑλλάδι. Ἀθήνησι 1890 Α' σελ. 188.

[2] Ἐπὶ Ἑνετοκρατίας καὶ μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν αἱ διδαχαὶ τοῦ Μηνιάτου ἦσαν ἡ συνήθης ἐν τοῖς οἴκοις τὸ ἑσπέρας ἀνάγνωσις, εἰς δὲ τοὺς ναοὺς τὴν Μεγ. Τεσσαρακοστὴν οἱ κατὰ καιροὺς ἀρχιερεῖς διέτασσον τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν.

[3] Τοιοῦτοι καὶ οἱ Κεφαλλῆνες Νικ. Μαυροειδῆς, Ἀνδρ. Λουκίσας, Γερ.

μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, περισυνέλεξε καὶ ἐτακτοποίησε μετὰ πολλοῦ κόπου ὁ πατὴρ αὐτοῦ Φραγκίσκος. Καθ' ὅσον ἠδυνήθημεν ν' ἀκριβώσωμεν αἱ ἑξῆς ἐγένοντο ἐκδόσεις αὐτῶν. Τὸ 1698 ὁ Βόζιος ἐδη-

Κόκκινος, Χαραλ. Λαγκούσης, Χρύσανθ. Κεφαλᾶς, Χαραλ. Ποβερέτος καὶ οἱ νεώτεροι Γρηγορ. Μεληδόνης, Ἄνθιμος Μαζαράκης. Ἀπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Τυπάλδου ὅμως γίνεται πλέον χρῆσις γλώσσης μᾶλλον ἀρχαΐζούσης. Νεωτέρους ἱεροκήρυκας ἐπὶ ἀγγλοκρατίας μέχρι σήμερον γινώσκομεν τοὺς ἱερεῖς Διον. Ἀραβαντινόν, Εὐσεβ. Πανᾶν, Γεράσ. Σιμᾶτον, Γεράσ. Σολομόν, Γεώργιον Βυζάντιον, Χρυσ. Ραζῆν, Παναγ. Π. Θεοδωρᾶτον, Ἰωάν. Μεληδόνην, Ἰωάν. Κασσιμάτην, Διον. Ζακύνθιον, Ἠλίαν Ἀλιπράντην, Θεόκλητον Ἀλιπράντην, Ἰωάν. Λοβέρδον, Δημ. Ρόζον Μαντζαβῖνον, Εὐσταθ. Παντελιόν, Ἀθανάσιον Ζακύνθιον, Νεόφυτον Καλόγερον, Σταῦρον Ποταμιᾶνον Μηλιαρέσην καὶ τοὺς λαϊκοὺς Κοσμᾶν Φλαμιᾶτον, Σπυρ. Ἀρσένην, Νικ. Λούζην, Ζήσιμ. Τυπ. Ποβερέτον, Θεόδ. Ζωγράφον, Σωτηρ. Ραζῆν, Ν. Ποταμιᾶνον. Ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων ἀρχιερέων τῆς νήσου ἐκήρυξαν πολλάκις ὁ Σπυρίδων Κομποθέκρας, ὁ Γερμανὸς Καλλιγᾶς, ὁ Γεράσιμος Δόριζας καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Πολυδώρου. Ξένους παρεπιδημοῦντας ἐν τῇ νήσῳ ἐπίσης καὶ κηρύξαντας γινώσκομεν τοὺς Νικολ. Κατραμῆν καὶ Διον. Λάταν ἀρχιεπισκόπους Ζακύνθου, τὸν μεγαλοσπηλαιώτην ἱερομόναχον Ἰγνάτιον Λαμπρόπουλον, τὸν Ἀπ. Μακράκην, Ἀθ. Χριστόπουλον κλ. Ἀλλὰ καὶ καθολικοὶ κληρικοὶ εἴτε ἐκ τῶν ἐφημερίων τῶν ἐν τῇ νήσῳ ναῶν εἴτε ἐκ τῶν Ἀποστολικῶν ἀπεσταλμένων (Missionarj apostolici), ἀφῆκαν μνήμην ἀρίστων κηρύκων τοῦ θείου λόγου, πλείστους ἐχόντων τοὺς ἀκροατὰς ἐκ τῶν ὀρθοδόξων ἐν ἐλλείψεσιν ἐξαιρέτως κηρύκων τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος ἢ τῶν τοιούτων τυγχανόντων ἀναξίων λόγου ἐν συγκρίσει τῆς πολυμαθείας καὶ τῆς κηλούσης εὐγλωττίας ἐκείνων. Ὅλοι σχεδὸν οἱ ἐνταῦθα ἐφημερεύσαντες ἢ ἀποστολικοὶ ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τοῦ 1597 ἦσαν καὶ ἱεροκήρυκες, καθὼς καὶ πολλοὶ ἰταλοὶ κληρικοὶ μετελθόντες τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, ἀλλ' ἰδιαιτέρας μνείας ἄξιοι εἰσὶν οἱ ἑξῆς. Padre Antonio Bonacci κληθεὶς ὡς ἱεροκήρυξ ἐν Κεφαλληνίᾳ ὑπὸ τοῦ λατίνου ἀρχιερέως Fr. Gozzardini τὸ 1669 καὶ οἱ νεώτεροι διαπρεπεῖς θεολόγοι ῥήτορες καὶ διδάσκαλοι ἐκ τοῦ τάγματος τῶν καπουκίνων Padre Fedele Mauro da Rivolto (1796-1830), P. Bernardo Valentino da Rosazzo (1801-1837), Pad. Policarpo Copri da Smirne (1838), P. Pelagro Saverio da Malta (1837-1857), Padr. Antonio Tornielli da Venezia (1857-1867), ὁ ἐναρετώτατος Ignazio Galea da Malta μετακληθεὶς ἐνταῦθα ἵνα κηρύσσῃ εἰς γλῶσσαν μαλτεζικὴν (1840-1880) καὶ ὁ ἀπὸ τοῦ 1880 ἐφημέριος, ἡγούμενος καὶ ἀποστολικὸς ἀπεσταλμένος, πεπαιδευμένος καὶ σεμνοπρεποῦς πολιτείας καπουκῖνος, τανῦν δὲ prefetto apostolico nelle isole Jonie P. Innocenzo Delfiiro da Modugno. Τὰς βιογραφίας τούτων πάντων διὰ μακρῶν γεγραμμένας ἀνάγνωθι ἐν τῇ Cefalonia Cattolica τοῦ P. Innoc. Da Modugno. Foligno 1903 p. 169 ἑπόμ.

μοσίευσέ τινας τῶν ἰταλιστὶ ἐκφωνηθέντων ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς λόγων ἐν Ἑνετίᾳ. Ἐπίσης ἐξεδόθη τὸ σήμερον σπάνιον καταστὰν βιβλίον «Due prediche sacre e quattro orazioni ritrovate sole delle molte già fatte anche in lingua italiana, dal fu monsignor Elia Mignati da Cefalonia vescovo Greco di Cernizza e di Calabrita in Morea. In Venezia 1717[1]. Τοῦ ἱεροκήρυκος ἀναφέρεται καὶ ἐγκωμιαστικὸς λόγος εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Διονύσιον Δ′ τὸ 1693[2]. Τῶν *διδαχῶν* δὲ πρώτη ἔκδοσις ἐγένετο ὑπὸ τοῦ ὡς ἐρρήθη Φραγκίσκου Μηνιάτου ἐν Λειψίᾳ τὸ 1718 ἣν ἔκδοσιν ἤγγειλεν ἀπὸ τοῦ 1717 ἐν ᾗ περιέλαβε καί τινας ἰταλικὰς ὁμιλίας καὶ τὰ εἰς τὸν ἄνδρα ἐπιγράμματα. Μετὰ ταῦτα, καθ' ἃ μανθάνομεν ἀπὸ τοῦ Βρετοῦ Παπαδοπούλου, ἐγένοντο αἱ ἐκδόσεις τῶν 1727, 1738, 1763, 1778, 1793 καὶ 1800[3], ἐπίσης καὶ ἡ ὑπὸ Σπυρ. Βλαντῆ τὸ 1804, καὶ αἱ ὑπὸ Ζαβείρα μνημονευόμεναι τῶν 1755 καὶ 1772[4], ἀλλ' ἡ πληρεστέρα πασῶν εἶνε ἡ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Ἀνθίμου Μαζαράκη τὸ 1849 ἐν Ἑνετίᾳ τύποις Φοίνικος γενομένη εἰς 4ον καὶ περιέχουσα καί τινας ἀνεκδότους ὁμιλίας καί τινας λόγους ἐγκωμιαστικοὺς εἰς Ἑνετοὺς στρατηγούς. Τὸ 1865 ἐγένετο νέα ἔκδοσις ἐν Ἀθήναις, τελευταία δὲ ἡ αὐτόθι ὑπὸ τοῦ ἐξ Ἀχαΐας Ἀντων. Σ. Γεωργίου ἀναδημοσίευσις τῆς τοῦ Μαζαράκη, τὸ 1900 εἰς 4ον ἐν σελ. 444, πασῶν δὲ τῶν ἐκδόσεων προτάσσεται ἡ εἰκὼν τοῦ ἱεροκήρυκος[5]. Ὁ Ζα-

[1] Ὁ Ap. Zeno λέγει σωθείσας καὶ ἄλλας ἰταλικὰς ὁμιλίας παρὰ τῷ πατρὶ τοῦ διδασκάλου (Giorn. dei litter. d' Italia v. 28. σελ. 466 τοῦ 1717).

[2] Γεδεών. Πατρ. Πιν. 610.

[3] Νεοελλ. Φιλολ. Α′ 65.

[4] Αὐτ. 310.

[5] Ἡ ἀκριβεστέρα προσωπογραφία τοῦ ἀνδρὸς ἐσώζετο μέχρι τῆς ἑνώσεως, ἐν μεγάλῳ πίνακι ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Διονυσίου Μηνιάτου ἐκ Ληξουρίου, τανῦν δὲ εὑρίσκεται ἐν Φλωρεντίᾳ παρὰ τῇ κ. Ἀσπασίᾳ Μηνιάτου, ληφθεῖσα ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῆς τοῦ γνωστοῦ ζωγράφου Γεωργίου, ὅστις ἐποίησεν ἐξ αὐτῆς τινὰ ἀντίγραφα ὧν ἓν σώζεται ἐν Ἀργοστολίῳ παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ Σπυρίδωνος Μηνιάτη, ἕτερον δ' ἐν Ἀθήναις εἶχεν ἐπίσης ὁ πρώην μητροπολίτης Γερμανός. Ἑτέρα παλαιὰ εἰκὼν τοῦ ἱεροκήρυκος ἐν μοναχικῇ ἀμφιέσει σώζεται ἐν τῇ πινακοθήκῃ τῆς Δημοσίας βιβλιοθήκης ἐν Ἀργοστολίῳ. Αἱ ἐν ταῖς ἐκδόσεσιν εἰκόνες ἀπέχουσι πολὺ τῆς ἀκριβείας, ἡ δὲ ἐν τῷ Ἡμερολογίῳ Βρετοῦ δημοσιευθεῖσα ἐξ ἀντιγραφῆς τῆς ἐν τῇ Ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ Ἀθηνῶν μικρᾶς εἰκόνος,

θείρας ἀναφέρει ὅτι ὁ ***Μηνιάτης*** ἀφῆκεν ἀνέκδοτα καὶ ἄλλα ἔργα εὐαγγελικὰ καὶ πανηγυρικὰ ἅτινα ἀπωλέσθησαν [1]. Οὐχ ἧττον ἀναφέρονται ἐκ τῶν μὴ σῳζομένων, εἷς εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, ἕτερος εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος καὶ ἄλλος εἰς τὸν ἀπόστολον Πέτρον ἐκφωνηθέντες τὸ 1699 ἐν Ἑνετίᾳ [2]. Πλὴν τῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταφράσεως τῶν ἰταλικῶν αὐτοῦ λόγων ὑπὸ Μαζαράκη, γνωρίζομεν καὶ εἰς τὴν ρωμουνικήν, μετάφρασιν τῶν Διδαχῶν [3], τῆς ἀξίας δὲ αὐτῶν γνώστης συγγραφεὺς ἔγραφεν ἀρχομένου τοῦ ιθ' αἰῶνος ὅτι «ἔδει νὰ μεταγλωττισθῶσι εἰς τὰς καθομιλουμένας διαλέ»κτους τὰς ὁποίας μεταχειρίζεται ἡ σειρὰ τῶν ἐπὶ λόγοις εὐδοκί»μων, βεβαιούμεθα δὲ ὅτι πολλοὶ τῶν ἐπ' ἄμβωνος ἐπιβαινόντων »πρὸς κατηχισμὸν καὶ συντριβὴν τοῦ Χριστωνύμου λαοῦ, ἤθελον ἀκο»λουθήσει μᾶλλον τὸ ὕφος τοῦ ἱεροῦ ποιμένος τούτου, παρὰ τὸν τρό»πον ὅπου μεταχειρίζονται σήμερον διδάσκοντες εἰς τὰς καθολικὰς »ἐκκλησίας πρὸς ἑαυτῶν ἐπίδειξιν καὶ οὐχὶ πρὸς καρποφορίαν τῶν »ἀκροατῶν» [4]. Ὁμόφωνοι σχεδὸν εἶνε ὅλοι οἱ συγγραφεῖς ὅσοι διέλα-

παντὸς ἄλλου δύναται νὰ ἦνε εἰκὼν καὶ οὐχὶ τοῦ Μηνιάτου ὅστις κατὰ τὴν παλαιοτάτην εἰκόνα φέρει βραχεῖαν μέλαινα γενειάδα, εἶνε μᾶλλον λεπτοφυής, ἔχει φυσιογνωμίαν ζωηρὰν καὶ ἀρρενωπὴν καὶ συμπαθῆ καὶ τὴν στάσιν μεγαλοπρεπῆ, ἐνῷ ἡ ἐν τῇ Ἐθν. βιβλιοθήκῃ παριστᾷ αὐτὸν βαθυπώγωνα καὶ γηραλέον, μελάγχρουν ἀγριωπὸν καὶ ἀσυμπαθῆ τὴν ὄψιν. Ὑπὸ τὰς εἰς τὰς διαφόρους ἐκδόσεις τῶν διδαχῶν τοῦ ἀνδρὸς εἰκόνας αὐτοῦ ὑπάρχει τὸ δίστιχον·

Γλῶσσα πρὶν αἱμυλίη ἣν θέλξατο Ἑλλάδος αἶαν
αὖ βίβλος εἰσπλήσσοι ψυχοτρόφων χαρίτων

οὗ καὶ Λατινικὴ παράφρασις·

Auribus ut debeat vox verba diserta Pelasgis
Sic tribuat mox animabus opem.

[1] Ἑλλην. Θέατρον 306-311.

[2] Ἀνθ. Μαζαράκη Διδαχαὶ Μηνιάτου κϐ'.

[3] Θ. Ἀθανασίου. Περὶ τῶν Ἑλλ. σχολῶν Ρωμουνίας. 1898. Ἀθήνησι, 99.

[4] Ἀπολογία Ἱστορικοκριτική, ὑπό τινος φιλογενοῦς Ἕλληνος ἐπεξεργασθεῖσα ὑπὸ Ἀναστ. ἱερέως καὶ οἰκονόμου ἐξ Ἀμπελακίων, δι' ἐπιστασίας Σπ. Πρεβέτου ζακυνθίου. Ἐν Τριεστίῳ τύποις Γ. Βέη 1814 σελ. 204. Βεβαίως ὁ γράφων ἐννοεῖ τὴν ἀνάγκην τῆς μεταφράσεως εἰς τὴν ρωσσικήν, σερβικήν, βλαχικὴν καὶ ἄλλας γλώσσας καὶ διαλέκτους τὰς ὑπὸ ὀρθοδόξων ἐν Ἀνατολῇ λαλουμένας.

ιον περὶ τοῦ ἀνδρός, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ κήρυγμα αὐτοῦ. Ὁ Κοδρικᾶς λέγει, ὅτι «τὴν ἁπλουστάτην δημοτικὴν διάλεκτον εἰς τὴν δημοσθένειον ἀνύψωσεν εὐφράδειαν», χρυσορρήμονα δὲ καὶ χρυσοστομικὰς τὰς διδαχὰς λέγει ἕτερος λόγιος [1], τρανόφθογκον καὶ μεγαλοφωνότατον κήρυκα ὁ δεινὸς θεολόγος Στούρζας [2], ῥήτορα ἐμπειρότατον ὁ Νερουλὸς καὶ τοὺς λόγους του παραδείγματα εὐαγγελικῆς ῥητορείας [3]. Ὁ πολὺς Δαμοδὸς ἐν ταῖς παραδόσεσι τῆς ῥητορικῆς παραδείγματα τελειότητος ἔφερε τὰς διδαχὰς τοῦ ἀνδρός [4], ὡς ἐφάμιλλον λέγουσι τῶν ἐξόχων καθολικῶν ῥητόρων Massillon, Bourdaloux καὶ Segneri· ἄλλοι [5], πολλὰ λέγουσιν ὑπὲρ τῆς ῥητορικῆς του δεινότητος ὁ Προκόπιος Μακεδὼν [6] καὶ ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἱστορικὸς Μελέτιος [7]. Περιβόητον καὶ νέον Χρυσόστομον λέγει αὐτὸν ὁ Καισάριος Δαπόντες [8] προφητικὸν νεώτερος ἱστορικός [9], clarus facundia et clementia ὁ B. Rubeis [10]. Ὁ *Χασιώτης* λέγει ὅτι ὁ *Μηνιάτης* ἐν Κωνσταντινουπόλει ἦτο orateur fort estimé qui y professa brillamment, κατωτέρω δὲ λέγει αὐτὸν orateur aimable et populaire de l' église Grecque, sa reputation s' établit si bien, à cause de sa naïve éloquence et de ses homélies écrites en grec vulgaire, qu'il fut recherché dans les sept îles, etc. [11]. Ὁ Βρετός, ὁ Σάθας, ὁ ὁ Παρανίκας, ὁ Μαζαράκης, ὁ Πινακτόρος καὶ ἄλλοι διὰ μακρῶν ἐβιογράφησαν τὸν ἄνδρα, χαρακτηρίσαντες αὐτὸν ὡς τὸν ἐξοχώτερον τῶν νεωτέρων ἐκκλησιαστικῶν ῥητόρων. Ὁ κλεινὸς ἐθνικὸς ἱστορικὸς Παπαρρηγόπουλος, λέγει αὐτὸν τὸν ἄριστον τῶν ἱεροκηρύκων τῶν τελευταίων τεσσάρων ἑκατονταετηρίδων καὶ τὸν κράτιστον ἴσως,

[1] Ταντaλίδου, Παπιστ. Ἔλεγχοι Δ' μέρος Α'
[2] Διπλ. διάλληλον.
[3] Παραρτ. Ἑλλ. Φιλολογ. ἐν Γενεύῃ 1828.
[4] Ἐν Ῥητορικῇ. Ἐν Βενετίᾳ 1759.
[5] Ἐν Ἐκδ. Διδαχῶν ὑπὸ Μαζαράκη ιζ'.
[6] Fabrici Bibl. graeca XI Ἔκδ. Ἀμβούργου.
[7] Ἐν Ἐκκλ. Ἱστορίᾳ IV η' § 32.
[8] Sathas. Bibl. med. aevi III 100.
[9] Βερυκίου Ἀπομνημ. 74.
[10] Lequiens Oriens Christ. ἐν λέξει Tzernizza.
[11] Chassiotis. L' instruction publique chez les grecs. 38, 77.

τῶν ὅσων ἡ φωνὴ ἀντήχησεν ἐν τῇ ἀνατολῇ ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Φωτίου[1]. Καὶ ἀληθῶς ὁ ***Μηνιάτης*** ἦτο ἐξοχώτατος ῥήτωρ. Ὑπὸ τὸ ἀφελὲς καὶ ἁπλοῦν τῆς φράσεως, αἴρεται εἰς ὕψος καὶ μεγαλεῖον θείας ἐξάρσεως. Μεθοδικώτατος ἐν τῇ ἀναλύσει καὶ τῇ ἀποδείξει τῶν ἀντικειμένων, πλούσιος εἰς δύναμιν καὶ ἐπιχειρήματα, ὑπὸ μορφὴν ἀξιωμάτων ἐκφέρει τῆς ἠθικῆς τὰ διδάγματα, καθιστῶν ἐπιβλητικωτέρας τὰς ἰδέας. Κατέχει τὸ μυστήριον νὰ συγκινῇ καὶ νὰ ἐνθουσιᾷ εὐκόλως. Οἱ λόγοι του φαίνονται δήλως ἀπορρέοντες ἐκ χρηστοῦ καὶ εἰλικρινοῦς συνειδότος, ἐξ ἀσφαλοῦς καὶ στερρᾶς πίστεως. Συνδυάζει τὴν φιλοσοφικὴν σοβαρότητα μετὰ τῆς ποιητικῆς χάριτος. Τ'ἀπειροπληθῆ ἱστορικὰ παραδείγματα, ἡ ψυχολογικὴ ἔρευνα τῶν παθῶν καὶ αἰσθημάτων, ἡ λογικὴ συνάφεια καὶ ὁ συνειρμὸς τῶν ἰδεῶν, τὸ ἑνιαῖον ἐν ὅλαις ταῖς παρεκβάσεσι, ἡ λεπτολόγος ἑρμηνεία τῶν Γραφῶν καὶ τῶν Πατέρων, ὁ συνδυασμὸς θρησκείας καὶ ἐθνισμοῦ, ἀποδεικνύουσιν αὐτὸν βαθύτατον ἀνατόμον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ πνευματικὸν θεράποντα, προωρισμένον νὰ διδάξῃ καὶ σώσῃ χριστιανοὺς Ἕλληνας. Εἰς τὰς εἰκόνας, τὰς περιγραφάς, τὰς παρομοιώσεις, τὰς μεταφορὰς εἶνε ἀμίμητος. Ἡ πλοκὴ καὶ ἡ ἐξέλιξις εἶνε ἐντεχνοτάτη. Τὰ ῥητορικὰ σχήματα καὶ τὰ διάφορα τοῦ λόγου κάλλη διαδέχονται ἄλληλα, μεθ' ὅλον δὲ τὸ ὕψος εἰς ὃ αἴρεται ἐνθουσιῶν πολλάκις ὁ ἐμπνευσμένος διδάσκαλος εἰς τὸ πολύπλοκον καὶ τὸ διὰ μακρῶν ἀποδεικτὸν τῶν ἀντικειμένων, ἡ σαφήνεια εἶνε τοσαύτη, ἡ φυσικότης τόσον προφανής, ὥστε κατορθοῖ νὰ καθιστᾷ εὐπροσιτώτατα πᾶσι καὶ τὰ φιλοσοφικώτατα καὶ δυσχερέστατα ζητήματα. Οὐδὲν ἔχει τὸ βεβιασμένον. Ἡ μνήμη του εἶνε ἐξαιρετική[2]. Παντοῦ λάμπει εὐσέβεια καὶ χρηστότης. Ἡ πειθὼ οὕτως αὐτόχρημα ἐπιβάλλεται. Τοιουτοτρόπως ἑκάστη αὐτοῦ διδαχὴ ἀποτελεῖ ἄρτιον, ἐναρμόνιον καὶ καλλιτεχνικὸν ὅλον ἐξ ὑποκειμένου καὶ ἐξ ἀντικειμένου ἐξεταζόμενον ἀκριβῶς ὑπὸ τοῦ ῥήτορος, ὑπὸ τὴν σκοπιμότητα ἐξ ἧς ἀπορρέει. Ὁ

[1] Ἐν Ἱστορίᾳ Ἑλλ. Ἔθνους, τομ. Ε' 604-605 καὶ 635-636.

[2] Περὶ τοῦ μνημονικοῦ του λέγεται ὅτι ἠδύνατο ν' ἀπομνημονεύσῃ τὰ ὀνόματα ὁλοκλήρου λόχου ἅμ' ἀκούσας αὐτὰ ἐκφωνούμενα, ἐπανελάμβανε δὲ ταῦτα εὐθὺς κατὰ σειρὰν ἀπὸ τῶν πρώτων ἀρχόμενος ἢ ἀπὸ τῶν τελευταίων ἀδιαφόρως ! (**Ἴδε Λεβαδέως Κληρονομία τῶν ἠθικῶν καὶ φυσικῶν δυνάμεων ἐν Ἡμερολογίῳ Βρετοῦ 1868 καὶ Μαζαράκη ἔνθ. ἀνωτ. ιβ'.**

Μηνιάτης εἰς τὰ πρῶτά του κηρύγματα οὐχ ἧττον, φαίνεταί πως μιμηθεὶς τοὺς καθολικοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ῥήτορας καὶ δὴ τὸν θαυμάσιον Segneri καὶ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Φραγκίσκον Σκοῦφον. Ἡ διαίρεσις τῶν διδαχῶν εἰς μέρη ἐγένετο κατὰ μίμησιν ἐκείνων, ἀλλ' ἐμιμήθη αὐτούς, ὅπως αἱ μεγάλαι φύσεις, αἵτινες ἐνίοτε ὑπερβαίνουσι τὰ πρωτότυπα[1]. Ἀφορμὴν εἰς τὴν περὶ μιμήσεως τοῦ Σκούφου γνώμην, παρέσχεν ὁ περιλάλητος τῷ 1686 ἐν Ἐνετίᾳ ἐκφωνηθεὶς λόγος εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου[2]. Ἡ ὁμοιότης εἶνε ἐν πολλοῖς φανερά, ἀλλὰ δὲν ἦτο τοῦτο πρωτοφανές τι καὶ παράδοξον, μαθητὴς νὰ μιμηθῇ τὸν διδάσκαλον, ὁ ἡμέτερος ὅμως συμπολίτης εἶχεν ἀρκοῦσαν τὴν ἱκανότητα, τὴν εὐσυνειδησίαν καὶ τὴν ἀβροφροσύνην, ὥστε νὰ μὴ μιμηθῇ δουλικῶς, οὐδὲ νὰ οἰκειοποιηθῇ ἔργον ξένον ὡς ἴδιον, ἴσως δὲ οὐδὲ θὰ περιελάμβανε τὸν μνησθέντα πανηγυρικὸν λόγον μεταξὺ τῶν διδαχῶν του, ἂν ἤθελε δημοσιεύσει ταύτας ζῶν. Ἀμερόληπτος ἱστορικὸς γράφει ὅτι ὁ *Μηνιάτης* τοὐναντίον διεσκεύασε τὸν λόγον τοῦ Σκούφου τοσοῦτον τεχνικώτερον καὶ τοσοῦτον καλλιεπέστερον διετύπωσε τὸ ὑπόδειγμα, ὥστε δύναται νὰ λογισθῇ δεύτερος τοῦ λόγου δημιουργός[3]. Ἀλλὰ καὶ δὲν βλέπομεν τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνδρὸς μειουμένην τὸ παράπαν καί, ἐὰν ὁ λόγος ἐκεῖνος, ὅν μόλις δεκαοκταέτης ἐξεφώνησε, περιέλαβεν ἰδέας καὶ περικοπὰς ἀπὸ τοῦ ὁμοίου θέματος ὅπερ διεπραγματεύθη ὁ Σκοῦφος, ἀφοῦ δὲν εἶνε μόνον ὁ λόγος ἐκεῖνος ὅστις ἐμπεδοῖ τὴν περὶ αὐτοῦ ὡς δεινοῦ ἱεροκήρυκος πανθομολογουμένην σχεδὸν γνώμην, ματαιολογίαν δὲ ὑπολαμβάνομεν τὰ ὅσα ὁ ἡμέτερος Μαζαράκης ἐκ φιλοπατρίας μᾶλλον ἀγόμενος ἔγραψε διὰ μακρῶν περὶ τούτου[4]. Εἰς ὑπερβολὴν ὅμως φθάνει ὁ Σάθας, ταπεινῶν τὸν ἱεροκήρυκα μέχρις ἁπλοῦ ἀντιγραφέως τοῦ Σκούφου[5], ἐνῷ ἀλλαχοῦ ἐξαίρει τὸν *Μηνιάτην* καὶ προάγγελον μάλιστα

[1] Παππαρ. Ἱστορ. Ἑλλ. Ἔθνους Ε' 604-605, 63?-636.

[2] Ὁ λόγος τοῦ Σκούφου ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ Ῥητορικῇ τέχνῃ τὸ 1681 ἐν Ἐνετίᾳ.

[3] Παπαρρ. Αὐτόθι ὅπου δημοσιεύεται καὶ μακρὸν ἀπόσπασμα τοῦ λόγου.

[4] Κατὰ τοῦ Μαζαράκη ἀντεξῆλθε διὰ μακρῶν ὁ Βρετὸς (Ν. Φιλ. Α' 223-230). Ἔπιθι καὶ Ι. Καμπούρογλου Φραγκίσκος Σκοῦφος ἐν Ἰλισσῷ Ἀθηνῶν.

[5] Ἐν Παραρτ. Ἑλλ. Φιλολ. 59.

καλεῖ αὐτόν, μετὰ τοῦ Σκούφου καὶ Μαλάκη τῆς Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας[1]. Ὁ κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα Τουρκο-ἐνετικὸς πόλεμος, εἶχεν αὖθις ἐνθουσιάσει τοὺς Ἕλληνας ὑπὲρ τῶν Χριστιανικῶν ὅπλων καὶ μάλιστα τοὺς Ἑπτανησίους. Ὁ ἱεροκήρυξ ἐκπροσωπῶν τὸ γενικὸν τοῦτο συναίσθημα ἐξεφώνησε τὸν πανηγυρικὸν ἐκεῖνον, ἵνα λάβῃ ἀφορμὴν καὶ διατυπώσῃ ἐν αὐτῷ, τοῦ τυραννουμένου γένους τοὺς πόθους εὐχόμενος τὴν σύμπραξιν ὅλων τῶν τάξεων τοῦ λαοῦ, πρὸς πρόθυμον ἀρωγὴν τῶν συμμάχων κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Ὁ λόγος αὐτοῦ χαρακτηρίζεται ὡς ἡ εὐγλωττοτέρα σελὶς ἐξ ὅσων ἐγράφησαν κατὰ τὰς τελευταίας ἐκείνας τῆς δουλείας τοῦ γένους ἑκατονταετηρίδας, αἱ δὲ κατανυκτικαὶ αὐτοῦ δεήσεις συγκινήσασαι τὰς ψυχὰς παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἀνεπτέρωσαν πολὺ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα[2]. Ἀπέναντι τούτων τῶν κρίσεων περὶ τῶν διδαχῶν τοῦ ἀνδρός, κατ' οὐδὲν σχεδὸν δύνανται νὰ κλονίσωσι τὴν κρατήσασαν ἀδιάσειστον πεποίθησιν, φράσεις καὶ κρίσεις ἑτεροδόξων, ἢ ἀδαῶν τῆς γλώσσης, ἢ ἐπιπολαίως κρινόντων. Ὁ Μαζαράκης συνεπίκουρον σχὼν καὶ τὸν Ἰταλὸν Τσιαμπολίνην κατὰ τῆς οὐχὶ εὐμενοῦς κρίσεως τοῦ Ρίζου, ἄτονον χαρακτηρίσαντος τὸ ὕφος τοῦ διδασκάλου, ἱκανὰ καὶ πειστικώτατα ἔγραψεν[3]. Ἄλλος ἰταλὸς κατηγορεῖ τῶν ἰταλικῶν λόγων τοῦ ῥήτορος, τὸ ἀκαλλώπιστον ὕφος, εἰ καὶ ὑψοῖ τὴν καθαρότητα καὶ τὴν ἀφθονοπάροχον εὐγλωττίαν[4]. Ὁ Pouqueville ἐκ προκαταλήψεως πολλάκις γράψας, συμπαρασύρει καὶ τὸν ***Μηνιάτην*** ἐν τῇ περὶ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων κρίσει του. «Τὰ δημοσιευόμενα, λέγει, »τότε βιβλία ἦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον μωραὶ συνθέσεις ὡς ὁ Ἐρωτό»κριτος (!!) γραμματικαὶ ἀμέθοδοι, κατηχήσεις, ἀσκητικὰ βιβλία, »***μακραὶ διδαχαὶ ὡς ἐκεῖναι τοῦ Μηνιάτου***», τῶν ὁποίων ὁμολογεῖ μὲν τὴν πολλὴν κομψότητα, ἀλλ' ὅτι ἐκηρύσσοντο εἰς ἐρημίαν ἀκροατῶν· ἀλλαχοῦ καλεῖ αὐτὰς λίαν ἐκτεταμένας καὶ ἀκατανοήτους (!) προφανῶς ἐντεῦθεν τεκμαιρομένου ὅτι οὐδὲ ἀνέγνωσε κἂν αὐτάς[5]. Ἀλλὰ

[1] Αὐτόθι 63.

[2] Σάθα Τουρκοκρατ. Ἑλλὰς 322. Παπαρρηγ. ἔνθ. ἀνωτ.

[3] Μαζαράκης ἔνθ. ἀνωτ. ιη'.

[4] Αὐτόθι κϐ'.

[5] Voyage en Albanie etc. v. I καὶ II μεταφρ. ἰταλ. Milano 1816 p. 142. Ὁ γάλλος οὗτος περιηγήθη τὴν Ἀνατολὴν ἀπὸ τοῦ 1798-1801.

τῶν *Διδαχῶν* μᾶλλον περισπούδαστον ἐκρίθη τὸ ἕτερον ἱστορικοκριτικὸν καὶ ἀπολογητικὸν σύγγραμμα *Πέτρα σκανδάλου*. Πρώτην τούτου ἔκδοσιν γνωρίζομεν τὴν ἐν Λειψίᾳ τὸ 1718 ὑπὸ Φρ. Μηνιάτου προτάξαντος καὶ ἐπιστολὴν εἰς γλῶσσαν ἀρχαΐζουσαν ἀπευθυνομένην πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ἀνατολῇ κληρικοὺς καὶ λοιποὺς ὀρθοδόξους καὶ ἐξ ἧς προκύπτει ὅτι τὸ ἔργον ἐξεπονήθη *προστάξει ὀρθοδοξοτάτου τινος αὐθέντου*. Μετὰ τὴν ἐν λόγῳ ἐπιστολὴν ἕπεται ἐν συνόψει ἡ βιογραφία τοῦ συγγραφέως ἀποδιδομένη τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ ἐκδότῃ ἱερεῖ Φραγκίσκῳ, ἀλλ' ἡ ἀνομοιότης τοῦ ὕφους τῆς βιογραφίας πρὸς τὴν ῥηθεῖσαν ἐπιστολήν, μὲ κάμνουσι ν' ἀμφιβάλλω ἂν ἡ πρώτη ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Φραγκίσκου. Ἄλλαι ἐκδόσεις καὶ μεταφράσεις καθ' ὅσον ἠδυνήθημεν νὰ ἀκριβώσωμεν ἐγένοντο αἱ ἑξῆς. Ἡ τοῦ 1743 ἐν Λειψίᾳ ὑπὸ τοῦ Ἀθωνίτου ἱερομονάχου Ἰακώβου ἐκ Μήλου μετὰ νέου προλόγου [1], ἡ ἐν Βρατοσλαυΐᾳ τῷ 1753 μετὰ λατινικῆς μεταφράσεως ὑπὸ τῶν λογίων ῥώσσων θεολόγων Μοθῶνις καὶ Κοζίτσκη [2], ἡ τοῦ 1743 ἐν Λειψίᾳ αὖθις μετὰ γερμανικῆς μεταφράσεως, ἡ ἐν Βιέννῃ τὸ 1783, καὶ ἡ αὐτόθι τὸ 1787 γερμανιστὶ ὑπὸ Δαρβάρεως [3], ἐπίσης ἡ ἐν Πετρουπόλει τὸ 1783 ῥωσσιστὶ ὑπὸ Στ. Πισαρόβ, ἡ ἐν Ἀθήναις τὸ 1840 ὑπὸ Κωνστ. Ῥάλλη [4] καὶ ἡ τελευταία αὐτόθι τὸ 1865. Ὁ *Μηνιάτης* ἑπόμενος τῇ μετὰ τὴν ἅλωσιν πολιτικῇ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῇ ἐριστικῇ στάσει ὅλων σχεδὸν τῶν τότε λογίων καὶ θεολόγων κατὰ Λατίνων, εἰσήνεγκε καὶ αὐτὸς τὸ τάλαντον εἰς τὴν πλουσίαν ἐξ ἔργων ἀπολογητικῶν καὶ κριτικῶν πνευματικὴν ἐκείνην ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐργασίαν. Ψέγεται ἡ τοιαύτη τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ τῶν τότε λογίων πορεία, περιορισάντων ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, μετὰ τοσαύτης ἐπιμονῆς, τῶν φώτων αὐτῶν τὴν δαψίλειαν καὶ τῆς δράσεως αὐτῶν τὸν ζῆλον εἰς μόνα τὰ θρησκευτικὰ ζητήματα, ἐν διαφόροις λόγου μορφαῖς καὶ εἴδεσι συζητούντων, ἐριζόντων, συγγραφόντων ἐπὶ τῶν κατ' αὐτοὺς καινοτομιῶν καὶ κακο-

[1] Ζαβείρα, ἔνθ. ἀνωτ. 497.

[2] Ὁ Μαζαράκης ἔνθ' ἀνωτ. κά. καὶ ὁ Σάθας Ν. Φ. 397 λέγουσιν ἀνατύπωσιν τῆς ἐκδόσεως Λειψίας τὸ 1725 ἐν Βρετοσλαυΐᾳ ἐνῷ ὁ Δημητρακόπουλος (Ὀρθ. Ἑλλ. 168) τὸ 1752.

[3] Κατὰ Ζαβείραν ἔνθ. ἀνωτ. 311, τὸ 1784.

[4] Οὐχὶ τὸ 1841 ὡς Σάθας καὶ Δημητρακόπουλος.

δοξιῶν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, μέμφονται δὲ τὸ Ἑλληνικὸν γένος «ὡς οὐδέποτε ἀποδεῖξαν πλείους καὶ ἱερᾶς σοφίας ἀγονωτέρους »θεολόγους καὶ ὑπερμάχους τῆς ὀρθοδοξίας, ἢ ὁπότε αὐτὸ μὲν τὸ γέ»νος ἐπενέμετο ἐπονειδιστοτάτῃ ἀπαιδευσίᾳ, ἡ δὲ ὀρθόδοξος ἐκκλη»σία διετέλει ἐν ἐσχάτῳ ἐξευτελισμῷ καὶ τῆς πατρίδος τὸ σκάφος »ἐφέρετο τῇδε κἀκεῖσε κινδυνεῦον νὰ προσαράξῃ εἰς παντοίας πέ»τρας καὶ σκοπέλους καὶ καταποντισθῇ αὔτανδρον» [1]. Ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ μὴ δεχθῶμεν ἐν ὅλῳ τὰς ἐπὶ τοῦ ζητήματος κρίσεις ταύτας τοῦ σοφοῦ συγγραφέως. Οὐδεὶς δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ ὅτι κατὰ τοὺς λυγροὺς τῆς δουλείας χρόνους, τὸ Ἑλληνικὸν γένος τόσον συνεβάδισε καὶ συνέπαθε μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Τοσοῦτον ἡ πρὸς αὐτὴν πίστις καὶ ἀφοσίωσις ἐπαραμύθει καὶ συνήνου αὐτὸ ἀγωνιζόμενον, καὶ ἡ Ἐκκλησία συνετέλει εἰς τὴν διατήρησιν τῆς γλώσσης ἐν τῷ κατακλυσμῷ τῶν ξένων δεσποτειῶν καὶ ἐπιδρομῶν, καὶ τὴν σχετικὴν τῶν γραμμάτων καλλιέργειαν διὰ τῆς διδασκαλίας, τοῦ κηρύγματος, τῆς διασώσεως ἀρχαίων συγγραμμάτων, καὶ τῆς προστασίας τῶν λογίων, τοιαύτη ἦτο ἡ πολιτικὴ καὶ ἐθνικὴ δικαιοδοσία τῶν Πατριαρχείων καὶ τῶν κατὰ τόπους ἀρχιερέων, ὥστε ἡ Ὀρθοδοξία ἦτο ἀληθὴς κιβωτὸς διαφυλάξασα ὡς οἷόν τε ἀσφαλῶς καὶ πιστῶς τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις, θερμάνασα τοὺς πόθους καὶ ἀντικαταστήσασα ἐν τῇ σταδιοδρομίᾳ αὐτῆς τὴν ἀπολεσθεῖσαν ἐθνικὴν ἑνότητα. Ἐντεῦθεν ὁ προασπισμὸς τῆς πίστεως καὶ ἡ ἄμυνα πρὸς τοὺς κατ' αὐτῆς ἐργαζομένους παντοιοτρόπως καθολικοὺς κυρίως τοὺς κυριωτέρους, ἐπιμονωτέρους καὶ δολιοτέρους αὐτῆς ἀντιπάλους, ἐθεωρεῖτο κατὰ τοὺς ἁγνοὺς ἐκείνους τοῦ ἐθνικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος χρόνους, ὡς ἀγὼν ἐθνικὸς ἅμα καὶ θρησκευτικός, ἀπέδειξε δὲ ἡ στάσις ἐκείνη τῶν ὀρθοδόξων οὐ μόνον πνεῦμα ἐθνικῆς ἑνότητος ζωηρὸν καὶ ἀμείωτον, ἀλλὰ καὶ ἐνίσχυσιν ἐν τῇ ἐμμονῇ καὶ εὐσταθείᾳ εἰς τὰς πατροπαραδότους ἐλπίδας, διετράνωσε δὲ τὴν πολυμάθειαν, τὴν φιλεργίαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἑλλήνων λογίων, ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀναλαμψάσας ἐν τῇ νομιζομένῃ πνευματικῇ καὶ ἐθνικῇ παρακμῇ. Ὁ ***Μηνιά-***

[1] Διον. Θερειανοῦ. Ἀδαμάντιος Κοραῆς. Ἐν Τεργέστῃ 1889 Α'. 34, ἔνθα καὶ ὁ μακρὸς κατάλογος τῶν κατὰ Λατίνων γραψάντων καὶ περὶ ἄλλων θρησκευτικῶν ζητημάτων ἀπὸ Ἱερεμίου τοῦ Τρανοῦ μέχρις Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως καὶ Νικ. Θεοτόκη.

της γράψας τὴν *Πέτραν Σκανδάλου* ἀνεδείχθη οὐ μόνον ἐκκλησιαστικὸς ἀλλὰ καὶ ἐθνικὸς ἱστοριογράφος καὶ ἀπολογητής, ἂν δ' ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου ἔγραψαν καὶ ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπραγματεύθη αὐτὸ λεπτομερέστερον, βασιμώτερον, ἀκριβέστερον, μεθοδικώτερον, θερμότερον καὶ ἑπομένως πειστικώτερον. Ὁ συγγραφεὺς διέλαβεν ἐν αὐτῷ, α') περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ πάπα, β') περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος, γ') περὶ τῶν ἀζύμων, δ') περὶ τῆς ἀπολαύσεως τῶν ἁγίων καὶ ε') περὶ καθαρτηρίου πυρός· ἔγραψε δὲ καὶ ταῦτα εἰς γλῶσσαν δημώδη μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης τὸν κάλλιμον αὐτοῦ δυνάμεως, σαφηνείας καὶ χάριτος, καθιστῶν καὶ τὸ σύγγραμμα τοῦτο εὐπρόσιτον τοῖς πολλοῖς καὶ ἐντεῦθεν ἀνυσιμώτερον εἰς ἐποικοδόμησιν καὶ στήριξιν τῶν ὀρθοδόξων. Ὁ διδάσκαλος τοῦ γένους Ταντάλίδης ἀντεπεξερχόμενος κατὰ καθολικοῦ ἀνωνύμως γράψαντος κατὰ τοῦ ἔργου τούτου, λέγει αὐτὸ «ἀληθῆ πέτραν ἄπεπτον »γενομένην εἰς τὸν στόμαχον τῆς αἱρέσεως, ῥιφθεῖσαν εἰς τὸ στόμα »τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν μητρός, εἰς τὸ χαῖνον στόμα πρὸς κατάποσιν »τῶν τέκνων αὐτῆς» καὶ κατωτέρω, «Καί μοι δοκεῖ, λέγει, ὁ ἀνὴρ »(ὁ κατὰ τοῦ *Μηνιάτου* γράψας ὡς βαττολογοῦντος) παντάπασι μὴ »ἀναγνοὺς τὸ σύγγραμμα *Πέτρα Σκανδάλου*, ἄλλως γὰρ πῶς ἦν δυ»νατόν, ἵνα μὴ ἰδίοις ὀφθαλμοῖς ἴδῃ, καὶ μὴ νοήσῃ πόσον χαριέν»τως, εὐκρινῶς καὶ ἀμεροληπτως διηγεῖται ὁ θαυμάσιος οὗτος ἀνήρ, »ἅπαντα τὰ τότε λυπηρὰ συμβάντα, ἰδίως διὰ τὰς φιλοδόξους ταρα»χοποιοὺς εἰσηγήσεις τῆς Ῥώμης, ἐξ αὐτῶν τῶν δυτικῶν ἱστορικῶν »ἀρυόμενος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰς μαρτυρίας, αἵτινές εἰσι σεσημειωμέ»ναι κατὰ σύγγραμμα καὶ σελίδας κλ.» [1]. Τοῦ ἀνδρὸς μνημονεύεται καὶ **ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον τὸν Νοταρᾶν πατριάρχην Ἱεροσολύμων** ἀπὸ 12 μαρτίου 1713 [2]. Ἡ μνήμη τοῦ διασήμου ἀνδρὸς τηρεῖται θαλερὰ παρὰ τοῖς συμπολίταις αὐτοῦ καὶ τοῖς λοιποῖς Ἕλλησι. Πλὴν τῶν βιογραφησάντων αὐτόν, καὶ ποιηταὶ ἔγραψαν στιχουργήματα, ὧν καὶ οἱ ἡμέτεροι Γ. Χωραφᾶς καὶ Ἀνδρ. Πυλαρινὸς Ποταμιᾶνος καὶ

[1] Π. Ταντάλίδου. Παπιστικοὶ Ἔλεγχοι. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. 1850 σελ. 295.

[2] Ὁ πατριάρχης οὗτος φαίνεται ὅτι φιλίᾳ συνεδέετο μετά τε τοῦ Ἠλία καὶ μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Φραγκίσκου διότι καὶ πρὸς τοῦτον ἀναφέρεται ἐπιστολὴ ἐκείνου. Sathas. bibl. med. aevi III 519-529.

τις ἀνώνυμος [1]. Πρό τινων δὲ ἐτῶν ὁ δήμαρχος Ληξουρίου Ἄγγελος Τ. Ἰακωβᾶτος κατήρτισεν ἐπιτροπὴν πρὸς συλλογὴν χρημάτων ὑπὲρ ἀνεγέρσεως ἀνδριάντος ἢ καταλλήλου μνημείου τῷ ἀνδρί, ἥτις καὶ ἤρξατο τῶν ἐνεργειῶν αὐτῆς, δυστυχῶς ὅμως διὰ τὰ ἐπακολουθήσαντα ἔτη τῶν ἀφοριῶν καὶ θεομηνιῶν γενικῆς οἰκονομικῆς κρίσεως καὶ τῶν πολεμικῶν γεγονότων, πᾶσα ἐνέργεια ἀνεστάλη [2].

ΜΗΝΙΑΤΗΣ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1641 ἢ 1649 πατὴρ τοῦ Ἠλία. Λόγιος καὶ ἐνάρετος κληρικός. Ὡς ἀνωτέρω ἐρρήθη ἐξέδωκε πρῶτος τὰ μετὰ θάνατον εὑρεθέντα ἔργα τοῦ περικλεοῦς αὐτοῦ υἱοῦ. Ὡς ἔφημεν σῴζεται πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὴ Χρυσάνθου Νοταρᾶ πατριάρχου Ἱεροσολύμων [3]. Εὕρηται εἰς ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἐν ἐλεγειακῷ μέτρῳ καὶ ποίημα αὐτοῦ, ἐλέγχον αὐτὸν τῆς ῥυθμικῆς ἐγκρατῆ, οὐκ ἐστερημένον δὲ καὶ ποιητικῆς φαντασίας [4]. Διὰ τὸ σπάνιον τοῦ εἰς ὃ περιέχεται βιβλίου, ἀναδημοσιεύομεν τὸ ποιημάτιον ἐνταῦθα.

Εἰς τὴν πολυθρύλλητον καὶ ἀξιωτάτην
κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἐπιστήμας δαφνοστεφηφορίαν
τοῦ ἐξοχωτάτου καὶ λογιωτάτου Κυρίου
Ἀποστόλου τοῦ Ῥάσπι
περιστερὰν κτωμένην ἐν τῷ πατρῴῳ συμβόλῳ
ἐπίγραμμα

Γῆς πρὶν κλυζομένης, πολυφλοίσβων ὕδασιν ὄμβρων
Θείου ἄψ ἐλέους ἀμφιτέταλκε φάος
Μῆνιν ἐλαιοφόρος παυθῆναι τέφρα θεοῖο
Ἔφηνε Πέλεια μέγα ζῶσι παροῦσι γάνος
Γῆς νῦν κλυζομένης δεινῶν ἀποτεύγμασι νούσων
Ῥάσπιος ἰδμοσύνη ἀμφιτέθηλε χάρις
Τοῦ δὲ Πέλεια παθῶν κακοήθειαν ἐξαπολοῦσα
Ὡς πανάκειαν ἔχει, χάρμα μέροψι φέρει

[1] Ἴδε ταῦτα εἰς τὸ τέλος τῆς ἐκδόσεως Μαζαράκη.

[2] Τὸ πρόπλασμα ὅπερ ὑπέβαλε τῇ Ἐπιτροπῇ ὁ ἐν Ἀθήναις γλύπτης Γ. Μπονᾶνος ὑπάρχει ἐν τῷ δημαρχείῳ. Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι φιλόπατρίς τις πλούσιος κεφαλλὴν θὰ καταβάλη τὸ πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ ἀνδριάντος ἀναγκαιοῦν ποσόν.

[3] Sathas Bibl. med. aevi III 519. 529.

[4] Ἑλικῶνος ἄνθη. Ἐν Ἑνετίᾳ 1680. Τὸ σπανιώτατον βιβλίον μοὶ ἐγνώρισεν ὁ σεβαστός μοι φίλος κ. Μ. Γεδεών. Ἴδε καὶ Ἰωάννης Βαπτ. Τυπάλδος.

Ἐκλεγέντος ἀρχιεπισκόπου Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου Τιμοθέου τοῦ Τυπάλδου τὸ 1683 τέως πρωτοπαπᾶ τῆς νήσου, ἐξελέγη τοιοῦτος ὁ *Μηνιάτης* τῇ 24 Ἰουνίου 1684, ὁ διορίσας δὲ τοῦτον Γεν. τῆς θαλάσσης προνοητὴς Corner λέγει αὐτὸν di qualità singolari καὶ ἐκφράζει τὴν πεποίθησιν αὐτοῦ εἰς τὴν habilità, virtù καὶ esemplarità τοῦ νέου πρωτοπαπᾶ [1]. Εἰς ἡλικίαν ἑβδομήκοντα καὶ δύο ἐτῶν ἐληλακὼς ὁ Φραγκίσκος καὶ βεβαρυμένος ὑπὸ τῆς θλίψεως ἐπὶ τῷ ἀώρῳ θανάτῳ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ υἱοῦ Ἠλία, παρῃτήθη, ὑποδείξας ὡς διάδοχον αὐτοῦ ἐν τῇ ὑψηλῇ καὶ τιμητικῇ θέσει τὸν πεπαιδευμένον υἱόν του ἱερέα *Ἰωάννην* διορισθέντα τῇ 19 Αὐγούστου 1721 ὑπὸ τοῦ Γ. προνοητοῦ Πασχαλίγγου [2]. Ἀπαντῶμεν ὅτι ἐχορηγήθη αὐτῷ καὶ προνόμιον νὰ ἀπελευθεροῖ ἐξορίστους, τοῦ δικαιώματος δὲ τούτου χρῆσιν ἐποιήσατο τὰ ἔτη 1693 καὶ 1696 [3]. Ἀπεβίωσεν ἐν Ληξουρίῳ τῇ 31 ὀκτωβρίου 1722.

ΜΙΧΑΛΙΤΣΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Ἐκ Μιχαλιτσάτων προαστείου τοῦ Ληξουρίου. Ἱεροδιδάσκαλος ζῶν τὸ 1708 καλῶς χειριζόμενος τὴν Ἑλληνικήν [4].

ΜΙΧΑΛΙΤΣΑΝΟΣ ΠΑΝΑΓΗΣ. Ἐκ Λακκίθρας τῆς Λειβαθοῦς ἐμποροπλοίαρχος θανὼν τὸ 1896, καταλιπὼν διὰ τῆς διαθήκης αὐτοῦ τὴν νεόκτιστον καὶ εὐρύχωρον οἰκίαν του εἰς τὸν δῆμον ἐξ οὗ κατήγετο,

[1] Τὰ ἔγγραφα ταῦτα ὡς καὶ τοῦ Πασχαλίγγου εὕρηνται ἐν τῷ ἀρχείῳ μου.

[2] Διάδοχος τοῦ Ἰωάννου τῇ 17 Ἰουλίου 1733, ἐγένετο ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἱερεὺς Νικόλαος.

[3] Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀπελευθεροῦν ἐξορίστους ὑπὸ ὡρισμένων ἀρχῶν καὶ προσώπων, ἀπαντῶμεν ἐν διατάγματι τοῦ συμβουλίου τῶν Χ. ἀπὸ 16 ἰουλίου 1603, ἀλλ' ἐκ μεταγενεστέρου τοιούτου τοῦ δουκὸς Ἐρίτσου ἀπὸ 58 Φεβρ. 1632, μανθάνομεν ὅτι ἡ ἀπελευθέρωσις ἦτο ἀρχαῖον προνόμιον τῶν λατίνων καὶ ὀρθοδόξων ἀρχιερέων τῶν νήσων, ἀσκουμένου κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς Χριστοῦ γεννήσεως, τῆς πρώτης τοῦ ἔτους καὶ τῆς τοῦ Ἁγίου Μάρκου, ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ Ζακύνθῳ, περὶ ἑνὸς ἐκ τῶν ἐξορίστων τῶν ἅπαξ καταδικασθέντων καὶ διανυσάντων τὸ τρίτον τῆς ποινῆς. Τὸ αὐτὸ προνόμιον ἀπενεμήθη μετὰ ταῦτα καὶ εἰς τὴν Scola del Santissimo Sacramento τοῦ Κάστρου, καὶ τοῖς διοικηταῖς τῆς στρατιᾶς (Stradea) καὶ κατωτέροις κληρικοῖς. Βεβαίως διὰ νεωτέρου διατάγματος ηὐξήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν δυναμένων ν' ἀπελευθερῶνται, ἀφοῦ ὁ Φραγ. Μηνιάτης ἐδικαιοῦτο ν' ἀπελευθεροῖ τέσσαρας.

[4] Ἴδε κώδικα ναοῦ Μιχαλιτσάτων.

πρὸς ἐγκατάστασιν ἐν αὐτῇ τοῦ σχολείου τῶν ἀρρένων καὶ θηλέων, προσδὲ καὶ τὰ ἐκεῖ κτήματα αὐτοῦ, ὅπως ἀπὸ τῶν καθαρῶν αὐτῶν προσόδων προμηθεύωνται οἱ ἄποροι τῶν μαθητῶν τά τε βιβλία καὶ τ' ἄλλα ἐν τῷ σχολείῳ χρειώδη, ἐπίσης δὲ καὶ ἱκανὸν χρηματικὸν ποσὸν πρὸς προίκισιν πτωχῶν κορασίων.

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ναυπλίῳ τὸ 1852 ὑπὸ πατρὸς Γεωργίου ἀρχαίου στρατιωτικοῦ ἐκεῖ ἐγκαταστάντος μετὰ τὸν ἀγῶνα, καὶ Χαρικλείας Καραγιαννοπούλου. Διανύσας τὰ γυμνασιακὰ μαθήματα ἐν Ναυπλίῳ, ἐφοίτησεν εἰς τὴν Νομικὴν σχολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, γενόμενος διδάκτωρ τὸ 1875, ἀσκῶν τὸ ἐπάγγελμα ἐν Ἀθήναις. Τυγχάνει ἐκ τῶν ἐγκριτωτέρων ἐν Ἑλλάδι νομομαθῶν, συγγραφέων καὶ δικηγόρων. Ἀνὴρ εὐφυέστατος. Εὐρείας καὶ ποικίλης μορφώσεως, κρίσεως λεπτοτάτης, θερμοῦ πρὸς μελέτας ἔρωτος, φιλεργίας ἀκαταπονήτου, ἤθους φιλελευθέρου, τῆς γλώσσης ἄριστος χειριστής, γλωσσῶν ξένων ἐγκρατής, συνενοῖ ἐν αὐτῷ ὅλα τὰ προσόντα σοβαροῦ συγγραφέως καὶ δεξιωτάτου δικηγόρου. Ὁ ***Μομφερρᾶτος*** δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς κτῆσιν γνώσεων στοιχειωδῶν, χρησίμων εἰς ἄσκησιν βιοποριστικοῦ ἐπαγγέλματος, ἀλλ' ἐγκύψας εἰς τὴν ἐν γένει φιλοσοφίαν καὶ ἱστορίαν τοῦ δικαίου, ἐρευνήσας τὰ παρ' ἡμῖν νομικὰ ἔθιμα καὶ τὰς περὶ δικαίου ἰδέας καὶ παραδόσεις τοῦ λαοῦ, ἐνδιατρίψας ὡς ὀλίγοι, εἰς τὸ βυζαντιακὸν καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον, παρακολουθεῖ τὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου, καὶ ἐν γνώσει τυγχάνων τῶν ἀτελειῶν τῆς νομοθεσίας, καὶ ὡς συγγραφεὺς καὶ ὡς δημοσιογράφος, καὶ ὡς ἐκπονητὴς νομοσχεδίων, φέρει ἰδιάζοντα χαρακτῆρα ἐθνικοῦ ἐπιστήμονος, τὰ δὲ ἀξιολογώτατα αὐτοῦ ἔργα εἰσὶ σπουδαῖαι συμβολαὶ οὐ μόνον εἰς τὸ νεώτερον ἑλληνικὸν δίκαιον, ἀλλὰ καὶ τὴν νεωτέραν ἱστορίαν. Πολιτευόμενος ἀπό τινος, ἐξελέχθη τὸ πρῶτον βουλευτὴς Κραναίας, καταλεγόμενος μεταξὺ τῶν διαπρεπεστέρων βουλευτῶν, ἀποτυχὼν ὅμως κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1902. Τὸ 1898 κατ' ὀκτώβριον ἀνασχηματισθέντος τοῦ ὑπὸ τὸν Ἀλ. Ζαΐμην ὑπουργείου, ὁ ***Μομφερρᾶτος*** διωρίσθη ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης, Τὸ δὲ 1902 ὑπὸ τὸν αὐτὸν πρόεδρον διετέλεσε τοιοῦτος τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως. Κατὰ τὴν δευτέραν ὑπουργίαν εἰργάσθη ὡς ὀλίγοι καὶ περὶ ἀρχαιολογικὰς ἀνασκαφὰς καὶ ὑπὲρ τῶν ἀρχαιοτήτων. Τότε ἀνεστηλώθη καὶ ὁ Λέων τῆς Χαιρωνείας, ἐνηργήθησαν ἀνασκαφαὶ ἐν Σάμῳ,

Αἰγίνῃ καὶ Δελφοῖς, ἀπεφασίσθη ἡ ἀναστήλωσις τοῦ Ἐρεχθείου, ἠρευνήθη ὁ τοῦ Ποσειδῶνος ναὸς ἐν Τήνῳ καὶ ἐσυνεχίσθησαν αἱ ἐν Φυγαλείᾳ ἐργασίαι, συνέδεσε δὲ τὸ ὄνομά του ὁ ***Μομφερρᾶτος*** μετὰ τοῦ μεγάλου παγκοσμίου γεγονότος τῆς συγκολλήσεως τοῦ ἐφήβου τῶν Ἀντικυθήρων. Ὡς βουλευτὴς πολλάκις διεκρίθη διὰ τὰς σοβαρὰς καὶ οὐσιαστικάς του ἀγορεύσεις, εἰργάσθη δὲ εἴπέρ τις καὶ ἄλλος πρὸς ἐκπόνησιν νομοσχεδίων ἐκπαιδευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν. Ἐδημοσιεύθησαν τὰ ἑξῆς αὐτοῦ ἔργα, α΄) ***περὶ μακεδονιανείου δόγματος*** [1]· β΄) ***περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς***, μελέτη βραβευθεῖσα κατὰ τὸν Α΄ Σγούτιον διαγωνισμὸν ἐν Ἀθήναις τὸ 1884 [2], γ΄) ***περὶ οἱονεὶ καλβισιανῆς καὶ φαβιανῆς ἀγωγῆς*** [3], δ΄) ***περὶ σιωπηρᾶς ἀναμισθώσεως*** [4], ε΄) ***Κατὰ τοῦ θεσμοῦ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως*** 1887 μελέτη γραφεῖσα κατ' ἐντολὴν τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης [5], ϛ΄) ***περὶ θανατικῆς ποινῆς*** [6], ζ΄) ***Κληρονομικὸν δίκαιον τῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ Τουρκίᾳ*** 1890 ἐν Ἀθήναις. Ἔργον βραβευθὲν ἐν τῷ Β΄ Σγουτίῳ διαγωνισμῷ. Διὰ τῆς ἐκτενοῦς μονογραφίας ταύτης ὁ συγγραφεὺς εἰσήνεγκε πολλὴν νέαν καὶ περισπούδαστον ὕλην εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας δίκαιον καὶ τὴν νεωτέραν νομικὴν ἐν Ἑλλάδι ἐπεξεργασίαν, παρασχὼν ὡς οἷόν τε ἄρτιον ἐπιστημονικὸν πρωτότυπον παρ' ἡμῖν ἔργον διευκρινίζον τὸ σκοτεινόν πως καὶ ἀντιφατικὸν περὶ τούτου δίκαιον. Βαθεῖα ἔρευνα καὶ κριτικωτάτη μελέτη τῶν πηγῶν καὶ τῶν ἱστοριογράφων διακρίνει αὐτό. Αἱ ὑπὲρ αὐτοῦ κρίσεις τοῦ εἰδικοῦ καθηγητοῦ Ι. Εὐταξίου εἰσηγητοῦ ἐν τῷ διαγωνισμῷ καὶ τῆς Revue des études grecques τοῦ 1893 ἐν Παρισίοις, ἐξαίρουσι τὴν συστηματικὴν τῆς ὕλης κατάταξιν καὶ τὴν μεγάλην ἀξίαν καὶ χρησιμότητα τοῦ συγγράμματος, η΄) ***περὶ ἀνωνύμων ἑταιριῶν*** [7]. θ΄) ***Κριτικὴ μελέτη*** ἐπὶ τοῦ κληρονομικοῦ δικαίου τοῦ Ἀλκι-

[1] Περιοδ. δικηγ. Συλλόγου Ἀθηνῶν 3,4,5. Ἡ μελέτη ἔμεινεν ἀτελής.

[2] Ἐπαινετικὰς κρίσεις ἐδημοσίευσε τὸ Berliner Philologische Wockenschrift, τῆς 18 Ἰουλίου 1885.

[3] Νομικὴ Ἐφημερὶς Μπαλάνου 1885 σ. 513.

[4] Αὐτόθι σελ 214 ἐπ.

[5] Ἴδε Ἀκρόπολιν Ἀθ. 1887 καὶ ἐν ἰδίῳ τεύχει σελ. 63. Τύποις Κωνσταντινίδου 1887 ἐν Ἀθήναις.

[6] Ἴδε Ἐφημερίδα Ἀθηνῶν.

[7] Αὐτόθι.

βιάδου Κρασᾶ μετὰ παρατηρήσεων ἱστορικῶν καὶ πρακτικῶν περὶ τοῦ θεσμοῦ τῶν ἐν ταῖς διαθήκαις ἐκτελεστῶν [1]. ι′) J. B. Pitra. Analecta sacra et classica, Spicilegio Solesmensi parata T. VII. Iuris ecclesiae graecorum selecta paralipomena. *Δημητρίου ἀρχιεπισκόπου πάσης Βουλγαρίας τοῦ Χωματιανοῦ* τὰ πονήματα. Parisiis et Romae. Royer et Chernowitz 1891 8ον XL +893. Κριτικὴ μελέτη δημοσιευθεῖσα ἐν τοῖς *Βυζαντινοῖς χρονικοῖς* ἐν Πετρουπόλει 1895. Τοῦ ἔργου ποιεῖται ἀνάλυσιν ὁ *Μομφερρᾶτος* καὶ γράφει περίληψιν τῶν σπουδαιοτέρων ζητημάτων ὅσα ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς Ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ τὸν τρόπον τῆς δικονομικῆς διεξαγωγῆς τῶν δικῶν τῶν ἐπὶ φραγκοκρατίας ὀρθοδόξων καὶ μάλιστα κατὰ τὴν δ′ σταυροφορίαν ὅτε ἤκμασεν ὁ Χωματιανός. ια′) *κριτικαὶ μελέται ἐπὶ διαφόρων νομικῶν ἔργων* [2]. ιβ′) *Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν χρονολογικὴν ἐξέτασιν καὶ νομικὴν μελέτην τῆς ἐπιγραφῆς τῆς ἐν Κρήτῃ πόλεως Γόρτυνος* [3]. ιγ′) *Ἰβραῒμ Α′*. Τουρκικαὶ μελέται τοῦ ιζ′ αἰῶνος. ιδ′) Ecloga Leonis et Constantini. Ἐν Ἀθήναις μετὰ λατιν. σχολίων, σημειώσεων καὶ προλόγου 1887. Χειρόγραφον τῆς Ἐθνικῆς ἐν Ἀθήναις βιβλιοθήκης, πληρέστερον ἄλλου ὁμοίου δημοσιευθέντος ὑπὸ Ζ. Λίγγενταλ. ιε′) *Εὑρετήριον καὶ πρόλογος τῆς βακτηρίας τῶν ἀρχιερέων* ἐκ χειρογράφου ἀνεκδότου, δημοσιευθέντος τῇ ἐντολῇ τοῦ Ζ. Λίγγενταλ ἐν Ἀθήναις 1890. ιϛ′) Τοῦτον ἐκδίδει προσεχῶς, δαπάναις Γρηγ. Μαρασλῆ καὶ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Σ. μητροπολίτου Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτου, συνεργασίᾳ δὲ τοῦ ἐν Πετρουπόλει καθηγητοῦ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου Vlad. Benetzewitsch, μετ᾽ εἰσαγωγῆς περὶ τῆς ἱστορίας τῶν νομοκανόνων. ιζ′) *Ἐνοχικὸν δίκαιον τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν Βυζαντινῶν κατὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι ἰσχύν του*. Ἐν Ἀθήναις 1902. Τύποις Σακελλαρίου, σελ. 1000 εἰς 8ον. Τὸ ἐξοχώτερον ἔργον τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου καὶ ἐκ τῶν μᾶλλον ἐγκρίτων τῆς νομικῆς παρ᾽ ἡμῖν Φιλολογίας [4]. ιη′) *Συλλογὴ ἀθηναϊκῶν προικοσυμφώνων παλαιῶν νοταρίων*

[1] Ἴδε Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν φύλλα ἀπὸ 26 Φεβρ. 1887 ἐπ.

[2] Ἴδε Ἐφημερίδος Ἀθηνῶν πολλὰ φύλλα τοῦ 1887.

[3] Ἐν Ἡμερολ. Ἀσωπίου. Ἐν Ἀθήναις ΚΕ′ 348-357. Περὶ τούτου ἔγραψε καὶ ὁ ἡμέτερος Ἰωάννης Τυπάλδος (ἴδε βιογρ. τούτου).

[4] Ἴδε βιβλιοκρισίαν ἐν ἐφημ. Ἀθηνᾶ 13 νοεμβρίου 1902.

Ἀθηνῶν μετὰ ἱστορίας περὶ νοταρίων[1]. Ἡ δὲ νομοθετικὴ ἐργασία τοῦ ἀνδρὸς ἀπὸ τοῦ 1877 ἀρξαμένη, ἐπίσης ὑπῆρξε πολλή, ἐπιστημονικωτάτη καὶ ὡς οἷόν τε λυσιτελής. Ἰδίως ἐγένετο εἰσηγητὴς καὶ συντάκτης τῶν περισπουδάστων νομοσχεδίων, α΄) *περὶ ἐκτελέσεως*, συνεργασίᾳ τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης Α. Σιμοπούλου, β΄) τοῦ *περὶ ἀρχαιοτήτων*, συνεργασίᾳ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς παιδείας Α. Εὐταξίου, τοῦ Α. Τσιβανοπούλου εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τῶν ἀρχαιολόγων Καββαδία καὶ Σοφούλη, γ΄) τοῦ *περὶ ἑταιριῶν* τὸ 1896 συνεργασίᾳ τοῦ πρωθυπουργοῦ Θ. Δεληγιάννη, ὡς εἰδικῷ δὲ μετὰ ταῦτα ἀνετέθη αὐτῷ ἡ εἰσήγησις καὶ τοῦ περὶ ἐκτελέσεως νομοσχεδίου τοῦ ὑποβληθέντος ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ Καραπαύλου τὸ 1900, ἐπὶ τῇ βάσει πολυχρονίου ἐργασίας τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ τῆς Πολιτ. Διχονομίας Ξεν. Ψαρᾶ. Τοῦ νομοσχεδίου ἐξαιρέτως ὁ Μομφερρᾶτος ὑπεστήριξεν ἐν τῇ βουλῇ, τὸ κατὰ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως κεφάλαιον. Τυγχάνει μέλος τῆς πρὸς σύνταξιν ἀστικοῦ κώδικος ἐπιτροπῆς, τοῦ ἐν Βερολίνῳ συλλόγου Internationale Vercinigung fürr vergleichende Rechts wissenchaft und volks wirths chafts lehre zu Berlin, συνεργάτης ἐν τῇ συντάξει τοῦ περιοδικοῦ *Βυζαντινὰ χρονικὰ Πετρουπόλεως*, μέλος τοῦ συμβουλίου καὶ ἔφορος τῶν ἀρχείων τῆς *Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος*, εἷς τῶν συντακτῶν τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένου *Νομικοῦ Λεξικοῦ*, μέλος τῆς κατὰ τὸ 1895 συστάσης ἐπιτροπῆς πρὸς ἀναθεώρησιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίας καὶ ἐκπόνησιν σχετικῶν νομοσχεδίων, ἐν συνεργασίᾳ τοῦ Γερμανοῦ μητροπολίτου Ἀθηνῶν, τῶν ἀρχιερέων Σπάρτης καὶ Ναυπλίου, καὶ τοῦ νομομαθοῦς Α. Στούπη, μέλος τῆς *ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆς*, νομικὸς σύμβουλος τοῦ δήμου Ἀθηναίων κλ. Εἰς δὲ τὸ κατὰ τὸ 1901 συγκροτηθὲν ἐν Ναυπλίῳ Γεωργικὸν Συνέδριον, ὁ *περὶ ἀγροτικῆς πίστεως* ἰδίως λόγος του, ἐθεωρήθη ἐξόχως ἐμβριθὴς καὶ ἐκ τῶν φωτεινοτέρων γνωμῶν τῶν ἀκουσθεισῶν ἐπὶ τοῦ ζητήματος. Οἱ *Μομφερρᾶτοι* εἶνε βεβαίως ἰταλικῆς προελεύσεως, ἀλλ' οὐδεμίαν εὕρομεν βάσιμον πληροφορίαν περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐν τῇ νήσῳ ἐγκαταστάσεως αὐτῶν, ἥτις ὅμως ἐγένετο πρὸ τοῦ 1566, διότι

[1] Δ. Καμπούρογλου. Μνημ. τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων Γ΄. 19 - 117.

τότε ἔζη ἐν Ἑνετίᾳ ὁ G. Maria Momferrato di Nicola, **καταγόμενος** ἐκ πατρὸς κεφαλλῆνος [1]. Ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐνεγράφησαν ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593-1604, ἐπρέσβευον δὲ μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ιθ' αἰῶνος ὅλοι σχεδὸν τὸ καθολικὸν δόγμα καὶ ἦσαν κάτοικοι ἐν Κάστρῳ. Ἀξίους μνείας τοῦ κλάδου ἀπαντῶμεν καὶ τοὺς *Ἱερώνυμον* καὶ Φραγκίσκον (1636-1648) μέλη τῆς ἐν Κάστρῳ Scola del sant. Sacramento [2] καὶ τοὺς *Ἀλέξανδρον* (1697) καὶ *Ἰωαν. Παῦλον* (1706) διοικητὰς ἐν Ἰθάκῃ, καὶ τὸν *Ἄγγελον* διακριθέντα ἐπὶ ἀγγλικῆς προστασίας ἐν τῇ διοικήσει καὶ τῇ ταμιακῇ ὑπηρεσίᾳ. Ἐκ Κεφαλληνίας κατάγονται καὶ οἱ κλάδοι τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας [3]. Οἱ ἐν Ἑνετίᾳ καὶ ἄλλαις πόλεσι τῆς Ἰταλίας εἰσὶ μαρκήσιοι [4].

ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ ΙΩΣΗΦ. Ἐγεννήθη ἐν Κάστρῳ τῇ 1 σεπτεμβρίου 1816, υἱὸς Νικολάου καὶ Εὐγενίας Ἀσάνη. Πρῶτον διδάσκαλον ἔσχε τὸν ἐκ μητρὸς πάππον αὐτοῦ Ἰωάννην Ἀσάνην, ἐφοίτησε δ' εἶτα εἰς τὸ ἐν Κάστρῳ δημόσιον σχολεῖον ὅπου ἐδίδασκον ὁ Ν. Βάμβας καὶ ὁ Θισελθουέϊτ. Ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ τελευταίου τούτου, ἐμαθήτευσεν εἰς τὸ ἐκπαιδευτήριον Κερκύρας, μέχρι τῆς ἐν Ἀργοστολίῳ συστάσεως δευτερεύοντος σχολείου ὅτε ἐξηκολούθησεν ἐν τούτῳ τὰ γυμνασιακὰ μαθήματα. Ἀπὸ τοῦ 1840-1843 ἐσπούδασε τὰ νομικὰ ἐν

[1] Κατὰ πληροφορίας τοῦ ἐν Ἑνετίᾳ λογίου φίλου κ. Pellegrini διευθυντοῦ τοῦ Studio araldico e genealogico.

[2] Ἦτο ἀδελφότης (confraternità) ἢ μᾶλλον Società spirituale, συστᾶσα τὸ 1555 περίπου. Τὸ 1666 ἀνῳκοδομήθη μέγα μέρος τοῦ κτιρίου καὶ τὸ 1680 ἐτέθη ἡ κορωνὶς καὶ ὁ χορὸς μετ' ἐγγλύφων. Μεταξὺ τῶν ἑταίρων ἀπαντῶμεν καὶ ὀρθοδόξους καὶ ξένους καὶ γυναῖκας ἔτι. Εἶχε πολλὰ ἐδαφονόμια καὶ κτήματα εἰς Λειβαθὼ καὶ Ἐλιόν. Εἶχε προνόμιον τὸ ἐλευθεροῦν ἐξορίστους τετράκις τοῦ ἔτους, χορηγηθὲν αὐτῇ τὸ 1672, χάριν τῶν ἀναγκῶν (inopie) αὐτῆς, ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι ἐπώλει τὴν χάριν. Τὸ 1726 ὁ ναὸς λέγεται ἐπισκοπικὸς πυρποληθεὶς τότε, τὸ δὲ 1766 κρημνισθεὶς ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ. Ἔκειτο ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ τείχους, καὶ ἦτο jus patronato τοῦ πρίγκηπος. (Ἴδε ἀρχεῖον Λατ. Ἐκκλησίας Ἀργοστολίου).

[3] Περὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ὁ Pellegrini ἐξέδωκε Notizie araldiche storiche genealogiche sulla famiglia Momferrato oriunda da Cefalonia ora in Egitto.

[4] Ἴδε χειρογ. Ἐθν Βιβλ. Famiglie celebr. Italiane καὶ Cicogna Saggi di bibliografia Veneziana 800 καὶ M. Sanuto Diarium.

Παρισίοις, μετὰ ταῦτα δ' ἐν Ἰταλίᾳ ἔνθα ἔτυχε τοῦ διπλώματος. Πλὴν βραχέος χρονικοῦ διαστήματος καθ' ὃ διετέλεσε δικαστικὸς ὑπάλληλος, οὐδέποτε ἤσκησε πρακτικῶς τὸ νομικὸν ἐπάγγελμα. Φύσει εὐθύς, εἰλικρινής, φιλαλήθης, φιλελεύθερος καὶ ἀφιλοκερδὴς ἀπηρέσκετο, ὡς ἔλεγεν ἡμῖν ποτε νὰ μετέλθῃ πεποιθότως ἐπάγγελμα ὅπερ ὡς ἀσκεῖται προσκρούει πολλάκις εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς ἁγνῆς συνειδήσεως, καὶ μάλιστα ἰσχυούσης νομοθεσίας, οἵα ἦτο ἡ ἐν Ἑπτανήσῳ, ἥτις πολλὰ ἐτήρει θέσμια τιμαριωτικά, εἰς δὲ τὰς τῆς ποινῆς καὶ καταλογισμοῦ τῶν πράξεων θεωρίας, ἀντέκειτο εἰς τὰς ἰδέας τῶν ἐλευθεροφρόνων. Ὁ ἀνὴρ ἦτο θεωρητικός, τὴν δ' ἐπιστήμην τοῦ δικαίου ἐσπούδασεν οὐχὶ προτιθέμενος νὰ μετέλθῃ ταύτην ὡς μέσον βιοποριστικόν, εἰ καὶ ἡ οἰκονομικὴ αὐτοῦ θέσις ἀπῄτει τοῦτο, ἀλλὰ χάριν μορφώσεως καὶ ὡς ἀναγκαίαν καὶ συναφῆ πρὸς τὰς πολιτικὰς ἐπιστήμας, πρὸς ἃς ἀπὸ τῶν πρώτων φοιτητικῶν ἐτῶν ἔκλινε, καὶ εἰς ἃς ἐπεδόθη. Τὴν εἰς τὰ πολιτικὰ ἀνάμιξιν αὐτοῦ προὐκάλεσεν ἡ κατὰ τὸ 1848 συνταγματικὴ ἐν Ἑπτανήσῳ μεταρρύθμισις ἐπὶ ἁρμοστοῦ Σίτωνος, ἐνῷ ὁ ῥιζοσπαστισμὸς ἤρξατο ἀπὸ τοῦ 1830 σπειρόμενος. Οἱ Γ. Λειβαδᾶς, Φρ. Πυλαρινὸς καὶ ἄλλοι, ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι τῆς ἰδέας σπορεῖς καὶ οἱ πρῶτοι καταδιωχθέντες, ἀλλ' ἡ ἐν λόγῳ μεταρρύθμισις ἦτο προωρισμένη νὰ διανοίξῃ εὐρυτέρους ὁρίζοντας ἰδεῶν καὶ δράσεως. Ὁ ἀγὼν ἔσχεν ἔκτοτε συντελεστικωτέραν καὶ σοβαρωτέραν τὴν διεύθυνσιν, γενικευόμενος καὶ ἐνισχυόμενος ὁσημέραι. Τῆς δημοσιογραφίας πρὸ τοῦ 1848, μὴ ἐπιτρεπομένης ἢ ὡς ἐπισήμου ὀργάνου τῆς προστασίας, καὶ ἐλλείποντος οὕτω τοῦ φωτὸς τοῦ δυναμένου νὰ φωτίζῃ καὶ καθοδηγῇ τὰ ναρκωμένα καὶ δουλόφρονα πνεύματα, διὰ τῆς ἀναγκαίας διδασκαλίας περὶ τῶν φυσικῶν καὶ νομίμων τοῦ λαοῦ δικαίων καὶ τῆς γνώσεως καὶ ἐλέγχου τῶν πραττομένων καὶ τεκταινομένων ὑπὸ τῶν ἀρχῶν, τῆς δὲ βουλῆς μέχρι τότε ἕνεκα τοῦ λίαν περιωρισμένου ἀριθμοῦ τῶν ἐκλογέων καὶ τοῦ συστήματος τῆς προτάσεως τῶν ὑποψηφίων βουλευτῶν διὰ τοῦ Προκαταρκτικοῦ συμβουλίου (Consiglio Primario), μὴ ἐκπροσωπούσης τοῦ λαοῦ τὴν γνησίαν καὶ πραγματικὴν δι' ἀμέσου προτάσεως καὶ γενικωτέρας συμμετοχῆς βούλησιν, δὲν διηνοίγετο στάδιον ἐνεργοῦ πολιτικῆς εἰς ἄνδρας μὴ φίλα τῇ προστασίᾳ φρονοῦντας, οὐδὲ ὑπῆρχον μέσα εἰρηνικῆς ἀντιπολιτεύσεως διὰ τοῦ τύπου, ἐλέγχοντος τὰς κυβερνητικὰς

πράξεις, ἀντιτασσομένου κατὰ τοῦ δεσποτισμοῦ καὶ καλλιεργοῦντος τὸ ἐθνικὸν φρόνημα. Τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς ἀπήτει ἐλευθερίας. Ἀλλὰ καὶ τὸ κοινοβούλιον, ὡς εἰργάζετο, ὤξυνεν ἔτι μᾶλλον τὴν ἀνυπομονησίαν τῶν φιλελευθέρων. Οἱ ἐν ταῖς πρώταις βουλαῖς τῆς Ἑπτανήσου κατὰ τὸ σύνταγμα τοῦ 1817 ἀντιπρόσωποι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄργανα τῆς προστασίας ὄντες καὶ στρατολογούμενοι ἐκ τῶν τὰ μάλα συντηρητικῶν τοῦ τόπου στοιχείων, παρεκάθηντο τυπικῶς μόνον καταφάσκοντες ἀσυνειδήτως καὶ ἀσυζητητεὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐδέχοντο τ' ἀρέσκοντα τοῖς ἀνθυπάτοις, παρῳδοῦντες οὕτω καὶ ἐκεῖνοι καὶ οὗτοι τὸ συνταγματικὸν δῆθεν ἐκεῖνο πολίτευμα καὶ συνακολασταίνοντες ἐν τῇ καθ' ὅλου διοικήσει. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ὡς εἰκὸς ἐγκυμονεῖται ἡ ἀγανάκτησις καὶ τὸ αἴσθημα τῆς ἐθνικῆς φιλοτιμίας καὶ ἀνεξαρτησίας ἐξάπτει εἰς τὰς φιλελευθέρους ψυχάς, τοὺς πόθους τῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς δράσεως ἀπόφασιν, ἀναμένοντα τὴν ῥῆξιν τῆς κραυγῆς καὶ τὸ σύνθημα τῆς ἀφυπνίσεως. Ἐντεῦθεν ἡ μετὰ τὰς χορηγηθείσας μεταρρυθμίσεις ἀπότομος ἔκρηξις, καὶ ἡ ζωηρὰ καὶ ἡ ἀποφασιστικὴ στάσις τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ τύπου καὶ τοῦ κοινοβουλίου ὅσοι ἐνόμισαν διὰ τοῦ νέου θεσμοῦ κατάλληλον τὴν ὥραν τῆς ἐνεργείας. Εἷς τῶν τότε ἀναφανέντων ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς ἦτο ὁ ***Μομφερρᾶτος***. Ὁ κάλαμος αὐτοῦ ἀφιεροῦται ἔκτοτε εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἰδέας. Αἱ ἀρχαὶ τῆς κατὰ τὸ 1848 γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ἡ τότε ἐν Εὐρώπῃ πολιτικὴ κατάστασις, ἐνεθουσίων καὶ ὤτρυνον μᾶλλον αὐτὸν οὐ μόνον πρὸς ἀντιπολίτευσιν τοπικῆς ἀφετηρίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐκδήλωσιν καὶ καλλιέργειαν γενικωτέρων ἰδεῶν. Ὁ ἀνὴρ ἀναφαίνεται θιασώτης τοῦ δημοκρατισμοῦ καὶ γίγνεται σπορεὺς αὐτοῦ καὶ μάλιστα τοῦ κοινωνισμοῦ ἐν τῷ τόπῳ, ἀρχηγὸς οὕτω γενόμενος καὶ πυρὴν σπουδαίας καὶ μέχρι τοῦδε ὑφισταμένης δημοκρατικῆς τινος ἐν τῇ νήσῳ μερίδος. Μερικώτερον δέ, νέας τέμνων ὁδοὺς μετὰ τῶν ὁμοφρόνων αὐτῷ, πρὸς ῥιζικωτέραν λύσιν τῶν ἑπτανησιακῶν ζητημάτων, ὑποστηρίζει τὴν ἀνατροπὴν τοῦ καθεστῶτος καὶ τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἕνωσιν, ἀντιθέτως τοῖς λεγομένοις μεταρρυθμισταῖς, οἰομένοις τὴν ὥραν κατάλληλον μόνον εἰς τροποποιήσεις συνταγματικάς. Μεγάλη τότε μερὶς τοῦ τύπου ἐκηρύχθη ὑπὲρ τοῦ ῥιζοσπατισμοῦ. Ἡ κατὰ τὴν 8 ἀπριλίου 1849 ἔκδοσις τοῦ πρώτου φύλλου τῆς ἐγκρίτου ἐφημερίδος ***Ἀναγέννησις*** ὑπὸ

τοῦ *Μομφερράτου*, μικρὸν μετὰ τὴν τοῦ *Φιλελευθέρου* ὑπὸ Ἠ. Ζερβοῦ, ὑψοῖ τὸ ζήτημα εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν περιωπήν, καὶ ἐμβάλλει τὰς ἀρχὰς εἰς ταραχὴν καὶ λαμβάνουσιν αὗται ἀποφάσεις μέτρων αὐστηρῶν καὶ βιαίων κατὰ τῶν εὐθαρσῶν ὅσῳ σοβαρῶν ἀποστόλων τῶν νέων ἰδεῶν. Σιγᾷ μετ' ὀλίγον ὁ Ζερβὸς ἐξορισθείς, ἀλλ' ἡ *Ἀναγέννησις* ἐξακολουθεῖ ἄκαμπτος καὶ φλογώδης. Ὁ δημοσιογράφος ὑποπεσὼν εἰς τὴν μῆνιν τῶν ἀρχῶν, ἀνέμενεν ἐν εὐσταθείᾳ καὶ αὐταπαρνήσει ὁμοίαν τῷ Ζερβῷ τύχην. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1849 ὁ *Μομφερρᾶτος* δὲν ἔσχε μέρος ἐνεργόν. Εἰ καὶ δὲν ἀντέπραξεν, ἐθεώρει ὅμως τὸ κίνημα πρόωρον, κατὰ τοὺς ῥιζοσπάστας μάλιστα, δὲν εἶχε τοῦτο σχέσιν πρὸς τὸν ῥιζοσπαστισμὸν ὡς τὸ τοῦ 1848, ἀλλ' ἦτο ὑποκίνησις τῆς προστασίας πρὸς ἀφορμὰς διωγμῶν[1]. Ὁ Ζερβὸς ἀπολυθεὶς ἐκδίδει ἐκ νέου τὸν *Φιλελεύθερον*. Ὁ *Μομφερρᾶτος* δὲ τὸν εἰκοστὸν ἀριθμὸν τῆς *Ἀναγεννήσεως* ὅστις κατὰ τὴν φράσιν βαθυτάτου γνώστου τῆς ἱστορίας τοῦ ῥιζοσπαστισμοῦ, ἀνδρὸς δὲ κατὰ πάντα ἀξιοπίστου, εἶνε «τὸ καύχημα τῆς ἐπτανησιακῆς δημοσιογραφίας καὶ ἡ τρανωτάτη ἀπόδειξις τῆς πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὸ καθῆκον ἀφοσιώσεως τοῦ ἀνδρός»[2]. Καὶ ὄντως πρὸ τῶν προγραφῶν καὶ τῆς ἀγχόνης, ἄκαμπτος εἰς φιλικὰς προτροπάς, καὶ ἀδιάφορος εἰς οἰκογενειακὰς δυσχερεῖς περιστάσεις, ἀπεφάσισε νὰ ἐκδόσῃ τὸ περιλάλητον ἐκεῖνο φύλλον, διατρανῶν ἔκτακτον αὐταπάρνησιν καὶ ἐθελοθυσίαν. Περιγράφων ἐν αὐτῷ μελανωτάτοις χρώμασι τὴν αἱματηρὰν σκηνὴν τῆς δολοφονίας τῶν χωρικῶν Θεοτοκάτου, Τσιμπουρλᾶ καὶ Βασιλάτου ἐκ Τουργιανάτων, προκαλεῖ τὴν ὀργὴν τοῦ ἁρμοστοῦ Οὐάρδου ὅστις προσκαλέσας εἰς τὸ Τοποτηρητεῖον ἀγγλομαθεῖς ἐνετείλατο τὴν μετάφρασιν τοῦ ἄρθρου, δι' ὃ ὁ *Μομφερρᾶτος* ἐφυλακίσθη τῇ 30 Αὐγούστου. Τῇ δὲ 30 σεπτεμβρίου αὐτός τε καὶ ὁ Ζερβὸς ἐξορίζονται εἰς Ὀθωνούς. Ὁ βίαιος Οὐάρδος ἐπιστέλλων πρὸς τὸ ὑπουργεῖον, ἐξεδήλου ἀγρίαν χαρὰν καὶ μισελεύθερον αἴσθημα, ἐλπίζων ὅτι μετ' οὐ πολὺ θὰ εἰσῆγε καὶ τὸν συντάκτην τῆς *Ἀναγεννήσεως* ἐνώπιον τοῦ τότε ἐν Κεφαλλη-

[1] Ἴδε κατάθεσιν Μεταξᾶ Καμπίτση σελ. 111, ἐν φυλλ. Καταθέσεις καὶ διαδικασίαι ἐπὶ τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ κατὰ τὸ 1849 συμβάντων. Ἐν Κερκύρᾳ 1849.

[2] Παν. Πανᾶ. Ἰωσὴφ Μομφερρᾶτος, ἐν Ἑβδομάδι περιοδ. Ἀθηνῶν 1884, σελ. 299.

νίᾳ αἱμοσταγοῦς στρατοδικείου, ὅπερ ὅμως εὐτυχῶς δὲν κατώρθωσεν· Ὁ χαρακτὴρ καὶ ἡ πορεία τοῦ ***Μομφερράτου***, ὤφειλε νὰ ἐγείρῃ οὐ μόνον τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὴν ἐκτίμησιν παρὰ τῷ λαῷ, ἀλλὰ καὶ τὴν πεποίθησιν πρὸς αὐτόν, ἐφ' ᾧ καὶ κατὰ τὰς πρώτας ἐλευθέρας ἐκλογὰς τῆς θ' βουλῆς, ὁ λαὸς τῆς νήσου ἐξέλεξεν αὐτὸν μετὰ τῶν ἄλλων πέντε συμφρόνων αὐτῷ, βουλευτήν, αὐτὸς δὲ εἶνε κατά τινας ὁ κύριος συντάκτης τοῦ ψηφίσματος περὶ Ἑνώσεως ὑποβληθέντος ὑπὸ τοῦ Ι. Τ. Καπελέττου τῇ 26 νοεμβρίου 1850 ἐν τῇ Βουλῇ, εἰς ὃ ὁ ὀξύνους ἀναγνώστης θὰ ἴδῃ τὸ δημοκρατικὸν τοῦ ***Μομφερράτου*** φρόνημα, μίαν τῶν πρωτίστων ἀφετηριῶν ἀφ' ὧν ὡρμήθη. Ἐν Κερκύρᾳ τότε συνεργάζεται εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ ***Ῥιζοσπάστου***, μετὰ δὲ τὴν ἀναβολὴν τῆς συνόδου τῆς βουλῆς ἐκείνης ἐπανελθὼν εἰς Κεφαλληνίαν, ἐπαναλαμβάνει τὴν ἔκδοσιν τῆς ***Ἀναγεννήσεως*** καθὼς ὁ Ζερβὸς τὴν τοῦ ***Φιλελευθέρου***. Ἡ αὐτὴ θαρραλέα καὶ εὐσταθὴς πορεία. Ἀμείλικτοι τιμωροί, ἀκαταπόνητοι τῆς ἰδέας σκαπανεῖς, ἄγρυπνοι ἐλεγκταὶ καὶ φύλακες, ἀμφότεροι οἱ δημοσιογράφοι οὗτοι, ἄγουσι καὶ διευθύνουσι κυρίως τὸ ῥιζοσπαστικὸν κόμμα. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρχὴ δὲν ἀποκάμνει διώκουσα. Ὁ ***Μομφερρᾶτος*** ἐξορίζεται αὖθις εἰς Ἐρικοῦσαν ὅπου μένει μέχρι τοῦ 1857, ἀγογγύστως ὑφιστάμενος στερήσεις καὶ νόσους καὶ τὴν ἀπὸ τῶν οἰκείων ἀπομάκρυνσιν ἐν στερρότητι πάντοτε ἀρχῶν, ἐν θαμβούσῃ αὐταπαρνήσει καὶ καρτερίᾳ, ἀγερώχως ἀπορρίπτων τὰς ἑκάστοτε δελεαστικὰς προτάσεις καὶ τοὺς ἀτίμους ὅρους τῆς ἐλευθερίας, τηκόμενος δὲ ὅτι μένει ἐκεῖ ἀχρησιμοποίητος καὶ ἀδυνατῶν εἰς τὸ πατριωτικὸν καθῆκον. Ἐκεῖ ὁ αἰσθηματίας ἀνὴρ νυμφεύεται τὴν ἐκ ναυτικῆς οἰκογενείας κόρην Ἀγγελικὴν Μάνεση ἥτις ἐνέπνευσεν ἐκείνῳ ἔρωτος αἴσθημα καὶ εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν ὁποίαν παρέσχεν περιποίησιν ἀσθενήσαντι σοβαρῶς. Τὸ 1857 ἀπελευθερωθεὶς ἐκδίδει αὖθις τὴν ***Ἀναγέννησιν*** ἐπὶ ἑξάμηνον, ἐκλέγεται δὲ βουλευτὴς ἐν τῷ ια' καὶ ιβ' κοινοβουλίῳ, συνεργαζόμενος μετὰ τοῦ Ἠ. Ζερβοῦ[1]. Ἐκδίδει κατόπιν ἐπὶ ἓν ἔτος ὁ ***Μομφερρᾶτος*** τὸν ***Ἀληθῆ Ῥιζοσπάστην*** ἔγκριτον ἐπίσης φιλελεύθερον φύλλον ἐν Κεφαλ-

[1] Ἴδε τὰ κατὰ τὴν βουλὴν ἐκείνην ἐν βιογραφίᾳ Ἠλία Ζερβοῦ πρβλ. Σ. Παπαγεωργίου βιογρ. Θεοδ. Καρούσου ἐν Παρνασσῷ Ἀθηνῶν 1877, Π. Πανᾶ πραγματείαν Ῥιζοσπάσται καὶ βελτιώσεις ἐν Κεφαλλην. 1880 καὶ Ἰωσ. Μομφερράτου Ἱστορικὰς Σημειώσεις ἐν Παρνασσῷ Α. θ' 647-651.

ληνία εἰς ἀντίθεσιν τοῦ ὑπὸ τῶν μεταρρυθμιστῶν ἐκδιδομένου *Ῥιζοσπάστου*, ἀρκεσθεὶς εἰς τὸν δημοσιογραφικὸν ἀγῶνα καὶ ἀρνηθεὶς νὰ ἐκθέση κάλπην εἰς τὰς ἐκλογὰς τοῦ ιγ' κοινοβουλίου. Μετὰ τὴν ἕνωσιν ἐξελέχθη ἐκ τῶν πρώτων πληρεξούσιος τῆς νήσου ἐν τῇ β' ἐν Ἀθήναις ἐθνοσυνελεύσει, ἀκολουθῶν καὶ ἐν ταύτῃ τὰς αὐτὰς ἀρχάς, συμπράττων κυρίως μετὰ τοῦ Γ. Ἰακωβάτου ὅστις ἐξαιρέτως ἐτίμα τὸν ἀγνὸν καὶ εὐσταθῆ τοῦ ἀνδρὸς χαρακτῆρα καὶ φιλίᾳ μετ' ἐκείνου συνεδέετο μέχρι τάφου. Ὁ *Μομφερρᾶτος* ἦτο ὁ μόνος πληρεξούσιος ὅστις ἠρνήθη νὰ ὑπογράψῃ τὸ Σύνολον τοῦ Συντάγματος, διαμαρτυρηθεὶς καὶ διὰ τὸ διάγγελμα τῆς 6 ὀκτωβρίου μετὰ τῶν 97 πληρεξουσίων τῇ 17 ὀκτωβρίου 1864 καὶ μόνος του γενικῶς κατακρίνας τὸ σύνολον, κυρίως δὲ τὸν θεσμὸν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας[1]. Ἐξελέχθη κατόπιν βουλευτὴς Κραναίας ἐν τῇ Α' βουλευτικῇ περιόδῳ, μετὰ τοῦ ὁμόφρονος αὐτῷ δημοκρατικοῦ Δ. Δαυῆ, ἀλλ' ὁ ἀγνὸς καὶ αἰσθηματίας πατριώτης, δὲν εἶχε πλέον ἀνάλογον αὐτῷ στάδιον ἐνεργείας. Ἀνὴρ τῆς πολιτικῆς χρηστότητος καὶ τῶν εὐγενῶν ἰδεωδῶν ὡς ἐκεῖνος, ἀπεκόμισεν ἔκτοτε πολλὴν τὴν ἀπογοήτευσιν περὶ τῶν ἑλληνικῶν ἐν γένει πραγμάτων. Δὲν ἦτο πλέον ἐποχὴ ἰδεῶν ἀλλὰ ἰδιοτελείας καὶ φατριασμοῦ, καὶ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ὡς εὐσυνείδητος ἐθεώρησε τοῦ λοιποῦ ἑαυτὸν ἄχρηστον. Ἔκτοτε ἰδιωτεύων ἐπεδόθη εἰς τὰς προσφιλεῖς αὐτοῦ μελέτας, ἐξέδωκε δὲ ἐπί τινα χρόνον ἐν Ἀργοστολίῳ μετὰ τοῦ μακαρίτου Δ. Δαυῆ τὴν *Ἀναμόρφωσιν*, δημοσιογραφῶν καὶ μετέπειτα ἐκτάκτως εἰς ἄλλα δημοκρατικὰ φύλλα. Λίαν ἀργὰ καὶ περὶ τοῦ διαπρεποῦς τούτου ἐθνομάρτυρος ἐμερίμνησεν ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀπονέμουσα αὐτῷ μέχρι θανάτου διακοσιόδραχμον! μηνιαῖον ἐπίδομα. Ὁ *Μομφερρᾶτος* ὑπῆρξε καὶ εἷς τῶν ἱδρυτῶν τοῦ περιωνύμου ἐν Ἀργοστολίῳ πολιτικοῦ *Δημοτικοῦ καταστήματος*, πρὸ τῆς Ἑνώσεως κέντρου σπουδαιοτάτου τῶν φιλελευθέρων τῆς νήσου ἀνδρῶν καὶ κατόπιν προσεπάθησε τὴν ἵδρυσιν δημοκρατικῶν σωματείων ἐν Ἀργοστολίῳ ἀλλὰ δὲν ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ. Ἦτο μέλος ἐπίτιμον ἢ ἀντεπιστέλλον πολλῶν συλλόγων καὶ σωμα-

[1] Ἐν Κεφαλληνίᾳ μάλιστα ἐδημοσιεύθη τότε φυλλάδιον περιέχον τὰς διαμαρτυρίας ταύτας, καὶ τὰς τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλλήνων, τῶν πλείστων κεφαλλήνων, μετὰ προλόγου καὶ ἄρθρου **Ἡ καταδίκη τῶν ὑπουργῶν τῆς αἰσχύνης.** Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1864.

τείων τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἀνατολῆς, ἐτιμᾶτο δὲ τῇ φιλίᾳ καὶ ἐκτιμήσει ἐξόχων ἡμεδαπῶν πολιτευτῶν καὶ λογίων καὶ ξένων φιλελευθέρων. Πλὴν τῆς πολλῆς δημοσιογραφικῆς ἐργασίας, ἀφῆκεν ἀνέκδοτα *πολιτικὰ ὑπομνήματα καὶ μελέτας ἐπὶ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως*, ἧς ἡ ἱστορία ὑπῆρξε πάντοτε ὡς ἔλεγεν ἡμῖν ἡ προσφιλεστέρα τῶν μελετῶν του. Ἀπέθανεν ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 7 ἀπριλίου 1888, κηδευθεὶς δημοσίᾳ δαπάνῃ, ἐν πένθει ἀμερίστῳ τοῦ τόπου, ἐγκωμιασθεὶς καταλλήλως καὶ βιογραφηθεὶς ὑπὸ πολλῶν [1]. Ὁ ἀνὴρ ὑπῆρξεν ἀδιαφιλονεικήτως ἐκ τῶν ἐξοχωτέρων δημοσιογράφων τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἦτο ὁ κατ' ἐξοχὴν ἄνθρωπος τοῦ αἰσθήματος, ἐργασθεὶς πάντοτε εἰλικρινῶς, ἄνευ τινος ἰδιοτελείας ἢ κενοδοξίας. Ἡ δημοσιογραφική του γλῶσσα δὲν εἶχε κάλλη ποιητικά, ἀλλ' ἦτο νευρώδης, οὐσιαστική, σαφὴς καὶ εὐπαρρησίαστος. Δὲν διέκριναν τ' ἄρθρα του γνώσεις ἐγκυκλοπαιδικαί, οὐδὲ ἠσχολεῖτο εἰς ξένα τοῦ κυρίου του σκοποῦ ζητήματα. Ἡ εὐφυΐα πανταχοῦ ἐσπινθηροβόλει. Δὲν εἶχον σκοπὸν τὰ γραφόμενα αὐτοῦ νὰ τέρψωσιν, ἀλλὰ νὰ διδάξωσι καὶ ἐνισχύσωσι τὸν πατριωτισμόν. Πρῶτον λατρεύει τῇ Ἐλευθερίᾳ καὶ εἶτα τῇ πατρίδι. Ὁ ὑπὲρ τῆς Ἑνώσεως δημοσιογραφικὸς καὶ πολιτικός του ἀγὼν εἶνε ἀπαύγασμα γενικωτέρων περὶ ἐλευθερίας τῶν λαῶν ἀρχῶν. Τοιοῦτος ὑπῆρξε καὶ ὡς πολιτευτής. Δὲν διέπρεψεν ὡς ῥήτωρ, ἀλλ' εἰς τὰς συντόμους ὁμιλίας ἢ προτάσεις βλέπει τις τὴν σοβαρότητα τοῦ πνεύματος, τὰς θετικὰς γνώσεις, τὸ φιλελεύθερον φρόνημα, τὸ θάρρος τῶν ἰδεῶν καὶ τὸν συνεπῆ χαρακτῆρα. Εὐσυνείδητος ὅσον καὶ χρηστὸς εἰς τὸ καθῆκον, εὐσταθὴς εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ, ἀξιοπρεπὴς καὶ ὑψηλόφρων, ἦτο τύπος πατριώτου καὶ φιλοπάτριδος πολιτικοῦ. Ὁ ἀνὴρ δημοσιογραφῶν καὶ πολιτευόμενος ἐπεδίωξεν οὐχ ἧττον ἐν ἀκαταλλήλῳ χρόνῳ τὰ δυσπραγματοποίητα δημο-

[1] Ἴδε Ἄστεος Ἀθηνῶν 139 τοῦ 1888. Ἠλία Ζερβοῦ. Ἐπικήδειος εἰς Ἰωσὴφ Μομφερρᾶτον ἐν Ἀργοστολίῳ 1889 δημοσιευθεὶς δημοσίᾳ δαπάνῃ. Ἑβδομάδος περιοδ. Ἀθηνῶν, σελ. 299 τοῦ 1888. Ποικίλης Στοᾶς τοῦ 1889 ἔνθα καὶ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ. Ἴδε καὶ Τὰ κατὰ τὴν κηδείαν Ἰωσὴφ Μομφερράτου. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1888. Τὰ δημοτικὰ Συμβούλια τῆς νήσου κατέθηκαν στεφάνους καὶ ἐξέδωκαν συλλυπητήρια ψηφίσματα. Λόγους ἐξεφώνησαν οἱ Ἠλ. Ζερβός, Γερ. Μουσούρης, Θεοδ. Μαρκέτος, Τρωϊάνος Νικολ. καὶ Σπ. Ἀντίππας.

κρατικὰ ὄνειρα, καὶ ἐντεῦθεν ἐκρίνετο ὑπό τινων ἐστερημένος πρακτικότητος πνεύματος, χρησιμοποιήσας σπάνια ἀληθῶς διανοίας καὶ καρδίας φυσικά τε καὶ ἐπίκτητα πλεονεκτήματα εἰς ἀγόνους δημοκρατικοὺς ἀγῶνας καὶ ἰδεολογίας, ἐνῷ θὰ ἠδύνατο νὰ ἦνε τῷ τόπῳ χρησιμώτερος, τρεπόμενος εἰς δημόσια ἐπαγγέλματα ἢ ἄλλα στάδια κοινωφελοῦς δράσεως. Ἀλλ' οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες τότε, ἠγνόουν βεβαίως τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνδρὸς ὅστις ὡς ὑπερήφανος καὶ εἰλικρινὴς δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποκρίνηται, ἡ δὲ μόρφωσις καὶ τὰ φρονήματα, αὐτοῦ δὲν τῷ ἐπέτρεπον παρεκκλίσεις καὶ ἀμφιταλαντεύσεις. Ὁ ***Μομφερρᾶτος*** προωρίσθη εἰς ἄλλα καὶ οὐχὶ εἰς τοὺς στενοὺς κύκλους τῆς ἰδιωφελείας, καὶ τῆς ἐντὸς τοῦ κύκλου τοῦ τότε καθεστῶτος πολιτικῆς ἐνεργείας, οὐδὲ πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὡς ἄκαρπον τὴν δρᾶσιν αὐτοῦ ὡς δημοκρατικοῦ ἀποστόλου καὶ φιλοπροόδου ἐν γένει ἀνδρός, ἀφοῦ ἐν τοῖς πρώτοις συνετέλεσεν εἰς τὴν σπορὰν καὶ διάδοσιν τοῦ ῥιζοσπαστισμοῦ καὶ τὴν ἐπίτευξιν τῆς Ἑνώσεως, ὑπόδειγμα παρασχὼν ἑαυτὸν πολιτικῆς ἠθικῆς καὶ αὐταπαρνήσεως καὶ διδάσκαλον ἐλευθερίας. Καὶ ὁ *Μομφερρᾶτος* ὡς πάντες οἱ σπορεῖς νέων ἰδεῶν, ἦτο ἀνὴρ κυρίως τοῦ αἰσθήματος, ἄλλοις δὲ καὶ οὐχὶ πάντοτε ἀμέσως καὶ ταχέως, ἀπόκειται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ πρακτικὴ ὠφέλεια. Οἱ πρῶτοι εἰσὶ συνήθως τὰ θύματα.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Χαυριάτοις τὸ 1713 υἱὸς Γρηγορίου καὶ Φραγκούλας Γαλάτη. Μετὰ τὰς ἐν τῇ νήσῳ ὑπὸ τὸν Δαμοδὸν ἐγκυκλίους σπουδὰς μετέβη εἰς Ἑνετίαν πρὸς εὐρυτέραν μόρφωσιν, ἐγκύψας ἐκεῖ εἰς φιλοσοφικὰς καὶ θεολογικὰς μελέτας καὶ εἰς τὰς κλασικὰς γλώσσας μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἐπιδόσεως. Τὸ 1761 ἐδίδαξεν εἰς τὸ ἐκεῖ φροντιστήριον, τὸ δὲ 1780 ἐπανελθὼν εἰς Κεφαλληνίαν, ἵδρυσε σχολὴν ἐν Χαυριάτοις τῆς Κατωγῆς διάδοχος γενόμενος τοῦ Δαμοδοῦ, ἀφοῦ καὶ ἐν Λευκάδι καὶ Ζακύνθῳ ἀπὸ τοῦ 1770 ἐπίσης ἐπί τινα χρόνον μετῆλθε τὸν διδάσκαλον. Ἀπέθανεν ἐν Χαυριάτοις τὸ 1788 [1]. Ἔργα τοῦ ἀνδρὸς εἶνε γνωστὰ τὰ ἑξῆς· α') *Πρακτικὴ φιλοσοφία.* β') *Λογικὴ* μεταφρασθεῖσα τὸ 1785 ἐκ τῆς τοῦ

[1] Ἐτάφη ἐντὸς τοῦ ἐκεῖ ναοῦ τῆς Θεοτόκου, ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ, ἀναμνηστικὴν δὲ πλάκα περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἔθηκεν ἐντὸς τοῦ καθολικοῦ ὁ ἡμέτερος συμπολίτης κ. Παναγ. Τζιτζέλλης τὸ 1904.

Οὐολφίου. γ΄) *Λογικὴ εἴτε στοχαστικὴ ἐπάνω εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρωπίνου νοός*. δ΄) *Ἐπιτομὴ τῆς δογματικῆς καὶ ἠθικῆς θεολογίας*. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἐξέδωκεν ἔτει 1851 ἐν Κεφαλληνίᾳ τύποις *Κεφαλληνίας* ὁ ἱεροδιδάσκαλος Γεράσιμος Σολωμός [1]. ε΄) *Μεταφυσικὴ εἰς μέρη τέσσαρα διῃρημένη ἤτοι ὀντολογία, κοσμολογία, ψυχολογία καὶ φυσικὴ θεολογία* [2]. ς΄) *Συνταγμάτιον θεολογικόν*. Τοῦτο καὶ τὸ ὑπὸ τὰ ψηφία γ΄ καὶ ε΄ ὁ Σολωμὸς λέγει ὅτι δὲν φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως [3], ἀλλ' ὁ Σάθας ἀποδίδει καὶ ταῦτα ἄνευ τινος παρατηρήσεως τῷ *Μοσχοπούλῳ* [4]. Ὁ διδάσκαλος ὡς λέγεται συνώψισε τὸ θεολογικὸν σύστητα Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως καὶ συνεπλήρωσεν αὐτό, εἰς τὸν σοφὸν δὲ συμπολίτην ἀνέρχεται κυρίως ἡ τιμὴ τῶν δύο μόνων ἐν Ἑλλάδι κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὑπαρχόντων θεολογικῶν συστημάτων αὐτοῦ τε καὶ Ἀθ. Παρίου [5]. Εἰκάζεται ὅτι ὁ Μοσχόπουλος ἔγραψε καὶ *περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος* [6]. Οἱ *Μοσχόπουλοι*, πολύκλαδος οἰκογένεια τανῦν ἐν Χαυριάτοις τῆς Πάλης κυρίως, ἦλθον ἄγνωστον ποτε εἰς τὴν νῆσον ἀπὸ τῆς ἐν Μακεδονίᾳ Μοσχοπόλεως, γεννάρχην δ' ἔσχον Βαλλιάνον τινὰ ἱερέα, καὶ κατετάχθησαν ἐπὶ Ἑνετῶν μεταξὺ τῶν προνομιούχων. Ταῦτα κατὰ πιστοποιητικὸν τοῦ 1782 τῶν ἐφημερίων τοῦ ἐν Χαυριάτοις ναοῦ, σωζόμενον ἐν τῷ ἀρχείῳ μου, κεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ τότε προνοητοῦ τῆς νήσου Ἀνδρ. Δελφίν. *Μοσχοπούλους* οὐχ ἧττον ἀπαντῶμεν Βυζαντίους καὶ Κρῆτας ἀπὸ τοῦ ιε΄ αἰῶνος [7].

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΣ ΜΙΧΑΗΛ. Ἐγεννήθη ἐν Χαυριάτοις τῆς Κατωγῆς

[1] Ἴδε βιογραφ. Γερασ. Σολωμοῦ.

[2] Σώζεται εἰς τὸ ἀρχεῖόν μου καὶ σύνοψις χειρόγραφος τοῦ συγγράμματος τοῦ ἔτους 1783. Ἴδε βιογρ. Χαρ. Τυπάλδου Ποβερέτου.

[3] Ἐν βιογρ. προτασσομένῃ τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἐπιτομῆς.

[4] Νεοελλ. Φιλολ. 516.

[5] Ἀγαθαγγ. Λοντοπούλου. Θεολ. σύστημα Εὐγ. τοῦ Βουλγάρεως ἐν προλεγομένοις.

[6] Σολωμοῦ ἔνθ. ἀνωτ. 126.

[7] Σάθας. Ν. Φιλ. 53. Ἀπὸ Μοσχοπόλεως κατέφυγον ἄγνωστον πότε εἰς τὴν νῆσον καὶ οἱ Μάνδουκα ἐξ ὧν συνῳκίσθη πιθανῶς τὸ νῦν κωμίδιον Μανδουκᾶτα, ἀπὸ τούτων δ' ἕλκει τὸ γένος καὶ ὁ Καστορίας μητροπολίτης Διονύσιος. Οὐχ ἧττον εὑρίσκομεν ἐν παλαιῷ βραβείῳ ναοῦ Μιχαλιτσάτων, δωρητὴν Μάντουκαν πρὸ τοῦ 1526. Fabrice bibl. gr. XI 787.

ὁ 1719 υἱὸς Ἰακώβου καὶ Εὐαγγελούλας Γαλάτη. Μαθητὴς καὶ οὗτος τοῦ Δαμοδοῦ. Ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ Ζωσιμᾶ Μαντζαβίνου ἐφημερίου ἐν Ἑνετίᾳ, ἐμαθήτευσεν εἰς τὰ ἐκεῖ σχολεῖα, ἐγκρατὴς γενόμενος τῶν φιλοσοφικῶν, μαθηματικῶν, ῥητορικῆς θεολογίας, τῶν κλασικῶν γλωσσῶν καὶ τῆς ἰταλικῆς φιλολογίας. Ἀνὴρ πολλῶν ἀρετῶν καὶ βαρύτητος, εἵλκυσε τὸ βλέμμα τῆς Κυβερνήσεως πρὸς αὐτόν, ἐφ' ᾧ καὶ διωρίσθη εἰς θέσεις ἀπαιτούσας πολλὴν τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ δημοσίου, καὶ ἐν αἷς ἔχει εὐρὺ στάδιον ν' ἀναδειχθῇ ἡ ἀκεραιότης τοῦ χαρακτῆρος καὶ ἡ ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις, οἵα ἦτο ἡ ὑψηλὴ θέσις τοῦ ἐν Ἑνετίᾳ διευθύντοῦ τοῦ Κεντρικοῦ Ταμείου ἣν κατεῖχε πενταετίαν. Γεγηρακὼς πλέον, καὶ ὡς ἐκ τῆς ἀνωμάλου πολιτικῆς καταστάσεως ἥτις προηγεῖτο τῆς καταλύσεως τῆς Δημοκρατίας, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν τὸ 1793 εἰς Κεφαλληνίαν, συστήσας ἐν Ληξουρίῳ σχολὴν ἀξίαν λόγου, εἰς ἣν ἔσπευσαν ν' ἀκροασθῶσιν αὐτοῦ οὐ μόνον νέοι, ἀλλὰ καὶ προκεχωρημένοι τὴν ἡλικίαν, καὶ λόγιοι διψῶντες νέας γνώσεις, ἐν οἷς μνημονεύονται καὶ οἱ διαπρεπεῖς ἱεροδιδάσκαλοι Λαγκούσης, Ποβερέτος καὶ Μαυροειδῆς καὶ ἄλλοι εὐσεβεῖς συμπολῖται, καὶ μάλιστα εἰς τὰς παραδόσεις αὐτοῦ, τὰς ἑρμηνευτικὰς τῶν Γραφῶν καὶ τῶν πατέρων καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ὑμνογραφίας. Ὁ ***Μοσχόπουλος*** ἀφῆκε μνήμην φιλοπάτριδος καὶ καρποφόρου διδασκάλου. Ἀποθανὼν ἐν γήρᾳ βαθυτάτῳ τῇ 15 σεπτεμβρίου 1801 ἀπόπληκτος, ἐτάφη ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου τῶν Μηνιατῶν ἐν τῷ ὁποίῳ ἀναμνηστικὴν πλάκα ἔθηκεν ὁ συμπολίτης ἡμῶν κ. Παν. Τζιτζέλλης τὸ 1902. Ἡ σχολὴ τοῦ ***Μοσχοπούλου***, ἐν ᾗ συνεδίδαξε καὶ ὁ Σπυρίδων Τρέκκας (ἴδε βιογρ. τούτου) εὑρίσκετο ἐν τῇ παρὰ τὸν ἅγιον Νικόλαον τῶν Μηνιατῶν ἐν Ληξουρίῳ οἰκίᾳ τῆς κληρονομίας Γερ. Τσιτσέλη ἀνεψιοῦ τοῦ διδασκάλου καὶ ἦτο πεφημισμένη [1]. Ὁ μακαρίτης Γ. Τσιτσέλης,

[1] Περί τε τοῦ Μοσχοπούλου καὶ τῆς σχολῆς ταύτης, ἰδοὺ πῶς ἐκφράζεται ὁ λογιώτατος διδάσκαλος τῆς ἐν Χίῳ Φιλοσοφικῆς Σχολῆς **Ἰωάννης Τσελεπῆς**. (Ἴδε **Παρανίκα** σχεδ. 417). «Τῷ σοφολογιωτάτῳ Μιχαὴλ ἄρχοντι καὶ διδασκάλῳ τῷ Μοσχοπούλῳ χαίρειν—1799 δεκεμβρίου 14 ἐν Χίῳ.—Τὴν ἐρχομένην Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν τελειώνουσι τρεῖς χρόνοι, ὁποῦ εὑρισκόμην κλινήρης εἰς τὸ καράβι τοῦ καπετὰν Ἀλεξάνδρου Κεφαλᾶ, τὸ ὁποῖον ἦτον ἀραμένον πλησίον τοῦ Λουξουρίου (;)· ἤκουον αὐτοῦ τὴν μεγάλην φήμην τῆς σοφολογιότη-

καθ' ἃ ἐβεβαίωσεν ἡμᾶς ὁ ἀείμνηστος Κερκύρας Εὐστάθιος, ἔσωζε πραγματείας τινας θεολογικὰς καί τινας ἑρμηνείας κανόνων καὶ τροπαρίων. Ἐρευνῶν κατὰ τὴν ἐν Κεφαλληνίᾳ διατριβήν του τὸ 1902 τὸ ἀρχεῖον τοῦ οἴκου του ὁ ἀξιότιμος ἡμῶν ἐξάδελφος κ. Παναγῆς Γ. Τζιτζέλλης, εὗρε τὰς ἑξῆς δύο ἀνωνύμους χειρογράφους πραγματείας αἵτινες κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, εἰσὶν ἐξ ἐκείνων· α') **Ὁδηγία εἰς τὰ ἀναγκαιότερα πρὸς εὐσέβειαν καὶ σωτηρίαν, πολλὴ ὠφέλιμος εἰς κάθε χριστιανόν, μάλιστα διὰ νὰ προετοιμασθῇ εἰς τὴν ἱερὰν ἐξομολόγησιν καὶ τὴν θείαν μετάληψιν** ἀφιερωθεῖσα μὲν εἰς τὴν ἀειπάρθενον Θεοτόκον Μαρίαν, νῦν δὲ τὸ πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα (;) καὶ μετὰ πάσης

τός της, καὶ ὅτι πᾶσαν ἑσπέραν συνεκρότει ὁμήγυριν, καὶ ἐδίδασκεν ἀφθόνως πρὸς τοὺς συνερχομένους· καὶ ὅτι ἡ διδασκαλία της ἦτο θεόπνευστος καὶ πλήρης ζήλου καὶ θείου ἔρωτος. Ὢ πόσον τῇ ἀληθείᾳ ἐπληγώθην τὴν ψυχὴν μὴ δυνάμενος ν' ἀπολαύσω καὶ ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος ἐκείνων τῶν ἱερῶν λόγων καὶ νὰ μεθέξω τῶν καθαρῶν ναμάτων ἐκείνης τῆς πηγῆς, ὁποῦ δαψιλέστατα ἔτρεχε διὰ νὰ δροσίσῃ τὰς ψυχὰς τῶν Κεφαλληναίων ! ἡ ἀσθένεια δὲν μὲ τὸ ἐσυγχωροῦσε νὰ ἔλθω πρὸς ἀντάμωσίν της, καὶ ἂν ἤθελα νὰ βιάσω καὶ τὸν ἑαυτόν μου νὰ εὔγω εἰς τὴν ξηράν, πάλιν ἐμπόδιζεν ἡ ταραχὴ τῆς θαλάσσης· ἄλλη παρηγορία δὲν ἔμενεν εἰς ἐμέ, παρὰ ἡ διήγησις τοῦ Καπετὰν Ἀλεξάνδρου, τὴν ὁποίαν ἔκαμνεν, ὅταν ἤρχετο εἰς τὸ καράβι· καὶ αὐτὸ ἦτον τρόπον τινα, ὡσὰν τὰ ψυχία ἐκεῖνα ὁποῦ ἔπιπτον ἀπὸ τὴν πλουσιοπάροχον ἐκείνην τράπεζαν, εἰς τὴν ὁποίαν λαμπρῶς ἐνετρύφων οἱ δαιτυμόνες οἱ μακαριστοί. Πλὴν καὶ ἀπὸ τὰ ψυχία ἐκαταλάμβανα πόσον πλουσία ἦτον ἐκείνη ἡ τράπεζα. Ἐκατηγόρουν τῆς ἀσθενείας, ἐμεμφόμην τὴν ζάλην τῆς θαλάσσης, ὁποῦ ἐγίνοντο αἰτία νὰ ὑστερηθῶ τοῦ καρποῦ, ὁποῦ ἠμποροῦσα νὰ ἐπιτύχω ἀπὸ τοῦ προσώπου της· καταδέχεται λοιπὸν ἡ σοφολογιότης της νὰ μὴ γνωρίσῃ ποτὲ ἕνα ἐραστήν της τόσον ἔνθερμον, ὁποῦ ἔχει τὸν χαρακτῆρα της τόσον βαθειὰ ἐντετυπωμένον εἰς τὴν ψυχήν του ; καὶ ἂν αὐτὸς ὁ ἐραστὴς τότε δὲν ἠξιώθη νὰ ἰδῇ προσωπικῶς τὸ ὑποκείμενον τῆς ἀγάπης του, δὲν θέλει δοθῇ καιρός, ὁποῦ νὰ τὸ εἰδῇ καὶ νὰ συνομιλήσῃ μὲ αὐτό ; καὶ τί ἐμποδίζει νὰ γίνεται νοερῶς καὶ ἡ συνομιλία ; Τελευταῖον ἐκεῖνο ὁποῦ τώρα μάλιστα μὲ ἔκαμε νὰ γνωρίσω τὴν μεγάλην της ἀρετήν, εἶναι τὸ νὰ δυνηθῇ νὰ κατορθώσῃ σχολεῖον μεγαλοπρεπὲς εἰς τὴν κεφαλληνίαν, ἔργον ὄντως ἡρωϊκὸν καὶ ἐπέκεινα παντὸς ἐγκωμίου· ὄντως αὐτὸ εἶναι ἡ κορωνὶς πασῶν τῶν ἀρετῶν της· ἄμποτε νὰ γενῶσι καὶ ἄλλα σχολεῖα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἕνας ἱερὸς ἀκαδημαϊκὸς δεσμὸς νὰ τὰ δεσμεύσῃ, ὁ ὁποῖος δεσμὸς ἄμποτε νὰ εἶναι ἡ σοφολογιότης της, ὁποῦ μέλλει νὰ τὸν κατασκευάσῃ. Ἔρρωσο. Ὁ ταπεινὸς δοῦλος Ἰωάννης Τσελεπῆς διδάσκαλος τῆς ἐν Χίῳ φιλοσοφικῆς σχολῆς. Τοὺς διδασκάλους τῆς σοφωτάτης σχολῆς εὐλαβῶς ἀσπάζομαι.

ἐπιμελείας διορθωθεῖσα. Ἑνετίῃσι ἐν ἔτει σωτηρίῳ αψοζ΄. β΄) ***Ἐπιτομὴ τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας διὰ τὰ μικρὰ παιδία καὶ τοὺς ἁπλουστέρους χριστιανούς***, κατ' ἐρωταπόκρισιν, ἀμφοτέρων λείπει τὸ τέλος δυστυχῶς [1].

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ. Υἱὸς Γρηγορίου καὶ Φραγκούλας Γαλάτη. Ἐγεννήθη ἐν Χαυριάτοις ἀρχομένου τοῦ ιη΄ αἰῶνος. Μαθητὴς τοῦ Δαμοδοῦ κατ' ἀρχάς, ἐσπούδασεν εἶτα καὶ ἐν Ἑνετίᾳ, ὅπου ἀπὸ τοῦ 1755 ἐδίδαξε καὶ ἐφημέρευσεν ἐν ναῷ τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἐντριβέστατος, ἐξέδωκεν ἐν Ἑνετίᾳ τῷ αψοζ΄ τὸ λίαν χρήσιμον *Λειτουργικὸν* ἤτοι τυπικὸν τῶν κατὰ τὰς κυριακὰς τοῦ ἔτους καὶ ἄλλας μεγάλας ἑορτὰς διατεταγμένων νὰ ψάλλωνται ἐν ταῖς ἀκολουθίαις. Τούτου δευτέρα ἔκδοσις τελειοτέρα αὐτόθι τὸ 1891. Ἄγνωστον ποῦ καὶ πότε ἀπέθανεν ὁ ἀνήρ.

ΜΟΣΧΟΙ (*ἁγιογράφοι*). α΄) ***Ἐμμανουήλ***. Τούτου εὕρηται ἔργον ἐν τῷ σωζομένῳ ναῷ τῆς παλαιᾶς μονῆς τῶν ἁγίων Φανέντων τῆς Σάμης ὑπὸ χρονίαν αχνβ΄. β΄) ***Ἠλίας ἢ Λέος*** (1.10) ἀκόλουθος τῆς κρητικῆς καὶ ἰταλικῆς σχολῆς. Τούτου σώζονται ἐν Πάλῃ ἀξιόλογα ἔργα, ἡ ***κοίμησις τῆς Θεοτόκου*** ἐν τῇ μονῇ Κεχριῶνος [2] ὑπὸ χρονίαν 1675, ἡ ***γέννησις τῆς Θεοτόκου*** ἐν ναῷ Περλιγγάτων Ληξουρίου τοῦ 1686, ἡ ***σφαγὴ τῶν παίδων ἐπὶ Ἡρώδου*** ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀδελφῶν Π. Χωραφᾶ ἐν Ληξουρίῳ τοῦ ἔτους 1667, καὶ ὁ ***ἅγιος Βασίλειος*** ἔργον βάναυσον νεανικὸν τοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ ἁγίου Νικολάου τῶν Μηνιατῶν τοῦ 1663. Κατά τινα σημείωσιν τοῦ μακαρίτου παλαιοδίφου Χαρ. Γεν. Τσιμαράτου, ἔργα αὐτοῦ ἦσαν καὶ ἐν τῇ νῦν μὴ σωζομένῃ μονῇ Γεριῶν ἐν Ἀνωγῇ. γ΄) ***Ἰωάννης***. Τούτου ἔργον τῆς ιζ΄ ἑκατοντ. σώζεται ὁ ***πρόδρομος*** ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου ἐν Ἱλάροις τῆς Κατωγῆς καὶ τὸ ***δωδεκάορτον*** ἐν οἰκίᾳ Σ. Πρετεντέρη ὑπὸ χρονίαν 1708. Περὶ ***Μόσχων*** γνωστὸν ὅτι οἱ ***Ἰωάννης*** τὸν ιε΄ αἰῶνα καὶ οἱ ***Δημήτριος*** καὶ ***Γεώργιος*** τὸν ιϛ΄, ἦσαν λόγιοι καὶ ποιηταὶ πελοποννήσιοι [3] καὶ οἱ ἄξιοι μνείας ἁγιογράφοι ***Γεώργιος*** καὶ ***Δημήτριος*** τὸ

[1] Ἴδε καὶ Μαζαρ. Ἐνθ. ἀνωτ. 307 καὶ Ι. Φιλήμονος. Δοκίμιον περὶ Φιλ. Ἑταιρίας Α. γ. 61.

[2] Τὴν ὡραίαν εἰκόνα κατέφθειρε χρωστὴρ ἀδεξιωτάτου ἐπιδιορθωτοῦ ἁγιογράφου πρό τινων ἐτῶν.

[3] Σάθα. Νεοελλ. Φιλολ. 95 καὶ 130 καὶ Ἑλληνομνήμασι 7-285.

1606, ναυπλιεῖς [1], ἀλλ' οἱ ἐνταῦθα ἦσαν κρῆτες, ὡς αὐτὸς ὁ Λέω; γράφει. Ἡ οἰκογένεια ὅμως βεβαίως ἐγκατέστη ἐν Ληξουρίῳ, διότι μέχρι τοῦ 1736 ἀπαντῶμεν αὐτὴν κεκτημένην ἐνοριακὰ δικαιώματα εἰς τὸν ἐν Ληξουρίῳ ναὸν τοῦ ἁγίου Δημητρίου [2].

ΜΟΥΑΤΣΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ - ΠΕΤΡΟΣ. Καθολικὸς ἱερεὺς κατὰ τὸν ιη' αἰῶνα κεφαλλὴν λεγόμενος, μετελθὼν δὲ τὸν διδάσκαλον τῆς λατινικῆς, γεωγραφίας καὶ ἀριθμητικῆς, τὴν διδασκαλίαν ὅμως αὐτοῦ κατακρίνει μαθητὴς αὐτοῦ ὡς πλημμελῆ καὶ ἀμέθοδον [3]. Χηρεύοντος τοῦ μητροπολιτικοῦ θρόνου Φιλαδελφείας ἐν Ἑνετίᾳ μετὰ τὴν ἀποστασίαν τοῦ Μελετίου Τυπάλδου, ἀνωμαλωτάτη ἦτο ἐπὶ πολὺ χρόνον ἡ ἐκεῖ κατάστασις τῆς ὀρθοδόξου παροικίας, καὶ ἐδεῖτο τοποτηρητοῦ τοὐλάχιστον, δεξιοῦ ὅσον ἀμερολήπτου. Ἡ Ἑνετικὴ Γερουσία διώρισε περίεργον, τὸν καθολικὸν ***Μουᾶτσον*** τῇ 9 αὐγούστου 1741, διατελέσαντα τοιοῦτον μέχρι τοῦ 1758, ἀλλ' ὅστις βεβαίως θ' ἀπήλαυεν οὐ μόνον τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκεῖ ὀρθοδόξων [4]. Τοῦτον κάλλιστα διοικήσαντα καὶ ἐπαινούμενον [5] διεδέξατο ὁ κερκυραῖος Σπ. Μήλιος. Ἡ οἰκογένεια ***Μουᾶτσος*** ἢ ***Μουδάτσος*** ἀρχαία ἑνετικὴ οἰκογένεια ἐγκατέστη ἐν Κρήτῃ, ἔνθα εὑρίσκομεν τὸν ***Φραγκίσκον*** σύμβουλον τοῦ δουκὸς Μάρκου Γραδενίγου, καὶ τὸν ***Παυ-***

[1] Γ. Μαυρογιάννη. Βυζαντιν. καλλιτέχναι κλ. 227. Περὶ τοῦ Ἠλία Μόσχου καὶ τῶν ἐν Ζακύνθῳ ἁγιογραφιῶν αὐτοῦ ἴδε καὶ τὴν πραγματείαν Ἄγνωστος καλλιτέχνης τοῦ κ. Σ. Δε-Βιάζη ἐν Ἡμερολογίῳ Σχόκου τοῦ 1900 σελ. 300. Πλὴν τῶν ἐν τῷ κειμένῳ ἀναφερομένων ξένων ἁγιογράφων, ἀναφέρομεν καὶ τοὺς ἑξῆς παλαιοτέρους καὶ νεωτέρους τοιούτους, ὧν ἔργα εὑρίσκονται ἐν τῇ νήσῳ: Λαμπρεάδης Ἐμμανουὴλ 1619. Φιλόθεος Ἱερομόναχος 1667 Κωνσταντῖνος εἰκονογράφος 1771, Σπεράντζας Σπυρίδων 1777, ἀγνώστων πατρίδων. Ἰωάννης ἀναγνώστης Σκούταρης Ἰθακήσιος 1777. Δημήτριος Κρὴς 1806, Σταῦρος Πατραῖος 1847, Νικολ. Καντούνης καὶ Νικολ. Κοντούζης ἱερεῖς ζακύνθιοι ὧν πολλὰ ἔργα ἄξια λόγου σῴζονται ἐν τῇ νήσῳ, Ἐρίφιος ζακύνθιος, Δ. Μαυρονικόλαος ἐκ Καλαβρύτων, Συμεὼν μοναχὸς ἀργυροκαστρίτης, Ἀσπιώτης καὶ Μποκατσάμπης ἐκ Κερκύρας, Σ. Βεντούρας Λευκάδιος, Σπ. Πελεκάσης, Ταμπάκης καὶ Πουδλίκολας ζακύνθιοι.

[2] Ἴδε Κωδ. τοῦ ναοῦ τούτου.

[3] Mario Pieri. Oper p. 20.

[4] Rodota. Del. Rito Greco, λέγει τὸ ἔτος 1751 διορισθέντα. III 225-6.

[5] Μελετίου. Ἐκκλ. Ἱστορ. ὑπὸ Βεντότη Δ' 265 § 11.

λᾶτον μέλος τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς ἐν Χάνδακι τῷ 1363 [1]. Πότε καὶ πόθεν ἦλθον οἱ *Μουᾶτσοι* ἐν Κεφαλληνίᾳ ἄγνωστον, ἀλλ' ἴσως ἐκ Κρήτης τανῦν ὅμως δὲν σῴζεται ἡ οἰκογένεια [2].

ΜΠΟΝΑΝΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Ἐγεννήθη εἰς Βουνὶ τῆς Κατωγῆς τὸ 1863, υἱὸς Ἀθανασίου καὶ Μαρίας Χωραφᾶ Ρακαντζῆ. Ἐφοίτησεν ἐν τῷ πολυτεχνείῳ Ἀθηνῶν ἐπὶ ἑξαετίαν. Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας αἰσθηματίας, φιλόκαλος, φιλάρχαιος καὶ κλίνων εἰς τὴν γλυπτικήν, προεμήνυε μέλλοντα ἄξιον λόγου καλλιτέχνην. Διδασκάλους ἔσχεν ἐν Ἀθήναις τοὺς Δρόσην καὶ τὸν Φιλιππότην εἰς οὗ τὸ ἐργαστήριον εἰργάσθη τὸ 1883. Ὀργῶν ὅμως εἰς ἀνωτέρας σπουδάς, κατώρθωσε πωλήσας τὸ ἰδίας ἐμπνεύσεως πρόπλασμα τοῦ *Ναρκίσσου* εἰς τὸν ἐν Μαγχεστρίᾳ ὁμογενῆ Χατζόπουλον, καὶ τυχὼν ἅμα χρηματικῆς συνδρομῆς παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ του νὰ φοιτήσῃ εἰς τὸ Reggio Instituto τῆς Ρώμης, τυχὼν τῶν ἐξόχων διδασκάλων Allegretti καὶ Massini ἀπὸ δὲ τοῦ 1885 εἰς τὴν σχολὴν τῆς Τελειοποιήσεως, ἔχων καὶ ἴδιον ἐκεῖ ἐργαστήριον. Τὸ 1888 ἐπανέκαμψεν εἰς Ἀθήνας ὅπου ἔκτοτε ἐργάζεται. Ἀκόλουθος τῆς πραγματικῆς σχολῆς, ἐκτελεῖ ἔργα, ἐξ ἰδεῶν ἐμπνεομένων ὑπὸ τῆς φύσεως. Ἔχει τόλμην γραμμῶν καὶ δύναμιν συνθετικήν, πνεῦμα πρωτοτυπίας, ἰδιορρύθμου συλλήψεως καὶ διατυπώσεως τῆς ἰδέας. Εἰς τὰ ἔργα του ἀποτυποῖ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς. Ἐραστὴς τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας καὶ ἔνθους ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος τῆς ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας, ἔγλυψε καὶ ἔργα ἀναγόμενα εἰς τοὺς κύκλους τούτους. Τοιαῦτα εἰσὶν ὁ ἀνδριὰς τοῦ *Μιαούλη* βραβευθεὶς ἐν προπλάσματι καὶ ἐγερθεὶς τὸ 1889 ἐν Σύρῳ, ὁ τοῦ ***Ὀδυσσέως Ἀνδρούτσου*** εἰς τὸ Χάνι τῆς Γραβιᾶς, ὁ *Πάρις* εἰς φυσικὸν μέγεθος ἀγορασθεὶς ὑπὸ Α. Συγγροῦ, ὁ *Ἕλλην δοῦλος* βραβευθεὶς ἐν τῇ Ὀλυμπιακῇ Ἐκθέσει τοῦ 1888 καὶ ἐν τῇ τῶν Παρισίων διεθνεῖ τὸ 1889. *Αἱ τέσσαρες ὧραι* ἐν μορφαῖς καρυατίδων καὶ ἄλλα πολλά. Ὡραῖα ἐπίσης ἔργα εἶνε ἡ *Νανὰ* ἢ ἡ ἡδυπάθεια, αἱ προτομαὶ τῶν καθηγη-

[1] Hamelot. Hist. du Gouvern. de Venice II 549. **Κονδυλάκη.** Ἱστορία τῶν Ἐπαναστάσεων τῆς Κρήτης σελ. 136.

[2] Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κρήτης κατέφυγον εἰς Κεφαλληνίαν πολλαὶ οἰκογένειαι οἷαι αἱ Καλέργη, Βλαστοῦ, Σεμιτέκολου, Βόνου (Χιώτου III 346). Κρητικαὶ εἶνε καὶ οἱ Φωκᾶ, Μουσούρη, Ὀρφανοῦ, Σκορδύλη, Μελισσηνοῦ κλ.

τῶν Θ. Ἀρεταίου καὶ Π. Καλλιγᾶ καὶ μνημεῖα εἰς Βουκουρέστιον, Ἀθήνας, Βέρροιαν. Μεταξὺ τῶν νεωτέρων του ἔργων ἐπεσπάσαντο ἀμέριστον τῶν τεχνοκριτῶν καὶ φιλοκάλων τοὺς ἐπαίνους καὶ τὰ ἐν Κεφαλληνίας ὑψηλῆς ἐμπνεύσεως καὶ ἐντελεστάτης ἐκτελέσεως καὶ μεγαλοπρεπείας μνημεῖα τοῦ Ἐρνέστου Τοὺλ ἐν τῷ ἀγγλικῷ νεκροταφείῳ Ἀργοστολίου, τὸ τοῦ Σπυρίδωνος Βαλλιάνου ἐν Κεραμειαῖς Λειβαθοῦς καὶ τὸ τῶν Ἰακωβάτων ἐν Ληξουρίῳ. Μετὰ τὸν Τουρκοελληνικὸν πόλεμον ἤρξατο ἐκτελῶν ἔργον : *τὴν ψυχὴν τῆς Ἑλλάδος βασανιζομένην ὑπὸ τῆς διπλωματίας*, ἀνετέθησαν δὲ αὐτῷ καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν ἀγαλμάτων καὶ κοσμημάτων ἐν τῇ Βαλλιανείῳ βιβλιοθήκῃ.

ΜΠΟΣΚΕΤΟΣ. Διαπρεπὴς ἀρχιτέκτων τοῦ ιζ′ αἰῶνος ἐκ Δουλιχίου ἀγνώστου ἐποχῆς. Ἐδίδαξε μετ' ἄλλων ἑλλήνων τὴν ἀρχιτεκτονικὴν ἐν Λίσῃ. Ἔργον αὐτοῦ λέγεται καὶ ἡ ἐκεῖ ἐπισκοπή [1].

ΜΥΤΑΚΗΣ ΙΕΡΕΥΣ. Ἄγνωστον πότε ζήσας. Ἔγραψε *ἱστορίαν Κεφαλληνίας* μὴ περισωθεῖσαν [2].

---

[1] Πανδώρας VI 403. Μαυρογ. Ἐνθ. ἀνωτ. κεφ. ΙΔ′ 247.

[2] Κατὰ πληροφορίας τοῦ φίλου μου καὶ περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Κεφαλληνίας μετὰ ζήλου ἀσχολουμένου κ. Παναγ. Ἀνν. Γ. Καβαλιεράτου, εὑρόντος περὶ τούτου σημείωσιν ἐπὶ τοῦ κώδικος τοῦ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας τοῦ Κάστρου.

N—O

ΝΑΒΑΡΙΝΗΣ. Καθολικὸς ἱερεὺς τοῦ τάγματος τῶν Φραγκισκανῶν διατελέσας ἀρχομένου τοῦ ιζ' αἰῶνος δημόσιος διδάσκαλος ἐν Κάστρῳ [1].

ΟΣΤΟΓΙΑΣ (καὶ ΣΤΟΓΙΑΣ) ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Συνταγματάρχης ἐν τῷ στρατῷ τῆς Ἐνετίας. Περὶ αὐτοῦ ἀπαντῶμεν ὅτι αἦτο εὐσεβής, »καύχημα καὶ τιμὴ τῆς πατρίδος, ἐκλαμπρότατος καὶ περίβλεπτος, »καὶ μέγιστος δωρητὴς ὅλων τῶν ἐκκλησιαστικῶν σκευῶν τοῦ ἐν Κά»στρῳ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας» [2]. Περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου σῴζεται καὶ ἡ ἑξῆς ἐπιγραφὴ ἐντὸς τοῦ ναοῦ τούτου. «Εἷς ἐκ τῶν πολλῶν ὑπ»άρχων τῆς δε τῆς νήσου, πολὺς προέβη φρονήσει, εὐλαβίᾳ *Νικόλαος* »*Ὀστόγιας* (Ὁ Στόγιας;) ὁ Κολονέλος, ἔν τε ἀξιώματι καὶ εὐτυχίᾳ »τὸ θεῖον οἶδε τοὺς οἰκείους ἀμοίβειν. Καὐτὸς τῷ εὐεργέτῃ δοῦλος εὐ»γνώμων πάντα τὸν βίον διεξάγων ἐτέλει ἐν καλλωπισμοῖς ἐκκλησιῶν »ἁγίων, μᾶλλον δὲ τοῦτον τὸν πανσέβαστον οἶκον κατεκόσμησεν ἱεροῖς »ἐγκοσμίοις ἀργυρέοις σκεύεσι' εἰκόναις (;) ἀμφίοις, τῆς ἱερᾶς τε τρα»πέζης, ὡς ὁρᾶται, εὐπρέπειαν ἠγάπησ' ὑπερβαλλόντως, ὅθεν τόνδε »βίον ἐκλιπὼν λαμβάνει ἀντιμισθίαν ὑπερβαλλούσης δόξης. Τοῦτον οἱ »πάντες τῇ αἰωνίᾳ μνήμῃ μνημονεύοντες μὴ παύσητε ἀπαύστως καὶ »Θεοῦ ζηλωταὶ γενόμενοι τοιούτου συνδοξασθήσεσθε ἐν τῇ ἄνῳ δόξῃ». Μεθ' ὃ ἕπεται χρονία νεωτέρᾳ χειρὶ 1751. Ἀλλ' ὁ *Ὀστόγιας* ἀπέθανεν ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1756. Ἡ οἰκογένεια φαίνεται ἰταλικῆς καταγωγῆς, μὴ σῳζομένη σήμερον.

---

[1] Συμβολ. Tom. Colli 1616. Ἐκ τούτου μανθάνομεν ὅτι συνετηρεῖτο ἐν Κάστρῳ καὶ μικρὸς ξενών. Ἡ περὶ τούτου ὑποβληθεῖσα αἴτησις πρὸς ἵδρυσιν εἰς τὴν Ἐνετικὴν Γερουσίαν ἔλεγε «per alloggiar i poveri viandanti bisognosi». Γενομένου τούτου δεκτοῦ, ἡ Γερουσία ἔθετο ὅρον νὰ μὴ δοθῇ τὸ ἵδρυμα τοῦτο ποτὲ ὡς φέουδον ἢ ἀποξενωθῇ (!;) μέριμναν δὲ περὶ σχολῆς ἐν Κάστρῳ δημοσίας ἀπαντῶμεν καὶ τὸ 1563 κατ' αἴτησιν τῶν πρέσβεων τῆς Κοινότητος Χριστοφ. Κρασᾶ καὶ Ἀλ. Φασιόλ, λόγῳ τῆς τότε αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ἀπεφασίσθη δὲ ὁ διορισμὸς ἑνὸς φεῦ! διδασκάλου. (Sathas Monumenta etc. V. 187 καὶ 200.

[2] Ἴδε Κώδ. ναοῦ ἐν ἀρχειοφ. Κεφαλληνίας 1751.

Π

ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. Πολεμιστὴς ἐν διαφόροις πολέμοις τῆς Ἐνετικῆς δημοκρατίας ὑπερμεσοῦντος τοῦ ιε΄ αἰῶνος. Ἔζη ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸν ἰανουάριον τοῦ 1854 ἐν ἀθλιότητι, ἅτε στερηθεὶς ἐν πολέμοις καὶ αἰχμαλωσίαις ὅλης αὐτοῦ τῆς περιουσίας, αἰτεῖται δὲ τότε ἐγγράφως διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις αὐτοῦ, ἀρχηγείαν ἱππέων ἐν Κρήτῃ ἢ ἀλλαχοῦ τοῦ Ἐνετικοῦ κράτους. Ἴσως τυγχάνει ἔγγονος τοῦ ὁμωνύμου αὐτῷ στρατιωτικοῦ ὅστις ἔσχε μέρος ἐν τῇ κατὰ τὸ 1499 πολιορκίᾳ τοῦ Κάστρου τῆς Κεφαλληνίας[1].

ΠΑΛΑΤΙΝΟΣ ΓΑΒΡΙΗΛ ἀξιωματικὸς ἐν τῷ ῥωσσικῷ στρατῷ τελευτώσης τῆς ιθ΄ ἑκατονταετηρίδος. Πρόσωπον βαρύτητος, ἀφ' οὗ τῇ μεσιτείᾳ αὐτοῦ ἐσώθη ὁ μετὰ τοῦ Ῥ. Φερραίου συγκατηγορηθεὶς Χρ. Περραιβός[2]. Ἡ οἰκογένεια δὲν σῴζεται σήμερον.

ΠΑΝΑΣ ΕΥΣΕΒΙΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ἀργοστολίῳ τῷ 1798, υἱὸς Κωνσταντίνου, Εὐάγγελος πρὸ τοῦ ἱερωθῇ καλούμενος. Ὁ ἀνὴρ ἦτο σχεδὸν αὐτοδίδακτος. Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας μετ' ἐκτάκτου φιλομαθείας ἠσχολήθη εἰς μελέτας φιλολογικὰς καὶ θεολογικὰς καὶ εἰς ἐκμάθησιν γλωσσῶν, εἰκοσαέτης δὲ μετήρχετο τὸν διδάσκαλον ἐν Σπαρτιᾷ. Ἐκ θερμοτάτης εὐσεβείας διαπνεόμενος, ἀλλὰ καὶ ἐκ προκαταλήψεως ἐνίοτε ἀγόμενος, ὑπόπτως εἶχε πρὸς πᾶν μέτρον ἢ ἀπόφασιν κυβερνητικὴν σχετιζομένην πρὸς τὰ τῆς Ἐκκλησίας. Γεγονότα τότε τινὰ ἐν Ἀνατολῇ, ἠδύναντο νὰ παρέχωσι τοῖς ἄγαν φιλοθρήσκοις καὶ φιλυπόπτοις ζηλωταῖς τῶν πατρίων, ἀφορμὰς φόβων περὶ τεκταινομένων κατὰ τῆς Ὀρθοδοξίας μέτρων. Ἡ ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ 1824 παρὰ τὰ κεκανονισμένα ἀνάρρησις εἰς τὸν μητροπολιτικὸν τῆς νήσου θρόνον τοῦ

[1] Παλαιολόγους ἀπαντῶμεν καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἀπὸ τῆς ιδ΄ ἑκατ., ἐγγεγραμμένους μάλιστα καὶ ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ (Ν. Κατραμῆ. Ἀνάλεκτα Ζακύνθου 271, Χιώτου Γ΄ 958). Εἶνε ἄρα οἱ ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις τότε Παλαιολόγοι γόνοι τῆς μεγάλης βυζαντιακῆς οἰκογενείας; πρβλ. Σάθαν ἐν Μνημ. Ἑλλ. Ἱστορ. V 211-213.

[2] Περραιβοῦ Σύντομος βιογραφία Ῥήγα. 29.

Παρθενίου Μακρῆ [2] καὶ ἡ ἐπὶ ἁρμοστοῦ Ἄδαμ προκήρυξις περὶ συστάσεως ἐν Κερκύρᾳ ἱεροσπουδαστηρίου, παρέσχον τὰς πρώτας ἀφορμὰς ὑπονοιῶν, καὶ προὐκάλεσαν παρὰ τοῖς περὶ τὸν *Πανᾶν* καὶ ἄλλοις, ἀποφάσεις περὶ μέτρων ἀμύνης κατὰ τῆς ἀλλοθρήσκου ἐξουσίας. Ὁ ἀνὴρ ἤρξατο τότε κηρύσσων τὸν θεῖον λόγον, ὑποδεικνύων τοὺς ἐπικρεμαμένους κατ' αὐτὸν κινδύνους καὶ προτρέπων εἰς ἐμμονὴν καὶ εὐστάθειαν τοῦ θρησκευτικοῦ καθεστῶτος. Διὰ ταῦτα καὶ ἕνεκα τῶν κατὰ τῆς Κυβερνήσεως σατυρῶν, αἵτινες τὸ 1830 ἐτοιχοκολλήθησαν ἐν Ἀργοστολίῳ [2] ὁ ἀνὴρ θεωρηθεὶς ἐκ τῶν ὑπόπτων κατεδιώχθη, φυλακισθείς, παυθεὶς τοῦ κηρύγματος, καὶ τῆς ἰδιωτικῆς διδασκαλίας, καὶ τεθεὶς ὑπὸ ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν, σκοπίμως δὲ διεδόθησαν κατ' αὐτοῦ πράγματα δυνάμενα νὰ μειώσωσι τὴν πρὸς αὐτὸν πεποίθησιν καὶ ὑπόληψιν τοῦ λαοῦ.. Ἀλλ' ὁ ἀνὴρ ἦτο ἀποφασιστικοῦ καὶ σθεναροῦ χαρακτῆρος, περιφρονῶν δὲ τὰς κατ' αὐτοῦ ἀβασίμους φήμας καὶ σκευωρίας, καὶ προτρεπόμενος εἰς μέτρα γενικώτερα ὑπὸ τῶν συνοπαδῶν αὐτοῦ καὶ ἐναρέτων ἀνδρῶν Κοσμᾶ Φλαμιάτου καὶ Νικ. Δρακονταειδῆ ἱερέως, ἀνεχώρησεν εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸ 1832, ἵνα ὑποβάλῃ πρὸς τὸν τότε πατριαρχεύοντα Κωνστάντιον τὸν ἀπὸ Σιναίου, τὸν ἐν Ἑπτανήσῳ διωγμὸν τῆς Ἐκκλησίας. Αἱ πολλαὶ τοῦ *Πανᾶ* γνώσεις, ἡ εὐσέβεια καὶ ὁ ὑπὲρ τῶν πατρίων ζῆλος, τὸ εὐθαρσὲς καὶ ἀξιοπρεπὲς τοῦ ἤθους, ἡ κηλοῦσα εὐγλωττία, ἡ φιλοπατρία καὶ ἡ αὐταπάρνησις ἔδει νὰ ἐφελκύσωσι τὴν πρὸς αὐτὸν ἐκτίμησιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν λογάδων τοῦ γένους. Ἐκεῖ λοιπὸν προχειρισθεὶς εἰς ἱερέα διωρίσθη μετ' ὀλίγον διευθυντὴς τῆς Ἐθνικῆς Σχολῆς τοῦ Βαθέως Ῥεύματος, καὶ ἱεροκήρυξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, συνεργαζόμενος μετὰ τῶν γνωστῶν τῆς ὀρθοδοξίας προμάχων Οἰκονόμου,

[1] Ὁ Παρθένιος ἐγένετο τοποτηρητὴς τοῦ θρόνου μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ Ἀγαθαγγέλου Τυπάλδου Κοζάκη, τῇ 20 σεπτεμβρίου 1821, διωρίσθη δὲ μητροπολίτης ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, μὴ γενομένης κατὰ τὰ εἰθισμένα τῆς ὑπὸ τοῦ κλήρου ἐκλογῆς, ἀλλὰ ταῖς θερμαῖς συστάσεσι τῆς πολλὰ τότε ἰσχυούσης Ἀγγελικῆς κομ. Χωραφᾶ Ἀννίνου, χειροτονηθεὶς δὲ τὸ 1825 μαρτίου 13, ἀπέθανε τῇ 22 ἰουλίου 1842.

[2] Συγκατεδιώχθησαν τότε μετὰ τοῦ Πανᾶ καὶ οἱ κόμης Παΐσιος Μεταξᾶς ἱερεύς, Κ. Φλαμιᾶτος, κόμητες Καμ. καὶ Νικ. Δελλαδέτσιμαι, Ἀναστ. Μεταξᾶς, Ἀνδρ. Ἀντίππας, Νικολ. Τρ. Κατσαΐτης καὶ Ἠλίας Ρ. Λουκᾶτος.

Στούρζα, Λογοθέτου, Σαμουήλ, Λεοντίου, Γερμανοῦ, Βογορίδου, Βενιαμὶν καὶ ἄλλων, πρὸς ἄμυναν τῆς καταδιωκομένης Ἐκκλησίας. Διδάσκει εἶτα ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, μεθ' ὃ ἐπανέρχεται εἰς Κωνσταντινούπολιν διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ ΣΤ' καὶ Γενικὸς Ἔφορος τῆς παιδείας καὶ τοῦ ἱεροῦ κηρύγματος μετὰ τοῦ μητροπολίτου Μεσημβρίας καὶ τοῦ ἐπισκόπου Ῥεθύμνης διὰ συνοδικοῦ γράμματος τοῦ μηνὸς φεβρουαρίου ινδ. θ' τοῦ 1836. Ἡ δικαιοδοσία τοῦ *Πανᾶ* ἐν τῇ νέα ταύτῃ ὑψηλῇ θέσει ἦτο ἐποπτεία ἐπὶ τῶν σχολείων καὶ διδασκάλων, χορηγεῖται ἀδειῶν περὶ συστάσεως σχολείων, ἐξέτασις τῶν μελλόντων νὰ μετέλθωσι τὸν διδάσκαλον, ἀπόλυσις καὶ διορισμὸς διδασκάλων, φροντὶς περὶ πόρων καὶ μισθοδοσιῶν διὰ τὰ σχολεῖα, ἐξέτασις ἱεροκηρύκων, ἐποπτεία κηρύγματος κλ.[1]. Ὁ ὑμέτερος συμπολίτης ἱκανῶς τότε εἰργάσθη, προκαλέσας καὶ μερίμνας συντόνους τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν λογάδων τοὺς ἐπαίνους. Ἐρειδόμενος ἐπὶ τοῦ φιρμανίου τοῦ πορθητοῦ, καθ' ὃ ὁ Πατριάρχης δέον νὰ ἐγγυᾶται περὶ τῆς ὑποταγῆς τῶν ῥωμαίων ὑπηκόων τῷ Σουλτάνῳ, ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ πατριάρχου ὑποβάλλει διὰ τούτου τῷ Σουλτὰν Μαχμούτ, ὅτι κλονιζομένης τῆς πίστεως τοῦ ὑπηκόου, ὁ πατριάρχης ἀδυνατεῖ περαιτέρω νὰ ἐγγυᾶται τὴν ὑποταγὴν τῶν χριστιανῶν καὶ χρεία λήψεως σοβαρῶν μέτρων. Ὁ Σουλτᾶνος τότε παρέσχε τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ ἀπόλυτον ἐξουσίαν ἐνεργείας. Τότε ὁ *Πανᾶς* ἐνταλθεὶς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου καὶ καθ' ἣν δυνάμει τοῦ μνησθέντος συνοδικοῦ γράμματος εἶχε δικαιοδοσίαν, νὰ ἐνεργήσῃ τὰ τελεσφόρα, ἀπαγορεύει τὴν περαιτέρω ἄσκησιν τοῦ διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος, ἂν μὴ προηγηθῇ ἐξέτασις τοῦ θρησκευτικοῦ φρονήματος, καταργεῖ σχολάς τινας, ἀπολύει διδασκάλους καὶ ἐξαφανίζει βιβλία κακοδοξίας περιέχοντα. Περὶ τῆς τότε πορείας καὶ τῶν ἐκδουλεύσεων τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἔχομεν καὶ σπουδαίων ἀνδρῶν γνώμας. Ὁ πολὺς Ἀλ. Στούρ-

[1] Ἴδε τὸ σπάνιον φυλλάδιον Εἰδοποίησις περὶ συστάσεως ἐπιτροπῆς ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ πνευματικῆς, ὁριστικὴ τῶν χρεῶν ἑκάστου τῶν τῆς ἐπιτροπῆς μελῶν καὶ παραινετικὴ εἰς πάντας τοὺς ἡμετέρους ὀρθοδόξους εἰς τὴν ὑπακοὴν καὶ εὐπείθειαν τῶν ἐν αὐτῇ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων, συστηθεῖσα παρὰ τοῦ παναγιωτάτου καὶ θειοτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου Γρηγορίου καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ἱερᾶς Συνόδου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατὰ τὰ πατριαρχεῖα παρὰ Α. Ἀργυράμῳ ͵αωλϛ'.

ζας ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ ἀπὸ 12 δεκεμβρίου 1833 ἐπαινεῖ λίαν σύγγραμμα τοῦ *Πανᾶ*, κατὰ τῶν Λουθηροκαλβινιστῶν συνιστῶν μάλιστα τὴν ἐν Μασσαλίᾳ ἔκδοσιν, καὶ οὐχὶ τὴν ἐν Ὀδησσῷ ἕνεκα τῆς ἐν Ῥωσσίᾳ ἰσχυούσης λογοκρισίας. «Αἱ σκέψεις αὗται, λέγει, πνέουσι »ζῆλον ἀνυπόκριτον καὶ ἀναπτύσσουσιν ὡς ἔδει τὴν ἐπιβουλὴν τῶν ἐχ»θρῶν τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως. Στηλιτεύουν τὰς πανουργίας, »τῶν Λουθηροκαλβινιστῶν καὶ ὀρθῶς ὁδηγοῦν τοὺς ἔτι πιστοὺς εἰς »ἀπόκρουσιν τοῦ κινδύνου», ὁ δὲ σοφὸς Οἰκονόμος ἐν ἐπιστολῇ τῆς 6 ὀκτωβρίου 1838 λέγει πρὸς τὸν ἡμέτερον συμπολίτην· «Σὺ μὲν οὖν, »ὦ φίλη καὶ ἱερὰ κορυφή, δικαίως μὲν τὴν παροῦσαν κατάστασιν »ἀποδύρῃ τῆς Ἐκκλησίας γενναίως δὲ καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνίζῃ λό»γοις τε σοφοῖς καὶ θεοφιλέσιν ἔργοις ὑπερμαχῶν καὶ γενόμενος ὀρ»θότητος ἔρεισμα καὶ σπέρμα τῆς εὐσεβείας ἀκήρατον εἰς παραμυ»θίαν τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἔντεινε τοίνυν, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, καὶ »κατευοδοῦ πορευόμενος ἐν ταῖς ὁδοῖς Κυρίου καὶ πολύχουν φέρων τὸν »καρπόν, ἐν πολλῷ τῷ περικειμένῳ αὐχμῷ καὶ τὰ πρὸς κοίμησιν τῶν »ἐπισταμένων κυμάτων, πνευματικῶς ἐπᾴδων καὶ δραστηρίως ἐνεργῶν» κατωτέρῳ δέ· «Ἔρρωσο, σεβασμιώτατε πάτερ, χρῶ τῇ γλώττῃ καὶ «τῷ καλάμῳ, συμμάχει Χριστῷ, στῆθι κρατερὸς μετὰ τῆς ἀληθείας »πρὸς τοὺς τῆς ἀληθείας ἐχθρούς. Ὑπεράσπιζε τῆς κοινῆς τῶν ὀρθο»δόξων μητρὸς», κλ. Ἐπίσης ἐν ἄλλῃ του ἐπιστολῇ ὁ αὐτὸς κατὰ μάϊον τὸ 1842 λέγει τῷ ἰδίῳ· «Χαίρω ὅτι ἐξακολουθεῖς τὰς ἀγαθὰς »σου παρατηρήσεις, εἰς τὴν *Ἀπολογίαν* τοὔνομα, τὸ δὲ πρᾶγμα κατα»δίκην, ὡς ***εὐσεβείας*** γνώρισμα» παρακατιὼν δέ· «Ὅτι καλὰ καὶ »ἅγια γράφεις περὶ τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας», ὁ δὲ Στούρζας πάλιν ἐν συστατικῇ ἐπιστολῇ πρὸς τὸν ἐν Γαλαζίῳ πρίγκηπα Δημ. Μουρούζην, ὅταν ὁ *Πανᾶς* ἀδείᾳ πατριαρχικῇ τῷ 1839 ἀνεχώρησεν εἰς Ὀδησσὸν κἀκεῖθεν εἰς τὰς Ἡγεμονίας, λέγει αὐτὸν «γνήσιον »πρόμαχον καὶ ἐμβριθῆ πρωταγωνιστὴν τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως», καὶ ἐξ Ὀδησσοῦ ἀποτεινόμενος τῇ 29 μαρτίου 1849· «Ὁσάκις γρά»φων προσαγορεύει με ἐμπνέων ὑπομονὴν καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν καρ»τερίαν ἐν ταῖς θλίψεσι ταῖς εὑρούσαις ἡμᾶς σφόδρα, πάντοτε αἰ»σθάνομαι παραμυθίαν πνευματικὴν καὶ δύναμιν ἐκ τῶν λόγων σου» [1].

[1] Σῴζονται αὗται καὶ ἄλλαι παρὰ τῷ ἀνεψιῷ τοῦ Εὐσεβίου, ἡμετέρῳ φίλῳ κ. Νικολ. Πανᾶ, παρασχόντι μοι προθύμως ταύτας εἰς μελέτην. Ἐκ τῶν ἐπι-

Ἡ εἰς Ὀδησσὸν ἀναχώρησις τοῦ *Πανᾶ* αἰτίαν ἔσχε τὴν μετὰ τὴν κατάργησιν τῶν σχολῶν καὶ ἐξαφάνισιν βιβλίων, ἐπακολουθήσασαν ἐν Κωνσταντινουπόλει διπλωματικὴν ἐπέμβασιν, καὶ τὴν ἕνεκα τῆς μήνιος τῶν Εὐρωπαίων ἐπελθοῦσαν ἀνωμαλίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὁ ἀνὴρ ἐθεωρήθη ὡς ὁ κύριος σύμβουλος τῶν Πατριαρχείων καὶ ὁ γράψας τὴν περιώνυμον συνοδικὴν ἐγκύκλιον, δι' ἧς κατηγορεῖτο ἡ Ἰόνιος Κυβέρνησις ὡς ἐπιβουλευομένη τὰ τῆς ὀρθοδοξίας [1]. Ἦτο τότε ἐπὶ τοῦ τάπητος τὸ ζήτημα τῶν τοῦ γάμου κωλυμάτων ἐν Ἑπτανήσῳ ἐπὶ ἁρμοστείας τοῦ Δούγλα, ὅπερ ἐπήνεγκε τόσας ταραχὰς καὶ σκάνδαλα, καὶ περὶ τοῦ ὁποίου ἠλληλογράφουν μετὰ τοῦ *Πανᾶ* καὶ ἄλλων θεολόγων, οἱ φοβούμενοι ἐπιβουλὰς κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας καὶ οἱ ἀντλοῦντες καὶ ἐκ τούτου ἀφορμὰς ἀντιπολιτεύσεως κατὰ τῆς ἀγγλικῆς προστασίας. Γνωστὸν ὅτι ἕνεκα τούτου ἀπελύθη τῆς καθηγεσίας καὶ ὁ θεολόγος Κωνστ. Τυπάλδος Ἰακωβᾶτος, κατ' ἀπαίτησιν δὲ τοῦ Δούγλα, εἰσηγησαμένου παρὰ τῷ διβανίῳ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἄγγλου πρεσβευτοῦ Possomby, προὐκλήθη καὶ ἡ παῦσις τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου [2]. Ὁ *Πανᾶς* διέτριψεν ἔκτοτε ἐφ' ἱκανὸν ἐν Ρωμουνίᾳ διδάσκων καὶ κηρύσσων, καθὼς καὶ ἀλλαχοῦ τῆς ἀνατολῆς μέχρι τοῦ 1848. Ὁ πρίγκηψ μάλιστα Σ. Βογορίδης εἰδὼς τὰς ἀρετὰς καὶ ἐκδουλεύσεις τοῦ ἀνδρός, προέτεινεν αὐτῷ καὶ μητροπολιτικὸν θρόνον ἐν Βλαχίᾳ, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ κατατρυχόμενος ἀπό τινος ὑπὸ νοσήματος, ἀπείργοντος αὐτὸν τῆς ἀναποφεύ-

στολῶν τούτων γίγνεταί τις ὡσαύτως ἐνήμερος λεπτομερειῶν πολλῶν περὶ τῶν κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα περιμαχήτων ζητημάτων τῆς ἐκκλησίας, ἤτοι τῶν λουθηροκαλβινιστικῶν καὶ λαζαριστικῶν προσηλυτιστικῶν σχεδίων, τῆς μεταφράσεως τῶν Γραφῶν, τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου, τῶν καϊρικῶν, τοῦ τόμου κλ. Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται γνωστῶν ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἐθνικαῖς ἐκδουλεύσεσιν ἀνδρῶν πρὸς τὸν Πανᾶν, τυγχάνουσι καὶ συμβολὴ εἰς τὴν νεωτέραν ἐκκλησιαστικὴν φιλολογίαν καὶ ἱστορίαν, διὰ τὰς ἐν αὐταῖς πολλὰς πληροφορίας καὶ κρίσεις περὶ συγγραφέων καὶ ἔργων, περὶ ἱδρύσεως σχολῶν ἐν Ἄθωνι καὶ ἀλλαχοῦ, περὶ ἐκλογῶν πατριαρχῶν καὶ ἀρχιερέων καὶ περὶ ζητημάτων συγχρόνων ἀναγομένων εἰς τὰ δογματικὰ καὶ τὴν διοίκησιν τῆς Μ. ἐκκλησίας καὶ ἐκείνης τῆς Ἑλλάδος. Ὁ φίλος κ. Πανᾶς κάλλιστα θὰ ἔπραττεν ἂν ἐδημοσίευε τὰ ἔγγραφα ταῦτα.

[1] Ἡ ἐγκύκλιος ἀπεστάλη καὶ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς τῆς Ἑπτανήσου, ἀλλὰ μόνον ἐν Ἰθάκῃ ἀνεγνώσθη εἰς ἐπήκοον τοῦ λαοῦ ἐπ' ἐκκλησίας.

[2] Ἴδε Χιώτου Ἱστορ. Ἰον. Κράτους II 112-117.

κτου εἰς τὸ ἀξίωμα ἐκεῖνο δραστηριότητος, ἠρνήθη, ἐπανακάμψας εἰς Κεφαλληνίαν μετ' οὐ πολύ, ὅπου κηρύξας ἐπί τινα χρόνον τὸν ἱερὸν λόγον περιωρίσθη πλέον εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον, παρακολουθῶν πάντοτε οὐχ ἧττον μετ' ἐνδιαφέροντος τὰ τῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὰς γνωστὰς περὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀφομοιώσεως τῆς Ἑπτανήσου πρὸς τὸ λοιπὸν κράτος μετὰ τὴν ἕνωσιν περιστάσεις, αὐτὸς ἔπεισε τὸν μητροπολίτην Κεφαλληνίας Σπυρίδωνα τὸν Κοντομίχαλον εἰς ὑπακοὴν καὶ παραδοχὴν τῆς ἀφομοιώσεως. Ὁ γεραρὸς συμπολίτης ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον τῇ 22 μαΐου 1868, ἐγκωμιασθεὶς ὑπό τε τοῦ παρεπιδημοῦντος μεγαλοσπηλαιώτου ἱεροκήρυκος Ἰγνατίου Λαμπροπούλου καὶ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Σπυρ. Ἀρσένη[1]. Δημοσιευθέντα ἔργα τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρὸς γινώσκομεν τάδε· α) ***Δίκαιόν ἐστι τὸ ἐπιχείρημα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ ὅτι Θεοῦ θέλησις ἐστὶν ἡ ἐλευθερία του***, πραγματεία χειρογράφως ἐν πολλοῖς ἀντιγράφοις δημοσιευθεῖσα τὸ 1822 ἐν Κεφαλληνίᾳ. β) ***Σκέψεις περὶ ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἐν Εὐαγγελικῇ Σάλπιγγι***, ἐπ' ἀφορμῇ τοῦ Τόμου γραφεῖσαι. γ) ***Ὑπομνήματα ἐπιστολιμαῖα*** πρὸς τὴν ἁγιωτάτην Σύνοδον τῆς Ῥωσσίας καὶ τὸν αὐτοκράτορα Νικόλαον 1834, δ) ***Ἐκκλησιαστικοὶ Λόγοι*** Τόμος Α' ἐν Κεφαλληνίᾳ 1856. Τύποις ***Κεφαλληνίας***. Τούτων προτάσσονται τὰ ἄρθρα περὶ τῆς ἀνάγκης, ὠφελείας καὶ μεγαλείου τοῦ θείου λόγου, περὶ τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ περιεχομένων λόγων καὶ περὶ τῶν κανόνων τοῦ ἱεροκήρυκος. Οἱ λόγοι τοῦ ***Πανᾶ*** εἰς γλῶσσαν ἐπιμεμελημένην γραφέντες, εἰσὶν ἁδροὶ εἰς νοήματα καὶ πλήρεις ζήλου καὶ εὐσεβείας. Ἐποικοδομητικώτατοι κυρίως εἰσὶν οἱ κατὰ τῶν αἱρετικῶν τοῦ αἰῶνος πέντε λόγοι ἐκφωνηθέντες τὸ 1834 ἐν Κωνσταντινουπόλει ὅτε ὁ προσηλυτισμὸς ὑπέσκαπτε τὰ βάθρα τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τόσα ἔδρα ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ Γρηγορίου τοῦ ΣΤ' τοῦ ἀπὸ Σερρῶν[2], ὅστις διέταξεν ἵνα τρὶς ἕκαστος τῶν λόγων ἐκείνων, τῆς ἑβδομάδος ἐκφωνεῖται εἰς τοὺς κυριωτέρους τῆς πόλεως ναούς[3]. Ἀλλ' ἡ ἐκκλησιαστικὴ ῥητορεία τοῦ ἀνδρὸς δὲν εἶνε φυσική, τὰ δὲ ἀντικείμενα πραγματεύεται ἐπιστη-

[1] Ὁ λόγος τούτου ἐδημοσιεύθη ἐν Ἀργοστολίῳ. Τύποις Προόδου 1868. Ὁ κ. **Ἀρσένης** ἔχει ἀνέκδοτον μακρὰν περὶ τοῦ διδασκάλου μελέτην.

[2] Ἴδε Γεδεὼν Πατρ. Πιν. 692 καὶ 703.

[3] Ἴδε λόγους τούτους σελ. 125, 126.

μονικώτερον καὶ δὲν καθιστᾷ αὐτὰ προσιτὰ εἰς τοὺς μὴ μεμορφωμένους, στεροῦνται δὲ οἱ λόγοι του πολλάκις δυνάμεως. Εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου δημοσιεύεται καὶ μακρὰ διατριβὴ περὶ *Ἐξωτερικῆς λατρείας*. Ὁ β' Τόμος τῶν λόγων τυγχάνει ἔτι ἀνέκδοτος παρὰ τῷ κ. Σπυρ. Ἀρσένῃ ἐν Περατάτοις τῆς Λειβαθοῦς, περιέχει δὲ πολλοὺς λόγους ἐκφωνηθέντας ἐπὶ τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντίου τοῦ ἀπὸ Σιναίου καὶ Γρηγορίου τοῦ ἀπὸ Σερρῶν καί τινας ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀπὸ τοῦ 1827—1839. ε) Lettera d'un anonimo settinsulare, scritta ed inviata all onorevolissimo Lord Nugent alto commissionario di sua Maestà britannica nele isole jonie nell mese di maggio 1833. Ἐν Παρισίοις 1839 σελ. 330 εἰς 4ον. Τὸ ἔργον ἐγράφη ὑπὸ τοῦ *Πανᾶ* καὶ ἐδημοσιεύθη ὑφ' ἑταιρείας ὁμοφρόνων αὐτῷ Ἰονίων μεταφρασθὲν ἰταλιστὶ μετὰ σημειώσεων. Τὸ σύγγραμμα εἶνε συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀγγλικῆς ἐν Ἑπτανήσῳ προστασίας μέχρι τοῦ Nugent (1832-1835) ὅστις ἀναλαβὼν τὰς ἡνίας τῆς ἀνωτάτης διοικήσεως τῶν νήσων, διεκήρυξεν ἐπισήμως ἰδέας φιλελευθέρους καὶ ὑποσχέσεις περὶ βελτιώσεως τῶν κακῶς κειμένων καὶ ἐχόντων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ προστασίαν τοῦ πατρίου δόγματος ὑπισχνούμενος, καὶ μὴ θεωρῶν τὸ ἐθνικὸν τοῦ λαοῦ φρόνημα καταδιώξιμον[1]. Ἐκ τούτων λαβὼν ἀφορμὴν ὁ φιλελεύθερος καὶ φιλόπατρις κληρικός, ἐξιστορεῖ τὴν πλημμελῆ διοίκησιν, τὰς καταχρήσεις τῆς ἐξουσίας, ἀσχολεῖται εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας τῶν νήσων ἣν ἐνόμιζε διωκομένην καὶ ἀπειλουμένην καὶ μετὰ παρρησίας ὑποδεικνύει τίνα τ' ἀναγκαῖα μέτρα τῆς διορθώσεως, καὶ ποία ἡ ἀσφαλὴς καὶ σωστικὴ πολιτική. Βεβαίως ὁ ἀνὴρ δὲν ἦτο πολιτικός, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον δὲν κρίνεται πολλοῦ λόγου ἄξιον, ἐν τοῖς θρησκευτικοῖς δὲ ζητήμασι δὲν ἐνεβάθυνε ψυχρῶς ἐρευνῶν καὶ κρίνων ἀπὸ ὑψηλοτέρας καὶ γενικωτέρας ἀπόψεως τὰ πράγματα, οὐχ ἧττον καθ' ἃ ἔφημεν τὸ ἔργον ἔχει τὴν ἀξίαν του τὴν ἱστορικήν, καὶ διά τε τοῦτο καὶ τὰς σημειώσεις τῆς ἑταιρείας ἔνθα πολλὰ τὰ σύγχρονα τότε γεγονότα ἀναφέρονται καὶ περὶ προσώπων πολιτικῶν γίνεται λόγος καὶ διαχέεται ἱκανὸν φῶς πρὸς ἐκτίμησιν τῶν χρόνων ἐκείνων[2]. Ἡ

[1] Ἴδε ἐφημερίδα Ἰονίου Κυβερνήσεως 1832 δεκεμβρ. 1. ε. ν.
[2] Χιώτου Ἱστορ. Ἰον. Κράτους Α' 383, 384, 415, 484 κλ.

οἰκογένεια *Πανᾶ* κατὰ τὰς ἐν τῷ οἴκῳ παραδόσεις κατάγεται ἐκ τῆς ἱσπανικῆς κώμης Panades. Τὸ ἐν Λειβαθοῖ χωρίον Σπαρτιὰ ἦτο ἡ παλαιὰ τῶν *Πανάδων* κατοικία, ὁ δὲ ἐκεῖ ναὸς τοῦ ἁγίου Νικολάου ἦτο καθολικός [1]. Λεγεται ὅτι ἀπὸ τοῦ 1500 κατελέγετο μεταξὺ τῶν εὐγενῶν τῆς νήσου, ἀλλ' ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ μέχρι τοῦ 1604 δὲν ἀναγράφεται [2]. Διαιρεῖται νῦν εἰς πολλοὺς κλάδους, δηλ. Παπαδᾶτος, Καπιτσῆς, Λοϊζᾶτος, Δοναδᾶτος, Λιμπερᾶτος, παλαιότερον δὲ διεκρίθησαν οἱ ἰατροὶ Ἀλοΐσιος καὶ Γαετᾶνος. Ἐκ τῶν νεωτέρων, πλὴν τῶν εἰδικῶς βιογραφουμένων, ἄξιοι μνείας εἰσὶ καὶ οἱ ἑξῆς. α΄) ***Σπυρίδων (Δοναδᾶτος)*** ἰατρὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ποιητὴς ἰταλικῶν καὶ ἑλληνικῶν πατριωτικῶν ᾀσμάτων, ὧν συλλογὴν ἐτήρει ὁ μακαρίτης Παναγιώτης Πανᾶς. β΄) ***Σπυρίδων*** (***Καπιτσῆς)*** ποιητὴς σατυρικὸς καὶ λυρικός. Ἔγραψεν ὡραίαν παρῳδίαν τῆς Ἰλιάδος μὴ περισωθεῖσαν. Τούτου ἔμμετρος ἐπιστολὴ ἐδημοσιεύθη ἐν συλλογῇ ποιήσεων Δημ. Βικέλλα. Ἀπέθανεν ἐν Λονδίνῳ. γ΄) ***Νικόλαος*** ἰατρὸς καὶ φιλόλογος ποιησάμενος τὰς μὲν γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐν Κυδωνίαις, τὰς δ' ἐπιστημονικὰς ἐν Ἰταλίᾳ. Πατὴρ τοῦ καθηγητοῦ Φ. Πανᾶ. Διευθυντὴς τῶν Λυκείων Λευκάδος, Ἀργοστολίου καὶ Ληξουρίου (πρὸ τοῦ 1832). Ἀπέθανεν ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1848. δ΄) ***Γεράσιμος*** (Δοναδᾶτος) νομικὸς καὶ δημοσιογράφος. Ἐξορισθεὶς ἐξ Ἀθηνῶν διὰ τὰ ἀντιδυναστικά του φρονήματα, ἐγκατεστάθη ἐν Ἰασίῳ, παθὼν δὲ τὰς φρένας ἀπέθανεν ἐν τῷ φρενοκομείῳ Κερκύρας. ε΄) ***Δημήτριος*** (1826-1856). Ἄριστος ναυτικός, μεμορφωμένος καὶ γλωσσομαθής. Ἐδίδαξε ναυτικὴν ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1855, μετέφρασεν ἀπὸ τῆς γαλλικῆς χάριν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ τὴν ***Ναυτικὴν Ἐπιτομὴν*** τοῦ Norie, καὶ τὸν ***Σύντροφον τοῦ Χρονομέτρου*** τοῦ Griffin, μείναντα ἀνέκδοτα. Ἔγραψε καὶ σατύρας καλάς, ἃς ὅμως ἐξηφάνισεν ὡς προσωπικάς. ϛ΄) ***Κωνσταντῖνος*** πατὴρ τοῦ θεολόγου Εὐσεβίου γεννηθεὶς ἐν Κάστρῳ. Τὸ 1798 ἐπὶ Ῥωσσοτούρκων διωρίσθη μέλος τῆς Προεδρείας μετὰ τῶν Μαρίνου Μεταξᾶ Λυσέου καὶ Ἀθαν. Κεφαλᾶ, οἵτινες καὶ ἀντεπροσώπευσαν τὴν Κεφαλληνίαν καὶ ἐν τῇ εἰς Κέρκυραν ἑδρευούσῃ,

[1] Πρὸ πολλῶν ἐτῶν αἱ ἐν τῷ χωρίῳ γραῖαι τῆς οἰκογενείας Λυκιαρδοπούλου, ὅταν ἤκουον κρουομένους τοὺς κώδωνας τοῦ ναοῦ τῶν Πανάδων, συνεχίζουσαι παλαιὸν ἔθιμον ἔλεγον «σημαίν' ἡ Φραγκοκκλησιά».

[2] Χιώτου III 996.

κατὰ τὸ τότε Σύνταγμα τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας, Οἰκονομικῇ καὶ Στρατιωτικῇ Ἐπιτροπῇ. Νομομαθής, πολιτικὸς καὶ ῥήτωρ. Τὸ 1812 ἐπὶ De-Bosset διωρίσθη ἐφέτης ἐν Ἀργοστολίῳ. Ἐδημοσίευσε «Del artificio della perorazione veneta libri tre aggiuntevi quattro orazioni in dialetto veneziana Venezia 1763 εἰς 8ον presso G. B. Pasquali. Ἐθεωρεῖτο ἐκ τῶν διακεκριμένων πνευμάτων[1]. ζ') ***Ἀνδρέας*** ἰατρὸς καὶ λόγιος. Ἤσκησεν εὐδοκίμως τὴν ἰατρικὴν ἐν Σάμῳ τῆς Μικρασίας[2]. η') ***Εὐάγγελος*** υἱὸς Μάρκου πλοίαρχος, μέλος τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας. Ἀγωνιστὴς ἀνδραγαθήσας ἐν Λάλᾳ, ὅπου καὶ ἐπληγώθη, ἐπίσης ἐν Ναυπλίῳ, ἔνθα τοῦ Ἰμπραὴμ πολιορκοῦντος τὴν πόλιν, ἐκρίθη ὡς ὁ κατάλληλος νὰ ἐμποδίσῃ τὴν εἰσαγωγὴν ζωοτροφιῶν εἰς τοὺς ἐχθρούς, ὡσαύτως ἐν Κομπότι ὑπὸ τὸν Μαυροκορδᾶτον καὶ ἐν Ῥιάλῳ ὑπὸ τὸν Κ. Μεταξᾶν. Ἀπέθανεν ἐν Ναυπλίῳ τὸ 1825. Κατὰ τὴν προκήρυξιν τοῦ Προέδρου τῆς Ἰονίου Γερουσίας, προγραφεὶς καὶ ὁ Πανᾶς ἐθεωρεῖτο ὡς «ἐξ ἀπορρήτων καὶ διερμηνεὺς[3] θ') ***Ἡλίας***. Ἔδραμε μετὰ τοῦ μνησθέντος Εὐαγγέλου Γερασίμου καὶ Δανιὴλ ἀδελφῶν του εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ 1821, ἡγούμενοι ὀκτακοσίων κεφαλλήνων μετὰ δύο τηλεβόλων. Ἐπολέμησεν ἐν Βαλτετσίῳ, ἔνθα καὶ ἐπληγώθη, ἐν Λάλᾳ, ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐν Κρεμμυδίῳ, ὅπου τραυματισθεὶς ᾐχμαλωτίσθη. Τῷ Ἡλίᾳ τούτῳ καὶ τῷ ἑτέρῳ συμπολίτῃ Εὐαγ. Ποταμιάνῳ ἀνετέθη ἡ προφύλαξις τοῦ Ναυπλίου ἀπὸ τῆς πανώλους. Φέρων βαθμὸν χιλιάρχου ἐπὶ Ἀντιβασιλείας τὸ 1833 προήχθη εἰς μοίραρχον τῆς χωροφυλακῆς καὶ τὸ 1850 εἰς ταγματάρχην. Ἠγωνίσθη καὶ ἐν Ἠπείρῳ τὸ 1854, τὸ δὲ 1860 ἀπεστρατεύθη, ἀλλ' ἀνεκλήθη τὸ 1862. Κατὰ τὴν Β' ἐν Ἀθήναις Ἐθνοσυνέλευσιν ἐξελέγη πληρεξούσιος τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει κεφαλλήνων, ἐτιμᾶτο δὲ διὰ τοῦ ἀριστείου τοῦ ἀγῶνος καὶ τοῦ ἀργυροῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὸ 1869. ι') ***Δανιὴλ*** ἀδελφὸς τοῦ Ἡλία ἀγωνιστής, πολεμήσας εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀθηνῶν, εἰς Κρεμμύδιον καὶ ἀλλαχοῦ. Ἐπὶ Ὄθωνος προαχθεὶς εἰς ταγματάρχην τῆς προικοδοτημένης φάλαγγος, ἀπέθα-

[1] Marin Salomon. Statistica etc et Pignat. Mem. II 301.

[2] Τούτου υἱός, ὁ ἐν Ἀθήναις ποιητὴς καὶ εὐπαίδευτος ἀνὴρ κ. Φωκίων.

[3] Πλείονα παρὰ Ἐπ. Μεταξᾷ ἔνθ. ἀνωτ.

νεν ἐν Γαστούνῃ. ια) *Γεράσιμος* ἀδελφὸς τοῦ προηγουμένου ἀγωνιστὴς χιλίαρχος, ἀποθανὼν ἐν Περαχώρᾳ κατὰ τοὺς ἐμφυλίους πολέμους κυβερνητικῶν καὶ συνταγματικῶν. ιβ) *Γεράσιμος* ἱεροδιδάσκαλος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκπαιδευθεὶς ἐν τῇ πατριαρχικῇ Ἀκαδημίᾳ. ιγ) *Ἀνδρέας* λόγιος καὶ πολιτικός, γεννηθεὶς ὑπερμεσοῦντος τοῦ ιη' αἰῶνος. Διετέλεσε γερουσιαστής. Εὕρηται πρὸς αὐτὸν ἀπευθυνομένη ἐπιστολὴ ἐν στίχοις ἰαμβικοῖς τοῦ ὑμνογράφου Ἰωάννου Ἱεροσολύμου ἔτει 1803, ἐν ᾗ ἐξυμνοῦνται αἱ ἀρεταὶ καὶ ἡ παιδεία τοῦ ἀνδρός [1].

ΠΑΝΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ. Ἐγεννήθη ἐν Σπαρτιᾷ τῆς Λειβαθοῦς τὸ 1832, υἱὸς Χαραλάμπους καὶ Ἑλένης Κοκκίνου. Φοιτήσας ἐν τῷ λυκείῳ Ἀργοστολίου, ἐπεδόθη εἶτα μετὰ πολλῆς ἀγάπης εἰς ἰδιαιτέρας μελέτας. Ἀνὴρ εὐφυής, εὔτολμος, αἰσθηματίας, φιλοπρόοδος καὶ φιλελεύθερος, διεκρίθη ὡς δημοσιογράφος καὶ ὡς σατυρικὸς καὶ λυρικὸς ποιητής. Ἐπὶ ῥιζοσπαστισμοῦ ἀναμιχθεὶς εἰς τὰ τότε συμβαίνοντα ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐξωρίσθη, ἐγκαταστὰς δὲ εἰς Ἀθήνας ἔσχε μέρος καὶ εἰς τὴν κατὰ τοῦ Ὄθωνος ἀντιπολίτευσιν, λάθρα δ' ἐρχόμενος εἰς Κεφαλληνίαν, συνελήφθη ποτε ὑπὸ τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων, βλαβεὶς σοβαρῶς τὸν βραχίονα παθόντα ἕνεκα τούτου ἀγκύλωσιν. Ἀπὸ τοῦ 1855 ἤρξατο τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ δημοσιογραφικοῦ του σταδίου διὰ τοῦ *Κεραυνοῦ*, συνεργασθεὶς μετέπειτα μετὰ τῶν Δημ. Ζερβοῦ καὶ Ἀνδρ. Μομφερράτου. Τῆς νευρώδους του γραφῖδος, καὶ τῆς βαθείας γνώσεως τῶν ῥιζοσπαστικῶν ζητημάτων γνῶσται οἱ ἐν Κεφαλληνίᾳ ὁμόφρονες αὐτῷ, ἀνέθεντο τούτῳ τὸ 1858 τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν *Νέαν ἐποχὴν* τῆς Κερκύρας περὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ ῥιζοσπαστισμοῦ [2]. Διατελέσας ἐπί τινα ἔτη διευθυντὴς τοῦ ταχυδρομείου Ἀργοστολίου, τὸ 1867 ἀνεχώρησεν εἰς Βλαχίαν, ὅπου μετὰ τοῦ Θ. Θωμάδου ἵδρυσαν καὶ τὴν εταιρίαν τῆς *Ἀνατολικῆς ὁμοσπονδίας*, ἐγκατασταθεὶς

[1] Σώζεται ἐν ἀρχείῳ Πολάνη ἐν Ἀργοστολίῳ. Περὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου Πανᾶ (1652-1660) λαλήσωμεν ἐν τῷ Β' τόμῳ τοῦ ἔργου ἡμῶν. Τὰς πλείστας τῶν περὶ τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς ἀνδρῶν πληροφορίας, παρέσχε μοι ὁ μακαρίτης φίλος μου Παναγιώτης Πανᾶς.

[2] Ἡ Νέα ἐποχὴ ἔγραφεν ὅτι ὁ ῥιζοσπαστισμὸς οὐδὲν ἄλλο ἐπεδίωκεν ἢ τὴν ἕνωσιν καὶ ταύτην δι' ἱκεσιῶν. Ὁ δὲ Πανᾶς ὅτι ἐπεδίωκε τὴν ἕνωσιν καὶ δημοκρατικὸν πολίτευμα, οὐχὶ δι' ἱκεσιῶν ἀλλ' ὡς δικαίωμα τοῦ λαοῦ. Ἴδε Ῥιζοσπάστας καὶ βελτιώσεις ὑπὸ Π. Πανᾶ. 1880 σελ. 22.

δ' εἶτα ἐν Ἀθήναις καὶ μετ' ἄλλων συνεργασθείς, συνέστησε τὸν δημοκρατικὸν σύλλογον *Ρήγαν* ὅστις σκοπὸν κύριον εἶχε τὴν ὑποστήριξιν τῆς ἀρχῆς τῆς Ἀνατολικῆς ὁμοσπονδίας, ἐκεῖ δὲ ἀνεμίγνυτο ζωηρῶς πάντοτε εἰς ζητήματα πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὰς φιλελευθέρους ἰδέας του. Ἀλλὰ τὰ κατὰ τὴν νεανικήν του ἡλικίαν δημοκρατικὰ καὶ κοινωνιστικὰ φρονήματα, προϊούσης τῆς ἡλικίας περιωρίζοντο εἰς κύκλον μόνον πεποιθήσεων καὶ ἐκθέσεως ἰδεῶν, οὐχὶ εἰς ἐνεργότερα στάδια, διότι ἡ πεῖρα ἴσως ἐδίδαξεν αὐτόν, ὅτι ὁ νεώτερος Ἕλλην δὲν προωρίσθη εἰς δημοκρατικὸν πολίτευμα· ἀπέκρουσε δὲ καὶ δημοσιογραφῶν πᾶσαν νοθείαν δημοκρατικῶν ἰδεῶν καὶ τὴν μετάπτωσιν αὐτῶν εἰς ἀναρχίαν, συνδυάζων οὕτω τὸ αἴσθημα μετὰ τῆς πατριωτικῆς συνέσεως [1]. Ἐδημοσιογράφησεν ἐν Κεφαλληνίᾳ, Ἀλεξανδρείᾳ, Ρωμουνίᾳ καὶ Ἀθήναις πάντοτε μετὰ θάρρους καὶ πατριωτισμοῦ, ἀλλ' ὑπῆρξε πάντοτε ἀτυχὴς εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του, διότι τεθεὶς ἐν ἐσχάτῃ μοίρᾳ τὴν ἰδίαν ὠφέλειαν, καὶ μὴ ὑπηρετήσας κόμματα καὶ πρόσωπα, δὲν ἔσχε προστάτας, δι' ὃ ἔζησεν ἐν στερήσεσι καὶ δυσπραγίαις καὶ ἀπέθανε πένης. Ἐφημερίδας ἐξέδωκε καὶ τὴν *Ἀλήθειαν*, τὸν *Διογένη*, τὸ *Φῶς*, τὴν *Σφῆκαν*, τὸ *Ἐμπρός*, τὸν *Ἐργάτην*, τὴν *Ἐξέγερσιν*, τὴν *Ἔγερσιν*, τὸν *Ἰταλοέλληνα*, τὸν *Κώνωπα*, τὸν *Κυκεῶνα*, τὰς μὲν πολιτικὰς τὰς δὲ σατυροκοινωνικάς, συνειργάζετο δὲ ἐν Ἀθήναις μετ' ἄλλων εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ *Τηλεγράφου*, τοῦ *Χρόνου* καὶ ἄλλων φύλλων καὶ περιοδικῶν. Ἐξέδιδε δὲ ἐν Ἀθήναις καὶ ἴδιον περιοδικὸν ἐσχάτως *Τέρψις*. Ἐδημοσιεύθησαν ἐπίσης τὰ ἑξῆς ποιητικὰ αὐτοῦ ἔργα. α') ***Τὰ πρῶτα πρὸς τὴν ποίησιν βήματα***, β') ***Στεναγμοὶ*** καὶ τὰ δύο ἐκδοθέντα ἐν Κεφαλληνίᾳ. γ') ***Μέμνων***, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἔνθα καὶ μετάφρασις τινῶν ἐκ τοῦ Ossian. δ') ***Ἔργα ἀργίας***, ἐν Ἀθήναις [2]. Ἐπίσης τὰ πεζά. ε') ***Ἑλληνικαὶ σκηναὶ*** τοῦ Βροφερίου μετάφρ. [3], ἐν Ἀθήναις εἰς τόμους 2 1880 σελ. 818. ς') ***Δεκαήμερον τοῦ Βοκκακίου*** μετάφρ. ἀνωνύμως 1884-1885. ζ') ***Περὶ μονομαχίας*** 1877. η') Ἡ ***Ἑταίρα*** μετάφ. ἀπὸ τοῦ Σιβίνη.

[1] Ἴδε βιογρ. Π. Πανᾶ ἐν Ἐφημερίδι Ἀθηνῶν 1 8βρίου 1896.

[2] Ἴδε βιβλιοκρ. ἐν Rassegna Ellenica Ἀθηνῶν 63, φ. 7-8.

[3] Ἐν Τηλεγράφῳ Ἀθηνῶν (1867-1870), ἀλλὰ δὲν ἐπερατώθη, τῆς συνεχείας κακῶς ὑποληφθείσης ὡς ἔργου τοῦ Πανᾶ, ὅστις διεμαρτυρήθη περὶ τούτου γράψας ἐν τῇ ἐφημ. Μακεδονίᾳ.

θ΄) *Βιογραφία Φοσκόλου*, ἐν Ἡμερολ. Φωτιάδου 1892 κλ. Ἐπῃνέθη λίαν τὸ ἄρθρον του *Ὁ ἐν Ρωμουνίᾳ μισελληνισμός* [1]. Εἰδημονέστατος τῆς ἱστορίας τοῦ ῥιζοσπαστισμοῦ, ἔγραψε καὶ τὰ ἀξιόλογα ἱστορικὰ καὶ βιογραφικὰ πονήματα. ι΄) *Ῥιζοσπάσται καὶ βελτιώσεις ἐν Ἑπτανήσῳ*, ἐν Κεφαλληνίᾳ 1880 [2]. ια΄) *Βιογραφ. Ἰωσὴφ Μομφερράτου*, ἐν Ἀθήναις 1888. Ἐπίσης διεπραγματεύθη καὶ τὰ ἑξῆς ἐκ τῆς κεφαλληνιακῆς ἱστορίας καὶ λαογραφίας ζητήματα. ιβ΄) *Περί τινος ἀρχαίας ἐπιγραφῆς εὑρεθείσης εἰς Σπαρτιά* [3]. ιγ΄) *Περί τινος παραδόσεως Σπαρτιῶν* [4] καὶ ιδ΄) περὶ τοῦ *Δράκοντος τοῦ Αἴνου* [5]. Μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου του τὸ 1896 ἤρξατο δημοσιεύων ἐν Ἀθήναις *Νέαν Γεωγραφίαν* κατὰ τὰ τελευταῖα συγγράμματα, ἀλλὰ δυστυχῶς ἔργον τοιοῦτο ὅπερ θὰ καθίστατο χρησιμώτατον, δὲν ἐπερατώθη διὰ τὸν ἐπισυμβάντα αὐτοῦ θάνατον. Ἀφῆκεν ἀνέκδοτα τὰ ἑξῆς. α΄) *Καθολικὴν ἱστορίαν τοῦ Καίσ. Καντοῦ.* Ταύτην συμμετέφρασεν ἐπὶ πολὺ ἐργασθεὶς μετὰ τοῦ Φερδ. Ὄδδη, ἐκδοθείσης καὶ τῆς περὶ τῆς προσεχοῦς ἐκδόσεως ἀγγελίας τῷ 1866 [6]. β΄) *Ποιητικὴν συλλογήν*. γ΄) *Μεταφράσεις ᾠδῶν Λεοπάρδη, Μάχης Βενεβέντου τοῦ Γουεράτση, Ἄγιδος τοῦ Ἀλφιέρη, Φραγκίσκης ἐξ Ἀριμίνου τοῦ Πελλίκου, Ἰφιγενείας τοῦ Ῥακίνα, πολιορκίας τῆς Φλωρεντίας τοῦ Γουεράτση, ᾠδῶν πολλῶν καὶ ποιήσεων τοῦ Ὀρατίου, Πινδάρου, Ῥατάτση καὶ Γιούστη.*

[1] Ἴδε περιοδ. Ἑβδομὰς Ἀθηνῶν 1884 ἀρ. 88.

[2] Ἀνατύπωσις ἀπὸ τῶν ἐν τῷ Τηλεγράφῳ Ἀθηνῶν κατὰ Μάρτιον 1879 ἄρθρων πρὸς ἀντίκρουσιν τῶν ἐν Παρνασσῷ 1877 ἀπριλίῳ καὶ 1879 φεβρουαρίῳ. Πρβλ. καὶ Μομφερράτου Ι. πραγματείαν ἐν Παρνασσῷ 1877 σεπτεμβρίῳ.

[3] Ἐν Πανδώρας ΙΑ΄ 1860.

[4] Περιοδ. Ἑβδομὰς ἀρ. 71 τοῦ 1885.

[5] Αὐτόθι.

[6] Ὁ Φερδ. Ὄδδης ἐξ ἐπιφανοῦς οἰκογενείας τῆς Περουγίας ἕλκων τὸ γένος, ἔζησεν ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀπὸ τοῦ 1840. Ἀνὴρ λόγιος, φιλελεύθερος, εὐθαρσής, ἐδημοσιογράφησεν ἐφ' ἱκανόν, διὰ τῆς μόνης σχεδὸν τότε ἐν Ἑλλάδι ἐμμέτρου σατυρικῆς ἐφημερίδος Ἀποθήκης διαβόλου ἢ Διαβολαποθήκης καὶ διὰ τοῦ Ἀνεξαρτήτου. Ὁ ποιητὴς ψυχολογήσας ἐπὶ τῆς Κεφαλληνιακῆς κοινωνίας ἔγραψε καὶ μακρὰν παρῳδίαν τῆς Κολάσεως τοῦ Δάντου, ἀποβλέπουσαν τὴν νῆσον. Ἤδη ἀπὸ πολλοῦ διαμένει διδάσκων καὶ δημοσιογραφῶν ἐν Αἰγύπτῳ.

Ἐδημοσίευσε καί τινα ἄρθρα ἐν τῷ ἐγκυκλοπαιδικῷ Λεξικῷ τοῦ Μπάρτ καὶ Χὶρς ἐν Ἀθήναις. Ἀπογοητευθεὶς καὶ πάσχων διαφοροτρόπως ηὐτοκτόνησεν ἐν Ἀθήναις τῇ 27 σεπτεμβρίου 1896, ἀφεὶς μνήμην ἀνδρὸς ἀκεραίου καὶ ὑψηλόφρονος τὸν χαρακτῆρα, λογίου φιλέργου καὶ πατριώτου ἁγνοῦ [1].

ΠΑΝΑΣ ΦΩΤΕΙΝΟΣ ἐκ Σπαρτιῶν τῆς Λειβαθοῦς ἀπὸ τοῦ κλάδου Παπαδάτου, γεννηθεὶς ἐν Σπαρτιὰ Λειβαθοῦς, υἱὸς Νικολάου καὶ Ἑλένης Ἰγγλέση τῇ 6 ἰανουαρίου 1831 [2]. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἰατρὸς καὶ φιλόλογος, ἀλλ' ἰδεῶν στενῶν πως, ἀποβλέπων δὲ μᾶλλον εἰς τοπικὴν ἐπιρροὴν καὶ εἰς οἰκογενειακὰ συμφέροντα, εἶχε προορίσῃ τὸν ἀπὸ παίδων εἰς στάδια εὐρύτερα ὀργῶντα μονογενῆ αὐτοῦ υἱόν, εἰς φαρμακοποιόν, ἵνα οὕτω καταστήσῃ τὴν ἄσκησιν τοῦ ἰατρικοῦ του ἐπαγγέλματος μᾶλλον προσοδοφόρον. Ἄκων ὁ *Πανᾶς* ὑπείκων ταῖς τοῦ πατρὸς ἀποφάσεσι, μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ Λυκείου ἀπόλυσιν, ἐφοίτησεν εἰς τὴν ἐν Κερκύρᾳ σχολὴν τῆς Φαρμακευτικῆς, ἀλλ' ὁ τὸ 1848 ἐπισυμβὰς θάνατος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, εἰ καὶ ἐστέρει αὐτὸν φιλοστόργου ἄλλως γεννήτορος, ἔλυεν ὅμως τὰς πέδας τοῦ περιωρισμένου μέλλοντος, καὶ ὁ υἱὸς ἐξευρὼν τὰ χρηματικὰ μέσα δι' ἐκποιήσεως ἀκινήτων αὐτοῦ, ἀνεχώρει ἔνθους εἰς Παρισίους ἵνα ἐπιδοθῇ εἰς τὰς ἰατρικὰς σπουδὰς πρὸς ἃς ἀκάθεκτον ᾐσθάνετο κλίσιν, ἀφ' οὗ διετίαν ἤσκησε τὸ τοῦ φαρμακοποιοῦ ἐπάγγελμα ἐν Ἀργοστολίῳ. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐδείκνυεν ὁποία ἦτο παρ' αὐτῷ ἡ ἐξαιρετικὴ φιλομάθεια, τὸ φιλέρευνον, ἡ ἰσχὺς τῆς θελήσεως καὶ ἡ ἐπιμονὴ ὧν παρέσχεν ἀποδείξεις τρανὰς δι' ὅλου τοῦ ἐπιστημονικοῦ αὐτοῦ βίου. Συμφοιτητὴς καὶ συνεργάτης μετὰ τῶν μετέπειτα διαπρεψάντων Peter, Luton, Lecorchè, Fournier, Marey, ἐνωρὶς ἤρξατο τόσον διακρινόμενος, ὥστε ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν καὶ ἐκτίμησιν τῶν συμμαθητῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ Nélaton, ὅστις ἐγένετο ὑψηλὸς αὐτοῦ προστάτης, ἀσφαλίσας ἔκλαμπρον στάδιον τῷ εὐέλπιδι ἀσκληπιάδῃ. Καὶ δὴ τὸ 1854 ἐγένετο οὗτος ἐσωτερικὸς εἰς τὰ

[1] Ὁ νεκρὸς αὐτοῦ κατὰ παραγγελίαν του μετακομισθεὶς ἐτάφη παρὰ τοὺς τάφους τῶν πολιτικῶν του φίλων Ζερβοῦ καὶ Μομφερράτου ἐν τῷ νεκροταφείῳ τοῦ Δραπάνου. Ἴδε βιογρ. Πανᾶ καὶ ἐν Μούσαις Ζακύνθου 1896 ἀρ. 103.

[2] Κατ' ἄλλας πληροφορίας συγχρόνων αὐτῷ ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ ὅπου τότε ἐγυμνασιάρχει ὁ πατήρ του.

νοσοκομεῖα, τὸ 1856 ἔτυχε χρυσοῦ μεταλλίου, τὸ 1859 βοηθός, καὶ τὸ 1861 προπαρασκευαστὴς καὶ διδάσκαλος τῆς ἀνατομίας, τὸν μάρτιον δὲ τοῦ 1860 ἐδημοσίευσε τὴν ἐπὶ διδακτορίᾳ περισπούδαστον αὐτοῦ ἐναίσιμον διατριβὴν Anatomie des fosses nasales et des voies lacrymales. Ἀπὸ τοῦ 1859-1863 ἐν τῇ Πρακτικῇ Σχολῇ, παρέδιδεν ἀνατομικά, ἐγχειριστικὰ καὶ φυσιολογικὰ περὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ τῶν αἰσθητηρίων, ἐν τῇ Lourcine δὲ τὸ 1866 συφιλιδικά, τὸ 1868 ἐν τῷ S. Antoine χειρουργικὴν κλινικήν, καὶ ἐν τῷ S. Louis τὸ 1870 πρῶτος μετ' ἐπιτυχίας εἰσήγαγε τὴν ἐξαγωγὴν τῶν ὠοθηκῶν (ovariotomie) ἐν τοῖς νοσοκομείοις τῶν Παρισίων. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1873-1878 παρέδιδεν ὀφθαλμολογικὰ ἐν τῇ κλινικῇ τοῦ Lariboisière. Τότε ἐκ τῶν πρώτων ἐτίθει εἰς ἐφαρμογὴν τὴν ἀντισηπτικὴν Λιστεριανὴν μέθοδον, χάριν τῆς ὁποίας, ἀξιοσημείωτα ὑπῆρξαν τ' ἀποτελέσματα κατὰ τὰς ἀρθροτομίας, τὰ φλεγμονώδη ἀποστήματα, τὰ κατάγματα τῆς ἐπιγονατίδος, τὰς περιεσφιγμένας κήλας καὶ τοὺς ἀκρωτηριασμοὺς τῶν μαστῶν. Ὁσημέραι οὕτως ἐπαγιοῦτο ἡ πρὸς τὸν διαπρεπῆ ἐπιστήμονα ἐκτίμησις τοῦ ἰατρικοῦ κόσμου. Ἡ δρᾶσις του καὶ διδασκαλία ἐν τοῖς νοσοκομείοις Bicetre τὸ 1864, Lourcine τὸ 1865, Midi τὸ 1867, S. Antoine τὸ 1868, S. Louis τὸ 1868, Lariboisière τὸ 1872 καὶ S. Martin ἔνθα ἀνέλαβε καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ στρατιωτικοῦ χειρουργικοῦ τμήματος, καὶ εἰς τὸ Hôtel-Dieu ἀπὸ τοῦ 1879, ἀπέδειξαν ἐκτάκτους ἐπιστημονικὰς καὶ διδασκαλικὰς ἰδιότητας παρὰ τῷ ἐνδόξῳ συμπολίτῃ, ὅταν δὲ μετὰ τὸν γαλλογερμανικὸν πόλεμον, κατὰ τὴν τότε ληφθεῖσαν περὶ πανεπιστημιακῶν μεταρρυθμίσεων ἀπόφασιν, ἱδρύθη τὸ πρῶτον τῇ 28 δεκεμβρίου 1878 ἡ εἰδικὴ τῆς Ὀφθαλμολογίας ἕδρα, οὐδεὶς ἄλλος ἢ ὁ *Πανᾶς* ἐκρίθη ὡς ὁ καταλληλότερος ν' ἀναλάβῃ τὴν διδασκαλίαν. Τυχὼν τῆς γαλλικῆς ἰθαγενείας, καὶ ἀπὸ τοῦ 1863 διατελῶν ὑφηγητὴς (agregé), διαγωνισθεὶς καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Nélaton, ὅστις καὶ ὑπέδειξεν αὐτὸν ὡς διάδοχον αὐτοῦ, μετ' ἄλλων ἐξόχων ἰατρῶν, διωρίσθη κατόπιν νέου διαγωνισμοῦ τὸν φεβρουάριον τοῦ 1879 καθηγητὴς τῆς Ὀφθαλμολογίας. Οὐδεὶς ἢ αὐτὸς ἦτο κατηρτισμένος καὶ προπαρεσκευασμένος εἰς τὸ δυσχερὲς ἔργον τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς νέας ταύτης ἕδρας, κλάδου, εἰς ὃν ἐπὶ τόσα συνεχῆ ἔτη ἀφωσίωσεν ἑαυτὸν ὁλοψύχως καὶ ἀδιαλείπτως. Καθηγη-

τὴς τῆς πρῶτον ἤδη συνιστωμένης ἕδρας ταύτης, ἔδει νὰ δείξῃ τὴν μεγάλην σημαντικότητα, ἣν ὁ εἰδικὸς κλάδος οὗτος κατέχει ἐν τῇ ἰατρικῇ πρακτικῇ καὶ τῇ Ἐπιστήμῃ καθ' ὅλου. Ἐξ ἄλλου ἡ βαθεῖα τοῦ ἀνδρὸς μόρφωσις, ἡ ἀρχαιομάθεια, αἱ ἀνατομικαὶ καὶ φυσιολογικαὶ μελέται καὶ ἔρευναι, ἡ περὶ τὴν γενικὴν παθολογίαν ἐγκράτεια, ἡ κρίσις καὶ ὀξύνοια, ἡ ψύχραιμος χειρουργικὴ ἀταραξία ὑπεδείκνυον αὐτὸν ἐπαρκῆ καὶ τὸν καταλληλότατον ἀνατροφέα τῶν μελλόντων ν' ἀποδύωνται εἰς τὸ ὀφθαλμολογικὸν στάδιον καὶ τὸν κράτιστον διευθυντὴν τοῦ ὑψηλοῦ λειτουργήματος, ὅπερ τῷ ἐνεπιστεύετο τὸ Κράτος καὶ ἡ Ἐπιστήμη. Ὁ *Πανᾶς* ὑπῆρξεν ἔξοχος καὶ ὡς διδάσκαλος. Ὡς παθολόγος ἐπεδίωκε πάντοτε νὰ συνδέῃ καὶ ἁρμόζῃ τὰς πολυαρίθμους κλινικὰς παρατηρήσεις μετὰ τῶν μεγάλων ἀρχῶν τῆς Γενικῆς Παθολογίας. Ὅ,τι ἐδίδαξεν ἀπὸ στόματος καὶ ὅ,τι ἐξέθηκε συγγράφων, ἦσαν ὕφους ἀναμαρτήτου, τελείας σαφηνείας ὅσης καὶ συντομίας. Ἐγίνωσκε νὰ ἐκτυλίσσῃ μετὰ χάριτος καὶ καθαρότητος λεκτικῆς, καὶ διδακτικῆς δεξιότητος τὰ σκοτεινότερα καὶ λεπτότερα ὀφθαλμολογικὰ ζητήματα, ὀλίγα δὲ ἦσαν ἐκ τούτων εἰς τὴν ἀνάλυσιν καὶ κρίσιν τῶν ὁποίων, δὲν εἰσήνεγκε περισπουδάστους εἰσφοράς, ἐξαιρέτως ὅμως θαυμάζεται ἐν τῇ διαπραγματεύσει τῶν ἐγχειρίσεων τοῦ καταρράκτου, τοῦ στραβισμοῦ, τῶν νεοπλασμάτων τοῦ βολβοῦ, τῆς κερατίτιδος, τοῦ γλαυκώματος καὶ τόσων ἄλλων παθήσεων ὀφθαλμικῶν, περὶ ὧν διαλαμβάνει ἐν τῷ μεγάλῳ αὐτοῦ συγγράμματι Traité d'Ophtalmologie. Εἰς τὰς ὀφθαλμολογικὰς αὐτοῦ ἐργασίας ἀνάγονται, καὶ ***νέα ἐγχειριστικὴ μέθοδος τοῦ Στραβισμοῦ***, ἣν ἀνεκοίνωσε τῇ γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ κατὰ δεκέμβριον τοῦ 1895[1], ἐπίσης τὸ ***περὶ θεραπείας τῶν τραχωμάτων***, καὶ τὸ ***περὶ ὀπτικῆς νευρίτιδος συνεπείᾳ βλεννορροίας***[2], καὶ οἱ ***χειρουργικοὶ κανόνες ἐν τῇ Ὀφθαλμολογίᾳ***[3]. Πλεῖσται ὅσαι εἶναι αἱ παρατηρήσεις, αἱ ἐγχειριστικαὶ νέαι μέθοδοι καὶ αἱ τροποποιήσεις χειρουργικῶν ὀργάνων, περὶ ὧν πολλὰ ἐγράφη-

[1] Ἰατρ. Ἐπιθεώρ. Ἀθηνῶν σελ. 28 1896.

[2] Ἰατρ. Ἐφημ. στρατοῦ ἐν Ἀθήναις Β' 414-421 καὶ 739 μετάφρ. ἰατροῦ Γαζῆ.

[3] Ἰατρικὸς Μηνύτωρ Ἀθηνῶν 1901 φ. 2. Ἐν τῷ ἀνεκδότῳ VII τόμῳ Ἱστορ. Ἀπομνημ. Χιώτου ἀναφέρεται καὶ ἔργον τοῦ Πανᾶ. Sur les maladies des articulations.

κν ἐν τοῖς ἰατρικοῖς περιοδικοῖς τῆς Γαλλίας, πολλαὶ δὲ αὐτοῦ πραγματεῖαι καὶ συμβολαὶ μετεφράσθησαν καὶ εἰς ἄλλας εὐρωπαϊκὰς λώσσας. Διαύγεια πνεύματος, κρίσις λεπτοτάτη, ἦθος σοβαρὸν καὶ πιβάλλον, εὐμέθοδος διδασκαλία, πλοῦτος παντοδαπῆς σοφίας, τόλμη :αὶ πρωτοτυπία, παρατηρητικότης ἔκτακτος, χειρουργικὴ δεξιότης σπανία, ἀφοσίωσις εἰς τὸ καθῆκον, προσήνεια καὶ ἀξιοπρέπεια χαρακτῆρος, ἰδοὺ ἐν περιλήψει ἡ ἀμυδρὰ εἰκὼν τοῦ ἀποιχομένου σοφοῦ συμπολίτου κατὰ τὴν κρίσιν συγγραφέων καὶ τὰς ἐντυπώσεις ὁμιλητῶν καὶ συναδέλφων αὐτοῦ. Εὐνόητον, ὅτι ἀνὴρ τοιοῦτος ἀνῆλθεν εἰς ὑψηλὰ ἀξιώματα καὶ ἔτυχε παντοίων τιμῶν. Καὶ δὴ τὸ 1877 ἐξελέγη πρόεδρος τῆς Χειρουργικῆς Ἑταιρείας, ἧς πρὸ τινων ἐτῶν ἦτο διαπρεπὴς ἑταῖρος, τὸ δὲ 1899, ἐπίσης ἐξελέχθη Πρόεδρος τῆς Ἰατρικῆς Ἀκαδημίας, μέλος τῆς ὁποίας διετέλει ἀπὸ τοῦ 1877, ἐπίσης μέλος τῶν Ὀφθαλμολογικῶν καὶ Ἰατρικῶν Ἑταιρειῶν Βερολίνου, Βελγίου, Ἀθηνῶν, Βρυξελλῶν, διέπρεψε δ' ἐν τοῖς Διεθνέσι Συνεδρίοις τοῦ Ἐδιμβούργου τὸ 1894 καὶ τῆς Utrecht τὸ 1899, ἔνθα ὡμίλησεν ἐπὶ τοῦ θέματος Les paralysies oculaires motrices d'origine traumatique, ἐτιμᾶτο δὲ διὰ πολλῶν μεταλλίων καὶ παρασήμων, ὧν καὶ τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς, δι' ἃς ὑπηρεσίας παρέσχε καὶ κατὰ τὸν γαλλογερμανικὸν πόλεμον τοῖς ἐν Παρισίοις πολιορκουμένοις, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν παράσημον τῶν Ἀνωτέρων Ταξιαρχῶν. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὶς προύτεινε τῷ περικλεεῖ συμπολίτῃ ἕδραν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, τιμῶσα ἑαυτὴν καὶ τὸ ἀνώτερον ἡμῶν πανδιδακτήριον, ἀλλ' ὁ κλεινὸς ἀνὴρ ἠρνήσατο προελόμενος, ὡς εἶπε, τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα ὀφειλομένου καθήκοντος, τὴν ἐν Παρισίοις ἄσκησιν τῆς ἐπιστήμης καὶ διδασκαλίας, ἐργαζόμενος ἐν κύκλοις εὐρυτέροις καὶ καθιστῶν ἑαυτὸν πολλῷ ὠφελιμώτερον τῇ καθ' ὅλου ἐπιστήμῃ, μὴ ἀποστερῶν δ' ἐντεῦθεν ὠφελείας καὶ κλέους τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα. Κατὰ τὸν ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον ὁ *Πανᾶς* μὴ ἐπιλαθόμενος τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πατρίδος, διωργάνωσεν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. Ἀφ' ἧς νεανίας ἀνεχώρησεν εἰς Γαλλίαν δὶς ἐπεσκέφθη τὴν γενέτειραν νῆσον, το 1868 καὶ τὸ 1875. Ὅταν τὸ 1868 ἦλθεν εἰς Κεφαλληνίαν, ὁ τόπος ἦγε συνεχῆ καὶ ἐξαιρετικὴν ἑορτήν. Πανταχόθεν τῆς νήσου συνέρρεον οἱ πάσχοντες, οὓς δωρεὰν καὶ προθύμως ἐδέχετο κατ' οἶκον. Οἱ ἐπιστήμονες, οἱ λόγιοι, αἱ ἀρ-

χαί, περιεκύκλουν διαρκῶς τὸν μεγάτιμον ἄνδρα, ἀρυόμενοι γνώσεις πολλὰς ἀπὸ τοῦ πλούτου τῶν ἰατρικῶν καὶ ἐγκυκλοπαιδικῶν αὐτοῦ γνώσεων καὶ ἀγαλλόμενοι ἀπὸ τῆς ἀναστροφῆς αὐτοῦ μετὰ τόσης γοητευούσης χάριτος, λεπτότητος καὶ μετριοφροσύνης συζητοῦντος καὶ λαλοῦντος. Ἄρθρα καὶ ποιήματα, χοροὶ καὶ γεύματα διεδέχοντο ἄλληλα[1]. Ἀλλὰ δεινὴ νόσος ἀπό τινος ὑπέσκαπτε τὴν πολύτιμον αὐτοῦ ζωήν, ἐφ' ᾧ καὶ παρῃτήθη τῆς διδασκαλίας τὸ 1900, καρτερικῶς δὲ ὑπομείνας τὴν ὀχληρίαν τῆς θανατηφόρου ἀσθενείας, ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν εἰς τὴν ἐν Παρισίοις ἔπαυλιν αὐτοῦ Roissy (Seine e Marne) τῇ 24 δεκεμβρίου 1902, συνδέσας ἀναποσπάστως τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετὰ τῆς ἱστορίας τῆς νεωτέρας γαλλικῆς ἰατρικῆς καὶ εὐλόγως κρινόμενος ὡς εἷς τῶν ἐξοχωτέρων ἰατρῶν τοῦ ιθ' αἰῶνος καὶ ἐκ τῶν ἐξαιρέτως κλεϊσάντων τὴν ἐν Παρισίοις Σχολήν, Ἡ κηδεία τοῦ πεφημισμένου συμπολίτου ἐγένετο μεγαλοπρεπεστάτη καὶ ἀνταξία αὐτοῦ[2], ἅπας δὲ ὁ γαλλικὸς τύπος κυρίως, ἠσχολήθη διὰ μακρῶν περὶ τῶν ἔργων καὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἀνδρός. Ὁ πρόεδρος τῆς Ἰατρικῆς Ἀκαδημίας τῶν Παρισίων Λανσερότ ἐν εἰδικῇ συνεδρίᾳ ταύτης, ἔπλεξε τὸ ἐγκώμιον τοῦ μεταστάντος καθηγητοῦ[3], εἶνε ὅμως ἀπορίας ἄξιον καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ μεταδώσωμεν κοινὸν ἐν Κεφαλληνίᾳ παράπονον, ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐν τῇ ὑπεράγαν γενικότητι τῶν φρο-

[1] Ἴδε καὶ τότε Ἐφημερίδας Ἀργοστολίου καὶ Π. Βεργωτῆ Γεῦμα Λιτόν, ποίημα. Ἐν Ἀργοστολίῳ 1869 σελ. 6.

[2] Ἴδε Figaro 13 janvier 1903 καὶ περιοδικὰ ἰατρικὰ Παρισίων.

[3] E. De Lavarenne ἐν Presse Médicale. Paris. F. L. nº 3. 1903. Gazette médicale de Paris nº 3. 17 janvier 1903 μετ' εἰκόνος ἀμφότερα. Gazette des hopitaux 8 janvier 1903 nº 3. Βιογρ. Ἴδε καὶ ἐν Vaperan Dict. univ. des contemporaines Paris καὶ Les maîtres de la médecine. Ἐπίσης Φύσιν περιοδ. Ἀθηνῶν Ε', 43, Ἰατρικὸν Μηνύτορα Ἀθηνῶν Ι φ. 2 καὶ τὰς Ἑλληνικὰς καὶ Γαλλ. ἐφημερίδας τοῦ ἰανουαρίου 1903. Εἰδικῶς ἔγραψεν ἐν ἐκτάσει περὶ Πανᾶ ὁ F. de Lapersonne, καθηγ. τῆς ὀφθαλμολογικῆς κλινικῆς ἐν Παρισίοις, ἐν Archives d'ophtalmologie ἐκδοθείσης καὶ εἰς ἰδιαίτερον τεῦχος τῆς πραγματείας, ἐν Παρισίοις 1903 μετὰ τῆς εἰκόνος τοῦ καθηγητοῦ, σελ. 24 εἰς 8ον. Ἐν τῇ μονογραφίᾳ ταύτῃ ἀναλύονται τὰ σπουδαιότερα τῶν συγγραμμάτων τοῦ ἀνδρός, κρίνεται ὁ ἐν γένει ἐπιστημονικὸς αὐτοῦ βίος καὶ διαλαμβάνεται ὁ μακρὸς κατάλογος τῶν τύποις ἐκδοθέντων συγγραμμάτων, ἀνακοινώσεων καὶ ἄρθρων τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ.

νημάτων αὐτοῦ καὶ τῷ θερμοτάτῳ φιλογαλλισμῷ, ἐπελάθετο ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ διατάξει, τῆς τοσαύτας ἐχούσης ἀνάγκας γενετείρας αὐτοῦ, συνδέσῃ δὲ οὕτω πλεῖον τὸ σεβαστὸν αὐτοῦ ὄνομα ἐν τῇ εὐγνώμονι μνήμῃ τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ. Μακρὸς τυγχάνει ὁ κατάλογος τῶν ἔργων τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ, ὧν ἀναγράφομεν ἐνταῦθα, πλὴν τῶν μνημονευθέντων, τὰ ἑξῆς· α') Leçons d'orthopédie de Malguigne. Paris 1862, β') Leçons sur le strabisme et les paralysies oculaires. Αὐτ. 1873.γ') Sur les affections de l'appareil lacrymal 1876. δ') Sur les kératites 1876. ε') Sur les maladies inflammatoires des membranes internes de l'œil. 1877. ς') Sur les rétinites μετὰ πολλῶν εἰκόνων καὶ πινάκων. ζ') Anatomie pathologique de l'œil, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ καθηγητοῦ Remy η')Nouvelles leçons sur le strabisme, δευτέρα ἔκδοσις.Paris 1883. θ') Traité complet des maladies des yeux. Paris. 2 vol. in 8° 1894, τὸ ἐξοχώτερον καὶ τὸ μᾶλλον ἔκλαμπρον μνημεῖον καὶ προϊὸν τῆς περὶ τὰ ὀφθαλμολογικὰ σοφίας καὶ μακρᾶς πείρας τοῦ ἀνδρὸς καὶ ι') Sur les cicatrices vicieuses et les moyens d'y remedier ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ διατριβὴν 1863. Πλὴν τούτου ἱκανὰ ἔγραψεν ἐν τῷ 'Ιατρικῷ Λεξικῷ τοῦ καθηγητοῦ Jacond ὑπῆρξε δὲ μετὰ τοῦ Landoct καὶ P. de Cluny καὶ ὁ ἱδρυτὴς τῶν Archives d' ophtalmologie τὸ 1880.

ΠΑΠΑΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ἢ ΛΙΒΑΘΗΝΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. 'Εξ 'Αργοστολίου, ἱεροδιάκονος ζήσας πρὸ πεντηκονταετίας, διαπρεπὴς τῆς νήσου ἱεροψάλτης. 'Εγκρατὴς τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς ἣν ἐσπούδασεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐμελοποίησε καί τινα ᾄσματα, πρῶτος δ' εἰσήγαγεν ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ νεώτερον βυζαντινὸν σύστημα [1].

ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ. Τὸ γένος Σπ. Σχορδούλη ἐξ 'Αργοστολίου, γεννηθεῖσα τὸ 1865. Διακεκριμένη ἠθοποιὸς καὶ ἡ πρώτη εἰς τραγικὰ μάλιστα μέρη ἀναδειχθεῖσα καλλιτέχνις ἑλληνίς. Ἤδη διευθύντρια ἰδίου θιάσου, ἐδίδαξεν ἀπὸ σκηνῆς ὅλων σχεδὸν τῶν ἐν 'Ανατολῇ ἑλληνικῶν θεάτρων, γνωρίσασα τὰ ἐξοχώτερα ἔργα τῶν νεωτέρων τραγικῶν. Περὶ αὐτῆς καὶ οἱ τεχνοκρῖται καὶ ἡ δημοσιο-

[1] Μοσχοπούλου Χ. Περὶ 'Εκκλ. μουσικῆς.'Εν Κεφαλληνίᾳ σελ. 27.

γραφία ἔκρινχν ἐπαινετικώτχτα[1]. Εἰς Κεφαλληνίαν ἦλθε τὸν χειμῶνα τοῦ 1895.

ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ. Τὸ ὄνομα τοῦ τολμηροῦ τούτου συμπολίτου, συνδέεται μετὰ τῆς ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν καὶ Ἱσπανῶν πολιορκίας τοῦ φρουρίου Ἁγίου Γεωργίου ὑπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς Γονζάλβον Φερνάντες ἐκ Κορδούης, τὸν ἱπποτικὸν τῆς Γρενάδας ἐλευθερωτὴν καὶ τὸν Μπενέττον da Ca-Pesaro Ἑνετὸν ναύαρχον. Κατὰ τὰ τέλη τοῦ ιε' αἰῶνος οἱ Ἱσπανοὶ σκοποῦντες νὰ προχσπίσωσι τὰς Σικελικὰς ἀκτὰς κατὰ πάσης κινήσεως τῶν Γάλλων, συνέπραξαν μετὰ τῶν Ἑνετῶν εἰς τὴν ἄμυναν τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ κτήσεων τούτων. Στόλος ἱσπανικὸς προσήγγισε κατὰ μάϊον τοῦ 1500 εἰς Μαλάγαν, προτιθέμενος ἐκεῖθεν νὰ ἐκδράμῃ εἰς Σικελίαν[2]. Ἡ ἀρμάδα δίμηνον εἶτα διατρίψασα ἐν Σικελίᾳ καὶ προσλαβοῦσα ἑτέρας δύο χιλιάδας νεοσυλλέκτων ἐκ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ μισθοφόρων, ἐτράπη εἰς τὴν Πελοπόννησον τῇ 21 σεπτεμβρίου 1500, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τῶν Τούρκων λυσάντων τὴν πολιορκίαν τοῦ Ναυπλίου καὶ ὑποχωρησάντων εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὁ Γονζάλβος ἑνωθεὶς μετὰ τῆς ἐν Κερκύρᾳ Ἑνετικῆς μοίρας, ἐκίνησε κατὰ τῆς Κεφαλληνίας[3]. Ἡ πόλις ἐκτισμένη ἐπὶ βράχου ὑψηλοῦ καὶ δυσπορθήτου, ἐφρουρεῖτο ὑπὸ τετρακοσίων ἢ ἑξακοσίων κατ' ἄλλους Τούρκων, ὅλων παλαιῶν στρατιωτῶν καὶ ἑτοίμων ν' ἀποθάνωσιν ὑπερασπιζόμενοι τὴν σημαίαν των, φρούραρχος δ' ἐτύγχανεν ὁ Ἀλβανὸς Χισδάρ[4]. Πλὴν τοῦ στρατιωτικοῦ ἀποκλεισμοῦ, προεκηρύχθησαν βραβεῖα καὶ προνόμια ὑπὲρ τῶν συντρεχόντων τῷ ἔργῳ, ἵνα προ-

[1] Θ. Βελλιανίτου. Εὐαγγ. Παρασκευοπούλου. 1893. Ἐν Ἀθήναις. Τύποις Ἑστίας.

[2] Ὁ στόλος λέγεται παρὰ τοῖς διαφόροις συγγραφεῦσιν ἀποτελούμενος ἐκ τεσσαράκοντα, πεντήκοντα καὶ ἑξήκοντα πλοίων, οἱ δὲ μαχηταὶ εἰς πέντε ἢ ἑπτὰ χιλιάδας καὶ 600 ἱππεῖς. (Ἑστίας περιοδ. Ἀθηνῶν 1894 ἀριθ 18). Prescott. History of Ferdinand and Isabella. II X. p. 206-208.

[3] Προηγήθησαν καὶ δύο ἄλλαι ἀποτυχοῦσαι πολιορκίαι, ἡ μία ὑπὸ τὸν Γριμάνην, ἡ ἄλλη ὑπὸ τὸν Μ. Τρεβιζάν. Ἴδε Capeletti. St. Rep. Ven. VII 54 καὶ χειρογρ. Morelli καὶ Ἑπταν. ἱστορικούς.

[4] Ἡ νῆσος παρεδόθη τοῖς Τούρκοις τὸ 1484 διὰ συνθήκης μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Βαγιαζὴτ Β', ἀλλ' ἡ Ἑνετία μετημελήθη διότι ἐζημιοῦντο τὰ ἐμπορικὰ συμφέροντα τῶν ὑπηκόων της καὶ ἐθεώρει χολοβὰς τὰς ἐν Ἰονίῳ κτήσεις της ἄνευ τῆς Κεφαλληνίας.

κληθῇ προθυμοτέρα καὶ μείζων ἡ συμμετοχὴ καὶ τοῦ ἐγχωρίου στοιχείου. Ἀναφαίνεται τότε ὁ *Γιαννούλης Πατρίκιος*, συμπράττων μετὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Πέτρου καὶ Ἀντωνίου. Χαίρων οὗτος τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀγόμενος ἵνα συντελέσῃ ὅση δύναμις εἰς τὴν ἀπόσεισιν τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ, ἐνετάλη ὑπὸ τῶν πολιορκουμένων νὰ ἐκθέσῃ τοῖς πολιορκηταῖς, ἐὰν κατώρθου νὰ λάβῃ μετὰ τούτων συνέντευξιν, τὰ περὶ τῆς κακῆς καταστάσεως τοῦ φρουρίου, τὴν ἔλλειψιν τροφῶν καὶ πολεμεφοδίων καὶ τὴν ἀποθάρρυνσιν τῆς φρουρᾶς, προτρέψῃ δὲ εἰς τελευταίαν ἀποφασιστικὴν ἔφοδον· τὴν ἐντολὴν ταύτην ἐξετέλεσε πιστῶς ὁ ῥιψοκίνδυνος συμπολίτης, κατελθὼν νύκτωρ διὰ τοῦ κρημνώδους βράχου[1].Καὶ δὴ οἱ ἀρχηγοὶ ἀπεφάσισαν σύγχρονον ἐπίθεσιν κατὰ δέκα κεχωρισμένων μερῶν τῆς πόλεως[2]. Τὰ τείχη τοῦ φρουρίου εἶχον ὑποστῇ σημαντικὰς ζημίας ἐκ τῶν ὑπονομευτικῶν ἐργασιῶν τοῦ Pedro Navarro, ὅστις κατὰ τοὺς ἰταλικοὺς πολέμους τόσον διεκρίθη εἰς ἔργα τοιαῦτα. Τὸ Ἑνετικὸν πυροβολικὸν ἀνώτερον τοῦ ἱσπανικοῦ, ἤνοιξε ῥῆγμα, δι' οὗ ἠδύναντο νὰ διέλθωσιν εἰς τὰ ἔργα, ἅτινα ὅμως οἱ πολιορκούμενοι ἐπεσκεύαζον διὰ ταχυσκάπτων. Δοθέντος τοῦ συνθήματος κατὰ τὴν ὡρισμένην ὥραν, τὰ δύο στρατεύματα προέβησαν εἰς τολμηρὰν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν διαφόρων τμημάτων τῆς πόλεως, καλυπτόμενα ὑπὸ τῶν φονικῶν σφαιρῶν τοῦ ἐχθροῦ. Οἱ Τοῦρκοι ὑπέστησαν τὴν σφοδρὰν προσβολὴν ταύτην ἀτρομήτως καὶ ἀνδρείως, φράσσοντες τὰ ῥήγματα διὰ τῶν πτωμάτων τῶν πιπτόντων καὶ τῶν σωμάτων τῶν πληγωμένων στρατιωτῶν των καὶ ῥίπτοντες κατὰ τῶν κεφαλῶν τῶν πολιορκητῶν βροχὴν σφαιρῶν, βελῶν, ζέοντος ἐλαίου καὶ θείου καὶ ἄλλων εἰδῶν.

[1] Ἴδε καὶ Λοβέρδου. Ἱστορ. Κεφαλλ. 120. Σάθα. Τουρκοκρ. Ἑλλάς, 64. Lunzi. Πολιτ. κατάστασις Ἑπτανήσου ἐπὶ Ἑνετῶν εἰσαγ. ρ-ργ. Pignat. Mem. I 113. Ζερβοῦ περιοδ. Αἶνος 375. Οὐχὶ ἀκριβῶς οἱ Κεφαλλῆνες ἱστορικοὶ ἀναφέρουσι περὶ ἀποθαρρύνσεως τῶν πολιορκουμένων. Νεώτεραι ἔρευναι φέρουσιν εἰς φῶς, ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἐπολέμησαν μετ' ἀξιοθαυμάστου ἡρωϊσμοῦ καὶ πολεμικῆς δεξιότητος. Ἴδε Prescott ἔνθ. ἀνωτ. καὶ Κιντάναν, ἐν βίοις Ἐπιφανῶν ἱσπανῶν, μετάφ. Μαυράκη ἐκ τῆς Καστιλιανῆς, ἐν Ἑστίᾳ Ἀθηνῶν 1894 σελ. 16.

[2] Giovio. Vitae ill. virorum-Chronaca del Gran. Capitan. Cap. 14 παρὰ Prescott.

Παραλλήλως καὶ ἀνταξίως ἔβαινεν ἡ ἀπεγνωσμένη ἄμυνα πρὸς τὰ ἀνδρείαν ἐπίθεσιν. Μετὰ βραχὺν ἀλλὰ φονικώτατον ἀγῶνα, καθ' ὃν ἔπεσον ὁ φρούραρχος καὶ τὰ τέσσαρα πέμπτα τῶν στρατιωτῶν, ὑψώθησαν ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων αἱ νικήτριοι σημαῖαι τῶν ἁγίων Μάρκου καὶ Ἰάγου, ἀποδοθείσης δὲ τοῖς Ἐνετοῖς τῆς Κεφαλληνίας, ὁ Γονζάλες ἐπανῆλθεν εἰς Σικελίαν τὸ 1501 [1]. Διὰ δὲ τὴν ἐκδούλευσιν ἣν ὡς ἐρρήθη, παρέσχεν ὁ **Πατρίκιος** καὶ τὰς ὁποίας ὑπέστη ζημίας, καὶ τὰς δαπάνας αὐτοῦ διαρκούσης τῆς πολιορκίας, ἡ Ἐνετικὴ Κυβέρνησις διὰ δουκικῆς ἀπὸ 16 μαρτίου 1503 τοῦ δουκὸς Λορεδάν, γράφει τῷ τότε προνοητῇ Κεφαλληνίας Ἀλ. Σαλομόν, ὅτι ἐξαιρεῖ πάσης πραγματικῆς καὶ προσωπικῆς ἀγγαρείας καὶ δημοσίου βάρους τοὺς **Πατρικίους**, κυροῦσα ὑπὲρ τούτων καὶ τὰ παλαιὰ τιμάρια τοῦ Ν. Χαρτουλάρη. Οἱ **Πατρίκιοι** λέγονται καταγόμενοι ἐκ Μοθώνης, κατελέγοντο δὲ ἐν τοῖς προνομιούχοις, ἀπαντῶσιν οὐχ ἧττον ἐν τῇ νήσῳ καὶ ὑπερμεσοῦντος τοῦ ιγ' αἰῶνος, πιθανῶς δὲ καὶ τὸ νῦν χωρίον **Πατρικᾶτα**, ἦτο ἡ πρώτη κατοικία ἢ τιμάριον ἀπονεμηθὲν αὐτοῖς. Ἀπὸ τοῦ **Γιαννούλη** ἐκείνου, κατάγεται πιθανώτατα ὁ κλάδος τῶν **Πατρικίων Γιαννουλάτων** [2].

ΠΕΚΚΑΤΟΡΟΣ ΓΟΒΕΛΛΟΣ. Περισπούδαστος αὐλικὸς Καρόλου Τόκκου ὅστις ἀπένειμεν ἐκείνῳ προνόμια καὶ φέουδα ἐν τῇ νήσῳ. Περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἔγγραφον ὑπὸ χρ. 4 φεβρουαρίου 1424 ἀπολυθὲν ἐν Ἄρτῃ λέγει«...Considerando li molti grati avuti servizi, li quali il »nobil uomo, ligio, fedel e carissimo nosto Gobello »Peccator a noi e alla corte nostra a prestato, ed al »presente presta, e speramo quello da....avenire di ben in »meglio con laudabile continuazione, per dover prestar ad »esso et alli suoi eredi κλ.». Ὁ Κάρολος ἀπαφῆκε τῷ Γοβέλλῳ καὶ ἕτερον δίπλωμα τὸ 1418. Τὰ φέουδα τῶν **Πεκκατόρων** ἔκειντο

[1] Τὴν πολιορκίαν λέγουσι γενομένην ἄλλοι τὸ 1499 κατὰ δεκέμβριον, ἄλλοι κατ' ἰούλιον τοῦ 1500. Ἴδε Κεφαλλ. ἱστορικούς. Περὶ δὲ Κάστρου ἴδε Παράρτημα Ζ'.

[2] Privilegi della famiglia Janulato. 1779. Venezia. ἔνθα τὰ σχετικὰ ἔγγραφα, αἱ κυρώσεις καὶ ἀνανεώσεις τῶν προνομίων καὶ τὸ οἰκογ. δένδρον, παρὰ τῷ ἐν Ἀργοστολίῳ κ. Γερ. Βειλάνδῳ ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ Γεωργ. Γιαννουλάτου.

εἰς τὸ Λειβάδιον καὶ Ἁγιὰν τῆς Ἄσσου, ἐκαλοῦντο δὲ βαρωνία, προκύπτει ὅμως ὅτι τὸ 1502 εἶχον ἀποβάλει τὴν κυριότητα, διότι ὁ τότε Γεν. προβλεπτὴς Β. Πέζαρος ἐνετείλατο τῷ καπετάνῳ Κεφαλληνίας Τρόν, νὰ εἰσπράξῃ τὰς προσόδους τῶν Λειβαδίων τοῦ *Πεκκατόρου* [1]. Φέροντες τίτλον ὑποκομήτων (visconti), ἐνεγράφησαν εἰς τὴν Χρυσῆν βίβλον μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 καὶ 1604 [2]. Ὁ *Γοβέλλος* ἤγαγε σύζυγον τὴν θυγατέρα καὶ κληρονόμον τοῦ παλαιοῦ προνομιούχου καὶ φεουδάρχου τῆς νήσου Ἀντωνίου ἱπποκόμητος Βεκαρέλου (1391), ἀπὸ παλαιῶν δὲ *Πεκκατόρων* ἕλκουσιν ἐκ θηλυγονίας τὴν καταγωγὴν καὶ οἱ ἐν Κεφαλληνίᾳ Ἀσάναι [3]. Τὸ 1601 ἀπαντῶμεν Σύνδικον τῆς Κοινότητος καὶ πρέσβυν τὸν *Νικόλαον*.

ΠΕΛΛΕΓΡΙΝΟΣ Ἢ ΠΕΛΛΕΓΡΙΝΗΣ. Κεφαλλήν, ὑπηρετήσας εἰς τὸν ρωσσικὸν στρατόν. Ἐγκρατὴς τῶν μαθηματικῶν, ἐδίδαξεν αὐτὰ ἐν Κερκύρᾳ ἐπὶ γάλλων, ἐπὶ κειμένου τοῦ Νικηφόρου Θεοτόκη. Μαθητὴς αὐτοῦ ἐγένετο καὶ ὁ Ἰωάννης Καραντινός. Ἄγνωστον ποῦ καὶ πότε ἀπέθανεν.

ΠΕΡΔΙΚΑΡΗΣ ΜΙΧΑΗΛ. Υἱὸς Ἀναστασίου. Ἐγεννήθη ἐν Κοζάνῃ Μακεδονίας, ἔνθα ἐγκατέστη ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἰατρὸς Κεφαλλήν, μετελθὼν ἐκεῖ τὸ ἐπάγγελμα. Τὰ ἐγκύκλια σπουδάσας ὑπὸ τὸν ἱερομ. Ἰωανᾶν ἐν Βλαχολειβάδῳ καὶ τὸν Ἀμφιλόχιον καὶ Θωμᾶν Οἰκονόμον ἐν Καστορίᾳ. ἐφοίτησεν ἐν Παταβίῳ ἔνθα ἔτυχε τοῦ ἰατρικοῦ διπλώματος, μετελθὼν ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὸν ἰατρὸν ἐν Ἠπείρῳ, διατελέσας καὶ ἰδιαίτερος ἰατρὸς τοῦ Μουκτὰρ πασᾶ, τοῦ Ζαλεδὶν βέη καὶ ἄλλων ἐγκρίτων προσώπων. Βαθὺς ἑλληνιστής, μαθηματικὸς καὶ ποιητὴς ἐθνικὸς καὶ σατυρικός. Ἐδίδαξεν ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἐν Βιτωλίοις. Συμμαθητὴς καὶ φίλος τοῦ Καποδιστρίου, ὅστις τὸ 1828 προσεκάλεσε τὸν ἄνδρα εἰς Ναύπλιον, ὅπως χρησιμοποιήσῃ ὑπὲρ τοῦ νέου κράτους τὰ φῶτα καὶ τὴν φιλοπατρίαν αὐτοῦ, ἀπέθανεν ὅμως ἐν τῷ μεταξὺ ἐν Βιτωλίοις [4]. Ἔργα τοῦ ἀνδρὸς γνωρίζομεν τὰ ἑξῆς. α') ***Ποιη-***

[1] Σάθα. Μνημ. V 154.

[2] Libr. Consigli. Ἀρχ. Κεφ. Κατάγονται ἐκ Μιλάνου, Βισκόντης δὲ εἶνε ὁ τίτλος καὶ οὐχὶ ἐπώνυμον ὡς παρὰ Λοβέρδῳ Ἱστορ. 104.

[3] Ἔγγραφα παρὰ τῷ ἀξιοσεβάστῳ ἰατρῷ κ. Σπ. Ἀσάνῃ ἐν Κάστρῳ.

[4] Κατὰ Ματαράγκαν ἀπέθ. ἐν Θεσσαλονίκῃ τῷ 1877, ἐκ παραδρομῆς βε-

ματα ἐν Βιέννῃ 1817. β') *Ἑρμῆλος ἢ Δημοκριθηράκλειτος*. Τόμος Α' ἐν Βιέννῃ 1817. γ') *Προδιοίκησις εἰς τὸν Ἑρμῆλον ἢ Δημοκριθηράκλειτον*. Εἰς τὸ ποίημα τοῦτο ἐκδοθὲν ἐν Πέστῃ 1817 εἰς 12ον, σελ. 152 ἐμιμήθη μᾶλλον τὸν *Χρυσοῦν ὄνον* τοῦ Ἀπουλείου ἢ τὸν *Λούκιον ἢ ὄνον* τοῦ Λουκιανοῦ. δ') *Ψυλλιάς*. 1807 ἐν Βιέννῃ πολιτικὸν καὶ διεγερτικὸν τῶν Ἑλλήνων εἰς ἐπανάστασιν. ε') *Διομηδειάς*. Τοῦτο καὶ τὸ προηγούμενον λέγονται ἀνέκδοτα [1]. ς') *Ἀλκάς*, ἔμμετρος βιογραφία Ἀλῆ-πασᾶ. ζ') *Ἐπιστολαὶ Ἰούδα ἐξ Ἅδου*. η') *Νυκτὸς διάκοσμος*, ἤτοι τὰ κατὰ ἀθέων θεϊστῶν καὶ πασῶν τῶν αἱρέσεων. θ') *Μαθηματικὴ ὁδός*. Ὁ ποιητὴς Ἀλέξανδρος Σοῦτσος ἔγραψε τὸ 1833 μετ' ἐπαίνων περὶ τοῦ ποιητοῦ [2]. Ὁ *Περδικάρης* λέγεται ἕλκων τὸ γένος ἀπὸ τοῦ χωρίου Περδικαρᾶτα, τοιοῦτο ὅμως δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ νήσῳ, ἀλλὰ συνοικία Περδικᾶτα ἐν Δειλινάτοις [3].

ΠΕΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ. Ἔζη τὸ 1500 ἐν Παταβίῳ βιβλιοφύλαξ τῆς ἐκεῖ βιβλιοθήκης τῆς μονῆς τῆς Ἁγίας Ἰουστίνης τῶν Βενεδικτίνων [4]. Ἡ οἰκογένεια ἀπαντᾷ ἐν Κεφαλληνίᾳ ὑπερμεσοῦντος τοῦ ιγ' αἰῶνος, καλουμένη *Περιστιανός*, οὖσα κυρία γαιῶν ἐν περιοχῇ Αὐλῶνος [5]. Ἀλλὰ καὶ τὸ 1635 ἀπαντῶμεν ἱερέα Ἰωάννην *Περιστιανόν*, ἐν Ληξουρίῳ [6]. Τ' ἀρχαῖα ἔγγραφα τοῦ οἴκου παρεδόθησαν τὸ 1797 τῷ ἀναλαβόντι τότε τὴν ἀνασύνταξιν τῆς πυρποληθείσης Χρυσῆς βίβλου, Ἰωάννῃ Λοβέρδῳ Κωστῇ [7]. Ἡ οἰκογένεια κατετάχθη εἰς τοὺς εὐγενεῖς τὸ 1593-1604 [8].

ΠΕΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΖΗΣΙΜΟΣ. Υἱὸς Ἀνδρέου γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ

βαίως, ἐκτὸς ἂν πρόκηται περὶ ἄλλου ὁμωνύμου. (Παρνασσοῦ ἔκδ. 1880, σελ. 46).

[1] Αὐτόθι.

[2] Αὐτόθι.

[3] Αὐτόθι. Ἴδε περὶ ἔργων τοῦ ποιητοῦ, Βρετοῦ Ν.Φιλ. Β' 191. Γουναροπούλου Κοζανικά, ἐν Πανδώρας ΚΒ' σελ. 558.

[4] Ap. Zeno. Dissert. Vossianae V. II xcvi. Μουστοξ. Ἑλληνομν. Ζ' 396.

[5] Miklosich-Müller. Ἔνθ. ἀνωτ. 25, 51.

[6] Ἀρχ. Κῶδιξ ἁγ. Σπυρίδωνος Ληξουρίου ἐν ἀρχειοφυλακείῳ Κεφαλλ.

[7] Κατὰ σημείωσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ κ. Γερ. Περιστιάνου.

[8] Libro Consigli. Ἀρχ. Κεφαλλ.

1702 σπουδάσας ἐν Πατκβίῳ φιλοσοφίαν καὶ θεολογίαν [1]. Νεαρὸς ἔτι ἐδημοσίευσεν ἐκεῖ De Christo Pascha suum praemature atque in pane fermentato celebrante [2]. Δυστυχῶς ὁ τόσον κατὰ τὴν νεότητα αὐτοῦ πιστὸς εἰς τὰ πάτρια θρησκευτικὰ δόγματα, περιπλακεὶς εἰς τὰς σαγήνας τῶν καθολικῶν, ἐνδυθεὶς μοναχικὸν τριβώνιον μετέστη εἰς τὸν καθολικισμόν. Ἀπαντῶμεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ 1767-1771 βιβλιοθηκάριον ἐν Παταβίῳ [3], ἀμαρτυρήτως δὲ ὅτι ἐδίδαξε καὶ ἐν τῷ ἐκεῖ σχολείῳ τῆς Ἁγίας Ἰουστίνης [4]. Τότε ἐξέδωκεν αὖθις τὸ *περὶ Ἀζύμων* ἄνω μνησθὲν πόνημα αὐτοῦ ἀνωνύμως μετ' ἀνκιρετικῶν φεῦ! σημειώσεων. Ἐκεῖ πιθανῶς καὶ ἀπέθανεν ὀνειρευόμενος ἴσως ἀνώτερα ἀξιώματα, ἀφεὶς δὲ καὶ διαθήκην δι' ἧς εὐεργετεῖ τὴν λατινικὴν ἐπισκοπὴν Κεφαλληνίας, καθιστὰς κηδεμόνα τῆς περιουσίας αὐτοῦ, τὸν τότε λατῖνον τῆς νήσου ἐπίσκοπον [5]. Ἀπέθανε περὶ τὸ 1772.

ΠΕΤΡΙΤΣΗΣ ΣΤΑΜΟΣ. Υἱὸς Δημητρίου γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1758. Ἰατροφιλόσοφος ἐκ τῶν ἐγκρίτων τῆς νήσου καὶ βοτανικός. Μέλος τῆς Κυβερνητικῆς Ἐπιτροπείας τῷ 1800 [6]. Εἰ καὶ ἰατρὸς διὰ

[1] Μελετίου Ἐκκλησ. Ἱστορία 1780 κεφ. ιστ' § 37. προσθ.

[2] Τὸ σύγγραμμα εἶνε σπάνιον περιέχεται δ' ἐν τῷ M. Gotlofredi Hermani. Hist. concertationum de pane azymo et fermentato in coena Domini. Lipsiae 1737. Ἴδε Τεξέϊρα. Ὑπεράσπισις γραικικῆς Ἐκκλησίας, μετάφρ. Βλασοπούλου. Ἐν Ἀθήναις 1848 κγ', μετατυπωθὲν τὸ αὐτὸ τῆς ἐκδόσεως ἔτος μετ' ἀνασκευῆς ὑπὸ τοῦ J. Giacinto Serry.

[3] Pignat. Mem. II 269. Ζαβεῖρα Ἑλλ. Θέατρον 538.

[4] Μαζ. Β. ἐνδ. ἀνδρ. 403.

[5] Χιώτου IV 71-73. Καὶ ἄλλοι Κεφαλλῆνες ἀπέστησαν τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος, ἕνεκα τῶν ἐν Ῥώμῃ σπουδῶν αὐτῶν ἢ τῇ ἀναστροφῇ μετὰ τῶν λατίνων ἀρχιερέων τῆς νήσου. Σώζεται ἔκθεσις τοῦ λατίνου ἐπισκόπου Bald. Remondini (1736-1777) πρὸς τὸν ἐν Ῥώμῃ πρόεδρον τῆς προπαγάνδας Bald. Frangolini. Οὗτος ᾐτήσατο παρὰ τοῦ πρώτου πληροφορίας περὶ τῶν καθολικῶν ἐν τῇ νήσῳ καὶ ἂν ἔτι εἰσὶ στερροὶ εἰς τὸ λατινικὸν δόγμα οἱ ἐν Ῥώμῃ σπουδάσαντες Κεφαλλῆνες, ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἀγαλλόμενος ἀπαντᾷ τὸ 1767, ὅτι πιστῶς ἐφρόνουν ἔτι οἱ Ζήσιμος Περιστιανός, Φιορ. Κρασᾶς, Δρ. Καρύδης, Ἱερων. Τυπάλδος, Νικολ. Μεταξᾶς καὶ Στ. Χοϊδᾶς. Ἴδε μετάφρ. ἔκθ. παρὰ Χιώτῃ VI.

[6] Ἐξελέχθησαν μέλη αὐτῶν οἱ διαπρεπεῖς πολῖται Στέφ. Π. Φωκᾶς, Μαρ.

τὰς πολλὰς ὅμως αὐτοῦ νομικὰς γνώσεις καὶ τὸ ἐγνωσμένον τοῦ χαρακτῆρος ἀκέραιον, διωρίσθη καὶ ἐφέτης Ἀργοστολίου τῷ 1811 ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῶν Ἰονίων νήσων συνταγματ. H. Smith. Ἤσκησε τὴν ἰατρικὴν ἐν Κεφαλληνίᾳ, Πάτραις, Ζακύνθῳ καὶ Ἰωαννίνοις, ἐν τῇ τελευταίᾳ δὲ πόλει διέμεινε πενταετίαν, διατελέσας καὶ ἰατρὸς ἰδιαίτερος τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ. Ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, ἀνέγνωσεν ἐν αὐτῇ καὶ τὴν διατριβὴν του Memoria e riflessione sull' inesto vaccino [1], ἐξ ἧς μανθάνομεν ὅτι πρῶτος αὐτὸς εἰσήγαγε τὸ νέον σύστημα ἐν Πάτραις καὶ Ζακύνθῳ [2]. Εἰδημονέστατος τῆς φυτολογίας, ἐποιήσατο πολυχρονίους ἐπιτοπίους ἐρεύνας, καὶ φαρμακευτικὰς δοκιμάς, καὶ κατήρτισε συνεργασθεὶς μετὰ τοῦ Νικ. Δαλλαπόρτα, μακρὸν κατάλογον μετὰ παρατηρήσεων τῶν ἰαματικῶν τῆς νήσου βοτανῶν [3], ἴσως δὲ ἡ Χλωρὶς αὕτη (Flora) τῆς Κεφαλληνίας ἐν ἐκτάσει, ἦτο τὸ περὶ *βοτανικῆς* λεγόμενον χειρόγραφον ὅπερ δὲν σῴζεται σήμερον [4]. Ὁ διακεκριμένος συμπολίτης ἀπέθανε τῇ 10 Ἰουνίου 1835 ταφεὶς εἰς Λιθερὰ τῆς Ἀνωγῆς ὅπου ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ [5].

Μεταξᾶς Λυσέος, Ἀνδρ. Πανᾶς, Πέτρος Βαλσαμάκης, Σάββ. Ἄννινος, Ἰωάν. Μηνιάτης.

[1] Μουστοξ. Ἱστορ. καὶ Φιλολ. Ἀνάλεκτα Α' ἐν Κερκύρᾳ 1872 σελ. 21. Τὴν ἀνέκδοτον ταύτην μονογραφίαν ἔχω εἰς τὸ ἀρχεῖόν μου.

[2] Μέχρι τότε οἱ ἰατροὶ μετεχειρίζοντο τὸν ἐγκεντρισμὸν (inoculazione del vajolo) περὶ οὗ ἴδε βιογρ. Ἰακώβου Πυλαρινοῦ. Τὸν δὲ δαμαλισμὸν ἐν Ἀνατολῇ εἰσήγαγεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ ἰατρὸς Scoth, ἰδιαίτερος τοιοῦτος τοῦ ἄγγλου πρεσβευτοῦ Ἔλγιν, ἐκ φιλανθρωπίας καὶ ἐπιστημονικοῦ ζήλου διαδόσας τὸ νέον σύστημα καὶ ἐν Ἀθήναις, ὅπου προσκαλέσας τὸν ἐν Πάτραις πρόξενον Strani, ἀνεκοίνωσεν αὐτῷ τὰ περὶ τοῦ πράγματος, δοὺς αὐτῷ καὶ σύγγραμμα μεταφρασθὲν ἀπὸ τῆς ἀγγλικῆς. Ὁ Strani δ' ἐγνώρισε τὰ τοῦ νέου συστήματος τῷ Πετρίτσῃ, ὅστις ἤρξατο ἐφαρμόζων αὐτό, τὰς πολυετεῖς δὲ παρατηρήσεις του ἐν ἐκτάσει γράψας, ὑπέβαλε τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ. Ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει καὶ τοὺς ἐν Ἑλλάδι τότε ἀσκοῦντας τὴν Ἰατρικὴν Κεφαλλῆνας, Γερασ. Πολυχαλᾶν καὶ Σπυρ. Κατσαΐτην ὅτε ἐφήρμοσαν τὸ νέον σύστημα ἐν ἄλλαις τῆς Ἑλλάδος πόλεσιν.

[3] Ἐδημ. ὑπὸ Pignat Mem. II 115-116 ὁ κατάλογος.

[4] Τὸ χειρόγραφον παρεδόθη τῇ πρώτῃ ἐπιτροπῇ τοῦ κληροδοτήματος, καθ' ἃ μὲ εἶχεν εἰπεῖ ὁ μακαρίτης Νικόλαος Πετρίτσης.

[5] Εἶνε ἀξιοπαρατήρητος ἡ ἀχαριστία καὶ ἀκηδεία καὶ τῶν ἑκάστοτε ἀρχῶν

Κατὰ τὴν μυστικὴν αὐτοῦ ἐν πράξεσι Γερ. Ι. Πυλαρινοῦ διαθήκην ὑπὸ χρ. 19 νοεμβρίου 1832, συνέστησε τὴν φερώνυμον ἐν Ληξουρίῳ σχολήν. Ordino λέγει ὁ φιλόπολις ἐπιστήμων: «che erede della mia »modica facoltà sia il S.Ant.Loverdo...col obligo suo indis- »pensabile di far servire tutti i prodotti all' istituzione di »una scuola per l' insegnamento dell' aritmetica e geome- »tria corso completo e del istoria geografica, per cosi for- »mare la mente ed il cuore della gioventù .... Il mio erede »potrà valersi dell' assistenza dei buoni padri della famiglia »non che dell' assistenza del Governo, per procurarsi dei »buoni precettori, e massime di un eccelente maestro all »istruzione della storia geografica, la quale deve essere il- »lustrata dalla mitologia e dalla biografia degli uomini il- »lustri per formare moralmente il cuore della gioventù e »renderla in ogni circonstanza capace a qualunque incarico... »mia intenzione e volontà è che quel poco che possedo s' im- »piegi a beneficio di Lixuri e di sue popolazioni...Soggiungo »che questa sustituzione di scuola deve essere stabilita nella »città di Lixuri ..I miei libri servirano come libreria pu- »blica per servirsene ed approfitarsi la gioventù κλ.» [1]. Ὁ οἶκος *Πετρίτση* ἀπαντᾷ ἐν Πάλῃ ὑπερμεσοῦντος τοῦ ιγ' αἰῶνος, ὡς ἐκ τῆς μνημονευομένης δὲ τοποθεσίας Λιθερά, ἔνθα ἔτι ἐρείπια ναοῦ καὶ κτήματα τῆς οἰκογενείας, πιθανῶς τότε ἡ οἰκογένεια κατῴκει ἐν Ἀνωγῇ [2]. Μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 καὶ 1604, οἱ *Πετρίτσαι* ἐνεγράφησαν ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ, ἀλλὰ βραδύτερον φαίνεται ὅτι ἀπέβαλον τὸ δικαίωμα, διότι τὸ 1650 κατὰ μάϊον, ἐκτήσαντο αὖθις αὐτὸ χρήμασιν, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Σταματίου υἱοῦ Δημητρίου. Ἀξίους μνείας ἀπαντῶμεν καὶ τοὺς α') *Ἰωάννην*, λόγιον καὶ νομομαθῆ, διατελέσαντα μέλος ἀντεπιστέλλον τῆς ἐπὶ Γάλλων Ἰονίου Ἀκαδημίας ἐν Κερκύρᾳ καὶ β') *Ἰγνάτιον*, κληρικὸν διδάξαντα ἐν Τεργοβύστῳ Βλαχίας μετὰ

τοῦ τόπου καὶ τῶν ἑκάστοτε ἐπιτροπῶν τοῦ κληροδοτήματος, ὅτι δὲν ἐφρόντισαν νὰ θέσωσιν ἐπιταφίαν πλάκα ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀνδρός.

[1] Ἴδε τὴν ἱστορίαν τῆς Σχολῆς ἐν Παραρτήματι Η'.

[2] Miklosich-Müller, ἔνθ. ἀνωτέρ. 55.

τοῦ Παϊσίου Λιγαρίδου ἔτει 1647, διορθωτὴν δὲ καὶ τοῦ ἐκεῖ τυπογραφείου [1].

ΠΗΛΙΚΑΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ. Ἐγεννήθη τῇ 21 νοεμβρίου 1805 ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔνθα ὁ πατὴρ αὐτοῦ Πέτρος μετήρχετο τὴν ἰατρικήν [2]. Τὰς ἐγκυκλίους σπουδὰς διήνυσεν ἐν Ζακύνθῳ, ἐφελκύσας τὴν προσοχὴν καὶ τοῦ ἐκεῖ παρεπιδημοῦντος λόρδου Γουϊλφόρδ. Τὰ νομικὰ ἐσπούδασεν ἐν Γενεύῃ ἀπὸ τοῦ 1829 μέχρι τοῦ 1835, ἐγκαταστὰς δὲ εἶτα ἐν Ἀθήναις, διεκρίθη ὡς δικηγόρος, καθηγητής, καὶ ἀνώτερος δικαστής. Προορισθεὶς καὶ οὗτος μετ' ἄλλων ἀριστέων τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας ἡμεδαπῶν καὶ ξένων, νὰ θέσωσι μεταξὺ τῶν πρώτων τὰς βάσεις τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς ἐπιστήμης καὶ ἀνακαλέσωσι τὰς μούσας εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν κοιτίδα, ἐπεδόθη εἰς βαθείας νομικὰς μελέτας καὶ ἀνῆλθε τὸ 1837 αὐγούστου 14 τὴν ἕδραν τοῦ ἐπιτίμου καθηγητοῦ τῆς νομικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ὄθωνος, ἀναλαβὼν κατ' ἀρχὰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου, κατὰ τὴν 25 ὀκτωβρίου δὲ τοῦ αὐτοῦ ἔτους μετατεθεὶς ὡς τοιοῦτος τοῦ ποινικοῦ δικαίου, εἰς ὃ εἰδικῶς εἶχεν ἀσχοληθῇ, προαχθεὶς εἰς τακτικὸν τὸν νοέμβριον τοῦ 1844, τρὶς ἐκλεχθεὶς κοσμήτωρ τῆς νομικῆς σχολῆς καὶ πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου τὸ 1851-1852 [3], διατελέσας καὶ βουλευτὴς αὐτοῦ τὸ 1852. Ἀνὴρ πολύγλωσσος, ἐγκυκλοπαιδικώτατος, νοῦς φιλοσοφικός, μνήμης πολυδέγμονος καὶ κρίσεως διαυγοῦς, καλλιεπὴς καὶ εὔγλωττος, ἀνὴρ πρὸ πάντων τοῦ καθήκοντος καὶ ἐξόχως φιλόπολις, ἦτο φυσικὸν νὰ διαπρέψῃ ἐν τῷ καθηγετικῷ σταδίῳ καὶ τῇ ἐθνικῇ ταύτῃ ἐντολῇ κλεΐσας τὸ Πανεπιστήμιον διὰ τῆς καρποφορωτάτης αὐτοῦ διδασκαλίας καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐν γένει δράσεως, ἐπὶ εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη ἀόκνως καὶ εὐσυνειδήτως μυήσας εἰς τὰ μυστήρια τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης τοὺς νέους ἕλληνας. Ἡ διδασκαλία αὐτοῦ ἐπαινεῖται λίαν ὑπό τινων ζώντων μαθητῶν αὐτοῦ. Ἡ γλῶσσα ᾗ ἐχρῆτο δὲν ἦτο πολὺ ἑλληνίζουσα, ἀλλ' εἶχε δύναμιν ἐκφράσεως, σαφήνειαν καὶ γλαφυρότητα. Διδάσκων ἐπαθαίνετο

[1] Ξενοπούλου. Ἱστορία Ῥουμανίας VIII 220. Ἀθανασίου. Περὶ τῶν ἐν Ῥουμανίᾳ Σχολῶν. Ἀθῆναι 1898 σελ. 75.

[2] Οὗτος ἐσπούδασεν ἐν Ἀγγλίᾳ, διετέλεσε δὲ καὶ ἰδιαίτερος ἰατρὸς τοῦ Μ. Βεζύρου.

[3] Πανταζίδου. Χρονικὰ Πανεπιστημίου ἐν πίναξι.

ἐξ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἐξῄρετο εἰς σφαῖρας ποιητικάς, ἔτι ἐπαγωγότερον οὕτω καθιστῶν τὸ μάθημα. Ἦτο τύπος διδασκάλου κεκλημένου οὐχὶ ἵνα ἐκμισθώσῃ τὰ πνευματικά του χαρίσματα καὶ τῆς ἐπιστήμης τὰ φῶτα ἀντὶ ἀμοιβῆς ὑλικῆς, οὐδ' ἵνα ποιῆται ἐπίδειξιν γνώσεων, ἀλλὰ πρὸς ἄδολον ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος. Ὁ *Πήλικας* πανθομολογεῖται ὡς προσωποποίησις ἐποχῆς ἁγνῶν αἰσθημάτων καὶ ἀληθοῦς τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐπιστήμης λατρείας. Εἶνε λυπηρὸν ὅτι τὸ ποινικὸν αὐτοῦ σύστημα μένει ἔτι ἀνέκδοτον. Ὁ ἀνὴρ ὡς πολύπειρος νομικός, εὐρυτάτης παιδείας, καὶ βαθὺς γνώστης τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων, διωρίζετο πολλάκις μέλος νομοθετικῶν ἐπιτροπῶν, ἱκανῶς δ' εἰργάσθη εἰς τὴν ἐκπόνησιν τῶν ἀστικῶν νόμων καὶ ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν ἑλληνικῶν κωδίκων μετὰ τῶν Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ[1]. Εἰς τὴν πολιτικὴν δὲν ἀνεμίχθη πολὺ ὁ ἀνήρ. Εἰς περίπλοκα ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ ζητήματα ὁ Ὄθων πολλάκις τὸν συνεβουλεύετο πεποιθὼς εἰς τὴν ὀξυδέρκειαν, εἰλικρίνειαν, πεῖραν καὶ φιλοπατρίαν αὐτοῦ, προσέφερε δὲ τῷ ἀνδρὶ οὐχ ἅπαξ χαρτοφυλάκιον ὑπουργικόν, ἀλλ' ὁ νομοδιδάσκαλος εἶχε λόγους ν' ἀρνῆται τὴν εἰς τὴν ἐνεργὸν πολιτικὴν ἀνάμιξιν. Κράτος δεδιχασμένον ὑπὸ τῶν κομμάτων, πολιτικοὶ διὰ τῆς συναλλαγῆς ἀναδεικνυόμενοι καὶ δρῶντες, κοινωνία ἔτι στερουμένη τῶν στοιχείων ἐθνικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου, νομοθεσία ἀτελής, ἐκκρεμότης καὶ δυσκανόνιστον πολλῶν σοβαρῶν ζητημάτων, ἐξωτερικαὶ ἀνωμαλίαι, ἐπεμβάσεις καὶ ἀπαιτήσεις ἰσχυρῶν, ἰδοὺ κατάστασις ἧς ἡ θεραπεία δὲν ἦτο βεβαίως εὐχερὴς οὐδὲ ζήτημα χρόνου σμικροῦ. Ὁ *Πήλικας* ἀπὸ τοῦ ὕψους καὶ τῶν ἰδεωδῶν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πατρίδος, ἐθεώρει ταπεινὸν τὸ πολιτικὸν στάδιον καὶ ματαιοσχολίαν τὴν εἰς τὴν ἐνεργὸν πολιτικὴν ἀνάμιξιν, ζημιώδη δὲ τὴν ἀπὸ τῆς διδασκαλίας ἀπομάκρυνσιν, ὅτε ὑπέρ ποτε ἡ νεολαία εἶχεν ἀνάγκην εἰλικρινῶν καὶ πεφωτισμένων ὁδηγῶν καὶ οἰακοστρόφων τοῦ μέλλοντος αὐτῆς. Ἀλλὰ τὸ 1853 δὲν κατώρθωσε νὰ ἀντιταχθῇ περαιτέρω εἰς τὴν ἐπίμονον τοῦ Βασιλέως ἀπαίτησιν, δεχθεὶς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης. Οὗτος καὶ ὁ Προβελέγγιος ξένος τοῦ ἐπιπολαίου

[1] Ἴδε πλείονα καὶ τὰς κρίσεις τῶν σοφῶν Σαριπόλου, Κοκκίνου, Πανταζίδου καὶ τοῦ ἐν Journal des Debats γράψαντος, ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ ἀνδρός, τῇ προτασσομένῃ τῶν Ἀπομνημονευμάτων του.

πατριωτισμοῦ καὶ τῆς κούφης αἰσθηματικότητος, ἀντέστησαν εἰς τὰς περὶ ὑποκινήσεως ἐπαναστατικῶν κινημάτων ἰδέας κατὰ τὸ 1854 ὡς μέτρων παρακεκινδυνευμένων καὶ ἀλυσιτελῶν ὡς ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπεδείχθησαν. Τῆς βραχείας αὐτοῦ δημοσίου ὑπηρεσίας ἀφῆκεν ἀνέκδοτα *Ἀπομνημονεύματα*, ἅτινα ἐξέδωκεν ἐν Ἀθήναις τὸ 1893 ὁ ἐξ ἀδελφοῦ ἀνεψιὸς αὐτοῦ κ. Ἰωάννης Πήλικας λόγιος δικηγόρος, προτάξας καὶ ἐκτενῆ βιογραφικὴν μελέτην περὶ τοῦ ἀνδρός. Τ' ἀπομνημονεύματα ἄρχονται ἀπὸ τέλους μαΐου 1854 μέχρι τῆς 25 ἰουνίου ἰδίου ἔτους, περιορίζονται δὲ κυρίως εἰς τὰ τῆς τυπικῆς ὑπηρεσίας, τῶν μετὰ τῆς βασιλείας σχέσεων τοῦ ἀνδρός, τῶν τότε βουλευτικῶν ἐκλογῶν καὶ τῆς ἐκστρατείας τῆς Καλαμπάκας. Ἀλλ' ὁ *Πήλικας* ὡς καὶ ἀνωτέρω ὑπεδείξαμεν, ἦτο κυρίως ἀνὴρ αἰσθημάτων καὶ θεωριῶν, καὶ ἐθεωρεῖτο μὲν ἀδιαφιλονεικήτου πολιτικῆς χρηστότητος, ἀλλ' ἦτο πως ἄτολμος, ἀπέφευγε συνεπῶς εὐθύνας καὶ ἐλέγχους καὶ ἐπρέσβευεν ἀρχὰς ὑγιεῖς μὲν ἴσως ἀλλὰ καὶ δυσεφαρμόστους. Τ' ἀπομνημονεύματα τοῦ ἀνδρὸς εἰ καὶ ἔχουσι τὰς ἱστορικὰς ἐλλείψεις των, ἀλλ' ἀποτελοῦσιν ὅμως πάντοτε συμβολὴν οὐκ ἀναξίαν λόγου, εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς πρώτης βασιλείας μετὰ φιλαληθείας καὶ φιλοπατρίας γεγραμμένα καὶ παρέχοντα ἐν πλείστοις ἀξιόπιστον μαρτυρίαν [1]. Ὁ νομοδιδάσκαλος ἀπέθανεν ἐν Παρισίοις τὰς 22 ἰουλίου 1861 ἐγκωμιασθεὶς ὑπὸ Τερτσέτου, Χατζίσκου καὶ Φιλήμονος. Ὁ Οἶκος *Πήλικα* μετηνάστευσεν ἐκ Κρήτης εἰς Ἑπτάνησον τῇ ιε' ἑκατονταετηρίδι, γενάρχην δ' ἔσχε τὸν Μαρῖνον, τὸ 1502 ἀναφερόμενον ἐν τῷ οἰκογενειακῷ δένδρῳ. Ἡ Ἑνετικὴ Κυβέρνησις ἀπένειμε καὶ τίτλον κόμητος τῷ οἴκῳ, ἀλλὰ τοῦτο εἶνε ἀμφισβητούμενον [2]. Οἱ ἐν Ἰθάκῃ καὶ Λευκάδι σωζόμενοι κλάδοι κατάγονται ἐκ Κεφαλληνίας, ἕτερον δὲ κλάδον ἀπαντῶμεν ἐν Ληξουρίῳ τὸν τοῦ Βαρβαρήγου [3] καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἀπὸ τοῦ 1600 τὸν τοῦ Φραγγιοῦ.

ΠΙΝΙΑΤΟΡΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1715 υἱὸς Μαρίνου καὶ Ἰσαβέλλας Φωκᾶ. Ἐσπούδασε δεκαετίαν τὰ ἐγκύ-

[1] Ἴδ. βιβλιοκρ. ὑπὸ Ἀντ. Μηλιαράκη. Ἐν Ἑστίας περιοδ. Ἀθηνῶν. Α'. 1 σελ. 9.

[2] Ἴδε Ἀπομνημονεύματα, ἐν βιογρ. καὶ Χιώτου III 960 ὅστις οὐδὲ ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ περιλαμβάνει τοὺς Πήλικα.

[3] Βραβεῖον Ναοῦ Ἀναλήψεως Ληξ. 1681.

κλεια ἀπὸ τοῦ 1728 εἰς τὴν ἐν Μουράνῳ σχολὴν τῶν Σομάσκων πατέρων, εἰδήμων γενόμενος τῶν κλασικῶν γλωσσῶν, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἰταλικῆς φιλολογίας, μεθ' ὃ ἐγένετο διδάκτωρ τῶν νόμων καὶ τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Παταβίου. Ἐπανελθὼν εἰς Κεφαλληνίαν καὶ ἀσκηθεὶς πρακτικῶς ὑπὸ τὸν Παν. Κατελᾶνον, ἤσκησε τὸ ἐπάγγελμα διακριθεὶς κυρίως ὡς εἰσαγγελεὺς ἐφ' ἱκανὰ ἔτη. Τὸ 1752 διατελῶν Σύνδικος τῆς Κοινότητος, τόσην ἤσκει ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ τότε Γενικοῦ Προνοητοῦ στρατηγοῦ Vetturi, ὥστε οὗτος ἐπανέφερε τὴν λειτουργίαν τοῦ πρὸ πολλοῦ μὴ συνερχομένου εἰς συνεδρίας Συμβουλίου τῆς νήσου, εἰσαγαγὼν νέον κανονισμὸν αὐτοῦ καὶ χορηγήσας εἰς τὴν πλειονοψηφίαν τῶν εὐγενῶν τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐπαγγελματιῶν, εὐεργετήσας οὕτω τὸν τόπον καὶ θεωρούμενος ὡς ὁ ἐπανορθωτὴς τῆς χαλαρωθείσης πατρίου ἀξιοπρεπείας [1]. Ὡς Σύνδικος τῆς Κοινότητος, συνέτεινε καὶ εἰς τὴν ἔγερσιν τοῦ Λοιμοκαθαρτηρίου μετὰ τοῦ Π. Κατελάνου. Τὸ 1783 διωρίσθη καὶ Προβλεπτὴς τοῦ Ὑγειονομείου, τὸ δὲ 1785 ὅταν ἐστάλη εἰς Κεφαλληνίαν ὁ Γεν. Προβλεπτὴς Φρ. Φόσκαρης μεθ' ἱκανοῦ στρατοῦ πρὸς κατεύνασιν τῶν ἐμφυλίων ἐρίδων, εἰς τὸν *Πινιατόρρον* ἀνετέθη τὸ σχέδιον τοῦ νέου περὶ μεταρρυθμίσεων τοῦ Συμβουλίου νόμου, διότι οὗτος εἶχεν ὑποβάλει πρὸς τὸν ἕτερον Γεν. Προβλεπτὴν Ἄγγλον Βεκὲρ μακρὰν ἔκθεσιν περὶ τῆς ἐν τῇ νήσῳ ἀνωμαλοτάτης καταστάσεως, ἥτις καὶ προὐκάλεσε παρὰ τῇ Γερουσίᾳ τὴν ειδικὴν τοῦ Φόσκαρῃ ἀποστολήν, ἀλλὰ δυστυχῶς τούτου θανόντος ἐν τῇ νήσῳ, ἀνεστάλη ἡ ἐφαρμογὴ τῶν μεταρρυθμίσεων καὶ μόλις μετὰ διετίαν, μεταβάντος πρὸς τοῦτο εἰς Ἐνετίαν τοῦ Δημ. Πινιατόρρου, κατωρθώθη ἡ κύρωσις [2]. Ὁ συμπολίτης ἡμῶν καὶ πρότερον ἐπέδειξε τὸ ὑπὲρ τοῦ τόπου θερμότατον ἐνδιαφέρον του, κατὰ τὸν τὸ 1760 ἐνσκήψαντα λοιμὸν εἰς Σαρλᾶτα καὶ Λακκίθραν, ἐκλεγεὶς ἔκτακτος σύνδικος τῆς κοινότητος μετὰ τῶν Ἠλία Σδρὶν καὶ Πέτρου Κρασσᾶ, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν

[1] Ἴδε ἀνέκδοτον Ἱστορίαν οἰκογ. Πινιατόρρου παρὰ τοῖς ἀδελφοῖς Ν. Πινιατόρρου.

[2] Pignat Mem. II 61. Εἰς μηναῖον τῆς μονῆς Ὑπαπαντῆς εὗρον τοὐναντίον ὅτι τῇ 16 δεκεμβρίου 1782 ἀπέθανεν ὁ γκενεράλης Γεώργιος (;) Φόσκαρης καὶ ἐτάφη στὴ Σάντα Μαρία. Αὐτὸς ἔκαμε τὸν Ἰωαννίκιον ἀρχιερέα.

τακτικῶν τοιούτων Τιμοθ. Τυπάλδου, Βαλιάν. Μεταξᾶ καὶ Ἰωάν. Ἀννίνου [1]. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη θερμότατα ἐπεδόθη εἰς φιλολογικὰς καὶ θεολογικὰς σπουδάς, ἐκ τῶν ἀνεκδότων δ' ἔργων του κρίνεται ὡς κεκτημένος εὐθυκρισίαν, δύναμιν ὕφους καὶ φαντασίαν. Διαπρεπὴς συμπολίτης ὁ Ἄγγελος Τσουλάτης, ἀφιερώσας ἐκείνῳ τὴν ὁποίαν ἐξεπόνησεν εἰς τὴν ἰταλικὴν μεταγλώττισιν τοῦ Μοντεσκίου, ἐπαινεῖ αὐτὸν καὶ ὄχι ὀλιγώτερον ἢ καὶ παραβάλλει τοῦτον πρὸς τὸν συγγραφέα τοῦ « πνεύματος τῶν νόμων ». Ἀπέθανε τὸ 1785 ἐν Ἀργοστολίῳ. Ἀφῆκεν ἀνεκδότους λόγους εἰς ἔπαινον καὶ ἀποβατήρια (ingressi) τῶν Γεν. προνοητῶν Κονταρίνη, Πριούλη, Βιτούρη καὶ Δονὰ ἐπισκεφθέντων τὴν νῆσον, ἡ προσλαλιὰ μάλιστα πρὸς τὸν τελευταῖον τὸ 1767 ἐπὶ τῶν καταστρεπτικῶν σεισμῶν, ἐνθυμίζει τὸν Αἴλιον Ἀριστείδην, προσφωνοῦντα τὸν Μάρκον Αὐρήλιον κατὰ τὸν ἐν ἔτει 178 σεισμὸν τῆς Σμύρνης. Σῴζεται καὶ εὐχαριστήριος αὐτοῦ λόγος πρὸς τὸν Προβλεπτὴν Γραδενῖγον, ὑποστηρίξαντα τὴν ὑποψηφιότητα τοῦ ἀοιδίμου Γερασίμου Κλαδᾶ ὡς ἀρχιεπισκόπου τῆς νήσου, καὶ θεολογικὴ πραγματεία Della transfigurazione del Signore. Οἱ *Πινατόρροι* κατάγονται ἐξ Ἰταλίας, ἐγκατεστάθησαν δ' ἐν τῇ νήσῳ τὸ 1500, πρῶτος ὅμως φερόμενος εἰς τὸ γενεαλογικὸν δένδρον, εἶνε ὁ Γεώργιος τὸ 1524, ἔχων υἱοὺς τὸν *Θεόδωρον* πρωτοπαπᾶν καὶ μαθητὴν διατελέσαντα τοῦ ὁσίου Γερασίμου καὶ Ῥαφαήλ, ἐξ οὗ κατάγονται ὅλοι οἱ νῦν κλάδοι. Παλαιότερον κατῴκησαν εἰς Σπήλια καὶ Κατσιβελᾶτο, μέχρι μάλιστα τῶν ἀρχῶν τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ἐσῴζετο ἔτι καὶ ἡ συνοικία *Πινιατορρέϊκα* ἔνθα καὶ ἐρείπια παλαιῶν κατοικιῶν, αὐτοῖς δ' ἀνήκει καὶ ὁ ἐκεῖ ναὸς τοῦ ἁγίου Δημητρίου, τῆς οἰκογενείας ἐχούσης καὶ ἄλλους δύο πατρωνικοὺς τοιούτους, τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον ἐν Λάσῃ καὶ τὸν ἅγιον Ἰωάννην ἐν Κουτάβῳ [2]. Ὁ οἶκος παρέσχε τῇ Ἑνετικῇ Κυβερνήσει πολλὰς ἐκδουλεύσεις, ἀπαντῶμεν δ' ἱκανὰ ἐξ αὐτοῦ πρόσωπα δράσαντα ἐν πολέμοις καὶ τῇ διοικήσει, ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον ὁ οἶκος ἡγεῖτο μεγάλου κόμματος καὶ διημφισβήτει τὰ σκῆπτρα τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ὑπεροχῆς

[1] Libro consigli, Ἀρχειοφ. Κεφαλλ. XVII 63.

[2] Ὅλοι σχεδὸν οἱ παλαιοὶ ἀριστοκρατικοὶ οἶκοι, εἶχον ἰδιαιτέρους ναοὺς (πατρωνικοὺς ἢ cappelle) εἰς τὰ κτήματα αὐτῶν ἢ καὶ εἰς τὰς πόλεις. Ἐντὸς αὐτῶν εἶχον τοὺς τάφους των.

πρὸς ἄλλας ἀριστοκρατικὰς οἰκογενείας. Ἐπὶ Μαρίνου Ν. Πινιατόρρου μάλιστα εἰς ὀξύτατον ἵκοντο σημεῖον τὰ τῶν ἐμφυλίων ἐν τῇ νήσῳ ἐρίδων, ἡ ἐφ' ἱκανὸν δὲ χρόνον ἐξακολουθήσασα ἔκρυθμος κατάστασις, ἀρξαμένη κυρίως ἀπὸ τοῦ 1739, προὐκάλεσεν ἐπὶ τέλους τὴν δραστηρίαν ἐπέμβασιν τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης [1]. Οἱ *Πινιατόρροι* ἐνεγράφησαν εἰς τὴν Χρυσῆν βίβλον μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 - 1604 κατὰ Χιώτην [2] ἀλλὰ κατ' ἀκριβεστέραν πηγήν, τὰ τέλη τοῦ ιζ' αἰῶνος ἀντὶ χιλίων ῥεαλίων ἐγγραφέντων κλάδων τοῦ οἴκου τεσσάρων [3]. Πρὸς ἀμοιβὴν τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Νικολάου καὶ Μαρίνου Πινιατόρρων, καὶ πρὸς ἀποζημίωσιν διὰ τὴν δωρηθεῖσαν τῷ δημοσίῳ οἰκίαν αὐτῶν πρὸς χρῆσιν νοσοκομείου, ὁ οἶκος ἀπηλλάγη μάλιστα καὶ τῆς πληρωμῆς δεκάτης (decima) καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ ἐπικαρπία καὶ τοῦ χωρίου Σπήλια, ἀλλὰ πολλὰ ἔτη παρῆλθον μέχρις οὗ πραγματοποιηθῇ τοῦτο, τῶν κατοίκων δικοπαλαισάντων, μόλις δὲ τὸ 1736 νοεμβ. 20 ἀπόφασις τοῦ Γ. προνοητοῦ τῆς θαλάσσης Vendramin, κυρωθεῖσα τῇ 1 ἰουνίου 1737 ὁριστικῶς ἐπεδίκαζε τοῖς *Πινιατόρροις* τὴν κατοχήν, ἐφ' ὅσον τὸ ὑπὸ τούτων δωρηθὲν τῷ Δημοσίῳ οἴκημα πρὸς χρῆσιν στρατῶνος καὶ νοσοκομείου ἤθελε διατελεῖ ἐν τῇ κατοχῇ τοῦ δημοσίου. Ἐπίσης κατ' ἀπόφασιν τῆς Γερουσίας ὑπὸ χρονίαν 8 ἰουνίου 1771, ἐπικυρωτικὴν τῶν περὶ εἰσπράξεων δεκάτης (decima) ἀποφάσεων τοῦ Συμβουλίου, ἀπηλλάσσετο τῆς δικαιοδοσίας τοῦ δεκατισμοῦ (decimatore) καὶ ἡ παραχωρηθεῖσα δεκάτη τῷ Μαρ. Πινιατόρρῳ [4]. Τῇ οἰκογενείᾳ ἀνῆκε καὶ τὸ εἰς Γαλονάδο Κοκκίλια Κραναίας μονήδρυον τῆς Παναγίας ἱδρυθὲν τὸ 1494 περὶ τούτου δ' εὑρίσκομεν ὅτι τὸ 1636 μαΐου 29 ὁ ἱερεὺς Φρ. Πινιατόρρος καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰωάννης καὶ Βεντούρας, ἔδωκαν τὸν ναὸν καὶ τοὺς ἐκεῖ τόπους τοῖς

[1] Χειρογρ. Ἱστορία οἴκου Πινιατόρρου.

[2] Χιώτου III 957. Δὲν ἦσαν κόμητες ὡς λέγει οὗτος.

[3] Χειρογρ. Πινιατορ. 35.

[4] Ἐκ τῆς ἀποφάσεως ταύτης μανθάνομεν ὅτι εἰσεπράττετο δεκάτη καὶ ἐκ τῶν ἑξῆς προϊόντων καὶ καταστημάτων, βρώμης, μετάλλων, κεχρίου, σικάλεως, λιναρίου, χορταρικῶν, κρομμύων, μέλιτος, σίτου, ἐλαίου, οἴνου, ἐδαφονομίων, ἤτοι τοῦ καπνιστικοῦ, μύλων, κναφείων, ἐλαιοτριβείων (Δουκικὴ Ἀλ. Πιζάνη 1737 παρὰ Pignat Mem. I 160. Χειρόγρ. Ἱστορ. Πινιατόρρων 55-56 καὶ Τεῦχος περὶ εἰσπράξεων δεκάτης σελ. XX. Venezia 1771. Τύποις Pinelli σωζόμενον παρ' ἐμοί.

δσιωτάτοις μοναχοῖς Ἱερεμίᾳ τῷ Τσιτσιλιάνῳ καὶ Ἰωαννικίῳ τῷ Κουρούκλη ὅπως συστήσωσιν ἐκεῖ κοινόβιον [1].

ΠΙΝΙΑΤΟΡΡΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ἀργοστολίῳ ἔτει 1771 υἱὸς Βασιλείου καὶ Ἀγγελικῆς Κατελάνου. Ἐσπούδασεν ἐν Παταβίῳ τὰ νομικὰ ἐκ νεότητης δὲ φίλος τῶν μελετῶν, ἐγένετο ἐγκρατὴς τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, λατινικῆς, ἰταλικῆς, γαλλικῆς καὶ ἀγγλικῆς, τῆς ἱστορίας ἀρχαιολογίας καὶ θεολογίας. Τὸ 1795 ἐπανακάμψας εἰς Κεφαλληνίαν ἀνεμίχθη εἰς τὰ τῆς πολιτικῆς, ἐπὶ γάλλων δὲ προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ Ποσόλ τὸ 1798 ὡς μέλος τῆς Κεντρικῆς διοικήσεως (amministrazione) μετ' ἄλλων ἐγκρίτων πολιτῶν, ἀλλὰ φίλος τοῦ σπουδαστηρίου μᾶλλον ἢ τῶν πολυταράχων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπηρεσιακῶν φροντίδων παρῃτήθη [2]. Τῶν φιλογάλλων αὐτοῦ αἰσθημάτων τεκμήριον παρέσχε, ἐκφωνήσας λόγον ἐνθουσιώδη ἑορταζομένης τὸ ἔτος ἐκεῖνο καὶ ἐν Ἑπτανήσῳ τῆς ἐπετείου τῆς ἁλώσεως τῆς Βαστίλλης, ὃν καὶ ἀπέστειλε πρὸς δημοσίευσιν, τῷ ἐν Κερκύρᾳ τότε διαμένοντι θερμῷ θιασώτῃ τῶν γαλλικῶν ἰδεῶν Νικ. Λοβέρδῳ [3] καὶ ἐκ προηγουμένου λόγου κατὰ τὴν ὕψωσιν τοῦ δένδρου τῆς Ἐλευθερίας, καταλυθέντος τοῦ Ἑνετικοῦ καθεστῶτος. Τὸ 1803 ἐπὶ Ἑπτανήσου πολιτείας ἐξελέχθη βουλευτής, ἀλλὰ κατέθεσε τὴν ἐντολήν, ὡς ἔπραξε καὶ τὸ 1805, ὅτε ἐκλεχθεὶς μέλος τοῦ μαγγιστράτου καὶ τοῦ κολλεγίου τῶν εὐεργετικῶν ἱδρυμάτων, ὑπέβαλεν ἐκτενῆ ὑπομνήματα μεστὰ συνέσεως καὶ φιλοπατρίας καὶ πολιτικὰς ἐπιστολὰς πρὸς τὸν διαπρεπῆ γερουσιαστὴν Ἀνδρ. Πανᾶν ἐπὶ τῶν τῆς ἀνωμάλου τότε πολιτικῆς τῶν νήσων καταστάσεως, δυσοίωνα βλέπων τὰ πράγματα καὶ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὰ κοινὰ τῶν τιμίων καὶ φρονίμων ἀλυσιτελῆ [4]. Βουλευτὴς ἐκλεχθεὶς ἐν τῇ πρώτῃ Ἰονίῳ Γερουσίᾳ, ὡς ἀνὴρ φρονήματος ὑψηλόφρονος καὶ φιλόπατρις, ἦτο ἐκ τῶν ἐναντίων εἰς τὰς πολιτικὰς καὶ διοικητικὰς ἰδέας καὶ ἀποφάσεις τοῦ πρώτου Ἁρμο-

[1] Συμβολ. πράξεις Ραφαὴλ Πινιατόρρου. Καθέκαστα καὶ λεπτομερείας ἴδε ἐν ἰδιαιτέραις βιογραφίαις καὶ ἐν Χειρογρ. Πινιατόρρου.

[2] Ταῦτα κατὰ τὴν ἐπιστολογραφίαν τοῦ ἀνδρός. Τὴν παραίτησιν δὲν διαμνημονεύει ὁ Λοβέρδος ἐν Ἱστορ. Κεφαλ. 204. Ἐξελέχθησαν τότε καὶ οἱ Βικτ Καρύδης, Νικολ. Μηλιαρέσης, Νικ. Κρασᾶς καὶ Ἰωαν. Χωραφᾶς.

[3] Ὁ λόγος σώζεται ἐν τῇ ῥηθείσῃ ἐπιστολογραφίᾳ ἀριθ. 89.

[4] Αὐτόθι.

στοῦ Μαίτλανδ (1817 - 1824), ἐφ' ᾧ κατὰ τὴν γνωστὴν ἄδικον καὶ δεσποτικὴν ἐκείνου ἀπόφασιν, ἀπελύθη καὶ ὁ *Πινιατόρρος* περιληφθεὶς φεῦ! καὶ οὗτος εἰς τοὺς κατὰ τὴν συνείδησιν τοῦ ἀνθυπάτου ἐκείνου cittadini innetti e corrotti [1]. Μετέπειτα ὑπηρετήσας ἐπ' ὀλίγον ὡς ἐφέτης ἐν Ἀργοστολίῳ, ἀπέσχε πλέον ὁριστικῶς πάσης συμμετοχῆς εἰς ζητήματα ξένα τῶν μελετῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ σκοποῦ οὗ ἐπελάβετο νὰ συγγράψῃ τὴν ἱστορίαν τῆς Κεφαλληνίας. Ἦτο ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς πρώτης Ἰονίου Ἀκαδημίας [2] ἐπίσης ἐκείνων τῆς Este, Φερράρας καὶ τῆς ἐν Ῥώμῃ τὸ 1690 ἱδρυθείσης ἑταιρείας τῶν Ἀρκάδων ἐν ᾗ προσέλαβε τὸ ὄνομα Filodante Tesejo, προσδὲ καὶ πολλῶν ἐπιτροπῶν ἐν τῷ τόπῳ, ἐτιμᾶτο δὲ διὰ τῆς φιλίας ξένων σοφῶν, κρίσεις δ' ἐπαινετικὰς ἐδημοσίευσαν μάλιστα λόγιοι διαπρεπεῖς περὶ τῶν ποιητικῶν καὶ κριτικῶν τοῦ ἀνδρὸς ἔργων. Ὁ ἀνὴρ δυστυχῶς ἀπέθανε τὸ 1818 δεκεμβρ. 7 ἐν Ἀργοστολίῳ ἀφεὶς πολλὰ τῶν ἔργων του ἀτελῆ. Ἐδημοσίευσαν δὲ τὰ ἑξῆς α') Giovanili scherzi Venezia 1792. β') Epigrammi e madrigali αὐτόθι 1792 [3]. γ') Elogio a C. Goldoni αὐτόθι τὸ 1795 [4]. Οἱ βιογράφοι τοῦ ἀνδρὸς ἀναφέρουσι καὶ τὰ ἑξῆς ἀνέκδοτα α') L'inamorato ed il galante, ῥωμαντικὴ ἐπιστολογραφία ἐκ διακοσίων ἐπιστολῶν. Τὸ ἔργον τοῦτο ὡς γράφει ὁ συγγραφεὺς τῷ λογίῳ ἰταλῷ Ἰωσὴφ Κασσὲρ εἰς Βενετίαν τὸ 1800, ἐξεπόνησε, διότι ἔβλεπεν ἐστερημένην τὴν ἰταλικὴν φιλολογίαν ἔργου τοιούτου μετὰ τὰς ἀποπείρας τῶν Piazza καὶ Chiari, φαίνεται δὲ λίαν ἀγαπῶν καὶ ἐκτιμῶν αὐτό [5]. β') Sermoni εἰς στίχους λυτούς. γ') Ritratti critici. δ') Parallelo del Tasso e del Ariosto. ε') Poesie varie cioè odi anacreontiche, epistole ed epigrammi κλ. ϛ') *Λόγος εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ δένδρου τῆς ἐλευθερίας.*

[1] Προκήρυξις Maitland 22 μαΐου 1816 καὶ Mustoxidi. Promemoria § 19. 3.

[2] Μ. Θεοτόκη. Ἐπίκρισις Π. Λάμπρου κλ. 153.

[3] Ἐν Gazzetta Urbana.

[4] Τὸ ἔργον ἐπῃνέθη ὑπὸ τῶν εἰδημόνων. Ὁ Μαζαράκης ἐν Βίοις ἐνδ. ἀνδρ. Κεφαλλ. 636 ἐπ., λέγει ἀνακριβῶς τὸ ἔργον δημοσιευθὲν τὸ 1792. Ἐπιστολογρ. Πινιατόρρου. Μέρος τοῦ ἐγκωμίου μετέφρ. εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὁ Μαζαράκης.

[5] Ἐπιστολογρ. Πινιατόρρου.

ζ') *Ζητήματα οἰκονομικὰ* ἀποβλέποντα τὴν νῆσον ἐπὶ Ἑπτανήσου πολιτείας καὶ μετὰ ταῦτα. η') *Λόγος εἰς τὸν Μ. Βασίλειον* μετάφρ. εἰς τὴν ἰταλικὴν ἀπὸ τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ καὶ θ') *Τὰ ἱστορικὰ καὶ κριτικὰ ὑπομνήματα περὶ Κεφαλληνίας* περὶ ὧν κατωτέρω. Ἐξ ἐρευνῶν δὲ ἡμῶν προκύπτει ὅτι ὁ φιλοπονώτατος λόγιος ἔγραψε καὶ τὰ ἑξῆς α') Poesie tibuliane. β') Pensieri isolati filosofici. γ') κωμῳδίαν τινα μονόπρακτον. δ') αἰσχρὰς καὶ σατυρικὰς ποιήσεις. ε') ἔργον τι πρωτότυπον καὶ μίαν μετάφρασιν ἅτινα ἔστειλε πρὸς δημοσίευσιν τῷ 1801 τῷ λογίῳ ἰταλῷ καὶ φίλῳ αὐτοῦ A. Rubbi[1]. ς') Memorie della Famiglia Pignatorre τῷ 1804 γραφείσας, ἀφιερωθείσας δὲ alla memoria degli antenati suoi ed all' istruzione dei suoi posteri. Τὸ ἐξ 147 εἰς 8ον ἔργον τοῦτο εἰ καὶ ἀποβλέπει κυρίως τὴν ἱστορίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, οὐχ ἧττον ὡς ἐκ τῶν ὅσων λεπτομερειῶν περιέχει περὶ τῆς ἐν τῇ νήσῳ διοικήσεως τινῶν προβλεπτῶν, περὶ τῶν κατὰ καιροὺς ἐμφυλίων ταραχῶν καὶ κοινωνικῶν ζητημάτων, καὶ ὡς ἐκ τῆς μνείας καὶ διασώσεως γεγονότων καὶ προσώπων δρασάντων διαφοροτρόπως ἐν τῇ νήσῳ, εἶνε καλὴ συμβολή, εἰς τὴν πληρεστέραν κατανόησιν τῆς Ἑνετικῆς ἐν τῇ νήσῳ διοικήσεως, καὶ εἰκὼν ἠθῶν, ἐθίμων καὶ διανοητικῆς καταστάσεως τῶν παλαιῶν ἡμῶν συμπολιτῶν[2]. Ἀλλὰ τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον ἡμᾶς ἔργον εἶνε τὸ περὶ Κεφαλληνίας. Ὁ *Πινιατόρρος* βλέπων, ὡς λέγει, ὅτι ἄλλαι τῶν Ἰονίων νήσων ἔτυχον εἰδικῶν ἱστοριογράφων οἷοι οἱ Ἀγγ. Κουερίνης, ὁ Α. Μάρμορας, ὁ Α. Μουστοξύδης, ὁ Βαλτ. Ρεμοντίνης, ὁ Grandi, ὁ Σέρρας, ὁ Κούρτσουλας, ὁ Πετριτσόπουλος, ὧν ὅμως τὰ πλείω τῶν ἔργων ἦσαν ἔτι ἀνέκδοτα ἢ τότε ἐξεπονοῦντο, ἡ δὲ Κεφαλληνία ἐστερεῖτο τοιούτου εἰδικοῦ ἐκτενοῦς συγγράμματος, ἐπελάβετο κομιδῇ νέος τῆς σπουδαίας ὅσον πολυπόνου ταύτης ἐργασίας[3]. Καὶ ἀληθῶς ἐὰν ἐξαιρέσῃ τις τὸ τοῦ Μοροζίνη Corsi di pena e catena di materie ἐξ οὗ ὅμως ἐλάχιστα τις θὰ ἠδύνατο νὰ πορισθῇ καὶ βάσιμα καί τινα ἐν τῷ τόπῳ τότε περισῳζόμενα καὶ μὴ ἀνέκδοτα πεζὰ ἢ ἔμμετρα, χρονογραφήματα μᾶλλον, οἷα τὰ τοῦ Ι.

[1] Αὐτόθι.

[2] Ἀντίγραφον τοῦ χειρογράφου κατέχουσιν ἐν Ἀργοστολίῳ οἱ ἀδελφοὶ κ. κ. Γεώργιος καὶ Γεράσιμος Ν. Πινιατόρρου.

[3] Ἴδε πρόλογον τῶν Memorie.

Καραντινοῦ, Γ. Καμπίτση, Π. Κατσαΐτου, Ι. Λουκίσσα, Ν. Μηλιαρέση, Χαρ. Λαγγούση καὶ τὰς συλλογὰς δημοσίων ἐγγράφων του, Φρ. Λουκίσσα καὶ Μ. Λυσέου [1] οὐδεμία ἄλλη ὑπῆρχε πηγὴ ἱστορικῶν καὶ βιογραφικῶν περὶ τῆς νήσου εἰδήσεων, ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖναι ἦσαν γνωσταὶ τοῖς πολλοῖς. Ὁ *Πινιατόρρος* ἀναδιφήσας δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ ἀρχεῖα ἐν Κεφαλληνίᾳ, Κερκύρᾳ, Νεαπόλει, Ἐνετίᾳ καὶ Ῥώμῃ καὶ ἐπιπόνους καὶ μακρὰς ποιησάμενος μελέτας εἰς συγγραφεῖς καὶ περιηγητάς, συνέλεξεν ὄντως πλείστην ὅσην ὕλην πρὸς ἐκπόνησιν τοῦ οὗ ἐπελήφθη συγγράμματος. Ἀλλ' αἱ μεσαιωνικαὶ ἔρευναι περὶ Ἑλλάδος δὲν εἶχον ἔτι τότε λάβει τὴν εὐρύτητα καὶ σπουδαιότητα ἣν ἔχουσι τανῦν, συνεπῶς τὸ ἔργον τοῦ *Πινιατόρρου* οὗ ἐπελήφθη τὸ 1804, εἶνε ἐλλειπὲς κυρίως καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν μεσαιωνικὴν τῆς νήσου ἱστορικὴν περίοδον, εἰ καί τινες ξένοι καὶ ἕλληνες λόγιοι συνέδραμον αὐτὸν δι' ἱστορικῶν σημειώσεων καὶ προμηθείας δυσευρέτων βιβλίων, ἀποβλεπόντων τοὺς χρόνους ἐν γένει τῆς ξενοκρατίας [2]. Ὁ ἀνὴρ ἠσχολήθη βεβαίως ἐφ' ἱκανὸν χρόνον, ἀλλ' εἴτε διὰ τὴν ἔλλειψιν, ὡς ἔφημεν, ἀσφαλεστέρων καὶ δὴ νεωτέρων πηγῶν, εἴτε ἐκ τοῦ ὑπεράγαν φιλοπατρισμοῦ αὐτοῦ σπεύδοντος καὶ μετ' ἐνθουσιασμοῦ, οὐχὶ δὲ μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης πάντοτε ψυχρᾶς κρίσεως, προσδὲ ὡς ἔκ τινος νεανικῆς κενοδοξίας πρὸς ἐπίδειξιν πολυμαθείας ἢ δεξιότητος καλάμου, ἅτινα πάντα θὰ περιώριζε καὶ θὰ ἐπηνόρθου βεβαίως ἡ προϊοῦσα ἡλικία καὶ αἱ βασιμώτεραι

[1] Μεταγενέστερον ἔγραψαν οἱ Λοβέρδος, Χοϊδᾶς, **Α. Μηλιαρέσης** καὶ **Π. Βαλσαμάκης**. (Ἴδε βιογρ. τούτων).

[2] Ἐκ τούτων ὁ Rubbi ἀπέστειλε τῷ συγγραφεῖ σημειώσεις περὶ νομισμάτων τῆς νήσου, ἐξ ὅσων ἔγραψαν ἐν ἰδιαιτέραις πραγματείαις ἀνεκδότοις οἱ Γεν. προνοηταὶ Nani καὶ Gradenigo. Ὁ Rubbi συνέθετο καὶ ὡραιότατον ἐπιθαλάμιον ἐπὶ τοῖς τὸ 1801 τελεσθεῖσι γάμοις τοῦ Πινιατόρρου. Καὶ ὁ Φρ. Νὸρθ Γουΐλφὸρδ συνέστησε τὸν ἄνδρα τῷ ἐν Πανόρμῳ πρίγκηπι Carini ἀποστείλαντι ἐκείνῳ τὰς περὶ Τόκων ἱστορικὰς σημειώσεις. Ἐπίσης ὁ Ἰωσὴφ Κασσὲρ πολλὰ βιβλία ἐπρομήθευσε τὸν Πινιατόρρον, ὃν τόσον ἐτίμα, ὥστε ἀφιέρωσε τούτῳ καὶ ἕνα τόμον τοῦ Maffei. Ὡσαύτως ἀλληλογράφουν περὶ ἱστορικῶν τῆς Κεφαλληνίας ζητημάτων, μετὰ τοῦ συγγραφέως καὶ οἱ H. Low ἄγγλος τῆς Κεφαλληνίας διοικητὴς τὸ 1812, ὁ Κάρολος Δε-βοσὲτ διοικητὴς ἐπίσης τὸ 1814, ὁ G. Arata, κορσικανὸς στρατιωτικὸς καὶ λόγιος, ὁ Morelli καὶ ἄλλοι. Ταῦτα κατὰ τὴν σωζομένην ἀλληλογραφίαν τοῦ ἀνδρός.

ἔρευναι ἂν μὴ ἀπέθνησκε μόλις τεσσαράκοντα καὶ ἑπτὰ ἐτῶν, τὸ ἔργον αὐτοῦ ψέγεται ἐν πολλοῖς. Καὶ ὑπάρχουσι βεβαίως οἱ θεωροῦντες αὐτὸ ἄξιον λόγου διὰ τὴν πολυμάθειαν καὶ τὸ φιλόπονον τοῦ συγγραφέως, τὴν ἄφθονον ὕλην καὶ μάλιστα τὰ δημοσιευόμενα δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ ἔγγραφα καὶ τὰς ἀνεκδότους πραγματείας, λόγιός τις μάλιστα καὶ ἔκρινεν αὐτὸ μείζονος σημασίας καὶ τῶν περὶ Κεφαλληνίας μονογραφιῶν τοῦ Λοβέρδου καὶ τοῦ Χοϊδᾶ [1]· ἀλλ' ἄλλοι εἰδικώτεροι εὗρον αὐτὸ πλημμελὲς καὶ ἄκριτον [2]. Μεταξὺ τῶν ψεκτῶν τοῦ συγγράμματος εἶνε καὶ τὰ βιογραφικά. Περὶ τούτων διαπρεπέστατος βιβλιογράφος, βιογράφος καὶ μεσαιωνοδίφης ἔγραψεν ἡμῖν, ὅτι εἶνε informes, confus, incomplets καὶ erronés [3]. Περί τινων ἀρχαίων ἐπίσης Κεφαλλήνων καθὼς καὶ περὶ πόλεως Περιβόλου ὁ συγγραφεὺς ἠπατήθη ὑπὸ τοῦ Πετριτσοπούλου [4], ὥστε ἡ ἱστορικὴ μονογραφία τοῦ *Πινιατόρρου* δὲν κατελείφθη καθ' ὅλα πλήρης, καὶ ὁ ἀνὴρ βεβαίως ἀφῆκε σημειώσεις μόνον ἃς θὰ εἶχε κατὰ νοῦν νὰ συναρμολογήσῃ, κρίνῃ καὶ ἐπεξεργασθῇ προσηκόντως προϊόντος τοῦ χρόνου, οἱ δὲ ἀναλαβόντες τὴν ἔκδοσιν τῶν χειρογράφων εἰ καὶ προσέθηκάν τινα εἰς τὰ βιογραφικὰ καὶ τὰ ἀφορῶντα τὴν ἀγγλικὴν προστασίαν καί τινα ἄλλα δημόσια ἔγγραφα, δὲν ἐπλήρωσαν ὅμως τὰ χάσματα, οὔτε διώρθωσαν τὰ πλημμελῆ ἀλλ'ἀβασανίστως ἐδημοσίευσαν τὸ ἔργον, οὗτινος οὕτως ἐμείωσαν τὴν ὁποίαν θὰ εἶχε μείζονα σημασίαν δεόντως συμπληρούμενον. Τὸ σύγγραμμα φέρον τίτλον Memorie critiche e storiche dell' isola di Cefalonia dei tempi eroici alla caduta della Republica Veneta, ἐδημοσιεύθη εἰς δύο τόμους ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1887 ἀφοῦ ἀνεθεωρήθη ὑπὸ τοῦ εὐπαιδεύτου ἄλλως υἱοῦ τοῦ συγγραφέως Νικολάου, μὴ φθάντος ὅμως νὰ δημοσιεύσῃ αὐτὸ διὰ τὸν ἐπισυμβάντα αὐτῷ θάνατον, ἐκδοσάντων δὲ τοῦτο κατόπιν τῶν, Αἰκατερίνης χήρας τοῦ Νικολάου καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Γεωργίου καὶ Θεοδώρου. Εἶνε λυπηρὸν ὅτι καὶ τὸ κεφάλαιον Storia della caduta della Re-

[1] Σάθα ἐν Ν. Φιλ. 643.

[2] Ἐπέκρινε τὸ ἔργον καὶ ὁ Ἰωάν. Ρωμανὸς ὁ γνωστὸς ἐκ Κερκύρας μεσαιωνοδίφης ἐν ἐπιστολῇ του πρὸς ἐμέ. Ἴδε καὶ Parschs Κεφαλληνία καὶ Ἰθάκη 93.

[3] Legrand ἐν ἐπιστολῇ του πρὸς ἐμέ.

[4] Ἴδε Παράρτημα Θ'.

publica Veneta fino alla costituzione del 1817 δὲν περιελήφθη ἐν τῇ ἐκδόσει. Θὰ ἦτο ἀπόδειξις καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸν συγγραφέα καὶ φιλοπάτριδος σκοπιμότητος ἔργον ἂν τὸ ὅλον ἔργον μετεφράζετο εἰς τὴν ἑλληνικήν, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ παραλειφθέντος κεφαλαίου, τὰ ἐν τῷ ὁποίῳ ἀναγραφόμενα θὰ παρεῖχον ἱκανὸν φῶς καὶ μετὰ κύρους προκειμένου περὶ γεγονότων συγχρόνων τῷ συγγραφεῖ. Ἀξία μνείας εἶνε καὶ περισωθεῖσα ἐν ἀντιγράφοις ἀλληλογραφία τοῦ κλεινοῦ ἀνδρὸς ἀπὸ τοῦ 1792-1816 [1]. Ἐκ ταύτης δείκνυται καὶ ὁποίας ἀπήλαυεν ὁ ἀνὴρ ὑπολήψεως παρὰ διαπρεπέσι ξένοις καὶ ἡμεδαποῖς λογίοις, πολιτικοῖς καὶ ἄλλοις σημαίνουσι πολίταις. Τὸ ὕφος τῶν ἐπιστολῶν τοῦ *Πινιατόρρου* εἶνε ἁδρὸν εἰς νοήματα, καὶ γλαφυρὸν καὶ τ' ἀντικείμενα ἅτινα πραγματεύεται δεικνύουσιν ἄνδρα φιλόμουσον, φιλελεύθερον, αἰσθηματίαν καὶ ἐγκυκλοπαιδικώτατον, ἐνήμερον δὲ τῆς συγχρόνου πνευματικῆς ἐν Ἰταλίᾳ κυρίως κινήσεως, ὅσον μετριόφρονα καὶ καλοκάγαθον. Βιογραφίαν σύντομον τοῦ ἀνδρὸς ἐδημοσίευσεν ὁ Μαζαράκης καὶ ἀπάνθισμα ταύτης ὁ Σάθας [2].

ΠΙΝΙΑΤΟΡΡΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ. Υἱὸς Νικολάου καὶ Καλέργας Γ. Χωραφᾶ γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ. Ἀπὸ τοῦ 1690 - 1693 ἐσπούδασεν ἐν Βρηξίᾳ καὶ εἶτα ἐν Ἑνετίᾳ. Ἀνδρεῖος καὶ ἱκανὸς στρατιωτικός, διακριθεὶς ἀπὸ τοῦ 1688 εἰς τὸν Κρητικὸν πόλεμον ὅπου νεανίαν ἔτι προσέλαβε μετ' αὐτοῦ ὁ πατήρ του, τὸ 1715 τριηράρχης (sopracomito) Κεφαλληνίας διατελῶν καὶ ἡγούμενος ἑξήντα πέντε Κεφαλλήνων, διοικῶν δὲ τὸ πολεμικὸν ***Ἅγιος Ἀνδρέας***, καὶ τὸ 1716 ἐν Κερκύρᾳ καὶ Δολχενίῳ [3]. Τὸ 1718 ἐξελέχθη σύνδικος τῆς Κοινότητος καὶ

[1] Αὕτη σῴζεται παρὰ τῷ ἐγγόνῳ τοῦ συγγραφέως κ. Γερασ. Β. Πινιατόρρῳ ὅστις προθύμως μοὶ παρέσχε τὴν ἔρευναν τῶν οἰκογενειακῶν του ἀρχείων. Ὑπάρχει ὡς μοὶ εἶπεν οὗτος καὶ β' τόμος τῆς ἀλληλογραφίας παρὰ τῷ ἐν Ἰταλίᾳ κ. Γεωργίῳ Πινιατόρρῳ προξένῳ.

[2] Μαζαράκη Βίοι 636. Σάθα Ν. Φ. 643. Πρβλ. καὶ Δε-Βιάζη Ἑπτανήσιοι ἱστοριογράφοι ἐν Μούσαις Ζακύνθου 1900 ἀρ. 179.

[3] Pignat Mem. I 159. Χειρογρ. Ἱστορία οἴκου Πινιατόρρου. Ἐπὶ Γεν. Προνοητοῦ Φ. Πασχαλίγγου τὸ 1606 ὡρίσθη ἵνα ἐν πολέμῳ αἱ νῆσοι ἐξοπλίζωσι δαπάναις τῶν Κοινοτήτων γαλέρας. Ἡ Κεφαλληνία ὑπεχρεοῦτο νὰ ἐξοπλίζῃ τρεῖς. Ἡ ἐκλογὴ τῶν τριηράρχων ἢ κατεργοκυρίων (sopracomiti) κατὰ διάταγμα τοῦ 1618 ἐγίνετο ἀνὰ πενταετίαν, οἱ ἐκλεγόμενοι δὲ ὑπηρετοῦντες εἰς δύο στρατείας προήγοντο εἰς πλοιάρχους, τὸ σύστημα δὲ τοῦτο ἐτηρήθη μέ-

τὸ 1719 διοικητὴς Ἰθάκης. Ὑπῆρξε δὲ καὶ ἐκ τῶν συντελεσάντων εἰς τὸν περὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ ζητήματος κανονισμὸν τῶν πολυχρονίως ἐριζόντων Κεφαλλήνων καὶ Ζακυνθίων ὑπογράψας καὶ τὸ σχετικὸν ἔγγραφον. Διὰ τὰς παρασχεθείσας ἐκδουλεύσεις, ὁ οἶκος ἀπηλλάγη τῆς δεκάτης καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐπικαρπία τοῦ χωριδίου *Σπήλια* [1].

ΠΙΝΙΑΤΟΡΡΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Υἱὸς Μαρίνου καὶ Μαρίας Ἀγγ. Μεταξᾶ γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1809. Ἐσπούδασε τὰ νομικὰ ἐν Παταβίῳ τὸ 1830. Γλωσσομαθὴς καὶ ἐγκυκλοπαιδικός. Τὸ 1840 μετέβη μετ' ἄλλων ἰονίων εἰς Λονδῖνον ἵνα ὑποβάλωσι τῇ Κυβερνήσει τὰ περὶ μεταρρυθμίσεων τοῦ Συντάγματος τοῦ 1817. Διετέλεσεν ἐγχώριος σύμβουλος καὶ γραμματεὺς τοῦ Ὑπαρχείου. Μέλος τῆς ἠπειροθεσσαλικῆς ἑταιρείας. Τὸ 1845 ἔλαβε τὸ παράσημον τοῦ χρυσοῦ πτερνιστῆρος καὶ τὸν τίτλον κόμητος παλατίνου ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Καρόλου. Τὸ 1861 διωρίσθη ἀνθύπαρχος. Ἐπεξειργάσθη τὴν ἀνέκδοτον ἱστορίαν τῆς Κεφαλληνίας τοῦ πατρός του προσθείς τινα [2], ἀφῆκε δὲ τὰ ἑξῆς ἀνέκδοτα ἔργα. α') Eremitaggio di Poro β') Poesie di vario genere γ') osservazioni morali δ') μεταφράσεις ἀπὸ τῆς ἀγγλικῆς εἰς τὴν ἰταλικὴν τῶν ἔργων τοῦ Βύρωνος, Μαζέππας, Σαρδανάπαλος, Τσὶλ-Χαρόλδος, Γκιαούρ, Παριζίνα, Δεσμώτης τῆς Χιλῆς. Ἀπεβίωσεν ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1883 [3].

ΠΙΝΙΑΤΟΡΡΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Υἱὸς Ῥαφαήλ, γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1636. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Βεντούρα ἐπολέμησαν εἰς τὸν Κρητικὸν πόλεμον, ὁ τελευταῖος δ' ἔπεσεν ἐκεῖ ἀν-

χρι καταλύσεως τῆς Ἑνετικῆς κυριαρχίας. Ὁ Λομβάρδος ἐν Ἀπομνημονεύμασι κλ. οὐκ ὀρθῶς ἑρμηνεύει Sopracomiti, ἁπλοῖ τοῦ κατέργου ἐπιβάται ἢ δόκιμοι. Ἴδε περὶ τούτων καὶ Lunzi ἔνθ. ἀνωτ. 70. Βροκίνη Βιογρ. σχεδ. Α'. 104. Locatelli. Istoria della guerra in Levante 1684-1699 σ. 28-48. Ἐπ. Μεταξᾶ ἔνθ. ἀνωτ. 52 καὶ Χειρογρ. Ἱστορ. Πινιατόρρων, ἐν ᾗ καὶ πολλὰ ὀνόματα Κεφαλλήνων τριηραρχῶν.

[1] Χειρογρ. Πινιατ. Καὶ ὁ υἱός του Δημήτριος διετέλεσε διοικητὴς ἐν Ἰθάκῃ τὸ 1734.

[2] Ἴδ. Μαρῖνος Πινιατόρρος ἱστοριογράφος.

[3] Ταῦτα κατὰ πληροφορίας τῶν ἀξιοτίμων υἱῶν του κκ. Γεωργίου καὶ Θεοδώρου, παρ' οἷς σῴζονται τά τε τοῦ πατρός των καὶ τοῦ πάππου των Μαρίνου τὰ ἀνέκδοτα ἔργα.

άρείως πολεμήσας. Ὁ *Νικόλαος* σπουδάσας ἐν Ἑνετίᾳ, ἀπὸ νεότητος ἔκλινεν εἰς τὸ στρατιωτικὸν στάδιον εἰς ὃ καὶ προπαρασκευαζόμενος διεκρίθη μετέπειτα. Κατὰ τὸν ἐπὶ στρατηγῶν Κορνὲρ καὶ Μοροζίνη πόλεμον, ὑπηρέτησεν ὡς τριηράρχης μετὰ τοῦ Ι. Μεταξᾶ [1], προσλαβὼν ὡς γραμματέα του τὸν Β. Καππάδοκα καὶ ἔσχε σπουδαῖον μέρος εἰς τὰς ἐφόδους καὶ πολιορκίας ἁγίας Μαύρας, Πρεβέζης, Κορώνης, καὶ τὴν κατάκτησιν τῆς Μάνης, καὶ Καλαμάτας τὸ 1686, ἐξαιρετικὴν δ' ἔδειξεν ἱκανότητα καὶ γενναιότητα ἐν Ναβαρίνῳ πρῶτος ἐκεῖ φθὰς καὶ προσβαλὼν τὴν παραλίαν, διατελῶν τότε ἐν τῇ μοίρᾳ τοῦ προβλεπτοῦ Κορνέρ, ὅτε καὶ σημαντικὰς ὑπέστη φθορὰς ἡ γαλέρα αὐτοῦ [2]. Ἀπαλλαγεὶς τῆς ἐν τῷ ναυτικῷ ὑπηρεσίας διὰ λόγους οἰκογενειακούς, τῇ παρεμβάσει τοῦ διαπρεπῆ θέσιν ἐν τῷ ναυτικῷ τῆς Ἑνετίας κατέχοντος Στεφάνου Σκορδύλη, τὸ 1688 ἐπανῆλθεν εἰς Κεφαλληνίαν. Τὸ 1691 ἐξελέχθη διοικητὴς Ἰθάκης, ἀλλ' ἡ ἐκεῖ διοίκησις αὐτοῦ ὑπῆρξε ταραχώδης, τοῦτο μὲν ἕνεκα τῆς κατὰ τῶν Κεφαλλήνων διοικητῶν δυσμενείας καὶ προκαταλήψεως τῶν Ἰθακησίων, τὸ δὲ διὰ τὰ ἐσπρωγμένα καὶ ἀσύνετα πως ὅσον καὶ δίκαια ἄλλως μέτρα ἅτινα ἔλαβε κατά τινος Καραβία σκαιῶς προσενεχθεὶς κατὰ τῆς συζύγου του Μορφιάννης, καὶ τὰς ἐπακολουθησάσας ἀνακρίσεις εἰ καὶ ἀπηλλάγη τῆς καταγγελίας [3]. Τὸ 1692 ἐξελέχθη Σύνδικος τῆς Κοινότητος Κεφαλληνίας, ἀλλὰ πολιορκουμένης τότε τῆς Ναυπάκτου τὸ Μ. Συμβούλιον τῆς νήσου προθυμοποιούμενον νὰ προσέλθῃ ἀρωγὸν τοῖς χριστιανικοῖς ὅπλοις καὶ ἐπιζητοῦν πρόσωπον κατάλληλον ἵνα προστήσῃ τοῦτο σώματος ἐκ χιλίων ἀνδρῶν, ἐξελέξατο τὸν ***Πινιατόρρον***, ὅστις εἰ καὶ προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ ποθῶν ἔτι νὰ δράσῃ, ἐδέξατο τὴν τιμητικὴν ἐντολήν, ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως, λυθείσης τῆς πολιορκίας, ἐπανῆλθεν εἰς τὰ ἴδια ἐν λύπῃ, ἐπιστρέψας τῷ Δημοσίῳ καὶ τὰ ληφθέντα πρότερον χίλια ἑκατὸν εἴκοσι πέντε ῥεάλια [4]. Εἰς τὰ τοῦ οἴκου του ὑπῆρξε δραστηριώτατος καὶ ἐπι-

[1] Locatelli ἔνθ. ἀνωτ. 28-48. Χειρογρ. Πινιατόρρου.

[2] Carandino G. Cenni Storici 1776 σελ. 16. Λοβέρδου Ἱστορ. VI 30 Locatelli. Acquisti del S. Doge F. Morosini 197-204.

[3] Ἴδε λεπτομερ. ἐν Χειρογράφῳ ἱστορ. οἰκογ. Πινιατόρρων καὶ βιογρ. Εὐθυμίου Λοβέρδου.

[4] Τιμητικώτατα ἀπαφῆκαν αὐτῷ διπλώματα ὁ Μοροζίνης καὶ ὁ Γεν. προ-

χειρηματικός. Πρῶτος αὐτὸς ἐπελάβετο καὶ τῆς ἀποξηράνσεως τῶν ἐλωδῶν μερῶν τοῦ Κουτάβου ἐν Κρανχίᾳ, γενόμενος δὲ κύριος τὸ 1676 πολλῶν ἔτι ἐκεῖ ἐκτάσεων γαιῶν, προέβη εἰς μεγάλας καλλιεργείας πρὸς ἐγκλημάτισιν ξένων φυτῶν, ἐγείρας ἐκεῖ καὶ μεγαλοπρεπῆ ἔπαυλιν, ἧς ἐρείπια σῴζονται ἔτι. Αὐτῷ ὀφείλεται καὶ ἡ ἐπέκτασις τῶν ἐν Λάσῃ γαιοκτησιῶν τοῦ οἴκου ὅπου καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἤγειρε, εἰς αὐτὸν δὲ πολὺ ὀφείλεται ἡ ἀπὸ τότε ἀρξαμένη οἰκονομικὴ ἀνθηρότης τοῦ οἴκου του. Ἀπέθανεν ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1709.

ΠΙΤΣΑΜΑΝΟΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Υἱὸς Βικεντίου ἱερέως ἁγιογράφου [1] καὶ Καλομοίρας Προκόπη, γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 6 μαρτίου 1787. Ἐργασθεὶς κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τὸν πατέρα του, ἐμαθήτευσεν εἶτα ὑπὸ τὸν ἱερέα Νικόλαον Καντούνην τὸν διαπρεπῆ ζακύνθιον ζωγράφον. Ἐπὶ Ῥωσσοτούρκων ὑπηρέτησεν ἐν τῷ σώματι τῶν ἐπιτελῶν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Στέτερ ἐν Ζακύνθῳ, ἧς ἐξεπόνησε καὶ χωρογραφικὸν πίνακα, ὅταν δὲ οἱ γάλλοι κατέλαβον αὖθις τὰς ἰονίους νήσους κατετάχθη εἰς τὸ σῶμα τοῦ μηχανικοῦ ὑπηρετήσας ἐν Κερκύρᾳ ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Στεφάνοφ τὸ 1807, τότε δὲ καὶ διηύθυνε τὰς πρὸς σχεδιογράφησιν τῶν γεωγραφικῶν πινάκων τῶν νήσων καὶ τῶν ἀντικρὺ ἠπειρωτικῶν παραλίων ἐργασίας, καὶ ἐπώπτευεν ἐν τῇ ἀνεγέρσει τῶν ὀχυρωματικῶν τῆς Κερκύρας ἔργων [2] καταστὰς μάλιστα φίλτατος διὰ τὴν ἱκανότητα τοῖς στρατηγοῖς Βερτιέ, Δονζελὸτ καὶ τῷ συνταγματάρχῃ Bodran, ὧν τῇ συστάσει προήχθη εἰς λοχαγὸν τὸ 1809, ἐνταλθεὶς καὶ ἔκτακτον ἀποστολὴν πρὸς τὸν Ἀλῆ πασᾶν. Ἀλλ' ὁ *Πιτσαμᾶνος* ἦτο φύσις καλλιτεχνικὴ καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τοῦ 1809 ἀφεὶς τὸ στρατιωτικὸν στάδιον μετέβη εἰς Ῥώμην καὶ ἐφοίτησεν εἰς τὴν ἐκεῖ σχολὴν τῶν Ὡραίων Τεχνῶν, ἐπιδοθεὶς ἐκεῖ καὶ κατόπιν ἐν Γαλλίᾳ ἐφ' ἱκανὰ ἔτη ἰδίως μόνον εἰς τὴν ζωγραφικὴν ἀλλὰ καὶ τὴν γλυπτικήν, ἀρχιτεκτονικὴν καὶ μηχανικήν. Ἡ τοσαύτη κλίσις τοῦ

βλεπτὴς Vendramin. Ἴδε Pignat. Mem. I 158 καὶ Χειρ. Ἱστορ. Πινιατόρρου.

[1] Πλὴν τούτου, ἁγιογράφοι ἀπαντῶσι καὶ ὁ ἱερεὺς Σπυρίδων, ὁ Παναγῆς ἀδελφὸς τοῦ Γερασίμου ἀποθανὼν τὸ 1827 καὶ ὁ ἱερεὺς Κωνσταντῖνος.

[2] Πολλὰ τῶν σχεδιαγραμμάτων τούτων σῴζονται παρὰ τῷ ἐν Ἀργοστολίῳ ἀνεψιῷ του κ. Σπυρίδωνι Πιτσαμάνῳ.

νέου εἰς τὴν καλλιτεχνίαν καὶ ἡ οὐχὶ ἀνθηρὰ οἰκονομικὴ κατάστασις τοῦ οἴκου του, παρώτρυναν τοὺς ἐκ Γαλλίας τότε ἐπανελθόντας ἄρτι Ἰονίους γερουσιαστὰς Μ. Μεταξᾶν καὶ Ῥώμαν νὰ ὑποβάλωσι τὸ 1812 πρότασιν εἰς τὴν Γερουσίαν, ὅπως αἱ περαιτέρω σπουδαὶ αὐτοῦ γίνωσι δαπάνῃ δημοσίᾳ, ὅπερ καὶ ἐγένετο δεκτόν, ὁρισθέντος ἐτησίου ἐπιδόματος δραχμῶν ὀκτακοσίων [1]. Διαρκουσῶν τῶν σπουδῶν καὶ μελετῶν αὐτοῦ ἐν Ῥώμῃ, ἔτυχε πολλῶν ἀριστείων καὶ ἄλλων ἐνδείξεων ἐκτιμήσεως. Ὑπῆρξε φίλος διαπρεπῶν ἀνδρῶν οἷοι ὁ Κανόβας, ὁ Κοραῆς, καὶ ὁ Βάμβας, ἐξελέγη μέλος τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Ἁγ. Λουκᾶ τὸ 1812, ἀντεπιστέλλον δὲ μετὰ τὴν ἐκεῖθεν ἀναχώρησίν του τῆς ἐκεῖ Β. Ἀκαδημίας τῆς Γαλλίας, καὶ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας, προσδὲ ἔτυχε καὶ τοῦ τιμητικωτάτου τίτλου ἐπιτίμου καθηγητοῦ τῆς τε Ἀκαδημίας τοῦ Ἁγ. Λουκᾶ καὶ τῆς τοῦ Καπιτωλίου. Γνωστῆς γενομένης τῆς ἀξίας τοῦ ἀνδρός, ὁ Maitland προσεκάλεσεν αὐτὸν τὸ 1816 ὡς καθηγητὴν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Κερκύρας, προβιβάσας σύνχμα αὐτὸν ταγματάρχην τοῦ μηχανικοῦ. Ὁ ἀνὴρ ἦτο καὶ ἀρχαιολόγος, αὐτὸς δὲ προσδιώρισε καὶ τὰς καταλλήλους ἀμφιέσεις ὅταν τὸ 1819 ἐδιδάχθη ἐν Κερκύρᾳ *Ἡ ἄφιξις τοῦ Ὀδυσσέως παρὰ τοῖς Φαίαξι* γνωστὸν ἔργον τοῦ Ἀρλιώτου [2]. Καὶ ὁ ἁρμοστὴς Φρ. Ἄδαμ (1824 - 1832), εἰδὼς τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνδρὸς προσέλαβεν αὐτὸν εἰς τὴν ὑπ' ἐκείνου γενομένην τὸ 1818 περιήγησιν διαφόρων πόλεων καὶ ἐπαρχιῶν τῆς δούλης Ἑλλάδος, ἔνθα ὁ καλλιτέχνης ἰχνογράφησε καὶ ὑδατογράφησε πολλὰ ἀρχαῖα μνημεῖα, τοπία, πρόσωπα, ἀμφιέσεις, σύναμα δὲ συλλέξας καὶ ἤθη, ἔθιμα, παραδόσεις καὶ ἱστορικὰ ποικίλα τῶν λαῶν ἐκείνων, πολύτιμον εἰσενεγκὼν συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ λαογραφίαν τῆς Ἑλλάδος [3]. Ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον ἐδίδαξεν ἐν Κερκύρᾳ, δημοσιεύσας ὅμως τὸ 1820 τὸ Saggio d' architetura civile con alcune cognizioni

[1] Πρ. Γερουσ. 24 ἰανουαρίου 1812. Ἀφορμὴν εἰς τὴν πρότασιν παρέσχεν ἐξαίσιον ἔργον ἀντιγραφῆς τῆς Δικαιοσύνης τοῦ Ῥαφαήλου.

[2] Βροκίνη Βιογρ. Σχέδια. Α'. 461.

[3] Ταῦτα ἐδωρήθησαν εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος. Περὶ τῆς συλλογῆς ἴδε Μηλιαράκην ἐν Ἑστίας ἀριθ. 552 τοῦ 1887, τινὰς δὲ τῶν εἰκόνων ἀφορώσας τὰς τουρκοκρατουμένας Ἀθήνας, ἴδε ἐν Λευκώματι Ἡ Ἑλλὰς εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας.

comuni a tutte le belle arti. Τὸν μάϊον τοῦ 1821 προσεκλήθη τῇ συστάσει τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου εἰς Πετρούπολιν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ὅπου τότε διέτριβεν ἐργαζόμενος καὶ ἔνθα ἔγραψε μάλιστα γαλλιστὶ καὶ περιγραφὴν τῆς πόλεως ἣν ἐδημοσίευσεν [1]. Ἐν Ῥωσσίᾳ παρέσχε τρανὰ δείγματα τῆς ἱκανότητος αὐτοῦ, ὑπηρετήσας εἰς δημόσια ἔργα. Ἀναφέρονται τὸ σχεδιόγραμμα τῆς μητροπόλεως Κισνοβίου, τὸ τοῦ νοσοκομείου τῶν ἀπομάχων καὶ ἄλλα κτίρια μεγιστάνων ἐν Βασσαραβίᾳ, διὰ τὴν ἀξίαν δὲ αὐτοῦ διωρίσθη καὶ ἀρχιτέκτων τῆς αὐλῆς ἐπὶ ἐτησίῳ μισθῷ τριῶν χιλιάδων ῥουβλίων, σύναμα δὲ καὶ καθηγητὴς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ὡραίων Τεχνῶν, ἀλλὰ δυστυχῶς βραχὺς ἦτο ὁ βίος τοῦ διαπρεποῦς συμπολίτου, διότι ἀπέθανεν ἐν Κερκύρᾳ ὅπου χάριν τῆς πασχούσης ὑγείας του μετέβη, μόλις τεσσαρακοντούτης τῇ 5 δεκεμβρίου 1825. Ὁ ἀνὴρ ἐτιμᾶτο καὶ διὰ δύο γαλλικῶν παρασήμων, τοῦ τε τῶν ἱπποτῶν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ τάγματος, ἀπονημηθέντος αὐτῷ τὸ 1813, ὡς ἐκπονήσαντι τὸ σχεδιογράφημα τῆς θριαμβευτικῆς ἀψῖδος, ἐπ' ἀφορμῇ τῆς ἐν Γερμανίᾳ νίκης τοῦ Ναπολέοντος, καὶ Lys d'argent, τῇ 6 ἰανουαρίου 1815, μετὰ συντάξεως ὑπὸ Λουδοβίκου ΙΗ'. Τὸν ἄνδρα ἐβιογράφησαν ὁ Ανθ. Μαζαράκης [2], ὁ Πινιατόρρος [3] καὶ ὁ Μηλιχράκης [4]. Παρὰ τὰς τόσας ὅμως ἐπαινετικὰς κρίσεις περὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ, μόνος ὁ ἡμέτερος Μαυρογιάννης ἀποφαίνεται ὅτι οὐδεμίαν γραφὴν ἢ ἀρχιτεκτονικὸν ἔργον εὗρεν ἀντάξιον τῆς φήμης αὐτοῦ [5]. Οἱ ***Πιτσαμᾶνοι*** (Pizzamani) εἶνε καταγωγῆς βοεμικῆς, μετοικήσαντες ἐν Ἑνετίᾳ. Ἐκ τῶν ἐκεῖ μνημονεύεται ὁ ***Ἰάκωβος*** ἀνδρείως πολεμήσας ἐν

[1] Ἀσωπίου Ἡμερολ. 1890 σ. 293.

[2] Β. Ἐνδ. ἀνδρ. Κεφαλλ. 343 καὶ 657.

[3] Memor. II Appendice ἔνθα καὶ πολλὰ ἐπίσημα ἔγγραφα.

[4] Ἑστίας Ἀθηνῶν ἀρ. 552 τοῦ 1887.

[5] Μαυρογιάννη Ἡ τέχνη ἐν Κύπρῳ καὶ Ἑπτανήσῳ ἐν Ἀττικ. Ἡμερολ. 1890 σελ. 293. Ἔργα τοῦ ἀνδρὸς ἐν Ἑπτανήσῳ εἰσὶ γνωστὰ καὶ προσωπογραφία κομ. Μ. Βοροντζόφ, φίλου αὐτοῦ καὶ διοικητοῦ Βασσαραβίας, εἰκόνες τινες μυθολογικαὶ ἐν τῷ οἴκῳ Σ. Πιτσαμάνου ἐν Ἀργοστολίῳ, βημόθυρα «Ἅγιος Ἰωάννης» τοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ ναοῦ Εἰσοδίων, προσωπογραφία ἰατροῦ Παν. Κατσαΐτου ἐν Ληξουρίῳ. Ἡ Θεοτόκος ἐν οἰκίᾳ Βασιλ. Πινιατόρου ἐν Ἀργοστολίῳ καὶ ἡ ἀποκαθήλωσις ἀντίγραφον πίνακος τοῦ Βατικανοῦ ἐν μητροπόλει Κερκύρας κλ.

σιόζα κατὰ τῶν Γενουησίων, ἐφ' ᾧ καὶ κατετάγη εἰς τὴν τάξιν τῶν πατρικίων ἔτει 1381 κατὰ τοὺς ἐνετοὺς ἱστορικοὺς Daru καὶ Dandolo [1], ἐπίσης δὲ καὶ ὁ *Μάρκος* μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ὡς ἐξοπλίσαντες δύο μεγάλα πολεμικὰ πλοῖα τῷ 1470 δαπάναις ἰδίαις, κατὰ τὸν τότε Ἑνετοτουρκικὸν πόλεμον, καταστρέψαντες δὲ καὶ τὴν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἐκ τῆς Στερεᾶς εἰς Εὔριπον κατασκευασθεῖσαν γέφυραν [2], δι' ὃ καὶ ἀπενεμήθησαν αὐτοῖς ἀξιώματα καὶ τιμάρια ἐν Πελοποννήσῳ καὶ Κρήτῃ [3]. Εἰς ἀρχαῖα ἐνετικὰ ἔγγραφα ἀπαντᾷ τις πολλὰ περὶ τῆς φιλανθρωπίας καὶ εὐσεβείας τοῦ οἴκου, ὅστις καὶ ἐκκλησίας τινας ἤγειρε, καὶ ἐξ οὗ διεκρίθη ἐπ' ἁγιότητι ὅσῃ καὶ παιδείᾳ ὁ *Ἀντώνιος* ἐπίσκοπος Φέλτρης ἀποθ. τὸ 1512, οὗ τὸ λείψανον σῴζεται ἔτι ἐν Ἑνετίᾳ [4]. Ὁ ἐν Κεφαλληνίᾳ οἶκος εἶνε διακλάδωσις τοῦ ἐν Κρήτῃ. Κατ' ἀντίγραφον τοῦ μὴ σῳζομένου σήμερον παλαιοῦ οἰκογενειακοῦ δένδρου τοῦ 1670, ἐξηγμένου ἀπὸ τοῦ κώδικος τοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ ἰδιοκτήτου τῆς οἰκογενείας ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀναργύρων, γενάρχης τῶν ἐν Κρήτῃ ἦτο ὁ *Φλώριος* ἀναφερόμενος τὸ 1411. Κατὰ τὰς σωζομένας ἐν τῷ οἴκῳ ἱστορικὰς νύξεις [5] οὗτος μεταβὰς εἰς Κωνσταντινούπολιν χάριν ὑποθέσεων τῆς Δημοκρατίας ἐνυμφεύθη νεάνιδα ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους τῶν Κομνηνῶν, λαβοῦσαν ὡς προῖκα τὰς νήσους Πάρον, Μῆλον, Δῆλον καὶ τὰ ἐπὶ Κρήτης δικαιώματα (;) Δισέγγονος ἐκείνου ὁμώνυμος ἀπαντᾷ τὸ 1620 κατοικήσας ἐν Ναυπλίῳ, εἰς τοῦτον δὲ ἡ Ἑνετικὴ Κυβέρνησις παρεχώρησε τὸ Castel Tirinto (;) μετ' ἐκτεταμένων γηπέδων μέχρις Ἄργους, τοῦ δὲ *Φλω-*

[1] Ὁ Amelot (Hist. du gouvern. de Venice II 1695 σ.552) κατατάσσει τοὺς Πιτσαμάνους εἰς τοὺς δευτέρας κατηγορίας εὐγενεῖς.

[2] C. Frescot. Orig. della nobiltà veneta Venezia p. 381.

[3] Κατὰ Morosini. Μνημονεύεται κατά τινα ἔγγραφα ἐν τῷ οἴκῳ Σ. Πιτσαμάνου καὶ ὅτι ὁ Μάρκος ἐτιτλοφορήθη κόμης ἔτει 1497, λαβὼν τιμάρια ἐν Σούδᾳ, Ρεθύμνῳ καὶ ἐν Εὐβοίᾳ εἰς τὴν κοιλάδα Ντούρα. Ἔκτοτε κλάδος ἐγκατέστη όριστικῶς ὡς φαίνεται ἐν Κρήτῃ, μεταξὺ δὲ τῶν ἐπιφανῶν φραγγικῶν οἴκων ἐκεῖ, καταλέγει καὶ τὸν τῶν Πιτσαμάνων ὁ ποιητὴς τοῦ Κρητικοῦ πολέμου Τζάννης Μπουνναλῆς. (Σάθα Τουρκοκρ. Ἑλλάς 234).

[4] Amelot ἔνθ. ἀνωτ. C. Frescot ἔνθ. ἀνωτ. Ladvocat Diz. Storico. Bassano. 1806 V 166.

[5] Ταύτας καὶ ἅπαντα τὰ ἔγγραφα τοῦ οἴκου του, εὐγενῶς καὶ προθύμως παρέσχεν ἡμῖν εἰς ἔρευναν ὁ ἀξιότιμος φίλος κ. Σ. Πιτσαμᾶνος.

ρίου τούτου ὁμώνυμος ἀπόγονος, πολεμήσας μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ *Κωνσταντίνου* κατὰ τοὺς Κρητικοὺς πολέμους, κατέφυγεν εἰς Κεφαλληνίαν περὶ τὰ μέσα πρὸς τὰ τέλη τῆς ιζ′ έκατ. Ὁ *Κωνσταντῖνος* οὗτος ἱερωθεὶς κατόπιν καὶ μετελθὼν τὸν ἁγιογράφον, ἤγειρε καὶ τὸν ἐν Ἀργοστολίῳ παρὰ τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐν συνοικίᾳ τότε καλουμένη Δοξάρι, τὸν οἰκογενειακὸν ναΐσκον τῶν ἁγίων Ἀναργύρων σῳζόμενον μέχρι σήμερον [1]. Ἡ οἰκογένεια φέρεται ἐγγεγραμμένη εἰς τὴν Χρυσῆν βίβλον τῆς νήσου μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 - 1604 τὸ δὲ ἀρχαῖον οἰκόσημον φέρει τετράγωνον θυρεὸν μετὰ στέμματος ὕπερθεν ἐπὶ βάσεως κυανῆς καὶ ἐρυθρᾶς διαχωριζομένης ὑπὸ σταυροῦ ἀργυροῦ, τὸ σῳζόμενον ὅμως ἐν τῷ οἴκῳ εἶνε θυρεὸς ἐλλειψοειδὴς κεχυμμένος ἐν μέσῳ, ἔχων σταυρὸν καὶ ἄνω στέφανον ἥμισυν καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἀστέρα, εἰς ἔνδειξιν ὡς λέγουσιν αἱ μνησθεῖσαι Νύξεις πολεμικῶν ἐν τῇ ἀνατολῇ κατορθωμάτων. *Πιτσαμᾶνοι* ἐγκατεστάθησαν ἐν Κυθήροις καὶ ἐν Ἰθάκῃ, ἐκ τῆς τελευταίας δὲ ἕλκει τὸ γένος ὁ *Ἱερώνυμος*, ἀξιωματικὸς τοῦ μηχανικοῦ παρασχὼν στρατιωτικὰς ἐκδουλεύσεις ἐπὶ Γάλλων, ἐπίσης δὲ καὶ ἐν Κερκύρᾳ ἔνθα ἀπαντῶμεν τὸ 1506 τὸν *Βίκτορα* πλοίαρχον τοῦ ῥωσσικοῦ στόλου διακριθέντα ἐν τῷ ῥωσσοτουρκικῷ πολέμῳ [2].

ΠΟΛΑΝΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ. Υἱὸς Ἰωάννου γεννηθεὶς ἐν Κάστρῳ τὸ 1781 πρωτοσύγγελος καὶ ἱερογραμματεὺς τοῦ ἀρχιερέως Ἀγαθαγγέλου Τ. Κοζάκη. Ἐδίδαξεν ἑλληνικά, ἰταλικὰ καὶ λατινικὰ καὶ ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον κατὰ τὰς πρώτας δεκαετηρίδας τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Ἀπέθανεν ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1841.

ΠΟΛΟΣ ΜΑΡΚΟΣ. (ἢ *Πῶλος*, ἢ *Μαρκόπουλος* ἢ *Μαρκόπολος*). Περὶ τοῦ διασήμου τούτου θαλασσοπόρου ἔγραψάν τινες ὅτι ἦτο Κε-

[1] Ἴδε καὶ Χιώτου ΙΙΙ 222. Τὴν ἐν τῷ ναῷ εἰκόνα τῆς Θεοτόκου ἐν τῷ θρόνῳ ἤνεγκεν εἰς τὴν νῆσον ἰταλὶς θυγάτηρ μέλους τοῦ συμβουλίου τῶν Δέκα ὑπανδρευθεῖσα τιμαριοῦχον Πιτσαμᾶνον καταφυγόντα ἁλούσης τῆς Πελοποννήσου εἰς Κεφαλληνίαν.

[2] Περὶ τούτων τιμητικὰ ἔγγραφα σώζονται παρὰ τῷ μνησθέντι κ. Σ. Πιτσαμάνῳ. Οἱ ἐν Κεφαλληνίᾳ Πιτσαμᾶνοι προνοηταὶ Domenico (1704-1706) Nicolo (1740-1742) καὶ Ἰωάννης (1767-1769) ἦσαν Ἑνετοὶ (C. Hopf. Chron. Gr-Rom. Berlin 1873 p 399-404)· ὧν ἡ διοικητικὴ χρονικὴ περίοδος ἀνακριβῶς ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ Πινιατόρρου (Mem. II 311-322).

φαλλήν. Εἰ καὶ δὲν ἔχομεν πολλὰς οὐδὲ ἀναμφισβητήτους τὰς μαρτυρίας, δὲν νομίζομεν ὅμως καὶ περιττὸν νὰ διαλάβωμεν τὰ περὶ τούτου, παρέχοντες οὕτω μικρὰν συμβολὴν εἰς τὴν βιογραφίαν τοῦ ἀνδρός. Ἐκ τῶν γεωγράφων ὁ Ad. Gaspari [1] καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων ἱστορικῶν ὁ Ι. Φιλήμων [2] ἀναφέρουσι *Μαρκόπουλον* Κεφαλλῆνα, ἐκ δὲ τῶν Κεφαλλήνων ἱστοριογράφων, ὁ μὲν Λοβέρδος [3] μὴ ἀποκλείων τὴν δυνατὴν ὕπαρξιν δύο ὁμωνύμων περιηγητῶν τοῦ Ἑνετοῦ καὶ τοῦ Κεφαλλῆνος, δοξάζει μᾶλλον, διά τε τὸ σύγχρονον, καὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς διευθύνσεως τῶν θαλασσοποριῶν καὶ ταξειδίων, ὅτι ὁ Κεφαλλὴν *Μαρκόπουλος* εἶνε αὐτὸς ὁ *Μάρκος Πόλος* ὁ λεγόμενος Ἑνετός, τούτου ἢ τῶν γονέων αὐτοῦ ἐγκατασταθέντων ἐν Ἑνετίᾳ, καὶ γενομένων ἴσως ἐκεῖ ὑπηκόων τῆς Δημοκρατίας, ἐν χρόνοις καθ' οὓς οἱ ὑπὸ τοὺς Ταραντίνους Ἰόνιοι ἐπεδίωκον μάλιστα χάριν σκοπῶν ἐμπορικῶν τὴν προστασίαν τῶν Ἑνετῶν, ἐφ' ᾧ καὶ φόρους ἐτέλουν, ἄλλως δὲν εἶνε καὶ τὸ πρῶτον παράδειγμα νὰ οἰκειοποιηθῶσιν οἱ Ἑνετοί, ἄνδρας ξένους διαπρεπεῖς, καθ' ἃ συνέβη καὶ διὰ τὸν ἡμέτερον Γεράκην ὃν καὶ εἰς Falcon κατὰ λέξιν μετεγλώττισαν, ὁ δὲ Χοϊδᾶς τοὐναντίον δέχεται δύο ὁμωνύμους περιηγητάς [4]. Ἀλλὰ καὶ ὁ Λοβέρδος καὶ ὁ Χοϊδᾶς δεξάμενοι *Μαρκόπουλον* (ἢ *Μάρκον-Πόλον*) Κεφαλλῆνα, ἐβασίσθησαν καὶ εἰς τὴν ὕπαρξιν ἐν δήμῳ Ἐλιοῦ τῆς Κρανχίας, χωρίου *Μαρκόπουλο*, ὁπόθεν ἐνόμισαν ἕλκοντα τὴν καταγωγὴν τὸν περιηγητήν, ἀλλὰ τοῦτο εἶνε ἀνακριβές, διότι ὅτε ἔζη ὁ *Μάρκος Πόλος* (1250-1323) καὶ ἀναφέρεται περάνας τὰς θαλασσοπορίας αὐτοῦ ὁ *Μαρκόπουλος* (1271) τὸ ῥηθὲν χωρίον δὲν ὑπῆρχεν· διότι τοῦτο συνῳκίσθη ὑπὸ Ἀλβανῶν ἀποίκων κατὰ τὸν ιε' αἰῶνα [5] ὥστε τὸ ζήτημα προῆλθεν ἴσως ἢ ἐξ ἐρευνῶν ἐπιπολαίων ἢ καὶ ἐξ ὑποκεχρυμμένου τινος πόθου νὰ προστεθῇ καὶ εἷς ἔτι περικλεὴς εἰς τοὺς τόσους τοιούτους ἡμῶν συμπολίτας, οὐδεὶς δὲ σήμερον σοβα-

[1] Τόμος IV p. 57 1816 μετάφρ. ἀδελφ. Καπετανάκη.

[2] Ἐν Προλεγ. Ὑπομνημ. Ἑλλ. Ἐπαναστάσεως.

[3] Ἱστορ. Δοκιμ. Κεφαλληνίας μεταφρ. Γρατσιάτου 95-96.

[4] Ἀνέκδοτος ἱστορία σελ. 72, παρὰ ἀδελφοῖς Χρ. Μεταξᾶ.

[5] Εἰς τοὺς τότε ἀποίκους Ἀλβανοὺς στρατιώτας ἐδόθησαν εἰς κατοικίαν τὰ Ξώμερα Μπλιαρ. Γεωγρ. Κεφ. καὶ Ἰθάκης 93. Ὁ λαὸς Ξώμερα καλεῖ τὰς περιοχὰς Σκάλας, Ἐλιοῦ, Κορωνῆς, Ἡρακλείου καὶ Βάλτες.

ρῶς διατρίβει ἀμφιβάλλων περὶ τῆς ἐξ Ἑνετίας καταγωγῆς τοῦ ***Μάρκου Πόλου*** [1] οὐδὲ καὶ ἐξ ἄλλης τινος ἱστορικῆς πηγῆς, ἢ ἐπιτοπίου παραδόσεως προστίθεταί τι βεβαιότερον περὶ Κεφαλλῆνος περιηγητοῦ ***Μαρκοπούλου***.

ΠΟΛΥΚΑΛΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1655. Σπουδάσας ἐν Ἑνετίᾳ, Ῥώμῃ καὶ Παταβίῳ, γλώσσας, φιλοσοφίαν καὶ ἰατρικήν, ἐπανῆλθεν εἰς Κεφαλληνίαν ἐπὶ ἓν μόνον ἔτος ἀσκήσας τὸ ἰατρικὸν ἐπάγγελμα ἐν Ληξουρίῳ, ἐγκαταστὰς κατόπιν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Θεραπεύσας ἐκεῖ ἐκ δεινοῦ νοσήματος τὸν υἱὸν τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Ῥωσσίας, τοσοῦτον ἠγαπήθη καὶ ἐξετιμήθη ὑπὸ τούτου, ὥστε προθύμως καὶ θερμότατα συνεστήθη τῷ Τσάρῳ, ἐνετάλη δὲ ὑπὸ τοῦ πρεσβευτοῦ τὴν λίαν ἐμπιστευτικὴν διαβίβασιν σπουδαίων διπλωματικῶν ἐγγράφων εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ἅτινα ἐπετρέπετο μάλιστα τῷ ***Πολυκαλᾷ*** ν' ἀναγνώσῃ ἵνα διαμνημονεύσῃ τὸ περιεχόμενον, καὶ σχίσῃ αὐτὰ ἂν καθ' ὁδὸν ἤθελέ τυχον συλληφθῇ ὑπὸ Τούρκων, ἐπικειμένου τότε πολέμου μεταξὺ Πύλης καὶ Ῥωσσίας, ὅπερ καὶ συνέβη ἐν Βουλγαρίᾳ, αἰχμαλωτισθέντος τοῦ ἀνδρὸς ὑπὸ τοῦ πασᾶ τῆς Σούμλας καὶ καθειρχθέντος εἰς τὸ φρούριον, ἀλλὰ τυχόντος εἶτα ἀμνηστείας ὅτε ἀνεχώρησεν εἰς Πετρούπολιν δεκτὸς γενόμενος ὑπὸ τοῦ Πέτρου Α' μετ' ἐξαιρετικῆς εὐνοίας καὶ διορισθεὶς μετ' οὐ πολὺ ἰδιαίτερος τῆς αὐτοκρατείρας ἰατρός. Πολυετῆ ἐκεῖ πεῖραν τῶν πολιτικῶν κτησάμενος, ἐκ φύσεως δὲ ὀξύνους καὶ συνετός, ἀνὴρ δὲ καλλιεργημένου πνεύματος καὶ τρόπων ἁβροτάτων, ἐκρίθη ἱκανὸς καὶ εἰς διπλωματικὰς ὑπηρεσίας, ἀνατεθείσης αὐτῷ τῷ 1711 τῆς διαπραγματεύσεως συμμαχίας τῆς Ῥωσσίας μετὰ τοῦ πρίγκηπος τῆς Μολδαυΐας Δημητρίου Καντεμὶρ ὅστις ἀποστέργων τὴν ὀθωμανικὴν δυναστείαν, καὶ τῶν τυχῶν τῶν ὁμογενῶν αὐτοῦ κηδόμενος ἀπεδέχετο τὴν ῥωσσικὴν προστασίαν εὑρίσκων κατάλληλον τὴν στιγμὴν νὰ ἐπιδιώξῃ τοὺς σκοποὺς αὐτοῦ κατὰ τὸν τότε μεταξὺ Πύλης καὶ Ῥωσσίας πόλεμον, ἀλλ' ἡ ἔκβασις τοῦ πολέμου δὲν ἐπλήρωσε τοὺς πόθους καὶ τοὺς σκοποὺς τοῦ Καντεμὶρ ὃν προσλαβὼν ὁ Πέτρος παρ' αὐτῷ ἐτίμησε πρεπόντως, διορίσας καὶ ἰδιαίτερον τούτου ἰατρὸν τὸν

[1] Μόνον ὁ Dante (Purg. C. XVI 46, τὸν λέγει Λομβαρδόν, Σχολ. Porticelli).

Πολυκαλᾶν ἐν Ἀστραχανίῳ. Εἰς τὸν συμπολίτην ἡμῶν ἀνετέθη καὶ ἡ διαπραγμάτευσις τῆς περὶ εἰρήνης συνθήκης, σταλέντα πρὸς τοῦτο εἰς Κωνσταντινούπολιν[1] μεθ' ὃ ἐπανελθὼν ἐκεῖνος εἰς Πετρούπολιν, ἐξηκολούθησε διατελῶν ἰατρὸς ἐν τῇ αὐλῇ λίαν τιμώμενος, ἐκεῖ δὲ καὶ ἐνυμφεύθη τὴν χήραν τοῦ Ἰωάν. Μελισσηνοῦ, θανόντος δὲ τοῦ Πέτρου ἀνεχώρησεν εἰς Mitau ὅπου ἀγοράσας βαρωνίαν τὸ 1714 ἀπέθανε δηλητηριασθεὶς μετ' οὐ πολὺ ὑπὸ τῆς συζύγου του[2]. Οἱ ***Πολυκαλάδες*** κατάγονται ἐκ Πελοποννήσου. Πρῶτοι ἐλθόντες εἰς Κεφαλληνίαν κατὰ τὸ οἰκογενειακὸν δένδρον ἦσαν οἱ ἀδελφοὶ ***Δράκος*** καὶ ***Λέων***, οἵτινες, ἁλουσῶν τελευτῶντος τοῦ ιε' αἰῶνος τῆς Μοθώνης καὶ Κορώνης, καὶ σωθέντες τῶν διωγμῶν διὰ τῆς προστασίας ἡγουμένου τινὸς ἐν Μοθώνῃ, κρύφα ἀνεχώρησαν εἰς Κεφαλληνίαν ἐνεγκόντες μετ' αὐτῶν ὡς ἔθος καὶ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας, κατῴκησαν δὲ πιθανώτατα ὅπου περίπου τὸ νῦν Κορωνᾶτον ἢ τὰ πλησίον Πολυκαλᾶτα (ἢ Νεοχῶρι) νοτιοδυτικῶς τοῦ Ληξουρίου, δειμάμενοι καὶ ναόν[3]. Κατελέχθησαν οἱ δύο τοῦ οἴκου κλάδοι εἰς τὸν κατάλογον τῶν εὐγενῶν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 - 1604[4]. Ἀπαντᾷ ***Μάρκος Πολυκαλᾶς*** ἀνώτερος στρατιωτικὸς λήγοντος τοῦ ιζ' αἰῶνος[5].

ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ. Υἱὸς Κυριακοῦ ἐκ τοῦ κλάδου Σιμωνετάτου, γεννηθεὶς ἐν Δρακάτοις τῆς Πυλάρου τῷ 1786. Μετὰ τὴν ἐν τῇ γενετείρᾳ κώμῃ καὶ ἐν Ἀργοστολίῳ προκαταρκτικὴν παίδευσιν, διήκουσε ναυτικὰ ἐν Μεσσήνῃ τῆς Ἰταλίας, τυχὼν πτυχίου πλοι-

[1] Pignat ἐν Biograf. Cefal.

[2] Αὐτ.

[3] Τὸ Κορωνᾶτον, μονύδριον ἀνῆκον τανῦν τῇ οἰκογενείᾳ, κεῖται ὅπου ἄλλοτε χωρίον, ὅπου κατῴκησαν οἱ ἐκ Κορώνης πρόσφυγες, ὅπως καὶ τὸ παρὰ τοὺς Ἰλάρους ἐκκλησίδιον Μοθωνᾶτον, κεῖται ὅπου πιθανώτατα συνοικισμὸς τῶν ἐκ Μοθώνης καταφυγόντων. Κατ' ἀπογραφὴν τοῦ 1583 τὸ Κορωνᾶτον εἶχε 48 κατοίκους. Καὶ τὰ πλησίον χωρία (ὧν νῦν σῴζονται μόνον τὰ ὀνόματα ὡς τοπωνυμιὰς) συνοικισμοὶ πιθανῶς ἐκ τῶν τότε καταφυγουσῶν οἰκογενειῶν διὰ τῶν ὀνομάτων τῶν ὁποίων ἴσως καὶ ὠνομάσθησαν ἤτοι τὰ Κολοκυθᾶτα, Ἀρβανίτες ἢ Ἀρβανιτοχῶρι, καὶ Παγκᾶτα, εἶχον κατοίκους τὸ πρῶτον 42, τὸ δεύτερον 74 καὶ τὸ τρίτον 29. Ἴδε Castrofilaca ἔνθ. ἀνωτ. Σῴζεται ἔτι ἐν Κορωνάτῳ ἡ Βρύσι τοῦ Λέου.

[4] Χιώτου III 958.

[5] Δελτ. Ἱστορ. Ἐθνολ. Ἑταιρ. Ἑλλ. II 6.

άρχου καὶ ἀδείας τοῦ πλοιαρχεῖν ὑπὸ τῶν Ἀγγλικῶν ἀρχῶν τὸ 1809. Εἰς τὸν Ἐπίκουρον τότε στόλον ἡ Ἀγγλία προσέλαβεν ὡς ἀξιωματικὸν τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ αὐτῆς, καὶ δὴ ὡς πλοίαρχον, καὶ τὸν *Ποταμιᾶνον*, ὡς δεδοκιμασμένης ἱκανότητος καὶ ἐμπιστοσύνης, κυβερνήσαντα ἐπὶ πενταετίαν ἀλληλοδιαδόχως τὰ πλοῖα «Pelloro». «Bella Siciliana» καὶ «Siciliana», ἀπὸ τοῦ 1810 εἰσελθόντα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην [1] καὶ διατελέσαντα ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἐν Ζακύνθῳ Ἄγγλου στρατηγοῦ Κάμπελ. Μεταξὺ τῶν ἀνατεθεισῶν αὐτῷ σοβαρῶν ὑπηρεσιῶν ἦτο καὶ ἡ ἀπὸ μαρτίου 1813, ἐπὶ πέντε μῆνας καὶ πλέον ὑπηρεσία εἰς τὰ στενὰ τῆς Σκύλλης καὶ Χαρύβδεως, πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Σικελίαν γενομένων ἀποβάσεων τῶν στρατολογηθέντων ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας ἐθελοντῶν καὶ ἀπόκρουσιν ἄλλων ἐχθρικῶν ἀποβάσεων· τότε δὲ διετέλει ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ διοικητοῦ τῆς Σικελίας Robinson καὶ τοῦ Ναυάρχου Matheo di Napoli. Διεκρίθη δ' ἐπίσης κατὰ τὴν ἐν τῷ ἀγγλικῷ πολεμικῷ ναυτικῷ ὑπηρεσίαν του καὶ ὡς κατορθώσας νὰ ματαιώσῃ συνωμοσίαν μέρους τοῦ πληρώματος τοῦ πλοίου του, σκοπούσης τὸν φόνον αὐτοῦ πρὸς κλοπὴν μεγάλου χρηματικοῦ ποσοῦ, ὅπερ μετέφερε διὰ τοῦ πλοίου του, ἅτε φονεύσας τὸν πρωτουργόν. Κατὰ τὴν τὸ 1815 ἀπομάκρυνσίν του ἐκ τῆς Ἀγγλικῆς ὑπηρεσίας, ἧς παρῃτήθη, ὁ Κάμπελ ἐπιστοποίησε τὴν αὐταπάρνησιν, νοημοσύνην καὶ τιμιότητα τοῦ ἀνδρός. Ἔκτοτε διῴκησεν ἴδιον αὐτοῦ πλοῖον, τὸ Sinbert, τῷ 1818 δὲ ἀποκατέστη ἐν Ἑνετίᾳ πρὸς ἐμπορείαν, ἀναθεὶς τὴν διοίκησιν τοῦ πλοίου του εἰς ἄγγλον. Ἐκεῖ μυηθεὶς τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, ἅμα ἐκραγείσης τῆς Ἑλλ. Ἐπαναστάσεως, ἐπώλησε τό τε πλοῖόν του καὶ τὰ ἐν Ζακύνθῳ προικῷα ἀκίνητα καὶ στρατολογήσας ἐν Κεφαλληνίᾳ σῶμα ἴδιον ἀνδρῶν μαχίμων, ἔσπευσεν εἰς τὸν Ἀγῶνα, καθ' ὃν ἀπαντῶμεν αὐτὸν ἀνδρείως πολεμοῦντα ἐν Λάλᾳ, ὅπου καὶ ἐπληγώθη, ἐν Νεοκάστρῳ, Τριπόλει, Παλαιαῖς Πάτραις, Ἀθήναις

[1] Κατὰ τοὺς πρὸς τὸν Ναπολέοντα πολέμους τῆς Ἀγγλίας, συνέστη στρατηγεῖον ἐν Ἀνατολῇ ἕδραν ἔχον τὴν Ζάκυνθον, ὑπὸ τὴν στρατηγείαν τοῦ Κάμπελ γενικοῦ τῶν Ἰονίων νήσων τότε διοικητοῦ. Ἡ Ἀγγλία τότε ἐκάλεσε καὶ ἐπικούρους ἕλληνας ἀξιωματικοὺς τοῦ ναυτικοῦ οὓς διώριζε κυβερνήτας πολεμικῶν πλοίων, προωρισμένων εἰς τὴν ταχυδρομικήν, συνοδευτικὴν ἐμπορικῶν πλοίων, μεταφορικὴν καὶ φύλαξιν ἐπικαίρων σημείων ὑπηρεσίαν.

καὶ Πέτα, ὅπου καὶ αὖθις ἐτραυματίσθη σοβαρῶς [1] προαχθεὶς διὰ τὰς ὑπηρεσίας του ταύτας, *χάριν εὐγνωμοσύνης διὰ τὰς πιστὰς πρὸς τὴν πατρίδα ἐκδουλεύσεις του* εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Χιλιάρχου [2]. Προϊόντος τοῦ ἀγῶνος τῷ ἀνετέθησαν σπουδαῖαι ὑπηρεσίαι καὶ ἐμπιστευτικαὶ ἐντολαὶ οἷαι καὶ αἱ ἑξῆς. Μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ Νεοκάστρου τὸ 1822 ὅπου ὁ *Ποταμιᾶνος* ἡγεῖτο ἰδίου μικροῦ ἐκ Κεφαλληνίας σώματος, ὁ Γεν. ἀρχηγὸς Δ. Ὑψηλάντης τῇ συστάσει τοῦ Γ. Τυπάλδου, ἐνετείλατο αὐτῷ νὰ γίνῃ κομιστὴς ἐμπιστευτικῶν γραμμάτων εἰς τὰς ἐν Ἑπτανήσῳ ἑταιρείας πρὸς συλλογὴν χρήματος καὶ πολεμεφοδίων. Ἀποβὰς τότε εἰς Κεφαλληνίαν κρυφίως ἵνα ἀποφύγῃ τὰς τότε καθάρσεις, ἀνεκαλύφθη καὶ κατεδικάσθη μάλιστα ἐρήμην εἰς βαρεῖαν ποινήν, ἀλλὰ τὴν ἐντολὴν ἐξετέλεσε μετ' αὐταπαρνήσεως, ἀκριβείας καὶ ἀποτελέσματος καλοῦ [3] δι' ὃ κατὰ τὴν ἐπάνοδόν του ἡ ἐπιτροπὴ

[1] Καὶ ἀδελφὸν εἶχε Σπυρίδωνα πολεμήσαντα ἐν Ἄργει.

[2] Κατ' ἔγγραφον ἀπὸ 14 ἰανουαρίου 1823 τῶν ὑπουργῶν Χρ. Περραιβοῦ καὶ Παπαγεωργίου, ἐν ᾧ καὶ ἡ ἑξῆς τιμητικὴ περικοπὴ «ἐνῷ τὸ Ὑπουργεῖον σὲ συγχαίρει διὰ τὸν κατ' ἀξίαν προβιβασμόν σου, ἔχει χρηστὰς ἐλπίδας ὅτι ἡ ἐκ μέρους τῆς διοικήσεως τιμὴ θέλει ἐξάψει εἰς τὴν ψυχήν σου νέον ὑπὲρ τῆς πατρίδος ζῆλον καὶ περισσοτέρας ἐκδουλεύσεις». Ἐπίσης ἱκανοποιητικώτατα ἐκφράζονται περὶ τοῦ ἀνδρὸς καὶ οἱ ἀρχηγοὶ καὶ φίλοι αὐτοῦ Κωνστ. Μεταξᾶς, Θεόδ. Κολοκοτρώνης καὶ Δ. Εὐμορφόπουλος.

[3] Ὡς σχέσιν ἔχον πρὸς τὴν συμμετοχὴν τῶν Ἑπτανησίων εἰς τὸν Ἱερὸν Ἀγῶνα καὶ τὰς ὑπὸ τούτων παρασχεθείσας παντοίας ἐκδουλεύσεις, εἰ καὶ δεινοὶ ἦσαν ἐν Ἑπτανήσῳ οἱ καιροὶ καὶ μεγάλαι αἱ ἀπειλούμεναι ὑπὸ τῶν ἀγγλικῶν ἀρχῶν ποιναί, κατὰ τῶν ὁπωσδήποτε βοηθούντων τοὺς ἀγωνιζομένους, κρίνομεν καλὸν νὰ δημοσιεύσωμεν ἐνταῦθα ὁλόκληρον τὸ ἔγγραφον τοῦ Ὑψηλάντου, τοῦ πρωτοτύπου σῳζομένου ἐν τῷ ἀρχείῳ τοῦ μακαρίτου Γεωρ. Τ. Κοζάκη ἐν Ἀθήναις.

Φιλογενέστατοι Ἔφοροι τῆς Ἑπτανήσου.

«Συναισθάνομαι ὁποίους παλμοὺς λαμβάνει ἡ Ἑλληνικὴ καρδία σας εἰς τὴν »ἀγωνίαν τῆς Ἑλλάδος. Οἱ πολιτικοὶ νόμοι ἐμποδίζουν τὴν ῥῆξιν καὶ ἀνακάλυ»ψιν τῶν γενναίων αἰσθημάτων σας καὶ πρέπει νὰ τοὺς σεβώμεθα. Ἡ φιλογέ»νειά σας ὅμως δὲν ἔπαυσε μὲ διαφόρους τρόπους νὰ ἐνεργῇ καὶ νὰ συναγωνί»ζηται μὲ ἡμᾶς. Ἂν ἡ ψυχή μου λυπῆται, βλέπουσα εἰς πολλοὺς ἕλληνας τὴν »ἐκ τῆς πολυχρονίου τυραννίας καὶ διαφθορᾶς χαμέρπειαν, εὑρίσκει ὅμως παρα»μυθίαν εἰς τὰς γενναίας πράξεις καὶ ἑκουσίας συνεισφοράς, τῶν ὅσοι ἐκ τῆς »ἀνατροφῆς καὶ παιδείας, ἐφύλαξαν τὸν Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα καὶ μάλιστα Ὑμῶν »τῶν Ἑπτανησίων. Ἀκούω τὰς λαμπρὰς πράξεις τῶν ἐνταῦθα στρατευομένων

ἐκφράζει αὐτῷ δι' ἐγγράφου τὰς πολλὰς εὐχαριστίας αὐτῆς. Ἐπίσης τῷ *Ποταμιάνῳ* καὶ τῷ Ε. Πανᾶ ἀνετέθη τὸ 1823 ἡ ἀπὸ τῆς πανώλους προφύλαξις τοῦ Ναυπλίου, τῷ αὐτῷ ἔτει ὁ *Ποταμιᾶνος* ἐγένετο μέλος καὶ τῆς τότε συστάσης ἐπιτροπῆς τῶν Κεφαλλήνων, ὅτε καὶ ἐξ ἰδίων δαπανήσας ἐστρατολόγησεν ἑξήκοντα ἄνδρας [1]. Τὸ 1825 διαταραχθείσης τῆς τάξεως ἐν Κορινθίᾳ διωρίσθη ἐκεῖ ἀστυνόμος, εἰς βραχὺν χρόνον κατορθώσας τὴν σύλληψιν τῶν πρωταιτίων καὶ τὴν ἐπαναφορὰν τῆς τάξεως, ὅταν δὲ τὸ 1827 ἐπικειμένης τῆς ἐκστρατείας εἰς τὴν Στερεάν, ὁ Τσοὺρξς εἶχε χρείαν ἀνδρῶν τολμηρῶν καὶ ἱκανῶν, διέταξε τὸν *Ποταμιᾶνον* ἵνα μετὰ τοῦ Ἰθακησίου Εὐμορφοπούλου [2] ἐκστρατεύσωσιν ἐκεῖσε. Εἰς τὸν ἡμέτερον συμπολίτην ἀνετέθη τὸ 1828 καὶ ἡ παραλαβὴ τῶν αὐθεντικῶν μύλων τοῦ Κυβερίου, ὅταν δὲ τὸ ἐπιὸν ἔτος ἠπειλεῖτο σπουδαίως ἡ τάξις ἐν Ἄργει ὅπου ἐπρόκειτο νὰ συναθροισθῶσιν οἱ πληρεξούσιοι ἐν τῇ ἐκεῖ συγκληθείσῃ Ἐθνοσυνελεύσει, ἡ διοίκησις εἰς τὴν πεῖραν καὶ ἱκανότητα τοῦ *Ποταμιάνου* ἔστρεψε τὰ βλέμματα, ἀποστείλασα αὐτὸν ἐκεῖ ὡς Ἔφορον τῆς Ἀστυνομίας τῆς πόλεως μετὰ δραστηριότητος καὶ συνέσεως ἐργα-

»ὀλίγων συμπατριωτῶν σας καὶ ἀνακαλῶ τοὺς ἐνδόξους ἐκείνους αἰῶνας τῶν »προγόνων. Ἀκούω καὶ τὰς γενναίας προσφορὰς ὅσας μέχρι τοῦδε ἐκάμετε καὶ »χαίρω ἐγκαυχώμενος εἰς τὸ ὄνομά σας. Διὰ νὰ γίνηται ὅμως ἡ ὠφέλεια ἀνά»λογος τοῦ ἱεροῦ ζήλου σας, ἔκρινα καλὸν νὰ σᾶς στείλω τὸν φέροντα τὸ παρὸν »φιλογενέστατον κύριον καπιτὰν Εὐάγγελον Ποταμιᾶνον ὅστις καὶ ἐκ στόματος »θέλει σᾶς ὁμιλήσει τὰ εἰς τὸ κοινὸν συμφέρον τοῦ Γένους ἀποβλέποντα. Οὗτος »μὲ ἐβεβαίωσεν ὅτι ἐστάλθησαν ἀρκεταὶ συνεισφοραὶ εἴς τινας πελοποννησίους »αἱ ὁποῖαι μ' ὅλον τοῦτο μένουσιν ἄγνωστοι, ἴσως καὶ ἀνωφελεῖς, διὰ τοῦτο καὶ »εἰς τὸ ἑξῆς, ὅσα ἤθελε συνάξει ἡ Ὑμετέρα φιλογένεια κατὰ προτροπὴν ἢ ἑκού»σιον προσφοράν, συμφέρει νὰ τὰ στείλητε ἀμέσως πρὸς ἐμὲ κατὰ τὸν ἀσφαλέ»στερον τρόπον, ὁποῖον ἤθελε κρίνει ἡ φρόνησίς σας. Εἶναι μεγίστη βοήθεια εἰς »τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς Πελοποννήσου, ἐὰν μὲ κρυπτὸν τρόπον διὰ νὰ μὴ πει»ραχθῇ ἡ διοίκησις, ἔλθωσι καὶ στρατιῶται, τοὺς ὁποίους θέλω ἔχει περὶ ἐμὲ ὡς »ἱερὰν φάλαγγα. Εὐχόμενος εἰς πάντας ὑγείαν καὶ εὐτυχίαν μένω

Ὁ πατριώτης
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ

[1] Τὴν ἐπιτροπὴν συνεκρότουν καὶ οἱ Κ. Μεταξᾶς, Δαν. Πανᾶς, Χαρ. Τζαγκαρόλας, Δ. Ὀρφανός, Θ. Βαλλιᾶνος.

[2] Ἐξελέγη οὗτος ἀρχηγὸς τῶν Ἑπτανησίων, ἕνεκα τῆς διαστάσεως τῶν Κεφαλλήνων.

σθέντα. Ἐπὶ Καποδιστρίου ὁ ἀνὴρ διωρίσθη ἀστυνόμος ἐν Ἄργει, κατ' ἰανουάριον δὲ τοῦ 1830 Τριπολιτσᾶς, ἔνθα ἦτο τὸ κέντρον τῆς ἀντιπολιτευομένης τὸν Κυβερνήτην μερίδος. Πιστὸς εἰς τὸ καθῆκον ὅσον καὶ φίλα λίαν φρονῶν τῷ Καποδίστρια, ἐγνώρισε τούτῳ τὰ περὶ κυκλοφορησάσης ἐκεῖ ἀναφορᾶς δι' ἧς ἐζητεῖτο ὁ Λεοπόλδος ὡς βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατώρθωσε νὰ λάβῃ ταύτην παρὰ φίλου του τινος ἐμπιστευθέντος αὐτήν, καὶ στείλῃ τῷ Κυβερνήτῃ. Τὴν ἀπάντησιν τούτου δὲν κρίνομεν ἄσχετον πρὸς ἀκριβέστερον χαρακτηρισμὸν τοῦ ἀνδρὸς νὰ δημοσιεύσωμεν ἐνταῦθα :

Ἐν Ναυπλίῳ 15 Μαΐου 1830

Πρὸς τὸν Κύριον Ε. Ποταμιᾶνον ἀστυνόμον εἰς Τριπολιτσᾶν

«Ἔλαβον τὴν ἀναφοράν σου τὴν χθεσινὴν καὶ σὲ γνωρίζω χάριν »διὰ τὴν ταχύτητα μὲ τὴν ὁποίαν ἠδυνήθης νὰ ἀνακαλύψῃς τὸ ἔγ»γραφον, τὸ ὁποῖον μὲ στέλλεις. Σὲ τὸ ἐπιστρέφω ἐσώκλειστον καὶ »εἰμπορεῖς νὰ τὸ ἀποδώσῃς πάλιν εἰς τὸν ἄνθρωπον ὅστις σὲ τὸ ἐνε»πιστεύθη. Συμφέρει νὰ γνωρίσωμεν καὶ τοὺς λοιποὺς ὅσοι μέλλει νὰ »ἑνωθοῦν μὲ τοὺς ἐδῶ ὑπογεγραμμένους. Δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ἐκοινο»ποίησες τὰς πράξεις σου εἰς τὸν κύριον Καρόρην, ἂν δὲν τὸ ἔκαμες, »πρέπει νὰ τὸ κάμῃς. Τὸ ἀπαιτούμενον εἶνε νὰ μὴ ταραχθῇ ἡ κοινὴ »ἡσυχία ἀπὸ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ῥαδιουργίας καὶ νὰ ἐκτελῶνται ἐν »εἰρήνῃ αἱ διαταγαὶ τῆς Κυβερνήσεως αἱ ἀφορῶσαι ἕκαστον διοικη»τικὸν κλάδον. Ἐξακολούθει νὰ ἐκτελῇς τὰ χρέη σου μὲ ζῆλον καὶ »μὲ εὐθύτητα, καὶ μὴ ἀμφιβάλλῃς ὅτι θέλει ἐκτιμήσει ἡ Κυβέρνη»σις τὰς ἐκδουλεύσεις σου».

Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

Τὸ 1831 κατ' ἀπρίλιον ὁ *Ποταμιᾶνος* διωρίσθη ἀστυνόμος τῆς πρωτευούσης Ναυπλίου, περιβληθεὶς μάλιστα δι' εὐρυτέρας δικαιοδοσίας, ἕνεκα τῆς τότε ἀνωμάλου καταστάσεως καὶ δὴ ποινικῆς, ἐφ' ᾧ καὶ ὁ Σοῦτσος εἰς τὰς Σατύρας του τὸν ψέγει ὡς ἀστυνόμον ἅμα καὶ κριτήν. Μεταξὺ τῶν καλῶν μέτρων ἅτινα τότε ἔλαβεν ἦτο ἡ περισυλλογὴ τῶν ἀπόρων καὶ ἀπροστατεύτων παίδων, ἡ ἐξεύρεσις καὶ παροχὴ ἐργασίας εἰς τοὺς ἀέργους, καὶ ἡ ἀνασύστασις τοῦ νοσοκομείου Ναυπλίου, ἐλέγχοντα ταῦτα πλὴν τῆς γνωστῆς ἀστυνομικῆς του πεί-

ρας καὶ δεξιότητος, ἀλλὰ καὶ νοῦν πρακτικὸν καὶ χαρακτῆρα φιλάνθρωπον. Ἄγρυπνος πάντοτε εἰς τὰ τότε σκευωρούμενα κατὰ τοῦ Κυβερνήτου, δὲν ἐβράδυνεν, ὡς ἐρρήθη, νὰ ἀνακαλύψῃ τὰ περὶ τῆς συνωμοσίας κατὰ τῆς ζωῆς ἐκείνου, ἅτινα οὐ μόνον ἔσπευδε νὰ γνωρίζῃ αὐτῷ, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ φύλακας ἐφρόντιζε νὰ τηρῇ πάντοτε παρὰ τῷ κυβερνήτῃ ὅστις ὅμως ἀπηγόρευσε τοῦτο, ὅπερ προὐκάλεσε τὴν παραίτησιν τοῦ ἀστυνόμου διαβλέποντος σοβαρὸν ἐπικείμενον τὸν κίνδυνον καὶ μὴ θέλοντος νὰ ὑπέχῃ εὐθύνας ἀφοῦ δὲν ἠκούσθησαν οἱ φόβοι καὶ τὰ ληπτέα μέτρα, ἀλλ' ὁ Καποδίστριας δὲν ἐδέξατο τὴν παραίτησιν τοῦ ἀστυνόμου. Μεθ' ὅλα τὰ ὁποῖα τότε ἔλαβεν ὁ *Ποταμιᾶνος* δραστήρια καὶ αὐστηρὰ μέτρα, καὶ τὰς ἐξορίας σημαινόντων πολιτῶν πρὸς πρόληψιν τῶν διενεργουμένων, οὐκ ὀλίγης ἀπήλαυεν οὐχ ἧττον ὑπολήψεως παρὰ πολλοῖς τῶν ἀντιθέτων τοῦ κυβερνήτου, οἵτινες ἀνωμολόγουν τὸν ἄνδρα φιλοδίκαιον, τίμιον καὶ αὐστηρὸν περὶ τὰ καθήκοντα. Μετὰ τὸν φόνον τοῦ Κυβερνήτου τῷ ἠτήθη ἔκθεσις τῶν προηγηθέντων ἐκείνης γεγονότων ἣν καὶ ὑπέβαλεν [1] παραιτηθεὶς δὲ τῆς θέσεως ἐξωρίσθη εἰς Τῆνον ὅπου διέμεινεν ἐπὶ τριετίαν. Ἐπὶ δὲ ἀντιβασιλείας συλληφθεὶς ὡς συνεργὸς τῆς συνωμοσίας Κολοκοτρώνη καὶ Πλαπούτα ἀπηλλάγη. Ἀναγνωρισθεὶς ὡς συνταγματάρχης τῆς προικοδοτημένης φάλαγγος, ἀπεσύρθη εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον ἀφοῦ ἐπί

[1] Ὁ Θείρσιος ἀποδείκνυται ἀβασίμως καὶ ἐμπαθῶς πως γράψας κατὰ τῶν ἐπὶ Κυβερνήτου ὑπηρετησάντων Ἑπτανησίων (ἴδε De l' état actuel de la Grèce, et des moyens d'arriver à la restauration Α'. 37) περὶ τοῦ Ποταμιάνου μάλιστα ἔγραψεν ὅτι ἦτο πειρατής! ἀλλ' ἐν ἄλλῳ του ἔργῳ, δὲν ἐπαναλαμβάνει τοῦτο, εἰ καὶ ἐπιμένει εἰς τὰς περὶ τῶν τότε ἀστυνομικῶν κρίσεις (ἴδε Griechenlands Schiksale bis-aut-diegenwardige Krisis. Frankfort 1863). Πλεῖστοι τῶν δραμόντων εἰς τὸν ἀγῶνα ἑπτανήσιοι ἦσαν εὔποροι καὶ μεμορφωμένοι καὶ καλῶν οἰκογενειῶν, πολλοὶ δὲ τούτων διεκρίθησαν ἔν τε τῷ ἀγῶνι καὶ μετὰ ταῦτα ὡς πολιτικοί, διπλωμᾶται, πολεμισταί, ἰατροί, δωρηταί· καὶ ὑπάλληλοι διοικητικοί, ὥστε δὲν μετεκαλέσατο κατὰ Θείρσιον ὁ Καποδίστριας τοὺς Ἑπτανησίους ἀγεληδὸν (il fut venir en foule), ἀλλ' ἐξελέξατο αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐν τῷ ἀγῶνι διακριθέντων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἢ ἐκ τῶν ὑπηρετησάντων εἰς τὸν ἐπίκουρον στόλον καὶ εἰς τὰ πεζὰ τάγματα τῆς Ἀγγλίας, πολλοὶ δὲ ἀνέλαβον καὶ διεξήγαγον ὑπηρεσίας ἀγνώστους τοῖς πολλοῖς τῶν μαχητῶν, ἅτε γεγυμνασμένοι συστηματικώτερον καὶ πεπειραμένοι ἐν μάχαις. Ἀστυνόμοι Κεφαλλῆνες ἐν Ναυπλίῳ ἐχρημάτισαν καὶ οἱ Δημ. Χοϊδᾶς καὶ Εὐάγγ. Πανᾶς.

ινα ἔτη ὑπηρέτησεν ὡς τελώνης εἰς Γαλαξείδιον, Μεσολόγγιον καὶ Σαλάμας. Ὁ ἀνὴρ ἐτιμᾶτο καὶ διὰ τοῦ ἀριστείου τοῦ ἀγῶνος καὶ διὰ τοῦ ἀργυροῦ σταυροῦ τοῦ σωτῆρος. Ἀπέθανεν ἐν Πάτραις τὸ 1856 [1]. Ὁ *Ποταμιᾶνος* κατέλιπε δύο υἱοὺς ὧν ὁ πρωτότοκος *Γεώργιος* νομικὸς καὶ ἐμπειρότατος διοικητικὸς ὑπάλληλος καὶ ἐκ τῶν διακριθέντων ἐν τῇ κατὰ τὸ 1862 συστάσῃ Ἐθνοφυλακῇ ἀπέθανε νεώτατος τὸ 1874, δευτερότοκος δὲ τυγχάνει ὁ *Ἠλίας* γεννηθεὶς ἐν Ναυπλίῳ τὸ 1845, ὁ γνωστὸς εὐπαίδευτος, εὔτολμος, αἰσθηματίας καὶ εὔγλωττος δικηγόρος, ὁ ἐξαιρέτως περὶ τὰ ποινικὰ διαπρεπὴς καὶ μεταξὺ τῶν πολιτευομένων διακρινόμενος διὰ τὴν περίνοιαν, ἀνεξαρτησίαν καὶ φιλοπατρίαν. Ἐδημοσιογράφησεν ὡς ἀρχισυντάκτης τῆς *Αὐγῆς* καὶ εἰς ἄλλας ἐφημερίδας καὶ ἐδημοσίευσε πολλὰς πολιτικάς, φιλολογικὰς καὶ νομικὰς διατριβάς. Ἐξελέγη πολλάκις βουλευτὴς Ναυπλίας καὶ ἅπαξ ἐν τῷ νομῷ Ἀργολιδοκορινθίας κατὰ τὸ 1889. Τὴν ἐν ταῖς βουλαῖς πολιτείαν τοῦ ἀνδρὸς εἰκονίζουσιν αἱ ἀγορεύσεις αὐτοῦ ἐν ταῖς περιόδοις 1882-1885, 1889-1895 καὶ 1899-1902. Ἐνετάλη πρὸς τούτοις τῷ 1872 μυστικὴν διπλωματικὴν ἐντολὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀποβλέπουσαν τὸ Βουλγαρικὸν σχῖσμα, ἐδίδαξε δὲ ἀπὸ τοῦ 1870-1873 τὸ στρατιωτικὸν δίκαιον ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Εὐελπίδων [2]. Ἔγγονος τοῦ *Εὐαγγ. Ποταμιάνου* εἶνε καὶ ὁ *Δημήτριος* ἔγκριτος νομομαθής, τανῦν πρόεδρος Ἐφετῶν καὶ ἐκ τῶν ἀρίστων ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἑλλήνων δικαστῶν, συγγραφεὺς νομικῶν πραγματειῶν καὶ τῆς ἄρτι ἐκδοθείσης τριτόμου Ἑρμηνείας τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας.

ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΙ. Κατὰ τὸ ἐπὶ Τόκων καθεστώς, ἐχορηγήθησαν πολλοῖς προνόμια ἀτελειῶν διαφόρων, ἀπαλλαγῆς ἀπὸ ἀγγαρειῶν ἢ ὑπηρεσιῶν ἐν φρουραῖς καὶ γαλέαις κλ. Αἱ οἰκογένειαι κατὰ παλαιὰς στατιστικὰς διῃροῦντο τότε εἰς α′) *εὐγενεῖς* (nobili), β′) *πληβείας* (plebee), γ′) *ἀγγαρικὰς* (angarici) καὶ *προνομιούχους* (privile-

[1] Χάριτας πολλὰς ὀφείλω τῷ ἐριτίμῳ φίλῳ κ. Ἠλίᾳ Ποταμιάνῳ παρασχόντι μοι προθύμως πρὸς μελέτην πάντα τ' ἀναφερόμενα ἐν τῷ κειμένῳ ἔγγραφα καὶ πλεῖστα ἄλλα σχετικὰ τῶν τότε, ὧν ἔχει τὰ πρωτότυπα.

[2] Βιογραφίαν τοῦ ἀνδρὸς ἐδημοσίευσε καὶ τὸ Ἡμερολ. Σκόκου ἐν Ἀθήναις 1894.

giate [1]. Καὶ ἐπὶ Ἑνετῶν ἐχορηγοῦντο ἐπίσης προνόμια, ἢ ἐκυροῦντο ὑπὸ τῶν τακτικῶν ἢ ἐκτάκτων ἀντιπροσώπων τῆς Γερουσίας, τὰ ἐπὶ Τόκων ἢ προγενεστέρων Ἑνετικῶν ἀρχῶν χορηγηθέντα τοιαῦτα Ἐπειδὴ ὅμως αἱ προνομίαι ἐθεωροῦντο καὶ ὡς ἀποδείξεις κυβερνητικῆς εὐνοίας, προπαρασκευάζουσαι πως καὶ τὴν εὔκολον εἰς ἀνωτέρας κοινωνικὰς τάξεις κατάταξιν μεγάλη ἀνεπτύχθη ἐν ταῖς νήσοις ῥοπὴ πρὸς ἀπόκτησιν προνομίων, τινὲς μάλιστα προνοηταὶ καταχρώμενοι τῆς ἐξουσίας αὐτῶν καὶ τῶν περιστάσεων ἐπωφελούμενοι, ἀπένεμον τοιαῦτα ἐπ' ἀνταλλάγμασι καὶ ὠφελείαις παντοίαις, πρὸς ζημίαν τῶν δημοσίων οἰκονομικῶν, καὶ ἄδικον ἐπιβάρυνσιν τῶν ἐργατικῶν τάξεων καὶ μάλιστα τῶν ἀγγαρικῶν. Τὴν θεραπείαν ἢ τὴν μετρίασιν τοῦ ἀτόπου τούτου, πολλάκις ἐπειράθησαν νὰ ἐπιδιώξωσιν ἀγανακτοῦντες, οἱ ἀδικούμενοι πολῖται. Καὶ δὴ τὸ 1534 ἡ Γερουσία διὰ τῆς ὑπὸ χρονίαν 21 δεκεμβρίου ἀποφάσεώς της ἐπὶ ἐντόνων παραπόνων ὑποβληθέντων αὐτῇ, αὐστηρῶς ἀπηγόρευσε τὴν περαιτέρω ὑπὸ τῶν προνοητῶν ἀπονομὴν προνομιῶν, ἀλλ' ἡ ἀπόφασις δὲν ἐξετελέσθη βεβαίως, διότι νέα παράπονα ὑπεβλήθησαν τῇ 21 δεκεμβρίου 1582 ὑπὸ τῆς Κοινότητος τῆς Κεφαλληνίας [2]. Ἀλλ' ἐκτενέστερον καὶ αὐστηρότερον διαλαμβάνει καὶ διατάσσει ἀπόφασις τοῦ Γεν. τῶν Νήσων Προνοητοῦ Φιλ. Πασχαλλίγγου περὶ τοῦ πράγματος τὸ 1607, ἀπαγορεύσασα οὐ μόνον τὴν χορηγίαν δικαιωμάτων τοιούτων, ἀλλ' ἀκυροῦσα καὶ τὰ προκεχορηγημένα ἐξαιρέσει τῶν τε ἐπὶ Τόκων, τῶν ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῆς Ἑνετικῆς Γερουσίας καὶ τῶν ὑπὸ Γενικῶν Προνοητῶν ἀπονεμηθέντων, ὧν ὅμως διέτασσεν ἀναθεώρησιν πρὸς ἐπακρίβωσιν τῆς κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν καταγωγῆς τῶν ἀξιούντων τὸ προνόμιον ἐκ διαδοχῆς ἀπὸ τῶν προγόνων. Ἀλλὰ μικρὸν μετὰ ταῦτα, τρεῖς ἀπεστάλησαν πρέσβεις τῆς Κοινότητος τῆς νήσου εἰς Ἑνετίαν, ἵνα αὖθις ὑποβάλωσι παράπονα, ὥστε φαίνεται ὅτι ἡ μνησθεῖσα ἀπόφασις δὲν ἦρε τὰ ἄτοπα. Ῥιζικώτερον μέτρον ἐλήφθη κατόπιν ἐπὶ Ἰωάννου Καπέλλου ἰνκουϊζίτορος καὶ ἀβογαδόρου τῆς Ἀνατολῆς τὸ 1638, ὅτε καὶ ἰδιαίτερον βιβλίον ὡρίσθη πρὸς ἀναγραφὴν τῶν προ-

[1] Sathas. Monumenta Med. Aevi IV σημ. 3.

[2] Libro ordini e terminazioni degli già ill. et eccel. Z. Gritti et G. Garzoni inquisitori sindici et avogadori in Levante, ἐν κώδικι οἰκογ. Ραζῆ σ. 3.

νομιούχων οἴκων [1]. Ἀλλὰ καὶ μετέπειτα δὲν ἔπαυον αἱ καταχρήσεις. Οἱ γραμματεῖς (Cancelieri) τῆς Κοινότητος ἠνάγκαζον τοὺς αἰτουμένους τὴν κατὰ νόμον ἀνακύρωσιν τῶν ἐγγράφων, ἵνα δι' ἕκαστον κληρονόμον τοῦ ἀποθανόντος δικαιοπαρόχου, πληρώνηται ἀντὶ τοῦ νενομισμένου τέλους (ἤτοι ἑνὸς ῥεαλίου τῷ Προνοητῇ καὶ ἡμίσεως τῷ γραμματεῖ) πέντε ῥεάλια δι' ἑκάστην κληρονομίαν, καταβλητέα τῷ γραμματεῖ, συμφώνως ἀποφάσει ἀναρμοδίως ἐκδοθείσῃ ὑπὸ τοῦ τῆς νήσου Συμβουλίου. Οἱ ἐξαναγκασθέντες τότε εἰς τὴν παράνομον ταύτην πληρωμήν, ἀνηνέχθησαν πρὸς τὸν Προνοητὴν τῆς νήσου Λαυρέντιον Δολφῖνον τῇ 29 ἰουλίου 1647, ὅστις διέταξε τὴν ἰσχὺν τῶν νομίμων καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν πληρωθέντων. Ἔκτοτε ἀπαντῶμεν πολλοὺς τίτλους, εἰς οἰκογενείας, σωζομένους ἔτι, φέροντας τὰς ἐπισήμους κυρώσεις μέχρι σχεδὸν τῶν τελευταίων χρόνων τῆς Ἑνετικῆς Κυριαρχίας [2]. Τὰ προνόμια ἀπενέμοντο προσώποις καὶ οὐχὶ οἴκοις, ἐκληρονόμουν δὲ ταῦτα οἱ κατιόντες ἄρρενες μόνον. Παλαιότερον ἀπαντῶμεν ὅτι καὶ τοῖς δανεισταῖς τῶν δημοσίων σιταποθηκῶν (fontici) καὶ τοῖς ἀσπαζομένοις τὸν χριστιανισμὸν ὀθωμανοῖς, ἀπενέμοντο τοιαῦτα. Πολλοὶ ἦσαν οἱ ἐν τῇ νήσῳ προνομιοῦχοι, ἀναγράφομεν δ' ἐνταῦθα κατὰ διαφόρους πηγὰς τὰ ὅσα ὀνόματα εὕρομεν. Ἀδειλίνης, Ἀναλυτής, Ἀρδαβάνης, Ἀβαστάγος [3], Ἀσπρογέρακας, Αὐλωνίτης,

[1] Σώζεται τοῦτο ἐν τῷ ἀρχείῳ Κεφαλλ. φέρει δὲ τίτλον : Nota sine descrizione de tutte le famiglie privilegiate e quali sono stati dall. Eccel. et illustris. Sindico. Inquisitor. avogador. antescritto vedasi li loro privilegi e come legali comessa da S. E. la loro esecuzione.

[2] Ὁμοίας καταχρήσεις ἀπαντῶμεν καὶ ἐν Κυθήροις. Sathas. Μνημ. Ἑλλ. Ἱστορ. V Capit. Comm. Cytherici 61.

[3] Ἡ οἰκογένεια αὕτη εἶνε ἀρχαιοτάτη ἐν τῇ νήσῳ. Καὶ ἐπωνυμίαν Ἀβασταγᾶτον ἀπαντῶμεν κατὰ τὸν ιγ' αἰῶνα ἐν τῇ περιοχῇ Ταφίων καὶ ἐν Μεγαλιτσάτοις τὸ 15·6 Miklosich et Müller ἔνθ. ἀνωτ. 16. 32 κλ. Βρέβιον Ἁγίας Μαρίνης ἐν κώμῃ Μεγαλιτσᾶτα Πάλης. Οἱ Ἀβάσταγοι ἦσαν ἐκ τῶν κτιτόρων τοῦ ἐν Ἁγίᾳ Θέκλῃ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Ἴδε Κώδικα ναοῦ. Ἦσαν ἀρχαῖοι τιμαριοῦχοι καὶ κόμητες. Τὸ 1502 ὁ Γεν. προνοητὴς τῆς Θαλάσσης Βενέδικτος da Pesaro, ἐντέλλεται τῷ Μάρκῳ Τρὸν καπετάνῳ Κεφαλληνίας νὰ δώσῃ τοῖς ἐκ Κορώνης μεταναστεύσασι στρατιώταις, καὶ ἐκ τῶν (εἰς τὸ δημόσιον βεβαίως περιελθουσῶν) γαιῶν τῆς βαρωνίας τῶν Ἀβαστάγων (Sathas Μνημ. Cap. Cephal. V 154. Χιώτου I 82. Τὸ δὲ 1511,

Βῶρος, Βοθροντός, Βαλσαμάκης. Βουτσινᾶς, Βεργωτῆς, Βανδῶρος, Βλάχος, Βασιλόπουλος [1], Βόνεσης, Γιαννικάκης, Γιορλᾶνος, Γιαννουλᾶτος, Δεμπονέρας, Δρακονταειδής, Δράμεσης, Διβάρης, Δαυῆς, Δαμουλιᾶνος, Διγαλέττος, Ἐρνικός, Θωμᾶς, Καρύδης, Κομητόπουλος, Καλός, Κουβαλέας, Κουτουβῖνος, Καλογερόπουλος, Κονταρίνης, Κατερέλος, Κορνέλος, Καρδάκης, Κουλουμπῆς, Καλάβριας, Κουρούκλης, Κουρβισιάνος, Καββαδίας, Κυριακόπουλος, Λαμπύρης, Λοβέρδος, Λιβαδᾶς, Λαδικός, Μαρκεζίνης, Μεγαλογένης, Μαυροκέφαλος, Μωραΐτης, Μονόπολις, Μονοκροῦσος, Μισίνης, Μηνιάτης, Μιχαλίτσης, Μαρκόπουλος, Μοσχόπουλος, Μουσούρης, Μαρκέτης, Πετρίτσης, Ποταμιᾶνος, Παλημέρης, Περδικάρης,Ποριάρης (ἢ Φλῶρος), Πυροκάλης, Πατρίκιος, Προκόπιος, Πετρικός, Ποῦλος, Ῥαζῆς, Ῥεμούντης, Συνοδινός, Σάρλος, Σκλάβος, Σβορῶνος, Σοφᾶς, Σολομός, Σαπάντης, Τόρναρης, Ταρκασᾶτος, Χαλιώτης, Χαλικιᾶς, Χαράκτης, Ψεμένης κλ.

ΠΟΥΛΑΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ. Ἴσως Κρής. Ἐκ τῶν ἀξιωτέρων νεωτέρων ἁγιογράφων τῆς βυζαντινῆς σχολῆς [2]. Τούτου σῴζονται ὡραῖαι εἰκόνες ἐν τῇ μονῇ Ὑπαπαντῆς ἐν Πάλῃ καὶ ἐν ναῷ Κυριακάτων ἐν Μαντζαβινάτοις τῆς Κατωγῆς φέρουσαι χρονίαν 1666.

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ. Περὶ τοῦ μεγάλου τούτου τῆς ἀρχαιότητος φιλοσόφου δέχονταί τινες ὅτι κατήγετο ἐκ Κεφαλληνίας. Κατὰ τὸν Ἰάμβλιχον ὁ Μνήσαρχος καὶ ἡ Πιτηὶς ἢ Παρθενὶς γεννήτορες τοῦ φιλοσόφου [3], εἷλκον τὸ γένος ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Ἀγκαίου, κατὰ δὲ τὰ ἱστορούμενα ἡ ἐν τῷ Αἰγαίῳ Παρθενία ἢ Μελάμφυλος τανῦν Σάμος, ἐρημωθεῖσά ποτε, ἐδέξατο ἀποίκους ἐκ Σάμης ἤτοι τῆς ἀρχαίας Κεφαλληνίας, ὑπὸ τὸν μνησθέντα Ἀγκαῖον, ὃν χρησμὸς τοῦ Ἀπόλλωνος διέτασσε νὰ ὁδηγήσῃ ἐκεῖ *Κεφαλλῆνας*, Ἀρκάδας, Θεσσαλοὺς καὶ ἄλλους, ἡ δὲ ὑπὸ τούτων ἀποικισθεῖσα νῆσος διὰ τοὺς πλείους ἐκ Σά-

ἀπαντῶμεν, ὅτι ἐδόθη ἡ κατο ἡ τῶν τιμαρίων Μαρίνου Ἀβαστάγου τῷ Στεφάνῳ Stefani ἐπὶ πληρωμῇ δεκάτης (S a t h a s αὐτ. 165).

[1] Οἱ Βασιλόπουλοι, οἱ Σοφάδες καὶ Κυριακόπουλοι ἦλθον ἐκ Μοθώνης καὶ Κορώνης.

[2] Βελούδου. Ἑλλ. Ὀρθοδ. ἀποικία ἐν Βενετίᾳ 1893 σελ. 144.

[3] Κατ' ἄλλους ἐλέγοντο Μνήμαρχος καὶ Παρθενίς. Ἴδε Ἰάμβλ. Βίος Πυθαγόρου καὶ D a c i e r. Biblioteque des anciens philosophes I. Paris. MDCCLXXI. p. 72.

μης προσελθόντας, ὠνομάσθη ἔκτοτε Σάμος[1]. Ἐκ τῶν νεωτέρων ὁ Dacier ἐπίσης δέχεται τὸν *Πυθαγόραν* ἀπόγονον τοῦ κεφαλλῆνος Ἀγκαίου, ἕλκοντος τὴν καταγωγὴν ἀπὸ τοῦ βασιλεύσαντος ἐν τῇ νήσῳ, ὡσαύτως καὶ ὁ Vico[2]. Τούτοις ἑπόμενος καὶ ὁ Ἠλίας Ζερβὸς ἀδιστάκτως δέχεται ὡς Κεφαλλῆνα τὸν θεμελιωτὴν τῆς Ἰταλικῆς σχολῆς[3].

ΠΥΛΑΡΙΝΟΣ ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ. Ποιητής. Ἤκμασε τὰς ἀρχὰς τοῦ ιη' αἰῶνος. Σῴζονται αὐτοῦ δύο σονέττα εἰς Ἠλίαν Μηνιάτην[4]. Τοὺς *Πυλαρινοὺς* ἕλκοντας πιθανῶς τὴν καταγωγὴν ἐκ Πυλάρου καὶ ἐκεῖθεν μετοικήσαντας ἐν Ληξουρίῳ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς νήσου, ἀπαντῶμεν κατόχους γαιῶν ὑπερμεσοῦντος τοῦ ιγ' αἰῶνος, γραφομένους δὲ *ΠΗλαρινούς*[5]. Ὡς ἐκ τῆς συνοικίας *Πυλαρινᾶτα* ἐν Ἰλάροις

[1] Ἡρακλ. Ποντικὸς ἔνθα ὁ χρησμός. Λοβέρδου Ἱστορ. Κεφαλλ. 22.

[2] Dacier ἔνθ. ἀνωτ. καὶ Vico. Scienza nuova II. della geografia Poetica.

[3] Ἐν Συλλογῇ ἀρχαιολογικῶν λειψάνων τῆς νήσου Κεφαλληνίας. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1861 σελ. 41.

[4] Ἔκδοσις Διδαχῶν Μινιάτου. Ἐν Βενετίᾳ 1842 σελ. 274-275.

[5] Miklosich-Müller. Ἔνθ. ἀνωτ. 45. Ἐκ τοῦ κώδικος τοῦ 1262 μανθάνομεν ὅτι πλὴν τῶν τότε ἐν τῇ νήσῳ βυζαντινῶν, σλαβικῶν, κουμανικῶν, ἰταλικῶν καὶ νορμανδικῶν οἰκογενειῶν (πρβλ. Partchs. Γεωγραφία Κεφαλληνίας-Ἰθάκης μετάφρ. Λ. Παπανδρέου) ὧν ἐλάχισται σῴζονται, ἦσαν καὶ αἱ ἑξῆς ἑλληνικαὶ τὸ πλεῖστον, ὧν αἱ φέρουσαι σημεῖον σταυροῦ δὲν σῴζονται, ἄλλαι δὲ ἴσως περισῴζονται παρεφθαρμέναι ἢ ἐν τοπωνυμίαις. Ἀβάσταγος, Χοϊδᾶς, Δρόσος, Ματράγκας (Ματαράγκας), Ῥαζῆς, Περάτης (Περατᾶτα), Κρασᾶς, Αὔλιχος, Λουκέρης, Μερτσεὺς († Μερσιᾶς τοπων. ἐν Ληξουρίῳ, χωρίον τοῦ Μερτσέως ;), Μυρτινεὺς († Μαρτινιᾶς ἐν Ληξουρίῳ ;), Ἀθηναῖος (†, Θηνιάτης, Θηναία ;), Κολοχύνθης († Κολοχυθᾶς ; χωρίον μὴ σῳζόμενον ἐν Πάλῃ, Κολοχυθᾶτα ;) Βόρος, Μεταξᾶς, Περιστηανὸς (Περιστιᾶνος ;) Εὐστράτης († Σράτη ἐν Ληξουρίῳ), Καπογιάννης, Λαγγούσης, Ῥόζος, Μοθωνιὸς († Μοθωνᾶτο ἐν Πάλῃ ;) Μοσούρης (Μουσούρης ;) Γερακάρης, Κουνουπεὺς († Κούνουπας, ἢ Κουνουπιᾶς ἐν Πάλῃ), Μιχαλίτσης, Κουλαΐτης (Κολαΐτης ;) Κουρηουμάλις (Κουρηουμάλης ;), Ἀμαραντίτσης († Ἀμαραντίνης ;), Λυκούδης, Κουβαλέας († Κουβαλᾶτα χωρίον Πάλης), Πηλαρινός, Σθλάβος, Ἀζάνης (Ἀσάνης;), Σπαρτεὺς († Σπαρτιὰ χωρ. Λειβαθοῦς),Τραυλός,Χαλκωματᾶς, Καμίτσης (Καμπίτσης ;)Κουλόντης (Κουλέντης), Ῥομπότης(†)Σβορῶνις († Σβορῶνος ; Σβορωνᾶτα

τῆς Κατωγῆς, ἐκεῖ ἴσως μετῴκησαν κατ' ἀρχὰς ἐκ Πυλάρου ἐλθόντες, ἐν τῷ ἐκεῖ μάλιστα ναῷ τῆς ἁγίας Μαρίνης, ὑπάρχουσιν ἐντετειχισμένα καὶ τὰ οἰκόσημα αὐτῶν. Μεταξὺ τῶν εὐγενῶν τῆς νήσου κατελέχθησαν ἀπὸ τοῦ 1593-1604 [1]. Πλὴν τῶν εἰδικῶς ἐνταῦθα βιογραφουμένων, γνωρίζονται καὶ οἱ ἑξῆς ἄξιοι λόγου *Πυλαρινοὶ ἢ Πλαρνοί*. α') *Ζήσιμος* ἐκ Ληξουρίου τυχὼν διπλώματος τὸ 1690, σπουδάσας ἐν τῷ Ἑλληνομουσείῳ τῆς Ῥώμης, θεολόγος καὶ ἰατροφιλόσοφος, ἀλλ' ἀποστὰς καὶ οὗτος τοῦ πατρίου δόγματος. Τὸ 1725 ἀπαντῶμεν αὐτὸν ἀσκοῦντα τὴν ἰατρικὴν ἐν Chiozza. Φιλόπατρις, ἀλλὰ καὶ ποθῶν τὴν διάδοσιν τοῦ καθολικισμοῦ, ἐκληροδότησε τὴν περιουσίαν αὐτοῦ μὴ ὑπαρχόντων τέκνων του ἐν ὥρᾳ θανάτου αὐτοῦ εἰς τὸ Ληξούριον, ὅπως διὰ τῶν προσόδων ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης ἐκπαιδεύωνται νέοι εἰς Ῥώμην, ἀγνοοῦμεν ὅμως ἂν ἐξετελέσθη ἡ τελευταία αὐτοῦ θέλησις. Τούτου ἀναφέρεται Assertiones ex universa theologia sub felicissimis auspiciis et excell. principi D. Ant. Otheboni SS. D.N. Alexandri VIII ex Germano Fratri nepotis generalis Pontificorum armorum Ducis D. Marci procuratoris Equitis perpetui. ANNO MDCXC. [2] β') *Ἱερεμίας*. Υἱὸς Σταματέλου, ἀρχιερεὺς ἀγνώστου ἐπαρχίας. Ἴσως ἦτο ὁ Ἱερώνυμος, ὃν ἀπαντῶμεν ἐφημερεύοντα τὸ 1702 ἐν τῷ εἰς Ληξούριον ναῷ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς. Σῴζεται ἡ διαθήκη αὐτοῦ ὑπὸ χρ. 1736 ἰανουαρίου 23 καὶ ἑτέρα νεωτέρα τοῦ 1743 σεπτεμβρ. 19, ἐξ ἧς φαίνεται σκοπῶν ν' ἀναχωρήσῃ τῆς νήσου ἔνθα πιθανῶς παρεπεδήμει ἢ ἐφησύχαζε παρῃτημένος τυγχάνων [3]. Ποῦ ἀπέθανεν ἄγνωστον. Ἦτο κύριος καὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Σάββα καὶ τῶν ἐκεῖ κελλίων, ἅτινα ἐκληροδότησε τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Κεφαλληνίας ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ ἔχῃ ὁ

χωρ. Λειβαδοῦς), Πατρίκιος, Μακρεὺς (Μακρῆς;), Μηνιάτης, Ποταμιᾶνος, Καλαφάτης, Μελήτης († Μελίτης;), Βεργότης, (Βεργωτῆς;), Κουβαρέας (Κουβαρᾶς;), Ἀραβαντινός, Μακρογιάννης (†), Κανάλιος (Κανάλης;), Ἄνοινος (Ἄννινος;), Ἀριστοφάντης (†), Προφήτης (†), Λιβαθηνός, Σχορδαρᾶς (†), Καρυδάκης † Καρύδης;), Λεσέτος (†), Δράκοντας († Δρακονταειδῆς;), Μαγουλᾶς, κλ.

[1] Χιώτου. III 958.

[2] Legrand. Bibl. Hell. II.

[3] Συμβολ. πράξεις Χριστοδ. Μάνεση ἐν Ἀρχειοφ. Κεφαλληνίας.

ναὸς ἐφημέριον τακτικόν [1]. γ΄) ***Ματθαῖος*** ἁγιογράφος τοῦ ιη΄ αἰῶνος. δ΄) ***Νικόλαος*** διδάσκαλος καὶ ἀντιγραφεὺς ζήσας πρὸς τὰ τέλη τῆς ιη΄ ἑκατ. [2], ε΄) ***Ἰωάννης*** ἱκανὸς ἰατροφιλόσοφος ἐκ Ληξουρίου. Τοῦτον ἴσως ἐννοεῖ, ἐλλόγιμον ἀποκαλῶν, ἐκφωνήσαντα δὲ λόγον ἐν Παρισίοις ὅτε διετέλει σπουδάζων, κατὰ τὴν κηδείαν τοῦ Α. Κοραῆ τῇ 6 ἀπριλίου 1833 ὁ βιογράφος τούτου [3], ς΄) *Χαραλάμπης*. Ἐκ τοῦ κλάδου Θεοδωράτων τῶν Ἰλάρων, σπουδάσας τὴν φιλολογίαν ἐν Γερμανίᾳ, ἀνὴρ ὀξύνους, πολυμαθής, σοβαρὸς καὶ φιλόπονος. Συνειργάσθη εἰς τὴν ἐν Λειψίᾳ ἔκδοσιν τοῦ εἰκονογραφημένου περιοδικοῦ ***Κλειώ***, ἐδίδαξεν εἰς ἰδιωτικὰ Λύκεια ἐν Ἀθήναις γλώσσας, διετέλεσεν ὑπάλληλος τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας καὶ ἤδη τυγχάνει εἷς τῶν συντακτῶν τῆς ***Νέας Ἡμέρας*** τῆς Τεργέστης.

ΠΥΛΑΡΙΝΟΣ ΙΑΚΩΒΟΣ. Υἱὸς Δημητρίου γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1659 [4]. Τὰ ἐγκύκλια διανύσας ἐν Ἑνετίᾳ, ἐγένετο διδάκτωρ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἰατρικῆς ἐν Παταβίῳ. Ἐγκρατὴς τῆς κλασικῆς φιλολογίας καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων γλωσσῶν τῆς ἰταλικῆς, ῥωσσικῆς καὶ τουρκικῆς καὶ βαθὺς τῆς ἱστορίας καὶ γεωγραφίας γνώστης. Ὁ ***Πυλαρινὸς*** τυγχάνει ἐκ τῶν ἀξιολόγων τότε περιηγητῶν καὶ μάλιστα τῆς ἀνατολῆς. Περιηγηθεὶς τὴν κυρίως Ἑλλάδα εἰς ἣν ὤθει αὐτὸν σεβασμὸς πρὸς τὸ εὐκλεὲς παρεληλυθὸς καὶ πόθος ἐρεύνης καὶ μελέτης ἀρχαίων λειψάνων καὶ ἱστορικῶν τόπων, προσδὲ τινὰ μέρη τῆς Ρωσσίας, τὴν Κρήτην, τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴν Βλαχίαν, τὴν Σερβίαν, τὴν Αἴγυπτον, τὴν Σμύρνην, τὸ Χαλέπιον καὶ ἱκανὸν μέρος τῆς Ἰταλίας, ἔγραψεν ἐκτεταμένον σύγγραμμα περὶ τῶν περιηγήσεων αὐτοῦ, πολλὰ ἐνεγκὼν πρὸς γνῶσιν τὰ γεωγραφικά, ἱστορικὰ καὶ ἰατρικὰ ἄξια περιεργείας καὶ ὅπερ ἐσῴζετο ἀνέκδοτον παρὰ τῷ Ἰακ. Μορέλλῃ ἢ τοῖς συγγενέσιν τοῦ συγγραφέως [5]. Τὴν ἰατρικὴν μετῆλθε

[1] Ὁ ναὸς ἔκειτο παρὰ τὸ ἀγροκήπιον Μαροῦλι δυτικῶς τοῦ Ληξουρίου, κρημνισθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ κατὰ τὸ 1767 σεισμοῦ, δι' ἀναφορᾶς τῶν Διονυσίου καὶ Νικολάου ἱερέως Πυλαρινῶν πρὸς τὸν προβλεπτὴν τῆς νήσου Δονᾶν, ἀνεκτίσθη ὅπου σήμερον ἐν συνοικίᾳ Ποτάμι τὸ 1769.

[2] Ἴδε Ἀντιγραφεῖς καὶ ἐρανισταί.

[3] Βίος Α. Κοραῆ. Τύποις Μελισταγοῦς. Ἐν Ἑρμουπόλει 1836 σελ. 36.

[4] Κατὰ Μαζαράκην 9 ἰανουαρίου, κατὰ Pignat 9 ἰουνίου.

[5] Μαζαρ. Ἐν Βίοις κλ. 138 σημ. 2, Zeno vol. 31 p. 332.

πολλαχοῦ, ἀφεὶς πάντοτε μνήμην διαπρεποῦς καὶ φιλανθρώπου ἐπιστήμονος. Ἐχρημάτισεν ἰδιαίτερος ἰατρὸς τοῦ ἡγεμόνος τῆς Σερβίας, τοῦ στρατηγοῦ Φ. Μοροζίνη, τοῦ Ἰσμαὴλ πασᾶ διοικητοῦ Κρήτης, καὶ ἀπὸ τοῦ 1684-1687 τῶν ἡγεμόνων τῆς Μολδοβλαχίας Σερπάνου καὶ Κατακουζηνοῦ, μεθ' ὃ ἀρχίατρος τοῦ Μεγάλου Πέτρου. Ἀλλ' ὁ ἀνὴρ φαίνεται ἀπαρεσκόμενος εἰς ὁριστικὴν ἐγκατάστασίν που, τὸ μὲν διὰ τὸ ἐκ φύσεως ἀφιλοκερδές, τὸ δὲ διὰ τὴν φιλοπατρίαν αὐτοῦ καὶ τὸ πρὸς τοὺς οἰκείους φιλόστοργον, πρὸ παντὸς δὲ διὰ τὸν ζῆλον τῶν περιηγήσεων καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν, διὰ τοῦτο βραχείας πάντοτε ἀπαντῶμεν τὰς εἰς τὰς ἑκάστοτε πόλεις διατριβὰς αὐτοῦ. Τῆς ἰατρικῆς του σοφίας καὶ τῆς εἰς τὴν ἐπιστήμην στερρᾶς πεποιθήσεως, παρέσχε δεῖγμα δι' ἔργου ἀπολογητικοῦ, δι' οὗ ἀντεπεξῆλθε κατὰ τοῦ ἐξ Οὐηρῶνος σοφοῦ G. Gazzola δημοσιεύσαντος ἔτει 1717 σύγγραμμα Il mondo ingannato da falsimedici. Τὸ ἔργον τοῦ Πυλαρινοῦ φέρει τίτλον La medicina diffesa Venezia 1717, ἐγεῖραν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἰατρικοῦ κόσμου ἐν Ἰταλίᾳ [1]. Ἐν Σμύρνῃ ἀσκῶν τὸ ἐπάγγελμα, διετέλεσε καὶ πρόξενος τῆς Ἑνετίας, πάντως ἀπὸ τοῦ 1712-1718. Ὁ ἀνὴρ ὅμως κατέστη γνωστότερος ἐν τῇ νεωτέρᾳ τῆς ἰατρικῆς ἱστορίᾳ καὶ δὴ τῇ τῶν εὐεργετικῶν ἀνακαλύψεων. Ὁ ***Πυλαρινὸς*** καὶ ὁ Ἐμμ. Τιμόνης [2] εἶνε οἱ πρῶτοι οἵτινες, μὴ περιφρονήσαντες τῆς πείρας τὰ πορίσματα, καὶ εἰδότες ὅτι μεγάλαι πολλάκις ἀνακαλύψεις ὀφείλονται εἰς τυχαῖα συμβεβηκότα καὶ εἰς ἁπλοῦς ἀνθρώπους, δὲν ἀπέρριψαν τὸν ὑπὸ ἑλληνίδων ἐν χρήσει ὄντα ἀλλ' ἄγνωστον ἀλλαχοῦ, ἐγκεντρισμὸν διὰ τοῦ πύου τῶν φλυκταινῶν τῶν εὐφλογιώντων, ὡς μέτρον προληπτικὸν ἐμπειρικὸν κατὰ τῆς δεινῆς μάστιγος ἥτις κατέτρυχε καὶ ἠρήμου τὴν ἀνθρωπότητα. Καὶ δὴ ὑποβαλόντες τὸ ζήτημα ὑπὸ ἐξέτασιν ἐπιστημονικήν, καὶ ποιησάμενοι πειράματα μετ' ἐπιτυχίας, οὐ μὴν προέτρεπον τὴν ἐφαρμογήν, ἀλλ' ἔσπευσαν ν' ἀνακοινώσωσι τὰ περὶ τοῦ πράγματος ὁ μὲν Τιμόνης τὸ 1713 τῷ ἄγγλῳ σοφῷ ἰατρῷ Woadward ἐν Ὀξφόρδῃ, ὁ δὲ ***Πυλαρινὸς*** τῷ ἄγγλῳ φυσιολόγῳ καὶ προξένῳ τῆς Ἀγγλίας Γουλ. Sherard δόντες πρῶτοι ἀφορμὴν διὰ τῶν πρὸς τοὺς καθηγητὰς ἐκεί-

[1] Zeno. Ἐν Giorn. dei letterati d' Italia ΚΗ'. 462.

[2] Χῖος σοφὸς ἰατρὸς διατελέσας καὶ καθηγητὴς τῆς ἰατρικῆς ἐν Παταβίῳ τὸ 1691 ἴδε Σάθα Ν. Φιλ. 416.

ους **ἐκθέσεων** αὐτῶν καὶ διὰ τῶν ἐπὶ τούτου μονογραφιῶν αὐτῶν [1] ἐν **τοῖς** μεγάλοις ἐπιστημονικοῖς κέντροις, εἰς συντονωτέρας περὶ τοῦ **ἐγκεντρ**ίσματος μελέτας, ὅπερ μεθ' ὅλας τὰς κατ' ἀρχὰς ἀντιρρήσεις **καὶ ἀντι**πράξεις ἐπιστημόνων, ἀρχῶν καὶ κλήρου, προϊόντος τοῦ χρόνου **οὐ** μόνον ἐγένετο παραδεκτόν, ἀλλ' ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς εὐρυτέρας **μελέτας** καὶ προπαρεσκεύασε τὴν μεγάλην τὸ 1796 ἀνακάλυψιν τοῦ **δαμαλισμ**οῦ ὑπὸ τοῦ Τζένερ. Τὸ πόνημα τοῦ *Πυλαρινοῦ* φέρει τίτλον: Nova et tuta methodus variolam excitendi per tramplatationem nuper inventa et in usum tracta, qua rite per acta immunia in posterum praesenvantur ab hujus modi contagio corpora Veneziis 1715 [2]. Ὁ σοφὸς συμπολίτης ἀπεβίωσεν ἐξ ὕδρωπος ἐν Παταβίῳ τῇ 17 ἰουνίου 1718, ταφεὶς ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Φραγγίσκου, ὅπου καὶ πλὰξ μαρμαρίνη ἐτέθη κατόπιν, μετ' ἐπιγραφῆς ποιηθείσης ὑπὸ τοῦ Παπαδοπούλου [3]. Ὁ P. Niceron καταριθμεῖ τὸν *Πυλαρινὸν* ἐν τοῖς ἐξόχοις τῶν χρόνων αὐτοῦ ἰατροῖς [4]. Ὁ A. Zeno ἔγραψε βιογραφίαν αὐτοῦ [5]. Οἱ Nanetti, Dellabong, Eloy, Andres διάσημοι ἰταλοὶ φιλόλογοι μετὰ πολλοῦ σεβασμοῦ γράφουσι περὶ τοῦ ἀνδρός [6]. Ὁ J. Morelli, καλεῖ αὐτὸν uomo di vasto genio e di talento perspicacissimo [7]. Ὁ Ἀθηνῶν Μελέτιος [8], ὁ Παπαδόπουλος Κομνηνός [9], ὁ Pignatorre [10] καὶ ὁ Μαζαράκης [11] ἔγρα-

[1] Ὁ Τιμόνης ἐδημοσίευσε τὴν μονογραφίαν του διετίαν πρὸ τοῦ ὑπὸ τοῦ Πυλαρινοῦ δημοσιευθέντος ἔργου, ὅπερ ὅμως ἐξεπονήθη πρότερον. Ἴδε **P i g n a t.** Mem. II 275.

[2] Ἀνετυπώθη τὸ 1717 ἐν Νυρεμβέργῃ καὶ τὸ 1718 ἐν Leyde. Ἴδε **Σάθα** Ν. Φιλ. 430.

[3] Ἴδε τὴν ἐπιγραφὴν παρὰ P i g n a t. Mem. 274. Ταύτην ἔχει διάφορόν πως ἑλληνιστὶ καὶ ὁ **Μαζαράκης** ἐν Β. Ἐνδ. ἀνδρ. 139.

[4] Memoires pour servir à l' histoire des hommes illustres de la republique des lettres 1725-1747.

[5] Giornale dei letterati d' Italia.

[6] Πρβλ. P i g n a t. II 274.

[7] Ἐν χειρογράφῳ Ἱστορίᾳ **Κεφαλληνίας** παρ' ἐμοί.

[8] Ἐκκλ. Ἱστορ. Δ'. 148.

[9] Historia Gymn. Patavini II.

[10] Ἔνθ. ἀνωτ.

[11] Ἔνθ. ἀνωτ.

ψαν πολλὰ περὶ τοῦ ἐξόχου συμπολίτου ἡμῶν. Ὁ διακεκριμένος ἰατροφιλόσοφος συμπολίτης ἡμῶν Ἄγγελος Τσουλάτης κατεῖχέ τινα ἀνέκδοτα ἔργα τοῦ *Πυλαρινοῦ*, περὶ ὧν λέγει aver potuto da quelli discernere esser stato molto dedito alla lettura degli scrittori si antichi che recenti, osservatore indefesso e medico diligentissimo [1]. Ἀναφέρονται ὡσαύτως ἔργα ἀνέκδοτα τοῦ ἀνδρὸς Miscellanee di erudizione medica, καὶ esperimenti chimici [2]. Τοῦ λογίου συμπολίτου σῴζεται καὶ ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον Νοταρᾶν πατριάρχην Ἱεροσολύμων [3].

ΠΥΛΑΡΙΝΟΣ ΟΘΩΝ. Υἱὸς Σταματίου καὶ Καρολίνας Lambert, γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ ἔτει 1834. Διδάκτωρ τῆς νομικῆς καὶ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν τοῦ πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τελειοποιήσας τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ. Θιασώτης τοῦ ῥιζοσπαστισμοῦ ἔγραφεν εἰς ἑλληνικὰς ἐφημερίδας περὶ τῶν Ἑπτανησιακῶν, ἐνεκωμίασε δὲ δι' ἐνθουσιώδους ἐπικηδείου καὶ τὸν ῥιζοσπάστην Παναγ. Σ. Ξυδιᾶν. Τὸ 1854 ἔδραμεν εἰς τὸ Πέτα μετ' ἄλλων Κεφαλλήνων. Ἀσχοληθεὶς εἰς ἰδιαιτέρας μελέτας ἐπὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου καὶ τῆς πλουτολογίας, διηγωνίσθη μετ' ἄλλων διὰ τὴν ἕδραν τῶν Εἰσηγήσεων καὶ τοῦ Ῥωμ. Δικαίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Κερκύρας, ἐπιτυχὼν δὲ κατόπιν αὐστηροτάτων ἐξετάσεων διωρίσθη καθηγητὴς διδάξας ἀπὸ τοῦ 1859-1864 διαδεξάμενος τὸν ἰταλὸν νομοδιδάσκαλον Σαντόριον [4], μετατεθεὶς τὸ 1865 κατὰ σεπτέμβριον ὡς ἔκτακτος καθηγητὴς ἐν τῷ Ἐθνικῷ πανεπιστημίῳ, παραιτηθεὶς δὲ τὸν σεπτέμβριον τοῦ 1867. Ἐδημοσιογράφησε πολλάκις ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστί, ἐπέστελλε δὲ καὶ εἰς εὐρωπαϊκὰ φύλλα καὶ ἐξέδιδεν ἐν Ἀθήναις ἐπί τινα χρόνον καὶ τὴν Ἑλληνογαλλικὴν ἐφημερίδα *Χρονογράφον*, γράφων πάντοτε μετ' ἀκριβείας καὶ χάριτος ὅσης καὶ πατριωτικῆς συνέσεως, διακρινόμενος κυρίως ὡς ἱστοριομαθής. Τὸ 1873 ἐξελέχθη βουλευτὴς Πάλης, πολλάκις λαβὼν τὸν λόγον ἐπὶ οἰκονομικῶν κυρίως ζητημάτων, δημοσιεύσας τὴν ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ κράτους ἀγόρευσίν του, καὶ λογοδοτήσας μετ' ἀκριβείας καὶ παρρησίας πρὸς

[1] Pignat. Ἔνθ. ἀνωτ.

[2] Αὐτόθι.

[3] Σάθα Μεσαιων. βιβλ. III ~~519~~. 531

[4] Fr. Lenormand. Hist. de la Grèce Contemp. Paris. 225.

τοὺς συνεπαρχιώτας αὐτοῦ διαλυθείσης τῆς βουλῆς, ἀποσχὼν δ' ἔκτοτε τῆς ἐνεργοῦ πολιτικῆς ἐξ ἀπογοητεύσεως. Μετέπειτα προσκληθεὶς ὑπὸ τῶν πατριαρχείων τῶν Ἱεροσολύμων ὡς οἰκονομολόγος διετέλεσεν ἐκεῖ ὡς τοιοῦτος διευθετήσας καὶ κανονίσας ἐπὶ τὸ ἐπιστημονικώτερον καὶ τελεσφορώτερον τὰ οἰκονομικὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης, μεθ' ὃ ἐξηκολούθησεν, ἐν Ἀθήναις ἐπανελθών, διατελῶν νομικὸς σύμβουλος τῆς αὐτόθι Ἐξαρχίας. Ἐκτάκτως ἔγραφε περισπούδαστα πολιτικὰ ἄρθρα εἰς τὰς ἐφημερίδας, ἱστορικὰς καὶ λαογραφικὰς πραγματείας, σχὼν μέρος καὶ εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ Ἐγκυκλοπαιδικοῦ Λεξικοῦ, γράψας ἄρθρα οἰκονομολογικά, βιογραφίας φιλελλήνων καὶ ἱστορικὰ τῆς Ἑπτανήσου ὧν ἦτο εἰδημονέστατος. Πάσχων ἀπό τινος καὶ ἀποστὰς ἐν πολλῇ αὐτοῦ θλίψει τῶν περαιτέρω μελετῶν καὶ τῆς συγγραφικῆς, ἐπανῆλθεν εἰς Ληξούριον ὅπου ἀπέθανε τῇ 18 νοεμβρίου 1899, κηδευθεὶς μεγαλοπρεπῶς [1]. Ἐδημοσίευσε καὶ α') ***Λόγον ἐπικήδειον εἰς Παν. Ξυδιᾶν***. Ἐν Ἀργοστολίῳ 1852. β') ***Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Πολιτικὴν Οἰκονομίαν***. Ἐν Κερκύρᾳ 1860. γ') ***Αἱ πανουργίαι τοῦ Σκιαπίνου*** μετάφρ. ἀπὸ τῆς Ἰταλικῆς. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1853. δ') ***Ἡ πολιορκία τῆς Κορίνθου*** μετάφρ. ἀπὸ τοῦ Βύρωνος. Ἐν Ἀθήναις 1855 [2]. Ἀφῆκε δὲ ἀνέκδοτα τὴν ***ἱστορίαν τοῦ κοινωνισμοῦ ἐν Ἑλλάδι*** καὶ ***Μέγα ἱστορικὸν Λεξικὸν καθ' ὕλην*** συντεταγμένον ἀτελὲς δυστυχῶς, ποιήσεις νεανικὰς καὶ μουσικά τινα συνθέματα, ἐν οἷς καὶ μελοδραμάτιον ***Ἡ κόρη τοῦ ἰατροῦ*** [3].

ΠΥΛΑΡΙΝΟΣ ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΣ. Πατὴρ τοῦ προηγουμένου, γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1796, υἱὸς Σάββα [4] καὶ Καλλέργας Φαρ. Χοϊδᾶ. Σπουδάσας τὴν ἰατρικὴν καὶ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας ἐν Παταβίῳ καὶ ἐν Παρισίοις ἔνθα ἠσχολήθη καὶ εἰς τὸ πολιτειακὸν δίκαιον καὶ τὴν

[1] Ἠλία Τσιτσέλη. Λόγος ἐπικήδειος εἰς Ὄθωνα Πυλαρινόν, ἐδημοσιεύθη ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1900 δαπάναις τῶν φίλων τοῦ Πυλαρινοῦ.

[2] Ἐπελήφθη τῆς μεταφράσεως ὅλων τῶν ἔργων τοῦ Βύρωνος, ἤρξατο δὲ δημοσιεύων αὐτὰς δαπάναις Γ. Μερίδου, ἀλλ' ἡ ἔκδοσις ἕνεκα διαφωνίας ἐγερθείσης διεκόπη.

[3] Τοῦτο μοὶ ἐδώρησεν ὁ μακαρίτης πρὸς ἐνθύμησιν κατὰ τὰς τελευταίας αὐτοῦ ἡμέρας.

[4] Ἀνὴρ ἀναμιχθεὶς εἰς τὴν πολιτικὴν ἐπὶ Ρωσσοτούρκων διατελέσας καὶ Γερουσιαστὴς Κεφαλληνίας.

γαλλικὴν φιλολογίαν, ἐκεῖ δὲ καὶ διέμεινε δεκαεξαετίαν μετελθὼν τὸν ἰατρὸν καὶ νυμφευθεὶς τὴν ἐξ ἱστορικοῦ οἴκου Καρολίναν Lambert ἐκ τῶν τροφίμων τοῦ Γουΐλφόρδ, διωρίσθη εἶτα καθηγητὴς τῆς φυσικῆς πειραματικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Κερκύρας τὸν μάϊον τοῦ 1827, ἀλλὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος ἀπελύθη ὑπὸ τοῦ Adam καταργήσαντος λόγῳ οἰκονομίας ἕδρας τινας. Ἡ διδασκαλία οὐχ ἧττον τοῦ ἀνδρός, ὑπῆρξεν εὐμέθοδος, ἐπῃνέθη δὲ καὶ ὑπῆρξε σκόπιμος ἡ χρῆσις τῆς δημώδους ἧς ἐποιεῖτο χρῆσιν κατὰ τὰς παραδόσεις αὐτοῦ. Ὁ Τερτσέτης γνωστὸς τῆς καθωμιλημένης ὑπέρμαχος ἀναγνούς τινας τῶν παραδόσεων τοῦ *Πυλαρινοῦ* δημοσιευθείσας ἐν Κερκύρᾳ, ἀπεφάνθη ὅτι ἡ καθωμιλημένη καὶ εἰς ἐπιστημονικὰς παραδόσεις καὶ συγγράμματα δύναται νὰ χρησιμεύσῃ. Τὴν μόρφωσιν, τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὴν εὐφυΐαν τοῦ ἀνδρὸς δὲν παρέβλεψεν ὁ ἐν τῇ σπάνει τότε πολλῶν πεπαιδευμένων καὶ πεπειραμένων ἀνδρῶν ἐν Ἑλλάδι, στραφεὶς πρὸς τοιούτους Ἑπτανησίους, ἀοίδιμος Καποδίστριας, διορίσας αὐτὸν διοικητὴν τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος ἐδρεύοντα ἐν Μεσολογγίῳ [1], αὐτῷ δὲ ὀφείλεται ἡ συλλογὴ τῶν ὀστῶν τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων καὶ ταφέντων παρὰ τὸ μνῆμα τοῦ Βύρωνος. Καὶ τὸ 1828 εἶχε διορισθῆ ἔκτακτος ἐπίτροπος ἢ συνεπίτροπος τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως παρὰ τῷ Μαιζῶνι, ὅστις μετέθεσεν εἶτα αὐτὸν παρὰ τῷ Σνέϊδερ ἐν Πάτραις τὸ 1829, ὡς μέλος τῆς ἐπὶ τῆς ὑγείας ἐπιτροπῆς καθ' ἃ ἰατρόν. Ὡς ἀνὴρ πνεύματος συμβιβαστικοῦ καὶ ὀξύνους, συνάμα δὲ γαλλομαθέστατος, ἐνετάλη νὰ συμβιβάσῃ καὶ κατευνάσῃ τὰς μεταξὺ γάλλων καὶ ἑλλήνων διαφορὰς ἐν Πάτραις, ὅπερ καὶ κατώρθωσεν, ἐφ' ᾧ ἡ Δημογεροντεία Πατρῶν ἀπένειμεν αὐτῷ δικαίωμα πολιτογραφήσεως *λόγῳ εὐγνωμοσύνης τοῦ λαοῦ*. Δεῖγμα τῆς φιλοπατρίας, τῶν φιλογάλλων αἰσθημάτων, καὶ τῆς ἁβρότητος τῶν τρόπων παρέσχε διὰ μακρῶν προσφωνήσας τὸν Μαιζῶνα κατὰ τὸ πρὸς τιμὴν Καρόλου Χ. συμπόσιον τῆς 18 νοεμβρίου 1828 εἰς ἀπάντησιν τῆς ὑπὸ τοῦ Μαιζῶνος ἐγερθείσης προπόσεως ὑπὲρ τοῦ Κυβερνήτου. Τὸ 1830 διωρίσθη καὶ πρόεδρος τοῦ κατὰ τὴν Ἴον, Σίκινον, Φολέγανδρον καὶ Ἀμορ-

[1] Προσέλαβεν ὡς γραμματέα αὐτοῦ τὸν ἔκτοτε ἐν Πάτραις ἐγκαταστάντα ἡμέτερον ἐκ Θηναίας συμπολίτην καὶ εἶτα διαπρεπῆ δικαστὴν καὶ συγγενῆ αὐτοῦ Στυλιανὸν Κοντογούρην.

ρὸν πρωτοκλήτου δικαστηρίου, μετατεθεὶς τὸ ἐπιὸν ἔτος εἰς Αἴγιαν, ἀντικαταστήσας τὸν ἕτερον ἡμῶν συμπατριώτην Ἰωάν. Σ. Ἄνινον. Μετὰ τὸν φόνον τοῦ Καποδιστρίου, ἐπιστρέψας εἰς Κεφαλληνίαν καὶ καταταγεὶς εἰς τὴν μερίδα τῶν φιλελευθέρων, συνετέλεσεν ἐν τοῖς πρώτοις εἰς τὴν καὶ ἐν Ληξουρίῳ σύστασιν πολιτικοῦ ἀναγνωστηρίου *Ἡ Ὁμόνοια* ὅπερ ὠργάνωσε κατὰ τὰ ἐν Γαλλίᾳ τοιαῦτα, καὶ οὗτινος προήδρευσε, διδάξας ἐν αὐτῷ τὴν ***Ἐθνικὴν κατήχησιν***, ὡς γνωστὸν δέ, τοῦτο καὶ τὸ ἐν Ἀργοστολίῳ Δημοτικὸν κατάστημα, ἐνεργητικώτατον ἔσχον μέρος διαρκοῦντος τοῦ ῥιζοσπαστικοῦ ἀγῶνος εἰς τὰ τῆς ἀντιπολιτεύσεως, προτείνοντα καὶ ὑποστηρίζοντα μετὰ τὴν μεταρρύθμισιν ἰδίους ὑποψηφίους βουλευτὰς καὶ ἐπαρχιακοὺς συμβούλους, καὶ μετὰ πολλοῦ πατριωτισμοῦ καὶ θάρρους βαδίσαντα πάντοτε εἰς τὰς ἐνεργείας αὐτῶν [1]. Εἰς τὰς ἐκλογὰς τοῦ θ΄ κοινοβουλίου ἐξελέγη καὶ ὁ ***Πυλαρινὸς*** βουλευτής, γνωστὴ δὲ ἡ σημασία καὶ ἡ δρᾶσις τῶν ῥιζοσπαστῶν της βουλῆς ἐκείνης. Μετὰ τὴν ἐξορίαν τοῦ Ζερβοῦ καὶ Μομφερράτου, διαμαρτυρηθεὶς ἐξωρίσθη τὸ 1851 εἰς Ἀντικύθηρα, πολλὴν δὲ ἤγειρε τότε τὴν ἀγανάκτησιν ἡ σκαιότης τῶν ἀρχῶν, ἀρνηθεισῶν ἐπιμόνως τῷ ἐξορίστῳ νὰ προσλάβῃ ὡς παρηγορίαν μετ' αὐτοῦ τὸν υἱόν του Ὄθωνα. Ἐκεῖ διαμείνας μέχρις ὀκτωβρίου τοῦ 1853, ἀπελύθη τεθεὶς ὑπὸ ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν, ἐξελέχθη δὲ κατόπιν βουλευτὴς τοῦ ια΄ Κοινοβουλίου. Ἐν τῇ

[1] Ἐντονώτατον ἔγγραφον ἀπέστειλε τὸ ἐν Ληξουρίῳ κέντρον τοῦτο πρὸς τὴν ἐν Κερκύρᾳ Φιλολογικὴν Ἑταιρείαν ἥτις ἐν συμποσίῳ τῆς 4 ἀπριλίου 1848 πρὸς τιμὴν τοῦ ἁρμοστοῦ, παρέστησεν ἑαυτὴν ὡς ἐνεργοῦσαν ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἑπτανησίων. Τὸ ἔγγραφον συνταχθὲν ὑπὸ τοῦ Πυλαρινοῦ ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν Gazzetta di Venezia (Lenormand, ἔνθ. ἀνωτέρω 246). Τὸ κατάστημα ἦτο τότε ἐν οἰκίᾳ Αὐγερινοῦ παρὰ τῇ ἀγορᾷ (τανῦν ἀδελφῶν Ν. Π. Δελλαπόρτα). Πρότερον τοιαύτη λέσχη τὸ 1844 ἦτο ἐν παραλιακῇ οἰκίᾳ Ἀγγέλου Κατσαΐτου, ἀπὸ δὲ τοῦ 1849 ἐν οἰκίᾳ Ἀραβαντινοῦ (τανῦν Λιβιεράτου), ὅπου κατόπιν τὸ 1851 συνέστη ἡ ἀναγνωστικὴ ἑταιρεία Ἐθνεγερσία, μετακληθεῖσα Συνένωσις καὶ διαλυθεῖσα περὶ τὸ 1866, ὅτε συνέστη καὶ ἡ λέσχη Κρήτη ἐπὶ Κρητικῆς ἐπαναστάσεως, κέντρον τῆς ἀντιακωβατιανῆς μερίδος, τοῦ συνεντευκτηρίου Πολιτισμὸς ἐν τῇ οἰκίᾳ δυτικῆς ἐκκλησίας Ληξουρίου ἀνήκοντος τῇ Ἰακωβατιανῇ. Τῆς Συνενώσεως ἥτις ἐτήρει ἀξιόλογον ἀναγνωστήριον πρόεδροι διετέλεσαν οἱ Ἄγγ. Τσιτσέλης, Παναγ. Κατσαΐτης, καὶ Ἰωάννης Πολυχαλᾶς.

ἐξορίᾳ ἔσχεν ἀφορμὴν ν' ἀσχοληθῇ εἰς τὰ ἀρχαιολογικά, ἱστορικὰ καὶ λαογραφικὰ τῶν νήσων ἐκείνων, ἔγραψε δὲ α') **Γλωσσάριον τῶν ἁλιέων καὶ τῶν ποιμένων.** β') **Ἀρχαιολογικὸν καὶ ἱστορικὸν δοκίμιον,** ὅπερ ἀπέστειλεν εἰς τὸν φίλον αὐτοῦ Lenormand. Μετὰ τὴν ἕνωσιν ἐξελέγη πληρεξούσιος Κεφαλληνίας ἐν τῇ β' Ἐθνικῇ συνελεύσει, μεθ' ὃ τυφλωθεὶς καὶ γεγηρακὼς ἀπεσύρθη εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον ἐν Ληξουρίῳ ἔνθα πολλοῖς ἐδίδαξε τὰ Γαλλικά. Ἀπεβίωσε τῇ 11 νοεμβρίου 1875 κηδευθεὶς δημοσίᾳ δαπάνῃ, λόγον ἐπικήδειον ἐκφωνήσαντος τοῦ διδασκάλου Διονυσίου Λιναρδάτου[1].

ΠΥΛΑΡΙΝΟΣ ΦΡΑΓΓΙΣΚΟΣ. Ἐκ Ληξουρίου υἱὸς Ἰωάννου[2]. Διδαχθεὶς τὰ ἐγκύκλια ὑπὸ τοὺς τότε ἐν τῇ νήσῳ διδασκάλους Χ. Φ. Λαγκούσην, Χαρ. Ποβερέτον ἱερεῖς καὶ τὸν Σπυρ. Τρέκκαν, ἐσπούδασε τὰ φιλοσοφικὰ ἐν Γαλλίᾳ, ἐκ φύσεως δὲ φιλελεύθερος, αἰσθηματίας, ζωηρὸς καὶ φιλοτάραχος νέος, δὲν ἐβράδυνε νὰ γίνῃ θιασώτης τῶν νέων δημοκρατικῶν καὶ κοινωνιστικῶν ἰδεῶν. Εἰς Κεφαλληνίαν μάλιστα ἐλθὼν ἐποιεῖτο δημοσίᾳ διαλέξεις αἵτινες ἐσκανδάλιζον τοὺς φιλορθοδόξους καὶ τοὺς ἀρκουμένους εἰς τὸ τότε κοινωνικοπολιτικὸν καθεστώς, ὡς ὑποσπείρουσαι ἰδέας ἐπαναστατικὰς καὶ ἀντιθρησκευτικάς. Ἀναμιχθεὶς εἰς τὰ τῆς ἀντιπολιτεύσεως κατὰ τῆς προστασίας, ἔσχε μέρος καὶ εἰς τὰ τότε πρῶτα στασιαστικὰ κινήματα, δι' ὃ καὶ ἐξωρίσθη ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας τὸ 1839. Μυηθεὶς ὑπὸ Θ. Κλαδᾶ, ἐγένετο ἑταῖρος τοῦ ἰταλικοῦ Κομιτάτου, ἐν Ζακύνθῳ δὲ διατρίβων καὶ γενόμενος κοινωνὸς τοῦ μυστηρίου τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Κ. Λομβάρδου μετὰ τοῦ ἐν Γενούῃ Κεντρικοῦ Κομιτάτου τῆς ἐνεργείας, ἐξουσιοδοτήθη νὰ μεταβῇ εἰς Ἀθήνας καὶ μυήσῃ ἄλλοις διαπρεπέσιν ἀνδράσι καὶ μάλιστα ἀπὸ τῶν ὑποδούλων ἐπαρχιῶν τὸ σχέδιον, ὅπερ σκοπὸν ὡς γνωστὸν εἶχε κοινὴν σύμπραξιν ἐπαναστατικὴν ἰταλῶν καὶ ἑλλήνων, καὶ δὴ ἐκεῖ ἐποιήσατο ἑταίρους, τοὺς Π. Λάμπρον, Μ. Ρενιέρην, Σπ. Α. Μεταξᾶν, Χρ. Φιλαδελφέα, Ν. Ὀκλὲρ Βούλγαρην. Καὶ ἐπὶ Καποδιστρίου ὁ **Πυλαρινὸς** ἐν ἰδίῳ συνεντευκτηρίῳ ἐν Ναυπλίῳ ἐποιεῖτο διαλέξεις πολιτικάς, ἀλλὰ θεωρηθεὶς ὅτι σκοπεῖ νὰ

[1] Ὁ Χιώτης ἐν εὑρετηρίῳ Ἱστορίας Ἰονίου κράτους φαίνεται θεωρῶν ἄλλον τὸν Στ. Πυλαρινὸν τοῦ Πλαρνοῦ.

[2] Ἀνακριβῶς ὁ Ραγκαβῆς ἐν Hist. de la Gr. mod. I 215 τὸν λέγει Κερκυραῖον.

ξεγείρῃ τὴν νεολαίαν κατὰ τῶν καθεστώτων, ἐπαύθη τοῦ διδάσκειν ὑπὸ τοῦ τότε αὐστηροῦ ἀστυνόμου Ναυπλίου Εὐαγ. Ποταμιάνου κλείσαντος καὶ τὸ ἐν λόγῳ συνεντευκτήριον. Ἐν Ἀθήναις διατρίβων ὁ ἀνὴρ ὑπηρέτησε λίαν τὸν ῥιζοσπαστικὸν τῆς Ἑπτανήσου ἀγῶνα γράφων δριμύτατα ἄρθρα εἰς τὸν *Αἰῶνα* κατὰ τῆς ἀγγλ. Προστασίας, τόσον ὥστε ἤγειρε τὴν μῆνιν τοῦ ἄγγλου πρεσβευτοῦ, τῇ ἀπαιτήσει τοῦ ὁποίου κατεδιώχθη καὶ ἐφυλακίσθη εἰς τὸ Ἴτς-καλὲ ἐπὶ ἑπτάμηνον, γενόμενος μάλιστα τότε δημοφιλέστατος ἐν Ἀθήναις. Διδάξας ὡς ὑφηγητὴς ἐν τῷ Ὀθωνείῳ Πανεπιστημίῳ τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας καὶ τὴν φιλοσοφίαν τῆς Ἱστορίας, ἐνεργὸν δὲ λαβὼν μέρος κατὰ τὴν Μεταπολίτευσιν, διωρίσθη, πρωθυπουργοῦντος τοῦ συμπολίτου ἡμῶν Ἀνδρ. Μεταξᾶ οὗ ἐτύγχανε φίλτατος, τῇ 23 σεπτεμβρίου 1843 τακτικὸς καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν φιλοσοφημάτων καὶ τῆς φιλοσοφίας τῆς ἱστορίας, ἀλλὰ τὰ πρῶτα του μαθήματα ἤγειραν ταραχὰς καὶ ἱκανοὺς εὗρε τοὺς ἀντιπάλους. Ἀπολυθεὶς τὸν σεπτέμβριον τοῦ 1846, ἀνεδιωρίσθη κατ' ὀκτώβριον τοῦ 1850 ἔκτακτος καθηγητής, προαχθεὶς εἰς τακτικὸν τὸν ἰούλιον τοῦ 1852, ἀλλ' ἀπολυθεὶς αὖθις κατ' ἰούλιον τοῦ 1865, ἀνεδιωρίσθη τὸ 1866, διατελέσας καὶ συγκλητικὸς τὸ 1864-1865 διδάξας δὲ μέχρι τοῦ θανάτου του. Ἀλλ' ἡ διδασκαλία τοῦ ἀνδρὸς ἦτο ἄκαρπος. Καὶ ὁ κλάδος ὃν ἐδίδασκεν ἦτο δυσχερής, καὶ ἡ ἀκρόασις αὐτοῦ δὲν ἦτο ὑποχρεωτική, ἀλλὰ καὶ τὸ σύστημα τοῦ καθηγητοῦ ἐκρίνετο ὡς ἀμέθοδον καὶ αἱ ἰδέαι συγκεχυμέναι, ἐπεκράτει δ' ἔτι παρ' ἐκείνῳ πνεῦμα μᾶλλον ἐπιδείξεως ῥητορικῆς δεξιότητος καὶ πολυμαθείας ἢ ζῆλος καὶ πεποίθησις περὶ πραγματικῆς ὠφελείας. Διὰ ταῦτα ὀλίγους εἶχε τοὺς ἀκροατὰς καὶ καθίστη ἄσκοπον τὴν ἕδραν. Αἱ πολυετεῖς τοῦ καθηγητοῦ παραδόσεις εἰσὶν ἀνέκδοτοι, μόνα δ' αὐτοῦ δημοσιεύματα, πλὴν τῶν πολιτικῶν ἄρθρων, γινώσκομεν τὴν *Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν φιλοσοφίαν*, ἐναρκτήριον τῶν παραδόσεων αὐτοῦ μάθημα τὸ 1843 καὶ ἐκτεταμένην *Νεκρολογίαν* εἰς τὸν ἀγωνιστὴν καὶ ῥιζοσπάστην Θεοδ. Τυπάλδον Πρόντζαν, Κεφαλλῆνα ἀποθανόντα ἐν Ἀθήναις ἐξόριστον τὸ 1849. Ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης λαβὼν ἀφορμὴν διὰ μακρῶν γράφει φλογωδῶς κατὰ τοῦ ἐν Ἑπτανήσῳ πολιτικοῦ καθεστῶτος ἐπὶ τὸ θεωρητικώτερον, καὶ ἱστορεῖ μετὰ μελανωτάτων χρωμάτων τὸ δεσποτι-

κὸν καὶ μισελεύθερον τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως [1]. Ὁ ἀνὴρ ὅμως ἦτο χρηστός, προσηνέστατος, καλοκάγαθος, ὑψηλόφρων καὶ γενναῖος, προστατεύων τοὺς ἐν Ἀθήναις Κεφαλλῆνας φοιτητὰς καὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς φίλους σχέσεσιν, εἰλικρινέστατος, πιστὸς καὶ ἀξιοπρεπής. Ἀπέθανεν ὑπέργηρως τὸ 1882 [2].

[1] Ὁ λόγος ἐδημοσιεύθη δαπάναις τοῦ εὐπαιδεύτου ἰατροῦ Ἀντωνίου Τυπάλδου Χαριτάτου τὸ 1849, ἀνεδημοσιεύθη δ' ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ 1883 ὑπὸ τοῦ Γεωργ. Θ. Τ. Πρόντζα.

[2] Πρβλ. Χιώτου II 441. Μαλάκη Ἀπομνημονεύματα 320. Rangabé I. 215. Πανταζίδου Χρον. Πανεπιστημίου 114.

Ρ

ΡΑΖΗΣ (ΓΙΑΝΝΑΤΟΣ) ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Ἐκ Φαρακλάτων. Ἐσπούδασεν ἐν τῷ τῆς Κερκύρας ἱεροσπουδαστηρίῳ, καὶ τὰ ὑψηλὰ μαθηματικὰ ἐν τῇ αὐτόθι Ἀκαδημίᾳ, δαπάναις δὲ τοῦ Γουιλφὸρδ συνεπλήρωσε τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν Παρισίοις. Ἐδίδαξεν ἐν τῷ Λυκείῳ τοῦ Ἀργοστολίου, ἀπὸ δὲ τοῦ 1850 - 1851 διηύθυνε τὴν ἐν Χάλκῃ ἐμπορικὴν σχολὴν καὶ τὴν βιβλιοθήκην αὐτῆς, συστήσας μετὰ ταῦτα καὶ ἰδιαίτερον ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκπαιδευτήριον [1], ἐξέδωκεν ἐν Κωνσταντινουπόλει μὲν α') ***Ἑλληνοτουρκικὴν γραμματικήν***, β') ***Ἱστορίαν τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου***, ἐν Ἀθήναις δὲ γ') ***Πασχαλολόγιον, ἤτοι περὶ τοῦ νομικοῦ φάσκα καὶ τοῦ ἁγίου ἡμῶν πάσχα***. Περὶ τῆς τοῦ οἴκου ***Ῥαζῆ*** ἱστορίας, ὑπάρχει ἀνέκδοτος πραγματεία ἐκτενής [2]. Κατὰ τὸν ταύτην ἐκπονήσαντα, ἡ καταγωγὴ τοῦ οἴκου ἀνέρχεται εἰς τοὺς χρόνους τῆς Γραφῆς [3]. Παλαιοὺς προγόνους νομίζει ὁ μνησθεὶς συγγραφεὺς τὸν Ἀαρὼν Rashid τὸν ἐν Συρίᾳ βασιλεύσαντα ἀπὸ τοῦ 786 - 807 μ.Χ. τὸν ἄραβα χαλίφην Razin [4] καὶ τὸν ἐν Κορδούῃ τὸ 1248 ζῶντα διάσημον ἰατρὸν Ῥασῆν, συμπεραίνει δὲ ὅτι τὸ ὄνομα εἶνε ἀσιατικὸν μεταγλωττισθὲν εἰς ***Ῥαζῆς***. Τοὺς ἐν Κεφαλληνίᾳ λέγει ἐλθόντας τὸ 1500 καταδιωκομένους ἀπὸ τοῦ Radzi - will δουκάτου τῆς Πολωνίας, ὅπου ἡ οἰκογένεια εἶχε μεταναστεύσει ἐξ Ἱσπανίας ὅπου κατέφυγε μετὰ τὸ 933, γενομένης τῆς διανομῆς τοῦ βασιλείου μεταξὺ τῶν υἱῶν τοῦ Ἀαρὼν Rashid τελευταίου ἐν Συρίᾳ χαλίφου [5]. Τέσσαρες ἀδελφοὶ στρατιωτικοὶ κατὰ τὴν παράδοσιν ἦλθον εἰς Κεφαλ-

[1] Παρανίκα. Σχεδ. ἐν Κωνστ. 34.

[2] Ἴδ. Ἰωάννης Ῥαζῆς.

[3] Μακαβ. βιβλ. II κεφ XIV § 37. Ἴδε καὶ Domairon Hist. μετάφρ. Ἀθ. Σταγειρίτου Α. 65.

[4] Rampoldi. Manuale di cronologia universale 53. Jennemon. Hist. filosoph. 200 καὶ 234. S. Ockley Hist. of the Saracens. London 1847 p. 503.

[5] Περὶ τῶν ἐν Πολωνίᾳ φρουρίων, πόλεων καὶ τίτλων σχέσιν ἐχόντων πρὸς τὸν οἶκον ἔπιθι Hist. de la revolution de Pologne 1764 σ. 62.

ληνίαν οἱ *Λέκος (Λουκᾶς)*, *Ματθαῖος*, *Γαλιᾶτσος* καὶ *Μάρκος*, κατοικήσαντας εἰς τὰ πέριξ τοῦ ἀκατοικήτου ἔτι τότε Ἀργοστολίου, ἐξ ὧν τὰ προσεπώνυμα *Λουκᾶτος*, *Ματιᾶτος*, *Γαλιατσᾶτος* καὶ *Μαρκᾶτος*, ἀλλὰ ταῦτα δὲν φαίνονται ἀκριβῆ καθ' ὅλα, διότι ἀπαντᾷ τὸν ιγ' αἰῶνα ἡ οἰκογένεια ἐν τῇ νήσῳ κυρία γαιῶν, προσδὲ καὶ τοπωνυμία *Ῥαζᾶτον* [1] τὸ δὲ 1391 ὁ οἶκος κατετάχθη ἐπὶ Τόκων ἐν τοῖς Προνομιούχοις [2]. Ἡ οἰκογένεια φέρεται καταλεχθεῖσα μεταξὺ τῶν εὐγενῶν τῆς νήσου μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593-1604, τρεῖς δὲ ἀναφέρονται τότε κλάδοι τοῦ Σολομοῦ [3]. Τὸ οἰκόσημον τοῦ οἴκου παριστᾷ στέφανον ἐξ ἀνθέων, ἐν ἐσωτερικῷ δὲ ἐρυθρῷ δύο χεῖρες κρατοῦσι ξίφος ἐφ' οὗ ἵσταται κράνος ἀφ' οὗ ἀπολύονται πέντε ταινίαι [4]. Πλὴν τῶν ἐν Ποταμιάνοις, Ἀργοστολίῳ [5] καὶ Σπήλια, κλάδοι τοῦ οἴκου εἰσὶν ἐν Ζακύνθῳ [6] καὶ Μεσολογγίῳ [7]. Πλὴν τῶν ἰδίᾳ βιογραφουμένων ἄξιοι μνείας εἰσὶ καὶ οἱ ἑπόμενοι παλαιότεροι καὶ νεώτεροι. α') *Λουκᾶς* πρωτοπαπᾶς Κεφαλληνίας 1542. β') *Φίλιππος* πρωτοπαπᾶς ἀχρονολογήτως. γ') *Ἀντώνιος* ζωγράφος ἐν Φλωρεντίᾳ τὸ 1553. δ') *Δημήτριος* μαθηματικὸς καὶ ἰατρός, φίλος τοῦ Καποδιστρίου, δημοσιογραφήσας μετὰ τὸν θάνατον τούτου καὶ ἰδιαίτερος αὐτοῦ διατελέσας φίλος. Ἀπέθανεν ἐν Κεφαλληνίᾳ. Τούτου ἔργον πιθανώτερον καὶ οὐχὶ

[1] Ὁ Parsch ἔνθ. ἀνωτ. 109 λέγει ὅτι ἡ τοπωνυμία σῴζεται ἐν Θηναίᾳ καὶ ὄχι ὑπὸ τὸ χωρίον Ῥαζᾶτα. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἦτο ἴσως τὸ κύριον κτῆμα τοῦ οἴκου, τιμάριον ἴσως ἀγορασθὲν ὡς ἡ παράδοσις παρὰ τοῦ πλουσιωτέρου ἀδελφοῦ Μάρκου. Ἴδ. καὶ Miklosich et Müller ἔνθ. ἀνωτ. εἰς πολλὰ μέρη.

[2] Ἴδε τὸν παρὰ τῷ ἐν Ἀργοστολίῳ κ. Ἀν. Ραζῇ Μαρκάτῳ οἰκογενειακὸν Κώδικα. Κυρώσεις τῶν προνομίων εὕρηνται μέχρις τοῦ 1747. Οἱ Ραζῆ ἀπαντῶσι καὶ Λίγιοι τοῦ δουκὸς ἤτοι ἀνώτεροι στρατιωτικοὶ αὐλικοί.

[3] Χιώτου III 958.

[4] Ἴδε αὐτὸ ἐν μνησθέντι οἰκογ. Κώδικι.

[5] Κατὰ τὸν Ἰωάν. Ραζῆν, οἱ ναοὶ Ἁγ. Σπυρίδωνος καὶ Εἰσοδίων ἐν Ἀργοστολίῳ ἀνῆκον τῷ οἴκῳ. Τὸ 1673 ἀνῆκεν ἔτι ὁ ναὸς τοῦ Ἁγ. Σπυρίδωνος τῷ ἱερεῖ Μάρκῳ Ραζῇ.

[6] Τὸ 1500 ἴδε Sathas Mon. Capit. Zacynthi. 78.

[7] Τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ τουρκοκρατίας, πολλοὶ δὲ τῶν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἠνδραγάθησαν κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα, ἐν οἷς καὶ οἱ ἀρχηγοὶ Ἀθανάσιος καὶ Κωνσταντῖνος. Ἴδε Ἄστυ Ἀθηνῶν 1893 ἀριθ. 830, ἄλλοι δὲ διέπρεψαν ὡς ἐπιστήμονες, πολιτικοὶ καὶ διπλωμᾶται.

ἄλλου ὁμωνύμου, εἶνε ἡ ἀπὸ τῆς λατινικῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν μετάφρασις Γεωμετρίας τοῦ Ὀκταβ. Καμετίου αψ δ΄[1]. ε΄) *Ἰωάννης* σύγχρονος τῷ Λάμπρῳ Φωτιάδῃ διδάξας ἐν Βουκουρεστίῳ. ς΄) *Κωνσταντῖνος* συγγραφεὺς ἰατρικῶν πονημάτων[2]. ζ΄) *Νικόλαος* υἱὸς Δημητρίου ἐξ Ἀργοστολίου ἀκμάσας τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας τοῦ ιη΄ καὶ τὰς πρώτας τοῦ ιθ΄ αἰῶνος. Ἰατρὸς ἀσκήσας τὴν ἐπιστήμην ἐν Γενούῃ ἔνθα καὶ πρόξενος τοῦ Ἰονίου κράτους διετέλεσεν, ἐν Μελίτῃ, ἐν Κερκύρᾳ, ὅπου τὸ 1813 καὶ ἀρχίατρος τοῦ γαλλικοῦ στόλου ὑπῆρξε, καὶ ἐν Ἀργοστολίῳ ἀπὸ τοῦ 1828. Τὸ 1822 διετέλεσε βουλευτὴς καὶ μέλος τοῦ προκαταρκτικοῦ συμβουλίου. Ἐξέδωκεν ἐν Πίσῃ μετάφρασιν ἀπὸ τῆς γαλλικῆς εἰς τὴν ἰταλικὴν τοῦ *περὶ ἀφροδισίων παθῶν* συγγράμματος τοῦ A. Verlinghieri, τὸ 1802, ἀφῆκε δὲ ἀνέκδοτα πραγματείαν quid agendum in caso che il cholera morbus penetrato si fosse nell isola di Cefalonia καὶ βιογραφίαν τοῦ ἀδελφοῦ του Χριστοφόρου[3]. η΄) *Ἰωάννης* ἰατρός. Τοῦτον ἀναφέρει ὁ ἐκπονήσας τὴν περὶ τοῦ οἴκου μονογραφίαν, ὅτι κατὰ προφορικὴν πληροφορίαν τοῦ *Χιώτου*, ἦτο ἱδρυτὴς τῆς ἐν Ἀθήναις Φιλομούσου Ἑταιρείας[4].

ΡΑΖΗΣ ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ. Κατὰ κόσμον Χριστόδουλος ἐξ Ἀργοστολίου. Ἱερομόναχος. Ἐξεπαιδεύθη ἐν Χίῳ, Κυδωνίαις καὶ Κερκύρᾳ. Ἐκραγείσης τῆς Ἑλλ. Ἐπαναστάσεως ἔδραμεν εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν μετὰ τοῦ Νεοφ. Βάμβα, συνετέλεσε δὲ διὰ τῶν ἐνθουσιωδῶν του λόγων εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς σημαίας τῆς ἐπαναστάσεως τῇ 15 ἀπριλίου 1821. Κατόπιν ἀκολουθήσας τὸν Ὑψηλάντην ἐπολέμησεν ἐν

[1] Τὸ ἔργον ἀποδίδει ὁ Ζαβείρας (ἐν Ἑλλ. Θεάτρῳ 284) εἰς τὸν μαθητὴν τῆς σχολῆς τοῦ Παλαμᾶ, Δημήτριον περὶ οὗ ἴδε καὶ Λόγιον Ἑρμῆν ἐν Βιέννῃ 1814. Εὕρηται ἐν Χειρογρ. Ἐθν. Βιβλ. Ἀθηνῶν, ἀλλὰ καὶ δημοσιευμένον Ἐνετίῃσι τῷ αψπζ΄. Ἴδε Π. Λάμπρου Κατάλογος Β΄ σπανίων βιβλίων. Ἐν Ἀθήναις 1864 σ. 29.

[2] Λόγ. Ἑρμῆς 1814.

[3] Σῴζεται παρὰ τῇ εὐπαιδεύτῳ θυγατρὶ τοῦ ἀνδρὸς κ. Κασσάνδρᾳ Λαυράγγα ἐν Ἀργοστολίῳ.

[4] Δὲν ἀναφέρει τοῦτο ὁ Δ. Καμπούρογλους ἐν Μνημείοις Ἱστ. Ἀθηνῶν 215 ἔνθα ποιεῖται μνείαν τοῦ κεραλλῆνος Κωνστ. Πέτρου Τυπάλδου μεταξὺ τῶν συνδραμόντων τῷ ἱδρύματι.

Τριπολιτσᾷ καὶ ἐν Τρικόρφοις. Οἱ ὑφ' οὓς ὑπηρέτησεν ἀρχηγοὶ Παπακώστας, Πανουργιᾶς, Διοβουνιώτης, ἀπαφῆκαν αὐτῷ τιμητικώτατα πιστοποιητικὰ περὶ τῶν ἐκδουλεύσεων αὐτοῦ, ἐφ' αἷς κατετάγη κατόπιν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἀγωνιστῶν εἰς τὴν γ' τάξιν ὀλίγον κατωτέρω τῶν πρώτων ἱεραρχῶν [1]. Ἱερωθεὶς ἐν Ναυπλίῳ ἐπανῆλθε μετὰ τὸν φόνον τοῦ Κυβερνήτου εἰς Κεφαλληνίαν ὅπου μετῆλθε τὸν οἰκοδιδάσκαλον, ποιούμενος καὶ πρακτικὰς ὁμιλίας ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἀπέθανε δ' ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 16 φεβρουαρίου 1875 ἐγκωμιασθεὶς ὑπὸ τοῦ ἱερέως Νεοφύτου Καλογέρου. Σῴζεται παρὰ τῷ ἀνεψιῷ αὐτοῦ ἄξιον λόγου ἡμερολόγιον τοῦ ἀγῶνος, διήγησις τῶν ἐν Ὕδρᾳ συμβάντων, καὶ πληθὺς ἀνεκδότων πανηγυρικῶν, ἑρμηνευτικῶν καὶ διδακτικῶν λόγων καὶ ὁμιλιῶν, εἰς δὲ τὰ ἀρχεῖα τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἀγῶνος εὑρίσκονται εἷς λόγος του εἰς τὴν ὕψωσιν τῆς σημαίας ἐν Ὕδρᾳ, καὶ ἄλλος κατὰ τὴν πυρπόλησιν τοῦ ντελινιοῦ τῇ 4 ἰουνίου 1821.

ΡΑΖΗΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ [2]. Υἱὸς Δημητρίου γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1775. Καὶ οὗτος δαπάναις τοῦ φιλοστόργου θείου του Ἀνδρέου Ραζῆ Μαρκάτου ἐξεπαιδεύθη ἀπὸ τοῦ 1788 εἰς Νεάπολιν, ἀπὸ δὲ τοῦ 1795 εἰς Πίσαν ἔνθα ἐγένετο διδάκτωρ τῆς ἰατρικῆς καὶ φιλοσοφίας συμπληρώσας εἶτα καὶ ἐν Παβίᾳ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ, ὅπως ἀκροασθῇ τοῦ περιωνύμου ἀνατόμου Α. Σκάρπα, ὅστις μάλιστα καὶ λίαν ηὐνόει τὸν εὐφυᾶ καὶ φιλομαθῆ νέον. Ἤσκησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὸ ἐπάγγελμα ἐν Λιβόρνῳ. Ἐπίτιμον μέλος τῆς Labronica καὶ τῆς Ἑταιρείας τῆς ἀμοιβαίας ἐκπαιδεύσεως ἐν τῇ ῥηθείσῃ πόλει, ἀριθμούσης μόνον ὀγδοήκοντα ἑταίρους γνωστοὺς ἐπὶ παιδείᾳ καὶ φιλανθρώποις αἰσθήμασι. Διετέλεσε φίλος τοῦ Μ. δουκὸς τῆς Λούκας ὅστις καὶ ἰδιαίτερον αὐτοῦ ἰατρὸν διώρισεν αὐτόν, προσδὲ καὶ τοῦ τὰς διατριβὰς ἐν Λιβόρνῳ ποιουμένου τότε ἁρμοστοῦ Fr. Adam καὶ ἄλλων ἐξόχων ἀνδρῶν ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἀλληλογραφίας του. Ἀποβιώσας αὐ-

[1] Τὰ ἔγγραφα ταῦτα μοὶ παρέσχεν εἰς μελέτην καθὼς καὶ τὸ ἡμερολόγιον, ἐκθέσεις καὶ λόγους τοῦ ἱερέως, ὁ μακαρίτης Ἰωάν. Ραζῆς ἀνεψιὸς αὐτοῦ. Παρὰ τῷ αὐτῷ καὶ συγχαρητήριον τοῦ ἀντιστρατήγου Ν. Πιερράκου Μαυρομιχάλη ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἀγωνιστῶν.

[2] Ἀπαντᾷ καὶ Χριστόδουλος.

τόθι κατὰ φεβρουάριον τοῦ 1840, ἐξυμνήθη δι' ἐπικηδείου νεκρολογίας ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Pacini, ὅστις ὀνομάζει τὸν *Ραζῆν* «illu»stre medico e filosofo distinto. Avea, λέγει, mente ricca di »peregrine ed utili cognizioni, un corredo dovizioso di au»rei modiche riuscivano per cortese gravità amabili, un in»dole ferma, una rigida onestà, una fisonomia se non bella, »atraente e vivace, un favellare dolcissimo etc.»[1]. Ἐδημοσίευσε τὰ ἑξῆς. α') Discorso sull attrazione universale del Newton. Napoli 1791 εἰς 8ον. β') Lettera al professore And. Vacca Berlinghieri relativa alla pratica medica Browmana dello Spedale di Pavia. Venezia 1798. γ') Memoria sulle febbri infiammatorie dedicate al Vacca. Pisa 1796. δ') Memorie sul calore animale. Livorno 1819. ε') Memoria sul apoplessia. Livorno 1823. ς') Della natura, usi, e moto del sangue. Livorno 1827 p. 130. ζ') Natura, cause, effetto e cura delle infiammazioni morbose del corpo umano, opuscolo di Fr. Vacca trasportato dal latino all' italiano, con discorso preliminare, e note. Firenze 1839 p. 122. η') Dell' irritazione e della Pazzia, opera ultima di Broussais ἐκ τῆς γαλλικῆς Livorno 1829[2]. θ') Idee sul cholera morbus. Livorno 1838, ἀφῆκε δὲ καὶ ἄλλα ἔργα ἀσυμπλήρωτα.

ΡΟΣΟΛΥΜΟΣ (Ἢ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΟΣ) ΙΩΑΝΝΗΣ. Υἱὸς Δημητρίου ἐκ Κοριάνων τῆς Λειβαθοῦς. Ἀρχιμανδρίτης καὶ ἱεροκήρυξ τῆς Μ. Ἐκκλησίας κατὰ τὸν ιη' αἰῶνα. Νέος ὢν ἐμόνασεν ἐν τῇ μονῇ Γεριῶν τῆς Ἀνωγῆς[3] ἀλλὰ τὸ 1803 εὑρίσκομεν αὐτὸν ἐν τῇ μονῇ τῆς Θεοτόκου ἐν Χάλκῃ ὁπόθεν ἐπέστειλε μάλιστα στίχους ἰαμβικοὺς πρὸς Ἀνδρέαν

[1] Necrologia. Estratto dal. n. 30 del. Giornale privilegiato di Lucca.

[2] Ὁ Λοβέρδος (ἐν Ἱστορ. Κεφαλλ.) λέγει ὅτι μετέφρασε τὰ ἔργα τοῦ Broussais, ἀλλ' ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐρευνῶν ἐπείσθημεν ὅτι μόνον τὸ ἐν τῷ κειμένῳ μετέφρασε.

[3] Ἡ μονὴ αὕτη πλουσία καὶ πεφημισμένη, κατηρειπιώθη κατὰ τοὺς σεισμοὺς τοῦ 1767, ἡ δὲ μεγάλη αὐτῆς κτηματικὴ περιουσία περιελθοῦσα νόμῳ εἰς τὰ φιλάνθρωπα τῆς νήσου ἱδρύματα ἐπωλήθη εἰς πολλούς. Ἔκειτο ὑπερθεν τῆς κοιλάδος Ἰσάρι εἰς τὰ βορειοδυτικὰ τῆς ἐπαρχίας Πάλης βουνὰ πρὸς τὲς Βόβιχες.

Πανᾶν [1]. Ἔργα τοῦ ὑμνογράφου τούτου ἐξεδόθησαν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὰ ἑξῆς α΄) *Μυρίπνοον*, περιέχον παρακλητικάς, μίαν εἰς τὸν Δεσπότην, τέσσαρας εἰς τὴν Θεοτόκον, μίαν εἰς τοὺς Ἀσωμάτους, μίαν εἰς τὸν Ἅγιον Χαραλάμπη, ἕνα κανόνα ὁμοιοκατάληκτον εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ ἀκολουθίαν τοῦ ἁγίου μύρου. 1808. β΄) ***Ἀσματικὴ ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Μηνᾶ τοῦ Αἰγυπτίου 1804***· σῴζεται δὲ ἀνέκδοτος καὶ ἡ ἀκολουθία καὶ τὸ συναξάριον τοῦ Παϊσίου Χοϊδᾶ γραφεῖσα ἐν μονῇ Γεριῶν κθ΄ σεμπτεμβρίου αψξδ [2] ἄγνωστον ποῦ καὶ πότε ἀπέθανεν ὁ ἀνήρ. Οἱ ***Ροσόλυμοι*** κατελέγησαν ἐν τῇ Χρυσῇ τῆς νήσου βίβλῳ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593-1604, ἀλλὰ τὸ 1509 ἀπαντᾷ σύνδικος τῆς Κοινότητος ὁ ***Ἰωάννης***.

ΡΟΣΟΛΥΜΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ. Υἱὸς Λουκᾶ γεννηθεὶς ἐν Κοριάνοις τὸ 1854. Ἐκ τῶν νεωτέρων διαπρεπεστέρων ἰατρῶν, σπουδάσας ἐν Ἀθήναις καὶ Παρισίοις, εἰδικὸς δὲ τὰ καρδιακά, δερματικὰ καὶ ἀφροδίσια νοσήματα, ἀσκῶν πρὸ εἴκοσι καὶ πλέον ἐτῶν τὸ ἐπάγγελμα ἐν Ἀθήναις. Τὸ 1881 ᾐτήσατο τὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ὑφηγεσίαν τῶν Συφιλιτικῶν, ὑποβαλὼν τὴν διατριβὴν ***περὶ τῆς φύσεως τῆς βλενορροίας καὶ τοῦ λεγομένου βλενορροϊσμοῦ***. Ταύτης ἀπορριφθείσης ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ καθηγητοῦ Ἰουλ. Γαλβάνη, ὁ ***Ροσόλυμος*** προέβη μετὰ παρρησίας εἰς ἀνασκευὴν τῆς κρίσεως τοῦ εἰσηγητοῦ, ἡ δὲ ἐπιστημονικὴ μεταξὺ τούτων διάστασις ἐγένετο ἀντικείμενον τῆς δημοσιογραφίας, ὑποβαλὼν ὅμως κατόπιν ***τὴν περὶ συφιλιτικῆς ἐρυθηματώδους ἐξανθήσεως*** διατριβήν, ἐγένετο δεκτὸς ὡς ὑφηγητής. Ἐδημοσιεύθησαν τὰ ἑξῆς αὐτοῦ ἔργα: α΄) ***Ἰατρικὴ διαγνωστικὴ*** τοῦ Ferwick μετάφρασις μετὰ παραρτήματος ***περὶ διαγνώσεως τῶν ὄγκων τοῦ μεσοθωρακίου καὶ τῶν δερματικῶν νόσων***. Ἐν Ἀθήναις 1877. β΄) ***Συμβολὴ εἰς τὴν θεραπείαν τῶν συφιλιδικῶν νοσημάτων***. Ἐν Πρακτικοῖς Συνόδου ἑλλήνων ἰατρῶν ἐν Ἀθήναις. γ΄) ***Ἀφλέγμαντον πεδίον κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀντισιφιλιδικῶν ἐνέσεων***. Ἐν Πρακτικοῖς πεντηκονταε-

[1] Τὸ ποίημα εὗρον ἐν συλλογῇ ἱερέως Ν. Πολλάνη.

[2] Ὁ Παΐσιος Χοϊδᾶς ἐκ Ληξουρίου διετέλεσεν ἀπὸ τοῦ 1663-1683 ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας, Ζακύνθου καὶ Ἰθάκης. Ἐτάφη ἐν τῇ μονῇ Γεριῶν ἔνθα καὶ ἐψάλλετο ἡ ἀκολουθία αὐτοῦ, εἰ καὶ μεθ' ὅλας τὰς ἐνεργείας τῶν συγγενῶν αὐτοῦ δὲν ἀνεκηρύχθη ἅγιος ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Πλείονα ἐν τόμῳ Β΄.

τηρίδος τῆς Ἰατρικῆς Ἑταιρείας Ἀθηνῶν δ΄) *Σύστημα περὶ ἀφροδισίων παθῶν* τομ. Α΄ ἐν Ἀθήναις 1886 ε) *Τὰ ἀφροδίσια πάθη ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ κατὰ τοὺς ἐν τῷ σκότει τῶν αἰώνων συγχεομένους μυθικοὺς χρόνους*. Ἐν Ἀθήναις 1897. ζ΄) *Τὸ περὶ συφιλιτικῶν ἐξανθημάτων μέρος ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ* Kaposi *ὑποβληθὲν τῇ Ἰατρικῇ σχολῇ ὑπὸ Β. Πρωτοπούλου*. Ἐν Ἀθήναις 1890, ἔνθα καὶ παράρτημα περὶ τῆς κενῆς ἕδρας τῆς συφιλιδολογίας καὶ δερματολογίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ. Πλὴν τούτων πολλὰς ἐποιήσατο ἀνακοινώσεις εἰς τὴν ἰατρικὴν Ἀκαδημίαν τῶν Παρισίων καὶ τὴν ἐκεῖ Βιολογικὴν ἑταιρίαν [1], ἐδημοσίευσε δὲ γαλλιστὶ ἐν Ἀθήναις καὶ La lèpre en Grèce, κατὰ δὲ τὸ ἐν Παρισίοις συνέδριον τῶν συφιλιδολόγων καὶ δερματολόγων, κατὰ τὸ 1889, ὑπέβαλε καὶ τὰς ἑξῆς ἐπίσης ἀνακοινώσεις. α΄) Quelques considérations sur le traitement des granulations de l' urethrite profonde par les instillations καὶ β΄) Les injections mercurielles par rapport aux autres procedés antisyphilitiques. Περὶ τῶν ἔργων τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτοῦ ἀξίας ἐδημοσιεύθησαν κρίσεις ἐπαινετικαὶ καὶ τινὰ τῶν ἔργων του μετεφράσθησαν γερμανιστὶ [2]. Περὶ τῶν πρωτοτύπων αὐτοῦ πραγματειῶν ἐδημοσίευσεν ἐπίσης ἐν Ἀθήναις τὸ 1891, Recueil des travaux originaux, τὸ δὲ 1897 ὑπέβαλεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ὑπόμνημα περὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ, προκειμένης τότε τῆς πληρώσεως τῆς ἕδρας τῶν Συφιλιτικῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ.

ΡΩΜΑΝΟΣ ΑΘΩΣ. Ἐκ Ληξουρίου, υἱὸς Ἰωάννου μεγαλεμπόρου καὶ Αἰμιλίας Ὁμήρου γεννηθεὶς ἐν Τεργέστῃ τὸ 1858. Διδάκτωρ τῆς τε φιλοσοφίας καὶ τῆς νομικῆς τῶν ἐν Γενεύῃ καὶ Ἑϊδελβέργῃ πανεπιστημίων, ἐπεδόθη νεαρώτατος εἰς τὸ διπλωματικὸν στάδιον. Τὸ 1880 ἀριστεύσας ἐν διαγωνισμῷ διωρίσθη ἀκόλουθος ἐν τῷ Ὑπουρ-

[1] Ἐδημοσιεύθησαν ἐν Γαλλικοῖς περιοδικοῖς.

[2] Ἴδε Bulletin de l' Accademie de Médecine. Paris 1880-1881, Gomptes rendus de la Soc. de Biologie. Paris 1880. Tribune médicale 1880-1881 ἀριθ. 645, 647. Gazzettes des hopitaux 1880. Union médicale 1880. Annales de dermatologie et de syphbilografie IV 1883. Ἐπίσης Mitheil. Lepra. Berlin Α΄ 1897. Jultien. Traite des maladies vénériennes 1889 p. 11. Finger Die Blennorrhöe etc. 1888. p. 12.

γείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν, μετὰ διετίαν δὲ προήχθη εἰς γραμματέα τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Γεν. Προξενείου, μετατεθεὶς εἶτα εἰς τὸ προξενικὸν γραφεῖον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβείας, τὸ δὲ 1892 ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐν Λονδίνῳ Πρεσβείας ὡς ἐπιτετραμμένος. Ἱκανῶς μεμορφωμένος τὴν πολιτικὴν ἐπιστήμην, καὶ ὀρεγόμενος ἵνα δράσῃ καὶ ἐν τῷ κοινοβουλευτικῷ σταδίῳ, ἀποδυθεὶς τὸ 1895 εἰς τὸ ἐκλογικὸν στάδιον, ἐξελέγη βουλευτὴς Κρανaίας ταχθεὶς εἰς τὸ κόμμα τοῦ ἀειμνήστου Τρικούπη, οὗ θανόντος, καὶ ὑποστηρίξας μετ' ἄλλων βουλευτῶν τὴν ὑποψηφιότητα τοῦ Γ. Θεοτόκη ὡς διαδόχου ἐκείνου, μετὰ τούτου εἰργάσθη ἔκτοτε ἀδιασπάστως. Κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1899 ἐκλεγεὶς αὖθις βουλευτής, διωρίσθη Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπὸ τὸν πρωθυπουργὸν Θεοτόκην, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι νοεμβρίου τοῦ 1901. Ὑπὸ τὴν ὑπουργίαν αὐτοῦ διεξήχθησαν αἱ διαπραγματεύσεις ἐν Κωνσταντινουπόλει πρὸς συνομολόγησιν τῆς προξενικῆς συμβάσεως μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, γνωστὸν δὲ ὅτι ἡ διαιτησία τῶν δυνάμεων ἐκύρωσε τὰ προνόμια ὧν ἀπήλαυον οἱ ἕλληνες ὑπήκοοι καὶ πρόξενοι πρὸ τοῦ πολέμου. Ἐπίσης τότε συνήφθησαν καὶ αἱ μετά τε τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ῥωμουνίας ἐμπορικαὶ συνθῆκαι, ἐν τῇ τελευταίᾳ δὲ ἐπικρατείᾳ ἀνεγνωρίσθησαν καὶ ὡς νομικὰ πρόσωπα αἱ ἑλληνικαὶ κοινότητες, τὰ μάλιστα δὲ συνετέλεσεν ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τοῦ προξενικοῦ κλάδου ὁ κ. Ῥωμᾶνος, διὰ τοῦ νέου προξενικοῦ νόμου. Τὸ 1902 ἐξελέγη αὖθις βουλευτὴς μεθ' ὅλου τοῦ συνδυασμοῦ του, κατὰ δεκέμβριον δὲ τοῦ 1903 διωρίσθη αὖθις Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐκ τῶν πρώτων δὲ ὑπέβαλε πρὸς ψήφισιν τὴν περὶ ἐκδόσεως ἐγκληματιῶν σύμβασιν μετὰ τοῦ Βελγίου ἥτις καὶ ἐψηφίσθη. Εἰς δυσχερῆ ἐξωτερικὰ ζητήματα προσηνέχθη μετὰ συνέσεως καὶ δεξιότητος, ὑπάρχει δὲ παράδειγμα φιλεργίας καὶ ζήλου ὑπηρεσιακοῦ ὡς Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐν δὲ ταῖς συζητήσεσιν ἐν ταῖς βουλαῖς ἀπέδειξε καὶ εὐχέρειαν λόγου καὶ βαθεῖαν τῶν συζητουμένων μελέτην, καὶ ἁβρότητα πάντοτε φράσεως. Εἰλικρινοῦς ἐμφορούμενος πρὸς τὴν νῆσον ἐξ ἧς ἕλκει τὸ γένος ἀγάπης καὶ ἐνδιαφέροντος, οὐ παύεται μεριμνῶν περὶ ἔργων κοινῆς ἀνάγκης καὶ ὠφελείας. Περὶ τοῦ οἴκου *Ῥωμάνου* ἴδε *Γ. Τσιτσέλης*.

ΡΩΣΣΗΣ ΔΟΝ ΣΑΝΤΗΣ. Ἐκ Κρεμόνης πολυμαθὴς καθολικὸς ἱερεὺς διδάξας τὸ 1800 ἐν Κεφαλληνίᾳ φιλοσοφίαν καὶ φιλολογίαν προτρα-

πεὶς ἵνα ἔλθῃ ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ συμπολίτου Μ. Φραντζῆ, γενόμενος δ' ἐν τῇ νήσῳ εὐμενέστατα δεκτὸς καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχῶν προστατευθείς, χάριν τῆς ἀνάγκης τῆς καλλιεργείας τῶν ἐγκαταλελειμμένων τότε γραμμάτων, ἀλλ' ὑπεχρεώθη μετ' οὐ πολὺ ν' ἀναχωρήσῃ ἕνεκα τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν καὶ συστήσῃ σχολὴν ἐν Ζακύνθῳ, συστηθεὶς τῷ ἐκεῖ λογίῳ Π. Μερκάτῃ ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ Μαρίνου Πινιατόρρου.

Σ

ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Υἱὸς ἱερέως Χρίστου γεννηθεὶς τὸ 1789 ἀποθανὼν δ' ἐν Κερκύρᾳ 12 μαρτίου 1856. Τρόφιμος τοῦ Γουϊλφόρδ. Ἐδίδαξεν ἐν τῇ Σχολῇ τοῦ Κάστρου Κεφαλληνίας μέχρι τοῦ 1827 [1] ὅτε ἐπὶ ἁρμοστοῦ Φρ. Ἀδὰμ συστηθέντων Λυκείων εἰς τὰς δύο τῆς νήσου πόλεις, διωρίσθη διευθυντὴς τοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ τοιούτου, διδάξας μέχρι τοῦ 1840 [2].

ΣΑΝΕΤΤΗΣ. Καθολικὸς ἱερεὺς καὶ ἐφημέριος ἐν Ἀργοστολίῳ κατὰ τὰ τέλη τοῦ ιη' αἰῶνος. Μετῆλθεν ἐφ' ἱκανὰ ἔτη τὸν διδάσκαλον γλωσσῶν τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν ἐγκυκλίων ἐν γένει μαθημάτων ἐν τῇ νήσῳ.

ΣΙΜΑΤΟΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Υἱὸς Παναγῆ, ἐκ Θηναίας. Ἀρχιμανδρίτης καὶ ἱεροκήρυξ σπουδάσας ἐν Κερκύρᾳ. Ἐδίδαξε τὰ ἱερὰ ἐν τῷ Λυκείῳ Ἀργοστολίου ἀπὸ τοῦ 1861 καὶ εἶτα ἐν τῷ αὐτόθι Γυμνασίῳ. Διετέλεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη πρωθιερεὺς τῆς ἐν Νεαπόλει ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, συντελέσας εἰς τὴν αἰσίαν λύσιν τοῦ ζητήματος τοῦ ὑπὸ τῶν οὐνιτῶν διεκδικουμένου ἐκεῖ ναοῦ, ἐπικαλεσθεὶς καὶ τὴν παρέμβασιν τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Α' παρὰ τῷ βασιλεῖ τῆς Ἰταλίας [3]. Ἀπέθανεν ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1891.

[1] Ἡ σχολὴ τοῦ Κάστρου ἦτο ἐν τῇ αὐτόθι καθολικῇ μονῇ τοῦ Ἁγ. Φραγκίσκου ἤδη ἠρειπιωμένῃ. Ἐν αὐτῇ ἐδίδαξε καὶ ὁ Ν. Βάμβας.

[2] Ἐν τῷ Λυκείῳ Ἀργοστολίου ἐδίδαξαν : Κ. Σακελλαρόπουλος, Θεόδ. Καροῦσος, Ι. Μενάγιας διευθυνταί, καὶ οἱ F. Berardi, Βλ. Χαρβούρης, Ι. Ἀσάνης, Γ. Ἐλεών, Ἀγ. Κόκκινος, Ἀν. Μπίτσης, Ant. Boyer, Γερ. Ῥάγας, Σπ. Σβορῶνος, Παν. Μαζαράκης, Β. Φραδελόνης, Παν. Λυκιαρδόπουλος, Ant. Malfati, Φρ. Σκαλτσούνης, Σπ. Κότσιας, Γερ. Κεφάλας, Εὐστ. Χαροκόπος, Δημ. Ῥόζος ἱερεύς, Ἰωάν. Βάλσαμος, Σπ. Λαυράγγας, Γερ. Σιμᾶτος ἱερεύς, Νικ. Πανούρης, Ἰωάν. Ῥαζῆς, Don S. Scotti ἰησουΐτης, καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι. Ἴδε τὰ βιβλία τοῦ Λυκείου ἐν τῷ ἀρχείῳ τοῦ γυμνασίου Ἀργοστολίου.

[3] Ἐπὶ ἕνα αἰῶνα σχεδὸν ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Νεαπόλεως, ἀντετάχθη κατὰ τῆς αὐτόθι ἑλληνικῆς κοινότητος, καταλαβοῦσα εἰς τὴν κατοχὴν αὐτῆς τὸν ναὸν κατόπιν μακρᾶς πάλης. Ἴδε περὶ τούτων Ν. Κατραμῆ. **Ἡ ἐν Νεαπόλει Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία** 1866 καὶ σελ. 32 τοῦ τόμου τούτου ἐν σημ.

ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Υἱὸς Εὐαγγέλου καὶ Ἀναστασίας Μανζαβίνου γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τῇ 17 ἰουλίου 1821. Ὑπὸ τὰς φιλοστόργους μερίμνας τοῦ πάππου αὐτοῦ Ἰωάννου, ἔτυχε συστηματικῆς ἀπὸ παίδων μορφώσεως, πρώτους διδασκάλους σχὼν τοὺς τότε καλλιτέρους τῆς πόλεως, τὸν Μιχ. Λειβαδᾶν εἰς τὰ ἱερὰ καὶ ἑλληνικά, τὸν Ἀδαμ. Δελλαπόρταν εἰς τὰ μαθηματικά, τὸν Χαράλ. Ῥωμανὸν Τζάννην εἰς τὰ ἰταλικὰ καὶ γαλλικά, κατόπιν δὲ τὸν Ἄνθιμον Μαζαράκην, εἰς τὴν διδασκαλίαν κυρίως τοῦ ὁποίου ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος τὸ φιλόθρησκον τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἡ εἰς ἀνωτέρας μελέτας παρόρμησις. Νεαρὸς ὁ εὐσεβὴς ἀνὴρ ἀπήγγελλεν ἐν τοῖς ναοῖς μετὰ σεμνότητος καὶ εὐφραδείας λογύδρια κατὰ τὸ σύστημα τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ καὶ ἀνεγίνωσκε τ' ἀναγνώσματα, τῇ νεανικῇ δ' ἐκείνῃ συνηθείᾳ ἑπόμενος, ἀκμαῖος πλέον ἀνὴρ καὶ ἐπιστήμων ἐν Ἀργοστολίῳ διαμένων, κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτὰς ἐκανονάρχει καὶ ἀνεγίνωσκεν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ, ἐνισχύων διὰ τῆς συμμετοχῆς του ταύτης τὸ φιλόθρησκον καὶ φιλακόλουθον, καὶ καθιστῶν σοβαρωτέρας, μεγαλοπρεπεστέρας καὶ πνευματικώτερον ἐπωφελεῖς τὰς ἱερὰς τελετάς. Ἐκ τῶν εὐφυεστέρων καὶ φιλομουσοτέρων ἔτι τῆς ἐποχῆς του νέων, ἐνεψύχου καὶ συνέδραμε τοὺς τότε φιλοδραματικούς, μεταφράσας καί τινα δραματικὰ ἔργα καὶ κωμῳδίας, ἐν οἷς ἐκρίθη ἀρίστη ἡ μετάφρασις τοῦ *Ἀρχοντοχωριάτου* τοῦ Μολιέρου. Δεκαὲξ μόλις ἐτῶν, τυχὼν ἀπολυτηρίου ἐν τῷ τότε Δευτερεύοντι Σχολείῳ τοῦ Ληξουρίου, διήκουσε νομικὰ ἐν Κερκύρᾳ ἀπὸ τοῦ 1841 - 1842, παρακολουθῶν ὅμως αὐτόθι καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς Χημείας καὶ τῆς Φυσικῆς, ἃς ἐδίδασκον οἱ Ὀριόλης καὶ Πολίτης. Φοιτήσας μετὰ ταῦτα ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Σιέννης, τὸ 1844 μετενεγράφη εἰς τὸ τῆς Πίσης ὅπως ἀκροασθῇ τοῦ ἐκεῖ περιφανοῦς ποινικολόγου Καρμινιάνη, ἐκεῖ δὲ ἔτυχε καὶ τοῦ διδακτορικοῦ διπλώματος. Ἐν Ἰταλίᾳ ὅμως διατρίβων ὁ ἀνήρ, ἐξ ἀκορέστου ἔρωτος γνώσεων, δὲν περιώριζε τὰς μελέτας αὐτοῦ εἰς τὰ τῶν νόμων καὶ τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἐπεδόθη καὶ εἰς σπουδὰς φιλοσοφικὰς καὶ θεολογικάς. Καὶ ὁ *Σκαλτσούνης*, ὡς παρὰ τοῖς πολλοῖς δυστυχῶς νέοις συμβαίνει, ἔσχε καθ' ἃ καὶ ὁ ἴδιος λέγει που, ἀμφιβολίας τινας περὶ τὰ θρησκευτικὰ ὅταν ἐμαθήτευεν, ἀλλὰ ταύτας δὲν ἀφῆκε νὰ κυριαρχήσωσι τῆς διανοίας του, οὐδὲ ἑαυτὸν ἀνυπεράσπιστον κατὰ τῆς ὑλοφροσύνης, ἐγκύψας εἰς εὐρείας με-

λέτας πρὸς βάσανον τῶν ὑλιστικῶν καὶ χριστιανικῶν θεωριῶν. Εἰς Φλωρεντίαν μάλιστα ὅπου μετέβη τὸ 1845, συνῆψε σχέσεις μετά τινων ἐκεῖ σοφῶν καὶ συνεζήτει μετ' αὐτῶν φιλοσοφικὰ καὶ θρησκευτικὰ ζητήματα, ἔκτοτε μάλιστα ἐπελάβετο τῆς συστηματικῆς καὶ ἄνευ προκαταλήψεων σπουδῆς τῶν ἀντιθέτων πρὸς ἄλληλα συστημάτων πρὸς μόρφωσιν πεποιθήσεων βασιζομένων ἐπὶ ἰδίων ἐρευνῶν καὶ κρίσεων. Ἐντεῦθεν μετά τινα χρόνον, οὐ μόνον ἀπεσκοράκισε τὰς ἐγερθείσας ἐν αὐτῷ ἀμφιβολίας, ἀλλ' ἐνίσχυσε τὸ φύσει φιλόθρησκον συναίσθημα καὶ τὸ πατροπαράδοτον δόγμα, ὁσημέραι δὲ παρακολουθῶν τὴν ἐν Ἑσπερίᾳ ἀνάπτυξιν τῶν σχετικῶν ζητημάτων εἰσῆλθε πλέον, παρὰ τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας δικηγορικὰς καὶ τραπεζιτικὰς καὶ ἄλλας βιωτικὰς ἀσχολίας, εἰς τὸ περὶ θρησκείας καὶ χριστιανισμοῦ ἀπολογητικὸν αὐτοῦ στάδιον. Τὸ 1845 ἐπανελθὼν εἰς Κέρκυραν καὶ ἀσκηθεὶς πρακτικῶς ὑπὸ τὸν Ναπολέοντα Ζαμπέλιον καὶ τυχὼν τῆς ἀδείας τοῦ δικηγορεῖν, ἐγκατέστη ἐν Ἀργοστολίῳ πρὸς ἄσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος. Ἐκ φύσεως ὀργῶν εἰς ἐρεύνας καὶ φιλόπονος, γλωσσομαθής, φιλοσοφῶν ἐπὶ τοῦ δικαίου καὶ τῶν νόμων, ἐγκρατὴς τῆς Ἰονίου ἱστορίας καὶ νομοθεσίας, νοῦς κριτικὸς καὶ κάλαμος δεξιός, ἐμφορούμενος δὲ ζήλου καὶ φιλοπατρίας πρὸς ἔργα κοινῆς ὠφελείας καὶ ἀνάγκης, δὲν περιώρισε τὰς νομικὰς αὐτοῦ μελέτας μόνον εἰς τὰ τῶν δικῶν ζητήματα καὶ τὴν διεξαγωγὴν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς κοινωνίας, διὰ τῆς ἐκπονήσεως ἑρμηνευτικῶν τοῦ Ἰονίου δικαίου πραγματειῶν καὶ νομοθετημάτων, ἀναγομένων εἰς τὴν μετὰ τὴν Ἕνωσιν μεταβατικὴν περίοδον καὶ ὧν τὴν κατάρτισιν ἐνετείλατο αὐτῷ καθ' ἃ ἐντριβεστάτῳ τοῦ Ἰονίου δικαίου αὐτὴ ἡ Κυβέρνησις. Τοιαῦτα δ' εἶνε α') ***Αἱ μελέται τῶν ἀστικῶν νόμων τῶν Ἰονίων νήσων*** ἐν Ἀθήναις 1866. Χρησιμώτατον βοήθημα τῶν δικηγόρων καὶ πολιτῶν, ἔργον ἱστορικῶς καὶ ἑρμηνευτικῶς διαλαμβάνον περὶ τῶν συστημάτων τῶν ὑποθηκῶν καὶ μεταγραφῶν ἐν Ἑπτανήσῳ πρὸ τοῦ 1841 καὶ μετέπειτα, συνδυαζομένων πρὸς τοὺς μετὰ τὴν Ἕνωσιν ἰσχύοντας ἀστικοὺς καὶ δικονομικοὺς νόμους, διὰ πολλῆς ἀκριβείας καὶ ἐπιστημονικῆς κρίσεως γεγραμμένον, πληροῦν δὲ ἐπαισθητὴν ἔλλειψιν, μὴ ὑπάρχοντός τινος σχετικοῦ ἐγχειριδίου, οὐδὲ κανονιστικοῦ τινος νομοθετήματος· β') ***ὁ ΣΞΘ' περὶ ἐκτελεστικῆς διαδικασίας τῶν πρὸ τῆς Ἑνώσεως δανείων νόμος.***

ιαὶ κατακρίνεται μὲν οὗτος ὡς ἀντιθεὶς τὴν διαδικασίαν εἰς εἰρη-οδίκας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀνεπιστήμονας, καὶ ὡς ἐκ τῆς ἀγνοίας τῆς ταλικῆς γλώσσης καὶ μάλιστα τοῦ Ἑνετικοῦ ἰδιώματος μὴ δυναμένους νὰ ἐννοῶσι καὶ ἑρμηνεύωσι ξενόγλωσσα πολλάκις δικόγραφα καὶ τὰ Ἑνετικὰ Στατοῦτα [1] καὶ ὡς καθιερῶν σύστημα πολυπλόκου

[1] Δὲν ὑπῆρχεν ὁμοιόμορφος νομοθεσία καθ' ὅλην τὴν Ἑνετικὴν ἐπικράτειαν. Αἱ ἐπαρχίαι καὶ αἱ ὑπερθαλάσσιοι κτήσεις διῳκοῦντο δι' ἰδίων θεσμῶν ἢ τοπικῶν νόμων, οὓς οἱ Γεν. Προνοηταὶ τῆς Θαλάσσης, οἱ Βάϊλοι, οἱ Ῥέκτορες καὶ οἱ Σύνδικοι, ἐξέδιδον πρὸς ἑρμηνείαν, τροπολογίαν ἢ συμπλήρωμα τῶν κειμένων νόμων ἐν θέμασιν εἰδικοῖς, τῶν Ἑνετικῶν Στατούτων ἐφαρμοζομένων ἐπικουρικῶς. Διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3 καὶ ὑπὸ χρονίαν 18 ἰουνίου 1386 δουκικοῦ χρυσοβούλλου παραδοθείσης τῆς Κερκύρας τοῖς Ἑνετοῖς, ὡρίσθη καὶ ἡ ἐν ταύτῃ ἰσχὺς τῶν Στατούτων, ἥτις ἐξετάθη καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν νήσων τοῦ Ἰονίου, ὅταν διαδοχικῶς ὑπετάγησαν τῇ Δημοκρατίᾳ. Τὸ 1545 ὅμως ὡς προκύπτει, δὲν ἐφηρμόζοντο ἔτι ἐν Κεφαλληνίᾳ, διότι τότε διὰ πρέσβεων εἰδικῶν οἱ Κεφαλλῆνες, ἱκέτευσαν τὴν Γερουσίαν ὅπως ἐπιτραπῇ τῇ νήσῳ διὰ τὴν ἔλλειψιν ἰδιαιτέρου καθεστῶτος, νὰ διοικῆται ὡς παλαιότερον καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει καὶ ὡς μέχρι τότε ἐγίγνετο διὰ τῶν κεφαλαίων (Capitula) καὶ διατάξεων τῆς Ναυπάκτου, καταληφθείσης ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν τὸ 1407, ἐχούσης δὲ ἴδια Στατοῦτα, τῶν πρέσβεων ἀναφερομένων καὶ εἰς ἀπόφασιν τῆς Γερουσίας ἀπὸ 4 μαΐου 1485, παρακαλούντων δ' ἐπιπροσθέτως ὅτι ἐν ἐλλείψει νόμων τῆς Ναυπάκτου, νὰ ἐφαρμόζωνται ἐν Κεφαλληνίᾳ τὰ ἐν Ζακύνθῳ καθεστῶτα. Ἡ Γερουσία τότε ἀπεφήνατο . . . «Fertio, che non servando in tutto detta parte, quelli che si »degnino, confermar overo pronunciare che si abbia a governar in questo »loco secondo si governano nell isola di Zante». Ἐπὶ Βυζαντίνων, ἄγνωστον ὅμως ἀπὸ πότε, ἴσχυε βεβαίως τὸ τιμαριωτικὸν σύστημα. Ἐπὶ τῆς Λατινικῆς καταχτήσεως οἱ Φράγκοι ὡς γνωστὸν εἰσήγαγον ἐν Πελοποννήσῳ τὰ τιμαριωτικὰ ἔθιμα καὶ τὸ δίκαιον, ὅπερ περὶ τὸ 1100 ὡς ἔγγιστα, τροπολογημένον εἰσήγαγον καὶ ἐφήρμοσαν τὸ πρῶτον ἐν Ἰερουσαλήμ, μετέπειτα δὲ καὶ εἰς τὴν λατινικὴν Βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν. Τότε καὶ αἱ νῆσοι τοῦ Ἰονίου διωργανώθησαν ὑπὸ τῶν Φράγκων πιθανῶς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Ἀσιζῶν ἐκείνων. Ἐπὶ Ταραντίνων καὶ Τόκων, ἐφηρμόζετο ἴσως καὶ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον, διότι οὐδένα νόμον ἢ κανονισμὸν εὑρίσκομεν παρ' ἐκείνων ἐκδοθέντας. Μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς Ἑνετ. κυριαρχίας τὸ 1797, ἐξεδόθησαν ἐν Ἑπτανήσῳ νόμοι τινὲς ὑπὸ τῆς βραχυβίου Ἑπτανήσου πολιτείας, ἐπὶ τῶν Γάλλων δὲ εἰσήχθη ἡ γαλλικὴ ποινικὴ δικονομία καὶ τὸ ὁρκωτικὸν σύστημα, ἀλλ' ὡς νόμοι ἀστικοὶ καὶ ποινικοί, ἴσχυον οἱ Ἑνετικοί. Περὶ τῶν ἐπὶ ἀγγλικῆς προστασίας νόμων, ἴδε Ἀναστ. Τυπαλ. Ξυδιᾶς. Τίνας νόμους εἰσήγαγον οἱ ἐπὶ Βυζαντίνων ἐπιδραμόντες τὰς νήσους βάρβαροι, δὲν γινώσκομεν, ἴσως δὲ διαλαμβάνει τι περὶ τού-

διαδικασίας, ἀλλὰ καὶ ὁ κανονισμὸς τοῦ ζητήματος εἶχε πολλὰς τὰς δυσχερείας, ὁ δὲ συνδυασμὸς τῶν παλαιοτέρων θεσμῶν καὶ κοινωνικῶν καθεστώτων πρὸς τοὺς νέους νόμους καὶ τὰς πολιτικὰς συνθήκας καὶ ἀνάγκας, δὲν θὰ κατωρθοῦτο ἐν τῇ αὐστηρᾷ τοῦ δικαίου ἐπιδιώξει, ἢ διὰ διαδικασίας οἵαν ὁ ρηθεὶς νόμος καθιεροῖ, ἔχοντος τοῦ νομοθέτου ἄλλως ὑπ' ὄψει δικαστὰς εὐσυνειδήτους μεμορφωμένους καὶ φιλοπόνους. γ') *Ἡ δίκη Καλάμου καὶ Καστῶν* 1861 ἐν Κεφαλληνίᾳ σελ. 151. Διὰ τοῦ ἔργου τούτου, πλὴν τῆς νομικῆς ἀξίας αὐτοῦ, εἰσήνεγκεν ὁ συγγραφεὺς καὶ ἱκανὴν ἱστορικὴν ὕλην περὶ τῶν ἐν ταῖς νήσοις τιμαρίων[1], δ') *Περὶ δημοτικοῦ ὀργανισμοῦ*. Τοῦτο ἔγραψεν ἐπ' ἀφορμῇ τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ μελετωμένης ἀφομοιώσεως, ε') *περὶ ἀφομοιώσεως τῆς Ἑπτανήσου* καὶ ἄλλας τοιαύτας πραγματείας κλ. Πρωτοβουλίᾳ κυρίως τοῦ ἀνδρὸς συνέστη ἐν Κεφαλληνίᾳ ἡ ἀσφαλιστικὴ ἑταιρεία *Ἀρχάγγελος* ἧς ἐγένετο καὶ ὁ πρῶτος διευθυντής[2], δραστηρίως συνεργασθέντων καὶ τῶν μεγαλεμπόρων Ῥήγα Τ. Μπασιᾶ, Ἀγγ. Ρωμάνου καὶ Σπ. Πανᾶ. Ἡ ἑταιρεία αὕτη μετὰ κεφαλαίου ἑξακοσίων χιλ. φράγκων κατ' ἀρχάς, ἐπὶ δώδεκα ἔτη ἕδραν εἶχε τὸ Ἀργοστόλιον, σπουδαίως ἐξυπηρετήσασα τὴν τοῦ τόπου ναυτιλίαν κατ' ἀρχάς, μετὰ ταῦτα δὲ διὰ τῆς ἐπεκτάσεως τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον ὅλης τῆς Ἑλλάδος, ἀφ' ἧς μετέθεσε τὴν ἕδραν ἐν Ἀθήναις μεθ' ὑποκαταστημάτων ἀλλαχοῦ καὶ μετὰ κεφαλ. πέντε καὶ ἥμισ. ἑκατομ. φρ. Ἀπὸ τοῦ 1869 διοργανωθεῖσα εἰς ναυτικὴν πανελλήνιον Τράπεζαν, παρέσχε τῷ διευθυντῇ αὐτῆς μέχρι τοῦ 1875 τοιούτῳ, ν' ἀναπτύξῃ ὅλην τὴν πρακτικότητα καὶ δραστηριότητα τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, καὶ τὸ ἐπιχειρηματικὸν τοῦ

του τὸ δυσεύρετον σύγγραμμα τοῦ P. Canciani, «Leges antiquae barbarorum. Περὶ τούτων πάντων ἔπ. Manin-Venezia e le sue lagune Α' α'. Χοϊδᾶ, Π. Ἀνέκδ. Ἱστορ. Sathas, Μνημ. V 175 καὶ 1-20. Μαρκέτη, Κληρ. δίκαιον ἐν Ἀθήναις 1897 ἐν Εἰσαγωγῇ. Pojago, Le leggi municipali delle isole Jonie. Σκαλτσούνη, Μελέτη ἐπὶ τῶν ἀστικῶν νόμων τῶν Ἰονίων νήσων. Λούντζη, ἔνθ. ἀνωτ.

[1] Ἴδ. βιογρ. Ἀγγέλου Δελλαδέτσιμα.

[2] Τοῦ Ἀρχαγγέλου προηγήθη τὸ 1842, ἡ σύστασις τῆς ἀσφαλιστικῆς ἑταιρείας Κεφαλληνία ὑπὸ τῶν Παύλου Φωκᾶ καὶ Νικ. Φ. Γεωργακάτου, σπουδαίως ἐπί τινα ἔτη ἐξυπηρετησάσης τὰ συμφέροντα τῆς πολυαρίθμου ἐν τῇ νήσῳ ναυτικῆς τάξεως.

χαρακτῆρος, ἐν τῇ λήψει μέτρων ἅτινα ἡ ἐπιστήμη τῆς πλουτολογίας καὶ αἱ συνθῆκαι τῆς ἐν Ἑλλάδι ναυτικῆς τάξεως ἐπέβαλον. Αἱ πρόοδοι τῆς Τραπέζης ταύτης ἐντὸς χρόνου σχετικῶς μικροῦ, πρωτίστως ὀφείλονται εἰς τὴν δεξιότητα καὶ δραστηριότητα τοῦ διευθυντοῦ, ὅστις καὶ ἐν Λονδίνῳ μεταβὰς κατώρθωσε τὴν ἀρωγὴν τῶν ἐκεῖ ὁμογενῶν, καὶ τὴν σύστασιν ἑταιρείας ἀγγλικῆς σχέσιν ἐχούσης μετὰ τοῦ *Ἀρχαγγέλου*, γνωστὸν δὲ ὅτι ἐν χρόνοις καθ' οὓς αἱ εὐρωπαϊκαὶ ἑταιρεῖαι μὴ ἀσφαλίζουσαι τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα ἤνεγκαν εἰς δεινὴν κατάστασιν τὸ ἑλληνικὸν ἐμπόριον, ἡ ἐν Λονδίνῳ ἑταιρεία ἐκείνη ἀσφαλίζουσα τὰ ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν πλοίων φορτία, προήγαγε σπουδαιότατα τὰ ἑλληνικὰ συμφέροντα. Ἐκείνης ὅμως τὸ 1873 διαλυθείσης, μετ' οὐ πολὺ καὶ ὁ *Σκαλτσούνης* παρῃτήθη τῆς Διευθύνσεως τοῦ ***Ἀρχαγγέλου***, ὅστις ὅμως καὶ μετὰ τοῦτο ἦτο εἰς ἀνθηρὰν κατάστασιν[1]. Ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ἐν Ἀθήναις διαμένων ὁ ἀνὴρ ἐξεπόνησε καὶ τὰ ἑξῆς ἔργα. α') ***Περὶ τραπεζῶν***, β') ***Περὶ ἑταιρειῶν ἀλληλοβοηθείας***, γ') ***Περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι βιομηχανίας*** ἐν Ἀθήναις 1868. δ') Ἡ ***Ἐπιστήμη τοῦ Ἐμπορίου***. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1865. ε') ***Περὶ τῆς κτηματικῆς πίστεως καὶ σχέδιον πρὸς καθίδρυσιν ὑποθηκικῆς τραπέζης. ἐν Κεφαλληνίᾳ***. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1855. ϛ') ***Ἀνασκευὴ τῆς διατριβῆς ἀνωνύμου «Σταυροφορία κατὰ τῆς Ἰονικῆς Τραπέζης»***[2]. Περὶ τοῦ συγγράμματος ***Ἐπιστήμη τοῦ Ἐμπορίου***, ἡ ***Κλειὼ*** τῆς Τεργέστης, ἧς γνωστὸν τὸ περὶ τὰς κρίσεις κῦρος, ἔγραφεν, «ὅτι ἐπλούτισεν ὁ συγ»γραφεὺς τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν γραμματολογίαν διὰ σθενίας καὶ δι»αρκοῦς πανδαισίας, διὰ συγγράμματος πρωτοφανοῦς ἐν Ἑλλάδι. »Ὁ μετὰ προσοχῆς, λέγει, διεξερχόμενος τὸ σύγγραμμα τοῦτο, το»σοῦτον θέλγεται ὑπὸ τῶν σπουδαίων γνώσεων, ἃς ἀνευρίσκει ἐν ἑκά»στῃ σελίδι, ὥστε λεληθότως ἔχεται ὅπως ἀναγνώσῃ ταύτην διαμιᾶς» καὶ κατωτέρω ἐπίσης «ὅτι ὁ Σκαλτσούνης προσήνεγκε θησαυρὸν πο»λύτιμον θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν γνώσεων, ἀπαραιτήτως ἀναγ»καίων εἰς τοὺς περὶ οἱανδήποτε ἐπιστήμην ἢ τέχνην σπουδά-

[1] Ἴδε τὸ ὑπὸ τοῦ Σκαλτσούνη ἐκδοθὲν ἔτει 1885 ἐν Ἀθήναις τεῦχος, ἐν ᾧ τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα, ἅπερ ἐδημοσίευσεν ὁ ἀνὴρ πρὸς ἀντίκρουσιν ἐχθρικῶν κατ' αὐτοῦ καὶ τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ φημῶν.

[2] Ἐν Θελξινόῃ περιοδ. Ἀργοστολίου 1858 Ε' 142, 204.

»ζοντας καὶ τοὺς τυγχάνοντας ὁπωσοῦν ἐλευθερίου ἀνατροφῆς» [1]. Περὶ δὲ τῶν ὑπὸ ψηφία ε′ καὶ ς′ πραγματειῶν, ἀνάγκη ἱστορικῆς τινος παρεκβάσεως. Τὸ 1859, λήγοντος τοῦ ἀπὸ τοῦ 1839 προνομίου τῆς Ἰονικῆς Τραπέζης περὶ ἐκδόσεως τραπεζογραμματίων, ἡ Βουλή, ἡ δημοσιογραφία καὶ συλλαλητήρια, ὁμοφώνως ἐδόξαζον ὅτι ἡ ἀνανέωσις τοῦ προνομίου θὰ ἦτο πρᾶξις ἄδικος καὶ ἀσύμφορος τῷ Ἰονίῳ λαῷ. Οὐχ ἧττον δὲν ἐζητεῖτο καὶ ἡ κατάργησις τῆς Τραπέζης, ἀλλ' ἁπλῶς ἡ τροποποίησις τῶν ὅρων τῆς λειτουργίας αὐτῆς. Τότε ἀνωνύμως ἐδημοσιεύθη πραγματεία ***Σταυροφορία κατὰ τῆς Ἰονικῆς Τραπέζης***, καθ' ἧς ἐπεξῆλθεν ὁ ***Σκαλτσούνης*** διὰ τῆς μνησθείσης ἀνασκευῆς, ἐν ᾗ ἀναλύει λεπτομερῶς, βασίμως ὅσον καὶ εὐθαρσῶς τὰ σχετικὰ ζητήματα καὶ ἀποδεικνύει ὅτι οὐδαμῶς θὰ παρεβιάζοντο τὰ προνόμια τῆς ῥηθείσης Τραπέζης, ἱδρυομένου καὶ ἑτέρου καταστήματος ἐθνικοῦ παρὰ τὸ ξένον, ἀφ' οὗ καὶ τὸ ι′ Κοινοβούλιον ἐνομοθέτησε τῇ 13 ἰουλίου 1853 τὴν σύστασιν δανειστικῶν τραπεζῶν καὶ καταστημάτων κτηματικῆς πίστεως, πρὸς πραγματοποίησιν τῶν ὁποίων ὡρίσθη καὶ ἐπιτροπὴ ἧς μέλος ἀπετέλει καὶ ὁ ***Σκαλτσούνης***, ὅστις καὶ σχέδιον νόμου ἐξεπόνησε μάλιστα πρὸς σύστασιν ἀγροτικῆς Τραπέζης ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ὅπερ διὰ μακροῦ δικαιολογητικοῦ ὑπομνήματος ὑπέβαλεν εἰς τὴν Βουλήν, ματαιωθέντος ὅμως τοῦ ζητήματος ἕνεκα τῆς διαλύσεως τοῦ σώματος. Ὁ ἀνὴρ οὐχ ἧττον ὡς διευθυντὴς τοῦ ***Ἀρχαγγέλου*** ἐπέτυχε τὸ 1854 τὴν σύστασιν β′ τμήματος τραπεζιτικοῦ ἀνεξαρτήτου τοῦ τῶν Ἀσφαλειῶν καὶ τὸ 1855 τῇ ἀποφάσει τῶν μετόχων ἐγκριθείσῃ ὑπὸ τῆς Γερουσίας, ὁ ***Ἀρχάγγελος*** ἀνέλαβε τὸ δικαίωμα ἐκδόσεως γραμματίων τοκοφόρων, τοῦτο ὅμως ἤγειρε τότε σφοδρὰν τὴν ἀντίπραξιν τῆς Ἰονικῆς Τραπέζης καὶ ἡ Ἰον. Γερουσία ἐπανελθοῦσα εἰς ἀνεξέτασιν τοῦ πράγματος, ἠκύρωσε τὸ πρώην ἐγκριθέν. Τότε ἐτέθη ἐπὶ τοῦ τάπητος τὸ περὶ ἀνανεώσεως τῶν προνομίων τῆς Τραπέζης, ὅπερ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἔκδοσιν τῶν μνησθέντων πονημάτων [2]. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἐν Ἀθήναις ἐγκατα-

[1] Φύλλον 6 αὐγούστου 1865. Ἴδε καὶ Θ. Καρούσου βιβλιοκρισίαν ἐν Πανδώρᾳ τοῦ 1865.

[2] Ἡ Ἰονικὴ Τράπεζα ἱδρύθη τὸ 1838, κατὰ δὲ τὴν ἀπὸ 23 ὀκτωβρ. 1839 πρᾶξιν τῆς Γερουσίας, ἐχορηγήθη αὐτῇ προνόμιον ἐκδόσεως τραπεζογραμματίων

στὰς καὶ ὀκταετίαν ἐκεῖ διατρίψας, ὑπῆρξεν ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων παραγόντων τῆς βιομηχανικῆς καὶ τραπεζιτικῆς κινήσεως ἐν Ἑλλάδι ὡς ἱδρυτής, διευθυντὴς καὶ σύμβουλος ἑταιρειῶν καὶ τραπεζῶν, οἷαι καὶ ὁ σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, ἡ Ἰόνιος Τράπεζα, ἡ Πιστωτική, ἡ Ἑταιρεία τοῦ Λαυρίου κλ. Ἐξετάσαντες τὸν ἄνδρα ὡς νομικὸν καὶ οἰκονομολόγον παρακολουθήσωμεν νῦν αὐτὸν ἐν τῇ πολιτικῇ αὐτοῦ σταδιοδρομίᾳ, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῶν Ἑπτανησιακῶν. Τὰ τῆς συντηρητικῆς μερίδος ἐν Ἑπτανήσῳ ἀσπαζόμενος, ὁ ἀνὴρ ἐδημοσιογράφει ἀπὸ τοῦ 1850 ἐν τῇ *Ἑνώσει* καὶ ἄλλοις φύλλοις. Μὴ παραφερόμενος, ὑπὸ ἐπιπολαίου πατριωτισμοῦ οὐδὲ ἀγόμενος ὑπὸ δημοκοπικῶν σκοπῶν, ἀνὴρ δὲ σοβαρὸς καὶ πεπειραμένος, ἐπόθει μὲν τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἕνωσιν τῆς Ἑπτανήσου, δὲν ἀπέστεργεν ὅμως καὶ τὰς συνταγματικὰς μεταρρυθμίσεις. Καὶ δὲν ἀνεμίχθη μὲν εἰς τὴν ἐνεργὸν τότε πολιτικὴν δι' ἐπιδιώξεως βουλευτικοῦ ἢ γερουσιαστικοῦ ἀξιώματος, ἢ ἄλλης τινος αἱρετῆς θέσεως, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς τοῦ ι' Κοινοβουλίου, πολλὴν διετράνωσεν ἀφοσίωσιν πρὸς τὸ κυβερνητικὸν κόμμα, συμβουλεύσας ἐν πεποιθήσει ἄλλως τῆς νομιμότητος τὸ σύστημα τῆς δεκακαλπίας [1], περὶ δὲ τοῦ ιβ' Κοινοβουλίου ἐφρόνει ὅτι δὲν ἦτο τὸ ἁρμόδιον ν' ἀποφανθῇ περὶ ἑνώσεως, μὴ εἰδικῶς συγκληθὲν πρὸς τοῦτο καὶ ὅτι ἔδει νὰ διαλυθῇ, διορθουμένου δὲ τοῦ ἐκλογικοῦ καταλόγου, νὰ συγκληθῇ νέα βουλὴ μετ' εἰδικῆς ἐντολῆς, τοῦτο δὲ ἵνα ὁ λαὸς σταθμίσῃ ὡριμώτερον τὰ πράγματα, ἀλλ' ἐὰν αἱ δυνάμεις πρὸς ἃς ἡ νέα Βουλὴ ἤθελεν ὑποβάλει τὸ περὶ ἑνώσεως ζήτημα, ἠρνοῦντο τὴν πλήρωσιν τῶν ἐθνικῶν τοῦ Ἰονίου λαοῦ πόθων, τότε οὗτος ν' ἀρκεσθῇ εἰς τὰς προτεινομένας μεταρρυθμίσεις [2]. Τὰς σκέψεις του ταύτας ἀνεκοίνωσε καὶ τῷ κατὰ δεκέμβριον τοῦ 1858 ἐκτάκτῳ ἀπεσταλμένῳ Γλάδστωνι διὰ μακροῦ

ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη. Τὸ 1841 αὖθις ἐπεκυρώθη ἡ ἵδρυσις διὰ θετικῶν διατάξεων τοῦ Ἰονίου Ἐμπορικοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 50). Διὰ δὲ τοῦ νόμου 4)16 φεβρ. 1860 κατηργήθη τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον τοῦ ἐκδίδειν τραπεζογραμμάτια. Ἀνανέωσις τῶν προνομίων αὐτῆς ἐγένετο νόμῳ τὸ 1903. Διευθυνταὶ τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ ὑποκαταστήματος διετέλεσαν διαδοχικῶς οἱ Sanders, G. Toule, Μιχ. Λευκόκοιλος καὶ ὁ νῦν τοιοῦτος κ. Φῆλιξ Σχόλας.

[1] Ἴδε βιογρ. Δημητρίου Καρούσου.

[2] Χιώτου Ἱστορ. Ἰον. κράτους Β' 395.

ὑπομνήματος, ὅπερ καὶ εἰς ὀκτὼ μετὰ ταῦτα μετ' ἐκείνου συνεντεύξεις ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ἐν Κερκύρᾳ κληθεὶς ἀνέλυσε καὶ συνεζήτησε, παρασχὼν τῷ ἀπεσταλμένῳ σπουδαίας καὶ εἰλικρινεῖς πληροφορίας περί τε τῶν δύο ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐπαναστάσεων, περὶ θρησκευτικοῦ καὶ ἠθικοῦ βίου τοῦ λαοῦ τῆς Κεφαλληνίας, περὶ κοινωνικῆς οἰκονομίας καὶ δράσεως κλ [1]. Ἀλλ' ἡ τότε ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐκδιδομένη ῥιζοσπαστικὴ ἐφημερὶς ***Χωρικός***, τοὐναντίον ἔγραψεν ὅτι ὁ ***Σκαλτσούνης*** ὄχι ὀλιγώτερον ἢ συνεβούλευσε τὸν ἀπεσταλμένον ἐκεῖνον νὰ χαρακτηρίσῃ ὡς ἔγκλημα ἐσχάτης προδοσίας, πᾶσαν περὶ ἑνώσεως ἔκφρασιν καὶ τιμωρήσῃ διὰ θανάτου [2]. Ἀλλὰ πλὴν τούτου, ἀποφασισθείσης τῆς ἑνώσεως, ἐκυκλοφόρησαν καὶ σκόπιμοι διαδόσεις ὅτι δῆθεν οἱ Ἑπτανήσιοι μετενόησαν, ὁ ***Ἑωθινὸς Ταχυδρόμος*** τοῦ Λονδίνου μάλιστα, ἐμνημόνευεν ἐπισήμους τοῦ τότε ἁρμοστοῦ ***Ἐρρ. Στόρξ*** (1859-1864) πληροφορίας. Τότε ὁ ***Σκαλτσούνης*** ἐδημοσίευσε φυλλάδιον τῇ 26 μαΐου 1865 μετ' ἀποσπασμάτων τοῦ ὑπομνήματος αὐτοῦ πρὸς τὸν Γλάδστωνα, καὶ τῶν μετὰ τούτου διαλέξεων αὐτοῦ τῇ 14 δεκεμβρίου 1858, καὶ ἐπιστολῆς τοῦ ἄγγλου πολιτικοῦ ἀπὸ 21 μαρτίου 1863, ἐξ ὧν οὐ μόνον ἄρδην ἀνετρέποντο τὰ ἐν τῷ ***Χωρικῷ*** δημοσιευθέντα, ἀλλὰ τοὐναντίον ἔβλεπέ τις τὴν εἰλικρινῆ φιλοπατρίαν, τὴν μεγάλην φιλοτιμίαν καὶ τὸ φιλάληθες καὶ τὸ εὐπαρρησίαστον τοῦ ἀνδρὸς ἐν τῇ περὶ τῆς ἐμμονῆς τῶν Ἰονίων εἰς τὴν Ἕνωσιν ἐκθέσεώς του. Ἀλλὰ περὶ τῶν μετέπειτα ἑλληνικῶν ἐν γένει πολιτικῶν πραγμάτων ἐφρόνει οὐχὶ εὐμενῶς, οὐχὶ μόνον ἀλλ' ἐθεώρει ματαιοπονίαν πᾶσαν ἀνάμιξιν εἰς τὴν ἐνεργὸν πολιτικήν. Τὸ 1867 ἐπὶ τοῦ ἄχρου Ὑπουργείου Α. Μωραϊτίνη, προσηνέχθη αὐτῷ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως, ὅπερ δὲν ἐδέχθη, δημοσιεύσας μάλιστα δικαιολογίαν, καθ' ἣν «***ἡ ἀτέλεια τοῦ συντάγματος δὲν συμβάλλεται εἰς τὴν ὁμαλὴν καὶ νόμιμον διοίκησιν, καὶ ὅτι ἡ »παντοδυναμία τῆς μιᾶς βουλῆς ἄγει εἰς τὴν δικτατορίαν καὶ τὴν ἀκολα-***

[1] Τὸ ὅλον ὑπόμνημα ἐκεῖνο, καλλίστην συμβολὴν εἰς τὴν τότε ἱστορίαν τῆς Ἑπτανήσου, ἐλπίζομεν νὰ ἴδωμεν δημοσιευόμενον χάριν καὶ τῆς ἀληθείας αὐτῆς. Ὁ Σκαλτσούνης ἐδημοσίευσεν οὐχ ἧττον ἐπ' ἀφορμῇ τοῦ θανάτου τοῦ Γλάδστωνος πραγματείαν ὁ Γλάδστων ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐν ἐπιφυλλ. Ν. Ἡμέρας. 3-15 Ἰουλίου 1898.

[2] Ἀριθμ. 6 ἄρθρ. 2 καὶ παράρτημα τῆς 12 μαΐου.

»σίαν ἐν τῇ διοικήσει». Περὶ τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ ἀρχῶν, ἐδημοσίευσε καὶ παραινέσεις πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς. Ὅταν τὸ 1868 ὁ ἐν Ληξουρίῳ πολιτικὸς Σύλλογος *Κρήτη* προέτεινεν αὐτὸν ὑποψήφιον κατὰ τὰς τότε βουλευτικὰς ἐκλογάς, ἐδημοσίευσε μακρὰν *ἐπιστολὴν* πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς Ληξουρίου, ἐν Ἀθήναις 1868,καθ' ἣν *«δὲν ἐννοεῖ βουλευτικὴν »ἐντολὴν ἐν μέσῳ τόσων παθῶν, τόσης πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀνα-»στατώσεως, εἰς ἃ ἐτύγχανον τότε οἱ ἐν Κεφαλληνίᾳ».* Ἡ μετὰ τὴν Ἕνωσιν παραγκωνισθεῖσα Ἑπτάνησος, ὡς ἔλεγεν,καὶ ἡ ἀσυνέτως ἐπιβληθεῖσα διὰ τῆς ἀφομοιώσεως, ξένη τῆς ἱστορίας, τῶν θεσμῶν καὶ παρὰ τὰς συνθήκας νομοθεσία ἐν Ἑπτανήσῳ, ἐκίνουν βεβαίως τὸν πόνον καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ οὗτος δὲν ἔβλεπε καὶ γενικοὺς κινδύνους κατὰ τῆς θρησκείας, ὡς ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀφομοιώσεως, οὐδ' ἔστεργεν εἰς τὴν ἀντίστασιν κατὰ τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν διατασσομένων, καὶ συνεπείᾳ τούτων εἰς τὴν διαταραχὴν τῆς δημοσίας τάξεως, καθ' ἃ τότε ἐφρόνει καὶ ἐπολιτεύετο μεγάλη μερὶς τοῦ λαοῦ ἐν Πάλῃ ἀκολουθοῦσα τὰς πολιτικὰς ἰδέας τοῦ Γ. Τ. Ἰακωβάτου, δοξάζων ὅτι ἔπρεπε μάλιστα ν' ἀποδεχθῶσιν οἱ Ἑπτανήσιοι τὰ γινόμενα καὶ σεβασθῶσι τὰ καθεστῶτα, ἐργαζόμενοι πρὸς παγίωσιν τῆς τελεσθείσης Ἑνώσεως, πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν κακῶς κειμένων ἔν τε ταῖς νέαις καὶ ταῖς παλαιαῖς ἐπαρχίαις, καὶ ἐνίσχυσιν, ἐμπέδωσιν καὶ ἠθικοποίησιν τῆς ἐν τῷ βασιλείῳ ἐξουσίας [1]. Ἐξ ἰδεῶν τοιούτων ἀγόμενος ἀντιθέτων πρὸς τὰς τῆς πλειονότητος, παρῄνει ὁ ἀνὴρ πατρικῶς τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ τὰ κρείττονα διὰ λόγων εὐσεβείας, φιλοπατρίας καὶ φρονήσεως μεστῶν, ἀλλὰ οὔτε ταῦτα ἴσχυσαν νὰ μεταβάλωσι τὰ πνεύματα, οὐδὲ τοὺς προτείναντας τὴν ὑποψηφιότητα ν' ἀποσύρωσι τοὺς κυκλοφοροῦντας καταλόγους, ἡ δὲ τότε κομματικὴ τῶν Ἰακωβάτων ἰσχύς, καὶ ἡ ἐπὶ τῶν πολιτῶν ὁπωσδήποτε ἐπιρροὴ τῆς ἐπιμόνου ἀρνήσεως τοῦ *Σκαλτσούνη* ἐπήνεγκαν ὡς εἰκὸς τὴν ἀποτυχίαν αὐτοῦ [2] ἀλλ' ἡ ἐπαρχία, ἐλπίζουσα μεταβολὴν σκέψεων παρὰ

[1] Ἴδε Τυπάλδος Ἰακωβᾶτος Γεώργιος.

[2] Μεταξὺ τῶν Ἰακωβάτων καὶ τοῦ βιογραφουμένου, οὐδέποτε ὑπῆρξαν σχέσεις προσωπικῆς φιλίας καὶ πολιτικῆς συμπράξεως. Ὁ Σκαλτσούνης μάλιστα ἦτο ὁ συστηματικῶς ἀμυνόμενος ὑπὲρ πολιτικῶν ἀνδρῶν καταδιωκομένων ὑπὸ τῶν Ἰακωβάτων, οἷοι ὁ Ι Καπελέττος, ὁ Γ. Κοζάκης Τυπάλδος καὶ ὁ Ι. Ἀλφονσ. Τυπάλδος. Ἴδε καὶ πραγματείαν Σκαλτσούνη Ὁ νόμος καὶ ἡ ἐλευ-

τῷ ἀνδρὶ καὶ οἱονεὶ μετανοοῦσα διὰ τὴν παλαιὰν ἁμαρτίαν, διὰ παμψηφίας σχεδὸν καὶ ἐν ἐκτάκτῳ ἐνθουσιασμῷ ἐξελέξατο αὐτὸν βουλευτὴν τὸ 1885, ἀλλ' ὁ εὐσταθὴς τὸ φρόνημα ἀνήρ, ἐπιμένων εἰς τὰς πρότερον δηλωθείσας αὐτοῦ ἀρχάς, παρῃτήθη, ἐν ἐπιστολῇ δὲ αὐτοῦ μακρᾷ δικαιολογῶν τὴν παραίτησιν, ἐκτίθησι κατηγορηματικώτερον τὰς αὐτὰς περίπου πολιτικὰς δοξασίας. Ἀπεικονίσας ζωηρῶς ὅσον συντόμως, τὴν ἀθλίαν καὶ ὁσημέραι ἐπὶ τὰ χείρω βαίνουσαν κατάστασιν, θεραπείας δὲ κατ' αὐτὸν ἀνεπίδεκτον δι' ὧν οἱ πολλοὶ ἡγοῦνται μέσων, συνιστᾷ ὡς ἀποτελεσματικὴν μόνον τὴν ἀπὸ τῶν καλπῶν ἀποχὴν τῶν πολιτῶν, ἥτις θὰ ἐπιφέρῃ κατ' ἀνάγκην τὴν ἐντελῆ νέκρωσιν τοῦ καθεστῶτος δι' εἰρηνικῆς οὕτως εἰπεῖν ἐπαναστάσεως καὶ τὴν μετὰ ταύτην ἐξ ἀνάγκης τροπὴν εἰς νέον πολιτικὸν σύστημα. Αἱ ἰδέαι ὅμως τοῦ ἀνδρὸς ὑπὸ πολλῶν τότε κατεκρίθησαν, διότι καὶ κατ' ἀρχὴν ἐθεωροῦντο ἀλυσιτελεῖς, καὶ διότι ὁ ἀνὴρ οὔτε πολιτικοῦ θάρρους, οὔτε πατριωτισμοῦ οὐδὲ δυνάμεως συνέσεως καὶ θελήσεως ἐστερεῖτο, ὅπως ἐπὶ τὰ πράγματα ἐρχόμενος ἐπιδιώξῃ δι' ἄλλης ὁδοῦ τὴν πραγματοποίησιν τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ ἰδεῶν πρὸς ἀνάρρωσιν τοῦ ἀσθενοῦς, οὐχὶ δ' ἐγκαταλείπων αὐτὸν ἐξαντλούμενον ὁσημέραι εἰς τὴν τύχην του καὶ προσδοκῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου του σπινθῆρας νέου σφριγηλοῦ βίου! Καὶ πρέπει νὰ ἐκτιμηθῇ μὲν ἡ ἄδολος ἀφετηρία τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἡ εἰλικρίνεια καὶ παρρησία, ἐκποδὼν θεμένου τὴν δημοτικότητα αὐτοῦ, οὐδὲ πρέπει ν' ἀποδοθῇ αὐτῷ μομφὴ ὅτι ἀπεδειλίασε πρὸ τῶν εὐθυνῶν, τῶν πολλαπλῶν μεριμνῶν, τῶν προσωπικῶν ζητημάτων καὶ τῶν πεζοτήτων ἐν γένει, ἅτινα συνεπάγεται ἡ ἐνεργὸς πολιτική, ἀλλὰ καὶ ἡ γνωστὴ εὐφυΐα καὶ φιλεργία τοῦ ἀνδρός, ἡ συναίσθησις τοῦ πατριωτικοῦ καθήκοντος, ἡ παντοδαπὴ σοφία, ἡ ψυχικὴ καὶ σωματικὴ ῥώμη, ἦσαν τοιαῦτα, ὥστε θὰ ὑπερεπήδα βεβαίως πᾶσαν δυσκολίαν καὶ θὰ εἴχομεν σπάνιον παράδειγμα ἀνδρός, θεωριῶν καὶ πραγμάτων, μελετῶν καὶ δράσεως, συγγράφοντος ἅμα καὶ κυβερνῶντος, φιλοσόφου καὶ νομοθέτου, ἂν μὴ στερρὰ πεποίθησις ὑπὲρ τῆς ἀρνητικῆς πολιτικῆς ἀπεμάκρυνεν αὐτόν, θεωρηθέντα ἀτόπως ὡς

θερία, ἐν Κεφαλληνίᾳ 1867. Μεθ' ὅλα ταῦτα ὅμως ἠκούσαμέν ποτε τοῦ Γ. Ἰακωβάτου λέγοντος τὸν ἄνδρα πολυμαθέστατον καὶ λογογράφον ἐμπειρότατον εἰ καὶ διστακτικῶς ἐλάλει περὶ τοῦ ἀτομικοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς πολιτικῆς του χρηστότητος.

παραβάτην μεγάλου πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντος, καὶ τοῦ διαβήματος ἐκείνου χαρακτηρισθέντος ὡς τρωτοῦ μέρους βίου τόσων ἀρετῶν καὶ κοινωφελοῦς δράσεως. Ἀλλ' ὁ ἀνὴρ ἔχει τόσας ἄλλας ἐθνικὰς καὶ πολιτικὰς ἐκδουλεύσεις, καὶ εἰργάσθη τόσον ὑπὲρ τῆς στηρίξεως τῶν θρησκευτικῶν ἰδεῶν, ὥστε ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπεδείχθησαν ἐπιπολαίως ἂν ὄχι καὶ ἐμπαθῶς κρίναντες οἱ κατήγοροι τῆς πολιτικῆς ἐκείνης τοῦ ἀνδρὸς πορείας. Τρανώτατον παράδειγμα παρέχουσιν ἐξαιρετικῶς πρὸς τοῦτο καὶ τὰ Κρητικὰ πράγματα. Τὸ 1866, ἐν τῇ τότε συστηθείσῃ εἰς Ἀθήνας κρητικῇ ἐπιτροπῇ ἀνέλαβε, μέλος γενόμενος μετ' ἄλλων ἐγκρίτων ἀνδρῶν, συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ γραμματέως κ. Μηλιαράκη, τὴν ἄμεσον πρὸς τοὺς ἐπαναστάτας σχέσιν, συνετέλεσε δὲ εἰς τὴν ἵδρυσιν καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου σοφοῦ Βραΐλα συνταςσομένης ἑλληνογαλλικῆς ἐφημερίδος *Ἑλλάς*, ἐν ᾗ καὶ ἔγραψεν ἄρθρα σχετικὰ τοῦ ἀγῶνος. Ἐγκαταλιπὼν ὁ ἀνὴρ τότε τὰς ἐργασίας αὐτοῦ ἐπετέλεσε δύο μακρὰς ὁδοιπορίας ὑπὲρ τῆς Κρήτης, εἴς τε τὰς Ἡγεμονίας πρὸς σύστασιν ἐκεῖ ἐπιτροπῶν πρὸς συλλογὴν βοηθειῶν καὶ ἀνάφλεξιν τοῦ πατριωτικοῦ αἰσθήματος καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς ἐκτέλεσιν ἐντολῆς δοθείσης αὐτῷ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ παρὰ τῷ Ἰγνατιέφ. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὁ πολύπειρος καὶ συνετὸς φιλόπατρις διέγραψεν ἐν ταῖς περὶ λύσεως τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος σκέψεσιν αὐτοῦ, τὸ ζήτημα τῆς αὐτονομίας τῆς μεγαλονήσου, ἐκθύμως κηρυχθεὶς ὑπὲρ τῆς ὁποίας προέτεινεν ἡ Πύλη διὰ τοῦ εἰς Κρήτην σταλέντος μεγάλου Βεζύρου Ἀαλῆ πασσᾶ λύσεως, ἀλλ' ἡ Κεντρικὴ ἐν Ἀθήναις ἐπιτροπή, ἐξαιρέσει τοῦ Μαυροκορδάτου δὲν ἀπεδέχθη τὴν λύσιν ἐκείνην, ὁ ***Σκαλτσούνης*** μάλιστα διὰ τὴν διαφωνίαν καὶ ἀπεχώρησε τῆς ἐπιτροπῆς, ἐξακολουθῶν νὰ ἦνε μέλος τῆς ἑτέρας ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Τζῶρτζ ἐπιτροπῆς τῶν βοηθημάτων, ἅτινα ἔστελλον ἄγγλοι καὶ ἀμερικανοὶ φιλέλληνες καὶ φιλάνθρωποι ὑπὲρ τῶν ἐν Ἑλλάδι προσφύγων κρητῶν. Τὸ 1879 ἐν Τεργέστῃ διαμένων, ἐκλήθη εἰς Κρήτην ὑπὸ τοῦ τότε διοικητοῦ Φωτιάδου Πασᾶ, προτάσει δέ τινων πληρεξουσίων τῆς νήσου, ὅπως βοηθήσῃ τὴν Συνέλευσιν κατὰ τὴν κατάρτισιν τῶν νέων νομοθετημάτων καὶ μάλιστα τῶν δικονομικῶν νόμων. Τὸ μετὰ τὴν περιώνυμον τῆς Χαλέπας συνθήκην, στάδιον τοῦ ἀνδρός, διήρκεσε μόνον ἑξάμηνον, ἀλλ' ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὰς μετὰ ταῦτα μακροχρονίους

καὶ μεγάλας ἐν Κρήτῃ ἐργασίας τοῦ ἀνδρός. Τὰ σχεδιάσματά του τότε μάλιστα ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως ὅπως προκαλέσῃ τὰς κρίσεις τῶν ἐπιστημόνων, ἡ δὲ ἀξία τοῦ ἀνδρὸς τόσον ἀπὸ τότε ἐξετιμήθη, ὥστε ὁ Λαγιάρδος προέτεινεν αὐτῷ ν' ἀναλάβῃ καὶ τὴν τακτοποίησιν καὶ ὀργάνωσιν τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς Μικρασίας. Σπουδαιοτέρα ὑπῆρξεν ἡ δευτέρα εἰς τὴν νῆσον ἀποστολὴ τοῦ ἀνδρός, ἔνθα προσεκλήθη νὰ μεταβῇ κατ' ἰούνιον τοῦ 1896, καὶ δεχθῇ τὴν ἐν τῇ Διεθνεῖ Ἐπιτροπῇ κατὰ τὸ ἄρθρον 10 τοῦ νέου Συντάγματος ἀντιπροσωπείαν τοῦ κρητικοῦ λαοῦ πρὸς ῥύθμισιν τῆς τε δικαστικῆς ἐξουσίας καὶ πρὸς λύσιν ἄλλων ζητημάτων πολιτικῶν. Τότε ἄρχεται ἡ ἐργωδεστέρα νομοθετικὴ κυρίως τοῦ ἀνδρὸς περίοδος, καὶ κατ' αὐτὴν ἀναγράφονται προσπάθειαι καὶ ἐπιτυχίαι πολλῆς τῆς ἐθνικῆς καὶ τοπικῆς ὠφελείας, καὶ πολιτικά ὑπομνήματα πρός τε τὰς Μ. Δυνάμεις, τὸν πρίγκηπα Γεώργιον καὶ τὰ Ὑπουργικὰ τῆς Ἑλλάδος Συμβούλια, τρανώτατα δείγματα πολιτικῆς συνέσεως καὶ πατριωτισμοῦ [1]. Κατ' ἰανουάριον τοῦ 1897 διωρίσθη πρόεδρος τῶν Ἐφετῶν καὶ τῆς νομοπαρασκευαστικῆς ἐπιτροπείας ἀρνηθεὶς μετέπειτα τὴν προσενεχθεῖσαν αὐτῷ θέσιν τοῦ προέδρου τῆς μελλούσης νὰ σχηματισθῇ κυβερνήσεως, ὡς ἀείποτε ἐκ συστήματος ἀποσχὼν ἐνεργοῦ πολιτικῆς διοικήσεως. Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων ὁ ***Σκαλτσούνης*** διωρίσθη τῇ 31 δεκεμβρίου 1898 μέλος τῆς εἰδικῆς πρὸς ἐκπόνησιν νομοσχεδίων ἐπιτροπείας ἐπὶ τοῦ διοικητοῦ Βέροβιτς, ὅτε ἐξεπονήθησαν ὅ τε δικαστικὸς ὀργανισμὸς καὶ τὰ μεταβατικὰ νομοσχέδια, περὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς δικαστικῆς νομοθεσίας. Τότε ἔσχεν ἀφορμὴν νὰ ὑποβάλῃ τοῖς συναδέλφοις τὰ ὅσα εἶχε συντάξει μετ' ἄλλων νομομαθῶν ἢ μόνος αὐτὸς σχέδια, ἤτοι τὸ τοῦ Ἀστικοῦ νόμου, τὸ τῆς τροπολογίας τῆς πολιτικῆς καὶ ποινικῆς δικονομίας τοῦ 1880 καὶ τὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἐξ ὧν ὁ ὀργανισμὸς τῶν δικαστηρίων ἐγένετο νόμος τῆς νέας πολιτείας τῇ 1 μαΐου 1899 [2]. Ἡ νομοθετικὴ αὕτη τοῦ ἡμετέρου νομομαθοῦς ἐργασία, δὲν

[1] Ἴδε Σκαλτσούνη. Ἀπομνημ. 99. 107 καὶ Ἄστυ Ἀθηνῶν 23 αὐγούστου 1897 καὶ 6 νοεμβρίου 1898.

[2] Ἴδε τοῦ αὐτοῦ Παρατηρήσεις περὶ τῆς πολιτικῆς τῆς Κρήτης Δικονομίας τοῦ ἔτους 1880 ἐν σχέσει πρὸς τὴν περὶ τῆς νέας δικονομίας ἔκθεσιν. Ἐν Χανίοις 1903 σελ. 26.

ἀπέδειξε μόνον νομικὴν σοφίαν καὶ πεῖραν πολλήν, ἀλλὰ καὶ τὴν δεξιότητα τοῦ συνδυασμοῦ ἰδεῶν καὶ σχέσεων, τῶν δύο τῆς νήσου πληθυσμῶν συγκρουομένων διὰ λόγους θρησκευτικούς, ἠθῶν καὶ ἐθίμων, μετὰ τῶν κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν τότε συνθηκῶν, προσδοὺς εἰς τὸ σύνολον χαρακτῆρα χριστιανικῆς καὶ ἐθνικῆς νομοθεσίας [1]. Εἰς τὸν ἡμέτερον συμπολίτην ὀφείλεται καὶ ἡ κατάργησις τοῦ Ἀκυρωτικοῦ, διά τε τὰς πολιτικὰς ἀποφάσεις, ὡς καὶ διὰ τὰς ποινικὰς ἐπὶ ποινῶν μὴ ὑπερβαινουσῶν τὰ δεκαετῆ δεσμά, καταργηθέντος οὕτω τοῦ δικαιώματος τοῦ Σουλτάνου ν' ἀκυρῇ τὰς ἀποφάσεις τῶν ἐν Κρήτῃ δικαστηρίων. Σθεναρῶς ἀντετάχθη κατὰ τῆς εἰσαγωγῆς ἔστω καὶ προσωρινῶς τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἰσχύοντος ποινικοῦ νόμου, καὶ ἱκανὰ ἔγραψε τὰ πειστικώτατα κατὰ τῆς γνώμης τοῦ κ. Λιακοπούλου περὶ εἰσαγωγῆς ἐν Κρήτῃ τοῦ Γερμανικοῦ ἀστικοῦ Κώδικος [2] ἐνῷ ὁ *Σκαλτσούνης* εἶχεν ὑποβάλει τὸ νομοσχέδιον τοῦ νέου ἑλλ. Κώδικος μετὰ τῶν ἀναγκαίων τροποποιήσεων. Κατ' ἀπόφασιν ληφθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἡγεμονικοῦ Συμβουλίου τοῦ λοιποῦ διὰ λόγους οἰκονομίας, ἡ νομοπαρασκευαστικὴ ἐργασία ἔδει νὰ ἐκτελῆται ὑπὸ δημοσίων ὑπαλλήλων, ὁ ἀνὴρ ὅμως καὶ τότε δὲν ἀπεκλείετο, διορισθεὶς τῇ 1 ἰουνίου 1899 δικαστικὸς σύμβουλος παρὰ τῇ ἀνωτάτῃ διευθύνσει τῶν Οἰκονομικῶν καὶ πρόεδρος τῆς νέας νομοπαρασκευαστικῆς ἐπιτροπῆς. Ἀνετέθησαν αὐτῷ ἐπίσης καὶ ἄλλαι δικαιοδοσίαι, ἱκανῶς δὲ καὶ δεξιῶς ἐμερίμνησε καὶ εἰργάσθη ἐν τῇ διεξαγωγῇ δικαστικῶν ὑποθέσεων, ἢ διεθνοῦς ἰδιωτικοῦ δικαίου, περὶ τραπέζης κρητικῆς, περὶ κοινωφελοῦς ταμείου, περὶ παιδείας, περὶ ἐκκλησίας καὶ εὐεργετικῶν ἱδρυμάτων, ἐξακολουθεῖ δὲ μέχρι τοῦδε ἐργαζόμενος, καὶ εἰσφέρων πάντοτε τὰ πολύτιμα ἐφόδια τῆς περὶ τὰ κρητικὰ κτηθείσης πείρας καὶ εἰδικότητος καὶ τῶν πολλῶν αὐτοῦ γνώσεων τὴν δαψίλειαν, ἐν τῇ ἐπεξεργασίᾳ πρωτίστως τῶν νόμων, πολλῆς ἐκδηλουμένης πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς ἐκτιμήσεως καὶ εὐγνωμοσύνης τοῦ κρητικοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἑλλήνων. Ὀρθῶς διέγνωσεν ὅτι τὸ τῆς πλειονότητος μῖσος κατὰ τῆς μειονότητος εἶνε οὐχὶ θρησκευτικῆς ἀλλὰ πολιτικῆς καθαρῶς φύσεως, διότι οἱ κρῆτες χριστιανοὶ οὐδὲν ἕτερον ἢ τὴν μουσουλμανικὴν μακρὰν δυναστείαν

[1] Κρητικὰ ἐν Κυανῇ βίβλῳ 1896 σελ. 96. Ἐπιστολὴ Σάνδουϊθ.
[2] Ἄστυ Ἀθηνῶν τῆς 6 νοεμβρ. 1898.

μισοῦσι καὶ καταπολεμοῦσι, ἐντεῦθεν συνεπέραινεν ὅτι ἡ αὐτονομία τῆς νήσου θὰ ἐστερεῖτο πρακτικῆς σπουδαιότητος, ἂν παρέμενεν ἐκεῖ τουρκικὴ φρουρά. Ταῦτα καὶ ἄλλα σχετικὰ ὑπέβαλε, ἐκ τῶν ὑστέρων δ' ἀποδεικνύεται πόσον ὀρθῶς ἔκρινε [1], ἀδίκως δ' ἀπεδόθη τούτῳ ὅτι συνεβούλευσε τἀναντία, διότι καὶ διὰ τοῦ μνησθέντος ὑπομνήματος καὶ δι' ἑτέρου ὑποβληθέντος τῷ Σαλισβουρή, διαλαμβάνων ἐν ἐκτάσει περὶ τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, ἀποδεικνύει τὴν ἀναπόφευκτον ἀνάγκην τῆς ἀπὸ τῆς νήσου ἀπελάσεως αὐτοῦ καὶ τὴν ἐκκοπὴν ὡς λέγει παντὸς στρατιωτικοῦ καὶ διοικητικοῦ νήματος συνδέοντος ἐκείνην μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως [2]. Εἰς τὰ μετέπειτα δὲ γεγονότα, ἐμερίμνησεν ἐπίσης ὡς γνήσιος Κρὴς ἀποκτήσας κατὰ τὸν εὔστοχον χαρακτηρισμὸν περιπύστου δημοσιογράφου, διὰ τόσης ἀγάπης καὶ ὑπηρεσιῶν τὴν ἀληθῆ ἰθαγένειαν τῆς Κρήτης [3], πολλοὶ μάλιστα τῶν πληρεξουσίων ἀντὶ τοῦ κατὰ μῆνα ἐκλεγομένου κατὰ τὰ τεθεσπισμένα προέδρου, προέτειναν ἐκεῖνον ὡς μόνιμον, ἀλλ' οὗτος διὰ τοῦ ἐπισκόπου Κυδωνίας ἐδήλωσεν ὅτι ἀρκεῖται νὰ διατελῇ φίλος, συνεργάτης καὶ νομικὸς σύμβουλος, δυνάμενος οὕτω λυσιτελέστερον καὶ τὰ ἐπιτόπια καὶ τὰ γενικὰ νὰ ἐξυπηρετῇ συμφέροντα. Μεταξὺ τῶν ἐκεῖ ἐργασιῶν τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου εἶνε καὶ ὁ ὀργανισμὸς τῆς ἐν τῇ μονῇ τῆς ἁγίας Τριάδος συστάσης ἱερατικῆς σχολῆς [4]. Ὁ ἀνὴρ ἀκραδάντως νομίζει ὅτι ἡ ἀρίστη λύσις τοῦ κρητικοῦ ζητήματος εἶνε ἡ αὐτονομία, ἀγόμενος ὑπὸ τῆς βασίμου ἐλπίδος ὅτι ἡ ἐξέλιξις τοῦ αὐτονομωτέρου ὁσημέραι καθισταμένου πολιτικοῦ βίου τῆς Κρήτης καὶ ἡ ἐσωτερικὴ ἀνάπτυξις καὶ ἐπίδοσις εἰσὶν ἡ ἀσφαλεστέρα πρὸς τὴν ἕνωσιν μετὰ τῆς Ἑλλάδος γέφυρα. Στερρὸς πάντοτε εἰς τὸ φρόνημά του τοῦτο, ἀδίκως κατεκρίθη καὶ ἐσυκοφαντήθη διά τε ταῦτα καὶ διὰ τὴν ἐν Κρήτῃ οὐχὶ πάντοτε καὶ ἀμερίστως ὀφειλομένην ἀναγνώρισιν τῆς ἀξίας, τῶν ἔργων καὶ τῶν ἐκδουλεύσεων αὐτοῦ παρά τισι τῶν πολιτικῶν, ὧν ἕνεκα μέχρι τοῦδε δὲν ἐπραγματοποιήθησαν πολλαὶ ἰδέαι αὐτοῦ καὶ δὲν ἐγένοντο νόμοι τῆς νέας ἐπικρα-

[1] Ἴδε Ἔκθεσιν τοῦ προέδρου τῆς Νομοπαρασκευαστικῆς ἐπιτροπῆς καὶ δικαστικοῦ συμβούλου Ι. Σκαλτσούνη σελ. 6 ἐπ. Ἐν Χανίοις 1901.

[2] Ἄστυ Ἀθηνῶν 1897 αὐγ. 23.

[3] Ν. Ἡμέρας Τεργέστης 1-13, 1897.

[4] Ἀνάπλασις Ἀθ. 1895. 17-18.

τείας τινὰ τῶν νομοσχεδίων του [1]. Ταῦτα πάντα διὰ μακρῶν καὶ μετὰ πάσης ἀκριβείας ἐκτίθενται εἰς τὸ ἐν Χανίοις τὸ 1901 ἐν σελ. 361 δημοσιευθὲν περισπούδαστον τοῦ ἀνδρὸς φιλοπόνημα *Ἀπομνημονεύματα ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς Κρήτης* περὶ οὗ τόσα ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ ἐγράφησαν [2]. Ἐξετάσωμεν ἤδη τὸν ἄνδρα καὶ ὡς συγγραφέα φιλοσοφικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἔργων. Αἱ θρησκευτικαὶ μελέται ὑπῆρξαν πάντοτε ἐκ τῶν προσφιλεστέρων τοῦ ἀνδρὸς ἀσχολημάτων. Παρὰ τοὺς Πανδέκτας καὶ τοὺς Κώδικας οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, μετὰ τὸ δικηγορικὸν βῆμα καὶ τὸ τραπεζιτικὸν γραφεῖον ὁ ναός. Μελέται τινες τοῦ ἀνδρὸς δημοσιευθεῖσαι εἰς τὰ τότε περιοδικὰ τῆς Ἑπτανήσου προεδείκνυον τὸν μέλλοντα σθεναρὸν καὶ ἀκάματον ἐρευνητὴν τοῦ εὐαγγελίου καὶ ἀπολογητὴν τῆς πίστεως. Ἀλλ' εἰς τὴν καταπολέμησιν τῶν ὑλιστικῶν θεωριῶν ὁ ἀνὴρ ἀνέπτυξε πᾶσαν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ τὴν δύναμιν, καὶ τῆς παντοδαπῆς αὐτοῦ σοφίας τὸν πλοῦτον. Αἱ ὑλιστικαὶ θεωρίαι σπαρεῖσαι μὲν πρὸ πολλοῦ, ἀλλὰ κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας διαδοθεῖσαι καὶ ἐνισχυθεῖσαι διὰ τῶν συγγραμμάτων διαπρεπῶν τῆς Ἑσπερίας σοφῶν ὑπέσκαπτον ὡς εἰκὸς οὐ μόνον τοῦ Χριστιανισμοῦ τὰ θεμέλια ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα. Τὸ περὶ Γενέσεως τῶν ὄντων ζήτημα ὡς ὑπὸ τούτων ἐξετίθετο, ἀνέτρεπε πᾶσαν περὶ δημιουργίας ἐξ ἀνωτέρου ὄντος παραδεδεγμένην θεωρίαν καὶ πίστιν, τὴν ὕπαρξιν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῶν κτηνῶν καὶ τῶν ἀνοργάνων καὶ κατεδίκαζεν ὡς ὅλως ἀβάσιμα τὰ θετικὰ θρησκεύματα καὶ δὴ τὸν Χριστιανισμόν. Ὁ Χέκελ, ὁ Βοῦχνερ, ὁ Μοσελότ, ὁ Δάρβιν, ὁ Ρενὰν καὶ ἄλλοι πρωτηγωνίστουν, μέγας δ' ἐπεκρέματο κίνδυνος περὶ καταργήσεως τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἠθικοκοινωνικοῦ καθεστῶτος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι, οἷοι καὶ ὁ Κατρεφάζ, ὁ Ναβίλ, ὁ Ἕρδμαν ἀντετάσσοντο σθεναρῶς κατ' ἐκείνων, μεγάλη δὲ ἐγίγνετο ἡ ἐπιστημονικὴ συζήτησις ἐν Ἑσπερίᾳ. Αἱ θεωρίαι τῶν ὑλο-

[1] Ἀπομνημονεύματα. Πρβλ. καὶ πραγματείαν Πρὸς τὸ κοινὸν τῆς Σύρου 1897 μαΐου 9, ὡσαύτως ἐφημ. Πατρὶς καὶ Ἀγγελιαφόρος (Σύρου) 1897 μαρτίου 10 καὶ Ἄστυ ἀριθμ. 2883 καὶ Ἀκρόπολιν 27 μαΐου Ἀθηνῶν, 1901.

[2] Καὶ εἰς τὴν ἐν Ρώμῃ περὶ τῶν Κρητικῶν πραγμάτων ἐπιτροπήν, ὑπέβαλεν ἐπίσης δύο ὑπομνήματα.

φρόνων, ἐνισχυόμεναι καὶ ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον τραπέντος νεωτέρου πνεύματος, δὲν ἐβράδυναν νὰ μεταδοθῶσι καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ, καὶ διὰ τὸ φύσει φιλόκαινον τοῦ ἀνθρώπου νὰ γίνωνται ἀσπασταὶ ἄνευ τῆς δεούσης σκέψεως καὶ μελέτης, διότι ὡς συμβαίνει πολλάκις αἱ νέαι ἰδέαι καὶ αὐταὶ αἱ παραδοξότεραι καὶ παρατολμότεραι, εὑρίσκουσιν εὐηκόους ὀπαδούς, οἱ ἄκρῳ δὲ δακτύλῳ γευσάμενοι παιδείας, κλίνουσιν εὐθὺ πρὸς τὴν ἀθρησκίαν, ἐνῷ τοὐναντίον συμβαίνει εἰς τοὺς ἐπιμονώτερον, βαθύτερον καὶ συστηματικώτερον ἐρευνῶντας τὰ τῆς φύσεως, ὡς ἀπεφήνατο ὁ Βάκων «Breves haustus in »philosophia ad atheismum ducunt, largiones autem redu»cunt ad Deum». Ἡ Χριστιανικὴ Ἀνατολὴ κυρίως, ἔνθα τόσην ἤσκησαν ἐθνικὴν καὶ κοινωνικὴν ἐπιρροὴν διὰ τῶν αἰώνων, ἐν χρόνοις μάλιστα δυσπραγιῶν, τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα καὶ τὸ θεῖον τοῦ Χριστιανισμοῦ πνεῦμα, ἦτο ἐπάναγκες διὰ νεωτέρων ἔργων καὶ ἀγώνων νὰ φωτισθῇ ἐγκαίρως, ἵνα ἀντιμετωπισθῇ οὕτω ἡ νέα ὑλιστικὴ διδασκαλία. Δὲν ἦτο πλέον ἀγὼν περὶ θρησκευτικῶν παραδόσεων, οὔτε περὶ διαφορῶν χριστιανικῶν δογμάτων καὶ αἱρέσεων. Δὲν ἐτίθετο πλέον ἐπὶ τοῦ τάπητος, ὡς εἰς παλαιοτέρους χρόνους ἡ ἱστορία, ἡ ἀποκάλυψις, αἱ ἑρμηνεῖαι γραφῶν, συμβόλων καὶ συνοδικῶν πρακτικῶν. Δὲν ἐκινδύνευεν ἡ πατροπαράδοτος πίστις διὰ προσηλυτιστικῶν ἐνεργειῶν. Τὸ ἔργον τῶν πατέρων καὶ τῶν ἱεροκηρύκων δὲν ἦτο πλέον ἐνδεδειγμένον. Ἐπρόκειτο πλέον περὶ αὐτῆς τῆς οὐσίας τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος, διότι ἠμφισβητεῖτο ἡ ὕπαρξις ὑπερτάτου ὄντος, ἀπεκρούετο ἡ δημιουργία καὶ ὑπεστηρίζετο ἡ αὐτόματος γέννησις, ἡ ψυχὴ ὡρίζετο ἁπλοῦν μηχανικὸν ἀποτέλεσμα, καὶ ὁ ἄνθρωπος γέννημα πρωτοπλάσματος δι' ἐξελίξεως καὶ ἐπιλογῆς. Ἐν τῇ κυρίως δ' Ἑλλάδι αἱ νέαι ὑλιστικαὶ θεωρίαι δὲν εὗρον ἀπροπαράσκευον δυστυχῶς πρὸς ριζοβολίαν ἔδαφος, διότι ἡ πάτριος εὐσέβεια ἀπό τινος ἤρξατο μειουμένη, διδάγματα δέ τινα καὶ δημοσιεύματα ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας καὶ ἐντεῦθεν, εἶχον σπείρει σπόρους ἀμφιβολιῶν καὶ ἂν ὄχι περὶ τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα, ἀλλὰ περὶ τῶν δογμάτων καὶ τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας ἐν τῷ ὀρθοδόξῳ δόγματι. Αἱ ἑλληνικαὶ κυβερνήσεις καὶ ἡ Ἐκκλησία μὴ ἐργασθεῖσαι προσηκόντως παρεσκεύασαν οὕτω ψυχὰς εὐαλώτους καὶ ἀφρουρήτους ἐν ταῖς ὑποθήκαις τῆς πίστεως. Κατὰ τοῦ ἐκ τῆς διαδιδομένης καὶ προϊούσης ὑλοφροσύνης δεινοῦ

ἀλυσιτελῆ θὰ ἦσαν τὰ μέτρα πλέον τῶν ἀρχῶν καὶ ἀνεπαρκὴς ἡ πρόνοια τῆς Ἐκκλησίας, ἂν μὴ ἐλαμβάνοντο μέτρα πνευματικῆς θεραπείας πάροχα καὶ ἀναγόμενα εἰς διαβήματα ἐπίσημα καὶ ἀσκήσεις βιαίων μέσων. Τὰ τελευταῖα ταῦτα, ἡ ἱστορία διδάσκει, ὅτι ἀπεδείχθησαν οὐ μὴν ἀτελεσφόρα ἐπὶ πνευματικῶν ἀγώνων καὶ ῥοπῶν εἰς νέας ἰδέας, ἀλλὰ τοὐναντίον πάντοτε ἐξάπτουσιν ἔτι μᾶλλον τὰ πνεύματα καὶ προκαλοῦσιν ἀντιστάσεις μέχρι μαρτυρίου καὶ συνεπῶς συντελοῦσι μᾶλλον εἰς ταχυτέραν διάδοσιν τῶν θεωριῶν καὶ καθιστῶσιν εὐσταθεστέρους καὶ πλειοτέρους τοὺς ὀπαδούς. Ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν ἡ ἐπιστήμη καὶ μόνη πρέπει ν' ἀναλάβῃ τὸν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἀγῶνα, ἐντεῦθεν ἐν Ἑσπερίᾳ ἐπελήφθησαν τῆς ἀμύνης σοφοὶ θεολόγοι καὶ φυσιοδῖφαι, ἐν Ἑλλάδι δὲ κυριώτατα ὁ ἡμέτερος **Σκαλτσούνης**. Καὶ δὴ οὗτος, οὐδὲν ἀφῆκε σύστημα ἀμελέτητον, παρακολουθήσας ἀπροκαταλήπτως, ἀδιαλείπτως καὶ ἀγρύπνως πᾶσαν ἐν Ἑσπερίᾳ φάσιν καὶ ἐκτύλιξιν τοῦ περιμαχήτου ζητήματος, προσδραμὼν καὶ εἰς τὴν μελέτην ἐπιβοηθητικῶν ἐπιστημῶν, μετὰ σοφῶν συνδιαλεχθείς, καὶ τὰς κτωμένας γνώσεις ὑποβάλλων εἰς αὐστηρὰν καὶ ἀμερόληπτον κρίσιν. Τοιουτοτρόπως μορφώσας πεποίθησιν περὶ τῆς σαθρότητος τῶν νέων θεωριῶν, ἀνέλαβε θαρρούντως ὡς φιλόθρησκος καὶ χριστιανὸς φιλόσοφος ἀλλὰ καὶ ὡς ἁγνὸς ἕλλην τὸν ἐπίμοχθον ἀγῶνα, ἵνα μεταδώσῃ εἰς τὴν Ἀνατολὴν τὰς ὑγιεῖς θρησκευτικὰς ἀρχὰς διδάσκων, παρηγορῶν καὶ στηρίζων. Μακροτάτη τυγχάνει ἡ ἐργασία τοῦ χαλκεντέρου ἀληθῶς λογίου καὶ ἐν τῷ σταδίῳ τούτῳ, δημοσιεύσαντος τὰ ἑξῆς ἔργα: α') L' uomo ed il materialismo. Milano 1882. Τῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταφράσεως ἐπελήφθη ἐν Κερκύρᾳ ὁ Π. Κωνσταντᾶς, β') ***Θρησκεία καὶ Ἐπιστήμη*** ἐν Τεργέστῃ τὸ 1884. Τὸ πόνημα τοῦτο σκοπὸν εἶχε ν' ἀντεπεξέλθῃ κατὰ τοῦ δηλητηρίου ὅπερ ἐπότισε τὸν ἑλληνικὸν λαὸν μετάφρασίς τις τοῦ Βοῦχνερ, γ') ***Ψυχολογικαὶ Μελέται*** ἐν Ἀθήναις 1889. Εἰς τοῦτο ὡρμήθη ὅπως πολεμήσῃ τὸ περὶ ***ψυχώσεων*** ἔργον τοῦ ἰατροῦ Ἀποστολίδου, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ περιοδικῷ «***Ἀνάπλασις***» μετὰ ταῦτα ἔγραψεν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος, δ') ***Περὶ γενέσεως τοῦ ἀνθρώπου—Ἁρμονίαι Χριστιανισμοῦ καὶ Ἐπιστήμης***, ἐν Ἀθήναις 1889. Διὰ τοῦ ἔργου τούτου, ἀφ' οὗ διὰ τῶν προηγουμένων ἐπραγματεύθη κατὰ τῶν ὑλοφρονούντων, συμπεραίνει ὅτι μόνος ὁ Χριστιανισμὸς ἐδίδαξε τ' ἀληθῆ καὶ ὅτι τὰ δόγματα αὐτοῦ

τυγχάνουσιν ἐν πληρεστάτῃ ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν ἀληθῆ Ἐπιστήμην, ἀρχόμενος οὕτω τῆς ὑπὲρ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπολογητικῆς, ε΄) *Χριστολογία*. Διὰ τοῦ ἔργου τούτου προτίθεται νὰ διδάξῃ ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον μόνον Χριστιανοὺς καὶ ἀντικαταστήσῃ τὴν κατ' ἐπίγνωσιν πίστιν εἰς τὴν ἐκ τῆς παραδόσεως διὰ τῆς πλήρους καὶ συστηματικῆς ἀναλύσεως τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἐπιλαμβανόμενος ἤδη εἰδικῶν ἑρμηνειῶν πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἐπὶ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὴν Ὀρθοδοξίαν πεποιθήσεως. Τὸ ἔργον ἤρξατο δημοσιευόμενον πρὸ πολλοῦ ἐν τῷ περιοδικῷ *Ἀνάπλασις*. Τούτων ἐξεδόθη τὸ δεύτερον ἐν Ἀθήναις ἐπηυξημένον τὸ 1899 τὸ σύγγραμμα *Θρησκεία καὶ Ἐπιστήμη* μετὰ προσηρτημένης πραγματείας *περὶ δημώδους τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπολογητικῆς*, ἐν ᾗ καταλήγει περιγράφων τὸν κατὰ τὸν ιθ΄ αἰῶνα θρίαμβον τοῦ χριστιανισμοῦ [1]. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἐδημοσίευσεν ἰδιαιτέρως ἢ ἐν περιοδικοῖς καὶ τὰς ὁποίας ἀπήγγειλε πραγματείας ἐν συλλόγοις, ναοῖς καὶ ἀλλαχοῦ. α΄) *Τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα καὶ τὸ κοινωνικὸν καθῆκον* 1879, β΄) *Ἐπιστημονικαὶ ἀποπλανήσεις ἕλληνος ἰατροῦ* 1886. γ΄) *Ἔντυπος ἐπιστολὴ πρὸς τὸν καθηγητὴν Κυριακὸν περὶ τοῦ συγγράμματος τοῦ ἀμερικανοῦ Δράπερ* 1884. δ΄) *περὶ τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων τοῦ γάλλου φυσιολόγου* Chevreil 1887 ε΄) *Ὁδοιπορικαὶ Ἐντυπώσεις*. 1887 ϛ΄) *περὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου* [2]. ζ΄) *Θρησκευτικαὶ μελέται* [3]. η΄) Le dotrine del professor Haeckel sull' origine del uomo confutate dai grandi naturalisti ἐν Τεργέστῃ 1879 [4]. θ΄) *Ἐξομολόγησις* ἢ εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Χριστολογίαν [5]. ι΄) *Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν καθηγη-*

[1] Ἴδ. ἐφ. Λαὸν Κερκύρας 1899. ἀριθ. 172.

[2] Ἐδημοσιεύθη ἐν φυλ. 20 καὶ 21 τῆς Ἀναπλάσεως.

[3] Ἐδημοσιεύθη κατὰ τὸ 1858 ἐν περιοδ. Θελξινόη Ἀργοστολίου (φυλλ. Β΄) κατόπιν δὲ διεπραγματεύθη τὸ ζήτημα ἐκτενέστερον ἐπὶ πολλὰς ἑσπέρας ἐν τῷ συλλόγῳ Minerva τῆς Τεργέστης, καὶ ἐδημοσίευσε τὴν πραγματείαν ἐν Ἡμέρᾳ Τεργέστης φύλλοις 286, 298.

[4] Ἀπηγγέλθη ἐν τῷ συλλόγῳ Τεργέστης ἔνθα καὶ ἐδημοσιεύθη.

[5] Ἐν Ἀναπλάσει 1 ἰουλίου 1895. Τὴν ὁμιλίαν ἐποιήσατο ἐν τῇ θεολογικῇ τοῦ Ἁγίου Τάφου σχολῇ, ἀποτείναντος καὶ προσφώνησιν πρὸς αὐτὸν τοῦ Μ. Πατριάρχου. Ἀπομνημονεύματα Θεολ. σχολῆς Ἱεροσολύμων 1895 καὶ Ἀναπλάσεως ἀριθ. 11.

τὴν Κυριακὸν περὶ τοῦ κατωτέρου κλήρου [1]. ια') *Γυναικεία ἐκπαίδευσις*, ὁμιλία ἐν ταῖς ἐξετάσεσι τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει παρθεναγωγείου τοῦ Ἁγίου Τάφου [2]. ιβ') Ὁ *Ἱερὸς Σύνδεσμος καὶ τὰ περὶ κλήρου διατάγματα* [3]. ιγ') *Περὶ μασωνικῶν στοῶν*, ἐν ᾗ ἀντιφέρεται κατὰ τοῦ μυστικισμοῦ τῶν τοιούτων ἑταιρειῶν, λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ὡς μέλους τῆς ἐν Κερκύρᾳ Στοᾶς [4]. ιδ') *Ἀνοικτὴ Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Σ. Ἐπίσκοπον τῶν ἐν Ἀθήναις καθολικῶν κ.* De Angelis· ἐν ταύτῃ πραγματεύεται περὶ ἑνώσεως τῶν δύο ἐκκλησιῶν ἣν ἐθεώρει δυνατὴν πρὸ τοῦ 1870 ὅτε ἐδογματίσθη τὸ Ἀλάθητον τοῦ πάπα, σχὼν δ' ἐντεῦθεν ἀφορμὴν νὰ μεμφθῇ τῶν ἐν Ἑλλάδι καθολικῶν ἐπὶ μισαλλοδοξίᾳ παρά τε τοὺς κειμένους νόμους καὶ τὸ ἀνεξίθρησκον τῶν ὀρθοδόξων Ἑλλήνων. ιε') *Περὶ τοῦ νέου πνεύματος.* Ἀπηγγέλθη ἐν τῷ συλλόγῳ Minerva τῆς Τεργέστης τὸ 1895, ἀναπτύσσει δ' ἐν αὐτῷ τὸ ζήτημα περὶ τῆς τροπῆς πρὸς τὸν Χριστιανισμόν, τῶν ἐν Γαλλίᾳ ἀθεϊστῶν καὶ ὀπαδῶν τῆς φυσιοκρατικῆς σχολῆς, ὧν ἐξῆρε τὸν πολὺν Βουρζέ, ἀποδείξας τὴν ὁσημέραι κατάπτωσιν τῆς σχολῆς τῶν θετικιστῶν. ιϛ') *Περὶ τῶν κρισίμων ἐποχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους.* Ἀπηγγέλθη ἐν τῷ Φιλολογικῷ συλλόγῳ Κωνσταντινουπόλεως. Ἐν τῇ ὁμιλίᾳ ταύτῃ ἐξῆρε κυρίως τὰ ἐν Γαλλίᾳ, ἔνθα καὶ ὑλισταὶ καὶ ἀντιχριστιανικοὶ ἐπανῆλθον εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀνεγνώρισαν τὴν δημιουργίαν τοῦ πρωτοπλάσματος ὑπ' ἀνωτέρας δυνάμεως, καταλήξας εἰς τοὺς ἐν Ἑλλάδι λόγους τῆς χαλαρώσεως τῆς εὐσεβείας [5]. ιζ') *Περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ἀπολογητικῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἄλλους κλάδους τῆς Θεολογίας.* Ἀπηγγέλθη ἐν Χάλκῃ τῇ 1 ὀκτωβρίου 1895, ὅπου προσεκλήθη νὰ ὁμιλήσῃ κατὰ τὴν τῶν μαθημάτων ἔναρξιν [6]. ιη') *Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.* Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν

[1] Ἀναπλάσεως ἀριθ. 10.

[2] Αὐτόθι 3.

[3] Τὸ ζήτημα ἐπραγματεύθη ὁ κ. Μεσολωρᾶς ἐν τῷ Ἱερῷ Συνδέσμῳ ὀργάνῳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἴδε Καιροὺς Ἀθ. 15 9βρίου 1895 καὶ περιοδ. Ἀγάπη νοεμβρ. 1895.

[4] Ἀνάπλασις ἀριθ. 6 καὶ 8.

[5] Τὴν ἐκεῖ ὁμιλίαν ἐδημοσίευσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ 1896 ὑπὸ τὸν τίτλον Θρησκεία καὶ Κοινωνία.

[6] Περὶ τῆς τελετῆς καὶ τῶν ἀπονεμηθεισῶν τῷ ἀνδρὶ τιμῶν πρβλ. ἐφημ.

Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων. ιθ') *Θρησκεία καὶ ἠθική*. Τοῦ ἔργου τούτου κατὰ τὸ πλεῖστον ἔτι ἀνεκδότου, μέρος ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ *Αἰγυπτιακῷ ἡμερολογίῳ* 1899 καὶ ἄλλαι πολλαὶ περικοπαὶ ἐν περιοδικῷ *Ἀναπλάσεως*. Πρό τινος ἀσχολεῖται εἰς ἔργον *ἐπὶ τοῦ βίου τῶν ἀποστόλων*. Τοιαύτη καὶ τοσαύτη ἡ ἐργασία τοῦ ἀνδρός, ἥτις ἑπόμενον ἦτο νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῶν πνευμάτων, καὶ τούτων τὰ μὲν νὰ στηρίξῃ εἰς τὰ τῆς πατροπαραδότου πίστεως, τῶν δὲ ν' ἀναστείλῃ καὶ χαλαρώσῃ τὴν ὑλόφρονα τάσιν. Διὰ τῶν συγγραμμάτων καὶ τῆς δράσεως αὐτοῦ ἀνεθέρμανεν οὐκ ὀλίγον τὸ ἀρξάμενον νὰ ψυχρῶται αἴσθημα τῆς εὐσεβείας, ἡ δὲ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία εὗρεν ἐν τῷ *Σκαλτσούνῃ* ἀληθῆ πατέρα καὶ κηδεμόνα. Ἀκριβέστατος ἐν τῇ βραχυλογίᾳ του εἶνε ὁ χαρακτηρισμὸς αὐτοῦ ὑπὸ δεξιωτάτου καλάμου εὐφυοῦς καὶ ψυχολόγου δημοσιογράφου. «Ἀπόστολος ἠθικῆς. Διδάσκαλος προόδου. Εὐαγ»γελιστὴς θρησκείας τῆς ἀληθινῆς. Ἐργάτης τῆς ἀληθείας. Ἐμ»πνευσμένος ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ εὐαγγε»λίου τοῦ Ἔθνους. Συγγράφων διὰ τοὺς φιλοσοφοῦντας. Ὁμιλῶν καὶ »γράφων διὰ τοὺς μὴ φιλοσοφοῦντας. Ἀναπληρῶν πενῆντα ὁμοῦ ἱε»ροκήρυκας. Κάμνων ὅ,τι οὔτε ὅλη ἡ θεολογικὴ σχολή. Κηρύττων »τὴν ἀλήθειαν τὴν κοινωνικὴν καὶ πονῶν νὰ τὴν ἐμπεδώσῃ. Χριστι»ανὸς καὶ Ἕλλην. Ὁ πρῶτος χριστιανὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ πρῶτος »Ἕλλην. Ὁ μὲ τὸν θερμουργότερον ἐνθουσιασμόν. Ὁ μὴ ἐννοῶν ν' »ἀφίνῃ ἀνεξέλεγκτον τὴν πλάνην τῆς κοινωνίας, τὴν διαφθείρουσαν »πλάνην. Ἂς ἔβγουν πέντε μόνον *Σκαλτσούνιδες* καὶ βλέπομεν ἂν δὲν »ἀναζῇ ἡ Ἑλληνικὴ κοινωνία [1]! Περὶ τῶν συγγραμμάτων τοῦ ἀνδρὸς ἐγράφησαν πολλά. Ἀπανθίσας ἀπὸ τῶν ἀνθυλιστικῶν καὶ ἀπολογητικῶν τοῦ χριστιανισμοῦ συγγραμμάτων, πᾶσαν γνώμην βαρεῖαν καὶ πειστικήν, προσθεὶς δ' οὐκ ὀλίγας σκέψεις, ἐπιχειρήματα καὶ πορίσματα ἴδια, τυγχάνει ὁ πρῶτος καὶ μόνος σχεδὸν Ἕλλην ὅστις μετέδωκεν, ὡς ἐρρήθη, ἐν Ἀνατολῇ τὰς γνώσεις καὶ θεωρίας κατὰ τοῦ ὑλισμοῦ. Ὁ συγγραφεύς, γράφει μετὰ τόσον βασίμου ἐνθουσιασμοῦ, τόσην ἔξαρσιν καὶ λυρισμὸν προσδίδει εἰς τὰς περὶ τῶν ὑπερκοσμίων

Κωνσταντινουπόλεως 7 σεπτ. 1895. Ἴδε καὶ Ἀναπλάσεως φυλλ. 12.

[1] Ἴδε Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν φυλλ. τῆς 18 ἀπριλίου 1896, ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον Ζῆθι.

καὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου ἰδέας, τοσοῦτον ὑπερμαχεῖ τῆς πίστεως καὶ ἠθικῆς τοῦ Εὐαγγελίου, ἀπεργάζεται μετὰ τόσου ζήλου τὴν ψυχικὴν παιδαγώγησιν καὶ σωτηρίαν, ὥστε παρίσταται ὡς ἀρχαῖος τῆς Ἐκκλησίας πατὴρ καὶ ἀπόστολος, μεταδίδων θεῖον ὄντως πῦρ θεοσεβείας καὶ στερρᾶς πίστεως. Τὰ ἔργα αὐτοῦ καὶ γλωσσικῶς ἐξεταζόμενα, κατατάσσουσι τὸν συγγραφέα ἐν τοῖς πρώτοις τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς γραμματείας. Χειριζόμενος τὴν γλῶσσαν κυριολεκτικῶς καὶ καθαρῶς, ἀπέφυγε τὰς ἐξεζητημένας λέξεις καὶ φράσεις, τοὺς ξενισμοὺς καὶ τὴν χυδαιολογίαν, ἐπιδιώξας τὴν σαφήνειαν, τὴν ὀρθοέπειαν καὶ τὴν ἁπλότητα. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως ὅτι ἱκανὴ τυγχάνει ἡ διαφορὰ τοῦ γλωσσικοῦ ὕφους τῶν προτέρων ἀπὸ τῶν τελευταίων αὐτοῦ ἔργων, διότι ἡ ἄσκησις τοῦ συγγράφειν, καὶ ἡ μακρὰ μελέτη τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων συγγραφέων, ἐμόρφωσαν παρ' αὐτῷ ὕφος ἀνάλογον πρὸς τ' ἀντικείμενα, ὑψηλὰ καὶ σοβαρὰ ἅτινα ἐπραγματεύθη. Πρόεδρος διατελέσας καὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις Συλλόγου τῆς ***Ἀναπλάσεως*** καὶ ἀρχισυντάκτης ἀπὸ 1ης ἰουλίου 1895 τοῦ ὁμωνύμου περιοδικοῦ ἐξηκολούθησε γράφων καὶ καθιστῶν τὸ σύγγραμμα ἐκεῖνο ἀληθὲς ἐγκόλπιον παντὸς πιστοῦ χριστιανοῦ, καὶ ἁμιλλώμενον πρὸς τὰ τελειότατα καὶ ἄριστα ἠθικοθρησκευτικὰ περιοδικὰ τῆς Εὐρώπης[1], τοῦτο δὲ ἀποδεικνύει ἡ ὑπὲρ τούτου θερμὴ σύστασις, ὑπὸ πατριαρχῶν, ἀρχιερέων καὶ ὅλου τοῦ τύπου σχεδὸν τῆς ἠλευθερωμένης καὶ μὴ Ἑλλάδος καὶ Ἀνατολῆς[2]. Ἔργων τινῶν τοῦ ἀνδρὸς ἐγένοντο καὶ μεταφράσεις: ***Ἡ Θρησκεία καὶ Ἐπιστήμη*** εἰς τὴν ῥωσσικὴν καὶ τὸ ***περὶ Γενέσεως τοῦ ἀνθρώπου*** εἰς τὴν ἰταλικὴν ὑπὸ τοῦ Francescini, καὶ εἰς τὴν βουλγαρικὴν τὸ 1895 ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου πρώην Σκοπίων Θεοδοσίου, ἐκ τῆς μεταφράσεως δὲ ταύτης ὁρμηθεὶς ὁ ἐπιφανὴς βούλγαρος πολιτικὸς καὶ λόγιος Βαλαβανώφ, πολλὰ ἔγραψε περὶ τῆς ἀξίας τοῦ συγγράμματος[3]. Κρίσεις δὲ πολλαὶ καὶ ἱκανοποιητικώταται ἐγράφησαν περὶ τῶν συγγραμμάτων τοῦ

[1] Ἰγνατ. Μοσχάκη. Ἡ Ἀνάπλασις καὶ ὁ Σκαλτσούνης· ἐν Ἀναπλάσεως 4 τοῦ 1895.

[2] Ἴδε ἐγκύκλ. μητροπολ. Ἐφέσου Κωνσταντίνου (Ἀνάπλασις 4 τοῦ 1895). Ἀνθίμου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἱερᾶς Συνόδου Ἑλλάδος (Ἀνάπλασις 13 τοῦ 1895.

[3] Ἴδ. περιοδ. τῆς Φιλολογ. Ἑταιρείας Σόφιας.

συμπολίτου ἡμῶν. Ὁ διαπρεπὴς καθηγητὴς Sauer ἐπὶ τοῦ ἔργου *Θρησκεία καὶ Ἐπιστήμη*, εἶπε τὰ ἑξῆς· «Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀναλαβόν»των τὴν κατὰ τῆς ὑλοδοξίας πάλην, ἀληθοῦς γαγγραίνης τῶν κοι»νωνιῶν, ἀντιτάσσουσι θρησκευτικὰ δόγματα, ὁ συγγραφεὺς ὅμως τῶν »προκειμένων μελετῶν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐχθρικὸν ὁπλοστάσιον, ἔλαβε »τὰ ἐχθρικὰ ὅπλα καὶ ἐπισχὼν τὰ κέρατα τοῦ ἐχθροῦ, πολεμεῖ αὐ»τὸν ἀμειλίκτως δι' ἀκαταγωνίστου λογικῆς ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ πεδίου [1].» Ὁ κλεινὸς Naville περὶ τοῦ συγγράμματος L'uomo ed il materialismo εἶπεν ὅτι εἶνε τοῦτο οὐ μόνον λαμπρὸν πόνημα ἀλλὰ καὶ ἀγαθὴ πρᾶξις, ὁ δὲ βαθύνους Στροσμάγερ καθολικὸς ἱεράρχης, συνέστησεν εἰς τὴν Φιλολογικὴν Ἑταιρείαν τῆς Κροατίας τὴν εἰς τὸ σλαυϊκὸν μετάφρασιν τοῦ ἔργου ἐκείνου. Ἐκ τῶν ξένων ἐφημερίδων ὅσαι ἔκριναν ἐπαινετικῶς τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ ἀνδρὸς ἄξιαι μείζονος μνείας εἶνε τὰ ἰσραηλητικὰ φύλλα *Ἰσραηλητικὸς Ταχυδρόμος*, καὶ Mosé της Κερκύρας, ἡ Rivista Europea ἧς ὁ συντάκτης εἰ καὶ ῥέπων εἰς τὸν ὑλισμόν, ὁμολογεῖ τὴν δύναμιν τῶν ἐπιχειρημάτων τοῦ *Σκαλτσούνη* καὶ ἐξαίρει τὴν τούτου πολυμάθειαν, καὶ ἡ Gazetta di Venezia ἥτις λέγει «ὅτι τὸ ἔργον εἶνε ἀληθῶς ἐμβριθές, »συνταχθὲν μετ' εὐσυνειδησίας, ὀρθῆς κρίσεως καὶ πλήρους τοῦ θέμα»τος γνώσεως, ἄξιον λόγῳ δυνάμεως ἐπιχειρημάτων καὶ ἀνδρικῆς »εὐγλωττίας, ἵνα καταλάβῃ ἐν ἰσοτιμίᾳ θέσιν παρὰ τὰ ἔργα τοῦ Bo»nafede καὶ Filopanti», τὴν ἀνάγνωσιν δ' αὐτοῦ συνιστᾷ πᾶσι καὶ εὔχεται ἵνα πᾶσα οἰκογένεια ἀποκτήσῃ ἓν ἀντίτυπον [2]. Ὁ καθηγητὴς δὲ Genari ἐν τῷ περὶ ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ συγγράμματί του, ὁμολογεῖ ὅτι τὰ περὶ τῆς θρησκευτικῆς παιδαγωγήσεως, παρέλαβεν ἀπὸ τοῦ ἔργου τοῦ *Σκαλτσούνη*. Ἐπίσης καὶ ἐπὶ τοῦ ἔργου *περὶ Γενέσεως τοῦ ἀνθρώπου*, ὁ καθηγητὴς Francescini ἀνα-

[4] Ἴδε βιβλιογρ. ἐν Ἐξεταστῇ Ζακύνθου Γ'. 97 - 98.

[1] Ἐκ τῶν ἑλλ. ἐφημερ. ἔγραψαν κρίσεις ἐπαινετικάς, ἡ Κλειώ, Νέα Ἡμέρα, Νεολόγος Κ)πόλεως, Ἐλπὶς (Ἀλεξανδρ.) Ῥήγας, Ἐφημερίς, Πρωΐα, Ἄρτα, Φωνή, Ἐργάτης, Θρησκευτικὴ Φωνή, Ἑστία, Πέλεκυς κλ. Ἐπιστολιμαίαν διατριβὴν ἔγραψε καὶ ὁ γνωστὸς λόγιος καὶ ῥιζοσπάστης Δημ. Καλλίνικος ζακύνθιος· πρβλ. περὶ τῶν κρίσεων τοῦ τύπου καὶ τῶν σοφῶν, ἰδιαίτερον φυλλάδιον ἐν Κερκύρᾳ ἐκδοθὲν 2 ἀπριλίου 1882, τύποις Ναχάμουλη.

λύων αὐτὸ ἐν τῷ περισπουδάστῳ συγγράμματί του Mali e rimedi κατατάσσει τὸν συγγραφέα, διὰ τὸν ἠθικοθρησκευτικὸν σκοπὸν τῶν ἔργων του, ἐν ἴσῃ μοίρᾳ πρὸς τὸν Κόντη ἐν Ἰταλίᾳ τὸν Naville ἐν Ἐλβετίᾳ καὶ τὸν Δεμερζερὴ ἐν Γαλλίᾳ [1] ὁ δὲ ἰταλὸς λόγιος Ὄδδης, κατατάσσει, τὸν συγγραφέα εἰς τὴν αὐτὴν βαθμῖδα τοῦ Σατωβριάνδου, καὶ τοῦ Αὐγούστου Νικολάου. «Τῆς ἐμβριθεστάτης, λέγει, καὶ πάνυ εὐγλώτ»του ἐπιστημονικῆς τριλογίας τοῦ διαπρεποῦς ἐπιστήμονος καὶ Θεο»λόγου ***Σκαλτσούνη*** (ἤτοι τῶν συγγραμμάτων ***Θρησκεία καὶ Ἐπιστήμη***, »***Ψυχολογικαὶ μελέται***, καὶ περὶ ***Γενέσεως τοῦ ἀνθρώπου***) τὸ τελευ»ταῖον τοῦτο τυγχάνει, ἀριστούργημα εὐλαβείας καὶ ἐπιστήμης, νέα »τῆς θρησκείας καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ κιβωτός, καὶ ὅπερ θὰ μείνῃ »ἓν τῶν θαυμασιωτέρων μνημείων ἅτινα ἡ πίστις, ἡ ἐλπίς, καὶ ἡ »ἀγάπη, ἡ φιλανθρωποτάτη αὕτη τριάς, ἐνέπνευσέ ποτε εἰς νοῦν ἐπι»στήμονος, εἰς καρδίαν φιλοσόφου». Τρανώτατον δεῖγμα τῆς πρὸς αὐτὸν ὑπολήψεως καὶ πεποιθήσεως, εἶνε καὶ τὸ ὅτι τυγχάνει ἀντιπρόσωπος μεγάλης Εὐρωπαϊκῆς θρησκευτικῆς διεθνοῦς ἑταιρείας, πρὸς μελέτην τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐκκλησιῶν, ὑποβαλὼν ἔκθεσιν περὶ τῶν ἐρευνῶν καὶ σκέψεων αὐτοῦ, ἀφοῦ διέτριψε πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἐν τοῖς μεγάλοις ἐκκλησιαστικοῖς Κέντροις, περισσότερον δ' ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἀλεξανδρείᾳ, Ἀντιοχείᾳ καὶ Ἱεροσολύμοις. Τοῦ πρὸς τὸν ἐρίτιμον καὶ σοφὸν συμπολίτην σεβασμοῦ δεῖγμα ἐστὶ καὶ ἡ ἀπονομὴ τούτῳ τοῦ τίτλου προλύτου τῆς θεολογίας ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἐμφαντικωτάτη δὲ ἡ πρὸς τὰς χριστιανικὰς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετάς, τὴν θεολογικὴν σοφίαν, τὸ διοικητικὸν πνεῦμα καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας θερμότατον ζῆλον πεποίθησις, ὅταν θανόντος τοῦ μητροπολίτου Γερμανοῦ, καὶ γινομένων σκέψεων περὶ τοῦ καταλλήλου διαδόχου τούτου κοινὴ ἐσχηματίζετο ἡ ἰδέα, ὅπως ὁ ***Σκαλτσούνης*** προστῇ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, νέος οὕτω Φώτιος καὶ Ἀμβρόσιος δεικνύμενος, ἀλλ' ὁ μὴ ἐπιδιώκων δόξας τοιαύτας ἀνήρ, ἐπὶ ἄλλου δὲ πεδίου κρίνων ἑαυτὸν χρησιμώτερον, ἔσπευσε δι' ἐγγράφου νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ προτέρου πάσης ὑποδειχθησομένης τοιαύτης ὑποψηφιότητος. Τῷ τό-

[1] Ἴδ. ἐπιφυλλ. Νέας Ἡμέρας 1889 ὅπου καὶ πολλαὶ περικοπαὶ τῶν κρίσεων τοῦ Francescini.

σας τῇ ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ παρασχόντι ἐκδουλεύσεις ἀνδρί, ἀντάξιον δῶρον ἐποιήσατο ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Γεράσιμος, ἀπονείμας τὸ ἀνώτερον παράσημον τοῦ Ἁγίου Τάφου συνωδευόμενον μετὰ μεγάλου τεμαχίου **Τιμίου ξύλου** καὶ ἐπιστολῆς περὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ σεβαστὸς συμπολίτης διαμένει ἐν Κρήτῃ, παρὰ τὸ ἄχθος τῶν ἐτῶν καὶ τὸ ὀφθαλμικὸν πάθημα, ἐξακολουθῶν νὰ ἐργάζηται ἀκαταπονήτως εἰς ἔργα πατριωτικὰ καὶ κοινωφελῆ. Οἱ **Σκαλτσοῦναι** κατά τινα παράδοσιν κατάγονται ἐξ Ἰσπανίας. Εἰς παλαιὰ συμβόλαια ἀπαντῶμεν αὐτοὺς **Καλτσούνας**, καὶ κτηματοθεσίαν **Καλτσουνᾶτα**. Τὸ 1680 εἷς Καλτσούνης υἱὸς Δράκου ἢ Μαρκαντωνίου, κοινοβιάσας ἐν Ταφιῷ, προσήλωσεν εἰς τὴν μονὴν ταύτην τόν τε οἶκον αὐτοῦ ἐν Ληξουρίῳ καὶ τὰ εἰς Ἅγιον Ἰωάννην κτήματά του, ἅτινα ὅρου τινος διαλυτικοῦ μὴ πληρωθέντος βεβαίως περιῆλθον καὶ κατέχονται μέχρι σήμερον τῇ οἰκογενείᾳ [1]. Ἐκ τοῦ οἴκου πλὴν τῶν ὧν γίγνεται ειδικὴ ἀλλαχοῦ τοῦ ἔργου μνεία ἄξιοι λόγου εἶνε καὶ οἱ α′) **Φραγκίσκος** διδάσκαλος τρόφιμος τοῦ ἱεροσπουδαστηρίου Κερκύρας, διδάξας ἑλληνικὰ καὶ μαθηματικὰ ἐν τῷ Λυκείῳ Ἀργοστολίου ἀπὸ τοῦ 1851, ἀποθανὼν δὲ τὸ 1861 καὶ β′) **Ἰωάννης** ἱερομόναχος υἱὸς Νικολάου, σπουδάσας ἐν Κερκύρᾳ, ἀπὸ τοῦ 1838 διδάξας ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἀπὸ δὲ τοῦ 1839 ἀνατεθέντος αὐτῷ καὶ τοῦ ἐν τῷ Σωφρονιστηρίῳ τῆς νήσου ἱεροῦ κηρύγματος [2]. Ὁδηγὸς κατ' ἀρχὰς διατελέσας ἐν τῷ Ἱεροσπουδαστηρίῳ Κερκύρας τὸ 1843 διωρίσθη διευθυντὴς ἐν αὐτῷ εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ Ἀθ. Πολίτου ἐκλεγέντος Μητροπολίτου Κερκύρας. Ἀπέθανε πλήρης ἁγίων ἡμερῶν ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1890, λόγους ἐκφωνησάντων τοῦ τε ἀρχιμανδρίτου Ἀθανασίου Ζακυνθίου καὶ τοῦ διδασκάλου Σωτηρίου Μακρῆ.

[1] Ἴδε Κώδ. Μονῆς Ταφιοῦ παρὰ τῷ κ. Τιμ. Τ. Χαριτάτῳ.

[2] Ὁ μητροπολίτης Κεφαλληνίας Παρθένιος ὁ Μακρῆς († 1842) κατὰ διαταγὴν τοῦ τότε τοποτηρητοῦ καὶ Ὑπάρχου διώρισε τὸ 1839 ἵνα ἐκ περιτροπῆς κηρύττωσιν ἐν τῷ Σωφρονιστηρίῳ καὶ οἱ τότε ἀπόφοιτοι τοῦ ἱεροσπουδαστηρίου, Ἰωάνν. Λοβέρδος, Παν. Λειβαδᾶς, Γεράσ. Σιμᾶτος, Παν. Βεργωτῆς, Παν. Ματσούκης, Νικ. Ἀπέργης καὶ Παν. Μαζαράκης. Ἐκ τούτων μεταγενέστερον διωρίσθησαν ἀρχιμανδρῖται ὁ Γ. Σιμᾶτος ἐν Νεαπόλει, ὁ Παν. Ματσούκης ἐν Τεργέστῃ, ὁ Ἰωάν. Λοβέρδος καθηγητὴς τῶν ἱερῶν καὶ ἰταλικῶν, καὶ ὁ Π. Μαζαράκης τῶν μαθηματικῶν ἐν τῷ Λυκείῳ καὶ τῷ εἶτα Γυμνασίῳ.

ΣΚΑΡΛΑΤΟΣ ΠΕΤΡΟΣ. Υἱὸς Ἰακώβου γεννηθεὶς ἐν Ληξουριῳ τὸ 1820. Ἐσπούδασε τὴν μουσικὴν ὑπὸ τοὺς ἰταλοὺς Livieri καὶ Crica. κατ' ἀρχάς, εἶτα δὲ συστηματικώτερον ὑπὸ τὸν Stivens [1]. Νεαρὸς ἔσχε τὴν πρωτοβουλίαν μετὰ τοῦ Ἰωάν. Τ. Χαριτάτου καὶ ἄλλων φιλομούσων, νὰ συστήσῃ τὴν πρώτην ἐν Ληξουρίῳ φιλαρμονικὴν τὸ 1837. Ταύτης διετέλεσε διδάσκαλος ἐπὶ πολλὰ ἔτη δωρεὰν ἐργαζόμενος καὶ μετὰ ζήλου ἐξαιρετικοῦ, ἐξ ἰδίων δαπανῶν καὶ τὸ ἰσόγειον τοῦ οἴκου αὐτοῦ παρασχὼν εἰς σχολήν [2]. Μετὰ τὴν Ἕνωσιν τῆς Ἑπτανήσου ἐγένετο ἀρχιμουσικὸς στρατιωτικῶν μουσικῶν ἐν Πάτραις καὶ Μεσολογγίῳ, ἀπὸ δὲ τοῦ 1898 αὖθις ἐκλήθη ἵνα διευθύνῃ τὴν ἐν Ληξουρίῳ φιλαρμονικήν. Διὰ τὰς πολλὰς αὐτοῦ πρὸς τὸ ἵδρυμα τοῦτο ἐκδουλεύσεις, δικαίως ἡ Φιλαρμονικὴ σχολὴ Πάλης τὸ 1903 ἐξελέξατο αὐτὸν ἰσόβιον ἐπίτιμον πρόεδρον καὶ ἀνεκήρυξεν αὐτὸν εὐεργέτην αὐτῆς. Ὁ *Σκαρλᾶτος* ἦτο εὐφάνταστος καὶ φιλοπονώτατος μουσικός, μελοποιήσας πλεῖστα ὅσα ᾄσματα πατριωτικὰ καὶ λυρικά, ἐπίσης συνθέσας χορῳδίας, ἐμβατήρια καὶ χορούς. Ἐκ τῶν ὡραίων του καὶ δημωδεστάτων καταστάντων ἔργων του, διακρίνονται *ὁ κρητικὸς θούριος*, *Καὶ πάλιν ἡ σάλπιγξ*, καὶ τὰ ᾄσματα, *μάρτυρες λαμπρά μου ἀστέρια*, *μὲ ῥόδα ἀπὸ τὰ στήθια του*, *ἄσπρον τοῦ τάφου μάρμαρον*, *φεγγαράκι ἦταν τότε*, καὶ τὰ ἐπὶ ἡμετέρων στίχων *ὅταν*

[1] Στίβενς Φρειδερῖκος Ἀγγλοϊόνιος. Μουσικὸς διδάξας πολλοῖς ἐν Κεφαλληνίᾳ τὴν ὡραίαν τέχνην, καὶ συντελέσας λίαν εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν μουσικήν. Ἐπί τινα ἔτη διηύθυνε τὰς ὀρχήστρας τοῦ μελοδράμματος. Ἐτόνισε πλεῖστα ᾄσματα καὶ συνέθεσε πολλὰ χορικά. Ἔργα του ἦσαν ὁ χορὸς τῶν παλληκαρίων καὶ ὁ ἐθνικὸς ὕμνος τῆς 25 μαρτίου, ἐπὶ στίχων Ἀντ. Μελισσηνοῦ, ὁ Μυρτίλος, ἡ Λαχτάρα, ἡ Πρωτομαγιὰ κλ.

[2] Ἡ σχολὴ διαλυθεῖσα τὸ 1839 διότι οἱ μαθηταὶ ἠρνήθησαν νὰ παιανίσωσι τὸν ἀγγλικὸν ὕμνον καθ' ἃ διέταξεν ἡ ἀρχή, ἀνεσυστήθη ὑπὸ τοῦ Σκαρλάτου τὸ 1855. Διδάσκαλοι κατὰ σειρὰν διετέλεσαν οἱ ἰταλοὶ Livieri καὶ Crica, εἶτα ὁ Σκαρλᾶτος μέχρι τοῦ 1863, ὅτε ἐκλήθη ὁ ἐξ Ἀργοστολίου Σπ Μπίτσης. Διαλυθεῖσα αὖθις, ἀνεσυστήθη ὅτε διετέλεσαν διδάσκαλοι οἱ Um. Pergola, ὁ Σκαρλᾶτος, ὁ Ballassone, ὁ Ν. Βλάχος, Θεοδ. Κρητικὸς καὶ Ἀν. Ῥομποτῆς ἐκ Κερκύρας, τανῦν δὲ ὁ C. Carradori. Τὸ σωματεῖον συντηρεῖται ὑπὸ μηνιαίων συνδρομῶν καὶ ἐπιχορηγήσεως τοῦ δήμου. Πρόεδροι τοῦ σωματείου διετέλεσαν οἱ Ἰω. Τ. Χαριτᾶτος, Θεοχλ. Κουρούκλης, Νικ. Γερουλάνος καὶ Ἠλ. Τσιτσέλης.

τὸ κλειδοκύμβαλο, *Τὸ δάκρυ σου*, *ἡ Κακιωμένη*, *ὁ ῥεμβασμὸς* καὶ ἄλλα διάφορα [1].

ΣΚΙΑΔΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ **1698**. Ἐνετίῃσι τὰ ἐγκύκλια καὶ ἐν Παταβίῳ τὰ πανεπιστημιακὰ διανύσας. ἐγένετο διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς νομικῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν φιλολογίαν ἀπὸ μαθητικῆς αὐτοῦ ἡλικίας κλίνων, ἐπεδόθη εἰς τὴν σπουδὴν τῶν τε κλασικῶν γλωσσῶν, καὶ τῆς γερμανικῆς, ἰταλικῆς καὶ ῥωσσικῆς. Ἰδιαιτέραν ᾐσθάνετο ἀγάπην εἰς τὰ παλαιογραφικὰ καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς φιλολογίας, εἰς οὓς κλάδους καὶ διέπρεψεν εἶτα. Φοιτητὴς ὢν ἠρεύνησε τὰ χειρόγραφα τῆς ἐν Παταβίῳ Bibliotеca dei Canonici regolari. Πρὸς τὸν σκοπὸν κτήσεως γνώσεων σχετικῶν, περιῆλθε πολλὰς βιβλιοθήκας, ἀρχεῖα καὶ μουσεῖα τῆς Ἰταλίας, Γερμανίας, Δανίας καὶ Δακίας, ἐν τῇ τελευταίᾳ δὲ ταύτῃ χώρᾳ παρεπιδημῶν ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρουσιασθῇ πρὸς τὸν ἐκεῖ τότε τὰς διατριβὰς ποιούμενον αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσσίας Πέτρον τὸν Μέγαν, ὅστις τόσον ἐξετίμησε τὴν παιδείαν καὶ τὴν εὐφυΐαν τοῦ ἀνδρός, ὥστε προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς Ῥωσσίαν, ὅπου ὡς γνωστὸν διὰ τὴν τότε ἐκεῖ σπᾶνιν λογίων καὶ εἰς εἰδικὰς φιλολογικὰς ἀσχολίας ἀφοσιουμένων ἀνδρῶν, κατέφευγον καὶ δεκτοὶ εὐμενέστατα ἐγένοντο, προστατευόμενοι θερμῶς καὶ γενναίως, πολλοὶ ξένοι καὶ δὴ ἕλληνες, ἐξ ὧν πολλοὶ κεφαλλῆνες [2]. Ἐγκατασταθεὶς ἐν Ῥωσσίᾳ, διωρίσθη κατ' ἀρχὰς εἰσηγητὴς τῶν ὑποθέσεων τοῦ ἱππικοῦ, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀνετέθησαν αὐτῷ ὑπηρεσίαι σχετικαὶ τῶν μελετῶν καὶ τῆς εἰδικότητος αὐτοῦ, εἰς τὰς συχνὰς δὲ μετὰ τούτου συνεντεύξεις ὁ ῥέκτης μονάρχης, ὤφειλε κατὰ πολὺ τὴν λῆψιν ἀναμορφωτικῶν ὑπὲρ τῆς παιδείας μέ-

[1] Ἐκ τῶν νεωτέρων κεφαλλήνων μουσικῶν διεκρίθησαν πλὴν τῶν εἰδικῶς ἀναφερομένων οἱ Ἀνδρ. Δελλαδέτσιμας, Στέφ. Λούζης, Σπ. Χωραφᾶς, Παν. Κωστῆς. Πολλὰ δ' ὑπισχνεῖται ὁ ἐν Γερμανίᾳ ἀρίστας ποιησάμενος σπουδάς, καὶ ἐν Ἀθήναις ἤδη διαμένων κλειδοκυμβαλιστὴς κ. Γεώργιος Ε. Μοντεσάντος.

[2] Οἱ Pignat. (Mem. II. 227) καὶ Μαζαράκης (ἔνθ. ἀνωτ. 156) λέγουσιν ὅτι ἐν... Δανίᾳ ὁ αὐτοκράτωρ ἐγνώρισε τὸν Σκιαδᾶν, ἀλλὰ τοῦτο προφανῶς εἶνε λάθος, διότι κατὰ τὰς βασιμωτέρας ἐρεύνας τοῦ Σάθα (Ν. Φιλ. 462), τότε διέτριβεν ἐν Ἰασίῳ ὁ Μ. Πέτρος ὅπου παρεπιδήμει καὶ ὁ Σκιαδᾶς. Ὁ Πινιατόρος μάλιστα λέγει τὴν γνωριμίαν γενομένην τὸ 1716, ὅπερ εἶνε ἔτι ἀπιθανώτερον, τοῦ Σκιαδᾶ τότε ἄγοντος μόλις τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας.

τρων, καθὼς ὁ ἡμέτερος συμπολίτης εὑρίσκων ἐν τῇ φιλομουσίᾳ καὶ τῇ προθυμίᾳ ἐκείνου, ἀφετηρίας περαιτέρω φιλολογικῶν ἐρευνῶν καὶ δράσεων. Εἰς αὐτὸν διδάσκοντα τὸ 1722 τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν ἐν τῇ Σλαβογραικικῇ Ἀκαδημίᾳ τῆς Μόσχας, ἀνετέθη ἡ ἔρευνα τῶν ἐκεῖ ἑλληνικῶν χειρογράφων καὶ ἡ ἐκπόνησις καταλόγου αὐτῶν, ἀλλ' ἕνεκα δυσαρεσκειῶν τινων καὶ ἀντενεργειῶν παραδόξως ἐγερθεισῶν διὰ τὴν προτίμησιν τοῦ ἀνδρός, ἀντὶ τοῦ καταλόγου ἐξεδόθη μόνον ἁπλοῦν δοκίμιον εἰς πεντήκοντα μόνον ἀντίτυπα τὸ 1723 ῥωσσιστὶ καὶ λατινιστὶ ἐν Μόσχᾳ, ὁ δὲ **Σκιαδᾶς** εἰ καὶ ἐσπευσμένως προέβη εἰς τὴν δημοσίευσιν, ἔγραψεν οὐχ ἧττον σημειώσεις τινας καὶ σχόλια [1]. Ἐν τῷ καταλόγῳ περιγράφονται ἐν δυσὶ μέρεσι μετὰ παραρτήματος, τριακόσιοι ὀγδοήκοντα τέσσαρες ἐν ὅλῳ κώδικες, τῆς τε Συνοδικῆς βιβλιοθήκης καὶ τῆς ἐν τῷ τυπογραφείῳ τῆς Μόσχας [2], σπουδαίας δὲ μετέδωκεν ὁ ἀνὴρ πληροφορίας τοῖς εἰς τὰ τοιαῦτα ἀσχολουμένοις, καὶ ἤγειρε διὰ τῆς δημοσιεύσεως ἐκείνης πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν λογίων [3]. Ὁ κατάλογος ἀφιερωθεὶς τῷ Μ. Πέτρῳ, φέρει τίτλον Catalogi duo codicum manuscritorum graecorum qui in bibliotheca Synodali Moscuensi osservantur anno MDCCXXII mens. Martio, ab Athanasio Schiada prius in equitatu primi causarum au-

[1] Περὶ τῶν χειρογράφων ἐκείνων ἱστορεῖται ὅτι πλεῖστα ὅσα τούτων ἐκόμισαν εἰς Ῥωσσίαν καταφυγόντες ἕλληνες μετὰ τὴν ἅλωσιν τὸ 1453 καὶ μετέπειτα πλουτίσαντες τὰς ἐκκλησιαστικὰς μάλιστα βιβλιοθήκας. Τὰ χειρόγραφα συλλέξασα Σοφία ἡ ἀπὸ Παλαιολόγων, αὐτοκράτειρα σύζυγος Ἰβὰν τοῦ Γ' (1472) ἀπεθησαύρισεν ἐν τοῖς ἀνακτόροις, ταύτης δὲ ὁ υἱὸς Βασίλειος IV (1505) ᾐτήσατο παρὰ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Θεολήπτου (1514—1520) τὴν ἐκεῖ ἀποστολὴν ἀνδρὸς εἰδικοῦ ὅπως κατατάξῃ ἐκεῖνα, τοιοῦτος δ' ἐστάλη εἰς Μόσχαν ὁ ἐξ Ἄρτης σοφὸς ἁγιορείτης Μάξιμος (ἴδε Φωτεινοῦ Ἱστορία Δακίας II 82. Καραμζὶν Ἱστορ. Ρωσσίας Ζ'. 167 ἐπ. 229. Ἱστορ. Ρωσσικῆς Ἐκκλ. 227 - 228 καὶ Pèlerinage en terre Sainte de l'Igoumène Russe Daniel (trad. Noroff. p. 212). Ἡ βιβλιοθήκη ἐπλουτίσθη δι' ἑπτακοσίων κατόπιν χειρογράφων κομισθέντων ὑπὸ τοῦ διαταγῇ Μιχαὴλ III αὐτοκράτορος, περιηγηθέντος πρὸς συλλογὴν τοιούτων τὴν Ἑλλάδα καὶ Ἀνατολὴν Ἀρσενίου Σουχάνωφ. Ἐπίσης Ἀλέξιος ὁ τοῦ Μ. Πέτρου πατήρ, πολὺ ἐμερίμνησε περὶ συλλογῆς κωδίκων, ἐπ' αὐτοῦ σχούσης τὴν ἀρχὴν τῆς ἐν Μόσχᾳ βιβλιοθήκης τὸ 1654.

[2] Ζαβείρα, Νέα Ἑλλὰς 174 ἐκδ. Κρέμου.

[3] Ὁ πρῶτος κατάλογος ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Μαξίμου.

ditoris, nunc scholae graecae professori, inspecti et examinati. Horum unus continet codices in quibus tempus quo sunt exarati, inventum est in codicibus notatum, alter comprehendit CCCIV codices quorum excriptiones saeculum ex sententia, dicti Schiadae est designatum. Accedit appendicis loco tertius Catalogus XCIII codicum manuscritorum bibliothecae Typographiae moscuensis. Dedicati augustissimo et potentissimo imperatori atque autocratori totius Russiae Domino Domino Clementissimo. In Typographia moscuensi anno MDCCXXIII mens. Novembri. Τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἔργου ἀποδεικνύουσι καὶ αἱ μετέπειτα ἐκδόσεις τοῦ Καππίου ἐν Λειψίᾳ τὸ 1724 ὑπὸ τὸν τίτλον Arcana bibliotheca - Synodalis καὶ ἡ αὐτόθι καὶ ἐν Φραγκφούρτῃ τὸ 1776 ὑπὸ Σχέρερ [1], τὴν δὲ συμπλήρωσιν τοῦ καταλόγου ἐποιήσατο ἐπὶ Αἰκατερίνης Β', τὸ 1785, ὁ σοφὸς Ματέης. Πλὴν τῆς ἐργασίας ἐκείνης, ὁ **Σκιαδᾶς**, καθ' ἃ ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ καταλόγου, ἔγραψε καὶ **'Ελληνικὴν παλαιογραφίαν**, καθὼς καὶ ἄλλα κριτικὰ καὶ φιλολογικὰ συγγράμματα μὴ περισωθέντα δυστυχῶς. Μετέφρασεν ὡσαύτως τὸν **Τηλέμαχον τοῦ Φεν. Σαλινιὰκ** εἰς τὴν Ῥωσσικὴν εἰς τόμους δύο τὸ 1742, ἐποίησεν ἐπίσης **στίχους** ἐπὶ τῇ στέψει τῆς Ἐλισάβετ θυγατρὸς τοῦ Μ. Πέτρου, τοῦ χαρακτῆρος δέ, τῆς δράσεως καὶ τῶν σκοπῶν τοῦ μεγαλεπηβόλου ἐκείνου μονάρχου γνώστης καὶ θαυμαστής, εὐγνωμονῶν δ' ἐκείνῳ ἅμα ἐδημοσίευσεν ἐν Ἐνετίᾳ ἔνθα τὸ 1730, μετὰ βραχεῖαν ἐν Κεφαλληνίᾳ διαμονήν, μετέβη χάριν ἐρευνῶν, τὸ σύγγραμμα **Γένος, ἦθος, κίνδυνος καὶ κατορθώματα Πέτρου Α' αὐτοκράτορος** πάσης Ῥωσσίας, μετάφρ. ἀπὸ τοῦ Ἰταλικοῦ, τοῦ ἔργου τοῦ Ἀντωνίου Κατηφόρου [2]. Ἀλλὰ πλὴν τῶν στρατιωτικῶν καὶ τῶν φιλολολογικῶν δὲν ἦτο καὶ θεολογικῶν ἄμοιρος, κτησάμενος ἱκανὰς τοιαύτας γνώσεις ἐκ τῆς ἐρεύνης καὶ μελέτης τῶν θρησκευτι-

[1] Ch. T. Mathaei Notitia. Cod. man.ss. graec. Bibliothecae Moscuensis 1766 καὶ Accurs. Cod. graec. m.ss. p. 354. Ἡ ἔκδοσις ἐν τοῖς Nordische Neb en. stunden. Theil. I n. XIII.

[2] Ὁ Μαζαράκης ἠγνόει τὴν μετάφρασιν μὴ ποιησάμενος μνείαν αὐτῆς, ἴδ. Β. ἐνδ. ἀνδρῶν Κεφ. 157. πρβλ. Σάθα Ν. Φιλ. 522 καὶ 462 καὶ Ν. Κατραμῆ Ἀνάλ. Ζακύνθου 347. Καὶ ὁ Μελέτιος λέγει, ὅτι ἐποιήσατο προσθήκας καὶ σημειώσεις.

κῶν τῆς Μόσχας χειρογράφων, λέγεται μάλιστα καὶ οὗτος γράψας κατὰ Λατίνων ἐν γλώσσῃ ἁπλῇ [1]. Ἐνυμφεύθη ἐν Ῥωσσίᾳ τὴν πριγκήπισσαν Δολγορούκη, δύο δὲ θυγατέρες αὐτοῦ διετέλεσαν κυρίαι ἐπὶ τῶν τιμῶν τῆς αὐτοκρατείρας Ἐλισάβετ. Ὁ σοφὸς φιλόλογος [2] ἀπεβίωσεν ἐν Μόσχᾳ τὸ 1796, μεταξὺ δὲ τῶν πολλῶν αὐτοῦ μαθητῶν καὶ θαυμαστῶν ἦτο καὶ ὁ γνωστὸς μητροπολίτης Μόσχας Πλάτων.

Ὁ Οἶκος *Σκιαδᾶ* ἕλκει τὴν καταγωγὴν ἀπὸ Πέτρου υἱοῦ Γεωργίου διακριθέντος ἐν τῇ πολιορκίᾳ τοῦ Ναυπλίου, καὶ καταφυγόντος εἰς Κεφαλληνίαν. Πρὸς τοῦτον ἡ Ἐνετικὴ Κυβέρνησις, τῶν ὑπ' αὐτοῦ παρασχεθεισῶν ὑπηρεσιῶν ἕνεκεν, καὶ δι' ἃς ὑπέστη ζημίας μαχόμενος, ἀπένειμεν ἰσόβιον σύνταξιν ἀπὸ τοῦ Ἐνετικοῦ ταμείου τῆς Κρήτης [3]. Ἐνεγράφη ὁ οἶκος ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593-1604 [4]. Πλὴν τῶν εἰδικῶς βιογραφουμένων ἄξιοι μνείας τυγχάνουσι καὶ οἱ ἑξῆς, α') *Πέτρος* διοικητὴς Ἰθάκης 1773. β') *Πέτρος*, ὡσαύτως 1789 καὶ εἶτα σύνδικος τῆς Κοινότητος Κεφαλληνίας. γ') *Γεώργιος* υἱὸς Ἀθανασίου, αὐλικὸς ἰατρὸς τῆς αὐτοκρατείρας Ἐλισάβετ. Ἀνακριβῶς ἀναφέρεται ὡς γράψας κατὰ Λατίνων. Ἀπέθανεν ἐν Μόσχᾳ τὸ 1803. δ') *Σεβαστιανὸς* ἰατροφιλόσοφος. Μέλος τῆς Α' Ἰονίου Γερουσίας, ἀφεὶς ἀνέκδοτον πραγματείαν Sulla natura del fuoco. ε') *Ματθαῖος*, πρύτανις τῶν δύο ἐπὶ Ἐλισάβετ συστηθέντων Γυμνασίων ἐν Μόσχᾳ [5].

ΣΚΙΑΔΑΣ ΜΙΧΑΗΛ. Υἱὸς Ἠλία γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1740 ἢ τὸ 1742. Πρῶτον διδάσκαλον ἔσχε τὸν ἱερέα Γεώργιον Κλαδᾶν, τὸν εἶτα ἀρχιερέα. Διηύθυνε δὲ τὸ ἀρχιεπισκοπικὸν γραφεῖον ἐπὶ ἀρχιερέως Σωφρονίου τοῦ Κουτούβαλη. Ἡ φήμη ὅμως τῶν ἐν Ῥωσσίᾳ μεγατίμων αὐτοῦ συγγενῶν Ἀθανασίου καὶ Γεωργίου [6] ἐγέννησε παρ'

[1] Μαζαρ. 652. Δημητρακοπούλου Ὀρθ. Ἑλλ. 178. Ἀνακριβῶς ὁ Σάθας ἐν Ν. Φ. ἀποδίδει τὸ συνταγμάτιον τοῦτο τῷ Γεωργίῳ.

[2] Οὐχ ὀρθῶς παρὰ Pignat (Mem. II 324) λέγεται καθηγητὴς τῆς Ἰατρικῆς.

[3] Ἰδ. διπλώματα ἐν οἰκίᾳ κληρονομίας Σπυρ. Ἱερ. Σκιαδᾶ ἐν Ἀργοστολίῳ, ὑπὸ χρονίαν MDXXXXI. V. Decemb.

[4] Χιώτου Σειρᾶς III. 993.

[5] Pignat. Αὐτ. II 278.

[6] Ἰδ. πλείονα περὶ τοῦ ἀνδρὸς παρὰ Μαζαρ. καὶ Pignat ἔνθ. ἀνωτ. Περὶ τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ πολιτικῆς δράσεως τινῶν ἑλλήνων καὶ ἐξαιρέτως τῶν Ἑπτανησίων ἐπὶ Πέτρου τοῦ Μεγάλου καὶ κατὰ πόσον συνετέλεσαν οὗτοι εἰς τὴν

αὐτῷ πόθους εὐρυτέρων γνώσεων καὶ ἅμιλλαν ἀνωτέρων σταδίων, πρὸς ἃ εὗρε προθύμους καὶ γενναίους βοηθοὺς τοὺς ἄνδρας ἐκείνους. Σπουδάσας τὴν ἰατρικὴν ἐν Ἀμστελοδάμῳ ἢ Λουγδούνῳ τῶν Βαταβῶν ἔνθα καὶ διήκουσε καὶ τοῦ περιφανοῦς Βοεραβίου, ἠσχολήθη μετ' ἴσου ἔρωτος καὶ εἰς τὰ φιλοσοφικά, φιλολογικὰ καὶ θεολογικὰ ἑξαετίαν ὅλην, ἐκεῖ δ' ἔτυχε καὶ τοῦ διπλώματος, γράψας τὴν πραγματείαν De summo bono. Ἀνὴρ φιλομαθέστατος καὶ φιλοπονώτατος κατέγινεν ἐπίσης κατόπιν εἰς τὴν τελειωτέραν ἐκμάθησιν πλὴν τῶν κλασικῶν, καὶ τῆς ἰταλικῆς, γερμανικῆς, γαλλικῆς καὶ ῥωσσικῆς, προσδὲ ἐτράπη εἰς μεταφυσικὰς μελέτας, πολιτειακὰς καὶ ἀστρονομικάς, γενόμενος ἐγκρατὴς πολλῆς καὶ παντοδαπῆς σοφίας. Ὁ ἡμέτερος Δεστούνης, γνωρίσας τὸν ἄνδρα, εἶπε περὶ αὐτοῦ· «ὅτι περιῆλθεν ὅλον »τὸν κύκλον τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων, καὶ ὅτι ἐτίμα ἀληθῶς τὴν πα»τρίδα καὶ τὸ ὅλον ἔθνος, ἐνώπιον τῶν σοφῶν εὐρωπαίων, οἵτινες »ἐκόσμουν τότε τὸ ῥωσσικὸν πανεπιστήμιον». Ἀσκῶν ἐν Μόσχᾳ εὐδοκίμως τὴν ἰατρικὴν διωρίσθη καθηγητὴς τῆς Ἰατρικῆς Κλινικῆς καὶ διευθυντὴς τοῦ γυναικείου νοσοκομείου, ἐπὶ μισθῷ ἐτησίῳ ἓξ χιλιάδ. ῥουβλίων, ἀνατεθείσης εἶτα αὐτῷ καὶ τῆς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ διδασκαλίας τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ διεθνοῦς δικαίου. Ἡ κυβέρνησις τιμῶσα τὸν διαπρεπῆ ἄνδρα, διώρισεν αὐτὸν καὶ Σύμβουλον αὐτῆς, ἐτίμησε δὲ αὐτὸν ὁ αὐτοκράτωρ διὰ τοῦ παρασήμου τοῦ Ἁγίου Βλαδιμήρου. Ἐξαίρεται ἡ εὐμέθοδος καὶ καρποφόρος αὐτοῦ διδασκαλία, ἡ χρηστότης, καὶ ἡ ἀνυπόκριτος εὐσέβεια. Δὲν περισώζεται τὸ ἐκτενὲς φιλοσοφικοθρησκευτικὸν σύγγραμμα αὐτοῦ ***Θεανθρωπογνωσία*** ὅπερ ἔγραψε λατινιστὶ καὶ ἀφῆκεν ἀνέκδοτον, γνωστὰ δὲ εἰσὶ μόνον ἰατρικά τινα πονήματα. Ἀπεβίωσεν ἐν Μόσχᾳ τὸ 1802 ἢ τὸ 1806.

ΣΚΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἰησουΐτης ἐκ Νεαπόλεως. Πρὸ τῆς ἑνώσεω κληθεὶς ὡς καθηγητὴς τῆς Πετριτσείου σχολῆς, ἐδίδαξεν ἐν αὐτῇ λατινικὰ καὶ φυσικὴν πειραματικήν, εἶτα δὲ ἐν τῷ Γυμνασίῳ Ἀργοστολίου ἀπὸ τοῦ 1866 - 1869 καὶ ἀπὸ τοῦ 1871 - 1872, μεθ' ὃ μετῆλθεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὸν διδάσκαλον γλωσσῶν. Ἀνὴρ εὐρείας μορ-

διάδοσιν τῶν φρονημάτων τοῦ αὐτοκράτορος ἐκείνου παρὰ τοῖς Ἕλλησι πρβλ. Κοντογιάννη. Οἱ Ἕλληνες κατὰ τὸν πρῶτον ἐπὶ Αἰκατερίνης Β' ῥωσσοτουρκικὸν πόλεμον 1768 - 1774. Ἐν Ἀθήναις 1903. Τύποις Σακελλαρίου ἐν Εὑρετηρίῳ.

ρώσεως, φιλόσοφος, θεολόγος καὶ ἱστορικός, δεινότατος δὲ τὸ κανονικὸν δίκαιον. Διδάσκαλος εὐμέθοδος καὶ εὐφραδής, ζήλου δὲ πρὸς μετάδοσιν γνώσεων θερμοῦ ἔμπλεως. Ἐγίνωσκε πλὴν τῶν κλασικῶν, καὶ τὴν ἀγγλικήν, γαλλικήν, ἰσπανικήν, ἑβραϊκὴν καὶ ἰταλικήν, ἐξέμαθε δὲ κάλλιστα καὶ τὸ νεοελληνικὸν ἰδίωμα διδαχθεὶς κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τοῦ Μενάγια καὶ Καρούσου. Ἀπέθανε πρὸ δεκαετίας ἐν Νεαπόλει.

ΣΜΙΘΣΟΝ ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ. Ἄγγλος ἔμπορος ἐν Μελίτῃ καὶ λόγιος ἅμα. Ἐδίδαξεν ἐν Ἀργοστολίῳ καὶ Ληξουρίῳ ἐπὶ ἀγγλικῆς προστασίας, ἐν τῇ τελευταίᾳ δὲ ταύτῃ ἀποβιώσας ἐτάφη ἐν τῇ μονῇ Λεπέδων. Ἄξιος μνείας εἶνε ὡς πρῶτος συστήσας ἐν Ληξουρίῳ κατάστημα πρὸς κατασκευὴν ἐχυλίσματος (estratto o succo) τῆς ἀφθόνως φυομένης ἐν τῇ νήσῳ καὶ μάλιστα ἐν Πάλῃ γλυκυρρίζης (glycurrhiza-glabra. Lin :) ἥτις καὶ πρότερον, ἀλλὰ μετὰ τοῦτο κυρίως, ἀφθόνως ἐξήγετο εἰς τὸ ἐξωτερικόν, διὰ τὰς ἰαματικὰς αὐτῆς ἰδιότητας.

ΣΟΛΟΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Υἱὸς Γερασίμου ἐξ Ἀργοστολίου νομικός, διατελέσας καὶ δικαστὴς ἐν Ἑλλάδι ἐπὶ Κυβερνήτου. Ἀνὴρ εὐπαίδευτος, αἰσθηματίας καὶ φιλόμουσος γράψας καὶ ποιήσεις σατυρικὰς καὶ λυρικὰς ἰταλιστὶ καὶ ἑλληνιστί. Εἰσήγαγε πρῶτος ἐν τῇ νήσῳ τὸ ἰταλικὸν μελόδραμα περὶ τὸ 1837, μετασκευάσας ἰδίᾳ δαπάνῃ εἰς θέατρον τὴν παρὰ τὸν ναὸν Ἁγ. Νικολάου Τσιμάρα οἰκίαν του ἐν Ἀργοστολίῳ[1]. Οἱ *Σολομοὶ* (Salomon) ἐκ Σαλέρνου καταγόμενοι, ἀπαν-

[1] Ἀπὸ τοῦ 1829, ἤρξατο κινούμενον τὸ ζήτημα ἀνεγέρσεως ἐν Ἀργοστολίῳ κτιρίου θεάτρου ἅμα καὶ χρηματιστηρίου, ἀλλ' εἰ καὶ συνελέγησαν συνδρομαὶ ἐν Ἀργοστολίῳ μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀγγ. Μομφερράτου, ἐν Ληξουρίῳ δὲ ὑπὸ τοῦ Γερ. Α. Τσιτσέλη, τὸ πρᾶγμα ἐναυάγησεν. Περὶ διδασκαλίας ἀρχαίων καὶ νεωτέρων δραμάτων καὶ κωμῳδιῶν ἴδε Νεοφ. Βάμβας καὶ Νικ. Τ. Ξυδιᾶς. Τὸ θέατρον τοῦ Σολομοῦ, ἐλειτούργησε μέχρι τοῦ 1849. Πρῶτα ψαλέντα ἐν αὐτῷ ἔργα ἡ Chiara di Rosemberg, ὁ Barbiere, ὁ Furioso, ἡ Gazza Ladra, ἡ Sonnambula, ἀφῆκαν δ' ἐποχὴν οἱ περίφημοι πρῶτοι ἀοιδοί, ἡ ὑψίφωνος Μαριάννα, ὁ ὀξύφωνος Μορέττης καὶ ὁ βαρύτονος Παρόδης. Ἐπὶ ἁρμοστοῦ Δούγλα (1835-1841) ἀπεφασίσθη ἡ ἔγερσις τοῦ νῦν θεάτρου Κέφαλος, ἤρξατο μάλιστα καὶ ἡ τῶν θεμελίων σκαφή, ἀλλ' ἕνεκα διαστάσεως γνωμῶν, τὸ ἔργον ἐγκατελείφθη. Το 1856 ὁ τότε ἐπαρχιακὸς ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν σύμβουλος Γεώργ. Ἀν. Καβαλιερᾶτος, ἀπεφάσισεν ἵνα ἐπὶ τοῦ οἰκοπέδου ἐκείνου, ἀνήκοντος τῇ ἐγχωρίῳ περιουσίᾳ, ἀνεγερθῇ ὁ ναὸς τοῦ Ἁγ. Γερασίμου, ἐν ᾧ νὰ μετενεχθῇ ἐξ Ὁ-

τῶσιν ἀπὸ τοῦ 715 μ. Χ. ἐν τῷ Ἑνετικῷ κράτει, ὁπόθεν τινὲς τοῦ οἴκου μετηνάστευσαν εἰς Πελοπόννησον καὶ Κρήτην[1] ὀνομαζόμενοι παλαιότερον Κεντρόνικοι Βαρβολάνοι, ἀνήκοντες δὲ εἰς τὰς case vecchie ἢ tribuniciae, μετήλλαξαν ὄνομα τὸ 1026, πρῶτος δ' ἔφερε τὸ ὄνομα Salomon ὁ δόγης Πέτρος[2]. Κατὰ τὰς ἐν τῷ οἴκῳ παραδόσεις, ἦλθον εἰς Κεφαλληνίαν μετὰ τὴν λατινικὴν κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὅτε καὶ ἀπενεμήθησαν αὐτοῖς κτήματα ὅπου νῦν τὸ χωρίον Σολομᾶτα τῆς Κραναίας. Εἰς τὴν Χρυσῆν βίβλον ἐνεγράφησαν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 - 1604[3]. Ἐκ τῶν νεωτέρων, διεκρίθη ὁ ἐκ τοῦ ἐν Σάμῃ κλάδου *Εὐάγγελος* γεννηθεὶς τὸ 1867, μεμορφωμένος καὶ γενναῖος λοχαγὸς τοῦ πεζικοῦ, πεσὼν ἐν τῇ μάχῃ τῶν Πέντε πηγαδίων κατὰ τὸν ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον.

ΣΟΛΟΜΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ. Υἱὸς Γερασίμου καὶ Ἀναστασίας Λειβαδᾶ ἐξ Ἀργοστολίου γεννηθεὶς τὸ 1804. Νομικὸς σπουδάσας ἐν Παταβίῳ, ἀνὴρ φιλελεύθερος καὶ λόγιος. Εἰδήμων εἰς τὰ τῆς Ἑπτανήσου, ἔνθα κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς Ἀγγλικῆς προστασίας, πολλὴ ἦτο ἡ νομοθετικὴ ἐργασία, ἐτίθεντο ἐπὶ τοῦ τάπητος περισπούδαστα διοικητικὰ καὶ οἰκονομολογικὰ μέτρα, καὶ ἐμελετᾶτο τὸ ζήτημα τῶν κωδίκων, συνέτεινε διὰ πονημάτων αὐτοῦ εἰς τὴν μείζονα κατανόησιν καὶ ἀνά-

μαλῶν καὶ τὸ λείψανον αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τούτου ματαιωθέντος, ὁριστικῶς ἤρξατο ἀνεγειρόμενον τὸ νέον θέατρον συνδρομῇ πολλῶν, οἵτινες ἠγόραζον μετοχάς. Αἱ σκηνογραφίαι κατεσκευάσθησαν ὑπὸ τοῦ σκηνογράφου τῆς Fenice τῆς Ἑνετίας, ἐκεῖ δ' ἐξεπονήθη καὶ τὸ σχεδιάγραμμα. Ἤρξατο λειτουργοῦν τὸ 1858. Διοικεῖται ὑπὸ ἐπιτροπῆς ἐκλεγομένης ὑπὸ τῶν μετόχων. Ἐν αὐτῷ ἐδίδαξαν καὶ ἑλληνικοὶ καὶ ἰταλικοὶ δραματικοὶ θίασοι, ὧν ἀφῆκαν καλλίστας ἐντυπώσεις οἱ τῶν Gagliardi, Tadini καὶ Gambier. Ἐν Ληξουρίῳ τὸ πρῶτον ἐψάλησαν ὀπερέτται ἰταλικαὶ τὸ 1904 ἐν τῇ αἰθούσῃ οἰκίας τοῦ Παντοκράτορος.

[1] Ἐκεῖθεν μετηνάστευσεν εἰς Ζάκυνθον ὁ κλάδος τοῦ ποιητοῦ. Ἴδε περιοδικὸν Ἐθνικὴ ἀγωγὴ ἐν Ἀθήναις Α' 56 ἔνθα διατριβὴ Σ. Δεβιάγη.

[2] Περὶ Salomon καὶ τῶν ἐπιφανῶν τοῦ οἴκου ἀνδρῶν, ἴδε Amelot de la Houssaie Hist. du gouv. de Venice II 533. MDCXCV.

[3] Libro Consigli ἀρχ. Κεφαλλ. Καὶ πρῶτος προνοητὴς τῆς Κεφαλληνίας τὸ 1500 ἦτο ὁ Luigi Salomon. Hopf. Chroniques 399. Τὸ 1526 ἀπαντῶμεν ἐν Μιχαλιτσάτοις οἰκονόμον τῆς ἐπισκοπῆς Σολομόν τινα πρεσβύτερον, ὥστε καὶ κλάδος τοῦ οἴκου ἦτο καὶ ἐν Πάλῃ σῳζόμενος μέχρι τοῦ νῦν. Ἴδ. βραβεῖον Ἁγ. Μαρίνης ἐν χειρογρ. Ἐθν. Βιβλιοθήκης.

πτυξιν τινῶν ζητημάτων. Ἐδημοσίευσε τότε Progetto di codice commerciale e di navigazione per gli Stati Uniti delle isole jonie. Bologna. 1824. p. 175, ἀφιερωθὲν τῇ Ἰονίῳ βουλῇ, προσδὲ πραγματείαν Sui fallimenti e bancarotte. Μέλος τῆς τότε ἀγροτικῆς εταιρείας καὶ ἐργασθεὶς ὑπὲρ αὐτῆς ἱκανῶς ἐδημοσίευσε τὸ πόνημα Esposizione sulle cause politiche-economiche che si oppongono ai progressi dell agricoltura nelle isole jonie. Bologna 1825 p. 74 [1]. Ἐπίσης Breve esposizione nello stato pas-

[1] Πλὴν τῆς ἐπὶ Ἑνετῶν ἀγροτικῆς ἀκαδημίας (ἴδ. βιογραφ. Ἀγγ. Τσουλάτη) ἡ Ἰόνιος Κυβέρνησις τὸ 1823 συνέστησεν ἐν ταῖς νήσοις Comitato Agrario, συγκείμενον ἐκ μελῶν τῆς βουλῆς, ἐν ἑκάστῃ δὲ νήσῳ ἦτο ὑποκατάστημα, αἱ παρατηρήσεις δὲ καὶ προτάσεις τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις νήσοις μελῶν, ὑπεβάλλοντο εἰς τὸ ἐν Κερκύρᾳ προεδρεῖον, ἀλλὰ τὸ ἵδρυμα δὲν ἠρίθμησε ἔτη πολλὰ ζωῆς. Ἀλλὰ καὶ πρότερον ἐπὶ τῶν διοικητῶν De-bosset καὶ Napier ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἱκανῶς ἐμερίμνησεν ἡ κυβέρνησις περὶ γεωργίας. Ἐπίσης ἐπὶ ἁρμοστοῦ Howard Duglas σπουδαία ἐλήφθη μέριμνα, οὗτος δὲ τὸ 1836 ἐγένετο προστάτης τῆς Γενικῆς περὶ ἐμψυχώσεως τῆς Γεωργίας ἐν Ἑπτανήσῳ εταιρείας, ἥτις συνέστη διὰ τῆς LV πράξεως τοῦ V Κοινοβουλίου, μακρὸν λόγον ἐν τῇ Γενικῇ συνελεύσει ἐκφωνήσαντος μάλιστα αὐτοῦ τοῦ ἁρμοστοῦ (ἴδε idee sulle società agricole institute nelle isole jonie etc. Corfù tip. gov. 1836 μεθ' ἑλλ. μεταφρ. σελ. 43. Ἐπίσης ἐπὶ ἁρμοστοῦ Μακένζη συνέστη ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀγροτικὴ καὶ τεχνικὴ ἑταιρεία. Ὁ ἁρμοστὴς μάλιστα οὗτος διαγνοὺς τὰς ἐλλείψεις καὶ ἀνάγκας τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας, ἐδημοσίευσε καὶ Progetto di un' associazione per l'incoraggiamento delle arti e dei mestieri nell'isola di Cefalonia (ἴδε Salomon-Statistica, 38). Ἡ ἑταιρεία αὕτη εἰ καὶ βραχὺν χρόνον ἐβίωσεν, (1842-1845) εἰργάσθη καλῶς. Εἰς τὰς προσπαθείας αὐτῆς ὀφείλεται ἡ σύστασις ἐν τοῖς χωρίοις στρατιωτικῶν ἀποσπασμάτων (picchetti di campagna) πρὸς ἀσφάλειαν τῶν ἀγρῶν, καὶ ἐν γένει ἐπροστάτευσε κατὰ τὸ μέτρον τῶν μικρῶν της δυνάμεων τὰς τέχνας καὶ τὰ ἐπαγγέλματα. Ἀναφέρεται ὅτι συνέδραμε χρηματικῶς καὶ τὸ τότε συσταθὲν ἐν Ληξουρίῳ ἀγγειοπλαστικὸν τεχνουργεῖον παρὰ τὸν Ἅγιον Νικόλαον τῶν Ξένων, ἐγερθέντος τὸ 1842 τοῦ καταστήματος ἐπὶ οἰκοπέδου δωρηθέντος ὑπὸ τοῦ δημοσίου. Ὁ Σολομὸς ἐν λόγῳ αὐτοῦ, λέγει ὅτι τὰ ἀγγεῖα ἦσαν καλλιτέρας ποιότητος τῶν ἐν Κερκύρᾳ καὶ Ζακύνθῳ καὶ ἀνώτερα τῶν τῆς Ἀπουλίας, ἀλλὰ τὸ κατάστημα μετ' οὐ πολὺ διελύθη. Ἡ ἑταιρεία ἐμερίμνησε περὶ εἰσαγωγῆς καὶ νεωτέρων συστημάτων καλλιεργειῶν, κηπεύσεων, θλίψεως ἐλαιῶν, οἰνοποιίας δι' ἐγκλιματισμοῦ νέων φυτῶν κλ. ἀλλ' ὁ πρὸς τοῦτο προσκληθεὶς εἰδικὸς Ἰταλὸς ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς Ἑταιρείας Τοποτηρητοῦ D'Everton, ἀνέβαλε διὰ λόγους ὑγείας τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ, μετ' οὐ πολὺ δὲ ἡ ἑταιρεία διελύθη. Προυκάλεσεν ὡσαύτως πολλὰς φυτείας μωρεῶν καὶ συκα-

sato e presente sopra tutti i rami di publica amministrazione negli Stati Uniti della isole jonie. Filadelfia 1825 p. 36. Τὰ δύο ταῦτα ἔργα εἰσὶ καὶ καλαὶ συμβολαὶ εἰς τὴν οἰκονομικὴν καὶ διοικητικὴν ἱστορίαν τῆς νήσου. Τὸ 1842 κατὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐπὶ ἁρμοστοῦ St. Makenzy συστάσης ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀγροτικῆς ἑταιρείας, ὁ *Σολωμὸς* ἐξεφώνησε κατάλληλον λόγον, ἐπίσης καὶ τὸ 1845 ὅτε διετέλει μέλος τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον διὰ τοὺς ἐρευνητὰς τῆς ἐπὶ ἀγγλικῆς προστασίας ἱστορίας τῆς νήσου εἶνε ἡ Statistica generale dell'isola di Cefalonia. Corfù 1859, οὗ ἔργου τὸ δεύτερον μέρος μένει ἔτι ἀνέκδοτον. Ἐν τῷ προκειμένῳ πονήματι, ἐκτὸς μικρῶν τινων ἀνακριβειῶν, ἐκτίθησιν ὁ συγγραφεὺς ἀκριβῶς καὶ λεπτομερῶς, τὰ περὶ τῆς τοπογραφίας τῆς νήσου, τῆς τοπικῆς κυβερνήσεως, τῶν μέτρων καὶ σταθμῶν, τῶν δημοσίων ἔργων καὶ καταστημάτων εὐποιΐας, τοῦ ἐμπορίου καὶ ναυτιλίας, τῆς ἐκκλησίας, τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, τοῦ συστήματος τῶν ὑποθηκῶν κλ. ἐπιφυλασσόμενος βεβαίως ἐν τῷ β' μέρει νὰ διαλάβῃ εἰδικῶς περὶ τῆς στατιστικῆς κατὰ τὸν τίτλον. Ὁ ἀνὴρ διετέλεσε καὶ δικαστὴς καὶ ἐγχώριος σύμβουλος, φίλος δὲ στενὸς τοῦ ἁρμοστοῦ Μακένζη, ἔγραψε τὴν νεκρολογικὴν τούτου βιογραφίαν, ἣν ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ *Ἐφημερίδι τῆς Μελίτης*, εἰς ἣν καὶ ἄρθρα πολιτικὰ εἶχε κα-

μινεῶν, μετακομίσασα τὰ φυτὰ ἀπὸ τοῦ Bourdin τοῦ Ἑνετικοῦ κράτους. Φυτώριον εὐρὺ διαφόρων δένδρων διετήρει ὡσαύτως ἐν Δρεπάνῳ δοῦσα ἀφορμὴν καὶ εἰς ἰδιωτικὴν ἀνθοκομίαν καὶ δενδροκομίαν. Προήγαγεν ἐπίσης τὴν σηροτροφίαν, συστήσασα κατάστημα ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἁγίων Φανέντων τῆς Σάμης, λίαν συντελέσαντος πρὸς τοῦτο καὶ τοῦ Αὐγ. Thomson, ἀναλαβόντος τὴν ἐπιχείρησιν ἀποτελεσματικῶς. Εἰσήγαγεν ἔτι καὶ εἴδη νέα προβάτων κλ. Πρὸς τὸν σκοπὸν ὃν προείλετο ἐδημοσίευεν ὁδηγίας καὶ εἰδοποιήσεις διαφόρους, ὥριζε διαγωνισμούς, μετὰ βραβείων διαφόρων καὶ ὑπεξέκαιε τὸν ζῆλον, τῶν καλλιεργητῶν, διὰ μέτρων συντελεστικῆς ἀγροτικῆς ἀσφαλείας, εἰς τὰς ἐπανειλημμένας δὲ αἰτήσεις πρὸς τὸν ἁρμοστὴν Σίτωνα, ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος καὶ ἡ ἐλάττωσις τοῦ ἐξαγωγικοῦ τῆς σταφίδος δασμοῦ. Ἴδε περὶ τῶν ὑπὲρ τῆς γεωργίας μέτρων ἐπὶ ἀγγλικῆς προστασίας καὶ Ἰονίου ἀνθολογίας 3 τοῦ αωλδ'. Χιώτου VI 265 καὶ Regolamento della società tecnico-agraria di Cefalonia. Corfù 1842. Φροντίσι τῆς ἀγροτικῆς ἑταιρείας τῆς Κεφαλληνίας μεταφρασθὲν ἐξεδόθη ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1843 ἐκ τῆς τυπογραφίας τῆς Κυβερνήσεως τὸ περὶ ἀγροτικῆς καὶ οἰκιακῆς οἰκονομίας δοκίμιον τοῦ Νικ. Κολουμελᾶ Ὀνοράτου.

ταχωρήσει ἄλλοτε. Ἀπέθχνεν ἐν Ἀργοστολίῳ πρὸ δεκαετίας περίπου.

ΣΠΑΘΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ. Ἐκ Σάμης, ἀρχιμανδρίτης ἐν μονῇ Ἰβήρων τοῦ ἁγίου Ὄρους καὶ ἀνακαινιστὴς τοῦ πλείστου μέρους τῆς μονῆς ταύτης πυρποληθείσης τὸ 1865, ἀνὴρ φιλόμουσος καὶ φιλάνθρωπος, ἱδρύσας νοσοκομεῖον ἰδίαις δαπάναις. Ἀπεβίωσεν ἔτει 1884.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΙ. Ξένα κράτη ἀπαντῶμεν, καταρτίζοντα στρατιωτικὰ σώματα ἐξ ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ ιε΄ αἰῶνος. Ἀναφέρεται ὅτι ἡ Ἑνετία ἐστρατολόγησε τὸ πρῶτον ἕλληνας ἐκ τῶν αὐτῇ ὑποτεταγμένων ἑλληνικῶν χωρῶν δια τοῦ Πέτρου Μοροζίνου 1470. Γνωστὸν ἐπίσης τυγχάνει τὸ ἐξ Ἀλβανῶν καὶ Ἑλλήνων συγκεκροτημένον στρατιωτικὸν σῶμα ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως, ὅπερ ἐκαλεῖτο Μακεδονικόν [1]. Ἀλλ' ἄξιον μείζονος λόγου ἦτο τὸ ἐξ ἐλαφροῦ ἱππικοῦ τάγμα τῆς *Στρατιᾶς* (Stradea, stradeot, stratioti) ὅπερ ἡ Ἑνετικὴ κυβέρνησις συνέστησεν ἐκ στρατιωτῶν μετακληθέντων εἰς τὰς νήσους ἐκ Πελοποννήσου καὶ ἄλλων μερῶν τῆς Ἠπείρου. Κυρίως μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Μεθώνης καὶ Κορώνης κατέφυγον ἢ ἐκλήθησαν τὸ 1502 εἰς τὰς νήσους πολλαὶ στρατιωτικαὶ οἰκογένειαι [2], κατὰ δὲ τὸ 1540 μετηνάστευσαν πανοικεὶ εἰς Κέρκυραν πολλοὶ ἐκ Μονεμβασίας καὶ Ναυπλίου, τούτους δὲ ἡ Κυβέρνησις ἐχρησιμοποίησεν εἰς φυλακὴν τῶν νήσων Κερκύρας, Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας [3]. Εἰς τοὺς στρατιώτας ἡ Ἑνετικὴ κυβέρνησις ἀπένεμε κτήματα, καὶ χρήματα, τὰ δὲ τάγματα ἐτήρησε μέχρι τῆς καταλύσεως αὐτῆς ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις. Μεταγενέστερον ἕνεκα ἐκδουλεύσεων τινὲς τῶν οἰκογενειῶν τούτων κατελέχθησαν καὶ εἰς τὸ Ἀρχοντολόγιον, οἷαι καὶ αἱ ἐν Κεφαλληνίᾳ Ῥένεση, Μαζαράκη, Μενάγια, Πλυμένος μετὰ τὸ 1521. Χωρία τινα φέροντα σήμερον τὸ ὄνομα τῶν τότε μεταναστευσάντων, ἦσαν πιθανώτατα τὰ δωρηθέντα τούτοις κτήματα ὅπου συνῳκίσθησαν. Εἰς τὴν Στρατιὰν μεταγενέστερον ἀπαντῶμεν ὑπηρετοῦντας πλὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἄλλους ἐξ ἀνατολικῶν χωρῶν, φράγκους καὶ ἐκ τῶν παλαιοτέρων ἐντοπίων. Τοιούτους φ. ε. γινώσκομεν τοὺς Μαντζαβίνους Βαρδαράμους, Μεταξᾶ, Ἀλευρᾶ, Κατε-

[1] Ἴδ. βιογρ. Γεωργίου Χωραφᾶ.

[2] Ἴδ. Ἱστορίαν οἰκογ. Κομποθέκρα ἐν βιογρ. Ξενοκράτους Κομποθέκρα.

[3] Βροκίνη. Ἡ περὶ τὰ μέσα τῆς ις΄ ἑκατονταετηρίδος ἐν Κερκύρᾳ ἀποίκησις τῶν Ναυπλιέων καὶ Μονεμβασιωτῶν. Ἐν Κερκύρᾳ 1883.

βάτη, Κακούρη, Ῥιτσαρδοπούλου, Τυπάλδου, Βινάρη, Ἀγουδίνου, (Ἀγουδίμου;), Φοντάνα, Μουζάτη, Σεμπρικοῦ, Κουτούβαλη, Καγκελάρη, Κατσαΐτου, Φωκᾶ, Ἀντίππα, Ῥοσολύμου. Τοιουτοτρόπως πολλαὶ οἰκογένειαι ἦσαν κυρίως στρατιωτικαὶ τήν τε καταγωγὴν καὶ τὴν μακροχρόνιον καὶ διαδοχικὴν ἐν τῇ Στρατιᾷ ὑπηρεσίαν. Ἐκ τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ οἰκογενειῶν ἀπαντῶμεν πολλοὺς capi ἢ governatori τῶν Στρατιῶν ἐν Ἑπτανήσῳ καὶ ἀλλαχοῦ τῶν Ἑνετοκρατουμένων χωρῶν, ἀνήκουσι δὲ οὗτοι εἰς τὰς οἰκογενείας Κλαδᾶ, Ῥάλι, Φωκᾶ, Ῥένεση, Λάσκαρη, Μεγαδούκα, Σδρίν, Δελλαπόρτα, Βοζίκη, Λούζη, Κομποθέκρα, Χέλμη, Βαρβάτη, Μαζαράκη, Βινάρη, Μάνεση [1]. Περὶ τῶν στρατιῶν καὶ στρατιωτῶν ἐκείνων διαλαμβάνοντες, καλὸν ἡγούμεθα ἵνα ἐν συντόμῳ εἴπομέν τινα περὶ τῆς ἀμφισβητουμένης ὑπὸ τῶν συγγραφέων ἱστορίας τῆς λέξεως. Ἡ λέξις Stradea, καὶ Stradeoti δὲν εἶνε ἑλληνική. Κατὰ τὰς νεωτέρας ἐρεύνας οὐδεμία γλωσσικὴ σχέσις ὑπάρχει μεταξὺ τούτων τῶν λέξεων καὶ τῆς **στρατιώτης**. Οἱ ἐν Πελοποννήσῳ ἐπὶ Φραγκοκρατίας κάτοχοι Φεούδων διωχθέντες ὑπὸ τῶν Τούρκων μετὰ τὴν ἅλωσιν τῶν αὐτόθι χωρῶν, ἐσπάρησαν ἀνὰ τὴν Εὐρώπην. Οἱ condottieri οὗτοι, ὡς ὀνομάζουσιν αὐτοὺς τὰ Χρονικὰ τοῦ ις' αἰῶνος, ἠνδραγάθουν καὶ συνέτειναν λίαν εἰς τὴν μεταρρύθμισιν τῆς νέας τῶν ὅπλων τακτικῆς, ἔφερον ὅμως καὶ τὸ ὄνομα Strathioti (estradiots) ἀλλὰ τοῦτο παράγεται ἀπὸ τῆς λέξεως Strada, ***Στράθα***, ἐσήμαινε δὲ τοὺς ***ὁδίτας*** (Marcheurs) ἢ τοὺς ***περιπλανωμένους*** (Errants). Παρὰ Βυζαντίνοις ὡσαύτως αἱ λέξεις συνεχέοντο, πολλαὶ δὲ αἱ ἀποδείξεις ὅτι ἡ λέξις ***Στρατιώτης***, δὲν ἐσήμαινε μόνον τὸν soldato ὑφ' ἣν σήμερον ἔχει ἔννοιαν, ἀλλὰ τὸν ἐν στρατιωτικῇ πορείᾳ Φεουδοῦχον [2]. Ἄλλοι συγγραφεῖς δέχονται τὴν λέξιν ὡς Ἑλληνικήν [3].

ΣΤΡΑΤΙΚΟΣ ΣΙΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ. Υἱὸς ***Δημητρίου*** ἀνδρὸς λογίου, διαπρέψαντος καὶ ἐν τῇ στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἑνετίας,

[1] Sathas Mon. VIII.

[2] Sathas Mon. med. aevi IV p. LIV-LVI.

[3] Lunzi Ἱστορ. Ἑπταν. ἐπὶ Ἑνετῶν 190. Spandugnino Com. del' orig. dei princ. Turchi IX παρὰ Σάθᾳ ἔνθ. ἀνωτ. Guiccardini St. d' Italia. Χιώτου III 69. Λοβέρδου Ἱστορ. Κεφαλ. σημ. Γρατσιάτου 134. Βουλγάρεως ἐν Ἑστίας 380 καὶ Βροκίνη ἔνθ. ἀνωτ.

ποθανόντος δ' ἐν Οὐχρῶνι πρὸ τοῦ 1776 φέροντος βαθμὸν tenente generale. Ἄγνωστον ἂν ὁ *Ἀντώνιος* ἐγεννήθη ἐν Κεφαλληνίᾳ. Διακεκριμένος μηχανικός, ἀνελθὼν μέχρι τοῦ βαθμοῦ ταγματάρχου. Ἀναφέρεται ὅτι ἠσχολήθη εἰς τὴν ὑψομέτρησιν τοῦ Μεγάλου Βουνοῦ ἢ Αἴνου, ὃν εὗρε 780 γεωμετρικὰ βήματα εἰς ὕψος καὶ μίλια τριάκοντα τὴν περιφέρειαν [1]. Ἡ οἰκογένεια *Σιροπούλου* εἶνε παλαιὰ εὐγενὴς τῆς νήσου, ἀπαντῶμεν δὲ ἀρχομένου καὶ τοῦ ιη' αἰῶνος ἐν Κάστρῳ Ἁγίου Γεωργίου, τὸν *Ἰωάννην Σουριὰν Σιρόπουλον* συγγενῆ τῶν Ἀννίνων, προστάτην καὶ χορηγήσαντα τὰς δαπάνας πρὸς σπουδὴν τοῦ ζωγράφου Ἀθανασίου Ἀννίνου. Ὡς ἐκ τῆς καταλήξεως *πουλος* φαίνεται καταγομένη ἐκ Πελοποννήσου, ὁπόθεν πολλοὶ μετηνάστευον εἰς τὰς νήσους ἐπὶ Τουρκοκρατίας, τούτων δὲ πολλοὶ ὡς καὶ οἱ *Σιρόπουλοι* κατετάχθησαν εἰς τὸν Ἑνετικὸν στρατόν. Περὶ τοῦ ἑτέρου ἐπωνύμου *Στρατικὸς* οὐδὲν σχετικὸν εὕρομεν, *Σουριὰν* ὅμως ἀπαντῶμεν μεταξὺ τῶν εὐγενῶν τῆς νήσου ἀπὸ τοῦ 1593 - 1603 [2]. Ἡ οἰκογένεια ἐξέλιπε.

ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ. Υἱὸς Σπυρίδωνος ἀγωνιστοῦ ὑπὸ τὸν Μεταξᾶν ἐν Λάλᾳ ὅπου καὶ ἐτραυματίσθη, γράψαντος δὲ σατυρικὰς καὶ ἐρωτικὰς ποιήσεις. Ὁ *Παναγιώτης* ἐγεννήθη ἐν Πάτραις τὸ 1836, σπουδάσας τὰ ἐγκύκλια καὶ τὰ νομικὰ ἐν Ἀθήναις, ἦλθε τὸ 1857 εἰς Ληξούριον ὅπου ἀναμιχθεὶς εἰς τὰ ῥιζοσπαστικὰ ἐφυλακίσθη καὶ ἐξωρίσθη ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας. Ἀνὴρ φιλελεύθερος, μεμορφωμένος καὶ αἰσθηματίας. Μέλος πολλῶν συλλόγων. Ἔγραψε πολλὰς ποιήσεις ἐλεγειακὰς καὶ πατριωτικάς, μετ' αἰσθήματος πολλοῦ γεγραμμένας, ἀποπνεούσας δὲ θλῖψιν καὶ παράπονον δι' ἃς πικρίας καὶ δοκιμασίας ὑπέστη ὁ ποιητὴς ἐν τῷ βίῳ. Τούτου ἀδελφὸς εἶνε ὁ ἐν Πάτραις διαπρεπὴς δημοσιογράφος καὶ σατυρικὸς ποιητὴς κ. *Ἠλίας*. Ὁ *Παναγιώτης* ἐδημοσίευσε τὰ ἑξῆς· α') *Πληγωμένη καρδία* ἐν Πάτραις 1857. β') *Ἑλληνικὴ ἄνοιξις* αὐτόθι 1858. γ') *Σκιαὶ καὶ σπινθῆρες* αὐτ.

[1] Κατὰ τὰς ἐντελεστέρας καταμετρήσεις τὸ ὄρος ἔχει ὕψος 1620 μέτρων. Περὶ τοῦ ζητήματος πρβλ. Μπλιαράκη Γεωγρ. Κεφαλλ.-Ἰθάκης σελ. 15, καὶ σελ. 171 σημ. 6.

[2] Ἴδε χειρογραφ. Ἱστορία Κεφαλληνίας ὑπὸ Morelli παρ' ἐμοί. Ἐπίσης Ἱστορία Κεφαλλ. ὑπὸ Ι. Καραντινοῦ. Pignat Mem. II 196 καὶ biografia Cefalena. Ἐπίσης Κώδικα Ναοῦ Εὐαγγελιστρίας ἐν Κάστρῳ.

1863. δ') *Ἐθνεγερτήρια σαλπίσματα* αὐτ. 1861. ε') *Τὰ προεόρτια τοῦ Ἑλλ. ἀγῶνος*. Τραγῳδία καὶ *Ἀθανάσιος Διάκος*, ἔπος αὐτ. 1862. ς') *Ἐθνικὰ δάκρυα καὶ νεκρικὰ ἄνθη*. Ἀθήνησι 1859. ζ') *Ἀναμνήσεις καὶ μνήματα* αὐτ. 1860. η') *Ἐθνικὰ διηγήματα* αὐτ. 1868. θ') *Διάττοντες* αὐτ. 1878. ι') *Ἑσπέρα* αὐτ. 1877. ια') *Ἀθύρματα* αὐτ. 1879. ιβ') *Βέλη* αὐτ. 1880. ιγ') *Παιᾶνες, στόνοι, γέλωτες*, αὐτ. 1893. ιδ') *κοινωνικὰ ἔπη* καὶ ιε') *Ἡ Εὐρώπη τοῦ ιθ' αἰῶνος*. Οἱ *Συνοδινοὶ* ἢ *Συναδινοὶ* κατάγονται ἐκ Συνάδων τῆς Μικρασίας. Αὐλικοὶ ἐν Βυζαντίῳ ἐξεδιώχθησαν ἐκεῖθεν ἕνεκα λόγων ἐρωτικῶν, μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν ἐπανῆλθον εἰς Σύναδα καὶ ἐκεῖθεν ἦλθον εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα. Ἐγκατεστάθησαν εἰς χωρίον Ἰλάρους τῆς Κατωγῆς Κεφαλληνίας, ὅπου καὶ μέχρι σήμερον σῴζονται, ἐκ τῶν ἐνταῦθα δὲ ἔδραμον οἱ *Στυλιανὸς* καὶ *Ἀντώνιος* τὸ 1767 εἰς τὴν ἐπανάστασιν τῆς Πελοποννήσου, μυηθέντες κατόπιν καὶ τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρειας[1].

ΣΦΑΕΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ. Ἐξ Εἰκοσιμίας, ἐνεργητικώτατον λαβὼν μέρος κατὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἐν ταῖς Ἡγεμονίαις. Ἐμπειρώτατος τὰ ναυτικὰ διῴκει τὸν ἐκ δέκα καὶ τριῶν πλοίων στόλον, οὗ τὰ πλείονα πλοῖα ἀφήρεσεν ἀπὸ τοὺς τούρκους, καὶ προσέβαλε τὸν ἐχθρὸν κατὰ τὴν πρώτην ἐν Γαλαζίῳ μάχην, καταπολεμούμενος δὲ σφοδρῶς διέσχισεν ἐπιδεξίως καὶ γενναίως τὴν τουρκικὴν γραμμὴν διὰ τεσσάρων πλοίων καὶ ἀπεσύρθη εἰς Προῦθον. Ὁ ἱστορικὸς τοῦ ἀγῶνος εὐφημον ποιεῖται μνείαν τοῦ ἀνδρείου ἀγωνιστοῦ, καταχωρίζων καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἐφόρους τοῦ Ῥενίου τῆς Βασσαραβίας ἔκθεσίν του[2]. Ἀρχηγὸς ἐν Σκουλενίῳ μετὰ τοῦ Θάνου Καρπενησιώτου καὶ Κοντογόνη Σοφιανοῦ, ἔπεσε μαχόμενος[3].

[1] Ταῦτα κατὰ πληροφορίας τοῦ ἐλλογίμου φίλου κ. Παναγ. Συνοδινοῦ, ὅστις μοὶ ἐσημείωσε καὶ ὅτι μετὰ τῶν Συνοδινῶν ἐκ Βυζαντίου συναπῆλθον καὶ οἱ Βρανᾶ, Φωκᾶ, Νοταρᾶ, Γερακάρη. Ἐκ τούτων οἱ Βρανᾶ, Φωκᾶ καὶ Γερακάρη ἦλθον εἰς Κεφαλληνίαν. Οἱ Γερακάραι ἤδη εἶνε ἐγκατεστημένοι καὶ ἐν Πάτραις, ἔνθα ὡς γνωστὸν πρό, ἐπὶ καὶ μετὰ τὸν ἀγῶνα ἦλθον καὶ ἄλλαι Κεφαλλ. οἰκογένειαι, οἷοι οἱ Κοντογοῦραι, Τσέρτοι ἢ Τσερτίδαι (τὸ γένος Βαλσαμάκαι), οἱ Μποζίκαι, οἱ Κόγκοι κλ.

[2] Φιλήμονος Ἱστορ. Ἑλλ. ἐπαν. II 301-103. Τ' ἄλλα τρία πλοῖα ἀνῆκον εἰς τοὺς Ἰωάν. Κουντούρην καὶ Παν. Πανᾶν κεφαλλῆνας καὶ Σ. Πεταλᾶν Ἰθακήσιον.

[3] Ἴδ. περὶ ἱερολοχιτῶν Κεφαλλήνων Βουτσινᾶς Ἀλέξανδρος.

Τ

ΤΖΑΓΚΑΡΟΛΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ. Κρὴς ἱερεὺς σπουδάσας ἐν Ἑσπερίᾳ τὴν ζωγραφικήν, θεωρούμενος δὲ ὡς ὁ πρώτιστος ἐκ τῶν ἐπιχειρισάντων τὴν μεταρρύθμισιν τῆς βυζαντιακῆς γραφικῆς, εἰσαγαγὼν ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἁγιογραφίᾳ πολλὰ τῶν μετὰ τὴν ἀναγέννησιν συστημάτων καὶ μορφῶν, διατηρήσας ὅμως τὴν μέθοδον καὶ τὴν ψυχὴν τῆς βυζαντιακῆς. Σῴζονται ἐν Κεφαλληνίᾳ ἔργα του, εἰκόνες ἐν τῷ εἰκονοστασίῳ τῆς μονῆς Σισίων καὶ ἡ ἐν τῷ θρόνῳ, τὸ 1700 γραφεῖσα, ***Θεοτόκος***, ἧς τὸ σχῆμα ἀναμιμνήσκει τὴν S. Maria della Seggiola τοῦ Ῥαφαήλου. Πέριξ εἰς τετραγωνίδια ἔχει τοὺς οἴκους ἀξιολογώτατα ἔργα μικρογραφίας. Κατὰ τοὺς εἰδήμονας ἡ εἰκὼν αὕτη, εἶνε τὸ κάλλιστον ἐν Ἑλλάδι ἔργον βυζαντιακῆς τέχνης, ἐὰν ἐξαιρέσῃ τις τὸν Ἑλκόμενον τῆς Μονεμβασίας. Ἕτερον ἔργον τοῦ ἀνδρὸς ἐξόχου ἐκτελέσεως εἶνε καὶ ἡ ***Προσκύνησις τῶν μάγων*** ἐν οἰκίᾳ ἀδελφῶν Μιχ. Στελακάτου ἐν Κοντογεννάδᾳ. Εἰδικὸς περὶ τὴν χριστιανικὴν ἀρχαιολογίαν λόγιος, λέγει αὐτὸν τὸν κράτιστον τῶν ἑλλήνων ἁγιογράφων τῶν τελευταίων πέντε αἰώνων[1]. Οἱ Zancarol (Zuan Carolus) ἕλκουσι τὴν παλαιὰν καταγωγὴν ἐκ Ῥώμης, ὅταν δὲ ἀρχομένου τοῦ ιγ' αἰῶνος ἡ Ἑνετία κατέκτησε τὴν Κρήτην καὶ ἀπεστάλησαν ἐκεῖ τινὲς εὐγενεῖς στρατιωτικοί, ὡς ἄποικοι μετ' ἀκολουθίας ἐκ πληβείων καὶ ὁπλιτῶν, ἀναφέρονται μεταξὺ τῶν ἀποίκων καὶ οἱ εὐγενεῖς Μιχαήλ, Ἰάκωβος καὶ Ἰουλιανὸς ***Τζαγκαρόλ*** κατὰ δουκικὰς τοῦ Π. Ζιάνη καὶ Μ. Μοροζίνη. Ἐκεῖ πολλὰς παρέσχον ἐκδουλεύσεις τῇ Δημοκρατίᾳ τυχόντες πολλῶν προνομίων, καὶ γενόμενοι τιμαριοῦχοι. Κατελέχθησαν τότε καὶ εἰς τὴν Χρυσῆν βίβλον τῶν Χανίων (Canea) τηρήσαντες καὶ ἐνταῦθα τὸ αὐτὸ οἰκογενειακὸν στέμμα[2], ἐκ τούτων

[1] Περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἴδε Μαυρογιάννη. Βυζ. τέχνη καὶ βυζ. καλλιτέχνας. Ἐν Ἀθήναις 1893 σ. 155-160. Ἀττ. Ἡμερολ. Ἀσωπίου 1891 σ. 281. Κ. Ζησίου Χριστ. Ἀρχ. Κεφαλληνίας, ἐν Ἀθήναις 13.

[2] Frescot. La nobiltà Veneta p 430. Σάθα Τουρκ. Ἑλλὰς 234. Περὶ τῶν ἐν Ἑνετίᾳ καὶ Κρήτῃ Τζαγκαρόλων πρβλ. A. Mustoxidi. Documenti

δέ τινες μετηνάστευσαν ἐκεῖθεν ἐν Πελοποννήσῳ περὶ τὸ 1704 ἀπονεμηθεισῶν αὐτοῖς γαιῶν [1]. Ἐκ τῶν ἐν Κρήτῃ τὰ μάλα διακριθέντων ἦτο ὁ *Θεόδωρος* υἱὸς Κωνσταντίνου μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1640-1649, διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ Μοροζίνου διοικητὴς τῆς φρουρᾶς τῶν Χανίων. Οἱ υἱοὶ τούτου *Γεώργιος*, *Ἐμμανουήλ*, *Ἰωάννης* καὶ *Φραγκίσκος* στρατιωτικοί, ἔτυχον δι' ἰδίας καὶ τῶν προγόνων ἐκδουλεύσεις, τοῦ τίτλου κόμιτος, ὑπὸ τοῦ Ἀλ. Μοτσενίγου 31 ὀκτωβρίου 1704 καὶ ἀπονομῆς γαιῶν ἐκτεταμένων ἐν Ἀρκαδίᾳ τῆς Κρήτης. Ἀπὸ τῶν υἱῶν τοῦ *Θεοδώρου* ἐκείνων, ἕλκουσι τὴν καταγωγὴν οἱ ἐν Ἑπτανήσῳ κλάδοι [2]. Κατὰ τὰς ἡμετέρας ἐρεύνας, ὁ ἐν Ληξουρίῳ κλάδος γενάρχην ἔσχε *Μάρκον* υἱὸν τοῦ μνησθέντος *Φραγκίσκου* γεννηθέντα τὸ 1711 καὶ βαπτισθέντα ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῶν Μηνιατῶν [3]. Οἱ *Τζαγκαρόλοι* τῆς Κεφαλληνίας, ἀνεγνωρίσθησαν αὖθις ὡς κόμιτες τὸ 1781 [4].

ΤΡΕΚΚΑΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ. Υἱὸς Μάρκου γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1760 καὶ θανὼν αὐτόθι τὸ 1844. Σπουδάσας ἐν Ἑνετίᾳ φιλολογικά,

onorifici della famiglia dei Conti Zancarol. Venezia 1877. Περὶ τῶν ἐξ Ἑνετίας μεταναστευσάντων ἔπ. A. Dandolo X c 10 καὶ Frescot ἔνθ. ἀνωτ. Πότε οἱ ἐν Κρήτῃ ἠσπάσαντο τὸ ὀρθόδοξον δόγμα ἀγνοοῦμεν, τοῦτο θὰ ἐγένετο πιθανῶς μετὰ τὰ μέσα τοῦ ιε' αἰῶνος, ὅτε ἔτι ἀπαντῶσιν ἐκεῖ ἱερεῖς καθολικοὶ ἐκ τοῦ οἴκου. Ἦσαν πλούσιοι καὶ γαιοκτήμονες, εἶχον δὲ προστάτην ἅγιον τὸν Ἅγιον Τοβδελᾶν τὸν Πέρσην. Ζαμπελίου Κρ. γάμοι ἔκδ. β' ἐν Ἀθήναις 1883 σ. 68. Καὶ οἱ ἐν Ἑπτανήσῳ εἶχον τὸν αὐτὸν προστάτην, τούτου δὲ εἰκόνες σῴζονται ἔτι ἐν συγγενέσιν αὐτῶν οἴκοις, ἀλλὰ καὶ ὁ βιβλιογράφος Βρετὸς εὗρεν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῶν ἐν Λευκάδι Τζαγκαρόλων, τὴν χειρόγραφον τοῦ ἁγίου ἀκολουθίαν, ποίημα Τ. Πουνιαλῆ. Βρετοῦ Ν. Φιλ. 32.

[1] Τζαγκαρόλους ἀπαντῶμεν ἐν Μονεμβασίᾳ καὶ Μιστρᾷ, τὸ δὲ χωρίον Σκλαβοχῶρι συνῳκίσθη ὑπ' ἐκείνων κατὰ τὴν ὁποίαν παρέσχεν ἡμῖν πληροφορίαν ὁ μακαρίτης δικηγόρος Δημ. Τζαγκαρόλος. Συλλογὴν ἐν βιβλιαρίῳ πάντων τῶν ἀφορώντων τοὺς ἐν Κρήτῃ καὶ Πελοποννήσῳ κλάδους, ἐπισήμων ἐγγράφων ἐν ἀντιγράφοις, μετὰ τῶν Χρυσῶν βίβλων Χανίων καὶ Ῥεθύμνου, ἔχει ὁ ἐν Ληξουρίῳ ἰατρὸς κ. Σπ. Δ. Τζαγκαρόλος.

[2] Ἐν Κερκύρᾳ, Λευκάδι καὶ Ληξουρίῳ. Τὸ 1722 ἀπαντῶμεν στρατιωτικὸν διοικητὴν ἐν Ἀργοστολίῳ τὸν Γεώργιον υἱὸν Θεοδώρου, καὶ τὸ 1728 τὸν Γάσπαρον διαταχθέντα νὰ καταδιώξῃ φυγοδίκους καὶ ἐξορίστους.

[3] Ληξιαρχ. πράξεις ναοῦ ἐν Ἀρχειοφ. Κεφαλληνίας.

[4] Χιώτου III 960

γένετο ἐγκρατὴς τῆς ἰταλικῆς καὶ λατινικῆς. Ἐπανελθὼν μετῆλθε τὸν συμβολαιογράφον, ἀλλὰ σύνχμα καὶ τὸν δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν διδάσκαλον ἐν Ἀργοστολίῳ καὶ Ληξουρίῳ συστήσας καὶ οἰκοτροφεῖον, γενόμενος δ' ἐκ τῶν καλλιτέρων διδασκάλων τῆς νήσου κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα. Ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Μιχαὴλ Μοσχοπούλου ἐδίδαξαν ἐν τῷ τότε κοινῷ σχολείῳ Ληξουρίου [1]. Οἱ ἀοίδιμοι ἀδελφοὶ Ἰακωβᾶτοι, ὁ

[1] Ἡ σχολὴ αὕτη ἐλειτούργει πρὸ τοῦ 1801, ἔφοροι δ' ἐν αὐτῇ ἦσαν οἱ Ἐλ. Πρετεντέρης, Ἰωάν. Δελλαπόρτας, Κων. Χαριτᾶτος καὶ Γερ. Κατσαΐτης. Ἐξ ἐγγράφου σῳζομένου παρ' ἡμῖν, κρίνομεν καλὸν νὰ δημοσιεύσωμεν ἐνταῦθα τὰ ἑξῆς περὶ τῆς σχολῆς ταύτης. «Πολλὴ συγκατάβασις ἐγένετο εἰς τοὺς μισθοὺς »δι' ἀγάπην τῆς πατρίδος μας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἡμῶν γένους, διότι εἰς ὅλους »εἶναι γνωστὸν πόσον ἐξώδευσαν καὶ ἐξοδεύουσι διὰ τοὺς .... (δυσανάγνωστα). »Χωριστὰ ἀπὸ ἄλλα μεγάλα ἔξοδα, ὅσοι ἔστειλαν ἢ στέλλουσι τὰ παιδιά των »εἰς τὴν Ἰταλίαν ἢ ἀλλαχοῦ μὲ μεγάλον κίνδυνον τῆς ζωῆς, τῆς ψυχῆς καὶ »τῆς περιουσίας των».. Οἱ πτωχοὶ κατὰ γνώμην τῶν ἐφόρων καὶ διδασκάλων ἐγένοντο δεκτοὶ δωρεὰν μεταξὺ δὲ τῶν ὑποχρεώσεων τῶν μαθητῶν πρὸς τοὺς ἀφιλοκερδεῖς καὶ ὀλιγαρκεῖς ὅσον καὶ φιλανθρώπους τότε διδασκάλους, ἦσαν καὶ τὰ συνήθη κατὰ τὰ Χριστούγεννα, Πάσχα καὶ Ἀπόκρεω δῶρα, ἐξαιρουμένων τῶν ἀπόρων. Ἐξαιρετικῶς εἶχον δικαίωμα νὰ ἐγγράφωσι τὰ ἄπορα καὶ μάλιστα τὰ ὀρφανὰ παιδία, ὁ ἀρχιερεύς, ὁ ἐξοχώτατος ναύαρχος τοῦ ῥωσσοτουρκικοῦ στόλου, ὁ ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος Ληξουρίου, ὁ ἄρχων μισσιονᾶτος τῆς Παλικῆς καὶ ὁ ἐπίτροπος τῆς Κυβερνήσεως κόμης Κωνσταντῖνος Χωραφᾶς. Κατὰ τὸ ῥηθὲν πρόγραμμα εἰς τὴν α' τάξιν παρεδίδοντο ἡ Ἑλληνική, Ἰταλικὴ καὶ Λατινικὴ γραμματικὴ μὲ τὴν ἐξήγησιν τῶν συγγραφέων, οἱ πλέον πρακτικοὶ λογαριασμοί, καὶ ὁ μισθὸς γρόσια δύο. Εἰς τὴν β' ἡ Ἑλληνική, Λατινική, Ἰταλικὴ καὶ ἡ ἁπλῆ ῥωμαΐκη (νεοελληνικὴ) προσῳδία ὡσαύτως μὲ τοὺς κανόνας καὶ τὴν ἐξήγησιν τῶν ποιητῶν καὶ περιπλέον ἡ γεωγραφία. Εἰς τὴν γ' ἡ ῥητορική, καὶ ἡ λογικὴ μὲ τοὺς κανόνας καὶ μὲ τὴν ἐξήγησιν καὶ ἀνάλυσιν τῶν συγγραφέων. Τὸ μηνιαῖον γρόσια τέσσαρα (τῆς β' γρόσια τρία). Εἰς τὴν δ' ἡ γεωμετρία μὲ τὴν τριγωνομετρίαν καὶ μὲ τὰς τομὰς τοῦ κώνου, ἡ ἐπιστημονικὴ ἀριθμητική, ἡ φυσική, ἡ ἀστρονομία καὶ περιπλέον ἡ μηχανική, ἡ στατική, ἡ ὑδροστατική, ἡ ὀπτική, ἡ κατοπτρικὴ καὶ ἄλλα σύνθετα μέρη τῆς μαθηματικῆς. Τὸ μηνιαῖον γρόσια πέντε. Εἰς τὴν ε' ἡ ἠθική, ἡ πολιτικὴ ἱστορία, ἡ χρονολογία μὲ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἔννοιαν τῶν ἱστορικῶν συγγραφέων. Μηνιαῖον γρόσια ἕξ. Εἰς τὴν ς' ἡ μεταφυσική, οἱ πολιτικοὶ καὶ κανονικοὶ νόμοι, προτήτερα ἀπὸ τοὺς ὁποίους τὸ φυσικὸν καὶ τὸ ἐθνικὸν δίκαιον, ἡ δογματικὴ καὶ ἠθικὴ θεολογία κατὰ τὰς ὀρθοδόξους διδασκαλίας τῆς θείας Γραφῆς καὶ τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ μηνιαῖον (δυσανάγνωστα....). Δὲν κατωρθώσαμεν νὰ μάθω-

Ἀδαμάντιος Δελλαπόρτας καὶ ἄλλοι γέροντες διατελέσαντες μαθηταὶ τοῦ *Τρέκκα*, μετὰ σεβασμοῦ πολλάκις μοὶ ἀνέφερον τοῦτον διὰ τὸ εὐμέθοδον, μεμορφωμένον καὶ ἠθικὸν τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, πρὸ παντὸς δὲ τὴν βαθεῖαν γνῶσιν τῆς λατινικῆς. Ἡ οἰκογένεια *Τρέκκα* παλαιοτάτη ἐν τῇ νήσῳ ἕλκει τὴν καταγωγὴν ἀπὸ στρατιωτικοῦ τινος ἐγκαταστάντος ἐνταῦθα, ἐκ Κρεμώνης τῆς Λομβαρδίας.

ΤΣΙΜΑΡΑ οἶκος. Κατὰ τὰς ἐν τῷ οἴκῳ παραδόσεις κατάγεται ἐξ Ἱσπανῶν, ἐγκατεστημένος ἐν Ἑνετίᾳ, ὁπόθεν τὸ 1504 [1] ἐστάλη εἰς Κεφαλληνίαν ὁ διαπρεπὴς μηχανικὸς *Νικόλαος* Dalla Cimara μεθ' ἱκανοῦ ἀριθμοῦ τοιχοδόμων καὶ ἐργατῶν ἵνα ἀνοικοδομήσῃ τὸν ἐξωτερικὸν περίβολον τοῦ μεσαιωνικοῦ φρουρίου τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Διετάχθη τότε γενικὴ ἀγγαρεία, ἐξῃροῦντο δὲ οἱ πλούσιοι ἂν ἀντεκαθίστων ἀντ' αὐτῶν ἐργάτας, πρὸς ἀνακούφισιν δὲ τῶν δαπανῶν, εἰσήνεγκε χρυσᾶ δουκᾶτα πεντακόσια καὶ τὸ ἰδιαίτερον τῶν Δημοσίων οἰκοδομῶν ταμεῖον τῆς Ἀνατολῆς [2]. Ὡς φαίνεται ὅμως καὶ εἰς Πελοπόννησον μετηνάστευσάν τινες ἐκ τῶν τοῦ οἴκου, διότι τοιούτους ἀπαντῶμεν καταλεγομένους ἔν τινι τάγματι Μονεμβασιωτῶν καὶ Ναυπλιέων μετοικησάντων εἰς τὰς Ἰονίους νήσους μετὰ τὴν συνθήκην τοῦ 1540 [3]. Τὸ οἰκογενειακὸν δένδρον φέρει ὡς γενάρχην τοῦ οἴκου τὸν ῥηθέντα *Νικόλαον*, τούτου δὲ δισέγγονος ἦτο ὁ ***Μάρκος Ἀντώνιος***, καὶ τούτου υἱὸς ὁ *Ἰωάννης*, ἀμφότεροι εὐφήμως μνημονευόμενοι μεταξὺ τῶν ἀνδραγαθησάντων κατὰ τὴν ἐν Ναυπάκτῳ ναυμαχίαν τὸ 1571. Ἐξ ἀποφάσεως τοῦ Γεν. Προνοητοῦ Pasqualingo, μανθάνομεν ὅτι «βλέποντας (οὗτος) τὸ μέριτο τῶν γονέων, ὁποῦ με »θεῖον (;) ζῆλον καὶ πολλὴ ἀγάπη, ἐδουλέψανε ἐτούτη τὴν ὑψηλο»τάτη ῥεπούμπλικα μὲ χυμὸν τῶν αἱμάτων τους σὲ κάθε χρεία ἀφεν-

μεν οὔτε πότε συνέστη ἡ σχολὴ αὕτη, οὔτε τίνες ἄλλοι διδάσκαλοι ἐδίδαξαν, τὸ ὅτι δὲ ἦτο πεφημισμένη, πρβλ. βιογρ. Μιχαὴλ Μοσχοπούλου.

[1] Οὐχ ἀκριβῶς ἐν τῷ οἰκογ. δένδρῳ, πολλῷ μεταγενέστερον καταρτισθέντι ἀναφέρεται οὗτος ἀκολουθήσας τὸ 1499 εἰς Κεφαλληνίαν τὸν πρῶτον προβλεπτὴν Alv. Salomon. Τῆς νήσου τότε ἁλούσης ὑπὸ τῶν Ἱσπανοενετῶν, διωρίσθη, ὑποπροβλεπτὴς ὁ Dona Moro, μεταγενέστερον δὲ ὁ Salomon.

[2] Senato Secreta. 1500 Registri Sen. Ven. ἐν Μαρκ. βιβλιοθήκῃ T. XV 52.

[3] Κατά τινα σημείωσιν τοῦ λογίου φίλου κ. Λαυρ. Βροχίνη.

»τικὴ» παραδέχεται αἴτησιν τοῦ μνησθέντος Ἰωάννου τὸ 1607, δι' ἧς οὗτος ἠτεῖτο τὴν εἰς αὐτὸν παραχώρησιν τῆς μονῆς Σισίων (Assisi) προσωπικῷ δικαιώματι αὐτοῦ τε καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Βικεντίου [1], δὲν φαίνεται ὅμως ἐκτελεσθεῖσα ἡ ἀπόφασις ὑπὲρ τοῦ τελευταίου τούτου, διότι κατὰ τὸ 1631 ἡ μονὴ κατείχετο ὑπὸ τοῦ Ἀμπάτη «εἰς »τὸν τόπον τοῦ πιστοῦ Ἰωάννου ὅστις εἶχεν ἀπεράσει εἰς τὴν ἄλλην »ζωήν [2]. » Ἡ οἰκογένεια ἐνεγράφη εἰς τὴν Χρυσῆν βίβλον μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 καὶ 1604, ἀναφέρονται δὲ τότε δύο κλάδοι [3]. Ἐκ τῶν παλαιοτέρων τοῦ οἴκου ἀνῆλθον εἰς δημόσια ὑψηλὰ ὑπουργήματα οἱ μνησθέντες *Ἰωάννης* καὶ *Βικέντιος* (1643), ἐκλεγέντες πρεσβευταὶ τῆς Κοινότητος, ὁ *Σταμάτιος* Σύνδικος τὸ 1594, καὶ ὁ *Ἱερώνυμος* τὸ 1694 διοικητὴς Ἰθάκης καθὼς καὶ ὁ *Βικέντιος* τὸ 1754 ὅστις καὶ Σύνδικος διετέλεσε τὸ 1738. Ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων ἀξιομνημόνευτοι εἶνε α') *Ἰωάννης* υἱὸς Νικολάου, νομικός, φιλόλογος, ποιητής, ῥήτωρ καὶ πολιτικός. Διετέλεσε βουλευτής, ἐγχώριος Σύμβουλος καὶ ἀνώτερος δικαστὴς ἐπὶ Ἀγγλικῆς προστασίας. Μετὰ τὰς ἐπὶ Σίτωνος συνταγματικὰς μεταρρυθμίσεις, τῷ προσηνέχθη τὸ ἀξίωμα Ὑπάρχου Κεφαλληνίας, καθὼς καὶ τὸ τοῦ Γερουσιαστοῦ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Δημ. Δελλαδέτσιμα, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ ἥκιστα φιλόδοξος καὶ ἐκ πολιτικῶν λόγων ὁρμηθεὶς ἠρνήθη τὴν τιμήν. Ἐδημοσίευσε ποιήσεις καὶ νεκρολογίας εἰς ἰταλικὴν γλῶσσαν ἣν κατὰ βάθος ἐγίνωσκε, ἀπέθανε δὲ τῇ 7 δεκεμβρίου 1851 ἐν Ἀργοστολίῳ, λόγον ἀντάξιον τῆς ἀρετῆς καὶ παιδείας τοῦ ἀνδρός, ἐκφωνήσαντος τοῦ δικηγόρου Σπ. Σολομοῦ. β') *Παναγῆς* (Μαρῖνος) υἱὸς Γεωργίου, ἰατροφιλόσοφος, ἀνὴρ εὐρείας μαθήσεως καὶ φιλάρχαιος, καταρτίσας καὶ καλὴν συλλογὴν νομισμάτων, ἥτις περιῆλθεν εἰς τὸν Παῦλον Λάμπρου ἐν Ἀθήναις. Ἔγραψε Dissertatio medica inauguralis de possibilitate morborum haereditariorum, contra consiliarii medicus sententiam. Ticini Regii 1815. Ταύτην ἀφιέρωσε τῷ τότε ἀρχιάτρῳ τῆς νήσου καὶ προέδρῳ τοῦ Ὀρφανοτροφείου Ὀκταβίῳ Βαλιέρῃ. Υἱοὶ τούτου ἦσαν οἱ εὐυπόληπτοι συμπολῖται *Γεώργιος* δικηγόρος καὶ ῥήτωρ ἐν

[1] Ἡ μονὴ κατείχετο πρότερον ὑπὸ τῆς οἰκογενείας Μαγγίνα. Ἴδ. ἀρχαῖον Κώδικα τῆς μονῆς παρὰ τῷ ἱερεῖ Νικ. Πολλάνῃ.

[2] Ἴδ. Κώδικα ὡς ἀνωτέρω, ἔπιθι καὶ βιογρ. Ἀββατίου Ἱεροθέου.

[3] Χιώτου III 960.

'Ρωμουνίᾳ, καί ὁ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀποθανὼν *'Ιωάννης* διατελέσας καὶ βουλευτὴς Κρανκίας. γ') *Πέτρος* υἱὸς Βικεντίου θεολόγος καὶ φιλόσοφος, ἐγκρατὴς τῶν νομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν καὶ ῥήτωρ. 'Εσπούδασεν ἐν 'Ρώμῃ. 'Αφῆκεν ἀνέκδοτα α') Orazione funebre recitata nel 1787 in onore della N. D. Mat. Bentivoglio Erizzo. β') 'Ομιλίαν ἀπαγγελθεῖσαν εἰς τὸν *Συνταγματικὸν κύκλον* Κεφαλληνίας 1798 γ') *Περὶ ψυχῆς* δ') *Κατήχησιν* πρὸς ὁδηγίαν τῶν 'Εφημερίων ε') Parenesi ai republicani Cefaleni 1801. 'Επὶ 'Επτανήσου πολιτείας διετέλεσεν ἀστυνόμος.

ΤΣΙΤΣΕΛΗΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Υἱὸς 'Αγγέλου καὶ Βενέκος Χαριτάτου γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1790. Διδάκτωρ τοῦ δικαίου σπουδάσας ἐν Παβίᾳ καὶ Βονωνίᾳ. 'Ανὴρ γλωσσομαθὴς καὶ ἐγκυκλοπαιδικός. Ἔγραψε τινὰ νομικὰ ὑπομνήματα, παρατηρήσεις εἰς τὰ νομοσχέδια τῶν 'Ιονίων κωδίκων, καὶ σατύρας εἰς ἐνετικὴν διάλεκτον, ἀνέκδοτα πάντα παρ' ἐμοί. 'Επὶ 'Αρμοστοῦ Φρ. Adam διωρίσθη πρόεδρος τῶν ἐν Παξοῖς πρωτοδικῶν, προαχθεὶς εἶτα εἰς Ὕπαρχον Κυθήρων (1825-1828), καὶ μέλος τοῦ Προκαταρκτικοῦ Συμβουλίου Κεφαλληνίας τὸ 1831. Αὐτὸς καὶ ὁ Δρ. Τιμόθεος Τ. Χαριτάτος βουλευταί, ἐνήργησαν κατ' ἐντολὴν τοῦ 'Υπάρχου Παντ. Καρύδη τὸ 1830 τὴν στατιστικὴν τῆς ἐπαρχίας Πάλης. Ἡ ἐν Κυθήροις διοίκησίς του ἀφῆκεν ἐκεῖ ἐποχὴν διὰ τὴν φιλοδικαιοσύνην, τὴν σύνεσιν, τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν τῶν γραμμάτων προστασίαν, σῴζεται μάλιστα μακρός του λόγος εἰς τὰς ἐξετάσεις τοῦ ἐκεῖ Λυκείου, πλήρης φιλοπατρίας, φιλομουσίας καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν τόπον. 'Εξελέχθη βουλευτὴς Κεφαλληνίας ἐν τῷ δ' Κοινοβουλίῳ καὶ ἀπέθανεν ἐν Παρισίοις τὸ 1838. Πρὸς τιμὴν αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐκ Κυθήρων ἀναχώρησιν, ὁ Β. Μπαβέκας ἐξ ὀνόματος τοῦ τόπου ἔγραψε τὸ ἑξῆς ποίημα.

Cicel che di tua luce Cittera rischiari
e che da padre i suoi figli governi
Qual mai dolor su di loro eterni
or che a partir al altro ciel prepari

Procedi Fortun Sospiri amari
pria il fuggir dell uom che discerni
e nei cuor che in rupi e caverni
inquiete e dolor già predichiari

a te stese la man cortesemente
l' anglico stil ne fia che ti defraude
in gloria immortal su jonia gente
a te del patrio mar la donna Plaude
l' ostro non richiesto a te consente
A Signor sù le grandezze e laude.

Τὴν ἐν Κυθήροις διοίκησιν αὐτοῦ ἐπαινετικώτατα διασώζει καὶ ἕτερον ἑλληνικὸν μακρὸν στιχούργημα ἀγνώστου ποιητοῦ, γραφὲν ὑπέρ τε τοῦ *Τσιτσέλη* καὶ τοῦ Σ. Βαλσαμάκη [1]. Ἡ οἰκογένεια [2] κατὰ σωζομένην παράδοσιν κατάγεται ἐκ Δίβρης τῆς Ἠλείας, ταύτης δὲ κλάδος ἦτο καὶ ἐν Καρυταίνῃ, τελευταῖον δὲ καὶ ἐν Πάτραις. Εἰς Ληξούριον πρῶτος μετηνάστευσε περὶ τὰ τέλη τοῦ ιζ′ αἰῶνος, ὁ Χριστόφορος Ἀγγελᾶτος λεγόμενος Τσετσέλης [3]. Εἶνε ἐκ τῶν τελευταίων οἰκογενειῶν αἵτινες κατελέγησαν ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ τῆς νήσου διὰ ψήφων 105 κατὰ 33, τὸ 1751 ἐπὶ προνοητοῦ P. Cicogna ἐπὶ πληρωμῇ μετ' ἄλλων οἰκογενειῶν [4]. Κατὰ τὰς πρώτας δεκαετηρίδας τοῦ ιθ′ αἰῶνος, ἐδίδαξεν εὐδοκίμως ἐν Ληξουρίῳ ὁ *Παναγῆς Ἀναστ. Τζιτζέλλης*.

ΤΣΟΥΛΑΤΗΣ ΑΓΓΕΛΟΣ - ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ. Ἐκ Ληξουρίου γεννηθεὶς τὸ 1732 υἱὸς Ἰωάννου καὶ Μαρίας Τυπάλδου [5]. Ἐμαθήτευσεν ὑπὸ τὸν Δαμοδόν, τὰς δὲ πανεπιστημιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς διήνυσεν ἐν Παταβίῳ. Ἰατροφιλόσοφος καὶ γλωσσομαθής. Πρακτικῶς ἀσκηθεὶς ἐν Ἑνετίᾳ, ἤσκησεν εἶτα τὸ ἐπάγγελμα ἐν Λιβόρνῳ, Κωνσταντινουπόλει ἔνθα διετέλεσε καὶ διευθυντὴς τοῦ ἐν Σταυροδρομίῳ νοσοκομείου, καὶ ἰδιαίτερος ἰατρὸς τοῦ πρέσβεως τῆς Ἑνετίας Ἀνδρ. Δονᾶ καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἀλλὰ δὲν ηὐδοκίμησε τόσον εἰς τὸ πρακτικὸν στάδιον, διότι

[1] Ἴδε ἐμὴν πραγματείαν Δύο Ἰόνιοι ὑπάλληλοι ἐν Κυθήροις ἐν περιοδ. Μούσαις τῆς Ζακύνθου ἀριθ. 70 ἔτος Γ′.

[2] Τσιτσέλης, Τσιτσέλλης, Τζητζέλλης, Τζιτζέλλης.

[3] Κῶδιξ Ναοῦ Ἁγ. Δημητρίου ἐν Ληξουρίῳ.

[4] Ἐνεγράφησαν τότε καὶ αἱ οἰκογένειαι Ῥαζῆ, Βανδώρου, Ῥωμάνου, Βαλσάμου καὶ Δ. Καλοῦ, ἐπλήρωσαν δ' ἑκάστη εἰς τὴν Κοινότητα τσεκίνια τριάκόσια, καὶ διὰ τὴν κύρωσιν ὑπὸ τῆς Γερουσίας ἕτερα πεντήκοντα. Ἴδε Libro Consigli ἀρχειοφ. Κεφαλληνίας. Giornale della. Sp. Communità di Cefalonia τῆς 3 ὀκτωβρ. 1754. Τὰ ἔγγραφα σώζονται ἐν τῷ ἀρχείῳ μου. Ἄλλος κλάδος τῶν Ῥαζῆ ἐνεγράφη καὶ πρότερον.

[5] Οὐχ ὀρθῶς τὸ 1724 παρὰ Χιώτῃ (VI 429).

ἠγάπα πάντοτε τὰς θεωρητικὰς μελέτας, μᾶλλον καὶ ἠσχολεῖτο εἰς τὸ συγγράφειν. Ὁ πόθος πληρεστέρας μορφώσεως, ἡ φυσικὴ τοῦ ἤθους εὐπροσηγορία, καὶ ἡ ἐν Βονωνίᾳ μάλιστα ὅπου ἐφ' ἱκανὸν διέτριψε, παρὰ τοῖς ἰατρικοῖς καὶ φιλολογικοῖς κύκλοις σχηματισθεῖσα ἰδέα περὶ τοῦ πολλὰ ὑπισχνουμένου μέλλοντος αὐτοῦ, συνέδεσαν τοῦτον διὰ φιλίας καὶ οἰκειότητος ἐκεῖ τε, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, μετ' ἐπιφανῶν ἀνδρῶν. Ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐπανελθὼν διωρίσθη διευθυντὴς τοῦ Στρατιωτικοῦ νοσοκομείου, εὐεργετικώτατα δ' ὑπηρέτησε τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ κατὰ τὴν τὸ 1762 ἐνσκήψασαν ἐπιδημίαν τῆς ὀστρακιᾶς (febbre scarlatina). Κατὰ τὴν ἐν τῇ νήσῳ ἄσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός του πολλὰς ἐποιήσατο ἐρεύνας καὶ πειράματα ἐπὶ τῶν ἰαματικῶν βοτανῶν, προπαρασκευάσας τὸ μετέπειτα ἔργον τῶν Δελλαπόρτα καὶ Πετρίτση [1]. εἰς τὴν ἐργασίαν του δὲ ταύτην, ὀφείλονται καί τινες ἀνακαλύψεις ἰδιοτήτων σωμάτων καὶ φαρμάκων καὶ ἡ γενικευθεῖσα χρῆσις ἀφεψημάτων τινων (decotti) κατὰ τῆς ἀρθρίτιδος, τῆς ποδάγρας καὶ τῶν σπασμῶν, πρὸς θεραπείαν τῶν τελευταίων μάλιστα ἐφαρμόσας τὴν ἐξωτερικὴν χρῆσιν τοῦ μαγνήτου [2]. Δὶς διατελέσας Σύνδικος τῆς Κοινότητος, ἐπί τινα δὲ ἔτη καὶ ἀρχίατρος τῆς νήσου. Ἱκανῶς ἔδρασεν ἐν τῇ κατὰ τὸ 1791 ἱδρύσει τῆς Ἀγροτικῆς καὶ Οἰκονομικῆς ἐν Ἀργοστολίῳ Ἀκαδημίας, ἐκφωνήσας καὶ τὸν ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις λόγον, δημοσιευθέντα τὸ 1792 ἐν Ἑνετίᾳ [3]. Ἐπίσης κατὰ τὰ αὐτὰ περίπου ἔτη, συνετέλεσε καὶ εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ Λοιμοκαθαρτηρίου ἐπὶ προνοητοῦ Ἀγγ. Μαρίου Ζώρζη [4]. Ἅτε τῆς ἀρχαιολο-

[1] Ἴδ. βιογρ. Νικ. Α. Δαλλαπόρτα καὶ Στ. Πετρίτση.

[2] Ὁ Pignatorre ἐν Mem. II 286 λέγει ὅτι αἱ θεραπευτικαὶ αὐται μέθοδοι δὲν ηὐδοκίμησαν, ψέγει δὲ καὶ τὴν τηρηθεῖσαν μυστικότητα περὶ τὴν παρασκευὴν τῶν φαρμάκων, ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς οὗτος ἐκ τοῦ συνόλου τῶν περὶ Τσουλατῶν γραφομένων δὲν φαίνεται φιλίως πρὸς ἐκείνους διακείμενος.

[3] Ἴδε Παράρτημα Ι'.

[4] Τὸ παλαιότερον ἀνηγέρθη τὸ 1705 ἐπὶ Προνοητοῦ Δαν. Δολφίν. Ὁ Ζώρζης ἤγειρεν ὡσαύτως πρὸς πρόληψιν τῆς λοιμικῆς καὶ φυλακεῖα ἐν διαφόροις τῆς νήσου ὅρμοις, ὅπερ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀποσόβησιν τοῦ δεινοῦ, ἐνῷ τὸ 1763 πολλὰ ἐγένοντο τὰ θύματα καὶ μάλιστα ἐν Σαρλάτοις. Ὁ Ζώρζης διῴκησε τὴν νῆσον ἀπὸ τοῦ 1790 - 1792. Περὶ τῆς ἀρίστης διοικήσεως αὐτοῦ, ὁ **Τσουλάτης** ἐν τῷ μνησθέντι ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις τῆς Ἀγροτικῆς Ἀκαδημίας λόγῳ του, ἀναφέρει τὰ ἑξῆς σχετιζόμενα πρὸς τὴν τότε τῆς νήσου κατάστασιν. «È che mai,

γίας καὶ τῆς παλαιογραφίας ἐγκρατῆ, οἱ λόγιοι καὶ οἱ φιλάρχαιοι Ἑνετοὶ ἀνθύπατοι Ἰάκ. Νάνης καὶ Γραδενῖγος καὶ ὁ λόρδος Γουϊλφόρδ, πολλάκις συνεβουλεύοντο αὐτόν, εἰς ἀρχαιολογικὰ ζητήματα καὶ μάλιστα εἰς ἐπιγραφικά. Ἦτο πνεῦμα γόνιμον, εἶχεν εὐρεῖαν τὴν μάθησιν, λεπτοτάτην τὴν κρίσιν καὶ κάλαμον ἐξησκημένον, ἡ δὲ ἀκρίβεια τῶν παρατηρήσεων, ἡ καθαρότης καὶ ἡ σαφήνεια τοῦ λόγου, καὶ τὰ ἐνδιαφέροντα ζητήματα καθιστῶσιν εὐάρεστον ὅσον καὶ διδακτικὴν τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἔργων του. Εἰς τὰς ὁμιλίας του ὅμως, λέγεται ὅτι ἐπεδίωκε μᾶλλον, σοφίας ἐπίδειξιν, ἐπιτηδείως φέρων καὶ στρέφων τὸ ζήτημα ἵνα προκαλῇ θαυμαστὰς τῆς εὐρυμαθείας αὐτοῦ, ψέγεται δ' ὡσαύτως καὶ ὡς φιλόδοξος καὶ ἐγωϊστής, καὶ ἀφειδὴς ἐπαίνων ὑπὲρ ἐκείνων οὓς ἡ Τύχη ηὐνόει, καὶ ὕψουν τ' ἀξιώματα μᾶλλον ἢ αἱ ἀρεταί. Ἔργα τοῦ συμπολίτου τούτου γινώσκομεν τὰ ἑξῆς· α') Costituzione delle febbri scarlatine. Venezia 1763, ἐπ' ἀφορμῇ τῆς ἐνσκηψάσης ἐν Κεφαλληνίᾳ ὀστρακιᾶς τὸ 1762. β') Discorso all' appertura dell' academia agraria ed economica di Cefalonia Venezia 1792, εἰς 4ον presso Albrizzi. γ') Lettera scritta ad un medico anonimo sopra le riflessioni sul vito Pitagorico, del. G. Ant. Pujati primo medico di Feltre. Firenze 1752. Διὰ τοῦ πονηματίου του τούτου, ὑποστηρίζει τὸ περὶ Πυθαγορείου διαίτης ζήτημα, καὶ τὸ περὶ τούτου περιώνυμον σύγγραμμα τοῦ ἐκ Τοσκάνης περικλεοῦς ἰατροῦ Κόκκη, καθ' οὗ ἀντεπεξῆλθεν ὁ μνησθεὶς Pujati, ἀμφισβητήσας τὴν ἀξίαν καὶ τὸ κῦρος τοῦ ἀρχαίου Ἕλληνος φιλοσό-

»di vantaggioso non immaginaste per noi? Ornaste il nostro paese, in Li»xuri l' antico municipio di Palé con la grand opera di far fabbricare tutte »le strade di quell. ampio abitato, qui (in Argostoli) promuovere con fer»vida allocuzione l' edifizio della nostra sala nel. consiglio e già ne ve»deste con gioja il compimento qui pur col fondamentare e munire di »leggi il nostro casino fonte di cittadina amicizia e di più gentile urba»nitá, ond' esso fù onorato mai sempre della vostra frequenza e decorato »della vostra associazione. Vi fabbricaste con le più intente applicazioni ed »animaste le indefesse cure dei benemeriti nostri proveditori e aggiunti »alla sanità per serbarci illesi, dalla vicina peste grassante con orribile »strage in tutta la Morea e in gran parte di Rumelia, anzi presago dell »immininente bisogno riputaste e dir più vero riedificaste l' inservibile »riducendolo assicuro e comodo asilo etc».

φου μετὰ προφανοῦς ἀντιπαθείας κατὰ τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος[1]. δ') Compendio di medicina pratica, Venezia. 1758 μετὰ συνταγολογίας. Ἔργον λίαν ἐπαινεθέν[2]. Τούτου ἐγένετο καὶ β' ἔκδοσις τὸ 1764, μετεφράσθη δὲ καὶ εἰς τὴν νεοελληνικήν. ε') Osservazione fata a Venezia intorno al nuovo uso di ago magnetico ossia sulla sue efficace azione di esso applicato esternamente alle scosse. Venezia 1758. Ἀνετυπώθη ἐν γαλλικῇ ἐφημερίδι ἐκδιδομένη ὑπὸ τοῦ Buglione καὶ ἐν τῇ ἰατρικῇ ἐφημερίδι τοῦ Orteschi τὸ 1762. ς') De tetano observativo, Lucca 1763. Ἐξεδόθη αὖθις τῷ αὐτῷ ἔτει, αὐτόθι ὑπὸ Βενβενούτη, μετεφράσθη δ' ἰταλιστὶ ὑπὸ τοῦ Ὀρτέσκη[3]. ζ') Descrizione di un dente mostruoso. 1764, ἐν ἰατρικῇ ἐφημερίδι Ὀρτένσκη. η') Περί τινος παραδόξου λιθιάσεως τῶν νεφρῶν 1767 ἐν τῇ αὐτῇ ἐφημερίδι. θ') Notizie degli inesti di vajuolo fatti in Cefalonia. Venezia, 1768 ἐν τῇ αὐτῇ ἐφημερίδι, ἔργον ἐπαινεθέν[4]. Sentimenti d' affetto, καὶ τὰ ἑξῆς ἀνέκδοτα ι') *Ἰατρικαὶ παρατηρήσεις* ἐν αἷς καὶ περί τινος Verme solitario ια') Ποιήματα πολλά, ἐν οἷς καὶ ἓν πρὸς τὸν φιλέλληνα *Πέτρον* Αὐγ. Guys, ὅστις κατὰ τὰ τέλη τοῦ ιη' αἰῶνος εἶχεν ἐνθουσιάσει καὶ ἠλεκτρίσει τοὺς ἀνεπτυγμένους ἕλληνας[5] ιγ') Μεταφρ. ἐκ τῆς γαλλ. εἰς τὴν ἰταλικὴν τοῦ ἔργου τοῦ Montesquieu, Considérations sur les causes de la grandeur et de la decadence des Romains[6]. Ἀπέθανεν ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1798 ταφεὶς ἐν τῷ καθολικῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἐν Ἀργοστολίῳ ὅπου καὶ ἐνεπίγραφος πλάξ. Ὁ οἶκος τῶν **Τσουλατῶν** κατάγεται ἐκ Rovigo ἢ Polesine τῆς βορείου Ἰτα-

[1] Ὁ Πουγιάτης ἀπήντησε, διὰ τοῦ Ἰακώβου Ἀδοάρδου, βεβαίως διὰ ν' ἀποφύγῃ νέαν ἴσως καὶ σθεναρωτέραν ἐπίκρισιν τοῦ Τσουλάτη.

[2] Ἐφημερὶς Φιλολ. εἰδήσεων ἐν Ἑνετίᾳ.

[3] Benvenuti. Clarorum virorum observationes medicae anatomicae superstictes. Τόμος β' καὶ Dellaroca. (ἴδε Μαζαρ. 288. Pignat II 284).

[4] Pignat. Αὐτόθι 285.

[5] Ἴδ. περιοδ. (Ἀθ. Ὀλύμπια ἀριθ. 15.

[6] Τὸ χειρόγρ. ἐσῴζετο παρὰ τοῖς ἀπογόνοις τοῦ Βασιλ. Πινιατόρου πρὸς ὃν τὸ εἶχεν ἀφιερώσει ὁ μεταφραστής, τὰ δὲ λοιπὰ ἀνέκδοτα, παρὰ τοῖς ἐν Κερκύρᾳ κληρονόμοις τοῦ ἀνδρός.

ίας. Ἐγκατέστη δ' ἐν Κεφαλληνίᾳ τελευτώσης τῆς ιζ' ἑκατονταετηρίδος, πρώτου ἐλθόντος ἐνταῦθα τοῦ Ῥικάρδου [1], ὁ Χιώτης ὅμως ἔχει τὴν οἰκογένειαν καταλεχθεῖσαν ἐν τῇ Χρυσῇ τῆς νήσου βίβλῳ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 καὶ 1604, καταγομένην δ' ἐκ Μεδιολάνων [2]. Εἰς τὸν οἶκον ἀπενεμήθησαν καὶ τιμάρια ἐν τῇ νήσῳ ἐπὶ Γεν. προβλεπτοῦ Φ. Μοροζίνου [3]. Οἱ *Τσουλάται* ἐτήρουν, μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν καὶ τὸ καθολικὸν δόγμα [4].

ΤΣΟΥΛΑΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ - ΦΡΑΓΓΙΣΚΟΣ. Υἱὸς τοῦ προηγουμένου καὶ Ῥεβέκκας Καρίδη, γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1762. Διδάκτωρ τῆς ἰατρικῆς καὶ φιλοσοφίας τοῦ ἐν Παταβίῳ πανεπιστημίου, τυχὼν τοῦ διπλώματος τὸ 1782. Διετέλεσε σπουδάζων βοηθὸς τῆς Χημείας ὑπὸ τὸν περιώνυμον Dellabona. Εἰς πολλὰς τῆς Ἰταλίας πόλεις διατρίψας, χάριν πρακτικῆς ἀσκήσεως καὶ μελετῶν εὐρυτέρων, παρέσχε δείγματα οὐχὶ κοινῆς ἀντιλήψεως, κρίσεως καὶ ζήλου, προαγγέλων μέλλον ἐπιστημονικὸν οὐκ ἀσπουδές, ἐφ' οἷς καὶ ἐτύγχανε τῆς εὐνοίας καὶ φιλίας διαπρεπῶν ἐπιστημόνων, ἐξελέχθη δὲ καὶ ἑταῖρος τῆς ἐν Βενετίᾳ Ἰατρικῆς Ἀκαδημίας, τῆς τῶν ἐπιστημῶν καὶ γραμμάτων ἐν Παταβίῳ, τῆς ἐν Σπολέτῳ καὶ τῆς ἐν Ζάρᾳ ἀγρονομικῆς, πολλὰς διατριβὰς ἀναγνοὺς ἐν αὐταῖς καὶ ἀνακοινώσεις ποιησάμενος, ἐν τῇ τοῦ Παταβίου μάλιστα ἐγείρας πολὺ τὸ ἐπιστημονικὸν ἐνδιαφέρον διὰ τῆς *περὶ ἱπποκαστάνου* (aesculus ippocastanus) πραγματείας, δι' ἧς ἀπέδειξε, πόσον ἀποτελεσματικὴ εἶνε ἡ χρῆσις τοῦ φαρμάκου τούτου κατὰ τῶν πυρετῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνος σύναμα, ἀντιταχθεὶς κατὰ τῶν γνωμῶν τοῦ Τούρα. Τὴν πραγματείαν ἀφιέρωσε τῷ Borsieri, οὗτος δὲ καὶ τιμητικὴν περὶ *Τσουλάτη* μνείαν ἐποιήσατο ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ, τὴν δὲ ὀρθότητα τῶν παρατηρήσεων τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου, ἐκύρωσεν ὁ ὁμοίας γνώμας απο-

[1] Κατὰ τὸ οἰκογ. δένδρον καὶ τὰς πληροφορίας τοῦ ἀξιοτίμου φίλου πρωτοδίκου κ. Ἰωάν Τσουλάτου.

[2] VI 428 III 958 καὶ 346.

[3] Ὡς καὶ εἰς τὰς καθολικὰς οἰκογ. Ἰγγιόστρου, Βερέπα, Πάγκαλη, Μενδόρου, Βαλλιέρη.

[4] Ἴδε κώδικα λατινικῆς Ἐκκλησίας Ἁγίων Ἀναργύρων ἐν Ληξουρίῳ παρὰ τῷ ἀρχείῳ λατιν. μονῆς Ἁγίου Νικολάου ἐν Ἀργοστολίῳ. Ἴδε περὶ τοῦ ἀνδρὸς καὶ Μαζ. ἔνθ. ἀνωτ. καὶ Pignat Mem. II.

φηνάμενος διάσημος τῶν Μεδιολάνων ἰατρὸς Μουσκέτης. Ἐν Παταβίῳ ἤκουσε σειρὰν μαθημάτων τοῦ Tissot, παρ' ᾧ καὶ πρακτικῶς ἠσκήθη, τοῦτον δὲ ἀποχωρήσαντα τῆς διδασκαλίας, προσεφώνησεν ὁ ἀνὴρ ἐμμέτρως κατ' ἐντολὴν τῶν συμμαθητῶν αὐτοῦ. Μετελθὼν ἐν Λιβόρνῳ τὸ ἐπάγγελμα, ἐπανῆλθεν εἰς Κεφαλληνίαν τὸ 1785. Τὸ δὲ 1786 ὡρίσθη ἵνα προσφωνήσῃ τὴν Ματθίλδην Bentivoglio N. Erizzo, ᾗ προσηνέχθη ὑπὸ τῶν κεφαλλήνων καὶ χρυσοῦν μετάλλιον [1]. Τὸ 1788 ἐξελέχθη Σύνδικος τῆς Κοινότητος καὶ ἀρχίατρος τῆς νήσου εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἀγγέλου, καὶ τὸ 1794 ἐξελέχθη διοικητὴς Ἰθάκης, ἔνθα καὶ εἰς διάστασιν ἦλθε μετὰ τοῦ Προβλεπτοῦ Κεφαλληνίας, ἀλλὰ εἰδικὸς ἀνακριτὴς σταλεὶς ἐκεῖ ὁ Coldulmer, ἀπήλλαξεν αὐτὸν τῆς ὑπὸ τοῦ Προβλεπτοῦ δοθείσης καταγγελίας ἐπὶ ἐκβιασμῷ. Διετέλεσεν ἐκ τῶν δραστηριωτέρων μελῶν τῆς μνησθείσης ἐν Ἀργοστολίῳ ἀγροτικῆς Ἀκαδημίας, ἧς ἐγένετο καὶ γραμματεύς, συνέταξε δὲ καὶ τὸν κανονισμὸν τοῦ σωματείου. Τὸ 1796 κατὰ μάϊον ἐξεφώνησε περίφημον λόγον ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἀκαδημίας, ὅστις ἀποτελεῖ καὶ καλὴν συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς γεωργίας καὶ οἰκονομίας τῆς Κεφαλληνίας [2], τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ πεποίθησις τῶν συνεταίρων περὶ τῶν γνώσεων, τῆς πείρας καὶ τοῦ ζήλου τοῦ ἀνδρός, ὥστε τούτῳ καὶ τῷ διαπρεπεῖ νομομαθεῖ Μαρίνῳ Μεταξᾷ Λυσέῳ, ἀνετέθη ἡ μελέτη τοῦ περὶ τῆς συγκεντρώσεως τῶν ἰδιοκτησιῶν ζητήματος καὶ ἡ ἐντεῦθεν σύνταξις ὑπομνήματος, ὅπερ καὶ ὑπεβλήθη ταῖς ἁρμοδίαις ἀρχαῖς, ἐδημοσιεύθη δὲ καὶ ἐν Ἑνετίᾳ τὸ 1794 φέρον τὸν τίτλον «Dei dani che recano all' agricoltura di Cefalonia la dispersione, la lontananza dei poderi, e dei prezzi onde promuovere l' unione» [3]. Ὁ *Τσουλάτης* διετέλεσε καὶ ἐκ τῶν λο-

[1] Δὲν ἠδυνήθημεν νὰ μάθωμεν τὸν λόγον τῆς ἀπονομῆς τοῦ μεταλλίου τούτου τῇ λογίᾳ γυναικί, ἣν καὶ ἕτερος συμπολίτης ἡμῶν ὁ Πέτρος Τσιμάρας ἐνεκωμίασε θανοῦσαν τὸ ἑπόμενον ἔτος. Μετάλλια ἐκόπησαν καὶ πρὸς τιμὴν τῶν Προνοητῶν Φ. Γριμάνη, Α. Πριούλη, Ἰακ. Νάνη, Νικ. Ἐρίτσου, σωζόμενα ἐν Βενετίᾳ. Ἴδ. Χιώτου III 442.

[2] Ἴδ. τὸν λόγον παρὰ Pignat Mem. II 168 καὶ βιογρ. Ἀγγέλου.

[3] Ἡ ἀπὸ τῶν προβάτων ἀσφάλεια τῶν ἀγρῶν, καὶ ἡ συγκέντρωσις τῶν ἰδιοκτησιῶν, ἦσαν κατὰ τὰ τότε καὶ τὰ μετὰ ταῦτα ἔτη ζητήματα γενικοῦ ἐνδιαφέροντος, μελετώμενα ὑπὸ πολιτῶν καὶ ἀρχῶν, ἐπ' αὐτῶν δὲ ἱκανῶς εἰργάσθη

γιωτέρων μελῶν τῆς ἐν Ἀργοστολίῳ μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς Ἑνετοκρατίας συστάσης Ἑταιρείας τῶν Πεφωτισμένων (Degli illuminati). Καταλαβόντων τῶν Γάλλων τὴν Κεφαλληνίαν ὁ φιλελεύθερος ἀνὴρ ὡμίλησε δημοσίᾳ, ἀλλὰ κατὰ σύγχρονον αὐτῷ ἱστορικόν, μὴ ἀπαρεσκόμενος τὴν κενοδοξίαν καὶ περιαυτολογίαν, ἀνέτρεξεν εἰς τὸ παρελθόν, ἵνα ἀνεύρῃ τὰς ὑπὲρ τῶν δημοκρατικῶν ἀρχῶν συμπαθείας του, μὴ ἀκριβολογήσας ἱστορικῶς, μειώσας δ' ἐντεῦθεν τὴν ἐπὶ τοῦ ἀκροατηρίου, ἐκ τῆς γοητευούσης ἄλλως τε εὐφραδείας αὐτοῦ εὐαρέ-

καὶ ἡ ῥηθεῖσα ἀγροτικὴ Ἀκαδημία. Αἱ ἐκ τῶν προβάτων ζημίαι προυκάλεσαν μέτρα αὐστηρὰ πάντοτε, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀποτελεσματικά. Μία μάλιστα τῶν ἀφορμῶν τῆς συστάσεως τῆς ἐν λόγῳ ἀκαδημίας, ἦτο ἡ προσπάθεια νὰ ἐξευρεθῶσι κατάλληλα μέτρα πρὸς περιστολὴν τῆς καταχρήσεως τῶν πολυαρίθμων ποιμνίων. Οἱ ποιμένες κατώρθουν πάντοτε νὰ δολιεύωνται καὶ ματαιώνουσι τὰ μέτρα τῶν ἀρχῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ ληφθὲν μέτρον τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, νὰ περιορισθῇ ἡ βοσκὴ εἰς τὰ ὄρη, ἦτο ἀλυσιτελές, διότι τὸ ψῦχος τὸν χειμῶνα καὶ ἡ ἔλλειψις ὕδατος τὸ θέρος, ἐκώλυον τὴν ἐν τοῖς ὄρεσι διατριβήν. Ἔχομεν ὑπ' ὄψει μάλιστα ὅτι τὸ 1777 εἶχεν ἐντελῶς ἀπαγορευθῇ ἐν Ζακύνθῳ ἡ βοσκή, τὸ δὲ 1809 κατά τινα προκήρυξιν σῳζομένην παρὰ τῷ κ. Δ. Ἀραβαντινῷ, τῆς Ἰονίου Γερουσίας ἀπηγορεύετο ὁλοσχερῶς ἡ βοσκὴ εἰς τὰ ἐν Κεφαλληνίᾳ διαμερίσματα Κατωγῆς, Κραναίας καὶ Λειβαθοῦς, ἐξαιρέσει μόνον τῶν θέσεων Χόχλιο, Φαβατᾶτα, Σαμόλι, καὶ Καραβάδου. Περὶ δὲ τῆς συγκεντρώσεως, ἡ Ἀκαδημία ἐκείνη δι' ὑπομνήματος ὑπέβαλε τὰς σκέψεις της ὅτι θὰ ἦτο κατορθωτὴ δι' ἀνταλλαγῶν, διὰ τῆς λύσεως τῶν καταπιστευματικῶν δεσμῶν καὶ τιμαριωτικῶν ἀπαγορεύσεων (divieti), διὰ τῆς ἐξαιρέσεως τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων ἀπὸ τῶν extra commercium ἀντικειμένων, διὰ τοῦ κανονισμοῦ τῶν προικῴων ἀκινήτων κλ. Τὸ ζήτημα καὶ μετὰ τὴν Ἑνετοκρατίαν ἀπησχόλει καὶ τὰς μετέπειτα κυβερνήσεις. Ὑπὸ τὴν Ἀγγλ· προστασίαν κατηργήθησαν αἱ καταπιστευματικαὶ ὑποκαταστάσεις (costituzioni fideicommissarie), αἱ πράξεις τῆς προτιμήσεως, (azioni di preferenza) καὶ ἤρθησαν κατὰ μέγα μέρος τὰ τιμαριωτικὰ κωλύματα, ἀλλὰ γενομένων μελετῶν βαθυτέρων προέκυπτεν ὅτι αἱ προικοδοτήσεις (assegnamenti dotali), αἱ διανομαὶ μεταξὺ ἀδελφῶν καὶ τὰ χρέη ἦσαν μεγάλα ἐμπόδια κλ. Ἐντεῦθεν δὲ δεκαετίαν ἡ ἐξοχὴ περιῆλθεν εἰς ἀθλιότητα, διότι οὐδὲν μόνιμον ὄφελος θ' ἀπέρρεε καὶ μόνον θὰ ἐβασίλευεν ἡ μνησικακία καὶ ἡ δυσαρέσκεια εἰς τοὺς ἀναγκαζομένους νὰ ἐγκαταλείπωσι τυχὸν τὰ πατρογονικὰ κτήματα εἰς ἃ πάντες αἰσθάνονται ἰδιάζουσαν ἀγάπην. Ἔκτοτε ἐλήφθησαν τινὰ μέτρα πάλιν ἀλλ' ἀλυσιτελῆ, τὸ δὲ μέγα ζήτημα προσκροῦον καὶ εἰς νέας πολιτικὰς καὶ νομικὰς θεωρίας, ἔμεινεν ἄλυτον νομοθετικῶς ἐπὶ ζημίᾳ καὶ ἰδιωτῶν καὶ δημοσίου (ἴδε περὶ τούτων ἐκτενέστερον ἐν ἀνεκδότῳ Ἱστορίᾳ Κεφαλληνίας ὑπὸ Π. Χοϊδᾶ).

σκειαν, ἐκλεχθεὶς οὐχ ἧττον μέλος τοῦ τῆς νήσου Δημοσυμβουλίου (municipalità) διακριθεὶς ὅμως μᾶλλον ἐπὶ εὐφυΐᾳ καὶ ἐπιτηδειότητι ἢ ἐπὶ ἀληθεῖ ἀστικῷ ἐνδιαφέροντι [1]. Φίλος γενόμενος τοῦ Πεσὸλ διωρίσθη ἰατρὸς τοῦ Στρατιωτικοῦ νοσοκομείου ἐν Κερκύρᾳ, ὅταν δὲ τὸ 1798 ἡ νῆσος ἐπολιορκεῖτο, διωρίσθη ὑγειονόμος καὶ μέλος ἐπιτροπῆς δικαστικῆς ἐπὶ λείας καὶ λεηλασίας μετὰ τῶν γάλλων πλοιάρχων Γονὲζ καὶ Βρούν [2]. Ἡ εἰς τὰ πολιτικὰ ἀνάμιξίς του ἐξακολουθεῖ καὶ ἐπὶ Ῥωσσοτούρκων καὶ ἐπὶ τῶν μετέπειτα κυβερνήσεων. Τὸ 1800 ἐξελέχθη βουλευτὴς Κεφαλληνίας καὶ Γραμματεὺς τῆς Συντακτικῆς Συνελεύσεως, ὁ δὲ ἀρχιστράτηγος Οὐζακὼφ διώρισεν αὐτὸν πρωθίατρον τοῦ στρατοῦ καὶ ἔφορον τοῦ Νοσοκομείου. Ἐπίσης διετέλεσε Γερουσιαστὴς καὶ Γραμματεὺς τοῦ Κράτους ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ οἰκονομικῶν, ὅταν δὲ θανόντος τοῦ Αὐτοκράτορος Παύλου Α΄, ἡ Ἑπτάνησος Γερουσία ἀπεφάσισε νὰ ἐκφράσῃ τὰ ἐπίσημα τοῦ Κράτους συλλυπητήρια, καὶ τὰ συγχαρητήρια σύναμα τῷ Ἀλεξάνδρῳ Α΄ δι' εἰδικοῦ ἀπεσταλμένου, ἐξελέξατο μὲν τὸν ***Τσουλάτην*** ὡς τοιοῦτον διὰ τὴν γνωστὴν τῶν τρόπων ἁβρότητα, τὴν παιδείαν καὶ τὴν πολιτικὴν περίνοιαν, ἀλλ' ἐξενίκησεν ἡ γνώμη νὰ σταλῇ ἐκεῖσε ὁ Γ. Μοτσενῖγος ἐπιμόνως προστατευθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ῥώσσου πρεσβευτοῦ Τομάρα [3]. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης διεκρίθη κατόπιν καὶ ὡς ἑταῖρος τοῦ κατὰ τὸ 1802 συστηθέντος ἰατρικοῦ Κολλεγίου Κερκύρας, ἀποτελέσας μέλος τῆς διοικούσης ἐπιτροπῆς, μετὰ τῶν ἐγκρίτων ἐπιστημόνων Μαρίου Καλέργη, Ἰννοκ. Γιαλλινᾶ, Ἰωάν. Καποδιστρίου, καὶ Ἰωάν. Λάσκαρη. Περὶ τῶν ἐν Κερκύρᾳ δὲ ἰατρικῶν αὐτοῦ ἐκδουλεύσεων καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἀξίας τοῦ ἀνδρὸς τρανὴ ἀπόδειξις τυγχάνει ἔγγραφον τοῦ προέδρου τῆς Γερουσίας Σπυρ. Γ. Θεοτόκη ἀπὸ 9 ἀπριλίου 1800. «...Corri»spose il detto ed egregio professore con molta sua lode, e

[1] Pignat ἔνθ. ἀνωτ. 392. Ἀμερόληπτοι βιογράφοι τυγχάνοντες, δὲν δυνάμεθα νὰ παραλίπωμεν καὶ τὰς ἐναντίας ταύτας κρίσεις.

[2] Χιώτου III 663.

[3] Διάταγμα τῆς 12 μαΐου 1801. Ὁ πληρεξούσιος ὅμως τῆς Ῥωσσίας συνέστησε τὸν Τσουλάτην εἰς τὴν Ῥωσσικὴν αὐλήν, ἐν ᾗ ἐτιμήθη διὰ τοῦ τίτλου συμβούλου αὐτῆς καὶ ἐξελέγη ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῆς Πετρουπόλεως.

con vera pubblica utilità all' alta aspettazione che era vi »concepita dell. di lui merito offrendo giornalieri motivi d' »applaudirsi di scelta cosi eccelente. Colla più intima per- »suasione però gli rilascia il Senato questi solenni patenti »di Protomedico del governo, col quale onorevole titolo abbia »egli a perseverare nei sui intrapresi applauditi esercizi seg- »nalando vieppiù l' ampiezza del suo sapere ed il virtuoso »fervore per il bene dell' umanità, per i vantaggi della re- »publica, patria comune, e per la gloria della di lui chiara »fama. Pèr tale adunque sarà generalmente riconosciuto, ri- »spettato, onorato, com' é della pubblica volontà e gratitu- »dine». Μέλος τῆς ἐπὶ τῆς συντάξεως τοῦ Πολιτεύματος τὸ 1803 ἐπιτροπείας, ἧς ἐγένετο καὶ εἰσηγητής, συνεργασθεὶς μετὰ τοῦ ἀει- μνήστου Καποδιστρίου, τὴν 28 νοεμβρίου ἀναγνοὺς παρουσίᾳ τοῦ Γε- νικοῦ Ἐπιτρόπου Μοτσενίγου τὴν μακρὰν αὐτοῦ καὶ λεπτομερῆ ἔκθε- σιν, δικαιολογήσας καὶ ἀναπτύξας τὰς ἀρχὰς ἐξ ὧν ὡρμήθη, καὶ τὰ ἐκ τῆς πείρας τῶν Ἑπτανησιακῶν διδάγματα, ἅτινα ὡδήγησαν αὐ- τὸν εἰς τὴν κατάρτισιν τοῦ σχεδίου τοῦ συντάγματος. Κριτικώτατος καὶ εἰλικρινὴς σύγχρονος ἱστοριογράφος ἐξαίρει τὴν ἐν τῷ ἔργῳ ἐκείνῳ πολιτικὴν περίνοιαν, τὴν φιλοδικαιοσύνην καὶ φιλοπατρίαν τοῦ ἀν- δρός, τὴν πρακτικότητα τοῦ πνεύματος, τὴν σαφήνειαν καὶ τὸν ἐν- θουσιασμὸν ἐν τῷ ὕφει τῆς ἐκθέσεως, καὶ ἐξ ἧς κατ' ἄλλον, ἂν ἐξῄρει τις νεολογισμούς τινας καὶ ἐπουσιώδη τινὰ ἐλαττώματα, θὰ εἶχε πρὸ αὐτοῦ ἔργον τιμῶν τὴν μνήμην τοῦ συμπολίτου ἡμῶν ἐκείνου [1]. Περὶ τοῦ πνεύματος, τῆς παιδείας καὶ τῆς πολιτικῆς ὀξυδερκείας αὐ- τοῦ ἔχομεν ἐπίσης βαρυνούσας γνώμας. Σοφὸς φιλέλλην γράφει τάδε. «Fr. Zullati allevato anche egli in Venezia lodatore del. se- »nno d' uomini veneziani, fu di quei medici che fanno ver- »gogna agli avvocati spoliticanti, e dopo curato Ali di Gi- »annina, da un male immondo apprestò rimedi alla patria »sua valevoli cooperando a quello statuto del. 1803 cui lo »Statuto di Maitland non fece che rendere desiderabile e a »quello oppose un proemio assennato con facondia piena di

[1] Γ Μαυρογιάννη Ἱστορ. Ἰονίων νήσων Α. 376 καὶ Β' 83.

»cose», ἀλλαχοῦ δὲ καὶ τὰ ἑξῆς· «Se non che al Capodistria »buon ministro delle altrui volontà mancava il concetto »politico proprio che forse stava più intero nella mente a »un altro medico jonio il Cefaleno Zulatti, siccome appa»risce dagli scritti di lui, ben più ricchi di idee ne quali lo »stile Italiano é più pieno e corretto che il francese del Ca»podistria non sia»[1]. Ὁ δὲ λόγιος κερκυραῖος Μάριος Πιέρης ἔλεγε περὶ *Τσουλάτη* ὅτι «δὲν ἦτο ἀδόκιμος ὡραίων γραμμάτων καὶ Ὀδυσσειακῆς ὀξυνοίας»[2]. Ἀπεβίωσε νέος ἔτι ἐν Κερκύρᾳ κατὰ δεκέμβριον τοῦ 1805. Ἔργα αὐτοῦ γινώσκομεν τὰ ἑπόμενα· α′) Articolo di lettera al. dottor Targioni Sulla datisca cannabina. Firenze. 1782. β′) Lettera al. S. Marzani Sopra alcune spezie di tetano. Venezia. 1783[3]. γ′) Della forza della musica sulle passioni e malattie e del uso medico del ballo. Venezia. 1787[4]. δ′) Relazione sulle solenni esequie celebrate in Cefalonia ad onore del. K. Emo. Venezia 1792. ε′) Saggio sopra alcuni fenomeni della peste. Venezia 1792, περὶ οὗ πονηματίου ἐδημοσιεύθησαν τιμητικώταται κρίσεις. ς′) Rapporto della Commissione conferente sopra la costituzione settinsulare del. 1803. Corfù. ζ′) De omenti hidrope. Epist. anatomica. Corfù 1800. η′) Notizie intorno la facoltà febbrifuga della colla de' legnajuoli. Corfù 1803. θ′) Πολλαὶ ποιήσεις ἀνέκδοτοι, ἐν αἷς ἄξιαι λόγου, *ἰατρικὴ ἐπιστολὴ* ἐν στίχοις λυτοῖς, *ὕμνος εἰς τὴν σύστασιν τῆς Ἑπτανήσου πολιτείας*, καὶ εἰδύλλιόν του *εἰς τὸν Αἶνον* τὸ γνωστὸν ὄρος τῆς Κεφαλληνίας[5], ἐπίσης ἀφῆκεν ἀνέκδοτον *μετάφρασιν Κατούλου*, καὶ πολλὰ ἄλλα ἐρωτικὰ καὶ λυρικὰ πονημάτια, καί τινας ἰατρικὰς πραγματείας[6].

[1] Tomasco Stor. Civile etc.

[2] Χιώτου VI 229.

[3] Κατὰ Μαζαράκην ἐξεδόθη τὸ 1785.

[4] Ἡ πραγματεία ἔσχεν ἀφορμὴν τὰς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ φιλομούσου καὶ ζηλωτοῦ τῶν καλῶν, προβλεπτοῦ τῆς νήσου Μουάτσου ἐν Ἀργοστολίῳ ἐπιστημονικὰς διαλέξεις τῶν ἐν αὐτῷ φοιτώντων λογίων καὶ ἐπιστημόνων τῆς νήσου.

[5] Τοῦτο μετεφράσθη ὑπὸ Guys.

[6] Κατὰ πληροφορίας τοῦ φίλου πρωτοδίκου κ. Ἰωάν. Τσουλάτου. Ἴδε καὶ

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἐκ τοῦ κλάδου τῶν Τζαννάτων γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1690, υἱὸς Βελισαρίου καὶ Λαύρας Μανεζαβίνου [1]. Μερίμναις τοῦ ἐκ πατρὸς θείου του Μελετίου Φιλαδελφείας ἐσπούδασεν ἐν τῷ Ἑλληνομουσείῳ τῆς Ῥώμης, ἐκεῖ δὲ καταταγεὶς εἰς τὴν Ἑταιρείαν τοῦ Ἰησοῦ προὐχειρίσθη εἰς ἱερέα. Ἔτυχε σημαινόντων προστατῶν, οἷοι οἱ Salerni καὶ Illuminato ἱεροκήρυκες, καὶ οἱ καρδινάλιοι Badoero καὶ Sagripanti διευθυντὴς τοῦ Ἑλληνομουσείου. Ὁ καθηγητὴς αὐτοῦ Luchesini ἔγραφε τῇ 7 αὐγούστου 1706 ὡς ἑξῆς περὶ τοῦ νεαροῦ τότε ἱεροκήρυκος, ὅτι «μετὰ »δυνάμεως λόγου, ἀγχινοίας, λεπτότητος καὶ χάριτος ἐν τῇ ἀπαγγε»λίᾳ καὶ τῷ λεκτικῷ καὶ πολλῶν γνώσεων, ἀνέπτυξε θεολογικὰ καὶ »φιλοσοφικὰ ζητήματα ἐπὶ θεμάτων ὁρισθέντων αὐτῷ ὑπὸ τῶν καθη»γητῶν Bernabita, Nattalini, Luchesini κλ. ἐφ' ᾧ ὁ κοσμήτωρ »πατὴρ Gente, ἐξῇρεν ἐνθους τὰ προσόντα τοῦ νεαροῦ ἱεροκήρυκος »καὶ τὰς ἐπ' αὐτοῦ βασίμους ἐλπίδας, μνησθεὶς μετὰ σεβασμοῦ καὶ »τοῦ θείου αὐτοῦ Μελετίου, οὗ, ηὔχετο, ἵνα ὁ *Ἰωάννης* μιμηθῇ τὸν »βίον». Ἀπαντῶμεν ὅτι ὁ *Ἰωάννης* τὸ 1713 ἐδίδασκεν ἐν τῷ Λυκείῳ ἐκείνῳ τὴν δογματικὴν θεολογίαν καὶ ἐκήρυσσεν ἀπ' ἄμβωνος. Ἡ ἀπάρνησις τοῦ πατρίου δόγματος δὲν ἀφῆκεν ὅμως καὶ μνήμην δυσμενῆ παρὰ τοῖς συγγενέσιν αὐτοῦ, ἴσως διότι παλαιότερον ὁ οἶκος ἦτο καθολικός, τοὐναντίον μάλιστα ἐξαίρεται μετ' οἰκογενειακῆς ὑπερηφανείας, ἡ ἁγιότης τοῦ βίου ἐκείνου καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καλούμενος ἐκ τῶν πρωτίστων τοῦ οἴκου ἐγκαλλωπισμάτων [2]. Ὁ βιογραφούμενος ἔγραφε καλῶς καὶ τὴν Ἑλληνικήν, ὡς φαίνεται ἐξ ἐπιστολῶν αὐτοῦ σωζομένων. Ἔργον τοῦ ἀνδρὸς γινώσκομεν τὸ φέρον τίτλον Guida alla vera chiesa di Gesù Cristo proposta principalmente ai seguaci di Fozio, ma utile per ricondurre alla medesima ogni traviato e di profitto ad ogni vero fe-

Μαζ. ἔνθ. ἀνωτ. Pignat Mem. καὶ Em. Tipaldo. Collezione delle vite degli illustri Italiani.

[1] Ἐν τῷ οἰκογεν. δένδρῳ λέγεται καὶ Gritti ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀναδόχου του. Εἰ καὶ καθ' ἡμᾶς δὲν δικαιολογεῖται ἡ διὰ τοῦ Υ γραφὴ τοῦ ὀνόματος Τυπάλδος, ἑπόμεθα οὐχ ἧττον τῇ κρατησάσῃ.

[2] Κατ' ἐπιστολὴν Ἰωάν. Τυπάλδου ἐκ Κεφαλληνίας πρὸς Μαριάνον Τυπάλδον Καράφαν εἰς Νεάπολιν ἀπὸ 28 φεβρ. 1772.

dele. Roma. 1752 - 1757 presso G. Salomoni Tomi tre in duodecimo. Εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦτο σχόλια ἔγραψεν ὁ συγγραφεὺς τῆς ἱστορίας τῆς Ἰταλικῆς φιλολογίας [1], ἀνακριβῶς δὲ ὁ Σάθας ἑπόμενος τῷ Serpos [2] ἀποδίδει τὸ ἔργον τῷ Μελετίῳ Τυπάλδῳ. Τοῦ συμπολίτου ἡμῶν μνημονεύεται καὶ ἐγκώμιον μὴ περισωθὲν εἰς Φίλιππον Τυπάλδον ἐπίσκοπον Ἀριανοῦ, ἔνθα ὁ ῥήτωρ ἔσχεν ἀφορμὴν νὰ διαλάβῃ ἱστορικῶς καὶ περὶ τοῦ οἴκου τῶν Τυπάλδων. Ἀπέθανεν ἐν Λονδίνῳ τῷ 1764 [3], νεκρολογίαν δ' ἔγραψεν ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ὁ Γαβρ. Τυπάλδος. Ὑπάρχει πιθανότης ὅτι οἱ Thibant, Tipaldo, Tipaldi, Tibaldo, Teodebaldo, Tebaldo καὶ Debaldo, εἶνε μία καὶ ἡ αὐτὴ οἰκογένεια διαφόρως γραφομένου ἢ προφερομένου τοῦ ὀνόματος. Περὶ τῆς παλαιοτάτης ὅμως πατρίδος αὐτῆς δὲν εἶνε σύμφωνοι οἱ συγγραφεῖς, οἱ μὲν δεχόμενοι τὴν ἐκ Γαλλίας, οἱ δὲ τὴν ἐκ Γερμανίας καταγωγήν [4]. Ὁ οἶκος τάσσεται μεταξὺ τῶν πρωτευόντων ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τὸν XII αἰῶνα, πολλὰ ἀριθμῶν τὰ ἐπιφανῆ ἐν ταῖς ἐπιστήμαις, τῇ

[1] Pignat. Ἔνθ. ἀνωτ. II 280.

[2] Serpos. Polemo-Critica. Venezia 1873. 10 καὶ Βελούδου Ἑλλ. Ὀρθ. ἀποικία ἐν Ἑνετίᾳ. 1873. 86-Σάθα Ν. Φιλ. ἐν λέξει.

[3] Κατ' ἐπιστολὴν συλληπτήριον τοῦ 1764, ἐν ἀρχείῳ οἴκου Τυπάλδου Τζαννάτου ἐν Ληξουρίῳ, κατὰ Pignat ἀνακριβῶς τὸ 1760. Mem II 280.

[4] Tipaldo ἢ Teodebaldo ἀπαντᾷ ἐν τῷ γενεαλογικῷ δένδρῳ τῶν Ὄρλεανς, ἀποθανὼν τὸ 522. Ἴδε Monarchia Francese 141 καὶ 156 ἐν βιβλίῳ ἀτίτλῳ δυστυχῶς σῳζομένῳ ἐν ἀρχείῳ κ. Τιμοθ. Μ. Τ. Χαριτάτου. Κατὰ τὸν P. F. Forestis ἐν Biografia di G. K. Tipaldo. Venezia 1887 οἱ ἐν Νεαπόλει Τυπάλδοι εἶνε γαλλικῆς καταγωγῆς, ἀπαντῶντες ἐκεῖ τὸ πρῶτον κατὰ διάταγμα Καρόλου τοῦ Ἀνδεγανοῦ τῆς 3 ἰουνίου 1269. Οἱ Thibant (κατόπιν Τυπάλδοι Tipaldi) ἔσχον μέρος εἰς ἐκστρατείας τοῦ Βασιλικοῦ οἴκου τῆς Γαλλίας καὶ ἐπὶ τῶν Σταυροφοριῶν, κατὰ δὲ τὸν XII αἰῶνα ἀπαντᾷ ὁ Tipaldo conte di Sciampagna, σύμμαχος τῷ πάπᾳ Ἰννοκεντίῳ II κατὰ Λουδοβίκου VI τῆς Γαλλίας, ὅτε ἡ χώρα τοῦ Τυπάλδου κατεστράφη. Ἴδε περὶ τούτων Monarchia Francese ἔνθ. ἀνωτ. Foresti ἔνθ. ἀνωτ. 45 Michand St. delle Crociate. Bouillet λεξ. ἱστορικόν. Κατ' ἄλλον συγγραφέα κατά τινας παλαιοὺς κώδικας οἱ ἐν Ἰταλίᾳ Tebaldi ἢ Debaldl καταλέγονται εἰς τοὺς εὐγενεῖς ἐκείνους γερμανικοὺς οἴκους οἵτινες κατῆλθον εἰς Ῥώμην τὸν η' αἰῶνα, ἵνα βαπτισθῶσιν ἐπὶ πάπα Γρηγορίου II, ὅταν ὁ Ἅγιος Βονιφάτιος ἀρχιεπίσκοπος Μαγόνζης ἐδίδασκε τὸ εὐαγγέλιον. Ἴδε Baldas. Caporossa. Guarna. Notizie storiche della Famiglia Tebaldi. Roma 1890.

κκλησίᾳ, τοῖς στρατιωτικοῖς κατορθώμασι, καὶ ταῖς καλαῖς τέχναις πρόσωπα[1]. Ὁ ἐν Κεφαλληνίᾳ κλάδος κατάγεται ἐκ Νεαπόλεως καὶ οὐχὶ ἐκ Ῥώμης[2], περὶ τοῦ γενάρχου δὲ αὐτοῦ σῴζεται ἔγγραφον τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως Λαδισλάου (1375 - 1414) πρὸς Κάρολον Α΄. Τόκον δοῦκα Λευκάδος καὶ κόμιτα Κεφαλληνίας, ὑπὸ χρονίαν 1408 ἀπριλίου 20, ὅπερ ἔχει ὡς ἑξῆς κατὰ τὴν ἐκ τῆς Λατινικῆς μετάφρασιν[3]. «....Γογγυσμὸς περιεψόφησεν ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἀκροατηρίῳ, »ὅτι ἐν χώραις καὶ τόποις πρὸς σὲ ἐμπεπιστευμέναις, πολλοὶ πολ»λαχόθεν ἐπανέστησαν καταστροφεῖς τῶν ὁδῶν, κλέπται ὁπλοφόροι »λησταὶ καὶ ἄνθρωποι οὐτιδανοί, δι' ὧν ἐνίοτε διαταράσσεται ἡ κα»τάστασις τῆς εἰρήνης, ἀνοσιουργήματα δὲ καὶ φόνοι (ὑπ' αὐτῶν) »διαπράττονται, δι' ὃ ἵνα μὴ ἐπὶ τῇ ἀτιμωρησίᾳ τῶν ἀνοσιουργημά»των καὶ τῇ πεπραϋσμένῃ τῆς δικαιοσύνης αὐστηρότητι ἀποθρασυν»θῶσιν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ διαπράξωσι χείρω καὶ δεινότερα, καὶ »ἵνα οἱ κακοῦργοι καὶ τὰ κακουργήματα κολάζωνται, ἐξ ἀσφαλοῦς »ἡμῶν γνώσεως προλαμβάνοντες, ἐντελλόμεθά σοι ἵνα προβῇς εἰς ἀνά»κρισιν διὰ τῶν παρόντων ἀνδρῶν, κατὰ τῶν τοιούτων ἐπὶ φαυλότητι »κακοποιῶν, υἱῶν τῆς πονηρίας ἀνθρώπων, ἢ ν' ἀναθέσῃς τὴν ἀνάκρι»σιν εἰς τοὺς ἐξόχους ἄνδρας κόμιτα *Κολέλλαν Τυπάλδον* ἡμέτερον »παρὰ σοὶ τοποτηρητήν, καὶ Λεονάρδον ἐκ Κεφαλληνίας δεσπότην »τῆς Ζακύνθου[4]. Ὁμοίως συμβουλεύομεν καὶ τοὺς ἡμετέρους ἀγαπη-

[1] Γρηγοροβίου Ἱστορ. Ῥώμης, μετάφρ. Ἑνετίας II 174, καὶ Lod. Foligno. Vita dei Santi e beati dell' Umbria. Foligno. 1647 ἀπαντῶσι καὶ τιμαριοῦχοι, κόμιτες, καὶ κύριοι τῶν Collescipoli, Stroncone, S. Gemini, Greccia, Legizzone, Perticaria ἐν Ἰταλίᾳ. Ἀπὸ τοῦ 1610 ὅμως σκότος καλύπτει τὰ τοῦ ἐν Ῥώμῃ κλάδου, ἐνῷ ἀπαντῶσιν εἰς πολλὰ τῆς νοτίου κυρίως Ἰταλίας μέρη.

[2] Κατ' ἐπιστολὴν τοῦ Guarna πρὸς τὸν Mongius Roquefort, ἐρωτήσαντα τὸν πρῶτον ἂν οἱ ἐν Κεφαλληνίᾳ Τυπάλδοι κατάγονται ἐκ Ῥώμης, ὁ Guarna ἀπήντησε... «mais après les études que je viens d' avoir faites sur les Te»baldes romains, je n' ai pas à présent des épreuves suffisantes pour éta»blir que la famille Tebaldi de Cefalonie soit originaire de Rome». Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἐν πρωτοτύπῳ ἔχει ὁ φίλος κ. Θάνος Τ. Μπασιᾶς.

[3] Τὸ πρωτότυπον ἀπόκειται ἐν τῷ Archivio di Stato τῆς Νεαπόλεως, εὗρε δὲ τοῦτο ὁ μακαρίτης Ἰωάν. Ῥωμάνος.

[4] Leonardum de Cephalonia. Τὸ de εἶνε δυσερμήνευτον διότι ὁ

»τοὺς πιστούς, παρέχοντες σοί τε καὶ τοῖς προειρημένοις Κολέλλᾳ »Τυπάλδῳ καὶ Λεονάρδῳ, ἔκτακτον ἐξουσίαν τοῦ καταδιώκειν αὐ»τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος ἄνευ κατηγόρου διὰ γενικῆς ἀνακρίσεως καὶ »κατ' ἰδίων προσώπων καὶ ἕνεκεν ἰδίων κακουργημάτων. Ἐξεδόθη ἐν »τῷ ἡμετέρῳ νέῳ φρουρίῳ τῆς Νεαπόλεως δι' ἡμετέρας χειρὸς τοῦ »προειρημένου βασιλέως Λαδισλάου ἔτει σωτηρίῳ 1408 ἡμέρᾳ 20 »ἀπριλίου, ἰνδικτιῶνος 15, καὶ δεκαοκτὼ ἔτη ἀπὸ τῆς βασιλείας »ἡμῶν». Κατὰ πόσον ὁ κόμις Κολέλλας συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐπαναφορὰν τῆς τάξεως ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀγνοοῦμεν, βέβαιον ὅμως τυγχάνει ὅτι ἀπενεμήθησαν τῷ οἴκῳ τιμάρια καὶ τίτλος βαρωνίας, ἀποδείξεις ταῦτα ἐκδουλεύσεων. Τιμάρια τῶν *Τυπάλδων* ἀναφέρονται τὰ *Τυπαλδᾶτα*, τανῦν μικρὸν χωρίον ἐν Πάλῃ καὶ τὸ Ἀριανόν [1], ἔνθα πιθανῶς κατῴκησέ τις τῶν τιμαριούχων, ἐξ ὧν εἷλκε πιθανώτατα τὸ γένος καὶ ὁ τὸν ιη' αἰῶνα διατελέσας ἐκεῖ ἐπίσκοπος Φίλιππος [2], ἀλλὰ τὰ ἐν Κεφαλληνίᾳ κτήματα ἀρχομένου τοῦ ις' αἰῶνος περιῆλθον τῷ Δημοσίῳ δι' ἄγνωστον λόγον [3], οὐδὲ ἀπαντᾷ πλέον ὁ τίτλος τοῦ

Λεονάρδος οὗτος, ἀδελφὸς τοῦ Καρόλου, δὲν ἦτο Κεφαλλήν, ὥστε τὸ de, δηλοῖ ἐκ τῆς ἐν Κεφαλληνίᾳ δουκικῆς οἰκογενείας. Ὁ δὲ Κολέλλας ἦτο τότε ἐν τῇ νήσῳ, ἐλθὼν ἐνταῦθα ὡς ἀκόλουθος ἢ αὐλικὸς τοῦ Καρόλου ἀπὸ τοῦ 1400, καὶ ἔνθα ἀναχωρήσαντος τούτου, διωρίσθη τοποτηρητὴς (nostrum apud te locumtenenem. Ἴδ. P. Foresti ἔνθ. ἀνωτ. 42.

[1] Foresti 43. Κατὰ τοῦτον καὶ τὸ 1681 κλάδος τοῦ οἴκου ἔτυχεν ἐπενδύσεως (investitura) μερους τοῦ τιμαρίου Ἀριανοῦ, ἀλλ' ἀμφιβολίαι δύνανται νὰ ἐγερθῶσιν ἂν ἔκειτο τοῦτο ἐν Ἰταλίᾳ ἢ ἐν Κεφαλληνίᾳ Ἴδε Γεώργιος Λούζης.

[2] Ἐγένετο ἐπίσκοπος ἐπὶ πάπα Βενεδίκτου. Μετ' αὐτοῦ εἶχον ἀλληλογραφίαν ὅ τε Μελέτιος ὁ Φιλαδελφείας καὶ ὁ Ἀνδρ. Ἰωάννης. Ἴδ. ἐπιστολὰς ἐν ἀρχ. Τζαννῆ. Εἰς τὴν συλλογὴν ἐγγράφων Ἱστορ. καὶ Ἐθνολογ. Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος σῴζεται ἐπὶ διφθέρας καὶ δίπλωμα ὑπὸ χρονίαν 8 ἰουλίου 1725 ἐν Νεαπόλει, ἀφορῶν εἰς τὸν ἱεράρχην τοῦτον.

[3] Ὁ κατὰ τὸ 1502 Γενικὸς τῆς θαλάσσης Προβλεπτὴς Βενέδικτος da Pesaro δι' ἐγγράφου αὐτοῦ ἀπολυθέντος τῇ 1 ἰουνίου ἀπὸ τῆς ἐλλιμενισμένης τριήρεως αὐτοῦ ἐν Artenasas, τοιαύτην θέσιν ὅρμου ἢ λιμένος ἀγνοοῦμεν, ἐκτὸς ἂν εἶνε παραφθορὰ τοῦ Parte-Nassos (Ἄσσος) ἢ Atenasas, δηλ. Θηναίας, Ἀθηναίων λεγομένων πολλάκις τῶν κατοίκων) τῆς Κεφαλληνίας, ἐντέλλεται τῷ Μάρκῳ Τρὸν καπετάνῳ τῆς νήσου νὰ διανείμῃ ταῖς ἐκ Κορώνης μεταναστευσάσαις οἰκογενείαις τῶν στρατιωτῶν (stradeoti) ἐδαφικὰς ἐκτάσεις, ἤτοι τὰ ἐπὶ Τόκων

κόμιτος, οὔτε ὁ τοῦ de, ὧν τὸν πρῶτον ἔφερον μόνον ἐν τοῖς τελευταίοις χρόνοις ὁ Ἰωάννης Τυπάλδος πρέσβυς τῆς Τουρκίας ἐν Βιέννῃ τὸ 1804 καὶ τὸν δεύτερον ὁ πολὺς Αἰμίλ. Τυπάλδος. Ἀπὸ τῶν δύο υἱῶν τοῦ Colella, ὀνομαζομένων Giannin καὶ Menone κατάγονται ὅλαι αἱ διακλαδώσεις τῶν *Τυπάλδων* κατὰ τὰ σωζόμενα ἔγγραφα καὶ οἰκογενειακὰ δένδρα (alberi genealogici) [1]. Εἶνε λυπηρὸν ὅτι ἀπωλέσθησαν τό τε εἰς τὸν μνησθέντα ἱεράρχην Φίλιππον ἐγκώμιον τοῦ Ἰωάν. Ἀνδρέου ἰησουίτου, τὸ εἰς τοῦτον τοῦ Γαβριὴλ Τυπάλδου ἐκ Κοζέντζης, καὶ ἡ ἱστορικὴ περὶ τοῦ οἴκου μονογραφία τοῦ Μαριάνου Τυπάλδου, ἐξ ὧν πολλαὶ θὰ ἐγνωρίζοντο λεπτομέρειαι περὶ τῆς ἀπὸ τῶν παλαιοτέρων ἐτῶν ἱστορίας τοῦ οἴκου, καλλίστη οὐχ' ἧττον πρὸς τοῦτο συμβολὴ τυγχάνουσι τρεῖς μακραὶ ἐπιστολαὶ διαμειφθεῖσαι μεταξὺ τῶν ἐν Νεαπόλει, Κοζέντζᾳ καὶ Ληξουρίῳ Τυπάλδων κατὰ τὰ μέσα τοῦ ιη' αἰῶνος [2]. Ὁ οἶκος ἔχει πολλὰς διακλαδώσεις, ἀλλὰ δὲν ἕλκουσι τὴν καταγωγὴν ἀπὸ τῶν πρώτων *Τυπάλδων* καὶ πάντες οἱ τανῦν φέροντες τὸ ἐπώνυμον τοῦτο [3]. Ἀπὸ τοῦ 1593-1603,

ἀπονεμηθέντα κτήματα καὶ βαρωνίας τῶν Ματθαίου di Focho (Φωκᾶ;) Φάσση (Φασόη;) Ἀβαστάγου. Ἀντων. Βρέσα καὶ Κολλέλα Τυπάλδου, ὧν τιμαρίων διέτασσε τὴν εἴσπραξιν κεχερσωμένων ὅμως (Sathas Mem. Capit. Cephal. V 154). Ὁ Χιώτης (Σειρ. I 82) ἀναφέρει μόνον τὰ κτήματα καὶ βαρωνίας τῶν Πεκατόρων, Δόκων (;) Ἀβαστάγων καὶ Βρεσσῶν. Ἐκ τῶν ἐν λόγῳ κτημάτων ἀπενεμήθησαν οὐ μὴν τοῖς ἐκ Μεθώνης, ἀλλὰ καὶ Κεφαλλῆσι διακριθεῖσιν ἐν τῇ πολιορκίᾳ τοῦ φρουρίου Ἁγ. Γεωργίου, οἷοι οἱ Σδρίν, Πατρίκιοι κλ. Οἰκογ. Βρέσσα ἀγνοοῦμεν, ἐπίσης καὶ Δόκων (De Focho;) περὶ δὲ Ἀβαστάγων οἰκογενείας σωζομένης ἔτι ἐν Πάλῃ, γινώσκομεν ὅτι ἦτο οἰκογένεια τιμαριοῦχος, φέρουσα καὶ τίτλον κόμιτος, καὶ εὐρυτάτων κτημάτων κάτοχος ἀπὸ τοῦ ιγ' αἰῶνος ὅτε καὶ Ἀβασταγᾶτα ὀνομάζονται τὰ κτήματα αὐτῶν. Τὸ 1511 ἀπαντῶμεν μάλιστα ὅτι ἐδόθη ἡ κατοχὴ τῶν τιμαρίων τοῦ Μαρίνου Ἀβαστάγου τῷ Στεφάνῳ Stefani ἐπὶ πληρωμῇ δεκάτης (Sathas Mem. V 165).

[1] Τὸ ἀρχαῖον γενικὸν δένδρον σωζόμενον ἐν τῷ οἴκῳ Τυπάλδου Τζαννῆ ἢ Τζαννάτου, ὡς καὶ τὸ τοῦ ἰδιαιτέρου τούτου κλάδου (ramo), εὕρηνται τανῦν ἐν ἀντιγράφοις παρὰ τῇ ἀξιοτίμῳ κυρίᾳ Αἰκατερίνῃ Ἰακωβάτου Τούλ, φέρει δ' ἐγχρωμάτους καὶ τὰς εἰκόνας τοῦ τε κόμιτος Colella, καὶ τὰς τῶν ἀρχιερέων Μελετίου καὶ Ἱερεμίου. Ἰδιαίτερα δένδρα ὑπάρχουσι καὶ παρ' ἄλλοις.

[2] Ἴδε τὰς ἐπιστολὰς ταύτας ἐν ἀρχείῳ οἰκογ. Τζαννῆ ἐν Ληξουρίῳ.

[3] Τινὲς φέρουσι τὸ ὄνομα ὡς κάτοικοι τοῦ χωρίου Τυπαλδᾶτα ὡς οἱ Σκαφιδᾶ-Ἀντζουλᾶτοι κλ. Οἱ μὴ φέροντες παρεπίθετον ἐξ ὀνόματος βαπτιστικοῦ (ὡς

οἱ ἑξῆς κλάδοι τῶν Τυπάλδων φέρονται ἐγγεγραμμένοι εἰς τὴν Χρυσῆν βίβλον [1], Παυλᾶτος (Παυλῆ †), Φραγκιός (†), Ἀνδριακᾶτος (†), Λαμπρινοῦ (†), Μάρκου (†), Νικολάου (†), Κολέλκ (†), Παύλου (Παυλῆ † ;), Πέτρου (†), Χαριτᾶτος, Ἰακωβᾶτος, Πρετεντέρης, Λασκαρᾶτος, Ἀλφονσᾶτος, Γαλεάτσος (†) [2]. Οἱ σωζόμενοι σήμερον ὅμως κλάδοι εἶνε οἱ ἑξῆς: Ἀλεξανδρᾶτος, Μανωλᾶτος, Ποβερέτος, Κωνσταντακᾶτος, Τζαννᾶτος, Ἀλφονσᾶτος, Μπασιᾶς, Πρόντζας, Στελᾶτος, Κιάπλιας, Ἰακωβᾶτος, Λασκαρᾶτος, Δοττορᾶτος (ἢ Καπελέτος), Δρακᾶτος, Κοζάκης, Χαριτᾶτος, Πρετεντέρης, Ξυδιᾶς, Φορέστης, Μαρᾶτος, Ὄχτωρας, Ἀντωνᾶτος, ὧν τινὲς ὑποδιαιροῦνται εἰς ἄλλους κλάδους [3]. Καὶ ἐν Κρήτῃ ἀπαντῶμεν κλάδον ἐν Χρυσῇ βίβλῳ [4]. Ὁ οἶκος εἰ καὶ παρέσχεν ὑπηρεσίας πολλάκις σπουδαίας εἰς τὸν τό-

Ἰάκωβος - Ἰακωβᾶτος, Χαρίτων - Χαριτᾶτος κλ.) δὲν θεωροῦνται γνήσιοι Τυπάλδοι, ἀλλὰ δι' ἄλλους λόγους προσλαβόντες τὸ ὄνομα, τοῦτο ὅμως δὲν εἶνε πάντοτε ἀληθές.

[1] Οἱ φέροντες σταυρὸν κλάδοι δὲν σώζονται σήμερον.

[2] Ὑπῆρχον καὶ κλάδοι Σολδᾶτος (1694), Γασπαρᾶτος (1721), Ῥοῦφος, καὶ Μικουλιάρης.

[3] Οἱ Μανωλᾶτοι καὶ Ποβερέτοι εἰσὶ διακλαδώσεις μιᾶς ῥίζης, ἐπίσης οἱ Δρακᾶτοι καὶ Δοττορᾶτοι, οἱ Κιάπλια καὶ Στελᾶτοι. Ἰδιαιτέρως περί τινων κλάδων γινώσκομεν τὰ ἑξῆς: α') Κλάδος **Μπασιᾶ**. Γεννάρχην ἔσχε τὸν (Sior Μπαστιᾶν (Sebastian=Σεβαστιανὸν) Τυπάλδον, ἀποθανόντα ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1772 αὐγούστου 15, ἀπαντῶμεν μάλιστα τὴν οἰκογένειαν ἐν παλαιᾷ διαθήκῃ Κατερίνου Τυπάλδου († 1783) γραφομένην Τυπάλδος Μπαστιᾶτος. β') Κλάδος **Καπελέτου** ἢ **Δοττοράτου**. Μέχρι τοῦ ιζ' αἰῶνος ἐκαλεῖτο Δρακᾶτος ἀπὸ Δράκου Τυπάλδου (1581), καὶ ἀπὸ τοῦ δόκτωρος Ἀναστασίου Δοττορᾶτος (1665). Ὁ Γεράσιμος καταλεχθεὶς εἰς τὸ κατ' ἀρχὰς ἐξ Ἀλβανῶν, εἶτα ἐξ Ἑνετῶν κυρίως συγκροτούμενον ἱππικὸν τάγμα τῶν Capeleti, κληθέντων οὕτω ὡς ἐκ τοῦ ἰδιάζοντος πηλικίου, ἐκλήθη ἔκτοτε C a p e l e t o. γ') Κλάδος **Κοζάκη**. Μεσοῦντος τοῦ ιδ' αἰῶνος Ἑνετός τις ὑπάλληλος ἐκ Ῥαγούζης καλούμενος Cosachi ἦλθεν εἰς Κεφαλληνίαν. Ἔχων μονογενῆ κόρην, ὑπάνδρευσε ταύτην, μετά τινος Τυπάλδου, ὃν καταστήσας κληρονόμον του, ἐπέβαλε τούτῳ καὶ τὴν ἐπιπρόσθετον ὀνομασίαν Κοζάκη (Tipaldo Cosachi). Περὶ δὲ τῶν κλάδων **Φορέστη**, **Ξυδιᾶ**, **Πρόντζα**, **Πρετεντέρη** καὶ **Ποβερέτου**, μὴ ὀνομασθέντων ἐξ ὀνομάτων βαπτιστικῶν, ἀλλ' ἐξ ἄλλων γεγονότων, σώζονται ἐν τοῖς οἴκοις διάφοροι παραδόσεις καί τινα ἔγγραφα.

[4] Ἴδε κώδικα οἰκογ. Τζαγκαρόλων Κρήτης παρὰ τῷ ἐν Ληξουρίῳ ἰατρῷ κ. Σ. Δ. Τζαγκαρόλῳ.

που καὶ τῇ Ἐνετικῇ κυβερνήσει ἐξαιρέτως, ἔσχε δὲ πλείστους ἄνδρας διαπρεπεῖς, δὲν ἀναφέρεται ὅμως καὶ πάντοτε εὐφήμως ἐν τῇ τῆς νήσου ἱστορίᾳ. Τινὲς *Τυπάλδοι* πλούσιοι καὶ ἰσχύοντες, διημφισβήτουν ἐπὶ Ἐνετοκρατίας τὰ σκῆπτρα πρὸς ἄλλας οἰκογενείας ἐπίσης τοιαύτας, καὶ δὴ πρὸς τὴν τῶν Λοβέρδων, καὶ οὐ μόνον σελίδας αἱματώδεις ἀναγράφει ἕνεκα τούτων ἡ ἱστορία τοῦ τόπου ἀλλὰ καὶ βιαιότητας καὶ αἰσχροκέρδειαν διασῴζει αὕτη καὶ ἡ παράδοσις. Διὰ πικροτάτων στροφῶν ἀνώνυμος σατυρικὸς ποιητὴς τοῦ ιζ′ αἰῶνος [1] καυτηριάζει Τυπάλδον τινὰ τὸ 1684, ἀναφορὰ δέ, κατιλινιακὸς αὐτόχρημα, ὑπὸ χρονίαν 6 ἀπριλίου 1782 πρὸς τὸν Δόγην τῆς Ἑνετίας καὶ τοὺς ἰνκουϊζίτορας, ἐξελίσσει εἰς τεσσαράκοντα καὶ τρία κεφάλαια ἐν λεπτομερείαις, καταχρήσεις καὶ παρανομίας *Τυπάλδου* τινος, ἑτέρα δ' ἀναφορὰ κληρικῶν καὶ εὐγενῶν τῆς νήσου ἐν ἐκτάσει μετὰ θάρρους περιγράφει πρὸς τὸν Δόγην τὰ τῆς οὐχὶ συννόμου κατ' αὐτοὺς διοικήσεως καὶ πολιτείας ἐν γένει τοῦ ἱεράρχου Τιμοθέου καὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, μειοῦντα πως, ἂν δὲν ἐγράφησαν ἐκ πάθους, τὴν περὶ τῆς αὐστηρότητος τῆς διοικήσεως, καὶ τῶν πολλῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν τοῦ ἀρχιερέως ἐκείνου σῳζομένην ἔτι παράδοσιν. Ἐκ τῶν ἐγγράφων τούτων πολλὰ δύναταί τις ν' ἀρυσθῇ καὶ περὶ τῆς τότε ἐν τῇ νήσῳ ἐκρύθμου καταστάσεως, εἰς ἣν τὰ μάλα συνετέλει ἡ χαλαρὰ καὶ διεφθαρμένη διοίκησις τῆς πνεούσης τὰ λοίσθια Ἑνετοκρατίας [2]. Καὶ ὁ συνασπισμός ποτε τινῶν ἐν Ληξουρίῳ οἰκογενειῶν, ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερουσῶν, πρὸς ἄμυναν κατὰ τῶν *Τυπάλδων*, κυροῖ ἔτι μᾶλλον ταῦτα. Εἰ καὶ μαρτυρεῖ, οὐχὶ σοβαρὰν τὴν κρίσιν, περικοπή τις ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ Γενικοῦ Προνοητοῦ τῆς θαλάσσης Μ. Μαρκέλλου ἀπὸ 30 αὐγούστου 1658, ἀναφερούσῃ πρὸς τὸν δόγην τὰ περὶ τοῦ τότε συμβάντος ἐν Κεφαλληνίᾳ καταστρεπτικοῦ σεισμοῦ, εἶνε οὐχ ἧττον χαρακτηριστικὴ τῆς κατὰ τῶν ***Τυπάλδων*** τότε ὁπωσδήποτε ἐσχηματισμένης ἰδέας τῶν ἀρχῶν καὶ ἱστορικὸν κατ' αὐτῶν καθὼς καὶ τῶν Λοβέρδων τεκμήριον. «Ma il male, λέγει ἐκεῖνος, considerabile »é stato nella terra di Lixuri tolta per abbitazione dagli f a»c i o n a r j T e p a l d i, e quelli della setta con Loverdi,

[1] Ἴδε Ἀνώνυμοι.

[2] Τὰ δύο ταῦτα ἔγγραφα ἔχω εἰς τὸ ἀρχεῖόν μου.

»che con le loro sceleragini ed odii intestini, hanno adirato »per la mortalità di molti innocenti e fanciuli, a piover so- »pra di essi l' ira celeste come confessano i medesimi»[1]. Ἐπὶ Ἑνετοκρατίας πλὴν τῶν στρατιωτικῶν καὶ τριηραρχῶν (sopracomiti) ἀπαντῶμεν καὶ τοὺς ἑξῆς εἰς ὑψηλὰ ἐπίσης δημόσια ὑπουργήματα ἀνελθόντας. Καὶ διοικητὰς μὲν Ἰθάκης, τοὺς ***Κωνσταντῖνον*** ἱππότην (1692), ***Ἀνδρ. Τυπ. Πρετεντέρην*** (1732), ***Μάρκον*** (1751) ***Ἰωάννην*** (1762), ***Ἐλευθέριον*** (1768), ***Μαρῖνον*** (1772), ***Ἀναστάσιον*** (1788). Συνδίκους δὲ τῆς Κοινότητος, τοὺς ***Ἄγγελον*** (1676), ***Μάρκον*** (1748), ***Τιμόθεον*** (1760), ***Γεώργιον Παυλῆν*** (1786), ***Μαριν. Τ. Κωνσταντακᾶτον***, καὶ ***Μιχ. Τυπάλδον***, εἰς δὲ τὰς μετὰ τὴν Ἑνετοκρατίαν κυβερνήσεις μέχρι σήμερον, πλείστους τοὺς ἀνωτέρους δικαστάς, βουλευτάς, καθηγητάς, δημάρχους κλ. Πλὴν τῶν ἰδιαιτέρως βιογραφουμένων, ἀναγράφομεν ἐνταῦθα καὶ τοὺς ἑξῆς ἀξίους μνείας παλαιοτέρους καὶ νεωτέρους: α') ***Ἀντώνιος*** λόγιος τῆς ιη' ἑκατονταετ. καὶ ἰατρὸς ἐν Βιέννῃ τὸ 1807[2]. β') ***Γεώργιος*** ἱερεὺς ἁγιογράφος 1743. γ') ***Λάσκαρις Λασκαρᾶτος*** ἐκ τῶν καλλιτέρων ἱερέων Ληξουρίου μεσοῦντος τοῦ ιη' αἰῶνος, ἐπὶ προνοητοῦ Γ. Δολφίν, (1733) ἐκλεγεὶς πρωτοπαπᾶς τῆς νήσου, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ θανόντος τοιούτου Ἰωάννου Μηνιάτου. Σῴζεται τούτου ***Ἡμερολόγιον*** περιέχον, πολλὰ σύγχρονα αὐτῷ γεγονότα, χρήσιμον τῷ ἐρευνητῇ τῆς Κεφαλληνιακῆς ἱστορίας[3]. δ') ***Μακάριος*** (***Ξυδιᾶς***) γεννηθεὶς τὸ 1745, Μιχαὴλ κατὰ κόσμον καλούμενος. Μοναχὸς ἐν Ἁγίᾳ Λαύρᾳ τοῦ Ἄθωνος, καὶ χειροτονηθεὶς ἱερεὺς ἐν Ζακύνθῳ τὸ 1770. Τὸ 1797, προσκλήσει τῶν τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ φῶτα τοῦ ἀνδρὸς εἰδότων ὁμογενῶν Ι. Μαυροκορδάτου, Ἀλ. Βλαστοῦ, Κ. Σκυλίτση καὶ Π. Μαρκέλλου, ἐφημέρευσε τῆς ἐν Ἀμστελοδάμῳ πολυαρίθμου τότε ὀρθοδόξου παροικίας, ἔνθα καὶ ἐδίδαξε, ὡς πρότερον ἐπίσης καὶ ἐν Σμύρνῃ. Ἐπανερχόμενος κατὰ τὸ γῆρας αὐτοῦ εἰς Κεφαλληνίαν ἐπνίγη κατὰ τὸν πλοῦν. Φίλος τοῦ Κοραῆ, Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, καὶ Ἀργέντη Χίου. Ἀνὴρ φιλόπατρις καὶ στιχουργὸς μετ' εὐχερείας ἔγραψε πολλὰ ἡρωϊκὰ

[1] Τὴν ἔκθεσιν τοῦ προνοητοῦ ἴδε ἐν Pignat Memorie I. 37 ἐπ.
[2] Παρανίκα. Σχεδ. 145.
[3] Εὕρηται παρὰ τῇ ἐν Ληξουρίῳ οἰκογενείᾳ Κων. Λασκαράτου.

ᾄσματα ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος τοῦ 1821, ἐν οἷς καὶ παραλλαγὴν ὕμνου τινος τοῦ Ῥήγα σταλεῖσαν ἔτει αωιθ εἰς γραικογάλλους [1]. Ἔγραψε καί τινα ἄλλα στιχουργήματα προσέτι καὶ τροπάρια εἰς Ἅγιον Μακάριον καὶ Ἅγιον Νικόλαον, καὶ Ἀκολουθίαν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ἀλλ' οὐχὶ ἐν γλώσσῃ καὶ μέτροις ἀπταίστοις. ε') *Γεώργιος* **(*Παυλῆς*).** Νομικὸς καὶ Πολιτικὸς Σύνδικος τῆς Κοινότητος τῷ 1786, μέλος τῆς Ὑψηλῆς Ἀστυνομίας Κεφαλληνίας μετὰ τῶν ἐπίσης ἐγκρίτων πολιτῶν Νικ. Φωκᾶ, Δομενίκου Χωραφᾶ καὶ Δρ. Ἰωάννου Κρασᾶ [2]. Ἐπὶ Γάλλων διωρίσθη ὑπὸ τοῦ Ποσὸλ πρόεδρος τῶν ποινικῶν δικαστηρίων. Ἀρχηγὸς ἐν Ληξουρίῳ καὶ διευθυντὴς τοῦ κόμματος Καίσαρος Μεταξᾶ οὗ ἦτο καὶ συγγενής, ἀλλὰ καὶ οὗτος ὁ Καῖσαρ καὶ ὁ πενθερὸς αὐτῶν Στέφανος Φωκᾶς κατεδιώχθησαν τὸ 1802 ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, ἐπιληφθείσης τότε τῆς καταστολῆς τῆς ἐν Ληξουρίῳ ἐπαναστάσεως, μετὰ τὴν τῶν πραγμάτων ὅμως εἰρήνευσιν τῷ αὐτῷ ἔτει ὁ *Παυλῆς* διωρίσθη εἰς τὴν Ὑψηλὴν θέσιν Ἐπιτρόπου διοικητικοῦ ἐν Παξοῖς (Reggente delegato). ς') ***Ἐμμανουὴλ*** **(*Πρόντζας*)** υἱὸς Θεοδώρου γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ μεσοῦντος τοῦ ιη' αἰῶνος. Στρατιωτικὸς ἐν τῷ Ἐνετικῷ στρατῷ, μετὰ τὴν κατάλυσιν δὲ τῆς Ἐνετοκρατίας, ὑπηρετήσας ἔν τε τῷ γαλλικῷ καὶ τῷ τῆς Ἑπτανήσου πολιτείας [3]. Ἔσχεν ἐνεργητικώτατον μέρος κατὰ τὰς στάσεις τῶν 1800 - 1803 ὡς λοχαγός, πολλὰς μάλιστα ὑποστὰς τὰς ζημίας. Κατα τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς Ἐνετοκρατίας, διεκρίθη ἐπὶ δεξιότητι καὶ γενναιότητι, συλλαβὼν πολλοὺς στρατιωτικοὺς αἰχμαλώτους, οὓς καὶ συνώδευσεν εἰς Ἐνετίαν, καὶ καταδιώξας μετ' ἐπιτυχίας στολίσκον πειρατικὸν λυμαινόμενον τὰ παράλια τῶν νήσων. Ἔχων ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ τέσσαρα καταδρομικὰ (καρλακίτσια)

[3] Τὴν παραλλαγὴν ταύτην μετὰ βιογραφικῶν σημειώσεων κλ. ἐδημοσίευσα εἰς Παρνασσοῦ Η' τεύχ. ΣΤ—Ζ. 1884. Τὰ ποιήματα καὶ τροπάρια ἐν χειρογράφῳ σωζόμενα ἐδωρήθησαν τῷ ἀειμνήστῳ Γερμανῷ Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Διον. Ξυδιᾶ.

[4] Τὴν σύστασιν τῆς Ἀστυνομίας ἐποιήσατο ὁ τότε πρόεδρος τῆς Γερουσίας Θεοτόκης ἵνα φέρῃ ἰσορροπίαν δυνάμεων ἐν τῇ ἀνάστάτῳ νήσῳ μεταξὺ τῶν κομμάτων Μεταξᾶ καὶ τοῦ τῶν Ἀννίνων εἰς ὃ ἀνῆκον τὰ μέλη τῆς προεδρείας, ἀποτελουμένης ὑπὸ Εὐστ. Μεταξᾶ. Χριστοδ. Ἀννίνου καὶ Νικ. Ἀννίνου.

[1] Περὶ τοῦ σώματος τούτου ἴδε σελ. 82 σημ. 3 τοῦ τόμου τούτου.

ἕτοιμα πάντοτε πρὸς ἀπόπλουν, καὶ τάξας φύλακας εἰς ὑψηλὰ τῆς νήσου μέρη, ἀπῆρεν ἀμέσως πρὸς καταδίωξιν ἅμα τῷ ἠγγέλλετο διὰ σημείων ἡ ἐμφάνισις τῶν πειρατικῶν φουστῶν. Τοιαῦτα πλοῖα ποτὲ συλλαβὼν ὡδήγησεν ἐν θριάμβῳ εἰς Βενετίαν, περὶ τῶν κατορθωμάτων δὲ τούτων τοῦ ἀνδρός, ἄγοντος, ὡς ἐρρήθη, τοὺς στρατιωτικοὺς αἰχμαλώτους, καὶ ὁ ποιητὴς τῆς Ἐμεάδος λέγει τὰ ἑξῆς :

...Gli Slavi militar primier passaro
da quel Bronza diretti, si valente
che d' alto ardir sull' Africano avaro
altre fiate più diede, prova splendente [1]

ζ') *Κατερῖνος (Τζαννᾶτος).* Γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1724 ἑτεροθαλὴς ἀδελφὸς τοῦ ἰησουΐτου Ἰωάν. Ἀνδρέου. Ἐκπαιδευθεὶς ἐν Ῥώμῃ καὶ ἀσπασάμενος τὸ καθολικὸν δόγμα ἐγένετο ἱερεὺς θανὼν ἐκεῖ τὸ 1783. Διὰ τῆς διαθήκης του, ἥτις ἄγνωστον ἂν ἐξετελέσθη, κληροδοτεῖ ὁ φανατικὸς ἐκεῖνος καθολικὸς μίαν θέσιν, εἰς τὸ ἐν Ῥώμῃ γυμνάσιον, εἰς νέους δώδεκα ὡρισμένων οἰκογενειῶν τοῦ Ληξουρίου καὶ ἐκ νομίμου γεννηθέντας γάμου, πρεσβεύοντας δὲ τὸ **ὀρθόδοξον** (!) δόγμα, τῆς τῶν σπουδῶν περιόδου ὁριζομένης ἑπταετοῦς «volendo, λέγει, solamente che attendan in detto tempo di proposito »agli studj soliti e sopra tutto all acquisto della christiana »virtù, soda pietà e piena cognizione delle c a t o l i c h e ve»rità affine di vivere nel Santo timor di Dio e di rendersi »utili ai prossimi, ritornati che saranno in patria». Τάσσει καὶ ἄλλους ὅρους, τὴν δὲ κλήρωσιν ἀνατίθησι τῷ λατίνῳ ἀρχιερεῖ τῆς νήσου [2]. η') *Βικέντιος (Χαριτᾶτος).* Ἐκ Ληξουρίου υἱὸς Ἀγγέλου. Στρατιωτικὸς διακριθεὶς ἐν τοῖς Τουρκοενετικοῖς πολέμοις τῆς ιη' ἑκατονταετηρίδος. Τὸ 1716 παρέσχε σπουδαίαν ὑπηρεσίαν καὶ τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτοῦ πατρίδι, ταχθεὶς ὑπὸ τὸν Γεν. προνοητὴν Δανιὴλ

[1] C. A n d r. M i o v i l o v i c h capitano in pensione, E m e i d e. Venezia. Ἐκδ. Piccotti 1828. Περὶ πειρατικῶν ἐπιδρομῶν ἐν τῇ νήσῳ, ἴδε Παράρτημα ια'.

[2] Αἱ ὁρισθεῖσαι οἰκογένειαι ἦσαν αἱ ἑξῆς: Τζαννῆ Τυπάλδου, Ν. Μαντζαβίνου, Ι. Μαράτου, Ἀν. Δρακάτου, Σπ. Μηλιαρέση, Γ. Μπρόντζα, Ἰωάν. Λοβέρδου, Ν. Λούζη, Βίκτ. Τ. Μπαστιάτου, Ἠλ Μεταξᾶ, Γεωργ. Κούρτσουλα. Νικ. Λοβέρδου. Ἡ διαθήκη σῴζεται ἐν τῷ ἀρχείῳ οἰκογ. Τζαννῆ ἐν Ληξουρίῳ

Δυλφίν, ὅπως ὑπερασπίσῃ τὰς παραλίας τῆς Πάλης, ἀμυνθεὶς ἐρρωμενέστατα μετ' ἄλλων ἱκανῶν συμπολιτῶν ὑπὲρ τοῦ πατρίου ἐδάφους, ἐφ' ᾧ καὶ προήχθη εἰς Συνταγματάρχην. Ἐπίσης ἀπαντῶμεν τὸν ἄνδρα ἀγωνισθέντα καὶ κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Κερκύρας ὑπὸ τὸν Σχολεμβοῦργον ἐπὶ κεφαλῆς τριακοσίων ὁπλιτῶν οὓς ἐξ ἰδίων συνετήρει [1]. θ') ***Ἰωάννης (Ἀλφονσᾶτος)*** υἱὸς Ἀλφόνσου. Ἰατροφιλόσοφος πολυμαθέστατος, διπλωμάτης, ῥήτωρ. Τὴν ἰατρικὴν μετῆλθεν ἐν φήμῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει· ἐκεῖ δὲ καὶ ἐνυμφεύθη κόρην ἐξ οἴκου φαναριωτικοῦ. Διετέλεσεν ἰατρὸς ἰδιαίτερος πολλῶν ἑλλήνων ἀριστοκρατῶν καὶ τούρκων μεγιστάνων. Τὸ διβάνιον ᾐτήσατο πολλάκις τὰς συμβουλὰς τοῦ ἀνδρὸς εἰς ὑποθέσεις σπουδαίας τοῦ κράτους. Διεκρίθη ὡς διοικητὴς ἐν Μικρᾷ Βλαχίᾳ, διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος Σούτσου, ὅτε ὅμως ἐξερράγη ἐκεῖ ἡ ἐπανάστασις, ὁ ***Τυπάλδος*** μετὰ τῆς συζύγου του ἐπανέκαμψεν εἰς Κεφαλληνίαν ὅπου ἀπεβίωσεν. Ἐν Ληξουρίῳ ἦτο γνωστὸς ὑπὸ τὸν τίτλον Καϊμακάμης. Κατά τινας διετέλει πρέσβυς τῆς Τουρκίας ἐν Βιέννῃ κατὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Ῥήγα, συντελέσας εἰς ταύτην καὶ ματαιώσας πάντα τὰ σχέδια τούτου πρὸς φυγήν [2]· ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶνε ἀκριβές, διότι τὸ 1797 πρέσβυς ἐκεῖ ἐτύγχανε κατ' ἐρεύνας βασιμωτέρας, ὁ Ἰμβραὴμ πασᾶς [3], μόνον δὲ τὸ 1804 κατ' ἰανουάριον ἀπαντῶμεν τὸν ***Τυπάλδον*** ἐκεῖ πρέσβυν. ι') ***Ἀνδρέας (Λάσκαρης)***. Υἱὸς Ἰωάννου γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1684. Ἐκ τῶν διασήμων τότε τῆς Ἑπτανήσου παθολόγων ἐκπαιδευθεὶς ἐν Παταβίῳ, κατόπιν δ' ἐγκύψας εἰς τὴν σπουδὴν τῆς χειρουργικῆς ἐν Νεαπόλει. Περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου σῴζονται πολλαὶ παραδόσεις. Ἠξίου ὅτι δι' ἰδιαιτέρων τινων μεθόδων αὐτοῦ ἐθεράπευε τὰς νόσους, αἱ δὲ προγνώσεις του εἶχον πολλάκις τι τὸ θαυμάσιον. Προσεπάθει νὰ κα-

[1] Ἴδε τὸ ἔγγραφον προνοητοῦ Λορεδάνου 30 αὐγούστου 1716 παρὰ Pignat. Mem. I. p. 165.

[2] Σάθα Ν. Φιλ. 531. Περραιβοῦ, Πολεμ. ἀπομνημονεύματα ιγ', Βλαστοῦ Χιακὰ Α'. γ'.

[3] Σ. Π. Λάμπρου, Ἀποκαλύψεις περὶ τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ῥήγα 64 καὶ 125. Μαργαρίτου, Σύντομα ἀπομνημονεύματα 6. Καὶ Ἀθανάσιον Τυπάλδον Ἀλφονσᾶτον ἀπαντῶμεν τὸ 1809 κατ' ἀπρίλιον γενικὸν πρόξενον τῆς Ὑψ. Πύλης ἐν Τεργέστῃ. (Ἐν ἐγγράφοις Γεωργ. Εὐστ. Τυπάλδου ἐν Ἀθήναις).

θιστᾷ τὰ φάρμακα εὔγευστα καὶ εὐάρεστα, ἦτο δ' ἐχθρὸς τοῦ περουβιανοῦ φλοιοῦ, τοῦ ἐγκεντρισμοῦ καὶ τῶν ἀφαιμάξεων. Εἶχεν ἐγκύψει μετὰ πολλῆς ἐμπιστοσύνης εἰς τὰς καινοτομικὰς θεωρίας τοῦ Ἑλβετοῦ ἀλχημιστοῦ καὶ ἰατροῦ Th. Bombast de Stohenhain κληθέντος Παρακέλσου, τοῦ ἀντιστρατευθέντος κατὰ τὸν ιε' αἰῶνα κατὰ τῶν θεωριῶν καὶ τοῦ συστήματος τοῦ Ἱπποκράτους, τοῦ Γαληνοῦ καὶ τοῦ Ἀβουκένα, καὶ τόσον ἀφωσιώθη εἰς τὰς ἰδέας ταύτας, ὥστε περιφρονῶν τοὺς συγχρόνους αὐτῷ ἰατρούς, ἐπεχείρησε νὰ εἰσάξῃ ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ ἐπαγγέλματος τὸν ἐμπειρισμὸν καὶ τὸν μυστικισμόν. Ἦτο πνεῦμα ἐκ φύσεως καινοτόμον καὶ ῥηξικέλευθον, ἂν δὲ μὴ ἦτο ἰδιότροπος καὶ παράξενος χαρακτήρ, ἅτε πεπειραμένος καὶ σοφός, θὰ ἠδύνατο πιθανῶς νὰ διαπρέψῃ εἰς κύκλους ἐπιστημονικοὺς εὐρυτέρους, ἀλλὰ ζήσας ἐν στενῷ κύκλῳ καὶ ἐν μέσῳ ἐρίδων καὶ διαμαχῶν ἀπαύστως πρὸς συναδέλφους αὐτοῦ, περιώρισε λίαν τὸ πνεῦμα καὶ τὴν δρᾶσιν αὐτοῦ. Κατέστησαν παροιμιώδη πολλὰ τοῦ βίου αὐτοῦ ἐπεισόδια καὶ παθήματα, κυρίως δὲ ἀπόπειρα τις νὰ μεταχειρισθῇ πτέρυγας, παθὼν ὅμως τὰ τοῦ Ἰκάρου. Ἀπέθανε τῇ 11 φεβρουαρίου 1711 [1]. ια') ***Νικόλαος Ξυδιᾶς.*** Υἱὸς Ἀγγέλου γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1828. Ζωγράφος φοιτήσας ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ὡραίων Τεχνῶν τῆς Ἐνετίας, καὶ παρὰ τῷ ἐξόχῳ βολωνῷ φιλέλληνι ζωγράφῳ Liparini. Ἐπίσης εἰργάσθη ἐφ' ἱκανὸν ἐν Φλωρεντίᾳ καὶ Ῥώμῃ, ἔνθα ἠκροάσθη καὶ τοῦ Cav. Carta. Ἔχει πλεῖστα ἔργα πρωτότυπα καὶ ἀντιγραφάς, ὑπέβαλε δὲ πολλὰ τούτων εἰς καλλιτεχνικὰς ἐκθέσεις, βραβευθεὶς ἐν Μονάχῳ καὶ Ἀθήναις. Κάλλιστος προσωπογράφος καὶ φυσιογνωμιστής. Καλλίτερα ἔργα του θεωροῦνται τὸ ***Ἑλλ. πάνθεον***, ***ἡ πρωινὴ δρόσος***, ***αἱ Ὠκεανίδες***, ***ἡ Σαπφὼ*** καὶ ***αἱ Ὧραι.*** ιβ') ***Νικόλαος Ξυδιᾶς***, υἱὸς Πέτρου, ἀποθανὼν ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1874 γηραιότατος. Εἰδήμων τῆς ἰταλικῆς καὶ δὴ τοῦ Ἐνετικοῦ ἰδιώματος, μετέφρασεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν πλείστας τραγῳδίας, δράματα, κωμῳδίας καὶ φάρσας. Ἔνθους ὑπὲρ τοῦ θεάτρου, ἐδίδασκε τοῖς νέοις τὴν ὑποκριτικήν, καὶ πρῶτος κατήρτισε θίασον ἐρασιτεχνῶν πρὸς διδασκαλίαν ἑλληνιστὶ ἀπὸ σκηνῆς ἐν Ληξουρίῳ [2]. Ἔγραψε καὶ πολλὰ σατυρικὰ ποιήματα,

[1] Pignat. Mem. II. 279.

[2] Ἐν τῇ νήσῳ ἐπὶ Ἐνετῶν ἐδιδάσκοντο δράματα ἰταλικά. Ἔχω ἐπιστολὴν τοῦ Ζ. Νίκα πρὸς Ἰωάν. Τυπάλδον τὸ 1795, δι' ἧς ἐκεῖνος ζητεῖ παρὰ τούτου

ἐν οἷς καὶ οἱ ***Γιαννάδες*** μακρὸν ποίημα ἀπολεσθέν, καὶ ὁ ***Κομήτης τοῦ 1858***. Μετέφρασε πολλὰ τῶν τοῦ Γολδόνη καὶ Μολιέρου. Γνωρίζομεν ἐπίσης μεταφράσεις αὐτοῦ, τὸν ***Κομίγγιον ἐραστήν***, ***Κομίγγιον ζωγράφον***, ***Κομίγγιον ἐρημίτην***, ***τὴν Ὄδδαν***, ***τὸν Μακώδη***, ***τοὺς ἐν Τάφῳ ζῶντας***, ***τὸν Ψωμοζήτην***, ***τὸ Φάντασμα τοῦ Ῥινάλδου***, ***τὴν Ξενοδόχον***, ***τὸν Πλαστοφούρναρην***, ***τὸν Καπνοδοχοκαθαριστὴν*** κλ. Μὴ γνωρίζων καλῶς τὴν ἑλληνικήν, ἔχει πολλοὺς ἰταλισμοὺς καὶ σολικισμούς, οὐχ ἧττον αἱ μεταφράσεις αὐτοῦ, ὧν ἔνιαι καὶ ἔμμετροι, ὑπῆρξαν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐν Κεφαλληνίᾳ τὰ μόνα θεατρικὰ ἑλληνικὰ ἔργα[1]. ιγ΄) ***Εὐστάθιος (Ἀλφονσᾶτος)*** ἐκ Ληξουρίου (1810—1868). Νομικὸς καὶ φιλόλογος. Διετέλεσε νομικὸς σύμβουλος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγγλικῆς πρεσβείας. Μετὰ τὴν ἕνωσιν τῆς Ἑπτανήσου ἐδίδαξεν ἐν τοῖς γυμνασίοις Πατρῶν καὶ Τριπόλεως τὰ λατινικά, ὧν ἦτο ἐγκρατέστατος—κατόπιν δὲ ὑπηρέτησεν ὡς εἰσαγγελεὺς καὶ ἐφέτης διακριθεὶς διὰ τὸ αὐστηρὸν καὶ φιλόνομον. ιδ΄) ***Μαύρα (Χαριτάτου-Πυλαρινοῦ)***. Ἀπέθανε τὸ 1866. Διὰ τῆς ἀπὸ τοῦ 1865 δεκεμβρίου 1 διαθήκης αὐτῆς κατέλιπε τῷ κοινῷ τῆς Πάλης κτήματα, ὅπως ἀπὸ τῶν προσόδων αὐτῶν ὑπανδρεύωνται κατ' ἔτος ἄποροι νεάνιδες. Τὸ ***Μαυρέττιον κληροδότημα*** διοικεῖται ὑπὸ ἐπιτροπῆς προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ ἑκάστοτε δημάρχου Ληξουρίου, τῶν κτημάτων περιελθόντων τῷ νομικῷ προσώπῳ τὸ 1876 μετὰ δικοπκλήν. Τὸ εἰσόδημα ἀνέρχεται εἰς 1000—1500 δραχ. κατ' ἔτος.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ (ΑΛΦΟΝΣΑΤΟΣ) ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ ἔτει 1818. Ἐσπούδασε τὰ νομικὰ ἐν Ἰταλίᾳ. Τὴν ἱκανότητα τοῦ ἀνδρὸς ἐκτιμῶν ὁ Τζαβέλλας προσέλαβεν αὐτὸν ἰδιαίτερον γραμματέα κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Πέτα, τοιοῦτος δὲ διετέλεσε καὶ τοῦ Κολέττου, κατὰ τὴν γνωστὴν μάλιστα ὑπόθεσιν τοῦ Πατσιφίκου τὸ 1849, ἐκεῖνος λέγεται ὁ συντάκτης τῆς περιφήμου ἀπαντήσεως τῆς ἑλλ. κυβερνήσεως εἰς τὸ ἔγγραφον τῆς Ἀγγλίας ἀπαιτησάσης ὑπέρογκον ἀποζημίωσιν. Ἦτο φίλος τοῦ Ὄθωνος καὶ σύμβουλος αὐτοῦ πολλάκις,

τὰ libretti τῶν διδαχθεισῶν ἐνταῦθα κωμῳδιῶν. Περὶ διδασκαλίας ἀρχαίων δραμάτων ἴδε Νεοφ. Βάμβας.

[1] Τὰ εἰς χυδαΐζουσαν καὶ σόλοικον γλῶσσαν γεγραμμένα ταῦτα ἔργα διεσκευάσθησαν κατόπιν γλωσσικῶς ὑπὸ τοῦ Εὐαγγ. Λιβιεράτου καὶ Ἀγγ. Τ. Ἰακωβάτου.

ἐχρησίμευσε δὲ εἰς τὸν ἄνακτα, ὡς εἷς τῶν μοχλῶν εἰς τὰς σχέσεις τούτου πρὸς τὸ ἐν Ἑπτανήσῳ ῥιζοσπαστικὸν κόμμα. Ἔσχε μέρος καὶ εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1854, δημοσιεύσας καὶ **προκήρυξιν πρὸς** τοὺς ***Ἕλληνας*** ἐν Πάτραις τῇ 6 φεβρουαρίου. Διετέλεσεν εἰσαγγελεὺς πρωτοδικῶν ἐν Ἀθήναις, εἶτα ἐν Χαλκίδι καὶ πρόεδρος τῶν ἐν Ἀθήναις πρωτοδικῶν. Μετὰ τὴν ἔξωσιν τοῦ Ὄθωνος, ἐδικηγόρησεν ἐπί τινα καιρὸν ἐν Ἀργοστολίῳ, ἀλλὰ μετὰ τὸν σεισμὸν τοῦ 1867 ἐγκατέστη ὁριστικῶς πλέον ἐν Ἀθήναις. Τὸ 1869 διωρίσθη ἀντεισαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου, προαχθεὶς τὸ 1872 εἰς εἰσαγγελέα τῶν ἐφετῶν, ἧς θέσεως παρῃτήθη ἕνεκα διαφωνίας αὐτοῦ πρὸς τὸν τότε πρωθυπουργὸν Ε. *Δεληγεώργην*. Διετέλεσεν ἐπίσης νομικὸς σύμβουλος τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, ὢν ἐγκρατέστατος τῆς στρατιωτικῆς νομοθεσίας, ἣν καὶ ἐδίδαξεν ἐπί τινα χρόνον ἐν τῇ σχολῇ τῶν Εὐελπίδων, ὡσαύτως μέλος τῆς ἐπὶ τῆς συντάξεως νομοσχεδίου ἀστικοῦ κώδικος ἐπιτροπῆς καὶ τελευταῖον νομικὸς σύμβουλος τοῦ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης ὑπουργείου. Νοῦς κριτικώτατος. Ἦθος σοβαρόν. Παιδεία ἀμφιλαφεστάτη. Ἐκ τῶν Ἑλλήνων νομομαθῶν ὁ πλέον ἐγκύψας εἰς βαθείας μελέτας ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ἀττικοῦ δικαίου. Ἐπίτιμον καὶ ἀντεπιστέλλον μέλος πλείστων ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἀνατολῇ ἐπιστημονικῶν καὶ κοινωνικῶν συλλόγων καὶ σωματείων, καὶ ἀπὸ τοῦ 1861 τῆς ἐν Κοπεγχάγῃ ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας. Εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς μεγάλας δίκας καὶ μάλιστα τὰς ποινικάς, ὁ ***Τυπάλδος*** μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν ἐπιστημονικῆς δεινότητος καὶ πείρας καὶ τῆς κηλούσης εὐγλωττίας, ἀνύψου τὰ ζητήματα εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν περιωπὴν καὶ ἐσημείου ἐποχὴν εἰς τὰ δικαστικὰ τῆς Ἑλλάδος χρονικά. Ἐκ τῶν ἀγορεύσεων αὐτοῦ διεκρίθησαν ἡ κατὰ τὴν δίκην τῶν ἐπισκόπων καὶ ὑπουργῶν ἐνώπιον τοῦ εἰδικοῦ δικαστηρίου τὸ 1876, καὶ ἡ πρὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου ὑπὲρ τῆς αἰτήσεως τοῦ Θρ. Βελέντζα καὶ Τομαροπούλου, περὶ ἀναιρέσεως τοῦ κατ' αὐτῶν βουλεύματος τῶν ἐφετῶν τὸ 1882, ἀμφότεραι ἐν ἰδιαιτέροις φυλλαδίοις δημοσιευθεῖσαι ἐν Ἀθήναις. Εἰς τὴν ἐνεργὸν πολιτικὴν δὲν ἀνεμίχθη δὶς ἀποτυχὼν εἰς τὰς βουλευτικὰς ἐκλογάς, οὐχὶ βεβαίως διότι οἱ συμπολῖται αὐτοῦ Παλεῖς δὲν ἀνεγνώριζον τὴν πανθομολογουμένην αὐτοῦ ἀξίαν, ἀλλὰ διότι τότε ἡ τῶν Ἰακωβάτων κομματικὴ ἰσχὺς ἦτο εἰς τὸ κατακόρυφον, οὗτοι δὲ κατ' ἀρχὴν παραδεχόμενοι, ὅτι οἱ ἀλλαχοῦ

ἐγκαταστάντες, οἷος καὶ ὁ *Τυπάλδος*, παρῃτήθησαν σιωπηρῶς τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι[1] τόσον ἀντέπραττον κατὰ τοιούτων ὑποψηφιοτήτων, ὥστε ἡ ἐπιτυχία αὐτῶν ἦν μονονουχὶ ἀδύνατος. Ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις τῇ 18 ἰανουαρίου 1895. Τοῦ ἀνδρὸς γινώσκομεν τὰ ἑξῆς δημοσιεύματα· α′) ***Ἡ ἕνωσις τῶν Ἰονίων νήσων μετὰ τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος*** ἐν Ἀθήναις 1863 εἰς 4ον. Ἐπικειμένης τῆς ἑνώσεως, ὁ συγγραφεὺς μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν περινοίας καὶ φιλοπατρίας, συντόμως μέν, ἀλλ' ὡς οἷόν τε ἀκριβῶς διέλαβεν ἐν τῇ ῥηθείσῃ πραγματείᾳ περὶ τῶν ἐθνικῶν τῶν Ἑπτανησίων ἐκδουλεύσεων, τῆς ἱστορίας τῆς διοικήσεως καὶ νομοθεσίας αὐτῶν ἀπὸ τῆς νορμανδικῆς κατακτήσεως μέχρι τῆς ἀγγλικῆς προστασίας, καὶ περὶ τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς καταστάσεως, καταλήγων εἰς τὰ ληπτέα μέτρα καὶ τοὺς ψηφιστέους ἀναγκαίους μεταβατικοὺς νόμους, τῆς Βουλῆς μὴ ἀπομακρυνομένης μὲν τοῦ δικαίου καὶ τῶν νεωτέρων ἰδεῶν, ἀλλὰ καὶ μὴ παρορώσης τὰ ἤθη, ἔθιμα, νομοθεσίαν καὶ ἱστορίαν τῆς Ἑπτανήσου, ἥτις τὴν ἕνωσιν δὲν ἐθεώρει βεβαίως σκοπόν, ἀλλὰ μέσον βελτιώσεως τῶν ἑαυτῆς καὶ ἀφετηρίαν νέου μεγαλειτέρου ἐθνικοῦ μέλλοντος. β′) ***Ἡ φεουδοκρατία καὶ ἡ γεωργία κατὰ τὰς Ἰονίους νήσους***. Ἐν Ἀθήναις 1864 σελ. 43[2]. Μελέτη σπουδαιοτάτη διὰ τοὺς ἐρευνῶντας κυρίως τὴν ἱστορίαν τῶν νόμων καὶ μάλιστα τῶν γεωργικῶν ἐν Ἑπτανήσῳ ἀπὸ τοῦ μεσαιῶνος μέχρι τοῦ νῦν. γ′) ***Τὸ ἄρθρον 12 πολιτ. δικον.*** Ἐν Ἀθήναις 1870 σελ. 55. δ′) ***Ἐπὶ τῶν ἄρθρων 6 καὶ 86 ποινικῆς δικονομίας, περὶ ἰδιωτικῆς ἱκανοποιήσεως***. Ἐν Ἀθήναις 1881 σελ. 31. ε′) ***Ἐπὶ τῆς μελετωμένης διαρρυθμίσεως τῶν φυλακῶν***. Ἐν Ἀθήναις 1883[3]. ϛ′) ***Περὶ τοῦ θεσμοῦ τῆς εἰσποιήσεως*** κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἑλληνικὸν καὶ ῥωμαϊκὸν δίκαιον, ἐν *Παρνασσοῦ* Ι γ′. ζ′) ***Τὸ κτιτορικὸν καὶ τὸ πατρωνικὸν δίκαιον*** (Jus patronatu). Ἐν Ἀθήναις 1884. η′) ***Ἡ ἐπὶ δωροδοκίᾳ καταδίωξις τοῦ Δημοσθένους***. Ἐν *Παρν.* 1877 σελ. 721—736. θ′) ***Περὶ Ἡλιαίας***

[1] Ἴδε βιογρ. Ἰωάν. Σκαλτσούνη ἐν σημ.

[2] Ἐδημοσιεύθη κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ Ἐλπίδι, εἶτα ἐν Χρυσαλλίδι περιοδ. Ἀθηνῶν τὸ 1864, καὶ εἶτα ἰδιαιτέρως ἐν τῷ Ἐθνικῷ τυπογραφείῳ διαταγῇ τῆς Κυβερνήσεως.

[3] Ἡ διατριβὴ ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῷ Συλλόγῳ Παρνασσῷ ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἐν τῷ ὁμωνύμῳ τοῦ συλλόγου περιοδικῷ.

αὐτ. ι') *Περὶ τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης* αὐτ. ΙΑ'. α'. ια') *Ἡ ἀργυράγχη καὶ ὁ συκοφαντηθεὶς Δημοσθένης*. αὐτ. ιβ') *Ἑρμηνεία τῆς ἐν Γόρτυνι Κρήτης τὸ 1884 ἀνακαλυφθείσης ἐπιγραφῆς*. Ἐν Ἀθήναις 1887 [1]. Τινὲς πραγματεῖαι τοῦ ἀνδρὸς ἐδημοσιεύθησαν μεταφρασθεῖσαι καὶ εἰς ξένα περιοδικά. Ἀφῆκεν ἀσυμπλήρωτον δυστυχῶς τὸ *Περὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ σωφρονιστικοῦ συστήματος* ἔργον του [2].

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ—ΒΑΠΤΙΣΤΗΣ. Πιθανῶς ἀπὸ τοῦ κλάδου Πρετεντέρη. Ἔζη ἐν Ἑνετίᾳ λήγοντος τοῦ ιζ' αἰῶνος. Τοῦ ἀνδρὸς γνωρίζομεν *Ἑλικῶνος ἄνθη* ἐν Ἑνετίᾳ 1680, *Συλλογὴν ᾀσμάτων διαφόρων, ἐπιγραμμάτων, ἐλλογείων, ἡρωελεγείων, ἐπὶ τῇ δαφνοστεφηφορίᾳ Ἀποστόλου τοῦ Ῥάσπι*, σπανιωτάτην τανῦν καὶ μὴ ἀναγραφομένην, καθ' ὅσον ἠρεύνησα, παρὰ τῶν βιβλιογράφων καὶ βιογράφων. Προτάσσει τῆς συλλογῆς ἐκτενῆ καὶ εἰς ἑλληνικωτάτην φράσιν πρόλογον, ἀφιερῶν τὸ βιβλίον *Τῇ ἐκλαμπροτάτῃ καὶ σοφωτάτῃ καὶ εὐγενεστάτῃ κυρίᾳ κυρίᾳ δόμνᾳ Ῥωξάννῃ* [3]. Τόν τε πρόλογον καὶ τὸ ἐλλογεῖον τῇ ῥηθείσῃ Ρωξάννῃ Σκαρλάτου διὰ τὸ σπάνιον τοῦ βιβλίου καὶ ἵνα δειχθῇ ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἀρχαιομάθεια καὶ περὶ τὰ μέτρα ἐγκράτεια, δημοσιεύομεν ἐνταῦθα. «Ἡ τῶν παλαιστρικῶν, λέγει, εὔστρο»φος σφαῖρα, τοσοῦτον εἰς ὕψος ἀναφέρεται, ὅσον δὴ μάλιστα ὑπ' »αὐτῶν πρὸς γῆς σφοδρότερον καταρρίπτεται. Ἔγωγε δὲ τὴν δα»φνόπλεκτον καὶ πολύαστρον σφαῖραν κυρίου Ἀποστόλου τοῦ Ῥάσπι [4]. εἰς αἰθέρα ἐπιποθῶν ἀναπέμψαι, παρὰ τοῖς σοῖς λαμπροτάτοις πο»σὶν ἐπιθαρρῶν καταρρίπτω καὶ τοὺς πάλαι μιμούμενος ἀφοσιοῦν τε

[1] Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἔγραψε καὶ ὁ ἡμέτερος κ. Ἀντ. Μομφερρᾶτος. (Ἴδε Ἀττ. ἡμερ. ΚΕ' 348—357.

[2] Ὁ ἑλλ. τύπος ἐνεκωμίασε τὸν ἄνδρα ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, ἐν δὲ τῇ Ποικίλῃ στοᾷ τοῦ 1896 σελ. 216 ἐδημοσιεύθη ἡ βιογραφία καὶ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ.

[3] Σοφὴ γυνὴ μαθητεύσασα παρὰ Καρυοφύλλῃ, μήτηρ τοῦ μεγάλου διερμηνέως Ἀλεξ. Μαυροκορδάτου, ὃν καὶ ἐδίδαξε. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις 29 αὐγούστου 1684. Περὶ αὐτῆς πρβλ. Παπαρρηγ. ἐν Ἑστίας Α'. 8. τοῦ 1876. Καισαρ. Δαπόντε Χρονογρ. παρὰ Σάθᾳ Bibl. M. A'. 16., Σάθᾳ Ν. Φ. 386., Δελ. Ἱστορ. Ἑταιρ. Γ' 10.

[4] Τὰ εἰς Ράσπιν ποιήματα ἐγένοντο τὸ 1670. Οὗτος προφανῶς ἤγειρε λίαν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν τότε λογίων, διότι πλὴν τοῦ Φρ. Μηκάτου, Μελετ. Τυπάλδου καὶ Ἰωάν. Β. Τυπάλδου ἔγραψαν εἰς αὐτὸν ποιήματα καὶ οἱ Ἱεροδιακ. Σουγδουρῆς καὶ Νικόλαος Βουβούλιος.

»τοῖς θεοῖς εἰωθότας, χρυσοῦν μὲν τρίποδ' Ἀπόλλωνι, ἐλαίαν Παλ-
»λάδι, μῆλον δ' Ἀφροδίτῃ, κἀγώ σοι ὡσαύτως ἡμιθέᾳ τῶν βασιλί-
»δων οὔσῃ, τῶν τε ἡμιθέων βασιλίδι δάφνην ὡς εἰκός ἐστι βασιλικὸν
»ξῆμα καὶ θεῖον στέφος ἀφοσιῶ. Τί γὰρ; Αὐτὴ μὲν ἡ δάφνη κἂν τε
»θάλλῃ ἀνθοῦσα καὶ χλοάζουσα ἐν τῇ λαμπρᾷ κορυφῇ τοῦ σοφωτά-
»του Ῥάσπι, ὅμως ἡλιοτροπίου δίκην πρός σε τρέπεται τὴν ἡλιοτό-
»κον καὶ σελασφόρον ἠώ, ἵνα ταῖς σαῖς ῥοδοδακτύλοις παλάμαις ψη-
»λαφηθεῖσα, ἅτε δὴ χρυσοῦς στέφανος ἀγλαοφανῶς ἀναλάμψῃ. Πρὸς
»σὲ φημί, τὴν λαμπρὰν τῶν χαρίτων αὐγήν, τὴν ἐξ ἑῴας ἡμῖν θαυ-
»μασίως ἀνατείλασαν καὶ τὰς κυανὰς ἅπασαν τὴν τετράκλινον συνε-
»χούσας τῆς ἀμαθίας σκιὰν δαιμονίων περιαυγάζουσαν, ἧς περ τῶν
προτερημάτων ἀκτῖνες καὶ φεραυγεῖς οὑτωσεί πως πᾶσι στίλβουσι,
»τάς τε γλώσσας ἑκάστου πρὸς τοὺς σοὺς ἐφέλκουσιν ἐπαίνους, ὥστε
»ἄκραν εὐδαιμονίαν αὐτοῖς οἴεσθαι πάντας τὸ καὶ πόρρωθεν ἄκροις
»χείλεσιν αὐτῶν προσάψασθαι δεηθῆναι, περιλαμφθεῖεν δὲ τὰ χείλη
»τὰ ἁπτόμενα τῶν φώτων, ὦ δέσποινα. Καί γε σὺ αὐτή, οὐκ ὀλί-
»γων τιμῶν τε καὶ εὐφημιῶν ὕλη τυγχάνουσα, αὐτὴ σαυτῆς εἶ
»σάλπιγξ περίτρανος τὰ σὰ ἀναφανδὸν σαλπίζουσα μεγαλεῖα. Ἀρε-
»ταῖς τὴν εὐγένειαν, εὐγενείᾳ τὰς ἀρετὰς κατεκάλλυνας, τὴν πτωχὴν
»καὶ γυμνητεύουσαν φιλοσοφίαν, τῇ περιβλέπτῳ τῶν σῶν ἀρετῶν
»πορφύρᾳ κατεκόσμησας καὶ τὰς ὧδε κακεῖσε πλανωμένας ἀττικὰς
»μούσας ἐν ταῖς λαμπραῖς σου αὐλαῖς συνήγαγες, μεθ' ὧν καὶ συμβα-
»σιλεύεις, ἐνδόξως ἐν τῇ βασιλευούσῃ Κωνσταντίνου. Ἐὰν δέ ποτε
»Σαβὰ ἡ βασίλισσα πρὸς Σολομῶντα ἐπεφοιτήκει σοφίας χάριν, τα-
»νῦν πρός σε τὴν ἀρχηγὸν τῆς σοφίας οἱ Σολομῶντες πάντες προσέρ-
»χονταί τι μαθησόμενοι καὶ διδαχθησόμενοι. Καὶ γὰρ σοῦ μὲν ἀπὸ
»στόματος λόγων πηγαὶ ἀναβλύζουσιν, ἀνθεῖ τε ἐν αὐλῇ ὅλον τῆς
»εὐγλωττίας τὸ ἔαρ. Γῆς μὲν κόσμος Ἑλλάς, Ἑλλάδος σοφία, σο-
»φίας δὲ σὺ ὑπάρχεις κλέος, Ῥωξάννη, ἀνθρώπων πειθώ, ἱερόν τριτο-
»γενείας στόμα. Εἰ δέ σοι δοκείην θάρσους γέμων καὶ τόλμης, γλώττῃ
»ἀδιαρθρώτῳ καὶ σαθρᾷ τῶν λαμπρῶν ἀρετῶν ἐπιτροχάδην καθαπτόμε-
»νος, σύγγνωθι, ὦ γενναιοτάτη δέσποινα, συνελάλησε γάρ ποτε βά-
»τραχος τῷ Διΐ, τῇ Ἀθηνᾷ κορώνη καὶ κόραξ τῷ Ἀπόλλωνι. Τὴν
»δάφνην ταύτην τοῦ Ἀποστόλου, ἥν σοι ὡς θαῦμα προσφέρω ἱλαρῷ
»πρόσδεξαι ὄμματι καὶ εἰ μὲν ταύτην διαφόρων ἀνδρῶν κάλαμοι

»λαμπρῦναι δοκοῦντες τοῖς τοῦ μέλανος αὐτὴν κατημαύρωσαν χρώ-
»μασι, σὺ πορφυροχρυσόβαφον ταῖς σαῖς ἀκτῖσι καὶ γὰρ τοῦ νέου
»τουτουὶ ἀσκληπιοῦ, τὸ δάφνινον στέμμα ἐν τίνι ἄλλῳ βελτίονι ἀσύλῳ
»θετέον ἂν εἴη εἰμὴ ἐπὶ σοὶ τῇ ἐνδόξῳ μητρὶ τοῦ πατρὸς τῶν ἰατρῶν
»Ἀπόλλωνος, φημὶ τοῦ σοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὡς περὶ τριῶν ἤ-
»δέ ποτε Ἰωάννης ὁ τῶν Ἀβιανῶν ὁ Χῖος, τῆς Κρητικῆς μητροπό-
»λεως κανονικὸς θεολόγος

«Ζεὺς μὲν Ἀλέξανδρος, Παλλὰς Ῥωξάννη, Σὺ Φοῖβος»
«ὁ κράτος ἢ σοφίαν αὐτὸς ἴης δὲ σέλας»

«Τὸν δαφνηφόρον λοιπὸν τουτονὶ ὥς σοι γόνον πρόσδεξαι, κἀμὲ τὸν
»δαφνοκοσμήτορα ὡς σὸν δοῦλον ὑπὸ τὴν σκέψιν διαφύλαξον καὶ ζῆθι
»εἰς αἰῶνας φέγγος χρυσαυγὲς τῶν αἰώνων»·

Ἐνετίῃσιν ἔτει ἀπὸ τῆς θεογονίας αχψ.

Τῆς σῆς σοφωτάτης ἐκλαμπρότητος
Ταπεινὸς καὶ εὐλαβὴς δοῦλος
Ἰωάννης Βαπτιστὴς Τυπάλδος.

Τὸ δ' ἐλλογεῖον, ἔχει ὡς ἕπεται αἰνιττόμενον τοὺς δύο ἀετοὺς τοῦ γενεθλίου στέμματος·

Φυσιολόγοι πολυπράγμονες
Δεῦτε νῦν τῆς ἐνδόξου Ῥωξάνης διδύμους
θεάσασθαι ἀετοὺς
ἓν καὶ τοῦτο
τῶν τριῶν ἀδυνάτων τῷ Σολομῶντι νοῆσαι
ἴχνη διττῶν ἀετῶν πετομένων
φημὶ δ' ἐγὼ
ὃ ἐξὸν φᾶναι ἀνθρωπίνοις νοήμασι
δύο ἀετοὶ
διπλοῦ σου ὕψους, Ρωξάννη, ὑπάρχουσι σύμβολα
πράξεως ἀμέλει καὶ θεωρίας
ἀμφοτέρων ἐς ἄκρον ἐληλακυῖα
τῇ μὲν τοὺς ἠθικούς, τῇ δὲ τοὺς σοφοὺς πάντας
ὑπεράρασα
Διὸς ἱερεὺς
βασιλεὺς ὀρνέων
Ἡλίου ἄγαλμα λαμπρὸν
ὁ αὐτὸς ὢν τυγχάνει
Καὶ σὺ μὲν

Διὸς κόρης ἱέρεια Παλλάδος Ἀθήνης
θήλεως βασίλισσα
κλεινὴ μήτηρ Ἀλεξάνδρου, Ἡλίου σοφῶν
πέλοντος Κορυφαίου
ὃν καὶ φαίην ἀετὸν
ὡς ποτε Τελαμὼν θείᾳ ψήφῳ Αἴακα
τὸν ἀετογεννηθέντα υἱὸν αὐτοῦ προσωνόμασε
φιλότεκνον πτηνὸν ὁ ἀετὸς
φέρει οὗτος ἐπὶ τῶν νώτων τὰ τέκνα αὐτοῦ
καὶ ὑπὸ τὰς πτέρυγας φυλάττει·
ἀλλ' ἡ τῶν σῶν ἀετῶν δυὰς
δίς σε φιλότεκνον καὶ φιλάνθρωπον παρεμφαίνει πρὸς πάντας
Τοιγαροῦν
καλῇ τύχῃ
Ρασπίων ἄστρων δυάς, περιστερά τε καὶ κλῆμα
πρὸς σὲ κατέφυγον τὴν σκέπην πάντων
τὰ μὲν... ἄστρα οἰκεῖον στερέωμα
νεοττίαν ἡ περιστερὰ
ἄμπελον τὸ κλῆμα ἀγλαόδωρον.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΙΑΚΩΒΑΤΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ [1] υἱὸς Ἀλοϊσίου καὶ Αἰκατερίνης Κρασᾶ. Τὰς πρώτας αὐτοῦ σπουδὰς ἐποιήσατο ὑπὸ τὸν Σπυρ. Τρέκκαν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον. Σύγχρονοι αὐτῷ ἐπληροφόρησαν ἡμᾶς, ὅτι ἡ ἐπιμέλεια αὐτοῦ τότε ἦτο τοσαύτη, ὥστε σπανίως ἐξήρχετο τοῦ οἴκου, μελετῶν μέχρι βαθείας νυκτός, καὶ ὅτι εἶχε τὸ ἦθος οἱονεὶ γεροντικόν, μετ' ὀλίγων ἀναστρεφόμενος, καὶ παρὰ τὸ τῆς νεανικῆς φύσεως, ἀδιάφορος πρὸς διασκεδάσεις, καὶ σεμνὸς ἐν λόγοις καὶ στάσει, τόσον δὲ ἦτο τὸ μνημονικὸν αὐτοῦ, ὥστε ἀπήγγελλεν ἐκ στήθους ῥαψῳδίας ὅλας ὁμηρικάς, δημηγορίας Θουκυδίδου, λόγους Δημοσθένους καὶ περικοπὰς ὅλας ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων καὶ κηρύκων ἐκπλήσσων τοὺς συμμαθητὰς καὶ διδασκάλους διὰ τῆς ἀκριβοῦς διαμνημονεύσεως, ὅσον τῆς ῥητορικῆς ἀπαγγελίας καὶ στάσεως. Τὰς πανεπιστημιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς διήνυσεν ἐν Κερκύρᾳ μετὰ τοῦ αὐταδέλφου του Χαραλάμπους, τοῦ διαπρεποῦς ἰατροχειρουργοῦ, ὑπὸ τὴν φιλόστοργον ἐποπτείαν καὶ δαπάναις τοῦ κλεινοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν Κωνσταντίνου, ὅστις ἔστειλεν

[1] Κατὰ τὴν ληξιαρχικὴν πρᾶξιν ἐν βιβλίῳ Ἁγίου Χαραλάμπους εἰς τὸ ἀρχειοφυλακεῖον «ἐβαπτίσθη τῇ 25 ἰανουαρίου 1814».

εἶτα τοὺς ὀργῶντας εἰς εὐρυτέρας μελέτας νέους καὶ εἰς Ἰταλίαν καὶ Γαλλίαν, ἔνθα ἔτυχον τῶν ἐπὶ διδακτορίᾳ διπλωμάτων. Ἀπὸ τῆς μαθητικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ὁ *Γεώργιος* εἵλκυε τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ἐκτίμησιν. Τὸ 1837 εἰ καὶ εἰκοσιτριετής, συνειργάσθη μετ' ἐξόχων ἀνδρῶν ἐν Κερκύρᾳ κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν καὶ κρίσιν τῶν ὑποβληθέντων *ἑπτὰ ὀνομαστικῶν*. Ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτῆς ἡ ἐπὶ τοῦ διαγωνίσματος ἐπιτροπή, ἔλεγε πρὸς τὸν ἐξ ἀπορρήτων τῆς Βουλῆς Ed. Baynes τὰ ἑξῆς: «Ἡ ἐπιτροπὴ ἐν τέλει θὰ ἔλειπεν εἰς ἑαυτὴν καὶ εἰς »τὸ πρὸς τὴν κυβέρνησιν σέβας της, ἐὰν δὲν ἔδιδεν ἐνταῦθα τὴν ἐναργεστέραν μαρτυρίαν, τῆς πιστῆς, πεφωτισμένης καὶ δραστηρίου βοη»θείας, τὴν ὁποίαν ἔλαβε καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῶν ἐπασχολήσεών »της ἀπὸ τὸν ἀξιότιμον κύριον ***Γεώργιον Τυπάλδον Ἰακωβᾶτον***, ἕνα »τῶν ἀξιωτέρων σπουδαστῶν τοῦ Ἰονίου πανεπιστημίου, τὸ ἔργον »τοῦ ὁποίου κατέστη εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ἀπολύτως ἀναγκαῖον, τόσον »διὰ τὴν γραφήν, τὴν ὁποίαν ἐπεζήτει ἡ φύσις τῆς κρίσεώς της, ὅσον διὰ τὴν σύγχρονον ἀνάγνωσιν καὶ ἐξέτασιν τῶν ἑπτὰ Λεξικῶν.» Διὰ τὴν ὑπηρεσίαν του ταύτην μάλιστα κατὰ σύστασιν τῆς ἐπιτροπῆς προσηκόντως ἠμείφθη[1]. Μικρὸν ἀφ' ὅτου ἐπανῆλθον ἀπὸ τῶν σπουδῶν αὐτῶν οἱ μνησθέντες ἀδελφοὶ συνεξέδωκαν ἐν Πάτραις τὸ 1839 πραγματείαν ***«περὶ τοῦ καταλληλοτέρου συστήματος τῆς ἀποξηράνσεως τῆς σταφίδος»***. Μετελθὼν κατ' ἀρχὰς τὸν δικηγόρον ἐν Πάτραις, ἀνέλαβε κατόπιν θέσιν δικαστικήν, ἀλλ' ὁ χαρακτὴρ τοῦ ἀνδρὸς δὲν συνεβιβάζετο πρὸς τὸν ἐπαγγελματικὸν βίον, οὐδὲ ἠδύνατο νὰ ἀρέσκηται εἰς κύκλους στενοὺς καὶ συμφεροντολογικούς, ἡ πρὸς τὰς ἰδιαιτέρας δὲ μελέτας κλίσις καὶ ἀφοσίωσις αὐτοῦ ἀπῄτουν νοῦν ἀπηλλαγμένον δεσμῶν καὶ δικαιοδοσιῶν, διὰ ταῦτα μετ' οὐ πολὺ παρῃτήθη ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ πρωτοδίκου καὶ τῆς ἐνεργοῦ ἀσκήσεως τοῦ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος, εἰ καὶ τὰς νομικὰς αὐτοῦ συμβουλάς, δι' ὅλου τοῦ βίου αὐτοῦ οὐδενὶ ἠρνεῖτο καὶ μάλιστα δωρεάν, πολλάκις δὲ εἰς τὴν φιλοδικαιοσύνην, κρίσιν καὶ νομικήν του πολυμάθειαν ἀνετίθεντο διαιτησίαι, συμβιβασμοὶ καὶ διευθύνσεις δικῶν καὶ ὑποθέσεων σοβαρῶν. Ἐνδιαφερόμενος ὑπὲρ τῆς διαδόσεως γνώσεων ὠφελίμων καὶ τῆς καλλιεργείας τῶν γραμμάτων, οὐ μόνον ἐδίδαξέ τισι κατ' ἰδίαν τὰ

[1] Ἴδε πρᾶξιν 57 ἄρθρ. 2 τῆς Ε' Γερουσίας.

νομικά, ἀλλ' ἀνέλαβε προσκληθεὶς ὑπὸ τῆς οἰκείας ἐπιτροπῆς νὰ διδάξῃ τό τε φυσικὸν δίκαιον καὶ τὴν πολιτικὴν οἰκονομίαν εἰς τὴν ἐν Ἀργοστολίῳ συστηθεῖσαν ἐπὶ ἁρμοστοῦ Μακένζη Ἀγροτικὴν Ἀκαδημίαν. Περιωρίσθη ἔκτοτε εἰς τὰς προσφιλεῖς αὐτοῦ μελέτας. Μετὰ τοῦ αὐταδέλφου του Χαραλάμπους ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ διαπνεόμενος ζήλου ὑπὲρ τῶν γραμμάτων, πλὴν τῶν ἰδιαιτέρων μελετῶν, ἀνεκοίνουν πρὸς ἀλλήλους ἐν κοιναῖς συνεντεύξεσι τῆς ἑσπέρας, τὰς ὁποίας ἑκάτερος ἀπέκτα γνώσεις εἰδικὰς τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ, καὶ συνεζήτουν τὰ τῆς ἐν Ἑσπερίᾳ καὶ Ἑλλάδι πολιτικῆς, φιλολογικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς κινήσεως, ἀφορμὴν λαμβάνοντες τὰ νέα βιβλία καὶ τὰ πολιτικὰ φύλλα καὶ ἐπιστημονικὰ περιοδικά, ἅτινα οἱ φιλομαθέστατοι καὶ τόσον φιλόβιβλοι ἐκεῖνοι ἄνδρες ἐπρομηθεύοντο καὶ ἐμελέτων. Οὕτως συμβιοῦντες, συμμελετῶντες, συμπράττοντες ἐν ἀγάπῃ, ὁμοφωνίᾳ καὶ κοινοῖς σκοποῖς ἔν τε τοῖς ἰδίοις καὶ τοῖς δημοσίοις ἀπετέλεσαν ἀείποτε πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τοὺς ἑτέρους αὐτῶν ἀδελφοὺς τὸν Νικόλαον νομικὸν ἔμπειρον καὶ τοῦ οἴκου ἰθύντορα, καὶ τὸν ἀρχιερέα Κωνσταντῖνον, σπάνιον παράδειγμα παροιμιώδους ἀδελφικῆς στοργῆς καὶ ὁμονοίας. Εἰς τὴν ἀξιολογωτάτην αὐτῶν βιβλιοθήκην ἐνετρύφα ἡ ἀκόρεστος τῶν ἀδελφῶν φιλομάθεια καὶ τὸ ἀκαταπόνητον φιλέρευνον [1]. Ἡ εἰς τοὺς κλασικοὺς συγγραφεῖς καὶ τοὺς πατέρας τῆς Ἐκκλησίας ἀγάπη, τοῦ *Γεωργίου* κυρίως ἦτο ἐξαιρετική. Αἱ εἰς τὰ περιθώρια πολλῶν συγγραφέων ἰδιόχειροι αὐτοῦ σημειώσεις καὶ παραπομπαί, ἐλέγχουσι μακροχρονίους μελέτας καὶ μεγάλην τὴν ὑπομονήν. Εἰς τὴν ἔκτακτον φιλομάθειαν καὶ ἰδιοφυΐαν τοῦ ἀνδρός, ὀφείλεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ αὐτοδίδακτος σχεδὸν ἐγκυκλοπαιδικωτάτη κατάρτισις καὶ ἡ τῆς γαλλικῆς, ἀγγλικῆς καὶ ἰταλικῆς γλώσσης ἐκμάθησις. Οὕτω καταρτιζόμενος καὶ γνωριζόμενος προσείλκυσεν εὐλόγως τὴν προσοχὴν καὶ τῶν ῥιζοσπαστῶν, οἵτινες κατὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς θ'. Βουλῆς ἐζή-

[1] Εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῶν Ἰακωβάτων, μίαν τῶν ἐν Ἑπτανήσῳ πλουσιωτέρων, σῴζονται καὶ χειρόγραφα καὶ διφθέραι, ἐν οἷς δύο εὐαγγέλια πολλῆς ἀξίας, (ἴδε **Τσέτση** ἐν **Ἐφημερίδι Συζητήσεων** 1895 ἀριθ. 439-444. Περὶ τῶν ἐν **Κεφαλληνίᾳ** εὐαγγελίων πρβλ. καὶ ἡμετέραν πραγματείαν ἐν Ἑστίᾳ Ἀθηνῶν 1887, σελ. 569). Ἐν τῷ οἴκῳ τῶν Ἰακωβάτων ὑπάρχει καὶ καλὴ συλλογὴ τεμαχίων ἐγγλύφων, ἐνεπιγράφων πλακῶν, λύχνων, πυξίδων, δακρυδόχων, δακτυλιολίθων, κορῶν καὶ φυσικῶν ἀντικειμένων.

τουν ὑποψηφίους ἄνδρας μεμορφωμένους, θαρραλέους καὶ φιλοπάτριδας. Φίλα φρονῶν ταῖς ἰδέαις τῶν ῥιζοσπαστῶν, ὑπεδείχθη ὡς ὑποψήφιος καὶ ἀπετέλεσεν ἐκλεγεὶς ἓν τῶν περισπουδάστων μελῶν τοῦ περιωνύμου ἐκείνου Κοινοβουλίου. Δὲν ἐβράδυνε νὰ δείξῃ τὰ ῥητορικὰ αὐτοῦ χαρίσματα, καὶ τὰ φιλελεύθερα φρονήματα, προδιαχαράξας εἰς συντόμους μὲν ἀλλὰ σημαινούσας προτάσεις καὶ παρατηρήσεις, τὴν μέλλουσαν μακρὰν κοινοβουλευτικὴν πορείαν. Εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς Βουλῆς ἐκείνης ὁ ἀνὴρ δείκνυται εὐθαρσὴς ἐλεγκτής, πνεῦμα ἀδούλωτον, φιλοδίκαιος, φιλόπατρις καὶ αἰσθηματίας, οἷος φαίνεται ἐν ταῖς συζητήσεσι περὶ ναυτιλιακῶν καὶ φορολογικῶν νόμων, περὶ συγκοινωνίας, περὶ τῆς ἐθνικῆς γλώσσης ὡς ἐπισήμου ὀργάνου, περὶ μεταρρυθμίσεων συνταγματικῶν, περὶ ἑνώσεως, περὶ ὑψηλῆς ἀστυνομίας, περὶ ἀγροληψίας κλ. Ἀνὴρ γενικωτέρων ἰδεῶν καὶ εὐρυτέρων ὁριζόντων, λατρεύων τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη, πρῶτος αὐτὸς ὑπέβαλεν ἵνα ἡ 25 μαρτίου νομοθετηθῇ καὶ ἐν Ἑπτανήσῳ ὡς ἑορτὴ ἐθνική, εὐνόητον δέ, ὑφ' ἃς ἐτέλει τότε τὸ Ἰόνιον κράτος συνθήκας, καὶ ὡς εἶχον τὰ τοῦ ῥιζοσπαστισμοῦ, ὅτι πρότασις τοιαύτη ἦτο προφανῶς δεικτικὴ τῶν ἰδεῶν τῆς πλειονότητος τοῦ λαοῦ καὶ προδιέγραφε μετὰ παρρησίας τὴν μέλλουσαν πορείαν τῶν ῥιζοσπαστῶν βουλευτῶν, προάγγελος γενομένη τῆς μετέπειτα ὑπὸ ἄλλου βουλευτοῦ ὑποβληθείσης προτάσεως περὶ ἑνώσεως [1]. Ἡ Βουλὴ ἐκείνη ὡς γνωστὸν διελύθη πρὸ τῆς νομίμου της λήξεως, ὡς ἀλλαχοῦ ἐρρήθη ἐκτενῶς [2]. Ὁ **Ἰακωβᾶτος** τὸ μὲν ἵνα ἀποφύγῃ καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ καταδιώξεις τῶν ἀρχῶν, τὸ δὲ πρὸς περαιτέρω μελέτας καὶ ἐρεύνας, ἀνεχώρησε τότε ἐκ Κερκύρας περιηγηθεὶς πόλεις τινὰς τῆς Ρωσσίας καὶ Ἀνατολῆς, ἐγκαταστὰς εἶτα ἐν Πάτραις συμβιῶν μετὰ τοῦ προσφιλοῦς αὐτοῦ ἀδελφοῦ Χαραλάμπους. Καὶ ἐξελέγη μὲν αὖθις βουλευτὴς τῆς ιβ' Βουλῆς, ἀλλὰ δὲν ἐδέξατο τὴν ἐντολήν, παρέμεινε δ' ἐκεῖ μέχρι μικρὸν πρὸ τῆς ἑνώσεως, ὅταν ἀμφότεροι οἱ ἀδελφοὶ ἐπανῆλθον εἰς Κεφαλληνίαν ἐκλεγέντες καὶ πληρεξούσιοι εἰς τὴν Β' ἐν Ἀθήναις Ἐθνοσυνέλευσιν. Ἐν ταύτῃ ὁ **Γεώργιος** ἀνέπτυξεν ὅλην αὐτοῦ τὴν ῥητορικὴν δεινότητα. Αἱ περὶ Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, περὶ ἐλευθερίας λόγου καὶ τύπου

[1] Πρακτ. Ἰον. Βουλῆς Θ' τῆς 6|18 ἀπριλίου 1850. 152.

[2] Ἴδε πλείονα ἐν βιογρ. Ἠλία Ζερβοῦ καὶ Ἰωσὴφ Μομφερράτου.

κυρίως ἀγορεύσεις αὐτοῦ ἐθεωρήθησαν ἔξοχοι, ἐλέγχουσαι καὶ πολιτικὴν ὀξυδέρκειαν καὶ βαθεῖαν τῶν ζητημάτων μελέτην, ἀπαυγάσματα οὖσαι φρονημάτων φιλελευθέρων καὶ γενικωτέρων ἀπόψεων. Ἔκτοτε ἐξελέγησαν οἱ δύο οὗτοι ἀδελφοὶ βουλευταὶ ἐν τῇ α', β', καὶ γ' περιόδῳ, ἅπαξ οὗτοί τε καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτῶν Νικόλαος κατὰ τὴν η' καὶ μόνος ὁ *Γεώργιος* κατὰ τὴν θ', ὅτε παραιτηθείς, ἀπέσχεν ἔκτοτε τῆς ἐνεργοῦ πολιτικῆς. Οἱ *Ἰακωβᾶτοι* ἀπὸ τῆς ἑνώσεως ἦσαν ἰσχυρότατοι ἐν Πάλῃ κομματάρχαι, ἐφ' ἱκανὰ ἔτη ἄγοντες καὶ φέροντες αὐτόχρημα τὰ πλήθη, πρώτων συμπηξάντων ἀντιπολιτευομένην κατ' ἐκείνων μερίδα τῶν ἀδελφῶν Μιχαὴλ καὶ Ἰωάννου *Τυπάλδων* Χαριτάτων ἰατρῶν. Πρώτην ἀφορμὴν εἰς δυσμένειαν καὶ ἀντίπραξιν κατὰ τῶν *Ἰακωβάτων* παρέσχεν ἡ προσπάθεια τούτων, ὅπως διαγραφῶσιν ὡς ἀνίκανοι, τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων Ληξουρίου ἄνδρες διαπρεπεῖς ἐπ' ἀρεταῖς, ἐκδουλεύσεσι καὶ παιδείᾳ [1]. Καθ' ἃς ἐπρέσβευον ἀρχὰς οἱ *Ἰακωβᾶτοι* οἱ ἀλλαχοῦ ἐγκαταστάντες ὁριστικῶς ἀποβάλλουσι νομικῶς καὶ ἠθικῶς τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι, ἀλλὰ μετὰ τόσης ἐπιμονῆς ἐκεῖνοι ἐπεδίωξαν τὴν ἐν λόγῳ διαγραφήν, ὥστε παρὰ τοῖς πλείστοις ἐχαρακτηρίσθησαν μᾶλλον ὡς ἐκ προσωπικῶν ἀγόμενοι λόγων καὶ ἵνα ἀπομακρύνωσιν ἀπὸ τῆς τοπικῆς πολιτικῆς ἐπιφόβους ἀντιπάλους. Τὴν κατὰ τῶν ἀλλαχοῦ ἐγκαταστάντων καὶ τῶν ξένων ἐν γένει ἀρχὴν αὐτῶν ταύτην, δὲν παρέλιπε νὰ συμπεριλάβῃ μερικώτερον ἐκδηλουμένην καὶ ἐν τῷ προγράμματι αὐτοῦ ὁ *Νικόλαος Ἰακωβᾶτος* ἀδελφὸς τῶν βουλευτῶν πρῶτος ἐκλεγεὶς τὸ 1866 δήμαρχος Ληξουρίου. «Ὁ δήμαρχος, λέγει τὸ πρόγραμμα, ἀποδοκιμάζει »καὶ ἀπαγορεύει δωρήματα καὶ κληροδοτήματα προσφερόμενα τὸ »ἑξῆς εἰς τὸν δῆμον ὑπὸ ἀνθρώπων μὴ ἀποκατεστημένων ἐν αὐτῷ »καὶ δωρήματα καὶ κληροδοτήματα, ὧν τὰ κεφάλαια καὶ τὰ κτήματα κεῖνται ἐντὸς τοῦ δήμου». Τὰς κατὰ τῶν προσβαλλομένων ὡς ἀνικάνων ἐνστάσεις καὶ προτάσεις ἐδημοσίευσεν ἀνωνύμως ὁ *Ἰακωβᾶτος* ὑπὸ τὸν τίτλον «*Τὸ δίκαιον καὶ ἡ ἐλευθερία κατὰ Κοζάκη καὶ Ἀλφονσάτου*», ἐν Κεφαλληνίᾳ 1866, προτάξας μακροσκελῆ πρόλογον περὶ τῆς τότε πολιτικῆς τοῦ τόπου καταστάσεως, ἀναμίξας τὴν

[1] Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ Κοζάκαι Τυπάλδοι, οἱ Ἀλφονσᾶτοι Τυπάλδοι καὶ ὁ Σπυρ. Μεταξᾶς. Ἴδε βιογρ. Ι. Σκαλτσούνη. Εὐτυχῶς αἱ προσπάθειαι τῶν Ἰακωβάτων ἀπέτυχον.

γενικὴν πολιτικήν, χλευάσας δὲ καὶ ἐνοχλήσας ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τοὺς πολιτικοὺς αὐτοῦ ἀντιπάλους καὶ ἄλλους τοῦ πρώην καθεστῶτος φίλους, διεγείρας ἐντεῦθεν πολλῶν τὴν ἀγανάκτησιν καὶ προκαλέσας ἐπικρίσεις καὶ σατύρας καὶ δημοσιογραφικὴν ἐπίθεσιν [1]. Ἀλλὰ τὸ **ζήτημα**, ὅπερ ἐπὶ πλειότερον χρόνον ἀπησχόλησε τὸν ***Ιακωβᾶτον*** ἐν τῷ πολιτικῷ αὐτοῦ σταδίῳ, εἶνε τὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀφομοιώσεως τῆς Ἑπτανήσου. Βιογραφοῦντες ἕνα τῶν σπουδαιοτέρων ἀντιπάλων τῆς ἐν λόγῳ ἀφομοιώσεως, προκειμένων δὲ τόσων γεγονότων τοπικῆς σημασίας ἐπὶ τριετίαν περίπου ἐχόντων τὴν νῆσον καὶ ἐξαιρέτως τὴν ἐπαρχίαν Πάλης εἰς ἀνωμαλωτάτην κατάστασιν, νομίζομεν ὅτι δὲν ἀπομακρυνόμεθα οὔτε τοῦ σκοποῦ τῆς βιογραφίας, οὔτε τοῦ γενικωτέρου τῆς ἱστορικῆς σημασίας τοῦ ἀνὰ χεῖρας ἔργου ἡμῶν, ἂν παρεκβατικῶς περιλάβωμεν ἐνταῦθα τὰ σπουδαιότερα τῶν τότε συμβάντων τῶν σχέσιν κυρίως ἐχόντων πρὸς τὸν βιογραφούμενον. Ὁ ***Ιακωβᾶτος*** ἐν τῇ Ἐθνοσυνελεύσει ἀγορεύων ἐπὶ τῶν σχετικῶν ἄρθρων τοῦ σχεδίου τοῦ Συντάγματος, ἐνθέρμως ὑπεστήριξε τὴν ἀνάγκην τῆς ἐξαρτήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου χάριν τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος, καὶ τῆς ἐντεῦθεν μείζονος ἰσχύος τῆς Μ. Ἐκκλησίας, χαρακτηρίσας τὸ αὐτοκέφαλον ἀντιχριστιανικόν, εἰδικῶς δὲ φέρων τὸν λόγον περὶ Ἑπτανήσου ἀπεφήνατο γνώμην, ὅτι ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, οὐδὲν ἠδύνατο νὰ μεταβληθῇ, ἐπικαλούμενος δὲ τὴν περὶ ἑνώσεως συνθήκην, συνεπέρανε τὸ παράνομον τῆς μεταβολῆς τῶν ἐν Ἑπτανήσῳ ἐκκλησιαστικῶν νόμων. Αἱ ἰδέαι τοῦ ***Ιακωβάτου*** δὲν ἐγένοντο ἀσπασταί, εἰ καὶ (μεθ' ὅλην τὴν ἐπίθεσιν, ἣν καὶ κατ' αὐτοῦ ἐποιήσαντο

[1] Ὁ Ἰωάννης Σκαλτσούνης ἐδημοσίευσε τότε εἰς ἀπάντησιν τὴν ὑπεράσπισιν τῶν Κοζάκη καὶ Ἀλφονσάτου, ὑπὸ τὸν τίτλον Ὁ νόμος καὶ ἡ Ἐλευθερία ἐν Ἀργοστολίῳ 1866, ἐδημοσιεύθη δὲ καὶ εἰρωνικὴ ἐπίκρισις. Ἡ ἐπίκρισις καὶ ὁ ὑδροφόβος ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Γρ. Καρρᾶ, δύο δὲ δημοσιογραφικὰ ὄργανα τῆς ἀντιακωβατιανῆς μερίδος τὸ Δίκαιον καὶ ὁ Χωρικὸς συντασσόμενα ὑπὸ τῶν εὐφυῶν ὑποδικηγόρων Σπ. Ἀραβαντινοῦ καὶ Ἀριστοτ. Ρουχωτᾶ ἀντεπεξήρχοντο καὶ ἐν τούτῳ τῷ ζητήματι καὶ ἄλλοις μετ' εὐτολμίας μέν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πάντοτε κοσμίως καὶ φιλαλήθως, κατὰ τοῦ Ἰακωβάτου. Μεταξὺ τῶν σατυρῶν, διά τε τὰ τότε καὶ τὴν μετέπειτα πορείαν τῶν Ἰακωβάτων, διεκρίθησαν διὰ τὴν φαντασίαν καὶ εὐτολμίαν, αἱ τῶν κ.κ. Κ. Τ. Πρετεντέρη καὶ αἱ τοῦ Ἰωάν. Ἀραβαντινοῦ.

ξεινοὶ τῆς ἰδέας πολέμιοι, οἷοι ὁ Τρικούπης καὶ ὁ Καλλιγᾶς) ἔκπληξιν ἤγειρεν ἡ θεολογικὴ καὶ ἱστορικὴ τοῦ ἀνδρὸς πολυμάθεια, τὸ θάρρος καὶ ἡ ῥητορικὴ δύναμις τῶν λόγων αὐτοῦ. Εὐσταθὴς εἰς τὸ φρόνημα αὐτοῦ ἐκεῖνο, δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς τὴν θεωρητικὴν τοῦ ζητήματος ἄποψιν, ἀλλ' ἐνόμισεν ἐπιβαλλόμενον αὐτῷ νὰ ὑπεραμυνθῇ κατά τε τοῦ, κατ' αὐτόν, παρανόμου καὶ κατὰ τοῦ ἀπειλουμένου ἐθνικοῦ κινδύνου, ἀντιτασσόμενος κατὰ τῆς ἐφαρμογῆς. Ὄντως οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν ἔσπευσαν λίαν ἀνακινήσαντες τὸ ζήτημα μετὰ τὴν ἕνωσιν. Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν [1] δι' ἐγκυκλίου αὐτοῦ προέτρεπε τοὺς ἀρχιερεῖς τῆς Ἑπτανήσου, νὰ ὑποταγῶσιν εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς νόμους καὶ κανονισμοὺς τοῦ παλαιοῦ βασιλείου, τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου, προδιατεθειμένου ὄντος εἰς τὴν τυπικὴν χειραφέτησιν τῶν θρόνων τῆς Ἑπτανήσου. Μηνὶ ἰουλίῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους μάλιστα ἐξεδόθη καὶ ὁ σχετικὸς Τόμος ὑπὸ Σωφρονίου Γ' αἰτήσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ πρώτης ἰουνίου [2]. Τὸ πρᾶγμα ὅμως ἐθεωρήθη παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ὡς παρεπόμενον τῆς ἑνώσεως, ὑπὲρ αὐτοῦ δὲ συνηγόρουν καὶ κανόνες καὶ συγγραφεῖς [3]. Τοῦ *Τόμου* ἐκδοθέντος, ἐξεφράσθησαν ἔνθερμα συγχαρητήρια πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν Ἱεροθέου Ἀλεξανδρείας τῇ 29 ὀκτωβρίου 1866 καὶ Κυρίλλου Ἱεροσολύμων τῇ 26 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ ἔτους [4]. Ἐν Ἑπτανήσῳ

[1] Ἐγκύκλ. 8 φεβρ. 1865.

[2] Ὁ Ἱερὸς Τόμος καὶ αἱ τῶν Πατριαρχῶν ἐπιστολαὶ δημοσιευθέντα ἐν ἀριθμοῖς 4 καὶ 37 Ἀναμορφώσεως, καὶ ἐν Εὐαγγελ. Κήρυκι Ἀθηνῶν, ἐξεδόθησαν ἐν ἡμιφύλλοις καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ. Ἀργότερον δὲ τῇ 12 δεκεμβρ. 1868 μετηνέχθησαν εἰς τὸ ἁπλοῦν ἰδίωμα, καὶ μετὰ προλόγου αὖθις ἐδημοσιεύθησαν ἐν Κεφαλληνίᾳ εἰς σελ. 15 εἰς 4ον.

[3] Ὁ Φώτιος κυροῖ λέγων «Τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ μάλιστα γε τὰ περὶ »ἐνοριῶν ταῖς πολιτικαῖς ἐπικρατείαις καὶ διοικήσεσι συμμεταβάλλε»σθαι εἴωθεν» (ἴδε Ἐπιστ. πρὸς Πάπαν Νικόλαον Α') καὶ «τοῖς πολι»τικοῖς καὶ δημοσίοις τύποις καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παροικιῶν ἡ »τάξις ἀκολουθήτω».(Ἴδε Καν. ιζ' τῆς δ' καὶ λη' τῆς ς' οἰκουμεν. Συνόδου).

[4] Οἱ θρόνοι τῆς Ἑπτανήσου ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐξηρτῶντο ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὸ δὲ 1823 ἐνομοθετήθη νέον καθεστώς, ὑπὸ Ἐξαρχίαν κατὰ περίοδον, ἑνὸς τῶν τεσσάρων μητροπολιτῶν Κεφαλληνίας, Ζακύνθου, Κερκύρας καὶ Λευκάδος, οἵτινες τότε ἐχειροτονήθησαν ἐπὶ Ἀνθίμου Γ', τηρήσαντος τοῦ Οἰκουμ. θρόνου μόνον τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως ἀδειῶν χειροτονίας

ὅμως οὐ μόνον δὲν εἶχεν ἔτι ὡριμάσει τὸ ζήτημα, ἀλλὰ τοὐναντίον ὑπῆρχε καὶ προκατάληψις περὶ τοῦ παρανόμου καὶ προεμηνύετο ἀντίπραξις, ἡ στάσις δὲ τοῦ μητροπολίτου Κερκύρας ἤγειρεν οὐ σμικρὰν ἀγανάκτησιν [1]. Ὁ *Ἰακωβᾶτος* τότε ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἀντιστάσεως ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἐπικαλούμενος δὲ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν γνωμῶν αὐτοῦ τά τε σχετικὰ ἄρθρα τῆς περὶ ἑνώσεως συνθήκης, καὶ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1864, καὶ κανόνας Συνόδων, καὶ τὸν ΡΝ΄ νόμον, ὑπεστήριξε τὴν ὑπὸ τοῦ κλήρου ἐκλογὴν τῶν ἀρχιερέων κατὰ τ' ἀρχαῖα τῆς Ἰονίου Ἐκκλησίας θέσμια, τὰ δίκαια τῶν ἰδιοκτήτων ἐνοριακῶν, ἢ συναδελφικῶν ναῶν, τὴν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων διοίκησιν τῶν μονῶν, τὴν δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν διαζυγίων καὶ ἐπιτιμίων, θεωρῶν καὶ καλῶν πᾶσαν τούτων ἐν Ἑπτανήσῳ μεταβολὴν καὶ παράβασιν, οὐχ ἧττον ἢ αἵρεσιν. Ἡ ἀγανάκτησις κατὰ τῆς ἐπικειμένης ἀφομοιώσεως ἐκορυφοῦτο ὁσημέραι, παρὰ δὲ τοῖς φιλοθρήσκοις καὶ τοῖς τεταγμένοις εἰς τὴν πολιτικὴν τοῦ *Ἰακωβάτου* μερίδα, πολλὴν ἤσκουν ἐπιρροὴν οἱ λόγοι καὶ τὰ ἐπιχειρήματα ἀνδρός, ὅστις ἔχαιρεν ὄνομα εὐσεβοῦς καὶ σοφοῦ. Εἰς τοῦτον μάλιστα, ἀμφιταλαντευόμενοι καὶ ἀποροῦντες περὶ τοῦ πρακτέου ἀπετάθησαν οἱ ἀείμνηστοι ἱεράρχαι Κεφαλληνίας Σπυρίδων ὁ Κοντομίχαλος καὶ Ζακύνθου Νικόλαος ὁ Κοκκίνης, αἰτούμενοι συμβουλὰς καὶ συντάξεις ἐγγράφων. Διάφορα τότε ὑπομνήματα καὶ ἄλλα ἔγγραφα συνέταξεν ὁ ἀνὴρ ἐπ' ὀνόματι τῶν ἱεραρχῶν τούτων πρός τε τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τὴν νομαρχίαν Κεφαλληνίας, ἀμυνομένων κατὰ τῆς μνησθείσης ὑπουργικῆς ἐγκυκλίου, παρεχόντων δὲ τοῖς ἁπλουστέ-

τῶν ἀρχιερέων, τὸ τοῦ μνημονεύεσθαι τοὺς πατριάρχας ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις καὶ τὴν τοῦ ἁγίου μύρου ἀποστολὴν ταῖς Ἰονίαις ἐκκλησίαις.

[1] Ἡ Ἱερὰ Ἑλλ. Σύνοδος ἔγραφεν, αἰτουμένη τὴν χειραφεσίαν τῶν Ἑπτανησιακῶν ἐκκλησιῶν, ὅτι εἰς τοῦτο προέβαινε **κατὰ διακαῆ πόθον ἀμφοτέρων τῶν ἐκκλησιῶν**, καὶ ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ τῆς αἰτήσεως τῶν ἱεραρχῶν τῆς Ἑπτανήσου, ἐνῷ τοιαύτη δὲν ὑπεβλήθη παρ' ὅλων. Ὁ τότε παρανόμως γενόμενος Ἔξαρχος μητροπολίτης Κερκύρας Ἀθανάσιος, ἀπέστειλε πράγματι τοιοῦτο ἔγγραφον πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον, περὶ τῆς συναινέσεως δῆθεν ὅλων τῶν ἀρχιερέων, μέγα ὅμως ἐγεννήθη ζήτημα τότε, ἀφ' οὗ τοιαύτην συγκατάθεσιν, οὐ μόνον δὲν ἔδωκαν κατηγορηματικῶς οἱ Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, ἀλλὰ καὶ διεμαρτυρήθησαν ἐντόνως.

ροις ἰδίως εἰκόνα Μάρκων εὐγενικῶν [1]. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἑλλάδος διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 6176 τῆς 21 ἰουλίου 1866 γράμματος αὐτῆς πρὸς τὸν μητροπολίτην Κεφαλληνίας, εἶχε μάλιστα στείλει καὶ δύο ἔντυπα πράξεων τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἱερᾶς Συνόδου, τὴν ἑπομένην δὲ καὶ ἕτερον ἔγγραφον περὶ τοῦ πῶς δεῖ μνημονεύειν τοὺς πατριάρχας ἐν τοῖς Ἱεροῖς Διπτύχοις, ἀλλ' ὁ Κεφαλληνίας δι' ἐγγράφου του ἀπὸ 5 αὐγούστου 1866, ἀπήντησε, καθὼς καὶ ὁ τούτῳ ὁμοφρονῶν Ζακύνθου, ἀρνούμενοι καὶ κηρύσσοντες ἀντικανονικὰ τὰ γιγνόμενα, ἔγγραφα δὲ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου ἀπέστειλαν καὶ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον [2]. Ἀλλὰ καὶ ἕτερον γράμμα ἀπέστειλεν ὁ Ἀθηνῶν τῷ Κεφαλληνίας, ὃν ἐκάλει ὡς συνοδικὸν σύνεδρον, ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο οὗτος ἀπήντησε τῇ 20 ἰουνίου 1867, χαχίζων τὴν παρὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς χειροτονίας κατάρτισιν τῆς νέας Συνόδου [3]. Ἡ θρησκεία λοιπὸν ἐχαρακτηρίζετο ὡς κινδυνεύουσα. Ὁ τόπος ἐδιχάσθη τότε εἰς δύο ἀντίπαλα στρατόπεδα, καὶ παρὰ πολλοῖς τῶν ἀντιακωβατιανῶν ἦσαν ἀσπασταὶ ἐνδομύχως αἱ δοξασίαι τοῦ ***Ἰακωβάτου***, φανερῶς ὑποκρινομένων καὶ ἐκμεταλλευομένων τὰς περιστάσεις, ὅπως ἐμπλέξωσιν εἰς ποινικὰς καταδιώξεις τοὺς ἀντιθέτους. Διαδηλώσεις ἐπὶ διαδηλώσεων προκλητικαὶ καὶ ταραχώδεις. Ἡ ἀστυνομία πάντοτε εἰς κίνησιν. Οἱ κληρικοὶ ἀπέλπιδες καὶ ἀνάστατοι, πεπεισμένοι ὅτι ἡ Ἐκκλησία διατελεῖ ἐν διωγμῷ. Οἱ ἐπίσκοποι σταθεροὶ καὶ ἀμετάπειστοι εἰς παραινέσεις σωφρονεστέρων ἢ ἀπειλὰς ἀνωτέρων. Ἡ κατάστασις αὕτη διήρκεσε τρία σχεδὸν ἔτη. Ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἐπίσης περισπούδαστον ζήτημα ἠγείρετο ἐπίσης ἀναγόμενον μᾶλλον εἰς τὸ ἰδιωτικὸν δίκαιον, ἀλλὰ παρεπόμενον πάντοτε τῆς ἀφομοιώσεως, ἦτο δὲ τοῦτο ἡ διαταχθεῖσα ἐκλογὴ ἐκκλησιαστικῶν συμβουλίων ὑπὸ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων κατὰ τὸν δημοτικὸν νόμον, καθ' ὃν οἱ ναοὶ εἰσὶ δημοτι-

[1] Τινὰ τῶν ὑπομνημάτων ἐκείνων ἐδημοσιεύθησαν ἐν ἰδιαιτέροις φυλλαδίοις, οἷον τὸ μακροσκελέστατον περὶ Μονῶν, πρὸς τὸν Νομάρχην Κεφαλληνίας ἀπὸ 3 ἰανουαρίου 1867. Τύποις Ποσειδῶνος, τὸ πρὸς Θεόφιλον Ἀθηνῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ. Τύποις Αὐγῆς 1867 κλπ.

[2] Ἴδε φυλλάδ. Ἐγκόλπιον, ἐν Κεφαλληνίᾳ 1867 ἔνθα τὰ ἔγγραφα ταῦτα.

[3] Κατὰ νόμον ἔδει νὰ κληθῶσιν ὁ Ζακύνθου χειροτονηθεὶς τὸ 1834, ὁ Κεφαλληνίας τὸ 1843, ὁ Κερκύρας τὸ 1850 καὶ ὁ Παξῶν τῷ αὐτῷ ἔτει.

κοί[1]. Ὁ νομάρχης Κεφαλληνίας διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 4533 ἀπὸ 11 αὐγούστου 1866 ἐγκυκλίου αὐτοῦ διέτασσε τὴν ὑπὸ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων ἐκλογὴν ἐπιτρόπων. Ὁ δήμαρχος Ληξουρίου, ὡς ἐρρήθη, ἀπήντησε διὰ μακρῶν ἀρνηθεὶς καὶ ἐπάγων πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἀρνήσεως αὐτοῦ τὸ ἄρθρ. 17 τοῦ ΡΝ' νόμου, καθ' ὃ οἱ ὑφιστάμενοι νόμοι καὶ κανονισμοὶ περὶ εὐαγῶν ἱδρυμάτων δὲν καταργοῦνται, καταλήξας δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἐν Ἑπτανήσῳ δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ ἄρθρον 114 τοῦ δημοτικοῦ νόμου. Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἔλυσε δῆθεν τὸ ζήτημα διὰ τῆς ὑπὸ χρονίαν 13 ἰουνίου 1867 ἀποφάσεως αὐτοῦ, ἀποφηνάμενον, ὅτι αἱ ἐν Ἑπτανήσῳ ἐκκλησίαι εἰσὶ δημοτικαί, ἀλλὰ σκανδαλώδη ἔσχεν ἐπακόλουθα ἡ ἀπόφασις αὕτη, οὐδ' ἔλυσεν ὁριστικῶς τὸ καὶ μέχρι τοῦδε ἐκκρεμὲς ζήτημα, ὡς κατωτέρω ῥηθήσεται. Ἐν τούτοις ὁ μητροπολίτης Κεφαλληνίας εἴτε πεισθεὶς περὶ τοῦ ἐναντίου, εἴτε σεβασθεὶς τὸ πατριαρχικὸν γράμμα Γρηγορίου τοῦ VI ἀπὸ 23 ἰουνίου 1867, ὅστις εἰς ἐπιστολὴν συγχαρητήριον ἐκείνου ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει αὐτοῦ, ἀπήντησεν ἐπιτάσσων τὴν παραδοχὴν τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἐκκλησίας, ὑποτασσόμενος τοῦ λοιποῦ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἑλλάδος, εἴτε φοβηθεὶς τὴν ἀπόλυσιν, δι' ἧς ἠπειλήθη ἐὰν περαιτέρω ἐπέμενεν ἀρνούμενος, πειθαρχήσας τέλος ἔκρουσε πρύμναν καὶ ἀσυνεπῶς καὶ ἀντιφατικῶς λέγων καὶ γράφων ἠρνήσατο τὸν *Ἰακωβᾶτον* καὶ δι' ἐγκυκλίου αὐτοῦ ἀπολυθείσης τῇ 7 ἰουλίου 1867 καὶ τύποις ἐκδοθείσης διέτασσε τὴν δημοσίευσιν τοῦ *Τόμου* εἰς τὰς ἐκκλησίας τῆς νήσου. Ἀλλ' ὡς εἶχον τὰ ἐν Ληξουρίῳ μάλιστα, ἡ Ἰακωβατιανὴ μερὶς ἦτο προδιατεθειμένη εἰς ἀντιστάσεις καὶ βιαιότητας, ἐφ' ᾧ ὁ τότε νομάρχης Δημ. Νεράντζης ἦλθεν εἰς Ληξούριον πρὸς δημοσίευσιν τοῦ *Τόμου*[2]. Ἐπηκο-

[1] Ἀπὸ τῆς φραγκοκρατίας ἴσχυσεν ἡ ὑπὸ τῶν ἐνοριτῶν καὶ συναδέλφων τῶν ναῶν, ἄμεσος ἐκλογὴ τῶν ἐφημερίων καὶ ἐπιτρόπων (governatori, procuratori, gastaldi) Ὁ Σαγρέδος διαπρεπὴς προνοητὴς γενικὸς τῶν νήσων ἐκανόνισε μεσοῦντος τοῦ ιη' αἰῶνος λεπτομερέστατα τὰ τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ ἱδρυμάτων, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τούτων τῶν κανονισμῶν, συνετάγη καὶ ὑπὸ τῆς Ἰονίου Γερουσίας τὸ 1857 ὁ ἰσχύων νέος κανονισμός.

[1] Ὁ ἀνὴρ οὗτος οὐχ ἧττον λίαν συνετέλεσεν εἰς τὴν λύσιν τοῦ ἀκανθώδους ζητήματος. Ἴδε Ε. Καρούσου Βιογρ. Δημ. Νεράντζη. Ἐν Ἀθήναις σελ. 8 1902.

λούθησαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην δυστυχῶς ἀνευλαβεῖς, ἄκοσμοι καὶ ἀνταρτικαὶ σκηναὶ ἐν τοῖς ναοῖς. Πολῖται ἐξηγριωμένοι καὶ ἐκφανατισθέντες ἥρπαζον ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν ἐφημερίων τὸν χάρτην σχίζοντες αὐτόν, ὑβρίζοντες καὶ διακόπτοντες τὰς ἱερὰς τελετάς, ὁ δὲ **Γ. *Ἰακωβᾶτος*** ἡγούμενος πολλοῦ λαοῦ ἔσχισε πρὸ τοῦ ἐπιβιβαζομένου πρὸς ἀναχώρησιν νομάρχου τὸν ***Τόμον*** καὶ ῥίψας κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ τὰ τεμάχια ἔλεγε λόγους δριμεῖς, καὶ αἱρετικὸν ἐκήρυττε τό τε Κράτος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ κατεδιώχθη μὲν τότε ὁ ἀνήρ, ἀλλ' ἡ κατάστασις ἐπέβαλεν ὑπομονὴν καὶ σύνεσιν παρὰ ταῖς ἀρχαῖς, ὥστε νὰ παρακάμψωσι κινδύνους αἱματοχυσίας καὶ στάσεως ἂν ἐφυλακίζετο [1]. Πολλοὶ τότε κατεδιώχθησαν καὶ ἐφυλακίσθησαν καὶ αἷμα ἔρρευσε καὶ ὁ τόπος διετέλει ἀνάστατος. Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν μητροπολιτῶν Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου παραδοχὴν τῆς ἀφομοιώσεως, οἱ βουλευταὶ τότε τυγχάνοντες ***Ἰακωβᾶτοι*** ὑπέβαλον τὴν περιλάλητον ἐκείνην παραίτησιν ὑπὸ χρονίαν 25 σεπτεμβρίου 1867 [2], ὁμοίως δ' ἔπραξε καὶ ὁ δήμαρχος Ληξουρίου ἀδελφὸς αὐτῶν Νικόλαος παραιτηθεὶς τῇ 6 ἰουλίου 1867. Ἀλλὰ τῶν ***Ἰακωβάτων*** παραιτηθέντων τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος, οἱ φίλοι τούτων προὔτειναν αὖθις παραδόξως νέαν ὑποψηφιότητα, ἐκείνων μὴ ἀρνηθέντων τοῦτο, διότι ἡ νέα ἐκλογὴ ἐχαρακτηρίζετο ὡς ζήτημα τρόπον τινὰ ἐμπιστοσύνης καὶ πεποιθήσεως πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν πορείαν αὐτῶν, ὑπὸ τοιοῦτο δὲ πνεῦμα ἦτο συντεταγμένον τὸ ὑπὸ τοῦ σωματείου ***Πολιτισμὸς*** δημοσιευθὲν πρόγραμμα τῇ 5 ἰανουαρίου 1868 [3]. Ἀντίπαλοι τῶν ***Ἰακωβάτων*** ὑπεδείχθησαν τότε ὁ ἰατρὸς χειρουργὸς Μιχ. Τυπάλδος Χαριτᾶτος καὶ ὁ διδάσκαλος Ἰωάν. Ἀραβαντινός. Τὰ τῆς ἐκλογῆς ἐκείνης, μετὰ τῆς καταδήλου καὶ σκανδαλώδους ἀναμίξεως τῶν ἀρχῶν, τῆς ἐν Θη-

[1] Χαρακτηριστικώτατον τῆς τότε καταστάσεως καὶ τῆς κομματικῆς τῶν Ἰακωβάτων ἰσχύος ἦτο ὅτι προσκληθέντος τοῦ Γεωργίου εἰς τὴν ἀνάκρισιν, οὐδεμία λέμβος κατωρθώθη νὰ ναυλωθῇ ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας ὅπως διαπεραιώσωσι τὸν ἄνδρα εἰς Ἀργοστόλιον.

[2] Ἡ παραίτησις ἔφερεν ἐπικεφαλίδα «Ἕλληνες ἢ Μουζίκοι, Ἐκκλησία ἢ Παγόδα;»

[3] Ὁ Πολιτισμὸς ἦτο ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας Ληξουρίου, ἡ δὲ Κρήτη τὸ κέντρον τῶν Χαριτιανῶν ἢ Ἀντιακωβατιανῶν ἐν τῇ τότε τοῦ Ἀραβαντινοῦ ἐν τῇ προκυμαίᾳ τανῦν ἀδελφῶν Ἀναστασάτου, ὀνομασθὲν Κρήτη ἐπ' ἀφορμῇ τῆς τότε κρητικῆς ἐπαναστάσεως.

ναίᾳ καλπονοθεύσεως, τῆς βίᾳ ἀποπομπῆς ψηφοφόρων καὶ ἀποκλεισμοῦ χωρίου φίλα φρονοῦντος τοῖς *Ἰακωβάτοις* καὶ τὰς ἐντεῦθεν πρὸ καὶ μετὰ αἱματηρὰς σκηνάς, ἀποτελοῦσιν ἐλεεινὴν εἰκόνα τῆς τότε καταστάσεως, εἰς ἣν ηὐθύνοντο, πλὴν τῶν ἀρχῶν, ἀμφότεραι τοῦ τόπου αἱ μερίδες ὑπὲρ τὰ ὅρια ἐκτείνασαι τῶν παθῶν τὰ ὅρια. Καὶ τοιουτοτρόπως κατωρθώθη μὲν ἡ τυπικὴ ἀποτυχία τῶν *Ἰακωβάτων*, ἀλλ' ἡ ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πανηγυριζομένης δῆθεν ἐπιτυχίας τῶν ἀντιθέτων, διάλυσις τῆς βουλῆς, ἐματαίωσε τὴν ἄδικον χαράν, καὶ προὐκάλεσε δυστυχῶς αἱματηρὰς ἀντιδιαδηλώσεις καὶ ἐνέσπειρε τὸν τρόμον εἰς τὴν ἐπαρχίαν ὅλην. Τὸ ζήτημα ἐν τούτοις τῆς ἀφομοιώσεως ἐτήρει ἔτι τὸν τόπον ἐν ἀνωμάλῳ καταστάσει. Τὸ τοῦ Ληξουρίου δημοτικὸν συμβούλιον ἀπαρτιζόμενον κατὰ πλειονοψηφίαν ἐξ ἀντιπάλων τοῦ *Ἰακωβάτου* προέβη εἰς ἐκλογὴν ἐκκλησιαστικῶν συμβούλων, ἀλλ' οὔτε τούτους, οὔτε τοὺς ἐφημερίους, οὓς ἀπ' εὐθείας τὸ πρῶτον ἤδη διώρισεν ὁ μητροπολίτης Σπυρίδων, ἀνεγνώριζον οἱ συνάδελφοι καὶ ἐνορῖται. Ἐκλείσθησαν τότε ναοί, ἢ ἠνοίγοντο πρὸς ἐνέργειαν ἐκλογῶν ἐπιτρόπων καὶ ἐφημερίων κατὰ τὰ πρώην ἰσχύοντα, ἀλλ' ἄνευ τῆς παρουσίας τῶν ἁρμοδίων ἀρχῶν, ἐφυλακίζοντο ἐντεῦθεν πολῖται, ἱερουργήσαντες δὲ ἄνευ διορισμοῦ ἀρχιερατικοῦ ἱερεῖς, κατεδικάζοντο εἰς ἀργίαν καὶ περιορισμὸν ὑπὸ τοῦ ἱεροδικαστηρίου. Ὡς ἔβαινε τὸ πρᾶγμα, ἠπειλεῖτο αὐτόχρημα σχίσμα θρησκευτικόν, ἂν ἀφ' ἑνὸς μὴ ἀπέκαμνον οἱ κατὰ τῆς ἀφομοιώσεως καὶ μὴ ἐπεκράτει τέλος ἡ σύνεσις παρὰ τοῖς ἀντιθέτοις. Οἱ *Ἰακωβᾶτοι* ἐκλεγέντες αὖθις βουλευταὶ μετὰ τοῦ ὁμόφρονος αὐτῶν Μαρίνου Τ. Χαριτάτου ἐν τῇ Β′ περιόδῳ, ἀνεκίνησαν αὖθις τὸ ζήτημα, συμπράξει καὶ τῶν βουλευτῶν Δημ. Καρούσου, Γεωργ. Δελλαπόρτα καὶ Ι. Δεστούνη, ὑποβαλόντες νομοσχέδιον περὶ τῶν ἐν Ἑπτανήσῳ συναδελφικῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπερ ὅμως διὰ τὸν τότε πολιτικὸν σάλον δὲν συνεζητήθη, ἀλλὰ μετέπειτα οὗτοί τε καὶ ὁ ἐκ Κερκύρας βουλευτὴς Α. Παραμυθιώτης ὑπέβαλον αὖθις νέον πρὸς τὸ ὑπουργεῖον ὑπόμνημα, ὅπερ προὐκάλεσε σοβαρωτέραν πως μελέτην τοῦ ζητήματος, ἀλλ' εἰ καὶ αἱ ἀποφάσεις ὑπ' ἀριθ. 10545 ἀπὸ 13 δεκεμβρίου 1868 τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ ὑπ' ἀριθ. 13856 τοῦ αὐτοῦ ἔτους τοῦ τῆς Δικαιοσύνης, ἀνεγνώριζον τὰ δίκαια τῶν ἰδιοκτήτων ἐν Ἑπτανήσῳ ναῶν, διότι ἠκύρουν τὰς μέχρι τοῦδε ἐπὶ τοῦ ζητήματος διοικητικὰς ἀπο-

φάσεις καὶ ἐδέχοντο ἐν ἰσχύϊ ὡς νόμιμον τὴν κατοχήν, οὐχ' ἧττον ἐχαρακτήριζον τὸ ζήτημα δικαστικῆς φύσεως, οὗ τὴν λύσιν δικαιοῦνται νὰ ἐπιζητήσωσιν οἱ δῆμοι, τοιαύτην ὅμως ἔτι οὗτοι δὲν ἐτράπησαν ὁδόν. Ὁπωσδήποτε τὸ πρᾶγμα διατελεῖ ἔτι ἀκανόνιστον διοικητικῶς καὶ νομοθετικῶς, ὀλιγίστων ἐν Ἑπτανήσῳ ναῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν δημοτικῶν συμβουλίων, τῶν δὲ πλείστων κατ' ἐπικρατήσασαν πλέον συνήθειαν, διοικουμένων ὑπὸ ἐπιτρόπων διοριζομένων διὰ πληρεξουσίου ἐγγράφου ὑπὸ τῶν συναδέλφων ἤτοι συνιδιοκτητῶν, τῶν δ' ἐν αὐτοῖς ἐφημερίων, δι' ἐγγράφου προτάσεως τούτων πρὸς τὸν ἐπίσκοπον κυροῦντα τὸν προτεινόμενον [1]. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀφομοίωσις, ἡ βουλευτικὴ τοῦ 1868 ἐκλογή, ἡ κομματικὴ διαπάλη ἐν Ληξουρίῳ, παρέσχον ἀφορμὴν εἰς δημοσιεύσεις πλῆθος φυλλαδίων, ἡμιφύλλων, σατυρῶν κλ. περί τινων τῶν ὁποίων δέον νὰ γίνῃ λόγος καὶ ἐνταῦθα πρὸς ἀκριβέστερον χαρακτηρισμὸν καὶ τοῦ βιογραφουμένου καὶ τῆς τότε καταστάσεως. Πλὴν τοῦ δημοσιεύματος ***Τὸ δίκαιον καὶ ἡ ἐλευθερία***, καὶ τοῦ ***Ἐγκολπίου***, ἐδημοσιεύθη ἀνωνύμως φυλλάδιον καὶ ἕτερον τευχίδιον ***Ὁ Τζαλίμης καὶ ὁ Μόσχος ἢ κατὰ τοῦ ἀνθελληνισμοῦ*** εἰς 4ον ἐν Κεφαλληνίᾳ 1867 εἰς σελ. 44, κύριον ἔχον σκοπὸν τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ Μητροπολίτου Σπυρίδωνος κατ' ἄρθρου δημοσιευθέντος ἐν τῇ ***Ἀναμορφώσει*** τῶν Ἀθηνῶν τῇ 26 αὐγούστου 1866, ἐπικριτικοῦ τῆς πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἐπιστολῆς τοῦ ἱεράρχου ἐκείνου κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀφομοιώσεως. Ὁ ἀνώνυμος συγγραφεὺς ὅστις ἦτο ὁ Ἰακωβᾶτος εὗρε τὸ μικρὸν τοῦτο ἀντικείμενον, ἀφορμὴν νὰ γράψῃ κυρίως κατὰ τῆς ῥωσσικῆς ἐν Ἑλλάδι πολιτικῆς καὶ τῶν φίλα ταύτῃ φρονούν-

[1] Αἱ ὑπουργικαὶ ἐκεῖναι ἀποφάσεις, ἐθεωρήθησαν μάλιστα ὅτι καὶ ἔλυσαν τὸ ζήτημα κατ' οὐσίαν καὶ ὁριστικῶς, διὰ τοῦτο τὸ ἀναγνωστήριον Πολιτισμὸς ἐδημοσίευσεν ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1868 εἰς σελ. 20 τὸ φυλλάδιον Ἡ δικαίωσις τῶν συναδελφικῶν Ἐκκλησιῶν ἔνθα καὶ τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα. Ἀλλὰ καὶ μεταγενέστερον ἀνεκινήθη ἐν Ληξουρίῳ τὸ ζήτημα, τοῦ Δημ. συμβουλίου τὸ 1871 διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 45 ψηφίσματος κηρύξαντος τοὺς ἀπὸ τοῦ 1867, χαρακτηρισθέντας δημοτικοὺς ναούς, συναδελφικούς, οὗ ἕνεκα μακρὰ διημείφθη μεταξὺ τοῦ τότε νομάρχου Κεφαλληνίας Κων. Καλαμίδα καὶ τοῦ δημάρχου Ληξουρίου ἀλληλογραφία. Ἴδε Τὸ ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα ἐν Ληξουρίῳ σελ. 14 ἔνθα αἱ ὑπ' ἀριθμοὺς 2627, 4734 καὶ 4732 ἀποφάσεις τῆς Νομαρχίας Κεφαλληνίας.

των, εἰς οὓς κατέλεξε πάντας τοὺς Κεφαλλῆνας πολιτικοὺς αὐτοῦ ἀντιπάλους, ἐξάψας τὰ πάθη αὖθις, καὶ καταβιβάσας τὸ ζήτημα εἰς στάδιον προσώπων καὶ χώρου στενοῦ, ὡς δυστυχῶς ἐνίοτε ἔπραττεν, ἀφορμὴν ἐντεῦθεν παρέχων νὰ κρίνηται ὑπὸ πολλῶν ὡς κύριον ἰδεῶδες ἔχων, τὴν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ ὑπεροχὴν ἀπέναντι τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ ἀντιπάλων. Ἕτερον δημοσίευμα εἶνε οἱ ***Ἕλληνες καὶ Μουζίκοι*** ἤτοι βουλευτικὴ ἐκλογὴ τοῦ 1868. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1869. Ὁ ***Ἰακωβᾶτος*** ἵνα προσδώσῃ λαϊκώτερον καὶ γενικώτερον χαρακτῆρα εἰς τὸ δημοσίευμα, συμπεριέλαβεν ἐν τῷ τίτλῳ ὡς συρραψῳδήσαντας καὶ τοὺς ***Ὁμηρίδας***, Λιοσᾶτον καὶ Γασπαρᾶτον ἁπλοϊκοὺς χωρικούς, στιχοπλόκους, ἀλλὰ τὸ ἔργον εἶνε βέβαιον ὅτι εἶνε ἔμπνευσις καὶ σύνθεσις ἐκείνου, ὅστις ἐνόμισε καλὸν νὰ ἐπισείσῃ κατὰ τῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ καὶ μέλλον προσόμοιον δημοσίευμα, καλέσας τὸ ποίημα ἐπὶ τὸ ἀποστολικώτερον ***πρώτην πρὸς Μουζίκους***, διότι οὕτως ἐκάλει ἐν τῇ γνωστῇ ῥωσσοφοβίᾳ αὐτοῦ, τοὺς πολιτικοὺς αὐτοῦ ἀντιθέτους, ὄργανα μίσθαρνα καὶ τυφλὰ ὑπούλου καὶ ἀνθελληνικῆς κατ' αὐτὸν ῥωσσικῆς πολιτικῆς, ἐκτεινούσης τὸν δάκτυλον καὶ μέχρι τῶν ἐν Ληξουρίῳ κομματικῶν διενέξεων καὶ τῶν οἰκογενειακῶν ζητημάτων. Ὡς ποιητικὸν φιλοπόνημα, δὲν στερεῖται βεβαίως ποιᾶς τινος ἀξίας. Ἡ στιχουργία εἶνε ἐν πολλοῖς ῥέουσα, ἡ γλῶσσα ὁμοιόμορφος, τὰ μέτρα ποικίλα καὶ ἀκριβῆ, δὲν στερεῖται δ' ἐν πολλοῖς, δυνάμεως καὶ λυρισμοῦ, ἀλλὰ ἐν πολλοῖς τόση εἶνε ἡ χολή, μετὰ τοιαύτης ἀνευλαβείας διέσυρε τὰ οἰκογενειακὰ τῶν ἀντιθέτων καὶ κατεβίβασεν εἰς τὰς κομματικὰς διαπάλας τοῦ Ληξουρίου τὴν ξένην διπλωματίαν καὶ πρόσωπα ἱερὰ καὶ ὑψηλά, καὶ ἀνέμιξεν ἀτομικότητας σεβαστὰς ἐν τῷ κράτει καὶ τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ἔθνους, ὥστε ἔχει τις πρὸ αὐτοῦ ἐν πολλοῖς ἐκπόνημα ἀνακαλοῦν μᾶλλον ἰάμβους Ἱππώνακτος καὶ Ἀρχιλόχου. Τὸ δημοσίευμα, ἱκανὴν ἤγειρε τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν δυσμένειαν, ὥστε πολλὰ καὶ δριμύτατα ἐγράφησαν ἄρθρα κατὰ τοῦ ***Ἰακωβάτου***, καὶ παρῳδίαι τοῦ ποιήματος, ὁ δὲ εἰσαγγελεὺς Ἀθηνῶν διὰ τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης Φ. Βάρβογλη, ἠτήσατο μάλιστα παρὰ τῆς Βουλῆς ἄδειαν καταδιώξεως ποινικῆς κατὰ τοῦ ***Ἰακωβάτου***, αὕτη ὅμως ἀνέβαλε τότε τὸ ζήτημα [1]. Ὁ ***Ἰα-***

[1] Τότε ἐδημοσιεύθη ἀνωνύμως μέν, ἀλλ' ἀποδοθὲν εἰς τὸν Α. Βαλαωρίτην

ιωβᾶτος μετὰ τὴν ἀφομοίωσιν καὶ τὴν παραίτησιν ἀπέσχε τῆς πολιτικῆς ἐφ' ἱκανὰ ἔτη, διέκοψε δὲ πᾶσαν σχέσιν πρὸς τὸν κλῆρον, οὐδέποτε πλέον φοιτήσας εἰς ναούς, ἐνῷ πρότερον διεκρίνετο διὰ τὸ φιλακόλουθον αὐτοῦ, ἐτέλει δὲ κατ' οἶκον κατ' ἴδιον τυπικὸν μετὰ τῶν οἰκείων καὶ στενῶν τινων φίλων τὰς ἀκολουθίας, ὡς ἀρχαῖος, καθ' ἃ ἔλεγε, χριστιανός. Ἀλλὰ τὸ 1880 ἡ ἐπαρχία ἐξελέξατο καὶ τοὺς τρεῖς ἀδελφοὺς βουλευτὰς αὐτῆς, τῆς ἐκλογῆς ταύτης διὰ τὸ πρωτοφανὲς κατάπληξιν ἐμποιησάσης, πολλῆς δ' ἐκδηλωθείσης τῆς χαρᾶς ὅτι ὑφ' ἃς πολιτικὰς συνθήκας τότε ἐτέλει ἡ χώρα, ἤρχετο ἐν τῇ Βουλῇ ἀνὴρ παιδείας καὶ πολιτικοῦ χαρακτῆρος οἷος ὁ *Ἰακωβᾶτος*. Ἐν τῇ Βουλῇ ταύτῃ διεκρίθη μὲν διὰ τὴν ῥητορικὴν αὐτοῦ δύναμιν καὶ τὸ θάρρος τῆς ἀληθείας καὶ τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ, τὴν πολυμάθειαν καὶ τὴν γενικωτέραν τῶν ζητημάτων ἔρευναν, καὶ ἐκτίμησιν, ἀλλ' ὑπερβὰς ἔν τισι ζητήμασι αὖθις τὰ ὅρια τῆς κοσμίας συζητήσεως, σκώψας σεβαστοὺς νεκροὺς καὶ ἐκστομίσας φράσεις κατὰ τῆς βασιλείας καὶ ἰδέας καί δοξασίας ἐθνολογικὰς καὶ γλωσσολογικὰς ἀντιβαινούσας πρὸς τὰ γενικῶς ἐπικρατοῦντα καὶ παραδεδεγμένα, δυναμένας δὲ νὰ βλάψωσιν ἐξαιρέτως κατὰ τὰς τότε περιστάσεις τὸ ζήτημα τῶν νέων ἐπαρχιῶν, προὐκάλεσε πολλάκις διαμάχας, ἀποδοκιμασίας καὶ θόρυβον ἱκανόν. Τῆς Βουλῆς ἐκείνης προσωρινὸς τυγχάνων πρόεδρος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Γεωργίου καὶ Χαραλάμπου, Νικόλαος, παραδίδων τῇ 29 νοεμβρίου 1879 τῷ τακτικῷ προέδρῳ Σ. Σωτηροπούλῳ τὴν προεδρείαν, ὑπισχνεῖτο τὴν προσεχῆ πρότασιν περὶ ***ἑλληνοπρεποῦς ἀνατολικῆς καὶ χριστιανικῆς λύσεως τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος***, ἣν ὅμως δὲν ὑπέβαλε καὶ ἐξ ἧς θὰ ἐμανθάνομεν καὶ τὰ καθέκαστα τῶν περὶ τῶν ἐξωτερικῶν ζητημάτων τῆς Ἑλλάδος ἰδεῶν τοῦ *Γ. Ἰακωβάτου*,

ποίημα ὁ Γεωργαντάρας ἐν Ἀθήναις 1869, παρῳδία τῶν Ἑλλήνων καὶ Μουζίκων. Ἔχω εἰς τὸ ἀρχεῖόν μου καὶ ἄλλην παρῳδίαν, γραφεῖσαν ὑπὸ τοῦ ὑποδικηγόρου Ἀνδρέου Δελλαπόρτα Ὀκταβιάτου ἐκ Ληξουρίου. Ἡ σύνεσις τῶν τότε ἀρχηγῶν τοῦ Ἀντιακωβατιανοῦ κόμματος, παρέσχεν ὁμολογουμένως ἐκδούλευσιν ὑπὲρ τοῦ τόπου διὰ τῆς μὴ δημοσιεύσεως τοῦ στιχουργήματος τούτου, διότι ἡ ἀποκάλυψις τόσων οἰκογενειακῶν μυστηρίων, θὰ προὐκάλει ἀφεύκτως αἱματηρὰς σκηνὰς καὶ ἀντεκδικήσεις παντοίας. Οἱ μεταγενέστεροι ὅταν ψυχρῶς θ' ἀναγινώσκωσι τὰ ἐν λόγῳ ποιήματα, θὰ ἔχωσι πιστὴν εἰκόνα τῆς τότε ἐν Ληξουρίῳ σοβαρωτάτης καὶ ἀνωμαλωτάτης καταστάσεως.

ὅστις περὶ τῶν ἐν γενει ἄλλως πολλὰ ὑπηνίξατο ἑκάστοτε ἐν ἀγορεύσεσιν αὐτοῦ, ἀλλ' ἱκανῶς οὐχ ἧττον περί τε τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεως καὶ τῶν ἐξωτερικῶν ζητημάτων λαλεῖ καὶ ὁ ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν συζήτησιν περὶ ἀπαντήσεως εἰς τὸν Β. λόγον τῇ 15 δεκεμβρίου 1879 ὑποβληθεὶς *Ἑλληνικὸς Δεκάλογος* περιλαμβάνων ἐν περιλήψει τὸ δυσεφάρμοστον αὐτοῦ σύστημα. Εἰς τὰς ἐκλογὰς τῆς θ' περιόδου ἐξελέχθη, ὡς εἴπομεν, ἐκ τῶν τριῶν συνυποψηφίων ἀδελφῶν, μόνος ὁ *Γεώργιος*, ἀλλὰ τοῦτο θεωρήσας ὡς ἀποδοκιμασίαν τῆς πολιτικῆς αὐτοῦ δράσεως, ὑπέβαλε τὴν γνωστὴν καὶ κατὰ τὸ γνωστὸν αὐτῷ σύστημα γραφεῖσαν ἑτέραν αὐτοῦ παραίτησιν, ἥτις καὶ ἐγένετο δεκτὴ ἀσυζητητεί ! Ἔκτοτε ἀπογοητευμένος καὶ πάσχων, ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν τῇ 20 δεκεμβρίου 1882 ἐν Ληξουρίῳ, παραγγείλας νὰ κηδευθῇ ὡς ἀρχαῖος χριστιανός, ἁπλῇ σινδόνῃ ἐνειλιμμένος καὶ ἄνευ ἱερέως, ψαλλομένου μόνον τοῦ *Χριστὸς ἀνέστη*, ὅπερ καὶ ἐγένετο [1]. Τὸ Δημοτικὸν συμβούλιον Ληξουρίου τότε ἐκήρυξε τὴν ἡμέραν τῆς θανῆς αὐτοῦ ἀποφράδα, ἡ Κυβέρνησις διέταξε τὴν δημοσίᾳ δαπάνῃ κηδείαν του καὶ ἡ δημοσιογραφία τοῦ κράτους καὶ τοῦ ἔξω Ἑλληνισμοῦ ἐφ' ἱκανὸν διεπραγματεύετο καὶ ἐποιεῖτο μακρὰς μελέτας ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ καὶ ἰδιωτικοῦ βίου τοῦ ἀνδρός, νεκρολογίαι καὶ ἐλεγεῖα ἐδημοσιεύθησαν καὶ ἐπικήδειοι καὶ ἐπιμνημόσυνοι ἐξεφωνήθησαν [2]. Φίλοι δὲ καὶ ἐχθροὶ αὐτοῦ συνέκλαυσαν ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ. Περὶ τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου ἐκείνου αἱ γνῶμαι δὲν εἶνε σύμφωνοι καθ' ὅλα. Μεταξὺ τῶν δύο ἀντιθέτων ἄκρων, τῶν ἀπολύτως δῆλον ὅτι καταχρινάντων, καὶ τῶν μέχρις ἀποθεώσεως ἀναβιβασάντων αὐτόν, δεῦτε ἀπαθῶς ἐξετάσωμεν αὐτὸν καὶ κατὰ τ' ἀσφαλῆ ὁπωσδήποτε δεδόμενα.

[1] Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκηδεύθησαν καὶ οἱ ἕτεροι ἀδελφοὶ Χαραλάμπης καὶ Νικόλαος, κεῖνται δὲ οἱ τάφοι τῶν τριῶν Ἰακωβάτων (πλὴν τοῦ ἀρχιερέως Κωνσταντίνου) ἐν τῷ προαυλίῳ τοῦ ἐν Ληξουρίῳ ναΐσκου τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπου, ὅπου ὑψοῦται καλλιτεχνικώτατον μαρμάρινον μνημεῖον, ἡ ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπιγραφὴ συνετέθη ὑπὸ τοῦ συγγραφέως τοῦ τόμου τούτου.

[2] Ἐξαιρέτως ἴδε ἐφημ. Μὴ χάνεσαι Ἀθηνῶν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας γράψαντος ἐν αὐτῇ τοῦ Βλ. Γαβριηλίδου, Κ. Πρετεντέρη ποίημα, ἐπιμνημόσυνος Μίχ. Μπονάνου καὶ Σπ. Λειβαδᾶ, Ἀκρόπολιν ἐφημ. δεκεμβρίου 1889 καὶ Ποικίλην Στοὰν περιοδ. Ἀθηνῶν 1884. Χαρακτηρισμὸν ἄριστον τοῦ ἀνδρὸς ἔγραψε τὸ 1868 ἐν τῇ Κολάσει Ἀθηνῶν ὁ διαπρεπὴς δημοσιογράφος Πέτρος Κανελλίδης.

Ὁ **Ἰακωβᾶτος** ἦτο προικισμένος δια πολλῶν φυσικῶν καὶ ἐπικτήτων προσόντων καὶ χαρισμάτων κοινοβουλευτικοῦ ῥήτορος. Πᾶς σχεδὸν ἀκούσας τοῦ ἀνδρὸς ἀγορεύοντος, ἐθαύμασε τὴν φυσικὴν εὐγλωττίαν, τὴν δύναμιν καὶ παρρησίαν ἐν τῷ λόγῳ, τὴν ἑτοιμότητα τοῦ πνεύματος, τὴν ἀπάθειαν, τὴν ἔντεχνον τοῦ ἀντικειμένου ἐκτύλιξιν, τὰ ῥητορικώτατα σχήματα, τὴν γνῶσιν τῶν ζητημάτων καὶ τὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ ἀρχαϊκὴν στάσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν ἰδιοφυΐαν. Σοβαρὸς ἅμα καὶ εὐτράπελος. Συνεδύαζεν ἐνίοτε τὰ ἀντίθετα. Ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων σφαιρῶν τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τῆς σπουδαιότητος, πολλάκις κατήρχετο εἰς κοινοὺς τόπους, χαριτολογῶν καὶ εὐφυολογῶν. Ἐδογμάτιζε καὶ ἐφιλοσόφει, συνάμα δ' ἔπληττε καὶ ἐχλεύαζε. Ἀπὸ τῶν γενικωτέρων μετεπήδα εἰς τὰς προσωπικότητας μικρολογῶν. Κατώρθου νὰ συγκινῇ, νὰ ἐγείρῃ ὕψιστον τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀκροατῶν, ἀλλ' ἐνταυτῷ νὰ ἐγείρῃ τοὺς γέλωτας καὶ νὰ προκαλῇ τὴν δυσμένειαν, καὶ ταῦτα πάντα χωρὶς νὰ καταστρέφῃ τὴν ἑνότητα ἀναλαμβάνων μετὰ τὸ ἐπεισόδιον ἢ τὴν παρέκβασιν, ἤρεμος τὸν διακοπέντα μῖτον. Τ' ἀκροατήρια ὑπερεπληροῦντο κόσμου πάσης τάξεως ὅταν ὡμίλει καὶ ἐπὶ ὥρας ἔμενον ἐνεοὶ οἱ ἀκροαταὶ πρὸ τοῦ κατὰ τὸ ψυχικὸν σθένος, τὴν ἠθικὴν ἐπιβολήν, τὴν ῥητορικὴν καὶ πολιτικὴν ἰδιοφυΐαν καὶ τὸ ἀθλητικὸν ἀνάστημα γίγαντος ἐκείνου, ἐκ τῶν ῥημάτων τοῦ ὁποίου, εἰ καὶ οὐχὶ σπανίως ἠκούσθησαν μὲν καὶ κενολογίαι, ουτοπίαι καὶ προσωπικαὶ ἀντεγκλήσεις, προέκυπτον ὅμως εἰς τὸν ἀπαθῶς καὶ βαθέως ψυχολογοῦντα εὐγενῆ καὶ ὑψηλόφρονα συναισθήματα πατριωτισμοῦ, φιλονομίας, φιλαληθείας, ἀνεξαρτησίας, ἡ ξένη ἰδιοτελείας ἀφετηρία καὶ ἡ πολιτικὴ χρηστότης, πρὸ τῶν ὁποίων δὲν ἠδύνατο νὰ διαγράφῃ ὅρια λόγου καὶ νὰ χαλιναγωγῇ ἑαυτὸν πολλάκις. Εἰς τὰς κατὰ πολιτικῶν, ἢ κομματικῶν, ἢ ἀτομικῶν ἀντιπάλων ἐπιθέσεις ἦτο ἀμείλικτος. Ἀλλοίμονον εἰς τὸν καθ' οὗ ἐπετίθετο, διότι ἦτο φύσει ἀνένδοτος, ἰσχυρογνώμων καὶ δυσμάλακτος. Οἱ κοινοὶ τόποι καὶ ὕβρεις κατ' αὐτοῦ κατέπιπτον νεκρὰ πρὸ ἑνὸς αὐτοῦ σαρκασμοῦ ἢ μορφασμοῦ ἢ κινήματος. Ἦτο ἴδιος τύπος δυνάμενος νὰ κοσμῇ πᾶν κοινοβούλιον κατὰ τὴν κρίσιν τῶν ψυχολογησάντων τὸν ἄνδρα. Ὁ Μουστοξύδης παρέβαλέ ποτε τὸν φλογερὸν ῥήτορα ἐν τόσῃ ἀπαθείᾳ συζητοῦντα πρὸς *χιονοσκεπὲς ἡφαίστιον*, ἡ δ' ἑπτανησιακὴ δημοσιογραφία ἐκάλεσεν αὐτὸν διὰ τὴν δύναμιν τοῦ λόγου

βράχον τοῦ βήματος. Ἐν ταῖς Βουλαῖς ὑπῆρξε ξένος τῶν κομμάτων, ἀνεξάρτητος ἀπὸ πάσης ἐκ συναλλαγῆς προερχομένης ὑποχρεώσεως πρὸς ὑπουργεῖα, αὐστηρὸς ἐλεγκτὴς καὶ ἀδυσώπητος τιμωρός. Δὲν ἦτο χαρακτῆρος συμβιβαστικοῦ, δὲν ἦτο ἐπιεικὴς πρὸ τῆς παρανομίας. Ἦτο ὅμως μᾶλλον τῶν ὑπερβολῶν καὶ τῶν ἄκρων. Τοιοῦτος ὑπῆρξε καὶ ἐν τοῖς γραφομένοις αὐτοῦ καὶ ἐν ταῖς ἀγορεύσεσι, ἀγόμενος ἐνίοτε οἱονεὶ ἐκ ψυχώσεως εἰς ἐκδηλώσεις ἰδεῶν παραδόξων, εἰς ἀπιθάνους εἰκοτολογίας καὶ εἰς μεμψιμοιρίας ἀτόπους, ὑποπτευόμενος ἐν τοῖς βήμασι καὶ σκέψεσι τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ δάκτυλον ξένης πολιτικῆς. Ταῦτα ἀπέδειξε καὶ ὅτε διετέλεσε πρόεδρος τῆς ἐπὶ τῶν ἐξελέγξεων τῶν ἐκλογῶν τοῦ 1868 ἐπὶ Βούλγαρη Βουλῆς ὅτε πολλὴν ἐπέσυρε τὴν δυσμένειαν ἡ κατὰ ἐξεχουσῶν προσωπικοτήτων στάσις του καὶ ἤγειρε τὴν ἀπορίαν, ἡ πρὸ καταφανῶν ἐκλογικῶν παρανομιῶν, πεποίθησις περὶ τοῦ δικαίου καὶ νομίμου τῶν προγραφῶν τῶν ἀντιθέτων, ἅτινα δὲν ἐξηγοῦνται ἄλλως ἢ ὡς ἀπαύγασμα ἴσως γενικωτέρων ἰδεῶν ἐπὶ τῆς πολιτικῆς ἐν γένει καὶ διὰ τῆς ἐπικρατήσεως παρ' αὐτῷ μᾶλλον τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς οὐσίας ἢ τῶν τύπων καὶ τῶν μέσων. Αἱ περὶ τῆς γενικῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς ἰδέαι του, καὶ αἱ περὶ τοπικῆς διοικήσεως, καθὼς καὶ αἱ περὶ ἐθνολογικῶν ζητημάτων ἀρχαί του ἐφαίνοντο πρωτότυποι καὶ παράδοξοι καὶ μάλιστα εἰς τοὺς μὴ ἐμβατεύοντας εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὰς γενικὰς αὐτοῦ ἰδέας, οὐχὶ δὲ σπανίως προὐκάλεσαν τὰ σκώμματα τῶν πολιτειολόγων καὶ τῶν ἱστορικῶν. Ὁ ***Ἰακωβᾶτος*** ὡς πνεῦμα φύσει ἀδούλωτον, καὶ ὡς ἀνὴρ μᾶλλον ἰδεολόγος καὶ ἐκ τῶν περὶ ἐθνικῆς καὶ διοικητικῆς πορείας ἰδεῶν του ἐθεωρήθη ἐστερημένος πως πρακτικότητος, καὶ τῆς περὶ τὸ πράττειν τὰ κοινὰ δεξιότητος. Ἐντεῦθεν δὲν ἦτο εὐσυμβίβαστος πρὸς τὰς ὑπὸ τοῦ καθεστῶτος ὑποθαλπομένας κομματικὰς ἀπαιτήσεις καὶ ἦτο δύσπιστος πρὸς τὰ τῆς ὑπηρεσίας καὶ ἦτο βεβαίως στοιχεῖον ἀναγκαῖον ἐν τῇ Βουλῇ ὡς ἐλεγκτὴς καταχρήσεων, ὡς αὐστηρὸς τῶν νόμων φρουρός, ὡς ὑπέρμαχος τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀληθείας, ἣν ἔλεγε πάντοτε γυμνὴν καὶ ξηράν, ἀδιαφορῶν τίνας δυσαρεστεῖ καὶ οἱοιδήποτε ἦσαν οἱ ἐνοχλούμενοι, δύο λατρεύων μόνον ἰδεώδη τὸν λαὸν καὶ τὸ ἔθνος, ὡς ἐρρήθη περὶ αὐτοῦ [1], ἀλλὰ

[1] Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν 1897 ἐπὶ τῇ δεκαπενταετηρίδι τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρός.

δὲν εἶχε μορφώσει ἐν τῇ συνειδήσει αὐτοῦ καθ' ἃ δεικνύει καὶ ὁ Δεκάλογος αὐτοῦ θετικὸν καὶ ἐφαρμόσιμον σύστημα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς διοικήσεως. Τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ ἴσως ὁ ἀνὴρ εἰδὼς κάλλιστα, εὐσυνείδητος ὢν καὶ ἑαυτοῦ φειδόμενος μάλιστα, ἠρνήθη πάντοτε τὰ προσενεχθέντα ὑπουργικὰ χαρτοφυλάκια, διότι θὰ ἐνκυάγει διοικῶν. Ἦτο κεκηρυγμένος κατὰ τῶν δανείων, κατὰ τῆς στρατολογίας καὶ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης. Ἦτο ἀποκεντρωτικὸς καὶ ὑπὲρ τῆς αὐτοδιοικήσεως, ἀπεστρέφετο τὰ προνόμια καὶ τοὺς προσωπικοὺς νόμους. Δὲν ἤθελεν ἐπίσημον ἐκκλησίαν. Ἤθελεν ἐμμέσους φόρους. Ἐνόμιζεν ὅτι ἡ διαιτησία ἠδύνατο ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ δικαστήρια. Ἤθελε πολλὴν τὴν φειδὼ καὶ τὴν αὐστηρότητα ἐν τῇ εἰσπράξει καὶ πληρωμῇ τῶν δημοσίων. Ἐάν τις κρίνῃ βαθέως τούς τε λόγους αὐτοῦ καὶ τὰ γραφόμενα περὶ ὑψίστων ἐθνικῶν ζητημάτων, θὰ κλίνῃ νὰ παραδεχθῇ καὶ ὅτι ἀποκρούων πάσης ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἐπέμβασιν καὶ μάλιστα τῆς ῥωσσικῆς, εἰς τὰ ἑλληνικὰ πράγματα, οὐ μόνον ἐθεώρει συμφέρουσαν, ὡς καὶ ἄλλοι πολιτικοὶ ἐδόξαζον ὁμοίως, τὴν μετὰ τῶν Τούρκων σύμπραξιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν ἑνὶ ἴσως κράτει ποτὲ συγχώνευσιν, προσδοκῶν κατὰ τὰ ἱστορικὰ διδάγματα μέλλουσαν, ἀναίμακτον καὶ εἰρηνικὴν λύσιν τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος, διὰ τῆς ἀφομοιωτικῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ δυνάμεως, ὡς συνέβη διὰ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ βυζαντιακοῦ πολιτισμοῦ ἐπὶ τοῦ παρηκμακότος ἀνατολικοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους. Ἐντεῦθεν ἀπέρρεον προφανῶς ἅπασαι αἱ παράτολμοι καὶ παράδοξοι πολλάκις ἰδέαι τοῦ ἀνδρός, καὶ πᾶσα ἐπί τε τῶν γενικῶν καὶ τοπικῶν ζητημάτων κρίσις καὶ πορεία σχετιζόμεναι πρὸς γενικωτέρας ἀγνώστους τοῖς πολλοῖς ἀρχάς, θεωροῦσιν οὐτοπίας τὰς ἰδέας τοῦ ἀνδρὸς καὶ μονονουχὶ γελοίας πολλάκις. Ἐντεῦθεν ἀγόμενοι, δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν αὐτὸν καὶ ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ τῆς Ἑπτανήσου ζητήματι. Πολλοὶ παραδέχονται, ὑπὸ καθαρῶς ἐθνικὴν ἔποψιν ἐξετάζοντες τὸ πρᾶγμα, ὅτι τοῦ Οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον, ὡς δύναμις ἐθνική, πρέπει νὰ τηρῇ ἀμείωτα τὰ δίκαια καὶ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ, ἀρυόμενον ἐν τῇ ἰσχύει, τὰ μέσα πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς ὀρθοδοξίας, τοῦτο καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπεδείχθη σωτηρία ἀρχή, μετὰ τὴν πολιτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἀνεξαρτησίαν ὀρθοδόξων τινῶν κρατῶν[1], ἀλλὰ καὶ ἡ ἱστορία παρέχει ἐπίσης πα-

[1] Ὡς γνωστὸν καὶ ἡ τὸ 1850 ἀνακήρυξις τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς

ραδείγματα ὅτι ἐθεωρήθη ἐπάναγκες καὶ ἀναπόφευκτον διὰ λόγους ἐσωτερικῆς τάξεως καὶ ἁρμονίας ἐν τῇ διοικήσει νέων τινων κρατῶν καὶ πρὸς ἀποφυγὴν ξένων πολιτικῶν ἐπιδράσεων, ἡ σύστασις ἰδίας ἐν αὐτοῖς ἐκκλησίας, δογματικῶς μόνον ἡνωμένης μετὰ τῆς Μεγάλης. Τοῦτο ἀφ' οὗ ἅπαξ ἐγένετο ἐν Ἑλλάδι τὸ 1850, ἦτο ἑπόμενον νὰ ἐπακολουθήσῃ καὶ ἐπὶ τῶν νέων τῆς Ἑπτανήσου ἐπαρχιῶν. Ἡ ἐν τῷ ζητήματι τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀφομοιώσεως πορεία τοῦ **Ἰακωβάτου** θὰ ἠλέγχετο ἐπιπολαία καὶ ποταπή, ἂν ἀφετηρίαν μόνην εἶχεν, ὡς ἐχαρακτήριζον αὐτὴν οἱ πολιτικῶς τῷ ἀνδρὶ ἀντιφρονοῦντες, τὴν κολακείαν καὶ ἐκμετάλλευσιν τῶν ἁπλουστέρων. Καὶ πιθανώτατα δὲν εἰργάζετο, δὲν ἔγραφε καὶ δὲν ἐξετίθετο ὁ ἀνὴρ εἰς κινδύνους καὶ μομφὰς παντοίας, ἐλπίζων ὅτι θὰ κατώρθου τοὺς πόθους αὐτοῦ, καὶ ὅτι θὰ ἐματαίου τὰ γενόμενα. Δὲν θὰ ἔβλεπεν ἀναμφιβόλως τὴν στάσιν του συντελεστικὴν τοῦ σκοποῦ, οὐδὲ θὰ ἠδιαφόρει πρὸς τοὺς κατὰ τῶν φίλων αὐτοῦ, οὓς παρώρμα εἰς ἀντιστάσεις, ἐπικρεμαμένους κινδύνους, ἀλλὰ μᾶλλον φαίνεται, ὅτι κηδόμενος τῆς ἀξιοπρεπείας τοῦ λαοῦ καὶ θέλων τοῦτον μετὰ παρρησίας συναισθανόμενον τὰ δίκαια αὐτοῦ καὶ ἐργαζόμενον ἐν πνεύματι ἀνεξαρτησίας καὶ ἐθνικῶν ἰδεωδῶν καὶ διὰ τῆς στάσεως αὐτοῦ ταύτης ἀμυνόμενον καὶ διαμαρτυρόμενον κατὰ τεκταινομένων ἐθνοβλαβῶν σχεδίων, καθ' ἃς ὁ **Ἰακωβᾶτος** πάντοτε ἐπρέσβευε πολιτικὰς ἀρχάς. Καὶ ὁ ἀνὴρ ἐσφάλετο μὲν βεβαίως τραχύνας λίαν τὰ πράγματα καὶ ἐπιμείνας μέχρις ὑπερβολῆς, ἀλλ' ὁμολογουμένως διετράνωσεν ἐνδιαφέρον θερμότατον ὑπὲρ κοινοῦ ζητήματος ἐπιλαβόμενος εἰλικρινοῦς ἐκδουλεύσεως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς ναοὺς τῆς Ἑπτανήσου. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀφομοίωσις, κατ' οὐσίαν ἐξεταζομένη, ἔδει νὰ γίνῃ ὑπό τινας περιορισμούς, διότι ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων, ὅτι πολλοὶ τῶν ἐνδοιασμῶν καὶ δοξῶν τοῦ **Ἰακωβάτου**, ἃς κατ' ἀρχὰς ἐθεώρουν μονονουχὶ γελοίας, ἦσαν ἐν πολλοῖς βάσιμοι. Τὸ ἐκκλησιαστικὸν τῆς Ἑπτανήσου

Ἐκκλησίας ἐψέχθη ὡς παραβλάπτουσα τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα, τινὲς δὲ μάλιστα ὠνειρεύθησαν καὶ ἀναβίωσιν τοῦ Βυζαντιακοῦ κράτους, διὰ τῆς δυνάμεως τῆς κοινῆς τῶν κρατῶν τοῦ Αἵμου μητρός, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἴδε Ἐρρ. **Γκάλτζερ**. «Geistliches und weltiches aus dem tuerkisch-grie-chischen Orient» Leipsig 1901-καὶ Σ. Ἀντιόχου Τὰ προνόμια τῆς Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας κλ. Ἐν Ἀθήναις 1901 σελ. 74 καὶ 85.

καθεστὼς ἦτο ἁγνότερον, σκοπιμώτερον καὶ συμφωνότερον πρὸς τὰ ἀρχαῖα τῆς Ἐκκλησίας θέσμια, ἡ δὲ διοίκησις τῶν μονῶν, ναῶν καὶ κλήρου ἦτο τότε μᾶλλον ἀποκεντρωτικὴ καὶ οὐχὶ τόσον ὑποτεταγμένη ταῖς θελήσεσι τῆς πολιτικῆς καὶ τοῦ κόμματος, ἐλάχιστα δὲ καὶ σχετικῶς ἀσήμαντα ἔχει ἡ ἐκκλησιαστικὴ τῆς Ἑπτανήσου ἱστορία νὰ δείξῃ τὰ παράνομα, παράχορδα καὶ σκανδαλώδη, οἷα δυστυχῶς καθ' ἑκάστην βλέπομεν ἐν τῇ σημερινῇ ἑλληνικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ καθ' ὅλου αὐτῆς διακυβερνήσει. Συμπεραίνοντες ἐκ τῶν ἀνωτέρω, λέγομεν, ὅτι ὁ ***Ἰακωβᾶτος*** ἦτο ἰδιοφυΐα. Αἱ τόσαι ἀντιθέσεις ἐν τῷ πολιτικῷ αὐτοῦ βίῳ, αἱ φαινόμεναι ἀσυνέπειαι, αἱ πολιτικαὶ ἰδέαι, τὸ ἦθος ἐν γένει, παρουσιάζουσιν ἔκτακτον φυσιογνωμίαν, πολιτικὴν καὶ ἀτομικήν, ἥτις ὑφ' ἃς ἐξητάσθη ἐπόψεις, δὲν ἠρευνήθη καὶ δὲν ἐκρίθη προσηκόντως. Ὑπῆρξαν οἱ εἰπόντες, ὅτι ἦτο τοκετὸς πρόωρος καὶ διὰ τοῦτο παρενοήθη καὶ ἐν πολλοῖς ἀδίκως κατεκρίθη. Τ' ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν οὐχὶ ἀξιοῦντες, ὅτι ἀκριβῶς διεγνώσαμεν τὰ τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' ἵνα διὰ τῶν πορισμάτων τῶν περὶ αὐτοῦ ἐρευνῶν καὶ μελετῶν ἡμῶν, παράσχωμεν ἀφορμὴν μείζονος ἐξετάσεως, ἔχομεν δὲ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ὁ ἀνὴρ μᾶλλον ἀπαθῶς καὶ λεπτομερῶς ἐξεταζόμενος καὶ ὑπὸ μελλούσας ἴσως πολιτικὰς συνθήκας, θὰ κριθῇ πολλῷ ἐπιεικέστερον καὶ δικαιότερον καὶ θὰ ὁρισθῇ αὐτῷ καταλληλοτέρα θέσις ἐν τῇ νεωτέρᾳ πολιτικῇ τῆς Ἑλλάδος ἱστορίᾳ. Πλὴν τῶν μνησθέντων δημοσιευμάτων τοῦ ἀνδρός, ἀξία λόγου καὶ διαφωτιστικὴ τῆς ἐπιτοπίου ἱστορίας εἶνε καὶ ἡ πραγματεία: ***Τὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἱεροδιδασκάλου Κωνσταντίνου ἱερομονάχου Τυπάλδου τοῦ θεολόγου εἰς μητροπολίτην Κεφαλληνίας κατὰ τὸ 1842.*** Ἐν Ἀθήναις 1843 σελ. 17 εἰς 4ον. Ἐκ δὲ τῶν ἀγορεύσεων αὐτοῦ πολλαὶ ἐδημοσιεύθησαν ἐν ἰδιαιτέροις φυλλαδίοις ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ περίληψις πολλῶν ἐξ αὐτῶν τὸ 1868 μετὰ προλόγου ἐν Κεφαλληνίᾳ, δαπάναις πολιτικῶν αὐτοῦ ὁμοφρόνων, πάσας δὲ τὰς ἀγορεύσεις αὐτοῦ ἔν τε τῇ Β' ἐν Ἀθήναις Ἐθνοσυνελεύσει καὶ ἐν ταῖς Βουλαῖς ἐξέδωκεν εἰς ἰδιαίτερον τόμον εἰς σελ. 374 εἰς 8ον τὸ 1902 ὁ ἐκ Ληξουρίου νομικὸς καὶ ἐκ τῶν παλαιῶν φίλων τοῦ ἀνδρὸς κ. Ἀνδρέας Καλογερᾶς προτάξας καὶ βραχέα βιογραφικά.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΙΑΚΩΒΑΤΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Ἀδελφὸς τοῦ προβιογραφηθέντος γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τῇ 17 φεβρουαρίου 1795. Τὰς πρώ-

τας αὐτοῦ σπουδὰς ἐποιήσατο ὑπὸ τὸν Σπ. Τρέκκαν καὶ τοὺς ἱεροκήρυκας Χαραλ. Φλώριον Λαγκούσην καὶ Χαραλ. Ποδερέτον, προορισθεὶς δὲ ἀπὸ παίδων εἰς τὸ κληρικὸν στάδιον, διεκρίνετο μεταξὺ τῆς συγχρόνου αὐτῷ νεολαίας διὰ τὴν σεμνότητα τῶν ἠθῶν, τὴν διάπυρον εὐσέβειαν καὶ τὴν εἰς τὰ ἱερὰ καὶ θύραθεν γράμματα κλίσιν. Μόλις εἴκοσι καὶ ἑνὸς ἔτους γεγονώς, ἐχειροτονήθη εἰς διάκονον ὑπὸ τοῦ τότε ἀρχιερέως Ἰωαννικίου ἔτει 1817, προσληφθεὶς τὸ 1819 ὡς λαμπαδάριος καὶ διάκονος τοῦ μητροπολίτου Τριπόλεως καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου τῆς Κεφαλληνίας Ἀγαθαγγέλου Τυπάλδου Κοζάκη. Ἦτο τότε καὶ ἐκ τῶν καλλιτέρων τοῦ τόπου προγυμναστῶν καὶ οἰκοδιδασκάλων, ἐκ φύσεως δὲ ῥήτωρ καὶ ζηλωτής, ἤρξατο ἀπὸ τότε κηρύσσων ἐν τοῖς ναοῖς, μεταδίδων ὠφελίμους γνώσεις καὶ διδάσκων ἐκ τῶν μελετημάτων αὐτοῦ, ἐγκαινίζων οὕτω στάδιον, εἰς ὃ μετέπειτα τοσοῦτον διέπρεψεν. Ἕνεκα τῆς ὁποίας ἐκέκτητο ὑπολήψεως, προσεκλήθη συστάσεσι τοῦ ἐν Ἑνετίᾳ προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος Ἀνδρέου Φ. Τσιτσέλη εἰς Ἑνετίαν, ὡς διάκονος καὶ ἱεροψάλτης. Ἐκεῖ ἐδίδαξε καὶ ἐν τῷ Φλαγγινιανῷ φροντιστηρίῳ μέχρι τοῦ 1823, καὶ ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον, ἐξχετίαν διατρίψας καὶ τραπεὶς εἰς μελέτας ἰδιαιτέρας ἐν ταῖς ἐκεῖ βιβλιοθήκαις, διδαχθεὶς τὰ ἑβραϊκὰ ὑπὸ ἐγκρατοῦς ταῦτα καθολικοῦ ἱερέως, καὶ ἐγκρατὴς γενόμενος τῆς ἰταλικῆς καὶ γαλλικῆς. Τὸ 1824 προχειρισθεὶς εἰς ἱερέα ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Κεφαλληνίας Παρθενίου, καὶ ἐφημερεύσας ἐπ' ὀλίγον, διωρίσθη ἱεροκήρυξ ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1826. Ἀλλ' ὁ ἀνὴρ ἦτο προωρισμένος εἰς εὐρύτερα καὶ ἐθνωφελέστερα στάδια. Ἐτελεῖτο μικρὸν πρὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐν Ἑπτανήσῳ ἀληθὴς πνευματικὴ ἀναμόρφωσις, εἰ καὶ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1817 ἐν τῷ 23 αὐτοῦ ἄρθρῳ προέβλεπε περὶ συστάσεως Ἀκαδημίας, τὸ ζήτημα ἀνεβάλλετο μέχρις οὗ ἡ Βουλὴ διὰ πράξεως αὐτῆς ἀπὸ 29 μαΐου 1823, ὁριστικῶς ἀπεφάσιζε περὶ τούτου, τῇ δὲ 17 μαΐου 1824 ἠνοίγοντο ἐπισήμως αἱ πῦλαι αὐτῆς. [1] Σοφὸς Μαικήνας τῶν γραμμάτων καὶ θερμὸς φιλέλλην ὁ Φρειδερῖκος Νὸρθ κόμης Γουϊλφὸρδ ἐκεῖνος ἐπελήφθη ἐρρωμένως νὰ δώσῃ

[1] Ὁ Γουϊλφὸρδ ἀπεφάσισε τὴν ἵδρυσιν αὐτῆς ἐν Ἰθάκῃ ἢ Κεφαλληνίᾳ, ἀλλὰ τοῦ Μαίτλανδ ἀντιστάντος ἱδρύθη αὕτη ἐν Κερκύρᾳ, συντελέσαντος καὶ τοῦ φιλέλληνος Κάνιγγ. Παρανίκα Σχεδ. 144 ἐν σημειώσει.

ζωὴν καὶ δύναμιν εἰς τὰς ἐγκαταλελειμμένας σχεδὸν σπουδάς, προκαλῶν τῶν Μουσῶν τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν κοιτίδα. Καὶ ναὶ μὲν ἡ Πάτμος, αἱ Κυδωνίαι, ἡ Χίος καὶ ἡ Σμύρνη συνετέλεσαν βεβαίως διὰ τῶν ὀνομαστῶν αὐτῶν σχολῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας τοῦ Γένους εἰς σχετικήν τινα τῶν ἑλληνοπαίδων μόρφωσιν καὶ καλλιέργειαν τῆς γλώσσης, ἀλλ' αἱ ἐν Κερκύρᾳ 'Ακαδημίαι, κυρίως δὲ ἡ Ἰόνιος, διὰ τὸν ἐπίσημον αὐτῆς χαρακτῆρα, τὸν γενικώτερον σκοπόν, τὸν ἐπιστημονικώτερον ὀργανισμόν, τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐπιστημῶν, τοὺς ἐξόχους διδασκάλους καὶ τὴν θερμουργὸν προστασίαν τοῦ διασήμου ἐκείνου ἄρχοντος, ἀνεπλήρου χρείαν καθαρῶς ἐθνικὴν καὶ ἦτο τρανὴ ἀπόδειξις μερίμνης ὑπὲρ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν. Μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν πρὸς οὓς ἀπέβλεψεν ὁ Γουΐλφὸρδ ἵνα διορίσῃ καθηγητὰς τῆς Νέας 'Ακαδημίας, ἦτο καὶ ***ὁ Τυπάλδος*** ᾧ γνωρίσας πρότερον τὰ περὶ τούτου, ἰδίαις δαπάναις ἀπέστειλεν εἰς Ἑνετίαν ἵνα ἐπιδοθῇ εἰς εὐρυτέρας θεολογικὰς μελέτας. Διορισθεὶς καθηγητὴς ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἐδίδαξε δογματικὴν θεολογίαν, ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν καὶ ἱερὰν κατήχησιν, ἔχων ἐνενήκοντα καὶ ἐνέα μαθητάς, τὸ δὲ 1825 παραιτηθέντος τοῦ Φαρμακίδου, ἀνέλαβε καὶ ἄλλων κλάδων τὴν διδασκαλίαν. [1] Κηρύσσων, ὡς προέφημεν, τὸν θεῖον λόγον ἐν Κερκύρᾳ ἀπὸ τοῦ 1826, τὸ 1833 πρώτῃ αὐγούστου διωρίσθη καὶ ἔφορος τοῦ Ἱεροσπουδαστηρίου Κερκύρας ὅπερ καὶ διωργάνωσε, καὶ τῇ 15 νοεμβρίου 1837 ἔφορος τῆς 'Ακαδημίας διαδεξάμενος τὸν Ι. Καραντινόν. Εἰς τὸ κήρυγμα καὶ τὴν μακρὰν διδασκαλίαν τοῦ ἀνδρὸς ὀφείλεται κατὰ πολὺ ἡ ἐν Ἑπτανήσῳ ἐνίσχυσις τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος. Ἅπαντες σχεδὸν οἱ τότε καὶ μετέ-

[1] Περὶ τῆς 'Ακαδημίας ἴδε πλατύτερον ἐν A. Vreto-Papadopulo. Not. biograf. storiche. Sn. Fr. C. Guilford. Atene. 1846 Revue Encycl. Χιώτου VI 230. Περὶ δὲ τῆς σημασίας τοῦ Ἱεροσπουδαστηρίου ἴδε τὴν σοφὴν περὶ κλήρου μελέτην Θεαγ. Λειβαδᾶ ἐν ᾗ τελευτῶν τὸν λόγον λέγει περὶ τῶν ἐν αὐτῷ διδαξάντων. «Ποῦ ἐν Ἑπτανήσῳ καὶ ἐν 'Αθήναις σήμερον οἱ Τυπάλ»δοι, οἱ Μαζαράκαι, οἱ Κάνται, οἱ Βουλισμᾶ, οἱ χυχνείῳ στόματι φθεγγό»μενοι καὶ τὸν ἱερὸν ἄμβωνα κλείσαντες, οἱ πολλοὺς εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς εὐθυω»ρίαν ἐπαναγαγόντες, πάντας δὲ κατηλεκτρίσαντες διὰ τῆς σεμνότητος τοῦ σχή»ματος, διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ τοῦ γήρατος ὅπερ ἦτο κεχορεσμένον κόσμῳ «ἀϊ»δίῳ τε φίλῳ τε», σέβας δ' ἐπελάμπετο μορφῆς ;»

πειτα ἱεροκήρυκες, καὶ μεμορφωμένοι κληρικοὶ καὶ διδάσκαλοι, διετέλεσαν μαθηταὶ αὐτοῦ. Ἡ μελίρρυτος εὐγλωττία, ἡ σεμνότης τοῦ ἤθους, ἡ ποικίλη παιδεία, ἡ στερρὰ εὐσέβεια, εἵλκυον ἄπειρον λαοῦ συρροὴν εἰς τὰς ὁμιλίας αὐτοῦ ἀκόμη δέ, εἰ καὶ μακρὰ παρῆλθον ἔτη, τηρεῖται ἀμείωτος σχεδὸν παρὰ τοῖς εἰδόσι τὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς ἐκ παραδόσεως ἀκούσασι περὶ αὐτοῦ, ἡ ἐντύπωσις καὶ τὸ σεβαστότατον τοῦ διδασκάλου ὄνομα. Τῷ 1833 μετὰ τοῦ Φιλητᾶ ὁ **Τυπάλδος** ἀπετέλει καὶ μέλος τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐν Κερκύρᾳ ἐκδιδομένης **Ἰονίου ἀνθολογίας**, ὡς βαθὺς δ' ἑλληνιστής, ἐγένετο καὶ μέλος τῆς ἐπιτροπῆς τῶν κριτῶν πρὸς οὓς ἀνέθετο ἡ κυβέρνησις τὴν κρίσιν ἐπὶ τοῦ διαγωνίσματος τῶν **Νομικῶν ὀνομαστικῶν** τὸ 1837, διατελέσας καὶ μέλος πολλῶν ἄλλων σωματείων καὶ ἐπιτροπῶν διαφόρων. Στενῇ φιλίᾳ συνεδέετο μετὰ σοφῶν κερκυραίων καὶ παρεπιδημούντων διαπρεπῶν ἄγγλων σοφῶν ἢ πολιτικῶν, οὓς ἅμα συνάπτοντας σχέσιν μετ' αὐτοῦ ἐσαγήνευεν αὐτόχρημα ἡ εὐφυΐα, ἡ ἁδρὰ μόρφωσις, ἡ σεμνότης τοῦ χαρακτῆρος, τὸ ἐπαγωγὸν τῆς συμπεριφορᾶς καὶ ἡ κηλοῦσα γλῶσσα. Ὁ Γουϊλφὸρδ ὑπερηγάπα τὸν ἄνδρα εἰς ὄν, ὡς ἔλεγεν, ἀπήντα ἀρετὰς καὶ χαρίσματα ἀρχαίων τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας πατέρων, ἀλλὰ τοῦ φίλου καὶ προστάτου του τούτου ἐνωρὶς ἐστερήθη ὁ ἡμέτερος συμπολίτης, τρανὸν δὲ δεῖγμα τῆς εὐγνωμοσύνης αὐτοῦ ὅσον καὶ τοῦ ἀκριβοῦς χαρακτηρισμοῦ τοῦ ἀποιχομένου ἀνδρός, τυγχάνει ὁ τόσον καὶ διὰ τὰ ῥητορικὰ κάλλη ἐπικροτηθεὶς ἐπιμνημόσυνος λόγος ὑπὸ τοῦ **Τυπάλδου**, κατὰ τὴν 4 νοεμβρίου 1827 ἐν Κερκύρᾳ. Ἡ ἀπὸ τῆς καθηγεσίας ἀπόλυσις αὐτοῦ, προὐκλήθη ὑπὸ τοῦ ἑξῆς γεγονότος. Κατὰ τὸ 1838 ἐκπονουμένων ἐν Ἑπτανήσῳ τῶν σχεδίων τῶν πολιτικῶν κωδίκων [1] ἡ κυβέρνησις μεριμνῶσα περὶ τῶν μέσων τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ἐνόμισε πρόσφορον τὸν περιορισμὸν κωλυμάτων τινων. Ἐλέχθη τότε ὅτι προεκλήθη γνωμάτευσις τοῦ

[1] Ἐπὶ Ἁρμοστοῦ Fr. Adam (1824-1832) ἀπεφασίσθη τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐπὶ Nugent (1832-1835) ἐγένετο ἡ ἐκπόνησις καὶ τελειωτικὴ κατάρτισις τῶν ποινικῶν, ἅτινα καὶ ἐτέθησαν εἰς ἐκτέλεσιν, ἐπὶ δὲ H. Duglas (1835-1841) ἐπερατώθη καὶ ἡ λοιπὴ ἀστικὴ νομοθεσία, ἥτις ἐγένετο νόμος τοῦ κράτους τὸ 1842. Ἴδε καὶ Four years in the jonian Islands. London 1864 σελ. 143 καὶ Χιώτου Ἱστορ. Ἰον. κράτους II 12-13.

Τυπάλδου, ὅστις κατὰ τοὺς μὲν καὶ ἐγγράφως καὶ προφορικῶς ἀπεφήνατο ὑπὲρ τοῦ περιορισμοῦ [1], κατὰ τοὺς δὲ ὅτι εἶπεν ἁπλῶς· θὰ ἦτο τοῦτο δυνατόν, μόνον ἂν πρὸς τοῦτο συνήνει ὁ Οἰκουμενικὸς πατριάρχης. Ἡ Ἰόνιος κυβέρνησις ἀπέστειλε μάλιστα εἰδικὸν ἐπίτροπον εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, τὸν Πλάτωνα Πετρίδην κομιστὴν ἀναφορᾶς περὶ τῆς βαθμολογίας τῶν συνοικεσίων, μετ' ἀποσπάσματος τοῦ νομοσχεδίου τῶν Πολιτικῶν Κωδίκων (τίτλος ε΄ ἄρθρ. 142 - 283), ἵνα ὑποβάλλων ταῦτα ὑπὸ τὴν ἔρευναν τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἐπιζητήσῃ τὴν ἐπὶ τῆς μεταρρυθμίσεως συγκατάθεσιν τοῦ Πατριάρχου. Ἐν τῇ ἀναφορᾷ ἐκείνῃ ἡ Γερουσία ἀνέφερε διὰ μακρῶν τοὺς συνηγοροῦντας ὑπὲρ τῆς κατὰ δύο βαθμοὺς συστολῆς λόγους τούς τε πολιτικοὺς καὶ ἐκκλησιαστικούς, ἐξαιρέτως δ' ἐστήριζε τὴν τροποποίησιν, εἰς τὸ ὅτι αἱ βαθμολογίαι τῶν συνοικεσίων ἀρχῆθεν ὑπῆρξαν πολιτικαὶ προβλέψεις, ἐφ' ᾧ καὶ διέτρεξαν τὴν ἀστασίαν τῶν λοιπῶν πολιτικῶν νόμων, προερχομένην ἐκ θελήσεως τῶν κατὰ καιροὺς πολιτικῶν ἀρχῶν, καθ' ἃ δείκνυται καὶ ἐξ ὧν ὁ Ἰουστινιανὸς ἐπήνεγκε μεταβολῶν εἰς τὰ περὶ γάμου. Ἡ Γερουσία συνεπέραινεν ἐντεῦθεν ὅτι καὶ οἱ Ἰόνιοι συστέλλοντες τὰς βαθμολογίας ἀσκοῦσι δικαίωμα κράτους αὐτονόμου, διαβλέποντες ἐν τούτῳ, συμφέρον τῶν πολιτῶν, καὶ βέβαιοι ὄντες ὅτι οὔτε τὰ θρησκευτικὰ ἔθιμα οὔτε τὰ δόγματα προσβάλλουσι, αἰτοῦσι δὲ τὴν τῆς Μ. Ἐκκλησίας συναίνεσιν, ἵνα οἱ πνευματικοὶ τῶν νήσων ποιμένες ἠρέμῳ τῷ συνειδότι δίδωσιν ἐνέργειαν εἰς τὰ φέροντα τὸ ἀνώτερον κῦρος θεσπίσματα, καὶ διατρανωθῇ ὁ μεταξὺ Ἑπτανησίων καὶ Μ. Ἐκκλησίας ὑφιστάμενος δεσμός. Τοὺς οἴακας τότε ταύτης ἴθυνεν ὑπεράγαν αὐστηρὸς τῶν πατρίων φύλαξ Γρηγόριος ὁ ϛ΄ κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ πατριαρχείαν (1835 - 1840), ὅστις παρέπεμψε διὰ πατριαρχικοῦ γράμματος τὰ ἔγγραφα εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἐπιτροπὴν πρὸς γνωμάτευσιν, αὕτη δὲ διὰ μακρῶν ἀνασκευάσασα τήν τε ἀναφορὰν καὶ τὸ νομοσχέδιον, διατρανώσασα ἐμμονὴν εἰς τὰ ἀρχαιόθεν τεθεσπισμένα, οὐ μὴν ἀλλὰ ἐν τοῖς διαβήμασι τῶν Ἰονίων ἀρχῶν διαβλέπουσα σκοποὺς δολίους καὶ ἀντορθοδόξους συνιστᾷ τὴν ἀπόρριψιν τῆς ἀναφορᾶς. Τότε ὁ Πατριάρχης καὶ ἡ

[1] Σπ. Μαλάκη. Ἀπομνημονεύματα συγχρόνου ἱστορίας. Ἀθήνησι 1895 σελ. 57-61.

Σύνοδος ἀπέλυσαν πρὸς τοὺς Ἑπτανησίους ἐπιστολὴν περὶ τοῦ ζητήματος τῷ αὐτῷ συντεταγμένην πνεύματι ἀπὸ 1 δεκεμβρίου ͵αωλη' καὶ *Τόμον* περὶ συνοικεσίων ἐξέδωκαν, καὶ ἑτέραν ἐπιστολὴν πρός τε τοὺς ἀρχιερεῖς τῆς Ἑπτανήσου ἀπέστειλαν, καὶ πρὸς τὴν Βουλήν, γενικώτερον ἐξετάζοντες τὰ θρησκευτικὰ ζητήματα καὶ τοὺς ἐπικρεμαμένους κατὰ τῆς πίστεως κινδύνους [1]. Ἡ αἴτησις τοιουτοτρόπως ἀπερρίφθη, ἀλλ' ὁ Πετρίδης ἀγόμενος νὰ δικαιολογήσῃ καὶ δι' ἑτέρου ἐπιχειρήματος τὴν κυβέρνησιν αὐτοῦ ἐπέδειξεν ἔγγραφον τὴν περὶ τοῦ ζητήματος γνωμοδότησιν τοῦ *Τυπάλδου* ὑπὲρ τῆς μεταρρυθμίσεως, ἐλπίζων ὅτι διὰ τοῦ κύρους ὅπερ προσέδιδε γνώμη ἀνδρὸς πεφημισμένης θεολογικῆς δεινότητος καὶ χριστιανικῆς πολιτείας, θὰ ἔπειθε τὸν Πατριάρχην, ἀλλ' οὗτος τοὐναντίον ἐκπλαγεὶς παρουσίασεν εἰς τὸν Πετρίδην ἀντίθετον γνωμάτευσιν τοῦ αὐτοῦ ἐν ἐπιστολῇ, ἐφ' ᾧ καὶ ὁ εἰδικὸς ἀπεσταλμένος ἄπρακτος ἀνεχώρησεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ ἁρμοστὴς ἐρεθισθεὶς διὰ τὴν διαγωγὴν τοῦ καθηγητοῦ, ἀπέλυσε τοῦτον ἅμα τοῦ Πετρίδου ἀφικομένου καὶ ἐκθέντος τὰ τοῦ ζητήματος, ἢ κατ' ἄλλους ἠνάγκασεν αὐτὸν εἰς παραίτησιν [2], μεθ' ὃ ὁ *Τυπάλδος* ἐπανῆλθεν εἰς Κεφαλληνίαν, ἐφημερεύσας εἰς τὸν ἐν Ἀργοστολίῳ ναὸν τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐλέχθησαν καὶ ἐγράφησαν, ἡ δὲ ἀπόλυσις τοῦ ἀνδρὸς ἐγένετο ἀφορμὴ παντοίων σχολίων καὶ κρίσεων τὸ πλεῖστον δυσμενῶν, καὶ παρὰ τοῖς ὑπεράγαν φιλοθρήσκοις καὶ τοῖς οἰκογενειακοῖς αὐτοῦ ἐχθροῖς, ἐχαρακτηρίσθη ὁ ἀνὴρ εὐκλόνητος τὰ τῆς πίστεως, ψοφοδεής, ἀσύνετος καὶ ἀσυνεπής. Ἡ διαλεύκανσις τοῦ ἀντικειμένου τούτου δι' ἐπισήμων ἐγγράφων εἶνε ἀδύνατος, τοιούτων μὴ εὑρισκομένων ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς τε Γερουσίας καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου, γενικωτέρα ὅμως ἐπισκόπησις καὶ μελέτη τῶν τότε πραγμάτων καὶ τοῦ βίου τοῦ ἀνδρὸς καί τινα ἔγγραφα τεκμήρια, παρέχουσι λογικώτατα ἐπιχειρήματα ὑπὲρ αὐτοῦ. Μένουσιν ἐν πρώτοις ἄγνωστα τὰ ζητήματα ἂν ἐπισήμως ἢ ἰδιωτικῶς ἐζητήθη ἡ τοῦ ἀνδρὸς γνώμη, καὶ ἂν αὕτη

[1] Ἴδε ταῦτα ἐν ἐκτάσει ἐν βιβλίῳ Πρακτικὰ τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας. Κατὰ τὰ Πατριαρχεῖα ͵αωλθ' παρὰ Α. καὶ Θ. Ἀργυράμῳ σελ. 188 εἰς 8ον.

[2] Αὐτόθι II 116 ἐπ. ὅτι ἐπεβλήθη τῷ Τυπάλδῳ ἀργία ὅπερ προὐκάλεσε, λέγει, τὴν παραίτησιν αὐτοῦ.

ἐξηνέχθη ἐπὶ εἰδικῶς καὶ κατηγορηματικῶς διατυπωθέντος ζητήματος ἢ γενικῶς, ἢ ἂν ὁ καθηγητὴς ἀκαδημαϊκῶς συζητῶν, ἐξήνεγκε τυχὸν γνώμην τοιαύτην, εἶνε ὅμως βεβαιότατον ὅτι διημείφθησαν σχετικαὶ ἐπιστολαὶ μεταξὺ πατριαρχείου καὶ **Τυπάλδου**, ἐξ ὧν ὅμως οὐδὲν προκύπτει τὸ ἐμπεδοῦν τὴν κρατήσασαν φήμην περὶ αὐτοῦ. **Ἔγγραφον** γνωμοδότησιν τοῦ **Τυπάλδου** πρὸς τὴν Γερουσίαν ἀρνοῦνται αὐτὰ τὰ πράγματα. Ἡ περιλάλητος αὕτη ἀπάντησις, ἂν ὑπῆρχεν εἰς χεῖρας τοῦ Πετρίδου, καθ' οὗ λάβρως τότε ἐπετέθησαν καὶ πολιτικοὶ καὶ ἰδιῶται, ὡς συκοφαντήσαντος τὸν ἄνδρα, μαρτύριον λέγομεν τοιοῦτο, ὅπερ καὶ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ καθηγητοῦ θὰ ἐδικαιολόγει, καὶ θ' ἀπεσόβει πᾶσαν κατὰ τῆς Κυβερνήσεως μομφὴν ἐπὶ ἀντιθρησκευτικαῖς πρωτοβουλίαις ἀφεύκτως καὶ ἐξ ἀνάγκης θὰ ἐδημοσιεύετο ἐπισήμως ἢ ἀνεπισήμως τότε, ἢ καὶ μετὰ ταῦτα εἰς ἄλλας περιστάσεις ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῶν **Τυπάλδων**, οἵτινες οὕτω θὰ κατώρθουν βασιμώτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον, οὐ μὴν νὰ μειώσωσι τὴν ὑπόληψιν καὶ πεποίθησιν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἀλλ' ἀσφαλῶς καὶ νὰ κωλύσωσι τὴν εἰς τόσα ὑψηλὰ ἀξιώματα μετέπειτα ἀνύψωσιν αὐτοῦ καὶ καταστήσωσι τὴν εἰς γενικώτερα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ζητήματα ἀνάμιξιν καὶ δρᾶσιν αὐτοῦ, ὕποπτον καὶ δὴ φευκτέαν. Ὁ **Τυπάλδος** ἀπεφήνατο πιθανώτατα γνώμην ἀλλ' ἀκαδημαϊκῶς, ὄχι ἐπισήμως οὔτε ἐγγράφως πρὸς τὴν Γερουσίαν. Τὸ περὶ κωλυμάτων ἐν τῷ γάμῳ ζήτημα, εἰς ὃ ἡ τοῦ ἀνδρὸς γνώμη ἤγειρε τόσον τότε τάραχον συνειδήσεων καὶ θόρυβον ἀνὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κύκλους, δὲν ἀνάγεται εἰς τὰ δόγματα τῆς πίστεως, ἅτινα ὡς ἐχαρακτηρίσθη ὁ ἀνήρ, παρέβη καὶ ἐδολιεύετο. Ἡ ἱστορία διδάσκει, ὅτι πολλάκις αὐτοκράτορες, πατριάρχαι καὶ ἀρχιερεῖς ἔτι, ἐτροποποίουν κατὰ τὰς παρουσιαζομένας ἐκκλησιαστικὰς ἢ πολιτικὰς ἀνάγκας τὰ τοῦ γάμου κωλύματα διὰ τόμων ἰδίων, ἀποφηνάμενος δὲ τυχὸν ὁ **Τυπάλδος** τοιαύτην τινα γενικὴν ἀρχὴν ὑπὲρ τοῦ περιορισμοῦ, δὲν ἀντεστρατεύθη βεβαίως εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἱστορίαν, οὐδὲ διετράνωσεν αἴσθημα ἀσεβείας καὶ καινοτομίας, ἀλλὰ βεβαίως καὶ τὸ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐπιδιωκόμενον δὲν ἔβλεπε τότε ὑπὸ τῶν περιστάσεων δικαιολογούμενον, οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ πιθανῶς διέβλεπεν οὐκ ἀδόλους σκοπούς, κλίνομεν δὲ νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἐκ ζήλου ἀνωτέρου ὁρμώμενος κατέστησε τὰ δια-

τρέχοντα γνωστὰ τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ ἴσως διὰ τοῦ Εὐσεβίου Πανᾶ [1] συμβουλεύσας ἴσως ἐμμονὴν εἰς τὰ ἀρχαῖα θέσμια, ὧν ἡ μεταβολή, ὑφ' ἃς διετέλει τότε θρησκευτικοκοινωνικὰς συνθήκας ἡ Ἑπτάνησος δὲν ἦτο συμφέρουσα, κατ' οὐδὲν τοιουτοτρόπως παραβὰς τὰς ὑποθήκας τῆς πίστεως, οὐδὲ ἀντιθέτους ἀποφηνάμενος γνώμας, κατ' οὐδὲν σχετιζομένης τῆς γενικῆς ἐπιστημονικῆς θεωρίας πρὸς τὴν ὥραν καὶ ἀνάγκην ἢ ὄχι τῆς ἐφαρμογῆς. Ἴσως ἡ Ἰόνιος κυβέρνησις ἠξίου ν' ἀκούσῃ τοῦ ἀνδρὸς καταφατικῶς καὶ εἰδικῶς λαλοῦντος κατὰ τὰς ἰδέας αὐτῆς, καὶ μὴ σπεύσῃ ἄκλητος μάλιστα εἰς διακοινώσεις τῶν διατρεχόντων καὶ συμβουλὰς πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον, ἀλλὰ ταῦτα σκεπτομένη παρέβλεπε τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνδρός, ὃν ἔσπευσε ν' ἀπολύσῃ μέν, ἀλλ' οὐχὶ ἐπὶ ἀσυνεπείᾳ γνωμῶν ἢ ἀσθενείᾳ χαρακτῆρος, ἢ ἐπιβουλῇ τινι, ἀλλὰ δι' ἣν ἤσκησε βεβαίως ἐπιρροὴν πρὸς τὸν Πατριάρχην καὶ τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς ἀπορρίψαντα τὴν περὶ τούτου ἀναφορὰν τῆς Ἰονίου Γερουσίας. Ὁ βίος τοῦ **Τυπάλδου** ὑπῆρξεν ἄλλως τε ὑπόδειγμα εὐσεβείας, χρηστότητος καὶ φιλοπατρίας, ἦτο ἀνὴρ πασιγνώστου εὐφυΐας καὶ συνέσεως, πείρας πολλῆς ἔν τε τοῖς Ἑπτανησιακοῖς καὶ τοῖς Ἀνατολικοῖς θρησκευτικοῖς ζητήμασι, δὲν ἦτο ἑπομένως πιθανὸν ὅτι τοιοῦτος ὤν, θὰ ἐγνωμοδότει περὶ τοῦ ἐγκαίρου τῆς μεταρρυθμίσεως, καὶ πολλῷ μᾶλλον ἐγγράφως, ἐκτιθέμενος προφανῶς πρὸ τῶν πολλῶν καὶ διακινδυνεύων ἴσως τὸ ζήτημα, θὰ ἐταπεινοῦμεν δὲ βεβαίως λίαν τὸν ἀείμνηστον κληρικὸν συνταπεινοῦντες καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς κριτάς, ἂν ἐδεχόμεθα κατὰ τὴν ὑπό τινων ἀμελετήτως ὅσον κακεντρεχῶς ὑποστηριχθεῖσαν γνώμην, ὅτι ἀπεφάνθη παρὰ πεποίθησιν ὑπὲρ τῆς μεταρρυθμίσεως, προτρέψας μάλιστα πρὸς τοῦτο, κολακείᾳ ὁρμώμενος καὶ φόβῳ ἀπολύσεως, δειλῶς, αἰσχροκερδῶς, ἀναξιοπρεπῶς καὶ δουλοφρόνως οὕτω προσενεχθεὶς πρὸ ἀλλοδόξου ἐξουσίας. Ἡ πορεία τοῦ ἀνδρὸς παρεξηγήθη προφα-

[1] Ὁ Πανᾶς διετέλει καὶ μέλος τῆς ἀνασκευασάσης τὸ νομοσχέδιον ἐπιτροπῆς, ἦτο δὲ καὶ ἐκ τῶν στενῇ φιλίᾳ καὶ ἀμοιβαίᾳ ἐκτιμήσει συνδεομένων μετὰ τοῦ Τυπάλδου. Ὁ Πανᾶς μέχρι θανάτου ὑπῆρξε φίλος τοῦ ἀνδρὸς οὐδὲ πόρρωθεν δὲ ἢ ἐμμέσως διαφαίνεται ἐν τῇ ἀπαντήσει ὑπαινιγμός τις πρὸς ψόγον τοῦ Τυπάλδου, τοῦ Πανᾶ πεπεισμένου βεβαίως ὅτι κατ' οὐδὲν οὗτος παρέβη τὰ ὀρθὰ καὶ συνεπῆ, οὐδὲ ἦτο ἀξιοκατάκριτος ἂν ἐξήνεγκεν ἔστω ἐπιστημονικήν τινα γνώμην.

νῶς καὶ πικρὰ ἐποτίσθη ποτήρια ὁ ἀνήρ, ὁ μετέπειτα ὅμως τόσον δικαιωθεὶς καὶ ἱκανοποιηθεὶς ὑπό τε τῆς Μ. Ἐκκλησίας, τῶν τοῦ Γένους λογάδων, καὶ τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ τῆς ὑστεροφημίας. Ἡ Μ. Ἐκκλησία, μάλιστα, ὡς προκύπτει ἐκδηλοῦσα πεποίθησιν καὶ σέβας πρὸς τὸν ***Τυπάλδον***, συστάσει πιθανῶς τοῦ Εὐσεβίου Πανᾶ, ἐνετείλατο ἐκείνῳ καὶ τὴν ἀπ' εὐθείας ἀνακοίνωσιν τῶν συνοδικῶν πρακτικῶν πρὸς τὴν Ἰόνιον Γερουσίαν. Ἰδοὺ ἡ ταῦτα μαρτυροῦσα ἐπιστολὴ τοῦ ἀνδρός·

«Τῷ παναγιωτάτῳ θεοστηρίκτῳ καὶ πανσεβάστῳ μοι αὐθέντῃ καὶ »δεσπότῃ Κυρίῳ Κυρίῳ Γρηγορίῳ τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, ἀρχι»ποιμένι σοφωτάτῳ καὶ κοινῷ κατὰ Χριστὸν πατρὶ τῶν ὀρθοδόξων κλ.

Παναγιώτατε Δέσποτα.

»Ἀσμένως καὶ μετὰ χαρᾶς ἐδέχθην κατὰ τὴν ϛ΄ τοῦ ἐνεστῶτος μηνὸς προσκυνητὴν ἐπιστολὴν τῆς Ὑμετέρας Πανσεβάστου Παναγιότη»τος, ἡμερολογουμένην τῇ δ΄ τοῦ παρελθόντος φεβρουαρίου. Ἡ ἐπι»στολὴ αὕτη τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος (τὴν ὁποίαν καθ' ὅσον »εἰμποροῦσα νὰ εἰκάσω ἀπὸ τὰ πρὸς ἐμὲ γραφόμενα τοῦ ἱεροδιδασκά»λου κῦρ Εὐσεβίου, ὑπελάμβανον πολλὰ διαφορετικῆς φύσεως), εἶνε »μὲν σεβαστὴ ὡς ἐκ τοῦ προσώπου, ὑφ' οὗ προέρχεται, ἀλλὰ κατὰ »τὴν τοῦ Ἰονίου κράτους δικαγωγίαν, τὴν ὁποίαν πολλὰ καλὰ γνω»ρίζει καὶ πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὁ κῦρ Εὐσέβιος, δὲν εἰμπορεῖ κατὰ νό»μον νὰ λάβῃ χώραν ἐπισήμως ὡς μὴ φέρουσα κανένα τύπον νομιμό»τητος, διότι εἰς τὸ κράτος τοῦτο καθὼς καὶ εἰς κάθε ἄλλο εὐνομού»μενον, κανὲν ἔγγραφον δὲν διευθύνεται ἐμμέσως εἰς αὐτὴν τὴν κυ»βέρνησιν τοῦ κράτους καὶ εἰς δημόσια καὶ αὐθεντικὰ πρόσωπα. Κάθε »κίνημα ἀντιτεῖνον εἰς τὸν νόμον τοῦτον, ἤθελε θεωρεῖται ἄκυρον καὶ »ἄνευ ἀποτελέσματος. Διὰ τοῦτο ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης, μόνη ὅ»μως ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης, εἰμπορεῖ ἀμέσως ν' ἀπευθυνθῇ εἰς αὐ»τὴν τὴν κυβέρνησιν καὶ εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς τοῦ κράτους, *γράφουσα* »***ὅτι ἤθελε κρίνει ἁρμόδιον, συμφέρον καὶ δίκαιον περὶ τῆς ὀρθοδόξου*** »***Ἐκκλησίας τῆς Ἑπτανήσου***.[1] Ταῦτα λαβοῦσα πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ ἡ »Ὑμετέρα Παναγιότης θέλει εὑρεῖ, ὅτι ἂν ἄλλως ἔπραττον, ἐκτὸς

[1] Προφανῶς ἐκ τῆς περικοπῆς ταύτης, προκύπτει ὅτι οὐδὲν ἐπισήμως καὶ ἀπ' εὐθείας ἐγνώρισε καὶ συνεβούλευσε σχετικὸν τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ ὁ ἀνήρ.

»τοῦ ὅτι ἤθελα διακινδυνεύσει ἀναμφιβόλως τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς »Ὑμετέρας Παναγιότητος, ἤθελαν προξενηθῇ προσέτι εἰς τὴν Μ. τοῦ »Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ἀναπόφευκτα δυσάρεστα ἀποτελέσματα, καὶ »τότε ἡ ἰδία αὐτῆς Παναγιότης ἤθελε μὲ καταδικάσει ὡς παντάπα-»σιν ἀπερίσκεπτον καὶ μὴ προειδότα τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐναντίας »μὴ κατὰ νόμον πορείας μου. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ Ὑμετέρα Πανα-»γιότης θέλει γνωρίσει ἐκ τούτου ὅτι εἰς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν »εφέρθην μὲ ὅλην τὴν σύνεσιν καὶ μὲ ὅλον τὸν κατ' ἐπίγνωσιν ζῆλον. »Τὸ λέγω πάλιν, καὶ ἄς μὲ συγχωρηθῇ νὰ τὸ ἐπαναλάβω. Ἐὰν ἄλ-»λως ἐνεργοῦσα, ἤθελε διακινδυνεύσω τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς Ὑμετέ-»ρας Παναγιότητος, καὶ ἤθελαν προξενηθῇ εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ »Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ἀναπόφευκτα δυσάρεστα ἐπακολουθήματα[1]. Πα-»ναγιώτατε Δέσποτα. Ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης ἔχει ὅλον τὸ δι-»καίωμα καὶ εἰμπορεῖ χωρὶς καμμίαν δυσκολίαν, χωρὶς τὴν παραμι-»κρὰν ἐναντιότητα νὰ διευθυνθῇ ἀμέσως, πρὸς τοὺς ἁγίους ἀρχιερεῖς »τοῦ κράτους καὶ τὴν Κυβέρνησιν, πρὸς τὸν Ὑψηλότατον πρόεδρον »τῆς Ἰονίου Βουλῆς, τὸν ἱππότην κόμιτα Σπυρίδωνα Βούλγαριν, ἄν-»δρα μὲ πολιτικὴν σύνεσιν καὶ ἔνθερμον ζῆλον ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου »Ἐκκλησίας. Ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης τὸ ἐπαναλαμβάνω, δύναται »νὰ γράψῃ τόσον πρὸς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὅσον καὶ τὰς πολιτικὰς »ταύτας ἀρχάς, ***ὅτι εὐαρεστεῖται καὶ νομίζει εὔλογον καὶ συμφέρον καὶ »δίκαιον περὶ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑπτανήσου***. Τοιουτοτρό-»πως τὰ πατριαρχικὰ ἔγγραφα, ὡς ἔχοντα τότε τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου »ἀπαιτούμενα, ἤθελον λάβει τὴν προσήκουσαν δημοσίαν καὶ ἐπίσημον »ὑποδοχήν. Τελειόνων τὴν ταπεινήν μου ταύτην ἀπάντησιν, κρίνω »χρέος μου νὰ ἐκφράσω εἰς τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα τὰς εὐχαρι-

[1] Ποῖον τὸ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἐντελλόμενον, ὥστε ἡ τούτου ἐκτέλεσις νὰ ἦνε βεβαίως πρόξενος δυσαρέστων τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπακολουθημάτων, δυνάμεθα νὰ μαντεύσωμεν. Πολὺ πιθανὸν νὰ ἠνόει ὁ Τυπάλδος τὴν δι' αὐτοῦ ὑποβολὴν τῶν πρακτικῶν, ἅτινα πιθανώτατα θὰ περιεῖχον φράσεις καὶ ἰδέας προσβλητικὰς κατά τε τῆς Ἰονίου κυβερνήσεως, τῆς ἀγγλικῆς προστασίας καὶ τῆς Ῥωσσίας, ταῦτα δὲ θὰ ἔτικτον ἴσως περισπασμοὺς καὶ διπλωματικὰ δυσάρεστα, ὡς ὑπονοεῖται καὶ ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Στρούζα πρὸς Ε. Πανᾶν σωζομένης παρὰ τῷ κ. Νικολ. Σ. Πανᾶ, παρ' ᾧ καὶ ἄλλη ἐπιστολὴ 21 ἀπριλίου 1838 τοῦ Τυπάλδου πρὸς τὸν Εὐσέβειον Πανᾶν σχετικὴ τοῦ ζητήματος.

»στίας μου *διὰ τὴν τοσαύτην πρὸς ἐμὲ αὐτῆς πατρικὴν εὔνοιαν καὶ* »*ἀγάπην*. Κύριος ὁ θεὸς νὰ διατηρῇ αὐτὴν ἐν ἀκμῇ δυνάμεως καὶ εὐ»ρωστίας σταθερᾶς καὶ ἀμεταπτώτου εἰς ἐτῶν πολλῶν περιόδους, »πρὸς σύστασιν καὶ καταρτισμὸν παντὸς τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος, »ἐγὼ δὲ ἐξαιτούμενος τὰς παναγίας Αὐτῆς καὶ θεοπειθεῖς εὐχάς, προσ»φέρω πρὸς αὐτὴν τὰς ἐδαφιαίας προσκυνήσεις μου, κατασπαζόμενος »πανευλαβῶς τὴν ἁγίαν Αὐτῆς καὶ πανσεβάσμιον δεξιὰν καὶ σημειού»μενος μὲ ὅλην τὴν βαθυτάτην ταπείνωσιν.»

'Απὸ Κερκύρας τὴν κδ' ἀπριλίου ͵αωλη'.

»Τῆς ὑμετέρας πανσεβάστου μοι καὶ θεοδοξάστου Παναγιότητος δοῦ»λος ὑποκλινὴς καὶ διὰ βίου εὐπειθέστατον ἐν Χριστῷ τέκνον

Κωνσταντῖνος Ἱερομόναχος ὁ Τυπάλδος»

Ἐν Κεφαλληνίᾳ διαμένων ὁ *Τυπάλδος* ἐγένετο ἑταῖρος καὶ τῆς γνωστῆς ἐν Ἀνατολῇ *Φιλορθοδόξου ἑταιρείας*. Ἡ ἐν Κεφαλληνίᾳ τότε κατάστασις ἦτο ἀνώμαλος λίαν, τῆς κατὰ τῆς Προστασίας ἀντιπολιτεύσεως ἐπιτεινομένης ὁσημέραι. Πρὸ πολλοῦ εἶχον τεθῇ εἰς ἐφαρμογὴν ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς ἀστυνομίας μέτρα αὐστηρὰ καὶ πολλοὶ ἠριθμοῦντο ἢ εἰς τὴν μῆνιν τῆς ἀρχῆς ἐμπεσόντες. Εἷς τούτων ἦτο καὶ ὁ **Τυπάλδος**, ὅστις ἐξωρίσθη εἰς Στροφάδας δεκαοκτάμηνον ὅλον. Τὸν κατὰ τοῦ ἀνδρὸς παράνομον διωγμόν, ἀνωμολόγει μετὰ ταῦτα εὐθαρσῶς καὶ εἰλικρινῶς ὁ τοποτηρητὴς βαρὼν Δ' Ἔβερτον εἰπὼν τῷ ἀνδρὶ τάδε· «Ἡ κυβέρνησις σὲ ὑπολήπτεται ἐκτιμῶσα σὲ καὶ τὴν περὶ σοῦ »ὑπόληψιν τῶν νήσων. Οἱ διωγμοί σου (ὑπονοῶν ἴσως καὶ τὴν ἀπό»λυσιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐξορίαν) ἦσαν ἄδικοι καὶ ἀδικαιολόγητοι, καὶ »ἐγὼ αὐτὸς ἐβουλήθην νὰ μελετήσω μετ' ἐπιστασίας ὅλα τὰ περὶ σοῦ »ἔγγραφα καὶ ὁμολογῶ ὡς τίμιος ἄγγλος ὅτι οὐδὲν εὗρον τὸ ὁποῖον »ἠδύνατο νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς τὴν παραμικρὰν κατὰ σοῦ ἐνόχλησιν. »Ἐὰν τότε ἤθελον διατελεῖ ἐγὼ ἔπαρχος[1], δὲν ἤθελον ὑποταχθῇ εἰς »τὰ θελήματα τοῦ στρατηγοῦ Δούγλα, ἤθελον ἐξ ἐναντίας παραι»τηθῇ τῆς θέσεώς μου ἀφ' οὗ προηγουμένως ἤθελον διαμαρτυρηθῇ κατὰ »τοιαύτης διαγωγῆς, ἀλλ' ὁ προκάτοχός μου κ. Σούθερλαντ, ἀντισυν-

[1] Residenti ἤτοι τοποτηρηταί, ἔπαρχοι ἢ ὑφαρμοσταί, ἐστέλλοντο ἀνώτεροι στρατιωτικοὶ συνήθως ἢ πολιτικοί, ἐν ταῖς νήσοις. Ὕπαρχοι δὲ ἦσαν οἱ Reggenti.

»ταγματάρχης ὤν, ἠναγκάζετο ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς **πειθαρχίας** τὰ »ὑπακούσῃ καὶ οὕτως ὑπέστης τὸν ἄλογον ἐκεῖνον διωγμόν» [1]. Ἐπηκολούθησε μετ' οὐ πολὺ ἡ ἐκλογὴ τοῦ ***Τυπάλδου*** ὡς μητροπολίτου Κεφαλληνίας, νέον τρανώτατον δεῖγμα τῆς ὁποίας ἐτύγχανεν ὑπολήψεως καὶ πεποιθήσεως ὁ ἀνήρ, καὶ νέον καὶ σπουδαιότατον ἐπιχείρημα κατὰ τῶν μεμψαμένων αὐτοῦ τὴν σταθερότητα ἐν τῇ πίστει, καὶ τοῦ χαρακτῆρος τὸ ταπεινὸν καὶ ἀναξιοπρεπές, διότι ἂν ἡ παραμικροτέρα ἤθελεν ἐπικρατήσει ἀμφιβολία περὶ τούτων, δὲν θὰ ἠγείρετο βεβαίως τοσοῦτος ὑπὲρ αὐτοῦ ἔκτακτος ὁ ἐνθουσιασμός, οὐδὲ θὰ ἐξελέγετο τόσον πανηγυρικῶς, ἐν ἐποχαῖς μάλιστα τόσων ὑπονοιῶν καὶ φόβων περὶ κινδύνων τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καὶ συνασπισμοῦ καὶ ἐργασίας ἐν Ἀνατολῇ πρὸς ἄμυναν περὶ τοῦ ἀλωβήτου τῶν τῆς πίστεως. Ἡ ἐν λόγῳ ἐκλογὴ ἐγένετο τῇ 12 ὀκτωβρίου 1842 ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῶν Ξένων ἐν Ἀργοστολίῳ, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀποθανόντος Παρθενίου τοῦ Μακρῆ, συνυποψήφιοι δὲ τῷ ***Τυπάλδῳ*** ἦσαν οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ κλήρου Παΐσιος κόμις ὁ Μεταξᾶς καὶ ὁ πρωτοσύγγελος Σπυρίδων ὁ Κοντομίχαλος, ὑπὲρ οὗ ἐνδιεφέρετο ἡ Κυβέρνησις. Ἀλλ' ὅσον ἐξεδηλοῦτο ἡ κυβερνητικὴ ἐπέμβασις, τοσοῦτον ὁ λαὸς ἐνεθουσία ὑπὲρ τοῦ ***Τυπάλδου*** καὶ ἀντέτασσεν ἐρρωμένην ἀντίστασιν καὶ ἐνθουσιασμόν. Καὶ δὴ ἐπὶ διακοσίων εἴκοσι καὶ τριῶν ὁ ***Τυπάλδος*** ἔλαβε ψήφους λευκὰς ἑκατὸν ἑξήκοντα δύο, ὁ δὲ Κοντομίχαλος ἑκατὸν εἴκοσι πέντε, καὶ ὁ Παΐσιος Μεταξᾶς εἰ καὶ παραιτήσας τὴν κάλπην ὑπὲρ τοῦ πρώτου, μόνον ἑξήκοντα καὶ δύο. Ἀλλ' ἡ Ἰόνιος Γερουσία παρανόμως, ἀντικανονικῶς, καὶ δι' ἑρμηνείας ὅλως ἀνεπιστημονικῆς τοῦ σχετικοῦ περὶ δικαιώματος ἀρνησικυρίας ἄρθρου τοῦ νόμου ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ κλήρου τῶν ἀρχιερέων ἐκλογαῖς, ἐκύρωσεν ὡς ἐκλεγέντα τὸν Κοντομίχαλον πρῶτον ἐπιλαχόντα [2]. Ἀλλ' ἦτο πεπρωμένον νὰ στερηθῇ μὲν ἡ Κεφαλληνία τοιούτου πνευματικοῦ ἰθύντορος, ἀλλὰ ν' ἀποκτήσῃ ἡ καθ' ὅλου Ἐκ-

[1] Ἴδε σελ. 5 τοῦ φυλλαδίου τὰ περὶ ἐκλογῆς τοῦ ἱεροδιδασκάλου Κωνσταντίνου ἱερομονάχου Τυπάλδου εἰς Μητροπολίτην Κεφαλληνίας τὸ 1842. Ἐν Ἀθήναις 1843.

[2] Ἴδε τὴν ἀπὸ 2 νοεμβρίου ε. ν. 1842 δηλοποίησιν τοῦ τότε Ὑπάρχου Καμίλλου Δελλαδέτσιμα, θεωρηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Τοποτηρητοῦ Δ' Ἔβερτον. Ἴδε σελ. 13 τοῦ μνησθέντος περὶ τῆς ἐν λόγῳ ἐκλογῆς φυλλαδίου.

.ησία καὶ τὸ Γένος διδάσκαλον μέλλοντα νὰ δράσῃ γενικώτερον καὶ ἐθνωφελέστερον ἢ ἐν τῇ περιωρισμένῃ δικαιοδοσίᾳ μιᾶς ἐπισκοπῆς. Ἀναχωρήσας ἐκ τῆς νήσου ἀρχομένου τοῦ 1843 εἰς Κωνσταντινούπολιν μετῆλθε τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα βιῶν ἀσκητικῶς καὶ ἐν μελέταις. Τότε ἀνασυστήσας ὁ φιλόμουσος Γερμανὸς Δ' (1843 - 1845) τὴν θεολογικὴν σχολὴν ἐν τῇ κατὰ Χάλκην μονῇ τῆς Ἁγίας Τριάδος, εὐθὺς ἀπέβλεψε πρὸς τὸν ἐκ τῶν κρατίστων θεωρούμενον τῆς Ἀνατολῆς θεολόγον **Τυπάλδον**, διορίσας τοῦτον πρῶτον σχολάρχην. Ὑπὸ καλῶς εἰδότος τὰ τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀποδίδοται ἅπασα ἡ τιμὴ τῆς ἱδρύσεως τῆς Σχολῆς τῷ ἡμετέρῳ συμπολίτῃ, διότι ἄνευ τούτου οὔτε ἡ φιλογένεια καὶ φιλομουσία τοῦ μνησθέντος Πατριάρχου ἀπὸ τοῦ 1841 σχόντος ἐν τῷ νῷ τὴν περὶ τούτου ἀπόφασιν, οὔτε ἡ πρωτοβουλία τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου, οὔτε ἡ πρόθυμος συνεργασία τῶν Σ. ἀρχιερέων ἤθελον κατορθώσει τὸ πρᾶγμα, ἄνευ τοῦ **Τυπάλδου** ὅστις συνέταξε καὶ τοὺς δύο πρώτους κανονισμοὺς συνεργασθεὶς μετὰ ζήλου θερμοτάτου μετὰ τοῦ Ταντανλίδου[1]. Ἀναλαβὼν ὁ ἀοίδιμος τὴν διεύθυνσιν καὶ διδάξας φιλοσοφίαν καὶ θεολογίαν ἐπὶ εἰκοσαετίαν ὅλην μετὰ διαπύρου ζήλου καὶ φιλοπατρίας, ἐγένετο ἀληθὴς τῆς ὀρθοδοξίας πυρσὸς καὶ κήρυξ διαπρύσιος, μορφώσας ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου ὁλόκληρον γενεὰν κληρικῶν καὶ λογίων. Εἰς πολλὰ συνετέλεσε τ' ἀφορῶντα περισπούδαστα τὴν Ἐκκλησίαν ἀντικείμενα, διὰ τῆς πεφωτισμένης αὐτοῦ συνεργασίας, πρωτοβουλίας ἢ συμβουλῆς, τὴν δὲ Σχολὴν τῆς Χάλκης κατέστησε κιβωτὸν αὐτόχρημα τῆς πίστεως, ἀφοσιωθεὶς ψυχῇ τε καὶ σώματι ὑπὲρ τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ ὃν ἐκείνη ἐξυπηρέτει, αὐτῷ δὲ ὀφείλεται πρωτίστως καὶ ἡ σύστασις τῆς βιβλιοθήκης τὸ 1853. Τὸ 1844 σεπτεμβρίου 13 τελεσθέντων τῶν ἐγκαινίων τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ τῇ 8 ὀκτωβρίου ἀρξαμένης τῆς ἐν τῇ Σχολῇ διδασκαλίας, κατ' ἀμφοτέρας τὰς τελετὰς ὡμίλησε διὰ μακρῶν, δοὺς τὸ πρῶτον ἐκεῖ τρανώτατον δεῖγμα τῶν αἰσθημάτων καὶ τῆς ῥητορικῆς αὐτοῦ δεινότητος. Πολλῶν ἔκτοτε

[1] Ἴδε Παρατηρήσεις ἀπαραίτητοι ἐπί τινων ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 132 φύλλῳ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένης Ἐφημερίδος «Ἁρμονίας» σκέψεων τινος Μ.Κ, ἤτοι αὐτὴ τῶν πραγμάτων ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς ἐν Χάλκῃ θεολογικῆς σχολῆς ὑπὸ Χρ. Γ. Καλωταίου. Ἐν Ἀθήναις 1865 τύποις Καρυοφύλλη σελ. 9 ἐπ.

ἀπήλαυσε τιμῶν καὶ ἀξιωμάτων ὁ ἀνήρ. Καὶ ὁ μὲν Γερμανός, ἐχειροτόνησεν αὐτὸν τῇ 4 ἰουνίου 1845 ἀρχιμανδρίτην τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου [1] ὁ δὲ Ἄνθιμος IV ὁ ἀπὸ Ἐφέσου μέγαν ἀρχιμανδρίτην καὶ γενικὸν ἱεροκήρυκα τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῇ 21 αὐγούστου 1847 καὶ τὸ 1848 αὐγούστου 15 προεχείρισε τιμῆς ἕνεκα μητροπολίτην Σταυρουπόλεως, ἀποστέρξαντα νὰ τύχῃ διορισμοῦ ἀρχιερέως ἐν ἐνεργείᾳ προταθέντος αὐτῷ πολλάκις, ἵνα μὴ καταλίπῃ τὸ προσφιλὲς αὐτῷ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα καὶ τὸν ὑψηλὸν αὐτοῦ προορισμόν [2]. Ἡ χειροτονία αὐτοῦ ἐγένετο μετ' ἐξαιρετικῆς μεγαλοπρεπείας καὶ λαμπρότητος ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου συλλειτουργησάντων ὀκτὼ μητροπολιτῶν καὶ προϊσταμένου τοῦ πατριάρχου Ἀνθίμου [3]. Πατριάρχαι, ἀρχιερεῖς καὶ βασιλεῖς ἐγέραιρον τὸν σοφὸν διδάσκαλον. Τιμητικώτατον ἔγγραφον ἀπέστειλεν αὐτῷ ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας μετ' ἀδαμαντοκολλήτου ἐγκολπίου τὸ 1855, χαρακτηριστικωτάτη δὲ τῆς ὑπολήψεως πρὸς τὸν ἄνδρα, ἦτο ἡ ἐξαιρετικὴ φιλοξενία ἧς ἔτυχε τὸ 1858 ἐπὶ τρίμηνον διατρίψας εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου, συνοδεύσαντος τὸν διδάσκαλον εἰς προσκύνησιν καὶ περιήγησιν τῆς Ἁγίας Γῆς. Μαθηταὶ αὐτοῦ συγγραφεῖς, τῷ διδασκάλῳ ἀφιέρουν τὰ συγγράμματα αὐτῶν, ἐν οἷς καὶ ὁ πρώην πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἄνθιμος ὁ Ζ', τὸ ἐν Ἀθήναις τὸ 1865 ἐκδοθὲν θεολογικὸν αὐτοῦ πόνημα ***Ἡ θεότης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποδεικνυομένη ἔκ τε τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν θείων πατέρων***, ἕτερος δὲ μαθητὴς αὐτοῦ ὁ Βοδενῶν Νικόδημος ἐξ εὐγνωμοσύνης ἐδαπάνησε πρὸς ἀγορὰν πεντακοσίων φωτογραφημάτων τοῦ διδασκάλου τὸ 1861, διανεμηθέντων τοῖς πολυπληθέσι μαθηταῖς καὶ θαυμασταῖς αὐτοῦ, φερόντων δὲ καὶ ἐπιγράμματα δοκίμου καὶ ἐκλεκτοῦ

[1] Κατά τινα σημείωσιν ἐν τῷ οἴκῳ του ἐγένετο ἀρχιμανδρίτης ἐπὶ Μελετίου Γ' τὸ 1845.

[2] Σταυρούπολις ἐν Καρίᾳ πόλις μεσόγειος, θρόνῳ μητροπολιτικῷ τετιμημένη. Ἐπὶ Μελετίου τοῦ τὴν Γεωγραφίαν ἐκπονήσαντος οὐδὲ τὸ ὄνομά της ἐσῴζετο.

[3] Οὐχ ἀκριβῶς λέγεται μητροπολίτης Ἡρακλείας ἐν ἀνατυπώσει τῶν Βίων ἐνδόξων ἀνδρῶν Κεφαλληνίας, τοῦ Μαζαράκη, ὑπὸ Α. Μακρῆ ἐν Πύργῳ 1893 σελ. 11, καὶ ἐπίσκοπος Χαριουπόλεως παρὰ 9 Chassiotis «L' instruction publique chez les Grecs. Paris 1881 σελ 473.

καλάμου [1]. Ἕνα καὶ μόνον κατ' ἀρχὰς ἔχων ἐν τῇ σχολῇ ἀντάξιον αὐτῷ συνεργάτην τὸν ἐκ Λέσβου Ἰωάννην Τάξην φιλόλογον, ἔτυχεν εἶτα διαπρεπῶν συναδέλφων τῆς Σχολῆς καταστάσης τὸ πνευματικὸν φυτώριον, ὁπόθεν μετεφυτεύοντο ἀνὰ τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα ποιμένες καὶ διδάσκαλοι καὶ τῆς πίστεως ἔνθερμοι ἐργάται [2]. Ἀλλ' ἐξαιρέτως ὑπὸ τὴν ἔμφρονα αὐτοῦ διεύθυνσιν, ἡ σχολὴ ἀπὸ τοῦ 1845 διέθρεψε τὸν ἀνώτατον κλῆρον τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἐν μέρει δὲ τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ, τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ, τοῦ Ἀντιοχικοῦ καὶ τοῦ Κυπριακοῦ [3]. Ὁ Ἠλίας Τανταλίδης, καλεῖ τὸν ἄνδρα ἀποστολικὸν καὶ ἐμπρέποντα τῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ. σχολαρχοῦντα δὲ σχολῆς, ἐξ ἧς καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐξέρχονται τόσοι θεηγόροι, τόσα πάγχρυσα στόματα τοῦ θείου λόγου. [4]. Ἐπιδιώκων τὸν στενώτερον τῶν ὁμοδόξων ἐκκλησιῶν σύνδεσμον εἰσήγαγεν ἐν τῇ σχολῇ καὶ τὴν τῆς Σλαβονικῆς γλώσσης διδασκαλίαν. Ἀνώνυμος ἀποδημητὴς ὡς ἑξῆς γράφει περὶ τοῦ ἀνδρός· «Μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, λέγει, προσκληθεὶς ἀνέβην εἰς τὴν »αἴθουσαν τοῦ *διδασκάλου*, ὅστις εἰ καὶ διευθυντὴς καὶ Ἱεράρχης, ἐτή»ρησεν ὅμως μετριοφρόνως τὸν ταπεινὸν αὐτοῦ τίτλον. Ὁμολογῶ ὅτι »σπανίως ἠσπάσθην δεξιὰν μετὰ τοσούτου σεβασμοῦ, μεθ' ὅσου τὴν »τοῦ διδασκάλου τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Τὸ ἦθος σεμνός, τὴν ὄψιν πα»νίλαρος, τὴν γλῶσσαν λιγύς, τὸν λόγον φειδωλός, τὸ βλέμμα με»λαγχολικὸς καὶ τοὺς ὤμους κυρτός, οὐχὶ ὑπὸ τοῦ γήρως ἀλλ' ὑπὸ »τῶν ἀγώνων, εἰκονίζει ἄνδρα εὐδοκοῦσαν ἔχοντα τὴν συνείδησιν ὅτι »τὸν δρόμον τετέλεκε κατὰ Χριστόν, καὶ ὅτι κατὰ Χριστὸν ἐξεπλή-

[1] Παπαδοπούλου Σύγχρ. ἱεραρχία τῆς Ὀρθοδ. Ἐκκλησίας. Ἐν Ἀθήναις 1895 σελ. 594.

[2] Αὐτόθι.

[3] Μαθηταὶ αὐτοῦ ὑπῆρξαν αὐτόθι καὶ ἐν Κερκύρᾳ καὶ οἱ διαπρεπεῖς κληρικοὶ Κωνσταντῖνος (Στρατούλης) ἐπίσκοπος Κυθήρων, Εὐστάθιος (Βουλισμᾶς) ἀρχιεπ. Κερκύρας, Νικόλαος (Κατραμῆς) ἀρχιεπ. Ζακύνθου, Διονύσιος Ἀραβαντινὸς ἱεροκήρυξ καὶ καθηγητής, Γρηγόριος Γῶγος, Νικόδημος ὁ Προύσης, Ἰωάννης ὁ Καισαρείας, Φιλόθεος ὁ Νικομηδείας, Νικόδημος ὁ Κυζίκου, Γερμανὸς (Καλλιγᾶς) μητροπολίτης Ἀθηνῶν, οἱ πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως Ἄνθιμος Ζ', Νεόφυτος Η', Κωνσταντῖνος Ε' καὶ οἱ μητροπολῖται Μεθόδιος Μιτυλήνης, Παΐσιος Ἴμβρου κλ.

[4] Η. Τανταλίδου Παπ. Ἔλεγχοι Προλ. πθ' σημ. α'.

»ρωσε τὸ ἴδιον καθῆκον. Ὅτε δὲ μετά τινας ἡμέρας ἐπανῆλθον ἀνυ»πόμονος ἵνα ἐντρυφήσω ἐν τῇ γλυκείᾳ αὐτοῦ ὁμιλίᾳ παρ' ὀλίγον ἡ »ἐπαγωγὸς τοῦ διδασκάλου φωνή, ἐπεβούλευε τὰς ἀσθενεῖς αὐτοῦ δυ»νάμεις, παρατείνουσα τὴν πολύωρον ἐπίσκεψίν μου καὶ στεροῦσα τῆς »λιτῆς αὐτοῦ τροφῆς τὸν οὐρανοβάμονα γέροντα. Τοὺς τελευταίους αὐ»τοῦ ἐνθαρρυντικοὺς λόγους θὰ φέρω ἐσαεὶ εἰς τὸ στῆθος ὡς ἱερὸν ἐγ»κόλπιον καὶ μέχρι τοῦ τάφου» [1]. Ἀνὴρ εἰδημονέστατος τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας, ὀνομάζει τὸν ἄνδρα ἐπιφανέστατον θεολόγον καὶ ῥήτορα καὶ διδάσκαλον τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὸν Εὐγ. Βούλγαριν, Νικ. Θεοτόκην, Ἠλ. Μηνιάτην καὶ Κωνστ. Οἰκονόμου [2], ὁ δὲ ἡμέτερος ***Μαζαράκης***, διάδοχον τοῦ Μηνιάτου ὡς πρὸς τὴν φυσικὴν εὐγλωττίαν καὶ τὰ πολλὰ πνευματικὰ χαρίσματα. [3]. Διαπρεπὴς ἱεροκήρυξ μαθητὴς αὐτοῦ, λέγει τὰ ἑξῆς· «Μακάριοι ἐσμὲν ἀληθῶς οἱ »τοῦ ***Τυπάλδου*** μαθηταί, ἐντρυφήσαντες ἀληθῶς καὶ οἰκοδομηθέντες »ἐν τῇ ὑγιαινούσῃ καὶ τῇ χαριτοβρύτῳ αὐτοῦ διδασκαλίᾳ, ἀλλὰ καὶ »ἐν τῇ πατρικῇ αὐτοῦ ἀγάπῃ καταντήσαντες εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ »υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» [4]. Ὁ ἀνὴρ προσεκαλεῖτο πολλάκις ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ ἵνα συμβουλεύσῃ ἐπὶ σοβαρῶν ἀντικειμένων, ἐκπονήσῃ κανονισμούς, συντάξῃ σπουδαῖα ὑπομνήματα ἢ τόμους, ὅταν δὲ μετὰ τὰς ἐπὶ τριακονταετίαν ἀνωμάλους σχέσεις μεταξὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους καὶ τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ὁ κατὰ τὸ 1850 ὑπουργὸς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἀναστ. Λόντος, ἐπεβάλετο κατὰ συμβουλὴν τοῦ ῥωσσικοῦ ἀνακτοβουλίου νὰ ἐξομαλύνῃ τὰ πράγματα, ἐπίσημον ἀπευθύνας αἴτησιν πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἀπὸ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως ἀναγνωρισθῇ αὐτοκέφαλος ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ὁ πατριάρχης Ἄνθιμος Δ'. (1848-1852) μετά τινων προκατόχων αὐτοῦ καὶ τοῦ παρεπιδημοῦντος πατριάρχου Ἱεροσολύμων, ἀπέβλεψε πρωτίστως εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου γνώμην τοῦ ***Τυπάλδου***, ὃν διώρισε μέλος τῆς ὑπ' αὐτοῦ, τοῦ πρώην μητροπολίτου

[1] Πανδώρας ιγ' 196.

[2] Παπαδοπούλου ἔνθ. ἀνωτ. 592.

[3] Ἐν βίοις ἐνδόξων ἀνδρῶν Κεφαλληνίας 48.

[4] Γρηγ. Γῶγος Ὁ ἀοίδιμος μητροπολίτης Σταυρουπόλεως Κωνσταντῖνος ὁ Τυπάλδος. Ἐν Ἀθήναις 1868 σελ. 9.

Μεσημβρίας Σαμουὴλ καὶ τοῦ Κρήτης Χρυσάνθου καταρτισθείσης πρὸς ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος ἐπιτροπῆς. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἐφρόνει μὲν (ὡς κατέστησαν ἡμῖν γνωστὸν οἱ μακαρῖται ἀδελφοὶ αὐτοῦ) ὅτι ἐθνικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἔδει νὰ τηρῇ ἀμείωτα καὶ ἀπεριόριστα τὰ ἐφ' ὅλων τῶν ὀρθοδόξων κρατῶν δικαιώματα αὐτοῦ, ἐκ τῆς ἑνότητος ταύτης καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἰσχύος δυνάμενον ν' ἀντεπεξέρχηται ἐρρωμένως καὶ ἀποτελεσματικῶς κατὰ πάσης ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἐπιβουλῆς, ἀλλ' ὡς εἶχον τὰ πράγματα ἀπὸ τοῦ 1833 ἐν Ἑλλάδι, ἐξ ἀνάγκης ἔπρεπε νὰ ὑπερμαχήσῃ τῆς περὶ ἀναγνωρίσεως τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἰδέας, ἵνα μὴ ἐξακολουθήσῃ ἐκτραχυνομένη περαιτέρω ἡ κατάστασις καὶ ἡ διάστασις προκαλέσῃ ἴσως σχίσμα καὶ ἐθνικὰ δεινὰ δυσθεράπευτα, ταῦτα ὅμως δοξάζων, δὲν ἔκρινεν εὔλογον νὰ κυρωθῇ ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ ἡ αὐθαίρετος ἀνακήρυξις τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ 1833. Ἐντεῦθεν ἀνατεθείσης αὐτῷ τῆς συντάξεως τοῦ *Τόμου*, ἀπεσιωπήθη μὲν ὑπ' αὐτοῦ συνετῶς ἐν τούτῳ ἡ περίοδος ἐκείνη, καὶ ἀνεγνωρίσθη τὸ αὐτοκέφαλον διοικητικῶς, ὁ συντάκτης ὅμως ἐμερίμνησεν, ἵνα ἡ Ἑλλ. Ἐκκλησία τηρήσῃ ἐν τῇ διοικήσει αὐτῆς τὴν μορφὴν καὶ τὰς κανονικὰς διατάξεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὁ Φαρμακίδης ὅμως διὰ τοῦ *Ἀντιτόμου*, ἐματαίωσε ταῦτα καὶ ἐπηκολούθησεν ἡ σύνταξις τοῦ ἐν ἰσχύϊ καταστατικοῦ παρ' ἡμῖν. Ὁ τόμος ἐξεδόθη τῇ 29 ἰουλίου 1850 ὅτε τελετῆς γενομένης ὁ *Τυπάλδος* ἐξεφώνησε καὶ περισπούδαστον λόγον[1], γνωστὰ δὲ τὰ μετὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο ἐπακολουθήσαντα μεταξὺ τῶν θεολόγων ἐν Ἑλλάδι, κυρίως δὲ μεταξὺ τοῦ ἐλευθεριάζοντος Θ. Φαρμακίδου συγγραφέως τοῦ *Ἀντιτόμου* ὡς προέφημεν, ἀπὸ τοῦ 1833 κηρυχθέντος ὑπὲρ τῆς αὐτοδικαίως ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων φρονοῦντος ὅτι ἔδει νὰ αἰτηθῇ τοῦτο ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας. ***Ἐν τῷ Συνοδικῷ Τόμῳ ἢ περὶ ἀληθείας*** (Ἀντιτόμῳ) τοῦ Φαρμακίδου ἐκδοθέντι ἐν Ἀθήναις τὸ 1852, τῇ γνωστῇ πικρᾷ καὶ χλευαστικῇ ἐπικρί-

[1] Ἴδε Κώδικα ἱερὸν περιέχοντα τὰ πρακτικὰ κλ. περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ὀρθοδ. Ἐκκλησίας, αων' ἰούλιος σελ. 93. Συνοδικὸν γράμμα Ἀνθίμου πατριάρχου ἐν ἡμιφύλλῳ. Ἐπ. Κυριακίδου Ἱστορία Συγχρόνου Ἑλληνισμοῦ. Ἀθῆναι 1892 σελ. 615.

σει τοῦ Τόμου καὶ ἐπιθέσει ἀνευλαβεῖ κατὰ τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἱκανὰ ἐγράφησαν ἐν φράσει τραχείᾳ καὶ ἀδίκῳ καὶ κατὰ τοῦ **Τυπάλδου** τοῦ συντάξαντος κατὰ τὴν κρατήσασαν πεποίθησιν τὸν ἐν λόγῳ Τόμον. Ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλον λόγον σφόδρα διΐσταντο ἀπὸ προτέρου, οἱ θεολόγοι. Ἄγγλοι ἱεραπόστολοι τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρείας ἀπὸ τοῦ 1810 ἐξ Ἀγγλίας καὶ Ἀμερικῆς ὁρμηθέντες, ἐπελήφθησαν τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ διαδόσεως τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου, μεταφράζοντες τὰς Ἁγίας Γραφάς, βραδύτερον ὅμως εἰς τοῦτο ἠσχολήθησαν ἔξοχοι σοφοὶ ξένοι καὶ ἡμεδαποί, ἐν οἷς καὶ ὁ ἡμέτερος **Τυπάλδος** [1], ἐπιδοθεὶς κυρίως εἰς τὴν μετάφρασιν τῶν ψαλμῶν τοῦ Δαυΐδ. Ἀλλ' ἡ μετάφρασις τῶν Γραφῶν θεωρηθεῖσα ὑπὸ πολλῶν ὡς ἔργον προσηλυτισμοῦ, εἶχε τέξει πράγματα ἐν Ἀνατολῇ, ἐφ' ᾧ καὶ Γρηγόριος VI διέταξε τὴν πυρπόλησιν τῶν βιβλίων! Ἐν δὲ τῇ κυρίως Ἑλλάδι σφοδραὶ ἐπηκολούθησαν αἱ συζητήσεις καὶ ἐν πολλοῖς περιττὴ ἐχύθη μελάνη καὶ χολὴ μεταξὺ Φαρμακίδου καὶ Οἰκονόμου, καθ' ἃς δὲν ἔμεινε ξένον τὸ ὄνομα τοῦ **Τυπάλδου** μετὰ πολλῆς τῆς ἐμπαθείας διασυρόμενον ὑπὸ τοῦ πρώτου [2]. Καὶ ἀνώνυμοι ἔγραψαν κατὰ τῶν μεταφραστῶν ἀπὸ τοῦ ἑβραϊκοῦ κειμένου, κατ' ἐκείνων δέ, ἐπεξῆλθε γενναίως, βασίμως δσον εὐπρεπῶς καὶ σεμνῶς ὁ πολὺς Ν. Βάμβας ὑπεραμυνόμενος τῶν μεταφραστῶν, καὶ ἐξαίρων μάλιστα τὴν εὐσέβειαν καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ **Τυπάλδου** [3]. Ὁ ἀείμνηστος διδάσκαλος πολλὰ οὕτω παθὼν καὶ ὑπομείνας καρτερικῶς, μοχθήσας ἐπὶ μακροὺς χρόνους ἐν μελέταις καὶ διδασκαλίᾳ, ἔπαθε σοβαρῶς τὴν ὑγείαν, καὶ τὸ χείριστον ἐστερήθη τῆς ὁράσεως, ἀλλὰ καὶ τοιοῦτος, δὲν ἀπέβαλε τὸν ζῆλον, τὸ θάρρος καὶ τὴν συναίσθησιν τοῦ καθήκοντος, καὶ τυφλὸς ἔτι ἐξηκολούθει διδάσκων διετίαν ὅλην. Παραιτηθεὶς δὲ τὸ 1865, ἐπανέκαμψεν ὑπέργηρως καὶ καταπεπονημένος εἰς Ληξούριον, ἀφεὶς ἐν Κωνσταντι-

[1] Μ. Χατζοπούλου Ἡ Ἑλλὰς κατὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας 1896 σελ. 39 ἐπ. ἐν Λευκώματι.

[2] Φαρμακίδου Συνοδικὸς τόμος. Ἀθήνησι 1852 καὶ Ἀπολογία 1840.

[3] Ν. Βάμβα Σύντομος ἀπάντησις πρὸς τὸν ὑποκρυπτόμενον ὑπὸ Ζ. Π. Ρ. πατέρα τῆς πρὸ ὀλίγου διαδοθείσης ἀναισχύντου ἐπιστολῆς περὶ τοῦ τίς ὁ ὑποκεκρυμμένος σκοπὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι ἱεραποστόλων τῆς βιβλικῆς ἑταιρείας. Ἐν Ἀθήναις 1837.

ιουπόλει ἀνεξάλειπτον καὶ στίλβουσαν τὴν μνήμην [1]. Μετὰ τετραετίαν περίπου, ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ τῇ 21 νοεμβρίου 1868, κηδευθεὶς μεγαλοπρεπέστατα καὶ ἐγκωμιασθεὶς ὑπὸ τοῦ εὐφραδοῦς νομικοῦ Πέτρου Κατσαΐτου, ἐτάφη δὲ ὑπὸ τὸ διακονικὸν τοῦ ἁγίου βήματος τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπου. Ὁ διδάσκαλος κατὰ Γῶγον ἐδίδαξε καὶ συνέγραψε δογματικήν, ἠθικήν, ποιμαντικήν, ἑρμηνευτικήν, κανονικὸν δίκαιον, λειτουργικὴν κατήχησιν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν, μετέφρασε δ' ἐκ τῆς λατινικῆς, γαλλικῆς καὶ ἰταλικῆς ἀξίας λόγου πραγματείας. Τὰ ἑξῆς καὶ ἡμεῖς γινώσκομεν δημοσιεύματα τοῦ ἀνδρὸς α') *Λόγον πανηγυρικὸν εἰς τὸν ὅσιον Γεράσιμον τὸν προστάτην Κεφαλληνίας.* Ἐν Βενετίᾳ 1823 [2]. β') *Κατήχησιν τῆς ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς πίστεως συνοπτικῶς ἐκτεθεῖσαν*, ἐκδοθεῖσαν δ' ἐν Κερκύρᾳ τῷ 1829 δαπάναις τῆς Κυβερνήσεως πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν Ἑπτανήσῳ ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων. γ') *Πλάτωνος μητροπολίτου Μόσχας διδασκαλίαν ἤτοι σύνοψιν τῆς Χριστιανικῆς θεολογίας* μετάφρ. Ἀδ. Κοραῆ, ἐκδοθεῖσαν τὸ δεύτερον ἐν Κερκύρᾳ 1827 μετὰ σημειώσεων *Κωνσταντίνου Τυπάλδου* [3]. δ') *Ἀκολουθίαν παρακλήσεως τοῦ ἐν Ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος ἐπισκόπου Τριμυθοῦντος τοῦ θαυματουργοῦ πατρὸς καὶ προστάτου Κερκύρας.* Κερκύρᾳ 1827. ε') *Βίον τοῦ Θάλητος* ἐν Κερκύρᾳ 1827. Τύποις Κυβερνήσεως, μετάφρ. ἐκ τῶν τοῦ Fénelon «Abrégé de la vie des plus illustres philosophes de l' antiquité» οὗτινος ἔργου ἐπελήφθη τὴν ὅλην μετάφρασιν, ἣν ὅμως δὲν ἔφερε καθ' ὅλου εἰς πέρας. ϛ') *Διπλοῦν παράλ-*

[1] Ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Σχολῆς εὐγνώμονος μνήμης ἕνεκεν, ἤρτηται ἡ εἰκὼν τοῦ ἀνδρός, ἐφ' ἧς ὁ σοφὸς Η. Τανταλίδης ἔγραψεν ἀρχαϊκὴν ἐπιγραφήν· «Ἄλλην ἐκεῖνος ἀφῆκεν εἰκόνα τοῦ πνεύματος, ἥτις ζῶσ' ἐν τοῖς μαθηταῖς, ζῶντα εἰκονίζει αὐτόν, ταύτης τὴν λάμψιν φθονήσας ὁ ἥλιος, γράφει ἐντέχνως, μόνην αὐτοῦ τὴν σκιάν, ἧς νεκρὰ αὕτη εἰκών». Καλλιτέχνου γερμανοῦ ὡραιοτάτη ἐλαιογραφικὴ εἰκὼν εὑρίσκεται καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τῶν Ἰακωβάτων ἐν Ληξουρίῳ, ὅπου ἐν ἰδιαιτέρᾳ ἱματιοθήκῃ, φυλάσσονται ὡς κειμήλια ἱερά, τ' ἀρχιερατικὰ αὐτοῦ βαρύτιμα ἄμφια, αἱ βακτηρίαι, τὰ ἐγκόλπια, τὰ παράσημα, τὰ διπλώματα, αἱ πολύτιμοι μῆτραι κλ.

[2] Ἀνεδημοσιεύθη ἐν Πάτραις τὸ 1870 ἐν τῇ Ἀκολουθίᾳ τοῦ ὁσίου, ἐκδοθείσῃ ὑπὸ Δημητρ. Λυκούδη.

[3] Τὴν μετάφρασιν ταύτην ἤρξατο πρότερον ὁ Τυπάλδος δημοσιεύων ἐν τῷ Ἐκκλησιαστικῷ περιοδικῷ Σάλπιγξ.

ληλον ἢ ἡ Ἐκκλησία ἀπέναντι τοῦ πάπα καὶ τῆς κατὰ τὸν ις' αἰῶνα μεταρρυθμίσεως, συντεθὲν μὲν γαλλιστὶ ὑπὸ Α. Στούρζα, μεταφρασθὲν δὲ ὑπὸ *Κ. Τυπάλδου* τοῦ Σταυρουπόλεως, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1851 [1]. ζ') *Ἀκολουθίαν τοῦ ἐν Ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ ἰσαποστόλου Φωτίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ ὁμολογητοῦ, συνερανισθεῖσαν μὲν ἐξ ἀρχαιοτέρων τῆς Ἐκκλησίας ὕμνων* [2] *καὶ συνταχθεῖσαν ὑπὸ Τυπάλδου τοῦ Σταυρουπόλεως, ἐκδοθεῖσαν δὲ φιλοτίμῳ δαπάνῃ τοῦ ἤδη εὐκλεῶς πατριαρχεύοντος παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Κυρίου Κυρίου Ἀνθίμου τοῦ ἀπὸ Ἐφέσου ἐκ τῆς νήσου Κούταλης, ἵνα διανέμηται δωρεὰν τοῖς ἁπανταχοῦ εὐσεβέσι καὶ πάσαις ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις* μετὰ προλόγου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐκ τῆς πατριαρχικῆς τοῦ Γένους τυπογραφίας 1848. Ὁ ἀνὴρ ἠσχολήθη εἰς τὸ ἔργον τοῦτο διότι τὴν μνήμην τοῦ Φωτίου εἶχεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη συνεχῆ καὶ ζωηρὰν σὺν τοῖς ἄλλοις ἅτε σχολαρχῶν ἐν Χάλκῃ καὶ βιῶν ἐν τῇ μονῇ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἱδρύματι τοῦ ἀειμνήστου πατριάρχου ἐκείνου [3]. Ἡ ἀκολουθία μετεφράσθη σλαβωνιστὶ τὸ 1849 ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ Νεοφύτου Ἱερομονάχου, ἐγκριθεῖσα ὑπὸ τῆς Κεντρικῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιτροπῆς, ἵνα τυπωθεῖσα διανεμηθῇ εἰς χρῆσιν τῶν ὀρθοδόξων βουλγάρων χριστιανῶν. Ὁ πολὺς Ι. Βαλέττας, λέγει τὴν ὑπὸ τοῦ *Τυπάλδου* ἐκπονηθεῖσαν ταύτην ἀκολουθίαν «ἀξίαν τῆς εὐσεβείας τοῦ τε ὑμνουμένου καὶ τοῦ ὑμνογράφου» [4]. Εἰς δὲ τὸ οἰκογενειακὸν ἀρχεῖον τῶν Ἰακωβάτων ἐν Ληξουρίῳ σώζονται τὰ ἑξῆς τοῦ ἀνδρὸς χειρόγραφα α') *Λόγος πανηγυρικὸς εἰς τὸν Ἅγιον Σπυρίδωνα* ἀπὸ τοῦ 1826 - 1837. β') *Ὀκτὼ περίοδοι τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς τῶν ἐτῶν* 1827, 1829 - 1835. γ') *Δογματικὴ θεολογία*. δ') *Ποιμαντική*. ε') *Διδακτική*. ς') *Ἑρμηνευτική* [5]. ζ') *Ἠθικὴ θεολογία*.

[1] Le double Parallèle par A. Stourzas. Athènes 1849, φιλοπονηθεὶς ἐξ ἀφορμῆς τῆς διαβοήτου ἐπιστολῆς τοῦ Πάπα πρὸς τοὺς Ἀνατολικοὺς τὸ 1847, πρβλ. Οἰκονόμου Κ., Ἀλ. Στούρζας. Ἀθήνῃσι 1855 σελ. 92.

[2] Τὸν βίον συνώψισεν ἀπὸ τῶν τοῦ Νικηφόρου Θεοτόκη. Ὁ Φώτιος ἀπέθανε τὸ 892, ἀλλ' ἡ καθιέρωσις αὐτοῦ εἶνε μεταγενεστέρα. Ἴδε Τρ. Εὐαγγελίδου Βίοι τῶν Ἁγίων. Ἐν Ἀθήναις 176.

[3] Ταντaλίδου ἔνθ. ἀνωτ. πθ. α'.

[4] Ἐν ἐκδόσει Ἐπιστολῶν τοῦ Φωτίου. Ἐν Λονδίνῳ 1861 σελ. 81.

[5] Ἕτερον ἀντίγραφον σώζεται ἐν τῇ συλλογῇ χειρογράφων τοῦ ἱερέως Ν. Πολλάνη ἐν Ἀργοστολίῳ.

) *Ἠθικὴ ἐφηρμοσμένη*· θ') *Περὶ ἱερᾶς εὐγλωττίας*· ι') *Ἁγιογραφίας καὶ ἀρχαιολογίας ἱερᾶς ἑρμηνεία*· ια') *Πατρολογικαὶ σημειώσεις*· ιβ') *Κατήχησις*· ιγ') *Μετάφρασις πατρολογίας Οὐΐστου* ἐν Ἰγκολστὰδ 1795· ιδ') *Τρεῖς διατριβαὶ περὶ τοῦ σχίσματος*· ιε') *Ἑρμηνεία εἰς τὴν ῥῆσιν τοῦ Ἁγίου Εἰρηναίου ἐπισκόπου Λουγδούνων περὶ πρεσβείων τῷ τῆς Ῥώμης πάπᾳ* 1845· ις') *Ὁ εἰς Χριστὸν παιδαγωγικὸς λόγος, ἤτοι ὁδηγία πρὸς τὴν γνῶσιν τῆς τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν πίστεως*· ιζ') *Συλλογὴ λόγων εἰς τὰς ἐνάρξεις καὶ λήξεις τῶν μαθημάτων καὶ εἰς ἀπονομὰς διπλωμάτων*· ιη') *Λόγοι ἐγκωμιαστικοὶ* ἐν κηδείαις, μνημοσύνοις καὶ ἄλλαις περιστάσεσι ἐκφωνηθέντες ἐν Κεφαλληνίᾳ, Κερκύρᾳ, Ἐνετίᾳ, Κωνσταντινουπόλει καὶ Χάλκῃ. Μεταξὺ τούτων καὶ ἐπιτάφιος εἰς Κερκύρας *Μακάριον* (✝ 6 σεπτεμβρίου 1827), εἰς Ζακύνθου *Γαβριὴλ* (✝ 1827), εἰς τὸ μνημόσυνον τοῦ *Ἠλία Μηνιάτου* ἐν Ληξουρίῳ [1], εἰς τὸν θάνατον τοῦ *Ἰωάν. Καραντινοῦ* (✝ 1827), εἰς τὸ μνημόσυνον τοῦ *Γουΐλφόρδ* ἐν Κερκύρᾳ, ὁ κατὰ τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ ὡς μητροπολίτου Σταυρουπόλεως, ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ 1848, ὁ ἐπὶ τῇ ἐγκαθιδρύσει τῆς ἐν Χάλκῃ σχολῆς τὸ 1844 καὶ ὁ ἐπικήδειος εἰς τὸν πατριάρχην *Κωνστάντιον* τὸν ἀπὸ Σιναίου (✝ 1859). Ἐν τοῖς ἐγγράφοις τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρός, εὕρομεν καί τινα ὑπ' αὐτοῦ συντεθειμένα τροπάρια καὶ ἀπολυτίκια [2] προσδὲ πλεῖστα δοκίμια λόγων τῶν ἐν Χάλκῃ μαθητῶν αὐτοῦ, ἀναγνωρίζονται δὲ μεταξὺ τούτων ὀνόματα γνωστῶν πατριαρχῶν, μητροπολιτῶν, ἱεροκηρύκων, ἀρχιμανδριτῶν, λογίων καὶ ἀριστέων τοῦ Γένους διατελεσάντων μαθητῶν τοῦ διδασκάλου, ἐπίσης πολλὰς ἐκθέσεις τούτου περὶ τῆς κατ' ἔτος καταστάσεως τῆς σχολῆς, καὶ φάκελλον ὀγκώδη ἀλληλογραφίας μετὰ πατριαρχῶν, ἀρχιερέων, σοφῶν καὶ ἄλλων διαπρεπῶν ἀνδρῶν, ταῦτα πάντα δυνάμενα, ἂν ἠρευνῶντο, νὰ φέρωσιν εἰς φῶς πολλὰ τὰ ἄγνωστα καὶ λεπτομερείας τῶν τότε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Ἔθνει γεγονότων, καὶ χρησιμεύσωσι βασίμως καὶ εἰς τὸν μέλλοντα νὰ διαλάβῃ περὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἐν Χάλκῃ σχολῆς καὶ τῶν γραμ-

[1] Ὁ Τυπάλδος συνέθεσε καὶ τὴν ὡραίαν ἐπιτάφιαν ἐπιγραφὴν εἰς Ἠλίαν Μηνιάτην, ἀποτριβεῖσαν ἀπὸ τῆς πλακός. Ἴδε βίον Μηνιάτου.

[2] Ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Εὐσταθίου ἀρχιεπισκόπου Κερκύρας, εἶχον μάθει ὅτι συνέθεσε καί τινα τροπάρια εἰς τὴν Ζωοδόχον Πηγήν, καὶ ὅτι ἦτο εἰδήμων τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς διδαχθεὶς ταύτην ὑπὸ τὸν Δαφαρέαν

μάτων ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα. Ἐξ ἐπιστολῆς δὲ τοῦ Στούρζα πρὸς Εὐσέβειον Πανᾶν, μανθάνομεν πρὸς τούτοις ὅτι ὁ διδάσκαλος ἐξεπόνει καὶ ἔργον *περὶ ἑνότητος τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας*, ὅπερ ὅμως μέχρι τοῦ 1838 δὲν εἶχεν ἔτι περατώσει.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΚΑΠΕΛΕΤΤΟΣ ΔΟΤΤΟΡΑΤΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ τῇ 17 ὀκτωβρίου 1805, ὑπὸ Γερασίμου καὶ Ἰουδὴθ Κούρτσουλα. Τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐδιδάχθη ὑπὸ τοῦ ἱεροδιδασκάλου Χαραλ. Ποβερέτου, καὶ τὴν ἰταλικὴν καὶ γαλλικὴν ὑπὸ τοῦ θείου του Ἰακώβου Κούρτσουλα. Ἐσπούδασε τὰ νομικὰ ἐν Παταβίῳ καὶ Πίσῃ, ἐν τῇ τελευταίᾳ δὲ ἠξιώθη τοῦ διπλώματος τῆς νομικῆς κατὰ μάϊον τοῦ 1826. Κατέγινεν εἰδικώτερον εἰς τὰ ποινικά, διψῶν ὅμως πλείονας γνώσεις μετέβη τὸ 1827 εἰς Παρισίους ὅπου ἐφοίτησε μέχρι τοῦ 1829 ἐν τῷ πανεπιστημίῳ, τῇ σχολῇ τῆς Σορβώνης καὶ τῷ Collège de France πρὸς συμπλήρωσιν τῶν νομικῶν καὶ πολιτειακῶν αὐτοῦ σπουδῶν. Τυχὼν θερμῆς συστατικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Νεοφύτου Βάμβα πρὸς τὸν Κοραῆν, λίαν ὠφελήθη ἐκ τῆς μετὰ τούτου σχέσεως, ἐξαιρετικῶς ἀγαπήσαντος τὸν νέον διὰ τὴν εὐφυΐαν, φιλομάθειαν καὶ φιλοπατρίαν αὐτοῦ. Εἰδὼς μάλιστα ὁ Κοραῆς τὴν ἑλληνομάθειαν καὶ τὴν πολιτειακὴν κατάρτισιν τοῦ νέου Κεφαλλῆνος συνέστησεν αὐτὸν τῷ τε γάλλῳ ἑλληνιστῇ Τουρῶ ὃν λίαν ἐβοήθησεν ὁ *Τυπάλδος*, ἑρμηνεύοντα καὶ μεταγλωττίζοντα τὸν κατὰ Λεωκράτους λόγον τοῦ Λυκούργου, καὶ τῷ Καποδίστρια. Ἐπὶ Καποδιστρίου διωρίσθη διοικητικὸς ὑπάλληλος ἐν Λακωνίᾳ, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσαγγελεὺς παρὰ τῷ ἐκκλήτῳ δικαστηρίῳ τῶν Κυκλάδων ἑδρεύοντι ἐν Μυκόνῳ, διατελέσας τοιοῦτος καὶ ὑπὸ τὴν μετὰ τὸν φόνον τοῦ κυβερνήτου προσωρινὴν κυβέρνησιν. Ὀργανωθέντων τῶν δικαστηρίων, διωρίσθη τὸ 1835 εἰσαγγελεὺς τῶν ἐν Σπάρτῃ πρωτοδικῶν, προαχθεὶς τὸ 1838 εἰς ἐφέτην ἐν Ἀθήναις, ἐπὶ ὑπουργοῦ δὲ Παΐκου εἰς ἀρεοπαγίτην. Ὡς ἀνὴρ φιλελεύθερος καὶ μεμορφωμένος ὑπερήσπισε τὴν ἐλευθερίαν τοῦ τύπου, ὅτε κατεδιώκοντο ὁ *Αἰὼν* καὶ ἡ *Ἐλπίς*, πεσὼν ἕνεκα τούτου εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ ὑπουργοῦ, ὑποβιβάσαντος μάλιστα αὐτὸν εἰς πρόεδρον τῶν ἐν Πάτραις πρωτοδικῶν [1], ὅτε παραιτηθεὶς ἐδικηγόρησεν ἐν Ἀθήναις. Κατὰ τὴν Σεπτεμβριανὴν ἐπανάστασιν ἔσχεν ἐνεργὸν μέρος,

[1] Ἴδε Αἰῶνα καὶ Ἐλπίδα Ἀθηνῶν ἔτει 1840-1041.

ὑπερησπίσθη δὲ σθεναρῶς κατὰ τῆς βαυαρικῆς δυναστείας τὸν Γεώργιον Καποδίστριαν ἀδελφὸν τοῦ Κυβερνήτου πρόεδρον τῆς Φιλορθοδόξου Ἑταιρείας, προσδὲ καὶ τὸν στρατηγὸν Μακρυγιάννην καταγγελθέντα ἐπὶ ἀποπείρᾳ δολοφονίας κατὰ τοῦ Ὄθωνος. Τὸ ὑπὸ τὸν Ἀνδρ. Μεταξᾶν πρῶτον Συνταγματικὸν Ὑπουργεῖον παρεκάλεσε τὸν **Τυπάλδον** ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐν τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ θέσιν του, σύναμα δέ, ὡς δεινὸν τὰ ποινικά, νὰ διδάξῃ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τὴν ποινικὴν δικονομίαν, ἀλλὰ τὸ ἀπροστάτευτον τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ οἰκογενειακῶν του πραγμάτων, ἀπῄτει ἀνυπερθέτως τὴν ἐκεῖ παρουσίαν του, ἐφ' ᾧ μὴ δεχθεὶς τὰ προτεινόμενα ὑψηλὰ ἀξιώματα ἐπανέκαμψεν εἰς τὴν γενέτειραν. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1848 ἐν Κεφαλληνίᾳ ὁ ἀνὴρ ἦτο εἷς τῶν σπουδαιοτέρων παραγόντων, ἀγόμενος νὰ ἐργασθῇ πρὸς ἔνοπλον διαμαρτυρίαν, τείνουσαν νὰ ἐξυψώσῃ ἐν τῇ κοινῇ γνώμῃ, λαὸν πειρώμενον ν' ἀποτινάξῃ τὸν ξενικὸν ζυγὸν καὶ ποθοῦντα ἀνεξαρτησίαν καὶ ἐθνικότητα. [1]. Κατεδιώχθη τότε ἐπὶ ἐγκλήματι καθοσιώσεως μετ' ἄλλων, ἐκρύπτετο δὲ ἵνα ἀποφύγῃ τοὺς δρακοντείους νόμους, καὶ τὰ μέτρα τῶν ἀρχῶν, ἀλλὰ προδότης τις ἐκ Θηνκίας δελεασθεὶς ὑπὸ τῆς ταχθείσης παρὰ τῶν ἀρχῶν ἀμοιβῆς, κατέδωκεν αὐτόν, καὶ ὁ αἰσθηματίας πατριώτης ἤχθη χειροπέδαις δεδεμένος εἰς τὸ δικαστήριον, ἀλλ' ἡ φυσική του εὐγλωττία, τὸ θάρρος καὶ ἡ νομικὴ ἱκανότης ἔσωσαν αὐτόν, κατεδικάσθη ὅμως εἰς δέκα καὶ τριῶν μηνῶν φυλάκισιν, ὡς σχὼν μέρος ἐν τῇ στάσει τοῦ Ἐπιταφίου [2], ἣν ποινὴν ἀποτίσας ἐν τῷ Σωφρονιστηρίῳ Κεφαλληνίας, ἐγκατέστη αὖθις ἐν Ἀθήναις. Ἐκλεχθεὶς βουλευτὴς τῆς Δ' βουλῆς ὑπῆρξεν εἷς τῶν εὐτολμοτέρων, ζωηροτέρων καὶ δραστηριωτέρων. Τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνδρὸς προσηκόντως ἐκτιμῶν καὶ ὁ συνάδελφος αὐτοῦ Ἠ. Ζερβός, προέτεινε κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 28 μαρτίου αὐτὸν ὡς γραμματέα τοῦ σώματος, ἐξάρας τὴν δρᾶσιν αὐτοῦ ὅτε διετέλει εἰσαγγελεὺς καὶ ἀρεοπαγίτης ἐν τῇ ἠλευθερωμένῃ Ἑλλάδι, καὶ ὡς εἰδότος ἐκ πείρας καὶ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως τὰ τῶν ἐκεῖ βουλῶν καὶ συνελεύσεων, ἡ πρότασις

[1] Lenormand. La question jonienne. 1857 p. 97.

[2] Ἴδε Atto opinativo dell' avvocato General Curis ad hoc καὶ Καταθέσεις καὶ διαδικασία ἐπὶ τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ 1848 συμβάντων. Ἐν ἐφημερίδι Ἰονίου Κράτους 1849. Ἐπίσης Γ. Βερυκίου Ἀπομνημονεύματα. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1870 σελ. 100.

ὅμως ἐκείνη ὑποστηριχθεῖσα καὶ ὑπὸ τοῦ Κουρῆ καὶ Ζαμπελίου ἀπερρίφθη ὑπὸ τοῦ ἁρμοστοῦ διορίσαντος γραμματέα τῆς βουλῆς τὸν ἄγγλον Φρέζερ. Πεπροικισμένος δὲ διὰ φυσικῆς λόγου εὐροίας καὶ ῥητορικῶν χαρισμάτων, πολλάκις ἠγόρευσεν ἐν τῇ βουλῇ καὶ προτάσεις ἀξιολόγους ὑπέβαλε [1], εἰς αὐτὸν δ' ἐπεφυλάσσετο ἡ τιμὴ τῆς ὑποβολῆς τοῦ περὶ Ἑνώσεως περιλαλήτου ψηφίσματος. [2]. Τὰς καταδιώξεις ἃς ὑπέστησαν ἄλλοι αὐτοῦ συνάδελφοι, ὁ *Τυπάλδος* κατώρθωσε ν' ἀποφύγῃ ἀναχωρήσας εἰς Ἀθήνας, ἔνθα ἐδικηγόρησεν, ἀλλ' ἀπηγορεύετο πλέον ὑπὸ τῶν Ἰονίων ἀρχῶν ἡ εἰς Ἑπτάνησον ἐπάνοδος αὐτοῦ, ὡς δῆθεν ἕλληνος ὑπηκόου [3]. Ἐδικηγόρησεν εἶτα καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅπου διαμένων ἐξελέχθη εἴς τι κενὸν τοῦ ια' Ἰονίου Κοινοβουλίου, βουλευτής, ὅτε αὖθις ὑπερήσπισε τὴν ἐθνικὴν ἰδέαν. Κατὰ τὰς ἐκλογὰς δὲ τοῦ ιβ' ὑποβαλὼν ὑποψηφιότητα, ἀπέτυχε πολεμηθεὶς ὑπό τινων τῶν πρώην αὐτοῦ συναδέλφων, κλινόντων ὑπὲρ τῆς ἀναβολῆς τοῦ Ἑνετικοῦ ζητήματος καὶ τῶν βελτιώσεων, ἐνῷ ἐκεῖνος ἔμενε σταθερὸς εἰς τὰς ἀρχάς του [4]. Εἰς κομματικὴν ἰσχὺν μεγάλην ἵκετο ἐπικειμένης τῆς Ἑνώσεως. Κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ ιγ' Κοινοβουλίου ἀπετέλεσε μέρος τῆς λεγομένης *Δεκανδρίας* ἤτοι τῶν δέκα φιλελευθέρων ὑποψηφίων [5]. Μετὰ τὴν Ἕνωσιν ἐξελέχθη ἐπίσης πληρεξούσιος Κεφαλληνίας ἐν τῇ Β' ἐν Ἀθήναις Ἐθνοσυνελεύσει. Μετ' ἄλλων Κεφαλλήνων τότε ἐκηρύχθη κατὰ τοῦ Σπόνεκ, καταταχθεὶς εἰς τὴν ὑπὸ τὸν Δ. Βούλγαρην ἀντιπολίτευσιν, ἀκολουθήσας ὅμως ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ νομίμου καὶ τοῦ πρέποντος πολιτικὴν φιλοπάτριδα καὶ μὴ

[1] Οἷαι καὶ ἡ κατὰ τῆς Ὑψηλῆς ἀστυνομίας ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 30 μαΐου 1850 (ἴδε πρακτ. θ' βουλῆς 468), ἡ περὶ ἀνεγέρσεως ἀνδριάντος εἰς τὸν Καποδίστριαν ὅτε καὶ συνέστη ἐπιτροπὴ πρὸς τοῦτο ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Α. Μουστοξύδου. (Αὐτόθι 206-207).

[2] Ἴδε τοῦτο ἐν συνεδρίᾳ 30 νοεμβρίου 1850 ἐν Πρακτικοῖς θ' βουλῆς.

[3] Γ. Βερυκίου Ἀπομνημ. 120.

[4] Ἴδε Νέαν Ἐποχὴν Κερκύρας 1862 ἀριθ. 190. Πρακτικὰ τῆς ιβ' βουλῆς, Συνόδ. Α. 1862. Ἀνδρ. Ἱδρωμένου Ὁ ὑπὲρ τῆς Ἐθνικῆς Ἀποκαταστάσεως ἀγὼν τῶν Ἑπτανησίων 129.

[5] Ἴδε ἐφημ. Κεφαλλ. Ἐθνοφυλακὴ 1863. Ὁ πολιτικὸς σύλλογος Ἐθνοφυλακὴ τοῦ Ἀργοστολίου καὶ Ὁμόνοια Ληξουρίου ἀπὸ κοινοῦ ὑπέβαλον τοὺς δέκα ὑποψηφίους μετὰ τῆς ἐντολῆς νὰ ψηφίσωσι τὴν Ἕνωσιν.

ἐκτραπεὶς τῆς μετριότητος καὶ τῆς συνέσεως. [1]. Ἀποτυχὼν κατὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς α' βουλευτικῆς περιόδου, ἀνεχώρησεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὅπου εὐδοκίμως ἐδικηγόρησε, διορισθεὶς δ' ἐφέτης ἐν Ἀθήναις, ἀπεβίωσεν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τῇ 27 ὀκτωβρίου 1868, ὅλων τῶν ἐφημερίδων τῆς πρωτευούσης ἐξυμνησασῶν τὸν ἄνδρα, ἐπικήδειον δ' ἐκφωνήσαντος τοῦ δικηγόρου Ἀγγελοπούλου Ἀθανάτου. [2].

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΚΟΖΑΚΗΣ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ. Κατὰ κόσμον Ἀνδρέας, γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1771, υἱὸς Γεωργίου καὶ Μαρίας Τυπάλδου Κιάπλια. Ἀπὸ παίδων ἀφιερωθεὶς εἰς τὰ θεῖα, ἠσχολήθη καὶ εἰς τὴν ἁγιογραφίαν, προσωπογραφία δ' Εὐγενίου τοῦ Βουλγαρέως ἐλέγχει αὐτὸν τεχνίτην οὐκ ἀδέξιον. Εἰ καὶ ὑπὸ τοὺς τότε διδασκάλους τῆς στοιχειώδους παιδεύσεως ἐν Ληξουρίῳ παιδευθείς, φιλομαθὴς οὐχ ἧττον φύσει, καὶ ποιούμενος ἰδιαιτέρας σπουδάς, κατηρτίσθη ἱκανῶς ὥστε καὶ τὸν θεῖον λόγον νὰ κηρύσσῃ, καὶ λόγιος νὰ λέγηται παρ' ἀξιοπίστου συγγραφέως [3]. Μονάσας εἰς διαφόρους τῆς Ἀνατολῆς μονὰς ἱερώθη ἐν μιᾷ τούτων. Τὸ 1806 ὁ μητροπολίτης Κεφαλληνίας Ἰωαννίκιος τοσοῦτον ἔσεβε τὸν ἄνδρα, ὥστε ἔπεμψεν αὐτὸν ἐμπιστευτικῶς εἰς τὸν οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Γρηγόριον Ε' ἵνα διαπραγματευθῇ σπουδαίας τινὰς τῆς Μητροπόλεως ὑποθέσεις, τοσαύτην δ' εἰς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησιαστικοὺς ἄνδρας ἐνεποίησεν ἀρίστην ἐντύπωσιν, ὥστε τῇ κοινῇ ἁπάντων ἐφέσει παρεκλήθη νὰ ἐφημερεύσῃ ἐν Σταυροδρομίῳ, κατορθώσας διὰ προκλήσεως γενναίων συνδρομῶν καὶ τῆς ἀναγκαίας παρὰ τῆς Υ. Πύλης ἀδείας, ν' ἀνεγείρῃ ἐκ βάθρων τὸν ναόν. Τὸ 1809 ὁ πατριάρχης Ἱερεμίας Δ' προήγαγεν αὐτὸν εἰς μητροπολίτην τῆς ἐν Συρίᾳ Τριπόλεως, ὡς τοιοῦτος δὲ διετέλεσε καὶ συνοδικὸς σύνεδρος μέχρι τοῦ 1814. Μετὰ τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ Ἰονίου Συντάγματος τὸ 1817, σιωπηρῶς καταργηθέν-

[1] Ἴδε Πρακτικὰ Ἐθνοσυνελεύσεως 1864 καὶ Courrier d'Athènes. nov. 1868.

[2] Περὶ τοῦ ἀνδρὸς πρβλ. καὶ Lenormand L' annessione delle isole jonie. Universal biography Τόμῳ 6' 1875 ἐν λέξει Sir Capeleto. Γενικὴν ἱστορίαν τῆς Γενεύης 1866, ἐξ ἧς μετέφρασε τὰ περὶ τοῦ ἀνδρὸς ὁ ἡμέτερος κ. Γεράσιμος Μουσούρης δημοσιεύσας ἐν Ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ Ἀθηνῶν 1871 σελ. 257, καὶ Χιώτου ἱστορίαν Ἰον. Κράτους 791-800.

[3] Μ. Παρανίκα Σχεδ. 148. Ἐπαρχ. εἰδήσεις Χερσῶνος 293.

των τῶν περὶ ἐκλογῆς ἐπισκόπων πρότερον κρατούντων, ἡ Ἰόνιος Γερουσία μέχρις οὗ νομοθετηθῇ τρόπος ἐκλογῆς ἀρχιερέων, προέβη εἰς διορισμοὺς τοποτηρητῶν τῶν θρόνων ὅταν οὗτοι ἐκενοῦντο. Τοῦ Κεφαλληνίας Ἰωαννικίου τετελευτηκότος τὸ 1817, ὁ *Κοζάκης* προσεκλήθη ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ὡς τοποτηρητὴς τοῦ θρόνου 9 ἰουλίου 1818 [1]. Τὸ ὀλιγοετὲς διάστημα καθ' ὃ οὗτος ἐποίμανε τὴν νῆσον, ἀπέδειξε καὶ εὐσέβειαν καὶ ἐμπειρίαν καὶ σύνεσιν παρὰ τῷ ἀνδρί. Ὁ ἀείμνηστος ἱεράρχης ὡς μεμυημένος τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, καὶ ὡς φιλόπατρις δὲν ἠδύνατο νὰ μένῃ ψυχρὸς καὶ ἀδρανὴς ἐκραγέντος τοῦ περὶ ἐθνικῆς παλιγγενεσίας ἀγῶνος. Λέγεται μάλιστα καὶ τὸ 1815 ἐλθὼν εἰς τὴν νῆσον πρὸς ἐνεργείας σχετικὰς τοῦ μέλλοντος κινήματος, ὡς τοποτηρητὴς δὲ δὲν ἔπαυεν ὑποκεκρυμμένως ἐνεργῶν καὶ προπαρασκευάζων τὰ πνεύματα [2]. Ἡ ἀναχώρησις ἐκ τῆς νήσου τῶν συγκροτηθέντων σωμάτων τῶν ὁπλιτῶν ἦτο δυσκατόρθωτος διὰ τ' ἄγρυπνα μέτρα τῆς Ὑψηλῆς ἀστυνομίας, ἐξευρέθη οὐχ ἧττον τρόπος, ἀποδοθεὶς εἰς τὰς συμβουλὰς τοῦ φιλοπάτριδος ἱεράρχου, ἐλέγχων καὶ εὐφυΐαν καὶ αὐταπάρνησιν. Διεδόθη δῆλα δὴ σκοπίμως ὑπ' ἄλλων μὲν ὅτι βρίκιον Ἀλγερινὸν προσήγγισεν εἰς Στροφάδας μεταφέρον γυναικόπαιδα ἐκ Πελοποννήσου, ὑπ' ἄλλων δὲ ὅτι πλοῖα ὀθωμανικὰ περιπλέοντα τὴν Κεφαλληνίαν, συνέλαβόν τινας Κεφαλλῆνας αἰχμαλώτους. Ἡ διάδοσις ὡς εἰκὸς ἤγειρε θερμότατον τὸ κοινὸν ἐνδιαφέρον καὶ ἐξῆψε ἔτι μᾶλλον τὸ πατριωτικὸν φρόνημα καὶ τὸ συναίσθημα φιλανθρωπίας. Πλῆθος τότε λαοῦ ἀγανακτοῦντος καὶ πονοῦντος ἔδραμε πρὸς τὸν ἐπίσκοπον, ὡς ἄλλον Φλαβιανόν ποτε οἱ Ἀντιοχεῖς, ἐπιτροπὴ δὲ τοῦ λαοῦ ἀπήτησε παρ' ἐκείνου ν' ἀναπέμψῃ δέησιν ὑπὲρ τῶν κινδυνευόντων ἀδελφῶν καὶ νὰ μεταβῇ παρὰ τῷ τοποτηρητῇ τῆς νήσου Travers καὶ ἀπαιτήσῃ ἐν ὀνόματι τῆς φιλανθρωπίας καὶ τοῦ λαοῦ, νὰ μὴ παρακωλυθῇ ὁ ἀπόπλους πλοίων τινῶν, ἅτινα ἔμελλον ν' ἀπάρωσιν ἐκ τῆς νήσου μετ' ἀνδρῶν πολλῶν πρὸς σωτηρίαν δῆ-

[1] Ἀνακριβῶς, παρὰ Χιώτῃ ἐν Ἱστορ. Ἰον. Κρ. τὸ 1817. Ἐπίσης ἐν Ἐγκυκλ. λεξικῷ ὅτι ἐξελέχθη ὡς μητροπολίτης τὸ 1817, καὶ παρὰ Foresti ἐν Biografia G. C. Tipaldo ὅτι ἐξελέχθη ὑπὸ τοῦ κλήρου Κεφαλληνίας γενόμενος καὶ Ἔξαρχος.

[2] Σπ. Ἀρσένη. Λόγος εἰς Δῆμον Καγκάδην ἀγωνιστήν. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1875 καὶ Γεδεὼν Π. Πιν. 682-683.

θεν τῶν αἰχμαλώτων ἢ τῶν γυναικοπαίδων. Ὁ ἱεράρχης μετὰ τὴν δέησιν, ἡγούμενος πολυαρίθμου λαοῦ μετέβη τότε παρὰ τῷ αὐστηρῷ καὶ δυσκάμπτῳ ὅσον καὶ συνετῷ ἄγγλῳ ἐκείνῳ, καὶ ὑποδείξας σὺν τοῖς ἄλλοις τὸν κίνδυνον τῆς δημοσίας τάξεως, ἂν μὴ ἐλαμβάνετο πρόνοιά τις ὑπὲρ τῶν κινδυνευόντων, κατώρθωσε νὰ τύχῃ τῆς ἀδείας περὶ ἀναχωρήσεως τῶν πλοίων, ἀλλ' ὑπὸ προσωπικὴν αὐτοῦ εὐθύνην, ἐν γνώσει ὄντος τῆς πλεκτάνης καὶ τοῦ κατ' αὐτοῦ κινδύνου καταδιώξεως. Τὸ Ἀργοστόλιον τότε μετεβλήθη παραχρῆμα εἰς στρατόπεδον, ἐν ἐνθουσιασμῷ δὲ μετ' ὀλίγον ἀπῆρον τὰ πλοῖα ὑπὸ τὰς εὐλογίας τοῦ μητροπολίτου, κατευθυνθέντα ὡς γνωστὸν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Πελοποννήσου [1]. Ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐβράδυνε νὰ κατανοήσῃ τὰ γενόμενα, ὑποβαλοῦσα δ' ἀμελλητὶ τὸν ἱεράρχην ὑπὸ αὐστηρὰν ἀνάκρισιν, καθαιρεῖ αὐτὸν τοῦ ἀξιώματος καὶ δι' ἰδιαιτέρου πλοίου στέλλει αὐτὸν εἰς Κέρκυραν ὅπου σκαιῶς ὑβρισθεὶς ὑπὸ τοῦ Maitland, κατεδικάσθη εἰς ὑπερορίαν. Μεταβὰς τότε εἰς Βενετίαν, ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τοῦ τῇδε παρεπιδημοῦντος μητροπολίτου Δαλματίας καὶ συνῆψε σχέσεις μετὰ διαπρεπῶν ὁμογενῶν, τὰ τοῦ ἀνδρὸς δὲ παθήματα ἡ διατρανωθεῖσα αὐταπάρνησις καὶ τὸ γεραρὸν τοῦ ἀξιώματος, προὐκάλεσαν πολλὴν ἐκεῖ τὴν συμπάθειαν. Καὶ δὴ ὁ μὲν Δαλματίας συνέστησε τὸν ἄνδρα τῷ τότε ἐν Ἑνετίᾳ παρεπιδημοῦντι αὐτοκράτορι τῆς Αὐστρίας Φραγκίσκῳ ὅστις ἐτίμησε καὶ δι' ἐπισκέψεώς του τὸν ἱεράρχην, ὁ δὲ Καποδίστριας τῷ τῆς Ρωσσίας Ἀλεξάνδρῳ Α'. Ἐκεῖ ὁ ***Τυπάλδος*** διέτριψε μέχρι τοῦ 1824, μάτην ἀναμένων ν' ἀναλάβῃ αὖθις τὰς ἡνίας τοῦ θρόνου τῆς Κεφαλληνίας [2], ἀναχωρήσας δ' εἰς Ρωσσίαν διωρίσθη ἐπίσκοπος ἐν Κριμαίᾳ τυχὼν τῆς Ῥωσσικῆς ὑπηκοότητος ἀπὸ τοῦ 1834 [3]. Τὸ 1825 κατ' αὔγουστον ἐχορηγήθη αὐτῷ καὶ ἡ κάρπωσις

[1] Ἴδε Ἰωάν. Σ. Ἀννίνου, Σκιαγραφία Ἀργοστολίου τοῦ ἐνδόξου 1821. Ἐν Κεφαλληνίᾳ σελ. 5. Ὁ Pouqueville (Hist. de la régénération de le Grèce III 547) λέγει ὅτι πρὸς ἐξαπάτησιν τῶν ἀρχῶν διεδόθη ὅτι πειρατικὸν πλοῖον ἐφάνη εἰς Ἰθάκην ἵνα οὕτω κατορθώσωσιν ἀποστολὴν ζωοτροφιῶν καὶ κανονίων, ἡ δὲ ἀστυνομία ἐπέτρεψε τοῦτο. Ὁ Γούδας ὅμως ἐν Παραλλ. βίοις, λέγει τοῦτο μῦθον.

[2] Ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ ἱεράρχου πρὸς Ἀνδρέαν Τσιτσέλην φίλον αὐτοῦ τῆς 16 δεκεμβρίου 1823.

[3] Ἐξαιρετικὴ ἐγένετο τῷ ἀνδρὶ τιμὴ αἰτήσαντος τὴν ῥωσσικὴν ὑπηκοότητα,

καὶ διαχείρησις τῆς ἐν Βαλουκλαβᾷ μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ὅπου καὶ διέμενε μέχρι δεκεμβρίου 1853. Εἰ καὶ λαμβάνων ἁδρὰν μισθοδοσίαν καὶ ἔχων ἐκτάκτους χρηματικὰς ἀπολαυάς, ἅτε ἥκιστα φιλοχρήματος, οὐδ' ὀβολὸν ἐθησαύρισε, δαπανῶν εἰς ἐλεημοσύνας, ὑπὲρ σχολῶν καὶ ἐκκλησιῶν, εἰς τὴν ἀνέγερσιν μάλιστα τοῦ ἐν Κριμαίᾳ μοναστηρίου τοῦ Ἁγίου Γεωργίου συνεισήνεγκε περὶ τὰς 300 χιλ. δραχμῶν. Ἐπὶ Κριμαϊκοῦ πολέμου διορισθεὶς πνευματικὸς τοῦ Στόλου, διέμεινε καθ' ὅλον τὸ ἐνιαύσιον σχεδὸν διάστημα τῆς πολιορκίας τῆς Σεβαστουπόλεως ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῆς ὑποχωρήσεως, τελευταῖος ὑπεχώρησε μετὰ τοῦ Γορτζακώφ. Ἐτιμᾶτο διὰ πολλῶν ἑλληνικῶν καὶ ξένων παρασήμων, ἐν οἷς καὶ τοῦ ρωσσικοῦ στρατιωτικοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Μεταβὰς εἶτα προσκυνήσεως χάριν εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους καὶ διατρίψας ἐκεῖ ἐνέα ἔτη, ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ πλήρης ἡμερῶν τῇ 20 μαΐου 1865, ταφεὶς ἐπὶ τοῦ ὄρους Σιών, λόγον ἀντάξιον τῷ ἀποιχομένῳ ἐκφωνήσαντος τοῦ Γρηγορίου Παλαμᾶ [1].

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΚΟΖΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ἀδελφὸς τοῦ προηγουμένου γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1790. Μετὰ τὰς ἐν τῷ τόπῳ προκαταρκτικὰς σπουδὰς ἐμαθήτευσεν ἐν τῇ περιφήμῳ σχολῇ τῶν Κυδωνιῶν ὑπὸ τὸν Βενιαμὶν Λέσβιον καὶ ἄλλους λογίους τῆς ἐποχῆς, τὰς πανεπιστημιακὰς διανύσας ἐν Παταβίῳ ἀπὸ τοῦ 1807, καὶ εἶτα ἐν Παρισίοις, ἔτυχεν ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ πόλει ἔτει 1817 τοῦ διπλώματος τῆς ἰατρικῆς καὶ φιλοσοφίας. Ἀπὸ τῶν νεανικῶν του ἐτῶν ἔδειξεν ἔκτακτον ἀγάπην πρὸς τὰ γράμματα, φιλοπονίαν μεγάλην καὶ ζῆλον ὅπως καταστῇ χρήσιμος τοῖς ὁμογενέσι, ἐφ' οἷς ξένοι σοφοὶ καὶ σωματεῖα ἐξετίμησαν ἀπὸ τότε αὐτόν. Οὕτως ἡ Β. Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν ἐν Παρισίοις ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ δουκὸς Angoulème ἐξελέξατο αὐτὸν τακτικὸν μέλος ἅμα τυχόντα τοῦ διπλώματος, ἐπίσης καὶ ἡ

διότι ὁ αὐτοκράτωρ Νικόλαος, ἀπήλλαξεν αὐτὸν τῆς νομίμου ὁρκωμοσίας, ἀρκεσθεὶς εἰς τὸ ἀξιόπιστον μόνης τῆς ὑπογραφῆς του, καθ' ἃ τὸ Διάταγμα τῆς 23 μαρτίου 1835. Περὶ τῆς ὁποίας ἔτυχεν ὑποδοχῆς ἐν Ῥωσσίᾳ καὶ τὰ κατ' αὐτὸν αὐτόθι, περιέχει ἐπιστολὴ τοῦ αὐταδέλφου του Γεωργίου πρὸς Ἀνδρ. Τσιτσέλην, ἣν ἔχω εἰς τὸ ἀρχεῖόν μου.

[1] Ἴδε βιογρ. τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἐν Εὐαγγελικῷ Κήρυκι (ἔτος Θ' σελ. 271) ὑπὸ Συνεσίου Σαμαίου.

ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ δουκὸς Londeville τὸ 1815 συστᾶσα ἐν Παρισίοις Ἑταιρεία πρὸς διάδοσιν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, μεταξὺ δὲ τῶν ἀνδρῶν ὧν ἐκτήσατο τὴν φιλίαν καὶ ἐκτίμησιν, κατελέγοντο καὶ οἱ διάσημοι καθηγηταὶ καὶ σοφοὶ Carvisart, Dubois, Pinel, Desgenettes, Dupuytren, Royer-Collard, Cuvier κλ. Ἤσκησε μετὰ τὸ 1817 τὴν ἰατρικὴν ἐν Κισνοβίῳ καὶ ἐν ταῖς Παραδουναβίοις Ἡγεμονίαις, ἔνθα καὶ δὶς ἐνυμφεύθη κόρας ἐκ τῶν πριγκηπικῶν οἴκων Κατακάζη καὶ Μουρούζη. Ὁ Καποδίστριας τὸ 1819 διώρισεν αὐτὸν διευθυντὴν τοῦ μέλλοντος τότε νὰ ἱδρυθῇ ἐν Ἑλβετίᾳ καθιδρύματος χάριν τῆς προσφορωτέρας καὶ ἐθνικωτέρας ἀνατροφῆς καὶ πρεπούσης περιθάλψεως τῶν ἐν Γερμανίᾳ, Γαλλίᾳ, Ἑλβετίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ πλανωμένων καὶ ἀπροστατεύτων μέχρι τότε ἑλληνοπαίδων. Εἰς τὸ πατριωτικὸν καὶ φιλάνθρωπον τοῦτο ἔργον ὁ ἀνὴρ ἔμελλε νὰ συνεργασθῇ μετὰ τῶν γνωστῶν φιλελλήνων Ambert, Sévenier καὶ Minier, ἀλλ' εἰ καὶ προθύμως ἀνέλαβε τὴν τιμητικὴν ἐντολήν, χάριν τῆς ὀρφανῆς Ἑλληνίδος νεότητος, τὸ πρᾶγμα ἀτυχῶς ἐματαιώθη, τοῦ Καποδιστρίου δολοφονηθέντος. Οἱ ἀδελφοὶ Κοζάκαι ἅμα ὑπέφωσκεν ἐν Ἑλλάδι τῆς παλιγγενεσίας ἡ ἠὼς δὲν ἠδύναντο νὰ μείνωσιν ἀναίσθητοι καὶ μεμακρυσμένοι τῆς ἐνεργοῦ συμμετοχῆς [1]. *Ὁ Γεώργιος* ἐν Μολδαυίᾳ μυηθεὶς τὸ 1820 τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, προὐκάλεσεν ἀμέσως συνδρομὰς χρηματικάς, εἰσενεγκὼν πρῶτος ἑκατὸν ῥούβλια, καὶ ἤρξατο δημοσιεύων πολιτικὰ βιβλία καὶ δράματα πατριωτικά. Ἔργα μάλιστα αὐτοῦ λέγονται καὶ προκηρύξεις, ἐγκύκλιοι καὶ ἐπιστολαί ἐν συνεργασίᾳ τοῦ Λασπανοῦ, Ἠπίτου καὶ Ὑψηλαντῶν, ἀποκλειστικῶς δὲ ἡ ἐν Ἰασίῳ τῇ 24 φεβρουαρίου 1821 δημοσιευθεῖσα γνωστὴ πατριωτικωτάτη προκήρυξις [2]. Πεσόντος τοῦ ἱεροῦ λόχου ἐν Σκουλενίῳ, ὁ **Τυπάλδος** ὑπὸ ψευδώνυμον ἵνα μὴ συλληφθῇ ὑπὸ τῶν Αὐστριακῶν ἀρχῶν ἠκολούθησε μετά τινων σωθέντων ἱερολοχιτῶν τὸν Δημ. Ὑψηλάντην καταβάντα εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα, ἔνθα πλέον εἶχεν ἐκραγῇ ἡ ἐπανάστασις, φθὰς εἰς Ὕδραν τῇ 8 ἰουνίου 1821 καὶ ἐκεῖθεν ἀναχωρήσας εἰς Πελοπόννησον [3]. Ὁ

[1] Ἴδε Τυπάλδος Κοζάκης Ἀγαθάγγελος.

[2] Φιλήμονος ἱστορ. Ἑλλ. Ἐπ. II 289—290. Χιώτου ἱστορ. Ἰον. Κράτους 355—359. Foresti Biografia di G. C. Tipaldo 15.

[3] Φιλήμονος ἔνθ. ἀνωτ. III 389—399.

ἀνὴρ πατριωτικώτατα καὶ μετὰ συνέσεως πολλῆς προσηνέχθη κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Νεοκάστρου, ὅπου ἐστάλη ὡς πληρεξούσιος τοῦ Δ. Ὑψηλάντου, ἵνα διαπραγματευθῇ τὰ τῆς παραδόσεως τῶν Τούρκων, διερχόμενος δὲ τὴν Ἀρκαδίαν, συνήντησε τοὺς Κεφαλλῆνας καὶ Ζακυνθίους οἷς ἐπρομήθευσε τροφὰς καὶ χρήματα, λαβὼν μετ' αὐτοῦ τοὺς Β. Μοντῖνον, Εὐάγ. Ποταμιᾶνον, Πανᾶν καὶ Πομόνην. Φθὰς εἰς Νεόκαστρον ἤρξατο ἀμέσως τῶν διαπραγματεύσεων, οἱ πολιορκούμενοι ὅμως ἐλπίζοντες βοηθείας ὁμοφύλων ἐκ Μοθώνης, ἀνέβαλον τὸ ζήτημα. Κατορθώσας νὰ μάθῃ ἐκ δύο ἐπιστολῶν ἃς εὗρεν ἐπὶ δύο τούρκων μεταβαινόντων ἀπὸ Μοθώνης εἰς Νεόκαστρον ὅτι ἀνεμένοντο ἐκεῖσε δύο πλοῖα ἐκ Μοθώνης μετὰ τροφῶν καὶ ὁπλιτῶν, ἀπετάθη πρὸς τὸν ἐν Ζακύνθῳ πλοίαρχον Δενδρολίβανον, ἵνα οὗτος ταχέως ἀναπετάσῃ τὰ ἱστία πρὸς καταδίωξιν τῶν πλοίων τούτων, ὅπερ καὶ ἐπετεύχθη, ὑποχρεωθέντων τῶν ἐχθρῶν ν' ἀνακρούσωσι πρύμναν καὶ σωθῶσιν ἐν Μοθώνῃ. Καὶ ἔσπευσαν μὲν διὰ ξηρᾶς οἱ ἐκ Μοθώνης Τοῦρκοι πρὸς βοήθειαν τῶν πολιορκουμένων ἐν Νεοκάστρῳ, ἀλλ' ὁ **Τυπάλδος** ἐφρόντισεν ἐγκαίρως νὰ καταλάβῃ τὰ στενὰ διὰ στρατοῦ. ἐπηκολούθησε δὲ τότε αἱματηροτάτη συμπλοκή, ὁ δὲ ἐχθρὸς ἐξεδιώχθη μέχρι τῶν πυλῶν τῆς Μοθώνης. Οἱ ἐν Νεοκάστρῳ τότε ἀπελπίσαντες, ἐπανέλαβον τὰς διαπραγματεύσεις τῆς παραδόσεως μετὰ τοῦ **Τυπάλδου**, καθ' ἃς συνεφωνήθη ν' ἀποσταλῶσιν ἐκ τῶν παραδοθησομένων τούρκων ἄλλοι μὲν εἰς Τύνιδα καὶ ἄλλοι εἰς Αἴγυπτον. Καταλιπὼν ὁ ἀνὴρ τότε ἐκεῖ πληρεξούσιον τὸν Ζακύνθιον Γουζέλην, διεπεραιώθη εἰς Καλάμας πρὸς ναύλωσιν πλοίων ἑπτανησιακῶν ἵνα μεταφέρωσι τοὺς ῥηθέντας τούρκους. Καὶ δὴ ἤρχισεν ἡ ἐπιβίβασις. ἀφοῦ ἐπὶ τοῦ φρουρίου ἀνεπέτασεν ὁ Ἀν. Πονηρόπουλος τὴν Ἑλλην. σημαίαν τῇ 7 αὐγούστου 1821, εἰ καὶ οἱ Τοῦρκοι προσεπάθουν ν' ἀναβάλωσι τὸ ζήτημα ἐλπίζοντες ὅτι θὰ κατέπλεεν ἐκεῖ στόλος τουρκικός. Οἱ ὑπολειφθέντες περιέμενον καὶ τὰ ἄλλα ἑπτανησιακὰ πλοῖα πρὸς ἀναχώρησιν, ἀλλὰ τότε συνέβησαν σκηναὶ ἀπάνθρωποι καὶ παράσπονδοι, τῶν Ἑλλήνων δυστυχῶς ἐκδηλωσάντων διαθέσεις λῃστρικὰς κατὰ τῶν ἀτυχῶν ἐκείνων. Ἅμα τῆς σφαγῆς ἀρξαμένης φθὰς εὐτυχῶς ὁ φιλάνθρωπος καὶ φιλότιμος **Τυπάλδος** καὶ ἀγανακτήσας ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι, ταχθεὶς δ' ἐπὶ κεφαλῆς Ἰονίων ὁπλιτῶν, κατώρθωσεν ἐν προφανεῖ κινδύνῳ τῆς ζωῆς αὐτοῦ, νὰ σώσῃ τοὺς

λοιποὺς Τούρκους. Κατὰ τὴν ἐκστρατείαν ἐκείνην καὶ τὰς τότε περιστάσεις ἐδαπάνησεν ὁ ἀνὴρ καὶ ὅλην αὐτοῦ τὴν χρηματικὴν περιουσίαν ἀνερχομένην εἰς 150,000 δραχμῶν, ἡ στάσις δ' αὐτοῦ ἀρίστην ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν καὶ παρὰ τοῖς ξένοις ἱστοριογράφοις [1], ὁ δὲ φιλέλλην βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας, ἐκόσμησε τὴν εἴσοδον τῶν ἀνακτόρων του, δι' εἰκόνος καλλιτεχνικωτάτης, ἐν ᾗ ἱστορεῖται ἡ ἀντίστασις ἐκείνη τοῦ *Τυπάλδου* πρὸς σωτηρίαν τῶν Νεοκαστριτῶν [2]. Ὁ ἀνὴρ νοσήσας ἐν Τριπόλει σοβαρῶς ἐπόθησε τὴν γενέθλιον γῆν, ἀλλὰ τούτου μὴ ἐπιτραπέντος αὐτῷ ὑπὸ τῆς Ἰονίου κυβερνήσεως, ἀνεχώρησεν εἰς Γενεύην, ἐκεῖ δ' εὗρε τὸν Καποδίστριαν, ὃν σπουδαίως συνέδραμε διὰ τοῦ ἐντόνου πατριωτικοῦ του καλάμου πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ἑλληνικῶν δικαίων. Ἐπανέκαμψεν εἶτα εἰς τὰς Ἡγεμονίας, ὅπου οὐκ ἐπαύετο ἐνεργῶν ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος, συλλέγων συνδρομὰς καὶ ἐνισχύων τὸ φρόνημα διὰ τῶν δημοσιευμάτων αὐτοῦ. Τοιούτου διατελέσαντος τοῦ συμπολίτου ἡμῶν, ἀπὸ δὲ τοῦ 1837, ὅτε ὁριστικῶς ἐγκατέστη ἐν Ἀθήναις, τοσαῦτα παρασχόντος δείγματα φιλοπατρίας καὶ γενναιότητος, ὅσης καὶ ἀγάπης πρὸς τοὺς ἰδιαιτέρους αὐτοῦ συμπολίτας, πάνυ δικαίως ἡ γενέτειρα μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐξελέξατο αὐτὸν διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας πληρεξούσιον ἐν τῇ Β'. Ἐθνικῇ Συνελεύσει ἐν Ἀθήναις, ἀπόδειξις τοῦτο ὅτι ζωηραὶ ἐτηροῦντο μεταδοθεῖσαι ἀπὸ τῆς προτέρας γενεᾶς, τοῖς νεωτέροις συμπολίταις, ἡ δρᾶσις καὶ αἱ ἀρεταὶ τοῦ ἀνδρός, εἰ καὶ πρὸ πεντηκονταετίας ἀπόντος τῆς νήσου [3], καθὼς καὶ τοῦ αὐταδέλφου του ἀρχιερέως. Ἔργα τοῦ ἀνδρὸς γινώσκομεν τάδε· α') Essai sur l' analyse appliquée à la médecine. Paris 1817 typ. Didot [4]· β') ***Περὶ Ἱπποκράτους*** ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστί, μονογραφία ἐπαινεθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἰατρικῆς τῶν Παρισίων σχολῆς. Ἐν Παρισίοις 1817· γ') ***Ἐπιστολὴ πρὸς Χ. Ἐμμ. Σαλτέλην περὶ τῶν ὠφελειῶν τῆς Παιδείας.*** Ἐν Παρισίοις τύποις F. Didot ἢ Τόμπρα 1818· δ') ***Ποῖον τὸ καταλληλότερον σύστημα τῆς***

[1] Cav. L. Ciampolini V 1—2 12 Storia del Risorgimento della Grecia, Foresti ἔνθ. ἀνωτ. 19—23.

[2] Αὐτόθι καὶ Χιώτου ἱστορ. Ἰον. κράτους I. 417.

[3] Σφοδρῶς ἀντεπολιτεύθησαν τὸν ἄνδρα τότε οἱ Ἰακωβᾶτοι. Ἴδε βιογρ. Γ. Ἰακωβάτου καὶ Ἰωάν. Σκαλτσούνη.

[4] Οὐχὶ τὸ 1814 καὶ ἐν διαγωνισμῷ ὡς λέγει ὁ Foresti ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 14.

στοιχειώδους παιδεύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Παρισίοις 1819. Ὁ Κλεόβουλος ἐκ τῶν σκέψεων τούτων τοῦ Τυπάλδου ὁρμηθείς, εἰσήγαγε κατόπιν τὴν ἀλληλοδιδακτικὴν μέθοδον ἐν Ἰασίῳ [1]· ε′) *Ἔκθεσις περιληπτικὴ περὶ τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης καὶ τοῦ νομισματικοῦ μουσείου.* Ἐν Ἀθήναις 1857 [2]· στ′) *Φιλοσοφικὸν δοκίμιον περὶ τῆς προόδου καὶ πτώσεως τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος.* Ἐν Ἀθήναις 1839. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἠσχολήθη ἀπὸ τοῦ 1827 ἐν Μολδαυΐᾳ μένων κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Mably καὶ Montesquieu. Ἡ τότε ἀγωνιζομένη Ἑλλὰς καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἀπελευθερωθεῖσα καὶ συντασσομένη εἰς κράτος, εἶχεν ὑπέρ ποτε ἀνάγκην νὰ γνωρίζῃ τὰ αἴτια τῆς προόδου καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς παρακμῆς καὶ τῆς πτώσεως τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἵνα ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας τῆς ἱστορίας ταύτης καθοδηγηθῇ ἐν ταῖς νέαις αὐτῆς τρίβοις. Ἡ ἀξία τοῦ συγγράμματος θὰ ἦτο ἔτι μείζων, ἐὰν μὴ προηγεῖτο μεγάλων ἱστορικῶν μονογραφιῶν, ἐξ ὧν ὁ **Τυπάλδος** πολὺ θὰ ἐκαρποῦτο τὸ ὄφελος διὰ τῆς ὀξυνοίας αὐτοῦ ἧς πολλὰ παρέσχε δείγματα [3]. Διακρίνεται οὐχ ἧσσον τὸ ἔργον διὰ τὴν πολυμάθειαν τοῦ συγγραφέως, τὴν αὐστηρὰν κρίσιν, τὸν ἀκραιφνῆ πατριωτισμόν καὶ τὸ φιλοσοφικὸν πνεῦμα ὅπερ διευθύνει τὸν ἁδρὸν καὶ κομψὸν κάλαμόν του [4], ἱκανῶς δ' ἐξετιμήθη καὶ ἐν Ἑσπερίᾳ μεταφρασθὲν εἰς τὴν Ἰταλικὴν ὑπὸ τοῦ λογίου κληρικοῦ Νέστορος Πάλλη ἐν Νεαπόλει 1862 τύποις Trani· ζ′) Ἡ ἔκδοσις τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Ἀθηνῶν περισωθέντων χειρογράφων τοῦ τὸ 1833 ἐν Ἰνδικῇ θανόντος σοφοῦ Ἀθηναίου Δημητρίου Γαλανοῦ, περιφανοῦς Ἰνδολόγου, ἤτοι ἡ ἐκ τῆς βραχμανικῆς μετάφρασις τῶν σοφωτέρων ἰνδικῶν ἱερῶν συγγραμμάτων καὶ ἐπικῶν ποιήσεων. Τῆς ἐκδόσεως ἤρξατο ἔτει 1845 περατώσας ταύτην τὸ 1853, προέταξε δὲ εἰσαγωγὴν καὶ βιογραφίαν τοῦ περικλεοῦς Ἀθηναίου καὶ προλόγους εἰς ἕκαστον τῶν τόμων, μετὰ σημειώσεων ἱκανῶν, ἐλεγχούσης τῆς ὅλης

[1] Ἴδε Λόγιον Ἑρμῆν Βιέννης 1819 σελ. 25.

[2] Ι. Πανταζίδου Χρονικὰ Πανεπιστημίου 117. Ἴδε καὶ κατωτέρω ἐκτενέστερον.

[3] Rangabé. Hist. Cilt. Gr. moderne I. σελ. 166.

[4] Ἀνθ. Μαζαράκη Βίοι Ἐνδ. ἀνδρῶν Κεφαλληνίας ἐν βίῳ Α. Τσουλάτη σημ. 1. Ὁ συγγραφεὺς οὗτος ἐξαίρει τὰ περὶ Πυθαγόρου γραφέντα ὑπὸ τοῦ Κοζάκη.

ἐργασίας τὴν ἣν ἐποιήσατο ὁ ἀνὴρ βαθεῖαν ἔρευναν καὶ μελέτην τῶν ἀντικειμένων ἐκείνων τῆς Ἰνδικῆς θεοσοφίας, θεογνωσίας, κοσμογονίας, ψυχολογίας καὶ πρακτικῆς ἀρετῆς, ἐφ' ᾧ ἡ ἔκδοσις ἐνεποίησεν ἀρίστην τὴν ἐντύπωσιν ἐν τοῖς κύκλοις τῶν Εὐρωπαίων Ἰνδολόγων, ὧν ὁ διάσημος Λασσένας ἔγραφε τῷ *Τυπάλδῳ* ἀρξαμένης τῆς ἐκδόσεως, ὅτι θὰ ἦτο μεγάλη ζημία διὰ τὴν ἰνδικὴν φιλολογίαν, ἐὰν ἡ περαιτέρω δημοσίευσις τῶν ἀνεκδότων τοῦ Γαλανοῦ προσέκοπτε δι' ἔλλειψιν μέσων, εὐτυχῶς ὅμως αὕτη ἐπερατώθη, ἁδραῖς συνδρομαῖς τῆς τε Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Γαλλικῆς ἐτησίως χορηγούσης, καθὼς καὶ τοῦ ἐν Ὀδησσῷ φιλομούσου ὁμογενοῦς Ι. Δούμα, ἐποπτεύοντος καὶ τοῦ Γ. Ἀποστολίδου [1]. Ἐν τῷ πρώτῳ δὲ τόμῳ ἐδημοσιεύθησαν καί τινες ἐπιστολαὶ τοῦ Γαλανοῦ. Οἱ ἑπτὰ τόμοι τῶν ἰνδικῶν μεταφράσεων τοῦ Γαλανοῦ φέρουσι τοὺς ἑξῆς τίτλους· Α') ***Πρόδρομος*** περιέχων Βατριχαρῆ βασιλέως ἠθολογίας, γνωμολογίας καὶ ἀλληγορίας. Τοῦ αὐτοῦ ὑποθήκας ἢ περὶ ματαιότητος τῶν τοῦ κόσμου, συλλογὴν πολιτικῶν οἰκονομικῶν καὶ ἠθικῶν ἐκ διαφόρων ποιητῶν, Σανακκέα· σύνοψιν γνωμικῶν καὶ ἠθικῶν καὶ Ζαγαννάθα Πανδιταράζα ἀλληγορικὰ παραδειγματικὰ καὶ ὁμοιωματικά. 1845. Ἐν Ἀθήναις 8ον σ. μή, 156· Β') ***Βαλαβαράτα*** ἢ συντομὴ τῆς Μαχαβαράτας, ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀμάρα ἢ Ἀμαρασάνδρα μαθητοῦ τοῦ σοφοῦ Ζηναδάτα καὶ μεταγλωττισθεῖσα ἀπὸ τοῦ βραχμανικοῦ παρὰ Δ. Γαλανοῦ. 1847 ἐν Ἀθήναις 8ον σ-ξθ' 867· Γ') ***Γιτὰ ἢ θεσπέσιον μέλος*** ἐκ τοῦ βραχμανικοῦ. Ἐν Ἀθήναις 1848 εἰς 8ον σελ. πϐ', 126· Δ') ***Ῥαγγοῦ-βάνσα ἢ γενεαλογία τοῦ Ῥαγγοῦ.*** Ἐν Ἀθήναις 1850 εἰς 8ον σ-πζ', 277· Ε') ***Ἰτιχαπασαμουτσάϊα*** τουτέστιν ἀρχαιολογίας Συλλογή, ἢ περὶ διαλόγων τε καὶ μύθων φιλοσοφικῶν νομίμων τε καὶ ἐθίμων ἰνδικῶν, συλλεχθέντων κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῆς Μαμαβαράτας, συγγραφείσης ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου Βεάσα. Ἐν Ἀθήναις 1851 εἰς 8ον σελ. ρλς', 288· ς') ***Χιτοπαδάσσα ἢ Πάντσα τάντρα*** (πεντάτευχος) συγγραφεῖσα ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Βισνουσαρμᾶνος καὶ ***Ψιτταχοῦ*** μυθολογίαι νυκτεριναί, μετάφρασις ἐκ τοῦ βραχμανικοῦ παρὰ Δ. Γαλανοῦ Ἀθηναίου. Νῦν δὲ τὸ πρῶτον ἐκδοθέντα μετὰ τῆς ὑπὸ Συμεῶνος Μαγίστρου τοῦ Σὴθ γενομένης μεταφράσεως τῆς Πεντατεύχου, ὡς συμ-

[1] Ι. Πανταζίδου ἔνθ. ἀνωτ. 114. Rangabé ἔνθ. ἀνωτ. 166.

πλήρωμα τῆς τοῦ Δ. Γαλανοῦ καὶ μετὰ προλεγομένων καὶ παρατηρήσεων πλουτισθέντα. Ἐν Ἀθήναις 1852 εἰς 8ον σ. νδ', +150+111 +77· Ζ') *Δουργά* μετὰ προλεγομένων καὶ παρατηρήσεων πλουτισθεῖσα. Ἐν Ἀθήναις. 1853, εἰς 8ον σ. μϐ'. 67. Πλὴν τῶν μνησθέντων πρωτοτύπων ἔργων καὶ ἐκδόσεων ἐδημοσίευσε καὶ πλῆθος πολιτικῶν ἄρθρων, μεταφράσεων καὶ ἱστορικοφιλοσοφικῶν μικροτέρων διατριβῶν ἐν ἐφημερίσι καὶ περιοδικοῖς τῶν ἐτῶν ἐκείνων. Μεταξὺ τῶν φιλοπονημάτων του ἐκείνων ἦτο καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ Villemain μετάφρασις τοῦ «Tableau de l' éloquence chrétienne an VI siècle [1], ἀφῆκε δὲ καί τινας ἀνεκδότους ἐπιστημονικὰς καὶ φιλολογικὰς πραγματείας. [2]. Ἐγκαταστὰς ἐν Ἀθήναις, ἐγένετο ἐκ τῶν θερμοτέρων ἐργατῶν ὑπὲρ τῆς ἀναβιώσεως καὶ καλλιεργείας τῶν γραμμάτων κατὰ τὴν νέαν ἐθνικὴν περίοδον. Ἡ Ἑλλὰς μετὰ τοὺς ἀγῶνας τοῦ αἵματος καὶ τὰς δάφνας τῶν νικῶν, ἔπρεπε νὰ σταδιοδρομήσῃ καὶ εἰς τὰς σπουδὰς καὶ εἰς τὸν κοινωνικὸν πολιτισμόν. Ἦτο πλέον ἡ ὥρα τῶν βιβλίων καὶ τοῦ καλάμου, τῆς ἀναπτύξεως τῶν αἰσθημάτων, τῆς ἀλληλοβοηθείας καὶ τῆς εὐποιΐας. Αἱ βιβλιοθῆκαι, αἱ ἐπιστημονικαὶ συλλογαί, ἡ ἵδρυσις τῶν διαφόρων σχολείων, τὰ εὐεργετικὰ ἱδρύματα ἐνεδεικνύοντο, ὡς τὰ πρῶτα τότε ἀντικείμενα τῶν μεριμνῶν τῶν διευθυνόντων τότε τοὺς οἴακας τοῦ νεαροῦ κράτους, πρὸς ταῦτα δὲ ἦτο ἀνάγκη ἀνδρῶν ειδικῶν ἐξ ἀνατροφῆς καὶ ἐκ πείρας, καταλλήλων νὰ ἐργασθῶσι μετὰ ζήλου καὶ λυσιτελῶς, εἷς δὲ τούτων, ἦτο πανθομολογουμένως τότε ὁ **Τυπάλδος**, εἰς ὃν ἀνετέθη τῇ 19 μαρτίου 1843 ἡ σύστασις τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ νομισματικοῦ Μουσείου. Εἰς τὰς τοῦ ἀνδρὸς σχέσεις ἔν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ τῇ Ἑσπερίᾳ, μετ' ἐπιφανῶν προσώπων ὀφείλεται ἡ ἐντὸς μικροῦ εἰσροὴ τόσου χρήματος, νομισμάτων, βιβλίων καὶ χειρογράφων. Ἡ βιβλιοθήκη ἥτις πρότερον ἠρίθμει δεκαπέντε μόνον χιλ. τόμων, ἔκειτο δὲ ἀταξινόμητος καὶ ἄχρηστος σχεδὸν ἐν τῇ παλαιᾷ μητροπόλει, μετά τινα ἔτη, μετενεχθεῖσα ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ εἶχε πλέον ἑκατὸν τεσσαράκοντα χιλιάδας τόμων, τὸ δὲ Μουσεῖον ἑκατὸν ἑξήκοντα ἑπτὰ χιλιάδας νομισμάτων. Εἰς τὰς προσπαθείας τοῦ ἡμε-

[1] Ἐν Εὐαγγελικῷ Κήρυκι Ἀθηνῶν Δ'. ἀριθ. 3 καὶ 4.
[2] Pignatorre. Memorie II 303.

τέρου συμπολίτου ὀφείλονται πρωτίστως αἱ γενναῖαι εἰσφοραὶ καὶ πρόθυμοι ἀποστολαὶ τῶν κρατῶν τῆς Τοσκάνης, τοῦ παπικοῦ κράτους, τῆς Γερμανίας, τῆς Πρωσσίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Αὐστρίας. [1]. Ὁ Αἰμ. Τυπάλδος ἐλθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ 1860 ποιεῖται ἐπαινετικωτάτην μνείαν τῶν ἀτρύτων μόχθων καὶ τοῦ ζήλου τοῦ Ἐφόρου καὶ λέγει ὅτι ἡ αβιβλιοθήκη τῶν Ἀθηνῶν ἐὰν δὲν εἶνε ἡ πρώτη, ἀλλὰ δὲν εἶνε καὶ ἡ τελευταία μεταξὺ τῶν ἐν Ἑσπερίᾳ σπουδαίων βιβλιοθηκῶν [2]. Πλὴν δὲ τοῦ πλουτισμοῦ τῆς βιβλιοθήκης κατώρθωσε νὰ ἔχῃ καὶ ἀποθεματικὸν κεφάλαιον ἓξ καὶ ἡμισείας χιλιάδων δραχμῶν. [3]. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἦτο προσφιλὴς ὅσον καὶ σεβαστὸν ὑποκείμενον ἐν τῇ Αὐλῇ τοῦ Ὄθωνος, ὅστις τιμῶν τὸν ἄνδρα, ἀνέθετο τούτῳ ἑκάστοτε σπουδαίας ἀποστολὰς εἰς τὸ Ἐξωτερικόν, τὸ δὲ 1861 διώρισε καὶ Γερουσιαστήν, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐκθρόνισιν τοῦ βασιλέως ἐκείνου, ἀπελύθη καὶ οὗτος τῆς ὑπηρεσίας, παρ' ἀνδρῶν ἐν τῇ ζάλῃ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τοῦ μετέπειτα σάλου, ἐξ οὐδενὸς ἄλλου ὁρμηθέντων, ἢ ὅτι διετέλει φίλος τοῦ Ὄθωνος ! Ὁ ἀνὴρ πάντοτε διεκρίθη εἰς τὸ φιλανθρωπικὸν στάδιον, συντελέσας εἰς τὴν σύστασιν καὶ πρόοδον εὐεργετικῶν ἱδρυμάτων καὶ ἔγερσιν ναῶν, ἀποτελῶν δὲ μέλος πάσης σχεδὸν ἐπιτροπείας σκοπούσης ἐκπαιδευτικούς, ἐθνικοὺς ἢ φιλανθρωπικοὺς σκοποὺς καὶ συμμετέχων παντὸς κινήματος καὶ ἐνεργείας, ἅτινα κατὰ τὴν κρίσιν του ἠδύναντο νὰ πορίσωσιν ἐθνικὰ ἢ κοινωνικὰ ὀφέλη, ἐπὶ τοῦ ζητήματος δὲ τῶν ἰταλικῶν κομιτάτων ἐπεφορτίσθη νὰ μεταβῇ εἰς τὰς Ἡγεμονίας καὶ ἑλκύσῃ τὸν ζῆλον πάσης χριστιανικῆς ἑταιρείας εἰς κίνημα γενικὸν συμβαδίζον μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ. [4]. Τὸν ἄνδρα ἔσεβον καὶ ἡμεδαποὶ καὶ ξένοι λόγιοι, περιηγητής τις μάλιστα ἐξ Ἰταλίας, ἐκείνῳ ἀπηύθυνε τὰς ἐπὶ τῶν περιηγήσεών του ἐπιστολὰς [5], ἐτιμᾶτο δὲ ἀπὸ τοῦ 1846, πλὴν τοῦ ἀπὸ τοῦ 1839 ἀπονεμηθέντος αὐτῷ ἑλληνικοῦ παρασήμου, καὶ διὰ τῶν, γαλλικοῦ τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς, τῶν τοῦ ἁγίου Μαυρικίου καὶ Λα-

[1] Ἱκανῶς συνέδραμε καὶ ὁ Δημ. Κοργιαλένιας, ἴδε βιογρ. τούτου.

[2] Memorie inedite del. Com. Emil. Di Tipaldo del. 1860. Viaggio in Grecia.

[3] Πανταζίδου ἔνθ. ἀνωτ. 114.

[4] Χιώτου ἱστορ. Ἰον. κράτους ΙΙ 803.

[5] Ἴδε Μνημοσύνην περιοδ. 1852 σελ. 297.

ζάρου τῆς Ἰταλίας, τοῦ ῥωσσικοῦ κλπ. Ὁ ἀνὴρ βαθύγηρως ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τῇ 6 ἰουνίου 1867, ὑμνηθεὶς ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Κ. Κοντογόνη [1].

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΚΟΖΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Υἱὸς τοῦ προβιογραφηθέντος καὶ Εὐφροσύνης Μουρούζη γεννηθεὶς ἐν Κισνοβίῳ τῆς Βεσσαραβίας τῇ 20 αὐγούστου 1834. Τὰς ἐγκυκλίους σπουδὰς διήνυσεν ἐν Ἀθήναις μέχρι τοῦ 1851, εἰς τὴν κατ' οἶκον δ' ἐπιμελῆ ἀνατροφὴν καὶ ἰδιαιτέραν διδασκαλίαν ὀφείλεται ἡ ἐγκυκλοπαιδικὴ μόρφωσις καὶ ἡ γνῶσις τῆς ἰταλικῆς, γαλλικῆς καὶ γερμανικῆς, ἃς ὡμίλει καὶ ἐχειρίζετο ἀπταίστως. Φοιτήσας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν καὶ εἶτα ἐν Ἀϊδελβέργῃ, ἔτυχε τὸ 1855 ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ πόλει τοῦ διπλώματος τῆς νομικῆς καὶ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν, συμπληρώσας κατόπιν τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν Παρισίοις. Τὸ 1855 εἰσελθὼν εἰς τὴν διπλωματικὴν ὑπηρεσίαν διωρίσθη ἄμισθος ἀκόλουθος τῆς ἐν Βιέννῃ Ἑλλ. πρεσβείας ὑπὸ τὸν Κ. Σχινᾶν, προαχθεὶς μετ' οὐ πολὺ εἰς ἔμμισθον, τὸ δὲ μεθεπόμενον ἔτος εἰς πρώτης τάξεως, μετατεθεὶς τὸ 1859 εἰς Κωνσταντινούπολιν ὡς δεύτερος γραμματεὺς τῆς πρεσβείας, προαχθεὶς τὸ 1866 εἰς πρῶτον τοιοῦτον τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ, ὅπου προσωρινῶς διετέλεσε καὶ ἐπιτετραμμένος. Τὸ 1867, ἐπανελθὼν εἰς Ἑλλάδα διωρίσθη ὑπουργικὸς γραμματεὺς καὶ τμηματάρχης ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1869. Ἐπὶ πρωθυπουργίας Δηλιγιάννη ἐχρημάτισεν ἀπὸ τοῦ 1885—1886 γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου. Ἀπὸ τότε ἀναμιχθεὶς καὶ εἰς τὴν κοινοβουλευτικὴν πολιτικὴν ἐξελέχθη τὸ 1887 βουλευτὴς τοῦ νομοῦ Κεφαλληνίας, κατὰ τὰς πρώτας ἐκλογὰς τῆς εὐρείας περιφερείας, καταταγεὶς εἰς τὴν ἀντιτρικουπικὴν μερίδα, εἰ καὶ ἐτίμα καὶ ἔσεβε τὸν Τρικούπην, ἀπὸ παίδων μετ' αὐτοῦ συνδεόμενος σχέσει θερμῇ. Τὸ 1895 καταλεγεὶς εἰς τὸν Δηλιγιαννικὸν συνδυασμὸν τῆς Ἀττικῆς ἐξελέχθη βουλευτής. Μὴ ἐστερημένος ῥητορικῶν προσόντων πολλάκις ἠγόρευσεν ἐν τῇ Βουλῇ διακρινόμενος διὰ τὸ φιλόπατρι, φιλόνομον, εἰλικρινές, συνετὸν τοῦ αἰσθήματος καὶ τὸ ἁβρὸν καὶ λεπτὸν ἐν τοῖς λόγοις, αἱ γνῶμαι δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἠκούοντο πάντοτε μετὰ προσοχῆς,

[1] Ἐν Ληξουρίῳ ἐτελέσθη πάνδημον μνημόσυνον, λόγον ἐκφωνήσαντος τοῦ θεολόγου Ἰωάννου Λοβέρδου.

ὡς ἱκανῶς μελετῶντος τὰ ζητήματα καὶ ἐγκρατοῦς πολλῶν καὶ ποικίλων γνώσεων. Ὑπὲρ κοινωφελῶν ζητημάτων ἀείποτε εἰργάσθη ἐκθύμως καὶ ὕψωσε φωνήν, ὡς περὶ τῆς διασώσεως τῶν δασῶν καὶ τῆς ἀναδασώσεως τῆς χώρας, περὶ τῆς δημοσίας ὑγιεινῆς καὶ φιλανθρωπίας. Ἐξαιρετικῶς εἰργάσθη περὶ τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ μάλιστα περὶ τῆς διασώσεως τῶν ψηφοθετημάτων τῆς μονῆς Δαφνίου, τῆς τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ καὶ τῆς στερεώσεως τοῦ Παρθενῶνος. Ὁ διάσημος μάλιστα Γάλλος ἀρχιτέκτων Μενιὲ εἰς τὸ περὶ Παρθενῶνος σύγγραμμα αὐτοῦ ἐπαινετικώτατα γράφει περὶ τοῦ ἀνδρός, οὗ ἄρθρα ὑπῆρξαν ἐκ τῶν κυριωτέρων ἀφορμῶν τῆς εἰς Ἑλλάδα ἐλεύσεως τοῦ μνησθέντος Γάλλου καὶ τῆς μερίμνης περὶ τοῦ ἀριστουργήματος τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος. Ἐδημοσιογράφησε πολλάκις εἰς Ἀθηναϊκὰς καὶ Εὐρωπαϊκὰς ἐφημερίδας, διακρινόμενος καὶ ἐν τῇ ἐργασίᾳ του ταύτῃ διὰ τὸν θερμὸν πατριωτισμόν, τὴν πολιτικὴν σύνεσιν, τὴν γνῶσιν τῶν ἐξωτερικῶν κυρίως ζητημάτων, τὴν σεμνότητα τῆς φράσεως καὶ τὸν χειρισμὸν τῆς γραφίδος. Μετὰ θερμοτάτου ἐνδιαφέροντος ἐπίσης εἰργάσθη ὑπὲρ τοῦ Ἀμαλιείου ὀρφανοτροφείου σύμβουλος ἐφ' ἱκανὸν διατελέσας καὶ ἔφορος ἀπὸ τοῦ 1888, δημοσιεύων λεπτομερεῖς κατ' ἔτος ἐκθέσεις τῶν πεπραγμένων. Ὡς μέλος καὶ εἶτα πρόεδρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἐπίσης τὰ μάλα διεκρίθη, ἡ σύστασις δὲ τοῦ σωματείου τούτου γνωστὸν ὅτι κατὰ πλεῖστον αὐτῷ ὀφείλεται. Παρακολουθῶν μετ' ἐνδιαφέροντος πολλοῦ καὶ πατριωτισμοῦ τὰ τῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἀνατολῇ συλλόγων, πολλάκις εἰργάσθη ὑπὲρ αὐτῶν, τῶν πλείστων διατελέσας μέλος ἐπίτιμον ἢ ἀντεπιστέλλον, ἐξαιρετικῶς δὲ ἠγάπα τὴν ἱστορικὴν καὶ Ἐθνολογικὴν τῆς Ἑλλάδος ἑταιρείαν ἧς ὑπῆρξε καὶ πρόεδρος. Ἐτιμᾶτο διὰ τῶν παρασήμων, τοῦ Χρυσοῦ Σταυροῦ τῆς Ἑλλάδος, τοῦ τῆς Σερβίας, τοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ δι' ἀργυροῦ μεταλλίου, δι' ἃς παρέσχεν ὑπηρεσίας ὡς μέλος τῆς ἐπὶ τῆς Ἐκθέσεως τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπῆς, πολλῶν δ' ἐπιτροπῶν διετέλεσε δραστηριώτατον μέλος. Τοιουτοτρόπως βιώσας καὶ δράσας ὁ ἀείμνηστος συμπολίτης, ἄνευ τινὸς ἰδιοτελείας καὶ ἀνεπιδείκτως, λάτρης τῶν μεγάλων ἰδεωδῶν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, τῶν γραμμάτων, τῆς ἐπιστήμης, τῆς τέχνης, τῆς εὐποιΐας, τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ ὑπὸ πάσας αὐτοῦ τὰς ἐκφάνσεις, ἀριστοκράτης ἀληθὴς οὐ μόνον ἐκ καταγωγῆς ἀλλὰ καὶ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας, ἀφῆκεν ὄντως κενὸν διὰ τοῦ

θανάτου του, συμβάντος μετὰ νόσον πολυώδυνον ἐν Ἀθήναις τῇ 12 ἀπριλίου 1899[1]. Τὸ Δημοτικὸν συμβούλιον Ληξουρίου ἐκτάκτως συνελθὸν ἐξέδοτο συλλυπητήριον ψήφισμα πρὸς τὴν Χήραν αὐτοῦ. Δημοσιεύματα αὐτοῦ εἶνε τὰ ἑξῆς : α') ***Ἀνατολικαὶ ἐπιστολαί***, περιήγησις εἰς Αἴγυπτον καὶ Παλαιστίνην. Ἐν Ἀθήναις 1885· β') ***Περὶ καπνοῦ***· γ') ***Περὶ τῶν Ἰταλοελληνικῶν τοῦ Βυζαντίου***· δ') ***Περὶ Ἑπτανησιακῆς ποιήσεως***· ε') ***Περὶ περιθάλψεως τῶν θυμάτων τοῦ πολέμου***, ἐν «Ἑστίᾳ» 1877· ϛ') ***Περὶ αὐτοκτονίας***, ἐν ***Παρνασσῷ***· ζ') ***Περὶ δασῶν***· η') ***Ἐπιστολή***, ἐν Κεφαλληνίᾳ 1865 κλ. Ἀτελὴς δὲ κατελείφθη μακρὰ αὐτοῦ ἱστορικοκοινωνικὴ περὶ Κεφαλληνίας μελέτη.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ τῇ 1 μαΐου 1811 ὑπὸ πατρὸς Γερασίμου ἐκ τῶν προὐχόντων τῆς πόλεως καὶ Στυλιανῆς Μάνεση. Πρώτους διδασκάλους ἔσχε τὸν Εὐγένιον Διογένην εἰς τὰ Ἑλληνικά, τὸν Σπυρ. Τρέκκαν εἰς τὰ Λατινικὰ καὶ τὸν Β. Βαρτολάτσην λόγιον Ἰταλὸν εἰς τὰ Ἰταλικά. Ἐμαθήτευσεν εἶτα εἰς τὴν σχολὴν τοῦ Κάστρου, μαθητὴς διατελέσας ἐκεῖ καὶ τοῦ Νεοφ. Βάμβα, ἀλλ' ἀπὸ παίδων ᾐσθάνετο ἀποστροφήν τινα εἰς δεσμοὺς καὶ εἰς τὰς τότε παιδαγωγικὰς μεθόδους, ἐν τοῖς σχολείοις δ' ἐν οἷς ἐφοίτα ἦτο φιλοτάραχος καὶ ἀμελής, τόσον ὥστε καὶ τὴν ἀγανάκτησιν ἐκίνει τῶν διδασκάλων[2]. Ὁ θεῖος αὐτοῦ Δημήτριος Δελλαδέτσιμας ὁ γνωστὸς τῆς Ἑπτανήσου πολιτικός, διορῶν εἰς τὸν παῖδα εὐφυΐαν πολλὴν καὶ μέλλον ἀγλαὸν ἂν ἐμορφοῦτο πρεπόντως, προσέλαβεν αὐτὸν εἰς Ἀργοστόλιον ἐπιμεληθεὶς μετὰ τρυφερότητος τῆς περαιτέρω ἀνατροφῆς αὐτοῦ. Ὁ οἶκος τῶν Δελλαδέτσιμα τότε ἦτο τὸ κέντρον τοῦ ἀριστοκρατικοῦ κόσμου, τῶν ἀνωτέρων ἀρχῶν, τῶν παρεπιδημούντων διαπρεπῶν ξένων καὶ ὁ νέος ***Λασκαρᾶτος*** ἐμορφοῦτο ὑπὸ τὰς ἐντυπώσεις ἐκείνας. Ἡ ζωηρότης καὶ ἡ εὐτραπελία αὐτοῦ καθί-

[1] Καλλίστην βιογραφικὴν νεκρολογίαν τοῦ ἀνδρὸς ἴδε ἐν Ἄστεως Ἀθηνῶν ἀριθμῷ 3022 τοῦ 1899.

[2] Ὁ Βάμβας ἐξέθηκέ ποτε τῷ λόρδῳ Γουΐλφορδ ἐπισκεψαμένῳ τὴν σχολήν, τὰ περὶ τοῦ φιλοσκανδάλου καὶ ταραχοποιοῦ νεανίου, ἀλλ' ὁ ὀξυδερκὴς ἐκεῖνος ἀνὴρ διορῶν προσόντα μελλούσης δράσεως παρὰ τῷ ζωηρῷ νεανίᾳ, ἀπήντησε τῷ διδασκάλῳ, ἀσπασθεὶς τὸν μαθητήν· È di questi ragazzi che mi piacciono. Πρβλ. τὴν ἐν ταῖς Μούσαις Ζακύνθου (φυλλ. 100, 101 τοῦ 1896) ἡμετέραν πραγματείαν «Ἡ νεανικὴ ἡλικία τοῦ Λασκαράτου».

στων αὐτὸν πολλάκις ἀντικείμενον ὁμιλίας καὶ ἀγάπης παρὰ τοῖς ἐκεῖ φοιτῶσι. Ὁ Βύρων ἠρέσκετο νὰ συνομιλῇ καὶ ἀστείζηται μετ' οἰκειότητος μετὰ τοῦ νεανίου, προλέγων τοῖς οἰκείοις ὅτι θὰ διακριθῇ ἐν τῷ μέλλοντι. Ἀπὸ τοῦ 1827 ὁ *Λασκαρᾶτος* ἔζησεν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ θείου του ἐκείνου ἐν Κερκύρᾳ, διετέλεσε δὲ ἰδιαίτερος μαθητὴς διαπρεπῶν λογίων, οἷοι ὁ Ἀνδρ. Κάλβος καὶ ὁ Βικέντιος Νανούτσης διδάξαντες ὁ μὲν τὴν τέχνην τοῦ συνθέτειν ὁ δὲ τὴν ἰταλικὴν φιλολογίαν, τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ῥητορικήν [1]. Ἀμφότεροι οἱ διδάσκαλοι αὐτοῦ οὗτοι ἐγκαίρως διαβλέψαντες καὶ τὰς ποιητικὰς τοῦ νέου ῥοπὰς καὶ μάλιστα εἰς τὴν σάτυραν, ἐνεθάρρυνον αὐτοῦ τὰς πρώτας συνθέσεις καὶ μάλιστα παρεῖχον αὐτῷ τ' ἀντικείμενα τῶν στιχουργημάτων, ἅτινα ἐκεῖνοι ἔκρινον εἶτα διδάσκοντες τὸν μαθητὴν τὰ περὶ ποιήσεως καὶ μετρικῆς, εἰς τὰς ἐνθαρρυντικὰς δὲ παρορμήσεις ἐκείνων ὀφείλεται καὶ ἡ δημοσίευσις τῶν πρώτων τοῦ ἀνδρὸς στίχων. Τὸ 1833 ὁ Δελλαδέτσιμας γερουσιαστὴς γενόμενος, διώρισεν αὐτὸν ὑπάλληλον ἐν τοῖς γραφείοις τῆς Γερουσίας, ἐπὶ σκοπῷ νὰ διανοίξῃ αὐτῷ στάδιον δημοσίου ὑπουργήματος, περιορίζων συνάμα οὕτω διὰ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐργασίας τὸν ἄτακτον αὐτοῦ βίον. Τότε ἐνεγράφη καὶ φοιτητὴς ἐν τῇ Νομικῇ σχολῇ τοῦ ἐκεῖ Πανεπιστημίου, ἀλλὰ παρὰ τὰς κλίσεις αὐτοῦ, διότι ἀγαπῶν μᾶλλον τὴν ἰατρικήν, ἠναγκάσθη εἰς τὴν σπουδὴν τῶν νόμων ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὅστις ἐπωφθαλμία διὰ τῆς προστασίας τοῦ Δελλαδέτσιμα ἀνώτερα τῷ υἱῷ αὐτοῦ δικαστικὰ ἀξιώματα ἢ πολιτικὸν στάδιον. Μετετέθη κατόπιν εἰς Ἀργοστόλιον ὡς πρωτοκολλητὴς τοῦ Εἰρηνοδικείου, ἀλλὰ καὶ ἐν Κερκύρᾳ καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ οὐδὲν ἄλλο σκεπτόμενος ἢ ἐλαφρὰς καὶ τερπνὰς μελέτας, φιλοθεάμων δὲ καὶ διασκεδαστικός, ἦτο φυγόπονος καὶ ψυχρός, μεμφόμενος μάλιστα ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν αὐτοῦ ἐκείνους τῶν γονέων οἵτινες ἀντιστρατεύονται εἰς τὰς φυσικὰς τῶν τέκνων αὐτῶν κλίσεις. Ἐν Κερκύρᾳ ὁ *Λασκαρᾶτος* κατελήφθη αὐτόχρημα ὑπὸ μανίας πρὸς τὸ στιχουργεῖν ἢ μεταφράζειν ποιήσεις. Ἐκ τῶν πρώτων τοιούτων αὐτοῦ ἔργων εἶνε καὶ ἡ σάτυρα· Ahimè dimmi

[1] Ἀνδρέας Κάλβος (1792—1869) καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ, Ἑλληνιστής, ποιητής, δημοσιογράφος, συγγραφεύς. Βικέντιος Νανούτσης πρόσφυξ Ἰταλὸς φιλέλλην ἐκ Τοσκάνης διδάξας ἔτη τινὰ καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἐγκρατὴς δὲ τῆς τε ἀρχαίας καὶ νεωτέρας Ἑλληνικῆς.

fino a quanto καὶ τὸ ἐλεγειακὸν τοῦ Vitorelli· Non ti accostare all' urna ὅπερ τονισθὲν ὑπὸ διαπρεποῦς μουσουργοῦ κατέστη δημοτικώτατον. [1] Ἐκεῖ ἔτυχε τότε τῆς μετὰ διαφόρων λογίων καὶ ποιητῶν ἀναστροφῆς, ἀναφέρεται δὲ διάλεξις μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Σολωμοῦ, χαρακτηριστικώτατη τῆς ὁποίας καλλίστης ἐσχημάτισεν ἰδέας περὶ τοῦ ποιητικοῦ μέλλοντος τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου ὁ μέγας τῆς ἐλευθερίας ἀοιδός. [2] Φοιτήσας ἔτος ἐν τῷ τῆς Κερκύρας Πανεπιστημίῳ, μετενεγράφη εἶτα εἰς τὸ τῆς Πίσης ὅπου ἔτυχε τοῦ διπλώματος τῶν νόμων τὸ 1839, ἐν τῷ μεταξὺ διακούσας καὶ μαθημάτων τινῶν ἐν Παρισίοις. Ἐπανακάμψας εἰς Ληξούριον, ἤσκησεν ἐπ' ὀλίγον τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα, διορισθεὶς καὶ πάρεδρος δικαστής, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ δυσθυμίας καὶ φυγοπονίας. Τὸ 1843 παρῃτήθη μάλιστα τοῦ δικηγορεῖν, ἠρνήθη δὲ καὶ ὑψηλοτέρας θέσεις δημοσίας, πράξας οὕτως, ὡς λέγει που «trovando che la professione è »troppo poco compatibile colla sua pace e tranquilità do»mestica»· ἀλλὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θανόντος τὸ ἐπιὸν ἔτος, ὑπεχρεώθη νὰ αἰτήσῃ τὴν ἐκ νέου κατάταξιν αὐτοῦ ἐν τοῖς καταλόγοις τῶν δικηγόρων, οὐχὶ βεβαίως ἐξ ἄλλου λόγου, εἰμὴ ἵνα διευθύνῃ καὶ περάνῃ τινὰς δίκας ἐκκρεμεῖς οἰκογενειακάς, ἀναλαβὼν καθ' ἃ πρωτότοκος τὴν τοῦ οἴκου διοίκησιν. Ἡ αἴτησις ὅμως αὐτοῦ πρὸς τὴν Γερουσίαν προσέκρουσεν εἰς πολλὰς δυσκολίας καὶ δὴ ἀπερρίφθη. Τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν τῷ ἀνδρὶ νὰ γράψῃ καὶ δημοσιεύσῃ ἐν Ἀθήναις τὸ 1845 καὶ ***Νομικὴν διατριβὴν ἐπιστολιμαίαν***, πρὸς τὸν φίλον του Νικόλαον Θεοδώρου, ἐν ᾗ πλὴν τῆς ἐμπαθοῦς ἀφετηρίας ἐπιστημονικώτατα ἀποδεικνύει τὴν ἀπόρριψιν ἐκείνην νομικῶς ἀστήρικτον. [3]

[1] Ἐδημοσιεύθησαν ἐν Almanaco 1831. Corfù 1831 σελ. 91—95.

[2] Πρβλ. τὴν μνησθεῖσαν πραγματείαν ἡμῶν καὶ Cenni Biografici τοῦ ποιητοῦ περὶ ὧν κατωτέρω.

[3] Πολλὰ ἀναμιμνήσκονται οἱ παλαιότεροι ἐπεισόδια ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ πρακτικῇ ἀσκήσει τοῦ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος. Λέγεται ὅτι ἐδημοσίευσέ ποτε καὶ ἀπόφασιν ἐν στίχοις. Οὐδέποτε δικηγορῶν ὡμίλησεν Ἰταλιστὶ (τῆς Ἰταλικῆς οὔσης κατὰ νόμον γλώσσης τότε ἐπισήμου) εἰ καὶ ἐγκρατέστατος τῆς γλώσσης, καὶ τοῦτο ἵνα καταστήσῃ πασιφανέστερον τὸ ἄτοπον τῆς χρήσεως τῆς ξένης, προσποιούμενος ἄγνοιαν ταύτης καὶ ὑποχρεῶν οὕτω τοὺς ἀντιδίκους καὶ δικαστὰς νὰ τῷ ἑρμηνεύωσι τὰ λεγόμενα Ἰταλιστί, ἵνα δῆθεν ἐννοῇ καὶ αὐτὸς καὶ

Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης δὲν ἦτο προωρισμένος εἰς πρακτικὴν ἄσκησιν ἐπιστήμης, οὔτε εἰς διεύθυνσιν οἰκογενείας. Ἐγεννήθη διὰ νὰ ἐργασθῇ πνευματικῶς, νὰ γράψῃ καὶ νὰ διδάξῃ, ὀργῶν εἰς νέους καὶ πλατυτέρους ὁρίζοντας, εἰς τρίβους ἐλευθεροφροσύνης καὶ ὕψη ποιήσεως. Ἐντεῦθεν ἡ ἀπὸ τῶν ἐφηβικῶν ἐτῶν ἀναπτυχθεῖσα παρ' αὐτῷ ἀκάθεκτος πρὸς τὸ δημοσιογραφεῖν, συγγράφειν καὶ στιχουργεῖν κλίσις καὶ ἡ πρὸς ἔλεγχον καὶ καυτηρίασιν τῶν ἀτόπων σατυρικὴ ῥοπή. Ψυχολόγος ἐρευνητὴς τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων, ἐπεδόθη κυρίως εἰς ζητήματα ἠθικοκοινωνικά, τέμνων ἐν Ἑπτανήσῳ νέας ὁδοὺς ἐν τῷ χειρισμῷ τῆς γλώσσης, τοῖς σκοποῖς τῶν ἔργων, τῇ μορφῇ τῶν συνθέσεων. Τὸ 1845 μάλιστα ἐταξείδευσε καὶ εἰς Κρήτην ἵνα μελετήσῃ τὴν ἐκεῖ λαλουμένην καὶ συλλέξῃ ποιήματα πρὸς ἔκδοσιν, καὶ τοῦτο διότι ἡ γλῶσσα εἰς ἣν ἔγραψεν ὁ Κορνάρος ἔθελγεν αὐτὸν λίαν καὶ ἐθεώρει κατάλληλον ποιήσεως ἅμα καὶ πεζογραφίας ὄργανον, ἐκεῖθεν δ' ἐταξείδευσε πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ εἰς Ἀθήνας, Πάτρας, Πειραιᾶ, Μεσολόγγιον, Κόρινθον καὶ Σῦρον, ἐπέστρεψεν ὅμως εἰς Κεφαλληνίαν ἄπρακτος σχεδὸν καὶ ἐν ἀπογοητεύσει, διότι εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω πόλεις εὗρε μόνον ***λογιωτάτους***, ὡς λέγει, περὶ ὧν εἰρωνικῶς καὶ μετ' ἀποστροφῆς γράφει, ἀείποτε θεωρήσας τοὺς τοιούτους, στρεβλωτὰς τῆς γλώσσης. [1] Πλὴν τῶν μνησθέντων πονηματίων καὶ δημοσιευμάτων τοῦ ἀνδρός, ἀπὸ τοῦ 1845 ἔρχεται ἡ εἰς τὸν φιλολογικὸν ὁρίζοντα τῆς Ἑλλάδος ἐπίσημος οὕτως εἰπεῖν ἐμφάνισις αὐτοῦ, διὰ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ἔργου του· ***Τὸ Ληξοῦρι εἰς τὰ 1836, ἐν Ἀθήναις*** 1845 σελ. 75. Ἀφορμὴν εἰς τὸ ποίημα παρέσχον αἱ μέχρι τοῦ γελοίου διεστῶσαι τότε αὐτόθι γνῶμαι περὶ τῆς καταλληλοτέρας θέσεως τοῦ προκειμένου νὰ κατασκευασθῇ λιμενοβραχίονος (porto), τῶν Δεμπονεράδων καὶ Μαρτσελλάδων, ἐκείνων μὲν κατοικούντων εἰς τὸ νότιον, τούτων δὲ εἰς τὸ ἄκρον βόρειον τῆς πόλεως, πάντων τούτων

τὸ ἀκροατήριον. Τοιουτοτρόπως πρῶτος αὐτὸς ὡς δικηγόρος ὡμίλησεν ἐν Ἰονίοις δικαστηρίοις Ἑλληνιστί.

[1] Ἴδε ἐκτενέστερον ἐν Cenni Biografici 33—34.—Καὶ τὸ 1864 ἐπεσκέφθη τὰς Ἀθήνας ὅτε καὶ ὡμίλησεν εἰς τὸν Παρνασσὸν «περὶ τῶν προόδων τῆς Κεφαλονιᾶς ἐδῶ καὶ πενῆντα χρόνια» καὶ ἀνέγνωσε μέρος τῆς ποιητικῆς του ἐνθουσιάσας τὸ ἀκροατήριον. Ἴδε Παναθήναια Α'. 21 τοῦ 1901.

σχεδὸν ναυτικῶν. Τὸ ποίημα ἐξεδόθη καὶ δεύτερον ἐν τῇ Συλλογῇ τῶν ἁπάντων τοῦ ποιητοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ 1872, ἀφαιρεθεισῶν ὅμως ἀσέμνων τινῶν φράσεων καὶ μετριασθεισῶν ἄλλων, τῆς πρώτης ἐκδόσεως. Ὁ ποιητὴς ἐν τῇ **Αὐτοβιογραφίᾳ** αὐτοῦ, κρίνων μετὰ πολλῆς μετριοφροσύνης τὸ ἔργον του τοῦτο, λέγει ὅτι εἶνε «μιὰ παιδιαρίστικη »μίμησι τοῦ ὡραίου ἰταλικοῦ ποιήματος la Secchia rapita, ὅτι ἀντὶ δώδεκα, ὡς αὕτη περιέχει, ῥαψῳδιῶν, ἔγραψε τέσσαρας ὁμολο-»γῶν ὅτι καὶ εἰς τὸ ἄσεμνον τῆς φράσεως ἔτι ἐμιμήθη τὸν ποιητὴν ἐκείνης [1], εἰ καὶ εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ποιήσεως ἠσμένιζε λίαν ὁ **Λασκαρᾶτος** γράψας ἱκανά, ὧν ὅμως παραδόξως τὸ 1846 ἄλλα παρέδωκεν εἰς τὸ πῦρ! ἄλλα δ' ἐδώρησε φίλοις του. Τὸ ποίημα ἐγράφη ἀπὸ τοῦ 1836 ὅτε διήρχετο ὁ ποιητὴς τὴν γονιμωτέραν στιχουργικὴν περίοδον, τὰ πλεῖστα τότε γράψας, τῶν μετέπειτα ὑπ' αὐτοῦ ἐπεξεργασθέντων καὶ δημοσιευθέντων. Τὸ ἔργον διὰ τὴν πλοκήν, τὴν εὐφυΐαν τοῦ ποιητοῦ, τὸ καινοφανὲς τῶν ἰδεῶν, ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ τὸ ἄφθονον σατυρικὸν ἅλας, ἐνεποίησεν ἀρίστην ἐντύπωσιν παρὰ τοῖς λογίοις, ὧν πολλαὶ ἐπιστολαὶ συγχαρητήριοι σῴζονται παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ αὐτοῦ, ἐξαιρέτως ὅμως ὑπερήρεσεν ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ εἶνε τοῦτο δεδικαιολογημένον. Αἱ σάτυραι καὶ μάλιστα αἱ ἔχουσαι ἀντικείμενα τοπικὰ καὶ πρόσωπα περιωρισμένου κύκλου, κατανοοῦνται περισσότερον, ἐνδιαφέρουσαι καὶ θέλγουσαι, ὅσους κυρίως μετὰ τοῦ ἔργου συνδέονται διὰ τῆς κοινότητος τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου καὶ τῆς γλώσσης, τῶν ἠθῶν, τῶν ἐθίμων καὶ τῶν περιστάσεων. Διὰ τοῦ ποιήματος τούτου ὁ **Λασκαρᾶτος** παρέσχεν ἀμέσως τὴν εἰκόνα τοῦ χαρακτῆρος τῶν ποιήσεων αὐτοῦ καὶ τὸ πρόγραμμα οὕτως εἰπεῖν τῶν ἰδεῶν καὶ τῆς πορείας του ἐν τῇ εὐθαρσεῖ διευθύνσει τοῦ καινοτόμου αὐτοῦ πνεύματος. Ὡς ἐκ τοῦ ἀντικειμένου δὲ καὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ ποιήματος δὲν περιέμενέ τις νὰ θαυμάσῃ ἐξάρσεις ὑπερνεφέλους, οὔτε περίσσειαν ἀνθέων καὶ εὐωδίας λυρικῆς, ἀλλὰ πρωτίστως ἅλας καὶ προκλήσεις εὐθυμίας, ὅσον καὶ συναισθήσεις ἀληθειῶν καὶ ἐνδιαφέρον

[1] Ἡ S e c c h i a r a p i t a εἶνε ποίημα ἡρωϊκοκωμικὸν ἐν στίχοις σατυρικοῖς τοῦ περιωνύμου ἐκ Μοδένης πολιτικοῦ καὶ σοφοῦ A l e s s. T a s s o n i (1565—1635), ἀπέβλεπε δ' εἰς κωμικοτραγικὰς διχοστασίας μεταξὺ Βολονῶν καὶ Μοδενῶν, διὰ τὴν κλοπὴν ξυλίνου τινὸς κάδδου.

κατ' ἀτόπων, παρὰ τοῖς δυναμένοις νὰ κατανοήσωσι τὴν φρασεολογίαν, τὰς λεπτὰς εἰρωνίας καὶ μεταφορὰς καὶ τοῖς ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως ἢ ἐκ παραδόσεως γινώσκουσι τὰ πρόσωπα καὶ τὰ γεγονότα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐντεῦθεν νομίζομεν οὐκ ὀρθῶς κρίναντα περὶ τοῦ ἔργου τὸν κ. Κ. Παλαμᾶν, καταδικάσαντα τόσον αὐστηρῶς καὶ ἀπολύτως αὐτό, **ὡς ποίησιν οὐδέποτε ὑπάρξασαν τόσον γυμνὴν ἀνθέων καὶ εὐωδιῶν**.[1]. Ἔκτοτε ὁ γόνιμος ποιητικὸς κάλαμος τοῦ *Λασκαράτου*, ὑπεχώρησέ πως πρὸ ἐκείνου τοῦ ἠθικολόγου, τραπέντος εἰς τὴν πεζογραφίαν. Καὶ δὴ τὸ 1856 ἐδημοσιεύθη ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ ***Τὰ μυστήρια τῆς Κεφαλονιᾶς*** ἤτοι ***Σκέψεις ἀπάνω στὴν οἰκογένεια, στὴ θρησκεία καὶ στὴ πολιτική***, εἰς ὃ συνειργάσθη καὶ ἡ εὐπαίδευτος αὐτοῦ σύζυγος κ. Πηνελόπη Κοριαλένια. Ὁ συγγραφεὺς ἐπεδίωξε τὰ ἀπόλυτα καὶ τὰ τέλεια. Ἐν τῷ οἴκῳ ἔβλεπεν ἀτέλειαν βασίμου ἠθικῆς καὶ οἰκονομολογικῆς μορφώσεως, ἐν τῷ κλήρῳ ἀμάθειαν, αἰσχροκέρδειαν, καταχρήσεις καὶ παρερμηνείας τοῦ πνεύματος τῆς θρησκείας καὶ τοῦ γράμματος τῶν κανόνων, ἐν τῇ πολιτικῇ, δημαγωγίαν, ἀνειλικρίνειαν καὶ ἰδιοτέλειαν καὶ ἐπεβάλετο, ἐξ ἀγαθοῦ συνειδότος καὶ ἐν πεποιθήσει ὅτι καλῶς διεγίνωσκε καὶ ἔκρινε, τὴν διόρθωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων καυτηριάζων τὰ ἄτοπα καὶ διδάσκων τὰ κατ' αὐτὸν ὀρθά. Τὸ ἔργον ἅμα δημοσιευθὲν ἤγειρε παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀγανάκτησιν καὶ δυσμένειαν καὶ μάλιστα παρὰ τοῖς κληρικοῖς καὶ τοῖς ῥιζοσπάσταις, διότι τοὺς τελευταίους τούτους ὁ συγγραφεὺς καὶ δημοσιογραφῶν ἐχαρακτήριζεν ὡς δολίους δημαγωγούς, ἐπιδιώκοντας οὐχὶ τὴν πλήρωσιν πόθων ἐθνικῶν, ἀλλ' ἴδια τέλη, ὢν δὲ φίλος τοῦ καθεστῶτος, ἐνόμιζε χιμαίρας τὰ ῥιζοσπαστικὰ ζητήματα καὶ ἐνόμιζε πεποιθότως πρόωρον τὴν Ἕνωσιν καὶ μόνον ζήτημα ἐκμεταλλευτικὸν τῶν ἁπλουστέρων[2]. Ὁ συγγραφεὺς ἐθεωρήθη ὡς ὑβριστὴς θείων καὶ ἀνθρωπίνων, ὡς παρερμηνεύσας καὶ παρεξηγήσας τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα, ὡς θρησκευτικὸς καινοτόμος καὶ μάλιστα διαμαρτυρόμενος καὶ ἄθεος ἔτι! Ὁ λαὸς ὅστις ἔβλεπεν ἄνευ-

[1] Ἴδε Ἄστυ Ἀθηνῶν 27 μαρτίου 1899 «Ὁ Λασκαράτος καὶ ἡ «Σατυρικὴ ποίησις».

[2] Τὸ 1850 ἐδημοσίευσε πέντε ἡμίφυλλα κατὰ τῆς ἀγυρτίας. Κατὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς Δ'. βουλῆς ἐκθεὶς κάλπην ἀπέτυχε γράψας αὖθις κατὰ τῶν ῥιζοσπαστῶν.

λαβῶς καὶ δριμέως, κατ' αὐτόν, ἐλεγχόμενα τὰ πατροπαράδοτα καὶ τὰ ἱερά, χωρὶς ν' ἀποβλέπῃ πρὸς τὴν ἠθικὴν ἀφετηρίαν τοῦ γράψαντος, ἐξερεθιζόμενος δὲ καὶ ὑπὸ τῶν κοπτομένων καὶ ἀμυνομένων ὑπὲρ τῶν κοινωνικοθρησκευτικῶν καθεστώτων, τοσοῦτον κατελήφθη ὑπὸ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ, ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ ζωὴ τοῦ συγγραφέως ἠπειλεῖτο. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κεφαλληνίας τῇ 2 μαρτίου 1856 ἀπεκήρυσσεν ὡς μέλος σαπρὸν δι' ἀφορισμοῦ τὸν συγγραφέα, πολλοὶ δὲ προέβαλον ὑπέρμαχοι τῆς πίστεως καὶ τῶν πατρίων ἀντεπεξελθόντες δι' ἐπικρίσεων ἢ ὑβρεολογίων [1]. Ὁ **Λασκαρᾶτος** εἰς Ζάκυνθον τότε ἀναχωρήσας, ἐγένετο καὶ ἐκεῖ ἀντικείμενον ταραχῶν. Ὁ μητροπολίτης Νικόλαος ὁ Κοκκίνης ἐπίσης νέον ἐξετόξευσε κατ' αὐτοῦ ἐπιτίμιον, ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς τῶν **Μυστηρίων**, περιεφρόνησε καὶ ἐχλεύασε καὶ ἐπιτίμια καὶ ἐπικρίσεις καὶ ἀπειλὰς καὶ κατάκρισιν καὶ γελοιοποιῶν τὸ ζήτημα, ἀπέστειλεν ἀντίτυπον τοῦ ἀφορισμοῦ εἰς τὴν κατὰ τὸ 1862 Ἔκθεσιν τῆς Κερκύρας, ὡς κεφαλληνιακὸν προϊόν! Ἐν τοῖς **Μυστηρίοις** ὁ συγγραφεὺς ἐπιζητῶν, ὡς προέφημεν, τ' ἀπολύτως τέλεια, ἔψεξε καὶ ἐσατύρισε πρωτίστως τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν. Εἰς τὸν ἀμερολήπτως μελετῶντα καὶ τὸν ἐν γνώσει τυγχάνοντα τῶν τότε ἐν τῇ νήσῳ, τὸ ἔργον δὲν φαίνεται πάντοτε προϊὸν ἀκριβοῦς ἀντιλήψεως καὶ σοβαρᾶς ἐκτιμήσεως τῶν περὶ ὧν διαλαμβάνει πραγμάτων. Τὰ παρατηρούμενα ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἄτοπα, αἱ ἐλεγχόμεναι προλήψεις, αἱ δεικνυόμεναι ἐλλείψεις, εἶνε κοινὰ εἰς πᾶσαν μικρὰν καὶ μὴ ἱκανῶς μεμορφωμένην κοινωνίαν καὶ οὐχὶ μόνον τὴν κεφαλληνιακήν. Ὁρμώμενος πολλάκις ὁ συγγραφεὺς ἐκ μερικῶν γεγονότων κακοδοξίας, δεισιδαιμονίας καὶ ἄλλων ἐκτρόπων, ἀπαιδευσίας ἀπαυγασμάτων, ἢ ἀπὸ ἐξαιρετικῶν χαρακτήρων ἢ ἰδιοτροπιῶν, ἐξ ἐσπευσμένης μελέτης καὶ ζήλου, ἐθεώρησε πολλάκις ὡς κανόνας τὰς ἐξαιρέσεις καὶ ταύτας γενικεύσας κατεδίκασεν ἀμειλίκτως, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ τὰ ζητήματα σχετικῶς. Ἀλλὰ καὶ δὲν ἦτο ἴσως καὶ ὁ κατάλληλος πρὸς πολεμικὴν τοιαύτην χρόνος. Δὲν εἶχεν ἔτι κοπάσει ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὁ σάλος τόσων περὶ προσηλυτισμοῦ καὶ ἀντιθρησκευτικῶν πολιτικῶν σχεδίων ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι καὶ

[1] Ἄξιαι λόγου ἀνασκευαὶ καὶ ἐπικρίσεις ἦσαν ἡ τοῦ Θ. Καρούσου (ἐν Ἐφημ. Εἰδήσεων Κερκύρας 1856) καὶ ἡ τοῦ Π. Χιώτου (ἐν Πανδ. Ζ' καὶ Η').

Ἑπτανήσῳ, ὧν ἕνεκα εἶχεν ἐκδηλωθῇ ἐν μακρῷ λόγων, γραφίδος καὶ πολιτικῆς, ἀγῶνι, πνεῦμα ἐμμονῆς καὶ ἀμύνης κατὰ τῶν, ὡς ἡγεῖτο ὁ λαός, τεκταινομένων κατὰ τῆς Ὀρθοδοξίας, οὐχί, ὡς εἰκὸς ἐντεῦθεν, ἀπροκαταλήπτως καὶ ἀνενδοιάστως, δυνάμενος ν' ἀντιληφθῇ τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς εἰλικρινείας νέων περὶ θρησκείας βημάτων ἢ πνευματικῶν ἀγώνων, οἷος ὁ τοῦ *Λασκαράτου*, ἦτο δ' ἑπόμενον νὰ ἐκληφθῇ ὁ συγγραφεὺς ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ δὴ ὑπό τε κλήρου, ἥκιστα μάλιστα μεμορφωμένου, καὶ ὑπὸ τῶν φιλοθρήσκων καὶ τῶν ἁπλουστέρων, οὐ μόνον ἐλευθεριάζων ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ θρησκεύματος τεκταινόμενος, ἐνῷ ἀλλαχοῦ ὑπὸ κριτῶν ξένων τῶν καθ' ἡμᾶς καὶ διὰ τὸ ἑτερόδοξον αὐτῶν μὴ δυναμένων νὰ ἐμπνεύσωσιν ἀσφαλῆ περὶ τὸ ἀμερολήπτως ἀποφαίνεσθαι πεποίθησιν, τὸ ἔργον ἐθεωρήθη καὶ πολλῷ μείζονος σημασίας, κεφαλαίων μάλιστα αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν ἀγγλικὴν μετενεχθέντων. [1] Ἔκτοτε ὁ *Λασκαρᾶτος* ἐγένετο ἀντικείμενον πολλοῦ λόγου, ἐπικρίσεων καὶ καταδιώξεων, εὐσταθὴς ὅμως τὸ φρόνημα καὶ πεποιθὼς εἰς τὸ ὀρθὸν τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ, ἐξηκολούθησε γράφων καὶ προκαλῶν πάντοτε διὰ τῶν ἑκάστοτε δημοσιευμάτων αὐτοῦ νέα ζητήματα καὶ ταραχάς. Γαλλὶς συγγραφεὺς ὠνόμασεν αὐτὸν battailleur [2], διότι τὸ φιλόνεικον τυγχάνει κύριος αὐτοῦ χαρακτήρ. Τοσαύτην ὁ ἀνὴρ ἔτρεφε πεποίθησιν περὶ τῆς ἀληθείας καὶ εἰλικρινείας τῶν γνωμῶν αὐτοῦ, ὥστε οὐδεμίαν ἠνείχετο περὶ τούτων δυσπιστίαν ἢ παρεξήγησιν, μέχρις ὑπερβολῆς ἐνίοτε ἐπεξερχόμενος κατὰ τῶν ὑπεναντίων προκαλῶν καὶ ἐπὶ ἐπουσιωδῶν ἔτι, μακρὰς δημοσιογραφικὰς συζητήσεις καὶ ἐπιμόνους ἀγῶνας. Διὰ τῶν ***Μυστηρίων*** καὶ τῶν προσομοίων μετέπειτα δημοσιευμάτων καὶ τῆς ἐν γένει ἐπὶ τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἠθικοκοινωνικῶν ζητημάτων στάσεως αὐτοῦ, ὠφέλησε καὶ ἔβλαψε συνάμα. Καὶ ὠφέλησε μὲν κατά τι διότι τὸ ἄτοπον ἀποκαλυπτόμενον, κατακρινόμενον καὶ πληττόμενον ὑπὸ τὴν ἀδυσώπητον ἐκείνην σατυρικὴν μάστιγα περιωρίσθη πως καὶ παρὰ τοῖς μεμορφωμένοις τῶν πολιτῶν ἐνίσχυσε τὴν

[1] Westminster Review. London 1856. Jul.-Oct. 216-246. Whittingham Four years in the jonian islands 250-257.

[2] J. Lambert Poeti greci contemp. trad. Al. Boccardi Napoli 1883. Ξενοπούλου. Ἀνδ. Λασκαρᾶτος ἐν Πινακοθήκῃ Ἀθηνῶν Α' 22.

συναίσθησιν καὶ τὸν πόθον τῆς θεραπείας καὶ βελτιώσεως, ἔβλαψε δὲ διότι ἐπιλαβόμενος ὁ *Λασκαρᾶτος* καὶ ζητημάτων οὐ μόνον ἐξωτερικῆς λατρείας, ἀλλὰ καὶ δογματικῶν, ἤγειρε παρὰ μὲν τοῖς ἁπλουστέροις καὶ ἡμιμαθέσι δισταγμοὺς περὶ τὰ τῆς πίστεως, παρὰ δὲ τοῖς ἐκ ῥοπῆς νεωτερισταῖς καὶ ἐλευθερόφροσιν ἐνεψύχωσε τὰς ἰδέας, ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡ ἀπό τινος χαλάρωσις τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος παρὰ πολλοῖς ἐν τῇ νήσῳ, κακῶς ἐκτιμήσασι τὸν σκοπὸν καὶ τὰς ἰδέας τοῦ συγγραφέως ἑλκύσαντος πρὸς ἑαυτὸν εἴτε ἐκ πεποιθήσεως, εἴτε διὰ τὴν ἐκ τῶν διωγμῶν συμπάθειαν ἱκανοὺς τοὺς θιασώτας ὅσον καὶ πολλοὺς τοὺς ἐχθρούς. Ἦτο λοιπὸν ἑπόμενον καὶ ταῦτα πάντα νὰ προκαλέσωσι μέτρα σύντονα καὶ καταδιώξεις ἀπό τε τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν, καθ' ἃ αὗται ἀντελήφθησαν τῶν πραγμάτων καὶ καθ' ἃς ἠκολούθουν ἰδέας καὶ συστήματα ἀμύνης καὶ διωγμοῦ προκειμένων ζητημάτων τοιούτων [1]. Τοιουτοτρόπως ὑψώθη ἔτι μᾶλλον ὁ καταδιωκόμενος καὶ ηὐρύνετο ὁ κύκλος τῶν συμφρόνων αὐτῷ, ἐνῷ δὲν ἦτο βεβαίως ὁ προωρισμένος τότε εἰς θρησκευτικὴν πολεμικὴν καὶ μεταρρύθμισιν σκαπανεύς, μὴ ὢν θεολόγος, οὔτε κοινωνιολόγος, ἀλλὰ δημοσιογράφος μᾶλλον, εὐθαρσὴς καὶ φίλος τῆς ἀληθείας καὶ τῆς προόδου, καθὼς ἀντελαμβάνετο ταύτας καὶ ὑπὲρ αὐτῶν χρησιμοποιῶν τὴν ἔμφυτον αὐτῷ εὐφυΐαν καὶ εὐχέρειαν τῆς γραφῆς, ἀγόμενος ὅμως πάντοτε νὰ καταστῇ ὠφέλιμος.

Ἀναχωρήσας τότε κατ' ἀνάγκην ἐκ Ζακύνθου εἰς Λονδῖνον, καὶ διατρίψας ἐκεῖ ἔτος καὶ πέραν, ἐπεδόθη εἰς φιλοσοφικὰς καὶ φιλολογικὰς μελέτας, προστατευθεὶς ὑπὸ σημαινόντων ὑποκειμένων ἅτινα ἔσεβον τὴν ὁμολογουμένην χρηστότητα, τὸ εὐπαρρησίαστον τοῦ χαρακτῆρος, τὴν πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀγάπην καὶ τὸν ὑπὲρ παντὸς κοινωφελοῦς ζῆλον, ὧν ἔσχον πεῖραν καὶ ἀπὸ τοῦ 1851 ὅτε καὶ πάλιν εἶχε διατρίψει ἐν Λονδίνῳ καὶ Καντάβριγίᾳ, μετερχόμενος τὸν διδάσκαλον τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ἰταλικῆς. Ἀπὸ τοῦ 1854 μέχρι

[1] Περὶ τοῦ ἀπειλοῦντος νὰ διαταράξῃ τότε ὁπωσδήποτε τὴν κοινωνίαν ζητήματος καὶ τῶν πρὸς εἰρήνευσιν τῶν πνευμάτων ληπτέων κατὰ τοῦ συγγραφέως τῶν Μυστηρίων μέτρων, μακρὰ διημείφθη ἀλληλογραφία μεταξὺ τοῦ μητροπολίτου Κεφαλληνίας Σπυρίδωνος, τοῦ Ὑπάρχου Δ. Καρούσου καὶ τοῦ Γεν. Εἰσαγγελέως Δ. Κουρκουμέλη. Ἀντίγραφα τῶν ἐγγράφων εὑρίσκονται ἐν τῷ ἀρχείῳ τοῦ κ. Εὐαγγ. Δ. Καρούσου.

τοῦ 1857 διέτριψε μετερχόμενος τὸν δικηγόρον ἐν τῷ ἐκεῖ Ἀγγλικῷ προξενείῳ, ἀλλὰ μὴ κατορθώσας νὰ εὕρῃ ἐκεῖ ἱκανοποιοῦσαν τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ ἐργασίαν ἐπανέκαμψεν εἰς Ζάκυνθον ὅπου καὶ προικῷα εἶχε κτήματα. Ἀπὸ τότε ἄρχεται νέα ταραχώδης καὶ περιπετειώδης τοῦ βίου αὐτοῦ περίοδος. Τῇ 5 μαΐου 1859 ἐξέδωκεν αὐτόθι τὸ πρῶτον φύλλον τοῦ ***Λύχνου*** ἐφημερίδος οἰκογενειακῆς ὡς ἐτιτλοφόρει αὐτήν. Ἡ δημοσίευσις προὐκάλεσεν αὖθις πράγματα, ἐζητήθη μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως οὐχ ἧσσον ἢ ἡ ἀπὸ τῆς παροικίας αὐτοῦ ἔξωσις τοῦ δημοσιογράφου, ἔκτοτε δὲ χρονολογεῖται καὶ ἡ διάρρηξις τῶν σχέσεων τούτου μετὰ τοῦ Λομβάρδου γράψαντος κατὰ τοῦ ***Λύχνου***. Τὸν δεύτερον ἀριθμὸν τοῦ φύλλου ἐξέδωκεν ἐν Ἀθήναις τῇ 1 ἰουλίου 1859, τὸν τρίτον κατ' αὔγουστον ἐν Κεφαλληνίᾳ ὅπου καὶ ἐξηκολούθησεν ἐκδίδων ἐπὶ πολὺ τὸ φύλλον, πλὴν τῶν ἀριθμῶν πέμπτου καὶ ἕκτου δημοσιευθέντων πάλιν ἐν Ζακύνθῳ, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ δεκάτου τετάρτου ἀριθμοῦ τὸ φύλλον μετωνόμασεν ***ὁ Λασκαρᾶτος Λυχνιές***, ἤτοι ἐφημερίδα ***πολεμικήν***, σκοπῶν πρωτίστως ν' ἀντεπεξέρχηται δι' αὐτῆς κατὰ τοῦ Λομβάρδου, ἐκτείνας τὸν λόγον μέχρι λεπτομερειῶν τοῦ ἀτομικοῦ ἐκείνου βίου, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ δεκάτου ὀγδόου, τὸ ἰδιότροπον φύλλον ἀναλαμβάνει αὖθις τὸν πρῶτον αὐτοῦ τίτλον. Καταδιωχθεὶς ὑπὸ τοῦ Λομβάρδου ἐπὶ ἐξυβρίσει, κατεδικάσθη εἰς τετράμηνον φυλάκισιν ἀποτίσας τὴν ποινὴν ἐν τῷ Σωφρονιστηρίῳ Κεφαλληνίας. Τὸ γεγονὸς τοῦτο παρέσχεν αὐτῷ ἀφορμὴν νὰ δημοσιεύσῃ τὸ πόνημα αὐτοῦ· Le mie sofferenze e le mie osservazioni nelle prigioni di Cefalonia nel. 1860. Cefalonia Stamp. Cefalonia» 1860, εἶνε δὲ τὸ μικρὸν τοῦτο ἔργον καὶ καλὴ συμβολὴ εἰς τὴν σύγχρονον τότε τῆς Ἑπτανήσου καὶ μάλιστα τῆς Κεφαλληνίας ἱστορίαν. ***Ὁ Λύχνος*** καὶ ἡ ***Λυχνιὲς*** ὅμως δὲν εἶνε μεγάλης ἀξίας δημοσιογραφικῆς καὶ μάλιστα πολιτικῆς δημοσιεύματα, ἂν μάλιστα λάβῃ τις ὑπ' ὄψει τὴν ἀπὸ τῶν συνταγματικῶν μεταρρυθμίσεων δημοσιογραφίαν ἐν Ἑπτανήσῳ. Ἀπὸ τοῦ δημοσιογραφικοῦ ἐκείνου ὀργάνου τοῦ ***Λασκαράτου***, ἂν ἐξαιρέσῃ τις λαογραφικά τινα κυρίως καὶ ποιήσεις καί τινας ἠθικὰς πραγματείας, τὰ λοιπὰ δὲν εἶνε ἀντάξια τοῦ συγγραφέως, ὅστις βεβαίως δὲν προωρίσθη εἰς πολιτικὸν δημοσιογράφον, εἰ καὶ νέος ὢν ἔγραφεν ἐνίοτε εἰς ἐντοπίας ἐφημερίδας καὶ εἰς τὸ

Portafoglio maltese. Καὶ ὅμως ἱκανὰς ὑπέστη τὰς καταδιώξεις καὶ πικρίας ἕνεκα τοῦ *Λύχνου*, ἐξαιρέτως διὰ τὰ κατὰ τοῦ Λομβάρδου γραφέντα ἀμειλίκτως πολεμηθεὶς καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ ἄγγλου τοποτηρητοῦ Woodhouse, ἐνῷ τοὐναντίον ὁ ἁρμοστὴς Στὸρξ προσηνέχθη ἐπιεικέστατα, ἐφ' ᾧ καὶ φιλίᾳ μετέπειτα συνεδέθη μετὰ τοῦ ἀνδρός. Νομίζων ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ὅτι ἡ Βουλὴ θὰ ἱκανοποίει αὐτόν, ἀπέστειλεν εἰς αὐτὴν ἀντίτυπα τοῦ *Λύχνου* ὅπως ἀποδείξῃ τὸν ἄδικον κατ' αὐτοῦ διωγμόν, καὶ αὕτη μὲν ἐδικαίωσε τοῦτον, ἀλλ' ἡ διὰ μιᾶς καὶ μόνης ψήφου ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπόφασις, ἱκανῶς μαρτυρεῖ, ποίας ἐκέκτητο ὑπολήψεως ὁ ἀνὴρ καὶ ὁποίας θὰ ἐτύγχανεν ἱκανοποιήσεως, ἂν μὴ ἡ προσωπικότης βουλευτοῦ καὶ δὴ τοῦ Λομβάρδου, ἐπηρέαζε βεβαίως τὴν γνώμην τῶν συναδέλφων. Τὰ τῆς δίκης καὶ φυλακίσεως ἐκείνης ἀπετέλεσαν τὸ ἀντικείμενον ἑτέρου ἔργου τοῦ *Λασκαράτου «Ἡ καταδρομές μου ἐξαιτίας τοῦ Λύχνου»*, ἐν Κεφαλληνίᾳ 1862, ἀλλ' ὡς εἶχον τότε τὰ ἐν Ζακύνθῳ ἡ περαιτέρω αὐτόθι διαμονὴ αὐτοῦ ἦτο ἀδύνατος πλέον, ἔκτοτε ὁριστικῶς κατοικήσαντος ἐν Ἀργοστολίῳ, ὅπου εἶχε μὲν ζήσει ἀπὸ τοῦ 1854, ἀλλὰ τῇ συμβουλῇ τοῦ τότε τοποτηρητοῦ εἶχε καταλίπει τὴν νῆσον τὸ 1859. Ἐν Κεφαλληνίᾳ αὐτός τε καὶ ἡ μουσοτραφὴς αὐτοῦ σύζυγος Πηνελόπη ἐπεδόθησαν τότε μετὰ φιλοστοργοτάτης ἐπιμελείας εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων αὐτῶν. Καὶ ὁ μὲν *Λασκαρᾶτος*, ἡρμήνευεν εἰς τὰ τέκνα του τὸν Ὅμηρον, ἡ δὲ σύζυγος αὐτοῦ ἐδίδασκε τὴν ἀγγλικήν, τὴν ἰταλικὴν καὶ γαλλικήν, ἐπίσης καὶ τὴν ἱστορίαν [1]

Ἀπὸ τότε δεικνύει ὕφεσίν τινα τῆς προτέρας ἐπιθετικῆς καὶ φιλονείκου διαθέσεως καὶ δράσεως, ἀσχοληθεὶς καὶ εἰς τὴν ἀνακάθαρσιν καὶ ἀντιγραφὴν τῶν ποιημάτων αὐτοῦ καὶ ἐγκύψας εἰς βαθείας ποιητικάς, φιλοσοφικάς, καλλιλογικάς, κριτικὰς καὶ ἱστορικὰς μελέτας εἰς συγγραφεῖς ἀρχαίους καὶ νεωτέρους. Ἐν τῇ *Αὐτοβιογραφίᾳ* αὐτοῦ περιγράφει τὴν ὁποίαν ᾐσθάνετο τέρψιν καὶ ἐκαρποῦτο ὠφέλειαν ἐκ τῶν μελετῶν τοῦ Αἰσώπου, τοῦ Ἀριστοφάνους, τοῦ Ἰουβενάλη, τοῦ La Fontaine, τοῦ Boileau, τοῦ Κάστη, τοῦ La Bruyère, ἱκανὸν δὲ χρόνον ἐπίσης κατέγινεν εἰς τοὺς ἰταλοὺς καὶ γάλλους ἐπι-

[1] Ἀπὸ τοῦ 1863 ἡ κ. Λασκαράτου συνέστησε καὶ οἰκοτροφεῖον θηλέων ἐν Ἀργοστολίῳ εἰς ὃ ἐμαθήτευσαν κόραι τῆς ἀνωτέρας κοινωνίας.

κοὺς καὶ λυρικούς, μεταφράσας πολλὰ ἀπὸ τῶν τοῦ Boileau καὶ τοῦ Hugo καὶ τὴν *Κόλασιν* τοῦ Δάντου εἰς στίχους ἑνδεκασυλλάβους. Ἀλλὰ περὶ τῆς τελευταίας ταύτης, μετενόησε διὰ τὴν ἀπώλειαν χρόνου πολυτίμου, διότι ὁ *Δάντης*, ὡς λέγει που, *δὲν μεταφράζεται* καὶ τοῖς τέκνοις δ' αὐτοῦ ἐπέταξε νὰ μὴ δημοσιεύσωσι τὴν μετάφρασιν.[1] Τὸ 1865 ἐξέδωκεν ἐν Κεφαλληνίᾳ τὴν *Στιχουργικὴν* πονημάτιον χρησιμώτατον μετὰ παραδειγμάτων εἰλημμένων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξ ἰδικῶν του ποιήσεων. Τὸ ἔργον διασκευάσας πλατύτερον ἐδημοσίευσε τὸ 1877 ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις περιοδικῷ *Παρνασσῷ*. Ἀλλ' ὁ φύσει ἀνένδοτος, τολμηρός, συνεπὴς καὶ ὑπὲρ τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ ἐννοῶν ν' ἀγωνισθῇ μετ' αὐταπαρνήσεως καὶ μέχρι τῶν ἄκρων, δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ διακόψῃ πᾶσαν μετὰ τοῦ παρελθόντος σχέσιν καὶ ῥίψῃ τὰ ὅπλα χαμαί, ἀλλ' ἔδωκε προφανῶς μικρὰν τῷ πνεύματι ἀνάπαυλαν, τραπεὶς εἰς ἐπιβοηθητικὰς ἐρεύνας καὶ μελέτας, ἵνα σθεναρώτερος ἀναλάβῃ αὖθις τὸν ὑπὲρ τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ ἀγῶνα. Ὁ περὶ οὗ ἐρρήθη κατ' αὐτοῦ ἐκτοξευθεὶς ἀφορισμὸς τὸ 1856, ἐγένετο ἀφορμὴ ἐκπονήσεως νέου ἔργου, ὅπερ ἀρξάμενος νὰ γράφῃ ἐν Λονδίνῳ, ἀνέβαλε νὰ περατώσῃ. Καὶ δὴ τὸ 1868 ἐξέδωκε τὴν «*Ἀπόκρισι στὸν ἀφορεσμὸ τοῦ 1856*» εἰς 4ον ἐν σελ. 180, εἶνε δὲ τὸ σύγγραμμα τοῦτο δηκτικώτατον, μετὰ πολλῆς δὲ εὐφυΐας καὶ σατυρικοῦ ἅλατος ἀναλῦον καὶ ἑρμηνεῦον τὸν ἀφορισμόν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ξένον τῶν συνήθων κατὰ τοῦ κλήρου ἐπιθέσεων καὶ διακωμῳδήσεων τῆς Ἐκκλησίας· ἡ περὶ ἁγίων λειψάνων μάλιστα περικοπή, ἤγειρεν οὐ σμικρὰν παρὰ τοῖς φιλοθρήσκοις τὴν ἀγανάκτησιν καὶ ἀνανέωσε τοὺς φόβους αὐτῶν καὶ τὰ μέτρα νέας ἀμύνης κατὰ τοῦ κρινομένου ὡς ἀσεβοῦς καὶ καινοτομοῦντος. Ἐντεῦθεν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος κατήγγειλε τὸν συγγραφέα ἐνώπιον τῶν ποινικῶν δικαστηρίων, ἀλλ' οὗτος ἀδιαφορῶν ἐκδίδει νέον τοῦ *Λύχνου* φύλλον ἀπολογητικόν, ἄρθρου δέ τινος θεωρηθέντος ὑβριστικοῦ κατὰ τῆς βασιλείας, τὸ φύλλον 49 κατάσχεται, ὁ *Λασκαρᾶτος* ὅμως δὲν ὀπισθοχωρεῖ, ἀλλὰ παρεξηγηθέντα βλέπων τὰ ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένα, ἀποστέλλει τ' ἄρθρα μετ' ἐκθέσεως αὐτῷ τῷ Βασιλεῖ, ἀπαλλαγείς, κατόπιν σοβαρωτέρας μελέτης αὐτῶν, τῆς καταδιώξεως. Ἐν Κωνσταντινουπόλει

[1] Ἐν Ἀπομνημονεύμασι καὶ ἐν τῷ ἐξωφύλλῳ τῆς μεταφράσεως.

ὅμως τοσαύτη ἠγέρθη ἡ ἀγανάκτησις καὶ δυσμένεια κατὰ τοῦ συγγραφέως τῆς ***Ἀποκρίσεως***, ὥστε τὸν σεπτέμβριον τοῦ 1868, τὸ Οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον προέβη καὶ εἰς κατάσχεσιν τῶν ἐκεῖ κυκλοφορησάντων σωμάτων. Ἡ ἐπὶ τῇ μνησθείσῃ καταγγελίᾳ ἐνώπιον τοῦ κακουργιοδικείου Κεφαλληνίας δίκη συνεζητήθη τῇ 13 νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Ἦτο τότε ὁ ***Λασκαρᾶτος*** τὸ μέγα τῆς ἡμέρας ζήτημα. Ὁ φανατισμὸς καὶ τὸ πάθος τῶν κληρικῶν καὶ τῶν προσωπικῶν τοῦ ἀνδρὸς ἐχθρῶν, συνεβάδιζε πρὸς τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ἐνέργειαν τῶν φίλων καὶ ὁμοφρόνων αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδεὶς δικηγόρος ἀνεδέχθη νὰ συνηγορήσῃ ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου, διορισθέντος ἐξ ἐπαγγέλματος συνηγόρου, τοῦ κ. Νικολάου Βαλσαμάκη. Δικασθεὶς ὑπὸ ὁρκωτῶν μεμορφωμένων καὶ συνετῶν κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ θερμῶν θιασωτῶν τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου, λαβόντων δὲ ὑπ' ὄψει τὴν εἰλικρινῆ ἀφετηρίαν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὸ πνεῦμα μᾶλλον ἢ τὸ ῥῆμα τῶν ὑπ' αὐτοῦ γραφέντων (ἂν μὴ ἐπεκράτησε κατὰ τὴν κρίσιν ἄλλων παρὰ τοῖς ἐνόρκοις καὶ ἡ ἰδέα ὅτι ἡ καταδίκη θ' ἀνύψου μᾶλλον τὸν ἄνδρα καὶ θὰ ἐχαρακτήριζεν αὐτὸν μονονουχὶ μάρτυρα, μέλλοντα ἐντεῦθεν νὰ ἐνισχυθῇ καὶ ἐνθαρρυνθῇ εἰς περαιτέρω κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιθέσεις, ὅπερ ἔδει ὡς οἷον τε νὰ προληφθῇ καὶ παρακωλυθῇ) ἠθωώθη διὰ ψήφων ὀκτὼ κατὰ τεσσάρων. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐτυμηγορία ἐκείνη δὲν ἱκανοποίησε τὸν ἄνδρα· λάβρως αὖθις ἐπεξῆλθε διὰ σατυρῶν κατὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τοῦ κλήρου, τοῦ Ἀποστόλου Μακράκη κλ. δημοσιεύσας καὶ νέον αὐτοῦ ἔργον «***Ἡ δίκη μου μὲ τὴ Σύνοδο***» ἐν Κεφαλληνίᾳ 1869 εἰς 4ον σελ. 91. Ἵνα δὲ φιμώσῃ τοὺς κατ' αὐτοῦ λαλοῦντας καὶ γράφοντας καὶ ἐνισχύσῃ τῶν φίλων αὐτοῦ τὸ ἐνδιαφέρον, ἐξέδωκε τῷ αὐτῷ ἔτει καὶ τὸ φυλλάδιον «***Ἡ εὐρωπαϊκὴ δημοσιογραφία ἀντιπαρατεταγμένη στὲς ὑστερινώτερες θρησκευτικὲς καὶ πολιτικὲς καταδρομὲς τοῦ Λασκαράτου***, εἰς ὃ κατεχώρησεν αὐτολεξεὶ ἢ ἐν περιλήψει πάντα σχεδὸν τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ ὑπὸ ἡμεδαπῶν καὶ ξένων γραφέντα. Μεταξὺ τῶν ἀλλοδαπῶν ἀπαντᾷ τὸ ὄνομα καὶ τοῦ σοφοῦ Δανοῦ κληρικοῦ ***Χάνσεν***, ὅστις ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν δημοσιογραφίαν τῆς πατρίδος του νὰ πλέξῃ ἐγκώμια ὑπὲρ τοῦ ***Λασκαράτου*** καὶ χαρακτηρίσῃ τοῦτον ἀγωνιστὴν τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν

καὶ μάρτυρα τῶν ἰδεῶν του [1], τὸ τῆς Lady Stangford [2] καὶ τὸ τοῦ G. Whittingham [3]. Ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς ὡσαύτως ἔγραψαν καὶ τὰ ἔγκριτα τοῦ Λονδίνου περιοδικὰ Westminster Review τῆς α΄ ἰαν. 1857, ὅπερ παραβάλλει αὐτὸν πρὸς τὸν Thackery καὶ Saturday Review ἰουλ. 1864. Ἐκ τῶν ἐφημερίδων ὅμως τῆς Ἑλλάδος ὀλίγαι ἔγραψαν εὐνοϊκῶς [4]. Ἔκτοτε περιορίσας τὴν πολεμικήν του, ἀφοσιοῦται πάλιν εἰς τὰς Μούσας. Τὸ 1872 ἐκδίδει ἐν Κεφαλληνίᾳ τὴν ποιητικὴν αὐτοῦ συλλογήν, ἣν μετριοφρόνως ἐκάλεσε *Στιχουργήματα*, ἀφιερώσας αὐτὴν τῷ ποιητῇ καὶ φίλῳ αὐτοῦ Γ. Τερτσέτῃ, περιλαβὼν ἐν αὐτῇ καὶ τὰ προεκδοθέντα μετά τινων προσθαφαιρέσεων. Ἐκ τούτων μείζονος σημασίας εἶνε τὸ *Ληξοῦρι τὸ 1836*, ἡ *Γέννησί μου* [5], ὁ *Πνίχτης*, ***Γιατὶ τὰ τάλαρα τὰ λένε τάλαρα***, ***ὁ Λάζαρος***, ***ἡ Βαρκακανονιέρα***. Ἐν τῇ συλλογῇ εἶνε καί τινα λυρικά, διότι καὶ εἰς τὸ εἶδος τοῦτο ἔγραψεν ὁ ποιητὴς μετὰ τρυφερότητος καὶ χάριτος, τινὰ μάλιστα ἐκ τούτων, ὡς τὸ ***Τ' ἀηδόνια νὰ σωπάσουνε***, ***Σ' ἕνα μικρὸ καϊκάκι*** κλ. ἐμελοποιήθησαν ὑπὸ τοῦ Γεωργ. Λαμπίρη γενόμενα δημωδέστατα. Περὶ τῶν σατυρικῶν ποιήσεων τοῦ *Λασκαράτου*, πλὴν τῶν ὅσων ἀνωτέρω ἐγράψαμεν περὶ τοῦ *Ληξουρίου τὸ 1836*, πολλαὶ ἐγράφησαν κρίσεις ὧν τὰς σπουδαιοτέρας ἀναγράφομεν ἐνταῦθα. Ἡ κ. Lambert εἶπε: «La palma di poeta satirico nelle isole jonie spetta indubiamente ad Andrea Lascarato», ἡ λογία μάλιστα αὕτη γαλλίς, μετέφρασε καὶ εἰς τὸ πεζὸν τινὰ μέρη τοῦ *Ληξουρίου*, καὶ τοῦ ***Γιατὶ τὰ τάλαρα τὰ λένε τάλαρα*** [6]. Ὁ Πολυλᾶς καὶ ὁ Βαλαωρίτης λίαν ἐξετίμων τὰς ποιήσεις αὐτοῦ. Ὁ Ἰούλιος Τυπάλδος ἐτέρπετε τόσον

[1] Ἴδε τὰς ἐφημερίδας Daybladet (17 ἰουνίου 1868), Daystelegrafen (23 ἰουλίου 1868). Berling ibo Tidendo (25 ἰουνίου 1868) Lolland Fafsters (1868) Nabsdor Aris (1 ἰουλίου 1868) Hadesler Dannerislie (10 ἰουλίου 1868) κλπ.

[2] Ἴδε The eastern shores of the adriatic in 1863 with a visit to Montenegro. London 1864 p. 72 ἑπ.

[3] Four years in the Ionian islands. London σελ. 250 ἑπ.

[4] Μέλλον, Σφῆκα, Κόλασις, Τραμπούκος καὶ Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς.

[5] Τοῦτο ὑπὸ τίτλον Βιογραφία ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον τὸ 1830 ἐν Φλωρεντίᾳ τύποις Piati εἰς 4ον.

[6] J. Lambert ἔνθ. ἀνωτ. VI.

εἰς τὰς σατύρας τοῦ ἡμετέρου ποιητοῦ, ὥστε τὰς εἶχεν ὅλας σχεδὸν ἀποστηθίσει. Ὁ Α. Παράσχος θεωρεῖ αὐτὸν ἔξοχον μὲν ποιητήν, ἀλλὰ ψέγει τὴν γλῶσσαν ἣν μεταχειρίζεται. Ὁ Δε-διάζης ἔκρινεν ἐπαινετικώτατα ἐν εἰδικῇ μελέτῃ [1]. Ὁ Παλαμᾶς ὑποτιμῶν τὸ *Δηξοῦρι* καὶ *τὴν Βαρκακανονιέρα*, λέγει ὅτι *τὰ Τάλαρα τὰ λένε Τάλαρα* καὶ ὁ *Καυγᾶς τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλέως* εἰσὶν ἐξαιρετικὰ γελοιογραφήματα εἰς τὴν φιλολογίαν ἡμῶν, ἡ *Γέννησις* ἓν τῶν πλέον οἰστρηλάτων ἀστειογραφημάτων καὶ ἡ *Δευτέρα παρουσία*, παρῳδία μοναδική [2]. Παρὰ τὴν καθολικὴν σχεδὸν καλλίστην ἐντύπωσιν καὶ τῶν λογίων καὶ τοῦ λαοῦ ἐν γένει, μόνος ὁ Ἀλ. Ῥαγκαβῆς ταπεινῶν ἑαυτὸν ποιεῖται ἀξιοσημείωτον ἐξαίρεσιν, οὐδὲ μνείας κἂν ἀξιῶν τὸν διαπρεπῆ ποιητὴν ἐν τῷ περὶ νεωτέρας ἑλληνικῆς φιλολογίας συγγράμματι αὐτοῦ, ἐνῷ τόσας φιλολογικὰς καὶ ποιητικὰς μηδαμινότητας ἐτίμησε καταλέξας ἐν τοῖς ἀξίοις λόγου [3]. Τὸ ὕφος καὶ τὰ μέτρα καὶ ἡ ἔμπνευσις κατὰ τὸ πλεῖστον τῶν ποιήσεων τοῦ ἀνδρός, δεικνύουσι προφανῶς τὴν ὁποίαν ἤσκησεν ἐπὶ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ ἐπιρροὴν ἡ Ἰταλικὴ ποίησις. Τοῦτο ὁμολογεῖ εἰλικρινῶς καὶ αὐτὸς ὁ ποιητής· «Le mie poesie, λέγει, sono tutte modellate sulle » forme italiane, ed Italiana è in tutto e per tutto la versi» ficazione a cui sempre io m'attenni. Non so d'altronde » di avere scritto cosa alcuna che non ispiri simpatia per » la letteratura Italiana e non porti in se l'impronta di lei. » Noi greci moderni siamo alievi di voi altri Italiani, come » i vostri antichi lo furono degli antichi nostri» [4]. Ὁ ποιητὴς ἀνήκει καθ' ἡμᾶς εἰς τοὺς σατυρικοὺς τοῦ προσωπικοῦ καὶ τοπικοῦ κύκλου. Εἰς τὸ εἶδος τοῦτο προηγήθησαν αὐτοῦ πολλοὶ ἐν Ἑπτανήσῳ καὶ μάλιστα ἐν Κεφαλληνίᾳ ἔνθα ἐπικρατῶν χαρακτὴρ ποιήσεως ἦτο ἡ σάτυρα, ὡς μανθάνομεν ἐκ σῳζομένων πολλῶν ἀνεκδότων, γνωστῶν ποιημάτων ἢ σατυρῶν ἐν δημώδει ἑλληνικῇ, ἢ ἰταλικῇ, ἢ ἐνετικῷ ἰδιώματι, ἀλλὰ σπανίως ἀπαντῶμεν παρὰ τούτοις ἠθικὸν

[1] Ἐν Ποιητικῷ Ἀνθῶνι Ζακύνθου 1887 ἀριθ. 35—36.

[2] Ἴδε Ἄστυ Ἀθηνῶν 1899 μαρτίου 27.

[3] Hist. litter. de la Grèce moderne. Paris 1877. Cap. XIII καὶ XIV.

[4] Ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ ποιητοῦ πρὸς τὸν ἰταλὸν Boccardi. Ἴδε Lambert ἔνθ. ἀνωτ. VI 6.

τινα σκοπόν, ἐπικρατεῖ δὲ μᾶλλον τὸ κατὰ προσώπων πάθος. Ὁ *Λασκαρᾶτος* ὅμως ἔδωκεν ἠθικώτερον εἰς τὰς τοιαύτας αὐτοῦ ποιήσεις χαρακτῆρα καὶ σοβαρωτέραν διεύθυνσιν εἰς τὸν σκοπόν, ἀλλὰ δὲν ὑψώθη πάντοτε εἰς σφαίρας ἀνωτέρας, ἀφωσίωσε δ' ἐνίοτε καὶ αὐτὸς τὸν καυστικὸν καὶ χολώδη του κάλαμον μέχρις ὑπερβολῆς, εἰς στενοὺς ἀτομικοὺς κύκλους καὶ κατέστησε κύριον ἀντικείμενον πλείστων αὐτοῦ ἔργων, τὸ ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτοῦ δοκιμίων εὐάρεστον αὐτῷ θέμα τῶν τοπικῶν κοινωνικῶν προλήψεων καὶ τῶν θρησκευτικῶν ἐκτρόπων. Καὶ ναὶ μὲν ἔγραψε καὶ λυρικὰς ἀξίας λόγου ποιήσεις καὶ σοβαρὰ ἔργα ὡς ὁ *Πνίχτης*, ἐξ ὧν βασίμως ἄγεταί τις νὰ συμπεράνῃ ὅτι καὶ εἰς τὰ εἴδη ταῦτα θὰ διεκρίνετο, ἀλλὰ τὸ σατυρικὸν ὑπῆρξεν ὁ κύριος χαρακτὴρ τῶν τε πεζῶν καὶ ἐμμέτρων αὐτοῦ ἔργων, ἐν τῷ μνησθέντι ὅμως πάντοτε κύκλῳ. Ἡ περὶ τὸ γράφειν εὐχέρεια ἡ στιχουργικὴ γονιμότης, ἡ εὐφυΐα καὶ τόλμη, ἡ ἱκανὴ μόρφωσις, ὁ ζῆλος τοῦ νὰ καταστῇ ὠφέλιμος, ἡ εἰς τὰς ἰδέας αὐτοῦ στερρὰ πεποίθησις καὶ ἡ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀγάπη, τὰ ἐξαιρετικὰ τοῦ βίου αὐτοῦ γεγονότα, ἅτινα ἐπέβαλον αὐτῷ ἄμυναν καὶ ἐπίθεσιν, ἡ ψυχολογικὴ ἔρευνα τῆς κοινωνίας ἐξ ἧς ἤντλει πολλὰ τ' ἀντικείμενα τοῦ ἐλέγχου καὶ τοῦ ψόγου, τὸ πολύπειρον καὶ μελετηρόν, τὸ φύσει φιλόνεικον καὶ μὴ ὑποχωρητικὸν καὶ ἡ λατρεία τῶν ἠθικῶν ἐν γένει ἰδεωδῶν, κατέστησαν τὸν *Λασκαρᾶτον* πολυγραφώτατον ἔν τε τῷ πεζῷ καὶ τῷ ἐμμέτρῳ λόγῳ, ἐνίσχυσαν τὸ φύσει φιλοσκῶμμον αὐτοῦ καὶ προὐκάλεσαν τὴν εἰς τὴν σατυρογραφίαν ἐπίδοσιν. Ὡς ποιητής, ἔχει πολλὰ τὰ προσόντα. Ἔχει γονιμότητα καὶ δύναμιν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὑψιπετῆ φαντασίαν. Τὸ σατυρικὸν ἅλας εἶνε πάντοτε ἄφθονον. Ὁ στίχος πάντοτε σχεδὸν ῥέει ἀβιάστως. Ἡ μορφὴ καὶ οἰκονομία τῶν μεγάλων ἔργων του εἶνε τεχνικωτάτη. Ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν ἰδεῶν καὶ τῷ ὕφει, δὲν ἐπιδιώκεται πάντοτε ἡ χάρις καὶ ἡ σεμνότης. Εἰς τὰ ἡρωϊκοκωμικὰ καὶ τὰς παρῳδίας κυρίως εἶνε θαυμάσιος. Αἱ ποιήσεις αὐτοῦ, πρωτίστως κινοῦσι τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἀρέσκουσιν εἰς τοὺς ἐνημέρους τῶν τοπικῶν ζητημάτων καὶ τῶν προσώπων, περὶ ὧν ὁ ποιητὴς ἀσχολεῖται ὡς καὶ εἰς τοὺς κρίνοντας τὰ ἔργα ἐξ ἀνωτέρας περιωπῆς ψυχολογικῆς, ἀλλ' εἰς τοὺς ἐπιζητοῦντας τὴν ἀξίαν μόνον ἐν τῇ γενικότητι τοῦ ἀντικειμένου, ἢ εἰς τὸν ἁρμονικὸν συνδυασμὸν ἰδεῶν καὶ γλώσσης, εἰς τοὺς ἀδαεῖς τῶν γλωσσικῶν τύπων

καὶ ἰδιωμάτων ἅτινα ὁ ποιητὴς μεταχειρίζεται, καὶ εἰς τοὺς ἕνεκα ἀντιθέτων πρὸς αὐτὸν κοινωνικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἰδεῶν μὴ δυναμένους ἀπαθῶς νὰ κρίνωσι, δὲν προκαλοῦσιν ἐν γένει τὰ ἔργα τοῦ ἀνδρὸς τὸ αὐτὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ἰδίαν ἐντύπωσιν. Καὶ βεβαίως ἂν ὁ ποιητὴς ἐγενίκευε τὰ ζητήματα ἔτι πλεῖον, ἂν ἐτρέπετο καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν σάτυραν μετ' ἴσου ζήλου καὶ ἐπεμελεῖτό πως τῶν τῆς γλώσσης, θὰ κατεῖχεν ἴσως θέσιν ἐκ τῶν πρώτων μεταξὺ τῶν μεγάλων τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ποιητῶν, ἐνῷ ὡς περιώρισεν ἑαυτὸν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς κύκλους στενοὺς ἀντικειμένων, τόπου καὶ γλώσσης, εἶνε ἀνατόμος καὶ ἰατρὸς ὡρισμένης μικρᾶς κοινωνίας, ποιητὴς ἐξαιρέτως Κεφαλλὴν καὶ οὐχὶ Πανελλήνιος [1] καὶ ἠθογράφος τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πατρίδος. Ἡ ἠθικὴ ἀφετηρία ἐξ ἧς ἐν πεποιθήσει ὁρμᾶται ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, δικαιολογεῖ ἴσως τὴν κατά τινας κατάταξιν αὐτοῦ μεταξὺ τῶν ἠθικολόγων φιλοσόφων ἢ τῶν ποιητῶν κατὰ τὴν ἰδιάζουσαν τοῦ πράγματος ἔννοιαν. Ἄριστα γράφει περὶ αὐτοῦ ὁ Παλαμᾶς· «Δὲν εἶνε ζωγράφος παθῶν, ἀλλὰ διώκτης προλήψεων, δὲν εἶνε δημιουργός, εἶνε παρατηρητής, δὲν ἀνακαλύπτει τὸ ὡραῖον, ἠθικολογεῖ, δὲν ἀνυψοῦται εἰς κυανοὺς κόσμους ἰδεῶν, πατῶν στερρὰ τὸ ἔδαφος ἀρέσκεται νὰ κραυγάζῃ δι' ὅσα λιμνάζοντα νερά, δι' ὅσα βορβορώδη στρώματα συναντᾷ εἰς τὸν δρόμον του, εἶνε πολὺ περισσότερον πολεμιστὴς ἢ ὅσον εἶνε ποιητής» [2]. Ὁ ***Λασκαρᾶτος*** ὁρίσας τὴν σάτυραν, ὡς ***ἠθικὴν ἐγχείρησιν*** [3], δύναται νὰ ὀχυρῶται ἀσφαλῶς πρὸ πάσης λεπτότητος ἢ παρεκτροπῆς ὕφους, ἀλλ' οὕτω χαρακτηρίσας τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ποιήσεως, δὲν ἔδωκεν αὐτῷ καὶ τὴν δέουσαν αὐτοτέλειαν, ἐνῷ ἡ ποίησις καὶ συνεπῶς καὶ τὸ σατυρικὸν αὐτῆς εἶδος, ἔχει στοιχεῖον ἀπαραίτητον τὴν αὐθυπαρξίαν καὶ σκοπὸν ὅλως μυστηριώδη καὶ ἐξαιρετικόν. Ὁ ἡμέτερος ποιητὴς ἐν τῷ ὁρισμῷ αὐτοῦ ἐκείνῳ, ἀπέβλεψε μᾶλλον εἰς τὴν ἐξ ὑποκειμένου ἀντίληψιν καὶ ἀφετηρίαν ἢ εἰς τὴν ἐξ ἀντικειμένου. Τοιοῦτος ὁ οὐσιαστικὸς χαρακτὴρ τῶν σατυρικῶν αὐτοῦ ποιήσεων, ἀλλ' ἵνα ἀκριβέστερον διατυπωθῇ οὗτος, δέον νὰ ἐξετασθῇ καὶ τὸ

[1] Οὕτως ὠνόμασεν αὐτὸν ὁ κ. Ξενόπουλος.

[2] Ἴδε Ἄστυ ἔνθ. ἀνωτέρω.

[3] Ἴδε Λύχνον σελ. 47 καὶ Παλαμᾶ ἐν Ἄστει ἔνθ. ἀνωτ.

τῶν περὶ γλώσσης ἰδεῶν αὐτοῦ ζήτημα. Θιασώτης πάντοτε τῆς δημώδους, ἀδιάλλακτος ἐκηρύχθη ἀντίπαλος τοῦ λογιωτατισμοῦ καὶ τῆς καθαρευούσης. Ἐφ' ἱκανὰ ἔτη μόνος σχεδὸν αὐτὸς ὑπῆρξεν ὁ σθεναρώτερος τῆς καθωμιλημένης ὑπέρμαχος καὶ εἷς τῶν ἱδρυτῶν οὕτως εἰπεῖν τῆς νέας σχολῆς, ὑπὲρ ἧς ἠμύνθη κατὰ μεγαλωνύμων ἀντιπάλων καὶ σοφῶν ἑλληνιστῶν. Εἰ καὶ δὲν εἴμεθα οἱ ἁρμόδιοι νὰ πραγματευθῶμεν τὸ περιμάχητον ζήτημα, οὐδ' ἐπιτρέπουσι τοῦτο ὁ κύριος σκοπὸς καὶ τὰ ὅρια τοῦ ἀνὰ χεῖρας ἔργου, οὐχ' ἧττον, ἐπιτραπήτω ἡμῖν παρεκβατικῶς νὰ εἴπωμεν, ὅτι τασσόμενοι ὑπὲρ τῆς δημώδους ἐν τῇ λυρικῇ καὶ τῇ σατυρικῇ ποιήσει, δὲν κρίνομεν αὐτὴν ὄργανον κατάλληλον ἐν τῷ ἔπει, τῷ δράματι καὶ τῷ πεζῷ λόγῳ. Ἡ δημώδης εἶνε βεβαίως πλουσία καὶ ἐκφραστική, ἀλλὰ τὸ κατὰ τόπους ἰδιωματικὸν δὲν ἐξηρευνήθη καὶ δὲν ἐξεκαθαρίσθη ἔτι δεόντως ἵνα μορφωθῇ κοινή τις γλῶσσα καταληπτὴ πᾶσι τοῖς ἕλλησι, τυγχάνει δὲ καὶ πτωχὴ εἰς ὅρους ἐπιστημονικοὺς καὶ τεχνικοὺς καὶ πολλὰ διασῴζει λείψανα τοῦ ξενισμοῦ. Εὐτυχῶς ἀπό τινος ἡ ὑπὸ τῶν πλείστων σχεδὸν ἐκ τῶν νεωτέρων ἑλλήνων ποιητῶν καί τινων πεζογράφων χρῆσις αὐτῆς καὶ ἡ οσημέραι κρατυνομένη γνώμη ὅτι δὲν εἶνε παρακμὴ ἀλλ' ἐξέλιξις γλώσσης καὶ νέα ταύτης μορφή, προὐκάλεσαν τὴν ἔρευναν καὶ καλλιέργειαν αὐτῆς καὶ τὴν πεποίθησιν ὅτι δὲν πρέπει νὰ περιφρονηθῇ. Ἡ συλλογὴ τῆς κατὰ τόπους γλωσσικῆς ὕλης, ἀρξαμένη μετὰ ζήλου πρό τινος, καὶ ἡ ταύτης ἐπιστημονικὴ μελέτη καὶ κατάταξις, ἀποδεικνύει πολλὰ τὰ πλούτη καὶ τὰ χαρίσματα τοῦ ἰδιώματος καὶ τοῦτο ὄργανον κατάλληλον τοῦ λόγου καὶ ἂν ὄχι ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὸν πεζὸν λόγον καὶ τὰ σοβαρὰ ἔργα, ἀλλὰ βεβαίως πολλῷ τοῦτο καταλληλότερον εἰς τὰ κυρίως δημώδη εἴδη, τῆς λυρικῆς, ἐλεγειακῆς καὶ σατυρικῆς ποιήσεως, πάντοτε ὅμως, ὡς ἔφημεν, καθαριζόμενον καὶ διαμορφούμενον ἐπιστημονικῶς. Ἀλλ' ὁ ἡμέτερος *Λασκαρᾶτος* θιασώτης τῆς δημώδους ἐν ὅλοις τοῦ λόγου τοῖς εἴδεσι δὲν εἰργάσθη συνάμα καὶ ὑπὲρ τοῦ ἰδιώματος. Γράψας εἰς τὴν ἐν Κεφαλληνίᾳ λαλουμένην, ἔπραξεν ἄκων τοὐναντίον, ἐχυδαΐσας ἐν πολλοῖς ταύτην καὶ μάλιστα εἰς τὰ τελευταῖα αὐτοῦ ἔργα. Ἀναμίξας ἀρχαϊσμοὺς μετὰ χυδαϊσμῶν καὶ ξενισμῶν, πλάσας τύπους καὶ καταλήξεις καὶ λέξεις ἀγνώστους τῷ λαῷ, μὴ ἀκολουθήσας ἐπιστημονικοὺς κανόνας εἰς τὴν διάπλασιν τῶν

λέξεων καὶ τοῦ ὕφους, παρεμόρφωσεν ἐν πολλοῖς τὸ τοπικὸν ἰδίωμα. Ὁ ἀνὴρ ἄλλως εἰ μὴ βαθὺς γνώστης τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, ὡς ἐκ πεποιθήσεως καὶ ἐκ προκαταλήψεως ἀντίπαλος τῆς καθαρευούσης καὶ τῆς δημώδους θερμὸς ἐραστής, δὲν ἦτο βεβαίως ὁ κατάλληλος ν' ἀναλάβῃ ἔργον διαμορφωτοῦ γλώσσης. Καὶ ὅμως ἔγραψε μετὰ δυνάμεως ἱκανῆς πολλάκις τὴν δημώδη, τοῦτο ὅμως ἀποδοτέον εἰς τὴν ἰδιάζουσαν αὐτῷ τέχνην τῆς τῶν ἰδεῶν ἐκθέσεως, εἰς τὴν εὐφυΐαν αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν πιστὴν καὶ φυσικὴν ἀποτύπωσιν τῶν ἀντικειμένων μᾶλλον καὶ οὐχὶ εἰς τὸ λεκτικόν, ὅπερ ἀνακριβῶς ὁ Παλαμᾶς [1] ἐνόμισε Κεφαλληνιακὸν ἰδίωμα χαρακτηρίσας τοῦτο, ὑπόδειγμα λαβὼν μόνον τὸν *Λασκαρᾶτον*, ὡς ὅλως ἰδιωματικὸν καὶ ἀκαθάριστον τυπικῶς, συντακτικῶς, φρασεολογικῶς καὶ ἄνευ τινος λυρικοῦ καλλωπίσματος τῆς γλώσσης, ἐνῷ τοὐναντίον τὴν χρῆσιν τοιούτου ἰδιώματος περιέργως κρίνει ὡς τὸ θεῖον καὶ ζωογόνον στοιχεῖον τοῦ ποιητοῦ ἡμῶν ὅστις ἄνευ ἐκείνου, λέγει, εἶνε ὕλη ἄμορφος καὶ ἀδρανής! οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅτι παρὰ τῷ *Λασκαράτῳ* τελείως ἁρμόζονται μορφὴ καὶ οὐσία, ἐνῷ τὴν μὲν γλῶσσαν καὶ τὴν μορφὴν ἐταπείνωσεν, ὡς ἐρρήθη, τόσον, ὅσον ἐξῆρε κατὰ τὰ πλεῖστα τὴν οὐσίαν. Τ' ἀντικείμενα ὅμως ἅτινα ὁ ποιητὴς διεπραγματεύθη καὶ ὁ σκοπὸς τῶν ἔργων του τῶν τε πεζῶν καὶ τῶν ἐμμέτρων, ἀπήτουν τὴν χρῆσιν τῆς δημώδους, ἀλλὰ ἀληθοῦς Κεφαλληνιακῆς ἢ ἐκκαθαρισμένης δεόντως κοινῆς ἐν Ἑλλάδι. Ἂν ὁ ποιητὴς ἐκαλλιέργει οὕτω τὴν γλῶσσαν ὡς ὁ Βαλαωρίτης, ὁ Ι. Τυπάλδος καὶ ὁ Μαρκορᾶς θὰ συνέτεινε καὶ εἰς τὴν γενικὴν διαμόρφωσιν τῆς νεοελληνικῆς καὶ θὰ κατελάμβανε μείζονα καὶ σπουδαιοτέραν θέσιν ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ φιλολογίᾳ, ἐνῷ τοὐναντίον, ὡς ἔγραψε, τὸ μὲν ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς γλώσσης, τὸ δὲ διὰ τ' ἀντικείμενα, ὡς προέφημεν, κατατάσσεται μὲν μεταξὺ τῶν κορυφαίων ἐν Ἑλλάδι ὀλίγων σατυρικῶν ποιητῶν, ἀλλ' ἐπικρατεῖ παρ' αὐτῷ ἡ τοπικὴ μᾶλλον κυρίως σημασία. Μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν **Στιχουργημάτων** του μέχρι τοῦ 1886, ἐδημοσίευσε τὸ 1876 μεταφράσεις ἀπὸ τοῦ ἀγγλικοῦ τῶν βίων **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου** καὶ **Μεγάλου Βασιλείου** κατὰ σύστασιν τοῦ φίλου αὐτοῦ βαρώνου D'Everton προξένου τότε Ἄγγλου ἐν Κεφαλληνίᾳ [2], εἰς περιοδικὰ δὲ τὰς θρησκευ-

[1] Παλαμᾶ «Ἡ Γλῶσσα» ἐν Ποικίλῃ Στοᾷ τοῦ 1885 σελ. 66. 78.

[2] Cenni biograf. 107. Ἐν περιοδ. Βύρωνι Ἀθηνῶν καὶ ἰδιαιτέρως.

τικοκοινωνικὰς πραγματείας *ἐπὶ τῆς Ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν* καὶ *τὴν κατὰ τῆς μασωνικῆς μυστικότητος*[1]. Ἀλλὰ τὸ ἐξοχώτερον τῶν ἔργων τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου εἶνε τὸ περὶ *χαρακτήρων*, ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος*, δημοσιευθὲν ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ 1886 ἐκ σελ. 222 εἰς 4ον. Καὶ ἐν τούτῳ δὲν ἀπομακρύνεται ὁ συγγραφεὺς τοῦ σατυρικοῦ χαρακτῆρος καὶ τοῦ τοπικοῦ κύκλου. Δὲν ἔγραψε χαρακτῆρας γενικούς, διότι εὗρεν ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτοῦ πατρίδι πρότυπα, ἑπόμενός πως τοιουτοτρόπως τῷ Θεοφράστῳ σχόντι ὑπ' ὄψει τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῷ Λαβρουγέρ, ὡς ἀντικείμενα λαβόντι πρόσωπα τῶν ἐπ' αὐτοῦ καὶ πρὸ αὐτοῦ χρόνων. Ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος ὅμως ἔργῳ ὁ ποιητὴς ὑπερισχύει τοῦ φιλοσόφου. Οἱ χαρακτῆρες αὐτοῦ εἶνε μᾶλλον σάτυραι πεζαὶ μετὰ ἠθικοῦ ἐπιλόγου, ἢ ψυχολογήματα κατὰ φιλοσοφικὴν ἀκρίβειαν. Ὁ συγγραφεὺς ἀγόμενος πάντοτε ὑπὸ τῆς ἰδέας νὰ καθιστᾷ εὔληπτα καὶ τοῖς πᾶσι σχεδὸν εὐπρόσιτα τὰ φιλοπονήματα αὐτοῦ, ἀπέφυγε τὴν στρυφνότητα τοῦ ὕφους καὶ τὸ πολύπλοκον καὶ συνεπτυγμένον τῶν ἰδεῶν καὶ προσέδωκε χάριν καὶ ἐπαγωγὸν ἐν τῇ ἐκθέσει. Μελετήσας καλῶς τὴν κοινωνίαν τῆς Κεφαλληνίας παρέσχε, πλὴν τοῦ ἠθικοῦ σκοποῦ ὃν ἐπεδίωξε καὶ οὐκ ἀδιάφορον συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου ἠθικοκοινωνικῶς ἐξεταζομένης ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ. Εἰς διακοσίους καὶ δέκα ἀριθμοῦνται οἱ ὑπ' αὐτοῦ γραφέντες χαρακτῆρες, ἐν τῇ βραχυλογίᾳ ὡς οἷόν τε ἄρτιοι, ἀκριβῆ ἀπεικονίσματα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑποκειμένων συγχρόνων αὐτῷ, ἢ διὰ τῆς παραδόσεως γνωστῶν, εἰ καὶ ὁ συγγραφεὺς παραδόξως λέγει που, ὅτι δὲν εἶχε πρότυπα, πρόσωπα τοῦ τόπου. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ ὅλου ἔργου ἐκφράζεται μετριοφρόνως καὶ μετ' ἐνδοιασμοῦ, ταῦτα ὅμως ἔγραφεν, ἅμα τῆς συγγραφῆς ἀρξάμενος τὸ 1879 καὶ μὴ ἔχων ὑπ' ὄψει τὸ ὅλον ἔργον. «Facevo, λέγει, molto presto ascrivere » ognuno di essi, e per lo più senza aver modelli viventi » sotto gli occhi, a causa della troppo circoscritta società » nostra : e però non ho molta fede in quel mio lavoro e » non lo credo molto commendevole»[2]. Τὸ ἔργον διαπνέει

[1] Ἀμφότεραι ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ.
[2] Cenni biograf. 152.

πανταχοῦ ἡ ἀγαθὴ τοῦ συγγραφέως προαίρεσις πρὸς στηλίτευσιν τοῦ κακοῦ καὶ ἀνύψωσιν τῆς ἀρετῆς. Εἴς τινας χαρακτῆρας οἷοι ὁ ***Καινοτόμος***, ὁ ***Οἰκογενειάρχης***, ὁ ***Φιλόνεικος***, ἡ ***Συζυγικὴ εὐδαιμονία***, ὁ συγγραφεὺς ὑποφαίνεται ὡς τὸ ἰδεῶδες πρότυπον πρὸς ὃ ὡς εἰς ὅρον συγκρίσεως ἀπέβλεπεν. Οἱ πλεῖστοι εἶνε ἀριστουργήματα ἀκριβείας, ὀξείας παρατηρητικότητος περιγραφῆς, θάρρους καὶ χαριτολογίας, εἴς τινας ὅμως ἄλλους δὲν κρύπτεται ποιά τις προσωπικὴ ἀφορμὴ κατὰ γνωστῶν αὐτῷ ἐχθρῶν ἢ ἀντιθέτων οὓς διακωμῳδεῖ. Ἀλλ' ἐνῷ ὁμολογουμένως ἐν τῷ προκειμένῳ ἔργῳ, ἁρμόσας τὴν οὐσίαν καὶ τὴν μορφὴν ἐναρμονίως, μεθ' ὅλας τὰς γλωσσικὰς ἀτελείας, φαίνεται καὶ τοῦ λόγου πως καλλιτέχνης καὶ τοῦ ἀντικειμένου ἐγκρατής, εἰς τὴν ἔκθεσίν τινων χαρακτήρων ἠδύνατο καὶ πλείονα καὶ σπουδαιότερα νὰ εἴπῃ καὶ ἄλλους ἐντελῶς νὰ παραλείψῃ, ἀφοῦ ἐν τούτοις δὲν ἐπρόκειτο ἔρευνα καὶ κρίσις ἕξεων δημιουργουμένων ὑπὸ τῶν ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεων, ὡς ὁρίζεται ὁ χαρακτήρ, ἐν τῇ φιλοσοφικῇ αὐτοῦ ἐννοίᾳ, ἀλλὰ περὶ νόσων, ἕξεων φυσικῶν, ἐπικτήτων προσόντων, ἐπαγγελμάτων καὶ εἰκόνων, οἷοι ὁ ***Τρελλός***, ὁ ***Μονομανής***, ὁ ***Περιποιητικός***, ἡ ***Ὑπηρέτρια*** κλ. εἰ καὶ ταῦτα δὲν εἶνε ἐστερημένα ἀληθειῶν καὶ κοινωνικῆς σημασίας, παρά τινας ἐν εἰκόσιν ἢ χαρακτῆρσι διατυπουμένας ἰδέας καὶ σκέψεις μὴ κυρουμένας ὑπὸ τῆς ἱστορίας καὶ ἀντικειμένας εἰς τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις καὶ ἐλπίδας[1]. Ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῶν *χαρακτήρων* τὰ ὀλίγα δημοσιευθέντα ἔργα τοῦ ποιητοῦ, δὲν ἔχουσι τὴν ἀξίαν τῶν προτέρων καὶ ἡ ἔμπνευσις καὶ τὸ αἴσθημα φαίνονται πλέον ἐλαττούμενα. Τελευταῖαι ἀναλαμπαὶ τοῦ δύοντος πλέον ἀστέρος τοῦ ἀνδρὸς εἶνε κυρίως τὰ ποιήματα· ***Εἰς τὸν ὀγδοηκοστόν μου*** (1891-1892), ***Μετὰ τὸν ὀγδοηκοστόν μου*** καὶ ***Διὰ τὸν Πεντηκοστὸν τοῦ γάμου μου***, (1896), ἐν οἷς ὁ γηραιὸς ποιητὴς δὲν φαίνεται πλέον ὁ ζωηρὸς καὶ χαριτολόγος σκώπτης ἐκεῖνος, ἀλλὰ λυρῳδὸς φιλοσοφῶν ἐπὶ τοῦ γάμου καὶ τοῦ θανάτου. Στερρὸς τὸ φρόνημα καὶ ἀξιοπρεπὴς ἠρνήθη δικαίως, νὰ ὑποβάλῃ λίβελλον ὁμολογίας πίστεως, καθ' ἃ ἀπήτησεν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἑλλάδος, πρὸς ἣν ἀγνοίᾳ ἐκείνου, εἰσήγαγε τὸ ζήτημα τῆς ἄρσεως

[1] Πρβλ. τὴν ἐκτενῆ ἡμῶν βιβλιοκρισίαν καὶ μελέτην ὁ Λασκαράτος ὡς συγγραφεὺς χαρακτήρων ἐν Παρνασσῷ Ἀθηνῶν ΙΕ' φύλλ. 9 τοῦ 1893, σελ. 641-655.

τοῦ ποτὲ ἐπιβληθέντος ἐπιτιμίου καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτοῦ, ὁ ἀείμνηστος ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας Γεράσιμος ὅστις ἔτρεφε πολλὴν πρὸς τὸν *Λασκαρᾶτον* ἐκτίμησιν καὶ δὲν ἐνόμιζε δικαίως ἐπιβληθεῖσαν αὐτῷ τὴν ποινὴν ἐκείνην. Ὡριμωτέρα σκέψις ὅμως ἔπεισε τὴν Σύνοδον ἵνα ἄρῃ καὶ ἄνευ τῆς ὁμολογίας τὸ ἐπιτίμιον, κατὰ τὸ 1900, οὕτω δὲ ὁ ἐρίτιμος συμπολίτης θανὼν ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 23 Ἰουλίου 1901, ἐκηδεύθη ἐκκλησιαστικῶς. Ὁ πολυγραφώτατος συγγραφεὺς κατέλιπε καὶ τὰ ἑξῆς ἀνέκδοτα ἔργα· α) *Ἡ Κόλασις τοῦ Δάντε*, *ἡ Ποιητικὴ τέχνη τοῦ* Boileau καὶ ποιήσεις τινὲς τοῦ Hugo, μεταφράσεις περὶ ὧν ἐγράψαμεν ἀνωτέρω· β') *Μῦθοι καὶ χαρακτῆρες ἐμμέτρως* [1]· γ') *Τραγῳδία· Ἡ πτῶσις τῆς Τρωάδος·* δ') *Ἡ ἄδικη κατάρα ἢ ὁ ἀφορισμός μου*, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ ποιητοῦ, ἐκ τῶν καλλιτέρων του ἔργων· ε') *Τέχνη τοῦ δημογορεῖν καὶ συγγράφειν*. Περὶ τούτου λέγει ὁ συγγραφεύς· « È quello uno dei miei lavori »chè più amo ed apprezzo», ἀνεγνώσθη δ' ἐν συνεδρίᾳ τοῦ Φιλολογικοῦ συλλόγου *Παρνασσοῦ* οὗ ἦτο μέλος ἐπίτιμον ἐπαινεθὲν λίαν· ς') *Δοκίμιον ποιητικῆς τέχνης·* ζ') *Θρησκεία· Ἠθικοκοινωνικοθεολογικὴ πραγματεία·* η') *Ἤθη ἔθιμα καὶ δοξασίαι τῆς Κεφαλονιᾶς*, διῃρημένου τοῦ ἔργου εἰς πολλὰ κεφάλαια ὑπὸ παραδόξους τίτλους. Τούτων τινὰ ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς Κεφαλληνίας. Περὶ τοῦ ἔργου τούτου ὁ συγγραφεὺς λέγει· «Questo pure l' ho fatto con »molto piacere, e però spero chè riuscirà grato a leggere ed »utile a valersene e profittarne. Alcuni di quei racconti mi »piacciono molto e sono contento di averli scritti»[2]· θ') *Συλλογὴ γνωμικῶν*. Τούτων ἀντίγραφον ἐδώρησεν εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις Σύλλογον *Βύρωνα*, οὗ ἐτύγχανεν ἐπίτιμον μέλος· ι') *Συλλογὴ ἀσέμνων νεανικῶν στιχουργημάτων* [3]· ια') *Τρεῖς συλλογαὶ ποιήσεων* ὧν τινες ἐδημοσιεύθησαν ἐν ἐφημερίσι καὶ περιοδικοῖς. Ἐν μιᾷ τούτων καὶ τὰ μακρὰ ποιήματα *Κολιατσιὰς* καὶ *Μετὰ τὴν Κολιατσιάδα*, ἡρωα ἔχοντα τὸν ἀρχιερέα Κορινθίας Σωκράτην Κολιάτσον, ἐπ' ἀφορμῇ τῆς τούτου ὑποψηφιότητος καὶ τῶν κατ' αὐτὴν καὶ μετ' αὐτὴν ὡς μη-

[1] Τινὲς ἐδημοσιεύθησαν ἐν πεζῷ εἰς τοὺς *χαρακτῆρας*.

[2] Cenni biogr. 152.

[3] Σῴζονταί τινα παρὰ τῷ κ. Ἰω. Βαλαωρίτῃ.

τροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ χάριν τοῦ Γερμανοῦ Καλλιγᾶ ὃν λίαν ἔσεβεν ὁ ποιητὴς καὶ ἐθεώρει ἄξιον τοῦ χηρεύοντος θρόνου· ιβ') *Τὰ Μυστήρια τῆς Κεφαλονιᾶς* (1882-1883) ἀνατεθεωρημένα πρὸς δευτέραν ἔκδοσιν. Τούτων κεφάλαιά τινα ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῇ *Ἐφημερίδι Ἀργοστολίου* τὸ 1902· ιγ') *Στιχουργικὴ* ἐπηυξημένη πρὸς δευτέραν ἔκδοσιν· ιδ') *Μετατύμβιον*. Τούτου μέρος ἐδημοσιεύθη καὶ ιε) Cenni biografici ἤτοι *Αὐτοβιογραφία*, ἔργον μακρὸν πλῆρες λεπτομεριῶν τοῦ βίου τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς συγχρόνου αὐτῷ κοινωνίας, καλλίστη συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου μετὰ φιλαληθείας, ἀπαθείας καὶ χάριτος γεγραμμένον [1].

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΞΥΔΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ. Υἱὸς Πέτρου ἐκ Ληξουρίου. Νομομαθὴς ἐκ τῶν ἐγκριτωτέρων τῆς Ἑπτανήσου, πολιτικὸς καὶ ῥήτωρ. Βουλευτὴς Κεφαλληνίας ἐν τῷ Ζ' καὶ Η' Κοινοβουλίῳ ἀναμιχθεὶς ἔκτοτε ἱκανῶς εἰς τὰ πολιτικὰ ὑπὸ τὴν ἀρχηγείαν τοῦ γυναικαδέλφου του κόμητος Δημ. Καρούσου, πρὸς ὃν κατόπιν διαστάς, συνέπηξεν ἐν Κεφαλληνίᾳ ἰδιαιτέραν μερίδα μετὰ τοῦ Ἰωάννου Σκαλτσούνη. Ὁ δημόσιος αὐτοῦ βίος ἄρχεται ἀπὸ τοῦ 1827. Τὸ 1849—1850 προήχθη εἰς Γενικὸν Εἰσαγγελέα, ἔκτοτε δὲ μέχρι τοῦ 1863 ἦτο μέλος τοῦ ἀνωτάτου συμβουλίου τῆς Δικαιοσύνης. Ἕνεκα τῆς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο μὴ ἀνανεώσεως τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ἐν τῷ αὐτῷ ἀξιώματι, καθὼς καὶ τοῦ ἑτέρου διαπρεποῦς συναδέλφου του Γ. Μαρκορᾶ Κερκυραίου, σφοδρὰ προὐκλήθη συζήτησις ἐν ταῖς βουλαῖς τῶν Κοινοτήτων καὶ τῶν Λόρδων, κατεκρίθη δὲ ὑπ' ἐξόχων πολιτικῶν ῥητόρων ἡ ὑπὸ τοῦ Ἁρμοστοῦ καὶ τῆς Ἰονίου Γερουσίας μὴ ἀνανέωσις [2]. Ὁ *Ξυδιᾶς* ἐπρέσβευεν ἰδέας μεταρρυθμιστικὰς ἐν Ἑπτανήσῳ.

[1] Χάριτας ὁμολογῶ τῇ Σ. οἰκογενείᾳ τοῦ ποιητοῦ προθύμως παρασχούσῃ μοι τὴν ἄδειαν τῆς ἐρεύνης τῶν ἀνεκδότων ἔργων καὶ τοῦ ἀρχείου αὐτοῦ. Ἅπας ὁ τύπος τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀνατολῆς ἔγραψε περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐπ' ἀφορμῇ τοῦ θανάτου του, εἴς τινα δὲ περιοδικὰ ἐδημοσιεύθη καὶ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ. Ἴδε καὶ τὸ ἔγκριτον ἐν Βερολίνῳ περιοδικὸν Die Woche ἔνθα καὶ ἡ εἰκών του. Ἐξ ὅλων τῶν ἔργων τοῦ ἀνδρὸς ἐπιβάλλεται πλειότερον ἡ δημοσίευσις τῆς Αὐτοβιογραφίας, διότι τότε θὰ κριθῇ ὁ ποιητὴς καὶ συγγραφεὺς βασιμώτερον ὑπὸ τῶν ἐρευνητῶν τῆς νεωτέρας φιλολογίας καὶ ἱστορίας

[2] Ἴδε Poche parole sui dibattimenti etc. Corfù 1863 καὶ Dismissal of the ionian Judges, a letter to the right hon. Lord Stanley M. P. by Franclin Lushington London 1863.

Έσχεν ικανόν μέρος εις την Κωδικοποίησιν των Αστικών, ποινικών και εμπορικών νόμων, δικονομιών και οργανισμών, εφ' ῳ και απενεμήθησαν αυτῷ το μέν 1841 ο Σταυρός των Ιπποτών, συστάσει του λόρδου Αρμοστού Σίτωνος ούτινος διετέλεσε και νομικός σύμβουλος, και το 1849 το παράσημον των Ταξιαρχών, δι' ήν κατέβαλεν εργασίαν εν τῃ εκπονήσει του οργανισμού των σωφρονιστηρίων και των κατά τας συνταγματικάς μεταρρυθμίσεις φιλελευθέρων νομοσχεδίων οία τα περί ελευθερίας τύπου, περί δικονομίας ορκωτών, διοικητικών οργανισμών της αστυνομίας και αγρονομίας, των επαρχιακών δικαστηρίων και προ πάντων του εκλογικού νόμου. Πλήν τούτων συνέταξε πολλά πολιτικά υπομνήματα, αυτός δ' έγραψε τας αποφάσεις της Βουλής, αίτινες εξεδόθησαν από του 1843—1849. Την νομικήν δεινότητα και κρίσιν και την φιλοπονίαν αυτού, κυρού σοφός των Ιονίων νόμων διφήτωρ [1], καθώς τον χαρακτήρα, την αξίαν εν γένει και το μεταρρυθμιστικόν αυτού πνεύμα, έξοχος άγγλος πολιτευτής [2]. Ο *Ξυδιᾶς* ήτο μέλος και της εκ βουλευτών επιτροπής, ήν συνέστησεν η Ζ' βουλή προς κρίσιν και επεξεργασίαν των υποβληθέντων νομοσχεδίων των κωδίκων [3]. Θείς κάλπην κατά τας μετά την Ένωσιν εκλογάς των πληρεξουσίων της Β' εν Αθήναις Εθνικής Συνελεύσεως, απέτυχε, παρασυρθείς και ούτος τότε υπό της, κατά των επί αγγλικής προστασίας δρασάντων ανδρών, αντιπαθείας και προκαταλήψεως παροραθειτών τόσων και του *Ξυδιᾶ* αρετών και εκδουλεύσεων. Αποθανών εν Κερκύρᾳ το 1865 εξυμνήθη δι' επικηδείου λόγου υπό Γ. Μαρκορᾶ. Εδημοσίευσε δέ· α) Orazione funebre scrit-

[1] Ιωαν. Σκαλτσούνη Μελέται επί των αστικών νόμων των Ιονίων νήσων. Αθήνησι 1866 σελ. 61—69. Χιώτου Ιστορ. Επταν. ΙΙ 137.

[2] Roebuck λόγος εν τῃ βουλῃ των Κοινοτήτων.

[3] Επί Δούγλας εψηφίσθησαν οι νέοι Κώδικες τῃ 9 μαΐου 1840, ετέθη δε εις ενέργειαν η αστική νομοθεσία τῃ 1 μαΐου 1841. Τα νομοσχέδια πολλάκις υπεβλήθησαν υπό την κρίσιν επιτροπών εκ νομομαθών, ως το 1829, το 1836, το 1837, και μετέπειτα ότε υπό της Ζ' βουλής κατηρτίσθη νέα επιτροπή εκ βουλευτών ής μέλος ήτο και ο Ξυδιᾶς. Πρβλ. περί της ιστορίας των Κωδίκων και Μαρκέτη Κληρονομικόν δίκαιον των Ιονίων νήσων εν Αθήναις 1897 εν Εισαγωγῃ και Θ. Δ. Φραγκοπούλου· Η εν ταις Ιονίοις νήσοις αστική νομοθεσία, Αθήνησι 1886 Τ. Α'. Οι κώδικες μετεφράσθησαν εις την Ελληνικήν το 1852.

ta in occasione della morte del suo diletto amico Dr. Spiridione Antippa. Corfù 1826· 6) Poche parole sui dibattimenti avvenuti nelle camere dei Lordi e dei comuni d'Inghilterra nei giorni 17 aprile e 2 maggio 1863 sulla non rielezione dei due giudici jonii presso il Supremo Consiglio di giustizia. Corfù tip. ionia 1863. Ἀφῆκε δὲ καὶ ἄρθρα τινὰ πολιτικὰ ἀνέκδοτα παρὰ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ *ἀπομνημονεύματα* τοῦ ἐπαγγελματικοῦ καὶ πολιτικοῦ του βίου καὶ μελέτην ἐπὶ τῶν σωφρονιστικῶν συστημάτων.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΠΟΒΕΡΕΤΤΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ. Υἱὸς Εὐαγγέλου γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1762. Διετέλεσε μαθητὴς τοῦ Φαράνδου Χοΐδᾶ καὶ Ἀντωνίου Μοσχοπούλου γενόμενος ἐγκρατὴς τῶν κλασικῶν γλωσσῶν, φιλοσοφίας, θεολογίας καὶ τῆς Ἰταλικῆς. Διδάξας πολλοῖς κατ' ἰδίαν, διωρίσθη καὶ δημόσιος διδάσκαλος, ἐκήρυξε δὲ καὶ τὸν θεῖον λόγον ἔν τε Κεφαλληνίᾳ καὶ ἐν Λευκάδι, Ναυπάκτῳ, Κερκύρᾳ καὶ ἐν Πελοποννήσῳ [1], μετὰ πολλῶν δὲ γνωστῶν διδασκάλων τοῦ Γένους καὶ ἱεροκηρύκων ἀλληλογράφει, οἷοι ὁ Νικ. Θεοτόκης καὶ ὁ Ἀντ. Μαρτελάος. Ὁ θερμὸς αὐτοῦ πατριωτισμὸς καὶ τὸ κατὰ τῶν ξένων δεσποτῶν μῖσος, ἔμειναν παροιμιώδη, δὲν συνέτεινε δὲ ὀλίγον ἡ γλῶσσα αὐτοῦ εἰς τὴν θέρμανσιν καὶ δρᾶσιν τῶν φιλελευθέρων πνευμάτων, ἐντεῦθεν καὶ ὁ ποιητὴς *τῶν ἡμερῶν τοῦ στρατοδικείου* παριστᾷ τὴν σκιὰν τοῦ διδασκάλου θρηνοῦσαν τὰς βιαιότητας, τὰς βεβηλώσεις τῶν ναῶν, τὰ αἵματα καὶ τὰς διαρπαγὰς τῶν μονῶν [2]. Ἡ εὐαγγελικὴ τοῦ ἀνδρὸς πολιτεία, ὁ ὑπὲρ τῶν πατρίων ἔνθερμος ζῆλος, ἡ ὑπὲρ τῶν γραμμάτων ἀγάπη, ἡ διδακτικωτάτη καὶ κηλοῦσα ἀπ' ἄμβωνος εὐγλωττία, καθίστων αὐτὸν εὐλόγως ἀντικείμενον πολλοῦ τοῦ σεβασμοῦ. Ἀρνηθεὶς καὶ τόν, μετὰ τὴν τελευτὴν Ἰωαννικίου τοῦ Ἀννίνου προσενεχθέντα αὐτῷ ἔτει 1817, ὁμοθύμῳ, τοῦ λαοῦ, τοῦ κλήρου καὶ τῶν ἀρχῶν, γνώμῃ, ἀρχιεπισκοπικὸν τῶν νήσων θρόνον, παρέσχε νέον δεῖγμα ταπεινοφροσύνης, αὐταπαρνήσεως καὶ πεποιθή-

[1] Ταῦτα ἐξ ἐγγράφων του, ἐνῷ ὁ Μαζαράκης ἔνθ. ἀνωτ. λέγει ὅτι οὐδέποτε ἀπεμακρύνθη τῆς νήσου.

[2] Σπ. Μαλάκη. Αἱ ἡμέραι τοῦ στρατοδικείου. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1850 σ. 10-13.

σεως ὅτι διὰ τοῦ κηρύγματος καὶ τῆς διδασκαλίας ἠδύνατο νὰ ἦνε **μᾶλλον** ὠφέλιμος τῇ πατρίδι καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἀποθανὼν ἐν Ληξουρίῳ τῇ 29 μαΐου 1836, ἀφοῦ δεκαοκταετίαν ὅλην ὑπέστη καρτερικώτατα τὰς ὀχληρίας μακρᾶς παραλυτικῆς νόσου, ἀφῆκεν ἄληστον ὄνομα ἀρετῶν καὶ κοινωφελοῦς δράσεως, ἡ δὲ πόλις Ληξουρίου ἔθετο ἐπιταφίαν μαρμαρίνην πλάκα ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος τάφου του [1]. Τὸν ἄνδρα ἐξύμνησαν κηδευόμενον ὁ ἱερεὺς Γρηγ. Μεληδόνης καὶ οἱ ἰατροὶ Δανιὴλ καὶ Βαρθολ. Χοϊδᾶ, ἐν Κερκύρᾳ δὲ ἔγραψε νεκρολογίαν ὁ θεολόγος Κωνστ. Τυπάλδος. Τοῦ διδασκάλου σῴζονται ἀνέκδοτοι αἱ ἑξῆς μόνον διδαχαί· α') *Δέκα καὶ ὀκτὼ ὁμιλίαι εἰς τὰ Πάθη τοῦ Χριστοῦ*· β') *Δέκα καὶ ἑπτὰ λόγοι εἰς τὴν Α' τῶν Νηστειῶν Κυριακήν*· γ') *Δέκα καὶ πέντε ἑρμηνίαι εὐαγγελικῶν περικοπῶν καὶ πολλῶν ἐπιστολῶν καὶ πράξεων τῶν Ἀποστόλων*· δ') *Λόγοι ἐγκωμιαστικοὶ εἰς διαφόρους ἑορτὰς καὶ ἁγίους, εἰς ἐπετείους σεισμῶν, εἰς κουρὰν μοναχῆς κλ.* [2]· ε') *σειρὰ ὅλη λόγων Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς* [3]. καὶ πλεῖστοι ἐπικήδειοι. Ἡ ἔλλειψις τυπογραφείου ἐν τῇ νήσῳ καὶ ἡ πρὸς ἐπίδειξιν ἀποστροφὴ τοῦ ἀνδρός, ἦσαν αἴτια τῆς μὴ ἐκδόσεως ἔργων του, μόνον τοῦ πρὸς τὸν ἰατροφιλόσοφον Φαρ. Χοϊδᾶν ῥητορικωτάτου ἐπικηδείου δημοσιευθέντος ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1827. Ἀναγνόντες πολλοὺς τῶν λόγων τοῦ ἀνδρὸς εὕρομεν γλῶσσαν ῥέουσαν, πνεύματος εὐστροφίαν, εἱρμὸν λόγων, κατάταξιν ὕλης εὐμέθοδον, μετὰ σαφηνείας καὶ ἔντεχνον τοῦ ἀντικειμένου ἐκτύλιξιν, οὐχὶ πενίαν γνώσεων παντοδαπῶν καὶ μάλιστα θεολογίας καὶ φιλοσοφίας, ἀλλὰ λεκτικὸν οὐχ ἀμιγὲς ἀρχαϊσμῶν καὶ ξενισμῶν, περιττολογίας καὶ παλιλλογίας ἐνίοτε, οὐχὶ δὲ σπανίως περὶ τὰ ἐπουσιώδη καὶ τὰς λεπτομερείας διατριβὴν καὶ ὑποφαινομένην ἐνιαχοῦ τάσιν ἐπιδείξεως ῥητορικῆς καὶ πολυμαθείας. Ὁπωσδήποτε ὅμως ὁ ἀναγνώστης ἀποκομίζει καλὴν ἐντύπωσιν καὶ ὁ πάλαι ἀκροατὴς ἐξήρχετο βεβαίως τοῦ ναοῦ βελτίων ἑαυτοῦ. Ὁ **Ποβερέτος** ὡς ὅλοι οἱ τότε ἱεροκήρυκες, προσεπάθησε νὰ μιμηθῇ τὸν Μηνιάτην καὶ τοὺς καθολικοὺς ἱεροκήρυκας εἰς οὓς φαίνεται πολλά-

[1] Ἴδε τὴν ἐπιγραφὴν παρα Μαζαράκῃ ἐνθ. ἀνωτ.

[2] Σῴζονται παρὰ τῷ ἐν Ληξουρίῳ κ. Γεωργίῳ Ι. Μηλιαρέσῃ ὅπου καὶ ὡραία τοῦ διδασκάλου ἐλαιογραφικὴ εἰκών.

[3] Σῴζεται παρὰ τῷ συγγενεῖ τοῦ ἀνδρὸς αἰδεσίμῳ ἱερεῖ ἐν Ν. Ὑόρκῃ κ. Ζωσίμῳ Π. Τυπάλδῳ ὅστις πρό τινων ἐτῶν ἤγγειλε μέλλουσαν ἐκείνων ἔκδοσιν.

κις προσέτρεχε, τυγχάνων ἐγκρατὴς τῆς λατινικῆς καὶ ἰταλικῆς. ἐκεῖνο ὅμως ὅπερ φαίνεται κύριον τῶν ὁμιλιῶν αὐτοῦ χαρακτηριστικόν, εἶνε τὸ βαθὺ καὶ ἀνυπόκριτον συναίσθημα τῆς εὐσεβείας, τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης, τῆς πραότητος, τῆς ταπεινοφροσύνης, τῆς φιλοπατρίας, ἡ πεποίθησις τῶν λόγων καὶ ὁ σκοπὸς νὰ ὠφελήσῃ πνευματικῶς καὶ ὁδηγήσῃ εἰς τρίβους ὁμονοίας καὶ εἰρήνης τοὺς ἐπὶ πολλὰ τότε ἔτη ὑπὸ ἐμφυλίων ἐρίδων καὶ κοινωνικῶν ἀνωμαλιῶν δεδιχασμένους αὐτοῦ συμπολίτας. Μεταξὺ τῶν χειρογράφων τοῦ ἀνδρός, εὕρηται καὶ «***Ἐπιτομὴ μεταφυσικῆς ἤτοι πραγματεία τῆς πρώτης φιλοσοφίας, συντεθεῖσα παρὰ τοῦ σοφωτάτου καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ ἀρίστου κυρίου Ἀντωνίου τοῦ Μοσχοπούλου Κεφαλληναίου, συγγραφεῖσα δὲ καὶ ἐπιμελῶς διορθωθεῖσα παρ' ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου ἐν ἱερεῦσι Χαραλάμπου Τυπάλδου ἐν τῷ 1873ῳ ἔτει τῷ σωτηρίῳ ἐν μηνὶ σεπτεμβρίῳ δεκάτῃ τετάρτῃ ἐκ σελ. 114***». Ἀλλὰ βεβαίως πρόκειται περί τινος περιλήψεως τοῦ συγγράμματος, διότι ὁ Τυπάλδος ἦγε τότε τὸ εἰκοστὸν πρῶτον τῆς ἡλικίας ἔτος, δὲν εἶχε μάλιστα ἔτι ἐγκύψει εἰς ἀνωτέρας μελέτας ὥστε νὰ τολμήσῃ διόρθωσιν ἔργου περιπύστου φιλοσόφου καὶ διδασκάλου αὐτοῦ.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΠΡΕΤΕΝΤΕΡΗΣ ΑΙΜΙΛΙΟΣ. Ἐκ Ληξουρίου, γεννηθεὶς κατὰ σεπτέμβριον τοῦ 1798, υἱὸς Κωνσταντίνου καὶ Ἄννης Κολέττη ἐνετίδος. Τὰς προκαταρκτικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐποιήσατο ἐν τῷ Λυκείῳ τῆς Ἁγίας Ἰουστίνης τοῦ Πατaβίου (1812-1813), τὰς γυμνασιακὰς ἐν τῷ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης ἐν Ἐνετίᾳ (1814-1817) καὶ τὰς πανεπιστημιακὰς ἐν Πατaβίῳ (1817-1820) ἔνθα ἔτυχε τοῦ διπλώματος τῆς νομικῆς[1]. Ἰδιαιτέρως ἐδιδάχθη τὴν Γεωγραφίαν καὶ τὴν Λατινικὴν φιλολογίαν καὶ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ G. Bellomo. Τὰ μάλα εὐοίωνα ἦσαν τὰ νεανικὰ αὐτοῦ ἔτη. Ἦθος αἰσθηματικόν. Νοῦς εὐφυὴς καὶ πρὸς παντοίας μαθήσεις ὀργῶν καὶ ὀξύς, καὶ ὑπὸ ἐπιμεμελημένης καὶ βασίμου οἰκιακῆς ἀνατροφῆς ἔτι ἐνισχυόμενος καὶ καλλιεργούμενος, κλίσις θερμὴ εἰς φιλολογικὰς ἐξαιρέτως καὶ ἱστορικὰς μελέτας καὶ ζῆλος ἐπιστημονικός, κρίσις ἀπὸ τότε ὑπεμφαίνουσα τὴν μέλλουσαν ὀξύτητα καὶ δύναμιν, μνήμη ὑπὸ λήθης ἀσύλητος, καὶ

[1] Ἐπ' ἀφορμῇ τῶν λαμπρῶν ἐξετάσεων αὐτοῦ ἐδημοσίευσεν ὡραῖα στιχουργήματα ὁ ἰταλὸς Tumba καὶ ὁ Ἀλοίσιος Κούρτσουλας.

εὐχέρεια καὶ χάρις λόγου καὶ καλάμου, ἀσφαλῶς ἐλάλουν περὶ τοῦ ὡραίους καὶ γενναίους ἐπαγγελλομένου νὰ τελεσφορήσῃ διανοητικοὺς καὶ ψυχικοὺς καρποὺς συμπολίτου. Ἀπὸ τοῦ 1825 ἐδίδαξεν εὐδοκίμως ἱστορίαν, γεωγραφίαν καὶ ναυτικὸν δίκαιον, ἐν τῷ διαλυθέντι πλέον Β. Αὐστριακῷ κολλεγίῳ τοῦ Ναυτικοῦ ἐν Ἑνετίᾳ [1], ἔγραψε δὲ τότε καὶ δύο μονογραφὰς περὶ ναυτικοῦ δικαίου καὶ περὶ ἀστυνομίας ναυτικῆς, ἃς τὸ Ἀνώτατον Συμβούλιον ἐνέκρινεν ὡς ἀξιολογώτατα κείμενα διδασκαλίας, συνάμα δε διετέλεσε κριτής, διαιτητὴς καὶ σύμβουλος εἰς ὅλας τὰς σπουδαιοτάτας ναυτικὰς ὑποθέσεις τοῦ δημοσίου. Περὶ τῆς εὐμεθόδου καὶ εὐσυνειδήτου ἐν τῷ ῥηθέντι καθιδρύματι διδασκαλίας αὐτοῦ, ἀξιόπιστος αὐτήκοος ἐπισκέπτης τῆς σχολῆς ὁ Ι. Βάσιγκτων, ἐν ἐκθέσει αὐτοῦ δημοσιευθείσῃ ἐν Λονδίνῳ πλέκει ἐγκώμια τῷ ἀνδρί, ὁ δὲ ταγματάρχης Radaelli γενόμενος μαθητὴς αὐτοῦ, διαμνημονεύει ὡς ἑξῆς τὰ περὶ τῆς διδασκαλίας τῆς ἱστορίας· «Μετ' ἀγάπης ἐνθυμοῦμαι, λέγει, πῶς ὁ *Αἰμ. Τυ»πάλδος* ἐδίδασκε τὴν ἱστορίαν. Διὰ πυρώδους φράσεως διηγεῖτο »ἡμῖν τὸ μεγαλεῖον τῆς Ῥώμης, τὰς πατρίους κατὰ τὸν μεσαίωνα »δόξας, τὰ χρονικὰ τῆς Ἑνετικῆς δημοκρατίας, ὡς καὶ τὰ τῆς Πί»σης, Γενούης καὶ Φλωρεντίας, ἐπίσης ἄξια μνήμης γεγονότα τοῦ οἴ»κου τῆς Σαβοΐας καὶ κατερχόμενος εἰς χρόνους πλησιεστέρους ἡμῖν, »ἐμίμνησκεν ἡμῖν τὰ ἡρωϊκὰ τῶν ἰταλῶν κατορθώματα ἐν Ἱσπανίᾳ »καὶ τὰς ἐν Βαγρὰμ καὶ Ρωσσίᾳ μάχας. Τὰ μαθήματα ταῦτα ἐνῷ »προέτρεπον τὰς ἡμετέρας νεαρὰς ψυχὰς νὰ βαδίζωσιν ἐπὶ τῶν δεδο»ξασμένων προγονικῶν ἀνδραγαθημάτων, διήγειρον ἅμα ἡμῖν καὶ αἴ»σθημα αἰδοῦς, ἔχουσι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν Ἰταλίαν σπαρασσομέ»νην ὑπὸ τοῦ ξένου καὶ τόσων τυράννων δούλην... [2]». Ὁ **Τυπάλδος** λοιπὸν διδάσκων, δὲν ἐνεπνέετο μόνον ὑπὸ τοῦ ἐπιστημονικοῦ ζήλου, καὶ τοῦ καθήκοντος, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς Ἐλευθερίας. Πολλὴ ἐντεῦθεν ἦτο ἡ ἐπιρροὴ ἣν ἤσκει ἐπὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ αἰσθηματίας διδάσκαλος, ἀπόδειξις, πλὴν τῶν ὅσων ἀναφέρει ὅτι ᾐσθάνετο διδασκόμενος ὑπ' ἐκείνου ὁ Radaelli, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Moro καὶ

[1] Δὲν ἐδίδαξεν ἐν τῷ Φλαγγινιανῷ φροντιστηρίῳ, καθ' ἃ λέγει ὁ Παρανίκας ἐν Σχεδ. 131.

[2] Storia del'assedio di Venezia. Ἴδε Gheraldi.

Bandiera γνωστοὶ ἥρωες μετὰ ταῦτα καὶ θύματα εὐγενῆ τῆς ἰταλικῆς ἀνεξαρτησίας, εἰς ἐκεῖνον ὀφείλοντες τὴν ἐμπνευσθεῖσαν ἀγάπην εἰς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν αὐταπάρνησιν, ἀπόδειξις δὲ τούτου καὶ τὸ ὅτι μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς αὐστριακῆς ἀστυνομίας σύλληψιν τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, ἠκολούθησεν αὐστηρὰ ἔρευνα καὶ ἔλεγχος τῶν χειρογράφων τῆς ἱστορίας ἅτινα εἶχεν ὡς κείμενα παραδόσεως ὁ **Τυπάλδος**, πρὸς ὃν δὲν ἐβράδυνεν ἡ φιλύποπτος ἀρχὴ νὰ ὑποδείξῃ τὴν ταχεῖαν ἀπὸ τῆς διδασκαλίας παραίτησιν. Ὁ ἀνὴρ εἶχεν ἔκτοτε τὸ στάδιον τῶν ἰδιαιτέρων αὐτοῦ μελετῶν καὶ τῆς κοινωνικῆς δράσεως, εὐρύτερον καὶ ἀπηλλαγμένον ἄλλων δεσμῶν. Εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ συνηθροίζοντο οἱ διάπυροι πατριῶται, πολλὰ δὲ ζητήματα σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὰ τότε διενεργούμενα, συνεζητοῦντο ἐκεῖ καὶ ἐλαμβάνοντο ἀποφάσεις σοβαρῶν μέτρων. Εἰς τὸν ἡμέτερον συμπολίτην μάλιστα ἀνετέθη καὶ ἡ ἐκφώνησις τοῦ λόγου ἐπὶ τῇ εὐλογίᾳ τῆς σημαίας τῆς Ἐπαναστάσεως, κατόπιν δὲ οὗτος ἐξελέγη οὐ μόνον ἀντιπρόσωπος ἐν τῇ Συνελεύσει, ἀλλὰ διωρίσθη ὑπὸ τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως καὶ Ἔφορος τῶν ἐκπαιδευτικῶν τῆς πόλεως ἱδρυμάτων. Ἀποτυχόντος τοῦ κινήματος, ἡ Αὐστριακὴ Κυβέρνησις, δυσμενῶς ἔχουσα πρὸς τὸν ἄνδρα, ἐστέρησεν αὐτὸν τῆς συντάξεως, τότε δὲ λυπούμενος, οὐχὶ διὰ τοῦτο, ὅσον διὰ τὴν καταδίωξιν καὶ φυλάκισιν τόσων αὐτοῦ συνεταίρων καὶ φίλων καὶ τὴν ἐν γένει πολιτικὴν κατάστασιν τῆς δευτέρας αὐτοῦ πατρίδος, ἀπεσύρθη εἰς τὴν ἐν Μουράνῳ ἔπαυλιν αὐτοῦ τὸ 1849 ἀντλῶν παραμυθίαν καὶ τρυφὴν ἀπὸ τὰς παντοίας μελέτας μεταξὺ τῶν πλουσίων συλλογῶν τῶν βιβλίων του. Ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Κωνσταντίνου σῳζομένης ἐν τῷ ἀρχείῳ μου προκύπτει ὅτι τὸ 1830 συνηγωνίζετο ἵνα καταλάβῃ καὶ πανεπιστημιακὴν ἕδραν ἐν Παταβίῳ. Ὁ ἀνὴρ ἦτο ἑταῖρος πολλῶν σωματείων, ὡς τῆς Βασιλικῆς Ἀκαδημίας ἀπὸ τοῦ 1841, τοῦ Φιλελεήμονος Συλλόγου, οὗ διετέλεσε καὶ πρόεδρος, τοῦ Νηπιακοῦ ἀσύλου οὗ ἐγένετο ἱδρυτὴς καὶ πάτρων, τῆς ἐργατικῆς ἑταιρείας, τοῦ Ἑνετικοῦ Ἀθηναίου, οὗ ἐχρημάτισε καὶ πρόεδρος, ἐπίσης τοῦ ἐν Τρεβίζῳ τοιούτου, τῆς ἐν Ἑνετίᾳ Ἀκαδημίας τῶν Ὡραίων Τεχνῶν κλ. Τῷ περιπύστῳ ἀνδρὶ ἀνετίθεντο πολλάκις ἐμπιστευτικαὶ καὶ ἐθνικαὶ τὸν σκοπὸν ἐντολαί. Ἡ ἐν Ἑνετίᾳ Ἑλληνικὴ κοινότης, ἐκείνῳ ἐνεπιστεύθη τὴν παραλαβὴν ἐκ Βιέννης τοῦ ἐκ φράγκων 1,300,000 κληροδοτήματος, δὶς δὲ ἀπὸ τοῦ

1828—29 καὶ ἀπὸ τοῦ 1851—1853 ἐξελέξατο αὐτὸν Ἐπιμελητὴν ἤτοι πρόεδρον αὐτῆς. Ἡ κοινότης S. Maria della Sala ἔσχε τὴν τύχην πολλάκις νὰ ἴδῃ αὐτὸν προϊστάμενον αὐτῆς δήμαρχον, διοριζόμενον ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἰταλίας. Αὐτῷ ἐπίσης ἀνέθετο ὁ ἀείμνηστος Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος τὴν ἐκπόνησιν τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τὴν ἐντολὴν τῆς συστάσεως τῶν πρώτων τῆς ἐλευθερωθείσης Ἑλλάδος σχολείων, καταλληλοτάτη δὲ ἦτο ἡ μετὰ τοῦ ἀοιδίμου Ἀνθίμου Μαζαράκη ἐριτίμου ἡμῶν συμπολίτου, ἐκλογὴ ὡς μελῶν τοῦ κατὰ τὸ 1847 συγκροτηθέντος ἐν Ἑνετίᾳ Συνεδρίου τῶν Σοφῶν. Μέχρι τοῦ 1866 εἰργάζετο ὁ ἀνὴρ ἀόκνως εἰς διαφόρους ἐκπαιδευτικὰς ἐπιτροπάς, τὸ δὲ 1869 διωρίσθη ἐπιθεωρητὴς τῆς παιδείας ἣν τιμητικὴν θέσιν ἐτήρησε μέχρι θανάτου. Ὁ *Τυπάλδος* ἦτο ἐκ τῶν σοφωτέρων νεωτέρων Ἑλλήνων. Ἐγκρατέστατος τῶν κλασικῶν τῆς Ἀρχαιότητος καὶ τῆς ἐν γένει γραμματείας, τῆς ἰταλικῆς καὶ γαλλικῆς κυρίως φιλολογίας εἰδήμων, πολυΐστωρ, ἐγκυκλοπαιδικώτατος καὶ ποιητής, ζήσας ὅμως ἀπὸ τῆς ἥβης εἰς τὴν ξένην, ἐλάλει μὲν τὴν νεοελληνικὴν ἀλλ' ἀπταίστως δὲν ἐχειρίζετο ταύτην. Συγγράφων «διετύπου τὰ ἔργα αὐτοῦ δι' ἐκείνης » τῆς κλασικῆς μορφῆς, ἥτις διακρίνει μόνον τοὺς ἐπισταμένως μελε» τήσαντας τοὺς μεγάλους Ἕλληνας καὶ Ῥωμαίους διδασκάλους. Ἡ » ἀττικὴ ἁπλότης καὶ καθαρότης τοῦ ὕφους συνεδυάζετο μετὰ τῆς » νευρώδους γλώσσης τοῦ Λατίου κλ.» [1] Ταῖς συμβουλαῖς τοῦ φιλτάτου αὐτῷ Ι. Καποδιστρίου καὶ τοῦ ἐν μούσαις συναδέλφου καὶ φίλου συγγενοῦς Ἀνδρ. τοῦ Μουστοξύδου, ἀνέλαβε τὴν μεταγλώττισιν τῆς περιωνύμου πολυτόμου ἱστορίας τῆς ἑλληνικῆς γραμματολογίας τοῦ Schöel, ἣν ἤρξατο δημοσιεύων ἀπὸ τοῦ 1824 ὑπὸ τὸν τίτλον «Istoria della letteratura greca profana di F. Schöel, recata in italiano con giunte ed osservazioni critiche da Emilio Tipaldo cefaleno». Venezia 1824 dalla tipografia di Alvisopoli. Τὸ ἔργον ἄρχεται ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων, μετ' ἐπιτομῆς ἱστορικῆς καὶ τῆς ἐν τῇ Δύσει μετὰ τὴν ἅλωσιν καλλιεργείας τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων. Τὴν πολύπονον μετάφρασιν ἀφιέρωσεν ὁ

[1] Ἴδε φυλλ. «In morte del commend : Emil. de Tipaldo. Venezia p. 11.

Τυπάλδος τῷ συγγάμβρῳ αὐτοῦ Μουστοξύδῃ, καθ' ἃ ἐκπροσωποῦντι τότε τὴν θερμοτέραν πρὸς τὰς ἑλληνικὰς σπουδὰς ἀγάπην καὶ τὴν ἐνδελεχεστέραν καὶ ἐπιστημονικωτέραν ἔρευναν τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ γραμματολογίας, προτάσσει δὲ ὁ φερεπονώτατος μεταφραστὴς καὶ ἴδιον πρόλογον εἰς τὸ ὅλον ἔργον, ἀποτελούμενον ἐξ εἴκοσι καὶ ἑνὸς τόμων, ἀφοῦ πρὸ τῆς ἐκδόσεως ἐδημοσίευσεν ἕτερον πόνημα εἰσαγωγικόν· «Metodo che si terrà da uno scrittore nello stendere la Storia della letteratura Greca. Venezia dalla tip. di Alvisopoli 1822 [1]». Ἑτέρα ἐξίσου περισπούδαστος ἔκδοσις τοῦ ἀνδρός, ἦτο ἡ Biografia degli italiani illustri nelle scienze, lettere, ed arti nel secolo XVIII e dei contemporanei, compilata da letterati italiani di ogni provinzia. Venezia 1834. Tipografia di Alvisopoli. Τὸ ἔργον ἀποτελεῖται ἐκ δέκα τόμων. Ὁ **Τυπάλδος** οὐ μόνον ἀνέλαβε τὴν ἐπιστασίαν τῆς ἐκδόσεως ἀλλ' ἐξήλεγχε καὶ πάντα τὰ δημοσιευόμενα ἐν αὐτῷ, ἔγραψε δὲ καὶ βιογραφίας ἰταλῶν ἀλλὰ καὶ ἑλλήνων ἰταλογράφων οἷοι ὁ Σπυρ. Βλαντῆς [2], ὁ Σ. Πετρετῆς, ἡ Ἰσαβέλλα Θεοτόκη Ἀλβρίτση. Περὶ τοῦ μεγάλου τούτου ἐθνικοῦ ἐν Ἰταλίᾳ ἔργου εἰς τοὺς συνεργάτας τοῦ ὁποίου κατελέγοντο διάσημοι σοφοί, ὡς ὁ Cantù, ὁ Tommaseo καὶ ἄλλοι τινες λόγιοι ἕλληνες οἷοι οἱ Ἰωαν. Βελοῦδος ὁ Ἀνδρ. Μουστοξύδης, ὁ Ἰωσὴφ Καλούτσης, ἐπαινετικώτατα ἔγραψαν ἰταλικαὶ καὶ ἄλλαι ἐφημερίδες καὶ περιοδικά, βιβλιοκρισίας δ' ἐξαιρούσας, σὺν τῇ ἀξίᾳ τοῦ συγγράμματος καὶ τὴν παρασχεθεῖσαν πολύτιμον συνδρομὴν καὶ συνεργασίαν τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου ἐδημοσίευσαν οἱ διάσημοι ἰταλοὶ σοφοὶ καὶ φίλοι τοῦ ἀνδρὸς C. Cantù, ign : Cantù, Sartorio, N.Tommaseo, Bianchetti, Venanzio, Romani, Rambelli, Vacolini, τὸ δὲ ἔργον ἐθεωρήθη εὐλόγως ἔγερσις μνημείου τοῦ ἰταλικοῦ πνεύματος, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Φερδινάνδος Δ' ἤμειβε μάλιστα διὰ χρηματικοῦ βραβείου τὸν ἐκδότην, δι' ἕκαστον δημοσιευόμενον τόμον. Πλῆθος ἄλλων ἀξίων λόγου φιλοπονημάτων γινώσκομεν τοῦ φιλεργοτάτου λογίου, ἐξ ὧν μνημονευτέα τὰ ἑξῆς πρὸ

[1] Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας ἐδώρησε τῷ Τυπάλδῳ πολυτιμώτατον ἐξ ἀδαμάντων δακτύλιον διὰ τὴν ἐν λόγῳ μετάφρασιν. Ἴδε Gazetta Jonia.

[2] Μετάφρ. ταύτης εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἴδε ἐν Πανδώρας Η' 145—150.

πάντων· α') *Ἡ ἐννάτη Μοῦσα τοῦ Ἡροδότου* μετάφρ. εἰς τὴν ἰταλικήν, ἀκατέργαστος ὑπολειφθεῖσα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ φιλοπονήσαντος Α. Μουστοξύδου, συμπληρωθεῖσα δὲ καὶ ἐπεξεργασθεῖσα ὑπὸ τοῦ *Τυπάλδου* ἐκδόντος ταύτην ἐν Μεδιολάνοις τὸ 1863[1]· β') *Ἡ περὶ ὕψους πραγματεία τοῦ Λογγίνου*, μετάφρ. εἰς τὴν ἰταλικήν. Τὴν μετάφρασιν ἐπαινοῦσιν οἱ Belloti, Peiron καὶ Μουστοξύδης[2]· γ') *Αἱ πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας εὐεργετικαὶ ἐπιρροαὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος*· δ') Biografia del Andrea Mustoxidi, ricorretta e publicata da Andrea Vretos. ε') Necrologia in morte del cugino Tenente-Colonello Pietro Tipaldo· ς') *Ποία ἡ κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ ΙΗ' αἰῶνος φιλολογικὴ δρᾶσις τῶν Ἐνετῶν*. Ἐν Ἐνετίᾳ 1847, Τύποις Cecchini· ζ') *Ἐγκώμιον τοῦ διασήμου ἀρχιτέκτονος Φρὰ-Γιοκόντου*· η') Della vita e delle opere di Fr. Negri veneziano. Venezia 1835 p. 62· θ') Descrizione della deliziosa villa di Sala [3] di proprietà del S. Demetrio Mirkovich. Venezia 1835· ι') *Ἐπιστολαὶ ἔμμετροι* περὶ τῶν ἀνδραγαθημάτων τοῦ Κολοκοτρώνη, Μπότσαρη καὶ Κανάρη δημοσιευθεῖσαι κατὰ τὴν γεροντικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν· ια') *Ἑλληνικὴ ἱστορία* διδακτικὸν κείμενον τρίτομον καὶ πληθὺς μικροτέρων φιλολογικῶν καὶ κριτικῶν πραγματειῶν εἰς περιοδικὰ καὶ ποιήσεις ἰταλιστὶ καὶ λατινιστί. Ἀφῆκεν ἔργα τινὰ ἀτελῆ, ἐν οἷς καὶ *κριτικὰς καὶ βιογραφικὰς μελέτας περὶ Φοσκόλου καὶ Μουστοξύδου*, ὧν πονήματα ἀνέκδοτα ἱκανὰ διέσωσε δαπάναις ἰδίαις[4] καὶ *ὑπομνήματα περὶ τοῦ ἐν Ἑλλάδι ταξειδίου του τὸ 1860* ἔνθα πολλὰ περὶ τῆς τότε καταστάσεως τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Νομισματικοῦ μουσείου[5]. Σῴζονται εὐτυχῶς καὶ τὰ πρωτότυπα τῶν εἰς αὐτὸν ἐπιστολῶν πολ-

[1] Ἴδε Ῥωμανοῦ Ι. «Περὶ τοῦ δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου», ἐν προηγουμένῃ βιογρ. τοῦ Ῥωμανοῦ ὑπὸ Λ. Βροκίνη ΙΖ'.

[2] Ἴδε Ἑλληνομνήμονος φυλλ. 6. σελ. 381.

[3] Ἡ Sala εἶνε περιώνυμος διὰ τὴν ἱστορίαν αὐτῆς καὶ τὰς ἐν αὐτῇ ἀρχαιολογικὰς συλλογάς, τὴν πινακοθήκην καὶ τὰς βιβλιοθήκας.

[4] Τὰ περὶ Ἀνδρέου Μουστοξύδου παρέδωκε τῇ οἰκογενείᾳ τούτου ὁ ἡμέτερος φίλος κ. Ἰωάν. Ἀρ. Βαλαωρίτης, ἤδη δὲ περιῆλθον τῇ δημαρχίᾳ Κερκύρας.

[5] Ἴδε βιογρ. Γεωργ. Τ. Κοζάκη. Ὁ Τυπάλδος ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ 1852.

λῶν λογίων καὶ αἱ εἰς αὐτὰς ἀπαντήσεις του, περὶ πολλῶν ἱστορικῶν καὶ φιλολογικῶν ζητημάτων, μνημεῖον οὐκ ἀσπουδὲς τοῦ τότε πνευματικοῦ ὀργασμοῦ καὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἑλληνικῶν καὶ ἰταλικῶν γραμμάτων ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Ἑλλάδι [1]. Ὁ οἶκος τοῦ *Τυπάλδου* ἦτο τὸ ἐντευκτήριον ἐξόχων συγχρόνων αὐτῷ ἰταλῶν καὶ παρεπιδημούντων σοφῶν καὶ περιηγητῶν. Ἡ ἁβρότης τῶν τρόπων, τὸ γενναῖον καὶ τὸ φιλόξενον ἀφῆκαν ἐποχήν, ὁ δὲ οἶκός του ἐκλήθη εὐλόγως casa d'Abramo. Εἰς τὸ ἀναγνωστήριον καὶ τὰς αἰθούσας τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ ἀνδρὸς εὕρισκέ τις ὅλα τὰ νέα συγγράμματα, περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας. Ἐκεῖ ἐνετρύφων εἰς κριτικὰς συζητήσεις καὶ ἐρεύνας οἱ λόγιοι. Ἐκεῖ ἤδρευε καὶ ἕδρα ἡ φιλομουσία, ἡ φιλοκαλία, ἡ εὐγένεια τῶν αἰσθημάτων, ἐκεῖ ἐλαμβάνοντο πατριωτικαὶ καὶ εὐποιΐας πρωτοβουλίαι. Ἦτο ἐκεῖ αὐτόχρημα μικρὰ ἀκαδημία. Ἐκεῖ ἐφοίτων, ἐνετρύφων καὶ ἐνεπνέοντο ὁ Μουστοξύδης, ὁ Βελοῦδος, ὁ Βαρβιέρης, ὁ Ζαλότης, ὁ Γάμπας, ὁ Βαννούτσης, ὁ Βιτωρέλλης, ὁ Τζαννίνης, ὁ Λοκατέλλης, ὁ Βιανκέτης, ὁ Βέττιος, ὁ Ζαντεδέσκης, ὁ Παραβίας, ὁ Ὁριόλης, ὁ Τομαζέος καὶ ἄλλοι. Ἐκεῖθεν ἀπέρρεον τὰ φιλολογικά, κριτικὰ καὶ πολιτικὰ ἄρθρα, τὰ τόσον συντελοῦντα εἰς τὴν ὁδηγίαν καὶ διαμόρφωσιν κοινῆς γνώμης ἐπὶ σχετικῶν ζητημάτων. Ἀπὸ τῆς νεανικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ὁ ἡμέτερος συμπολίτης εἶχεν ἑλκύσει τὴν ἐκτίμησιν τῶν μεμορφωμένων πνευμάτων, ἀπόδειξις καὶ τὰ ἐπ' ἀφορμῇ τοῦ γάμου αὐτοῦ μετὰ τῆς Μαρίας Χάρτα δημοσιευθέντα τότε ἐπιθαλάμια γνωστῶν ἰταλῶν ποιητῶν, τὸ μὲν τοῦ Cicogna μεταφρασθὲν ἑλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ I. Βελούδου, τὸ δὲ τοῦ G. B. Ranzanici, ὧν ποιημάτων, τὸ μὲν πρῶτον ὅλον, τὸ δὲ δεύτερον ἐν ἀποσπάσματι, ἀναδημοσιεύομεν ἐνταῦθα κατὰ σειρὰν διὰ τὸ σπάνιον, καὶ πρὸς ἀκριβέστερον τοῦ ἀνδρὸς χαρακτηρισμόν·

α' Typaldum genuisti si Cephalenia doctum
Gratulor ipse tibi : non tamen invideo
Unum etenim jactas ; mox lecta e conjuge plures
Jactabit similes Adria nostra tua, ἤτοι

[1] Θὰ ἔκαμνεν ἄριστα ὁ φίλος Βαλαωρίτης ἂν ἐδημοσίευε τὴν ἀλληλογραφίαν ταύτην.

Τυπάλδον Κεφαλλήνων γαῖα, εἰ ἐκφυσας ἴδριν
αὐτὰρ ἐγὼ μάλα τοι γήθομαι, οὐ φθονέω
'Αμφ' ἐνὶ γὰρ μεγαλίζεαι· ἐκ δὲ φίλης ὁμολέκτρου
πλείοσιν αὐχήσει τεῷ ἰκέλοις 'Αδρίας.

6'. E tu di Cefalonia
L'onor possiedi, il caro
A quanti e mente ed anima
Attica in lui trovaro
A quanti i suoi delibano
di lettere lavori
O da' suoi detti pendono
nei publici sudori κλ. [1].

'Ο διαπρεπὴς συμπολίτης ἐτελεύτησεν ἐν 'Ενετίᾳ τῇ 31 μαρτίου 1878, ὑπὸ πολλῶν ἐγκωμιασθείς [2]. Καταλεγόμενος μεταξὺ τῶν ἐγκρατεστέρων τοῦ ἰταλικοῦ λόγου καὶ ἰταλογράφων ἑλλήνων, τιμᾷ ὡς τοιοῦτος τά τε ἰταλικὰ γράμματα καὶ τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν γραμματολογίαν, ἣν ἐπλούτισε διὰ συγγραφῶν πεφημισμένων, μεταφράσεων καὶ κριτικῶν πραγματειῶν, ἔξοχος οὕτω διατελέσας καὶ τῶν δύο φιλολογιῶν πολίτης καὶ ὀτρηρὸς ἐργάτης. 'Ο σοφὸς Τομαζέος καὶ ἔτι γενικώτερον ἐχαρακτήρισε τὸν ἄνδρα, γράψας ὅτι è greco d'origine ma concittadino col cuore e col opera a tutti i promotori del bene [3].

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΠΡΕΤΕΝΤΕΡΗΣ ΙΟΥΛΙΟΣ υἱὸς Τίτα καὶ Θηρεσίας 'Ριγέτη ἰταλίδος γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1814 [4]. Σπουδάσας τὰ ἐγκύ-

[1] Μαρία Χάρτα Κυπρία, θυγάτηρ ἀνδρὸς καρατομηθέντος τὸ 1821 διὰ τὴν πατριωτικὴν αὐτοῦ δρᾶσιν. Θυγάτηρ τοῦ Τυπάλδου ἦτο ἡ μεμορφωμένη 'Ελοΐσία σύζυγος τοῦ 'Αριστ. Βαλαωρίτου. 'Επ' ἀφορμῇ τοῦ γάμου τούτου, ὁ πατὴρ ἐδημοσίευσε βραχὺ μὲν ποίημα ἀλλὰ πλῆρες συμβουλῶν ἃς ὡς φιλόσοφος, πεπειραμένος πολίτης καὶ φιλόστοργος γεννήτωρ, ἀφιέρωσε τοῖς νεονύμφοις. 'Ο Βαλαωρίτης ἀφιέρωσε τῷ Τυπάλδῳ τὴν συλλογὴν αὐτοῦ Μνημόσυνα.

[2] Ἴδε Parole nei funerali del comm. Emil. Tipaldo. Venezia 1878. Gerardi σελ. 13-15. Magazzino Pittorico περιοδ. Μεταξὺ τῶν ὑμνησάντων τὸν ἄνδρα ἦτο καὶ ὁ 'Ιωάν. Βελοῦδος καί τις ἐκ Πάρμας λόγιος. 'Η εἰκὼν τοῦ ἀνδρὸς εὕρηται παρὰ τῷ κ. 'Ιωάν. Βαλαωρίτῃ.

[3] 'Εν Stud. Critici. Venezia 1844 p. 383.

[4] 'Ανακριβῶς λέγεται Ζακύνθιος ὑπὸ 'Ραγκαβῆ (Hist. Litt. Gr. Mod. I 226) καὶ ὑπὸ Lambert (Poeti Greci contemp. IV).

κλια ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐστάλη νεκρὸς εἰς Ἰταλίαν ἔνθα καὶ τὰς γυμνασιακὰς συνεπλήρωσε σπουδὰς καὶ τὰς πανεπιστημιακὰς διήνυσε, γενόμενος διδάκτωρ τῆς νομικῆς, ἐκεῖ δὲ ὑπὸ διαπρεπεῖς ἰταλιστάς, κατέστη ἐγκρατέστατος τῆς ἰταλικῆς φιλολογίας, ὁμιλῶν καὶ γράφων αὐτὴν ἀπταίστως. Τραπεὶς μικρὸν ἀφ' οὗ ἐπανέκαμψεν εἰς Ἑπτάνησον εἰς τὸ δικαστικὸν στάδιον, διωρίσθη τὸ 1839 πρῶτον ἐν Κεφαλληνίᾳ ἔνθα διεκρίθη ὡς ἀνακριτὴς ὀξυδερκέστατος μετατεθεὶς εἶτα εἰς Κέρκυραν, μεθ' ὃ προαχθεὶς εἰς πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν εἰς Ζάκυνθον, ἀνῆλθε τὸ 1862 εἰς τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα δικαστοῦ τοῦ ἀνωτάτου ἐν Κερκύρᾳ Συμβουλίου τοιοῦτος διατελέσας μέχρι τῆς Ἑνώσεως, ὅτε διὰ λόγους ὑγείας δὲν ἀπεδέχθη διορισμὸν ἀρεοπαγίτου ἐν Ἀθήναις. Τῆς ἁδρᾶς νομικῆς αὐτοῦ καταρτίσεως καὶ τῶν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος ἐρευνῶν αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ ἐν γένει δικαίου, τεκμήρια παρέχουσι δύο κυρίως τότε δημοσιευθεῖσαι ἀξιόλογοι πραγματεῖαι· α') Dell uffizio della giurisprudenza καὶ β') Cenni sullo Studio del diritto in Germania καὶ ἄλλαι τινὲς δημοσιευθεῖσαι ἐν περιοδικῷ νομικῷ τῆς Κερκύρας, εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ ὁποίου συνειργάζετο μετ' ἐγκρίτων νομομαθῶν [1] πλὴν τούτων καταλιπὼν καὶ ἀνεκδότους ἄλλας τοιαύτας, ἀπαυγάσματα ὡρίμου ἐρεύνης καὶ τῆς μακρᾶς δικανικῆς αὐτοῦ πείρας. Καίπερ μὴ ἀναμιχθεὶς εἰς τὴν ἐνεργὸν πολιτικὴν ἐτάχθη ἔνθους εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐπὶ ἁρμοστοῦ Σίτωνος φιλελευθέρων, γνωστὴ δὲ τυγχάνει ἔκθεσίς τις αὐτοῦ τε, τοῦ Πέτρου Βραΐλα καὶ τοῦ Νικολάου Μάνεση, πρὸς τὸν Ἔδμονδς υἱὸν τοῦ ἁρμοστοῦ Σίτωνος, περὶ τῆς καταστάσεως τῶν Ἰονίων νήσων καὶ τοῦ τρόπου τῆς θεραπείας, μετὰ σθένους, πατριωτισμοῦ καὶ πολιτικῆς περινοίας γεγραμμένη [2]· ἀλλ' ὁ ἀνὴρ παραδόξως ἐσυκοφαντήθη. Ὅταν ἡ ἀγγλικὴ πολιτικὴ ἀπέτυχε νὰ κηρύξῃ τὴν Ἑπτάνησον ἀποικίαν, ὁ ἁρμοστὴς Γιοὺνγ (1855—1859) ἑπόμενος καὶ ὑπομνήματι τοῦ Γενικοῦ Εἰσαγγελέως, ὑπέβαλεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, ὅπως τοὐλάχιστον μόνον ἡ Κέρκυρα καὶ οἱ Παξοὶ προσαρτηθῶσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὡς ἀποικίαι, αἱ δὲ λοιπαὶ νῆσοι ν'

[1] Giornale di legislazione, giurisprudenza, letteratura, scienze, e varietà di utili conoscenze. Ἐν Κερκύρᾳ ὑπὸ Α. Κιαπίνη (1845-1846).

[2] Χιώτου Ἱστορ. Ἰονίου κράτους II 134.

ἀποδοθῶσι τῇ Ἑλλάδι. Ἐλέχθη ὅτι καὶ ὁ *Τυπάλδος* καθυπέβαλε τότε πολιτικὸν ὑπόμνημα ὑπὲρ τοῦ ἀποικισμοῦ, συνυποβληθὲν μάλιστα μετ' ἐκείνου τοῦ ἁρμοστοῦ[1]· ἀλλ' ὁ φιλοεθνέστατος καὶ αἰσθηματίας ἀνήρ, μὴ ἀνεχόμενος τὴν ἀδίκως κατ' αὐτοῦ ἐκτοξευθεῖσαν μομφὴν καὶ ἀγανακτῶν ἐπὶ τῇ κατ' αὐτοῦ σκευωρίᾳ, εὐθαρσῶς ἀντεπεξῆλθε κατὰ τοῦ Γιούνγ, διὰ δύο αὐτοῦ δημοσιευθεισῶν ἐπιστολῶν, δικαιωθεὶς ὑπὸ τούτου φιλοδικαίως ὁμολογήσαντος ἐν ἄρθρῳ τῆς 21 ἰανουαρίου 1859, ὅτι τῷ ἐνεχείρησε μὲν ἐκεῖνος ἔγγραφον ἀποτελοῦν ἀνεκδότου πολιτικοῦ συγγράμματος ἀπόσπασμα οὐχὶ δὲ γνώμην καὶ πόθον περὶ ἀποικισμοῦ[2]. Ἀποχωρήσας τοῦ δικαστικοῦ σταδίου, ἔζησεν ἐν Νεαπόλει καὶ Φλωρεντίᾳ ἐφ' ἱκανὰ ἔτη μελετῶν καὶ γράφων, ἀπολαύων τῆς δεούσης ἐκτιμήσεως τῶν λογίων καὶ τῆς ἀνωτέρας κοινωνίας καὶ ἐργαζόμενος πάντοτε ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν ζητημάτων τῆς Ἑλλάδος, εἰ καὶ διὰ λόγους ὑγείας μὴ δεξάμενος τὴν προσενεχθεῖσαν αὐτῷ θέσιν τοῦ πρεσβευτοῦ ἐν Ἰταλίᾳ. Ἀνὴρ τῶν ἁγνῶν πατριωτικῶν φρονημάτων καὶ τῶν εὐγενῶν ἰδεωδῶν ὡς ἐκεῖνος, δὲν ἠδύνατο εἰμὴ ν' ἀλγῇ ἐπὶ τοῖς ἐν Ἑλλάδι συμβαίνουσι, μετὰ προφανοῦς μάλιστα θλίψεως, εἶπέ ποτε φίλῳ τούτινι παρεπιδημοῦντι ἐκεῖ τὸ ὀξύμωρον «Εὐχαριστοῦμαι νὰ εἶμαι μακρὰν τῆς Ἑλλάδος διὰ νὰ τὴν ἀγαπῶ καὶ τὴν ὑπηρετῶ περισσότερον.» Προαισθανόμενος τὸ προσεγγίζον τέρμα βίου ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ὑπὸ δεινῆς νόσου ὑποβοσκομένου καὶ ποθῶν νὰ κοιμηθῇ ἐν τοῖς πατρῴοις τάφοις ἀνεχώρησεν εἰς Ἑπτάνησον, ἐν Κερκύρᾳ δὲ δεινωθείσης τῆς καταστάσεως αὐτοῦ, ἀπέθανε τῇ 16 ἰουλίου 1883, λόγον ἐπικήδειον ἀντάξιον τῷ ἀνδρὶ ἐκφωνήσαντος τοῦ δικηγόρου Παναγῆ Σκαλτσούνη. Ὁ *Τυπάλδος* τυγχάνει ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων νεωτέρων ἑλλήνων ποιητῶν. Μετὰ τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ συγχρόνων αὐτῷ λογίων, ἐπιστημόνων καὶ τῆς εἰς τὰ γράμματα καὶ τὸ φιλόπολι αἴσθημα ὀργώσης τότε νεολαίας ἀναστρεφόμενος, προεδείκνυε διὰ τῆς ζωηρότητος τοῦ πνεύματος, τῆς φιλομουσίας, τῆς τρυφερότητος τῶν αἰσθημάτων, τῆς εἰς τὴν πολιτικὴν ἀναμίξεως, τῶν εὐγενῶν

[1] Ἴδε καὶ Lenormand ἐν Question Jonienne μεταφρ. ἐν Ζακύνθῳ τὸ 1859.

[2] Ἴδε ἐφημ. Ῥήγαν ἀριθ. 35 καὶ Lenormand αὐτόθι 72 καὶ 84.

πρωτοβουλιῶν, τῆς ἐκτάκτου φιλομαθείας, τοῦ φιλέρωτος ἤθους **καὶ** τῆς στιχουργικῆς γονιμότητος, τὸν ἄνδρα, τὸν μέλλοντα νὰ **δια**κριθῇ ἐν τῇ δράσει τοῦ νεωτέρου ἑλληνικοῦ πνεύματος. Γράφων ἀπὸ τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας, δὲν ἐφιλοδόξησε δάφνας προώρους, ἀλλ' ὑποβάλλων τὰ ἔργα του εἰς πολυχρόνιον βάσανον καὶ ἐπεξεργασίαν, κατώρθωσε νὰ φέρῃ εἰς φῶς προϊόντα ποιητικὰ ἐξόχου ἐντελείας, καὶ λόγῳ τῆς ἐπιμεμελημένης δημοτικῆς γλώσσης καὶ τῆς ἀπαραμίλλου τεχνικότητος καὶ ἁρμονίας τοῦ στίχου καὶ διὰ τὴν φαντασίαν καὶ τρυφερότητα, διότι ὁμολογουμένως ὀλίγοι, ἂν ὄχι καὶ οὐδεὶς ἕτερος ἐδείχθη ἐκ τῶν νεωτέρων ποιητῶν, τοσοῦτον διακριθεὶς ἐν τῇ ἀριστοτεχνικῇ συνδέσει τῆς ἰδέας καὶ τῆς μορφῆς, ὡς ὁ ἀείμνηστος συμπολίτης ἡμῶν ἐκεῖνος. Ἐκ τῶν ἐνθουσιωδεστέρων ὀπαδῶν καὶ θαυμαστῶν τοῦ Σολωμοῦ, ἐξεφώνησεν ἐν Κερκύρᾳ ἐκείνου κηδευομένου ῥητορικώτατον λόγον, τὸ ἑπόμενον δ' ἔτος 1857 ἔσχε πρῶτος τὴν ἰδέαν τῆς ἐγέρσεως ἀνδριάντος τῷ Ἐθνικῷ ποιητῇ. Τὸ 1856 ἐδημοσίευσεν ἐν Ζακύνθῳ τὴν ποιητικὴν αὐτοῦ συλλογήν, προτάξας περισπούδαστον περὶ γλώσσης εἰσαγωγήν. Τὰ ποιήματα ταῦτα ἤγειραν ἔκτακτον ἐνδιαφέρον τινὰ δὲ ἐγένοντο λαϊκώτατα οἷα τὸ λυρικώτατον «*Ξύπνα γλυκειά μου ἀγάπη*» καὶ τὸ «*Μόλις ἔφεγγε τ' ἀστέρι*» τονισθέντα ὑπὸ τοῦ ζακυνθίου μουσουργοῦ Καρέρ. Ὁ γνωρίσας προσωπικῶς τὸν ἄνδρα ἔβλεπεν εἰς τὰς ποιήσεις του ἐκείνας, καθὼς καὶ πᾶσαν ἄλλην σύνθεσιν ποιητικήν, ὁμοίωμα τῆς καλοκαγαθίας, τῆς ἀπροσποιήτου φυσικῆς εὐγενείας τοῦ χαρακτῆρος, τῆς τρυφερότητος τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς ἐξαιρετικῆς ἐκείνης πρᾳότητος καὶ τῆς ἀρρήτου γλυκύτητος καὶ συμπαθείας, ἅτινα ἐξεδήλουν, ἡ φυσιογνωμία, οἱ λόγοι καὶ ὁ βίος αὐτοῦ ἐν γένει, καθιστῶντα αὐτὸν οἱονεὶ σωματικὸν καὶ ἠθικὸν καλλιτέχνημα. Κατόπιν ἐδημοσίευσε καὶ τὰ ἑξῆς· α') *Δέσπω*, ἐπεισόδιον τῆς Ἑλλ. ἐπαναστάσεως, μελοποιηθὲν ὑπὸ τοῦ ἐκ Ζακύνθου μουσικοῦ Φρ. Δομενεγίνη· β') ***Ὠδὴ εἰς τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Ε'.*** ἐν Ἑνετίᾳ 1874· γ') ***Εἰς τὸν θάνατον τοῦ φιλέλληνος Λενορμάνδ.*** Ἐν Ἀθήναις 1880 μετὰ σημειώσεων· δ') ***Πρὸς τὸν λόρδον Βηκονσφήλδ·*** ε') ***Ἐπὶ τῇ ἑνώσει τῶν Ἠπειροθεσσαλικῶν ἐπαρχιῶν μετὰ τῆς Ἑλλάδος*** καὶ ἄλλα διάφορα ἰταλικὰ καὶ ἑλληνικὰ ποιημάτια. Ἐκ τῶν ἐξοχωτέρων ἔργων τοῦ ἐξίσου πρὸς τὴν ἑλληνικὴν λατρεύοντος καὶ καλλιεργοῦντος τὴν ἰταλικὴν ποίησιν, εἶνε ἡ μετάφρασις εἰς τὴν νεοελ-

ληνικὴν ἐν στίχοις δεκαπεντασυλλάβοις τῆς Gerusaleme Liberata τοῦ Τάσσου· ἀλλὰ ταύτης μόνον τὰ ᾄσματα, τρίτον, τέταρτον καὶ ἕβδομον ἐδημοσιεύθησαν[1], τῶν λοιπῶν ὄντων ἀνεκδότων. Περὶ τοῦ ἐπιπονωτάτου τούτου ἔργου του ὁ ποιητὴς ἰδοὺ τὶ γράφει τῷ ἰταλῷ Boccardi, ἐρωτήσαντι αὐτὸν τίνα τὰ αἴτια τῆς μεταφράσεως «Jo » amo, λέγει, vivamente l'Italia, ove naque mia madre, ove » feci i miei studj, l'amo quale una seconda patria. Sono » veramente sorelle le due nazioni, chè se la civiltà itali» ana fu specialmente ispirata dal' antico genio ellenico, la » moderna civiltà greca, chechè dicano varj scrittori fran» cesi e tedeschi, fu specialmente inspirata dal genio italico, » e prova di ciò son le isole jonie ove naquero come osserva » giustamente la Signora Adam «i poeti più potenti e i » più vigorosi della grecia contemporanea, coloro che più » si avvicinano ai poeti dell' antichità», le isole jonie soget» te per più secoli e fino al principio dell' attuale alla re» publica veneta, le isole jonie, la cui gioventù studiosa » popolava le università dell' Italia. Fu in seguito a tali » convinzioni, che io intrapresi la mia versione del Tasso»[2]. Ὁ ἡμέτερος ποιητής, λέγει ἕτερος λόγιος δὲν ὡρμήθη εἰς τὴν ἐν λόγῳ μετάφρασιν ἐξ ἁπλῆς συγκυρίας, ἀλλ' εἶχεν ἄλλο ἐλατήριον ἐν τῇ δυσχερεῖ ἀλλὰ καλλινίκῳ ἀποφάσει, ἐλατήριον κρύφιον, ψυχολογικὸν μᾶλλον ἢ καλλιλογικόν, ἔμφυτον αὐτοῦ ῥοπήν, ὑπολανθάνουσαν συγγένειαν μεταξὺ τῆς αἰσθηματικῆς ἰδιοσυγκρασίας τοῦ μεταφραστοῦ καὶ τῆς τοῦ μεταφραζομένου. Ὁ ἔρως καὶ ἡ πατρίς, ἡ εὐσέβεια καὶ ὁ ἱπποτισμός, ἰδοὺ οἱ χαρακτῆρες τῆς μεγάλης ἰταλικῆς ἐποποιίας πρὸς ἃ ἀκουσίως εἵλκετο ὁ εὐχίσθητος, ὁ φιλόπατρις, ὁ φιλόθρησκος, ὁ λυρικώτατος *Τυπάλδος*[3]. Περὶ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐδημοσιεύθησαν κρίσεις διαπρεπῶν λογίων καὶ κριτῶν.

[1] Ἴδε Παρνασσὸν περιοδ. Δ' 179. Τὸ Γ' ᾆσμα ἀνεγνώσθη πρῶτον τῇ 18 φεβρ. 1877 εἰς τὸν σύλλογον Παρνασσόν. Τὸ Δ' ᾆσμα ἐδημοσιεύθη ἐν Τόμῳ Α' σελ. 273 τοῦ Ποιητικοῦ ἀνθῶνος Ζακύνθου. Ἐπίσης καὶ τὸ Ζ'.

[2] Lambert. Ἔνθ. ἀνωτ. σημ. 13.

[3] Μ. Μαρτζώκη Ἡ μετάφρασις τῆς Ἠλευθερωμένης Ἰερουσαλὴμ ὑπὸ Ι Τυπάλδου. Ἐν Ζακύνθῳ 1877.

Ὁ Σ. Ζαμπέλιος, λέγει ὅτι ὁ *Ι. Τυπάλδος* εἶνε μοναδικὴ ἐξαίρεσις ὡς ποιητὴς ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἧς οἱ κάτοικοι δὲν ῥέπουσιν εἰς τὴν ποίησιν καὶ δὴ τὴν ἐλεγειακὴν καὶ λυρικήν, ὡς θετικοὶ ἐπιχειρηματίαι καὶ πρακτικοῦ πνεύματος. Ὁ δεινὸς ἱστοριοδίφης ἐπάγει ὅτι τὸ *Παιδάκι καὶ ὁ Χάρος* εἶνε λυρικώτατον καὶ ἑλληνικωτάτης ἐμπνεύσεως καὶ ὅτι ἂν ξένος τις τὸ ἔγραφε, ἤθελεν ἀσμένως τῷ ἀπονείμει τὴν ἑλληνικὴν πολιτογράφησιν, δὲν κρίνει ὅμως πολὺ εὐμενῶς περὶ τῆς γλώσσης ἣν μετεχειρίσθη ὁ ποιητής, ὃν δὲν θεωρεῖ ἄξιον διὰ ποιήσεις ἐθνικῆς ὑποθέσεως, ἐνῷ τοὐναντίον δέχεται τοῦτον ὡς ειδυλλιακὸν καὶ ἐλεγειακόν, πλήρη φαντασίας, ἁπλοῦν τὸ νόημα καὶ τὰς ἰδέας καὶ τὸ παραστατικόν, πλεονέκτημα τοῦτο δημοτικοῦ ποιητοῦ, καὶ μὲ ῥέουσαν στιχουργίαν, τὸ δὲ βιβλίον τοῦ ἀνδρὸς χαρακτηρίζει κατὰ τὸ ἦθος τούτου μετριόφρον καὶ ἀφιλόδοξον, ἔποψιν ἰδανικὴν τοῦ βίου του, μὴ ὑποκρινομένου ἐν ὅλῃ του τῇ κριτικῇ ἀξίᾳ καὶ τῇ ἁδρότητι τῆς παιδείας, ἄλλο σοβαρώτερον πρόσωπον [1]. Ὁ Tomaseo δεχόμενος πολλὰ ποιητικὰ προσόντα εἰς τὸν ἄνδρα, λέγει ὅτι τὸ δημιουργικὸν δὲν ἔχει ἐπαισθητὴν πυκνότητα [2]. Ἡ κ. Lambert ἐξαίρει πρὸ πάντων τὰ «*Ξύπνα γλυκειά μου ἀγάπη*» «*Τὰ δύο λουλούδια*» καὶ «*Τὸ παιδάκι καὶ ὁ Χάρος*», ἅτινα καὶ μετεγλώττισεν εἰς τὸ πεζὸν γαλλικόν, ἵνα δείξῃ δὲ τὴν ἀξίαν τῶν ποιήσεων τοῦ *Τυπάλδου* ἐν γένει, λέγει ὅτι αὗται ἐγένοντο δημοτικώταται ἐν Ἑλλάδι καὶ πρὶν ἔτι γνωσθῇ τὸ τοῦ ποιητοῦ ὄνομα, ὑψοῦσα δὲ τὴν μετριοφροσύνην τούτου, ἀναφέρει ὅτι ἔγραφεν οὗτος διὰ τὴν ποίησιν καὶ μόλις τὸ 1858 ἄνευ θορύβου καὶ σκοποῦ ἐπιδείξεως καὶ μάλιστα μετὰ δυσαρεσκείας συγκατένευσεν εἰς τὴν δημοσίευσίν τινων ἔργων του, ἀλλ' ἔσχε τὴν σπανίαν εὐτυχίαν νὰ τύχῃ ὅλων τῶν ἱκανοποιήσεων, χωρὶς ν' ἀποκομίσῃ καὶ πικρίας [3]. Ὁ Βραΐλας, λέγει, ὅτι ἡ ποίησις τοῦ *Τυπάλδου* εἶνε ἔμπνευσις ἁγνή, ἔχει χαρακτῆρα ἐθνικὸν καὶ ἐκφράζει τὴν ἀλήθειαν τῶν γεγονότων, ἅτινα ἀποδεικνύουσι τὴν πραγματικὴν ἀξίαν τῆς ποιήσεως, διὰ σκέψεων, εἰκόνων καὶ αἰσθημάτων πάντοτε ἡρμοσμένων διὰ τοῦ καλλιτέρου τρόπου εἰς τοιαύτην ἔκφρασιν. Μετ' ἐνθου-

[1] Ἴδε Πανδώρας Ι'. 236.
[2] Ἴδε Scintille. Venezia.
[3] Ἐνθ. ἀνωτ. μετάφ. Boccardi.

σιασμοῦ γράψας ὁ φιλόσοφος καὶ διὰ μακρῶν ἀναλύων τὰς ποιήσεις τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου, οὐδὲ κατὰ τῆς ᾗ ἐχρήσατο οὗτος, δημώδους ἀντιφέρεται, θεωρῶν αὐτὴν νέαν φάσιν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς γλώσσης, ἥτις ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου καὶ μέχρι τῆς σήμερον διατηρεῖται καὶ ὑπὸ ποικίλας μορφὰς ἐκφράζει πάντοτε τὴν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ποικίλην κατάστασιν τοῦ ἡμετέρου πολιτισμοῦ, κυρίως δέ, εἰς ποιήσεις τῆς ἐπαναστάσεως, τῶν δουλικῶν τοῦ Ἔθνους ἡμερῶν, εἰς ἐκφράσεις παθῶν, ἐρώτων καὶ ἐλπίδων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, εἶνε ἀπαραίτητος ἡ χρῆσις τῆς δημώδους, διότι εἶνε καὶ αὕτη νόμιμον καὶ αὐθόρμητον προϊὸν τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, τῆς Ἑλληνικῆς διανοίας, τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας. Διὰ τῆς συγχωνεύσεως καὶ κράσεως οὕτως εἰπεῖν τῆς φαντασίας καὶ τοῦ αἰσθήματος ὁ **Τυπάλδος** φαίνεται, προσεγγίσας εἰς τὴν ἐντέλειαν τῶν φανταστικῶν ποιημάτων, ὡς εἰς τὸ ***παιδάκι καὶ ὁ Χάρος***, ***τοὺς δύο ἀγγέλους***, ***τὴν ἐπιθυμίαν***, εἰς δὲ τὸν ***Ῥήγαν***, τὸν ***Τραγουδιστὴν*** καὶ τὴν ***Χάμκω*** εὑρίσκει τὸν ποιητὴν μὴ δεσμευόμενον ὑπὸ τῆς τρισσῆς καὶ τετριμμένης διαιρέσεως, εἰς ἐπικήν, λυρικὴν καὶ δραματικήν, διότι καὶ τῶν τριῶν τούτων εἰδῶν μετέχουσι, ἰδίᾳ δὲ περὶ τῆς ***Χάμκως***, λέγει, ὅτι δὲν ἐπιδέχεται λεπτομερῆ ἀνάλυσιν, διότι ὅλον ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἐμφαίνει κατ' ἀνώτατον βαθμὸν τὴν ποιητικὴν ἐκείνην ἐντέλειαν, ἣν εἴδομεν ἄχρι τοῦδε διεσπαρμένην εἰς τὰ ἄλλα ἔργα τοῦ ποιητοῦ [1]. Ὁ Ζαλοκώστας ἐξαίρων τὴν ***Χάμκω*** καὶ τὸ ***παιδάκι καὶ ὁ Χάρος***, ψέγει τὴν ἐν τῷ πεζῷ μικτήν του γλῶσσαν [2]. Ὁ Παλαμᾶς γράφων περὶ τῆς γλώσσης ἣν μετεχειρίσθη ὁ ἡμέτερος Λασκαρᾶτος, λέγει ὅτι αὕτη δὲν εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα ἐκλογῆς καὶ ἀφαιρέσεως, κράσεως καὶ πλάσεως καὶ μεταβολῆς, ὡς ἡ τῶν ἄλλων ἑπτανησίων ποιητῶν, Βαλαωρίτου, Σολωμοῦ, ***Τυπάλδου*** καὶ Μαρκορᾶ [3]. Καὶ ὁ Ῥαγκαβῆς μετέφρασε γαλλιστὶ τὸν ***Ῥήγαν*** καὶ τὴν ***Χάμκω***, ὡς δείγματα τῆς ποιητικῆς ἀξίας τοῦ ἀνδρός, εἰ καὶ κατακρίνει τὴν γλῶσσαν ἣν μετε-

[1] Πανδώρας Θ' 247. Ὁ Βραΐλας παρεσκεύαζεν ἔκδοσιν τῶν ἔργων τοῦ Τυπάλδου μετὰ μακρᾶς εἰσαγωγῆς ματαιωθεῖσαν ἕνεκα τοῦ θανάτου του, ὡς ἀναφέρει ἡ κ. Lambert ἔνθ. ἀνωτ. σημ. 13.

[2] Πανδ. Θ' 172.

[3] Ἴδε Ἄστυ Ἀθηνῶν 1899 μαρτίου 27.

χειρίσθη οὗτος ὡς πλήρη σολοικισμῶν! εἰς τοιοῦτο καταβιβάζων ὁ πάντοτε ἐκ προκαταλήψεως ἀντίπαλος τῶν ἰονίων ποιητῶν καὶ τοῦ δημώδους ἐν γένει ἰδιώματος, τοὺς ἰδιωτισμοὺς καὶ τὰς ἐν γένει μορφὰς τῶν ἐπαρχιακῶν ἰδιωμάτων, ἐνῷ δὲν ἀρνεῖται ἔμπνευσιν καὶ ἐνέργειαν καὶ καλλονὴν εἰς τὸν ποιητὴν, ἀλλὰ ταῦτα πάντα ὑποτιμῶν πρὸ τῆς γλώσσης [1]. Ὁ διακρινόμενος ἐπὶ ἀψόγῳ λεπτότητι καὶ καλαισθησίᾳ καὶ κριτικῇ δυνάμει, καθηγητὴς κ. Μ. Μαρτζώκης ἰδοὺ τὶ γράφει καὶ περὶ τοῦ ἡμετέρου ποιητοῦ. « Ὁ Τυπάλδος, λέ- » γει ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἰταλῶν συγγραφέων ἠρύσθη τὸ ἐπίχαρι » καὶ ἔντεχνον τῆς πλαστικῆς τῶν ἐμπνεύσεών του περιβολῆς» καὶ κατωτέρω «Πᾶς ἔστω καὶ ἅπαξ ἐντρυφήσας ἐν τῇ ἀναγνώσει τῶν ἐρα- » τεινῶν τῆς μούσης αὐτοῦ μελῳδημάτων, διέγνω βεβαίως τὸ αὐτοφυὲς » καὶ ἀνεπίπλαστον ἐκεῖνο πάθος, τρυφερὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ γα- » λήνιον εἰς οὗ τὸ ἐκμαγεῖον διεμορφώθησαν οἱ μεστοὶ κάλλους καὶ » ἁρμονίας ἐκεῖνοι στίχοι· ἔτι δὲ καὶ ὅταν τοῦ ποιητοῦ οἱ δάκτυλοι » ἐντείνωσι τὴν λύραν εἰς θούριον ἢ φιλοσοφικὴν σχεδὸν μεγαληγο- » ρίαν, ἡ μελίφθογγος ἐκείνη χορδὴ, ἡ ἀφιερωμένη εἰς τὴν φύσιν, εἰς » τὸν ἔρωτα, εἰς τὰ γλυκύτερα τῆς καρδίας φίλτρα, δὲν παύεται τὴν » τακερὰν αὐτῆς μολπὴν ἀναδίδουσα. Καὶ αὐτὸ τὸ εἰδεχθὲς τοῦ θα- » νάτου ἴνδαλμα δὲν παρίσταται ἐν τῇ ποιήσει τοῦ ***Τυπάλδου*** περι- » βεβλημένον ὅλον αὐτοῦ τὸ φοβερὸν μεγαλεῖον· τὴν στυγνὴν εἰκόνα » περιβάλλει πλαίσιον μυροβόλων ἀνθέων καὶ διαυγῶν ὑδάτων, πρὸς » δὲ τὸν καταχθόνιον αὐτοῦ ζόφον ἀντιπαρατάσσονται αἱ ἀκτῖνες τῆς » διαγελώσης νεότητος . . . . Μή τις νομίσῃ ὅμως ὅτι ἡ ῥεμβώδης » καὶ φίλερως αὕτη αἰθρία ἡ χαρακτηρίζουσα τὴν ποίησιν τοῦ ἡμε- » τέρου συμπολίτου, ὅτι τὸ ἀνειμένον ἅμα δὲ καὶ ἔντεχνον τοῦ ὕφους » καὶ τῆς στιχουργίας του προβαίνουσι μέχρι διατεθρυμμένης καὶ » μικρολόγου αἰσθηματικότητος. Ἀληθὲς μέν ἐστιν ὅτι ὁ ἔρως, ἀλλ᾽ ὁ » ἔρως ἐν τῇ ὑψηλοτέρᾳ αὐτοῦ ἐκφάνσει, ὑπαγορεύει εἰς τὸν ποιητὴν » ἐξαίσια καλλιτεχνήματα· πλὴν πολλάκις ἡ φωνή του νευροῦται, » χωρὶς ποτε ν᾽ ἀποβάλλῃ τὴν συμφυᾶ αὐτῇ γλυκύτητα, ὁ στίχος » του ἀναθρώσκει γοργότερος καίπερ ἐξίσου ἐπίχαρις καὶ ῥέων, πνεῦμα » δὲ λάβρον καὶ θερμουργόν, ὁ πρὸς τὴν πατρίδα ἔρως περιρρέει τὴν

[1] Ἐν Hist. Litter. de la Grèce moderne. II p. 226.

» λυρικὴν αὐτοῦ ἔχχυσιν . . . Κατωτέρω δὲ ὅτι «ἡ ἔμπνευσις τοῦ
» ἀνδρὸς εἶνε γνησίως ἑλληνική, ἑλληνικὸς ὁ χαρακτὴρ τῆς ποιήσε-
» ώς του, ἑλληνικὴ ἡ ἀφελὴς καὶ πολλάκις, παρὰ τῇ γνησιωτέρᾳ
» ὑποκειμενικότητι, κλασικὴ χάρις τῶν εἰκόνων καὶ ἰδεῶν του κλ.
» Καὶ μετέπειτα· «Ὁ **Τυπάλδος** συμμερίζεται μετὰ τοῦ ἑτέρου ἐπι-
» φανοῦς ἐθνικοῦ ποιητοῦ Βαλαωρίτου τὴν δόξαν τῆς τοῦ ἀξέστου
» ἐκείνου ἰδιώματος διαμορφώσεως καὶ κατεργασίας . . . Χάρις εἰς
» αὐτοὺς ἐμορφώθη ἡ δημώδης γλῶσσα εὐσταλὴς καὶ ἀρτία, εὔστρο-
» φος καὶ κανονική, ἡ γλῶσσα τέλος ἡ ἀκολουθοῦσα τὸν ῥοῦν τῆς
» ἐθνικῆς προόδου καὶ τὰς πολυειδεῖς αὐτῆς ἀνάγκας καταλλήλως
» ὑπηρετοῦσα [1].» κλ. Ὁ ποιητὴς κατέλιπεν ἱκανὰ ποιητικὰ ἔργα ἀνέκδοτα, ἐν οἷς καὶ ἐκτενὲς ἐπικολυρικὸν ***Μαρία***, προσδὲ καὶ τὰ λοιπὰ ᾄσματα τῆς ***Ἠλευθερωμένης Ἱερουσαλὴμ*** τοῦ Τάσσου [2].

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΠΡΕΤΕΝΤΕΡΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ. Υἱὸς Διονυσίου καὶ Μαρίας Δελλαπόρτα γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τῇ 3 αὐγούστου 1821. Πρώτους διδασκάλους ἐν τῇ γενετείρᾳ ἔσχε τοὺς Ἄνθιμον Μαζαράκην καὶ Γρηγόριον Μεληδόνην ἱερεῖς, μαθητεύσας εἶτα ἐν τῷ αὐτόθι Δευτερεύοντι σχολείῳ. Μετὰ ἐπὶ ἓν ἔτος φοίτησιν αὐτοῦ ἐν τῷ Ὀθωνείῳ Πανεπιστημίῳ, ἀνεχώρησε τὸ 1841 εἰς Παρισίους ὅπου ἔτυχε τοῦ διδακτορικοῦ στεφάνου ἐν τῇ ἐκεῖ σχολῇ τῆς ἰατρικῆς τῇ 17 αὐγούστου 1846. Διανύων τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ὁ ἐπιμελέστατος νέος παρέσχεν ἀποδείξεις τρανὰς ὀξείας ἀντιλήψεως καὶ παρατηρητικότητος οὐχὶ κοινῆς, ὡς ἐφαίνετο καὶ ἐκ τῶν ἑκάστοτε δημοσιευομένων πραγματειῶν αὐτοῦ καὶ ἐκ τῆς ἐν τοῖς νοσοκομείοις φοιτήσεως,, ἐφ' οἷς εἵλκυσε τὴν ἐκτίμησιν σοφῶν καθηγητῶν αὐτοῦ οἷοι, οἱ Andral, ὁ Bouilland, καὶ ὁ Louis οὗ διετέλεσε καὶ προπαρασκευαστὴς ἐν τῷ νοσοκομείῳ Charité. Ὁ διάσημος μάλιστα Bouilland, ὁ δι' ὅλου τοῦ βίου τηρήσας φιλίαν καὶ ἀλληλογραφίαν μετὰ τοῦ ***Πρετεντέρη***, κατὰ τὰς ἐξετάσεις αὐτοῦ, εἶπε τὰ ἑξῆς· «Διὰ σοῦ ἀποτίο-
» μεν εὐγνώμονα φόρον τῇ μητρὶ τῶν ἐπιστημῶν Ἑλλάδι καὶ εἶνε
» δι' ἡμᾶς τοὺς διδασκάλους σου, λίαν εὐάρεστον ὅτι ἀνταποδί-
» δομεν ἐκείνῃ ἐκ τῶν φώτων, δι' ὧν ἐφώτισε τὴν Ἑσπερίαν [3]». Ἦτο

[1] Μαρτζώκη ἔνθ. ἀνωτέρω.
[2] Σῴζονται παρὰ τῷ κ. Ῥώμᾳ ἐν Ζακύνθῳ.
[3] Ἐξ ἐπιστολῆς μάλιστα σῳζομένης ἐν τῇ οἰκογενείᾳ ὁ Bouilland, ἰδιοχεί-

φίλος καὶ συμμαθητὴς διασήμων μετέπειτα καθηγητῶν οἷοι οἱ Peter, Laboulbène καὶ ὁ Potain, οἵτινες ἐτύγχανον μετ' αὐτοῦ ἐν φιλικῇ καὶ ἐπιστημονικῇ ἀνταποκρίσει μέχρις ἐσχάτων, ὁ τελευταῖος μάλιστα εἶπέ ποτε ἕλληνι ἰατρῷ παρεπιδημοῦντι ἐν Παρισίοις ὅτι «Ὁ *Πρε-* » *τεντέρης* ἐγκαταλιπὼν τοὺς Παρισίους, ἐθυσίασε τὸ μέλλον του. » Ἐὰν ἔμενεν ἐνταῦθα, θὰ εἶχον τὴν τιμὴν νὰ τὸν λογίζω μεταξὺ » τῶν διαπρεπεστέρων ἐν τῇ κλινικῇ συναδέλφων μου, ἡ δὲ σχολὴ » ἡμῶν θὰ ἐκαυχᾶτο ἐπὶ ἑνὶ ἔτι διακεκριμένῳ καθηγητῇ μετὰ τῶν » δύο ἐπίσης διαπρεπῶν ὁμογενῶν ὑμῶν ἰατρῶν κ. κ. Πανᾶ καὶ Δα- » μασκηνοῦ, ἀπαρτίζοντες τριάδα δι' ἣν ἐδικαιοῦτο νὰ ἦνε ὑπερήφανος » ἥ τε Γαλλία καὶ ἡ Ἑλλάς» [1]. Ἐκεῖ σπουδάζων ὁ ἀνὴρ ἐσχόλαζε καὶ εἰς φιλολογικὰς ἐρεύνας καὶ μελέτας, διότι ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἦτο φιλόμουσος καὶ φιλίστωρ, ἐπιμελῶς δὲ καὶ μετ' αἰσθήματος τοπικῆς ὑπερηφανίας ἠρεύνα καὶ συνέλεγε λεπτομερείας βιογραφικὰς καὶ βιβλιογραφικὰς περὶ διαπρεπῶν ἡμῶν συμπολιτῶν, ἱκανὴν δὲ τοιαύτην συλλεγεῖσαν ὕλην εἰσήνεγκεν, ὅταν ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ καὶ βιογράφος τῶν ἐνδόξων Κεφαλλήνων *Μαζαράκης* ἐξεπόνει τὸ περὶ τούτων ἔργον του. Ἐγκρατὴς ἐκεῖ γενόμενος καὶ τῆς γαλλικῆς γλώσσης, ἔγραφε ταύτην ἀπταίστως. Ἐπανελθὼν τὸ 1847 εἰς Κεφαλληνίαν, ἤσκησεν ἐπὶ τριετίαν τὸ ἐπάγγελμα ἐν Ἀργοστολίῳ. Τὸ 1850 ἐνσκηψάσης ἐν τῇ νήσῳ τῆς χολέρας [2], ἡ Κυβέρνησις δραστήρια ὄντως ἔλαβε μέτρα κατὰ τοῦ δεινοῦ, ἀλλὰ περὶ τῆς φύσεως καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ καὶ τῶν κατ' αὐτοῦ προσφόρων μέσων λίαν διέστησαν οἱ τοῦ τόπου ἰατροί, οἱ μὲν τούτων ἰσχυριζόμενοι ὅτι ἦτο φύσεως σποραδικῆς, ὁ δὲ *Πρετεντέρης* ἀμέσως διαγνώσας χολέραν ἀσιατικήν, ἀλλὰ τοῦ ἰατροσυνεδρίου ἐπιμένοντος εἰς τὴν πρώτην γνώμην, ἡ τῶν ἰατρῶν ἐνέργεια ἐχαλαρώθη, καὶ αἱ ἐντεῦθεν συνέπειαι ἦσαν τρομε-

ρως ἔγραψε τῷ ἐν Ληξουρίῳ πατρὶ τοῦ Πρετεντέρη, ὅπως παραταθῇ τοὐλάχιστον ἐπὶ διετίαν ἔτι, ἡ ἐν Παρισίοις πρὸς περαιτέρω πρακτικὰς ἀσκήσεις διατριβὴ τοῦ υἱοῦ του.

[1] Ἴδε βιογρ. Πρετεντέρη ἐν Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν ἀριθμ. 1301 τοῦ 1885.

[2] Ἡ ἐπιδημία αὕτη ἀφῆκε μελανωτάτας σελίδας ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς νήσου, ἐκραγεῖσα τῇ 9 αὐγούστου καὶ διαρκέσασα τετράμηνον. Ἰδιαίτερα ταφεῖα χολερικῶν συνεστήθησαν τότε, τὸ ἐν Δρεπάνῳ Ἀργοστολίου (τανῦν δημοτικὸν) καὶ τὸ τῆς Ἁγίας Ἄννης ἐν Ληξουρίῳ.

ραί. Ἡ γνώμη τοῦ *Πρετεντέρη* ὅμως ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπεδείχθη ὡς ἡ ἐπιστημονικῶς καὶ πρακτικῶς βασιμωτέρα, κατὰ τὴν περίστασιν δ' ἐκείνην ἀνέπτυξεν οὐ μόνον πολλὴν τὴν ἰατρικὴν δεξιότητα καὶ δραστηριότητα, ἀλλὰ καὶ ἐξαιρετικὸν φιλάνθρωπον αἴσθημα καὶ αὐταπάρνησιν. Ἡ τότε δρᾶσίς του ἦτο ἀληθῶς εὐεργετικωτάτη εἰς τὸν τόπον, ὡς διασῴζει ἡ παράδοσις, σύναμα ὅμως εἰργάζετο ὁ ἀνὴρ καὶ περὶ τῆς ἐπιστήμης, μελετῶν μετὰ πολλῆς προσοχῆς, τὰς ποικίλας τῶν ἐπιδημικῶν νοσημάτων μορφὰς καὶ φάσεις καὶ συγκομίζων οὕτω πληθὺν παρατηρήσεων καὶ κρίσεων, ἐν σχέσει πρὸς τὸ κλῖμα, τὰς ἡλικίας, τὰς κράσεις καὶ τὰ ἐπαγγέλματα, ὡς ἐποίησε κατὰ τὸ 1855 καὶ ἐν Κερκύρᾳ, τὰ πορίσματα δὲ τῶν μελετῶν του ἐκείνων καὶ τὴν στατιστικήν, ἐξέθετο ἐν ειδικαῖς αὐτοῦ μονογραφίαις περὶ ὧν κατωτέρω ὁ λόγος [1]. Τῆς Ἰατρικῆς ἐν Κερκύρᾳ σχολῆς στερουμένης εἰδικοῦ παθολόγου, διωρίσθη τὸ 1851 κατὰ φεβρουάριον ὁ Πρετεντέρης καθηγητὴς ἀναλαβὼν τὴν διδασκαλίαν τῆς Γενικῆς καὶ Εἰδικῆς παθολογίας, ἀνατεθείσης αὐτῷ τὸ 1857 καὶ τὴν τῆς παθολογικῆς ἀνατομίας. Ἐκεῖ δ' ἐγκαταστὰς ὁριστικῶς ἤσκησεν εὐδοκίμως τὸ ἐπάγγελμα, διατελέσας καὶ ἰδιαίτερος τῶν ἁρμοστῶν ἰατρός, ὅταν δὲ τὸ 1855 ἐνέσκηψεν ἐκεῖ ἡ χολέρα αὐτὸς σχεδὸν διηύθυνε πᾶσαν τῆς ἀρχῆς μέριμναν καὶ ἐνέργειαν, καὶ τὰ τρία συσταθέντα ἐν Μανδουκίῳ, Γαρίτσῃ καὶ Ἑβραϊκῇ συνοικίᾳ νοσοκομεῖα, ἐφ' οἷς πᾶσι καὶ τιμητικῶν εὐχαριστηρίων ἐγγράφων ἔτυχεν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως καὶ τιμητικοῦ ἀναμνηστικοῦ τῶν ἐκδουλεύσεων αὐτοῦ ἐκείνων μεταλλίου. Τὸ 1857 ἐξελέγη καὶ βουλευτὴς Κεφαλληνίας ἐν τῷ ια' Ἰονίῳ Κοινοβουλίῳ. Μεγάλη ἦτο τότε ἐν Ἑπτανήσῳ ἡ πολιτικὴ ἀνωμαλία, ἡ δὲ δρᾶσις περὶ τῆς Ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως, περὶ ἧς πρότασις ὡς γνωστὸν ὑπεβλήθη ἐν τῷ θ' Κοινοβουλίῳ, διήνυε περίοδον ψυχροτέρων σκέψεων, διάφοροι δ' ἐπεκράτουν γνῶμαι περὶ τοῦ ἀντικειμένου, κόμμα μάλιστα ἰσχυρὸν ἀντεπεξήρχετο κατὰ τῶν ἄκρων ῥιζοσπαστῶν ἐπιδιώκον μεταρρυθμίσεις συνταγματικὰς καὶ διοικητικὰς βελτιώσεις, εἰς ἐπίμετρον

[1] Ἐπὶ αὐταπαρνήσει καὶ φιλανθρωπίᾳ διεκρίθησαν ὡσαύτως τότε καὶ οἱ ἰατροὶ Νικ. Ἰγγλέσης καὶ Εὐάγ. Ἀραβαντινὸς ἐν Ἀργοστολίῳ καὶ ὁ ἔτι ζῶν σεβάσμιος γέρων Λεων. Κατσαΐτης ἐν Ληξουρίῳ πρὸς ὃν ἡ πόλις προσήνεγκε χρυσοῦν ἀναμνηστικὸν μετάλλιον μετ' ἁλύσεως. Ἴδε καὶ ἔγγρ. Γερουσίας 12 σεπτεμβρίου 1850 πρὸς τὸν Ὕπαρχον Κεφαλληνίας.

δ' ἐτίθετο ἐπὶ τοῦ τάπητος καὶ τὸ περὶ ἀποικισμοῦ Κερκύρας καὶ Παξῶν ζήτημα. Ὁ *Πρετεντέρης* ἀνὴρ θετικός, μὴ ἐπηρεαζόμενος πολὺ ὑπὸ ἰδεῶν εὐγενῶν μὲν καὶ ἐπαινετῶν, ἀλλὰ κατὰ τοὺς σοβαρώτερον καὶ πρακτικώτερον κρίνοντας, ἀώρων ἔτι πρὸς πραγματοποίησιν, ἠκολούθησε τὰς ἀρχὰς τῶν μετριοφρόνων, μετὰ συνέσεως καὶ εἰλικρινείας ὅσης καὶ παρρησίας πολιτευσάμενος, ἀλλ' ἡ πολιτικὴ παλαίστρα ἦτό τι ξένον τῶν ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τοῦ φιληρέμου βίου του, ἐντεῦθεν εἰ καὶ αὖθις προὐτάθη αὐτῷ ὑποψηφιότης, ἠρνήθη ταύτην, ἀποσχὼν ὁριστικῶς τῆς πολιτικῆς. Ὡς καλλιεργῶν πάντοτε τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, μετὰ φιλοπάτριδος ζήλου καὶ τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ ἐκπαιδεύσεως ἀείποτε κηδόμενος προὐτάθη ὡς ἄρχων τῆς παιδείας διὰ τοῦ γερουσιαστοῦ Δημ. Καρούσου ὑποβαλόντος ὑπόμνημα εἰς τὴν Γερουσίαν, προκειμένης ἀντικαταστάσεως τοῦ τοιούτου Ναπολέοντος Ζαμπελίου[1]. Ὅτε κατὰ τὴν μεταπολίτευσιν, ἡ Προσωρινὴ Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος διὰ θεσπίσματος αὐτῆς ὑπὸ χρονίαν 15 ὀκτωβρίου 1863 προσεκάλεσεν αὐτὸν ὡς καθηγητὴν τῆς Παθολογικῆς ἀνατομίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ἡ ἀβεβαιότης τῶν τότε πραγμάτων καὶ τὸ ἀνώμαλον αὐτῶν ὑπεχρέωσαν αὐτὸν παρὰ τοὺς πόθους αὐτοῦ, ν' ἀρνηθῇ, ἐλπίζων, ἀποκαθισταμένης τῆς τάξεως νὰ γίνῃ χρησιμώτερος, ὅπερ ἐπραγματοποίησεν ἀγαλλόμενος, διότι τοῦ ἐκλεγέντος βασιλέως Γεωργίου Α'. διελθόντος ἐκ Κερκύρας, ὁ *Πρετεντέρης* ὑπεδείχθη αὐτῷ ὡς ἰδιαίτερος ἰατρὸς προσληφθεὶς δ' ὡς τοιοῦτος τῇ 27 ἰουλίου 1864, καὶ τῇ 4 σεπτεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους διορισθεὶς καθηγητὴς τῆς Κλινικῆς καὶ τῆς Ἰατρικῆς νοσολογίας, διδάξας μέχρι θανάτου καὶ διατελέσας κοσμήτωρ τῆς Ἰατρικῆς σχολῆς ἀπὸ τοῦ 1866—1867 καὶ Συγκλητικὸς ἀπὸ τοῦ 1867—1868, ἀρνηθεὶς δ' ἔκτοτε διὰ λόγους ὑγείας πάσας τὰς προτεινομένας αὐτῷ θέσεις τοῦ πρυτάνεως καὶ τοῦ κοσμήτορος[2]. Ὁ ἀείμνηστος καθηγητὴς θεωρεῖται παρὰ τῶν εἰδημόνων, ὡς εἷς τῶν θεμελιωτῶν τῆς νεωτέρας ἐν Ἑλλάδι ἰατρικῆς. Εἰ καὶ δεξιωτάτην ἐκέκτητο πρὸς ὑψηλοτέρας ἐρεύνας διάνοιαν, οὐχ ἧττον ζήσας ἐν χρόνοις, καθ' οὓς ἐτίθεντο οὕτως εἰπεῖν οἱ πρῶτοι λίθοι τοῦ ἐπιστη-

[1] D. Caruso. Cenni sul. protett. britannico ec. Cefalonia 1872 σελ. 74.

[2] Ι. Πανταζίδου Χρον. Πανεπιστημίου πίναξ Γ'.

μονικοῦ ἐν Ἑλλάδι οἰκοδομήματος, δὲν ἐδίστασε νὰ διατρίψῃ σχεδὸν ἀποκλειστικῶς. εἰς τὰ ἄμεσα τῆς κλινικῆς πείρας ἐξαγόμενα, τὰ δ' ἔργα του περὶ τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ, Κερκύρᾳ καὶ Ἀθήναις ἐπιδημιῶν εἶνε βεβαίως ἐκ τῶν ὑπηρετούντων τοιαύτην ἐπιστημονικὴν πρόοδον βραδεῖ μὲν ἀλλ' ἀσφαλεῖ βήματι, διότι αἱ περιγραφαὶ γεγονότων ἰατρικῶν ἅτινα πιστῶς ὅσον ἐπιστημονικώτατα ἐξέθετο, κινοῦσι πάντοτε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐπιστημόνων καὶ ἀποτελοῦσι στοιχεῖα τῆς ἱστορίας τῆς ἰατρικῆς [1]. Διὰ τὰ ἔργα του καὶ τὴν μακρὰν καὶ κοινωφελῆ του διδασκαλίαν ἐξελέγετο ἑταῖρος πλείστων ἐν Ἑσπερίᾳ καὶ Ἀνατολῇ σωματείων, ἀπὸ τῆς φοιτητικῆς αὐτοῦ ἔτι ἡλικίας διότι τὸ 1846 ἐξελέχθη μέλος τῆς Société anatomique τῶν Παρισίων. Ἔκτοτε ἐγένετο μέλος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Société impériale, τὸ 1857, τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος τὸ 1861, τακτικὸν τὸ 1861 καὶ ἐπίτιμον τὸ 1864 τῆς ἐν Ἀθήναις ἰατρικῆς ἑταιρείας, ἀντεπιστέλλον τῷ αὐτῷ ἔτει τῆς Società regia medica Hartiensis τῆς Δανιμαρκίας, τοιοῦτο τῆς ἐν Λυὼν Société de médecine τὸ 1868, ἐπίσης τῆς τῶν Ἰατρῶν ἐν Στοκχόλμῃ τῷ ἰδίῳ ἔτει, ἐπίτιμον τῆς ἐν Πετρουπόλει ἑταιρείας τῶν ἰατρῶν τὸ 1869 καὶ ἀντεπιστέλλον τῆς Β. ἀκαδημίας τῆς ἰατρικῆς καὶ χειρουργίας ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, καὶ τοιοῦτο τῆς ἐν Βιέννῃ ἰατρικῆς ἑταιρείας, τὸ 1872 τῆς Ἰατροχειρουργικῆς ἀκαδημίας τῆς Νεαπόλεως, τὸ 1885 τοῦ ἐν Ἑνετίᾳ *Ἀθηναίου*, τῆς Ἰατρικῆς ἀκαδημίας τοῦ Τουρίνου καὶ τῆς ἐν Μαδρίτῃ, ἐπίσης δ' ἐπίτιμον τῶν ἐν Ἀθήναις φιλολογικῶν συλλόγων *Παρνασοῦ* καὶ *Βύρωνος* καὶ πάντων σχεδὸν τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν σωματείων. Ἡ διδασκαλία τοῦ *Πρετεντέρη*, καθ' ἃ ὁμολογεῖται παρὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν μαθητευσάντων, ἦτο εὐμέθοδος, ἀναλυτικὴ καὶ ἐξαιρέτως ἁπλῆ καὶ πρακτική, συνεβάλετο δὲ εἰς τὴν εὐχερῆ μετάδοσιν τῶν ἐπιστημονικῶν διδαγμάτων καὶ τὸ ἀφελὲς καὶ ἐπίχαρι τοῦ ὕφους καὶ τὸ δημῶδες ἰδίωμα ὅπερ μετεχειρίζετο, ὁ εἰλικρινὴς δὲ τοῦ ἀνδρὸς ζῆλος, ἡ εὐσυνειδησία, ἡ βαθεῖα συναίσθησις τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀποστολῆς, καὶ ἡ πατρικὴ αὐτόχρημα πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ

[1] Ἐκ τοῦ πρὸς τὸν Πρετεντέρην ἐπικηδείου, τοῦ καθηγητοῦ τοῦ πανεπιστημίου κ. Κλωνὸς Στεφάνου. Ἐν Ἐφημερίδι Ἀθηνῶν ἀριθμ. 5 τοῦ 1886.

ἀγάπη, ἐνεθουσίων τόσον τὸν διδάσκαλον, ὥστε ἐξῄρετο πολλάκις εἰς ἐκδηλώσεις αἰσθηματικὰς καὶ εἰς σφαίρας ποιήσεως, προκαλῶν τὰς ἐπευφημίας τῶν ἀκροατῶν. Συνεβάλετο λίαν εἰς τὴν διάδοσιν τῶν νεωτέρων ἰατρικῶν θεωριῶν ἐν Ἀνατολῇ, ἐν χρόνοις καθ' οὓς τὸ γένος τεταλαιπωρημένον καὶ ἐν ἀπορίαις μέσων ἠρύετο κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν Κερκύρᾳ εἶτα δ' ἐν Ἀθήναις τὰς ἐπιστημονικὰς γνώσεις καὶ ἤντλει τὰ ἐφόδια τῆς ἐν τῷ βίῳ ἀσκήσεως πνευματικῶν ἐπαγγελμάτων ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Ἀνατολήν, τῆς ἐν Ἑσπερίᾳ φοιτήσεως πρὸς σπουδὰς τότε οὔσης κλήρου τῶν ὀλίγων. Οἱ ἀπειράριθμοι μαθηταὶ τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρός, ἄληστον τηροῦσι καὶ εὐγνώμονα τὴν μνήμην αὐτοῦ, ἐφ' ᾧ καὶ τὸ 1876 ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τῆς αὐτοῦ διδασκαλίας, προσήνεγκον αὐτῷ χρυσοῦν μετάλλιον φέρον τὴν ἐπιγραφὴν «*Χαραλάμπῳ Πρετεντέρῃ* εἰκοσιπενταετη» ρίδα καθηγεσίας ἐν ἰατρικῇ συντελοῦντι νῦν, οἱ παρ' αὐτῷ μαθη» τεύσαντες τόδε σῆμα εὐγνωμοσύνης δίδουσιν ἔχειν.» Ὑπῆρξεν ὡσαύτως εἷς τῶν ἱδρυτῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, διατελέσας καὶ ἀντιπρόεδρος τοῦ σωματείου, μοχθήσας ἱκανῶς καὶ οὗτος ὅπως προάξῃ τὸ ἵδρυμα καὶ καταστήσῃ τοῦτο ἐφάμιλλον τοῖς ἐν Ἑσπερίᾳ ὁμοίοις, ἀντεπροσώπευσε μάλιστα τοῦτο ἐπαξίως καὶ εἰς τὸ ἐν Ἑλβετίᾳ συγκροτηθὲν Συνέδριον. Ὡς ἰατρὸς τῆς Β. Οἰκογενείας, εἰ καὶ πολλῆς ἀπήλαυεν ἀγάπης καὶ εὐνοίας ἐν τῇ Αὐλῇ, οὐδέποτε κατεχράσθη πρὸς κομματικοὺς ἢ ἰδιοτελεῖς σκοπούς, τῶν πρὸς αὐτὸν βασιλικῶν αἰσθημάτων, τηρήσας πάντοτε τὴν ἐμπρέπουσαν τῷ ἀληθεῖ ἐπιστήμονι ἀξιοπρέπειαν καὶ ἀνεξαρτησίαν χαρακτῆρος καὶ τὴν πρὸς αὐλικὰς χαμερπείας καὶ ῥᾳδιουργίας ἀποστροφήν. Ὁ μακαρίτης ἦτο ἐξωτερικοῦ ἐπιβάλλοντος καὶ μορφῆς σοβαρᾶς. Ἦτο ὀλιγόλογος καὶ ἐφαίνετό πως ἀποκρουστικὸς καὶ δυσπρόσιτος, τοῦτο δὲ πολλοὶ ἐξελάμβανον ἐκ κουφότητος ἢ ἀλαζονίας τινὸς προερχόμενον, ἀλλ' οἱ γνωρίσαντες ἐκ τοῦ σύνεγγυς αὐτὸν καὶ ψυχολογήσαντες ἐπ' αὐτοῦ, πᾶν ἄλλο ἀπεκόμιζον ἢ ἐντυπώσεις τοιαύτας. Τοὐναντίον φύσει καλοκάγαθος, πραΰς, μειλίχιος τοὺς λόγους, εὐφυΐας ἱκανῆς, εἰς ἀθῷα σκώμματα ἐπιρρεπής, αἰσθηματίας, φιλόμουσος, συμβουλευτικὸς καὶ ἀξιωματικὸν ἔχων τὸ ὕφος, συνεκεράννυεν ἐπιχαρίτως τὴν ἐπιστημονικὴν σοβαρότητα πρὸς τὰ ἄλλα αὐτοῦ ἀτομικὰ χαρίσματα. Ὁ ἀνὴρ ἐτιμᾶτο καὶ διὰ πολλῶν παρασήμων. Πάθος καρδιακὸν ἐπιβουλεῦον

πρὸ ἐτῶν τὰς πολυτίμους δυνάμεις τοῦ ἀνδρός, ἤνεγκεν αὐτὸν εἰς τὸν τάφον ἀκμαῖον ἔτι, τῇ 30 δεκεμβρίου 1885, κηδευθέντα ἐν θερμαῖς ἐκδηλώσεσιν εἰλικρινοῦς πένθους ὑπό τε ἀρχῶν καὶ πολιτῶν, πολλῶν ἐγκωμιασάντων καὶ βιογραφησάντων αὐτόν [1]. Τὰ ἑξῆς δημοσιεύματα γνωρίζομεν τοῦ ἀνδρός· α΄) De l'intero-mesenterite-typhoïde» Thèse. Paris 1846, ἀφιερωθεῖσα εὐγνωμοσύνης ἕνεκεν τῷ περικλεεῖ Bouilland σελ. 136 εἰς 4ον· β΄) Maladies organiques du coeur (Société anatomique). Paris 1845· γ΄) Du choléra épidémique et diphtérite observés à Céphalonie en 1850· δ΄) *Περὶ τῆς ἐν Κερκύρᾳ χολέρας τὸ 1855.* Ἐν Κερκύρᾳ 1856· ε΄) Essai sur la pellagre observée a Corfù. Athènes 1866· ς΄) *Ἡ ἐν ἔτει 1869 ἐνσκήψασα ἐν Ἑλλάδι ἐγκεφαλονωτιαία μηνιγκῖτις.* Ἀθῆναι 1883· ζ΄) Du Typhus observé à Athènes en 1868. Athènes 1883· η΄) *Περὶ τῆς νόσου* Basedow ἢ τοῦ Graves (ἐν περιοδ. *Ἀσκληπιῷ*) 1865· θ΄) *Περὶ προοδευτικῆς ὑδραιμίας* (λίπους ἥπατος, καρδίας, νεφρῶν) αὐτόθι. 1866· ι΄) *Περὶ τυφοειδοῦς πυρετοῦ καὶ περὶ συνεχῶν χολωδῶν πυρετῶν* (ἐν περιοδ. *Γαληνῷ*) 1881 κλ. πολλὰς δὲ ἄλλας τῶν παρατηρήσεων αὐτοῦ ἐδημοσίευσαν μαθηταὶ ἢ βοηθοὶ αὐτοῦ. Ἀφῆκεν ὅμως δυστυχῶς ἀσυμπλήρωτον τὸ μακρὸν αὐτοῦ ἔργον, τὴν *Ἑλληνικὴν παθολογίαν*, πρὸς ζημίαν, ὡς ἐλέχθη, τῆς ἑλληνικῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης, εἰς ἣν θὰ εἰσέφερε πλοῦτον ἱκανὸν ἀπὸ τῆς πολυπειρίας καὶ τῶν μελετῶν αὐτοῦ, ἐν τῇ ἐρεύνῃ ἰδιαζουσῶν τινων νόσων, συμπτωμάτων καὶ χαρακτήρων, ὡς ὑπὸ τὰς κλιματολογικὰς καὶ σωματικὰς ἐν Ἑλλάδι συνθήκας παρουσιάζονται, διαγινώσκονται καὶ θεραπεύονται.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΣΤΕΛΑΤΟΣ ΚΙΑΠΛΙΑΣ ΠΕΤΡΟΣ. Υἱὸς Στυλιανοῦ γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τῇ 28 ἀπριλίου 1766 [2]. Δεκαπενταέτης ἀνεχώρη-

[1] Πρβλ. λόγον τοῦ πρυτάνεως Κωνσταντίνου Δηλιγιάννη (ἐν Πρωΐᾳ 1 ἰανουαρίου 1866), Ἰωάννου Τυπ. Ἀλφονσάτου (αὐτόθι), Κλωνὸς Στεφάνου καθηγητοῦ ἐνθ. ἀνωτ., Νικολ. Δελλαπόρτα ἰατροῦ (ἐν Πρωΐᾳ 3 ἰανουαρίου), Ἰωάν. Μεσολωρᾶ ὑφηγητοῦ (αὐτόθι 7 ἰανουαρίου), Α. Πετρίνη ὑφηγητοῦ (ἐν Χρόνῳ ἰανουαρ. 2) καὶ Σπυρίδωνος πρώην ἀρχιερέως Κεφαλλῆνος (ἐν Σωτῆρι περιοδικῷ ΙΙΙ τοῦ 1886).

[2] Τὴν ἐξ εὐγενῶν καὶ παρασχόντων ἐκδουλεύσεις ἀξίας λόγου, καταγωγὴν τοῦ βιογραφουμένου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Παύλου ἱκανοῦ νομικοῦ ἀνεγνώρισε

σεν εἰς Ἐνετίαν πρὸς εὐρυτέρας σπουδάς, ἐκ φύσεως δὲ ἤθους φιλοπολέμου, ἐπεδόθη εἰς τὸ στρατιωτικὸν στάδιον, καταλλήλως μορφωθεὶς ἐκεῖ πρὸς τοῦτο. Καταταγεὶς εἰς τὰ ναυτικὰ ἐκυβέρνησε τὰ πολεμικὰ πλοῖα, Φοῖνιξ, Ἰσχύς, Κατάσκοπος, Νίκη, Φήμη, Ὁμόνοια, Γαλάτεια, Μέγαιρα, Μήδεια, Παλλὰς καὶ Τύχη καὶ διεκρίθη ἐπὶ δεξιότητι καὶ ἀνδρείᾳ ἐν διαφόροις ναυμαχίαις ἐν Ἀφρικῇ, Σικελίᾳ (Giardini) ἐν Gerbi, ἐν τῷ Μέλανι ἀκρωτηρίῳ τῆς Βιζέρτας καὶ ἐν ταῖς ἀκταῖς τῆς Βαρβαρίας. Ὑποπλοίαρχος ὢν τῆς Μεγαίρας τὸ 1794 ἐπυρπόλησεν ἐν Τύνιδι πλοῖα ἐχθρικά, τὸ δὲ 1796 φέρων βαθμὸν πρώτου ὑποπλοιάρχου, διεξήγαγε μετὰ πολλῆς περινοίας, σπουδαιοτάτην ἐντολὴν κατὰ τῆς γαλλικῆς ἐπιδρομῆς. Ἐπὶ Ἔμου ἀναφέρεται συμμερισθεὶς ἐν μάχῃ τινὶ τὴν δόξαν μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ Giovovich.

Giovovich capitano è di tal. prodi
Uom che dal imo a la luce fuori
non su corte, su tele, o mormi sodi
Forma sostegni, onde ritrare onori.
Ma da sue gesta in ammirabil modi
Gia parte n'ebbe a conquistar gli allori
Tipaldo pur di Cefalonia figlio
Compagno a scorta ovunque fu periglio . . . [1]

Καταλυθείσης τῆς Ἐνετικῆς δημοκρατίας, ἡ Αὐστριακὴ κυβέρνησις τὸ 1798 ἀναγνωρίζουσα τὴν ἐμπειρίαν καὶ τὸ φιλόπατρι τοῦ ἀνδρός, καὶ πρὸς τιμὴν τῶν κτηθεισῶν ὑπ' αὐτοῦ δαφνῶν, προήγαγεν αὐτὸν εἰς ἀνώτερον ἀξιωματικὸν τοῦ Ναυστάθμου τῆς Ἐνετίας, τὸ δὲ 1800, ἀνακληθεὶς ἀπὸ τῆς διαθεσιμότητος διωρίσθη λιμενάρχης, ὑφ' ὃν βαθμὸν καὶ ὑπούργημα, ἠγωνίσθη καὶ εἰς τρεῖς πολιορκίας αὐστριακῶν καὶ ἰταλῶν, ἡ δὲ ἰταλικὴ κυβέρνησις κατόπιν προὐβίβασεν αὐτὸν εἰς πλοίαρχον φρεγάτας καὶ διευθυντὴν τοῦ Ναυστάθμου τὸ 1814, τῷ αὐτῷ δ' ἔτει ἡ βουρβωνικὴ

καὶ ἡ Αὐστριακὴ Κυβέρνησις τὸ 1821. Ἴδε καὶ πιστοποιητικὰ τῶν γραμματέων τῆς Κοινότητος Κεφαλληνίας τῶν ἐτῶν 1788 καὶ 1791 παρὰ τῷ ἐν Ἐνετίᾳ ἰατρῷ Ἀγγέλῳ Τυπάλδῳ Λυχούδῃ καὶ Schroder. Repert. Genealogico p. 308.

[1] G. And. Miovilovich. Emeide C. I.

δυναστεία τῷ ἀπένειμε καὶ τὸ παράσημον τοῦ κρίνου. Ὡς διευθυντὴς τοῦ Ναυστάθμου εἰς ἐποχὰς πολέμων καὶ διηνεκῶν παρασκευῶν, ἔδειξεν ἱκανὸν διοικητικὸν πνεῦμα, ἐμπειρίαν περὶ τὰ ναυτικὰ μέτρα καὶ εὐφυΐαν περὶ τὴν λυσιτελῆ διεξαγωγὴν σοβαρῶν ὑποθέσεων, ἡ δὲ γνώμη αὐτοῦ ἐθεωρεῖτο αὐθεντική, διὰ τοῦτο καὶ πλειστάκις διωρίζετο ἢ προσεκαλεῖτο ὡς σύμβουλος ἢ διαιτητὴς εἰς σοβαρὰς καὶ πολυπλόκους ναυτικὰς ὑποθέσεις καὶ δίκας. Πλὴν τοῦ γαλλικοῦ παρασήμου ἐτιμήθη καὶ διὰ δώρων πολυτίμων ὑπό τε τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ τῆς Αὐστρίας Φραγκίσκου. Ἔγραψεν εἰς ἐνετικὸν ἰδίωμά τινας σατύρας, εὑρεθείσας χειρογράφους εἰς τὰ ἐν Ληξουρίῳ ἔγγραφα τοῦ οἴκου του, σῳζόμενα παρὰ τοῖς ἀδελφοῖς Παύλου Λασκαράτου. Ἡ ἐκεῖ Ἑλληνικὴ κοινότης ἐξελέξατο αὐτὸν πρόεδρον αὐτῆς ἀπὸ τοῦ 1818-1820. Ἀπόστρατος ταγματάρχης διατελῶν ἀπέθανεν ἐν Ἐνετίᾳ τὸ 1823. Ὁ τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἀνδρὸς πλέξας, ἐξαίρει τούτου τὸ ἀκέραιον, εὐπροσήγορον, φιλόπατρι, φιλεύσπλαγχνον καὶ εὐσεβές, καὶ ἀνταξίαν καὶ πρέπουσαν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ θεωρεῖ τὴν εἰλικρινῆ καὶ γενικὴν λύπην ἣν ᾐσθάνθησαν ὁμογενεῖς καὶ ξένοι ἐπὶ τῷ ἀώρῳ θανάτῳ του[1].

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΤΖΑΝΝΑΤΟΣ ΙΕΡΕΜΙΑΣ. Κατὰ κόσμον Ἰωάννης, υἱὸς Ἀντωνίου καὶ Κορνηλίας Περλιγγῆ, γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ μεσοῦντος τοῦ ιζ′ αἰῶνος. Ἐσπούδασεν ἐν Ἐνετίᾳ φιλολογικὰ καὶ θεολογικά, προὐχειρίσθη δὲ πρὸ τοῦ 1688 εἰς ἐπίσκοπον Μοθώνης καὶ Ναυαρίνων συστάσει τοῦ ἀδελφοῦ του Μελετίου[2]· ἀλλ' ὡς φαίνεται, δὲν ὑπῆρξεν ἤρεμος, ἂν ὄχι καὶ σκανδάλων ξένη ἴσως, ἡ ἐπισκοπική του διοίκησις, διότι ἐκ σῳζομένων ἐπιστολῶν τοῦ Μελετίου, πολλὰς οὗτος ἔστειλε συστατικὰς εἰς τὸν ***Γκενερὰλ*** τοῦ Μωρέως, τοὺς ***ἰνκουΐζίτορας*** καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ***πρέντσιπε*** περὶ ἐξομαλύνσεως διαφορῶν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ μετὰ τοῦ μητροπολίτου Πατρῶν, ὅπερ ἐπραγματοποιήθη, ἀλλὰ τὸ 1694 ὑφίστατο ἐκκρεμὴς δίκη τις τοῦ ***Ἱερεμίου*** ἐνώπιον τοῦ Συμβου-

[1] Ἴδε λόγον Αἰμιλ. Τυπάλδου ἐν Gazzetta Privilegiata di Venezia. 15 decembre 1823.

[2] Οἱ Ναυαρῖνοι καὶ ἡ Μοθώνη ἦσαν ἐπαρχίαι ἢ περιοχαὶ (territorj) τοῦ νομοῦ Μοθώνης, ἑνὸς τῶν ἑπτὰ τοιούτων τῆς Πελοποννήσου ἐπὶ Ἐνετοκρατίας. Ἴδε Σ. Λάμπρου ἀπογρ. Μοθώνης ἐπὶ Ἐνετῶν ἐν Δελτ. Ἱστορ. Ἐθνολ. ἑταιρείας Β′ 687.

λίου τῶν Δέκα, περὶ ἧς ὁ Μελέτιος ἠρνεῖτο νὰ παρέμβῃ παρὰ τοῖς ἰσχυροῖς, λόγῳ ἀξιοπρεπείας. Ἡ Ἑνετικὴ κυβέρνησις οὐχ ἧττον εἶχε παραχωρήσει τῷ ἱεράρχῃ εἰς κάρπωσιν τὰς προσόδους τῆς ἐν Κερκύρᾳ μονῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Μωραΐτη, ἀνηκούσης τῇ κυβερνήσει [1]. Ἀπέθανε τὸ 1728. Διὰ τῆς διαθήκης του ἀπὸ 7 μαρτίου 1725 ἐν Βενετίᾳ γραφείσης, ἀφῆκε τὰ πολύτιμα σκεύη του καὶ τὰ ἀρχιερατικά του ἄμφια τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Κεφαλληνίας. Ἡ εἰκὼν αὐτοῦ εὕρηται ἐπὶ τοῦ γενεαλογικοῦ δένδρου τοῦ κλάδου τῶν Τυπάλδων Τζαννάτων.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ (ΤΖΑΝΝΑΤΟΣ) ΜΕΛΕΤΙΟΣ. Ἀδελφὸς τοῦ προβιογραφηθέντος, γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1648, κατὰ κόσμον Ματθαῖος τοὔνομα [2]. Μετὰ τὰς πρώτας ἐν τῇ γενετείρᾳ ὑπὸ κληρικοὺς σπουδάς, ἐφοίτησεν εἰς τὰς σχολὰς τῆς Ἑνετίας καὶ τοῦ Παταβίου ἐπιδοθεὶς εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν θεολογίαν. Ἐδίδαξεν εὐδοκίμως ἔν τε τῇ ἐκεῖ Σχολῇ τῆς Κοινότητος ἀπὸ τοῦ 1671—1684 μετὰ μικρᾶς διακοπῆς καὶ τῷ Φλαγγινιανῷ φροντιστηρίῳ τὸ 1677, τοῦ τελευταίου δὲ καὶ ἐγυμνασιάρχησεν, ὡς λέγεται, ἀλλὰ δὲν βεβαιοῦται [3]. Τὸ 1677 ἐλθὼν εἰς Κεφαλληνίαν καὶ διατρίψας ἐπ' ὀλίγον, ἐχειροτονήθη ἱεροδιάκονος ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως Παϊσίου τοῦ Χοϊδᾶ, κηρύξας καὶ τὸν θεῖον λόγον ἐν Κάστρῳ καὶ Ληξουρίῳ, ὁριστικῶς δ' ἐγκατασταθεὶς πλέον ἐν Ἑνετίᾳ ἐξηκολούθησεν ἐκεῖ διδάσκων, κηρύσσων καὶ μελετῶν, γενόμενος δὲ ἱερομόναχος μετεκλήθη Μελέτιος. Ἐγένετο προστάτης καὶ ἐπίκουρος

[1] Αὕτη ἔκειτο παρὰ τὸ Γαστοῦρι ἢ Μπενίτσα, σήμερον δ' εἶνε ἐκκλησία ἰδιωτικὴ τῆς οἰκογενείας Χασομέρη. Ἡ ἐκλογὴ τῶν ἐπισκόπων ἐν Πελοποννήσῳ ἦτο κατ' ἀρχὰς προνόμιον πατριαρχικόν, ἀλλὰ τοῦτο δυσηρέστει τοὺς Ἑνετούς, οἵτινες ἠξίουν νὰ διορίζωσιν ἀπ' εὐθείας τοὺς ἀρχιερεῖς. Πρὸς τοῦτο ἐζητήθη ἡ γνώμη τῶν συμβούλων τῆς Πολιτείας, οἵτινες ἀπεφήναντο καταφατικῶς, τῆς Βουλῆς ὅμως μὴ συναινούσης, ἡ ἐκλογὴ τῶν ἐπισκόπων ἀνετέθη εἰς τὰς κοινότητας. Διὰ νὰ ἐμποδίσῃ δὲ ἡ Κυβέρνησις τὰς χρηματικὰς ἀποστολὰς κατήργησε τὰ ἔκτακτα εἰσοδήματα τῶν ἐπισκόπων καὶ ἐπροίκισεν αὐτοὺς δι' ἀκινήτων C. L. Ranke Περὶ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ Ἑνετοκρατίας (1685-1715) μετάφρ. Π. Καλλιγᾶ ἐν Πανδώρας ιγ' σελ. 26. πρβλ. καὶ βιογρ. Η. Μηνιάτου καὶ Μελετ. Τυπάλδου.

[2] Ἀνακριβῶς ὁ Βεντότης λέγει αὐτὸν Ἄγγελον, πρὶν καλούμενον (ἐν Ἱστορ. Μελέτ. Δ'. 264).

[3] Ι. Βελούδου Ἑλλ. Ὀρθ. ἀποικία ἐν Βενετίᾳ 1893 σελ. 111 καὶ 120.

πολλῶν τῶν ἐν Ἑνετίᾳ σπουδαζόντων Ἑλληνοπαίδων καὶ μάλιστα Κεφαλλήνων, εἰσάγων αὐτοὺς εἰς τὸ Φλαγγινιανὸν φροντιστήριον ἢ τὸ ἐν Ῥώμῃ ἑλληνομουσεῖον[1], δωρεὰν δὲ ἔστελλε βιβλία καὶ ἄμφια εἰς ναοὺς ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ἐν γένει ὁ ἀνὴρ ἐφαίνετο φιλόπατρις, εὐσεβείας καὶ γραμμάτων ζηλωτής, παραινετικώτατος δὲ εἰς εἰρήνην καὶ φόβον Θεοῦ, τοῖς πάντοτε σχεδὸν ἐρίζουσιν ἀδελφοῖς αὐτοῦ[2]. Ἀπελάμβανεν ἐν Ἑνετίᾳ πολλῆς τῆς ὑπολήψεως, εἶχε δὲ φίλους πολλοὺς ἐκ τῶν ἰταλῶν λογίων πολιτικῶν καὶ θεολόγων, οἰκειότατος μάλιστα γενόμενος καὶ τῶν Coleredo, Sagripanti, Spada καὶ Barbarigo σοφῶν καρδινάλεων, Φιλίππου Τυπάλδου ἐπισκόπου Ἀριανοῦ, Ἀνδρ. Τυπάλδου τοῦ ἰησουΐτου, Seb. Soranzo καὶ ἄλλων. Τοιοῦτος ὢν ὁ ἀνὴρ εὐλόγως ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν τῆς Ἑλληνικῆς ἐν Ἑνετίᾳ κοινότητος, προκειμένου νὰ πληρωθῇ ὁ ἐκεῖ μητροπολιτικὸς τῆς Φιλαδελφείας θρόνος, μεταλλάξαντος βίον τοῦ Γερασίμου Βλάχου (1675-1685)· καὶ δή, εἰ καὶ ἄλλων πολλῶν προβεβλημένων παμψηφεὶ προκριθέντα ἐξελέξατο αὐτὸν μητροπολίτην τῇ 28 μαρτίου 1685[3], τῆς χειροτονίας αὐτοῦ τελεσθείσης, οὐκ οἴδαμεν διατί, μετὰ ἓν καὶ πλέον ἔτος, ὑπό τε τοῦ ἐκ Κερκύρας προσκληθέντος καὶ ἐκεῖ παρεπιδημοῦντος Κλήμεντος ἀρχιεπισκόπου Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου[4], τοῦ Παρθενίου Ματνης καὶ τοῦ Τιμοθέου Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου. Εἶχε τότε διαδοθῇ ἐν Ἑπτανήσῳ ὅτι ἡ χειροτονία ἐγένετο ἄνευ τῶν νενομισμένων πατριαρχικῶν ἐκδόσεων, ἀλλὰ τοῦτο δὲν φαίνεται ἐκ τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων[5]. Ὁ Μελέτιος ἀγγείλας μάλιστα τῷ Πα-

[1] Καὶ ὁ πολὺς Ἠλίας Μηνιάτης πολλῆς ἀπήλαυε τῆς εὐνοίας καὶ προστασίας τοῦ Μελετίου.

[2] Ταῦτα ἐκ πολλῶν ἐπιστολῶν ἐν τῷ ἀρχείῳ τοῦ κ. Τζαννῆ ἐν Ληξουρίῳ σῳζομένων.

[3] Ἡ ἐκλογὴ ἐγίγνετο ὑπὸ τῆς Κοινότητος, ὑπὸ τὸ κῦρος τῆς Ἑνετ. Συγκλήτου, τὰς πρὸς χειροτονίαν ἐκδόσεις στέλλοντος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Ἀνακριβῶς παρὰ Rodota (D. R. Grec. III) ἔτος χειροτονίας ἀναφέρεται τὸ 1680. Ἡμεῖς ἀκολουθοῦμεν τὴν χρονίαν τοῦ πρακτικοῦ (Βελούδου αὐτόθι 173, σ. 69).

[4] Ὁ ἀρχιερεὺς οὗτος ἐπιστρέφων ἐκ Βενετίας, ἐξενίσθη ἐπί τινας ἡμέρας εἰς τὸν ἐν Ληξουρίῳ οἶκον τῶν Τυπάλδων Τζαννάτων κατά τι σημείωμα.

[5] Διὰ μακρῶν διαλαμβάνει περὶ τούτου καὶ σῳζομένη ἐπιστολὴ τοῦ Μελετίου ἀπὸ 2 δεκεμβρίου 1686 πρὸς τὸν ἀδελφόν του Τζαννὶν εἰς Ληξούριον. Τὴν

τριάρχῃ Διονυσίῳ (1686-1687) τὴν χειροτονίαν, δὲν παρέλιπεν ἵνα γνωρίσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τὸν ὄχλον τῆς Ῥώμης ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ του ταύτῃ, καὶ ὅτι ἔβλεπεν ἑαυτὸν μὲν ἐνεδρευόμενον ὑπ' ἐκείνης παταγούσης, καὶ αὐτὴν δὲ τὴν ὀρθοδοξίαν τῆς Κοινότητος κινδυνεύουσαν, ὁ δὲ Πατριάρχης ἀπαντῶν τῇ 18 αὐγούστου 1867, παραινετικώτατα ἀπήντησεν αὐτῷ, συνυπογραψάντων καὶ τῶν συνοδικῶν ἀρχιερέων, ἐγκρίνων κατὰ τὰ κρατοῦντα, ὡς λέγει, ἔθη καὶ τὴν χειροτονίαν, ἀλλ' οἱονεὶ προαισθανόμενος δεινὰ μέλλοντα (κατὰ τὴν φράσιν ἀκριβογνώστου τῶν πραγμάτων) καὶ προειδὼς ὅσα τῆς κακίας τὰ ψυχοφθόρα σκάνδαλα, συμβουλεύει τῷ *Μελετίῳ* τὴν αὐστηρὰν τοῦ καθήκοντος ἐκπλήρωσιν καὶ τὴν τήρησιν ἠθῶν, δογμάτων καὶ τάξεων κατὰ τὴν ἐκ τοῦ πάλαι ἀρχαίαν συνήθειαν, ἀποστολικὴν καὶ πατροπαράδοτον διδασκαλίαν καὶ διάσωσιν τῶν προνομίων τῆς μητροπόλεως [1]. Ἀλλὰ καὶ ἕτερον σιγιλλιῶδες γράμμα τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου τῷ αὐτῷ ἔτει μηνὸς ὀκτωβρίου, κυροῖ αὖθις καὶ συνοδικῇ γνώμῃ τήν τε ψῆφον καὶ τὴν χειροτονίαν ὡς νομίμους καὶ κανονικάς, τῶν ἐκδόσεων, λέγει, τῆς χειροτονίας σταλισῶν ἤδη ἐπὶ τοῦ προκατόχου αὐτοῦ Ἰακώβου τὸ γ' πατριαρχεύοντος (1687-1688), ἄπορον δ' ἐντεῦθεν πῶς τὸ πρᾶγμα ἠμφισβητήθη [2]. Ἀλλ' ἡ εἰς τὸν θρόνον ἀνάρρησις τοῦ ἀνδρός, ἔμελλεν, ὡς μὴ ὤφελε, μετ' ὀλίγον νὰ τέξῃ σοβαρὰ σκάνδαλα. Εἰ καὶ κυριώτατος ὑποκεκρυμμένος σκοπὸς τῆς εἰς Ἑνετίαν, μέγα τότε κέντρον ἑλληνικὸν ἐν Ἰταλίᾳ, μεταθέσεως τῆς ἕδρας τῆς ἐν Λυδίᾳ ἀπὸ τοῦ θ' αἰῶνος ἱδρυθείσης μητροπόλεως Φιλαδελφείας, ἦτο βεβαίως, ἡ ἄμυνα τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ὀρθοδόξων κατὰ τοῦ παπισμοῦ, διὰ προσφορωτέρας καὶ ἐπισημοτέρας διηνεκοῦς ἐποπτείας πνευματικῆς καὶ σκοπίμου φυλάξεως τοῦ ἀλωβήτου τῶν πατροπαραδότων [3], τὸ μέτρον

διάδοσιν ἀπέδιδεν ἐχθροῖς αὐτοῦ, τῷ λογίῳ μοναχῷ Διονυσίῳ καὶ τῷ Ἀρσενίῳ Καλούδῃ κρητὶ θεολόγῳ συνυποψηφίῳ τε γενομένῳ καὶ μένεα κατ' αὐτοῦ πνέοντι.

[1] Βελούδου Χρυσόβ. 53 σημ. 1.

[2] Αὐτόθι καὶ σελ. 56.

[3] Σάθα Νεοελ. Φλ. 218. Ἡ Ἑνετία ἐγκρίνασα τὴν μετάθεσιν, ἤγετο τοῦτο μὲν ὅπως κολακεύσῃ τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον, ὅπερ τὸ 1577 ἀνήρχετο ἐκεῖ εἰς τέσσαρας χιλιάδας, τοῦτο δὲ ἵνα ἀντισταθμίζῃ τὴν ἐπὶ τούτου ἐπιρροὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀλλ' ἡ παπικὴ ἀρχὴ δυσηνασχέτει ἐπὶ

οὐχ ἧττον δὲν ἐδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων πάντοτε συντελεστικὸν τοῦ σκοποῦ. Πολλοί, ὡς γνωστόν, τῶν ἐν Ἰταλίᾳ σπουδασάντων, ἀπεσκίρτησαν τοῦ πατρίου δόγματος, τινὲς μάλιστα ἐκείνων καὶ τὸ κληρικὸν περιεβλήθησαν σχῆμα· καὶ ναὶ μὲν ἡ καθολικὴ Ἑνετία δὲν ἤσκει φανερὰν εἰς τὰ τῆς πίστεως ἐπέμβασιν παρὰ τοῖς ὀρθοδόξοις αὐτῆς ὑπηκόοις, οὓς μάλιστα, χάριν πολιτικῶν σκοπῶν περιεῖπε, καὶ πάπαι δέ τινες οἷοι ὁ Λέων Χ', Κλήμης VII καὶ Παῦλος III διὰ βουλλῶν [1], διετράνουν ἀνεξίθρησκα φρονήματα, διατάσσοντες τὴν ἐλευθέραν ἄσκησιν τῆς λατρείας τῶν ὀρθοδόξων, ἀλλ' ἦσαν ταῦτα τεχνάσματα δόλια καὶ μέτρα πολιτικοῦ μᾶλλον χαρακτῆρος. Ὁ παπισμὸς ἐσκόπει τὴν ὑποταγὴν τῶν ἐν Ἑνετίᾳ ὀρθοδόξων, συνεπίκουρον ἔχων πολλάκις καὶ τὴν Ἑνετίαν, εἰ καὶ οὐχὶ φιλίως πολιτικῶς πρὸς τὴν Ῥώμην διακειμένην, ἀνθισταμένην δὲ μόνον, ὅταν ἔβλεπε βλαπτόμενα τὰ ἑαυτῆς συμφέροντα. Ἡ ἐν καθολικαῖς ἄλλως σχολαῖς καὶ πανεπιστημίοις ἐκπαίδευσις πολλῶν ἑλληνοπαίδων, ἡ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐν τῇ ξένῃ διαμονὴ οἰκογενειῶν ἢ ἀτόμων καὶ ἡ μετὰ καθολικῶν θεολόγων ἢ φανατικῶν παπολατρῶν ἀναστροφὴ καὶ φιλία, ἦτο ἑπόμενον ὅτι συνεπεβούλευον τῇ ὀρθοδοξίᾳ, καθιστῶντα οὐχὶ δυσαλώτους τοὺς ἕλληνας ὑπὸ τῶν δελεασμάτων τοῦ προσηλυτισμοῦ· ἀλλ' οὐδέποτε τὰ ζητήματα ταῦτα παρουσίασαν ἐπιφοβωτέραν καὶ σκανδαλωδεστέραν ὄψιν καὶ χαρακτῆρα, ἢ ἐπὶ *Μελετίου*. Ὁ ἀνὴρ ἔτη τινὰ ἀπὸ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναρρήσεως δὲν ἐδείχθη αὐστηρὸς τηρητὴς τῆς ἱερᾶς παρακαταθήκης, μὴ σεβασθεὶς τὰ ἔθιμα καὶ τοὺς κανονισμοὺς τῆς ἐκεῖ ὀρθοδόξου παροικίας. Ἀπὸ τοῦ 1692 ἐκυκλοφόρουν μάλιστα φῆμαι ὅτι καὶ τἀναντία ἐφρόνει τῇ ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ, τὰ τοιαῦτα δὲ δὲν ἐβράδυναν νὰ καταστήσωσί τινες γνωστὰ τῷ τότε τοὺς οἴακας τῆς Μ.

τοῖς τελουμένοις. Ἴδε Legrand Bibl. Hell. II 145 καὶ 147. Μεσοῦντος τοῦ ιζ' αἰῶνος Νικόδημος Β' ὁ Μεταξᾶς ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, ἐπεδίωξε τὴν ἐν μιᾷ συγχώνευσιν τῆς ἐπισκοπῆς Κεφαλληνίας κλ. καὶ Φιλαδελφείας ἀλλ' ἀπέτυχε.

[1] Ταῦτα ἐγένοντο τὸ 1514, 1521, 1526, 1546· πρβλ. καὶ θεσπίσματα δουκὸς Da Ponte 1578. Ἴδε Βελούδου ἔνθ. ἀνωτ. Rodota ἔνθ. ἀνωτ. III 136-137. Ἔκδοσις τῶν βουλλῶν ἐγένετο 1756, 1762 καὶ 1777. Ἴδε Βελούδου αὐτ. καὶ Λούντζη Πολιτ. Κατάστασις Ἑπτανήσου ἐπὶ Ἑνετῶν. Ἀθήνησι 1856 σ. 92, 96 σημ. 1.

Ἐκκλησίας ἰθύνοντι Καλλινίκῳ τῷ Β', οὗτος ὅμως δὲν ἐπίστευσε τοὺς θρύλους, ὡς ἀπήντησε τῷ *Μελετίῳ* ἀνακοινώσαντι ἐκείνῳ τὰ τῆς κατ' αὐτοῦ φημισθείσης συκοφαντίας, ἀλλ' ὁ Κύριλλος Δ', λέγει ἐν τῷ περὶ οὗ κατωτέρω καθαιρετικῷ ἐγγράφῳ μηνὸς ἰουνίου 1712, ὅτι τὰ διαδιδόμενα εἶχον γίνῃ αὐτῷ πολλάκις πρότερον γνωστὰ καὶ παρὰ πολλῶν ἐπιστοποιήθησαν, εἶνε δὲ ἄλλως γνωστὸν ὅτι ὁ *Μελέτιος* καὶ εἰς ἐξωμοσίαν ὤτρυνεν ἱκανούς, ἐν οἷς καὶ τὸν λόγιον Παναγιώτην τὸν Σινωπέα[1], ταῦτα μάλιστα καὶ παπολάτρης συγγραφεὺς ἀναφέρει, ἐξαίρων μάλιστα τὸν ἄνδρα, ἅτε ἑλκύσαντα εἰς τὸ καθολικὸν δόγμα τοὺς ἀποσχισθέντας[2], κατάδηλα δὲ δείγματα τῆς τῶν θεσμίων περιφρονήσεως παρέσχεν ὁ ἱεράρχης, καταργήσας φεῦ! τὴν κατὰ τὴν Β' κυριακὴν τῶν Νηστειῶν ψαλλομένην ἀκολουθίαν Γρηγορίου τοῦ καὶ Παλαμᾶ Θεσσαλονίκης ποιμένος, μάστιγος τοῦ παπισμοῦ, ἀφελὼν ἅμα τὸ μνημόσυνον τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἀπὸ τῶν ἱερῶν διπτύχων, καὶ ἐκβιάζων τοὺς ἐφημερίους τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, εἰς ὁμολογίας πίστεως πρὸς τὸν παπισμόν, ἐπιτυχὼν πρὸς τὸ τελευταῖον μάλιστα τοῦτο τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἀπὸ 8 ἰανουαρίου 1708 θεσπίσματος τοῦ Συμβουλίου τῶν Δέκα, δι' οὗ ἐκυροῦντο καὶ οἱ ὑπὸ τῆς Γερουσίας ἀπὸ 2 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κανονισμοὶ περὶ τῆς ἐκεῖ ἐκκλησίας, ἀναλαμβανόντων οὕτως αὖθις ἰσχὺν τῶν ἐν ἀχρησίᾳ θεσπισμάτων τοῦ αὐτοῦ Συμβουλίου τῶν ἐτῶν 1534 καὶ 1542[3]. Ταῦτα ἀνεστάτωσαν ὡς εἰκὸς τὴν ἐκεῖ ἑλληνικὴν Κοινότητα, τὸ δὲ σκάνδαλον ὁσημέραι ηὔξανεν ἀποθρασυνομένου τοῦ *Μελετίου* καὶ ἐπιδιώκοντος οὐχ ἧττον ἢ νὰ ὑποτάξῃ ὅλας τὰς ἐν τῇ ἐνετοκρατουμένῃ Ἀνατολῇ καὶ τὰς ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν ἀνατολικὰς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τὴν τῆς Ἀλεξανδρείας ἔτι τῷ παπισμῷ[4], συνεννοούμενος πρὸς τοῦτο μετὰ Ἰη-

[1] Σάθα Ν. Φ. 456 Βελούδου αὐτόθι σελ. 74.

[2] Rodota ἔνθ. ἀνωτ. III 224 ἑπ.

[3] Βελούδου αὐτόθι. Rodota αὐτόθι. Pignatorre Memorie II 282.

[4] Ἴδε καὶ ἀνέκδ. Ἱστορίαν Κεφαλληνίας ὑπὸ Πέτρου Χοΐδᾶ. Καὶ ἐξ ἐγγράφων τινῶν αὐτοῦ τοῦ Μελετίου, φαίνεται ὅτι ἐπεδιώκετο ὑπὸ τούτου ἡ ἵδρυσις αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας ἐν Ἐνετίᾳ, ὑφ' ἣν νὰ ὑπαχθῶσιν οἱ αὐτόθι καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, Δαλματίας, Ἀλβανίας καὶ Ἰον. νήσων ὑπήκοοι τῆς Δημοκρατίας. Καὶ λόγιος ὁμογενὴς ἐξ Ἐνετίας ἐπιθανολόγει τοιούτους σκο-

σουΐτῶν καὶ καρδινάλεων, πρωτίστως δὲ μετὰ τοῦ περιβοήτου Colloredo, ἀποτολμήσας δὲ καὶ ἔκθεσιν νὰ ὑποβάλῃ τῇ ἐνετικῇ Γερουσίᾳ περὶ τῶν ἐπιδιωκομένων, ἀναφερόμενος εἰς τὰ ἐν τῇ Φλωρεντιακῇ συνόδῳ ἀποφασισθέντα, καὶ ὁμολογίαν πίστεως τῷ τοῦ πάπα λεγάτῳ [1]. Βεβαίως ἡ ἐν Ἑνετίᾳ ἐκκλησιαστικὴ τοῦ **Μελετίου** διοίκησις ἔσχεν ἐξ ἀρχῆς τὰς ἀνωμαλίας αὐτῆς, διότι ὁ μητροπολίτης ἦτο ἀνένδοτος εἰς τῶν ἐφημερίων τὰς ἀξιώσεις, καὶ ἠξίου ἀπόλυτον δικαίωμα διορισμοῦ τοιούτων, ὡς διασώζει ἐπιστολή τις αὐτοῦ, ἀλλ' αἱ διαστάσεις αὗται καὶ τὰ πείσματα, δὲν δικαιολογοῦσι τὴν πρὸς τὸν νούντζιον συναφθεῖσαν φιλίαν, σχόντα ἐντεῦθεν ἀφορμὴν ἀναμίξεως εἰς τὸ ζήτημα ὑπὲρ τοῦ **Μελετίου** (εἰ καὶ ἀποτυχούσης), οὐδὲ τὴν εἰς ἀποστασίαν αὐτοῦ τροπήν. Ὁ Κλήμης XI δὲν ἐβράδυνεν ἐντεῦθεν νὰ δράξηται τῆς εὐνοϊκῆς εὐκαιρίας, ὅπως διὰ τοῦ ἰδίου ἐπιτρόπου, προσέλθῃ ἐπίκουρος τῶν σχεδίων τοῦ **Μελετίου**, πρὸς ὃν καὶ πορφύραν καρδινάλεως ὑπισχνεῖτο, καὶ μεσιτεύσῃ πρὸς τὴν ἔκδοσιν τοῦ μνησθέντος θεσπίσματος τοῦ 1710 περὶ ἰσχύος τῶν παλαιῶν κανονισμῶν. Ἡ κατάστασις τοιουτοτρόπως ὁσημέραι ὠξύνετο. Πάσης ἀποπείρας συνδιαλλαγῆς καὶ εἰρήνης ἀποτυχούσης, ἡ παροικία τέλος ἐπισήμως ἀνηνέχθη πρὸς τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον, ὅπερ ᾐτήσατο μάλιστα τὴν μεσολάβησιν τοῦ ῥωσσικοῦ ἀνακτοβουλίου, ἀλλὰ μεθ' ὅλας τὰς τούτου παραστάσεις διὰ τοῦ ὑπὸ χρονίαν 7 δεκεμβρίου 1710 ἐγγράφου πρὸς τὴν ἐνετικὴν Γερουσίαν, αὕτη διὰ τῆς ὑπὸ χρονίαν 10 ἰουνίου 1711 ἀπαντήσεώς της, περιωρίσθη εἰς προθύμους ὑποσχέσεις παρεμβάσεως καὶ ἱκανοποιήσεων μόνον [2]. Ἀλλ' ἡ Μ. Ἐκκλησία δὲν ἠδύνατο ν'

πούς τοῦΜελετίου ἐν ἐπιστολῇ του πρὸς ἡμᾶς. Ἡ Ἑνετία τότε συνεμάχει κατὰ τῆς Τουρκίας, καὶ μετὰ τοῦ Πάπα ὅστις θὰ συνετέλει εἰς τὸ αὐτοκέφαλον, ὑπὸ ὅρους βεβαίως συμφέροντας αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἂν ἐσχεδίαζεν ὁ Τυπάλδος ἐπολιτεύετο ἔχθιστα τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Γένει, ὡς μέσον τοῦ σκοποῦ ἑλόμενος τὴν τοῦ ὁμογενοῦς στοιχείου ὑποταγὴν τῷ παπισμῷ, καὶ καίρια πλήττων τὴν πατρίδα, ἀποδεικνυομένου ὑποκρισίας μεστοῦ, τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἑκάστοτε κατὰ τὸν Lando (ἐν Ἐγκωμίῳ τοῦ ἀνδρὸς) κραζομένου «Grecia Grecia quando mai ti vedrò nella prisca riputazione di dotta insieme e di Santa».

[1] Relazione A. N. S. Papa Clemente. Ὑπὸ τοῦ Φραγκισκανοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου τοῦ Κρητός, παρὰ Βελούδῳ ἔνθ. ἀνωτ. σημ. 73. Lando Orazione funebre ὡς κατωτέρω.

[2] Pignat Mem. II 282.

ἀφήσῃ ἐκκρεμὲς περαιτέρω τὸ σκανδαλῶδες ζήτημα· καὶ δὴ Κύριλλο Δ΄ ὁ ἀπὸ Κυζίκου, συμφρονοῦντος τοῦ τε ἐν τῇ βασιλευούσῃ τὰς διατριβὰς ποιουμένου τότε Χρυσάνθου τοῦ Ἱεροσολύμων καὶ ψήφῳ κοινῇ τῶν ἱερωτάτων συνοδικῶν διὰ τοῦ ὑπὸ χρονίαν 1712 κατ' ἰούνιον γράμματος, καθήρεσε τὸν *Μελέτιον* τῆς ἀξίας, διὰ μακρῶν καὶ γλώσσῃ ἐντόνῳ κατακρίνας οὐ μὴν τὴν κακοπιστίαν καὶ τὴν ἀντορθόδοξον καὶ παράχορδον ἄσκησιν τῆς ἀρχιερατικῆς διοικήσεως, ἀλλὰ καὶ τὸν ἰδιωτικὸν αὐτοῦ φεῦ! βίον, ὃν διαζωγραφίζει διὰ ζοφερωτάτων χρωμάτων![1]. Σοβαρὰ ἦσαν τότε τὰ ἐκεῖ ἐπακολουθήσαντα πρὸς ζημίαν προφανῆ καὶ τῶν ἰδιωτικῶν καὶ τῶν καθ' ὅλου συμφερόντων τῶν ἑλλήνων. Νέα θεσπίσματα τῶν ἐτῶν 1720 καὶ 1722 ὑπεχρέουν τοὺς ὀρθοδόξους ἐφημερίους εἰς ὁμολογίας πίστεως ἐνώπιον τοῦ ἐν Ἑνετίᾳ καθολικοῦ Πατριάρχου, τὸ δὲ διαταχθὲν νὰ τελῆται μνημόσυνον τοῦ Πάπα ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τῶν ἱεροτελεστιῶν τοὺς ὀρθοδόξους. Ἡ τοιαύτη κατάστασις πρωτίστως συνετέλεσε καὶ εἰς τὴν ἀπὸ τότε παρακμὴν τῆς τόσον ἀνθούσης ἐκείνης κοινότητος, πολλῶν ἀναχωρησάντων εἰς Τεργέστην, Λιβόρνον καὶ ἀλλαχόσε, τοσαύτη δὲ ἦτο παρὰ τοῖς ἀπολειφθεῖσιν ἐν Ἑνετίᾳ ἕλλησιν ἡ ἀγανάκτησις καὶ ὁ ἀπελπισμός, ὥστε ἐπὶ ἑβδομήκοντα ἔτη ἐχήρευσεν ὁ ἐκεῖ θρόνος τῆς Φιλαδελφείας, διὰ τοποτηρητῶν διοικούμενος[2] ἐν μέσῳ πάντοτε ταραχῶν καὶ ἀνωμαλιῶν, μέχρις οὗ ἐπὶ πατριάρχου Γαβριὴλ Δ΄, διὰ τῆς ἀπὸ 6 δεκεμβρίου 1781 πράξεως ἐκδόσεως καὶ τοῦ ὑπὸ χρονίαν 1782 μηνὶ ἰανουαρίῳ συνοδικοῦ γράμματος, μετετέθη εἰς τὸν κενὸν θρόνον κατ' αἴτησιν τῶν ἐν Ἑνετίᾳ ὁμογενῶν, δὶς πρὸς τοῦτο προσφυγόντων πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν, ἐκλεγεὶς ὑπὸ τῆς κοινότητος ὁ Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου Σωφρόνιος ὁ Κουτούβαλης, ἀφοῦ ἡ Κυβέρνησις τῇ 31 αὐγούστου 1780 ἐπιτρέψασα τὴν ἐκλογήν, ἠκύρωσεν ἐκ πολιτικῆς συνέσεως ἀγομένη τὰ περὶ ἐφημερίων καὶ ἄλλα

[1] Ἴδε τὸ καθαιρετικὸν γράμμα παρὰ Βελούδῳ ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 66. Τὸ ἀντίγραφον τοῦ γράμματος τούτου εὑρέθη ἐν τοῖς ἀρχείοις τῶν ἐπισκοπῶν Κεφαλληνίας καὶ Λευκάδος, τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἀποστειλάσης αὐτὸ ὡς φαίνεται καὶ εἰς τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ἑπτανήσου.

[2] Ἴδε βιογρ. Α. Μονάτσου.

πρότερα περιλάλητα τολμηθέντα ἐπισήμως[1]. Μετὰ τὴν καθαίρεσιν ὁ **Μελέτιος** ἐτελεύτησεν ἐκεῖ τῇ 6 μαΐου 1713[2]. Τῷ ἀνδρί, ὡς πτωχῷ, εἶχε παραχωρηθῇ πρὸς κάρπωσιν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως μονή τις ἐν Κερκύρᾳ, ἐξ ἧς εἰσέπραττεν ἑκατὸ τσεκίνια κατ' ἔτος, ἀλλὰ καὶ αἱ ἀπολαυαὶ αὐτοῦ ἦσαν, ὡς φαίνεται, ὀλίγαι, διότι ἐκ τῆς ἀπογραφῆς τῶν κινητῶν αὐτοῦ, ἀπέθανεν ἐν πενίᾳ. Κατὰ τὴν διαθήκην του ὅμως ἐκληροδότησε τήν τε βιβλιοθήκην καὶ τὰ βαρύτιμα αὐτοῦ ἄμφια καὶ σκεύη εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἀλλ' ἐκ τῆς τελευταίας του ἐκείνης διατάξεως οὐδὲν προκύπτει περὶ τῶν θρησκευτικῶν τοῦ ἀνδρὸς ἰδεῶν καὶ τῶν ἐν Ἑνετίᾳ γενομένων. Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἀνδρὸς βαθεῖα ἐξεδηλώθη ἡ λύπη τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν λατινοφρονούντων ὁμογενῶν. Αὐτὸς ὁ πάπας Κλήμης XI συνελυπήθη τὴν Ἑνετικὴν δημοκρατίαν τῇ 13 μαΐου 1713, παραινῶν περὶ ἐκλογῆς διαδόχου ἀνταξίου τῆς ἐκείνου εὐσεβείας, καὶ ἀξίας[3]· ὁ νούντζιος μάλιστα ἐν Ἑνετίᾳ καὶ ἐπεσκέψατο τὸν ἄνδρα πνέοντα τὰ λοίσθια, τρυφερώτατα ὑπὸ τούτου δεκτὸς γενόμενος[4]. Τρανωτάτην ἔτι μαρτυρίαν περὶ τῶν πρὸς τὴν Ἁγίαν Ἕδραν ἐκδουλεύσεων καὶ τῆς πρὸς τὸ καθολικὸν δόγμα ἀφοσιώσεως τοῦ ἱεράρχου ἔχομεν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Ἰωάν. Ἀνδρέου τοῦ Ἰησουΐτου γραφέντα, ὅστις ἀνενδοιάστως καὶ ἀπροκαλύπτως ὁμολογεῖ ταῦτα ὡς ἀφορμὴν ἐπαίνων καὶ συστάσεων περὶ τοῦ ἀποιχομένου, νὰ ζητηθῇ ἐπιστολὴ ἀπὸ τὸν νούντζιον ἢ τὸν πατριάρχην τῆς Βενετίας πρὸς χρηματικὴν συνδρομὴν ὑπὲρ ὀρφανῶν ἀνεψιῶν τοῦ *Μελετίου* «....o à sua santità o al predicatore, λέ»γει, O. Olivieri, in cui rappresenta la povertà con cui è »morto Monsignore dopo tanti anni di arcivescovato per aver »tutto consumato in pro della S. Sede e fede catolica, ne' »continui litigii da esso fatti per bene di quella chiesa

[1] Ἔγγραφον παρὰ Βελούδῳ ἔνθ. ἀνωτ. 85, καὶ Μελετίου Ἐκκλ. Ἱστορ. Δ' 271.

[2] Οὐκ ἀκριβῶς παρὰ Pignatorre (Mem. II 283) ὅτι ἀπέθανεν ἐν τῇ ἀξίᾳ. Ἐπίσης ἀνακριβῶς ἡ τοῦ θανάτου χρονία ὡς συμβάντος τὸ 1728, παρὰ Rodota (d. Rito Greco).

[3] Rodota ἔνθ. ἀνωτ. III 225, σημ. 1 Βελούδου ἔνθ. ἀνωτ. 175 σημ. 81.

[4] Lando Orazione funebre.

»etc»[1]· ἀλλὰ πάντας τοὺς θαυμαστὰς καὶ ἐγκωμιαστὰς τοῦ ἀνδρὸς ὑπερηκόντισεν ὁ ἐκ Κρήτης εὐγενής, καθολικὸς δὲ ἱερεὺς φανατικώτατος κόμης Ἀντώνιος Ἱερώνυμος Λάνδος, διὰ τοῦ ἐπικηδείου πρὸς τὸν *Τυπάλδον*[2]. Τινὲς ἐπιεικῶς κρίνοντες τὸν ἄνδρα καὶ θηρεύοντες ἐπιχειρήματα πρὸς μείωσιν τῆς ἐντυπώσεως, καὶ προσπάθειαν διασώσεως τοῦ ἀκηλιδώτου τῆς ἐκείνου ἐν τῇ ἱστορίᾳ μνήμης, λέγουσιν ὅτι ὁ ἀνὴρ κατεδικάσθη ἐρήμην καὶ ἀναπολόγητος ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ταῦτα δὲν εἶνε σοβαρὰ ὑπὲρ ἐκείνου ἐπιχειρήματα, διότι ἡ Μ. Ἐκκλησία δὲν ἐβασίσθη βεβαίως ἐπὶ ἰδιωτικῶν μόνον πληροφοριῶν καὶ θρύλων, οὐδὲ προέβη ἐπιπολαίως, ἐσπευσμένως καὶ μοχθηρῶς ἐπὶ ζητήματος ἐπὶ πολὺν χρόνον συνταράξαντος ὅλην τὴν ὀρθοδοξίαν, ἀφ' οὗ γεγονότα πασίδηλα, αἰτήσεις τῆς κοινότητος, διπλωματικὴ ἐπέμβασις καὶ συνεχὴς σάλος καὶ τάραχος συνειδήσεων ἐν Ἐνετίᾳ, γνωστὰ ἄλλως καθίστων τοῦ ἀνδρὸς τὰ ἀντορθόδοξα δυστυχῶς καὶ δὴ παπιστικὰ φρονήματα. Παράδοξον εἶνε ἔτι πῶς ὁ Χ. Τριανταφύλλης ἀμφιβάλλει περὶ τῆς ἱστορικῆς ἀκριβείας τῶν ὑπὸ τοῦ Ι. Βελούδου γραφέντων, τῇ βάσει ***ἐγγράφων ἐπισήμων καὶ συγγραφέων ἀξιοπίστων***. καὶ «κατηγορῶν μάλιστα τοῦτον, ὡς γράψαντα ἐν στιγμῇ ***ψυχικῆς*** »***ταραχῆς*** κατὰ τῆς ***λεγομένης ἐξωμοσίας*** τοῦ ἀνδρός, ὁμολογῶν ὅμως »ὅτι κατεδικάσθη μὲν ***προσηκόντως***, ἀλλ' ὅτι ***δὲν ἐξηκριβώθησαν*** »ὑπὸ τῆς ***ἀμερολήπτου*** ἱστορίας τὰ ***ἀληθῆ αἴτια***, τὰ ὠθήσαντα τοῦ»τον καὶ τόσους ἄλλους εἰς τὴν ***μυστηριώδη*** ἐκείνην συνεννόησιν[3]. Τὰ διαδραματισθέντα ἐνέχουσιν ἐναργῶς ὅλα τὰ οὐσιώδη, τὰ πραγματικὰ καὶ ἀδιαφιλονείκητα στοιχεῖα ἀρνήσεως τῶν πατρίων, ἀβασανίστως δὲ δὲν θὰ ἐρρίπτετο λίθος ἀναθέματος κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου ὑπὸ συνόδων, πατριαρχῶν, ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἱστορικῶν συγγραφέων καὶ

[1] Ἐξ ἐπιστολῆς ἀπὸ 10 ἰουνίου 1713 πρὸς Antonio Tipaldo σῳζομένης ἐν ἀρχείῳ Τ. Τζαννάτου.

[2] «La fede e la fedeltà à Dio ideata nel. proprio, procurata nel altrui costume». Orazione funebre recitata presente il cadavere di Monsignor Melezio Tipaldi arcivescovo e primato di Filadelfia. Venezia stamp. D. Lovica 1713 in 4° p. XXVI. Ἀντίγραφον τοῦ σπανιωτάτου τούτου λόγου ἐδώρησα εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἱστορ. καὶ Ἐθνολ. ἑταιρείας ἐν Ἀθήναις.

[3] Ι. Βελούδου ἔνθ. ἀνωτ. Ἔκδ. Χρ. Τριανταφύλλου. Ἐνετίᾳ 1893, ἐν τέλει τῶν Χρυσοβούλλων.

τῆς καθ' ὅλου συνειδήσεως τῶν ὀρθοδόξων[1]. Ἀλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ κατὰ πολλὰς καὶ βασίμους μαρτυρίας ὀφείλομεν ν' ἀποκρούσωμεν εἶνε τὸ ἐκ προκαταλήψεως καὶ ἐσπευσμένης καὶ μὴ ἐκ ψυχρᾶς βεβαίως κρίσεως ἐκτοξευθὲν κατ' αὐτοῦ παρὰ τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ὅτι «καὶ ἐπὶ ἡδονικαῖς αἰσχρουργίαις, ἀσέμνοις ἤθεσι καὶ φαυλοβίῳ πολιτείᾳ διεβοήθη»[2]. Ὁ Λάνδος ἄλλως τε σοφὸς καὶ ἔκκριτος ἀνήρ, δημοσίᾳ μετὰ τὴν καθαίρεσιν καὶ τὸν ἐπακολουθήσαντα σάλον, ἐγκωμιάσας τὸν μεταστάντα, δὲν θὰ ἔφθανεν εἰς τοσοῦτον θράσους ἀναιδείας καὶ ἀνειλικρινείας, ὑψώσας διὰ τόσων τὴν ἠθικὴν τοῦ Τυπάλδου, ἂν μὴ ἐκράτει παρ' αὐτῷ βάσιμος πεποίθησις, ὅτι δὲν θὰ προσέκρουε τοιαῦτα λαλῶν, κατὰ τῆς κοινῆς, περὶ τοῦ ἀμώμου τῶν ἠθῶν, κατὰ τὸν ἰδιωτικὸν τοὐλάχιστον βίον, περὶ τοῦ ἀποιχομένου, γνώμης. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης καταλέγεται μεταξὺ τῶν τότε διαπρεπῶν ἑλλήνων λογίων. Πλὴν τῆς ἑλληνομαθείας καὶ τῆς περὶ τὰ θεολογικὰ καὶ φιλοσοφικὰ δεινότητος, ἦτο ἐγκρατέστατος τοῦ λατινικοῦ ἰδιώματος τοῦ αἰῶνος τοῦ Αὐγούστου, καὶ τοῦ ἰταλικοῦ τοῦ δεκάτου ἕκτου[3], εὐμέθοδος δὲ καὶ καρποφόρος ὑπῆρξεν ἡ διδασκαλία του καὶ διαπρεπῶν ἀνδρῶν ὑπῆρξε προστάτης καὶ διδάσκαλος[4]. Πρὸ τῶν σκανδάλων, ἅτινα προὐκάλεσεν ἀσυνέτως καὶ τῆς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἐπιβουλῆς αὐτοῦ, διαρκούσης τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ καὶ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ, ὁ ἀνὴρ ἐτιμᾶτο καὶ δικαίως ὑπὸ ὁμογενῶν καὶ ξένων. Ἡ ἐπ' ἀμφιλαφεῖ παιδείᾳ, βίου χρηστότητι καὶ εὐσεβείᾳ, φήμη, κυροῦται καὶ ἐκ τῶν τόσων ποιηθέντων ὑπὲρ αὐτοῦ ἐγκωμίων καὶ στιχουργημάτων καὶ ἐξ ἀφιερώσεων πρὸς αὐτὸν γενομένων καὶ ἐκ γνωμῶν πολλῶν συγγραφέων. Ὁ Lami λέγει αὐτὸν «vir ad prime orthodoxus et doctus»[5]. Ὁ *Προκόπιος* περὶ τῆς

[1] Πρβλ. Σέργιον Μακραῖον ἐν Σάθᾳ Bibl. med. aevi 241 καὶ 327, Εὐγ. Βουλγαρέως Δοκιμ. περὶ διχονοιῶν Πολωνίας 182 καὶ καθαιρετικὸν γράμμα παρὰ Βελούδῳ 66. Παρὰ τοῖς συγγραφεῦσιν ὁ Μελέτιος ὀνομάζεται Κακομελέτιος, Ἄγγελος σατάν, ἀλιτήριος, αἰσχρός, φαυλόβιος.

[2] Καθαιρετικὸν γράμμα.

[3] Pignat Mem. II 281.

[4] Ὁ Pignat αὐτόθι ἀναφέρει τὸν celebre Panagioti (;), καὶ τὸν πολὺν Maffei Scipione.

[5] Ἐν Deliciae eruditorum III p. 235 σημ. 2.

ῥητορικῆς του ἐν τῷ ἱερῷ κηρύγματι δεινότητος «qui, λέγει, lin-»guam græcam latinamque et italicam calluit atque rheto-»rica arte claruit ob naturalem, quæ in eo erat eloquentiam »et dicendi suavitatem»[1]. Ὁ σοφὸς Baldasserone ἐξαίρει τὴν πολυμάθειαν καὶ τὴν χρηστότητα[2]. Ὁ Montfaucon ἱκανὰ περὶ αὐτοῦ λέγει, ἐξαίρων καὶ τὸ φιλόβιβλον, τὴν βιβλιοθήκην αὐτοῦ καὶ τὴν ἀξίων λόγου ἑλληνικῶν κωδίκων συλλογήν[3], ὁ σοφὸς λατινόφρων κρὴς Νικόλαος Κομνηνὸς ὁ Παπαδόπουλος, ἐκείνῳ προσεφώνησε τὸ πολύκροτον θεολογικόν του σύγγραμμα «Prænotationes Mystagogicæ ex jure canonico etc.» 1697. Venetiis, καὶ ὁ Rodota ἐπίσης λίαν ἐξαίρει τὸ κήρυγμα τοῦ ἀνδρὸς[4]. Ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Διονύσιος Δ΄ τὸ 1687, λέγει περὶ αὐτοῦ «ὡς ἀνδρὸς διαπρέ-»ποντος κοσμιότητι, ὡς παρὰ πολλῶν μεμαρτύρηται, οὐ μόνον ἐκ μα-»θήσεως, ἀλλὰ καὶ ἐκ φύσεως πνευματικῆς ἄρχειν εἰδότος, ἐκ νέας »διὰ σπουδῆς ἐπιστημῶν ἐννεάσαντος, φυσικοῖς τε προτερήμασι καὶ »ἐπικτήτοις κατακοσμηθέντος καὶ τοῦ ἐκεῖσε φροντιστηρίου διδασκά-»λου χρηματίσαντος καὶ τῇ τοῦ πρεσβυτέρου ἀξίᾳ διαπρέψαντος, ὡς »εἰκός, εἶτα καὶ τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα ἀμφιεσαμένου....» κτλ.[5]. Καὶ ὁ γνωστὸς ἐν Ἑνετίᾳ ἐκδότης *Νικόλαος Σάρος* ἐκείνῳ ἀφιέρωσε τὸ κατὰ τὸ 1697 Ἑνετίῃσιν ἐκδοθὲν ὑπ' αὐτοῦ ἱερὸν Εὐαγγέλιον μετὰ προλόγου μακροῦ ἐπαινετικωτάτου τοῦ ἀνδρός, ὡσαύτως καὶ ὁ Νικ. Γλυκύς, ὁ τὸ δεύτερον ἐκδοὺς ἐν Ἑνετίᾳ αχπς΄ ἕτερον Εὐαγγέλιον, τῷ *Μελετίῳ* ὡσαύτως προσεφώνησε τοῦτο[6]. Πολλοί, ὡς ἐρρήθη, ἐποίησαν στιχουργήματα λατινιστί, ἑλληνιστὶ καὶ ἰταλιστὶ τῷ ἀνδρί, οἷοι, ὁ Φρ. Γεράρδος, Ἕκτ. Σίγυδρος, Ἐμμ. Κουερίνης, Ἰωάν. Βούλγαρης, Ἀντ. Στρατηγός, Λιβ. Κολέττης[7]. Ὁ ἡμέτερος συμπολί-

[1] Ἴδε Fabrici Bibl. Graecavol. XI 788.

[2] Pignat. Αὐτ. II 283.

[3] Diarium italicum III 46. Τὸν κατάλογον τῶν κωδίκων τοῦ ἀνδρὸς ἐδημοσίευσεν ὁ Montfaucon ἐν Bibl. manscrp. nova 1739.

[4] Ἔνθ. ἀνωτ.

[5] Βελούδου. Χρυσόβ. καὶ γράμματα Ἑνετίᾳ 58.

[6] Παυλ. Λάμπρου. Κατ. Β΄ σπανίων βιβλίων. Ἐν Ἀθήναις 1864 σελ. 13.

[7] Ταῦτα ἐν σπανιωτάτῳ βιβλιαρίῳ. Ἄνθη εὐλαβείας ἐκχυθέντα εἰς τὴν πανένδοξον μετάστασιν τῆς Θεομήτορος, παρά τινων τῶν τοῦ Φλαγ-

της ἦτο ἔμπλεως ἁδρᾶς θύραθεν καὶ ἱερᾶς σοφίας, ἔγραφε δὲ κάλλιστα πεζῶς καὶ ἐμμέτρως τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν[1], ἐλλογεῖον δ' αὐτοῦ σωζόμενον, ἀναδημοσιεύομεν, τοῦτο μὲν διὰ τὸ δυσεύρετον αὐτοῦ, τοῦτο, δέ, ἵνα δειχθῇ ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἑλληνομάθεια καὶ ἡ τῆς ἀρχαίας ρυθμικῆς βαθεῖα γνῶσις. Τὸ ποίημα γραφὲν τὸ 1670 ἔχει τίτλον «Εἰς τὴν ἔνδοξον δαφνοστεφηφορίαν τοῦ πολυμαθεστάτου καὶ ἐλλογιμωτάτου κυρίου Ἀποστόλου τοῦ Ῥάσπι, ἐλλογεῖον αἰνιττόμενον εἰς τὴν αὐτοῦ ἐπίκλησιν καὶ ἀναγραμματισμὸν Ῥάσπι—Πάρις»[2].

Ἀθηνᾶ
ἄφες ἄρτι
Πάριδος τοῦ Βουκόλου
τὴν κρίσιν
Ἥραν τ' Ἀφροδίτην τε κρινέτω
παρθενοπίπης ὁ Φρὺξ
Θαρροῦσα πρὸς ἐκεῖνον ἄπιθι
Κυπρογενής, μισόγαμε, σεμνὴ θεάων
Ἰδοὺ πάρεστι Πάρις
ὁ Ἀπόστολος
ἀποσταλεὶς οὐρανόθεν γενέσθαι δικαστὴς
τοῦ
τὴν γνῶσιν ὁ σὸς ἐπέστεψε πατὴρ
Καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων ὁ γεννήτωρ αὐτοῦ
ἰατρὸς ὢν καὶ μάντις, ὥς φασι, σοφὸς
παρ' οὗ καὶ μεμάθηκε Τρίποδος θεσπιῳδεῖν ἐκ Χρυσηλάτου
Τοῦτον

γινιανοῦ Ἑλληνομουσείου τροφίμων τε καὶ σπουδαίων ἐπιστασίᾳ καὶ ἐπανορθώσει τοῦ πολυμαθεστάτου αὐτῶν ἱεροδιδασκάλου Ἰωάννου Πατούσα τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν, γυμνασιάρχου τοῦ ῥηθέντος Φροντιστηρίου καὶ πανευλαβῶς ἀφιερωθέντα τῷ πανιερωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ Κ. Κ. Μελετίῳ Τυπάλδῳ μητροπολίτῃ Φιλαδελφείας ὑπερτίμῳ καὶ ἐξάρχῳ πάσης Λυδίας καὶ τῶν ἐν ταῖς κλειναῖς Ἑνετίαις Ἑλλήνων ἀξιοπρεπεστάτῳ προέδρῳ. Ἐνετίῃσι αψη. Ἴδε καὶ Ν. Κατραμῆ Ζακύνθου Ἀνάλεκτα 373-375. Ὁ Μητροπολίτης Φιλαδελφείας ἐτιτλοφορεῖτο ἐπίτροπος καὶ ἔξαρχος πάσης Λυδίας, ἥτις ὑπεῖκε τῷ Μητροπολίτῃ Σάρδεων. Ἴδε Lami Del. erud 151, Βελούδου 32, 36, 62.

[1] Τοὐναντίον ἠμελημένως καὶ μετ' ἀνορθογραφιῶν πολλάκις, ἔγραφε τὴν καθωμιλημένην καθ' ἃ ἐν ἐπιστολαῖς αὐτοῦ..

[2] Ἴδε περὶ Ῥάσπι βιογρ. Ἰωάννου Βαπτιστοῦ Τυπάλδου.

'Εκ πρώτης τριχὸς
σπουδῇ συνεχεστάτῃ
σκοποῦντα καθ' ἓν ἀκριδῶς
μηδὲν παρατρέχοντα
ἀλλ' ἐνδιατρίδοντα
'Εκάστῳ σου τῶν σοφομέστων μελῶν
θαυμαστὸν ὅσον
τῷ θείῳ σου περιείληφα κάλλει
διὸ δὴ
Καὶ τὸ ἐκλεγὲν γέρας διπλοῦν σοι ἐπιδίδωμι
δύο χρυσ' ἄστρα μήλου ἀνθ' ἑνὸς προσήνεγκας
ἐπειπὼν ἐκεῖνο
ἡ καλλίστη λαβέτω
'Αθηνᾶ.
Εὖγέ σου τῆς καλῆς διαίτης 'Απόστολε
'Ράσπι - Πάρις
σοφὲ δικαστά,
'Αλλὰ σὺ
διπλῶν μήλων ἄστρα
Παλλάδ' 'Αθηναίῃ
Εἰς κάλλους (δίδως) ἀριστεῖον,
'Ηδ' 'Αθηνᾶ
τετραπλῶν ἄστρων δάφνας
ἀμοιβαδὸν δίδοται
Εἰς στέφους (λάβε) καλλιστεῖον»

Τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου τὰ ἑξῆς γινώσκομεν δημοσιεύματα. Ἔτι σπουδάζων ἐδημοσίευσε· Politioris doctrinæ. Sol. Oratio de D. Thoma Aquinate habita in ejusdem festo, in templo D. August. sub faustissimis auspiciis illustrissimi ac generosissimi d. d. Jacobi Visscher nobilis Amstelo-Batavi, almæ univers. theolog. philosoph. medicorumq. vice syndici meritissimi, eidemque dicata a Matthæ Tipaldo nobili Cephaleno. Patavii 1670 εἰς 4ον. 'Ανακριβῶς ἀπεδόθη τῷ ἀνδρὶ τὸ σύγγραμμα «Guida alla vera chiesa di G. Christo, ὑπό τε τοῦ Serpos καὶ τοῦ Σάθα[1]. 'Ο Lando[2] καὶ ὁ Ι. Βελοῦδος[3] λέγουσιν ὅτι ἔργον τοῦ

[1] Ἴδε 'Ανδρέας 'Ιωάννης Τυπάλδος.
[2] 'Εν Orazione funebre.
[3] Ἔνθ. ἀνωτ. Ἔκδ. Α' 166 σημ. 172.

ἀνδρὸς εἶνε καὶ αἱ ἀνωνύμως δημοσιευθεῖσαι ἑλληνικαὶ μεταφράσεις τῶν *Ὁμιλιῶν* Κλήμεντος τοῦ ΙΑ', περὶ ὧν ἐπαινετικώτατα γράφει ὁ πρῶτος, φέρουσι δὲ αὗται τοὺς ἑξῆς τίτλους. Beatissimi Patris et Domini nostri Clementis XI. Pon. Max. Homilia in Pascha habita ad populum romanum anno MDCCII ex latino in graecum traducta. Venetiis MDCCII apud Antonium Bortoli superiorum permissu εἰς 4ον λατινιστὶ καὶ ἑλληνιστί· αἱ ἄλλαι δὲ Sanctissimi Domini et Patris nostri Clementis XI Pon. Max. Homiliae duae habitae ad populum romanum ex latino in graecum traductae. Venetiis MDCCII· apud Antonium Bortoli, superiorum permissu εἰς 4ον [1]. Τοῦ *Μελετίου* σώζεται καὶ ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον τὸν Νοταρᾶν πατριάρχην Ἱεροσολύμων ὑπὸ χρονίαν ὀκτωβρίου τοῦ 1695 [2]. Τοῦ ἀνδρὸς εὕρομεν καὶ μακρὰν ἔκθεσιν ἰταλιστὶ γεγραμμένην περὶ τῆς ἐν τῇ Ἑνετοκρατουμένῃ Πελοποννήσῳ καὶ Ἰονίοις νήσοις Ἐκκλησίας, ἣν ἔγραψε κατ' αἴτησιν τοῦ τότε Γενικοῦ Προνοητοῦ τοῦ Μωρέως Παύλου Νάνη, διαλαμβάνει δ' ἐκείνη ἐν ἐκτάσει ἐν τρισὶ κεφαλαίοις περὶ ἐπισκόπων, περὶ ναῶν καὶ περὶ ἱερέων, ἄξιον λόγου ἱστορικὸν ἔγγραφον καὶ συμβολὴ πρὸς γνῶσιν πολλῶν λεπτομερειῶν καὶ γεγονότων ἀγνώστων τοῖς πολλοῖς. Τὴν ἔκθεσιν μεταφράσαντες ἐδημοσιεύσαμεν πρό τινος ἐν Ἀθήναις μετὰ μικρᾶς εἰσαγωγῆς [3]. Ἡ εἰκὼν τοῦ ἀνδρὸς σώζεται ἡμιεφθαρμένη ἐν τῷ προγονικῷ του οἴκῳ καὶ ἐπὶ τοῦ γενεαλογικοῦ δένδρου τῶν Τυπάλδων [4].

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΦΟΡΕΣΤΗΣ ΠΑΝΑΓΗΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ τῇ 17 δεκεμβρίου 1829, υἱὸς Σπυρίδωνος. Ἐσπούδασεν ἐν Κερκύρᾳ, Ἀθήναις καὶ Ἰταλίᾳ τὴν θεολογίαν καὶ τὴν ἰατρικήν. Ἀνὴρ πολλῆς ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως, καὶ γλωσσομαθής, φιλίστωρ καὶ φιλέρευνος, διέπρεψεν ἐν Ἑνετίᾳ, ὅπου ἀπὸ νεότητος ἐγκατέστη μεταξὺ τῶν

[1] Sathas. Bibl. med. ævi 533.

[2] Ἐσώζετο ἐν συλλογῇ χειρογράφων Guilford.

[3] Ἴδε Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις ἐπὶ ἑνετοκρατίας ἐν Ἐπετηρίδι Παρνασσοῦ, 1904, σελ. 168 ἑπ. Τὴν ἔκθεσιν εὕρομεν ἐν τῇ ἀνεκδότῳ ἱστορίᾳ τῆς Κεφαλληνίας ὑπὸ Πέτρου Χοϊδᾶ.

[4] Εὕρηται παρὰ τῇ κ. Αἰκ. Ἰακωβάτου Τούλ. Ἐν τῷ αὐτῷ δένδρῳ καὶ αἱ εἰκόνες τοῦ Ἱερεμίου ἀρχιερέως καὶ τοῦ γενάρχου Colella.

ἐκεῖ ὁμογενῶν καὶ ἰταλῶν λογίων, ἀλλὰ δὲν ἐδίδαξεν ἐν τῷ Φλαγγινιανῷ Φροντιστηρίῳ, καθ' ἃ γράφει ὁ Παρανίκας[1]. Ἐφ' ἱκανὰ ἔτη διετέλεσε πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν Ἐνετίᾳ, παραιτηθεὶς τὸ 1903 ὅτε τῷ ἐξεφράσθη καὶ ἡ βασιλικὴ εὐαρέσκεια διὰ τὴν μακρὰν καὶ εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν του. Ἀνὴρ ἁβρότατος τὸ ἦθος, καλοκἀγαθος, φιλόμουσος, φιλογενὴς καὶ εὐσεβὴς ἐφείλκυσεν ἐφ' ἑαυτὸν δικαίως τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἐκεῖ κοινωνίας καὶ παντὸς ὅστις ἐγνώρισεν αὐτόν. Ἐδημοσίευσε τὰ ἑξῆς φιλοπονήματα καὶ μεταφράσεις· α') Della condizione politica delle isole Jonie sotto il dominio Veneto, proceduta da un compendio delle isole stesse dalla divisione dell'impero Bizantino etc. Venezia. Tip. del Commercio 1860. Τοῦ ἔργου τούτου τοῦ Ζακυνθίου Ἑρμ. Λούντζη, τὴν μεταγλώττισιν ἐποιήσατο τῇ συνεργασίᾳ τοῦ Barozzi ἐπλουτίσθη δὲ τὸ σύγγραμμα καὶ διὰ πολλῶν προσθηκῶν καὶ σημειώσεων, ἐκ νεωτέρων ἐρευνῶν ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Ἐνετίας, τῆς ἐκδόσεως δυναμένης νὰ θεωρηθῇ ὡς πρωτοτύπου ἔργου· β') L'annessione delle isole Jonie al regno ellenico, μετ' ἐγγράφων καὶ προσθηκῶν. Venezia tip. del Comm. 1864 ἀπὸ τοῦ γαλλικοῦ, ἐκ τῶν τοῦ Φρ. Λενορμάνδ· γ') Ἔκδοσις τοῦ Progetto del cardinale Alberoni, per ridurre l'impero Turchesco alla obbedienza dei principi christiani, e per dividere tra essi la conquista del medesimo, colla biografia del autore. Venezia 1866 [2].

δ') Μετάφρασιν *τοῦ Συντακτικοῦ τοῦ Ἀσωπίου* εἰς τὴν ἰταλικήν, ἐν συνεργασίᾳ τοῦ Ἰταλοῦ καθηγητοῦ D. Fanfani, χάριν τῶν ἐν Ἰταλίᾳ σπουδαστῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Pisa 1852· ε') Biografia di Giorgio K. Tipaldo Cefaleno, con aggiunta, «La Grecia negli ultimi 45 anni» Venezia 1887, μετὰ πολλῶν ἐπισήμων ἐγγράφων, καὶ μετὰ παραρτήματος ***περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ οἴκου τῶν Τυπάλδων***, ἀφιερώσας τὸ πόνημα τῷ σοφῷ Κεφαλλῆνι Αἰμιλίῳ τῷ Τυπάλδῳ [3]· ς') Τὰ ***Πρακτικὰ παραγγέλματα***, *τοῦ Ἰταλοῦ γεωπόνου* Eug. Gidoni

[1] Ἐν Σχεδιάσματι.

[2] Περὶ Alberoni πρβλ. Σάθα Ἱστορ. διατριβάς, σελ. 96. Τὸ Ἰταλικὸν πρωτότυπον ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Φορέστη «per l'auspicatissime nozzi del. S. G. Squenaroli colla S. Giust. Sartori ἐξαδέλφης τοῦ ἐκδότου.

[3] Μεταφρ. ἑλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ ἱερέως Νεοφύτου Καλογέρου.

περὶ τοῦ περονοσπόρου. Ἐν Ἑνετίᾳ 1893, διανεμηθέντα δωρεὰν εἰς τοὺς Ἕλληνας γαιοκτήμονας· ζ′) *Κατάλογον τῶν ἐκθεμάτων καὶ ἐκθετῶν ἐξ Ἑλλάδος κατὰ τὴν γ′ διεθνῆ γεωγραφικὴν Σύνοδον*, ἐν ᾗ ἀντεπροσώπευσε τὴν Ἑλλάδα· η′) *Βιογραφικὰς νεκρολογίας* τῶν συμπολιτῶν *Γερασ. Λειβαδᾶ* καὶ *Τιμοθέου Φορέστη*, καὶ ἄλλα πολλὰ πολιτικὰ καὶ φιλολογικὰ ἄρθρα. Ὁ κλάδος τῶν ἐν Ἑνετίᾳ Φορέστη ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Ἀγγέλου ἰατροῦ καὶ μεγαλεμπόρου καὶ ἑνὸς τῶν τὰ πρῶτα ἐκεῖ φερόντων ἀνδρός. Ὅταν ἐτράπη εἰς τὸ ἐμπορικὸν στάδιον, ἀνεγνωρίσθη αὖθις ὡς εὐγενὴς καὶ ἀνενεώθη ἡ ἐν τῇ Χρυσῇ τῆς Ἑνετίας βίβλῳ κατάταξίς του [1].

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΧΑΡΙΤΑΤΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. Υἱὸς Μαρίνου γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1791 ἰατροχειρουργὸς σπουδάσας ἐν Παταβίῳ καὶ Παρισίοις, ἀσκήσας τὸ ἐπάγγελμα ἐν Κεφαλληνίᾳ, Ἀλεξανδρείᾳ, Κωνσταντινουπόλει καὶ Μυκώνῳ. Ἐγκρατὴς τῆς γαλλικῆς καὶ ἰταλικῆς φιλολογίας. Φιλόμουσος, ζωηρὸς καὶ αἰσθηματίας, ἔγραφε κατὰ τὴν νεανικήν του ἡλικίαν λυρικὰ καὶ σατυρικὰ στιχουργήματα ἰταλιστί, μὴ ἐστερημένα φαντασίας καὶ χάριτος κατά τινας συγχρόνους αὐτῷ. Ἅμα τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος ἀρξαμένου ἔδραμεν ἐκ Παρισίων μετὰ τοῦ Γόρδωνος ἵνα ἀγωνισθῇ καὶ παράσχῃ τοῖς ἀγωνιζομένοις τὰς ἰατρικὰς καὶ χειρουργικὰς αὐτοῦ ὑπηρεσίας, καταρτίσας καὶ σῶμα ἰδιαίτερον ἐξ ἑκατὸν ὁπλιτῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ ἰδίαις δαπάναις. Ἀπαντῶμεν αὐτὸν ἀγωνιζόμενον εἰς Τριπολιτσᾶν, Μεσολόγγιον, Πάτρας, Ὕδραν, Κόρινθον, Κάρυστον, Τρίκορφα, Βραχώριον ὑπὸ διαφόρους ἀρχηγούς. Ὁ Δ. Ὑψηλάντης κατέστησε μάλιστα αὐτὸν καὶ ἀρχίατρον, ἐν τῷ στρατῷ τυχόντα κατόπιν καὶ τοῦ βαθμοῦ χιλιάρχου ἐν ἐνεργείᾳ. Ὁ *Χαριτᾶτος* ἐτιμᾶτο διὰ τοῦ ἀριστείου τοῦ ἀγῶνος ἀπονεμηθέντος αὐτῷ τῷ 1844 καὶ τὸ τοῦ ἀργυροῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος τῷ 1845 ὅτε διωρίσθη καὶ ἀκόλουθος ἐπίατρος τῆς φάλαγγος. Ἀπέθανεν ἐν Ληξουρίῳ κατ' αὔγουστον τοῦ 1872, ἐγκωμιασθεὶς ὑπὸ Ὀθ. Πυλαρινοῦ. Τιμητικώτατα διὰ τὰς ὑπηρεσίας καὶ τὰ φρονήματα τοῦ ἀνδρὸς πιστοποιητικὰ ἀπαφῆκαν αὐτῷ οἱ διαπρεπεῖς πολιτικοί, ὁπλαρχηγοί, κληρικοὶ ἔγκριτοι τοῦ ἀγῶνος ἄνδρες Δημ. Ὑψηλάντης, Ἀλ. Μαυροκορδᾶτος, Ἠλίας καὶ Κυριακούλης Μαυρομιχάλαι, Νεόφυτος Εὐβοίας, Ν.

[1] Ἐν Gazzetta di Venezia 1877 καὶ ἄλλοις φύλοις καὶ περιοδικοῖς.

Γριεζώτης, Β. Μαυροβουνιώτης, Νεόφ. Βάμβας, Π. Γιατρᾶκος κλ. [1].

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΧΑΡΙΤΑΤΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Ἐκ Ληξουρίου. Τριηράρχης (sopracomito), ὑπηρετήσας ἔν τε τῷ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν στρατῷ τῆς Ἑνετίας κατὰ τοὺς Ἑνετοτουρκικοὺς πολέμους τῆς ιη΄ ἑκατ. Ἀπαντῶμεν αὐτὸν ὑπὸ τὸν Μοροζίνην κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Λευκάδος, ἡγούμενον ὀγδοήκοντα ὁπλιτῶν [2] ἐπίσης ἐν Ναυπάκτῳ καὶ Ξηρομέρῳ, ὅπου καὶ διεκρίθη εἰς τὸν καταδιωγμὸν τοῦ Λυμπεράκη, ἐν Ναυπάκτῳ μάλιστα προήχθη εἰς ταγματάρχην ὑπὸ τοῦ Γεν. προνοητοῦ Ἀντ. Μολίν. Ὅταν τὸ 1715 ἐπανελήφθη ὁ πόλεμος, τῆς Γερουσίας διαταξάσης τὸ Συμβούλιον Κεφαλληνίας ἵνα προβῇ εἰς νέαν στρατολογίαν καὶ ἐξοπλισμὸν κατέργων, ἐν τοῖς πρώτοις ἔσπευσεν ὁ **Τυπάλδος**, ἡγούμενος τριακοσίων Κεφαλλήνων καὶ Ζακυνθίων ἰδίαις αὐτοῦ δαπάναις στρατολογηθέντων, τόση δὲ ἦτο ἡ πρὸς τὸν ἄνδρα πεποίθησις καὶ εὐαρέσκεια τῆς Κυβερνήσεως, ὥστε αὐτῷ ἀνετέθη καὶ ἡ ἐκλογὴ τῶν ἀξιωματικῶν ὑπὸ τοῦ Γεν. στρατηγοῦ Δ. Δολφίνου, συμβληθέντος περὶ τούτου διὰ δεκαπέντε ὅρων μετὰ τοῦ **Τυπάλδου**. Ὑπηρέτησεν ἐπίσης καὶ ὡς ὑπασπιστὴς τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Βαΐλου Ἀνδρ. Μέμου, ἐν τῷ δημοσίῳ πλοίῳ **Χρυσῇ Περιστερᾷ**, ἐπέδειξε δὲ καὶ οὐ σμικρὰν περίνοιαν, κατορθώσας νὰ πληροφορηθῇ παρὰ τοῦ τότε λίαν τιμῶντος αὐτὸν πατριάρχου, τὰς παρασκευὰς νέου πολέμου, ὅτε γνωρίσας ταῦτα τῇ Δημοκρατίᾳ, διωρίσθη μυστικὸς ἀπεσταλμένος πρὸς τὸν Γενικὸν τῆς Θαλάσσης προνοητήν, καὶ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Σμύρνην μεταβάς, ἀνίχνευσε τὰ τῶν κινήσεων τοῦ ἐχθροῦ, ἀψηφῶν καμάτους καὶ κινδύνους ζωῆς, ἐφ᾽ οἷς τιμητικώτατα ἀπαφέθησαν αὐτῷ πιστοποιητικά. [3] Κατὰ τὴν ἐν τῷ οἴκῳ τῶν Χαριτάτων

[1] Ἀντίγραφα τούτων ἐδώρησεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ κ. Γεράσιμος εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἱστορ. καὶ Ἐθνολ. Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος.

[2] Ὁ Μοροζίνης τὸν ἐτιτλοφόρησε καὶ ἱππότην καὶ τῷ ἐδώρησε χρυσῆν ἅλυσιν, ἀναφέρων μάλιστα ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν ἐγγράφῳ, ὅτι οἱ Τυπάλδοι Χαριτᾶτοι παρέσχον ἀείποτε δείγματα πίστεως, ἀφοσιώσεως καὶ ζήλου πρὸς τὴν Κυβέρνησίν του. Τὰ περὶ τῆς δράσεως τοῦ ἀρχιερέως Τιμοθέου ἀδελφοῦ τοῦ Κωνσταντίνου κατὰ τοὺς Ἑνετοτουρκικοὺς πολέμους, περιληφθήσονται ἐν τῷ Β΄ τόμῳ τοῦ ἔργου ἡμῶν.

[3] Σώζονται παρὰ τῷ ἐν Ληξουρίῳ κ. Τιμοθ. Τ. Χαριτάτῳ. Ἴδε καὶ Pignat ἐν Mem. II 160.

σωζομένην παράδοσιν, ὁ ***Κωνσταντῖνος*** λόγῳ τῶν πρὸς τὸ κράτος ἐκδουλεύσεών του, καὶ χάριν τῆς μετὰ τοῦ τότε πατριάρχου φιλίας, ἐπέτυχεν ὅπως ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου ***Τιμόθεος*** μητροφορῇ [1]. Ἡ εἰκὼν τοῦ τριηράρχου τούτου σῴζεται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κ. Τιμ. Χαριτάτου.

[1] Τὰ περὶ τῆς μητροφορίας τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κεφαλληνίας δὲν εἶνε ἐπηκριβωμένα. Πρβλ. καὶ Ἐπετηρίδα Παρνασσοῦ 1904 ἔνθα ἡ ἔκθεσις Μελετίου Τυπάλδου ἐκδοθεῖσα ὑφ' ἡμῶν.

Φ

ΦΑΡΑΚΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Εὐγενὴς ἐκ Κορώνης καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐγκαταστάς. Τῷ ἀπενεμήθησαν εὐρέα τιμάρια ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Καρόλου Ε′ ἐν Κορώνῃ καὶ Ἀρκαδίᾳ, καὶ δικαιοδοσία καὶ τίτλος ἱππότου δι' ἃς παρέσχεν ἐκδουλεύσεις, κατὰ σῳζόμενον δίπλωμα τῆς 10 ἰουλίου 1533. [1] Τούτου υἱοὶ *Θεόφιλος* καὶ *Ἰωάννης* ἀπαντῶσιν ἐν Ζακύνθῳ τὸ 1570 Κορωναῖοι καλούμενοι, αἰτησάμενοι δ' ὡς τοιοῦτοι τ' αὐτὰ προνόμια καὶ δικαιώματα τῶν Ἑνετῶν πολιτῶν, οἷα ἔχαιρον καὶ οἱ λοιποὶ συμπολῖται αὐτῶν καὶ οἱ Μοθωναῖοι, κατὰ τὸν νόμον 21 ἰανουαρίου 1353 καθ' ἃ ἀναφέρει ἔγγραφον τῆς 4 ἰουλίου 1570, τὰ δίκαια δ' ἐκεῖνα ἐκύρωσε μεταγενέστερον ἐπ' ὀνόματι τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀπογόνων αὐτῶν, ὅτε δοὺξ Μάρκος Φοσκαρίνης τὸ 1762, καὶ ὁ Προβλεπτὴς Κεφαλληνίας Ἱερών. Μάρκελλος τὸ 1763. Ἐν τῷ τελευταίῳ τούτῳ ἐγγράφῳ ἀναφέρονται ἰδιαίτεροι τῆς οἰκογενείας Φαρακλῶν κλάδοι *Πολάκος* (Πολᾶτος ; Πόλος=Polo=Παῦλος), *Τζουγαννᾶτος*, *Σιμᾶτος* καὶ *Παπαγγελᾶτος*, γιγνομένης ἐν αὐτῷ αὖθις μνείας τῶν παρασχεθεισῶν τῇ Ἑνετίᾳ ἐκδουλεύσεων ὑπὸ τοῦ οἴκου [2].

ΦΙΝΕΤΗΣ. Καθολικὸς ἱερεύς, μετελθὼν τὸν διδάσκαλον γλωσσῶν καὶ φιλοσοφίας κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ ιη′ αἰῶνος, διδάσκων δὲ καὶ ἐν τῇ σχολῇ τῆς μὴ σῳζομένης τανῦν μονῆς Santa Maria della Salute [3].

[1] Κάρολος Ε′ αὐτοκρ. τῆς Γερμανίας ἐπολέμει τότε κατὰ τοῦ Φραγκίσκου Α′ τῆς Γαλλίας, σύμμαχον ἔχοντος τὴν Τουρκίαν, μεταξὺ δὲ τῶν χωρῶν ἀφ' ὧν ἐξεδιώχθησαν οἱ Τοῦρκοι ἦτο καὶ ἡ Κορώνη, (ἴδε καὶ Χιώτου Σειρᾶς III 83).

[2] Ὁ κλάδος Ὀρτεντζάτου ἕλκει τὴν ἀρχὴν πιθανῶς ἀπὸ Ὀρτενσίου Φαρακλοῦ πρωτοπαπᾶ τῷ 1640. Τὰ ἐν τῷ κειμένῳ ἀναφερόμενα ἔγγραφα κατέχει ὁ κ. Σωτήριος Φαρακλὸς Γιαννᾶς ἐν Ἀργοστολίῳ ᾧ εὐχαριστοῦμεν προθύμως ἡμῖν πρὸς ἔρευναν παρασχόντι αὐτά.

[3] Ἔκειτο ἡ μονὴ ὅπου νῦν ὁ ναΐσκος τῆς Μισοσπορίτισσας ἐν συνοικίᾳ Πλάκα τοῦ Ἀργοστολίου. Ὁ F. Caenazzo κτίτωρ παλαιοῦ ἐκεῖ ναοῦ, ἐδωρήσατο τὸ 1641 τοῦτον τοῖς Δομινικανοῖς μοναχοῖς μετά τινων ἐγγὺς οἰκιῶν. Inn. De Modugno. Ἔνθ. ἀνωτ. 129.

ΦΛΑΜΙΑΤΟΣ ΚΟΣΜΑΣ. Ἐκ Πουλάτων Σάμης. Ἐδίδαξεν ἐν Ἀργοστολίῳ καὶ ἀλλαχοῦ. Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας φιλόθρησκος, ἠσχολήθη εἰς μελέτας θεολογικὰς εὔρους δὲ τὸν λόγον, ἐκήρυξεν εἰς διάφορα μέρη τὸν θεῖον λόγον. Ἐξέδωκεν ἐπ' ὀλίγον ἐν Πάτραις τὴν «Φωνὴν τῆς Ὀρθοδοξίας» θρησκευτικοπολιτικὸν περιοδικόν, δι' οὗ πραγματευόμενος σχετικὰ τῶν ἐτῶν ἐκείνων ζητήματα λάβρως ἐπέπιπτε καὶ φιλυπόπτως ἔχων, ἐστηλίτευε πᾶσαν καὶ τὴν ἐπουσιωδεστέραν ἀπὸ τῶν κανόνων καὶ τῶν τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας παρεκτροπήν. Μέχρι φανατισμοῦ ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας, ῥωσσόφρων ἐκ τῶν ἄγαν, ἀπὸ τοῦ ὁμοδόξου ἀντλῶν ἐλπίδας καὶ πεποιθήσεις ὅτι ἡ ῥωσσικὴ κυβέρνησις εἶνε ἡ σώτειρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, διδάσκων, κηρύσσων, καὶ γράφων, ἰχνηλατῶν δὲ κινδύνους καὶ ἐπιβουλὰς κατὰ τῆς πίστεως, κατώρθωσε, συνεταιρισθεὶς καὶ μετ' ἄλλων λογίων καὶ κληρικῶν, νὰ ἐκφανατίσῃ πολλοὺς καὶ τρέψῃ εἰς ἀσκητισμόν, εἰς αὐταπάρνησιν καὶ ἄμυναν ὑπὲρ τῶν πατρίων. Ἐν Κεφαλληνίᾳ διατρίβων κατεδιώχθη διά τινα ἀνταρτικὰ κινήματα ἐπὶ τοποτηρητοῦ Napier καὶ τῶν ἁρμοστῶν Adam καὶ Duglas, ἐξαιρέτως δὲ ὡς ἀναμιχθεὶς εἰς τὰ τῶν Σατυρῶν τοῦ 1830 καὶ εἰς τὰ τοῦ ληξιαρχικοῦ νόμου τὸ 1841 ὅτε ἐφυλακίσθη καὶ ἐξωρίσθη [1]. Κατὰ τὸν νόμον τῆς 4 δεκεμβρίου 1839, ὑπεχρεοῦντο οἱ ἐφημέριοι νὰ λογοδοτῶσι πρὸς τὴν Κυβέρνησιν περὶ τῶν προσόδων αὐτῶν, σκέψεις δὲ ἐγίγνοντο περὶ νεκροταφείων ἐκτὸς τῶν πόλεων, καὶ περὶ συστάσεων σχολῶν ἐν τοῖς ναοῖς, ἕνεκα τούτων εἰς ἀναστάτωσιν περιῆλθε τὸ κληρικὸν τῶν νήσων στοιχεῖον ὑπόπτως ἔχον πρὸς τὰ διενεργούμενα καὶ τεκταινόμενα δῆθεν ὑπὸ τῶν Ἄγγλων κατὰ τῆς θρησκείας. Ἀνώνυμος τότε ἐδημοσιεύθη ἐπαναστατικὴ μάλιστα προκήρυξις τὸ 1840 πρὸς τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα, συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ *Φλαμιάτου*, κατασχεθεῖσα δὲ ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς ἀστυνομίας [2]. Ἤγγειλε τότε ἐν Πάτραις καὶ τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν *Κατηχητικοῦ* πονήματος, δὲν ἐπραγματοποίησεν ὅμως τοῦτο, ἀλλ' ἐξέδωκε τεῦχος τὸ 1841 περιέχον τήν τε *ἑρμηνείαν τῶν χρησμῶν τοῦ Ἀγαθαγγέλου* ἐκ σελ, 87, καὶ *λόγον* αὐτοῦ ἀπὸ σελ. 78—92 δι' οὗ ἐστηλίτευε

[1] Ἴδε βιογρ. Εὐσεβ. Πανᾶ. Χιώτου ἱστορ. Ἰον. κρ. II 116.

[2] Ἀντίγραφον ἐν σελ. 22 εἰς τέταρτον εὕρηται παρὰ τῷ ἱερεῖ Ν. Πολλάνῃ ἐν Ἀργοστολίῳ.

τὴν ἀπὸ τῶν Ἄγγλων ἐπιβουλὴν κατὰ τῆς Ὀρθοδοξίας. Ὁ λόγος ἀνεγνώσθη ὑπὸ πολλῶν συμφρονούντων τῷ **Φλαμιάτῳ** ἱερέων, εἰς ἐκκλησίας ἐν Κεφαλληνίᾳ μάλιστα, ἡ δὲ ἔκδοσις τῶν χρησμῶν, ἐκρίθη ἀναγκαῖα ὑπὸ τῶν περὶ ἐκεῖνον, ὡς σχετιζομένη μετὰ τῶν τεκταινομένων. Ὅταν δὲ ἀπεφασίσθη ἡ ἐν Κερκύρᾳ σύστασις τοῦ ἱεροσπουδαστηρίου καὶ ἐδημοσιεύθη ὁ ληξιαρχικὸς νόμος τὸ 1841, τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ **Φλαμιάτου** κυρίως, ἐξηγέρθησαν αὖθις οἱ ὑπεράγαν φιλύποπτοι πιστοὶ διαβλέποντες καὶ ἐν τοῖς βήμασιν ἐκείνοις σχέδια ὕπουλα καὶ σαγήνας προσηλυτισμοῦ ἀπὸ κυβερνήσεως προτεσταντικῆς[1]. Ἀνεμίχθη ἐπίσης εἰς τὰ τῆς ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐπαναστάσεως τοῦ 1848, μέλος δὲ διατελῶν τῆς ***Φιλορθοδόξου ἑταιρείας*** συστάσης τὸ 1838 καὶ ἀναβιωσάσης ἐν Πάτραις τὸ 1851, κατεδιώχθη, κατασχεθέντων καὶ τῶν παρ' αὐτῷ σπουδαίων τοῦ σωματείου ἐκείνου ἐγγράφων. Ὁ ἀνὴρ οὐχ ἧττον ἦτο παραδειγματικῆς χρηστότητος βίου καὶ εἰλικρινοῦς εὐσεβείας, ἑλκύσας τὸν σεβασμὸν σπουδαίων ἀνδρῶν, ἐν οἷς καὶ τῶν γνωστῶν θεολόγων Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, καὶ τοῦ Εὐσεβίου Πανᾶ, καὶ ἐποχὴν ἀφεὶς διὰ τὴν ὑπὲρ τῶν πατρίων περιπετειώδη δρᾶσιν καὶ αὐταπάρνησιν, καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας ἀχαλίνωτον ἐνθουσιασμόν. Καλὸν νομίζομεν νὰ δημοσιεύσωμεν ἐνταῦθα ἀποσπάσματα δύο ἐπιστολῶν τοῦ Κωνστ. Οἰκονόμου πρὸς τὸν Εὐσ. Πανᾶν ἀπὸ 7 μαΐου καὶ

[1] Παρὰ τοῖς ἄγαν φιλοθρήσκοις, καὶ τοῖς ἐκ πολιτικῶν λόγων ὁρμωμένοις εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν τότε μέτρων τῆς ἀγγλικῆς προστασίας, ἐπιδιώκουσι δὲ ἀφορμὰς εἰς λαϊκὰς ἐξεγέρσεις κατὰ τῆς ἀρχῆς, ἡ εἰς ζήτημα ἀστικοῦ δικαίου ὑποχρεωτικὴ ἀνάμιξις τοῦ κλήρου, ἐθεωρήθη ἀντικανονική, καὶ τὸ ἐν ταῖς ληξιαρχικαῖς πράξεσι τηρητέον χρονολογικὸν σύστημα, ἀντικείμενον εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν. Οἱ ἱερεῖς Ληξουρίου μάλιστα τότε, πρὸς οὓς διὰ τῶν ἀρχιερατικῶν ἐπιτρόπων ἐγνωστοποιήθη ὁ ληξιαρχικὸς νόμος, σφόδρα ἀντέστησαν διαμαρτυρηθέντες, ἡ ἀστυνομία ὅμως κατεδίωξεν αὐτοὺς καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐπέβαλέ τινας ἐξορίας εἰς μονὰς καὶ μάλιστα εἰς τὰς νησῖδας τῶν Βαρδιάννων καὶ τοῦ Διός, πολλὴ δ' ἕνεκα τούτου ἠγέρθη ἀγανάκτησις παρὰ τῷ λαῷ βλέποντι μάλιστα βίᾳ καὶ ἀνευλαβῶς συλλαμβανομένους τοὺς ἱερεῖς. Κατεδικάσθησαν τότε οἱ σεβάσμιοι καὶ φιλελεύθεροι ἱερεῖς Μαρῖνος Βάρλας, Γερ. Καλός, Εὐγέν. Κιάπλιας, Σπυρ. Κωστῆς, Παν. Βλάχος, Παν. Ματσούκης, Διον. Καμινάρης, Σπυρ. Ξυδιᾶς καὶ Χρ. Παπαδημόπουλος. Ἱκανὸς παρῆλθε δὲ χρόνος μέχρις οὗ πεισθῶσιν οὗτοι νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὸν νόμον. Πρβλ. καὶ ἀπόφασιν τοῦ μητροπολίτου Κεφαλληνίας Παρθενίου τοῦ Μαχρῆ τῇ 12 ἰουλίου 1841, καὶ ἀναφορὰν τῶν ἱερέων, ὧν ἀντίγραφον παρ' ἐμοί.

26 ὀκτωβρίου 1842, περὶ τοῦ τότε ἐν Μ. Σπηλαίῳ μονάζοντος συμπολίτου. «Εἰς Πάτρας ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Μεγαλοσπηλαιώτιδος μο-»νῆς καὶ ὁ θεοφιλὴς καὶ πολύαθλος **Φλαμιᾶτος**. Ἤθελεν ὡς μοὶ εἶπον »οἱ μεγαλοσπηλαιῶται νὰ χειροτονηθῇ ἱερεὺς καὶ ἐξέλθῃ εἰς τὸ κύ-»ρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου. Πρὸς τὸ πρῶτον (ὡς μὲ εἶπον) ἐνέδιδον, προ-»θύμως, τὸ δεύτερον ὑπάρχει τῶν οὐκ ἐπ' αὐτοῖς»...ἐν ἄλλῃ δὲ «Εἶ-»χον, λέγει, τὴν εὐτυχίαν νὰ γνωρίσω τὸν **Φλαμιᾶτον** τὸν ἄνθρωπον »τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ Μ. Σπήλαιον ὅπου διέτριψα ἕνα μῆνα μετ' αὐτοῦ. »Τὸν παρεκάλεσα νὰ ἡσυχάσῃ εἰς ταύτην τὴν εὐαγῆ μονὴν διδάσκων »καὶ ὠφελῶν ἐν Χριστῷ, τοὺς τιμῶντας καὶ ἀγαπῶντας αὐτὸν καὶ »τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ σεβομένους ἐκείνους μοναχοὺς καὶ ἰδίως τοὺς νεω-»τέρους ἱερομονάχους, ὁδηγῶν αὐτοὺς εἰς τὴν γνῶσιν τῶν θείων γρα-»φῶν καὶ παιδεύων ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ κυρίου. Ἐκεῖ ὑπάρχει »σχολεῖον νεωστὶ συσταθὲν ὅπου διδάσκει ἱερομονάχους. Παρότρυνον »φίλε καὶ στήριξον καὶ σὲ πρὸς τὸν ἱερὸν τοῦτον ἀγῶνα τὸν ἀθλητὴν »τοῦ Χριστοῦ. Εἰς Πάτρας εἶδον καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ κυρίου Κο-»σμᾶ, τὴν ηὐλογημένην, δυάδα, καὶ ἐδόξασα τὸν κύριον ὅτι ἐγκατα-»λείπει ἡμῖν σπέρματα τῆς εὐσεβείας αὐτοῦ» [1]. Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ **Φλαμιᾶτος** καὶ εἰς τὰ μετέπειτα συνταράξαντα τὸ κράτος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ζητήματα. Φίλος ὢν τοῦ Παπουλάκη κατεδιώχθη ἐν Πάτραις, καθειρχθεὶς δ' ἐτελεύτησε μοναχὸς ἐν τῇ φυλακῇ [2].

ΦΟΣΚΑΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. Ἁγιογράφος ἀγνώστου πατρίδος. Τούτου ἔργα καλῆς Βυζαντιακῆς τέχνης, σῴζονται τρεῖς εἰκόνες εἰς τὰ διάστηλα τοῦ ἐν Ἰλάροις τῆς Κατωγῆς ναοῦ τῆς Ἁγίας Μαρίνης, μικρὸν μετὰ τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1697 ἀνοικοδόμησιν αὐτοῦ ἱστορηθείσας. Ἐπ' αὐτῶν γέγραπται χρονία 1705 - 1706 καὶ ἰαμβικοί τινες στίχοι.

ΦΡΑΓΓΙΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΙ. Ὑπὸ τὴν κατηγορίαν ταύτην διαλαμβάνομεν ἐνταῦθα περὶ τῶν ἐξ Ἑσπερίας, κυρίως δὲ ἐξ Ἰταλίας ἀπὸ τοῦ μεσαίωνος καὶ δι' ὅλης τῆς ξενοκρατίας ἐγκαταστασῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ οἰκογενειῶν. Αἱ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐξαιρέτως ἐν Σικελίᾳ μακροχρόνιοι πολιτικαὶ καὶ κοινωνικαὶ ἀνωμαλίαι, ἡ κατὰ τοὺς μέσους

[1] Τὰς ἐπιστολὰς ἔχει ἐν Ἀργοστολίῳ ὁ ἀξιότιμος φίλος κ. Νικ. Πανᾶς.
[2] Πρβλ. ἄρθρα Χαρ. Ἀννίνου ἐν Ἑστίας Ἀθηνῶν, τόμῳ ΚΖ' τοῦ 1889.

αἰῶνας λατινικὴ τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν κατάκτησις, ἡ μακρὰ τῶν τε Ἰονίων νήσων καὶ ἄλλων φρουρίων καὶ ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος, καὶ μάλιστα τῆς Κρήτης ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν κατοχή, τὸ ἀνεκμετάλλευτον τοῦ φυσικοῦ πλούτου, καὶ ἡ τυχοδιωκτικὴ τάσις, ὑπῆρξαν τὰ αἴτια τῆς εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἐξαιρέτως δὲ εἰς Ἑλλάδα ἐγκαταστάσεως πολλῶν ξένων οἰκογενειῶν, ὧν πολλαὶ διετήρησαν καὶ αὐτὸ τὸ ἐθνικόν των ὄνομα, ἢ τὸ τῆς πόλεως ὁπόθεν ἀπεδήμησαν [1]. Ὁ κατάλογος τῶν οἰκογενειῶν τούτων δὲν εἶνε εὔκολον νὰ καταρτισθῇ πλήρης καὶ ἀκριβής, καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰς ἐν Κεφαλληνίᾳ τοιαύτας, ἀναγράφομεν μόνον ὅσας εὕρομεν ἀναδιφῶντες ληξιαρχικὰ βιβλία, κώδικας μονῶν καὶ ἐκκλησιῶν καθολικῶν καὶ ἐπίσημα ἄλλα ἔγγραφα, συμπεριλαμβάνοντες καὶ ὅσας νομίζομεν τοιαύτας ὡς ἐκ τοῦ ξενικοῦ τοῦ ὀνόματος, ἐνδιατρίβομεν δὲ ἐπ' ὀλίγον περὶ τὴν ἱστορίαν ἐνίων τούτων, περὶ ὧν δὲν ἔσχομεν ἀφορμὴν ν' ἀναφέρωμεν ἐν βιογραφίαις, ἢ ἐν ἄρθροις ἰδιαιτέροις [2]. Εἰ καὶ τὸ ἐπώνυμον εἶνε τεκμήριον τῆς προελεύσεως, ἀλλὰ καὶ δὲν δύναται ν' ἀποδειχθῇ ἡ ἀδιάκοπος καὶ κατ' εὐθεῖαν σειρὰ τῶν προσώπων ἀπὸ τοῦ γενάρχου ἀρχομένη, γνωστὸν δ' ἄλλως ὅτι ἐνίοτε ἐπώνυμα προῆλθον καὶ ἐξ ὀνομάτων βαπτιστικῶν, ἢ ἐδήλουν κατηγορίας προσώπων ἐξαρτωμένων ὑπό τινος φεουδούχου ἢ στρατιωτικοῦ ἢ πολιτικοῦ ἀρχηγοῦ. Ἐκ τῶν οἰκογενειῶν πολλαὶ κατέφυγον εἰς τὴν νῆσον ἐξ ἄλλων ἑλληνικῶν χωρῶν, ἀλλ' εἰς ταύτας μετηνάστευσαν ἐξ Ἰταλίας, οἷαι αἱ πολλαὶ ἐκ φραγγικῶν τῆς Κρήτης οἴκων ἐλθοῦσαι εἰς Κεφαλληνίαν μετὰ τὴν τουρκικὴν κατάκτησιν. Ἐντεῦθεν ἐπὶ Φραγγοκρατίας καὶ ἐξαιρέτως ἐπὶ

[1] Πρβλ. τὰ Κεφαλληνιακὰ Βένετος, Τρεβιζᾶνος, Φερεντῖνος, Veglia, Da-Verona, Da-venezia, Molfeta, De-Orzi, Monferrato, Siciliano, Montessanto, Monopoli.

[2] Ἐν τῷ εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς ἐν Ἀργοστολίῳ καθολικῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Νικολάου, σωζομένῳ κώδικι τῆς ἐν τῷ Κάστρῳ Scola del Santissimo Sacramento, ἀπαντῶνται πλεῖσται ὅσαι οἰκογένειαι ξενικαὶ καὶ ἐντόπιοι, ἐπειδὴ ὅμως ἐν τοῖς πίναξι τῶν συναδέλφων τοῦ ἱεροῦ τούτου σωματείου, κατελέγοντο καὶ ξένοι, καὶ ἀλλόθρησκοι καὶ γυναῖκες ἔτι, δὲν ἐκρίναμεν ἀσφαλῆ ἐκεῖνον πηγὴν τῆς ἐν τῇ νήσῳ ἐγκαταστάσεως ὅλων τῶν ἐκεῖ ἀναφερομένων, ἂν μὴ καὶ ἐξ ἄλλων ἐγγράφων πηγῶν ἐβεβαιούμεθα. Ἐντεῦθεν πολλὰς ἐκ τῶν ἐν τῷ Κώδικι ἐκείνῳ παρελείψαμεν.

Ἐνετῶν πλεῖσται ἦσαν αἱ ἐν τῇ νήσῳ ἡμῶν καθολικαὶ οἰκογένειαι, ὧν μάλιστα πλεῖσται κατελέχθησαν εἰς τὴν ἀριστοκρατικὴν τάξιν. Αἱ τόσαι ἔν τε τοῖς φρουρίοις Ἁγ. Γεωργίου καὶ Ἄσσου, ἐν ταῖς πόλεσι καὶ ἐν περιοχαῖς καθολικαὶ μοναὶ καὶ ἐκκλησίαι, ὧν τινες κατεῖχον καὶ ἐκτεταμένας γαίας, εἶναι τρανὴ ἀπόδειξις ὅτι καὶ πολυάριθμοι ἦσαν οἱ ἐνταῦθα Λατῖνοι καὶ ἀκώλυτος ὑπῆρξεν ἡ ἐξάσκησις τῆς τε λατρείας καὶ τῶν δικαιωμάτων τῆς ἰδιοκτησίας. Ἀπὸ Ματίου ὅμως Οὐρσίνου ἤρξατο βεβαίως ἐνισχυόμενος ἐπισημότερον καὶ διαδιδόμενος ὁ καθολικισμὸς ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν καθολικῶν ἡγεμόνων, ἀφ' οὗ μάλιστα τὸ 1206 διωρίσθη καὶ λατῖνος τῆς νήσου ἐπίσκοπος, ὁ Βενέδικτος, πρῶτος οὗτος εἰς πλήρωσιν τοῦ κενωθέντος θρόνου, διὰ τῆς καταλύσεως τῆς ὀρθοδόξου ἐπισκοπῆς, κατάστασις ἥτις φεῦ! διήρκεσε μέχρι τῶν μέσων τῆς ιέ ἑκατονταετηρίδος! [1] Εἰ καὶ οἱ ἰσχυρισμοὶ ὅτι τὸ καθολικὸν δόγμα εἰσήχθη ἐν τῇ νήσῳ ἀπὸ τοῦ 475 μ. χ. εἶνε ἥκιστα πειστικοί, ἱκαναὶ ὅμως καθολικαὶ οἰκογένειαι εὑρίσκοντο ἐν τῇ νήσῳ, ἐκ προηγουμένων ἐγκαταστάσεων ἃς ἐπέφερον ἐν ὅλῃ τῇ Ἀνατολῇ αἱ ἐμπορικαὶ καὶ ναυτικαὶ ἐπιμιξίαι, μετὰ τῆς Δύσεως, τὰ ταξείδια τῶν προσκυνητῶν τῶν Ἁγίων Τόπων καὶ αἱ πρῶται Σταυροφορίαι. Αἱ καθολικαὶ οἰκογένειαι ἐγκατασταθεῖσαι ἔκτοτε ὁριστικῶς ἐν τῇ νήσῳ, ἔδρασαν διαφοροτρόπως ἐπὶ αἰῶνας καί τινες διεκρίθησαν, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ὡς ἐκ τῆς φυσικῆς καὶ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς νόμους δεκτῆς γε-

[1] Τὴν λέξιν vacante ἐν τῇ περὶ ἐγκρίσεως ὡς ἐπισκόπου ἐπιστολῇ τοῦ πάπα Ἰννοκεντίου III δὲν νομίζομεν ὅτι ὀρθῶς ἑρμηνεύει ὁ σεβάσμιος φίλος ἱερεὺς I. Da. Modugno (ἐν Cefalonia Cattolica σ. 62) ἐπὶ τῷ ὅτι δῆθεν ὁ θρόνος ἦτο κενὸς λατίνου ἱεράρχου. Μέχρι τοῦ 1185 ἡ νῆσος ἀπετέλει μέρος τοῦ Βυζαντιακοῦ κράτους, ἔχουσα ἴδιον ποιμενάρχην, ἀρχιερεῖς δὲ αὐτῆς ἀπαντῶμεν παρακαθημένους ἐν Συνόδοις, ἢ ἀχρονολογήτους κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Βυζαντινῶν. Τὸν κατὰ τὸ 1206 τοιοῦτον ἐξώσας ὁ Μάϊος Ὀρσίνης, κατέστησε τὸν θρόνον κενὸν ἱεράρχου, οὐχὶ ἱεράρχου λατίνου, ἀφοῦ οὐδεμίαν πηγὴν ἱστορικὴν δύναταί τις νὰ ἐπικαλεσθῇ πρὸς στήριξιν τοῦ τοιούτου, ἀφ' οὗ καὶ αἱ πρὸ τοῦ 1185 βραχύβιοι φραγγικαὶ καταχτήσεις, δὲν εἶνε γνωστὸν ἂν κατήργησαν τὸν ὀρθόδοξον θρόνον τῆς νήσου καὶ συνέστησαν λατινικὴν ἐπισκοπήν, ἵνα πεισθῇ τις ὅτι ὁ κενὸς τὸ 1206 θρόνος, ἐχήρευε καθολικοῦ ποιμενάρχου, καὶ βεβαιωθῇ ἐντεῦθεν, ὡς εἰκάζει ὁ μνησθεὶς συγγραφεύς, ὅτι καὶ τῆς λατινικῆς ἐπισκοπῆς ἡ ἵδρυσις ἀνέρχεται εἰς προγενεστέρους τοῦ ιγ' αἰῶνος χρόνους.

νομένης ἀφομοιωτικῆς δυνάμεως ἣν ἀσκεῖ τὸ ἐγχώριον στοιχεῖον ἐπὶ τοῦ ξένου, διὰ τῶν παντοίων συναλλαγῶν, τῶν ἠθῶν, τῶν ἐθίμων καὶ τῆς γλώσσης, ἠσπάσθησαν καὶ τὴν ὀρθοδοξίαν. Ἡ ἑκάστοτε ἀπουσία λατίνων τινῶν ἱεραρχῶν, ἡ ἀδιαφορία καὶ ἡ ἀνεξιθρησκεία τινῶν ἐφημερίων καὶ ἀποστολικῶν ἐπιτρόπων, οἱ μικτοὶ γάμοι καὶ ἡ διὰ τῶν ἰδεῶν τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως δημιουργηθεῖσα καὶ ἐν τῇ νήσῳ ἔκρυθμος καὶ ἀντιχριστιανικὴ κατάστασις, συνετέλεσαν βεβαίως κατὰ δεύτερον λόγον, ἀλλὰ δὲν ἦσαν βεβαίως τὰ κύρια αἴτια τῆς μεταβολῆς τοῦ δόγματος[1]. Τὰς ἐν λόγῳ οἰκογενείας ἀναγράφομεν ἐνταῦθα, σημειοῦντες διὰ σταυροῦ ἐν παρενθέσει τὰς ἤδη ἐκλιπούσας, διὰ ἐρωτηματικοῦ δὲ τὰς περὶ ὧν ἀμφιβάλλομεν. Ἀζάνης († Ἀσάνης ;), Ἀμπάτης (Ἀββάτιος Abbate), Ἀμίτσης, Ἀρτελάρης, Ἀλιπράντης[2], Βέγιας, Beccarel (†)[3], Βαλσαμάκης, Βολτέρας, Βένετος (†) Βανδῶρος, Bianco (†) Βαρδέζης (†) Βεντούρας, Bertola (†) Beretta (†) Βίνιερης (†)[4] Βαλιέρης[5] Γρίλλος (†) Γκεντιλίνης, Γριμάνης, Γουερῖνος, Γκεντίλης, Δεβάρης, Δαβερόνας (†) Δαλονᾶς (†) Δαβενέζιας, Δεόρτζης, Δεσαλέρνος (De-Salerno) Δάνδολος (†)[6] Δεμπονέρας[7] Δεσάντης, Δαφαράνας, Διμισιᾶνος (;) Δελλαπόρτας (γαλλική), Δεπούντης

[1] Αὐτόθι.

[2] Ἐκ Μόνζης τῆς Ἰταλίας κατά τινα σημείωσιν τοῦ Τσιμαράτου. Ἐν Ἐνετίᾳ ἀπαντῶμεν Ἰωάννην καὶ Βενέδικτον ἐκδότας βιβλίων. Legrand Bibl. hell. Paris 1885 I 269 καὶ 280.

[3] Τινὰ ὀνόματα γράφονται ἰταλιστὶ διότι οὕτω μόνον ἀπαντῶσι.

[4] Φραγγάρχοντες ἐκ Κρήτης. Ἴσως ἦλθον εἰς Κεφαλληνίαν ἐκ Κυθήρων ἅτινα κατεῖχεν ὁ οἶκός των κατὰ δεκρέτον τοῦ 1316. Daru St. Ven. XXXIX 5. Δελτίον Ἱστορ. Ἐθνολ. ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος II 636. Stai Raccol. etc. riguardanti Citera. Pisa 1847. 45 § 4.

[5] Ἐκ Παταβίου, ἀνάγουσα τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ οἴκου Valeri τῆς Ῥώμης ὡς λέγεται. Τῷ οἴκῳ ἀπένειμεν, ἐκδουλεύσεων ἕνεκεν, τιμάρια ἐν τῇ νήσῳ ὁ Φρ. Μοροζίνης. Ἡ οἰκογένεια ἐπρέσβευε τὸ καθολικὸν δόγμα μέχρις ἐσχάτων. Ἐξ αὐτῆς καὶ ὁ ἀποστολικὸς ἐπίτροπος καὶ τελευταῖος Vicario Generale D Giov. Valier ἀποθανὼν ἀρχομένου τοῦ ιθ' αἰῶνος. Δύο ἔσχεν ἡ νῆσος καὶ προνοητὰς Valier. Ἐξ αὐτῆς κατὰ τὸν λήγοντα αἰῶνα διεκρίθησαν ὁ μεγαλέμπορος Ὀκτάβιος, καὶ ὁ διαπρεπὴς νομικὸς καὶ πολιτικὸς Νικόλαος.

[6] Ἐνετική. Κλάδος αὐτῆς καὶ ἐν Κερκύρᾳ.

[7] Ἀπὸ τούτου ἐκλήθη ἡ πρὸς νότον συνοικία τοῦ Ληξουρίου Δεμπονερᾶτα.

(Da - ponte)[1], Ἔρτσος[2] Ζοῦλας (;) Ἰγγλέσης (ἀγγλική), Ἰγγιόστρος (†) Κόμης[3] Κολόνιας, Καροῦσος, Καρίδης (;) Canal, Κατελᾶνος, Καμίλλος, Καμπίτσης (;) Κούρτσουλας[4], Καλάβριας[5], Κονταρίνης[6], Κοντομίχαλος (;)[7] Κασσιμάτης (;) Λοβέρδος, Λούζης (;) Λουκίσσας (γαλλική), Λυκιαρδόπουλος (Ῥιτσαρδόπουλος;) Μομφερρᾶτος, Μονόπολης[8], Μαλασπίνας, Μεντόρος (†), Markoich[9], Μιγγάρδης (†) Μηλιαρέσης, Μαρτσέλας[10], Μαντέλης, Μαρ-

[1] Ἐπιφανὴς πατρικία καὶ δὴ δουκικὴ οἰκογένεια.

[2] Erizzo ἐξ Ἰστρίας παλαιοτάτη οἰκογένεια, ἀπαντῶσα ἀπὸ τοῦ 1297. Δύο ἐκ τοῦ οἴκου διετέλεσαν προνοηταὶ Κεφαλληνίας.

[3] Comite. Ἀπαντᾷ καὶ ἐν Κερκύρᾳ Ἴδε καὶ Οἰκογ. Στρατιωτικαί.

[4] Ἀπὸ τῆς νήσου Curzola τῆς Δαλματίας. Οἱ ἐν Κεφαλληνίᾳ Κουρτσουλαι ἦλθον ἐκ Ζακύνθου. Ἡ οἰκογένεια ἐξέλιπε.

[5] Οἰκογ. προνομιοῦχος ἐν Πυλάρῳ. Τὸ 1467 ἀπαντῶμεν Γουλιέλμον Καλάβριαν εὐγενῆ καὶ οἰκιακὸν Λεονάρδου Τόκου.

[6] Προσεπωνυμοῦνται Μιντζῆ ἐν Ληξουρίῳ, ἀνῆκον δὲ εἰς οἶκον προνομιοῦχον ἀπαντῶντα ἐπὶ Τόκων ἐν τῇ νήσῳ τὸ 1544. Ἐπιφανὴς οἶκος Ἑνετικὸς (Venezia e le sue lagune I 39). Ὀκτὼ Κονταρίνας προνοητὰς ἔσχεν ἡ νῆσος καὶ ἴσως τις ἐγκατέστη ἐν αὐτῇ. (Hopf. Chroniques Gr. Rom. Berlin 1873 399-404). Τὸ 1629 ἀπαντῶμεν Κονταρίνας τιμαριούχους ἐν Λαγκαδίῳ τῶν Χαυριάτων τῆς Πάλης, ἔχοντας καὶ ναὸν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, σῳζόμενον μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, ἐπίσης ἀναφέρονται καὶ κύριοι τοῦ ναοῦ (μονῆς) τῆς Ἀναλήψεως ἐν Ληξουρίῳ τὸν ις' αἰῶνα (ἔπ. Κώδικα τοῦ ναοῦ). Δουκικὰ ἔγγραφα τῶν Φρ. Μοροζίνου καὶ Μ. Γριμάνη περὶ τῶν ἐκδουλεύσεων τοῦ οἴκου, κατέχει ἡ οἰκογένεια Γερασ. Μιντζῆ Κονταρίνη ἐν Ληξουρίῳ, τὸ δ' ἐπὶ τῶν περγαμηνῶν τούτων οἰκόσημον, εἶνε αὐτὸ τὸ τῶν ἐν Ἑνετίᾳ ὁμωνύμων, οἵτινες διὰ τὰς ἐπὶ θυρεοῦ πλαγίας ταινίας,ἐκαλοῦντο delle tresse(Amelot ἔνθ. ἀνωτ. II 501).

[7] Ἐξ Ἰσπανίας. Κατὰ τὰς οἰκογενειακὰς παραδόσεις, εἰ καὶ τὸ ὄνομα φαίνεται Ἑλληνικῆς καταγωγῆς, Αὐγουστῖνος Conte-Mikalos ἐκ τῶν τελευταίων σταυροφοριῶν προσορμισθεὶς εἰς Πόρον, ἐγκατέστη εἰς Ἡράκλειον ἔνθα ὁ οἶκος ἔμεινε μέχρι τῆς Ἑνετικῆς καταλήψεως, ὅτε κατῴκησεν εἰς Κάστρον.

[8] Ἐκ τῆς πόλεως Manopoli. Καὶ χωρίον ἐν Πάλῃ ἴσως τιμάριον Μονοπολᾶτα.

[9] Ἐξ Ἀντιβάρεως κομητικὴ οἰκογένεια. Κάρολος V βασιλεὺς τῆς Γερμανίας καὶ Ἱσπανίας ἀπένειμε τῷ οἴκῳ πολλὰ προνόμια τὸ 1541 ἐν Majorica, προγενέστερον δὲ τὸ 1497 καὶ ὁ δόγης τῆς Ἑνετίας Barbarigo. Τὰ ἔγγραφα σῴζονται ἐν Συλλογῇ ἐγγράφων Γεωργ. Γιανουλάτου (τανῦν Γερ. Βειλάνδου).

[10] Συνοικία (βορεινὴ) τοῦ Ληξουρίου φέρει τὸ ὄνομα Μαρτσελᾶτα.

ιεζίνης (†), Μολεζίνης, Μοντεσάντος (ἢ Δεμουτσάντος), Μολφέτας, Μπόνος, (Μπονάνος;), Μαλάκης (;) Μουάτσος (†) Μουλῖνος, Μποσκέτης (†) Μπέτσης, Ὀστόγιας (†) Ὄδδης, Πινιατόρος, Pozzo di Borgo[1], Πεκατόρος, Πελλεγρῖνος (†) Παλατῖνος (;), Παριγγῖνος (†) Πολλάνης (Ποπολάνης), Πάγκαλης, Palazzuol (†) Πρεντάνος, Πέζαρος (†) Πόγγης, Ponzo (†) Πανᾶς (ἰσπαν.), Περλιγγῆς[2], Πιτσαμᾶνος, Ῥαζῆς, Ῥεγγίνης, Σολομός, Σδρίν[3], Σκαλτσούνης (;) Σικελιάνος (†) Σεμιτέκολος (†)[4] Σαγβινᾶτσος (Σαουνάτσος - κρητική;) Σκόλας, Σκούταρης (†) Τυπάλδος, Τσουλάτης, Τζαγκαρόλος, Τζαφέρος (†)[5], Τρεβιζάνος (†) Τσιμάρας, Τρομπέτας, Τσιγόνιας[6]. Φοσκάλδης (†), Φισκέρδης (†), Φοσκαρίνης, Φερεντῖνος, (Fiorentino), Φερδινάλης, Φόσκολος (†), Flocha (†), Φοντάνας, Fasiol, Χωραφᾶς κλπ.

ΦΡΑΝΤΖΗΣ ΜΙΧΑΗΛ. Ἐγεννήθη ἐν Μιχαλιτσάτοις τὸ 1725, υἱὸς Σταματίου[7]. Τὰς ἐγκυκλίους σπουδὰς ἐποιήσατο ἐν Ἐνετίᾳ τυχὼν

[1] Ἴδε ἱστορίαν τοῦ οἴκου ὑπὸ Σ. Δεβιάζη ἐν Μούσαις περιοδ. Ζακύνθου.

[2] Ἐκ Πορτογαλλίας ἐγκατασταθεὶς ἀρχομένου τοῦ ις' αἰῶνος, καὶ καταλεγεὶς εἰς τὸ Ἀρχοντολόγιον τῆς νήσου μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593-1604, φέρων τὸ ὄνομα Περλιγγὸς (Libr. Consigli ἀρχειοφ. Κεφαλλ.).

[3] Ἐξ Οὐγγαρίας. Πρῶτον ἀπαντῶμεν ἐν τῇ νήσῳ Μαρτῖνον στρατ. ἀρχηγόν, ἀνδραγαθήσαντα ἀρχομένου τοῦ ις' αἰῶνος κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ φρουρίου Ἁγίου Γεωργίου ὑπὸ τῶν Ἱσπανῶν καὶ Ἑνετῶν, ἀμειφθέντα δὲ δι' ἀπονομῆς γαιῶν. Τιμηθεὶς ὁ οἶκος τίτλῳ κόμητος, κατελέχθη ἐν τῷ Ἀρχοντολογίῳ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593-1604. Εἶχε δύο ἰδιοκτήτους ναοὺς τὸ 1726, Ἅγιον Ἠλίαν εἰς Κάστρον καὶ Ἅγιον Ἀνδρέαν εἰς Κατελιόν. Ἐπιφανῆ ὑποκείμενα τοῦ παλαιοτέρου οἴκου Sdrin ἢ Sdrino ἢ Sdrigna, γινώσκονται καὶ ὁ κόμης Νικολὸς ἐκ τῶν στρατηγῶν τοῦ Φερδινάνδου γενναίως ἀμυνθεὶς ὑπὲρ τοῦ πατρίου ἐδάφους, καὶ ὁ Πέτρος, ἱκανὰς παρασχὼν τῇ Ἑνετικῇ Δημοκρατίᾳ ἐκδουλεύσεις. (Ἴδε ἔντυπον παρὰ Δ. Σολομῷ. Χιώτου III 47, 957-960 καὶ Teisser I nostri Contemporanei Roma 1903).

[4] Ἐξ Ἰστρίας καταφυγοῦσα εἰς Ἑνετίαν τὸ 843 σχοῦσα ἄνδρας περικλεεῖς. Κλάδος ἐν Κρήτῃ ὁπόθεν μετηνάστευσεν εἰς ἄλλας Ἑνετικὰς κτήσεις.

[5] ιη' αἰών. Χειρόγ. Ἐθν. Βιβλ. 1591-1593.

[6] Ἐκ Παταβίου. Τὸν ιζ' ἀπαντῶμεν ἐν Ἑνετίᾳ ἐκδότας καὶ τυπογράφους (Legrand. αὐτόθι ἐν εὑρετ.). Γόνος τοῦ παλαιοῦ οἴκου Πέτρος σοφὸς ἀρχιεπίσκοπος Rossano (Rodota αὐτ. III 101). Καὶ ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ τῆς Κερκύρας. (Ippaviz ἔνθ. ἀνωτ. 73).

[7] Ταῦτα κατὰ τοὺς ἐξ ἀσφαλῶν βεβαίως πηγῶν πληροφορηθέντας περὶ τοῦ

καὶ ἰδιαιτέρου διδασκάλου τοῦ περιωνύμου Σούτση, ἐν Παταβίῳ δὲ τὰς πανεπιστημιακάς, διδάκτωρ γενόμενος τῆς ἰατρικῆς καὶ τῶν φυσικομαθηματικῶν. Ἦτο ἐγκρατὴς οὐ μόνον τῶν κλασικῶν γλωσσῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἰταλικῆς, γαλλικῆς, ἀγγλικῆς, γερμανικῆς καὶ ῥωσσικῆς, ἐν καθεστηκυίᾳ δὲ ἡλικίᾳ ἠσχολήθη καὶ εἰς τὴν πορτογαλλικὴν καὶ αὐτὴν τὴν κινεζικήν. Ὁ ἔνδοξος οὗτος συμπολίτης ἡμῶν, κατέχει σπουδαίαν σελίδα ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἱστορίᾳ τῆς Πορτογαλλίας. Ὅταν ὁ περιώνυμος πολιτικὸς Σεβαστιανὸς Ἰωσὴφ μαρκήσιος De Pombal ἐπελήφθη δραστηρίως τῆς τοῦ κράτους ἐκείνου ἀναδιοργανώσεως, δοὺς ζωὴν εἰς ἅπαντας τοὺς ἐν μαρασμῷ καὶ ἀνωμαλίᾳ διατελοῦντας κλάδους τῆς κυβερνητικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐργασίας, πρωτίστως ἐμερίμνησε καὶ ὑπὲρ τῆς τῶν γραμμάτων καλλιεργείας. Τότε ὁ βασιλεὺς Ἰωσὴφ Α΄, ἑπόμενος ταῖς εἰσηγήσεσι τοῦ ῥέκτου ἐκείνου ὑπουργοῦ, προσεκάλεσε πολλοὺς σοφοὺς ὅπως συστηματοποιήσωσι κατὰ τὰς νεωτέρας τῆς διδασκαλίας μεθόδους καὶ τὰς σχολὰς τῆς ἐν Κοΐμβρᾳ περικλεοῦς, ἀλλ' ἐν παρακμῇ τότε οὔσης Ἀκαδημίας, μεταξὺ δὲ τῶν προσκληθέντων κατηριθμεῖτο καὶ ὁ ἡμέτερος ***Μ. Φραντζῆς***, ὑποδειχθεὶς ὑπὸ τῆς Ἐνετικῆς Κυβερνήσεως, διδάξας δὲ ὑπὸ τὸν τίτλον Lente de Prima τὰ μαθηματικά, προσληφθεὶς τὸ 1757 σύναμα καὶ ὡς παιδαγωγὸς καὶ ὡς καθηγητὴς τοῦ τε πρίγκηπος Πέτρου ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως, τοῦ δὸν Ἰωάννου VI, τοῦ εἶτα βασιλέως, καὶ τοῦ Δὸν Ἰωσὴφ διαδόχου τῆς Βραζιλίας. Ὁ ἀνὴρ ἀναφέρεται καὶ ὡς ἱδρυτὴς ἐργαστηρίου φυσικῆς πειραματικῆς καὶ φυσικῆς ἱστορίας ἐν Λισσαβῶνι, προσέτι δὲ καὶ διευθυντὴς τοῦ κολλεγίου τῶν εὐγενῶν, τιμηθεὶς διὰ τὴν καρποφόρον αὐτοῦ διδασκαλίαν, καὶ ὑπὲρ τῶν ἐπιστημῶν ἐν γένει δρᾶσιν, διὰ τίτλων καὶ παρασήμων, ἀπολαύων πολλῆς τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ πεποιθήσεως ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ἥτις ἀνέθετο αὐτῷ ἐντολὰς καὶ διαπραγματεύσεις περὶ ἀντικειμένων περισπουδάστων τοῦ κράτους. Κατὰ δεκρέτον τῆς Γερουσίας ἀπὸ 8 ἰανουαρίου 1783 ὁ ***Φραντζῆς*** (Franzini) διωρίσθη καὶ fendatario giuris diciente dell antico Vicariato di Tarmassia, territorio

τόπου τῆς γεννήσεως τοῦ ἀνδρός, ἡμετέρους Pignatorre καὶ Μαζαράκην. Ὁ Βλαντῆς (Ἡ Λευκὰς ὑπὸ τοὺς Φράγγους, Τούρκους καὶ Ἐνετοὺς 1204-1797, ἐν Λευκάδι 1902 σελ. 155) λέγει αὐτὸν γεννηθέντα ἐν Λευκάδι τὸ 1720.

di Verona con titolo di conte. Κηδόμενος λίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ προτιθέμενος ἵνα κατὰ τὰ γεροντικὰ αὐτοῦ ἔτη παλινοστήσῃ, ἐμερίμνα διαρκῶς περὶ τῶν γονέων καὶ ἀδελφῶν αὐτοῦ, ἠγόραζε δὲ κτήματα καὶ ἤγειρεν ἔπαυλιν ἐν τῇ κώμῃ μετὰ ναΐσκου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, οὗ ἔτι σῴζονται τὰ ἐρείπια [1]. Νυμφευθεὶς ἐν Πορτογαλλίᾳ ἐγένετο πατὴρ διαπρεπῶν τέκνων, τοῦ *Νικολάου* στρατιωτικοῦ καὶ τοῦ κόμιτος *Μαρίνου* πολιτικοῦ, διατελεσάντων καὶ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ βασιλέως μέχρι τοῦ 1816 [2]. Περιεσώθησάν τινα ***φυσικομαθηματικὰ συγγράμματα*** τοῦ ἀνδρός, ***ἱστορικά τινα σημειώματα περὶ τῶν Ἑπτανησιακῶν πραγμάτων τοῦ ιη' αἰῶνος καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ ιθ'*** [3] καὶ μελέτη ***περὶ τῶν ἐν Πρεβέζῃ ἐνδημικῶν νοσημάτων*** [4], μόνον δ' ἐκδεδομένον πόνημα αὐτοῦ γνωρίζεται τὸ ἀγγλιστὶ γραφὲν novo calendario pei marinari [5]. Ἀπεβίωσεν ἐν Ἑνετίᾳ τὸ 1790 [6]. Ἡ οἰκογένεια *Φραντζῆ* κατάγεται ἐκ Βυζαντίου. Γνωστὸν ὅτι μεταξὺ ἄλλων ἐπιφανῶν καὶ λογίων βυζαντίνων κατέφυγε μετὰ τὴν ἅλωσιν εἰς Κέρκυραν ὁ πρωτοβεστιάριος *Γεώργ. Φραντζῆς* ὁ ἱστορικός [7]. Ἐκ συνοικίας *Φραντζᾶτα* ἐν Πεσάδαις τῆς Λειβαθοῦς, δύναταί τις νὰ δεχθῇ ὅτι ἐκεῖ κατῴκησέ τις τὸ πάλαι *Φραντζῆς* καταφυγὼν εἰς Κεφαλληνίαν. Τὸ 1592 ἀπαντῶμεν τοὺς *Φράντζας* ὡς λέγονται ἐν Λειβαθοῖ [8]. Ἄγνωστον πότε μετῴκησαν ἐν Μιχαλιτσάτοις ὅπου ἐσῴ-

[1] Τῇ παρεμβάσει τοῦ Μιχαὴλ, οἱ ἀδελφοί του καὶ ὁ ἀνεψιὸς ἐγένοντο καὶ ἐνοικιασταὶ τῶν μεγάλων ἁλικῶν τῆς Λευκάδος. Ὁ ναὸς τοῦ Θεολόγου ἀναφέρεται καὶ τὸ 1526 ἐν τῷ βραβείῳ Ἁγ. Μαρίνης, περιελθὼν, ὡς φαίνεται, εἶτα τῷ Φραντζῇ.

[2] Κατὰ σημειώσεις τοῦ κ. Pellegrini ἐν Ἑνετίᾳ τὸ 1899. Ὁ λόγιος οὗτος φίλος ἔγραψεν αἰτῶν πληροφορίας περὶ τῶν ἐν Μιχαλιτσάτοις Φραντζῆ τῷ τότε ἐφημερίῳ Γ. Ἀρ. Ῥουσέλῳ. Τοῦ Μαρίνου υἱὸς ἐσῴζετο τὸ 1861 ὁ Ἰωάννης.

[3] Σῴζονται ἐν τῷ ἀρχείῳ τοῦ ἱστορικοῦ Μ. Πινιατόρρου, δυστυχῶς διὰ τὴν κακογραφίαν δυσανάγνωστα.

[4] Βλαντῆ. Ἐνθ. ἀνωτ..

[5] Pignat II 299.

[6] Κατὰ Βλαντῆν.

[7] Ἀνθ. Γαζῆ. Ἑλλ. βιβλ. Β' 308 καὶ Ἑλληνομν. Β' 100.

[8] Ἐν διαθήκῃ Νικοδήμου Α' ἐπισκόπου Κεφαλληνίας πράξ. Σ... Ἀρχειοφ. Κεφαλληνίας.

ζοντο μέχρι τοῦ 1753, τῶν κτημάτων αὐτῶν περιελθόντων μετὰ ταῦτα τοῖς Μελισσηνοῖς[1]. Ὁ οἶκος παρέσχεν ἱκανὰς ἐκδουλεύσεις τῇ Ἑνετικῇ Δημοκρατίᾳ. Ἐξαιρέτως γίγνεται ἐπαινετικωτάτη μνεία περί τινων ἐκ τοῦ οἴκου τούτου, τὸ 1743 καὶ 1744, ἐν Λευκάδι ἐπὶ τῆς πανώλους καὶ τῆς λεηλασίας κατὰ πιστοποιητικὰ τῶν προνοητῶν Moro καὶ Antelmi.

ΦΩΚΑΣ (ἀνώνυμος). Ἐδίδασκε τὴν Ἑλληνικὴν κατὰ τὴν ις' ἑκατονταετηρίδα, ἦτο δὲ πιθανῶς κληρικός. Κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Ναυπάκτου διωγμοὺς τῶν ὀρθοδόξων Ἑλλήνων ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, αἱ ἐλπίδες τοῦ γένους ἐστράφησαν πρὸς τὴν ὁμόδοξον Ῥωσσίαν ὡς εἰς μόνην σωτηρίας ἄγκυραν. Τὰ τέσσαρα τῆς Ἀνατολῆς πατριαρχεῖα, αἱ μεγάλαι τοῦ Ἄθω, τῆς Ἱερουσαλήμ, τῆς Βλαχίας καὶ τῆς Ἑλλάδος μοναί, δι' εἰδικῶν ἀποστόλων μεταδίδουσαι ἀλλαχοῦ τὰς τοῦ Γένους συμφοράς, ἐξελιπάρουν προστασίαν, πέμπουσαι μάλιστα καὶ ἱερὰ δωρήματα τῷ Τσάρῳ. Πληθὺς τότε ἐξορίστων τῆς ἀνατολῆς μοναχῶν, ἡγουμένων, ἀρχιμανδριτῶν καὶ μεγιστάνων κατέφυγον εἰς Ῥωσσίαν. Μεταξὺ τούτων καταλέγεται καὶ ὁ ἡμέτερος *Φωκᾶς*, εἷς τῶν ἐκεῖ μάλιστα εἰσαγαγόντων φῶτα καὶ βελτιώσεις ἐν ταῖς ἱεροτελεστίαις[2]. Περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐγκαταστάσεως τῶν *Φωκάδων*, δὲν δυνάμεθα ν' ἀποφανθῶμεν μετὰ βεβαιότητος, καθὼς καὶ ἂν οὗτοι ἦλθον ἐκ Πελοποννήσου ἢ ἐκ Κρήτης ἔνθα μετὰ τὴν ἅλωσιν κατέφυγόν τινες ἐξ αὐτῶν. Περὶ τῆς περιφανοῦς ἐν Βυζαντίῳ καὶ μάλιστα κατὰ τὸν θ' καὶ ι' αἰῶνα ἀπὸ Βασιλείου Α' μέχρις Ἰωάννου Τσιμισκῆ τόσον δρασάσης οἰκογενείας ταύτης, πολλὰ διαλαμβάνει ἡ πάτριος ἱστορία καὶ δὴ περὶ τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ (963 - 969). Ὁ Ducange διὰ τὸ θερμουργὸν βεβαίως παρήγαγε τὴν λέξιν ἀπὸ τῆς λατινικῆς focus[3], τὸ ὄνομα ὅμως ἀπαντᾷ ὡς βαπτιστικὸν ἀπὸ τῆς ε' ἑκατονταετηρίδος[4], κατὰ δὲ τὸν συγγραφέα τῆς περὶ Νικηφόρου Φωκᾶ σοφῆς νεωτέρας πραγμα-

[1] Δὲν ἐξηκριβώσαμεν ἂν οἱ Φραντζῆ ἔχουσί τινα σχέσιν πρὸς τοὺς ἐν χωρίῳ Χαυριᾶτα Πάλης Φραντζιούς.

[2] Σπυρ. Ζαμπελίου Καθίδρυσις Πατριαρχείου ἐν Ῥωσσίᾳ. Ἐν Ἀθήναις 1859 σελ. 10-11 καὶ Πανδώρας τόμ. Ι 346.

[3] Hist. Byzant.

[4] Παπαρρηγ. Ἑλλ. Ἱστορία Ἔκδ. Ἀθηνῶν τοῦ 1887 σελ. 103-186.

τείας, ἀρχαιοτάτη πατρὶς τῶν Φωκάδων ἦτο ἡ Ἀρμενία [1]. Περὶ τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ, ὁ **Μαζαράκης** ἀναφέρει ὅτι κατὰ τὸ τότε σῳζόμενον οἰκογενειακὸν δένδρον παρὰ τῷ Ἰωάννῃ Ἀγγέλου Φωκᾶ ἐγκατέστη, ἐκ Πελοποννήσου ἐλθὼν εἰς τὴν νῆσον, μεσοῦντος τοῦ ιε΄ αἰῶνος ὁ ἕτερος τῶν ἐκεῖ ἐκ Βυζαντίου καταφυγόντων ἀδελφῶν, **Ἐμμανουὴλ** κατοικήσας μάλιστα εἰς τὴν περιοχὴν Ἐλειοῦ τῆς Κρανναίας [2] ἀλλὰ ἀλλαχοῦ, ἀνάγει τὴν ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐγκατάστασιν τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἰωάννου Φωκᾶ ἐκ τῶν ἐν Κρήτῃ κατὰ τὸν ιβ΄ αἰῶνα ἐπὶ Μανουὴλ Κομνηνοῦ, ἐπικαλούμενος τὸν Λέοντα Ἀλλάτιον [3]. Τῆς ἐν λόγῳ ἐγκαταστάσεως ἀπόδειξις εἶνε καὶ τὸ χωρίον **Φωκᾶτα** ἐν Λειβαθοῖ τῆς Κρανναίας, ὅπερ δὲν προκύπτει μὲν ἐξ ἐγγράφου μαρτυρίας ἂν ἦτο τιμάριον τῆς οἰκογενείας, ἢ ἁπλοῦς συνοικισμός, ἐξ οἰκογενειακῶν ὅμως παραδόσεων τυγχάνει γνωστὸν ὅτι ἐνταῦθα μετηνάστευσαν οἱ **Φωκᾶ Ἀλεξανδρᾶτοι** ἐκ Κάστρου ἔνθα ἔτι τὰ ἐρείπια τῆς φερωνύμου αὐτῶν συνοικίας [4]. Εἰς τὸν κατάλογον τῶν εὐγενῶν τῆς νήσου, ἐνεγράφησαν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 - 1604 οἱ ἑξῆς τοῦ οἴκου κλάδοι, **Φραγκιοῦ**, **Ἀντωνίου**, **Λεονάρδου**, **Βίκτωρος**, **Μάρκου**, **Φιλίππου**, **Βάσκου**, **Στε-**

[1] Ἴδε G. Schlumberger. Un empereur romain au X siècle. Nichefore Phocas I vol. Paris, καὶ Alfred Rambaud, Hellènes et Bulgares. La guerre des races au X siècle. Ἐν Revue des deux mondes. Paris LXX année 1900 Sept. 416.

[2] Βιογρ. ἐνδ. ἀνδρῶν Κεφαλλ. Ἐν Βενετίᾳ 1843 σελ. 16. Τὸ ἐν λόγῳ δένδρον εἶνε ἴσως τὸ καὶ παρὰ Ἀλλατίῳ, καὶ τὸ ἐν Callifornian magazin, πρὸς ὃ ἔστειλε πληροφορίας περὶ τοῦ θαλασσοπόρου Ἰωάννου Φωκᾶ, ὁ ἐν Κεφαλληνίᾳ τότε πρόξενος τῆς Ἀμερικῆς York. Ἀλλὰ καὶ ἕτερον δένδρον εὑρίσκεται παρὰ τῷ κ. Παν. Φωκᾷ Κοσμετάτῳ ἐν Ἀργοστολίῳ, καθ' ὃ γενάρχης εἶνε ὁ Μάρκος ἔτει 1513, οὗ υἱὸς ὁ Νικόλαος, ἐξ οὗ ὁ κλάδος τῶν Ἀλισσανδράτων, διαιρεθεὶς κατόπιν εἰς τοὺς κλάδους Γεωργακάτων καὶ Κοσμετάτων. Περὶ τῶν ἐκ Βυζαντίου. μετὰ τὴν ἅλωσιν ἀναχωρησάντων Φωκάδων ἔχομεν μαρτυρίαν, τὴν ἀναφορὰν τοῦ Κέλσου. Ἴδε μετάφρ. τούτων παρὰ Pignat. Mem. I. 67-71.

[3] Μαζαρ. αὐτόθι σελ. 36 σημ. 1.

[4] Τὸ χωρίον συνῳκίσθη μεταγενέστερον ὅμως τῆς 5 δεκεμβρίου 1583, διότι δὲν ἀπαντᾷ εἰς τὴν τότε ἀπογραφὴν (P. Castrofilaca. Cod Ital. 1095 f. 351-394 ἐν βιβλ. Ἁγ. Μάρκου), ὡς ἐπίσης καὶ κατὰ τὴν τοῦ 1766-1770, ὃν φαίνεται ὀλιγάνθρωπον καὶ περιληφθὲν εἰς ἄλλο ἐγγὺς βεβαίως.

φανάτου καὶ *Ἀνδρεάτου* [1]. Ἐπὶ Ἑνετοκρατίας ἀπαντῶμεν Συνδίκους μὲν τῆς Κοινότητος τοὺς *Ἰωάννην* (1636-1650) καὶ *Βίκτορα* (1678), διοικητὰς δὲ Ἰθάκης τοὺς *Λεονάρδον* (1624, 1626 καὶ 1632), *Δημήτριον* (1687), *Ἀθανάσιον* (1696) *Μαρῖνον* (1757) καὶ *Σπυρίδωνα* (1780). Ἄλλοι ἄξιοι μνείας ἄνδρες τοῦ οἴκου, πλὴν τῶν εἰδικῶς βιαγραφουμένων ἀπαντῶσι καὶ οἱ ἑξῆς· α΄) *Γεράσιμος* λόγιος ἱερεύς, ἐκπαιδευθεὶς ἐν Ἑνετίᾳ ἔνθα καὶ ἐφημέρευσεν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τὸ 1718, διατελέσας καὶ ἱερεὺς τῆς αὐλῆς τοῦ Μ. Πέτρου τῆς Ῥωσσίας καὶ πνευματικὸς μάλιστα τούτου [2]· β΄) *Ἀνδρέας* ἐκ τοῦ κλάδου τῶν Κοσμετάτων υἱὸς Ἰωάννου ἐξ Ἀργοστολίου. Διδαχθεὶς τὴν ἰταλικὴν καὶ λατινικὴν φιλολογίαν ὑπὸ τὸν καθολικὸν ἱερέα P. Fedele, καὶ τὰς πανεπιστημιακὰς σπουδὰς διανύσας ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ ἐγένετο ἐκ τῶν διαπρεπῶν ἐν Ἑπτανήσῳ νομομαθῶν τυχὼν διπλώματος ἐν Βονωνίᾳ τὸ 1815. Διετέλεσε μέλος τῆς κατὰ τὸ 1828 ἐπὶ Adam συστάσης ἐπιτροπῆς πρὸς ἐκπόνησιν νομοσχεδίων, ἀστικῶν, ἐμπορικῶν καὶ ποινικῶν κωδίκων. Κατὰ τὰς εὐρυτάτας τότε συζητήσεις, ὁ *Φωκᾶς* διεκρίθη διὰ τὴν πληθὺν τῶν γνώσεών του, ἐφ' ὅλων τῶν νομοθεσιῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν γενομένων σχολίων ἐπὶ τοῦ γαλλικοῦ κώδικος, ὅστις ἐλήφθη ὡς βάσις τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιτροπῆς ἐκείνης [3]. Ἀναμιχθεὶς εἶτα καὶ εἰς τὰ πολιτικὰ καὶ διοικητικά, ἐξελέχθη τὸ μὲν 1826 ἐγχώριος Σύμβουλος (magistrato annona), τὸ δὲ 1834 διωρίσθη Ὕπαρχος Κεφαλληνίας· γ΄) *Γεράσιμος* μαθητὴς Ἰωάν. Καραντινοῦ διδάξας τὰ μαθηματικὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει [4]· δ΄) *Ἰωακεὶμ* κληρικός. Υἱὸς Ἀνδρέου καὶ Ἀνδρεάννης Ἀννίνου, γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1727, μαθητὴς τοῦ Δαμοδοῦ καὶ τοῦ ἰησουΐτου Λούζη. Ἐσπούδασε τὴν φιλοσοφίαν, τὰ μαθηματικά, τὴν θεολογίαν καὶ γλώσσας ἐν Παταβίῳ. Διετέλεσε διδάσκαλος ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἱεροκήρυξ πολυμαθὴς καὶ εὐγλωττότατος κατα-

[1] Σήμερον γνωρίζομεν τοὺς ἑξῆς κλάδους, Ἀλισσανδρᾶτος, Γεωργακᾶτος, Κοσμετᾶτος, Τζαννετᾶτος, Τσεντζερᾶτος (Cesare), Στεφάνου, Πετρᾶτος, Λιναρδᾶτος, Παυλᾶτος, Ἰακωβᾶτος, Σουπιονάτος, Τσιμπούκης.

[2] Μαζαρ. Ἔνθ. ἀνωτ. 37, Βελλούδου ἔνθ. ἀνωτ. 182.

[3] Ι. Σκαλτσούνη. Μελέται ἐπὶ τῶν ἀστικῶν νόμων τῶν Ἰονίων νήσων. Ἀθήνησι 1866 σελ. 62.

[4] Μαζαρ. Ἔνθ. ἀνωτ. 393.

ταλεχθεὶς μεταξὺ τῶν ἐνδόξων ἑλλήνων τοῦ ιη′ αἰῶνος[1]. Ἡ Μ. Ἐκκλησία τιμῶσα τὰ φῶτα καὶ τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀνδρός, προὔτεινεν αὐτῷ τὸν μητροπολιτικὸν τῆς Σμύρνης θρόνον, ἀλλ' ὁ φιλήρεμος καὶ μετριόφρων συμπολίτης δὲν ἐδέξατο τὴν ἀξίαν. Ἀπεβίωσεν ἔτει 1793 ἐν Σμύρνῃ, ἀφεὶς ἀνέκδοτον σειρὰν διδαχῶν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς[2]· ε′) *Παναγῆς*. Ἱερεὺς καὶ διδάσκαλος ἐν Κερκύρᾳ ἀρχομένου τοῦ ιη′ αἰῶνος. Ἀφῆκεν ἀνέκδοτον μετάφρασιν ἀπὸ τῆς γαλλικῆς *περὶ φύσεως*[3]· ς′) *Νικόλαος*. Ἐκ τοῦ κλάδου τῶν Πετράτων ἀνὴρ λόγιος καὶ φιλογενής. Ἀναφέρεται γενναίως συνδραμὼν διὰ χρημάτων τὴν ἐπὶ Ἀνθίμου Γαζῆ ἔκδοσιν τῆς *Ἑλλην. βιβλιοθήκης*. Ὁ ἀοίδιμος μάλιστα οὗτος διδάσκαλος τοῦ Γένους ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς τὸν συμπολίτην ἡμῶν ἐξ Ἐνετίας τὸ 1807, ἐκφράζων εὐγνωμοσύνην καὶ σέβας πρὸς τοῦτον, προστίθησι τὸ τιμητικώτατον «ἄμποτε νὰ εἶχεν ἡ Ἑλλὰς πεντήκοντα τοιούτους»[4]· ζ′) *Σπυρίδων* νομικὸς υἱὸς Στεφάνου ἐξ Ἀργοστολίου, πολιτικὸς τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς Ἀγγλικῆς προστασίας, διατελέσας δικαστής, βουλευτής, γερουσιαστὴς καὶ πρόεδρος τῆς Γερουσίας τὸ 1845· η′) *Διονύσιος* ἐκ τοῦ ἐν Φωκάτοις κλάδου τῶν Πετράτων. Δραμόντα ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ 1821, ἀπαντῶμεν αὐτὸν εἰς διαφόρους μάχας τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐξ ἰδίων δαπανῶντα εἰς πολεμικὰς ἀνάγκας. Ἀνὴρ φιλανθρώπων αἰσθημάτων καὶ διαπύρου φιλοπατρίας ἔμπλεως καὶ εἰς ἄκρον ῥιψοκίνδυνος. Αὐτὸς ἀνέλαβε τὴν μεταφορὰν πολλῶν γυναικοπαίδων διὰ τοῦ πλοίου του εἰς Ἑπτάνησον, καὶ πολεμεφοδίων ἅτινα συνεχῶς ὁ οἶκος Φωκᾶ προεμήθευε τοῖς ἀγωνιζομένοις. Συνελήφθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλικῶν ἀρχῶν καὶ τὸ πλοῖον τοῦ ἡμετέρου Φωκᾶ παρὰ τὸν Πεταλᾶν, ὅπερ ἐπυρπολήθη, ὁ δὲ πλοίαρχος παρεδόθη τῷ πασᾷ, ὅστις ἀπῄτησε πρὸς ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ μέγα χρηματικὸν ποσόν, ἐπὶ ἀπειλῇ ἀποκεφαλισμοῦ[5]. Ὁ *Φωκᾶς* ἐφονεύθη μαχόμενος ἐν Αἰτωλικῷ ἔνθα

[1] Μελετίου Ἐκκλ. Ἱστορ. Δ′.

[2] P i g n a t Mem. II 239 καὶ Μαζαρ. αὐτ. 35.

[3] Καταλ. χειρογρ. Ἐθν. Βιβλ. ἀριθ. 1176.

[4] Τὴν ἐπιστολὴν ἔχω εἰς τὸ ἀρχεῖόν μου.

[5] Ἡ σύζυγος αὐτοῦ Στάμω Φ. Ἀλεξανδράτου ἐνεχυρίασε τότε ἅπαντα τὰ πολύτιμα αὐτῆς εἴδη πρὸς σωτηρίαν τοῦ Διονυσίου. Ἡ ἀείμνηστος αὕτη γυνή, ἐπὶ κεφαλῆς καὶ ἄλλων ἐκ Λειβαδοῦς κυριῶν, συνέλεγε βοηθήματα ὑπὲρ γυναικοπαίδων ὧν συνετήρει δέκα καὶ ἕξ.

διετέλει τοποτηρητὴς τοῦ Γ. Ἐπάρχου Κωνσταντίνου Μεταξᾶ, καθ' οὗ τότε σκευωρίας τεκτανθείσης, ἐσώθη μὲν οὗτος, θῦμα δὲ τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως ἔπεσεν ὁ ***Φωκᾶς***[1]· θ') ***Ἰωάννης*** υἱὸς Δημητρίου ἐκ Φωκάτων. Κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα διεκρίθη ἐν Ἀθήναις, Εὐβοίᾳ, Νεοκάστρῳ, Ἀνατολικῷ, Θήβαις καὶ Ναυπάκτῳ. Τὸ 1825 προήχθη εἰς χιλίαρχον. Τὸν ὀκτώβριον τοῦ 1827 ἀντικατέστησεν εἰς τὴν ἀρχηγίαν τοῦ πυροβολικοῦ τὸν πεσόντα Γεράσ. Φωκᾶν διαταγῇ τοῦ Ὑψηλάντου. Ἀπέθανε φέρων βαθμὸν ταγματάρχου τῆς προικοδομένης φάλαγγος[2]· ι') ***Γεράσιμος*** (Γεωργακᾶτος) ἐμποροπλοίαρχος. Μέλος τῆς Φιλ. Ἑταιρείας, καθὼς καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀναστάσιος. Διέθεσε καὶ τὰ τρία αὐτοῦ πλοῖα εἰς τὴν τοῦ ἀγῶνος ὑπηρεσίαν καὶ ἱκανοὺς ἔτι ἐστρατολόγησεν ἅμα τῆς ἐπαναστάσεως ἐκραγείσης, ἰδίαις αὐτοῦ δαπάναις. Ἓν τῶν πλοίων του ἀπετέλει μέρος τοῦ στολίσκου τῶν Γαλαξειδιωτῶν[3]. Ἀπὸ τοῦ 1824 προήχθη εἰς στρατηγὸν ὑπὸ τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως. Ἀπαντῶμεν αὐτὸν διακριθέντα ἐν Πάτραις, Λάλᾳ, Μεσολογγίῳ, Κερατοπυργίῳ, Μαραθῶνι, Νεοκάστρῳ καὶ Ἀθήναις ὑπὸ διαφόρους ἀρχηγούς. Ἀπεβίωσεν ἐν Θήβαις τὸ 1829 διοικῶν τότε τὸ πυροβολικόν. Περὶ τῆς ἀνδρείας, ἱκανότητος καὶ τῶν χρηματικῶν τοῦ ἀνδρὸς θυσιῶν σῴζονται πολλὰ ἔγγραφα ἐπίσημα[4]· ια') ***Παῦλος*** (Ἀλισσανδρᾶτος) ἀνὴρ πνευματώδης καὶ ἐπιχειρηματίας. Συνετέλεσεν ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς καὶ προστασίας τοῦ ἐμποροναυτικοῦ κλάδου τῆς νήσου διὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ τε καὶ τοῦ ***Νικολάου Φωκᾶ Γεωργακάτου*** τὸ 1842 συστάσεως τῆς ἀσφαλιστικῆς ἑταιρείας «Κεφαλληνία». Ἀπὸ τοῦ 1864 ἀποθανόντος τοῦ ***Παύλου***, ἐξηκολούθησε διευθύνων ταύτην ὁ ***Νικόλαος*** μέχρι τοῦ 1872 ὅτε

[1] Χιώτου II Ἱστορ. Ἰον. Κρ. 384-385, 397, 501. Ἀπὸ τοῦ Διονυσίου ἕλκουσι τὴν καταγωγὴν οἱ ἐν Πάτραις Φωκάδες.

[2] Ἴδε ἀριθμ. 1210 μητρῴου τῶν ἀγωνιστῶν καὶ 9140 ἔγγραφον τοῦ Δ. Ὑψηλάντου.

[3] Κωνστ. Μεταξᾶ ἀπομνημονεύματα καὶ Ἐπ. Μεταξᾶ. Ἱστορ. οἰκογ. Μεταξᾶ. 148.

[4] Τ' ἀφορῶντα τὰς κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα ἐκδουλεύσεις τοῦ οἴκου Φωκᾶ ἐπίσημα πιστοποιητικὰ καὶ ἄλλα ἔγγραφα, ἔχει ὁ φίλος κ. Ἀναστάσιος Φωκᾶς Γεωργακᾶτος ἐν Ἀργοστολίῳ, ὅστις πλεῖστα τούτων ὑπέβαλε τῇ ἐπιτροπῇ τοῦ ἀγῶνος κατὰ τὸ ὑπ' ἀριθμ. 4025 ἔγγραφον τῆς 22 ἰουνίου 1865.

διελύθη· ιβ') *Νικόλαος* ('Ανδρεάτος). 'Αναφέρεται ὅτι οὗτός τε καὶ οἱ Σπυρίδων καὶ 'Ιωάννης Μεταξάδες, ὁ Σπυρ. Στεκούλης, καὶ ὁ Γρηγ. Πανᾶς, ἡγούμενοι τριῶν χιλ. Κεφαλλήνων, ἀπέβησαν εἰς 'Αχαΐαν ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1768 καὶ ἐπολιόρκησαν τὰς Πάτρας[1]· ιγ') *'Αναστάσιος* υἱὸς Νικολάου (Γεωργακᾶτος). Εὐπαίδευτος δημοσιογράφος καὶ ποιητὴς λυρικὸς καὶ σατυρικός. Ἔχει συλλογὴν ἀνέκδοτον ποιήσεων, περὶ ὧν ἐξηνέχθησαν τιμητικώταται κρίσεις ἐν ποιητικοῖς διαγωνισμοῖς· ιδ') *Χαραλάμπης*. Διδάσκαλος καὶ ἱεροκήρυξ ἐπὶ Ὄθωνος ἐν διαφόροις τοῦ Κράτους ἐπαρχίαις ἀποθανὼν πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐν 'Αθήναις ὅπου διετέλει πρωθιερεὺς τῆς Μητροπόλεως.

ΦΩΚΑΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Υἱὸς Νικολάου καὶ Ἄννης Χωραφᾶ γεννηθεὶς ἐν 'Αργοστολίῳ τὸ 1860. 'Απὸ τῶν μαθητικῶν του ἐτῶν διετράνωσε πολλὴν φιλομάθειαν. Ἔγραψεν ἐθνικὰ καὶ λυρικὰ ᾄσματα, μαθητὴς δ' ἔτι τοῦ Γυμνασίου, ἐγένετο μετ' ἄλλων φιλομούσων νεανιῶν, ἱδρυτὴς τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου «*'Ηώς*», ἐκφωνήσας μάλιστα, ἑορταζομένης τῆς ἀμφιετηρίδος τῆς 'Εθνικῆς τῶν 'Ιονίων ἀποκαταστάσεως τῇ 21 μαΐου 1877, *Ὕμνον εἰς τὴν Ἕνωσιν τῆς 'Επτανήσου*. Τὸ 1879 ἐδημοσίευσεν ἐν 'Αργοστολίῳ καὶ *ἐπικήδειον εἰς Θεοδ. Καροῦσον*, ἀντιπροσωπεύων τὴν μαθητιῶσαν νεολαίαν. 'Ιατροχειρουργὸς σπουδάσας ἐν Παρισίοις. 'Εκεῖ ἀσκῶν τὸ ἐπάγγελμα, ἐπεδόθη εἰς εἰδικὰς ἀνατομικὰς καὶ χειρουργικὰς κυρίως μελέτας. Ὑπῆρξε διὰ διαγωνισμοῦ ἐσωτερικὸς βοηθὸς τῶν νοσοκομείων τῶν Παρισίων (1880), ἐτιμήθη δι' εὐφήμου μνείας (laureat-mention hononable) κατὰ τὸ διαγώνισμα περὶ τοῦ χρυσοῦ μεταλλίου τῶν νοσοκομείων τῶν Παρισίων (1885), ἔλαβε τὸ χαλκοῦν μετάλλιον τῆς Γενικῆς διευθύνσεως τῶν νοσοκομείων (assistance publique) τὸ 1885 καὶ ἐγένετο βοηθὸς τῆς 'Ανατομικῆς ἐν τῇ 'Ιατρικῇ Σχολῇ διὰ διαγωνισμοῦ (1882-1885). Τὸ δὲ 1889 ἀποδυθεὶς εἰς διαγώνισμα περὶ μιᾶς μόνης θέσεως ἐν τῷ Χειρουργικῷ τμήματι, ἀνηγορεύθη ἔκτακτος καθηγητὴς (professeur agrégé) ἐν Λίλλῃ, ἔνθα ἐδίδαξε τὴν χειρουργικὴν κλινικὴν τῶν παίδων, καὶ ἀναπληρωτὴς τῆς ἐγχειριστικῆς (1891-1893) καὶ τῆς χειρουργικῆς παθολογίας. 'Επίσης διετέλεσε χειρουργὸς τῶν νοσοκομείων

[1] Παπαγιάννη. Οἱ Ἕλληνες κατὰ τὸ 1768-1774. 'Εν 'Αθήναις 1903 ἐν εὑρετηρίῳ καὶ Χιώτου III 462-465.

S. Sauveur καὶ Hospice Comtesse τῆς Λίλλης (1895-1901) καὶ ἀρχιχειρουργὸς τοῦ νοσοκομείου S. Pol-sur-mer (1896-1901) Τῆς ἐπιστημονικῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀξίας ἀσφαλῆ τεκμήρια εἶνε καὶ τόσοι τιμητικοὶ τίτλοι, οἷοι τοῦ ἀντεπιστέλλοντος μέλους, τῆς Χειρουργικῆς τῶν Παρισίων Ἑταιρείας (1892), τῆς Ἀνατομικῆς τοιαύτης (1893), τακτικοῦ δὲ τῆς Γαλλικῆς Χειρουργικῆς Ἑταιρείας (1890-1901), τῆς Κεντρικῆς Ἰατρικῆς Ἑταιρείας τῆς Παιδιατρικῆς τῆς βορείου Γαλλίας, τῆς Βελγικῆς, τιμηθέντος τοῦ ἀνδρὸς καὶ διὰ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ὡς ἀντιπροέδρου τοῦ Συνεδρίου τῆς Παιδιατρικῆς τοῦ Bordeaux (1895), διὰ τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς κυβερνήσεως εἰς Ἰταλίαν (1892), πρὸς μελέτην τῶν ὀρθοπαιδικῶν νοσημάτων, περὶ ὧν καὶ ὑπέβαλεν ἔκθεσιν λεπτομερῆ εἰς τὸ Γαλλικὸν ὑπουργεῖον, καὶ δι' ἀπονομῆς τοῦ παρασήμου τῆς Ἀκαδημίας τῶν Παρισίων τὸ 1892 (officier d'academie) καὶ τοῦ χρυσοῦ σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος τῆς Ἑλλάδος (1900). Εἰς τὸ κατὰ τὸ 1891 συνελθὸν ἐν Παρισίοις Συνέδριον, ἐποιήσατο ἐμβριθεῖς παρατηρήσεις, ἑλκύσας τὴν πρὸς αὐτὸν πεποίθησιν διαπρεπῶν καθηγητῶν. Τηρῶν καὶ ἐν τῇ ξένῃ ἀμείωτον τὸ ὑπὲρ τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος ἐνδιαφέρον, ἔσπευσε καὶ κατὰ τὸν Ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον νὰ παράσχῃ τὰς ἰατρικὰς αὐτοῦ ἐν τῷ στρατῷ ὑπηρεσίας[1]. Ἐν δὲ τοῖς Πανελληνίοις Ἰατρικοῖς Συνεδρίοις τῶν Ἀθηνῶν, ὑπέβαλε σπουδαίας παρατηρήσεις ἐπὶ πολλῶν ζητημάτων, ἐξαιρέτως δὲ ἐπὶ τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ καὶ τῆς σκωληκοειδίτιδος κλ. Προτάσει τῆς Ἰατρικῆς σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, διωρίσθη καθηγητὴς τῆς Χειρουργικῆς κλινικῆς τῇ 6 ἰουλίου 1902, διευθύνει δὲ ἀπό τινος καὶ τὸ χειρουργικὸν τμῆμα τοῦ Δημοτικοῦ νοσοκομείου Ἀθηνῶν. Τῆς ἰατρικῆς παιδείας καὶ πείρας τοῦ ἀνδρός, τῆς δεξιότητος τοῦ καλάμου καὶ τοῦ ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης ζήλου, τρανὰ δείγματα ἔχομεν πλείστας αὐτοῦ δημοσιεύσεις, ἐν ἐγκρίτοις ἰατρικοῖς περιοδικοῖς τῆς τε Γαλλίας, τινῶν τῶν ὁποίων ὑπῆρξε καὶ διευθυντὴς μετ' ἐξόχων ἰατρῶν καὶ καθηγητῶν, καὶ τῶν Ἀθηνῶν. Ἰδιαιτέρως δ' ἐδημοσίευσε τὰ ἑξῆς ἔργα· α') *Ἐτησίαν λογοδοσίαν*

[1] Περὶ πολλῶν ἄλλων πραγματειῶν, τοῦ ἀνδρός, καὶ περὶ τῆς ἀξίας τῶν ἔργων αὐτοῦ κλπ. ἴδε τὴν λεπτομερῆ διατριβὴν Γεράσιμος Φωκᾶς. Τίτλοι καὶ ἔργα αὐτοῦ. Ἐν Ἀθήναις τύποις Βλαστοῦ 1901 σελ. 41, ὑπὸ Θεμιστ. Μεταξᾶ ἰατροῦ.

τῆς Χειρουργικῆς κλινικῆς τῶν παίδων τοῦ νοσοκομείου S. Sauveur. Ἐν Λίλλῃ 1891 σελ. 16· β′) *Ἐτησίαν λογοδοσίαν τῆς Χειρουργικῆς κλινικῆς τῶν παίδων*. Ἐν Λίλλῃ 1890 σελ. 28· γ′) *Ἔκθεσιν περὶ τῆς λειτουργίας τοῦ Χειρουργικοῦ τμήματος τοῦ νοσοκομείου τοῦ* S. Pol-sur-Mer· δ′) *Περὶ ὀζώδους παθήσεως τοῦ μαστοῦ*, διατριβὴν ἐπὶ διδακτορίᾳ. Παρίσιοι 1886 σελ. 107· ε′) *Κλινικὰ μαθήματα Χειρουργικῆς Ὀρθοπαιδικῆς*. Παρίσιοι 1895 σελ. 524· ς′) *Χειρουργικὴν κλινικὴν τῶν παίδων τοῦ νοσοκομείου* S. Sauveur. Παρίσιοι καὶ Λίλλη 1893 σελ. 266. Τὸ ἔργον τοῦτο διά τε τὰς στατιστικὰς πληροφορίας, καὶ διά τινας κλινικὰς παρατηρήσεις ἔτυχεν εὐμενεστάτης ὑποδοχῆς παρά τε τοῖς μαθηταῖς καὶ παρὰ τῷ ἰατρικῷ τύπῳ γαλλικῷ τε καὶ ξένῳ, ἀνατυπωθὲν μάλιστα αὖθις ἐν Παρισίοις· ζ′) *Μελέτας ἐπὶ τῆς γυναικολογικῆς ἐγχειρητικῆς*. Παρίσιοι 1899 σελ. 207· η′) *Περί τινος λευκοῦ ὄγκου τοῦ γόνατος τοῦ παιδός*. Παρίσιοι 1900 σελ. 92· θ′) *Ἐγχειρίδιον Χειρουργικῆς θεραπευτικῆς* μετ᾽ εἰκόνων. Παρίσιοι 1901 σελ. 647. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἐπεκροτήθη ἐκθύμως ὑπὸ τοῦ ἐν Γαλλίᾳ ἐπιστημονικοῦ κόσμου, περιώνυμα δὲ ἰατρικὰ περιοδικὰ Γαλλικὰ καὶ Ἀγγλικὰ ἔγραψαν ὑπὲρ τοῦ συγγραφέως, ὡς τὸ Scalpel, Progrès médical, bulletin médical, The Lancet, κλ. ι′) *Μαθήματα Χειρουργικῆς κλινικῆς*. Σειρὰ Α′. σ. 512. Ἐν Ἀθήναις 1904.

ΦΩΚΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Υἱὸς Ἰακώβου γεννηθεὶς ἐν Βαλεριάνῳ τοῦ Ἐλιοῦ. Ἤκμασε κατὰ τὴν ις′ ἑκατ. [1] Οὐδὲν ἄλλο τυγχάνει γνωστὸν περὶ τῶν νεανικῶν αὐτοῦ ἐτῶν, ἢ ὅτι νεαρώτατος ἐπεδόθη εἰς τὴν ναυτικήν. Μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Νέου Κόσμου, ἀκατάσχετος εἶχε καταλάβει πόθος, κυβερνήσεις καὶ ἐπιστήμονας πρὸς ἀνακαλύψεις νέων χωρῶν. Αἱ Εὐρωπαϊκαὶ παραλίαι ἤρξαντο ὑποχωροῦσαι πρὸ ἄλλων ἀγνώστων καὶ ἀνεκμεταλλεύτων γαιῶν ἄλλων ἠπείρων, καὶ μάλιστα τῆς Ἀμερικῆς, ἡ δὲ Μεσόγειος παρεχώρει τὸ ἐν αὐτῇ μακραῖον στάδιον τῆς ἐμποροναυτικῆς δράσεως, εἰς τοὺς πέραν τῶν Ἡρακλείων στηλῶν Ὠκεανούς. Ἡ Ἰσπανία καὶ ἡ Πορτογαλλία κατέχουσιν ἤδη εἰς χεῖρας αὐτῶν ὁλόκληρον σχεδὸν τὸ ἐμπόριον. Τότε ἀναπτύσσεται τὸ κατακτητικὸν πνεῦμα καὶ ἱδρύονται ἀποικίαι τῶν κρατῶν ἐκείνων

[1] Ἀπαντᾷ καὶ Φωκᾶς Βαλεριᾶνος καὶ Ἀπόστολος Φωκᾶς. Μαζ. Ἔνθ. ἀνωτέρω 16-17.

ἐν Ἀμερικῇ, Ἀφρικῇ καὶ Ἀσίᾳ. Τότε ἀναφαίνεται τὸ πρῶτον νέος Κεφαλλὴν ναυτικός, ἁπλοῦς μέχρι τότε ἐργάτης τῆς θαλάσσης, ὅστις καταταγεὶς εἰς τὸ Ἱσπανικὸν ναυτικόν, προάγεται διὰ τὴν ἱκανότητα βεβαίως καὶ εὐφυΐαν αὐτοῦ εἰς πλοηγὸν (Piloto) ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Ἱσπανίας, διατελέσας τοιοῦτος ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἐν τῇ ναυτικῇ μοίρᾳ τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν. Τῆς Ἱσπανίας ἐπὶ Φιλίππου Β′ ἀντίζηλος ἡ Ἀγγλία ἐπὶ Ἐλισάβετ, ἐπήνεγκε σπουδαιοτάτας ζημίας διὰ μακρῶν πολέμων καὶ λεηλασιῶν, ἐν ταῖς κατὰ τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Ἀμερικὴν ἀποικίαις τῆς Ἱσπανίας, ἧς τὴν ὀφρῦν κατώρθωσαν νὰ καταβάλωσιν ἄνδρες πεφημισμένης πολεμικῆς ἱκανότητος, τόλμης καὶ φιλοπατρίας, οἷοι οἱ Carliste, Cavendisch καὶ Δράκιος, προασπίσαντες τ' ἀγγλικὰ συμφέροντα, καὶ ἀμύθητα ἐκεῖθεν ἀποκομίσαντες ἀγαθὰ ἀπὸ τῶν πλουσίων ἐκείνων χωρῶν, Τότε ἀπώλεσε καὶ ὁ ἡμέτερος *Φωκᾶς* τὴν διὰ μακρῶν μόχθων καὶ ἀφωσιωμένων ὑπηρεσιῶν κτηθεῖσαν ἱκανὴν χρηματικὴν αὐτοῦ περιουσίαν, συλληφθέντος τοῦ ἐφ' οὗ ὑπηρέτει πολεμικοῦ πλοίου ὑπὸ τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου παρὰ τὰς Φιλιππίνας, αἰχμαλωτισθέντος δὲ καὶ τοῦ *Φωκᾶ*. Ἀλλὰ τὸ πάθημα τοῦτο δὲν ἀνεχαίτισε τὴν ζέσιν τοῦ ἀνδρός. τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς ἄλλως τε ὑπέθαλπε τὰ παρατολμότερα σχέδια καὶ προέτρεπεν εἰς μεγαλουργήματα· ὁ δὲ ἀνὴρ ἔχων τὴν πεποίθησιν τῆς ἀξίας του ἐφιλοδόξησεν ἱστορικὸν ὄνομα. Τότε παρουσιάσθη περίστασις διανοίγουσα τὸ στάδιον ὅπερ ὠνειροπόλει ἐκεῖνος. Συνεζητεῖτο καὶ ἐμελετᾶτο τίς ἡ συντομωτέρα ὁδός, ἥτις θὰ ἠδύνατο νὰ ἑνώσῃ κατὰ τὰ ἀρκτικὰ τῆς Ἀμερικῆς μέρη, διά τινος τυχὸν ἀγνώστου πορθμοῦ ἢ θαλάσσης, τοὺς δύο Ὠκεανούς, ἵνα συντομευθῇ οὕτως ἡ πρὸς τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας ὁδός. Καὶ εἶχον μὲν πειραθῇ τὸ τοιοῦτο πρότερον, ἀλλ' ἐπὶ ματαίῳ, ἱκανοὶ καὶ εὔτολμοι θαλασσοπόροι, οἷοι ὁ Balboa καὶ ὁ Cortez, οὐδ' ἐγνώσθησαν αἱ λεπτομέρειαι τῆς ὑπὸ τοῦ Cortreal ἀνακαλύψεως τῆς ὑποτιθεμένης τοιαύτης ὁδοῦ, ἥτις καὶ στενὸν τοῦ Αἰνιὰν ἢ Οὐδσονικὴ θάλασσα ὠνομάσθη, ἀλλ' ἡ δόξα τῆς ἐπιτυχίας ἐπεφυλάσσετο τῷ ἡμετέρῳ ἐνδόξῳ συμπολίτῃ, εἰς ὃν ἀνετέθη, ἡ ἐκ νέου ἐπιχείρησις, ὑπὸ τοῦ ἀντιβασιλέως τοῦ Μεξικοῦ. Ἀποτυχόντος τοῦ πρώτου ταξειδίου διὰ τὴν ἀποδειλίασιν τῶν πληρωμάτων, ὁ *Φωκᾶς* δὲν ἀπεκαρτέρησε, ἀλλὰ τὰ 1592 διαταγῇ τοῦ ἀντιβασιλέως ἐκείνου ἐπεχείρησε πάλιν τὸν κινδυνώδη πλοῦν, ἀναχθεὶς ἀπὸ τοῦ λιμένος

'Απακούλκου τοῦ Μεξικοῦ πρὸς βορρᾶν· φθὰς δὲ μετὰ μακρὸν καὶ περιπετειῶδες ταξείδιον μέχρι τῆς 47—48^{0} β. πλάτους, εἰσεχώρησεν ἐπὶ εἰκοσαήμερον διαπλέων, ἐντὸς τοῦ πλατυνομένου ἐφ' ὅσον προὐχώρει εἰς τὰ ἔσω καὶ ἐγκατεσπαρμένου ὑπὸ μεγάλων νήσων στενοῦ πεποιθὼς ὅτι εἶδεν ἐκεῖθεν καὶ τὸν 'Ατλαντικόν, φόβοι ὅμως περὶ τῆς περαιτέρω αὐτοῦ ἀσφαλείας εἰς τὰ ἄγνωστα καὶ ἄγρια ἐκεῖνα μέρη, ὑπεχρέωσαν αὐτόν, ἐν τῇ ἰδέᾳ πρὸς τούτοις τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ, νὰ ἐπαναστρέψῃ διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ εἰς 'Απακοῦλκον καὶ ἀγγείλῃ τὰ κατὰ τὸν πλοῦν ἐκεῖνον, ἐλπίζων ἀνταξίαν ἀμοιβὴν καὶ τιμάς, περὶ ὧν ὅμως σφαλόμενος ἀπεγοητεύθη καὶ ἐτάκη ὑπὸ δικαίας θλίψεως. Μάτην ἐλπίσας διετίαν ὅλην τὴν φιλοδικαιοσύνην καὶ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ ἀντιβασιλέως τοῦ Μεξικοῦ καὶ τοῦ βασιλέως τῆς 'Ισπανίας, ἀπεφάσισε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ ἴδια, ἀλλὰ διερχόμενος τῆς Φλωρεντίας ἔτυχε τῆς γνωριμίας τοῦ Ἄγγλου Δούγλας, ὅστις ἔδωκεν αὐτῷ καὶ συστατικὰ γράμματα πρὸς τὸν ἐν 'Ενετίᾳ παρεπιδημοῦντα τότε Ἄγγλον πρόξενον τοῦ Χαλεπίου Μ. Λόκκιον πρὸς ὃν ὁ ***Φωκᾶς*** ἀνεκοίνωσε τὰ περὶ τῶν θαλασσοποριῶν αὐτοῦ καὶ ἀνακαλύψεων. Δυσανασχέτει δὲ κατὰ τῆς 'Ισπανικῆς Κυβερνήσεως, οὐ μόνον διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγνώμονα καὶ ἄδικον συμπεριφοράν της, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ὕφεσιν τῆς προτέρας προθυμίας καὶ τοῦ πόθου τῶν ἀνακαλύψεων, πεποιθὼς ὅτι καὶ νέα ἐπιτόπιος ἔρευνα τῶν βορείων ἐκείνων τῆς 'Αμερικῆς χωρῶν, θὰ συνεπλήρου τὸ ἔργον τοῦ προτέρου πλοῦ, φερομένων εἰς γνῶσιν νέων λεπτομερειῶν, καὶ καθοριζομένων ἐπιστημονικώτερον καὶ ἐναργέστερον τῶν πρότερον γενομένων παρατηρήσεων. Βλέπων ἑαυτὸν ὅμως ἐγκαταλειπόμενον πλέον ὑπὸ τῆς 'Ισπανίας, ἀπέβλεψε λέγεται εἰς τὴν 'Αγγλίαν, πρὸς τὴν κυβέρνησιν τῆς ὁποίας διὰ τοῦ Λοκκίου ἐγνώρισε τὰ περὶ τοῦ πλοῦ αὐτοῦ, ὑποβαλὼν ὅτι προθύμως θ' ἀνεδέχετο τὴν ἐκ νέου τῶν μερῶν ἐκείνων ἐξερεύνησιν, κατατασσόμενος εἰς τὴν ἀγγλικὴν ὑπηρεσίαν. 'Αναφέρεται οὐχ ἧττον ὅτι τοὐναντίον γενομένην αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Λοκκίου πρότασιν ὅπως ἐπὶ ἁδρᾷ πληρωμῇ διακοινώσῃ τὰ κατὰ τοὺς πλόας αὐτοῦ τοῖς Ἄγγλοις, ἀπέκρουσε, κατακρινόμενος ἐπὶ τούτῳ [1], κατ' ἄλλον δὲ συγγραφέα, ὅτι ἀπεποιήθη τὴν πρότασιν, τὸ μὲν διὰ τὸ προκεχωρη-

[1] **Enciclopedia Metodica** ἐν λέξει. **Pignat II 240.**

κὸς τῶν ἐτῶν αὐτοῦ, τὸ δὲ ἐπηρεαζόμενος ὑπὸ τοῦ οἰκτροῦ τέλους ἄλλων ἐξερευνητῶν καὶ περιηγητῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀνεπίσημον καὶ ἀτομικὴν σημασίαν τῆς τοῦ Λοκκίου προτάσεως [1], ὅλως ὅμως ἀβάσιμον νομίζομεν τὴν ἐξενεχθεῖσαν ὑπὸ βιογράφου τινὸς τοῦ ἀνδρὸς γνώμην ὅτι ἀφετηρία τῆς πρὸς τοὺς Ἄγγλους διακοινώσεως τῶν τοῦ πλοῦ, ἐξαιρέτως δὲ τῶν ὑπηρεσιακῶν μυστικῶν ἅτινα ἐτήρει τοιαῦτα φιλύποπτος πολιτική, ἦτο πνεῦμα ἐκδικήσεως πρὸς τὴν Ἱσπανίαν, καὶ οὐχὶ ἡ φιλοδοξία, ὁ ἀδιάπτωτος ἐπιστημονικὸς ζῆλος, εὐεργετικὴ ἔφεσις, καὶ ἡ οὐχὶ ἀξιόμεμπτος βεβαίως ἐπιδίωξις ἀνταξίου τῶν μόχθων καὶ τῶν κινδύνων αὐτοῦ κέρδους. Ἐκ τῆς μεταξὺ Φωκᾶ καὶ Λοκκίου ἀλληλογραφίας πιστοποιεῖται ἡ ἀμετάτρεπτος ἀπόφασις καὶ ὁ ἀμάραντος πόθος τοῦ ἐξερευνητοῦ πρὸς νέον πλοῦν, δυστυχῶς ὅμως διὰ τὸν περισπασμὸν τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως εἰς ἕτερα σοβαρὰ διπλωματικὰ ζητήματα, ὁ Λόκκιος ἐβράδυνε νὰ φέρῃ αὐτοπροσώπως τοῦ **Φωκᾶ** τὰς ὁριστικὰς ἀπαντήσεις πρὸς κανονισμὸν τῶν καθέκαστα, ὅταν δὲ ἐκεῖνος ἤρχετο διὰ Ζακύνθου εἰς Κεφαλληνίαν, ἔμαθεν ὅτι ὁ ἀείμνηστος συμπολίτης ἦτο ἑτοιμοθάνατος, τοῦ θανάτου ἐπελθόντος αὐτῷ τὸ 1602 [2]. Τὸ μέγα λοιπὸν ἔργον ἔμεινεν ἀτελές, ἐκ τῶν ὑστέρων ἀποδειχθέντος ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου, ἀνακαλυφθὲν στενόν, εἶνε τὸ χωρίζον τὴν νῆσον Βαγκοῦβερ ἀπὸ τῆς Στερεᾶς, ὅπερ πρὸς τιμὴν τοῦ θαλασσοπόρου ἐκλήθη ἔκτοτε ***Στενὸν ἢ θάλασσα τοῦ Φωκᾶ*** ἢ San Juan de Fuca ὡς ἐλέγετο ἐν Ἱσπανίᾳ. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐξερευνητοῦ, ὁ ῥηθεὶς Λόκκιος ἐξέδωκεν ἐν Ἀγγλίᾳ τὴν ***Ἔκθεσιν τῶν ταξειδίων τοῦ Φωκᾶ***, καθ' ἃ ἐτήρει διὰ μνήμης τὰ τῶν πρὸς αὐτὸν ἀνακοινώσεων ἐκείνου, γνωστὸς δὲ ἄγγλος συγγραφεὺς ὁ Sam. Purchas, ἀνεδημοσίευσε τὰ τῶν ἀνακαλύψεων τοῦ ἀνδρός [3]. Ὁ Λόκκιος εἰ καὶ παρεινεῖρεν, ὡς λέγεται, ἀνακριβείας καὶ ὑπερβολάς, τόσον ὥστε καὶ ἀμφιβολίαι νὰ γεννηθῶσι περὶ τῆς ἀκριβείας καὶ πραγματικότητος [4], κατέστησεν οὐχ ἧττον γνωστὰς πολυτίμους πληροφορίας καὶ ἐν πολλοῖς παρέ-

[1] P i g n a t αὐτ. 241.

[2] Κατ' ἄλλους ἀπέθανε τὸ 1626.

[3] Ἐν τῇ συλλογῇ «P u r c h a s» his pilgrimages or relations of the world and the religion 1613-1626 London.

[4] Ἐν E n c i c l. M e t o d. Ἴδε καὶ Μαζαρ. ἔνθ. ἀνωτ. 33.

σχεν ὠφέλειαν, ὅσον ἀφορᾷ τὰς περὶ προϊόντων, μετάλλων, γεωργίας, ἐμπορίου, καὶ τῆς τοῦ πολιτισμοῦ ἐν γένει καταστάσεως τῶν ἀγνώστων καὶ δυσπελάστων ἐκείνων χωρῶν εἰδήσεις, δοὺς οὕτως ἀφορμὴν εἰς μελλούσας ἐπιστημονικωτέρας ἐρεύνας καὶ διανοίξας στάδια ἐπιχειρημάτων καὶ κερδοσκοπιῶν παντοίων, ταῦτα πάντα ἀνατρέχοντα καὶ ὀφειλόμενα εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ τὴν πρώτην ἀνακάλυψιν τοῦ ἡμετέρου **Φωκᾶ**. Τὸ δημοσίευμα προὐξένησε μεγάλην παρὰ τοῖς γεωγραφικοῖς κυρίως κύκλοις ἐντύπωσιν, ἀλλὰ καὶ διήνοιξε στάδιον ἐπιστημονικῆς συζητήσεως, εἰς δύο ἀντίμαχα στρατόπεδα ταχθέντων τῶν εἰδικῶν εἰς τοιαῦτα ζητήματα ἀνδρῶν, ἐπιφανεῖς ὅμως ἄνδρες οἷοι οἱ Guill. Delisle, Phil. Buache, Darymple, S. Jhon Ross. Chr. Gaspari καὶ ἄλλοι, ἐτάχθησαν ὑπὲρ τοῦ **Φωκᾶ**, ὀνομάσαντες τὸ στενὸν διὰ τοῦ ὀνόματός του, καὶ εἰς χάρτας περιλαβόντες αὐτό, καὶ ἐγένοντο μὲν καὶ νεώτεραι ἔρευναι καὶ μάλιστα τελευτώσης τῆς ιη΄ ἑκατονταετηρίδος, ἀλλὰ δὲν ὑφίσταται καὶ μετὰ τοῦτο πλήρης ἡ ὁμωφωνία τῶν γνωμῶν. Περὶ τοῦ ἀνδρὸς οὐδὲν ἄλλο γινώσκεται, περὶ αὐτοῦ ὅμως τηρεῖται ζωηρὰ ἔτι παρὰ τοῖς ἐν Βαλεριάνῳ Φωκᾶ, ἡ παράδοσις ὡς καὶ περὶ ἀρχαίων ἐγγράφων τοῦ ἀνδρὸς μὴ σῳζομένων ὅμως σήμερον. Ὁ Βρετὸς οὐκ ἀκριβῶς ἀπέδωκε τῷ ἀνδρὶ σύγγραμμα ὁμωνύμου κρητός [1]. Τὸν **Φωκᾶν** διὰ μακρῶν ἐβιογράφησεν ὁ Eyries ἐξ οὗ τὰ πλεῖστα ἠρύσατο ὁ ἡμέτερος **Μαζαράκης**.

ΦΩΚΑΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ ὁ Archivista. Ἐκ τοῦ κλάδου Τζαννετάτου. Ἐγεννήθη ἐν Ἀργοστολίῳ τῷ 1786. Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Λοβέρδου Κωστῆ ταξινόμησιν τῶν ἐγγράφων τοῦ Ἀρχειοφυλακείου Κεφαλληνίας ἡ ἱστορία τῆς νήσου, καὶ οἱ φοιτῶντες πρὸς παντοίας διφήσεις ἐν τῷ πλουσίῳ τούτῳ ἀρχείῳ, ὀφείλουσι νὰ τηρῶσι σεβαστὴν μνήμην τῆς ἐπὶ ὑπερτεσσαρακονταετίαν ἐπιπονωτάτης ἐργασίας, τοῦ ἐξαιρετικοῦ ζήλου, τῆς παροιμιώδους εἰς τὸ καθῆκον ἀφοσιώσεως καὶ τῆς ἐντεῦθεν κτηθείσης εἰδικότητος περὶ τὰ τῶν ἀρχειοφυλακείων, ἀειμνήστου ἀνδρὸς τούτου. Κάτοχος τῆς ἰταλικῆς καὶ μάλιστα τοῦ ἑνετικοῦ ἰδιώματος οὐκ ἄμοιρος ὅλως δὲ τῆς Λατινικῆς καὶ γαλλικῆς, φιλίστωρ καὶ φιλέρευνος ἀπὸ νεανικῆς ἡλικίας ἠσχολεῖτο εἰς συλλογὴν ἱστορικῆς περὶ Κεφαλληνίας ὕλης. Τεράστιον ἦτο τὸ ὑπ᾽ αὐτοῦ ἀνα-

[1] Ἐν Νεοελλ. Φιλ. Β΄ 65 πρβλ. Σάθα Ν. Φ. 221.

ληφθὲν ἔργον ν' ἀνακατατάξῃ διὰ νέας μεθόδου τὰ ἔγγραφα πέντε ὅλων αἰώνων. Καὶ δὴ μετὰ ἀπαραδειγματίστου ὑπομονῆς ἠρίθμησε καὶ ἐμονογράφησε ὅλας τὰς σελίδας, τῶν ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ ις' αἰῶνος τηρουμένων ἐκεῖ συμβολαιογραφικῶν βιβλίων ἐπὶ τῶν διαφόρων κυβερνήσεων, τῶν κωδίκων μονῶν καὶ ναῶν, τῶν παλαιῶν ληξιαρχικῶν καὶ τῶν διοικητικῶν βιβλίων ταξινομήσας τὰ δικαστικά, κατατάξας καθ' ὕλην καὶ χρόνον ἄλλας κατηγορίας ἐγγράφων, καταρτίσας πολλὰ εὑρετήρια, πλουτίσας τ' ἀρχεῖα διὰ πολλῶν ἐγγράφων, διασώσας σιγίλλια καὶ κώδικας μεμβρανίνους καὶ γενόμενος αὐτόχρημα ὁ πατὴρ καὶ ὁ ἄγρυπνος καὶ τίμιος φύλαξ τοῦ ἀρχειοφυλακείου. Εἰς τοὺς ἑκάστοτε ἐπισκεψαμένους πρὸς ἐρεύνας τὸ κατάστημα τοῦτο ἡμεδαποὺς καὶ ξένους διφήτορας, ἐχρημάτισε σπουδαῖος ὁδηγὸς καὶ ἐπίκουρος, καὶ ἰδίως εἰς τὰ τοῦ μεσαίωνος, συλλέγων ἐπιμελῶς ἔγγραφα τῶν χρόνων τούτων δυσεύρετα καὶ σπουδαῖα, τηρῶν δὲ ἀπὸ τῶν μελετῶν αὐτοῦ σημειώσεις πολλὰς περὶ αὐτῶν [1]. Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ πρὸς τοῦτον καὶ τὰς εἰδικὰς αὐτοῦ γνώσεις πεποίθησις καὶ ἐμπιστοσύνη τῆς Ἰονίου κυβερνήσεως, ὥστε ἐπετράπη αὐτῷ συνεργασθέντι διετίαν μετὰ ἐπιτροπῆς διορισθείσης ὑπὸ τῆς Γερουσίας καὶ ἡ ἀνακάθαρσις τῶν ἐγγράφων, πάμπολλα δὲ ὁ *Φωκᾶς* ἐξηφάνισε τότε ἔγγραφα θεωρηθέντα πλεονάζοντα ἢ ἀσήμαντα, εἰ καὶ τοῦτο εἶνε ἐπιστημονικῶς ἀδικαιολόγητον καὶ δυνάμενον νὰ ἐπενέγκῃ ἴσως καταστροφὰς σῳζομένων ἢ μελλόντων ἱστορικῶν μνημείων, ὡς δὲν εἶνε δύσκολον νὰ συνέβη ὑπὸ τὴν ἄδολον μέν, ἀλλ' ἀκροσφαλῆ ἐκτίμησιν τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ ἀρχειοφύλακος ἐκείνου. Ὁ ἀκάμπτος ὑπάλληλος οὐδέποτε ἀπελύθη τῆς θέσεως ἐκείνης τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἀρχειοφυλακείου, ἐφ' ᾧ καὶ ἐγνωρίζετο πλέον καὶ προσωνομάζετο « *Ὁ ἀρχιβίστας* » ὡς ὁ κατ' ἐξοχὴν δῆλον ὅτι ἐργασθεὶς καὶ ἀφοσιωθεὶς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἐκείνην. Ἀπέθανεν ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1866 [2].

ΧΑΡΒΟΥΡΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΠΤΙΣΤΗΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ

[1] Σάθα Ἑλλ. Ἀνέκδοτα Α' Ἀθήνησι 1887 ρης'-ρλα'. Ἔνθα καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Φωκᾶ τηρηθεῖσα σημείωσις τοῦ Κων. Βριώνη ἔτει 1637.

[2] Διευθυνταὶ τοῦ ἀρχειοφυλακείου ἀποκειμένου ἤδη εἰς τὸ ἀνώγεων τοῦ Τελωνείου Ἀργοστολίου, διετέλεσαν μετὰ τὸν Φωκᾶν οἱ Σπ. Δελλαδέτσιμας, Νικ. Μηλιαρέσης, Νικ. Μεταξᾶς Τρίκαρδος, Γερ. Λαβράγκας, Χαράλ. Μεταξᾶς, Διον. Λούζης, Νικ. Τρωγιάννος, Κων. Καραντινός, Ἀντ. Βριώνης.

1722, υἱὸς Δημητρίου καὶ Αἰκατερίνης Σουμάκη Λιβιέρη. Ἐν Ἰταλίᾳ διήνυσε τάς τε ἐγκυκλίους καὶ τὰς ἰατρικὰς σπουδάς. Μαθητὴς τοῦ Ἰακώβ. Β. Μοργάνη τοῦ βασίσαντος τὸ σύστημα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἀνατομίας καὶ ἀποσκορακίσαντος τὸ καθαρῶς εἰκοτολογικὸν (conjectural), ἐγένετο ἀκόλουθος τοῦ σκεπτισμοῦ, ἤτοι τῆς ἐσκεμμένης προφυλάξεως καὶ ἀμφιβολίας, μέχρις οὗ ἡ φύσις γίνῃ τῷ ἰατρῷ ὁδηγὸς τῆς διαγνώσεως καὶ τῆς καταλλήλου θεραπείας. Ἐνέκυψε καὶ εἰς φιλοσοφικὰς σπουδάς, διεπραγματεύετο μάλιστα, ἀλληλογραφῶν ἐκ Ῥώμης μετὰ τοῦ φιλοσόφου ἀββᾶ Στελλίνου φίλου αὐτοῦ ἐπιστηθίου, περὶ διαφόρων τοῦ κύκλου τούτου ζητημάτων. Ἀπὸ τοῦ 1740 ἐγκατεστάθη ἐν Βονωνίᾳ μετὰ μικρὰν ἐν Κεφαλληνίᾳ διατριβήν. Συστάσεσι τοῦ τε πανεπιστημίου τοῦ Πατταβίου καὶ τοῦ ῥηθέντος Στελλίνη, διωρίσθη τῇ 6 ὀκτωβρίου 1750 καθηγητὴς τῆς θεωρητικῆς ἰατρικῆς τοῦ ἐν Τουρίνῳ πανεπιστημίου ἀναδιοργανωθέντος τότε, καὶ ἰατρὸς τοῦ αὐτόθι νοσοκομείου τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου, ἀπὸ δὲ τοῦ 1754 προήχθη εἰς καθηγητὴν τῆς πρακτικῆς ἰατρικῆς διδάξας μέχρι τοῦ 1762. Διψῶν γνώσεων εὐρυτέρων, ἅς θὰ ἐκτᾶτο οὐ μόνον διὰ μελετῶν καὶ ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς μελέτης εἰς μουσεῖα, συλλογὰς ἐπιστημονικάς, νοσοκομεῖα καὶ ἐργαστήρια φυσικομαθηματικῶν ἐπιστημῶν, προσδὲ διὰ τῆς μετὰ σοφῶν ἀναστροφῆς, περιῆλθε διαφόρους τῆς Ἰταλίας, Γαλλίας, Φιλανδίας, Ὀλλανδίας καὶ Ἀγγλίας πόλεις, ἐπὶ δύο καὶ ἐπέκεινα ἔτη ἀσχοληθεὶς εἰς εἰδικὰ τῆς ἰατρικῆς καὶ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἀντικείμενα, καταρτίσας καὶ ἀξιόλογον συλλογὴν ζωολογικὴν καὶ ὀρυκτολογικὴν καὶ μάλιστα ἐκ κογχυλῶν. Εἰς τὴν περιήγησίν του ἐκείνην συνῆψε σχέσεις μετ' ἐξόχων ἀνδρῶν τῶν χρόνων ἐκείνων, οἷοι ὁ Φραγκλῖνος, ὁ Βυφφών, ὁ Baïlly, ὁ Lacondamine, ὁ Robertson, ὁ Hume, ὁ Cullen, ὁ δοὺξ Μαλβορούγ καὶ ἄλλοι, πεφημισμένα δὲ σωματεῖα, συνεντευκτήρια σοφῶν ἀνδρῶν καὶ κέντρα μεγάλων ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν, οἷα πρωτίστως αἱ Β. Ἑταιρεῖαι τοῦ Λονδίνου καὶ τοῦ Ἐδινβούργου, κατέλεξαν αὐτὸν μεταξὺ τῶν μελῶν των. Ἐπανελθὼν εἰς Τουρῖνον, ἀνέλαβεν αὖθις τὴν διακοπεῖσαν διδασκαλίαν, δωρησάμενος ἅμα καὶ τὰς ῥηθείσας συλλογὰς αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκεῖ μουσεῖον, καὶ ἄλλην τοιαύτην εἶτα ὑπ' αὐτοῦ καταρτισθεῖσαν πωλήσας πιθανῶς εἰς αὐτό [1]·

[1] B o n i n i biograf. medica piemontese II 177 λέγει ὅτι αἱ συλλογαὶ

ἀλλὰ τὸ 1770 λόγοι ὑγείας, ὑπεχρέωσαν αὐτὸν ν' ἀποχωρήσῃ τῆς ἕδρας, προσληφθεὶς εἶτα ἰδιαίτερος ἰατρὸς τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἐμμανουὴλ Καρόλου βασιλέως τῆς Σαρδηνίας, ὑπανδρευθείσης τὸν κόμιτα Ἀρτοὰ ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας, ὅτε μεταβὰς εἰς Παρισίους, μετ' οὐ πολὺ προήχθη καὶ εἰς ἰατρὸν τῆς αὐλῆς τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου ΙΣΤ'[1]. Ἐκεῖ ὁ φιλόβιβλος ἀνὴρ κατήρτισε καὶ περισπούδαστον πλουσίαν βιβλιοθήκην, περὶ ἧς ἱκανὸς ἐγένετο λόγος μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Ἐκραγείσης τῆς ἐπαναστάσεως, ἀπεπειράθη ν' ἀναχωρήσῃ ἐκεῖθεν ὑπὸ ψευδώνυμον, ἀλλὰ δὲν τῷ ἐπετράπη, παραστὰς κατ' ἀνάγκην μάρτυς τῶν ἐκεῖ, καὶ πολλῶν ἐκ τῶν ἐπιλέκτων αὐτοῦ φίλων θρηνήσας τὸν θάνατον καὶ τὰς παντοίας καταστροφάς. Ἐκεῖ διαμείνας μέχρι τοῦ 1795 ἢ τοῦ 1797 ἀνεχώρησεν εἰς Πατάβιον παρὰ τῷ ἐκεῖ καθηγητῇ Μάρκῳ αὐταδέλφῳ αὐτοῦ, εἰ δὲ καὶ τὴν ἡλικίαν προκεχωρημένην ἔχων, δὲν ἀπέστερξεν ἐξ ἐπιστημονικοῦ ζήλου ἀμαράντου ὁρμώμενος ν' ἀναλάβῃ αὖθις τὴν προσενεχθεῖσαν αὐτῷ ἕδραν τῆς φυσιολογίας ἐν τῷ ἐκεῖ πανεπιστημίῳ, ἐν τῇ πόλει δὲ ταύτῃ ἀπέθανε κατὰ τοὺς μὲν τὸ 1801, κατὰ τοὺς δὲ τὸ 1804[2]. Ἔργα αὐτοῦ εἶνε γνωστὰ τὰ ἑξῆς· α') Saggio sulle febbri· β') Examen physique et chymique du rocher etc. Ἡ ἔκθεσις αὕτη συνεξεδόθη μετὰ τοῦ περὶ τοῦ μνημείου τοῦ Μ. Πέτρου πονήματος τοῦ αὐταδέλφου του μηχανικοῦ Μαρίνου (ἴδε βιογρ. τούτου) ἐν Παρισίοις 1774· γ') Κατά τινας ἐδημοσίευσε μονογραφίαν ἐν ἐπιστολιμαίᾳ διατριβῇ πρὸς τὸν Μάρκον Φοσκαρίνην *περὶ ναυτίλου* κοινῶς ἀρμενισταρίου[3], ἀλλ' αὕτη ἀποδίδεται βασιμώτερον τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Μάρκῳ·

ἠγοράσθησαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ τοῦτο ἀναιρεῖται ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ ἐγγράφου. Ἴδε Μαζαράκη ἔνθ. ἀνωτ. 182.

[1] Κατ' ἄλλον καὶ αἱ δύο ἀδελφαὶ τοῦ Καρόλου ὑπανδρευθεῖσαι ἐζήτησαν τὸν Χαρβούρην ὡς ἰδιαίτερον ἰατρόν. Pignat Mem. II 198. Καὶ τοῦ κόμιτος τοῦ Ὀρλεάνς, λέγεται, ἀλλ' ἀμαρτυρήτως, χρηματίσας συνοδὸς ἰατρός. Μαζαρ. αὐτ. 181 σημ. 1.

[2] Pignat II. 198 καὶ F. M. Collé· ἐν Fasti Gymn. Patavini.

[3] Ἀνακριβῶς ἀποδίδεται αὕτη τῷ Μαρίνῳ Χαρβούρῃ, ὑπὸ Σ. Ἀριστάρχη ἐν περιοδ. Φ. Σ. Κωνσταντ. Δ' 113. Ἴδε ταύτην ἐν Calogera. Racc· di opuscoli scientifici e filologici. Πρβλ. καὶ A. Haller Icones anatomicae. Gonttingue 1796 A. 539 καὶ Bonino Biogr. med. piemontese. Τὸ

δ′) Ἀμαρτυρήτως ἀποδίδεται τῷ ἡμετέρῳ συμπολίτῃ καὶ ἡ μετάφρασις μετὰ σημειώσεων τοῦ συγγράμματος Opera omnia medico-physica τοῦ Fr. Hoffmann (Génève 1740-1753· ε′) Ἀναφέρονται ἀνέκδοτοι πολλοὶ τόμοι Osservazioni medico-filosofiche, ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ περιεσώθησαν [1]. Οἱ *Χαρβοῦραι* ἢ *Καρβοῦραι* κατάγονται ἐκ Κρήτης ὁπόθεν μεταναστεύσαντες ἐν Πελοποννήσῳ, ἦλθον μετ' ἄλλων οἰκογενειῶν εἰς Κεφαλληνίαν μετὰ τὴν ἅλωσιν [2]. Ὁ οἶκος ἐνεγράφη ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ μεταξὺ τῶν 1593-1604, ἐγένετο δὲ καὶ κομιτικός [3]. Ἐκ τοῦ οἴκου γνωστοὶ τυγχάνουσι καὶ οἱ *Σταμάτιος*, *Ἰωάννης* καὶ *Γεώργιος* διακριθέντες ἐν πολέμοις τουρκοενετικοῖς [4], μεταγενέστερον δὲ οἱ *Παῦλος* στρατιωτικὸς ἐν Ρωσσίᾳ καὶ *Βαλλιᾶνος* λόγιος σπουδάσας ἐν Πατα6ίῳ καὶ Γαλλίᾳ ἀπὸ 1779-1784, καὶ μέλος τῆς πρώτης Ἰονίου Ἀκαδημίας [5], διδάξας καὶ ἐν Ἀργοστολίῳ, ἀρχομένου τοῦ ιθ′ αἰῶνος.

ΧΑΡΒΟΥΡΗΣ ΜΑΡΙΝΟΣ. Ἀδελφὸς τοῦ προβιογραφηθέντος γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1729. Φυσικομαθηματικὸς καὶ μηχανικὸς ἐκπαιδευθεὶς καὶ τυχὼν διπλώματος ἐν Βονωνίᾳ [6]. Ἐπανακάμψας εἰς τὴν γενέτειραν ἠναγκάσθη μετ' οὐ πολὺ ν' ἀναχωρήσῃ ὑπὸ τὸ ψευδωνυ-

ἁρμενιστάριον ἡλιεύετο ἄλλοτε ἀφθόνως εἰς τὰ νοτιοδυτικὰ τῆς νήσου παράλια.

[1] Ἴδε πλείονα βιογραφικὰ τοῦ ἀνδρὸς παρὰ Pignat καὶ Μαζαράκῃ.

[2] Rapport fait. etc. à Napoleon le Grand, par Farinier et Lucan. Céphalonie 1855 καὶ M. Carburi Monument élevé à la gloire de Pierre le Grand. Paris 1777 ἐν τῷ προλόγῳ.

[3] Χιώτου III 957-960. Τὸ 1804 ἐξηλέγχθησαν αὖθις οἱ τίτλοι των. Κατὰ τὸν Pignat ὁ τίτλος ἀπενεμήθη τῷ Μάρκῳ, οὐχὶ δὲ τῷ Μαρίνῳ ὡς λέγει ὁ S. Sauveur ἐν Voyage hist. τ. III.

[4] Ἴδε ἱστορικὴν πραγματείαν ἐν Ἄστει Ἀθηνῶν 14, 15, 16 ἰουνίου καὶ 6 ἰουλίου 1893.

[5] Τῆς τὸ 1808 συστάσης ἀκαδημίας ταύτης μέλη ἦσαν καὶ οἱ ἑξῆς κεφαλλῆνες, τακτικὰ μὲν οἱ Ν. Ῥαζῆς, Μαρ. Μεταξᾶς, Δ. Ζερβός (;), ἀντεπιστέλλοντα δὲ οἱ Δρ. Λυσσέος, Βαλλιέρης, Εὐστ. Μεταξᾶς, Μαρ. Πινιατόρρος, Ν. Δελλαπόρτας, Στ. Πετρίτσης.

[6] Περὶ τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἴδε S. Sauveur ἔνθ. ἀνωτ. III. Pignat. II 199. Μαζαρ. ἔνθ. ἀνωτ. 72 καὶ 86 καὶ Ἄστυ Ἀθηνῶν 15, 16 ἰουνίου 1893.

μον Λάσκαρης εἰς Ῥωσσίαν, ἵν' ἀποφύγῃ τὰς κατ' αὐτοῦ ποινικὰς καταδιώξεις δι' ὀλίσθημα νεανικόν, ἐφ' ᾧ εἰλικρινῶς μετενόει καὶ ἐνόμιζεν ἀνταξίαν ποινήν, τὴν ἀπὸ τοῦ πατρίου ἐδάφους ἀπομάκρυνσιν [1]. Ζωηρὸς καὶ ῥιψοκίνδυνος ἐκ φύσεως, κλίνων εἰς τὸ μεγαλεπήβολον καὶ ἐπιχειρηματικόν, ἔτυχεν ἐν Ῥωσσίᾳ εὐνοϊκῶν περιστάσεων μελλούσης ἀναλόγου τοῦ πνεύματος αὐτοῦ καὶ τοῦ χαρακτῆρος δράσεως. Τὸ παράδειγμα ἄλλων ἐκεῖ καταφυγόντων συμπολιτῶν καὶ ἄλλων λογίων, τυχόντων προστασίας καὶ διαπρεψάντων ἐν ἐπιστήμαις, ἀναμιχθέντων εἰς τὴν πολιτικήν, καὶ ἀποκτησάντων περιουσίας καὶ τιμάς, παρεῖχεν αὐτῷ πραγματοποιήσιμον τὴν ἐλπίδα σταδίου ἀνταξίου τῆς φιλοδοξίας καὶ τῆς μορφώσεως αὐτοῦ. Ὁ ἐκεῖ τότε συμπολίτης στρατηγὸς Πέτρος Μελισσηνός, προϊδὼν τὸ αἴσιον μέλλον τοῦ *Χαρβούρη* προσεκόλλησε κατ' ἀρχὰς τοῦτον εἰς τὸ γραφεῖον, τοῦ γάλλου διευθυντοῦ τοῦ μηχανικοῦ τμήματος τῆς Στρατιωτικῆς σχολῆς, ὅπου ἐπλούτισεν ἑαυτὸν διὰ πολλῶν στρατιωτικῶν καὶ μάλιστα μηχανικῶν γνώσεων, συστηθεὶς δὲ κατόπιν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Μελισσηνοῦ πρὸς τὴν αὐτοκράτειραν Αἰκατερίνην Β', ἔθετο ἀσφαλεῖς πλέον βάσεις τῆς μετέπειτα ὑπὲρ αὐτοῦ εὐνοίας τῆς αὐλῆς [2]. Τότε ἐνυμφεύθη ἐξ ἔρωτος κόρην ἐξ οἴκου ἐπιφανοῦς, τὴν Ἑλένην θυγατέρα τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν συμβούλου τῆς Ἐπικρατείας Χρυσοσκούλκου, ἥτις καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ [3]. Ἡ μεγαλόφρων αὐτοκράτειρα συλλαβοῦσα τὴν ἰδέαν ἀνεγέρ-

[1] M. Carburi. Monument etc Paris 1877 ἐν προλόγῳ. Ἄλλως διηγεῖται τὰ περὶ τούτου ὁ Pignat II 199. Κατὰ τοῦτον ἀπιστία τῆς ἐρωμένης του ἐν Ἐνετίᾳ, ὤθησεν αὐτὸν εἰς ἐγκληματικὴν πρᾶξιν. Ἐκεῖθεν ἔφυγεν ὑπὸ ψευδώνυμον εἰς Τεργέστην, τυχὼν δ' ἐπιστολῆς συστατικῆς τοῦ αὐταδέλφου του Ἰωάννου κατετάχθη εἰς τὸν στρατὸν Μαρίας Θηρεσίας τὸ 1761 καὶ μετὰ διετίαν ἀνεχώρησεν εἰς Ῥωσσίαν.

[2] Ταῦτα ἀναιρεῖ ὁ Σάθας (Ν. Φιλ. 544) βεβαιῶν ὅτι ἐξ ἐπιστολῆς ἣν εὗρεν ἐν Κεφαλληνίᾳ, οὐ μόνον δὲν συνεστήθη ὑπὸ τοῦ Μελισσηνοῦ, ἀλλ' οὐδὲ προσωπικῶς μετὰ τούτου ἐγνωρίζετο!

[3] Ὁ Μαζαράκης δὲν ἀναφέρει τι περὶ τοῦ πρώτου γάμου του, ἀλλ' ὅτι κατόπιν ἐνυμφεύθη ἐν Παρισίοις γαλλίδα (σελ. 95). Κατὰ Pignat 203, αὕτη ἦτο ἑταίρα πλουσίου γέροντος ἐπαγγελματίου καλουμένη Stefania Vantez, ἣν τρωθεῖσαν ἐξ ἔρωτος ἐνυμφεύθη εἰς δεύτερον γάμον. Κατὰ δὲ τὰ ἐν Ἐφημερίδι Ἀθηνῶν τῆς 6 ἰουλίου 1893, μετὰ τῆς πρώτης συζύγου ἐγέννησεν υἱὸν πνιγέντα, καὶ θυγατέρα Σοφίαν, γενομένην σύζυγον τοῦ συνταγματάρχου Χβαστώβ.

σεως ἀνδριάντος τοῦ Μ. Πέτρου, καὶ ἀναθέσασα τὴν κατασκευὴν εἰς τὸν περιώνυμον γλύπτην Στεφ. Μαυρ. Φαλκονέττον, ἐπεβάλετο σύναμα καὶ τῆς ἐγέρσεως καταλλήλου βάθρου, ἵνα ἐν συνόλῳ τὸ ἔργον ἐκπροσωπήσῃ διὰ τῆς τέχνης ὡς οἷόν τε ἐναρμονίως τὸν σκοπόν, τὴν γενναιότητα καὶ τὴν φιλομουσίαν τῆς αὐτοκρατείρας, τὴν ἐν τῇ ῥωσσικῇ ἱστορίᾳ ὑπέροχον θέσιν τοῦ Μεγάλου ἀνδρός, καὶ τὴν καλλιτεχνίαν καὶ καλαισθησίαν τῶν ἀναλαβόντων τὰ ἔργα. Περὶ τοῦ ἀναλόγου βάθρου τότε μέγα ἠγέρθη ζήτημα παρὰ τοῖς ἁρμοδίοις καὶ πολλαὶ ἐξηνέχθησαν γνῶμαι. Ὁ *Χαρβούρης*, εἰς ὃν ἐπίσης ὀφείλεται ἐν ταῖς προκαταρκτικαῖς ἐργασίαις, καὶ τὸ σχέδιον τοῦ οἰκοδομήματος ἐν ᾧ θὰ ἐχύνετο ὁ ἀνδριάς, εἰ καὶ ἐπιμόνως ἐπεξῆλθε, κατηγορῶν τὴν ληφθεῖσαν ἀπόφασιν, περὶ τῆς ἐκ συγκολλωμένων σκληρῶν λίθων κατασκευῆς τοῦ ῥηθέντος βάθρου, ὡς δυσαναλόγου τοιουτοτρόπως, τῆς μεγαλοπρεπείας καὶ καλλιτεχνίας τοῦ ἀγάλματος, καὶ ὡς ματαιοπονίαν ἅμα θεωρῶν τὸ πρᾶγμα, διότι μετ' οὐ πολὺ θὰ ἐφθείροντο δι' ὀξυδώσεως οἱ μετάλλινοι τῶν λίθων δεσμοί, συνέστησε τὴν εἰ δυνατὸν ἐξ ἑνὸς καὶ μόνου ὀγκολίθου βάσιν, ἀλλ' ἡ ἰδέα αὕτη, ἐθεωρήθη δυσχερὴς εἰς τὴν ἐκτέλεσιν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν ἄλλα μέτρα πρὸς μετακόμισιν μεγάλων λίθων, διὰ τὴν ἐκ πολλῶν τοιούτων κατασκευὴν τοῦ βάθρου, ἀλλὰ καὶ τοῦτο προσέκρουσε κατὰ πολλῶν δυσκολιῶν. Ἐν τούτοις ὁ *Χαρβούρης*, ὅστις οὐκ ἐπαύετο σκεπτόμενος περὶ τοῦ ζητήματος, ἀνήγγειλε τοῖς ἁρμοδίοις καὶ προέτεινε τὸν τρόπον τῆς μεταφορᾶς ὀγκωδεστάτου μονολίθου ἐκ γρανίτου εὑρισκομένου εἴς τινα λίμνην παρὰ τὸν κόλπον τῆς Φιλανδίας, δέκα καὶ τέσσαρα δὲ μίλια ἀπέχουσαν τῆς Πετρουπόλεως. Τὸ πρᾶγμα ἐγνώσθη καὶ τῷ Φαλκονέττῳ καὶ τῷ στρατηγῷ Bezkoy ὑπουργῷ τότε τῶν δημοσίων ἔργων. Ἡ αὐτοκράτειρα προβλέπουσα τὰς δυσκολίας, ὥρισε καὶ ἀμοιβὴν ἐξ ἑπτὰ χιλιάδων ῥουβλίων, εἰς ἐκεῖνον ὅστις θὰ κατώρθου τὴν εἰς Πετρούπολιν μεταφορὰν τοῦ βράχου. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἀνέλαβε θαρρούντως τὴν πραγματοποίησιν τῆς προτάσεώς του, διατρανώσας ὅλην τὴν περὶ τὰ μηχανικὰ πεῖραν καὶ εἰδικότητα, τὴν ἀπαιτουμένην εἰς τοιαῦτα ζητήματα ὑπομονὴν ἅμα καὶ ἐπιμονήν, τὴν τόλμην καὶ διορατικότητα, εἰς τὰς ἀπαύστως παρουσιαζομένας πολλὰς καὶ ἀπροσδοκήτους πολλάκις δυσκολίας, διὰ τῆς ἐφευρέσεως καὶ χρήσεως μηχανημάτων καὶ μέσων παντοίων ἅτινα ἡ ἐκτόπισις,

μετακίνησις καὶ ἡ εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον μεταφορὰ σώματος ὀγκωδεστάτου, καὶ ἀκανονίστου σχήματος, ἀπῄτει, διὰ μέσου τελμάτων, δυσβάτων ὁδῶν καὶ ὁδοῦ θαλασσίας. Ἡ περιγραφὴ τῶν καθέκαστα τούτων διεγείρει δικαίως τὸν θαυμασμὸν τοῦ ἀναγνώστου, πᾶσα δὲ περίληψις αὐτῆς ἐλαττοῖ τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ὅπερ θὰ ἔτικτεν ἡ ἀνάγνωσις τοῦ πρωτοτύπου τῆς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ *Χαρβούρη* ἐκπονηθείσης ἐκθέσεως [1]. Καὶ δὴ ὁ λίθος ἐκεῖνος μετὰ ἕξ ἑβδομάδας μετεκομίζετο εἰς τὴν παραλίαν καὶ διὰ τοῦ Νέβα θριαμβευτικῶς ἔφθανεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ἥτις ἔκθαμβος διὰ τὸ κατόρθωμα ἔβλεπε τῇ 30 σεπτεμβρίου 1769 αὐτὸν τοποθετούμενον, μετὰ τόσας ὑπερπηδηθείσας δυσχερείας καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδων ῥουβλίων δαπάνην [2]. Τὸ μέγα τοῦτο μηχανικὸν κατόρθωμα ἀνέδειξε τὸν ἡμέτερον συμπολίτην ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων τοῦ αἰῶνος αὐτοῦ μηχανικῶν καὶ ἐκίνησεν εἰς ἐπαίνους, τὸν κάλαμον πολλῶν σοφῶν, ἱστορικῶν καὶ δημοσιογράφων. Τὰ ὀνόματα τῶν ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς γραψάντων περικλεῶν ἀνδρῶν Pillet, Paravia, Milizia, Μουστοξύδου, Στούρζα κλ. αἱ ἐπιστημονικαὶ ἐφημερίδες τῶν χρόνων ἐκείνων, καὶ ἡ ὁμόφωνος σχεδὸν ἀπόφασις τῶν ἱστορικῶν τῆς Ῥωσσίας καὶ ἄλλων κρατῶν, εἰσὶν ἀσφαλεῖς ἀποδείξεις περὶ τῆς ἀποδοθείσης εἰς τὸ γεγονὸς ἐκεῖνο σπουδαιότητος καὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἀνδρός, εἰς οὗ τὸ ἔργον ἐξεδηλοῦτο τὸ ἀρχαῖον πνεῦμα. Μόνην σχεδὸν ἐξαίρεσιν ποιεῖται, ἐξ ἐπιπολαίου τῶν πραγμάτων μελέτης, ἂν ὄχι καὶ ἐξ ἄλλων λόγων ταπεινοτέρων ὁ A. Grasset. S. Sauveur, γάλλος πρόξενος τότε ἐν Κερκύρᾳ, ὃν βάσιμος, φιλαλήθης καὶ ἔντονος ἐπίκρισις, ἀπέδειξε μὴ ὀρθῶς ἀποφανθέντα [3]. Ὁ *Χαρβούρης* μετὰ ταῦτα ὑψώθη εἰς ἀξιώματα ὑψηλά, γενόμενος ὑπασπιστὴς τοῦ Bezkoy, πάρεδρος δικαστής, κήνσωρ, ταγματάρχης τοῦ μηχανικοῦ καὶ διευθυντὴς τοῦ σώματος τῶν εὐγενῶν

[1] Περίληψιν πληροῦσάν πως τὴν φιλοπεριέργειαν, ἴδε παρὰ Μαζαράκῃ σελ. 75 ἐπ.

[2] Κατὰ τὸν Pignat ὁ λίθος ἐτοποθετήθη τῇ 22 σεπτεμβρίου ὅτε ἑωρτάζετο καὶ ἡ στέψις τῆς Αὐτοκρατείρας.

[3] Ἐν Voyage historique, litteraire et pittoresque dans les isles et possessions ci devant venitiennes du levant, etc. Paris v. III. Τὰ ὑπὸ τούτου γεγραμμένα ἤλεγξε καὶ κατέρριψεν ὁ Α. Μαζαράκης (ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 72, 86· ἑπομ.).

δοκίμων τῆς Πετρουπόλεως, ἀλλὰ δὲν ἔτυχε καὶ τῆς ἀναλόγου χρηματικῆς ἀμοιβῆς ὑπὸ τῆς Αὐτοκρατείρας, πλὴν δώρου τινὸς καὶ βοηθημάτων κατὰ τὰς μετὰ ταῦτα ἐπιχειρηθείσας ἀγροτικὰς καὶ ὑδραυλικὰς ἐργασίας ἐν Κεφαλληνίᾳ [1]. Τὸ 1777 θανούσης τῆς συζύγου του μετέβη εἰς Παρισίους, ὅπου διατρίψας ἐφ' ἱκανόν, ἠσχολήθη εἰς νεωτέρας μελέτας, συνάψας δὲ σχέσεις μετὰ ἐξόχων ἀνδρῶν καὶ ἀνωτέρων ἀριστοκρατικῶν κύκλων, ἔζησεν ἐκεῖ μεγαλοπρεπῶς καὶ τιμώμενος ὑπὸ τῆς αὐλῆς καὶ τῆς Κυβερνήσεως. Ἐκεῖ ἀποπερατώσας ἐδημοσίευσε τὴν περὶ τῆς μεταφορᾶς τοῦ λίθου ἔκθεσιν, φέρουσαν τίτλον «Monument élevé à la gloire de Pierre le Grand, ou relation »des travaux et des moyens mechaniques qui ont été employés »pour transporter à Pétersbourg un rocher de trois millions »pesant, destiné à servir de base à la statue équestre de cet »empereur avec un examen physique et chimique du même »rocher etc. Paris MDCCLXXVII» εἰς φύλλον σελ. 48 μετὰ 12 καλλιτεχνικωτάτων λιθογραφημένων πινάκων τῶν διαφόρων μηχανημάτων, πλοίων, ἐργαλείων καὶ τῶν θέσεων καὶ μορφῶν τοῦ περιλαλήτου λίθου. Ἐν Γαλλίᾳ, ἡ γεωργικὴ πρόοδος καὶ τὰ συστήματα τῆς ἀγροτικῆς ἐν γένει οἰκονομίας, διήγειραν παρ' αὐτῷ καὶ ἄλλων ἐπιχειρήσεων τοὺς πόθους. Ἡ φυσικὴ τοῦ ἀνδρὸς ἐπιχειρηματικότης καὶ ἡ τόλμη, ἡ φιλοδοξία καὶ φιλοπατρία αὐτοῦ, ὅπως διακριθῇ καὶ εἰς ἔργα εἰδικῶς καὶ ἀποκλειστικώτερον κοινῆς ὠφελείας καὶ εὐεργετικὰ τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτοῦ πατρίδι καὶ τῇ καθ' ὅλου γεωργίᾳ τῶν Ἰονίων νήσων, ἔτρεψαν τὸν νοῦν αὐτὸν εἰς ζήτημα ὅπερ ἀπησχόλει πολλάκις τοὺς περὶ τῆς βελτιώσεως τῆς γεωργίας, τῆς εἰσαγωγῆς νέων φυτειῶν, καὶ τῆς ἐξυγιάνσεως νοσωδῶν μερῶν κηδομένους συμπολίτας αὐτοῦ. Ἐγίνωσκεν ὁ ἀνὴρ ὅτι πρὸς βορρᾶν τοῦ Λειβαδίου τῆς Παλικῆς εἰς τὸ παράλιον ἀριστερᾷ τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου τῆς νήσου καὶ εἰς μέρος μεσημβρινὸν καὶ εὐήνεμον, ἐξετείνετο μεγάλη τελματώδης παχεῖα κοιλὰς ὅλη σχεδὸν ἀκαλλιέργητος, κοινῶς *Βάλτος* καλουμένη, δεχομένη δὲ τὰ ὕδατα ἀπὸ τῶν ὕπερθεν βουνῶν, μὴ ἔχοντα διὰ τὸ χθαμαλὸν διέξοδον εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ μάλιστα καὶ μετὰ ταύτης συγκοινωνοῦντα. Ἐν τῷ ἐδάφει ἐκείνῳ ἀποξηραινομένῳ, ὁ γνώ-

[1] Μαζαρ. αὐτ.

στης τῆς μηχανικῆς, τῆς γεωπονίας, τῆς φυσικῆς ἱστορίας, τῆς χημείας καὶ τῶν γεωργικῶν ἐν Εὐρώπῃ προόδων ἀνήρ, ἦτο βέβαιος ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι θὰ ἐπετύγχανον θαυμασίως τὸ ἰνδικὸν (anil), τὸ σακχαροκάλαμον, ὁ καφές, ἡ ὄρυζα καὶ ἄλλα ἀποικιακὰ φυτά [1]. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον στρέψας ὁριστικῶς τὸ πνεῦμά του, ἐπεδίωξε τὴν εἰς αὐτὸν νόμιμον παραχώρησιν τῶν γαιῶν, ἐφ' ᾧ ἀναχωρήσας ἐκ Παρισίων εἰς Πετρούπολιν πρὸς παραλαβὴν τῆς ἐκεῖ οἰκογενείας του, ἐν συνοδείᾳ φίλου αὐτοῦ μουσικοδιδασκάλου, ἀλλ' οὐχ ἀδαοῦς βεβαίως καὶ τὰ γεωργικά, τοῦ γερμανοῦ Idaster, καὶ ἐκεῖθεν μετὰ περιπετειώδη πλοῦν, καθ' ὃν ἐπνίγη καὶ τὸ μόνον αὐτοῦ ἄρρεν τέκνον, φθὰς εἰς Βιέννην, ὅπου ἔτυχε καὶ διορισμοῦ προξένου ἐν Κεφαλληνίᾳ, κατέληξεν εἰς Ἑνετίαν. Ἐκεῖ κατορθώσας κατ' ἀρχὰς τὴν ἀμνηστείαν καὶ ἀποκατάστασιν αὐτοῦ διὰ τὴν μνησθεῖσαν ἐγκληματικὴν ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ πρᾶξιν, καὶ ὑποβαλὼν εἶτα εἰς τὴν Γερουσίαν τὸ σχέδιον αὐτοῦ, ἔτυχε τῆς τε ἐγκρίσεως καὶ τῆς εἰς αὐτὸν παραχωρήσεως τοῦ περὶ οὗ ἐπρόκειτο ἐδάφους, μεθ' ὃ ἀνεχώρησεν εἰς Κεφαλληνίαν τὸ 1778. Ἀποβλέπων εἰς τὸ λυσιτελὲς τῶν ἐργασιῶν καὶ ἔχων ἀνάγκην εἰδικοῦ γεωπόνου ἐπιστήμονος, προσέλαβε μετ' αὐτοῦ ἐκεῖθεν τὸν γάλλον τοιοῦτον Bandu (ἢ Bandri) ἐπὶ πολλὰ ἔτη διευθυντὴν εὐρυτάτων ἐν ταῖς Ἀμερικανικαῖς Ἰνδίαις κτημάτων καὶ πεπειραμένον εἰς τὰ τῆς καλλιεργείας τῶν ἀποικιακῶν ἐν γένει φυτῶν. Ἐντεῦθεν πεποιθὼς ὁ *Χαρβούρης* εἰς τὴν αἰσίαν ἔκβασιν τῆς μελλούσης ἐπιχειρήσεως, ἐπελήφθη κατ' ἀρχὰς τῶν ὑδραυλικῶν ἔργων πολλοὺς προσλαβὼν ἔκ τε τῆς νήσου, ἐκ Λακωνίας, Ζακύνθου καὶ ἀλλαχόθεν ἐργάτας [2]. Διαιρέσας τὰ ἐδάφη εἰς τμήματα, ὤρυξε τάφρους πρὸς διεύ-

[1] Τοιαῦται φυτεῖαι ἐγένοντο καὶ τὸ 1790 ἐν Κουτάβῳ, ὑπὸ τῆς ἀγροτικῆς Ἀκαδημίας, ἐξαιρέτως δὲ ἐκαλλιεργήθησαν ὅ τε αἰγυπτιακὸς καὶ βαρβαρικὸς σῖτος, καὶ ὁ ἀμερικανικὸς βάμβαξ, τοὺς σπόρους τοῦ ἰνδικοῦ, προμηθεύσαντος τοῦ ἐν Παταβίῳ καθηγητοῦ τῆς ἀγρονομίας Π. Ἀρδουΐνου. Ἴδε πλατύτερον Zulati. St. della publ. Accad. Agraria ed economica di Cefalonia 1796 καὶ τὴν ἐμὴν μελέτην Ἱστορία τοῦ συνεταιρισμοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ. Ἀνακριβῶς παρὰ Χιώτῃ (VI 221) ὁ Χαρβούρης λέγεται μέλος τῆς Ἀγροτικῆς Ἀκαδημίας καὶ ὅτι ὡμίλησεν ἐν αὐτῇ περὶ τῆς ἀποξηράνσεως τοῦ ἕλους, διότι τὸ σωματεῖον κατηρτίσθη μετὰ τὸν φόνον ἐκείνου.

[2] Εἰς ἑκατὸν λέγει τὸν ἀριθμὸν τῶν Λακώνων ὁ Pignat, εἰς εἴκοσιν ὁ **Μαζαράκης**.

θυνσιν τῶν ὑδάτων, εἰς κεντρικὴν βαθεῖαν αὔλακα, ἐκβάλλουσαν εἰς τὴν θάλασσαν, τῶν ἔργων δὲ τούτων σῴζονται ἔτι καταφανῆ τὰ ἴχνη. Μετὰ ταῦτα ἤρξατο τῶν ἐκχερσωτικῶν ἐργασιῶν εἰς τὰς ἀποξηραινομένας γαίας, καὶ ἤγειρε παραπήγματα πρὸς κατοικίαν τῶν ἐργατῶν καὶ αὐτοῦ μετὰ τῆς οἰκογενείας του, τῶν γεωπόνων Bandu καὶ Idaster, σκοπὸν προτιθέμενος ἵνα προσεχῶς, ἐὰν τὸ ἔργον ἐτελεσφόρει, ἐγείρῃ τ' ἀναγκαῖα κτίρια τῶν μηχανῶν καὶ τὰς ἀποθήκας. Τὸ αὐτὸ ἔτος τῆς σπορᾶς, τ' ἀποικιακὰ εἴδη καὶ ἡ ὄρυζα ἐπετύγχανον θαυμασίως, τόσον δὲ ἡ τοῦ ἰνδικοῦ φυτεία ηὐδοκίμει, ὥστε παρουσίᾳ τοῦ ἱππότου Νάνη ἐξήχθη τὸ καταστάθμισμα (fecola) ποιότητος ἀρίστης καὶ οὐχὶ κατωτέρας ἐκείνης τῆς Γουατεμάλας, τοὺς πρώτους μάλιστα καρποὺς τῶν φυτειῶν ἔπεμψεν ὁ Νάνης ὡς δεῖγμα πρὸς τὴν Ἑνετικὴν Γερουσίαν [1]. Ἐπέπρωτο ὅμως ὁ μεγαλεπήβολος καὶ εὐεργετικὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ νὰ γίνῃ θῦμα τῆς ἀφοσιώσεως αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔργον ταχέως νὰ ναυαγήσῃ προώρως, πρὸς ζημίαν τῆς νήσου ὅλης, διότι μετὰ τετραετῆ μόλις ἐκεῖ διαμονὴν ἐσφάγη ἀνηλεῶς ἐντὸς τοῦ οἴκου του τῇ 18 ἀπριλίου 1782 μετὰ τῶν ὑπηρετῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ φυτοκόμου Bandu, σωθείσης μόλις τῆς συζύγου αὐτοῦ δι' ἐγκαίρου ἐπιμελοῦς θεραπείας. Περὶ τοῦ τίνες ἀναμφισβήτως οἱ δολοφόνοι καὶ τὰ αἴτια τοῦ κακουργήματος ἐκείνου, ὑπάρχουσιν ἔτι οἱ διαφωνοῦντες, μὴ ἐπακριβωθέντων τότε ὡς ἔδει τῶν πραγμάτων, πολλὰ ὅμως βεβαίως συνεβάλοντο εἰς τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου καταστροφήν, μὴ προϊδόντος ὡς ἔδει, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν μὴ δυναμένου νὰ θέσῃ ποτὲ κατὰ νοῦν ὅτι ἔργα τοιάδε ἐργαζόμενος θὰ ἐξετίθετο εἰς κινδύνους καὶ θὰ προὐκάλει ἀντιπράξεις καὶ ἀντιπαθείας καὶ δὴ σκευωρίας πρὸς ἐξόντωσιν! Ἐὰν ἐσκέπτετο περισσότερον ὑπόπτως καὶ δυσπίστως, θὰ προὐκάλει ἀποτελεσματικώτερα μέτρα πρὸς ἀσφάλειαν αὐτοῦ ἐν τῷ ἐρήμῳ ἐκείνῳ μέρει καὶ μάλιστα κατὰ τῶν πέριξ κτηνοτρόφων, οἵτινες διὰ τῆς ἐξημερώσεως τῶν γαιῶν καὶ τῆς αὐστηρᾶς ἐποπτείας τῶν κτημάτων, ἐζημιοῦντο σπου-

[1] Τὴν προστασίαν τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως ὑπὲρ τῆς Γεωργίας ἐν γένει, ἐξαίρων ὁ διάσημος ἱστορικὸς Daru. (Hist. de la république de Venice. Paris 1819 p. 68) ἀποδίδει τοὺς πρέποντας ἐπαίνους, πλὴν τοῦ A. Zanoni διὰ τὰς ἐν Φριούλῃ μωρεοφυτείας καὶ ἀμπελοφυτείας καὶ τῷ ἡμετέρῳ Χαρβούρῃ διὰ τὴν ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐγκλιμάτισιν τῶν ἀποικιακῶν φυτῶν.

δαίως, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ξένων ἐργατῶν, ἀνθρώπων πονηρῶν καὶ ἀξέστων, ἥκιστα ἐνδιαφερομένων ὑπὲρ τῶν εὐγενῶν ἰδεωδῶν καὶ τῶν συμφερόντων τοῦ *Χαρβούρη*, δυσανασχετούντων δὲ συχνάκις καὶ ἐξοργιζομένων διὰ τὴν μὴ ἔγκαιρον ἐνίοτε πληρωμὴν τῶν μισθῶν αὐτῶν καὶ τὴν αὐστηρότητα τῆς ἐποπτείας, προθυμοποιουμένων συνεπῶς ἐντεῦθεν νὰ γίνωσιν ἢ αὐτοὶ δρᾶσται ἐγκλημάτων, ἢ συναυτουργοὶ καὶ συνεργοὶ ἄλλων, οἵτινες ἤγοντο νὰ ἐπωφεληθῶσιν ἴσως τῶν δυσαρεσκειῶν καὶ τῆς ἀγανακτήσεως ἐκείνων πρὸς δολοφονίαν τοῦ ἀνδρός. Ἐλέχθη οὐχ ἧττον ὅτι ὁ *Χαρβούρης* ἦτο κακότροπος καὶ βίαιος τὸν χαρακτῆρα, καὶ ὅτι καὶ τὸν γερμανὸν Idaster ἀγανακτήσαντα ἐπὶ τῇ μὴ ἐγκαίρῳ καταβολῇ τῆς μισθοδοσίας αὐτοῦ ἐφόνευσε διά τινος ἐργάτου ἐξ Ἰθάκης, τῆς μυσαρᾶς πράξεως κηλῖδα δυσεξάλειπτον προσαψάσης εἰς τὸν ἄνδρα[1]. Ἐπιστολὴ τοῦ τότε εἰσαγγελέως Βασιλ. Πινιατόρου πρὸς τὸν Ψαλίδαν διαμνημονεύει ὅλας τὰς τοῦ δράματος ἐκείνου λεπτομερείας. Κατ᾽ ἐκεῖνον ὁ *Χαρβούρης* ἀνθίστατο κατὰ τῶν ξένων ἐργατῶν, οἵτινες ἐπιμόνως ἀπήτουν τοὺς καθυστερουμένους μισθοὺς ὅπως μεταβῶσιν εἰς τὰς πατρίδας των, ἐπάγων τὴν συμφωνίαν καθ᾽ ἣν δὲν ἠδύναντο ν᾽ ἀναχωρήσωσι πρὶν ἢ περατωθῶσι καθ᾽ ὅλα αἱ ὑδραυλικαὶ καὶ γεωργικαὶ ἐργασίαι, προφανῶς δ᾽ ἐντεῦθεν ἡ εἰσαγγελικὴ ἀρχὴ ὡς δράστας ἐθεώρησε τοὺς ξένους ἐργάτας. Ὑπῆρξαν ὅμως καὶ οἱ φρονοῦντες ὅτι καὶ οἱ πλησίον γαιοκτήμονες καὶ μάλιστα οἱ μεγαλοκτηματίαι, δὲν ἦσαν ξένοι τοῦ κακουργήματος, ἀλλὰ προκύπτει βασίμως τοὐναντίον ὅτι οὗτοι οὐ μόνον ἔσεβον καὶ ἐξετίμων τὸν ἄνδρα καὶ τὴν εὐεργετικὴν διὰ τὸν τόπον ἐργασίαν ἐκείνην, ἀλλὰ καὶ ὅτι ὑπεδείκνυον αὐτῷ τὴν ἀνάγκην μείζονος ἀσφαλείας καὶ καθίστων αὐτὸν ἐνήμερον παντὸς φιλυπόπτου κινήματος, ἄλλοι δὲ καὶ αὐτὴν τὴν ἐπιτόπιον Κυβέρνησιν ἐμέμψαντο ὡς ἀδρανήσασαν, διότι ἀπέσυρεν ἐκεῖθεν τὸ μικρὸν στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα, ὅπερ εἶχε στείλει πρὸς φύλαξιν, καὶ τοῦτο ἐξ ἀντιπαθείας δῆθεν κατὰ τοῦ *Χαρβούρη*, ὡς φίλα τῇ Ῥωσσίᾳ φρονοῦντος, καὶ μάλιστα πράκτορος τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ σχεδίων αὐτῆς, ἐπικειμένου τότε τοῦ μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς Πύλης πολέμου, τῆς Ἑνετίας δυσμενῶς φερούσης τὰ ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως δῆθεν τῶν Ἑλλήνων σχέδια τῆς

[1] **Pignat.** Αὐτ. 204.

ρωσσικῆς διπλωματίας καὶ ἔχθιστα διακειμένης πρὸς τοὺς ὑποθάλποντας τὰ τοιαῦτα ὑπηκόους αὐτῆς [1]. Πιθανώτατον λοιπὸν ὅτι οἱ Λάκωνες ἐργάται ἦσαν οἱ αὐτουργοὶ τῆς στυγερᾶς πράξεως, ἧς ἐκ τῶν ἀσφαλεστέρων τεκμηρίων ἦτο καὶ ἡ διὰ πλοίου φυγὴ μετὰ τὸν φόνον, καταπίπτουσι δὲ οὕτως ὅλαι αἱ ὑπόνοιαι ὅτι ἠδύνατο κεφαλληνικὴ ψυχὴ νὰ ἐγκυμονήσῃ καὶ χεὶρ συμπολίτου νὰ διαπράξῃ ἔγκλημα τοιοῦτο. Ἐσῴζετο πρὸ ἐτῶν ἐν τῇ νήσῳ καὶ δημοτικὸν ᾆσμα, οὗτινος ἀτυχῶς δὲν κατωρθώσαμεν νὰ μάθωμεν ἢ τοὺς ἑξῆς στίχους, ἐξ ὧν ἠδύνατο νὰ στηριχθῇ καὶ ὅτι αἰτία τοῦ φόνου ἦτο ληστεία.

......Ἐκεῖνος ὁ Χαρμπούρης, ἐκεῖνο τὸ θεριὸ
μαζόνει Τσακωνίτες ἀφ' τ' Ἀνατολικό·
νὰ σκάψουνε τὰ βάλτα, γιὰ νάδγῃ τὸ νερὸ
νὰ σπείρουνε λινάρι, ζαχαροκαλαμό·
ἕνα σαββάτο βράδι, τοὺς μπῆκε λογισμὸς
νὰ σφάξουν τὸν Χαρπούρη. νά πάρουνε τὸ βιός
—Ἀφέντη, πλέρωσέ μας, δός μας τὸν κόπο μας
νὰ πᾶμε στὰ παιδιά μας κι' ἐμεῖς, στὸν τόπο μας.
—Ἰσᾶτε παληκάρια, νὰ κάμουμε δουλιά
ἀμὰ σᾶς δίνω τάσπρα νὰ πᾶτε στὸ Μωριά....[2].

ΧΑΡΒΟΥΡΗΣ ΜΑΡΚΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1731, ἀδελφὸς τῶν Ἰωάννου καὶ Μαρίνου. Τὰ ἐγκύκλια συνεσπούδασε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰωάννου ἐν Ἐνετίᾳ, οὗτος μάλιστα ἐδίδαξε τὸν Μάρκον τὰ στοιχεῖα τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας, ἐν Βονωνίᾳ δὲ ἔτυχε τοῦ διπλώματος τῆς ἰατρικῆς [3] ἢ τῆς χημείας [4]. Εἰς τὰς φυσικομαθηματικὰς ἐπιστήμας αἰσθανόμενος ἀγάπην ἀπὸ τῶν ἐγκυκλίων αὐτοῦ σπουδῶν, ἐγένετο ἐκ τῶν καλλιτέρων μαθητῶν τοῦ περιωνύμου Βαρθολ. Βεκέρη καθηγητοῦ τῆς Χημείας ἐν Βονωνίᾳ. Νεαρώτατος, διωρίσθη καὶ ὑποδιδάσκαλος τῆς Χημείας αὐτόθι, συστηθείσης δὲ τὸ 1759 εἰδικῆς

[1] Οἱ φόβοι τῶν Ἐνετῶν δὲν ἦσαν ἀβάσιμοι καθ' ἃ ἐκ τῶν ὑστέρων ἐδείχθη. Ὁ Χαρβούρης καὶ ὁ Πετρ. Μελισσηνὸς συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ προκαλέσωσι τὴν προστασίαν τῆς Ῥωσσικῆς αὐλῆς ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ σχεδίου τοῦ Παπάζογλου. Ἴδε καὶ Χιώτου III 459.

[2] Τὸν ἄνδρα διὰ μακρῶν ἐβιογράφησεν ὁ Pillet, καὶ ὅλα τὰ βιογραφικὰ λεξικά, ἐκ τῶν ἡμετέρων δὲ οἱ Pignatorre καὶ Μαζαράκης ἔνθ. ἀνωτ.

[3] Κατὰ Μαζαράκην αὐτ.

[4] Κατὰ Pignat αὐτ.

ἕδρας τῆς Χημείας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Παταβίου, διωρίσθη καθηγητὴς τοῦ κλάδου τούτου τὸ 1760, ἀλλ' ἵνα συντελέσῃ ἡ Κυβέρνησις, εἰς τὴν ὅσον οἷόν τε τελειοτέραν τοῦ ἀνδρὸς κατάρτισιν, κατὰ πρότασιν αὐτοῦ καὶ καθ' ὃ σύστημα ἐπεκράτει ἐν Ἀγγλίᾳ, Γαλλίᾳ καὶ Ἱσπανίᾳ, ἀπέστειλεν αὐτὸν δαπάνῃ τοῦ δημοσίου εἰς Σαρδηνίαν, Γερμανίαν, Βοεμίαν, Οὐγγαρίαν καὶ Σβεκίαν ὅπως μελετήσῃ μουσεῖα καὶ συλλογὰς φυσικῆς ἱστορίας, ἐπισκεφθῇ καὶ ἐξετάσῃ μεταλλεῖα, μεταλλουργικὰ καταστήματα, χημεῖα καὶ φαρμακευτικὰ ἐργαστήρια κλ. Ἡ ἐπιστημονικὴ αὕτη περιήγησις καὶ καθηγητικὴ οὕτως εἰπεῖν προπαίδεια διαρκέσασα ἐφ' ἱκανὸν χρόνον[1], ἀπήτησε δαπάνην τεσσαράκοντα χιλ. δουκάτων, ἀπόδειξις καὶ τοῦτο τῆς πρὸς τὸ ἀποτελεσματικὸν πεποιθήσεως τῆς κυβερνήσεως ἀφειδῶς καὶ προθύμως τόσον προσενεχθείσης. Σοβαρὰ καὶ εὐσυνείδητος ἐγένετο ἡ ἐργασία ἐκείνη, ἐξ ἧς ἤντλησε πλοῦτον γνώσεων, καὶ εἰς ἣν ὀφείλονται πρωτίστως, πολλαὶ αὐτοῦ ἀνακαλύψεις καὶ παρατηρήσεις περὶ ὧν πάντων ἔστελλεν ἐκθέσεις καὶ σχέδια πρὸς τὸν ἑνετὸν φίλον αὐτοῦ καὶ βουλευτὴν Ἀντ. Νάνην, ὅστις ὡς συνετὸς καὶ φιλόπατρις πολιτικὸς τῆς Ἑνετίας, εἰδὼς τὰ τόσα προσόντα τοῦ συμπολίτου ἡμῶν, προὔτεινε τοῖς ἐν Παταβίῳ μεταρρυθμισταῖς τῆς παιδείας (riformatori), ἵνα μεταθέσωσιν ἐκεῖνον εἰς Ἑνετίαν παρ' αὐτῷ κατέχοντι τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα Proveditor alle lagune ed ai lidi, ὡς βοηθὸν καὶ σύμβουλον, ὅπερ καὶ ἐγένετο, ἐπί τινας ὅμως μόνον μῆνας, ὅτε καὶ ἐξενίζετο παρὰ τῷ Νάνῃ, ὅστις ἐνεπιστεύθη ἐκείνῳ καὶ τὴν ἐκτέλεσιν καὶ διεύθυνσιν σπουδαιοτάτων ἐπιστολῶν καὶ ὑπηρεσιῶν κατὰ τὰς τότε θυελλώδεις ἐποχάς, διεξαγαγόντι τὰ ζητήματα μετὰ δεξιότητος καὶ περινοίας. Ἐπίσης φίλτατος τῷ *Χαρβούρῃ* ἦτο καὶ ὁ περικλεὴς Ἔμος, ὁ γνωστὸς ναύαρχος τῆς Ἑνετίας, ὅστις ὅταν τὸ 1774 παρεσκευάζετο νὰ ἐπεξέλθῃ κατὰ τῶν βαρβάρων Ἀφρικανῶν, μελετωμένων τότε ῥιζικῶν μεταρρυθμίσεων εἰς τὸ σῶμα τοῦ πυροβολικοῦ, συνέστησε τῇ Γερουσίᾳ ν' ἀναθέσῃ ἐκείνῳ τὴν περὶ τῆς κατασκευῆς τῶν νέων ὅλμων καὶ τηλεβόλων μελέτην, ὅπερ καὶ ἐγένετο κατ' ἔγγραφον τῆς Γερουσίας ἀπὸ 23 φεβρουαρίου 1774, καὶ δι' ἑτέρου τῆς Διευθύν-

[1] Τριετίαν κατὰ Pignat αὐτ. ὀκταετίαν κατὰ Μαζαράκην. Κατὰ τοῦτον ἐπιστρέψας ἐκ Παταβίου τὸ 1768 ἤρξατο τῶν τακτικῶν του παραδόσεων.

σεως τοῦ Πυροβολικοῦ ἀπὸ 9 μαρτίου 1775. Ὁ δεινὸς ἡμῶν χημικός, διὰ νέων τότε μεταλλευτικῶν συνθέσεων κατεσκεύασεν ἐν τῷ Ναυστάθμῳ τηλεβόλα τοιαῦτα, ὥστε ἀνθίσταντο εἰς ἑβδομήκοντα ἀλλεπαλλήλους ἐκπυρσοκροτήσεις, προκαλέσας τοσαύτην τὴν ἐκτίμησιν καὶ εὐαρέσκειαν τοῦ ναυάρχου ἐκείνου, ὥστε οὗτος δι' ὅλου τοῦ βίου του ἐγένετο ἐκ τῶν θερμοτέρων τοῦ *Χαρβούρη* μαικηνῶν. Μεταξὺ δὲ τῶν ἐν Ἑσπερίᾳ σοφῶν, συνεδέετο φιλίᾳ μετ' ἐξόχων, οἷοι οἱ Margraff, Pott, Cronstedt, Wallerius, J. Macquer, Beaumé καὶ ὁ μέγας φυσιοδίφης Ch. Linnoeus ὅστις καὶ ὑπέβαλεν ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου τὸ *περὶ μετάλλων σύστημά* του, ὅπερ ὁ *Χαρβούρης* ἐπέκρινεν ὅσον ἀφορᾷ τὸ ζήτημα τῆς παραγωγικῆς τῶν κρυσταλλώσεων αἰτίας, ὑποστηρίξας ὡς βάσιν τὸ ὀξύ, τοῦ συγγραφέως δεχομένου ὡς τοιαύτην τ' ἅλατα [1]. Τὸ ἐν Παταβίῳ χημικὸν ἐργαστήριον ὅπερ διηύθυνεν ἐπεσκέπτοντο, πλὴν τῶν σοφῶν ἐπιστημόνων, καὶ βασιλεῖς καὶ πρίγκηπες, μετ' ἐνδιαφέροντος παρακολουθοῦντες τὰς ἐκεῖ ἐργασίας καὶ διαπυνθανόμενοι τὰ καθέκαστα, οἷοι ὁ Ἰωσὴφ Β' καὶ ὁ ἀρχιδοὺξ Ἰωάννης, πολλῶν δὲ ὁ ἀνὴρ ἠξιώθη τιμῶν καὶ ἀξιωμάτων ἐν οἷς καὶ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ὡς μέλους τῶν Β. Ἑταιρειῶν τῆς Οὐσπάλας καὶ τῆς Στοχχόλμης, καὶ τοῦ ὑπὸ τῆς Γερουσίας ἀπονεμηθέντος αὐτῷ χρυσοῦ μεταλλίου διὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ εἰς τὸ πυροβολικὸν τόσον χρησίμου *ἀφλέκτου χάρτου* κλ [2]. Ἀναλαβὼν τὴν διακοπεῖσαν, ὡς ἔφημεν, ὁριστικῶς διδασκαλίαν τῆς χημείας τὸ 1768, εἰσαγαγὼν πρῶτος τὰς νέας περὶ τῆς ἐπιστήμης ταύτης θεωρίας, ὑπερπηδήσας ὅλα τὰ προσκόμματα ἅτινα ἦτο ἑπόμενον ν' ἀπαντηθῶσιν ἐκεῖ ὡς ἐκ τῆς ἀτελείας τῶν χημείων, καὶ τῆς ἐλλείψεως φαρμακευτικῶν καὶ χημικῶν ὑλικῶν, καὶ εἰδικῶν συγγραμμάτων, τῆς χημείας διδασκομένης μέχρι τότε, παρέργως μᾶλλον καὶ ὡς μάθημα ἀναγόμενον εἰς τὴν φαρμακευτικὴν σχολήν, κατώρθωσε διὰ τῆς εὐφυΐας, τῆς δραστηριότητος, τῶν ἐπιπόνων μελετῶν, τῆς παρατηρητικότητος, καὶ τῆς περὶ πάντα τὰ σχετικὰ ἐνημερότητος καὶ εἰδικότητος, καὶ πρὸ πάντων διὰ

[1] Ἴδε ἐκτενέστερον Μαζαρ. αὐτ.

[2] Τὸ μετάλλιον ἀφ' ἑνὸς μὲν ἔφερε τὴν ἐπιγραφὴν Ab. artem chymico-metallicam bellicorum feliciter promotam singulari ingenio et fidei premium, ἀφ' ἑτέρου ἐξ M. Com. Carburo P. Chymiae antec. munificentiae Senatus. an. 1772.

τῆς μεθοδικωτάτης διδασκαλιας, νὰ θέση αὐτὸς τὰ θεμέλια τῆς νέας ἕδρας καὶ ὑψώσῃ ταύτην εἰς σημεῖον περίβλεπτον[1]. Τῇ πρωτοβουλίᾳ αὐτοῦ προθύμως σπευσάσης τῆς κυβερνήσεως εἰς πᾶν τὸ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ συνιστώμενον, ἱδρύθη καὶ τὸ ἐκεῖ περίφημον χημεῖον τὸ 1771, ὑπόδειγμα γενόμενον πρὸς σύστασιν τῶν ἐν Πάρμᾳ καὶ Τουρίνῳ ὁμοίων καθιδρυμάτων. Πλὴν τῶν ἐν τῷ χημείῳ ἐργασιῶν καὶ τῆς ἐν τῷ πανεπιστημίῳ διδασκαλίας, καὶ ἕτερον γενικώτερον στάδιον διήνοιξεν αὐτῷ ἡ τότε ὑπὸ τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως συστᾶσα ἐν Παταβίῳ Ἀκαδημία, ἧς ἐξελέχθη μέλος (socio pensionario) τὸ 1780, ἀφορμὴν λαμβάνων, ἐν ταῖς μετὰ τόσων σοφῶν ἐν αὐτῇ συνεντεύξεων καὶ συζητήσεων, νὰ ὑποβάλλῃ νέας θεωρίας καὶ πειράματα αὐτοῦ καὶ ἀναπτύσσῃ τὰ τῶν προόδων τῆς χημείας καὶ τῆς φυσικῆς ἐν γένει ἱστορίας, δημοσιευόμενα ταῦτα ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς Ἀκαδημίας καὶ εἰς ἄλλα ἐπιστημονικὰ περιοδικά. Τοιαύτας ὁμιλίας τοῦ ἀνδρὸς γινώσκομεν τὰς ἑξῆς· α', *Περὶ σφυρηλάτου σιδήρου* ἤτοι περὶ ταχείας λύσεως τούτου ἄνευ χρήσεως ἄνθρακος ἢ ἄλλων μέσων γνωστῶν. Ἡ ἀνακάλυψις ἤγειρε πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον, καὶ προυκάλεσεν ἱκανὰς συζητήσεις καὶ φιλονεικίας, καὶ μάλιστα μεταξὺ *Χαρβούρη* καὶ τοῦ Ἰω. Ἀρδουΐνου διατεινομένου ὅτι ἦτο πρότερον γνωστή, ἀλλ' ἀποδειχθέντος ὅτι ἐπλανήθη[2]· β') *Περὶ κρυσταλλωμένου θειϊκοῦ ὀξέος* οὗ ἐπενόησε τὸ 1768 τὴν στερεοποίησιν, ἐκθεὶς κατ' ἰανουάριον τοῦ 1781 τὰ καθέκαστα ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ, τὸ ὀξὺ δὲ τοῦτο ἐγινώσκετο πλέον ἐν Ἑνετίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα *ὀξὺ τοῦ Χαρβούρη*· γ') *Περὶ διαφορῶν τῶν θαλασσίων ὑδάτων* τοῦ 1782· δ') *Περὶ ἀγνώστου τινὸς προϊόντος* ὅπερ ἀνεκάλυψεν ἐν τῇ ἀποσυνθέσει τῆς θειϊκῆς ποτάσσης· ε') *Περὶ νικελίου*· ς') *Περὶ σχέσεως τοῦ σιδήρου* (limoso) *καὶ τῶν εἰς ἑλώδη μέρη φυομένων χόρτων* τὸ 1788· ζ') *Περὶ τῆς μαύρης ἄμμου τοῦ Παταβίου* ὡς μαγνητικῆς καὶ σιδηρούχου· η') *Περὶ ἁρμενισταρίου*, ἀποδείξας ἐσφαλμένην τὴν μέχρι τότε κρατοῦσαν γνώμην παρὰ τοῖς ζωολόγοις περὶ μὴ ὑπάρξεως κυανοχρώμων κοχλιῶν (coclee cerulee

[1] Ἴδε πλείονα παρὰ T. M. Colle. «Fasti gymnasj Patavini MDCCLII —MDCCLXXXVII. Δουκικὴ Mocenigo 1773 παρὰ Pignat 221.

[2] Ἴδε ἐπιστολὰς σχετικὰς τοῦ Χαρβούρη, τῶν Πέτρου καὶ Ἰωάννου τῶν Ἀρδουΐνων, Ἰωάννου Β. Χαρβούρη, βαρώνου D' Holbach. Macquer, παρὰ Μαζαρ. 204 ἑπόμ.

o turchine). Τὰς ἐπὶ τοῦ θαλασσίου τούτου ζώου παρατηρήσεις αὐτοῦ ἐποιήσατο ἐν Κεφαλληνίᾳ ὅπου ἀφθόνως ἡλιεύτο· θ΄) *Περὶ κρυσταλλωμένου ὀξειδίου τοῦ ζίγκου εἰς μορφὴν ὑέλου κιτρίνου* καὶ ἄλλας ἧττονος σημασίας. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἦτο πνεῦμα ζωηρὸν καὶ ῥηξικέλευθον, μὴ δεσμευόμενον δὲ ὑπὸ τῆς αὐθεντίας προγενεστέρων ἢ συγχρόνων αὐτῷ σοφῶν, ἀλλὰ καὶ δυσπιστῶν εἰς τὰς νέας θεωρίας καὶ ἀνακαλύψεις. Ἀπόδειξις τούτου, καὶ ἡ περὶ θεωρίας τοῦ *φλογιστοῦ* ἐπιμονὴ τοῦ ἀνδρός, θερμῶς ὑπερασπισθέντος τὰς παλαιοτέρας γνώμας, κατὰ τοῦ διασήμου Λαβοαζιέρ, καὶ ἡ εἰς τὴν ἐν χρήσει ὀνοματολογίαν προσήλωσις αὐτοῦ, ἀντιταχθέντος καὶ ἀγανακτοῦντος κατὰ τῶν νεωτέρων γάλλων ἀναμορφωτῶν τῆς χημείας, προϊόντος ὅμως τοῦ χρόνου τ' ἀποτελέσματα τῶν νέων θεωριῶν καὶ μεθόδων προδιέθετον πλέον καὶ τὸν *Χαρβούρην* εἰς τὴν ἀπάρνησιν τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ, ὅπερ θὰ συνέβαινεν, ἂν μὴ τὸν κατελάμβανεν ὁ θάνατος. Ἄγνωστός ἐστιν ἡ αἰτία τῆς κατ' αὔγουστον τοῦ 1798 ἀπολύσεως αὐτοῦ παρὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως καὶ ἡ ὑπερορία αὐτοῦ ὡς ἀλλοδαποῦ, εἰ καὶ ὑπάρχει γνώμη τις ὅτι ἑκουσίως ἔφυγεν ἅμα τῇ αὐστριακῇ κατοχῇ [1]. Ὁ ἀνὴρ οὐχ ἧττον δὲν ἀνεμιγνύετο εἰς τὰ τῆς τότε πολιτικῆς καταστάσεως ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἄπορον ἐντεῦθεν πῶς ὑπέπεσεν εἰς τὴν τῶν νέων κυρίων τῆς χώρας δυσμένειαν, κατορθώσας ὅμως νὰ ὑποκεράσῃ ταύτην καὶ τῷ ἐπιτραπῇ νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν ἐξοχικὴν αὐτοῦ ἔπαυλιν, ἔνθα διετίαν ὅλην διέμεινε, ἐπιδοθεὶς καὶ ἐκεῖ εἰς τὰς προσφιλεῖς αὐτοῦ μελέτας, ἀλλὰ μὴ δυνηθεὶς διὰ τῆς ἠθικῆς ταύτης τέρψεως νὰ ὑποστείλῃ τὴν πικρίαν καὶ ἀπογοήτευσιν, αἵτινες εἶχον καταλάβει αὐτὸν καὶ πολλῷ πλεῖον ἢ τὸ γῆρας ὑπέσκαπτον τὴν ὑγείαν αὐτοῦ. Τὴν ἄδικον ὅμως συμπεριφορὰν τῆς κυβερνήσεως, ἀναγνωρίσας τον ἰανουάριον τοῦ 1801, ὁ γάλλος στρατηγὸς Suchet μετὰ τὴν εἰς Ἰταλίαν ἐπιστροφὴν τῶν νικητῶν, ἐπανέφερε τὸν *Χαρβούρην* εἰς τὴν ἕδραν καὶ δὴ ἀπεζημίωσεν αὐτὸν διὰ τοὺς καθυστερουμένους μισθούς, ἀλλ' ἡ Αὐστριακὴ κυβέρνησις θεωρήσασα τὸν ἄνδρα φιλόγαλλον, καὶ μὴ λησμονήσασα ὅτι ἀπετέλει οὗτος μέλος τῆς ἐκλεγείσης, καὶ ἐξ ἐπιφανῶν ἀνδρῶν καταρτισθείσης ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς εἰς Πατάβιον ὑποδοχῆς τοῦ Ναπολέοντος, τὸν

[1] Παραρτ. Μαζαρ. 653. Pignat. αὐτ.

ἀπρίλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀπέλυσεν αὐτὸν τῆς καθηγεσίας καὶ ἐστέρησε τοῦ μισθοῦ, ἡ προσωρινὴ ὅμως εἶτα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ Κυβέρνησις τελευτῶντος τοῦ 1805, μετεκαλέσατο αὖθις αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἕδρας, ὅπερ καὶ ἐκύρωσεν εἶτα ὁ ἀντιβασιλεὺς πρίγκηψ Εὐγένιος. Ὁ σοφὸς συμπολίτης ἀπεβίωσεν ἐκεῖ ἐξ ἀποπληξίας τῇ 4 δεκεμβρίου τοῦ 1808 [1], διάδοχος δ' αὐτοῦ ἐν τῇ ἕδρᾳ ἐγένετο ὁ Μελάνδρης ὅστις ἤγαγεν ὡς σύζυγον τὴν μονογενῆ ἐκείνου θυγατέρα Βικτωρίαν. Ὁ ἀοίδιμος καθηγητὴς πλὴν τῶν ὅσων ἐμνήσθημεν, ἐδημοσίευσεν ἐξ αὐτῶν καὶ εἰς ἰδιαίτερα τεύχη τάδε· α') Esperimento sopra il ferro crudo e sopra il ferro malleabile. Padova 1780 εἰς 4ο· β') Risposta al padre Er. menegildo Pini sulla nuova teoria e nomenclatura chimica. Venezia 1794 εἰς 12ο [2]. Ὁ Χαρβούρης ἦτο ἀνὴρ πολυμαθέστατος, γλαφυρὸς καὶ γονιμώτατος εἰς λόγους, οὐχὶ ὅμως κατὰ τὴν κρίσιν συγχρόνου αὐτῷ συμπολίτου, καθαρὸς καὶ καλλιεπὴς ἐν τῷ συγγράφειν. Τ' ἀντικείμενα ἅτινα διεπραγματεύθη ὅμως μὴ ἀπαιτοῦντα τέχνην ἐν τῇ γλωσσικῇ ἐκθέσει ὅσον σαφήνειαν, περιώριζον αὐτὸν εἰς τὴν ἐπιδίωξιν τοῦ σκοποῦ καὶ τὴν ἀκριβῆ διατύπωσιν τῶν ἐπιστημονικῶν ἀληθειῶν μᾶλλον, ἢ εἰς τὴν διὰ τῶν ἐξεζητημένων λέξεων καὶ φράσεων, καὶ τῆς εἰς τοὺς ἄλλους καλῆς ἐντυπώσεως περὶ τοῦ ὕφους, πρόκλησιν ἐπαίνων. Ὁ ἀνὴρ ἔτυχεν ἀνταξίου βιογράφου, τοῦ καθηγητοῦ Κατούλου ἐν τῷ λεξικῷ τῶν ἐνδόξων Ἰταλῶν (;) τῷ ὑπὸ Αἰμιλ. Τυπάλδου ἐκδοθέντι, ἀπὸ τῆς βιογραφικῆς δὲ τούτου πραγματείας ἠρύσθησαν τὰ πλεῖστα οἱ *Μαζαράκης* καὶ *Πινιατόρος* οὓς καὶ ἡμεῖς παρηκολουθήσαμεν ἐν πολλοῖς συνοψίζοντες τὰς λεπτομερείας.

ΧΑΡΟΚΟΠΟΣ ΠΑΝΑΓΗΣ. Υἱὸς Ἀποστόλου γεννηθεὶς ἐν Πλαγιᾷ τῆς Ἄσσου τὸ 1835. Ἐκπαιδευθεὶς τὰ γυμνασιακὰ ἐν τῇ Πετριτσείῳ σχολῇ τοῦ Ληξουρίου, ἀνεχώρησε τὸ 1855 ἐπιδοθεὶς εἰς τὸ ἐμπορικὸν στάδιον ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Ῥωμουνίᾳ. Ἀπὸ τοῦ 1867 ἐνοικιάζει τὰ μεγάλα κτήματα τοῦ Στέμματος, τοῦ Κράτους καὶ μεγι-

[1] Κατὰ Pignat αὐτ. τῇ 4 δεκεμβρίου, κατὰ Μαζαρ. αὐτ. τῇ 9.

[2] Παρὰ τῷ μνησθέντι Νάνῃ ἐσῴζετο ἐν Ἑνετίᾳ καὶ τόμος ὀγκώδης χειρόγραφος ἐκθέσεων τοῦ ἀνδρὸς ἀπὸ τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτοῦ ἐκδρομῆς, ἀξίων πολλοῦ λόγου.

στάνων ἐν ταῖς Ἡγεμονίαις, ἀνέπτυξεν ἔκτακτον δραστηριότητα, καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν γεωργίαν, λίαν συντελέσας νὰ δώσῃ ἐπιστημονικωτέραν ὤθησιν καὶ διεύθυνσιν εἰς τὰς καλλιεργείας ἐν τῇ χώρᾳ, γενναίως καὶ σκοπίμως δαπανῶν, συνεργασίᾳ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ἐφ' ᾧ καὶ ἐτιμήθη διὰ τοῦ παρασήμου τοῦ ἀστέρος τῆς Ῥωμουνίας. Τὸ 1899 συνέστησε χάριν εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς ἐκεῖ χωρικούς, φιλάνθρωπον ἵδρυμα πρὸς προικοδοσίαν κατ' ἔτος δέκα ἀπόρων νεανίδων, κατὰ κανονισμὸν ὃν αὐτὸς ἐξεπόνησε. Τῶν φιλογενῶν καὶ φιλοθρήσκων αὐτοῦ αἰσθημάτων, τρανὸν δεῖγμα, εἶναι ἡ διὰ δαπάνης τριακοσίων χιλ. φρ. ἀνέγερσις τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ Ἑλληνικοῦ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας, ὃν καὶ ἐσωτερικῶς μεγαλοπρεπῶς διεκόσμησε. Ὁ κ. *Χαροκόπος* ζῶν ἤδη ἐν Ἀθήναις τυγχάνει εἷς τῶν γενναιοτέρων καὶ δραστηριωτέρων ἑταίρων καὶ σύμβουλος τῆς Γεωργικῆς Ἑταιρείας, τιμώμενος διὰ τὴν καθ' ὅλου δρᾶσίν του καὶ διὰ τοῦ χρυσοῦ σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος.

ΧΕΛΜΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Υἱὸς Γερασίμου ναυτικός. Διετέλεσεν ἐπὶ Μ. Αἰκατερίνης ναύαρχος τῆς ἐν τῇ Μαύρῃ θαλάσσῃ μοίρας τοῦ ῥωσσικοῦ στόλου, ἀπέθανε δὲ ἀρχομένου τοῦ ιθ' αἰῶνος ἐν Ὀδησσῷ. Πλοίαρχος ὢν τοῦ ἰδιοκτήτου πλοίου του «Παναγία Παρθένος καὶ Ἅγιος Νικόλαος» παρέσχε πολλὰς ἐκδουλεύσεις καὶ τῇ Ἁγίᾳ Ἕδρᾳ ἐφ' ᾧ ἀπαφέθη αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπιτρόπου τοῦ Πάπα πατρὸς Οὐαλεριανοῦ ἐκ Πράτου ἔτει 1778 ἀπριλ. 1 δίπλωμα δι' οὗ ἐπετρέπετο αὐτῷ προνομιακῶς νὰ ὑψοῖ ἐπὶ τοῦ ἱστοῦ τοῦ πλοίου του, τὴν σημαίαν τοῦ Ἁγίου Τάφου (vexillum S. terrae), καὶ τοῦτο ἐξαιρέτως διότι δωρεὰν πανταχόσε μετέφερε τοὺς καθολικοὺς κληρικούς. Ἡ οἰκογένεια *Χέλμη* ἀνῆκεν εἰς τὰς στρατιωτικὰς οἰκογενείας (Stradea), τὸ δὲ χωρίδιον Χελμᾶτα ὕπερθεν καὶ δυτικῶς τῆς πεδιάδος Κραναίας κείμενον, ἀπενεμήθη βεβαίως τῇ οἰκογενείᾳ ὡς τιμάριον καὶ ἐκεῖ τὸ πρῶτον κατῴκησαν οἱ Χέλμαι, οἵτινες μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1594—1603 κατετάχθησαν εἰς τὴν Χρυσῆν βίβλον. Κατὰ τὰς ἐν τῷ οἴκῳ παραδόσεις, καί τινα ἔγγραφα πρῶτος ἐγκατασταθεὶς ἐν τῇ νήσῳ, ἦτο ὁ Λάζαρος γενναῖος ὁπλαρχηγὸς ἐκ Χειμάρας, προελόμενος τὸν ἐκπατρισμὸν τῆς ἐξωμόσεως καὶ κτίσας τὸ μνησθὲν χωρίον [1].

[1] Τὰ ἀναφερόμενα ἔγγραφα, κατέχει ὁ φίλος κ. Ἀναστ. Χέλμης.

ΧΟΪΔΑΣ ΔΑΝΙΗΛ. Υἱὸς Φχράνδου ἐκ Ληξουρίου. Τὰ ἐγκύκλια ἐσπούδασεν ὑπὸ τὸν πατέρα του, τοὺς Μοσχοπούλους καὶ τὸν Χ. Λαγκούσην, τὴν ἰατρικὴν δὲ ἐν Παταβίῳ καὶ Βονωνίᾳ. Διεκρίθη ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ ὡς διώκτης τῶν ἀγυρτιῶν καὶ τοῦ ἐμπειρισμοῦ. Παιδείας ἁδρᾶς, εὐφυὴς καὶ φιλόπολις, προσείλκυσεν ἐφ' ἑαυτὸν καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῆς Κυβερνήσεως. Καὶ δὴ ἐπὶ Ῥωσσοτούρκων διωρίσθη τὸ 1806 μέλος τῆς συντακτικῆς συνελεύσεως ἥτις συνεκροτεῖτο πρὸς μεταρρύθμισιν τοῦ συντάγματος [1], ἀφοῦ ἀπὸ τοῦ 1804 διέπρεψεν ἐν Ζακύνθῳ ὡς δικαστὴς τοῦ ἀκυρωτικοῦ διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ Καποδιστρίου. Ἐπὶ Ἄγγλων ἐξελέχθη γερουσιαστὴς ἔν τε τῇ πρώτῃ καὶ τῇ δευτέρᾳ Βουλῇ, κεκτημένος δὲ λόγου εὔροιαν, ὡμίλησε πολλάκις ἀπὸ τοῦ βήματος μετὰ πολιτικῆς περινοίας καὶ πρακτικότητος πνεύματος. Διετέλεσεν ἀρχίατρος ἐν Ληξουρίῳ περὶ τὸ 1818, καὶ μέλος τοῦ προκαταρκτικοῦ Συμβουλίου τῆς νήσου τῷ αὐτῷ ἔτει. Διωρίσθη τῇ 8 μαΐου 1820 Ὕπαρχος ἐν Λευκάδι. Τὸ 1823 ἡ νομοθετικὴ Συνέλευσις ἐξελέξατο αὐτὸν ἔκτακτον ἀπεσταλμένον μετὰ τοῦ γερουσιαστοῦ βαρ. Θεοτόκη, ἵνα μεταβῶσιν εἰς Λονδῖνον καὶ ὑποβάλωσι τῷ προστάτῃ βασιλεῖ ὑπόμνημα διὰ τὸ Β΄ κοινοβούλιον, θερμὰς δ' ἐξέφρασε τῷ ἀνδρὶ εὐχαριστίας διὰ τὴν τόσον ἀξιοπρεπῶς καὶ δεξιῶς ἐκτελεσθεῖσαν ἐντολήν, ἡ Ἰόνιος Γερουσία, διὰ τοῦ ὑπὸ χρονίαν 30 ὀκτωβρίου 1823 ἐγγράφου της πρὸς αὐτόν. Μετατεθεὶς τὸ 1824 εἰς Κύθηρα ὡς Ὕπαρχος, παρῃτήθη ἀποσυρθεὶς εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον. Ἦτο εἰδήμων τῆς λατινικῆς, τῆς γαλλικῆς καὶ τῆς ἰταλικῆς φιλολογίας, ἔγραψε δὲ καὶ ποιήσεις ἰταλικὰς μὴ περισωθείσας. Γινώσκονται σοννέττα αὐτοῦ πρὸς τὸν φίλον αὐτοῦ ἁρμοστήν, Maitland οὗ ὑπῆρξε πάντοτε ἐν ταῖς βουλαῖς, εἷς τῶν σθενχρωτέρων καὶ ἀφωσιωμένων ὑπερμάχων, ἐξαίρων μεθ' ὑπερβολικοῦ ἐνθουσιασμοῦ τὰς ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῶν Ἰονίων πράξεις καὶ προνοίας [2]. Ἐπιστημονικὰ δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἔργα γινώσκομεν· α΄) Opuscolo sopra il morbo pestilenziale in cui vengono indicati i mezzi più proprj alla particolare configurazione dell' isola di Cefalonia per tener-

[1] Συναδέλφους ἔσχε τοὺς Σάβ. Ἄννινον, Ἰωάν. Μηνιάτην, Νικ. Καροῦσον, Δημ. Σβορῶνον, Σπ. Λοβέρδον, Ἰάκ. Ἀραβαντινόν, Σπ. Καροῦσον, Μαρ. Ξυδιᾶν, καὶ Μαρ. Μεταξᾶν Ἀντζουλακᾶτον.

[2] Χιώτου ἱστορ. Ἰον. Κρ. Α΄ 226.

ne lontano l' accesso «Corfù» nella Stamp. del Governo. 1818 ὅπερ ἀφιέρωσε τῷ Μαίτλανδ, δι' ἃς, λέγει, κατέβαλεν οὗτος μερίμνας κατὰ τὸν τότε ἐν Κερκύρᾳ καὶ Κεφαλληνίᾳ ἐνσκήψαντα λοιμόν, προτάξας καὶ ἱστορικὴν περὶ τῆς νήσου ἐκτενῆ εἰσαγωγήν [1]· β') Sulla vacina 1812, ἀφιερωθὲν τῷ De-bosset· γ') *Λόγον ἐπικήδειον εἰς τὸν ἱεροκήρυκα καὶ διδάσκαλον Χαραλ. Τυπ. Ποβερέτον.* Ἐν Κερκύρᾳ 1836. Ἀπέθανεν ἐν Ληξουρίῳ τῷ 1842, ἐγκωμιασθεὶς ὑπὸ τοῦ ἱεροκήρυκος Γρηγ. Μεληδόνη [2]. Τὴν οἰκογένειαν ἀπαντῶμεν *Χοϊδιῶς*, κάτοχον γηπέδου ἐν Πάλῃ ὑπερμεσοῦντος τοῦ ιγ' αἰῶνος [3]. Τὸ παλαιὸν οἰκογενειακὸν δένδρον, ἄρχεται ἀχρονολογήτως ἀπὸ Ἰωάννου, ὅστις βεβαίως θὰ ἔζησε περὶ τὸ 1500, διότι ὁ ἀρχιερεὺς Παΐσιος († 1684) ἀνάγεται εἰς τὴν πέμπτην γενεάν. Εἰς τὸ ἀρχοντολόγιον τῆς νήσου, ὁ οἶκος κατελέγη μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593-1604 [4]. Κατά τινα παράδοσιν οἱ *Χοϊδᾶ* κατάγονται ἐκ Κρήτης, ὄντες τιμαριοῦχοι φραγκάρχοντες καὶ τὸ ὄνομα εἶναι παραφθορὰ τοῦ Conte d' Ida=Co—ida (;). Ἀπὸ Ληξουρίου ἕλκουσι τὴν ἀρχὴν καὶ οἱ κλάδοι Ἀργοστολίου, Θεσσαλονίκης καὶ Πατρῶν [5], ὁ ἐν Ἀργοστο-

[1] Γινώσκομεν καὶ τὸν ἐν Κομιτάτοις τῆς Ἐρύσου τὸ 1816 ἕτερον λοιμόν, διαρκέσαντα ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔαρος μέχρι τῶν μέσων τοῦ ὀκτωβρίου, μεταδοθέντα δὲ ἐκ Κερκύρας ὅπου εἶχεν ἐνσκήψει τὸ 1815 ἐν Λευκίμνῃ, ἢ ἐξ Ἀκαρνανίας. Ἰδιαζόντως ἐπαινεῖ ὁ συγγραφεὺς τὸν στρατηγὸν κόμητα Φραγ. Ῥιβαρόλαν κόρσον (1780-1853) ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐγκατεστημένον καὶ τότε ἔκτακτον ὑγειονόμον, τὸν ἱκανώτατον ἄγγλον ἰατρὸν Tully διευθυντὴν τοῦ ὑγειονομείου καὶ τὸν πεπειραμένον καὶ φιλάνθρωπον προϊστάμενον ἐπὶ τῶν ἔργων τῆς καθάρσεως καὶ ἀπολυμάνσεως Maccenti, οἵτινες δι' ἐκτάκτου δραστηριότητος καὶ αὐταπαρνήσεως κατώρθωσαν τότε νὰ περιορισθῇ τὸ δεινὸν καὶ σωθῇ ἡ λοιπὴ νῆσος μετὰ τετράμηνον κηρυχθεῖσα εἰς κατάστασιν ὑγείας. Ἱδρύθησαν τότε νοσοκομεῖα καὶ εἰς τὰς ἐξοχάς, λοιμοκαθαρτήρια εἰς τὰς παραλίας, καὶ ἐλήφθη πᾶν μέτρον συντελεστικὸν τῆς κοινῆς σωτηρίας καὶ ἀντάξιον ἠθικῆς καὶ σωφρονούσης κυβερνήσεως. Τὸν αὔγουστον κατὰ προκήρυξιν τοῦ στρατηγοῦ Smith διετάχθη καὶ ἡ μεταφορὰ τῶν λοιμώντων εἰς τὴν νησῖδα Δασκαλειὸ ὅπου ἐπίσης ἠγέρθη λοιμοκομεῖον. Ἴδε Raccolta di tutte le proclamazioni di Maitland. Corfù 1818 σελ. 30 ἑπ.

[2] Τὸν ἀνέκδοτον λόγον τοῦτον ἔχω ἐν τῇ συλλογῇ μου.

[3] Miklosich et Müller. Ἔνθ. ἀνωτ. 17.

[4] Libro ordini ἀρχ. Κεφαλλ.

[5] Ἐκ τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐτύγχανε καὶ ὁ Θ. Χοϊδᾶς νομικὸς καὶ συγγραφεύς.

λίῳ δὲ κλάδος ἔχει καὶ ἰδιόκτητον ναὸν τῆς Ἁγίας Ἄννης αὐτόθι. Ἀξίους μνείας ἄνδρας ἐκ τοῦ οἴκου, ἀναγράφομεν καὶ τοὺς ἑξῆς· α΄) *Δημήτριον* υἱὸν Εὐσταθίου ἰατροφιλόσοφον μεταναστεύσαντα κατὰ τὸν ιη΄ αἰῶνα εἰς Θεσσαλονίκην ἐκ Κεφαλληνίας. Ὁ δισέγγονος αὐτοῦ *Παυσανίας* ἀνέγνωσέ ποτε χειρόγραφον τοῦ ἀνδρὸς πραγματεῖαν φιλοσοφικὴν ἀπευθυνομένην πρὸς Εὐγένιον τὸν Βούλγαριν, οὗ ὁ *Δημήτριος* ἐτύγχανε φίλος, προσδὲ καὶ ψήφισμα τῆς τοπικῆς ἐν Κρήτῃ διοικήσεως, δι' οὗ ἐξεφράζετο ἐκείνῳ εὐγνωμοσύνη διὰ μέγα τι κοινὸν καλὸν ὅπερ εἰργάσατο, διατρίψας ἐκεῖ, ἐφ' ᾧ καὶ δικαίωμα πολιτογραφήσεως (;) καί τις τίτλος τῷ ἀπενέμοντο [1]. Ἐκεῖ διετέλεσε καὶ πρόξενος τῆς Ἑνετίας, μετὰ δὲ τὴν κατάλυσιν τῆς Δημοκρατίας, τοιοῦτος τῆς Σουηδίας, Ὀλλανδίας, Βελγίου καὶ Πρωσσίας. Ἦτο ἀνὴρ μεγάλης κοινωνικῆς βαρύτητος, συνάψας συγγενείας μετὰ τῶν πρωτευόντων ἐκεῖ οἴκων, Χαρίση, Καυταντζόγλου, Τζανῆ καὶ Σκαμπάλη. Ὁ ἀείμνηστος Κ. Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων φιλοξενηθεὶς ἐκεῖ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἐγγόνου αὐτοῦ Θεοδώρου, συνέταξε δύο εἰς ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἐπιτύμβια τοῦ *Δημητρίου*. Ὁ Σάθας λέγει τὸν ἄνδρα συγγράψαντα περὶ **ἀνατομίας**, ἀλλ' ἀνακριβῶς κερκυραῖον [2]. Δισέγγονος τοῦ ἀνδρὸς ἦτο ὁ Δημήτριος ὅστις ἦτο καὶ Ἱερολοχίτης [3]· β΄) *Δημήτριον* υἱὸν Φαράνδου ἰατροφιλόσοφον γεννηθέντα ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1652, γράψαντα δὲ Sulle malatie e terapeutica degli organi acustici.

ΧΟΪΔΑΣ ΠΕΤΡΟΣ. Υἱὸς Στεφάνου γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ περὶ τὸ 1776. Διδάκτωρ τῆς νομικῆς τοῦ ἐν Παταβίῳ Πανεπιστημίου. Διετέλεσε γερουσιαστὴς ἐπὶ Ῥωσσοτούρκων, ἀνῆλθε δὲ εἰς τ' ἀνώτατα δικαστικὰ ἀξιώματα ἐπὶ Ἀγγλικῆς προστασίας. Βουλευτὴς τῆς α΄ Ἰονίου βουλῆς, φίλος τῆς κυβερνήσεως καὶ συντηρητικὸς τὰ φρονήματα κατὰ τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ Συντάγματος. Μετέπειτα προήχθη εἰς εἰσαγγελέα καὶ μέλος τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου καὶ εἶτα πρόεδρον αὐτοῦ, τιμηθεὶς καὶ διὰ τοῦ παρασήμου τῶν ἀνωτέρων τα-

[1] Ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ μακαρίτου Παυσ. Χοϊδᾶ πρὸς ἐμέ.

[2] Ἐν Ν. Φιλ. 615.

[3] Τούτου υἱοὶ ἦσαν ὁ νομικὸς Παυσανίας ἐν Πάτραις, καὶ ὁ γνωστὸς πατριώτης καὶ ἁγνὸς δημοκρατικὸς Ponnos, διατελέσας εἰσαγγελεὺς καὶ βουλευτὴς Κεφαλληνίας.

ξιαρχῶν τῇ 8 ὀκτωβρίου 1825. Ἦτο ἀνὴρ ποικίλης μορφώσεως, γλωσσομαθής, ἱστορικός, ἀρχαιολόγος. Ἐπιβαλόμενος νὰ συγγράψῃ τὴν *ἱστορίαν τῆς Κεφαλληνίας*, συνέλεξε καὶ περιέσωσεν ἐπίσημα καὶ ἰδιωτικὰ ἱστορικὰ ἔγγραφα πολλῆς σπουδαιότητος καὶ παντοίας πληροφορίας σχετικὰς τοῦ σκοποῦ. Ὁ Napier καὶ ὁ De-bosset, ἐκτιμῶντες τὸν ζῆλον καὶ τὸ φιλέρευνον τοῦ ἀνδρὸς ἀνεκοίνουν αὐτῷ περὶ τῶν εἰς τὰ ὁδικὰ τῆς νήσου ἔργα ἀνακαλυπτομένων ἀρχαιοτήτων, καθὼς καὶ ὁ λόρδος Γουΐλφὸρδ ἔδιδεν αὐτῷ ἀντίγραφα τῶν ἐν τῇ πλουσίᾳ του συλλογῇ τῶν χειρογράφων, τηρουμένων ἐκθέσεων προνοητῶν, διοικητικῶν πράξεων, πολιτικῶν ἢ ἐκκλησιαστικῶν ὑπομνημάτων καὶ παρεῖχε προθύμως πᾶσαν πληροφορίαν περὶ νομισμάτων καὶ λειψάνων ἀρχαιολογικῶν τῆς νήσου. Ὁ *Χοϊδᾶς* ἀπέθανεν ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1851, ἀφεὶς ἀνέκδοτον, ἀλλ' οὐχὶ συμπεπληρωμένην τὴν μονογραφίαν αὐτοῦ «Notizie intorno l' isola di Cefalonia» ἔργον ἐλέγχον καὶ πατριωτικὸν ζῆλον, καὶ πολυμάθειαν καὶ κρίσιν παρὰ τῷ συγγραφεῖ, καὶ ὅπερ ὁ ἀείμνηστος Α. Καποδίστριας ἀνέφερε πολλάκις ἐν διατριβαῖς αὐτοῦ καὶ ἐξετίμα. Τὸ πόνημα διαιρεῖται εἰς ὀκτὼ ἐκτεταμένα κεφάλαια, ἀναγόμενα εἰς τὰ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας τῆς νήσου μέχρι τῶν πρὸ τῆς Ἑνετοκρατίας χρόνων, περὶ τούτους ὅμως ἐλάχιστα διατρίβει ὁ συγγραφεὺς πραγματευθεὶς μόνον ἐν ἐκτάσει τὰ τῆς ὀρθοδόξου καὶ λατινικῆς ἐπισκοπῆς ἐν τῷ VIII κεφαλαίῳ. Τὸ σύγγραμμα ἔχει τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰ χάσματά του, ἡ ἀρχαία ὅμως ἱστορικὴ περίοδος εἶνε ὅσον οἷόν τε ἀκριβής, καὶ ἡ ὕλη καλῶς κατατεταγμένη, τὸ δὲ ὕφος κυριολεκτικὸν καὶ γλαφυρόν. Τὸ ὅλον ἔργον φαίνεται ἔκ τινων τεκμηρίων ὅτι ἤρξατο γραφόμενον τὸ 1824 [1].

ΧΟΪΔΑΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ. Υἱὸς Πέτρου καὶ πατὴρ τοῦ προβιογραφηθέντος, γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ περὶ τὰ μέσα τῆς ιη' ἑκατονταετηρίδος. Τὰς ἐγκυκλίους σπουδὰς διήνυσεν ἐν τῷ Ἑλληνομουσείῳ τῆς Ῥώμης. Διαπρεπὴς ἰατροφιλόσοφος καὶ ἐκ τῶν λογίων τῆς νήσου ἀνδρῶν. Τῇ 29 ὀκτωβρίου 1798 ἐξελέχθη μέλος τῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ Προεδρείας τῆς Κεφαλληνίας ἐπὶ Ῥωσσοτούρκων, μετ' ἄλλων σημαινόντων πολιτῶν. Ἐφ' ἱκανὰ ἔτη ἀκαταπονήτως ἠσχολήθη εἰς τὴν

[1] Τὸ χειρόγραφον σῴζεται παρὰ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ ἀδελφοῖς πτ. Χριστοδ. Μεταξᾶ ἐν Ἀργοστολίῳ.

φυτολογιαν τῆς νήσου, καταρτίσας τὴν *Κεφαλληνιακὴν χλωρίδα* εἰς τρεῖς τόμους ὀγκώδεις εἰς φύλλον, περιλαμβάνουσαν καὶ πίνακας ἀπεξηραμένων φυτῶν μετὰ τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτῶν ὀνομάτων καὶ περιγραφῆς λεπτομεροῦς [1]. Ὑπῆρξεν ἐκ τῶν νουνεχεστέρων καὶ δραστηριωτέρων μελῶν τῆς ἀγροτικῆς Ἀκαδημίας ἧς διετέλεσε κατ' ἀρχὰς γραμματεὺς καὶ εἶτα πρόεδρος. Ὁ *Χοϊδᾶς* περὶ πολλοῦ ποιούμενος τὰ τῆς γεωργίας ἐν τῇ νήσῳ, ἠσχολήθη εἰς πολλὰ γεωργικὰ καὶ οἰκονομικὰ ζητήματα, ἀλλὰ τὴν πρακτικότητα τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, τὰς κτηθείσας εἰδικὰς γνώσεις, καὶ τὴν κτηματικὴν πεῖραν, ἀπέδειξε διαπραγματευθεὶς διὰ μακρῶν τὸ περισπούδαστον ἀντικείμενον τῆς συγκεντρώσεως τῶν ἰδιοκτησιῶν. Ἡ πραγματεία του ἐκείνη, φέρουσα τίτλον Degli ostacoli che porta all' agricoltura in Cefalonia la dispersione delle terre» ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Perlini ἐκδιδομένῃ ἐφημερίδι ἐν Ἑνετίᾳ τὸ 1794 καὶ εἰς ἰδιαίτερον φυλλάδιον τὸ 1804 αὐτόθι, ταύτης δὲ ποιεῖται ἀνάλυσιν ὁ γράψας τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀκαδημίας ἐκείνης [2]. Ἐπίσης ἀξία λόγου ἦτο καὶ ἡ ἑτέρα αὐτοῦ ὁμιλία *περὶ καλλιεργείας τῶν χέρσων γαιῶν*, ὑποδείξαντος τὴν ἀνάγκην ἐπιψηφίσεως νόμου περὶ δωρεῶν ὑπὸ τοῦ δημοσίου εἰς οἰκογενείας τῶν ἐγγὺς ταῖς χέρσαις ἐκτάσεσι μερῶν, τοσοῦτον δὲ ἤγειρε τῶν συνεταίρων τὸ ἐνδιαφέρον, ὥστε συνέστησαν καὶ δεκαπέντε ἐπιτροπὰς εἰς τὰ διάφορα τῆς νήσου διαμερίσματα, πρὸς ἐξέτασιν, περιγραφὴν καὶ καθορισμὸν τῶν περὶ οὗ ὁ λόγος ἐδαφῶν, ἵνα αἱ ἐκθέσεις αὗται συνυποβληθῶσι μετὰ τοῦ ὑπομνήματος τῆς Ἀκαδημίας πρὸς τοὺς ἁρμοδίους διὰ τὴν περαιτέρω ἐνέργειαν τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας.

ΧΟΪΔΑΣ ΦΑΡΑΝΔΟΣ (Φερδινάνδος). Ἀδελφὸς τοῦ προηγουμένου [3] γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ πρὸς τὰ μέσα τῆς ιη' ἑκατονταετηρίδος. Δωδεκαέτης ἐφοίτησεν εἰς τὸ ἐν Ῥώμῃ Ἑλληνομουσεῖον, ἐπὶ δεκαετίαν ὅλην ἐκπαιδευόμενος. Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἠσχολεῖτο εἰς τὰς θεολογικὰς καὶ φυσικομαθηματικὰς μελέτας, ἐκ θρησκευτικοῦ δὲ ζήλου ἐμ-

[1] Σώζονται παρὰ τοῖς ἀδελφοῖς πτ. Δημητρ. Χοϊδᾶ ἐν Ἀργοστολίῳ.

[2] Storia della Publica Accademia Agraria ed Economica di Cefalonia 1796. παρὰ P i g n a t o r r e ἐν Memor. II 176. Ἴδε καὶ βιογρ. A. Τσουλάτη.

[3] Κατὰ τὸ οἰκογ. δένδρον υἱὸς Πέτρου, κατὰ Μαζαράκην ἔνθ. ἀνωτ. 367, Δημητρίου.

πνεόμενος, προπαρεσκεύαζεν ἑαυτὸν καὶ διὰ τῆς σπουδῆς τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ ἱερατικὸν στάδιον. Τῆς παιδείας αὐτοῦ καὶ τῆς ῥητορικῆς δυνάμεως, δείγματα ἱκανὰ παρέσχεν, ἐπανελθὼν εἰς τὴν γενέτειραν, κηρύττων ἀπ' ἄμβωνος καὶ διδάσκων τὴν θεολογίαν. Ὁ ἀοίδιμος ἀνὴρ τὰς πολλὰς αὐτοῦ γνώσεις ἄσμενος καὶ δωρεὰν μετέδιδε τῇ ἐστερημένῃ τότε καταλλήλων διδασκάλων νεολαίᾳ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πατρίδος, συστήσας πρὸς τοῦτο σχολὴν ἀνωτέρων μαθημάτων καὶ ἰατρικῆς προπαιδείας οἴκοι, τὰ μάλα ὠφελήσας διὰ τῶν φώτων καὶ τοῦ παραδείγματος τῶν ἀρετῶν του. Διετίαν ὅλην οὕτω διδάξας καὶ ὑπείκων εἰς τοὺς φιλοστόργους τῶν γονέων πόθους, ἐφοίτησεν εἰς τὴν Ἰατρικὴν σχολὴν τοῦ Παταβίου, ὅπου μετὰ πενταετίαν ἔτυχε τοῦ διπλώματος ἰατρικῆς καὶ φιλοσοφίας, διακριθεὶς ἐν τῇ ἀσκήσει ἐπὶ ἱκανότητι καὶ ἀφιλοκερδίᾳ. Ἦτο ἐγκρατέστατος τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Λατινικῆς, ἣν μάλιστα ὡμίλει καὶ ἔγραφεν ἀπταίστως. Διατελέσας μέχρι θανάτου αὐτοῦ ἀρχίατρος τῆς πόλεως, ἀπέθανεν ἐν Ληξουρίῳ ὑπέργηρως τὸ 1826, ἐγκωμιασθεὶς ὑπὸ τοῦ ἱεροκήρυκος Τυπ. Ποβερέτου, ὅστις ἐπὶ πολλὰ ἔτη συνδεδεμένος φιλίᾳ στενῇ καὶ κοινῷ ἐπιστημονικῷ ἔρωτι, γνωστῆς δὲ φιλαληθείας ἀνήρ, παρέχει πᾶσαν πίστιν ὅτι δὲν παρέβη ἐν τοῖς εἰρημένοις αὐτοῦ τὰ ὅρια τῶν ἐπαίνων βίου καθ' ὅλα ἀξίου μιμήσεως καὶ μνήμης εὐγνώμονος. Παρὰ τοῖς ἐν Ἀργοστολίῳ ἀδελφοῖς πτ. Δημ. Χοϊδᾶ σῴζονται ἀνέκδοτα ἔργα τινὰ τοῦ ἀνδρὸς λατινιστὶ καὶ ἰταλιστὶ γεγραμμένα, περὶ ζητημάτων φυσικῆς καὶ φιλοσοφίας, ἐν οἷς καὶ μεταφράσεις τινὲς ἀπὸ τῆς Λατινικῆς περὶ ὧν καὶ ὁ Ποβερέτος ἀνέφερεν ἐν τῷ ἐπιταφίῳ [1].

ΧΡΥΣΟΒΙΒΛΙΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΙ (Libro d' oro). Κατὰ τὸ 1505 οἱ Κεφαλλῆνες δι' εἰδικῆς πρεσβείας, ἔτυχον τῆς ἀδείας παρὰ τοῦ δουκὸς Λ. Λοδενάρου, νὰ συστήσωσι Μέγα συμβούλιον τῆς Κοινότητος (Comunitá). Ὁ κατάλογος τῶν ἀποτελούντων τότε τοῦτο, ἦτο ἡ λεγομένη *Χρυσῆ βίβλος* (Libro d'oro), κατὰ μίμησιν τῆς Μητρο-

[1] Ἴδε πλείονα παρὰ Μαζ. ἔνθ. ἀνωτ. καὶ Χ. Ποβερέτου Λόγον ἐπιτάφιον ἐν Κερκύρᾳ 1827. Ἡ εἰκὼν τοῦ ἀνδρὸς σῴζεται ἐν Ληξουρίῳ παρὰ τῷ κ. Ἰωάννῃ Λαυράγγᾳ. Τὰς περὶ τοῦ οἴκου ἱστορικὰς εἰδήσεις καὶ πολλὰ βιογραφικὰ καὶ ἔγγραφα, διεκοίνωσαν ἡμῖν οἱ ἀδελφοὶ κ. Δημ. Χοϊδᾶς, ὁ κ Γεώργ. Ἰωάν. Χοϊδᾶς, Γεώργ. Παν. Χοϊδᾶς καὶ ὁ μακαρίτης Παυσ. Χοϊδᾶς, ἐφ' ᾧ ἐκφράζομεν τὰς εὐχαριστίας μας.

πόλεως. Ἐνεγράφησαν δ' ἐν αὐτῇ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα οἰκογένειαι, ἐν αἷς πλὴν τῶν ἐπὶ Τόκων εὐγενῶν τῆς νήσου, κατελέγησαν στρατιωτικοὶ (stradeoti) καὶ ἄλλοι προὔχοντες νεωστὶ ἐξ ἑλληνικῶν χωρῶν μεταναστεύσαντες. Ἡ βίβλος κατεστράφη τὸ 1591 πυρποληθέντος τοῦ ἀρχειοφυλακείου, ὁ δὲ τότε προνοητὴς Dan. Bembo, κατέστρωσε νέαν τοιαύτην, συγκροτηθείσης πρὸς τοῦτο συνελεύσεως τῇ 19 μαρτίου 1593, ὅτε ἐλήφθη μέτρον ἵνα τὸ Μέγα Συμβούλιον ἐκλέγῃ κατ' ἔτος ἀπὸ τῶν μελῶν αὐτοῦ τὸ Μικρὸν Συμβούλιον, ἀποτελούμενον ἐξ 180 ἐνεργῶν μελῶν, προωρισμένων εἰς ἐκλογὴν τῶν ἐπιτοπίων ἀρχῶν, τοῦτο δ' ἐγένετο ἵνα, περιοριζομένου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκλογέων, καὶ ἐκλεγομένων τῶν κρειττόνων, μὴ συμβαίνωσιν αἱ πρώην ἀκοσμίαι καὶ ταραχαί. Ὡρίσθη τότε ἵνα ἐκλέγωνται ἀπὸ μὲν τοῦ Φρουρίου καὶ τῶν προαστείων 62, τῶν Κεραμιῶν 25, τῶν Τραυλιάτων 20, τῶν Σταλαμιῶν 18, τῆς Λακκίθρας 20, τῶν Σπαρτιῶν καὶ τῶν Πεσσάδων 15 καὶ τῆς Παλικῆς 20. Τὸ ζήτημα τῆς παραδοχῆς νέων μελῶν ἐν τῷ Συμβουλίῳ τῷ περιλαμβάνοντι τοὺς εὐγενεῖς, προὐκάλει πάντοτε ταραχάς, ὡς ἔφημεν, δὲν ἦτο δὲ καὶ ὁμοιόμορφον καθ' ὅλας τὰς νήσους τὸ σύστημα εἴς τε τὰ τῆς ἐκλογῆς καὶ τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα. Εἰς τὸ τῆς Κεφαλληνίας Συμβούλιον εἰσήγοντο καὶ πολλοὶ τῆς δευτέρας τάξεως, τῆς τῶν Ἀστῶν, διὰ τοῦτο ἡ Κοινότης τῆς νήσου δὲν ἔχαιρεν ὑπόληψιν αὐστηρᾶς ἀριστοκρατικῆς ἁγνότητος. Κατὰ τὸν μνησθέντα ἐπὶ Bembo κανονισμὸν συνετάχθη ἡ Νέα Χρυσῆ βίβλος, ἐντὸς δὲ ὀκταημέρου προσεκλήθησαν οἱ ἐκ καταγωγῆς εὐγενεῖς (originarj) νὰ ὑποβάλωσι τοὺς τίτλους των εἰς τοὺς κήνσορας Ματθαῖον Φλόκκαν καὶ Δημ. Γουερῖνον. Τότε ἐκανονίσθη ἵνα εἰς τὸ ἑξῆς μὴ ἐγγράφωνται ἐν τῇ βίβλῳ οἱ μὴ λαμβανόντες ἐν τῇ ψηφοφορίᾳ τὰ $^5/_6$ τῶν ψήφων τοῦ Συμβουλίου, πλὴν τῶν υἱῶν τῶν πρώτων εὐγενῶν οἵτινες εἰκοσαετεῖς γενόμενοι, ἐνεγράφοντο αὐτοδικαίως. Ἕτερος κανονισμὸς τοῦ Συμβουλίου ἀναφέρεται καὶ τὸ 1676 ἐπὶ συνδίκων Φρ. Λουκίσσα, Ἀγγ. Τυπάλδου καὶ Νικ. Κοντομιχάλου [1]. Ἐπίσης τὸ 1751 ἐλθὼν εἰς τὴν νῆσον ὁ Γενικὸς Προνοητὴς G. B. Vetturi, διέταξεν αὖθις τὴν κατάρτισιν Νέας

[1] Ἀπὸ τοῦ 1669 ἐνεγράφοντο καὶ Κρητικαὶ οἰκογένειαι κατ' ἀπόφασιν τοῦ στρατηγοῦ Φρ. Μοροζίνου. Ἴδε ἔγγραφα παρὰ κ. Σπ. Τζαγκαρόλᾳ ἰατρῷ.

βίβλου καὶ προὐκάλεσε μεταρρύθμισιν τοῦ κανονισμοῦ τοῦ Συμβουλίου τῶν Εὐγενῶν. Εἰσήχθη φαίνεται πρότερον ἡ χρηματικὴ διαφθορά, διότι τὰ ληφθέντα τριακόσια τσεκίνια, ἐχρησίμευσαν ἵνα κατασκευασθῇ ῥάβδος μετὰ χρυσοῦ ἐπιμήλου καὶ σπάθη μετὰ χρυσῆς λαβῆς, εἰς ἐκδήλωσιν τῆς πρὸς τὸν προνοητὴν εὐγνωμοσύνης τοῦ τόπου, διότι σὺν τούτοις, ὁ στρατηγὸς οὗτος συνέτεινεν εἴς τε τὴν συνδιαλλαγὴν ἀριστοκρατικῶν τινων οἴκων καὶ τὴν τακτοποίησίν τινων πραγμάτων κακῶς τότε ἐχόντων. Ἡ μεταρρύθμισις δεκτὴ ἐγένετο ὑπὸ τῆς Ἐνετικῆς Γερουσίας τῇ 17 φεβρ. 1751, ἐξελεγχθέντων τῶν τίτλων, ἀποκλεισθέντων ἱκανῶν ἀναξίων μελῶν καὶ περιορισθέντος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν εἰς 150. Ὁ διαδεξάμενος ὅμως τὸν Vetturi Αὐγ. Σαγρέδος ἀνεθεώρησε τὴν βίβλον πρὸς ἄρσιν παραπόνων ἕνεκα παρατυπιῶν ἐν τῇ ἐκλογῇ τινων ἀπὸ τοῦ 1734 ἐγγραφέντων, καὶ ἀπεφήνατο τὸ 1754 ὅτι ἐστεροῦντο οὗτοι τοῦ ἀπαιτουμένου κύρους τῆς Γερουσίας, διέταξε, ὅμως ἐπιεικῶς προσενεχθείς, νὰ θεωρηθῶσι καὶ οἱ καθ' ὧν αἱ αἰτιάσεις, ὡς ἐγκύρως ἐκλεγέντες, ἂν εἰσήνεγκον ἕκαστος πεντήκοντα τσεκίνια εἰς τὸ δημόσιον Ταμεῖον. Τὸ 1797 ἐπὶ τῶν δημοκρατικῶν γάλλων κατηργήθη τὸ σύστημα καὶ ἐπυρπολήθη ἡ Χρυσῆ βίβλος, τὸ δὲ 1798 καταλαβόντων τῶν Ρώσσων τὰς νήσους καὶ ἱδρυθέντος ἀριστοκρατικοῦ πολιτεύματος, ἐνεγράφοντο αὖθις οἱ παλαιοὶ εὐγενεῖς προσαγωγῇ τῶν τίτλων, συγκροτηθέντος οὕτω τοῦ Συμβουλίου τὸ 1801, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῶν διοργανωτῶν τοῦ σώματος Σιγούρου, Δεσίλλα καὶ Ι. Καποδιστρίου, τὸ δὲ 1803 ἐξεδόθησαν τὰ σχετικὰ διπλώματα τῶν εὐγενῶν, ὧν πλεῖστα περισῴζονται, συμπεριελήφθησαν ὅμως κατὰ τὸ τότε Συνταγματικὸν πολίτευμα καὶ πολῖταί τινες τῆς δευτέρας τάξεως. Τὸ 1807 ἐγένετο νέα μεταρρύθμισις διαγραφέντων τινῶν διευθυντῶν καταστημάτων καὶ τεχνιτῶν, τὸ δὲ 1817 ἐπὶ Μαίτλανδ γενομένης ἀναθεωρήσεως τῆς Χρυσῆς βίβλου, κατηρτίσθη τὸ νέον Συγκλητικὸν σῶμα ὅπερ ἐξέλεγε τοὺς βουλευτὰς καὶ συμβούλους κατὰ τὸ Σύνταγμα ἐν λίαν περιωρισμένῳ ἀριθμῷ [1].

ΧΩΡΑΦΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ. Υἱὸς Ἀγγέλου γεννηθεὶς ἐν Κάστρῳ τε-

[1] Ἴδε πλὴν τῶν Ἐπτανησίων ἱστορικῶν, καὶ συλλογὴν Λουκίσσα, libri ordini καὶ Libri Gonsigli ἐν ἀρχ. Κεφαλληνίας καὶ Libro ordini ἐν συλλογῇ Τσιμαράτου.

λευτῶντος τοῦ ιζ' αἰῶνος. Ἀνὴρ ἐκ τῶν λογίων τῆς νήσου, ἐκπαιδευθεὶς ἐν Βρεξίᾳ ῥήτωρ καὶ πολιτικός, προσωπικότης ἰσχύουσα καὶ σημαίνουσα ἐν τῷ τόπῳ, καὶ διευθυντὴς τοῦ ἐν τῇ νήσῳ μεγάλου κόμματος τῶν Χωραφᾶ. Σπουδαίως ἐξυπηρέτησε τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα, παρασχὼν ἅμα καὶ ἐκδούλευσιν τῇ Ἑνετικῇ κυβερνήσει, συντελέσας τὰ μάλα μετὰ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ, εἴς τε τὴν κατεύνασιν τῶν πνευμάτων καὶ τὴν καταστολὴν τῆς ἐγερθείσης ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ 1716 στάσεως τῶν χωρικῶν, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἵνα ἐξοντώσωσιν ὅλους τοὺς τῆς νήσου εὐγενεῖς, φονεύοντες τούτους, καὶ καταλαμβάνοντες τὰ κτήματα αὐτῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐκδιώκοντες τὰς ἑνετικὰς φρουρὰς ἀπὸ τῶν φρουρίων Ἁγίου Γεωργίου καὶ Ἄσσου καὶ νὰ παραδώσωσι τὰς κλεῖς τούτων τῷ ἐν Κερκύρᾳ στολάρχῃ Κεπουδὰν πασᾶ. Τοῦ ἀνδρὸς σώζεται ἀνέκδοτος πανηγυρικὸς ἐκφωνηθεὶς τὸ 1703 σεπτεμβρίου 3 ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῶν καθολικῶν ἐν Ἀργοστολίῳ κατὰ τὰ ἀποβατήρια ((ingresso) τοῦ Γεν. Στρατηγοῦ Σεβαστιανοῦ Μοτσενίγου, κατ' ἐντολὴν τῆς Κοινότητος. Ὁ *Χωραφᾶς* ἀπέθανε τὸ 1747 ἐν Βενετίᾳ. Περὶ τοῦ οἴκου *Χωραφᾶ* γνωρίζομεν τὰ ἑξῆς: Εἰς δύο διαιρούμενος ὁ οἶκος κλάδους ἀπὸ τοῦ κοινοῦ γενάρχου Μαξίμου, τὸν τοῦ Beno (Βενεδίκτου) εἰς ὃν ὑπάγονται οἱ ἐν Ἀργοστολίῳ καὶ Κάστρῳ, καὶ τὸν τοῦ Θεοδώρου εἰς ὃν οἱ ἐν Ληξουρίῳ, ἕλκει τὴν καταγωγὴν ἐκ Νεαπόλεως τῆς Ἰταλίας, ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ περιφανεστάτου οἴκου Karaffa, ἥτις λέξις κατὰ παραφθορὰν ἢ πρὸς τὸ ἑλληνοφανέστερον ἐτράπη εἰς *Χωραφᾶς* [1]. Περὶ τὸ 1500 οἱ

[1] Ἡ ἐκ Κρήτης κατά τινα παράδοσιν καταγωγὴ τοῦ οἴκου δὲν στηρίζεται ἐπὶ ἐγγράφου μαρτυρίας. Εἰ καὶ περὶ τοῦ κατωτέρω βιογραφουμένου Γεωργίου ἀναφέρεται «si pregia di essere un degno rampollo di quella nazione che istrui tutte le nazioni» (ἴδε. Dissertazione storico-cronologica del regimento real macedone. Bologna 1768, σελ. 158-159), ἀπαντᾷ δὲ καὶ Ἐμμ. Χωραφᾶς Κρητικὸς (ἐν συμβολ. πράξ. Ἀνδρ. Δεσίλλα 1705 ἰουνίου 13 ἐν ἀρχ. Κεφαλλ.), ἐν τῇ ἀνεκδότῳ ὅμως μονογραφίᾳ σωζομένῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ κ. Μαρίας Γκεντιλίνη Σ. Κοσμετάτου ἐν Ἀργοστολίῳ Racconto della famiglia del conte G. Coraffan etc. καὶ τῷ παρὰ τῇ αὐτῇ Vita ed azioni di Don Tiberio Caraffa κλ. ὁ οἶκος ἕλκει τὴν καταγωγὴν ἐκ Νεαπόλεως, ὢν ἰδιαίτερος κλάδος τῶν μεγάλων οἴκων Visconti καὶ Caraccioli ἑλληνικοῦ. Τὸ ἐπώνυμον Caraffa, ἐτήρει μέχρι τελευτῶντος τοῦ ιϛ' αἰῶνος, εἰ καὶ τὸ 1785 ἀπαντῶμεν ἔτι G. Caraffa da Argostoli patrinus, (ἐν ληξιαρχ βιβλίῳ καθολικῆς Ἐκκλησίας Ἀρ-

Ἀλβέρικος καὶ Μάξιμος υἱὸς τοῦ πρώτου φυγόντες ἐκεῖθεν, ἕνεκα τῶν κατὰ τῆς φατρίας τῶν Ἀγγιοϊόνων εἰς ἣν ἐκεῖνοι ἀνῆκον καταδιώξεων, κατέφυγον εἰς Κεφαλληνίαν, γενομένου τοῦ μνησθέντος Μαξίμου γενάρχου τῶν ἐν τῇ νήσῳ *Χωραφᾶ*, ἐνεγκόντες δὲ μεθ' ἑαυτῶν πλούτη ἱκανά, ἠγόρασαν καὶ εὐρείας ἐκτάσεις γαιῶν, ὁριστικῶς ἐγκατασταντες ἐν τῇ νήσῳ, ὅπου μετέπειτα (1593-1604) κατελέχθησαν εἰς τὴν ἀριστοκρατικὴν τάξιν ὡς μέλη τοῦ Συμβουλίου καὶ ἐτιμήθησαν τίτλῳ κόμιτος [1]. Ὁ οἶκος ὑπῆρξε γόνιμος ἀνδρῶν διαπρεπῶν, ἐφ' ἱκανὰ δ' ἔτη πανίσχυρος διὰ τὴν οἰκονομικὴν εὐεξίαν καὶ τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν δρᾶσιν, διηύθυνε κόμμα μέγα, καὶ πολλὰς κατέχει σελίδας ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἐμφυλίων στάσεων καὶ οἰκογενειακῶν πολέμων ἐν τῇ νήσῳ, διϊστάμενος ἐφ' ἱκανὰ ἔτη πρὸς ἄλλους ἀριστοκρατικοὺς αὐτόθι οἴκους [2]. Πλὴν τῶν εἰδικῶς βιογραφουμένων ἀπαντῶσι καὶ οἱ ἑξῆς ἄξιοι μνείας· α') ***Ἄγγελος*** υἱὸς Ζαχαρίου. Δι' ἰδίας τριήρεως, στρατολογήσας ἰδίᾳ δαπάνῃ ὀκτακοσίους ὁπλίτας, διεκρίθη ἐν Ναυπάκτῳ καὶ Λευκάδι, μετὰ τοῦ πατρὸς δὲ αὐτοῦ ἐπίσης κατὰ τὸν Κρητικὸν πόλεμον. Διοικητὴς Ἰθάκης τὸ 1693· β') ***Γεώργιος*** υἱὸς Μάρκου. Διοικητὴς ὡσαύτως Ἰθάκης τὸ 1635, διεκρίθη καὶ οὗτος στρατολογήσας πολλοὺς κατὰ τοὺς Κρητικοὺς πολέμους· γ') ***Ἰωάννης*** αὐλικὸς τῆς δουκίσσης Δωροθέας τῆς Πάρμας, ἀξιωματικὸς μετὰ τοῦ προγενεστέρου ἐν τῷ Μακεδονικῷ τάγματι· δ') ***Φραγκίσκος*** ἀδελφὸς τοῦ ἀντιβασιλέως καὶ ἐν τῷ μακεδονικῷ τάγματι ἐπίσης ὑπηρετήσας. Προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ στρατηγοῦ Δολφίνου, ἵνα προσέλθῃ ἀρωγὸς εἰς ἐνίσχυσιν τῆς Ἑνετικῆς ναυτικῆς δυνάμεως, ἥτις τότε ἐστερεῖτο ἱκανοῦ προσωπικοῦ, ὡς ἐκ τῶν ἀπωλειῶν ἃς ὑπέστη, ὅπερ καὶ προθύμως ἐκεῖνος ἐξετέλεσε, ἀναφέρεται δὲ ὅτι διὰ τῆς προσελεύσεως

γοστολίου ἐν ἀρχείῳ ταύτης). Ἡ ἐν Νεαπόλει οἰκογένεια ὑπῆρξε γενέτειρα σπουδαίων ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ Τυπάλδους Καράφας ἀπαντῶμεν αὐτόθι πρὸ δύο αἰώνων. (Ἴδε περὶ τῆς οἰκογενείας ταύτης καὶ Rodota D. R. Greco III 151-152, 116. Amelot ἔνθ. ἀνωτ. Daru Hist. de Venice VI. 443, 44 VII 477). Ὁ Τιβέριος Caraffa καθ' ἃ ἐν μνησθέντι, Vita ed azioni di don Tiberio Caraffa κλ. λέγεται καὶ ex marchionibus Auzii et ex ducibus Nuceriae Bisiniani et Scilae κλ

[1] Χιώτου III 957. Ὁ αὐτὸς ὅμως ἀναφέρει ἐν σελ. 960, χρονίαν απονομῆς τοῦ τίτλου τὸ 1694.

[2] Περὶ ἐμφυλίων ἐρίδων ἐν τῇ νήσῳ ἴδε Παράρτημα ΙΑ'.

τότε κεφαλληνιακῶν κατέργων, ἠδυνήθη καὶ ὁ κόλπος τῆς Ναυπάκτου ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τῶν πειρατικῶν καὶ τουρκικῶν ἐπιδρομῶν· ε) *Βενέδικτος* (Beno) υἱὸς Ἱερωνύμου γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ, ἀρχομένου τοῦ ιη' αἰῶνος. Στρατιωτικὸς ἐν τῷ Μακεδονικῷ τάγματι. Διεκρίθη ἐπὶ ἀνδρείᾳ καὶ ἱκανότητι κατὰ τὴν μάχην τῆς 11 αὐγούστου 1744 κατὰ τῶν Αὐστριακῶν οἵτινες καταλαβόντες τὴν πόλιν Βελέτραν, ἐξεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν ἱσπανονεαπολιτανῶν,ὅτε ἐματαιώθη καὶ ἡ ἅλωσις τοῦ λοιποῦ ὅρους τῆς Φαγέλας. Ὁ *Βένος* ἐπὶ κεφαλῆς τῶν γραναδιέρων του ὑπερασπιζόμενος τὴν ἐπίκαιρον θέσιν Sombrero, ἐγένετο ἄξιος ἀνωτέρων τοῦ λοχαγοῦ στρατιωτικῶν βαθμῶν, καὶ ἄλλων ἀξιωμάτων ὑψηλῶν καὶ τιμῶν, ἂν καὶ ἐν ἀρχῇ παρωράθη. Ἀναφέρεται ὡσαύτως ὅτι καὶ παρὰ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἀφόβως ἀντεμετώπισε τὴν προσβολὴν τῶν ἐχθρῶν, κατορθώσας νὰ ἑνώσῃ τὸ ἐξ Ἑλλήνων τάγμα του μετὰ τοῦ ἱσπανολομβαρδικοῦ πυροβολικοῦ. Πιστοποιητικὸν τιμητικώτατον ἀπαφῆκεν αὐτῷ περὶ τῶν ὑπηρεσιῶν του ἐκείνων ὁ στρατάρχης μαρκήσιος Douchez ὑπὸ χρονίαν 15 αὐγούστου 1744. Ὁ ἀνὴρ ἦτο καὶ λόγιος,ἐσῴζετο δὲ ἀνέκδοτος ποιητικὴ αὐτοῦ συλλογή[1]. Ὁ γράψας τὴν ἱστορίαν τῆς οἰκογενείας μνείαν ποιούμενος τῶν παρασχεθεισῶν τῇ Ἑνετικῇ κυβερνήσει ἀξίων λόγου ἐκδουλεύσεων ὑπὸ τοῦ οἴκου *Χωραφᾶ*, ἐπιλέγει ὅτι οὗτος ἀντὶ τῶν τρανῶν ἐκείνων ἀποδείξεων τῆς ἀφοσιώσεως, γενναιότητος καὶ ἀνδρείας, μόνην ἀμοιβὴν ἔσχε τὴν ἠθικὴν ἱκανοποίησιν ὅτι συνέδραμε πατρίδα, θρησκείαν καὶ τὴν κοινὴν ἐλευθερίαν, δι' ἃς εὐαρέστως ὑπέστη τόσας ζημίας καὶ ὑπεβλήθη εἰς τόσας θυσίας καὶ περιπετείας[2]· ς') *Παΐσιος* λόγιος κληρικὸς ἀκμάσας τὴν ιζ' ἑκατ.[3]· ζ') *Μαρῖνος* τοῦ κλάδου Μενέγου ἐξ Ἀργοστολίου, γεννηθεὶς τὰ τέλη τοῦ ιη' αἰῶνος, νομικὸς σπουδάσας ἐν Παρισίοις ὅπου καὶ ἐνυμφεύθη νεάνιδα ἀπὸ τοῦ ἀριστοκρατικοῦ οἴκου Viran. Ἦτο δημοκρατικώτατος τὰ φρονήματα, ἐν Κεφαλληνίᾳ δ' ἐλθὼν ἦτο ἀπόστολος φιλελευθέρων ἰδεῶν, καὶ ἠγόρευε πολλάκις μετ' ἐνθουσιασμοῦ κατὰ τῶν ἀριστοκρατικῶν παραδόσεων, τοῦ τιμα-

[1] Rodota ἔνθ. ἀνωτ. III 41. 44. Pignat ἔνθ. ἀνωτ. II 297.

[2] Ὁ Χιώτης ὅμως (III 409) λέγει τὸ 1718 ἀπονεμηθέντα λόγῳ ἐκδουλεύσεων κτήματα τῷ οἴκῳ.

[3] Ἴδε Δαμοδὸς Βικέντιος.

ριωτισμοῦ καὶ ὑπὲρ τῆς δημοκρατικῆς ἰσότητος, ἐπισύρας τὴν δυσμένειαν τῶν ἀρχῶν καὶ καταδιωχθείς. Ἦτο στιχουργὸς γονιμώτατος. Ἔγραψε ποιήσεις αἰσχρὰς καὶ σατύρας δηκτικωτάτας, ὧν τινας μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἔσῳζον διὰ μνήμης παλαιοὶ συμπολῖται, ἦτο δὲ ἐγκρατέστατος τῆς γαλλικῆς καὶ τῆς ἰταλικῆς, εἰς τὴν τελευταίαν δὲ ταύτην καὶ τὴν δημώδη ἑλληνικὴν ἐστιχούργει. Εἰς τὰ ἔργα του ἐκεῖνα ὁ ***Χωραφᾶς***, ἀμειλίκτως ἐκαυτηρίαζε τὴν κυβερνητικὴν διοίκησιν, τὰ κοινωνικὰ σκάνδαλα καὶ ἔκτροπα, καὶ αὐτὰ τὰ οἰκογενειακὰ καὶ ἀτομικὰ ζητήματα ἔτι, μάστιξ θεωρούμενος ὑπὸ τῶν τότε. Δυστυχῶς τὰ ποιήματα ταῦτα, ἐν οἷς καὶ ἡ μακρὰ κατὰ τῶν Ζακυνθίων ὡραιοτάτη σάτυρα, ἐξ ὧν πολλὰ θὰ ἐμανθάνοντο τῆς τότε πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς καταστάσεως, συμβολὴ πρὸς ἀκριβέστερον χαρακτηρισμὸν τῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ ιη΄ καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ ιθ΄ αἰῶνος, παρέδωκεν εἰς τὸ πῦρ, ἡ ἐνάρετος καὶ φανατικὴ ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας σύζυγος αὐτοῦ, νομίσασα ταῦτα ἐν τῇ ἄκρᾳ εὐσεβείᾳ αὐτῆς, ὡς ἀντικείμενα εἰς τὰ χρηστὰ ἤθη καὶ τὴν εὐαγγελικὴν πολιτείαν. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἀναγράφομεν καὶ τοὺς Συνδίκους τῆς Κοινότητος τῆς νήσου ***Γεώργιον*** (1655), ***Στυλιανὸν*** (1738), ***Ζαχαρίαν*** (ἀχρονολ.) καὶ ***Κωνσταντῖνον*** (1780), καὶ διοικητὰς Ἰθάκης ἐκτὸς τῶν ἄνω μνησθέντων καὶ τοὺς ***Δομένικον*** (1685), ***Δημήτριον*** (1695), ***Ἱερώνυμον*** (1698), ***Δομένικον*** (1713), ***Γεώργιον*** (1723) καὶ ***Στυλιανὸν*** (1737). Ἐπὶ τῶν μετὰ τὴν Ἐνετοκρατίαν ἐτῶν διεκρίθησαν ὁ ***Ἰωάννης*** διατελέσας στρατιωτικὸς ἐπὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν γάλλων [1] καὶ τὸ 1798 μέλος τῆς κεντρικῆς διοικήσεως προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Ποσὸλ μετ' ἄλλων ἐγκρίτων πολιτῶν, καὶ ἀποθανὼν ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1808, ἐπίσης ὁ πολλῆς μορφώσεως καὶ πολιτικῆς ἐμπειρίας ***Κωνσταντῖνος***, ἀρχομένου τοῦ ιθ΄ αἰῶνος, διορισθεὶς βασιλικὸς Ἐπίτροπος καὶ πρόεδρος τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως, ἐνεργητικώτατον μέρος σχὼν κατὰ τὰς δεινὰς τότε τῆς

[1] Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην γαλλικὴν τῆς νήσου κατοχὴν μετὰ τὴν ἐν Τιλσὶτ τὸ 1807 Συνθήκην, ἀναζωπυρωθείσης τῆς πρὸς τὴν Γαλλίαν ἀγάπης παλαιῶν φίλα αὐτῇ φρονουσῶν οἰκογενειῶν, κατετάχθησαν εἰς τὸν στρατὸν αὐτῆς, ἀνελθόντες εἶτα καὶ εἰς ἀνωτέρους βαθμούς, πλὴν τοῦ μνησθέντος Χωραφᾶ, καὶ οἱ **Καμίλλος Δελλαδέτσιμας, Παναγῆς Μεταξᾶς Λυσσέος καὶ Σπυρίδων Τσιμάρας.**

νήσου περιστάσεις [1]. Τὸ παλαιὸν ἐν τῇ νήσῳ κόμμα τῶν Χωραφᾶ ἔτι πλεῖον ἐνισχύθη, ὅταν οἱ δύο οἶκοι συνεχωνεύθησαν ἐν ἑνὶ διὰ τοῦ γάμου τοῦ Νικολ Ἀννίνου μετὰ τῆς πλουσίας μονογενοῦς κόρης τοῦ Κωνσταντίνου Χωραφᾶ.

ΧΩΡΑΦΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ἐξ Ἀργοστολίου ἀκμάσας τὰ τέλη τοῦ ιζ′ πρὸς τὰς πρώτας δεκαετηρίδας τοῦ ιη′ αἰῶνος, λόγιος καὶ ποιητής. Εἰς συλλογὴν δημοσιευθεῖσαν τὸ 1798 ἐν Losanna σελ. 321, καὶ φέρουσαν τίτλον «Il giardino delle muse ovvero scelta di canzoni, sonetti, terze rime etc. piacevoli ed eleganti di varj celebri autori del corrente secolo, su molte sorte di argomenti serj e giocosi ad istruzione e diletto, εὑρίσκομεν ἀπὸ σελίδος 66—67 ἓξ σονέττα τοῦ Georgio Corafani di Cefalonia, τὰ μὲν τρία ἄνευ τίτλου, τὰ δὲ ἄλλα τρία, ἐπιγραφόμενα «Per la festa dell'annunziazione, Nella partenza di Jilli (;) καὶ alla maestà di Carlo VI imperador mentre il Turco temeva di muovergli guerra [2]. Τοῦ αὐτοῦ πιθανῶς καὶ ἂν οὐχὶ τοῦ κατωτέρω βιογραφουμένου ὁμωνύμου αὐτῷ εἶνε καὶ τὰ Tre sonetti ed un epigramma latino in morte del predicatore Elia Migniati. Venezia 1717 presso Ant. Bortoli [3].

ΧΩΡΑΦΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Κάστρῳ Ἁγ. Γεωργίου τὸ 1695 ὑπὸ πατρὸς Ἀγγέλου καὶ μητρὸς ἀπὸ τοῦ οἴκου κομίτων Δελλαδέτσιμα [4]. Μετὰ τὰς προκαταρκτικὰς σπουδὰς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, μόλις ἐνεαέτης ἀπεστάλη εἰς τὸ ἐκπαιδευτήριον τῶν εὐγενῶν τῆς Βρεξίας, ὅπου ἐπαιδεύθησαν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καί τινες αὐτοῦ πρόγονοι. Διανύσας ἐκεῖ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ὑπὸ ἰδιαιτέρους δὲ καθηγητὰς σπουδάσας γλώσσας, φιλοσοφικὰ καὶ μαθηματικὰ ἀνώτερα, δεκαετίαν ὅλην, συνεπλήρωσε τὰς τοιαύτας αὐτοῦ μελέτας κατόπιν

[1] Τὰ περὶ διοικητῶν τῆς νήσου ἀπὸ Ἑνετῶν μέχρι σήμερον, περιληφθήσονται ἐν τῷ Β′ τόμῳ.

[2] Τὴν περὶ τοῦ σπανίου τούτου βιβλίου πληροφορίαν, ὀφείλω τῷ λογίῳ φίλῳ μου Σ. Δε-Βιάζη.

[3] Καὶ ἐξ ἄλλης πηγῆς μοὶ προκύπτει ὅτι ὁ Γεώργιος Ἀγγέλου Χωραφᾶς ἦτο καὶ ποιητής. Τὰ ἐπιγράμματα ταῦτα ἴδε καὶ ἐν ἐκδόσει διδαχῶν Μηνιάτου ὑπὸ Μαζαράκη.

[4] Κατὰ τὸ Racconto etc, ἐνῷ κατὰ Pignat ἐγενν. τὸ 1692.

ἐν τῷ Λυκείῳ τῶν Ἰησουϊτῶν τῆς Πάρμας, ἐκεῖ δὲ ἔτυχε καὶ συστηματικῆς διδασκαλίας εἰς τὴν ἱππηλασίαν, εἰς ἣν ἀπὸ παίδων σφοδρὰν ᾐσθάνετο κλίσιν, προδεικτικὴν τοῦ μέλλοντος στρατιωτικοῦ του σταδίου. Ἀπὸ τῆς νεανικῆς του ἡλικίας διὰ τὰ πολλὰ ἔμφυτα καὶ ἐπίκτητα πλεονεκτήματα καὶ χαρίσματα, εἵλκυσε τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν τε διδασκάλων, τῶν συμμαθητῶν καὶ ἐξόχων τινῶν ἀνδρῶν, ἀξία μάλιστα μνείας τυγχάνει ἡ ἐξαιρετικὴ εὔνοια τοῦ δουκὸς Φραγκίσκου, τῆς δουκίσσης Δωροθέας, τοῦ πρίγκηπος Ἀντωνίου καὶ ὅλων τῶν τῆς αὐλῆς. Ὁ δοὺξ τῆς Πάρμας μάλιστα συνέστησεν αὐτὸν ὡς αὐλικόν, τῇ τότε ὑπανδρευθείσῃ χήρᾳ βασιλίσσῃ τῆς Ἱσπανίας Ἐλισάβετ, ἀλλὰ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀλόγιστος τοῦ πάππου αὐτοῦ κόμιτος Ζαχαρίου τρυφερότης, ἀπέτρεψε τὸν ἄνδρα τοῦ σταδίου ἐκείνου καὶ τῆς πιθανωτάτης προαγωγῆς εἰς ὑψηλὰ στρατιωτικὰ καὶ πολιτικὰ ἀξιώματα [1], τῆς ὑπὸ τῆς βασιλίσσης ὅμως ἐκείνης, ἐκδηλωθείσης ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκτιμήσεως καὶ εὐνοίας, ἀνεξίτηλον ἐτήρησε καὶ εὐγνώμονα μνήμην καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον, πιστότατος ἐσαεὶ διατελέσας φίλος τοῦ Φαρνεσίου οἴκου καὶ τῆς Αὐτῆς Καθολικῆς μεγαλειότητος. Θῦμα τῆς αὐτῆς τρυφερότητος, ἀλλὰ καὶ τῆς στενότητος τῶν ἀπόψεων τοῦ ῥηθέντος πάππου του, ἐγένετο ὡσαύτως πρὸ ἑτέρου μειδιῶντος ἀσφαλοῦς μέλλοντος ὁ *Χωραφᾶς*, διότι τυχὼν τῆς γνωριμίας καὶ τῆς ἐκτιμήσεως τοῦ ἐν Ἑνετίᾳ τὸ 1717 παρεπιδημοῦντος βασιλέως τῆς Πολωνίας Αὐγούστου Στανισλάου Λεχζίνσκη διωρίσθη αὐλικὸς αὐτοῦ, ἀλλ' ἠρνήθη τὴν τιμητικωτάτην ἐκείνην θέσιν. Ἐπιστρέψας εἰς Κεφαλληνίαν μετὰ τὰς περαιτέρω αὐτοῦ πανεπιστημιακὰς σπουδὰς τὸ 1721, ἀνεμίχθη, ἑπόμενος ταῖς ἰδέαις καὶ τῇ πορείᾳ τοῦ οἴκου του, εἰς τὰ ἐπαγγελματικά, διορισθεὶς κατ' ἀρχὰς ὑγειονόμος καὶ τὸ 1723 ἐκλεγεὶς διοικητὴς Ἰθάκης. Τὸ 1725 ἀνεχώρησεν εἰς Ἑνετίαν, ἀπολυθεὶς πλέον τῶν δεσμῶν τῆς τρυφερότητος καὶ τῶν περιωρισμένων ἀπόψεων καὶ σκοπῶν τοῦ θανόντος πάππου του, ἵνα δώσῃ εἰς τὸ πνεῦμα του ἄλλας διευθύνσεις. Ὁ ἀνὴρ ἐκ φύσεως καὶ μορφώσεως ἐφαίνετο προωρισμένος εἰς τὸ στρατιωτικὸν στάδιον. Ἐπεχείρησε τότε ταξείδια εἰς πολλὰς χώρας, πολλὰ ἰδὼν καὶ μελετήσας

[1] Ἴδε Racconto etc. Ὁ Μαζαράκης ἔνθ. ἀνωτ. (σελ. 464) ἀμαρτυρήτως ἀναφέρει ὅτι καὶ τῆς δουκίσσης τῆς Πάρμας διετέλεσεν αὐλικός.

ἐπιτοπίως, ἵνα οὕτως ἀρτιώτερον καταρτιζόμενος, θαρρούντως καὶ εὐσυνειδήτως ἐπιδιώξῃ τὴν ἀνάλογον δρᾶσιν, ὢν προωρισμένος οὐχὶ εἰς κύκλους στενούς, καὶ ἐπαρχιακὰς ἐπιρροάς, οὐδὲ εἰς τυπικὰς καὶ ἥκιστα εὐσυμβιβάστους πρὸς τὸ ἦθος αὐτοῦ αὐλικὰς ὑπηρεσίας, ἀλλ' εἰς στάδια εὐρύτερα, καὶ συντελεστικὰ τῆς δόξης τῶν κρατῶν, οἷς θὰ παρεῖχε τὰς στρατιωτικὰς αὐτοῦ ὑπηρεσίας. Ἐντεῦθεν προσηνέχθη ἵνα ὑπηρετήσῃ ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ στρατηγοῦ Διέδον τὸ 1731 ὅταν ἡ Τουρκία αὖθις ἠπείλει τὴν Κέρκυραν, στρατολογῶν πρὸς τοῦτο πολλοὺς ἄνδρας ἐξ ἰδίων καὶ μέλλοντας νὰ συντηρῶνται ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν καὶ φίλων τοῦ οἴκου του, ἀλλ' ὁ στρατηγὸς ἀπήλλαξεν αὐτὸν τῆς ὑποχρεώσεως [1]. Τὸ 1736 ἀπαντῶμεν αὐτὸν ἐν τῇ πόλει Lodi καὶ εἶτα εἰς Τουρῖνον, ἐν τῇ πρώτῃ μάλιστα τυχόντα τῆς σχέσεως διακεκριμένων ἐκεῖ ἀνδρῶν παρεπιδημούντων, ἐν οἷς καὶ οἱ δοὺξ τοῦ Navaglies καὶ ὁ κόμις Cumiana, τοποτηρητὴς τοῦ βασιλέως τῆς Σαρδηνίας, μεθ' ὧν συνῆψεν ἰσόβιον φιλίαν, τὸ δὲ 1739 αὖθις ἐν Ἑνετίᾳ, ὁπόταν ἄρχεται πλέον ἡ σπουδαιοτέρα περίοδος τοῦ βίου τοῦ ἀνδρός. Διέτριβε τότε ἐκεῖ ὁ κόμις Φινοκέττης ἐντεταλμένος ὑπὸ τῆς Αὐλῆς τῶν Δύο Σικελιῶν, νὰ εὕρῃ τὸ κατάλληλον πρόσωπον πρὸς ἀνασύστασιν ὑπὸ τούτου τοῦ Μακεδονικοῦ τάγματος [2]. Ἡ μετὰ τοῦ **Χωραφᾶ** γνωριμία τοῦ ἀπεσταλμένου καὶ αἱ ἄρισται ἐντυπώσεις ἃς οὗτος ἀπεκόμισε περὶ τῆς ἱκανότητος καὶ τοῦ ἤθους ἐκείνου, ἤγειραν παρ' αὐτῷ τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ ἡμέτερος συμπολίτης, ὢν ἅμα καὶ ἑλληνικῆς καταγωγῆς θὰ ἦτο ὁ κατάλληλος πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ βασιλέως στρατιωτικός. Τῆς προτάσεως γενομένης ὑπό τε τοῦ Φινο-

[1] Κατὰ τὸ Racconto οἱ ἄνδρες ἀνήρχοντο εἰς χιλίους, ἐνῷ κατὰ Μαζαράκην (ἔνθ. ἀνωτ. 464) εἰς πενταχοσίους.

[2] Μακεδονικὸν τάγμα ἐκαλεῖτο τὸ ἐξ Ἀλβανῶν συγκεκροτημένον στρατιωτικὸν σῶμα ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν βασιλέων τῆς Νεαπόλεως, διότι οἱ εἰς διαφόρους εὐρωπαϊκὰς αὐλὰς στρατολογούμενοι Ἀλβανοί, ἐγνωρίζοντο ὑπὸ τὸ γενικώτερον ὄνομα Μακεδόνες. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀρχαῖοι Μακεδονίαν ἀντὶ Ἠπείρου ἀδιαφόρως ἐπίσης ἔγραφον, καθὼς καὶ μεταγενεστέρως ὑπὸ τὸ γενικώτερον ὄνομα τῆς πρώτης περιελαμβάνετο καὶ ἡ δευτέρα· πρβλ. Σάθα «Ἑλληνικὰ ἀνέκδοτα» Α' Ἀθήνῃσι 1867 ια'. Ὁ Μαζαράκης ἐν βίῳ Χωραφᾶ (σελ. 467 ἔνθ. ἀνωτ.) λέγει ὅτι εἰς τὸ τάγμα ἐκεῖνο κατὰ συνθήκην ὑπήγοντο οἱ ἐκ τῶν ἀπὸ Τάραντος μέχρι Σμύρνης χωρῶν.

κέττη καὶ τοῦ μαρκησίου De Salas, ὁ *Χωραφᾶς* ἄσμενος **ἀνέλαβε** τὸ τιμητικὸν ὅσον δυσχερὲς ἔργον, μέλλων νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν σκοπῶν τοῦ βασιλέως Καρόλου III [1]. Τὴν ἀναληφθεῖσαν ἐντολήν, τηρήσας μυστικὴν καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν στενῶν αὐτοῦ συγγενῶν, ἀνεχώρησε τὸ φθινόπωρον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐξ Ἑνετίας εἰς Νεάπολιν. Ἡ Ἑνετικὴ κυβέρνησις ὅμως ζηλοτύπως καὶ ὑπόπτως παρακολουθοῦσα τὰς ὑπὲρ τῆς στρατιωτικῆς συντάξεως τῶν ἀντιζήλων αὐτῇ κρατῶν ἐνεργείας, καὶ δυσμενῶς ἔχουσα πρὸς τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς ἐκείνους οἵτινες ἀνελάμβανον ξένας ὑπηρεσίας τοιαύτας, ἀλλὰ καὶ πειρωμένη παντὶ τρόπῳ νὰ κωλύῃ τοῦτο, δυσαρέστως λίαν ἔμαθε τὴν πρόσληψιν τοῦ *Χωραφᾶ* ὑπηκόου αὐτῆς ἰονίου πρὸς ἀναδιοργάνωσιν τοῦ μακεδονικοῦ τάγματος ὅπερ διετέλει τότε ἐν οἰκτρᾷ καταστάσει [2]. Συμβληθεὶς μετὰ τοῦ βασιλέως περὶ τῶν καθέκαστα προήχθη ἀμέσως εἰς ταγματάρχην καὶ ἤρξατο τῆς ὀργανώσεως καὶ

[1] Ἡ Νεάπολις καὶ ἡ Σικελία ἀπετέλουν τότε κράτος ἀνεξάρτητον κυριευθεῖσαι ἀπὸ τοῦ 1735 ὑπὸ Καρόλου ἰνφάντου υἱοῦ τοῦ βασιλέως τῆς Ἱσπανίας Φιλίππου V τοῦ Βουρβώνου. Τὸ κατακτητικὸν πνεῦμα τῶν τότε ἡγεμόνων, καὶ ἡ στάσις τῆς Αὐστρίας ἥτις ἀπολέσασα τὰς δύο ἐκείνας ἐπαρχίας, ἔπνεεν ἀδιάλλακτον κατὰ τῶν Ἱσπανῶν μῖσος, χαραδοχοῦσα τὴν περίστασιν ἀντεκδικήσεων, ἦσαν λόγοι ἱκανοὶ ἵνα ὁ εἰς τὰς ἰδίας δυνάμεις ἀγόμενος νὰ στηριχθῇ τοῦ λοιποῦ, βασιλεὺς ἐκεῖνος, ἀμελλητὶ προβῇ εἰς παρασκευὰς πρὸς ἐνδεχομένην ἐπίθεσιν ἢ ἄμυναν. Ἡ ζωηρὰ ἔτι ἀνάμνησις τοῦ Γεωργίου Καστριώτου ἢ Σκενδέρμπεη καὶ ἄλλων μετ' αὐτοῦ ἀλβανῶν, οἷοι καὶ οἱ ἐν Casal nuovo τὸ 1509 διακριθέντες, ἐστήριξε παρ' ἑαυτῷ τὴν πεποίθησιν ὅτι ξένον ἐξ ἀνατολῆς τάγμα, καὶ δι' ἱστορικοὺς ἔτι λόγους, καὶ ὑφ' ἱκανὸν ἀρχηγὸν οἷος ὁ Χωραφᾶς, θὰ προσέφερε τῇ Νεαπόλει σπουδαίας ἐκδουλεύσεις. Τὸ τάγμα ἔδει νὰ περιλάβῃ ἄνδρας ἐκ Μακεδονίας κυρίως καὶ ἐξ ἄλλων ἑλληνικῶν χωρῶν φημιζομένους ἐπὶ ἀνδρείᾳ καὶ σωματικῇ ῥώμῃ. Περὶ τῶν Ἀλβανῶν τοῦ Casal ἴδε R o d o t a ἔνθ. ἀνωτ. III σελ. 38, ἔνθα καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν.

[2] Κατὰ τὸ Racconto κλ. ὁ Φινοκέττης εὗρε τὸ ἐν Καπύῃ τότε τάγμα εἰς ἀθλίαν κατάστασιν. Τριακόσιοι καὶ πεντήκοντα ἄνδρες μόνον μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν, ὑπαξιωματικῶν καὶ τυμπανοκρουστῶν ἀπετέλουν αὐτό, ἄνευ τινὸς κανονισμοῦ, ἄνευ πειθαρχίας, ἄνευ στρατιωτικῆς μορφώσεως. Ὁ Χωραφᾶς οὐ μόνον προθύμως ἀλλὰ καὶ ἐξ ἰδίων δαπανῶν, ἤρξατο τῆς ἀναδιοργανώσεως, ἀφοῦ πρότερον εἶχον ἀποτύχει ἀναλαβόντες τὴν ἐντολὴν ὅ τε ταγματάρχης Στράτης Γλυκᾶς, ἢ Γκίκας καὶ ὁ ταγματάρχης Ῥένεσης. Ἴδε καὶ R o d o t a αὐτ. 38.

τῆς στρατολογίας [1]. Ὁ ἀνὴρ, ὡς εἰκός, πολλὰ ἔδει ν' ἀντιμετωπίσῃ τὰ προσκόμματα, τὰς ἀντενεργείας καὶ τὰς καταδιώξεις, εἰ καὶ ἐτήρησε πάντας τοὺς κανόνας τῆς λεπτότητος καὶ τῆς πολιτικῆς συνέσεως πρὸς τὴν Ἑνετικὴν δημοκρατίαν κυρίως, διότι οὐ μόνον πρωτίστους ὅρους ἔθετο νὰ μὴ πολεμήσῃ ποτὲ κατὰ ταύτης, ἀλλ' οὐδὲ νὰ στρατολογήσῃ ὑπηκόους αὐτῆς, προσδὲ ἅμα εἰς Νεάπολιν ἀφικόμενος, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἰτουρβίδου ἱσπανοῦ, ἐπεσκέψατο καὶ τὸν ἐκεῖ πρεσβευτὴν τῆς Ἑνετίας κόμιτα Βερτολίνην, ἐκθεὶς τούτῳ ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ τὸν σκοπὸν τῆς ἐκεῖ μεταβάσεώς του, τὰ τίμια καὶ ἠθικὰ αἴτια ἅτινα ὤτρυναν αὐτὸν εἰς τὴν αναληφθεῖσαν ὑπηρεσίαν, καὶ τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἀμειώτου πίστεως, ἣν πάντοτε ἐτήρησε καὶ θὰ τηρήσῃ πρὸς τὴν Δημοκρατίαν, ἔγραψε μάλιστα καὶ ἄλλοις διαπρεπέσιν Ἑνετοῖς καὶ φίλοις αὐτοῦ, ἵνα προλάβῃ πᾶσαν τυχὸν ἄδικον καὶ δυσμενῆ κατ' αὐτοῦ κρίσιν καὶ ἄρῃ πᾶσαν αἰτίαν δυσαρεσκείας. Καὶ δὴ οὐδένα κεφαλλῆνα προσέλαβεν εἰς τὸ τάγμα, πλὴν τῶν δύο αὐτοῦ ἀνεψιῶν Βένου καὶ Ἰωάννου, ἐνῷ δι' ἁπλῆς του ἐπιστολῆς πρὸς τοὺς ἐν τῇ γενετείρᾳ ἰσχυροὺς οἰκείους, θὰ ἠδύνατο ὁλόκληρον τάγμα νὰ συγκροτήσῃ ἐκ τῶν τόσων ἐκεῖ ἀφωσιωμένων καὶ φίλων τοῦ οἴκου του, οὐδὲ προήγαγε κἂν εἰς ἀνωτέρους στρατιωτικοὺς βαθμοὺς τοὺς ἀνεψιούς του ἐκείνους, ἀλλ' ἡ Δημοκρατία ἐθεώρησε τὴν στάσιν τοῦ ἀνδρὸς ἐχθρικὴν καὶ ἐπεβάλετο, πλὴν τῆς, κατὰ τῆς συγκροτήσεως τοῦ σώματος, ἀντενεργείας αὐτῆς, νὰ ἐκδικηθῇ ποταπῶς καὶ τὸν οἶκον διὰ βιαίων καταδιώξεων ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ. Ἀπροκαλύπτως ἐπειρᾶτο τὴν τῆς στρατολογίας ματαίωσιν, οὐ μόνον διὰ χρηματικῆς διαφθορᾶς καὶ διὰ πλοίων σταλέντων εἰς τὰ ἠπειρωτικὰ παράλια, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῶν τούρκων διοικητῶν πρὸς οὓς ἀπετάθη αἰτουμένη συνδρομήν. Διέταξε πρὸς τούτοις ἵνα παρεμποδισθῇ ἡ ἀπὸ τοῦ λοιμοκαθαρτηρίου τῆς Ῥαγούζης ἀναχώρησις τῶν νεοσυλλέκτων, περιοριζομένων ἐν τῇ γαλέρᾳ, ἀπέκλεισε διὰ γιανιτσάρων, χρηματικῶς διαφθαρέντων, τὸν ὑπολοχαγὸν Περλιγγῆν μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἑτέρων νεοσυλλέκτων ἐν Πάτραις, ἵνα ἐμποδίσῃ ὡσαύτως τὴν εἰς Βρενδήσιον διὰ γαλλικοῦ

[1] Ἴδε τοὺς ὅρους παρὰ Μαζαράκῃ ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 467. Τοὺς ὅρους ὑπέβαλεν αὐτῷ ὁ στρατηγὸς De-Spinoso.

πλοίου μεταφορὰν αὐτῶν, διέταξε τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων σύλληψιν πλοίου μεταφέροντος ἐκ Δολχινίου πεντήκοντα ἄνδρας, ἐφυλάκισε τὸν ἀνεψιὸν τοῦ ἀρχιερέως καὶ τοῦ πρίγκηπος τοῦ Μαυροβουνίου ὅστις μετέβαινε νὰ καταταγῇ μετ' ἑβδομήκοντα ὁπλιτῶν εἰς τὸ τάγμα, ἐξαγοράσασα μάλιστα τὴν τούτου παραίτησιν δι' ἀπονομῆς μηνιαίας ἐξ ἑξήκοντα δουκάτων συντάξεως, ἐπεκήρυξεν ἐξορίστους, ἀπέλυσεν ἀπειλητικὰς ἐγκυκλίους κατὰ τῶν προσερχομένων, ἢ τεινόντων βοηθείας χεῖρα, καὶ μετῆλθε πᾶν ἄλλο ὕπουλον καὶ μυστικὸν μέσον κατὰ τῆς στρατολογίας καὶ τοῦ *Χωραφᾶ*, ἀλλ' ὁ συνετὸς οὗτος ἀνὴρ οὐδὲν τῶν μέτρων τῆς Ἑνετικῆς κυβερνήσεως ἐκείνων, ἀνεκοίνωσε τοῖς προϊσταμένοις αὐτοῦ ἐπισήμως, ἵνα μὴ τυχὸν ἐπέλθῃ τις ἀναστολὴ εἰς τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ καὶ ἵνα μὴ γεννήσῃ ἀφορμὰς ῥήξεων μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν. Ἡ Ἑνετικὴ κυβέρνησις βλέπουσα οὕτω ματαιουμένας τὰς προσπαθείας αὐτῆς, ἕνεκα τῆς ταχείας ὀργανώσεως τοῦ τάγματος, ἔστρεψε τὰς ἐνεργείας αὐτῆς καὶ εἰς ἄλλο πεδίον, ἐλπίζουσα ὅτι θὰ ἐξηνάγκαζεν οὕτω τὸν *Χωραφᾶν* ἀπογοητευόμενον καὶ ἀποκαρτεροῦντα εἰς παραίτησιν. Τότε ἐγένοντο καὶ ἀπόπειραι δολοφονίας ἔτι κατὰ τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ κόμιτος Στυλιανοῦ, ὅστις ἐτραυματίσθη ὡς καὶ τρεῖς τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ [1]. Ὁ οἶκος ἀπώλεσεν ἑκατὸν τριάκοντα χιλιάδας δουκάτων, παρακατατεθειμένων εἰς δημοσίαν τινὰ τράπεζαν ἐν Ἑνετίᾳ, ὡς δικαίωμα πρωτοτοκείων, καὶ ἄλλας ἑκατὸν χιλιάδας εἰς πιστώματα ἐν Κεφαλληνίᾳ, πλὴν τῶν ἐν τοῖς ἀγροῖς των ζημιῶν, ὡς ἐκ τῆς προστασίας ἧς ἐτύγχανον οἱ ὀφειλέται ὑπὸ τῶν ἀρχῶν, καὶ ἐκ τῆς βεβαιότητος ὅτι ἠδύναντο ἀποινεὶ καὶ ἀζημιώτως

[1] Ταῦτα κατὰ τὸ Racconto. Ἀλλ' ὁ γράψας τὴν ἀνέκδοτον ἱστορίαν τοῦ οἴκου τῶν Πινιατόρων ἄλλως διηγεῖται τὰ πράγματα (ἴδε σελ. 66-95 τοῦ παρὰ τοῖς ἐν Ἀργοστολίῳ ἀδελφοῖς Νικ. Πινιατόρου χειρογράφου τούτου). Περιγράφων οὗτος διὰ μακρῶν τὰς μακροχρονίους καὶ πεισματωδεστάτας ἔριδας μεταξὺ τῶν δύο ἐκείνων ἔχθιστα ἐχόντων οἴκων, λέγει ὅτι οἱ Χωραφᾶ τοὐναντίον ηὐνοοῦντο ὑπὸ τῶν Ἑνετικῶν ἀρχῶν τῆς νήσου, ἃς διὰ δώρων καὶ ἄλλων μέσων διέθετον ὑπὲρ ἑαυτῶν, καὶ οἶκον ἔτι δωρεὰν παρέχοντες ὡς κατοικίαν τῷ Governatore delle armi, τὴν δὲ κατὰ τοῦ κόμιτος Στυλιανοῦ ἀπόπειραν ἀποδίδει εἰς τοὺς Πινιατόρους προσβληθέντας καὶ προκληθέντας ὑπ' ἐκείνου. Ὁ γράφων δὲν φαίνεται γράφων ἀπαθῶς καὶ φιλαλήθως, καὶ πιθανώτατα πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ἀποδίδει κυβερνητικὴν εὔνοιαν τοῖς Χωραφᾶ.

ν' ἀρνῶνται τὸ δίκαιον, οἴκου πεσόντος εἰς τὸ μῖσος τῆς κυβερνήσεως καὶ κηρυχθέντος ἀνταρτικοῦ (ribelle). Ἀλλὰ πλὴν τούτων, καὶ τὴν ζωὴν τοῦ βιογραφουμένου ἐπεβουλεύθησαν δι' ἀποπείρας δηλητηριάσεως τὸ 1742. Ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν Φριούλῃ εὐρυτάτας γαιοκτησίας αὐτῶν, βλέποντες ζημιουμένας καὶ διαρπαζομένας, οἱ *Χωραφᾶ* ἠναγκάσθησαν ν' ἀπαλλοτριώσωσιν ἐσπευσμένως ἀντὶ τοῦ ἡμίσεως τῆς ἀξίας αὐτῶν, τρεῖς χιλιάδας μοδίων [1] τῷ ἐμπόρῳ Μαράτσῃ, ἐνῷ ἀπέφερον καθαρὸν ἐτήσιον εἰσόδημα δώδεκα χιλ. δουκάτων, κατεχόμεναι ὑπὸ τῆς οἰκογενείας ἀπὸ αἰῶνος καὶ πλέον. Διηρπάγησαν τότε καὶ οἱ σιτοβολῶνες αὐτῶν ὑπὸ τοῦ εὐγενοῦς ἐνετοῦ Molin, ὅστις εἰ καὶ κληθεὶς ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῶν Δέκα ἵνα δώσῃ λόγον τῶν διαπραχθέντων, ἀπηλλάγη τῆς καταγγελίας, χωρὶς τοὐλάχιστον, κατόπιν τῶν ἐντόνων παραστάσεων τῶν *Χωραφᾶ* νὰ ληφθῇ τις μέριμνα περὶ μελλούσης τοὐλάχιστον ἀσφαλείας, προφανῶς δεικνυουσῶν τῶν ἀρχῶν, ἐσκεμμένην ἀμέλειαν, καὶ κακοβούλους παρ' αὐταῖς εἰσηγήσεις καὶ ὁδηγίας παρ' ἀνωτέρων κατὰ τοῦ οἴκου, ὡς καὶ μετέπειτα ἐκ προσομοίων γεγονότων ἐβεβαιώθη. Μάτην οἱ *Χωραφᾶ* εἰς ταῦτα πάντα ἐπεκαλοῦντο τὴν δημοσίαν συνδρομήν. Ἀναποτελεσματικῶς ἀπετείνοντο πρὸς φίλους αὐτῶν καὶ πρόσωπα βαρύτητος ἐν τῇ πρωτευούσῃ. Τοὐναντίον εὕρισκον πρὸ αὐτῶν προκατειλημμένους καὶ ἐχθρούς, ἐν οἷς καὶ αὐτὸς ὁ στενωτάτῃ φιλίᾳ συνδεθεὶς πρότερον μετὰ τῶν κομίτων καὶ μάλιστα τοῦ Γεωργίου, Πιζάνης ὁ εἶτα δόγης, τινὲς μάλιστα ἀτίμως καὶ ἀπίστως φερόμενοι παρέδιδον φεῦ ! καὶ αὐτὰς τὰς ἐπιστολὰς τοῦ ***Χωραφᾶ*** εἰς τοὺς ἰνκουϊζίτορας ! Τόσον καταδηλοτάτη πλέον ἦτο ἡ δυσμένεια καὶ ὁ σκανδαλώδης καταδιωγμὸς ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως, ὥστε τὸ 1743 ὁ ἐν Ἑνετίᾳ ἱσπανὸς πρεσβευτὴς μαρκήσιος Μαρίνης, ἐνετάλη νὰ ποιήσηται παρὰ τῇ Δημοκρατίᾳ, ἐντόνους ὑπὲρ τῶν *Χωραφᾶ* παραστάσεις, ἀλλὰ καὶ τὸ μέτρον τοῦτο ἦτο ἀναποτελεσματικόν. Καὶ ἦτο ὄντως ἀδικαιολόγητος ἡ στάσις ἐκείνη τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως, οὐδενὸς νόμου ἀπαγορεύοντος τὴν εἰς ξένον κράτος ὑπηρεσίαν, καὶ ἐνῷ πολλοὶ εὐγενεῖς ἐνετοὶ διετέλουν τότε αὐλικοὶ ἢ στρατιωτικοὶ ἐν Οὐγγαρίᾳ, Σαρδηνίᾳ, Ῥωσσίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ. Ὁ ἡμέτερος συμπολίτης ἐντὸς διετίας ὀργανώσας τὸ τάγμα, ἐκρίθη

[1] m o g g i a μέτρον ἐκτάσεως ἰσοδυναμοῦν πρὸς 200 ὀργυάς.

πρὸς τούτοις κατάλληλος, καὶ εἰς σπουδαίας διπλωματικὰς ἀποστολάς, οἷα ἡ κατὰ τὸ 1741, ὅτε διορισθεὶς ἔκτακτος ἀπεσταλμένος εἰς Κωνσταντινούπολιν, διεπραγματεύθη τὴν μεταξὺ τοῦ βασιλέως Καρόλου καὶ τοῦ σουλτάνου Μαχμοὺτ Α′ συνθήκην περὶ εἰρήνης, ὅτε καὶ ὁ ἐκεῖ πρεσβευτὴς τῆς Ῥωσσίας κόμις Ῥομαντζὼφ προέτεινεν αὐτῷ ὑψηλὴν ῥωσσικὴν ὑπηρεσίαν, ἐπὶ τῷ ὅρῳ προαγωγῆς εἰς στρατηγὸν αὐτοῦ τε καὶ τῶν δύο οὓς εἶχε παρ' αὐτῷ διπλωματικοὺς ἀκολούθους, Βενεδίκτου καὶ Ἰωάννου ἀνεψιῶν αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ πιστὸς εἰς τὸν ἄνακτα αὐτοῦ καὶ ὑψηλόφρων ἀνὴρ ἠρνήσατο τὴν τιμητικωτάτην πρότασιν, εἰ καὶ ὁ Κάρολος δὲν ἐφάνη ἀνταξίως ἀμείψας αὐτὸν· διὰ διορισμοῦ εἰς τακτικὸν ἐκεῖ πρεσβευτήν, προτιμηθέντος ἄλλου κατὰ δολίας εἰσηγήσεις τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας, προήγαγεν ὅμως αὐτὸν εἰς ὑποστράτηγον (brigadiere)[1]. Ἀπὸ τοῦ 1744 ἄρχεται πλέον τὸ ἐνεργὸν ὅσον ἔνδοξον τοῦ ἀνδρὸς στρατιωτικὸν στάδιον. Ὁ θάνατος τοῦ Καρόλου VI αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας, ὅστις κατέλιπε τὸ σκῆπτρον τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ Μαρίᾳ Θηρεσίᾳ, ἀνενέωσε καὶ τὸν πόλεμον ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ. Κατὰ τῆς αὐτοκρατείρας τότε ἐκηρύχθησαν ἡ Γαλλία, ἡ Ἱσπανία καὶ ἡ Νεάπολις, συναφθείσης ὅμως συνθήκης μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσσίας Φρειδερίκου II, ἡ Μαρία ἀπεφάσισε νὰ περιορίσῃ τὸν κατὰ τῶν Ἱσπανῶν πόλεμον ἐν Ἰταλίᾳ πρὸς ἀνάκτησιν τῶν ἀπολεσθεισῶν χωρῶν[2]. Ἡ Ἰταλία τότε διετέλει εἰς ἀνωμαλωτάτην κατάστασιν, μετὰ τῆς Αὐστρίας δὲ συνεμάχει ἡ Ἀγγλία, ὁ δὲ Κάρολος III δὲν εἶχεν ἐπαρκεῖς δυνάμεις πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν κινδύνων. Οἱ ἐχθρικοὶ στρατοὶ συνηντήθησαν τὸ πρῶτον παρὰ τὴν Βελέτραν, μεταξὺ δὲ τοῦ νεαπολιτανικοῦ στρατοῦ ἦτο καὶ τὸ μακεδονικὸν τάγμα, οὗ ἡγεῖτο ὁ **Χωραφᾶς**. Οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τὸν Νοβάτην, Βροὺν καὶ Λόβκοβιτσ, ἤραντο ἐν ἀρχῇ νίκας, σημαντικὰς ἐνεγκόντες ζημίας τοῖς ἱσπανονεαπολιτανοῖς, ἀφ' οὗ δὲ ἐδῄωσαν τὴν Βελέτραν ἐτράπησαν κατὰ τοῦ ὄρους Ἀρτεμισίου. Ὁ Κάρολος μετὰ τῶν στρατηγῶν Γάγες καὶ Καστροπινιάνη, παρασκευαζόμενοι εἰς μάχην ἀποφασιστικήν, ἔστρεψαν τὴν προσοχὴν αὐτῶν πρὸς τὸν **Χωραφᾶν**, ὅστις δεξιῶς διευθύνας τὴν μάχην, κατώρθωσε νὰ τρέψῃ τὸν

[1] Τοὺς λόγους τῆς προαγωγῆς ἴδε παρὰ Μαζαρ. ἔνθ. ἀνωτ. 470.
[2] Storzosi. Comp. della St. d' Italia Firenze. 1869 σελ. 501.

ἐχθρὸν εἰς φυγὴν ἀπὸ τῆς θέσεως Καπέλλο, ἀνακτήσας τὰς ὑπὸ τούτου κατεχομένας ἐπικαίρους θέσεις, ἐν αἷς καὶ τὰ ὕψη τοῦ Ἀρτεμισίου, ἀποφυγὼν πολλοὺς κινδύνους, ἀράμενος οὕτω θρίαμβον ἀπέναντι πολυαριθμοτέρου καὶ ἄριστα συντεταγμένου στρατοῦ, θεωρηθεὶς διὰ τοῦτο εὐλόγως σωτὴρ τῆς πατρίδος κατὰ τὴν σοβαρὰν ἐκείνην περίστασιν, καὶ πανωλεθρίαν αὐτόχρημα θὰ ὑφίστατο ὁ ἐχθρὸς διὰ τὴν εὐτολμίαν πρωτίστως, ἀντοχήν, ἀνδρείαν καὶ πειθαρχίαν τοῦ μακεδονικοῦ τάγματος, καὶ θὰ ἐπηκολούθει νίκη τελεία, ἂν μὴ διαταγὴ τοῦ στρατηγοῦ Sayves ἀνεχαίτιζε τὴν πρὸς τὰ πρόσω πορείαν τοῦ ***Χωραφᾶ***, διαταχθέντος νὰ περιορισθῇ μόνον εἰς τὰς περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον θέσεις. Ἡ δεκάτη μέχρι τῆς δεκάτης τρίτης αὐγούστου τοῦ ἔτους ἐκείνου εἰσὶν ἀξιομνημόνευτοι ἡμέραι τοῦ πολέμου ἐκείνου, καὶ ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων τοῦ στρατιωτικοῦ σταδίου τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου ὅστις πολλῶν ἔτυχε διατρανώσεων εὐγνωμοσύνης ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων αὐτοῦ, καὶ εὐφημοτάτης ἐν τῇ ἱστορίᾳ μνήμης [1]. Ἀξιοθαύμαστος ὄντως ἦτο ἡ ἀντοχὴ καὶ καρτερία τοῦ ἡμετέρου ὑποστρατήγου καὶ ἡ ἀφοσίωσις τοῦ ὅλου αὐτοῦ τάγματος πρὸς τὸ καθῆκον, κατὰ τὴν φύλαξιν τῶν ἐπικαίρων ἐκείνων θέσεων ἐπὶ ὀγδοήκοντα ὅλα νυχθήμερα, ἕως οὗ ἐξηντλημένος ὁ ὑπὸ τὸν Λόβκοβιτς στρατὸς ἔφυγε κρύφα, καταδιωχθεὶς ὑπὸ τοῦ μακεδονικοῦ καὶ ἄλλων ἱσπανικῶν σωμάτων. Πάντοτε σχεδὸν ἄγρυπνος καὶ ἐπὶ ποδός, εἰ καὶ ἦσαν ἐκεῖ ἄλλοι δεκαπέντε στρατηγοί, δαπανῶν καὶ ἐξ ἰδίων ἀφειδῶς, ὑπὲρ τῶν πάντων μεριμνῶν καὶ οὐδενὸς ἀμελῶν, διατρέφων καὶ εἴκοσιν ἀξιωματικούς, παρίστη ἐξαιρετικὸν τύπον στρατιωτικοῦ ἀρχηγοῦ, αὐταπαρνήσεως ἐκτάκτου καὶ βαθυτάτης συναισθήσεως πρὸς τὸ καθῆκον. Ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ Gages καὶ τοῦ δουκὸς Καστροπινιάνη κατώρθωσε νὰ προσελκύσῃ πρὸς ἑαυτὸν καὶ τάξῃ ὑπὸ τὰς ἱσπανονεαπολιτανικὰς σημαίας καὶ ἑξακοσίους Κροάτας καὶ Σχλαβούνους [2], κατὰ δὲ τὴν φυγὴν τοῦ ἐχθροῦ ἠχμαλώτισε καταδιώκων αὐτὸν μέχρι τῶν περιχώρων τῆς Κορτόνας, πολλοὺς στρατιώτας καὶ ἐννέα ἀξιωματικούς [3], ἐφ' οἷς νέον

[1] Ἴδε τὰ πιστοποιητικὰ καὶ τὰς ὑπὸ συγγραφέων ἐπαινετικὰς κρίσεις παρὰ Μαζαράκῃ καὶ Pignat καὶ ἐν Racconto etc.

[2] Ὁ Pignat ἐνθ. ἀνωτ. λέγει ὅτι ἀπὸ τοὺς ἑξακοσίους δαλματούς, διακοσίους κατέταξεν εἰς τὸ μακεδονικὸν τάγμα.

[3] Κατὰ τὸ Racconto εἰς τετρακοσίους ἑβδομήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἀνήρ·

τιμητικώτατον ἀπεφῆκεν αὐτῷ πιστοποιητικὸν ὁ στρατηγὸς Les de Mier. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου ἔαρος ἡγούμενος ὁ *Χωραφᾶς* οὐ μόνον τοῦ μακεδονικοῦ τάγματος, ἀλλὰ καὶ ἄλλων πέντε ἱσπανικῶν, ἅτινα πρὸς τιμὴν τοῦ ἀρχηγοῦ ἐκλήθησαν Μακεδονικὰ σώματα, ἐξεστράτευσεν εἰς Ἀπέννινα καὶ ἐκεῖθεν εἰς Λομβαρδίαν. Οἱ ὑπὸ τὸν Gages νεαπολῖται καὶ ἱσπανοὶ ἐπολιόρκησαν τότε τὴν Τορτόναν, ἧς τὴν παράδοσιν ἐξεβίασεν ὁ ἡμέτερος συμπολίτης, λαβὼν παρὰ τῶν εὐγενῶν τῆς πόλεως ταύτης τὰς κλεῖς τῶν φρουρίων. Ὁ Ἰνφάντης Φίλιππος ἀρχιστράτηγος τῶν γαλλοϊσπανικῶν σωμάτων, ἐνετείλατο τῷ *Χωραφᾷ* νὰ κομίσῃ τῷ βασιλεῖ Καρόλῳ τοὺς ὅρους τῆς παραδόσεως, θερμῶς συστήσας τὸν ἄνδρα τῷ βασιλεῖ, ὅστις προήγαγεν αὐτὸν εἰς Mariscalco di Campo τοῦ ὅλου στρατοπέδου. Μεθ' ὁμοίας προθυμίας καὶ ἀνδρείας τὸ μακεδονικὸν τάγμα τὸ 1746 ἐκ τῶν πρώτων εἰσῆλθεν εἰς Πλακεντίαν, Πάρμαν, Γουαστάλαν, Βρέξιλον, Ῥήγιον μέχρι τῶν πυλῶν τῆς Μοδένης [1]. Ὁ Gages διώρισε τότε τὸν *Χωραφᾶν* φρούραρχον τῆς Πάρμας, ἀλλ' ὁ μετ' ὀλίγον φθὰς ἐκεῖ στρατηγὸς Καστελὰρ διατάσσει αὐτὸν νὰ μεταβῇ μετὰ τοῦ σώματος αὐτοῦ πρὸς φύλαξιν τῆς Γουαστάλας. Τὸ ἀτείχιστον τῆς πόλεως ταύτης, ὁ πλησιέστατα αὐτῇ ἐστρατοπεδευμένος ἐχθρικὸς στρατὸς καὶ ἡ παντελὴς σχεδὸν στέρησις πολεμεφοδίων, καθίστων τὴν θέσιν τοῦ *Χωραφᾶ* ἐπικίνδυνον καὶ προὐδείκνυον οὐχὶ εὐάρεστα τ' ἀποτελέσματα. Εἰ καὶ μετὰ παρρησίας καὶ εἰλικρινοῦς ἐνδιαφέροντος ἐξέθηκε τῷ Καστελὰρ τὰ τῆς ἐν Γουαστάλᾳ καταστάσεως, ἀληθὴς οὐχ ἧττον στρατιώτης ὤφειλε νὰ ὑπακούσῃ, τυχὼν μόνον ὑποσχέσεων συνδρομῆς, ἥτις ὅμως ἦτο μικρὰ καὶ ἀναξία τῆς περιστάσεως. Ἐνόμισε τότε ἐπιβαλλομένην τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς πόλεως ἐκείνης, ἐκπληρῶν δὲ τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ συνετοῦ καὶ φιλοτίμου του πνεύματος, σπεύσας εἰς Μεδιόλανα προφορικῶς ὑπέβαλε τὰ περὶ τοῦ ζητήματος πρὸς τὸν ἐκεῖ ἰνφάντην καὶ τοὺς στρατηγοὺς Gages καὶ δοῦκα Labuioville, ὑποδεικνύων τὰ δέοντα γενέσθαι καὶ διαμαρτυρόμενος διὰ τὸ ἀνεύθυνον αὐτοῦ ἐν περιπτώσει ἥττης, ἄφευκτον προβλέπων μάλιστα τὴν ὁλο-

χοντο οἱ στρατιῶται. Κατὰ Pignat αὐτ. εἰς τετρακοσίους καὶ κατὰ Μαζαράκην αὐτ. εἰς τριακοσίους.

[1] Buonamico. De bello italico libr. II p. 53. Pignat. Mem. II 229.

καύτωσιν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ τόσον ἀδόξως καὶ ἀφρόνως, ἀλλ' ἡ στρατιωτικὴ ἀξιοπρέπεια καὶ ἡ βαρύτης τοῦ Καστελὰρ ἀπήτουν τὴν ὑποχώρησιν τοῦ *Χωραφᾶ* δικαιωθέντος δυστυχῶς ἐκ τῶν μετέπειτα γεγονότων. Ὁ Καστελάρ, οὐχὶ φιλίως ἔχων πρὸς τὸν ἡμέτερον συμπολίτην πεισματωδῶς ἀπέρριψε καὶ τὸ περὶ ἑνώσεως τῶν φρουρῶν Πάρμας, Ῥηγίου καὶ Γουαστάλας ἕτερον σχέδιον αὐτοῦ. Εἰς Γουαστάλαν φθὰς ὁ *Χωραφᾶς*, διεσκόρπισε τὸ ἐξ ἑξακοσίων ἀνδρῶν τάγμα τῶν δραγόνων τοῦ Vignales ἐστρατοπεδευμένον παρὰ τῇ πόλει, ἐξ οὗ διακόσιοι καὶ πεντήκοντα μὲν ἐλιποτάκτησαν εἰς τὸν νεαπολιτανικὸν στρατόν, διακόσιοι ἔφυγον εἰς τὰ ὄρη τῆς Γραζιάνας καὶ οἱ λοιποὶ σιδηροδέσμιοι ἀπεστάλησαν εἰς Οὐγγαρίαν, τὸ κατόρθωμα δὲ τοῦτο ἐπήνεσαν καὶ ὁ Gages καὶ αὐτὸς ἔτι ὁ Καστελάρ. Ὁ στρατηγὸς τῶν αὐστριακῶν Brown ἐφάνη τῇ 20 μαρτίου πρὸ τῆς Γουαστάλας. Ὁ ἡμέτερος *Χωραφᾶς* ἔχων μόνον ὑπ' αὐτὸν χιλίους πεντακοσίους ἀλβανοὺς καὶ νεαπολίτας, ἐστερημένος, ὡς προέφημεν, τῶν ἀναγκαίων, προώρισται ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸν πολυάριθμον στρατὸν τοῦ Brown, εἰ καὶ ἀσθενῶν ἀλλὰ καὶ ἀποτεθαρρυμένος πως διὰ τὴν ἀφικνουμένην συνδρομὴν καὶ ἐπικουρίαν ἣν τῷ ὑπεσχέθησαν [1]. Ἀπὸ τῆς προτεραίας οἱ Νεαπολῖται εἶχον ἐγκαταλείψει τὰ Μεδιόλανα, τὸ Λόδιον καὶ τὴν Παβίαν μαθόντες τὰ περὶ τοῦ εἰς Γουαστάλαν κατευθυνομένου στρατοῦ τοῦ Brown, ἐνισχυθέντος μάλιστα δι' ἐπικουριῶν ἐκ Γερμανίας, συνομολογηθείσης συνθήκης εἰρήνης μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Πρωσσίας, οὐδὲν δ' ἔχοντος πλέον νὰ ἐπιδιώξῃ ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ Adda. Ἀλλὰ πρὸ τῆς πολιορκίας τῆς Γουαστάλας, ἐπανάστασις ἐξερράγη εἰς Conzaga κατὰ τῶν νεαπολιτανῶν, ἣν διετάχθη νὰ καταστείλῃ ὁ *Χωραφᾶς*. Ἐπὶ κεφαλῆς τότε οὗτος ἑξακοσίων μόνον ἀνδρῶν, κατώρθωσεν ἐν βραχεῖ νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν τάξιν, τρέψας ἅμα εἰς ἄτακτον φυγὴν τάγμα οὐσσάρων ἐκ τῶν πολιορκητῶν, ἐνῷ παρὰ τὸν ποταμὸν Secchio τέσσαρες χιλ. ἀνδρῶν, ὑπὸ τρόμου καταληφθέντες διέρρηξαν τὴν γέφυραν καὶ ἀπεσύρθησαν εἰς τὴν πολίχνην Concordia. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς μάχης εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Brown πολιορκουμένην Γουαστάλαν, ὁ *Χωραφᾶς* αὖθις ἐγνωστο-

[1] Muratori Ann. d' Italia XVII. 277. Κατὰ τὸ Racconto, ὁ ἐχθρικὸς στρατὸς ἀνήρχετο εἰς πεντήκοντα χιλ. ἄνδρας, ἀλλ' ἴσως περιλαμβάνονται ἐν τῷ ἀριθμῷ τούτῳ καὶ αἱ μετέπειτα νέαι ἐπικουρίαι.

ποίησε τῷ Καστελὰρ τὰ διατρέχοντα καὶ τοὺς βασίμους φόβους αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πάλιν παραδόξως ἐκεῖνος, διὰ τοῦ ὑπασπιστοῦ Φ. Ταξέϊρα διέτασσεν ἀντίστασιν, ἐπὶ ὑποσχέσει ταχείας ἐπικουρίας. Πεισματωδεστάτη ὑπῆρξεν ἡ μάχη τῆς 22 μαρτίου. Εἰ καὶ ὁ *Χωραφᾶς* καὶ τὸ τάγμα του ἐπολέμησαν μεθ' ἡρωϊσμοῦ, ὁ Καστελὰρ ὅμως ἀδεξίως βαδίσας καὶ ἀναγκασθεὶς διαρκούσης τῆς μάχης νὰ φροντίσῃ μόνον περὶ ἑαυτοῦ, συνεβούλευσε καὶ ἐκεῖνον νὰ ὑποχωρήσῃ ἀντὶ πάσης θυσίας, ἀλλὰ τοῦτο πλέον ἦτο ἐξ ὥρας. Ὁ ἀγὼν κατέστη ἀπελπιστικός, καὶ ὁ ἡμέτερος συμπολίτης μὴ ἐλπίζων πλέον ἐπικουρίας, ἀποφασιστικὸς δὲ καὶ εἰς ἄκρον φιλότιμος, ἀπεφάσισε νὰ προσφέρῃ ἑαυτὸν ὁλοκαύτωμα τοῦ καθήκοντος. Πρὸ τριάκοντα καὶ ἐπέκεινα χιλ. στρατοῦ μετὰ τριάκοντα πεδινῶν τηλεβόλων καὶ τεσσάρων ὅλμων, πολιορκουμένης, ὡς ἐρρήθη, πόλεως ἀτειχίστου καὶ ἀπροπαρασκευάστου εἰς ἄμυναν, ἔχων ὑπ' αὐτὸν ἐννεακοσίους μόνον ἄνδρας, μετὰ τριήμερον μάχην καὶ ματαίους ἀγῶνας, ἡττηθέντος καὶ τοῦ ὑπερασπίζοντος τὴν γέφυραν τοῦ Βοκκανέλο, στρατηγοῦ Λαβάγα, τί ἠδύνατο νὰ πράξῃ ὁ εἰς τὴν τύχην του ἐγκαταλειφθεὶς καὶ ἐγκαίρως μὴ εἰσακουσθεὶς *Χωραφᾶς*; Δὲν ἐναπέμενε πλέον ἄλλη λύσις εὐκταία ἢ ἡ ὑπὸ ὅρους ὑποχώρησις, ἵνα τοὐλάχιστον σώσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ τε καὶ τῶν ὑπ' αὐτόν. Συγκαλεῖ τότε πολεμικὸν συμβούλιον ὅπερ ἐδέξατο τὴν περὶ παραδόσεως τῆς πόλεως πρότασιν. Οἱ ἐναντίοι ἀγνοοῦντες βεβαίως τὴν ἐλεεινὴν κατάστασιν τῆς φρουρᾶς τῆς Γουαστάλας καὶ τῆς πόλεως τὸ ἀνέτοιμον πρὸς ἄμυναν καὶ περαιτέρω ἀντοχήν, ἀλλὰ μὴ ἀψηφοῦντες τὸ θάρρος καὶ τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἐχθρῶν, ἢ καὶ ἐξ ἐπιεικείας ἴσως πρὸς ἀνδρείους καὶ ἀναξιοπαθοῦντας, ἐδέχθησαν ὅρους εὐνοϊκοὺς ὑπὲρ τῶν παραδοθησομένων καὶ δὴ τὴν ἐλευθέραν ἀναχώρησιν τῶν ἀξιωματικῶν τῆς φρουρᾶς ὅπου ἂν βούλωνται καὶ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν αἰχμαλώτων πρὸς ἰσαρίθμους αὐτριακούς. Ἡ πόλις τῇ 28 μαρτίου 1746 παρεδίδετο οὕτως τῷ βαρώνῳ Μεδμιάνσκῃ. Ὁ *Χωραφᾶς* καὶ ἐν τῇ ἥττῃ ταύτῃ ἐφάνη ἐπίσης μεγαλόψυχος, καρτερικός, ἀξιοπρεπὴς καὶ συνετός, τυχὼν νέων πιστοποιητικῶν τοῦ βασιλέως καὶ ἐπαίνων ὑπὸ τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ θαυμασμοῦ καὶ αὐτῶν τῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ [1]. Ἐντεῦθεν ὅμως ἄρχονται

[1] Ἴδε Racconto σελ 28-31 ὅπου καὶ αἱ ἐκ Πορτίκων, τῇ 10, 24

νέαι τοῦ *Χωραφᾶ* περιπέτειαι. Ἕνεκα διενέξεως τούτου πρὸς τὸν αὐστριακὸν ἀρχιστράτηγον Brown ἐπισκεφθέντα ἐκεῖνον κλινήρη, αὐθαίρετος ἐγένετο παράβασις τῶν ὅρων τῆς συνθήκης, διαταχθέντος τοῦ συμπολίτου ἡμῶν ν' ἀναχωρήσῃ εἰς Γερμανίαν [1], ἐνῷ, ὡς εἴπομεν, ὁ τόπος τῆς ἀναχωρήσεως καὶ ὁ τῆς ἐγκαταστάσεως ἦτο δικαίωμα τῶν παραδοθέντων. Καὶ ἀναρρώσας ὁ *Χωραφᾶς* ᾐτήσατο διαβατήριον διὰ τὴν Βονωνίαν, ἀλλ' ὁ στρατηγὸς Βόττας κατὰ τὰς ἐκ Βιέννης διαταγάς, διέταξεν αὐτὸν τοὐναντίον νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς θελήσεις τοῦ Brown. Ὑπείκων εἰς τὴν βίαν ἀνεχώρησε τότε ὑπὸ συνοδίαν ἀξιωματικῶν, διελθὼν δ' ἐξ Ἐνετίας ὅπου ἠδύνατο βεβαίως νὰ ἐγκατασταθῇ, ὅπερ ὅμως δὲν ἔπραξεν ἐκ λεπτότητος καὶ ἐκ πολιτικῆς συνέσεως, ἀνεχώρησεν εἰς Ἰνσπροὺχτ, διαμαρτυρηθεὶς ἐπὶ τοῖς γενομένοις καὶ τυχὼν τῆς ἐλευθερίας διὰ δεκρέτων τῶν ὑπουργῶν καὶ τοῦ πολεμικοῦ συμβουλίου, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον ἐγκαταστάσεως ἐν Ἐνετίᾳ, ἐπειδὴ ὅμως εἶχε λόγους ἰσχυροὺς νὰ μὴ ἀρέσκηται εἰς τὴν ἐκεῖ διαμονήν, ἠρνήθη τὴν παράσπονδον ἄλλως ἀπόφασιν. Εἰς τὴν στάσιν ταύτην τῶν αὐστριακῶν ἀρχηγῶν διορῶν τὸν ἐχθρικὸν δάκτυλον τοῦ Λιεχτενστέην, ἐνόμισε πλέον ὡς ἀναπόφευκτον τὴν εἰς τὸν βασιλέα Κάρολον προσφυγήν, ὅστις διεμαρτυρήθη ἐντόνως ἐπὶ τῇ βιαιότητι καὶ ἀπιστίᾳ καὶ κατώρθωσε νὰ ἐπιτραπῇ τῷ *Χωραφᾷ* ἐλευθερία ἐκλογῆς τόπου κατοικίας, ἐκλέξαντι ὡς τοιαύτην τὴν Νεάπολιν. Ἐκεῖ νόμου τινος κακῶς ἑρμηνευθέντος, ἐστερήθη φεῦ! καὶ μέρους τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ, ἐνῷ προνομιακῶς καὶ κατὰ τὴν περὶ συγκροτήσεως τοῦ τάγματος συμφωνίαν, πρὸς τῷ βαθμῷ τοῦ μαρσιάλου ἐκέκτητο ἀναφαιρέτως καὶ μάλιστα ὡς ἰδιοκτησίαν μεταβιβαζομένην καὶ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ, καὶ τὸν τοῦ ὑποστρατήγου ἀρχηγοῦ τοῦ τάγματος. Αἱ ζημίαι ἃς ὑπέστη διαρκοῦντος τοῦ στρατιωτικοῦ σταδίου ἦσαν σημαντικώταται. Ἡ διαχείρισις τοῦ ὑπαλλήλου αὐτοῦ Π. Βόττα ἦτο οἰκτρά, ἱκανὰ ποσὰ σφετερισθέντος. Εἰς τὸν λοιμὸν τῆς Μεσσή-

μαίου καὶ 7 ἰουνίου 1746 διὰ τοῦ μαρκησίου De-Salas σταλεῖσαι ὑπὸ τοῦ βασιλέως Καρόλου ἐπιστολαί. Ὁ Rodota ἔνθ. ἀνωτ. Cap. II 4 σελ. 45—49) περιγράφων διὰ μακρῶν τὰ τῆς πολιορκίας ἐξαίρει λίαν τὸν Χωραφᾶν. Καὶ ἐφημερίς τις Ἑρμῆς τῆς Ὀλλανδίας ἔγραψε τότε ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός. (Μαζαρ. ἔνθ. ἀνωτ. 507).

[1] Κατὰ Μαζαρ. σελ. 509 εἰς Ῥοβερέδον τοῦ Τυρόλου.

νης ο *Χωραφᾶς* ἐδαπάνησε χίλια τσεκίνια. Ἐν Γουαστάλλᾳ, καὶ ἐν τῇ συγκροτήσει τοῦ τάγματος ἐπίσης δέκα χιλιάδας δουκάτων. Ἐντεῦθεν ἐπαισθητὴ ἐπῆλθεν ἡ ἐλάττωσις τῆς περιουσίας αὐτοῦ, μολονότι δὲ ἦρε καὶ τὰς ἐν τῷ δημοσίῳ νομισματοκοπείῳ τῆς πρωτευούσης χρηματικὰς παρακαταθήκας τοῦ πάππου του, οὐχ ἧττον ὁ μεγαλοπρεπὴς αὐτοῦ βίος ἐν Νεαπόλει καὶ Κωνσταντινουπόλει, ἀγομένου καὶ διὰ τούτου ἔτι νὰ προσδίδῃ γόητρον εἰς τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ καὶ τὴν κυβέρνησίν του, ἤνεγκον αὐτὸν εἰς οἰκονομικὰς στενοχωρίας, ἃς προσεδόκα εὐλόγως ὅτι θὰ ἐθεράπευεν ἡ φιλοδικαιοσύνη καὶ ἡ γενναιότης τοῦ βασιλέως αὐτοῦ, ἀλλὰ δυστυχῶς οὐδὲ τῆς πρεπούσης ἀποζημιώσεως τῶν ὑπὲρ τοῦ στρατοῦ δαπανηθέντων ἔτυχε, δωρηθέντων μόνον αὐτῷ ὑπὸ τοῦ κράτους πενταχοσίων δεκατριῶν πυροβόλων ἀξίας δύο περίπου χιλ. δουκάτων. Ἐν τούτοις ὁ ἀφιλοκερδὴς καὶ ὑψηλόφρων ἀνὴρ δὲν ἠρνήθη εἰς νέαν τοῦ μονάρχου αὐτοῦ πρόσκλησιν, ν' ἀναλάβῃ μετέπειτα τὴν ἐκ νέου ὀργάνωσιν τοῦ τάγματος, ὅπερ ὡς καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ Φερδινάνδου, διαδεξαμένου τὸν Κάρολον, συγκροτηθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ *Χωραφᾶ*, ἀπέδειξεν αὖθις τὴν στρατιωτικὴν ἱκανότητα καὶ ζῆλον αὐτοῦ. Τῇ 12 ἰουνίου 1772 γέρων πλέον προήχθη εἰς ἀντιστρατάρχην (Tenente-Generale) καὶ εἰς αὐλικόν. Μετὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἄνοδον τοῦ Φερδινάνδου ὁ *Χωραφᾶς* εἰ καὶ προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν, ἐκρίθη ὁ κατάλληλος νὰ καταστείλῃ τὴν ἐν Σικελίᾳ ἐπανάστασιν, διορισθεὶς γενικὸς τοῦ ἐκεῖ στρατοῦ διοικητής, καὶ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς, ἀνατεθείσης αὐτῷ καὶ τῆς ἀνωτάτης πολιτικῆς διοικήσεως ὑπὸ τίτλον ἀντιβασιλέως, ὡς λέγεται παρά τινων ἱστορικῶν [1]. Ἡ γνωστὴ ἱκανότης, πεῖρα, φιλοδικαιοσύνη καὶ δραστηριότης αὐτοῦ, γενικὴν παρήγαγε τοῖς φιλονόμοις καὶ φιλησύχοις τῶν πολιτῶν τὴν χαρὰν καὶ τὴν πεποίθησιν περὶ τῆς ταχείας καταστολῆς τῆς ἀνταρσίας. Οἱ στασιασταὶ ἀποθρασυνθέντες ἐπὶ τῇ μέχρι τότε ἀποτυχίᾳ τῶν κατ' αὐτῶν μέτρων τῆς ἀρχῆς κατειρωνευόμενοι τοῦ νέου ἀπε-

[1] Τοῦτο λέγει ὁ Μαζαράκης παραπέμπων εἰς τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Σηροφάνη καὶ τοῦ Παραβία (ἴδε σελ. 517), ἡ εἰδικὴ ὅμως περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν περιπετειῶν τοῦ ἀνδρὸς πραγματεία (Racconto), ἡ μετὰ τόσου ἐνδιαφέροντος διαλαμβάνουσα τὰ κατ' ἐκεῖνον, μετὰ τόσης δὲ λεπτομερείας καὶ ὑπὸ φιλικῆς διαθέσεως γραφεῖσα, παραδόξως οὐδὲν περὶ τούτου ἀναφέρει, ἐνῷ ἡ διήγησις φθάνει μέχρι τῆς ἐν Ἰσχίᾳ μεταβάσεώς του ἤδη γεγηρακότος καὶ μετ' ὀλίγον θανόντος.

σταλμένου, ἐφώναζον τὸ παροιμιῶδες ἐκεῖ καταστάν· E venuto Corafá, e vedremo chè farà ! ἀλλ' ὁ ἀτρόμητος καὶ περινούστατος στρατιωτικός, συλλαβὼν ἀμέσως τοὺς ἀρχηγούς, χωρὶς νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ὅπλων, δι' ἧς ἤσκει ἠθικῆς ἐπιρροῆς, ταχέως ἐπανέφερε τὸ κράτος τῶν νόμων, κυρώσας τὸ εἰς ἀπάντησιν τῶν στασιαστῶν λεχθὲν ὑπ' αὐτοῦ· É venuto Corafà e vedrete che fará. Τριετίαν ὅλην ἐκεῖ πατρικῶς διοικήσας καὶ ὑπέργηρως πλέον ἐπανῆλθεν εἰς Νεάπολιν περιβαλλόμενος ὑπὸ τῆς ἐκτιμήσεως καὶ τοῦ σεβασμοῦ πάντων ὅσοι μὴ ἐλαυνόμενοι ὑπὸ φθόνου, ὑπὸ ποταποῦ συμφέροντος ἢ ἀντιξένου αἰσθήματος, ἀνεγνώριζον τὰς ἀρετὰς καὶ ἐκδουλεύσεις τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, ὃν ὅμως ἐλύπει βαθέως περισσότερον ἡ δειχθεῖσα πρὸς αὐτὸν ψυχρότης καὶ ἀγνωμοσύνη τῆς αὐλῆς, ἥτις ἐνῷ ἀποδεδειγμένως ἐπωφελήθη τῶν ἐξαιρετικῶν σπουδαίων ὑπηρεσιῶν τοῦ ἀνδρός,εἰς πολλὰς περιστάσεις δὲν ἀπέκρυψε καὶ αὐτὴ μισόξενον αἴσθημα. Ψυχρότης μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ὑπουργοῦ Ταννούτση ἐπὶ τοῦ αὖθις ἀνακινηθέντος ζητήματος τῶν ἀποζημιώσεων, ἠνάγκασεν αὐτὸν πρὸς ἡσυχίαν νὰ διατρίψῃ ἐπί τινα καιρὸν ἐν Ἰσχίᾳ ὅπου ἴσως καὶ ἀπέθανε κατ' αὔγουστον τοῦ 1775 [1]. Διὰ τῆς διαθήκης αὐτοῦ παρῃτήθη ὑπὲρ τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως τοῦ κληρονομικοῦ δικαιώματος τῆς ἀρχηγίας τοῦ μακεδονικοῦ τάγματος, ἐκληροδότει δὲ καὶ ἑξακόσια κατ' ἔτος δουκᾶτα πρὸς προίκισιν ἀπόρων νεανίδων ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἀγνοοῦμεν ὅμως ἂν καὶ μέχρι πότε ἐξετελέσθη ἡ διάταξις ἐκείνη. Πλὴν τῶν ὁποίων ἀπήλαυσε τιμῶν καὶ τῶν εἰς ἃ ὑψώθη ἀξιωμάτων, προσθετέον καὶ τὴν εἰς αὐ-

[1] Κατὰ Μαζαρ. ἀπέθανεν ἐν Νεαπόλει. Ἡ τελευταία του διαθήκη συνετάχθη ἐν Ἰσχίᾳ τῇ 26 αὐγούστου 1775 ὑπὸ τοῦ συμβολαιογράφου Γασπ. Μαρτούτση. Ὁ διαθέτης μάλιστα διέτασσεν ἵνα ἐν περιπτώσει θανάτου του ἐκεῖ, νὰ ταφῇ ἐν τῷ παρεκκλησίῳ Madona di Sette dolori εἰς Ἅγιον Λουδοβῖκον καὶ νὰ ἐγερθῇ δαπάνῃ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ, ὑπὸ τοῦ ἐκτελεστοῦ τῆς διαθήκης Λ. Καντσίλια βωμὸς (altare) μαρμάρινος, ἐφ' οὗ νὰ γραφῇ ἡ ἑξῆς σύντομος καὶ ἁπλῆ ἐπιγραφή· Hic jacet cines et essa Froncisci, Ceorgi, et Johanni Corafa. Requiescant in pace. Εἰς Γούτην εἰκάζομεν ὅτι ἀφ' οὗ ἐτάφησαν ἐκεῖ καὶ ἄλλοι στενώτατοι συγγενεῖς του, πιθανώτατα ἐτάφη καὶ ὁ Γεώργιος. Δὲν εἶνε ἐπίσης ἀπίθανον καὶ νὰ ἐπρέσβευον οὗτοι τὸ καθολικὸν δόγμα, εἰ καὶ ἕτερος συγγραφεὺς ἐξαίρει τὴν εὐσέβειαν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὰς περὶ τῆς οἰκογενειακῆς του ἐκκλησίας διατάξεις (Μαζαρ. 517).

τὸν ἀπονομὴν τὸ 1774 τοῦ παρασήμου τῆς Ἁγίας Ἄννης ὑπὸ τοῦ τότε Τσάρεβιτς Παύλου κατ' ἐντολὴν τῆς μητρὸς τούτου Αἰκατερίνης τῆς Β'. δι' ἃς ὁ *Χωραφᾶς* ἐπεδαψίλευσε περιποιήσεις τῷ Ὀρλὼφ διελθόντι ἐκ Νεαπόλεως, τῶν πρὸς τὴν ῥωσσικὴν δὲ αὐλὴν εὐγνωμόνων αὐτοῦ καὶ φιλίων αἰσθημάτων, ἔχομεν καὶ ἄλλας ἀποδείξεις, καὶ δὴ τὴν ὁποίαν κατέλιπε θνήσκων παραγγελίαν ἵνα σταλῇ πρὸς τὴν αὐλὴν ἐκείνην, πολυτιμοτάτη πυξὶς ἐν ᾗ περιείχοντο ἱκανοὶ σφραγιδόλιθοι, δακτυλιόλιθοι, μετάλλια σπάνια, ἄλλα κομψοτεχνήματα ἀρχαῖα καὶ σπάνια, ἅτινα ἐπιμελῶς συνέλεγε[1] καὶ αἱ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθεῖσαι, ὡς λέγεται, *ποιήσεις* ὑπὲρ τῆς Αἰκατερίνης. Τοῦ ἐνδόξου τούτου ἡμῶν συμπολίτου γινώσκονται καὶ τὰ ἑξῆς ἔργα· α') Dissertazione storico-fisica delle cause e degli effetti dell' eruzione del monte Vesuvio negli anni 1751 1752. Napoli tomo solo in 4° καὶ τὸ ἀνωνύμως, ἀλλ' αὐτῷ ἀποδιδόμενον, δημοσιευθὲν Dissertazione storico-cronologica del regimento reale macedone. Bologna 1768 presso il Volpe τόμος εἷς εἰς 4ον. Ἡ εἰκὼν τοῦ περικλεοῦς συμπολίτου ἐν μεγάλῳ σχήματι σῴζεται ἐν τῇ προγονικῇ πινακοθήκῃ τῶν ἀδελφῶν κ. κ. Ν. καὶ Γ. Ἀννίνων Χωραφᾶ ἐν Ἀργοστολίῳ.

---

[1] Σῴζονται καὶ ἀντίγραφα ἐπιστολῆς τοῦ κόμιτος Κωνσταντίνου Χωραφᾶ πρώτου ἐξαδέλφου καὶ κληρονόμου τοῦ Γεωργίου πρὸς τὴν Αἰκατερίνην καὶ ταύτης πρὸς ἐκεῖνον διὰ τοῦ κόμιτος D' Osterman ἀπὸ 14 σεπτεμβρίου 1785, ἐν οἰκίᾳ Μ. Γκεντιλίνη ἐν Ἀργοστολίῳ. Τὸ ἐν Κεφαλληνίᾳ ῥωσσικὸν προξενεῖον ἐπὶ προξένου Γκίκα Μπετσίλη ἀνεμίχθη εἰς τὰ τῆς ἀποστολῆς τῶν αὐτῷ παραδοθέντων πολυτίμων εἰδῶν. Πρβλ. τὴν ἐπίσημον ἀλληλογραφίαν τοῦ Γκίκα Μπετσίλη προξένου ἐν Κεφαλληνίᾳ ἣν ἐδώρησα εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἱστορ. καὶ **Ἐθνολ. Ἑταιρ.**

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ—ΒΡΑΧΕΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ κλ.

ΑΒΛΙΧΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Υἱὸς Γεωργίου ἐκ Ληξουρίου γενν. τὸ 1842 ποιητὴς καὶ ζωγράφος· α′) ***Τέρψις ἢ Συλλογὴ ποιημάτων.*** Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1869· β′) ***Ἡ θλίψις τῆς ψυχῆς μου.*** Αὐτόθι 1874· γ′) ***Φρέσκο ῥιζόγαλο.*** Αὐτ. 1876· δ′) ***Τὰ λουτρά.*** Αὐτ. 1893. ε′) ***Ἡ καταστροφὴ τῶν Ψαρρῶν*** δρᾶμα μετὰ προλόγου ἱστορικοῦ. Αὐτ. 1883· ς′) ***Ἠλίας Ζερβὸς Ἰακωβᾶτος.*** Ἐλεγεῖον. Αὐτ. 1894. Εἰδήμων τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, ἐμελοποίησέ τινα ᾄσματα. Πρὸς ἔκδοσιν ***Πρακτικὴ προοπτικὴ τοῦ*** Thenot, μετάφρ. μετὰ προσθηκῶν καὶ ***Συλλογὴ ποιημάτων.*** Τὴν οἰκογένειαν ***Ἀβλίχου ἢ Αὐλίχου*** ἀπαντῶμεν ἐν Παλικῇ τὸν ιγ′ αἰῶνα. Ἐκ ταύτης καὶ τὸ χωρίον Βλιχᾶτα[1].

ΑΒΛΙΧΟΣ ΜΙΧΑΗΛ. Δημοσιογράφος, λόγιος καὶ ποιητής, γεννηθεὶς τὸ 1844, ἀδελφὸς τοῦ προηγουμένου. Ἐδημοσίευσε πολλὰ ποιήματα, ὧν τινα ἐμελοποιήθησαν. Ὁ ***ὕμνος εἰς τὸν Ζάπαν*** ἐκρίθη ὡς ὁ καταλληλότερος ἵνα ψαλῇ ὑπὸ χοροῦ κατὰ τὴν Δ′ ἐν Ἀθήναις Ὀλυμπιακὴν ἔκθεσιν, ἐκτελεσθεὶς δὲ ὑπὸ ᾠδικοῦ θιάσου καλλιφώνων κεφαλλήνων νέων.

ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Ἐκ Ληξουρίου υἱὸς Σπυρίδωνος. Ἱκανὸς χειρουργός Ὑφηγητὴς ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ καὶ ἐκ τῶν ἱδρυτῶν τῆς ἐν Ἀθήναις Πολυκλινικῆς· α′) Sur un nouveau procédé d' arthrotomie et de résection de l' épaule. Paris 1897· β′) Περὶ ***ποττείου κακοῦ.*** Ἐν Ἀθήναις 1900· γ′) Περὶ ***σκωληκοειδίτιδος*** καὶ πολλὰς διατριβὰς ἐν τῇ Semaine médicale καὶ τῇ ***Ἰατρικῇ ἐπιθεωρήσει Ἀθηνῶν.***

[1] Miklosich Müller. Ἔνθ. ἀνωτ. 21, 30, 50.

ΑΝΝΙΝΟΣ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ. Δημοσιογράφος καὶ ποιητής· α΄) *Ἡ πτῶσις τοῦ Ἀρκαδίου*· β΄) *Σύντομος σκιαγραφία τῆς δουλείας καὶ ἀπελευθερώσεως τῆς Ἰταλίας*· γ΄) *Ὁ ἐθελοντὴς τῆς Κρήτης*, δρᾶμα 1869. Πάντα ἐν Κεφαλληνίᾳ.

ΑΝΝΙΝΟΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ. Στρατιωτικὸς ἰατρός· *Φυσικὴ ἱστορία τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικός*, μετάφρ. ἐκ τοῦ A. Debay. Ἐν Πάτραις 1864.

ΑΝΝΙΝΟΣ ΚΑΒΑΛ. ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ. Υἱὸς Γεωργίου. Νομικός, λόγιος, δημοσιογράφος ἔγκριτος. Τανῦν διευθυντὴς τοῦ Ἐθνικοῦ Τυπογραφείου. Ἐκ τῶν συντακτῶν τοῦ *Ἄστεως* Ἀθηνῶν. Ἐξέδιδεν ἐν Ἀργοστολίῳ τὴν ἐφημ. *Ἐμπρός*· α΄) *Ὁμηρικὴ Ἰθάκη*. Ἐν Ἀθήναις· β΄) περὶ *γλωσσικοῦ ζητήματος* ἐν Ἄστει 1903 κατ' ἰανουάριον.

ΑΝΤΙΠΠΑΣ Φ. ΣΠΥΡΙΔΩΝ. Ἐξ Ἄσσου ποιητής· α) *Φθινόπωρον*. Ἐν Ἀθήναις 1895· β΄) *Σαοὺλ* μετάφρ. ἔμμετρος ἐκ τοῦ ῥωσσικοῦ [1].

ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ. Υἱὸς Ῥόκκου γενν ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1815. Ἔγκριτος ἰατρὸς τῆς νήσου. Βουλευτὴς ἐπὶ Ἀγγλικῆς προστασίας· α΄) Sulla cholera asiatica che invase l' isola di Cefalonia 1850· β΄) *Πειράματα καθολικοῦ δαμαλισμοῦ* τῆς ἐν τῇ νήσῳ ἐνσκηψάσης εὐφλογίας τὸ 1864. Ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ 1865. Ἀπέθανε πρὸ εἰκοσιπενταετίας ἐν Ἀργοστολίῳ ἔνθα ἤσκει τὸ ἐπάγγελμα.

ΑΡΣΕΝΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ. Ἐκ Περατάτων θεολόγος. Ἐδημοσίευσε τινὰς νεκρολογίας καὶ προσλαλιάς. Ἔχει ἀνέκδοτον βιογραφίαν τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ Εὐσεβίου τοῦ Πανᾶ, οὗ καὶ τηρεῖ πολλοὺς ἀνεκδότους λόγους.

ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Υἱὸς Σπυρίδωνος ἐξ Ἀργοστολίου δημοσιογράφος. Βουλευτὴς Κραναίας μετὰ τὴν Ἕνωσιν. Ἐδημ. τὸ διήγημα *Μαρία* μετάφρ. ἐκ τῆς Ἰταλικῆς. Ἐν Ἀργοστολίῳ 1864.

ΒΑΛΣΑΜΟΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Μαθηματικὸς καὶ μηχανικός· α΄) *Τοκολόγιον* ἐν Κεφαλληνίᾳ 1865. Τύποις *Ἠχοῦς*· β΄) *Πρακτικὴ χωρομετρία* αὐτ. 1863· γ΄) *Χρῆσις τοῦ τομέως* αὐτ. 1853· δ΄) *Χάρτης τῆς νήσου Κεφαλληνίας*.

ΒΑΡΛΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ. Υἱὸς ἱερέως Μαρίνου ἐκ Ληξου-

[1] Κρίσεις περὶ τῶν ἔργων του ἴδε ἐν Ἐφημερίδι Ἀθηνῶν 31 δεκεμβρίου 1895.

ρίου (1847—1893). Δημοσιογράφος, νομικὸς καὶ ποιητής· α΄) *Ἀτταλὰ καὶ Ῥεναῖος* καὶ β΄) *περιήγησις εἰς Ἀμερικήν*, ἀμφότερα μεταφρ. ἐκ τοῦ Châteaubriand. Ἐν Ἀθήναις 1866.

ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ ΠΕΤΡΟΣ. Ἐκ Ληξουρίου νομικός. Ἐδημ. *Τί ἐστι νόμος*. Ἐν Σμύρνῃ 1834.

ΒΕΓΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Υἱὸς Σπυρίδωνος ἐξ Ἀργοστολίου ἰατρός. Ἐδημ. De hepatis structura et evolutione. Ἀφῆκεν ἀνέκδοτον μονογραφίαν *περὶ σπονδυλικῆς στήλης*. Ἀπέθανεν ἐν Ἰασίῳ τὸ 1857.

ΒΕΓΙΑΣ ΠΕΡΙΚΛΗΣ. Υἱὸς Διονυσίου ἀποθανὼν νεώτατος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ἰατρὸς καὶ φιλόλογος· α΄) *Τὰ πρῶτα καθήκοντα τῆς μητρὸς καὶ αἱ πρῶται περὶ τοῦ τέκνου φροντίδες ὑπὸ Ἀμμὸν καὶ Βίγγελ* μεταφ. ἀπὸ τοῦ Γερμανικοῦ· β΄) μετάφρ. τοῦ Die insel Korfu eine geographische monographie [1].

ΒΕΓΙΑΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ υἱὸς Ἰωάννου ἐξ Ἀργοστολίου. Ἐκ τῶν εὐμεθοδωτέρων καὶ φιλοπονωτέρων διδασκάλων τῆς νήσου ἐπὶ Ἀγγλικῆς προστασίας. Τὸ 1852 διευθυντὴς τοῦ Παρθεναγωγείου Ἀργοστολίου, καὶ ἀπὸ τοῦ 1854, τοῦ αὐτόθι ἀλληλοδιδακτικοῦ [2]. Ἐδημ. α΄) *Διέγερσις τῆς περιεργείας τῶν παίδων εἰς τὸ νὰ μανθάνωσι τὰ ἀναγκαῖα καὶ τὰ ὠφέλιμα*. Ἐκ τῶν τοῦ Καντόν. Ἐν Κεφαλληνίᾳ σελ. 55 1850· β΄) *Στοιχειώδης Γραμματικὴ τῆς ἁπλοελληνικῆς γλώσσης* εἰς χρῆσιν τῶν ἀρχαρίων. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1855 [3]· γ΄) Πρὸς χρῆσιν τῶν παίδων, γνώσεις φυσικῆς καὶ ἠθικὰ παραγγέλματα, μετάφρ. καὶ ἐράνισις. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1855 σελ. 66 εἰς 16ον.

ΒΕΙΛΑΝΔΟΣ ΠΑΝΑΓΗΣ. Ἰατρὸς ἐκ Σάμης. Ἐδημ. *Σὶδ* τραγῳδίαν τοῦ Κορνηλίου μετ᾽ ἀναλύσεως καὶ βιογραφίας τοῦ ποιητοῦ. Ἐν Ἀθήναις 1868 εἰς 8ον.

ΒΟΘΡΟΝΤΟΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ἐξ Ἀργοστολίου νομικός. Ἐδημ. τὸν *Σαρδανάπαλον* τοῦ Βύρωνος ἐν μεταφρ. Ἀπέθ. τὸ 1898. Οἱ *Βοθροντοὶ* κατάγονται ἐκ Μοθώνης, καταφυγόντες τὸ 1533 μετ᾽ ἄλλων οἰκογενειῶν εἰς Ἑπτάνησον, καὶ καταλεχθέντες (1580) ἐν τοῖς Προνομιού-

[2] Ἴδε περὶ τούτου. Βροκίνη ἐν Ἐκδ. Ἱστορίας δεσποτάτου Ἠπείρου ὑπὸ Ρωμανοῦ.

[2] Πρὸ αὐτοῦ διηύθυνε τὸ παρθεναγωγεῖον ἡ Ἀγγλὶς Μόρφη. Τοῦ ἐν Ληξουρίῳ διευθύντρια ἀπὸ τοῦ 1851 διετέλεσεν ἡ Ἀγγλὶς Λαΐζα Βάρκερ.

[3] Ἴδε περὶ ταύτης Πανδώραν 1855 σελ. 582.

χοις. Ὡς παλαιότεροι εὐγενεῖς, ἀνεγνωρίσθησαν αὖθις ὡς τοιοῦτοι τὸ 1803 ὑπὸ τοῦ Πρυτάνεως Κεφαλληνίας Μ. Καρατζία [1].

ΒΟΛΤΕΡΑΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ἐκ Μαντζαβινάτων Πάλης γενν. τὸ 1845. Μαθηματικὸς καὶ φιλόλογος· α΄) ***Φιγγάλος*** ποίημα Ὀσσιανοῦ μετάφ. ἀπὸ τοῦ Ἀγγλικοῦ. Ἐν Ἀθήναις 1869 μετὰ μακρᾶς ἱστορικῆς εἰσαγωγῆς· β΄) ***Θεοσοφήματα ἑνὸς Θεολόγου ἤτοι περὶ τῆς αἱρέσεως τῶν μονοφυσιτῶν***. Ἐν Καΐρῳ 1887· γ΄) ***Περὶ Ὁμηρικῆς Ἰθάκης***, ἐν ***Ἄστει*** Ἀθηνῶν· δ΄) ***Ἡ Ὁμηρικὴ Ἰθάκη*** ἤτοι κριτικὴ μελέτη πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ἡ Παλικὴ (Κεφαλληνίας) εἶνε ἡ Ὁμηρικὴ Ἰθάκη. Ἐν Ἀθήναις 1903 σελ. 1108.

ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Ἱεροδιδάσκαλος ἐκ Λακκίθρας· α΄) ***Σύντομος ἀνασκευὴ κατὰ τοῦ θεοστυγοῦς βιβλιαρίου τοῦ ἐπιγραφομένου «Τὰ μυστήρια τῆς Κεφαλληνίας»***. Ἐν Ἀργοστολίῳ 1856 εἰς 16ον σελ. 30· β΄) ***Ἐπιτάφιος εἰς τὸν ἰατροφιλόσοφον Νικ. Δελλαπόρταν***. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1860.

ΓΚΕΝΤΙΛΙΝΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ. Ἔδημ. ***Νύξεις περὶ τοῦ βίου Ἀνθ. Μαζαράκη μητροπολίτου Σελευκείας***. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1887. Τύποις Προόδου.

ΓΚΕΝΤΙΛΙΝΗΣ ΠΕΤΡΟΣ υἱὸς Μαρίνου θανὼν ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1902. Διετέλεσε πρόξενος ξένων κρατῶν καὶ πρόεδρος τοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ φιλολογικοῦ συλλόγου ***Ἐλπίς***. Ἔδημ. α΄) ***Ἔγκλημα καθοσιώσεως***, δρᾶμα μεταφ. ἀπὸ τῆς Ἰταλικῆς. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1875· β΄) Πραγματεῖαι διάφοροι ἐν περιοδικοῖς καὶ ἐν Ἑσπέρῳ Λειψίας ***περὶ τῆς μονῆς τοῦ Ἁγ. Γερασίμου τῶν Ὁμαλῶν***.

ΓΚΕΝΤΙΛΙΝΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ ἐκ Πυλάρου ἰατρός. Διετέλεσε καὶ βουλευτὴς Σάμης· α΄) ***Περὶ ἰαματικῶν ὑδάτων Κυλλήνης***· β΄) ***ἐπικήδειος εἰς Σ. Ὀλυμπίδην διδάσκαλον***.

ΓΚΙΟΛΜΑΣ ΑΝΑΣΤ. ΜΙΧΑΗΛ ἐκ Μιχαλιτσάτων τῆς Πάλης (1842-1882. Καθηγητὴς ἐν τῷ γυμνασίῳ Ἀργοστολίου (1873-1882). Δεινὸς ἑλληνιστὴς καὶ ἑρμηνευτὴς συγγραφέων· α΄) «***Οὐδὲν τὸ μικροῦ λόγου ἄξιον ἐν τῇ διαγωγῇ τοῦ παιδός***» (ἐν περιοδ. ***Πλάτωνι*** Ἀθηνῶν 1877)· β΄) ***Κικέρωνος, οἱ περὶ Ἀρχίου τοῦ ποιητοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ Μα-***

[1] Τὰ ἔγγραφα τοῦ οἴκου καὶ τὸ οἰκόσημον κατέχει ὁ φίλος κ. Ἀναστ. Βοθροντός.

νελείου νόμου μετ' εἰσαγωγῆς καὶ σημειώσεων. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1878· γ΄) *Τινὲς παράλληλοι βίοι ἐκ τῶν τοῦ Πλουτάρχου* μετὰ σχολίων. Ἐν Ἀθήναις 1880. Τὴν οἰκογένειαν ἀπαντῶμεν καὶ *Γκιόλουμας* ἐν παλαιῷ κώδικι τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Μαρίνης.

ΓΡΑΤΣΙΑΤΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ἐκ Σάμης. Ἐσχολάρχησεν ἐν Πυλάρῳ καὶ ἐδίδαξεν εἰς γυμνάσια καὶ εἰς τὸ διδασκαλεῖον τῆς Ἑπτανήσου. Τανῦν γυμνασιάρχης ἐν Ἀργοστολίῳ. Ἐδημ. ἐν μεταφρ. τὴν *περὶ θανατικῆς ποινῆς* πραγματείαν τοῦ Α. Βέρα. Ἐν Ἀθήναις 1887.

ΔΑΛΛΑΠΟΡΤΑΣ ΓΕΡ. ΑΝΔΡΕΑΣ γενν. ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1831. Νομικός, δημοσιογράφος, ποιητής. Διετέλεσε πρόξενος. Ἐξέδωκε τὰς ἐφημ. *Ἀνατολὴν* ἐν Ἀθήναις, καὶ τὴν *Φωνὴν τοῦ Δουνάβεως* ἐν Βραΐλᾳ. Ἐκ τῶν συντακτῶν τῆς *Ἔριδος* τοῦ Βουκουρεστίου. Ἐδημ. α΄) *Ὠδὴν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Σολωμοῦ*) ἐν *Πανδώρᾳ* VIII 221)· β΄) Περὶ *Ἑλλην. Ἐπιστήμης καὶ τῆς ἐπιρροῆς ἣν ἔσχεν εἰς τὸν βίον τῆς ἀνθρωπότητος*. Ἐν Βραΐλᾳ 1870· γ΄) *Φῶτος Τζαβέλλας* δρᾶμα· δ΄) *Ἀθανάσιος Διάκος* δρᾶμα ἐπαινεθὲν ἐν τῷ διαγωνισμῷ τῶν Φιλοτέχνων 1896. Πρὸς ἔκδοσιν· *Συλλογὴ ποιήσεων*. Ὁ τούτου αὐτάδελφος *Σπυρίδων* φαρμακοποιὸς ἔγραψε τὸν *Πειρατὴν* ἐπικολυρικὸν ποίημα ἐπαινεθὲν εἰς τὸν Φιλαδέλφειον διαγωνισμόν [1].

ΔΑΛΛΑΠΟΡΤΑΣ ΜΑΡ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ. Ἐκ Ληξουρίου νομικός. Ἐδημ. *Περὶ συμμερισμοῦ τῆς πόλεως Ληξουρίου εἰς τὴν ἀντιπροσώπευσιν τῆς νήσου Κεφαλληνίας*. Ἐν Κερκύρᾳ. Τύποις Ἑρμοῦ 1849 [2].

ΔΑΛΛΑΠΟΡΤΑΣ ΘΕΑΓΕΝΗΣ υἱὸς Χριστοδούλου, ποιητής· α΄) *Θρῆνοι καὶ στόνοι*. Ἐν Κεφαλληνίᾳ τύποις *Κεφαλληνίας* 1880 σελ. 80 εἰς 8ον· β΄) *Τὰ δάκρυά μου*. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1902 σελ. 30.

ΔΕΒΑΡΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ἐκ Πυλάρου ἰατρός. Ἐδημ. *Συλλογὴν ποιημάτων* ἐν Ταϊγανίῳ 1870.

ΔΕΒΑΡΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ υἱὸς Νικολάου ἰατρὸς καὶ δημοσιογράφος. Ἐκδίδει ἐν Παρισίοις τὸ περιοδικὸν Galien, καὶ τὴν *Παρισινὴν σύγχρονον ἐπιθεώρησιν*.

[1] Οὐκ ὀρθῶς ὁ Χιώτης VI ἀναφέρει δύο Ἀνδρέας Δαλλαπόρτας.

[2] (Ἐν τῇ Η΄ Βουλῇ οἱ βουλευταὶ Ι Φορέστης καὶ Ἀν. Ξυδιᾶς ὑπέβαλον πρότασιν, ἵνα τὸ Ληξούριον ἀποτελέσῃ ἰδίαν ἐκλογικὴν περιφέρειαν καὶ οὐχὶ μίαν μετὰ τῆς λοιπῆς νήσου κατὰ τοὺς ἐπὶ ἁρμοστοῦ Nugent κανονισμούς. Δὲν ἐκυρώθη ὑπὸ τοῦ Ἁρμοστοῦ. Ἴδε πρακτ. Η΄ Βουλῆς καὶ Πατρίδα Κερκύρας 1849 ἀρ. 15.

ΔΡΑΚΟΝΤΑΕΙΔΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ. Υἱὸς Νικολάου ἱερέως. Ἐξέδωκε τὸ Κυριακοδρόμιον Γεωργ. Γιαννούλη Ζακυνθίου. Ἐν Ἀργοστολίῳ 1851.

ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΝ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Ἐδημ. ***Ἀνθοδέσμην*** ἤτοι τὰ Ἐθνικὰ τοῦ Πανελληνίου αἰσθήματα. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1873 εἰς 16ον σελ. 70.

ΖΕΡΒΟΥ ΑΣΠΑΣΙΑ θυγάτηρ Ἠλία. Ἐδημ. μετάφρ. ἐκ τῶν τοῦ Μοντεσκιοῦ ***Ἀρσάκης καὶ Ἰσμηνία***. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1875.

ΖΕΡΒΟΣ ΣΠΥΡ. ΙΩΑΝΝΗΣ γενν. ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1873· α΄) ***Κοινωνικαὶ εἰκόνες—Οἱ Κακοῦργοι***. Ἐν Κερκύρᾳ 1889 σελ. 165 εἰς 8ον· β΄) ***Τὰ ἀπόκρυφα τῆς Αἰγύπτου***. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ἐξέδιδεν ἐν Αἰγύπτῳ τὸ περιοδ. ***Κόσμον*** καὶ τὴν ἐφημ. ***Ἑρμῆν***, συνεργάτην σχὼν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ***Παναγιώτην*** διδάκτορα τῶν μαθηματικῶν, διδάξαντα καὶ ἐν Ληξουρίῳ (1899-1901) καὶ ποιησάμενον πρό τινος σπουδαίας ἀνακοινώσεις περὶ ὁλοκληρωτικοῦ ὑπολογισμοῦ ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ [1].

ΖΥΓΟΥΡΑΣ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ υἱὸς Ξενοφῶντος. Νομικός. Ἐδίδαξεν ἐμπορικὸν δίκαιον ἐν τῇ σχολῇ τῶν Ἐμποροϋπαλλήλων ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τῷ Πρακτικῷ Λυκείῳ Νούκα τῆς Θεσσαλονίκης· α΄) ***Λογισμογραφία*** Ἀθήνῃσι 1891· β΄) ***Περὶ ἐμπορικῶν σχολῶν καὶ τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως***. Ἐν Ἀθήναις 1893.

ΙΓΓΛΕΣΗΣ ΓΕΩΡΓ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ βαρῶνος, γενν. ἐν Κωνσταντινουπόλει νομικὸς καὶ δημοσιογράφος ἐν Ρωσσίᾳ. Ἐπὶ Ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου συνέλεξεν ἱκανὸν χρηματικὸν ποσὸν πρὸς περίθαλψιν παθόντων καὶ ἀγορὰν ἱερῶν σκευῶν καὶ ἀμφίων διὰ τοὺς ἐν Ἠπείρῳ καὶ Θεσσαλίᾳ ναούς· α΄) ***Ἐγχειρίδιον τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀνατροφῆς***· β΄) ***Ἡ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀνατροφὴ ἢ ὁδηγὸς συμπεριφορᾶς***. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1898. Ἤδη ἀνώτερος ὑπάλληλος ἐν Πετρουπόλει.

ΙΓΓΛΕΣΗΣ ΚΟΣΜΑΣ· α΄) ***Μυστήριον τοῦ κοινωνικοῦ συστήματος*** Α.΄ Ἐν Ἀθήναις 1850· β΄) ***Ἐγχειρίδιον περὶ καλλιτεχνίας πρὸς χρῆσιν τῆς φιλομούσου νεολαίας***. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1868.

ΙΓΓΛΕΣΗΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ. Ἀρχιμανδρίτης, καθηγητὴς τῶν ἱερῶν καὶ ἱεροκήρυξ· α΄) ***Πανηγυρικὸς εἰς τὴν πρώτην πεντηκονταετηρίδα τῆς πολιτικῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος***. Ἐν Κερκύρᾳ 1871· β΄)

[1] Ἴδε Ἄστυ Ἀθηνῶν 1904 φεβρ.

Πανηγυρικὸς εἰς τὸν ὅσιον Γεράσιμον. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1879· γ') *Προτροπὴ εἰς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν*. Ἐν Κερκύρᾳ 1890· δ') *Λόγος ἐγκωμιαστικὸς εἰς τὸν μητροπολίτην Ἀθηνῶν Προκόπιον*· ε') *Περὶ ἀναδιοργανώσεως τῆς θρησκευτικῆς καὶ θεολογικῆς ἐκπαιδεύσεως*. Ἐν Ἀθήναις 1897. Ἀφῆκεν ἀνέκδοτον μακρὸν ἔργον ἑρμηνευτικὸν τῆς Γραφῆς.

ΚΑΒΑΛΙΕΡΑΤΟΣ Κ. Γ. διδάσκαλος ἐκ Σάμης· *Αἰμίλιος ἢ περὶ ἀγωγῆς* 1899. Ἐν Ἀθήναις.

ΚΑΛΛΙΓΑΣ ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ ἐκ Λειβαθοῦς (1807-1882). Διετέλεσεν ἡγούμενος τῆς ἐν Ἄθῳ μονῆς τοῦ ἁγίου Παύλου ἐφ' ἱκανόν[1]· α') *Νοερὰ σύνοψις ἤτοι διδασκαλία τῆς νηπτικῆς*. Εἰς τοῦτο ἐπεσύναψε καὶ *κανόνα τῆς Ὑπαπαντῆς* καὶ *Ἐγκωμιαστικὸν λόγον Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου εἰς τὸν Μ. Βασίλειον*. Ἐν Ἀθήναις 1853· β') *Μέγα ὡρολόγιον* Ἐν Πειραιεῖ 1859· γ') *Ἀθωνιάς*. Ἐν Ἄθωνι 1861 σελ. 118 εἰς 8ον ἀνατυπωθεῖσα τὸ 1870 καὶ ἐν Σμύρνῃ. Περιέχει αὕτη τρία τυπικὰ καί τινα ἱστορικὰ τῶν μονῶν, φαίνεται δὲ ληφθὲν ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ Θ. Ἐσφιγμενίτου, ἀλλὰ ἔχει πολλὰ χάσματα καὶ ἀνακριβείας[2].

ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ ΝΕΟΦΥΤΟΣ ἀρχιμανδρίτης γενν. ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1844. Ἐφημέριος ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καὶ διδάσκαλος. Ἐκήρυξε πολλάκις. Διετέλεσε γραμματεὺς τῶν ἀρχιερέων Κερκύρας Ἀντωνίου καὶ Κεφαλληνίας Σπυρίδωνος Β'· α') *Παρακλητικὸς κανὼν εἰς Ἅγ. Νικόλαον*. Κερκύρᾳ 1871· β') *Βιογρ. Γεωργίου Κ. Τυπάλδου* μετάφρ. ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ· γ') *Μαρία Στουάρτη* δρᾶμα ἐκ τῆς ἀγγλικῆς· δ') *Περὶ φιλομουσίας καὶ ἀγωγῆς τῶν γυναικῶν*· ε') *Ἐπιμνημόσυνος εἰς τὸν ἀοίδιμον μητροπολίτην Κεφαλληνίας Παρθένιον Μακρῆν*· ϛ') *Λόγος ἐπι-*

[1] Ἡγουμένευσαν ἀλλαχοῦ καὶ οἱ ἑξῆς κεφαλλῆνες· Σεραφεὶμ Πετρίτσης, ἐν μονῇ Σίμωνος Πέτρου 1781· Βενέδικτος Πετρίτσης ἐν τῇ τοῦ Γρηγορίου τὸν ιθ' αἰῶνα· Χριστόφορος Τσιμαρᾶτος Γεννατᾶς, ἐν τῇ τοῦ Κουτλουμουσιανοῦ τὸν ιθ' αἰῶνα· Νεόφυτος Μοσχόπουλος ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Παύλου 1860· Φίλιππος Τσουλάτης ἐν Βυθηνίᾳ τὸν ιθ' αἰῶνα· Παρθένιος Καλλιγᾶς ἐν Πάτμῳ Δαμιανὸς Λιναρδᾶτος ἐν Καλάμαις τὸν ιθ' αἰῶνα.

[2] Παπαδοπ. Σύγχρ. ἱεραρχία τῆς Ὀρθοδ. Ἐκκλησίας. Ἐν Ἀθήναις Α'. 339. Κοσμᾶ (Βλάχου). Ἡ Χερσόνησος τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἐν Βόλῳ 1903 ιη' καὶ 345.

κήδειος εἰς 'Αναστ. Μεταξᾶν. 'Εν Κεφαλληνίᾳ 1879· ζ') A funeral sermon delivered before the grave of Timothy Broughton. Cephalonia 1880. Οἱ *Καλόγηροι* (ἢ 'Αγιῶται) ἀλβανοὶ ἐκ Πάργας, κατέφυγον μετὰ τὴν τῆς Πάργας ἀπεμπόλησιν εἰς 'Επτάνησον [1].

ΚΑΡΟΥΣΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ υἱὸς Δημητρίου γενν. ἐν 'Αργοστολίῳ τὸ 1849· α') *Τίς ἡ ἀληθὴς τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησία ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐποχῇ.* 'Εν 'Αθήναις 1885· β') *Οἱ λυμεῶνες τῆς πίστεως.* 'Εν 'Αργοστολίῳ 1886 ἐκ τῆς 'Ιταλικῆς. Τοῦτο συνεξέδωκε μετὰ σημειώσεων ἃς τιτλοφορεῖ «*Πρότυπα ἀρχιερέων καὶ καλογήρων* [2]· γ') *'Απόστολος Μακράκης ἐν σχέσει πρὸς τὸν εὐαγγελικὸν νόμον καὶ τὸν ὀρθὸν λόγον.* 'Εν 'Αργοστολίῳ 1899· δ') *Δημήτριος Νεράντζης* βιογρ. 'Εν 'Αθήναις, 1903 σελ 12, εἰς 8ον·ε') Μετάφρ. ἐκ τῶν τοῦ Πινιατόρρου, *περὶ ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῆς Κεφαλληνίας*, ἐν *'Εφημερίδι 'Αργοστολίου* 1902-1903. Πρὸς ἔκδοσιν ἔχει ὁ φιλόπονος λόγιος· α') *Σωτήριος Φιλάρετος καὶ ἡ ἐν 'Αθήναις φιλοσοφικὴ σχολὴ τοῦ Λόγου·* β') μετάφρ. μετὰ πολλῶν προσθηκῶν τῶν Cenni sul protetorato brittanico τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

ΚΑΤΣΑΪΤΗΣ ΝΙΚ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ἐκ Ληξουρίου. Νομικὸς καὶ ἀνώτερος ἐπαγγελματίας ἐπὶ ἀγγλικῆς προστασίας· α') *Λόγος ἐπικήδειος εἰς Μαρῖνον Λοβέρδον.* 'Εν Κερκύρᾳ 1842· β') *Φιλοσοφικὴ διατριβὴ περὶ τοῦ πῶς δεῖ νομοθετεῖν.* 'Εν Κερκύρᾳ 1845. 'Απέθανεν ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1876.

ΚΑΤΣΑΪΤΗΣ Ν. ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. 'Εδημ. στιχουργήματα «*Πτήσεις*» ἐν Βραΐλᾳ 1892.

ΚΕΦΑΛΑΣ ΣΠ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ. Ἔγκριτος ἰατρός, ποιητὴς καὶ πολιτευτής· *Δημώδεις ὁδηγίαι περὶ χολέρας.* 'Εν Κεφαλληνίᾳ 1850 [3]. 'Αφῆκε

[1] Περὶ τῶν Παργίων τούτων ἴδε Filza gov. provisorio n. 12 ἐν ἀρχειοφ. Κεφαλλ. καὶ ἡμετέραν πραγματείαν ἐν Μούσαις Ζακύνθου 1899 σ. 161.

[2] Τὸ δημοσίευμα προὐκάλεσεν ἐπίκρισιν τοῦ ἐν 'Αργοστολίῳ προεστῶτος τῆς Λατινικῆς μονῆς τοῦ 'Αγ. Νικολάου, πατρὸς Inn. Da Modugno, μεθ' ἣν ἐπηκολούθησαν ἑκατέρωθεν δημοσιεύματα ἀναγαγόντα τὸ ζήτημα εἰς ἐπίμονον καὶ ἄκαρπον δογματικὴν συζήτησιν.

[3] Αἱ ὁδηγίαι ἐγένοντο δεκταὶ ὑπὸ τῆς τότε ὑγειονομικῆς ἐπιτροπῆς συγκροτουμένης ὑπὸ τῶν διαπρεπῶν ἰατρῶν Ε. 'Αραβαντινοῦ καὶ Ν. 'Ιγγλέση, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ δραστηρίου ἀστυνόμου Ρ. Στεῖβενς.

δύο ἀνεκδότους συλλογὰς στιχουργημάτων λυρικῶν, σατυρικῶν καί τινων μεταφράσεων ἐκ τῶν τοῦ Ὁρατίου, Μόντη, Βίωνος, Θεοκρίτου καὶ Ἀνακρέοντος, σωζομένκς παρὰ τῷ ἐν Κερκύρᾳ υἱῷ αὐτοῦ κ. Θεαγένῃ.

ΚΕΦΑΛΑΣ ΙΩΑΝ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Λόγιος καὶ δημοσιογράφος. Ἐδίδαξε διπλογραφίαν ἐν τῷ Λυκείῳ Ἀργοστολίου. Ἐδημ. ***Αἰωνία ζωή***, μετάφρ. ἀπὸ τοῦ Ἐρν. Ναβίλη. Ἐν Ὀδησσῷ 1865.

ΚΑΛΛΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ. Ἐκ Κάστρου νομικὸς καὶ δημοσιογράφος. Ἐξέδιδεν ἐν Κερκύρᾳ τὴν ἐφημ. ***Νέαν Ἐποχὴν*** τὸ 1860-1862, διατελέσας καὶ ἐκ τῶν συντακτῶν τῆς ***Παλιγγενεσίας*** ἐν Ἀθήναις. Ἑταῖρος τῶν ἐν Ἀνατολῇ Ἰταλικῶν κομιτάτων. Ἐδημ. ***Κριτικὴν μελέτην περὶ τῶν ποιήσεων τοῦ Ἰωάν. Ζαμπελίου***, ἐν ***Πανδώρᾳ***.

ΚΑΛΛΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ υἱὸς Γεωργίου ἐκ Ληξουρίου νομικός· α΄) Ἀρχαῖα ἱστορικὰ γεγονότα τῆς οἰκογενείας τῶν κομ. Κλαδᾶ (1366-1803). Ἀθήνησι 1873 μετ' ἰταλικῆς καὶ ἀγγλικῆς μεταφράσεως· β.΄) An historical outline of a grecian family when Greece and the Ionian islands were under the dominion of the republic of Venice and the Ionians islands under the protectorate of England by C. Chettenham, 1864.

ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ἐξ Ἀργοστολίου. Ἐδημ. ***Περὶ ματαιότητος τοῦ κόσμου καὶ ἀθλιότητος τοῦ ἀνθρώπου.***

ΚΟΛΑΪΤΗΣ Ι. Γ. Ἐξ Ἐλιοῦ. Ἐξέδωκε τοὺς ***λόγους τοῦ Ἀριστομ. Κοντογούρη*** ἐν Ἀθήναις 1882.

ΚΟΜΠΟΘΕΚΡΑΣ ΙΩΑΝ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ [1] δημοσιογράφος καὶ θεολόγος. Ἐδίδαξεν ἐν Ἀθήναις φιλολογικά. Διετέλεσε βιβλιοφύλαξ τῆς ἐν Ἀργοστολίῳ Βιβλιοθήκης [2]. Ἀπέθανε τὸ 1901· ά) ***Κλεὶς Ὁμήρου.***

[1] Ὁ πατήρ του συνέστησε πρῶτος ἰχθυοτροφεῖον ἐν Κουτάβῳ, ἐπιχειρήσας δὲ καὶ ἀποξήρανσιν τοῦ ἕλους, εἰσήγαγε καλλιεργείας νέων φυτῶν τὸ 1827.

[2] Συνέστη ὑπὸ Γερμανοῦ ἀρχιεπισκόπου Κεφαλληνίας, τοῦ κανονισμοῦ αὐτῆς ἐγκριθέντος Β. Δ. τῇ 30 νοεμβρίου 1887—κατ' ἀρχὰς κληθεῖσα ἀρχιεπισκοπική, μετακληθεῖσα κατόπιν δημοσία—Βιβλιοφύλακες διετέλεσαν καὶ οἱ Νικ. ἱερ. Πολλάνης, Γερ. Λοβέρδος Κωστῆς καὶ Γεώργ. Ἄβλιχος. Ἄλλαι δημόσιοι βιβλιοθῆκαι εἶνε ἡ τῶν γυμνασίων Ληξουρίου καὶ Ἀργοστολίου. Τὴν τοῦ ἐν Ληξουρίῳ συνέστησεν ὁ γυμνασιάρχης Ἀνδρ. Σταθακόπουλος τὸ 1899, δημοσιεύσας καὶ τὸν κανονισμόν. Βιβλιοθῆκαι ἄξιαι λόγου ἐν τῇ νήσῳ εἶνε αἱ τοῦ Μαρ. Γκεντιλίνη, Πινιατόρων, ἀδελφῶν Π. Μεταξᾶ. Ἐπαμ. Μεταξᾶ, Ι. Τσι-

Ἐν Ἀθήναις 1861, μετάφρ. ἀπὸ τοῦ ἀγγλικοῦ· β′) *Ἡ πρὸς Διογνητον ἐπιστολή*. Ἐν Ἀθήναις 1886· γ′) *Ἀληθὴς βίος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ τῶν καθαρῶν πηγῶν τῆς Γραφῆς καὶ τῆς Ἱστορίας*· δ′) *Αἱ κακοδοξίαι καὶ βλασφημίαι κατὰ τῶν ἱερῶν δογμάτων τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τοῦ ἀρχιμανδρίτου Διον. Λάτα*. Ἐν Ἀθήναις 1879. Ἐξέδιδεν ἐν Ἀργοστολίῳ ἀπὸ τοῦ 1866—1869 τὰς ἐφημερίδας *Κράνιος* καὶ *Τετράστυλος*. Ἀφῆκε χειρόγραφον τῆς *ἱστορίας τοῦ οἴκου Κομποθέκρα*. Ἔσχε τὴν μετ' ἄλλων πρωτοβουλίαν συστάσεώς ποτε ἀδελφότητος ἀπόρων ἐν Ἀργοστολίῳ «*Ἅγιος Γεράσιμος*».

ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ ΙΩΑΝ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Ἐδημ. *περὶ τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν, τουτέστι βλάβη καὶ ὠφέλεια αὐτῶν εἰς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα. Ἐν Κεφαλληνίᾳ* 1852 σελ. 52 εἰς 16ον.

ΚΟΣΜΑΣ. Ἱεροδιάκονος ἐν μονῇ Ἁγίου Παύλου τοῦ Ἄθω ἐκ Ληξουρίου, υἱὸς Εὐαγ. Βλάχου· α′) *Μελέται περὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους* ἐν ἐφημ. *Κωνσταντινούπολις* ἔτους κγ′· β′) *Ἡ χερσόνησος τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἄθω καὶ αἱ ἐν αὐτῇ μοναὶ καὶ οἱ μοναχοὶ πάλαι τε καὶ νῦν*. Ἐν Βόλῳ 1903 σ. 376 εἰς 8ον. Εἶναι τοῦτο περίληψις καὶ ἀπάνθισμα ἀπὸ τοῦ μακροῦ αὐτοῦ ἔργου «*Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Ἄθω μονῶν καὶ μοναχῶν*», εἰς ὃ ἐφ' ἱκανὰ ἔτη ἠσχολήθη ὁ φερεπονώτατος καὶ εὐπαίδευτος συμπολίτης.

ΚΟΥΝΤΟΥΡΗΣ ΑΝΤ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1858. Καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν ἐν Ὀδησσῷ· α′) *Ἐκδικητικὴ γυνὴ* κωμ. Γολδόνη ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1876· β′) *Μαθήματα τηλεγραφικὰ* ἐκ τοῦ γαλλικοῦ. Ἐν Ἀθήναις 1890· γ′) *Ὁ ἠλεκτρισμὸς ἐν τῇ βιομηχανίᾳ* μετ' εἰκόνων. Αὐτ. 1893.

ΚΟΥΡΤΕΛΗΣ ΧΑΡΑΛ. ΙΩΑΝΝΗΣ (1843—1897). Δημοσιογράφος καὶ ποιητὴς ἐκ Ληξουρίου. Συνεργάτης τοῦ περιοδικοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως *Ἐδέμ*. Ἐξέδιδεν Ἀθήνησι τὸ περιοδικὸν *Ἰλισσὸς* καὶ τὰς ἐφημ. *Ἀγορά*, *Εἰρηνικὴ* καὶ τὴν σατυρικὴν *Μῶμος*. Ἐν Μασσαλίᾳ ἔγραφεν ἐν τῷ Sémaphore, ἀνέλαβε δὲ τῇ προτροπῇ τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τότε ἐφημερίου Γερμανοῦ Καλλιγᾶ, τὴν ἔκδοσιν τῆς ἐφημε-

μάρα, Ἠλ. Ζερβοῦ, υἱῶν Δ. Χοϊδᾶ, Κιμ. Σβορώνου, Π. Βεργωτῆ, ἀδελφῶν Σ. Δαλλαπόρτα, Ἰωάν. Μενάγια, Δημ. Δελλαδέτσιμα, ἀδελφῶν Ι. Κονιδάρη, Σπ. Φωκᾶ, Νικ. Πανᾶ κλπ. ἐν Ἀργοστολίῳ, ἐν Ληξουρίῳ δὲ αἱ τοῦ Ἰακωβάτου, ἀδελφῶν Α. Τσιτσέλη, Τιμοθ. Χαριτάτου, μονῆς Κηπουρίων, κλπ.

ρίδος *'Αλεξάνδρεια*. Μετέφρασε πολλὰ θεατρικὰ ἔργα δημοσιεύσας αὐτὰ ἐν τῇ *Δραματικῇ βιβλιοθήκῃ*. Ἐν Μασσαλίᾳ ἤρξατο ἐκδίδων τὴν Bibliothèque contemporaine hellénique. Ἐδημ. ἰδιαιτέρως τοὺς *Γανδίνους*, τὸν *Βέρθερον*, τὸ *Ἀργυροῦν Κιβώτιον* μετάφρ. ἀπὸ τῆς γαλλικῆς.

ΚΟΥΡΤΕΛΗ ΙΩΑΝ. ΑΙΜΙΛΙΑ. Λογία καὶ ποιήτρια. Ἐξέδ. *Χρυσάνθεμα* ποιητικὴν συλλογήν. Ἐν Ἀθήναις 1902.

ΚΟΥΡΟΥΚΛΗΣ ΔΙΟΝ. ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ. Γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1857. Διδάκτωρ τῶν μαθηματικῶν διδάξας ἐν τοῖς γυμνασίοις Λευκάδος καὶ Ληξουρίου καὶ ἐν τῇ Ἐμπορικῇ σχολῇ τῆς τελευταίας ταύτης πόλεως. Τὸν λόγον εὔρους καὶ ἐγκυκλοπαιδικῶν γνώσεων, ὡμίλησε πολλάκις ἐν δημοσίαις τελεταῖς, ἐν συλλόγοις καὶ πρὸ διακεκριμένων νεκρῶν συμπολιτῶν. Λίαν συνετέλεσεν εἰς τὴν ἵδρυσιν καὶ ἐπί τινα ἔτη συντήρησιν τῆς Φιλαρμονικῆς Ληξουρίου ἧς διετέλεσε πρόεδρος. Ἐδημ. α') ὁ *Εὐγενὴς βαστάζος* κωμῳδία. Ἐν Ἀθήναις 1879· β') *Περὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως*. Ἐν Ἀθήναις 1888· γ') *Λόγος ἐπικήδειος εἰς Ἰωάννην Τ. Χαριτᾶτον*. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1899· δ') *Λόγος εἰς Σπ. Σερεμέτην* καθηγητήν. Αὐτ. 1899· ε') *Λόγος εἰς Εὐανθίαν Σ. Κατσαΐτου*. Αὐτ. 1900· ς') *Λόγος εἰς τὸ ἐν Ληξουρίῳ μνημόσυνον τοῦ Παναγῆ Βαλλιάνου*. Αὐτ. 1901· ζ') *Περὶ τῶν Ὁμηρικῶν νήσων Ἰθάκης, Σάμης, Δολιχίου καὶ Ἀστερίδος* ἐν περιοδ. *Φύσις* Ἀθηνῶν (ΙΙΙ 37 καὶ 38 τοῦ 1893). Ἡ πραγματεία αὕτη μετεφράσθη εἰς τὸ γερμανικὸν ἐν τῷ περιοδ. Wochenschrift Für Klassische Philologie. II Jahrgaug Berlin 20 juni 1894 no 25 [1]. Ἡ οἰκογένεια *Κουρούκλη* ἦτο ἐκ τῶν ἐπὶ Τόκων προνομιούχων. Τὸ 1454 Λεονάρδος Β' Τόκος ἀπονέμει δίπλωμα προνομιῶν *Βενεδίκτῳ Κουρούκλῃ* εὐγενεῖ καὶ αὐλικῷ αὐτοῦ, ὅτε καὶ ἐδωρήθησαν κτήματα καὶ κατοικίαι τῷ οἴκῳ ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἴσως δὲ τὸ χωρίον *Κουρουκλᾶτα* ἦτο τιμάριον αὐτοῦ. Ὁ ῥηθεὶς *Βενέδικτος* κατήγετο ἐξ Ἠπείρου [2].

ΚΥΡΙΑΚΑΤΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ. Διδάσκαλος. Ἐδημ. *Δημώδη παιδαγωγικήν*. Ἐν Ἀθήναις 1900 σ. 245 εἰς 8ον.

[1] Ὁ κ. Κουρούκλης δέχεται ὅτι ἡ νῦν Σάμη τῆς Κεφαλληνίας, εἶνε ἡ Ὁμηρικὴ Ἰθάκη, αὕτη δὲ ἡ ἀρχαία Σάμη.

[2] Τὰ ἀρχαῖα ἔγγραφα, ἐν οἷς καὶ τὸ οἰκόσημον τοῦ οἴκου εὕρηνται παρὰ τῷ ἐν Ληξουρίῳ κ. Ἀγγέλῳ Κουρούκλῃ.

ΛΕΙΒΑΔΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Νομικός, δημοσιογράφος καὶ ποιητὴς ἐκ Θηναίας. Ἐξέδιδεν ἐν Ἀργοστολίῳ τὴν ἐφημ. *Πέλεκυς* τὸ 1849. Ὁ υἱὸς αὐτοῦ Στέφανος μεταφράσας ἐξέδωκε πρὸ ἐτῶν τὸ μυθιστόρημά του Elfrida.

ΛΕΙΒΑΔΑΣ ΓΕΡ. ΜΙΧΑΗΛ γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1857. Ἔγκριτος νομομαθής. Ἐδημοσίευσε πολλὰς ἑρμηνευτικὰς καὶ κριτικὰς μελέτας ἐν τῷ νομικῷ περιοδικῷ *Νομικῇ*, ἰδιαιτέρως δέ· α΄) ***Περὶ ἀνακοπῆς***. Διατριβὴ ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας· β΄) Ἑρμηνεία τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 480 τῆς Πολ. Δικονομίας. Ἐν Ἀθήναις 1896· γ΄) ***Ἀνατρέπεται διὰ παρελεύσεως χρόνου ἡ ἐκποιητικὴ διαδικασία καὶ ἡ κατάσχεσις ἀκινήτων ;*** Ἀνωνύμως. Ἐν Ἀργοστολίῳ 1883.

ΛΕΙΒΑΔΑΣ ΓΕΡ. ΠΑΝΑΓΗΣ· α΄) ***Οἱ ἀγῶνες τοῦ Γερασ. Λειβαδᾶ ἐκτιμώμενοι ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως***. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1879· β΄) ***Γερασίμου Λειβαδᾶ ὑπόμνημα περὶ τῶν Ἰονίων νήσων πρὸς τὸ Ἀγγλικὸν Κοινοβούλιον διαβιβασθὲν τὸ*** 1852. Ἀναδημοσίευσις. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1878 μετὰ προλεγομένων καὶ σημειώσεων· γ΄) ***Συλλογὴ τῶν φιλοσοφικῶν, ἠθικῶν καὶ οἰκονομικῶν σκέψεων τοῦ Βενιαμὶν Φραγκλίνου***, μετὰ βιογραφίας τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἐπιλόγου. Μετάφρ. ἀπὸ τῶν τοῦ Ruineri. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1891 καὶ πολλὰς ἐν ἡμιφύλλοις διατριβάς.

ΛΕΙΒΑΔΑΣ Δ. ΣΠΥΡΙΔΩΝ. Δικηγόρος. ***Ὁ ῥιζοσπαστισμὸς καὶ αἱ πολιτικαὶ δοξασίαι τοῦ προέδρου τῆς ιβ΄ βουλῆς***. Ἐν Ζακύνθῳ 1862.

ΛΕΙΒΑΘΙΝΟΠΟΥΛΟΣ ΣΠΥΡ. ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1843. Δημοσιογράφος καὶ ποιητής. Ἐξέδιδεν ἐν Ἀθήναις τὴν ἐφημ. ***Κεραυνός***. Ἐδημοσίευσε· α΄) μεταφράσεις διηγημάτων ἐκ τῆς ἰταλικῆς ***Ὁ πολύτιτλος δόκτωρ, Τὸ σπήλαιον τῶν Στρότζων, Ἡ ἐγκαταλελειμμένη, Ὁ κατὰ τῶν ἐραστῶν διωγμός***· β΄) μεταφράσεις ποιήσεων ἀπὸ τῆς ἰταλικῆς, ***μία ψυχὴ περιπλανωμένη*** τοῦ Α. Καλκάνη 1868 καὶ ***Τὰ μνήματα τοῦ*** Pindemonti· γ΄) μεταφράσεις ἔργων ἐπιστημονικῶν καὶ ἱστορικῶν, ***κοινωνικὴ οἰκονομία ἢ πολύτιμον ἐγκόλπιον***. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ σ. 187, ***περιληπτικαὶ βιογραφίαι τῶν διασημοτέρων στρατηγῶν τῆς Α΄ Γαλλικῆς αὐτοκρατορίας***. Ἀθήνησι 1870, ***Σύντομος γραμματικὴ νέας διαλέκτου χρησιμευούσης δι' ἐρωτικὰς καὶ ἄλλας κρυφίας***

διαλέξεις. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ [1]. *Σύντομος ἱστορία τοῦ νησιδίου Καλάμου* [2], *περιήγησις Ἰταλίας*, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1880· δ′) Ποιητικὰς συλλογάς, *Παλμοὶ καὶ δάκρυα* ἐν Κεφαλληνίᾳ 1870, *Ἀνθύλλιον* Αὐτ. 1868, *Ποιήματα* ἐν Ἀθήναις 1873.

ΛΕΥΚΑΔΙΤΗΣ ΚΟΣΜΑΣ ἐξ Ἀργοστολίου καθηγητὴς τῶν Γαλλικῶν· α′) L' Hellénisme et la langue grècque. Athènes. Empr. Hermès 1865· β′) *Ὁ Ἑλληνισμός, οἱ ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες, καὶ ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα* μετὰ γαλλ. μεταφράσεως. Ἐν Ἀθήναις 1896· γ′) *Θεωρία τῶν πανθεϊστῶν καὶ Δαρβινιστῶν ὀλέθριοι εἰς τὴν ἀνθρωπότητα*. Ἐν Χαλκίδι 1884. Ἀπέθανε τὸ 1902.

ΛΕΥΚΑΔΙΤΗΣ ΚΟΣΜ. ΠΑΝΑΓΗΣ. Ἐδημ. *Παραφράσεις ᾠδῶν Ἀνακρέοντος καὶ ἄλλα λυρικὰ στιχουργήματα*. Ἐν Ἀθήναις 1895.

ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ἐξ Ἁγίας Θέκλης. Ἐδίδαξεν ἐν τοῖς γυμνασίοις Ληξουρίου, Ἀργοστολίου, Αἰγίου, Κυπαρισσίας καὶ Ἀθηνῶν. Ἐδημ. α′) μετάφρ. *Αἰνειάδος* μετὰ σημειώσεων· β′) Alterthümer von der insel Kephalonia etc. Erlangen. Ἔχει συλλέξει ἱκανὴν ὕλην πρὸς ἐκπόνησιν τῆς μεσαιωνικῆς ἱστορίας τῆς Κεφαλληνίας.

ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ. Δημοσιογράφος καὶ διδάσκαλος τῆς Γαλλικῆς. Ἐδημ. *Ὑπόμνημα πρὸς τὸν Δ. Βούλγαρην πρωθυπουργόν*. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1868.

ΛΙΝΑΡΔΑΤΟΣ ΙΕΡ. ΚΩΝΣΤ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ. Ἐκ Μονοπολάτων γεννηθεὶς τὸ 1836. Διδάσκαλος. Ἐδημ. α′) *Λόγον ἐπικήδειον εἰς Στ. Πυλαρινόν*. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1875· β′) Ἐξέδωκε προτάξας καὶ βιογραφίαν τοῦ Θ. Καρούσου, τὸ τούτου *περὶ ἀρχαίας φιλοσοφίας παρ' Ἕλλησι δοκίμιον*. Ἐν Ἀθήναις 1888.

ΛΟΒΕΡΔΟΣ ΚΩΣΤΗΣ ΙΩΑΝ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Ἰατρός· α′) Alcuni cenni storici sui generali Pietro ed Alessio conti di Melissinos· β′) Piccoli cenni storici sui Melissínos del impero d' Oriente in poi. Ἀμφότερα ἐν Λιβόρνῳ 1836.

ΛΟΒΕΡΔΟΣ ΓΕΡ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Στρατιωτικὸς ἀποθανὼν ἐν Ἀθήναις τὸ 1882. Ἐδημ. *Ποιήσεις κατὰ τὴν νεότητα αὐτοῦ* [3].

[1] Τὸ κατὰ συνθήκην ἰδίωμα τοῦτο ἐφεῦρον οἱ ἀδελφοὶ Γράβαρη συμβολαιογράφοι ἐκ Ληξουρίου, ὅθεν καὶ γλῶσσα γραβαρέϊκη.

[2] Ἴδε Φίλον τῆς Νεολαίας περιοδ. Ζακύνθου Β′ σελ. 107.

[3] Ἴδε περὶ τούτων Fasti Ellenici· ἐν Rassegna Ellenica No 6. ἐν Ἀθήναις.

ΛΟΒΕΡΔΟΣ ΠΑΝ. ΙΩΑΝΝΗΣ γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1870. Ἀριστοῦχος τῆς γεωργικῆς σχολῆς τοῦ Montpellier. Ἀπὸ τοῦ 1891—1892 ἐδίδαξεν ἐν τῇ Γεωργικῇ Σχολῇ Ἀθηνῶν. Ἐδημοσίευσεν ἐν γαλλικοῖς περιοδικοῖς πολλὰς ἀξίας λόγου γεωπονικὰς πραγματείας. Ἰδιαιτέρως δέ· α΄) Les maladies cryptogamiques des céréales 1891 Paris· β΄) Les bacteriens ἐν Montpellier 1888· γ΄) *Ὁ περονόσπορος τῆς ἀμπέλου*. Ἐν Ἀθήναις 1892. δ΄) *Πρακτικαὶ ὁδηγίαι κατὰ τοῦ περονοσπόρου*[1]. Ἐν Ἀθήναις 1893· ε΄) *Ὁδηγίαι πρὸς κατασκευὴν σταφιδίτου*. Ἐν Ἀθήναις 1894. Διαμένει τανῦν ἐν Γαλλίᾳ, ἔνθα καὶ διπλώματος τῆς Facultè des Sciences τοῦ ἰνστιτούτου Pasteur ἔτυχε.

ΛΟΒΕΡΔΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ἐξ Ἀργοστολίου. Διευθυντὴς ἰδιωτικοῦ ἐκπαιδευτηρίου *Ῥήγας* ἐν Ἀργοστολίῳ ἀπὸ τοῦ 1876. Ἐδημ. α΄) *Ἡ Κυριακὴ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς* μετάφρ. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1882· β΄) *Περὶ λιμοῦ καὶ αὐχμοῦ ὁμιλία τοῦ Μ. Βασιλείου* μετάφρ. εἰς τὴν κοινὴν μετ' ἐκτενοῦς προλόγου.

ΛΟΒΕΡΔΟΣ ΠΑΝ. ΣΠΥΡΙΔΩΝ ἐκ Ληξουρίου. Νομικὸς καὶ ἱκανὸς δημοσιογράφος. Ἀσχολούμενος περὶ τὰ δημόσια οἰκονομικὰ ἐδημοσίευσε δαπάναις τοῦ Συλλόγου πρὸς ἔκδοσιν ὠφελίμων γνώσεων τὰς ἑξῆς ἀξίας λόγου πραγματείας· α΄) *Ὁ Ἐθνικὸς πλοῦτος*. Τεύχη Α΄ καὶ Β΄. Ἐν Ἀθήναις 1901 - 1902· β΄) *Οἱ φόροι τῆς Ἑλλάδος*. Ἀθῆναι 1904· γ΄) *Ἀποταμίευσις καὶ ταμιευτήρια*. Αὐτ. 1904· δ΄) *Ἡ ἁγία πόλις*. Αὐτ. 1902· ε΄) *Ἡ κόρη τοῦ Ἰεφθάε* δρᾶμα Καβαλλόττη μετάφρ. Αὐτόθι. Τὸ α΄ καὶ τὸ γ΄ ἐξέδωκεν ὁ πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων Σύλλογος. Πρὸς ἔκδοσιν ἔχει τὰ ἑξῆς· α΄) *Ἡ Κρήτη* καὶ β΄) *Αἱ ἐργαζόμεναι Ἑλληνίδες*.

ΛΟΒΕΡΔΟΣ ΕΥΣΤ. ΣΠΥΡΙΔΩΝ. Νομικὸς ἀποθανὼν ἐν Ἰασίῳ· α΄) *Χαρίκλεια ἢ ἡ σκλάβα τοῦ Χαρεμίου*, ποίημα εἰς ᾄσματα τρία. Ἐν Κερκύρᾳ 1851. β΄) *Δημοτικὰ ᾄσματα*. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1849· γ΄) *Ὁ ἄγνωστος αὐτόχειρ*. Αὐτ. 1849.

[1] Ἡ νόσος ἐνέσκηψε τὸ 1892. Ἦλθε τότε ἐν τῇ νήσῳ καὶ ὁ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως μετακληθεὶς ἐκ Γαλλίας διάσημος γεωπόνος Κουσνὸν πρὸς ἐξέτασιν τῆς νόσου καὶ ὅπως δώσῃ ὁδηγίας πρὸς πρόληψιν. Ἀλλὰ τὸ 1897 ἐνέσκηψεν αὖθις, δεινοτάτη ὅμως ἦτο ἡ κατὰ τὸ 1900 προσβολή, ἥτις ἤνεγκε τελείαν τῶν σταφίδων καὶ σταφυλῶν καταστροφὴν καὶ τὴν ἀποξήρανσιν πολλῶν κτημάτων.

ΛΟΥΖΗΣ ΓΕΡ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ἐξ Ἀργοστολίου (1812—1882). Νομομαθής, δημοσιογράφος, ποιητής, θεολόγος. Πληρεξούσιος Κεφαλληνίας ἐν τῇ Β' Ἐθνικῇ Συνελεύσει διακριθεὶς ἐν ταῖς περὶ Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀγορεύσεσιν αὐτοῦ. Ἐδημ. ά) *Ἡ πρὸς τὸν Βασιλέα παράστασις καὶ τὰ ἑπτὰ προσέχετε τῆς ὑπ' ἀριθ. 134 ἐφημερίδος Φωνὴ τοῦ Ἰονίου καὶ Ῥήγας*. Ἐν Κερκύρᾳ 1863· β') *Ὁ περὶ ἐκλογῆς τῶν Ἰονίων πληρεξουσίων νόμος*. Αὐτ. 1864· γ') Orazione funebre in morte del mons. Carlo Rivelli corcirese vescovo della chiesa Latina di Corfù, pronunziata in lingua greca, nel cimitero Latino Versione Italiana dello stesso autore. Corfù 1858.

ΛΟΥΖΗΣ ΓΕΡ. ΦΙΛΙΠΠΟΣ γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1831. Στρατιωτικός, ποιητὴς καὶ μουσουργός. Τὸ 1854 ἔδραμεν εἰς Πέτα μετὰ τοῦ αὐταδέλφου του Ἀνδρέου [1]. Ἐδημ. ά) *Φθινοπωρινὰ φύλλα*. Ἐν Ἀθήναις 1861· β') *Ὁ λῃστὴς τῆς Κορίνθου*. Αὐτ. 1862 καὶ ἄλλα ποιήματα ἐν περιοδικοῖς. Ἐμελοποίησε τὸ μελοδραμάτιον *Χάϊδω καὶ Φλῶρος*, οὗ ᾄσματα καὶ δυῳδίαι ἐγένοντο δημωδέστατα, καὶ μετέφρασε πολλὰ ᾄσματα ἐξ ἰταλικῶν μελοδραμάτων.

ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΝ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ἐκ Λειβαθοῦς. Δημοσιογράφος ἐν Ἑλλάδι καὶ Ῥωμουνίᾳ. Ἀρχισυντάκτης τοῦ *Ἑρμοῦ* ἐν Ἀθήναις. Ἐδημοσίευσεν ἐν Ῥωμουνίᾳ καί τινας ἱστορικὰς πραγματείας. Ἡ οἰκογένεια *Λυκιαρδοπούλου* ἢ *Ῥιτσαρδοπούλου* εἶναι παλαιοτάτη ἐν τῇ νήσῳ, ἐγγραφεῖσα ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593—1604. Ἐξ αὐτῆς ἐπεσκόπησαν τῶν νήσων Κεφαλληνίας, Ζακύνθου καὶ Ἰθάκης οἱ *Δαμιανὸς* (1510-1517) καὶ *Λεόντιος* (1518). Ἐπὶ τοῦ περὶ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος πλὴν τῶν χρημάτων ἅτινα εἰσήνεγκεν ὁ οἶκος, διεκρίθη ἐν τῷ στολίσκῳ τοῦ Λ. Κατζώνη καὶ ὁ Ἀνδρέας παρασχὼν τὸ βρίκιον αὐτοῦ [2].

ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ· ά) *Ἱστορία Ἰωακεὶμ Μουρὰτ*

[1] Γνωρίζομεν δραμόντας τότε εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ τοὺς ἑξῆς· Γεώργ. Κατσαΐτην, Μιλτ. Αὐγερινόν, Γερ. Μεσάρην, Μιχ. Μπονᾶνον, Ἀντών. καὶ Μένεγον Ξυδιάδες, Ἰωάννην Στ. Ξυδιᾶν. Ἀριστ. Λειβαδᾶν, Ὄθ. Λειβαδᾶν, Σπ. Ματιᾶτον, Ἠλ. Πανᾶν, Χρυσόστ. Ἱερ. Ζερβόν, Ὄθ. Πυλαρινόν, Σπ. Καραβίαν, Νέστ. Ξυδιᾶν, Εὐάγγ. Μιχάλην, Σταμ. Παπύσην κλπ.

[2] Α. Βερναρδάκη. Περὶ τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἐμπορίου. Ἐν Ἀθήναις σελ. 208.

μετάφρ. ἐκ τῆς Γαλλικῆς Τόμοι δύο. Ἐν Γαλαζίῳ 1866· β') *Διατί; διότι* δημώδης φυσικὴ ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1864· γ') *Λόγος ἐπικήδειος εἰς Σοφίαν Π. Ῥώμα*. Βραΐλᾳ 1868.

ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ. Ἐδημ. δρᾶμα εἰς πράξεις τρεῖς *Πιστὴ σύζυγος*. Ἐν Κεφαλληνίᾳ.

ΛΥΚΟΥΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. Ἐκ Φαρακλάτων ἁγιογράφος. Ἐξέδωκεν *Ἀκολουθίαν τοῦ Ἁγίου Γερασίμου* μετ' εἰκόνων καὶ προσθηκῶν. Ἐν Πάτραις 1870.

ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ. Ἐκ Δειλινάτων. Ἐδημ. *Περὶ ῥιζοσπαστικοῦ ἀγῶνος*. Ἐν Ἀργοστολίῳ 1876.

ΜΑΚΡΗΣ ΑΓΓΕΛΟΣ. Ἐκ Πυλάρου. Ἤρξατο τὸ 1896 δημοσιεύων εἰς δευτέραν ἔκδοσιν *τοὺς βίους τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν Κεφαλληνίας* τοῦ Ἀνθ. Μαζαράκη, οὗ προὔταξε τὴν βιογραφίαν.

ΜΑΚΡΗΣ Ε. Μετάφρ. ἐκ τῆς Ἰταλικῆς, τῆς κωμῳδίας τοῦ Γολδόνη Il burbero benefico. Ἐν Ἀργοστολίῳ 1877.

ΜΑΝΤΖΑΒΙΝΟΣ ΓΕΩΡΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ἐκ Λειβαθοῦς. Νομικός. Βουλευτὴς Πάλης τὸ 1902· ά) *Ἐγχειρίδιον διεθνοῦς δικαίου*, μεταφρ. ἀπὸ τοῦ B. Viane καὶ H. Magron. Ἐν Ἀθήναις 1887. β') *Περὶ δικαστικῶν πλανῶν*· Αὐτ. γ') *Ἀναμνήσεις Κεφαλληνίας*. Αὐτ. 1892· δ') *Περὶ φυσικῶν ἐποχῶν* ἐν *Θέμιδι* Β'. 1891· έ) *Τὸ ταξείδιον τοῦ Περισσὸν* κωμῳδία μεταφρ. ἐν *Παρνασσῷ* ΙΒ'.

ΜΑΝΤΖΑΒΙΝΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Ἀρχιμανδρίτης. Ἐδημ. *Ποίημα κατ' ἀκροστιχίδα ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει τοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἰωακεὶμ Δ'*. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1885.

ΜΑΝΤΖΑΒΙΝΟΣ ΜΙΧΑΗΛ. Ἐκ Κοριάννων ναυτικός· ά) *Λιμενοδείκτης*· β') *Ἀθῆναι καὶ Κωνσταντινούπολις καὶ ἡ διπλωματία τῆς Εὐρώπης*. Ἐν Ἀθήναις 1876· γ') *Σκέψεις ἑνὸς ναύτου κεφαλλῆνος ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν συμφερόντων καὶ ἰδίως τοῦ δήμου Λειβαθοῦς*. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1874.

ΜΑΤΑΡΑΓΚΑΣ ΓΕΡ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ἐκ Κάστρου (1846—1878). Δημοσιογράφος καὶ ποιητής. Ἐξέδιδεν Ἀθήνησι τὸ περιοδικὸν *Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη*.

ΜΑΤΑΡΑΓΚΑΣ ΗΛΙΑΣ. *Λόγος ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ ἑορτῇ τῆς 25 μαρτίου*. Ἐν Καΐρῳ 1903 εἰς 8ον σελ. 24.

ΜΕΛΗΔΟΝΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ἐκ Ληξουρίου ἀρχιμανδρίτης (1830-1895).

Διδάσκαλος. Ἐφημέριος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὸ 1886. Ἐδημ. α) *Ἐπίκρισις ἤτοι περὶ τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ Ἐκκλησιαστικῆς ἀφομοιώσεως*· Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1868· β') *Περὶ τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ διοργανώσεως τῆς δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως*. Ἐν πολλοῖς φύλλοις τῆς ἐφημ. *Ἀφειδία*· γ') Ἑρμηνείας εὐαγγελικῶν περικοπῶν ἐν *Εὐαγγ. Κήρυκι*. Ἀφῆκεν ἀνέκδοτον *ἱστορίαν τοῦ Μ. Πέτρου* ἐκ τῆς γαλλικῆς καὶ *Λεξικὸν τῶν δυσκολιῶν τῆς γαλλικῆς γλώσσης* ἐκ τῶν τοῦ Boiste. Ἐπικήδειον τῷ ἀνδρὶ ἐξεφώνησεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Γεράσιμος Δόριζας.

ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΙΣ ΑΝΑΣΤ. ΑΝΔΡΕΑΣ. Ποιητής· α') Plaintes et regrets. Paris 1848· β') Un songe, ou l' avenir de la Grèce. Αὐτ. 1850.

ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ ΜΑΡ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ. Νομικὸς καὶ ποιητής. Ἀπέθανε τὸ 1899. Ἐξεφώνησέ τινας λόγους. Ἐμελοποίησε τοὺς χοροὺς τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ποιηθέντος μονοπράκτου δράματος *Τὰ βουνίσια παλληκάρια*. Ὁ χορὸς *Τὰ ῥόδα τὰ τριαντάφυλλα*, ἐγένετο δημωδέστατος ἐν Κεφαλληνίᾳ, καθὼς καὶ *ὁ Ὕμνος τῆς 25 μαρτίου*, τονισθεὶς ὑπὸ Φρ. Στείβενς. Ἐδημοσ. α') *Ἡ σταφιδοῦλα* σελ. 32 εἰς 16ον ποίημα. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1850· β') A Rita Gaburi ἐν Ἰταλίᾳ· γ') Πολλὰ ἐθνικὰ καὶ ἐρωτικὰ ᾄσματα ἐν συλλογῇ *Εὐφροσύνη* ἐκδοθείσῃ ὑπὸ Θεοδ. Πεφάνη ἐν Κεφαλληνίᾳ 1852. Ἀφῆκεν ἀνέκδοτα πολλὰ ποιήματα παρὰ τοῖς κ. κ. Ἀγγ. Μελισσηνῷ καὶ Χαραλ. Χαριτάτῳ.

ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ ΙΩΑΝ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ἐξ Ἀργοστολίου. Ὁ γνωστὸς ἰατρὸς καὶ μαθηματικὸς ἐν Πάτραις. Ἐδίδαξεν ἐν Λευκάδι, Ζακύνθῳ καὶ Πάτραις. Πρόεδρος τοῦ ἐν Πάτραις Συλλόγου τῶν Κεφαλλήνων, καὶ τοῦ αὐτόθι ἰατρικοῦ σωματείου· α') *Μελέτη ἐπὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ ποιητοῦ Σπ. Μελισσηνοῦ* γαλλιστὶ ἐν VI τεύχει τῆς *Διεθνοῦς Βιβλιοθήκης*· β') *Ἀναλυτικὴ διατριβὴ περὶ Βουδισμοῦ*. Ἐν Πάτραις· γ') *Ἀναλυτικὴ διατριβὴ περὶ Ταοϊσμοῦ*. Αὐτ. δ') *Λογοδοσία ἐκτενὴς τῶν κατὰ τὸ ϛ' ἔτος πεπραγμένων τοῦ Παναχαϊκοῦ Συλλόγου*. Ἐν Πάτραις 1898.

ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ ΙΩΑΝ. ΣΠΥΡΙΔΩΝ (1833—1887). Νομικός, δημοσιογράφος, ποιητής· α') *Ὁ ἱερεὺς τῶν Φιλικῶν καὶ ἡ Ἰωάννα Γρέϋ*· Τραγῳδίαι. Ἐν Κερκύρᾳ 1856· β') *Ἰεφθάε* τραγῳδία καὶ δύο ᾄσματα *Λυρικὴ αὐγὴ* καὶ *Σεληνῖτις νύξ*. Αὐτ. 1856· γ') *Ἑλλὰς καὶ Ὀρθοδοξία*, ἀποσπάσματα *Ὕμνου*. Αὐτ. 1859· δ') *Τὰ μνήματα*. Ἐπὶ

τῷ θανάτῳ τοῦ Σολωμοῦ. Αὐτ. 1860· ε') *Ἠθικὸς κόσμος*. *Ἡ γυνὴ μέρος μακροῦ ἔπους*, εἰς ᾄσματα δώδεκα μετὰ θεωρίας *περὶ στιχουργικῆς*. Αὐτ. 1873· ς') *Ἐπιθαλάμιον εἰς Ἀμαλίαν Ζερβοῦ καὶ Μιχ. Τέρκαν*. Αὐτ. 1880. Ἀφῆκεν ἀνέκδοτον *Περὶ νεοελληνικῆς μετρικῆς* καὶ τὰ λοιπὰ ᾄσματα τοῦ *ἠθικοῦ κόσμου* [1].

ΜΕΤΑΞΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ. Ἐκ Λειβαθοῦς δημοσιογράφος. Ἐκδίδει ἐν Βραΐλᾳ τὸν *Ἐλεύθερον Λόγον* περὶ οὗ εὔφημος γίγνεται μνεία [2].

ΜΕΤΑΞΑΣ ΚΩΝΣΤ. ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ. Ἰατρὸς καὶ ἱστοριοδίφης γεννηθεὶς τὸ 1830 ἐν Ἀργοστολίῳ. Πληρεξούσιος ἐν τῇ Β' ἐν Ἀθήναις Ἐθνοσυνελεύσει. Ἐξέδ. α') *Ἀπομνημονεύματα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος* καταλειφθέντα χειρόγραφα ὑπὸ τοῦ πατρός του. Τούτων προῦταξεν ἀξιόλογον περὶ Κεφαλληνίας ἱστορικὴν μελέτην· β') *Ἱστορίαν Οἰκογενείας Μεταξᾶ* (1081—1864), συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου.

ΜΕΤΑΞΑΣ ΓΕΡ. ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ἐξ Ἀργοστολίου (1855—1903). Διαπρεπὴς ὀφθαλμίατρος. Διετέλεσε προσωρινὸς διευθυντὴς τοῦ ὀφθαλμιατρείου Ἀθηνῶν, ἀπὸ δὲ τοῦ 1898 ἐπιμελητὴς τοῦ καθηγ. Ν. Δελλαπόρτα. Μέλος ἀπὸ τοῦ 1885 τῆς société française ophthalmologie καὶ τῆς γαλλικῆς ἑταιρείας τῆς ἀλληλοβοηθείας καὶ ἰατρὸς τοῦ Δρομοκαϊτίου φρενιατρείου ἀπὸ τοῦ 1891. Ἐδημ. Des troubles occulaires dans la grossesse et l' accouchement. Paris 1882· β') *Γεράσιμος Φωκᾶς. Τίτλοι καὶ ἔργα αὐτοῦ*. Ἐν Ἀθήναις 1901 σελ. 41 καὶ πολλὰς ὀφθαλμολογικὰς διατριβὰς ἐν Annales d' occulistes Paris 1892, ἐν *Πρακτικοῖς Συνεδρίου Ἑλλην. ἰατρῶν* 1887 καὶ ἐν *Ἰατρικῇ ἐφημερίδι στρατοῦ* 1891.

ΜΗΝΙΑΤΗΣ ΣΠ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Ἰταλίᾳ τὸ 1874. Δημοσιογράφος, φιλόλογος καὶ ποιητὴς ἀποθανὼν νεώτατος ἐν Γενούῃ τὸ 1896. Διεπραγματεύθη κοινωνικοφιλοσοφικὰ ζητήματα καὶ ἐξέδωκε παράφρασιν τοῦ Gueruzzi. Κρίσεις ἐπαινετικωτάτας τοῦ δημοσιογραφικοῦ του καλάμου καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ τόσα ὑπισχνουμένου νέου ἐδημοσίευσε τὸ Secolo XIX an. XI. n. 48.

[1] Ἴδε τὴν βιογραφίαν του ἐν ἐκτάσει ἐν Bibliothèque internationale de l' alliance universelle II 2, Patras. 1896 σελ. 243—318.

[2] Ἴδε Revue Parisienne moderne. Paris 1900.

ΜΟΛΦΕΤΑΣ ΓΕΡ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ, γεννηθεὶς ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1871. Ποιητὴς λυρικὸς καὶ σατυρικὸς καὶ δημοσιογράφος. Ἐξέδιδεν ἐν Ἀθήναις τὴν σατυρικὴν ἐφημερίδα *Αἴσωπος*, εἶτα ἐν Ἀργοστολίῳ τὸν ***Κολόμβον***, τανῦν δὲ ἀπό τινων ἐτῶν τὸ *Ζιζάνιον*. Εὐφυέστατος, γονιμώτατος εἰς στίχους, εὔτολμος καὶ φιλελεύθερος, θὰ διεκρίνετο βεβαίως πλειότερον ἂν ἐδημοσιογράφει εἰς κύκλους εὐρυτέρους καὶ διεπραγματεύετο γενικώτερα ζητήματα, οὐχ᾽ ἧττον τὸ Ζιζάνιον, ὡς ἑβδομαδιαία εἰκὼν τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ συμβαινόντων, ἅτινα μετὰ τόσης ζωηρότητος καὶ χάριτος πραγματεύεται ὁ κάλαμος τοῦ δημοσιογράφου, θ᾽ ἀποτελέσῃ ἐν τῷ μέλλοντι καὶ ἱστορικὴν πηγὴν περὶ τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς τῆς νήσου καταστάσεως. Πρὸς ἔκδοσιν ἔχει καὶ ***Ποιητικὴν συλλογήν***.

ΜΟΝΤΕΣΑΝΤΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ. Ἀρχιμανδρίτης ἐν Ἑνετίᾳ. Προλύτης τῆς θεολογίας. Κήρυξ τοῦ θείου λόγου. Ἐδημοσίευσεν ***ἐπικηδείους*** τινὰς λόγους καὶ ἀξίαν λόγου μελέτην ἐπὶ τῶν εὐαγγελικῶν λέξεων ***Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου***. Ἐν Ἑνετίᾳ 1900.

ΜΟΝΤΕΣΑΝΤΟΣ ΓΕΡ. ΚΟΣΜΑΣ. ***Ὁ στρατιώτης γαμβρός***, κωμῳδία εἰς τέσσαρας πράξεις. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1883.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ. ***Ἀκολουθία τοῦ ἱερομάρτυρος καὶ ἰσαποστόλου Κοσμᾶ***. Ἐν Πάτραις 1850. Συνεξέδωκε μετὰ τοῦ Δήμου Γκιόκα.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ ἐξ Ἀργοστολίου. Ἐγκρατὴς τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς. Ἐξέδ. α΄) ***Περὶ τῆς ἐν Κεφαλληνίᾳ ᾀδομένης Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ τῆς διαφορᾶς αὐτῆς ἀπὸ τῆς λεγομένης βυζαντινῆς. Ὁ Μοσχόπουλος*** δέχεται ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ εἶνε κρᾶμα μελῶν ἀνατολικῶν [1]· β΄) ***Καὶ πάλιν περὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς***. Ἀνασκευή [2].

ΜΟΥΛΙΝΟΣ ΑΡΣΕΝΙΟΣ. Ἐκ Θηναίας. Ἀθωνίτης ἱερομόναχος. Δεινὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικήν. Ἀπέθανεν ἐν Γαλαξειδίῳ τὸ 1895. Χαλκέντερος ὄντως μελετητὴς καὶ συνθέτης, ἐξεπόνησεν ὁλόκληρον

[1] Ἐν ἐφημ. Νέα Κεφαλληνία 1884 καὶ 1885. Ἴδε καὶ Κωνστ. Φερεντῖνος.

[2] Ἐν ἐφημ. Θέμις Ἀργοστολίου καὶ Ἀδελφοποίησις αὐτ. 1884.

σύστημα δλων τῶν ἀκολουθιῶν τοῦ ἔτους εἰς εἴκοσι καὶ ἕξ ὀγκώδη βιβλία, ἅτινα εἰ καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἑλλάδος ἐνέκρινε [1], μένουσιν ἔτι χειρόγραφα, τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Θεοφάνους ἀγγείλαντος μόνον τὴν προσεχῆ τῶν *Μηνολογίων* ἔκδοσιν.

ΜΟΥΣΟΥΡΗΣ ΚΩΝΣΤ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Ἐκ Λακκίθρας νομικὸς διαπρεπὴς (1848—1903). Διετέλεσε πρόεδρος τοῦ Φιλολογικοῦ συλλόγου *Βύρων*. Τρὶς ἐξελέγη βουλευτὴς Κραναίας· ά) *Βούκ. Ζαργάλ* τοῦ Β. Οὐγγὼ μεταφρ. ἐν Κεφαλληνίᾳ 1873· β') *Δημοκρατικὸν ἐγχειρίδιον* τοῦ Βαρνὺ μετάφρ. μετὰ προλόγου. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1875· γ') *Περὶ τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ ῥιζοσπαστισμοῦ* ἐν περιοδ. *Βύρωνι*. Ἐξέδιδεν ἐν Ἀργοστολίῳ τὴν ἐφημ. *Φίλος τοῦ Λαοῦ*. Ἐξεφώνησεν ἐπικηδείους εἰς *Ἰωσὴφ Μομφερᾶτον* καὶ *Γερ. Λειβαδᾶν*. Ἡ οἰκογένεια *Μουσούρη* εἶνε κρητική, πιθανῶς δὲ εἶνε ἡ *Μοσούρη* τοῦ ιγ' αἰῶνος [2]. Μεταξὺ τῶν δώδεκα *ἀρχοντοπούλων* τῶν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ καταφυγόντων εἰς Κρήτην τὸ 1182 ἦτο καί τις Μουσούρης [3]. Κατελέγετο ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐν τοῖς Προνομιούχοις.

ΜΠΙΤΣΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ἐξ Ἀργοστολίου καθηγητὴς τῆς Ἀγγλικῆς. Ἐδημ. *Βιογραφίαν Ἀλῆ πασᾶ* Α' μεταφρ. ἐκ τῆς ἀγγλικῆς ἀπὸ τοῦ ἔργου τοῦ R. Davenport. Ἐν Ἀργοστολίῳ 1866.

ΞΕΝΟΣ ΓΕΩΡΓ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Νομικός, ποιητής, δημοσιογράφος. Διετέλεσε πρόεδρος τοῦ Φιλολογικοῦ συλλόγου Βύρωνος· ά) *Περὶ μονομαχίας* ἐν Ἀθήναις 1880· β') Λυρικὴ ᾠδὴ Calderon. Ἐν Ἀθήναις 1881.

ΟΡΦΑΝΟΣ ΙΩ. ΜΙΧΑΗΛ ἐκ Λειβαδοῦς. Μυθιστοριογράφος καὶ ποιητὴς (1846—1884). Μακρὸν διατρίψας ἐν Ῥωσσίᾳ, ἐμελέτησε τὰ ἐν Σιβηρίᾳ καὶ ἔγραψε πολλὰ διηγήματα περὶ τῶν αὐτόθι καταδίκων ὑπὸ ψευδώνυμον *Μίσχα*. Οἱ *Ὀρφανοὶ* κατάγονται ἐκ Κρήτης, ἐλθόντες εἰς Κεφαλληνίαν περὶ τὰ μέσα τοῦ ις' αἰῶνος. Ἐκ τοῦ οἴκου ἠγωνίσθησαν κατὰ τὸν ἱερὸν περὶ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα οἱ *Παναγῆς, Γεράσιμος* καὶ *Διονύσιος* διακριθέντες [4].

[1] Ἴδε ἔγγραφον Ι. Συνόδου ἀριθ. 2032 τοῦ 1899.

[2] Miklosich et Müller. Ἐνθ. ἀνωτ. 31. 49.

[3] Pignatorre. Mem. I 67—68.

[4] Χιώτου Ἱστορ. Ἰον. Κρ. Α' 360—363, 415, 511. Περιοδικὸν Ἑβδομὰς 31 καὶ ἐφημ. Στοὰ Ἀθηνῶν 1884 ἀρ. 254.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΓΑΒΡ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ἐκ Θηναίας (1875—1903). Ἰατρός· α') *Περὶ δξείας τοῦ νωτιαίου πιέσεως ὑπὸ ὄγκου* (ἐν περιοδ. *Γαληνῷ* 1897)· β') *Περίπτωσις ἐνδομυοκαρδίτιδος μετ' ὀξείας τῆς καρδίας διαστολῆς συνεπείᾳ ἑλώδους μιάνσεως* (ἐν περιοδ. *Ἰατρικὴ Πρόοδος* Γ'. 3)· γ') Περίπτωσις χολοειδοῦς πλευρίτιδος (Αὐτ. Δ' 10 καὶ ἐν Grèce médicale A 13 ἐν γερμανικῷ περιοδικῷ Janub καὶ ἐν Arch. orient. de médecine)· δ') *Περὶ πανώλους καὶ τῆς ἐν Τὸρ ὑπηρεσίας τῶν καθάρσεων* (ἐν Grèce médicale B 2 καὶ ἐν Arch. orient.)· ε) *Περὶ αἱμοσφαιρινουρικοῦ πυρετοῦ τοῦ Κωφ.* μεταφρ. ἀπὸ τῆς γερμανικῆς. Αὕτη καὶ ἡ αὐτάδελφος αὐτῆς Ἀγγελική, εἶνε αἱ πρῶται ἑλληνίδες, αἱ τυχοῦσαι πανεπιστημιακοῦ διπλώματος τοῦ Ἐθνικοῦ πανεπιστημίου, ἐξαιρέτως ἐπιδοθεῖσαι εἰς τὰ παιδιατρικά.

ΠΑΝΑ ΜΑΡΚΟΥ ΑΔΕΛΑΪΣ. Ἐκ Σπαρτίων. Διδάσκαλος ἐν Ἀθήναις καὶ Ῥουμανίᾳ· α') *Λευκὸς Ταῦρος* τοῦ Βολταίρου μετάφρ. Ἐν Ἀθήναις 1870· β') *Παμέλα* κωμῳδία Γολδόνη μετάφρ.

ΠΑΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Ναυτοδιδάσκαλος ἐν Κωνσταντινουπόλει, θανὼν τὸ 1861. Ἐδημ. *περὶ ναυτικῆς καὶ ἐμπορείας*.

ΠΑΝΑΣ ΗΛ. ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ. *Περὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουὲζ* μετὰ πίνακος. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1869.

ΠΑΝΑΣ ΒΑΣ. ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ. Ἱκανὸς ἰατρὸς καὶ ὑφηγητὴς τῶν συφιλιτικῶν καὶ δερματικῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἐδημοσίευσεν ἐν Ἀθήναις ἀπὸ τοῦ 1898—1902, τὰς ἑξῆς μονογραφίας· α') *Περὶ ὑπερτροφίας τοῦ πλακοῦντος ἐν καιρῷ συφιλίδος καὶ τῶν ἐκ ταύτης ἀλλοιώσεων τοῦ ἐμβρύου·* β') *Περὶ δερματώσεων τῶν κατὰ τὸν δαμαλισμὸν ἐμφανιζομένων·* γ') *Ἐγκόλπιον τῶν ἀφροδισίων παθῶν·* δ') *Περὶ ὑδραργύρου ὡς αἰτίου τῆς ἀνδρικῆς ἀνικανότητος·* ε') *Περὶ ὑδραργύρου ὡς ἀντισυφιλιτικοῦ φαρμάκου ἐν ὥρᾳ κυήσεως·* ς') *Ὁ αὐνανισμὸς καὶ τὰ θύματά του·* ζ') *περὶ τῶν νόσων τῆς Ἀφροδίτης προφυλάξεως καὶ θεραπείας αὐτῶν*. Ἐκδ. Β' ἐν Ἀθήναις 1900 σελ. 320 εἰς 16ον. Ἤδη μετέρχεται τὸν ἰατρὸν ἐν Ἀθήναις.

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΛΕΩΝΙΔΑΣ. Ἐκ Πυλάρου. Φιλόλογος. Γυμνασιάρχης καὶ ἐπιθεωρητὴς τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἐδημοσίευσε· α') μετάφρ. τῆς *Γεωγραφίας τῆς Κεφαλληνίας* τοῦ Partsch ἐν Ἀθήναις 1892· β') *Γυμνάσματα περὶ τὸ τυπικὸν καὶ τὸ συντακτικόν*. Αὐτόθι 1896 καὶ ἄλλα διδακτικὰ βιβλία.

ΠΕΦΑΝΗΣ ΑΓΓΕΛΟΣ. Θεολόγος, τανῦν πρωθιερεὺς ἐν Ὀδησσῷ καὶ διδάσκαλος ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ Ἑλληνικῷ Παρθεναγωγείῳ. Ἀνὴρ πολλῆς ἀπολαύων τῆς ὑπολήψεως διά τε τὴν μόρφωσιν, τὴν προσήνειαν, τὴν φιλοπατρίαν, καὶ τὴν ἱεροπρεπῆ πολιτείαν. Ἐδημ. α΄) ***Λόγον κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐξετάσεων τοῦ ἐν Ὀδησσῷ Παρθεναγωγείου*** 1875· β΄) ***Ἑορτολόγιον***. Ἐν Ἀθήναις 1886· γ΄) ***Ἑρμηνεία τῆς θείας καὶ ἱερᾶς λειτουργίας τοῦ ἐν Ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου***, ἐγκρίσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου αὐτ. 1897. Τὰς δύο ταύτας πραγματείας ἐδημοσίευσεν ἰδίαις δαπάναις ὁ λίαν τιμῶν τὸν ἄνδρα Γρηγόριος ὁ Μαρασλῆς· δ΄) ***Περὶ ἡμερολογίου*** αὐτ. 1899· ε΄) ***Νεκρολογίας εἰς Κ. Μεταξᾶν, Ἀντ. Ἰγγλέσην, Παν. Καραντινόν, Ὄπην Πινιατόρου.***

ΠΕΦΑΝΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ· α΄) ***Μελπομένη*** ποιητικὴ συλλογή. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1865· β΄) ***Εὐφροσύνη*** ὡσαύτως. Αὐτ. 1852· γ΄) ***Ἐγκύκλιος Ἐκκλησιαστικὴ καὶ συνοδικὴ ἐπιστολὴ παραινετικὴ πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ ὀρθοδόξους εἰς ἀποφυγὴν ἐπιπολαζουσῶν ἑτεροδιδασκαλιῶν, ἐκδοθεῖσα τὸ πρῶτον παρὰ τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Θειοτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου κυρίου Γρηγορίου Ϛ΄*** 1836. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1852.

ΠΙΝΙΑΤΟΡΡΟΣ Β. ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Φιλόλογος ἐξ Ἀργοστολίου. Ἐδημ. ***Λατινικῆς προσῳδίας καὶ μετρικῆς στοιχεῖα μετὰ τοῦ Ἐτυμολογικοῦ καὶ συντακτικοῦ μέρους***, πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις διδασκομένων. Ἐν Ἀργοστολίῳ 1887.

ΠΙΝΙΑΤΟΡΡΟΣ ΝΙΚΟΛ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Νομικός. Ἐδημ. Patrich Brydone. Viaggio in Sicilia e Malta in lettere scritte a William Becford. 1770. Traduzione dall. originale inglese. Messina 1901. p. 332 εἰς 8ον.

ΠΙΝΙΑΤΟΡΡΟΣ ΓΕΩΡΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. (1819 - 1882) Διαπρεπὴς νομομαθής. Ἀπὸ τοῦ 1840 διετέλεσε δικαστής, προαχθεὶς εἰς Ἀρεοπαγίτην μετὰ τὴν Ἕνωσιν, σπουδαίως ἐξυπηρετήσας τὰ συμφέροντα τῶν Ἑπτανησίων, ὡς ἐγκρατέστατος τῆς Ἰονίου νομοθεσίας, νομολογίας, νομικῶν ἐθίμων καὶ τῶν Ἑνετικῶν Στατούτων καὶ πάντοτε σχεδὸν εἰσηγητὴς εἰς τὰς ἑπτανησιακὰς ὑποθέσεις. Περὶ τὰ θεολογικὰ καὶ ἱστορικὰ ἀσχολούμενος, ἐδημοσίευσε καί· α΄) ***Περὶ προσευχῆς καὶ***

πίστεως. Ἐν Ἀθήναις 1888· β΄) *Τὸ Ἀργοστόλιον καὶ τὸ Ληξούριον*, ἱστορικοκοινωνικὴν πραγματείαν. Αὐτ. 1887.

ΠΙΝΙΑΤΟΡΡΟΣ Γ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ γενν. ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1821. Ἀνὴρ εὐπαίδευτος, σπουδάσας φυσικομαθηματικὰ ἐν Παρισίοις. Ἑταῖρος τῆς πρὸς ἐμψύχωσιν τῆς βιομηχανίας αὐτοκρατορικῆς γαλλικῆς ἑταιρείας. Πνεύματος πρακτικωτάτου ἔσχε μετ' ἄλλων τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἱδρύσεως ἐν Κεφαλληνίᾳ Οἰνουργικῆς Ἑταιρείας ἧς διατελέσας ἀπὸ τοῦ 1858 διαχειριστής, ἐλογοδότησε τὸ 1861 [1]. Ἐδημοσίευσε· α΄) ***Χημικὴ ἀνάλυσις τῶν ὑδάτων τῆς Ἁγίας Ἐλεούσης***. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1850 [2]· β΄) ***Ἰδέαι τινὲς περὶ ῥυμοτομίας τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων*** αὐτ. 1868· γ΄) ***Περὶ τῆς ἐν Ῥωμουνίᾳ διοικήσεως***. Αὐτ. 1875. Ἀπέθανεν ἐν Ἀργοστολίῳ.

ΠΟΓΓΗΣ ΣΠ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ἐξ Ἀργοστολίου δικηγορῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ἐδημ. α΄) ***Σκιά***, διήγημα ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1866· β΄) ***Λόγος ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος τῆς Ἑνώσεως τῆς Ἑπτανήσου***. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1889.

ΠΟΛΑΝΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἐξ Ἀργοστολίου. Δημοσιογράφος καὶ ἐρευνητὴς τῆς κεφαλληνιακῆς ἱστορίας καὶ λαογραφίας· α΄) ***Ὁ περὶ νομαρχιακῶν συμβουλίων θεσμὸς καὶ ὁ περὶ αὐτῶν αφνς΄ νόμος***. Ἐν

[1] Προσεκλήθη τότε ἐκ Γαλλίας ὁ διάσημος οἰνολόγος Galot. Κατάστημα κατ' ἀρχὰς εἶχε τὴν οἰκίαν κληρονομίας Σπ. Σκιαδᾶ παρὰ τοὺς Ἀρχαγγέλους, ἕως οὗ ἠγέρθη τό, ὅπου νῦν τὰ οἰνουργικὰ καταστήματα ἀδελφῶν Τούλ, κατάστημα. Τῆς ἑταιρείας πτωχευσάσης, ἠγόρασε τὰ καταστήματα ὁ ἄγγλος μεγαλέμπορος Ἐρνέστος Τούλ, συστηματοποιήσας ἐπιστημονικώτερον καὶ τελεσφορώτερον τὴν ἐργασίαν. Πρῶτος οὗτος εἰσήγαγεν εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Γερμανίας τοὺς τῆς νήσου οἴνους καὶ μάλιστα τοὺς μοσχάτους. Μετέπειτα ἵδρυσαν τοιαῦτα οἰνουργικὰ καταστήματα ἐν Ληξουρίῳ, καὶ οἱ κ. κ. ἀδελφοὶ Θ. Κουρούκλη καὶ Ἀντ. Φαρακλός, ὑποκατάστημα δὲ τοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ καὶ οἱ ἀδελφοὶ Ἐρν. Τούλ. Ἐπὶ Ἑνετῶν τὸ μοσχᾶτον ἐπωλεῖτο ἐν Ἑνετίᾳ (ἴδε ἡμετέραν πραγματείαν, Ἠσταφὶς καὶ τὸ μοσχᾶτον ἐπὶ Ἑνετῶν ἐν Μούσαις Ζακύνθου 1901). Περὶ τῶν οἴνων τῆς νήσου πρβλ. καὶ Partsch· ἔνθ. ἀνωτ. 248.

[2] Ἀνεδημοσιεύθη καὶ τὸ 1885 αὐτόθι. Περὶ τῶν ὑδάτων τούτων πρβλ. καὶ Πανδώρας 1858 σ. 235, Κορδέλα. «Ἡ Ἑλλὰς ἐξεταζομένη γεωλογικῶς καὶ ὀρυκτολογικῶς. Ἐν Ἀθήναις 77 καὶ 86. D e v y Notes and observations on the Ionian Islands and Malta 1842 I p. 144. Τοιαῦται θειοχρῆναι εἶνε καὶ ἐν Σάμῃ καὶ ἐν Κλουδίῳ. Ἁγία Ἐλεοῦσα καλεῖται ἡ Θεοτόκος διότι ἐν τοῖς ἁγιολογίοις δὲν ἀπαντᾷ τις ὁμώνυμος ἁγία.

'Αργοστολίῳ 1888· β') *'Ο Ἅγιος Γεράσιμος ἐν* Κεφαλληνιακῇ *'Εφημερίδι* 1896· γ') *Πυανέψια - Πολυσπόρια*. Αὐτ.

ΠΟΛΑΝΗΣ ΠΕΤΡ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ἱερεύς. Ἐξέδωκεν ἐν Ἀργοστολίῳ τὰς ἐφημερίδας *Κεφαλληνίαν*, *Νέαν Κεφαλληνίαν* καὶ *'Αφειδίαν* καὶ πολλὰ διδακτικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία. Διετέλεσεν ἀρχικαγγελάριος τῆς ἀρχιεπισκοπῆς καὶ βιβλιοφύλαξ τῆς ἐν Ἀργοστολίῳ Δημοσίας βιβλιοθήκης. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐξέδωκε καί· α') *'Ακολουθίαν τοῦ ἐξοδιαστικοῦ τῶν ἱερέων* ὑπὸ Ι. Κιγάλα. Ἔκδ. β' (τῆς α' ἐν Ἐνετίᾳ· 1690) β') *τὰς ἀκολουθίας ἐπὶ τῇ παρόδῳ τοῦ λειψάνου τοῦ Ἁγίου Νικολάου* μετὰ τῶν ἐπιταφίων ἐγκωμίων τοῦ Γερμανοῦ Καρούσου καὶ γ') *τοὺς ἀνεκδότους οἴκους τοῦ Ἁγίου Γερασίμου μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ*. Ἄξιος μνείας ὁ ἀνὴρ καὶ διὰ τὸ σπάνιον αὐτοῦ φιλόβιβλον καὶ φιλάρχαιον, ὧν ἕνεκα κατήρτισε πλουσίαν συλλογὴν παλαιοτύπων, βιβλίων, κωδίκων καὶ ἄλλων χειρογράφων, καὶ ὅλων σχεδὸν τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἐκδοθεισῶν ἐφημερίδων καὶ ἄλλων ἐντύπων. Οἱ *Πολάναι* καλοῦνται καὶ *Ποπολᾶναι*. Πρόκειται ἄρα περὶ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας; *Ποπολάνους* εὑρίσκομεν ἐν Κερκύρᾳ, μέχρις ἀρχῶν τοῦ ιθ' αἰῶνος ὁπόθεν ἐγκατεστάθησαν ἐν Αἰγύπτῳ. Οἱ *Πολᾶναι* ἀνῆκον ἀπὸ τοῦ 1297 εἰς τοὺς Πατρικίους τῆς Ἐνετίας (Case vecchie ἢ Tribunizie) ἐσῴζοντο δὲ μέχρι λήγοντος τοῦ ιη' αἰῶνος. Ἐν Ἑλλάδι εὑρίσκομεν Μάρκον Πολάνην συνθηκολογοῦντα τὸ 1402 μετὰ τοῦ δεσπότου Θηβῶν Ἀντ. Ἀτζαγιόλη (Sathas Doc. rel. á l' hist. de la Grèce I 4 - 5) μετέπειτα δὲ τὸν οἶκον καταλεγόμενον μεταξὺ τῶν φραγγαρχόντων τῆς Κρήτης, ὁπόθεν μετηνάστευσεν εἰς Κεφαλληνίαν, πιθανῶς δὲ πρῶτος ἐνταῦθα ἐγκατέστη ὁ Εὐστάθιος τὸ 1630 (κατὰ τὸ παρὰ τῷ ἱερεῖ Πολάνῃ οἰκογενειακὸν δένδρον) εἰς Κάστρον.

ΠΟΛΑΝΗΣ Π. ΣΠΥΡΙΔΩΝ. Ἐξέδ. τὸ 1868 ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸν *Ὄλυμπον* ποιητικὴν συλλογήν.

ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ. Ἐξ Ἀργοστολίου. Ἐξέδ. *'Ακολουθίαν καὶ βίον τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ*, ποίημα Σαπφ. Χριστοδουλίδου. Ἐν Ἀργοστολίῳ 1894 [1].

ΠΥΛΑΡΙΝΟΣ ΕΥΣΤΑΘ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ. Ἐκ Ληξουρίου. Τρόφιμος τοῦ Γουϊλφόρδ. Ἐκ τῶν διαπρεπῶν τῆς Ἑπτανήσου ἰατρῶν. Ἀρχίατρος

[1] Ἴδε Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλὸς καὶ Ἀνδρέας Λάσκαρις.

ἐν Κερκύρᾳ. Ἐδημ. Storia della mortale malatia del. prestantissimo Conte Dem. Della - Decima. Corfù 1844 σ. 30 εἰς 8ον. Ἀπεβίωσεν ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1846.

ΡΑΖΗΣ ΑΝΑΣΤ. ΙΩΑΝΝΗΣ (1831 - 1897. Ἐξ Ἀργοστολίου. Ἐδίδαξε καὶ ἐσχολάρχησεν ἐν Ἀργοστολίῳ, Ληξουρίῳ καὶ Πυλάρῳ. Ἐσπούδασε τὴν ἀγγλικήν, ἧς ἐγένετο ἐγκρατὴς ἐν τῇ Ἀγγλικῇ τοῦ Ἀργοστολίου σχολῇ [1]. Ἐξέδιδε τὰ περιοδικὰ *Θελξινόη* καὶ *Τερψιχόρη*. Ἐπίσης α') *Στοιχεῖα τῆς νεωτέρας γεωγραφίας*. Ἐκ τῆς Ἰταλικῆς. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1854 σελ. 88· β') *Ὁμηρικὴν ψυχολογίαν* (ἐν *Πανδ.* 1853 καὶ 1863)· γ') *Ἀνασκευὴν ἐπὶ τοῦ ἐλέγχου τῆς Χρηστομαθείας Ι. Βουτυρᾶ ὑπὸ Θ. Λειβαδᾶ (ἐν Βύρωνι* Ι 1874)· δ') *Ἐπίκρισιν ἐπί τινων ᾀσμάτων τῆς κολάσεως τοῦ Δάντου μεταφρασθέντων ὑπὸ Βεργωτῆ καὶ Μαυροκεφάλου· ε') Τὰ παραδείπνια τοῦ κ. Βεργωτῆ* [2]. Ἀφῆκεν ἀνεκδότους μεταφρ. τινῶν τραγῳδιῶν τοῦ Σαιξσπὴρ καὶ τὴν *ἱστορίαν τοῦ οἴκου Ῥαζῆ*.

ΡΑΖΗΣ ΔΙΟΝ. ΣΩΤΗΡΙΟΣ Ἐξ Ἀργοστολίου. Ἀνὴρ εὐπαίδευτος καὶ τὰ θεολογικὰ ἐγκρατής. Διευθυντὴς ἰδιωτικοῦ αὐτόθι ἐκπαιδευτηρίου *Πρόοδος*. Δημοσιογραφεῖ ἐν τοῖς Ἀθηναϊκοῖς περιοδικοῖς *Ἀναμόρφωσις* καὶ *Χριστιανικὴ Ἀλήθεια*. Ἐξέδωκε καὶ τὰ ἑξῆς· α') *Παΐσιος ὁ Χοϊδᾶς ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας Ζακύνθου καὶ Ἰθάκης*. Ἐν Πειραιεῖ 1903, σελ. 16 εἰς 16ον· β') *Νεκρολογίας* εἰς ἱερέα Εὐάγγ. Ποταμιάνον, εἰς ἱερέα Ἰωάν. Σκαλτσούνην, Δημ. Καραντινόν, Πλουσίαν Μακρῆ.

ΡΕΓΓΙΝΗΣ ΕΥΑΓ. ΛΟΥΚΑΣ. Ἐξ Ἀργοστολίου. Γλωσσομαθής. Ἀπὸ τοῦ 1827 διετέλεσεν εἰς δημόσια ὑπουργήματα, ἐν οἷς τὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ ταχυδρομείου (1831-1841) καὶ τοῦ ἐλεγκτοῦ καὶ τοῦ τελώνου (1841-1865). Ἐδίδαξε τὰ ἀγγλικά. Ὑπῆρξε μέλος τῆς Società biribyliena [3]. Ἐδημ. α') Il giardiniere ame-

[1] Κτίριον τῆς σχολῆς ἦτο τὸ παρὰ τὸ Σωφρονιστήριον, (ἀγγλικὴ ἐκκλησία) Ἡ σχολὴ ἐλειτούργει μέχρι τῆς Ἑνώσεως. Ἐν αὐτῇ ἐδίδαξαν πλὴν ἄλλων καὶ οἱ σοφοὶ ἄγγλοι Makiler φιλόλογος καὶ H. P. Wright μαθηματικὸς καὶ θεολόγος ἀμφότεροι δὲ καὶ δεινοὶ ἑλληνισταί.

[2] Ἴδε βιογρ. Παν. Βεργωτῆ.

[3] Ἡ περιέργου ὀνομασίας ἑταιρεία αὕτη συνέστη ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ 1829, σκοπὸν δὲ εἶχε τὴν κοινὴν μελέτην, συζήτησιν, ἐκδρομὰς καὶ συμπόσια, ἦτο

ricano, μετάφρ. ἀπὸ τῆς ἀγγλικῆς τοῦ συγγράμματος τοῦ Κόββετ. Corfù 1826, σελ. 244 εἰς 8ον, τοῦ μεταφραστοῦ προτάξαντος εἰσαγωγὴν μακρὰν καὶ ἀφιερώσαντος τὸ ἔργον τῷ Napier, τῇ ἐντολῇ τοῦ ὁποίου μετεγλωττίσθη[1]· 6′) Lettre adressée à Mr le prof. Th. Caruso en trois parties. Céphalonie 1865. Ἀφῆκεν ἀνέκδοτον 1833 μετάφρασιν τοῦ συγγράμματος τοῦ Napier. The Colonies. London σελ. 608.

ΡΟΚΚΟΣ Ν. ΠΑΝΑΓΗΣ. Ἐξ Ἄσσου. Δαπάναις Ἀνθίμου Ϛ′ ἐξεπαιδεύθη ἐν τῇ Μ. τοῦ Γένους Σχολῇ, καὶ ἐν τῇ θεολογικῇ τῆς Χάλκης, εἶτα δὲ ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Ἀνεκάλυψεν ἐν τῇ μονῇ Ἰβήρων τὸ 1880 ἀνέκδοτά τινα ἔργα τοῦ πατριάρχου Φωτίου κατὰ πιστοποιητικὰ τῶν ἐπιτρόπων τῆς μονῆς Ἀθανασίου καὶ Μελετίου. Τούτων ἤρξατο ἐκδίδων τινὰ ἐν Ἀθήναις.

ΡΟΣΟΛΥΜΟΣ Χ. Π. *Ὀλλανδικὸν διήγημα* ὑπὸ Γ. Σάνδης μεταφρ. Ἐν Ἀργοστολίῳ 1880.

ΣΑΡΑΝΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Ἐξ Ἀργοστολίου ἀρχιμάγειρος τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου. Ἐδημ. *Μαγειρικὴν περιεκτικὴν καὶ εὐμέθοδον* εἰς τὴν ἁπλοελληνικήν. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1868.

ΣΒΟΡΩΝΟΣ ΙΩΑΝ. ΚΙΜΩΝ. Διδάκτωρ τοῦ δικαίου καὶ τῆς φιλοσοφίας. Ἐγκρατὴς τῆς γερμανικῆς φιλολογίας. Ἐδημ. *τὸν Γούραν* ποίημα ἐπικὸν εἰς τέσσαρα ᾄσματα. Ἐν Ἀθήναις 1853 σελ. 45 εἰς 8ον. *Σβορώνους* καὶ *Σβορῶνιν* ἀπαντῶμεν τὸ 1262 ἐν τῇ νήσῳ, πιθανῶς δὲ τὸ χωρίον Σβορωνᾶτα ἦτο τιμάριον τοῦ οἴκου ἔνθα καὶ συν-

δὲ διῃρημένη εἰς τμήματα ὑπὸ ὀνομασίας καὶ τίτλους μελῶν ἀρχαϊκούς, προὐκάλουν δὲ τὰ κατ' αὐτήν, τὸ κοινὸν ἐνδιαφέρον καὶ τὴν εἰς χαλὰ σύμπραξιν τῆς νεολαίας.

[1] Ὁ Napier, ἐπεχείρησε νὰ εἰσάξῃ ἐν τῇ νήσῳ νέας γεωργικὰς μεθόδους καὶ φυτὰ συστήσας κήπους εὑρεῖς ἐν Δρεπάνῳ, οὓς διηύθυνεν ὁ γεωπόνος Ἰω. Κομποθέκρας. Μετὰ τὸ 1830 οἱ κῆποι μετεβλήθησαν εἰς νεκροταφεῖον τῶν διαμαρτυρομένων. Συνέστησεν ἐπίσης εἰς τὰς ἐν Πόρῳ μοναστηριακὰς γαίας καὶ ἀποικίαν Μελιταίων γεωργῶν καὶ κηπουρῶν περίπου τριακοσίων, ἔνθα ὁ ἁρμοστὴς Adam διώρισε διευθυντὴν τὸν γεωπόνον Ἐδ. Curling. Ὁ ἁρμοστὴς οὗτος ἐσκόπει νὰ κατοικίσῃ ἐν τῇ νήσῳ δέκα χιλ. Μελιταίων, ἀλλὰ διαστὰς πρὸς τὸν Napier, ἀπέσχε τοῦ σκοπουμένου (N a p i e r Colonies XXXIII καὶ XXXV καὶ app. 529, 10.

οικισμός [1]. Κλάδος τοῦ οἴκου τυγχάνει καὶ ὁ ἐν Μυκόνῳ, ὁπόθεν ἕλκει τὴν καταγωγὴν καὶ ὁ ἔγκριτος νομισματολόγος καὶ συγγραφεὺς *Ἰωάννης Σβορῶνος* διευθυντὴς τοῦ νομισματικοῦ τῶν Ἀθηνῶν μουσείου.

ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗΣ ΠΑΝ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Ἐκ Ληξουρίου. Ἔγκριτος ἐν Κερκύρᾳ δικηγόρος. Ἐδημ. *Λαὸς καὶ νόμος* ἑρμηνευτικὴν τοῦ περὶ ὁρκωτῶν νόμου πραγματείαν. Ἐν Κερκύρᾳ 1883.

ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗΣ ΕΥΑΓ. ΠΑΝΑΓΗΣ. Γενν. ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1832. Δικηγόρος καὶ ποιητής. Ἀνὴρ αἰσθηματίας, φιλόμουσος καὶ πολλῶν ἐγκυκλοπαιδικῶν γνώσεων. Ἐδημ. τὰ ἑξῆς· α′) *Ἰτέα ἐπὶ τῷ θανάτῳ* τῆς θυγατρός του Ἀσπασίας. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1862 σελ. 8 εἰς 8ον· β′) ***Φύλλον δάφνης***, συλλογὴ πατριωτικῶν ποιημάτων προσενεχθεῖσα τῷ βασιλεῖ Γεωργίῳ Α′ κατὰ τὴν πρώτην ἐν Κεφαλληνίᾳ ἄφιξίν του. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1864 σελ. 40 εἰς 8ον· γ′) *Ὕμνος* ***εἰς τὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα***. Ἀποσπάσματα ἐν *Πανδώρᾳ* 1862· δ′) ***Ἡ καταστροφὴ τῆς Χίου***. Ἐν ***Παρατηρητῇ*** Ζακύνθου 1852 καὶ ***Ποιητικῷ Ἀνθῶνι***. Αὐτ. 1887. Λαμπρὰν ἐντύπωσιν παρήγαγον ἐκ τῶν ποιημάτων του ὁ ***Κανάρης***, ὅπερ λίαν ἐπῄνεσεν ὁ Βραΐλας [2]. ***Εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν φρουρίων Κερκύρας, τὸ κρητικὸν ἐμβατήριον (Καὶ πάλιν ἡ σάλπιγξ)*** τονισθὲν ὑπὸ Π. Σκαρλάτου, καὶ τὸ εἰς ***τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Καποδιστρίου*** [3]. Ἐπίσης ἐδημοσίευσε λόγους νεκρολογικοὺς εἰς Ἠλ. Μηνιάτην, Ἰουλ. Τυπάλδον, Νικ. Εὐσταθ. Μεταξᾶν, Νικ. Λούζην, Τιμ. Φορέστην, Παν. Περιστιᾶνον κλπ.

ΣΚΙΑΔΑΣ ΠΕΤΡ. ΣΩΚΡΑΤΗΣ ἐξ Ἀργοστολίου. Ἀνὴρ εὐπαίδευτος, γλωσσομαθὴς καὶ τὰ οἰκονομολογικὰ τρίβων. Διετέλεσε τμηματάρχης τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, ὀργανώσας αὐτὸς ἐξαιρέτως τὰ τοῦ ἠμελημένου κλάδου τῆς Στατιστικῆς. Ἐπίσης διευθυντὴς τοῦ ἐθνικοῦ τυπογραφείου. Τανῦν διευθύνει τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων. Ἐδημ. α′) ***Δελτία τοῦ εἰδικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος*** μηνιαίως ἐκδιδόμενα· β′) ***Ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία*** κλ. (ἐν περιοδ. ***Παρνασσῷ*** ΙΖ′ 9—11)· γ′) ***Περὶ τοῦ πλη-***

[1] Τὸ χωρίον δὲν ἀναφέρεται ἐν τῇ ἀπογραφῇ τοῦ 1583 τοῦ P. Castrofilaca.
[2] Ἴδε Ἑρμῆν Κερκύρας 1851 καὶ Ζακύνθιον Ἡμερολόγιον 1890 σ. 36.
[3] Δεδιάζη. Βιογρ. Παν. Σκαλτσούνη. Ἐν Ζακ. Ἡμερολ.

θυσμοῦ ἐν Ἑλλάδι. Ἀθήνῃσι 1894· δ') *Ἡ Ἑλλὰς ἐν Εὐρώπῃ*. Αὐτ. 1891 καὶ ε') τὸ χρησιμώτατον βιβλίον *Εὑρετήριον τῆς τελωνειακῆς νομοθεσίας*.

ΣΚΙΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ Ι. ΑΓΓΕΛΟΣ ἐξ Ἀργοστολίου. Φυσικομαθηματικὸς διδάξας ἔν τε τῷ γυμνασίῳ Ἀργοστολίου (1891—1892), καὶ ἐν τῇ ἐμπορικῇ καὶ βιομηχανικῇ ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν τοῦ *Δελτίου* τῆς ὁποίας τυγχάνει ἐκ τῶν συντακτῶν. Ἐδημ. α') Ἡ *Κεφαλληνία ὑπὸ φυσικὴν ἔποψιν* (περιοδ. *Προμηθεύς* Β' 1890, 32—35· β') *Περὶ τῆς ἐν Κεφαλληνίᾳ κουνόπετρας* (αὐτ. Ε' 29—30)· γ') *Οἱ θαλασσόμυλοι Ἀργοστολίου* 1893. Ἐν Ἀθήναις. σελ. 40 εἰς 8ον [1] καὶ πολλὰς ἄλλας πραγματείας ἐν περιοδικοῖς.

ΣΚΛΑΒΟΣ Κ. ΣΠΥΡΙΔΩΝ Νομικός. (Ἔγρ. De l'adoption. Paris 1867.

ΣΟΛΟΜΟΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ἀρχιμανδρίτης ἐξ Ἀργοστολίου. Ἐδίδαξε καὶ ἐκήρυξεν ἐν Ἀργοστολίῳ καὶ Μελίτῃ. Ἀπεβίωσεν ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸ 1878. Ἐδημ. α') *Ἐπιτομὴν τῆς δογματικῆς θεολογίας τοῦ Ἀντ. Μοσχοπούλου*. Ἐν Ἀργοστολίῳ 1851 μετὰ βιογραφίας τοῦ συγγραφέως· β') *Ἀνασκευὴ τῆς ὑπὸ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Κεφαλληνίας ἀπὸ 5 αὐγούστου ἀπαντήσεως πρὸς τὸν Θεόφιλον πρόεδρον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλάδος*. Ἐν Ἀθήναις 1867.

ΣΟΛΟΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ (1828—1903). Διαπρεπὴς μουσικοδιδάσκαλος τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς καὶ πρωτοψάλτης τῆς νήσου. Ἀκολουθήσας τὸ σύστημα τοῦ Γ. Μαντζαβίνου, εἰσήγαγεν ἐν αὐτῷ καὶ μέλη εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, κατὰ τὸ σύστημα δὲ αὐτοῦ ἐμελοποίησε πλείστας ἀκολουθίας, παπαδικὰ καὶ ὕμνους. Ἐδημ. α') *Συλλογὴν διαφόρων νόμων καὶ Β. Διατ. ἀφορώντων τὴν ἀφομοίωσιν*. Ἐν Ἀργοστολίῳ 1866 σ. 83· β') *Τὸν εἰς Γρηγόριον Ε' λόγον* τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1871 [2].

[1] Τὸ παράδοξον φυσικὸν φαινόμενον ἀνεκάλυψεν ὁ ἄγγλος Stewen τὸ 1835 χρησιμοποιήσας τὸ ῥεῦμα εἰς ὑδρόμυλον. Τὸ 1859 οἱ ἀδελφοὶ Μηλιαρέση, εὗρον καὶ δεύτερον ῥεῦμα βορειότερον. Εἰς τὰς παρατηρήσεις τοῦ Ἀντ. Μηλιαρέση, βασισθεὶς ἔγραψεν ὁ Wiebel ἐν Hamburg τὸ 1872 μονογραφίαν Die insel Kephalonia und die Meermüllen von Argostoli.

[2] Περὶ Σολομοῦ γράφει καὶ ὁ Παπαδόπουλος (Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς). Ἐν Ἀθήναις 1890 σ. 491.

ΣΟΛΟΜΟΣ ΑΛ. ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ. Ἐδημ. πολλὰς ποιήσεις ἐν περιοδικοῖς καὶ δρᾶμα *οἱ ἀφανεῖς κακοῦργοι*.

ΣΠΕΤΣΙΕΡΗΣ ΓΕΡ. ΙΩΑΚΕΙΜ. Ἐκ Κοντογουράτων γενν. τὸ 1858. Ἱερομόναχος ἁγιοπαυλίτης. Ἐσπούδασεν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, Ἱεροσολύμοις, ἐν τῇ Ριζαρείῳ σχολῇ καὶ ἐν τῷ ἐθνικῷ πανεπιστημίῳ τὴν Θεολογίαν. Διετέλεσεν ἱεροκήρυξ Λευκάδος καὶ Φθιώτιδος. Ἐδημ. α') *Περὶ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου*· β') *Λόγους διαφόρους*· γ') *Ἰσαὰκ Σύρου, ἐπισκόπου Νινευὶ τὰ εὑρεθέντα ἀσκητικά*. Ἐν Ἀθήναις 1895 προτάξας βιογραφίαν τοῦ μητροπολίτου Ἀθηνῶν Γερμανοῦ ᾧ τινι ἀφιέρωσε τὸ σύγγραμμα, οὗ πρώτη ἔκδοσις ἐγένετο ὑπὸ Νικ. τοῦ Θεοτόκη. Οἱ *Σπετσιέραι* κατὰ τὰς οἰκογενειακὰς παραδόσεις κατάγονται ἐκ Spezia τῆς Ἰταλίας, κλάδον δὲ ἀπαντῶμεν καὶ ἐν Ζακύνθῳ τὸ 1684 καταλεχθέντα ἐν τῇ Χρυσῇ βίβλῳ καταγόμενον δ' ἐκ Παλέρμου.

ΣΠΕΤΣΙΕΡΗΣ ΑΘ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Οἰνολόγος. Συνέστησεν ἐν Ἀθήναις πρακτικὴν οἰνολογικὴν σχολήν. Ἐδημ. α') *Πρακτικὸν ἐγχειρίδιον ποτοποιΐας* ἐν Ἀθήναις 1897· β') *Πρακτικὸν ἐγχειρίδιον οἰνοποιΐας καὶ ποτοποιΐας* Αὐτ. 1894· γ') *Λαϊκὴν οἰνολογίαν* Αὐτ. 1901· δ') *Ὁδηγὸν οἰνοποιΐας* περιοδικὸν Αὐτ. 1898 καὶ ε') Ἄρθρα πολλὰ ἐν τῇ *Ἑλληνικῇ Γεωργίᾳ* τοῦ Π. Γενναδίου.

ΤΖΑΓΚΑΡΟΛΟΣ Δ. ΣΠΥΡΙΔΩΝ. Ἐκ Ληξουρίου γενν. τὸ 1857. Ἰατροχειροῦργος ἐν Ἀθήναις ὅπου συνέστησε καὶ ἰατροχειρουργικὸν θεραπευτήριον. Ἐδημ. α') *Εἰδικὴν νοσολογίαν καὶ θεραπευτικὴν μεθ' ἑνὸς ἄτλαντος ἀνατομικοκλινικοῦ*. Ἐν Ἀθήναις 1899· β') *Ἄτλαντα κλινικὸν διὰ τὰς ἀσκήσεις τῆς ἐπικρούσεως καὶ ἀκροάσεως*. Αὐτ. 1898· γ') Poirier. *Ἀνατομία εἰς δεκαπέντε μαθήματα* μετάφρ. Αὐτ. 1898· δ') *Περὶ τῶν ὑγρῶν τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ*. Αὐτ. 1885· ε') *Ἐγκόλπιον τῶν φοιτητῶν τῆς ἰατρικῆς*· ϛ') *Ἐγκόλπιον διαγνωστικῆς* κλ.

ΤΡΩΪΑΝΟΣ ΘΕΟΔ. ΠΑΝΑΓΗΣ. Ἐξέδ. ποιητικὴν συλλογήν. *Ἡ Καλλιόπη*. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1852, σελ. 133 εἰς 16ον.

ΤΣΙΜΑΡΑΣ Β. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ. Ἐξ Ἀργοστολίου διδάσκαλος· α') *Βιογρ. Ἀνδρ. Μεταξᾶ* μετάφρ. ἀπὸ τῆς τοῦ Lenormand· β') *Περὶ καταγωγῆς τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Α'*. Αὐτ. 1866· γ') *Τὸ πνεῦμα τοῦ ἱπποτισμοῦ ἢ ἡ Φατίμη* διήγημα ἐκ τῆς γαλλικῆς. Αὐτ. 1866.

δ') *Ὁ εὐεργέτης τῆς κοινωνίας, ἤτοι τὰ οἰκτρὰ ἀποτελέσματα τῶν καταχρήσεων τοῦ οἰνοπνεύματος*. Ἐν Πάτραις 1875 σελ. 29· ε') *Ἀνασκευὴ τῆς Ἀποκρίσεως εἰς τὸν ἀφορεσμὸν τοῦ Λασκαράτου*. Αὐτ. 1868.

ΤΣΙΤΣΕΛΗΣ ΗΛΙΑΣ. Ἐκ Ληξουρίου υἱὸς Ἀγγέλου καὶ Ῥεγγίνας Γ. Πινιατόρρου γενν. τὸ 1850 ἐν Πλατυμπόρῳ. Δημοσιογράφος, λαογράφος καὶ ἱστοριοδίφης. Ἐδημοσίευσε τὰ ἑξῆς· α') Ἐκ τῶν λαογραφικῶν Κεφαλληνίας 1) *Γλωσσάριον* (ἐν *Νεοελλ. Ἀναλ. Παρν.* Β'. γ-δ-ε. 1876). 2) *Συλλογὴ ὅρκων, καταρῶν, εὐχῶν* (Αὐτ. 401). 3) *Συλλογὴ ὀνοματοθεσιῶν* μετὰ πολλῶν σημειώσεων, (ἐν περιοδ. *Παρνασσῷ* 1877 καὶ ἰδιαιτέρως. 4) *Ἡ Μισοσπορίτισσα* (ἐν *Ἑστίᾳ* Ἀθ. ΙΓ'). 5) *Ἡ Μεγάλη ἑβδομὰς καὶ τὸ Πάσχα* (ἐν *Παρν.* 1892. 297). 6) *Τὰ πανηγύρια* (ἐν *Ἑστίᾳ* 40—41 τοῦ 1890). 7) *Τὸ εὐχολόϊσμα* (ἐν *Ἀνθῶνι* περιοδ. Ζακύνθου Ι. 189). 8) *Αἱ Ἀπόκρεω ἐν Ἑπτανήσῳ καὶ ἰδίᾳ ἐν Κεφαλληνίᾳ* (ἐν *Φιλολ. Ἀκροπόλει* ἀρ. 10). 9) *Ἄγγελοι καὶ δαίμονες* (ἐν *Παρν.* 1895. 429). 10). *Ὁ Αὔγουστος καὶ ἡ συγκομιδὴ ἐν Πάλῃ* (ἐν *Μούσαις* Ζακ. 1894 σ. 186). 11). *Προλήψεις καὶ ἔθιμα κατὰ τοὺς τοκετοὺς καὶ τὰς βαπτίσεις* (ἐν Δελτ. *ἱστορ. Ἐθνολ. ἑταιρείας* 1901 καὶ ἰδιαιτέρως)· 6') Διηγήματα 1) *Ὁ Φλάρης* (ἐν Ἡμερολ. Φωτιάδου. Ἐν Ἀθήναις 1893). 2) *Ὁ σωθεὶς ναυτόπαις* (ἐν *Μούσαις* ς' 118)· γ') Ἱστορικαί, βιογραφικαί, κριτικαὶ πραγματεῖαι. 1) *Μακαρίου Ξυδιᾶ παραλλαγὴ ὕμνου τινὸς τοῦ Ρήγα Φεραίου* (ἐν Παρνασσῷ Η'. 1884 σ. 567). 2) *Διδαχαὶ Κωνσταντίνου τοῦ Τυπάλδου* (ἐν *Μούσαις* 1902 σ. 211). 3) *Φρειδ. Ἀλβάνας* (Αὐτ. 1902. 231). 4) *Ὁ Ὀσβάλδ ἐν Ζακύνθῳ* (Αὐτ. 1903. σ. 237. 5) *Τὰ κανόνια τοῦ Ληξουρίου*. (Αὐτ. Θ. 199—200). 6) *Ἡ νεανικὴ ἡλικία τοῦ Λασκαράτου* (Αὐτ. 1896). 7) *Ἄγνωστοι ποιηταί*. (Ἡμερολ. *Φωτιάδου* ἐν Ἀθήναις 1892). 8) *Ὁ Λασκαράτος ὡς συγγραφεὺς χαρακτήρων* (ἐν Παρνασσῷ ΙΕ' 1893). 9) *Ἡ ἐπὶ Ἑνετοκρατίας* ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις. Ἔκθεσις Μελετίου Τυπάλδου μητροπολίτου Φιλαδελφείας πρὸς τὸν Γ. προνοητὴν Νάνην (*ἐν ἐπετηρίδι Παρν.* 1904). 10) *Δύο Ἰόνιοι ὑπάλληλοι ἐν Κυθήροις* (ἐν *Μούσαις* Γ'. 70). 11) Λείψανα τῆς ἐν Ναυπάκτῳ ναυμαχίας ἐν Κεφαλληνίᾳ. (Αὐτ. 1—15 φεβρ. 1897)· δ') Νεκρολογίας. 1) *Ἀνδρ. Δ. Κατσαΐτου* 1877. 2) *Οὐρανίας Μ. Τ. Φορέστη* 1883.

3) *Μαριέττας Μόρμορη Ναράντζη* 1891. 4) *'Αλεξ. Ί. Πρετεντέρη* 1894. 5) *Παναγῆ 'Ιερέως Βλάχου* 1895. 6) *'Ιωαν. Δαλλαπόρτα* δημάρχου Ληξουρίου 1896. 7) *"Οθωνος Πυλαρινοῦ* 1900, πᾶσαι δημοσιευθεῖσαι ἐν Κεφαλληνίᾳ. 'Επίσης ἐδημοσίευσε πολλὰ ποιήματα ἐν περιοδικοῖς, καὶ ἄλλας μικροτέρας πραγματείας. Συλλέξας τέσσαρας περίπου χιλιάδας παροιμιῶν, ἐδωρήσατο ταύτας τῷ δεινῷ παροιμιολόγῳ καὶ λαογράφῳ Ν. Πολίτῃ καθηγητῇ τοῦ 'Εθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἱκανὸς δὲ ἐγένετο περὶ τούτων λόγος ἐν τῷ περιωνύμῳ συγγράμματι τούτου. *Περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς γλώσσης τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ* (ἐν Βιβλ. Μαρασλῆ). Τυγχάνει συγγραφεὺς τοῦ μετὰ χεῖρας ἔργου περὶ οὗ τὰ σχετικὰ ἐν προλόγῳ. "Εχει πρὸς ἔκδοσιν συλλογὴν ποιημάτων *'Ερείπια νεότητος*. Εἶνε μέλος πολλῶν φιλολογικῶν συλλόγων τῆς 'Ελλάδος, 'Ανατολῆς καὶ 'Εσπερίας [1].

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΞΥΔΙΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. 'Ιατρὸς ἐκ Ληξουρίου. Essai sur l'hydrothorax. Paris 1805.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΙΩΑΝ. ΚΑΠΕΛΕΤΤΟΣ ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΣ. Νομικὸς καὶ ἱστοριοδίφης. 'Εδημ. *Μία νὺξ ἐν Φλωρεντίᾳ ἐπὶ 'Αλεξάνδρου τῶν Μεδίκων* μεταφ. 'Εν 'Αθήναις 1871, εἰς περιοδικὰ δὲ πολλὰς ἱστορικὰς καὶ βιογραφικὰς μελέτας.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΙΩΑΝ. ΚΑΠΕΛΕΤΤΟΣ ΠΑΝΑΓΗΣ γενν. τὸ 1849. Τανῦν ἀπόστρατος ταγματάρχης λόγιος καὶ δεινὸς γαλλιστὴς καὶ ἰταλιστὴς καὶ δημοσιογράφος. Μετέφρασεν ἑβδομήκοντα ἐν ὅλῳ θεατρικὰ ἔργα, λίαν συντελέσας ὑπὲρ τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου. 'Εδημοσίευσε τὰς ἑξῆς στρατιωτικὰς διατριβάς· α') *'Η τακτικὴ τῶν τριῶν ὅπλων κατὰ τοὺς μέχρι πρώτης Ἰανουαρίου 1891 ἰσχύοντας κανονισμοὺς* ('Εν 'Αθήναις τύποις 'Υπουργείου Στρατιωτικῶν 1891.'Εκ τῶν τοῦ H. De Perini). β') *'Ο Στρατάρχης Μόλτκε ὡς ὀργανωτὴς καὶ στρατηγός*. Αὐτ. ἐν *'Εφημ. πεζικοῦ*. 'Εκ τῶν τοῦ Lewal. γ') *Βιογραφία τοῦ στρατηγοῦ Μπούρμπαχη*. Αὐτ. 1890, ἐκ τῶν τοῦ De Beauvoir· δ') *Περὶ τῶν*

[1] 'Εκφράζομεν τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν δι' ἃς ἐπαινετικὰς κρίσεις περὶ τῶν ἔργων ἡμῶν καὶ βιογραφικὰ ἐδημοσίευσαν οἱ κ.κ. Partsch ἐν προλόγῳ Γεωγραφίας Κεφαλληνίας, ὁ Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ἐν Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς Πετρουπόλεως, δὶς ὁ κ. Ζώης ἐν Μούσαις Ζακύνθου, καὶ ὁ κ. Δεβιάζης αὐτόθι, ἐν τῇ πραγματείᾳ του 'Επτανήσιοι ἱστοριογράφοι.

νεωτέρων κανονισμῶν καὶ ἀσκήσεων τοῦ πεζικοῦ (ἐν *Στρατ. προόδῳ* κλ.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΙΩΑΝ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΚΑΤΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ. Ἐκ Ληξουρίου Μαθηματικὸς καθηγητὴς νῦν ἐν Ἀργοστολίῳ· α') *Ἡ πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος*. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1892· β') *Περὶ ἀντικαταστάσεως τοῦ ἀτμοῦ*. Αὐτ. 1884 σ. 55· γ') *Ἡ πέτρα ποῦ κουνιέται*. Αὐτ. 1901 σελ. 100 εἰς 16ον.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΞΥΔΙΑΣ Π. ΣΠΥΡΙΔΩΝ ἐκ Ληξουρίου. Νομικὸς ποιητής, ῥήτωρ. Ἐδημ. α') *Μητρικὴ κατάρα*, διήγημα. β') *Ἡ μονὴ τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου* διήγημα, ἀφῆκε δὲ ἀνέκδοτον L'abboccamento ὅπερ μετέφρασεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὁ ἐν Τεργέστῃ γνωστὸς ἐπὶ φιλοπατρίᾳ, φιλομουσίᾳ καὶ γενναιότητι υἱὸς αὐτοῦ κ. Διονύσιος Ξυδιᾶς.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΠΟΒΕΡΕΤΟΣ ΝΙΚ. ΙΩΣΗΦ. Ἐκ Ληξουρίου. Ἐδημ. *Ὁ σεισμὸς ἐν Κεφαλληνίᾳ* ἐν Κωνσταντινουπόλει 1868.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΠΟΒΕΡΕΤΟΣ ΖΗΣΙΜΟΣ ἱερεὺς ἐκ Ληξουρίου. Ἐδίδαξεν ἐν Χίῳ, Λευκάδι, Ἀγρινίῳ, Κεφαλληνίᾳ καὶ Ἀθήναις. Τὸ 1871 συνέστησεν ἐν Ληξουρίῳ *Φιλόπτωχον ἀδελφότητα*. Ἐκήρυξε πολλάκις τὸν θεῖον λόγον. Ἀπὸ τοῦ 1903 ἐφημέριος ἐν Ν. Ὑόρκῃ, ἔνθα δικαίως ἀπολαύει τῆς γενικῆς ὑπολήψεως διὰ τὰς πολλὰς αὐτοῦ ἀρετάς. Ἐδημ. α') *Σχέδιον συνωμοσίας κατὰ τῆς ἁμαρτίας*. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1866. β') *Ἡ ἠθικὴ τῶν Ἰησουϊτῶν* μεταφρ. Ἀθήνησι 1881 σ. 45· γ') *Ἡ δίκη τῶν πιθήκων*. Ἐν Σύρῳ 1881 καὶ ἐν Λευκάδι 1889· δ') A correspondence of a Greek theologian to an american to be called christian catholic church «Zion».Chicago μετ' ἑλλ. μεταφράσεως. Ἐν Ἀθήναις 1902 σελ. 88 ε') Πλείστας διατριβὰς ἑρμηνευτικὰς ψαλμῶν καὶ εὐαγγελικῶν περικοπῶν ἐν περιοδικοῖς.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΠΡΕΤΕΝΤΕΡΗΣ Τ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ. Νομικός. Ἐξέδωκε τὸ Atto opinativo dell avvoc. generale ad hoc relativo agli avvenimenti di Cefalonia del giorno 26 Sett. 1848 con annotazioni. Corcira 1849 μετὰ προλόγου.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΠΡΕΤΕΝΤΕΡΗΣ ΑΛ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Ἐδημ. α') *Ποιητικὴν συλλογήν*. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1875· β') τὸν *Βρυκόλακαν* (ἐν *Ἀνθ. Ζακ.* 1892). Ἔγραψε καὶ ὡραίας σατύρας. Πρὸς ἔκδοσιν *ποιητικὴν συλλογήν*, ἐν ᾗ τὸ μακρὸν ποίημα *Ῥημοκκλῆσι*.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΜΠΑΣΙΑΣ Ε. ΘΑΝΟΣ γενν. ἐν Ἀθήναις τὸ 1868.

Νομικός, τελειοδίδακτος τῆς φιλοσοφίας, γλωσσομαθής. Ὑφηγητὴς τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Διετέλεσε βουλευτὴς Πάλης. Ἀπὸ τοῦ 1894 διωρίζετο ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἀντιπρόσωπος εἰς διεθνῆ συνέδρια, ὡς ἐν Ἀμβέρσῃ, Βουδαπέστῃ καὶ Παρισίοις. Μέλος τῶν Soc. de législation comparée, καὶ d'économie politique τῶν Παρισίων, τοῦ συλλόγου Παρνασσοῦ κλπ. Ἐξέδωκε· α') *Περὶ τελωνειακῶν δασμολογίων*. Ἐναίσιμος διατριβὴ ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ· β') *Περὶ ὑποτροπῆς*· γ') *Περὶ ἀσφαλειῶν ἐπὶ τῆς ζωῆς*. Ἔτυχε βραβείου ἐν Aix· δ') *Περὶ προστασίας τῆς βιομηχανίας ἐν Ἑλλάδι*· ε') *Περὶ πολιτείας τοῦ Ἀριστοτέλους*· ϛ') Les classes ouvrières à Rome· ζ') La protection industrielle et le nouveau régime douanier· η') De la loi du 26 Mars 1892 relative à l'atténuation et à l' aggravation des peines κλ.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΦΟΡΕΣΤΗΣ Γ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ γενν. ἐν Ληξουρ. τὸ 1860. Θεολόγος. Ἐκ τῶν ἱδρυτῶν τοῦ ἐν Ἀθήναις θεολογικοῦ συλλόγου «*Ἀπόστολος Παῦλος*». Ἐδημ. α') *Περὶ Ἑπτανήσου ὑπὸ τὴν ἀγγλικὴν προστασίαν Α'*. β') *Ἐπιταφίους λόγους εἰς Θεόδ. Καροῦσον καὶ Ἄγγ. Τσιτσέλην*. Ὁ πολλὰ ὑπισχνούμενος νέος ἀπέθανεν ἐν Μονάχῳ.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΦΟΡΕΣΤΗΣ ΕΥΣΤ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Λόγιος γενν. ἐν Ληξουρίῳ τὸ 1836. Ἐδημοσ. α') *Περὶ τῆς λέξεως ἐπιούσιος* (ἐν *Σιὼν* 1886. 244)· β') *Περὶ τοῦ ἂν παρῆσαν καὶ ἄλλοι ἐν τῇ τοῦ Ἰησοῦ βαπτίσει ἢ μόνος ὁ Ἰησοῦς μετὰ τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου* (Αὐτ. 1888. 337)· γ') *Περὶ λαβάρου* (Αὐτ. 1887. 332)· δ') *Περὶ ὑπακοῆς ὡς τροπαρίου* (Αὐτ. 291)· ε') *Περὶ καλυμαυχίου* (Αὐτ. 1899. 269)· ϛ') *Ἑρμηνεία τοῦ ΚΒ' 36 Λουκᾶ* (ἐν *Ἱερῷ συνδέσμῳ* Ἀθ. 1900 σ. 157· ζ') *Ἑρμηνεία τοῦ θρηνῶ καὶ ὀδύρομαι* (ἐν *Σιὼν* 1855· ἀρ. 195)· η') *Περὶ τῆς λέξεως διακαινήσιμος* (Αὐτ. 258)· θ') *Περὶ Μακεδονίας ὡς χώρας Χετιείμ* (Αὐτ.) [1]

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΑΛΦΟΝΣΑΤΟΣ Ε. ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἐγενν. ἐν Ἀθήναις τὸ 1848. Ἐκ τῶν διαπρεπῶν στρατιωτικῶν ἰατρῶν, διευθύνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν τῆς Κερκύρας νοσοκομεῖον τὸ 1898. Μέλος τῆς ἐπὶ τῶν πεπραγμένων κατὰ τὸν ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον ἐπιτροπῆς. Εἷς τῶν

[1] Ὁ ἀείμνηστος Λάτας ἐπεδοκίμασε τὰ τῆς ἐτυμολογίας τοῦ Λαβάρου καὶ τοῦ ἐπιουσίου, ἐπαινεῖ δὲ λίαν τὴν ὑπὸ ψηφίον 6 διατριβήν.

συντακτῶν τῆς 'Ιατρικῆς τοῦ στρατοῦ ἐφημερίδος. 'Εδημ. α') ***Αγγειοχολῖτις πυώδης ἐκ χολολίθων** κλπ. 'Εν 'Αθήναις 1895· β') **Βραχέα τινὰ περὶ τῆς ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας τῆς πρώτης γραμμῆς ἐν πολέμῳ καὶ περὶ τῆς ἐν ἐκστρατείᾳ ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας κατὰ τὰς ὀρεινὰς χώρας***. Αὐτ. 1896· γ') ***Επιτομὴ τῆς θεραπευτικῆς τῶν ἐσωτερικῶν νοσημάτων*** εἰς τόμους 4. Αὐτ. 1895—1897 καὶ πολλὰς διατριβὰς ἐν *'Εφημ. Στρατοῦ*.

ΦΑΡΑΝΤΑΤΟΣ ΣΠ. ΙΩΑΝΝΗΣ. 'Εκ Θηναίας γενν. τὸ 1862. 'Υφηγητὴς ἐν τῷ 'Εθν. Πανεπιστημίῳ. Συφιλιδολόγος καὶ δερματολόγος. 'Εδημ· α') ***Κυρὰ Φροσύνη*** δρᾶμα· β') ***Περὶ νοσημάτων τοῦ προστάτου***. 'Εν 'Αθήναις 1900 σ. 66· γ') ***Θεραπεία τῆς συφίλιδος***. 'Εκ τῶν τοῦ Emery μετὰ προλόγου. Αὐτ. 1902.

ΦΑΡΑΝΤΑΤΟΣ ΣΠ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ. 'Εγενν. ἐν 'Αθήναις τὸ 1860. Διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς Νομικῆς. Διετέλεσε διευθυντὴς τῆς Πετριτσείου σχολῆς μέχρι τοῦ 1886 καὶ τῶν διδασκαλείων Τριπόλεως καὶ 'Αθηνῶν ἀπὸ τοῦ 1891—1892. 'Εκ τῶν δραστηριωτέρων ἑταίρων καὶ διδασκάλων τῆς *ἑταιρείας τῶν φίλων τοῦ λαοῦ*, ὑφηγητὴς τοῦ Ρωμ. δικαίου. Πλὴν τῶν διδακτικῶν βιβλίων, ἐδημοσίευσε καὶ α') ***'Ο Ένατος εἰς Μ. 'Αντώνιον Φιλιππικὸς τοῦ Κικέρωνος*** μεταφρ. ἀπὸ τοῦ λατινικοῦ μετὰ σημειώσεων. 'Εν 'Αθήναις 1880· β') ***Περὶ ῥήματος καὶ τῆς πρώτης μορφῆς αὐτοῦ***. Αὐτ. 1882. σ. 160. γ') ***Πλάτωνος Φαίδων*** μεταφρ. εἰς τὴν ἁπλῆν Αὐτ. 1898· δ') Σύστημα ὀρθογραφικῶν ἀσκήσεων τρεῖς τόμοι. Αὐτ. 1900. σελ. 380· ε') ***Περὶ προσηκούσης διδασκαλίας ἑλλήνων συγγραφέων*** (ἐν περιοδ. *Πλάτων*)· ς') ***Περὶ ἀποτελέσματος τῆς μέμψεως τῆς ἀστόργου δωρεᾶς***. 'Εν 'Αθήναις 1894· ζ') ***Αἱ περὶ φυλακῶν ἐργασίαι τοῦ ἐν Πετρουπόλει Συνεδρίου*** (ἐν περιοδ. *'Εθνικῇ*)· η') ***πολλοὶ λόγοι πανηγυρικοί, ἐπικήδειοι*** κλ. Πρὸς ἔκδοσιν περὶ *γλωσσογράφων* καὶ μεταφρ. Ρωμ. Δικαίου τοῦ Baron.

ΦΕΡΕΝΤΙΝΟΣ ΚΟΣΜΕΤΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. 'Εκ Ληξουρίου ἀποθ. τὸ 1900 α') ***Περὶ τῆς παρ' ἡμῖν ἱερᾶς μουσικῆς*** (ἐν ***Θέμιδι*** 1884 ἀρ. 1113 καὶ ***'Αδελφοποιήσει***)· β') ***'Η ἐπὶ τῆς 'Ελλ. 'Εκκλ. μουσικῆς ἔρευνα καὶ ἀνάπτυξις***. 'Εν Κεφαλληνίᾳ 1884.

ΦΕΡΕΝΤΙΝΟΣ Π. ΣΠΥΡΙΔΩΝ. 'Εκ Πυλάρου. 'Οφθαλμίατρος. ***Περὶ***

δπτικοῦ πεδίου ὑπὸ φυσιολογικὴν καὶ παθολογικὴν ἔποψιν. Ἐν Ἀ-Θήναις 1890 σ. 88.

ΦΕΡΕΝΤΙΝΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ· α′) *Ἱερὸς ἀγὼν* καὶ β′) *ἡ θεία πρόνοια* ποιήματα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1865.

ΦΩΚΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. *Στοιχειώδης γραμματικὴ τῆς καθομιλημένης πρὸς χρῆσιν τῶν ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων. Ἐν Κερκύρᾳ 1843.*

ΦΩΚΑΣ ΙΑΚΩΒΑΤΟΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Ὑφηγητὴς τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου· α′) *Περὶ τῆς παρ' Ἱπποκράτει ἐπιδημικῆς γρίππης.* Ἐν Ἀθήναις 1892 σ. 49· πραγματεία βραβευθεῖσα ἐν τῷ Κοτιγγείῳ διαγωνίσματι· β′) *Περὶ τῶν ἐπιδημιῶν τῆς χολέρας καὶ τῶν κατ' αὐτῶν προφυλακτικῶν μέτρων.* Αὐτ. 1884.

ΧΟΪΔΑΣ ΙΕΡ. Ι. ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Ἐξ Ἀργοστολίου φιλόλογος, διδάξας καὶ γυμνασιαρχήσας ἐν Ἀργοστολίῳ, Πάτραις, Αἰγίῳ. Ἐξεφώνησε πολλοὺς πανηγυρικοὺς καὶ ἐπικηδείους. Ἐδημ. *Περὶ μουσικῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις* (ἐν Ν. Αἰῶνι Πατρῶν εἰς πολλὰ φύλλα). Πρὸς ἔκδοσιν *μετάφρ. ᾠδῶν Ὁρατίου.*

ΧΟΪΔΑΣ Π. ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Νομικός· α′) *Περὶ πολιτείας καὶ τῆς μορφῆς αὐτῆς ἰδίᾳ τῆς ἑλληνικῆς.* Ἐν Ἀθήναις 1894. σ. 222· β′) *Περὶ συγκρούσεως τοῦ Ἰονίου Κώδικος καὶ τοῦ Ῥωμ. δικαίου,* (ἐν Ἐφημερίδι Ἑλλ. καὶ Γαλλ. νομοθεσίας 1896)· γ′) *Περὶ ἀπεργιῶν* (ἐν περιοδ. *Νομικὴ* 1896)· δ′) *Ὁ προσωπικὸς θεσμὸς τῶν ἀλλοδαπῶν ἀνωνύμων ἑταιρειῶν ἐν Ἑλλάδι.* Ἐν Ἀθήναις 1897· ε′) *Περὶ χάριτος.* Αὐτ.

ΧΟΪΔΑΣ ΣΠ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Διάλογοι ἰταλοελληνικοὶ πρὸς χρῆσιν ἑλλήνων καὶ ἰταλῶν. Ἐν Ἀθήναις 1891.

ΧΩΡΑΦΑΣ Δ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ἐξ Ἀργοστολίου. Νομικός. Βουλευτὴς τῆς 10 Ἰον. Βουλῆς. Ἐξέδιδε μετὰ τῶν Νικ. Βαλιέρη καὶ Δημ. Μηλιαρέση τὴν ἐφημ. *Ἕνωσιν.* Ἐξέδ. De jure matrimoni apud populos historici temporis sive antiquitatis praecipuos. specimen. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1845.

ΧΩΡΑΦΑΣ ΠΑΝΑΓΗΣ. Ἐδημ. λόγον. Nelle essequie di G. Corafan morto in Firenze 15 Febr. 1845.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

(Α) Ἐπὶ Ἑνετῶν οἱ νόμοι, ἡ ἐπίσημος ἀλληλογραφία, τὰ προνομιακὰ διπλώματα, αἱ δικαστικαὶ ἀποφάσεις καὶ τὰ διοικητικὰ ἔγγραφα, συνετάσσοντο παλαιότερον μὲν λατινιστί, εἶτα δὲ ἰταλιστί, τινὰ δὲ καὶ μετὰ λατινικοῦ προοιμίου, εἰς τὰ ἰδιωτικὰ ὅμως ἔγγραφα καὶ τὰ συμβόλαια ἐχρῶντο τῷ πατρίῳ ἰδιώματι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, σπανιώτερον δὲ τῷ ἐνετικῷ. Οὐχ ἧττον ἐπίσημος γλῶσσα ἦτο ἡ ἰταλική, προνοηταὶ δέ τινες ἐδημοσίευον τὰς προκηρύξεις αὐτῶν εἰς τὴν ἁπλῆν ἑλληνικὴν μεταφραζομένας, οἷαι αἱ περὶ διατιμήσεων, φορολογίας, ἀξίας νομισμάτων. Ἐπὶ τῆς πρώτης γαλλικῆς κατοχῆς ὡς ἐπίσημος γλῶσσα ὡρίσθη ἡ Ἑλληνική, ἐπὶ δὲ τῆς ἑπτανήσου πολιτείας κατὰ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1803, ὡρίζετο μὲν ὡσαύτως ἡ Ἑλληνικὴ καὶ οὐδεὶς ἀπὸ τοῦ 1810 διωρίζετο δημόσιος λειτουργὸς ἀγνοῶν νὰ γράφῃ τὴν ἁπλοελληνικήν, ἡ ἰταλικὴ ὅμως ἦτο ἡ ἐπίσημος. Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς Ἀγγλικῆς Προστασίας, αἱ ἀρχαὶ ἐχρῶντο τῇ τε ἰταλικῇ καὶ τῇ ἀγγλικῇ, σπανιώτατα δ' ἐν προκηρύξεσι καὶ τῇ Ἑλληνικῇ ἠμελημένῃ ὅμως καὶ σολοίκῳ. Τὸ Σύνταγμα τοῦ 1817 προὐνόει περὶ τῆς Ἑλληνικῆς ὡς ὀργάνου ἐπισήμου, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐπραγματοποιήθη διὰ τὴν ἐπιψήφισιν εἰδικῶν νόμων, ἀλλ' οἱ συμβολαιογράφοι ἐχρῶντο τῇ Ἑλληνικῇ, ἀναμίκτῳ ξενισμῶν, κακῶς δὲ συντάσσοντες καὶ γράφοντες. Μόλις ἔτει 1833 τὸ Δ' Κοινοβούλιον ἐψήφισε τὴν μετὰ τὸ 1835 εἰσαγωγὴν τῆς ἑλληνικῆς εἴς τε τὰ Ποινικὰ δικαστήρια καὶ τὰ Εἰρηνοδικεῖα, ἀλλὰ καὶ ταῦτα δὲν ἐπραγματοποιήθησαν, τὸ δὲ Ε' Κοινοβούλιον τῇ 23 ἰανουαρίου 1836, καταργῆσαν τὰ περὶ γλώσσης, σκοπιμώτερον δὲ ὁδεῦσαν, ἀνέθετο τῇ ἐκτελεστικῇ ἐξουσίᾳ τὴν περὶ ἐκπονήσεως Νομοτεχνικοῦ Λεξικοῦ καὶ μεταφράσεως τῶν ποινικῶν νόμων μέριμναν. Ἀνεβλήθη πάλιν ἡ χρῆσις τῆς Ἑλληνικῆς διότι τὸ ἐν λόγῳ λεξικὸν ἐδημοσιεύθη

μετὰ τετραετίαν, οὐδὲ ἡ μετάφρασις ἐκείνη ἐγένετο. Ἐκορυφοῦντο ἐντεῦθεν ἡ ἐν ταῖς νήσοις ἐπὶ τούτοις ἀγανάκτησις, καὶ ἐν τῷ τύπῳ ἤρξατο ζωηρῶς ἡ συζήτησις τοῦ περισπουδάστου ζητήματος. Καὶ αὔθιςτὸ Η' Κοινοβούλιον ἐψήφισε τῇ 2 Ἰουνίου 1849 τὴν χρῆσιν τῆς ἑλληνικῆς, ἀλλὰ τὸ ζήτημα ὁριστικῶς ἐλύθη ὑπὸ τοῦ Θ' Κοινοβουλίου κατὰ τὴν κ' αὐτοῦ συνεδρίαν, εἰ καὶ προυτάθη αὖθις μικρὰ ἀναβολή, καθ' ἧς σθεναρώτατα ἐπεξῆλθον οἱ ῥιζοσπάσται κεφαλλῆνες καὶ ὁ Ναπ. Ζαμπέλιος, οὕτω δὲ διὰ ψήφων 19 κατὰ 17 ἐνομοθετήθη ἡ εἰσαγωγὴ τῆς γλώσσης ἀπὸ 31 δεκεμβρίου 1851 ἐπὶ Ἁρμοστοῦ Ὀδάρδου, ἐνῷ ἐπὶ Νούγεντ ἐπετράπη τοῦτο μόλις εἴς τινας κλάδους διοικητικούς. Ἴδε πλείονα ἐν βιογραφίᾳ Θεοδ. Καρούσου καὶ ἐν τῷ 20 πονήματι «***Ἡ Ἐθνικὴ γλῶσσα εἰς τὴν Ἑπτάνησον***». Ἐν Κερκύρᾳ 1849.

(Β) Αἱ μεταξὺ τῶν δύο πόλεων ἀντιζηλίαι χρονολογοῦνται κυρίως ἀπὸ τοῦ 1758 ὅτε μετετέθη ἡ τῆς νήσου πρωτεύουσα ἐν Ἀργοστολίῳ, ἀλλ' εἰς ἔκνομα κινήματα ἐξεδηλώθη ἡ ἀγανάκτησις τῶν Ληξουριωτῶν κατὰ τὴν πρώτην γαλλικὴν κατοχήν, ὅταν αὖθις τὸ Ἀργοστόλιον ὡρίσθη πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ *Ἰθάκης*. Δὲν εἶχον βεβαίως δίκαιον οἱ Ληξουριῶται ἀξιοῦντες ἵνα ἡ πόλις αὐτῶν ὁρισθῇ ὡς πρωτεύουσα, διότι καὶ δύσκολος ἦτο τότε ἡ διὰ θαλάσσης καὶ ξηρᾶς συγκοινωνία μετ' αὐτῆς, καὶ μεμακρυσμένη ἐτύγχανεν ἀπὸ τοῦ μείζονος τῆς νήσου μέρους, καὶ διότι τὸ Ἀργοστόλιον ηὐμοίρει φυσικοῦ ἀξιολογωτάτου λιμένος. Εἰς τὸ κατακόρυφον ἵκοντο τὰ πράγματα ὅταν τὸ 1799 ἡ Γερουσία ἀναγνωρίσασα τὸ δίκαιον τῶν Ληξουριωτῶν ὑποβαλόντων ἐκτενῆ τρία ὑπομνήματα πρὸς τὸν ναύαρχον Οὐτζακώφ, ἐπέτρεψε τὴν ἐν Ληξουρίῳ σύστασιν Ὑγειονομίου καὶ Πρωτοδικείου, τῆς ἐκλογῆς τοῦ προσωπικοῦ ἀνατεθείσης εἰς τὸ Μεῖζον Συμβούλιον τῆς νήσου. Ἡ ἀντίπραξις τῶν Ἀργοστολιωτῶν ἦτο μεγάλη, ἐξαιρέτως δὲ ἡ τοῦ γερουσιαστοῦ Γερ. Καμπίτση. Τὸ συμβούλιον (Κογκλάβιον) συγκληθὲν ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 22 ὀκτωβρίου, οὐ μόνον ἀπεδοκίμασε τὴν ἀπόφασιν τῆς Γερουσίας, ἀλλ' ἀπεφάσισε τὴν ἄρνησιν τῆς ἐκτελέσεως, μὴ παραστάντων κατὰ τὴν συνεδρίαν τῶν ἐν Ληξουρίῳ μελῶν καὶ δὴ διαμαρτυρηθέντων (Πρ. συμβολ. Σ. Τρέκκα 1799 ὀκτ. 22). Οἱ Ἀργοστολιῶται ἀπέστειλαν τότε καὶ ἐπίτροπον εἰς Κέρκυραν ὅπως κατορθωθῇ ἡ τοῦ θεσπίσματος τῆς

Γερουσίας ἀνάκλησις, ἀλλὰ καὶ οἱ Ληξουριῶται οὐ μόνον διώρισαν πρὸς ὑποστήριξιν τῶν δικαίων αὐτῶν τοὺς ἐν Κερκύρᾳ Γρηγ. Τ. Φορέστην καὶ Δημ. Κεφαλᾶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν Προεδρείαν (Presidenza) τοῦ ἐν Ζακύνθῳ Κογκλαβίου ἀπετάθησαν τῇ 1 νοεμβρίου 1799 πρὸς μεσολάβησιν. Ἡ Γερουσία ἀπέρριψε τὰς αἰτήσεις τῶν Ἀργοστολιωτῶν καὶ προέβη εἰς τὸν διορισμὸν τῶν ὑπαλλήλων, ἀλλ' οἱ Ἀργοστολιῶται ἐξηκολούθησαν ἐπιμένοντες, ὁ δὲ πεισματώδης ἀνταγωνισμὸς ὑπῆρξεν ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων ἀφορμῶν τῶν κατὰ τὰ 1800, 1801, 1802 στάσεων τῆς νήσου, καθ' ἃς ἡ ἀναρχία ἐμαίνετο ἀνὰ τὰς πόλεις καὶ τὰς ἐξοχάς, συντελούσης καὶ τῆς γενικῆς πολιτικῆς καταστάσεως. Φόνοι ἀδιάκοποι, λῃστεῖαι, ἐμπρησμοὶ ἐπαύλεων ἀρχοντικῶν, λεηλασίαι καὶ παντοῖαι ἄλλαι βιαιοπραγίαι, διεδέχοντο ἄλληλα. Ζημία τοῦ δημοσίου ταμείου διὰ τὴν ἄρνησιν τῶν φόρων καὶ τοῦ ἐξαγωγικοῦ τῆς σταφίδος δασμοῦ. Αἱ μεταξὺ ἀριστοκρατῶν τινων παλαιότερον ὑφιστάμεναι ἀντιζηλίαι καὶ πάθη, εὗρον κατάλληλον τὸν χρόνον, ἵνα αὖθις ἐκδηλωθῶσι βιαιότατα. Ἦτο φυσικὸν τότε νὰ ὑποθάλπηται καὶ ἡ ἐν Ληξουρίῳ ἀνώμαλος κατάστασις ὑπὸ τῶν στασιαρχῶν, ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὰ αὐτόθι τοπικοῦ χαρακτῆρος ἔχθεσμα. Τὸ Ληξούριον ἦτο τότε κράτος ἐν κράτει, ἔνθα διῴκουν ὡς ἐβούλοντο οἱ Γ. Παυλῆς, ἀδελφοὶ Πυλαρινοῦ, ἀδελφοὶ Τζαγκαρόλαι, οἱ Ἀλοΐσιος καὶ Ἀναστ. Λοβέρδος, καὶ ὁ Μαρ. Δαμουλιάνος. Ἡ κατάστασις προὐκάλεσε τὴν αὐτόσε ἀποστολὴν τῶν εἰδικῶν τῆς κυβερνήσεως ἐπιτρόπων Δεσύλλα καὶ Ι. Καποδιστρίου, οἵτινες ὅμως ἐπέστρεψαν ἄπρακτοι. Οἱ Ληξουριῶται προέβησαν καὶ εἰς αἴτησιν περὶ συστάσεως ἐν τῇ πόλει αὐτῶν ἰδίας Συγκλήτου καὶ ταμείου, καὶ ἵνα ἐφεσιβάλλωνται αἱ ἀποφάσεις τῶν αὐτόθι δικαστηρίων εἰς τὰ ἐφετεῖα τῶν ἄλλων νήσων, ὅπως οὕτως διακόψωσι πάντα ἐπίσημον δεσμὸν πρὸς τὸ Ἀργοστόλιον, ἀλλὰ καὶ αὐθαιρέτως ἔτι ἐξελέξαντο ἰδίους Συνδίκους. Μάτην αὖθις παρενέβησαν πρὸς κατεύνασιν τῶν πνευμάτων ὅ τε Καποδίστριας καὶ ὁ φιλοδίκαιος Ἀνδρ. Πανᾶς ἐκ Σπαρτίων. Πολλὰ ἐντεῦθεν ὑφίσταντο οἱ Ληξουριῶται μεταβαίνοντες εἰς Ἀργοστόλιον, ἔνθα οὔτε στέγης φιλοξένου, οὐδὲ ἄρτου ἀπήλαυον, προπηλακιζόμενοι, ὑβριζόμενοι καὶ ἐν ὑπαίθρῳ διανυκτερεύοντες, πολλαχῶς δὲ ζημιούμενοι καὶ κακούμενοι. Ἀλλὰ τὰ πράγματα ἔδει τέλος πάντων νὰ κανονισθῶσι, χάριν τοῦ τε δικαίου καὶ τοῦ γοήτρου τῆς ἀρχῆς. Οἱ αὐ-

τοκρατορικοὶ ἐπίτροποι, κύριον ἔχοντες μέλημα τὴν τοῦ νομοῦ ὀργάνωσιν κατὰ τὸ νέον πολίτευμα, ἀπεφάσισαν τὴν χρῆσιν μέτρων βιαίων, ἐντεῦθεν ἡ πόλις καταληφθεῖσα ὑπὸ στρατοῦ, καὶ πλοίων δημοσίων σταλέντων ἐκεῖ, ὑπετάγη τῇ 3 ἀπριλίου 1802.

(Γ) Uffizio fatto
a S. E. Sig. Cav.
TEODORO USCHACOFF.
ammiraglio al servizio di S. M. l' imperatore di
tutte le Russie
Dalli nobili Signori
Dem. Pignator, Ger. Cambici, Dot. Gio. Fr. Zulatti. Dot.
Mar. Inglessi. e Giov. Destuni, deputati
nell' isola di Cefalonia, nel atto di offrire all. E. S.
una medaglia votiva

—

Cefalonia aveva i più possenti motivi per esultare alla gloriosa comparsa nel suo Porto dell' Augusto Paviglione Russo combinato ai splendenti Vessili della Sublima Porta. Essa rivedeva con emozione quelle insegne, e quelli eroi, coi quali i Cefaleni segnalarono il loro attacamento alla causa di Caterina con argomenti di valore, che la storia forse non obblierá. Essa accoglieva con trasporto quella Nazione, per cui aperto alla sua marina mercantile il commercio del mar nero, si vivificò l' agricoltura nelle uberi sue terre, le Arti si animarono e l' abbondanza si sorise.

Egli è perciò Eccelentissimo Sig. Ammiraglio, che anche senza le crudeli memorie dei devastamenti di Corfù, e della vertigine oclocrazica di Zante; Cefalonia non ebbe all' apparire dei Guerrieri di Paolo se non se un sentimento, una voce, ed i Russi furono salutati da un' estremità all' altra dell' Isola come Redentori, come Padri, come Fratelli. Fù poi sommo il comun giubilo nel contemplare Vostra Eccelenza in capo, della grande spedizione, cioè quell' Eroe i cui talenti marittimi e guerreschi aveano da molt' anni

proclamato tra noi quelli che o militarono sotto i vostri ordini, o furono testimonj delle vostre gesta nel primo Teatro della vostra gloria, nel Ponte Euxino.

Vostra Eccellenza a giustificato perfettamente la nostra aspettazione. Voi avete ristabilito l'ordine che le circonstanze aveano turbato : Voi avete promulgato la più filantropica amnistia : Voi avete lasciato al Popolo, partendo per la espugnazione di Corfù, un Governo provvisorio saggio, moderato, et intelligente: Voi non avete risparmiato fino a questo giorno studì, meditazioni, cooperazione per istabilire in fra noi il Regno della ragione e della pace.

Questi sono i nostri particolari verso la splendida Vostra Persona. Chi ignora mai i comuni; Le isole debbono all' Egregio vostro cuore i primi lineamenti di quella Republica libera e federativa, monumento raro negli Annali del potere benefico, in cui la munificenza dei due clementissimi Sovrani Liberatori e Protettori, a voluto conformare queste porzioni marittime della Grecia.

Penetrata vivamente da tante e cosi grandi obbligazioni, la Patria nostra vi offre, o Signore, coll' organo di questa Deputazione un tenue segno dell'immensa sua riconoscenza nel Medaglione d'oro in cui unico all' adorata Vostra immagine vi è scolpita l' azione più illustre del vostro valore, per quale espugnato l' antemurale delle Reali Fortezze del Jonio cadde ai Francesi di mano lo Scettro militare e le isole furono libere veramente.

A questo Medaglione sono uniti altri ventiquattro dello stesso modulo e tipo che l' E. V. avrà la bontà di distribuire à quelli fra i Duci vostri Compagni nella grande impresa, che Voi Loro Capo conoscete di persona meglio di noi.

Degnatevi, Eccellentissimo Sig. Ammiraglio di accettare con magnanimità la picciolezza del dono, con simile nella forma à quelle onde i nostri Progenitori consegnarono alla posterità la memoria della publica gratitudine verso i Liberatori delle loro Patrie. Vogliate continuare la vostra influ-

enza benefica su la nostra vera prosperità, proteggendo nel mar nero ove ritornare il nostro traffico, e la nostra marina; vi piaccia in fine recare a' piedi del Trono dell'Immortale Vostro Sovrano i sensi d'ossequio, di ammirazione, di riconoscenza che gli tributano i cuori dei Cefaleni.

Corfù li 6 Luglio 1800 S. V.

(Δ′) Ἐπὶ Ἑνετῶν ἐγένοντο ἀνασκαφαὶ ἐν Σάμῃ τὸ 1770. Τότε περίπου ἀνορυσσομένου φρέατός τινος παρὰ τοὺς νῦν κήπους Μηλιαρέση ἐν Ληξουρίῳ εὑρέθησαν ῥωμαϊκαὶ ἀρχαιότητες, ἐξ ἐπιταφίας μάλιστά τινος πλακός, ἐδέξαντό τινες ὅτι ἐκεῖ που ἤρξατο κτιζομένη ἡ πόλις Πετιλία ἢ Πετουλία περὶ τὸ 59 π. Χ. ὑπὸ τοῦ εἰς τὴν νῆσον καταφυγόντος Γαΐου Ἀντωνίου ἐξορισθέντος εἰς Ἑλλάδα μετὰ τὴν τοῦ Καίσαρος ὑπερίσχυσιν, παρ' οὗ ὅμως ἀνεκλήθη πιθανὸν πρὶν ἢ τελειώσῃ τὰ τῆς εἰρημένης πόλεως, εὑρίσκετο δ' ἐν Ῥώμῃ τὸ 44 π. Χ. (ἴδε *Πλούταρχον* ἐν βίῳ Κικέρωνος, *Στράβ.* Γεωγρ. Ι. 6. Smith dict. par Theil ἐν λέξει Antoine; Paris 1865 καὶ ἡμετέραν πραγματείαν *Ἀρχαῖοι τάφοι ἐν Πάλῃ τῆς Κεφαλληνίας ἐν Παρνασσῷ* 1878. Ἀνάγλυφά τινα, μαίανδροι καὶ ἀγγεῖα εὑρέθησαν καὶ ἐν συνοικίᾳ Ἁγ. Χαραλάμπους ἐν Ληξουρίῳ ὅτε ἀνεσκάπτοντο τὰ θεμέλια τῆς παλαιᾶς οἰκίας τῶν Ἰακωβάτων, ἀνάγλυφον δὲ παριστῶν γυναῖκα ἐν ποδήρει χειτῶνι, σῴζεται νῦν ἐντετειχισμένον εἰς τὸ κωδωνοστάσιον τοῦ εἰρημένου ναοῦ. Ἀρχαῖα λείψανα εὑρέθησαν καὶ ἐν Παληοκάστρῳ τῆς Πάλης, ἐτήρει δέ τινα τούτων ὁ καπ. Πέτρος Ἰακωβᾶτος. Ἐν Κραναίᾳ ἐποιήσατο ἀνασκαφὰς ὁ Μαρ. Φωκᾶς καὶ ὁ τούτου υἱός Κωνσταντῖνος τὸν παρελθόντα αἰῶνα, καταρτίσαντες καὶ ἀξίαν λόγου συλλογὴν (Rieman Rech. arch. p. 6) περιελθοῦσαν κατόπιν τῷ φιλαρχαίῳ ἰατροφιλοσόφῳ Μαρ. Τσιμάρᾳ. Ἐπὶ Ἄγγλων συστηματικαὶ ἀνασκαφαὶ δὲν ἐγένοντο, οὐχ ἧττον εὑρίσκοντο ἀρχαιότητες ἐκτελουμένων ὁδικῶν ἔργων ἢ ὑπὸ φιλαρχαίων διοικητῶν ἢ ἰδιωτῶν, οἷοι οἱ Hud. Lowes τὸ 1809, ὁ De Bosset ὅστις κατήρτισε καὶ μικρὸν ἐκ τῶν εὑρημάτων μουσεῖον καὶ σύγγραμμα περὶ τούτου ἐξέδωκε Essais sur les medailles antiques de Céphalonie et d' Ithaque. London 1822, ἀπὸ τῆς συλλογῆς του δὲ εἶνε πιθανῶς καὶ αἱ ἐν Neutchatel τῆς Ἑλβετίας σῳζόμεναι ἀρχαιότη-

τες τῆς Κεφαλληνίας. Ἐπίσης καὶ ὁ Napier ἐποιήσατό τινας ἀνασκαφάς, περὶ ὧν καὶ ἐν Memoirs on the roads ot Cephalonia 1825, καὶ ὁ ἁρμοστὴς Seaton τὸ 1832 ἐν Φούρνοις τῆς Σάμης. Δὲν εἶνε γνωστὸν ἂν καὶ ὁ τὸ 1723 ἰουνίου 14 διορισθεὶς Λατῖνος ἀρχιεπίσκοπος Κερκύρας καρδ. Quirini δεινὸς ἀρχαιολόγος, προέβη εἰς ἀνασκαφὰς ἐν ταῖς νήσοις καθ' ἃ ἔγραφεν αὐτῷ ὁ Montfaucon (Ch. Diehl. Ἀρχαιολ. Ἐκδρομαὶ ἐν Ἑλλάδι. Μετάφρ. Α. Καράλη. Ἐν Ἀθήναις 1896 σ. 246). Μετὰ τὴν ἕνωσιν ὁ Π. Καββαδίας ἔφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων ἐποιήσατο ἀνασκαφὰς ἐν Σάμῃ τὸ 1884, εὑρὼν τινα λείψανα ἐν θέσει Σκαλιά ἅτινα ἐτοποθέτησεν ἐν τῷ δημαρχείῳ, ἐπίσης τὸ 1899 δοκιμαστικὰς ἀνασκαφὰς αὐτόθι πρὸς ἀκρίβωσιν τῆς καταγωγῆς τῶν πρώτων κατοίκων τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ μυκηναίου πολιτισμοῦ (*Ἄστυ* Ἀθ. αὔγουστος 1899). Παλαιοντολογικὰς ἐν Χαυριάτοις καὶ Σχοινέᾳ ἀνασκαφὰς ἐποιήσατο τὸ 1904 ὁ ὑφηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου κ. Θεοδ. Σκοῦφος.

(Ε') Ἡ ναυτιλία ἀπὸ πολλοῦ ἤκμαζεν ἐν τῇ νήσῳ, ἐξαιρέτως ἐν Ληξουρίῳ καὶ Λειβαθοῖ. Κατά τινα κατάλογον τοῦ 1700 ὃν μοὶ ἐγνώρισεν ὁ ἐκ Μεσολογγίου εὐπαίδευτος φίλος κ. Κ. Στασινόπουλος, ἐξ ἑβδομήκοντα δύο τότε πλοιάρχων αὐτόθι, οἱ εἴκοσι καὶ τρεῖς ἦσαν κεφαλλῆνες. Τὸ 1827 εἰς πέντε ἑκατομ. δραχ. ἔφθανεν ἡ ἐκ τοῦ θαλασσίου ἐμπορίου πρόσοδος, ἀλλ' ἐκραγέντος τὸ 1828 τοῦ Ῥωσσοτουρκικοῦ πολέμου, καὶ τῶν πλοίων ἀδρανούντων ἐν τῷ λιμένι Ἀργοστολίου, πολλαὶ ἐπηκολούθησαν αἱ ζημίαι εἰς τὴν ναυτικὴν τάξιν (*Ἰόν. Ἀνθολ.* 3. σ. 503). Τὸ 1829 ἡ νῆσος ἠρίθμει διακόσια μεγάλα ἱστιοφόρα. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ κεφαλλῆνες ἦσαν λαὸς ναυτικός. Τὸ ἐκ φύσεως ῥιψοκίνδυνον καὶ ἐπιχειρηματικὸν τῶν κατοίκων καὶ ἡ ἐντεῦθεν ῥοπὴ πρὸς κέρδη, εὗρον ἀφορμὴν ν' ἀναπτυχθῶσιν ἔτι πλεῖον, ὅτε κατασταλείσης τῆς πειρατείας, οἱ λιμένες καὶ τὰ ἐπίνεια, καθίστων ἀσφαλεῖς τὰς καθόδους, ἀνόδους καὶ ἀγκυροβολίας τῶν κεφαλληνιακῶν καὶ τῶν ξένων πλοίων, ἔτι δὲ πλεῖον ὅταν τὸ μὲν Ἀργοστόλιον ἐγένετο πρωτεύουσα, ζωογονούμενον καὶ προοδεῦον ὁσημέραι ἐκ τῶν ἐντεῦθεν ὠφελημάτων τοῦ φυσικοῦ αὐτοῦ λιμένος, τὸ δὲ Ληξούριον ἀρχομένου τοῦ ις' αἰῶνος, ἤρξατο συνοικιζόμενον ἀπὸ τῶν κατοίκων τοῦ ἐγκαταλειφθέντος πολισματίου τῆς ἀρχαίας καὶ μεσαιωνικῆς Πάλης. Ἀλλὰ τὸ ναυτικὸν σπουδαιότερον προώδευσε

μετὰ τὴν τὸ 1783 κατάκτησιν τῆς Κριμαίας ὑπὸ τῶν Ῥώσσων, καὶ τὴν ἔκτοτε ἐλευθεροπλοΐαν τῶν Δαρδανελίων πᾶσι τοῖς πλοίοις πλὴν τῶν ἐχόντων φορτία ξυλείας (*Χειρογ*. *Ἱστορ*. *Κεφαλλ*. ὑπὸ Π. Χοϊδᾶ). Τοῦτο ἐνέτεινε τὴν πρὸς τὸ ναυτικὸν στάδιον ῥοπὴν τῶν κεφαλλήνων, ἔκτοτε δὲ πλεῖστα ὅσα ἐναυπηγήθησαν πλοῖα. Ἡ νῆσος καὶ μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ ἀτμοῦ, ἐπρώτευε μεταξὺ τῶν ἑλληνίδων νήσων καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς μερῶν, συστηματικῶς δ' ἐδιδάσκετο ἐπὶ ἄγγλων καὶ ἡ ναυτικὴ ἐν τῷ Λυκείῳ ὑπὸ ἀρίστων διδασκάλων οἷοι οἱ Σπ. Σβορῶνος καὶ ὁ Παν. Λυκιαρδόπουλος. Ἐντεῦθεν ἡ πολλῶν ἀπὸ τῆς νήσου ἀναχώρησις πρὸς ἀλλαχοῦ ἐγκατάστασιν καὶ ἡ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ σύστασις κοινοτήτων καὶ ὁ πλουτισμὸς πολλῶν κεφαλλήνων διαπρεψάντων εἶτα καὶ ἐν γενναιότητι, φιλοπατρίᾳ καὶ φιλομουσίᾳ. Ἤδη ἡ ἀτμήρης κατήνεγκε δεινὸν τραῦμα κατὰ τῆς ἱστιοφόρου ναυτιλίας καὶ τῆς τάξεως τῶν ναυτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν ἐκείνῃ, ἡ νῆσος καταλέγεται ἐν ταῖς πρώταις ἑλληνικαῖς ἐπαρχίαις.

(ϛ') Ἀδιακρίτως πολλάκις ἐν ταῖς ἱστορικαῖς μονογραφίαις περὶ Ἰονίων νήσων, γίνεται χρῆσις τῶν ὅρων **φέουδον** καὶ **τιμάριον**, ἀλλ' ὑφίσταταί τις διαφορά. Κατὰ τοὺς ἐρευνητὰς τῆς ἱστορίας τοῦ θεσμοῦ, τὰ **φέουδα** ἀνάγονται εἰς τοὺς χρόνους τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους, ἰδίᾳ δὲ ἐν τῇ ἠπειρωτικῇ Εὐρώπῃ καὶ κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν κατὰ μέρος κρατιδίων. Ἦσαν κτήματα καὶ περιφέρειαι κτηματικαὶ καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀποτελοῦσαι δικαιώματα παραχωρούμενα ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος πρὸς εὐνοουμένους κυρίους ἢ βασσάλους ὑπὸ ὅρους ὑπακοῆς, πίστεως καὶ ἀντιπαροχῆς πολεμικῆς συνδρομῆς ἐν καιρῷ ἀνάγκης. Ὁ θεσμὸς ἀπετέλεσεν ἰδίαν νομοθεσίαν τὸν **φεουδαλισμὸν** μετὰ πολλῶν διατυπώσεων καὶ ὅρων, διὰ τοῦτο καὶ ὑπὸ τῶν συγγραφέων ἐξετάζεται ἐν Γερμανίᾳ ὡς ἱστορικὸς κλάδος τῆς ἰδιοκτησίας. Οἱ Φράγκοι εἰσβαλόντες κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ ιγ' αἰῶνος εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἀπεπειράθησαν νὰ εἰσαγάγωσι σύστημα φεουδαλικὸν μετὰ τῆς νομοθεσίας αὐτῶν, καθ' ἃ δείκνυται καὶ ἐκ τῶν Ἀσιζῶν τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀλλ' ἡ ἀπόπειρα δὲν ηὐδοκίμησε, ἀντὶ τῶν φεούδων ὅμως εἰσήχθη καὶ καθιερώθη ὅρος εἰδικώτερος τὸ **τιμάριον**, ὅπερ εἶχε μὲν τὴν καταγωγήν του ἴσως ἐκ τοῦ φεούδου, ἀλλὰ στενότερον καὶ ἄνευ τῶν ὅρων τοῦ θεσμοῦ τῶν φεούδων καὶ τῶν ὅρων τῆς φραγκικῆς νομοθεσίας. Εἰδικῶς δῆλα δὴ ἐδίδοντο κτήματα

ὡς ἀντίτιμον ἢ ὡς ἀμοιβὴ ὑπηρεσιῶν, ἰδίᾳ στρατιωτικῶν καὶ ἄλλων τοιούτων honorarium. Ὁ Ducange (ἐν Gloss. inf. Latin.) ἀναφέρει καὶ στίχους ἐκ τοῦ θρήνου ἐπὶ τῇ πτώσει τῆς Κωνσταντινουπόλεως «ρόγες δίδει παράξενες, δόξες τιμῆς, *τιμάρια*», ἐξ οὗ καὶ τιμαρᾶτοι καὶ *τιμαριῶται* οἱ ἀνταμειβόμενοι, οἱ κάτοχοι τῶν τιμαρίων. Ἡ σύγχυσις φεούδων καὶ τιμαρίων, γίνεται πιθανῶς ἐκ τῆς παρεξηγήσεως τῆς διαφορᾶς καὶ λόγῳ τῆς καταγωγῆς τῶν τιμαρίων ἐκ τοῦ θεσμοῦ τῶν φεούδων [1]. Εἶνε βέβαιον ὅτι καὶ ἐν Ἑπτανήσῳ ἴσχυε κατὰ τὸν μεσαίωνα ὁ φεουδαλισμός. Καὶ ὅλη ἡ Κεφαλληνία ἦτο φέουδον ἐξαρτηθὲν διαρκῶς ἀπὸ τοῦ νορμανδικοῦ στέμματος τῆς Κάτω Ἰταλίας ἐπὶ Γουλιέλμου Β΄ τὸ 1185, πρῶτοι δὲ κάτοχοι ἀναφαίνονται ὁ ἐκ Βρεντησίου Μαργαριτόνης καὶ μετὰ τὴν πτῶσιν αὐτοῦ τὸ 1194 ὁ Ματθ. Ὀρσίνης, οὗ οἱ ἀπόγονοι διετήρησαν τὴν κυριαρχίαν Κεφαλληνίας, Ἰθάκης καὶ Ζακύνθου, κληροδοτηθεῖσαν τὸ 1397 εἰς τοὺς ἐκ Βενεβέντου Τόκους, εἰς τὴν κατὰ τὸν μεσαίωνα δὲ ἀνάπτυξιν τοῦ φεουδαλισμοῦ ἐν τῇ νήσῳ, ἀποδίδοται οὐκ ἀλόγως καὶ ἡ ὀνομασία τῶν τόπων, ἀπὸ τῶν ὀνομάτων τῶν κυρίων αὐτῶν (Partsch. *Γεωγρ. Κεφαλλ. Ἰθάκης* 107 - 108). Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Βυζαντίνων (394 - 1185) ἴσχυε βεβαίως καὶ ἐν ταύτῃ τὸ τιμαριωτικὸν σύστημα. Τοιαύτην εἶχον καταγωγὴν βεβαίως αἱ *πρόνοιαι* τῆς Ἄτρου, τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, Πεσνάδος (Πεσάδας), Κρανίας (Κραναίας), Λιβανθοῦ (Λειβαθοῦς), Ἁγίων Ἀναργύρων κλ. κατὰ τὸν ιγ΄ αἰῶνα [2]. Παλαιότατα τιμάρια καὶ βαρωνίαι ἀπαντῶσι πολλὰ ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ταῖς ἄλ-

[1] Τὴν λέξιν φέουδον ὁ Beseler θεωρεῖ παραγομένην ἐκ τῆς γοτθικῆς faihu=κτήματα, οὐχὶ δὲ ἐκ τοῦ fides. Ἀλλὰ κατά τινα συγγραφέα ἡ λέξις τιμάριον εἶνε τουρκικὴ σημαίνουσα ὅ,τι τὸ φέουδον. Τὰ βυζαντινὰ φέουδα ἐξηκολούθησαν κατέχοντες ὡς τιμάρια, οἱ ἀρχαῖοι γαιοκτήμονες τῶν δεδουλωμένων μερῶν Ἕλληνες ἢ Ἀλβανοί, οἱ ἀσπασθέντες τὸν ἰσλαμισμὸν (Spahis). Revue des deux mondes LXX. 15 σεπτεμβρ. 1900 σ. 419.

[1] Πρόνοιαι εἶδος προσωπικῶν τιμαρίων, συντάξεις καὶ ἐπιχορηγήσεις, διδόμεναι εἰς μεγιστᾶνας καὶ ἄρχοντας, δι' ἃ ἀπενέμοντο τούτοις ὡρισμένα κτήματα πρὸς κάρπωσιν καὶ ἀξιοπρεπῆ συντήρησιν (Ducange. L. inf. Graec.). Κατὰ Μουστοξύδην (Ἑλληνομν. 531 καὶ 88) οὕτως ἐκαλοῦντο αἱ ἐπέτειοι εἰσπράξεις τῶν προσόδων, ἃς οἱ κτίτορες κατέλιπον εἰς τὰς ἐκκλησίας (ἴδε καὶ Μηλιαράκη ἐν Μεσσαρίᾳ. Δ. Ἐθν. Ἱστορ. Στ. 446). Καὶ παρ' Ἑνετοῖς ὅμοιόν τι ἦσαν αἱ provisioni (Σάθα Ἑλλ. Στρατ. ἐν τῇ δύσει).

λαις νήσοις, παραχωρηθέντα ἐπὶ Φράγκων καὶ εἰς μονὰς καὶ ἀρχιερεῖς καὶ τῶν δύο δογμάτων, πολλαὶ δὲ οἰκογένειαι ἀπέτιον ἐδαφικοὺς κανόνας (pacta), εἰς τοὺς κόμιτας τῆς νήσου καὶ εἰς τοὺς Ἀκουϊαόλας, λόγῳ κατοχῆς τιμαριωτικῶν κτημάτων (*Μουστοξύδου* Ἑλλημν. Bouchon R. N. VIII καὶ Arch. Corfù IV, V, VI. Καὶ ὑστερότερον ἐπὶ Ἑνετῶν ἐπίσης ἀπενέμοντο, ἢ ἐκυροῦντο τὰ ἐπὶ Τόκων, ὧν πλὴν τοῦ τιμαρίου Ariano περὶ οὗ ἐγράφη ἀλλαχοῦ, ἦτο καὶ τὸ τοῦ Giordani τὸ 1466 καὶ τὸ τοῦ Lise de quartier τὸ 1337 (*Χοϊδᾶ* χειρογρ. Pignat Mem. I. 88)[1].

(Ζ'.) *Τὸ Κάστρον τοῦ Ἁγ. Γεωργίου* ἀπαντᾷ τὸ πρῶτον τὸ 1262 (Miklosich et Müller, act. ed dipl. 25. 44), ἀναφέρεται μάλιστα καὶ ὁ ναὸς τῆς Θεομήτορος καὶ ἡ Ἐπισκοπὴ[2], ἔκειτο δὲ ἐν περιοχῇ Ἀβλόνος (Αὐλῶνος, τανῦν ἄνω Λειβαθοῦς). Μεταγενέστερον ἀπαντᾷ τὸ 1398 ὀκτ. 23, καθ' ἃ ἐν δωρητηρίῳ ἐγγράφῳ Κ. Τόκου πρὸς τὸν προνοητὴν Κεφαλληνίας Νικόλαον (Morosini. Corsi di pena (etc.), καὶ ἐν ἑτέρῳ τοιούτῳ τοῦ 1428, ἔνθα καὶ τὸ ὅτι ἦτο ἕδρα τῶν δεσποτῶν καὶ ἐπισκόπων τῆς νήσου ὡς καὶ ***ἔκπαλαι*** (Hopf. Γρ. Ζώρζης ὑπὸ Ῥωμανοῦ 64. *Χιώτου* III 34. Miklosich κλ. 44, 46). *Ῥιζόκαστρον*, ἐλέγετο τὸ παρὰ τὸ χωρίον Περατᾶτα, ὑπὸ τὸν βράχον μέρος, ἔνθα αἱ ville dell Suburbio κατὰ παλαιὰν στατιστικήν. Τὸ φρούριον κυριευθὲν ὑπὸ τῶν ἱσπανοενετῶν τὸ 1500, (ἴδε βιογρ. *Πατρικίου Γιαννούλη*), ὠχυρώθη τὸ 1503 προϊσταμένου τοῦ ἀρχιμηχανικοῦ Ν. Τσιμάρα, ἀφοῦ εἶχεν ἀνοικοδομηθῇ ἐπὶ Λεονάρδου Α'. Τόκου καὶ ἐπισκευασθῇ ἐπὶ Τούρκων. Γνωστόν, ὅτι οἱ Ἑνετοί, ἵνα προκαλέσωσι τὴν πύκνωσιν τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ πολισματίου, ὥρισαν, ἵνα μό-

[1] Περὶ τῆς κατὰ τὰς Ἰον. νήσους φεουδοκρατίας πρβλ. καὶ τὴν σοφὴν πραγματείαν τοῦ Ἰωάν. Ἀλφ. Τυπάλδου ἐν Χρυσαλλίδι τοῦ 1864.

[2] Βεβαίως ἡ λατινική, τῆς ὀρθοδόξου οὔσης κατηργημένης ἀπὸ τοῦ 1207. Ἐκ τοῦ ὅτι ἐκεῖ ἔκειτο ἥ τε ἐπισκοπὴ καὶ ὁ τῆς Θεομήτορος ναός, καταπίπτει ἡ γνώμη τοῦ ὅτι ὁ ναὸς ἦτο ὅπου ἡ μονὴ τῆς Μηλαπιδιᾶς (Inn. Da Modugno. Cefal. Catt. 91 ἐπ.). Τίς δὲ ὁ ναὸς τῆς Θεομήτορος; πιθανώτατα ὁ νῦν τῆς Εὐαγγελιστρίας ἀνοικοδομηθεὶς τὸ 1578, καὶ οὐχὶ ὁ τῆς Madona della Guardia ἀνεγερθεὶς τὸ 1504. Δὲν εἶνε ἀπίθανον, ὅτι λατινικὴ ἐπισκοπὴ ἦτο τὸ νοτίως τοῦ εἰρημένου ναοῦ κτίριον, ὅπερ τὸ 1718 ἀνῳκοδόμησεν ὁ ἐπίσκοπος Λοβέρδος.

νον οἱ ἐν τούτῳ κτίζοντες οἶκον καὶ κατοικοῦντες θὰ ἀπήλαυον τῶν προνομιῶν τῆς εὐγενοῦς τάξεως, ὅπερ ἄλλως συνεβάλλετο καὶ πρὸς εἰρήνευσιν τῶν ἐριζόντων εὐγενῶν οἴκων, οὓς οὕτω ἡ κυβέρνησις θὰ εἶχεν ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτῆς ἐποπτείαν. Ὑπῆρξε πρωτεύουσα τῆς νήσου μέχρι τοῦ 1757, μάτην γενομένης ἀποπείρας, ὅπως καὶ πάλιν ὁρισθῇ ὡς τοιαύτη τὸ 1791 (Pignat II 191). Εἰς συμβόλαια ἐπὶ Ἑνετῶν, ἀπαντᾷ τὸ πόλισμα *ἔξω μποῦργο* (borgo) ἢ *ἐξώπυλον*, κατοικούμενον ὑπὸ τῆς ἐν ἐνεργείᾳ εὐγενοῦς τάξεως, τῆς Κυβερνήσεως προκαλούσης ἐκεῖ οἰκιστὰς ἀπολαμβάνοντας τῶν δικαίων ἐκείνης. Πλὴν τῶν ἀρχῶν, ἦτο ἐκεῖ σχολεῖον, συναδελφότητες (Scole), σιταποθῆκαι (fondaci) καὶ ξενών. Ἡ πόλις δὲν φαίνεται πολυάνθρωπος κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1583, διότι κατῴκουν ἐκεῖ 302 uomini da fattion, 403 donne, 145 pute καὶ 9 vecchi (P. Castrofilaca Cod. Ital. b. S. Marco el. VII cod. 1095 f. 351 — 354), παραδόξως δὲ κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1766 — 1770 ἐν ᾗ ἀναγράφονται τὰ χωρία τοῦ Suburbio καὶ τὸ Tener della scala di Cefalonia (ἤτοι τὸ τότε ἐπίνειον Ἀργοστόλιον ἀριθμοῦν τότε 286 κατοίκους), οὐδεμία γίνεται μνεία τοῦ Κάστρου (ἴδε Anagrafi di tutto lo Stato commandata dall eccelentissimo Senato. Venezia p. Pinelli 1768 Α'). Οὐχ ἧττον τότε καὶ πρῴην δὲν εἶχε βεβαίως ὀλίγους κατοίκους, διότι εἶχε δεκαπέντε ναοὺς ὀρθοδόξους καὶ καθολικούς, ὧν τινες εὐρύτατοι, ἠρίθμει δὲ ἀπὸ τοῦ 1672—1746 ἀπὸ δεκαεπτὰ μέχρι εἴκοσι καὶ ἑπτὰ ἱερεῖς, τὸ δὲ 1795 ἔτι ἀναφέρεται ὡς καλῶς κατῳκημένον καὶ κατοικία πολλῶν εὐγενῶν, μεμορφωμένων καὶ εὐπόρων, (ἴδε Geografia Storico-Politica della Republica di Venezia 1795). Ἀμφισβητεῖται ἂν ὅπου τὸ Κάστρον ἢ ἐν Σάμῃ ἔκειτο ἐπὶ Βυζαντίνων ἡ ὁμώνυμος τῇ νήσῳ ἀναφερομένη πόλις (Λοβ. Ἱστορ. Κεφαλ. 90. Partsch 112. *Μηλιαράκη* Γ. Κεφαλλ. 225. 93). Οἱ Ἄγγλοι ἐπὶ Ἑνώσεως ἀφώπλισαν καὶ τὸ φρούριον τοῦτο. Ὁ ἀοίδιμος ἀρχιεπίσκοπος Γερμανὸς εἰργάζετο ἵνα ἐπιτύχῃ τὴν αὐτόθι ἵδρυσιν ἱερατικῆς σχολῆς. Ἐκεῖ ἐδίδαξε καί ὁ Νεόφ. Βάμβας, (ἴδε βιογρ. τούτου). Περὶ τοῦ φρουρίου τούτου πρβλ. καὶ πραγματείας ἐν *Ἐμπρὸς* ἐφημ. Ἀργ. 1883 καὶ ἐν περιοδ. *Αἶνος* 1883 τ. 12.

(Η') Δίκαι μακροχρόνιοι καὶ πεισματώδεις ἐγένοντο περὶ τῆς πε-

ριουσίας τοῦ Πετρίτση, μέχρις οὗ δι' ἀποφάσεως τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς δικαιοσύνης ὑπὸ χρονίαν 25 ἰανουαρίου 1848, κηρυχθείσης ἐγκύρου τῆς τε διαθήκης καὶ τοῦ κωδικέλλου, καὶ ἀναγνωρισθέντος τοῦ δικαιώματος τῆς Κοινότητος Ληξουρίου ὅπως διορίζῃ διαχειριστικὴν ἐπιτροπήν [1]. Ἡ σχολὴ ἤρξατο λειτουργοῦσα τὸ 1849 (οὐχὶ τὸ 1843 ὡς ὁ *Μηλιαράκης* ἐν Γεωγρ. Κεφ. 184), προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ἐγένετο ἐκ τῶν ἀρίστων τῆς Ἑπτανήσου ἐκπαιδευτηρίων, τοσοῦτον ὥστε καὶ τὸ ἐν Ληξουρίῳ δημόσιον Λύκειον ἢ Δευτερεῦον, κατηργήθη ὡς περιττὸν πλέον, τοῦ Δημοσίου προσελθόντος ἀρωγοῦ τῇ Πετριτσείῳ Σχολῇ δι' ἐτησίας ἐπιχορηγήσεως διακοσίων λιρῶν κατ' ἀρχάς, περιορισθεισῶν κατόπιν ὅτε ἀνέλαβεν ἐκεῖνο σὺν τῷ δικαιώματι τοῦ διορισμοῦ ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς, νὰ μισθοδοτῇ τὸν ταύτης πρόεδρον [2]. Ἀλλὰ τὸ 1853 τὰ τῆς σχολῆς δὲν εἶχον καλῶς, διότι οὐ μόνον ἐζητήθη ἡ ἀνασύστασις τοῦ Λυκείου, ἀλλ' ἐρρίφθη εἰς τὸ μέσον καὶ τὸ ζήτημα τῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ κληροδοτήματος πρὸς κατασκευὴν λιμένος ἐν Ληξουρίῳ! . Εἰς ἀκμὴν ἵκετο τὸ 1856 καὶ μετὰ ταῦτα, ὅτε προσκληθεὶς ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς ὁ γνωστὸς λόγιος Θεοδ. Καροῦσος, πρὸ τούτου διατελεσάντων τοιούτων, τῶν Μητροφάνους Οἰκονομίδου εἶτα ἐπισκόπου Ἄνδρου καὶ Κέας, ἀπὸ τοῦ 1849, τοῦ Εὐστ. Χαροκόπου καὶ τοῦ Ἀνθ. Μαζαράκη. Ὁ Καροῦσος ἐσχολάρχησε μέχρι τοῦ 1865, ἀλλὰ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ σχολὴ αὖθις εἶχεν ἀνωμάλως, καὶ ὁ διευθυντὴς παρῃτήθη, ἀλλὰ μὴ γενομένης δεκτῆς τῆς παραιτήσεως, ἐκρίθη καλὸν ἵνα οὗτος μεταβῇ εἰς Ἀθήνας ὅπως κατορθώσῃ τὴν διαρρύθμισιν τοῦ ἱδρύματος ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τε ἐκπαιδευτικῆς ἀφομοιώσεως, καὶ συστήματος προσφορωτέρου πρὸς τὰς τοπικὰς ἀνάγκας. Ἀπὸ τῆς συστάσεως μέχρι τῆς Ἑνώσεως τῆς Ἑπτανήσου, πλὴν τῶν μνησθέντων διευθυντῶν (*σχολαρχῶν* ὡς ἐκαλοῦντο), ἐδίδαξαν καὶ οἱ ἑξῆς· Εὐστ. Βουλισμᾶς (εἶτα ἀρχιεπ.

[1] Περὶ τούτων ἴδε διὰ μακρῶν ἐν Ζηνοπούλου, Ἑλλ. Νομοθεσίᾳ Ζ' 147.

[2] Πῶς ἐλειτούργουν τὰ Λύκεια ἢ Δευτερεύοντα, ἴδε Κανονισμοὺς 10 νοεμβρ. 1828 καὶ 6 αὐγούστου 184?. Ἐν τῷ Λυκείῳ Ληξουρίου ἐχρημάτισαν διευθυνταὶ οἱ Νιχ. Πανᾶς, Ἀνθ. Μαζαράκης, καὶ Εὐστ. Χαροκόπος, ἐδίδαξαν δὲ καὶ οἱ Γρ. ἱερ. Μεληδόνης, Τζάν. Ῥωμανός, Ραζῆς, Σαραντόπουλος, Α. Κόκκινος, Ἀδ. Δελλαπόρτας, Πελεκάσης, Διον. ἱερ. Ἀρχαντινός, Ἀντ. Φατσέας καί τινες ἄγγλοι.

Κερκύρας), Γερ. Ἄννινος, Ἰωάν. Ἀρχβαντινός, Πάνος Κοντογιώργης, Ἱερών. Ἀλεξανδράτος, Ἀνδρ. Στελάτος, Ι. Τ. Λασκαράτος, Νέστ. Ξυδιάς, Ἰωάν. ἱερ. Λοβέρδος, Σπ. Πολυκαλάς, Διον. Λιναρδάτος, Ἱερεὺς Π. Βλάχος καὶ Ἀναστάσ. Παπαδημόπουλος, καὶ οἱ ἀλλοδαποὶ Ἰγνάτ. Μαρτζώκης (1858-1861), Ἰωάν. Σκότης ἰησουίτης, σοφὸς ἰταλὸς φιλόλογος καὶ μαθημαtικός, καὶ ὁ καλλιγράφος Φ. Φραδελόνης. Τὸ ἀπὸ 27 ἰουνίου 1867 Β. Δ. διερρύθμισεν ἄλλως τὰ τῆς Σχολῆς, ἕτερον τῆς 18 ἰαν. 1868, ὥριζε τὴν ὑπὸ τοῦ δημ. συμβουλίου Ληξουρίου ἐκλογὴν τῆς διαχειριστικῆς ἐπιτροπῆς, προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ ἑκάστοτε δημάρχου, ἀντὶ τοῦ τέως νομάρχου. Τὸ 1871 ὀκτ. 12 Β. Δ. διέτασσε τὴν συγχώνευσιν τῆς Σχολῆς μετὰ τοῦ Σχολαρχείου (ἴδε καθέκαστα ἐν *Ζηνοπούλου* ἔνθ. ἀνωτ. ἐν *ἀναφορᾷ* τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς τὸ Ὑπουργ. τῆς Παιδείας ὑπὸ χρ. 2 νοεμβρίου 1870, καὶ ἐν *Ἐκθέσει* ὑπ' ἀριθμ. 973 τῆς 5 ὀκτωβρ. 1870 τοῦ τότε δημάρχου Γερ. Κομινάτου). Εἶχε τότε ἡ Σχολὴ δύο μόνον γυμνασιακὰς τάξεις. Ἑτέρα τροποποίησις τῶν κατ' αὐτὴν ἐγένετο καὶ διὰ τῆς ὑπὸ χρ. 28 ἀπριλίου 1873 Β. Δ. Μετέπειτα διὰ νόμου τὸ Λιμενικὸν Ταμεῖον Ληξουρίου, ἐχορήγει καὶ χορηγεῖ μέχρι τοῦδε δώδεκα χιλιάδας δραχμῶν ὡς ἐτησίαν ἐπιχορήγησιν τῇ Σχολῇ. Τὸ 1886 μετονομασθεῖσα *Πετρίτσειον Γυμνάσιον*, ἐγένετο ὁμοταγὴς τοῖς λοιποῖς κλασικοῖς γυμνασίοις, ἐξαιρετικῶς διδασκομένης ἐν αὐτῷ καὶ τῆς ἀγγλικῆς γλώσσης. Ἀλλὰ τὸ 1900 μετετράπη εἰς Ἐμπορικὴν σχολὴν τριτάξιον λειτουργήσασαν μέχρι τοῦ 1903, καθ' ἣν περίοδον ἐδίδαξαν ἐν αὐτῇ οἱ Παναγ. Παπαδάτος διευθυντής, Θ. Κουρούκλης προσωρινὸς τοιοῦτος, Γ. Κακουράτος, Φρ. Μελισσηνός, Νικ. Ἰγγλέσης, Ἀνδρ. Λιβιεράτος, καὶ Εὐάγ. Μοσχόπουλος. Μετὰ τὴν Ἕνωσιν διετέλεσαν διευθυνταὶ ἐν αὐτῇ μέχρι τοῦ 1900 καὶ ἀπὸ τοῦ 1903 μέχρι τοῦδε οἱ Ἰωάν. ἱερ. Λοβέρδος 1865, Ἐπ. Δαπόντες 1869. Παν. Φερτάκος 1877, Ἰωάν. Παπασταματόπουλος 1881, Γ. Θοιβιδόπουλος 1883, Ζήσ. Τ. Ποβερέτος 1884, Νικ. Φαραντάτος 1886, καὶ Διον. Ζαχαρόπουλος ὅστις καὶ ὠνομάσθη πρῶτος γυμνασιάρχης τὸ 1887. Μετὰ τὸν τελευταῖον ἐγυμνασιάρχησαν οἱ Ι. Κορφιωτάκης 1877, Σπ. Πάγκαλος 1888, Ἀνδρ. Σταθακόπουλος 1889 ὅστις καὶ ἤρξατο καταρτίζων βιβλιοθήκην, Νικ. Πυλαρινὸς 1890, Παν. Παΐζης 1893, Ν. Πυλαρινὸς αὖθις 1899, Π. Παΐζης αὖθις 1900 καὶ Εὐάγ. Σβο-

ρῶνος, μετατεθεὶς μικρὸν μετὰ τὸν διορισμόν, μετατραπείσης τῆς Σχολῆς εἰς Ἐμπορικήν. Ἐδίδαξαν δὲ ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω καὶ οἱ ἑξῆς καθηγηταί· Σπ. Σερεμέτης, Ἀνδρ. Ἀχειλίου, Μιχ. Κρίσπης, Θ. Κουρούκλης, Ζήσ. Τυπάλδος, Εὐαγγ. Κωνστανταχᾶτος, Δημ. Ξυδιᾶς, Εὐστ. Λιβιερᾶτος, Σπ. Πάγκαλος, Ἰωάν. Μεγαρεύς. Ἐπ. Κορνελᾶτος, Νικ. Μαλαγαρδῆς, Σπ. Παπαγεώργιος, Ἀνδ. Τόμπρας, Δημ. Χάμπας, Ἰωάν. Τσέτσης, Ι. Χάλδας, Γ. Κακουρᾶτος, Γερ. Τουλιᾶτος, Π. Στυμφαλιάδης, Α. Καλαύριας, Γ. Εὐθυμιᾶτος, Π. Καπλανίδης, Στ. Χρυσομάλλης, Κόλλας, Μανιατάκης, καὶ οἱ διδάσκαλοι Παν. Βεργωτῆς, Ἰωάν. Ραζῆς. Ἱερ. Ιωάν. Λοβέρδος, Ἰωάν. Ἀραβαντινός, Ἱερ. Ἀθαν. Ζακύνθιος, Ἱερεὺς Ἰωαν. Μεληδόνης. Πρόεδροι τῆς Ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς, πρὸ τῆς Ἑνώσεως μέχρι τῆς ἀφομοιώσεως διετέλεσαν οἱ Βερνάρδος, Τ. Χαριτᾶτος, Μαρῖνος Δαλλαπόρτας καὶ Ἀδαμ. Δαλλαπόρτας.

(Θ′) Ὁ Πινιατόρρος ἐν τῷ περὶ Κεφαλληνίας συγγράμματι αὐτοῦ ἀναφέρει τοὺς ἑξῆς ἀρχαίους κεφαλλῆνας, ἐν τῷ περὶ βιογραφιῶν κεφαλαίῳ· α′) ***Ἀνίκρητον*** ἐκ Σάμης ζῶντα τὸ 479 π. Χ. ἀνδραγαθήσαντα ἐν τῇ μάχῃ τῶν Πλαταιῶν, ἔνθα ἡγεῖτο συμπολιτῶν αὐτοῦ· β′) ***Μαντίδην ἢ Μαντιδέα*** ἐκ πόλεως Περιβόλου [1] ποιητήν· γ′) ***Μιλιόδην*** ἐκ Σάμης διαδεξάμενον ἔτει 350 π. Χ. ἐν τῇ ἀρχηγείᾳ τὸν Ἰφικράτη· δ′) ***Νοβοτιάδην*** ὡσαύτως ἐκ Σάμης συγγραφέα καὶ ῥήτορα, διαιτητὴν δὲ διατελέσαντα μεταξὺ διαφερομένων Αἰτωλῶν καὶ Ἀκαρνάνων· ε′) ***Περιρροΐδην*** ἐκ Περιβόλου, ῥήτορα καὶ γλύπτην μαθητὴν τοῦ Φειδίου· ϛ′) ***Φιλότιμον*** Ἀριστογείτονος ζῶντα ἐν Σάμῃ τὸ 240 π. Χ. καὶ ὃν Σάμη τε Κράνη καὶ Περίβολον ἔταξαν ἀρχηγὸν πεντήκοντα καὶ ὀκτὼ τριηρῶν δι' ὧν προσῆλθον ἐπίκουροι εἰς τοὺς ὑπὲρ ἐλευθερίας τελευταίους ἀγῶνας τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας. Ὁ ἱστορικὸς ἡμῶν ἔγραψεν ἀνακριβῆ περί τε τῶν μνησθέντων ἀνδρῶν καὶ τῆς πόλεως Περιβόλου, δοὺς πίστιν τῷ Δ. Πετριτσοπούλῳ Λευκαδίῳ

[1] Τὸ Περίβολον περιεβάλλετο ὑπὸ τειχῶν καὶ εἶχε δύο λιμένας, οἵτινες ἦσαν κατὰ τὸν Πινιατόρρον οἱ Λεὼ καὶ Κάτω Λεώ, ἔκειτο δὲ μεταξὺ Σκάλας καὶ Κάπρου. Ὑπερεῖχε τῆς Σάμης κατὰ τὸν πληθυσμόν. ἔσχε δὲ ταύτην ὑποτελῆ, ηὐμοίρει νόμων σοφῶν καὶ ἀρίστης διοικήσεως, ἦτο δὲ πόλις πλουσία, ἐμπορική, σιτοφόρος καὶ οἰνοπαραγωγός.

λογίῳ. Οὗτος, ὅστις καὶ ἄλλοτε ἐξηλέγχθη ψευδόμενος (*Βοίκχιος* Corp. inscrip. Graec. καὶ *Φράντς*. Elem. épigr. καὶ Πανδ. ιγ' 538), ἐγνώρισε τῷ φίλῳ αὐτοῦ Μαρ. Πινιατόρρῳ ἱστορικάς τινας εἰδήσεις ἐκ δῆθεν χειρογράφου ὅπερ διέσωζεν ὁ πατὴρ Ὀνοράτος D' Arbes, θεολόγος τοῦ Μ. Τρεβιζὰν ἐκτάκτου τῆς Λευκάδος προνοητοῦ. Αἱ εἰδήσεις λέγεται ὅτι ἐξήχθησαν ἐκ τοῦ συγγράμματος Musei Herdivarii in Hungaria numos antiquos Graecos et Latinos descripsit anecdotos vel parum cognitos etiam cupreis tabulis incidi curavit C. Michael Wieray, operes duas in partes distribuito. Vindobonae. Types Patrua Mechitaristarum. Ὁ Πινιατόρρος πολλὴν διετράνωσε πίστιν εἰς τὰς πληροφορίας, ἀφ' οὗ καὶ pregevoli καλεῖ αὐτάς. Ἐξ ὅσων ὅμως ἠρευνήσαμεν καὶ οἱ μνησθέντες ἀρχαῖοι κεφαλλῆνες καὶ τὸ Περίβολον καὶ ὁ μνησθεὶς συγγραφεὺς εἶνε ἄγνωστα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ, γεωγραφίᾳ, νομισματικῇ καὶ γραμματολογίᾳ. Πιθανώτατα ὁ Πινιατόρρος θὰ ἐβασάνιζε μετέπειτα τὰ τῶν σημειώσεων ἐκείνων, καὶ θὰ ἐξωβέλιζε ταύτας τοῦ ἔργου του, ἂν ἤθελε ζῶν συμπληρώσει καὶ ἐκδώσει αὐτό, ἐν ᾧ οἱ ἐκδόται τούτου ἀβασανίστως περιέλαβον καὶ ταύτας ὡς εἶχον ἐν δέλτοις Περὶ ἀρχαίων κεφαλλήνων διαλαμβάνοντες, ἀγόμεθα ἐξ ἱστορικῆς φιλαληθείας νὰ εἴπωμεν, ὅτι στεροῦνται ὑποστάσεως καὶ τὰ περὶ τοῦ Κεφαλλῆνος Γεωργικίου ῥήτορος καὶ ἱστορικοῦ ἐπὶ Ἀδριανοῦ γραφόμενα ὑπὸ τοῦ ἑτέρου ἱστορικοῦ τῆς Κεφαλληνίας Ἰωάν. Λοβέρδου Κωστῆ παραπέμποντος εἰς τὸν Σουΐδαν καὶ τὴν Μυριόβιβλον τοῦ Φωτίου.

(Γ'). Ἡ προστασία τῆς γεωργίας ὑπῆρξε πάντοτε μέλημα τῆς ἐνετικῆς κυβερνήσεως. Οἱ ἀστικοὶ νόμοι καὶ αἱ κρατοῦσαι φεουδαλικαὶ ἰδέαι περὶ διατηρήσεως τῶν οἴκων, συνεβάλλοντο ὑπὲρ τῆς συγκεντρώσεως τῶν ἰδιοκτησιῶν καὶ τῆς διὰ προνομιακῶν νόμων καὶ λυσιτελῶν μέτρων ἐνθαρρύνσεως τῶν γαιοκτημόνων. Ὑπὲρ τῆς γεωργίας ἱκανὰ ἐμερίμνησαν γενικοὶ καὶ τῆς νήσου προνοηταί, σύνδικοι καὶ ἀβογαδόροι τῆς Ἀνατολῆς, οἱ Π. Φόσκολος (1506), Β. Μολὶν (1574), Ἀλ. Μικὲλ (1601), Φ. Βραγαδὶν (1620), Ι. Καπέλλος (1638), Ζ. Γαβριὴλ (1619), Ἀντ. Λιπομάνος (1658), Ἱερ. Κορυὲρ (1683), Ἀ. Σαγρέδος (1754), καὶ ὁ Ἄγ. Μ. Ζώρζης προνοητὴς τῆς νήσου ἐκ τῶν καλλιτέρων (1790—1792). Ὁ τελευταῖος ἔσχε μετά τινων ἄλλων ἐγκρίτων πολιτῶν

τὴν πρωτοβουλίαν τῆς συστάσεως ἀγροτικῆς ἀκαδημίας τὸ 1791 προκαλέσας πρὸς τοῦτο δουκικὸν διάταγμα. Ὑπὲρ τῆς εὐοδώσεως τοῦ ἔργου εἰργάσθησαν καὶ οἱ Τσουλᾶται, Στ. Χοϊδᾶς, Μ. Μεταξᾶς Λυσέος, Σ. Ἄννινος, Δημ. Πινιχτόρρος, Ἀναστ. Πήλικας, Βικτ. Καρίδης, Ἀναστ. Καροῦσος, Κικ. Μιλιαρέσης, Ἰωάν. Κρασᾶς, ὧν οἱ Στ. Χοϊδᾶς καὶ Μαρ. Μεταξᾶς διετέλεσαν πρόεδροι[1]. Μέγιστον τότε ἐξεδηλώθη τὸ ἐνδιαφέρον τῶν κτηματικῶν τάξεων, οἱ δὲ ἑταῖροι ἡμιλλῶντο τίς λυσιτελέστερον νὰ ἐργασθῇ καὶ βοηθήσῃ τὸ ἐγχείρημα. Καὶ διατριβαὶ πολλαὶ ἀνεγινώσκοντο ἐν τῷ καταστήματι, καὶ συζητήσεις σχετικαὶ τοῦ σκοποῦ. Ἡ ἑταιρεία τότε εἰσήγαγε τὴν καλλιέργειαν τῶν γεωμήλων, τοῦ αἰγυπτιακοῦ καὶ βαρβαρικοῦ σίτου, οὗ τὴν σπορὰν πρῶτος εἰσήγαγεν ἐν Πεσάδαις ὁ Εὐάγ. Κουντούρης, μετεχειρίσθη ὡς φράγματα τῶν ἀγρῶν τὴν ἀμερικανικὴν ἀγάβην, ἀνενέωσε τὰς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Χαρβούρη ἐγκαταλειφθείσας φυτείας τοῦ ἰνδικοῦ (anil), σακχαροκαλάμου καὶ δενδρώδους ἀμερικανικοῦ βάμβακος (xilon arboreum), ἐπεμελήθη τῆς ἐπεκτάσεως τῶν φυτειῶν, ἐλαιῶν καὶ καστανεῶν, ὑπεστήριξε τὴν σηροτροφίαν καὶ μελισσοκομίαν, συνέστησε τὴν συλλογὴν τῶν ρητινῶν, ἐμερίμνησε περὶ ἀναδασώσεως τῶν ὀρέων κλ. τάξασα καὶ βραβεῖα καὶ διαγωνίσματα. Εὐρύτατος ἐν Κουτάβῳ κῆπος ἐχρησίμευεν ὡς φυτώριον καὶ δοκιμαστήριον μεθόδων καλλιεργείας καὶ σπορῶν. Ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων τῆς Ἀκαδημίας μεριμνῶν ἦτο ὁ τελεσφορώτερος κανονισμὸς τῶν κτηματικῶν συγκεντρώσεων, περὶ οὗ ζητήματος ἐκτενέστατα ὑπέβαλεν εἰς τὴν Γερουσίαν ὑπομνήματα, προκαλοῦσα νομοθετικὰ μέτρα. Ἀλλὰ τὸν ὀργασμὸν τοῦτον, διεδέχθη ταχεῖα νάρκωσις δυστυχῶς. Ἡ πολιτικὴ κατάστασις καὶ ἡ μετ' ὀλίγον κατάλυσις τῆς Ἐνετικῆς Δημοκρατίας, ἀνέκοψε τὸν ζῆλον τῶν τε ἐγχωρίων ἀρχῶν καὶ τῶν ἑταίρων, τραπέντων τῶν πνευμάτων εἰς ἄλλα σοβαρὰ ζητήματα, κατὰ τὰ μέχρι τῆς ἀγγλικῆς προστασίας ἀνώμαλα καὶ ταραχώδη ἐκεῖνα ἔτη, (ἴδε ἐκτενέστερον Χοϊδᾶ Ἀνέκδ. ἱστορ. Κεφαλλ. Salomon Statistica di Cefalonia. Ang. Zulati Discorso all' appertura dell' accademia, e Codice dell' accademia 1792. G. F. Zulati Sto-

[1] Ἀκριβῶς ὁ Χιώτης ἀναφέρει ὡς ἑταίρους τὸν Μαρ. Χαρβούρην καὶ Νικ. Δελλαπόρταν.

ria dell' accad. Venezia 1796. Nuovo giornale d'Italia spettante alle scienze naturali e particolarmente all'agricoltura N° 136. Discorso sull' agricoltura delle isole lonie (ἐν Ἰονίῳ Ἀνθολογίᾳ 3. σ. 523. Informazioni dell' avoccato fiscale G. Assani concernente la coltura e negozio dell' uva passa l'anno 1729 (ἐν Mem. Pignat. II 159). Partsch Κάρπωσις γῆς (ἐν Γεωγρ. Κεφαλλ. 229) καὶ ἡμετέραν πραγματείαν. *Ὁ συνεταιρισμὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Κεφαλληνίας.*

(ΙΑ′) Ἀξιοπαρατήρητος τυγχάνει ἡ ἀπὸ τοῦ ιδ′ αἰῶνος ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς ιζ′ ἑκατονταετηρίδος κυρίως τοσαύτη ἐν τῇ νήσῳ ἔντασις τῶν μεταξὺ πρωτευόντων τινῶν οἴκων ἀντιζηλιῶν καὶ ἡ ἐπιμονὴ καὶ ἡ βιαιότης αἵτινες ἐχαρακτήριζον τὰς μεταξὺ αὐτῶν διαπάλας, ὧν ἕνεκα καὶ ὅλη ἡ νῆσος διετέλει ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἀνάστατος. Οὐ μόνον δὲ ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν χωρικῶν ἢ τοῦ κοινοῦ λαοῦ ἐστρατολογοῦντο οἱ τὰ τάγματα τῶν ὁπλοφόρων τῶν φατριῶν συγκροτοῦντες ὀπαδοί, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς τῶν ἀστῶν καὶ τῶν πτωχῶν εὐγενῶν ἀνταλλασσόντων τῶν τελευταίων τούτων τὴν παρεχομένην αὐτοῖς προστασίαν ἢ χρηματικὴν βοήθειαν, ἢ τὴν εἰς κέρδη συμμετοχὴν διὰ τυφλῆς ἀφοσιώσεως. Ἀλλὰ καὶ χωρία καὶ περιοχαὶ προσέτι ὁλόκληροι ἐτάσσοντο ὑπὲρ ὡρισμένου οἴκου, ὡς ἐγένετο κατὰ τὰς μεταξὺ Ἀννίνων καὶ Χωραφᾶ, ἀφ' ἑνὸς καὶ Μεταξάδων διαμάχας, ὅτε τὰ Ποταμιᾶνα, αἱ Σταλαμίαι, ἡ Σάμος, χωρία τῆς Ἐρύσου, ἡ Κατωγῆ, τὸ Πυργί, τὸ Ἡράκλειον καὶ τὸ χωρίον Φραγκάτα, ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ τῶν πρώτων, ἐνῷ ἡ Θηναία, ἡ Πύλαρος, οἱ Κορονοί, ὁ Ἐλιός, ἡ Εἰκοσιμία, καὶ τὸ χωρίον Βαλσαμάτα ὑπὲρ τῶν δευτέρων. Ἡ κυβέρνησις δὲν ἦτο πολλάκις ξένη τῶν συμβαινόντων, ὑπέθαλπε μάλιστα πολλάκις τὰς ἔριδας, τὸ μὲν ἐπιδιώκουσα τὴν κοινωνικὴν διαίρεσιν καὶ τὴν ἐντεῦθεν εἰς ξένα τῆς ἀθλίας διοικήσεως καὶ μάλιστα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τροπὴν καὶ ἀσχολίαν τῶν πολιτῶν, τὸ δὲ ἀδυνατοῦσα νὰ δράσῃ ἐρρωμένως καὶ ἀνεξαρτήτως, ἀντλοῦσα ἐκ τῆς μονομεροῦς ὑπὲρ τῆς ἑτέρας τῶν φατριῶν προστασίας, δύναμιν ἐν τῇ διοικήσει, ἀντὶ τοῦ ὁσημέραι ἐκλείποντος κοινοῦ γοήτρου. Ἐπιδιώξεις κατὰ τὸ πλεῖστον ἀτομικῶν σκοπῶν καὶ συμφερόντων, κουφαλαζωνικαὶ φιλοπρωτίαι, κομματισμός, καὶ πάθη οἰκογενειακὰ διήνοιγον στάδια μακροχρονίων ἀγώνων μεταξὺ τῶν ἀριστοκρατικῶν οἴκων,

Ἀννίνου, Χωραφᾶ, Τυπάλδου, Φωκᾶ, Λοβέρδου, Μεταξᾶ, Πινιατόρρου, Σδρίν, Ἀντίππα, Καρούσου, Δελλαδέτσιμα, Δαλλαπόρτα, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν διαφόρων διακλαδώσεων τῶν οἴκων τούτων. Μελανοτάτας σελίδας γράφουσιν οἱ ἱστορικοὶ τῆς νήσου περὶ τῶν αἱματηρῶν καὶ ἀνωμαλωτάτων ἐκείνων ἐτῶν, ἡ δὲ περὶ τούτων λεπτομερὴς ἀφήγησις καὶ κρίσις ἠδύνατο ν' ἀποτελέσῃ μακρὰν ἱστορικοκοινωνικὴν μελέτην περὶ τῆς νήσου ἐπὶ δύο αἰῶνας περίπου, παρεχούσης ἐν στενῷ κύκλῳ, τὴν εἰκόνα τῶν ἐπὶ μεσαίωνος ἐν Ἑσπερίᾳ ἀγρίων πολέμων φεουδαρχῶν κατ' ἀλλήλων. Ἡ τότε κατάστασις ἐτεκμηρίου περιορισμὸν τῶν πνευμάτων, ἔλλειψιν λατρείας εὐγενῶν ἰδεωδῶν καὶ ἐνδιαφέροντος ὑπὲρ τοῦ νόμου καὶ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, στέρησιν βασίμου μορφώσεως καὶ τὴν ἣν ἤσκει ἐπίδρασιν δεσποτικὸν καθεστὼς εἰς τὰς εὐγενεῖς καὶ προνομιούχους τάξεις. Ἐξ ἰδίων ἡμῶν ἐρευνῶν, καὶ τὰ πλεῖστα τὸν ἐξῆς προέκυψαν, ἅτινα ἀναγράφομεν ὡς συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐτῶν ἐκείνων. Ἐπὶ Τόκων συνέβησαν ἐν τῇ νήσῳ οἰκογενειακαὶ συγκρούσεις, ὧν ἕνεκα οἰκογένειαί τινες ἀνεχώρησαν καὶ ἐγκατεστάθησαν ἐν Ἄρτῃ, ὡς οἱ Μηνιᾶται κλπ. Ἀπὸ τοῦ 1652 εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν ἦσαν οἱ Ἀντίππαι πρὸς τοὺς Καρούσους, μετὰ τῶν τελευταίων τούτων συνασπισθέντων καὶ τῶν κομίτων Σδρὶν καὶ τῶν Ἀννίνων. Περὶ τὸ 1680 ἀληθὴς σικελικὸς ἑσπερινὸς ἐγένετο ἐν χωρίῳ Σχοινέᾳ τῆς Πάλης (ἴδε σελ. 91 τοῦ τόμου τούτου). Σοβαρωτάτην περιγράφουσι τὴν κατάστασιν ἀπὸ τοῦ 1737 - 1740 καὶ τὸ 1748 οἱ ἱστοριογράφοι, ἐν καιρῷ τῶν οἰκογενειακῶν πολέμων Χωραφᾶ καὶ Πινιατόρρου (πρβλ. καὶ μνησθείσας ἀνεκδότους μονογραφίας, τῆς ἱστορίας οἴκων Πινιατόρρου καὶ Χωραφᾶ). Αἱ μεταξὺ τῶν Ἀννίνων διχοστασίαι ἀρχομένου τοῦ ιη' αἰῶνος ἀφῆκαν μαύρην ἐποχήν. Ἔχομεν ὑπ' ὄψει ἀναφορὰν τοῦ 1717 Νικ. Ἀννίνου κατεργοκύρου (sopracomito) τῆς γαλέας Aquiletta, πρὸς τὸν δόγην, καθ' ἣν τὰ μίση εἶχον παλαιοτέρας ἀφορμάς, διότι οἱ ἡγούμενοι τῆς ἄλλης τῶν Ἀννίνων φατρίας Γρηγόριος, Ἀναστάσιος καὶ Μαρῖνος, πολλὰς μετῆλθον βιαιοπραγίας κατὰ τοῦ πατρὸς ἐκείνου, ὃν καὶ κατώρθωσαν νὰ προφυλακίσωσιν ἐπὶ δεκατετράμηνον ἐφ' ᾧ οἱ χωρικοὶ τῶν Κομιτάτων τῆς Ἐρύσου Δχριάτοι προσέδραμον εἰς τὰς ἀρχάς, ἀλλ' οἱ μνησθέντες φατριάρχαι, μένεα πνέοντες ἐξήγειραν τοὺς χωρικούς, κατέλαβον τὸ ἐν λόγῳ χωρίον,

προέβησαν εἰς σφαγὰς καὶ δηώσεις, καὶ ἐξηνάγκασαν ἕνεκα τούτων ὑπὲρ τὰς τεσσαράκοντα οἰκογενείας νὰ μετανάστεύσωσιν εἰς τὸ Τουρκικὸν ἔδαφος. Ἡ κυβέρνησις διὰ τοῦ προνοητοῦ Canal κατεδίωξε μὲν τοὺς δράστας ἐπανέφερε δὲ τὴν τάξιν ἐπιβάλλουσα ποινὰς καὶ ἀποζημιώσεις, ἀλλ' ἅμα ὡς ἀνήχθη εἰς τὸ πέλαγος ἡ στρατηγικὴ γαλέα, νέα ἐξερράγη στάσις, τῶν ταραχοποιῶν ἀποσυρθέντων κρύφα εἰς Δειλινᾶτα καὶ προβαινόντων ἐκεῖθεν ἐπὶ τριετίαν εἰς παντοίας ἐχθροπραξίας κατὰ τῶν ἀντιθέτων, μάτην πειραθέντος τοῦ ἐπιστρέψαντος στρατηγοῦ νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν τάξιν, ἂν μὴ καὶ ἠδιαφόρει περὶ τῶν συμβαινόντων, διότι ὁ μνησθεὶς Νικ. Ἄννινος μέμφεται ἐκείνου ἐν τῇ ῥηθείσῃ ἀναφορᾷ, καθὼς καὶ τοῦ ἑτέρου στρατηγοῦ Βιτούρη ὡς μεροληπτήσαντος. Εἰς ἀκμὴν ἵκοντο τὰ πράγματα ὅταν ὁπλοφόροι καὶ δολοφόνοι τῶν Γρηγορίου καὶ Ἀναστασίου ἐκ Σάμης, Ἐρύσου καὶ Δειλινάτων, μετὰ τὴν λεηλασίαν καὶ σφαγήν, ἀποθρασυνθέντες-οὐχὶ καὶ ἄνευ ἀνοχῆς τοὐλάχιστον τῆς ἀρχῆς - μετέβησαν οἱονεὶ ἐν θριάμβῳ εἰς Κάστρον καὶ ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ προνοητοῦ P. Morosini, πυροβολοῦντες καὶ ἀλλαλάζοντες ὑπὲρ τοῦ Ἀναστ. Ἀννίνου ὅστις τοὺς ἐφιλοξένησε. Εἶνε γνωστότεραι αἱ μετά τινα ἔτη διαστάσεις Ἀννίνων καὶ Μεταξάδων, αἱ λήξασαι διὰ τοῦ ἐν Ἑνετίᾳ ἀπαγχονισμοῦ τοῦ Μαρίνου Ἀννίνου καὶ Μαρ.Μεταξᾶ, ἀφ' οὗ ἡ κυβέρνησις πρὸς εἰρήνευσιν τῆς νήσου-μὴ δυναμένη νὰ φαίνηται περαιτέρω ἀρκουμένη εἰς ἡμίμετρα ἢ ὡς ἀδρανοῦσα-ἠναγκάσθη νὰ στείλῃ τὸ 1773 τοὺς Γ. Προνοητὰς Βαλδὰν καὶ τὸ 1783 τὸν Φ. Φόσκαρην, εἶτα δὲ τὸν Φ. Γριμάνην. Τὰ μεταξὺ τῶν οἰκογενειῶν τούτων γεγονότα ἐκεῖνα, ἀφῆκαν ἔν τε ταῖς ἱστορίαις τῆς νήσου, ἐν ἀνεκδότοις ἔργοις, καὶ ἐν τῇ παραδόσει θλιβερωτάτην ἀνάμνησιν, θὰ ἦσαν δὲ τ' ἀποτελέσματα σοβαρώτερα ἂν ὡμονόουν οἱ διάφοροι ἑκάστου οἴκου κλάδοι, ἀλλ' ὡς εἴπομεν, οὐ μόνον κλάδοι Ἀννίνων ἦσαν ἐχθροὶ ἄλλων τοῦ οἴκου κλάδων,ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ οἴκῳ Μεταξᾶ συνέβαινε ὅμοιον, διότι οἱ Μεταξᾶ Ἀντζουλακᾶτοι ἐχθρικώτατα εἶχον πρὸς τοὺς Μεταξᾶ Ἀγγούρια, οἵτινες καταδιωχθέντες ἄλλοτε ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Bordù τὸ 1728 μετηνάστευσαν εἰς Ζάκυνθον. Εἰς τοὺς οἰκογενειακοὺς πολέμους τῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ ιη' αἰῶνος, ἀποδίδοται ἐν πολλοῖς καὶ ἡ τότε καὶ μέχρι τοῦ 1803 ἀνωμαλωτάτη τῆς νήσου κατάστασις, μέχρις οὗ ἐπαγιώθη τὸ νέον καθεστώς. Ἐκ τῶν ἐμφυλίων ταραχῶν σοβαραὶ

ἦσαν ὡσαύτως καὶ αἱ ἐπὶ δίμηνον διαρκέσασαι μεταξὺ κομ. Σδρὶν καὶ Ματαράγκα τὸ 1770, καὶ ἐπὶ προνοητοῦ Κορνὲρ μεταξὺ Ἀννίνων καὶ Δελλαδέτσιμα ὅτε καὶ στάσις ἐπηκολούθησεν ἐν Ποταμιανάτοις. Ἐπὶ μακρὸν ἤριζον καὶ οἱ Λοβέρδοι πρὸς τοὺς Τυπάλδους ἐν Πάλῃ περὶ ὧν πλὴν τῶν ὑπὸ συγγραφέων ἀναγραφομένων, πολλὰ περιέχει ἀναφορά τις παρ' ἐμοὶ εὑρισκομένη κατὰ τοῦ Μαρ. Χαριτάτου Τυπάλδου τὸν ιη' αἰῶνα, (ἴδε καὶ 637 σελ. τοῦ τόμου τούτου), πρβλ. καὶ τὰς βιογρ. Γεωρ. Χωραφᾶ, Εὐθ. Λοβέρδου κλ. ***Γ. Μαυρογιάννη Ἱστορ. Ἰον. νήσων*** καὶ ***Κωστῆ Ἱστορ. Κεφαλληνίας***).

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΙΣ

(Σελ. 1). ΑΒΒΑΤΙΟΣ ΙΕΡΟΘΕΟΣ. Ἐγεννήθη περὶ τὸ 1599. Ἀναφέρεται ὡς μεταφραστὴς εἰς τὴν Ἑλληνικήν, τοῦ συγγράμματος ***Αἱ ἐκκλησίαι τῆς Βελγικῆς, χριστιανὴ καὶ ὀρθόδοξος διδασκαλία καὶ τάξις, ἤγουν ἐξομολόγησις, κατήχησις, λειτουργία καὶ κανόνες ἐκκλησιαστικοί.*** Ἐν Λουγδούνῳ τῶν Βαταβῶν αχμη[1].

(Σελ. 10). ΑΝΝΙΝΟΣ Γ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ. Μετέφρασεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν τὴν ***Γῆν*** τοῦ Ζολά. Ἐδημοσίευσε τὰς ***Ἀττικὰς νύκτας*** ἐν Ἀθήναις 1898, ὁ δὲ αὐτόθι σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων γνώσεων, ἐξέδωκε τὸ 1904 τὴν ἱστορικήν του μελέτην ***Φρειδερῖκος ὁ Μέγας.***

Ἁγιογράφοι καὶ ζωγράφοι. Σπυρ. Σπεράντζας 1777. ***Κωνστ. Κόκκινος*** αψμς′ ἐν Κάστρῳ. ***Δημήτριος Κόκκινος*** 1825. Ἐκ τῶν νεωτέρων ***Σπ. Βικᾶτος*** σπουδάσας ἐν Εὐρώπῃ μερίμναις Γερμανοῦ μητροπολίτου δαπάναις Εὐφρ. Βαλλιάνου.

(Σελ. 19 καὶ 22). ***Ἀντιγραφεῖς (Βιβλιογράφοι) Ἐρανισταὶ καὶ Ἀνώνυμοι.*** Ἐν συλλογῇ Νικ. Ἱερ. Πολάνη[2], εὗρον καὶ τὰ ἑξῆς χειρόγραφα. α′) ***Νεοφύτου ἱερομ. Ῥοδινοῦ Κυπρίου τοῦ Σιναΐτου·*** ἀχρονολ. ***Πανοπλία πνευματικὴ*** ἀφιερουμένη Φραγ. τῷ Βερβερίνῳ αχηδεμόνι καὶ ἀντιλήπτορι ἑλληνικοῦ γένους». β′) ***Θ. Στουδίτου. Κατήχησις καὶ λόγοι.*** γ′) ***Ἐμμαν. Φύτου Δεινάρχου. Λόγοι.*** δ′) ***Καλλιοπίου Κουρησμελίου*** ἱερομ. καὶ ἀρχιμανδρίτου, ***περὶ ἁγίας Τριάδος, περὶ θείων προόδων, περὶ οὐσίας ἀγγέλων, νομοκάνων*** καὶ ***ὑπομνήματα καὶ ζητήματα*** εἰς τὸ ***Ἀριστοτέλους περὶ ψυχῆς.*** ε′) ***Μαξίμου*** ταπεινοῦ. ***Ἐξήγησις κεφαλαιώδης περὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν σωτηρίου πάσχα,***

[1] Legrand Bibl. hell. Paris II 44.

[2] Παρὰ τούτῳ καὶ ἄλλα πολλὰ χειρόγραφα ἄνευ τίτλου ἢ τέλους ἢ ἐφθαρμένα καὶ δυσανάγνωστα.

τὸ διαγραφὲν κανόνιον ἑρμηνεύουσα. Ἀφιεροῦται τῷ πατρικίῳ περιφήμῳ Πέτρῳ. ϛ′) *Μεθοδίου* πρωτοσυγ. καὶ ἀρχιμανδρ. Ἀλεξανδρείας, *περὶ Χριστοῦ πάσχα.* ζ′) *Πέτρου Μαυροειδοῦ*, νομοκάνων. η′) *Χριστοφόρου* ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας. *Τίνι ὡμοιώθη ὁ ἀνθρώπινος βίος.* Εἰς τὸ τέλος καὶ στίχοι εἰς γλῶσσαν κοινήν, *εἰς τὴν ψεύτικην ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου.* θ′) *Δαμοδοῦ Β. Θείας καὶ ἱερᾶς θεολογίας πραγματεία* Α′. ι′) *Ἱερεμίου* Ὀγκώδης κῶδιξ. *Συλλογὴ πατερικῶν γνωμῶν.* ια′) *Σιλβέστρου* ἱερομ. *Συλλογὴ ψαλμῶν Δαυῒδ ψαλλομένων* ιβ′) *Μαξίμου* ἱερομ. *Ὁμιλίαι εἰς τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν* καί τινας κυριακάς. ιγ′) *Ἀλεξάνδρου* τοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, *σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου καὶ μεγάλου ῥήτορος τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἰατροῦ, ἀρίστου πολίτου, περὶ γραμματικῆς συντάξεως κατὰ τὰ ὀκτὼ τοῦ λόγου μέρη.* ιδ′) *Ἱλαρίωνος Κιγάλα* Κυπρίου *θέσεις γραμματικαὶ πληρέσταται, μέθοδος διαλεκτική, ἐπιστρωθεῖσαι καὶ εἰς διάλεκτον προτεθεῖσαι θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς.* ιε′) *Ἡλία Μηνιάτου* μετάφρ. εἰς τὴν ἰταλικὴν *τῆς Πέτρας σκανδάλου.* ιϛ′) *Παναγ. Σινωπέως Σπουδάσματα.* ιζ′) *Ἐπιφανίου* Κύπρου λόγοι *εἰς τὴν ταφὴν τοῦ Κυρίου, εἰς τὸν Ἰωσὴφ καὶ Νικόδημον καὶ εἰς τὴν ἐν Ἅδου κάθοδον.* Ταῦτα πάντα ἀχρονολόγητα. Ἐπίσης τὰ ἑξῆς χρονολογημένα. α′) *Καλλιοπίου Κουρησμελίου Σύνοψις ἱερᾶς θεολογίας* αχοθ′ μαΐῳ μηνί. β′) *Κων. Τυπάλδου Στοιχεῖα ἱερᾶς ἑρμηνευτικῆς.* Ἐν Κερκύρᾳ 1835. γ′) *Νικ. ἱεροδιδ. Τσακαρισιάνου. Ἱεροὶ κανόνες ἡρμηνευμένοι* 1727. ἰουλίου 30. δ′) *Νεκταρίου* λόγος *εἰς τὴν θείαν Ἀνάληψιν* 1668. ε′) *Μαρτίνου* ἁγιοβλασίτου. *Ἐξήγησις ψαλμῶν.* 1656. ϛ′) *Δαμοδοῦ Βικ.* Τόμος Α.′ περιέχων τὸ ά μέρος τῆς φυσιολογίας *Περὶ τοῦ φυσικοῦ σώματος ἁπλῶς καὶ τῶν αὐτοῦ ποιοτήτων* αψνδ′, καὶ *Λογικὴ ἐλάττων καὶ μείζων περιπατητικὴ τουτέστι νεωτερική*, γεγραμμένη ὑπὸ Ἰωακεὶμ Φωκᾶ 1751. ζ′) *Ἀνδρέου* ἱερέως *Νομοκάνων* 1616. η′) *Κυρίλλου* μοναχοῦ Παντοκράτορος *Ἐξήγησις ψαλτηρίου* εἰς ἁπλῆν φράσιν 1615. Ἀνῆκε τῇ μονῇ Ἁγίων Φανέντων τῆς Σάμης [1], δωρηθεῖσα τὸ 1681 ὑπὸ Παϊσίου ἱερομονάχου. θ′) *Ματθαίου. Σύντομον κατ' ἀλφάβητον πασῶν τῶν ὑποθέσεων τῶν ἱερῶν καὶ θείων κανόνων, ὁποῦ ἐκοπίασεν ὁ ἐν ἱερομονάχοις σο-*

[1] Ἐν τῇ ἀφιερώσει γράφεται «εἰς τὴν ἀβασίαν (abazzia) μονὴν τῶν ἁγίων Φανέντων ἐν τῇ νήσῳ Κεφαλληνίας θέματος Σάμης».

φώτατος καὶ λογιώτατος Κὺρ Ματθαῖος μετὰ σημειώσεων. Ἐξήγησις ἁπλῇ φράσει. Ὁ ἀπαίδευτος καὶ ἁμαρτωλός... *Κριτόπουλος* ᾳφλθʹ καί τις ἄλλη *Πέτρου* τουπίκλην *Μαυροειδοῦ*. 1) *Νόμος ἀλεξανδρινὸς περὶ τοῦ πάσχα*, ἀφιερωθεὶς παρὰ Ἀλεξάνδρου Βλάτα βοεβόδα καὶ πρὸς Σίλβεστρον Ἀλεξανδρείας ἀπευθυνόμενος, καὶ ἀπάντησις Ἱερεμίου Κωνσταντινουπόλεως ϟαʹ. Ἐν τῷ αὐτῷ Κώδικι καὶ *Νικήτα, περὶ πάσχα* καὶ *Ψελλοῦ, περὶ οὐρανίων σωμάτων*. Ἐπίσης ἱκανὰ ἀδήλων ἀντιγραφέων ἢ συγγραφέων ἐξ ὧν τὰ ἄρτια· αʹ) *Ὑπομνήματα καὶ ζητήματα εἰς τὸ Ἀριστοτέλους περὶ ψυχῆς*. βʹ) *Ἡ ἀληθινὴ ἐπιστήμη τοῦ ἱερέως μάλιστα δὲ τοῦ πνευματικοῦ πατρός, ἅμα δὲ καὶ τοῦ μετανοοῦντος ἁμαρτωλοῦ* 1765. γʹ) Le summole della logica. δʹ) *Περίληψις ἱερῶν κανόνων*. εʹ) *Βίοι ἁγίων*. ϛʹ) *Ἱερὰ κατήχησις ἐξηγοῦσα τὰ ἑπτὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα* ὀγκώδης κῶδιξ κάλλιστα γεγραμμένος κλ.

ΑΝΤΙΠΠΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Ἐκ Δολιχίου (1837-1872). Μέγας εὐεργέτης τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Βραΐλας, γενναίως συνδραμὼν τὴν αὐτόθι σχολὴν τῶν ἀπόρων, τὸ παρθεναγωγεῖον καὶ τὸ ταμεῖον τῶν πτωχῶν [1].

ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ. Λόγιος. Ἐκ τῶν τροφίμων τοῦ ἐν Ῥώμῃ Ἑλληνομουσείου [2].

(Σελ. 42). ΒΑΛΛΙΑΝΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ. Ἐγεννήθη τὸ 1801 καὶ ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις ἀπριλ. 8 τοῦ 1857. Ἐσπούδασε μαθηματικὰ ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ. Διετέλεσε πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν Σμύρνῃ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν Ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων. Ὁ Ι. Μαθαρῖκος ἐδημοσίευσεν ἔμμετρον νεκρολογίαν. *Ὁ θάνατος τοῦ μακαρίτου Θεοδώρου Βαλλιάνου.*

(Σελ. 62) ΒΟΥΡΒΑΧΗΣ ΚΑΡΟΛΟΣ. Πρβλ. καὶ τὸ ἔργον τοῦ L. d' Eichtal· Le général Bourbaki par un de ces anciens officiers d' ordonnance avec portrait, cartes et fac-simile Paris 1885.

(Σελ. 52). ΒΑΜΒΑΣ ΝΕΟΦΥΤΟΣ. Μεταξὺ τῶν ἐν Κάστρῳ μαθητῶν του καταλεκτέος καὶ ὁ Νικ. Κοντογούρης.

(Σελ. 109). ΔΑΜΟΔΟΣ ΒΙΚΕΝΤΙΟΣ. Ἡ ὀρθόδοξος δογματικὴ θεο-

[1] Γώγου Γ. Ἐπικήδειος εἰς Κ. Ἀντίππαν. Βραΐλᾳ 1872.
[2] Legrand. Ἔνθ. ἀνωτ. 453.

λογία πρό τινος αἰτήσει τοῦ Ἰωακεὶμ Γ′ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἀπεστάλη ἐκ Βιέννης εἰς τὴν θεολογικὴν τῆς Χάλκης σχολήν, ὅπου ἔτι εὑρίσκεται ἐπὶ σκοπῷ μελετωμένης ἐκδόσεως[1]. Σῴζεται κῶδιξ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βουκουρεστίου, περιέχων ***Μεταφυσικὴν Δαμοδοῦ***, μεταφρασθεῖσαν ὑπὸ Σαμουὴλ Γεωργιάδου μοναχοῦ καὶ διδασκάλου ἐξ Ἀθηνῶν, μετὰ προσθηκῶν, καὶ κατὰ τάξιν βιβλίων κεφαλαίων καὶ σελίδων, προτάξαντος δὲ πρόλογον καὶ προοίμιον. αψπζ′ ἀπριλ. κγ′[2]. Ἑτέραν ἀναμνηστικὴν μαρμαρίνην πλάκα, ἔθετο τὸ 1904 εἰς τὸν νότιον τοῖχον τοῦ ναοῦ Χαβριάτων, καὶ ὁ κ Παναγῆς Τζιτζέλλης.

(Σελ. 17 σημ. 3). Περὶ ἀκολουθίας Μάρκου τοῦ Ἐφέσου, καὶ ἄλλων ζητημάτων ἀποβλεπόντων εἰς τὸν ποιμένα τοῦτον· πρβλ. ***Ἀθ. Παπαδ. Κεραμέως. Δύο κώδικες τῆς Βιβλιοθήκης Νικ. Καρατζᾶ ἐν Ἐπετηρ. Παρνασσοῦ*** Η′. Ἐν Ἀθήναις 1904.

(Σελ. 123). ΔΕΣΤΟΥΝΗΣ ΓΑΒΡΙΗΛ. ***Σχεδίασμα βιογραφικὸν Γ. Φραντζῆ***. Ἐν Πετρουπόλει 1893.

(Σελ. 140). ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ. Ἐδιδάχθη τὴν Πλατωνικὴν φιλοσοφίαν. Ἀνεδέχετο μίαν ἀρχὴν αἰωνίαν, ἄπειρον καὶ ἀκατάληπτον καὶ μετ' αὐτῆς ἤθελε νὰ συμβιβάσῃ τὰς ἀρχὰς τοῦ φιλοσοφικοῦ συστήματος τοῦ Οὐαλεντίνου ἐκ τῶν κορυφαίων τοῦ β′ αἰῶνος γνωστικῶν, ὅπως δὲ δικαιολογήσῃ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐν τῷ κόσμῳ κακοῦ, ἀνεφέρετο μέχρι τῶν ἰδεῶν τοῦ ***καλοῦ*** καὶ τοῦ ***κακοῦ***, τοῦ ***δικαίου*** καὶ τοῦ ***ἀδίκου*** καὶ ἐφρόνει ὅτι ἡ ἀγαθότης τοῦ ὑπερτάτου ὄντος δὲν διέφερε ποσῶς τῆς δικαιοσύνης καὶ ὅτι ἀπὸ ταύτης τῆς ἀπόψεως τὸ Σύμπαν θεωρούμενον, οὐδεμίαν πλέον κατ' αὐτὸν παρέχει ἐναντιότητα εἰς τὴν ἰδέαν τῆς θείας ἀγαθότητος. Ἡ φύσις παρέχει τὴν ἰσότητα καὶ πᾶσιν ὕλην εὐτυχίας· πᾶν ὅπερ ἔχει πνοὴν ζωῆς ἐπὶ τῆς γῆς, ἀποτελεῖ μεγάλην ἀλλὰ μίαν μόνην οἰκογένειαν, περὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς ὁποίας ἀρκούντως προέβλεψεν ὁ Δημιουργός, ἀλλ' ἡ ἀμάθεια καὶ τὰ πάθη, τὴν ἰσότητα καὶ κοινοκτημοσύνην διαρρήξαντα οὕτως εἰπεῖν, εἰσήγαγον

[1] Ταῦτα κατὰ πληροφορίαν τοῦ ἐγκρίτου φίλου κ. Μιχ. Λειβαδᾶ, ὅστις πέρυσι παρεπιδημῶν ἐν Βιέννῃ ἠρεύνησε περὶ ἑλληνικῶν χειρογράφων.

[2] Σ. Λάμπρου. Συμπληρώματα εἰς τοὺς Ἀθηναίους βιβλιογράφους καὶ κτίτορας κωδίκων κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἐν Ἐπετ. Παρν. Η′ 61.

τὸ ἐν τῷ κόσμῳ κακόν, αἱ δὲ ἰδέαι τῆς ἀποκλειστικῆς ἰδιοκτησίας, δὲν πρέπει ποσῶς νὰ συγχέωνται μὲ τὸ *σχέδιον τῆς Ὑπερτάτης Διανοίας*, καθ' ὅσον αὗται εἶνε ἔργον τοῦ ἀνθρώπου. Κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν νόμων, οἱ ἄνθρωποι ἐξῆλθον τῆς τάξεως, εἰς ἣν ἵνα ἐπανέλθωσιν ἔπρεπε νὰ καταργήσωσιν αὐτούς, ἐξ οὗ ἤθελεν ἐπιτευχθῇ ἡ ἀνακατάστασις τῆς ἰσότητος, πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ κόσμος ἐδημιουργήθη, ἐντεῦθεν ἡ κοινότης τῆς γυναικὸς καὶ ἡ ἐξ ἴσου τῶν καρπῶν μετάληψις εἶνε ἐπαναφορὰ εἰς τὴν τάξιν. Τὰς ἀρχὰς ταύτας ἐδικαιολόγει ὁ Ἐπιφάνιος στηριζόμενος ἐπί τινων χωρίων τοῦ Παύλου, ἐν οἷς λέγει οὗτος, ὅτι πρὸ τοῦ Νόμου ἦτο ἄγνωστος ἡ ἁμαρτία, ἥτις δὲν θὰ ὑπῆρχε ποσῶς ἂν μὴ ὑπῆρχεν ὁ Νόμος [1].

ΕΡΙΦΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ. Ἐγεννήθη ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἀγαγὼν δὲ σύζυγον ἰταλίδα ἐκ Ζακύνθου ἐγκατεστάθη ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἀλλὰ λέγεται θανὼν ἐν Κεφαλληνίᾳ. Κατά τινα ληξιαρχικὴν πρᾶξιν τοῦ 1809 ἐν Ζακύνθῳ ἐκαλεῖτο *Ἀντώνιος Κουρκουμέλης λεγόμενος Ἐρίφιος*. Διακεκριμένος ἁγιογράφος ἀκολουθῶν τὴν φυσικὴν σχολήν, Σῴζονται ἔργα αὐτοῦ πολλὰ ἐν Ζακύνθῳ, ἐν Κεφαλληνίᾳ δὲ ἄξια μείζονος λόγου εἶνε τὰ ἐν τῷ τεμπλέῳ τοῦ Ἁγ. Νικολάου τῶν Λιβαθηνάτων ἐν Ληξουρίῳ [2].

Ἐκλιποῦσαι οἰκογένειαι (ἢ ἀποδημήσασαι τῆς νήσου). Ἀναγράφομεν ἐνταῦθα τὰς ἀπὸ τοῦ ις' αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν ἐκλειψάσας, ἐξ ἐρευνῶν ἡμῶν ἐν βιβλίοις παλαιῶν συμβολαιογράφων, κωδίκων ναῶν κλ. Ἀνεμοδημήτρις, Ἀλιπιέτος, Ἀντρονᾶς, Ἀλευρᾶς, Ἀρνικός, Ἀβράμης, Αὐλωνίτης, Βαρδάνης, Βεντιλέρης, Βίνιερης, Βρέσας, Βλαστός, Βιζετίνος, Γραμματικόπουλος, Γρυμπιώτης, Γαβριηλόπουλος, Γολέμης, Γλαρέντζας, Γεννηματᾶς, Γράβαρης Γάνος, Γεροστασινός, Γόμπος Γάνος, Γρίλης, Γαλιᾶτσος, Δελλαξίας, Δελλαπιόντας, Δελλαβίας, Δελλαγρατσιόζης, Δαβαγίας, Δεφραντσίσκης, Ζουρούμπας, Ζημῶνος, Κλουδάκης, Κουμέσιος, Κασνάτζος, Κραντζός, Καπαντρίτης, Κλήρης. Κρανόπουλος, Καλοτᾶς, Κουρσάρης, Κυριακόπουλος, Καραβάντζος, Κάβουρας, Κολέλας, Καρπερός, Κασιανός, Κεκονᾶς,

[1] Τὰς περὶ Ἐπιφανίου προσθήκας ἀπήνθισα ἐκ μακρᾶς περὶ τούτου ἀνακοινώσεως τοῦ ἐν Ἑνετίᾳ λογίου ἀρχιμανδρίτου καὶ σεβαστοῦ μοι φίλου κ. Ἀριστ. Μοντεσάντου, ἐρευνήσαντος ἐν συγγραφεῦσιν τὰ περὶ τοῦ ἀνδρός.

[2] Ταῦτα μοὶ ἐγνώρισεν ὁ ἐκ Ζακύνθου ἐλλόγιμος κ. Σ Δεβιάζης.

Καστελᾶνος, Κουτουβῖνος, Κεραμιδιάρης, Κούρτσουλας, Κοκκινόπουλος, Καρυστιανός, Κήδικας, Καντέδας, Κόζαρης, Λιναρδόπουλος. Λαντζόνης, Λυκουρέσης, Λαταβῖνος, Λάντος, Μιλιανός, Μικουλιάρης, Μπαβάσης, Μπαρκετίμης, Μπρουμῆς, Μπαλδουβᾶς, Μέγγουλας, Ματσακᾶς, Μεγαλογένης, Μενέλαος, Μπούας, Μπονέτος, Μακρινός, Μεντόρος, Μαρκεζίνης, Ποτσοδεβόργος, Μποσκέτης, Νταμόδος, Νέγρος, Ξανθόπουλος, Στόγιας, ('Οστόγιας;) Πρόφτης, Παλαμηδᾶς, Πρίντζιπας, Παυλῆς Τυπάλδος, Ροῦφος, Πλαγιώτης, Παβιέλος, Ποντίνας, Παπαδούκας, Παριγγίνος, Πέζαρος, Πελεγρῖνος, Πόντζος, Ῥάπτης, Ῥουντοῦφλος, Ῥεκαντζίνης (Ῥακαντζῆς;), Ῥομπότης, Ῥουμαντζάς, Στεκούλης, Σκληβαρᾶς, Σειψωνᾶς, Σεμιτέκολος, Σκούταρης, Σταμήρης, Σουριάν, Συρόπουλος, Στραβοσκιάδης, Στροβαλετρᾶς, Σάρδης (Σερδῆς ;), Σκλαβωνίτης, Στράμπαλις, Σκρακινόπουλος, Σαλμανάκης, Σκουλογένης, Σκληρός, Σοφός, Σολδᾶτος Τυπάλδος, Συκᾶς, Σταμένης, Τσιτσιλιᾶνος, Τρύφων, Τσαρλαρᾶς, Τσιμπόης. Τζιντζιλίνης (Γκεντιλίνης ;) Τριτσοχείλης, Τόρναρης, Τοῦρκος, Τσουκαλᾶς, Τσάσης, Φλορέσης, Φαρίνας, Φράρης, Φαράρης, Φραντζῆς, Φιλοκάλης, Φίδιος, Φάλαρης, Χρυσοχόος, Χρυσοβέργης, Χρύσης, Χαλκωματᾶς, Χρύσανθος, Χρυσικός κλ. [1].

ΖΕΡΒΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Διδάσκαλος ἐκ Σάμης. Ἐδημ. α') ***Αἱ δύο βουλαὶ ἥ τε ἐξ Ἀρείου Πάγου καὶ ἡ τῶν πεντακοσίων καὶ ἡ δημοτικὴ ἐκκλησία τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων***. Ἐν Κεφαλληνίᾳ 1869. β') ***Περὶ τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης***. Αὐτ. 1887 καί τινα διδακτικὰ βιβλιάρια.

(Σελ. 466). ***Ἱεροκήρυκες καθολικοί***. Ἐκ τῶν διαπρεπεστάτων ἱερῶν ῥητόρων, ἦτο καὶ ὁ Evangelista Boni ἐκ Πιστοΐας καππουκῖνος, ἀνὴρ ἔμπλεως παντοδαπῆς σοφίας, ποιητὴς καὶ κληρικὸς ἐνάρετος. Προαχθεὶς εἰς Ἐπίσκοπον Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, καὶ μετατεθεὶς εἰς Κέρκυραν ὡς ἀρχιεπίσκοπος, ἐτελεύτησεν αὐτόθι τὸ 1897 [2].

[1] Φραγκικὰς οἰκογενείας ἐκλιπούσας ἴδε καὶ ἐν σελίδι 780. Περὶ οἰκογενειῶν τοῦ ιγ' αἰῶνος μὴ σῳζομένων πρβλ. τὸ πρακτικὸν τῆς Ἐπισκοπῆς τοῦ ιγ' αἰῶνος ἐν Miklosich καὶ Müller acta et diplomata VI.

[2] Ἴδε βιογρ. αὐτοῦ ἐν ἐκτάσει παρὰ Inn. da Modugno ἔνθ. ἀνωτέρω καὶ Χιώτη VI 339.

(Σελ. 177). ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ ΠΑΝΑΓΗΣ. Διωρίσθη καθηγητὴς ἐπίτιμος τῆς Ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ τὸ 1904. Κατ' αὔγουστον τοῦ 1904 ἐν ἐπισήμῳ τελετῇ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Κανταβριγίας, τῷ ἀπενεμήθη τιμῆς ἕνεκεν καὶ διὰ τὰς ὑπὲρ τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ τῶν γραμμάτων ἐν γένει ἐργασίας του, ὁ τίτλος doctor in letters.

(Σελ. 177). ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ ΜΑΚΑΡΙΟΣ. Ἐν χειρογράφοις τῆς Ἑλλ. σχολῆς Ὀδησσοῦ εὕρηται λόγος Ῥαιδεστηνοῦ στηλιτευτικὸς κατὰ τοῦ Μακαρίου, ἐν ᾧ ὁ συγγραφεὺς ἐπικρίνει κυρίως τὸ λεκτικὸν καὶ γλωσσικὸν τοῦ λόγου του κατὰ Βολταίρου[1].

(Σελ. 201). ΚΑΡΟΥΣΟΥ ΟΙΚΟΣ. Ἐκ τῶν κτιτόρων τῆς ἐν Πυλάρῳ ἱερᾶς μονῆς τῶν Θεμάτων, καθ' ἃ ὁ παλαιὸς Κῶδιξ ταύτης.

ΚΑΡΟΥΣΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. (ἴδε *Μέρος Β'*) ά) *Τὸ ζήτημα τοῦ κτηματολογίου ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὴν δεκαετίαν 1888-1898*. Ἐν Ἀθήναις 1898. β') *Τὸ ζήτημα τοῦ κτηματολογίου καὶ ἡ ὑπὲρ τῆς Γεωργίας πολιτικὴ ἐν Ἑλλάδι*. Ἐν Ἀθήναις 1899. γ') *Διαγωνίσματα περὶ κτηματολογίου 1901*.

(Σελ. 268). ΚΟΡΓΙΑΛΕΝΙΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ. Ἔθετο τὸ 1904 διαγώνισμα μετ' ἀμοιβῆς πεντακοσιοδράχμου πρὸς συγγραφὴν βιβλίου ἀναφερομένου εἰς τὸν Ι. Καποδίστριαν ὡς πρῶτον θεμελιωτὴν τῆς Δημοτικῆς ἡμῶν ἐκπαιδεύσεως.

ΜΑΚΡΗ ἀδελφοί, υἱοὶ Ἰωάννου. α') *Γεώργιος* γεννηθεὶς ἐν Ῥουμανίᾳ τὸ 1866. Ὑπίλαρχος, σπουδάσας ἐν Ἰταλίᾳ, Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ. Ἐδημοσίευσέ τινας στρατιωτικὰς πραγματείας εἰς εἰδικὰ περιοδικά, ἰδιαιτέρως δὲ *ὁ Ἵππος ἀνὰ τοὺς αἰῶνας* καὶ *περὶ τῆς ἠθικῆς τοῦ στρατιώτου*. Ἐν Ἀθήναις 1900. *β') Νικόλαος* γεννηθεὶς ἐν Ῥουμανίᾳ τό 1868. Ἰατρὸς γυναικολόγος. Διευθυντὴς νῦν τοῦ γυναικολογικοῦ τμήματος, τοῦ γερμανικοῦ νοσοκομείου Mülhausen. Ἐδημοσίευσε πρωτοτύπους πραγματείας, ὧν τινες ἔτυχον βραβείου, ἐσχάτως δὲ *περὶ τῆς δι' ἀρσενικοῦ δηλητηριάσεως*. γ') *Μιλτιάδης* γεννηθεὶς ἐν Ῥουμανίᾳ τὸ 1872, μαθηματικὸς καὶ νομικός. Ἐδημ. Conciliation du libre arbitre avec le Déterminisme mécanique καὶ La volonté de la mécanique. Paris Vigot Frères Edieurs. Ἡ

[1] Ἐν Ἐπετηρ. Παρν. Η' 1904.

ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος οἰκογένεια *Μακρῆ* εἶνε μεγάλη καὶ πολύκλαδος. Ἐν τῷ ἀρχοντολογίῳ τῆς νήσου, φέρεται ἐγγεγραμμένη μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1593 καὶ 1604 [1] καὶ ἐν τῷ τῆς Ζακύνθου μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1483 - 1580 [2], εἰς ὃ μάλιστα ἀναφέρεται *Μακρῆς πρωτοσπαθάριος αὐτοκρατορικὸς κόμις*, ἐξ οὗ δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ τὴν ἐκ Βυζαντίου καταγωγὴν τοῦ οἴκου, ὅστις τὸ 1680 κατελέγη καὶ μεταξὺ τῶν κομιτικῶν ἐπὶ Ἑνετοκρατίας [3]. Ἐκ τοῦ οἰκοσήμου τῆς οἰκογενείας, προκύπτει ὅτι αὕτη διεκρίθη ἐπὶ κατορθώμασι στρατιωτικοῖς, καὶ δὴ κατ' ἔγγραφον τοῦ And. Corner στολάρχου Ἑνετοῦ, διέπρεψεν εἰς τουρκοενετικοὺς πολέμους ὁ *Εὐστάθιος*. Πάντες ὅμως οἱ φέροντες τὸ ὄνομα δὲν εἶνε ἀπόγονοι τῶν πρώτων ἐν ταῖς νήσοις ἐγκαταστάντων, ἀλλὰ φέρουσιν ὄνομα τοπικὸν οἱ κάτοικοι τοῦ ἐν Πυλάρῳ χωρίου Μακρηώτικα - παλαιοῦ πιθανώτατα τιμαρίου, ἢ συνοικισμοῦ. Οἱ μνησθέντες ἀδελφοὶ ἀνήκουσιν εἰς τὸν κλάδον Γιαννάτου - Φραγκισκάτου - Τρεμοντάνη (trè Monti) [4].

ΜΑΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Σύγχρονος φίλος Φραγκίσκου Σκούφου τοῦ κρητός. Πρὸς τοῦτον σώζεται μία ἐπιστολὴ εἰς Κεφαλληνίαν σταλεῖσα καθὼς καὶ εἰς δύο ἀνωνύμους (ἴδ. *Ἀνώνυμοι*) ὑπὸ τοῦ Σκούφου.

(Σελ. 441). ΜΕΤΑΞΑΣ ΑΝΔΡ. ΣΠΥΡΙΔΩΝ. Διετέλεσε καὶ πληρεξούσιος Ἀττικῆς ἐν τῇ Α' ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῇ Συνελεύσει.

(Σελ. 374). ΜΑΛΑΚΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ. Ἐγεννήθη τῷ 1823 καὶ ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τῇ 23 αὐγούστου 1898.

(Σελ. 480). ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ. Ἐν στίχῳ 22, παρελείφθη: ιϛ') *Νομοκάνων τοῦ ιγ' αἰῶνος* ἀποκείμενος ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ.

(Σελ. 482). ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ ΙΩΣΗΦ. Ἐν τοῖς χειρογράφοις αὐτοῦ εὑρέθησαν καὶ τὰ ἑξῆς· α') *Ἱστορία τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας ἐπὶ τοῦ Διευθυντηρίου*, ἐκ δέκα καὶ ἑπτὰ τευχῶν· β') *Ἐπιτομὴ τῆς ἱστορίας τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως* σελ. 622 καὶ γ') *Αὐτοβιογραφικαὶ σημειώσεις* ἐκ σελ. 19.

[1] Χιώτου Σ. III 957.

[2] Αὐτ. 959.

[3] Αὐτ. 960.

[4] Τινὰς τῶν πληροφοριῶν ὀφείλω τῷ ἀξιοτίμῳ φίλῳ μου κ. Γεωργίῳ Ι. Μακρῇ ὑπιλάρχῳ.

(Σελ. 498). ΠΑΝΑΣ ΕΥΣΕΒΙΟΣ. Ἐκ μητρὸς ἀπὸ τοῦ ἐκ Ληξουρίου οἴκου Πυλαρινοῦ. Τὰ ἰταλικά, τὰ λατινικὰ καὶ τὰ ἐγκυκλοπαιδικὰ ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ πεπαιδευμένου πατρός του, ὑπὸ δὲ τὸν ἐν Κεφαλληνίᾳ μετερχόμενον τότε τὸν διδάσκαλον, σοφὸν γάλλον Βασάν, ἐπὶ πενταετίαν μαθητεύσας, ἐσπούδασε τὰ μαθηματικά, ὧν ἐγκρατέστατος ἐγένετο, τὴν φιλοσοφίαν, καὶ τὴν ῥητορικήν, ἐξαιρέτως δὲ τὴν γαλλικὴν ἣν ὡμίλει καὶ ἔγραφεν ἀπταίστως. Τὰ ἑλληνικὰ ἐσπούδασεν ἔφηβος γενόμενος ὑπὸ τὸν ἐν Πεσάδαις διδάσκαλον Ἰωάν. Βαλσαμάκην ἄριστον ἑλληνιστὴν παιδευθέντα δεκαετίαν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐδίδαξεν ἐν Ἀργοστολίῳ, ἀλλ' εὗρεν ἀντιπράξεις ἀπό τοὺς τότε διδασκάλους. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔτυχε σπουδαίου προστάτου τοῦ κεφαλλῆνος μάλα ἐκεῖ ἰσχύοντος Γεωργίου Γουλελιοῦ. Ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Βαθέως Ῥεύματος (Ἀρναούκιοϊ) διεδέξατο ἐν τῇ σχολαρχίᾳ τὸν Γρηγορέσκον. Πολλῆς ἀπήλαυεν ὑπολήψεως ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντίνου τοῦ Α' τοῦ ἀπὸ Σιναίου, ὅστις συνεβουλεύετο τὸν *Πανᾶν* εἰς τὰ ἐν τῇ πατριαρχείᾳ του σοβαρὰ γεγονότα καὶ ἐθεώρει τοῦτον τὸν εἰλικρινέστερον, εὐσεβέστερον, εἰδημονέστερον καὶ μᾶλλον ἀξιόπιστον, ἐν τῇ μετ' αὐτοῦ συνεργασίᾳ εἰς τὰ τῶν προσηλυτιστικῶν ζητημάτων περὶ ὧν τόσος ὁ πάταγος, καὶ ὁ τάραχος τῆς Μ. Ἐκκλησίας μέχρι Γρηγορίου τοῦ Ϛ'. Ἐκ τῶν λογάδων τοῦ Γένους τὰ πλεῖστα ἔσεβε τὸν ἄνδρα συνεργαζόμενος μετ' αὐτοῦ, ὁ διδάσκαλος Νικ. Λογάδης. Ἀπὸ τοῦ 1833 ἤρξατο κηρύττων ἀπ' ἄμβωνος, ὅτε καὶ διωρίσθη Ἔφορος τῶν Σχολῶν τοῦ Βοσπόρου. Ἐν Κεφαλληνίᾳ συμπράττων μετὰ τοῦ ἱερ. Ν. Δρακοντειδῆ καὶ Κοσμᾶ Φλαμιάτου, ἐρρωμενέστατα ἀντεπεξήρχετο κατὰ τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως, ὑπόπτως καὶ περιφόβως ἔχων πρὸς πᾶν ταύτης μέτρον ἢ νομοθέτημα σχετιζόμενον πρὸς τὴν κρατοῦσαν θρησκείαν. Τὸ ἱεροσπουδαστήριον ἐθεώρει σκοποῦν τὴν διάδοσιν λουθηροκαλβινιστικῶν δογμάτων, τὰ διδακτικὰ βιβλία, ὡς περιέχοντα κακοδοξίας, τὸν ληξιαρχικὸν νόμον, τὰ τῆς διοικήσεως τῶν μονῶν, τὰ τῆς χειροτονίας τῶν ἱερέων, ὡς ἐπεμβάσεις εἰς ἀλλότρια τῆς πολιτικῆς κυβερνήσεως δικαιώματα, ταῦτα δὲ ἐδόξαζεν ἐκ καλῆς πίστεως καὶ ἀγαθῶν προθέσεων, ἀλλ' ἐκ φανατισμοῦ ὑπερακοντίσας πολλάκις τὸ μέτρον τῆς γλώσσης καὶ τῆς ἀμύνης, ἐφ' οἷς καὶ κατεδιώχθη. Κατώρθωσεν οὐχ ἧττον δι' ἀνωνύμων ἐπιστολῶν καὶ ἀναφορῶν νὰ μετατρέψῃ σκέψεις καὶ μέτρα τινα

τῆς διοικήσεως, ἐξαιρέτως δ' ἐφάνη εὐεργετικὸς κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ λιμοῦ, ὃν προὐκάλεσε σὺν τοῖς ἄλλοις, ἡ ἕνεκα τῶν ἀγγαριῶν ἐν τοῖς δημοσίοις ἔργοις τοῖς ὑπὸ τοῦ Napier ἐκτελουμένοις, ἐγκατάλειψις σχεδὸν τῶν ἀγρῶν. Ὁ Napier ὄντως ὑπέστειλε τὴν σπουδὴν τῶν ἔργων, καὶ ἐβοήθησε μάλιστα τὰς πενομένας τάξεις. Τὰ ἐν τῇ πρὸς τὸν ἁρμοστὴν Nugent ἀνωνύμῳ ἐπιστολῇ του σχόλια, ἐγράφησαν παρ' ἄλλων ὁμοδοξούντων τῷ *Πανᾷ* καὶ τούτου συνεργατῶν, ἡ ἐπιστολὴ δὲ δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ὑπῆρξεν ἄκαρπος, ἀφοῦ καὶ μετ' αὐτὴν διετάχθησαν πληρώσεις θρόνων κατὰ τὰ ἀρχαιόθεν ἐν ταῖς νήσοις εἰθισμένα. Συνέδραμε τὰ μάλα μετὰ τῶν φίλων αὐτοῦ καὶ τὸν Θ. Καΐρην, ὅστις ἦλθε καὶ εἰς Κεφαλληνίαν πρὸς συλλογὴν συνδρομῶν ἵνα συστήσῃ τὸ ὀρφανοτροφεῖον, ἀνακοινώσας δὲ τούτῳ καὶ τὸν ἐν Ἑπτανήσῳ διωγμὸν τῆς Ὀρθοδοξίας ὑπὸ τῶν ἄγγλων, ἐνετείλατο ἐκείνῳ νὰ ποιήσῃ ταῦτα γνωστὰ τῷ Ἰ. Καποδίστρια. Αἱ σάτυραι τοῦ 1830 ἀντικείμενον εἶχον οὐ μόνον τὸν Adam, ὅστις ἐμμέσως ᾐτεῖτο ἐγγράφους ὑπὲρ αὐτοῦ δηλώσεις τῶν Ἰονίων διὰ τὴν καλὴν αὐτοῦ διοίκησιν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρχιερέα, τοὺς νομοθέτας, τοὺς ἄρχοντας κλ. γνωστὸν δὲ ὅτι κατεδιώχθη τότε καὶ ὁ *Πανᾶς* ὑπὸ τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ αὐτοπροσώπως διεξάγοντος τὰς ἀνακρίσεις ἁρμοστοῦ. Ἐκήρυξεν ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀλλ' ἡ διοίκησις τὸν ἐθεώρει στασιαστὴν καὶ δημεγέρτην, ὅθεν προσεπάθει νὰ ἐμποδίζῃ τὸ κήρυγμά του. Ζήλου διαπύρου ἔμπλεως ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας τῶν Ἑλλήνων, οὓς ἔβλεπε διά τε τῶν ἀρχῶν, δι' ἱεραποστόλων, καὶ βιβλίων ἐπιβουλευομένους, ἐταξείδευσεν εἰς ὅλην σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα, διακοινῶν τοῖς τῶν πατρίων ζηλωταῖς τὰ περὶ τούτου καὶ προκαλῶν μέτρα ἀμύνης, οὗτος δὲ καὶ ὁ Φλαμιᾶτος ὑπῆρξαν οἱ τακτικῶς ἐπιστέλλοντες πρὸς τὰ πατριαρχεῖα καὶ ἄλλους ἀρχιερεῖς, τὰ ἐν Ἑπτανήσῳ κατ' αὐτοὺς τεκταινόμενα ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ. Φιλόρωσσος ἄγαν, διὰ μακρῶν ἀνηνέχθη πρός τε τὸν Αὐτοκράτορα Νικόλαον καὶ πρὸς τὴν Ῥωσσικὴν Σύνοδον, ἐπικαλούμενος τὴν ὑψηλὴν αὐτῶν προστασίαν ἐπὶ τῆς Ὀρθοδ. Ἑλλ. ἐκκλησίας, δι' ἐπιστολῶν του κατ' Ἰούλιον τοῦ 1834, ἐν αἷς ὄντως θαυμάζει τις τὴν εὐσέβειαν, τὸν ζῆλον καὶ τὴν φιλοπατρίαν τοῦ ἀνδρός, ὅσον τὴν ἁβρότητα καὶ χάριν τῆς φράσεως. Σοφοὶ θεολόγοι τοῦ Βυζαντίου τὰ μάλα ἐτίμων αὐτόν, ἐξαιρέτως δὲ ὁ πολὺς Στούρζας ᾐτεῖτο τὰς κρίσεις αὐτοῦ ἐπὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ,

ἅτινα χειρόγραφα τῷ ἀνεκοίνου. Ὁ Κωνστάντιος Α' ἐνετείλατο τῷ *Πανᾷ* τὴν ἀπὸ τῆς γαλλικῆς μετάφρασιν τοῦ περὶ *διαφορῶν Ὀρθοδόξου καὶ Καθολικῆς Ἐκκλησίας* συγγράμματος τοῦ Στούρζα. Ἐπίσης ἀμοιβαίᾳ φιλίᾳ καὶ ἐκτιμήσει συνεδέετο μετὰ τοῦ Κων. Οἰκονόμου καὶ Κ. Μουσούρου. Ἔγραφεν ἀληθῆ ἀπολογίαν τῆς Ὀρθοδοξίας, ὑπὸ τὸν τίτλον *Σκέψεις περὶ Ἑλλ. Ἐκκλησίας*, ἃς κατ' ἀρχὰς ἐνεπιστεύθη πρὸς τὸν Στούρζαν ἵνα τὰς τυπώσῃ ἐν Ῥωσσίᾳ, ἀλλ' ἐνῷ ἐνεκρίθησαν παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου αὐτόθι, ὁ Νεσελρὸδ ὢν λουθηροκαλβινιστὴς δὲν ἐπέτρεψε τὴν τύπωσιν. Ταύτας ὅμως μετὰ ταῦτα ἐδημοσίευσε πολλὴν παραγαγούσας τὴν ἐντύπωσιν, ἐν τῇ *Εὐαγγελικῇ Σάλπιγγι* τῶν Ἀθηνῶν ὀργάνῳ τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἐκδιδομένῃ ἀπὸ τοῦ 1836. Ἠγωνίσθη οὕτως ἐπιμόνως καὶ φιλοπόνως μέχρι τῆς παύσεως τοῦ Κωνσταντίου Α', ἀπελπισθεὶς ἐκ τῆς ἀναρρήσεως τοῦ ἀναξίου λόγου Κωνσταντίου τοῦ Β'. Τὸ 1834 περιῆλθε τὰς μονὰς τοῦ Ἄθω καὶ τῆς Βλαχίας, μονάσας ἐπί τινα καιρὸν ἐν τῇ κατὰ Μολδαυΐαν μονῇ Βουρδεζενίου [1].

(Σελ. 203). Οἱ Καροῦσοι εἶνε καὶ κτίτορες τῆς ἐν Πυλάρῳ ἱερᾶς μονῆς τῶν Θεμάτων κατὰ τὸν ταύτης Κώδικα.

(Σελ. 510). ΠΑΝΑΣ ΦΩΤΕΙΝΟΣ. Κατ' Ἰούλιον τοῦ 1904, ἠγέρθη στήλη μετὰ τῆς προτομῆς αὐτοῦ ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ Hôtel-Dieu, λόγους ἐκφωνησάντων διαφόρων ἰατρῶν καὶ ἀκαδημαϊκῶν.

[1] Ταῦτα ἐκ τῆς Αὐτοβιογραφίας τοῦ ἀνδρός, ἥτις περιελθοῦσα τῷ Ζακυνθίῳ πατριώτῃ Καλλινίκῳ, ἐδωρήθη ὑπὸ τούτου τῷ φίλῳ κ. Δεβιάζῃ ὅστις ἀπέστειλεν ἡμῖν ταύτην πρὸς μελέτην. Τὸ χειρόγραφον εἶνε ἔκθεσις λεπτομερεστάτη πάντων τῶν ἐπὶ Κωνσταντίου Α' γεγονότων, καθὼς καὶ τῶν ἐπὶ Adam καὶ Nugent ἁρμοστῶν, ἐν Ἑπτανήσῳ συμβάντων. Πολλὰ διασῴζει ὁ ζηλωτὴς κληρικὸς περὶ Θεοφ. Καΐρη, περὶ πολλῶν ἀρχιερέων καὶ πολιτικῶν προσώπων τῆς Ἑλλάδος καὶ Κωνσταντινουπόλεως. Βιογραφεῖ τὸν Φλαμιᾶτον ὃν λίαν ἐτίμα διὰ τὰς ἀρετὰς καὶ τὴν εἰλικρινῆ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας πορείαν. Εἶνε πλῆρες τὸ χειρόγραφον περιέργων πληροφοριῶν καὶ σπουδαίων ἐγγράφων, τυγχάνει δὲ γεγραμμένον μετὰ πολλῆς τῆς εὐσεβείας, πεποιθήσεως εἰς τὰς δοξασίας αὐτοῦ, καὶ ἐν γλώσσῃ ἐπιμεμελημένῃ. Δυστυχῶς ἐν τοῖς ἐννέα φυλλαδίοις δὲν ἐπεράτωσε τὰ τοῦ βίου αὐτοῦ ὁ συγγραφεύς, φθὰς μέχρι τῆς ἀπολύσεως τοῦ Κωνσταντίου Α' τὸ 1834. Τὸ ἔργον ἐν γένει εἶνε ἀξία λόγου συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας κυρίως κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα, καὶ πολὺ θὰ χύσῃ φῶς ἐκδιδόμενον. Ἴδε καὶ Κυριακίδου Ἱστορ. Συγχ. Ἑλληνισμοῦ Α' 1892 κεφ. Γ'.

(Σελ, 507). ΠΑΝΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ. Μετέφρασεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν τὴν *Πάπισσαν Ἰωάνναν* τοῦ E. Mezzabota εἰς ἕξ τόμους.

Πασχάλη οἰκογένεια. Διέπρεψαν ἐξ αὐτῆς ἐπὶ πολεμικοῖς κατορθώμασι τὸ 1598, περὶ αὐτῆς δὲ λέγουσιν οἱ συγγραφεῖς quae origo ex vetusta civitate Coronae[1]. Σώζεται ἐν Ληξουρίῳ καὶ Ἀνωγῇ.

(Σελ. 577). ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Πρὸς ἔκδοσιν *Περὶ ψυχῆς* καὶ *Ὁδοιπορίαν εἰς Ἱερουσαλήμ.*

(Σελ. 601). ΣΚΑΡΛΑΤΟΣ ΠΕΤΡΟΣ. Ἀπέθανεν ἐν Ληξουρίῳ τῇ 29 ἰουλίου 1904, λόγον ἐπικήδειον ἐκφωνήσαντος τοῦ Ἠλ. Τσιτσέλη.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΙΑΚΩΒ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Τὸ ὑπὸ τοῦ Adam ὑποβληθὲν πρὸς ἐπιψήφισιν ὑπὸ τοῦ Γ.΄ Κοινοβουλίου σχέδιον νόμου περὶ μεταρρυθμίσεως τῶν τοῦ γάμου ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων, τὸ μὲν ἐκ τῆς ἐξεγέρσεως τῆς κοινῆς γνώμης, τὸ δὲ ἕνεκα ἐκ τῆς θαρραλέας στάσεως τῶν βουλευτῶν Κερκύρας Γεωργ. Καποδιστρίου καὶ Ἠλία Βασιλάκη, στηριχθέντων εἰς ὁδηγίας καὶ ὑπόμνημα τοῦ Κωνσταντίνου Τυπάλδου, ἀπερρίφθη, ἀλλ' ὁ Δούγλας ὡς γνωστὸν ἀνακινήσας αὖθις τὸ ζήτημα, ᾐτήσατο τὴν γνώμην τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ϛ.΄ Ἡ Γερουσία ἠρνήθη νὰ διαβιβάσῃ τὴν περὶ τῆς ἀρνήσεως τῆς Μ. Ἐκλησίας ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς Ἑπτανησίους ἀρχιερεῖς, ἣν δι' ἰδιαιτέρας ἐκείνη ἐπιστολῆς παρεκάλει τὴν Γερουσίαν νὰ πράξῃ. Τὸ νομοσχέδιον ἀπεδόθη εἰς ἐνεργείας προτεσταντικάς, παρὰ τῇ Κυβερνήσει δ' ἐπεκράτησεν ἰδέα, ὅτι οἱ κατὰ τοῦ νομοσχεδίου ἀποφαινόμενοι καὶ ἐργαζόμενοι, ἔπραττον καθ' ὑπόδειξιν τῆς Ῥωσσίας, καὶ ὡς μέλη ῥωσσικοῦ καὶ ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ Ἰωαν. Καποδιστρίου βαδίζοντος κομιτάτου, ἐφ' ᾧ καὶ ἡ ἀπόλυσις τοῦ Τυπάλδου ἐξορισθέντος εἰς Στροφάδας[2].

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΦΟΡΕΣΤΗΣ ΤΙΜΟΘΕΟΣ[3]. Υἱὸς Ἰωάννου. Ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων τῆς Ἑπτανήσου νομομαθῶν, ἀνὴρ εὐρείας μορφώσεως, ῥητορικῆς δεινότητος καὶ πολλῆς εὐφυΐας. Ἐδημοσιογράφησεν ἐν τῇ *Νέᾳ Ἐποχῇ* τῆς Κερκύρας. Ἐξελέχθη βουλευτὴς Κεφαλληνίας ἐν τῷ

[1] Meda. Delle chiese gr. di Napoli καὶ Ἑλληνομνήμων σελ. 158.

[2] Ἴδε Ὀλίγη ἱστορία ἄρθρον ἐν Συνταγματικῇ Κερκύρας ἀρ. 43. τοῦ 1904.

[3] Παραπεσόντος δυστυχῶς τοῦ φύλλου τοῦ χειρογράφου ἔνθα ἡ βιογραφία τοῦ ἀνδρὸς τούτου, καὶ ἕνεκα τούτου μὴ περιληφθεῖσα ἐν τῷ Α΄ μέρει, δημοσιεύεται ἐνταῦθα.

Ι′ καὶ ΙΑ′ κοινοβουλίῳ, καταλεγόμενος ἐν τοῖς μεταρρυθμισταῖς. Ἀνῆλθεν εἰς τ' ἀνώτερα δικαστικὰ ἀξιώματα. Μετὰ τὴν Ἕνωσιν διωρίσθη Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης, ἀντέστη δ' ἐφ' ὅσον ἠδυνήθη εἰς τὴν ἄμεσον καὶ γενικὴν ἀφομοίωσιν, κατὰ δὲ τὴν τότε μεταβατικὴν ἐποχήν, σπουδαίως εἰργάσθη διὰ συνετῶν μέτρων καὶ ὁδηγιῶν. Ἐπὶ τῆς Ὑπουργείας αὐτοῦ συνετελέσθη καὶ τὸ νομοσχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ κώδικος, συνεργασθέντος καὶ τούτου μετ' ἐξόχων νομοδιδασκάλων. Ἀπέθανεν ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1877 ἔνθα ἤσκει τὸ ἐπάγγελμα ἐπιτυχῶς. Τὸν ἄνδρα ἐγκωμίασεν ὁ Β. Μυλωνόπουλος, νεκρολογικὴν δὲ βιογραφίαν αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ ἐν Ἐνετίᾳ κ. Παν. Τ. Φορέστης.

(Σελ. 440). Διδάσκαλος τῆς Φιλαρμονικῆς Ἀργοστολίου διετέλεσε καὶ ὁ νῦν ἐν Ζακύνθῳ τοιοῦτος κ. Nicolini.

(Σελ. 775). ΦΛΑΜΙΑΤΟΣ ΚΟΣΜΑΣ. Ἐγεννήθη τὸ 1786 καὶ ἀπέθανε τῇ 19 ἰουλίου 1852. Ἐδιδάχθη ὑπὸ τὸν πατέρα του ἱερέα Ἀνδρέαν εὐπαίδευτον καὶ ἐνάρετον διδάσκαλον. Ἐδίδαξεν ἐν Ἄσσῳ, Θηναίᾳ, Φαρακλάτοις καὶ Κουρκουμελάτοις. Τὸ 1836 ἐγένοντο ἀπόπειραι δελεασμοῦ τοῦ ἀνδρός, προταθείσης αὐτῷ ἕδρας διδασκαλικῆς ἐν Κερκύρᾳ, ὅπερ δὲν ἐδέξατο. Συγκατεδιώχθη καὶ ὁ αὐτάδελφος αὐτοῦ Συμεών, τὸ 1841. Ἐξέδιδεν ἐν Πάτραις περιοδικὸν *Ἡ ὀρθόδοξος συμβουλή* [1].

(Σελ. 777). *Φραγκικαὶ οἰκογένειαι*. Ἐν σελίδι 782 ἔνθα καταλέγεται ἡ οἰκογένεια *Τσιγόνια* (Cicogna) ἐγένετο λάθος εἰς τὴν παραπομπήν. Ὁ οἶκος εἶνε Ἐνετικὸς καὶ ἐκ τῶν αὐτόθι πατρικίων ἀπὸ τοῦ 1381 [2]. Ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 6 παραπομπὴ ἀποβλέπει τὴν οἰκογένειαν *Σπινέλλη*, ἐγγραφεῖσαν ἐν τοῖς πατρικίοις τῆς Ἐνετίας τὸ 1664. Ἡ οἰκογ. *Βανδώρου* εἶνε πιθανῶς ἡ τοῦ *Βεντούρου* τοῦ ιγ′ αἰῶνος ἀλλὰ καθ' ἃς πληροφορίας παρέσχεν ἡμῖν ὁ ἐν Ὀδησσῷ κ. Γ. Ι. Βανδῶρος κατάγεται ἐξ Ὀλλανδίας καταφυγοῦσα εἰς Κεφαλληνίαν κατὰ τὸν ιέ αἰῶνα, κλάδος δὲ αὐτῆς καὶ ἐν Σμύρνῃ. Ἐκ τοῦ ἐν Κάστρῳ οἴκου *Βολτέρα* (ἢ *Βολιντέρα* ;) ἕλκει τὴν καταγωγὴν καὶ ὁ ἐν Ζακύνθῳ κλάδος. Μετηνάστευσεν εἰς Ἑπτάνησον ἐκ Τοσκάνης. Ἄξιοι μνείας εἶνε

[1] Τὸν ἄνδρα βιογραφεῖ καὶ κρίνει ὁ Εὐσέβιος Πανᾶς ἐν τῇ μνησθείσῃ αὐτοβιογραφίᾳ αὐτοῦ ἐξ ἧς ἠρανίσθησαν ταῦτα.

[2] Venezia e le sue lagune II. 1. 39.

οἱ *Σταμάτιος* καὶ *Εὐστάθιος* τριηράρχαι καὶ *Μανοὺλ* ἀνδραγαθήσας ἐν Ναυπάκτῳ τὸ 1572, *Νικόλαος* λόγιος, *Ἄγγελος* καὶ *Δημήτριος* σύνδικοι Κεφαλληνίας καὶ *Λεονάρδος* στρατιωτικός [1].

ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ *οἶκος*. Κατάγεται ἐκ Βυζαντίου [2].

[3] Περὶ τοῦ οἴκου πρβλ. Χιώτου VI 338. καὶ III 957. Ζώη Γλωσσαρ. ἱστορ. Ζακ. ἐν Μούσαις, ἐν λέξει, Δεβιάζη ἐν Πινακοθήκῃ Ἀθηνῶν καὶ Ἠοῖ Ζακύνθου.

[4] Hammer hist. de l' emp. Ottoman III.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΒ'

(παραλειφθὲν καὶ κατὰ λάθος ἀναφερόμενον ἐν σελίδι 640 σημ. 1, ὡς παράρτημα ια').

Ἡ νῆσος πολλὰ ὑπέστη ἕνεκα πειρατικῶν ἐπιδρομῶν. Αἱ τοπωνυμίαι Σαρακίνα καὶ Τουρκαύλακο εἶνε ἀποδείξεις, ὅτι ἐκεῖ κατέφυγον ἴσως ἢ ἐλήστευσαν Σαρακινοὶ καὶ Τοῦρκοι. Πολλαὶ παραδόσεις σῴζονται εἰς τὰ χωρία περὶ τοιούτων ἐπιδρομῶν, ἀναφέρονται δὲ καὶ χωρία ἐρημωθέντα ὑπὸ πειρατῶν, ὧν ἓν καὶ τὸ χωρίον Ἅγιος Στέφανος ἐν Κατωγῇ. Τὰ ἑξῆς σημειώματα κρίνομεν καλὸν νὰ δημοσιεύσωμεν περὶ τοιούτων συμβάντων διαλαμβάνοντα.

«1727. Ἰουνίου 18· νὰ ξημερόνῃ κυριακὴ δύο ὥραις νὰ ξημε»ρώσῃ, ἦλθε μία γαλιότα μπαρμπαρέζικη καὶ ἔφθασε εἰς τὸ μονα»στῆρι τῶν Σισίων καὶ ηὗρε τοὺς πατέρας εἰς τὸν ὄρθρον εἰς και»ρὸν τοῦ Εὐαγγελίου, ἐπῆραν σκλάβον τὸν ἡγούμενον παπᾶ Ῥα»φαὴλ Ἄννινον ἱερομόναχον, παπᾶ Ζαχαρίαν Μαρκόπουλον, καὶ »παπᾶ Νικόδημον Δαυὴν καὶ καλόγηρον ΠαΐσιονΠοριάρην, τρεῖς »ἁγιορίτας, δύο γυναῖκας καὶ ἓν παιδὶ πολὺ μικρὸν καὶ ἕνα καλό»γερον Σιμωτᾶ. Ἐπῆρανε πρᾶγμα ἄπειρον, ἐγύμνωσαν τὴν ἁγίαν εἰ»κόνα καὶ ἐπῆραν τὸ ἀσῆμι μὰ τὴν ἁγίαν εἰκόνα δὲν τὴν ἔβλαψαν »τίποτε. Ἦτο ῥαΐζης ὁ κατηραμένος ὁ Στραβοσπῦρος ὁ Ἀρνιγάδος »ἀπὸ τὸ Ληξοῦρι»[1].

«1731. Εἰς τὰς 11 τοῦ ἰουλίου ἡμέρα κυριακὴ εὑρισκόμενος ὁ εὐ»γενικὸς καὶ γενναῖος καὶ θαυμαστὸς καὶ ἀνδρειωμένος ψυχῇ τε καὶ »σώματι σινιὸρ μαντζόρος ὀνόματι σ. Μάρκος Πλατηκάδης[2], εὑρι»σκόμενος εἰς τὸν ἅγιον Γεώργιον εἰς τὴ Σκάλα ἀποταποβραδὶς τοῦ

[1] Οὗτος ἦτο ὁδηγὸς πειρατῶν καὶ εἰς ἄλλας πειρατίας. Τὸ ὄνομα σῴζεται ἐν Πάλῃ δηλωτικὸν τοῦ κακοποιοῦ, τοῦ προδότου, τοῦ ἀρνησιθρήσκου.

[2] Οὐδαμοῦ εὕρομεν τι ἄλλο περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, οὐδὲ γνωρίζομεν ἂν ἦτο κεφαλλήν. Ἴσως ἦτο Σκλαβοῦνος, διότι Σκλαβούνους καλεῖ ὁ γράψας τοὺς ὁποίους ἀφῆκε πρὸς φύλαξιν τοῦ κυριευθέντος πλοίου ἀνθρώπους.

»συμβάντος, δπου έσυντρόφευσε πέντε ἐξ καΐκια καὶ τὰ ἔφερε πέραθε, »ἀπάνου στὸ ξημέρωμα ἕνα κορφιάτικο ἐσηκώθη διὰ τοὺς Κορφοὺς »καὶ φθάνοντας εἰς τὸν κάβο τοῦ Κάστρου ἔβλεπε δύο ἁρματωμένα καὶ »ἐκαταβαίνανε καὶ εὐθὺς ἐγύρισε καὶ ἔδωσε λόγο εἰς ἐκεῖνον νὰ τὸν »ἀκολουθήσουνε, ἔτσι δὲν ἔφθασαν νὰ ἑτοιμασθοῦν καὶ ἔφθασαν καὶ οἱ »δύο τούρκικες γαλιότες φοβερές, ὡς ἕνα μίλι καὶ περισσότερον τὲς ἄ- »φησε καὶ ἐπῆραν, σὰν διὰ νὰ τοὺς πάρῃ τὰ σοβράνα νὰ μὴν ἔχουν τὸν »τόπον τῆς στερηᾶς καὶ ἔτσι ὥρμησε καταπάνου τους μὲ φωναῖς καὶ »ἀλλαλαγμὸ τόσο τὸ ἀνδρεῖό του στράτευμα, ὁποῦ ἦταν μία γαλιότα »ὡσὰν καὶ ἄλλα μικρὰ καΐκια ὁποῦ ἀκολουθοῦσαν καὶ φθάνοντας μιά, »Θεοῦ βοηθοῦντος σύμψυχα τὰ ἔπνιξε καὶ δὲν ἐγλύτωσε κανεὶς μόνον »τοὺς ἐμαγγέλεψε εἰς τὸ πέλαγος ὡς τὸν πάλαι Φαραὼ καὶ ἔτσι ἄφησε »δέκα σκλαβούνους σὲ δαῦτα καὶ ὥρμησε καὶ κατὰ τῆς ἄλλης ὡς »ἐμάθαμε. Ἔβγαλε καὶ ἐκολατσίσανε καὶ ἔπιανε μιὰ βολὰ καὶ ἔτσι »λέγει, παιδιὰ καὶ ἀδέλφια, σήμερα ἐγεννηθήκαμε καὶ σήμερα θὰ »πεθάνουμε καὶ πολλοὶ ὁποῦ ἐκυτάζανε εἶπαν ὅτι σὰν ἀετὸς ἐχύθη »ἡ γαλιότα καὶ ἐκαταπλάκωσε καὶ τὴν ἄλλην. Ἔτσι ἐπροσκύνησε »τὴν Παναγιὰ ὁποῦ εἶνε ἀντικρὺ τῶν Σισίων καὶ ἔλεγε Παναγία μου, »ἀγιουτάρισέ μας σήμερα νὰ κάνουμε τὴν ἐκδίκησι εἰς τοὺς ἄθεους »ἀγαρηνοὺς ὅπου ἔκαμαν εἰς τὸ μοναστῆρί σου. Καὶ φθάνοντάς την »μισοκάναλα Σκινάρι καὶ Σίσια τοὺς ἔδωκε τὸν πόλεμο καὶ ἐπολέμα »μὲ δαύτην ὡς ὥραις τέσσαρες καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ »τῆς Πανχγίας μας ἀφάνισε καὶ αὐτὴν κατὰ κράτος διὰ πυρὸς καὶ »μαχαίρας μαγγελεύοντάς τους καὶ αὐτοὺς ὅλους πάρεξ ἕνα παιδὶ »ὁποῦ ἐκράτησε» [1]. Ἀναφέρεται καὶ ἐκδρομὴ πειρατῶν λήγοντος τοῦ ιη´ αἰῶνος, καθ᾽ ἣν ἠνδραγάθησεν ὁ Ἐμμ. Τυπάλδος Πρόντζας στρατιωτικός [2].

---

[1] Καὶ τὰ δύο σημειώματα ἐξήχθησαν ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ ἀρχειοφ. Κεφ. σωζομένου παλαιοτέρου κώδικος τοῦ ναοῦ Εὐαγγελιστρίας τῆς Πεσάδας.

[2] Ἴδε σελ. 639.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ

ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΩΝ [1]

[1] Τὰ διακεκριμένα γράμματα καὶ ἀριθμοί, ἀναφέρονται εἰς εἰδικὰς βιογραφίας καὶ μνείας τῶν περὶ οὗ ὁ λόγος προσώπων καὶ ζητημάτων.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ[1]

Σελ.	στ.	Ἀντὶ	Γράφε
8	7	ἀπαντυτῶμεν	ἀπαντῶμεν
9	18	γρονίνιαν	χρονίαν
48	7	Γεωργίου,	Γεωργίου.
54	22	Γροσαλέντου	Προσαλέντου
57	9	ἕτερον καὶ	καὶ ἕτερον
59	25	ΙΗ'	ιη'
60	5	τὰς	τῆς
65	22	ἡμέτερον	ὑμέτερον
72	1	υἷος	υἱὸς
79	16	ὑποβαλὼν δ'	ὑποβαλὼν
92	8	scacciaudo	scacciando
99	19	P. Καθ' ἃ οἱ Grimani	P. Grimani
101	23	της νήσου	τῶν νήσων
102	21	πολεμικὴν αὐτοῦ	πολεμικὴν δ' αὐτοῦ
103	31	Φράγκσους	Φράγγους
111	14	ἄλλη	ἄλλοι
111	26	Δημοδὸς	Δαμοδὸς
121	34	Δαραφάνας	Δαφαράνας
133	30	εὐχα	εὐχαὶ
134	8	Α. Σχληροῦ	ὑπὸ Α. Σχληροῦ
143	2	τὰ τὰ πρῶτα	τὰ πρῶτα
157	32	5	4
159	31	Ῥιζοqάσται	Ῥιζοσπάσται
170	21	ἐν	ἐκ
183	26	τῆς τιμῆς	τῆς τιμῆς,
187	18	καταδιώξαντα	μὴ θέλοντα νὰ καταδιώξῃ
187	31	1836	1863
213	22	Στόρζ	Στὸρξ
222	8	Whatlely	Whattely
223		Δ' α' ἱστορικὰ	Δ' ἱστορικὰ α')
222	21	1895	1855
241	10	ιθ'	ιζ'
263	9	θάνατον τοῦ	θάνατόν του
266	14	Καρίδης	Καρίδου
266	19	Ἑνετίᾳ	Ἑνετίαν
299	24	πρὸ —	πρὸ
293	25	ταύτης ἀπαντᾷ	ἀπαντᾷ
297	33	μεταμελούμενος	μεταμελόμενος
299	22	τὴο	τὴν
302	3	ἐσχατόγυρως	ἐσχατόγηρως
306	15	τιμητικωτάνην	τιμητικωτάτην
306	32	τοῦ τοῦ	τοῦ τος
342	30	βιογραφέντος	βιογραφηθέν-

[1] Ἕνεκα τῆς ἐξ Ἀθηνῶν ἀπουσίας τοῦ συγγραφέως, δὲν κατεβλήθη ἡ περὶ τὴν ἐκτύπωσιν ἀπαιτουμένη προσοχή, συνεπείᾳ δὲ τούτου πλεῖστα εἰσέφρησαν λάθη. Τούτων σημειοῦνται ἐνταῦθα τὰ σπουδαιότερα ἐκ τῶν ἀλλοιούντων κυρίως τὴν ἔννοιαν καὶ ἐκ τῶν ὀρθογραφικῶν τινά, ἀφίενται δὲ εἰς τὴν κρίσιν καὶ εὐμένειαν τοῦ ἀναγνώστου τὰ λοιπά.

Σελ.	στ.	Ἀντὶ	Γράφε
343	14	Μαύρης	Μαύρας
358	31	Κλεοῖς	Κλειοῦς
398	8	μέριμνα	μέριμναν
408	8	ις'	ς'
412	35	1	2
415	21	ἀμελητεὶ	ἀμελλητὶ
416	21	πληρεξιοδοτηθεὶς	πληρεξουσιοδοτηθεὶς
420	27	εἰς	εἶς
421	14	τὴν τὴν	τὴν
422	18	Τσοὺρτ	Τσοὺρτς
436	17	1702	1744
443	14	εἰς τοὺς ὑποδεικνύοντας	ὑπὲρ τῶν ὑποδεικνυόντων
448	25	ἑτοποθετήθη	ἐτοποθετήθησαν
449	24	καὶ τὰς	εἰς τὰς
446	36	Austed	Ansted
450	3	ἐκεῖ	ἐν τῇ νήσῳ
450	12	Ἀργοστολίῳ	Ἀργοστολίῳ ὅπερ
450	21	Miller	Müller
450	23	Ἐπ.	Σπ.
450	36	Ἀλ.	Ἀντ.
453	29	ἦτο	ὦν
454	9	ἔγραψε	ἔγραψαν
454	18	. Ἀλλ'	, ἀλλ'
454	36	M. Klosich	Miklosich
459	13	conjionture	conjonture
462	9	583,	583)
464	8	εἶς	εἰς
464	10	λεγομένης	λαλουμένης
464	11	εἶτα	εἶνε
464	15	πρώτυπον	πρότυπον
464	20	εἰς τὴν	τὴν
466	32	Ν Ποταμιᾶνον	Γ. Χ. Ποταμιᾶνον
466	32	Pelagro	Pelagio
466	38	Delftiiro	Delfino
468	3	σῳζομένων	σῳζομένων λόγων
468	19	ζωηρὰν καὶ	ζωηρὰν
469	9	Segueri	Segneri
474	11	Ἐκκλησίας. Τοσοῦτον	Ἐκκλησίας, τοσοῦτον
474	18	λογίων	λογίων καὶ
476	5	γενικῆς	τῆς γενικῆς
476	20	κτωμένην	κτωμένου
477	26	58	28
477	28	ἀσκουμένου	ἀσκούμενον
478	12	Εὐφυέστατος. Εὐρείας	Εὐφυέστατος, εὐρείας
481	5	τοῦ περὶ	περὶ
485	13	Φιλελεύθερον. Ὁ.	Φιλελεύθερον, ὁ
485	26	Αὐγούστου. Τῇ	αὐγούστου τῇ
488	30	Ποικίλης Στοᾶς	Ποικίλην Στοὰν
491	21	γήρᾳ	γήρει
493	35	Ἑλληνομνήμασι	Ἑλληνομνήμονι
494	17	Μήλιος	Μήλιας
496	4	Ἐκ Κεφαλληνίας	Ἐν Κεφαλληνίᾳ
496	12	ἀγνώστου ἐποχῆς	(ἀπαλειπτέον)
496	13	Λίσῃ	Πίσῃ
498	3	1854	1554
507	35	Ῥιζοσπάστας	Ῥιζοσπάσται
510	6	Ἐκ Σπαρτιῶν Λειβαθοῦς	(ἀπαλειπτέον)
513	19	καὶ τῆς	καὶ τοῦ τῆς
514	16	ἀνδρός. Ὁ	ἀνδρός, ὁ δὲ
514	18	εἶνε ὅμως	εἶνε
514	27	Vaperan	Vaperau
515	19	jacond	Jacoud
527	20	Ἄγγλου Βεκὲρ	Ἀγγ. Βενὲρ

Σελ.	στ.	Ἀντὶ	Γράφε
529	32	ἐδαφονομίων ἤτοι τοῦ	ἐδαφονομίων
535	25	Δολχενίω	Δολχινίῳ
540	17	Lus	τοῦ Lus
540	29	Κύπρῳ	Κρήτη
540	16	ἀποκαθήλωσις	Ἀποκαθήλωσις
541	32	Τζάνης Μπουναλῆς	ΤζάννεςΜπουνιαλῆς
542	6	τὸν οἰκογενειακόν	οἰκογενειακὸν
542	12	κεχυμμένος	κεχομμένος
515	30	τοπωνυμιάς	τοπωνυμίαι
546	17	σκοπούσης	σκοποῦσαν
550	27	Schik sale	Schiksale
550	5	οὐ μὴν ἀλλὰ	ἀλλὰ
550	28	diegenwardige	die Gegenwartige
553	21	sine	sive
554	28	κατοὴ	κατοχὴ
555	18	Μινιάτου	Μηνιάτου
555	22	(Κουρκουμάλης ;)	(Κουρκουμέλης ;)
556	11	θανάτου αὐτοῦ	θανάτου
556	27	Λειβαδοῦς	Λειβαθοῦς
556	28	(Μελίτης ;)	(Μελίτας ;)
559	16	praesenvantur	praeservantur
562	2	Lambert. ἐκ	Lambert. Ἐκ
568	21	ὑπὸ	ὅπου
576	23	Ῥάγας	Ῥαζῆς
571	34	τὲς	τὰς
576	27	Don S.	Don G.
579	23	Fertio	Tertio
580	27	Χοιδᾶ	Χοϊδᾶ
584	20	εὐπαρουσίαστον	εὐπαρρησίαστον
584	23	εὐμενῶς οὐχὶ μόνον	εὐμενῶς ἀλλ'
587	27	Τζώρτζ	Τσοῦρτς
593	3	ἀναγόμενα	μὴ ἀναγόμενα
594	7	τοῦ Εὐαγγελίου	τὸ Εὐαγγέλιον
600	14	τῇ οἰκογενείᾳ	ὑπὸ τῆς οἰκογενείας
601	19	στήθια του	στήθια σου
605	23	ἀρχιερέα. Δ...	ἀρχιερέα, διηύθυνε
609	21	43	43)
611	13	Stradeot,	Stradcoti,
611	25	Πλυμένος	Πλυμένου
611	31	τοὺς	τοὺς ἐκ τῶν οἴκων
611	31	Μαντζαβίνους Βαρδαράμους	Μαντζαβίνου Βαρδαράμου
612	32	Guiccardini	Guiciardini
616	16	Τοβδελᾶν	Γοβδελᾶν
614	32	15	15)
625	31	Μενδόρος	Μεντόρος
629	27	Seuno	senno
632	9	Thibant	Thibaut
632	25	Ἀνδεγανοῦ	Ἀνδεγαυοῦ
632	31	Michand	Michaud
632	32	Debaldl	Debaldi
632	14	κατὰ τὸν XII αἰῶνα, πολλὰ ἀριθμῶν τὰ ἐπιφανῆ ἐν ταῖς ἐπιστήμαις τῇ	
632	37	(ἀπαλειπτέα ὅλη ἡ γραμμή)	
633	25	Ῥωμάνος	Ῥωμανὸς
633	23	1647 ἀπαντῶσι	1647. Ἀπαντῶτι
634	21	locumtenenem	locumtenentem
634	21	artenasas	Artenasas)
639	σημ.	3. 4. 1.	1. 2. 3.
640	30	παράρτ. ια'	παράρτημα ιβ'
643	4	Μαχώδη	Μανιώδη
651	5	διαπνεύμενος	διαπνεόμενοι

657	1	εὐγενικῶν	Εὐγενικῶν
657	15	πολλοῖς	πολλοῖς δε
Σελ.	στ.	Ἀντὶ	Γράφε
658	17	ὑποτασσόμενος	καὶ τὴν ὑποταγὴν
658	33	σημ. 1	2
561	17	καὶ ἕτερον τευχίδιον	(ἀπαλειπτέον)
665	1	προικισμέ-νος	πεπροικισμένος
668	16	ἔτι κηδόμενος	κηδόμενος
670	26	εἰ	Εἰ
674	34	αὐτόθι	Χιώτου
688	23	Λόγος πανηγυρικός	Λόγοι πανηγυρικοὶ
688	28	Φιλοπονηθεὶς	φιλοπονηθὲν
691	24	Δ'	Θ'
692	15	Ἐνετικοῦ	Ἑνωτικοῦ
696	21	πανεπιστημιακάς	πανεπιστημιακὰς δὲ
703	10	προσφιλής	προσφιλὲς
704	σημ.	3	1
709	21	ἔρχεται	ἄρχεται
724	2	εἰ μὴ	ὡς μὴ
732	13	1873	1773
744	33	Scint le	Scintille
715	15	διέτριψε	διέτριψεν ἐν Μελίτῃ
747	26	Bouilland	Bouillaud
756	33	καὶ Μελετίου Τυπάλδου	(ἀπαλειφθήτω)
765	25	Σίγυδρος	Σιγοῦρος
771	4	τῆν	τὴν
771	27	τὸ	τοῦ
776	1	εἰς	ἐπ'
777	22	ΦΟΣΚΛΗΣ	ΦΟΣΚΑΛΗΣ
778	23	τῆς ἐν	περὶ τῆς ἐν
781	29	ἐκ	ἐπὶ
782	11	Φισκέρδης	Φισκάρδης
783	30	fendatario	feudatario
791	8	τῆς Βελγικῆς	καὶ τῆς Βελγικῆς

791	20	ὑπηρεσίας [1]	ὑπηρεσίας.
Σελ.	στ.	Ἀντὶ	Γράφε
791	31	Ἀθηνῶν	Ἀθηνῶν [1]
795	9	εὐεργετικὴ	ἡ εὐεργετικὴ
795	27	παρσιεῖρεν	παρενεῖρεν
797	30	Ἔνθα	, ἔνθα
799	31	Golle)	Collè
806	5	τῶν γεωπόνων	καὶ τῶν γεωπόνων
813	22	Ἰταλῶν (;)	Ἰταλῶν
813	30	ἐνοικιάζει	ἐνοικιάζων
816	1	accesso «Corfù»	accesso. Corfù.
817	34	Ponnos	Ῥόκκος
818	16	Καποδίστριας	Μουστοξύδης
820	*33	Χοϊδᾶς	Χοϊδᾶ
823	22	Karaffa	Caraffa
824	32	Auzii	Anzii
825	28	Viran	Virau
833	34	moggia	Moggia
837	18	ἀφικνουμένων	μὴ ἀφικνουμένων
840	30	Σηροφάνη	Σχροφάνη
841	35	essa	ossa
841	32	Γούτην	ταύτην
844	25	Γεώργιος	Γεράσιμος
845	59	Καντὸν	Καντοῦ
853	26	Βενεδίκτῳ	Βενεδίκτου
856	19	δαπάναις τοῦ Συλλόγου πρὸς ἔκδοσιν ὠφελί- γνώσεων	(ἀπαλειφθήτω)
856	32	Κουσνὸν	Κουανὸν
860	30	Guernzzi	Gue razzi
867	31	Makiler	Makiver
869	81	Εἰς τὴν	, εἰς τὴν
870	4	ΣΚΙΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ	ΣΚΙΕΝ....
873	33	Πετρουπόλεως, δὶς	Πετρουπόλεως δὶς
878	18	τὴν ἐπιψήφισιν	τὴν μὴ ἐπιψήφισιν

Σελ.	στ.	'Αντὶ	Γράφε
879	10	'Οδάρδου	Οὐάρδου
879	12	ἐν τῷ 20	ἐν τῷ
892	33	Κορυὲρ	Κορνὲρ
893	5	Κιχ.	Νιχ.
895	14	τὸν	τῶν
896	23	Βαλδὰν	Βολδοὺ
896	31	Bordu	Boldu
897	20	Κουρησμε-λίου	Κουρχουμε-λίου
898	19	»	»
900	3	1)	j)
901	18	'Ανεδέχετο	'Απεδέχετο
902	27	Γάνας	(ἀπαλει-φθήτω
903	6	Νταμόδος	Νναμοντὸς
905	12	τοπικὸν οἱ	τοπικὸν
905	16	φέλος	καὶ φίλος
907	16	αὑτοῦ	αὐτοῦ
909	13	ἕνεκα ἐκ	ἕνεκα
909	19	ἦν	ὡς
909	30	Meda	Meola
911	1	Μανοὺλ	Μανουὴλ
911	6	3	1
911	9	4	2

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Α'. ΤΟΜΟΥ

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ ΕΡΓΑ ΕΚΔΟΘ

(Ἴδε σελ. 872).

ΠΡΟΣ ΕΚΔΟΣΙΝ

ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΚΑ ΣΥΜΜΙΚΤΑ. ΤΟΜΟΣ Β'.
ὀρθόδοξος καὶ καθολική(Ἐπίσκοποι.—Μοναί.—
Διοικηταὶ νήσου ἀπὸ Ἑνετοκρατίας μέχρις ἡμ
νέκδοτοι ἀκολουθίαι Παϊσίου Χοϊδᾶ ἀρχιερέως
μου Κουρούκλη μοναχοῦ καὶ ἱδρυτοῦ πολλῶν
Χρονογραφήματα.— Ἱστορικὰ ἔγγραφα.— Ἀνέκ
στίχοις ἱστορία τῆς νήσου ὑπὸ Χαρ. Ἱερέως Δα
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΚΑ ΣΥΜΜΙΚΤΑ. ΤΟΜΟΣ Γ'.
φικά(Γλωσσάριον ὁμιλουμένης.—Ξέναι λέξεις.—
ἔθιμα.—Προλήψεις -κλ.
Η ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΓΓΛΙΚΗΝ ΠΡΟ
ΣΙΑΝ.—Μελέτη ἱστορική.
ΠΕΤΡΟΥ Σ. ΧΟΪΔΑ. Ἱστορία Κεφαλληνίας.
σις ἀπὸ τῆς Ἰταλικῆς.

ΤΙΜΑΤΑΙ Ο ΤΟΜΟΣ ΟΥΤΟΣ

Διὰ τοὺς ἐν Κεφαλληνίᾳ συνδρομητὰς . . . . . . Δρ
Διὰ τοὺς ἐν τῷ λοιπῷ κράτει τοιούτους . . . . . .
Διὰ τοὺς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ » . . . . Φρ
Διὰ δὲ τοὺς μὴ συνδρομητὰς τοῦ ἐσωτερικοῦ . . Δρα
Καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ . . . . Φρ.

Εὑρίσκεται παρὰ τῷ συγγραφεῖ ἐν Κεφαλληνίᾳ, βλιοπωλείοις τῆς νήσου καὶ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐν τῷ κεμπορείῳ Γερ. Δρακοπούλου ἐν Ἀργοστολίῳ.

Παρακαλοῦνται οἱ βουλόμενοι νὰ γράψωσι τυχὸν ἔργον ὅπως στείλωσι τὴν πραγματείαν αὐτῶν τῷ συγ Ληξούριον Κεφαλληνίας.

